Cumhuriyet

YILLIK'86

1 OCAK 1985 / 31 ARALIK 1985

Cumhuriyet

YILLIK'86

1 OCAK 1985 / 31 ARALIK 1985

Kapak düzeni:
Bülent Erkmen

Ofset hazırlık:
Çağdaş Yayıncılık A.Ş.

Baskı:
Cumhuriyet Matbaacılık ve
Gazetecilik T.A.Ş. 1986

OCAK

TOPKAPI SARAYI'NDA YAŞAM
Tavernier
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul. 400 lira

Cumhuriyet
61. Yıl; Sayı: 21683 — Kurucusu: Yunus Nadi — 50 TL — 7 Ocak 1985 Pazartesi

Eski Bakan hakkında 'gerekçeli' soruşturma önergesi TBMM'de

Özdağlar için 'rüşvet' iddiası

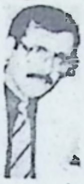
ÖZAL CEPHESİ

Yolsuzluğun ne olduğunu açıklamam mümkün değil. Konu adalete intikal etti. Orada ortaya çıkar. Ben, Özdağlar'ın istifasını istedim, o kadar.

ÖZDAĞLAR CEPHESİ

Yolsuzluk nedir? Kastettikleri nedir, anlayamadım. Eğer bir bilen varsa söylesin. Gece boyunca bu iddianın ne olabileceğini düşündüm. İstifamı ben verdim.

ŞIVGIN CEPHESİ

Bizi ilgilendiren, Başbakanlığın açıklamasıdır. Hükümetin açıklamasında sarahat bulunmaktadır. Biz, Başbakanlığın açıklamasını izliyoruz.

ELDEM CEPHESİ

Soruşturma önergesini TBMM'ye sunan Şıvgın tarafından "Açıklama yapabilir" denilen Adalet Bakanı "Mazur görün, açıklama yapamam" dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP'lı 40 milletvekili, görevinden istifa ettirilen Devlet Bakanı İsmail Özdağlar hakkında bir denizcilik nakliyat firmasından 50 milyon liraya kadar rüşvet istediği ve bu firmaya menfaat sağladığı iddiasıyla Meclis soruşturması açılmasını istedi. ANAP'lıların soruşturma önergesi dün sabah, gerekçesi de dün akşam Meclis Başkanlığı'na verildi. Adalet Bakanlığı da, Ankara Cumhuriyet Savcılığı'na başvurarak iddiaların savcılıkça soruşturulmasını istedi.

Başbakan Turgut Özal, dün Konya gezisi sırasında gazetecilerin "Yolsuzluk iddiası nedir?" şeklindeki sorularını hep karşılıksız bıraktı. "Açıklamam mümkün değil", "O kadar çok şey sormayın" demekle yetindi.

Özal, "Konu adalete intikal etmiştir" derken, Adalet Bakanı Necat Eldem de "dosya" hakkında açıklama yapmaktan kaçındı, "Mazur görün, hiçbir açıklama yapmayacağım" dedi.

ANAP Genel Başkan Yardımcısı Halil Şıvgın, Özdağlar hakkında "Meclis soruşturması açılmasını" isteyen önergeyi dün TBMM Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanı'na sundu. Gerekçesiz olduğundan, iddiaların ne olduğu anlaşılmayınca, Şıvgın, ısrarlı sorular üzerine, "Bizi ilgilendiren Başbakanlığın açıklamasıdır. Hükümet açıklamasında, sarahat bulunmaktadır" şeklinde konuştu. Oysa Başbakanlık açıklaması, yalnızca "ciddi yolsuzluk iddiaları"ndan söz etmekle yetiniyordu.

Önergenin sunulmasından sonra, TBMM Başkanlığı'na bu kez Özdağlar hakkında soruşturmaya esas olacak Başbakanlık, Adalet Bakanlığı ve Cumhuriyet Savcılığı'nın gönderdiği gizli evraklar geldi. Bu evraklardan sonra soruşturma önergesinin gerekçesi de Meclise sunuldu. Bu gerekçede Özdağlar'ın UM Deniz Nakliyat firmasından 50 milyon lirayı bulan rüşvet istediği ve bu firmaya menfaat sağladığı iddia edilerek hakkında soruşturma açılması istendi. Gerekçede ayrıca, bakanın görevini kötüye kullandığı, suiistimal yaptığı, bu nedenle TCK'nın 212, 228 ve 240. maddelerine göre cezalandırılması isteği de yer aldı.

Soruşturma önergesinin ek olarak verilen gerekçesinde adı geçen UM Denizcilik firmasının sahibi Uğur Mengenecioğlu, "Rüşvet vermedik, şikâyetlerimizi yukarıya bildirdik" dedi. Mengenecioğlu konu hakkında bir yorum yapmak istemediğini belirterek şunları söyledi:

"Beş gün önce Özdağlar ile ilgili bazı şikâyetlerimizi Başbakanlığa ve ilgili kuruluşlara uzunca bir teleksle iletmiştik. Bunlar her ticari kuruluşun işleri ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek konulardı. Bunu rüşvet olayına bağlamamak lazımdır. Olayın siyasi boyutları var. Bir tarafta Etibank deniyor, Libya deniyor, ANAP'lılar arasında çekişme deniyor. Şikâyetlerimiz, ecnebi gemilerin kiralanması, programımızın aksaması ve yüklemelerle ilgiliydi. Şirketimizin siyasi çekişmelerin içine çekilmesini istemiyoruz."

"Müstafi Bakan" Özdağlar da evinde soruları yanıtlarken, "Şoka uğradım. İddiayı öğrendikten sonra gerekçenin ne ola-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Önerge nasıl imzalandı?

Başbakan isteyince 40 imza atılıverdi

Genel Başkan yardımcıları Keçeciler ve Şıvgın, "Özdağlar hakkında soruşturma önergesine imza için" milletvekillerini davet ettiler. Milletvekillerinin hemen hepsi, suçlamanın içeriğini tam öğrenemeden imzaladı. Çünkü Keçeciler'e göre, "Başbakan öyle istedi." Şıvgın'a göre, "Bu bir hesaplaşma değil."

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'ın "istifa"sı ve "yolsuzluk" iddiaları, ardından da "soruşturma önergesi" ANAP'a hareketli saatler yaşattı.

Önceki akşam, Genel Başkan yardımcıları Halil Şıvgın ve Mehmet Keçeciler partiden soruşturma önergesi hazırlamaya başlarken, imza atacak milletvekilleri de "çok mühim bir iş olduğu gerekçesiyle" çeşitli yerlerden partiye davet edildiler. Gece 40 kadar milletvekili bir araya geldiğinde Genel Başkan Yardımcısı Keçeciler, "Biliyorsunuz, Devlet Bakanı İsmail Özdağlar Başbakanımız tarafından istifa ettirildi. Sayın Özal bu işin çok ciddi olduğunu söyledi bana" dedi ve soruşturma önergesi hazırlandığını açıkladı. Bunun ardından "önergenin içeriği" konusunda belirsizlik havası sürdü. İki saat süren toplantı sonunda imzalar atıldı.

Atılan imzalar arasında bakanlardan bir tek Kazım Oksay vardı ve "azledilen bakan" Vural Arıkan'a yakın olduğu bilinen milletvekillerinin de bulunduğu dikkati çekti. Önerge dün TBMM'ye sunulmadan önce gazetecilerin karşısında

(Arkası Sa.7, Sü.1'de)

12 satırlık soruşturma önergesi

40 ANAP'lının "soruşturma önergesi"nin TBMM tarafından bir ay içinde karara bağlanması gerekiyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yarın açılacak olan TBMM'nin gündeminin ilk sırasında, ANAP'lılarca eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar hakkında verilen soruşturma önergesi yer alacak. Önergenin TBMM'de 1 ay içinde karara bağlanması gerekiyor. Yarın sabahki ANAP Meclis Grubu toplantısında da gündeme getirilmesi bekle-

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

SİYASİ PARTİLER, "PERDE ARKASI"NI SORUYOR

Muhalefet açıklık istiyor

İnönü

"Halkımız yolsuzluk iddialarının gerçek yönlerini öğrenmek hakkına sahiptir."

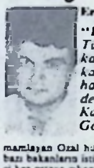
Sunalp

"Başbakan bakanı istifa ettirerek sorumluluktan kurtulamaz ve milletin gözünde aklanamaz."

Özkaya

"Asıl olan hükümetin içine bir korku düştüğüdür. Korkunun ecele yararı yoktur."

Ergenekon

"Bu hadise Türkiye'nin karanlıkta kalan hadiselerinden biridir. Kapıkule, Gökova gibi."

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Bakanlığı'ndan istifa eden ve ANAP Grubunca hakkında Meclis soruşturması istenen Manisa Milletvekili İsmail Özdağlar olayıyla ilgili olarak parti yöneticileri çeşitli tepkiler gösterdiler. SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, "Halkımız yolsuzluk iddialarının gerçek yönlerini en kısa zamanda öğrenmek hakkına sahiptir" dedi. DYP Genel Başkan Yardımcısı Gökberk Ergenekon, "Bu hadise Türkiye'nin karanlıkta kalan hadiselerinden biridir" dedi. HP Genel Başkan Yardımcısı Gensel Özkaya "Hükümet içinde en kısa zamanda değişiklik olmazsa parlamento içi aritmetik değişecektir" diye konuştu. MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp, "Bu durumun hükümet için sonun başlangıcı olan unsurlardan biri olduğunu" söyledi.

İsmail Özdağlar olayıyla ilgili olarak gösterilen tepkiler şöyle:

Erdal İnönü (SODEP Genel Başkanı): "Bu yılını yeni tamamlayan Özal hükümetinden bazı bakanların istifasıyla ikinci kez ortaya çıkan çözülmenin ve bunların ardındaki yolsuzluk iddialarının dikkat çekici olduğu ve üzerine önemle durulması gerektiği kuşkusuzdur.

Halkımız yolsuzluk iddialarının gerçek yönlerini en kısa za-

(Arkası Sa.6, Sü.8'de)

Kim kimdir?

Özdağlar: Genç ve delidolu

Günün adamı İsmail Özdağlar, Özal Kabinesi'nin en "deli dolu" bakanıydı. Hükümetin en genç (34) bakanlarından olan Özdağlar'ın kabine arkadaşları Bakanlar Kurulu'nda kendisinin sık sık girdiği tartışmalarda herkese "veryansın" ettiğine tanık olmuşlardı. Gazetecilere demeç verirken de Özdağlar, çok sinirlendiği zamanlar teypleri kapattırıp, ardı ardına "küfürler" yağdırabiliyordu. Özal Kabinesi'nin haşarı çocuğu Özdağlar, evinde ise dışarıdakinin tam tersine bir insan görüntüsü içinde, eşine ve iki çocuğuna karşı yumuşak ve sevecen bir baba. Fen Lisesi ve ODTÜ makine bölümünden sonra Indiana Üniversitesi ve Michigan Üniversitesi'nin parlak öğrencilerinden İsmail Özdağlar'ın bir başka özelliği de 25 yaşında KİT genel müdürü olması. İsmail Özdağlar'ın Malatya'da kurulu YİFAŞ'tan sonra TAKSAN'da genel müdürlükleri var.

Manisa Demirci doğumlu İsmail Özdağlar, yıllar sonra doğduğu ilden milletvekili seçilirken "Egeliliği" Özal Hükümeti'nde Gökova Termik Santrali'na karşı çıkan tek bakan olmasına yol açtı. Dostluğa önem veren bir kişi olarak tanınmasına karşın, son gelişen olaylar, Özdağlar'ın en iyi dostlarından biri olan Turgut Özal ile arasının birden açılmasına neden oluverdi. İsmail Özdağlar'ın özel merakları arasında "otomobil tamiri, mekanik her türlü uğraş ve av" bulunuyor.

Özdağlar'ın babası: Oğlumun kursağından haram girmedi

İsmail Özdağlar'ın anne ve babasıyla, Manisa İl Başkanı Ankara'ya gittiler. ANAP'lı Manisa Belediye Başkanı Dayıoğlu, "Maalesef herkes bu değişiklikten sevinçli" dedi.

TÜREY KÖSE

MANİSA — Hakkında soruşturma önergesi verilen Devlet eski Bakanı İsmail Özdağlar'ın Demirci ilçesinde oturan anne ve babası Adile ve Ali Özdağlar, "Bizim çilemizle kursağına bir lokma haram girmemiştir. Oğlumuzun da girmez" dediler.

48 yıldır halıcılıkla geçinen baba Ali Özdağlar, eşiyle birlikte dün sabah Ankara'ya oğullarının yanına gittiler. Ali Özdağlar şöyle konuştu:

"Benim oğlum dürüst bir insandır. Biz onu binbir güçlükler içinde okuttuk. Ankara Fen Lisesi'nin parasız yatılı bölümünü kazandı. ODTÜ'yü bitirdi, sonra Amerika'ya gitti. Onun sayesinde biz de Amerika'yı gördük. Milletvekili olmadan önce Okumuş Holding'te, TANSAN'da

(Arkası Sa.6, Sü.7'de)

1985'te emekli olacak memurların ikramiyeleri

YILMAZ ŞİPAL
kuruşu kuruşuna hesapladı

6. Sayfada

Özal hükümeti, borç ödemek için borç arıyor. (Basın)

— Siz hiç buralara kadar zahmet etmeyin Sayın Özal... Borcunuzun vadesinin her gelişinde biz sizin adınıza borcunuzu birimizden alır, diğerimize öder, sonra faizleri de hesabınıza geçiririz!..

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Krizin kapısı, perşembe aralandı

Özdağlar, perşembe akşamı Bakanlar Kurulu'nda olanları yakınlarına anlattı: "...Ben milyarlarca liralık işin altına imzamı atmam..." Etibank'ın bir Amerikan firmasıyla soda ortaklığı raporu, TBMM KİT Komisyonu'nda...

Etibank Genel Müdürü, Özal'ın kardeşine ait firmaya açılan kredi olayı soruşturma aşamasında.

Keçeciler, "Başbakan böyle istedi" deyince, 40 ANAP'lı imzayı basıverdi...

Eski Maliye Bakanı Arıkan'a yakın bazı ANAP'lılar soruşturma önergesini hemen imzaladılar...

7. Sayfada

Kıbrıs için Atina'da hava iyimser

Genel kanı: ABD, çözüm umutlarının çökmesine izin vermez

Atina'da herkes, Kıbrıs için şu anda gelinen noktada Türkiye'nin çözümden yana bir tutum içinde olmasının taşıdığı önemde hemfikir. Yunanlılar, Ankara'nın bu "istekliliğini" ABD'den gelen büyük baskılara bağlıyorlar.

CENGİZ ÇANDAR

ATİNA — "İş New York görüşmelerinde garantörlük meselesi yüzünden kopma noktasına gelirse, Rum tarafı Türkiye'nin garantörlük statüsünün devamını kabul edecek."

İsminin saklı tutulmasını isteyen kaynağımız, bu bilgiyi, "çok üst düzeyde bir Kıbrıs Rum yetkilisinden elde ettiğini" söylüyor. Bu "çok üst düzeydeki Kıbrıs Rum yetkilisi"nin adını da açıklamamakta direniyor. İsmi açıklanmayan bu "çok üst düzeydeki Kıbrıs Rum yetkilisi"nin Kıbrıs Rum yönetimi lideri Spiros Kipriyanu'nun Sözcüsü Andreas Hristofides olduğunu çıkarsamak fazla güç olmuyor.

Yunan başkentindeki görüşmelerimizden, 17 ocak New York zirvesinde Rum tarafının, 1960 Kıbrıs Anayasası'ndaki 1960 Garanti Anlaşmasının yerine Kıbrıs'ın bağımsız federal bir devlet olarak uluslararası garantiler altına sokulması konusunda bastıracağını fark etmiş bulunuyoruz. Bu uluslararası garantilerden kasıt, BM Güvenlik Konseyi'nin 5 daimi üyesi. Bu 5 üyenin arasında, iki süper devlet ABD ve Sovyetler Birliği bulunduğu için, öneri Rum tarafına hem Washington'un, hem de Moskova'nın desteğini kazandırmak amacını taşıyor. Ancak KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş kendisiyle 3 ocakta Lefkoşe'de yaptığımız görüşmede, "Rumların bir çözüm için samimi olup olmadıklarının, Türkiye'nin garantörlüğü meselesi görüşülmeye başlandığında anlaşılacağını" söylemiş ve "Türkiye'nin garantörlüğünün yerine, uluslararası garantilerin geçirilmek istenmesi halinde, görüşme masasını terk edeceğini" bildirmişti.

Ne var ki Kıbrıs Rum tarafı (ve Yunanistan), kendisi için temel saydığı Türk askerlerinin Kıbrıs'tan çekilmelerinin takviminin saptanması ve üç temel özgürlük (yerleşim, serbest dolaşım ve mülk edinme) konularında tatmin edici olursa, Türkiye'nin garantörlüğü konusunu bir son dakika ödünü olarak verebilecek.

Elbette ki New York'ta taraflar birbirinden kopuk gibi gözüken ama yakından ilintili tüm konularda bir yığın koz ve karşı kozu ellerinde bulundurarak çekişecekler. Bu çekişme ya da pazarlık süreci sırasında, masada görünmeyen güçler, başta ABD ve Türkiye de sonucun ortaya çıkmasında, masadaki üç aktör, Perez de Cuellar, Denktaş ve Kipriyanu kadar, hatta daha fazla rol sahibi olacaklar.

Atina'da her kiminle karşılaşırsanız -Yunanlı siyaset adamı, Kıbrıs Rum diplomatik çevrele-

(Arkası Sa.6, Sü.5'te)

Dönüm Noktası...

Bir yönetimin, yolsuzluk iddialarının üzerine gitmesi, sorumlu görülenler hakkında kim olursa olsunlar yargı yolunu açması, kuşkusuz olumlu bir davranıştır. İsmail Özdağlar'la ilgili yolsuzluk iddialarının, Başbakanlıkça ciddi görülerek yargı mekanizmasının harekete geçirilmiş olması da bu bakımdan olumlu bir yaklaşım sayılmalıdır.

Bu, olayın sadece bir boyutudur. Başka boyutları ise henüz bir sis perdesinin arkasında gizlidir.

Politika kulisleri, olağanın üzerinde spekülasyonlarla yüklüdür. Soru işaretleri çengellerini birbiri ardından zihinlere asmaktadır.

Bir değil, birden çok yolsuzluk dosyalarından söz edilmektedir... Okun artık yaydan fırladığı, parti içi hesaplaşmaların keskinleşeceği, değişik çıkar gruplarının da itişi ile iç

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

TARİHİ BULUŞMA BUGÜN

Shultz ile Gromiko Cenevre'de buluşuyor

ABD Dışişleri Bakanı Shultz ile Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı Gromiko, İsviçre'de "füze pazarlığı"na başlıyorlar. Sovyetler Birliği Devlet Başkanı Çernenko, "Sovyetler, ABD ile anlaşmaya büyük önem veriyor" dedi.

Haberi 3. Sayfada

Cumhuriyet
OKUR ANKETİ
Tüm okurlarımızın anketimizi yanıtlayıp bize postalamalarını bekliyoruz.
7. ve 8. sayfalarda

Akkılıç — 58 yaşındaydı.

HP'de 2. kayıp

İzmir milletvekili Akkılıç öldü

1927 doğumlu olan Akkılıç için yarın Veteriner Fakültesi, HP ve TBMM'de tören yapılacak.

Haberi 12. Sayfada

Dış ticaret işlemlerinde bilgi ve ilgi
ESBANK
"tedbirli ve kararlı"

Cumhuriyet

DÜŞÜNÜYORUM / İLHAN SELÇUK

61. Yıl; Sayı: 21677 — Kurucusu: Yunus Nadi — 50 TL (KDV dahil) 1 Ocak 1985 Salı

KDV'li yaşam başladı

Katma Değer Vergili yaşam dün gece yarısı başladı. Fatura kesmeyen kaçakçılık suçu işleyecek. 10 bin liralık fatura kesmeyen 30 bin lira ödeyecek. Taksiler KDV dışı.

İç KDV'li: *Petrol ürünleri, gazete, dergi, kitap, ilaç, sigara, içki, çay.*

Dış KDV'li: *80 milyonun üzerinde cirosu olan tüm işyerleri.*

KDV'sizler: *Bakkal, manav, kasap, balıkçı, 150 metrekareye kadar konutlar, yurtiçinde veya ithalde külçe altın teslimindeaksi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Dün gece saat 24'ten itibaren tamamı değişmiş KDV oldu. Türk toplumu artık "Katma Değer Vergili" yaşama başladı. Tüketiciler ve yükümlüler için KDV bilmecesi artık bitti. Tüketiciler açısından KDV'yi "iç, dış ve KDV'sizler" olarak üçe ayırmak gerekiyor.

İç KDV'liler: Petrol ürünleri, gazete, dergi, kitap, ilaç, sigara, içki, çay.

Dış KDV'liler: Cirosu 80 milyonun üzerinde olan tüm işletmelerdeki mallar.

KDV'sizler: Bakkal, manav, kasap, balıkçı, manifaturacı (Cirosu 80 milyonun altındaki işletmeler).

KDV'ye tabi tüm işyerlerinde noterden onaylanmış faturalar geçerli olacak. KDV kesmeyen ve noterden onaylı faturaları kullanmayanlar, Vergi Usul Yasası'na göre kestiği fatura değerinin üç katı kaçakçılık cezasına çarptırılacak. Noterden onaysız fatura kesmeye devam edecek olduğu takdirde hapis cezasına çarptırılacak, ayrıca gazetelerde "teşhir" edilecek.

Böylece yılbaşını herhangi bir eğlence yerinde geçiren vatandaş, KDV'li para ödeyecek. O müessese de noterden tasdikli fatura vermek zorunda olacak.

Götürü usule tabi olan taksi ve dolmuşlar, yılbaşından sonra da müşterilerine normal taksi tarifesiyle hizmet vermeye devam edecekler.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı, KDV'nin uygulamasına bir gün kala 9 numaralı son tebliğini dün Resmi Gazete'de yayımladı.

Tebliğde, orduevleri, kamu kurumlarına ait misafirhaneler, kreşler, yemekhaneler, eğitim ve dinlenme tesislerinin KDV'ye dahil olmadığı, ancak bu kuruluşlara yapılan mal teslimlerinin ve hizmet ifalarının KDV'nin genel hükümleri çerçevesinde vergilendirilecekleri belirtildi.

Personele işyerinde yemek, yakacak veya konut tahsis eden, personeline taşıma hizmeti veren ve demirbaş olarak giyim eşyası veren işverenler KDV dışı kalıyor.

Bu arada 1984 yılında başlayıp 1985 yılında da devam edecek olan okul hizmetlerinin 1.1.1985'ten sonraki kısmının KDV'li olacağı da tebliğde yer aldı.

DPT tarafından verilen teşvik belgesine bağlı yatırımlarda ithal edilen yatırım mallarından alınacak KDV ertelenebilecek. Erteleme için yatırımcının, teşvik belgesi ile ithal edilecek malların listesini, gümrük idaresine ibrazı yeterli olacak. Ertelenen KDV'de anımsatılacakların tahsiline ilişkin kanunda belirtilen, iki yıllık süre dikkate alınmayacak ve tecil faizi uygulanmayacak.

İhraç edilen mal ve hizmetin meydana getirilmesiyle ilgili her türlü mal ve hizmet alımları dolayısıyla yüklenilen KDV, ihracat teslimlerinin yapıldığı ve hizmetin ifa edildiği vergilendirme döneminde yapılan vergiye tabi işlemler üzerinden he

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'de)

Milli Piyango çekildi

100 milyon, Aydın ve İstanbul'un

Haber Merkezi — Milli Piyango'nun yılbaşı çekilişi dün İstanbul Spor ve Sergi Sarayı'nda yapıldı. 100 milyon liralık en büyük ikramiye İstanbul ve Aydın'da satılan 2756494 numaralı yarım biletlere çıktı. Milli Piyango'nun dün sabah saat 11.00'de başlayıp 19.00'a kadar süren ilk bölümünde 10 milyon liraya kadar olan ikramiyeler belirlendi. Daha sonra eğlence bölümü arasında yapılan büyük ikramiyelerin çekilişi 21.15'te tamamlandı. Bu arada, 10 milyon liralık ikramiyenin çekilişine geçilirken, Cengiz Kutgun adlı emekli, "Sabahtan beri burada oturuyorum" diyerek çekilişi yapmak istedi. Kutgun, 5519642 numaralı bileti çekti.

Kazanan numaralar
8. Sayfada

Yeni yılınız kutlu olsun
Cumhuriyet

"Neşeli saatler" *Yeni yıla tüm yurtta sakin girildi. Yurttaşların büyük çoğunluğu genellikle evinde eğlenmeyi tercih ederken, eğlence yerlerinde hareketli bir gece yaşandı. Milli Piyango'nun yılbaşı çekilişi ortadireğin eğlendiği yerlerden biri oldu. Saat 24'e kadar süren gecede aralarında bir de dansözün bulunduğu sanatçılar Spor ve Sergi Sarayı'na gelen yurttaşlara "neşeli saatler" yaşattılar. Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan 100 milyonun sahibini belirlerken, "Ben şansa inanmam, 1985 yılında İstanbul'un işini şansa bırakmayacağım" dedi. Cumhurbaşkanı Kenan Evren yılbaşı gecesi saat 21.00'de Keçiören Güçsüzler Yurdu'na ziyaret etti. Evren yaşlılarla sohbet etti yeni yıllarını kutladı. Başbakan Turgut Özal da yeni yıla İstanbul'da Yeniköy'deki evinde eşi ve çocuklarıyla girdi. Fotoğrafta Spor ve Sergi'deki "neşeli saatlerden" bir görüntü. (Fotoğraf: KEMAL DEMİRKANLI)*

Evren: Karanlık günler hafızamızdan çıkmamalı

Cumhurbaşkanı yeni yıl mesajı yayımladı: "Türkiye insan haklarına daima saygılı olmuş bir ülkedir... Farklı ideolojileri benimsemiş olmaları nedeniyle Türkiye üzerinde bu konuda kuşku ve baskı yaratmak isteyenler, bu konuyla ilgileneceklerine aç ve çıplak insanların sorunlarına daha etkin şekilde eğilsinler."

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, yeni yıl dolayısıyla yayımladığı mesajda, "Geride bıraktığımız acı, gözyaşı ve kanla dolu o karanlık günleri hafızalarımızdan silmemeliyiz. Unutmayalım ki, bizi tekrar o günlere döndürmek isteyenler bu düşüncelerinden vazgeçmiş değillerdir ve hâlâ bütün gayretleriyle hainâne çalışmalarını aralıksız sürdürmektedirler" dedi.

Cumhurbaşkanı Evren, mesajında birlik ve beraberliğin korunduğu, demokratik parlamenter sisteme inancın devam ettiği sürece sorunların çözüleceğini belirterek, "Yürürlükte olan parlamenter sistemden geriye

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Özal: 1985 daha iyi geçecek

Gazetemizin ekinde yayımlanan, "Arıbeyi" fotoromanını beğendiğini söyleyen Özal, "Ancak hanımı sonuna kızdı" dedi.

İstanbul Haber Servisi — Yılbaşını evinde geçiren Başbakan Turgut Özal, gazetemizin önceki gün verdiği "1985" ekinde yer alan "Arıbeyi" fotoromanını beğendiğini belirterek, "Gelin bu defa fotoromanın ikinci bölümünü de çekin" dedi. Özal, hem ekonomik açıdan hem de ortadirek için 1985 yılının 1984'ten daha iyi geçeceğini söyledi.

Bu sırada İstanbul'da bulunan Başbakan Turgut Özal, dün öğlen İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan tarafından "İstanbul'un sorunları" konusunda Beyoğlu'ndaki İSKİ binasında düzenlenen brifinge katıldı. Özal, "Zamların yükseldiğini söylüyordunuz, KDV'den

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

5 gün 5 ek

BUGÜN

Cumhuriyet GENÇLİK

BM
Gençlerin hakları ve beklentileri kabul edilmeli

1985'in ilkeleri
Katılım-Barış-Gelişme

Gençlik yılında Türkiye
Sizde kaç faaliyet var?

YARIN

Cumhuriyet GENÇLİK

Aşk
Çocuk oyuncağı da değil, uzman işi de

"Etkin"lik
Bize yabancı mı?

Güzel Sanatlar Fakültesi'nde
Halk, heykelleri nasıl benimser?

Müzik
Gençler için ne?

Cumhuriyet'in parasız eki bugünden başlayarak 5 gün art arda Cumhuriyet'le birlikte

Elektrik faturası zamlı gelecek

Yeni yılın ilk elektrik faturalarında 1984'ün 1 kasımından geçerli olan zam da bulunacak. Ölü saatlerde elektrik kullanan sanayicilere ucuz tarife uygulanacak.

Haber Merkezi — Yeni yılın ilk elektrik faturalarına 1984 yılı içinde gerçekleşen 7. zam yansıyacak. Türkiye Elektrik Kurumu'nun (TEK) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cemal Büyükbaş'ın onayıyla yürürlüğe koyduğu zamlı tarifeler 1 Kasım 1984 tarihinden itibaren uygulanıyor. [illegible]

... "Puant saatlerinde çekilen aktif enerjinin kwh'ı 27.75 lira, Gündüz saatlerinde çekilen aktif enerjinin kwh'ı 19.75 lira, ölü saatlerde çekilen aktif enerjinin kwh'ı 17.75 lira."

Enerjiyi direkt TEK'ten alan abonelere ise uygulanan tarife şöyle:

"Puant saatlerinde çekilen aktif enerjinin kwh'ı 24.10 lira, gündüz saatlerinde çekilen enerjinin kwh'ı 16.10 lira, ölü saatlerde çekilen aktif enerjinin kwh'ı 14.10 lira."

Yetkililer "puant, gündüz ve ölü saatlerin" başlangıç ve bitiş saatlerinin TEK tarafından bölgelere göre belirlendiğini belirterek İzmir için saptanan uygulamayı şöyle verdiler:

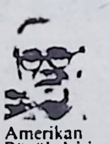
İzmir için puant saatleri 17.00-22.00 arası, gündüz saatleri 05.00-17.00 arası, ölü saatler ise 22.00-05.00 olarak uygulanıyor.

TEK bölge yetkilileri, özellikle ölü saatlerde sanayicilerin enerji kullanmaları durumunda hem kendilerinin hem ülke ekonomisinin yararlı çıkacağını söylemeye eklediler.

1 Kasım 1984 tarihinden itibaren uygulanacak zamlı elektrik

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

12 EYLÜL ANKARA

Amerikan Büyükelçisi
Spain anlatıyor
Ufuk Güldemir
12. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Demokrasi ve 1985!

1984'ün son günlerinde yapılan zam furyasıyla 1985'e girmiş bulunuyoruz. Dün bu köşede halk yığınlarını saran ekonomik zorluklardan söz açmıştık. Bugün ekonomiden soyutlanması olanaksız görünen demokrasi konusuna değinmek istiyoruz.

Bir ülkede hem halkı baskı altına alan geçim sıkıntısı yoğunlaşırsa, hem de demokratik özgürlükler kısılırsa geleceğe güvenle bakmak zorlaşır. Bugünkü çok partili rejimimizin, üyesi bulunduğumuz Avrupa Konseyi'nin öngördüğü düzeyden aşağıda olması, hepimizi düşündürmelidir. Avrupa Konseyi'nde ikinci sınıf üye konumuna düşürülecek bir ülke değiliz; buna katlanmak zorunluluğumuz da yoktur. Türk ulusu demokratik özgürlüklerin tümüne lâyıktır; başka biçimde düşünmek kendi kendimizi aşağılayıcı ve onur kırıcı olur.

Hollanda, Belçika, İspanya, İngiltere veya Yunanistan'dan daha geri olmayı iç rejiminde benimseyen bir halkımız da yoktur. Hiçbir ülkede halk özgürlüklerin kısılmasını kendiliğinden istemez. Ama kimi zaman tarihsel olayların keskin toplumu sarlar; bir köşeye sıkışan halk da boyuna katlanır gibi görünür. Bu gibi geçici durumlar Batı Avrupa'nın geçmişinde de izlenmiş, acı sonuçlar derlenmiştir.

Bu bakımdan demokrasiye doğru açılmakta sayısız yararlar vardır. Bu açılışı yöneticiler şu veya bu nedenle istemeyebilirler; ama kararı verecek onlar değildirler. Halkın yönetime katılımını sağlayacak değişmeler, aşağıdan yukarıya doğru gelecektir. Bu değişim isteklerine karşı durmak, tarihe karşı durmakla eşanlamlıdır. Demokrasi, hiçbir ülkede "halka ihsan edilmiş" değildir; tarih böyle bir olayı yazmıyor.

Dünya büyük bir değişim için...

* * *

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'de)

İhracatta yeni teşvik düzeni belli oldu

İhracat kredisi uygulaması kalktı, ihracatçılar destekleme priminden ve vergi iadesinden yararlanacak

İhracat teşvik belgesi almadan da destekleme primi ve vergi iadesinden yararlanabilecek

Haberi 8. Sayfada

HIZLI GAZETECİ

İFFET NASIL AFET OLDU?
(2. bölüm)
Bu yeni yılda yine sizlerle
Necdet Şen Yazı-Çizi

İki bakan yiyen Kapıkule davası açıldı

SAVCI ŞÜKRÜ BALCI HAKKINDA HAZIRLADIĞI İDDİANAMEYİ MAHKEMEYE GÖNDERDİ

İŞKENCE YAPAN GÜVENLİK GÖREVLİLERİNE 3 YIL KADAR HAPİS VERİLECEK

Haberleri 7. Sayfada

Dolar yatırana daha çok faiz

ANKARA (a.a.) — Yurt dışında çalışan vatandaşların Merkez Bankası'nda açtırdıkları kredi mektuplu döviz tevdiat hesabına uygulanan faiz oranları değiştirildi.

1 Ocak 1985 tarihinden itibaren geçerli olacak değişikliğe göre, "Dolar yatırana daha fazla, mark yatırana daha az faiz" verilecek.

Merkez Bankası'nın 8 Aralık 1984 günü Resmi Gazete'de yayımlanan genelgesiyle, daha önce tek tip olan faiz oranı, hesabın açıldığı para birimine göre değişik özelliğe kavuşturuldu. Ayrıca hesap açılması için gerekli en az tutar da her para birimine göre yeniden düzenlendi.

Bugünden itibaren geçerli olacak genelgeye göre, vadesi dolmadan çekilen hesaplara vadesiz hesap faizi uygulanacak.

Daha önce vadesiz hesaplar için yüzde 7, bir yıl vadeli hesaplar için yüzde 10, onsekiz ay vadeli hesaplar için yüzde 12 ve 2 yıl vadeli hesaplar için yüzde 14 olan faiz oranları yıl başından itibaren hesaptaki para birimine

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Yeni Yıl Söyleşisi...

Yeni yılınız kutlu olsun!

Bu yeni yılın fakir - fukara için çok iyi geçeceği şimdiden anlaşılıyor. Neden derseniz, nedeni şu: Zamlar, hep fakir - fukara yararınadır. "Ortadirek", nasıl olsa "zamlar geliyor" diye para biriktirir, bu paranın bir kısmı zamlara gider, geriye kalan para ne olacak? Geriye kalan para köprüden gelir ortaklığı senedi almak için kullanılacak. Böylece yurttaşta "tasarruf fikri" gelişecek..

"Kalkınma" dediğimiz de başka türlü olmaz, böyle olur. Ne güzel kalkınıyoruz işte.. Holding bülbülü gibi Markete koşarsanız, güçlüler hep geride kalır, [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Demokrasi ve 1985!

1 ocak

1984'ün son günlerinde yaşanan zam fırtınasıyla 1985'e girmiş bulunuyoruz. Dün bu köşede halk yığınlarını saran ekonomik zorluklardan söz açmıştık. Bugün ekonomiden soyutlanması olanaksız görünen demokrasi konusuna değinmek istiyoruz.

Bir ülkede hem halkı baskı altına alan geçim sıkıntısı yoğunlaşırsa, hem de demokratik özgürlükler kısılırsa geleceğe güvenle bakmak zorlaşır. Bugünkü çok partili rejimimizin, üyesi bulunduğumuz Avrupa Konseyi'nin öngördüğü düzeyden aşağıda olması, hepimizi düşündürmelidir. Avrupa Konseyi'nde ikinci sınıf üye konumuna düşürülecek bir ülke değiliz; buna katlanmak zorunluğumuz da yoktur. Türk ulusu demokratik özgürlüklerin tümüne layıktır; başka biçimde düşünmek kendi kendimizi aşağılayıcı ve onur kırıcı olur.

Hollanda, Belçika, İspanya, İngiltere veya Yunanistan'dan daha geri olmayı iç rejiminde benimseyen bir halkımız da yoktur. Hiçbir ülkede halk özgürlüklerin kısılmasını kendiliğinden istemez. Ama kimi zaman tarihsel olayların kıskacı toplumu zorlar bir köşeye sıkışan halk da her şeye katlanır gibi görünür. Bu gibi geçici durumlar Batı Avrupa'nın geçmişinde de izlenmiş, acı sonuçlar derlenmiştir.

Bu bakımdan demokrasiye doğru açılmakta sayısız yararlar vardır. Bu açılışı yöneticiler şu veya bu nedenle istemeyebilirler; ama kararı verecek onlar değildirler. Halkın yönetime katılımını sağlayacak değişmeler, aşağıdan yukarıya doğru gelecektir. Bu değişim isteklerine karşı durmak, tarihe karşı durmakla eş anlamlıdır. Demokrasi, hiçbir ülkede **"halka ihsan edilmiş"** *değildir, tarih böyle bir olayı yazmıyor.*

Dünya büyük bir değişim içindedir. Genç kuşaklar daha çok özgürlük istem ve özlemleriyle her yıl daha etkin biçimde hayata katılıyorlar. 1985 gençlik yılı olarak saptanmıştır. Gençliğe düşman gözüyle bakmak eğilimlerini de aşmak zorundayız. Gençliğine kuşkuyla bakanlar, geleceklerine güvenemezler.

Türkiye'de birkaç yıldan beri en çok konuşulan para, en az konuşulan alınteridir. Emeğin bu kadar değersiz sayıldığı ve emekçinin bu kadar horlandığı bir toplumda ne ekonomi sağlıklı gelişir, ne demokratik rejim çağdaş anlamıyla yerine oturabilir.

1985'in önce düşüncelerimizde aydınlıkla başlamasını dileriz. Demokratik rejimden korkularımızı yendiğimiz gün, her türlü sorunun çözümünde ilk düğümü açmış olacağız. Yeni yılın bu yönde mutlu bir başlangıç olacağı umudundayız.

★★★

6'ncı Yıla Girerken...

İLHAN SELÇUK — *1 ocak*

Ülkemizde bugün uygulanan modele kimileri *"Özal ekonomisi"* adını takmışlardır. Bu, hem doğru, hem yanlıştır. Doğrudur; çünkü Sayın Özal, uygulanan modelin 24 Ocak 1984'ten bu yana simgesi olmuştur. Yanlıştır; çünkü IMF denetçilerinin yılda birkaç kez uğrayıp biçimlendirdiği bir ekonomiye yerli bir ad takmak aldatıcıdır.

Beşinci yılını doldurmuş bu ekonomik modele daha ilk günden karşı çıkanlar az değildi. Çoğu siyasal yaşamdan uzaklaştırılmış bu kişilerin haklı ve sağlam gerekçeleri de vardı. İlk günden beri apaçık görünüyordu ki "Özal ekonomisi":

1) Ulusal içerikten yoksundur.
2) Sosyal adalete aykırıdır.
3) Demokratik değildir.

Ekonomik tartışmayı bir yana bıraksak bile salt bu gerekçelerle modele karşı çıkmak doğaldı. Eğer Türkiye *"iç savaşa doğru tırmandırılan"* bir topluma dönüştürülmeseydi; kan banyosunda keselenmeseydi; terör ve anarşi *"destabilizasyon"* denen karanlık politikayla pompalanmasaydı; model bunca uzun süre uygulanamazdı. Beş yıl sonra bugün "Özal ekonomisi" *muhalefetsiz parlamentoculuk* ortamında; genel kongresini bile yapamamış bir çoğunluk partisinin daracık yönetim kadrosuyla yürütülüyor.

★

Uluslarası kapitalist sistemde çeşitli ülkeler yer alır. Batının fikir özgürlüğüne dayalı demokratik rejimlerle yönetilen ülkeleri de sistemin içindedir; Pinochet'nin Şili'si, Uzakdoğu'nun Güney Kore'si, Mübarek'in Mısır'ı, Suudi'nin Arabistan'ı da düzenin halkalarını oluşturmaktadır.

Sistem içinde belirlenen bir yere oturtulmak için zorlanan Türkiye, öngörülen programdaki çerçeveye sığabilecek midir? Yoksa varlığını çağdaş güçlerinin boyutları oranında duyurarak kanıtlayacak mıdır?

Özal, bu sorun içinde bir isimdir. Özal gibi nice politikacı son otuz yılda ortaya çıktı; alkışlandı veya yuhalandı; yükseldi ve inişe geçti; işini bitirdiğinde ya da işi bittiğinde, ya köşesine çekildi, ya kenara itildi. Bu bakımdan sorun Sayın Özal değildir. Turgut Bey, olağanüstü koşulların mancınığıyla, siyasetin yaylasına fırlatılmış bir kişidir; yarın kendi gidecektir; adı kalacaktır yadigâr...

Sorunu ve soruyu ortaya şöyle koyarsak daha gerçekçi bir yaklaşımı seçmiş oluruz:

— Türkiye'deki kapitalizmi, Frenkçe terimiyle *"konsolide"* veya Osmanlıcasıyla *"tahkim"* etmek gerekiyordu. *"Model"* bunun için uygulanmıştır; ama beş yılını dolduran ekonomik süreçte amaca ulaşıldı mı?

★

Bu işin yalnız ekonomik bir sorun olduğu sanılmasın, siyasette (zorlamayla yürümeyen) doğal bir *"istikrar"* da gereklidir. O zaman başlangıç noktasına dönerek 24 Ocak modeline karşı çıkarılan gerekçelerini yeniden gündeme getirebiliriz:

1) Özal ekonomisi ulusal bir model değil, IMF şablonuydu. (Şu veya bu ayrıntı önemli değil.) Bu modelde ulusal sanayileşme ilerledi mi, geriledi mi?

2) Çağdaş toplum düzeni, yalnız hukuk devleti adaletiyle yetinmez; sosyal devlet adaletini de gerektirir. Beş yıl boyunca bu yolda ileriye mi yürüdük, geriye mi döndük?

3) İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra girdiğimiz Avrupa Konseyi koşullarına göre demokratik bir düzeni amaçlamıştık. Özal ekonomik modeli, siyasal özgürlük rejimine açık bir gelişmeyi sağlayabildi mi?

★

İnsan ve toplum, kimi zaman amaçladığı hedeflere ulaşayım derken daha uzağa düşer.

Bütün zorlamalara karşın, beş yıldan sonra bugün, Türkiye kapitalizminin sağlam temellere oturabildiğini söylemek olanaksızdır. Yapılanlar, *"istikrar"*dan çok *"bunalım"* yatırımları sayılabilir. Bir ülkede holdinglerin devlet eliyle şişirilmesi, kartellerin piyasayı istediği gibi çekip çevirmesi, işadamları oligarşisinin ekonomide egemenleşmesi, sistemin sağlamlaşması demek değildir.

Böylesine yatırımlar, daha büyük karşı dalgaların doğmasına yol açar.

Özal'ın Bir Eski Alışkanlığı

HASAN CEMAL — *3 ocak*

Tarihin en büyük öğretmen olduğu konusunda kuşku yoktur genellikle. Ve denir ki, tarih iyi öğrenilirse çıkarılacak dersler geleceğin başarılarına dayanak yapılabilir. Doğru ile yanlışın neler olabileceğine dönük ipuçları tarihin sayfalarında vardır çoğu kez. O ipuçlarını yakalayamayanlar, birçok konuda yanılgılar yoluna kilometre taşları döşemeye ne yazık ki devam ederler...

Bu açıdan, kırk yıldır dikiş tutturmaya çalıştığımız demokrasiye bakarsak, örneğin gözümüze hemen şu çarpar: Diyalog, uzlaşma ve hoşgörü gibi kavramların pek geçerli olamadığı bir parlamento zemini ile demokrasiyi kurtarmak için bile işbirliği yapamayan bir iktidar-muhalefet ikilisi... Çözüm yerine genellikle hırçınlık, öfke, kimi zaman da düşmanlık üreten siyaset kurumları... Sanırız, parlamenter sistemin ülkemizde kesintiye uğramasında bu olguların büyük pay sahibi oldukları rahatlıkla söylenebilir.

12 Eylül öncesi için de aynı durum söz konusudur kuşkusuz...

Türkiye'de demokrasi nasıl güçlenecektir?

Bu soruyu Başbakan Turgut Özal da yılbaşında kendisine sormuş ve şu yanıtı vermiş:

"Türkiye'de demokrasinin güçlenmesindeki ana nokta, parlamentonun işlerliğidir. Parlamento işlediği sürece Türkiye'de sağlıklı bir karar mekanizması olacak ve demokrasinin bunalıma düşmesi önlenecektir. Parlamentonun işlemesi ise, yeni bir anlayış gerektirmektedir. Türk parlamentosu, Avrupa ülkelerinin parlamentosu gibi medeni, akılcı bir yolu devam ettirmek zorundadır. (...)

Muhalefet denince aklımıza, iktidara en ağır şekilde hücum eden, iktidarın hiçbir yönünü beğenmeyen muhalefetler gelmektedir. Nitekim, 1980'lere kadar ve bilhassa siyasi bunalımlara girdiğimiz zaman parlamentolarımızın durumu bu idi. Muhalefetle iktidar partileri arasında en ufak bir uyum mevcut değildi." (Milliyet, 1 Ocak 1985)

Sayın Özal'ın bu teşhisi genel olarak yerindedir. Ancak, bu değerlendirmeyi yaparken katılmadığımız bir başka gözlemi var ANAP liderinin. Şöyle diyor:

"Türk basınında bazen, parlamentodaki muhalefet partilerinin yeterince görevlerini yapmadığı gibi iddialar gözümüze çarpmaktadır. Bu iddiaların arkasında, geçmişte iktidarla çok hırçın bir şekilde boğuşan muhalefetlerin hatırası yatmaktadır. Parlamentodaki muhalefet partilerimizin bazı telkinlerle daha da sertleştirilmek istenmesi, 1980 öncesi yılların şartlanması ile iyi muhalefet olmak için sanki daha sert, daha ağır hücumlar yapılması gerektiği izlenimi verilmeye çalışılmaktadır."

Sayın Özal'ın bu gözlemi yerinde değildir. Tanımladığı anlamda, 12 Eylül öncesinin *'iktidar-muhalefet modeli'*ne özlem duyan yoktur basınımızda.

Etkili ve çaplı bir muhalefetin oluşumunu istemek, 12 Eylül öncesi ortamını değil, demokrasiyi özlemektir. 25 Mart yerel seçimlerinin seçmen tabanını yok ettiği bir parlamento içi muhalefetin derlenip toparlanmasını istemenin. *"manşetlik haber üretimi"* için partileri kışkırtmaya dönük üstü örtülü bir niyetle ilgisi yoktur. Muhalefeten yoksun ya da fazlaca ciddiye alınmayan bir muhalefetle demokrasiye geçilemeyeceğinden duyulan bir tedirginliktir bu durum.

Sayın Özal, muhalefetten memnundur. Bu memnuniyetini sürekli olarak vurgulamaktadır. Dünyanın hangi demokrasisinde bir hükümetin başı, muhalefetten bu denli memnun olduğunu, bu kadar sık dile getirir? Biz böyle bir örnek anımsamıyoruz... Bu bakımdan, bir başbakanın muhalefete bu kadar kol kanat germesi bile kendi başına bir çarpıklık değil de nedir diye sorulabilir...

Sayın Özal, *"Türkiye'nin demokratikleşme sürecinde basının görevi"*nden söz etmektedir.

Bu görev çok önemlidir kuşkusuz. Basınımızın bu konuda daha yapması gereken çok iş vardır.

Aynı durum Özal hükümeti ve ANAP için de geçerlidir. Sayın Özal, gündeminde demokrasi yer alıyorsa eğer, demokrasi adına daha etkili ve yapıcı muhalefet isteyenleri *kışkırtıcılıkla* suçlamak gibi eski alışkanlıklarından bir an önce sıyrılmalıdır.

1984'ün Ardından

ŞÜKRAN KETENCİ — *3 ocak*

Geleneğe uyarak 1984'ün işçi-işveren ilişkilerinde iz bırakan gelişmelerini bir gözden geçirelim...

1984, yeni sendikal düzeni çerçeveleyen 2821 ve 2822 sayılı yasalar ile, sendikal hakların yeniden kullanılmaya başlandığı, toplu pazarlık düzenine geçilen yıl oldu. Ancak 3 yıllık geçiş döneminde sendikalar adına toplu pazarlık hakkını elinde tutan 2364 sayılı yasaya göre kurulmuş eski YHK yenilediği sözleşmelerin süresini bile bile 1984'ü de içine alacak biçimde uzun tutmuştu. Böylece 770 bin civarında işçinin 1984 ücretleri de YHK tarafından belirlenmiş olurdu. YHK bu işçiler için hükümetin enflasyon tahminine dayanarak brüt ücretlerde %25 artı 2000 liralık bir ücret artışı verdi. Oysa Devlet İstatistik Enstitüsü rakamları ile 1984'ün enflasyon artışı % 53.1 olarak belirlendi. YHK'nın işçiye verdiğinin gerçek ücretine yansıması, gerçek mutfak enflasyonu bir yana bu resmi rakamlarla bile 770 bin işçi, ailesi ile birlikte 1984 yılında yaşam düzeyinde yarı yarıyı aşan büyük bir yoksullaşmaya uğradı.

Toplu pazarlık hakkı kullanılabilecek işçiler, YHK'nın gadrine uğrayan 770 bin kişilik grup çıkarılınca, zaten sendikalaşabilmiş olanları 500 bin civarında kalıyorlardı. Bunlar hiç önce sendikalar ve işverenler geç bildirim yaptılar diye, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın toplusözleşme düzenini başlatacak istatistikleri gecikti. İstatistik ilanı gecikmesine, istatistiklerin gerçeği yansıtmamasından doğan yetki sorunları nedeni ile açılan davalar sonucu kaybedilen aylar eklendi. Önemli bir işçi grubu için, işyerinde seçtiği sendika ile, Bakanlığın istatistiklerine göre %10 işkolu barajını aşan sendika denk düşmedi. Yüz binin üstünde işçi için, sendikalaşmış oldukları halde toplu pazarlık hakkı yıl sonuna kadar kullanılamadı. Toplu pazarlık hakkı çok gecikmeli olarak kullanılmaya başlanan işçiler için ise, yeni sendikal düzenin tuzaklarına, TİSK - Koordinasyon Kurulu - YHK ortak ilkelerinin sendikalarca aşılamayan katı kuralları eklenmişti. Sendikalaşma, toplu pazarlık, hele grev hakkına yeni yasalarla gelmiş çok yönlü kısıtlama çemberini yaramayan işçi sendikaları, yeni pazarlık düzeninde, işçiden yana hiçbir ağırlık koyamadılar. Yeni düzenin toplu pazarlık masasında doğrudan işveren ilkeleri tek taraflı gündeme geldi ve yeni sözleşmeler bu ilkelerle donanmış olarak imzalandı. Özel sektörde en parlak sözleşmeler geçmiş yıllardan gelen kayıpları için gündeme almadan ve gelecek yılı da çok düşük tutarak, en iyilerinde sadece 1984'ün enflasyonu ile başa baş gelebilecek ücret artışlarını getirdi. İş güvencesi, çalışma koşulları, işyerinde sendikanın etkinliği, iş değerlendirmesi, sosyal hakları gibi ücret kadar önemli konularda ise, her şey işçiler aleyhine ve işverenler lehine olarak belirlendi. Özel sektörün önemli bir diğer grubunda ve hele KİT'lerde ise 1984 ücret artışları oran olarak da enflasyon artışının yarı yarıya kadar gerisine düştü.

YHK'nın sürekli kıldığı enflasyon artışının çok altında ücret artışları ile her yıl biraz daha yoksullaşmaktan bunalan işçilerin, sendikalar eli ile yapılacak toplu pazarlık düzenine bağladıkları umutlar uçup gitti. Yasalarda adı konan, özü yok edilen sendikalaşma, toplu pazarlık haklarının bu halleri ile işçiden yana sonuçlar vermeyeceği iyice ortaya çıktı. Daha yeni sendikal düzen işletilmeye başlatılmadan 1984 başlarında dile gelen yasa değişikliği istemleri, yıl boyunca ağırlık kazandı. Toplu pazarlık masasına işçi sendikalarını, işveren karşısında denk güç olarak oturtmayan yasaların değişmesi istemleri, *"Bu yasalarla sendikalaşma hakkından söz edilemez", "Toplu pazarlıkta işçinin hakkı savunulamaz", "Grev yapılamaz"* yakınmaları artadursun, yıl boyunca işçiyi ilgilendiren, işçiden yana bir tek yasa değişikliği bile gündeme gelmedi.

Tam tersi, işçinin daha önce budanmış kıdem tazminatını, İş Yasası'nın 14. maddesi hükmüne göre güvence altına almak üzere hazırlanan Kıdem Tazminatı Fonu yasa tasarısı, güvence şöyle dursun, kıdem tazminatını üstlendiği bütün işlevleri ile birlikte ortadan kaldıracak nitelikte. Yasalaşması bu yıla kaldı. Emeklilik hakkına ilişkin, birçok işçinin bu hakkını kullanamaması sonucunu getirebilecek hazırlanan bir diğer taslak da 1985'te yasalaşmayı bekliyor. Bu arada sıkıyönetim uygulaması olarak sürdürülen geçici, *"gerekçesiz işçi çıkarma yasağı"* kalkınca, işçiler için bütün yasal hakların yok olması anlamına gelen işçi çıkarmaları yılın son ayında hızla arttı. Sendikaların ağırlığı ve sözleşmelere yerleştirilmiş güvence getiren hükümler de kalmayınca, işverenlerin canları istediğinde canlarının istediği kadar işçi çıkarmalarının önünde hiçbir baraj kalmadı. Hileli iflaslar, ödenmeyen hak edilmiş ücret ve alacaklarındaki yaygınlaşma bir başka kara tablo...

Bu kadar karamsar bir *"1984 yılının getirdikleri"* dökümünden sonra gelecek için *"iyimserliği"* bir fantezi olarak algılamayın lütfen. İşçiler kitaplardan değil, kendi yaşamlarından demokrasiyi, sendikal hakları tanımışlardır. Demokratik haklarını, sendikal haklarını kullanabildikleri, kullanamadıkları ve de şeklen kullandıkları dönemleri kendi yaşamları içinde karşılaştırma olanağını bulmuşlardır. Elbet haklarını kullanmayı isteyecekler, içleri boşaltılmış, güçlerini yitirmiş sendikalarını yeniden doldurma, güçlendirme, haklarını kullanma koşullarını yaratma yollarını da bulacaklardır. Gelecek nice mutlu yıllara...

ANILAR VE SÖYLEŞİLER
Ahmet Rasim
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul, 350 Lira

Cumhuriyet
61. Yıl: Sayı: 21680 Kurucusu: Yunus Nadi 50 TL ... 4 Ocak 1985 Cuma

YAŞAYIP GÖRMEK
Oktay Akbal
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul, 250 Lira

KDV'nin eli halkın cebinde

Gelirler Müdürü: *Kimsenin vatandaştan tek kuruş fazla istememesi gerekiyor. Vatandaş hakkını korusun. Haksız kesilen KDV geri ödenecek.*

Türk-İş Başkanı: *KDV'ye karşı ücretlere ek zam isteyeceğiz.*

Bir hükümet üyesi: *KDV için ücretlerin arttırılması kesinlikle söz konusu değil.*

Melen (MDP): *KDV çıkmazı oldu. Zam yok deyip zam yapılıyor.*

Gürbüz (HP): *Dar gelirlinin beli yine kırıldı.*

TÜKETİCİ KİM VURDUYA GİDİYOR

Haber Merkezi— KDV geldi, böyle oldu. Tüketici elini attığı her malda belli belirsiz bir KDV duvarına çarpıyor. İşte söylenenler:
Gülcan Duyar (Ev hanımı)— *Nişanımız var, çarşıya çıktık elbise almak için. KDV'yi biliyorduk, ama elbise alınca çok farkettı. 13 bin liraya elbise aldık, 1300 lira daha eklediler, büyük eşyada bize fazla geldi ne yapalım çıktı bir kere.. Kocam memur, maaşı artmıyor ama...*
Nejla Diarlı (Ev hanımı)— *Yün almaya geldik. Ucuz olsun diye Kadıköy'den Gürün Han'a geldik. 3 bin liralık yüne 300 lira vergi verdik. Ucuz yerde de pahalı yerde de aynı vergiyi alıyorlar. Kurtuluş yok, kocam işçi ona da yeterli zammı yapsalar fazla etkilemez. Ama görüyorsunuz, çocuklara kazak örmek için geldik, hazır alamıyoruz.*
Nilay Erklei (Emekli)— *Bize yüzde 20 zam yaptılar her şeye yüzde 10 vergi vereceğiz yani yüzde 10'unu geri aldılar.. İşte buyrun birkaç yün çorap aldık, 2 bin liraya 200 lira verdik, her şeye vereceğiz...*
(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

ESNAF CEPHESİ ARAPSAÇI

Haber Merkezi — Esnaf da görünürde KDV yüzünden sersemlemiş gibi. KDV'ye uyan bir yana, uyanan da vergiyi hemen tüketiciye postalıyor, ama yine de esnaf da "çuvallamış" durumda.
Hasan Kurtoğlu (Bakkal) — *"KDV için ne yapıyorsunuz?" sorusuna: İçersin bir kola görürsün KDV'yi. Fıstık gibi vergi. Devlet güçlü olursa sen de güçlü olursun. Zorluk görmeyen bolluk göremez. Ayşekadın manavda vergisiz, bizde vergili, çünkü konserve. Foya nisan ayında ortaya çıkacak. Bizler yazıp çizmeye başlayacağız. O zaman da kepengi indireceğiz.*
İzzet Balkır (Video kaset) — *Stüdyo bizden alıyor, biz kimden alacağız? Müşteriden almaya kalkışık, müşteri kaybederiz.*
Salih Dalkın (İşkembeci) — *Üç gün geçti, nasıl olduğunu anlayamadık. İşkembe çorbası 120 lira, KDV 12 lira tutuyor, ama 2 lira bozuk bulunamayacağı için biz 10 lira almayı düşünüyo-*
(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Tüketicinin KDV rehberi

1 NİSANA KADAR KDV'SİZ MALLAR

Bakanlar Kurulu'nun kararıyla 1 Nisan 1985 tarihine kadar KDV ödemeyecek temel gıda maddeleri şunlar:
Kasaplık hayvan etleri, kümes hayvanları, balıklar, mercimek, bakla, nohut, kuru fasulye (mamulleri hariç), yumurta, süt, yoğurt, beyazpeynir, un, ekmek, bulgur, makarna, pirinç, şeker (toz ve kesme), yemeklik katı ve sıvı bitkisel yağlar, tereyağ, taze sebze ve meyveler (mamulleri hariç), arpa, mısır, soya ve küspeler, et, süt, balık, yumurta ve bal üretimi için kullanılan her türlü fenni karma yemler.

Bu temel gıda maddelerini satanlar, 1 Nisan 1985 tarihine kadar toptancılardan mal alışlarında KDV ödemeyecekler. Yani bu durumda, sayılan gıda maddelerinin fiyatlarında KDV nedeniyle bir artış söz konusu olmayacak. Ancak, 1 nisan 1985'ten itibaren mal alışlarında yüzde 3 oranında vergiye tabi olacaklar. Bu tarihten sonra cirosu 80 milyonun üzerinde olan işyerleri (Migros, Ankara Pazarları, Gima) mal alımlarında yüzde 3 KDV ödeyecekler ve satışlarında yüzde 3'lük KDV'yi gösterecekler. 80 milyonun altında cirosu bulunan işyerleri ise (bakkal, manav, kasap gibi) toptancılardan satın aldıkları gıda maddeleri için yüzde 3,9 oranında (Telafi Edici Vergi sisteminden ötürü) KDV ödeyecekler. Ve perakende satış faturalarında ayrıca KDV göstermeyecekler.

STOK MALINDAN KDV ALMAYACAK İŞYERLERİ

Yıllık cirosu 80 milyon liranın altında yer alması ve bunu maliyeye bildirmesi koşuluyla KDV bünyesindeki "Telafi Edici Vergi" sistemine giren işyerleri şunlar:
Bakkaliye emtiası satanlar, kasaplar (kümes hayvanları etleri, yumurta ve sakatat satanlar dahil), balıkçılar, meyve ve sebze satanlar, büfeler (gazete, dergi ve kitap satanlar hariç), kuruyemişçiler, tuhafiyeciler, manifaturacılar, giyim eşyası satanlar, kırtasiye ve saraciye (ayakkabı, bavul, çanta satanlar dahil, deri eldivenciler hariç), oyuncakçılar (itriyat ve tuvalet maddeleri satanlar.

Yukarıda sayılan işyerleri, 31.12.1984 tarihinde stoklarında mevcut mallar için KDV ödemeleri söz konusu olmadığından satış fiyatlarında KDV'den dolayı bir değişiklik yapamayacaklar.

Ancak 1.1.1985'ten sonra satın alacakları mallar nedeniyle ödeyecekleri KDV'yi (normal verginin yüzde 30 fazlası) satış fiyatlarına dahil ederek tüketiciye yansıtacaklar.

5 gün 5 ek
BUGÜN

YARIN
GENÇLİK

Cumhuriyet'in parasız ekini bayinizden istemeyi unutmayınız.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Hükümet üyelerinin ve bakanlık yetkililerinin karşı görüşlerine rağmen üçüncü günün de Katma Değer Vergisi'nin elinin halkın cebine yerleştiği açıkça ortaya çıktı. Uygulamanın getirdiği kargaşa içinde birçok esnaf, kendisini emniyete almak için tüketicinin kaldırabildiği ölçüde KDV kesiyor. Stok mallarını KDV'ye dahil olmayacağı bildirilmesine karşın, ilk günlerin getirdiği belirsizlik dolayısıyla belirgin bir fiyat artışı ortaya çıktı. Piyasada yaptığımız araştırmalarda fırsatçılara KDV bahanesiyle gün doğdu.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı Gelirler Genel Müdürü Altan Tufan, piyasadaki uygulamanın aksine "Geçtiğimiz günlerdeki seminerlerde anlattığım gibi
(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

PERŞEMBE PAZARI'NDA KDV MOLASI
Haberi Ekonomide

Kim inanır enflasyonun düşeceğine?

OSMAN ULAGAY

1984 yılını, hangi göstergeye bakarsanız bakın, yüzde 50 dolayında bir enflasyonla kapatan Türkiye'nin 1985 yılına da "yüksek enflasyon" beklentisiyle girdiği görülüyor. İş çevreleri, gerek enflasyonun gerekse onu besleyen kur ayarlamalarının 1985 yılında da yüzde 40'ın altına çekilebileceğine inanmazken, Sayın Başbakan'ın ifadesiyle "kafamızı gözümüzü yararak" başlattığımız Katma Değer Vergisi uygulaması da enflasyonun artacağı beklentisini güçlendiriyor.

İstanbul Sanayi Odası Yöne-
(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

25 MDP milletvekili 'kan değişimi' istedi

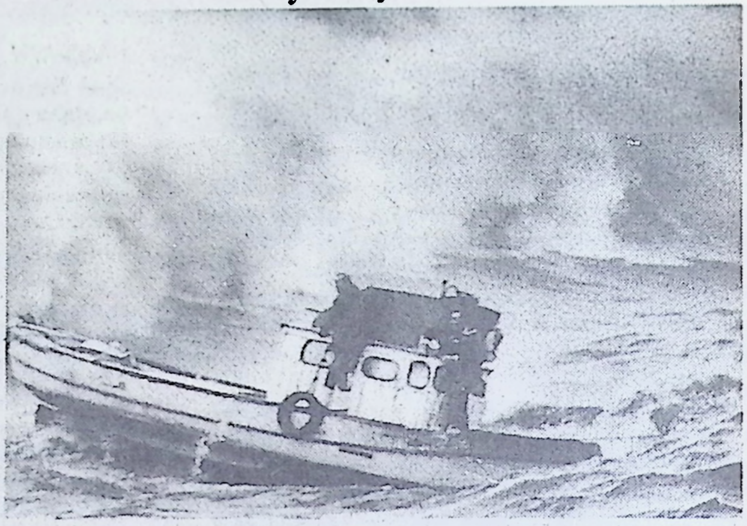
ANKARA, (a.a.) — Milliyetçi Demokrasi Partisi'nde Genel Başkan Turgut Sunalp'in dışındaki yöneticilerin değişmesi istendi.

MDP'li 25 milletvekili ve bir kurucu üye, genel merkeze bir yazı vererek, Kurucular Kurulu'nun kısa sürede toplanmasını istediler. MDP Genel Sekreteri Ülkü Söylemezoğlu, konuyla ilgili olarak yaptığı açıklamada, bu isteklerin Halkçı Parti'deki gibi bir hizipleşme olarak değil, partinin güçlenmesi ve daha
(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

DYP DAVASI TARTIŞMASI: BAŞSAVCILIK ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANI İLE BİR ÜYEYİ REDDETTİ
Haberi 7. Sayfada

Lodos bir tekneyi böyle batırdı

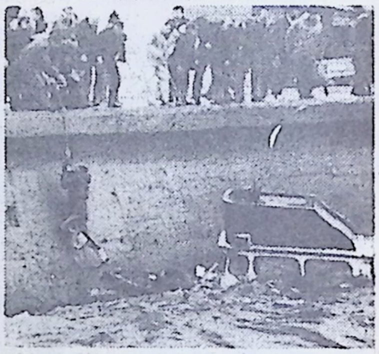
Fotoğraflar: KADİR CAN

Dalgalar tekneyi sürüklüyor *Önceki gece başlayan ve dün öğle saatlerine doğru hızı 80 kilometrenin üzerine çıkan lodos fırtınası, İstanbullu balıkçılara korkulu anlar yaşattı. Fırtınadan ve azgın dalgalardan kaçıp Kumkapı barınağına sığınmaya çalışan bir balıkçı teknesi, demir tutturamayınca içindeki balıkçılarla birlikte açığa doğru sürüklenmeye başladı. Şiddetli dalgalar arasında hızla kayalıklara doğru giden teknedeki balıkçılar, kıyıdakilerden yardım istediler. Fırtına, kimsenin onlara yaklaşmasına izin vermiyordu. Dalgaların ortasında çaresiz kalan Setal Deniz ve Yılmaz Çetin adındaki balıkçılar son anda teknenin motorunu çalıştırmayı başardılar.*

Parçalanan tekne batıyor *Ama çalışan motor da sürüklenmelerini engelleyemedi. Küçük balıkçı motoru tüm hızıyla sahil yolunun kıyısındaki kayalıklara doğru sürükleniyordu. Balıkçıların "sonu" beklemekten başka yapacakları bir şey kalmamıştı. Azgın dalgalara kapılıp denize düşmemek için güverteye sıkıca tutunmuş, kayalara bindirecekleri anı bekliyorlardı. Biraz sonra teknenin altından bir çatırdı duyuldu ve kısa bir süre sonra tekne sulara gömüldü.*

Kurtuluşa doğru *Sahilde olayı izleyen halk ve balıkçılar su alıp batmaya başlayan teknedeki arkadaşlarını kurtarmak için seferber oldular. Tekneye halatlar atıldı. Teknenin içindeki dalgalarla boğuşan balıkçılar, bunları bellerine bağlayıp kendilerini suya bıraktılar. Kıyıdakiler "hep beraber" sesleri içinde halatlara asıldı. Bir süre sonra iki balıkçı, geride parçalanmış teknelerini bırakıp sahil yolunun kaldırımlarına yorgun argın serildiler.*
Lodos aniden geldi, geçti... 8. Sayfada

Denktaş, Kıbrıs'ta çözümün temel ilkesini Cumhuriyet'e açıkladı

Türkiye'nin garantörlüğü önkoşul

"Türkiye'nin bir gücü, Ada üzerinde bulunmalıdır ki, biz de rahat yaşayalım" diyen Denktaş, Türkiye'nin garantörlüğünün yerine bir başka şey istenirse, görüşme masasının terk edileceğini söyledi.

CENGİZ ÇANDAR

LEFKOŞE — Türk kamuoyu Katma Değer Vergisi ile ne kadar meşgulse, Kıbrıs Türk kamuoyu ondan da fazla 17 Ocak'ta New York'ta yapılacak Denktaş-Kiprianu zirvesi ile dolu. Kıbrıs Harekâtı'ndan bu yana geçen on yılı aşkın süre içinde sorunun çözümüne ilişkin umutlar bu düzeyde hiç yanlanmamıştı. Çözüm umudunun belirmesiyle birlikte, gerek Türkiye'deki gerekse KKTC'deki bazı çevrelerde bu çözüm umudunun gereksiz ödünler pahasına gerçekleşmekte olduğuna ilişkin kaygılar da ifade edilmeye başlandı. "Şehit kanlarıyla alınan topraklar masa başında geri mi verilecekti?" Kıbrıs Türk-Rum uzlaşması hangi zemin üzerinde söz konusu olacaktı?

KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, Lefkoşe'deki Başkanlık konutunda Cumhuriyet'e verdiği özel demeçte, altını çizerek defalarca Türkiye'nin etkin garantör sıfatının devam etmeyeceği hiçbir anlaşmanın söz konusu olmadığını söyledi. New York Zirvesi'ne iki hafta kala Denktaş, Türkiye'nin garantörlüğünün kabul edilmemesi halinde görüşme masasının terk edileceğini de Cumhuriyet'e açıkladı. KKTC Cumhurbaşkanı'na sorularımız ve Denktaş'ın yanıtları şöyle:

— BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın girişimiyle New York'ta yapılan ilk tur dolaylı görüşmelerden sonra, eylül ayında İstanbul'da konuşmuştuk ve o zaman bana Rumların Ada'ya tümüyle egemen olma alışkanlıklarını terk etmeyeceklerini söylemiştiniz. Bir çözüm konusunda hiç de umutlu değildiniz. Üçüncü turdan sonra, 17 Ocak Zirvesi'ne doğru uzlaşmanız değişti. Peki, o günden bu yana ne değişti? Rumların tutumu nerede ve nasıl değişti?

DENKTAŞ — Rumların tutumunun değişip değişmediğini, yapılan New York anlaşmasını imzalayıp imzalamayacaklarında göreceğiz.

— New York'ta sadece bir imza töreni mi yapılacak? Kiprianu New York'a müzakereye gi-
(Arkası Sa. 11, Sü. 8'de)

DIŞİŞLERİ: YUNANİSTAN HAKLARIMIZA SAYGI GÖSTERİRSE, SORUNLAR ÇÖZÜMLENİR
Haberi 11. Sayfada

Halefoğlu: Tikhonov füzeleri sordu

ABD B.Elçisi Tikhonov'un gezisi konusunda bilgi aldı

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ABD'nin Ankara Büyükelçisi Robert Strausz Hupe, önceki gün Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nu ziyaret ederek, SSCB Başbakanı Tikhonov'un Türkiye'yi ziyaretinde görüşülen konular ve imzalanan anlaşmalar konusunda bilgi aldı. Görüşme sırasında Halefoğlu'nun ABD Büyükelçisi'ne, Tikhonov'un Türkiye'de orta menzilli füze olup olmadı-
(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Af Konusu

Af konusu duyarlı kesimleri ilgilendiriyor. Bu kesimleri ikiye ayırabiliriz. Bir yanda hapishaneleri dolduran hükümlüler aileleri ile birlikte büyük bir kitle oluşturuyor. Öte yanda 1982 Anayasası'na anarşik suçların affını engellemek için özel madde koydurmuş olan çevrelerin varlığını düşünmek gerekiyor.

Bütün bunların ötesinde bir önemli noktayı da gözden yitirmemekte yarar var. Basında ve siyaset hayatında her af tartışması, cezaevlerinde ve çevresinde büyük bir gerilim yaratmaktadır. Bunun içindir ki, af konusu serinkanlılıkla ve ciddiyetle ele alınmalı, gereksiz umutlar vermekten kaçınılmalıdır. Bu alanda en büyük sorumluluk hükümet üyelerine düşmektedir.

Son günlerde Başbakan Turgut Özal ve Adalet Bakanı Necat Eldem, cezaevlerinde yatan hükümlüleri ilgilendiren çeşitli demeçler vermişlerdir. Bu açıklamaların yanlış anlaşılması ya da yorumlanması sakıncalar yaratabilir.

Sayın Özal, bir bölüm suçların af kapsamına girmesini anayasanın engellediğini sürekli olarak belirtmektedir. Ancak anayasanın yasaklamadığı bir kapsamda bir af yasasının çıkabileceğine işaret eden Başbakan, bu konuda da çekingen davranmakta, kesin bir açıklama yapmaktan kaçınmaktadır. Başbakan anarşik suçlar için, af dışında bir yol arandığını da üstü kapalı bir biçimde basına duyurmuştur.

Adalet Bakanı Necat Eldem ise konuyu af yasası dışında ele alarak, Türk Ceza Kanunu'nda yapılacak değişikliklerle anarşik suç işleyenlerin sürelerinde indirim yapılabileceğini belirtmektedir. Bu açıklama, anarşik diye nitelendirilen, devlete karşı işlenmiş suçların affında hafifletme yollarına gidileceğini vurgula-

* * *

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

Yeni Gündem yeniden yayımlanıyor

İstanbul Haber Servisi — Yeni Gündem dergisinin basımı ve yayımına yeniden izin verildi.

15 günde bir yayımlanan Yeni Gündem dergisinin, 16-31 Ekim 1984 tarihli 12. sayısı üzerine basımı, yayımı, taşınması ve sıkıyönetim bölgesine sokulması 1402 sayılı kanunun 3/C maddesi uyarınca 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı'nın emri üzerine yasaklanmıştı.

Adolfo Suarez ve Santiago Carillo

İspanya'da demokrasiye geçiş

BİLGİN CERRAHOĞLU

Cumhuriyet'e anlattılar

Pazar günü Cumhuriyet'te

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

İhale-Toto...

Biz bugüne kadar hep uyumuşuz. Bakın Özal, nasıl her konuyu hemencecik paraya dönüştürüp sorunları çözüveriyor. Hiç köprü satmak, babalarımızın, dedelerimizin aklından geçmiş miydi? Demek ki, "akıl akıldan üstün".. En üstün akıllı da Özal.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Denktaş, Kıbrıs'ta çözümün temel ilkesini Cumhuriyet'e açıkladı

Türkiye'nin garantörlüğü önkoşul

CENGİZ ÇANDAR — *4 ocak*

LEFKOŞE — KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş,** Lefkoşe'deki başkanlık konutunda **Cumhuriyet'e** verdiği özel demeçte, altını çizerek defalarca Türkiye'nin **etkin garantör** sıfatının devam etmeyeceği hiçbir anlaşmanın söz konusu olmadığını söyledi. New York zirvesine iki hafta kala Denktaş, Türkiye'nin garantörlüğünün kabul edilmemesi halinde görüşme masasını terk edeceğini de Cumhuriyet'e açıkladı. KKTC Cumhurbaşkanı'na sorularımız ve Denktaş'ın yanıtları şöyle:

— BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın girişimiyle New York'ta yapılan ilk tur dolaylı görüşmelerden sonra, eylül ayında İstanbul'da konuşmuştuk ve o zaman bana Rumların adayı tümüyle egemen olma niyetlerini asla terk etmeyeceklerini söylemiştiniz. Bir çözüm konusunda hiç de umutlu değildiniz. Üçüncü turdan sonra, 17 ocak zirvesine doğru üslubunuz değişti. Peki, o günden bu yana ne değişti? Rumların tutumu neden ve nasıl değişti?

DENKTAŞ — Rumların tutumunun değişip değişmediğini, yapılan New York anlaşmasını imzalayıp imzalamayacaklarında göreceğiz.

— New York'ta sadece bir imza töreni mi yapılacak? Kipriyanu, New York'a müzakereye gideceğini söylüyor.

DENKTAŞ — Anlaşmayı değiştirme müzakeresi başkadır. Anlaşmayı müzakere başkadır. Müzakere edilecek olan, anlaşmada öngörülen çalışma gruplarının nasıl, ne zaman oluşturulacağı, anlaşmada boş bırakılan satırların doldurulması gibi hususlardır. Yoksa anlaşmanın müzakere edilmesi değil.

Esas niyetleri, Türkiye ve Yunanistan'ın garantisinin vurgulanıp güçlendirilmesi meselesine gelindiğinde anlaşılacaktır. Türkiye'nin garantisini kabul etmezlerse, Kıbrıs Türklerine ortaklık hakkı tanımıyorlar demektir. Kıbrıs'ı bir Yunan adası telakki ediyorlar anlamına gelecektir.

— Yani Türkiye'nin garantör statüsünün devamını bir anlaşma için önkoşul olarak ileri süreceksiniz.

DENKTAŞ — Türkiye'nin garantörlüğü olmadan Kıbrıs meselesi halledilmez.

— O zaman Türkiye'nin garantörlüğünden asla vazgeçmeyeceğinizi söyleyebilir miyiz?

DENKTAŞ — Kıbrıs'ın bağımsız bir ülke olarak yaşayabilmesi ve bu bağımsızlık içinde Kıbrıs Türklerinin eritilip yok edilmemesi için Türkiye'nin "etkin" garantörlüğü şarttır. Bunu öngörmeyen bir anlaşmanın bizce değeri yoktur.

"ETKİN GARANTÖRLÜK" NEDİR?

— Etkin sözcüğü ile neyi anlatmak istiyorsunuz?

DENKTAŞ — Tıpkı 1960'ta olduğu gibi, Türkiye'nin garantörlüğü sadece kâğıt üzerinde kalacak değildir. Türkiye'nin bir gücü ada üzerinde bulunmalıdır ki, biz de rahat yaşayabilelim.

BAŞKANLIK KONUSU

— Bir de münavebeli başkanlık konusu var. Bana, daha önce, cumhurbaşkanlığının Türkler ve Rumlar arasında münavebeli olmasının iki ulusal topluluk arasındaki eşitliğin bir simgesi olduğunu ve bunun anlaşma için temel bir şart olduğunu söylemiştiniz. Oysa, New York ön anlaşma taslağında Rum cumhurbaşkanı, Türk cumhurbaşkanı yardımcısı hükmünü 1960 Anayasası'nda olduğu gibi kabul ettiniz.

DENKTAŞ — Bundan vazgeçmiş değiliz. Buna alternatif olarak ve yine Kıbrıs'ın bir Yunan adası olmadığım simgeleyecek bir alternatif düşündük. Bu da dışişleri bakanının Türk olması. Böylece, cumhurbaşkanı yardımcısı ve dışişleri bakanı Türk olacak. Federal kabinedeki varlığımızın, rotasyon hükmünü dengeleyeceğini düşündük. Eğer, bunu kabul etmezlerse, yine rotasyon şartına dönebiliriz.

YEŞİLIRMAK NE OLACAK?

— Rumlara verilmiş gereksiz ödünlerden söz edenler, Yeşilırmak üzerinde özellikle duruyorlar. Yeşilırmak terk edilecek mi?

DENKTAŞ — Toprak konusunda henüz harita üzerinde konuşma zamanı gelmediği için bir şey söylemek istemiyorum.

KIBRIS, GİRİT OLUR MU?

— Sayın Başkan, daha önceki görüşmelerimizde hep Girit'in nasıl uzun bir mücadele sürecinden geçtikten sonra Türklerin elinden çıktığını hatırlatırdınız. Diyelim ki, anlaşma sağlandı. New York'ta görüşülecek ön anlaşma taslağının kabulü ile Kıbrıs'ın Girit'in akıbetine asla uğramayacağını söyleyebilecek misiniz?

DENKTAŞ — İşte cevabım: **"Ben ölürsem mezar taşıma yazın: Ey Türk uyanık ol. Girit oyunu her an oynanabilir. Bu oyuna gelmeyecek biçimde birlik ve beraberlik içinde ol. Türkiye'ye her zaman sımsıkı sarıl. Rumların içinde ENOSİS'ten vazgeçmeyecekler bulunacağını unutma. Bu oyuna gelecek olursak, Rumlar, partileri, kiliseleri, okulları, özel kuruluşları ile her zaman hedeflerine ulaşabilirler."**

— Anlaşma sağlandıktan sonra bile mi?

DENKTAŞ — Bu tehlike anlaşma sağlandıktan sonra özellikle vardır. Bizim halkımız saftır, temizdir, unutabilir. Ama onlar, partileri, kiliseleri, okulları, özel kuruluşları ile unutturmazlar. Onun için söylüyorum.

"ULUSLARARASI GARANTİLER" NEDİR?

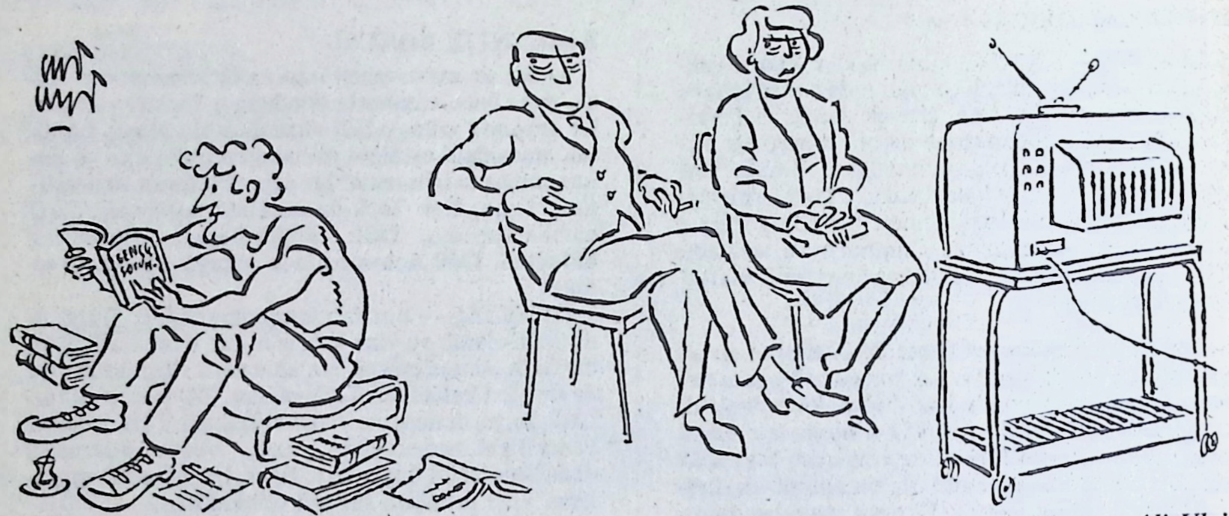
— Yeniden garanti konusuna dönersek... Ön anlaşma taslağında uluslararası garantilerden söz ediliyor. Bundan kasıt, BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeleri mi?

DENKTAŞ — Biz öyle anlamıyoruz. Güvenlik Konseyi daimi üyelerinin uluslararası garantileri nerede olmuştur ki?

— Burada olabilir. Kıbrıs, Devletler Hukuku'nda

bu konuda ilk örnek olur. Nasıl olur? Yaptık oldu, derler. İlk, emsal...

DENKTAŞ — Yaptık olmaz. Olabilecek bir şey istiyoruz. Güvenlik Konseyi'nin güvencesi altında bağımsızlığa sahip bir ülke dünya yüzünde yok. Güvenlik Konseyi, çeşitli ve değişik çıkarlara bağlı ülkelerin bir araya gelmesiyle harekete geçebilir. Bu olana kadar da Kıbrıs'ta iş işten geçer. Bu, Türkiye'nin garantörlüğünün yerine geçirilirse, biz masada yokuz. Masayı terk ederiz.

Ali Ulvi

Devletin İyiliği İçin

ERGUN BALCI — *5 ocak*

Polonya'daki davayı gazetelerden izliyor musunuz?

Dayanışma yanlışı rahip Jerzy Popieluszko'nun katil sanıklarından İçişleri Bakanlığı görevlisi Teğmen Wladimir Pekala, mahkemede verdiği ifadelerden birinde rahibi *"devletin iyiliği için"* öldürdüklerini söyledi.

Dikkatimizi çekti. Teğmen Pekala neden *"ulusumun iyiliği için"* ya da *"Polonya halkının iyiliği için"* demedi de *"devletin iyiliği için"* sözünü kullandı?

Denebilir ki; *"Adamın o anda böyle ince düşünecek hali mi vardı? Ağzından öyle çıkmıştır."*

Olabilir. Ama ağzımızdan kolayca, fazla düşünmeden çıkan sözler, genellikle alışık bulunduğumuz, yatkın olduğumuz kavramlardır. Teğmen Pekala'nın tüm kişiliği önce devlete -halka değil- hizmet etmek için koşullandırılmış olduğundan, mahkemede verdiği ifadede de bu koşullanmanın doğal sonucu olarak *"devlete hizmet etmek için"* demiş, *"halkıma"* ya da *"Polonya ulusuna hizmet etmek"* sözü aklına gelmemiştir.

Pekala, devlete hizmet ederken, belki halkına da hizmet ettiğine içtenlikle inanıyordu. Teğmenin yetiştirilme biçimi ve geçmişini bilmediğimiz için bu konuda kesin bir yargıya varmak olanaksız.

Ama açık olan bir nokta var. Pekala, rahibi öldürürken önce devleti düşünüyor ve onu temsil ettiğine inanıyordu. Temsil ettiğine inandığı devlet, gerçi şimdi onu yargılamaktadır, ama Pekala'yı bu şekilde koşullandırıp böyle düşünmeyi öğreten de aynı devlettir.

Nasıl bir devlet?

Çalışan nüfusun hemen tümünün üye olduğu bir sendikayı kapatan, işçi sınıfının temsilcisi olduğunu ileri sürmesine karşın, kendisini işçi sınıfına karşı Ancak orduya dayanarak koruyabilen bir devlet.

Pekala aslında, devlete ters düştüğü için yargılanmıyor. İkisinin de görüşleri temelde uyum içindedir. İkisi de Dayanışma'dan nefret etmekte, ikisi de halktan korkmakta ve azınlık iktidarını temsil etmektedir. Ancak Pekala, fazla ileri giderek devleti güç duruma sokmuştur.

Denmiştir ki, *"devlet"* yani bürokrasi *"Dayanışma'yı ezmese idi, hareketin sağa kayması olasılığı vardı. Polonya kapitalizme dönebilir, ülke Batılıların kucağına düşebilirdi."*

Bir taban hareketini bu gerekçe ile ezmek, çocuk sakat doğabilir düşüncesi ile hamile kadının doğum yapmasını engellemeye benzer.

Karl Marx, yabancılaşmayı kapitalist sistemde teşhis etmişti. Üretici, ürettiği değerin tutsağı oluyor, kendi ürettiği zenginlik onu eziyordu. Ürettiği ürün karşısındaki bu ekonomik yabancılaşma, diğer yabancılaşmaları da birlikte getiriyordu. Devlet ise, egemen sınıfın, yani sermayenin temsilcisi olarak yabancılaşmış kitleleri denetim altında tutmakla yükümlü idi.

Günümüzde sosyalist uygulamalann bulunduğu ülkelerde başka bir tür yabancılaşma göze çarpıyor. Bu, kitlelerin yönetici sınıfa, bürokrasiye olan yabancılaşmasıdır. ancak devletin işlevi değişmemiştir. Devlet, bu kez egemen sınıf, daha doğrusu tabaka olan bürokrasinin temsilcisi olarak, o bürok-

rasinin yabancılaştığı kitleleri denetim altında tutmakla yükümlüdür.

Soldaki çarpıklık, sadece içerideki uygulamada değil, iç uygulamanın doğal bir uzantısı olan dışa dönük uygulamada da göze çarpmaktadır. Afganistan'daki savaşla, Vietnam Savaşı arasında *"pislik"* bakımından hiçbir fark yoktur. Afganistan'da da Vietnam'da olduğu gibi, köyler bombalanmakta, sivil halka misilleme yapılmakta, kırsal alanlarda tarımsal ürün imha edilmektedir. Vietnam ormanlarında ölen Amerikalı köylünün bu savaşta nasıl en ufak bir çıkarı yok idi ise, Afganistan dağlarında ölen Sovyet köylüsünün ya da işçisinin de, savaşta hiçbir çıkarı yoktur. Vietnam Savaşı, ABD'de egemen olan sermayenin savaşı idi. Afganistan Savaşı ise, Sovyetler Birliği'nde egemen tabaka olan bürokrasinin savaşıdır. ABD'de sermayenin temsilcisi olan devlet, demokrasi adına Vietnam'a saldırmıştır. Sovyetler Birliği'nde ise bürokrasinin temsilcisi olan devlet, sosyalizm adına Afganistan'ı işgal etmiştir.

Aynı devlet, Polonya'da taban hareketini ezmiştir. Vietnam ise Kampuçya'yı altı yıldır işgal altında tutmaktadır.

Teğmen Pekala, *"Rahibi devletin iyiliği için öldürdüm"* derken, bilmeyerek, günümüzde sol uygulamalardaki çarpıklığı en vurucu biçimde dile getirmiştir.

Sol adına soldaki bu yabancılaşma ve çarpıklığı görmezlikten gelmek, aslında sola en büyük kötülüğü etmektir.

Çünkü 3. Dünya'nın sanayileşmiş ülkelerin pazarı haline gelmesine en sert tepkiyi gösteren, yeni sömürgeciliğe karşı en çok direnen, emperyalizm tarafından geri bırakılmış Afrika'daki açlık karşısında en fazla galeyana gelen, sol görüştür.

Sol düşünce ileriye bakar; kitlelere dönüktür. Ama inandırıcı olabilmesi için sol adına sergilenen aldatmacalarla yapılan hataları da cesaretle açıklayabilmesi gerekir.

Yeniden "Hasta Adam" mı?

HIFZI VELDET VELİDEDEOĞLU — *6 ocak*

Adam zatürree (pnomoni)den öldü. Adı ne olursa olsun, ölüm bu hastalık yüzünden oldu. Soğuk algınlığına aldırmamaktan mı, vaktinde önlem almamaktan mı, yoksa herhangi bir ameliyat, ya da bir felç sonucunda haftalarca sırt üstü yatağa bağlanmak yüzünden mi tutulmuş bu hastalığa? Orası, yani hastalığın nedeni ya da nedenleri, ayrı bir konu. Biz hastalığa neden olan etkene değil, doğrudan doğruya hastalığın kendisine ve -olayımızda- doğurduğu sonuca bakalım: Türü zatürree ve sonucu da ölüm; adam artık yaşamıyor.

Yazıya böyle başladığım için "âmiyâne" anlatım yoluna başvurmakla eleştirilmeyeceğimi umarım.

Bilirsiniz, "âmiyâne" sözcüğü her zaman "adice, bayağıca, kabaca" anlamına gelmez. Nitekim Osmanlıcada bir tanımı, bir sözcüğü sıradan halkın da anlayabileceği biçimde yazmadan, ya da söylemeden önce araya "âmiyâne tabiriyle" sözü, eklenirdi; "halkın deyişiyle", "halk ağzıyla" demekti bu. O dönemde Arapça ve Farsça sözlüklerle dolu Osmanlıca, soylulara, okumuşlara; duru Türkçe ise cahil halka özgü sayılırdı. Buna karşılık konuyu birtakım benzetmelerle basite indirgeyerek anlatmak, Osmanlıca kültürüyle yetişmiş kişilerce küçümsenen anlatım biçimi olarak kabul edilirdi. işte yeri gelip de böyle bir anlatıma başvurmak gerektiği zaman, önce "âmiyâne tabiriyle" sözünü kullanmak, bu küçümsemeyi önleme ve kendini mazur gösterme amacına yönelik bir yöntemdi. Her ne kadar şimdi de o döneme özenerek Osmanlıca yazıp konuşmayı bilgiçlik ve -akıllarınca- üstünlük belirtisi sayanlar çıkıyorsa da, çok şükür, Atatürk'ün "Dil Devrimi" sayesinde gerçek Türk aydınları olarak bu yapmacık konuşma ve yazmalardan kurtulduk artık.

* * *

Konuya dönelim: Adam zatürreeden öldü. Bu adam 19. yüzyılda Rus Çarı İkinci Nikola'nın "Hasta Adam" diye ad taktığı Osmanlı İmparatorluğu; ölüm nedeni olan hastalık da "dış borçlanma". Öyle bir an geldi ki, "Hasta Adam", ana borcun biriken taksitleri şöyle dursun, faizlerini bile ödeyemez duruma düştü. Borç verenlerin amacı da bu idi: Örümcek önce avını ağına takar, sonra sarıp sarmalar ve ardından rahat rahat onun kanını emer. Tıpkı bunun gibi, 1683 Viyana bozgunundan sonra Batılı devletler Osmanlı'yı tuzağa düşürmek için hep fırsat kolladılar ve çıkan fırsatları da hiç kaçırmadılar. Kendileri ortaçağ karanlığından çıkıp, aklın ve bilimin aydınlığına ulaşırken, Osmanlı toplumu her alanda, gittikçe artan bilisizlik (cehalet) karanlığına gömülüyordu. Devletin yöneticileri, imparatorluğu oluşturan halkları ve özellikle Osmanlı Devleti'nin kurucusu ve savunucusu olan Türk halkını bu dünyada varlık ve huzur içinde yaşatmanın kendilerine düşen baş görev olduğunu unutarak, onları öte dünya için hazırlanan bir toplum inanış ve görüntüsüne bürümüştü. Mekke ve Medine'ye deve kervanı ile yardım olarak gönderilecek altınlar için "Sürre Alayı" düzenlenmesi, ya da padişah tarafından Kâbe'ye altın sırmayla işlenmiş örtü yollanması, halk çevrelerinde, örneğin İngilizlerin 19. yüzyılda Kıbrıs'a elkoymalarından daha büyük yankılar uyandırırdı. Halk yığınları dünyanın gidişinden, Batının dev adımlarla ilerlemesinden habersizdi. Sanayi devrimine, yani ülkede makineler üreten makinelerin yapımına katılamadığımızdan, ilkel tezgâh ve atölyelerimiz sanayi devrimlerini tamamlamış ülkelerin fabrikalarıyla yarışamadılar ve birer birer kapılarını kapadılar.

19. yüzyılın yarısına kadar imparatorluk maliyesinin bilimsel bir bütçesi bile yoktu. Tanzimat'tan sonra uygulanan liberal ekonomiyle ülkemiz rahatça sömürülmeye elverişli bir açık pazar durumuna gelmişti. En önemli merkezlerimizde art arda yabancı bankalar kuruldu. "Hasta Adam" borçlandıkça borçlandı ve bu sarmaldan kurtulmak için çırpındıkça yeni bir borç batağına daha saplandı; sonunda boğuldu gitti. Bizi hangi aymaz yöneticilerimiz ne amaçla borçlandırdı? Yazının başında vurguladığım gibi, adamı öldüren hastalığın nedeni ve etkeni değil, kendisi ve sonucu önemli bugünkü yazımızın konusu için.

* * *

"Hasta Adam" Batılı "örümcek"lerin ağına işte böyle düştü. Büyük yapılı olduğu için hemen kanını emip "kârını tamam" edemediler. Şurasından burasından toprak parçaları kopardılar. İşletme imtiyazları alarak, başta taşkömürü olmak üzere yer altı servetlerimizi sömürmeye başladılar. Eğer büyük devletler anlaşmış olsalardı hep birlikte Osmanlı İmparatorluğu'nu çoktan yok edip, haritadan sileceklerdi. Ancak onlardan her biri arslan payını almak istediği için aralarında uyuşma olmuyordu. Günümüzün bazı bilisizleri, büyük devletlerin uyuşmazlığını, "Ulu Hakan Sultan Abdülhamit Han" diye niteledikleri Kızıl Sultan Abdülhamit'in politik "dirayetine" bağlarlar. Oysa uyuşmazlıklarının nedeni, stratejik ve dolayısıyla politik, özellikle de ekonomik idi.

Devlet borçları ödenemeyince yabancı alacaklılar ülkemizin ekonomisini denetim altına aldılar. Şimdi olduğu gibi, zaman zaman kurullar gelip mali ve ekonomik durumumuzu denetlemeye başladılar. Bu yetmedi. Ülkemizde giderleri bize yüklenmek üzere bir "Düyûn-u Umumiye" yönetimi kurdular. Böylece denetimler sürekli duruma geldi. Tütün gibi, ülkemizin en önemli tarımsal ürünü, tuz ve daha birkaç doğal servetimiz üzerine ipotek koydular. "Müşterek-il-menfaa İnhisâr-ı Duhan-ı Devleti Aliyye-i Osmaniye" kısaca "Reji" idaresi kuruldu ve ülkenin bütün kent ve kasabalarında sanki bir devlet dairesi gibi örgütlendi. Tütün tekeli demek olan bu örgüt içinde reji müdürleri genellikle Rum ve Ermenilerden seçilir, il ve kasabalarda resmi protokole girerlerdi.

Söylemeye gerek yok, bu ekonomi ve denetimlerin yanında siyasi müdahaleler sürüp gidiyordu. Günümüzde büyüklerimiz ekonomik müdahale ve denetimlere öfkelenmiyorlar da adli ve siyasi uyarılar karşısında büyük öfkeye kapılıp, bunları içişlerimize karışma sayıyorlar. Her neyse, bunları bir yana bırakıp konumuzu sürdürelim.

Yukarıda özetin özeti olarak belirtmeye çalıştığım olaylar sonunda beklenen çöküş oldu. Osmanlı İmparatorluğu parçalandı ve bu durum Sevr Antlaşması ile belgelendi. Yunanistan gibi küçük devletlere bile bu parçalanıştan büyük miras payı düştü.

Ulusal Kurtuluş'tan sonra bir İngiliz zırhlısı ile yurdundan kaçan hain padişah Vahdettin, çöken devletin başında bir İngiliz kuklası idi. Şimdi ona "vatanperver padişah" diyenler var. Bu gibiler -eğer hain değillerse- aymaz "Mütareke artıkları"dır.

★★★

Hoca, eski durumla bugünkü durum arasında bir benzerlik kurmakla ne demek istiyorsun? diye soracaklar olabilir belki. İzninizle burada, hemen herkesçe bilinen bir fıkrayı yinelemek istiyorum:

Eski padişahlardan birinin çok sevdiği bir atı varmış. Onun ölüm haberini kim getirirse kafasını kestiririm dermiş. Bir gün at ölmüş. Kimse bunu padişaha söyleme yürekliliğini gösteremiyormuş. Sonunda her zaman padişahın yanında bulunan "musahip"ine yani onunla boş zamanlarında söyleşi arkadaşlığı yapan kişiye duyurmuşlar. Musahip, padişaha giderek: "Şevketlim, sizin doru at yattı kalkmıyor, ağzını açmış bir şey yemiyor, gözlerini kapamış açmıyor" diye konuşmaya başlayınca, padişah öfkelenerek: "Şuna, öldü, desene be adam" diye bağırmış. O zaman musahip hemen, "Ben demedim, siz böyle buyurdunuz padişahım" demiş. Ben de, "Osmanlı'nın son dönemlerinde büyük ölçüde sömürü vardı, şimdi de var, aşırı borçlanma vardı, şimdi var, adaletsizlik vardı, şimdi de var, yabancı denetimi ve müdahalesi vardı, şimdi de var" diyerek okurlarıma "o halde batıyor muyuz?" dedirtmek amacını gütmüyorum. Çünkü bu millet batmaz, Atatürk'ün kurduğu bu Cumhuriyet batmaz. Bence şimdi toplumsal bir hastalık dönemi geçiriyoruz. Bizi yine Atatürk kurtaracaktır, çünkü er geç O'nun ilkelerine döneceğiz, bunda kuşkum yoktur. Yeni yıldaki bu ilk yazımda ilgili ve yetkilileri uyarma görevimi yerine getirmek istedim. Çünkü Osmanlı İmparatorluğu'nun batışını ve yeni Türkiye'nin kuruluşunu gözleriyle görmüş ve izlemiş bir yurttaş olarak bu uyarıyı yapmayı kendim için görev saydım. Hepsi bu.

Behiç Ak

BELGELERLE KURTULUŞ SAVAŞI ANILARI
Ebubekir Hazım Tepeyran
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu / İstanbul, 200 lira

Cumhuriyet
61. Yıl; Sayı: 21682 Kurucusu: Yunus Nadi 50 TL. 6 Ocak 1985 Pazar

ROMAN VE YAZARLIK ONURU
Samim Kocagöz
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul, 200

Hükümette büyük deprem

Başbakanlık yolsuzlukla suçladı, Özdağlar "komplo" dedi

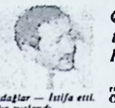
Özdağlar, istifasını Cumhuriyet'e anlattı 'Beni çok yıprattılar'

CANAN YAZGANGİL

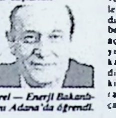
ANKARA — Devlet Bakanlığı'ndan istifa eden İsmail Özdağlar, istifasına neden olan gelişmeleri Cumhuriyet'e anlattı. Kendisini yolsuzlukla suçlayan Başbakanlık

(Arkası Sa.6, Sü.1'de)

Titiz — Özal hükümetinin yeni Devlet Bakanı.

Özdağlar — İstifa etti. Ağır suçlandı.

Büyükbaş — Devlet Bakanlığı'na...

Türel — Enerji Bakanlığı'nı Adana'da öğrendi.

Özdağlar'la ilgili yolsuzluk iddiası Adalet Bakanlığı'na iletildi. ANAP Genel Merkezi'nde toplanan 40 milletvekili TBMM Başkanlığı'na sunulacak bir soruşturma önergesi hazırladılar. Hakkındaki suçlamayı geceyarısı öğrenen Özdağlar, Başbakan Özal ile görüşmeyi başaramadı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'ın görevinden istifası ve kabine değişikliğinin dün öğle saatlerinde açıklamasının ardından gece TRT'nin 21.00 haberlerinde yer alan Başbakanlık açıklamasında, Özdağlar "ciddi yolsuzluk"la suçlandı. Eski bakan ise bu suçlamayı "komplo" diye niteledi. Özdağlar, TRT'deki açıklamayı öğrendikten sonra Başbakan Özal'a ulaşmaya çalıştı ancak başarılı olamadı.

Özdağlar'ın cuma günü verdiği istifasının kabul edilmesinin ardından ondan boşalan bakanlığa Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cemal Büyükbaş; Büyükbaş'tan boşalan bakanlığa Devlet Bakanı Sudi Türel; Türel'den boşalan Devlet Bakanlığı görevine de İstanbul ANAP milletvekili Mustafa Tınaz Titiz atandı.

Hükümette "Vural Arıkan olayı"ndan sonra ikinci önemli kriz perşembe gecesi yapılan Bakanlar Kurulu toplantısı ile birlikte şöyle gelişti:

Bakanlar Kurulu'nun 3 ocak gecesi yapılan toplantısında Akkuyu Nükleer Santralı'nın bir Kanada şirketine verilmesi ve Gökova Termik Santralındaki hafriyatın bir şirkete verilip verilmeyeceği ya da ihaleye mi çıkarılacağı yolunda tartışma çıktı.

Bakanlar Kurulu toplantısından çıkan Özdağlar'ın aynı gece bir kalp spazmı geçirmesi, istifasına neden oldu. Özdağlar, önceki gün sabah istifa mektubunu yazarak Başbakan Turgut Özal'a iletti. Turgut Özal'ın Özdağlar'a istifa edip etmeyeceğini bir kez daha sormasından sonra istifa kesinleşti. Turgut Özal, önceki gece ve dün sabah Özdağlar'ın yerine kabinede yapılacak değişiklik konusunda çeşitli temaslarda bulundu. Özdağlar'ın Başbakan ve ANAP Grubu ile sürtüşmesine rağmen, beklenmedik istifası basından ve kamuoyundan öncede bir buçuk gün saklandı. Özdağlar'ın istifasına ve kabinedeki değişikliğe ilişkin haber TRT'ye de öncelikle verilmedi. Dün öğleye hazırlanan ve haber bülteninde yer almayan haber, saat 13.00'a birkaç dakika kalan TRT Haber Merkezi'ne elden getirildi ve doğrudan doğruya haber spikerine ulaştırılarak öğle bülteninde okundu. İsmail Özdağlar'ın istifası ve yeni bakanların ata-

(Arkası Sa.6, Sü.1'de)

Kamu işçilerinin sözleşmeleri ile ilgili toplantı tutanağını açıklıyoruz

Özal'ın ücretler için 13 emri

ÜCRETLERİ SINIRLANDIRAN İLKE KARARLARI

1- Yüksek meblağlarla bağlanan sözleşmeler, diğer sözleşmelere emsal alınmayacak.
2- Ücret zammı: İlk yıl yüzde 30'u, ikinci yıl yüzde 25'i aşamayacak. Daha düşük tutulmaya çalışılacak.
3- İşe yeni giren vasıfsız işçiye asgari ücret verilecek.
4- Günde bir öğün yemek.
5- Ölüm yardımı: Artış yapılmayacak.
6- Bayram harçlığı: Artış yapılmayacak.
7- Vasıta yardımı: Artış yapılmayacak.
8- Çocuk yardımı: Artış yapılmayacak.
9- Tahsil yardımı: Artış yapılmayacak.
10- İstihsal primi: Artış yapılmayacak.
11- Kıdem tazminatı: Artış yapılmayacak.
12- İkramiye: Artış yapılmayacak.
13- İzin süreleri: Artış yapılmayacak.

IŞIK KANSU

ANKARA — Kamu kesiminde işçi ücreti artışlarına belli sınırları öngören ilke kararlarının hükümet düzeyinde alınmış olduğu ve bu konuda Başbakan Özal'ın kesin talimatları bulunduğu çoktan beri biliniyordu. Fakat hükümet yetkilileri, daha önce Cumhuriyet'in konuyla ilgili haberlerini nedense yalanlamak ihtiyacını duymuşlardı. Yetkililerin "Yok" dedikleri "ilke kararları"nı bu kez resmi tutanaklardan açıklamaya karar verdik.

Kamu Koordinasyon Kurulu'nun 4 Ağustos 1984 tarihinde yaptığı toplantıda, o zamanki Devlet Bakanı Ahmet Karaçelebi Alptemoçin, kurul üyelerine Başbakan Özal'ın talimatlarını açıkladı. Tutanağa göre Özal, DİE ve bankası matbaalarındaki sözleşmelerin "yüksek meblağlarla" bağlandığı için diğer sözleşmelere "emsal alınmamasını" istedi. Tutanakta ayrıca ücret zammının ilk yıl yüzde 30'u, ikinci yıl yüzde 25'i aşamayacağı hatta daha düşük tutulmaya çalışılacağı, işe yeni giren vasıfsız işçiye asgari ücretin üstünde ücret verilmeyeceği, günde bir öğün yemek parası olarak 150 TL. ödeneceği, izin süreleri, ikramiyeler, kıdem tazminatı ile ölüm, çocuk, tahsil, vasıta gibi sosyal yardımlarda artış yapılmayacağı belirtiliyor.

İlke kararları tutanağı, 6 Ağustos 1984 günü kamu kuruluş temsilcilerine okundu, bir kısmına verildi ve bunlara titizlikle dikkat edilmesi gereği tekrar hatırlatıldı.

Dönemin Devlet Bakanı ve Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu Başkanı Ahmet Karaçelebi Alptemoçin, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarı Kadir Sevinç, Sümerbank Genel Müdürü Remzi Yücebaş (görevden sonradan alındı), Bağ-Kur Genel Müdürü Fikret Yağmur, DPT uzmanı Veysel Yavan, Türkiye Ulaştırma Kamu İşverenleri Sendikası

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

KIBRIS İÇİN 17 OCAK ZİRVESİNE DOĞRU

Rum tarafı, Türkiye'nin garantörlüğüne karşı

Eski Dışişleri Bakanı Yorgo Mavros, Kıbrıs'ta Türkiye'nin garantörlüğü konusunda şunları söylüyor: Üç eski garantör olmalı, ama garantörlerin sayısı başka devletler ya da güçlerle genişletilmeli.

CENGİZ ÇANDAR

ATİNA — Şafak sökerken KKTC'den, Ercan Havaalanı'ndan havalandık. Yeşilköy'e indiğimizde güneş doğmuş, ama patlamak üzere bulunan lodos fırtınasının habercisi bulutlar nedeniyle görünmüyordu. Kısa bir aradan sonra Yunanistan'a uçmak üzere yine havadaydık. Öğlene doğru Atina'ya indiğimizde pırıl pırıl bir güneşle karşılaştık. Havaalanından doğru, eski Dışişleri Bakanı Yorgo Mavros ile randevumuza koştuk.

İktidardaki PASOK'un Avrupa Parlamentosu'ndaki temsilcisi, Başbakan Andreas Papandreu'nun baba dostu, yaşlı siyaset adamı bize fırsat tanımadan ilk soruyu sordu:

"Türkiye'de hava nasıl?"

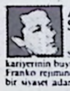
— Hangi havayı soruyorsunuz? Siyasi havayı mı, meteorolojik havayı mı?

Güldü Mavros: "Meteorolojik havayı."

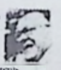
— İstanbul gri-siyah, burası günlük güneşlik.

Mavros: "Bu sabaha dek burası da günlerdir yağmurlu idi. Birkaç saat içinde birdenbire açıverdi."

(Arkası Sa.6, Sü.5'te)

ADOLFO SUAREZ

Siyasi kariyerinin büyük bir bölümünü Franko rejiminde yapmış bir siyaset adamı...

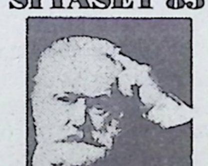
SANTİAGO CARİLLO

13 yaşından beri Franko'ya karşı direniş hareketine katılmış komünist

İSPANYA'DA DEMOKRASİYE GEÇİŞ

Franko'nun ölümünden sonra ulusal düzeyde oluşturulan "demokrasi prosesi"nin iki başaktörü ile Cumhuriyet Madrid'de ayrı ayrı görüştü.

Bugün 12. Sayfada

SİYASET 85

HUGO

Cumhuriyet'in parasız SİYASET 85 eklerini bugün ve her pazar günü bayinizden isteyiniz.

Konutsuzun bedduası *İstanbul'da Topkapı semtindeki duvarları çatlak, elektriği, suyu olmayan 110 dairelik sitenin önü. Sokakta denkler, masalar, sandalyeler, radyolar, televizyonlar, tencereler, kadınlar, erkekler ve çocuklar duruyor. İki yıl önce "tehlikeli" gerekçesiyle polis zoruyla boşaltılan dairelere yerleşen konutsuzlar, yine polis zoruyla kapı önüne konuyor. Nazmiye Özyürek de bunlardan biri. Kışın ortalık yerinde çocuklarıyla beraber sokakta kalmanın telaşında. Kollarını gökyüzüne açmış durmadan beddua ediyor. Ve sonunda nefesi tükenince düşüp bayılıyor. Komşuları ayıltmak için soğan koklatıyorlar. Polise göre hepsinin evi var. Kaymakama göre bu evler "oturulmaz derecede tehlikeli". Sokağa atılanlar tehlikeye razı: "Soğuktan hastalanıp sürünüp öleceğimize, taş altında kalıp birden ölürüz" diyorlar. Konut sorununun getirdiği bir tartışma. İki taraf da haklı. Peki kim haksız? (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)*

ANKARA'dan

YALÇIN DOĞAN

Evren'in ekonomiye ilgisi...

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Odalar Birliği Başkanı Mehmet Yazar'ı ziyaret etmesinin hemen ardından, yeni birkaç saat sonra Yazar'a bir telefon yağdı, bir telefon yağdı ki sormayın... İstanbul'dan iş çevrelerinin önemli temsilcileri "tebrik" telefonları yağdırırken, hükümet kanadından da "Siyaset yapıyor" diye eleştirilen Yazar'a ilginin birdenbire arttığı gözlendi.

Örneğin, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Ekrem Pakdemirli, Mehmet Yazar'ı arayarak "Yahu, sen Kaya Erdem Bey'le pazar günü (bugün) Suudi Arabistan'a gitmiyor muydun, benimle de ay sonunda Hollanda'ya gelsene" dedi.

Ardından, hükümet kanadından Odalar Birliği'ne bir başka telefon geldi ve "Sayın Başbakan ve hükümet üyeleri sizinle yeni yılda ortak toplantı yapma kararını aldılar, toplantı tarihi 15 ocaktır" biçiminde bildirimde bulunuldu.

Mehmet Yazar birdenbire dikkatleri öylesine üzerine çekti ki, hatta Türk-İş Başkanı Şevket Yılmaz, Cumhurbaşkanı Evren'in Odalar Birliği'ne ziyaret yapacağını önceden duymuş olmalıydı ki, Evren'in ziyaretinden hemen bir gün önce Yazar'a giderek "Özal hükümetine karşı ortak bir tepkinin yararlarından" söz etmek ihtiyacını hissetti.

Cumhurbaşkanının ziyaretiyle birlikte hükümet kanadının Mehmet Yazar'a bakış açısı değişirken, Sayın Evren Odalar Birliği'ni neden ziyaret etmek gereğini duydu? Üzerinde asıl durulması gereken bu olsa gerek.

Çankaya bir süredir "enflasyon oranı" üzerinde çalışmalar yürütüyor. 1984 yılında hükümet üyelerinin ve başta Başbakan Özal'ın "Bu yıl fiyatlar yüzde 35'i geçmez" doğrultusundaki tahminleri yanlış çıkınca ve

(Arkası Sa.6, Sü.5'te)

LONDRA'dan

Sterlinin düşüşü

RAGIP DURAN

LONDRA — Noel ve yılbaşı tatillerini geçirmek için İngiltere başkentine gelen yabancılar arasında Amerikalılar bu yıl çoğunlukta idiler. Büyük mağazalarda, lokantalarda, otellerde hep Amerikan şivesi duyuluyordu. Amerikalıların eski kıtaya hayranlıkları bir yana, bu yıl İngiliz Sterlininin Amerikan Doları karşısında neredeyse bire bir düzeye gelmesi yeni kıtanın orta g-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

NEW YORK'tan

Şeyhin dev şampanyası

TANJU AKERSON

NEW YORK — Yeni yıla girerken Times Square'de toplanan 200 bin kişi, New York'un simgesi kırmızı elma saat on ikiyi tam vurduğunda, göğe dayanmış bir binanın tepesinden aşağı düşer düşmez "Hurra" diye bağırdı. Bir sürü ampul tarafından aydınlatılan kırmızı alüminyum elma gökten yere indiğinde aynı anda binlerce kişi Central Park'ta koşmaya başladı. Birbiri ardına patlayan havai fişekler altında çeşitli kılıklara bürünmüş kalabalık 1985'in ilk dakikalarını soluk soluğa geçirdi. Aralarında bir

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

BRÜKSEL'den

İndirimli satışlar

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Kar, sanki Orwell yılının bitip "büyük biraderin" ortadan biraz el ayak çekmesini bekliyormuş. Apak, küçümen, şehrin üzerine düşüverdi. 1984'ü bohçalayıp yüklüğe kaldırdı. İnsanları da bir telaştır aldı. Bu telaş, ne yıl sonu bayramlarındaki mutluluğu yakalama telaşı, ne de günlük gailelerin yeknesak çemberi içine yeniden girişinki. Telaş, giyinme telaşı.

Elbise satan dükkânlar, büyük mağazalar yılbaşından itibaren tenzilatlı satışlara başladılar. Daha ilk günden önlerinde uzun

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

ATİNA'dan

400 milyar liralık kumar harcaması

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunan halkı genellikle şans oyunları ve kumara olan merakı ile tanınır... Yapılan bir araştırma ile halkın, rulet, at yarışı, piyango bileti gibi şans oyunlarına her yıl ortalama 60 milyar drahmi (250 milyar Türk Lirası) yatırmayı alışkanlık haline getirdiği, bunun yanı sıra "yasadışı" ilan edilen kâğıt oyunları ile, zar ve diğer "yasal" kâğıt oyunları için yaklaşık 40 milyar drahmi (150 milyar Türk Lirası) harcadığı saptandı... Yani toplam 400 milyar liralık kumar harcaması.

Yunan bütçesinin üçte birini oluşturan bu tutarın büyük bir bölümü, yılbaşı gecesinin de dahil olduğu on beş gün içinde harcanıyor. Yaşlı, genç, kadın er-

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

Özal Yönetiminde Neler Oluyor?

Bu satırları gece yarısından sonra yazıyoruz.

Dün akşam radyolarını açanlar saat 23.00 haberlerinde birinci sırada yer alan şu çarpıcı açıklama ile karşılaştılar:

"Başbakanlık, Devlet Bakanlığı'ndan istifa eden İsmail Özdağlar'la ilgili olarak ciddi bir yolsuzluk iddiası bulunduğunu açıkladı. Başbakanlıktan bu konuda yapılan açıklama şöyle:

Manisa milletvekili ve Devlet eski Bakanı İsmail Özdağlar ile ilgili olarak ciddi bulunan bir yolsuzluk iddiası, kanuni gereği yapılmak üzere Adalet Bakanlığı'na intikal ettirilmiştir. Kamuoyuna duyurulur."

Özal yönetiminde ne oluyordu?

Dünkü gelişmeler ister istemez bu sorunun politika kulisinde yankılanmasına yol açtı.

(Arkası Sa. 6, Sü. 2'de)

HASAN CEMAL

KDV, yüzde 15'lik fiyat artışı getiriyor

Buğday ve kasaplık hayvan, KDV dışı bırakıldı.
Özal: Eksiklikler uygulama içinde görülüp düzeltilecek

Haberi 8. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

İç Kanama...

Dr. Mazhar Özkol'u tanır mıydınız? Yoksa, hayır, çoğunuz tanımazdınız. Çatık kaşlı, tok sözlü, devlet onurunu kendi namusu sayan dürüst, namuslu, onurlu devlet memurlarından biriydi Dr. Özkol... Geçenlerde geçirdiği bir kaza sonucunda iç kanamadan Bursa'da yaşama gözlerini kapayıverdi.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

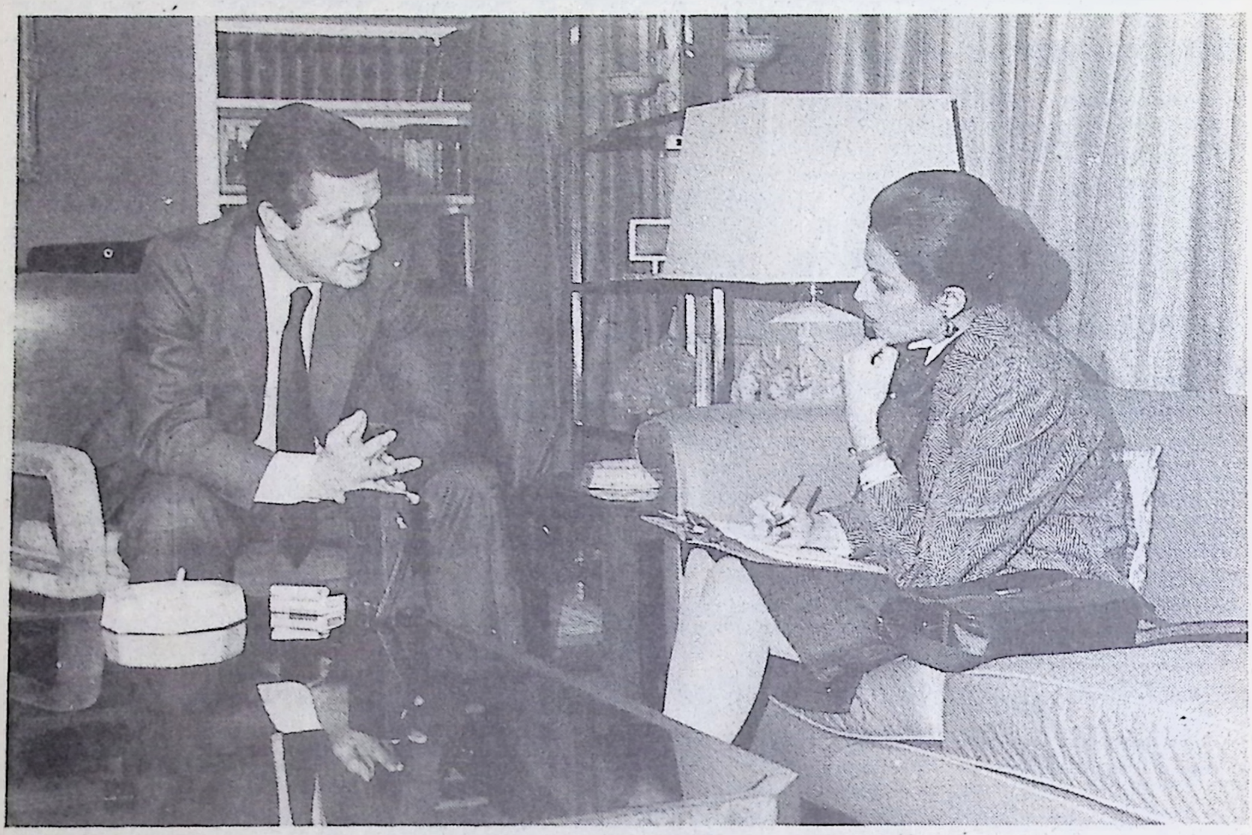
1985'te emekli olacak memurların ikramiyeleri

YILMAZ SİPAL kuruşu kuruşuna hesapladı

Yarın Cumhuriyet'te

İspanya'da "demokrasiye geçiş"in başbakanı anlatıyor

Suarez: Sosyalist Parti'nin sağında, sosyalist hükümetin solundayım

NİLGÜN CERRAHOĞLU — *6-8 ocak*

MADRİD --Adolfo Suarez günde 3 paket sigara, sayısız kahve ve politika ile yaşıyor. Belki de politika için yaşıyor demek daha doğrusu. Politika ve iktidar... **"Çocukluğumdan beri yaşamımın amacı bir gün bu ülkenin başbakanı olmaktı"** derken gözlerinin içinde okunuyor bu tutku. Adolfo Suarez'i, İspanya'nın tarihi bir kavşağında özlemini çektiği başbakanlık koltuğuna oturtmuş olan bu tutku... Ancak bu tutku az sonra yerini çok daha olağanüstü bir amaca bırakıyor: İspanya'da gerçek bir demokratik rejimin temellerini atmak ve dikta rejiminden örgürlükler rejimine kan dökülmeden, şiddete yer vermeden geçişi sağlamak. İşte bu sürece beş yıl boyunca damgasını basmış bir politikacı Adolfo Suarez.

Bugün **"gerçek bir demokrat"** olarak kendini kabul ettirmiş olan, hatta hoşgörüsüyle İspanya'nın örnek liderleri arasında gösterilen Suarez, hemen hemen siyasi kariyerinin tümünü **"eski rejim"** içinde yapmış bir **politikacı**. Sondajlara göre İspanya'nın **Felipe Gonzalez**'den sonra hâlâ iki numaralı lideri olan Suarez, asla geçmişi için **"özür dilemek"** gereksinimini hissetmiyor.

İspanya'nın genç kralı **Juan Carlos**, 1976'da Suarez'i başbakanlığa getiriyor. Çiçeği burnunda başbakan ise zaman kaybetmiyor: İktidara geldiği ilk yıl içinde Komünist Parti dahil tüm siyasi partileri, sendikaları meşrulaştırıyor ve 1936'dan beri ilk kez yapılan genel seçimlere önderlik ediyor. Bu seçimleri ve bundan iki yıl sonra 1979'da yenilenen seçimleri 7 milyon seçmenin oyunu alan bir partiyle kazanan Suarez, böylece aradığı demokratik kredibiliteye de kavuşuyor.

Bu yılların ve Adolfo Suarez'in öyküsünü, eski başbakanın Madrid'deki şık fakat içinde yaşanıldığı izlenimi vermeyen bürosunda dinliyoruz. Yavaş yavaş iktidarda yanlız bırakılan bir adamın portresi ortaya çıkan. Ama Suarez, her şeye bir kez daha sıfırdan başlamaya hazırlanıyor.

— Siz Franko'nun Falanjist Partisi'nin genel sekreterliğini yaptınız. Ve sonra İspanya'nın faşizmden demokrasiye geçişini de yönlendiren yine siz oldunuz. Şimdi ise isminiz yine geleceğin politikacıları arasında sayılıyor. Siyaset yaşamınızda izlediğiniz bu çizgiyi nasıl açıklıyorsunuz?

SUAREZ — Belki burada bazı nüansların altını çizmek gerekecek. Ben Falanj Hareketi'nin genel sek-

reterliğine Franko'nun ölümünün ardından getirildim. Bu Franko'nun ölümünden sonra oldu ve parti tam anlamıyla Franko'nun partisi değil, ulusal bir hareketle özdeşleştirilen bir parti idi. Sonra da Juan Carlos'un kral olmasıyla, başkanlığını Arias'ın yaptığı ilk hükümette bakan olarak yer aldım.

Franko'nun ölümüyle, kanımca yapılması kaçınılmaz olan bir dizi şeyi, çok önceden planlamıştım. Ve hatta bu planımın içine, o zaman İspanya Prensi olan Juan Carlos gibi bazı kişileri de dahil etmiştim. Benim görüşüme göre, Franko'nun yaşamı sırasında demokratik rejime geçmek olanaksızdı. Yaşlı diktatörün ölümünü beklemekten başka çare yoktu.

Fakat yine, kendi görüşlerime göre, İspanya'daki otoriter rejimin demokratik bir rejime dönüşmesi de, ancak o zaman yürürlükte olan hukuk düzeni içinde mümkündü.

Franko'nun ölümünden sonra yapılacak olan siyasi reformlar ise, dönüp arkaya bakmadan, geniş bir tasfiyeye gitmeden, yapılmalıydı. Söz konusu reformların, İspanyolları geleceğe dönük ortak bir proje etrafında toplayarak ve hepsinden önemlisi bu projeyi hiçbir ipotek altında bırakmadan, hiçbir koşula bağlamadan, yapılması gerektiğini de düşünüyordum. Savunduğum bu felfese, tüm siyasi geçiş dönemlerinde yapıla gelen şeyleri içeriyordu. Bunlar partilerin yasal statüye kavuşturulması, referandum, siyasi af, genel seçimlerin yapılması gibi konuları kapsıyordu.

Fakat sizin sorunuzun başka bir yönü var: Benim **"geçmiş"**ten geldiğimi ima ediyordunuz. Muhakkak bunu kastediyordunuz, öyle değil mi?

— Evet.

SUAREZ — Evet **"eski rejim"** içinde pek çok idari ve siyasi görevde bulunmuş bir adamım ben. Fakat ben bu geçmiş rejim içinde daima eleştirici bir tutumla, geleceği dönük evrimin hep var olan siyasi sistem içinde gerçekleşebileceğini savundum.

— Şimdiki ideolojinizi açıklayabilir misiniz? Sizin için oldukça Üçüncü Dünyacı, biraz milliyetçi, pek az NATO'cu ve özellikle halkçı diyorlar.

SUAREZ — Evet kesinlikle fazla NATO yanlısı değilim. Üçüncü Dünyacılığı aşağılayıcı olarak görenlerden de değilim. Evet belli bir milliyetçi yönüm var, ama tüm ülkelerin birbirine bağımlı olduğu bir dünya içinde yaşadığımızın da farkındayım.

— Partinizin, "Demokratik ve Sosyal Merkez"**'in (CDS) savunduğu konumu nasıl tanımlıyorsunuz? Yanılmıyorsam, CDS'yi** "İspanyol Sosyalist İşçi Partisi"**'nin sağında ve fakat pek çok konuda** "sosyalist hükümetin solunda" **tanımlıyorsunuz.**

SUAREZ — Bunu işbaşında olan sosyalist hükümete göre partimin pozisyonunu de facto açıklamak için söylemiştim. Şöyle de söyleyebilirim. Sosyalistlerin yeni sonuçlanan kongresinde alınan kararlara göre benim partimin kongresinde alınan kararlar belki PSOE'nin (Sosyalist Parti'nin) biraz sağında olabilir. Fakat sosyalistlerin hükümet olarak icraatları karşısında, benim partimin konumu -pek çok konuda- daha solda kalmaktadır.

— Hangi konularda partinizi sosyalist hükümetin solunda tanımlıyorsunuz?

SUAREZ — Örneğin kamu yatırımlarının ekonomik toparlanma dönemlerindeki önemi gibi konularda... İspanya'da KİT'lerin önemi gibi konularda; ve herhalükârda İspanyol anayasasınca da belirlendiği gibi ekonominin sadece özel sektörün eline bırakılmadan belli düzeylerde bir planlamanın sağlanması, sosyal açıdan ilerlemiş bir pazar ekonomisinin, kısacası karma ekonomi sisteminin korunması gibi konularda partimi sosyalist hükümetin solunda tanımlıyorum. Biz partimizi kurulduğu andan itibaren reformcu, ilerici bir merkez partisi, bir başka deyişle ortanın solu bir parti olarak tanımladık.

— Sizce İspanya'da böyle bir merkez partinin kazanma olanağı var mı?

SUAREZ — Tabii ki buna inanıyorum. Her koşulda bu ülkenin -hangi parti işbaşında olursa olsun- ilerici bir programla yönetilmesi gerektiğini düşünüyorum.

— Gelecek seçimlerde sosyalistler mutlak çoğunluğu sağlayamazsa, sosyalistlerle bir koalisyona gitmeyi düşünür müsünüz?

SUAREZ — Ben ilke olarak, seçimlerde çoğunluğu alan partinin hükümet etmesi gerektiği kanaatindeyim. Bu çoğunluk, mutlak çoğunluk olmasa da... Ben 5 yıl boyunca nispi çoğunlukla hükümet ettim, görülüyor ki nispi çoğunlukla da hükümet olunabiliyor. Ben sizin sözünü ettiğiniz olasılık çerçevesinde -yani sosyalistlerin mutlak çoğunluğu elde edememesi halinde- gene de sosyalistlerin işbaşında olmalarını yeğlerim.

— Biraz geriye dönelim şimdi. 1981'de bir ocak gecesi başbakanlıktan istifa ettiğinizde, televizyon kameraları karşısında "Gidiyorum, çünkü İspanya'nın tarihinde yeni bir parantez açmak istemiyorum" **demiştiniz. Ne demek istemiştiniz bu sözünüzle.**

SUAREZ — Bununla, bazı kararların alınmasını kaçınılmaz kılan anlar olduğunu, İspanya'da demokrasinin tarihinde bir parantez daha olmasını istemediğimi söylemek istemiştim. Bunu söylememin nedenlerine gelince, içinde büyük ayrılıklar bulunan bir siyasi partiyi yönetiyordum o zaman. Bu ayrılıklar partinin en üst düzeylerinde, bir başka deyişle milletvekilleri, parlamento grubu düzeyinde ortaya çıkıyordu. Öyle bir an geldi ki, partimin 40'tan fazla milletvekili hükümetimi desteklemekten vazgeçtiklerini açıkladılar. Böyle olunca ben parlamentoda zamanın ana muhalefet partisi olan sosyalistlerden daha az bir destekle kalmış oluyordum. Benim için istifa etmekten başka bir çıkar yol kalmamıştı.

Eğer başbakanlığı, kendi partimden **Calvo Sotelo** namına bırakmasaydım, büyük sorunlar çıkabilirdi ortaya. Öyle bir durumdaydık ki parlamentoda herhangi bir önergeyi rahatlıkla sosyalistler kazanabilecekti. Bu da Felipe Gonzalez'in başkanlığında sosyalistleri hükümete getirebilirdi. Oysa benim o zaman başbakan olarak aldığım işaretler, bu ülkedeki ordu, sermaye ve kilise gibi geleneksel güçlerin henüz böyle bir tarihi dönemece hazır olmadığı yolunda idi. O zaman sosyalistlerin işbaşına gelmesi İspanyol demokrasisi için çok tehlikeli sonuçlar doğurabilirdi...

Bu konuda da çok spekülasyon yapıldı. Silahlı kuvvetlerin istifamı zorladığı söylendi falan. Böyle bir olay söz konusu değildir. Hiçbir zaman böyle bir şeye izin vermezdim. Buna cesaret de edemezlerdi zaten.

— İspanya'nın yakın tarihine damgasını basan bir olay var: 23 Şubat 1981 darbe girişimi... Siz o za-

man hâlâ başbakanlığı Calvo Sotelo'ya devretmemiştiniz. Nasıl olur da 20. yüzyılın sonunda bir hükümet başkanı tüm bakanları ve milletvekilleri ile birlikte darbeciler tarafından rehin alınabilir? Devletin haber alma organları, bu 18. yüzyıl ayaklanmasını andıran olaydan önce neredeydi? Size bu konuda hiçbir enformasyon sızmamış mıydı?

SUAREZ — Bakın, bu benim için hâlâ meçhul olan konulardan biri. Benim başbakanlığa gelişimden beri uzun zaman boyunca hep darbe söylentileri duyuluyordu. Bu söylentiler o kadar sıklaşmıştı ki, diyebilirim ki, hemen hemen her hafta böylesi söylentilerin aslını araştırır olmuştuk. Durum öyle bir noktaya geldi ki, ben nihayet bunun için bakanlararası özel bir komisyon kurdum, komisyonun başına da (o zaman başbakan yardımcısı olan) Tümgeneral **Gutierez Mellado**'yu getirdim. Mellado, 23 şubat darbe girişiminin öncesinde, hiçbir zaman böyle bir darbe hazırlığı içinde olunduğundan haberdar olmadı. Bu arada duruma biraz daha ışık tutan bir şey daha var. Ocak sonunda istifamı vermemden hemen sonra benim kriterlerime karşıt olarak 2. kurmay şefliğine General **Armada** tayin edildi. 2. kurmay ise askeri haber alma örgütünün de başıydı. Oysa General Armada, darbe girişimini hazırlayanların başındaydı.

— **Faşist** "El Alcazar" **gazetesi, 23 şubat darbesi hakkında birtakım işaretler vermişti...**

SUAREZ — Fakat **"El Alcazar"** sürekli olarak darbelerden söz ediyordu. Bu arada **"Galaxia Operasyonu"** adı altında planlanan bir darbeyi, gün ışığına çıkarmayı da başardık. Fakat şunu hatırlatmak isterim, zamanın siyasi güçlerinin büyük bir çoğunluğu **"Suarez'in tehdidi"** diyerek bunu kulak arkası etti. Dendi ki, **"Suarez, bunları solu korkutmak için uyduruyor..."**

— **Yarbay Tejero'nun elinde silahıyla parlamentodan içeri girdiği an ne düşündünüz?**

SUAREZ — Bu, üzerinde hiç konuşmadığım bir konu... Tejero'yu parlamentodan içeri girer girmez tanıdım. Tam önümdeydi. Kendisini şahsen tanımamakla beraber, daha önceki darbe girişimleri dolayısıyla resimlerini görmüştüm. Dosyasını gayet iyi biliyordum, Tejero'nun imajı aklıma çok net bir biçimde çakılmıştı. Yanımda oturan (başbakan yardımcısı) **Gutierrez Mellado**'ya hemen **"Bu Tejero"** dedim. Beş yıllık tüm uğraşlarımın boşa gittiğini düşündüm o an, İspanya'ya bir kez daha mantık dışılığın, dogmaların egemen olacağını düşündüm. Tabii aklımdan daha başka şeyler de geçti. Böyle anlarda insanın aklından inanılmayacak bir hızda geçiyor her şey. İmajlar, fikirler... Fakat gayet net bir şekilde anımsıyorum. Darbenin başarıya ulaşamaması için elimden gelen her şeyi yapacaktım.

— **Gerçekten de televizyon kameraları sayesinde tüm dünya izledi darbecilere nasıl karşı koymaya çalıştığınızı. Silah sesleri karşısında herkes kendini yere atmıştı. Darbecilere karşı koyan ve ayakta kalan bir siz ve bir de Başbakan Yardımcısı yaşlı Gutierrez Mellado vardı. Eski bir general olan Mellado'nun Tejero gibi bir yarbaydan emir alması düşünülemezdi. Dolayısıyla doğal bir içgüdü ile hareket etti belki Mellado. Ancak siz darbecilerin silahlarına karşı koymak gücünü nasıl buldunuz kendinizde? Sizi orada öldürebilirlerdi.**

SUAREZ — Bu konu üzerinde konuşmak bana hâlâ güç geliyor, inanın. Ben kimseye hükmetmekten, kimseyi köşeye sıkıştırmaktan hoşlanmam. Ama bunun karşılığında kimsenin de bana, hangi şartlar altında olursa olsun, hükmetmesine, beni köşeye sıkıştırmasına izin vermem. Dolayısıyla bir tarafta benim genel olarak yaşam karşısında takındığım bir tavır söz konusuydu. Ayrıca başbakanlığı devralışımdan beri tehlike içinde yaşamaya alışmıştım. Tabii bir ölümle değil de, yaşamımın bir gün şiddetle son bulacağı fikrine alıştırmıştım kendimi. Öte yandan o anda ülkenin başbakanı olarak taşıdığım sorumluluğu son derece de yoğun bir biçimde yaşıyordum. Tabii ki, hiçbir şekilde bir avuç isyancı karşısında utanç verici bir duruma düşmeyi kabul etmeyecektim. Karşımdaki isyancıların elinde belki silahlar vardı, ama **"akıl"** bizden yanaydı...

— **Sonra sizi alıp, yandaki küçük salonlardan birine götürdüler ve gece boyunca tek başınıza rehin tuttular. O gece hiç İspanya'nın yeniden diktatörlüğe dönebileceğini ciddi ciddi düşündünüz mü?**

SUAREZ — İlk saat boyunca, evet bütün bunları düşündüm. Çünkü isyancılardan biri kalkıp orada **"yarım saat içinde bir askeri otoritenin geleceğini"** söylemişti. O anda, gerçekten de böyle bir şeyin olabileceğini düşündüm. Hemen belli bir desteği arkasına alan kansız bir darbe olasılığı üzerinde durdum. İşte bütün bunlar benim ayağa kalkıp, darbecilere karşı koymamla sonuçlanan reaksiyonlarıma yol açtı. Sürekli olarak tahrik ettim onları. Fakat parlamentoya karşı yapılan bu saldırının üzerinden belli bir zaman süresi geçince, bu darbenin başarıyla sonuçlanmasının çok güç olduğunu anlamaya başladım. Bu tipteki bir askeri darbe ya hemen zaferle sonuçlanır, ya da ülkenin geri kalan bölgelerinde karşılaşılan direnç sonunda başarısızlığa uğrar. Olayın üzerinden geçen 2-2.5 saat sonra darbe teşebbüsünün başarısızlıkla sonuçlandığına artık iyice kanaat getirdim. En azından darbenin, ülkenin bazı yörelerinde, dirençle karşılaştığını düşünüyordum.

— **Sizce hâlâ İspanya'da bir darbe olasılığından söz edilebilir mi? Yoksa bu tehditlerin artık geçmişte kaldığını iddia etmek mümkün mü?**

SUAREZ — Kanımca İspanya'da bir darbenin gerçekleşmesi, başarıya ulaşması her geçen gün güçleşmektedir. Her şeye rağmen gene de bu tip girişimlerde bulunabilecek bir iki ya da üç beş deli çıkabilir ortaya. Fakat zaman geçtikçe şuna inanıyorum ki, siyasi güçler ve İspanyol halkında bir özgürlükler rejimi içinde yaşamak isteği gitgide yerleşmektedir. Dolayısıyla her geçen gün bir darbenin gerçekleşmesi güçleşmektedir. İspanya'daki demokratik süreç, artık geriye dönüşü olmayan bir evreye girmiştir.

— **Ordu konusunda Felipe Gonzalez'le görüş ayrılıklarınız neler?**

SUAREZ — Bazı noktaların derinine bir reform çerçevesi içinde ele alınmadığını düşünüyorum. Örneğin askeri eğitim bunlardan biri.

Şunu demek istiyorum, Başbakanın silahlı kuvvetlerle bir güven ilişkisi içinde olması uygun olabilir bir bakıma. Fakat öte yandan da unutmamak gerekir ki, silahlı kuvvetlerde kendilerini bu ülkenin siyasi evriminin hakemleri olarak görmek gibi bir tarihi eğilim vardır. Oysa silahlı kuvvetler sadece bu ülke halkının hizmetinde bir kurum olmalıdır.

— **Bu ülkede** "poderes fasticos" **denilen ağırlığı olan birtakım geleneksel güçler var. Büyük serma-**

ye, kilise ve ordudan söz ediyorum. Bu güçlerin sizinle pek sıcak bir ilişki içinde olmadığı söylenir hep. Doğru mu?

SUAREZ — Evet, genelde hiçbir zaman bu grupların sevgi gösterilerine muhatap olmadım. Fakat bundan bir genellemeye gidip, bu grupların tümünün karşımda olduğunu söylemek de doğru olmaz. Başbakanlığım döneminde benimle işbirliği yapmış pek çok ordu mensubu arkadaşım olmuştur. Bunların bazılarının işbirliği gönüllü, bazılarınınki de gönülsüz olmuştur. Kilisenin de önemli bazı kesimlerinin desteğini arkamda buldum. Ama aynı şeyi büyük sermaye için söyleyemeyeceğim.

— Neden büyük sermaye sizi kabul etmedi?

SUAREZ — Sanıyorum bazıları çok sola yönelik bir biçim biçimde yönettiğimi düşünüyordu hükümeti. Kimisi de çok fazla "uzlaşma" (consensus) yanlısı olmamı hoş karşılamıyordu.

— Sağ sizi kendisine ihanet eden bir lider olarak görüyordu değil mi?

SUAREZ — Evet öyle oldu. İşin anahtarı biraz da buradaydı. 1976'da Başbakan tayin edildiğim zaman çok kişi, sadece yüzeyde bir temizlik yapacağımı sanmıştı. Fakat ben gerçekten bir özgürlükler rejiminin temellerini atmak istiyordum. Bu emelimde ciddi olduğumu, yaptıklarıma inandığımı ve bunları sonuna dek götürmekten kaçınmayacağımı anladıkları zaman, beni desteklemekten kaçındılar. Belki de sola çok pas verdiğimi düşündüler.

— Siz Komünist Parti'yi legalleştirmekle kendi açınızdan da büyük bir riski göze aldınız. Neden göze aldınız böyle bir riski?

SUAREZ — Bence Komünist Parti'nin legal bir statü kazanması pek çok nedenden ötürü kaçınılmazdı. Bunlardan birincisi, tüm siyasi güçlere legal bir statü kazandırmak gereği, adalet kaygılarıdan doğuyordu. Benim arzum, halkın desteğini arkasına alan tüm siyasi güçlerin tanınacağı bir anayasaya şekil vermekti. Böylece geleceğin inşasında hiçbir siyasi güç marjinalleştirilmiş olmayacaktı. Komünist Parti'yi legalleştirmem de rol oynayan ikinci neden de bir kredibilite sorunu idi. Komünist Parti'yi legalleştirmeseydik, 1977 seçimlerinde kredibilite kazanmamız mümkün olmayacaktı. İspanya'daki demokratik rejimin kredibilitesi de büyük ölçüde, Komünist Parti'yi legalleştirmek konusunda karar alabilme kapasitesine bağlıydı. Sonuncu neden de, legal bir çerçeve içinde komünist liderlerin ve komünistlerin daha sorumlu hareket edeceklerine samimiyetle inanıyordum. Yeraltından, karanlıktan çıkıp, İspanyol toplumunun bazı bölümlerinin sorumluluğunu yüklenmek, bazı kurumsal sorumluluklar almanın komünistleri olgunlaştıracağını düşünüyordum.

— 40 yıl dikta rejimi altında yaşamış bir ülkenin ilk demokratik hükümetinin başında bulunmak, demokrasiye geçiş sürecini yönlendirmek görevini yüklenmek sizi korkutmadı mı?

SUAREZ — Korku hayır da, "endişe" evet. Tarihi birçok eğilimlere karşı savaş vermem gerektiğinin bilincinde olduğum için endişe hissettim evet. Bizi hep dogmalara, karşıtlaşmaya, hoşgörü yoksunluğuna götüren tarihi eğilimlerden söz ediyorum. Ancak korkmadım. Çünkü... Çünkü istiyordum bu noktaya gelmeyi.

— Hâlâ amacınız bu mu?

SUAREZ — Hayır. Geçmişten söz ediyordum. Başbakanlık dönemimi ardımda bıraktıktan sonra kişisel bir hırsım kalmadı diyebilirim. Şimdiki emelim önemli bir siyasi partiyi meydana getirmek.

— İspanya'da demokrasiye geçiş sürecini, kan dökülmeden ve devletin ve ekonominin yapıları yıkılmadan, nasıl yönlendirebildiniz?

SUAREZ — Üzerinde önceden çok düşünmüştüm. Ben siyasi reformlar sürecine girdiğim zaman, sık sık tarihte otoriter bir sistemin kendiliğinden demokratik bir sisteme dönüşmediği üzerinde iddialar ileri sürülüyordu. Kral tarafından desteklendiği sürece, bunu yapabileceğimize inanıyordum. Hatta bunun yapılmasının kaçınılmaz olduğunu düşünüyordum. Başka bir seçenek yoktu çünkü.

İkincisi, dogmaları tamamen ortadan kaldırmak istiyordum. Tüm siyasal güçlerle diyalog içine girmeye hazırdım. Mutlak gerçeğin benim tekelimde olmadığından emindim. Siyasal yelpazenin her iki ucunun tutumlarının sorumluluğunu üzerime almaya hazırdım ve bu görüşlerin İspanya'da demokratik rejimin kurulması gibi bir amaca yönlendirilmesini sağlamak çabasındaydım.

— Yaptıklarınızdan hiç pişman oldunuz mu?

SUAREZ — Tabii ki evet. Fakat yapmış olduklarımdan doğan hatalardan ziyade, yapmadıklarımdan ötürü pişmanlık duyuyorum. Yapmaktan vazgeçtiğim ve benden sonraki dönemde yapılagelen bir dizi siyasi reform örneğin. Bunları yapmayışımın sebebi ise, parlamentoda yeterince gücüm olmayışından, arkamda kendi parlamento grubumun desteğini bulamayışımdan kaynaklanıyordu. Yapmak isteyip de yapamadığım çok şey oldu. Bunlar arasında örneğin, üniversite özerklik yasası var. Bu yasayı parlamentodan geçirmek için harcadığım tüm çabalara rağmen, partimin içindeki ideolojik görüş ayrılıkları ve karşıtlaşmalar yüzünden başaramadım.

— Siz İspanya'daki özerklik yönetiminin mimarısınız. Tamamen merkeziyetçi olan bir ülkeyi hemen hemen federal bir devlet haline getirdiniz. Sonuçtan memnun musunuz?

SUAREZ — İspanya'da özerklik sorunu, başlıcaları Bask ülkesi ve Katalonya olmak üzere, yüzyıllar öncesine uzanan bir sorundur. Her halükârda (benim işbaşına geldiğim) 1976'da tüm siyasi güçler tarafından hissedilen bir sorundu bu. O yıllarda sokaklarda işitilen sloganlar ise, **"Özgürlük, siyasi af ve özerklik"**ti. Onun için her şeyden önce İspanya için, özellikle Bask ülkesi ve Katalonya da, yüzyıllar boyunca sorun olmuş özerkliklere bir çözüm aramak gerekiyordu. İkincisi ise, özerk yönetim altında devletin, merkeziyetçi yönetimden çok daha etkin bir biçimde işleyebileceğine inanmamdı.

Biz, aramızda bizi birleştiren güçlü bağlara rağmen, birbirinden çok farklı bölge ve halkların oluşturduğu bir ülkeyiz. İspanya'nın birliğine ve bütünlüğüne inancım sonsuz olmakla beraber bu bölgelerin, halkların özerkliklerini tanımanın kaçınılmaz olduğunu düşünüyordum. Ayrıca iktidarı yönetilenlere yakınlaştırmanın, karar mercilerini vatandaşlara yakınlaştırmanın etkin bir yönetim için şart olduğunu düşünüyordum.

Bakın Bask ülkesi ve Katalonya'da yerel seçimleri, çoğunluğu sağlayarak yerel partiler kazandılar. Bu ne demektir? Bu, bu bölgelerde yaşayanların yerel güçlerce daha iyi yönetildiklerine kanaat getirdiklerini ortaya koymaktadır...

— Fakat özerklikten çok bağımsızlık yanlısı gibi görünen bir Bask ülkesi sorununu nasıl değerlendiriyorsunuz bu çerçeve içinde?

SUAREZ — Bu 150 yıldır yükünü taşıdığımız bir sorun bizim. Fakat bunun ötesinde, özerk yönetimin Bask sorununu da yumuşattığına inanıyorum. Örneğin 1976-77 yılları arasında Baskların bağımsızlık istekleri, 1980 yılında yapılanlardan çok daha fazla ve güçlüydü. Bask ülkesinde giderek özerk yönetim arttıkça, yerleştikçe, bölgede bağımsızlık isteyenlerin yüzdesi bu gelişmeye paralel olarak azaldı. Duyguları kararname ya da yasalarla değiştirmek mümkün değildir. Duygular hazmedilmediği sürece, ancak bu bölge halklarının farklılıklarına, tarihi özelliklerine saygı duymakla değişebilir. Bunun ise, İspanyol devletinin bütünlüğü ile çatışan bir yönü yoktur.

— İspanya'nın dikta rejiminden demokrasiye geçişi, tamamen sizle özdeşleştiriliyor. Sizce bu süreç tamamlanmış mıdır? Yoksa şimdi Başbakan Felipe Gonzalez bu süreci tamamlıyor mu?

SUAREZ — Ben İspanya'nın demokrasiye geçiş sürecinin belli bir aşamasını gerçekleştirdim ve şimdi Başbakan Felipe Gonzalez'in de bu sürecin başka bir aşamasını gerçekleştirmekte olduğuna inanıyorum. Belki ben bu sürecin daha karmaşık bir evresinde işbaşındaydım. Fakat bununla Başbakan Gonzalez'in görevinin basit olduğunu söylemek istemiyorum. O da İspanya'yı tamamen modern bir ülke haline getirmek gibi oldukça karmaşık bir görevi üstlenmiş durumda. Başbakan Gonzalez, geçmişin hortlaklarının İspanya'nın üzerinde belirmesini önlemek ve ülkeyi modernleştirmek gibi güç bir görevle karşı karşıyadır.

— Başbakan Gonzalez'in "değişim" politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

SUAREZ — Benim Başbakan'a, kişisel düzeydeki sevgimin yanı sıra, büyük saygım var. İspanya'yı modernleştirmek üzerindeki çabaları ve bu uğurdaki niyetleri üzerinde de en ufak bir kuşkuya yer olmadığına inanıyorum. Başbakan Gonzalez'in bu niyetine samimiyetle bağlı olduğunu düşünüyorum ve bu amacında başarıya ulaşmasını diliyorum. Öte yandan arkasında da çok güçlü bir parti var. Bu çok önemli. Kendisinin hükümette varlığı ve bu hükümeti yönetiş biçimi demokratik süreci güçlendiren, parlamenter monarşiyi destekleyen bir yönde olmuştur. Ayrıca Başbakan Gonzalez, bana nazaran, finans çevrelerinden çok daha fazla kabul görmüştür. Gonzalez, sosyalist olmasına rağmen, gerek finans çevrelerinde gerekse de ordu nezdinde benden çok daha fazla bir onaya sahiptir...

— Sizin gibi 50 yaşında, arkasında uzun bir siyasi kariyer olan ve bu arada da iktidarın en yüksek noktasına dek ulaşmış bir siyaset adamı bir boşluk hissetmez mi? Bugün olduğunuz noktada ne hissediyorsunuz?

SUAREZ — Çok karışık, garip şeyler hissettiklerim... Bakıyorum okul kitaplarında şimdiden benim liderliğimdeki **"İspanya'nın demokrasiye geçiş dönemi"** okutuluyor. İnsanın kendisinin tarihe geçtiğini -bu tarihin küçük bir bölümü de olsa- görmesi çok karmaşık, tuhaf bir şey... Öte yandan şimdiye ve geleceğe baktığım zaman yerimi bulamıyorum. Biraz kendimi havada yüzer gibi görüyorum. Oysa henüz çok canlı ve genç hissediyorum kendimi. Tarih kitaplarında kalmış olamam. Gelecek ve geçmiş... Sürekli olarak bu ikisinin karışımı... Garip benim için.

Geçenlerde siyasi gezilerimden birinde bunu farkettim. Benden önce konuşmalarını yapanlar, tarihten, Adolfo Suarez'in demokrasiye geçiş dönemindeki rolünden bahsediyorlardı. Sözünü ettikleri Suarez farklı birisiydi, bana çok uzaktı... Bu Suarez'de ben kendimi tanıyamıyorum. Çünkü ben geçmişten çok gelecekle ilgilenen bir insanım. Tabii ki Adolfo Suarez'in kim olduğunu biliyorum. Ne yaptığımı, neler yapmış olduğumu gayet iyi hatırlıyorum. Fakat yapmış olduğum ya da yapabilecek olup da yapamadıklarım ilgilendirmiyor beni. Tarihe teslim olmak istemiyorum...

— Siz kendinizi, tarihin değil, geleceğin adamı olarak görüyorsunuz. Öyle değil mi?

SUAREZ — En azından bu umutla yaşamak istiyorum. Aksini... Aksini düşünmek, sadece fotoğraflarda kalacağımı bilerek yaşamak, korkunç olurdu benim için...

İspanyol Komünist Partisi'nin eski lideri anlatıyor:

Sol'un ideolojisinin çöküşünü izliyoruz

NİLGÜN CERRAHOĞLU — *9-11 ocak*

— İspanyol Komünist Partisi nereye gidiyor?

CARILLO — İspanyol Komünist Partisi'nin yönü üzerinde bir tartışma yaşıyoruz şimdi. Partinin içinde geleneksel bir konuma saplanmış bir bölüm, aslında Sovyetler Birliği'nin politikaları etrafında dönüyor. Bir diğer bölüm, Komünist Parti'den farklı - İspanyol sosyalistlerinin uydusunda- bir sol parti yaratmak eğiliminde. Bu ikisinin arasında olan bir bölüm de, İspanyol Komünist Partisi'nin Avrupa komünizmi çizgisinde devam etmesi gerektiğini düşünüyor.

— Siz tabii bu son grup içindesiniz...

CARİLLO — Buna hiç kuşkunuz olmasın. İşte bunlar, parti içinde ortaya çıkan görüş ayrılıklarının ana hatları. Tabii ben **"devamlılık"** yani **"Avrupa komünizmi"** çizgisinin sürdürülmesinden yanayım.

— Sizce İspanyol Komünist Partisi, 1982 seçimlerinde yediği darbeyi kaldırabilecek mi?

CARİLLO — Komünist Parti'nin bu krizi aşabilmesini umuyorum. Kanımca partinin varlığı bir tarihi gereksinmedir. Bugün pek çok ülkede sosyal demokrasinin iktidarda olmasına rağmen, içinde bulunduğumuz ekonomik kriz ortamı, sosyal demokrat tipli reformculuğun sonuna gelindiğini açıkça ortaya koymaktadır. İkinci bir sanayi devriminin perspektifi önünde sosyal demokrasinin sınırları belirlenmiştir. Sosyal demokrat partilerin bir dönüşüm geçirdiklerini görüyoruz şimdi. Sosyal demokrat partililer, geleneksel reformcu pozisyonlarını bir kenara bırakarak, tutucu liberal burjuva partilerine dönüşmekte-

ler. Bunu sadece İspanya'da değil; aynı zamanda Fransa gibi diğer ülkelerde de görüyoruz.

— Solun ideolojisinin çöküşüne mi tanık oluyoruz?

CARİLLO — Evet, öyle. Solun ideolojisinin çöküşüne tanık oluyoruz. Bunun çeşitli nedenleri var. Bunlardan birincisi, sosyal demokrasinin yok oluşu. İkincisi, bazı istisnaların dışında, komünist partilerin, ortaya çıkan yeni tarihi koşullara yaratıcı bir biçimde Marksizmi uygulayamamaları. Üçüncüsü de, sağın -ki sağ bunu, solun bir bölümüne de bulaştırıyor- günümüz toplumunda tüm sorunların ekonomiye indirgenebileceği tezini işlemesi. Sağ, bu tez çerçevesinde, ideolojilerin işlevini yitirdiğini ileri sürüyor. Bu görüşe göre, içinde bulunduğumuz boyutlarda bir ekonomik ve mali kriz karşısında, sağın da solun da anlamı kalmamıştır. Tüm çözümler aynı kapıya çıkmaktadır...

Oysa bence, sosyal demokrasinin böylesine tükenişi daha radikal çözümleri ve daha radikal değişimleri gerektirmektedir. İşte bu nedenlerle, komünist partinin varlığını sürdürmesi, tarihi bir gereksinimdir.

— Siz Berlinguer'le birlikte Avrupa komünizminin babası idiniz. Ama son zamanlarda Avrupa komünizminden hiç söz etmez oldunuz. Berlinguer'in ölümü ile Avrupa komünizmi de tarihe mi karıştı yoksa?

CARİLLO — Hayır, Avrupa komünizmi tarihe karışmadı. Yalnız bloklar arasında gerginliğin artması ve askeri bloklar politikasının hız kazanması, ülkelerin tek başlarına belli politikalar geliştirmesine, belli değişimler yaratmasına olanak vermiyor. Bu durum giderek demokrasileri baltalıyor. İşte bu Avrupa komünizmi stratejisinin geliştirilmesinin karşısına çıkan en büyük engel bence.

Fakat bu içinde bulunduğumuz durum ya bizi tamamen yok edecek; ya da bu krizin üstesinden gelinecek. Bence Avrupa komünizminin açtığı yollara yeniden dönülecek. Avrupa komünizminin üstüne başka etiketler konulabilir belki ilerde. Ama Avrupa komünizminin içeriği, geleceğe dönük belli bir perspektif taşıyarak, yaşayacak.

— Sovyetler Birliği'ndeki sistemi gençliğinizden beri biliyordunuz, tanıyordunuz. Neden Sovyetler Birliği'ne dönük eleştirilerinizi yapmak ve Avrupa komünizmi yolunu tutmak için yıllarca beklediniz? Neden Avrupa komünizmi, daha önce değil de, 70'li yıllarda ortaya atıldı?

CARİLLO — Çünkü koşullar 70'li yıllarda olgunlaştı. Bu döneme gelindiğinde, komünizm birkaç liderin monopolü altında olmaktan çıkıp, belli bir alana yayılmıştı. Bu yayılma böyle bir değişime olanak verdi. 1968'deki Çekoslovakya olayları çok önemli idi, bu gelişmeler içinde. Tabii Şili'de Allende olayı da çok etkiledi bizi.

— Sovyetler Birliği'nin "merkezi önder" rolü ve Sovyet liderliği konusunda ilk kuşku ve kaygılarınız ne zaman başladı?

CARİLLO — Benim için her şey Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 20. Kongresi'nde başladı. Yıl 1956'ydı. O zamana dek biz Stalin tarafından izlenen politikanın doğru bir politika olduğuna inanıyorduk. Ve Stalin'e, Sovyet sistemine yöneltilen eleştirilere kulak asmıyor, bunları Troçkistlerin ya da burjuvaların yaydığını düşünüyorduk. Ancak 20. Kongre'de Kruşçev, Stalin'in yaptığı barbarlıkları birer birer açıklayınca iş değişti. Ve işte orada, ben ve benim gibi bazı kimseler anladık ki, bundan böyle kendi kafamızla düşünmemiz gerekecekti. Bize yol gösteren dışardan gelen direktifler olmamalıydı artık. Çünkü Stalin deneyimi son derecede olumsuz olmuştu. Sanki bu yetmiyormuş gibi bir de üstüne Kruşçev deneyimi geldi. Bu arada şunu söyleyeyim ki, tüm hatalarına rağmen Kruşçev'e sempatim vardır. Fakat o da sonunda yaptığı sanılan, ya da gerçek bazı hatalar yüzünden mahkûm edildi. İşte tüm bunlar, artık komünist partilerin bağımsız olması gerektiğini teyit eden olaylar zincirinin halkalarıydı.

— İspanya İç Savaşı sırasında sol cephe içinde olup bitenleri ve çeşitli olayları birinci elden yaşadınız. "Halk Cephesi" yıllarını anlatabilir misiniz?

CARİLLO — Halk Cephesi tüm emekçi sınıflar, küçük burjuvalar ve burjuvaların güçlerinden oluşan bir ittifaktı. 1930'lu yıllarda faşizm Avrupa'da ilerlerken, bu ittifak İspanya'nın faşizm tarafından yutulmasını önlemeye çalışacaktı... Fakat 1936'da Frankist ayaklanma olunca, Halk Cephesi radikalleşti birdenbire. Ve bu cephe, Frankist ayaklanmayla yapısı yıkılan devleti yeniden inşa etme ve ekonomiye çeki düzen vermek amacıyla birtakım devrimci önlemler almaya zorlandı.

Böylece faşizme karşı yapılan savaş boyunca, cumhuriyetçi cephe içinde köklü bir devrim gerçekleşti. Bunu, komünist ve anarşistlerden, sosyalist ve cumhuriyetçileri de içermek üzere, Bask ve Katalan milliyetçilerine dek uzanan, cephe içindeki çeşitli güçler gerçekleştirdi. Şüphe yok ki, içinde tezatlar barındıran bir ittifaktı bu. Fakat bu ittifak, Frankist ordulara karşı ve hatta sadece Frankist ordulara değil aynı zamanda Almanya ve İtalya'nın müdahalelerine de 3 yıl boyunca dayandı. O zaman İspanya sadece bir ülkenin yardımına bel bağlamıştı: Sovyetler Birliği. Ve tabii bir de çok tanınmış Uluslararası Tugayların dayanışmasına. Bunun dışında hiçbir ülkenin dayanışmasını arkamızda bulamadık. Ve işte böyle Halk Cephesi tarafından kazanılacak bir İspanya Savaşı, İkinci Dünya Savaşı'nın tırmanmasını önleyebilecekken, onun başlangıcı oldu.

— Komünist Parti'nin legalleşmesi gibi, son derece dramatik, tutkular uyandıran, geçmişi hortlatabilen bir sorun, hiç beklenmedik bir şekilde, dramlara yol açmadan hallediliverdi. Nasıl oldu bu?

CARİLLO — Her halükârda unutulmaması gerekir ki, Komünist Parti'nin legalleşmesi İspanya'da sanıldığı gibi öyle pek de kolay olmadı. Biz bunun için, tam anlamıyla bir savaş verdik. Çünkü değişime katılan eski rejimin reformcu güçleri -ki bu güçler (zamanın merkez sağ iktidar partisi) UCD de toplanıyorlardı- Komünist Parti'nin legalleşmesini daha ilerki yıllar için düşünülen bir proje olarak görüyorlardı. Ve ilk aşamada da planlanan demokratik güçlerin legalleşmesi Sosyalist Parti ile sınırlanıyordu. Komünist Parti'nin legalleşmesinde iki unsur önemli rol oynadı: Bunlardan birincisi İspanya'da Komünist Parti'nin, siyasi alanda en aktif sektörler arasında çok derin kökleri olmasıydı.

— Sosyalist Parti'den daha derindi Komünist Parti'nin kökenleri bu sektörler arasında. Öyle değil mi?

CARİLLO — Çok daha fazla. Çok daha fazla... İkincisi de İspanyol Komünist Partisi'nin Avrupa komünizmi çizgisinde bir politika izlemesi, kendisine

Avrupa'da geniş bir demokratik çevre içinde büyük bir sempati getirmişti. **"Geniş bir demokratik çevre"** derken, sadece sosyalist ve sosyal demokrat çevreleri kastetmiyorum. Aynı zamanda İtalyan Hıristiyan demokratları gibi bazı Hıristiyan demokrat partileri de anıyorum; bu **"demokratik çevre"** içinde. İşte bu uluslararası, Avrupa çapındaki prestijle, İspanyol Komünist Partisi'nin ülkedeki gerçek kökenleri partinin legalleşmesini zorladı. Unutmamak gerekir ki, partinin legalleştiği sırada silahlı kuvvetlerin üst düzeydeki bir otoritesi yaptığı deklarasyonda Komünist Parti'nin legalleşmesini **"lanetlediğini"** söylemişti. Her ne kadar bu olay büyük dramlar yaratmamışsa da ülkede derin izler bırakmıştır. Bu olayın üzerine Komünist Parti'ye oy verebilecek pek çok seçmen, iç savaşın anıları ve bir askeri darbe korkusuyla, oyunu vermekten vazgeçmiştir. Genelkurmayın (Etat major) bu laneti bizim için büyük bir engel oldu.

— Sizce, oy verme saatinde İspanyolların aklının bir köşesine ya da ardına iç savaşın gölgesi uzanıyor mu hâlâ?

CARİLLO — Buna hiç şüpheniz olmasın. İç savaşın gölgesi hiç aklımızdan çıkmadı ki. Unutmayın ki bu ülkede iç savaşın ölümlerine, yaralanmalarına sahne olmamış tek bir köşe yoktur.

— Bana İspanya'ya yeni geldiğim ilk günlerde "Bugün yaşayan her İspanyol ailesi iç savaşta ortalama bir ferdini kaybetmiştir" **diye anlatmışlardı bu söylediğinizi...**

CARİLLO — Evet, doğrudur bu. Dolayısıyla bu tarihi belleğin üzerine 40 yıl boyunca işlenen Frankocu propagandayı, arkasından Komünist Parti'nin legalleşmesini lanetleyen orduyu, demokrasiye geçişten sonra 1982'de yapılan darbe teşebbüsünü, gene sosyalistleri işbaşına getiren 28 Ekim 1982 seçimlerinden bir gün önce ortaya çıkarılan bir darbe planını düşünürseniz oy verirken ne gibi etkenlerin rol oynadığını hesap edebilirsiniz. Hâlâ bugün her gün gazetelerde **"kışlalarda memnuniyetsizlik"**, **"kışlalarda memnuniyet"** falan gibi haberler okuyoruz. Ne demektir bütün bunlar?

— İspanya'da hâlâ bir darbe tehdidinden söz edilebilir mi sizce?

CARİLLO — Bence bir darbe tehdidi, uzaklaşmış olsa da hâlâ var. Evet İspanya'da darbe tehlikesinin azaldığını, zayıfladığını söyleyebiliriz. Fakat böyle bir tehlikenin tamamen ortadan kalktığını iddia etmek mümkün değil.

Aslında, bu ülkedeki değişim devletin kurumlarını etkilemedi. Bu kurumlar Frankizm döneminde neyse bugün de öyle devam ediyor. Bu çelişkiyi bir süre önce meydana gelen bir olayla daha da somut bir biçimde anlatabilirim sanıyorum. Hatırlayacaksınız, Joseba Elosegui adında Basklı bir senatör Madrid'deki askeri müzeyi gezerken, bugün Bask ülkesinin resmi bayrağı olarak kabul edilen yerel bayrağı, iç savaşta **"düşman saflardan"** alınan bir zafer hatırası olarak görünce çileden çıkmış ve bayrağı müzeden herkesin gözü önünde **"çalmıştı"**. Ben hiç bu askeri müzeye gitmedim. Ama bugünün İspanya'sında (yerel Bask bayrağı gibi) legal olan diğer pek çok sembolün, bu müzede birer zafer hatırası olarak saklandığını görürsem, hiç şaşmam. Tüm bunlarla şunu söylemek istiyorum, bu ordu hâlâ fazlasıyla geçmişe, iç savaşın geçmişine bağlı.

— Komünist Parti'yi legalleştirmede tüm ağırlığını koyan eski Başbakan Adolfo Suarez'i nasıl değerlendirdiğinizi öğrenmek isterdim.

CARİLLO — Aslında Suarez, Komünist Parti'yi legalleştirebilmek için askeri ve sivil sağ karşısında tüm riskleri göze almış ve son derece güçlü bir mukavemeti kırarak bu işi başarmış bir adamdır. Ve sanıyorum ki, Suarez'in Komünist Parti'yi legalleştirmek yolunda yaptığı bu atılımı bu ülkede sağ hâlâ affetmemiştir.

Suarez'den laf açılmışken şunu söylemek isterim, şimdi o kadar sosyalist hükümetin **"değişim"** politikası üzerinde konuşuluyor. Halbuki bu ülkede asıl değişim ya da asıl değişimler, Suarez'in hükümet başkanlığını yaptığı dönemlerde gerçekleştirildi.

— Yani diyorsunuz ki, Suarez bu ülkede Gonzalez'den daha etkin bir rol oynamıştır.

CARİLLO — Hiç şüpheniz olmasın Suarez, Felipe Gonzalez'in yetişemediği bir tarihi rol oynamıştır.

— İspanya'yı demokrasiye doğru yönlendiren iki kişinin -Kral ve Suarez- kökenlerinin hiç de demokratik olmayan bir geçmişe dayanması, ironik değil mi?

CARİLLO — Bence böyle bir değişimi yönlendirmek, bu demokratik değişimin başında bulunmak için Suarez ve Kral'dan daha uygun kişiler düşünülemezdi. Özellikle geçmişlerinden ötürü, çok daha kolay kabul gördüler. Frakizmin ilk yıllarında, yani 2. Dünya Savaşı yıllarında, Ispanya'da rejimin ancak bir halk ayaklanması ile değişebileceğini düşünüyordum. Ve tabii bu ayaklanmanın başarıya ulaşması için de Nazilere karşı güçler tarafından desteklenmesi gerektiğini hesap ediyordum. Daha sonraları, bunun mümkün olmadığını anladığımız zaman, ulusal uzlaşma politikamızı geliştirdik 1956 yılında. O zaman anımsıyorum, partinin merkez komitesinde bir konuşma yapmıştım -bu konuşmanın metni hâlâ burada yanımdadır. Bu konuşmada tanımladığım bir demokratik rejim perspektifini, aynı bugün içinde bulunduğumuz rejime benzer bir biçimde çizmiştim. İspanya için **"değişim"**'i, gerçekleştirdiğimiz değişime benzer bir olgu olarak düşlemiştim. Yalnız tabii o zaman benim hesaba katamayacağım, hayal edemeyeceğim tek olgu, bugün Komünist Parti'nin içinde bulunduğu kriz olmuştu. Ve tabii Komünist Parti'nin etki alanının bu denli daralabileceği de aklıma gelmemişti o zaman.

— Bu kenara itilmişlik çok mu ağrınıza gitti?

CARİLLO — Hayır, çünkü ben kendi namıma küçüklüğümden beri kaybetmeye alışığım.

— Sanmıyorum...

CARİLLO — Bir savaş kaybetmek az mı sizce?

— Faşizmin İspanya'ya maliyeti ne oldu?

CARİLLO — İnsani ve kültürel maliyetinin yanı sıra faşizmin İspanya'ya ekonomik maliyeti de çok yüksek oldu. İspanya, demokratik bir rejim altında, çok daha hızlı bir ritmle kalkınabilirdi.

— Sizce, Avrupa'da bir komünist partinin serbest seçimlerle iktidara gelmesi olası mı? Örneğin İtalya'da...

CARİLLO — İtalya'da Komünist Parti şimdiye dek iktidar olmadıysa, ABD buna izin vermediği için olamamıştır. Bu aynı zamanda ABD'nin, Avrupa'da demokrasilerin gelişmesini önlediği anlamına da gelir.

Artık Avrupa, kendini ABD'nin vesayeti altında kalmaktan kurtarmalıdır. Avrupa'nın geçmişine layık bir yere gelebilmesi için bu şart. Aksi takdirde Avrupa, geçmişinin önemine rağmen, dünya siyaset sahnesinde çok ikinci bir yerde olacak. Çok güç bir iş bu, ama Avrupa'nın bir noktada ABD'ye bayrak açması gerekmektedir.

— Siz dünyada kendi isteğiyle istifasını veren tek komünist parti genel sekreterisiniz. Neden yaptınız bu işi?

CARİLLO — Yaptım, çünkü 1982 seçimlerinde yediğimiz darbe, partinin yönetici kadrosunda büyük düş kırıklığı yarattı, moralimizi bozdu. Ve partiden genel bir kaçış başladı. Ben o zaman istifamı vererek, etrafımdakilerin sorumluluk duygularını harekete geçirebileceğimi düşünmüştüm. Gerçek şu ki, bugün en doğruyu yapmış olduğumdan şüpheliyim. İstifa etmemin bir diğer sebebi de, bu ülkede bana karşı çok şiddetli bir kampanya yürütülmesiydi. İstifa etmeyip de genel sekreterlikte kalsaydım, **"İktidarı elden bırakmak istemiyor"** denilebilirdi. Böylesi söylentilere yol açmak istemedim. Ama sonuç Komünist Parti'yi büsbütün zayıflattı.

— Siz İspanya'da sadece solun değil, sağın da büyük bir kriz içinde olduğunu ileri sürüyorsunuz. Nedir sağın krizi?

CARİLLO — İspanyol sağının krizi, liderlerinin Frankizmden gelmesinden kaynaklanmaktadır. Bu sağ, modern, liberal, demokratik bir sağ imajını vermekten çok uzaktır. Şimdi sağ bir **"çağdaş sağ"** imajı yaratabilecek yeni bir parti kurma çabası içindedir.

— İki yıllık İspanyol sosyalizmini nasıl değerlendiriyorsunuz?

CARİLLO — İki yıllık İspanyol sosyalizminin bilançosu, liberal, tutucu bir politikanın sonuçlarıdır. İspanyol sosyalistleri, bu iki yıl zarfında, herhangi bir sağ hükümetin yapamayacağı şeyleri yapmıştır. Bir sağ hükümet sosyalistlerin yaptıklarını yapmaya kalksaydı, tüm işçi sınıfını ve halkı karşısında bulurdu. Oysa sosyalist bir hükümetin karşısına, şimdiki halde, böyle bir güç birliğinin çıkması güç.

— Sizce demokrasinin güçlenmesi, bir darbe tehdidinin uzaklaşması gibi gelişmeler de olmadı mı?

CARİLLO — Darbe tehdidinin uzaklaşmasıyla da, bu hükümet bir sol partinin ne denli bir sağ politika izleyebileceğinin bir kanıtını daha vermiştir. Hükümetin izlediği politika, öylesine tutucudur ki, sağın darbe yapma kapasitesi kısıtlanmıştır. Evet bunun demokratik sisteme istikrar getirici bir imaj verdiğini söyleyebiliriz.

— Eğer "Gonzalez'in solu" sağa kaydıysa, neden gerçek sol Komünist Parti'ye gelmiyor?

CARİLLO — Bunun için çok erken daha. Çok erken.

— İspanyol Sosyalist İşçi Partisi'nin (PSOE) artık bir sosyalist parti olmadığını söyleyebilir miyiz? Açık mı? Marx öldü mü?

CARİLLO — PSOE'nin yönetici kadrosu ile seçmen tabanı arasında bir ayrım yapmak gerekir. PSOE'nin yönetici kadrosu tamamen liberal, tutucu bir pozisyondadır. Onlar için Marx -eğer bir zamanlar yaşadıysa- artık ölmüştür.

— İspanyol sosyalistlerine karşı eleştirilerinizde biraz acımasız değil misiniz?

CARİLLO — Bakın geçen gün Mecliste bir sağcı milletvekili -aynı zamanda da iktisatçıdır kendisi -Jose Ramon Lasuen, sosyalistlerin ekonomi politikasını eleştirirken, çok yerinde bir noktaya değindi. Söz konusu sanayi dallarında modernleşmeye, yeniden yönlendirmeye gidilirken, diyordu Lasuen, bir **"yeniden sanayileşme"** politikası uygulamalıydı sosyalistler. Öyle olmalıydı. Böyle bir politika, ancak devlet öncülüğünde, devlet müdahalesi ile gerçekleştirilebilirdi. İçinde bulunduğumuz kriz döneminde özel teşebbüs, yeniden sanayileşme politikasına girişmek gibi bir risk almak istemiyor. Bu da devlet müdahalesini arttırmayı zorunlu kılıyor.

— Sanıyorum, sosyalistelerin korkusu da bu kriz döneminde sermayeyi korkutmamaktı. Öyle değil mi?

CARİLLO — İnsaf. Bir sol hükümet, hem de mutlak lak çoğunluğu alan bir sol hükümet, bırakın da biraz sağı korkutmak, sermayeyi ürkütmek riskini göze alabilsin. Artık bunu da göze alamıyorsa, böyle bir hükümete **"sol"** demeye insanın dili varır mı?

— Peki, seçmen tabanı açısından, İspanyol sosyalistlerinin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

CARİLLO — Sanıyorum 1986'da da PSOE en güçlü siyasi parti olarak çıkacak karşımıza. Yalnız büyük bir olasılıkla, mutlak çoğunluğu alamayacak. Ancak 1990'da -şartlarda önemli bir değişiklik olmazsa- PSOE çok ciddi bir düşüş gösterebilir.

— Kendi partiniz için perspektifiniz nedir?

CARİLLO — Eğer Komünist Parti, içinde bulunduğu krizi aşabilirse, 1986'da kaybettiği seçmenleri yeniden kazanabilir.

Devletin Eliyle...

UĞUR MUMCU — *10 ocak*

Özdağlar olayı patlak verdiği günden beri *"petrol taşımacılığının tümü ele alınmalı"* diye yazıp çiziyoruz. Konu, *"Özdağlar, Mengenecioğlu'ndan rüşvet aldı mı, almadı mı?"* konusuna indirgenirse olayın gerçek boyutları gözden kaçırılmış olur. Bugün TBMM'de muhalefet partilerine düşecek görev, olayı, en azından *"ham petrol taşımacılığının son beş yılı"* olarak bir çerçeveye oturtmaktır. Önemli olan işin özünü incelemektir. Özdağlar olayı, işin özü yanında sıfır kalmaktadır.

Aydınlatılması gereken ilk konu, ham petrol taşıyan tankerlerin nerelerden, nasıl ve kaç milyon dolara alındığı olmalıdır. Bu konu, daha önce Deniz Müsteşarlığı'nca araştırılmak istenmiş, ancak türlü engellerle olay dikkatlerden uzak tutulmuştur. Gemilerin alınmasında teşvikler ve devlet destekleri iyice incelenmeli, özellikle *"gemilerin kaç milyon dolara"* alındığı saptanmalıdır. Aynı dönemlerde bu şirketlere devlet bankaları kanalıyla sağlanan krediler de şöyle bir gözden geçirilmelidir.

İlk soruyu böyle bir çerçeve içine yerleştirmek doğru olacaktır.

İkinci konu, ham petrol taşımacılığında navlun ücretinin hangi ölçülerle, nasıl saptandığıdır. 1983 yılından önce navlun ücretinin ton başına 18 dolar

TOPKAPI SARAYI'NDA YAŞAM
Tavernier
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul 400 lira

Cumhuriyet

FELSEFE YAZILARI
Prof. Nusret Hızır
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul, 2. basý 350 lira

61. Yıl: Sayı: 21686 — Kurucusu: Yunus Nadi — 50 TL. — 10 Ocak 1985 Perşembe

Mengenecioğlu Cumhuriyet'e açıkladı: Teybi Kahveci verdi

Bakanla konuşup banda aldım

KAHVECİ'DEN ALDIM

"Mini teybi Başbakanlık Müşaviri Adnan Kahveci'den aldım. Cebimdeki teybi önceden çalıştırdım. Bakanla aramızda geçen konuşmaları kaydettim."

ÜM sahibi Mengenecioğlu

KAHVECİ'YE VERDİM

"İş bittikten sonra teybi ve konuşmaların bulunduğu bandı tekrar Adnan Kahveci'ye teslim ettim. Her şeyi bütün açıklığıyla Özal biliyor. Önce o açıklamalı."

KADİR CAN

Eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'ın istifasına neden olan "rüşvet" olayının kilit adamı, ÜM Denizcilik Firması'nın sahibi Uğur Mengenecioğlu Cumhuriyet'e yaptığı açıklama ile "bant olayı"na açıklık getirdi. Uğur Mengenecioğlu, dün sabah şu açıklamalarda bulundu:

"Mini teybi Başbakanlık Müşaviri Adnan Kahveci'den aldım. Bakanla konuşurken cebimdeki teybi çalıştırıp konuşmaları kaydettim.

Daha sonra teybi ve kaseti Adnan Kahveci'ye teslim ettim."

"Bant olayı" Uğur Mengenecioğlu'nun dün yaptığı açıklamaya kadar kafalarda soru işaretlerinin belirmesine neden olmuştu. Önceki gün bir açıklama yapan Başbakan Özal, "İhbarı yapan kişi daha sonra Özdağlar ile ilgili olarak bir ses bandını bana getirdi" demişti. Adalet Bakanı Necat Eldem ise "bant olayı" ile ilgili olarak şunları söylemişti: "ÜM Denizcilik şahibi Armatör Uğur Mengenecioğlu, konuşmaları ihtiva eden ses bandını Başbakanlık Müşaviri Adnan Kahveci'ye vermiştir. Bu bant Başbakanlıkça Adalet Bakanlığı'na iletilmiştir."

İsmail Özdağlar hakkında verilen Meclis soruşturması önergesinin gerekçesinde, "suç duyurusunda bulunan muhbir" olarak adı geçen Uğur Mengenecioğlu dün sabah Cumhuriyet'e yaptığı açıklama ile olaya açıklık getirdi. Mengenecioğlu, yaptığı açıklamada, "Adı geçen bandı Başbakanlık Müşaviri Adnan Kahveci'den alıp iş bittikten sonra yine ona teslim ettim" dedi.

İki günden beri gazetecilerle görüşmeyen ve telefonları yanıtlamayan Uğur Mengenecioğlu, ilk açıklamayı gazetemize yaptı.

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Özal: Kimseyi itham etmedim

Özdağlar ile yaptığı konuşma hakkında kimseye bir şey söylemediğini, yazılanların "uydurma, hayal mahsulü" olduğunu söyleyen Özal, "Kanıt olduğu takdirde Meclis soruşturması açılır" diye konuştu.

Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nda tanık olarak ifade veren Adnan Kahveci "İsmail Özdağlar birbirimizi sevdiğimiz, saydığımız tanıdığımız bir arkadaşımızdır" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, Özdağlar olayıyla ilgili olarak, "Kimseyi itham etmedim. Bizim yaptığımız tek şey var. Bize gelmiş bir iddiayı ciddi gördük ve adalete intikal ettirdik" dedi. Bu arada Başbakanlık Başdanışmanı Adnan Kahveci dün öğleden sonra Ankara Cumhuriyet Savcılığı'na çağrılarak "tanık" sıfatıyla ifade verdi. Ankara Cumhuriyet Savcısı Altan Sayıner, "Özdağlar olayıyla ilgili olarak rüşvet tevsikleri araştırdıklarını" bildirdi.

Uğur Mengenecioğlu'nun da ifadesine başvurulacağı öğrenildi. Sağlanan bilgilere göre, Mengenecioğlu hakkında rüşvet vermekten dava açılması bekleniyor.

Gazetecilerle dün üç kez görüşen Başbakan'ın son sözleri arasında, "Kanıt olduğu takdirde Meclis soruşturması açılır" cümlesi de yer aldı.

Başbakan Özal, dün saat 13.00-16.00 arasında Başbakanlıkta Devlet Bakanı Mesut Yılmaz, Başbakanlık Müsteşarı Hasan Cemal Güzel, Genel Başkan Yardımcıları Mehmet Keçeciler ve Halil Şıvgın, Genel Sekreter Mustafa Taşar ile bir toplantı yaptı. Özal, Başbakanlıktan ayrılırken, gazetecilerin soruları üzerine Özdağlar'ın rüşvet aldığı iddiası konusunda "sadece bant" bulunduğunu açıkladı.

Özal, bir soru üzerine basında kendisine atfen yer alan Özdağlar ile ilgili sözlerin gerçeği yansıtmadığını belirterek, "Benden duyulmuş şeklinde birtakım haberler var. Bir kere, hiçbir kimseyi itham etmedim. Bunu açık söylüyorum. Kimse hakkında da, hele adalete intikal etmiş konu hakkında da hiç kimseyle konuşmadım" dedi.

Başbakan, daha sonra şöyle devam etti:

"Maalesef basınımız neredeyse senaryo hazırlamış. Şöyle konuşulmuş, böyle konuşulmuş.. İki kişi arasında konuşulmuşsa ve iki kişiden birisi söylememişse, açıklanması mümkün olmayan hadiselerdir.

Bizim yaptığımız tek bir şey var: Bize gelmiş olan bir iddiayı ciddi gördük ve adalete intikal ettirdik. Sadece bunu söylüyorum. Mesele bundan sonra adalete intikal etmiştir. Normal pro-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Kahveci Korkut Özal'ın ABD'den dönüşü

Genel Başkan Yardımcılığını veto engelledi

8. Sayfada

Özdağlar: Dört hükümette müdür

Ulusu da istifasını istemişti

Erbakan, Tuksun'ın başına İsmail Özdağlar'ı getirmişti. Ecevit hükümeti, Demirel'in azınlık hükümeti ve Ulusu hükümeti döneminde Genel Müdürlüğü sürdü. Ta ki bir gün "Başbakan istifasını isteyene kadar..."

8. Sayfada

Özdağlar: Başbakan'a rüşvet aldım demedim

Eski bakan bugün Meclis'te konuşacak

Özdağlar yine kapıda konuştu: *Türkiye'deki bankalarda dolar olarak param olduğu doğru. Dolar var. Beş kuruşum yok derken kastım şu: Geçenlerde 1 milyon borcumu verdim. Cebimde 200 küsur bin lira param var. Banttaki konuşmalar olmadı. Kendimi, bir yabancı kümese giren tavuğun gagalanması gibi hissediyorum.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İsmail Özdağlar, "rüşvet" aldığına kanıt olarak gösterilen ses bantlarındaki suçlamaları yine ısrarla reddetti. Başbakana rüşvet aldığı yolunda herhangi bir itirafta bulunmadığını açıklayan Özdağlar'ın bugün Meclis'te konuşacağı bildirildi. Özdağlar, "her şey güzel olacak, hunun gücü beni ayakta tutuyor" dedi.

Evine giden gazeteciler, Özdağlar'ın oldukça yıpranmış ve sinirli halinin dün de sürdüğünü gördüler. Beş gündür aynı şeyleri yineleyen Özdağlar, konuşmasını istemeyen eşi Zahide Özdağlar ile tartıştı. Zahide Özdağlar, sabahın erken saatlerinde evden ayrıldı. Daha sonra saat 11 sıralarında Dikmen'deki eve elinde ekmek ve bir çanta ile dönen Zahide Özdağlar, "Cumhuriyet" muhabirinin "Rüşvet olayında babanızın da adı geçiyor" sorusu üzerine, "Babam son olarak oğlumuzun sünneti için gelmişti. Kendisi İstanbul'da, lütfen araştırın. Bu çok büyük bir kompio" karşılığını verdi.

Sinirli bir şekilde üst kattaki daireye çıkan Zahide Özdağlar, bu arada gazetecilerle konuşan eşinin konuşmasını engellemek istedi.

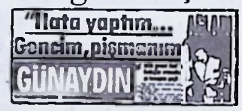
İsmail Özdağlar, çok yıprandığını anlatarak, kendisinin farklı bir şey söylemeyeceğini, olayın diğer boyutlarının araştırılmasını gazetecilerden rica etti. Özdağlar'ın, konuşmasında oldukça dağınık ve anlaşılmaz cümleler kurduğu gözlendi.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'te)

Özal'ın da yalanladığı konuşma

Haber Merkezi — Rüşvetle suçlanan Devlet eski Bakanı İsmail Özdağlar'ın Başbakan Turgut Özal'la yaptığı söylenen, ancak Başbakan ve Özdağlar tarafından yalanlanan konuşma dünkü Günaydın'da yayımlandı. Günaydın'ın notunda, "Konuşmanın, Özal'ın konuyla ilgili bilgi verirken çeşitli yerlerdeki konuşmalarına göre derlendiği, üç bakan ve 7 milletvekiline doğrulatıldığı"

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Özdağlar'ın danışmanı:

Petrol nakliye fiyatlarını Turgut Özal belirlemedi

ANKARA (ANKA)— Devlet eski Bakanı İsmail Özdağlar'ın danışmanı Tahsin Nuri Durla, Başbakan Turgut Özal'ın ham petrol nakliyesi ve fiyatlandırması konusunda hiçbir etkide bulunmadığını söyledi.

Özdağlar'ın görevinden ayrılmasından sonra Kazım Oksay'ın danışmanlığına getirilen Durla, Petrol nakliyatının Turgut Özal'ın direktifi ile Türk tankerlerine tonu 8 dolar yerine 15 dolardan taşıtıldığı konusunda kendisine atfen basında yer alan haberin "doğru olmadığını" savunarak "Ben devlet memuruyum, böyle bir açıklamada nasıl bulunabilirim" dedi.

Tahsin Nuri Durla, tekzip yoluna gideceğini belirterek, şunları söyledi:

"Ben böyle bir beyanda bulunmadım. Başbakanımız DİTAŞ'ın petrol taşımacılığı konusunda hiçbir etkide bulunmadı. Böyle bir şey söylemedi, hiç hissettirmedi. Ben bir üniversite öğretim üyesiyim, TÜBİTAK ve petrol konusunda sayın bakana danışmanlık yaptım.

Ortada pis bir mesele var. Sayın Başbakan dünya tarihinde görülmemiş bir şekilde adalet mekanizmasını en iyi şekilde çalıştırarak olayın üzerine gitmiştir. Ben bir devlet memuruyum, hiçbir konuda demeç vermem mümkün değil. Bana atfedilen haber hilafı hakikattır. Tekzip edeceğim."

ANAP saymanı Akyürek: Navlun ücreti oynaktır

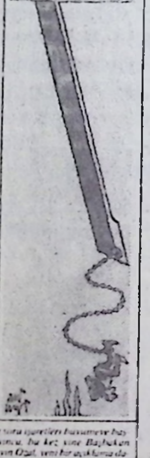

Akyürek

Türkiye'nin tek deniz nakliyat müşavirliği olan Cerrahoğlu'nda genel müdürlük yapan Bedrettin Doğancan Akyürek, "Navlun ücretleri çok oynaktır. İddia edilen verilerle yolsuzluk yapıldığı kanısına varmak mümkün değil" dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP İstanbul Milletvekili ve Genel Saymanı Bedrettin Doğancan Akyürek, "8 dolarlık bir işin 15 dolardan verildiği söyleniyor. Bu kadar fark olmaz, bu na mümkün gelmiyor. Araştırma gerekir" dedi. Doğancan Akyürek, 1968-80 yılları arasında Cer-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Kahveci'nin yöntemi

ANKARA — Petrol taşımacılığının kendi içindeki rekabeti "şimdilik" bir bakanın başını yedi. Ama, önümüzdeki günlerde iş "partilerin kuruluş günlerine ve o günlerdeki partilere yakın firmalara" kadar inerse, kimse şaşmasın. Çünkü, konuyla ilgili bulunduğuna inandığınız herhangi bir firma yetkilisiyle konuştuğunuzda size şu karşılığı veriyor:

"Siz asıl partiler kurulurken şu, şu, şu firmaların bu, bu, bu partilere nasıl yardım yaptığını, şu partiyi destekleyen firmaya seçimden sonra hangi kredilerin verildiğini araştırın".

Bunun üzerine siz soruyu sor[illegible] "Petrol taşıma-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Kavga çıkaran anlaşma

Ortada büyük tanker [illegible] Cerrahoğlu'nun [illegible] yapıldı "[illegible]" anlaşma, daha sonra ÜM ile de [illegible]. [illegible] açıklamadı.

SİNA KOLOĞLU

"İsmail Özdağlar olayı" dönüp dolaşıp "petrol taşımacılığı"nda düğümleniyor.

Kavga neden bu kadar büyüdü? "Tatlı iş" niçin paylaşılamıyordu?

Gelişmeler, geçen yaz ayında başladı. Körfez'de savaş vardı ve Türkiye bu ülkeden alacağının karşılığı olan petrolu bir an önce taşımak istiyordu.

İşte, burada devreye Cerra-

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

İNÖNÜ: HÜKÜMETİN KİRLİ ÇAMAŞIRLARI ORTAYA DÖKÜLECEK

Haberi 8. Sayfada

16 YAŞINDA HAMİLE — 150 liralık plastik tabancayla Yakup Basmacı'e (küçük resim) ait kuyumcu dükkânına dalan ve 2 milyonluk ziynet eşyası alan 16 yaşındaki Güler Kaplan, "Hamileyim, yoksulum, bir yuva kurmak için soygun yaptım" dedi. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

Oyuncak tabancayla 2 milyonluk soygun

150 *liralık plastik tabancayla kuyumcu dükkânına girerek 2 milyonluk ziynet eşyası alan 16 yaşındaki Güler Kaplan, soygundan kısa süre sonra yakalandı*

Soygun için geldiler kuyumcuyu öldürdüler

Levent'teki "[illegible] Kuyumcusu" dükkânına gelen 2 soyguncu silahlarını çekerek mücevherleri almak istediler. Ancak kuyumcunun karşı koyması üzerine ateş açarak hiçbir şey alamadan olay yerinden uzaklaştılar. Ağır yaralanan kuyumcu hastaneye kaldırılırken yolda öldü.

Haberleri 12. Sayfada

Kayınbaba da inkâr etti:

Banddaki ben değilim

HİKMET ÇETİNKAYA

İZMİR — Devlet eski Bakanı, ANAP Manisa Milletvekili İsmail Özdağlar'ın "rüşvet" aldığına kanıt olarak gösterilen ses bantında "kayınpederi" olduğu öne sürülen 54 yaşındaki Nurullah Kaymak, "Benim hiçbir şeyden haberim yok. Hepsi iftira ve yalan" dedi.

Özdağlar'ın anne ve babası Ahile ile Ali Özdağlar önceki gün Ankara'dan Demirci'ye döndüler. Evlerine kapanan Özdağlar ailesi, yas içinde olup kimseyle görüşmüyor.

Uzun yıllar halı tüccarlığı yapan, bir süre önce bu işi bırakan kayınpeder Nurullah Kaymak, "Cumhuriyet"in sorularını yanıtlarken "Ben Ankara'ya en son 31 Ağustos 1984'te torunumun sünnet düğünü için gittim" biçiminde konuştu.

Hayli üzgün ve sıkıntılı görülen kayınpeder Nurullah Kaymak, sorularımızı şöyle yanıtladı:

— Ses bantının bir bölümünde sizin sesinizin olduğu söyleni-

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

Sorular... Sorular...

Perde çok yavaş aralanıyor

1- Uğur Mengenecioğlu "bandı Adnan Kahveci'den aldığını" söyledi. Özal da daha önce yalnızca "ihbarı yapan bandı bana getirdi" derken, "bandı bana getiren müşavirimdir" dedi. Ancak "bant organizasyonu"na kim neden karar verdi?

2- Mengenecioğlu, "rüşvet verdi" şeklindeki açıklamalara karşın hep "kimseye rüşvet vermedik" dedi. Dün bandı kendisinin Bakanın yanına sokuğunu söyledi. Bantın "çözümü"ne göre de ortada rüşvet dolaşıyor. Rüşvet verildi mi, verilmedi mi?

3- Başbakanlığın [illegible] günü saat 13.00'teki ilk açıklamasında neden sadece "Özdağlar'ın istifası ve kabine değişikliği" de yetindi?

4- Başbakan "ihbarı yapan bana geldi" demişti. Özal ve Mengenecioğlu arasında hiç görüşme oldu mu? Mengenecioğlu "herşeyi Başbakan'ın bildiğini" nasıl rahatça söyleyebiliyor?

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Devletin Eliyle...

Özdağlar olayı patlak verdiği günden beri "petrol taşımacılığının tümü ele alınmalı" diye yazıp çiziyoruz. Konu, "Özdağlar Mengenecioğlu'ndan rüşvet aldı mı, almadı mı" konusuna indirgenirse, olayın gerçek boyutları gözden kaçırılmış olur. Bugün TBMM de muhalefet partilerine düşecek görev, olayı, en azından "Hampetrol taşımacılığının son beş yılı" olarak bir çerçeveye oturtmakta. Önemli olan işin özünü incelemekte. Özdağlar olayı, işin özü yanında sıfır kalmaktadır.

Aydınlatılması gereken ilk konu, ham petrol taşıyan tan-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Dikensiz Gül Bahçesi mi?

Her ülkede ve rejimde yolsuzluklar olabilir. Türkiye'nin geçmişinde siyasal boyutları olduk[ç]a geniş yolsuzluk olaylarına rastlanmıştır. Başka ülkelerde de yolsuzluklara adı karışmış başbakanlara, hatta cumhurbaşkanlarının görevlerinden çekildikleri görülmektedir. Bunun son ve çarpıcı örnekleri Japon ya ve ABD'de yaşanmıştır.

Ne var ki, bir ülkede yolsuzlukların yokumlaşması, salgın bir hastalığın yayılmasına benzer. Türkiye'deki durum budur. Özal hükümetinin büyük holdingler ve çıkar çevreleriyle ilişkileri normal ölçünün dışına taştığından, devlet hayatını ve yurttaşı tedirgin edecek soru işaretleri ve söylentiler günden güne büyümektedir.

İşte böyle bir dönemde Başbakan Özal, kişisel girişimiyle bir bakanını saf dışı ve ortaya büyük bir yolsuzluk iddiası atarak kabinesinde değişiklikler yapıyor. Bu işlemden sonra da basına, "Hükümet şimdi güçlenmiştir" diye demeç veriyor.

Ancak, olay basına yansıyıp da soru işaretleri büyümeye başlayınca, bu kez yine Başbakan Sayın Özal, yeni bir açıklama daha yaparak şöyle konuşuyor: "İzah edemeyeceğim bazı meseleler var. Bizi istemeyen menfaat grupları var. Ellerinden gelse yarın devirirler."

Öyle anlaşılıyor ki, daha önceki kapıkule olaylarındakine benzer bir edebiyattan medet umulmaktadır. Maliye ve Gümrük eski Bakanı Vural Arıkan'ın üzle dilmesine yol açan yolsuzluk olaylarında da "egemen güçler" ve "karanlık güçler"den söz açılmıştı. Bugün Başbakan, "hükümeti devirmek isteyen menfaat gruplarından" yakınmaktadır.

Ne var ki, bu tür kapalı söz ler kamuoyunu aydınlatmıyor ve dü[illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

dolayında olduğu söyleniyor. Böyle midir, değil midir? Böyle ise navlun ücretinde devletin hem yerli, hem yabancı taşımacılık şirketlerine çok cömert davrandığı belli olmaktadır. Bu cömertliğin faturasını öğrenmek isteriz.

Bilebildiğimiz kadarıyla navlun ücreti uluslararası kurallara göre saptanır. Navlun ücreti kurbanlık koyun pazarlığı değil ki, el sıkışıp fiyat saptansın. Şimdi soralım:

— 1983 yılından önce ham petrol taşımacılığında navlun ücretleri nasıl saptanmaktaydı? 1981-83 yılları arasında hangi yerli ve yabancı şirketlere kaç milyon navlun ücreti ödenmiştir?

1983 yılında uluslararası kurallara dayanılarak yapılan saptamalara göre Süveyş Kanalı yoluyla gelen ham petrol için ton başına 8 dolar 34 sent olarak belirlenmişti. 1983 öncesinde eğer bu fiyatın çok üstündeki para ile ham petrol taşıtılmışsa, o zaman, bu şirketlere olağanüstü çıkar sağlanmış demektir.

İşin püf noktası da budur.

Konuyu bu bakımdan ilgili devlet kurumlarınca çok ciddi biçimde incelemek gerekir. Navlun ücretleri konusunda uluslararası ölçüler ve kurallar olduğuna göre, 1983 yılından önce ödenen navlun ücretlerinin *"hikmeti sebebi"* nedir? Konu, *"İsmail Bey, Mengenecioğlu Uğur Bey'den rüşvet aldı mı, almadı mı?"* konusundan çok, ama çok önemlidir. Çünkü aradaki fark bir yıl içinde 1 milyon doları aşmaktadır. Bu 1 milyon dolar para devlet kesesinden çıkıp, yerlisiyle yabancısıyla özel taşımacılık şirketlerinin kasalarına girmiştir.

Toplusözleşme masalarında işçilere 5 kuruş zammı çok görenler, bu milyarlarca lirayı özel şirketlere nasıl ödüyorlar

Uluslararası kurallara göre 1984 yılında İran'dan Süveyş Kanalı yoluyla gelen ham petrolün taşıma fiyatı ton başına 6 dolar 14 sent. Güney Afrika kanalı ile gelen ham petrolün 8 dolar 10 sent, ya da en çok 11 dolar 20 sent olması gerekmektedir. Bizim uzmanlara yaptırdığımız bu hesap, elbette ki, resmi kişi ve kuruluşlarca da yaptırılabilir. Halep oradaysa arşın buradadır. Eğer uzmanlardan aldığımız bilgi doğruysa o zaman bu şirketlere şu taşımacılık işinde milyarlarca lira para ödeniyor demektir.

Memur aylıklarının katsayıları için elleri titreyenler, acaba bu konu üzerinde bir saniye olsun düşünmüşler midir? Konu Adnan Kahveci'nin, Mengenecioğlu Uğur Bey'in cebine yerleştirdiği teypten çok daha önemli değil midir?

Navlun ücreti için her yıl saptanan uluslararası ölçüler vardır. Bu ölçüleri ve kuralları görmezlikten gelerek ton başına fiyat biçmek, açıkça Hazine zararına yol açmak demektir.

Şimdi yapılması gerekli olan şudur: Son beş yılda navlun ücreti olarak petrol taşımacılığı için devlet hazinesinden kaç milyon dolar çıktı? Yerli ve yabancı taşımacılık şirketlerine son beş yılda ne kadar para ödendi?

Bunların yıl olarak dokümanını yapmak bile yeterince fikir verecektir.

Şu işe bakın siz; devlet, kendi kuruluşları eliyle taşıtacağı ham petrolü, devlet bankalarından kredi sağlayarak gemi satın aldırdığı özel şirketlere taşıtıp, bunlara milyonlarca lira ödüyor ve kimse olayın bu yönü üzerinde durmuyor.

Bu olay, *"devlet eliyle şirket zenginleştirme"*nin unutulmaz örneklerinden birisidir. Ve *"iş bitirici kadro"*nun siyasal, ekonomik ve ideolojik görüşlerini tıpatıp yansıtmaktadır.

Özdağlar İsmail Bey ile Mengenecioğlu Uğur Bey arasındaki konu ise, bu konuların yanında *"vakayı adiye"*dir.

Yunanistan ve Türkiye, garanti anlaşması dışında tutulmalı

CENGİZ ÇANDAR — *11 ocak*

LEFKOŞE (Rum kesimi) — İngiliz sömürge idaresi döneminden kalma nefis bir mimari örneği. İki katlı, geniş bahçeli şirin bir köşk. Burası Lefkoşe'nin güney çıkışına doğru, Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nın tam karşısında yer alan Rum Dışişleri Bakanlığı. Rum yönetimi lideri **Spiros Kipriyanu**'nun **"üç kişilik en yakın iç kabinesi"** arasında yer aldığı söylenen Rum Dışişleri Bakanı **Yorgo Yakovu** bu binada Kıbrıs Rum tarafının New York'ta önümüzdeki hafta yapılacak zirveye yaklaşımını ve **"temel sorunlardaki"** görüşlerini oldukça dikkatli bir diplomatik dil kullanmakla birlikte yeterince açıklıkla **"Cumhuriyet"**'e açıkladı. Yakovu, garanti ve garantörler konusunun New York'ta, 17 ocakta BM Genel Sekreteri **Perez de Cuellar** gözetiminde bir araya gelecek olan **Rauf Denktaş** ile **Kipriyanu** arasında gündeme geleceğini umduğunu söyledikten sonra, Türkiye ile Yunanistan'ı garanti anlaşmalarının dışında tutmak istediklerini bildirdi.

Rum Dışişleri Bakanı, **"Türkiye'nin garantörlüğüne kesinlikle karşı olacağınızı şimdiden söyleyebilir misiniz?"** sorusuna, **"Bu konuyu görüşürüz"** karşılığını vererek, bağlayıcı bir görüş belirtmekten kaçındı. Yakovu, bununla birlikte, her iki **"anavatanı"** garanti anlaşmasının dışında tutmak istediklerini gizlemedi ve Türk askerlerinin Kıbrıs topraklarında bulunmasına olanak sağlayan 1960 ittifak anlaşması gibi bir konudan şimdi söz etmenin anlamsız olduğuna değindi.

Cumhuriyet'in Yakovu'ya soruları ve Rum Dışişleri Bakanı'nın yanıtları şöyle:

— Bay Yakovu, şu anda Dışişleri Bakanı sıfatını taşıyorsunuz. Eğer New York'ta bir gelişme sağlanırsa, Rauf Denktaş'ın söylediğine göre Kıbrıs Federal Cumhuriyeti'nin Dışişleri Bakanlığı bir Türk tarafından üstlenilecek. Bu rotasyon usulü cumhurbaşkanlığı talebinden vazgeçilmesine Türk tarafının alternatifi. Rum yönetimi bu tür bir anayasal tavize razı olacak mı? Kıbrıs Türklerini, Kıbrıs Federal Cumhuriyeti'nin eşit kurucu ortakları olarak mı, yok-

sa bir azınlık olarak mı görme eğilimindesiniz?

YAKOVU — Kamuoyu önünde tartışmaktan yana değiliz. Bu tutumu ısrarla dolaylı görüşmeler boyunca sürdürdük. BM Genel Sekreteri'nin girişimiyle geçen yıl Viyana'da başlayan sürece en önemli katkımız bu tutum oldu. Basına saygım büyük, ama gazete sütunlarında görüşmeler yürütmek mümkün değildir. Esaslı konularda basında çok az görüşümüz yer aldı. Bu konuları şimdi Denktaş ile yüz yüze görüşeceğiz. Daha önce genel sekreter aracılığıyla dolaylı görüşüyorduk, şimdi doğrudan onunla görüşeceğiz.

Terimleri alıp onlara belirli anlamlar yüklemenin yararlı olduğu kanısında değilim. Bu iş iki bölgelilik (bi-zonality) teriminin başına daha önce geldi. Ne kastedildiğini kimse anlamadan, bu terime belirli anlamlar yüklendi ve o anlamlar tartışıldı.

Diyoruz ki, önce binayı kuralım, etiketleri ondan sonra yapıştırırız. Önce kurulacak olan Kıbrıs Federal Cumhuriyeti'dir. İki bölgelilik o zaman anlamına kavuşur. Yoksa hangi sözlükte bulabilirsiniz sizin vereceğiniz anlamı. Pratikte Berlin'de var. Biz hangi tür bir iki bölgeliliğe sahip olacağız, bunu Federal Cumhuriyet' in yapısını ortaya çıkarttığımız zaman anlamlı kılacağız.

Eşitlik kavramı için de aynı şey söz konusu, ortaklık için de. Örneğin bu ticari-hukuki bir kavramdır. İlişkileri, yetkileri, yükümlülükleri tartışalım. Sözcükleri, terimleri değil. Terimlerin kurbanı olmaktan kendimi kurtarmalıyım. **"Türkler azınlık mı?"** sorusuna gelince, Türkleri Kıbrıs halkının bir parçası olarak görüyorum.

— Bütün bunlar güzel de, Denktaş, birkaç kez Dışişleri Bakanlığı'nın rotasyon usulü cumhurbaşkanlık talebinden vazgeçmesinin yerini almak üzere bir Türk tarafından üstlenilmesi talebinin kabülünü, eşitliği simgeleyecek şart olarak gördüğünü basına açıkladı. Bu konu üzerinde dolaylı görüşmelerde anlaşmadınız mı? Bu somut çıkış konusundaki tutumunuz ne, onu soruyorum?

YAKOVU — Denktaş'ın bu konudaki açıklamalarını duydum. Söylediğim gibi gazete sütunları aracılığıyla tartışmak istemiyorum. Ortaya atılan bu argümanın ikna edici bir tonu yok. Ayrıca, veto yetkisine sahip olacak cumhurbaşkanı yardımcısının dış politika formülasyonunda yer alması talebi getirildi. Veto kavramı 1960'ların başında Dr. Fazıl Küçük'ün ele aldığı biçimde ele alınırsa bu bir fren oluşturacaktır. Denktaş'ın dış politika formülasyonuna katılma gereğine ilişkin argümanı, hem direksiyonu tutmak hem de freni ayağının altında bulundurmak istemeye benziyor. Bu da ciddi değildir. Ama yine de kendimi kamuoyu önünde tartışır hale getirmek istemediğimi tekrarlayayım.

— Bay Yakovu, New York'ta sizin için en çetin ve çözümü gerekli konu ne olarak görünüyor?

YAKOVU — Bunları önemine göre sıralamak çok zor. Her biri diğeriyle bağlantılı. Örneğin sorunun anayasal vechesi. Anayasal düzenlemeleri işlerliğe sahip biçimde yapmalıyız.

— Tıkanıklık çözücü mekanizmaları mı kastediyorsunuz? 1963 olaylarını akılda tutarak...

YAKOVU — Evet. Bu mekanizmalar bölücü değil birleştirici olmalıdır. Hakkaniyetli ve işlerliğe sahip bir şey ortaya çıkarmalıyız. Bir başka mesele toprak konusu. Temeli toprağa ilişkin ama insani boyutları var. Bu açıdan anayasal konularla ilişkili. Üç temel özgürlükle.

Rum göçmenler, üç temel özgürlüğü kullanarak evlerine dönebilmeliler. Şu ana kadar, bu insan faktörüne ilişkin herhangi bir düzenleme yapıldığının hiçbir işareti ortada yok. Çok önemli bir başka madde, Türk birliklerinin adadan geri çekilmesi, Türk birlikleri geri çekilmelidir. Bu konu görüşülmelidir. Bizim tutumumuz, geri çekilme işlemi gerçekleşmeden hiçbir geçici düzenlemeye, hiçbir federal düzenlemeye girmemektir.

— Ön anlaşma taslağının 7. paragrafı geçici federal hükümetin kurulmasından önce "Kıbrıslı olmayan kuvvetler ve unsurlar"**ın geri çekilmesi için bir takvimin kararlaştırılmış olmasından zaten söz ediyor.**

YAKOVU — Kararlaştırılmasından diyor. Yerine getirilmesinden değil. İbarede doldurulması gereken boşluklar var. Ayrıca, geri çekilmenin yerine getirilmesini güvence altına almak için boş satırlara, geri çekilme tarihlerinin yazılması gerekiyor. Bu da esaslı sorun.

— Sırası gelmişken, ne Türkiye'nin ne de Denktaş'ın, Türkiye'nin garantör sıfatının devamından vazgeçmesi düşünülemeyeceğine göre, bu konudaki tavrınız nedir? Elbette, garantiden kasıt, kâğıt üzerinde parlak cümleler değil. 1960'ta olduğu gibi, Türkiye'nin bir birlik aracılığıyla da olsa, ada topraklari üzerindeki varlığını içeriyor.

YAKOVU — Garanti Anlaşması ile İttifak Anlaşması birbirine karıştırılıyor. Eş anlamda kullanılıyor. 1960 Garanti Anlaşması, 1960 Anayasası içinde idi. İttifak Anlaşması ise Kıbrıs Cumhuriyeti tarafından Türkiye ve Yunanistan ile adanın dış müdahaleden korunması için imzalandı. İki anlaşmanın bir arada olmaması tesadüfe bağlanamaz.

O tarihte, Kıbrıs hükümeti, Türkiye'nin adadaki birliğini bir araç olarak kullanmakta olduğu hissini edinmişti. Bu sorun New York'ta önümüze gelebilir, tartışılmalıdır.

— Hangisi?

YAKOVU — Garanti Anlaşması'ndan söz ediyorum. Kimisi 1960 Garanti Anlaşması'nın geçerli olduğunu, kimisi kısmen geçerli olduğunu, kimisi ise Türkiye'nin bu anlaşmayı çiğnemiş sayılması gerektiğini beyan ediyor. Bu konu tartışılmalıdır.

Eğer gerekli görülürse, garantiler, kolektif bir organ aracılığıyla sağlanmalıdır. Kıbrıs'a özel ve doğrudan ilgi duyanlarca değil. Herhalükârda bu konunun New York'a geleceğini tahmin ediyorum.

— Hukuki yorumları ne olursa olsun, Türkiye'nin garantörlüğünün devamı konusunu İttifak Anlaşması yüklemlerinin dışında düşünmek mümkün değil.

YAKOVU — İttifak Anlaşması'nı Türkiye ve Yunanistan ile imzalayan Kıbrıs Cumhuriyeti idi. Anlaşma, garantör devletlerin danışma mekanizmasını öngörüyordu.

— Tek taraflı müdahale hakkı da veriyordu ama...

YAKOVU — Kuvvet kullanılması anlaşmaya dahil değildi. Sadece, anayasal düzeni yeniden tesis etmek şartıyla kuvvet kullanılmasına imkân veriyordu. Garantörlere başkaca bir hak verilmemişti. İşte bu nedenle biz, Türkiye'nin yaptığının, anlaşmanın kaba bir ihlali olduğunu savunuyoruz.

— Peki, Türkiye'nin garantör sıfatının devamını

kabul etmemekte çok katı olduğunuzu söyleyebilir misiniz?

YAKOVU — Kıbrıs'ı, Kıbrıs'ın yararına olmayan şeylerden ırak tutmalıyız. 1960'ta Türkiye ile Yunanistan, Kıbrıs için çok uygun düşen ülkelerdi. Şimdi iki toplum birbiriyle görüşecek. Bu konu aramızda tartışmamız gereken bir konu.

— Önceki gün Yunanistan Dış Politika ve Ulusal Savunma Konseyi (KYSEA) yeni savunma stratejisi kabul etti. Bu yeni savunma stratejisinin Türkiye'yi hedef aldığını herkes biliyor. Tam New York zirvesinin arifesinde alınan bu karar, çözüme ne derece yararlı olacak? Kıbrıs, Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerden bağışık mı?

YAKOVU — Başkalarının savunma politikaları hakkında yorum yapmak âdetim değildir. Ama bu kararı örnek gösterdiğiniz gibi, Yunanistan Başbakanı'nın geçen hafta verdiği, BM Genel Sekreteri'nin çabalarını tümüyle desteklediğini belirten demecini de pekâlâ gözönüne alabilirsiniz. Biz de, Yunanistan Başbakanı ile temaslarımız sayesinde Kıbrıs'ta çözüm yönünden ilerlenmesinden yana olduğunu biliyoruz. Onceki günkü kararda yeni olan hiçbir şey yok. Bu karara yol açan durum 1974'ten beri tedricen oluştu. Bu kararın New York zirvesi üzerinde bir etkisi olacağını sanmıyorum.

— Yani Kıbrıs'ın Türk-Yunan ilişkilerinden bağışıklığı mı var?

YAKOVU — Kıbrıs sorununu Türkiye ile Yunanistan arasında bir sorun olarak telakki etmiyoruz.

— Ama ikisi arasında bir sorun.

YAKOVU — Kıbrıs, Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerden bağışık değil. İşte bu nedenle, Türkiye ile Yunanistan'ı garanti anlaşmalarının dışında tutmak istiyoruz.

Hugo, Yüz Yıldır Gündemde...

OKTAY AKBAL — *12 ocak*

"Ölüm cezası barbarlığın belirtisidir. Ölüm cezalarının uygulandığı yerde barbarlıktır egemen olan... Nerde ölüm cezaları az uygulanıyorsa orada uygarlık vardır. Ölüm cezası vererek neyi öğretmek istiyorsunuz? Öldürmemek gerektiğini mi? Öldürmemek gerektiğini nasıl öğretiyorsunuz? Öldürerek!.."

1985, Victor Hugo yılıdır. Tam 100 yıl önce, 1885'te ölmüştü Hugo... Victor Hugo yüz yıldır hep yaşadı, hep gündemde kaldı. Resmi, paralarda; yapıtları beyazperdede, TV'de... Yaşam öyküleri sayısız inceleme kitaplarında... Şiirleri tüm öğrencilerin ezberinde... Siyasal yaşamdaki eylemleri belleklerde... Halka inanmışlığı, Avrupa uygarlığının üstünlüğüne bağlılığı gözler önünde...

Ölüm cezalarına karşıydı. Avrupa ülkelerinin tek bir devlet olarak birleşmesini isterdi. Gericiliğe, yobazlığa karşıydı. Herkesin okuma, öğrenme hakkına kavuşmasının öncüsüydü. Özgürlük tutkunuydu. Her türlü zorbalıkla savaşmak yanlısıydı... Her şeyin başında da şairdi, büyük bir şair... Büyük bir yazar... Üstün bir kişilik... Dev yapıtları, kişiliğiyle 19. yüzyılı kapladı 80 yıl süren yaşamıyla, yapıtlarıyla, eylemiyle...

"1 Haziran 1985 günüydü. Victor Hugo'nun tabutunun geçişine görmek için bir sokak fenerine dayanmış merdivenin bir basamağına çıktım; bu iş için dört metelik yirmi santim verdiğimi anımsıyorum. 17 yaşındadım." Paul Claudel, Hugo'nun cenaze törenini böyle anlatıyor... Ulusal bir törendi. Devlet töreniydi. Hugo, sekseninci yaşına geldiğinde de Paris halkı sabaha kadar penceresinin önünden akın akın geçmişti. Yaşarken, bir caddeye adı verilmiştir. Zarfların üstüne şöyle yazılıyordu: "Bay Victor Hugo, kendi adını taşıyan sokak, Paris."

Fransız yazın tarihçisi Henri Guillemin, Lamartine'i "Pazar günleri şairi" sayar... Hugo ise, yaşamını kalemiyle kazanan, ömrü boyunca durmadan yazmış bir kişidir. Oyunlar, şiirler, romanlar, anılar... Bu arada siyasal savaşım... Kralcılıktan cumhuriyetçiliğe, toplumculuğa varan bir gelişme... Her türlü zorbalığa karşı direniş, halkı da bu direnişe çağırış... "Yığını okşamak mı, asla! Halk ne denli yukarıdaysa, yığın o denli aşağıdadır" der. Yığın, kalabalıktır; kuru kalabalıktan yarar gelmez! Halk ise bilinçli insanlar toplamıdır. Hugo, bireye; bilinçli bireylerin oluşturduğu halka inanmıştır: "Son on kişi kalırsa, ben de varım içlerinde / Bir tane kalırsa, yine ben."

"Sözcük, iyi bilelim, canlı bir varlıktır" der. Kaleminden çıkan her satırın yitip gitmemesini ister. Bütün elyazılarının Ulusal Kitaplık'a verilmesini vasiyet etmiştir. Demek, kendine bu denli inanmış, bu denli güvenli! Yüz yıl sonra da anılacağını, yapıtlarının çoğunun canlılığını, güncelliğini koruyacağını biliyor... Hugo, bağımsız sanatçı örneğidir. "1848'de solcular eziyorlardı; onlara karşıydım. 1850'de solcular eziliyorlardı, onları savunuyorum. Buna mı siz değişmek diyorsunuz? Nasıl isterseniz"diye sesleniyordu çatanlara... "Öğrenim özgürlüğü istiyorum, ama devlet gözetiminde, etkin, tam anlamıyla laik bir öğrenim" diyerek bugün bile Fransa'da laik öğrenime karşı çıkanlara yüz yıl önce çıkışıyordu... "Ben bir siyasa adamı değilim, ben özgür bir insanım..."

Tam yüz yıl oldu. Yüz yıldır Fransa'nın en büyük şairi olarak yaşadı. Eleştirilse de, zaman zaman öfkeler uyandırsa da, herkes onu saydı sevdi. Okul kitaplarında şiirleri, paraların üstünde resimleri, filmlerde, oyunlarda, radyoda, TV'de yapıtları... Bir Hugo'dur yüz yıldan beri gündemde kalan, şair yazar... Ötekilerin zaman zaman etkileri yitip gitmiştir, unutulmuşlardır, sonra yeniden gündeme gelmişlerdir. Ama Victor Hugo yüz yıldır hep gündemdedir, günceldir, yaşamın ortasındadır. Yalnız Fransızlar için değil, uygar dünya halkları için de öyle... "Sefiller", "Notre Dame'ın Kamburu", "Ruy Blas" vb. yapıtları ölümsüzlüğe ulaştırmıştır onu...

Hugo'nun önemli bir yanı da 'gazeteciliği'dir. Fransa Adalet Bakanı Badinter, "Bence 19. yüzyılın en büyük gazete yazarıdır. 'Gördükledim' adlı güncesini okudunuz mu? Bir çağı yansıtan ne önemli röportaj" diyor. "Fransa'nın en çok sevilen, en çok okunan yazarı olmasının nedeni?" sorusu-

na da şu yanıtı veriyor: "Halkı çok sevdiği için, ona yüreğiyle seslendiği için."

Ernest Renan, Hugo'nun ölümünden sonra şöyle demiş: "1985'te, Hugo 100. ölüm yılında anılırken, dünya nasıl bir dünya olacak acaba?"... Hugo'nun birleşik Avrupa'nın yaratılmasındaki öncülüğü; idam cezalarının kaldırılması, laik öğrenim gerekliliği, insan haklarının yaşamsal önemi konusundaki savaşımları anımsanırsa, bugün bu sorunların hâlâ gündemde olduğu tartışıldığı, bir türlü gerçekleştirilmediği düşünülürse, Renan'ın sorusunu olumlu biçimde yanıtlamak güç olacaktır.

Behiç Ak

BM Genel Sekreterinin hazırladığı
Kıbrıs konusunda "Antlaşma Taslağı"

13 ocak

BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar tarafından hazırlanan anlaşma taslağını KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş hemen kabul etmiş, Kıbrıs Rum kesimi lideri Spiros Kipriyanu ise Atina'dan görüş aldıktan sonra "Evet" demişti. Aşağıda 17 ocak perşembe günü New York'ta yapılacak Denktaş-Kipriyanu zirvesinde ele alınacak olan "anlaşma taslağı"nın tam menini yayımlıyoruz.

Taraflar bir bütün olarak aşağıdaki hususlar üzerinde anlaşmaya varmışlardır.

a) 1977 ve 1979'da yüksek düzeyde varılan anlaşmalara bağlılıklarını teyit eder.

b) Aşağıda 14. maddede gösterilen tarihte, bağımsız ve bağlantısız, anayasa açısından iki toplumlu, toprak açısından iki bölgeli federal bir cumhuriyetin kurulması çalışmalarına başlamaya kararlı olduklarını belirtir.

c) 1981-1982 görüşmelerinde üzerinde anlaşmaya varılan Anayasa'nın aşağıda sayılan başlangıç maddelerini kabul ettiklerini teyit ederler:

I. Kıbrıs Federal Cumhuriyeti'nin uluslararası kişiliği olacak, federal yönetim tüm ülke üzerinde egemen olacaktır.

II. Federal cumhuriyetin halkı Kıbrıs Rum toplumu ve Kıbrıs Türk toplumundan oluşacaktır. Federal Kıbrıs Cumhuriyeti'nin federal yasayla düzenlenen tek bir vatandaşlığı olacaktır.

1- Federal Cumhuriyet'in federal yönetimine verilecek yetki ve işlevler şunlardır:

a) Dışişleri,

b) Federal mali işler (Federal bütçe, vergileme, gümrük ve tüketim vergileri dahil),

c) Para ve bankacılık işleri,

d) Federal iktisadi işler (ticaret ve turizm dahil),

e) Posta ve haberleşme,

f) Uluslararası taşımacılık,

g) Doğal kaynaklar (su kaynakları ve çevre dahil),

h) Federal sağlık ve veterinerlik işleri,

i) Standartlaştırma: Ağırlıklar ve ölçüler, patentler, markalar, telif hakları,

j) Federal yargı,

k) Federal memurların tayini,

l) Savunma (Uluslararası garantiler çerçevesinde ele alınacaktır), güvenlik (federal sorumluluk alanına giren bölümü).

İki tarafın anlaşmasıyla federal yönetime bunlara ek yetki ve işlevler verilebilir. Federal yasalar, federal yönetim makamlarınca veya federal yönetimin ve iki (bölge ya da federe devletin) yetkili makamları arasında eşgüdüm yoluyla uygulanabilir.

2- Federal cumhuriyetin yasama organı iki meclisten oluşacaktır: Temsil, alt mecliste 70-30, üst mecliste 50-50 oranında olacaktır. Federal yasalar yukarıda 1. maddede belirtilen federal yetkilerle ilgili ko-

nularda çıkarılacaktır. Herhangi bir konuda tıkanıklık halinde bunu giderme yöntemi ve federal yönetimin işlevlerini sürdürebilmesi açısından gerekli önlemlerin alınmasını kolaylaştıran (örneğin, bütçeyi ilgilendiren konularda) özel kurallar da dahil olmak üzere, federal anayasaya gereken anayasal güvenceler konacaktır.

3- Cumhurbaşkanı ve cumhurbaşkanı yardımcısı ülkenin birliğinin ve iki toplumun eşit siyasal statülerinin sembolleri olacaktır. Buna ek olarak, yürütme organı, etkin bir federal yönetimin işlevsel gereklerini yansıtacaktır. Bu amaçla aşağıdaki yapı benimsenecektir.

4- Biri Kıbrıslı olmayan üç üyeden oluşan bir kurul, federasyon ile bölgeler veya federe devletler arasında yetki ve işlev bölüşümünden doğan anlaşmazlıklar konusunda ve tarafların anayasa uyarınca onu görevlendireceği diğer konularda karar verme sorumluluğunu yüklenecektir.

5- Dolaşım ve yerleşim özgürlükleri ve mülk edinme hakkı konularında bir çalışma grubu kurulacaktır. Bu grup, zaman cetvelleri, pratik düzenlemeler ve olası tazminat düzenlemeleri de dahil olmak üzere yukarıda sözü edilen hak ve özgürlüklerin nasıl kullanılacağını, 1977 anlaşmasının 3. maddesi çerçevesinde tartışacaktır.

6- 5 Ağustos 1981 tarihli Kıbrıs Türk önerilerinde değinilen bölgelere ek toprak düzeltmeleri üzerinde, 1977 yüksek düzey anlaşmasının içerdiği ölçütleri de dikkate alan bir anlaşmaya varılacaktır. Yüksek düzey anlaşmada, söz konusu düzeltmenin boyutları, ölçülebilir bir biçimde ifade edilecek ve yeniden yerleştirilecek Kıbrıslı Rumların sayısında da yansıyacaktır. Bu düzeltmeler...

7- Geçici federal yönetimin kurulmasından önce, Kıbrıslı olmayan askerler ve diğer unsurların geri çekilmesi için bir zaman cetveli ve gereken güvenceler üzerinde anlaşmaya varılacaktır. Bu zaman zarfında, her iki taraf da, BM Barış Gücü'nün yardımlarından yararlanarak, askeri dekonfrontasyon önlemleri alacaklardır.

8- İki bölge ya da federe devlet arasında iktisadi bir denge sağlanması amacıyla, Kıbrıs Türk bölgesi ya da federe devletinin kalkınması için bir gelişme fonu kurulacaktır. 6. maddenin uygulanması sonucunda yerlerinden olmuş Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türklerin yeniden yerleştirilmelerini kolaylaştırmak amacıyla da bir fon kurulacaktır. Federal yönetim bu fonlara katkıda bulunacaktır. Yabancı hükümetler ve uluslararası örgütler de bu fonlara katkıda bulunmaya davet edilecektir.

9. Maraş bölgesi ve 5 Ağustos 1981 tarihli Kıbrıs Türk haritasında sınırları çizilen 6 ek bölge, Birleşmiş Milletler Barış Gücü tampon bölgesinin bir bölümü olarak BM'nin geçici yönetimi altına verilecektir.

10. Gerek içte gerekse uluslararası alanda bu anlaşmada özetlenen sürece zarar verecek hareketlerden kaçınılacaktır.

11. Lefkoşe Uluslararası Havaalanı geçici Birleşmiş Milletler yönetimi altında, her iki tarafa da serbest giriş çıkış hakkı sağlayacak şekilde yeniden açılacaktır. Birleşmiş Milletler'in bu amaçla alacağı önlemler, yüksek düzey toplantısından en geç ay sonra tamamlanmış olacaktır.

12- Güven sağlayıcı önlemlerin uygulanmadığı iddialarının nasıl ele alınacağına ilişkin yeterli bir yöntem üzerinde anlaşmaya varılacaktır.

13- Yüksek düzey toplantıda üzerinde anlaşmaya varılan siyasi kararlar ışığında, söz konusu anlaşmaların ayrıntılarını belirlemek üzere bir çalışma grubu veya grupları kurulabilir.

14- Gerekli çalışma grupları çalışmalarını tamamladıklarından, taraflar Federal Kıbrıs Cumhuriyeti geçici federal yönetiminin (......) tarihinde kurulması üzerinde anlaşmaya varmışlardır.

1) Yürütme organı:

a) Başkanlık sistemi:

Başkan yardımcısının veto hakkı bakanlar kurulu 7/3 oranında. 1960 Anayasası'nda olduğu gibi ağırlıklı oylama, yani basit çoğunluk fakat en az bir Kıbrıs Türk bakanın olumlu oyu.

b) Güvenceler/tıkanıklık-giderme yöntemi:

I. Anayasa Mahkemesi - halkoylamaları

II. Cumhurbaşkanı ve cumhurbaşkanı yardımcısı gerek yasaları, gerekse bakanlar kurulu kararlarını yeniden gözden geçirilmek üzere geri çevirebilir.

2) Yasama organı:

a) İki meclis

Alt meclis 70/30 (I. maddede sayılan on konu gibi).

Üst meclis 50/50 önemli konularda her iki mecliste de çoğunluk gerekli.

Diğer konularda:

Her iki mecliste de basit çoğunluk, ancak üst mecliste Kıbrıs Türklerinin en az %30'unun olumlu oyu.

b) Güvenceler/tıkanıklık-giderme yöntemi:

I. Uzlaştırma Komitesi (3 Kıbrıs Rum ve 2 Kıbrıs Türk üye. Kıbrıs Türklerinden birinin ağırlıklı oyu).

II. Anayasa Mahkemesi.

III. Halkoylamaları.

3) 13. ve 21. paragraflara bakılmaksızın 5. maddede belirtilen üç özgürlük.

(Toprak)

29+ (Yirmi dokuz artı)

5) Geri kalan yetkiler bölge ya da federe devletlerin.

6) Her iki taraf da taraflar arasında güven duygusunu geliştirmek amacıyla birbirlerine bitişik özel statülü bölgeler önerecek (her iki tarafın da sivil egemenliği sürecek).

Zirveden sonra izlenecek yol, zor ve engellerle dolu

CENGİZ ÇANDAR — *13 ocak*

LEFKOŞE (Rum kesimi) — Sosyalist **Lissarides;** ülkenin AKEL kadar güçlü sağ kanat partisi DISI'nın lideri **Klerides,** Başkan Kipriyanu'nun sağ kolu Dışişleri Bakanı **Yakovu,** Rum Gazeteciler Cemiyeti Başkanı ve AKEL'in yayın organı **Haravgi'**nin başyazarı **Kannauros,** Rum kesiminin en prestijli gazetesi **Libertal Fileleftheros'**un başyazarı **Katsambas,** Lefkoşe'nin Rum kesimindeki Arap çevreler ve Kıbrıs sorununu yakından izleyen Batılı diplomatlarla yaptığımız temas maratonu sonunda Rum tarafının New

York zirvesindeki müzakere pozisyonunun ne olacağını az çok kestirebiliyoruz.

EN CAN ALICI NOKTALAR

Türkiye ve Kıbrıs Türkleri için en can alıcı noktaların, eğer kurulabilecekse, Kıbrıs Federal Cumhuriyeti'nin iki bölgeli olması gerektiği ve Türkiye'nin garantör sıfatının, ada üzerindeki askeri varlığı ile beslenerek, devamı olduğunu biliyoruz.

Rum tarafı özellikle garantiler ve garantörler konusunda hayli çetin bir müzakere yürüteceğe benzer. İlk verilen sinyaller, Türkiye'nin garantörlüğünün devamına yanaşılmayacağı ve Kıbrıs'ın uluslararası garantiler altına sokulmasından yana olunduğu idi. Ama konu biraz deşilince, Rum tarafının sırf bu yüzden çözüm yönündeki ilerlemeden vazgeçmeyi göze alma niyetinde olmadığı anlaşılıyor.

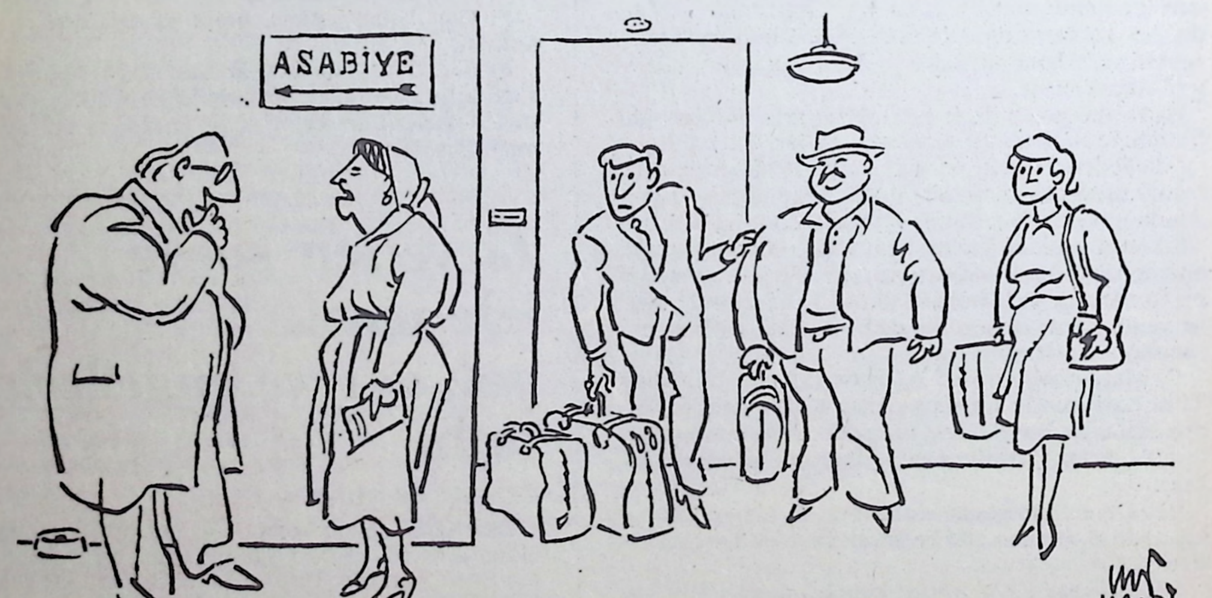
Bu konuda **"en anlayışlı"** tutuma Glafkos Klerides sahip. **Sampson** darbesinin ardından **Makarios'**un yokluğunda, bir dönem Rum cumhurbaşkanlığını yürütmüş olan ve **Rauf Denktaş** ile Viyana'da 1974 sonrası ilk doğrudan görüşmelerde masaya oturmuş olan Klerides, **"Ne Türkiye'nin, ne de Yunanistan'ın garantör sıfatlarının devamından yana"** değil. Karşılıklı kahvelerimizi içerken kendisiyle koyu bir sohbeti de sürdürüyoruz. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk parlamento başkanı, dış çevrelerde Batı yanlısı, AKEL'in önündeki en önemli engel ve Kıbrıs konusunda Türk tarafıyla uzlaşmaya en yatkın Rum siyaset adamı olarak tanınıyor.

Klerides, **"Gerek Türk ve gerekse Yunan birliklerinin adada bulunması Kıbrıs kimliğinin ortaya çıkmasını önlüyor. Her iki birlik de Türk ve Yunan milliyetçiliğinin odak noktaları oluyorlar. Her biri ulusal günlerini kutluyor, anma günleri düzenliyor ve böylece sürekli olarak Türk ve Yunan milliyetçiliği canlı tutuluyor. Bu nedenle bulunmalarına karşıyım."**

"Peki" diye soruyoruz, **"Bu konu New York'ta ve sonrasında, bir çözümün önündeki başlıca engel haline gelirse?.."** "Yok canım" diye atılıyor, **"Asla başlıca engel haline gelemez. Eğer Türk tarafı güvenliği açısından bunu gerekli görüyorsa tamamdır. Buna itiraz edilemez. Türk tarafının güvenlik ihtiyacını görmezden gelerek çözüme ulaşamayız."**

Glafkos Klerides, garanti anlaşmasına ilişkin tutumunu ise, **"Garantörlerin sayısı genişletilmelidir. Var olan garantiler de genişletilmelidir"** sözcükleriyle açıklıyor. Rum tarafının, garantiler konusunda ortaya koyacağı **"direnme"**'den sonra ulaşacağı müzakere pozisyonunun genişletilmiş garantörler ve garantiler olduğunu; **"yüksek düzey"**'de temasları ve istihbaratı bulunan, en önemli Batılı ülkelerden birinin bir diplomatı da belirtiyor: **"Kipriyanu ve en yakın çevresi -Mihailides, Yakovu ve Hristofides- Yunanistan garantörlükten vazgeçirilirse, Türkiye de vazgeçirilebilir sanıyorlardı. Son üç haftada bunun böyle olmadığını anladılar."** Söz konusu Batılı diplomat, Kipriyanu çevresinden sızdığı sezilen bir görüşü aktarıyor: **"Garantörler genişletilebilir. Bunların arasında İtalya olabilir mesela. Bir Akdeniz ülkesi, üstelik Yunanistan ya da Türkiye yanlısı olduğuna ilişkin hiçbir şöhreti yok. Oysa örneğin, F.Almanya'nın Türkiye'yi, Fransa'nın Yunanistan'ı kolladığına inanılır."**

Bütün bu gözlemlerden, Rum tarafının, Kıbrıs'ın BM Güvenlik Konseyi'nin ortak garantisi altına sokulması isteminin bir pazarlık kozu olmaktan öteye vazgeçilmez, geri dönülmez bir talep olmadığını anlayabiliyoruz. Ancak, bu istemden ve pazarlık kozundan vazgeçmelerinin maliyetini başka konularda

— Bu hastayı biraz evvel çocukları getirdi efendim... Sabah Üsküdar İskelesi'nde adamın birine, "Sana yüz bin lira teşvik kredisi vereyim, bu parayla kendine bir kayık satın alıp benim bavullarımı iki seferde ellişer binden yüz bin liraya karşı kıyıya geçirip bana olan borcunu öde, kayık senin olsun" demiş... Başhekim Bey de söze gönderdi doktor bey!..

Ali Ulvi

Denktaş'tan elde etmeyi hesapladıkları tavizlerle ödemeyi hesapladıkları da açık.

Önümüzdeki perşembe günü New York'ta, uzun bir aradan (1979'dan) sonra ilk kez gerçekleşecek Kıbrıs zirvesinin önündeki en kayda değer pürüzlerden birininde Rauf Denktaş ile Spiros Kipriyanu'nun kişilik uyuşmazlığından kaynaklanacağı söyleniyor. Her iki lideri de tanıyan Batılı bir diplomat, **"Denktaş'ın Kipriyanu'dan hoşlanmadığı malum. Kipriyanu da Denktaş'ın zekâsından öteden beri çekinir. Galiba dolaylı görüşmelerin devam etmesi, iki liderin yüz yüze gelmemeleri, Kıbrıs için daha hayırlı olurdu"** diyor.

Bu "tehlike"yi Klerides'in yaklaşımından da fark ediyoruz. Klerides'e, **"Sorunun geçmişini, nasıl seyrettiğini, belki de en iyi bilen Rum siyaset adamısınız. Önemli dönemlerde önemli sorumluluklar yüklendiniz. Gerek Kipriyanu'yu, gerek Denktaş'ı değişik nedenlerle, yakından tanıyorsunuz. 17 ocak için iyimser misiniz?"** diye sorduk. İşte yanıtı: **"1977 ve 1979 yüksek düzey toplantılarının (Denktaş - Makarios ve Denktaş-Kipriyanu zirveleri) temelinde, Kıbrıs'ın federal, iki toplumlu, iki bölgeli bağımsız bir devlet olması çözümü vardır. Eğer Bay Kipriyanu ile Bay Denktaş'ın kişilikleri farklı olsa, bu, çözüme yardımcı olurdu. Yani aralarında daha fazla güven ve karşılıklı anlayış olsaydı demek istiyorum. Bununla birlikte, ikisi arasındaki kişisel dostluk eksikliğine rağmen, görev Kıbrıs'ın iyiliğidir ve kişisel bir mesele değildir. Kendilerini Kıbrıs'ın yararına, kalıcı, işlerliği olan ve her iki toplumun çıkarlarını gözeten bir çözüm üzerinde anlaşmaya bağlı kılmaları gerekir."**

Sonuç olarak, Klerides de, 17 ocak New York toplantısı konusunda, **"Bir çözüm bulma ihtimali gözden uzak tutulmamalı. Ancak kesin olarak bulunacağı da söylenmemelidir"** diyerek, herkesin tahmin ettği muhtemel gelişmeyi tanımlıyor: 17 ocakta nihai çözüme varılamayacak. Büyük bir ihtimalle bir zirve daha gerekecek. Hatta birkaç zirve daha. 17 ocağın önemi, çözüm sürecinin açılıp açılmayacağını gösterecek olmasından ileri geliyor. Süreç açılsa bile ilerlenecek yol uzun ve çeşitli engellerle dolu.

Af Derken...

UĞUR MUMCU —*14 ocak*

Birçok resmi yetkili 12 Eylül öncesi terör olaylarına *"74 affının yol açtığı"* kanısındadır. Gerçekten böyle midir? Gerçekten *"74 affı"*ndan yararlananlar 12 Eylül öncesi terör olaylarını yönlendirmişler midir?

Bu soruyu *"evet yönlendirmişlerdi"* diye yanıtlamak olanaksızdır. 74 affından yararlanıp da 12 Eylül öncesi terör olaylarına karışanlar yok denecek ölçüde azdır.

12 Eylül öncesinin çok çeşitli ve karmaşık nedenleri bulunmaktadır. Bu yüzden iç savaş boyutlarına varan kanlı kargaşayı bir af yasasına bağlamak son derece yüzeysel bir bakış açısı değil midir?

Nedenleri başka yerlerde aranmalıdır.

Bugün *"bir af yasası çıkarılmalı"* dendiğinde akla hemen *"74 affı"* gelmektedir. Hiçbir konuyu inceleme alışkanlığında olmayanlar, bu soruna da hemen yanıt bulmaktadırlar:

— Efendim 74 affı...

"Efendim 74 affı" peşin yargısı anayasaya da egemen olmuş ve 87'nci madde ile *"anayasanın 14. maddesindeki fiillerden dolayı hüküm giyenler"* çıkarılacak af yasalarının dışında tutulmuşlardır. Anayasanın 14'üncü maddesi siyasal nitelikli suçları tanımladığı için TBMM siyasal suçlar nedeniyle *"hüküm giyenler"*i affetme yetkisine sahip değildir. Ancak TBMM, dilerse siyasal nitelikli suçların affına engel olucu bu maddeyi değiştirebilir. Bu bir *"niyet"* sorunudur. ANAP ve MDP'nin böyle bir *"niyet"* sahibi olmadıkları da bellidir.

Öyleyse sorun, eldeki bu anayasa maddelerini göz önünde tutarak çıkarılacak bir af yasasının kapsamını çizmektir. Bu kapsam çizilirken yeni yeni adaletsizliklere de yol açılmamalıdır.

Ceza Yasası, yasanın açıkça suç saymadığı eylemlerden ötürü ceza verilmeyeceğini öngörür. Çünkü çağdaş hukuk anlayışı kısıtlayıcı kuralların açıkça yazılmasını ister. Yasa neyi yasaklamışsa, yasak odur. Çağrışım ve kıyas yoluyla yasak oluşturulmaz.

Anayasa, siyasal suçlar nedeniyle haklarında *"kesinleşmiş mahkûmiyet kararları"* bulunan *"hükümlüler"* hakkında yasak getirmiştir. Aynı tür suçlar nedeniyle yargılanan *"sanıklar"* için bir engelden söz edilmiş değildir.

TBMM'deki partiler, bir af yasası çıkarıp, şiddet eylemleri ile hiçbir ilgisi olmayan, örneğin Ceza Yasası'nın 141-142 ve 163'üncü maddeleri uyarınca yargılanan ve henüz haklarında anayasanın aradığı *"hüküm giymek"* koşulu bulunmayan sanıkları af kapsamına alabilir. Bu, akla gelen yollardan biridir.

Akla gelen bir başka yol da, *"şartlı salıverme"* sürelerinde değişiklik yapılarak ceza sürelerinde indirim sağlanmasıdır. Bu da akla gelen ikinci yoldur.

"Adi suçlar" için çıkarılacak bir af yasası, sağ ve sol örgütlerle ilgili davalarda benzer eylemlerden ötürü ayrı ayrı maddelerden hüküm almış olanlar için de adaletsiz sonuçlar doğuracaktır.

"Niçin mi?"

Anlatalım:

Askeri Yargıtay, *"yasadışı sol örgütler"*in silahlı kesimlerine Ceza Yasası'nın *"silahlı çete"* ile ilgili 168 ve 169'uncu maddelerinin uygulanacağını, silahlı olmayan kesim için de 141'inci maddenin uygulanması gerektiği görüşündedir. (D.K. 25.2.1982 gün ve 1982/34-35 sk.)

Askeri Yargıtay, *"devlet yapısını değiştirme amacı"* güden örgütlerin eylemlerini Ceza Yasası'nın 146'ncı maddesinde yazılı anayasal düzenin şiddet yoluyla değiştirilmesi kapsamında görmektedir. (4. D. 23.11.1982 gün ve E: 758-K: 228)

Buradan şu sonucu çıkarıyoruz: Solcu sayılan bir örgütün militanı siyasal amaçla adam öldürürse, Ceza Yasası'nın 450'nci maddesinde yazılı *"adam*

öldürme" suçundan değil, 146'ncı maddede yazılı anayasayı şiddet yoluyla değiştirme girişimi nedeniyle cezaya çarptırılacaktır.

Bu tür eylemleri işleyenler, 146'ncı maddeden mahkûm olmuşlardır. Dolayısıyla suçları *"siyasal nitelikte"* sayıldığı için af kapsamına alınmaları olanaksızdır.

Şimdi *"sağcı"* örgütlerin aynı tür eylemleri ile ilgili kararlara da kısaca göz atalım:

Askeri Yargıtay Daireleri Kurulu'nun 23.12.1982 gün ve E: 241 - K: 261 sayılı kararında, *"Sanıkların organik bütünlük içinde karşıt görüşlü kişileri sindirmek, mahallinde kendi görüşlerinin etkinliğini sağlamak, halk arasında korku, kaygı ve panik yaratmak, siyasi ve sosyal görüşten kaynaklanan amaçla ammenin aleyhine suç işlemek, adam öldürmek, yağma ve yol kesmek"* gibi eylemler, Ceza Yasası'nın 313'üncü maddesi kapsamı içinde görülmektedir.

313'üncü maddenin kararda tanımlanan eylemlerle ilgili yaptırımı 5 yıldan 8 yıla kadar ağır hapis cezasıdır. 146'ncı maddede yazılı yaptırım, ölüm cezası ve ölüm cezası öngörülen eylemlere yardımcı olanlara da 5 yıldan 15 yıla kadar ağır hapis cezasıdır.

Askeri Yargıtay 1. Dairesi'nin 8.7.1980 gün ve E: 186 - K: 245 sayılı kararında, *"eylemin amacına bakılmaksızın"* işlenen suça göre ceza yaptırımı uygulanması görüşü benimsenmekte ve siyasal amaçla suç işleyen sanığın *"adam öldürme"* eylemi nedeniyle cezalandırılması gereği belirtilmektedir.

Bu durumda, *"adi suçlar"* ile ilgili bir af yasası çıkarılırsa, adam öldürme eylemlerinde bulunan sağcı ve ülkücü militanlar, *"kader kurbanları"* arasında affedilecekler, aynı eylemlerden dolayı siyasal nitelikli maddeler gereğince mahkûm olanlar, bu aftan ömür boyu yararlanamayacaklardır.

Sonuç: Katilin siyasal amacı, *"sağcılık, ülkücülük"* olursa affedilecek, *"solculuk, devrimcilik"* olursa affedilmeyecektir. Bu sonucun yeni bir adaletsizliğe yol açacağı da besbellidir.

Anayasa, herhalde af konusunu düşünürken, *"katiller arasında ayrım yapılmasına"* izin vermiş değildir.

Bakın anayasa, teröristlere silah sağlayıp, bu yolla milyarlar kazananların affedilmelerini engelleyici bir hüküm öngörmüş mü? Hayır, öngörmemiş!

Yine bir başka sonuç: Duvarlara yazı yazan 17 yaşındaki çocuklar siyasal nitelikli suçlardan ötürü mahkûm edildiklerinden affedilmeyecekler. Terör pazarından milyarlar vuran kaçakçılar *"kader kurbanları"* arasına karışıp affedileceklerdir.

Af yasası, *"bir kuyumcu titizliği"* ile hazırlanmalıdır. Böyle bir yasa, *"banker kararnamelerine"* ve *"Türk parası mevzuatına"* benzetilirse ileride çok kişinin başı ağrır.

Ali Ulvi

Devr-i Sabık

İLHAN SELÇUK — *17 ocak*

Nazif Kocayusufpaşaoğlu, Ankara'da yapılan DYP Küçük Kongresi'nde demiş ki:

" İktidara gelirsek hesap soracağız; devr-i sabık yaratacağız." (Cumhuriyet 14.1.1985)

DYP Genel Başkan Yardımcısı'nın bu sözünü hangi kapsamda söylediğini bilmeden yorumlamak yanlışlığa yol açabilir; ama konuyu geniş bir zaman diliminde kavramaya çalışmak yararlı olabilir.

★

"Devr-i sabık" geçmiş dönem demektir. Her geçmiş dönem, kendinden sonraki döneme bir miras bırakır. Siyasal yaşamda bu gerçek çarpıcı biçimde görünür. Batıda örnek olarak gösterilen İngiltere'nin demokrasi tarihine baktığımızda 18'inci yüzyılın sonunda 19'uncu yüzyıla dek tutuculuğu savunan Torylerin karşısında Whigleri görüyoruz. Dönem değişince Torlyler, Muhafazakâr Parti'ye; Whigler de Liberal Parti'ye dönüşüyorlar. Ama tarihsel akış durmuyor; liberaller gücünü yitiriyor, İngiliz parlamentoculuğunda tutucuların karşısında İşçi Partisi, emekçilerin hakkını savunarak yerini sağlıyor.

Demek ki üç yüzyıla yakın bir sürede fikir özgürlüğüne dayalı çok partili rejim pekişiyor.

★

Bizde de bugün siyasal yaşamda geçerli olan her akımın bir geçmişi vardır.

Bir beyaz kâğıt alarak tam ortasından dikey bir çizgi çekiniz, sol yana yazınız: *Jön Türkler, İttihat ve Terakki, Hareket ordusu, Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri, Halk Fırkası, Cumhuriyet Halk Partisi...*

Sağ yana yazınız:

Abdülhamit yönetimi, Hürriyet ve İtilâf Partisi, Hilafet ordusu, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, Serbest Fırka, Demokrat Parti...

Beyaz kâğıdın iki yanındaki akımlar ve kurumlar iki ayrı zincirin halkaları gibi birbirlerine bağlıdırlar; her bir halka ötekinden ayrı olmakla birlikte kendinden öncekiyle bağlantısı tarihin sayfalarına yazılmıştır. Dünden bugüne her iki akım çeşitli biçimlerde hesaplaşmalara girmişlerdir.

Dikey çizginin sol yanında yer alan akımlar son aşamada *"ekonomide devletçilik ve planlamacılık"* görüşünü benimsemişlerdir. Sağdaki siyasal akımın ise Osmanlı'dan beri ekonomik dünya görüşü değişmemiştir. Nedir bu görüş?

— *Ekonomide açık pazar, sözde liberalizm, serbest piyasa ve yabancı sermaye...*

Demokrasiye gelince yine ayrı iki gelişim saptanıyor. Soldaki akımlar Cumhuriyet rejimini kurmuşlar, laiklik ilkesinde içeriğini bulan vicdan özgürlüğünü, kadın haklarını, hukuk devrimini, serbest seçimleri, işçi haklarını, sosyal devlet anlayışını yasalara geçirmişler ve yürürlüğe koymaya çalışmışlardır.

Sağdaki akımların ise (özgürlük konusunda bol edebiyat yapmalarına karşın) hiçbir demokratik hakkı gerçekleştirdikleri saptanmıyor ve *"sola kapalı, sağa açık"* rejimden yana oldukları deneyimlerle ortaya çıkıyor.

★

DYP'yi dikey çizgiyle ikiye ayırdığımız sayfanın hangi yanına yazabiliriz?

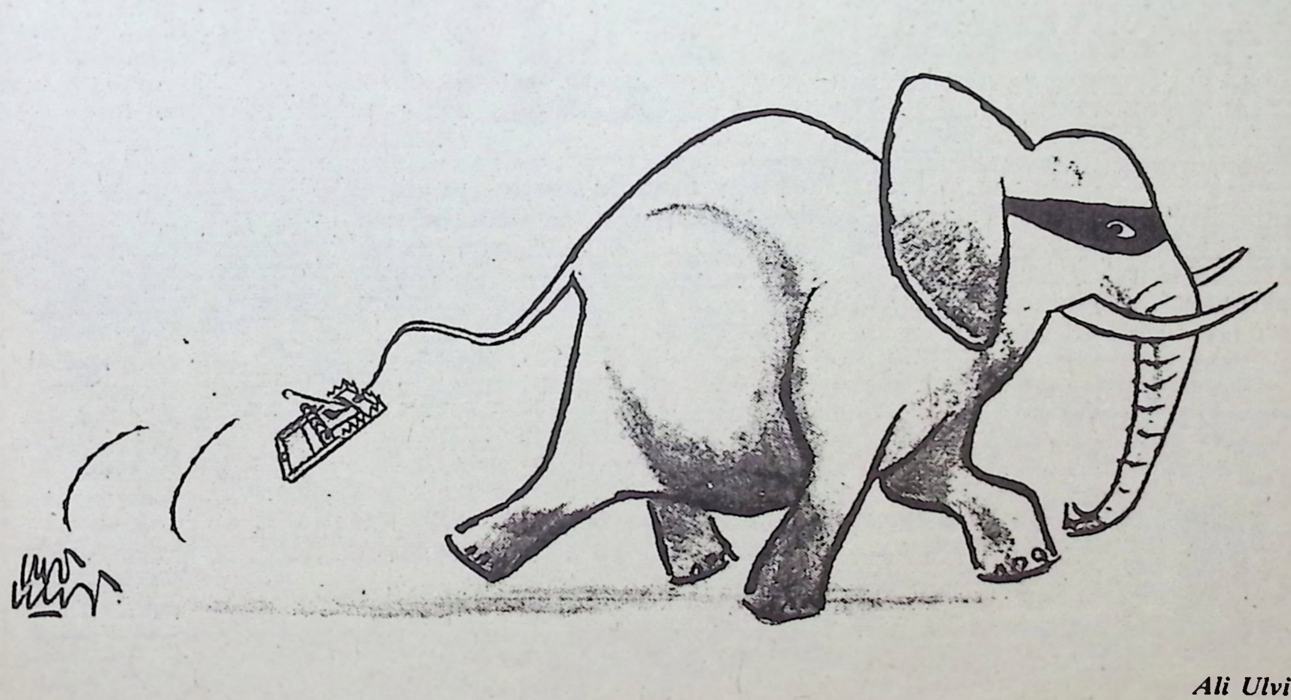
ANAP'la aynı tarihsel mirası paylaşan DYP'yi sayfanın sağ yanına yazmak gerekiyor. Bu akım, tam yirmi yıl 1961 Anayasası'ndaki özgürlüklerin ve emekçi hakların karşısında yer almıştır. DYP'nin sorunu, demokrasi değil, 1982 Anayasası'nın *"Geçici Hükümler"* bölümünde yer alan siyaset yasaklarıdır. Bu siyaset yasaklarına giren kişiler, DYP'yi kullanarak hangi *"devr-i sabık"*ın hesabını soracaklardır?

★

Denebilir ki:

— Köprülerin altından çok su aktı, her şey değişti. Türkiye'de siyasal yaşama egemen iki büyük parti *demokrasi"* anlayışında birleşip bütünleşseydi ne 27 Mayıs olurdu, ne 12 Mart, ne de 12 Eylül. Belki şimdi tarihsel uzlaşma gerçekleşebilir.

O zaman iş değişir; demokrasi pekişir; Türkiye yepyeni bir siyasal yaşama geçebilir; ama, bu yaklaşımı DYP'nin benimsemesi olanaksız gibi görünüyor.

Ali Ulvi

ROMAN VE YAZARLIK ONURU
Samim Kocagöz

Cumhuriyet

BEN ATATÜRKÇÜ DEĞİLİM
Nadir Nadi

61. Yıl; Sayı: 21694 Kurucusu: Yunus Nadi 50 TL. 18 Ocak 1985 Cuma

Zirve çekişmeli başladı

"ASRIN EL SIKIŞMASI" — Denktaş ile Kipriyanu dün zirve için biraraya gelmeden önce birbirlerinin hatırını sorup, bu tarihi buluşma için yoğun çaba göstermiş olan BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın önünde el sıkıştı. Denktaş'ın "Asrın el sıkışmasıydı" biçimindeki esprisi herkesi güldürdü.

Denktaş ve Kipriyanu New York'ta baş başa görüştü

CENGİZ ÇANDAR

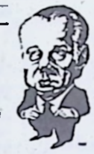
TÜRK TARAFI

Anlaşma taslağındaki bölümleri yeniden müzakere etmek niyetinde değiliz. Türk tarafı geri çekilebileceği en son noktaya kadar geldi. Bundan geri gitmesi mümkün değil.

RUM TARAFI

Denktaş'a yanıt vermek isterdik ama Genel Sekreter'e verdiğimiz sözü tutarak konuşmaktan kaçınıyoruz. New York'a bir imza töreni için değil, bir diyalog amacıyla geldik.

GENEL SEKRETER

Eğer bir anlaşmaya ulaşmaya kararlıysanız şimdi eşsiz bir fırsat mevcuttur. Eğer bu an da yitirilirse bunun bir daha kolay kolay geri gelmeyeceğini sizin de kabul ettiğinizden eminim.

NEW YORK — Kıbrıs'ın Türk ve Rum toplumlarının liderleri, Ada'nın 10-20 derecelik sıcağından gelip New York'un -11 derecelik soğuğuna çattılar. Dün zirveden birkaç saat önce başlayan kar yağışı ile soğuk hava biraz yumuşarken, Kıbrıs'ın iki toplumunun liderleri arasındaki 6 yıllık buzlu hava da bir nebze çözüldü. Rauf Denktaş ile Spiros Kipriyanu bir araya geldi.

New York'taki Kıbrıs zirvesinin çok kolay ilerlemeyeceği ilk günün izlenimleriyle sezildi. İlk oturumda (pazar günkü gazetemizde yayımlanan) ön anlaşma taslağı üzerinde taraflar arasında esaslı bir yorum farkı olduğu anlaşıldı. TSİ 17'de başlayan zirveye 19'da ara verilerek olası bir tıkanıklığın önünü almak için Rauf Denktaş ile Spiros Kipriyanu'nun baş başa görüşmeleri söz konusu oldu. Taraflar TSİ 23'te buluşmayı kararlaştırdılar. Ancak buluşmaya bir saat kala, bu görüşme saat 24'e ertelendi. Bu saatte Denktaş ile Kipriyanu baş başa görüşmeye başladılar. Yaklaşık bir saat süren görüşmeden sonra Kipriyanu **"zirve sonuçlanıncaya kadar bir açıklama yapmayacaklarını"** söyledi. Zirveye bugün TSİ 18'de devam edilecek.

Kıbrıs zirvesi, New York'taki dev Birleşmiş Milletler binasının ikinci katında, Güvenlik Konseyi'nin gayri resmi danışma toplantılarının düzenlendiği küçük salonda gerçekleşti. Binanın ikinci katına önce Genel Sekreter Perez de Cuellar yerel saatle 9.25'te (TSİ 16.25) geldi. Beş dakika sonra başta **Kipriyanu**, Kıbrıs Rum heyeti aynı yere vardı. Saat tam 9.45'te **Rauf Denktaş** ile Kıbrıs Türk heyeti üyeleri de gelerek, danışmanları ve Kıbrıs Rum heyeti ile beklemekte olan Genel Sekreter De Cuellar'a katıldılar.

Kipriyanu, Türk heyeti üyelerinin tek tek ellerini sıktı. Denktaş da Rum heyeti üyelerinin yanına giderek el sıkıştı. Daha sonra Denktaş ve Kipriyanu, Perez de Cuellar yanlarında olduğu halde kısaca hal hatır sorar cinsten konuştular.

Bunun ardından iki lider foto muhabirlerine poz vererek el sıkıştılar. El sıkışma sırasında, Denktaş, İngilizce, "Asrın el sıkışmasıydı" diyerek espri yaptı. Salonda bulunanlar ve Kipriyanu, bu espriye güldüler.

Saat 10.00'da (TSİ 17.00) foto muhabirlerine el sıkışarak poz verme işlemi tamamlandıktan

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Baba Özdağlar otelin önündeydi

Özdağlar'ın yakınları otomobilde çanta alındığını yalanlıyor

Ali Özdağlar

Kesinleşen yanıtlar:

1. Özdağlar'ın babası ve kayınbiraderi olay günü Bakan'ın makamındaydılar.
2. Bakan'ın yakınlarını eve götüren makam otosu, önce Ankara Oteli'ne uğrayıp Uğur Mengenecioğlu'nu aldı.
3. Önce Mengenecioğlu Bakanlığa bırakıldı, sonra baba ile kayınbirader eve gittiler.

Çanta ve para alındı mı?

Mengenecioğlu, "Otomobilde verdim" diyor; baba Özdağlar, "Çanta ya da başka bir şey almadım" diyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Özdağlar rüşvet olayı, karşılıklı iddialarla yeni boyutlar kazanıyor.

UM Denizcilik Şirketi sahibi **Uğur Mengenecioğlu**'nun yakın çevresinin verdiği bilgiler ile İsmail Özdağlar'ın yakın çevresinin verdiği bilgiler çelişkili bir durum yaratıyor.

Edinilen bilgilere göre eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'a verildiği iddia edilen 25 milyon lira suç delili olarak henüz bulunamadı. Güvenlik güçlerince 25 milyon liranın nerede bulunduğu konusundaki çalışmalar giderek yoğunlaşıyor.

Uğur Mengenecioğlu'nun 25 milyon lirayı Ankara Oteli'nin önünde, içinde Özdağlar'ın babası Ali Özdağlar ile kayınbiraderi Mehmet Kaymak'ın bulunduğu bir otomobilde teslim ettiği yolundaki iddia, Özdağlar çevresinden sızan bilgilere göre dayanaksız kalıyor. Bu çevrelere göre, baba Özdağlar'ın Ankara Oteli'nin önüne gidişi ile ilgili gelişmeler şöyle:

1) Olay günü oğlunu makam odasında ziyaret eden Ali Özdağlar ile kayınbirader Mehmet Kaymak, devlet işlerinin yoğunluğu nedeniyle ziyareti fazla uzatmak istemediler ve eve dönmek istediklerini Bakan Özdağlar'a bildirdiler.

2) Bakan Özdağlar, babası ile kayınbiraderini eve göndermek için Devlet Bakanlığı'nın bakanın resmi işleri dışında kullandığı otomobili ile eve dönmelerini istedi ve bu konuda talimat verdi.

3) Şoför, baba ve kayınbiraderi alarak yola çıktı.

4) Otomobil önce Ankara Oteli'nin önüne geldi.

5) Uğur Mengenecioğlu Ankara Oteli'nin önünde arabaya bindi.

6) Arabanın ön koltuğunda kayınbirader Mehmet Kaymak, arka koltukta ise baba Ali Özdağlar oturuyordu. Mengenecioğlu arka koltuğa oturdu.

7) Otomobil, Atatürk Bulvarı'ndan tekrar bakanlıklara doğru geldi ve UM Denizcilik Şirketi sahibi Uğur Mengenecioğlu'nu Devlet Bakanlığı'na bıraktı.

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

HP'NİN SORUŞTURMA ÖNERGESİ REDDEDİLDİ

Özdağlar: Bazı kişilerin özel yaşantılarının tetkikini istedim

HP'li Ural: *Uğur Mengenecioğlu, Etibank kaynakları sayesinde 2 yıl gibi kısa sürede 100 milyarlık servetin sahibi oldu.*

MDP'li Biçer: *Başbakan bir bakanını adalete teslim etmekle sorumluluktan kurtulamaz. Hiç değilse hükümeti büyük bir revizyondan geçirmelidir.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — HP'li İbrahim Ural ve 42 arkadaşı tarafından eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar hakkında "Görevde bulunduğu sırada nüfuzunu kötüye kullanarak şahsi menfaat sağladığı ve devleti zarara uğrattığı" gerekçesiyle verilen Meclis soruşturması açılmasına ilişkin önerge ANAP'lıların oylarıyla reddedildi. HP ve MDP'li üyeler soruşturma açılması yönünde oy kullanırlarken, bağımsız üyelerin çekimser kaldıkları gözlendi.

Oldukça gergin ve tartışmalı bir ortamda yapılan görüşmelerde konuşan İbrahim Ural, UM Holding ve Etibank hakkındaki yolsuzluk belgelerine dayanarak, Uğur Mengenecioğlu'na Etibank'a tahsis edilen 9.111 milyarlık denizcilik kredisinin 7.6 milyarının verildiğini bildirdi. "Uğur Mengenecioğlu 2 yıl gibi kısa sürede 100 milyar liralık servete Etibank kaynakları sayesinde ulaşmıştır" diyen Ural, Etibank ve DİTAŞ'ın soruşturulması gerektiğini söyledi. ANAP'lı Mümtaz Güler'in "muhalefet görevini yapmıyor" sözleri üzerine tartışmalar çıkarken, MDP'li Hilmi Biçer, "ANAP iktidarı bugün bir sallantılı faza kurarak, ortadireğe verilen zararları ödemek zorundadır" dedi.

Meclisin dünkü birleşimine katılarak hakkındaki iddiaları yanıtlayan İsmail Özdağlar, Cumhurbaşkanlığından gelen bir yazı üzerine bazı kuruluşların işlemlerinin incelendiğini, bazı şahısların özel hayatlarının tetkik ettirildiğini söyledi. Özdağlar, "Kendilikle müsterihim" dedi.

İbrahim Ural, önerge sahibi olarak yaptığı konuşmada, Özdağlar ile ilgili iddialar ve suçlamaların yalnız petrol taşımacılığı ile ilgili olmadığını belirterek, "Petrol taşımacılığı bir dizi yolsuzluk zincirinin son halkasıdır. Bu nedenle Etibank ve DİTAŞ ile ilgili yolsuzluk iddialarının da suça irtibatları nedeniyle soruşturulması gerekir" dedi.

Ural, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun Etibank'ın 1983 yılı hesaplarına ilişkin TBMM KİT Komisyonu raporuna da eklediği konuşmasında bu raporda UM A.Ş. ile Etibank konusundaki yolsuzlukların belgeleriyle ortaya konulduğunu bildirdi. Ural, raporda bankanın denizcilik kredileri toplamının 9 milyar 111 milyon 975 bin lira olduğunu, UM Holding'e 30 Temmuz 1984 tarihi itibarıyla tahsis edilen kredinin 7 milyar 685 milyon 975 bin lira

(Arkası Sayfa 8, Sü. 2'de)

YÜKSEK DENETLEME KURULU RAPORU

Etibank'tan UM'a 7.5 milyarlık usulsüz kredi

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun Etibank'ın 1983 yılı hesaplarına ilişkin olarak TBMM KİT Komisyonu'na geçen yıl verdiği raporda, Etibank'ın UM Denizcilik'e verdiği kredilere değinildiği ve bakanlığın bu konuda soruşturma açmasının istendiği ortaya çıktı. Söz konusu rapora göre, Etibank'ın toplam 9 milyar 111 milyon 975 bin lira olan denizcilik kredisinin 7 milyar 685 milyon 975 bin liralık bölümünü UM Holding'e verdiği belirlen-

(Arkası Sayfa 8, Sü. 5'te)

CERRAHOĞLU'NUN 164 MİLYONLUK 'EKSİK ÖDEMESİ' SORUŞTURULUYOR

ETİBANK GENEL MÜDÜRÜ: ÖKÜZ ALTINDA BUZAĞI ARIYORLAR

Haberleri 12. Sayfada

Özal'a soru yağmuru

1- ETİBANK

HP'li Fırat: *Etibank'ta yasaya aykırı anlaşma imzalayanlar hakkında ne gibi işlem yapıldı?*

2- KAPIKULE

HP'li Yıldırım: *Türel ve Şaygın'ın aracılığı ile Kapıkule'ye atanan bazı görevlilerin rüşvet ve yolsuzluk olaylarına karıştıkları doğru mu?*

3- DANIŞMANLAR

Türkân Arıkan: *ANAP iktidarında Başbakanlık danışmanı olarak kaç kişi atanmıştır? Bunların yaşları, iş tecrübeleri, son 10 yıl içinde çalıştığı kurumlar nerelerdir?*

4- SOYTAŞ

HP'li Elgin: *SOYTAŞ'ın ANAP'a verdiği bağış çeklerinin altında kimin imzası var, miktar ne kadar?*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal'a soru yağmuru devam ediyor. HP'li Ayhan Fırat, Etibank yolsuzluğuyla ilgili olarak "Yasalara aykırı anlaşmayı imzalayanlar hakkında ne gibi bir işlem yapıldığını", HP Edirne milletvekili Muhittin Yıldırım Kapıkule olaylarıyla ilgili soruşturmanın hangi aşamada olduğunu, ANAP'tan bir yıl süreyle geçici olarak ihraç edilen bağımsız Türkân Arıkan da Başbakanlık danışmanı olarak atananların niteliklerini sordular.

HP Malatya Milletvekili Ayhan Fırat, Etibank'taki usulsüzlüğü soru önergesiyle Meclis'e getirdi. Fırat, "Yasalara aykırı anlaşmayı imzalayanlar hakkında ne gibi bir işlem yapıldığını" Başbakan Özal'dan sordu.

Maden Yasası'nda tabii sodanın devletçe aranıp işletilmesinin öngörüldüğünü belirten Fırat, yabancı sermayeyi teşvik yasasında da, yabancı sermayenin Türk özel teşebbüsüne açık bulunan bir faaliyet sahasında çalışmasının zorunlu olduğu hükmünün yer aldığını anımsattı. Fırat "Hal böyle iken Çayırhan'da MTA tarafından saptanan 144 milyon ton görünür, 76 milyon ton da muhtemel rezerv olmak üzere toplam 220 milyon tonluk trona soda yatağının yabancı ve yerli özel sermayeye açılması hususunda Etibank'ın 30 Mayıs 1984'de FMC firmasıyla imzalamış olduğu çerçeve anlaşma bu yasalara tahan tabana aykırıdır" dedi.

Fırat, "100 milyarlık yatırımla yapılacak tesiste yılda 750 bin ton soda külü üretimiyle 290 yıl boyunca her yıl Hazineye 25-30 milyar getirecek olan böyle bir teşebbüsün, yasalara aykırı olarak yabancı şirkete işletmesinin verilmesi" karşısında Başbakan veya ilgili bakan tarafından yanıtlanmak üzere, Meclis Başkanlığına dün verdiği sözlü soru önergesinde şu soruları yöneltti:

"— Mevcut yasalar çerçevesinde tümüyle devlete ait olması gereken tabii soda madeninin işletme hakkının bir şirkete devri ve bu şirkete teşvik belgesi verildiği doğru mudur?

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'de)

Başbakan: Asılsız ihbarcıyı teşhir ederiz

KDV: *Birçok malda ucuzluk getirecek. Ucuzlamazsa ithal kapılarını açabiliriz. Gerekirse satın almayın.*

Vergi iadesi: *1 marttan itibaren üzerinde KDV yazılı, bin liranın altındaki fişler de vergi iadesi için geçerli olacak.*

Özdağlar: *O konuda konuşmuyorum. Adalete intikal etmiş bir şey. Konuşmamakta kararlıyım.*

Halefoğlu: *Dışişleri Bakanı'nın değiştirilmesi konusu hiç gündeme gelmedi ve düşünülmedi. Birtakım havadisler kasıtlı yazılıyor.*

Haberi 7. Sayfada

Mersin Akkuyu'da 2 santral kurulacak

Nükleer ihalede kardeş payı: Biri Almanya'ya, biri Kanada'ya

KANADA AECL

685 MW gücündeki santral, CANDU tipi bir ağır su reaktörü. Reaktörde Türkiye'de üretilebilen doğal uranyum ile çok zengin kaynaklara sahip olunan toryum kullanılabiliyor.

ALMAN KWU

986 MW gücündeki reaktör hafif su teknolojisine dayanıyor. Reaktör, dünyada 16 ülkede zenginleştirilebilen uranyumu yakıt olarak kullanıyor.

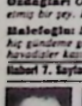
ANKARA, (a.a.) — Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sudi Türel, Mersin - Akkuyu'da iki nükleer santral kurulmasının kararlaştırıldığını ve yapım işlerinin Kanada ile Federal Alman firmalarına ayrı ayrı verildiğini açıkladı.

Türel, nükleer santral ihalesi konusunda, dün yapılan ve yaklaşık 4 saat süren toplantıdan sonra, şu açıklamada bulundu:

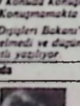
"Akkuyu'da yapılacak, iki nükleer santralın birini ortaklaşa olarak Kanada firmasıyla inşa edip, işletme konusunda mutabakata vardık. Bu konudaki protokol metni imzalanıp ilgili firmaya gönderildi. Kurulacak müşterek şirkete, Türkiye Elektrik Kurumu yüzde 40, Kanada ve konsorsiyumun diğer ortakları yüzde 60 oranında iştirak edecekler. Kanada firmasıyla önümüzdeki dört ay içinde kontrat ve müşterek şirketle ilgili detay görüşmeler yapılacaktır. Alman KWU firmasının liderliğindeki konsorsiyum ile sürdürülen görüşmeler sonunda, Akkuyu'da ikinci bir nükleer santral kurulması konusunda, prensipte mutabakat sağlanmıştır. Bunlarla kurulacak müşterek şirkette, TEK yüzde 49, konsorsiyum ise yüzde 51 oranında ortak olacaklardır. Kati kontratın yapılması için önümüzdeki aylarda görüşmelere devam edilecektir."

Bakan Türel, bir soru üzerine, Akkuyu-I Santralı'nın yaklaşık 964 milyon dolara mal olmasının beklendiğini bildirdi. Türel, bir başka soru üzerine, Federal Al-

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'de)

Koçman—Yarıştan çekildi.

Dinçkök—Hamle bekliyor.

Özal'a "fazla anlayış" TÜSİAD'ı karıştırdı

Ekonomi Servisi — TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ali Koçman, "kesin olarak yarıştan çekildim" derken yerine aday olarak gösterilen Ömer Dinçkök'ün adı çevresinde görüş birliği sağlama çabalarının sürdüğü öğrenildi.

Beş yıldan bu yana TÜSİAD Başkanı olan Ali Koçman, 25 ocakta yapılacak genel kurulda bu görevi yeni seçilecek bir arkadaşına bırakacağını belirterek şöyle konuştu:

"Ben kesin olarak bu yarıştan çekildim. Yeniden adaylığım konusunda bana bir davet olacağını da sanmıyorum. Bir yıl daha göreve devam etmem istenirse bunun da ancak ittifakla dile getirilen bir istek olması halinde mümkün olabileceğini prensip olarak belirtmiş bulunuyorum. Ama şimdilik böyle bir teklif vaki olmadı. Burada şunu da belirteyim ki görevden ayrılmamla sonuçlanan gelişmenin nedenleri konusunda kimse bugüne kadar yüzüme karşı bir şey söylemiş değil."

Ali Koçman'ın yerine TÜSİAD Başkanlığı için halen tek aday durumunda gözüken Ömer Dinçkök'ün, adaylığı konusunda TÜSİAD camiasında tam bir ittifak oluşmadan bu konuda bir açıklama yapmak istemediği öğrenildi.

Ömer Dinçkök'ün adaylığını destekleyen çevrelere göre Ali Koçman'ın başkanlık görevinden ayrılmasına yol açan gelişmeler bir süreden beri gündemde olan tepkilerin doğal bir sonucunu oluşturuyor. Ali Koçman'ın Özal hükümetine karşı tavrının fazla "anlayışlı" bulunmasının yanı sıra Türk sanayiinin bilfiil içinde olmaması nedeniyle sanayinin ve sanayicinin

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Sözcük Yasağı...

1961 yılı aralık ayında sosyalist aydınların öncülüğünde bir siyasal bildiri yayımlanmıştı. O günlerde "Yön Bildirisi" olarak adlandırılan bu bildiriye yüzlerce aydın imza atmıştı.

Bu imzacılardan biri kimdi bilir misiniz?

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Tedirgin bakanlar...

ANKARA — "Bundan sonra Bakanlar Kurulu'nda ben bir kararname imzalarken, çok dikkatli davranacağım. Bakan olarak benim siyasal sorumluluğum var, siyasal sorumluluk da anayasaya göre ortaktır. Ortak sorumluluğu kullanırken, bir başka bakanın ne yaptığını ve hangi amaçla hazırladığını bilmediğim bir kararnamenin siyasal sorumluluğunu neden üstleneyim?

(Arkası Sayfa 8, Sü. 7'de)

Kıbrıs, ABD ve Sovyetler

ERGUN BALCI — *19 ocak*

Kıbrıs konusu basınımızda uluslararası çerçeve içinde ele alındığında genellikle tek boyutlu biçimde yansıtıldı.

Sorun ya *"Amerikan emperyalizmi"*, ya da *"Sovyet komünizminin"* hesaplarına bağlanmaya çalışıldı.

Soruna, *"Amerikan emperyalizmi"*, *"Hıristiyanlık âleminin Haçlı seferi"*, *"Atlantik ötesindeki karanlık hesaplar"* gibi klişelerle yaklaşanlara göre, Türkiye'nin Kıbrıs mücadelesi aslında ABD'ye karşı bir şahlanma, Washington'un baskısına meydan okuma, Batının *"Haçlı seferine karşı cihad"* ya da *"ikinci bir kurtuluş savaşı"* idi.

Fazla içeriği olmayan bu yaldızlı edebiyatın değişik bir türü de başka açıdan empoze edilmek istendi Türk kamuoyuna: Kıbrıs sorununun karışmasında *Sovyet komünizminin* rolü vardı. Türk - Yunan sürtüşmesi ve bu sürtüşmenin yol açacağı bir silahlı çatışma NATO'nun güneydoğu kanadının çökmesine yol açacak, bu olgu da *"Sovyet komünizmine"* yarayacaktı. *"Sovyet komünizmi"* bu nedenle Kıbrıs'ta çözüm istemiyor ve Türkiye ile Yunanistan'ı kışkırtıyordu. Bu laf kalabalığına, bir de çeşitli iç politika hesapları eklenince, Kıbrıs sorunu Türkiye'de tam bir arapsaçına dönüştü, ya da dönüştürüldü.

Oysa konuya ısrarla tek açıdan yanaşma çabalarından vazgeçilse, ortaya daha değişik bir tablo çıktığı görülebilirdi.

Önce Kıbrıs sorunu, A'dan Z'ye kadar görüş ayrılığı içinde olan ABD ile Sovyetler Birliği'nin dış politikada uyuştukları iki konudan biridir. Diğeri ise Körfez savaşıdır. İki süper güç de kendi çıkarları açısından Körfez savaşında Irak'ı desteklemekte ve Kıbrıs sorununun çözümlenmesini istemektedir.

ABD, Batı yanlısı Körfez rejimlerinin yıkılacağı ve petrol bölgesinin İran'ın egemenliği altına gireceği kaygısı ile, Tahran'ın Körfez savaşını kazanmasını istemiyor. Sovyetler Birliği ise şiddetle anti-komünist olan ve Afganistan'da mücahitleri destekleyen Şii devriminin Ortadoğu'da yayılmasını çıkarlarına aykırı buluyor.

İki süper güç yine kendi çıkarları açısından Kıbrıs konusunda da uyum içindedirler. İkisi de sorunun çözüme kavuşmasını ve Perez de Cuellar'ın planının başarıya ulaşmasını istiyor. Kıbrıs'ta Perez de Cuellar planını ve son gelişmeleri sadece Atlantik ötesinden gelen baskılara, ya da Batılıların çıkar hesaplarına bağlayanlar, her nedense Sovyetler'in de sorunla yakından ilgilendiğini bir türlü görmek istemiyorlar.

ABD, Kıbrıs'ta neden çözüm istiyor?

Çünkü Kıbrıs sorununun çıkmaza saplanması, bir Türk-Yunan çatışmasına ve NATO'nun güneydoğu kanadının çökmesine yol açabilir. Aslında ABD yönetiminin gönlünde yatan aslan, bağımsız, bağlantısız bir Kıbrıs değil, adanın taksim edilerek NATO üssüne dönüşmesidir. Ama Washington, Kıbrıs'ın taksimini kendi kamuoyuna yutturamayacağı gibi, böyle bir olgunun Türk-Yunan ilişkilerini çok tehlikeli bir noktaya tırmandırabileceğinin de bilincindedir. Bu bakımdan, sanırız çok fazla hevesli olmayarak bağımsız, bağlantısız Kıbrıs federe devletini desteklemektedir. Sonuç olarak Washington'un Kıbrıs konusunda aslında bir ikilem içinde olduğu düşünülebilir.

Aynı ikilem Sovyetler Birliği için de söz konusu olabilir. Kıbrıs sorunun sürüncemede kalıp, Türk-Yunan gerginliğinin artması NATO'nun güneydoğu kanadını güçten düşüreceğinden, Moskova'nın çıkarlarına uygundur. Ancak bu olgunun büyük bir tehlikesi vardır: Sorun fazla sürüncemede kalırsa, ada bölünüp, bir NATO üssüne dönüşebilir. Sovyetler Birliği bu bakımdan tehlikeli kumar oynamaktansa, ayağını yere sağlam basmayı yeğlemektedir.

Böylece iki süper güç de, aslında gönüllerinde başka aslanların yatmasına karşın, bu hayallerin yol açabileceği tehlikeleri düşünerek bağımsız bağlantısız, federe Kıbrıs cumhuriyeti tezini desteklemekte ve sorunun çözüme kavuşmasını istemektedir.

Üçüncü Dünya ülkeleri ise özellikle iç sorunlarından kaynaklanan kaygılarla Kıbrıs bunalımına bir an önce bir çıkış yolu bulunmasını diliyorlar. Ayrılıkçı akımların güçlendiği dünyamızda, bölünmüş bir Kıbrıs, Hindistan'dan Yugoslavya'ya, Pakistan'dan Sri Lanka'ya kadar birçok ülkenin toplumları için çok kötü bir örnek oluşturabilir.

İşte Türkiye'nin Kıbrıs konusunda uluslararası platformlarda yıllardır yalnız kalmasına yol açan olgu, ilginç rastlantı olarak hemen tüm dünya ülkelerinin çıkarlarının aynı noktada birleşmesidir.

Bu objektif gerçeği görmezlikten gelip, Kıbrıs olayına sadece Amerikan emperyalizmi, ya da Batının baskısı gibi klişelerle tek yanlı yaklaşımlarda bulunmakta ısrar etmek sorunun saptırılması anlamına gelir.

Üstelik unutmamalı ki, Kıbrıs sorununun adil bir çözüme bağlanmasında Türkiye'nin de sayısız çıkarları vardır. Bunlardan biri de içerde bölücü faaliyetlerle mücadele eden ve bölücülüğün karşısında olan Türkiye'nin, dünya kamuoyunda bölücü suçlamasına hedef olmaktan kurtulması ve kendisinin de dahil olduğu Üçüncü Dünyada kötü bir örneği başlatmak durumunda kalmamasıdır.

Denktaş - Kipriyanu zirvesi başarısızlığa uğrasa bile Türk tarafı iyi niyetini göstermiş olacak, suçlu duruma Rumlar düşecektir.

Bu da küçümsenemeyecek bir kazançtır.

Kartaca Yıkılacaktır...

MUSTAFA EKMEKÇİ — *19 ocak*

Çarşamba sabahı, geziden dönen SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün basın toplantısına gittim. Basın toplantısını izlemeye çokça genç gazeteciler gelmişlerdi. TRT'den, kimse yoktu. Daha önceki basın toplantılarına radyo-televizyondan muhabirler, kameramanlar gelirler; ancak haberler TRT'de yayımlanmazdı. Kendilerini iyiden iyiye üçüncü MC'de sanan TRT yöneticileri, haber şefleri, muhalefet başkanının basın toplantısını izlememeyi daha uygun bulmuş olacaklardı. Erdal Bey'in yanında bir arkadaşı:

—TRT gelmedi, bekleyelim mi? diye sordu.

— *Hayır,* diye karşılık verdi Erdal Bey, *başlayalım.* Sonra beni gördü:

— *Sayın Ekmekçi de gelmiş!* diye ekledi...

Günlerdir *"Ankara Notları"*nda Aybastı olaylarına değiniyordum. Erdal Bey, basın toplantısının girişinde bu konuya da değindi, şöyle dedi:

— *Partizanca davranışlara, haksız atamalara, kayırmalara yurdun öteki bölgelerinde olduğu gibi Karadeniz'de, Doğu Anadolu'da da her yerde rastlanılmaktadır. Ordu'nun Aybastı ilçesi Belediye Başkanı'nın altı ay kadar önce Sıkıyönetim Mahkemesi'nde, bir çete kurarak toplu öldürmeye girişme suçundan hapse mahkûm olduğu halde hâlâ tutuklanmadığını, Belediye Başkanlığı'nın düşmediğini, yeni seçime hâlâ gidilmediğini gezi sırasında anlatmıştım. Bu olay devlet gücünün tarafsız kullanılıp kullanılmadığını, yasaları uygulamaya yeterli olup olmadığını ortaya çıkaracak bir sınavdır. Hüküm giymiş kişinin Aybastı yakınında bir köyde oturduğu, Aybastı'ya zaman zaman geldiği yöre halkınca bilinmektedir. Hal böyle iken hâlâ tutuklanmaması, mahkeme kararının bir türlü uygulanmaması açık bir partizan davranıştır. Yönetim ve adalet görevlilerini bir kez daha göreve çağırıyorum...*

Erdal Bey, bu arada Kars'ta karşılaştığı bir haksız olayı da anlattı. Karslı vatandaşın kızı yüksekokulu bitirdikten sonra bır devlet görevine başvurmuş sınavı kazanmış, fakat güvenlik soruşturmasında sakıncalı bulunduğu için ataması yapılmamış. Araştırma ile ortaya çıkan sakınca nedeni, vaktiyle birçok partinin çalışma halinde bulunduğu dönemde politikacı olarak bütün partilerin il başkanları ile ilişkiler sürdürülürken, bu arada İşçi Partisi il başkanıyla zaman zaman görüşmüş olması...

Erdal İnönü, sözlerinin burasında şunları söyledi:

— *Bir insanın yıllar öncesi sosyal ilişkileri yüzünden kızını sakıncalı saymak, devlet görevine almamak na kadar haksız, insafsız bir davranıştır. Masum insanların haklarını elinden alan bu uygulamalar anayasaya aykırıdır, artık son bulmalıdır...*

Aybastı Belediye Başkanı ANAP'lı Salih Yaman'ın hakkında gıyabi tutuklama kararı olduğu halde, bir türlü yakalanamaması olayı, öğrendiğime göre, İçişleri Bakanlığı'nı da tedirgin getmiş durumda. İçişleri Bakanlığı'nın Belediyeler Yasası'nın 76'ncı maddesini işleterek, Salih Yaman'ı başkanlıktan düşürebileceği ileri sürülüyor. Madde şöyle:

Madde 76 — Belediye Başkanı, Belediye Meclisi'ne her toplantı dönemi başında Meclis kararlarının uygulanmasına, belediyelerin mali durumuna, aktedilmiş ve mevcut taahhütlerin (üstlenimlerin) ifa şekline dair senelik bir çalışma raporu verir. Meclis, rapordaki izahatı Meclis üye tam sayısının 2/3 çoğunluğuyla yeter görmezse, yetersizlik kararı ile müzakereleri kapsayan tutanak aynen Meclis 1. Başkan Vekili, onun bulunmaması halinde, 2. Başkan Vekili tarafından mahallin en büyük mülkiye amirine bildirilir. Vali, bu dosyayı, il merkezi olmayan yerlerde kaymakam, il merkezi olan yerlerde kendisinin gerekçeli ve kanaatli mütalaasıyla bir ay zarfında karar verilmek üzere Danıştay'a sunar. Danıştay'ca yetersizlik kararı verildiği takdirde Belediye Başkanı düşer...

Belediyeler Yasası'nın 61'inci maddesi, belediye meclisinin gensoru vererek başkanı güvensizlik oyuyla, yine yasanın 76'ncı maddesinin işletilerek düşürülebileceğini öngörüyor. İçişleri Bakanlığı da bunu öneriyor. SODEP'in Aybastı belediyesinde bulunan beş meclis üyesinden dördü, çeşitli baskılarla istifa zorunda bırakılıyor. Kalan üye de susuyor! 20 yıla hükümlü, gıyabi tutuklama kararı olan Salih Yaman da kaçıyor.

SODEP Genel Sekreter Yardımcılarından, eski Balıkesir Valisi İbrahim Önen'le bu konuyu konuşuyorduk. Önen şöyle dedi:

— *İçişleri Bakanlığı'nın işletmesi gereken madde, 76'ncı maddedir.*

O gece düşümde, karışık şeyler gördüm. Aybastı Belediye Başkanı Salih Yaman, Ankara'ya gelmiş, ANAP'lı milletvekilleri, Yaman'ı bakanlarla, Başbakan Turgut Bey'le görüştürmeye çalışıyorlar.

— *Şu bizim başkanı kurtaralım!* diyorlar. Olayı soruştururken uyandım...

Demokrasiye giderken, geçmişin kötü uygulamalarından sıyrılmak gerektiğini düşünüyorum. Bunu sık sık yineleyerek başarıya ulaşabiliriz. Roma'da Konsül Cato, sık sık kürsüde şöyle dermiş:

— *Delenda est Carthagol (Kartaca yıkılacaktır!)*

İki bin yıl önce söylenen bu söz, hâlâ kulaklarda, belleklerdedir.

Aybastı'dan yeni haberler var: Salih Yaman'la birlikte, hakkında gıyabi tutuklama kararı verilenlerden 24 yıla hükümlü Kemal Sarıkaya, Aybastı'nın Kabataş kasabasında yakalandı. Kemal Sarıkaya, aşırı sağ silahlı çeteye girerek, Aybastı'da 2.9.1980 tarihinde, Kadir Doğan'ın öldürülmesi olayına katıldığı gerekçesiyle, Erzincan Sıkıyönetim Mahkemesi'nce 24 yıl ağır hapis cezasına çarptırılmıştı.

Çarşamba günkü *"Ankara Notları"*nda, *"Aybastı'ya bağlı Alankent kasabası SODEP'li Belediye Başkanı Osman Keskin'le ilgili soruşturma açıldı. Osman Keskin görevi bırakınca, soruşturma da durdu. Anlaşılır işler değil..."* demiştim. Perşembe günü Aybastı Kaymakamı Ali Küçükaydın telefonla aradı, açıklama yapacağını bildirerek şunları söyledi:

— *Alankent Belediye Başkanı Osman Keskin hakkında soruşturma açıldığı doğrudur. Osman Keskin*

hakkında, buldozer kepçesi alımında yolsuzluk yapıldığı iddiasıyla soruşturma açıldı. Suçu sabit görülürse mahkemeye de verilecek. Ancak görevi bıraktığı doğru değil. Belediye Başkanımız Osman Keskin görevi başındadır...

Kaymakam, Aybastı'da istifa eden SODEP'li dört Belediye Meclisi üyesinin istifalarından haberi olmadığını söyledi...

* * *

"Deli Bekir'in Donu..." başlıklı *"Ankara Notları"*yla ilgili olarak, Çalışma Bakanı Mustafa Kalemli, bir açıklama gönderdi. Ona gelecek *"Ankara Notları"*'nda değinmeye çalışacağım...

Yılbaşı günü satın alınan renkli TV, Ahmet Bey'e keyif yerine dert getirdi

MERAL TAMER — *19 ocak*

Son yıllarda eşine ve iki çocuğuna değil yılbaşı armağanı vermek, onların karınlarını bile doğru dürüst doyuramayan 35 yaşındaki **devlet memuru Ahmet Çakır**'ın başına kendi deyişiyle **"devlet kuşu"** konmuş.

Yolda bulduğu ve içinde 8 milyon liraya yakın para olan çantayı sahibine teslim eden **Ahmet Bey**, dürüstlüğünün karşılığı olarak kendisine verilen 150 bin lirayla eşi ve çocuklarına yine kendi deyişiyle **"Hayatta tasavvur bile edemeyecekleri bir sürpriz"** yapmak istemiş.

Cebindeki **'gıcır-gıcır"** 150 bin lirasıyla 31 aralık günü bir renkli televizyon satın alan **Ahmet Bey**, elinde TV kutusuyla eve girdiğinde eşi ve çocukları tarafından **"krallar gibi"** karşılanmış. Küçük ailesi sevince boğulmuş. Zaten bozuk gösteren siyah-beyaz TV, tek odalı evlerinde yer de olmadığı için hemen o saatte 9 bin liraya hiç televizyonu olmayan bir komşuya satılmış. Renkli TV'ye derhal bir anten de ayarlanmış ve **Çakır** ailesi, yılbaşı gecesi boyunca sabaha dek sürecek bir eğlence için kendilerini hazırlayarak TV'lerinin başına geçmişler.

Ancak aradan 3-4 saat geçmeden ve saat 24.00'ü vurup da yeni yıla bile girilmeden garanti belgeli TV bozuluvermiş, şarkıcıların renkli, allı-pullu görüntüleri bir anda yok olup ekran kararıvermiş.

Tabii yılbaşı gecesi tüm aileye zehir olmuş. Körtopal çalışan **emektar** siyah-beyaz TV'yi de ellerinden çıkardıkları için **"Çoluk çocuk, tek avuntularından da mahrum kalmışlar."**

Ahmet Bey başına geleni çaresiz sineye çekmiş. Tatil olan 1 ocağın hemen ertesi sabahı işi gücü bırakıp, renkli TV'sinin peşine düşmüş.

Öykünün gerisini **Ahmet Bey**'den dinleyelim:

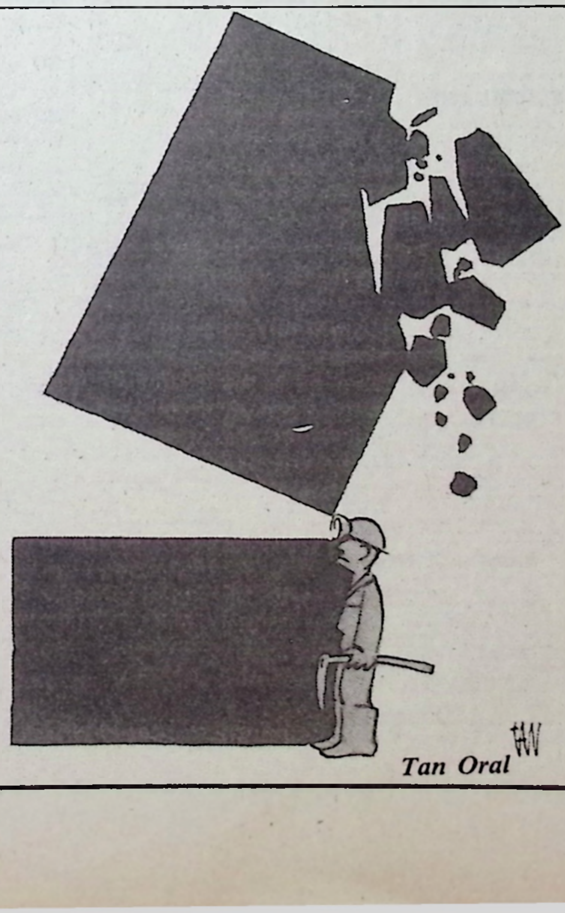
"Elimde bozuk televizyonla önce mağazaya gittim. Mağaza beni servise gönderdi. Servise gittim, 'Resim tüpü bozuk, bu fabrikanın işi' **dediler. Fabrikaya gittim,** 'şimdi sayım ve revizyon var, sen bir hafta sonra gel' **dediler. Bir hafta sonra, yani ayın 9'unda televizyonu yeniden fabrikaya götürdüm. Bu kez de** 'Resim tüpü yok, Avrupa'dan gelmesini bekliyoruz. Sen TV'ni burada bırak, zaman zaman da bizi ara' **dediler."**

Ahmet Bey, 9 ocakta renkli TV'sini fabrikaya bıraktıktan sonra gün aırı telefon edip, resim tüpünün gelip gelmediğini televizyonunun onarılıp onarılmadığını soruyor. Bu telefonlardan birinde, fabrikanın elinde bol bol resim tüpü bulunduğunu, nitekim TV üretiminin aksamadan sürdüğünü öğrenince iyice tepesi atıp bizi arıyor.

Biz araya girip yetkilileri arar aramaz **Ahmet Beyin** televizyonuna renkli resim tüpü bulunuverdi ve televizyon onarıldı.

Bu tür olayları sık sık yaşamamıza rağmen aklımıza hâlâ yatmayan birkaç nokta var: Elde bol bol resim tüpü olduğu halde, alındıktan 3 saat sonra bozulan bir TV'yi onarmaktan neden kaçınılır? Olayın basına yansıyacağı anlaşılınca neden 1 günde her şey **"güllük gülistanlık"** oluverir? Tüm deneyleri ve kalite kontrolü yapılmış olması gereken, üretimden yeni çıkmış bir dayanıklı tüketim malı, nasıl olup da 3 saat içinde bozuluverir? Malını satana kadar güler yüzü ve tatlı diliyle yılanı bile deliğinden çıkarabilecek bir satıcı, daha cebine parayı koyar koymaz, müşteri arkasını dönüp dükkândan dışarı bile çıkmadan nasıl alabildiğine duyarsız ve vurdumduymaz olabilir?

Bu soruların tümünün yanıtını kuşkusuz hepimiz gayet iyi biliyoruz. Ama **"anlayana sivrisinek saz"** misali biz bir kez daha sormaktan kendimizi alamıyoruz.

Tan Oral

AĞLAMAK VE GÜLMEK
İlhan Selçuk
İkinci baskı 400 Lira Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet
61. Yıl; Sayı: 21697 Kurucusu: Yunus Nadi 50 TL. 21 Ocak 1985 Pazartesi

BEN ATATÜRKÇÜ DEĞİLİM
Nadir Nadi

De Cuellar tarafları şubat ayı içinde 2. zirveye çağırdı

Zirve başarısızlıkla bitti

Zirveyi kurtarmak için BM Genel Sekreteri ve çeşitli diplomatik çevreler son ana kadar uzlaştırma çabalarını sürdürdüler, ancak başarılı olamadılar.

BM Genel Sekreteri'nin şubat ayı sonundan önce 2. zirve için yaptığı çağrıyı Kipriyanu kabul etti. Denktaş ise kendini böyle bir davete bağlı saymadığını belirtti.

Zirvenin sonuçsuz dağılması üzerine KKTC Cumhurbaşkanı Denktaş, "Parlamentom ve halkım aksine karar vermezse, verdiğim tavizler geri alınmıştır" dedi.

Ön anlaşma taslağı için, "Artık bu hayatta olan bir kâğıt değildir" diyen Denktaş, "Şimdi KKTC'de seçimi ve anayasa referandumunu göz önüne alabileceklerini" söyledi.

CENGİZ ÇANDAR

NEW YORK — Sonucu günlerdir merakla beklenen ve tam bir sinir harbi halinde cereyan eden dört günlük Kıbrıs zirvesi, New York'ta hiçbir esaslı anlaşma sağlanmadan darmadağın biçimde sona erdi. BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar, KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş ve Kıbrıs Rum yönetimi lideri Spiros Kipriyanu, zirvenin dağılmasını birbiri ardına düzenledikleri ve her biri ayrı yorum yetirdikleri basın toplantılarıyla belgelediler.

Zirvenin mimarı Perez de Cuellar, basına yaptığı açıklamanın sonunda, "İnanıyorum ki, Kıbrıs sorununa bir çözüm arayışında aradaki görüş farkları hiçbir zaman bu kadar daraltılmamıştı. Ve bu nedenle çabalarımıza devam gerekir. Her iki tarafla, eğer mümkün olursa Şubat 1985'ten önce yeniden bir ortak yüksek düzeyli toplantıda bir araya gelmek için her iki tarafla temas halinde kalacağım" dedi.

Perez de Cuellar'ın hemen ardından gazetecilerin karşısına çıkan Rauf Denktaş, Genel Sekreter'in sözlerinden duyduğu hayreti belirterek, "Kendimi hiçbir tarihte bir toplantıya katılmaya yükümlü saymıyorum. Ortaya yepyeni siyasi bir durum çıkmıştır. Parlamentom ve halkımla bir değerlendirme yaptıktan sonra karar vereceğim" diye konuştu. Denktaş, "Zirve sizce başarısızlıkla sonuçlandı mı?" sorusuna, "Başkaca bir tanımı var mı?" yanıtını verdi.

Denktaş, ön anlaşma taslağının artık canlı bir belge saymadığına işaret ederek, "Parlamento ve halkım yeniden hayatiyet kazandırmadıkları takdirde, ön anlaşma taslağında vermiş olduğum tavizleri şimdiden itibaren geçerli saymıyorum" dedi.

Rauf Denktaş'ın ardından Spiros Kipriyanu bir basın toplantısı düzenledi. Kipriyanu, Genel Sekreterin çabalarında kendisiyle tümüyle işbirliği yapmaya hazır olduğunu ve bir zirve davetini şimdiden kabul ettiğini bildirdi. Rum yönetimi lideri, Genel Sekreterin daha önce kendisine New York zirvesini sadece bir formalite olarak görmediğini, burada yapıcı tartışmalarda bulunmak üzere kendisini davet ettiğini, dolayısıyla New York'a müzakere amacıyla geldiğini bildirdi.

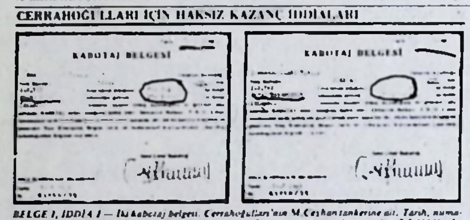
Kipriyanu, "Genel Sekreter benden hiçbir zaman bir şey imzalamam talebinde bulunmadı. Ama söz konusu belge üzerinde tartışmalara katılmamı istedi. Karşı taraf müzakereyi asla kabul etmedi" diye konuştu. Rum yönetimi lideri, "Zirve tam bir başarısızlıkla mı sonuçlandı?" sorusuna ise, "Hayır tam bir başarısızlık değildir. Bu, zirveye hangi niyetle bakıldığına bağlıdır" yanıtını verdi.

Daha önce pek beklenmedik şekilde dördüncü gününe sarkan zirvenin son oturumları ve ara temasları tam bir saate karşı yarış biçiminde geçti. BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın TSI

(Arkası Sayfa 8, Sü. 6'da)

LEFKOŞE'DE TÜRK-RUM DOSTLUK ANITI HAVAYA UÇURULDU.
Haberi 8. Sayfada

CERRAHOĞULLARI İÇİN HAKSIZ KAZANÇ İDDİALARI

BELGE 1, İDDİA 1 — İki kabotaj belgesi. Cerrahoğulları'nın M. Ceyhan tankerine ait. Tarih, numara ve imzalar aynı. Birincisine göre Ceyhan, 6.7.1983'te İran'ın Harg Adası'ndan gelip, 7.7.1983'te İstanbul'a hareket ettiği, ikinci de ise, 6.7.1983'te Botaş-İskenderun'dan geldiği belirtiliyor. Her şey aynı, bir tek geldiği yer farklı. İddiaya göre, "Belgede tahrifat yapılıp, Harg'ın Botaş gösterilmesi, firmaya düşük kabotaj ödeme fırsatı tanıyor."

Denizden yeni belgeler çıktı

SİNA KOLOĞLU

Cerrahoğulları'na ait "Ceyhan" ve "Vatan" tankerlerinin tonajlarının düşük gösterilerek İstanbul Liman İşletmesi'ne liman ve kılavuzluk hizmetleri karşılığı 164 milyon lira eksik ödeme yapıldığı iddiasıyla soruşturma sürdürülürken, yeni "eksik ödeme" belgelerde "tahrifat" iddiaları ortaya atıldı.

(Arkası Sa.7, Sü.1'de)

İddialara yanıt

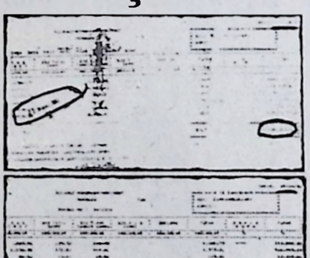
Cerrahoğlu: Hata varsa öderiz

ETİBANK'TAN BASTAŞ'A BARİT SATIŞINDA USULSÜZLÜK

ETİBANK GENEL MÜDÜRÜ, AKRABASINA 220 MİLYONLUK KREDİ AÇTI

DENİZCİLİK BANKASI'NDAN 4 FİRMAYA USULSÜZ KREDİ

Haberleri 7. Sayfada

BELGE 2, İDDİA 2 — Yine Cerrahoğulları'nın Ceyhan tankeri. İki adet kılavuz, römorkör, marinbot makbuzu. Birincinin tarihi Nisan 1983, İkincinin Nisan 1984. Birincide tanker, 112742 grost tonluk gösterilmiş (doğrusu da bu) ve 16 milyon 998 bin lira alınmış. İkinciye göre, tanker 11274 grost ton, yani en sondaki "2" düşmüş. Ödeme de 1 milyon 524 milyon liraya düşüvermiş. İddiaya göre "aynı tanker, bir yıl sonra sıklet düşürülerek firmanın 15 milyon lira dolayında (iki dolar kuruna göre bu daha da yüksek bir fark olmalı) ödemeden kurtulması sağlanmış."

Kahveci: Hamama giren terler

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar olayı ile birlikte hakkında tartışmaların sürdüğü Başbakanlık Başdanışmanı Adnan Kahveci, Özdağlar olayından sonra kendisi hakkında söylenenlerden rahatsız olup olmadığı sorusunu "Hamama giren terler" biçiminde yanıtladı.

İran Başbakanı Musavi'yi karşılamak için dün Esenboğa Havaalanı'na gelen Adnan Kahveci şeref salonunda gazetecilerin sorularını yanıtlarken, teyplerden korkmadığını söyledi. Kahveci ile gazeteciler arasındaki sohbet şöyle gelişti.

— Nokta dergisi sizin istifa edeceğinizi ileri sürüyor...

KAHVECİ— Sayın Ercan Arıklı (Gelişim Yayınları ve Nokta Dergisi sahibi) ile görüşmemizde kendisinin hisse senetleri üzerine bahse girmiştik bu konuda. Bakalım bana verdiği sözü tutacak mı?

— (Ellerindeki küçük teypleri göstererek) Bunlardan korkmuyor musunuz?

KAHVECİ— Kesinlikle.

— En iyi teypler sizce hangileri?

KAHVECİ— Bu işin daha büyük uzmanları varmış.

(Arkası Sa.7, Sü.1'de)

Kıbrıs'ta Çözüme Daha Çook Var...

New York'ta cumartesi akşamı saat 20.30 iken, Türkiye'de pazar sabahı 03.30'u gösteriyordu saatler. Denktaş'ın Kipriyanu ile toplantısı yeni bitmişti. Umutsuzdu, canı yürümek istiyordu. Hava soğuk ve karlı idi. East River kıyısındaki Birleşmiş Milletler gökdeleninden çıkarken Cengiz Çandar yakaladı kendisini. Çevrelerindeki yedi sekiz goril ile birlikte yürümeye başladılar 1. Cadde'de.

En son gelişmeleri pazar sabahının en son şehir içi baskılarına yetiştirme telaşındaki Cengiz'e, Kipriyanu'dan şöyle yakınıyordu Denktaş:

"Bu kadar da yalancılık görmedim. Genel Sekreterin gözünün içine baka baka yalan söylüyorlar. Her seferinde kelimeleri değiştirip, aynı şeyden söz ediyorlar. Kendini hiçbir şeyle bağımlı saymadan beni bağlayacak

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Ticaret hacmi 3 milyar dolara çıkarılacak

İran Başbakanı Musavi Ankara'da

Cumhurbaşkanı Kenan Evren bugün İran Başbakanı Mir Hüseyin Musavi'yi kabul edecek.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — İran İslam Cumhuriyeti Başbakanı Mir Hüseyin Musavi, Başbakan Turgut Özal'ın resmi konuğu olarak dün Ankara'ya geldi. İki ülke arasında ticaret hacminin 3 milyar dolara çıkarılması konusunda tarafların anlaşmaya vardıkları ve İran ile Türkiye ekonomik anlaşmasının bugün imzalanacağı belirtildi.

İran İslam Cumhuriyeti Başbakanı Mir Hüseyin Musavi, beraberinde Ticaret Bakanı Hasan Abedi Caferi, Devlet Bakanı Gulam Rıza Agazde ve Dışişleri Bakanlığı Kaymakamı Muhammed Ali Besreti olmak üzere dün öğleden sonra Ankara'ya geldi. Esenboğa Havaalanı'nda

(Arkası Sa.8, Sü.5'te)

30 idamlı güneydoğu davası bugün başlıyor

Diyarbakır'da görülecek olan davada 84 sanık yargılanacak.

DİYARBAKIR, (Cumhuriyet) — Eruh ve Şemdinli ilçelerinde 15 Ağustos 1984'te başlayan ve aralıklarla devam eden "Güneydoğu Olayları" davasının 84 sanığı bugün yargıç önüne çıkarılıyor. Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde yargılanacak sanıklardan 30'u hakkında ölüm, 33'ü hakkında 10 yıl, 21'i hakkında 1-5 yıl arasında değişen hapis cezası isteniyor.

İddianamede, devletin hakimiyeti altındaki topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırma eylemlerinde bulunmak, topla kaçakçılık, silahlı yetkeye uyumamak, pasaport kanununa ihlal, evrak üzerinde tahrifat, yasadışı örgüt üyeliğine yataklık etmek, katliam, sahtekârlık suçlarından yargılanacak olan sanıklardan 30'u hakkında ölüm cezası isteniyor.

"BULGARİSTAN TÜRKLERİ YALNIZ BIRAKILMASIN" — İstanbul'da oturan Bulgar göçmenleri dün bir grup halinde gazeteleri dolaşarak sorunlarını gazetelere duyurdular. Aralarında kadınların da bulunduğu göçmenler, "Bulgaristan'daki yakınlarına yönelik baskıların durdurulmasını" istediler. Cumhurbaşkanlığı'na ve BM'ye protesto telgrafı gönderdiler. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

'Bulgaristan endişesi'

İstanbul Haber Servisi — Bulgaristan'dan anavatana göç etmiş Türklerin, Bulgaristan'da son aylarda gelişen olaylar karşısındaki tepkileri sürüyor. Bulgaristan'da bulunan yakınlarının adlarının Bulgar adlarıyla değiştirilmesi ve bu nedenle yoğunlaşan baskılara son verilmesini isteyen göçmen yurttaşlarımız dün kalabalık bir grup halinde gazeteleri dolaştılar. Göçmenler, yaptıkları açıklamalarda, gelişen olaylar karşısında Türk hükümetinin ilgisiz kalmamasını istediler.

Sözcüleri aracılığıyla Bulgaris-

(Arkası Sa.8, Sü.4'te)

İçlerini döktüler, duyduklarını anlattılar

'Yakınım İsmail, İvan olmuş'

Ulviye Çetin — *Annemin, babamın, kardeşlerimin geçen pazar günü isimlerini döverek değiştirmişler. Biz Bulgaristan Konsolosluğu'na, Bulgaristan'a gitmek için başvurduğumuzda, isminizi değiştirin öyle vize verelim diyorlar. Olacak şey değil, ben Türkiye'deyim ve Türk vatandaşıyım, benim bile Bulgar ismi almamı istiyorlar.*

Niyazi Akkılıç — *Ben eskiden gelmiş bir göçmenim. Edirne PTT'sinde çalışıyorum. Yılbaşından önce her gün 2-3 çuval posta gelirken yılbaşından beri posta gelmiyor. Babam Razgart'ın bir köyünde oturur. Köye telefon konuşması yapmak mümkün değil.*

Ayşe Karabolak — *Eski Zağra'dan, geçen pazar günü annem telefon açtı. 'Kızım hakkını helal et, isimlerimizi değiştiriyorlar, ölenler oldu' dedi. Annem aslında Koprinka'da oturur, eski Zağra'ya kaçak gidip Bulgar yakınlarının evinden telefon açabilmiş.*

(Arkası Sayfa 8, Sü. 1'de)

İLK MAÇINDA BABASIYLA — 25 yaşında yaşamına son veren Günay Er, ilk maçında babası Sinan Er'le birlikte görev almıştı.

Hakemin intiharı

Nurten Er cumartesi gecesi televizyon seyrederken birden oğlunu merak etti. Banyonun kapısını açtı. Oğlu bir kravatla kendini asmıştı. 25 yaşındaki Günay Er, babası gibi hakemdi. Üniversite son sınıftaydı. Veremediği derslerden dolayı bunalımıştı.

ŞENOL KONUKÇU

Günay Er 25 yaşındaydı. Babası gibi futbol hakemiydi. En çok Hollandalı ünlü futbolcu Cruiff'u severdi.

Günay Er Marmara Üniversitesi İşletme Fakültesi son sınıf öğrencisiydi. 5 dersi kalmıştı. Son şansıydı. Haşarılı olamazsa kaydı silinecekti.

Günay, cumartesi gecesi banyoya girdi. Boynuna son kez bir kravat geçirdi, intihar etti. Annesi onu banyoda öyle, asılmış buldu. Bir aile çöktü.

Eski milli hakemlerden ve halen Futbol Federasyonu gözlemcisi olarak görev yapan Sinan Er (53) oğlunun intiharı için "YÖK oğlumun ölümüne sebep oldu" diyor.

Günay Er'in okulunu bitirmesi için 5 dersi kalmıştı. Babasına sık sık "Arkadaşlarım askerden geldi, iş güç sahibi oldular, ben henüz okulu bitiremedim" diyerek üzüntüsünü ifade etmişti. Baba Sinan Er de "Üzülme koçum, sağlık olsun" diye teselli etmeye çalıştığını söylüyor.

Cuma günü ticaret ve iktisat hukuku derslerinden sınava giren Günay, akşam eve döndüğünde, sınavlardan birinin iyi, diğerinin kötü geçtiğini söylemiş. Babası da her zamanki gibi "Üzülme koçum" demiş. Cumartesi sabah kalkıp okul arkadaşı Ercan'dan ders notu almaya giden Günay, arkadaşını evde bulamadığı için on dakika sonra eve dönmüş. Son günlerde gazetelerdeki intihar olayları ve ölümcül hastalıklar Günay'-

(Arkası Sa.8, Sü.4'te)

KDV manzaraları

İstanbul Haber Servisi — Katma Değer Vergisi'nde her malın, her mağazanın kendine göre karışıklıkları bulunuyor. Konuştuğumuz mal ve hizmet satıcıları tüketiciyle "KDV diyaloğu"nun bir türlü sağlıklı kurulamamasından yakınıyor.

KEMAL SAYGUN DOĞAN(?) — (Renkli Fotoğraf Laboratuvarı)

Biz burada renkli fotoğraf tab ediyoruz. Yapılan işin tutarı neyse ona yüzde on KDV ekleyip fatura veya fiş kesiyoruz. Şubat ayı içerisinde beyanname vereceğiz. Fatura ve fişten ne kadar toplamışsak, meselâ 50 bin liralık diyelim, 80 bin liralık da malzeme almışsam bunun 80 binini KDV olarak ödemişimdir. Bu durumda arada 30 bin liralık fark ol-

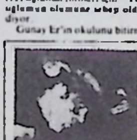
(Arkası Sa.8, Sü.1'de)

Evren: Vatandaş KDV'ye alışacak

ANKARA (a.a.) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, OYAK tarafından Tandoğan'da yaptırılan Ordu Pazarı'nın yeni binasını törenle hizmete açtı.

Kooperatif yetkililerinden bilgi alan Evren, "Dünyada KDV uygulamasının yapıldığını; vatandaşların buna alışacaklarını" söyledi. Evren et

(Arkası Sa.8, Sü.6'da)

KÖMÜRDE YAŞAMAK

Roportaj: Deniz Som
Fotoğraflar: Ümit Kıvanç

Bir saat yürüyüş kömürle tanışmaya yetmiyor

12. Sayfada

Bulgar Şovenliği...

UĞUR MUMCU — *22 ocak*

Bulgaristan'da Türk azınlığa karşı en azılı *"burjuva milliyetçiliği"*nden de ağır baskılara tanık olunmaktadır.

Lenin, *"Devlet ve İhtilal"* adlı ünlü yapıtında, *"sosyal şovenizm"* diye bir kavramdan söz eder. Leninistler, *"sosyal şovenizm"* kavramını bir kısım Marksistlerin, *"kendi ulusal burjuvazilerinin soyguncu amaçlarına hizmet etmeleri"* anlamında kullanırlar. *Lenin*'e göre bu tavır, bir kısım sosyalistlerin kendi burjuva sınıfları ile birlikte, *"sömürüye katılmaları"* demektir. Lenin'in, *"Teoride sosyalist, pratikte şoven"* dediği çevreleri, proletar devrimcilerden ayırt edici ölçü, bu çevrelerin *"kendi ülkelerinin burjuvazileriyle birlik olmaları"*dır.

Lenin, bu oluşumu, *"Devrimci proletaryaya karşı ihanet"* olarak niteler. Bu konumu ile *"sosyal şovenizm"*, Marksizme ve Leninizme aykırıdır. Çünkü bu ulusal baskılarla, *"proletarya enternasyonalizmi"* yerine egemen devletten güç alan *"burjuva milliyetçiliği"* yerleştirilmektedir.

Leninist kuram, *"ulusların kaderlerini tayin hakkı"* görüşünü benimser. Bu hak, *"ezen ulus"*a karşı, *"ezilen ulus"*un egemen devlet yapısından *"ayrılma hakkı"*nı içerir. Egemen burjuvazi devletin ayrıcalığını savunur. Bu ayrıcalık, *"ezen ulus"*un ezilen uluslar üzerinde egemenliğinin sürüp gitmesine yol açar.

Bugün *"Marksizm - Leninizm"* kuram ve uygulamalarını neredeyse bir *"din"* gibi benimseyen çevrelere şu gerçekleri anlatamazsınız: *"Ulusların kaderlerini tayin hakkı"* görüşünü benimseyen bir kuramın izleyicileri, nasıl olur da Afganistan örneğinde görüldüğü gibi askeri işgallerle sosyalizmi (!) ayakta tutmaya çalışırlar? Nasıl olur da *"işçi sınıfı öncülüğü"* yerine, Polonya'da görüldüğü gibi *"askeri cunta öncülüğü"* yerleştirilir? *"İşçi sınıfı egemenliği"* nasıl olur da yerini ordu egemenliğine terk eder?

Marksizme ve Leninizme inanmış bir insanın bu somut gerçekleri görmesi gerekir. Askeri işgaller, cunta yönetimleri ve şoven yönetimler, gerici - faşist, burjuva yönetimlerine özgüdür. Öyleyse, burjuva milliyetçiliğinin bütün yöntemleri, nasıl olur da sosyalist yönetimlerce uygulanır? Bu sorulara *"klişe sloganlar"* ile değil, açık - seçik, doyurucu yanıtlar vermek gerekir.

Lenin, *"Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı"* adlı yapıtında, *"ulusal baskıların yaşamı dayanılmaz hale getireceğini"* de anlatır. Bulgaristan'da yaşanan dram, işte bu dramdır.

Bulgaristan'da yaşananlar, Lenin'in gerici burjuva milliyetçiliği için tanımladığı olaylardır. *"Sosyal şovenizm"*, şimdi Bulgaristan'da Leninizm maskesi ile uygulamaya konulmuştur. Türk azınlığa karşı girişilen *"Bulgar baskısı"* gerici burjuva milliyetçiliği ile hemen hemen aynı yöntemleri kullanmaktadır. Bu olayları, yalnızca Bulgaristan'da yaşayan Türkler açısından değil, sosyalist kuram ve uygulamalar yönlerinden de ele almak gerekir.

Lenin, sosyal şovenlerin, *"yığınları kandırmada burjuva yöntemlerine"* dayandıklarını söylemekteydi. Bugünkü Bulgar yönetimi ise Türk azınlığa karşı Çarlık Rusyası'nın polis devleti yöntemlerine başvurmaktadır.

Bu köşeyi izleyenler bilirler. Biz, Türkiye'deki terörün nedenini araştırırken, Bulgar devlet şirketleri aracılığı ile Türkiye'ye silah ve mermi sokulduğunu belgeleri ile kanıtlamıştık. Bu gerçekleri artık Bulgar yetkilileri bile yadsımıyorlar. Kanıtlar öylesine güçlüdür.

Bu gerçekleri sergilediğimiz zaman birtakım çevrelerce, *"Sosyalist ülkeleri karalıyorsunuz"* gibi suçlamalarla da karşılaşmıştık. Sosyalist Bulgaristan, NATO ülkelerinde üretilen silahların taşınması işine aracılık ediyordu. Terörden bunca kurban vermiş olan bir ülkenin yurttaşı ve yazarı olarak bu *"yeni enternasyonalizm"*'i sergilemek görevimizdi.

İşin daha da korkunç yanı, resmi devlet şirketlerinin, Türkiye'den en gerici, bağnaz ve antikomünist çevrelerden özenle, *"ticari temsilciler"* seçmeleriydi. Bu *"komünist -antikomünist"* işbirliğinin *"proletarya enternasyonalizmi"* ile nasıl bağdaştığını soruyorduk. Sosyal şovenizm, bir kısım Marksistlerin *"kendi burjuva sınıfları ile işbirliği"* yapmalarıydı, peki, *resmi Marksist - Leninistlerin komşu ülkelerin burjuva işadamları ile kapitalizmin* - sosyalistlerce karşı çıkılan- *kuralları uyarınca işbirliği"* yapmaları ne oluyordu? Bu, Marksist teorinin neresine nasıl sığdırılıyordu?

Türk azınlığa karşı girişilen baskılar, Bulgaristan'da açıkça gerici burjuva milliyetçiliğinin hortladığını göstermiyor mu?

DÜZELTME

Pazar günkü yazıda *Bakan Ismail* ile ilgili ceza maddesi, *"teknik bir arıza"* sonucu (m. 216) olarak çıkmıştır. İlgili madde (212)dir. Düzeltir, bundan sonra hiçbir *"işbitirici"* kardeşimizin bu gibi maddelerle karşılaşmamasını dilerim. Amin.

"Başkaldıran Kadın"...

MAHMUT T. ÖNGÖREN — *22 ocak*

Değerli tiyatro sanatçısı *Gülriz Sururi*, bakmış ki, *"doğal besin"* yerine *"tabii yiyecekler"* ve *"çağdaş kadın yerine "asri kadın"* demek zorunda kalıyor, ayrılıvermiş televizyonun o çıtkırıldım kadın izlencesinden. Şimdi diyeceksiniz ki, bu denli önemli mi bu? Önemli. Niçin mi? TRT Genel Müdürü kalkıyor ve 1 Ocak 1985 gününden başlayarak 1962 yılından beri çoksesli müzik yayımlayan TRT-3 adlı radyo postasını, Türk müziği ile dolduruyor ve

TRT'nin müzik yayınlarıyla ilgili herhangi bir müdürün ve şefinin sesi çıkmıyor. TRT Genel Müdürü *Toskay*, yaptığı ile yetinmeyip, bir de önümüzdeki dönem için yeni 15 FM radyo istasyonunun devreye sokulması için çalıştıklarını belirterek, *"Bu istasyonların devreye girmesinden sonra, TRT-4'ü planlamaya çalışacağız. TRT-4, Batı müziği dinleyicileri için eski TRT-3'ün görevini yapacaktır"* diyor ve TRT'den herhangi bir uzman ona, *"Peki, TRT-4 devreye girsin, ondan sonra TRT-3'ü berbat edersin.. Daha bu istasyonların kurulması için çalışılacağını söylüyorsunuz, sonra da TRT-4 planlanacakmış... TRT-3'ü yıkmak için nedir bu aceleniz?"* deyip istifa etmiyor.

Çoksesli müziğin azaltılmasının bir nedeni de, TRT-3'ün tüm Türkiye'yi içine alacak şekilde yaygınlaşmasıymış. TRT Genel Müdürü, *"Bu geniş yayın bölgesi içindeki dinleyicilerin yeğlediklerini düşünmek, dikkate almak zorunluluğundan"* söz ediyor. Yayın bölgesi genişleyince, çoksesli müziği de azaltmak gereği doğuyor, bu TRT Genel Müdürüne göre. Peki, TRT-4 15 FM radyo istasyonu ile devreye girince, yine geniş bir kitleye seslenmeyecek mi? Aynı TRT Genel Müdürünün mantığına göre, bu kez de TRT-4 postasındaki çoksesli müziği azaltmak gerekecek... Öyle değil mi? Nasıl çıkılır bu işin içinden?

Hem ne demek, *"geniş kitleye seslenince"* radyoda ya da televizyonda çoksesli müziği azaltmak? Çoksesli müzik için bugüne dek atılan adımları hiçe saymak ne de kolay kimileri için! Ama TRT Genel Müdürü, kendinde çoksesli müziğe karşı koyma hakkını hiç düşünmeden buluyor ve TRT'nin içinden de hiçbir yetkili kalkıp *"olmaz böyle şey..."* demiyor.

Bu yazıyı yazarken, (18 ocak cuma akşamı, saat 19.40'taki *"Gençlik"* adlı izlence) televizyonda çok ince, çok yumuşak bir uygulamayla *"Eğitim nedir?"* sorusu soruldu ve anlatıldı. Düşünmeden yapamadık... Demek daha oradayız? *"Eğitim nedir?"* hâlâ bu soruyu yanıtlamakla uğraşıyoruz. Ne demeli? Ama bu gençlik izlencesinde Ankara'ya 20 kilometre uzaklıktaki Yaylabağ köyündeki çocukların (gençler değil) 16 kilometre ötedeki okula yürüyerek gittikleri ve *"özveride bulundukları"* uzun uzun gösterildi. Dikkat edince, bu çocukların arasında bir kız öğrencinin bulunmadığı hemen görülüyordu. Yoksa onlar erkek arkadaşlarından daha iyi eğitim aldıklarından ötürü, *"16 kilometrelik yolu niçin yürüyelim? Devlet bizim köye de bir okul yapsın. Şunun şurasında başkente 20 kilometre uzaklıktayız, ama hâlâ köyümüzün içinde bir okul yok. Üstelik köyümüz de harap... (Televizyonda köyün haraplığı açık seçik görülüyordu.) Niçin biz böyle kalmışız?"* diye düşünmeye başlayıp, özveriden vazgeçmişler miydi?

İşin o yanını bilmem, ama bu boşu boşuna gösterilen özveriden sonra, *"Gençlik"* izlencesinin müzik bölümünde ne yayımlandı, biliyor musunuz? Batı müziği... Ama en yozundan ve en çılgınından... İlk parçanın adı da *"Rebel Woman"* (Başkaldıran Kadın). İşte aralarında bir kız çocuğunun bile bulunmadığı erkek çocuklar, köylerine yıllardan beri okul yapılmadığı için boşu boşuna 16 kilometreyi koşacaklar ve onlar için izlence hazırlayan televizyon, çocukların bu saf ve temiz, ama içyüzünü sezemedikleri çabasını *"özveri"* olarak niteleyecek ve sonunda da bu çocuklara aynı televizyon *"Rebel Woman"*ı sunacak... Ve TRT Genel Müdürü de kalkıp, *"Genişleyen yayın bölgemiz içindekilerin yeğlediklerini düşünmek zorundayız"* diyecek... Sonra da belki aynı nedenle öztürkçe sözcükler yasaklanacak... Elbette *"yayın bölgesi içindekilerin yeğledikleri"* adına, hep halk adına...

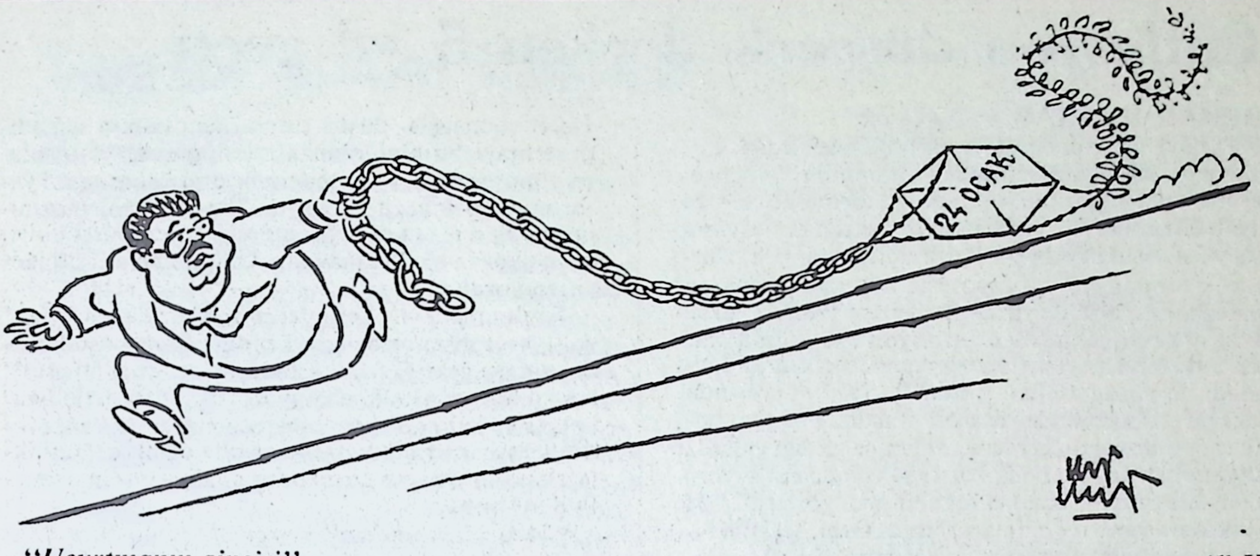
Bu arada TRT, geçen yıl reklam gelirlerinden 12 milyar lira gelir elde etmiş, ikinci TV kanalına 50 milyar lira yatırım yapılacakmış, ayrıca ikinci kanal için kurulacak şirketin yüzde 51 hissesi devletin, yüzde 49 hissesi ise özel kesimin olacakmış ve 1984 yılında renkli TV alıcısı üreticilerinin toplam cirosu da 170 milyarı bulmuş... Hep insanların kullandığı sözcükleri yasaklamak, çoksesli müziği yok etmek, kültür ve sanata yaklaşımı sıfıra indirmek ve haberlerde yanlılık karşılığında yapılıyor tüm bunlar... Bu gidişle çocuklar okula 16 kilometreyi daha çok koşarlar ülkemizde. Bu arada bir *Gülriz Sururi* kalkmış, sözcük yasağından rahatsızlanarak bırakmış kadın izlencesini. Az mı?

(Liberal "!" ANAP hükümetinin Ticaret Bakanlığı 4 aydan beri EKİN Anonim Şirketi'nin kurulmasını onaylamıyor.)

— Bugün git, yarın da gelme Aziz Bey... Liberalizm gerekiyorsa onu da bizimkiler yapar!..

Ali Ulvi

"Uçurtmanın zinciri" *Ali Ulvi*

Lafla Peynir Gemisi Yürürse!..

ABDÜLKADİR YÜCELMAN — *23 ocak*

Türk sporunun bilinmeyen yanı yok. Bilinen yanlarını ise ısıtıp ısıtıp ortaya koymaya başlıyoruz. Şu Ankara'daki şûradan söz edelim istedik.

Kimi çağırıldı şûraya, kimi çağırılmadı. Çağırılanlardan bir kısmı, **"Benim söyleyeceklerimi herkes söylüyor, benim de söylememe gerek yok"** deyip gitmedi Ankara'ya.

Davetiye bile beklemeden gidenler de oldu şûraya. Ajans haberine bakıp "eh bunların içinde benim de olmam gerek" deyip başkentin yolunu tutanlar... Bunlar da gidip bol bol içlerini döktüler, nerede? Mikrofonda değil, kuliste.

Her şeye karşın, Ankara yine şenlikli bir gün yaşadı diyelim. Peki ama Türk sporu kurtuldu mu? Lafla peynir gemisi yürürse bu şûra ile de Türk sporu mutlaka kurtulur. Eğer şûralarla muralarla Türk sporu kalkınsaydı bugüne kadar belki 50 defa köşeyi dönmüştü sporumuz. Eh köşeyi dönemediğine göre şûraların muraların spora katkısını varın siz değerlendirin.

Sporu kim yapıyor bu ülkede? Gençler.

Spor tesislerimizi kimler dolduruyor? Sporcular.

Sporun çilesini kimler çekiyor? Amatörler.

Peki bugüne kadar sporumuzu kimler yönetti? Devlet adına teknokratlarla, bürokratlar.

Peki sporumuzu bugünkü çıkmazdan bir türlü kurtaramayanlar kimler? Yöneticiler.

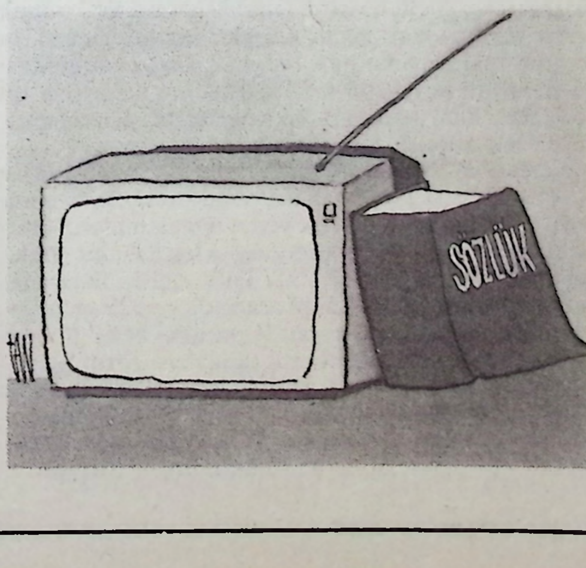
Peki sporumuza yıllardan beri çözüm yolu bulamayanlar kimler? Şunlar, bunlar.

O halde bakın bakalım şûrada konuşanlar, Türk sporuna çözüm yolu arayanlar, Türk sporunun kurtuluş reçetesini yazanlar kimler? Bürokratlar, teknokratlar, yöneticiler ve de şunlar bunlar değil mi?

Hani nerde şûrada esas konuşması gereken, sporun çilesini çeken, tokadını yiyen amatörler, sporcular ve de gençler? Nerede gerçek çileyi dile getirecekler?

Bir evrakı bir masadan bir masaya göndermek için 50 tane imza isteyen zihniyet bugün mikrofonu kapmış bangır bangır bağırıyor, **"Türk sporunu kurtaralım"** diye. Bırakınız mikrofonu, bu sizin Türk sporuna yapacağınız en büyük iyilik olur. Çekin elinizi Türk sporundan. Yıllardan beri çöreklenmiş ve adeta karbon kâğıdından geçmiş aynı zihniyetteki kişilerle Türk sporu kurtulamaz.

Bugün mikrofonu işgal edip Türk sporuna reçete yazanlar acaba neden koltuklarında oturdukları, yetkili ve sorumlu oldukları günlerde gür seslerini yükseltip cesaretle işe sarılmadılar? Neden? Eğer bugün şûralarda sürünüyor ve kendimize bir yol arıyorsak öncelikle mikrofonda kuyruğa girenleri sorguya çekmek gerek. Türk sporunda gerçek suçlular o salonda oturan ve kendi hatalarını unutmuş kişilerdir.

Enflasyon düşecek derken 5 yıl geçti

OSMAN ULAGAY — *24 ocak*

Türkiye'nin tam bir döviz darboğazına girdiği, enflasyonun başını alıp gittiği, ekonominin tüm dengelerinin bozulduğu bir ortamda gündeme gelen **"24 Ocak Kararları"**, baş düşman ilan ettiği enflasyonu beş yıl sonunda kesin yenilgiye uğratamazken, Türkiye, ekonomisini enflasyonsuz büyüme rayına da oturtamadı.. 1980'de yüzde 100'lerden 1982'de yüzde 30'ların altına çekilebilen enflasyon 1984 yılında bir kez daha büyümeyi hızlandırmanın aracı olarak kullanıldı ve yüzde 50'lere tırmandı. 1977 sonrasında Türkiye ekonomisinde yaşanan bunalımlı dönem boyunca, enflasyonun gerileme eğilimine girdiği yıllarda büyüme hızı artarken, ilk kez 1984 yılında enflasyonla büyüme hızı birlikte belirgin bir artış gösterdi. **"24 Ocak Kararları"**'nın mimarı **Turgut Özal**, seçimle iktidar koltuğuna oturunca, çok eleştirdiği enflasyoncu gelişme ve birikim modelinin yerine koyacak modeli henüz bulamadığını fark etmiş, büyümeyi biraz hızlandırmak için enflasyona göz yummaktan başka çare bulamamıştı.

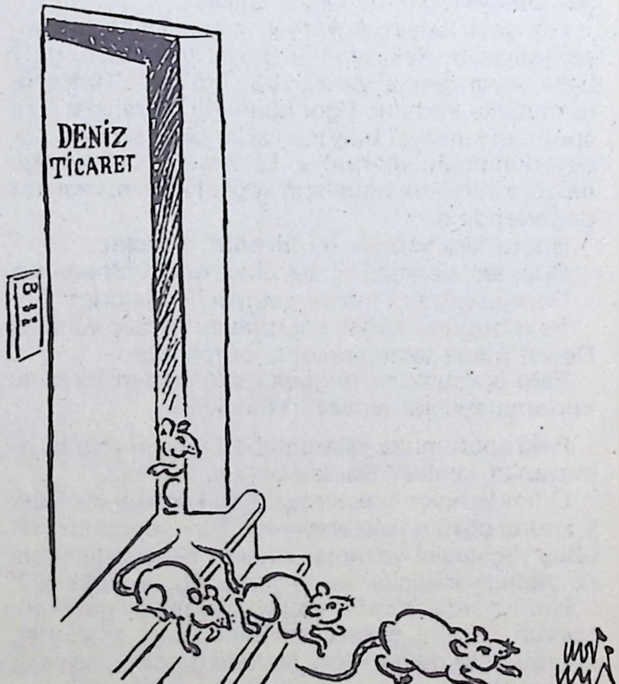
"Enflasyonla mücadele" ve **"ekonomiyi dışa açma"** sloganları altında yürütülen politikalar, beş yılda enflasyonu önleyemezken, Türkiye'yi 1960 sonrasının en düşük büyüme hızlarına da mahkûm etmişti. 1963-67 yıllarını kapsayan 1. plan döneminde yüzde 6.6, 1968-72 yıllarını kapsayan 2. plan döneminde yüzde 7.1, 1973-77 yıllarını kapsayan 3. plan döneminde yüzde 6.4 olan ortalama yıllık reel büyüme hızı, 1980-84 döneminde yüzde 3.3'te kalmıştı. Büyümenin hızlandırılması için enflasyona göz yumulan 1984 yılında bile reel büyüme hızı yüzde 5.7 dolayında kalıyor ve yüzde 5 düzeyinin aşılması önümüzdeki yıllarda da kolay görünmüyordu.

"24 Ocak Kararları"'nın en azından Turgut Özal'ın kafasındaki asıl temel hedefinin Türkiye ekonomisinin Batı ekonomileriyle bütünleşmesi olduğu artık bir sır değildi. Özal, bu temel hedefe yönelirken, ekonominin bir adaptasyon dönemi geçirmesinin zorunlu olduğunu sık sık belirtiyor, bu sürecin sonunda ekonominin yeniden hızlı büyüme rayına girebileceği umudunu taşıyordu. Özal'a göre, ekonomide zaten başlamış olan yapı değişikliğinin istenen sonuçlara ulaşması için belli bir süre fedakârlıklara katlanmak gerekiyordu. Özal'ın **"ortadirek"** tanımı içine giren toplum kesimlerinin bazı fedakârlıklara katlanması ve ekonominin yüzde 4-5'lik büyüme hızlarıyla bu geçiş dönemini atlatması daha parlak bir geleceğe kavuşmanın zorunlu koşullarıydı.

Ne var ki Türkiye'nin dışsatımını 1979'dan 1984'e üç kattan fazla arttırmasına, sınai ürün dışsatımını yediye katlamasına olanak veren uygulamaların ekonomide bir yapı değişikliği gerçekleştirdiğini söylemek çok zordu. Türk halkı, Türk işçisi, Türk memuru beş yılda yüzde 35-40 arasında gerçek gelir kayıplarına uğrarken, daralan iç pazara eskisi gibi satış yapamayan Türk üreticisi, sanayicisi zorunlu olarak dışsatıma yöneliyor, verilen cömert teşvikler de bu yönelişi destekliyordu. Dışsatım olayı konusunda yeni deneyimler kazanan Türkiye, bu koşullarda önemli aşamalar yapıyor, dışsatımını arttırıyordu. Ücret ve maaşlar düşük tutulurken, bunun sağladığı sermaye birikimi olanaklarının gürbüz yatırımlara dönüşerek yeni ve modern üretim kapasiteleri yarattığı ise pek görülmüyordu. Tersine, yeni yatırımların çok durgun olduğu, mevcut kapasitelerin bile, ancak yüzde 60-70 dolayında kullanıldığı bir dönem yaşanıyordu.

Toplumun geniş kesimlerinin, biraz da yeni yasal ve siyasal düzenlemelerin kendine özgü koşullarında, sineye çektiği fedakârlıkların yarattığı **"fırsat"** beş yıl boyunca kullanılamıyor, yüksek faizlerin bankalara ve bankerlere çektiği tasarruflar da yeni üretim kapasitelerinin yaratılmasında değil, çoğunlukla aksayan mevcut firmaların ayakta tutulmasında kullanılıyordu.

"24 Ocak Kararları" beşinci yılını doldururken, bu beş yılı **"sabır ve fedakârlık"** edebiyatıyla geçiren Türk halkı, ekonomiyi ve kendisini nasıl bir geleceğin beklediği konusunda kime, nasıl inanacağını şaşırmış durumdadır. İç tasarrufları arttıramayan ve ekonominin işleyişiyle ilgili ayrıntılara uğraşmaktan ekonominin geleceğini belirleyecek temel sorunlara fazla eğilmek fırsatını bulamayan Özal hükümetinin bu koşullar altında halktan yeni fedakârlık ve süreler istemesi de ne yazık ki kaçınılmaz görünmektedir. Beşinci yılında daha ilk hedefi olan "fiyat istikrarı"nı gerçekleştiremeyen **"24 Ocak Kararları"**'nın **"büyük ve müreffeh"** Türkiye'yi nasıl ve ne zaman gerçekleştireceğini kimse inandırıcı biçimde ortaya koyamamaktadır.

Ali Ulvi

Sümbül Hanım Kavgası

HASAN CEMAL — *24 ocak*

Bir yanda *Sümbül Hanım Kavgası,* öbür yanda TÜSİAD'daki ilginç gelişmeler...

İş dünyası bugünlerde gerçekten hareketli günler yaşamakta. TÜSİAD başkanlık seçimlerinden kaynaklanan toz duman havası dikkati çekiyor. Yeni başkan adayının bulunmuş olmasına karşın bu havanın daha bir süre dağılmayacağı kesin gibidir. İş dünyasındaki değişik grupların ekonomik çıkarları, Özal yönetimine bakış açıları, aralarındaki kökleri geçmişe uzanan rekabet ortamı ve duygusal sürtüşmeler, bütün bunlar TÜSİAD seçimleri öncesinde iç içe geçmiş durumdadır. Genel Kurula her ne kadar *birlik* ve *beraberlik* görüntüsü korunarak gidiliyorsa da, çok yakın geçmişte yaşananlar, bu kuruluşta bir çatlağın gittikçe kalınlaştığını gösteriyor olmalıdır.

Bu durum tek bir nedene bağlanamaz kuşkusuz. Ama bunlar arasında sanırız pek tartışılamayacak bir neden vardır. O da, özellikle 12 Eylül'den bu yana toplumsal ve siyasal yaşantımızın sol kanadında bir bakıma bilinçli olarak yaratılmış olan boşluktur. Soldaki bu *boşluk,* belki de iş dünyasındaki anlaşmazlık ve kavgaların çok daha değişik boyutlarda su yüzüne çıkmasına katkıda bulunmuştur. Kimbilir, başkası olmayınca kendi kendileriyle uğraşmaya başlamış olabilirler...

★

İş dünyasından kamuoyuna yansıyan bir başka ilginç çekişme de *"Sümbül Hanım Kavgası"*dır kuşkusuz.

Son dört beş yıl öncesine kadar ülkemizin kimileri için *vergi cenneti,* kimileri için de *vergi cehennemi* olduğunu sürekli vurgulayanlar, daha çok siyasal yelpazenin sol kanadında yer alanlardı. Merkezde veya sağda olanların bir bölümü ise vergi adaletsizliğini *sermaye birikimi* adına savunurlardı.

Yine 12 Eylül'den beri solda oluşan boşluk nedeniyle olacak, vergi düzenindeki adaletsizlikten yakınmak, bazı işadamlarının *"Sümbül Hanım"*dan bile az vergi ödediklerini ifşa etmek de bazı işadamlarına düştü. Sakıp Sabancı'dan kaynaklanan bu gelişim, iş dünyasını şu günlerde bir hayli dalgalandırdı...

Duygusal tepkilere kapılmaksızın, ülkemizde vergi düzeninin, hakçalıktan ne kadar uzak olduğu, her halde hiç kimsenin yadsıyamayacağı bir iki istatistikle şöyle özetlenebilir:

(1) Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü OECD'nin 1983 yılı göstergelerine göre ülkemiz yine vergi cenneti *özelliğini korumaktadır. Toplam vergi gelirlerinin gayri safi milli hasıladaki yeri Türkiye'de yüzde 23.7'dir. Bu oran, Yunanistan'da yüzde 31.9, Portekiz'de yüzde 33, Batı Almanya'da yüzde 37, İtalya'da yüzde 39.9, Avusturya'da yüzde 41, Fransa'da yüzde 44, İsveç'te yüzde 50.7, İspanya'da yüzde 24.5, Amerika'da yüzde 30.4'tür.*

(2) Devletin toplam gelir vergisinin yüzde 65-70'ini ücretliler omuzlarında taşımaktadır.

(3) Yasa maddelerinin açıklarından yararlanılarak ortaya çıkan vergi kaçağı oranı yüzde 70-80'lere ulaşmaktadır. Vergiden kaçırma yüzdesi 1974 yılında yüzde 66 iken, bu oran 1980'de yüzde 107'ye çıkmıştır; geçen yıl ise vergi kaybı oranı yüzde 93 olmuştur.

(4) 1983 yılında yapılan vergi beyanname incelemelerinin sonuçlarının Türkiye genellemesine göre ortaya çıkarmış olduğu tablo da çarpıcıdır.

Buna göre 1983'te:

— Kaçırılan toplam gelir vergisi 862 milyar liradır.

— Bu arada vergi kaçırma şansı olmayan ücretliler, 1983'te 825 milyar lira gelir vergisi ödemişlerdir.

(5) Etkin bir vergi sistemi kurulamadığı içindir ki, toplam vergi gelirlerindeki artış yüzdesi ülkemizde sürekli düşmektedir. Vergi kaçağının daha da arttığını gösteren bu durum yıllara göre şöyledir:

1975'te vergi gelirlerinin artış hızı yüzde 48'dir; bu oran 1980'de yüzde 85'tir; 1981'de yüzde 58.8; 1982'de yüzde 27.9; 1983'te yüzde 30.1; 1984'ün ilk altı aylık verilerine göre ise yüzde 16.5...

Buraya kadar olan rakamları, söyleyelim, Ercan Holding'in aylık dergisinden aldık...

Bu arada bir iki noktaya daha değinelim. Türkiye'de toplam vergi gelirleri yüz ise, bunun kırkı gelir vergisinden, sadece dokuzu kurumlar vergisinden meydana gelir. Kurumlar vergisinin yüzde 60'ını ise Türkiye'de özel sektör değil, KİT'ler öder... Kurumlar vergisi kaçırmak o kadar kolay olmayabilir, fakat gelir vergisi için aynı şey söylenemez...

★

Bütün bunları yinelemek gereksiz aslında. Hemen herkes bu olguların farkındadır. Vergi düzenimiz, o denli adaletten uzak ki, bu durumu ayrıca uzun uzun tanımlamaya girişmek biraz ayıp kaçabilir.

Güneş nasıl balçıkla sıvanamazsa, bu ayıbı saklamak da günümüzde o kadar olanaksızdır.

*"Sümbül Hanım"*a kızmak yerine, vergi düzenindeki adaletsizliğe eğilmek çok daha yerinde bir davranış olur kanısındayız. Özellikle sosyal adaletin ve ona dönük duyguların gittikçe hiçe sayılmakta olduğu şu son yıllarda...

Koçman veda etti, liste onaylandı

TÜSİAD'da 'buruk' çözüm

MERAL TAMER — *26 ocak*

Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği TÜSİAD'ın dün yapılan Genel Kurul'unda **Ali Koçman,** TÜSİAD üyelerine ve basına veda ederek başkanlıktan resmen çekildi ve TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi

Başkanı **Dr. Nejat Eczacıbaşı** tarafından önceki gün açıklanan tavsiye niteliğindeki Yönetim Kurulu listesi Genel Kurul tarafından onaylandı.

Yeni Yönetim Kurulu **Osman Boyner, Şakir Eczacıbaşı, Nihat Gökyiğit, Fahir İlkel, Oğuz Karahan, Şahap Kocatopçu, Ali Nail Kubalı, Ali Nizamoğlu, Melih Özakat** ve **Mehmet Şuhubi**'den oluşuyor. Yönetim Kurulu'nun daha sonra kendi içinde yaptığı görev bölüşümünde Şahap Kocatopçu başkanlığa, Osman Boyer ve Fahir İlkel de başkan vekilliklerine getirildiler.

Dünkü TÜSİAD Genel Kurulu, geçmiş yıllardakilere oranla oldukça farklı bir ortam ve biçimde geçti.

1982'de Başbakan Yardımcısı **Turgut Özal**'ın, 1983'te Maliye Bakanı **Adnan Başer Kafaoğlu**'nun, 1984'te Başbakan Yardımcısı **Kaya Erdem** ve Maliye Bakanı **Vural Arıkan**'ın kürsüden uzun uzun TÜSİAD üyelerine hitap ettiklerini hatırlayanlar için dünkü toplantı pek **"aile içi"** sayılırdı. Hükümetten kimseler yoktu bu yıl... Bu **"aile içi"** toplantının tek yeniliği ise işadamı **Vehbi Koç**'un uzun yıllardan beri ilk kez bir TÜSİAD Genel Kurulu'na gelmiş olmasıydı. Hatta bazılarına göre Vehbi Koç, TÜSİAD'ın 13 yıllık tarihinde dün ilk kez Genel Kurul toplantısına katılıyordu.

Vehbi Koç, Etap Marmara Oteli'nin Balo Salonu'na girerken, kendisini karşılayan Ali Koçman **"Siz TÜSİAD genel kurullarına hiç gelmezdiniz. Gittiğimi görmek için geldiniz herhalde. Ama merak etmeyin, gidiyorum"** deyince, epeyce şaşırdığı her halinden belli olan Vehbi Koç, önce hiçbir şey söylemedi. Aradan 10 dakika geçtikten sonra, Koçman'ı yanına çağırarak, **"Ali, bu sözlerini ölünceye kadar, ömrüm oldukça unutamayacağım"** dedi.

Toplantı öncesinde gerek salonda gerekse koridorlarda ve kulislerde oldukça heyecanlı bir hava vardı. TÜSİAD'da iki hafta süreyle yaşanan **"başkanlık bunalımı"**na bir de ilk kez gidilen **"gizli oylama"** eklenince, bu seçimlerde epey **"kan akacağı"**, listelerin **"delineceği"** yönünde spekülasyonlar aldı yürüdü.

Toplantı başlamadan önce **"Listeler delinir mi?"** diye görüşlerine başvurduğumuz TÜSİAD üyelerinden bir bölümü, **"Vallahi her şey olabilir'** diyerek kaygılı görünürken, diğer bir bölümü, **"TÜSİAD bir bütündür. Bu liste delinmez. Üyeler gönüllü olmasalar da bu listeyi kabul ederler. Ama toplantı sona erer ermez kollar sıvanacak ve TÜSİAD'da da büyük bir mücadele başlayacaktır"** dediler.

Toplantı sona erdiğinde ortaya çıkan sonuç ise sanırız ikinci grubu haklı çıkardı. Evet, yeni Yönetim Kurulu listesi kabul edilmişti, ancak TÜSİAD'da bu yıl boyunca oldukça sıcak günler yaşanacağını şimdiden kestirmek de pek zor olmuyordu.

Koç Grubu'nun başta Vehbi Koç olmak üzere **Rahmi Koç, Fahir İlkel, Can Kırıç, İnan Kıraç, Şahap Kocatopçu, Hulki Alisbah, Tuğrul Kutadgubilik** ve diğer Koç Topluluğu mensuplarıyla **"tam kadro"** olarak katıldığı Genel Kurul'da **Sakıp Sabancı** başkanlığında Sabancı ailesi ve **Dr. Nejat Eczacıbaşı** başkanlığında **Eczacıbaşı** ailesi de dikkati çekiyorlardı. **Ömer Dinçkök**, toplantının başlamasından hemen önce salona girip, yalnız başına bir yere oturdu. **Şarık Tara, Osman Boyner, Asım Kocabıyık** ve geçmiş TÜSİAD genel kurullarında görmeye alıştığımız oda başkanlarından Odalar Birliği Başkanı **Mehmet Yazar**, TİSK Başkanı **Halit Narin**, İstanbul Sanayi Odası Yönetim Kruulu Başkanı **Nurullah Gezgin**, Meclis Başkanı **İbrahim Bodur** ve İstanbul Ticaret Odası Başkanı **Nuh Kuşçulu**, dünkü Genel Kurul'a katılmadılar. Oda başkanlarınm tümünün TÜSİAD Genel Kurulu'na gelmemesi, **"Koçman'ın TÜSİAD başkanlığından ayrılış biçiminin, meslek odası yöneticilerini rahatsız etmiş olabileceği"** biçiminde yorumlara neden oldu.

5 YIL SONRA

Toplantı, Koçman'ın veda konuşmasıyla açıldı. Türkiye'de 24 Ocak'tan bu yana izlenen ekonomik politikayı, dünyadaki genel ekonomik durumun ışığında değerlendirerek sözlerine başlayan ve Özal hükümetine, Türk sanayiinin son yıllarda yeterince desteklenmediği yolunda bir eleştiri getiren Koçman, başkanlıktan şu sözlerle ayrıldı:

"Beş yıldan beri sürdürmekte olduğum başkanlık görevim bugün sona ermektedir. Gönül rahatlığı içinde ve isteyerek devir aldığım vazifeyi, gönül rahatlığı içinde ve kendi arzumla devrediyorum. Derneğimizin ilke ve geleneklerini muhafaza edebilmek, toplum içinde adını muteber bir kuruluş olarak yaşatabilmek için elimden gelen çabayı sarfettim. Takdir, her zaman olduğu gibi muhterem heyetinize aittir. Olayları bazen birlikte yaşadığımız, bazen birlikte yönlendirdiğimiz değerli basın mensubu arkadaşlarıma, esirgemedikleri anlayış ve işbirliğinden dolayı ayrıca teşekkür etmeyi zevkli bir görev addediyorum. Türk özel sektörünün mümtaz temsilcileri olan sizleri Yönetim Kurulu Başkanı sıfatıyla son kez selamlamanın bahtiyarlığı içinde veda ediyor, saygılar sunuyorum."

Kürsüden ayrılırken salonu dolduran TÜSİAD üyeleri ve basın mensupları tarafından uzun uzun alkışlanan Ali Koçman, ön sırada oturan Sakıp Sabancı'nın **"Epey terledin"** şeklindeki sözlerine espriyle yanıt vererek, **"Sakıp Bey, ikbali bırakmak kolay olmuyor"** dedi ve salondaki izleyicilerin arasına katılarak Ömer Dinçkök'ün yanına oturdu.

Bu sırada söz alan TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi Başkanı Dr. Nejat Eczacıbaşı, **"Ali Koçman, TÜSİAD'ın geleceğine ışık tutacak birikimler bırakarak başkanlıktan ayrılmaktadır. Kendisine şükran borçluyuz"** dedi.

PROFESYONELLER

Genel Kurul'da daha sonra seçimlere gidildi. Oy ayrımı sürerken geciken **"dilekler"** bölümünde yeniden söz alan Dr. Nejat Eczacıbaşı, TÜSİAD yönetiminde bundan sonraki yıllarda meydana gelebilecek bazı sıkıntıları önlemek amacıyla gerek Yönetim Kurulu Başkanlığı, gerekse Yüksek İstişare Konseyi Başkanlığı görevlerinin en fazla 3 yılla sınırlı tutulmasını ve bu iki görevden birini üç yıl süreyle sürdüren bir kişinin, ancak 1 yıllık bir aradan sonra yeniden bu görevi üstlenmesini önerdi.

Daha sonra söz alan **Ertuğrul Soysal**, kuruluşunda görev aldığı TÜSİAD'ın başkanlığının ve yönetiminin iş sahiplerinden profesyonel yöneticilere geçmekte oluşunu olumlu bulmadığını dile getirdi. Feyyaz Berker ve Dr. Eczacıbaşı ise bu görüşe karşı çıkarak, ülkemizdeki profesyonel yöneticilerin son yıl-

larda giderek daha büyük sorumluluklar üstlendiklerini ve bu sorumlulukların TÜSİAD üst yönetimine yansımasının ise ancak sevindirici olabileceğini söylediler.

"OĞLUM ÖMER"

Toplantıda son sözü alan **Kemal Haraççı** ise Koç Grubu'nun desteğiyle iki hafta kadar önce TÜSİAD Başkanlığına aday olduğunu açıklayan, ancak Sabancı ve Eczacıbaşı gruplarıyla İzmirli sanayicilerden destek sağlayamadığı için yarıştan çekilen **Ömer Dinçkök**'e hitaben şöyle konuştu:

"Oğlum Ömer, kendinden emin olmadan bu işe kalkışmayacaktın. Ama iş bu şekle dönüşünce de alınganlık yapmayıp, Yönetim Kurulu'na girmen ve mücadeleyi orada sürdürmen gerekirdi. TÜSİAD'ın geleceği sizler gibi gençlerindir."

Satacak Materyal Yok!

DENİZ GÖKÇE — *27 ocak*

Emin Çölaşan'ın kitaplarının hepsini büyük zevkle okumuştum, birçoğunu da satır satır hatırlıyorum. Ama benim üzerimde en çok iz bırakan kısımlar Kastelli'nin "satacak materyal olmamasından" dolayı batmak durumunda kalışını "Turgut ağabeyine" yakındığı bölümler. O satırları okurken kendimin de aynı duruma düşeceği aklıma gelmemişti. Dünkü Efes Pilsen - İTÜ maçında gerçekten bir gazeteci yönünden satılacak hiçbir materyal yoktu. Ama biz hangi "abi"mizi bulup yakınacağız, ne olur biraz materyal diye?

Yazıma İTÜ'den başlamak istiyorum. Kanımda biraz "bombalakilik" dolaştığını bazı arkadaşlar bilirler. İTÜ'nün havasına girdiği zaman da neler yapabileceğini geçen sezonun son günlerindeki yedi sekiz maçlık tempo ortaya koymuştu. Fiziki güçlükler ne olursa olsun! İTÜ diğer takımlardan kısa, daha az maddi imkânı var ve daha dar bir kadro ile oynuyor. Bütün bunlar kabul ama, bunların hiçbiri İTÜ takımının temel gücü olan beraberlik ve toplu savunmadan uzaklaşmasını, ruhsuz bir takım haline gelmesini açıklayamıyor ki. Önümdeki istatistiklere bakıyorum. Top getirecek adamı olmayan Efes, İTÜ karşısında bu senenin en az top kaybı rakamını sağlamış. Bir sürü hem de kaliteli top getiriciye sahip İTÜ ise 12 adet top kaybetmiş. Efes'in İTÜ'nün iki misli ofansif hava topu almasının izahı sadece boy değil, hava topu kovalamamak. Çünkü Efes dış şutlarda yüzde otuz civarında bir yüzde ile oynamış. Hava topu kovalasa İTÜ'nün box ve hamle sonucu çok daha fazla savunma hava topu elde etmesi gerek. Hücum bölümüne bakarsak Necati'nin altıda beş isabetle attığı üç sayılık şutlar olmasa fark elli sayıya, İTÜ'nün şut oranı da yüzde yirmiye düşecek. Bütün bunlar ruh ile ilgili bazı zafiyetleri ortaya koyuyor. Zaten maçtan beş faul ile çıkan kimsenin olmaması da bazı şeyleri işaret ediyor. Son olarak top hakimiyeti istatistiklerine bakıyoruz. İTÜ 87 topta 0.83 sayı, Efes ise aynen 87 topta 1.16 sayı atmış. Bu rakamlar bizce her iki takımın da başarılı savunma yapmadığını ortaya koyuyor.

Efes'te bazı kıpırdanmalar var. Bunlar İTÜ'nün bu maçta zayıf kalmasından mı oluyor, yoksa gerçekten iyiye dönüşler mi bilmiyoruz ama, gördüklerimizi sayalım. Bu maçta Lütfü gerçekten örnek bir performans verdi. Korkunç bir savunma temposu gösteren Lütfü hem adam adama hem de alan savunmasının önünde çk başarılı olurken on iki hava topu aldı, on birde sekiz isabet sağladı ve temponun süratlendiği anlarda da eskiden yapma eğilimi olan top kayıplarını yapmadı. Lütfü'nün bu gayreti birkaç maçtır açıkça gözüküyor. Lütfü'nün dışında Can'ın da potaya bakanlar ekolüne katılması çok ilginç. Özellikle maçın ikinci devresinde sırtı potaya dönükken attığı birkaç jump shut güzel ve olumlu idi. Ferhat gene uzun süre oynama olanağı bulup dördü ofansif, on bir hava topu aldı ve arkadaşlarına savunmada sürekli yardım etti. Haigler ise son birkaç maçta başardığı gibi, bu maçta da ikinci devre oyundan düşmedi hatta başarısını arttırdı. Doğan fast breaklerde pas vermemeyi tercih etmesine rağmen gene de yedi üç sayılık şutta beş isabet ile dikkati çekti. Efes'in takım halinde dış şutlarda zafiyet göstermesi Billy'nin olmaması ile açıklanabilir. Efes'in ligin ikinci yarısı için özellikle Haigler'in çift screen üzerinden dolaşması üzerine kurulmuş set varyasyonları hazırladığı da dikkati çekti. Ama bu setler niye hep soldan başlıyor veya oynanıyor?

Ali Alvi

KAVRAM DERSANESİ
Üniversite Hazırlık Kursları
Sabah 4 Şubat / Akşam 5 Şubat
Sömestr Kursu 28 Ocak
Merkez: 525 64 37 Şube: 522 75 74

Cumhuriyet

ANILAR
(I. BÖLÜM)
Cemal Madanoğlu
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul, 500 lira

61. Yıl; Sayı: 21705 — Kurucusu: Yunus Nadi — 50 TL. (KDV dahil) 29 Ocak 1985 Salı

Gökova için dönüş yok

BAŞBAKAN'IN KIZI

Zeynep, Gökova'ya santral istemiyor

Haber Merkezi — Başbakan Turgut Özal'ın kızı Zeynep Özal, "Ben Gökova'yı çok seviyorum. Santralın oraya konulması fikrine çok şaşırdım" dedi.

Zeynep Özal, Nokta dergisinin çeşitli sorularını yanıtladı. Zeynep Özal, "Gökova hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna şu karşılığı verdi:

"Bu hafta sonu babam oraya gidecek. Ben Gökova'yı çok seviyorum. Babamla bu konuyu pek konuşmadım, ama santralın oraya konulması fikrine çok şaşırdım, orayı, bu güzel yeri kirletmesine ben karşıyım, ama sanırım şimdi yerinin değişme olayı var. Özellikle babam kendisi gidecek, yani başka bir yer olacak sanırım. Ben doğayı, denizi çok seviyorum. Yazı çok seviyorum. Kış bana karanlık gelir nedense. Yüzmeyi çok seviyorum."

Zeynep Özal, diğer bir soru üzerine, "Pahalılık var, ama dediğim gibi ben pek etkilenmiyorum" dedi. "ANAP milletvekillerinden Atilla Sin, punk gençlere kızıyor..." sorusuna şu karşılığı verdi:

(Arkası Sa.11, Sü.2'de)

BAŞKA YER OLMAZ DİYENLER:

"Turistin keyfi kaçarsa kaçsın"

Termik santralın Kemerköy'de yapılması gerektiğini savunanların öne sürdükleri gerekçeler:

- Yatağan'da dört, Yeniköy'de beş ve Kemerköy'de dört adet kömür işleme tesisi kurulması Özal hükümetinden önce onaylanan ve bütünlük taşıyan bir projenin gereğidir. Bu nedenle Kemerköy'de yapılması öngörülen ünitelerin başka yerde yapılması olanaksızdır.
- Söz konusu projenin bütünlüğü içinde gerekli suyun temini için Kemerköy'den başka uygun yer bulunmamıştır.
- Kemerköy termik santralının üreteceği yıllık 2.7 milyar kilovat elektrik enerjisiyle 10 milyon kişiye elektrik ulaştırmak, gaz lambası altında okumaya çalışan saçı bitmemiş yetimlere ışık götürmek mümkün olabilecektir.
- Türkiye'nin turizme elverişli upuzun bir kıyı şeridi vardır. Bu şerit içinde bir tek bölüme yakın bir yere santral kurulması önemli değildir. 10 milyon kişinin elektriğe kavuşturulması için yatla dolaşan birkaç turistin keyfinin kaçması göze alınabilir.

Beraberindeki 50 kişilik gazeteci grubuyla Kemerköy Termik Santralının kurulacağı Türkevleri köyüne gelen Özal, yörede inceleme yaptıktan sonra, "Elimizdeki donelere bakarak bir daha inceleyelim" dedi.

ÖZAL'DAN SANTRALA DESTEK

Ben garanti veriyorum. Dışarıdan dumanı bile görünmeyecek.

Hava açıksa duman gelir geçer, yağmur yağarsa denize dökülür.

Kirlenmeyi önleyici önlemler ilk kez bu santralda alınıyor.

Termik santralların birdenbire bölgeyi batıracak diye bir durumları yok.

CELAL BAŞLANGIÇ

TÜRKEVLERİ — Termik santralın Gökova Körfezi kıyısına yapılmasına ikna edilmiş görünen Başbakan Turgut Özal, "Size garanti veriyorum. Dışarıdan dumanı bile görünmeyecek" dedi. Beraberindeki 50 kişilik gazeteci grubuyla dün Kemerköy Termik Santralı'nın kurulacağı Türkevleri köyüne gelen Başbakan Özal, yörede incelemelerde bulunduktan sonra termik santralın yapılıp yapılmayacağı konusundaki kararını, "Elimizdeki donelere bakarak bir daha inceleyelim" tümcesiyle açıkladı. Bununla birlikte Ke-

(Arkası Sa.11, Sü.3'te)

YARGIÇ ÖNÜNDE — Aralarında Maliye ve Gümrük Bakanlığı eski Müsteşar Yardımcısı Doğan Akın'ın (ayaktaki) de bulunduğu 40'ı tutuklu 46 sanık Kapıkule gümrüğündeki çeşitli yolsuzluk olaylarının hesabını veriyor. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 4 Nolu Askeri Mahkemesi sanık avukatlarının "yetkisizlik" istemini reddetti. (Fotoğraf: a.a.)

Kapıkule gümrük yolsuzluğu davası başladı

46 gümrükçü hesap veriyor

Müsteşar Yardımcısı Doğan Akın:

"Yaptığım atamalarda yolsuzluk yoktur. Atama kararlarını dönemin yetkilileri de onaylamıştır. 3-4 kişinin atamasında ANAP Milletvekilleri Öztürk ve Çelikbaş ile Bakan Sudi Türel'in tavassutları olmuştur. Bana, emniyette 'sıra sana geliyor, işkence yapacağız' dediler. Kalbim olduğunu söyledim ve tam o sırada rahatsızlandım."

Edirne Gümrükler Başmüdürü Nihat Altınöz:

"Edirne Valisi kendisini Gümrük Başmüdürü gibi görmeye başlamıştı. Hamalların yolcu salonuna girmesini önledim. Beyan esası getirdim. Bu, birtakım çevreleri rahatsız etti. Edirne Emniyeti'nde yumruklandım ve tekmelendim."

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yaklaşık altı buçuk ay önce Edirne Kapıkule'de ortaya çıkarılan gümrük yolsuzluğu ile ilgili 46 sanıklı dava, askeri mahkemede başladı. Sanık avukatlarının mahkemenin yetkisiz olduğuna ilişkin itirazları, askeri mahkeme tarafından reddedildi. Dün sorgulamaları yapılan sanıklar, Maliye ve Gümrük Bakanlığı eski Müsteşar Yardımcısı Doğan Akın ile Edirne Gümrükler Başmüdürü Nihat Altınöz suçlamaları kabul etmediler. Sorgulamaya bugün de devam edilecek.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 4 Numaralı kaçakçılıkla ilgili davalara bakan Askeri

(Arkası Sa.6, Sü.2'de)

56 SAYFALIK İDDİANAMEDEN

'Günde ortalama rüşvet 30 milyon'

Gündüz Aker *(Kapıkule'de geçici görevli): Bankalarda 2.5 milyon liralık hesap, tuvalet sifonunda 150 mark, otosunda 480 bin lira para ele geçirildi.*

Nurettin Fahlayurt *(Kapıkule'de Gümrük Müdür Yardımcısı): Rüşvet karşılığı elde ettiği 1 milyon 270 bin lirayı, 4 bin 350 markı, 1000 Hollanda Gulden'ini ve 300 İsviçre Frankını görevlilere teslim etti.*

Nihat Altınöz *(Edirne Gümrük Başmüdürü): Gümrük muayene memurlarının aldıkları rüşvetlerden pay almak, 800 bin lira karşılığında Abdurrahman Aksoy'un atamasını yapmak.*

Ali Yavuz *(Kapıkule'de muayene memuru): Mehmet Ali Ağca ve Üzeyir Bayraklı'nın yurt dışına kaçırılmasına yardımcı olmak. Bir kamyondan 1.5 milyon rüşvet almak.*

Doğan Akın *(Müsteşar Yardımcısı): Rüşvet karşılığı tayin yapmak. Mustafa Yağ'dan 1 milyon, Zihni Teker'den 3 milyon, çeşitli görevlilerin başka yerlere atanmalarını önlemek için toplam 5.5 milyon.*

Hüsam Deligöz *(Gümrük muhafaza memuru): Bir otobüste 84 kilo altın ele geçirdiği halde "kaçak eşya bulunmadı" raporu düzenledi.*

Zihni Teker *(Edirne Gümrük Başmüdür Muavini): Rüşvetlerden pay almak. Kapıkule'ye yapılacak atamalarda her görev yeri için "rüşvet rayici" belirlemek.*

Turgut Özoktay *(Doğan Akın'ın arkadaşı): Rüşvet karşılığı atanacak kişilerle Doğan Akın arasında "aracılık" yapmak. Eşine Mercedes aldı. Bankada 1.5 milyonu, bir arkadaşının kasasında da 59 bin markla, 50 cumhuriyet altını çıktı.*

İddianamenin ayrıntılı özeti 6. Sayfada

Özal'ın haziranda Sofya'ya gitmesi bekleniyor

Jivkov'un 1500 Türk ailenin gönderilmesi için söz verdiği bildirildi.

TÜRKEVLERİ (Cumhuriyet) — Başbakan Turgut Özal'ın haziran ayında Bulgaristan'a resmi bir ziyaret yapması bekleniyor. Başbakanlıktan üst düzeyde bir yetkili, Cumhuriyet muhabirinin sorusu üzerine Bulgaristan'dan resmi bir davet yapılmış olduğunu ve Başbakan'ın bunu öne alarak ziyareti haziran ayında gerçekleştireceğini söyledi.

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

Sağlık dersi için "seks" şikâyeti

İzmir Parsa Belediye Başkanı Ulusan: *Sağlık derslerinde evliliğe hazırlık dersi veriliyor. Kızım eve gelip ağlıyor.*

Bornova Belediye Başkanı Bulut: *Çocuklara seks anlatıyorlar. Kafalarına seks, evlilik sokuyorlar.*

Başbakan Yardımcısı Erdem: *Bunları Milli Eğitim Bakanı'na sorun. Benim az ilgim olan konular.*

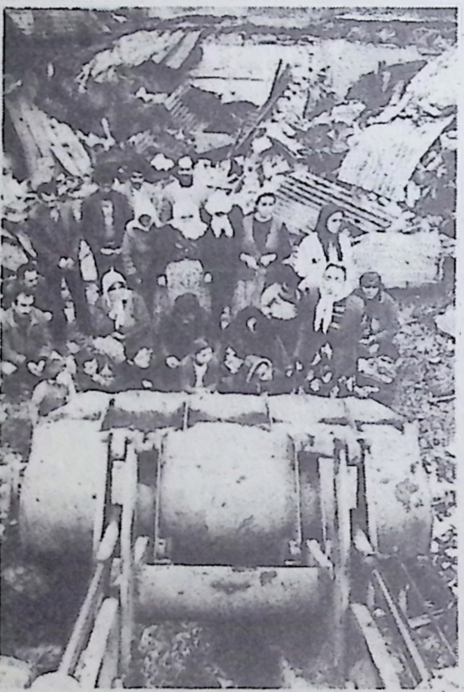
İZMİR, (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem'e "yol, su, kanalizasyon" sorunlarını anlatan İzmir'e bağlı çeşitli ilçelerin belediye başkanları, okullardaki "seks dersleri"nden yakındılar. Kemalpaşa'ya bağlı Parsa Belediye Başkanı İsmail Ulusan, "Buluğ çağındaki çocuklara sağlık derslerinde olur olmaz şeyler anlatıyorlar. Kızım eve gelip ağlıyor" derken, Bornova Belediye Başkanı Cengiz Bulut da,

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

'Seks kitabı' denilen ders kitabı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 26.8.1983 tarih ve 139 sayılı kararı ile ders kitabı olarak kabul edilen "Sağlık Bilgisi" kitabı 1983 yılında Bakanlık tarafından yayımlandı. Dr. Bike Aksu, K.Y. Müh. Metin Çelik, Dr. Aytan Egeman, Dr. Çağatay Güler, Dr. Güler Kanra, Dr. Cihangir

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

YÜZ YÜZE — İstanbul'da Yeşildirek'te günlerdir yıkım olayı var. Önce kazma, kürek, balyozlardı. Ardından dün de dozer dayandı. Evlerdekiler 40 yıldır orada oturuyor. Belediye Başkan Vekili, "Hiçbir tebligat yok, yazılı bir emir de yok. Bunun hesabı zor verilir" diyor, ama yine de "yıkım" dinlemiyor. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

40 yıllık evlerine dozer girdi

İstanbul Haber Servisi — İstanbul'da Yeşildirek, Tarakçı Caferağa Sokak'taki tarihi bir yapının son kalan avlusunda 40 yıldır iç içe yaşayan 60 gecekondunun yaklaşık 300 nüfusu, belediyenin yıkım ekibinden kaçmaya çabalıyor. Belediye Başkan Vekili Halil Karagöz'ün de "Hiçbir tebligat yok. Yıkım için elimizde yazılı bir emir yok. Başkana çok söyledim, ama dinlemedi. Başlarına bu yüzden iş alacaklar. Bunun hesabını nasıl verecekler?" dediği halde dozer yüzlerine dayandı.

Geçen cuma başlayan kazmalı balyozlu yıkımdan sonra dün dozerler de geldiler. Çoluk çocuk, kadın erkek, dozerin kepçesinin önünde son bir umutla bekleşiyor. Belediye Başkanvekili Halil Karagöz, karşı da çıksa, doğru bulmasa da, yine ekibin başında. Yeşildirek Muhtarı Hüseyin Kızılkaya da "Bize göre bazı kişilerin isteği üzerine yapılıyor bu yıkım" diyor. "Ama elimizden bir şey gelmiyor. Bizi aşan bir konu..."

Kadınlar bağrışıyor, erkekler homurdanıyor, ama ellerinden hiçbir şey gelmiyor. Emine Elgin, "Benim 47 yıllık emeğim var burada. Zalimler... Burada

(Arkası Sa.8, Sü.7'de)

İzlenimler

"Olmazsa bacasını yeşile boyarız"

YALÇIN PEKŞEN

TÜRKEVLERİ — Dünkü yazımın sonunda belirttiğim "galiba Gökova elden gidiyor" yolundaki tahminim dün tuttu ve Başbakan Turgut Özal santral bölgesinde yapılan yarı açıkoturum, yarı basın toplantısı görünümündeki brifingde son söz olarak şunları söyledi:

"Bu davalara bakarız. Münakaşa ettik, faydalı oldu. Görünümü bozmamak için güzel bir santral yapılabilir. Olmazsa bacasını yeşile boyarız."

Santralın kurulacağı bölgeye çok yakın olan Türkevleri köyündeki kişilerin termik santral yapılmaması yolundaki yalvarmalarına karşılık da Özal'ın sözleri şunlar oldu:

"Bu yapılır, yapılmaz o ayrı hikâye, ama bu memlekete medeniyetin gelmesi için elektriğin gelmesi lazım."

Başbakan Özal'ın 40 kadar ga-

(Arkası Sa.11, Sü.4'de)

Evren: Gençlere isteneni verememiş olabiliriz

Cumhurbaşkanı Adana'da "bizim nesil belki gençlere arzu edileni veremedi, ama imkânlarımız ancak bu kadardı" dedi. "Kazanç sahiplerini okul yaptırma ve sportif alanlarda hizmete" çağırdı.

MEHMET YAPICI
SEMİR YALÇIN

ADANA/MERSİN — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, gezisinin ikinci gününde Çukurova Üniversitesi ile SEKA'nın Taşucu tesislerinde incelemeler yaptı. Evren, "Bizim nesil belki gençlere arzu edileni veremedi ama imkânlarımız ancak bu kadardı" dedi. Evren, uluslararası yarışmalarda Türkiye'nin aldığı kötü sonuçlardan çok üzüldüklerini belirterek, hangi spor dalları okullara girdiyse o dallar-

(Arkası Sa.8, Sü.3'de)

SENDİKACI YUNUS KARA ÖLDÜ

Haberi 6. Sayfada

Devrim Yaran 7 yaşındaydı.

Bir narkoz kurbanı daha

7 yaşındaki Devrim Yaran'a bademcik ameliyatı için narkoz verildi, ama küçük Devrim daha ameliyata bile alınamadan komaya girdi ve kaldırıldığı Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi Reanimasyon Servisi'nde yaşamını yitirdi.

İstanbul Haber Servisi — Cihangir İlkokulu'na bu yıl başlayan 7 yaşındaki Devrim Yaran, cuma günü pekiyi dolu karnesi elinde, sevinç içinde evine döndü ve ertesi gün yine güle oynaya kendisini rahatsız eden bademciklerini aldırmak için ana babasıyla Hayat Hastanesi'ne gitti. Ana babasını öperek doktor teyzesinin yaptığı iğneyle yeniden uyanmak üzere derin bir uykuya daldı. Ama düşünülen olmadı. Bir daha uyanmadı küçük Devrim. Uyuduktan hemen sonra kalbi durmuş ve derhal Hayat Hastanesi'nden Çapa Tıp Fakültesi Reanimasyon Servisine götürülerek yoğun bakıma alınmıştı. Kendisine her türlü çaba gösterilmiş, ama ilk duruşunda birkaç dakika sonra yeniden çalışmaya başlayan kalbi, dün saat 14.00'te bir daha hiç çalışmamak üzere durmuştu.

Acı ve şaşkınlık içinde küçücük kızlarının ölüm nedenini araştıran Zeki ve Macide Yaran, kendilerine yeterli bilgi verilmemesinden yakınırken, minik Devrim'e narkozu veren anestezist Dr. Nevrin Gökgen, "Tamamen anesteziye bağlı bir talihsizlikdir. Çocuğun ameliyat öncesi her türlü kontrolü yapıldı. Her şey normaldi" diyor ve "Bu tür anî şok riskinin anestezide her zaman bulunduğunu ve aynı dozda aynı ilacın değişik kişilerde değişik etkiler yapabildiğini" söylüyordu.

O sabah iki küçük çocuğun bademcik ameliyatını başarıyla

(Arkası Sa.8, Sü.2'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

TV'deki Siyasal Görüntüler

Televizyonda yaşam 1980'lerin Türkiyesi'nde toplumsal bir gerçeğe dönüştü. Gazete ve kitap baskıları sınırlı ülkemizde TV'nin yayımları görsel niteliği ile kitleleri etkiliyor.

Bu etkinin gücünü ne abartmalı ne de azımsamalı.

Geçen hafta sonu TV'de, önce parlamentodaki üç partinin liderleri bir açıkoturum programında tartıştılar. Ardından liderlerin basın toplantısı gündeme girdi. Demokratik içeriği pek zayıf bulunan çok partili rejimimiz için bu olayı olumlu saymak gerekir.

Ancak, ciddi ve gerçekçi tartışma ortamının oluşması için uzun bir yol açmak zorunda olduğumuzu da TV'deki son yayımlarla anlamış bulunmalıyız.

TV'deki açıkoturuma ve basın toplantılarına geniş açıdan baktığımızda, ANAP, HP ve MDP liderlerinin gerçeklere yaklaşımında ayrılık görmek zordur. Başbakan'a göre, ANAP bir kale gibidir, Türkiye'nin ekonomik durumu parlaktır. 1984'te enflasyonun yüzde 50'yi aştığı bütün istatistik verilerle saptansa bile Sayın Özal, olaya başka biçimde bakmaktadır. 1983'ün son aylarında enflasyon dalgaları kabarmıştı, 1984'ün son aylarında düşmüştü. Böylece 1983'te enflasyon oranının yüzde 30, 1984'te yüzde 52 olmasının sonuçlarını

* * *

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

KOLEJ MARATONU BAŞLARKEN

MUAMMER TUNCER kolej sınavları ve yabancı dil öğretimi konusunda uzmanlarla görüştü

Yarın Cumhuriyet'te

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Onurlu Sesler...

24 Ocak Kararları üzerine özlü eleştiriler için uzmanlarınca yapılıyor. Yapılıyor ama bu uzmanların, bu bilim adamlarının sesleri pek duyulmuyor. Çünkü "holding profesörleri"nin sesleri, 24 Ocak Kararlarını eleştiren bilim adamlarından çok daha hızlı çıkıyor.

Bu kararların en etkili eleştiri yöntemi, kararları kendi mantığı içinde değerlendirmektir. Hacettepe Üniversitesi Eko-

(Arkası Sa.11, Sü.7'de)

'Karne intiharı'

Dokuz zayıfı vardı

Kendini 3. kat camından atan Murat Yaşar için arkadaşları, "O yaşamayı seven biriydi" "Çok esprili ve renkli kişiliği vardı" diyorlar.

Haberi 12. Sayfada

Mavi yolculuktan turistik santrala

Bütün sorun bir bacada mı?

CELAL BAŞLANGIÇ — *30 ocak*

TÜRKEVLERİ, (Milas) — Her yıl binlerce yerli ve yabancı turistin gerek kiraladıkları, gerek özel yatlarıyla yaptıkları mavi yolculuğun ilk durağının yeri değiştirilecek. Mavi yolculukta ilk durak olan Ören köyünün üzerine kurulduğu Karya kenti Keramas yerine bundan böyle yöreyi gezenler Gökova Körfezi çıkışına beş kilometre daha yakın olan Kemerköy Termik Santralı'na uğrayacaklar. **"Bacasına sarmaşık sarılmış"** ve **"yeşile boyanmış"** olan **"turistik santral"**'dan tütecek azot oksit ve kükürt oksit gazlarının mavi ile yeşilin kucaklaştığı Gökova Körfezi kıyılarını gezen yabancıların ne kadar ilgisini çekeceği eksik bazı **"ön çalışmalar"** nedeniyle tartışma konusu oldu.

Kültür ve Turizm Bakanı **Mükerrem Taşçıoğlu**, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Sudi Türel**, danışmanlar, genel müdürler ve elli kadar gazeteci ile birlikte Kemerköy Termik Santralı'nın kurulacağı Tür kevleri köyü yöresinde yaptığı incelemeden sonra Başbakan Turgut Özal, **"Termik santralın turizme katkısı olacak"** dedi.

"Mabet gibi bir termik santral yaptıracağım" dedikten sonra bakanlığı değiştirilen **Cemal Büyükbaş**'ın yerine gelen eski Devlet Bakanı **Sudi Türel**, TEK uzmanları, gazetecilere karşı termik santralı **"kahramanca"** savunurken, konu hakkında tek söz etmemesiyle **"santralı görmeye gelmiş ilk turist"** olma unvanını elde etti. Kültür ve Turizm Bakanı **Mükerrem Taşçıoğlu** da Gökova Körfezi'ne kurulacak santralın turizme katkılarını şöyle anlattı:

"Termik santral, yatlarla Gökova'ya gelenleri etkilemez. Sadece bir görünüm olayı var. Körfeze gelen yatların gözüne bir şey takılacak. Ama o takılacak diye santraldan vazgeçmek lükstür. Bu kadar tabiat güzelliği içinde bir de baca görseler ne olur? Gözünüze batsa da, o kadar kusur kadı kızında da olur."

GÖKOVA'DA PİKNİK

Özellikle Alman, İngiliz, Fransız, Kanadalı ve Japon turistlerin ilgisini çekmesi beklenen Kemerköy Termik Santralı'nın yapılacağı Gökova kıyılarını Özal'ın gazetecilerle birlikte görmeye geleceği haberi Türkevleri köylülerini heyecanlandırdı. Köylüler, **"kaygılı bir umut"**'la Özal'ı beklemeye başladılar. Başbakan Özal, **"Santralın yeri konusunda inatçı değiliz"** dedikçe köyüler umutlanıyor, ancak santral için yapılan hafriyatın giderek hızlanan bir biçimde sürdüğünü gördükçe de kaygılanıyorlardı.

Ören köylülerinin en büyük kaygıları ise mavi yolculuğun sağladığı ekonomik destek ve verimli tarlalarının, doğa yapısının bozulmasıyla elllerinden gitmesiydi. Ören köylüleri, **"Topraktan üç ürün bile alırız bir yılda"** diyorlardı. Bir de Ören köyünün üzerine kurulduğu antik Keramos kentinin simgesi, aynı zamanda mavi yolculuğun da amblemiydi. Köylüler, **"Yabancı turistlere önce deniz kıyısındaki termik santralı gösterdikten sonra, Keramos'taki** 'lahit'leri **mi gezdireceğiz?"** diye soruyorlardı.

Köylülerin, **"kaygılı bir umut"**'la bekleyişleri 28 ocak pazartesi gününe değin sürdü. Başbakan Ozal'ı getiren özel uçak 27 ocak pazar günü Dalaman Havaalanı'na indi ve Özal gazetecileri Marmaris'te işadamı **Halit Narin**'in sahibi olduğu Martı Motel'e götürdü. Her gazeteciye bir oda ayrılmıştı. Tüm oda kapılarında gazetecilerin adları ve **"Hoşgeldiniz"** yazısı vardı. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Sudi Türel**'in aynı otelde verdiği yemek de gerçekten dört dörtlüktü. Başbakanlık Basın Merkezi de çok başarılı bir düzenleme gerçekleştirmişti. Pazartesi sabahı Gökova'ya gitmek üzere yataklarından kalkan gazeteciler resepsiyonda kendileri için hazırlanmış tüm gazetelerden oluşan bir demet buldular.

Başbakan Özal, Türkevleri köyüne giden 24 kilometrelik toprak yola değin gazetecilerin **"Efendim, Gökova'ya kurulacak termik santral..."** diye başlayan sorularını, **"Durun bakalım daha yapılacağı kesin değil"** diye yanıtladı. Ancak yol boyunca kurulmuş yerleşim alanlarında önünü kesen köylülerin, **"Yol istiyoruz"** biçimindeki dileklerini de, **"Termik santral yapılınca yolunuz da olacak"** diye yanıtlayarak yüreklere su serpti. Geziye katılan gazeteciler, bu sözleri duydukça **"Temik santralın kurulacağı kesinleşmiş gibi görünüyor. O halde Başbakan bizi buraya niçin getirdi?"** diye birbirlerine sormaktan kendilerini alamadılar. Geziye katılan gazeteciler, **"birazcık da piknik"** yapmak için geldiklerini, Kemerköy Termik Santralı'nın yapılacağı alana gelince anladılar.

ÖZAL'IN HAKEMLİĞİ

TEK'in termik santralın kurulacağı alana hazırladığı alana hazırladığı çardağın altına gazetecilerle birlikte oturan Başbakan Özal, TEK, TKİ ve DSİ uzmanlarını çağırarak **"Basın mensuplarının size bazı soruları var"** dedi ve hakemlik yaptığı tartışmayı başlattı. Gazeteciler soruyor, uzmanlar yanıtlıyordu. Ancak Başbakan Özal'ın hakemliğindeki ağırlık termik santralın Gökova Körfezi kıyısına kurulması yolunda olunca, **"Oluşturulan demokrasi ortamı"**'nın işlevi de biraz söndü. Bunun üzerine gazeteciler daha kısa yoldan sonuç almak için **"Yani buraya termik santral yapılıyor mu? Siz bize bunu söyleyin"** diye sonuca gitmek istediler. Ama Başbakan Özal'ın bu soruya yanıtı, **"Ne zamandır temel atmaya çağırıyorlar, biz gelmedik. Bundan sonra karar veririm"** olunca, gazeteciler bir hükümet kararı ya da Başbakan Özal'ın net bir kararı biçiminde olmasa da beklediklerini aldılar. Gökova kıyısına Kemerköy Termik Santralı kurulacaktı.

Bundan sonra tartışmaya katılanların çabaları santralı **"turistik"** hale getirmek yönünde oldu ve gazeteciler **"santralın yeşile boyanmasını", "özellikle bacasına sarmaşık sarılmasının unutulmamasını"** istediler. Başbakan **Özal** da, bu istemleri geri çevirmeyerek, **"Olur. Onları da yaparız"** karşılığını verdi. Böylece **"gazetecilerin Gökova pikniği"**'nden hiç değilse iki olumlu sonuç alınmış oldu.

Bunlardan birisi mavi yolculuğun ilk durağının Ören'deki Keramos yerine Kemerköy Termik Santralı olması, diğerinin ise mavi yolculuğun simgesinin yeşil bir sarmaşığın sarıldığı termik santral bacası biçiminde değiştirilmesiydi.

ŞUBAT

BİR AVUÇ ALKIŞ
Mücap Ofluoğlu
Anılar, Sanat yaşamı. 1200 lira | Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

61. Yıl: Sayı: 21724 — Kurucusu: Yunus Nadi — 50 TL — 17 Şubat 1985 Pazar

KAYIP ...EK

Boğaz'a neden göz dikildi?

Suudi Arabistan Veliahtı, satın aldığı yere saray yapmak istiyor

Sevda Tepesi 800 milyona gitti

1. Suudi Arabistan Başbakan Birinci Yardımcısı Veliaht Prens Abdullah Bin Abdulaziz, 800 milyon liraya Küçüksu'daki 57 dönümlük "Sevda Tepesi"ni satın aldı.

2. Dırvana ailesine ait olan ve iki zirveden oluşan tepe, SİT alanı içinde, yani inşaat yapılması yasak.

3. Oysa Veliaht Prens, buraya yazlık saray ve bakanlarına özel konut yaptırmak istiyor. İki Türk mimarı, projeyi neredeyse yarılamış durumdalar.

4. Geçen eylülde Prens'e tepeyi gezdiren Belediye Başkanı Dalan, "Evet, Veliaht Prens orayı satın aldı" dedi ve ekledi: Orası da SİT alanı içinde. Özel konut yapılamaz.

5. Dalan ardından "kazın ayağı"nı açıklıyor: Ancak Yüksek Anıtlar Kurulu ve Yüksek Ekonomik Kurul'un ayrı ayrı özel izinleriyle buraya bina yapılır. Bu da bildiğimiz, bilmediğimiz memleket menfaatleri gereği alınabilir. Alınırsa çok iyi olur. Prens'le birlikte en az 1000 Suudi işadamı da gelir...

SEVDA TEPESİ'NİN YENİ SAHİBİ

Suudi Arabistan Başbakan Birinci Yardımcısı Veliaht Prens Abdullah Bin Abdulaziz, Başbakan Turgut Özal'la birlikte.

Prens eylülde paket getirdi, tepeyi aldı

İstanbul Haber Servisi — Suudi Arabistan Başbakan Birinci Yardımcısı Veliaht Prens Abdullah Bin Abdulaziz, 10 Eylül 1984 günü dört günlük resmi bir gezi için Türkiye'ye geldi. Veliaht Prens, yanında 4 konuya ilişkin bir "paket" de getirdi. Bu "paket"te yer alan konular şöyleydi: Tür-

(Arkası Sa.8, Su.6'da)

KEMAL KÜÇÜK

Boğaziçi'nde inşaat yapımını yasaklayan SİT alanı tartışmasına yeni bir boyut daha katılmış bulunuyor. Bu yeni boyut, Suudi Arabistan Başbakan Birinci Yardımcısı Veliaht Prens **Abdullah Bin Abdulaziz**'in Boğaz'da SİT alanı içinde yer alan 57 dönümlük bir araziyi satın almasıyla ortaya çıktı. Veliaht Prens Abdulaziz, **Dırvana** ailesine ait Küçüksu Plajının arkasında yer alan ve iki zirveden oluşan **Sevda Tepesi**'ne 800 milyon lira ödedi. Tepe, çevre halkı arasında **"Aşıklar Tepesi"** olarak da anılıyor.

Çeşitli çevreler satın alınan bu tepede arzulanan yazlık sarayın yapılabilmesi için, ya buradaki SİT kararının kaldırılması ya da özel bir iznin verilmesi gerektiğini belirtiyorlar. Bu arada iki Türk mimar tarafından da, burada kurulacak yazlık sarayın proje çalışmaları tüm hızıyla sürdürülüyor.

İstanbul'da küçük bir saray yaptırmayı uzun süredir istediği belirtilen Suudi Arabistan Başbakan Birinci Yardımcısı Veliaht Prens Abdullah Bin Abdulaziz, geçtiğimiz yılın bahar aylarında bir özel yardımcısını sırf bu iş için iki kez Türkiye'ye yolladı. Gerekli yerin seçimi için uzun süren Boğaziçi gezileri yapan yardımcı ile İstanbul Anakent Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan**'ın da yakından ilgilendiği belirtildi. Veliaht Prensin yardımcısına Boğaziçi'nin Anadolu yakasında iki uygun yer gösterildi. Uygun yerlerden biri Beykoz Belediyesi'ne bağlı Göksu Deresi yanında yükselen yamaçlar üzerindeydi. İkincisi ise Üsküdar Belediyesi'ne bağlı Kandilli'nin, Küçüksu Plajı'nın hemen ardında yükselen ünlü **"Sevda"** ya da **"Aşıklar"** tepesi.

(Arkası Sa.8, Su.2'de)

SEVDA TEPESİ'NİN ÖYKÜSÜ, METRESİ BİR VARİL PETROLDEN UCUZ

Haberi 8. Sayfada

İŞTE 800 MİLYONLUK TEPELER — Suudi Arabistan Başbakan Birinci Yardımcısı Veliaht Prens Abdullah Bin Abdulaziz tarafından 800 milyon liraya satın alınan Dırvana ailesine ait 57 dönümlük "Sevda Tepesi" iki zirveden oluşuyor. Kandilli'ye bağlı olmasına karşın Küçüksu Deresi'nin hemen yanında. Küçüksu Plajı'nın hemen ardında yükseliyor "Sevda Tepesi." Küçüksu Kasrı'nın hemen ardında ona destek gibi duruyor. Satın alınan alan, kıyı boyunca uzanan Kandilli Göksu Caddesi ile Ömurtepe Sokak arasında (krokide noktalarla işaretli) büyük bir alanı kaplıyor. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

Şimdi top Dalan'da

***SİT** kaldırılmadı; ancak yasa gereği Boğaziçi'nin "koruma amaçlı" planının yapılması işlemi İstanbul Belediyesi'ne verildi. Bu planın yapılma süresi de 2 yıl olarak saptandı. Böylece Yüksek Kurul bir anlamda "topu" Belediye'ye atmış oldu.*

Taşçıoğlu: 1. Boğaziçi'nde kaçak yapılaşmaya, 2. Bu yapıların affına, 3. SİT kararının kaldırılmasına, 4. Boğaziçi Kanunu'nun delinmesine taraftar değilim. (Ancak SİT Yasası'nın değiştirilmesinden de söz etti.)

İstanbul Haber Servisi — Boğaziçi'nin geleceği ile ilgili olarak üç gündür beklenen karar **"Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu"**ndan dün çıktı: SİT kararı kaldırılmadı; ancak yasa gereği Boğaziçi'nin **"koruma amaçlı"** planının yapılması görevi İstanbul Belediyesi'ne verildi. Bu planın yapılma süresi de 2 yıl olarak saptandı. Böylece Yüksek Kurul bir anlamda **"topu"** İstanbul Belediyesi'ne atmış oldu. Yüksek Kurul Başkanı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı **Kemal Göker**, **"koruma amaçlı plan"**ı, **"SİT alanı içindeki tarihi yapılanma ve doğal değerleri koruyarak, yeni bir plan yapmak"** olarak açıkladı. Bu arada Mersin'de bir açıklama yapan Kültür ve Turizm Bakanı **Mükerrem Taşçıoğlu**, **"Boğaziçi'nde kaçak yapılaşmaya karşı olduğunu ve bu yapıların affı yoluna gidilmesine taraftar olmadığını"** belirterek **"SİT kararının kaldırılmasına taraftar değilim"** dedi. Taşçıoğlu ayrıca SİT yasasının değiştirileceğini, bu nedenle hazırlanan yasa tasarısının TBMM'ne verildiğini, bu yasa tasarısında SİT kurulunun bazı yetkilerinin alınarak yerel yönetimlere verildiğini açıkladı.

Konuya ilişkin bir açıklama yapan Yüksek Kurul Başkanı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı Kemal Göker SİT alanının kaldırılmadığını açıklarken, **"2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 2960 sayılı Boğaziçi Özel Kanunu, 2981 sayılı İmar Affı Kanunu'nu birbirleriyle bağdaştırmaya çalıştıklarını"** belirterek **"Boğaziçi konusunda koruma amaçlı bir plan yapılması"** görevinin İstanbul Belediyesi'ne verildiğini bildirdi ve şöyle konuştu:

"Bu kanunlar ilgili kuruluşlarca iyice etut edilecek. Bu etut sonucunda eğer sorunları varsa çözüm getirecekler. Eğer getiremiyorlarsa, ne gibi tedbirler gerektiriyorsa, bunu

(Arkası Sa.8, Su.5'te)

Petrole yine zam

Özal hükümetinin 12. zammı bugünden geçerli. Süper benzin 237, motorin 150, 12 kiloluk tüp 2180 lira.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Özal hükümeti petrol ürünlerine 12. zammını dün gece yaptı. Bugünden geçerli olmak üzere petrol ürünlerine ortalama yüzde 5.3 oranında zam

(Arkası Sa.8, Su.1'de)

Cinsi	Eski	Yeni
Süper benzin	225	237
Normal benzin	208	219
Motorin	142	150
Gazyağı	142	150
6 nolu fueloil	94	99
Piknik tüp	360	382
12 kg.'lık tüp	2070	2180
45 kg.'lık sanayi tüpü	7740	8000

Londra'dan

"Adaletin bu mu Kralicem?"

AHMET TAN

LONDRA — Mr. Pearce ile Mr. Pooting iki İngiliz vatandaşı, birbirleriyle hiç karşılaşmamışlar. Aralarındaki benzerlik, iki hafta ara ile İngiliz adaleti karşısında hesap vermeleri.

Birincisinin suçu kendisini terk eden kız arkadaşından "intikam almak" için kızın köpeğini kaçırmak ve 2 bin sterlin fidye istemek. Sanık, duruşmada köpeği kaçırdığını, ancak kendi evinden daha iyi beslediğini belirtiyor, köpeğe karşılık para istediğini reddediyordu.

Ancak Chelmsford Kraliyet Mahkemesi, sanığın karşı tarafa

(Arkası Sa.11 Su.6'da)

New York'tan

Manhattan'da garip olaylar

TANJU AKERSON

NEW YORK — Şubat en kısa süren ay olarak dünyanın her yerinde olduğu gibi New York'ta da küçümseniyor... Ne soğuğuna ne rüzgârına aldıran var... Ama "İşte şubat geldi geçiyor" derken Manhattan'da bir sürü önemli olay oldu on gün içerisinde. Sırasıyla şöyle: Önce 54.Caddedeki ünlü Carnegie mezecisinin dışarıya servis yapan çırağı dükkânın çok beğenilen yarım kilo özel pastırması ile kayboldu. Esrarengiz bir biçimde yok olan ve bir daha hiç görünmeyen mezeci çırağının götürmekte olduğu pakette pastırmanın yanı sıra hindili sandviç, turşu ve Rus havyarı taşıdığı belirtildi. Olaya

(Arkası Sa.11 Su.6'da)

Madrid'den

Evlenmek isteyen köylüler

NİLGÜN CERRAHOĞLU

MADRİD — Bir İspanyol gelinine ne dersiniz? Eğer bir İspanyolla evlenmek istiyorsanız, hemen bu telefon numarasını not alınız: 941-27 10 32 Rioja (İspanya'nın şarap yöresi), Urunuela kazası... Burada 70 bekâr hanım koca bekliyor şimdi. Urunuela'ya daha şimdiden teklif yağmaya başladığı için, ilgili koca adaylarının elleri çabuk tutmaları gerekiyor. Bu aktif İspanyol hanımlarıyla ilgilenen beyler, aynı zamanda bölgedeki iş olanakları hakkın-

(Arkası Sa.11, Su.4'te)

Stockholm'den

İçinden çıkılmaz formlar

YAVUZ BAYDAR

STOCKHOLM — Şehir merkezinin güney ucunda, işlek bir caddenin kenarında, bodur evlerin arasında birsla göğe yükselen 28 katlı gri gökdelen, İsveç vergi dairesinin **"daimi mekânı"**. İsveç vergi sisteminin de yüreği de. Bu yapının en üst katına çıkarsanız, hemen tüm Stockholm'un coğrafyasını enine boyuna izleyebilirsiniz. Ancak vergi binasının bu "turistik" özelliği, Stockholmlularda gizli bir korkuya sinsice olmuştur. Bu

(Arkası Sa.11, Su.5'te)

Rüşvet olayı 10 gün gizlendi

Özdağlar, UM'un sahibini suçladı

1. *Rüşvet olayı 26 aralıkta oldu. Özal'ın, Özdağlar ile "istifa"dan iki gün önce konuştuğu belirlendi.*

2. *Özdağlar, Soruşturma Komisyonu'nda, UM'un sahibi Mengenecioğlu'nu, "üst düzey yöneticilerle ilişkilerini araç olarak kullanmakla" suçladı.*

3. *Özdağlar, "ihale işinden Başbakan'ın haberi olduğunu," petrol ihalesinde ısrarı yüzünden başının derde girdiğini söyledi.*

4. *UM'un bütün kayıtları TBMM'ye verilecek. Ankara'ya gönderilen 30 milyonun şirket defterine nasıl geçtiği araştırılacak.*

ERBİL TUŞALP

ANKARA — Eski Devlet Bakanı **İsmail Özdağlar**'ın soruşturma komisyonuna verdiği ifadenin olaya yeni boyutlar kazandırdığı belirtiliyor.

Özdağlar'ın yakın çevresinden sızan bilgilere göre, eski Bakan Manisa Milletvekili İsmail Özdağlar, komisyon üyelerinin sorularını yanıtlarken, Başbakan **Turgut Özal'ı "dolaylı"** UM Denizcilik Şirketi sahibi **Uğur Mengenecioğlu**'nu ise **"doğrudan"** suçladı. Özdağlar, petrol taşımacılığının bir ihale sistemine bağlanması konusundaki tavrının **"başına dert açtığını"** söyledi. Özdağlar, Uğur Mengenecioğlu'nun üst düzey yöneticileri ile ilişkilerini, iş takibinde araç olarak kullandığını iddia etti.

Özdağlar'ın TBMM Soruşturma Komisyonu'nca, rüşvet olayının bir numaralı sanığı olarak dinlenmesinden sonra 26 Aralık 1984 tarihinde meydana geldiği iddia edilen rüşvet alışverişinden 10 gün sonra olaya el konulduğu ortaya çıktı.

Bir komisyon üyesinin verdiği bilgiye göre, Özdağlar'ın petrol taşımacılığı işinin ihale yöntemine bağlanması konusundaki ısrarı ile **"başı derde"** girdi. Özdağlar ihale işinden Başbakan Turgut Özal'ın haberi olduğunu söylerken, ihale esaslarının belirlenmesi konusundaki yöntemin DİTAŞ tarafından hazırlanması konusunda da Başbakanın bilgisi bulunduğunu belirtti. Bakan Özdağlar **"İhale yönteminin getirilmesinde herhangi bir kimseye danışıp danışılmadığı"** yolundaki bir soruya **"Yönetimi DİTAŞ hazırlasın diye Başbakana söyledim"** karşılığını verdi. Getirilecek olan ihale yöntemiyle taşımayı sürdüren Mengenecioğlu ve Cerrahoğlu firmalarının za

(Arkası Sa.8, Su.2'de)

KAHVECİ'NİN KARDEŞİ DE USTA TEYPÇİ

8. Sayfada

Hükümet - Silahlı Kuvvetler İşbirliği Semineri başladı

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in de izlediği seminer, bugün sona erecek.

ANKARA, (a.a.) — **"Hükümet - Silahlı kuvvetler işbirliği"** sistemini ve yönetim esaslarını incelemek amacıyla düzenlenen seminer, Genelkurmay Başkanlığı'nda dün sabah 9.30'da başladı.

Semineri Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** de izliyor. Cumhurbaşkanı Evren, Genelkurmay Karargâhına gelişinde, **"Aslanlı Kapı"** önünde Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Necdet Üruğ** tarafından törenle karşılandı. Evren, "şeref kıtası"nı denetledikten sonra Genelkurmay Başkanı Orgeneral Üruğ ile birlikte seminerin yapıldığı salona geçti.

Hükümet-Silahlı Kuvvetler İşbirliği Semineri bugün bitecek.

(Arkası Sa.8, Su.3'te)

Orly davası

Ermeni teröristlerin avukatı, Mitterrand'ın tanıklığını istedi

Davanın bir numaralı sanığı Garbisyan'ın avukatı, mahkemeye başvurarak bazı Fransız yetkililerin tanıklık yapmasını istedi. Yetkililer bu isteği kabul etmediler.

Haberi 12. Sayfada

İSPANYA BAŞBAKAN'I Cumhuriyet'e ANLATTI

Nilgün Cerrahoğlu'nun Felipe Gonzalez ile söyleşisi

5. sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Özal'ın Ruhsatsız Evi...

Başbakan Sayın Özal'ın İstanbul Yeniköy'de bir apartman katı bulunmaktadır. Bulunsun, kimin gözü var? Sabancı'da genel koordinatörlük, MESS'te başkanlık yapmış, bir sürü şirkete girip çıkmış ve eski DPT müsteşarının elbette başını sokacak bir apartman katı olacaktır.

Olmasına olsun, bir diyeceğimiz yok tabii... Ama Özal'ın yakın dostlarınca yapılan bu apartman bugüne kadar niçin "iskân ruhsatı" almıyor?

Allah Allah, niçin?

Özal'ın apartman katı, Yeniköy'de "Dost Evleri" yapı kooperatifi tarafından yapılmış, kooperatifin ortakları da hep tanınmış kişiler, kimler mi?

Efendim, önce Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş, canım şu eski TRT Genel Müdürü... Tunca Toskay gibi eski solcunun bize muttasıl atıflığı şu ukuclu sağcı öğretim üyesi... "Aydınlar Ocağı" adlı "siyasetle uğraşmayan" ayrıcalıklı derneğin önde gelen liderlerinden...

Nuh Kuşculu... İstanbul Ticaret Odası Başkanı, aynı zamanda TRT Yönetim Kurulu üyesi.

(Arkası Sa.8, Su.4'te)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Haliç, Gökova, Boğaziçi...

İstanbul Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, Haliç'i kurtarma davasına dört elle sarılmış, güzel bir amaca yönelmiştir. Çünkü uygarlığına yakışır bir girişimdir Haliç'in kurtarılması. Sayın Dalan'ı elden geldiğince desteklemek gerekir.

Ne var ki, dünyanın en güzel Körfezi Gökova'nın kirlenmesine yol açacak girişimlerin eylemli olarak gündeme girmesi şaşırtıcıdır. Kamuoyunun bu konuda dikkatli olması, konu kentli demeden davayı benimsemesi, umut verici bir gelişmedir. Buna karşın hükümetin umursamazlık içinde bulunmasına anlam vermek güçtür. ANAP hükümetine yakın olduğu söylenen bir holdinge Gökova Körfezi'ni kirletecek projeyle birlikte 100 milyarlık bir olanak sağlanması sıra işaretlerini bayatmaktadır.

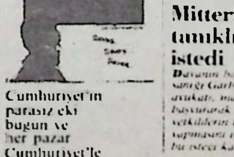
Tam bu aşamada İstanbul Boğazı'na yönelik olumsuz ve kuşku verici tartışmaların da gündeme girmesi ilginçtir. Uzun yıllardan beri çabaladık, çalıştık, Boğazı çirkinleştiremedik. Betonarme tekniğini en zevksiz ve kötü yöntemlerle kullanarak saldırıya geçtik; Boğaz yine de güzelliğini korudu. Ama son dönemlerde saldırı öylesine yoğunlaştı ki, dur demek gerekti deyildi. Eleştirilecek yanları olsa bile, İstanbul Boğazı'nı SİT alanı sayan 1983 tarihli yasanın elimizde kalan son güzellikleri savunduğunu kimse yadsıyamaz.

Son yıllarda bazı çevrelerin elinde ayrı parasal kudretin toplandığını herkes itiraf ediyor. Gelir dağılımının bozulması, bölüşümün adaletsizliği, kolay kazançların kimi ellerde olağanüstü birikimi, Boğaz'a yönelik lüks inşaatı da pompalamıştır. 1983 yılında çıkarılan ve katı yanları olduğu söylenen yasa delindiği zaman, İstanbul Boğazı'nı yok edecek yağmanın seferberliğini kimse durduramayacaktır.

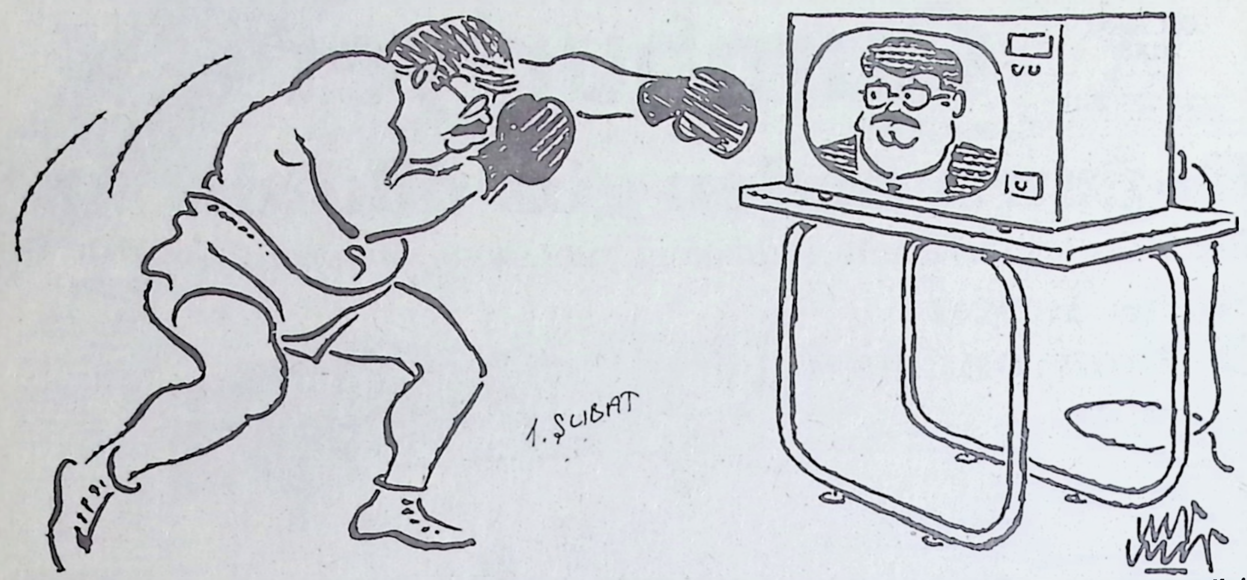
* * *

(Arkası Sa.8, Su.1'de)

SİYASET 85

Cumhuriyet'in parasız eki bugün ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte

Ali Ulvi

Canlı-Cansız

MELİH CEVDET ANDAY — *1 şubat*

Bu ay, ağaç dikme ayı. Bahçeniz varsa çukurlarınızı şimdiden açın, çıkan toprağı iyice ufalayın, fidanı çokça bastırmadan toprağa dikip ufaladığınız toprakla kökünü kapatın, can suyunu verin ve fidana sevgi ile sevecenlikle şöyle bir bakın. Artık o sizin bir parçanız gibi olmalı, canınız gibi gözetmelisiniz onu. Bir sabah bakacaksınız ki, küçük bir yaprak uç verivermiş dalında. Sevinin, sevincinizi yüzde yüz anlar ağaç, gördüğü sevgiden tez büyür. Ben Gökova'nın bir köyünde bahçeye, komşum Mehmet beyin getirdiği bir incir dalı dikmiştim, tutkumu anladığı için çarçabuk yapraklandı, herkesi şaşkınlık içinde bıraktı. Bitkilerin sevgiye düşkün olduğu bilim adamlarınca deneylerle kanıtlanmıştır, söylediklerime boş vermeyin, ağaçlarınıza, çiçeklerinize gözünüz gibi bakın, konuşun onlarla. Bu konuda size **"Bitkilerin Yaşamı"** adlı kitabı, okunmanızı da salık veririm.

Bildiğiniz gibi, bizim eski Anadolu halkı, **Kibele** adlı bir tanrıçaya tapardı, ondan bereket,ürün beklerdi. Çünkü **Kibele** toprak ana idi, ne verecekse o verecekti. Kitapların yazdığına göre, ilk yaz geldiğinde, çiftler tarlalara giderler toprakta sevişirlermiş o zamanlar, görsün de coşsun diye. İnsanoğlunun toprağa bunca bağlı olması boşuna değildir, her şeyi ondan bekler. Yunus Emre, toprağa seslendiği bir şiirinde,

Bana rahmet senden yağar

der, onu gökyüzü ile karıştırır. Âşık Veysel'in, **Benim sadık yarim kara topraktır** dizesi de bu anlayışın sürgünüdür. Atalarımızın toprağı canlı olarak görmeleri hiç de yanlış değildi, çünkü o, bağrındaki tohumu patlatıp yeryüzüne çıkarıyordu, demek besliyordu onu. Can, doğanın olağanüstü bir özelliğidir. Doğan, büyüyen, dölleyen ve sonra ölüp giden varlıklara elinizde ise şaşmayın! Canlı ile cansız arasındaki ayrım, bugün de bilim adamlarının başlıca meraklarından biridir. Canlının olağanüstü nitelikleri kuşkusuz fiziğe ters düşmez, ama yalnız onunla da açıklanamaz. Fiziksel güçler ve kimyasal etkileşimler bu konuda yetersiz kalır, onlara dirimsel birtakım ilkelerin de eklenmesi gerekir. Cansız, artı bir şey daha. Bilginler, canlı varlığın özniteliği diye **"değişmezlik"** ve **"teleonomi"**yi gösteriyorlar. **"Değişmezlik"**ten, arpanın arpa, eşeğin eşek olarak çoğalmasını anlayacağız elbet. Ya teleonomi? Yunanca **"telos"**tan yapılma bir sözcük. Telos, Anaksagoras'ın felsefesinde **"erek"** anlamına gelir. Anaksagoras, evrenin bir telos'a göre oluştuğuna inanıyordu. Ama bu inanışta, doğal nesnelerle yapay nesnelerin birbirine karıştırıldığı besbelli. Jacques Monod, Vehbi Hacıkadiroğlu'nun dilimize çevirdiği **"Rastlantı ve Zorunluluk"** adlı ilginç kitabında, bu iki çeşit nesneyi şöyle tanımlar: **"Bıçağa, bir yarar, önceden saptanmış bir işlev düşünerek insanın biçim verdiğini biliyoruz. Nesne, kendisini ortaya koyan amacı somutlaştırır ve biçimini de henüz o yapılmadan önce ondan beklenen işlev açıklar. Irmak ve kaya içinse böyle bir durum yoktur; onların, kendilerine hiçbir 'tasarı' yükleyemeyeceğimiz fiziksel güçlerin serbest etkileriyle biçimlendiklerini biliriz, ya da öyle düşünürüz."** Yazar, tümcesini şöyle bağlıyor: **"Bu, hiç olmazsa bilimsel yöntemin temel koyutunu (postulat), yani doğanın amaçlı değil, nesnel olduğunu kabul ediyorsak böyledir."** Tanınmış bilginin bu son tümcesi, konuyu adamakıllı karıştıracak gibidir. Ne o? Yoksa ırmağa, kayaya bir amaç biçebilir miyiz? O zaman insan elinden çıkma şeylerle, doğal nesneler arasında hiçbir ayrım kalmıyor demektir. Ayrıca canlı maddenin ereği konusu da çok tartışma kaldırır gibidir. Çünkü buğdayın bir ereği olması için, ona bu ereği bindiren bir ön zekânın bulunması gerekir; bu ise gizemsel inanışlara kapı açar. Fransızca Petit Robert adlı sözlük, teleonomiyi, ereklilik yasalarını inceleyen bilim diye tanımlıyor. Oraya alınan bir sözünde Jacques Monod şöyle diyor:

"**Çağdaş bilimin gözünde kabul edilebilir tek varsayım, değişmezliğin teleonomiden önce geldiğidir.**" Eğer bunu, nedenin amacı içerdiği biçimde yorumlarsak, gizemselliklerden biraz kurtulursak da, bu kez yeni bilinmezliklere düşmeden edemeyiz. Değişmezliği şifreleyen DNA'nın ereği nedir? Aynı sözlük, teleonomiyi teleoloji ile bir tutuyor; teleoloji içinse Meydan Larousse'da şöyle denmektedir: "**Parçaları bütünle açıklayan organizma bilgisi teleolojik bir bilgidir. Her fizyolojik açıklama teleolojiktir.**" (*) İnsanlığın, daha başlangıçta ve elbet bulanık olarak, canlı cansız ayırdına vardığı sanılıyor. İlk insan, (hatta homo sapiensten de önce) hayvanların, bitkilerin birçok bakımdan kendine benzediğini anlıyordu. Büyümek beslenmek, çiftleşmek, ölmek ortak özelliklerdi. Hayvanlar da, bitkiler de yaşamak ve yaşamı sürdürmek istiyorlardı. "**Tasarı varlığı açıklar, varlığın anlamı ise yalnızca tasarısındadır.**" Fakat bu ortak özelliklere uymayan nesneler de vardı: Gökteki yıldızlar, akarsular, dağlar, kayalar... Böyle şey olamazdı, çünkü evrenin bütünlüğü bozuluyordu. Ne yapmalı? İlk atalarımız, onları da canlı olarak görmeyi yeğlediler. Dağların, taşların, akarsuların da ruhu vardı, bunlar insana yabancı değildi. Böylece insan, doğayı kendine benzetmiş, ya da kendini doğaya yansıtmış oluyor ve onunla arasındaki yabancılığı ortadan kaldırıyordu. En eski din (ya da ahlak) totemdir. Bütün klânın, kendisinden geldiğine inanılan hayvan ya da bitki. Mitolojiler daha sonradır ve yukarıda belirttiğimiz gibi, canlı ile cansızı birleştirir ve bütün cansızları birer tanrı olarak görür. Bu tanrılar iyi ya da kötü olabilirler ve işin tuhaf yanı, türnü de tasarıda insan biçimindedir. Atalarımızı, bu kavrayış özelliklerinden, ötürü küçük görmek çok yanlış olur; tam tersine, canlı ile cansızı birleştirmelerinden ve doğa ile aralarındaki yabancılığı ortadan kaldırmalarından ötürü kutlanmayı hak etmiş durumdadırlar. O gün bu gün çektiğimiz en büyük sıkıntının kaynağı bu yabancılaşmadır. Çağdaş bilim, canlı ile cansızı özdeş elementlerin oluşturduğunu söylemekle bu yabancılaşmayı, bu kez deneysel yoldan kanıtlamayı başarmıştır. Ama canlı maddenin olağandışılığı durup duruyor bugün de.

Ne yapalım? Bahçemize bir ağaç dikelim, içine hayvanlar yerleştirelim, sonra dağlara çıkalım, kırlara açılalım, deniz kıyılarına gidelim ve bunları enerji santralları ile yok etmeyelim. Sanıyorum ki, doğayı sevmeye yeniden başlamanın zorunluluk olduğu bir döneme giriyoruz.

(*) Prof. Bedia Akarsu, Çağdaş Felsefe adlı kitabında teleonomi için şu notu düşmüş:

"TELEONOMİ: Astroloji-astronomi karşıtlığından esinlenerek günümüz biyoloji teoricilerince oluşturulan, TELEOLOJİ'ye karşı TELEONOMİ teriminin anlamını Jacques Monad şöyle tanımlıyor: '**Teleonomi kavramı, ereğe yönelik kendi içerisinde başdaşmış, yapıcı bir eylem düşüncesini taşır.**' "

İşveren, sendikayı Türk-İş'e ihbar etti

BARIŞ KUDAR — *2 şubat*

İZMİR — İşçilerin haklarını "**makasladığı**" iddiasıyla işveren, işçi sendikalarını Türk-İş'e şikâyet etti. Sendikanın girişimine "**âlet olduğu için**" Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nu da (TİSK) kınayan toprak sanayii işverenleri, "**Sarı sendikacılık hortlatılmak isteniyor**" dediler.

Turgutlu'da kurulu 24 tuğla fabrikası işvereni Türk-İş'e bağlı Türkiye Çimse-İş Sendikası'nı "**büyük firmalarla işbirliği yaparak işçilerin haklarını makasladığı**" gerekçesiyle Türk-İş'e şikâyet ettiler. İşverenler TİSK'in olayda takındığı tavrı da kınayarak, "**Çimse-İş ile yanıltıcı, sahte toplu iş sözleşmesi tutanağı tanzim, imza ve deklare edecek kadar, hukuk ve ahlak kurallarına aykırı tutuma giren işveren sendikası, sarı sendikacılığı hortlatmak istiyor**" dediler.

Toprak sanayii işverenleri adına bir açıklama yapan ve aynı zamanda Ege Bölgesi Sanayi Odası Meclis Başkan Vekili olan **İhsan Balioğlu** Çimse-İş Sendikası yöneticilerinin işverenlerin desteğini sağlamak amacıyla işçilerin haklarını, "**bir tüccar terzi edası ile makasladıklarını**" öne sürdü. Turgutlu'daki Türkiye Toprak Seramik ve Çimento Sanayii İşverenleri Sendikası'ndan 24 işyerinin ayrıldığını belirten Balioğlu geriye kalan 9 büyük kuruluşla Çimse-İş Sendikası'nın ortak hareket ettiğini belirtti. Balioğlu işçi haklarının "**makaslanma**" olayının gelişimini şöyle anlattı:

"**Biz 24 işveren Çimse-İş Sendikası ile 1984 ve 1985 yılını kapsayan toplu iş sözleşmesi görüşmelerini yürütürken ücret ve sosyal yardım konularında tıkanma oldu. Bunun üzerine sendika yöneticileri, işverenler sendikası üyesi 9 fabrika ile anlaştıklarını belirterek ve aldıkları hakları gösteren müzakere tutanaklarını göstererek, o fabrikalarla yapılan anlaşmayı aynen kabul etmemizi istemişlerdi.**

Kapasite, teknoloji ve kapital bakımından bizlerden çok güçlü olmalarına rağmen, aynı yöre işçileri arasında ayrıcalık ve huzursuzluk doğması düşünce ve safiyeti ile Çimse-İş ile işverenler sendikası arasındaki, imzalı, mühürlü, tutanaklar muhteviyatını aynen kabul ederek 7.11.1984 tarihinde 24 fabrika işvereni olarak Çimse-İş genel merkez temsilcisinin de bulunduğu bir merasimle sözleşmeyi sonuçlandırdık.

Bizlerden 10 gün sonra, Çimse-İş'in, işverenler sendikası ile merasimsiz ve gizlice imzaladıkları toplu sözleşmeyi incelediğimizde, bu iki sendikanın yanıltıcı tutanak ibrazı suretiyle bize ve işverenler sendikasına bağlı 9 fabrikalarda çalıan işçilere çok çirkin bir oyun tezgâhladıklarını gördük."

9 fabrikada çalışan işçilerin bu sözleşme ile haklarının "**makaslandığını**" belirten İhsan Balioğlu söz konusu işçilerin diğer fabrikada çalışanlara oranla kişi başına 45 bin lira eksik alacaklarını söyledi. 9

fabrikanın yanıltıcı sözleşme ile 20 milyon lira haksız kazanç elde ettiklerini ileri süren Balioğlu "**Sendikanın, işverenler sendikası ile Bizansvari şekilde yaptıkları sözleşmenin şaibeli olduğu sonucuna varmış bulunuyoruz**" dedi. Balioğlu, durumu Çimse-İş'in tüm şubelerine, Türk-İş Genel Başkanı'na, TİSK Genel Başkanı'na bildirdiklerini belirtti.

Çimse-İş Sendikası Genel Başkanı **Tamer Eralan** kendilerine herhangi bir başvuru yapılmadığını belirterek, "**Bu konuda benim bir bilgim yok**" dedi.

Beyoğlu... Beyoğlu...

3 şubat

*Arkadaşımız Atilla Dorsay'ın "**Beyoğlu... Beyoğlu..**" dizisini bugün yayımlamaya başladık. "**Nedir Beyoğlu? Çökmüş, yozlaşmış bir kent parçası mı? Bir günah dünyası mı? Korunması gerekli sanat-kültür merkezi mi?**" Bu soruların yanıtlarını aramak, eski Pera'yı yerli yerine oturtmak zorundayız.*

*Haliç'i kurtarmak için kolları sıvayan İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan "**Bize düşen göre Beyoğlu'nu eski haline getirmektir**" diyerek bu iş için 20 milyarlık bir proje bulunduğunu belirtmiştir. Çelişkili gibi görünse de, yaşadığımız ülkeyi hem kirletmek, hem temizlemek, hem yıkmak, hem korumak sürecini iç içe yaşadığınız anlaşılıyor. Bir yandan Gökova'yı gözden çıkarmayı yeğliyoruz, öte yandan Haliç'i kurtarmaya yöneliyoruz. Beyoğlu ise daha başka bir anlam taşıyor. Bu eski kent parçasının doğal güzelliği yok, ama insan eliyle oluşturulmuş değerleri var.*

Toplum olarak ortak anılarımıza va anıtlarımıza sahip çıkacak kadar bilinçlenmiş isek Beyoğlu'nu korumanın anlamını kavrayabiliriz. Londra, Paris, Berlin gibi dünyanın ünlü kentlerinde insanoğlu eski değerlerini koruyarak yeniyi yapıyor. Varşova'da İkinci Dünya Savaşı'nın yıktığı anakent yeniden yaratılmadı mı?

İstanbul'un özellikleri bu saydığımız kentlerden geride değildir. Üç büyük dinin eski yapıtlarına, iki büyük imparatorluğun binlerce yıllık mirasına bu güzel kentin her yanında rastlayabiliriz. Beyoğlu'nun yerini bu çerçeve içinde aramak gerekir. Kilise ile randevu evinin, eski sefaretle koltuk meyhanesinin, Osmanlı döneminden arta kalmış Frenk okuluyla lahmacuncunun birbirine yaslandığı bu semtin tuhaf alaşımında, her türlü değerin yitirildiği başıboşluk sürecine son vermek gerekiyor.

Beyoğlu'nu korumaya değer yanlarını gözeterek yeniden düzenlemek Haliç'i temizlemekten kolaydır. Belediye Başkanı Sayın Dalan'ın bu konuya yaklaşımı olumludur. Tepebaşı'nda eski Dram Tiyatrosu'nun yanması ya da yakılması, çevrede yaşayan halkın soluk alabileceği yeşil alanda gökdelen türü otellerden birinin yapımına başlanması, Markiz Pastanesi gibi anıları odaklaştıran ve uzun süre de kurumlaşan yerlerin yok edilmesi, Beyoğlu'nun tümüyle yasadışı güçlerin eline terk edilmesi, gün geçtikçe karanlıklaşması, İstanbul için büyük ayıptır.

Boğaz Köprüsü'nün iki yakasına yayılan beton apartmanların tepeler üzerinde yükselmesiyle uygarlaşmanın eş anlamlı olmadığını anlayacak düzeye erişebildik mi?

Biz öyle bir toplumuz ki, kentimizin Anadolu ve Marmara yakasında önce özel evlerimizle deniz kıyısını kapatırız, sonra da bu evlerin önünü doldurarak kıyı şeridi yapar, denizi halka açıyoruz diye övünürüz. Bu bir değişimi simgeler, ama harcanmış yıllarımızı ve boşuna tüketilmiş zamanlarımızı yerine koyamaz.

* * *

Tan Oral

TV Daire Başkanı: Filmler uymuyorsa keser uydururuz

MEHMET AKİF — *3 şubat*

TRT İstanbul Televizyonu'nun 17. kuruluş yıldönümü nedeniyle önceki akşam İstanbul Dedeman Oteli'nde yapılan balo sırasında gazetecilerin sorularını yanıtlayan TV Daire Başkanı **Mehmet Akköprülü, "Filmlerin hiçbiri bizim normlarımıza uymaz, biz uydururuz"** dedi.

Gökova konusunda hükümetten gelen eleştiriler, parlamentoda grubu bulunmayan siyasi partilerin TV'deki açık oturumlara çağrılmaması ve ardı arkası gelmeyen tayinler gibi çeşitli nedenlerle eleştiri yağmuruna tutulan TRT'nin Genel Müdürü **Tunca Toskay,** gecenin en popüler konuğuydu. Gazetecilerden kaçma konusunda gece boyunca büyük çaba gösteren Toskay'ı bir ara yanında kimse yokken yakaladık.

— TRT Yasası'nın 20. maddesi sizce değişmeli mi?

TOSKAY — O benim problemim değil. Fikir beyan etmem.

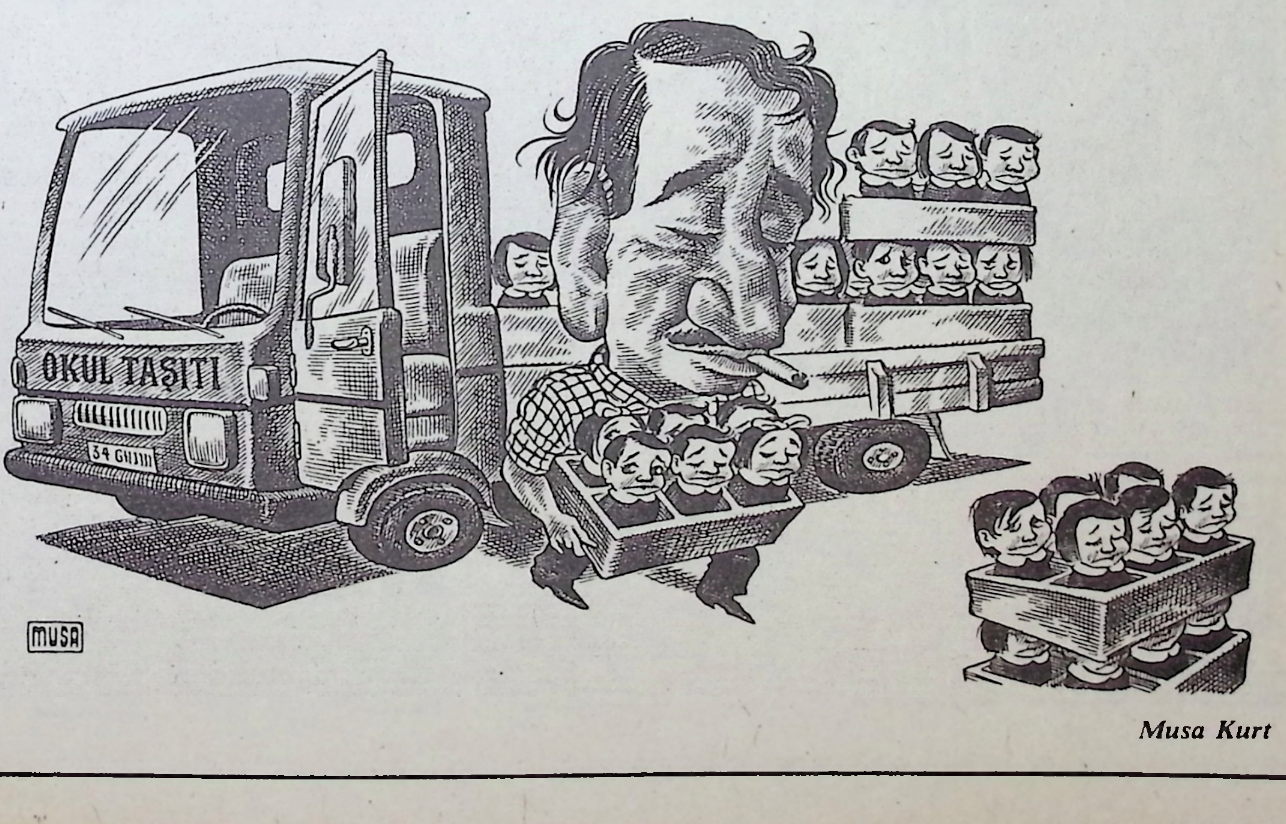
— TRT'deki atamalar ne kadar sürecek?

TOSKAY — Hizmet gerektirdiği zaman, her zaman tayin yaparız.

— 17 yılın sonunda TRT istediğiniz düzeye gelmiş midir?

TOSKAY — İstediğimiz düzey demekle neyi kastediyorsunuz. Böyle afaki sualler sormayın.

Neşeli bir havada geçen gece boyunca sahneye çıkan sanatçılar, TRT'cileri çeşitli esprilerle güldürdüler. Emel Sayın'ın sahnede yer alması beklenirken, **"Muz bekliyordunuz hıyar çıktı"** diyerek sahneye gelen Ateşböceği Ercan'ın, **"Tüm TRT'cilere yaşam, pardon artık yaşam geçmiyor ya, hayat boyu mutluluklar"** şeklindeki esprisine Tunca Toskay surat astı. Daha sonra gazetecilere, **"TRT'de uğraşılacak bunca iş varken kalkmış sözcüklerle uğraşıyorlar"** diyen Ercan, **"Beni zaten TV'ye çıkarmıyorlar istediğimi rahatlıkla söyleyebilirim"** şeklinde konuştu. TV Daire Başkanı **Akköprülü, 17.** yılın mutluluğunu en çok yaşayanlardandı. Gazetecilerin sorularını yanıtlayan Akköprülü, **"TRT'nin sınırlarını biz çizmeyiz. Ahu Tuğba'nın yapabilecekleri ile TRT'nin yayımlayabilecekleri arasında bir korelasyon varsa onu da yaparız. Normlara ne uygunsa biz onu yapıyoruz. TRT'de toplumu çok rahatsız etmedikçe her sanatçıyı yayımlayabiliriz. İsimler önemli değil. Ama isimler bazı izmlere bağlıysa o zaman farklıdır. Filmlerde iki norm vardır. Birincisi bizim yayım ilkelerimize uyması, ikincisi de bunların en iyisi olması. Zaten hiçbir film bu normlara tam tamına uymaz. Biz uydururuz. Ancak 40 filmden biri belki hiç kesilmeden yayımlanabilir"** diye konuştu.

Musa Kurt

ROMAN VE YAZARLIK ONURU
Samim Kocagöz
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İstanbul 200 lira

Cumhuriyet

BEN ATATÜRKÇÜ DEĞİLİM
Nadir Nadi
3. bası, 400 lira - Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İstanbul

61. Yıl; Sayı: 21710 · Kurucusu: Yunus Nadi · 50 TL. 3 Şubat 1985 Pazar

Özal: İran'da devrim oturdu

Türkiye, İran ve Irak için onurlu bir barış sağlanmasına katkıda bulunabilecek tek ülkedir. Bundan dolayı Batının güvenilir ortağı Türkiye'nin daha da güçlendirilmesi gerekir.

İran'da gerçek bir devrim yapıldı. İran devrimi yerleşmiştir. Sevin ya da sevmeyin, bu devrim yaşamaya devam edecektir. Kısa dönemde de alternatifi gözükmemektedir.

Humeyni'den sonra da çok önemli değişiklikler olmaz. İran İslam Devrimi, bir tek adam rejimi değildir. Humeyni ruhani liderdir. Ancak halkın isteklerini yansıtan demokratik kurumlar vardır.

Tarafsızlığımız, hareketsiz kaldığımız anlamına gelmez. İki tarafa da her anlamda yardım ediyoruz.

YALÇIN DOĞAN

DAVOS—Çeşitli ülkelerden siyaset ve ekonomi alanındaki ünlülerin katıldığı Davos seminerinde konuşan Başbakan Turgut Özal, **"Türkiye'nin Irak'a da İran'a da silah satmadığını"** söyledi. Konuşmasında **"İran'da İslam devriminin oturduğunu"** kaydeden Özal, **"Türkiye, belki de iki taraf için de şerefli bir barışı sağlayabilecek imkânlara sahip tek ülkedir. Bundan dolayı Batının güvenilir bir ortağı olan Türkiye'nin daha da güçlendirilmesi gerektiğini savunuyorur"** dedi.

Özal, **"Ortadoğu huzura kavuşabilir mi"** başlıklı konuşmasında şunları vurguladı:

• **İran-Irak savaşı Türkiye'yi de yakından etkiliyor. Savaş tüm Ortadoğu'yu içine alabilecek tehlikeli boyutlara uzanabilir.**

• Humeyni ile birlikte İran'da gerçek bir İslam devriminin adımları atıldı. Başlangıçta herkes İran'da özellikle ordunun devrime müdahale edeceğini sandı. Ancak ordu, Humeyni'ye müdahale etmedi veya belki de edemedi. İran'da sistemin oturması, herhangi bir sorun yaratmadı.

• **İran'da gerçek bir devrim yapıldı. İran'a 1982'de Başbakan Yardımcısı, geçen nisanda da Başbakan olarak gittim. Gördüm ki, İran devrimi yerleşmiştir. Sevin veya sevmeyin, bu devrim yaşamaya devam edecektir.**

• Ortalama bir İranlı, bugün yeni bir yaşama biçimiyle, yepyeni bir kafayla olaylara bakıyor. İran'da bugün yaşanmakta olan İslam devrimi, Avrupa'ya çok yabancı gelebilir. Hatta Müslüman, fakat laik bir ülke olan Türkiye için de değişik bir görüntüdedir. Bu rejimin muhakkak ki hem İran'da hem dışarıda karşıtları vardır. Fakat,

(Arkası Sa.11, Sü.8'de)

DAVOS'tan
YALÇIN DOĞAN

Özal'ın gece yarısından sonraki tilt oyunu

DAVOS—Özal hükümeti, kendi propagandasını ve "Türkiye'nin önemini" Avrupa ve Amerika'da yurt içine göre çok daha iyi beceriyor. Bu beceride kullandığı en önemli simge, "Türkiye'nin Doğu ile Batı

(Arkası Sa.11, Sü.5'te)

DAVOS'TA TİLT OYNARKEN—Başbakan, Davos'ta ara sıra da eğlenmeye çalışıyor. Örneğin, önceki gece Şarık Tara'nın verdiği yemekten sonra sabaha karşı birbuçukta kaldığı otele geldiğinde tilt masalarının başına geçerek biraz oyun oynadı. Yanındaki masada DPT Müsteşarı Yusuf Özal ise, Halit Narin ve Başbakan'ın danışmanı Selim Egeli ile pingpong oynuyorlardı. Hemen aynı salonun bir başka köşesinde işadamı Nurettin Koçak ile ANAP Genel Başkan Yardımcısı Güneş Taner langırt oynadılar. (Fotoğraf: a.a.)

Brükselden
Etiyopya'da bir çocuk öldü
HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Halkanın sınırlarını elmacık kemikleriyle kaş çıkıntısının belirlediği oyuktaki feri sönmüş gözler biraz parıldar gibi oldu. Vücutla ters orantılı, olağanüstü büyüklükteki baş geriye doğru düştü. Vücut, anatomi kitaplarında iskeleti tanımlayan resimlerin eşi, doku fazlasıyla, yani kemik artı deri, yalnız onun hissedebildiği bir soğukla titredi. Sonra ürpertı durdu. Be-

(Arkası Sa.8, Sü.4'te)

New York'tan
Makarna sosundan Etiyopya'ya
TANJU AKERSON

NEW YORK — Başta okullar olmak üzere birçok kamu ve özel kuruluş binalarının girişinde kapılara eti kemiğine yapışmış çocuk resimlerinden yapılma afişler asılı. Etiyopya'da açlıktan ölme tehlikesiyle karşı karşıya çocuklar için yardım kampanyasına katılma çağrısı yapılıyor., Yardım kampanyasının başını şu anda Etiyopya'da bulunan Amerikan Katolik Kilisesi'nin New York Başpiskoposu, John O'-

(Arkası Sa.8, Sü.4'te)

Paris'ten
Kültürün gücü
SABETAY VAROL

PARİS — Anıtsal yapılar, kültür ve sanat merkezleri, uluslararası toplantı ve gösteriler, kentlere büyük itibar kazandırır. Paris, gece hayatının çeşitliliği, binbir tüketim maddesinin insan gözünü kamaştıran bolluğu, moda ve kozmetik merkezi oluşu yanında üstelik büyük ölçüde dev mimari yapıtlarına, müzelerine, kültür merkezlerine, sergilerine, üniversitelerine, düşünce ve sanat etkinliklerine borçludur.

(Arkası Sa.8, Sü.5'te)

GÖKOVA'YA KARDEŞ

Kıyılarda 3 yeni santral girişimi

DAVOS, (Cumhuriyet) — Nükleer santraldan sonra Türkiye şimdi de termik santrallar konusunda "Yap-işlet-devret" formülü üzerinde duruyor.

Üç yeni termik santral yapmaya karar veren Özal hükümeti santralların kömürle çalışacağını göz önünde tutarak yabancı firmalara "deniz kıyılarında" yer önerdi. Birinin Marmara bölgesinde deniz kıyısında, diğerinin Karadeniz, üçüncünün de

(Arkası Sa.8, Sü.6'da)

Emekliler IMF'ye çarptı

Emekliler dün banka şubelerine koştu. Bir yazıyla karşılaşıldı. "Ödemeler pazartesi." Önceki gece tüm banka müdürlerine "Ödemelerin durdurulduğu" emri gelmişti. Banka müdürleri bu kararın "IMF'nin koyduğu parasal sınırların aşılması sonucu alındığını" kaydettiler.

İstanbul Haber Servisi — "Emeklinin kuyruk çilesi sona eriyor", "Kuyrukları önlemek için cumartesi-pazar da aylıkları ödenmesini, sağlayacağız" yollu açıklamalar üzerine emekliler dün umutla yüzlerce Ziraat Bankası şubesi önüne koştular. Ancak maaş alma hevesleri "kursaklarında" kaldı.

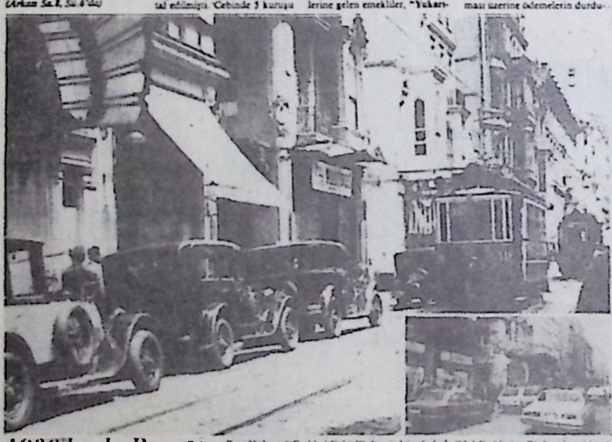
Bu kez emeklinin önündeki engel "IMF" oldu, ödemeler iptal edilmişti. Cebinde 5 kuruşu olmayanı, bakkaldan borç alıp bankaya gelebileni, maaşını alıp "tenzilatlı satış"a yetişmek isteyeni, banka şubelerinin önünde bastı feryadı: "Bizimle alay mı ediliyor?.. Çilemiz bitmedi mi?.."

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın önceki gün yaptığı "Bu ay 3 aylık emekli maaşlarının cumartesi ve pazar günü de ödeneceği" açıklamasına güvenerek çeşitli banka şubelerine gelen emekliler, "Yukarıdan gelen talimat üzerine bugün ve yarın ödeme yapamayacağız. Maaşlarınızı pazartesiden itibaren alabilirsiniz" açıklamasıyla, kızgın, kırgın ve elleri boş geri dönmek zorunda kaldılar.

Ziraat Bankası yetkilileri kendilerine gece saat 21.00 sularında talimat geldiğinin ve hükümetin aldığı bir kararla cumartesi-pazar günleri yapılacak ödemelerin iptal edildiğini bildirildiğini söylediler. Bazı Ziraat Bankası şube müdürleri de gece geç saatlerde evlerine telefon edilerek emrin iletildiğini bildirdiler. Ziraat Bankası ilgilileri, "hükümetin, IMF ile yapılan anlaşmalar gereği dolaşımdaki para miktarını 1 trilyonun altında tuttuğunu" söyleyerek, bu sınırın aşılması üzerine ödemelerin durdurulduğunu belirttiler. İlgililer, hazine bonolarının geri ödenmesi ve faizleri gibi büyük boyutlu ödemeler nedeniyle 1 trilyon sınırının aşıldığının aylık bilanço sonuçlarından anlaşıldığını bildirdiler. Hükümetin aldığı bu kararla 89 milyar lira dolayında alacağı olan 976 bin emekli, dul ve yetimin büyük bir bölümü hafta sonunu parasız geçirmek zorunda kaldılar.

Türkan Bayraktar: Vergi iade faturalarını getirdiğimizde bize cuma günü gelmeyin, izdiham olmasın dediler. Bu nedenle bugüne bıraktık. Vallahi borç yaparak geldim buraya.

Abdullah Çopur: Bize cuma günü gelmeyin izdiham olmasın, cumartesi, pazar günleri de ödeme yapılacaktır dendi.

1930'larda Beyoğlu

Beyoğlu'nun "Cadde-i Kebir"i, bugünkü adıyla İstiklal Caddesi... Bir kentin, giderek bir ülkenin sanat nabzının bir dönemde attığı yer. İşte artık varolmayan Tokatlıyan Oteli'nin önüne doğru 1930'lu yıllarda bir bakış. Parke yol, tramvay ve otel önüne park etmiş, o zamanlarda tek tük görünen arabalar... Beyoğlu'nun temelinde "Frenk" etkileri, azınlık kültürleri ve "levanten yaşantısı" vardı. Yahya Kemal Beyatlı'ya göre, burası "minaresiz ve ezansız semt"ti. Acaba bütün bunlardan, Beyoğlu'nu Beyoğlu yapan tüm bu insan, dil, din karmaşasından ne kaldı? Dün çekilen küçük fotoğrafta ise, İstiklal Caddesi'nin bugünkü durumunu görüyorsunuz.

BEYOĞLU...BEYOĞLU... ATİLLA DORSAY'IN RÖPORTAJI 12. SAYFADA

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Beyoğlu... Beyoğlu...

Arkadaşımız Atilla Dorsay'ın "Beyoğlu... Beyoğlu..." dizisini bugün yayımlamaya başladık. "Nedir Beyoğlu? Çökmüş, yozlaşmış bir kent parçası mı? Bir geçmiş dünyası mı? Korunması gerekli sanat-kültür merkezi mi?" Bu soruların yanıtlarını aramak, eski Pera'yı yerli yerine oturtmak zorundayız.

Haliç'i kurtarmak için kolları sıvayan İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan "Bize düşen görev Beyoğlu'nu eski haline getirmektir" diyerek bu iş için 20 milyarlık bir proje bulunduğunu belirtmiştir. Çelişkili gibi görünse de, yaşadığımız ülkeyi hem kirletmek, hem temizlemek, hem yıkmak, hem korumak sürecini içiçe yaşadığımız anlaşılıyor. Bir yandan Gökova'yı gözden çıkarmayı yeğliyoruz, öte yandan Haliç'i kurtarmaya yöneliyoruz. Beyoğlu ise daha başka bir anlam taşıyor. Bu eski kent parçasının doğal güzelliği yok, ama insan eliyle oluşturulmuş değerleri var.

Toplum olarak ortak anılarımıza ve anıtlarımıza sahip çıkacak kadar bilinçlenmiş isek Beyoğlu'nu korumanın anlamını kavrayabiliriz. Londra, Paris, Berlin gibi dünyanın ünlü kentlerinde insanoğlu eski değerlerini koruyarak yeniyi yapıyor. Varşova'da İkinci Dünya Savaşı'nın yıktığı anakent yeniden yaratılmadı mı?

İstanbul'un özellikleri bu saydığımız kentlerden geride değildir. Üç büyük dinin eski yapıtlarına, iki büyük imparatorluğun

* * *

(Arkası Sa.11, Sü.1'de)

• *Reagan Sovyetler'i silahsızlanma anlaşmasını çiğnemekle suçladı.*
• *Klerides, Kipriyanu'yu istifaya çağırdı.*
• *Vietnam'ın Kampuçya'da yıldırım harekâtı.*
9. Sayfada

• *Sakalda direndi işinden oldu.*
6. Sayfada

• *İnönü: Artık hükümetin istifasını bekliyoruz.*
• *MDP: Rüşvete maddeci anlayış yol açıyor.*
7. Sayfada

Yazar'ın DYP'ye geçişinde 14 mayıs formülü
ENİS BERBEROĞLU

ADANA — Odalar Birliği Başkanı Mehmet Yazar Adana'da baklayı ağzından çıkarmadı. Kendisi katılmasa, hatta yalanlasa da yurdun dört bir yanına düzenlediği gezilerde ekonomik sorunları dile getiriş biçimi "politik çıkışlar" olarak yorumlanan Odalar Birliği Başkanı'nın Adana'da karşılanışında, siyasi parti liderlerine göre tek eksiği davul ve zurna oldu. Adanalı bir delege bu eksikten duyduğu üzüntüyü "Aslında başkanı davul zur-

(Arkası Sa.8, Sü.1'de)

Evren 7800 işçinin teşmil kararnamesini geri çevirdi

İş-Sendika Servisi — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Bakanlar Kurulu'nun Ereğli Demir Çelik Fabrikaları'nda çalışan 7800 işçi için hazırladığı "teşmil kararnamesi"ni anayasaya ve yasalara aykırı bularak geri çevirdi.

(Arkası Sa.7, Sü.1'de)

Aramalar sürüyor

Şehit erler için tören yapıldı

İZMİR (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Ege Denizi'nde Tekeburnu ile Alaçatı arasında kıyıya 5 mil uzaklıkta fırtına nedeniyle batan tank çıkarma gemisinde kaybolan 36 askerin arama ve kurtarma çalışmaları aralıksız sürdürülürken denizden cesedi çıkarılan 3 erin cenazeleri dün törenle kaldırıldı.

İlk günkü aramalarda bulunan şehit erler Ramazan Güler, Haydar Bilge'nin ve ikinci gün-

(Arkası Sa.6, Sü.3'te)

TV Daire Başkanı: Filmler uymuyorsa keser uydururuz

***TV** Daire Başkanı Mehmet Akköprülü, "Hiçbir film bizim normlarımıza tam tamına uymaz, biz uydururuz" diyor. Daire Başkanı Akköprülü itiraf ediyor: "Ancak 40 filmden biri belki hiç kesilmeden yayımlanabilir."*

***TV** Daire Başkanı, "TRT toplumu çok rahatsız etmedikçe her sanatçıyı yayımlayabilir. İsimler önemli değil. Ama isimler bazı izmlere bağlıysa o zaman farklıdır" diye konuştu.*

MEHMET AKİF

TRT İstanbul Televizyonu'nun 17. kuruluş yıldönümü nedeniyle önceki akşam İstanbul Dedeman Oteli'nde yapılan balo sırasında gazetecilerin sorularını yanıtlayan TV Daire Başkanı Mehmet Akköprülü, **"Filmlerin hiçbiri bizim normlarımıza uymaz, biz uydururuz"** dedi.

Gökova konusunda hükümetten gelen eleştiriler, parlamentoda grubu bulunmayan siyasi partilerin TV'deki açık oturumlara çağırılmaması ve ardı arkası gelmeyen tayinler gibi çeşitli nedenlerle eleştiri yağmuruna tutulan TRT'nin Genel Müdürü **Tunca Toskay**, gecenin en popüler konuğuydu. Gazetecilerden kaçma konusunda gece boyunca büyük çaba gösteren Toskay'ı bir ara yanında kimse yokken yakaladık:

— TRT yasasının 20. maddesi size değişmeli mi?

TOSKAY — O benim problemim değil. Fikir beyan etmem.

— TRT'deki atamalar ne kadar sürecek?

TOSKAY — Hizmet gerektirdiği zaman, her zaman tayin yaparız.

— 17 yılın sonunda TRT istediğiniz düzeye gelmiş midir?

TOSKAY — İstediğimiz düzey demekle neyi kastediyorsunuz. Böyle afaki sualler sormayın.

Neşeli bir havada geçen gece boyunca sahneye çıkan sanatçılar, TRT'cileri çeşitli esprilerle güldürdüler. Emel Sayın'ın sahnede yer alması beklenirken, **"Muz bekliyordunuz hıyar çıktı,"** diyerek sahneye gelen Ateşböceği Ercan'ın, "Tüm

(Arkası Sa.8, Sü.7'de)

SANAYİ BAKANI TRT'Yİ PEK SEVMİYOR.
Haberi 10. Sayfada

SİYASET 85

Cumhuriyet'in parasız ekini, bugün ve her pazar bayiinizden istemeyi unutmayın.

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Kemerköy...

Santralın kurulacağı Türkevleri köyündeki yurttaşlar geçen hafta buraya bir gazeteci grubu ile gelen Başbakan'dan hiç de hoşnut kalmamışlar. Sanmışlar ki Başbakan sorunlarını dinleyecek ve çözüm yolu bulacak. Köylüler düş kırıklığına uğramışlar. Gazeteciler ile bürokratların tartıştığı köyün hemen yakınındaki *"Boğaz"* denilen yere bile sokulamamışlar. Tartışma bittikten sonra Başbakanı köylerine ayran içmeye çağırmışlar. Başbakan, arabasıyla köye

(Arkası Sa.8, Sü.1'de)

Londra'dan
Sigaranın dumanı
RAGIP DURAN

LONDRA — Hükümete bağlı bir dairenin "aile harcamaları" araştırması başlıklı raporuna göre, İngilizler, beslenme ve giyime git gide daha az masraf yapıyor. Bütçelerinin artan bu bölümü ev kirasına ve sunmaya gidiyor. Bölgeler temelinde ve 7 bin kişilik bir örnek alınarak yapılan kamuoyu araştırması ve sonuçları, İngiliz ailesinin toplumsal ve ekonomik konumu hakkında ilginç bilgiler veriyor.

(Arkası Sa.8, Sü.3'te)

Atina'dan
Eski binalara karşı savaş
STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Atina halkının son zamanlarda en çok şikâyetçi olduğu konulardan biri "hava kirliliği". Bunda da haksız değiller. Tabii Atina'nın hava kirliliğini Ankara'nınki ile karşılaştıracak olursak Atinalıların bu konuda çok haksız olduğunu da görürüz. Ancak bu da bir tartışma konusudur. Atinalıların sık sık hava kirliliğinin neden olduğu nefes darlığı, kalp atışlarının hızlanması, göz yaşarması, boğaz-

(Arkası Sa.8, Sü.3'te)

Oslo'dan
Cinsellik geldi, ahlak bozuldu
YAVUZ BAYDAR

OSLO — Komşusu İsveç gibi seçim yılına giren Norveç'te sessizce sürmekte olan bir kampanya, kısa bir süre içinde seçim sonucunu etkileyici bir nitelik kazandı. **"Sapık ve ticari pornografiye hayır"** kampanyasını imzalarıyla desteklemek için Oslolular, eksi 20 derecelik soğuğu bile hiçe sayarak sokaklarda kuyruklar oluşturuyorlar. Tüm dünyanın, İskandinavya hakkındaki **"Cinsel özgürlüğün beşiği"** imajıyla uyuşur özel-

(Arkası Sa.8, Sü.4'te)

Cumhuriyet

BEYOĞLU... BEYOĞLU...

Atilla Dorsay

Liana, yarım yüzyıl öncesi ne işler yaptığını pek anımsamıyor, veya anımsamak istemiyordu. Ama kimbilir, bir zamanlar Rejans veya Petrograd lokantalarının, ara sokaklardaki barların, pavyonların havasına yürek hoplatıcı beyazlıklarını ekleyiveren o sarışın, fıkır fıkır Rus kadınlarının arasında belki Liana da vardı.

Neydi Beyoğlu? Tüm güzellikleri geçmişte kalmış, "lahmacun uygarlığı"nın ve gecekondu yerleşiminin sökülmez istilasına uğramış, hiçbir özelliği kalmadığı için de "kurtarılmasına" gerek olmayan "maziden bir yaprak" mıydı?

Aleksandra Kordomenis de Beyoğlu ile karşılıklı bir kimlik alışverişinde bulunmuş o insanlardan biriydi. Beyoğlu'na biraz damgasını basmış, Beyoğlu'nun da kendi damgasını vurduğu, biçimlendirdiği... Onun da yaşamı Balo Sokağında geçmişti.

1919'DAN BU YANA HEP BEYOĞLU'NDA — Liana Suşkova, yaşının, anımsayabildiği kadarıyla 86'yı bulduğunu söylüyordu. Bu görmüş geçirmiş Rus kadını, 1919'da İstanbul'a gelmiş ve o günden beri hep Beyoğlu'nda yaşamıştı. Bu semtin doruktan yavaş yavaş aşağılara inmesinin, çöküşünün tanığıydı. Beyoğlu'nun son yarım yüzyılına eşlik etmiş yaşantısıyla küçücük odasında ömrünü dolduran Liana'nın kendi tarihi ve Beyoğlu'nun tarihi üstüne anlatabileceği kimbilir ne çok şey vardı... (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

Hangi tarafa bakılsa bir roman görülür

—1—

Yok felekte sevdiğimin bir eşi
Başka âlemdir Beyoğlu cumbuşu
Kıydı cana ol civanın gelişi
Başka âlemdir Beyoğlu cumbuşu
İşte işret zevki mehtab ateşi
Seyri Şişli çiftliğinde nefesim
Yâr ile ta baloya dek gidelim
Başka âlemdir Beyoğlu cumbuşu
Elmekçi Bağdasar (19. yüzyıl şairi)

Komşuları, komşuları dediysem aynı binayı paylaşmış bir kaç iş yerinin sahipleri, ondan 'ihtiyar' diye söz ediyorlardı. Daha yakından tanıyanlarsa Lena diye... Oysa asıl ismi Liana idi... Liana Suşkova... Ukraynalıydı. 1919'da 'çok sevdiği subay amcalarının peşinden' İstanbul'a gelmişti, çoğu kadın olan büyük Beyaz Rus'la birlikte, o dönemde birçoklarınca hâlâ Constantinople diye isimlendirilen bu kentin en dağdağalı, en 'kozmopolit', yabancıya en açık semtine, Beyoğlu'na yerleşmişti. Kaç yaşındaydı o zamanlar? Yaşını söz ettikten hoşlanmıyordu Liana: 'İnsan ihtiyarlayınca kendi kendini tanıyamıyor'... Ama sonradan, bugün seksenaltısında olduğunu ağzından kaçırdığına göre, o yıllarda olsa olsa yirmisinde olmalıydı.

O yıllar... 'Korkunç yıllardı onlar'... Liana'ya göre İstanbul'a sığınan Rus'ların sayısı neredeyse 1 milyondu! "Tünel'de hanlarda, gazete kâğıdın üstünde, perişan yatardık'... En büyük sıkıntıları, dil bilmemekti. Sonra 'korku geçmiştı'. Türkçeyi de öğrenmişlerdi: 'Önce küfürleri öğrendim!'... Amcalarını biri savaşta ölmüş, diğeri kaybolmuştu. Sonra amcasının bir arkadaşı evlenme teklif etmişti. Liana bu arada çalışmıştı. Hangi işlerde? Yarım yüzyılın ötesinde kalan bu 'işleri' pek anımsamıyor, veya anımsamak istemiyordu yaşlı Rus kadını... 'Çok işler yaptım' diyor, hemşirelik de yaptığını ekliyordu. Ama kimbilir, bir zamanlar Rejans veya Petrograd lokantalarının, ara sokaklardaki barların, pavyonların havasına yürek hoplatıcı beyazlıklarını ekleyiveren o sarışın fıkır fıkır Rus kadınlarının arasında belki Liana da vardı...

Liana'nın unutamadığı trajedi

Sonra Liana'nın yaşamına bir trajedi gelip çökmüştü, tüm ağırlığıyla... Gözleri görmemeye başladığı için çalışamayan kocası ve 3 yaşına gelmiş kızını geçindirmeye çalışan Liana, kendini koyu bir yoksulluğun içinde bulmuştu. O sırada, yaşlı kadının ifadesine göre, bir Fransız papazı ve hâlâ var olan Rebul Eczanesi'nin sahibi (şimdiki sahiplerin büyükbabası), yoksul annelik ailelerini bir bir dolaşarak, çocuklarını iyi bakılmak ve eğitilmek üzere Fransa'ya gönderecek bir yardım önerisi getirmişlerdi. İlerde, pasaport aldıklarında Liana ve kocası da, başkaları gibi, gidip onları görebileceklerdi. Birçok aile olur demiş, biri tam 5 çocuğunu vermişti. Ve tam 362 çocuk, gözün bir rede, Beyoğlu'nun çamurlu sokaklarını ve çıkık geceleri ana babalarına bırakıp Güney Fransa'da bir şatoya yerleştirilmek üzere yola çıkmışlardı. Ama ne biliydi Liana ve diğerleri, 'şato' denen binanın esinsi bir ahşap yapı olduğunu? Ve 1920'lerin bir Noel gecesinde, içindeki çocukların çoğuyla birlikte cayır cayır yanıp kül olacağını?

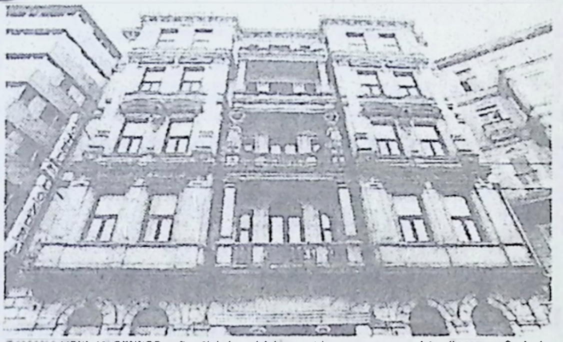
Liana, hasta kocasına acı haberi vermemişti uzun zaman... Adam ölüp gitmişti. Sonra diğerleri, diğer Beyaz Rus'lar, kader arkadaşları, komşular, ahbaplar, dostlar da ölüp gitmişti birer birer... Ama Liana yaşamıştı. Zamana direnmişti. Tıpkı içinde yaşadığı en aşağı yüz yıllık Beyoğlu evi, İstiklâl Caddesine bağlandığı köşede Bacacak Birahanesi bulunan Balo sokağındaki 41 numaralı ev gibi direnmişti. Şimdilerde merkezi Tophane'deki ana Rus Ortodoks Kilisesinde bulunan bir vakfın verdiği ayda beş bin lirayla bu eski evdeki odasının kirasını ödüyordu. Gerisini ise ya küçük küçük ve çeşitli renkteki kumaş parçalarını biraraya getirerek yaptığı gözalıcı, rengârenk örtüleri satarak, ya da aralarında birkaç gazeteci de bulunan 'dost'larının yardımlarıyla getiriyordu. Beyoğlu'nu Beyoğlu yapan, 'Beyoğlu kültürü' denebilecek şeyi yaratmış olan o sayısız ırk ve millet mensuplarından biriydi, hayatı Beyoğlu'nun son yarım yüzyıllık tarihiyle koşut, çöküşü Beyoğlu'nun çöküşüne denk gelmiş... Her gün dışarı çıkıyordu gerçi, İstiklâl Caddesi boyunca şöyle bir 'volta atıyordu'. Ama onun bildiği, tanıdığı Beyoğlu'ndan bugüne ne kalmış olduğunu sorduğumuzda bakışları dalıyor ve şöyle diyordu: "Hiç kimse kalmadı, hiçbir şey kalmadı. Hepsi gitti, herşey gitti"...

Aleksandra Kardomenis de Beyoğlu ile karşılıklı bir kimlik alışverişinde bulunmuş o insanlardan biriydi. Beyoğlu'na biraz damgasını basmış, Beyoğlu'nun da kendi damgasını vurduğu, biçimlendirdiği... Onu tanıyamadım, çünkü 3 yıl önce yaklaşık 90 yaşındayken ölmüştü. Onun da yaşamı aynı sokakta, Balo sokağında geçmişti. Balo sokağı 16 numaradaki çıkıntılı cephesinin en üstündeki balkonunun nefis demir parmaklığı, aslan başı ve çiçek motifli taş kabartmalarıyla (başını biraz yukarı kaldırmak kaydıyla) dikkati çeken binada... Aleksandra hakkındaki bilgiyi, şimdi aynı eski evin birinci katındaki atölyenin sahibi Ömer Dalkılıç'tan aldım. Genç ve yardımsever bir insandı Dalkılıç, şimdi biraz Anadolu'ya çalıyordu. Aleksandra Kardomenis'i tanımıştı, kadın bu sokakta doğmuş, bu evde büyümüş, ordan hiç ayrılmamıştı. Antikalarla dolu evinde tek başına yaşamış, 'güvenmediği insanı evine sokmamıştı bile'... Evin en üst 3 katında yıllar yılı tek başına yaşamıştı, tonlarca eşyaları ve anılarıyla... Ölümünden sonra ev yeğenlerine geçmişti. Onlar da biraz onarımdan sonra katları kiraya vermeyi kuruyorlardı. İkinci katta bir zamanlar bir doktorla bir avukat yazıhanesi vardı. Yola bakan taraftaki dişçi muayenehanesinin duvarları, görülmemiş güzellikte bir duvar kâğıdıyla kaplıydı: Koyu kırmızı renkte, dokununca kadife izlenimi veren, kuşkusuz Avrupa (belki İngiliz) kökenli, en aşağı yarım yüzyıllık bu duvar kâğıdı, Aleksandra Kardomenis'in belki en güzel gençlik günlerine eşlik etmişti. Ve dişçi Yaşar Sevinç, bu güzel dekoru hiç bozmadan, titizce koruyarak, kendi ifadesine göre 'çoğu civardan, Beyoğlu sokaklarından, Tarlabaşı'ndan gelen gayri - müslim aileler' olan müşterilerine hizmet veriyordu. Üst katlara çıkınca, uzaktan görünen taş kabartmaların güzelliğini farkettik, yaşlı Rum kadının varisleri tarafından gözden elip görülmüş eşyalarından kalan birkaç şeyi, örneğin baş motifleriyle süslü bir taş dolabını keşfettik.

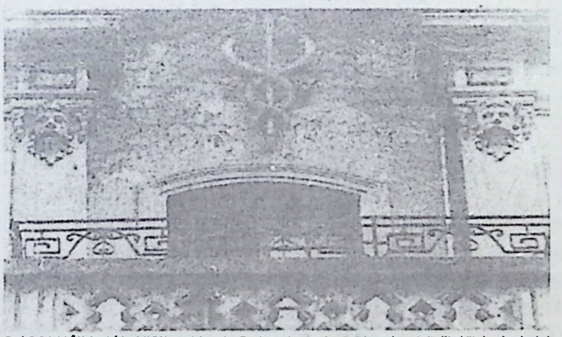
Beyoğlu: Nedir, Ne Değildir?

Neydi Beyoğlu, nasıl tanımlanabilir, hangi açıdan yaklaşılabilirdi ona? Bir dönemde Batı tarzı uygarlığı, Batı tarzı yaşamı, eğlenceyi simgeledikten sonra artık geriye dönüşü olmayan bir çöküş, yozlaşma dönemine girmiş, kurtarılması olanaksız bir kent parçası mıydı? Tüm güzellikleri geçmişte kalmış, 'lahmacun uygarlığı'nın ve gecekondu yerleşiminin sökülmez istilasına uğramış, hiçbir özelliği kalmadığı için de 'kurtarılması'na gerek olmayan 'maziden bir yaprak' mıydı? Yahya Kemal'den Sait Faik'e, Ahmet Hamdi'den Cahit Sıtkı'ya, Peyami Safa'dan Orhan Veli'ye tüm bir edebiyat tarihinin bir döneminde ve zaman zaman yüreğinin attığı, korunması gerekli bir mikrosemt miydi? Her türlü eğlencenin, para karşılığında, her türlü cinsel doyumun dar sokaklarında bulunabildiği, geceleri geç saatlere dek göz kırpan ışıklarıyla insanları yapay, geçici, ama tesellî edici oyalanmalara çağıran, kentin gece hayatının yüreği, İstanbul'un Pigalle'i veya Soho'su muydu? Ayrıca kültürlerden, çeşitli ırklardan, dinlerden, dillerin karışması olan olağan ve ancak Türkiye'de, İstanbul'da benzerine rastlanabilecek becerisiz bir sentezin tarih içinde gerçekleştiği, örnek alınması gereken bir yaşam biçimi miydi? Yoksa her şeyi maddi değerlere, paraya dönüştüren, cebi dolu hovardalara genç bedenleri peşkeş çeken, yok olması gerekli bir 'Sodom ve Gomor', bir 'günah dünyası' mıydı? Ahmet Hamdi Tanpınar'ın deyişiyle "Her sınıf halk için Paris ve Avrupa itibarı bir yığın eğlencenin, alafranga konserlerin, gazinoların, meyhanelerin ve rakkaselerin göz alıcı köşesi" miydi? Ahmet Mithat Efendi'nin "Bizim Beyoğlu birçok cihetlerce Paris'ten de yamandır. Hangi tarafına bakılsa bir roman görülür" deyişi acaba doğru muydu? Yoksa Yahya Kemal'in "Beyoğlu İstanbul'un parasını aldıktan sonra piyasa, perfüm, cambazlık, ecel vesair bepahal alda, boyada, yükseldi, gerçekleşti, kabına sığmadı" diye yüreğinden anlatımı ve "mikrosemt ve eğlence semti" tanımlaması mı, acaba Beyoğlu'nun temel özelliklerini daha iyi veriyordu? Bu yazı dizisinde bu sorulara yanıt vermeye, Beyoğlu'nun ne olup ne olmadığını anlamaya çalışacağız...

Yarısı [illegible]

ZAMANA MEYDAN OKUYOR — Beyoğlu'nda parlak bir geçmişi anımsatan sayısız görkemli yapı var. Bunlardan bazıları tümüyle terk edilmiş durumda. Bazıları ise bakımlı, onarılmış... İşte geçen yıllarda onarılarak yeniden hizmete açılan Tepebaşı'nın ünlü bir yapısı... Heykellerle, taş kabartmalarla süslü görkemli cephesiyle Büyük Londra Oteli, zamana meydan okuyor ve odalarında kimbilir hangi anıları barındırıyor... (Fotoğraf: KADİR CAN)

BALO SOKAĞINDAKİ BALKON — Aleksandra Kardomenis, tüm ömrünü bu evde geçirdi. Kimbilir kaç kez bu balkondan gelip geçeni izledi, hayallere daldı veya çamaşır astı. Aleksandra artık yok. Bu Rum kadını, 90 yaşına yakınken üç yıl önce öldü. Ama ev ve yılan motifleri, taş insan başları ve nefis demir korkuluğuyla balkon hep orda... Ancak bu güzellikleri görmek için insanın başı yukarıda gezmesi gerekiyor. (Fotoğraf: KADİR CAN)

ZAMANA DİRENEN SOKAK — İşte Beyoğlu'nun en canlı yerlerinden biri... Hem günüz, hem de akşamın ileri saatlerine dek etkinliğini sürdüren ünlü Balık pazarı... Beyoğlu'nun zamana direnen, canlılığını koruyan ünlü sokağı... Ve bu sokakta akşam vakti balıklarını sergileyen bir balıkçı... (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

19. YÜZYILDA BEYOĞLU — İşte 19. yüzyıl Beyoğlu'sundan bir görünüm... Yamru yumru taş bir sokak, kâğır, Avrupa stili yapılar, önü tenteli dükkânlar, fesli adamlar, sokak köpekleri... Resim, Galatasaray'a doğru bakışı yansıtıyor. Sağdaki tahtaperde, bugünkü Mısır apartmanının olduğu yer.

Beyoğlu'nu nasıl anlatmışlardı?

Kanuni Sultan Süleyman zamanında 1555'te İstanbul'a Alman imparatorunun elçisi olarak gelmiş olan Busbecq, "Türk Mektupları" adı ile bilinen 'Sefaretnâme'sinin bir yerinde Beyoğlu'dan şöyle söz ediyor: "Beyoğlu'nda birçok tacirler oturmaktadır, bunların çoğu İtalyan'dır. Bunların Hıristiyan esirleri kurtarma konusunda büyük yardımları görülüyor". Lale Devri'nde İngiltere elçisinin eşi olarak İstanbul'a gelen ünlü yazar Lady Montague, 29 Mayıs 1717 tarihli bir mektubunda şöyle yazıyor: "Sefarethanemiz Beyoğlu'nda. Westminster nasıl Londra'nın 'kibar semti' ise burası da İstanbul'un kibar semti. Bütün sefirler burada, birbirlerine yakın oturuyorlar. Sefarethanemizden şehir, Topkapı Sarayı, Anadolu'nun uzak dağları hep görülüyor, dünyanın en güzel manzarasını oluşturuyor."

Bir Türk yazarı, Ahmet Refik Altınay ise "Sokullu" adlı eserinde Beyoğlu adının kökenini şöyle açıklıyor:

"İstanbul, Kanuni Sultan Süleyman zamanında genişledi. Devletin kuvveti ve zaferleri ile beraber ticareti de yüksek bir mertebeye vasıl oldu. İstanbul'a her taraftan tüccar geliyordu. Bunlar için Galata'da yeni mahalleler tesis edildi. O devirde Beyoğlu'nda birkaç mezarlıkla bağlar, bahçeler vardı. Fransa, Lehistan ve Venedik elçilerinin sarayları, Galatasaray Acemioğlanlar mektebinin civarında idi. O zamanlar, Maktul İbrahim Paşa'nın adamlarından Alvizo Gritti de Taksim civarındaki sarayında oturuyor idi. Bu zat, Venedik Balyozu idi, kendisi hakkındaki yazışmalarda 'Beyoğlu' diye yâd olunurdu. Keza Kasımpaşa, Piripaşa, Ayaspaşa, Piyalepaşa mahalleleri, hep Kanuni zamanında tesis edildi. Bu mahallelerin yâd oldukları isimler hep Kanuni devri ricâlinin isimleriydi."

Oysa, ilerde de değineceğimiz gibi, Beyoğlu isminin kökenini Fatih dönemine kadar çıkaran başka bazı görüşler vardır ve bunlar genelde daha geçerli sayılmıştır.

27 yıl sonra 'diplomatik düzeltme'

Özal: 1958'de Cezayir'e karşı hatalıydık

YALÇIN DOĞAN — *5 şubat*

CEZAYİR — Uçağın merdivenlerinden inen Başbakan **Turgut Özal,** ayağını yere bastı, elini Cezayir Başbakanı **Abdülhamit Brahimi**'ye uzattı. Cezayir Başbakanı da elini uzattı. Ama sanki mesafeli bir biçimde uzattı. Özal bunu fark edince Brahimi'yi kendine doğru çekti ve iki yanağından öptü. Ama Brahimi mesafesini korur gibiydi. Özal'ın öpmesine karşılık vermedi. Üstelik havaalanında protokol gereği söylenmesi zorunlu sözlerden kaçındı.

Havaalanı şeref salonunda bir süre dinlenen Başbakan Özal, Brahimi'ye ülkesine gelen ilk Başbakan olmaktan duyduğu memnuniyeti dile getirdi.

Özal, Türk-Cezayir ilişkilerinin arzulanan düzeyde olmadığını ifade etti ve bunu iki ülke arasında süregelen soğukluğa dayandırdı. Bağımsızlığına kavuştuğu sırada 1958'de Birleşmiş Milletler'de Türkiye'nin Cezayir'in bağımsızlığı aleyhinde oy kullandığını hatırlatan Özal, bunun hata olduğunu kabul ettiklerini bildirdi ve **"Hatayı kabul etmek de büyük fazilettir"** dedi.

Özal şöyle konuştu:

"Bağımsızlığa kavuştuktan sonra ülkenize gelen ilk başbakan olarak çok önemli adım attığımız kanaatindeyim, umut ediyorum ki, milletlerimiz arasında ezeli dostluklar hükümetlerimiz arasında da yakınlaşmaya yol açacaktır. Cezayir'in bağımsızlık mücadelesi sırasında o tarihte takındığımız tavır bir soğukluk yaratmıştır. Biz de bağımsızlık konusunda büyük mücadele vermiş milletiz. Ama o sırada böyle bir karar verilmiş. Biraz kırgın durumların olduğunu biliyoruz. Esasen milletimiz bağımsızlığı desteklemiştir ama o sırada idarenin verdiği bu karar soğuk bir rüzgâr esmesine neden olmuştur. Bu ziyaretle başlayan görüşmeler milletlerimiz arasındaki ezeli dostluklara, hükümetler arasında da yakınlaşmaya vesile olacaktır. Milletimizin bu düşüncesine o zaman ki yönetimin iştirak etmemesinden üzüntü duyuyoruz."

İsviçre'nin karlı dağlarını sabahın erken saatlerinde geride bıraktık. Davos'tan Zürih'e karlar içinde iki saat süren kara yolculuğundan sonra Zürih-Cezayir arasını bir saat 50 dakikada uçtuk. Kar ve kış bu kadar kısa bir süre içinde yerini Akdeniz'in sıcak kıyılarına bıraktı. 20 derece sıcaklıktaki Cezayir'in başkenti Cezayir...

Bir petrol ülkesi olan Cezayir'de kişi başına gelir bin 800 dolar. Yani ekonomik refah Türkiye'nin iki katına eşit. Cezayir, Akdeniz'in kendine özgü küçük ve palmiye villaları ile, bunun hemen yanında da koca koca modern binalarla donatılmış. Kentin tepesinde Akdeniz'e haşmetle uzanan **"Bağımsızlık ve Kurtuluş Anıtı"** hemen göze çarpıyor.

Ne yazık ki, bu **"Kurtuluş Anıtı"** Türklerin gözüne, ancak 27 yıl sonra çarpabiliyor. BM'de 27 yıl önce Cezayir'in bağımsızlığı oylanırken, Türkiye buna karşı çıkıyordu.

İşte bu oylamanın yarattığı 27 yıllık mesafeyi dün havaalanında Cezayir Başbakanı **Brahimi** protokol kurullarını aşarak suskunlukla anlatmak istedi. Bağımsızlığın özünü Türkiye'den öğrendiklerini ve savaş alanlarında Atatürk'ün resmini göğüslerinde taşıyarak anlatan Cezayirlilere, Türkiye, BM salonlarında **"Bağımsızlığa hayır"** oyu ile karşılık veriyor. Cezayirli de bunu unutmadığını gösteriyor. Tavrını soğuk bir karşılama ile açıklıyor.

Ancak şunu vurgulamak gerek: Türkiye, 27 yıl sonra sanki o günü unutturmak istiyordu. Ve ilk kez bir Türk başbakanı Cezayir topraklarında bulunuyor.

Günümüzde de iki ülke arasında siyasal sorunlar olanca ağırlığını koruyor. Örneğin Kıbrıs sorununda, Cezayir Yunanistan'ı destekliyor. Ya da İslam Konferansı'na üye ülkeler arasında tartışılan çeşitli konularda Türkiye ile Cezayir çoğunlukla farklı yönlerde oy kullanıyorlar. Son olarak yine BM'de bundan iki ay kadar önce Cezayir'i ilgilendiren bir konuda Türkiye'nin **"çekimser"** oy kullandığını havaalanındaki karşılama töreninde hemen anımsamak mümkün.

Özal'ın, bir yıldır yaptığı yurt dışı gezilerinde, siyasal açıdan en çetin sorunlara sahip gezi, sanırız Cezayir ziyaretidir. Bunun içindir ki, Özal'in alışkın olduğu ekonomik sorunlar burada ikinci planda. Dün öğleden sonra iki Başbakan arasında yapılan görüşmenin **"sadece siyasal nitelikte"** olması da bu anlattıklarımızın en güzel kanıtı.

Havaalanındaki soğuk karşılamadan sonra Özal ile Cezayir Başbakanı baş başa görüştüler. Bütünüyle siyasal içerik taşıdığı bildirilen görüşmede Başbakan Özal'ın **"tarihten gelen hataların unutulmasını"** istediği öğrenildi. Buna karşı Cezayir Başbakanı'nın **"yaraların sarılması zamanla mümkündür"** karşılığını verdiği bildirildi.

İkili görüşmeden sonra iki ülke başbakanlarının başkanlığında heyetler halinde toplantıya geçildi. Sağlanan bilgilere göre, Özal bu toplantıda şöyle konuştu:

"Türk halkı Cezayir'in bağımsızlık savaşına sürekli ilgi ve sempati göstermiştir. BM'de yapılan bir hatadan Türk halkı üzüntü duymuştur. Şimdi halkımız Cezayir'le iyi ilişkiler geliştirmek istemektedir. Siyasi ve ekonomik alanda işbirliği yapmak amacındayız."

Özal'ın bu sözlerine Cezayir Başbakanı **"Biz görüşmeye hazırız. Görüşelim, karara varalım"** karşılığını verdi. Ancak Cezayir Başbakanı'nın siyasal konulara değinmediği dikkati çekti. Heyet daha sonra ekonomik konulara geçti.

Antrenman ve Seks İlişkileri Üzerine...

HINCAL ULUÇ — *5 şubat*

"Sir" derdi İviç... "Ben futbolcuyu öyle bir çalıştırırım ki, hali kalırsa gider canının istediğini yapar..." Yalan değildi dediği.. Denizli'ye gitmeden önce Öner'le kısa bir sohbetimiz olmuştu. "İviç'in antrenmanlarına kıyasla, bu yıl Derwall'le koşmadık bile" dedi. "İviç canımızı çıkarırdı bizim. Akşam kendimizi yatağa dar atardık."

İviç futbolcunun gece hayatında izlenmesine karşıydı.. "Futbolcu genç adam, delikanlı adam. Cebinde parası, alnında şöhreti var. Tabii kızlar peşinde olacak. Tabii sefasını sürecek. Bu da bir motivasyon sebebi değil mi? Öteki gençler, iyi futbolcu ağabeylerinin kızlar tarafından nasıl paylaşılmadığını görüp onun gibi olmaya çalışmayacaklar mı? Haa... Bakın ben neye bakarım. Adam çıkıp 90 dakika takır takır oynuyor mu, oynamıyor mu? Benim idmanlarımda sonuna kadar çalışsın. Maça çıksın 90 dakika oynasın, sonra gece kiminle ne yapmış, kaçta yatmış hiç beni ilgilendirmez..."

☆ ☆ ☆

Şimdi gazetelere bakıyoruz. Spor sayfaları, Stankoviç ile uğraşıyor. Neymiş, çok fazla idman yaptırıyormuş.

Neymiş? Futbolcuları fazla sıkıyormuş. İnanılmaz. Metin'in kötü oynadığında, garip işler yaptığında tüm spor basını müttefik. Ama aynı basın, Metin'i oyundan aldığı için Stankoviç'e saldırmakta da müttefik.

Dikkat edin. Yugoslav hoca iki kişi ile fazla uğraşıyor. Metin ve Fikret. Beşiktaş'ta en büyük iki yetenek de bu. Biz olsak böyle mi uğraşır, yoksa başka metodlar mı denerdik, o ayrı konu. Ne var ki, Stankoviç biz değil, Beşiktaş ona emanet edilmiş. O kendi bildiğince, bu iki süper yeteneği, süper futbolcu yapmaya çalışıyor. Ama bakın, bir yanda "disiplin, disiplin" diye yeri göğü inleten bizlerin şımarttığı Fikret ne yapıyor? Maçtan sonra, Beşiktaş soyunma odasına adım atmadan, Sarıyerlilerin yanına gidiyor, onları kutluyor ve staddan ayrılıyor. Maçı Sarıyer kazansa, bayram yapacak nerdeyse. "Ben oynamıyorsam, batsın Beşiktaş" diye Beşiktaşlılık olmaz.

☆ ☆ ☆

Şimdi gene gazetelere bakıyoruz. Magazin basını Türk sporunu yönetmeye soyunmuş. Gün geçmiyor birisinde bir futbolcunun bir hanımla çekilmiş resmi. Artık nerde, ne zaman önemli değil. Sanırsınız ki, futbolcu demek, hadım demek. Ya da Katolik papazı.

Adam delikanlılığında, delikanlılığını yaşamazsa ne zaman yaşayacak? Kendileri yapamayanların gizli gizli kıskançlıkları diyeceğiz nerdeyse. Delikanlı bu, adı üstünde. Saldırırsan, köşeye sıkıştırırsan, daha kötü olur. Ama sen akılcı yaklaşırsan, onlar da akıllı olmak zorunda kalırlar.

İviç, akılcı yaklaşıyordu. Stankoviç de öyle. Peki ya biz?

Ama adamı yorma.

Yorulmayan adam, enerjisini gece boşaltmaya kalktı mı, bu defa: "Vay utanmaz rezil. Bu ne hal?"

Gündüz yorulmayan adam, üstelik sporcu, üstelik dinamik, gece saat onda yatağa girip mışıl mışıl uyuyacak öyle mi?

☆ ☆ ☆

Bir yanda delikanlıların başına Ali Yavaş'ı gardiyan diye diken Derwall, bir yanda, "Ben öyle bir idman yaptırırım ki, ondan sonra hali kalırsa yaptığına karışmam" diyen Stankoviç ve İviç...

Birileri bir yerlerde "Yasaklarla çözüm bulunamaz. Aslolan koşulları değiştirmektir" mi demişti ne?

Cezayir ve Özal'ın Açıklaması

ERGUN BALCI — *6 şubat*

Başbakan Turgut Özal Cezayir'e giderken uçakta yaptığı açıklamada *"Cezayir Bağımsızlık Savaşı sırasında Türkiye'de zamanın hükümetinin tutumu mazur gösterilemez"* dedi.

Sayın Özal'ın bu anlamlı açıklaması ile yüzde yüz uyuştuğumuz belirtmek isteriz. 1960'larda *Yön* ve *Devrim* dergilerinde *Doğan Avcıoğlu* ile *İbrahim Çamlı* gibi yazarlarla, Cumhuriyet gazetesinde *İlhan Selçuk*'un, ya da bizim kendisini çağırdığımız gibi İlhan Abi'nin dış politikada Cezayir ve benzeri bir dizi yanlışları vurgulamaktan, bağımsız ve onurlu dış politika özlemini ifade etmekten dillerinde tüy bitmişti. Sayın Özal'ın bugün aynı gerçeği dile getirmesi, açıklamasını daha da anlamlı kılmaktadır.

Biz 1960'larda üniversite öğrencisi iken, İlhan Selçuk'un bıkmadan, usanmadan karayolları politikasının Türkiye'yi dışa bağımlı kılacağını, ağırlığın demiryollarına verilmesi gerektiğini yazdığını ve bu yüzden bazı çevrelerce kendisine yöneltilen suçlamaları da anımsarız. Ne ilginçtir ki, günümüzde hükümetin yüksek düzeydeki yetkilileri, demiryollarımızın yetersizliğinden acı acı yakınmakta ve bu alana yatırımlar için planlar hazırlamaktadırlar.

Cezayir konusunda, zamanın hükümetinin tutumu sayın Özal'ın belirttiği gibi gerçekten mazur gösterilemez.

Gösterilemez, çünkü Türkiye, sömürge ülkelerin kurtuluş savaşları karşısında, kendi geleneğine yüz seksen derece ters düşen bir politika izlemiş, ABD ve Batılı müttefiklerine yaranmak için, Bir-

leşmiş Milletler'deki Türk delegesi, Arap ülkelerinin, Cezayir'in Fransız emperyalizmine karşı giriştiği özgürlük savaşının genel kurula getirilmesini isteyen önergesi aleyhinde oy kullanmıştı. O Fransız emperyalizmi ki, Setif'teki katliamda 40 bin Cezayirliyi öldürmüştü. Türkiye 1958 yılında ise, genel kurulda Asya-Afrika bloku tarafından Cezayir halkına kendi kaderini tayin etme hakkının tanınması için verilen önergenin oylamasında çekimser kalmıştır. Böylece, Atatürk döneminde emperyalizmin boyunduruğu altındaki ülkelere, ulusal kurtuluş mücadeleleri için esin kaynağı olan Türkiye, Cezayir'in ulusal kurtuluş savaşında sömürgeci Fransa'nın yanında yer almak durumunda kalmıştı.

Cezayir olayı, Türkiye'nin Atatürk'ten miras aldığı dış politika geleneği ile yüzde yüz çelişen tek örnek değildir. 1945'te Stalin'in Boğazlara ilişkin taleplerini tek başına geri çevirebilen Türkiye, 1955'te Mısır'ın Süveyş kanalını ulusal denetim altına alma çabalarına da karşı çıkarak, kanalın uluslararası denetim altına konması yolunda ABD Dışişleri Bakanı *Foster Dulles* tarafından ortaya atılan planı desteklemiş ve 1956'da Süveyş bölgesine yapılan İngiliz-Fransız ortak saldırısı karşısında sesini çıkarmamıştır.

Zamanın hükümeti, 1958 temmuzunda Irak'ta İngiltere yanlısı Kral *Faysal* ve *Nuri Es Said,* rejimine karşı *Abdülkerim Kasım* tarafından gerçekleştirilen isyan karşısında da düşmanca tavır takınarak, Irak halkının nefret ettiği monarşiyi kurtarmak isteyen bir tutuma girmiştir.

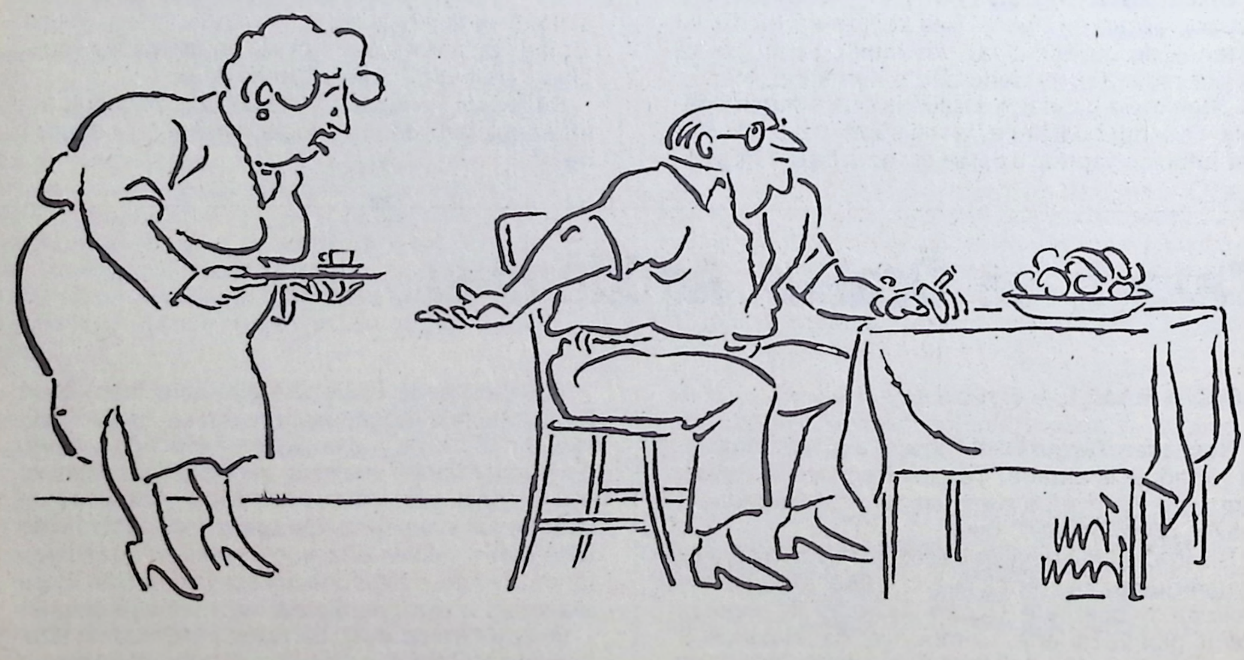
Irak olayından birkaç ay sonra ABD, Lübnan'da *Camille Şamun* yönetimini kurtarmak için, Adana'daki üslerinden bu ülkeye asker göndermişti.

1955 yılındaki Bandung Konferansı'nda ise toplantının en talihsiz ülkesi belki de Türkiye olmuştur. Emperyalizmin, silahlanmanın, büyük devletlerin özel çıkarlarını korumaya yönelik yöresel anlaşmaların şiddetle kınandığı toplantıda Türkiye, Batılıların sözcülüğünü yaparak tarafsız bir dış politika olamayacağını savunmuştur. Oysa Bandung'ta yeni bir dünya kuruluyordu... Türkiye'nin yıllar önce haberciliğini yaptığı, yolunu açtığı dünyaydı bu. Bu dünyaya mensup birçok ülke, Mustafa Kemal'in Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı ve anti emperyalizmini kendine örnek olarak almıştı.

Türkiye, bu hataların bedelini ağır biçimde ödedi. Gözü kapalı, Batılıların ve ABD'nin sözcülüğünü yapması yüzünden dünya platformlarında yıllarca yapayalnız kaldı.

Zamanın hükümetinin tutumu, hiçbir şekilde mazur gösterilemez.

Turgut Özal'ın bu gerçeği kabul ettiğini açıklaması olumlu karşılanacak bir davranıştır.

—Bey, bey... Kendine gel, sana bir şey verildiği zaman doğru dürüst al!.. Evindesin ve emekli olalı da iki ay oldu...

Ali Ulvi

KAVRAM DERSANESİ
Üniversite Hazırlama Kursları
Takviye Kursları Yapılmaktadır

Cumhuriyet

DÜŞÜNÜYORUM ÖYLEYSE VURUN
İlhan Selçuk

61. Yıl: Sayı: 21714 Kurucusu: Yunus Nadi 50 TL 7 Şubat 1985 Perşembe

Mengenecioğlu, Kahveci'ye sordu: Bu rüşvet de ne?

'Partiye para verdik ya!'

UM'un sahibinin yakın çevresine aktardığına göre, rüşvet istemi üçüncü görüşmede yapıldı: Şeker veya çikolata şeklinde bana getirin, evde de olabilir.

MENGENECİOĞLU'NDAN KAHVECİ'YE

"Biz partiye yardım yapmıştık, gerekirse yeniden yaparız, rüşvet neyin nesi? Nereden buluyorsunuz böyle adamları?"

KAHVECİ'DEN MENGENECİOĞLU'NA

"Parayı hazırla ve bana haber ver. Küçük bir teyple bu işi halledeceğiz." (Teybin kontrolü yapıldı.)

ERBİL TUŞALP

ANKARA — UM Denizcilik Şirketi sahibi **Uğur Mengenecioğlu**'nun yakın çevresine yaptığı açıklamalar Özdağlar'la ilgili rüşvet olayına yeni boyutlar kazandırıyor.

Edinilen bilgilere göre, navlun ücretinin yüzde 2.5 oranının istenildiği iddia edilen rüşvet konusundaki yakınmalarını dile getirirken Uğur Mengenecioğlu, **Adnan Kahveci**'ye, **"Biz partiye yardım yapmıştık, gerekirse yeniden yaparız. Rüşvet neyin nesi"** dedi ve Bakan Özdağlar'ı kastederek, **"Böyle adamları nereden buluyorsunuz"** diye sordu.

UM'un sahibinin aktardığı iddialara göre rüşvetin verilmesinden önceki gelişmeler şöyle:

• Eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar ile **Büyük Hun** tankerinin Irak tarafından bombalanması sırasında ilk kez tanıştıklarını ifade eden Mengenecioğlu, şirketinin 8.61 dolardan yük taşımasına karşın Cerrahoğlu'nun aynı işi 15 dolardan yaptığını belirterek Bakana, **"Bu imkândan biz de yararlanalım"** dedi.

Özdağlar'ın yeni fiyat üzerinden **"Ditay'a talimat vereceğini"** söylediğini belirtti. Daha sonra Ditay'la 15 dolar üzerinden anlaşma yapıldı. Ancak UM Denizcilik gemileri yük alamadı.

• Mengenecioğlu, bunun üzerine eylül ayında Ankara'ya giderek Özdağlar ile üçüncü kez görüştü. Görüşme makam odasında oldu.

• Mengenecioğlu, **"Gemim yük bekliyor"** dedi. Özdağlar, **"Halledeceğim"** karşılığını verdi.

• Rüşvet istemi ilk kez bu görüşmede dile getirildi. Mengenecioğlu, **"Şeker veya çikolata şeklinde bana getirin, evde de olabilir"** önerisi ile karşılaştı.

• Dışarıda **Enver Toprak** vardı. Toprak, Mengenecioğlu odadan çıkınca **"rengin solmuş"** dedi. Makam odasında olanları Enver Toprak'a anlattı. Daha sonra olay **Aytekin Ozan**'a anlatıldı ve **"rüşvetin verilmesi"** kararlaştırıldı.

• Mengenecioğlu, İsmail Özdağlar ile Petrol Ofisi'nde bir kez daha görüştü.

• **Büyük Selçuklu** tankeri eylül sonunda yük alınca, Özdağlar ile Mengenecioğlu yeniden görüştüler. Mengenecioğlu **"Gemi geliyor, ama ya yükünü boşaltamazsa"** diye endişesini bildirdi. Bakan Özdağlar, **"bütün önlemlerin alınacağını"** söylerken navlun ücretinin yüzde 2.5'unu alacağını ilk kez dile getirdi.

• Bu konuşma sırasında Bakan Özdağlar'ın toplu tabancası masasının üzerindeydi. Bakan tabancа kullanmayı 14 yaşından beri bildiğini Mengenecioğlu'na bu sırada söyledi.

• Uğur Mengenecioğlu, **"Başdanışman Adnan Kahveci ile Başbakan Özal'ın yakın ilişkilerini"** bildiği için olayı Kahveci'ye anlattı. Mengenecioğlu, Adnan Kahveci'ye **"Biz partiye yardım yapmıştık, gerekirse yeniden yaparız. Rüşvet neyin nesi?"** dedi ve Bakan Özdağlar için **"Nereden buluyorsunuz böyle adamları"** diye yakınmada bulundu.

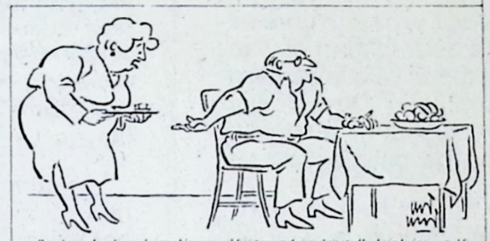
• Adnan Kahveci, Mengenecioğlu'na **"Parayı hazırla ve bana haber ver"** talimatını verdi. **"Küçük bir teyple bu işi halledeceğiz"** dedi ve teybin kontrolü yapıldı.

• Mengenecioğlu, Kahveci'nin yanından doğruca Özdağlar'ın makamına gitti. Küçük bir odada sıralandı. Yarım saat bekledi. Sonra odasında kabul edildi ve Mengenecioğlu, Özdağlar'a **"parayı hazırlayacağını"** söyledi.

• Mengenecioğlu görüşmeleri Adnan Kahveci'ye anlattı ve İstanbul'a hareket etti.

• Mengenecioğlu 24 Aralık 1984 tarihinde İstanbul'dan Ankara'ya hareket etti. Yolda Kent Motel'den Bakan Özdağlar'ı ile Başbakanlık Başdanışmanı Adnan Kahveci'yi aradı.

(Arkası Sa.11, Sü.5'te)

—Bey, bey... Kendine gel, sana bir şey verildiği zaman doğru dürüst al!.. Eşindesin ve emekli olalı da iki ay oldu...

Özal: Türkiye ile Cezayir arasında yeni dönem başlıyor

Esenboğa'da basın mensuplarının bir sorusu üzerine Özal, "Bazılarınız biz optuk - o optu yazmış, herhalde onların tesiri altında olacak. Cezayir Başbakanı dönerken beni çok kuvvetli optu" dedi. Cezayir, Emel Sayın'ı sanat elçisi olarak davet etti.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, İsviçre ve Cezayir'e yaptığı resmi ziyareti tamamlayarak dün gece 21.00'de Ankara'ya döndü. Özal, Esenboğa Havaalanı'nda yaptığı açıklamada, **"Türkiye ile Cezayir arasında yeni bir dönem başladığına kuvvetle inandığını"** söyledi.

Özal, iki ülke arasında açılan bu yeni dönemle iktisadi ve ticari ilişkilerin daha çok gelişeceğine, siyasi bakımdan da iki ülkenin birbirini daha iyi anlar duruma geleceğine inandığını belirtti.

Özal şöyle konuştu:

"Davos toplantısından sonra Cezayir Başbakanı'nın daveti üzerine iki günlüğüne Cezayir'e ziyaret yaptım. Bu ziyaretimin sebebi, Cezayir bağımsızlığına kavuştuktan sonra ilk defa bir Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı'nın Cezayir'e gitmesidir. Cezayir ile bizim aramızda çok köklü tarihi bağlar vardır. Bunu özellikle oraya gittikten sonra daha iyi, yerinde gördüm. Memleketimiz Birinci Cihan Harbi'nden sonra bağımsızlığını muhafaza etmek için giriştiği büyük mücadeleden başarı ile çıkmış ve bu mücadele birçok millete örnek olmuştur. Cezayir gibi tarihi bağlarımız olan bir halkın 1,5 milyona yakın şehit vererek, uzun mücadelelerden sonra bağımsızlığına kavuşması ve bu mücadelede milletimizin manevi destek olmasu, aksini düşünmek mümkün olmayan bir hadisedir. Bunu ifade ettim."

Cezayir'le siyasi ve ekonomik ilişkilerin geliştiğini, ancak tam istenilen noktaya gelmediğini kaydeden Özal, Cezayir gezisi ile bu konuda büyük adım atıldığını söyledi ve **"Cezayir'le Türkiye arasında artık Cezayir Cumhurbaşkanı'nın da ifade ettiği gibi yeni bir devir başlamaktadır"** dedi.

Özal, Karma Komisyon toplantılarında iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin ne şekilde geliştirileceğinin görüşüleceğini belirterek şunları söyledi: **"Uzun yıllardır ticaretimizin gelişmesi ile beraber, istediğimiz seviyede bir**

(Arkası Sa.11, Sü.7'de)

Türkiye, Belçika'ya Cruise konmasını onayladı

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Belçika topraklarına yerleştirilecek orta menzilli **"Cruise"** nükleer füzeleri konusunda Türkiye ve Yunanistan'ın önceki gün Belçika hükümetine **"görüşlerini"** bildirdikleri öğrenildi. Buna göre, Ankara, Belçika'nın 1979 NATO kararına uyarak, **"Cruise"**'ları belirlenen tarihte, yani bu mart ayından itibaren topraklarına konuşlandırılmasından yana.

(Arkası Sa.11, Sü.8'de)

AVRUPA PARLAMENTOSU'NDA İLK TÜRK LOBİSİ OLUŞUYOR

Haberi 8. Sayfada

KKTC'de anayasa görüşmeleri takvime bağlandı

İZZET RIZA YALIN

LEFKOŞE — Kurucu Meclis Genel Kurulu KKTC anayasa taslağını yarın görüşmeye başlayacak. Meclis'in önceki günkü birleşiminde verilen arada toplanan parti ve grup temsilcileri anayasa görüşmelerini takvime bağladı. Meclis Genel Kurulu cuma gününden itibaren pazartesi, çarşamba ve cuma günleri toplanarak anayasa tasarısının yasalaştırılması çalışmalarını sürdürecek. Bu durumda 23 ha-

(Arkası Sa.11, Sü.7'de)

KİPRİYANU: ERKEN SEÇİM SÖZKONUSU DEĞİL

Haberi 3. Sayfada

Sinema Günleri

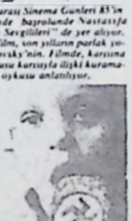

NASTASSJA KİNSKY — Uluslararası Sinema Günleri 85'in Uluslararası Yarışma bölümünde başrolünde Nastassja Kinsky'nin oynadığı "Maria'nın Sevgilileri" de yer alıyor. Keith Carradine'in de rol aldığı film, son yılların parlak yönetmenlerinden Andrei Konchalovsky'nin. Filmde, karısına aşırı ölçüde tutkun olan, bu tutkusu karısıyla ilişki kuramamasına kadar varan bir adamın öyküsü anlatılıyor.

İki haftada 60 önemli film var

Kültür Servisi — İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı tarafından 15-28 nisan günleri arasında gerçekleştirilecek **"Uluslararası İstanbul Sinema Günleri 85"**'in programı ve etkinlikleri açıklandı. İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı Yönetim Kurulu üyesi **Onat Kutlar**, 50 yabancı ve 10 yerli filmin gösterileceği bu yılki **"Sinema Günleri"**'nin önemli yenilikler getirdiğini vurgulayarak, ilk kez uluslararası bir ya-

(Arkası Sa.11, Sü.5'te)

"Danton"'un yönetmeninden - "Danton" adlı filmiyle geniş boyutlu tartışmalara yol açan Polonya sinemasının ustalarından Andrzej Wajda, bu yılki Sinema Günleri'nde de iki filmiyle yer alacak. Yukarıda bir sahnesi görülen "Almanya'da Bir Aşk", Wajda'nın son filmi.

'MOZART' OSKAR'A ADAY

11. Sayfada

KDV enflasyonu azdırdı

Fiyatlar ocak ayında artış rekoru kırdı: Yüzde 8.2

Ekonomi Servisi — Ocak ayında tam bir **"KDV patlaması"** yapan fiyatlar hükümetin **"enflasyon kontrole alınıyor"** sloganına çok ciddi bir darbe vurdu. İstanbul Ticaret Odası tarafından düzenlenen Ücretliler Geçinme Endeksi'ne göre ocakta fiyatlar yüzde 8.2 artış gösterdi. Aynı endekse göre aralık ayı sonunda yüzde 42.5'e kadar gerilemiş olan son 12 aylık fiyat artış oranı da yeniden yüzde 50'ye dayandı ve yüzde 49.8 olarak gerçekleşti. Geçen yılın ocak ayında İTO endeksine göre fiyatlar yalnızca yüzde 2.9 artmış, 1984 yılının son beş ayında yüzde 2 sınırını aşmayan aylık artışlar da **"enflasyon geriliyor"** beklentisine dayanak yapılmıştı.

İstanbul'da fiyatların ocak ayında tam bir patlama yapmasında KDV'nin yanı sıra özellikle ulaşım ücretlerine ve bazı diğer hizmetlere yapılan zamlar etkili oldu. İTO endeksine giren mal ve hizmet grupları içinde en çarpıcı artış çeşitli hizmetleri içeren **"müteferrik grup"**'ta meydana geldi. Bu grupta yer alan kültür ve eğlence endeksinde yüzde

İTO'YA GÖRE AYLIK FİYAT ARTIŞLARI

74.2'lik bir sıçrama olurken ulaştırma endeksindeki artış yüzde 21.9'u buldu. Temizlik ve sağlık harcamaları endeksi de yüzde 18.2 artış gösterdi. **"Müteferrik grup"**'a giren mal ve hizmetler içinde su, ilaç, hastane masrafı, doktor vizitesi, sabun, diş macunu, berber, kitap, defter, kalem, sinema, vapur, otobüs, tren, dolmuş ve PTT hizmetlerinin fiyatlarında belirgin artışlar gözlendi.

Isıtma-aydınlatma giderleri endeksindeki artış yüzde 11.8 olurken bu gruba giren mal ve hizmetlerden elektrik, havagazı, kok kömürü, mangal kömürü, odun ve petrol fiyatlarında artış görüldü.

Çoğunluğu KDV kapsamı dışında kalan zorunlu gıda maddelerindeki aylık fiyat artışı ocak ayında yüzde 4.5 olurken keyif maddelerinde bu oran yüzde 5.6'yı buldu. Giyim eşyalarında da aylık fiyat artışı yüzde 5.7 oranında gerçekleşti. Buna karşılık **"ev eşyası"** endeksi yüzde 17.2'lik büyük bir artış gösterdi. Giyim ve ev eşyası grubunda belirgin fiyat artışları saptanan mallar arasında erkek ve kadın çamaşırı, erkek ayakkabısı, yün, gazocağı, soba, tabak, çatal, bakır tencere, ampul, sandalye, karyola, battaniye, kilim, radyo, saat ve dikiş makinesi yer aldı.

İTO Ücretliler Geçinme Endeksi'nde ocak ayında meydana gelen yüzde 8.2'lik artış geçen nisan ayından bu yana kaydedilen en yüksek oranı oluşturuyor. İTO endeksine göre fiyatlar, yerel seçim sonrası yapılan dizi zamların etkisiyle geçen nisan ayında da yüzde 8.2'lik bir sıçrama kaydetmişti. Ondan sonra yavaş yavaş inişe geçen aylık fiyat artışları yılın son beş ayında ise sürekli olarak yüzde 2'nin altında kalmıştı. Bu sayede temmuz ayında yüzde 52.6'ya kadar tırmanan 12 aylık enflasyon oranı da aralık sonunda yüzde 42.5'e kadar düşmüştü.

Ocak ayındaki çarpıcı artışla son 12 aylık enflasyon oranı bir kez daha yüzde 50'ye dayanır

(Arkası Sa.11, Sü.4'de)

Katma değer dışında kalan zorunlu gıda maddelerinde bile bir aylık fiyat artışı yüzde 4.5

Geçen yıl ocakta fiyatlar yüzde 2.9 artmıştı

'Termik tütün'e alıcı yok

Ziraat Odası: *Eskiden tüccar önce Yatağan'a gelirdi. Termik santral psikolojisi yüzünden bu yıl gelmedi.*
Tekel: *Yatağan tütünü bozulmuş. Üretici patates eksin. Tütün bize kaldı, ama çoğunu almayabiliriz.*
Üretici: *Santral yüzünden kalite düştü, ama ne ekelim? Zararımızı da geçen yıl gibi TEK'ten isteyeceğiz.*

İZMİR (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Yatağan Termik Santralı'nın çevreye yaptığı tahribat nedeniyle kalitesi düşen tütünü bu yıl da hiçbir tüccar satın almadı. Üreticiler 50 bin balya, **"Termik tütünü"**'nün tamamının Tekel'e kaldığını belirterek, **"Geçmiş yıllarda tüccar en önce bize gelirdi, en kaliteli tütün bizde yetişirdi. Şimdi bütün ürün Tekel'e kaldı"** dediler.

Yatağan Termik Santralı'nın kurulmasının ardından tüm ürünlerinin kalitesi düştü. Yöredeki üreticilerden tütün ekmekten vazgeçmeleri istenmiş, ancak üreticiler, **"başka yapacak bir şeyler olmadığı"** için bu yıl da tütün ekimi yapmışlardı. Yatağan Ziraat Odası Başkanı Hidayet Mertçe, santral çevresinde yaşayanların zor durumda olduğunu belirterek şunları söyledi:

"Yatağan Muğla'nın tütün ambarıdır. Bu yıl da 50 bin balya tütün üretildi. Ancak tüccar başka yerlerde yaptığı alımı burada gerçekleştirmedi. Geçmiş yıllarda önce bize gelirlerdi. Çünkü en kaliteli tütün bizim tütünümüzdür. Sanıyorum santral psikolojisi de bu yıl gelmediler."

Tekel Başeksperliği yetkilileri, Yatağan çevresinde tütün kalitesinin çok düşük olduğunu belirterek, **"Üreticiler tütün ziraatından vazgeçmelidirler. Orada en iyi patates yetişebilir. Tüccar ilçede alımlara girmedi. Öyle görülüyor ki, tüm tütünü biz alacağız. Ancak ürünün önemli bölümünü almayabiliriz, özellikle termik santral çevresindeki köylerde alınabilir kalitede tütün yok"** dediler.

Muğla Teknik Ziraat Müdürlüğü uzmanları da santral kurulduktan sonra Yatağan çevresinde arazinin büyük bir bölümünün çoraklaştığına işaret ederek, üreticilerin tütün ziraatından vazgeçmelerini istediler. Yatağanlı üreticilerden **Haşmet Işık**, çaresiz olduklarını belirterek şöyle konuştu:

"Tütünümüzün kalitesinin düştüğünü söylüyorlar. Bunun böyle olduğunu biz de biliyoruz. Sebebi santraldır. Geçen yıl bize ekim yapmayın dediler. Ne ekelim? Başka bir şey ekersek sonuç değişecek mi? Santral burada olduğu sürece ne ekersek ekelim zarar edeceğiz. Biz tütünden başkasını bilmeyiz. Bu yıl da ektik, gelecek yıl da ekeceğiz, zararımızı da geçen yıl olduğu gibi TEK'ten tazmin ettireceğiz."

(Arkası Sa.6, Sü.2'de)

Takke düştü, KDV göründü

OSMAN ULAGAY

1985 yılının ilk fiyat göstergesi açıklanınca "takke düştü, kel göründü". Katma Değer Vergisi'nin ocak ayında fiyatları nasıl sıçrattığı ortaya çıktı. Hükümet yetkililerinin KDV'nin fiyatları artırmayacağı hatta düşüreceğine ilişkin beyanlarıyla enflasyonun 1985'te yüzde 25'e çekileceği yolundaki iyimserlikleri de daha yılın ikinci ayının başında inandırıcılığını yitirdi. KDV'nin uygulamaya konduğu ilk ayda nasıl bir fiyat şoku yarattığını bunu görmek isteyen de istemeyen de kavramak zorunda kaldı.

Katma Değer Vergisi'nin uygulandığı diğer ülkelerdeki durumu biraz olsun bilenler için bu sonuç sürpriz değildi. Hele hele Türkiye gibi fatura düzeninin

(Arkası Sa.11, Sü.4'de)

Özfatura para istedi, Pakdemirli 'uyanıklık yapma' dedi

İZMİR, (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Anakent Belediye Başkanı Burhan Özfatura, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Ekrem Pakdemirli'den belediyeye mali destek istedi. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Ekrem Pakdemirli ise "Önce borcunuzu ödeyin, uyanıklık yapmayın" dedi.

Önceki gece Ege Tütün İhracatçıları Birliği'nin kokteylinde Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Ekrem Pakdemirli belediye başkanlarının çeşitli dileklerini dinledi. Anakent Belediye Başkanı Dr. Burhan Özfatura, Pakdemirli'ye, **"Bizim para ne oldu?"** diye sorunca, **"Siz önce Hazineye olan borçlarınızı ödeyin"** yanıtını aldı. Özfatura bu kez olmadı: **"Yardım almak için Hazineye gayrimenkul satayım"** önerisini getirdi. Ancak bu önerisi de ilgi görmedi. Pakdemirli **"Alalım, sonra da bizden hibe olsun diye geri isteyin. Bunlar uyanıklıktır"** biçiminde konuştu.

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Ocak Ayının Göstergeleri

İstanbul Ticaret Odası'nın hesaplarına göre enflasyon canavarı 1985 yılına hızlı girdi. Ücretliler Geçinme Endeksi'ne göre fiyatlar bir ayda yüzde 8.2 oranında artış kırılması zor bir rekor gerçekleşti.

Çeşitli kesimler bu patlamanın gerekçesini şu veya bu nedene bağlamaya çalışacaklardır. KDV uygulamasının ilk aylarında enflasyonun şahlanışı, kimine göre doğal sayılacak, kimine de kötümser yorumlar için malzeme oluşturacaktır, ama katı gerçek değişmeyecektir: enflasyonun üçgün dalgaları ile karakışta soğuk banyo yapmak halkın hoşuna gidecek bir şey değildir. KDV ile birlikte alınmasından vazgeçilen (başta istihsal vergisi olmak üzere) devlet gelirinin toplamı 700 milyar lira dolayındadır. KDV'nin en iyimser hesaplarla bir trilyon sağlayacağı sanılıyor. Bu ikisi arasında 300 milyar fark bulunmaktadır. Bu durumda, bir trilyon dolayındaki bütçe açığını kapatmak olanaksız görülüyor. 1985'in ilk ayında enflasyonun yüzde 8'i aşması, karamsarlığı arttırmaktadır.

Bu arada hayali ihracatın 2 milyar dolar dolayında bulunduğu ve enflasyonu pompalayan gerçek nedenlerden birisini oluşturduğu iddiaları da güçlenmektedir. Hazine Müsteşarlığına bağlı görevliler konuyu ele almışlardır. Ancak hayali ihracatın çapı ve adı bu işe bulaşan firmaların büyüklüğü, kovuşturmadan bir

* * *

(Arkası Sa.11, Sü.4'de)

Dışişleri: Trakya'daki basit bir sınır olayı

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — İpsala'da Kuruyatak Bölgesi'nin kuzeyinde Türk ve Yunan devriyeleri arasında meydana gelen sınır olayında yaralanan olmadığı açıklandı. Bir Dışişleri Bakanlığı yetkilisi ise bu konuda, **"Yunanlılar Türkiye'yi saldırgan göstermek istiyor"**

(Arkası Sa.11, Sü.5'te)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Suç Olmasın...

Ceza Yasası değişecekmiş. Hayırlı olsun. Bizler yıllardır "141-142 ve 163'üncü maddeler kaldırılsın" diye yazıp çizdikçe bu maddeler iyice yerleşti, üstelik aynı suç öğeleri Ceza Yasası'nı aşıp Anayasa'ya da girdi. Bizler "düşünceyi açıklama suçu olmasın" diyoruz ama kimseye sözümüzü dinletemiyoruz. "Ceza yasası mal varlığını, can varlığından daha katı yaptırımlarla koruyor, üstelik çağdışı kaldı" diye diye dilimizde tüy bitmişti, dinleyen oldu mu? Yoooo!

(Arkası Sa.11, Sü.7'de)

Egeli tütüncü, 710 liraya kızdı

BARIŞ KUDAR

CUMAOVASI/AKHİSAR — 1984 yılı Ege tütünü için baş fiyat 710 lira olarak açıklandı. Tekel, piyasanın açılışından önce tüccarın yasadışı alımlarına "Tütün ve tütün tekeli" yasasının 20. maddesine karşın göz

(Arkası Sa.6, Sü.2'de)

Canavar!..

İLHAN SELÇUK — *9 şubat*

İstanbul Ticaret Odası'nın verilerine göre 1985 ocak ayında fiyatlar yüzde 8.2 arttı; enflasyon canavarı birkaç aydır uyukluyordu; şahlandı.

Enflasyon, Afrika'nın kuytuluklarında yaşayan vahşi bir hayvana benziyor, doğa yasasına göre deviniyor. Bir aslan aç ise sağa sola saldırır; ceylan, geyik, yaban öküzü türünde bir av yakalayıp paraladı mı, yemek sofrasına oturmuştur. Doyan aslan sindirim sürecine girince uyuşukluk ve tembellik, damarlarında dolaşıp kaslarını gevşetir, açlığın gerilimi silinir.

Uyuşukluk dönemi hayvan yeniden acıkıncaya dek sürer.

Enflasyon canavarı da beş yıldan beri aramızda dolaşıyor; birkaç ay uyuşukluk içinde süründükten sonra ava çıkıyor. Ceylan ya da geyikle doymaz enflasyon canavarı, *"ortadirek"* adı takılan halkın arasına dalar; milyonlarca insanı paralar, ortalığı darma duman eder. Sonra bir süre yuvasına çekilir gibi görünür; ama, bu durum aldatıcıdır. Canavar yeniden şahlanıncaya dek dinlenmektedir.

1985'in ilk ayı enflasyon canavarının gözü yeniden döndü, ortalığı kırıp geçiriyor.

★

Yüzde 8.2, Türkiye'de aylık enflasyondur; çoğu Batı ülkesinde ise yıllık enflasyon yüzde 5'ten aşağı düşmüştür. Buna karşın 1985 ocak ayında bir minare boyu yükselen enflasyona sorumlular ve şakşakçıları bir kılıf hazırlayacaklardır. 24 Ocak 1980'den bu yana yaşanan beş yılda enflasyonun iniş ve çıkışlarını izlemekten gözleri şaşılaşmış olanlar da binbir gece masallarına dönüşen yorumları çaresiz dinleyeceklerdir.

Ama hiçbir açıklama anlam taşımayacaktır. 1985'in ilk ayında neden azmıştır enflasyon? KDV yüzünden midir? *"Hayali ihracat"* mı fiyatları pompalamıştır? Yoksa bir başka neden mi ortaya atılacaktır? Beş yıldan beri yükselip alçalan aylık göstergelere bakarak bakla falı açmak artık utanç verici bir budalalığın göstergesi olmaya başlamıştır.

Doğaldır ki halkın sırtına okkalı bir zam yükü vurulduğunda piyasada fiyatlar birkaç ay durgunluk dönemine girer; o zaman açıkgöz politikacılar konuşmaya başlar:

— Enflasyon geriliyor!..

Bu yüzdendir ki Türkiye beş yıldan beri oyalama muharebesinin meydanına dönmüştür:

— İniyor...
— Çıkıyor...
— İniyor...
— Çıkıyor...

Sonuç:

Beş yıllık enflasyon oranlarının ortalaması, yüzde 50'nin üstüne oturmuştur.

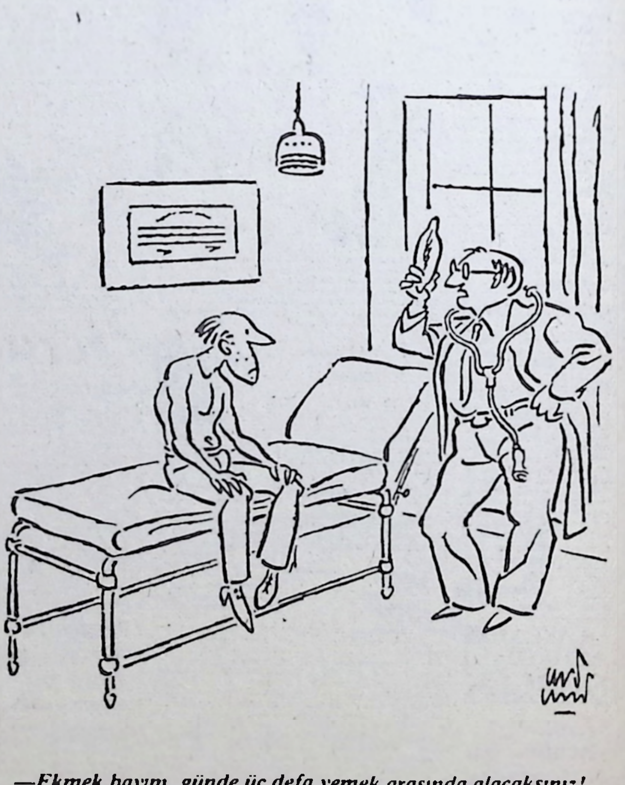
★

Peki çare?

Çareyi söylemek kimsenin işine gelmiyor; çareyi söylemek hoşa gitmiyor. *Parasal ve çıkarsal ideoloji* bağımsız düşüncenin üzerine lök gibi oturmuş, eziyor. Oysa enflasyonun kaynağı, ekonomideki yapısal çarpıklık ve bozukluktur. Üretimi canlandırıp bölüşümü hakça bir sisteme bağlayamazsak enflasyon canavarı halkı kırıp geçirecektir.

Dışsatımı özel kartelin tekeline vermişiz, dışalımın 10 liyara yükselmesi, beş yılda 10 misli değer yitiren Türk parasıyla ve ülke zararına sürekli değişen dış ticaret hadleriyle ekonominin canına okuyor. *"Vergi kaçakçılarının cenneti Türkiye"* 2 milyar boyutunda olduğu söylenen"*"hayali ihracat"*'la gayri meşru kazançların define adasıdır. Bir avuç rantiye, yüzde 50'yi aşkın faiz oranından yararlanarak hiçbir iş yapmadan milyarlarına milyarlar katıyor. Vergi adaletsizliği ise toplumsal yaşamda en büyük uçurumun dibini kazıyor.

Böyle bir düzende bekle ki enflasyon canavarının beli kırılacak, halk soluk alacak...

—Ekmek bayım, günde üç defa yemek arasında alacaksınız!..

Ali Ulvi

Bir zamanlar dansözdü

Leyla Sayar şifa dağıtıyor

ŞENAY KALKAN - *7 şubat*

Uzun yıllar sinema sanatçılığı ve dansözlük yapan **Leyla Sayar** şimdi hastalara şifa dağıtıyor. 15 dakika boyunca elini sürdüğü ve nefesini üflediği hastaların nasıl olup da iyileştiğine kendi de şaşıyor. Bilim adamlarının konuyla ilgilenmesini ve açıklık getirmesini bekliyor.

— **Leyla Hanım, hasta insanları iyileştirebilen gücünüzün nasıl ve ne zaman farkına vardınız?**

SAYAR — 9 ay önce bir akrabam rahatsızlanmıştı. Yanıma uzandı ve başını dizlerime koydu. Ben de ellerimi başına sürdüm. Çok rahatladığını, iyileştiğini, ellerimde ona huzur veren bir şey olduğunu söyledi. Şaşırdım. İnanmadığım bir şeydi bu. Ben çocukluğumdan beri mânâ insanıyım. İstanbul'daki tasavvuf cemiyetiyle yakın ilişkim vardır. Dini sohbetlerine katılırım.

— **Hangi hastalıkları iyileştiriyorsunuz?**

SAYAR — Hemen hemen bütün hastalıkları. Zincirden çıkmış deliden tutun da kan kanserine kadar. Böbrek taşları, ciğer kistleri, beyin urları, işitme rahatsızlıkları, şeker, alkolizm, felç... aklınıza ne gelirse.

— **Nasıl bir işlem yaptığınızı anlatır mısınız?**

SAYAR — 15 dakika süren bir şifa yapıyorum. **Saidi Nursi, 'Bir gün gelecek, Hz. İsa'nın nefesi tıpta bir reform olacak'** der. Benim aslında nefesim iyileştiriyor. Ellerim vücuttaki pislikleri, mikropları atıyor, ama aslında nefesim iyileştiriyor. Hastalar nefesimden enerji alıyor.

— **En başta sizin merak ettiğiniz, şaşırdığınız bu gücünüzü araştırdınız mı?**

SAYAR — Evet. **Bediiuzzaman Hazretleri** beni rahatlattı. O, **'Bunlar tıbba ışık tutacaktır'** diyor. Sonra **Jale Gizer**'in çevirdiği **'Ruhsal Şifa'** diye bir kitap okudum. Kitap 3 tür şifa vardır diyor. Birincisi **'kontak şifa'**. Bu, insan bedeninde toprak enerjisi geliştirir, el tutarak geçer ve baş ağrısı gibi hastalıkları iyileştirir. İkincisi **'telkin şifa'**. Bu, şahsiyeti üstün olan insanların, zayıf olanlara verdikleri şifa. Üçüncüsü de ilahi ve Allah tarafından verilen **'nefes kudreti'**. Ben uzun uzun düşündüm. Zerre bilgisi diye bir şey var. Havada Allah'ın gücüne ait bilmediğimiz birtakım enerjiler var. Şifacı kendini hazırlamışsa, bu doğuştan gelen bir güç de olabilir. Bu ışınlara bir kanal olabilir. Herhalde ben öyle oluyorum. Benim tuhafıma giden o an olması. Annemin fıtığı vardı, irin akıyordu. Elimi sürdüm o saat kesildi.

— **Kulağınızdan ameliyat olduğunuzu söylediniz. Kendinizi iyileştiremiyor musunuz?**

SAYAR — Hayır. Çünkü kendime kanal olamıyorum. Ama bu bir fasarya değil. Ben de deli değilim. İyileştirdiğim hastalar var. Tanıklar var. Bu bir ilimdir. Bir manyetik dalga gücü var. Buna bizim bilmediğimiz × ışınları da diyebiliriz, Allah'ın gücü de. Tıbbın çözemediği konular var. 9 yaşında bir çocuk hastalanıyor ve tıp bunu önleyemiyor. Ben tıbbın ölüme mahkûm ettiği insanları da iyileştiriyorum.

— **İyileştirdiğiniz hastalardan para alıyor musunuz?**

SAYAR — Hayır. Paraya ihtiyacım yok. Bütün malımı mülkümü satıp parasını fakirlere dağıttım. Kendimi bu işe adadım ben artık. İnsanları iyileştirmek büyük bir mutluluk. Gidin görün. Geçen gün bastonla gelen felçli bir çocuğu iyileştirdim.

Leyla Sayar'ın gidin görün dediği hastayı gittik gördük: **Abdullah Ergül**'ün geçen Ramazan Bayramı'nda geçirdiği ateşli bir hastalık sonucu vücudunun dengesi bozulmuş. 10-15 dakika ayakta kaldığı ya da yürüdüğü zaman bacakları vücudunu taşımaz oluyormuş. Hastanelere, tıp fakültelerine gitmişler. Bir de **Leyla Sayar**'ı denemek istemişler:

"Leyla Hanım okuduktan sonra rahatladım. Elimdeki bastonu bıraktım. 10 gün sonra iyileşirsin demişti, ama hiçbir şey değişmedi. Hâlâ ayakta duramıyorum, uzun süreler yürüyemiyorum."

Abdullah Ergül'den son olarak gittiği doktorun adresini aldık Şişli Etfal Hastanesi doktorlarından olan **Aydın Tuğrul** da şunları söyledi:

"Benden önce Dr. Aynur Baslo, Abdullah'ın omuriliğinde iltihap olduğu teşhisini koymuştu. Ben de bu teşhise katılıyorum. Bu hastalık grip gibi başlar, omurilikte bazı iltihaplanmalar olur, sonra da bazen çok az, bazen hiç hasar bırakmadan geçer. Hastam Leyla Hanım'a gittiği zaman iyileşme devresine girmişti. Zaten hastalık kalıcı değildir. Abdullah da iyileşme devresinde."

İsmail Gülgeç

Devlet Üzerine Oyun?

11 şubat

Devlet yönetimi dediğimiz zaman aklımıza yasalar, kurumlar ve kişiler gelir. Yasaların kâğıt üzerinde kalmayıp titizlikle uygulanması devletin devlet olabilmesi için birinci koşuldur. Devlet kurumlarının saygınlıklarını özenle korumaları gereklidir. Devlet sorumluluğu üstlenmiş kişilerin ellerindeki yetkiyi kötü kullanmaları devletin yozlaşmasına yol açabilecek tehlikeli bir oyundur.

TRT bir devlet kurumudur. Bu kurumun Genel Müdürü Tunca Toskay'ın sağ eğilimli olduğu biliniyor ve bu yolda ilginç iddialar ileri sürülüyor. Önemli olan, Sayın Toskay'ın kişisel eğilimi değildir. Kamu görevi üstlenmiş yurttaşın da dünya görüşü olacaktır. Ancak elindeki devlet yetkisini kişisel görüşüne araç yapmak isteyen kamu görevlisi devlete en büyük kötülüğü yapar.

Ne yazık ki, TRT'de bu tür kötüye kullanımın örnekleri gün geçtikçe çoğalıyor ve bu devlet kurumu tehlikeli bir yola girmiş görünüyor.

*9 şubat akşamı televizyonun haber saatinde birinci sırada "**Aydınlar Ocağı**" adındaki derneğin düzenlediği "**Türk Devleti ve Demokrasi Üzerinde Oynanan Oyunlar**" konulu toplantıya yer verilmişti. Başbakan Özal'ın ve bazı bakanların da katıldığı bu dernek toplantısına devletin televizyonunda neden çeyrek saat yer verildiği bir soru işareti olarak ortada kaldı. Acaba, "**Türk Devleti ve Demokrasi Üzerine Oynanan Oyunlar**"dan birisinin karşısında mı bulunuluyordu?*

Derneklerin siyaset yapmaları yürürlükteki yasalara göre yasaktır. Günümüzde bu yasağın kimi derneğe uygulandığı, kimine uygulanmadığı görülüyor, çifte ölçülü bir uygulama sürüyor. Aydınlar Ocağı adındaki derneğin toplantısında da yasaların hiçe sayıldığı televizyon yayınıyla saptanmıştır. Bu durumda ortaya bir başka soru daha çıkıyor. Sağ görüşlü ve sermayeden yana bir dernek kurulmuştur, siyaset yapmaktadır. Acaba sol görüşlü ve emekten yana kişilerin toplandığı bir dernek kurulsa toplantıları TRT'den milyonlarca kişiye yansıtılır mı?

Televizyonun dakikaları değil saniyeleri değerlidir. Gerek reklam saatlerinde ve gerek haberler programında 15 dakika normalin dışında bir süredir. Bir derneğin toplantısına 15 dakika nasıl ayrılabiliyor?

Yukarıda belirtildiği gibi TRT Genel Müdürü Tunca Toskay'ın kişisel eğilimleri ve dünya görüşü önem taşımaz; ama Sayın Toskay, TRT'yi bu yolda kullanmaya kalkışınca iş değişir. Türkiye'nin 12 Eylül'e sürüklenmesinde devlet yetkilerini kişisel siyasal görüşlerinin kılıcı gibi kullanmak isteyenlerin katkıları büyüktür. Bu sakıncalı yöntem zaten bunalımdan kurtulamamış ülkemize daha büyük bunalımların tohumlarını ekmektedir.

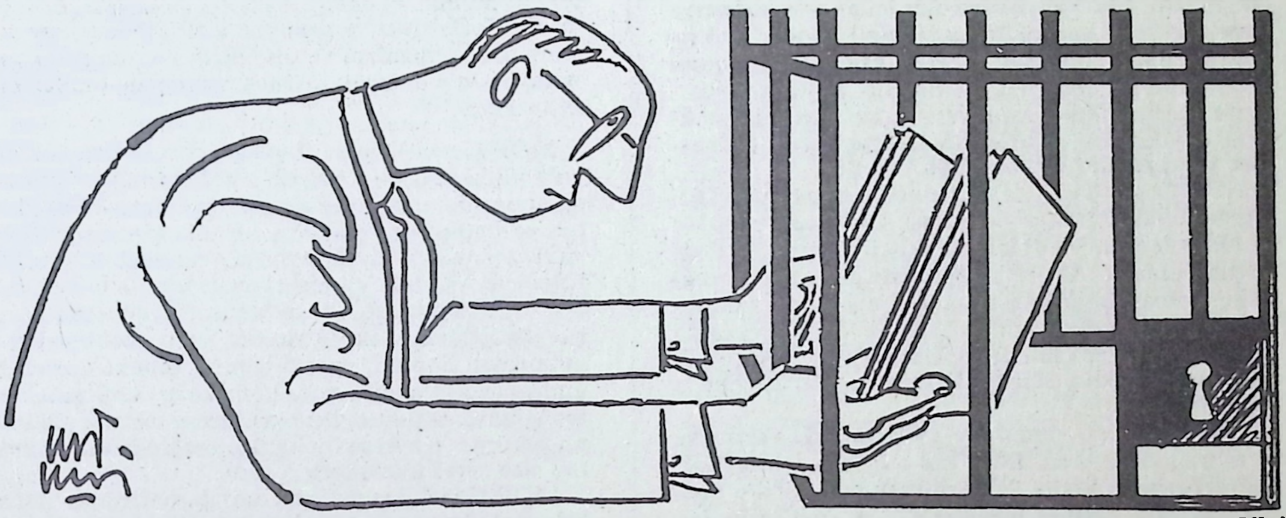
☆ ☆ ☆

İktidara Gazete

OKAY GÖNENSİN — *11 şubat*

İktidarların kendi başarısızlıklarını sık sık basına yıkmaya çalışmasına bizler alışığız. Daha pek yakın günlerde Özdağlar olayı da, enflasyon da en yetkili ağızlardan basını suçlama nedeni oldu. Basın en doğal görevini yaparken, zaman zaman herkesle kötü olabiliyor. Oturmuş siyasal yapılarda, demokratik gelenekleri güçlü toplumlarda eleştiri, denetim ve haber verme görevini yapan basına bakış bizden biraz daha farklı olsa da her iktidar kendi "basınını" kendi "gazetesini" aramazlık edemiyor. Bunun en son örneği Fransa'da yaşanıyor. 1986 seçimlerine fazla yaralı olarak yol alan sosyalist iktidar kendine güç kazandıracak bir basın desteğinin peşinde operasyonlar yapıyor. 1977'de "sol dalga"nın kabardığı günlerde yayın yaşamına başlayan, önceleri parlak bir dönem yaşadıktan sonra son yıllarda hem tiraj, hem etkinlik olarak çok şey kaybeden Le Matin gazetesi geçen hafta sahip değiştirdi. Sosyalist Parti'ye yakınlığını gizlemeyen, ama bu partiye ve zaman zaman içindeki bazı hiziplere fazla angaje olduğu görüntüsünü veren Le Matin'in düşüşüne, bu tutumunun yol açtığı ifade ediliyordu. Le Matin'in yönetimi de bunun farkındaydı ve bir yanda daha bağımsız bir çizgi izlemeye çalışırken, prestij ve tiraj olarak da kaybını geri alma, mali durumunu düzeltme çabasındaydı. Ve sonunda geçen hafta Le Matin ünlü bir solcu işadamına satıldı. Gazetenin yeni sahibi oldukça ilginç bir kişi. Max Théret 1930'larda Troçkist. Ve Troçki, Paris'te sürgündeyken koruyuculuğunu yapmış, İspanya İç Savaşına katılmış, Nazi işgaline karşı Fransız direnişinde aktif görev almış, savaştan sonra parlak bir işadamı olarak ilginç yatırımlar yapmış ve çok kazanmış. Théret birkaç yıl önce sağcı basın imparatoru Hersant'ın elindeki France-Soir'ı da satın almaya çalışmıştı. Bu solcu işadamının Fransız basın piyasasındaki girişimleri doğrudan doğruya Sosyalist Parti ve Mitterrand'ın " bilgisi ve etkisi"ne bağlanıyor. Fransa'daki sosyalist iktidar da, "kendi basını, kendi gazetesini" böyle arıyor... Ama "iktidar gazeteleri"nin geçiciliklerini, buna karşın "kurumlaşmış" gazetelerin kalıcılıklarını bilmeyen var mı? Geçen hafta Paris Sorbonne Üniversitesi'nde başarıyla kabul edilen bir tez, kurum olmuş iki gazeteyi Fransız Le Monde ve Amerikan Washington Post'u ele alıyor, farklarını ve benzerliklerini araştırırken bir gazetenin kurum olmasının koşullarını da sıralıyordu. Tezin yazarına göre bu iki gazetenin kurum olmaları, doğruluk, kamu yararı ve genel ilgi gibi evrensel değerler adına kendilerinde kültürel, toplumsal ve siyasal bir "misyon" görme-

lerinden kaynaklanıyor. Bu "görev duygusu" da öncelikle "karar vericilere", genellikle de bilgilenmeye hevesli tüm yurttaşlara yönelik bir "prestij ve referans gazeteciliği"nin yaratılmasını sağlıyor. Bu prestij gazeteciliğinin de iki koşulu var. Biri siyasi ve ekonomik çıkar gruplarına karşı tam bağımsızlık, diğeri de habercilik ve kaynaklarla ilişkilerde profesyonel ilkelerin eksiksiz izlenmesi. İşte geçici "iktidar" gazetelerine karşı kalıcı "kurum" gazetelerin yapısı; yani bütün olumsuz gelişmelere karşı gerçek kültürün, bilgilenmenin umutları... "Düşünmek gün geçtikçe yok ediliyor..." işte umutsuz bir yakınma. Genel Yayın Müdürümüz Hasan Cemal'in dünkü yazısında yer alan "kültürel umutsuzluk" örneklerinden biri. Hasan Cemal, 7-9 şubat tarihlerinde İtalyan Gini Vakfı, Avrupa Kültür Vakfı ve Uluslararası Basın Enstitüsü'nün (IPI) Venedik'te ortaklaşa düzenledikleri " Kitle İletişim Çağında Kültür Gerçeği" toplantısına IPI'yı temsilen katıldı ve "Kültür ve Kitle İletişimi" başlıklı bildirisinde Türkiye gerçeğine de yer verdi. Basın tekellerini tartışan, kültürü tüm boyutlarıyla savunmaya çalışan Batılılar, sözcük yasakçısı TRT'yi biraz daha tanısalar, Aydınlar Ocağı toplantısının "ilmi" bildirilerini TV'de uzun uzun dinleseler ne düşünürlerdi acaba?

Ali Ulvi

MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp partisindeki her şeyi anlattı:

Hümanizm ve sosyalizm MDP ile uğraşıyor

JÜLİDE GÜLİZAR — *11 şubat*

ANKARA — Milliyetçi Demokrasi Partisi Genel Başkanı **Turgut Sunalp,** partisindeki bunalımın temelinde önce Türkiye dışındaki bazı odakların, sonra da parti içinde ANAP ve DYP'nin faaliyetlerinin yattığını bildirdi. Cumhuriyet muhabirinin konuya ilişkin sorularını yanıtlayan Sunalp, dışarıdaki güçlerin ta başından beri boy hedefi olduklarını ve bilinen odakların sürekli olarak kendisiyle uğraştığını anlattı, **"Şu sıralar eskisi kadar uğraşmıyorlarsa da beni gündemlerinden eksik etmiyorlar. Hümanizm ve sosyalizm, partimizle uğraşıyor"** dedi. MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp, partideki çalkantıların temelinde yatan iç nedenlerin de Anavatan Partisi ve Doğru Yol Partisi'nden kaynaklandığını bildirdi.

"ANAP Meclis'te güç kaybına uğradığı takdirde bu gücü tamamlamak niyet ve kararında olduğunu açıkça beyan etmiştir" diyen Turgut Sunalp, MDP'deki 35'ler olayında **"partinin karşısındaki parti mensuplarının"** bazı ANAP'lılarla toplantılar yaptıklarını ve bunları bildiğini söyledi.

Sunalp, Doğru Yol Partisi'yle meşru zemin üzerinde temaslarının hep olduğunu ve bunun daha da süreceğini kaydetti ve şöyle dedi:

"Ama DYP'nin partimizin içinde bazı faaliyetleri olduğu da görülmektedir. Unutulmasın ki bizim partiyle uğraşan öteki partilerin hiçbiri bir sonuç alamazlar. Partimizi biraz sallarlar, o kadar işte."

MDP'deki bunalımı "psikolojik" olarak niteleyen

Sunalp, "**Komşunuzda grip varsa, siz kendinizi nezleden kurtaramazsınız**" dedi.

Sunalp, "**Bunalımların önemli nedeni, iktidara mahkûm bir partinin umduğunu bulamayıp, ana muhalefet partisi bile olamayışı olabilir mi?**" yolundaki bir soruyu yanıtlarken de bunun baştan beri etkili olduğunu, ama giderek partililerin bu şoktan kurtulmaya başladıklarını söyledi. Sunalp, şöyle dedi:

"**Büyük sadmeler geçiren bir partiyiz. 7 kasım sabahı benim Moda'ya gideceğimi ve bu partinin dağılacağını ümit ediyorlardı, olmadı. Ama bu partide çok önemli bir sadmenin olmadığı anlamına gelmez. Çok sallandı, ama kaptan gemiyi terk etmedi. Hep 75 milletvekili, 7 bin 500 yönetici ve dört milyonun üstünde seçmenin sorumluluğunu üzerimde hissettim.**"

MDP'nin rejimin güvencesi olarak kurulduğunu ve bugün de öyle olduğunu söyleyen Sunalp, 25 Mart seçimlerine doğru partisinin çok güç günler yaşadığını anlattı "**İlk bağışlardan elde kalan tasarrufumuz ancak sekiz ay karargâhımızı idare ettirebildi. O sıralarda hatta mücadele ederek Hazine yardımını çıkartabildik**" dedi. Turgut Sunalp şu anda yaşamlarını sürdürebildiklerini, zengin bir parti olmadıklarını kaydederek, "**Ortadirek gibi yaşıyoruz, biz partiler yelpazesinin ortadireğiyiz**" dedi.

MDP Genel Başkanı, partisindeki bunalımın Türkiye dışındaki birtakım odaklarla Anavatan ve Doğru Yol Partilerinin MDP içindeki faaliyetlerinden doğduğunu anlattı. ANAP'ın Mecliste güç kaybına uğradığı zaman bunu tamamlamak niyetinde olduğunu açıkça beyan ettiğini ve 35'ler olayı sırasında ANAP'lıların bu kişilerle toplantılar yaptıklarını bildiklerini kaydeden Sunalp, Doğru Yol Partisi için de şunları söyledi:

"**DYP ile meşru zeminde temaslarımız vardır ve bu sürer gider. Ama, DYP'nin partimiz içinde bazı faaliyetlerinin olduğu da görülmektedir. Bizim dışımızdaki tüm partiler bilsinler ki, bu faaliyetlerden bir sonuç alamazlar, ama sallarlar bizi... İşte o kadar.**"

MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp, son zamanlarda bazı partililerce kendi liderliğinin tartışılması konusuna da değindi. Liderlerle partilerin Türk politik yaşamında özdeşleştirildiğini ve bunlardan birini yıpratmanın ötekine de zarar varaceğini kaydeden Sunalp, iyi bir partilinin liderine ve partisine "**menfi bir atıfta bulunmaması**" gerektiğini bildirdi. Turgut Sunalp liderliğin bazı nitelikler gerektirdiğini, ilkeleri olduğunu ve lideri denetleme yolları bulunduğunu anlattıktan sonra şöyle dedi:

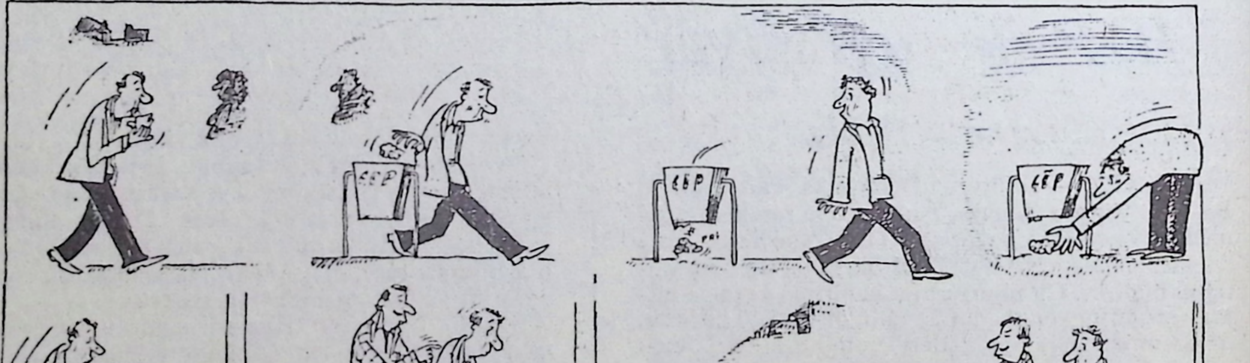
"**Benim liderliğime gelince, bu ispatlanmıştır. Muhakkak ki doğuştan iktisap ettiğim bazı vasıflarıma ilave olarak, yıllardır muhtelif kademelerde liderlik etmekteyim. Bana lider değildir denilmesinin kökündeki niyet araştırılmalıdır, benim liderliğim değil. Bu kabil tartışmaları kaale almıyorum ve liderin nasıl, ne yolla değişeceğini de iyi biliyorum.**"

MDP Genel Başkanı, kendisinin komünist düşmanı olduğunu, solcuya ise böyle bir duygu beslemediğini bildirdikten sonra şöyle devam etti:

"**73'te verdiğim sekiz saatlik brifingte söylediğim bir söz vardı. Komünizme giden sosyalizm, açık pembeden koyu kırmızıya kadar uzanan kırmızı rengin spektrumudur. Pembeye inşirahla basarsınız, fark etmeden ilerlersiniz ve sonunda kızıl cehennemde yanarsınız. Hümanizm ve sosyalizm komünizmin yan sanayileridir demiştim: Önce partimizle bunlar uğraşıyorlar.**"

MDP Genel Başkanı Sunalp, partisinden çok sayıda milletvekilinin ANAP'a göz kırptığı ve bazılarının partiler arası transfere izin verilmesini istedikleri yolundaki söylentilerin yaygın olduğu sorusunu yanıtlarken, söylentilere önem vermediğini bildirdi. Kurucular Kurulu'na giderken de birçok milletvekilinin istifasının cebinde olduğuna ilişkin söylentilerin dolaştığını, ama böyle bir şeyin görülmediğini anımsatan Sunalp, partisi için bir tehlike görmediğini söyledi. Sunalp, istifa konusu için konuşmak istemediğini, istifanın demokrasilerde bir hak olduğunu bildirdi ve "**Ama bu hakkı gereğinde kullanırsanız size şeref kazandırır**" dedi.

MDP Genel Başkanı son olarak, partisinin muhalefet politikasını eleştirenlere değindi. Hızlı tempoyla gitmediklerini söyleyenlere yanıt olarak, yasalara uygun kongreler yapılacaksa tempolarının hızlı olduğunu söyledi. "**Ama bir ilçede beş kişiyle kongre yapacaksanız bu her zaman yapılabilir**" diyen Sunalp, kongrelerindeki bazı gecikmelerin iki nedeni bulunduğunu ve bunların da iklim koşullarıyla para olduğunu bildirdi.

Gökova elden gitti bir kez...

HİKMET ÇETİNKAYA — *11-16 şubat*

Halikarnas Balıkçısı Bodrum'dan başlayan **"mavi yolculuk"** için şunları söyler yıllar önce:

— Mavi yolculuk, bir turizm olayından öte bir yaşam biçimidir.

Halikarnas Balıkçısı, doğa ve tarih güzellikleriyle dolu Gökova Körfezi'ni yıllar önce bir süngerci teknesiyle dolaşmış, yapıtlarında oraları yalın ve usta bir dille yazmıştır. Balıkçının ilk görüp, bir başka deyimle keşfettiği Gökova Körfezi'ni daha aşağılarda aşk ve güzellik tanrıçası Afrodit için kurulmuş Klidos'u, insan yaşamının bunca gizli kalmış motiflerini, Datça Yarımadası'ndan Marmaris'e, Köyceğiz'e ve Fethiye'ye değin uzanan o mavi atlasta görmüş ve yaşamıştır. Sonraları **"mavi yolculuk"** yine Halikarnas Balıkçısı'nın önderliğinde Azra Erhatlar, Sabahattin Eyüboğlular, Bedri Rahmiler ve diğer dostlarıyla sürmüştür.

Şimdi, Gökova Körfezi'ne kurulması kararlaştırılan termik santralla birlikte yeniden gündeme gelen **"mavi yolculuk"**, aslında ülkemizde turizm olayının ne denli ciddiye alındığını gösteren en somut örnektir. Dünyanın her köşesinden kalkıp gelen **"mavi yolcular"** bu güzelim koyları, kıyıları, tarihi zenginlikleri gördükleri zaman, bırakın şaşırıp kalmayı, gözleri faltaşı gibi açılıyor. Fransa'dan, Almanya'dan, İtalya'dan, İspanya'dan yüzlerce yat geliyor Gökova'ya. Bodrum'a 1984'te 3780 yat gelmiş, 2946 yabancı yat Gökova'ya açılmıştır.

Güzellik kaplıcaları, her adacıktaki çam ağaçları, kısaca bir yeryüzü cenneti olan Gökova ve Akdeniz kıyıları bir termik santral uğruna yok olup gidecek şimdilerde.

Bir yandan **"turizm, turizm"** diyeceğiz, öte yandan denizi kirletip doğayı yok edeceğiz. Marmaris, Bodrum ve Kuşadası'na yat limanları yapacağız, sonra **"mavi yolculuğu"** öldüreceğiz. Kısaca hem yat turizmciliği diyeceğiz, hem de en güzelim koyları termik santrallarla kirleteceğiz.

Balıkçı **"Anadolu Kıyı Boyu Doğaya Doğru"** yazısında bakın nasıl anlatıyor mavi yolculuğu:

"Knidos Burnu dolanılınca, Datça Yarımadası'nın kıyısına gelinir. Burada ince, renkli çakıllı, bir iki mil genişliğinde bir koy vardır. Rüzgâr sabahleyin alınca ve deniz yüzüne koyu yol kilimleri serince, koy boyunca bir keman yayı çekiyor sanki. Uzun bir 'fış..şş...şıyuuuu...' duyulur.

Bu, başlangıç notasıdır.

Daha doğuda Hisarönü Körfezciği'ne girilir. Körfezin eni boyu yedi, sekiz mil kadardır. Ama körfeze girildi miydi bir yere gidiliyor mu, yoksa bir yerden çıkılıyor mu, belli olmaz. İnsan kendini, ta öylesine bir yarımadalar curcunasının ortasında bulur.

Bu eni boyu yedi-sekiz deniz mili olan yere, doğa belki de ikiyüz mil olan kıyıları kıvıra büke tıkma hünerini becermiştir. Sanki kıyılar upuzun bir tire, bu tireyi kat kat burup kıvırmış, kördüğüm halinde bir yumak yapmış, Hisarönü Körfezi'nin içine atmıştır. Herhalde doğa burayı yaratmadan önce, cevizin kabuğu içine, cevizin bunca büklümünü sokmayı meşketmiştir ya kafatasının içine bunca dolanımı tıkmayı... Herhalde üniversite tebliği, beyin kıvrımları yayılınca, enine boyuna ne denli yer kapladığını göstersin diye, başta taşınan püsküllü, dört köşeli masa haline konulmuştur. Böyle bir tepelikle, bilgin profesörleri gülünç duruma sokmanın anlamı var mı? Bari şekerci külahı ya da Hitit külahı biçimine soksalar yüksek tavanların boşluğu yabana gitmezdi!

Hisarönü kargaşalığından çıkılınca, bir yandan Anadolu, bir yandan da Sömbeki kıyıları arasından geçilerek Marmaris'e gidilir.

Ara sıra sokaklarda bir kadın sesinin türküsü duyulur. Marmaris'in modern kenti, kalenin dışında deniz kıyısınca yayılır."

Acaba aynı doğal değerlere sahip olsalardı Kemerköy Termik Santralı'nın yapımını üstlenen Polonyalılar, bunu kendi ülkelerinde gerçekleştirebilirler miydi?

Sanırız **"hayır"** olacak bu sorunun yanıtı. İşte Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı'nın nisan 1984 tarihli raporunun 19. sayfası. Birlikte okuyalım:

"Kemerköy Termik Santralı'nın müteahhidi Electrim Firması'nın bulunduğu Polonya'da Bakanlar Kurulu'nun 30 Eylül 1980 tarihinde almış olduğu 'atmosferin kirlenmeye karşı korunması' kararına göre, kirleticiler için konsantrasyon limitleri iki tip bölge için ayrı ayrı belirlenmiştir. Bunlar (1) Özel koruma bölgeleri, (2) Korunmuş bölgelerdir. Özel koruma bölgeleri kapsamına, Gökova Körfezi ve çevresi gibi doğal değerlere sahip ulusal parklar ve ormanlar da girmektedir. Bu bölgeler için belirlenen SO2 konsantrasyon limitleri anlık (30 dakika için) 250 ug/m³, günlük ortalama 75 ug/m³, yıllık ortalama değer IUFRO standardının da altında, günlük ortalama ise WHO standardından düşük bulunmaktadır. Demek ki, Polonya firmasının kendi ülke koşullarında Kemerköy benzeri bir yerde termik santral kurabilmesi yasal olarak oldukça güç ve belki de imkânsızdır."

Yazımızın bu bölümünde, bir başka devlet belgesinden daha söz etmek istiyoruz. **"Bağrıma taş basar, razı olurum"** diyerek, termik santral için **"caizdir"** görüşünde olan **Mükerrem Taşçıoğlu**'nun başında bulunduğu Kültür ve Turizm Bakanlığı Plan ve Yatırımlar Dairesi Başkanlığı 1982 yılında çıkardığı bir yayında, kıyısına termik santral kurulacak Gökova Körfezi'nin, turizm potansiyelini şöyle değerlendiriyor:

• Gökova Körfezi, özellikle son yıllarda yoğun bir yat turizmi merkezi haline gelmektedir. Bu gelişmenin başlıca iki nedeni vardır. Birincisi, Batı Akdeniz'deki Avrupa ülkelerinde yat turizmi için liman ve kıyı imkânları, bu konuda artan taleplerin karşılanmasında yetersiz kalmaktadır.

• İtalya ve Fransa kıyılarında, her 5-10 kilometreye 1 yat limanının düştüğü yöreler olması ve böylece 300-400 km.lik sahil şetileri boyunca, 10 binlerle ifade edilebilecek yat kapasiteleri mevcut bulunmakla birlikte, bütün bu imkânlar, özellikle Akdeniz'e kıyısı bulunmayan Orta ve Kuzey Avrupa yatçılarının taleplerini karşılayamaz duruma gelmişlerdir. Bunun sonucunda, yat turizminde talep Doğu Akdeniz ülkelerine kayma göstermiş, özellikle Yunanistan bu konuda büyük bir gelişme kay-

detmiştir.

• **Akdeniz'de yat turizmi talebinin Doğu ülkelerine kaymakta oluşunun ikinci nedeni ise, Kuzey-Batı ülkelerindeki kıyıların doğal karakterini yitirmesi, tesis ve yapılaşmalarla dolmasıdır. Bu durumda yatçılık faaliyetleri, özellikle doğal çevre özlemini gidermek amacında olan Avrupalı turistlerin talebi ile, Doğu Akdeniz ülkelerine doğru kaymaktadır. Türkiye de Ege ve Akdeniz'deki doğal çevre değerlerine sahip kıyıları nedeniyle yat turizmi için giderek daha fazla çekicilik kazanmaktadır.**

İşte termik santral devlet belgelerinde bile **"yat turizmi için çekici"** diye nitelenen Gökova Körfezi'nin kıyısına kurulacaktır.

Başbakanlığa bağlı Çevre Müsteşarlığı'nın Gökova'ya kurulacak termik santralla ilgili olarak hazırladığı raporda, konunun turizm açısından önemine değinilerek, yöreye gelen yat sayısında her yıl artış olduğu belirtiliyor. Verilere göre 1980 yılında 616, 1981'de 1245, 1982'de 1751 yat gelmiş. Bu sayı 1984 yılında ise 3780'e çıkmış. Çevre Müsteşarlığı'nın değerlendimesine göre kurulacak termik santralın yat turizmine etkisi olumsuz yönde olacak. Nisan 1984 tarihli raporda bu olmusuzluklar şu biçimde yer alıyor:

"Gökova Körfezi'nin kuzey kıyısında kurulmak istenen termik santralın, bu yöredeki yat turizmine etkileri, en fazla hava kirliliği nedeniyle olacaktır. Yat turizminin gelişimi ise doğal çevrenin korunmasına bağlıdır. Hiçbir ekonomik yatırım gerektirmeksizin, büyük bir ekonomik kaynak olarak nitelendirilebilecek olan Gökova'da doğal çevrenin tahribi ile yat turizminin gelişimi engellenebilecektir.

Yat turizminden elde edilen kazanç için bir örnek vermek gerekirse, Yunanistan'ın 1981'de bu yoldan sağladığı miktar 2 milyar 876 milyon ABD Doları'dır ki bu da ülkedeki tüm otel işletmeciliğinden elde edilen kazançtan daha fazladır. Gökova Körfezi Türkiye'de yat turizminin gelişiminde en fazla pay alabilecek özelliklere sahip bir yöre olarak, turizm sektörüne önemli ölçüde ekonomik kazanç getirebilecek bir potansiyele sahiptir. Termik santralın Kemerköy'de kurulmasına ilişkin kararda, bu potansiyelin yitirilmesinin göze alınıp alınmayacağını da iyi belirlemek gerekmektedir."

Tam 4 yıl süren dava sona erdi

MSP'ye beraat

14 şubat

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kapatılan Milli Selamet Partisi hakkında 20 Şubat 1981'de 981/126 sayıyla açılan kamu davası, dün Genel Başkan **Necmettin Erbakan** ve 22 arkadaşının beraatiyle sonuçlandı. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde yeniden görülen davanın dünkü duruşmasında açıklanan kararda şöyle denildi:

"Laikliğe aykırı olarak devletin sosyal veya iktisadi nizam veya siyasi veya hukuki temel nizamlarını kısmen de olsa dini esas ve inançlara uydurmak amacıyla legal olarak kurulan Milli Selamet Partisi'ni illegal cemiyete dönüştürüp sevk ve idare ettiklerine dair yeterli delil bulunamadığından, Türk Ceza Kanunu'nun 163/1 maddesine muhalefet suçundan Askeri Yargıtay bozma kararı uyarınca, tüm sanıkların beraatine karar verildi."

Tüm sanıkların beraatiyle sonuçlanan MSP hakkındaki dava, şubat 1981'de açılmış ve ilk aşamada üç yıl kadar sürmüştü. Davada askeri savcı, 23 sanıktan 22'si için TCK'nın 163/1 maddesi gereğince ceza verilmesini, **Şener Battal**'ın ise beraatini istemişti.

MSP davası nedeniyle Genel Başkan Necmettin Erbakan, biri uzun, bir de çok kısa olmak üzere iki aşamada, toplam 10 ay kadar, öteki sanıklar ise 8 ay kadar tutuklu kaldılar. Dava sonunda askeri mahkeme, Necmettin Erbakan için 4 yıl, Şevket Kazan için 3 yıl, aralarında Şener Battal'ın da bulunduğu öteki sanıklar içinse 2'şer yıl hapis cezası verdi.

Dava, Askeri Yargıtay 4. Dairesi'nde görüşüldü. Sonunda 4. Daire, **"delil yetersizliği ve eksik soruşturma"** nedeniyle davanın esastan bozulmasına ve sanıkların beraat etmesi gerektiğine karar verdi. Yeniden Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'ne dönen MSP davası, bu kez 984/111 sayıyla numaralandırıldı. 1 Numaralı Mahkeme'nin savcısının Yargıtay'ın bozma kararına uyulmasını istemesinin yanı sıra, Şener Battal için daha önce istenen beraat kararından dönülmesini de istedi. Ancak askeri mahkeme, Yargıtay'ın bozma kararına uyulmasını kararlaştırıldı.

Yeniden başlayan davanın ikinci aşaması 6-7 ay kadar sürdü. Dünkü duruşmada savcı, **"163/1'den vazgeçebileceği imajını veren"** esas hakkındaki mütalaasını okudu. Askeri savcı mütalaasında, bazı sanıkların TCK'nın 163/4. maddesi gereğince, bir sanığın da 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na aykırı davranıştan cezalandırılmalarını istedi. 1 Numaralı Askeri Mahkeme ise, suçun oluşmasına ilişkin delilleri yeterli görmediğinden, tüm sanıtların beraatine karar verdi.

Beraat eden sanıklar şunlar: **Necmettin Erbakan, Tahir Büyükkörükçü, Şevket Kazan, Mustafa Güner Yazgan, Mehmet Recai Kutan, Temel Karamollaoğlu, Ahmet Oğuz, Şener Battal, Mazhar Gürgen Bayatlı, Süleyman Arif Emre, Fehmi Cumalıoğlu, Oğuzhan Asiltürk, Fehim Adak, Ali Oğuz, Korkut Özal, Ali Güneri, Mehmet Okul, Abdullah Tonba, Abdurrahim Bezgi, Yasin Hatiboğlu, Lütfi Doğan, Ahmet Remzi Hatip ve Ali Rıza Öztürk.**

DÜŞÜNÜYORUM ÖYLEYSE VURUN
İlhan Selçuk
5. Bası ÇIKTI, 450 lira
Çağdaş Yayınları,
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet
61. Yıl; Sayı: 21720 Kurucusu: Yunus Nadi 50 TL. (KDV dahil) 13 Şubat 1985 Çarşamba

KAVRAM DERSANESİ
Üniversite Hazırlık Kursları
Takviye Kursları Yapılmaktadır
Dokümanlar Sabah 14 Şubat
Merkez: 528 04 37 Şube: 522 75 74 Laleli/İstanbul

Bu gidiş nereye doğru?..

1 HAYALİ İHRACAT **2 RÜŞVET SALGINI** **3 GÜMRÜK YAĞMASI** **4 BATIK BANKALAR**

ANAP MECLİS ARAŞTIRMASINI REDDETTİ

Özal: Vardır ama küçüktür.

Yılmaz: Hepsi 5 milyar lira.

Sağlar: Bunun hesabı verilsin.

Biçer: Hırsızlık kapısı açıldı.

Hükümet firma ismi vermiyor

Başbakan Özal: *Hayali ihracatın mali portesi 3-4 milyarı geçmez.*

Bakan Yılmaz: *315 milyarlık vergi iadesinde şüpheli miktar 5 milyar kadar. İncelemeye alınan 16 firmadan 4'ü temize çıktı, 4'ü Savcılıkta, 8'i inceleniyor. Bu firmaların isimlerini açıklamak hem firmalar, hem ihracat için güçlük yaratır.*

HP'li Sağlar: *Haksız vergi iadesi 70 milyar kadar. Bunun hesabı verilmeli. İsviçre bankalarında 10 milyar dolar kaçak altın biriktirmişler. (Konuşmasında firma ismi vermedi, daha sonra 19 firmalık liste dağıttı.)*

MDP'li Biçer: *İşbitirici hükümet hırsızlığa yol açtı. Namuslu ile namussuzu ayırmak için araştırma gerekli.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — HP'li Fikri Sağlar ve 9 arkadaşının, "hayali ihracat yaparak vergi iadesi almak suretiyle haksız kazanç temin eden firmaları ve hayali ihracat olayının sonuçlarını saptamak" amacıyla Meclis araştırması açılmasını isteyen önergesi ANAP'lıların oylarıyla reddedildi.

Önerge üzerinde hükümet adına konuşan Devlet Bakanı Mesut Yılmaz, 1984'te 315 milyar liraya ulaşan vergi iadesi ödemeleri içinde fazladan ödendiğinden şüphelenilen miktarın 5 milyar lira dolayında olduğunu belirterek, incelemeye alınan 16 firmadan 4'ünün temize çıktığını, 4'ünün savcılığa verildiğini, 8 firma ile ilgili incelemelerin ise sürdürüldüğünü açıkladı. MDP'li Hilmi Biçer, "Araştırma ile namusluyu ve namussuzu ayırmak gerekmez mi?" diye sorarken, HP'li Fikri Sağlar, "Alınan vergi iadesinin 70 milyar lira civarında olduğunu ve bunun hesabının verilmesi" gerektiğini söyledi.

HP'li Sağlar'ın Meclis konuşmasından sonra "hayali ihracat"la ilgili olarak dağıttığı listede isimleri yer alan firmalar şunlar:

1 — ENKA, 2 — Sezer Dış Ticaret, 3 — Anadolu Eksport, 4 — Tekfen Dış Ticaret, 5 —

(Arkası Sa.8, Sü.4'te)

Hayali ihracatta suçüstü

Üç firma: Bu bir komplodur

Haber Merkezi — Kapıkule TIR Gümrük Müdürlüğü'nde ortaya çıkarılan "hayali ihracat" olayıyla ilgili soruşturma sürdürülürken, gümrükçü temsil edilen manifestoda adları bulunan üç ihracatçı firma olayın "hayali ihracat"a konu olamayacağını savunarak bir komplo ile karşı karşıya olduklarını açıkladılar.

Aracı firmaların mallarını ihraç eden Temel Pazarlama, Meptaş ve Akfa ihracat şirketlerinin, "İğcelik" firmasına ait TIR'a yüklemeyi 1 şubatta İstanbul Karaköy Çıkış Gümrüğü'nden yaptığı, ancak aracın 7 şubat perşembe günü Kapıkule'ye vardığı anlaşıldı. İhracatçı firmalar bu gelişmeyi "kuşkuyla" karşıladıklarını belirttiler.

Manifestoda Temel Pazarla-

(Arkası Sa.11, Sü.4'de)

Kapkaç her yeri sardı

• **12 milyon kaptırdı:** *Alman Markı alma sevdasıyla 12 milyon 100 bin lirasını Nadi Çeteci adlı dolandırıcıya kaptıran Hüdaver Pekkan, ihbarda bulunana 1 milyon ödül verecek.* (Milliyet, 12 şubat)

• **Pompacıdan benzine gizli zam:** *Ankara'da yapılan kontrollerde pompaların çoğunun fazla para yazdığı belirlendi.* (12 şubat, Bulvar)

• **Kasap oyunu:** *Mısırçarşısı'nda kasaplık yapan Mehmet Naz "Bazı arkadaşlar maalesef ithalatçı firmalardan eti 600 liradan alıp kıymaya, parça ete karıştırıp halka normal et fiyatına 1200-1300 liraya satıyor.* (6 şubat, Milliyet)

• **Etiket oyunu:** *İndirimli satışlar giyim eşyalarında yüzde 10 zarlı satış yapıldığını ortaya çıkardı.* (11 şubat, Güneş)

• **Konserveciler madde kullanımı:** *Bazı mide ilaçlarında hammadde yerine karbonat kullanılmış.* (10 şubat, Bulvar)

• **Sahte losyoncular:** *Alkole esans karıştırarak, Avrupa'nın ünlü losyon şişelerine koyup piyasaya süren 3 kişi yakalandı.* (24 Ocak 1985, Hürriyet)

• **Çok temiz:** *Hastalıklı kayıt kadınına 24 bin lira karşılığında temiz raporu verdi.* (21 ocak, Hürriyet)

• **Hastanelerde ihale yolsuzluğu:** *Piyasa değerinin 5 katı fiyatla tıbbi malzeme alınmış.* (5 şubat, Bulvar)

• **Yeşilköy'de 50 milyonluk kaçak kürk:** *Yurda kaçak olarak parça halinde 50 milyon lira değerinde vizon kürk sokmak isteyen Cemal Kahraman adlı kişi, önceki gece Yeşilköy Havalimanı'nda gümrük memurları tarafından yakalandı.* (18 ocak, Hürriyet)

MENGENECİOĞLU

Rüşvet olayı için "Ben bu olayda rüşvet vermemek için uğraştım" dediği söyleniyor. Öğrenildiğine göre "rüşvet çantasının iadesini Özdağlar'dan istedi". İstanbul'a dönünce de Kahveci'ye "paranın geleceğini" sordu.

KAHVECİ

Mengenecioğlu ile Özdağlar arasında geçtiği ileri sürülen konuşmadan sonra UM sahibi ile birlikte bandı dinlediği kaydediliyor. Başdanışman, Mengenecioğlu'nun sorusuna karşılık da "paranız iade edilecek" dedi.

ÖZDAĞLAR

Dün, bir ara partisinin Meclis Grup toplantısına da katıldı. Önümüzdeki hafta Komisyon'a çağrılmasını beklediğini söyledi. "Rüşvet olayı"ndan sonra makamında bulunan 1 milyonun üç aylık maaşı olduğu ileri sürülüyor.

25 milyonluk söz

Adnan Kahveci'den UM'a: Paranız iade edilecek

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — UM Denizcilik Şirketi sahibi Uğur Mengenecioğlu'nun Özdağlar rüşvet olayına ilişkin yakın çevresi ile yaptığı konuşmalardan sızan bilgiler, konu ile ilgili yeni ayrıntılar veriyor. Uğur Mengenecioğlu'nun İsmail Özdağlar'a verdiği iddia edilen rüşvet için "Ben bu olayda rüşvet vermemek için uğraştım. İşin yakasını bırakabilirdim. Ama rüşvet konusunu bir memleket meselesi olarak düşünüp üzerine gittim" dediği öğrenildi. Mengenecioğlu'nun yakın çevresinden edinilen son bilgiler şu şekilde:

• UM Denizcilik Şirketi sahibi Mengenecioğlu, Özdağlar'ın kendisinden rüşvet istemesi üzerine konuyu şirkete götürdü. Sorunun bu yöntemle çözülmesi konusunda görüş birliğine varıldı. Ancak rüşvet olayının ortaya çıkarılması temel ilke olarak kabul edildi.

• Mengenecioğlu, Başbakanlık Başdanışmanı Adnan Kahveci'yi Ankara'dan aradı ve "son durumu" kendisine anlattı.

• Adnan Kahveci'nin teyitleri ile cebine koyarak, Özdağlar'ın yakalanması rüşveti teslim etmek üzere Ankara Oteli'ne girdi.

• Rüşvet konusu olan para Ankara Oteli'nde teslim edildikten sonra Mengenecioğlu, Başbakanlık binasına gelerek Özdağlar ile bir kez daha görüştü ve sonucu kendisine bildirdi.

• Eski Devlet Bakanı Özdağlar'ın odasında bir Konya Milletvekili ile Karadeniz Bakır İşletmeleri Genel Müdürü bulunuyordu. Bu sırada Shell ile bir telefon görüşmesi yapıldı. Özdağlar bir bakanla kısa bir telefon görüşmesi yaptı.

• Ziyaretçiler makam odasından çıktıktan sonra Özdağlar özel kaleme açılan kapıyı kendisi kapattı ve Mengenecioğlu ile yalnız kaldılar.

• Mengenecioğlu 25 milyon lirayı teslim ettiğini ve çantanın eşinin hediyesi olması nedeniyle

(Arkası Sa.7, Sü.4'te)

SORUŞTURMA SIRASI İKİNCİ RÜŞVET OLAYINDA

12. Sayfada

KAPIKULE GÜMRÜK YOLSUZLUĞU DAVASINDA 'ÖYKÜLER' SÜRÜYOR

'Zorla 3'er milyon verdi'

Gümrük Muhafaza Memuru Ata Mengi: *Halûk Aydın itirazlarımıza karşın bize zorla 3'er milyon verdi, sonra da yemin ettirdi.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Kapıkule gümrük yolsuzluğu davasında sorgusu yapılan sanıklardan Gümrük Muhafaza Memuru Ata Mengi, "Parayı almayacaktım ama Başmüdür Aydın durmayın diye bağırınca almak zorunda kaldım" dedi.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 4 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde görülen davanın dünkü duruşmasında iki sanığın sorgusu yapıldı. Sanıklardan Ata Mengi, sorgusunda, kaçak parayı taşıyan otobüsün nasıl yakalandığını, oradaki paranın nasıl bulunduğunu ve paranın başmüdür odasına nasıl taşındığını anlattı. Otobüste ele geçen paradan kalan 7 paketi odaya kendisinin taşıdığını belirten Mengi daha sonra şunları söyledi:

"Bunları kucağıma alıp, Tahir ile başmüdürün odasına gittik. Başmüdür ve İshak paraları yere boşaltmışlardı. Başmüdür bizi kapıda karşıladı 'Ben para sakladım Tahir, sen de götür bunları sakla' dedi. Ben paketleri yere koymak istediğimde başmüdür eliyle beni göğsümden itekledi. Bu sırada 3 paket yerdeki paraların üzerine düştü. 4 paketi de mecburen alıp götürüp sakladım. Daha sonra Ata Kocabey bana sakladığımız paraları geri getirmemizi söyledi. Ben de 4 paket Irak dinarını getirip paraların içine kattım. Paraların sayılması bittikten sonra Halûk Aydın bize 'Çocuklar çok iyi iş başardınız, sizi ödüllendireceğim' dedi ve İhsan Kılıç'a şu torbayı getir diye hitap etti. Kılıç, torbayı getirip masanın üzerine döktü. Para, 25 milyon 800 bin liraydı. Sonradan yakalanan 5 milyon da bu paraların üzerine kondu. İtirazlarımıza karşın, bize zorla 3'er milyon verdi, sonra da yemin ettirdi."

Ertesi günü Başmüdür Halûk Aydın'ın Mustafa ile kendisini odasını temizlemek için çağırdığını belirten Mengi, "Bu sırada etajerin çekmecesinde gazete kâğıdına sarılı bir paket verdi, bunu aldım. Mustafa da bu duru-

(Arkası Sa.11, Sü.7'de)

BANKACILARIN MAL VARLIĞI BELİRLENİYOR

Haberi 8. Sayfada

Evren'in otosuna verilen benzin temiz çıktı

Haber Merkezi — Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in makam otomobiline su karıştırılmış benzin satmakla suçlanan Acemler Petrol Ofisi bayiinde yapılan üç denetim sonucunda, bu bayideki benzinlerin hilesiz olduğu saptandı.

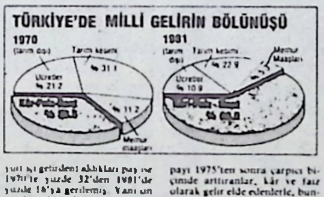
Cumhurbaşkanı Kenan Evren Bursa'dan Ankara'ya dönerken makam otomobili iki kez yolda kalmış ve otomobilin şoförü bunun, su katılmış benzinden ileri gelebileceğini söylemişti. Bunun üzerine, Evren'in makam otomobili için benzin alınan Bursa'daki Acemler Petrol Ofisi bayiinin tanklarındaki benzin kontrol edildi.

Acemler Petrol Ofisi bayiinin sahibi Ali Muhittin Dinçsoy dün Cumhuriyet muhabirinin sorularını yanıtlarken, iki gün içinde bayinin tüm tanklarının üç kez

(Arkası Sa.11, Sü.5'te)

Ücretliye 'ışık' görünmüyor

Ücretlerin 1977'de 100 olarak alınan satın alma gücü, 1982'de 52.6'ya, 1984'te de 47.4'e kadar geriledi. ***1984*** *yılına ilişkin gelir dağılımı verileri olsa, Türkiye belki de dünyanın gelir dağılımı en bozuk 5 ülkesinden biri olacak.*

OSMAN ULAGAY

Dünya Bankası, 1973 yılı verilerine göre Türkiye'yi dünyanın gelir dağılımı en bozuk ülkeleri arasında göstermiş. Oysa Türkiye'de gelir dağılımının alt gelir grupları, ücretliler, maaşlılar ve tarım kesimi aleyhine bozulması asıl 1975'ten sonra hız kazanmış. Dr. Oktay Varlıer'in bir araştırmasına göre ülkemizde tarım kesimi dışında çalışan işçi ve memurların toplam nüfus içindeki payı 1970 yılında yüzde 24'ten 1980'de yüzde 32'ye yükselmiş. Söz konusu işçi ve memurların milli gelirden (gayri safi yurt içi gelirden) aldıkları pay ise 1970'te yüzde 32'den 1981'de yüzde 18'ya gerilemiş. Yani on - onbir yıl içinde işçi ve memurların nüfus içindeki payları yüzde 50 artmış, milli gelirden aldıkları pay ise yarı yarıya azalmış. Tarım kesiminin milli gelirdeki payı da 1970-75'lerde yüzde 31 iken, 1980'lerde yüzde 21'e düşmüş.

Toplumun bu asıl üretici kesimleri özellikle 1975'ten sonra tam bir gelir erozyonuna uğrarken, bu oluşumdan kazançlı çıkanlar kimler olmuş?

Gene Dr. Varlıer'in araştırmasına göre milli gelirden aldıkları payı 1975'ten sonra çarpıcı biçimde arttıranlar, kâr ve faiz olarak gelir elde edenlerle, bunlarla aynı kategoride gruplandırılan tarım dışı küçük üreticiler olmuş. Bu saydığımız grupları içeren "tarım dışı - ücret dışı gelirler" kategorisinin alt gruplarına bakıyoruz, sanayi kesiminin milli gelirdeki payı 1975'te yüzde 9 dolayındayken 1981'de, ancak yüzde 11.5'e yükselmiş. Hizmet kesiminin payı ise yüzde 29-30'lardan yüzde 49'a tırmanmış. Böylece "tarım dışı - ücret dışı" gelirler kategorisinin milli gelirdeki payı 1970-75 döneminde yüzde 37-38'lerden 1981'de yüzde 61'e kadar yükselmiş. Dr. Varlıer'in kendi yorumuyla, "Bu hızlı büyüme temelde ticaret, bankacılık, aracılık, serbest meslek kazançları gibi hizmetler kesimindeki gelişmelerden ve enflasyon dönemlerinde hızla yükselen ticaret kârları ile faizlerden kaynaklanmış." Küçük üreticinin, gelir payını arttırmış olduğunu söylemek ise herhalde kolay değil.

Dr. Varlıer'in araştırması şimdilik 1982-84 dönemini kapsamıyor. Ama elimizdeki tüm veriler gelir dağılımının son yıllarda da ücretliler, maaşlılar ve tarım kesimi aleyhine bozulmaya devam ettiğini gösteriyor. Dr. Oktay Varlıer'in kullandığı bir veriye göre ücretlerin 1977 yılında 100 olarak alınan satınalma gücü, 1982'de 52.6 olduktan sonra düşmeye devam etmiş ve 1984'te 47.4'e kadar inmiş. Memur maaşları ise 1977'de 100 iken, 1981'de 46'ya, 1984'te ise 34'e kadar düşmüş. Prof. Dr. Yakup Kepenek'in hesaplamasına göre de ortalama ücretlerin satınalma gücü kaybı 1982-84 döneminde

(Arkası Sa.7, Sü.7'de)

Calp, 'Af zirvesi' önerdi

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — HP Genel Başkanı Necdet Calp, dün ANAP Genel Başkanı ve Başbakan Turgut Özal ile MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp'e birer mektup göndererek, "Anayasada yer alan terör, bölücülük, terörden dolayı adam öldürme dışında kalan" suçlar için bir af çıkarmak amacıyla bir araya gelinmesini, bu konuda ortak bir toplantı yapılmasını önerdi.

Calp, parlamentoda grubu bulunan partilerin liderlerine dün öğleden sonra gönderdiği mektupta, "Af konusunda bir zirve toplantısı yapılmasını" istedi. Calp, mektubunda ANAP ve MDP liderlerinden "istedikleri gün ve istedikleri yerde bir araya gelmek üzere af konusunun görüşülmesi amacıyla toplanılmasını" önerdi.

Sağlanan bilgilere göre, HP Genel Başkanı Calp, birkaç gün önce MDP ve ANAP liderlerine gönderilmek üzere bir mektup taslağı hazırladı. Mektup taslağı önceki akşam HP Başkanlık Divanı'nda görüşüldü. Daha sonra da mektubun parti liderlerine gönderilmesine karar verildi. Genel Sekreter Yardımcıları Yozgat Milletvekili Sabahattin Tafhoğlu ile Tokat Milletvekili Cemal Özdemir tarafından dün bizzat Başbakan Turgut Özal ile MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp'e gönderilen mektupta, anayasada yer alan "terör, bölücülük, terörden dolayı adam öldürme" suçlarının af kapsamı dışında bırakılması isteniyor.

Balayı Dönemi...

İngiltere'nin ünlü muhafazakâr The Times gazetesine göre, "Özal için balayı dönemi artık kesinlikle sona ermiş" durumda.

İngiltere Dışişleri Bakanı Sir Geoffrey Howe'un Ankara ziyareti nedeniyle önceki gün yayımlanan "Batı'nın Doğu Kanadı" başlıklı yorumda, özellikle aşağıdaki bölüm dikkatimizi çekti:

"Türkiye hâlen demokrasiye geçiş dönemini yaşamaktadır ve demokrasinin yeni bir tabanı oluşturulması için girişimler sürdürülmektedir. Bu konuda ve diğer birçok konuda umutlar Başbakan Turgut Özal'a bağlanmıştır. Seçimle işbaşına gelmiş bir hükümete önderlik eden Özal, aynı zamanda ülke ekonomisini canlandıracak bir strateji izlemeye çalışıyor.

Ne var ki Özal'ın kabinesindeki tutumu iç kuşku yaratmaya başladı. Özal'ın iktidar partisi [illegible]

(Arkası Sa.8, Sü.1'de)

HASAN CEMAL

• *Papandreu, Çernenko'yu göremedi.*
1. Sayfada

• *İnönü: Fiyatlar dondurulsun.*
7. Sayfada

• *"En uzun vadeye, en yüksek faiz."*
9. Sayfada

• *Le Pen, Cezayirlilere işkence yaptı.*
• *Özal: Bulgaristan işinin üzerindeyiz.*
12. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Af Derken...

Birçok resmi yetkili 12 Eylül öncesi terör olaylarına "74 affının yol açtığı" kanısındadır. Gerçekten böyle midir? Gerçekten "74 affı"ndan yararlananlar 12 Eylül öncesi terör olaylarını yönlendirmişler midir?

Bu soruyu "evet yönlendirmişlerdir" diye yanıtlamak ola-

(Arkası Sa.8, Sü.1'de)

Kıdem Tazminatı Fonu bu yılbaşı işe başlayana

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, hükümetin kıdem tazminatı fon kapsamına 1 Ocak 1985 tarihinden sonra işe girmiş işçilerin alınmasını yeni bir öneri olarak ortaya sürdüğünü açıkladı. Hükümetin bu yeni önerisine göre, 1 Ocak 1985 tarihinden önce işe girmiş olan işçiler Fon kapsamı içine girmeyecekler ve kıdem tazminatlarını şu andaki yasalar çerçevesinde alacaklar.

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, hükümet ile yapılan görüşmelerde, Kıdem Tazminatı Fonu Yasa Tasarısı'nda işçilerin kazanılmış haklarına dokunulmaması gerektiğini anımsatarak, hükümetin bu konuda 1 Ocak 1985 tarihinden önce işe girmiş olanların Fona girmemesi yolunda bir yeni öneri getirdiğini söyledi.

BİR AVUÇ ALIŞ
Miktap Ölbeoğlu
Anlatı, Sanat yapıtı: 1200 lira | Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet
61. Yıl; Sayı: 21722 — Kurucusu: Yunus Nadi — 50 TL. — 15 Şubat 1985 Cuma

YAŞAYIP GÖRMEK
Oktay Akbal
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul, 250 Lira

Özdağlar 'rüşvet bandı'ndaki konuşmaların çoğunu reddetti

Komisyonda 5,5 saatlik sorgu

Rüşvet iddiası ile suçlanmasından 40 gün sonra TBMM Soruşturma Komisyonu'nun karşısına çıkan eski bakan, olay için yine "komplo" dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Uğur Mengenecioğlu'ndan rüşvet almakla suçlanan eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar, olayın patlak vermesinden tam 40 gün sonra Meclis'te oluşturulan Soruşturma Komisyonu'nun karşısına çıkarak 5.5 saat süreyle dinlendi ve üyelerin çeşitli sorularını yanıtladı. Yakın çevresinden öğrenildiğine göre, Özdağlar, rüşvet iddialarını reddetti, olayda "bir komplo bulunduğu" kanısını taşıdığını belirtti. Özdağlar'ın, banttaki sesin bir kısmının kendisine ait olduğunu kabul ederken, büyük bir kısmını reddettiği öğrenildi.

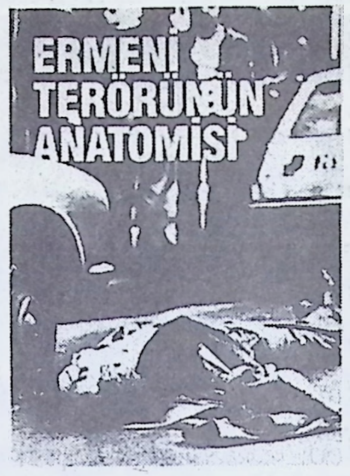
Özdağlar, komisyona girerken, "Hiçbir belge getirmediğini, neyle suçlandığını da bilmediğini" söyledi. Çıkışta da "Kendisinin hiçbir beyanda bulunmaması için uyarıldığını" ekledi.

Soruşturma Komisyonu, pazartesi günü toplanarak ifadesi alınacak kişilerin komisyona çağrılma sırasını saptayacak. Salı gününden itibaren de Cumhuriyet Savcılığı'nca ifadeleri alınan Uğur Mengenecioğlu, Adnan Kahveci, Özdağlar'ın kayınbiraderi, şoförü ve sekreteri dinlenmeye başlanacak.

Mengenecioğlu'ndan 25 milyon lira rüşvet aldığı, görevini kötüye kullandığı iddiasıyla suçlanan eski Devlet Bakanı Özdağlar, Soruşturma Komisyonu'nun çağrısı üzerine dün 14.00'te TBMM'ye geldi. Üzerinde lacivert takım elbise ve sarı, lacivert desenli bir kravat bulunan Özdağlar'ın yüzünün solgun olduğu dikkati çekti. TBMM girişinde bazı ANAP'lılarla karşılaşarak öpüştü, "Komisyona gidiyorum" dedi. "Cumhuriyet" muhabirine, komisyonun yerini soran Özdağlar, elinde taşıdığı kahverengi çantanın içinde ne bulunduğu sorusuna, "Hiçbir belge getirmedim. Neyi getireyim ki, neyle suçlandığımı bilmiyorum, bakalım göreceğiz" dedi.

Komisyonun kapısında çok sayıda gazeteci ve foto muhabiri tarafından karşılanan Özdağlar, art arda patlayan flaşlardan rahatsız olunca gözlerini kapattı. Komisyona girdikten sonra TBMM'de görevli polisler, kapıyı tutarak gazetecilerin içeri girmesini engellediler. Komisyon 15.45'te çalışmalarına 10 dakika ara verdiğinde, Komisyon Başkanı Mustafa Uğur Eser, gazetecilerin toplantıda fotoğraf çekme yolundaki ısrarlarına, "Bu gi-

(Arkası Sa.11, Sü.3'de)

Orly'den sonra ASALA nasıl bölündü?
Agop Agopyan: Deli mi, terörist mi?
Terörist Ermenilerin 5 örgütü...
Melkonyan ve Yenikomşuyan...

Ragıp Duran'ın yazı dizisi yarın Cumhuriyet'te

Villalar tetikte: 15 üyeli kurul bugün karar verecek

Boğaz'a dokunmayın

Boğaz'ın kaderi kimlerin elinde

Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Kurulu'nun 15 üyesi

1. **Kemal Gökçe:** *Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı, Kurul Başkanı.*
2. **Gülsalim Özbaş:** *Kültür Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı.*
3. **Nurettin Yardımcı:** *Eski Eserler ve Müzeler Gn. Müdür Vekili.*
4. **Oktay Atamer:** *Turizm Genel Müdürü.*
5. **Tanhan Önal:** *Bayındırlık Bakanlığı Teknik Araştırma Gn.Md.Yard.*
6. **Mehmet Ali Kırıkkale:** *Orman Genel Müdürü.*
7. **Kemal Kahraman:** *Vakıflar Genel Müdür Vekili.*
8. **Prof. Gönül Öney:** *Cumhurbaşkanı'nca seçildi.*
9. **Prof. Feridun Akozan:** *Cumhurbaşkanı'nca seçildi.*
10. **Prof. Kadir Emre:** *Cumhurbaşkanı'nca seçildi.*
11. **Prof. Mehmet Çubuk:** *YÖK'ten.*
12. **Prof. Yusuf Baysal:** *YÖK'ten.*
13. **Prof. Haluk Karamağralı:** *YÖK'ten.*
14. **Prof. Gönül Tankut:** *YÖK'ten.*
15. **Prof. Tahir Aktan:** *YÖK'ten.*

İSTANBUL'DAKİ SİT ALANLARI

18 Kasım 1983 gün ve 18225 sayılı Resmi Gazete'de İstanbul'daki SİT alanları sıralanıyor. Buna göre İstanbul'da 35 ayrı bölge kendi içinde "Doğal SİT", "Kentsel SİT", "Tarihi SİT", "Kentsel-Tarihi SİT", "Kentsel-Arkeolojik SİT", "Arkeolojik SİT", "Tarihi-Doğal SİT", "Kentsel-Doğal SİT" olarak ayrılıyor. Bu bölgeler şöyle: Büyükada, Heybeliada, Kınalıada, Burgazada (Doğal SİT), Beşiktaş-Ihlamur Kasrı (Doğal SİT), Beykoz-Paşabahçe (Kentsel SİT), Beykoz-Anadoluhisarı (Tarihi SİT), Beyoğlu-Şişhane-Taksim SİT alanları, Beyoğlu-Galatasaray-Taksim-Tophane (Kentsel SİT), Boğaziçi (Tarihi Doğal SİT), Çatalca (Kentsel-Doğal SİT), Çatalca-Küçükçekmece (Doğal SİT), Eminönü-Soğukçeşme sokak-Cankurtaran (Kentsel SİT), Eminönü-Süleymaniye Koruma Planı (Tarihi SİT), Eminönü-Süleymaniye (Kentsel SİT), Eyüp-Rami (Kentsel SİT), Fatih-Yedikule (Kentsel-Tarihi SİT), Fatih-Küçükmustafapaşa (Kentsel SİT), Fatih-Zeyrek (Kentsel-Arkeolojik SİT), Fatih-Yedikule civarı (Tarihi SİT), Kadıköy, Kadıköy-Hasanpaşa (Kentsel SİT), Küçükçekmece-Yarımburgaz (Arkeolojik SİT), Sarıyer-Cambık Mevkii-Tarabya (Doğal SİT), Sarıyer-Rumeli (Tarihi-Doğal SİT), Sarıyer-Rumelihisarı (Kentsel-Doğal SİT), Üsküdar (Kentsel-Doğal SİT), Üsküdar (Doğal SİT), Üsküdar-İstanbul Surları Koruma Planı (Tarihi-Arkeolojik SİT).

Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun 15 üyesi bugün karar verecek: Boğaziçi'ni koruyan SİT kararı aynen kalsın mı, kalksın mı, kısmen mi kalksın?

Yüksek Kurul'un gündemindeki birinci madde, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın Boğaziçi Kanunu ile ilgili yazısı. Yazının içeriği saklanıyor. Ancak Bakanlığın "yeni yapılara kapı aralayan bir formül"den yana olduğu kaydediliyor. Toplantıya katılan üyelerden biri "ben bu konunun getirileceğini bile tahmin etmiyordum" dedi.

İstanbul Haber Servisi — Boğaziçi'nin kaderi açısından bugün önemli bir gün. "Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu" bugün yeniden toplanıyor. Toplantının gündeminin birinci maddesinde "Boğaziçi" var: İstanbul Boğaziçi Kanunu'nun uygulanmasına ilişkin Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın 6.2.1985 gün ve 4294 sayılı yazısı.

Bu yazının içeriği kurulun dünkü toplantısında da sıkı sıkı gizlendi. Ancak açık ifadesiyle "Boğaziçi'ndeki 10 bin dolayında kaçak yapının kurtarılması arzuları" ya da "zararsız" ifadesiyle, "Boğaz'a yeni yapılar kondurmak için kollarını sıvayıp bekleyenlere kapı açma niyetleri" ile ilgili olduğu biliniyor. Bayındırlık Bakanı Safa Giray'ın birbiriyle çelişir gibi görünen açıklamalarının ortak bileşkesinin de "ahşu SİT yerine muafeni SİT" çerçevesi içinde "villaları heveslendirdiği"

(Arkası Sa.7, Sü.6'da)

109 YILDAN BERİ İSTANBUL METROSU İÇİN PROJE HAZIRLANIYOR

Haberi 12. Sayfada

'Boğaziçi yağma Hasan'ın böreği'

Sarıyer ve Beşiktaş belediye başkanları, 2960 sayılı yasa ile Boğaziçi İmar Müdürlüğü'ne verilen "imar" konusundaki yetkilerin kendilerine devredilmesini istiyorlar.

Haber Merkezi — Boğaziçi'nde SİT alanı yeniden tartışma konusu yapılır ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu bu amaçla toplanırken, Boğaziçi'ndeki ilçe belediye başkanları da 2960 sayılı Boğaziçi Yasası'nın Boğaziçi İmar Müdürlüğü'ne devrettiği imarla ilgili yetkilerinin geri verilmesini istiyorlar.

Sarıyer Belediye Başkanı Ali Sandıkçı ve Beşiktaş Belediye Başkanı Mümtaz Kola 2960 sayılı Boğaziçi Yasası ile imar konusunda herhangi bir yetkilerinin olmadığını ve tanık oldukları bazı kaçak inşaatlara karışamadıklarını söylediler.

Boğaziçi'nde imarla ilgili her türlü yetkiyi Boğaziçi İmar Müdürlüğü'ne veren 2960 sayılı yasa 22 Kasım 1983'te yürürlüğe

(Arkası Sa.7, Sü.5'te)

Vergi iadesi aylık ve zamlı

VERGİ İADESİ TABLOSU

FATURA	ESKİ	YENİ
25.000	3.750	5.000
30.000	4.500	5.750
35.000	5.250	6.500
40.000	6.000	7.250
45.000	6.750	8.000
50.000	7.500	8.750
60.000	8.000	9.750
70.000	8.500	10.750
75.000	8.750	11.250
80.000	9.000	11.750
90.000	9.500	12.750
100.000	10.000	13.750
125.000	10.500	15.000
150.000	11.000	16.250

1. *Vergi iadeleri arttırıldı.*
2. *Faturalı yaşam yüksek ücretliler için de çekici kılındı.*
3. *Vergi iadeleri her ay ödenecek.*
4. *Bin liranın altındaki alışverişlerde alınan fişler de vergi iadesi alacak.*
5. *Asgari ücretli, ücreti kadar fatura toplarsa vergi dışı kalmış gibi olacak.*
6. *Temel gıda maddeleri temmuza kadar KDV dışı. Temmuzdan sonra da KDV'si yüzde 3 olacak. Bu malların kapsamı genişledi.*

Haberi Ekonomi'de

Papandreu'ya göre, Atina Ege için Moskova'dan destek aldı

Sovyet-Yunan ortak bildirisinde BM deniz hukuku kararlarının Ege'de de uygulanması istendi.

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu'nun Sovyetler Birliği gezisinin sonunda yayınlanan Yunan-Sovyet ortak bildirisinde, Birleşmiş Milletler'in yeni deniz hukuku kurallarının Ege Denizi için de geçerli olduğu görüşü yer aldı. BM Deniz Hukuku Konferansı'nın kabul ettiği tasarının en önemli unsurları, konferansa Ege sahelleri 'karasularını 12 mile çıkarabilme hakkı' oluşturuyor. Bu

(Arkası Sa.11 Sü.6'da)

Bulgaristan sorunu

Özal: Fevri değil, akılcı olmak doğru

Başbakan: Bulgaristan'da olan olaylardan şüphe etmiyoruz, ama hazımı nedir, olan var mıdır? Her türlü tedbir alınacak[illegible].

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, Bulgaristan'da meydana gelen olaylar konusunda, "Hükümet olmanın sorumluluğuna uygun olarak fevri hareketler yerine akılcı hareketlerle meseleyi çözmenin hem Türkiye, hem orada yaşayan soydaşlarımız için daha

(Arkası Sa.7, Sü.6'da)

ÇOCUKLARA YARADI — Kar yağışı ile okulların tatil edilmesi, öğrencilerin İstanbul'da pek sık göremedikleri karla daha yakından tanışmalarına yardımcı oldu. Sokaklar, kartopu oynayan, kayan çocuklarla doldu. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

Fiyatlara da kar yağdı

İstanbul'da meyve, sebze ve balık fiyatları "anında" arttı. Fiyat artışına kar yüzünden mal sevkindeki azalma neden gösteriliyor.

İstanbul'da okullarda "kar tatili" pazartesiye kadar uzatıldı.

Ulaşım ağır aksak yapılıyor. Boğaz'da bir şehir hattı vapuru "kar yüzünden" bir yalıya girdi.

Fenerbahçe - Galatasaray, Beşiktaş - Karşıyaka kupa maçları yapılamadı.

Haber Merkezi — Trakya ve İstanbul'da günlük yaşamı felce uğratan kar yağışı ve don, pahalılık da getirdi. Fırsatçılar, kömür ve odun fiyatlarına bindirdiler. Kar nedeniyle kente, çok az sebze, meyve ve balık geldiği için fiyatların artmasına neden oldu. İstanbul'da tüp gaz sıkıntısı da baş ladı. İstanbul'da ilk ve orta dereceli okulların tatili pazartesi gününe kadar uzatıldı. Fenerbahçe-Galatasaray ve Beşiktaş-Karşıyaka takımları arasındaki kupa maçları da yapılamadı.

Tipi nedeniyle Boğaziçi'ndeki vapur seferleri gecikmeli olarak yapılabiliyor. "Hamdi Karabasan" vapuru, dün sabah, içinde 150 ve sakin yolcusuyla Kanlıca İskelesi'ne yanaşırken, 62 yıllık "Hüseyin Suphi" yalısına çarptı. Tipi ve kuvvetli akıntı yüzünden meydana gelen kazada yalıda uyumakta olan [illegible] [illegible] yataklarından fırladılar. [illegible] [illegible] daha sonra çekildi. [illegible] kayıp olmadı.

Kent içi ulaşım yollardaki buzlanma nedeniyle güçlükle yapılabiliyor. Kar yağışının ilk günü "gafil" avlanan ve meteorolojiyi suçlayan İstanbul Belediyesi'nin dün de karla mücadelede pek başarılı olamadığı gözlendi. Belediye yetkilileri, son 24 saat içinde 600 personel ve 200 kamyonla yollara 600 ton tuz döküldüğünü bildirdiler. Yollara dökülen tuzun iki saat etkili olduğunu belirten yetkililer, Petkim ve İzmir Çamaltı'ndan tuz getirilmekte olduğunu bildirdiler.

THY'nin iç ve dış hat seferleri Yeşilköy Havaalanı'ndaki buzlanma nedeniyle dün de gecikmeli olarak yapılabildi. DDY'nin banliyö ve öteki tren seferleri de makaslardaki donma yüzünden aksıyor. İSKİ'den yapılan açıklamada, su savaklarının donmaması için sanayi [illegible], [illegible] da çuvalla örtülmesi [illegible].

Meteoroloji yetkilileri, kar yağışının süreceğini, ama belirli ölçüde etkisini kaybedeceğini bil

(Arkası Sa.11, Sü.2'de)

İskender Cenap Ege de MDP'den koptu

Eski AP'li Ege'nin istifasıyla MDP'nin milletvekili sayısı 65'e indi. Ege, gerekçelerini sıraladı: 1. Partide doğan artan rahatsızlıklar, 2. Sahip olduğum siyasi geçmişime ters düşen davranışlar.

Yeniden Genel Sekreter olan Söylemezoğlu, "İstifa, üzücü bir sürpriz" derken, milletvekili Akay, "İstifalar aralıklarla sürer" dedi. Sunalp "Vazgeçiriniz" diyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — MDP Aydın Milletvekili ve Meclis Başkanvekili İskender Cenap Ege dün partisinden ve Meclis'teki görevinden istifa etti. MDP'nin TBMM'deki sandalye sayısı 65'e düştü. MDP'de Başkanlık Divanı seçimleri yapıldı. Ülkü Söyleme-

(Arkası Sa.11, Sü.5'te)

Üsküdar Belediyesi'nde rüşvet iddiası

Üsküdar Belediye Meclisi'nde ANAP'lı ve SODEP'li üyelerin oylarıyla hesapların incelenmesi için komisyon kuruldu.

Haberi 12. Sayfada

İlhan Bardakçı

Hayat İlhan

İddia: Casusluk

İçişleri danışmanı İlhan da tutuklandı

Gazeteci yazar İlhan Bardakçı'dan sonra Hayat İlhan'la birlikte tutuklanan üçüncü sanık Genelkurmay'da sivil görevli Süleyman Tukay.

ANKARA, (a.a.) — İçişleri Bakanlığı Basın Danışmanı Hayat İlhan hakkında, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nce verilen gıyabi tutuklama kararı vicahiye çevrildi. Hayat İlhan ceza evine konuldu.

Anadolu Ajansı muhabirinin Sıkıyönetim yetkililerinden aldığı bilgiye göre, devlet aleyhine suç işledikleri gerekçesiyle Hayat İlhan'dan önce de gazeteci yazar İlhan Bardakçı ve Genelkurmay'da sivil görevli Süleyman Tukay da tutuklandılar.

Sıkıyönetim Komutanlığı yetkilileri, Hayat İlhan'ın dün 1

(Arkası Sa.11, Sü.7'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Liberal Dostlara Dersler...

Ekonomide "müdahalecilik" genellikle iki anlamda kullanılır. Müdahaleciliğin ilk ve belirgin anlamı, devletin kamu işletmeleri aracılığıyla ekonomik düzende yer almasıdır. Buna "devletçilik" de denir. Devletin ekonomik alanda yaptığı düzenlemeler "müdahalecilik"in bir başka yönüdür.

Her ekonomi şu ya da bu ölçüde "müdahaleci" özellikler taşır. Önemli olan bu müdahalenin ne yönde, ne gibi yön-

(Arkası Sa.11, Sü.7'de)

BİR AVUÇ ALKIŞ
Müşap Ofluoğlu
Anılar, Sanat yaşamı. 1200 lira|Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet
61. Yıl; Sayı: 21723 Kurucusu: Yunus Nadi 50 TL 16 Şubat 1985 Cumartesi

YAŞAYIP GÖRMEK
Oktay Akbal

Özdağlar soruları çoğalttı

Rüşvetle suçlanan eski bakanın ifadesi olaya hiçbir aydınlık getirmedi

İsmail Özdağlar'ın odasında bulunan 1 milyon lira oğlunun sünnetinde gelmiş.

Soruşturma Komisyonu, Başbakan Turgut Özal'ı dinlemeyi "şimdilik" düşünmüyor.

Özdağlar bu kez de "Mengenecioğlu'nu tanımam, Kahveci'yle fazla ilişkim yok" dedi.

BETÜL UNCULAR

ANKARA — Hakkında "rüşvet ve suiistimal" iddiaları bulunan eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'ın Meclis Soruşturma Komisyonu'ndaki açıklamaları, olaya aydınlık getirmedi, soruları çoğalttı. Özdağlar, daha önce Meclis kürsüsünden de söylediği gibi, "Vicdanen müsterih olduğunu" yineledi ve "Anlayamadığım bir kompla ile karşı karşıyayım" dedi.

UM Denizcilik Şirketi sahibi Uğur Mengenecioğlu'nun "Özdağlar'ın kendisinden 25 milyon lira rüşvet aldığı" iddialarını kesinlikle reddeden Özdağlar, "karşı karşıya bulunduğu tertibin sebebini bilmediğini" söyledi.

Soruşturma Komisyonu'ndan bir üye, "Özdağlar'ın Uğur Mengenecioğlu ile tanışıklığı olmadığını ve Adnan Kahveci ile fazla bir ilişkisi bulunmadığını söylediğini" bildirdi. Üye, "Özdağlar'ın yoğun çalışma temposu içinde her birisiyle görüşmesinin mümkün olamayacağını, bu nedenle her konunun bakanlarla görüşülmesine olanak bulunmayacağını anlattığını" aktardı.

Başbakan Turgut Özal'ın isminin de sık sık geçtiği komisyonda, Başbakan Turgut Özal'ın dinlenmesi, şimdilik düşünülmüyor.

Öğrenildiğine göre, Özdağlar'la ilgili olay, komisyonda başından sonuna dek ortaya konuldu. Başbakanlık Başdanışmanı Adnan Kahveci tarafından Uğur Mengenecioğlu'na "olayın basında ahnmaması için" verildiği açıklanan bant da dinlendi. Ancak Özdağlar, banttaki bazı bölümlerin kendisine ait olduğunu söylerken, bazı bölümlerin kendisiyle hiç ilgisi olmadığını ve "bu bölümlerin bir kompla" olduğunu savundu.

Bant olayından sonra Başbakan Turgut Özal'ın kendisiyle görüştüğünü, istifasını istediğini anlatan İsmail Özdağlar, kendisinin temize çıkması amacıyla istifasını verdiğini anlattı. Özdağlar, olayla ilgili olarak basında yer alan haberlerin doğru olmadığını belirtti. Olaya karıştığı öne sürülerek savcılıkta ifadeleri alınan kişilerin bu ifadelerine de katılmadığını kaydeden Özdağlar'a, savcılık ifadelerinden örnekler verildi.

Komisyondan bir üye, "Özdağlar'ın odasında çanta içinde bulunduğu" öne sürülen 1 milyon lira ile ilgili olarak Özdağlar'ın "Bu para çantada değil, masanın gözündeydi ve oğlumun sünnetinde toplanan paraydı" biçiminde konuştuğunu söyledi.

İsmail Özdağlar'ın üyeler tarafından kendisine yöneltilen soruları oldukça soğukkanlı biçimde yanıtladığı ve sürekli olarak "anlayamadığı bir kompla ile karşı karşıya bulunduğunu" yinelediği öğrenildi.

Soruşturma Komisyonu, 19 şubat salı günü Başbakanlık Başdanışmanı Adnan Kahveci ile olayın kilit adamı Uğur Mengenecioğlu'nu dinleyecek. Komisyonun, olayla ilgili bulduğu diğer kişileri de bu hafta içinde dinlemesi bekleniyor.

Türk Parasını Koruma Kanunu'na aykırı davrandıkları iddiasıyla haklarında dava açılan UM Denizcilik Yönetim Kurulu Başkanı Uğur Mengenecioğlu ile Mehmet Feridun Doğru'nun yargılanmalarına devam edildi. İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki yargılamanın dünkü duruşmasına, sanıklar Uğur Mengenecioğlu ve Mehmet Feridun Doğru katılmadılar. Mahkeme, davayla ilgili Kocaeli 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 84/61 sayılı dosyasının istenmesini

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

Boğaz direniyor

"Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu "Boğaz için dün de karar veremedi. Kurul Başkanı Kemal Gökçe, "Görevimiz Boğaziçi'ni kurtarmak" dedi.

Kemal Gökçe toplantı sonrası "Elimizde 3 kanun var" dedi. "Bunları bağdaştırmaya çalışıyoruz." Kurul bugün de toplanacak.

İstanbul Haber Servisi — Boğaziçi'nin geleceğine ilişkin yeni bir kararın çıkması beklenen "Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun İstanbul'da süren toplantısında dün de bir sonuç alınamadı. Aynı zamanda Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu Başkanı olan Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı Kemal Gökçe, toplantı arasında, Boğaziçi'nin gerisinde ev yaptırmak isteyen 5-10 kişinin değil devletin malı olduğunu belirterek, "Görevimiz Boğaziçi'ni kurtarmaktır" dedi.

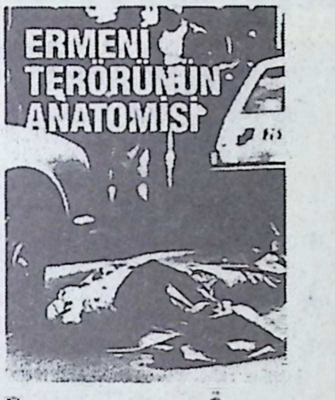
Mimar Sinan Üniversitesi Senato salonunda biraraya gelen Yüksek Kurul'un dün sabahki ikinci oturumu saat 10.30 sıralarında başladı. Toplantıya büyük bir seyahat bavulu ile evrak taşındı. Toplantı sırasında salonuna girip çıkan sekreterler, kendilerine soru yöneltildiğinde, "Aman hiçbir şey sormayın zaten herkes barut gibi" yanıtını verdiler. Saat 13.00'e doğru öğle arası verildi. Toplantıdan çıkan Müsteşar Gökçe, Boğaziçi konusunu görüşmediklerini, başka gündem maddelerini ele aldıklarını söyledi. Kendisine yöneltilen soruları yanıtlayan Gökçe, biri Boğaziçi İmar Planı, öteki SİT planı olmak üzere elde iki planının bulunduğunu, bunun düzeltileceğini ifade ederek özetle şunları söyledi:

"Boğaziçi konusunda öğleden sonra da bir karar alamayabiliriz. Yarına (bugüne) kalabilir. Yarın da karar alamayabiliriz. Bir daha toplantıya kalabilir. Birçok elimizde veriler var. Bu verilere ve Boğaziçi İmar Müdürlüğü'nün getireceği bilgilere göre karar vereceğiz. Gerekirse Boğaz'ı gezip yerinde inceleme yapacağız. Alacağımız kararı, uygulanması için ilgili makamlara ileteceğiz."

Yüksek Kurul, dün Bayındırlık Bakanlığı Teknik Araştırma Genel Müdür Yardımcısı Tanhal Ünal, Orman Genel Müdürü Mehmet Ali Karadeniz ve YÖK'ün gönderdiği Prof. Dr. Tahir Aktan olmaksızın 12 kişi toplandılar.

Öğleden sonraki oturum saat 14.00 sularında başladı. Toplantı sürerken bir ara Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdür Vekili Nurettin Yardımcı'nın yardımcısı Nermin Beşbaş, Mimar Sinan Üniversitesi Rektör Sekreteri'nin odasına gelerek, "Sayın müsteşarımız özel bir telefon görüşmesi yapacak. Odanın boşaltılması gerekiyor. Kimse içeri girmesin" dedi. Daha sonra Müsteşar Kemal Gökçe'nin özel telefon görüşmesini Ankara'yla, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'ndaki üst düzey yöneticileriyle yaptığı öğrenildi. Toplantı süresince özel Ankara görüşmeleri

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Ermeni terorizminde dönüm noktası: ORLY KATLİAMI
Orly'den sonra ASALA nasıl bölündü?

RASİP DUJAN'ın yazı dizisi başlıyor 14. Sayfada

Yüksek Denetleme Kurulu 3 bini aşkın uyarıda bulundu

KİT'lerde 192 milyar liralık usulsüzlük

USULSÜZLÜKLERDEN SEÇMELER

Etibank: *UM Denizcilik'e tamamı riskli olarak 7 milyar 635 milyonluk kredi açılması.*
Anadolu Bankası: *Yeni genel müdürlük binasının dekorasyonu için 391 milyon harcama yapılması.*
Ziraat Bankası: *Müdüroğlu Şirketi'ne ipotek alınmadan 2 milyar kredi verilmesi.*
Denizcilik Bankası: *Yönetim Kurulu'nun yasal olmayan şekilde toplanarak 4.3 milyarlık kredi açma kararı alması.*
Etibank Kırka Borakı: *Lojman için ayrılan 2 milyon 700 bin lira ile mescit yapılması.*

Haberi 8. Sayfada

İskender aile çetesi

4 KİŞİLİK AİLE — Galip İskender Alpaslan, eşi Gülseren ve 11'le 14 yaşındaki çocukları. Çok sayıda kentin esnafı bu aileyi "ezbere" biliyor.

5 yıl dolandırıp tutuklandı

37 yaşındaki Galip İskender Alpaslan'ın reisliğindeki 4 kişilik aile, 1980 yılından bu yana aranıyordu. Çok sayıda kişiyi karşılıksız çekle dolandırdıkları için tam 11 kent savcılığınca haklarında gıyabi tutuklama kararı bulunan "aile" sonunda Kırıkkale'de ele geçti.

Polis kayıtlarında "İskender aile çetesi" olarak yer alan aile, mevsimine göre kent seçiyor, her kentte kendilerini Almanya'dan dönmüş "gurbetçi" olarak tanıtıyordu. Önce kiralık bir ev buluyor, bir banka şubesine ailece uğranıyor, banka müdürünün masasına biraz döviz koyulup hesap açılıyor, "itibarlı müşteri" sıfatı kazanıyorlardı.

İtibarlı müşteri bir de çek defteri elde edince, sıra mobilyacı, halıcı, perdeci, beyaz eşya mağazalarını dolaşmaya geliyordu. Biraz peşin, gerisi vadeli çek ve senet. Bankada para vardı ya...

Banka müdürü "acil para" konusunda ikna edilip bütün para çekiliyor, 4 kişilik aile bir pazar sabahı erkenden başka bir kentin yolunu tutuyordu. Böyle böyle milyonlarca lira "taktıkları" kaydediliyor.

Haberi 13. Sayfada

Kapıkule davasında 2 tahliye kararı

Askeri Mahkeme, sanıklar Ali Ahmet Kısa ile Emin Sarı'nın tahliyelerini kararlaştırırken, bazı sanıkların banka hesabı bloke edildi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Kapıkule gümrük yolsuzluğu davasında dün 2 sanığın tahliyesine karar verildi. Bu arada bazı sanıkların banka hesapları bloke edildi.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 4 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde görülen davanın dünkü duruşmasında sanık avukatlarının istemlerinin dinlenmesine devam edildi. Duruşmada söz alan savunma avukatları, hiçbir kanıt bulunmadığını öne

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

Yine iddia Türk tehdidi

Yunanistan: Ege'de NATO manevrası yapılmasın

ATİNA, (a.a.) — Yunanistan, Türkiye ile olan anlaşmazlıklarını öne sürerek, NATO'nun Ege Denizi'nde manevra yapmaktan vazgeçmesini istedi.

Yunanistan Savunma Bakan Yardımcısı Antonis Drosoyannis, Atina'da gazetecilere yaptığı açıklamada, manevraların Ege

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

YUNAN-SOVYET ORTAK BİLDİRİSİ FARKLI YORUMLANIYOR

ANKARA: SOVYETLER'İN EGE'DEKİ TUTUMU DEĞİŞMEDİ

Haberleri 10. Sayfada

• *Faturasız yaşama son* 6. *Sayfada*
• *MDP'de yaprak dökümü beklentisi* 7. *Sayfada*
• *Cerrahiler "hu" çekti*
• *Üsküdar Belediye Başkanı: Bizi rüşvete bulaştıramazlar* 11. *Sayfada*

MGK 7 saat toplandı

Milli Güvenlik Kurulu'nun Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in başkanlığında dün yaptığı olağanüstü toplantıda iç ve dış olaylarda meydana gelen değişiklikler görüşüldü.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Güvenlik Kurulu, dün Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in başkanlığında Çankaya Köşkü'nde 7 saat süren olağanüstü bir toplantı yaptı.

Toplantıdan sonra yapılan açıklamada, iç ve dış olaylarda meydana gelen değişikliklerin değerlendirildiği bildirildi. Ayrıca radyo yayın sürelerinin yeniden düzenlenmesine ilişkin olumlu görüşün hükümete bildirilmesine karar verildi.

Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'nden toplantıyla ilgili olarak yapılan açıklama aynen şöyle:

"Milli Güvenlik Kurulu 15 Şubat 1985 günü Cumhurbaşkanı'nın başkanlığında, Kurul üyelerinin iştirakleriyle olağanüstü bir toplantı yapmıştır. Milli Güvenlik Kurulu, bu toplantısında iç ve dış olaylarda meydana gelen gelişmeleri değerlendirmiş, Toplanma Sivil Savunma Sivil Hizmetleri ve Teşkilatı Kanun Tasarısı'nı müzakere etmiş, radyo yayın sürelerinin yeniden düzenlenmesine dair TRT Genel Müdürlüğü'nün teklifini görüşmüş ve bu konudaki olumlu görüşün hükümete bildirilmesine karar vermiştir."

Milli Güvenlik Kurulu'nun Cumhurbaşkanı Evren'in başkanlığında yaptığı yedi saatlik toplantıya, Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri, Başbakan Turgut Özal, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ, Ka-

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

HÜKÜMET — SİLAHLI KUVVETLER İŞBİRLİĞİ SEMİNERİ 2 GÜN SÜRECEK

Haberi 13. Sayfada

FRANKO'DAN DEMOKRASİYE...

Bilgün Cerrahoğlu'nun Felipe Gonzalez ile söyleşisi

Komünist Partisi, İspanyol gerçeğinden kopmuştu..

Karar bana kalsa İspanya'yı NATO'ya sokmazdım..

Demokratik sosyalizm: Hiç bitmeyecek bir yol

İSPANYA BAŞBAKANI **Cumhuriyet**'e ANLATTI

Yarın Cumhuriyet'te

Papandreu, Aristo ve Mantık...

Sovyetler Birliği Ege sorununda Yunanistan'ın yanında mı yer alıyor?..

Bu sorunun yanıtı, Papandreu'ya göre "evet"tir. Yunanistan Başbakanı, Moskova dönüşü düzenlediği basın toplantısında "Ege'de büyük Yunan başarısı"ndan söz ederek, bu konuda Sovyet desteğinin sağlandığını öne sürmüştür.

Dünkü Yunan basınında da aynı hava dikkati çekiyordu. İktidar gazeteleri Sovyet desteğinin kesin olarak sağlandığını yazıyordu. Muhalefet basını ise, bu durumu kabullenmekle birlikte, desteğin şimdilik kâğıt üstünde olduğuna işaret ediyor ve uygulamada ne olur gibisinden bir soru işareti çiziyordu.

Moskova'nın Ege'de Yunan tezine yanaştığı yolundaki açıklamaların kaynağında, Yunan - Sovyet ortak bildirisi yatıyor. Papand-

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

HASAN CEMAL

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Sözü mü Olur?..

Siyasi Partiler Yasası, partilere yapılacak bağışı 1 milyon lira ile sınırlamıştır. Diyelim ki, yüz ünlü şirket, piyasa ekonomisinin eldemine inanmış bu partiye destek olmak

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

ANKARA'dan

YALÇIN DOĞAN

SODEP'e göre Türk solu...

ANKARA — SODEP'te bir süredir ilginç bir tartışma yürütülüyor. "Türk Solu'nun Değerlendirilmesi" başlığı altında yapılan tartışmalar üç siyasal parti çerçevesinde gelişiyor. SODEP, Halkçı Parti ve kurulması beklenen Demokratik Sol Parti SODEP'in Merkez Karar ve Yö-

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Cumhuriyet

Sahibi: Cumhuriyet Matbaacılık ve Gazetecilik Türk Anonim Şirketi adına Nadir Nadi. ● Genel Yayın Müdürü: Hasan Cemal, Müessese Müdürü: Emine Uşaklıgil, Yazı İşleri Müdürü: Okay Gönensin. ● Haber Merkezi Müdürü: Yalçın Bayer, Sayfa Düzeni Yönetmeni: Ali Acar. ● Temsilciler: ANKARA: Yalçın Doğan, İZMİR: Hikmet Çetinkaya, ADANA: Mehmet Mercan.

Servis Şefleri: İstanbul Haberleri: Reha Öz, Dış Haberler: Ergun Balcı, Ekonomi: Osman Ulagay, Kültür: Aydın Emeç, Magazin: Yalçın Pekşen, Spor Danışmanı: Abdulkadir Yücelman, Düzeltme: Refik Durbaş, Araştırma: Şahin Alpay, İş Sendika: Şükran Ketenci. ● Koordinatör: Ahmet Korulsan. ● Mali İşler: Erol Erkut, İlan: Ziya Yergin, Halkla İlişkiler: Gülderen Koyat, İdare: Hüseyin Gürer, İşletme: Sedan Sönmez.

Basan ve Yayan: Cumhuriyet Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.Ş. Türk Ocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İstanbul, PK. 246 İstanbul, Tel: 526 10 00 (9 hat), Telex: 22246 ● Bürolar: Ankara: Ziya Gökalp Bulvarı İnkılap Sokak No: 19/4 Tel: 33 11 41-47, Telex: 42344 ● İzmir: Halit Ziya Bulvarı No: 64/3, Tel: 25 47 09-13 12 30 Telex: 52359 ● Adana: Çakmak Cad. No: 134 Kat 3, Tel: 14550-19731 Telex: 62135

TAKVİM 16 Şubat 1985 İmsak: 5.25 Güneş: 6.51 Öğle: 12.23 İkindi: 16.16 Akşam: 17.45 Yatsı: 19.05

ERMENİ TERÖRÜNÜN ANATOMİSİ

Ragıp Duran

Ermeni Ulusal Hareketi (MNA) lideri Ara Toranyan, bir zamanlar ASALA'nın Paris'te sözcülüğünü yapıyordu. Zaten örgütünün tam adı ASALA İçin Ermeni Ulusal Hareketi idi. Orly katliamı öncesinde baş gösteren örgüt içi anlaşmazlıklar Toranyan'ı ASALA'dan uzaklaştırmaya başlamıştı. Orly katliamı bardağı taşıran son damla oldu. Ara Toranyan, Orly katliamına Fransa'nın Ermeni "dava"sına desteğini zayıflatacağı düşüncesiyle karşı çıkmakla birlikte, yataklıktan yargılandı. Soldaki fotoğrafta Ermeni Ulusal Hareketi'nin içinde bunca çalkantı yaratan ve ASALA'yı bölen Orly katliamından bir görüntü, sağdaki fotoğrafta ise Ara Toranyan.

Orly katliamı ASALA'yı böldü

—1—

Orly katliamının duruşması önümüzdeki hafta Paris'in banliyösü Creteil'de başlıyor. Orly katliamı, Ermeni terör eylemlerinin doruğa ulaşmasını belgelemişti. Olay, Ermeni terör eylemlerine o güne dek pek umursamaz bir tavır takınan başta Fransa, kimi Batılı hükümetlerin gözlerinin açılmasına neden olmuş, ama belki bundan da önemlisi Ermeni terör örgütlerinde yoğun çalkantılar ve bölünmeleri beraberinde getirmişti.

Orly katliamı, esas olarak, eylemin sorumlusu ASALA'yı karıştırmıştı. Bu eylemden sonra ASALA bölünmüştü. Orly duruşması, kuşkusuz, Türk kamuoyunun ve Ermeni topluluklarının yoğun ilgisi altında cereyan edecek. Orly duruşmasının arifesinde, olayın, içinde bölünmelere neden olduğu Ermeni terörizminin bir anatomisini incelemek yararlı olacak.

Bu terorizm ASALA ismiyle özdeşleşmişti. Bu nedenle terorizmin anatomik incelemesine de ASALA ve lideri Agop Agopyan'a bir göz atarak başlayalım.

Orly katliamı ile ikiye bölünen ASALA'nın gerçek içyüzü muhaliflerin yayınları ile iyice ortaya çıktı.

Örgütün lideri Agop Agopyan'a gelince, kendisine itaat etmeyen Ermeni, Filistinli, Fransız herkesi öldüren deli bir terörist...

Tipik bir terörist

ASALA'nın kurucusu ve lideri Agop Agopyan 38 yaşında, Irak doğumlu, tipik bir terörist. Asıl adı Bedros Havanesyan. Şimdiye kadar kullandığı takma isimler Agop Agopyan, Miran Minasyan ve örgüt içindeki kod adı "Mücahit". Fransız İstihbarat Örgütünün ve Agopyan'ın muhaliflerinin topladıkları bilgilere göre ASALA'nın lideri 1975 yılı öncesinde, Beyrut'ta George Habbaş'ın örgütü içinde, aktif görevler yapan bir militandı. Agopyan, 1976 Münih Olimpiyatları arasındaki "Kara Eylül" grubunun gerçekleştirdiği kanlı baskına da katıldığını iddia ediyor, ama Alman ve İsrail polisleri bu bilgiyi doğrulamadı. Agopyan, karizma ve prestij sağlamak için sık sık bu tür yalan ve sahte reklam yöntemlerine başvuruyor.

Agopyan, Batılı istihbarat örgütlerinin dikkatini daha çok 1982 yazından sonra çekmeye başladı. Çünkü İsrail birliklerinin Güney Lübnan'ı işgal edip Beyrut'u kuşatması üzerine, 1982 haziranından bu yana Beyrut'taki merkezinden yoksun kalan ASALA lideri, son 3 yıl içinde çeşitli dönemlerde, Şam, Bekaa Vadisi, Kıbrıs Rum kesimi, Atina, Paris ve Berlin'de görüldü. Agopyan bu teftiş ve derleme gezilerinde yeni destekler aramaya koyuldu. Ayrıca, Orly katliamından sonra örgüt içinde çıkan muhaliflerle uğraşmak zorunda kaldı.

Bölünmenin ilk işareti

ASALA içindeki bölünmenin ilk işareti, Orly katliamından bir gün sonra, Fransa'daki MNA (Ermeni Ulusal Hareketi) sözcüsü Ara Toranyan'ın açıklamasında görüldü. 16 temmuz günü Fransa radyolarında yayımlanan demecinde Toranyan, Orly olayının Ermeni davasına zarar verdiğini söyledi ve bombalı saldırıyı kınadı. Ermenilerin bu sözcüsü, son 10 yıl içinde ilk kez bir şiddet eylemini mahkûm etmişti. Ancak Toranyan bu açıklamasına karşılık olarak iki kez ölümden döndü. 1983 ve 1984 yıllarında arabasının altına yerleştirilen bombalardan birincisinde Ara Toranyan sağ salim kurtuldu, ikinci saldırıdan hafif yaralı olarak çıktı. Toranyan, bu saldırılarla ilgili bir soruyu yanıtlarken de "ya Türk gizli polisi ya da davamıza yabancı ve kör terörizmi savunan Ermeni grupçuklarının marifeti" şeklinde konuştu.

Orly katliamının Güney Lübnan'ın işgalinden bir yıl sonra ve ASALA içindeki anlaşmazlıkların su yüzüne çıkmaya başladığı bir dönemde meydana gelmesi de, örgütün bu kanlı eyleme bir cankurtaran simidi gibi sarıldığını gösteriyor. Terorizmin mantığı uyarınca, bir örgüt ancak sansasyonel ve çok ölümlü bir eylem yaptığı sürece ayakta kalabilir ya da güçlenir. Bu açıdan, Orly katliamı, Agopyan'ın dağılmaya başlayan militanlarına bir gövde gösterisi olarak nitelenebilir. 1975-82 döneminde, ASALA lideri Agopyan, Beyrut'taki merkezden İran, Suriye, Batı Avrupa, Kanada ve ABD'deki militan ve sempatizanları kolaylıkla yönetebiliyordu. Çeşitli ülkelerdeki kültür ya da dayanışma derneği adı altında faaliyet gösteren yasal kitle örgütleri de ASALA'ya maddi yardım ve kadro sağlayabiliyordu. Agopyan o zamanlar örgütün tartışılmaz tek hâkimi idi.

Orly katliamından sonra Batı Avrupa'daki ASALA yanlısı derneklerde bir kararsızlık dönemi başladı. İmzasız iki broşürde, ASALA'nın tutarlı bir siyasi çizgiye sahip olmadığı, "Mücahit"in "demokratik merkeziyetçilik" kurallarına her zaman uyum göstermediği belirtildi. Bu iki broşür de o zamanlar sadece Ermenice olarak ve büyük bir olasılıkla Washington'da basılmıştı. Sonunda, 1984 martında, büyük haber ajansları, ASALA-MR (ASALA-Devrimci Hareket) adlı yeni bir örgütün kuruluş bildirisini yayımladılar. Agopyan'ın iki önemli adamı, Monte Melkonyan, (Hacik Avadisyan ve Dimitri Gheorghiu isimlerini de kullanır) ve Aleks Yenikomşuyan, ASALA'nın muhaliflerini yeni bir örgüt çatısı altında birleştirmeyi başardılar. Her ikisi de Beyrut doğumlu bu iki yeni liderden Melkonyan, Los Angeles'ta mühendislik eğitimi görmüş, 29 yaşında dört dil bilen bir ideolog. Yenikomşuyan ise fedakâr bir örgüt militanı, 1980 yılında Cenevre'de bomba imal ederken bombanın patlamasıyla kör oldu.

ASALA-MR, kısa zaman içinde, Batı Avrupa, Kanada ve ABD'deki Ermeni kültür ve dayanışma derneklerini yeniden diriltti ve bünyesi içine aldı. Ayrıca bir dizi siyasi ve ideolojik çalışmalara ağırlık verdi. Ne var ki, Ermeni toplumunun maddi yardımlarının hâlâ esas olarak Agopyan topluyor. Şu başını tutmuş olan bu eski yönetici, tehdit ve şiddete başvurarak, ASALA-MR'nin güçlenmesini önlemeye çalışıyor. Buna karşılık ASALA-MR'nin yayımladığı en önemli belge olan "ASALA Gerçeği" Agopyan'ın tüm kirli çamaşırlarını bir bir ortaya döküyordu: Bu belgede şunlar yazılıydı:

- **Agopyan, 1982 aralık ayında Atina'da Kuveyt Hava Yolları'nın bir uçağını Abu Nidal adına bombaladı. Karnig Varhadyan adlı ASALA militanı eylem sırasında öldü.**
- **Karlen Ananyan adlı ASALA militanı, Agopyan'ın emirlerine uymadığı için mahkeme edildi, işkence gördü ve öldü.**
- **Örgütün parasına el koyan Agopyan, altın kaçakçılığı yaptı ve Atina yakınlarında kendi adına işlettiği bir otel satın aldı.**
- **Orly davasının bir numaralı sanığı Soner Nayır'ı yakalattığı gerekçesiyle Ekim 1983'te MNA üyesi Gilbert Minasyan'ı idam cezasına çarptırdı.**
- **Agopyan, örgüt içinde kişisel diktatörlüğünü kurarak, ASALA'yı faşist bir kuruluş haline getirdi.**
- **Ermeni toplumu içinde gerginliği yoğunlaştırmak, Türk düşmanlığını körüklemek ve intikam duygularını kabartmak amacıyla Ermeni yöneticilere, evlerine, işyerlerine ve Ermeni merkezlerine karşı bombalı saldırılar düzenledi.**

BATININ GÖZÜNÜ AÇAN KATLİAM — 15 Temmuz 1983. Fransa'nın Orly hava meydanında THY'nin yolcu kabul ettiği bölüme konan bomba patlıyor. 8 ölü, 50'den fazla yaralı. Katliam, Ermeni terör eylemlerine o güne dek umursamaz tavır takınan başta Fransa, kimi Batılı hükümetlerin gözlerinin açılmasına neden olmuştu.

ASALA-MR

ASALA-MR'yi Agopyan'dan ayıran bu tutumlarda görüleceği üzere, sonuç olarak, iki örgüt arasında, Türkiye'ye karşı tutum açısından büyük fark yok. Liderlik, kişisel hesaplaşmalar ve yönetim tarzı konusunda çıkan ayrılıklar, kamuoyunca, daha çok, "kör terorizm - hedefli terorizm" farklılığının bir sonucu olarak aktarılıyor. Agopyan, gerçekten de "Nerede hareket, orada bereket" ilkesi ile hareket edip, Türk yurttaşlarını öldürmeyi ilk ve tek olarak saptarken, ASALA-MR, şimdiye kadar hiç eylem gerçekleştirmemiş olsa da, esas olarak, silahlı mücadele adını verdikleri terorizmi savunmaya devam ediyor.

ASALA-MR ayrıca, kendisine bir ulusal kurtuluş hareketi görünümü vermek amacıyla, Türk aşırı-solcuları ve Kürt ayrılıkçıları ile işbirliğine özel önem verdiğini belirtiyor. Ancak edinilen bilgilere göre, ASALA-MR'nin iki yöneticisi ile Batı Almanya'da bir kez ortak toplantı yapan Türk aşırı-solcu gruplarından biri, daha sonra "kitlemizden tecrit oluruz" gerekçesiyle böyle bir işbirliğine yanaşmadı. TKP ve TKP-İşçinin Sesi adlı Moskova yanlısı örgütler ise sadece yayınlarında "1915 soykırımını" kınamakla yetiniyorlar. İsveç polisi Stockholm'de ASALA-MR'nin PKK liderleri ile düzenli toplantılar yaptığını edindiğini ileri sürdüğü bilgilere göre bildirdi. Ayrıca İsrail istihbarat örgütü, Kürt ve Ermeni militanların, Bekaa Vadisi'nde aynı kamplarda eğitim gördüklerini öne sürmüştü.

> ***ASALA-MR'nin yayımladığı "ASALA Gerçeği"nde şunlar yazılı: Agopyan, Orly davasının üç numaralı sanığı Soner Nayır'ı yakalattığı için Ekim 1983 MNA (Ermeni Ulusal Hareketi) üyesi Gilbert Minasyan'ı idam cezasına çarptırdı. ASALA, Türk düşmanlığını körüklemek ve intikam duygularını kabartmak amacıyla Ermeni yöneticilere, evlerine, işyerlerine ve Ermeni merkezlerine karşı bombalı saldırılar düzenledi.***

ASALA'nın ikiye bölünmesinin yanı sıra, özellikle ABD, Kanada ve İngiltere'deki bir grup öğrenci Ermeni'nin, her iki örgütün siyasetlerini eleştirip, "Marksizm-Leninizm temelinde Ermeni ulusal bağımsızlık savaşının ancak mümkün olabileceği" görüşleri içinde oldukları gözlendi. Bu azınlık grubun görüşleri, "Armenian Struggle" (Washington), "Vanguard" (Londra) ve "Haraltabah" adlı dergilerde yayımlandı. Bir ölçüde Maoculuğa, bir ölçüde de Troçkizme yakın görüşleri savunan bu grupçuklar, ASALA'nın "kör terorizmi"ni, ASALA-MR'nin ise "milliyetçi" tutumunu kınıyorlar. Ayrıca SSCB ve Sovyet Ermenistan'ı konusunda ilginç tahliller geliştiriyorlar.

SÜRECEK

Teröristlerin: 12 yıllık kanlı eylem tablosu

Ermeni terorizminin son 12 yıllık eylemleri gözden geçirilirken, adam öldürme, bombalı tehdit ve benzeri saldırıların nedenleri araştırıldığında bu dönemler Türkiye'nin iç ve dış politikası, özellikle de Türkiye - SSCB, Türkiye - ABD, Türkiye - Ortadoğu ve Türkiye - Batı Avrupa ilişkileri değerlendirilmeli ayrıca Lübnan, İran ve Suriye'deki Ermeni toplumlarının siyasal eğilim ve gelişmeleri ayrıntılı olarak tahlil edilmelidir. Terorizm gibi birçok faktörün rol aldığı bir ortam, ancak tarihi, coğrafi, siyasal, ekonomik, toplumsal hatta psikolojik faktörlerin ayrıntılı olarak değişmesiyle anlaşılabilir bir alan haline gelebilir. Bu ise ancak bir doktora çalışmasının konusu olabilir. Ama biz, şimdilik böyle bir çalışmaya ancak ön bilgi ve ipucu verebilecek nitelikteki yukarıdaki tablonun ilk saptamalarını şöyle özetleyebiliriz:

1- YILLAR GEÇTİKÇE: *Tablonun birinci ve ikinci satır kolonları incelendiğinde 73-85 dönemi için de, Ermeni terorizminin 82-83 yıllarında zirveye çıktığını görüyoruz. Bu durumu bir yandan Türkiye'nin o dönemdeki iç politik güçlükleri, bir yandan da ASALA'nın örgütsel ve stratejik sorunları ile açıklamak mümkün.*

2- FRANSA EV SAHİBİ: *Ermeni teröristlerin eylem alanlarını gösteren 3. satır koluna baktığımızda Fransa'yı liste başında görüyoruz. Üstelik yukarıdaki tablo sadece ölümle sonuçlanan eylemleri sınıflandırmıştır. Yaralama ve maddi zarara yol açan eylemleri de tabloya eklersek olsak Fransa yine liste başı olurdu, ancak o zaman eylem sayısı 25-30 arasında belirirdi. Terorizmin coğrafyası, kuşkusuz, lojistik ve kitle desteği, istihbarat, söz konusu ülke yönetimlerinin Ermeni sorununa yaklaşımları, kitle iletişim ağının önemi, güvenlik güçlerinin etkinliği ve bu çok çeşitli unsurlara bağlıdır. Tablonun 3. satır kolonundan şu sonuçları çıkarabiliriz:*

a) Ermeni terorizmi uluslararası niteliklidir.

b) Eylemler daha çok ermeni toplumunun yoğun olarak yaşadığı ülkelerde gerçekleşmektedir. (Fransa, ABD, Lübnan ve İran)

c) Şimdiye kadar üç eylem hariç (İran, Yugoslavya, Bulgaristan) terorist saldırıların hepsi Batı Bloku ülkelerinde meydana gelmiştir.

ç) Ermeni terorizminin eğrisi son üç yılda Batıdan Doğuya kayma eğilimi göstermiştir. (82-84 döneminde Ankara, Burgaz, İstanbul ve Tahran eylemleri dikkat çekiyor.)

3- HEDEFLİ TERÖRDEN KIYIMA: *Tablonun son satır kolonu Ermeni teröristlerin son yıllarda seçilmiş hedeflerden (diplomatlardan) Orly'vari katliamlara, Altıntepe'vari kışkırtıcı bombalama eylemlerine, dahası turizm acentesi bombalamak ya da işadamı öldürmek gibi faaliyetlere doğru yol aldığını gösteriyor. Bu eğrinin nedenini de ASALA'nın mantıksız ve siyasi temelsiz, askeri eylem stratejisi ile açıklamak mümkün. On yıllık hedefli terör (73-83) amacına ulaşamamıştır. Artık amaç, sadece silahlı propagandaya dönüşmüştür.*

4- KİRALIK KATİLLER ÇETESİ: *Sonuç olarak Ermeni terorist örgütleri, kendilerinin iddia ettikleri gibi EKO ya da IRA gibi kitle desteğine sahip ve ulusal kurtuluş savaşı verdiklerini belirten örgütlerin tutarlılığına, disiplinine ve eylem yöntemine kuruluşundan bu yana hiçbir zaman kavuşamamıştır.*

ASALA, kimi zaman Abu Nidal'in, kimi zaman da Suriye ya da Libya istihbarat örgütlerinin elinde ve emrinde bir kiralık katiller çetesi durumuna düşmüştür.

YIL	1973	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
EYLEM SAYISI	1	2	1	1	1	2	2	3	6	6	4
ÜLKE	ABD	FRANSA AVUSTURYA	LÜBNAN	VATİKAN	İSPANYA	HOLLANDA FRANSA	YUNANİSTAN AVUSTURYA	FRANSA (2) İSVİÇRE	ABD (2) PORTEKİZ KANADA BULGARİSTAN TÜRKİYE	FRANSA (2) YUGOSLAVYA BELÇİKA PORTEKİZ TÜRKİYE	İRAN (1) AVUSTURYA (3)
HEDEF	D	D (2)	D	D	D	D (2)	D (2)	D (3)	D (5) G (1)	D (3) G (2) Ö (1)	D (3) Ö (1)

D: DİPLOMAT — Türkiye'nin dış temsilciliklerinde görevli tüm personel

G: GENEL — Kıyıma, katliama yönelik saldırı

Ö: ÖZEL — Özel şirket veya kişilere yönelik saldırı

Türkiye'nin Elini Kolunu Bağlayanlar...

İLHAN SELÇUK — *16 şubat*

20'nci yüzyılın ilk çeyreğinde, Osmanlı İmparatorluğu çürümüş bir ahşap yapı gibi yıkıldı.

İmparatorluğun paylaşım planını *"Düvel-i Muazzama"* diye anılan emperyalist güçler *Sevr* haritasıyla saptadılar. Osmanlı Devleti zaten yarı sömürgeleşmişti. Siyasal yönetim Türklerin elinde görünüyordu, ama Hıristiyan Osmanlılardan oluşan kompradorlar ekonomiyi çekip çeviriyorlardı.

Türkler, Mustafa Kemal önderliğinde Sevr'e karşı direndiler. İmparatorluk haritası çok milliyetli mozaikten oluştuğu için Ulusal Bağımsızlık Savaşımız güç ve karmaşık süreçlerden geçerek başarıya ulaşabildi.

Yeni devletin sınırları *"Milli Misak" (Ulusal Ant)* ile saptanmış, Lozan Antlaşması'yla dünyaya onaylatılmıştı. Ne var ki, Lozan'dan önce, serhat kapılarına serpilen Türkler, imparatorluğun sınırları daraldıkça başka devletlerin egemenliği altında kalmışlardı; Lozan'dan sonra bunlara yenileri eklendi. Türkiye Cumhuriyeti dışındaki soydaşlarımızın sorunları da yarım yüzyıldan beri eksilmedi.

☆

Sınırlarımız ötesinde kalan soydaşlarımız içinde özel bir konumda olan Kıbrıs Türklerini soykırımdan korumak amacıyla, 1974'te (Londra Antlaşması'nın verdiği yetkiye dayanarak) adaya çıktık.

O günden bu yana geçen on yıl içinde ABD başta olmak üzere Batı dünyasının bize dönük siyaseti belirginleşmiştir. 1975'te Washington'un silah ambargosu yürürlüğe girdi. Ermeni terörü pompalandı. Yunanistan, Ege'de hava ve deniz sınırlarımızı zorlama siyasetini yoğunlaştırdı. Amerikan Kongresi düşmanca bir tutuma kaydı. *"Destabilizasyon"* yöntemleriyle hortlatılan terör ve anarşi kaynaşması, özgürlüklerin askıya alınması sonucunu doğurdu. Türkiye'yi borçlandırmakta sakınca görmeyenler, çarpıklaşan ekonomiyi IMF'nin denetimi ve ipoteği altına soktular. Bugün faizleriyle birlikte 25 milyar dolara doğru tırmanan borç yükü altındayız. 1985'te kapitalist âleme ödenmesi gereken borçlarla birlikte 4,5 milyar dolara yakın dış ödeme açığımız var. Enerji açığımızı Sovyetler ve Bulgaristan'dan alınan elektrikle kapatmaya çabalıyoruz. Ordumuzun Birinci Dünya Savaşı'ndan ve Kore harbinden kalma silahlarla yetinmek zorunda kaldığını üst düzeyde yetkililer dile getirmişlerdir.

Tam bu aşamada bir olay daha patlak veriyor; Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarımızın üzerinde insan haklarına ters düşen şoven baskılar uygulandığı haberleri basında yaygınlaşıyor ve Büyük Millet Meclisi'nde görüşme konusu oluyor.

★

Bu durumda hükümet ne yapıyor?

Yanıt açıktır:

— Hükümet hiçbir şey yapmıyor.

Programa bakarsanız, bu hükümet *"milliyetçi ve muhafazakâr"*dır. Ama Kıbrıs'ta, Ege'de, Batı Trakya ve Bulgaristan sorunlarında ANAP hükümeti edilgin, ezik, çekingen ve yılgındır. *"Milliyetçi ve muhafazakâr"* yönetimin yandaşları, komünizme karşı *"hamasi"* nutuklar atmakta pek yamandırlar da iş gerçek milliyetçiliğe dayandığında iki elleri böğürlerinde kalır.

1974 Kıbrıs çıkarmasında sorumluluğu üstlenen ve kararı veren hükümetin *"demokratik solcu"*, 1984'te Kıbrıs davasında en büyük ödünleri Amerikan baskısı altında veren hükümetin *"milliyetçi muhafazakâr"* olması bir rastlantı mıdır?

Bulgaristan'daki Türklere yönelik baskıları gündeme getirenlere Başbakan Özal diyor ki:

"Fevri olmayalım, akılcı olalım!.."

Çünkü Bulgaristan'dan elektrik almak ve TIR trafiğini işletmek zorundayız.

Milliyetçiliğimize de maşallah...

Muhafazakârlığımıza da.

★

Çeyrek yüzyıldan beri enerjide, altyapıda, ekonomide, savunmada ulusal bir temelin oluşması için çırpınan devrimci aydınları ve halk yığınlarını dışlayan, ülkemizin tüm olanaklarını bir avuç çıkarcının palazlanmasına bağlayan "muhafazakâr" yönetimlerin Türkiye'nin elini kolunu nasıl bağladıkları meydana çıkmıştır.

12 Şubat

Mümtaz Arıkan

Boğaz'a neden göz dikildi?

Sevda Tepesi 800 milyona gitti

KEMAL KÜÇÜK — *17 şubat*

Boğaziçi'nde inşaat yapımını yasaklayan SİT alanı tartışmasına yeni bir boyut daha katılmış bulunuyor. Bu yeni boyut, Suudi Arabistan Başbakan Birinci Yardımcısı Veliaht **Abdullah Bin Abdülaziz**'in Boğaz'da SİT alanı içinde yer alan 57 dönümlük bir araziyi satın almasıyla ortaya çıktı. Veliaht Prens Abdülaziz, **Dırvana** ailesine ait Küçüksu Plajının arkasında yer alan ve iki zirveden oluşan **Sevda Tepesi**'ne 800 milyon lira ödedi. Tepe, çevre halkı arasında "**Âşıklar Tepesi**" olarak da anılıyor.

Çeşitli çevreler satın alınan bu tepede arzulanan yazlık sarayın yapılabilmesi için, ya buradaki SİT kararının kaldırılması, ya da özel bir iznin verilmesi gerektiğini belirtiyorlar. Bu arada iki Türk mimar tarafından da, burada kurulacak yazlık sarayın proje çalışmaları tüm hızıyla sürdürülüyor.

İstanbul'da küçük bir saray yaptırmayı uzun süredir istediği belirtilen Suudi Arabistan Başbakan Birinci Yardımcısı Veliaht Prens Abdullah Bin Abdülaziz, geçen yılın bahar aylarında bir özel yardımcısını sırf bu iş için iki kez Türkiye'ye yolladı. Gerekli yerin seçimi için uzun süren Boğaziçi gezileri yapan yardımcı ile İstanbul Anakent Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan**'ın da yakından ilgilendiği belirtildi. Veliaht Prensin yardımcısına Boğaziçi'nin Anadolu yakasında iki uygun yer gösterildi. Uygun yerlerden biri Beykoz Belediyesi'ne bağlı Göksu Deresi yanında yükselen yamaçlar üzerindeydi. İkincisi ise Üsküdar Belediyesi'ne bağlı Kandilli'nin, Küçüksu Plajı'nın hemen ardında yükselen ünlü "**Sevda**" ya da "**Âşıklar**" tepesi.

1984 eylül ayında Başbakan **Turgut Özal**'ın konuğu olarak Türkiye'ye gelen Veliaht Prens Abdullah Bin Abdülaziz, bu iki yeri kendi gözleriyle de görme olanağı buldu. Önce bir helikopter gezisi ile "**arzulanan**" araziler havadan görüldü. Sonra bir "**otomobil**" gezisi düzenlendi ve "**Âşıklar Tepesi**"ne İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan ile birlikte çıkan Veliaht Prens, buradaki bir kır kahvesinde kahvesini yudumlarken kararını vererek satın alınması için emir verdi. Verilen bu emirden sonra ünlü tepe, yaklaşık 100 yıl sonra el değiştirdi ve "**Kıbrıslı Yalısı**"nın sahipleri **Dırvana** ailesinden çıkıp Suudi Veliaht'ın malı oldu. Toplam 57 dönümlük "**Sevda Tepesi**"nin kaça satıldığını resmi ağızlardan öğrenmek mümkün olmadı, ama Dırnava ailesinin yaşayan 12 mirasçısından 80 yaşındaki emekli yarbay **Emin Dırvana**'nın sözlerine göre 800 milyon lira dolayında.

Satışın gerçekleşmesinden sonra yapılacak sarayın plan ve projeleri için de, yine Suudi Arabistan'da önemli projeleri gerçekleştiren iki ünlü Türk mimarı görevlendirildi. İki mimara ayrı ayrı ve birbirinden habersiz olarak ön projeler ısmarlayan Veliaht Prens, geçen aylarda iki Türk mimarının projelerini isteterek incelemeden geçirdi. İki projeyi de beğenen Veliaht Prens, iki mimarın ekiplerini birleştirerek, ortak proje yapmalarını istedi. Kendilerine 6 ay süre tanınan Yüksek Mimar **Altay Erol** ve Yüksek Mimar **Yalçın Emiroğlu**, ekiplerini birleştirdiler ve yoğun bir çalışma içine girdiler. Edinilen bilgiye göre şu anda projenin hemen yarısına yakını bitmiş durumda.

Veliaht Prens tarafından satın alınan arazinin SİT alanı içinde olması ve SİT alanının kaldırılması için de yoğun bir çabaya girişilmiş olması karşısında akla gelen sorular için, İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan ile konuştuk. Dalan, "**Evet, Veliaht Prens orayı satın aldı**" derken şunları da eklemek zorunda kaldı: "**Orası da 2960 sayılı yasa gereğince SİT alanı içindedir ve orada kamunun menfaati için, kamuya açık bina dışında özel konut yapılamaz.**" Oysa Veliaht Prens, satın aldığı araziye yazlık sarayının yanısıra bakanları için de özel konutlar yaptıracaktı. "**Veliaht Prens bunu bile bile neden 800 milyon lira yatırdı?**" diye sorduğumuzda "**özel bir durumdan**" söz açan Bedrettin Dalan şunları söyledi:

"Ancak Yüksek Anıtlar Kurulu ve Yüksek Ekonomik Kurul'un ayrı ayrı verecekleri özel izinle, bu kanun dışında burada bina yapılabilmesi mümkündür. Bu durumda bizim bildiğimiz ya da bilmediğimiz memleket menfaatleri gereğince alınabilir."

Başkan Dalan'ın bilemediği çıkarları değil, ama bilebildiği ülke çıkarlarını geçen aylarda Sheraton Oteli'nde Amerikalı işadamlarına verdiği yemekte yaptığı açıklamayla hatırlamak mümkün. Dalan şöyle demişti:

"Biz İstanbul'u sanayi değil, ticaret merkezi yapmak istiyoruz ve bu arada Arap ülkelerinin işadamlarını İstanbul'a çekmek istiyoruz. Yıkılan Beyrut'un ve diğer ticaret merkezlerindeki şirketlerin Avrupa'da değil, Türkiye'de, İstanbul'da toplanmasını istiyoruz. Bu konuda hükümetle de işbirliği içindeyiz."

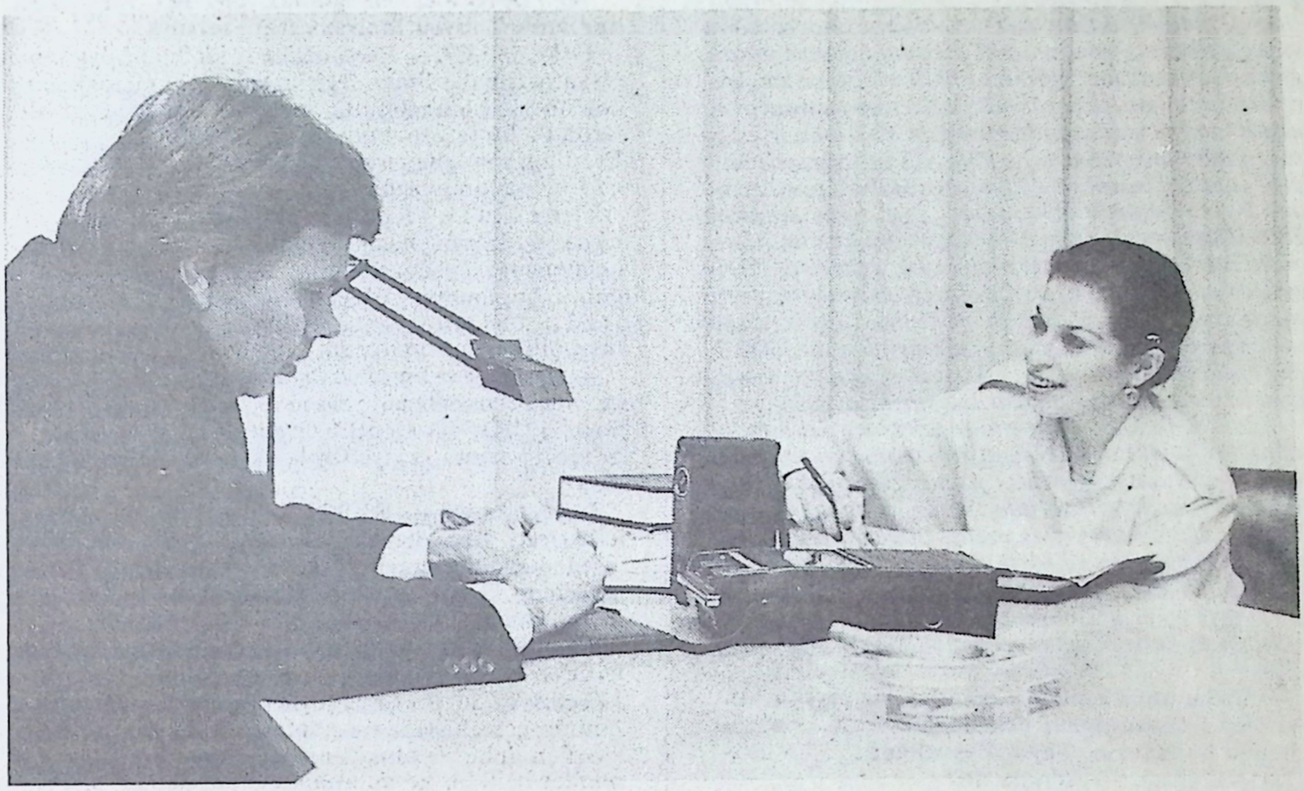
Bu sözlerini hatırlatıp, hükümetle işbirliğinin sonucunda Yüksek Anıtlar Kurulu ve Yüksek Ekonomik Kurul'un "**Sevda Tepesi**"ne özel izin verip vermediğini sorduğumuzda Dalan, "**Henüz böyle bir karar yok**" dedi ve şöyle konuştu:

"Ama olabilir. Olursa da çok iyi olur. Veliaht Prensi İstanbul'da konuk etmek bizim için onurdur. Bu Prensi birçok ülke konuk etmek için, sarayı da hediye etmek teklifiyle davet ediyor. Ben inanıyorum ki Prensten sonra en az 1000 Suudi işadamı İstanbul'a gelir. Ev ve iş sahibi olur. Bu da ticareti geliştirir. Ticaret gelişirse endüstri de gelişir."

Dalan bu sözlerinden sonra bir de "**müjde**" verdi: **"Yapacakları küçük sarayı döviz getirerek dövizle yapacaklar. Ama yerli şirketlere mi yaptırırlar, yabancılara mı bilemem..."**

İspanya Başbakanı Felipe Gonzalez ile söyleşi

'Diktadan nefret ettiğim için sosyalizmi seçtim'

NİLGÜN CERRAHOĞLU — *17-20 şubat*

Felipe Gonzalez'in ne denli önemli bir devlet adamı olduğuna tarih karar verecek. Ama 42 yaşındaki genç Başbakan Gonzalez, bugün Avrupa'nın en sevilen ve en başarılı politikacısı. İktidarda inandırıcılığını yitirmeyen tek Batılı lider Gonzalez. Giderek çağdaşlaşan, yeni bir İspanya'nın simgesi aynı zamanda; yıllar boyunca içinde yaşadığı dogmaların, nefret ve korkuların değil, artık hoşgörü ve ılımlılığın hâkim olduğu bir ülkenin simgesi Gonzalez...

*İktidarda iki yılını tamamlayan İspanyol Başbakanı'na, son kamuoyu yoklamaları, seçmenlerinin tamamen sadık kaldığını gösteriyor. Hiçbir olağanüstü yönü olmayan kendi biyografisini son derece "sıkıcı" bulan Gonzalez, 1942'de Sevilla'nın fakir mahallelerinden birinde dünyaya gelir. Dört kardeşten, üniversite öğrenimi yapacak olan sadece o olur. Ailesinin tek ümididir. Çiftçilik yapan babasına yardım ederek devam eder hukuk fakültesine. Öyle ki, bugün eski üniversite yıllarından söz eden sınıf arkadaşları, **"Felipe'nin sabahın ilk saatlerindeki derslerde ağıl koktuğunu"** anımsamadan edemezler. 1966'da hukuk fakültesini bitiren genç Gonzalez, bir sendika avukatı olarak başlar meslek yaşamına. Daha üniversite sıralarında, 1964'te, o zaman yeraltında olan Sosyalist Parti'ye katılan Gonzalez, PSOE (İspanya Sosyalist İşçi Partisi) saflarında, yeraltındaki takma adı **"Isidoro"** kimliğinde Frankist direnişin içine girer. Ve nihayet 1974'te Fransa'da Suresnes'de yapılan kongrede, PSOE'nin Genel Sekreterliği'ne seçilen Gonzalez için siyasi kariyerinde durdurulamayacak hızlı tırmanış başlamıştır. Geleceği olan genç avukat, tanınmayan parti militanı, kısa süre içinde İspanyol politikasının efsaneleşen liderlerinden biri haline gelecek ve 40 yaşında başbakanlık koltuğuna, görünüşe bakılırsa, uzun süre kalmak üzere oturacaktı. Bu süreç içinde, strateji, uzlaşma, denge, Marksizm'den sıyrılma, sol ile çatışmalar, PSOE'nin içindeki radikal kanatla tartışmalar, taktik, siyasi oyun, masanın üstüne açılan gizli aslar, çelişkiler, söylentiler, parti kongreleri, baş döndürücü zaferler ve nihayet Başbakanlığın bulunduğu Moncloa Sarayı.*

İşte Gonzalez'le yapacağımız söyleşi bunları kapsayacaktı. Bu, bir hükümet başkanı ile güncel sorunları üzerinde yapılan bir söyleşi değil, İspanyol Sosyalist İşçi Partisi'nin gelişimi üzerine, İspanyol sosyalizminin ve bugünkü Avrupa sosyalizminin geldiği yer üzerine, doğal olarak da Gonzalez'in yaşamı, kişiliği ve görüşleri üzerinde yapılan bir diyalog olmalıydı.

*Acaba iktidar bir zamanlar herkes için sadece **"Felipe"** olan Gonzalez'i ne kadar değiştirmişti? Ben bunları düşünürken ve başbakanın sekreteri ile sohbet ederken, birden kapıda belirdi Gonzalez. Her za-*

manki sevecen, sıcak gülümsemesi ile... Bu, Gonzalez'in, insanı hemen rahat ettiren, dikkati çeken ilk özelliklerinden biriydi.

Günün son randevusuydu benimki. Moncloa Sarayı'nın bol yaldızlı, bol kristal avizeli ve bol aynalı, yüksek tavanlı, uçsuz bucaksız salonlarından geçerken, her 5 dakikada bir telefon konuşmaları ile bölünmeyen, sonraki randevuların telaşı ile aceleye getirilmeyen bir konuşma yapabileceğimizi umuyordum. İspanyol Başbakanı'nın daha insani ve daha sıcak bir atmosferi olan özel çalışma odasına vardığımızda, kendisine ***"sürekli tehdit altında olan, sürekli olarak korunan, sürekli flaşların ortasında olan adamın kimliğine alışıp alışmadığını"*** *sordum. Çalışma masasına yerleşirken, gülümsedi ve* ***"yarı yarıya"*** *diye yanıtladı sorumu. O ünlü "Cohiba" purolarından birini tüttürdü arkasından. Her zamanki gibi,* ***Fidel Castro*** *hediye etmiş olmalıydı bunları da, Madrid'den son geçişinde. Esmer, canlı ve sinirliydi eller. Sık sık kullanıyordu Gonzalez ellerini; bir fikri vurgulamak için, bir diğerini yadsımak, bir sözcüğü öne çıkarmak ya da bir sıfatın katılığını yumuşatmak için kullanıyordu ellerini. Sesi sakin, dingin ve yumuşaktı. Aksanı ise buram buram Endülüslü...*

İki yıllık iktidar, Felipe Gonzalez'in yüzünde izlerini bırakmakta gecikmemişti. Yoğun çalışma temposu, yanlışlar, doğrular, yalnız alınan kararlar, yüzünün çizgilerini derinleştirmiş, şakaklarına kır düşmeye başlamıştı yavaş yavaş. Boğa güreşçilerine, tarım işçilerine has yanık teninden eser yoktu artık. Kilo almıştı. O kravatsız gömlekler, V yakalı kazaklar, kadife spor pantolonlarla gezdiği muhalefet yıllarından bugüne sadece sıcak gülümsemesi kalmıştı...

— Size sormak istediğim o kadar çok şey var ki... Nereden başlayacağımı pek bilemiyorum. En iyisi adınızla başlayalım, Sayın Başbakan...

GONZALEZ — Adımla mı?

— Frankist polisten kaçtığınız, yeraltında olduğunuz, mücadele yıllarında kullandığınız adınızla.

GONZALEZ — Ha, şu ünlü "Isidoro" ile.

— Evet, o ünlü "Isidoro" ile. O "Isidoro"dan geriye ne kaldı? Kendinizde hâlâ bir Isidoro barındırıyor musunuz?

GONZALEZ — Oldukça çok şey kaldı geriye. Herkesin tahmin edebileceğinden çok daha fazla. Neden? Çünkü o zamanlar biraz da bir şaka ile ortaya çıkan bu isim altında savunduğum değerler, İspanya'daki siyasi süreç için bence hâlâ önemlidir. Örneğin İspanya ile daima toplumun kendi içindeki karşılaşmaların en büyük sorun olmuş olduğu bir ülkede, benim için barış ortamı içinde özgürlüğe ulaşmak çok önemli bir değerdi. Şunu söylemek istiyorum: Birinci amaç, demokrasiye geçişi gerçekleştirmek ya da barış içinde bir arada yaşamakla eş anlamlı olan demokrasiyi fethetmektir. Bir başka deyişle, bir iç savaşın ya da İspanyollar arasında şiddetli karşılaşmalara sahne olan bir 19. yüzyılın tekrarını önlemekti. Bu amaç, benim için daha 18, 20, 22 yaşlarında olduğum dönemlerde kesinlik kazanmıştı. İkincisi, diktatörlüğe karşı mücadele yıllarında büyüttüğüm pek çok umut ve beklentiyi bugün olduğu gibi muhafaza ediyorum, örneğin. İspanya'nın daha adil bir toplum yaratmak ve geleceği fethetmek için gerekli canlılıkta bir toplum olduğuna inandım hep. Ancak benim yaşadığım toplum, o zamanlar, son derece büyük adaletsizliklerin hâkim olduğu bir toplumdu. Bunun değişmesi gerekiyordu. Fakat bu **"değişim"**i ben yavaş ve aşamalı bir süreç içinde düşünüyordum. Devrimci bir sıçramayı hiçbir zaman aklıma getirmedim. Çünkü gerçek değişimler ihtiyatla, sakinlikle gerçekleşebilirdi ancak. Devrimler ise, bir günlük bir alev, bir ateş, bir patlamaydı belki, fakat ardında 50 yıllık bir duman bırakıyordu. Buna o gün inandığım kadar bugün de inanıyorum...

— "Devrimler bir günlük bir alev, 50 yıllık dumandır" diyen Malraux değil miydi?

GONZALEZ — Evet, Malraux idi bunu söyleyen. Fakat sözünü ettiğim değişim sürecini anlamak için çok önemli bir anahtardır bu cümle. **"Isidoro"**lu yıllarda da bu tezi savunuyordum, bugün de Sosyalist Parti'nin son kongresinde görmüş olduğunuz gibi aynı fikri savunuyorum.

Gerçek şu ki, geçmişteki kimliğimin izlerine baktıkça, bu izlerin, benim bugünkü kimliğimle rahatça uyuştuğunu söyleyebilirim. Geçmişimdeki kimliğimle, bugünümü kolaylıkla özdeşleştirebiliyorum. Hâlâ o, **"Isidoro"**nun coşkusunu, umudunu -büyük bir bölümüyle- taşıyorum.

— Şimdi gene bununla ilgili bir soru soracağım size. Neden sosyalizmin yolunu seçtiniz? Üniversite yıllarında "Katolik Gençlik Örgütü" içindeki deneyiminizden sonra, sosyalizmle ilk temasınız nasıl oldu?

GONZALEZ — Bu ikisi arasında belli bir paralellik var. Tam olarak **"Katolik Gençlik Örgütü"** içinde yer almasam da, evet, bu örgütle işbirliği yapıyordum. Fakat benim için bir siyasi seçimi içermedi hiçbir zaman.

İlk gençliğimi yaşadığım yıllarda, benim gibi gençlerin -ki bu bir azınlıktı- içinde bulunduğu süreç nasıl beliriyordu? Bu süreç şöyle oluşuyordu: Dikta rejiminin gerçeklerine uyananlar, sosyal adaletsizliğe karşı çıkanlar ve olmayan özgürlüklerin arayışında olanlar belli bir adımı atıp atmamak karşısında karar vermek durumundaydılar: Ya sisteme karşı tek başına karşı çıkmak, ya da örgütlenerek sisteme başkaldırmak arasında bir seçim yapmaları gerekiyordu.

Pek çok kişi bu adımı atmaya gelince ilk seçeneği benimsiyordu. (Franko'nun ölümünden sonra) Yapılan seçimlerin ve demokrasi patlayışının ortaya koyduğu gibi besbelli sistemden memnun olmayan pek çok kişi vardı, ama yasal olmayan ve yeraltında çalışan bir örgüt içinde sisteme karşı mücadele vermek gibi bir tehlikeye kolay kolay kimse girmek istemiyordu. Entelektüel açıdan güç ve tehlikeli bir karar olan bir yeraltı örgütü içine girmek seçeneğine sahip çıkanlar kolaylıkla hapsi boylayabileceklerinin bilincindeydiler. Bu adımı atanlar, Frankizme karşı mücadelede, kendilerini en çok özdeşleştirdikleri kesimde yer almak durumundaydılar.

Benim amaçlarım sadece diktatörlüğe karşı savaşmakla sınırlanmıyordu. Eşitsizliklere karşı savaşılan, adil, gelişmiş bir demokratik toplum ortamına erişmeyi düşlüyordum ben. Dolayısıyla siyasal yelpaze içinde solda olduğum açıktı. Fakat sol içinde iki seçenek vardı: Komünizm ya da sosyalizm.

Bu iki seçenekten sosyalizmi seçmemde otoriter, dikta rejimlerine karşı duyduğum nefret en önemli rolü oynadı. Ben zaten otoriter bir dikta rejimine karşı yapılan bir mücadelenin içine girmiştim. Komünizmin gerek uluslararası, gerek pati düzeyinde görülen otoriter mekanizmaları benim için çok iticiy-

di. Dolayasıyla komünizm seçeneğini tamamen bir kenara bıraktım. Benim bu kararımı pekiştiren bir unsur da o sırada Komünist Parti içinde gelişmekte olan **Fernando Claudin** ve **Jorge Semprun** arasındaki ilginç bir tartışmaydı. Fakat bu tartışma, gerek Claudin'in, gerekse de Semprun'un partiden ihraç edilmesiyle sonuçlandı.

Artık benim için, o dönemin şartlarında güç bir seçenek olan demokratik sosyalizm seçeneğinden başka bir seçenek kalmıyordu.

— Siz 28 yaşında partinin yönetim kurulunda idiniz. 32 yaşında İspanyol Sosyalist İşçi Partisi'nin (PSOE) genel sekreterliğine seçildiniz. 40 yaşında ise artık başbakan olmuştunuz. Bu siyasi liderin yaşamı, Felipe Gonzales'in özel yaşamından çok şey götürdü mü? Bu hızlı siyasi kariyer içinde gençliğinizi yaşayabildiniz mi?

GONZALEZ — Hayır. Gençliğimi yaşayamadım ve Felipe Gonzalez'in yaşamından çok şey verdim. Belki de her şeyi verdim bu uğurda. Evet, neredeyse her şeyi diyebilirim. Fakat bu özveriyi abartmak da istemiyorum. Bu birtakım şeylerden el çekmek, özveride bulunmak gayretini "**göreceli**" bir çerçeve içinde tutmak istiyorum.

Bugünün gençliğine baktığımda -aslında gençliğin genelde tanımı bu belki, fakat ben bir referans noktası olarak bugünün gençliğini alıyorum- bu gençliğin temel özelliği bağlayıcı angajmanlar içinde olmaması olarak ortaya çıkıyor. Henüz bir yol seçmemiş olmanın, kendisini angaje etmemiş olmanın özgürlüğünü yaşıyor gençlik. Ben bu özgürlüğü 21-22 yaşımdan bu yana hissetmedim. Nerede kalmış 28'inden bu yana.

Çok güçlü şartlanmalar altında yaşadım gençliğimi. Gene abartmak istemiyorum, ama bu durum kişinin değerlerindeki öncelikleri değiştiriyor muhakkak ki. Hâlâ da değerlerimdeki öncelikler yaşıtlarımdan farklı. Siyaset dünyasının, genellikle yaşça ilerlemiş kişilerce yönlendirilmesinin bir nedeni var muhakkak ki. Hatta bunun biyolojik bir açıklaması da var şüphesiz. Açık ki 65 yaşındaki bir adamın değerindeki önceliklerle, 30-40 yaşındaki bir adamın değerlerindeki öncelikler aynı değil. Ben gençliğimin canlılığını, uzun yıllardan beri içinde bulunduğum siyasi angajmanlardan ötürü, büyük ölçüde sınırlamak zorunda kaldım. Bu çok büyük bir özveri aslında.

LİDERLİĞE DOĞRU

— Biraz da gerek PSOE, gerekse de sizin için bir dönüm noktası olan "Suresnes" Kongresi'nden söz edelim. Paris yakınlarındaki Suresnes'te, PSOE'nin 1974'te sürgünde yapılan son kongresinde, siz partinin genel sekreterliğine getirildiniz. Bu kongre, parti ve sizin için ne anlam taşıyordu?

GONZALEZ — Benim için, pek çok kişinin düşüncelerinin aksine, Suresnes'te partinin genel sekreterliğine varmak için geliştirilmiş bir strateji söz konusu olmadı. Bazıları benim genel sekreter seçilmemi girişilmiş belli bir operasyonun sonucu olarak görüyorlardı. Tamamen yanlıştı bu.

Kongre yapıldığı sırada ben partinin yönetim kurulunda bile değildim. bu kuruldan, aramızdaki bir anlaşmazlık nedeniyle bir yıl önce istifa etmiştim. Fakat yönetim kurulu ile çalışmaya devam ediyordum. Kongreye gittiğimde, bir sürprizle karşılaştım. Yönetimdeki görevimden istifa etmiş olmama rağmen, partili arkadaşlar Kongrede partinin icraatını benim takdim etmemi istediler. Yönetim kurulundaki sorumluluğumdan ayrılmış olmama rağmen, bu işi benim yapmam pek mantığa uygun değildi, ama ben arkadaşların isteğine uydum.

Bu arada partiye genel sekreter seçilecekti ve en güçlü aday (şimdi Sosyalist İşçi Sendikası Başkanı olan) **Nicolas Redondo** idi. Tüm yönetici kadrolar **Nicolas Redondo**'nun adaylığı üzerinde hemfikirdiler. Fakat Redondo, kesinlikle genel sekreterliğe yanaşmadı. Redondo'nun dışında da, seçilme olanakları kesinleşmiş pek başka aday yoktu. Yani ben diğer adayların elenmesi sonunda seçildim genel sekreterliğe. Bu görev için özel bir isteğim ya da ilgim yoktu. Her ne kadar bu gelişmeyi irademe karşı gelişmiş bir olay olarak niteliyemeyeceksem de, genel sekreterliğe gelmek için en ufak bir çabada bulunduğumu ya da özel istek içinde olduğumu da söyleyemeyeceğim.

— Yani biraz rastlantı oldu anlaşılan. Fakat bu rastlantı partinin geleceği açısından çok önemliydi. Parti için ne anlam taşıyordu sizin genel sekreterliğe gelmeniz?

GONZALEZ — Benim genel sekreterliğe seçilmemden çok daha önemli bir olgu söz konusuydu Suresnes'te. 1970'ten itibaren, partinin "**sürgündeki bir parti**" olmaktan çıkıp, bir "**iç parti**" haline dönüştürülmesine çalışılıyordu. Partinin bir "**sürgün partisi**" boyutundan arınması çok önemliydi. Ne demekti bu?

Tüm İspanyol sosyalistleri sürgünde değildi tabii. Fakat sürgündekilerin görüşleri 1974 yılına dek parti içinde ağır basmıştı hep. Sürgündekilerin görüşleri ise, İspanya'dan o yıllarda çok hızlı bir şekilde ortaya çıkmış olan sosyo-ekonomik dinamiği hesaba katmıyordu. Oysa bu çok önemliydi. Son 10 yıl içinde İspanya ekonomik açıdan müthiş bir değişiklik içine girmişti. Sanayide hızlı bir büyüme vardı, ortalama yıllık büyüme hızı sürekli olarak yüzde 6-7 oranında seyrediyordu. Bu arada İspanya, Avrupa'ya 1 milyondan fazla göçmen işçi ihraç etmişti. Aileleri ile birlikte en az 2 milyon İspanyol, İspanya'dan farklı bir dünya tanıyordu artık. Avrupa gerçeği ile burun buruna gelmişti bu insanlar.

60'lı yıllarda İspanya'nın geçirdiği bu hızlı değişim, sanıyorum toplumun demokrasi oyununun kurallarına ilk adaptasyonun başlangıcı idi. İspanya'da her ne kadar siyasi anlamda bir demokrasiden söz edilemez idiyse de, demokratik âdetlere alışmak söz konusuydu. Halbuki sürgündekiler bu gelişmeleri tamamen gözden kaçırıyorlardı.

Biz içeridekiler neyi simgeliyorduk? Biz İspanyol halkının yeni duyarlılıklarını dile getiriyorduk. Hepsi bu. Bu duyarlığı dile getirememek, Komünist Partisi'nin en büyük sorunlarından biri oldu. Komünistler bu "**sürgün boyutu**"nun ağırlığından hiçbir zaman kurtaramadılar kendilerini.

Benim 1974'te Suresnes Kongresi'nde genel sekreterliğe seçilişimle simgelediğim olay, partinin bir yenilenişi idi. Hatta "**yenilenmiş PSOE**" diyorduk partiden söz ederden. Tabii burada sadece kuşaklararası yenilenmeden değil, yukarıda sözünü ettiğim İspanya'nın yeni sosyo-ekonomik ve politik şartlarına uyan bir yenilenmeden söz ediyorum.

İşte partiye tamamen ayrı bir tarihi yol veren bu yenilenme oldu. Bu yenilenme içinde, ne bileyim ben, çok basit, örneğin halkın dilinden konuşmak gibi unsurlar da vardı (Gonzales'den önceki genel sekreter) **Llopis** çok uyanık bir tip olmasına rağmen, "**içeri-**

deki İspanya'nın'' dilini konuşmuyordu. (Eski Komünist Parti Genel Sekreteri) **Carrillo**'nun dili de **''içerideki İspanya'nın''** dili değildi.

— **İspanyol gerçeğinden kopmuşlardı...**

— GONZALEZ — Tamamen. **Carrillo**'nun güçlü tüm temaslarına ve taşıdığı sorumluluğa rağmen bu kopukluk çok dikkat çekiciydi. Tüm sürgündekilerin sorunuydu bu.

— **Nihayet, Franco öldü haberi Madrid'de yayıldığında, siz neredeydiniz? Ne hissettiniz o anda?**

GONZALEZ — Çok kez böyle haberler yayıldı. Fakat o gün Paris'ten dönmüştüm. Almanya'ya, sadece bir gidiş-dönüş için verilen özel bir pasaportla gitmiştim. Beni Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin (SDP) kongresine davet eden Alman hükümeti, kongreye katılabilmem için Franco üzerinde büyük bir baskı yapmıştı. Bana verilen özel pasaport bu şekilde sağlandı. Dönüşte Paris'e uğradım. Carrillo'yu gördüm orada. Bugünkü Fransız Dışişleri Bakanı **Roland Dumas**'ın bürosunda buluştuk Carrillo ile. Kasımın 19'uydu. Öğleden sonra uzun boylu konuştuk Carrillo ile. Akşam üstü saat 20.00'de Madrid'e dönmek üzere uçağa bindim. Gece 22.00'de vardım Madrid'e, eve gittim doğru. Sabaha karşı 05.00'te telefon ederek uyandırdılar beni, Franco ölmüştü.

— **Partiniz yasadışıydı tabii o sırada, siz de yeraltındaydınız. Bu durumda Franco'nun ölüm haberini nasıl karşıladınız? Ne hissettiniz o anda?**

GONZALEZ — O sırada hakkımda açılmış bir dava vardı ve 8 yıl hapsim isteniyordu. Fakat kısa bir süre önce davaya ara verilmişti, çünkü savcı yaşadışı bir partinin liderliğini yaptığım için 8 yılı 20 yıla çevirmek istiyordu. İşte bu durumdaydım Franco öldüğü zaman. Üstelik, demin anlattığım Almanya yolculuğu için verilen 1 günlük özel pasaport dışında, pasaport da verilmiyordu bana. Ülkeden dışarı çıkamıyordum.

O anda ne hissettim? Garip değil mi, pek anımsamıyorum şimdi. Hissettiklerimi bir kenara not etmek eğilimini bastırdım tuhaf bir çekingenlikle... Her şeye rağmen, ayrıntılarını anımsamasam da, birden bir boşluk duygusuna kapıldığım kesin, onca gerilimden sonra.

— **Geleceğe dönük bir umut hissetmediniz mi?**

GONZALEZ — Evet. Fakat sorumlu bir mevkide olduğunuz zaman garip bir mekanizmanın içine giriyorsunuz. Aklınıza hemen bundan sonra ne olacağı, görevinizi bundan böyle nasıl yürüteceğinizi düşünmeye ve çalışmaya başlıyorsunuz. Oysa bu sorumluluğu taşımayan insanlar, korkularını, coşkularını dile getiriyorlar hemen. Benim buna vaktim olmadı pek. Yarın, öbür gün, gelecek ay ne yapacağımızı kestirmeye çalışarak, çalışmaya koyuldum ben.

— **Alman hükümetinin baskısıyla verilen özel bir pasaportla Almanya'ya, Alman sosyal demokratlarının kongresine katılmak için yaptığınız bir seyahatten söz ediyordunuz. Yeraltında faaliyette bulunduğunuz yıllarda, hatta İspanya'da demokrasiye geçişin ilk yıllarında Alman sosyal demokrasisi, özellikle Willy Brandt, gerek sizin için, gerekse de genç İspanyol sosyalizmi için gerçek bir destek oldu. Brandt ve sizin aranızdaki özel ilişki hakkında çok yazıldı, çizildi. Brandt'ın sosyalizmi sizin üzerinizde, gerçekte, ne denli etkili oldu?**

GONZALEZ — Brandt'a hem saygım, hem de sevgim vardır. Bu imaj zihinlerde o kadar çok yerleşti ki, neredeyse artık **''Evet, Brandt'ın üzerimizde etkisi büyüktür''** deyip, kesip atmak daha yerinde olacak. Fakat gerçek böyle değil. Brandt, uluslararası liderler arasında, belki bize en yakınlarından biri olmuştur. Fakat Willy Brandt, İspanya'da ne yapılabilir ya da ne yapılmalıdır gibi konularda en az fikir yürütmüş liderlerden biridir. Hiçbir toplantıda çıkıp, fikir beyan etmemiştir. Oysa Fransız solundan diğer bazı liderler -şimdi isim vermek gerekmiyor- sık sık fikir vermişlerdir. Örneğin, Fransız partili arkadaşlarla, **''solun ortak programı''** üzerinde, **''evet''** mi, **''hayır''** mı? diye çok tartışmışızdır. Bu arada, ben 70'lerin başından beri **''solun ortak programı''** fikrine karşı çıktım, onu da söyleyeyim. Bu icada inanmıyordum. Neden inanmadığım üzerinde de verdiğim bin türlü sebebe karşın, Fransızlar benim yanılgıya düştüğümü söylüyorlardı. Sonuçta kimin yanıldığı ortaya çıktı. İşte bakın, bu iş Fransa'da yürümedi. Komünistler hükümetten çıktılar ve sosyalistler hükümetin sorumluluğunu tek başlarına yüklenmek durumunda kaldılar. Yaptıkları bir deneyin fiyatını ödemek zorunda kaldılar. Ben bu deneye hiçbir zaman girişmek istemedim.

Oysa Brandt, bu tip konular üzerinde hiçbir zaman fikrini beyan etmemiştir. Hiçbir zaman. Ben **Olof Palme** ile, Brandt'tan çok daha fazla siyasi diyalog içine girdim. Palme ile pek çok kez İspanyol iç politikası üzerinde konuşmuşluğum vardır. Tüm bu nedenlerle, pek çok nedenden ötürü hayranlık uyandıran ve saygın bir lider olmasına rağmen, Brandt ne İspanyol sosyalizminin evriminde ne de benim kişisel evrimimde bir iz bırakmıştır. Kendisi bunu istemiş de değildir. Brandt'la aramın çok iyi olmasına rağmen, entelektüel açıdan kendimi Palme'ye daha yakın hissetmişimdir.

— **Siz 1979'da, partinin geleneğine karşı çıkarak, PSOE'nin ''Marksizm'' etiketinden sıyrılması için tüm ağırlığınızı koydunuz ve bu uğurda hatta bir ara genel sekreterlikten istifa ettiniz. Neden partiyi Marksizm'den soyutlamak için bu denli radikal bir tutum takındınız?**

GONZALEZ — Ben partinin geleneğine karşı çıkmadım, bilakis bu geleneği yürütmek istedim. Asıl partinin geleneğini devam ettirmek iddiasında olanlar, bu geleneğe saygı duymuyorlardı. Bilmece gibi konuşuyorum gibi gelebilir, ama şimdi anlatacağım: İspanya'da Sosyalist Parti kuruluşundan beri hiçbir zaman kendisini **''Marksist''** bir parti olarak tanımlamamıştır. Gene **Brandt** örneğinde görüldüğü gibi, bunun aksine ortaya atılan iddialar, partinin Marksist geleneği üzerinde gerçekle ilgisi olmayan saplantılara yol açmıştır. Fakat partinin yaptığı 26 kongre sırasında, PSOE hiçbir zaman Marksist parti tanımını kabul etmemiştir. Partinin kurucusu **Pablo Iglesias**'tan bugüne dek uzanan bir zaman sürecinden söz ediyorum. Dolayısıyla PSOE için bir Marksist gelenekten söz etmek mümkün değildir. İspanya'da, Fransız ve Alman sosyalizminin ilk yıllarında görülen sosyalizmden çok farklı bir sosyalizm söz konusu olmuştur.

— **Peki 1979'da yapılan 28. Kongre'de neden istifa ettiniz genel sekreterlikten? Partili arkadaşlarınızı Marksist etiketi bir kenara bırakmak üzere ikna etmeniz pek kolay olmadı.**

GONZALEZ — Evet, kolay olmadı tabii bütün bunlar. Fakat bu başka bir konu. Olan şu: Franco rejime karşı yapılan mücadele sırasında bir ideo-

lojik birikim oldu. Bu ideolojik birikim, sosyalistleri kendilerini "**Marksist**" olarak tanımlamaya doğru itti. Partinin içinde güçlü bir Marksist akımın belirmesi böyle olmuştur. Partili arkadaşlar, düşlediklerinden farklı bir İspanya gerçeği ile karşılaşmalarına ve demokrasiye geçiş döneminde Moncloa anlaşmalarına (merkez sağ Suarez hükümeti ve komünistlerle işbirliği) destek vermelerine rağmen, demokrasiyi güçlendirmek uğruna ılımlı bir muhalefet yapmayı kabul etmelerine rağmen, Marksist inanca tutunuyorlardı. Bir din, bir imandı bu sanki. "**Bakın biz bu yaptıklarımızı demokrasi uğruna yapıyoruz, ama aslında imanımızdan, inancımızdan dönmedik**" der gibi bir halleri vardı.

— Ben neden sizin partiyi "Marksizm" etiketinden sıyırmak için bu kadar ısrar ettiğinizi öğrenmek istiyorum.

GONZALEZ — Çünkü, bunun gerçekleri aksettirmemesinin ötesinde, çok ciddi bir yanlış olduğunu düşünüyordum. PSOE'nin "**Marksizm**"le özdeşleştirilmesini isteyen partili arkadaşların içinde büyük bir olasılıkla yüzde 5'i bile Marx'ı okumamıştı.

— Marx'la sizin aranızda kalan arkadaşlarınız gene sizi yeğledi ve 6 ay sonra yapılan olağanüstü kongrede gene genel sekreterliğe getirildiniz. Sizce İspanyol Sosyalist İşçi Partisi'nin "Marx" tanımından kurtulması, ne oranda 1982'de sağladığınız ezici zaferi hazırladı? Pek çok gözlemci, partinin Marksist etiketinden sıyrılmasının, merkezdeki oyları toplamada büyük bir etken, hatta anahtar olduğunu ileri sürüyorlar.

GONZALEZ — Bakın bunu bilmiyorum. Sağ, bizim zaferimizde, bunu çok önemli bir etken olarak görüyor. Sağın görüşüne göre, partiyi Marksizm etiketinden soyutlamak, seçmenlerin büyük çoğunluğunun oylarını alabilmek için girişilmiş büyük bir operasyondu-. Gerçekten bilmiyorum, bunun ne denli etken olduğunu. Bildiğim bir şey varsa, o da benim bu işi bir seçim taktiği olarak yapmadığım. Tamamen ikna olmuş olarak yaptığım bir işti bu.

— Fakat, mutlak çoğunlukla sizi iktidara getiren 10 milyon seçmenin içinde önemli bir payı olan merkezdeki seçmenlerin kolay kolay Marksist bir partiye oy vermeyeceği ortada değil mi?

GONZALEZ — Fakat gerçekten birçok insanın bunun bilincinde olduğunu düşünüyor musunuz? Ben inanmıyorum buna.

— Ama bu gelişmenin partiye daha ılımlı bir imaj kazandırdığı ortada.

GONZALEZ — Evet evet. Ben partiye daha ılımlı bir imaj vermeye katkıda bulunduğumu yadsımıyorum. Fakat insanların bunun üstüne bastığını ve işin bu yönüyle fazlasıyla ilgilendiklerini sanmıyorum. İnsanlar başka şeylerle ilgileniyorlar. Örneğin şahsi tutumlar, gerçek sorunlar karşısında sergilenen tavırlarla... Siz şu, şu, şu sorunlar karşısında ne yapacaksınız; bunu bilmek istiyorlar. İmandan, inançlardan kaynaklanan sorunlar pek fazla ilgilendirmiyor onları.

— O zaman, sizce 1982'de sizin ve partinizin sağladığı ezici zaferin ardındaki belirleyici unsurlar nelerdi?

GONZALEZ — Kanımca iki belirleyici unsur vardı bu zaferin arkasında. Bunun tarihi bir açıklaması yapılabilir. Örneğin 1977'de (Franco'nun ölümünden sonra yapılan ilk genel seçimlerde) Sosyalist Parti'nin zaferi olanaksızdı. Çünkü henüz halkın güvenini sağlayacak şartlar oluşmamıştı. Bu seçmenler için biraz boşluğa atlamak gibi olurdu. Ben "**kolektif zekâ**"nın, politikada göz önüne alınması gereken çok önemli bir unsur olduğunu düşünüyorum. 1979 da bizim zaferimiz için henüz erken bir tarih sayılırdı. Ve nitekim İspanyol seçmeni 79 seçimlerinde de Suarez hükümetinin devamı için bir şans daha tanıdı. Artık 82'ye gelindiğinde ilk kez gerçek bir değişim hipotezi ortaya konmuştu. Hangi unsurlar bunu hazırladı? O tarihe gelindiğinde zaten İspanya'da binlerce sosyalist belediye reisi vardı. (Yıllar boyunca yapılan Frankist propagandanın aksine) Sosyalistlerin çocukları yemediği ortaya çıkmıştı. Yerel yönetimde, bu sosyalist belediye reislerinin ciddi sağlıklı bir politika izledikleri ortaya çıktı. Dolayısıyla halkta sosyalistlere karşı duyulan korkular, yerini belli bir güvene bırakmıştı. İşte 82 genel seçimlerindeki başarımızın ardında yatan birinci unsur buydu.

İkincisi ise, biz İspanyol toplumunun büyük bir çoğunluğunun paylaştığı fikirlerle, verdiği öncelikle kolayca bütünleşebiliyorduk. Bu çoğunlukla gereken iletişimi kurmuştuk. İşin anahtarı bence buradaydı. Aynen on yıl önce Suresnes'te partiyi yenilediğimiz zaman, nasıl sürgün mantalitesinden, bir iç parti mantalitesine geçebildiysek; bu kez de toplumun büyük bir kesitinin, yapılmasının gerekli olduğunu düşündüğü şeyleri yakalayabildik, paylaşabildik bunları.

— Sizce demokrasiye geçiş döneminin ve özellikle bu dönemde Suarez'in oynadığı rolün, İspanyol sosyalistlerini iktidara getirmede oynadığı rol neydi?

GONZALEZ — Gayet tabii demokrasiye geçiş dönemi olmasaydı, bugün iktidarda olamazdık. **Suarez**'in rolüne gelince... Suarez'in oynadığı rol, her halükârda benim kişisel kanıma göre, bir sosyalist zaferi engelleyebilecek denli zekiydi. Ne var ki, Suarez'in partisi buna olanak vermedi. Suarez örneğin boşanma yasasını çıkarmak gibi pek çok önemli reformlar yaptı ve merkeze sahip çıktı. Fakat Suarez'in partisinin içindeki çelişkiler öylesine muazzamdı ki, bu Suarez'in sonunu hazırladı. Partinin içinde büyük bir grup çıkan yasalara itiraz ediyor, Suarez'i destekleyenlerin bir bölümü de bu işi inanmayarak yapıyorlardı. Tüm bunlar dışarıdan fark ediliyordu tabii. Fakat bu sorunlar olmasaydı, Suarez'in projesi ve politikası ilerici bir partinin işbaşına gelmesini engelleyecek ölçüde zekiceydi. Ne var ki, Suarez bu politikayı partisinde tutturamadı. Oysa Suarez'in yerine katı bir sağ işbaşında olmuş olsaydı, biz çok daha erken iktidara gelebilirdik.

— 40 yaşında, genç İspanyol demokrasisinin başına, ilk sosyalist başbakan olarak geçtiğinizde, korku, endişe hissettiniz mi?

GONZALEZ — Evet. Bilmiyorum, biz politikacılar böylesi itiraflarda bulunmalı mıyız? Fakat ciddi bir endişe, çok ciddi bir endişe içindeydim. Seçimlerden sonra, partili arkadaşlarımın büyük bir coşku içinde olduğunu anımsıyorum. Doğaldı tabii bu. Şampanyalarla kutlamak istiyordu herkes bu büyük başarıyı. Ben hiç de böyle bir ruh hali içinde değildim. Kısa bir süre sonra zaten birtakım çok vahim gelişmeler oldu. **General Lago, ETA** tarafından öldürüldü. Arkadan aralığın 2'sinde bu Başkanlık Sarayı'na geldiğimde, gerçek şu ki ciddi bir endişe içindeydim. Burada olmak 40 milyon İspanyol'un sorumluluğunu üzerime almak demekti. Bunun fevkalade bilincindeydim. Bu yüzden son derece sıkıntılı,

tedirgin geceler geçirdim. Sürekli düşünüyordum. Neyse, fakat bu hükümet derhal önemli kararların içine girdi. Daha ilk bakanlar kurulu toplantısından önce, bakanların yemin töreninin ardından, pesetayı devalüe ettik, benzin fiyatlarını yükselttik. İlk günümüzde yaptık bunları.

— 1982 genel seçimlerinin arifesinde, son seçim gezilerinizden birine katılmıştım. İnsanlarda varlığınız ve sözlerinizle uyandırdığınız umudu, sevgiyi, istekliliği kendi gözlerimle gördüm. Söz verdiğiniz "değişim"i istiyordu bu insanlar. Fakat iktidarda geçirdiğiniz bu iki yıldan sonra, şimdi "değişimin değişime uğradığından" söz ediliyor. Deniyor ki, Madrid'de sosyalistler, iktidara gelince programlarını çekmeceye kaldırdılar. Sizce bu iddialar yerinde mi?

GONZALEZ — Deniyor bunlar. Bunları söylemek, gerek sağın, gerekse de komünistlerin görevi zaten.

— Peki, siz nasıl cevap veriyorsunuz bu söylentilere?

GONZALEZ — Doğru olmadıklarını söyleyerek. Benim iki izlenimim var bu konuda. Bunlardan birincisi, topluma yaptıklarımızı ve yapmakta olduklarımızı tam olarak iletemedik. Bu bizim hatamız olabilir belki. Dolayısıyla burada bir hatayı kabul edebilirim. İkinci izlenimime gelince... Kanımca yapılması gereken bazı şeyleri, gerektiğinden büyük bir hızla yaptık. Yaptıklarımızı izah ederek, daha yavaş gidebilirdik. Fakat tüm bunlar bir yana, daha bu sabahki basını gözden geçirirken, şimdiye dek hükümete karşı oldukça tenkitçi bir tutum takınmış olan bir yayın organının yayımladığı kamuoyu araştırmalarına göre oyların % 45'ini alabileceğimizi gördüm. Bugün seçimler yapılsa, oyların % 45'ini alabileceğiz. İki yıl önce oyların % 46'sını almıştık. Ve düşünün ki, bugün oyların % 45'ini alabilmek için, iki yıl önce yaptığım gibi bir otobüse binip yaptıklarımızı açıklamak gayretinde de bulunmuyorum. Böyle bir gayret sarf etmeden oyların % 45'ini alabilecek durumdayız. Şimdi bu tip açıklamalara verilecek fazla zamanım da yok, çok çalışmam gerekiyor çünkü. Fakat halkla kurmuş olduğumuz temeldeki irtibat, bu tip sınırlamaları aşıyor ve seçmenlerin yaptıklarımızla, bize sadık kaldığını gösteriyor. Halk bizi anlıyor. Gayet tabii ki, muhalefetteki sağ ve komünistler tenkit edecekler, daha başka ne yapabilirler ki? Fakat bu tenkitler halkta yankısını bulmuyor.

— Fakat bu tip tenkitleri, size, sosyalistlere yöneltenler sadece komünistler ve sağ değil ki. Siyasi gözlemciler de benzeri analizler yapıyorlar. Bu konuya daha sonra girmek istiyordum, fakat şimdi yeri gelmişken işsizlikten söz edebiliriz biraz. Dört yıl içinde 800 bin yeni iş yaratacağınızı söylemiştiniz. Seçim programınızda...

GONZALEZ — Evet bu konuda haklılar. Bu yerine getiremediğimiz bir vaat oldu bizim için. Haklılar... Bunu itiraf etmek bana güç gelmiyor. Hatta seçim kampanyası sırasında bile söylüyordum bunları... Sizin Hollandalı, Danimarkalı meslektaşlarınız -galiba sizinle aynı gün seçim gezisine katılmışlardı- seçim kampanyasında verilen mesaj karşısında hayretlerini gizleyememişlerdi. **"Tüm bunları söyleyerek nasıl kampanya yapabiliyorsunuz. Bu şekilde kazanmak olanaksız"** diye. Çünkü ben halka ciddi bir biçimde çalışmak gerektiğini, krizden, bunu hükümetin çözümleyeceğini düşünerek çıkmanın mümkün olmadığını söylüyordum. Tüm seçim konuşmalarımda vardır bu. Eğitimden bahsettim, seçim kampanyası sırasında, ayrıca eğitimde yapılması gereken reformları anlattım sık sık... İşte bakın, üniversitede reform yaptık. Üniversitede gerçekleştirdiğimiz reformu (laik eğitim, özerklik) gerçekleştirebilmek için bizden önce 4 bakan geldi, geçti. Fakat bu yasayı bir türlü onaylayamadılar ve istifa etmek zorunda kaldılar. Tüm eğitim sisteminde -hâlâ sürüncemede olan bazı sorunların varlığına ve sağın itirazlarına rağmen- ihtiyatlı fakat derin bir reforma giriştik. Demokrasinin temellerini dinamitleyebilecek terorizme karşı çetin ve ciddi bir mücadele açtık. Ve iktidara geldiğimizden bu yana geçen 2 yıl içinde ilk kez, İspanyolların demokrasilerinin tehdit altında olmadığının bilincinde olduğunu söyleyebilirim.

— Askeri reform?..

GONZALEZ — Ordu içinde köklü reformlar yaptık. Askeri adalet yasasını değiştirdik. Ordu için yeni bir personel yasası çıkarttık, silahlı kuvvetlerin modernleştirilmesi için bir program hazırladık, askerlik yapmaya ilişkin yasada değişiklik yaptık. Bunlar hep iki yıl içinde yaptığımız şeyler. Size 20 yıllık bir zaman süresinden değil, iki yıldan bahsediyorum. Ve orduya ilişkin olarak yaptığımız bu reformları öyle bir şekilde yaptık ki, sanıyorum silahlı kuvvetler de bunun makûl bir süreç olduğunu ve milli savunma için de olumlu olduğunu anladılar.

Ekonomik sorunlara gelince... Burada da enflasyonun % 14-% 15'in altına düşürülemeyeceğine dair teoriler ortaya atılıyordu. Deniyordu ki, bu boyutlarda enflasyon, İspanya'nın ekonomik yapısının doğal enflasyon oranıdır...

— Enflasyon düştü ama...

GONZALEZ — Evet, şimdi yüzde 9 küsur. Diyorduk ki, işbaşında olduğumuz 4 yıllık dönem sonunda, enflasyonu % 10'un altına düşürebiliriz. Oysa bakın daha 2. yılın sonunda bu hedefe vardık.

— Pek çok siyasi gözlemci, İspanya'da sosyalizmin, yerini "Felipeizm"e bıraktığını iddia ediyor. Bir başka deyişle ilerici bir görünüm altında pragmatizmle karışık tutucu bir ekonomi politikası, sosyalizmin yerini almış bulunuyor. Sizce böylesi analizlerde bir gerçek payı var mı?

GONZALEZ — Bence abartıyorlar. Gerçek şu ki ben kendimi bir sosyalist olarak görüyorum ve öyle hissediyorum. Ayrıca insanlığın ilerlemesinin yenilenmiş bir demokratik sosyalizmle mümkün olduğunu düşünüyorum. Anlayamadığım bir şey varsa o da sosyalist fikirlerin felce uğraması. Neden bütün bunları söylüyorlar? Çünkü ben devletteştirmelere karşı çıkıyorum. Devletleştirmelere sadece konjonktürel nedenlerden ötürü değil, aynı zamanda kavramsal olarak da karşıyım. Daha şimdiye dek kimse devletleştirmenin ilerlemek demek olduğunu gösteremedi. Oysa ben devletleştirmenin toplumların ilerlemesinde ileriye doğru bir sıçrama yaratmadığına dair pek çok iyi örnek verebilirim size. Şimdi diyorlar ki **"Efendim bankaları devletleştirmeden de sosyalist olunur mu?"** Fevkalade de olunur. Niçin olunmasın? Bence yalnız izin verilmemesi gereken şey, bankaların, örneğin, siyasi iktidarı hâkimiyeti altına alması. Bence **"Felipeizm"**'den söz edildiği zaman şu kastediliyor: Hâlâ toplumlarımızda, güveni, siyasi tercihi herhangi bir parti amblemine yatırmaktansa kişilere, liderlere yatırmak gibi bir eğilim var...

— Bence İspanya'da sosyalizmin yerini "Felipezm"e bıraktığını söyleyenler, bunu sizin devletleş-

tirmelere karşı olduğunuz için söylemiyorlar. Kısaca sizin uyguladığınız geleneksel kemerleri sıkma politikası nedeniyle söylüyorlar. Son günlerde bir dergide okuduklarıma göre, siz sadece ben sosyalistim demiyorsunuz, "Her geçen gün kendimi daha çok sosyalist hissediyorum**" diyorsunuz. Her geçen gün kendinizi daha çok sosyalist hissetmekle, uyguladığınız enflasyonu kontrol altına alma ve ücretleri sınırlama politikasını nasıl bağdaştırıyorsunuz?**

GONZALEZ — Bunları bağdaştırmak mümkün. Geçenlerde Madrid'e uğradığında **Fidel Castro** ile, uyguladığımız ekonomi politikası ve sanayide yapı değişikliği üzerinde bir tartışmaya girdim. Fidel Castro bana "**Tamam anlıyorum, sen ekonomik etkinliğe veriyorsun önceliği. Oysa benim için önemli olan sosyal etkinliktir...**" dedi. Ben de Castro'yu şöyle yanıtladım: "**Bence ekonomik etkinliğin olmadığı yerde, sosyal etkinlik de olamaz.**" Bu belki sosyal etkinliğin olabilmesi için yeterli değil, ama gerekli. Her şeyden önce krizden çıkabilmek için belli bir ekonomi politikası uygulamak gerekiyor. Fakat bu da yetmiyor. Bu politikanın yanı sıra belli bir yeniden dağıtıcı görüşe sahip olmak gerekiyor. Bir sosyal adalet görüşü şart. Fakat eğer ekonomik etkinliği sağlayamazsanız, ancak açlık dağıtabilirsiniz. Ben açlık dağıtmak için politika yapmıyorum. Ve bence sosyalizm de açlık dağıtmak demek değildir. Bazı kişilere göre sosyalizm, herkese eşit olarak bir ekmek kırıntısı dağıtmak. Bence bu sosyalizmi uygulamak değildir. Kaldı ki, bunu yapan hiçbir toplum da yok, ortada. Çünkü ekmek kırıntısıyla yetinmeyip, şöyle jambonlu koca bir ekmek parçası koparan birileri çıkıyor muhakkak ortaya. Dolayısıyla benim için sosyalizm, ekonomik etkinsizlikle özdeşleştirilemez. Özellikle, sağa karşı -o sağ ki, ekonomiyi yönetme açısından kendini daima sola karşı üstün görmüştürsolun da ciddi bir ekonomik krizin üstesinden gelebileceğini göstermek lazım. Bu krizin üstesinden gelmek için de halktan özveride bulunmasını istemekten başka çare kalmıyor. Bu özveriyi de, ben dururken neden IMF istesin halktan? Eğer ücretleri kısmak gerekiyorsa, bunu diyecek meşru kişi benim. Neden benim yerime, dışardan başka biri söylesin bunu?..

— Demek ki, IMF politikalarının ardında belli bir mantık olduğunu kabul ediyorsunuz?

GONZALEZ — IMF politikaları, çok katı, çok sert. Bu politikalarda bir toplama çıkartma muhasebesinin katılığı var. Tabii bu da amansız bir mantık içeriyor. Mesele oyunun kurallarının dışarıdan amansız bir biçimde dikte ettirilmesini gerektiren zorlukta bir duruma düşmemekte. Öte yandan, İspanya'da müthiş bir sosyal redistribüsyon (yeniden dağıtım) gerçekleşmiştir son yıllarda. Örneğin, 10 yıl önce bizim köylülerimiz emeklilik maaşı almıyorlardı. Bugün, emekliliğini almayan bir köylüye rastlamak güçtür. Aldıkları maaşın tutarı belki çok yüksek değildir, ama size yüz binlerce kişiden söz ediyorum; bu da milyarlarca peseta tutuyor tabii. Bu önemli bir sosyal adalet kaygısının örneğidir. Fakat bunu nasıl yapabiliyoruz... Başkalarına dağıtabilmek için, aktif olarak çalışanlardan istiyoruz özveriyi...

— Biraz da diğer konulara geçmek istiyorum. Pek çok kişi, önceden deneyimi olmayan, bu denli genç bir kadroyla hükümeti ve devlet mekanizmasını nasıl böylesine profesyonel bir biçimde yönetebildiğinize şaşıyor. Gerçekten bu konudaki başarınızı nasıl izah ediyorsunuz?

GONZALEZ — Üstelik de sokaktan gelerek değil mi? Çok basit; ciddi bir çalışma yöntemiyle. Ayrıca bir şeyin daha efsaneleşmesini önlemek gerekiyor -bunu benim arkamdan gelenler, bana karşı kullanabilir, ama korkmuyorum bundan- evet ne diyordum: Bu "**deneyim**" denen şeyi çok efsaneleştirmemek gerek. "**Deneyim argümanı**" yaşı ilerlemiş olanların, arkadan gelen gençlere karşı kullandıkları bir korku silahıdır. Arkadan gelenleri elimine etmek için sık sık kullanılır bu argüman. Oysa bazen deneyimsizlik, sorunların çözümünde insana entelektüel bir tazelik veriyor. Ben şahsen bu deneyimde 10 yıl geçirdikten ve bu arada devlet mekanizması ve iktidara iyice aşina hale geldikten sonra gerekli bazı kararları almakta daha büyük güçlük çekebileceğimi düşünüyorum...

— Sizce İspanya'da bir darbe tehditi artık geçmişte mi kaldı?

GONZALEZ — Gene burada da, tarihi bir dönemi bir simgeyle özdeşleştirmek çabası, arayışı var. Bence bu hata. Abartmamak lazım. Bence İspanya'da demokrasiye geçiş döneminin meziyetini İspanyol halkında aramak gerekiyor. Çünkü ılımlı ve hoşgörülü bir halk İspanyol halkı...

— Eh bir iç savaştan sonra öyle oldu artık...

GONZALEZ — Muhakkak ki. Bu savaşın acısı hiçbir zaman unutulmadı. Silahlarla karşılaşmanın, birbirini vurmanın korkunç anısını hâlâ taşıyor belleklerinde İspanyollar. Fakat sonunda bu halk ılımlılıkta ve karşılıklı olarak düşüncelere saygı göstermekte karar kıldı. Ve siyasi liderleri de bu halktan ayırmak mümkün değil. Liderler de halkın desteğini ancak bu şekilde koruyabilirler bu ülkede. Bu kadar basit. Halk, bizde artık barışı tehdit edebilecek, şiddet yanlısı kişilere oy vermiyor. İşte bakın bugün İspanya'da her iki uç da, halkın desteğini arkasına alamamış, siyasi oyunun dışında kalmıştır. İkincisi, hükümetin silahlı kuvvetlere ilişkin olarak yaptıklarına gelince; sanıyorum seçim kampanyası sırasında gayet net bir biçimde açıklamıştım. Başkanlığını ettiğim hükümet, silahlı kuvvetlerin dış düşmanlara karşı ulusal sınırları korumak gibi çok önemli bir görev altında olduğunu düşünmektedir. Ben hiçbir ordu mensubunun fikrini öğrenmek gibi bir merak içinde değilim. Beni ordu mensuplarının ordu içindeki profesyonel yeri ilgilendiriyor sadece. Herkes bu konuda çok sofistike bir formül bulduğumuzu düşünüyor. Katiyetle hayır. Tamamen profesyonelliğe dayanan bir ilişki içindeyiz. Biz politika yapıyoruz, onlar da ordu olarak kendilerine düşen görevi. Generalliğe terfi edilmesi düşünülen bir albay söz konusu olduğu zaman -ki buna bakanlar kurulunda karar veriyoruz- ben sadece söz konusu albayın askeri özelliklerini bilmek istiyorum. Adamın kiminle olduğu, ya da olmadığı, siyasi düşünceleri beni ilgilendirmiyor.

— Sizce İspanya'da hâlâ bir darbe tehdidi var mı?

GONZALEZ — İspanya'da artık kesinlikle bir darbe tehdidi söz konusu değildir. Üstelik bunu, size bir hükümet başkanı olarak değil de bir İspanyol olarak gururla söylüyorum. Artık İspanya'da bir darbe tehdidi yoktur. Giderek sakinleşiyor ortam. Fakat tabii bu, birkaç tane darbe taraftarının ortaya çıkması ya da bunların aptalca işlere girişmesi olasılığını ortadan kaldırmıyor. Ancak artık İspanya'da bir darbenin başarıya ulaşabilmesi için en ufak bir

olasılık kalmamıştır. Bunu demek istiyorum.

— Siz Brüksel'de ''Avrupacı'' bir lider olarak tanınıyorsunuz. Sizce İspanya ve Portekiz'in AET'ye girmesiyle, topluluğa artık tamamlanmış gözüyle bakılabilir mi? Sizce ilerde Türkiye'nin de AET'ye katılması, artık Avrupa'nın bir parçası haline gelen İspanyol demokrasisi için sağlanan garantileri Türk demokrasisine de sağlayabilir mi?

GONZALEZ — Her şeyden önce İspanya ve Portekiz'in diğer AET üyeleri ile aynı kültürel, siyasi ve kurumsal -hatta geniş anlamda aynı dini değerleri paylaşan- bir yörünge içinde olması dolayısıyla topluluğa katılması çok doğal. Bu arada şunu da söyleyeyim; benim inandığım Avrupa, milliyetçi bir Avrupa değil. Avrupa'nın, ancak bir birlik içinde içine düştüğü dermansızlıktan kurtulabileceğine inanıyorum. Avrupa'nın uluslararası siyaset sahnesinde hesaba katılan bir güç olabilmesi için bu şarttır. Çünkü hiçbir Avrupalının ülkesinin en güçlüsü de olsa, uluslararası arenada tek başına bir rol oynayabileceğine inanmıyorum. Avrupa bir **''bütün''**e doğru gitmelidir. Şimdi nedir bu **''bütün''**? Bu tabii başka bir sorun. Burada iki Avrupa kavramı söz konusu: Birisi Avrupa Ekonomi Topluluğu, diğeri de Avrupa Konseyi ki, bunun içine Türkiye de giriyor. Fakat bunların da ötesinde bir başka Avrupa var ki, unutmadan ona da değinmek istiyorum: Orta Avrupa ve Doğu Avrupa denen olaydan söz ediyorum. Belli bir dönem için konuşmuyorum ve söylediklerimden ötürü de bir sorun yaratmak da istemiyorum, ama neden Polonya ya da Çekoslovakya'nın İspanya denli Avrupa olmadığını anlayamıyorum. Şunu söylemek istiyorum ki, benim için **''Avrupa''**, Avrupa Ekonomik Topluluğu'ndan daha geniş bir kavramı içeriyor her halükârda. Türkiye'nin sorununa gelince, ya da soruna Türkiye açısından baktığımızda -ki ben bunu incelemedim- her şeyden önce şu soruyu sormak gerekiyor: Türkiye'de AET ile bütünleşmek yönünde ulusal bir irade var mı?

— Biliyorsunuz biz Ortak Pazar'a 20 yıldan beri ortak üyeyiz. Buna rağmen, tam ortaklığa gelince henüz pek karar veremedik.

GONZALEZ — Tamam işte, ben de bunu söylemek istiyorum. Ayrıca bunun -maalesef Türkiye'yi iyi tanımamama rağmen- ülkeniz için bir ulusal kimlik sorunu olduğunu sanıyorum. Dolayısıyla dışardan bu konu hakkında herhangi bir yönde fikir yürütmek çok güç. İlk aşamada Türkiye'de ulusal kimliğin kendisini Avrupalı olarak görüp görmediğini ortaya koymak gerekir belki de. Sadece siyasi model açısından değil. Türkiye'de AET'ye girmese de çoğulcu, yerleşmiş, sağlam, karşılıklı hoşgörü ortamının geliştiği, insan haklarına saygı duyulan, askeri müdahaleleri gerektirmeyen bir siyasi sisteme varılabilir, varılmalıdır da. Fakat bir kez demokratik istikrara kavuştuktan sonra da bu kimlik sorunu bir sorun olmaya devam edecektir.

— ''Ulusal irade'' ya da ''halk iradesi'' **gibi kavramlardan söz açılmışken... Siz, İspanyolların büyük çoğunluğunun arzusunun aksine, NATO'ya karşı olumlu bir tavır aldınız. Bu tutumunuzu açıklar mısınız?**

GONZALEZ — İspanya'nın NATO ile olan bağlarını... sağduyuya dayanan nedenlerden ötürü muhafaza etmeye karar verdim. Şimdi burada, dışardaki bazı dostlarımıza dokunan bir şeyi tekrar edeceğim: Eğer bugün İspanya'yı NATO'ya sokup sokmama kararını ben almak durumunda olsaydım, bu kararı almazdım. Bunun böyle bilinmesini istiyorum. Fakat bir kez İspanya NATO'ya girmiş bulunuyor. Bu durumda NATO'dan çıkmanın, ne İspanya açısından, ne de İspanya'nın dostları açısından uygun olmayacağını düşünüyorum. Bu mantık içinde sorunun çok önemli olmadığı söylenebilir. Çünkü İspanya ABD ile içinde bulunduğu ikili ilişkiler dolayısıyla zaten yıllardan beri Avrupa ve Batı dünyasının ortak savunma sistemi içinde yer almaktaydı. Dolayısıyla biz zaten sisteme takılmış bulunuyoruz. Biz hiçbir zaman tarafsız ya da bloksuz ülke olmadık ki... Demokrasiye geçiş döneminde, istisnasız, tüm siyasi güçler İspanya'nın, bu statüsünü kabul ettiler. İspanya'nın, Batı dünyasının güvenlik ve savunma sistemi ile olan ilişkisini kabul ettiler. Bizden önceki hükümet ise, İspanya'nın, Batının savunma sisteminde ikili bir ilişki içinde değil de, çok taraflı bir ilişki içinde yerini almasını kararlaştırdı. Bu adım bir kez atılmışken, ABD ile de bağlar mevcutken, ulusal çıkarlarımızın -gerek ulusal gerekse de uluslararası boyutlarının- getirdiği bir dizi gerekçe nedeniyle, İspanya şimdi NATO'dan çıkmamalıdır. İspanya'nın şimdi böyle bir adım atması demek, NATO'nun dengesinde bir çatlak yaratmak, bir güvensizlik ortamı ortaya çıkartmak demektir. Bunların yanı sıra İspanya, **''Bakın, bizim Avrupacılığımız ve Batının güvenlik sistemi içindeki yerimiz tartışılmazdır''** demek ve bunu kanıtlamak gibi çok güç bir çabanın içinde bulacak kendisini. Oysa NATO'dan çıkmadığımız sürece, NATO'nun içinde yer alan ve birlikte tüm ekonomik, sosyal ve kurumsal sorunları paylaşacağımız diğer Avrupa ülkeleriyle aramızda böyle bir sorun çıkmayacaktır. Halbuki NATO'ya en başında girmeseydik bütün bunlara yer kalmayacaktı. Şimdi ise, NATO'dan çıkmaya kalkarsak, Avrupa kamuoyunda İspanya'ya karşı çok güçlü bir güvensizlik doğacaktır.

— Peki, NATO üyeliği üzerinde 1986'da yapmaya söz verdiğiniz referandumda, İspanyolların bu üyeliğe cevabı ''hayır'' **olursa ne yapacaksınız?**

GONZALEZ — O zaman ben kamuoyunun genel isteğine göre hareket ederim. Fakat şunu da söyleyeyim, tabii, bu kamuoyunun genel isteği eğer % 10-%15 gibi bir katılma ile belirlenirse, bu hoşuma gitmez. Böyle bir konuda karar verebilmek için sağlam bir katılma oyuna dayanan, temsil gücü olan bir örneklemenin söz konusu olması gerekir. Halkın iradesi ancak böyle belirlenebilir.

— Sizinle, bundan 2 yıl önce, tam genel seçimler sırasında yaptığımız bir söyleşide, ''Bu ülkeyi modernleştirmeden önce gerçek bir sosyalizm yapmaya olanak yok. Önce demokrasiyi güçlendirip, devleti modernleştirmemiz gerek... Ancak daha sonra sosyalizmden bahsedebiliriz'' **demiştiniz. Şimdi hangi noktada bulunuyorsunuz? Sosyal reformlara başlayacak noktaya vardınız mı?**

GONZALEZ — Bazı sosyal reformlara zaten girişilmiş durumda... Ben böyle klasik Marksist tartışmalarda olduğu gibi bir lokomotifin mekanik vizyonu gibi bir vizyon içine girmek istememiştim. Önce birinci vagon, arkadan ikinci gidiyor falan. Hayır efendim... Her şeyden önce benim için sosyalizm, demokrasinin derinleşmesidir. Bence sosyalizmin başka bir tanımı yoktur. Sosyalizm her geçen gün kendini yaratmaktadır. Sosyalizm, hiç bitmeyen bir yol-

dur, özgürlüklerin kök salması, gelişmesi, demokrasinin derinlere inmesidir. Birilerinin diğerinden daha az özgür olduğu, birilerinin diğerinden daha az fırsata sahip olduğu toplumlarda, sosyalizmin görevi henüz tamamlanmamıştır. Dolayısıyla demokrasi yerleştikçe, yapılan reformlar da artmaktadır. Örneğin eğitim sistemi üzerinde yapılan reformlar... Yaptığımız eğitim reformu, çocukların babalarının keselerine göre değil de kapasitelerine göre eğitim sistemi içindeki yerlerini bulmaları amacını gütmektedir. Eğitim sistemi bir dizi ayrıcalıklar üzerine oturtulamaz. Eğitim sistemi de demokratlaşmalıdır. Eğitim reformundan kastettiğimiz budur. Her halükârda, size vermek istediğim fikir şuydu: Yıllar içinde yapılması gerekenleri yaptıktan sonra, ümit ederim ki, arkadan gelecek partili arkadaşlar bize, **"Tamam bu kadar, yaptıklarınız. Şimdi artık biz başka şeyler yapmak istiyoruz. Hadi gidin artık..."** desinler. Ve böylece bizi pencereden atsınlar. İyi de ederler, bunu yaparlarsa.

— **"Cumhuriyet"le yaptığı bir söyleşide, komünist lider Santiago Carrillo şöyle diyordu:** "Avrupa'da reformcu sosyalizmin olanaklarının sınırına varılmıştır. Sosyalist ve sosyal demokrat partilerin bir dönüşüm geçirdiklerini görüyoruz şimdi. Bu partiler geleneksel reformcu pozisyonlarını bir kenara bırakarak, tutucu liberal burjuva partilerine dönüşmektedir. Solun ideolojisinin çöküşünü izliyoruz..." **Siz, Başbakan Gonzalez, bu görüşe katılıyor musunuz?**

GONZALEZ — Bu, olayları biraz basite indirgeyen bir görüş. Fakat böyle bir görüşün Carrillo'dan gelmesi doğal. Carrillo bunları bir süreden beri söylüyor. Söylüyor çünkü kendi Avrupa komünizmine bir yer arıyor. Şimdi, Carrillo için, ideolojik açıdan Avrupa komünizminin solda alması gereken yer nedir? Avrupa komünizminin alması gerektiği yer, tam demokratik sosyalizmin işgal ettiği alandır. Demokratik sosyalizmin alanına sahip çıkabilmek için, tabii ki, Carrillo, sosyalizmin liberalizme dönüştüğünden dem vuracaktır. Aksi takdirde, sosyal demokrasiyi taklit eden bir Avrupa komünizminin varlığının ne anlamı kalır ki? Ve gerçekten de Avrupa komünizminin pek anlamı olmadığından, işte bakın komünistlerin başına bu işler gelmektedir. Komünist partiler birer birer yok olmaktadır ortadan. Çok basit. İşte bakın Fransa'da komünizmin kredibilitesi muazzam bir düşüş kaydetmiştir. İspanya'da da komünistler neredeyse siyasi oyunun tamamen dışında kalmışlardır. Bunun tek istisnası İtalya'dır.

— **İtalya komünistlerinin çok özel bir durumu var tabii...**

GONZALEZ — Tamamen. Çünkü İtalya'da, Craxi'nin tüm çabalarına rağmen, komünistler demokratik sosyalizmin alanını işgal edebilmişlerdir işte...

— **Siz iktidarın yozlaştırmadığı, müstehzileştirmediği ender politikacılardan birisiniz. Görünüşe göre, hâlâ politikadaki ilk yıllarınızın, "Isidoro" olduğunuz yılların hevesini, coşkusunu yaşıyorsunuz. Bu hevesi, bu coşkuyu, iktidar deneyiminizden sonra, nasıl böylesine canlı tutabildiniz?**

GONZALEZ — Politika yapmanın iki yolu var: Bunlardan biri başkalarının duygularına katılma ile bir duygudaşlık ile oluyor, diğerinde belli bir dozda müstehziliği içeren, soğuk, rasyonel politika yapmak tarzı olarak ortaya çıkıyor. Benimkisi bunlardan birincisini içeriyor. Sert önlemler aldığım zaman bile... Örneğin sanayide yapı değişikliği üzerine aldığımız önlemler bana ıstırap veriyor aslında. Bu süreç içinde işlerini kaybedenlerin üzüntüsüne katılıyorum. **"Bunun nasıl olsa yapılması gerek"** deyip, umursamaz, müstehzi bir tutum takınamıyorum olayın karşısında. Sanayide yapı değişikliğinin gerekliliğini ben de biliyorum, bunun yapılmasına önderlik ediyorum fakat içimden de üzülüyorum. Politikada **"müstehziliği"** ayakta kalabilme mekanizması haline getirmiş çok siyasetçi tanıyorum. Çünkü bu size sözünü ettiğim duygudaşlık, insanı iktidarda çok daha fazla yıpratıyor. Fakat ben yapamıyorum bunun aksini. Bu, insan olmanın önemli kıstaslarından biri bence. Kaldı ki, bence sosyalizm biraz kısmen de bu işte... Bu da manevi yönü sosyalizmin. Tabii bu arada sosyalizmi, tarihi materyalizm olarak tanımlayanlar, saçını başını yolacaklardır bu dediklerim karşısında. Fakat diğer tüm insani uğraşlarda olduğu gibi, politikada da ya insanı bulursunuz, ya da bir hiçlikle karşılaşırsınız.

— **Peki sizin için iktidar nedir, Sayın Başbakan? Şevk veren bir güç mü, yoksa yıpratıcı bir güç mü iktidar? İktidarın yalnızlığını çekiyor musunuz hiç?**

GONZALEZ — İktidar benim için bir araç sadece. Tamamen bir araç olarak görüyorum iktidarı. İktidarı böyle gördüğüm için de biraz dışardan bakıyorum olaya. İktidarı kullanmıyorum demiyorum, kullanıyorum fakat bir araç olarak.

— **Yani biraz üçüncü şahıs olarak bakıyorsunuz olaya.**

GONZALEZ — Tamamen. Benim birtakım fikirlerim var, bunları yürürlüğe koymam gerek. Bu fikirleri yürürlüğe koyabilmek için bir makineye gereksinim var. İşte fikirlerimi gerçekleştirmek için kullandığım makinenin adı: İktidar. Bir ressam, herhangi bir tabloyu yapmak için fırça kullanıyor. Onun gibi ben de iktidarı kullanıyorum. Kendimi iktidarda tecessüm eden biri olarak görmüyorum bu nedenle. Bu bana olaya belli bir mesafeden bakma olanağı tanıyor. İktidarın yalnızlığına gelince, politikacıların çoğu yoğun bir iletişim içinde olduklarını söylemeye pek meraklıdırlar. Gerçek böyle değil işte. Bir ülkenin başbakanı olarak karar almanın yalnızlığını bilmeyen, bu yalnızlığı tanımayan tek bir politikacı yoktur sanıyorum yeryüzünde. Bunun aksini söyleyenler ise... yalan söylüyordur... İnanın bana... Yalan söylüyordur...Size daha somut bir örnekle anlatmam gerekirse, iktidar işte karar almanız için çalan son telefonun yalnızlığıdır...

— **Peki günü geldiğinde terk edebilecek misiniz kolayca?**

GONZALEZ — Neyi?

— **İktidarı?**

GONZALEZ — Çok kesin bir yanıt verecektim şimdi, **"Evet, bundan hiç şüpheniz olmasın"** diyecektim, size. Fakat bu kadar kesin konuşmak istemiyorum: **"Evet bırakabileceğimi sanıyorum"** demeyi yeğliyorum. Ama aslında gönlümden kopan düşünce her şeyi tereddütsüz, kolayca bırakıp, gidebileceğimdir...

Pakdemirli'nin Amerika'ya Nafile Seferi!..

YALÇIN DOĞAN — *18 şubat*

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı *Ekrem Pakdemirli*'nin hatasını, tekstil ihracatı bakalım nasıl ödeyecek?.. *Pakdemirli*'nin ihmali nedeniyle, Pakdemirli'nin kendisi ve ekibinin her işi kolaya alarak, *"Biz bu işi yaparız canım"* biçimindeki gayri ciddiliği yüzünden Türkiye'nin Amerikan pazarına sattığı tekstil ürünleri şu anda çok ciddi bir tehdit altında. Tam bir yıllık ihmal sonucunda, Pakdemirli kendisini önceki gün Amerika'ya attı.

Havaalanında büyük pozlarla verilen demeçler, *"Ben şimdi Amerika'ya tekstil ürünlerimize konulan gümrük vergisi meselesini halletmeye gidiyorum"* yolundaki büyük büyük laflar işin sadece görüntüsüne ciddiyet katıyor. İşin özü, Özal hükümetinin her olaya yaklaşımında açıkça görülen *"hafife almanın"* en taze örneklerinden biri. Önce hafife alacaksın, ondan sonra da kalkıp on günlüğüne Amerika'ya giderek *"Tekstil ihracatının Amerikan pazarıyla ilgili meselelerini görüşeceğim"* diyeceksin!..

Olay özetle şu: Geçen yılın temmuz ayında Amerika, tekstil ihracatçısı Türk firmalarına çeşitli sorular içeren bir form gönderir. Daha doğrusu soru formları Amerika'dan doğrudan Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na gönderilir. Müsteşarlıktan firmalara gönderilmesi ve soruların firmalar tarafından doldurulması isteğiyle... Aradan birkaç ay geçer, Amerikalılar soru formlarının *"ne olduğunu"* sorarlar. Kendilerine doğru dürüst bir yanıt verilmez. Çünkü, firmalara bu soru formları gönderilmez. Daha sonra Amerikalılar Ankara'ya bir heyet yollarlar ve aynen şunu söylerler: *"Bizim sendikalarımız bize baskı yapıyor. Amerikan tekstil sanayiinde çalışan işçiler zor durumda. Bizim yasalarımıza göre, sendikalar itiraz edince, biz başka ülkelerin ABD'ye ihraç ettikleri ürünlere gümrük vergisi koymak zorundayız. Bunun için konuyu sizinle görüşmek istiyoruz."*

Pakdemirli her zamanki olayları hafife alan tutumuyla *"Yahu siz bizim dostumuzsunuz, bize kota uygulamazsınız"* diyerek olayı geçiştirmek ister. En azından Ankara'daki Amerikalıların izlenimi ve bize aktardıkları bilgi böyle. *"Haaaa, hiiii, sen benim dostumsun, ben senin dostunum"* sözleri arasında bugünlere gelinir. İşin ciddiyeti artık iyice anlaşılınca, bakılır ki, *"dostumuz"* Amerika hiç gözünün yaşına bakmadan tekstil ürünlerine gümrük vergisi koyacak, *Ekrem Bey* önceki gün Amerika seferine çıkmak zorunda kalır.

Bu işin bir yönü.

Ancaaaak, bir de madalyonun öteki yüzü var. *"Dostumuz"* Amerika'nın gönderdiği soru formları. Amerikan hükümeti *"Türkiye Cumhuriyeti hükümetine Amerika'ya tekstil ürünleri ihraç eden Türk firmalarının doldurmaları"* koşuluyla bir dizi soru formu gönderir. Herhangi bir devlet bir başka devlete nasıl böyle bir soru formu göndermek cesaretini bulabiliyor, bu da madalyonun öteki yüzüdür. Firmalardan istenen bilgilere ve onlara gönderilen sorulara bakın:

"• Firmanız ihracatta uygulanan vergi iadesinden ne miktarda yararlanmaktadır? Sizin firmanızın toplam tekstil ihracatı ne kadardır?

• Bundan sonra Türkiye'de ihracat vergi iadesi nasıl bir program dahilinde uygulanacaktır? Bu konuda firmanız hangi bilgilere sahiptir?

• Firmanızın, serbest bölgeler kurulduğunda, serbest bölge aracılığıyla ihracat yapma planı var mıdır?

• Firmanız yatırım teşvik tablosundan nasıl ve hangi ölçülerde yararlanıyor?

• Türkiye'de kalkınmada öncelikli yörelerde uygulanan yatırım teşvikleri nelerdir? Bu bölgelerde ihracata yönelik yatırımların teşviklerden yararlanma olanakları nelerdir?

• Firmanız kurtarma operasyonlarından yararlanmış mıdır?

• İhracat nedeniyle ülkeniz dışında tutmaya hak kazandığınız dövizleri nasıl kullanacaksınız?"

Amerikan hükümeti Amerika'ya tekstil ihraç eden Türk firmalarından bu soruların yanıtını ister. Bu soruların yanıtları tek tek firma açısından gönderildiği takdirde, Amerikalıların Türk tekstil sanayii ve ihracatı hakkında nasıl bilgiler elde edebileceğini düşünebiliyorsunuz, değil mi?.. İşin ilginç yanı, bu bilgileri Amerikalılar 80 milyon dolarlık Türk ihracatı için istiyorlar. Türkiye, Amerikan pazarına 80 milyon dolarlık tekstil ürünü ihraç ediyor. 80 milyon dolar Amerikan piyasasında tam anlamıyla devede kulak. Amerika'ya tüm dünyadan gönderilen toplam tekstil ürünlerinin yüzde biri bile değil. Ama, yine de bu bilgiler isteniyor.

Yukarıda bir özetini sunduğumuz sorular Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı *Ekrem Pakdemirli*'ye ge-

İsmail Gülgeç

lir. *Pakdemirli* bu soruları firmalara iletmez. Ve bize göre de, gayet iyi bir iş yapmış olur. Hatta, Türk tekstil firmalarıyla konuyla ilgili bir toplantı bile yapar. Toplantıda tekstilciler, *"Bunlar bizim yatak odamıza girmek istiyorlar"* biçiminde tepki gösterirler. Dolayısıyla da, soru formlarını doldurmazlar. İşin bu yönü *Ekrem Bey* tarafından da olumludur. Ne demek, bir ülke kalkıyor ve bir başka ülkenin firmalarına stratejik sorular gönderiyor. Hangi hakla ve hangi cesaretle!..

Müsteşar Ekrem Bey firmalara *"göndermeyin cevapları"* diyerek tepkisini de dile getiriyor. Buraya kadar olumlu bir iş yapmış olan Ekrem Bey, işte bundan sonra ciddiyeti elden bırakıyor. Bize verilen bilgilere göre, işin peşini bırakıyor.

Amerikalıları kızdıran tavırla *"Siz bizim dostumuzsunuz, böyle şeyler yaparak, bizim ürünlere gümrük vergisi koymazsınız"* diyor. Amerikalılar *"İşin şakaya gelir tarafı yok, sendikalar bize baskı yapıyor, gelin şunu konuşalım, gümrük vergisi kapıda"* dedikçe, Ekrem Bey *"Olur mu canım, öyle şey"* karşılığını veriyor.

Sanırız, Ekrem Bey'in *"basireti bağlanıyor"* ve derken Amerika *"Sizin tekstilinize gümrük vergisi marttan itibaren konuluyor"* deyince Müsteşar Bey ayılıyor ve geçen cumartesi günü Amerika seferine çıkmak zorunda kalıyor.

Olayın başlangıcından bugüne kadar, aradan yaklaşık bir yıl geçmiş oluyor. Yumurta kapıya geldiğinde Ekrem Bey soluğu Amerika'da alıyor. Firmaları toplayıp soruları göndermemekle gayet iyi bir iş yapan Müsteşar Bey, daha sonra işi hafife alarak, konuyu geçiştirmek isteyerek ve gerektiği biçimde izlemeyerek hataya düşüyor.

Firma yönetir gibi devlet yönetmek, Özal hükümetinin en başta gelen *"şiarından"*. Tekstil sorunu da, bunun *Pakdemirli* eliyle sergilenen tipik örneklerinden biri. Bakalım şu anda *"nafile"* görünen bu seferden nasıl bir sonuç elde edilecek?..

Behiç Ak

Türk-İş, hükümetten 20 yasanın değiştirilmesini istedi

IŞIK KANSU — *19 şubat*

ANKARA — Türk-İş'in 2821 sayılı Sendikalar ile 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasalarındaki değişiklik istemleri dün Türk-İş Genel Sekreteri **Sadık Şide** tarafından, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı **Mustafa Kalemli**'ye iletildi. Türk-İş, Sendikalar Yasası'nda 7, Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası'nda 13 maddenin değiştirilmesini istiyor.

Türk-İş'in değişiklik istekleri arasında **"Sendikal Denetleme Yönetim Kurulu kararının yeterli sayılması, toplusözleşme bittikten sonra check-off sistemine son verilmemesi, sendika yöneticilerinin seçimine ilişkin maddenin şu andaki sendikacılara uygulanması % 10'luk barajı aşamayan sendikacıların, barajı aşmış olanların yetkilerine itiraz etmemeleri, toplu pazarlık önerilerinde değişiklik yapabilmesi, grev yasaklarının daraltılması"** yer alıyor.

Türk-İş'in geçtiğimiz hafta sonunda yapılan Başkanlar Kurulu'nda tartışılan yasa değişiklik istemlerine göre, 2821 sayılı Sendikalar Yasası'nda değişti-

rilmesini istediği maddeler şunlar:

1) 22'nci madde: İşçi sendikasına üyeliği kesinleşen işçinin üye kayıt fişinin işverene gönderilmesi zorunluluğunun kaldırılması.

2) 25'inci madde: Sendikasından istifa eden bir işçinin diğer bir başka sendikaya girmesi halinde, yeni sendika üyeliğinin üç ay sonra geçerli olması yolundaki hükmün daha kesin yasa diline kavuşturulması.

3) 34'üncü madde: İşyeri sendika temsilciliği sayısının, eski Sendikalar Yasası hükümlerine göre yeniden düzenlenmesi.

4) 35'inci madde: Sendikaların temsilcilerinin görevinin, Toplu İş Sözleşmesi'nin bitimi ile son bulmasına ilişkin hükmün kaldırılarak temsilcinin görevinin sözleşme bitip yenisi yapılıncaya kadar sürmesi yolunda yeni bir hüküm getirilmesi.

5) 47'nci madde: Sendikal denetimde, herhangi bir karar ve harcamada yönetim kurulu kararı varsa, bunun yeterli sayılması.

6) Toplusözleşme bittikten sonra check-off sistemine son verilmesi.

7) Geçici 4'üncü madde: Sendika yöneticilerinin statüsüne bakılmaksızın bu maddenin şu andaki sendikalara uygulanması. Geçici 4'üncü madde yasanın yürürlüğe girdiği tarihte sendika, sendika şubesi ve konfederasyonların genel kurulları dışındaki organlarına seçilmiş bulunanlardan statülerine bakılmaksızın dört veya daha fazla olağan genel kurul dönemini dolduranların iki dönem daha seçilebileceklerini öngörüyor.

Türk-İş'in 2882 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası'nda istediği değişiklikler ise şöyle sıralanıyor:

1) 12'nci madde: Bir sendika eğer yüzde 10 barajı aşmış ve çeşitli yerlerde işyeri yetkisini almışsa, diğer bir istatistikte yüzde 10'luk barajı aşmazsa eski işyeri yetkisinin düşmemesi.

2) 15'inci madde: Yüzde 10'luk yetki barajını aşamayan sendikalar, barajı aşmış olan sendikaların yetkilerine itiraz etmemeli.

3) 16'ncı madde: Yetki belgesi almadan toplu iş sözleşmesi yapılmasına ilişkin maddenin ikinci fıkrası tümüyle yasadan çıkarılmalı.

4) 17'nci madde: Toplusözleşme çağrısını yapan sendika, görüşmede ileri süreceği tekliflerin bütününü verirken, ileride bu tekliflerinde değişiklik yapılabilmeli.

5) 21'inci madde: Toplu görüşmeye taraftarlardan biri gelmezse, toplantıya gelen taraf durumu 6 gün içinde değil, 3 gün içinde görevli makama bildirmeli.

6) 22'nci madde: Arabulucuya gitmek için 60 günlük süre beklenmemeli. Uyuşmazlık çıktığı takdirde, her an arabulucuya gidilebilmeli.

7) 23'üncü madde: Arabulucu, arabuluculuk süresinin sonunda anlaşma olsun olmasın üç iş günü içinde raporunu görevli makama vermeli.

8) 29'uncu madde: Kömür, tabii gaz, petrol, banka, genel işler, su, elektrik, havagazı gibi işlerdeki grev yasağı kaldırılmalı.

9) 37'nci madde: Grev ve lokavt kararının ne zaman uygulanacağı karşı tarafa bildirilmemeli.

10) 38'inci madde: Grev sırasında grev uygulanan işyerinde stok çıkarılabilmesi, satılabilmesi hükmünün tümden yasadan çıkarılması.

11) 43'üncü madde: Grev sırasında işçi çıkarılması, o yerin valiliğinin başkanlığında bir komisyon tarafından belirlenmeli ve konu bölge çalışma müdürlüğüne bildirilmeli.

12) 48'inci madde: Grev gözcüleri iki kişi ile sınırlandırılmalı, grev uygulanan işyerindeki temsilci sayısı kadar işçi grev sözcüsü olabilmeli. Ayrıca grev mahallinde yalnızca çadır kurulabilmeli.

13) 53'üncü madde: Yüksek Hakem Kurulu, Yargıtay'ın iş davalarına bakan dairesinin başkanının başkanlığında, 4 işçi temsilcisi ve 4 işveren temsilcisinden oluşmalı . 4 işveren temsilcisinden ikisi kamu, ikisi de özel sektörü temsil etmeli.

Türk-İş'in bu istekleri geçtiğimiz hafta sonundaki Başkanlar Kurulu'nda tartışıldı. Çoğu sendika başkanı, Türk-İş'in böylesi maddeleri tanzim eden bir istekle gitmemesini isteyerek, yalnızca isteklerin neler olduğunun somut bir biçimde hükümete iletilmesinden yana olduklarını bildirdiler.

Türk-İş'in 2821 ve 2822 sayılı yasalardaki değişiklik istemlerinin hükümete iletilmesi, geçtiğimiz hafta yapılan Türk-İş - hükümet zirvesinde karara bağlanmıştı.

Ali Ulvi

— *Bir ziyaretçiniz var sayın müdürüm!*

Ali Ulvi

Bir çıkış yolu arayanlar

ATİLLA DORSAY — *22 şubat*

Zeki Ökten'in günümüz Türk sineması içinde çok ayrı, çok önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum. **"Pehlivan"**ı ilk izleyişimde çok beğenmiş, Antalya Şenliği'nde dereceye bile giremeyişi üstüne uzun boylu kafa yormuştum. İstanbul'da yapılan bir özel gösteride ikinci kez izleyişimde hemen herkesin filmi çok beğenmesi, bu konuda yalnız olmadığımı gösterdi. Umarım ki seyirci de bu beğeniyi paylaşır. Antalya'da film seçenler utansın!

Ökten'in sinemamızdaki başkalığı, önemi, **'sinema iyi hikâye anlatmaktır'** kuralına bir seçenek getirmesinden ileri geliyor sanıyorum. Amerikan sinemasının altın kuralı olup, sinemamızda da iyice benimsenmiş bir kuraldır bu: **'İyi bir hikâye yakala, iyi anlat, işte sana iyi film'**... Oysa çağdaş sinema, sinema sanatına yalnızca bir **'hikâye anlatma sanatı'** diye bakmıyor. Bir yaşamı yakalama, bir **'geçen zamanı anlatma'** sanatı diye bakıyor. En azından büyük, has yönetmenler böyle bakıyor. Sinemanın, gerçek hayatın bir izdüşümü, kayıp giden zamanın yakalanması, gerçek yaşanmışın, yaşanmışlığın kavranıp duyumsanması ve seyirciye duyumsatılması süreci olduğu, çağdaş, modern sinemanın savlarından biri.

UMUT: LİBYA YA DA BAŞPEHLİVANLIK

Zeki Ökten işte bunu yapmayı en iyi bilen yönetmenimiz... Bir Trakya kasabasının işsiz güçsüz, yoksul, umudunu **'Libya'ya gitmeye'** bağlamış, karısı, iki çocuğu ve yaşlı babasını geçindirme sorunuyla boğuşan bir iri yarı delikanlısı, yörenin geleneksel ilgi alanı olan güreşte bir çıkış aramayı, köy-kasaba güreşlerindeki başarılarla gelişen umudunu, **Kırkpınar**'da **'başpehlivan'**lığa dek götürmeyi deneyecektir... Küçük başarılarla sürekli bir çalışma, **'kondisyon tutma'** çabasının birbirini izlediği uzun bir hazırlık döneminden sonra, **Bilâl**, kendisini yeşil çayırın üstünde bulacaktır. Törensel açılışlar, bayraklar, bandolar, davul zurnalar, kazanlar dolusu yağ... Ama geleceğini bir başpehlivanlığa bağlamış onca **Bilâl**'in arasından fırlamak kolay mıdır?

YAPAY ÇIKIŞ YOLLARI

"Pehlivan", çeşitli düzeylerde gelişen, çeşitli süreçler içeren tema zenginliğiyle dikkati çeken bir film... Emeğini bir türlü gereği gibi değerlendiremeyen emek/sermaye ilişkisini rayına oturtamamış bir toplumda, **Bilâl** de, ya güreş gibi geleneksel, ya da futbol gibi Batıdan ithal edilmiş, çağdaş çıkış yollarından birine sarılmayı deneyen, cüssesine ve gücüne karşın bir ezik adamdır. Ama başka çıkış yolları da vardır kuşkusuz. Geçmişte Almanya, şimdilerde de onun yerini almakta olan Libya... Ama Almanya'dan dönen kayınbirader **Cevdet** de, ustalıkla billurlaşan **'Alman bozgunu'**da, bir türlü gerçekleşmeyen, gerçekleşse bile yeni düş kırıklıklarına gebe Libya da, kuşkusuz gerçek çözüm, gerçek çıkış yolu değildir...

DEĞERLER KARMAŞASI

Temeldeki sosyo-ekonomik bozuklukların yanıbaşında ise, allak bullak olan geleneksel değerler karmaşası vardır. Güreşin yerini futbol, geleneksel erdemlerin yerini çağdaş kurnazlıklar, eski ahlakın yerini ise, yepyeni, Batı usulü bir ahlak almaktadır. **Bilâl**'in olağanüstü başarıyla (ve gerçek bir köylü tarafından) çizilmiş yaşlı babası, geleneksel olanın belki son temsilcisidir... Ustasını yendiği güreşte, kendisi de eski bir pehlivan olan baba, **Bilal**'i iyice azarlayacaktır: Ustayı oyunla yenmek, ustaya hile yapmak peh-

livana yaraşır mı? Dikbaşlı yeniyetme oğul, Almanya'dan gelen kız yeğeninin mayosuna, dansına, rahat tavırlarına biraz öfke, biraz da istekle bakıp duracak, kayınbiraderin yine **'Almanya görmüş'** karısı, Tevfik pehlivana bakıp iç geçirecektir... Alman madenlerinde yitip gitmiş gençliğini içkiyle, kaba saba şakalarla unutmaya çalışan kayınbirader ise, yanlış ekonomi siyasetlerinin harcadığı kuşakların acıklı bir örneğidir...

'HÜZÜNLÜ' BİR FİLM

Ama yaşam sürmektedir. **Ökten**'in alabildiğine rahat, hayatın içine dalan kamerası, Batıda hep bir **'şiddet toplumu'** olarak tanınan (tanıtılan) toplumumuzun da, kültürü, folkloru, gelenekleri olan, hıdrelleziyle, Kırkpınarı'yla, deniz kıyısındaki pikniğiyle, hayatı dolu dolu yaşayan bir toplum olduğunu haykırmaktadır. Yalnız Batıya değil kuşkusuz, bu tür geleneklerden gitgide uzaklaşmakta, kendi kültürüne yabancılaşmakta olan kendi toplumumuza da... Bazı şeyler kaçınılmaz biçimde yok olacak, toplumun gündeminden veya ellerimizden kayıp gidecektir. Pehlivanlık mesleği gibi... Yılda bir kez **Kırkpınar** bayramıyla yaşatılamayacak kadar eskimiş, çağdışı kalmış bir spordur güreş... Devletin de, toplumun da ilgisinden günden güne ırak düşen... **Bilâl** pehlivanın acılı öyküsü sonunda tüm anlamsızlığını algıladığı bu amansız yenme/yenilme uğraşı, tıpkı **Peckinpah**'ın kovboyları gibi yok olmaya, tarihe gömülmeye mahkûm bir meslek düzeyindedir. Bu açıdan tümüyle hüzünlü, iç burucu bir film olur çıkar **"Pehlivan"**...

"Pehlivan"ı, önemli şeyleri son derece alçak gönüllü biçimde söyleyen, sinemamızın günümüzde eriştiği doruklardan biri sayıyorum. Tüm oyunculardan müziğine, senaryosundan görüntü çalışmasına, birçok olumlu katkının bileşkesi bu film... Umarım ki gereği gibi değerlendirilir...

Cumhuriyet Devletinin Onuru

23 şubat

Boğaziçi doğal ve tarihsel güzellikleriyle dünyada eşi bulunmayan niteliklere sahiptir. Boğaz kıyılarının ve sırtlarının tarihsel ve doğal değerleriyle korunması için yasalar çıkarılmıştır. Ne var ki, bu yasaları çiğneyerek kimi özel çıkarlara yeşil ışık yakmak siyaseti, İstanbul Belediye'siyle birlikte Özal hükümetini de sarmış görünüyor.

Her şeyden önce şunu söylemeliyiz ki devlet yaşamında yasaların dokunulmazlıkları yoktur. Zamanla aşınan ya da toplumsal isteklerin gerisinde kalan yasalar değiştirilir; yenileri çıkarılır.

Ancak Boğaziçi konusunda durum böyle değildir. Özal yönetimi ilginç bir eğilim içindedir. Yöneticilerimiz düş kuruyorlar: İstanbul Boğazı'nın en güzel yerlerini elinde bol petro-dolar bulunan Arap ülkelerinin iktidar sahiplerine satarız, buna karşılık dostlarımız da bize kesenin ağzını açarlar. En başta, Suudi Arabistan'ın önemli kişileri olmak üzere İstanbul Boğazı'na mülk sahibi olarak yerleşecek olan sayın şeyhler ve aileleri, saraylar konaklar yaptırırlar; İstanbul'un dertlerine deva olmak, hatta Türkiye'yi kalkındırmak için bizlere borç para da verirler; kimbilir, mürüvvete endaze olmaz; belki bağışta da bulunurlar.

Bu güzel düşleri kuran "iş bitirici" kadro üyeleri, gazetemizde birkaç günden beri çıkan haberlere öfkelenmişlerdir. Cumhuriyet ne yapmıştır? Suudi Veliahtına ve kimi Arap zenginlerine Boğaz tepelerinin satıldığını, ama Boğaziçi yasalarına göre buralarda yapım yasağı bulunduğunu belirtmiştir.

Bu, bir haberdir.

*İstanbul Belediye Başkanı Sayın Dalan'a göre "yakışıksız haber" dir. Başbakan Turgut Özal'ın gazetemizi suçlaması ise daha öfkelidir. Sayın Özal diyor ki, **"Bazı köşe yazarlarınız tarafından bazı ülkelerle dostluk ilişkileri ve memleketin menfaatleri dikkate alınmadan yazılar yazılıyor. Biliyorsunuz Körfez ülkeleriyle ilgili olarak arazi ve bina yapılması TBMM'de kanunlaşarak geçti. Bu ülkelerin vatandaşlarına belli konut fonu ödenerek, arazi veya bina, mütekabiliyet aranmadan satılıyor. Bu, İngiltere'de, Fransa'da, aynı konu mütekabiliyet aranmadan satılıyor. Biz, Batılılar bunu yapıyor, Türkiye neden istifade etmesin diye düşündük. Boğaziçi'ndeki tepeyi dostumuz Prens Abdullah kendi parasıyla almıştır."***

Cumhuriyet, dost Suudi Arabistan Veliahtına ve öteki Arap dostlarımıza Türkiye'de her zaman sevgi ve saygı gösterilmesinden yanadır. Yalnız Araplara değil, bütün yabancı konuklarımıza, veliaht veya prens olsun olmasın, geleneksel Türk konukseverliğini göstermeliyiz. Ama Türkiye Cumhuriyeti yasaları karşısında, yurttaşlarımız, Başbakanımız, İstanbul Belediye Başkanımız ve yabancı konuklarımız eşittirler. Kimseye ayrıcalıklı davranışta bulunulamaz. Hele ülkeye para getirecek diye hiç kimseye özel muamele yapılamaz.

*Olayın bir de ikinci yüzü vardır: Bir emlak komisyoncusu, müşterisine arsa satarken, önce satacağı yerin imar durumunu saptamak ve açıklamak durumundadır. İnşaat yapılması yasak arsayı ev yapmak isteyen yurttaşa satan komisyoncu, müşterisinin güvenini kötüye kullanmış olur. Boğaziçi yasalarına göre inşaatın yasaklandığı tepeleri Sayın Suudi Veliahtına satmak yakışıksız bir iştir. Dost Suudi Veliahtının bu durumdan memnun kalacağını sanmıyoruz. Hele değerli konuğumuza **"Hele sen bu Sevda Tepesini al, sonra biz kanunu değiştiririz"** diye arsalar satılmışsa, iş Türkiye Cumhuriyeti hesabına büsbütün yakışıksız oluyor; devletimizin **"menfaatleri"**nin yanı sıra, onuru yaralanıyor.*

Atatürk, Cumhuriyeti neden kurdu?

Cumhuriyetçilik inancı ve görüşü vardır. Türk halkına açılması gereken Boğaziçi'ni yabancı konuklara kapatmak, cumhuriyetçilikle bağdaşmaz. Boğaziçi, kamunun yararına açılmalı ve kullanılmalıdır. Çıkarılan yasaların bir gerekçesi ve amacı da budur.

Ekin A.Ş. ve...

UĞUR MUMCU — *24 şubat*

Aziz Nesin ve arkadaşlarının oluşturdukları *"Ekin A.Ş."* adlı anonim şirketin kurulmasına Sanayi ve Ticaret Bakanlığı izin vermemiştir. Niçin?

Niçini şu: Ticaret Yasası'na göre şirketler, *"iktisadi maksat ve konular"* için kurulurmuş, Ekin A.Ş.'nin kuruluş amacı, *"Toplumun gereksinmelerini yanıtlamak, katılacakların her yönden gelişmelerine yardımcı olmak"* olarak belirlenmiş, amaç *"iktisadi"* olmadığı için şirketin kurulmasına izin verilemezmiş... Özet kısaca bu!

Başbakan Özal'ın kardeşi Korkut Özal'ın ortakları arasında bulunduğu *"Al Baraka Türk Özel Finans Kurumu A.Ş."*nin *"gaye ve konular"* başlığında tanımlanan amacını öğrenmek ister misiniz?

Bu amacı Ekin A.Ş.'ye izin vermeyen Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral ile birlikte öğrenelim. Okuyoruz efendim:

— *Adalet ve yardımseverlik kaidelerine uygun olarak cemiyetin refahı için tüzel kişiliğe dayalı ekonomik ve mali bir sistem temini...*

Arap sermayeli bu anonim şirket *"adalet ve yardımseverlik kaidelerine"* uygun olarak *"cemiyetin refahı"* için *"ekonomik ve mali bir sistem"* getirecekmiş... *"Ya Allah"* deyip getirir, kim ne der? Arap sermayesi bu, İstanbul'da tepe de alır, şirket de kurar...

Fakat bu *"sistem"* nasıl gelecek? Bu *"İslami sistem"* Türk yasaları ile ne ölçüde bağdaşacak? Bakan Aral Bey, herhalde, bu konuları uzun uzun düşünecektir.

Biliyorsunuz, son zamanlarda ticaret yasamız, bol bol gül suyu ile yıkanıyor. Suudi sermayesi, bir yandan *"Al Baraka Kurumu"*, öte yandan *"Faisal Finans Kuruluşu"* ile siyasete bulaşmış milliyetçi ve mukaddesatçı işadamlarını bir araya getiriyor.

Faisal Finans Kuruluşu'nun başında eski milletvekillerinden Salih Özcan bulunuyor. Özcan, *"Râbitat-ül-âlem-ül-İslam"* adlı ortak petrol şirketi *"Aramco"* tarafından desteklenen bu kuruluş *"İslam enternasyonalizmi"* kurmayı amaçlamaktadır.

Ülkemizde Suudi sermayesi desteğindeki İslamcı akımlar hızla gelişmektedir. Tarikatçılık ise günden güne yayılmaktadır. Az gelişmiş demokrasimizde yasak olan yalnızca solcu düşünceleridir. Sağın her kesimi liberal demokrasimiz ile tam bir uyum içindedir.

"Al Baraka Kurumu" ne yapacakmış, *"Adalet ve yardımseverlik kaidelerine uygun olarak cemiyetin refahı"* için *"ekonomik ve mali bir sistem"* sağlayacakmış...

Pekiii, Aziz Nesin ve arkadaşlarının *"Toplum gereksinmelerini yanıtlamak ve katılacakların her yönden gelişmelerine yardımcı olmak"* amacı şirket kurulmasına engel sayılıyor da *"Adalet ve yardımseverlik kaidelerine uygun olarak cemiyetin refahı için"* şirket kurduğunu açıklayan *"Al Baraka"*ya niçin izin veriliyor?

Biri *"toplum"* demiş, öteki *"cemiyet.."* Biri *"toplumun gereksinmelerini yanıtlamak"* demiş, öteki *"cemiyetin refahı"* demiş... Amaç maddesi aynı değil mi? Aynı.

Anladık, ülkemizde derneklere siyaset yasaktır. Bu yasak yalnızca *"Aydınlar Ocağı"* ile *"TÜSİAD"*'a uygulanmaz, biliyoruz. Siyaset, işçi sendikalarına yasak, işveren sendikalarına serbesttir. Bunu da anlıyoruz. Ticaret odaları günlük siyaset ile uğraşır, mühendis odaları uğraşamaz, bunu da görüyoruz. Ama insaf edin, şirket kurmak da mı yasak?

Aynı nitelikteki amaç, Başbakan'ın kardeşinin ortak olduğu Suudi kökenli şirket için *"kabul"*, Ekin A.Ş. için *"ret..."* Olur mu hiç?

Bizlere hukuk fakültelerinde böyle dersler oğretmediler.

"Ekin A.Ş." bakanlık izniyle, *"Al Baraka"* da Allah'ın izniyle mi kuruluyor?

Depolitizasyon...

HASAN CEMAL — *25 şubat*

ANAP'ın önde gelen bazı kurmayları TRT yayınlarından, özellikle televizyon programlarından memnun gözüküyorlar. *"Eğlence"*ye ağırlık verilmesini, *"politika"*nın mümkün olan en aza indirilmesini olumlu karşılamaktalar. Halkın *"depolitize"* edilmesini kendi partilerinin kısa dönemli çıkarları açısından bilinçli olarak istiyor gibiler.

Halkı *politize* etmek veya *siyasallaştırmak* neyse, *depolitize* etmek ya da *halkın depolitizasyonu* bunun tam tersi anlam taşır. Siyaseti halkın ilgi alanından uzaklaştırmak, halkı politikanın dışına çekmek, *depolitizasyon* anlamına gelir.

İnsanlar günlük yaşantılarında siyasetten ne kadar uzak kalırlarsa, siyasal tartışmalara ne denli az zaman ayırırlarsa, *depolitizasyon* politikası da o denli başarılı olur.

Artık çok klasikleşmiş örneklerdir ama, Latin Amerika diktatörlüklerinin futbolla, karnavallarla halkı sürekli *depolitize etmek* istediklerini hepimiz biliriz. Pele'nin, Maradona'nın başarılarıyla kendinden geçmeye, sabahlara değin sokaklarda samba yapmaya alıştırılmış kitlelerin, insan hakları ya da *diktatörlüğün alternatifi* gibi konularda kafa yormaya benzer alışkanlıklar edinmeleri bir hayli güçleştirilir.

Zaten, *depolitizasyon* bir bakıma *alternatifsizlik* düşünden kaynaklanır. Kitleleri siyasetten uzak tutmak istediğiniz zaman, *kim* iktidarda ise *onun siyasal çıkarı* doğrultusunda davranmış olursunuz. Bir başka deyişle, bir siyasal iktidar veya hükümet, *depolitizasyon* isterse, alternatifini iktidardan uzak tutmayı, etkisizleştirmeyi amaçlıyor demektir.

Bu hedefe varabilmek için çok değişik gerekçeler bulunur. Bunlar arasında en yaygın olanları, siyaseti *"çamur"*la, *"kavga-dövüş"*le eşanlamlı sayan gerekçelerdir.

Kısacası, *depolitizasyon* isteği demokrasi ile ters düşer.

Bu bakımdan, TRT yayın politikasından, halkı siyaset dışına çektiği gerekçesiyle memnun olan Özal yönetiminin bazı önde gelenlerine yanlış düşündüklerini anımsatmak isteriz.

"Depolitizasyon" alternatifsizliğin geçerli kılınmak istendiği yerde geçici olarak vardır. Geçici olarak diyoruz, çünkü böylesi bir politikada ısrar etmek, eninde sonunda iflas eder, toplumsal ve siyasal patlamalara zemin hazırlar. Bunun örnekleri hem ülkemizde hem dünyada pek çoktur.

Demokrasiye inanıyorsak eğer, halkın politikaya ilgi duymasından korkmayalım; *alternatifsizliğe* kapı açmaya çabalayan politikalardan korkalım...

Türk Dış Politikası ve Sovyetler Birliği

ERGUN BALCI — *25 şubat*

Dikkatimizi çekti mi? Son zamanlarda Türkiye'nin dış politikasında Sovyetler Birliği ile olan ilişkilerin önemi artıyor. Dış politikamızda en önemli sorun olan Yunanistan'la anlaşmazlığa son haftalarda Bulgaristan'daki Türklerle ilgili olarak Sovyetler Birliği önemli rol oynayabilecek konumda.

Ege'de 12 mil konusunda, Türkiye ile Sovyetler Birliği'nin çıkarları aynı doğrultuda. Yunanistan'ın karasularını 12 mile çıkarması Ankara gibi Moskova'nın da işine gelmez. Sovyetler gerçi, bu konuda bir tavır alarak 12 mile karşı olduklarını açıklamadılar. Ama görebildiğimiz kadarı ile Türk-Yunan anlaşmazlığını körüklemek amacı ile Atina'yı yüreklendiren bir tutuma da girmediler. Moskova bu aşamada anlaşmazlığı körüklemek amacı ile Atina'yı yüreklendiren bir tutuma da girmediler. Moskova bu aşamada anlaşmazlığın dışında kalarak, iki ülke ile de iyi ilişkilerini sürdürmek istemektedir.

Bulgaristan olayı ise değişik. Bulgaristan, Varşova Paktı üyesi. Türkiye'nin Bulgaristan'la ilişkilerindeki gerginlik artarsa, bu olgunun bir süre sonra, Türk-Sovyet ilişkilerini de etkilemesi kaçınılmazdır. Türk-Bulgar ilişkilerinde başlayan gerginliği Yunanistan Başbakanı Sayın Andreas Papandreu'nun büyük bir memnunlukla izlediğine kuşku yok.

Türkiye, Bulgaristan'dan gelen haberler konusunda sonuna kadar serinkanlı ve temkinli davranmış, ancak olayların gerçek olduğuna kesin kanaat getirdikten sonra Bulgaristan'a nota vermiştir.

Bu noktada Moskova, eğer isterse önemli rol oynayabilir. Bulgaristan, Varşova Paktı'nda, Sovyetler Birliği'ne en yakın olan ülkedir. Türk-Sovyet ilişkilerinin gerginleşmesi çelişkili bir durum yaratmaktadır ki, sanırız bu çelişki Moskova'yı da tedirgin eder. Moskova, Bulgar hükümetine tutumunu yumuşatması yolunda telkinde bulunursa, Sofya'nın *"deneyimli ağabeylerinden"* gelen bu ricayı geri çevireceğini sanmıyoruz. Ankara bu konuda bir girişimde bulunmuş mudur? Bilmiyoruz, ama Sovyetler Birliği'nin bunalımın sona erdirilmesinde önemli rol oynayacak durumda olduğu açıktır.

Türk-Sovyet yakınlaşmasına ters düşen diğer bir olgu da Sovyetler'in Arap dünyasındaki en yakın dostu Suriye'de Türkiye'ye gönderilmek üzere militanlar yetiştirilmesidir. Moskova bu konuda da nüfuzunu kullanıp, Hafız Esad rejimine telkinde bulunabilir.

Moskova'nın bu girişimlerde bulunması, Ankara ile iyi ilişkileri içtenlikle istediğini kanıtlayacaktır. Türkiye ise, tarihinden devraldığı geleneği gereği dostluk jestini hiçbir zaman unutmayan bir ülkedir.

Başbakan *Tikhonov*'un Ankara'yı ziyareti ile Türk-Sovyet ilişkilerinde bir yakınlaşma süreci başlamıştır. Ama sanırız, bu ortamın hazırlanmasında Türkiye'nin Kıbrıs konusunda BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın önerilerini kabul etmesi de önemli rol oynamış, Ankara bu davranışı ile Moskova'nın adanın bölüneceğine ilişkin kuşkularını dağıtmıştır.

Mehmed Ali Birand, Moskova'dan gönderdiği ilginç haberinde, Sovyetler Birliği'nin Kıbrıs konusunda Türkiye'ye karşı tutumunu *"açık biçimde yumuşattığını",* New York zirvesinin başarısızlığından ötürü Denktaş'ın suçlanmadığını, Sovyet basınında Türkiye ve KKTC'yi eleştiren yazılara artık rastlanmadığını bildiriyor.

Mehmed Ali Birand'ın bu haberini, Kıbrıs sorununu yıllardır *"Batı dünyasına karşı bir savaş"* şeklinde göstermeye çalışan, Türk tarafının en ufak bir yumuşamasını *"büyük taviz"* olarak niteleyen ve New York zirvesinden sonra, *"Artık bu iş bitmiştir. Kıbrıs ikiye ayrılmıştır"* şeklinde görüşler ortaya atanların dikkatli biçimde okuduklarını umut ederiz.

Türkiye'nin Kıbrıs konusunda yaptığı jest, belki bunalımın çözümünü getirememiştir, ama bir dizi ülke ile birlikte Sovyetler Birliği'nin güvenini ve yakınlığını sağlamıştır. Bu yakınlık, Ege ve özellikle Bulgaristan konularında Türkiye'ye yararlı olabilir.

Ayrı bloklarda olduğumuz halde Sovyetler Birliği ile dostluk ilişkilerini geliştirmek Türkiye'ye sadece ekonomik değil siyasal yararlar da sağlayabilir.

Ancak Türkiye'nin de Sovyetler Birliği'nin duyarlı olduğu konularda dikkatli olması gerekmektedir.

Örneğin Moskova'nın en büyük kuşkusu, Kıbrıs'ın bölünerek NATO üssüne dönüşmesidir.

Türkiye'nin Kıbrıs konusundaki davranışı, Moskova'nın kuşkularını yatıştırmak açısından olumlu sonuç vermiştir. Sayın Denktaş'ın New York zirvesinin başarısızlığına rağmen diyalog yolunu açık tutması, bu bakımdan akılcı bir davranıştır.

Moskova'yı kuşkulandıracak başka bir olgu da, Yunanistan'daki ABD üslerinin Türkiye'ye taşınması olacaktır. Amerikan basınında, Savunma Bakanlığı'nın (Pentagon) bu üsleri Türkiye'ye nakletmek istediği yo-

lunda haberler çıkmıştır.

Ankara, Kıbrıs sorunundaki akılcı tutumunu, Amerikan üsleri konusunda da sürdürüp, Washington'dan bu yolda gelecek bir talebi geri çevirirse, Moskova ile arasında güven ortamının artmasına önemli katkıda bulunmuş olacaktır.

Türkiye, bir NATO üyesi olmasına karşın, son derece önemli coğrafi ve stratejik konumu nedeniyle çok yanlı ve kendi çıkarlarını ön planda tutan bir politika izlemek zorundadır.

Bu politikada, Sovyetler Birliği ile iyi komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesi önemli bir yer tutmaktadır.

Özal'ın En Büyük Başarısı: Düşük Ücret Cenneti Türkiye

OSMAN ULAGAY — *25 ocak*

Bu hafta Ankara'ya gelmesi beklenen IMF heyetinin gündemindeki sorular aşağı yukarı belli gibi. Basına yansıdığına göre IMF heyeti öncelikle şu üç konuda Özal yönetimine soru yöneltecek:

(1) Bir yandan KDV'yi uygularken ve ocak rakamları ortadayken enflasyonu nasıl yüzde 25'e indireceksiniz?

(2) Bütçe açığını nasıl ve ne kadar kapatabileceksiniz?

(3) Enflasyonu ve bütçe açığını sınırlamaya çalışırken yüzde 5.5 büyüme hızını nasıl gerçekleştireceksiniz?

IMF heyetinin yılın son aylarına ait dış ticaret rakamlarını gördükten sonra, *"dış ticaret açığınız yılın son aylarındaki temposuyla büyümeye devam ederse ne yapacaksınız"* sorusunu sormasına da hiç şaşmamak gerek her halde.

IMF'nin bu dört soruyu sormak gereğini duyması neyin göstergesi?

IMF bugün *"en terbiyeli çocuğu"* Türkiye'ye bu soruları sormak gereğini duyuyorsa demek ki ortada *"ciddi bir durum"* var. Ekonominin genel gidişatı ve temel dengeleriyle doğrudan ilgili bir *"ciddi durum"*. Özal ekonomisinde işlerin pek de tıkırında gitmediğini gösteren bir *"ciddi durum"*.

Enflasyon cephesinde kim ne derse desin yüzde 25 hedefi zaten çoktan hayal oldu. Bu gidişle yüzde 35'i tutturmak *"çok büyük başarı"* sayılacak, yüzde 50 ise kimseyi fazla şaşırtmayacak.

Enflasyon hedefi tutturulamayınca dolar kuru hedefini tutturmanın ve bütçe açığını istenen ölçüde sınırlamanın olanaksızlaşacağı da ortada. KDV'nin vergi hasılatına ilk yıldaki katkısı ne olur, henüz bilinmiyor, ama 1985 yılının hatırı sayılır bir bütçe açığıyla kapanması ve bunun da bir kez daha enflasyonu beslemesi olası görünüyor.

Hükümet, enflasyonu ve bütçe açığını sınırlamak için gerçekten çok cesur davranarak her şeyi — iktidardan düşmek dahil göze alır ve çok daraltıcı maliye ve para politikaları uygulamaya başlarsa yüzde 5.5 dolayında bir büyüme hızını tutturması hayal olur. Yüzde 5.5 hedefini tutturmak için çaba harcanırsa, bu kez enflasyon ve bütçe açığı hedeflerinin yanı sıra dış ticaret hedeflerinin tutturulması da güçleşir. 1984 yılının son aylarında dışsatım artışları ciddi biçimde yavaşlamaya başlarken dışalımın hamle yapmaya başlaması, Türkiye'nin büyüyen dış ticaret açığı sorunuyla haşır neşir olabileceğini gösteriyor.

Bütün bunlar Özal ekonomisinin gerçekten çok ciddi sorunlarla karşı karşıya olduğunu ortaya koyuyor. Bunlara karşılık 1980'den bu yana süren uygulamanın sorumlusu olan Sayın Özal'ın hemen herkesin kabul ettiği bir *"büyük başarısı"* var. IMF'nin, OECD'nin, yabancı bankacıların çok takdir ettiği bu başarı ise Türkiye'nin işçi ücretleri açısından dünyanın en cazip ülkelerinden biri haline getirilmiş olması. Bakın geçen hafta ülkemizde bulunan American Express Bankası Başkan Yardımcısı George Carmany, arkadaşımız Meral Tamer'e Türkiye'nin avantajlarını anlatırken neler söylemiş:

"Güçlü bir işgücünüz ve ender rastlanabilecek ölçüde geniş doğal kaynaklarınız var. İşçi ücretleriniz yakın zamana kadar Asya ülkelerininkinden yüksekti. Bu nedenle de mallarınızın dış dünyada rekabet şansı yoktu. Ancak şimdi işçi ücretleriniziz Asya ülkelerindeki işçi ücretlerinin altına düşmüş olması, mallarınızı dünya pazarlarında rekabet edebilir hale getiriyor. Asya ülkelerinin kalkınmaları hızlandığı için işçi ücretleri belli bir standarda oturdu. Bu nedenle sanırım Türkiye'deki işçi ücretleri Asya ülkelerindekilere oranla gerilemesini sürdürecek ve bu gelişme dış pazarlarda rekabet şansınızı daha da arttıracak..."

Şubat ayı başında Türkiye'yi ziyaret eden İngiliz Ticaret Heyeti'nin Başkanı Michael Turner'ın, *"Türkiye'de işçi ücretleri öylesine düşük ki yüksek enflasyon yabancı sermayeyi etkilemiyor"* yolundaki sözleri de aynı doğrultuda söylenmiş sözlerin bir başka örneği. Sayın Özal'ın bu konudaki başarısı tartışmasız. 24 Ocak 1980'den bu yana geçen beş yıl içinde Türkiye, dünyada işçi ücretlerinin en düşük olduğu ülkeler arasına girmiş. Bu bakımdan yabancı sermayenin ilgisini çeken bir ülke olmuş. Bir de şu enflasyonu ve ona bağlı olarak devalüasyonu yabancılar için bile makul sayılabilecek bir düzeye oturtabilse. Bunu yaparken büyüme hızını yüksek tutup iç pazarını da biraz genişletebilse. Bakın o zaman yabancı sermaye nasıl akmaya başlayacak Türkiye'ye. Öyle bu yılın ocak ayındaki gibi ayda 10 milyon dolarlık değil 100 milyon dolarlık, 200 milyon dolarlık giriş izni isteyecek.

Bu hayalleri bırakıp gerçeğe dönersek ne görüyoruz?

Çeşitli yöntemlerle, sendikal hareketin geriletildiği ve ücretlerin sınırlandırıldığı ülkelerde bunun sağladığı sermaye birikimi olanakları özel sektörce yeni yatırım atılımlarına kaynaklık etmiş. İşçi kesiminin özverisi hiç değilse gelecek için iş sahası demek olan yatırımlara, yeni üretim potansiyeline dönüşmüş. ABD'de böyle olmuş, İngiltere'de böyle olmuş, Hollanda'da böyle olmuş.

Ya Türkiye'de?

Türkiye'de bir yandan işçi ücretleri, demokrasiden nasibini pek alamamış Asya ülkelerindeki düzeyin altına indirilirken diğer yandan özel sektörün yatırım şevki bir türlü canlanmamış. Düşük ücretlerin sağladığı birikim olanakları çarçur edilmiş. Büyüyen işsizliğin çözümü için gerekli adımlar atılamamış; refahı arttıracak, dışsatıma yeni ufuklar açacak yatırımlar güdük kalmış.

Son beş yılın en büyük *"başarısı"* bu mu acaba?

İki Hasan...

MUSTAFA EKMEKÇİ — *27 şubat*

27 Mayıs öncesinde, SBF'nin duvarlarının kurşun delikleriyle dolu olduğu günlerdi. Bir rektör vekili vardı. S.K., Menderes'e çok hayrandı. Konuşurken, cebinden bir pipo çıkartır şöyle derdi:

— *Arkadaşlar, Adnan Menderes çok büyük adam. Beni de çok sever* cebinden çıkardığı pipoyu göstererek, *bu pipoyu bana kendisi hediye etti.*

27 Mayıs oldu. Olayları yakından bilen Prof. Fehmi Yavuz, Milli Eğitim Bakanlığı'na getirildi. 27 Mayıs öncesinde ortaya çıkan, *"Eğitim Milli Komisyonu raporu"* ile ilgili olarak, bakanlıkta bir kurul oluşturulmuştu. Kurula Hasan Âli Yücel de çağrılmıştı. Emil Galip Sandalcı da vardı çağrılanlar arasında anımsadığım, on bir kişiydiler...

Fehmi Yavuz, bir gün Hasan Âli Yücel'e, eski rektör vekilinin konuşmasını, pipo olayını anlattı. Hasan Âli Yücel:

— *Şimdi artık onu yağlasın da...* dedi, ağır bir söz söyledi.

Konuşurken, sözünü sakınmazdı Hasan Âli Yücel. Bir toplantı öncesinde, kapıdan içeri girivermiştim. O sıralar, *"Vatan"*dayım. Ahmet Emin Yalman'ın *"Vatan"*ı. Hasan Âli Yücel:

— *O karı,* dedi, *şeyini kaldırmaz.* Tembel demeye getiriyordu.

Ben girer girmez, lafı değiştirdiler. Ancak, dinleyenler gülüyorlardı. Hasan Âli Yücel:

— *Oooo, Ekmekçi geldi,* dedi, *ekmek var mı ekmek?* diye takıldı...

Toplantı saati geldi, onlar büyük salona geçtiler. Hasan Âli Bey'in kalın bir sesi vardı; şakacıydı. Çok örneklerini dinledim, lafını hiç sakınmaz, pat diye söyleyen bir kişi, yerinde de öylesine ince, çelebi... Köy enstitülülere içi titrer, onlara:

— *Benim karaoğlanlar...* derdi.

Dün Hasanlardan birinin, Hasan Âli Yücel'in ölüm yıldönümüydü. Rauf İnan'ın *"Cumhuriyet"*'te bugün çıkan *"Atatürkçü Eğitimi Gerçekleştiren Bakan, Hasan Âli Yücel"* yazısını okuyun. Şöyle bitiyor yazısı Rauf İnan'ın:

"... Görüldü ki, destanlaşan adam olanaksız koşullar altında olanaklar yaratmayı bilen ve gerçekleştirendir."

Rauf İnan, köy enstitüsü müdürlükleri yaptı. Köy enstitülü yazar Abdullah Özkuçur'un *"Köy Enstitüleri Destanı"*, Çifteler Köy Enstitüsü'nde müdür Rauf İnan'ın, müdür değil, nasıl bir *"baba"* gibi sevildiğini anlatır. Bir gün okul müdürü Rauf İnan, öğrenci başkanını, iki yardımcısını öğretmenler toplantısına katılmaya çağırır. Bu durumu bir öğretmen yadırgar:

— *Öğrenci, öğrenciliğini bilmelidir. Öğretmenler toplantısında bunların işleri ne?* gibi sözler eder. Rauf İnan, bunu duymazdan gelir, konuşmasını şöyle sürdürür:

— Arkadaşlar, der, bundan böyle, öğrencileri ilgilendiren işler konuşulurken, toplantımıza onlardan da temsilciler çağıracağız. Öğrencileri yönetime katılmaya alıştıracağız. Biliyorsunuz okul, yaşamın bir parçasıdır. Öğrenciler, burada nelerin, nasıl ele alındığını, yürütüldüğünü görsünler. Kendileri için neler düşündüğümüzü, kaygılarımızı, çabalarımızı öğrensinler. Yönetmenin, yönetilmenin ne olduğunu bilsinler. İsteklerimizi arkadaşlarına iletsinler. Onların isteklerini de bize getirsinler. Oturalım, konuşalım, tartışalım, tanışalım...

Bir öğretmen söz alır:

— *Her toplantımıza katılacaklar mı bu öğrenciler?* der.

— Kendileriyle ilgili her türlü sorunları görüşmeye doğal olarak katılacaklar...

— *Not durumları filan konuşulurken de mi?*

— Bundan niye sakınalım ki? Öğrencilerin aldıkları not, onların yetişme düzeylerini gösteren birer değerlendirmedir. Öğrencisini iyi tanıyan bir öğretmen, gerçek notu verecektir. Bunda saklanacak bir şey yoktur. Çünkü bir eğitimci, bu yönde art düşünceli olamaz. Hata edemez, etmemesi gerekir. Buna öğrencileri inandırmalıyız. Keşke olanak bulunsa da yıl sonunda, sınıf geçme notları verirken, kafamızın içindekilerini onlara sergileyebilsek, düşüncelerimizi, duygularımızı, iç acılarımızı algılatabilsek. Sınıfta kalan bir öğrencinin duyduğu acının yüz katını biz çekeriz; bunu onların da bilmesinde yarar vardır... Bunun için, eğitilenle eğitenin düşünceleri, duguları arasında camdan başka perde bulunmamalı, açık olunmalı...

Dün, öbür Hasan'ın, Hasan Hüseyin Korkmazgil'in de ölüm günüydü. Bir yıl önce ölmüştü. Hasan Hüseyin'in yayımlanmamış şiirlerinden oluşan, Azime Korkmazgil'in basıma hazırladığı *"Kandan Kına Yakılmaz"*ı okudum. Kitabın girişine, *"önsöz gibi"* yazdığı bölümün sonunda şöyle sesleniyor Azime Korkmazgil:

"... Sayısız şiir taslaklarından, not defterlerinden, tamamlayıp raflara kaldırdığı öykü-oyun, masal, konuşma-deneme-anı.. dosyalarından ve mektuplarından yana hiç bakmıyorum.

Ama ben *'kendimi tutamayıp'* çok alçak gönüllü bir şey yapmak istedim. Yazdıkların içinde, kendimce en duygulu, en coşkulu bulduklarımdan ve tartışılmaz güzellikte işlenmişlerin bazılarından, ille de sevi şiirlerinden bir demeti, en son yazıp, bıraktıklarından bir desteye eklemek istedim. *'Kandan Kına Yakılmaz'*ın bana çağrıştırdıklarının karşısına, bazı sevi şiirleri koyarak, bir tür denge duygusuna varabilirdim belki. Hiçbirinden kendime pay çıkarmadan, çok tarafsız bir sevgiyle eğildim onların üzerine. Her bir şiir, içinden duyulup, yaşanılıp öksüz bırakılmış bir ülkeydi sanki.

Aslında hiçbirine kıyabilmiş değilim. Yazıp bitirdikten sonra, hepsine de aynı sevecenlikle, çocuklarınmış gibi bakardın sen. İşte, hem yanı başında, hem çok uzağında gibi, yüreğim acılarla ezilerek. Ne var ki, kaçınılmaz sonu engelleyemediğim, o çok delicoş günlerin ürünleriydi çoğu da.

Ve sonra elinden atardın kalemi, yeniden yeniden almak üzere.

Bedrettin Cömert'e adadığın şiirinde, *'Sen aşk şiiri yazamazsın/Hasan Hüseyin'* demiştin; belki en güzel aşk şiirini böylece yazdığını biliyor muydun?"

İçişleri Bakanı Cumhuriyet'in sorularını yanıtladı

Akbulut: İşkence abartılıyor

TÜREY KÖSE — *28 şubat*

ÇEŞME — İçişleri Bakanı **Yıldırım Akbulut** "Cumhuriyet"e verdiği demeçte **"sıkıyönetimin en kısa zamanda kalkmasından yana"** olduklarını belirterek, **"Cumhuriyet'in ilanından sonra sıkıyönetim sadece bizim dönemimizde ilan edilmedi. Şimdi niye bu kadar titizlik gösteriliyor"** dedi. İşkence iddialarının gerçek dışı olduğuna ilişkin görüşlerini yineleyen Akbulut, **"İddialar objektif değil, işkenceden, insan haklarından söz edenler Bulgaristan'da dünyanın gözü önünde cereyan eden olaylara karşı sessiz kalıyorlar"** diye konuştu. Akbulut, ayrıca Türk polisinin beş yıl içinde Avrupa polisinden farkı kalmayacağını söyledi.

Valiler ikinci bölge toplantısına katılmak üzere Çeşme'ye gelen İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut'a yönelttiğimiz sorular ve yanıtları şöyle:

— Türkiye'deki demokrasi tartışmalarında sık sık birçok ilde sıkıyönetim sürüyor olması, sıkıyönetimin kalktığı yerlerde olağanüstü hal ilan edilmesi gündeme geliyor. Bu konudaki yaklaşımınız nedir?

AKBULUT — Hükümet olalı, bir buçuk yıl olmadı. İktidarı aldığımızda 64 ilde sıkıyönetim vardı. Sıkıyönetim anayasal bir müessesedir. Anayasal bir müessesenin tatbikinde ileri giderek demokrasi yoktur demek ne kadar doğrudur? Madem ki anayasada var, bir nevi hukukun tatbikidir. Tabii ki arzu edilen, bir demokraside bu fevkalade yönetim tarzına gidilmemesidir. Biz, arzu edilen sürede sıkıyönetimin kalkmasından yanayız. Cumhuriyet'in ilanından bu yana sıkıyönetim sadece bizim dönemimizde ilan edilmedi. Bu dönemlerde sıkıyönetimce kimse demokrasiyi münakaşa etmiyordu. Şimdi niye bu kadar titizlik gösteriyorlar. Bunlar maksatlı. Sıkıyönetim devam etsin demiyoruz. Biz de en kısa zamanda sıkıyönetimin kalkmasından yanayız.

— İşkence iddiaları da sürekli gündemde. Size göre bu iddiaların gerçeklik payı nedir?

AKBULUT — Bu olay kesinlikle maksatlı olarak abartılıyor. Münferit hadiseler oluyor, bunlar da cezalandırılıyor. Münferit hadiseler oluyor diye işkence iddiaları doğrudur denemez. Bir iki kişi kanunlara uymadı diye bu genelleştirilemez. Kesinlikle bu iddialar dikkate alınacak boyutta değildir. Zaten kapılarımızı açtık. Dışarıdan geliyorlar, hapishanelerde inceleme yapıyorlar. Kimisi, gördüm Türkiye'de demokrasiye geçilmiştir diyor, kimisi tersini söylüyor. Avrupa'da bu işler objektif değerlendirilmiyor.

— Son günlerde Orly duruşması nedeniyle ASALA'nın Türkiye'deki bazı gizli örgütlerle ilişkileri tartışılmaya başlandı...

AKBULUT — ASALA'nın bazı yeraltı örgütleriyle ilişkisi var. Ermeni terörü, kaçakçılık, eroin, silah kaçakçılığı birlikte yürüyen işler. Terörün içinde ASALA'nın olması ve bizimkilerle ilişkisinin olması yadırgadığımız bir olay değil. Zaten, Türkiye'deki terör olayları münferit değil dışardan yönlendirilen hareketler.

— Yerel yönetimlere hizmet dağılımında partizanlık yapıldığına ilişkin iddialar, sürekli yineleniyor. Bunları nasıl değerlendiriyorsunuz?

AKBULUT — Tatbikata diyebilir misiniz, sizden olmayan şu belediyeye şu imkânları sağlamadınız? Diyebilir misiniz? Tam tersine, bize gelen haberlerde partizanlığı diğer partilerden seçim kazanmış belediye başkanlarının yaptığı ortaya çıkıyor.

— Polis örgütünün en önemli eksikleri neler ve bu örgütün çağdaşlaştırılması yolunda ne gibi çalışmalar yapılıyor?

AKBULUT — Türk polisinin beş yıl içinde Avrupa polisinden farkı kalmayacaktır. Araç gereç itibariyle lüzumlu olan şeyler alınıyor. Suç işleyen Mercedes'le kaçıyor, polisin altında Renault var, diyeceksiniz. Gerekirse bizim altımızdaki araba da Mercedes olacaktır. Yeterli derecede silahlarımız var. Evvelce, polisin elinde Kırıkkale var, atıyor vuramıyor diyorlardı. Şimdi silahlarımız var. 12 bin tane 14'lü tabanca alacağız. Araç gereç itibariyle pek noksanımız yok, ama yeterli değil. Avrupa polisinde mevcut olan bütün silahlar alınacak. Yalan makinesi üzerinde araştırma yapılıyor. Hava indirmesi yapmak üzere iki kişilik değil, daha büyük helikopterler alınacak.

UYARILAR
Nadir Nadi
3. bası 350 lira
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

SÖYLEV
Gazi M.Kemal Atatürk
Türkçeleştiren: H.V. Velidedeoğlu
Cilt I-II
14. bası, 1000 Lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

61. Yıl; Sayı: 21735 · Kurucusu: Yunus Nadi · 50 TL. (KDV dahil) 28 Şubat 1985 Perşembe

Ekonomi dikiş tutacak mı?

1 Enflasyon: *Düşmüyor* **2 Lira:** *İnişe devam* **3 Bütçe:** *Açık büyüyor* **4 Dışsatım:** *Zorlanıyor* **5 Büyüme hızı:** *Hedef tutmuyor* **6 İşsizlik:** *Düzelme yok*

Ekonomi Servisi — Uluslararası Para Fonu'ndan (IMF) bir heyetin Ankara'da bulunduğu şu günlerde, **"Ekonomi dikiş tutar mı?"** sorusu bir kez daha güncellik kazanmış durumda. Ekonomide bazı dengeleri bozmadan diğerlerini tutturmanın, bazı hedeflerden vazgeçmeden diğer hedeflere ulaşmanın güçlükleri gittikçe ortaya çıkıyor. Nitekim IMF heyetinin de özellikle bu çelişkiler üzerinde durduğu belirtiliyor.

IMF'nin **"ahret suallerini"** sorarken, Özal hükümetinin tercihlerini hangi hedeflerden yana kullanacağını öğrenmek istediği ve kendi önerilerini dile getirdiği anlaşılıyor. Türk ekonomisinin geleceğini merak eden herkes gibi IMF'nin de **"Bu ekonomi dikiş tutar mı?"** ve **"Tutarsa, nasıl dikiş tutar?"** sorularını bir kez daha gündemine aldığı ve bu sorulara cevap oluşturacak öneriler hazırladığı sanılıyor.

"Türk ekonomisi dikiş tutar mı?" sorusunun yeniden gündeme gelmesinde en önemli etken, hiç kuşkusuz beş yıldır **"istikrar programı"** adı altında uygulanan programa ve **"enflasyon canavarıyla mücadele"** sloganına rağmen enflasyonun hâlâ fren tutmaması. Buna ek olarak, dış ticaret açığının son aylarda yeniden büyüme belirtileri göstermesi; doların, ekonominin tüm dengelerini etkileyen tırmanışını sürdürmesi; faiz politikasıyla Hazine dengesinin ve yatırımların geleceği konusundaki belirsizlikler de **"Bu ekonomi nasıl dikiş tutar?"** ve **"Öncelikler ne olmalı?"** sorularının ortaya atılmasına neden oluyor. Enflasyonsuz büyümenin yolunu keşfetmiş görünmeyen Özal hükümetinin **"Enflasyonla ciddi mücadele mi, hızlı büyüme mi?"** ya da **"Enflasyonla ciddi mücadele mi, hızlı dışsatım artışı mı?"** tercihleriyle karşı karşıya kalınca ne yapacağı merak uyandırıyor.

"Bu ekonomi dikiş tutar mı?" sorusuna cevap ararken de, öncelikle bazı belli başlı hedeflere varmada karşılaşılan güçlükleri ve farklı hedefler arasındaki muhtemel çelişkileri ele almak gerekiyor.

• **ENFLASYON** — Geçen yıl yüzde 25 olacağı söylenen enflasyon, yüzde 50 dolayında gerçekleşti. Yılın son aylarında fiyatlarda meydana gelen nispeten yavaş artışa bakarak **"Enflasyon artık kontrole alındı, aylık ortalama artışlar yüzde 2 dolayına indi"** diyenler de ocak ayında yüzde 5 ile yüzde 8 arasında gerçekleşen fiyat artışlarını görünce bunu nasıl açıklayacaklarını kestiremediler.

Oysa yılbaşında uygulamaya giren Katma Değer Vergisi'nin hiç değilse birkaç ay süreyle fiyatları belirgin biçimde arttıracağını ve bu etkinin 1985 enflasyonunu önemli ölçüde etkileyeceğini tahmin etmek pek de zor değildi. KDV'nin yanı sıra doların hızla değer kazanması, kapanması zor görünen bütçe açığı, süregelen yüksek faiz politikası ve süreceği anlaşılan KİT zamları da 1985 yılında enflasyon konusunda iyimser olmayı güçleştiren etkenlerdi.

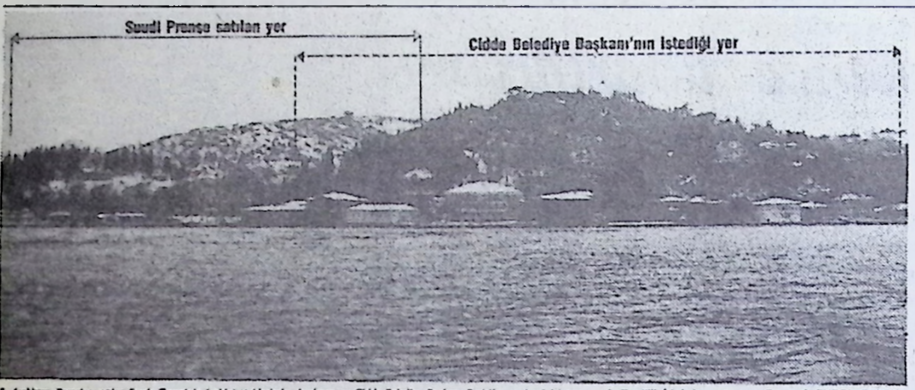
Bunların ötesinde önemli olan etken ise hemen hiç kimsenin enflasyonun yüzde 25'lere, hatta yüzde 40'ın altına ineceğine inanmaması ve hesabını kitabını buna göre yapmasıydı. Bu koşullar altında enflasyonun yüzde 25, hatta yüzde 35'e çekilmesinin çok zor olduğu bir kez daha ortaya çıkıyor ve hükümetin enflasyon cephesinde nasıl dikiş tutturacağı merak konusu oluyordu.

Bugün, **"Biz geçen yıl enflasyonun yüzde 45-50 olacağını biliyorduk"** diyen hükümet üyelerinin 1985 enflasyonu konusundaki samimi görüşlerinin ne olduğu

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

AVRUPA, DOLARA SAVAŞ AÇTI

Haberi Ekonomide

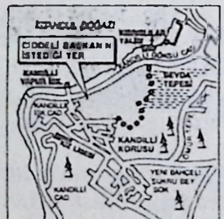

S. Arabistan Prensine satılan Sevda Tepesinin (solda) sırtlarından başlayan ve Cidde Belediye Başkanı Farisi'ye satılmak istenen arazi, Kandilli İskelesine uzanıyor. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

Suudi Prens'e Cidde'den komşu

Dalan, Cidde Belediye Başkanı için Sevda Tepesi'nin yanındaki araziyi beğendi, istedi.

1. İstanbul Belediye Başkanı Dalan, Cidde Belediye Başkanı Farisi için Boğaziçi'nde bir araziyi gözüne kestirdi.
2. Bu yeni arazi, Suudi Arabistan Veliaht Prensi Abdullah'a satılan Sevda Tepesi'ne "sınır komşusu" ve Kandilli'de.
3. Dalan, İstanbul'un "kardeş kenti" Cidde'nin Belediye Başkanı'na eylülde Farisi'nin özel uçağıyla yaptığı yolculuk sonrasında arazi aramaya başladı.
4. Seçilen 99 dönümlük arazi, vakıf niteliğindeki bir sandığa ait. Sandık Başkanı Ekşi, Dalan'a "Uygun bir fiyat verilirse satarız" dedi.
5. Sandık Başkanı, Dalan'a "arazide villa yapmak istediklerini" söyledi. Dalan, "yasaya göre yapı izni olmadığını" belirtti ve ekledi: Şimdi imkânsız, ama ileride ne olur bilemem. **Haberi 11. Sayfada**

Kandilli Korusundan, Kandilli İskelesine...

İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ın Cidde Belediye Başkanı Farisi için satın almak istediği 99 dönümlük arazi, Suudi Veliaht Prensi Abdullah Bin Abdulaziz'in satın aldığı Sevda Tepesinden yalnızca birkaç ağaçla ayrılıyor. Sevda Tepesinin eski sahibi Dirvanzadelerin Kıbrıslılar Yalısından Kandilli İskelesine değin, kıyı yolunun tüm arka yamaçlarını kaplıyor. (Krokide nokta noktalarla gösterilen yer). Tepeler halinde uzayıp giden arazi, Kandilli Korusunun bir bölümünü de içine alıyor ve bu bölümde biri 200, öteki 90 metrekarelik iki villa bulunuyor. Bir zamanlar deniz kıyısındaki arazi de buraya dahilken, bir bölümü "Kastelli" adıyla tanınan Cevher Özden'e satılmış. Şimdi burada 3'er katlı apartman görünüşlü 3 yalı yükseliyor. Arazinin Cidde Belediye Başkanı Farisi'ye satılması için, mal sahibi "Türkiye Odalar, Borsalar Birlik Personeli Sigorta ve Emekli Sandığı Vakfı" adına Yönetim Kurulu Başkanı, İTO Yönetim Kurulu Üyesi Sefer Ekşi ile görüşüldü, ama henüz bir sonuç alınmadı.

Orly davasında 8. gün

2 Fransız bakanın tanıklığı reddedildi

Türk tarafının tanıklarından Doç. Hacılyan, Türkiye'deki Ermenilerin insanlık dışı şiddet olaylarından büyük üzüntü duyduklarını ve bütün toplulukların ırk ve din farkı gözetmeksizin kardeşçe, eşitlik koşullarında, sevgi ve aşk içinde yaşadıklarını söyledi.

SABETAY VAROL

PARİS — Orly davasının 8. gününde Türk tarafının tanıklarının dinlenmesine devam edilirken mahkeme, savunma avukatı **Jacques Verges**'in eski İçişleri Bakanı **Deferre** ve kamu güvenliğinden sorumlu eski Devlet Bakanı **Franceschi**'nin bilgilerine başvurulmak üzere mahkemeye çağrılmaları isteğini reddetti.

Mahkeme, her ikisi de hükümet üyesi olan bu bakanların gerçeklerin açığa çıkmasına katkıda bulunamayacakları gerekçesiyle duruşmaya getirilmesine gerek bulunmadığına karar verdi. Dünkü duruşmada, önce Türk tarafının tanıklarından Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. **Simon Avedis Hacılyan** ile Ankara Üniversitesi SBF'den Prof. Dr. **Türkkaya Ataöv** dinlenildi.

Sabahki oturumun ilk dinlenilen tanığı Hacılyan, öğretim üyesi bulunduğu Boğaziçi Üniversitesi'ndeki çalışmalarını anlatarak söze başladığı ve Ermeni asıllı bir Türk vatandaşı olarak Türkiye'de idari ve sosyal yönden hiçbir ayırıma uğramadığını söyleyerek, verdiği derslerin öğrencileri tarafından bir öğretim üyesine gösterilmesi gereken saygıyla izlendiğini belirtti.

Hacılyan, ayrıca, mahkemeye devlet sırlarını ilgilendiren Milli Savunma Bakanlığı'nın toplantılarına da çağrıldığını gösteren bir belge sundu. Doç. Dr. Hacılyan, daha sonra Türkiye Ermeni toplumunun bir ferdi olarak istediği zaman, istediği koşullarda kiliseye gittiğini, çocuklarının Ermeni okuluna devam ettiğini, Ermeni isimleri kullandıklarını vurguladı. Türkiye'deki Ermenilerin, kuruluşunun 150. yılını kutlayan bir hastane, yetimhane ve yaşlı insanlar için bakım yurtları sahibi olduklarını söyledi. Ermeni okullarında Ermenice dil ve Hıristiyan dini eğitimi yapıl-

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Sağda başkan anketle aranıyor

ANKARA — Yıldırım Avcı... Mehmet Yazar... Nazif Kocayusufpaşaoğlu... Hüsamettin Cindoruk... Ve şimdi de son olarak Merkez Bankası eski Başkanı Osman Şiklar...

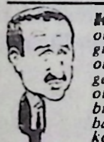
Doğru Yol Partisi'ne (DYP) bir başkan aranıyor. Hemen ekleyelim: Partinin lideri zaten var ve belli. Ama, partiye bir genel başkan arayışı uzun süredir gündemden düşmüyor. Son olarak, DYP'de başkanlık şansına sahip olanlarla ilgili bir anket düzenlendi. Anketten açı

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

Rüşvet provası

Özdağlar komisyonu, ses bandı için prova yapacak

PROVA NASIL YAPILACAK:

***K**omisyon üyeleri bir otomobille Ankara Oteli'ne gidecekler; otelin kapısından otomobilin park ettiği yere gelecekler; sonra aynı otomobille Başbakanlık binasına gelecekler. Böylece banttaki seslerle ilgili süre kontrolü yapılmış olacak.*

ERBİL TUŞALP

ANKARA — Özdağlar rüşvet olayını soruşturan TBMM Soruşturma Komisyonu, rüşvet iddiasının tek kanıtı olan ses bandı ile ilgili olarak bir prova yapmayı kararlaştırdı. Edinilen bilgilere göre, eski Devlet Bakanı **İsmail Özdağlar** soruşturma komisyonuna verdiği ifadede, **"Petrol taşımacılığı konusundaki bakanlığı gidermek amacıyla ihale yöntemine geçilmesini önermesinden sonra telefonla tehdit edildiğini"** söyledi. Özdağlar'ın bir komisyon üyesinin sorusu üzerine tehdit olayını önemsemediğini ve bu nedenle gerekli yerlere başvurmadığını söylediği öğrenildi.

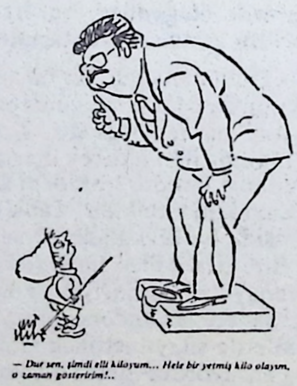
Özdağlar rüşvet olayı konusunda çalışmalarını sürdüren TBMM Soruşturma Komisyonu, hafta içinde aldığı bir kararla şimdiye değin olayın tek kanıtı olarak beliren ses bantlarının sağlıklı olup olmadığı konusunda ayrıntılı bir araştırmaya girdi. Komisyondan seçilecek birden fazla üyenin bu nedenle yapacakları rüşvet provasında seslerin aynı süre içinde alınıp alınmayacağı araştırılacak. Komisyon üyeleri bir otomobile binerek, önce Ankara Oteli'ne gidecekler, Ankara Oteli'nin kapısından otomobilin park ettiği yere gelecekler, sonra da aynı arabaya binerek Başbakanlık binasına gelerek süre kontrolü yapacaklar.

İsmail Özdağlar'ın, Soruşturma Komisyonu'nda verdiği ifadede rüşvet olayının **"Bir komplo olabileceğini sandığını"** anlattığı ve bu sanısını bir olayla doğruladığı belirlendi. Özdağlar, Basra Körfezi'nden yapılmakta olan petrol taşımacılığının UM ve Cerraboğlu firmaları arasında **"adeta paylaşılmış oldu-**

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

TARIK AKAN, PASAPORT ALAMAYINCA BERLİN'E GİDEMEDİ

Haberi 7. Sayfada

— Dur sen, şimdi elli kiloyum... Hele bir yetmiş kilo olayım, o zaman gösteririm!..

HAVA DURUMU:

Marmara ılındı, doğuda can kaybı

Haber Merkezi — Marmara Bölgesi dün soğuk, ancak yağışsız ve zaman zaman güneşli bir hava yaşarken, karakış, Doğu Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde tüm şiddetiyle ve can alarak etkisini sürdürmeye devam etti.

Bingöl'ün Güngören köyünde **Mahmut Kutluk Demir** çığ altında kalarak, Adıyaman'ın Besni ilçesine bağlı Başlı köyünde de

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Özal: Değil 500 bin, çok daha fazla soydaşımıza kucak açarız

ANKARA'DA OLUMSUZ KANITA KARŞI HAZIRLIK

SOFYA PRESS BULGARİSTAN TÜRKLERİNİN TÜRKİYE İLE İLGİSİ YOK

BULGARİSTAN İNGİLTERE'DEN BASINA SANSÜR İSTEDİ

Haberleri 7. Sayfada

'Kobaylar' raporu 1 günde hazırlandı

HZİ Vakfı'nın çalışmalarına ilişkin olarak İstanbul Sağlık Müdürlüğü'nün hazırladığı "gizli" rapor Ankara'ya gönderildi.

İstanbul Haber Servisi — İstanbul Sağlık Müdürlüğü, insanlar üzerinde kobay gibi deneyler yapıldığı iddia edilen **Hafize Zekeriya İlıl (HZİ) Vakfı**'na ilişkin olarak bir günde rapor hazırlayarak Ankara'ya gönderdi. Sağlık Müdürlüğü yetkilileri hazırlanan raporun içeriği konusunda açıklama yapmaktan ve bilgi vermekten kaçınarak raporun **"gizli"** olduğunu söylediler.

Çeşitli psikotrop ilaçların HZİ Vakfı'nın Gayrettepe'deki dispanserinde ve bağlı olarak değişik kurumlarda hastalar, yoksullar veya **"zorunluluktan gönüllü olanlar"** üzerinde denendiği yolundaki iddialar üzerine soruşturma açıldı. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nca açılan soruşturma sonucu bir yandan bu denemelere yapılgına ilişkin makale savunlayan **Prof. Turan İtil**'den bu makalenin aslı istenirken bir yandan da HZİ Vakfı'na Sağlık Bakanlığı müfettişleri gönderildi. İstanbul Sağlık Müdürlüğü'nden önceki gün HZİ Vakfı'na giderek soruşturma yapan müfettişler, Vakfın Yönetim Kurulu Başkanı ve Prof. İtil'in kızkardeşi **Muazzez Çığ** ile dispanserde çalışanların ifadelerine başvurdular. Bu görüşmeler sonucunda **"yeterli bilgiyi"** edinen müfettişler bir günde hazırladıkları raporu Ankara'ya Bakanlığa gönderdiler. Raporun içeriği konusunda bilgi soran Cumhuriyet muhabirine **"Biz bilgi veremeyiz, gerekirse Bakanlık açıklar"** dediler.

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Bir Gerçek, Bin Gerçek...

Orly Davası birçok gerçeğin bir arada sergilenmesine yol açıyor. Ulaşılan kanıtlar, "uluslararası terör" adı verilen çokuluslu terör zincirinin Türkiye söz konusu olunca, ne kadar hafife alındığını gösteriyor.

Duruşmada dinlenen Fransız Gizli İstihbarat Örgütü

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

SANATÇILARLA KONUŞMALAR
Kemal Özer
200 Lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

61. Yıl; Sayı: 21748 | Kurucusu: Yunus Nadi | 50 TL. (KDV dahil) 13 Mart 1985 Çarşamba

Elçiliğimizi işgal eden 3 Ermeni terörist 4 saat sonra teslim…

Kanada'da saldırdılar

Yerel saatle 07.05'te Ottawa Büyükelçiliğimize giren 3 Ermeni terörist, 4 saat sonra teslim oldu. Ottawa Büyükelçimiz Coşkun Kırca'nın kolu ve bacağı camdan atlarken kırıldı. Büyükelçiliğin kapısında duran bir Kanadalı güvenlik görevlisi teröristlerce öldürüldü. 4 saat süreyle rehin tutulan 12 kişinin sağlık durumu iyi.

İşgal devam ettiği sırada Kanada Haber Ajansı'na telefon eden kimliği bilinmeyen bir kişi "elimizde rehineler var, işgali sürdüreceğiz. Türklerin Ermeni soykırımının karşılığını ödemelerini istiyoruz. Topraklarımızı geri istiyoruz" dedi. İşgalin sorumluluğunu "Armenian Revolutionary Army-Ermeni Devrimci Ordusu" adlı örgüt üstlendi.

Kolu ve bacağı kırık bir durumda bulunan Büyükelçi Coşkun Kırca, bahçeye giren zırhlı bir araba tarafından kurtarılarak hastaneye kaldırıldı. Kanada Dışişleri Bakanı Joe Clark, bir soru üzerine "Demek ki binada yeterli koruma yokmuş" dedi.

OTTAWA, (Cumhuriyet) — Türkiye'nin Ottawa'daki Büyükelçiliğini dün sabah yerel saatle 07.05'te (TSİ 16.05) basan silahlı üç Ermeni, elçilik mensuplarının dört saat süreyle rehin tuttu. Kanadalı yetkililerin yürüttüğü görüşmeler sonucu teslim olan teröristlerin "Devrimci Ermeni Ordusu" (ARA-Armenian Revolutionary Army) üyesi oldukları açıklandı. Baskın sırasında rehin alınan Türkiye'nin Ottawa Büyükelçisi Coşkun Kırca'nın düşme sonucu bir bacağı ve kolunun kırık olduğu ve hastaneye kaldırıldığı bildirildi. Coşkun Kırca, eşi ve kızı da dahil olmak üzere toplam 12 Türk'ün rehin alındığı ve hiçbirinde kurşun yarası olmadığı belirtil-

(Arkası Sa. 11. Sü. 6'da)

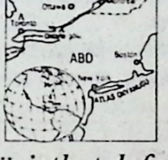
KANADA'DAN TERÖRİSTLERE "ÖRNEK CEZA" İSTEDİK

11. Sayfada

KURTULUŞ ANI VE ÖLÜM — Ermeni teröristler 4 saat rehin tuttukları elçilik görevlilerini, teslim olmadan önce serbest bıraktılar. Fotoğrafta elçilik görevlileri binayı terk ederken (üstte). Dış kapının havaya uçurulmasından sonra Ermeni teröristlerle çatışmaya giren Kanadalı koruma görevlisi uzun süre yaralı halde yerde yattı (yanda). Daha sonra panzerle bulunduğu yerden alınan görevli hastaneye kaldırılırken öldü.

KİM KİMDİR

Politikanın içinde pişen diplomat: Coşkun Kırca

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Coşkun Kırca'nın politikacılıktan diplomatlığa kadar renkli bir geçmişi var.

1927 yılında İstanbul'da doğan Kırca, İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra Paris Hukuk Fakültesi'nden de mezun oldu. Devletler hukuku ve diplomasi alanında ihtisas yaptı.

Coşkun Kırca, 1950'de iktidara gelen Demokrat Parti ile yakın ilişki içindeydi. Genç yaşında dışişlerine giren Kırca, daha sonra DP Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün kızı Beyhan Köprülü ile evlendi. Bu evlilikten bir kız çocuğu oldu.

1950 ortalarında Demokrat Parti'ye karşı başlayan muhalefet hareketi içinde yer alan ve o sıralarda yayımlanan "Forum" dergisinde yazılar yazan Kırca, Demokrat Parti'den kopan bir grupla birlikte Hürriyet Partisi hareketine katıldı. Kurucularından Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu'nun liderliğinde kurulan, içinde Turan Güneş gibi ünlü isimlerin de bulunduğu Hürriyet Partisi daha sonra "muhalefet arasında güçbirliği" hareketini

(Arkası Sa. 11. Sü. 4'te)

KANLI TERÖR ÖRGÜTÜ

ARA: Adını Lizbon baskınıyla duyurdu

Haber Merkezi — Ottawa Büyükelçiliğimize saldırı olayını üstlenen Armenian Revolutionary Army - Ermeni Devrimci Ordusu, terör sahnesinde yeni yeni boy gösteren bir örgüt. Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları (ESAK), ASALA ve Ermeni Kızıl Ordusu (Armenian Red Army) örgütlerinden kopanlar tarafından oluşturulduğu sanılan ARA, bugüne dek Türk temsilciliklerine karşı iki büyük saldırı düzenlemişti.

ARA'nın adını ilk olarak duyurduğu olay, Türkiye'nin Lizbon Büyükelçiliği'ne düzenlenen baskın oldu. 27 Temmuz 1983 tarihindeki söz konusu olayda 5 ARA militanı Büyükelçilik binasını işgal girişiminde bulundular. Başarısızlıkla sonuçlanan bu girişimde Büyükelçilik Müsteşarı Yurtsev Mıhçıoğlu'nun eşi Cahide Mıhçıoğlu öldü. Yurtsev Mıhçıoğlu ve oğlu Atasoy Mıhçıoğlu ise yaralandılar. Lizbon polisi tarafından gerçekleştirilen baskın sonucu Kançılarya binasına girmiş bulunan teröristlerden dördü ölü olarak yakalandı. Bir teröristi ise işgal girişimi sırasında elçilik koruma görevlileri öldürdüler. Olaylarda bir de

(Arkası Sa. 11. Sü. 5'te)

TERÖR LİSTESİ UZUYOR

Kanada'da 3. eylem

Haber Merkezi— Ermeni terör örgütlerinin 12 yıldan bu yana Türkiye'nin yurt dışındaki temsilci ve temsilciliklerine karşı düzenledikleri silahlı saldırılara dün bir yenisi Ottawa'da eklendi. Son saldırı, Ermeni teröristlerin Kanada'da Türklere karşı düzenledikleri üçüncü saldırı oluyor.

8 Nisan 1982 Ottawa: Türkiye Büyükelçiliği Ticaret Ataşesi Kani Güngör Ermeni teröristler tarafından silahlı saldırıya uğrayarak ağır yaralandı. Olayla ilgili olarak üç Ermeni terörist Kevork Harutiyan (43), Refik Dalyan (28) ve Hayık Gorakanyan'ın (29) yargılanmasına Ontario Eyalet Mahkemesi'nde bakılıyor.

27 Ağustos 1982 Ottawa: Ottawa Büyükelçiliği askeri Ataşesi Hava Kurmay Albay Atilla Altıkat büyükelçiliğe giderken otomobiline açılan ateş sonucu şehit oldu. Saldırıyı ESAK üstlendi.

Coşkun Kırca'nın eşi korkunç 4 saati anlatıyor

Elçiyi bulamayınca planları bozuldu

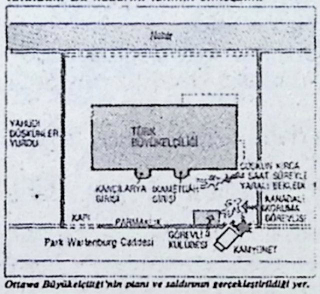
Büyükelçiliğin yüksek duvarlarını aşmak için çalıntı kamyonetle geldiler. İçeri girerken, polisi öldürdüklerini gördüm.

Bahçeye atladıklarında Coşkun'u uyandırdım. O silahını almaya gitti. Ben ve kızım odalarımızı kilitledik. Amaç onu öldürmekti.

Coşkun, yatak odası kapısı bombalanınca ikinci kattan kendisini attığında birçok yerini kırdı, dört saat kar/su içinde süründü yattı.

Ermeni teröristler, kızıma 1915 olaylarını sordular. Kızım kendilerine "Lütfen beni öldürmeyin" diye yalvardı.

Her şey bir enstantane gibi geçti. Tam dört saat silahların karşısında gece kıyafetlerimizle rehin tutulduk. Bu kadarını tahmin etmezdim.

Ottawa Büyükelçiliği'nin planı ve saldırının gerçekleştirildiği yer.

YALÇIN BAYER

Ottawa Büyükelçisi Coşkun Kırca'nın eşi Bige Kırca'nın şoku atlatamadığı, telefondaki sesinden belliydi. Olaydan üç saat geçmesine rağmen zaman zaman ağlıyordu. Coşkun Kırca, hastanede kalçasından ameliyata alınırken, eşi Bige Kırca ve 13 yaşındaki kızları Gülenn, Ottawa Büyükelçiliği Müsteşarı Yalçın Oral'ın evlerindeydi. Türkiye'den arayan eş-dostlarının "geçmiş olsun" telefonlarına yanıt vermekten adeta usanmış haldeydiler. En büyük yardımcısı, Yalçın Oral'ın eşi Canset Oral'dı.

— Her şey bir enstantane gibi geçti. Tam dört saat silahların karşısında rehin tutulduk. Coşkun'un ne olduğunu bu süre içinde hiç öğrenemedim. İyiki kaçmış, yoksa öldüreceklerdi. Bütün planları bozuldu Coşkun'u bulamayınca..

Bige Kırca böyle anlatıyordu. Ottawa'ya Amerika'dan daha yeni gelmişlerdi. Orly davası kararından sonra ilk hedef seçilmişlerdi.

— Nasıl geldiler, nasıl girdiler? Olayı baştan anlatır mısınız?

— Kamyonet gibi bir arabayla gelmişler. Kapalı olan tentesi üzerinden de bahçeye atladılar. Zırhlı kulübede oturan polis, kendilerine mukavemet için dışarı çıkınca çatışma oldu. İşte

(Arkası Sa. 11. Sü. 6'da)

KIRCA'NIN YAKINLARI HEYECANLI SAATLER GEÇİRDİ

11. Sayfada

BASKIN SIRASINDA — Türkiye Büyükelçiliği'nin çevresinde baskın sırasında geniş güvenlik önlemleri alındı.

Kerkük bombalandı
Reagan: Gorbaçev'le önyargısız görüşelim
Özal: Papandreu ile el sıkışmalıyız
Ek sınav yerine "ek süre"
1984'te Özal'ın vergi "ikramı" 1 trilyon lira
Eczacıbaşı: Vergi iadesi herkese yaygınlaştırılmalı
Olayların ardındaki gerçek: Gorbaçev Göreve Başlarken
Gözlem: İdeolojik Malzeme mi?
Ankara'dan: IMF'yi tatmin güç
3. Sayfada

Baskın sırasında Ermeni teröristle telefonla konuştuk

'Burası Ermeni Büyükelçiliği'

Kanada'da Büyükelçilik yapmış olan MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp "Kanada istihbaratı iyi çalışmadı. Benim zamanımda alınan sıkı önlemleri şimdi gevşettiler, ihmal gösterdiler ve olaylar gelişti" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kanada'nın başkenti Ottawa'daki Türkiye Büyükelçiliği'ni basan teröristlerden biri teslim olmadan önce kendisiyle Ankara'dan telefonla konuşan "Cumhuriyet" muhabirine "Özgürlük istiyoruz" dedi.

Türk Büyükelçiliği'ni bastıkları sırada Ottawa'yı telefonla arayan "Cumhuriyet" muhabiri ile adını açıklamayı reddeden bir Ermeni terörist arasında şu konuşma geçti:

— Alo.. Orası Türkiye Büyükelçiliği mi?

Terörist — Hayır, burası Ermeni Büyükelçiliği.

— Hangi amaçla elçiliği ele geçirdiniz?

Terörist — Sizin gibileri susturmak amacıyla, Türk, Amerikan, İsrail emperyalizmini gözler önüne sermek amacıyla.

— Ne istiyorsunuz?

Terörist — Özgürlük.

— Rehineler sağ mı?

Terörist —

— Teslim olacak mısınız, yoksa çatışacak mısınız?

Terörist — İsteklerimiz yerine getirilene kadar mücadele edeceğiz. Dünyanın her yerinde gücümüzü göstereceğiz.

Ermeni teröristler daha sonra TSİ ile 18.00 sıralarında Kanada polisinin giriştiği bir operasyon sonucunda teslim oldular.

Ermeni teröristlerin teslim olduklarına ilişkin haber Ankara'da Dışişleri Bakanlığı'na ulaşınca, binayı bir anda sevinç dalgası kapladı. Bu sırada bazı Dışişleri Bakanlığı mensuplarının gözyaşlarını tutamadıkları görüldü.

Ottawa eski Büyükelçisi, MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp, olaydan duyduğu üzüntüyü dile getirdi. MDP'yi kurmadan önce büyükelçilik yaptığı dönemlerde elçilik çevresinde geniş güvenlik önlemlerinin alındığını da anlatan Sunalp, ANKA muhabirine şunları söyledi.

"Binanın önünde üstü kalın

(Arkası Sa. 11. Sü. 3'te)

Leo Tindemans

TİNDEMANS'IN ERMENİ İDDİALARINA YANITI

Türkiye'den hesap sorulamaz

Belçika Dışişleri Bakanı, ülkesinin terör eylemlerine kesinlikle karşı olduğunu söyledi.

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Belçika Dışişleri Bakanı Leo Tindemans, 1915 Ermeni olayları konusunda hiçbir ülkenin Türkiye'den hesap sormaya hakkı olmadığını söyledi.

Vanhorenbek adındaki bir Belçikalı milletvekilinin, "İngiltere ve Federal Almanya gibi, Belçika da 1915 yılında Türkiye'deki Ermenilere yapılan soykırımın tanınmasına karşı. Bunun gerekçeleri nedir?" şeklindeki sorusunu cevaplayan Leo Tindemans şöyle konuştu:

"Soykırım uygulamalarının cezalandırılması Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 9 Aralık 1948 kararıyla kabul edilmiştir. Bu sözleşmeyi imzalayan Türkiye de, kendi toprakları üzerinde meydana gelebilecek her türlü soykırım hareketini cezalandırmayı kabul etmiştir. Ancak, bu sözleşme, anlaşmayı imzalayan ülkelerden herhangi birinin, on yıllar öncesine dayanan olaylar hakkında diğer birinden hesap sorma hakkını vermemektedir."

(Arkası Sa. 11. Sü. 3'te)

Boğaziçi'ne Sahip Çıkmak...

HASAN CEMAL — *1 mart*

Herhalde aklı başında hiç kimse çıkıp da Boğaziçi'nin doğal güzelliğini, tarihsel ve kültürel değerini yadsımaz. Yine sağduyu sahibi hiç kimse çıkıp da bütün bu güzelliklerin korunup geliştirilmesine karşı tutum almaz.

Ve uygar bir kişi, bu işler yapılırken, kamu yararı diye çağdaş bir ölçünün her zaman özenle göz önünde tutulmasını savunur.

Çağının bilincinde olan insanların bu ölçülere bir itirazları herhalde yoktur.

Nitekim, 22 Kasım 1983 tarihli *Boğaziçi Kanunu* da bu ilkeleri içermektedir. Milli Güvenlik Konseyi yönetiminin son günlerinde kabul ettiği bu yasanın amaç maddesinde aynen şöyle denilmiş:

"MADDE 1 — Bu kanunun amacı, İstanbul Boğaziçi alanının kültürel ve tarihi değerlerini ve doğal güzelliklerini kamu yararı gözetilerek korumak ve geliştirmek ve bu alandaki nüfus yoğunluğunu artıracak yapılanmayı sınırlamak için uygulanacak imar mevzuatını belirlemek ve düzenlemektir."

Görüleceği gibi, 2960 sayılı yasanın temel hedefi, *"Boğaz yağması"*na son verebilmektir. Boğaziçi yıllar boyu çirkinleştirilmiş, her geçen yıl kamuya daha da kapalı duruma getirilmiştir. SİT kararlarına karşın bu talihsiz gelişmelerin önü bir türlü alınamamıştır.

Bu ihtiyaçtan doğduğu söylenebilecek Boğaziçi Yasası'nın öngördüğü bağlayıcı ilkelerine son derece açıktır:

- *Boğaziçi'nde nüfus yoğunluğunu artıracak yapılanma durdurulmuştur.*
- *Boğaziçi alanında mevcut planda nüfus ve yapı yoğunluğunu arttırıcı nitelikte plan değişikliği yapılamaz.*
- *Boğaziçi kıyı ve sahil şeridinde ve öngörünüm bölgesinde konut yapılamaz.*
- *Kıyı ve öngörünüm bölgesindeki arsalar birleştirilemez ve ayrılamaz.*
- *Kıyı ve öngörünüm bölgesinde plana göre konut kullanımına ayrılmış, ancak henüz bina yapılmamış yerler de yeşil alan kapsamına girer.*

Boğaziçi'ne hiçbir yapı yapılamaz mı? Yapılır. Fakat bunun da bir koşulu vardır. Yasanın üçüncü maddesinin (h) fıkrasında bu koşul şöyle tanımlanmıştır:

"Boğaziçi sahil şeridi ve öngörünüm bölgesinde turizm ve rekreasyon amacı ile ayrılan alanlara toplumun yararlanmasına ayrılan yapı yapılır ve bu husus tapu sicillerine işlenir. Toplumun yararlanmasına ayrılan bu yapılar amaç dışı kullanılamaz."

Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrem Taşçıoğlu'nun deyişiyle *"turistik saray"* yaparak da olsa Boğaziçi Yasası'nı delmek olanaksızdır. *"Turistik amaçlı sarayı yaparım, sonra da şeyh ya da prens hazretlerinin kullanımına sunarım"* şeklinde özetlenebilecek bir kurnazlık da yasanın, yukarıda aktardığımız, *"Toplumun yararlanmasına ayrılan bu yapılar amaç dışı kullanılamaz"* hükmüne ters düşmektedir.

Ne var ki, Özal yönetimi, Boğazici Yasası'nı delmek, olmazsa, değiştirmek konusunda kesin kararlı gözükmektedir. Boğaziçi'nin güzelim tepelerinin birer birer Suudi dostlarımıza sunulmaya başlanması bu kararlılığın en açık işaretidir.

İmar Yasası'nda yapılacak bir değişiklikle Boğaziçi Yasası'nı delmek gibi bazı hazırlıklardan söz edilmektedir Ankara'da.

Yazık...

Boğaziçi yeterince yağmalanmış, çirkinleştirilmiştir bugüne değin. Boğaziçi'nin güzelliklerini, örneğin ulusal park olarak insanlarımızın ortak hizmetine açmak varken, Suudi prenslerin sarayları için kapatmak girişimleri büyük bir talihsizlik sayılmalıdır. Boğaz'ın güzelliklerinde insanlarımızın artık zaman zaman da olsa soluk alabilmelerini sağlamak, bize kalırsa, çağımıza daha yaraşır bir hizmet olur.

Arap dostlarımıza yazlık saray için Boğaziçi'nden daha başka yerler de bulunabilir. Ülkemiz büyüktür yeterince.

Üstelik, petro-dolardan daha değerli moral ölçüler de vardır yaşamda...

"Milliyetçi-muhafazakâr" dostlara bir kez daha anımsatıyoruz.

Ulusal Çıkarımız Nerede?

2 mart

Berlin Film Şenliği, uluslararası sanat dünyasında önemli bir olaydır. Her yıl Venedik'te, Cannes'da yapılan film şenlikleri de bütün dünya kamuoyunun ilgisini çeker. Batı basını ve yayınıyla birlikte, bizim gazetelerimiz de bu festivallerin sonucunda ödül alan filmleri ve sanatçıları ayrıntılı bir biçimde tanıtırlar. Amerika'da Oscar armağanlarını kimlerin kazandığını bizim televizyonumuz düzenlenen ödül törenleriyle uzun uzun ekrana yansıtır; yabancı sanatçıların başarılarını Türk halkına duyurur.

Sinema sanatının önemi gün geçtikçe daha iyi anlaşılıyor. Sinemanın sanat değerleri yanında propaganda ve tanıtma niteliği devletlerin ilgisini çekiyor. Çok yakın yıllarda yaşadığımız bir olayı unutmadık. "Geceyarısı Ekspresi" adındaki filme ne kadar büyük tepkiler göstermiştik? Eninde sonunda bir filmdi bu, ama bütün dünya sinemalarında gösterilirken ülkemiz adına yanlış önyargıların doğmasına yol açabileceği kaygısı resmi ve özel çevrelerimizi sarmıştı.

Şimdi yönetmen Zeki Ökten'in "Pehlivan" adlı filmi Berlin Film Festivali'nde çok beğenildi. Başoyuncu Tarık Akan, jüri özel ödülünü kazandı. Ama devlet televizyonu haberi Türk halkına duyurmadı. Tarık Akan, ödülünü almak için Berlin'e gitmek amacıyla yetkili makamlara başvurunca kendisine pasaport verilmedi. Görünürde bu davranışların nedenleri bulunamaz. Ne var ki, söylentilere göre Tarık Akan'ın ve Zeki Ökten'in Cumhurbaşkanlığı makamına sunulan 1300 imzalı Aydınlar Dilekçesi'nde imzalarının bulunması olayların gerekçesi sayılıyor.

Eğer olayın ardındaki gerçek buysa, çok kötü ve

sakıncalı bir yola başvuruluyor. TV'nin ve Emniyet Pasaport Şubesi'nin tutumları, ne hukuk devleti adına savunulabilir, ne de Türkiye'nin ulusal çıkarlarına uygundur.

Türkiye'yi dışarda tanıtmak için devlet hazinesinden büyük paralar harcanıyor. Kültür ve Turizm Bakanlığı da bu yolda çırpınmaktadır.

Pehlivan filminin Berlin'de onaylanan sanat değeri yanında, paha biçilmez turizm propagandası içeriğinde olduğunu anlamak için yüksek zekâya sahip olma gereği yoktur.

Türkiye'nin özel renklerini ve bütün dünyada merak konusu olan güreş geleneklerini, Anadolu insanının sorunları içinde yansıtan bu filmin dünya sinemalarında gösterilme olanağı doğarsa kim kazançlı çıkacaktır?

Devletin televizyonu Berlin'de ödül kazanan Türk sanatçısının adını anmaz, devletin yetkili makamları bu sanatçıya yasal gerekçe göstermeden pasaport vermezse kim kazançlı çıkacaktır?

Devletin ve ulusun çıkarının nerede olduğunu hesaplamaktan yoksun ve sorumsuz kişilerin bu çıkarlar adına ters işler yapması kadar kötü bir şey olamaz.

★★★

Tezler Sağlam Olmalı!..

OKTAY AKBAL — *2 mart*

Yalçın Küçük'ün "Aydın Üzerine Tezler: 2", doğrusu hızlı okunan bir kitap. İlk cildi için düşündüklerimi yazmıştım. İkinci cildi de çabucak okudum, orasını burasını çize çize... Doğru-yanlış, haklı-haksız, katıldığım-katılmadığım yerleri pek çok da ondan! Okurken not almazsanız unutuyorsunuz bir süre sonra...

Yalçın Küçük, özgün görüş belirtmek yanlısı bir kişi. Bu yüzden de tarihsel olayları kimi zaman yanlış değerlendiriyor. Nedeni de dayandığı temellerin çürük, gerçek dışı oluşu... Kimi zaman doğru sonuçlara varıyor, bir içgüdü sonucu... Kimi zaman da belirli bir sonuca varmak için gerçeklere ters düşen verilere dayanıyor.

Bir örnek yeter sanırım. İkinci cildin 417. sayfasından bir parça sunuyorum:

"1930 yıllarının başında doruğuna ulaşan ve Nazım'ı (Nazım Hikmet) yapan mesajlı edebiyattan sonra, Türkiye Üzerine Tezler'de düzenin oturması olarak nitelenen bir dönem geliyor. Daha önceki yıllarda Kemal'in (Namık Kemal) kişisel örneği türünden 1930 yıllarının sonunda Nazım'ın kişisel örneği de mesajlı sanatı fiyatı yüksek bir uğraş haline getiriyor. Devlet Başkanlığı köşkünden İsmet Paşa'nın desteği ile Garip akımı başlatılıyor. Tam bir kaçış akımıdır. Abdülhamit'in Sarayı'ndan desteklenen Serveti Fünun akımı da bir kaçış akımı olmuştur."

Küçük'ün dayanak yaptığını sandığım görüş şu: Nurullah Ataç, Garipçileri tuttu, destekledi, övdü, kamuoyuna tanıttı. Ataç, Cumhurbaşkanlığı baştercümanıydı. Öyleyse Garip akımı Cumhurbaşkanı İnönü'nün koruduğu, tuttuğu bir yazınsal akımdır. Nazım Hikmet'in 'mesajlı edebiyat' (ne demekse!) akımını önlemek için Devlet Başkanınca ileri sürülmüştür. Bir kaçış yazını böylece ortaya çıkarılmıştır.

Hangi yanlışı düzeltmeli? Önce Ataç'ın Cumhurbaşkanlığı baştercümanlığı İnönü'nün son iktidar yıllarını kapsar. Garipçiler ise 1938'den beri şiir yayımlamaktadırlar. 'Garip' kitabı 1940'ta yayımlanmıştır. O tarihde Ataç ya İstanbul'da Pertevniyal Lisesi'nde ya da Ankara'da bir lisede Fransızca öğretmenliği yapmaktadır. Yazılarını da 'Nurullah Ataç- Lise öğretmenlerinden' diye imzalamaktadır. 1940'ta yaygın bir akım haline gelen Garip eylemi ile İsmet İnönü'nün hiçbir ilgisi yoktur. Ataç'ın İnönü ile o tarihte hiçbir ilişkisi olmadığı gibi...

CHP'nin bir sanat politikası yok muydu? Vardı. Yalçın Küçük "Ülkü" dergisinin koleksiyonlarını karıştırırsa, bunu daha iyi görecektir. Fuat Köprülü, daha sonra Ahmet Kutsi Tecer yönetimindeki bu dergide, yazın alanında bir çeşit 'halkçılık' akımı başlatılıp sürdürülmek istenmiştir. Saz şairleri, heceyle yazan genç şairler, bu dergide baştacı edilmişlerdir. 'Ülkü'de Behçet Kemal Çağlar, Osman Atilla, İlhan Geçer vb. şairler ön köşeleri alırdı. CHP'nin şiir beğenisi, bir bakıma 'ideolojisi', işte bu çizgideydi. CHP'nin, o günlerdeki yöneticilerine göre bir çeşit 'mesajlı edebiyat'ı buydu!... Ama 'Ülkü'de başlatılan bu yazın akımı tutmadı, benimsenmedi, bu çizgide önemli şair ve sanatçı pek çıkmadı...

'Ülkü'de tek partinin -1940'lardaki çizgisine uygun- 'mesajlı edebiyat'ı desteklenirken, Garipçiler bambaşka bir beğeni, bambaşka bir anlayışla ortaya çıktılar; insana, "küçük" insana, halkın, gündelik yaşamın gerçeklerine yöneldiler. Nasırın şiire girmesi, ağız mızıkası çalarak sokaktan geçen (delikanlı, muhasebe memuru, işçi, yosma vb.) insanların yaşamlarından anlık izlenimler, duygulanmalarla doluydu bu şiirler... 1940'ların iktidarı, sanat beğenisine egemen olan kişi ve çevreler, Garip akımını hiçbir zaman tutmadılar, hatta ona karşı bile çıktılar. Bütün bunlar belgesel birer gerçektir. Ama azıcık araştırmak, o günlerin havasını öğrenmek gerekir...

Yalçın Küçük'ün Garip eylemi konusunda bir büyük yanılgısı da, -hatta büyük ve çirkin bir suçlaması, bir ayıbı- şu sözleri yazabilmesidir: "Garip akımı ve Orhan Veli ile diğer öncüleri Türk aydınının yüz karasıdır, aydın olmaya reddiyedir."

Gerisini yazmaya gerek yok. Küçük'ün savlarına temel yaptığı yanlışlıklar, gerçek dışı kanıtlar, birtakım kıskançça dedikodular, gevezelikler onu bir çıkmaza sürüklemiştir... Yedi yüzer sayfalık iki kocaman ciltte 'Türk Aydını Üzerine Tez' yazmaya kalkışmak iyi, yürekli bir tutum; ama çoğu kez vardığı sonuçlar bu örnekteki gibi gerçek dışı ve tek yanlı olunca bütün bu çalışma boşa gitmiş sayılmaz mı?

Erdal Bey'in Gezileri..

MUSTAFA EKMEKÇİ — *2 mart*

Erdal Bey, Niğde'nin Çamardı kasabasında, eski parlamenterlerden Yılmaz Cemal Bor, Abdullah Emre İleri, Burhan Ecemiş'le de resim çektirdi. Oralı bir fotoğrafçı, yöneticilerle birlikte Erdal Bey'in fotoğrafını çekerken, Erdal Bey:

— *Eski parlamenter arkadaşlarımla da resim çektirmek istiyorum...* demişti. Bu, olayı izleyenlerce, eski-yeni bütünleşmesine doğru yabana atılmaz bir adım olarak değerlendirildi.

Politikada eski-yeni yoktur, siyasal bilinç için, demokrasi için emek veren, herkes yeni sayılmalıdır.

Şubatın son haftasının başlarıydı. Erdal Bey, yanında Cezmi Kartay, Yiğit Gülöksüz'le birlikte. Niğde'nin ilçelerini, kasabalarını dolaştı. Uşak yöresine yaptığı geziyle birlikte, şimdiye dek, elli bin kilometreyi buldu aştığı yollar. Bunları, yakında yapacağı bir basın toplantısında açıklar. Bu, *"Ankara Notları"*nda, Erdal Bey'in Niğde yöresinde bıraktığı izlenimi vermek istiyorum.

Erdal Bey'in, daha önceden çizdiği programa, çok titizlikle uyduğu gözleniyordu. 22 şubat cuma akşamüstü, Niğde'nin *"Çiftlik"* kasabasındaydı, buradan Dikilitaş'a, oradan Çamardı'na gidecekti. SODEP'li belediyelerin çoğunu görmek istiyordu. Kendisine:

— *Yarın sabah gidelim, hava koşulları uygun değil,* dediklerinde Erdal Bey:

— *Hayır; bu program bitecektir, hangi koşullarda olursa olsun...* yanıtını verdi. O havada, eksi yirmi derecede yola çıktı. Eski parlamenterlerle resim de Çamardı'nda çekildi.

Ertesi günü 23 şubat cumartesi sabahı programda Ulukışla'yla Kemerhisar vardı. Burada bir şey daha göze çarptı. Erdal Bey'in geçtiği yollar, bir gün önceden temizlenmiş, düzeltilmişti. Niğde Valisi Ünal Özgödek, çok ciddi bir biçimde güvenlik önlemleri almış, Erdal Bey'in kafilesine yer yer *"Eskort"*lar vermişti. Bu, iktidara gideceğinin bir simgesi miydi ne? Geçmişte örnekleri vardı bunun...

Kemerhisar'da Erdal Bey'i bir insan seli karşıladı. Kahvede Erdal Bey konuşmasını yaptı. Bitirince bir vatandaş:

— *Bir dakika;* diye onu durdurdu. *Biraz konuşacağım ben de...*

— *Buyurun,* dedi Erdal Bey...

— *Fazla vaat etme; programını oku, ben evlenirken avrada vaat etmediğim için, çok rahatım.*

Vatandaş ekledi:

— *İkincisi: Okuduğun programın yüzde yetmişini gerçekleştirebilecek misin?*

Erdal Bey, karşılık verdi:

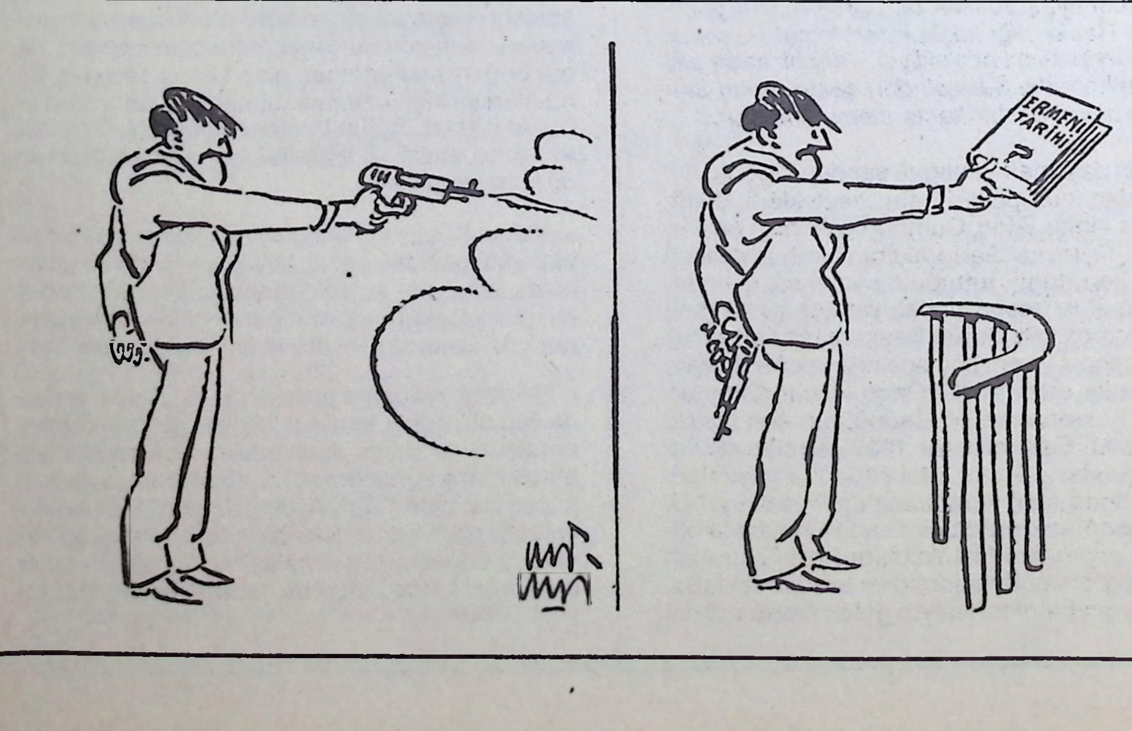
— *Elbette, elimizden gelse yüzde yüzünü gerçekleştireceğiz.*

Halk, mazotun yüz elli lira oluşundan, gübrenin çok pahalı oluşundan, tarım ilaçlarının pahalılığından yakınıyordu. Elma, Niğde'nin ünlü meyvesi, bir yıl süreyle savaşım isteyen bir meyveydi. Oysa, astarı yüzünden pahalıya çıkıyordu. Şöyle diyorlardı, Erdal Bey'e:

— *Biliyoruz muhalefettesiniz. Ama, sorunlarımızı dile getirebilirsiniz. TV'ye çıkın, basın toplantısı yapın, sorunlarımızı dile getirin. Biz perişanız...*

Oradan çıkıldı. Niğde'nin en yoksul yörelerinden, Hasan Dağı eteklerindeki SODEP'li belediyelere gidildi. Ulukışla kasabasının Belediye Başkanı İlyas Kıvrakdal, sorunlarını anlattıktan sonra Erdal Bey'e şöyle dedi:

— *Sayın İnönü, Genel Başkanım: Babanız Lozan'da siyasal bağımsızlığımızı noktaladı. Bunu yediden yetmişe Türk ulusu bilir. Siz de bu IMF denilen başımızın belâsı kuruluş'tan, bir ikinci Lozan'la noktalayıp kurtarırsanız, sanırım Türkiye ekonomik bağımsızlığına kavuşabilir. Bu, yalnız benim değil, tüm Türk ulusunun düşüncesidir. Siz benden daha iyi bilirsiniz...*

Ali Ulvi

Oradan kalkılıp, Aksaray ilçesine yönelindi. Taşpınar kasabasından geçiyorlardı. Taşpınar'da SODEP değil, Halkçı Parti kazanmıştı belediyeyi. Taşpınarlılar yolunu kestiler Erdal Bey'in, *"Uğramadan geçirtmeyiz"* diye. İlçe Başkanı da rica edince, arabadan indi Erdal Bey; tam kalabalığı selamlarken, ayağı kaydı, yere düştü:

Böyle bir olay ilk kez olmaktaydı...

Oradan Yenikent kasabasına geçti. Orada bir imam, güzel bir konuşma yaptı:

— *Ben,* dedi, *köy imamıyım, tarımla uğraşırım. Erdal Bey, Sayın Genel Başkan, şahsınızda size değil, tüm parti liderlerine sesleniyorum...* (İmam da yaşam pahalılığından yakındı; mazotun, gübrenin fiyatlarının yüksekliğini anlattı) *Pancarın bir kilosunun maliyeti 18 lira* dedi. *Bugün 780 kuruş taban fiyatı veriyorlar, sizden rica ediyoruz, bunları dile getirin. Perişan durumdayız. Taban fiyatı en az yirmi lira olmalıdır. Sayın Özal, yaptığı basın toplantısında,* 'ben Anadolu'yu gezdim. görüyorum, hiçbir üretici şikâyetçi değil' *diyor. Acaba, bu yakınmayan üretici kimdir? Bunu anlamakta sıkıntı çekiyorum. Eğer, uğradığı birkaç toprak ağasıysa, onu bilemem, ama küçük üretici perişandır. Biliyorum muhalefettesiniz, belki elinizden şu anda bir şey gelmeyebilir, ama lütfen TV'ye sık çıkın, basın toplantısını sık yapın. Sorunlarımızı duyurun...*

Oradan Aksaray'a gelindi. Erdal Bey, Aksaray'da sert konuştu. İlçe örgütünü eleştirdi, özetle şöyle dedi:

— *Sayın Başkan: Gösterişli, cakalı kalabalıklar, saman alevi gibi gelip geçicidir. Asıl olan, programlı iş yaparak sonuca varmaktır. Örneğini mi istiyorsunuz? İşte, programsız olarak Taşpınar'da indiğimiz için ayağım kaydı, sırt üstü yere düştüm, ama bir programlı iş yaparak, programla çalışarak bir sonuca varmak söz konusu ise, Hasan Dağı'nı da aşsanız düşmezsiniz. Size önerim odur ki, çok çalışın. Ve sonuca gitmeyi öğrenin...*

Oradan Ortaköy'e geçildi. Oradan ayrıldı. Ankara'ya döndü, Erdal Bey. Gittiği yerlerde, zaman zaman Cezmi Kartay'ın da konuşmasına olanak veriyordu. Ulukışla'da konuşurken Cezmi Bey, *"Türkiye'de artık genel affın ortamı gelmiştir"* dedi. İktidarın, ANAP'lılara ayrıcalıklı işlem yapmasını eleştirdi.

Erdal Bey, gezilerinde halkı yakından tanımak istiyordu. Bazı konuşmaları, öyle herkesi ayağa kaldırıcı nitelikte değildi ama, mantıklıydı. Kemerhisar'da şöyle dedi aşağı yukarı:

— *Özal ne yapmışsa, biz tersini yapacağız. Özal diyor ki,* 'büyük holdingleri önce palazlandıralım, büyük holdingler kazansın, yatırım yapsın, halkı bu imkânlardan yararlandıralım' *biz böyle bir formülü benimsemiyoruz. Böyle bir yol, geri kalmış bir ülkede çıkar yol değildir, yanlış yoldur.*

İzleyenlerin kanısı oydu ki, SODEP Genel Başkanı Erdal Bey politikayı, gittikçe daha çok sevmeye başlamıştı...

İzmir'de demokrasi dersi

HİKMET ÇETİNKAYA — *4 mart*

İZMİR — ANAP İl Kongresi'nde, Başbakan **Turgut Özal**'ın adayı İzdaş Holding Yönetim Kurulu Başkanı **Atilla Yurtçu**'nun yenilmesi, İzmir İl Örgütü'nün feshedilmesiyle noktalanırken, ANAP yönetimi sakinleşmeyecek bir çalkantının içine girdi.

Başbakan Turgut Özal, ANAP İzmir İl Başkanlığı için Atilla Yurtçu'nun adını beş gün önce Ankara'da açıklamış, kalabalık bir destek grubuyla bir gün önce İzmir'e gelmişti. Özal, Balçova Kaplıcaları'nda yenilen yemekte, daha sonra, Büyük Efes Oteli'nde odasında yaptığı görüşmelerde aynen şöyle konuşmuştu:

— **Adayım Atilla Yurtçu'dur, o seçilecek. Kongreye katılacak tüm delegelere durum bildirilsin. Ben yarın kongrede de kimden yana olduğumu söyleyeceğim.**

Atilla Yurtçu geç saatlerde listesini hazırlamış, Başbakan Özal'a sunmuştu. Anakent Belediye Başkanı **Burhan Özfatura,** Yurtçu'nun listesini destekliyordu. Ancak Merkez İlçe Belediye Başkanı **Süha Baykal,** Karşıyaka, Bornova ve merkez ilçe başkanları, listeye mimar **Şükrü Okurer** ile **Önder Baysoy**'un da alınmasını istiyorlardı. Üç ilçe başkanı **Muhlis Özsoydan, Suat Erkoç** ve **Şükrü Kayabaşı,** Atilla Yurtçu'ya karşı değillerdi, ama hiç olmazsa iki arkadaşlarının il yönetiminde görev almalarından yanaydılar. Tartışmalar saat 02.00'ye dek sürdü. Bu sırada Turgut Özal odasına ANAP Genel Sekreteri **Mustafa Taşar** ile Atilla Yurtçu'yu çağırdı. Yirmi dakika sonra elinde listeyle Mustafa Taşar lobiye indi. Listede Şükrü Okurer ile Önder Baysoy'un adı yoktu. ANAP'lıların **"sosyal demokrat"** dedikleri **Yener Göknar**'ın adı silinmiş, **"aşırı sağcı"** olarak bilinen **Cemal Aksu**'nun adı yazılmıştı.

Üç il başkanı hemen Şükrü Okurer başkanlığında bir liste hazırladılar. Saat 04.00 sularında Mustafa Taşar, ilçe başkanlarına sert bir dille çıkıştı. İlçe başkanları soğukkanlılıkla hareket etti ve şöyle konuştular:

— **Sizlere İzmir'de bir demokrasi dersi vereceğiz...**

Mustafa Taşar ise öfkeli yanıt verdi:

— **Verin de görelim...**

İzmir milletvekilleri liste işine karıştırılmamışlar, hatta uzak bırakılmışlardı. Özdemir Pehlivanoğlu bu konuda şöyle diyordu:

— **Kimse bizim fikrimizi sormadı.**

Kongre heyecanlı bir hava içinde geçti. Başbakan Özal yaptığı konuşmada açıkça Atilla Yurtçu ve listesini desteklerken sözlerini şöle noktalıyordu:

"Başbakan seçimlerde şunu bunu destekledi diyebilirler. 600 yerde seçim yapıldı. Müdahale etmedik. Bunu yaptığım bir iki yer var. Üç şehir bizim vitrinimizdir. Burayı dost da görüyor, düşman da. Öyle bir şehir. Düşmana karşı biraz heybetli görünmek lazım. Gururlu, kibirli olmak lazım. İzmir'de bunun için tavsiyede bulundum. Bunu, partinin, Türkiye'nin geleceği için yaptım. Birlik ve beraberliğimizi tutalım. Kimseye söyleyecek laf bırakmayalım."

Turgut Özal kongreden ayrıldıktan sonra şans ibresi Şükrü Okurer'e dönmüştü. Çiğli Havaalanı'nda Merkez İlçe Başkanı **Şükrü Kayabaşı, Ulus Özbek, Süha Tanık** ve **Burhan Cahit Gündüz,** Turgut Özal'ı uğurlamaya gelmişlerdi. Kongredeki gelişmelerden Özal, çok sinirlenmişti. Merkez İlçe Belediye Başkanı Süha Baykal'ı azarladığı, Şükrü Kayabaşı'yı ise dinlemediği gözlendi.

Bir ara Turgut Özal'ın Süha Baykal'a sert bir dille, **"Okurer seçilirse yarın istifanı ver"** dediği duyuldu.

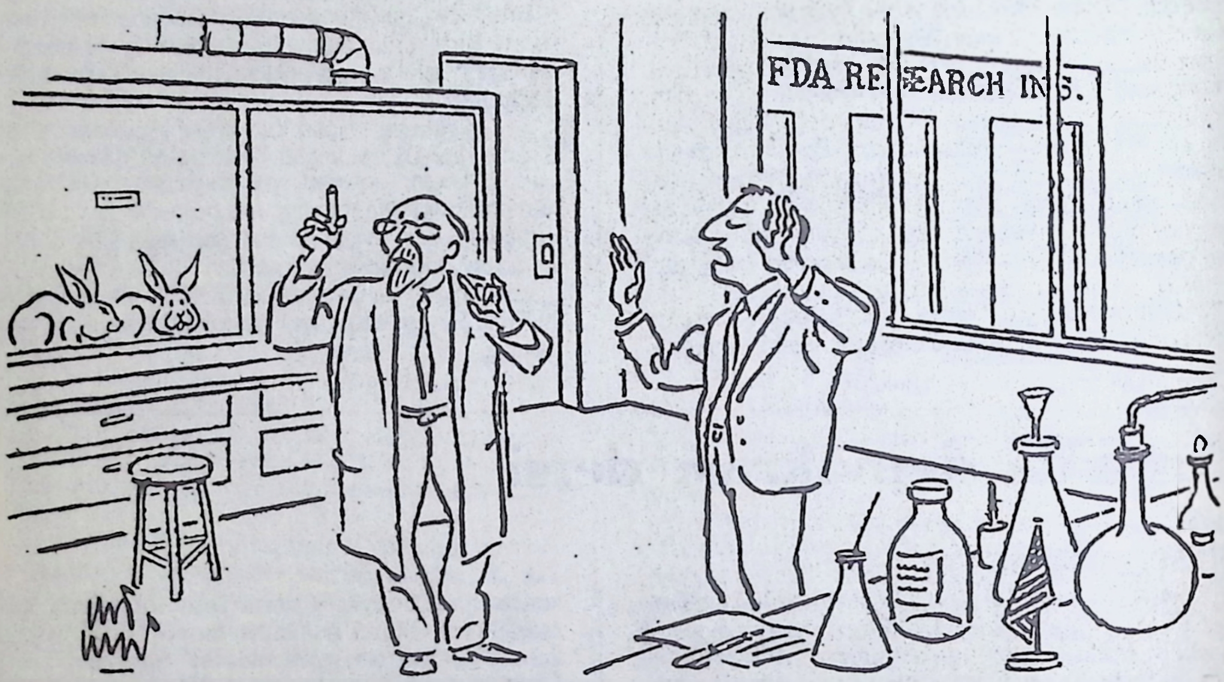
Saat 19.00'da Şükrü Okurer'in 234 oyla il başkanlığına seçilmesi hiç de sürpriz değildi. 216 oy alan Atilla Yurtçu şaşkındı. Kongrenin yapıldığı Ülkü Sineması şenliğe dönüşmüştü. Şükrü Okurer taraftarları şöyle bağırıyorlardı:

— İzmir'de demokrasi dersi... Gazeteciler, haberinize bu başlığı koyun... Seçimi liberaller kazandı...

Gerçekten Türk siyasal yaşamında, ilk kez bir başbakanın adayı yenik düşüyordu...

Ve Başbakan da aynı gece saat 22.00'de il kongresini iptal, Karşıyaka, Bornova ve merkez ilçe örgütlerini de feshediyordu...

Görev ise Başbakan ve aşırı sağ grupların ortak destegine karşın yenilen aday Atilla Yurtçu'ya veriliyordu.

— Bu ilaç formülü henüz kesinleşmedi. Önce azgelişmiş ülkelerin vatandaşlarında deneyelim, sonra insanlara uygularız.

Ali Ulvi

Başbakan Özal'ın Cumhuriyet'e demeci

Boğaz'da Prens'e formül bulunur

ERBİL TUŞALP — *5 mart*

ANKARA — Başbakan **Turgut Özal, "Özdağlar olayı"**nda **"biraz yara"** aldıklarını kabul ediyor. Boğaziçi'ndeki satışlar konusunda ise oldukça kararlı gözüküyor, **"Yabancı devletin veliahdına herhalde bir formül bulunur"** diyor.

Özal'a göre doların değer kazanması **"içeride fiyatların yükselmesine bir nevi sebep olabilir"**. Yine de enflasyon oranı için yıl sonunu beklemekte ısrarlı. Kamu işçilerine 1985 için yüzde 25 zamma gelince, **"herhalde hesap kitap vardır"** görüşünde.

ABD ile son tekstil anlaşmasını sorunca, iyimserliğini koruyor: **"Ekrem Hoca'nın** (Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Ekrem Pakdemirli) **hesabına göre Amerika'ya bir milyar doların üzerinde ihracat yapacağız."** Ya ABD'nin askeri yardımına ek? Başbakan, **"Amerikalılar 1985 bütçesini ortaya çıkarmışlar, kolay kolay değişmez"** diyor. **"Türkiye'nin Ortadoğu'da güçlü olmasının Amerika'nın da işine geleceğini"** savunuyor.

Partisinin kongrelerinin dumanı içinde Başbakan Özal sorularımızı yanıtladı:

— Özdağlar konusu hükümeti ve partiyi yıprattı mı?

ÖZAL — Bizim partimizi ve hükümetimizi Özdağlar meselesi biraz yıpratmış olabilir. Bu olaydan yara almışızdır ama sonuçta güçlü çıktık.

— Özdağlar size "başka araştırma yaptırdınız mı" diye sorduğunu aktarıyor...

ÖZAL — Bu konuları konuşmam, çünkü soruş-

turma konusu.

— **İstanbul Belediye Başkanı Bedrettin Dalan Boğaziçi'nde satılan arazilerle ilgili bir açıklama yaptı...**

ÖZAL — Çok güzel laflar söylemiş.

— **Öyle yazılar yazılacağına, Arap turistlerin makineli tüfekle taranmasını öneriyor.**

ÖZAL — Herkesin kendine göre bir tabiatı var. Çok sert bulabilirsiniz Dalan'ın söylediklerini, yalnız siz de bir basın organı olarak bu meselenin üstüne biraz haksız gittiniz. Bu nedenle size serzenişte bulunuyorum. Boğaziçi Kanunu belki biraz sert bir kanun. Boğaz'ın korunması da lazım. Ona da diyecek bir şey yok. Ama bu tarafta da, Boğaz'da olsun, İstanbul'da olsun, başka yerlerde olsun, Türkiye'den yer almak isteyenler var. Bunların vaktiyle Türkiye'ye hiç gelmeyenler olduğuna dikkatinizi çekiyorum. Kıbrıs'ın Rum kesimi de dahil, Avrupa'nın başka ülkelerine giden insanlar şimdi ilk defa Türkiye'ye geliyorlar. Çok iyi hatırlıyorum. Bir Arap Prensi haremi ile birlikte Türkiye'ye gelmişti. Arkadaşlarınız uzaktan telefoto ile fotoğraflarını çektiler. Adam çekip Yunanistan'a gitti. Bu adamların Türkiye'ye gelmelerinde bir kötülük yok. Topraklar bizim aslında, ne olacak. Oraya gelecek, bin metrekare ufak bir ev yapacak. Söylenildiği gibi saraylar filan yapmayacaklar. Konuşmuşsunuz, mimarlar güzel şeyler söylemiş.

— **Boğaziçi Yasası'nın satıştan sonra değiştirilmesi hukuka uygun mu?**

ÖZAL — Bu yerin satılması yasaldır. Ama Boğaziçi Yasası'nda Boğaz'da konut yapılmaz diye bir hüküm vardır. Ancak yapılacak olan konut değildir. Turistik tesis de yapılır. Yabancı devletin veliahdına herhalde bir formül bulunur. Bu, hukuk devleti anlayışı ile ters değil. Bir devletin menfaatlerini düşünün. Yani biz bu adamı havaalanından alıyoruz. Yabancı konuklar köşküne götürüyoruz. Her gelene bu muameleyi mi yapıyoruz. Bir farklı muamele yapılıyor elbet. Şimdi, hukuk devletinde farklı muamele yapılır mı diyeceksiniz. O da insan, o da insan diyeceksiniz. Değil. O, bir devleti temsil ediyor. Bizimle irtibatı olan bir devleti temsil ediyor. Bu ilişkileri iyi tutmamız lazım. Hatta biz teklif etmişiz. **"Gel İstanbul'dan bir yer al ki, arkandan başkaları da gelsin"** diye. Ben bu konuyu, ille de bir hukuk devleti, ille de bağımsızlık problemi yapmak doğru değil diyorum.

— **Doların değer kazanması karşısında ekonomik hedeflerin tutmaması durumuna karşı ne gibi önlem alıyorsunuz ?**

ÖZAL — Doların artışı neye tesir eder diye bakmak lazım. Tabiatıyla dışarıdan aldığımız mallara tesir eder. İhracatımızı kolaylaştırır. Dışarıdan gelen malların yarısından fazlasını dolar bazında alıyoruz. Bunun için doların yükselmesi içeride fiyatların yükselmesine bir nevi sebep olabilir. Bu artış, en başta petrol sebebiyle olur. Enflasyon sebebini sadece ithal enflasyon diye düşünmemeli tabii. İçerideki bazı sebepler de buna yardımcı olabilir. Almanya'da da mark, dolara karşı değer kaybediyor, ama onlar enflasyon hızını aşağıda tutabiliyor. Onların ölçüm teknikleri ile bizim ölçüm tekniklerimiz farklı.

— **ABD ile yapılan son tekstil anlaşması ihracatı nasıl etkileyecek?**

ÖZAL — Biz Amerika'ya, Ekrem Hoca'nın hesabına göre 1 milyar doların üzerinde ihracat yapacağız. Öteki ülkelerle bir sorun çıkmaz. Biz ihracatımızı diversifiye ediyoruz.

— **ABD gezinizden ne bekliyorsunuz? Askeri yardım miktarının arttırılması için bu girişimde bulunacak mısınız?**

ÖZAL — Bu gibi seyahatler hemen sonuç vermez. Biz gidip Silahlı Kuvvetler için şu kadar ilave imkân verin demek için gitmiyoruz. Hayır, bunu düşünmek mümkün değildir. Amerikalılar 1985 bütçesini ortaya çıkarmışlardır. Bu rakamların kolay kolay değişmesi mümkün değil. Bunda realist olmak lazım. Temasların önemi şudur: Temaslar, memleketin yöneticilerini en üst seviyede tanımak için önemlidir. Daha sonra iki memleket arasındaki meseleleri çözerken bu tanışıklık içinde çare aramak için önemlidir.

Bir YÖK Dosyası...

UĞUR MUMCU — *5 mart*

Bugün sizlere yeni bir YÖK dosyası açıyoruz, buyurun:

Doç. Dr. Nejat Kaymaz, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü öğretim üyelerindendir. Doç. Kaymaz, *"Misakı-Milli Üzerine Yapılan Tartışmalar Hakkında"* konulu profesörlük *"takdim tezi"* hazırlamış, dil sınavına girip başarılı olmuş, bilim jürisince yayınları yeterli bulunmuş, Fakülte Yönetim Kurulu kararı ile profesörlüğe yükseltilmesi için dosyası onaylanmak üzere Üniversite Senatosuna sunulmuştur.

Bu işlemler, 1982 başlarında olur. Anı yılın temmuz ayında dosya, fakülteden Üniversite Senatosuna gönderilir. Senato, 10 ekim tarihinde Fakülte Kurulunun önerisini incelemek üzere iki komisyon kurar. Komisyon raporlarının senatoda görüşüleceği sırada Doç. Dr. Kaymaz hakkında bir ihbar olduğu anlaşılır.

İhbar yazısı, aynı fakültenin Tarih Bölümü Başkanı Prof. Dr. Mehmet Altan Köymen'in imzasını taşımaktadır.

Prof. Dr. Köymen, Doç. Dr. Kaymaz'ın gazetemizde 1976 yılında yayımlanan bir yazısında *"Marksist görüşler"* olduğu kanısındadır. Köymen'in ihbar yazısı üniversiteye ulaştıktan sonra Rektör Somer, Ankara Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Turgut Kalpsuz'u konunun incelenmesi için görevlendirir.

Prof. Köymen'in *"Marksist görüşler"* içerdiğini ileri sürdüğü yazı dizisi 700 yıl önce yaşamış Selçuklu yöneticilerinden *"Pervane Süleyman"* ile ilgilidir. Deniz ticaret hukuku alanındaki uzmanlığı ile tanınan Prof. Dr. Kalpsuz'a rektör tarafından verilen görev, Doç. Dr. Kaymaz'ın *"Atatürk ilkelerine bağlılık, Atatürk milliyetçiliği ve Atatürk ilkelerine ters düşen herhangi bir ideolojiye"* sahip olup olmadığının araştırılıp saptanmasıdır.

Deniz ticaret hukuku dalında araştırmaları bulunan ticaret hukuku profesörü Kalpsuz, uzmanlık

alanı ile uzaktan ve yakından hiçbir ilgisi olmayan bu konuda kendisine verilen görevi yerine getirerek şu yargıya varır:

— ... *Gerek kullanılan terminoloji, gerekse tarihi olayların izahında takip edilen metot ve hareket edilen* "sınıfsal çıkar", "çıkar çevreleri", "halk ayaklanması", "kültürel yapının altyapıya göre şekillenmesi" *ilkeleri bakımından, makalenin tarihi materyalizme müstenit bir tarih görüşü ile hazırlanmış olduğu intibaını edinmiş bulunuyorum...*

Bir tarih profesörü, nasıl deniz ticareti konusunda bilimsel görüş bildiremezse, kamu hukuku ve tarih konularında uzmanlık düzeyinde bilgi sahibi olmayan bir ticaret profesörünün de bu konuda görüş bildirmemesi gerekir. Çünkü ilgi ve uzmanlık alanları çok değişiktir.

Bu gereği profesör Sayın Kalpsuz kendisi de değerlendirmiş olacak ki, raporunun sonuna şu yargısını da eklemeyi uygun görmektedir:

— *Ancak zatı âlilerince de takdir buyurulacağından emin olduğum gibi, ihtisas saham siyasi, iktisadi ve felsefi doktrinler yahut bunların tarihi olmadığından, bu teşhisin benim şahsi incelemelerim ve bilgim ile sınırlı kişisel görüşümden ibaret olduğunu bildirir, saygılar sunarım...*

Ankara Üniversitesi Senatosu, Prof, Dr. Kalpsuz'un bu raporundan sonra oylama yapmış ve Doç. Dr. Kaymaz'ın profesörlüğe yükseltilmesi işlemini reddetmiştir. Bu arada Doç. Dr. Kaymaz, Diyarbakır Üniversitesi'nde görevlendirilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet Altan Köymen'in ihbar yazısı Rektör Somer tarafından Doç. Dr. Kaymaz'ın profesörlüğe yükseltilmesi işlemine bir *"muhalefet şerhi"* olarak nitelenmiştir. Prof. Köymen, Senato üyesi olmadığından, üyesi olmadığı bir kurulun kararına *"muhalefet şerhi"* koyamaz. Bu nitelikteki bir *"ihbar yazısı"*nın rektörlükçe *"muhalefet şerhi"* olarak nitelenmesi bir başka inceleme konusudur. İlerde bu konuya da değinme olanağını bulacağımızı sanıyoruz.

Doç. Kaymaz, senato kararının iptali için Ankara Hukuk Fakültesi eski öğretim üyelerinden avukat Dr. Yahya Kâzım Zabunoğlu aracılığı ile yargı yoluna başvurmuştur.

Ankara Üniversitesi Senatosu'nun Doç. Dr. Kaymaz ile ilgili işlemi Ankara 3 No'lu Bölge İdare Mahkemesi'nce oybirliği ile iptal edilmiştir. İptal kararında, *"somut veriler yerine soyut birtakım iddialarla profesörlüğe atama işlemi arasında bir ilgi kurulamadığı"* belirtilmiştir.

YÖK düzeninin nasıl işlediği iyice görülüyor.

Bunları ilerde YÖK uygulamaları konusunda araştırma yapacaklara yardımcı olmak üzere yazıyoruz.

21. yüzyıla 15 yıl kala, Türkiye'de bilim özgürlüğü ne haldedir, buyurun, görün, anlayın artık!..

24 + 12 =

İLHAN SELÇUK — *5 mart*

Bir ara büyük sermaye çevrelerinin ağzına sakız olan bir denklem vardı:

"24 + 12 = başarı"

Birkaç yıl öncesine değin Babıâli'de gazete başlıklarına sık sık yansıyan ve 24 Ocak'la 12 Eylül'ü bütünleştiren bu denklemi artık dile getiren yok. Ekonomide Özal yönetiminin başarıya doğru yürüdüğüne inanan hemen hemen kalmadı. 24 Ocak'ı canıgönülden desteklemiş olan büyük sermaye çevrelerinde bile umutsuzluk ağır basıyor.

Beşinci yılını dolduran ve altıncı yılını yaşayan 24 Ocak ekonomisi iflas etmiştir, ama bu çöküş sorunlarını da birlikte getiriyor.

★

Önce bir soru yanıtlanmalıdır; 24 ve 12 sayıları, ayrılamayacak biçimde birbirine bağlı mıdır?

24 Ocak ekonomisinin yarattığı fırsatlarla petrol şeyhlerine rahmet okutacak kadar zenginleşen kimi işadamları, Babıâli'deki özel kalem müdürleri aracılığıyla şu fikri yayıyorlar:

— *Herkes oturduğu yerde otursun, Özal yönetimine razı olsun, fazla gürültü yapmasın, sesini çıkarmasın!.. Çünkü bu yönetimin sivil alternatifi yoktur.*

Taktik etkilidir.

Parlamento içi muhalefet, dönem sonuna dek koltuklarını korumak kaygısıyla bu taktiği şirin buluyor; yılgın aydınlarımıza bu yaklaşım yatkın geliyor; TV, muhalefete kapalıdır; emekçi örgütlerinin de eli kolu bağlıdır, ağızları kilitlidir.

Ama gün geçtikçe işin rengi değişmektedir.

Çünkü Özal ekonomisi çöktükçe, aba altından sopa göstermek taktiği etkisini yitirmekte, geçersizleşmektedir. Ayrıca Türkiye'yi kuşatan dış sorunların askeri yönleri öylesine ağır ve ciddidir ki, ordunun iç politikaya ilişkin ağırlıkları bir gün önce sırtından atmak istemesi doğaldır.

Ancak bu isteğin gerçekleşmesi de sivil ve demokratik bir alternatifin varlığına bağlıdır.

★

Özal diyor ki:

— *Bizim alternatifimiz yoktur!*

Türk devletinin, ulusunun, halkının zihninden bu düşünceyi silmek gerekiyor. Alternatifi olmayan partiye bakın!.. Yolsuzluklara, rüşvetlere dolanmış, enflasyon canavarına yenik düşmüş, çöküntüye sürüklenmiş. Ne olacak şimdi?.. Ülke ve devleti kendisiyle birlikte çöküntüye mi sürükleyecek?

Özal ve *"işbitirici"* kadrosunun 12 Eylül'e gelen özel koşulları *"gözetilen holdingler ve yakın işadamları"* yararına sömürmesi, hükümet yetkilerini kötüye kullanmasıyla eşanlamlıdır.

Ancak bir noktaya dikkat:

Özal yönetimi, 24 Ocak ekonomisiyle özdeşleşmiştir. Özal'ın şu veya bu *kombinezonla* yönetimden uzaklaştırılması ve Özal'sız 24 Ocak ekonomisinin uygulanması, *"24 + 12"* formülünün kurnaz savunmacılarına bir fırsat daha yaratılması demektir ki, sonuçları daha da sakıncalı olabilir.

★

Ülke ve devlet yönetiminde ağırlık taşıyan kişilerin yapacakları doğal görev, 24 Ocak felsefesine karşı mesafe koymak ve Türkiye'de sivil demok-

ratik alternatifin oluşmasına yol açmaktır. Bugün varılan yerde *"24 + 12 = başarı"* denklemi bozulmuş, bunun yerine bir soru işareti geçmiştir: 24 + 12 = ?
Denklemdeki soru işaretinin belirsizliği giderildikçe, Türkiye'nin geleceği aydınlanır. Bir hükümetin çöküntüye dönüşen başarısızlığıyla, devlet yapısı arasında özdeşlik kurmak isteyenlerin yanlışlığı düzeltilebilir. 24 Ocak reçetesinin dışladığı emekçi halkın ve aydınların siyasal hayata katılımı, geleceğimize umutla bakmak olanaklarını yaratmak için zorunludur.

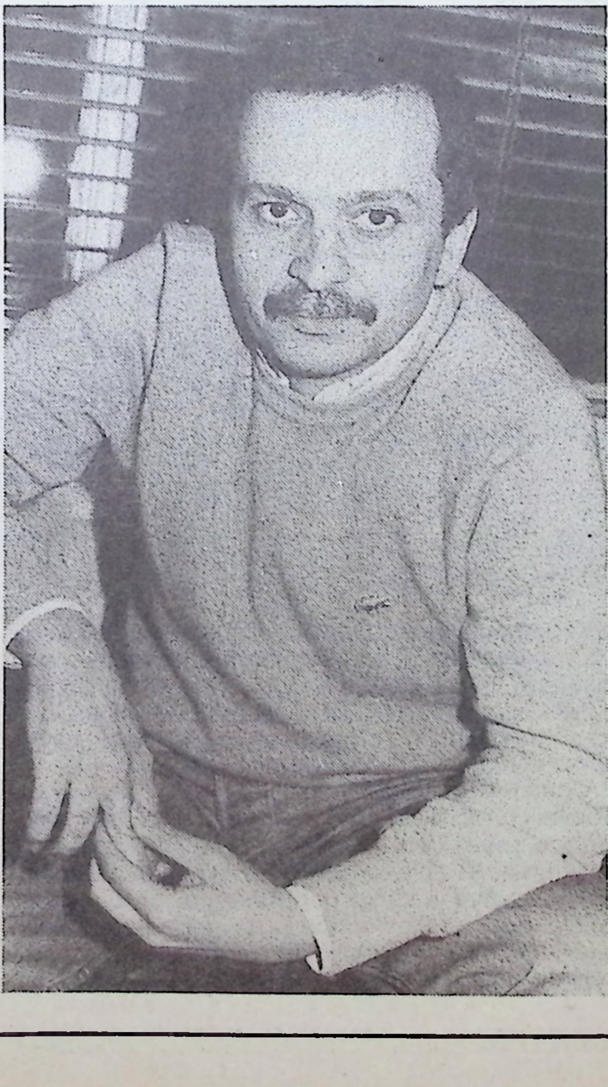
"Cumhuriyet"le üç ödül alan Bülent Erkmen:

İlk kez bir gazetenin yüzü grafikçiye emanet edildi

5 mart

Kültür Servisi — Grafikerler Meslek Kuruluşu, 1978'den bu yana düzenlediği yıllık sergilerle, üyelerinin bir yıllık çalışmalarını toplu biçimde kamuoyuna sunuyor, grafik sanatının en seçkin temsilcilerinin ürünlerini ödüllendirirken ülkemizde henüz çok yeni ama büyük atılım içinde bulunan bu sanat dalının gelişmesine de ışık tutuyor.

Kuruluşun sergilerinde bugüne dek en çok ödül alan sanatçılardan biri de **Bülent Erkmen.** Bu yıl aldığı 14 ödülle bir tür rekorun da sahibi olan **Erkmen,** bu ödüllerden üçünü doğrudan **Cumhuriyet Gazetesi**"ni ilgilendiren ürünlerle aldı: **"Cumhuriyet"** 60. yıl açıkhava afişiyle **"Afiş Başarı Ödülü"**nü, **"Cumhuriyet"** 60. yıl amblemiyle **"Amblem Başarı Ödülü"**ne, **"Cumhuriyet"** 60. yıl çağrı mektubuyla da **"Başarı Ödülü"**ne değer bulundu **Erkmen.**

— Sayın Erkmen, Grafikerler Meslek Kuruluşu sergilerinde bugüne kadar kaç ödül kazandınız?

B.E. — Dilerseniz birlikte sayalım: İlk yıl 3, ikinci yıl 5, üçüncü yıl 9 (ayrıca da 3 özel ödül), dördüncü yıl 7, bu yıl da 14. Demek ki 3 özel ödülü saymazsak toplam 38 ödül oluyor.

— Bu ödüllerden üçü Cumhuriyet Gazetesi'yle ilgili çalışmalarınızdan ötürü size verildi. Cumhuriyet Gazetesi için yaptığınız çalışmaların değişik, farklı bir yanı var mıydı?

B.E. — Biraz. Şuydu fark: **"Cumhuriyet"** Gazetesi teknik değiştiriyor, ofset baskıya geçiyordu. Gereksinilen yeni bir tasarımdı, yeni bir grafik düzenlemeydi. Bunun tümünü ben yaptım. Bu anlayışı tanıtıma da yansıtmak, hem zevkli, hem de daha başırılı oldu. Öteki ürünler gibi bir gazeteyi tanıtırken kişi o gazetenin nasıl bir şey olduğunu bilirse, nasıl anlatacağını da daha iyi bilir.

— Gazetenin mutfağında çalışmış bir kişi değilsiniz. Bu yönden bir zorlukla karşılaşmadınız mı?

B. E. — Grafik sanatında afiş, kapak, amblem vb. gibi birbirinden ayrı konular var. Bunlar ayrı sorunları olan, birbirinden ayrı ve doğru çözüm gerektiren konular. Gazete düzenlemesi de bu konular arasında. Kendine özgü sorunları olan bu konuya uygun ve doğru çözümler getirmek gerekiyor. Örneğin, **"Milliyet"** Gazetesi için gereken çözüm farklı, bir **"Cumhuriyet"** için gereken çözüm daha farklı. Olay, söz konusu gazetelerin gazetecilik anlayışlarına uygun, doğru ve en güzel çözümü bulmakta düğümleniyor. Grafik sanatçısı olarak, okuru olduğumuz bir gazetenin de olmadığımız bir gazetenin de sorununu çözmek zorundayız.

"Cumhuriyet"'teki özellik, başta da belirttiğim gibi, **"Cumhuriyet"**'i değiştirmeden değiştirmek zorunluluğuydu. Yöntem olarak yapılması gereken de bazı şeyleri eleyip bazılarını tutarak, bir tür arındırma uygulayarak doğruya varmaktı. Pek çok gazetede benzer örneklere rastladık. Ancak yöntem farklıydı: Bir şeyi öne çıkarmak için, arındırma yerine eklemeyi, arttırmayı yeğliyor, bunun da sonu olmadığından bir karışıklık, bir **"kaos"** doğuruyordu. Biz **"Cumhuriyet"** olayında, eleyip en aza indirerek kalbur üstünde kalandan en iyiyi bulduk. Aynı üslubu

da her ürüne uyguladık.

— Bunu yaparken gazete içinde engellemeyle karşılaştınız mı?

B. E.— İnsanları uzun yılların alışkanlıklarından vazgeçirmek kolay değil. Üstelik, ilk kez bir grafik tasarımcısı "**Cumhuriyet**" olayında tam anlamıyla devreye giriyordu. Daha önce de buna bir iki gazetede başvurulmuş, ama yarı yolda vazgeçilmişti. Bu kez başarılmasında en büyük etken ise, "**Cumhuriyet**" yöneticilerinin bilinçli ve kararlı tutumu, ısrarı oldu. Benim yaptığım, grafik tasarım konusunda genel ilkeleri vermek oldu. Ancak yönetim, konulan ilkeleri uygulamada kesin kararlı davrandı ve başarıya ulaşılmasında en önemli öğe de bu oldu.

— Grafik sanatımızın bugün vardığı aşama konusunda ne diyebilirsiniz?

B.E. — Bence, Grafikerler Meslek Kuruluşu'nun 1978'den bu yana açtığı sergilerin Türk grafik sanatının gelişmesinde payı büyük. Uç yılda gelişme büyük boyutlarda oldu. Artık iş bu sergilerin daha bir gelenekleşip kurumsallaşmasına, yanlışların en aza indirilmesine kalıyor. Bunlar da teknik ve birincil önemi bulunmayan, zaman içinde çözülebilecek sorunlar.

Bir de, çok önemli ve duyarlı bir noktaya parmak basmak istiyorum. Bu, sergilerde görülen ve ödüllendirilen grafik ürünlerin kendisi. Yanlış bir anlayışla, basında insanların adları öne çıkıyor, ürünler belli olmuyor.

Bilinmesi gereken, grafik sanatlarda bir yapıtın özgün kopyası olmadığıdır. Basılmış ve "**media**"da yerini almış iş, ürün sayılır. Birden fazla insan ve teknolojiden geçerek ürün aşamasına varır. Bunun bilinmesinde büyük yarar var. Salt insanları değil, onlarla birlikte ürünleri de öre çıkarmalı, ürünlerin de ne olduğunu öğrenmeliyiz.

— Turgutçuğum, kongreler sonuçlandı; bırak şu tevazuu da cicilerini giy!..

Ali Ulvi

Ayıp Olmuyor mu?

ŞÜKRAN KETENCİ — *7 mart*

MİSK'e bağlı sendikalar yargı kararı ile art arda yetki barajını aşıyorlar. Çalışma Bakanlığı'nın ocak 1985 istatistiklerine göre yetki barajını aşamamış gerçek üye sayıları, barajı aşanların çok üstünde olan sendikalara, onların sözleşmesiz kalan işçilerine biraz ayıp ve haksızlık olmuyor mu?

Sayın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı ya da Bakanlık yetkilerinin verebilecekleri yanıtı biz söyleyelim; *"Kararı mahkeme veriyor. Biz bu sendikaların eski üyelerini bildirdikleri (ek 6) listelerini işleme koymadık."*

Önce siz koymak istediniz, ancak başta Türk-İş, sendikalardan tepki gelince yargıdan görüş almak gereğini duydunuz. Danıştay da sadece 2821 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği tarihte açık olan sendikalara, 7 Mayıs 1983 öncesi üyelerini o yılın sonuna kadar bildirmek üzere tanınan bir hakkın, daha sonra açılan sendikalara ve daha sonraki tarihlerde verilemeyeceği kararını verdi.

Danıştay'ın kesin kararı karşısında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ocak 1985 istatistiklerinde ancak yeni yasaya göre yapılmış yeni üye kayıtları ile yer alan MİSK üyesi 8 sendika toplam 4638 işçi üyeye sahip görünüyordu. Bu sendikalar Bakanlık istatistiklerine karşı, eski üyelerini bildirdikleri *"ek 6"* listelerinin sayılması istemi ile dava açtılar. Ankara İş Mahkemesi de Danıştay'ın ancak

idari makamları bağlayacağı gerekçesi ile, Danıştay kararına uymayarak, bu sendikaların eski üyelerini bildiren *"ek 6"* listelerinin geçerli olması gerektiği yolunda bir karar verdi. Böylece bu sendikaların eski üyeleri olarak bildirdikleri *"ek 6"* listelerine dayanılarak bugüne kadar sonuçlanan davalarda MİSK üyesi 5 sendika yetki barajını aştı.

Öncelikle belirtelim ki, bir işçi sendikasına toplusözleşme yapma hakkının önünde baraj konulmasının sendikal özgürlüğü temelden zedelediği görüşündeyiz. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Türkiye'yi bu konuda birçok kez uyarmasının ve sendikalar önüne konulan % 10 barajın yasa değişikliği ile kaldırılması isteminin çok haklı ve bir fantezi olmadığı inancındayız. Ancak yasadaki bu baraj yüzünden bugün açık olan sendikaların yarısından fazlası toplu pazarlık hakkını kullanamaz ve baraj yeni sendikaların kurulmasını yok eden bir açmaz olarak dururken, aleni haksız bir sonuca seyirciyi kalınamayacağını anımsatmak istiyoruz.

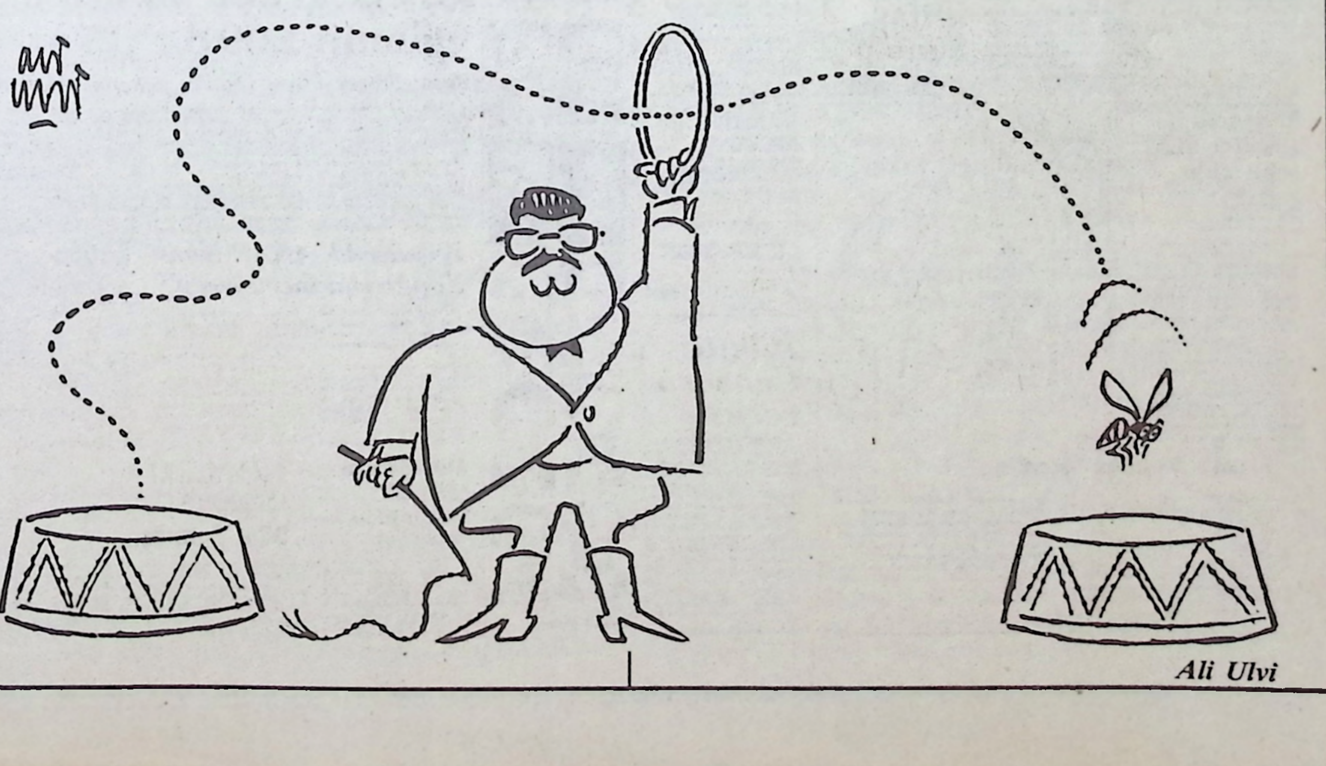
Yetkili sendikaları belirleme, istatistikleri düzenleme ve barajı aşan sendikalarla aşamayanları doğru olarak saptama sorumluluğu, yasaya göre tamamen Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na aittir. Bakanlık daha işin başında, size göre *"vahim"* bir sorumsuzluk içine girerek, bugün ulaşılan ve sürüp gidecek *"vahim"* sonuçların yaratıcısı olmuştur.

Bugünkü yetkili sendikaların belirlenmesi sistemini, geçmişin yetki sorunlarına karşı bir çözüm olarak öneren iş hukukçusu bilim adamları, şimdi sonuçlardan kaygılı ve çok üzgünler. Sistemin daha ilk yıllarda onarılmaz biçimde, sahteciliğe prim veren biçimde işlemesi, oturmasında ilk nedenin, yasa koyucu tarafından, kendi görüşlerine rağmen Türk-İş'e verilen taviz olduğunu söylüyorlar. Ardından da kısaca *"ek 6"* olarak bilinen yasanın yürürlük tarihi öncesi üyelere ilişkin sendika bildirim listelerinin, işyerlerinde ilan edilme kuralına uyulmadan ve yasal geçerlilikleri, doğrulukları araştırılmadan Bakan tarafından kabul edilmesinin sahteciliğe prim verdiğini vurguluyorlar.

Sayın Bakan Kalemli'ye sorarsanız sendikaların geç bildirimi nedeni ile geciken ocak 1984 istatistikleri için zorunlu olan bu sonuç zaman içinde düzelecekti. (Sendikalar yasaya uygun bildirim yapmadılar ve yasal süresi içinde bu haklarını kullanmadı iseler, Bakanlık bu bildirimleri neden geçerli saydı? Hangi hakla sahte, yasal geçerliliği olmayan bildirimlerle, yasalları eş sayıp, sahtecilere baraj aştırıp, bunu beceremeyenler, ya da Bakanlık kadrolarınca istenmedikleri için becermelerine izin verilmeyenlere baraj aştırılmalı?)

Aradan bir yıldan fazla bir zaman ve iki istatistik dönemi daha geçti. Yasal gerçek üyelikleri bulmak için ciddi ne çalışma yapıldı? Yine MİSK olayına dönelim. Bakanlık istenmeyen sendikalara baraj aştırmamak, ya da yetki verdirmemek için mahkemelere taraf olarak sürekli görüş bildiriyor. Neden bu davalarda *"ek 6"*ların durumu anlatılmadı? MİSK üyesi, örneğin Türk Oleysen'in Bakanlık istatistiğine göre, yeni yasaya uygun 87 yeni üyesi var. Bu sendikanın faaliyeti askıda iken yönetimi teslim edilen kayyım, 179 üyesi olduğunu ve buna göre aidat toplandığını Bakanlığa resmen bildirmiş. Şimdi yasanın eski üyeler için tanıdığı bildirim listesinde bu sendika 11552 üyesi olduğunu bildirerek yetki barajını aşmış.

Yasaya göre yetkili sendikayı belirleme, yasal, geçerli üyelikleri saptama sorumluluğunu üstlenmiş olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na biraz ayıp oluyor. *"Bu sistem işlemiyor, yasa değişikliği yapalım. Barajı kaldıralım. Yetkili sendikayı işyerinde belgeler üzerinde bulamıyorsak, referandum yolunu açalım.."* gibi sorunları çözücü pek çok şeyler söyleyebilirler. Ama herhalde, yetki sorunlarını çözmede bunca aciz duruma düşmüş, haksızlığın sebebi, sorumlusu olmuşken, olaya seyirci kalmayı sürdüremezler. Çünkü yetki sorunlarının geçmişte olduğu gibi öncelikle işverenleri bunalıma sürükleyeceği, çözüm aramaya zorlayacağı günler çok yakın.

Ali Ulvi

UYARILAR
Kadir Nadi
3. baskı 300 lira
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

TÜRKİYE'DE SİYASİ PARTİLER
Prof.Dr. Tarık Zafer Tunaya
2500 lira, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul

61. Yıl; Sayı: 21742 — Kurucusu: Yunus Nadi — 50 TL. 7 Mart 1985 Perşembe

Özal'la arasına kara kedi mi giriyor?

IMF yan çiziyor

1. Özal hükümetinin bütçesi, ancak dış borç ödemeleri ile kamu ücretlerini karşılamaya yeterli.
2. Böyle giderse, KDV de beklenen gelir artışını sağlamayacak.
3. Bütçeye konan vergi gelir tahminleri şişirilmiş.
4. Devletin toplam gelirinde enflasyona göre düşüş var.
5. Harcamalar, planlananın üzerinde.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye ve Uluslararası Para Fonu (IMF) arasındaki ilişkiler gerginleşti. Önceki hafta başından bu yana, Ankara'daki temaslarını sürdüren IMF heyeti, 1985 yılı bütçesinin hükümetin öngördüğü kalkınma hızını finanse etmede yeterli olamayacağı ve açıkların enflasyonu körükleyeceği yolundaki endişelerini dile getirdi. Heyet, "bu koşullar altında yeni kredi anlaşmasının imzalanmasının çok güç olduğunu" bildirdi.

Önceden hazırlanan programa göre, Türkiye'den bugün ayrılması beklenen IMF Türkiye Masası Şefi Geoffrey Tyler başkanlığındaki heyetin, ortaya çıkan pürüzler nedeniyle gezisini uzattığı öğrenildi. IMF'nin bu yıl için konulan ekonomik hedeflerde değişiklik yapılması talebi üzerine dün DPT Müsteşarı Yusuf Bozkurt Özal başkanlığında, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ile Merkez Bankası temsilcilerinin katıldığı bir toplantı düzenlendi. Toplantıda, IMF'ye verilecek yeni ekonomik hedef-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

İslam Konferansı da Bulgaristan Türkleri için harekete geçti

Bulgar Hükümeti'nin tutumunu "alçakça bir kampanya" olarak niteleyen İslam Konferansı Teşkilâtı Genel Sekreteri Pirzade, Sofya yönetimini derhal bu tavrından vazgeçmeye çağırdı.

CİDDE, (a.a.) — İslam Konferansı Teşkilatı Genel Sekreteri Seyid Şerafeddin Pirzade, Bulgaristan hükümetinden, bu ülkede yaşayan Türk azınlığın dini, kültürel haklarına saygı göstermesini ve bu hakların korunmasını istedi.

Pirzade, dün Cidde'de yaptığı açıklamada, "İslam âlemi, Bulgaristan'da yaşayan 1.5 milyon Türk'ün her türlü haklarına gaspedilmesine göz yummayacaktır" dedi.

Bulgar hükümetinin tutumunu "alçakça kampanya" olarak nitelendiren Pirzade, Sofya yönetimini bu tavrından derhal vazgeçmeye çağırdı.

Bulgaristan'daki Türk azınlığın haklarının korunması için başta Müslüman ülkeler olmak üzere tüm dünyada gerekli girişimlerde bulunulmasını isteyen Pirzade, "Türk hükümetinin, Bakanlar düzeyinde görüşmeler yoluyla, ikili ilişkilerle düzeltilmesi ve Türk azınlığın acılarının dindirilmesi yolundaki önerilerine Bulgar makamlarının olumlu cevap vermemiş olması üzücüdür" diye konuştu.

Genel Sekreter, "bu olumsuz tutumun Türk azınlığın durumunu daha da kötüleştirdiğine ve gerginliğin artmasına yol açtığına" dikkati çekti.

Bulgaristan'da yaşayan Türk azınlığın haklarının İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, devletler hukuku ve ülkelerarası ilişkilerle güvence altında olması gerektiğine işaret eden Pirzade, Bulgar anayasasının azınlıklar da dahil olmak üzere tüm vatandaşların dini ve kültürel hak ve çıkarlarını koruyan maddeler içerdiğini, ancak uygulamanın, bunun tam tersi olduğunu vurguladı.

Çok sayıda Türk'ün şiddet ve baskıya maruz kaldığı ve hatta öldürüldüğü yolundaki haberlerin büyük kaygı yarattığını belirten Pirzade, "Bu sistematik baskı yöntemleri ya Bulgar yönetiminin bizzat kendisi tarafından,

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'de)

ARABİA DERGİSİ: BULGARİSTAN MÜSLÜMANLARI ÇEKİÇ ALTINDA

Haberi 11. Sayfada

SOFYA MÜFTÜSÜ: TÜRKİYE İSLAMIN SÖZCÜSÜ OLMAYA ÇALIŞIYOR

Haberi 13. Sayfada

Midyat'ta bir astsubayımız şehit oldu

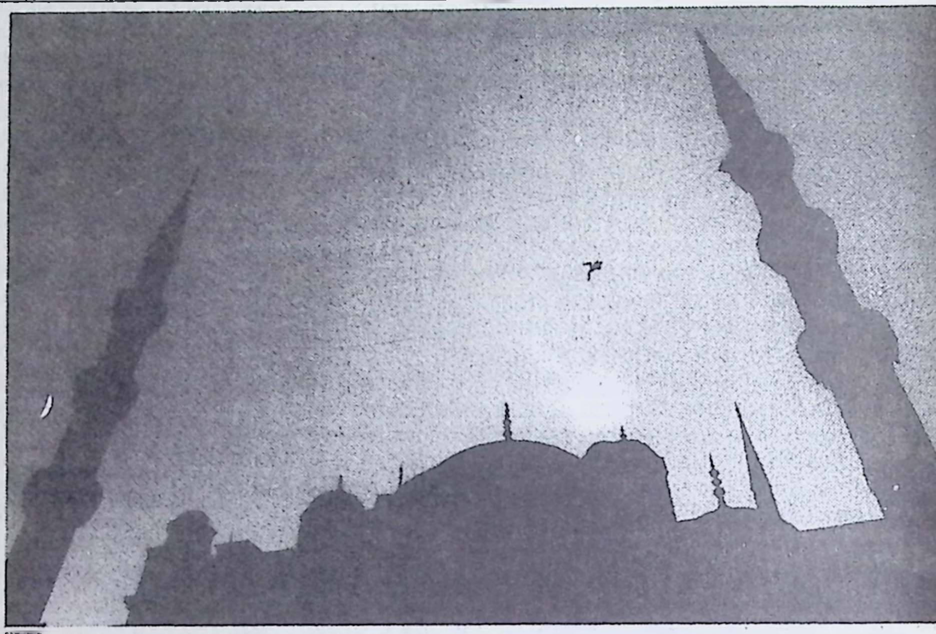
Bölücü örgüte mensup militanlarla çıkan çatışmada, biri ölü, 3 militan ele geçirildi.

ANKARA, (ANKA) — Mardin'in Midyat ilçesi Dargeçit bucağı bölgesinde, "bölücü bir örgüte" mensup militanlarla güvenlik kuvvetleri arasında çıkan silahlı çatışmada, bir astsubay şehit oldu. Olayda, bir militan ölü olarak ele geçirilirken, iki militan yaralandı.

Konuyla ilgili olarak Genelkurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Daire Başkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi'nden yapılan açıklamada şöyle denildi:

"5 Mart 1985 günü Mardin ili Midyat ilçesi Dargeçit bucağı bölgesinde suçluların aranması sırasında bölücü örgüt mensupları ile

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

İki minare arasında Fransa'yla konuştu

Fransız TV'since hazırlanan "Dünyanın Dört Bir Köşesinden Bulmacalar" isimli yarışma programına Marie Pierre Sultanahmet Camii'nin iki minaresi arasından katıldı. Önceki gün prova yapmıştı, dün yarışma oldu. 23 yaşındaki Fransız tıp öğrencisi ve dağcı, 45 metre yükseklikte iki minare arasındaki 55 metrelik mesafeyi 9 dakika 30 saniyede geçti. Marie Pierre'e Fransa'dan uydu aracılığı ile 30 saniyede bir, toplam 19 soru yöneltildi: "İstanbul'un ilk ismi nedir? Kapalıçarşı'nın yüzölçümü nedir? Osmanlı İmparatorluğu'nda Divan ne işe yarardı? Bab-ı Hümayun nedir? Lale Devri, hangi padişah zamanındadır? İstanbul'un alınışı hangi çağı değiştirdi? Sultanahmet Camii'nin mimarı kimdir ve kaç minaresi vardır?" Havada yürüyen yarışmacı tüm soruları yanıtladı. Sonra, helikopterden çekim için bir kez daha aynı mesafeyi geçti. Marie Pierre geçişlerini tamamladığında aşağıdan büyük bir tezahürat yükseliyordu. Fransız yarışmacı bugün de Kapalıçarşı'dan Topkapı Sarayı'na koşarken aynı anda başka soruları yanıtlayacak. Yarın da bir başka yarışmacı, Dolan 'ın sorularını ... (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

Siyaset ısınıyor

MDP'DE TAM ÇÖZÜLME BEKLEYİŞİ

3 yeni istifayı Sunalp açıkladı

Bugün istifasını bir basın toplantısı ile duyuracak olan MDP kurucu üyesi tarihçi Yılmaz Öztuna "sağda yeni bir parti için" temaslarda bulunduklarını da söyledi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — MDP'den istifalar durmuyor. Genel Başkan Turgut Sunalp'e karşı sürdürülen hareket bugün 3 kurucu üyenin istifasıyla yeni bir boyut kazanarak sağda yeni bir parti konusunu gündeme getirdi.

Dün saat 17.00'de Cumhurbaşkanı Kenan Evren tarafından kabul edilen Sunalp aylık olağan görüşmeden çıktıktan sonra gazetecilerin sorusu üzerine kurucu üyelerden Ahmet İhsan Kırımlı, Yılmaz Öztuna ve Mustafa Tayyar'ın partiden istifa edeceklerini öğrendiğini söyledi. Sunalp istifalar konusunda yanlarını söyledi.

"Bu istifaların kâğıt üzerindeki yazılı sebebi de maksatları ay-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Haberler...

MECLİSTEKİLERE ÇAĞRI

İnönü: Gensoru verin

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Sosyal Demokrasi Partisi Genel Başkanı Erdal İnönü, dün düzenlediği basın toplantısında, 15 eylülde başladığı ve SODEP'li belediyeleri ziyaret amacını taşıyan gezileri hakkında bilgi verdi ve yurttaşların dertlerini, dileklerini dile getirdi. İnönü, hükümetin enflasyondaki başarısızlığını, Meclisteki muhalefetin bir gensoruyla gündeme getirmesi gerektiğini söyledi.

Gezilerinde 59'de dağılmış 219 SODEP'li belediyeye uğradığını, kalanlara da önümüzde

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

Kolları sıvayanlar

Özuna. Avcı. Menteşeoğlu. Baldanlı. Nazlıoğlu. Çiloğlu. Tunçdağ. Coşkun. Tayyar. Karaöz.

Haberi 8. Sayfada

ANAP'TA BÜYÜK KONGRE HAZIRLIĞI

ANAP grubu 'milliyetçi' eğilimi: 209'da 85

Taşar-Şıvgın listesi Özal'ın anketini etkiledi

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP Genel Başkanı Turgut Özal'ın TBMM Parti Grubu'nda yeni parti yöneticilerini belirlemek için uyguladığı ankete Şıvgın - Taşar grubunun müdahale ettiği öğrenildi. Şıvgın - Taşar grubundan, 85 milletvekilinin uygulanan ankette, "Aynı kişileri parti yönetimine aday gösterdikleri" belirlendi.

13 nisanda başlayacak olan ANAP 1. Büyük Kongresi'nden önce parti içi eğilimleri belirlemek için uygulanan anketin, Özal'ın "parti yöneticilerini kendi başına belirleme şansını elinde tutma amacına" yönelik olduğu belirtiliyor.

Başbakan Turgut Özal'ın son kongrelerde ortaya çıkan, "yönetimin anti-demokratik görünümünü" silmek amacıyla milletvekillerinin görüşüne başvurmasına karşın, MKYK'da Özal'ın 7 kontenjanı bulunacak. Başbakan Özal, ANAP yönetimine 7 kişiyi doğrudan kendisi önerecek. Geriye kalan 25 üyelik için ise, milletvekillerinin görüşleri dikkate alınacak. Başbakan Özal, MKYK'da görev alacak yeni 25 isim için milletvekillerinin ankette önerdiği isimler arasından seçme yapacak ve Büyük Kongre'ye tek liste ile gidilecek.

85 milletvekilinin aynı kişileri parti yönetimine aday göstermeleri, yeni yönetimdeki siyasi dengenin Şıvgın ve Taşar yanlısı milletvekillerinden yana ağırlıklı olacağını gösteriyor.

Başbakan Turgut Özal'ın ve ... Merkez Karar ve Yönetim Kurulunu belirlerken, kongreler sonrası ortaya çıkan görüntüyü yönetime yansıtacağı ve parti yönetiminde etkinlik sağlayan iki eğilim arasındaki dengeyi koru-

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

Başsavcılık ANAP İzmir Kongresini inceleyecek

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhuriyet Başsavcılığı, Anavatan Partisi İzmir il kongresini "değerlendirmeye" aldı.

Başsavcılıktan alınan bilgiye göre ANAP İzmir İl Kongresi'ne ilişkin haberlerin gazetelerde yer aldığı pazar gününden başlayarak değerlendirmeye başlandı. Değerlendirmenin sağlıklı biçimde yapılabilmesi amacıyla da, Siyasal Partiler Yasası'nın 98'inci maddesi gereğince İzmir Cumhuriyet Savcılığı'ndan bilgi ve belge istendi. Bu bilgi ve belgeler en kısa sürede incelenecek ve alınan sonuçlara göre gerekli işlemler yapılacak.

Siyasi Partiler Yasası'nın 98. maddesi Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesine esas olarak olayların araştırma ve soruşturulmasında, ayrıca davanın açı-

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

İZMİR ANAP'TA SUÇLAMA YAĞMURU

Haberi 8. Sayfada

ANKARA'dan

YALÇIN DOĞAN

Ziraat Bankası hesapları

ANKARA — Holdingler ve banka formalarla herhangi bir siyasal partinin dışında, Türk siyasal yaşamında bugüne dek ...

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

DÇM Faturası...

Başbakan Özal, ekonomik sıkıntılardan söz ederken 3.5 milyar dolarlık DÇM ödemeleri ne değinmiş.

220 yabancı bankaya olan DÇM borçları, 1979 ağustos ayında Londra'da yapılan bir anlaşma ile 36 dilimden oluşan bir ödeme planına bağlanmıştı. Borç toplam 3.5 milyar dolar dolayındaydı. İlk üç yıl ödeme yapılmayacak. 1981

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Politika Tırmanışa Geçerken...

Politika çamur mu?
Politika koltuk kavgası mı?
Politika çıkarcılık mı?
Hayır!

Peki, ama o zaman bu sorular da ne oluyor denebilir.

Anlatmaya çalışalım.

Uzunca bir aradan sonra politika yeniden tırmanışa geçerken bu soruları ortaya atmak gereğini duyduk. Çünkü siyasetin sıcaklaştığı dönemlerde bunlara benzer sorular kamuoyunda güncelleşir ya da güncelleştirilir.

Güncelleştirilir dedik, çünkü bu gibi ortamlarda özellikle demokrasi fikrini içlerine sindiremeyenler, "politika eşittir çamur" denklemini hemen piyasaya sürmeye bakarlar. Bu konuda ne yazık ki, malzemeleri de genellikle bol olur; çünkü siyasetin yoğunlaştığı

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'de)

HASAN CEMAL

Galatasaray Teknik Direktörü Jupp Derwall:

Direkten dönen topun suçlusu biz oluyoruz

ABDÜLKADİR YÜCELMAN — *9 mart*

Bugünkü konuğumuz Galatasaray'ın Teknik Direktörü Jupp Derwall.

— Sayın Derwall ömrünüzü verdiğiniz futbol kariyeriniz hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

— 15 yıl süre ile futbol oynadım. Futbolculuk yaşamım sürerken futbol akademisine gittim. Futboldaki pratik bilgi ve deneyimlerimin üzerine teknik ve taktik bilgileri de ekleyerek futbol antrenörlüğüne başladım. Uzun süreler Helmut Schöen'ün yardımcılığını yaptım, daha sonra Federal Alman Milli Takımı'nı yönettim.

— Her futbol oynayan antrenör olabilir mi Sayın Derwall?

— Futbol oynamış birisinin antrenör olması muhakkak ki iyi, ama antrenörün işi insan yetiştirmek, insan yönetmek, insanı anlamak olduğuna göre antrenörlük pek öyle basit bir iş değil. Çünkü bir antrenör bazen baba, bazen arkadaş, bazen öğretmen olmalıdır. Çok yönlü bir insandır antrenör.

— Antrenörler, dünyanın her ülkesinde cumhurbaşkanlarından bile daha fazla kazanır. Ama ne yazık ki bizde olduğu gibi bazen de horlanıyor. Daha doğrusu parasal açıdan cazip, ancak zaman zaman saygın olmayan bir meslek. Siz bunu neye bağlıyorsunuz?

— Antrenörler dünyanın her yerinde her zaman en çok konuşulan kişidir, herkesin gözü üzerindedir. Onun için herkesin kritik ettiği bir insandır. Bu nedenle bazen saygınlık görüyor, bazen de horlanıyor.

— Ancak, bazen futbolun F'sini bile bilmeyen insanlar tarafından eleştirilmek sizi bir antrenör olarak üzmüyor mu? Yoksa bunu antrenörlerin yazgısı deyip olağan mı karşılıyorsunuz?

— Ben antrenörlüğü politikacılığa benzetiyorum. Onlar da bizim gibi eleştirilirler. Ama bu eleştiriler bazen haklıdır; bazen, hatta çoğu zaman da haksızdır. Ama gerçeği söylemek istersek günümüzde çok antrenör var. Bunların hepsi de iyi değil tabii. Doğrusu antrenörler bence ip cambazlarına benzer. Bir gün ipin üstündedir, ikinci gün ipin altındadır.

— 1984 Avrupa Şampiyonasından sonra Alman basını sizin için geniş bir yıpratma politikası başlattı, özellikle Bild gazetesi. Bu eleştirileri nasıl karşıladınız?

— Ben gayet normal karşıladım. İnsan bir kere şanssız olmasın. Bugün gazeteler ve özellikle kaldırım gazeteleri gerçi çok iyi satıyorlar ama sansasyon peşinde koşuyorlar. Bence yıpratma politikası daha çok gazete satmanın bir yolu, yani olağan bir şey.

— Türk basınındaki eleştirileri de aynı olgunlukla karşılıyor musunuz?

— Polemik yaratmak için yazılan yazıları hoş karşılamıyorum, ama haklı eleştirilere her zaman taraftarım. Ancak daha çok satmak, olay yaratmak için hayali şeyler yazanların futbol hakkında yeterli şekilde bilgiye sahip olmadıklarını da görüyorum. Yalnız şu var ki gazetecinin yazdığı haber bir günlüktür, bir gazete başlığıdır sadece, gelip geçicidir. Ancak yaptığı yıkıntı büyüktür.

— Siz eleştirilerin haksız olduğuna inanıyorsanız bu eleştirilerin sizi etkilememesi gerek.

— Beni etkilemiyor tabii. Ama futbolcularımı, kulübün taraftarlarını etkiliyor. Benim gazetelerde yazılan yanlış haberleri ve demeçleri eleştirmem için başlı başına bir gazete çıkarmam gerekir.

— Sayın Derwall, sizin bir gazete çıkarmanıza gerek yok. Biz Cumhuriyet'te size bir köşe ayıralım, orada yazın yazacaklarınızı.

— Aslında çok iyi olur, teşekkür ederim. Ama diğer gazeteler arasında kıskançlık yaratırız. Almanya'da Bild'de bir süre yazdım. Ama sonra yazmayınca Bild aleyhime döndü. Yani kendi kendime şut attım. Ama yine de ilginize teşekkür ederim.

— Sayın Derwall, gerek Almanya'da gerekse Türkiye'de mesleki açıdan bir hata yaptığınızı kabul ediyor musunuz?

— Mutlaka yapmışımdır. Zaten hata yapmayan antrenör yoktur. Maçtan önce kendi kendimize belki 50 soru soruyoruz, onlara cevap vermeye çalışıyoruz, ama hata oluyor işte, bunu önleyemiyoruz. Biz hata yapmasak bile direkten dönen bir topun suçunu bize yüklüyorlar, yine hatalı biz oluyoruz.

— Kendi kendinize bir an için bile olsa "Türkiye'ye gelmekle hata ettim" dediniz mi?

— Hata yaptığıma hiçbir zaman inanmadım. Türkiye'ye gelirken beni nelerin beklediğini biliyordum çünkü.

— Biz toplum olarak biraz sabırsızız. Oysa siz her zaman taraftarlara sabır dilediniz. Türkiye'de sabırsız bir toplum ile karşılaşacağınızı biliyor muydunuz?

— Tabii. Zaten çok kişi sabırsızdır. Antrenörlerden çok ve çabuk şeyler ister. Antrenörlerin eleştirdikleri bir konudur bu.

— Üç büyük takımımızın başındaki üç antrenör de kendi takımlarını nedense beğenmiyor. Size soruyoruz, "Beşiktaş en iyi takım" diyorsunuz, Stankoviç "Bence Fenerbahçe" diyor, Veselinoviç ise "Galatasaray böyle giderse şampiyonluğa ortak olur" diyor. Acaba bunda gerçek payı var mı? Yoksa siz antrenörler, aranızda centilmenlik anlaşması mı imzaladınız?

— Bize gazeteciler her gün bu tip sorular soruyorlar. Onun için biz de atmosferi yumuşatmak için topu başkasına atıyoruz. Örneğin bizim şanssızlığımız Stankoviç'in şansı oluyor, herkes bizimle uğraşıyor.

— Yani siz Beşiktaş'la kimse uğraşmadığı için mi daha başarılı oluyor düşüncesindesiniz?

— Rahat çalışmak her antrenörün istediği bir ortamdır. Dikkatler ve atılan oklar rahatsız edicidir daima.

— 6 aydan beri Türkiye'de bulunuyorsunuz. Türk futbolunun eksik ve yanlışlarını tespit edebildiniz mi?

— Birçok şey tespit ettim. Aslında daha önceden de biliyordum bazı eksiklikleri. Ama Türk futbolunda büyük sorunlar ve yanlışlar var. Bunlar büyük bir katalog oluşturacak kadar çok. Galatasaray Kulübü izin verir ve Futbol Federasyonu da bağımsız olarak çalışırsa seve seve yardımcı olmaya hazırım. Türk futboluna vereceğim şeyler var.

— Eksik ve yanlışlardan bir iki tanesini sayabilir misiniz?

— Bence en önemlisi Türkiye'nin Avrupa ile teması yok. Sezon başında birer kupa maçı yapıyorlar, sonra da Avrupa'ya kapıları kapatıyorlar. Bir ikincisi futbol biraz geç başlıyor.

— Yani altyapıdaki yanlışlıktan söz ediyorsunuz?

— Evet. Ve bu çok önemli. Okullarınızdaki sporun ne olduğunu biliyorum. Spor yapmak isteyenler ne tesis bulabiliyor ne antrenör. Almanya'daki kasabalarda bile bol tesis ve antrenör vardır. Tabandaki bu eksiklik, dolayısıyla futbolunuzu da etkiliyor. Almanya'da 8 yaşındaki çocukların ligi bile var.

— 1985 yılına kadar ortaokullarımızda futbol yasaklanmıştı. Ancak bu yıl ortaokullara futbol konuldu.

— Görüyorsunuz işte, yaş ilerledikçe geç kalınmış demektir.

— Bugün gündemdeki soru şu, "Türk futboluna yerli mi yoksa yabancı mı yararlı olur?" Sizin bu konudaki görüşünüz nedir?

— Bir antrenör futbolcusu ile konuşabilmeli, onu motive edebilmeli, onu maça hazırlamalı, onunla dost, arkadaş olmalı. Bunun için de onun dilinde konuşmalı, uyum içinde olmalı. Benim kişisel düşüncem şu ki bir yabancı antrenör ile bir Türk antrenör birlikte çalışmalıdır.

— Sayın Derwall, biz ülkemize gelen yabancılara klasik bir soru sorarız, onlar da bize klasik yanıtlar verir. Siz bizim Boğaz'ımızı, balığımızı, rakımızı ve göbek dansımızı beğendimiz mi?

— Doğrusu hepsinden tattım da göbek havasını bir türlü göremedim. Ama bana çok tavsiye eden oldu, en azından bir kere görmeliymişim.

— Ya İstanbul'un trafiğine alışabildiniz mi?

— Biz antrenörler her duruma adapte olan kişileriz. Benim için problem değil.

— Sanıyorum bu söyleşi sizin beklemediğiniz kadar ciddi oldu?

— Futbol ciddiyetle bakılması gereken bir olaydır. Ve sizle ben bu konuyu ciddiyetle konuştuk. Bunun için teşekkür ediyorum. Bir başka zaman, bir başka yerde isterseniz gayri ciddi bir sohbet de yapabiliriz.

Dört eğilim... *Ali Ulvi*

Yunanistan'da "siyasal bunalım" tırmanıyor

Karamanlis istifa etti

STELYO BERBERAKİS — *11 mart*

ATİNA — Yunanistan Cumhurbaşkanı **Konstantin Karamanlis**, Başbakan **Andreas Papandreu**'nun cumhurbaşkanı adayı olarak kendisini desteklemeyeceğini açıklaması üzerine dün görevinden istifa etti. Karamanlis, Yunanistan Parlamento Başkanı **Yannis Alevras**'a gönderdiği istifa mektubunda, **"içinde yer alamayacağı gelişmeler üzerine"** bu kararı verdiğini belirtti.

Yunanistan Anayasası'na göre, Parlamento Başkanı ve PASOK üyesi **Yannis Alevras**, cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapılacağı 15 mart tarihine kadar cumhurbaşkanlığı görevini üstlenecek.

Karamanlis'in istifasından sonra hükümet adına yapılan açıklamada, **"Başkandan Papandreu, Karamanis'in görev süresi dolmadan istifa etmesinden derin üzüntü duymuştur. Karamanlis işbaşında bulunduğu süre içinde görevini kusursuz biçimde yerine getirmiştir"** denildi. Açıklamada, cumhurbaşkanlığı seçiminin önceden belirlendiği gibi 15 mart cuma günü yapılacağı da belirtildi.

Atina'daki siyasi gözlemciler, Karamanlis'in istifasına PASOK'un kendisi yerine Hristos Sartzetakis'i aday göstermesinin değil, 1975 yılında kendisinin düzenlediği anayasa değişikliği girişiminin neden olduğunu belirtiyorlar. Papandreu'nun yeni başkanın yetkisini kısıtlayan anayasa değişiklikleri önerdiğini hatırlatan gözlemciler, Karamanlis'in istifa mektubunda belirttiği **"içinde yer alamayacağı gelişmeler"** sözleriyle bu girişimleri ima ettiğini ifade ediyorlar.

Yunanistan Anayasası'na göre, Karamanlis cumhurbaşkanlığı süresini doldurmadan istifa ettiği için bundan böyle cumhurbaşkanlığı için aday gösterilemeyecek.

Ana muhalefet, Yeni Demokrasi Partisi Başkanı **Konstantin Mitsotakis,** Karamanlis'in istifası üzerine cumhurbaşkanlığı için başka aday göstermeyeceklerini açıkladı. YDP'nin açıklamasında, bu kararın PASOK tarafından önerilen aday Hristos Sartzetakis'in kişiliğiyle ilgisi olmadığı, ancak bunun bir siyasi karar olduğu anımsatıldı. Aynı açıklamada bu gelişmelerden sonra bugünkü parlamentonun feshedilerek erken seçimlere gidilmesi istendi.

Hükümet sözcüsü **Dimitris Marudas,** YDP'nin önerisini reddeden açıklamasında, seçimlerin anayasanın öngördüğü biçimde normal şartlar altında yapılacağını söyledi.

Cuma günü yapılacağı ilan edilen cumhurbaşkanlığı seçimlerinde, şimdilik PASOK'un gösterdiği tek aday Yüksek Mahkeme Kurulu üyesi Hristos Sartzetakis. Sartzetakis'in başkanlığı kazanma şansı Yunan Komünist Partisi'nin önümüzdeki günlerde alacağı karara bağlı. 300 sandalyelik Yunan Parlamentosu'nda 13 milletvekili sahibi Yunan Komünist Partisi'nin Sartzetakis'i destekleyeceği bildiriliyor. İlk iki turda öngörülen 200 oyu toplayamayacağı için 3. turda en az 180 oyla Sartzetakis cumhurbaşkanı seçilebilecek. 180 oyun matematiksel dağılımı ise şöyle olacak: 165 PASOK, 13 Komünist Partisi, 3 bağımsız ile 181 oy sağlanabilecek. Aksi halde parlamento otomatikman feshedilerek bir ay içinde genel seçimlere gidilecek.

Karamanlis'in istifa haberi Yunan sağında **"şok"** etkisi yaptı. Bazı yorumcular, Karamanlis'in yokluğunda PASOK'un **"daha radikal bir dış politika"** izleyeceğini belirtiyorlar. Karamanlis'in Yunanistan'ın NATO'dan ayrılması ve ülkedeki ABD üslerinin kapatılması gibi PASOK tasarılarına karşı **"fren"** görevi yaptığını hatırlatan gözlemciler, eski cumhurbaşkanının sosyalistlerle de ılımlı ilişkiler kurduğunu vurguluyorlar.

Sosyalist PASOK'un Başkanı ve Başbakan Papandreu'nun cumhurbaşkanı adayı olarak Karamanlis yerine Hristos Sartzetakis'i göstermesi Yunanistan'da sol görüşlü siyasi partiler tarafından olumlu karşılanırken, Atina'daki gözlemciler bu olayla Yunan siyasi tarihinde yeni bir sayfanın açıldığını belirtiyorlar.

Sol eğilimli siyasi parti liderlerinin yaptıkları açıklamaların çoğunda Karamanlis'in PASOK tarafından aday gösterilmemesi olumlu karşılandı.

Başbakan Papandreu, önceki gün yaptığı açıklamada **"PASOK Merkez Komitesi'nin kararı ile demokrasi kurtuldu"** dedi.

Yüzlerce Atinalının önceki gece yarısı bayiler önünde kuyruklar oluşturarak satın aldıkları pazar gazeteleri, yeni bir siyasal bunalımı haber veriyor.

Yunan gazetelerinin tüm konuları bir yana bırakarak Karamanlis ve cumhurbakanlığı seçimleri ile sayfalarını doldurduğu dikkati çekiyor. Özellikle iktidar yanlısı sol görüşlü basın **"Karamanlis düştü", "Karamanlis dönemi sona erdi"** yolunda başlıklar kullanırken, muhalefet yanlısı gazeteler **"PASOK'un yeni kararı ülkenin siyasi yaşamını tehlikeye atıyor"** şeklinde başlıklar kullanıyorlar.

Yunanistan'ın ilk sosyalist hükümeti PASOK'ta bugüne dek topladığı oylarla, cumhurbaşkanlığı mevkiini koruyan Karamanlis'in, kişiliğine güvenerek oy veren **"merkezciler"**de bulunuyor. Eğer PASOK, YDP gibi cumhurbaşkanlığına yeniden Karamanlis'i önermiş olsaydı, önümüzdeki genel seçimlerde yine iktidara gelmesini garantileyecekti. Oysa şimdi, Karamanlis'in yokluğunun, PASOK'un oy kaybetmesine yol açabileceği yolundaki görüşler yoğunlaşıyor. İşte bu nedenle, PASOK Başkanı Papandreu'nun aldığı bu karar, Atina ve tüm Yunanistan'da **"cesur"** olarak değerlendirildi. Özellikle PASOK içinde merkez komitesini oluşturan Marksist eğilimli üyeler çok memnun. Papandreu'nun, Yunanistan'daki solcular arasında prestijini yeniden kazanırken, Karamanlis'e karşı gelen komünistleri de **"memnun"** ettiği bir gerçek.

Öte yandan Yeni Demokrasi Partisi YDP, PASOK'un aldığı bu kararı sert bir şekilde eleştirerek, **"Yunanistan cumhuriyetinin ve demokrasinin kurucusu Karamanlis'e bu denli kötü davranılamayacağını"** belirtti.

YDP için Karamanlis'in seçilememesi, aslında duygusal tepkinin dışında fazla bir şey ifade etmiyor. Aksine parti, PASOK karşısında ancak bu yolla güçlenebileceğini pekala biliyor. Çünkü, Karamanlis'in garantisine inanan **"merkezciler"**in YDP'ye kayma olasılığı arttı.

Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, PASOK'un önerdiği Hristos Sartzetakis'in kişiliği de sadece aşırı sağcıları rahatsız etmişti. Lambrakis cinayetinin sorgu yargıçlığını yapan (1963) Sartzetakis, cunta döneminde **"zararlı faaliyetler"** gerekçesiyle işkence görmüş ve sürgüne gönderilmişti.

DIŞ İLİŞKİLER

Papandreu'nun sürpriz kararının Yunanistan'ın dış ilişkilerini de yakın bir gelecekte etkilemesi bekleniyor. Karamanlis, Yunanistan'ı Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) tam üye yapmak için büyük savaşımlar vermiş ve sonunda hedefine ulaşmıştı. Karamanlis'in bu politikası başta PASOK olmak üzere tüm sol partilerin sert tepkisine yol açmıştı.

Karamanlis'in bu kez cumhurbaşkanlığı görevinde bulunmaması Avrupa'nın Yunanistan'a **"güvensizlikle"** bakmasına yol açabilir. Papandreu'nun AET içinde son zamanlarda sergilediği radikal davranışlar Karamanlis tarafından da onaylandığı için Avrupa'nın tepkisi çok sert olmuyordu. Çünkü Avrupa'da **"Karamanlis'in ne yaptığını iyi bildiği"** kanısı vardı.

Yoksulluğa bir aileden 4 kurban

YAVUZ ŞİMŞEK — *11 mart*

İstanbul'da son 42 yılın en soğuk kışı dokuz kişilik **"Kuku"** ailesinin on altı metrekarelik tek göz gecekondusunda hastalık ve yoksullukla birleşti; otuz yedi gün içinde dört küçücük bebeyi koparıp aldı yaşamdan.

Önce Özgür bebenin küçücük yüreğindeki kıpırtı durdu. Gıdasızlıktan iyice zayıf düşmüş çelimsiz bedeni, Şişli Çocuk Hastanesi'ne kaldırıldıktan sonra **"ilaçların zoruyla"** ancak dokuz saat daha dayanabildi **"zafiyet"**e. Dünyaya henüz üç yıl önce **"merhaba"** diyebilmiş Özgür bebe, hafif bir titremeyle sarsıldıktan sonra dondu kaldı: Günlerden 22

Ocak 1985 Salı. Annesi ertesi gün ziyaret için geldiğinden yatağını boş buldu: **"Başın sağolsun"** dediler.

Yalnızca yedi ay önce yaşama gözlerini açmış **Nimet** bebe de aynı hastanenin bir başka odasında dokuz gün direnebildi. Işıl ışıl **"çakır"** gözlerini bir daha açılmamacasına yumduğunda, soğuk ve yoksulluk ikinci kez işlevini tamamlamıştı: Günlerden 10 Şubat 1985 Pazar. Evde hasta yatan öteki bebelerin yanından ayrılamadıkları için durumunu telefonla öğrenmek istediklerinde, **"öldü"** dediler. Anne, evde hasta yatan **Hakan**'ı yalnız bırakamadığından, cenazesine bile gidemedi Nimet bebenin.

Hakan'sa yalnızca bir hafta daha yatabildi ateşler içinde. Hakan'ın ölümünü gözyaşları içinde anlattı annesi:

"Beni doktora götürün dedi. Dışarıda çok fırtına vardı. Durmadan kar yağıyordu. Karın kalınlığı 1 metreye yaklaşmıştı. Zaten yol yokuş, araba işlemez. Götüremedim. Bu yüzden hakkı kaldı yavrumun bende. Son iki gün iyice kötüledi. Hiç sesi çıkmaz oldu. O gün hastalıktan yarılmış dudaklarına pamuk ve kaşıkla su damlatıyordum. Ellerini zorlanarak yukarı doğru kaldırdı. Tam üç sefer soluk alıp verdi. Sonra da öylece hareketsiz kaldı. Komşulara seslendim. Gelip baktılar. 'Ölmüş' dediler."

Hakan bebe, belli belirsiz bir solumayla körpe ciğerlerine doldurduğu havayı yedi yıllık yaşamının son soluğu olarak dışarı verdiğinde, soğuk da sürüyordu, yoksulluk da: Günlerden 18 Şubat 1985 Pazartesi...

Ağabeyinin öldüğü gün hastaneye kaldırılan iki yaşındaki **Sevgi** bebe, yoksulluk ve soğuğun tutsak aldığı **"Kuku"** ailesinden, **"kızamığın mı, zatürrenin mi, boğmacanın mı bilinmez"**, ama hastalığın kucağında, doymak bilmez ölümün karanlığına taşınan dördüncü bebe oldu. Günlerden 1 Mart 1985 Cuma...

Kuştepe Alanı'ndan alabildiğine dik, bir kilometrelik bir yokuştan geçip, çöp birikintileri ve çamurlu sulardan atladıktan sonra, yan yana sıralanmış, birbirinin aynı derme çatma gecekondulardan birinde bulduk **"Kuku"** ailesini. Teneke ve mukavva parçalarıyla çevrilmiş bahçeye, yırtık bir kilim parçasını kaldırarak girdiğimizde, naylon torbalara doldurulmuş eşyaların üstünde iki yatak ve bir divan gördük önce. Sonra da elinde kazmayla baba **Ahmet Kuku**'yu. 1979'da yaptığı ve içinde ailesinin **"yıkıldığını"** gördüğü tek odalı, susuz, elektriksiz, gelişigüzel yapılmış derme çatma gecekondusunu yıkıyor. Komşularının yardımıyla, **"iki odalı, soğuk girmeyecek, damı akmayacak, su basmayacak"** yeni bir gecekondu yapabilmek için... Rengi kaçmış, sapsarı, çökük avurtlu yüzünde derin bir acı... Dalgın bakışlarla, gözpınarlarından süzülen yaşlar arasında kesik kesik anlattı:

"Yıllarca önce Trabzon'dan göçtük. Doğru dürüst iş bulamadım. Çöplerden kâğıt toplayarak hurdacılara satıyorum. Günde 500 ile 1000 lira arasında kazanıyorum. Günde 10 ekmek alıp makarna, çorba, çay, peynir idare edip gidiyorduk. Ancak kış çok kötü bastırınca iş yapamaz oldum. Bazı günler, o da ancak 300 liralık iş yapabiliyordum. Bakamadık bebelere. Odun bulup yakamadık. Çöplerden topladığımız çaputlara sarınarak ısınmaya çalıştık. Çocuklarım bibiri peşinden hastalanmaya başladı. Önce biri kızamık oldu, sonra hepsi birden. Soğuktan doğru dürüst çıkaramadılar. Zatürree, boğmaca, zafiyet peş peşe dizildi. Zor yetiştik hastaneye. Ama kurtaramadık. Peş peşe ölmeye başladılar."

Sık sık yineliyor Ahmet Kuku, **"Bakamadık be-**

AĞLAMAK VE GÜLMEK
İlhan Selçuk

Cumhuriyet
61. Yıl: Sayı: 21747 Kurucusu: Yunus Nadi 50 TL. 12 Mart 1985 Salı

FELSEFE YAZILARI
Prof. Nusret Hızır

Çernenko öldü, halefi hemen açıklandı

Gorbaçev seçildi

Sovyetler'de yeni dönem

Sıra gençlerde

ERGUN BALCI

Konstantin Çernenko geçen yıl **Yuri Andropov**'un yerine iktidara getirildiğinde Batılı gözlemciler kendisini **"uzlaşma adayı"** olarak nitelendirmişlerdi. Yaşlı ve aynı zamanda ciğerlerinden rahatsız olduğu bilinen Çernenko'nun göreve getirilmesi başka türlü açıklanamıyordu.

Bu gözlemcilere göre, Politbüro'da iki ayrı çekişme söz konusu idi. Bunlardan biri iktidarı bırakmak istemeyen **"yaşlılarla"** Sovyet liderliğine **taze kan** getirilmesini isteyen **"gençler"** arasında idi. Diğer çekişme ise gençlerin kendi arasında idi.

Gençlik yanlılarının iki güçlü adayı **Mikhail Gorbaçev**'le (54) **Grigori Romanov** (63) arasında karar verilememişti. Bu nedenle **geçici bir dönem** için uzlaşma adayı olarak Çernenko'nun görevi devralması kararlaştırılmıştı.

Sovyet Politbürosu içinde gerçekten ne olup bittiğini kuşkusuz Kremlin liderlerinden başkası bilemez.

Ancak bir yıldır Mikhail Gorbaçev'in hızla parladığı gözleniyordu. Bu nedenle tahminler, Çernenko'nun en güçlü halefinin Gorbaçev olduğu yolunda idi. Gorbaçev'in dün, Komünist Partisi Genel Sekreterliği'ne getirildiğinin açıklanması bu tahminlerin doğru olduğunu gösterdi.

Bir tarım uzmanı olan Gorbaçev, tarım alanında reform yanlısı olarak tanınıyor. Gorbaçev üreticiyi teşvik edici önlemlerin alınmasından, köylülerin mesai saatleri dışında bahçelerinde sebze ve meyve yetiştirip bunları piyasada satmalarının görmezlikten gelinmesinden yana. Genç, dinamik ve dışa açık bir yönetici. Geçen yıl İngiltere'-

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'de)

KIM KIMDİR?

Mikail Gorbaçev

Konstantin Çernenko

Kremlin'de "yeni" kuşak

MOSKOVA, (AP) — Konstantin Çernenko'nun yerine Komünist Partisi Genel Sekreterliğine getirilen 54 yaşındaki Mikhail Gorbaçev, Politbüro'nun en genç üyesi. Gorbaçev Kremlin'de "yeni" kuşak Sovyet liderle-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Brejnev'in yakınındaydı

MOSKOVA, (a.a.) — Dün ölen Sovyetler Birliği Devlet Başkanı Konstantin Çernenko, eski Devlet Başkanı Yuri Andropov'un ölümü üzerine 13 ay önce bu göreve getirilmişti.

Çernenko, 24 Eylül 1911'de

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Konstantin Çernenko'nun öldüğü, dün saat 13.00'te resmen doğrulandı. Öğleden sonra ise boşalan Komünist Partisi Genel Sekreterliği'ne Mikhail Gorbaçev'in getirildiği açıklandı.

Çernenko'nun cenazesi yarın Kızıl Meydan'dan kaldırılacak. Reagan'ın katılmayacağı törende, Türkiye'yi Başbakan Özal ve Dışişleri Bakanı Halefoğlu temsil edecek.

Dış Haberler Servisi — Sovyetler Birliği Devlet Başkanı ve Komünist Partisi Genel Sekreteri Konstantin Çernenko önceki akşam öldü. Sovyet hükümeti tarafından dün TS 13.00'te yapılan açıklamada Çernenko'nun önceki akşam **"ağır bir rahatsızlık geçirerek"** öldüğü bildirildi.

Çernenko'nun ölümü ile boşalan Komünist Partisi Genel Sekreterliği'ne Politbüro üyesi 53 yaşındaki **Mikhail Gorbaçev** getirildi.

Cenevre'de ABD ile Sovyetler Birliği arasındaki silahsızlanma görüşmelerinin Çernenko'nun ölümüne rağmen bugün başlayacağı bildirildi.

Kremlin'den yapılan açıklamada Çernenko'nun cenaze töreninin yarın yerel saatle 13.00'te başkent Moskova'da Kızıl Meydan'da yapılacağı bildirildi.

Gorbaçev'in Komünist Partisi Genel Sekreterliğine getirildiğinin açıklanmasından önce, Politbüro üyesinin Çernenko'nun cenaze törenini düzenlemekle görevli komisyonun başkanlığına seçildiği açıklanmıştı. Stalin'den bu yana Sovyet liderlerinin

(Arkası Sa. 4, Sü. 2'de)

ANDROPOV'UN CENAZESİNDE — 1984 şubatında ölen Sovyetler Birliği Devlet Başkanı Yuri Andropov'un cenaze törenine katılan Politbüro üyeleri (soldan sağa) Mikhail Gorbaçev (54): 1980'den beri Politbüro üyesi, başkanlığın en güçlü adayı. Viktor Grişin: (70): Komünist Parti'nin Moskova örgütü başkanlığını yürütüyor. Dimitri Ustinov: 1976'dan ölümüne dek (1984) Savunma Bakanlığı görevini sürdürdü. Nikolai Tihonov: Sovyetler Birliği Başbakanı. Konstantin Çernenko: Şubat 1984'ten beri Sovyetler Birliği Devlet Başkanlığını yürütüyordu. Andrei Gromiko: (76): Dünyanın en uzun süre görevde kalan Dışişleri Bakanı, 1957'den beri bu görevi yürütüyor.

Büyük işadamları vergiden kaçanları suçluyor

Sanayicilerden vergi daveti

Sakıp Sabancı, "Vergi vermeyeni ya da az vereni her seviyede boykot etmeli. Kadınlar bu alanda öncü olmalı" diyor. Nejat Eczacıbaşı'na göre, "Ücretli grubun vergisi haline gelmiş olan Gelir Vergisi diğer gelir sahipleri tarafından da ödenen bir vergi haline getirilmeli." İbrahim Bodur da, "Payımıza düşeni seve seve ödemeliyiz" diyor.

MERAL TAMER

"Kamuoyunun gayet iyi tanıdığı ve lüks içinde yaşayan bazı kişiler, gençler patronu Sümbül Hanım'dan daha az vergi veriyor. Bundan daha da beteri, Mercedes arabalarla elektrikli arıp, kilosu 5 bin liradan karides alıp da hiç vergi ödemeyenler var. (...) Artık vergi olayına toplumca sahip çıkmalı, vergi vermeyeni ya da az vereni her seviyede boykot etmeliyiz. Bunun için herkes her gittiği yerde önce vergi levhasına bakmalı ve yakışıkma vergi veren esnaftan alışveriş yapmamalı. (...) Hükümet vergi olayını kamuoyuna iyice tanıtmalı. Ülkemizde fatura toplayan vatandaş tipini yerleştirmeliyiz. Yakın tarihimizdeki Nene Hatun örneği, kadınlarımızın bu alanda öncü olabileceklerini gösteriyor."

Katma Değer Vergisi nedeniyle vergi olayının ülkemizde epey güncelleştiği ve kamuoyunda sıkça konuşulur hale geldiği şu günlerde işadamı Sakıp Sabancı'nın yaptığı bu çağrıya diğer sanayiciler de katılıyor.

Eczacıbaşı Holding Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Nejat Eczacıbaşı, **"Günümüzde ücretli grubun vergisi haline gelmiş olan Gelir Vergisi'nin diğer gelir sahipleri tarafından da ödenen bir vergi haline getirilmesini, vergi kaçağını önleyecek yan mekanizmaların geliştirilmesini, fatura toplayana vergi iadesi sisteminin ücretli-maaşlılarla sınırlı tutulmayıp toplumun tüm kesimlerine yaygınlaştırılmasını"** öneriyor.

ENKA Holding Yönetim Kurulu Başkanı Şarık Tara, fatura ve fiş kesme işleminin bugünkü uygulamada epeyce karmaşık olduğunu dile getirdikten sonra, bu işlem basitleştirildiği takdirde fatura kesen esnaf sayısının da, fatura toplayan vatandaş sayısının da artacağını savunuyor.

İstanbul Sanayi Odası Meclis Başkanı İbrahim Bodur, **"Güçlü bir Türkiye istiyorsak, devletten hizmet bekleyeceksek, önce payımıza düşen vergiyi de seve seve ödemeliyiz"** şeklinde konuşuyor.

Geçmiş yılların vergi rekortmenlerinden Erdoğan Demirören, sanayicinin KDV'den kırkılmaması için vergi affı getirilmesinin yararına değiniyor.

İşadamları bu doğrultuda demeçler verirken, birçok kişi de her ne kadar "devletin vergi gelirlerini nasıl arttırırım" diye düşünmese de, mümkün olduğunca çok fatura toplayıp kendi gelirini nasıl arttırabileceğinin hesabını yapıyor.

Ve vergi olayına ilginin çok arttığı şu dönemde ülkemizde vergi seferberliğinin başlatılması konusunda zamanlarını ayırından belki de en önemli olanak doğmuş gibi görünüyor.

Sanayiciler bir yandan öneri getirirken, diğer yandan da hükümeti KDV'yi kamuoyuna yeterince tanıtmamakla eleştiriyorlar ve bu alanda yoğun bir tanıtma kampanyasının, verginin yerleşmesi ve etkinliğinin artması açısından büyük önem taşıdığını dile getiriyorlar.

Uzmanlar ve hükümetin sadece son KDV olayını kamuoyuna tanıtmakla yetinmeyip, Türkiye'de üretim dalgasına oturan ve vergi yükünü tüketicinin sırtından kısmen de olsa alarak daha adil paylaştıran yeni vergileri gündeme getirmesi gereğine de değiniyorlar.

Verginin iki yüzü

Çok veren ücretten, az veren kârlardan

Ücretliler daha para ellerine geçmeden peşin peşin yaptıkları ödemeyle yılda kişi başına ortalama 220 bin lira vergi veriyor. Vergisi, gelirini elde ettikten bir süre sonra ödeyen beyannamelilerin kişi başına aylık ortalama vergisi ise 135 bin lira.

OSMAN ULAGAY

"Kendi iradesiyle kendini vergilendiren bilen halk, millettir" sözünü belki hepimiz defalarca duymuş, vergi dairelerinin duvarlarında bu sözü okumuşuzdur. Ancak acaba bu sözün anlamını düşünüp önemini tam kavradığımızı söyleyebilir miyiz?

Demokrasiden çok söz ederiz, ama halkın vergi salma hakkını temsilcileri, parlamentolar aracılığıyla kendi eline almasının demokrasinin temelinde yatan olgulardan biri olduğunu bilmem animsar mıyız?

Vergi salma ve toplama görevini gereğince yapamayan bir devletin diğer işlevlerini de tam anlamıyla yapamayacağını hesa-

(Arkası Sa. 9, Sü. 1'de)

İstikrar İstikrar Derken...

Ekonomi Servisimizin bir haberi:

Petrol-İş Sendikasının araştırmasına göre, ülkemizde günlük ortalama işçi ücreti geçen yıl 2.90 Amerikan Doları oldu. 1978'de 8.31 dolar olan ortalama günlük ücret, son yedi yılda yüzde 65 düşüş kaydetti. Türkiye bu ücret düzeyi ile Güney Kore, Tayvan, Singapur ve Hong Kong gibi ucuz işgücü cenneti sayılan ülkelerin de önüne geçti.

American Express Bank'ın Başkan Yardımcısı George Carmany'nin Meral Tamer'e demecinden:

"İşçi ücretleriniz yakın zamana kadar Asya ülkelerininkinden yüksekti. Bu nedenle de mallarınızın dış dünyada rekabet şansı yoktu. Ancak şimdi işçi ücretlerinizin Asya ülkelerindeki işçi ücretlerinin altına düşmüş olması, mallarınızı rekabet edebilir hale getiriyor."

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

• İran Bağdat'ı bombaladı.
3. Sayfada

• Faize karşı cihad: Faisal Finans Kurumu.

• Al Baraka: Ana parayı geri ödeme garantisi veremeyiz.
6. Sayfada

• Bulgaristan'ın sessizliği sürüyor.

• DİTAŞ Genel Müdürü'nün basın toplantısı.
12. Sayfada

Cumhurbaşkanlığı seçimi 2 gün ertelendi

Atina'da gerilim

Papandreu'nun "oyununa gelen" Karamanlis'in siyaset sahnesinden bütünüyle çekilmeyeceği sanılıyor. Eski Cumhurbaşkanının doğrudan bir görev almak yerine, sağ muhalefetin perde arkasındaki ağırlıklı ismi olacağı ileri sürülüyor.

ATİNA, (Cumhuriyet) — Yunanistan'da işleri eline geçirmek için tüm kozlarını kullanmak isteyen PASOK lideri, Başbakan **Andreas Papandreu**'nun yeni çıkardığı aday sonucu Karamanlis'in Cumhurbaşkanlığı'ndan istifa etmesi, ülkede siyasi gerilimi arttırdı. Karamanlis'in 50 yıllık siyasal yaşamından beklenmedik şekilde **"safdışı"** bırakılması, sağ kesimde üzüntü yaratırken, sol çevrelerde **"coşku"**yla karşılandı. Bu arada, önümüzdeki cuma günü yapılacağı açıklanan Cumhurbaşkanlığı seçimi, iki gün ertelendi. Karamanlis'in istifasının Meclis Başkanı'nın milletvekillerine seçim için yeni bir çağrıda bulunmasını gerektirdiği, bu durumda Meclis içtüzüğüne göre Cumhurbaşkanlığı seçiminin 17 mart pazar günü yapılacağı açıklandı.

PASOK'un yeni aday çıkarmasından sonra görevinden dört gün önce ayrılan Cumhurbaşkanı Karamanlis'in mücadeleyi bırakmayacağı belirtiliyor.

Yunanistan siyaset sahnesinin

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

SARZETAKİS'İ ÜNLENDİREN OLAY: LAMBRAKİS CİNAYETİ

Haberi 11. Sayfada

3.5 YILLIK İKTİDARIN İÇİNDEN

Papandreu'nun büyük tasfiyesi

Yunanistan'da sosyalist hükümet iktidara geldikten sonra orduda, polis ve kamu kuruluşlarında gerçekleştirilen "temizlik operasyonu"nun son ve büyük halkası Karamanlis oldu. Papandreu, bu tasfiyeyle partisinin sert tavır yanlısı kanadını hoşnut etti.

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunanistan'ın ilk sosyalist hükümetinin Başkanı **Andreas Papandreu**, daha iktidara gelmeden önce, ülkedeki sağ güçlere karşı başlattığı mücadeleyi, Karamanlis'in cumhurbaşkanlığını desteklememe kararıyla yeni bir evreye ulaştırdı.

1981'deki genel seçimlerde oy patlaması denilebilecek bir seçmen desteğiyle iktidara gelen Sosyalist PASOK Hükümeti, 3.5 yıllık iktidarında ülkedeki aşırı

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Andreas Papandreu.

Washington'dan Atina'ya sert uyarı

Shultz: Papandreu'nun sözleri canımızı sıkıyor

TANJU AKERSON

WASHINGTON NEW YORK — Yunanistan Başbakanı **Andreas Papandreu**'nun beklenmedik şekilde Cumhurbaşkanı **Konstantin Karamanlis**'i istifaya zorlaması ABD hükümet çevrelerinde Batı ittifakı açısından olumsuz bir gelişme olarak değerlendirilirken, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın da Papandreu yönetimine karşı tutumunu sertleştirdiği gözleniyor. Nitekim Dışişleri Bakanı **George Shultz**, Senato Dış Yardımlar Alt Komitesi'nde üyelerine bilgi verirken, Yunan Başbakanı için **"Papandreu'nun sözleri canımızı sıkıyor"** dedi. Shultz, Papandreu için **"Avrupalı müttefiklerinin de sabrının sınırını deniyor"** şeklinde konuştu.

ABD Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, Papandreu'nun son hareketinin Yunanistan'a karşı izlenecek politika ile ilgili bir süredir sürdürülen tartışmaları yoğunlaştıracağını ve yeni sorunlar yaratacağını bildiriyorlar.

Papandreu'nun, Karamanlis'i istifaya zorlamasını Yunanistan Komünist Partisi'ne bir yakınlık işareti olarak değerlendiren ABD Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, bu yüzden Washington'un Yunan Başbakanı'na karşı daha sert bir politika izleme yoluna gidebile-

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

Özal: Gelişmeleri izliyoruz

Eski bakanlardan Çağlayangil, "Papandreu'nun, Karamanlis engelini aşması olumsuz" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan **Turgut Özal**, Yunanistan'daki gelişmelerle ilgili bu aşamada bir açıklamada bulunmayacağını belirterek, **"Gelişmeleri takip ediyoruz"** dedi.

Yunanistan Cumhurbaşkanı **Konstantin Karamanlis**'in görevinden istifa etmesi Türk gözlemciler tarafından, **"Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerde yeni bir dönem"** şeklinde değerlendiriliyor.

Eski Dışişleri Bakanlarından **İhsan Sabri Çağlayangil** ANKA ajansına verdiği demeçte, Yunanistan eski Cumhurbaşkanı Karamanlis'in **"basiretli ve deneyimli"** bir devlet adamı olduğunu belirterek, **"Böyle birinin görevinden ayrılması, bölge ve dünya barışı için olumsuz bir olay olduğu gibi, Türkiye'ye karşı düşman tavrı olan Papandreu'nun Karamanlis engelini aşması da bizim için olumsuz sayılır"** dedi.

SODEP Genel Başkan Yardımcısı Atila Sav da, Karamanlis'in çekilmesinin Yunanistan'ın iç politikasına ciddi bir denge değişikliği getirdiğini söyledi.

Hatalı sollama: 5 ölü

ESKİŞEHİR (Cumhuriyet) — Eskişehir - Ankara karayolunda meydana gelen trafik kazasında 5 kişi öldü.

Eskişehir Valisi **Hanefi Demirkol**'dan alınan bilgiye göre, kaza dün sabah saat 6.40 sıralarında Sivrihisar yakınlarında Yeniköy mevkiinde Sıtkı Çokal yönetimindeki 16 KL 672 plakalı yolcu otobüsü ile karşı yönden gelen İsmail Coşkun yönetimindeki ...

3 milyarlık vurgun

Bedelsiz ithalat kılıfında, kaçak olarak 3 milyar lira değerinde inşaat ve tekstil makineleri ile çok sayıda TIR sokan bir şebeke ortaya çıkarıldı. İstanbul Kambiyo Müdürü Osman Umut ve bazı gümrükçülerin de aralarında bulunduğu 9 kişi gözaltına alındı.

Bursa Emniyet Müdürlüğü'nün açıklamasına göre, planlayıcı "işadamı" Umur Kalabalık aranıyor.

BURSA, (Cumhuriyet) — Yurda kaçak olarak 3 milyar lira değerinde inşaat ve tekstil makinesi ile çok sayıda TIR aracı sokan bir şebeke ortaya çıkartıldı. Aralarında İstanbul Kambiyo Müdürü **Osman Umut** ile Niğde - Aksaray ve Gemlik Gümrük Müdürlerinin de bulunduğu 9 kişi gözaltına alındı. Olayın planlayıcısı olduğu bildirilen **Umur Kalabalık** ile birlikte 4 kişinin de arandığı belirtildi.

Bursa Emniyet Müdürlüğü'nden yapılan açıklamaya göre, Romanya'da yerleşik Mesarov Export-Import firmasının temsilcisi olduğu bildirilen Umur Kalabalık'ın Türkiye'de kurduğu Gentim, Transkal, Aro gibi paravan şirketler adına 1981-84 yılları arasında, **"bedelsiz ithalat izinleri"** alarak yedek parça ve numune gibi gösterdiği makine ve araçları yurda soktuğu belirlendi. Bursa Emniyet Müdürlüğü'ne yapılan bir ihbar üzerine kaçakçılık olayına kambiyo gümrük görevlilerinin de yardımcı olduğu belirlenerek, Emniyet Genel Müdürlüğü, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Hazine kontrolörlerince ortaklaşa bir operasyon düzenlendi.

4 ay süren inceleme ve araştırmalar sonunda ihbar konusunun geniş kapsamlı olduğu ve sahte işlemlere dayandırıldığı saptandı. Operasyonda Umur Kalabalık adlı kişinin olayların planlayıcısı ve uygulayıcısı olduğu, ithal izin ve işlemlerinde birçok kişiye çıkar sağlayarak ithaline izin verilmeyen araç ve makineleri yurda soktuğu belirlendi. Umur Kalabalık'ın hayali firmalar adına aldığı izinleri kişisel çıkar sağladığı Gemlik, Konya ve Bursa gümrük müdürlerine sevkettirerek, yedek parça yerine caterpillar-ekskavatör ve Loder gibi inşaat makineleriyle bir fabrika kurabilecek kadar çok sayıda tekstil makinelerini yurda

(Arkası Sa. 6, Sü. 6'da)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Perikles Planı

Papandreu ne yapmak istiyor? Ne yapmak istediği çok açık. Türkiye'ye karşı bir saldırıya hazırlanıyor. "Karın ağrısı" olarak adlandırdığı yeni silah alımı için ayırdığı para 3 milyar dolardır. 1974 yılından bu yana sürekli artış gösteren askeri harcamalar, bu yıl doruk noktasına ulaşmıştır. Bu NATO müttefikimiz ve düşman komşumuz, yine NATO müttefiklerimizden destroyer, F-16 ve Mirage uçakları alacaktır.

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

belere, doyuramadık, ısıtamadık. Dört tane ölüm üst üste. Şaşırdık kaldık. Ağladık durduk. Yapamadık başka bir şey. Allah kahretsin bu yoksulluğu..'' diye.

Anne Emine, kamburu çıkmış bedeniyle kocasına yardıma çabalıyor. 25 yaşında, ama iki katı yaşlı görünüyor. Kanı iyice çekilmiş yüzünde derin çizgiler oluşmuş. **"Gün görmeden, binbir zahmetle, yoklukla, yoksunlukla büyütmeye çabaladığı yavrularını"** peş peşe yitirmenin şokundan kurtulamamış henüz.

"Birer hafta araynan gitti yavrularım. Her biri için yetecek kadar ağlamaya, ağıt yakmaya bile vakit bulamadım" diyerek ağlıyor. Soluklanıyor, ara ara ekliyor: **"Aklımı oynatmalık oldum. Özgür'üm, Nimet'im, Hakan'ım, Sevgi'm.. Yitti gitti. Kiminin dirisi yattı hastaneye, kiminin ölüsü çıktı. Birinin acısı bitmeden öbürü başladı..."**

Sonra da **"Kuku"** ailesinin **"şimdilik"** yaşayan üç çocuğu ile karşılaşıyoruz. Dokuz gün hastanede yattıktan sonra önceki gün çıkarılmasına karşın, tam olarak iyileşmemiş hastalığı, pençe pençe yüzünde, 3 yaşındaki Emine'nin. Hastalığın yaralar açtığı dudağından fısıltıyla dökülüyor sözcükler, 8 yaşındaki Adem'in. Utangaç bakıyor iri kirpikli kocaman siyah gözleriyle: **"Babam yazdırmadı. Okula gitmiyorum."** En sağlıklı görüneni Kuştepe İlkokulu 4. sınıfında okuyan Ayşe. Çıplak ayaklarına plastik bir terlik giymiş bu ayazda. İncecik giysileri içinde titreyerek **"Dördüncü sınıfa gidiyorum. Zayıfım yok"** diyor.

Dokuz kişilik **"Kuku"** ailesinden kalan 5 kişi, hemen bitişikteki Ahmet Kuku'nun ağabeyi Hamit Kuku'nun iki gözlü gecekondusuna sığınmış. Bir odada onlar, öteki odada bir fabrikada 5 bin lira haftalıkla çalışan Hamit Kuku, eşi, annesi ve 6 çocuğuyla birlikte yaşıyor. Tüm yoksulluklarına karşın yüreği zengin komşuları elbirliği etmişler yardım topluyorlar. Nezih Beceral, **"Gücümüz yettiğince bir şeyler yapmak niyetindeyiz. Hiç değilse kalan üç çocuğu yaşatalım diyoruz"** şeklinde konuşuyor.

Kar, İstanbul'da delik deşik yollar, akıp giden çamurlu sular, çöp yığınları, çamur tepecikleri bıraktı. Bir de, çoğu kimsesiz on beşe yakın yurttaşımıza ölüm getirdi. Kuku ailesine de.. Şimdi Feriköy Mezarlığında Özgür ve Nimet bir yerde, Hakan ve Sevgi bir yerde, her iki ucuna birer tahta parçası dikilmiş, küçücük toprak tümseklerinin altında, yan yana yatıyorlar.

Gorbaçov Göreve Başlarken

13 mart

Sovyetler Birliği'nde "1 numaralı adam" kısa sürede yine değişti. SBKP Genel Sekreterliğine Mihail Gorbaçov seçildi. Daha önce bu görevi yürüten Konstantin Çernenko'nun önünde uzun bir zaman bulunmadığını ve sağlık durumunun kötü olduğunu daha seçildiği gün herkes biliyordu. Nitekim her şey düşünüldüğü gibi çıktı; Çernenko'nun Parti Genel Sekreterliğinde yaşamı 13 ay sürdü ve Kremlin'de genç kuşağın temsilcilerinden Gorbaçov'un önderliğinde yeni bir dönem başladı.

Ancak buna yeni dönem denebilir mi? Sovyetler'de sistem öylesine yerleşmiş ve kurumsallaşmıştır ki, Parti Genel Sekreterinin değişmesi sınırlı bir anlam taşır. Bugün gezegenimizi etkileyen, uzaya tırmanan ve Yıldızlar Savaşı tartışmasını siyasal gündeme getiren iki sistemin de gücünü iyice saptamak gerçekçilik olur. ABD'de Başkanın ya da Sovyetler'de Parti Genel Sekreterinin değişmesi dünyamızda büyük şeylerin değişmesi anlamına gelmiyor. Her iki sistemin de çarkları işlemektedir. Sovyetler'de rejimin çökeceği ve ekonominin kötüye gittiği haberleri Batı dünyasında bir vakitler geçerliydi. Sosyalist dünyada ise kapitalist ekonomiyi kısa sürede gerilerde bırakacak hızlı kalkınma başarılarından söz açılırdı. Artık bu tartışma ortadan kalkmış, iki sistem arasındaki yarışın uzayacağı anlaşılmıştır. Bu arada, liderlerin değişimi ancak sistemlerin kendine özgü mantığı içinde değerlendirilirse gerçekçi oluyor.

Çerçeveyi böylece çekersek, Gorbaçov'un Komünist Parti Genel Sekreterliğine seçilmesinin hem Sovyetler'de hem Batıda Brejnev'den sonra süregelen belirsizliği sildiğini söyleyebiliriz. Gorbaçov, yerini sağlamlaştırdığı ölçüde, Batı, karşısında güçlü bir muhatap bulacak, Kremlin'de liderlik tartışmaları kapanmış olacaktır.

Bu gelişmenin dünya barışı açısından değeri nedir? Dünya, soğuk savaşı geride bırakmıştır, ama barış içinde bir arada yaşama zorunluluğunun bir çılgınlığa kurban gitmesi tehlikesi sürmektedir. Silahlanma yarışı, insanlığın sağduyusuna ters yolda hızlanmaktadır. Sovyetler'in sınırdaşı olan Türkiye ise, bir çatışma anında jeostratejik konumuyla topun ağzındadır. Bu bakımdan ABD-Sovyetler ilişkileri bizim için doğrudan bir önem ve yaşamsal nitelikler taşıyor.

Gorbaçovun uluslararası yumuşama ve barış sürecine katkıları olabilirse, Türkiye'nin de beklentileri gerçekleşmiş sayılır. Çünkü bizim şiarımız "Dünya ve yurtta barış" tümcesinde vurgulanmaktadır.

★★★

Kalkan...

HASAN CEMAL — *15 mart*

Cumhurbaşkanı Sayın Evren'in geçen yıl şubat ayındaki Suudi Arabistan ziyareti sırasında bir nokta dikkatimi çekmişti. Üst düzeydeki Suudi yetkililer, Türkiye'nin *kuzey* ile *güney* arasında *"kalkan"* rolü oynama özelliğini vurgulamışlardı. 12 Eylül öncesi *"kalkanı"* yitirme olasılığının tedirginliğini yaşamışlar, 12 Eylül sonrası ise bu tehlikenin kaybolmasından memnun kalmışlardı.

Türkiye'nin bölgedeki *"kalkanlığı"*na geçenlerde Başbakan Turgut Özal da değindi kısaca. 12 mart günü ANAP Meclis Grubu toplantısında yaptığı konuşmada şöyle demiş:

"Biz sosyalist ülkeler ile petrol ülkeleri arasında bulunuyoruz. Türkiye güneydeki petrol ülkelerinin önünde kalkan görevi yapan bir ülkedir. Bu bakımdan, bizim üzerimize gelen yük çok ağırdır."

ROMAN VE VAZARLIK ONURU
Semiha Kocagöz
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu / İstanbul, 200 lira

Cumhuriyet
61. Yıl; Sayı: 21749 Kurucusu: Yunus Nadi 50 TL. (KDV dahil) 14 Mart 1985 Perşembe

ŞAİRLER DÖVÜŞÜR
Mehmed Kemal
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu / İstanbul, 200 lira

Sofya katı

Özal: Bulgaristan'daki Türklerin tümünü göçmen olarak alabiliriz.

Sofya'dan üst düzey bir yetkili: Göçe izin yok, görüşmek gereksiz.

Stanişev: Vatandaşlarımız Türk-Arap adlarını gönüllü terkediyor.

Haber Merkezi — Bulgaristan'daki Türkler'in göç konusunda Türkiye ve Bulgaristan tamamen aksi görüşte olduklarını gösterdiler. Bulgaristan, göç konusunun Türk hükümetiyle görüşme konusu olamayacağını bildirirken, Başbakan Turgut Özal, "Bakara 1 milyonu da olsa hepsini Türkiye'ye kabule hazırız" dedi.

Başbakan Turgut Özal, Moskova'da Çernenko'nun cenaze töreni sırasında Bulgaristan Devlet Başkanı Todor Jivkov'la görüştüğü yolunda Federal Alman ARD Televizyonunca verilen haberleri yalanladı.

Yugoslav Tanjug Ajansı'nın Belgrad kaynaklı haberine göre, Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi sekreterlerinden Dimitri Stanişev, "Bulgaristan'daki Türk azınlığının Türkiye'ye göç etmesi sorununun Özal hükümeti ile görüşülmesinin söz konusu olmayacağını söyledi.

Dimitri Stanişev, Bulgaristan'ın güney batısında Blagoevrad bölgesinde köylülere hitaben yaptığı konuşmada "Bulgar vatandaşları Türkiye'ye göç etmeyeceklerdir. Bu konu üzerinde Bulgaristan'la Türkiye arasında görüşme yapılmayacaktır" dedi.

Özal hükümeti, Bulgaristan'daki Türk azınlığının zorla isimlerinin değiştirilmesinden kaygı duyduğunu Sofya'ya bir kaç kez bildirmişti. Bulgar hükümeti ise Türklerin isimlerini gönüllü olarak değiştirdiklerini öne sürüyor.

Tanjug ajansına göre Dimitri Stanişev hükümetinin bu iddiasını, köylülere yaptığı konuşmada tekrarladı. Stanişev şöyle dedi: "Vatandaşlarımızın gönüllü olarak Türk-Arap adlarını bırakıp, Bulgar adları almaları işlemi, kendiliğinden ve geniş çaplı biçimde yaygınlaştı."

Tanjug'a göre, Stanişev ayrıca Bulgaristan'daki Türklerin durumunun, Sofya'nın içişleri olduğunu da söyledi. Stanişev şöyle dedi: "Bu sorunu hiçbir ülke ile görüşmeyeceğiz. Bulgar halkının hiçbir kimsel

(Arkası Sa. 11. Sü. 4'te)

3 terörist, adalete teslim edildi

Coşkun Kırca: Aklımı kullanarak kurtuldum

Büyükelçi Coşkun Kırca'nın durumunun 6 saatlik ameliyattan sonra daha iyi olduğu bildiriliyor.

Yargıç önüne çıkarılan 3 Ermeni teröristin 20 mart tarihine kadar gözaltında tutulmaları kararlaştırıldı.

CİNAYETTEN YARGILANACAKLAR — Ottawa Büyükelçiliğimizi basan 3 Ermeni terörist Kanada'lı bir sivil polisin gözetiminde mahkeme binasından çıkarılırken. Sorgu yargıcı karşısına çıkarılan Kevork Marçalyan (35), Ohannes Nubaryan (30) ve Panof Titizyan (27) adlı terörist "Ermeni Devrimci Ordusu" örgütü militanları birinci derecede cinayet suçlamasıyla yargılanacaklar.

OTTAWA, (Cumhuriyet) — Kanada'nın başkenti Ottawa'da önceki gün Türkiye Büyükelçiliği'ni basan 3 Ermeni terörist, dün "birinci derece cinayet" suçundan yargıç önüne çıkarılırken, baskın sırasında yaralanan Büyükelçi Coşkun Kırca'nın kendisine geldiği ve yakınlarına "Aklım sayesinde kurtuldum" dediği bildirildi.

Büyükelçiliğimizi basan 3 Ermeni terörist dün yargıç önüne çıkarıldı. Mahkeme, bazı "teknik ve yasal eksikliklerin giderilmesi" için, duruşmayı 20 mart tarihine erteledi. Ayrıca Kevork Marçalyan (35), Ohannes Nubaryan (30) ve Rafi Panof Titizyan (27) adlı Ermeni teröristlerin 20 marta kadar gözaltında tutulmalarını da kararlaştırdı.

Kanada'nın CBS Radyosu, sanıklardan 2'sinin Suriye'den, 1'inin de Lübnan'dan geldiğini belirtirken, Ottawa polisi bu bilgiyi doğrulayamayacağını ifade etti.

Ermeni teröristlerin üzerinde otomatik silahlar ve önemli miktarda patlayıcı ele geçirildiği açıklandı.

Büyükelçi Coşkun Kırca'nın durumunun ameliyattan sonra iyi olduğu bildirildi. Kolu, ayak topuğu ve kalçasındaki kırığın düzeltilmesi için dün sabaha kadar süren 6 saatlik bir ameliyattan sonra Kırca'nın kendisine geldiği ve Ankara Büromuzdan bir arkadaşımızın görüştüğü yakınlarına, "Aklım sayesinde kurtuldum" dediği bildirildi.

Bu arada Başbakan Turgut Özal, Moskova'da Çernenko'nun cenaze törenine katılan Kanada Başbakanı'nın kendisine olayla ilgili olarak üzüntülerini bildirdiğini söyledi. Özal, yurda dönüşünde bir soru üzerine şunları dedi:

"Bu konuda bizzat Kanada Başbakanı bana üzüntülerini bildirdi. Hatta bana dedi ki, operasyonu bizzat Başbakan Yardımcım ve Savunma Bakanı yürüttü. O arada Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri ile de görüştük. O, sefirimizi yakından tanıdığı için üzüntülerini açık bir şekilde bildirdi. Zannediyorum, gerekli teması da yaptı."

Ottawa Emniyet Müdürlüğü yetkilileri, teröristlerin Kanada Parlamentosu'na yaklaşık iki k-

(Arkası Sa. 11. Sü. 3'te)

Duygu ve Akıl...

Ermeni terör örgütlerinin her kanlı eyleminin ardından demeçler verilir, yazılar yazılır. Hepsinde derece derece öfke ve lanet vardır haklı olarak.

Cinayetler karşısında sessiz kalınmayacağını gösteren bu tür tepkiler doğaldır bir bakıma. Duygularımızın ulusal bir tepkiye dönüşmesinin yaratacağı etki kuşkusuz azımsanamaz.

Ama duygusal tepkilerin tek başına işe yaramayacağını da gayet iyi biliriz. Çünkü gün gelir sadece lanet okuyan tutumlar gittikçe kanıksanmaya başlar, aynı sözler edile edile aşınır, etkisizleşmeye yüz tutar, birtakım klişeleşmiş laflardan gına gelir insanlara.

En tehlikelisi ise Türkiye gibi büyük bir ülke ve deneyimli bir devletin gücü konusunda "Acaba çaresiz mi kalıyoruz?" gibisinden

(Arkası Sa. 11. Sü. 4'te)

HASAN CEMAL

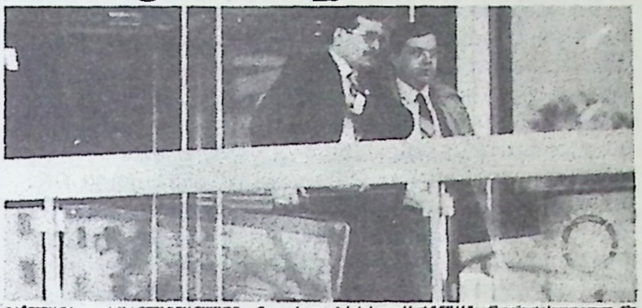
İran, Irak'a girdi

Güneyde Huveyze bataklığından saldıran İran, 30 kilometre ilerledi. İran kuvvetleri, stratejik Basra-Bağdat karayolunun 10 kilometre yakınına geldi.

İki taraf da Huveyze'de karşı tarafın saldırısını geri püskürttüğünü ileri sürüyor.

Haberi 3. Sayfada

Rüşvet provası

SAĞESEN (Mengenecioğlu) OTELDEN ÇIKIYOR — Geçen yılın son günlerinde gerçekleştirildiği iddia edilen rüşvet olayının provası, dün Büyük Ankara Oteli'nde başlayıp, Başbakanlık binası önünde sona erdi. Uğur Mengenecioğlu rolündeki HP milletvekili Hüseyin Avni Sağesen, elini cebine sokmuş teybi çalıştırma talimatını beklerken, Büyük Ankara Oteli'nden çıkıyor. Sağesen, biraz sonra Petrol Ofisi'nin Murat marka otomobiline binerek Başbakanlık binasına gidecek. Gözlüklü olan Sağesen'in yanında bir gazeteci var. (Fotoğraflar: RIZA EZER)

"TEYBİ ÇALIŞTIR, SAĞESEN" — Soruşturma Komisyonu üyeleri, 26 Aralık 1984 tarihinde gerçekleştirilen rüşvet iddiasının provası için Büyük Ankara Oteli'nin önünde bekliyorlar. ANAP Milletvekili Ayhan Sakallıoğlu, Mengenecioğlu rolündeki HP'li Sağesen'e aşağıdan talimat veriyor: "Evet, teybi çalıştırmaya başlayabilirsin." Sağesen teybe bastı ve "çekim başladı".

BAŞBAKANLIK BİNASINA GELİŞ — Büyük Ankara Oteli'nde başlayan senaryo, yeni Başbakanlık binasında devam ediyor. Önde çizgili elbiseli bir polis gelişmeleri izlerken, HP'li Hüseyin Avni Sağesen ve arkasında ANAP'lı Ayhan Sakallıoğlu, binaya girmek üzereler. Sakallıoğlu'nun görevi, bir radyo spikeri gibi olayın gelişimini cebindeki teybe anlatmak.

DEMİR (Özdağlar) VE SAĞESEN (Mengenecioğlu) KARŞI KARŞIYA — Senaryonun sonu. İsmail Özdağlar'ın yerinde ANAP'lı Kadir Demir oturuyor. Ayakta Ayhan Sakallıoğlu, sol tarafta oturan gözlüklü Sağesen (Mengenecioğlu), sağda da Karadeniz Bakır İşletmeleri Genel Müdürü Doğan Çeçen'in rolündeki ANAP'lı Mehmet Zeki Uzun. Provanın bu bölümü tam 26 dakika sürdü.

Komisyon 'oynadı'

Oynayanlar

Uğur Mengenecioğlu: *HP'li Hüseyin Avni Sağesen*

İsmail Özdağlar: *MDP'li Kadir Demir*

Şoför Yaşar Güngör: *Kendisi*

KBİ Müdürü Doğan Çeçen: *ANAP'lı Mehmet Zeki Uzun*

ANAP'lı Ziya Ercan: *HP'li Metin Üstünel*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'la ilgili rüşvet iddialarını incelemekle görevli Meclis Komisyonu üyeleri dün sabah "rüşvet olayını" ellerindeki bilgiler doğrultusunda rüşvete konu olan yerlerde aynen prova ettiler.

Çeşitli partilere mensup rüşvet komisyonu üyeleri bu kez rüşvet olayının "kahramanları"nı kendileri canlandırdılar. Rüşvetin alındığı iddia edilen 26 Aralık 1984 çarşamba günü, dün yeniden aynı yerlerde aynı heyecanla yaşandı.

"Rüşvet provası" şöyle gerçekleşti:

TBMM Komisyonu üyelerinden Ordu HP Milletvekili Hüseyin Avni Sağesen, Sakarya ANAP Milletvekili Ayhan Sakallıoğlu ve MDP Konya Milletvekili Kadir Demir Petrol Ofisi'ne ait Murat 131 marka 06 VA 192 plakalı oto ile Büyük Ankara Oteli önüne geldiler. Otomobilin direksiyonunda rüşvetin geçtiği günkü gibi yine şoför Yaşar Güngör vardı.

Olay günü kullanılan asıl rüşvet otomobilinin şoförluğunu ise dün TBMM'de görevli bir polis yapıyordu. Bu arabada ise komisyon üyelerinden Tokat ANAP Milletvekili Mehmet Zeki Uzun ile Adana HP Milletvekili Metin Üstünel bulunuyordu.

Rüşvet veren Uğur Mengenecioğlu rolünü HP'li Hüseyin Avni Sağesen üstlenmişti. Büyük Ankara Oteli'nden çıktıktan sonra Sağesen cebindeki teybin ses alma tuşuna bastı. Sağesen yanına ANAP'lı Sakallıoğlu'nu ve Kadir Demir'i alarak "rüşvet gününün şoförü" Yaşar Güngör'ün kullandığı araba ile yeni Başbakanlık binasının önüne geldiler.

Sağesen müracaat memurundan "giriş kartı" aldı, Devlet Bakanlığı makam katına çıktılar. Bakanlık makamının şimdiki sahibi Mustafa Tınaz Titiz odasını prova için komisyon üyelerine terk etti.

Özdağlar'ın Özel Kalem Müdürü Tarhan Tekinel komisyon üyelerine Mengenecioğlu ve ya-

(Arkası Sa. 11. Sü. 7'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Bilmezler mi ?..

Ermeni teröristlerin yeni bir saldırısı beklenmekteydi. Bu yüzden Ottawa'daki büyükelçilik saldırısını sürpriz saymıyoruz.

ASALA örgütü, Orly katliamından sonra ikiye bölünmüştü. Ara Toranyan'ın başını çektiği bir fraksiyon Agop Agopyan'ın liderliğindeki ASALA yönetimine başkaldırmış, örgüt

(Arkası Sa. 11. Sü. 7'de)

ÇERNENKO TOPRAĞA VERİLDİ

Gorbaçev: Hedefimiz barış

Pazar günü ölen Sovyetler Birliği Devlet Başkanı Çernenko, Kızıl Meydan'da düzenlenen görkemli bir törenle toprağa verildi. Çernenko'nun cenaze töreni için dünyanın önde gelen liderleri Moskova'da buluştu.

Cenaze töreninde kısa bir konuşma yapan Gorbaçev, "Konstantin Çernenko silahlanma yarışının durdurulması için yoğun çaba harcamıştı. Bizim de hedefimiz silahsızlanma ve barıştır" dedi.

Haberi 12. Sayfada

Herhangi bir Ortadoğu haritasında Türkiye'nin yerine şöyle bir bakılınca, ülkemizin bölgedeki yeri gerçekten bir *kalkan* gibi göze çarpar.

Ne var ki, Türkiye'nin bu özelliğini veya jeostratejik ağırlığını Körfez ülkeleri, tabii Suudi Arabistan her nedense biraz gecikmeli olarak fark etmişlerdir. Afganistan'ın Sovyetler'ce işgali, İran'da Humeyni devrimi ve İran-Irak arasındaki Körfez savaşı Türkiye'nin *"kalkanlığını"* bir anda ön plana çıkarıvermiştir.

Ve bölgede oluşan bu sıcak ortamın da katkısıyla Türkiye, özellikle 12 Eylül 1980 sonrasında Körfez ülkeleriyle ilişkilerini yoğunlaştırmıştır. Türkiye, geçen yıl dışsatımının yüzde 30'unu, dışalımının ise yüzde 26.5'unu Körfez ülkeleri ile yapmıştır. Bunlar azımsanması olanaksız büyüklüklerdir.

Başbakan Turgut Özal'ın yarın başlayacak Suudi Arabistan ziyaretinin bir boyutu işte budur. İki ülke arasında ekonomik ve ticari ilişkilerin daha da geliştirilmesinde karşılıklı yarar vardır.

Sayın Özal'ın ziyaretinin ikinci boyutu ise kuşkusuz *siyasal* nitelik taşır. Ankara ile Riyad'ın bölgeye bakışlarında bazı ince farklılıklar yok değildir.

Bir kere, Suudi yönetimi Körfez savaşında taraftır. Terazinin Irak kefesine ağırlığını koymasını Türkiye'den öteden beri ister Riyad. Buna karşılık Türkiye, savaşta *taraf* değildir, hem Irak'la hem de İran'la ilişkilerini ve mesafesini sürdürür. Aynı zamanda Ankara, bu diyaloğun ve tarafsızlık politikasının, savaşın sona erdirilmesi yolundaki çabalar açısından son derece yararlı olduğunu Riyad'a anlatmaya çalışır.

Ankara'nın bu tutumu gerçekçidir.

Eski ABD Dışişleri Bakanlarından Kissinger'ın *"İki süper gücün yaşamsal çıkarlarının kesiştiği* ve *dünyamızın enerji rezervlerinin önemli bölümünün bulunduğu yer"* olarak tanımladığı Körfez'de savaş, şu günlerde yeniden tırmanmaktadır. Başbakan Özal'ın Riyad ziyareti yangının bir kez daha parladığı bir döneme rastlamaktadır.

Bu durum, Türkiye'nin bölgeye dönük dış politikasında tarafsızlığını ve duyarlı dengelerini sürdürmesinin önemini kendiliğinden ortaya koymaktadır.

Sayın Özal'ın ziyaretinin bir başka boyutu olarak da Türk dış politikasında *"Doğu-Batı sentezi"*'nden söz edilebilir. Bu konuda bir seferinde Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu şöyle demiştir:

"Türkiye'nin, amacı çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak olan; Batının uygar değer yargılarını paylaşan; tarihine, geleneklerine ve kültürüne sahip çıkan; dolayısıyla, İslam âlemiyle de kopmaz bağları bulunan bir ülke olduğunu izah etmemiz gerekir. Anlatmalıyız ki, İslam âlemiyle kuvvetlendirmeye çalıştığımız ilişkilerimiz ve Batı topluluğu içinde yer alışımız birbirini tamamlayan unsurlardır."

Sayın Özal'ın, laik Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı olarak, Suudi Arabistan'a yapacağı ziyaretin iki ülke arasındaki dostluk ve işbirliğini her bakımdan daha da geliştirmesini dileriz.

Yağlı Güreş ile Atatürk İlkeleri?..

İLHAN SELÇUK — *16 mart*

Beden Terbiyesi Kanunu'nun 9'uncu maddesine göre *Merkez Danışma Kurulu* 14 Mayıs 1984 günlü Resmi Gazete'de yayımlanan *"Yağlı Güreş Yönetmeliği"* hazırlamış. Bu yönetmeliğe göre yağlı güreş hakemleri yemin etmek zorundadırlar.

Nasıl yemin edecekler hakemler?

Şöyle:

"Yağlı güreş hakemi olarak / görev alacağım müsabakalarda / yağlı güreş kurallarını / tarafsız olarak uygulayacağıma / görevimle ilgili / yağlı güreş yönetmelik ve talimatlarına / her zaman ve her yerde / aynen uyacağıma / yağlı güreş hakemliğini yüceltmek için / güreş meydanları içinde ve dışında / Atatürk ilkelerinin verdiği / güç ve inançla çalışacağıma / namusum ve şerefim üzerine and içerim." (Resmi Gazete, sayı 18401)

Demek ki yağlı güreş hakemliğimizi Atatürk ilkelerine dayanarak yücelteceğiz.

★

Mustafa Kemal güzel insan; bağımsızlığın, özgürlüğün, bilimsel toplumun, çağdaşlaşmanın simgesi. Emperyalizme başını eğmemiş; Türk halkının halklaşması, ulusun uluslaşması sürecine benliğini adamış; küflenmiş geleneklerin, kireçleşmiş göreneklerin aşılması için gerekli atılımlarda öncülük yapmış; uygarlıkla bilimin özdeşleştiği dünya görüşünü savunmuş; cumhuriyet devletinin kurucusu...

Atatürk'ün güçlü bir kişiliği var.

Bu kişiliğin en albenili yanı, Türk insanını kişiliğine kavuşturma çabasından doğuyor.

Oysa biz ne yapıyoruz?..

Mustafa Kemal Atatürk'ü güzelim kişiliğinden soyutlayarak, içeriği boş bir söylenceye dönüştürme siyasetini güdüyoruz. Halkımızın, yurttaşımızın, insanımızın kişiliğini; Atatürk'ün adını kullanarak silmeye uğraşıyoruz. Kişiye tapınma hastalığının mikroplarını insanlarımıza bulaştırmak için sanki seferberliğe girişmişiz.

★

Yağlı güreş geleneksel sporumuzdur.

Beden Terbiyesi Kanunu'nun 9'uncu maddesine göre düzenlenip, Resmi Gazete'de yayımlanan *"Yağlı Güreş Yönetmeliği"* meydan hakemlerinin giyimini şöyle saptıyor:

"Madde 39 - Meydan hakemlerinin kıyafetleri aşağıda belirtilmiştir:

Ayakkabı, füme rengi Rumeli kesimi işlemeli kumaştan potur (pantolon), belde ince işlemeli kuşak, bedende beyaz desenli yakasız şile bezi uzun kollu gömlek, potur kumaştan kasket, mevsimine göre folklorik yelek giyilebilir."

Ne yapar yağlı güreş hakemi?..

Zeytinyağına iyice bulanmış kıspetli pehlivanlar birbiriyle kapışıp karşılıklı elense çekerlerken, na-

musuyla hakemlik yapar...

Resmi Gazete'nin yazdığı gibi *"güreş meydanları içinde"* Atatürk ilkelerini nasıl uygulayacak ayağında potur, sırtında *"folklorik yelek"* bulunan hakem efendi? O sırada tüm dikkati, yüzlerce yıldan beri görenekleşmiş kurallara göre güreşen pehlivanların oyunlarındadır.

Atatürk ilkelerini düşünmeye başladı mı, yandı...

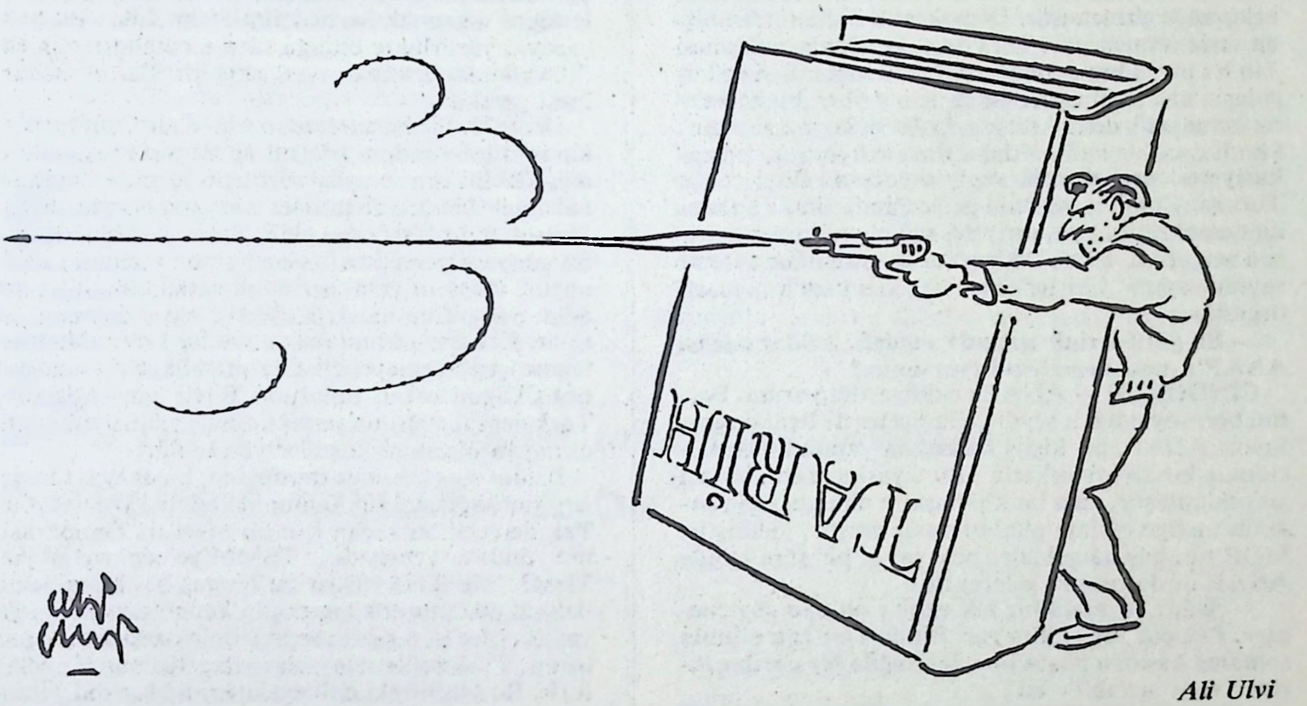
★

Sanki görünmez bir el, halkı Atatürk'ten soğutmak için her işe Atatürk'ü de karıştırıyor; olmadık yerlerde Atatürk'ü kullanmaya kalkışıyor; tarihimizin en büyük insanına en büyük tuzağı kuruyor, saygısızlık ediyor.

★

Uygarlık tarihi, insanı özgürleştirme çabasının sayfalarından oluşmuştur. En güzel toplum düzeni, insanın kişiliğini geliştirecek olanakları insana en bereketli biçimde sağlayabilendir. En tapılası önder, insanın kişiliğine saygıyı toplumsal yaşamda gerçekleştirmeye çalışandır.

Atatürk, insanın insanlaşmasını istiyordu; biz O'nun adına insanı robotlaştırma yolundayız.

Ali Ulvi

DYP'de genel başkanlık mücadelesi kızışıyor

Cindoruk: Göreve hazırım

FÜSUN ÖZBİLGEN — *17 mart*

Siyasal yelpazenin sağ kanadında arayış ve çekişmenin kızıştığı şu günlerde Doğru Yol Partisi'nde ilginç gelişmeler gözleniyor. DYP'de özellikle genel başkanlığa dönük bir mücadelenin yoğunlaştığı dikkati çekiyor. DYP'nin bugünkü Genel Başkanı Yıldırım Avcı'ya rakip olarak, parti dışından Türkiye Odalar Birliği Başkanı Mehmet Yazar ile DYP'nin dayandığı "felsefe"nin emektarı ve DYP İstanbul Belediye Başkanı adayı Hüsamettin Cindoruk'un adları geçiyor.

Cindoruk'a, "DYP başkan adaylığı konusundaki" görüşlerini sorduk ve "Eğer büyük kongre görevi bana verirse yüklenmeye hazırım" yanıtını aldık. Hüsamettin Cindoruk, DYP'nin savunduğu felsefeyi "cumhuriyetçi demokratik sağ" olarak açıkladıktan sonra demokrasi konusundaki görüşlerini de Cumhuriyet'e açıkladı. Sayın Cindouruk'a sorularımız ve kendisinin yanıtları şöyle:

— DYP'nin başkan adayı olacağınız söylentisi yaygın. Ne diyorsunuz?

CİNDORUK — DYP, cumhuriyet yapımızın temelindeki geleneksel siyasi davranıştan biridir. Doğru Yol'un genel başkanlığı taleple olmaz. DoğruYol Genel Başkanlığı, bir siyasi birikimin tabii sonucudur. Zannederim Doğru Yol'un genel başkanlığı, 1946'dan beri devam eden bu disiplinli hareketin içinden çıkacaktır. Bu kararı verecek olan büyük kongre, görevi bana verirse yüklenmeye hazırım.

— "DYP, çöp tenekesi değildir" şeklinde bir demeciniz oldu. Sanırım DYP Genel Başkanlığı için sözü edilen bir başka aday, yani Mehmet Yazar için bu sözü kullandığınız anlaşıldı ve bazı basın organlarında eleştiriye uğradı. Bu konudaki görüşünüz nedir?

CİNDORUK — Bu kelimeleri kullanmadım, an-

cak bu manaya gelecek sözler söyledim. Sanıyorum ki birisi bu kelimeleri bana yakıştırmış. Ancak söylemek istediğim şudur: Doğru Yol, Türk siyasi tarihinde iz bırakmıştır. Bu hareketin bundan önceki liderlerinden biri de can vermiştir. Bir diğerinin de yasal hiçbir suçu olmadığı halde siyasi hakları elinden alınmıştır. Bu hareket çileli ve zorlu bir mücadele hareketidir. Temelinde demokrasiyi kurmak, insan hak ve özgürlüklerini vazgeçilmez biçimde yerleştirmek vardır. Hareket, zaman zaman bu eğiliminden sapmış ya da sapma eğilimleri göstermiş olabilir. Ama sanıyorum ki özellikle 1980 12 Eylül'ünden bu yana temel hedefte hiçbir sapma olmamıştır.

Doğru Yol hareketi, demokrat ve adaletçi bir hareket olarak Türk demokrasisini zedeleyecek hiçbir uzlaşmaya girmemiştir. Demokratik fikirlerinden hiçbir taviz vermemiştir. Türk demokrasisinin yerleşmesi için bu olaya karışmaması gereken hiçbir kişi ve kuruluşla uzlaşmamıştır. Onun için de ben bu hareketin adını artık demokratik sağ olarak koymuşumdur. Şimdi ona bir kelime daha ilave ediyorum, **"cumhuriyetçi, demokratik sağ"** diyorum. Böylece de Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceğinde Batılı anlamda demokratik, cumhuriyetçi sağ olgunun yerleşmesini istiyorum. Eğer, Doğru Yol'da etkinliğim sürerse savunacağım fikirler bu üç kelimeden oluşan örgüdür.

— Bu görüşleriniz ışığında sağdaki iktidar partisi ANAP'ı nasıl değerlendiriyorsunuz?

CİNDORUK — ANAP'ı ciddiye almıyorum. Baştan beri söylediğim şeydir. Hadiseler de beni doğruluyor. ANAP, bir kişiyi başbakan yapmak için kurulmuş bir siyasi şirkettir. Bu siyasi şirketin amacı gerçekleşmiştir, ama bu kişi başarılı olmadığı için şirketin tasfiye edilme günleri yaklaşmıştır, gelmiştir. MDP'nin başına gelenler pek yakın bir süre içinde ANAP'ın da başına gelecektir.

— Sağda şu anda bir tek eğilim olduğu söylenemez. Pek çok sağ eğilim var. Bunları bir çatı altında toplama başarısı gösterilmeden sağda bir partiye iktidar yolu açılabilir mi?

CİNDORUK — Ben o nedenle **"cumhuriyetçi, demokratik sağ"** kelimelerini seçerek kullanıyorum. Bizim fikirlerimiz berraktır. Cumhuriyetçi olmayan sağ bizim dışımızdadır. Demokratik olmayan sağ da bizim dışımızdadır. Bence, Türkiye Cumhuriyeti'nde vatanseverce sağ olmanın şartı ise, hem **"cumhuriyetçi"** olmak hem de **"demokratik"** olmaktır. Sanıyorum cumhuriyetçi olmayan ve demokratik olmayan sağ, Türk seçmen kitlesi içinde fevkalade zayıf bir destek bulacaktır.

— Geçmişte sizin hareketiniz de ümmetçi sağla da hareketçi sağ ile de işbirliği yapmamış mıydı?

CİNDORUK — Bu işbirliği kelimesini ağır buluyorum. Vaktiyle AP'de en son İstanbul İl Başkanlığı görevini yaptım. Hem kendi gözlemimi hem de kendi hareketlerimi ifade etmek istiyorum. Biz, ümmetçi ve hareketçi sağ ile işbirliği yapmadık. Yapmamaya da özen gösterdik. Ancak bu hareketi destekleyenlerden oy aldığımız doğrudur. Bu oyları da ancak 1979 kısmi senato seçimlerinde geri alabildik. Aslında bu oylar, geleneksel olarak bizim oylarımızdı DP zamanından itibaren. Hatta bu oyları 1965 ve 1969'da almıştık. 1973 ve 1977 seçimlerinde bu oyların bir kısmı MSP ve MHP'ye gitmişti. Yoksa biz kadro hareketi olarak ümmetçi sağ ve hareketçi sağ ile işbirliği yapmadık.

— Bugünlerde gündeme sık sık gelen anayasa değişikliği konusunda görüşleriniz nedir?

CİNDORUK — Ben bu anayasaya **"hayır"** dedim. Bu anayasanın önsözü ile geçici maddelerinin büyük bir kısmına karşıyım. Ayrıca anayasanın insan hak ve özgürlüklerini kısıtlayan, emeğin haklarını kısıtlayan bazı maddelerini de demokratik kurallarla bağdaştıramıyorum. Ancak bu anayasanın değişme şartları fevkalade ağırdır. Anayasanın içinde bulunan bazı maddeler, bilhassa insan hak ve özgürlüklerine ait klasik maddeler ise savunulabilir maddelerdir. Bugün bunların işlemesiyle dahi Türkiye insan hak ve özgürlükleri konusunda ve demokrasi istikametinde çok mesafe alabilir. Elde mevcut bu anayasanın işlerliğini sağlamak ilk hedefimiz olmalıdır. Bu anayasaya, yürürlükte olduğu sürece cumhuriyetin sadık vatandaşlarının uyması, ama itirazlarını sürdürmesi gerekir.

Demokratik kurumlardan biri olan Cumhurbaşkanının referandum isteğini bu anayasa taşımaktadır. TBMM'nin ve siyasi partilerin şu anda Cumhurbakanı ile bir ihtilafa düşmesinde yarar görmüyorum. Siyaset, bir uzlaşma rejimidir. Sayın Cumhurbaşkanı bu anayasa gereğince 7 sene için bu makama seçilmiştir. Cumhuriyetin her sadık vatandaşının bu nedenle Sayın Cumhurbaşkanına da saygı duyması gerekir. Kendisinin mutabakatı ve bir referandum isteğine işi götürmeyeceği anlaşılmadıkça bir anayasa değişikliğini erken bulurum. Böyle bir değişiklik, Türk demokrasisinin yerleşmesinde telafisi mümkün olmayan birtakım koşullar yaratabilir.

Benim esas üzerinde durduğum, bu anayasanın işlerliğini sağlamaktır. Bunun da tek bir yolu vardır. Tek dereceli bir seçim için bu Meclisin demokrasinin önünü açmasıdır. TBMM'ye de saygılıyız. TBMM'nin Türk siyasi tarihinde, bir belediyenin bakkal dükkânını kapatır gibi kapatılmasına karşıyız. Bu Meclis, 6 Kasım seçimlerinin özelliği ne olursa olsun, Türk milletinin oylarıyla getirilmiş bir Meclistir. Bu Meclisteki milletvekillerinin hepsini vatansever sayıyorum ve onların da demokrasinin işlemesi için günü geldiğinde tek dereceli, dürüst, eşit, adil ve anayasadaki bütün haklarını kullanmış partilerin katılabileceği bir seçim yolunu açacaklarına inanıyorum.

— Günü geldiğinden kastınız, seçim için 5 yıllık periyodun tamamlanması mıdır?

CİNDORUK — Beş yılık periyodun tamamlanmasına zaten **"günü geldi"** değil de **"devre bitti"** demek lazım. Ben onu kastetmiyorum. Türkiye'nin içinde yaşadığı siyasi buhranın bir yeni seçimle çözülme noktası vardır. Bu, optimal bir noktadır.

— Böyle bir seçim kararı alınırsa, bu seçime bugün siyaset yasağı kapsamı içinde bulunan kişilerin de katılması gerektiği düşüncesinde misiniz?

CİNDORUK — Siyaset yasağı tabirini ben yetersiz buluyorum. Siyaset yasağından kasıt, bazı kişilere konulmuş olan yasak değil bence. Tabii, o kişilere konulmuş olan yasak da kaldırılmalıdır, ancak demokrasinin kurallarının işlediği başka ülkelerde siyasete katılmaması gereken kişilerin de katılmayacağı başka bir ortam bekliyorum. Bu cümlemi biraz daha açarsam, siyaseti bütün siyasetçiler yapmalıdır. Siyaseti sadece partiler yapmalıdır. Buna karşı da birtakım yasalarla siyaset konusuna giren konularda ko-

nuşma yasağı da kaldırılmalıdır. Daha öz bir deyişle, sıkıyönetim kaldırılmalıdır. Olağanüstü haller kaldırılmalıdır ve geçmişle, gelecekle ilgili siyasetin gündeminde olan konuların konuşulması yasağı kaldırılmalıdır. Türkiye, bir yasaklar ülkesi olmaktan çıkarılarak, tek dereceli bir seçim yapılmalıdır.

Özgürlükçü demokrasinin, anarşi ve terörün kaynağı olduğuna inanmıyorum. Bu görüş yanlıştır. Türk siyasi partilerinin birbiri ile uzlaşmadıkları için Türkiye'nin 12 Eylül'e geldiği varsayımı da yanlıştır. Anarşi ve terörü bu kadar basit sebeplere bağlamak hatalıdır. Türkiye'nin çok çabuk bir biçimde, bu TBMM'nin yönetiminde ve kararıyla tam demokrasiye geçmesini istiyorum ve bekliyorum.

— Türkiye'yi 12 Eylül'e getiren nedenler, anarşi ve terör değilse, partilerin uzlaşamaması da değilse, size göre nedir?

CİNDORUK — Sebep, anarşi ve terördü, ama anarşi ve terör, siyasi partilerin çatışmasından çıkmadı, diyorum. Yani zaman zaman en yetkili ağızlar, siyasi partiler uzlaşmazlığa düştükleri için anarşi ve terör çıktı diyorlar. Ben iki seçimi aynı binada CHP ile birlikte yaptım. 1977 ve 79 seçimlerini. Her seçimde birbirimizi tebrik ettik, birbirimizin konvoylarını uğurladık, her bayramda birbirimizin bayramını kutladık. Bütün Türkiye'de de böyleydi. Türkiye'nin son yılarında 1980'den önce siyasi parti ihtilaflarından bir tek cinayet çıkmamıştır. Ama Türkiye'de siyasetin ağırlığı azaltılmış olduğu için, partilerin teşkilat kurma yasakları çok ağır olduğu için, 1961 Anayasası ile getirilmiş yasaklar ağırlaştığı için ve siyaset yapma çok tahdit edildiği için, siyaset dışı dernekler, kuruluşlar, yeraltı örgütleri, siyasetçinin ve siyasi partilerin yerini almıştır. Kavga onların arasındadır. Kavga, devletle terör arasındadır.

— O zaman şunu sormak isterim: Bugünlerin modası bir söz var; "Bir bilene soralım" deniliyor. "Bir bilen kişi" eğer bu meseleleri biliyor olsaydı, 12 Eylül'e gelinir miydi? Bu açıdan bakınca bir bilenin meseleleri bildiği neye göre iddia ediliyor?

CİNDORUK — Bir bilen, bir yapan değildir. Yapamadı. Çünkü bilen biliyordu, ama devletin yapısı itibarıyla bilmek yeterli değildi. Bir şoför arabayı durdurmak için frene bastığı zaman frenin patlamamış olması lazımdır. Bilen bir şoför, frene bastığı zaman fren patlamış olduğu için tutmuyorsa, o şoförün hiçbir kabahati yoktur. O, makine arızasıdır... 12 Eylül, bir gün çok güzel yazılacaktır.

Bir başka görüşümü de söyleyeyim: Bütün memleketlerin gündeminde meseleler vardır. İçte de dışta da meseleler vardır. Devletler savaşa da girebilirler. Bugün İngilizlerin İrlanda ile ihtilafları asırlık bir ihtilaf. On bine yakın İngiliz askeri öldü İrlanda'da. Bayan Thatcher, bir suikasttan zor kurtuldu. Hindistan'da da çeşitli ihtilaflar var. Bayan Gandi vuruldu, ama bu ülkeler demokrasiden vazgeçmiyorlar...

Bülent Ecevit 29 yıllık yaşam arkadaşını anlatıyor

'Engelleri birlikte aştık'

18 mart

Haber Merkezi — Kapatılan CHP'nin eski Genel Başkanı **Bülent Ecevit**, 39 yıllık **"hayat arkadaşı" Rahşan Ecevit'i** anlatırken, **"Sorunlarımızı, hep eşim Rahşan Ecevit'le birlikte çözmeye, engelleri, halktan güç alarak, birlikte aşmaya çalıştık"** dedi.

Ecevit'e göre; Rahşan Ecevit, CHP'de ilk kez tanıtma bürosunu gerçekleştirdi. Gönüllü ekipler oluşturarak, geniş halk kesimlerine yönelik sosyal çalışmalar yaptı.

Rahşan Ecevit'in bu dönem içinde açıkça hedef alındığını da anlatırken, Bülent Ecevit, **"Bazı çevreler, sadece giyim kuşamı yüzünden, eşimi aşırı solculukla suçlarken, bazı ilerici çevreler de sol düşmanlığı ile suçladılar"** diye konuştu.

Bülent Ecevit'in **"Nokta"** dergisinde yer alan **"Bülent Ecevit, Rahşan Ecevit'i Anlatıyor"** başlıklı yazısı şöyle:

"Eşim Rahşan Ecevit'le, siyasal yaşamım boyunca, özellikle Cumhuriyet Halk Partisi'ne Genel Sekreter seçildiğim 1966 yılından beri, yakın işbirliği içinde çalıştık.

Eşim, çok sevdiği resim çalışmalarından, o nedenle uzak düştü.

Ben ilk Genel Sekreter olduğumda partilere Hazine yardımı yoktu. Demokratik sol tutumu benimsediğimiz için, varlıklı çevrelerin zaten pek sınırlı olan yardımı da kesilmişti. Parti ağır borç yükü altındaydı. Partideki görevlilere ücretlerini ödemeyecek durumda idik.

O sırada eşim yardıma yetişti. Batı demokrasilerinde örnekleri görülen türden bir tanıtma bürosunu Türkiye'de ilk kez o gerçekleştirdi. Küçük bir gönüllü ekibiyle birlikte, bir yandan partinin yeni tutumunu tanıtıcı her türlü malzemeyi hazırlarken, bir yandan da bunların küçük bağışlar karşılığında dağıtımı yoluyla, partiye hem gelir sağladı hem de demokratik sol hareketin güçlenmesine katkıda bulundu.

Kar kış demeden, toplantı yaptığımız meydanlarda, bazen de sokaklara tezgâhlar kurarak, arkadaşlarıyla birlikte, bu malzemeyi halka sundu. Ben Genel Başkanken, Başbakanken de bu çalışmalarını sürdürdü.

O zamana kadar, varlıklı kişilerin bağışları dışında, parti ara sıra düzenlenen balolarla veya daha çok hali vakti yerinde olanların katılabildiği eğlence geceleriyle gelir sağlamaya çalışırdı. Biz, partiyi halka yabancılaştıracak türden toplantıları, eğlenceleri kaldırdık. Halkın ayağına giderek, halkla daha çok bütünleşecek gelir sağlama yöntemlerini, gönüllü arkadaşlarıyla birlikte, eşim geliştirdi. Böylece tanıtma ve gelir sağlama yöntemleri demokratik sol doğrultuyla tutarlı duruma geldi.

Demokratik sol tutumun bir gereği de, sosyal çalışmalara, en az siyasal çalışmalar kadar önem verilmesi ve sosyal çalışmaların, siyasal çalışmalardan ayrı tutularak, daha geniş halk kesimlerine yönelmesi idi.

Oysa örgütün böyle bir alışkanlığı yoktu. 'Aydın' veya 'ilerici' denen çevreler de bazı demokratik Batı ülkelerinde sosyal demokrasinin nasıl geliştiğini ve

uygulandığını, topluma nasıl yayıldığını bilmedikleri veya bilmezden geldikleri için, bu tür sosyal çalışmaları küçümsüyorlardı. En iyi niyetlileri bile, "Pollyannacılık" gibi deyimler kullanarak, böyle çalışmaları hafife alıyorlardı. Daha doğrusu, sosyal demokrasiyi ve demokratik solu hafife alıyorlardı.

Gönüllü ekiplerle. Örgütün bu tür çalışmalara yönelmesinden umut kesilince, eşim yine gönüllü arkadaşlar bularak, özellikle kadınlardan, gençlerden, emeklilerden gönüllü ekipler oluşturarak, geniş halk kesimlerine yönelik sosyal çalışmaları, parti dışında, ama demokratik sol doğrultuda düzenlemeye girişti.

Örgütün bazı kesimleri bundan tedirgin oldular. Kimi politikacılar, yapılması gerekeni hem kendileri yapmıyor hem de başkalarının yapmasını istemiyorlardı. Eşim, o yüzden gelen engellemelerin, hücumların hedefi oldu.

Bir büyük partinin üst yönetim mevkilerine, özellikle genel sekreterlik veya genel başkanlık görevlerine gelen kimseler, geniş halk kesimleriyle doğrudan ilişki sürdürmekte, ister istemez bazı güçlüklerle karşılaşırlar. Halkla aralarına duvarla örülmeye başlar. Dolaştıkları yerlerde, örgüt toplantılarına veya örgüt tarafında düzenlenen açık toplantılara katılmaktan, halkla kişi kişiye temas olanağını yeterince bulamaz olurlar. İşlerinin ağırlığı ve zamanlarının doluluğu da bunu ayrıca güçleştirir.

Geçmişte eşim bu bakımdan da bana büyük ölçüde yardımcı oldu. Toplantılar için gittiğimiz illerde, ilçelerde, köylerde, ben kürsüden konuşmamı yaparken veya örgütle görüşürken, eşim halkın arasına giriyordu; tek başına, dargelirli halk kesimlerinin yaşadığı sokaklara, gecekondu mahallelerine giderek, hiç tanımadığı ailelerden çağıranlar olursa, parti veya düşünce ayrımı gözetmeksizin, onları ziyaret ediyor, onlarla ve komşularıyla özel sohbetler yapıyordu. Tanıştığı görüştüğü herkesin adını, adresini alıyor, onlarla haberleşiyordu. Belki binlercesinin adı, adresi hâlâ ezberindedir.

Birlikte değerlendiriyorduk. Bu ilişkilerden edindiği izlenimleri sonradan bana anlatıyordu, birlikte değerlendiriyorduk. Halkın sorunlarını ve düşüncelerini doğrudan doğruya halktan öğrenmiş oluyorduk. Böylece, eşim Rahşan Ecevit, kamuoyu yoklaması bakımından da benim için, partinin büyük bir eksiğini gidermiş oluyordu.

Eşimin bu tür çalışmaları başlangıçta kolay olmadı. Çünkü bir kente veya kasabaya gidildi mi, genellikle oranın ileri gelen partilileri, Ankara'dan gelen parti yöneticisinin eşi de birlikte gelmişse, ne yapacaklarını biraz şaşırırlardı. Kendi hanımlarını toplantılara, sofralara getirmeye alışkın olmadıkları, getirirlerse bunun çevrede yadırganacağını sandıklarını için genellikle, eşimi bir parti yöneticisinin evine buyur edip orada ağırlamak isterlerdi. Zaten bunu ev sahipliğinin gereği sayarlardı. Eşimse, olabildiğince onları kırmamaya çalışarak izin alıp veya gözden kaybolup, kenar mahallelere gitmenin, kendi başına dolaşıp halkla ilişkiler kurmanın yolunu bulurdu.

Terörün en çok yaygınlaştığı dönemlerde bile, eşim bu davranışını sürdürdü. Başına da hiçbir şey gelmedi. Zaman oldu, parti örgütünün, 'Biz oraya giremeyiz, sizi de götüremeyiz!..' dediği; jandarmanın bile, 'Oraya giderseniz sizi koruyamayız!..' dediği bazı köylere, mahallelere, ya kendi başına ya da gönüllü hanım ve genç arkadaşlarıyla birlikte gitti. Her yerde de halkımızın geleneksel konukseverliği ile karşılandı.

Eşim, benim de isteğimle ve onayımla, bu çalışma ve halkla ilişki yöntemini sürdürdükçe, bazı alışkanlıklar kırılmaya, bazı gereksiz çekingenlikler aşılmaya başladı. Açıkhava toplantılarımıza büyük sayıda hanımlar da gelir oldu. Buna, 'aydın' denen çevrelerin hanımlarından çok, köylü hanımlar, gecekondularda yaşayan aileler öncülük ettiler.

Giderek sofralardan içki kalktı; ve sofralara, eşimle birlikte, partililerin hanımları da gelmeye başladılar. Bu kurallara uyulmayan yerlerde ise, ben de eşim de yemeklere gitmeyi reddettik.

Ayrıca yemeklerin dar çevreler sınırlı kalmamasını, halka açık olmasını da şart koştuk.

Öte yandan eşim, sosyal çalışmalar açısından gerekli araştırmaların yapılabilmesi için, geniş uzman kadroları oluşturdu. O uzman kadrolarının değerli çalışmalarından yıllarca ben de yararlandım.

Eşimi hedef aldılar. Eşimin başlangıçta yadırganan, hatta bazı konularda sonuna kadar yadırganan çalışmaları ve yöntemleri karşısında, açıktan bana bir şey söyleyemeyenler, eşimi hedef aldılar. O, bunlara üzüldü, ama üzerine düşen görevin bilinci içinde, eleştirilere aldırış etmeksizin, bildiği gibi, bildiğimiz gibi davranmaya devam etti. O arada, dışımızdaki solla demokratik sol arasına belirgin bir çizgi konusunda benim kesin tavrımdan tedirgin olanlar da, bunun 'suç'unu haksız olarak eşime yüklediler.

'Ecevit tek başına olsa daha yumuşak davranır, asıl katı davranış eşinden geliyor' yollu söylentiler yaydılar. Oysa bu konuda ikimizin tutumu ve davranışı arasında hiçbir zaman en küçük bir ayrılık olmadı. İkimiz de dışımızdaki sol akımların özgürlüğünü savunmakla birlikte, o akımları kendi içimize sızdırmamak, demokratik sol doğrultuyu saptırmamak konusunda aynı duyarlılığı gösterdik.

Suçlamalar. Bazı çevreler, sade giyim kuşamı yüzünden eşimi 'aşırı solcu'lukla suçlarken, bazı 'ilerici' çevreler de 'sol düşmanlığı' ile suçladılar.

Yolculuklarımızda eşim, benim sağlığıma ve güvenliğime büyük özen gösterirdi. Ama herhangi bir yerde silahlı saldırgan gruplardan gelen can tehlikesiyle karşılaştık mı eşim, hiç duraksama göstermeksizin, benimle birlikte kürsüye gelip yanımda dururdu veya otobüsün üstüne çıkardı ve tehlikeleri birlikte göğüslerdik. Üzerimize ateş edilir veya taşlar atılırken eşimi yanımda görenler de daha büyük bir inançla meydanlarda toplanırlardı ve böylece meydan saldırganlara boş bırakılmamış olurdu.

Kısacası, sorunlarımı, hep eşim Rahşan Ecevit'le birlikte çözmeye; engelleri, halktan güç alarak, birlikte aşmaya çalıştık.

Eşim, demokratik sol harekete ve benim çalışmalarıma bu katkılarını sürdürürken, partinin örgüt işlerine karışmamaya da özen gösterirdi. Kendi düzenlediği veya katıldığı çalışmalarla örgüt çalışmalarını birbirine karıştırmaya kalkışanlardan hemen uzaklaşırdı.

Bir demokratik sol veya sosyal demokrat harekette yapılması gereken ama yapılmayan işleri üstlenirdi."

Çifte Standart

ŞÜKRAN KETENCİ — *21 mart*

Hükümet 1985 yılı resmi enflasyon tahminini % 25 olarak açıklarken, Dünya Bankası'nın kredi faizleri hesabında % 15 gibi büyük bir farkla % 40 olarak tahmin yaptığını biliyor musunuz?

Geçmiş yılların iyimser tahminleri ile gerçekleşen enflasyon arasındaki önemli farklar, ilk iki ayın artış hızındaki % 25'in yarısına ulaşan büyük tırmanış, daha gerçekçi gibi görünen ikinci tahminin de aşılacağı kaygısını doğuruyor. Hiç değilse daha gerçekçi gibi görünen gizli hedef, % 40, kamuoyuna neden açıklanmıyor? Çifte standarda neden gereksinme duyuluyor dersiniz?

Resmi enflasyon, geçmiş yıllarda hep yaşadığımız gibi çalışanların ücret artışı düzeyinin saptanmasında temel veri olarak kullanılıyor. Her yıl sonunda gerçekleşen enflasyonun çok altında enflasyon artışı tahminleri, enflasyon hedefi kamuoyuna açıklanarak gerek memurlar, gerekse işçilerde ücret artışlarına baraj yapılıyor. Böylece de çalışanlar, hele işçiler son yıllarda her geçen yıl artan bir hızla daha fazla yoksullaştırılıyor.

Hükümetin % 25 enflasyon tahminini Koordinasyon Kurulu aracılığı ile toplusözleşmelerin tavanı olarak dayatması, KİT'lerde devam eden toplusözleşmeleri açmaza soktu. Türk-İş ve sözleşmeleri uyuşmazlıkta büyük sendikaların yöneticileri, hükümeti eleştiren demeçler veriyor. Bazıları da *"% 25'in altına imza atmayız"* diyorlar.

Geçen yılın bu aylarında da benzeri bir durumu yaşamıştık. O zaman da hükümet, % 30'un aşılmamasını Koordinasyon Kuruluna dikte ettirerek, KİT işverenlerini bağlamış, toplu pazarlık masalarını işlevsiz kılmıştı. Aynı ayların gazete koleksiyonlarını merak edip gözden geçirenler, yine Türk-İş yöneticileri ile KİT'lerde sözleşmeleri olan büyük sendika başkanlarının, *"koordinasyon kurulunun % 30'luk ilke kararına boyun eğmeyecekleri ve karşı Koordinasyon Kurulu oluşturarak % 43'lerin altına inmeyecekleri"* yolunda açıklamalarını göreceklerdir. Ancak 1984 yılında bağıtlanan KİT sözleşmelerinde değil Koordinasyon Kurulu'nun aşılması, yıl sonuna doğru bağıtlananlar, yılın başında bağıtlananların gerisinde kalmış, iş değerlendirilmesi ilkesi ile birlikte ücret artışlarında % 20'lere kadar inişler görülmüştür.

KİT'lerin çoğunluğunun grev yasağı kapsamında ve uyuşmazlıklarının sonunda YHK'ya gidiyor olması, YHK'nın eline düşmemeyi iyi bir taktik olarak gören Türk-İş yöneticilerini tükürdüklerini yalamaya yöneltmiş, bu sözleşmelere imza attırmıştır. Yasak olmayan alanlarda da grev hakkında gelmiş kısıtlamalar, greve gitme korkusu aynı sonucu getirmiştir. Aslında uzun yıllar sendikal mücadelenin zorluklarının dışında kalmış yöneticiler, çok güç koşullarda, çok zor yollardan geçmeyi göze alamamışlar, hükümetin dayatmasına boyun eğmişlerdir.

Bu yıl ne olur bilemiyoruz. Ancak hükümetin dayatması, sendikacının bunu aşamamasının bedeli işçilere YHK döneminden de daha hızlı bir yoksullaştırmayı getirmiştir. Bu açmaz ve taban hoşnutsuzluğunun baskısı altında olan sendikacılar önemli bir yanlış daha yapmaktadırlar. Hükümetin enflasyondaki çifte standardını eleştirirken, sürekli tersi olması gerekirken özel sektörün daha cömert davrandığından söz etmektedirler.

Hükümet % 30 dayatırken, özel sektör % 60'lara varan ücret artışları ile toplusözleşme bağıtlandığı doğrudur. Ancak özel sektörün daha cömert davrandığı doğru değildir. Çünkü özellikle kamu sektöründeki iş güvencesi, özel sektördeki gibi (sürekli yüksek ücretli işçilerin çıkarılıp asgari ücretlilerin alınması) nedeni ile KİT'lerde ücret ortalamaları daha yüksektir. Örneğin Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz'ın sendikası Teksif özel sektörde % 60'lı toplusözleşme bağıtlarken, işkolunun ücret ortalaması nerede ise asgari ücretin yanında brüt 24 binlerde idi. Üstelik özel sektörde imzalanan sözleşmenin ardından, sendikaların hiçbir şey yapamadıkları ve hiçbir barajın bulunmadığı, işverenlerin canlarının istediğince işçi çıkarmaları hızla artmış, önemli bir işçi grbu için alınan ücret artışı işsiz kalmayı getirmiştir. Ücret ortalaması birkaç ayda yeniden hızla düşer olmuştur. Ve bugün gerçekçi bir işyeri ortamalaları araştırması yapılsa, özel sektör ücretlerinin daha yüksek olmadığı, özel sektör işverenlerinin hiç de sendikacılarımızın kamuoyuna sundukları gibi cömert olmadıkları görülecektir.

Tan Oral

TOPKAPI SARAYINDA YAŞAM
Tayerdar
400 Lira Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet
61. Yıl: Sayı: 21757 Kurucusu: Yunus Nadi 50 TL. 22 Mart 1985 Cuma

FELSEFE YAZILARI
Prof. Nusret Hızır
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul, 2. basış 350 lira

Grevin adı kaldı

İkişer grev gözcüsü bekliyor, üretim sürüyor, işveren keyifli

Engelli grev

1- Grev, sadece bir bölüm işçinin kullanabileceği bir "hak" niteliğinde.
2- Toplusözleşmeli işçilerin yaklaşık yarısı grev yasağı olan işkollarında.
3- En ufak bir formalite yanlışlığında grev hemen "yasadışı" oluyor.
4- Postadaki bir gecikme bile grev hakkını siliyor.
5- Grev hazırlıkları sırasında işveren sendikalı işçi çıkarıp sendikasız yeni işçi alabiliyor.
6- Grev hakkı düştü mü, son söz YHK'nın oluyor.
7- Hükümetin grevi ertelemesi için gerekçe bulması çok kolay. Bir kez erteleme olduğunda ise iş yine YHK'ya kalıyor.
8- Grev gözcüleri yalnızca bir görüntü olmaktan öteye gitmiyor. Gözcüler ne çadır kurabiliyor, ne de giren çıkanı kontrol edebiliyor.
9- Grev sırasında kısmen yasal boşluklardan yararlanarak kısmen de yasalara rağmen yeni işçi alınıp üretim sürdürülüyor.
10- Bütün bunların sonucunda, "bir zorlama" olması gereken grevin hiçbir gücü kalmıyor.

SENDİKACI

Böyle grev enayilik

Türk Metal Başkanı Mustafa Özbek, "Grevin değeri kalmadı. Biz de hayhaye para ödüyoruz" diyor.

LATİF ÖZTÜRK

BURSA — Türk-Metal Sendikası Başkanı Mustafa Özbek, "Bu yasalarla greve çıkmak enayilikten başka şey değildir" dedi.

Konya'daki Halı Çelik,

(Arkası Sa.11 Sü.6'da)

Aydın'da Aysan firmasında 23 ocaktan beri grev var. Fabrikada da üretim sürüyor. Greve katılmayan ve sonradan işe alınan işçilerle makineler çalışıyor.

Grev gözcüsü: *Asgari ücretle çalışıyordum. Grev olunca fazla ücret vereceklerini söyleyip çalışmamı istediler. Çalışırken de 18 bin lira alıyordum, şimdi sendika da 18 bin lira veriyor.*

Firma yetkilisi: *İthalat nedeniyle zaten üretimimiz bize fazla geliyordu. İşçi çıkarmak istiyorduk. Grev bize yaradı. Tek vardiyatle gerekli üretimi yapıyoruz. Bu da tam kapasiteye yakın.*

Sendikacı: *Ne girip çıkanı kontrol edebiliyor, ne de çalışana karışabiliyoruz. İşveren, çalışana yüksek ücret veriyor.*

Ankara'da Domsan'da da 24 ocaktan bu yana grev sürüyor. Üretim de öyle. Ustabaşılarla çocuk çıraklar makineleri çalıştırıyor.

İşveren: *Üretimimiz normale yakın. Greve çıkanlar vasıfsız işçiler. Mal giriş çıkışı sürüyor. Akliselim sahibi çalışıyor.*

Sendikacı: *Greve katılmayanlar işverenin özel olanaklarla yanına çektiği ustabaşılar. Bir de çırak statüsündeki çocuklar.*

ÇALIŞANLAR VE GREVCİ — Ankara'da Domsan Mobilya Fabrikası. İşyerinde grev var. Arkada grev gözcüsü. Önde ise çalışan "işçiler" Yani çırak statüsündeki çocuklar. Sendikacılara göre onlar da greve katılmak istemiş, ama bakan'lı "Çıraklar greve katılamaz" demiş. Küçükler de greve katılmayan işçilerle birlikte makineleri çalıştırınca İşyeri sahibi de üretimin sürdüğünü dört bir yana duyuruyor.

Grev var, üretim normal

Domsan: *Sendika grevde. Fabrikaya mal giriş çıkışı sürüyor*

ŞÜKRAN KETENCİ

Ankara'da Domsan mobilya işyerinde 24 ocaktan bu yana grev sürüyor. Grevci işçiler ikişer ikişer nöbet tutuyorlar. İki aydır soğukta grev gözcülüğü yapıyorlar. Teneke içinde yaktıkları odun parçalarıyla ısınmaya çalışıyorlar.

İşyerinde grev var ama üretim de sürüyor. Üstelik işverene göre bu "normale yakın bir üretim."

Grev gözcüleri Muhderem Çam ile Ramazan Karadağ, nöbet tutan bütün arkadaşları gibi sık sık hastalandıklarını söylüyorlar. Nöbet yerine koruyucu bir çadır dahi konulması yasak. Domsan işvereni Sadrettin Köklü, üretimin normale yakın devam ettiğini açıklıyor. Domsan işvereni greve ilişkin sorularımızı yanıtlarken 45 işçinin çalıştığını, 40 işçinin grev yaptığını vurguluyor, "Üretimde çok az aksama var. Greve çıkanlar vasıfsız işçiler. Grevin uzun süreceğini sanıyorum" diyor.

"Aslında çok enteresan bir grev olduğunu, Ankara'nın merkezinde, hükümeti baskı altında tutma amacına yönelik bir grev yapıldığını" söylüyor.

Domsan işvereni, greve ilişkin bir gazete ilanı yayımladı. Domsan Mobilya'nın ilan yoluyla yapılan kamuoyu açıklamasında, Domsan'la ilişkisi olan müşterilere üretimin devam ettiği duyurulurken, "grev kararını kabul etmeyen akliselim sahibi personelimiz halen çalışmaktadır" deniliyor. Grevi yapan Ağaç-İş Sendikası'nın kararı ağır bir dille eleştirilirken, fabrikaya mal giriş çıkışının serbest olduğu anımsatılıyor.

Ağaç-İş Başkanı Güral Erçakır da, 75 işçinin çalıştığı Domsan'da ikinci ayını tamamlayan grevleri ile birlikte üretimin de devam ettiğini anlatı-

(Arkası Sa.11, Sü.1'de)

İşveren grevden memnun

Aysan: *Hem grev hem de üretim var. İşverene göre. "Üstelik tam kapasite."*

BARIŞ KUDAR

AYDIN — Gölgede hava sıcaklığı 20 derece. İncir ve zeytin ağaçlarının altları yemyeşil. Yeşilliği beyaz papatyalar ve gelincikler süslüyor. Grev gömlekleri giymiş iki işçi bir ağacın gölgesinde tavla oynuyorlar. Sessizliği 50 metre uzaklıktaki fabrikanın makine gürültüleri bozuyor.

İşçiler "Yahlı geçiriyorduk işte" diyorlar.

Türk Metal Sendikası'nın işverenle anlaşamadığı Aysan Aydın Transmisyon Zincirleri Forging Sanayi A.Ş. işyerinde 21 ocakta başlattığı grev sürüyor. Fabrikada ise greve katılmayan ve yasalarda yer alan maddelere dayanılarak sonradan işe alınan işçilerle üretim tam kapasiteye yakın bir biçimde devam

(Arkası Sa.11, Sü.5'te)

Özal, salı günü Özdağlar Komisyonu'nda

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İsmail Özdağlar hakkındaki rüşvet ve yolsuzluk iddialarını araştıran TBMM Soruşturma Komisyonu, Başbakan Turgut Özal'ın 26 mart salı günü dinlenmesini kararlaştırdı.

Soruşturma Komisyonu dün saat 15.30'da toplanarak üyelere dağıtılan evrak ve belgelerin değerlendirilmesini yaptı. Üyeler inceledikleri belgelerle ilgili görüşlerini anlattılar.

Bu arada komisyonda, Başbakan Özal'ın bir dahaki toplantıda dinlenmesi kararı alındı. 26 mart salı günü Başbakan Özal, komisyona çağrılacak.

Irak, güneyde yeniden saldırıya geçti

TIR ŞOFÖRLERİ İRAN'A GİTMEK İSTEMİYOR

Haberleri 12. Sayfada

Beşiktaş'taki dolgu onaysız başladı

***D**enizin doldurulma işlemi 1984 ekiminde başlamasına karşın, bu işlemle ilgili karar Beşiktaş Belediye Meclisi'nden ancak 21 Şubat 1985'te çıkarılabilmiş. 12 martta da Anakent Belediyesine gönderilen proje hâlâ onay bekliyor.*

Haberi 7. Sayfada

KUMKAPI'DAN SARAÇHANE'YE — Bulgaristan Türklerine yapılan baskıları protesto etmek amacıyla dün düzenlenen yürüyüş ve mitinge binlerce kişi katıldı. Çoğunluğunu göçmen yurttaşların oluşturduğu yürüyüşçüler, yürüyüş ve miting süresince "Kahrolsun komünistler", "Katil komünistler" şeklinde sloganlar attılar. Yürüyüşte güvenlik önlemleri alındı.(Fotoğraf ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

Büyük protesto

Pankartlar

Barış Konferansı düzenleyen Bulgaristan, bu mu barışın? / Dünya insanları bu vahşeti durdurunuz / Rejiminiz bu mu Bulgar yönetimi? / Milli davamıza tüm insanlığı davet ediyoruz / Dünya Gençlik Teşkilatı, söyleyecek sözünüz yok mu? / BM İnsan Hakları savunucuları neredesiniz? / Bulgaristan insanlık seni lanetliyor / Türk Balkanlarda varoldukça Türk kültürü yaşayacak / Jivkov sizin gücünüz Türklere yetmez / Bir olursak bin diriliriz / Bulgaristan'daki Türkler Türk kalacaktır / Hesap sorulacaktır / Ahmet, Mehmet'ler İvan, Andre olamaz / Hesap sorulacaktır / Zulüm ve kan, işte gerçek Bulgaristan / Jivkov döktüğü kanda boğulacaktır / Türk doğduk, Bulgar mı öleceğiz, kahrolsun Bulgar canileri / Ölüyoruz, öleceğiz, dinimizden Türklüğümüzden vazgeçmeyeceğiz (Bulgaristan Türkleri adına) / Demir perde de olsa, Türklük güneşini parlayacak / Anavatan seninle beraber / Ezanla verilen isim, silahla değiştirilemez / Mezardaki dedem gönüllü mü imza attı / Türk anası Bulgar doğurmaz / Jivkov sizin gücünüz Türklere yetmez.

***B**ulgaristan'daki Türklere baskıları kınama mitingine binlerce kişi katıldı. İstanbul dışından 180 otobüsle göçmen yurttaşlar miting için geldi. Yürüyüş sırasında Bulgaristan'ı ve komünizmi kınayan sloganlar atıldı.*

***B**ulgaristan'ın İstanbul Başkonsolosluğu önüne siyah çelenkle, Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov'a açık bir mektup bırakıldı.*

Haber ve diğer fotoğraflar 8. Sayfada

Meclise dilekçe yağıyor

Ek sınav için 'lobi'

***TBMM**'de öğrenci çok. Erzurumlular, birbirine ekleyerek oluşturdukları 200 metrelik "tek ek sınav dilekçesi"ni ancak bir milletvekili aracılığıyla TBMM Başkanlığına ulaştırabildiler. İzmirliler, yakaladıkları milletvekiliy[e] "kulis atıyor"lar.*

ÜMİT ASLANBAY

ANKARA — Erzurum'da Atatürk Üniversitesi'nden gelen dört öğrenci TBMM'de "ek sınav hakkı" için uğraş veriyor. Erzurum'da onlar gibi tek ya da daha çok dersten başarısızlık nedeniyle kayıtları silinen arkadaşları, kendi aralarında para toplayıp gönderdikleri bu dört kişiden haber bekliyorlar:

"Ek sınav hakkı çıkacak mı, çıkmayacak mı?"

TBMM'de öğrenci çok... Erzurumlular, birbirine ekleyerek oluşturdukları 200 metrelik "tek ek sınav dilekçesini" ancak bir milletvekili aracılığıyla TBMM Başkanlığı'na ulaştırabildiler. İzmirliler, yakaladıkları milletvekillerine "kulis atıyorlar" Ankaralılar ise Meclis koridorlarında dolaşmaya bir ay önceden başladılar bile...

"Sayın Doğramacı ve Sayın Dinçerler, ek sınav hakkı vermek, tembelliğe prim vermek diyorlarmış. Öğrenim vermiyorlar, prim de vermediler... Aslında [illegible]

(Arkası Sa.11, Sü.1'te)

Yunanistan'la 7/10 oranı değişmiyor

Türkiye'ye ABD yardımında kısıntı

***ABD** Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Alt Komitesi, Reagan'ın istediği yardım miktarını 49 milyon dolar düşürdü. Komitenin 250 milyon dolarlık Kıbrıs yardım fonunu kabul etmesi, "ilginç" karşılandı.*

Dış Haberler Servisi — ABD Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Avrupa Alt Komitesi, Türkiye'ye 1986 mali yılında yapılacak yardımın Reagan yönetimince 939 milyon dolar olmasına ilişkin önerisinde 49 milyon dolarlık bir kısıntı yaptı. Komite, Türkiye'nin önümüzdeki yıl yapılacak askeri ve ekonomik yardımın 890 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmesi için tavsiye kararı aldı. Yunanistan için ise yardımın 500 milyon dolar düzeyi[nde]

(Arkası Sa.11, Sü.4'de)

YILMAZ: İNCİRLİK OLAYI İÇİN ABD'Yİ UYARDIK

Haberi 8. Sayfada

Özal: Çok sayıda Suudi, Türkiye'de ev istiyor

Gezi dönüşü uçakta düzenlediği basın toplantısında Özal, Suudi Arabistan ile ilgili yayınlarda daha dikkatli olunmasını isteyerek, "İş sahalarına mani olacak şeylere girmemeniz lazım. Bu yazılar çıkınca alınıyorlar. Memleketin yüksek menfaatini düşününüz" dedi.

AHMET TAN

MEKKE/ANKARA — Başbakan Turgut Özal, altı günlük Suudi Arabistan gezisini tamamlayarak dün Türkiye'ye döndü. İki gün İstanbul'da kalacak olan Başbakan Özal, Yeşilköy'e dönerken uçakta düzenlediği bir basın toplantısıyla, Suudi Arabistan'a yaptığı resmi ziyareti değerlendirdi. Başbakan Özal, İran-Irak savaşının Türkiye'yi fevkalade endişeye soktuğunu belirterek, "Suudi Arabistan'ın da bu konuda Türkiye'nin endişesini paylaştığını" söyledi. Başbakan Özal, Suudi Arabistan ile ilgili yayınlarda da dikkatli olunmasını istedi.

Uçakta düzenlediği basın toplantısında gezisinden elde ettiği sonuçları ve izlenimlerini açıklayan Başbakan Özal, Türk müteahhit firmalarının daha fazla iş alması, Türkiye'de Suudilerin yatırım yapmaya girişmeleri ve Türkiye'den bu ülkeye daha fazla işçi gitmesi gibi konularda bu gezinin meyvelerinin önümüzdeki günlerde toplanmaya başlanaca[ğını]

(Arkası Sa.11, Sü.1'de)

HALEFOĞLU: AET'YE ARAP DOSTLARIN İTİRAZI YOK

Haberi Ekonomi'de

Anayasa Mahkemesi DYP'ye ihtar istemini reddetti

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Anayasa Mahkemesi, Cumhuriyet Başsavcılığı'nın DYP'ye ihtar verilmesi isteğiyle açtığı üç davayı da oybirliğiyle reddetti.

Cumhuriyet Başsavcılığı, Anayasa Mahkemesi'ne yaptığı başvuruda, DYP Kurucular Kurulu'nun 25 Kasım 1984 tarihli

(Arkası Sa.11, Sü.1'de)

Altın frene bastı

***B**u hafta şaşırtıcı bir tırmanışa geçen altın fiyatları dün sakinleşti ve dünya borsalarında ons fiyatı 315 dolarda kaldı. Cumhuriyet altını da biraz değer kaybederek 32.500 liradan işlem gördü.*

***K**uyumcu Şevki Peker'e göre, altın piyasasında yapay bir fiyat tırmandırma operasyonu oldu. Peker, İsviçre'deki altıncıların fiyatlara hareket kazandırmak için büyük çapta bir alımla devreye girdiklerini söyledi.*

Ekonomi Servisi — Dünya borsalarında altın dün öğleden sonra ons başına 307 dolara kadar düştükten sonra akşam üstü 315 dolara yükseldi. Buna paralel olarak da Cumhuriyet Altını dün akşam üstü saatlerinde Kapalıçarşı'da 32 bin 500 liradan satıldı.

Altın fiyatlarında öngörülemeyecek dalgalanmalar nedeniyle piyasa oldukça durgundu. Kapalıçarşı'daki sarraf ve kuyumcular dün ne altın alanın, ne de satanın bulunduğunu, herkesin bir şaşkınlık ve bekleyiş içinde olduğunu dile getirdiler.

Hafta sonunu ons başına 288 dolarlık fiyatla kapatan altının salı günü 310 dolara yükselmesi ve önceki gün de yeniden fırlayarak 340 dolara kadar tırmanması, doları da büyük ölçüde etkilemişti. Son aylarda takip tanımayarak rekor üzerine rekor kıran dolar, hafta başından beri değer yitirmeye başlamıştı.

Doların değer yitirişi ABD'nin Ohio eyaletindeki banka bunalımı, altının değer kazanması ise banka bunalımı ve İran-Irak savaşındaki tırmanışla açıklanıyordu. Kapalıçarşı altın piyasasının önde gelen isimlerinden ve İstanbul Ticaret Odası Kuyumcu ve Sarraflar Meslek Komitesi Baş-

(Arkası Sa.11, Sü.7'de)

Kendi Gitti İsmi Kaldı...

Şu günlerde işçi-işveren ilişkileri, özellikle grevlerle ilgili bazı haberler dikkatinizi çekiyor mu, bilmem ama ilginç gelişmeler var bu alanda. Daha doğrusu bu alanı düzenleyen yasaların niteliğini gün ışığına çıkaran ipuçları birer ikişer gözler önüne serilmektedir.

Bir işyerinde grev sürerken, aynı zamanda üretimin artmakta olduğunu okuyabilirsiniz... Veya bir sendika başkanının, "Bu yasalarla greve gitmek enayilikten başka bir şey değildir" dediğini... Bugüne değin yapılan grevden çok kaybedilen grev oylaması olduğunu...

Örneklerin tümü, iş ilişkilerinin günümüzde işçi ve sendikalar açısından tam bir cendereye sokulduğunu göstermektedir. Bu kıskacın değişik boyutları vardır. Şöyle özetle-

(Arkası Sa.11, Sü.1'de)

HASAN CEMAL

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

İşkence...

Ceza yasamız, mal varlığını can varlığından daha ağır yaptırımlarla korur. Örnek mi verelim? Adam yaralamanın cezası 6 aydan 1 yıla kadar hapistir. Eylem, kalıcı bir sakatlığa yol açarsa, ceza 2 yıldan 8 yıla kadar çıkar. Yaralama silah ya da kesici araç ile yapılmışsa, ceza üçte birden yarıya kadar artırılır. Aynı yasada yağma ve yol kesmenin cezası 10 yıldan 20 yıla kadar hapistir. Adam yaralayana 1 yıl, adamdan yol kesarak zorla malını almaya 20 yıl ceza verilebilir.

Gözaltına alınan bir sanığa, güvenlik güçlerince işkence yapılmasının cezası beş yıla kadar hapistir.

(Arkası Sa.11, Sü.7'de)

İşkence...

UĞUR MUMCU — *22 mart*

Ceza Yasamız, mal varlığını can varlığından daha ağır yaptırımlarla korur. Örnek mi verelim? Adam yaralamanın cezası 6 aydan 1 yıla kadar hapistir. Eylem, kalıcı bir sakatlığa yol açarsa, ceza 2 yıldan 5 yıla kadar çıkar. Yaralama silah ya da kesici araç ile yapılmaşsa, ceza üçte birden yarıya kadar arttırılır. Aynı yasada yağma ve yol kesmenin cezası 10 yıldan 20 yıla kadar hapistir. Adam yaralayana 1 yıl, adamdan yol keserek zorla malını almaya 20 yıl ceza verilebilir.

Gözaltına alınan bir sanığa güvenlik güçlerince işkence yapılmasının cezası beş yıla kadar hapistir.

HP Adana Milletvekili Nuri Korkmaz ve arkadaşlarınca Ceza Yasası ile Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası ve Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Yasası'nın bazı maddelerini değiştirmek amacıyla verdikleri yasa önerisi, temelinde, insan onurunu en yüce değer sayan bir görüşe dayanıyor. HP Antalya Milletvekili Prof. Aydın Gürkan'ın da önceki gün TBMM kürsüsünde çoktandır özlemi çekilen bir konuşma ile savunduğu yasa önerisi, işkence için öngörülen yaptırımları arttırırken, usul yasalarında değişiklik yapılarak, savunmanın suçlama ile başlamasını öngörüyor.

Emekli Kurmay Albay Korkmaz ve arkadaşlarının yasa önerisinde işkence için 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası öngörülüyor. İşkence ölüm ile sonuçlanırsa, ceza 20 yıldan aşağı olmayacaktır.

Öneride, işkence görenin kendisi ya da avukatının hükümet tabibine başvurusunu engelleyen yetkililerin 3 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacakları da öngörülmektedir.

Görüldüğü gibi, bu yerinde öneri bile mal varlığını can varlığından daha ağır yaptırımlarla koruyan Ceza Yasamızdaki adaletsizliği değiştirememektedir. İşkence yapmanın cezası, bu öneri ile 5 yıldan başlamaktadır: Sözgelişi, bir kimseden zorla 100 lira alana, günlük deyiş ile gasp edene verilecek en az ceza ise 10 yıl ağır hapistir.

Korkmaz ve arkadaşlarının önerisinde yer alan *"savunmanın suçlama ile başlaması"* ilkesi, usul yasalarında öngördüğü değişikliklerle, avukatların sanıklarla her aşamada görüşebilmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Böyle bir değişiklik ve bu değişiklik uyarınca yapılacak uygulamalar, işkence savlarını kaynağında kurutmaya yarayacaktır.

Bugünkü yasalar ve uygulamalarda, savunma ancak son soruşturma aşamasında başlamaktadır. Böyle olduğu için de sanık suçlama karşısında savunmasız kalmaktadır. Sanıklar, yargıç önüne çıkar çıkmaz, emniyetteki sorgularında işkence gördüklerini ileri sürerek, *"hazırlık ifadelerini"* reddetmektedirler. Kökleşmiş yargısal kararlara göre de baskı altında alınan sorgu geçerli sayılmadığı için bu ifadelere dayanarak verilen mahkûmiyet kararları da genellikle, askeri ya da sivil yargıtayca bozulmaktadır.

Öyleyse böyle bir soruşturma yönteminde direnmenin ne yararı olmaktadır? Hiç... Yararı olmadığı gibi, bu gibi baskı yöntemleri hem sanıklara hem de devletin kendisine zarar vermektedir.

Korkmaz ve arkadaşlarının bu yasa önerisi, parti ve düşünce ayrımı gözetilmeksizin, TBMM içinde ve dışında, işkenceyi insanlık suçu sayan herkesçe desteklenmelidir. Bu işkence ayıbından kurtulmanın yollarından biri savunmayı sorgu ile aynı anda başlatmak; bu değişikliklerle birlikte *"adli zabıta"* adıyla bir adli kolluk gücü oluşturmaktır.

"İnsan onuru" gibi kavramları eğer ucuz seçim malzemeleri yapıyorsak, bu konunun üstüne, işte böyle gitmeliyiz.

Kusura bakılmasın, sağcı kesim, kaçakçılık gibi akçalı suçlar nedeniyle hep işkence yapıldığını ileri sürer; bu uğurda bakanlar, başbakanlarca azledilir!.. Solcu kesim de oldum olası, içler acısı olaylara dayanarak, siyasal nitelikli suçlar nedeniyle işkenceden yakınır.

Sağ ile sol bu konuda bir araya gelmezlerse, söyler misiniz, başka hangi konuda anlaşmaya varacaklardır?

İşimize gelince hepimiz, *"İşkence insanlık suçudur"* diyoruz, iş işkenceyi önlemeye gelince, bin bir dereden su getirip, bu insanlık görevimizden açıkça kaytarıyoruz.

İşkence insanlık suçu ise, haydi buyurun, önleyin, işte yolları...

Tan Oral

Herkesin Çıkarına Uygun Bir Savaş

ERGUN BALCI — *22 mart*

Körfez Savaşı tarihe 20. yüzyılın belki de en trajik savaşlarından biri olarak geçecektir.

Trajik sözcüğünü şu anlamda kullanıyoruz: İran'la Irak'ın 4.5 yıldır birbiriyle boğazlaşmasını, sistem ve ideolojileri değişik hemen tüm ülkeler ellerini ovuşturarak seyretmiş ve herkes bu savaştan kendine göre bir çıkar sağlamıştır.

Savaşan iki ülkenin dışında hemen herkesin çıkarına bu denli uygun düşen başka bir savaşa yakın tarihte rastlamak herhalde zordur.

Önce iki süper güçten başlayalım.

Körfez Savaşının ABD'yi memnun ettiğine kuşku yok. En büyük düşmanı İran ağır kayıplara uğrarken, Araplar arasında İsrail'e karşı sert tutumuyla tanınan Irak hizaya gelerek yumuşamıştır. ABD, Tahran'daki rehineler olayının intikamını Irak aracılığıyla almıştır Humeyni rejiminden.

Savaş, Sovyetler Birliği'nin çıkarlarına da uygundur. Afganistan'da Müslüman gerillalara yardım eden, şiddetli anti-komünist olan ve Tudeh Partisi'ni kapatıp önde gelen yöneticilerini idam eden Humeyni rejimi yıpranmakta, savaşı sürdürebilmek için Sovyetler Birliği'nin gönderdiği silahlara gereksinmesi olan Irak'ın ise Moskova'ya bağımlılığı artmaktadır.

İsrail en büyük iki düşmanının birbirini yemesini seyretmenin memnunluğu içindedir. Tel Aviv ayrıca İran'a dolaylı yoldan yedek parça ve silah satarak savaştan ekonomik kazanç da sağlamıştır. Aynı kazancı başta Fransa olmak üzere bir dizi Batılı ve Doğulu silah satıcısı ülke de sağlamış, savaş silah tüccarları için bulunmaz nimet olmuştur.

Suriye en büyük düşmanı Irak'ın doğuda İran'la boğazlaşması nedeniyle rahat nefes almaktadır. Hafız Esad rejimi Suriye'den geçen petrol boru hattını keserek Bağdat'a ağır bir ekonomik darbe de indirmiştir. Ancak şu noktaya işaret etmek gerekir: Tahran'ın dostu olmasına rağmen İran'ın savaşı kazanmasını Suriye de istemez. Çünkü Bağdat'ta Humeyni yanlısı bir rejim kurulursa Suriye doğusunda Irak, batısında da Lübnan'da Şiiler tarafından kuşatılmış olur ki, Hafız Esad'ın iktidarı böyle bir durumda temellerinden sarsılabilir. Sonuç olarak Suriye'nin de çıkarı diğer ülkelerinki gibi, bu savaşın kazananı olmadan sürüp gitmesindedir.

Körfez ülkeleri savaşta gerçi Irak'ı desteklemektedirler. Ama Bağdat'a herhangi bir yakınlık duyduklarından değil, Tahran kendilerini daha fazla korkuttuğundan. Bölgede iddialı olan İran ile Irak'ın birlikte yıpranmaları, aslında güçsüz Körfez ülkeleri için ideal çözümdür. Bu bakımdan savaşın, tehlikeli bir tırmanma olmadan devam etmesi onların da çıkarlarına uygundur. Ayrıca savaş sona erer ise İran ve Irak petrol üretimlerini arttırırlarsa, petrol fiyatlarının düşmesini durdurmak OPEC için daha da zor olur.

Gelelim Türkiye'ye, İran-Irak savaşının başlangıçta Türkiye'nin iki ülkeye ihracatının artmasına yol açtığı bir gerçek. Ancak bu dönem artık geride kalmıştır. Savaş uzadıkça iki ülke dışalımlarında kısıntı yaparak paralarını silahlanmaya harcamaktadırlar. Ayrıca sınır bölgelerinde denetimi sağlayamadıklarından Doğu Anadolu'ya çeteler sızmaktadır. Körfez Savaşı Türkiye'nin sadece ticaretini değil, sınırlarının güvenliğini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bakımdan Türkiye'nin çıkarı diğer ülkelerinkinin tersine, savaşın devamında değil, bir an önce sona ermesindedir.

Ama ne yazık ki İran-Irak savaşından hoşnut olanların sayısı, tedirgin olanların sayısından çok daha fazladır.

Körfez Savaşı, Üçüncü Dünya'daki savaşların aslında kimlere yaradığını göstermesi bakımından ibretle incelenmesi gereken bir örnektir.

Tan Oral

Uzay mezarlığı: Ölünün kilosu 20 bin dolar

TANJU AKERSON — *24 mart*

NEW YORK — Sovyet-ABD silah pazarlığında **"Yıldızlar Savaşı"** kilit sorun niteliğini taşırken, New York kenti uzay ile şu günlerde başka bir açıdan ilgileniyor. Dünyanın en yüksek binası World Trade Center'ın (Dünya Ticaret Merkezi) tepesinde bulutlara karışan katlardan birinde dünyanın en garip bürolarından biri... Kapısında **"Lad-Uzay Mezarlığı Şirketi"** yazıyor. Şirketin sahibi 52 yaşındaki ruh doktoru **Rafael Ross, "Bayanlar, baylar artık uzay çağında yaşıyoruz.. Uzayda binlerce makine dolaşıyor.. Uzayda sonsuza dek bir insan dolaştırmanın zamanı geldi.. Robot değil, gerçek insanı kastediyorum.. Ölü bir insan.. New Yorklular öldüklerinde, kendilerini toprak yerine uzaya bırakabilmeliler"** diyor.

Birkaç hafta önce Reagan yönetimi uzayda insan gömülmesi ile ilgili olarak ilk kez yapılan bir izin isteğini kabul etmiş bulunuyor. Eski astronotlardan **Donald S. Klayton'ın** uzay servisi şirketi, **"Başkan Reagan'ın uzayın ticari amaçlarla kullanılmasını özendirme çabalarına yaratıcı bir yanıt"** gerekçesiyle onaylanmış. Washington'dan bugünlerde kendisine de böyle bir izin bekleyen Mr. Ross, şirketinin uzay mezarcılığında rakipsiz olacağını, bu yılın sonunda boşluğa ilk tabutları atacaklarını söylüyor. Ross, **"Uzayda gömülecek ilk insan, tarihe astronot Armstrong gibi geçecek"** diyor.

Ross'un şirketinin mezarlığı dünyadan 1900 mil yükseklikte bir yörüngede dönüp duruyor. Ross'a göre bu mezarlık uzayın en güzel yerinde. **"Fizikçiler bu yerin 63 milyon yıl değişmeden kalacağını söylüyorlar. New Yorklu ölülerimiz çok rahat edecek"** diyor. **"Yolcular"** dediği ölüler, gama ışınlarıyla sterilize edilip, özel bir madenden yapılmış hava geçirmez son derece hafif tabutlara konup mühürleniyor. Tabutların üstünü istediğiniz biçimde boyama olanağı da var. Hem de uzayda çıkmayacak cinsten.

Uzay mezarlığı oldukça pahalı. Yer, mermer vesaire değil, kargo hesabı yapılıyor. Yarım kilosu 10 bin dolara cenaze taşınıyor uzaya. Buna göre şişmanladıkça cenazenin faturası artmakta. **"Bu yüzden"** diyor Ross, **"Müşterilerimiz, yakılıp küllerinin uzaya gitmesini tercih ediyor..."** Yakılmadan uzaya gömülmek isteyen müşterilerin sayısı çok azmış... Cenazelerin kül olarak küçük tabutlara yerleştirilmesi halinde ortalama iki kiloluk bir **"uzay kargosu"** tutuyormuş. Bir de şu özellik var uzay mezarlığında: İstediğiniz an gömülme olanağı yok. Uzay mezarlığına tabut götüren füze ancak 700 tabutla dolduğunda ateşleniyor. Yani uzaya gitmek için 700 tabut olmasını beklemek gerekiyor. Ross, şu sırada şirketin deposunda tabutların birikmeye başladığını belirtiyor.

"Sevdiğinizi uzaya gönderin" sloganı ile reklam yapan şirket, yalnız New York ile sınırlı kalmak niyetinde değil.

İsmail Gülgeç

İsmail Gülgeç

Paha Biçilemez Bir Ödül

26 mart

Bilge Olgaç'ın senaryosunu yazdığı ve yönettiği "Kaşık Düşmanı" Fransa'da düzenlenen 7. Uluslararası Kadın Filmleri Şenliği'nde birincilik ödülünü aldı. Fransız gazetecilerin verdiği basın özel ödülünü de yine "Kaşık Düşmanı" kazandı.

Bir Türk kadın yönetmenin uluslararası alanda ödül kazanması kuşkusuz çok sevindiricidir, ama çeşitli açılardan bakıldığında da bu ödülün paha biçilmez değeri var.

Türk kadını Atatürk devrimleriyle Cumhuriyet döneminde hayata girmiş, yeteneklerini değerlendirme olanaklarını sağlamıştır. Bugün sanatın, bilimin, meslek yaşamının her kesiminde kadınlarımızın sesi duyuluyor. Sınır ötesinde adını duyuran kadınlarımız eksik değildir, özellikle müzik dalında bu gelişme görülüyor.

Ne var ki, sinema, halkla ilişkilerde, daha etkin bir sanat aracıdır ve yeryüzünde kadın yönetmenlerin sayısı parmakla gösterilecek kadar azdır. Bilge Olgaç'ın kazandığı ödül bu bakımdan çarpıcıdır.

Ödülün Fransa'da kazanılmış olması bir başka özellik yaratıyor. Fransa ile Türkiye arasındaki siyasal gerilimlerin yoğunluğu göz önüne alınırsa "Kaşık Düşmanı"nın yarışmada birinciliği almasının anlamı belirginleşir. Türkiye'ye yönelik Ermeni iddialarının geniş kitleleri etkilediği bir toplumda, bu başarı, ülkemize ilişkin önyargıları bir ölçüde değiştirmeye hizmet edecektir.

Ancak Bilge Olgaç'ın başarısının içeriğe dönük yüzüne gölgeler yansımıştır. Yönetmen Olgaç, pasaport alamamış, ödül törenine katılamamıştır. Türkiye'yi Batı dünyasında yücelten sanatçıların gezi özgürlüklerini kısıtlamak, ülkemizde doğal bir olay niteliğine dönüşmüştür.

Bu tutumundan Türkiye'nin zarar gördüğünü anlamak için pek zahmete gerek yoktur.

Kısa bir süre önce Zeki Ökten'in "Pehlivan" filmi Berlin'de özel ödüle layık görülmüştü. Şimdi Bilge Olgaç'ın "Kaşık Düşmanı" Fransa'da birinciliği kazandı. Bu başarıları birer mucize sayabiliriz. Türkiye'de sinema sansürü öylesine insafsızca işlemekte ve sanatçıların elini kolunu öylesine bağlamaktadır ki, bu koşullar altında sanat değeri sınır dışına taşan filmler yaratabilmek şaşırtıcıdır.

★★★

Gençlik Yılı 'yasak yılı' oldu

26 mart

Haber Merkezi — Birleşmiş Milletler tarafından ilan edilen 1985 Gençlik Yılı, bütün dünyada, "**katılım, gelişme, barış**" ilkeleriyle sürerken, Türkiye'de uygulanan "**yasaklar**", gençlerin gündelik yaşantısına dek uzandı.

Geçen hafta içinde Trabzon'da yürütülen kapsamlı "**gençlik operasyonu**" ile pastane ve kafeteryalarda oturan gençler, polis tarafından toplanıp velilerine teslim edilirlerken Türkiye'nin her tarafındaki binlerce üniversite öğrencisi de "**atılma korkusu**"nu yaşıyor. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencilerinin "**öğrenci derneği kurma**" teşebbüsleri engellenirken, Yurt-Kur İzmir Bölge Müdürlüğü, "**alışılmış**" yasaklara "**yeni bir boyut**" ekledi. Buna göre öğrencilerin yatma odalarına ve dolaplarına "**resim asmaları**" yatma odalarında "**yiyecek ve müzik aleti bulundurmaları**", buralarda "**yemek yemeleri, kahvaltı etmeleri**" yasak. Genel olarak bütün üniversite öğrenci ve öğretim üyelerinin "**sakal bırakması**" ve "**uygunsuz kıyafetle okula gelmesi**" de bir süre önce yasaklanmıştı. Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde ise öğrencilerin "**sosyal faaliyetlerini arttırmak için**" kurulan Tiyatro Kulübü, rektörlük tarafından kapatıldı. Bilindiği gibi, ANAP Milletvekili **Atilla Sin** de, bundan bir süre önce Ankaralı gençleri, "**Bunlar punkçu**" diyerek polis yardımıyla toplatmıştı.

TRABZON — "**Yasak yılı**"nın en kapsamlı operasyonlarından birinin gerçekleştirildiği Trabzon'da veliler, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü yetkililerine tepki gösteriyor. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü yetkililerince "**gençleri kötü alışkanlıklardan korumak**" amacıyla yapıldığı açıklanan operasyonda 15-17 yaşları arasındaki gençler, pastane ve kafeteryalardan polis yardımıyla toplatılmış ve velilerine teslim edilmişti. Müdürlük yetkilileri, "**operasyon**"dan ötürü velilerin kendilerine "**teşekkür ettiğini**" öne sürerken, çocukları pastane ve kafeteryalardan toplatılan kimi veliler, "**Çocuklarımız zan altında bırakılıyor**" diye konuştular.

"**Ders saatlerinde okulda bulunmayan öğrencileri kötü alışkanlıklardan korumak**" amacıyla baskın düzenleyen müdürlük yetkilileri, "**Son günlerde bazı pastane ve kafeteryalarda müstehcen filmlerin para**

Tan Oral

karşılığında öğrencilere gösterildiği, böylece öğrencilerin kumara, alkole ve daha da kötü şeylere alıştırıldığı ihbar edildi. Birkaç yöneticimiz, güvenlik kuvvetleriyle birlikte pastane ve kafeterya gibi yerlere giderek ihbarların doğruluğunu inceledi" dediler. Bazı öğrencilerin **"böyle yerlere gitmeyi bir alışkanlık haline getirdiğini"** iddia eden yöneticiler, okul yöneticilerinin ders saatinde kafeteryada **"yakalanan"** öğrencileri uyardığı, **"uyarıyı dinlemeyen"** öğrencileri ise disiplin kuruluna sevk ettiğini söylediler.

Denetim amacının **"okul saatlerinde okulda bulunmayan öğrencilerin okulda bulunmalarını sağlamak"** olduğunu söyleyen yetkililer, **"Operasyona tepki duyanlar, 3-4 kafeterya sahibidir"** dediler. Operasyonlara duydukları tepkiyi gizlemeyen kimi veliler ise çocuklarının zan altında bırakıldığını söylediler. **Suat Aktüre, Rahmi Ofluoğlu** ve **Yakup Batmaz** isimlerindeki veliler, **"Biz, kızlarımızı, çocuklarımızı zan altında bırakacak girişimlere karşıyız. Kötü ve zararlı alışkanlıklar, toplumun sorunudur. Polisiye tedbirlerden önce köklü çözümler aranmalıdır "** dediler. Veliler şöyle konuştu: **"Çocuklarımızın tek işi okula gitmek değildir. Dinlenmek ve eğlenmek de haklarıdır. Bu anlamda bir pastane, kafeteryaya gidebilirler. Sokaklarda, pastanelerde, kafeteryalarda çocuklarımız rahatsız edilmesin."**

"Operasyona"a karşı çıkan öğrenciler ise istedikleri yere gitme hakkına sahip olduklarını söylediler.

İZMİR — Cumhuriyet Ege Bürosu'nun haberine göre, öğrenci yurtlarında **"su şakası yapılması"** yasaklandı. Yurt-Kur İzmir Bölge Müdürlüğü tarafından yurtlarda **"öğrenci yaşamını düzenlemek"** amacıyla yeni kurallar belirlendi. Buna göre belirlenen **"yasak"**ların belli başlıları şunlar:

- **Öğrenciler, blok içersinde veya dışarısında hiçbir zaman birbirlerine su şakası yapamaz.**
- Öğrenciler, yataklarını yöneticiler tarafından belirlenen biçimde toplayacaklardır.
- **Öğrenciler, yurt odalarında müzik aleti bulundurmayacak, ne odalarının, ne de dolaplarının duvarlarına resim asmayacaklardır.**
- Öğrenciler, yurdu sabah saat 09.00'da terk edecekler, 16.00'ya dek de geri dönmeyeceklerdir. Yurda kız öğrenciler en geç 20.30'da, erkek öğrenciler ise 23.30'da dönmek zorundadırlar.
- **Öğrenciler, yurt odalarında yemek yiyemez, kahvaltı edemezler.**
- Öğrenciler, yurt kıyafeti ile yurt dışında kesinlikle dolaşmayacaklardır.

ANKARA — Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde **"öğrenci derneği kurmak"** amacıyla dekanlığa başvuran öğrencilerin, isteklerinin reddedilmesi üzerine açtıkları dava sürüyor. Oğrenciler, başvurularının yasadışı olarak reddedildiği gerekçesiyle Ankara 1. İdare Mahkemesi'nde rektörlük aleyhine dava açmışlardı.

Son olarak **"Gençlik Yılı"** nedeniyle düzenlenecek **"Gençlik Şenliği"**nde **"temsil vermek üzere"** bir süre önce kurulan ve kuruluşuna rektörlükçe **"izin verilen"** ODTÜ Tiyatro Kulübü, yine aynı rektörlüğün emriyle kapatıldı. ODTÜ Rektörü **Mehmet Gönlübol** tarafından alınan kapatma kararının gerekçesi açıklanmazken öğrenciler, oyun için bütün hazırlıkları tamamladıklarını söylediler, **"çok şaşırdık"** dediler.

"Katılım, gelişme, barış" ilkeleri çerçevesinde bütün dünyada kutlanmakta olan 1985 Dünya Gençlik Yılı için Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın öngördüğü **"faaliyetlerden"** biri daha yapıldı ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. **Özer Ozankaya**, gençlere konferans verdi.

Ozankaya, özetle şöyle dedi:

"Gençlerin birçok görüşe antenlerini açmaları gerekiyor. Ama değişik görüşleri bir potada birleştirmeyi, bir sentez yapmayı öğrenmeleri şart."

Tan Oral

Olacağı Buydu!..

27 mart

*Türkiye Cumhuriyeti Devleti özel koşulların potasında oluşmuştur; Atatürk devrimleriyle çizgileri çekilmiş temel ilkeleri vardır. Nice **"musibetler"** yaşandıktan sonra ulaşılmış bu temel ilkelerden uzaklaştıkça, çağdışına doğru kayarak yeniden parçalanma tehlikesine doğru sürükleneceğimizi söylemek kehanet sayılamaz.*

*Cumhuriyetin **"laiklik"** temeliyle birlikte **"Öğretim Birliği Devrimi"**, Atatürkçülüğün içeriğini oluşturmakta birinci sırada yer alan ilkelerdendir. Ne yazık ki **"Öğretim Birliği Devrimi"**nin yararlanmasının sonuçları kendisini göstermektedir.*

*Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler, okullara gönderdiği bir raporda ders kitaplarında okutulan **"Darwin kuramı"**na karşı savaş açmakta, bu teorinin **"materyalist ve dinsiz felsefeye alet edildiğini"** ileri sürmekte, derslerde **"kanun gibi takdim"** edilmesinin sakıncalı olduğunu söylemektedir. Eğitim Bakanı yazısında, yalnız öğretmenlere ve öğrencilere yönelmekle yetinmiyor, gazetelerin yazı işleri müdürlerini de yeriyor. Darwin'in evrim kuramı **"ilmi ve dini görüşlerin çatışması fikrini ima edici sonuçlar doğurmuştur"** diyerek kaygısının ve amacının gerekçesini ortaya koyuyor.*

*Darwin'in evrim kuramının uygarlık tarihinde **"bilim ve din"** çatışmasının önemli bir aşaması oldu-*

KÜLTÜR ÜZERİNE
Prof. Emre Kongar
2. bası, 330 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

KÖY ENSTİTÜSÜ YILLARI
Talip Apaydın
300 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

61. Yıl: Sayı: 21762 Kurucusu: Yunus Nadi 50 TL. (KDV dahil) 27 Mart 1985 Çarşamba

İkinci notaya 'olumsuz' yanıt gelmesinden sonra üçüncü nota düşünülüyor

Sofya yine 'hayır' dedi

BULGARİSTAN'IN YANITI

Bulgaristan'da sadece Bulgaristan vatandaşları yaşamaktadır. Bulgaristan ırklara ve dinlere saygılıdır. Bu kapsam dışındaki yorumlar içişlerine müdahale olur. Bulgaristan'daki Türkler Bulgar Müslümanlarıdır. Bu, görüşme konusu yapılamaz. İsimlerini değiştirenler gönüllü davranmaktadır. Bu konu ele alınmamak kaydıyla görüşme masasına oturulabilir.

DIŞİŞLERİ'NİN DEĞERLENDİRMESİ

Konu takip edilecek ve Bulgaristan'la bu meselenin halline çalışılacak. Cevap somut değildir. Bulgarlar bu konuyu iç mesele gibi görmek eğiliminde. Söz konusu Türkler, Bulgar vatandaşı olmakla birlikte Türk soydaşıdırlar. Bu sorun, Türk-Bulgar ilişkilerinde etkileyici bir unsurdur. Türkiye, sorunu tamamen bir insani mesele olarak ele alıyor. Diyalogdan yanayız.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bulgaristan, Türkiye'nin ikinci notasına da "olumsuz" yanıt verdi. Bulgaristan'da yaşayan Türklere yapılan baskılara ilişkin olarak somut olmayan nokta'lara açıklık getirilmesi isteğiyle Sofya'ya 4 martta ikinci nota verilmişti. Bulgaristan'ın yanıtında, Türkiye'nin Bulgaristan'daki Türklerle ilgilenmesinin "Bulgaristan'ın içişlerine müdahale olarak" yorumlandığı ve "göç anlaşması ya da doğuşları dünyasında toplantıya hayır" denildiği öğrenildi.

Bulgaristan'ın yanıtının yine "[illegible]" bulunmasının üzerine, üçüncü bir notanın verilip verilmeyeceği bu hafta içinde belirlenecek.

Bulgaristan'ın Türkiye'nin ikinci notasına yanıtı, 22 mart akşamı Sofya'daki büyükelçiliğimize iletildi. Ana hatları Bulgar yöneticilerinin daha önceki beyanları üzerine bina edilen "revaki nota"da, "Bulgaristan'da sadece Bulgaristan vatandaşlarının yaşadığı, Bulgaristan'ın ırklara ve dinlere saygılı olduğu ve bu kapsam dışındaki yorumların Bulgaristan'ın içişlerine müdahale olacağı" savunuldu.

Gazetecilerin konuya ilişkin sorularını yanıtlayan Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Dairesi Başkanı Yalım Eralp, "Konuyu takibatıyla takip edeceğiz ve Bulgaristan'la bu meselenin halline çalışacağız. Cevap somut değil. Bulgarlar konuyu iç mesele gibi görmek eğiliminde. Oysa söz konusu Türkler, Bulgar vatandaşı olmakla birlikte Türk soydaşıdırlar. Bu sorun Türk - Bulgar ilişkilerinde etkileyici bir unsurdur. Türkiye konuyu bu çerçevede bu konuyu halletmek arzusundadır." Eralp, bir başka soru üzerine Bulgaristan'ın cevabi notasının Anadolu Ajansı ve TRT'nin muhabir yollama talebine yanıt vermediğini kaydetti. Yeni bir nota verilmesinin söz konusu olmakla birlikte henüz kesin bir karar bulunmadığını söyledi. Eralp, "Daha önce de belirttiğim gibi soruna karşılıklı diyalog çerçevesinde halletmeye çalışacağız" şeklinde konuştu. Eralp, Türkiye'nin sorunu tamamen "insani bir mesele olarak ele aldığını" da sözlerine ekledi.

Sorunun çözümü için kısa, orta ve uzun vadeli önlemler üzerinde düşünüldüğünü kaydeden Eralp, "Zamanı gelince bu tedbirler yürürlüğe konulacaktır. Nitekim başlanmıştır da" dedi.

Türkiye ikinci notasını, "Bulgar makamlarının verdiği yanıtta bazı konuların tarih ve somut olmadığı, bu konulara açıklık getirilmesi" gerekçesiyle vermişti.

Bulgaristan Türkiye'nin ikinci notasına verdiği yanıtta, ülkede yaşayan Türkleri "Bulgar Müslümanları" olarak gördüğünü bildirdi ve bunu "görüşme konusu" yapmayacağını kaydetti.

ANKA muhabirinin edindiği bilgiye göre, notada göç anlaşması ya da benzeri bir konunun görüşülmesinin kabul edilmediği vurgulanarak, "Bulgaristan'daki Türklerin durumu ele alınmamak" kaydıyla, görüşme masasına oturulabileceği belirtildi. Türklere baskı yapıldığı iddialarının da yalanlandığı cevabi notada, "Bulgaristan'da din özgürlüğü vardır. İsimlerini değiştirenler de gönüllü davranmaktadır" görüşü savunuldu. Notada, baş-

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

Başbakan'ın 11 günlük ABD gezisi başladı

Büyük kampanya

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal'ın "ABD seferi" bugün başlıyor. Gezi, yoğun bir "Türkiye'yi ve Özal hükümetini tanıtma kampanyası"na sahne olacak. Bunun yanında çeşitli ikili ve bölgesel sorunlar ele alınacak.

Başbakan Özal'la birlikte ABD'ye giden heyette Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı Hasan Celal Güzel, Merkez Bankası Başkanı Yavuz Canevi, DPT Müsteşar Yardımcısı Bülent Öztürkmen, Yabancı Sermaye Dairesi Başkanı Namık Kemal Kılıç, Milli Savunma Bakanlığı Dışişleri Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve DPT yetkilileri, Genelkurmay Başkanlığı'ndan bir yetkili, Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Dairesi Başkanı Yalım Eralp, Başbakanlık danışmanları Nabi Şensoy ile Selim Egeli bulunuyor. Resmi heyetin dışında, ayrıca işadamlarından oluşan bir grup da bir başka uçakla ABD'ye gidecek.

Özal ve beraberindeki resmi heyet bu sabah çok erken saatlerde önce New York'a uçacak. Alman Havayolları Lufthansa'dan özel olarak kiralanan uçakta kişi başına düşen gidiş dönüş bilet ücreti 895 bin lira. New York'ta dört gece kalacak olan heyet 31 mart pazar günü Chicago'ya, bir gün sonra da Washington'a geçecek. 2 nisanda Beyaz Saray'da Başkan Reagan ile resmen görüşecek olan Başbakan Özal, Reagan'lar tarafından verilen ve Semra Özal ile Nancy Reagan'ın da bulunacağı öğle yemeğinde görüşmeyi sürdürme fırsatı bulabilecekler.

Özal'ın Amerika programı ve görüşülecek konular şöyle:

• Yoğun tanıtma kampanyası: ABD gezisinin en büyük özelliği yoğun tanıtma kampanyası. Başbakan Özal bundan bir ay kadar önce düzenlenen dizi programlar gereğince, resmi görüşmeler öncesinde ABD'nin büyük televizyon istasyonlarında röportajlara çıkacak. Bunların

(Arkası Sa. 6, Sü. 3'te)

HARVARD ÖZAL'A FAHRİ DOKTORLUK VERMİYOR

Haberi 12. Sayfada

GÜNDEMDEKİ 10 KONU

1- Kıbrıs.
2- Askeri ve ekonomik yardım.
3- Ortadoğu: İran-Irak savaşı, Lübnan sorunu.
4- Yunanistan.
5- Savunma İşbirliği Anlaşması.
6- Ermeni sorunu.
7- Tekstil sorunu.
8- Türkiye'de yatırım.
9- Dünya Bankası kredilerindeki tıkanıklık.
10- Bulgaristan'daki Türkler.

KİMLERLE GÖRÜŞÜLECEK

1- ABD Başkanı Ronald Reagan.
2- Başkan Yardımcısı George Bush.
3- Dışişleri Bakanı George Shultz.
4- Savunma Bakanı Caspar Weinberger.
5- Hazine Bakanı James Baker.
6- Ticaret Bakanı Malcolm Baldridge.
7- Tarım Bakanı George Block.
8- BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar.
9- Ticaret Odası Başkanı Lescher.
10- ABD'li bankacılar ve işadamları.
11- Temsilciler Meclisi ve Senato üyeleri.
12- Gazeteler, dergiler ve televizyon şirketleri.
13- Dünya Bankası ve IMF yetkilileri.

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Amerika Yolunda

ANKARA — İster Amerikan tarafına sorun ister Türk tarafına, alacağınız yanıt neredeyse kelimesi kelimesine aynı: "Türk - Amerikan ilişkileri tarihinin en iyi dönemini yaşıyor."

Dolayısıyla, Başbakan Özal'ın "Amerika seferi" iki ülke arasında böylesine bir

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

Dinçerler'e bilim adamlarından tepki

Darwin kuramı 100 yılda çürümedi, desteklendi

Prof. Metin Bara: *Darwin kuramı ispatlanmış bir gerçektir.*
Dr. Tuncay Altuğ: *Din bilgisi, Atatürk'ün laiklik ilkeleri uyarınca ayrı derslerde öğretilmelidir.*
Dr. Reşit Canbeyli: *Dinçerler'in mantığıyla yola çıkarak, ders kitaplarını son yüzyılların önemli bilimsel gelişmelerinden arındırmamız gerekir.*
Rauf İnan: *Darwin kuramı medreselerde dahi okutulurdu.*

Haber Merkezi — Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler'in Darwin kuramı üzerine okullara gönderdiği rapor ve yazı tepkiyle karşılandı. Dinçerler'in Darwin'in kuramının okullarda bir kanun gibi okutulmaması yönündeki talimatı hakkında görüşlerine başvurduğumuz bilim adamlarından İ.Ü. Fen Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Metin Bara, evrim kuramının ispatlanmış bir gerçek olduğunu söylerken, Biyolog Dr. Tuncay Altuğ ve Dr. Reşit Canbeyli de bilimsel bulguların söz konusu kuramı çürütmek yerine desteklediğini vurguladılar. Eğitimci Rauf İnan da "Darwin medreselerde dahi okutuluyordu" dedi.

(Arkası Sa. 6, Sü. 3'te)

Amadeus 8 Oscar birden aldı

ADAYLAR GERÇEK OLDU — Bu yılın Oscar ödüllerinin adayları genellikle gerçek oldu ve ödüller sahiplerini buldu. En İyi Kadın Oyuncu Oscarı, "Places in the Heart" adlı filmdeki rolüyle Sally Field'e gitti (üstteki fotoğraf). "Amadeus" filmi sekiz ödül toplamasına ve F. Murray Abraham En İyi Erkek Oyuncu Oscarını almasına karşın, Mozart'ı oynayan Tom Hulce ve karısını canlandıran Elizabeth Berridge (üstte sağda) ödül alamadılar. "Amadeus"un yönetmeni Milos Forman (solda) En İyi Yönetmen, başoyuncusu F. Murray Abraham (ortada) En İyi Erkek Oyuncu Oscarlarını alırken, "Amadeus"un kazandığı En İyi Film Oscarı da yapımcısı Saul Zaentz'e (sağda) verildi (alttaki fotoğraf).

Haberi 6. Sayfada

OZAL KARŞI ÇIKTI

Ek sınav umudu suya düştü

ANAP grubunda konuşan Özal, "Her yıl bu yolu açarsak eğitime zarar götürmüş oluruz. Geçen yıl tek ders hakkı verdik, bir faydasını görmedik" dedi. Tek ders sınavı konusunda yasa hazırlayan Elazığ ANAP Milletvekili Mehmet Özdemir teklifinde ısrar etmeyeceğini söyledi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal'ın ek sınav ve tek ders hakkı verilmesine karşı çıkması üzerine tek ders umutları suya düştü.

Başbakan Özal, ANAP grubunda yaptığı konuşmada, tek ders hakkı verilmesinin fayda getireceğine inanmadığını belirterek, "Her yıl bu yolu açarsak eğitime zarar götürmüş oluruz. Geçen yıl tek ders hakkı verdik, bir faydasını görmedik" dedi.

Başbakan Özal, şöyle konuştu:

"Ben her yıl öğrencilere yeni sınav hakkı verilmesinin bir fayda getireceğine inanmıyorum. Bunu yol yaparsak, her yıl bu yolu açarsak eğitimimiz zarar gö-

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

Yaz saati 20 nisanda başlıyor

Bakanlar Kurulu kararları: *TV'de ikinci kanal yayınları derhal başlatılacak, emekliler 3 gruba ayrılarak ödeme yapılacak, yurt dışından getirilen eşyalar için satış mağazası açılacak, İstanbul Hızlı Tramvay Projesi 1985 programına alındı.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bakanlar Kurulu, televizyonda ikinci kanal deneme yayınlarına derhal geçilmesini kararlaştırdı. Bu durum [illegible]

Başbakan Turgut Özal'ın başkanlığında dün akşam yapılan

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

Trabzon 'gençlik operasyonu' Karadeniz'e yayılıyor

Ordulu gençlere pastane yasağı

"GENÇLİK YILI"NDAN MANZARALAR

Ordu'da Gençlik Yılı nedeniyle polis-öğretmen-veli işbirliği sağlandı, gençler "sıkı kontrol" altına alındı. Okul saatlerinde kahvehane, pastane, birahane ve kafeteryalarda "yakalanan" öğrenci polis yardımıyla okuluna teslim edilecek, disiplin kuruluna verilecek.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın geleneksel gençlik yılı kutlamaları konferanslarla sürüyor. Ankara'da Prof. Dr. Abdullah Kadir Özbek'in konferansının bitiminden sonra bir lise öğrencisi kürsüye geçip konuştu: "Bize bir şey vermeyip sadece beklerlerse zor alırlar."

Eskişehir Orman Bölge Başmüdürlüğü, Gençlik Yılı'na yeni bir boyut getirdi. Eskişehir'de kurulması kararlaştırılan ormana "Gençlik Yılı nedeniyle" şu isimler verilecek: "Üniversite Gençliği Ormanı", "Gençlik Ormanı..."

Haber Merkezi – Birleşmiş Milletler tarafından ilan edilen 1985 Dünya Gençlik Yılı kutlama çalışmaları dün de Türkiye'de bir konferans ve bir ormana "Gençlik Ormanı" adı verilmesiyle sürdü. Geçen hafta içinde Trabzon'da başlatılan, öğrencilere pastane-kafeterya yasağı, Karadeniz'de bir kayıt ve Ordu'daki öğrencilerin de kafeteryaya, pastaneye ve kahvehaneye gitmeleri yasaklandı. Ankara'daki bir konferansta, Prof. Dr. Abdullah Kadir Özbek'in konuşmasından sonra "Siz 50 yıl öncesinin gençliğini anlatıyorsunuz" diyerek söz alan bir lise öğrencisi, "bugünün gençliği"ni anlattı.

Ankara Büromuzun verdiği habere göre, "1985 Dünya Gençlik Yılı" konulu konferansta, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden Prof. Dr. Abdullah Kadir Özbek, konuşmasını tamamladıktan sonra söz alan Ankara Kurtuluş Lisesi 6 Fen B sınıfından Fatih Bilgi, "Bize 50 yıl öncesinin gençliğini anlatıyorsunuz" diyerek salonda bulunanların da desteklemesi üzerine kürsüye geldi ve "günümüz gençliği"ni şöyle anlattı:

"Ben, burada konuşabiliyorsam, bunu eğitim sistemi vermedi. Ben kendim kazandım. Çözüm bulamasam bile, toplumun sorunlarını kavrayabiliyorum. Sizlerin beni anlayabilmeniz çok zor. Aramızda 30-40 yaş fark var. Ben yedi yaş küçük kardeşimi bile anlayamıyorum, ama onu tanımaya çalışıyorum. Gençliğe yapıcı amaçlarla yaklaşılmalı. Yarım yamalak ve uygulanmayan çözümler bizi iyiye götürmez."

Eğitim sisteminin bozuk olduğuna da değinen Fatih Bilgi, konuşmasını, "Hepimizin büyük idealleri var. Ama gençliğin yarattığı değerlendirilmiyor. Aksine köreltiliyor. Okulumuzdaki birçok genç, buluşlar yapan bilim adamları olabilirdi. Laboratuvar koşullarımız çok kötü. Ama mükemmel hale getirilse bile, bu eğitimle başarı sağlanamaz. Bugün öğretmen olmak, mühendis olmaktan çok kolay. Ama bu çok saçma. İyi öğretmenler yetiştirilmesi gerek. Bize az okul versin-

(Arkası Sa. 6, Sü. 5'te)

Özal giderayak gruba moral verdi

'ANAP tek oy bile kaybetmedi'

Dış itibar: *Çok yüksek* **KDV:** *Oturdu*
Fatura: *Yerleşti* **İhracat:** *Artıyor*

Nevzat Bıyıklı (Grupta) — *Başbakan, kendi için geziler tertiplerken, Artvin'i Ruslar işgal etse Ankara'nın haberi olmayacak.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, Amerika gezisinden önce milletvekillerine moral verirken, Artvin Milletvekili Nevzat Bıyıklı ile ANAP'tan bir yıl süreyle ihraç edilen Edirne Milletvekili Türkân Arıkan hükümete eleştiri yağdırdılar.

ANAP grubunda konuşmak üzere kürsüye gelen Bıyıklı, Başbakan Özal'ın çevresinin Bakanlar tarafından sarıldığını görünce, "Bakanlarımız, Başbakanı rahat bırakıncaya kadar kürsüde kalacağım" dedi. Bıyıklı'nın bu uyarısı üzerine Özal Bakanlarla daha sonra görüşeceğini söyledi ve Bıyıklı'nın konuşmasını istedi. Bıyıklı, Artvin'in kötü hava koşulları nedeniyle 45 gün dünya ile ilişiğinin kesildiğini belirterek, "Başbakan kendi için

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Olacağı Buydu!..

Türkiye Cumhuriyeti Devleti eski kopuşların potasında oluşmuştur. Atatürk devrimleriyle çizgileri çekilmiş temel ilkeleri vardır. Nice "medbelerle" yaşandıktan sonra ulaşılmış bu temel ilkelerden uzaklaştıkça, çağdışına doğru kayarak yeniden parçalanma tehlikesine doğru sürükleneceğimizi söylemek kehanet sayılamaz.

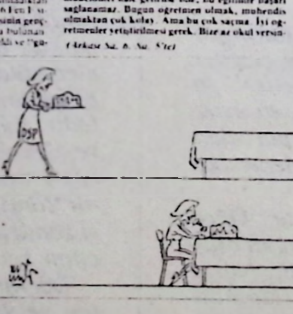
Cumhuriyetin "laiklik" temeliyle birlikte "Öğretim Birliği Devrimi", Atatürkçülüğün içeriğini oluşturmakta birinci sırada yer alan ilkelerdendir. Ne yazık ki "Öğretim Birliği Devrimi"nin yozlaştırılmasının sonuçları kendisini göstermektedir.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler, okullara gönderdiği bir raporda ders kitaplarında okutulan "Darwin kuramı"na karşı savaş açmakta, bu teorinin "materyalist ve dinsiz felsefeye alet edildiğini" ileri sürmekte, derslerde "kanun gibi takdim" edilmesinin sakıncalı olduğunu söylemektedir. Eğitim Bakanı yazısında, yalnız öğretmenlere ve öğrencilere yönelmekle yetinmiyor, gazetelerin sahipleri müdürlerini de uyarıyor: Darwin'in evrim kuramı "ilmi ve dini görüşlerin çatışması fikrini ima edici sonuçlar doğurmuştur" diyerek kaygısının ve amacının gerekçesini ortaya koyuyor.

Darwin'in evrim kuramının uygarlık tarihinde "bilim ve din" çatışmasının önemli bir aşaması olduğunu herkes bilir. Atatürkçülüğün de "hayatta en hakiki mürşit ilimdir" özdeyişi bugün kentin duvarlarına yazılmıştır. Cumhuriyet'le birlikte "Öğretim Birliği Devrimi" işte bunun için yapılmıştır. Devletin okulları laik olacak, bilimsel öğretim yapılacak; ama, kimsenin özel yaşa-

• • •

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Kömürlük...

Devlet Bakanı Cemal Büyükbaş'ın TKİ yöneticileri için kullandığı "hain" sözcüğü de değişik tepkiler sürüyor. Gerçi Bakan "hain demedim" diyor, ama beyelend[illegible] TKİ yöneticileri ile öteden beri arasının açık olduğunu da bilmeyen yoktur.

Petrol dağıtımında ne gibi dolaplar döndüğünü Özdağlar olayı patlak verince anlamıştık. Sen devletten kredi alıp, tanker satın al, bu tanker da iki sefer yapıp milyarlar kazan... Aynı taşımacılık işini yapacak devlet kurumu da öyle köşesinde oturup bizleri izlesin. "İş bitiricilik" de bu olsun. Bravo doğrusu!

(Arkası Sa. 6, Sü. 3'te)

ğunu herkes bilir. Atatürkçülüğün de "hayatta en hakiki mürşit ilimdir" özdeyişi başkentin duvarlarına yazılmıştır. Cumhuriyet'le birlikte "Öğretim Birliği Devrimi" işte bunun için yapılmıştır. Devletin okulları laik olacak, bilimsel öğretim yapılacaktır, ama kimsenin özel yaşamında inançlarına karışılmayacaktır.

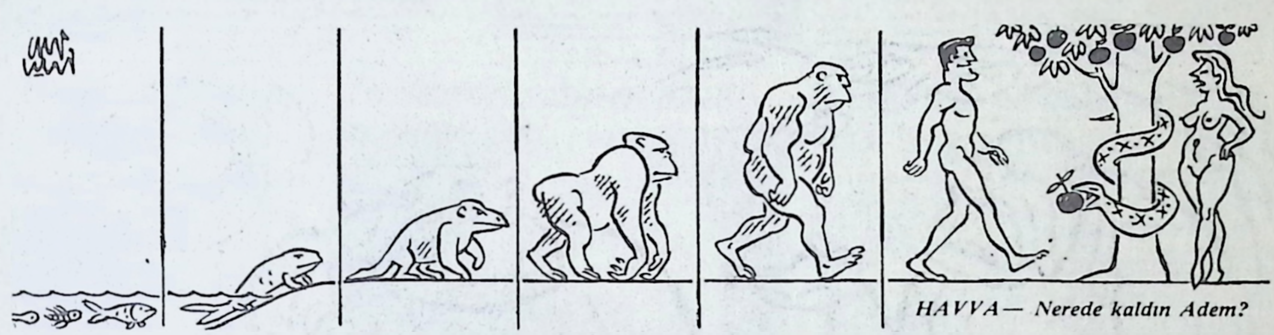
Atatürk'e karşıt olanlar, baştan beri Cumhuriyet devletinin bu temel ilkesine karşı çıkmışlar, bu yolda oldukça mesafe almışlar, başarı da kazanmışlardır. Öyle görünüyor ki, Sayın Dinçerler bu yönde bir adım atmaya hazırlanmaktadır.

İnsanlığın bilimsel gelişme yolunda gün geçtikçe aydınlığa doğru yürüdüğü açıktır. Bilimsel gelişme ne demektir? Bilimsel yöntemlerle gerçeklikler kavranır, gerçeklere ulaşılır, bilimin vardığı sonuçlar benimsenir, ama,yine bilimsel yöntemlerle çalışma sürdüğü için bu ufuk hep genişleyecektir. Varılan sonuçları değiştirecek yeni bulgulara da yine bilimsel yöntemlerle ulaşılabilir.

Okullarımızda çocuklarımıza öğretilen ya da öğretilmesi gereken budur. Darwin kuramı ancak bilimle aşılabilir, kör inançların körgüdüsünde olanların Darwin'e saldırısıyla değil...

Cumhuriyetin Milli Eğitim Bakanı öyle anlaşılıyor ki dinsel siyasetin bayrağını açarak Darwin'e savaş ilan etmek için ilk atılımını yapmıştır. Bakalım bu gidişin sonu nereye varacak?

* * *

HAVVA— Nerede kaldın Adem?

Ali Ulvi

Mekke'de Şapkalı Temsilci!

OKTAY AKBAL — *29 mart*

"Atatürk sağ iken büyük İslam kongrelerinden birine biz de çağrılmıştık. Kongre, Mekke'de toplanacaktı. Atatürk'ün bir delege gönderip göndermeyeceği merak ediliyordu."

Falih Rıfkı Atay "Önder" başlıklı yazısına böyle başlıyor... "Pazar Konuşmaları" kitabında yer alan bir yazı bu. Okuma kitaplarına da alınmış... Laikliğe, devrimciliğe, halkçılığa, cumhuriyetçiliğe, gerçek milliyetçiliğe, devletçiliğe, en başta da onurlu bir tutuma, tam anlamıyla bağımsız bir dış politikaya, çağdaş uygarlığın ilkelerine inanmış bir önderin kişiliğini, niteliğini bu yazıda buluyoruz.

Atatürk bu kongreye bir temsilci göndermek kararını verir. Aynı dinden olan geri kalmış halkları kurtarmak, onlara öncülük etmek görevini de üstlendiğine inanmaktadır. İslam dini geriliklerden, gerici akımlardan kendini kurtarmalı; çağa yakışan, yığınları yoksulluktan kurtaran bir inanç olmalıdır. Milyonlarca Müslüman, yabancı yönetimlerin elindedir. O sıralarda yeryüzündeki tek bağımsız İslam ülkesi, Atatürk Türkiye'sidir. Öyleyse, önderlik yapmak, geri kalmış Arap halklarına doğru yolu göstermek Türklere düşmektedir.

Burda bir an duralım: Mehmet Akif'in "Türk Arapsız yaşamaz, kim ki, yaşar der, delidir - Türk, Arabın hem sağ kolu hem sağ elidir" diyen Mehmet Akif'in bu kişiliksiz, Türklüğü hor ve aşağı gören, Arapları göklere yücelten öğütlerini anımsamamak elde değil! Geçenlerde 'Tercüman'da bir yazar bu dizeleri Türklüğe yol gösteren bir öğüt olarak göstermez mi? Şu onursuz, şu gerçek milliyetçiliğe ters düşen tutuma bakın!.. Bir de Atatürk'ün davranışındaki onura, soyluluğa yüceliğe...

Falih Rıfkı Atay'ın yazısının bir bölümünü isterseniz birlikte okuyalım:

"Biliyordu ki Mekke'ye şapka ile gidilmez. Ama daha iyi biliyordu ki başlık ve kıyafet değiştirmekle din değiştirileceğini sanan bir toplum da ne gerilik, ne de kölelikten sıyrılabilir. Milletvekillerinden Edip Servet Tör'ü çağırdı:

Mekke'ye gidip beni temsil edeceksin, *dedi.* Türksün ve Müslümansın. Türklük, Müslümanlığın öncüsü ve klavuzudur. Mekke'ye şapka ile gireceksin. Kara taassup sana karşı gelse bile eğilmeyeceksin.

Edip Servet Tör, Mekke'ye şapka ile girdi. Müslüman delegelerin en itibarlısı o idi. Kongrenin sonuna kadar Mustafa Kemal mucizesine hayranlık duyan heyetler arasında Kemalist Türkiye'yi efendice o temsil etti. Türkiye'deki bu inkılaplar bütün Müslüman memleketlerinde uyanık ve aydın geçliklerin ümit ve şevk kaynağı idi."

Cidde'de 'ayıp olmasın diye' kara ipek çarşaflara bürünen, camilerinde Atatürk devrimine karşı en çirkin sözlerin söylendiği, teybe alındığı; genç Milli Eğitim Bakanının 'dinsel inançlara ters düşüyor' diye Darwin kuramını yasaklamaya kalkıştığı; kitapların zararlı görülerek toplatılıp yakılmak istendiği; her türlü tarikat ve gericilik akımlarının ülkede cirit

attığı; daha nice Atatürk devrimine karşıt işlerin, olayların, kararların yaşandığı bir dönemde, Atatürk'ün Mekke'ye şapkalı temsilci göndermesi ve bu temsilcinin orada en büyük saygıyı uyandırması, şimdi bizlere uzak bir masal gibi gelmiyor mu?

Falih Rıfkı Atay bu yazısını şöyle bitiriyor:

"Gazateci arkadaşımla 1942'de Hindistan'a gittiğimiz vakit gerek Hindu, gerek Müslüman gençler bize gelmişler:

— Halk arasında Mustafa Kemal'in ve Türkiye'nin itibarı çok yüksektir. Aman, her yerde inkılaplarınızdan bahsediniz. Latin harflerinin faydalarını anlatınız. Laikliği öğretiniz. Bize destek olunuz, diyorlardı.

Biz inkılaplarımızla yalnız kendi kendimizi kurtarmıyorduk. Geri ve köle Müslüman milletlerine de kurtuluş yolunu açmıştık."

Şimdi bakalım ne olacak? Bay Dinçerler'in M. Eğitim Bakanılığında kıyamet kopacak mı? Atay'ın 'zararlı ve din düşmanı' sayacakları bu yazısının hangi kitapta olduğu araştırılacak, ve o sayfalar koparırıp atılacak mı? Sonra da hiç sıkılmadan 'Atatürkçülük ilke ve inkılaplarından yanayız', 'Yaşasın Atatürk' diye cıyak cıyak bağıracaklar mı; radyoda, meydanda, TV'de? Hem de 'Atatürk Atatürk diye diye'... Gerçek Atatürkçülerin başlarına nasıl yeni çoraplar öreriz hesaplarını yapa yapa!..

— İnsanoğlu tuhaftır, birazcık durumunu düzeltti mi geçmişini hatırlamaz!...

Ali Ulvi

NİSAN

BİR AVUÇ ALKIŞ
Mücap Ofluoğlu
1200 Lira, Çağdaş Yayınları
(Tiyatro ve Sanat Yaşamı Anıları)

Cumhuriyet

61. Yıl; Sayı: 21796 — Kurucusu: Yunus Nadi — 70 TL. — 30 Nisan 1985 Salı

...LSEFE VE
...M BİLİM
...ARI

Anayasa-demokrasi tartışm...

Olağanüstü dönem kaygıları bırakılmalıdır

Erdal İnönü

SODEP GENEL BAŞKANI İNÖNÜ:

Sayın Cumhurbaşkanımızdan biraz da vatandaşlarımızı demokrasinin bütün nimetlerinden yararlanmaya çağıran, fikirlerini ve eleştirilerini çekinmeden ifade etmeye özendiren sözler duymak özlemimizi dile getirirsem, umarım saygısızlık etmiş sayılmam.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in önceki gün Antalya'da yaptığı konuşma ile ilgili yaptığı açıklamada, "Biz olağanüstü dönem kaygılarının artık bırakılması gereğine inanıyoruz" dedi. İnönü, "Sayın Cumhurbaşkanımızın konuşmalarında biraz da vatandaşlarımızın demokrasinin bütün nimetlerin-

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

Anayasa değişikliği istemek hakkımızdır

Ahmet Nusret Tuna

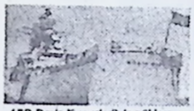
DYP GENEL BAŞKAN YARDIMCISI TUNA:

Anayasa değişikliği istemek vatan hainliği değildir. Anayasaların da hukuk düzenine aykırılığı tartışılabilir. Mesela bu anayasanın geçici 4. maddesi, vatana, millete hizmet etmekten başka suçu olmayan insanlara birtakım yasaklar getirmiştir. Bu, hukuka uygun mudur?

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Doğru Yol Partisi genel başkan yardımcılarından Ahmet Nusret Tuna, herhangi bir yasa gibi, anayasa değişikliği istemenin de yurttaşların hakkı olduğunu ve "Bu istemin asla vatan hainliği anlamına gelmeyeceğini" bildirdi. Tuna, "Hatta bu, anayasanın kendisinin iktidara verdiği bir görevdir" dedi.
Ahmet Nusret Tuna, 1982

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

Altıncı Filo'nun nükleer yakıtlı kruvazörü geliyor

ABD Deniz Kuvvetleri'nin nükleer yakıtla çalışan Carolina kruvazörü.

Antalya'da nükleer artığa karşı tehlikeli durum planı

Başta Yunanistan olmak üzere bazı Akdeniz ülkeleri, nükleer artık tehlikesine karşı, ABD'nin nükleer yakıtla çalışan savaş gemilerinin limanlarına girmesini yasakladı.

Uzmanlar, gemi geldikten sonra özel araçlarla Antalya limanında radyasyon olup olmadığını araştıracaklar.

Haberi 12. Sayfada

Gazetelerin TV, video, oto satması yasak

Karar: *Hazine Müsteşarlığı gazetelerin pazarlama şirketleri aracılığıyla yürüttüğü TV, video, otomobil kampanyalarını yasakladı.*

Gerekçe: *Vatandaştan para toplama yetkisi, bankalara aittir.*

Ne olacak? *Halen yürütülen kampanyalardan doğan yükümlülükler yerine getirilecek, yenisi yapılmayacak. Kuponlu ikramiye serbest.*

Tepkiler: *Gazeteler için faizsiz bir nakit girişi olan kampanyaların yasaklanması gazete yöneticilerince tepkiyle karşılandı.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, gazetelerin pazarlama şirketleri aracılığıyla yürüttüğü otomobil, TV, video, buzdolabı ve benzeri dayanıklı tüketim eşyası satış kampanyalarını yasakladı. Müsteşarlığın gerekçesi, "vatandaştan para toplama yetkisinin sadece bankalara ait olması," aynı hüküm daha önce, bankerler için de işletilmişti.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın dünkü Resmi Gazete'de yayımlanan tebliğinde şöyle denildi: "Basın gazetelerin doğrudan doğruya veya pazarlama firmaları vasıtasıyla, kura ile temlik edilmek üzere açacakları dayanıklı tüketim malları kampanyalarına, tek satıcı dahil olsalar bu tebliğin yayımı tarihinden itibaren hiçbir şekilde müracaat edilmez."

Tebliğin 2. maddesinde ise daha evvelce verilen izinler uyarınca yürütülen kampanyaların tasfiyesine ilişkin yeni bir tebliğin 15 gün içinde yayımlanacağı bildirildi. Yetkililer, bu tebliğin "gazetelere başvurarak para ya-

(Arkası Sa. 8. Sü. 3'de)

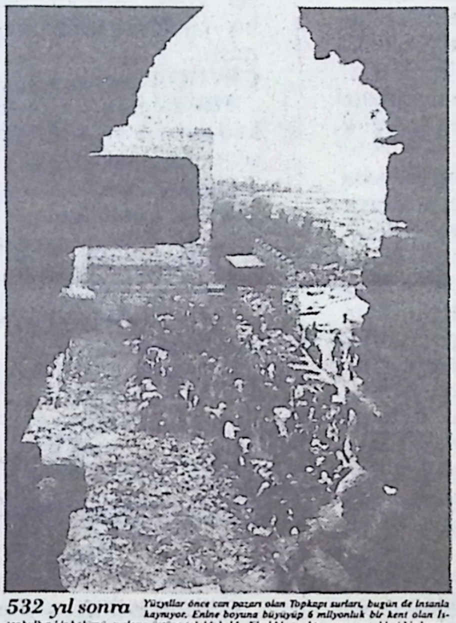
ŞU ANDAKİ KAMPANYALAR

Günaydın: *Vestel Ferguson marka renkli TV ve video (yeni başladı)*
Tercüman: *ITT Schaub-Lorenz marka renkli TV ve video, Fisher müzik seti.*
Hürriyet: *Skoda araba (yeni başladı)*
Güneş: *Sanyo marka renkli TV ve video*
Milliyet: *Çeşitli markalarda TV ve video*

TV'DE REKLAMLARA YÜZDE 25 ZAM

Haberi 8. Sayfada

Topkapı'da sur-market

532 yıl sonra *Yüzyıllar önce can pazarı olan Topkapı surları, bugün de insanla kaynıyor. Enine boyuna büyüyüp 6 milyonluk bir kent olan İstanbul'un bir bölümü, surların üstüne takıldı kaldı. Kimi bir oyukta yaşamaya, kimi bir kenarda malını satıp ekmek parasını çıkarmaya çalışıyor. Kimi de cebindeki üç beş kuruş parayla, "temel ihtiyaçları"nı sur pazarındaki ucuz parçalarla karşılama derdinde. Biraz pazarlık, tamam. Surlarla insanlar geçinip gidiyor işte... (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)*

YÖK'ün yönetmelikleri yaz boz tahtasına döndü

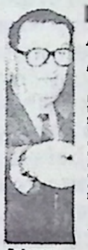
YÖK, kuruluşundan bu yana çıkardığı yönetmelikleri 32 kez değiştirdi. Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği 10 kez değişerek rekor kırdı. En az değişen yönetmelik, 3 kez ile Satınalma Yönetmeliği oldu.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), kuruluşundan bu yana 13 günde bir yayımladığı ya da değiştirdiği yönetmeliklerle yükseköğretimi yaz boz tahtasına çevirdi. YÖK'ün kurulduğu 6 Aralık 1981 tarihinden bu ya-

(Arkası Sa. 8. Sü. 3'te)

ÖZAL: TÜRK-İŞ'TE EYLEM YOKMUŞ

Haberi 12. Sayfada

Doğramacı — Yılbaşında kurayla gidebilir...

YÖK Başkanı kendinden memnun

Doğramacı: Yıl sonuna kadar görevdeyim

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — YÖK Başkanı Prof. İhsan Doğramacı Cumhuriyet muhabirinin "YÖK Başkanlığından ayrılacağınız söylentileri var, ne dersiniz?" yolundaki sorusuna, "İngilizler buna (wishfull thinking) derler. Yani, (temenni edilen bir düşünce) demek. Ben yaptığım hizmetten memnunum. Yıl sonuna kadar benim görevim sürüyor. Ondan sonra da kurada adım çıktığı takdirde yeniden bu göreve devam edip etmemem, bu doğrudan doğruya Cumhurbaşkanının takdirine kalmıştır" yanıtını verdi.

Doğramacı bu konuda şunları söyledi:

"Yasaya göre benim üyelik sürem 1985 sonunda sona eriyor. Biz üye olarak aralık 1981 sonunda atandık. Ve 8 yıl için atandık. 25 üyeden 17 Cumhurbaşkanı tarafından rektörlerden veya rektörlük yapmış kişilerden seçildi. Ve her üye 8 yıl

(Arkası Sa. 8. Sü. 3'te)

50 milyon dolarlık soygun

New York'ta Wells Fargo sigorta şirketinin kasalarının bulunduğu garajı basan 4 silahlı soyguncu, görevlileri bağladıktan sonra paraları şirketin bir kamyonuna yükleyip kaçtılar.

NEW YORK, (AP) — Birleşik Amerika'da gerçekleştirilen tarihin en büyük soygunlarından birinde, New York'ta "Wells Fargo" sigorta şirketinin 50 milyon doları çalındı.

Polis yetkililerinin açıklamasına göre dün sabah erken saatlerde şirketin kamyonlarını barındıran garaja giren dört silahlı soyguncu, görevlileri bağladıktan sonra, garajdaki kasalardan topladıkları 50 milyon doları (25 milyar lira) şirketin kamyonlarından birine yükleyip soygun yerinden kaçtılar. Polis sözcüsü, müşterileri için para nakli yapan Wells Fargo şirketinin hafta sonları parayı şirketin garajındaki kasalarda sakladığını açıkladı.

Görevlileri kelepçelerle bir el arabasına bağlayan soyguncuların bulunması için geniş çaplı aramalar sürdürülüyor.

Olayı "bildiğim en büyük soygun" diye nitelendiren polis sözcüsü Ed Lambach, soygun sırasında garajda silahlı muhafız bulunmadığını ve bunun nedenini anlamadığını söyledi.

Polis yetkilileri, dört soyguncunun yaşlarının 40-45 arasında olduğunu belirttiler.

Bu yetkili, "Yaşlarından soyguncuların amatör olmadıkları, bu işin ustası profesyoneller oldukları anlaşılıyor" dedi.

Wells Fargo şirketinden 1983 yılında da 6.3 milyon dolar çalınmıştı.

Tarihte büyük soygunlar

• Guinness Rekorlar Kitabı'na göre tarihin en büyük soygunu, 1945 yılında Nazi Almanyası'nın çöküşünden hemen sonra gerçekleşti ve Merkez Bankası'ndan 400 milyon dolar değerinde paraya çevrilebilir servet çalındı.

• 1976 yılında ise Beyrut'taki karışıklıktan yararlanan gerillalar, Ortadoğu İngiliz Bankası'nın kasalarından 20-50 milyon dolar çalarak kaçmayı başardılar.

• 1982'de G. Afrika'daki

(Arkası Sa. 8. Sü. 5'te)

Soyunma odalarına gelen mülki amirler, futbolu yönetmek istiyorlar:

'Hakem bey, yenilirsek üzülürsün'

HAKEMLER SUÇLUYOR:

3. Ligde yönettiğim maçta 3 milletvekili, kaymakam, emniyet müdürü sahanın içindeydi. Devre arasında emniyet sorumlusu olduğunu söyleyen biri geldi, 'Olay çıkmaması için yardımcı olun, sonra karışmayız' dedi. Maçtan önce yemek yerken vali, belediye başkanı geldi. 'Eğer mağlup olursak kendine yer beğen' dediler.

İÇİŞLERİ BAKANI SAVUNUYOR:

Kendi yanlış kararlarına mülki amirleri alet etmesinler. İspata davet ediyorum. Konu bize intikal ederse, mutlaka üzerinde duracağız.

Spor Servisi — Futbol Federasyonu tüm taşra illerine gönderdiği genelgede kritik maçlarda görev alan hakemlerin güvenliklerinin sağlanması, hakemlerin kulüp yöneticileri, taraftarlar, futbolcular ve kulüp yönetiminde görev alan mahalli mülki amirlerden uzak tutulmalarını istedi.

Futbol Federasyonu Merkez Hakem Komitesi'ne, taşra illerinde yönettikleri maçlarda karşılaştıkları baskılarla ilgili olarak, özellikle 3. Lig maçlarında görev alan hakemlerden büyük şikâyetler geliyor. Son haftalarına yaklaşılan 3. Lig'de kulüpler arasında doruğa yükselen çekişme, kulüp dışına taşarak illerin, yöre halkının, il yönetim kadrolarının ve hatta milletvekillerinin güncel konuları arasında yer alıyor.

Merkez Hakem Komitesi'nin hakem atamadaki gizliliği yalnız belirli çevrelere karşı gizli kalmaktan öteye gitmiyor. Oysa hafta içinde bir maç için belirlenen hakemin adı kulüp antrenöründen Meclisteki milletvekilinin kulağına kadar gidiyor. Maçları için seçilen hakemi sakıncalı bulan kulüp yönetimi devreye yerel mülki amirleri sokuyor. Bu nedenle de bazı kritik maçların hakemleri birçok kez değişikliğe uğruyor.

Hakemlere karşı yapılan baskılar Futbol Federasyonu'nun en üst yetkili makamlarınca da doğrulanıyor. Ancak baskı ile karşılaşan hakem, baskıyı yapan kişiler, olayı tehdit haline dönüştüren, ya da hakemlere parasal olanaklar öneren kişiler hep perde arkasında kalıyor.

Futbol Federasyonu Başkanı Kemal Ulusu, hakemlere yapılan politik ve yerel baskılar konusundaki sorulara yanıt vermedi. Ulusu'nun önerisi "Hakem Kurulu Başkanı Hilmi Ok'u arayınız" demek oldu. Hilmi Ok ise "Basın sözcümüz Ertuğrul Dilek

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

MHK ESKİ ÜYELERİ BİLDİRİSİ: LİG 10 HAKEME KALDI

Haberi 10. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Antalya Konuşması

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Antalya'da 1985 turizm mevsimini açarken yaptığı konuşma, turizm sıcaklığından çok, siyasetin ısı derecesini artıracak çizgiler taşıyor. 12 Eylül'den bu yana uzun bir zaman geçmiştir. 1980'lerin tam ortasındayız. 1985 yılının turizm mevsimini açarken, Antalya'nın güzelim mavisinde ve yeşilinde, Sayın Cumhurbaşkanı'nın bu kadar sert konuşması düşündürücüdür.

Çünkü Sayın Evren konuşmasında, kimi sorunlara yaklaşırken yeterince inandırıcı olmaktan uzaklaşmış, kimi zaman kendisine ulaşan bilgilerin eksik olduğu izlenimini de yaratmıştır.

Anayasa konusunda bu gözlemi saptamak kolaydır. Sayın Cumhurbaşkanı, 1982 Anayasası'na "kefil" olduğunu daha başlangıçta söylemişti. Antalya konuşmasında da, "Bu anayasa memleketin, milletin huzur ve güvencesidir" demektedir. Bu fikre kuşkusuz saygı göstermek gerekir; ama önce Sayın Evren, anayasanın tarafsız Cumhurbaşkanı kimliği ile bu konuda çok dikkatli olmak durumunda değil midir? Sayın Cumhurbaşkanı konuşmasında siyaset yapmakta, taraf tutmakta, hatta yürürlükte olan davalara etki yapacak biçimde ağırlığını terazinin bir kefesine koymaktadır.

En başta, en yüksek makam sahibinin kurallara titizlikle uyarak savunduğu 1982 Anayasası:

* * *

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

Ecevit: Osmanlılığa özenenler var

Şimdi Türkiye, kimi etkili çevreler düzeyinde bir geçmişe özlem döneminden, Osmanlılığa özenme döneminden geçiyor. Bu uğraşları sürdürenler, öncelikle laikliği yıpratmaya ve Türkçenin özleşmesi akımını durdurup Osmanlıcayı diriltmeye çalışıyorlar.

1930'da Atatürk "Türk milleti dilini yabancı boyunduruğundan kurtarmalıdır" diyordu.

Haberi 7. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Özdağlar Sorunu...

Özdağlar Komisyonu, önümüzdeki günlerde kararını açıklayacak. Sızan haberlere göre rüşvet de ilgili kanıtlar yeterli görülmediğinden, Özdağlar hakkında bu konuda soruşturmaya yer olmadığı sonucuna ulaşılacak.

Belirtiler böyle.

Bu olay, "iş bitirici" diye sunulan ANAP kadrosunun, devlet yönetiminin ne kadar acemisi olduğunu göstermeye yet-

(Arkası Sa. 8. Sü. 4'te)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Turizmde Kilitli Banka

YALÇIN DOĞAN

ANKARA — Turizm mevsimi törenlerle açıldı. Turizm mevsiminin açıldığı bu günde, Turizm Bankası çalışamaz durumda. Turizme kredi verecek "tek banka kuruluşu" niteliğindeki Turizm Bankası, tam olarak birka-

(Arkası Sa. 8. Sü. 6'da)

Sağda iç hesaplaşma

'Yazar'a yeşil ışık hiç yanmadı'

2 nisan

Haber Merkezi — DYP Genel Başkan Yardımcısı **Nazif Kocayusupaşaoğlu, "Mehmet Yazar'a yeşil ışık hiçbir vakit yanmamıştır, yanmayacak da. Kendisine devamlı kırmızı ışık yanmış ve yanmaya devam edecektir. Bunu kati olarak söylüyorum. DYP'de kim Genel Başkan olacak bilmiyorum, ama kim olmayacak onu çok iyi biliyorum"** dedi.

Adana'da **"Cumhuriyet"** muhabiriyle görüşen Kocayusufpaşaoğlu, DYP'nin **Mehmet Yazar** olayı diye bir olayı olmadığını belirtirken şöyle konuştu:

"Bu sorun bizim sorunumuz değil. Bizimle hiçbir ilgisi de bulunmamaktadır. Bizim dışımızda kimselerin ortaya çıkardığı meseledir. Ayrıca Mehmet Yazar, partimizin üyesi değil. Üyemiz olmayan biri hakkında prensip olarak konuşmamayı tercih ederim. Ama her vakit şunu ifade ettim. Bizim partimizde Odalar Birliği Başkanı Sayın Mehmet Yazar'dan çok daha değerli en az 300 kişi vardır.

Partilerde, kimin hangi göreve geleceği kongrelerde ortaya çıkacaktır. Şahsen benimle ilgili her konuya bugüne kadar 'yorum yok' cevabını verdim. Bugün de aynı cevabı veriyorum."

Kocayusufpaşaoğlu, Mehmet Yazar'la iki yıldan beri görüşmediğini, ancak geçen cumartesi günü bir gazetede böyle bir haberin çıkmasını **"çirkin bir olay"** olarak nitelendirdi ve **"Bir kimse siyasete böylesi oyunlarla başlarsa, ondan hayır gelmez. Konuyu işleyen gazetenin bunda bir suçunun olduğunu sanmıyorum. Olay tertiplenmiş, öyle bir hava yaratılmıştır. Türkiye'nin gündemindeki sual Mehmet Yazar olmamalıdır. Bu konu ile kaybedecek zamanımızın olduğunu sanmıyorum"** dedi.

GÖLHAN: YAZAR TRENİ KAÇIRDI

DYP Genel Başkan Yardımcısı **Mehmet Gölhan,** Ankara'da **"Cumhuriyet"** muhabirine **"Sayın Yazar'ın üyeliği bize güç katar. Ancak teşkilatla yaptığım temaslarda gördüm ki, Sayın Yazar treni kaçırmış. Tabii isterse kongremizde başkanlığa gene aday olabilir. Kendi bileceği bir iştir bu"** dedi.

TUĞ: YAZAR SORUNU YOK

DYP'nin bir diğer Genel Başkan Yardımcısı **Baki Tuğ** da, DYP'de ne genel başkanlık, ne de bir Yazar sorunu olduğunu, herkes gibi Mehmet Yazar'ın partiye üye olabilme ve genel başkanlık ya da partinin herhangi bir kademesinde hizmete talip olma hakkı olduğu görüşünü yineledi.

DYP Kurucular Kurulu üyelerinden emekli General **Tevfik Fikret Alpaslan** da şunları söyledi:

"Partimize kuvvet katar, memnun oluruz. Ama partiye nasıl girileceği tüzüğümüzde mevcuttur. Başkan adaylığı için şimdi bir şey diyemem."

DYP kurucu üyelerinden **Ismail Helal** de, temkinli sözcüklerle **"Paşamın sözlerine aynen katılıyorum"** dedi.

DYP Merkez Disiplin Kurulu Başkanı **Orhan Aziz Onuk** da temkinli konuştu. Onuk'a göre, Yazar'ın önce partiye üye olması gerekiyor. Tüzükteki gerekli koşullara uyduğu takdirde herkes gibi hizmete talip olma hakkı bulunuyor.

Ankara Çankaya İlçe Kongresi'nde konuşan Güreş Federasyonu ve Şeker-İş Sendikası eski Genel Başkanı **Haydar Özöğretmen,** konuşmasında Yazar'ın adını vermeden **"Gemide delik açılmış gibi zamanında tahliye sandallarına doluşanları partiye kabul etmeyin"** deyince, delegeler tarafından alkışlandı.

Eski Dışişleri Bakanlarından DYP üyesi **İhsan Sabri Çağlayangil,** önceki gün İzmir Merkez İlçe Kongresi'ne katıldıktan sonra gazetecilerin Mehmet Yazar'la ilgili soruları üzerine, **"Genel başkanı delegeler seçer. Daha seçiciler, yeni delegeler belli değil. Siz telaş içindesiniz. Her şeyin bir zemini var"** diye konuştu.

CİNDORUK: ADAYLAR AZALACAK

Hüsamettin Cindoruk, DYP Büyük Kongresi'ne kadar 1.5 aylık bir süre olduğuna dikkat çekerek, bu süre içinde genel başkan adayı sayısının bire inebileceğini belirtti. Cindoruk, Mehmet Yazar'ın başkan adaylığı konusunu soran Cumhuriyet muhabirine, **"Yazar hakkında konuşmak istemiyorum"** dedi.

DYP'de dörde yakın genel başkan adayı bulunduğu hatırlatılınca da Cindoruk, **"Hafta başına kadar yeni gelişmeler olacak ve bu sayı azalacaktır tahmin ediyorum"** dedi.

Avcı: 'Bir bilen'i tanımıyorum

TÜREY KÖSE — *2 nisan*

İZMİR— DYP Genel Başkanı **Yıldırım Avcı, Mehmet Yazar**'ın Büyük Kongre'ye bir ay kala ortaya çıkmasını **"enteresan"** ve **"planlı bir davranış"** olarak niteleyerek, **"bir bilen"**'in kim olduğunu bilmediğini, DYP'yi bir odağın değil başındaki idarecilerin yönettiğini bildirdi. Avcı, **"Tapulu arazimin üstüne gecekondu yaptırmam, demek doğru olmaz"** diye de ekledi.

DYP Genel Başkanı Yıldırım Avcı'ya yönelttiğimiz sorular ve yanıtları şöyle:

—Mehmet Yazar'ın partinize girip Genel Başkan adayı olmak için seçtiği zamanlamayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

AVCI—Bu meselenin üzerine artık hiç fazla gitmek istemiyorum. Kanuni mahsuru olmayan her vatandaşla çalışmayı arzu ederiz. Zamanlama meselesine gelince, o da enteresan bir mesele. Genel Kurul'a bir ay kala böyle bir harekette bulunulması, zamanlamanın yani bu hadisenin, uzun zamandan beri düşünülerek bir plan dahilinde tatbik edildi-

ğini göstermektedir. Tabii bu bir zandır. Genel başkanlık hususuna gelince, kendisi son beyanlarında, "bir er olarak da çalışırım" dediğine göre mesele yok. Bizim tabanımız bu hadiseyi değerlendirebilecek yeteneklere sahiptir.

—Mehmet Yazar, Genel Başkanlık için tabandan bir istek geldiğini söylüyor...

AVCI—Genel Merkeze bu şekilde bir arzu gelmiş değildir. Ama kendisinin ayrı bir istihbarat teşkilatı vardı da, bizim dışımızda bu istihbarat teşkilatıyla çalışıp, herhangi bir şekilde bizim tabanın temayüllerini tespit ettiyse, ben buna bir şey diyemem.

—Yaygın anılışıyla "bir bilen"in bu konuda tavrı nedir?

AVCI—Ben "bir bilen" diyerekten, kimin anlatılmak istendiğini kati olarak bilmiyorum. Benim hiçbir zaman Parti Genel İdare Kurulu'ndan başka kimselerle temasım olmadı. DYP'yi bugün başında olan idareciler yönetir. Bizim hattı hareketimizi tanzim eden herhangi bir odak yoktur. Arkadaşlarımızın yasaklılar arasında şahsi dostları vardır. Benim de var.

—Bir kongrede "liderliği bırakmam" dediniz. Bir eski siyasi liderin "tapulu arsama gecekondu yaptırmam" sözlerini anımsatarak, bu sözleri siz de yineler misiniz?

AVCI—Ben böyle bir lafın olup olmadığı hakkında kati bir malumata sahip değilim. Bu laf konuşuldu ise de bunun aksi olduğu da bana söylenilmiştir. Bu lafın doğruluk derecesi hakkında bir şey söyleyecek durumda değilim. Biz de "gecekondu yaptırmayız" mı diyelim, hayır. Ben bu kanaatte değilim. Parti bir hizmet yeridir. Parti hiçbirimizin şahsi malı değildir. Şu ya da bu hizmeti yaptık diye iddia sahibi olmamız abestir. Ama vatandaş vefakârdır, kendisine hizmet edenleri unutmaz.

DYP Genel Başkanı Avcı, particiliğin bir ekol olduğunu, şu ya da bu çevrelere yakın diye herhangi bir şahsı alıp partinin başına getirmenin rizikoları bulunduğunu kabul etmek gerektiğini söyledi. Avcı, **"Bir müessesedeki başarı her yerde devam edecek diye bir şey yok. Yeni çıkmış bir teğmeni ordunun başına getirip koymazlar. Ama partinin bu yere gelmesi sevindirici. Çünkü iyi olan yere itibar olur, herkes oraya girmek ister, orada bir yer edinmek ister"** dedi.

Özal'ı 47 imzalı mektup bekliyor

CANAN YAZGANGİL — *2 nisan*

ANKARA — Başbakan **Turgut Özal**'ın önce Moskova, ardından da Suudi Arabistan ve ABD gezileri nedeniyle uzun süredir yurt dışında bulunması, büyük kongre öncesinde ANAP'ı karıştırdı. Kendilerine **"ılımlı grup"** adını veren 47 milletvekili, Başbakan'a iletilmek üzere hazırlanan ikinci bir mektup metnine imza koyarlarken, tüzük gereği genel başkana vekalet eden teşkilat sorumlusu **Mehmet Keçeciler**, ılımlıların desteğini alarak il başkanlarını toplantıya çağırdı.

ANAP Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Keçeciler'in büyük kongre öncesi ANAP'taki ılımlı eğilimin temsilcileri ile görüştüğü ve **Taşar-Şıvgın** ikilisine karşı başlatılan harekete destek olacağını bildirdiği öğrenildi.

Keçeciler'in desteklediği ılımlı milletvekilleri önce Ankara'daki çeşitli evlerde gruplar halinde bir araya geldiler.

"İmzacı" milletvekillerinin toplantıları sürerken, Keçeciler, il başkanlarına bölgeler halinde toplantı çağrısında bulundu.

Bölgesel il başkanları toplantıları kararının, **Taşar-Şıvgın** ikilisinin bilgisi dışında alındığı ve Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Başkanlık Divanı üyelerine onaylatılmadığı ifade edildi.

İl başkanları toplantılarıyla kendilerine büyük kongre için destek arayan 47 milletvekilinin hazırladıkları mektubu, Başbakan Özal'a ABD gezisi dönüşünde iletecekleri bildirildi.

Başbakan Turgut Özal'a iletilmek üzere hazırlanan mektup metninde, ANAP'ın milliyetçi, muhafazakâr ve sosyal adaletçi bir parti olduğu vurgulanarak, ANAP'ın bir kitle partisi olduğuna dikkat çekildi ve partinin özelliğinin korunması istendi.

Mektup metninde, ANAP'ın 6 Kasım ve 25 Mart seçimlerinde daha çok **"liberal"** ve eski AP tabanından oy topladığı belirtilerek, parti yönetiminde **"milliyetçi eğilimin"** etkinlik kurmasının partiyi giderek oy tabanından uzaklaştıracağı kaydedildi.

ANAP'ta birlik ve bütünlüğün korunması için parti yönetiminde **"milliyetçi eğilimin temsilcisi"** durumuna gelen bazı isimlerin yönetimden uzaklaştırılması gereğine değinilen mektupta, ANAP Grubu'nun çoğunluğunu oluşturan **"liberal"** eğilime yönetimde ağırlık verilmesi, Bakanlar Kurulu'nun da buna göre düzenlenmesi gereği vurgulandı.

Mektupta ayrıca, genel başkana karşı, **"bir harekette bulunmak gibi bir amaç taşınmadığı"** da vurgulanarak, **"ANAP'ın geleceği açısından bir uyarıda bulunmak"** amacıyla mektubun kaleme alındığı, büyük kongrede genel başkanın önerilerine uyulacağı ifade edildi.

Mehmet Keçeciler'in mektup metnine imza koymaktan, **"taraf görüntüsü yaratmamak"** amacıyla kaçındığı bildirildi.

Ilımlıların son toplantılarında, Başbakan'ın ABD gezisi dönüşüne kadar hiçbir biçimde basına bilgi verilmemesini karara bağladıkları öğrenildi. Başbakan'a iletilmek üzere yazılan ve 47 milletvekilinin imzaladığı metin ise, Niğde Milletvekili **Birsel Sönmez**'in çantasında bulunuyor.

Öte yandan, ılımlı milletvekili grubunun, il başkanları düzeyinde bölgesel olarak toplantılar düzenledikleri ve bu toplantılarda il başkanlarından destek aradıkları bildirildi.

"Destek arama" toplantılarının ilki Keçeciler'in bilgisi altında İstanbul İl Başkanı **Eymen Topbaş**'ın başkanlığında İzmit'te 13 martta, ikincisi Ankara İl Başkanı **Rıfat Diker**'in başkanlığında Ankara'da 29 martta, üçüncüsü de önceki gün Afyon'da yapıldı.

İstanbul İl Sekreteri **Cengiz Zengin**'in imzasıyla basına gönderilen 11 il başkanının ortak bildirisinde, **"ANAP'ın birlik ve beraberlik içerisinde çığ gibi büyüyerek tek bir vücut olduğu"** belirtildi, Özal'a bağlılık yinelendi.

Sunalp: Bakarsınız biri daha istifa eder

2 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — MDP Genel Başkanı **Turgut Sunalp,** son zamanlarda partiyi rayına oturtmak için büyük çabalar sarfettiğini ve istediği sonuca ulaştığını bildirerek, **"İlk günden beri amacım, zaten partiyi yerine oturtmaktı"** dedi.

Sunalp genel başkanlık için beş altı aday bulunduğunu söyledi.

Turgut Sunalp, dış güçlerin ellerinin sürekli MDP'de olmasından dolayı partinin bir bunalım atlattığını ve istifa eden yedi kişinin sesinin yedi yüz kişilik çıkartıldığını anlatarak, bundan sonraki aleyhte çalışmaların partiye zarar verebileceğini, ama yıpratamayacağını söyledi.

İstifaların durup durmadığı yolundaki soruyu yanıtlayan Sunalp, bir partide istifaların durdurulduğunu kimsenin söyleyemeyeceğini belirterek, **"Bir kriz gelir, bakarsınız biri daha istifa eder. Önleyemezsiniz"** dedi.

Sunalp şöyle devam etti:

"Bu konuda, ancak şunları söyleyebilirim. Partimizin aleyhindeki hareket durdurulmuştur. Ayrıca partimizin içinde geniş mikyasta birlik beraberlik sağlanmıştır."

MDP Genel Başkanı Sunalp, örgütün her zaman kuvvetli olduğunu ve güçlerini buradan aldıklarını bildirerek, Genel Merkezdeki bir aksamanın, her şeye karşın örgütü de etkilediğini kaydetti. Sunalp, Genel Merkezin gerekli uyuma kavuşturulmasından dolayı, bundan böyle örgütün de daha uyumlu çalışacağına inandığını söyledi.

Önemli amaçlarından birinin de, kongreleri yapmak olduğunu anlatan Turgut Sunalp, **"Çünkü organları seçimden geçmemiş bir partide, seçilmiş insanlarla değil, atanmış memurlarla uğraşıyorsunuz"** dedi. İzmir Kongresi'nin 7 nisanda yapılacağını bildiren Turgut Sunalp, partiye başkan olmak için beş altı aday bulunduğunu söyledi.

Sunalp, bundan sonraki çalışmalarının, partiyi daha da kuvvetlendirmek yolunda olacağını bildirdi.

Büfedeki Kız

MEHMED KEMAL — *2 nisan*

Naci Sadullah'la aktör Mustafa Yalçın'ı ben tanıştırmışım. Oturup birer kadeh içerken Naci Sadullah bir büfeci kız öyküsü anlatmış, ben hatırlamıyorum. Mustafa Yalçın'ın belleği sağlam; öykü, belleğinin ortasına bağdaş kurmuş. Naci Sadullah, Kadıköy'de, Altıyol yakınlarında otururdu. Oralarda bir büfe varmış, Büfede bir kız. Naci Sadullah her gün ya da haftanın birkaç günü gelir büfeci kızdan sigara, gazete, dergi alırmış. Kıza güzelliğini bir türlü söyleyemediği için de sigarayı, gazeteyi, dergiyi alırken bir de mektup bırakır gidermiş. Naci ayrıldıktan biraz sonra kız mektubu açar, telaş ve beğeni ile okurmuş. Derken Naci günün birinde hastalanmış, büfeden alışveriş edemez olmuş. Bir gün eşine demiş ki: "filan yerdeki büfeye gidecek, gazetelerimi, dergilerimi, sigaramı, alacaksın, sana bir mektup vereceğim, bu mektubu da büfedeki kıza vereceksin."

Eşi almış mektubu, gitmiş büfeye... Kızdan sigara, gazete, dergileri almış, elindeki mektubu uzatarak,

"Bu mektubu da size Naci Sadullah Bey gönderdi" demiş.

Büfeci kız şaşkın şaşkın bir mektuba, bir de mektubu veren hanıma bakmış, *"Kim bu Naci Sadullah?"* diye sormuş.

"Tanımıyor musunuz?"

"Hayır, tanımıyorum. Yalnız bir bey gelir, gazete, dergi, öte beri alır, bir de mektup bırakır. Ama kim olduğunu bilmiyorum."

"Türkiye'nin önemli ve çok tanınmış yazarlarından biridir."

"Ya öyle mi? Teşekkür ederim" demiş büfeci kız. Mektubu almış, yeniden işine koyulmuş.

Hanımı dönmüş, gelmiş. Mektubu verdiğini, kızla arasında geçen olayı Naci'ye anlatmış. Naci, hiç oralı olmamış, alınmamış bile. Gene mektup yazmış, gene hanımına vermiş, gene sigarasını, gazetelerini, dergilerini almak üzere büfeye göndermiş. Hastalığı birkaç ay sürmüş Naci Sadullah'ın. Bu mektup göndermeler de sürmüş.

Hastalığı geçtikten sonra Naci, büfeye gelmiş. Gene sigara, gazete, dergi alacak, hazırladığı mektubu verecek. Bir de bakmış ki, büfede kız yok, pos bıyıklı, iri yarı, tipinden doğulu olduğu anlaşılan bir adam oturuyor. Ancak belden yukarı kısmı görünüyor. Naci, sigarasını, gazetesini, dergisini almış, ıkına sıkına, *"Afedersiniz,"* demiş. *"Sizden bir şey soracağım."*

"Buyrun."

"Bu büfede bir küçük hanım vardı, ne oldu acaba?"

"Niye soruyorsunuz?"

"Ben sigara, gazete, dergi, öte berimi hep ondan alırdım. Bir süre önce hastalandım, büfeye gelemez oldum. Şimdi iyileştim, onu burada göremiyorum, ne oldu? Başına bir şey mi geldi?"

"Hayır efendim iyidir. Ben onun babasıyım. Siz kimsiniz?"

"Ben müşterisiyim, severdim küçük hanımı da, meraktan soruyorum."

"Evlendi efendim, memlekete gelin gitti, Erzurum'a... Bir diyeceğiniz varsa söyleyin, mektuba yazarım."

Naci, susmuş, hiçbir şey söyleyememiş.

"Teşekkür ederim, gazeteci beyin selamı var diye yazarsanız memnun olurum."

"O gazeteci bey siz misiniz?"

"Evet, benim. Size anlatmış mıydı?"

"Fazla bir şey anlatmadı. Hanımızın gelir, alışveriş edermiş. İyi bir müşterimizmişsiniz. Bu kadarını söyledi."

"Teşekkür ederim."

"Ama gene de mektupta sizin iyileştiğinizi, gelip bizden alışveriş ettiğiniz yazayım. Amcası sayılırsınız, sevinir.

"Teşekkür ederim, siz bilirsiniz."

Naci Sadullah, büfenin önünden biraz üzüntülü, biraz da kırgın ayrılmış. Gözlerinin önünde büfeci kız, onun gelin oluşu, gelinliği ile Erzurum'a gidişi canlanmış. *"Kıştı ama, güneşli bir İstanbul günüydü. Her halde Erzurum'da kar vardı, kız belki de üşüyordu."*

Naci aklından bunları geçirerek büfeden ayrılmış. Alman şairi *Heinrich Heine*'nin de bir eldivenci kız öyküsü vardır, buna benzer. Sonu böyle değildir, şair eldivenci kızla evlenir.

Gençlik Yılında Bir Gencin Yakınması

YALÇIN PEKŞEN — *3 nisan*

Gençlik Yılı içinde bulunduğumuzdan, bir sürü Gençlik Yılı konferansı, semineri ve bunun gibi etkinlikleri yaşıyoruz. Bu toplantıların tümünün amacı genci tanıma ve yönlendirme... Bu toplantılarda şöyle şeyler konuşuluyor:

"Çocukluk ya da gençlik döneminde seçilen bir ilgi alanı, boş zamanı değerlendirme etkinliği, ilerde seçilecek meslek için bir ipucu olabilir. Bu nedenle ailenin bu ipuçlarını yakalamayı bilmesi çok önemlidir.. Bu bağlamda..."

Bunlar konuşuladursun, gençler de kendilerini anlatmaya çabalıyorlar.. Fakat acaba kuşdili konuşan konferansçılarımıza anlatabiliyorlar mı? İşte bunlardan bir tanesi daha:

"Ben 1960 tarihinde dünyaya geldim. İlk, orta ve liseyi Mardin'in Nusaybin kasabasında bitirdim. 1979 tarihinde Diyarbakır'da ÜSYM sınavına girdim, toplu kopya çekmekten bizden puan kesildi, kazanamadım. 1980-1981 tarihlerinde Siirt'e ÜSYM'ye katıldım. Öğrendiklerimi unuttuğum için kazanamadım. Dedim en iyisi vatani görevimi yapıp gelir bir işe girerim savıyla askere gittim. Askerliğimi piyade onbaşısı olarak bitirdim. Mardin'de İş ve İşçi Bulma Kurumu'na müracaat ettim. Teknik Ziraat Müdürlüğü'nde memurluk, adliyede gardiyanlık sınavları vardı. İkisine de katıldım, ikisini de kazandım. Yalnız sözlüde 'hayatınızı anlatın' dediler, ikisinde de yedekte kaldım.

ÜSYM'ye gene başvurmuştum. Birinci sınavı 122 puanla kazandım. Mardin Adalet Komisyonu Başkanlığı'ndan bir yazı geldi. Gardiyan olmak istersen gel başvur. Dedim ki, işsizlikten ve baba sırtından geçinmekten daha iyidir. Gittim başvurdum. Dediler ki, güvenlik soruşturman yapılacak, ondan sonra evrakların Ankara'ya gidecek, olumlu cevap gelirse, gardiyanlık görevine başlarsın. 1 ay güvenlik soruşturmasını bekledim. Temiz geldi. 1 ay da evrakların Ankara'dan gelmesini bekledim. Kâtibe hanım dedi ki, falan kanundan dolayı ağabeyin sabıkalı olduğu için gardiyan olamazsın. Ne yapalım, şansımız bu deyip dışarı çıktım.

Kendi kendime hayal kuruyordum. En az açık öğretim fakültesini kazanırdım. Fakülteyi bitirene kadar gardiyan, bitirdikten sonra ya görevimde yükselirim, ya da bir banka müfettişi ya da maliyede bir görevde çalışırdım, ama hayal kırıklığına uğradım.

Haziranda ikinci aşamaya katıldım. İstanbul'da inşaatta çalışırken, en son tercihim olan açık öğretim fakültesini kazandığımı öğrendim. Dedim hiç yoktan iyidir. İstanbul'da kaydımı yaptırdım. Soğuklar başlayınca memlekete geldim. Üç aydır hâlâ işsizim. Diyorlar ki, gel kahvede 14 saat 500 TL. ile çalış. Vicdanım kabul etmediği için çalışmıyorum. 15 nisanda ÜSS sınavına girdikten sonra, gene İstanbul'a inşaat işçiliğine gideceğim.

Şu anda ben ruhi bunalım içindeyim. Yaş 25... Ne iş, ne eş, ne de ev... Baba sırtından geçinmek hepsinden de zor.

Babamın sermayesi olsaydı onunla bir iş çevirirdim, ama yok. Tarlası olsaydı çiftçi olurdum, ama yok. Otobüs, kamyon, taksisi olsaydı şoför olurdum, ama yok. Çocukken okul yerine bir ustanın yanında olsaydım, şimdi sanatkâr olurdum. Ama babam usta yerine okula gönderdi. Okul da boş çıkınca kişi kendini açıkta buluyor. Ellerim açık dua ediyorum, acaba ne zaman bitecek bu işsizlik çilesi..."

Konferansçılar acaba bu duruma ne der? Baki Düz'ün yaşam öyküsünde seçeceği mesleğin ipuçları yakalanabilir mi bu bağlamda?

DÖRT KANATLI KUŞ
Fazıl Hüsnü Dağlarca
Dağlarca'nın 71 kitabından kendi eliyle seçtiği şiirler: Özgür Yayın Dağıtım

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ
Fen lisesi sınavına giren öğrencilere başarılar diler
Merkez: 328 64 37 Şube: 522 75 74

61. Yıl; Sayı: 21769 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. 3 Nisan 1985 Çarşamba

Beyaz Saray'daki 'geniş kapsamlı' görüşme 2 saat sürdü

Reagan'dan Özal'a destek

WASHINGTON'dan
YALÇIN DOĞAN

Destek ve Eleştiri Atbaşı

WASHINGTON — Destek ve eleştiri atbaşı gidiyor. Destek yönetimden geliyor. Eleştiri ise basından ve televizyondaki programlardan kaynaklanıyor. Washington'a ayağınızın tozuyla indiğinizde karşılaştığınız manzarayı böyle özetlemek mümkün.

Basındaki ve televizyondaki eleştiri üç noktadan ileri geliyor. Önce ekonomik konularda, sonra Ermeni sorununda, bir üçüncüsü de Arthur Miller ile Harold Pinter'in Türkiye ziyaretleri sonrasında yapılan yayınlarda.

İlginçtir, bu eleştirilerde herhangi bir Rum izine henüz rastlanmıyor.

Washington'a Chicago'dan yerel saatle 18.00'de geldik. Hemen iki saat sonra da ABD Dışişleri Bakanlığı'nın bazı temsilcileri ve ABD'nin Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs sorunlarını izleyen gazetecileriyle bir araya geldik. Sohbet arasında ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan bir yet-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

TANIŞTIĞIMIZA MEMNUN OLDUM — ABD Başkanı Ronald Reagan, Başbakan Turgut Özal'ı Beyaz Saray'ın ünlü oval biçimdeki odasının hemen önünde karşılarken, "Hoşgeldiniz, tanıştığımıza çok memnun oldum" dedi. Özal ve Reagan karşılama sırasında. (Fotoğraf: a.a.)

Reagan: *Gösterdiğiniz başarılardan dolayı sizi kutlamak isterim.*
Özal: *Biz, sizin izlediğiniz ekonomik politikaya, sizden önce başladık.*
Reagan: *Türkiye'nin Lübnan'daki ABD askerlerine İncirlik'te gösterilen kolaylıktan dolayı teşekkür ederim.*
Özal: *Ben, Papandreu'ya elimi uzatıyorum, o sürekli huysuzluk yapıyor.*
Reagan: *Aramızda bu konuda pek farklı bir görüş yok.*
Özal: *Kıbrıs'ta top bizde değil, Yunanistan'da.*
Reagan: *Kıbrıs'ta gösterdiğiniz anlayışa teşekkür ederim.*

YALÇIN DOĞAN

WASHINGTON — Başbakan Turgut Özal, Türkiye ve kendi adına son yılların büyük dış desteğini ABD Başkanı Reagan'dan gördü. Çok içtenlikli ve esprili bir hava içinde geçen ve 2 saat süren görüşme sırasında Başkan Reagan, Turgut Özal'ı ekonomik, askeri, siyasi konularda ve bölgedeki barışçı tutumu nedeniyle kutlayarak, "Sizin güçlü olmanız, bizim güçlü olmamızdır. Bu nedenle de ekonomik ve askeri konularda Kongre'den kaynaklanan bazı güçlükler olmasına rağmen size yardım etme vaadinde bulunuyorum" dedi. Buna karşılık Başbakan Özal, Başkan Reagan'ın Türkiye'ye gösterdiği bu ilginin "ortak dünya görüşünden kaynaklandığını" vurguladı.

Başbakan Turgut Özal, dün yerel saatle 11.30'da kaldığı otelden yaklaşık 1,5 kilometre uzaklıktaki Beyaz Saray'a koruma polisleri eşliğindeki arabayla geldi. Beyaz Saray'ın bahçesinde karşılıklı iki sıra halinde bulunan ve ellerinde sayısı 50'yi bulan Amerikan eyaletlerinin tek tek bayraklarını taşıyan askerler arasından geçerek arabayla binanın girişine kadar geldi. Binanın girişinde Beyaz Saray Protokol Dairesi Başkanı tarafından karşılandı. Başkan Reagan ise

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

Özal'dan Papandreu'ya bir zeytin dalı daha

Atina'ya 3 öneri

1- Sınır güvencesi ve Ege
2- Ekonomik işbirliği
3- Siyasal sorunları tartışma toplantıları

Özal, Papandreu'ya yeni önerilerini bugün Washington'da sıralayacak. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Merkezi'ndeki konuşmayı bazı Temsilciler Meclisi üyeleri de izleyecek.

WASHINGTON (Cumhuriyet) — Başbakan Turgut Özal, Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu'ya ABD başkentinden yeni bir zeytin dalı daha uzatacak. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Merkezi'nde bugün yapacağı konuşmada Özal, Yunanistan'a şu üç ana noktayı içeren bir diyalog çağrısında bulunacak:

(1) Karşılıklı sınır güvencesi ve Ege.

(2) Turizm dahil ekonomik alanda bölgesel işbirliği.

(3) Siyasi sorunları tartışma toplantıları düzenlenmesi.

Başbakan Özal, bu önerileri bir metin içinde toplamış değil. Konu başlıkları olarak, bir dizi öneri biçiminde ortaya atacak.

Washington'da çeşitli kuruluşları ziyaret eden Başbakan Özal'ın bugün Stratejik Araştırmalar Merkezi'ndeki konuşmasını Amerikan Temsilciler Meclisi'nden de bazı üyeler izleyecek.

Turgut Özal'ın "Uluslararası Stratejik Araştırmalar Merkezi"ndeki konuşmasında Yunanistan'a sunacağı diyalog önerilerinin ilk maddesini "Karşılıklı Sınır Güvencesi ve Ege" oluşturacak. Buna göre, Türkiye ile Yunanistan arasında kara ve deniz sınırlarında herhangi bir tehdidin ortadan kaldırılması amaçlanıyor. Eğer Yu-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Atina'da [illegible] hava

Papandreu: Önce Kıbrıs sonra diyalog

Yunanistan Başbakanı, "Sayın Özal zeytin dalı sunarken buna bir dizi somut davranışın eşlik etmesi gerekiyor. Yoksa Yunanistan'da zeytin boldur" dedi.

Papandreu, Karamanlis yerine niçin Sarzetakis'i cumhurbaşkanı adayı gösterdiğini şimdilik açıklamayacağını söyledi.

Yunanistan'ın Washington Büyükelçisi Papoulias, "ABD, Türkiye'nin Yunanistan'a uzattığı söylenen zeytin dalını ciddiye almamalı" dedi.

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu, dün Zappion Sarayı'nda Yunanlı ve yabancı basın mensupları önünde iç ve dış politikadan söz etti ve "Türkiye ile diyalog Kıbrıs'ın çözümünden geçmelidir" dedi.

Papandreu, Başbakan Turgut Özal'ın Yunanistan'a yönelik son günlerdeki açıklamalarına ilişkin bir soru üzerine şöyle konuştu: "Bakınız, Türkiye ile aramızdaki diyalog konusu bugüne dek birçok aşamadan geçmiştir. Karamanlis-Ecevit görüşmesi gibi diyaloglardan söz etmek istemiyorum. Hükümetimiz döneminde 1982 yılının haziran ayında bir moratoryum istemiştik. Eğer bu moratoryum sürseydi, Türkiye ile ekonomik, ticari ve turizm işbirliğine yol açılması öngörülüyordu. Ancak, bilindiği gibi Türkiye bunu bozdu. Daha sonra büyükelçiler düzeyinde ikinci kez moratoryum sağlanması yoluna gidildi. Ne var ki, büyükelçiler ikinci kez bir araya gelmeden, Kuzey Kıbrıs'ta sözde bir devlet ilan edildi. Türkiye ile diyalog konusunda bizim için hiçbir girişimin anlamı kalmamıştır.

Üstelik, Türkiye'nin, bu sözde devleti tek taraflı tanımasıyla, Kıbrıs halkının haklarını çiğnendiği bir dönemde Türkiye ile nasıl diyalog kurabiliriz. Kıb-

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

DE CUELLAR'IN YARDIMCISI KIBRIS İÇİN YENİ ÖNERİ GETİRECEK

Haberi 3. Sayfada

ABD'DEN RESMİ AÇIKLAMA

Abramş: Bulgaristan'da yüzlerce Türk öldürüldü

Todorov: *Göç isteyeni sürgüne göndeririz.*
Karaduman: *Bulgaristan, talebimizi reddetti.*

Haberleri 8. Sayfada

Dalan, Suudilerle ortak

İki Suudinin ortak olduğu şirketin yönetim kurulu başkanı da Dalan

DALAN'IN YAKIN TARİHİ

Mayıs 1983: *ANAP kuruldu, Bedrettin Dalan da kurucu.*
Eylül 1983: *Altınboynuz şirketi kuruldu. Dalan da kurucu.*
Mart 1984: *Dalan, İstanbul Anakent Belediye Başkanı.*
Eylül 1984: *Suudi Arabistan Veliaht Prensi Boğaz'da Sevda Tepesi'ni beğendi, satış işlemi Dalan'ın makam odasında yapıldı.*
Eylül 1984: *Dalan, karşılıklı ziyaretlerden sonra Cidde Belediye Başkanı Farisi'ye de Boğaz'da arazi buldu, araya girdi.*
Kasım 1984: *Altınboynuz şirketine iki Suudi ortak katıldı. Sermaye arttırıldı. Dalan Yönetim Kurulu Başkanlığı'na seçildi. (16.11.1984 tarihli Ticaret Sicili Gazetesi).*

Boğaz nasıl pazarlandı?

İŞTE BÖYLE — Bedrettin Dalan'ın "özel dostları" Boğaz'da yer istedi. Bulundu. Araya girildi. Belediye Başkanı yardımını esirgemedi.

***A**ltınboynuz Şirketi, iki Suudi Arabistan vatandaşının ortaklığa katılımı ve sermaye artırımından sonra Fethiye'deki Boynuzbükü adlı koyda 115 milyon lira değerinde arazi satın aldı.*

YALÇIN PEKŞEN

İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ın, Belediye Başkanı olduktan sonra, Altınboynuz Turizm Anonim Şirketi kanalıyla iki Suudi Arabistan vatandaşı ile ortaklık kurduğu öğrenildi. İstanbul Ticaret Odası kayıtlarından alınan bilgiye göre, 15 Eylül 1983 tarihinde aralarında Bedrettin Dalan'ın da bulunduğu 5 Türk ortak tarafından kurulan Altınboynuz Şirketi'ne 5 Kasım 1984 tarihinde yapılan sermaye artırımı sırasında Soha I. İslam ve Erica Gada Naser adlarında iki Suudi Arabistan vatandaşının katıldığı saptandı. Aynı tarihte Bedrettin Dalan, Yönetim Kurulu Başkanlığı'na seçildi.

16 Eylül 1983 tarihli Türkiye Ticaret Sicili gazetesindeki bilgiye göre, 20 milyon sermayeli anonim şirkette (1) nolu kurucu ortak görülen Bedrettin Dalan'ın payı 100.000 lira civarında olup, yüzde yarım hisseyi oluşturmaktaydı. 5 Kasım 1984 tarihinde yapılan sermaye artırımında, şirketin sermayesi 20 milyondan 140 milyona çıkarıldı. Sermaye artırımı sırasında en büyük hisse satışının iki Suudi Arabistan vatandaşına yapıldığı, Soha I. İslam'ın 21 milyon TL, Erica

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

3 KİŞİ ÖLDÜ, PALERMO YARALI

Bekir Çelenk'in sorgu yargıcına bombalı suikast

***S**icilya'nın Trapani kentinde, Bekir Çelenk ve Mehmet Cantaş hakkında uyuşturucu ve silah kaçakçılığından dava açan sorgu yargıcı Carlo Palermo'ya bombalı saldırıda bulunuldu. Palermo, saldırıdan hafif yaralı olarak kurtuldu.*

TRAPANİ, (AP) — İtalya'nın Sicilya Adası'nda, Bekir Çelenk hakkındaki soruşturmanın sorgu yargıcı Carlo Palermo'ya karşı girişilen bir bombalı saldırıda 3 kişi öldü, aralarında Palermo'nun da bulunduğu 6 kişi yaralandı. Polis patlamadan Mafia'yı sorumlu tuttu.

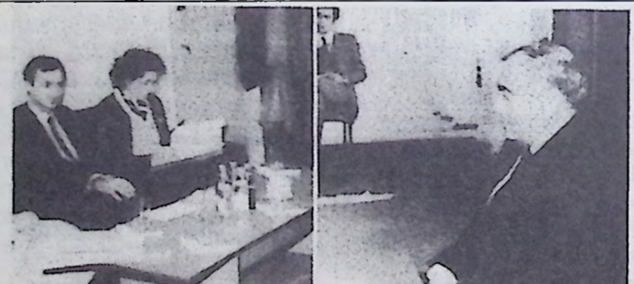
Bir otomobilin içine yerleştirilmiş 200-300 kilo dinamitten oluşan bombanın, tam Palermo'nun makam otosu, bu otonun yanından geçerken patladığı belirtildi. Polisin verdiği bilgiye göre o sırada yoldan geçen bir kadın ve 6 yaşlarındaki ikiz oğulları anında öldü. İtalyan radyosuna verdiği demeçte Palermo, kadının patlamanın şiddetiyle 50 metreden fazla havada uçtuğunu söyledi. Palermo ayrıca "Oradan sağ kurtulmuş olmam mucizeydi" dedi.

Palermo kasım ayında, Mehmet Ali Ağca'nın Papa'yı vurmasında önemli rol oynadığı id-

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

KOÇ AİLESİNİN VERGİSİ 1,8 MİLYAR

Haberi Ekonomi'de

PALERMO VE ÇELENK — Bombalı suikastten hafif yaralı olarak kurtulan Carlo Palermo, İtalya'nın Trento kentinde sorgu yargıçlığı yaptığı sırada aralarında Bekir Çelenk, Mehmet Cantaş ve Henry Arslanyan'ın da bulunduğu bir grup Türk ve İtalyan hakkında Avrupa'dan Ortadoğu'ya silah kaçırıp, uyuşturucu madde getirdikleri iddiasıyla soruşturma yapmıştı. Palermo, sanıkların helikopter ve atom bombası da dahil birçok silahı Ortadoğu ülkelerine sevk ettiklerini belgelemişti. Bu konuda iki ayrı dava açılmış, bunlardan birincisi sonuçlanmış ve Ermeni asıllı kaçakçı Henry Arslanyan bu davada mahkûm olmuştu. Aralarında Bekir Çelenk ve Mehmet Cantaş'ın da bulunduğu öteki grubun yargılanması ise önümüzdeki günlerde sonuçlandırılacak. Fotoğrafta ünlü sorgu yargıcı Carlo Palermo (solda) ve şu anda Bulgaristan'da bulunan Türk kaçakçı Bekir Çelenk (sağda) görülüyor.

Eski Tas Eski Hamam...

Değişen bir şey yok!

Ne Özal, ne de Papandreu tutum değiştirmeye niyetli gözüküyorlar. Biri zeytin dalı uzatıyor sürekli olarak, öteki ise "Yunanistan'da zeytin boldur" diyerek istifini pek bozmuyor.

Türk-Yunan cephesinde işler şimdilik beklendiği gibi gelişiyor.

Başbakan Özal'ın bugün Washington'da Papandreu'ya yeni bir zeytin dalı daha uzatması bekleniyor. Yalçın Doğan'ın bildirdiğine göre sayın Özal, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Merkezi'nde yapacağı bir konuşmayla Yunanistan'a yeni bir diyalog çağrısında bulunacak. Çağrının genel olarak içereceği başlıca noktalar şöyle özetlenebilir:

(1) Karşılıklı sınır güvencesi;

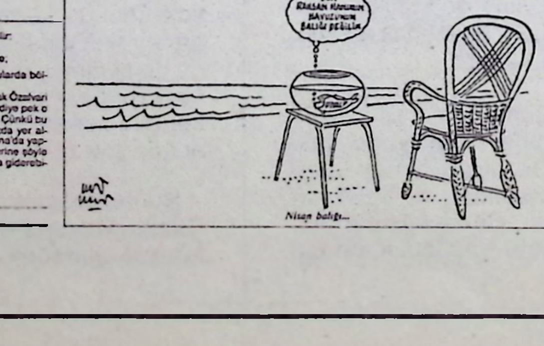
(2) Ege sorunları için müzakere;

(3) Turizm dahil ekonomik konularda bölgesel işbirliği.

Amerikan başkentinden yapılacak Özal'ın çağrı Atina'da nasıl yankılanacak diye pek kadar meraklanmanıza gerek yok. Çünkü sorunuzun yanıtı birinci sayfamızda yer almaktadır. Papandreu'nun dün Atina'da yaptığı basın toplantısında söylediklerine şöyle bir göz atanlar meraklarını kolayca giderebilirler.

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

HASAN CEMAL

Nisan balığı...

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

FMS Kredisi...

Başbakan Özal, Amerika'da yaptığı görüşmeler sırasında "FMS kredileri" nedeniyle doğan faiz borçlarının ertelenmesi ve faiz indirimi sağlamak için girişimlerde bulunuyor.

Nedir FMS kredisi?

FMS, "Foreign Military Sales - Askeri Dış Satış" anlamına gelmektedir. Anlamı, Amerika'nın NATO ülkelerine faiz karşılığında verdiği borç demektir.

1983 kayıtlarına göre Türkiye, 1983-93 yılları arasında Amerika'ya 2 milyar 585 milyon dolar FMS borcu ödeye-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Beyaz Saray'daki 'geniş kapsamlı' görüşme 2 saat sürdü

Reagan'dan Özal'a destek

YALÇIN DOĞAN — *3 nisan*

WASHINGTON — Başbakan **Turgut Özal,** Türkiye ve kendi adına son yılların büyük dış desteğini ABD Başkanı **Reagan**'dan gördü. Çok içtenlikli ve eprili bir hava içinde geçen ve 2 saat süren görüşme sırasında Başkan Reagan, Turgut Özal'ı ekonomik, askeri, siyasi konularda ve bölgedeki barışçı tutumu nedeniyle kutlayarak, **"Sizin güçlü olmanız, bizim güçlü olmamızdır. Bu nedenle de ekonomik ve askeri konularda Kongre'den kaynaklanan bazı güçlükler olmasına rağmen size yardım etme vaadinde bulunuyorum"** dedi. Buna karşılık Başbakan Özal, Başkan Reagan'ın Türkiye'ye gösterdiği bu ilginin **"Ortak dünya görüşünden kaynaklandığını"** vurguladı.

Başbakan Turgut Özal, dün yerel saatle 11.30'da kaldığı otelden yaklaşık 1,5 kilometre uzaklıktaki Beyaz Saray'a koruma polisleri eşliğindeki arabayla geldi. Beyaz Saray'ın bahçesinde iki sıra halinde bulunan ve ellerinde sayısı 50'yi bulan Amerika eyaletlerinin tek tek bayraklarını taşıyan askerler arasından geçerek arabayla binanın girişine kadar geldi. Binanın girişinde Beyaz Saray Protokol Dairesi Başkanı tarafından karşılandı. Başkan Reagan ise Özal'ı Beyaz Saray'ın ünlü oval biçimindeki çalışma odasının kabul etti. Başbakan Özal'la **diniz, tanıştığımıza çok memnun oldum"** sözleriyle karşılayarak odasına kabul etti. Başbakan Özal'la birlikte Reagan'ın çalışma odasına Dışişleri Bakanı **Vahit Halefoğlu** ile Türkiye'nin Washington Büyükelçisi **Şükrü Elekdağ** girdiler. Amerikan tarafında ise, oyal biçimindeki çalışma bürosunda Dışişleri Bakanı **George Shultz,** Savunma Bakanı **Weinberger,** Hazine Bakanı **James Baker,** Ulusal Güvenlik Danışmanı **Robert Mc Farlane**'in hazır bulundukları görüldü.

Herkesin koltuklara oturmasında sonra Reagan'la Özal'ın birbirleriyle karşılaşmalarından dolayı duydukları memnuniyeti ilettikleri gözlendi. Çok sayıda gazeteci ve televizyon kameramanının bulunduğu salona görüşmeyi izlemek için gelen basın yayın organlarının üyeleri sığamadığı için Beyaz Saray protokolü gazetecileri üç parti halinde içeri aldı.

Odada bulunan Amerikalı gazeteciler Başkan Reagan'a laf atarak **"Sovyetler Birliği Başkanı Gorbaçov'la zirveyi ne zaman yapacaksınız?"** sorularını yöneltince, Reagan bunu duymazlıktan geldi. Kamera ışıklarının yoğun biçiminde Reagan ve Özal üzerine çevrilmesi üzerine Reagan, **"Gözlerimde bir rahatsızlık var, göz damarlarımdan rahatsızım. Işıklar oldukça rahatsız ediyor, ama şu anda durumu idare edebiliyorum"** biçiminde konuştu. O sırada salonda bulunan bir Amerikalı gazeteci, **"Sayın Başkan, dün akşamki basketbol maçını izlediniz mi?"** diye bir soru yöneltince Reagan, **"Evet, evet. Bir dakikasını bile kaçırmadım"** karşılığını verdi. Gazeteci, **"Galiba sizin tuttuğunuz takım kaybetti. Bundan üzüntülü müsünüz?"** diye sorusunu sürdürünce Başkan Reagan **"Benim taraf tutmam doğru olmaz"** dedi.

Gazetecilerin arka arkaya salona alınması üzerine Reagan saatine baktı, Özal'a dönerek, **"Basına en çok yedi dakika ayırdım"** biçiminde konuştu. Bunun üzerine Weinberger, **"Hadi çocuklar ışıklar sönsün artık"** deyince tüm gazeteciler çalışma bürosunu terk ettiler.

GÖRÜŞME BAŞLIYOR

Gazetecilerin çalışma odasını terk etmelerinden hemen sonra Reagan ve Özal beraberindekilerle birlikte yerlerinden kalktılar ve Amerikan Bakanlar Kurulu'nun toplantı salonuna geçtiler. Heyetler halinde başlayan toplantıya ayrıca, Başbakanlık Müsteşarı **Hasan Celal Güzel,** Dışişleri Bakanlığı Müşteşarı Siyasi İşler Yardımcısı **Ecmel Barutçu,** Merkez Bankası Başkanı **Yavuz Canevi,** Başbakanlık Danışmanı **Selim Eralp**'in katıldıkları görüldü.

Toplantıdan sağlanan bilgilere göre, içerdeki konuşma aynen şöyle geçti:

REAGAN — **Türk - Amerikan ilişkilerinin on yılına şöyle bir baktığımızda buraya yaptığınız ziyaret bence büyük önem taşıyor. Kısa süre içinde siz haklı bir şöhrete kavuştunuz. Ekonomik konularda hükümetinizin yaklaşım tarzını, demokrasi ve insan haklarına bağlılığınızı takdirle karşılıyorum ve hükümetinizi izlediği siyasi ve ekonomik politikalardan dolayı destekliyorum.**

ÖZAL — Bu sözlerinize ve davetinize teşekkür ederim. Ayrıca size hemen Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in selamını iletmekten zevk duyarım. Size Türkiye'nin son yıllarda geçirdiği önemli değişiklikleri özetlemek isterim.

REAGAN — **Bunları biz yakından izlemeye çalıştık.**

ÖZAL — Ben de onu anlatacağım. Ekonomik alanda yapısal bir değişiklik gerçekleştirmeye çalıştık. Türkiye bugün hem siyasi hem de ekonomik alanda istikrara kavuşmuş bir ülkedir. Ekonomik alanda yaptığımız en önemli işlerden birisi devletin üretmekte olduğu mallardan devlet desteğini kaldırarak onların piyasa fiyatına satılmasına imkân yaratmaktı.

REAGAN — **Peki devlet desteğini (sübvansiyon) kaldırınca zorlukla karşılaşmıyor musunuz?**

ÖZAL — Fiyatlar biraz artıyor, halkımız bu konuda epey kemer sıktı, ama gelecekte iyi olacağını anladığı için yaptığımız zamlara pek ses çıkarmıyor. Mesela gübrede...

REAGAN — **Aman bu sübvansiyon meselesi çok önemli. (Gülerek devamla) Ben bunu burada anlatamıyorum. Gelin ve bizim Kongre'de siz bir anlatın.**

ÖZAL — Ekonomik konulardaki görüşlerin aktarmaya devamla) Türkiye bugün artık borcunu ödeyen bir ülke olmuştur. Siyasi alanda, İslam ülkeleriyle çok iyi ilişkiler kurmuştur. Türkiye yeni bir deney yaşamaktadır. Bunda Türkiye başarı kazanırsa, Batı da bundan kazançlı çıkar. Herkese gösterebileceğimiz iyi bir örnek olur. Deney deyince şunu vur-

gulamak istiyorum ayrıca. Türkiye ihracatını arttırıyor. Ayrı zamanda ihraç mallarının kompozisyonu da değişiyor. Mesela sanayi malları ihracatı yüzde 74'e kadar çıktı. Fakat Türkiye ile Amerika arasında ticareti arttırmak istediğimiz zaman bazı problemlerle karşılaşıyoruz. Siz korumacılığa önem veriyorsunuz ve bizim ihraç mallarımıza ambargo konulunca, bundan ihracatımız olumsuz etkileniyor. Tekstilde böyle oldu mesela. Belki daha başka mallar da var.

HAZİNE BAKANI BAKER — (Araya girerek) Sizin ihracatınız da çok arttı ama.

ÖZAL — (Gülerek) Sıfır dolardan 100 dolara çıkmış. Arttı dediğiniz bu mu? Sizin bir yüzde 30 meseleniz var. İhracat yüzde 30 artınca ambargo koyuyorsunuz. Gelin bu konuda bir anlaşma imzalayalım ve bize karşı bu kuralı uygulamayın.

REAGAN — Bu o kadar kolay bir mesele değil. Bu bizde bir kanun meselesidir. (Hazine Bakanı Baker'a dönerek) Not aldınız değil mi?

ABD İE TİCARET

ÖZAL — Amerika ile daha fazla ticarete girmek istiyoruz. Fakat bu korumacılık olumsuz oluyor.

REAGAN — Biz de korumacılığa karşıyız, serbest ticaret olmalı. Önümüzdeki günlerde Bonn'da yedi sanayileşmiş ülkenin başkanları bir araya gelecek. Bunları tekrar konuşacağız.

ÖZAL — Biz, Avrupa'da bu tür engellerle karşılaşıyorduk, ihracatımız kısıtlanıyordu. Şimdi de Amerika'da benzer şeylerle karşılaşıyoruz.

REAGAN — Serbest piyasa ekonomisini iyi oturttunuz anlaşılan.

ÖZAL — Tabii, Amerika, devletinin kuruluşu itibariyle daha başlangıçta özel sektöre dayalı bir sistem geliştirdi. Ama son yıllarda uygulanan sistemde yeniliklere gitmeyi biz sizden önce başlattık. Amerika, kuruluşu itibariyle böyle. Biz sizden daha sonra başlattık, ama sistemi oturtmak için işimizin daha zor olduğunu biliyoruz.

REAGAN — Hür teşebbüs için yaptıklarınızı takdirle karşılaşıyorum.

Konuşmanın bu bölümünde Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ, Reagan'a dönerek, **"Sayın Başkan"** diye söze başladı, ancak Başbakan Özal'ın kendisine söz vermediği gözlendi ve sözü yeniden Özal aldı.

TÜRKİYE'YE YARDIM

ÖZAL — Biraz askeri konulardan söz edersek, işi NATO'ya ve asker konulara getirmek istiyorum. Türkiye, Sovyetler Birliği ile sınırı en uzun olan NATO ülkesi. Bunun için askeri yönden güçlü olmak durumundayız. Sizden aldığımız ekonomik ve askeri krediler bize ileride önemli yük getirecek. Bunları acaba nasıl düzeltmek mümkün olabilir?

Reagan, görüşmenin burasında önündeki kâğıda bir göz atarak söze şöyle girdi:

REAGAN — Sizin gücünüz, bizim gücümüz demektir. Türkiye'de yapılacak askeri yardımda hem bu yıl, hem de gelecek yıl Kongre'de azami gayreti göstermeye çalışacağım.

ÖZAL — Yardımın artması önemli tabii. Ama biz özellikle karşılıklı ticaretin artması gerektiğine ağırlık tanıyoruz.

45 dakika süren bu görüşmeden sonra yemek salonuna geçildi. Yemek salonu ile toplantı salonu arasında 5-10 dakikalık ayakta bir kokteyl verildi. Çeşitli içkilerin servisinin yapıldığı kokteylde Başbakan Özal meyve suyu içti. O sırada Özal'ın yanına danışmanı Selim Egeli geldi. Özal, Reagan'a dönerek Selim Egeli'yi ABD Başkanı'na tanıtarak, **"İşte benim kampanyamı yürüten ve bana çok başarılı bir kampanya hazırlayan danışmanım"** dedi. Reagan buna karşı, **"Ben de benim kampanyamı yürüten arkadaşımı yanıma almıştım"** karşılığını verdi.

Selim Egeli ise, **"Sayın Başkan benim çok mutlu bir günüm bugün. Benim bugün doğum günüm, doğum günümde sizinle tanıştım"** dedi. Bu sözler üzerine Başkan Reagan, yardımcısı Bush'u yanına çağırarak, **"Bak George, beyin doğum günüymüş, hadi kutlayalım"** deyince odada hazır bulunanlar hep birlikte şerefe kadeh kaldırdılar.

Kokteylden sonra yemek salonuna geçildi. Yemekte haşlanmış istakoz, üzeri gravyer peynirli karides jöle, ördek rosto, havuç, çilek, soslu papaya denilen ve Türkiye'de tanınmayan bir meyve de yenildi ve 1981 tarihli kırmızı California şarabı içildi.

Görüşme daha sonra yemekte devam etti. Yemekte Reagan'ın söylediği en önemli söz şu noktada belirdi. **"Lübnan'daki Amerikan askerlerine ve oradaki Amerikan harekâtı sırasında İncirlik Üssünde gösterdiğiniz kolaylıklar nedeniyle size çok teşekkür ederim. Ayrıca gemilerimize sağladığınız kolaylıklardan dolayı da yine teşekkür ederim."**

REAGAN'DAN TEŞEKKÜR

REAGAN — Yardım konusunda bildiğiniz gibi Kongre'de bazı zorluklarımız var. Onlar da Amerikan pasaportu ile dolaşan vatandaşlarımız. Yani Amerika'da bulunan belli azınlıklar. Fakat bunların aşılmasına çaba göstereceğim.

Reagan, önündeki kâğıda bir kez daha göz atarak konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Siz, birkaç gün önce New York'taydınız. Orada Amerika'da bulunan Rum ruhani lideri Yekovas'ı kabul ettiniz. Bundan dolayı size çok teşekkür ederim. Bu insanlarla konuşmanız beni çok rahatlattı. Çünkü onlar da Amerikan vatandaşıdır."

ÖZAL — Sadece Başpiskopos Yekovas'la değil, aynı zamanda AHEPA lideriyle de görüştüm.

REAGAN — Biliyorum, işte onun için de size teşekkür ediyorum. Bu teşekkürümü de hemen Kıbrıs konusuna bağlamak isterim. Kıbrıs'ta siz elinizden geleni yaptınız. Bugüne kadar gösterdiğiniz çabayı biz sonuna kadar destekliyoruz. Aynı zamanda BM Genel Sekreteri'nin bu konudaki girişimleri de Amerikan yönetimi olarak ben sonuna kadar destekliyorum.

ÖZAL — Kıbrıs'ta bizim tutumumuz bellidir. Adada bir çözüm bulmak için Türkiye ve Yunanistan anlayış göstermelidir. Fakat anlayışı sadece Türkiye gösteriyor. Biz, Yunanistan'la hep diyalogdan yanayız. Bakın vizeyi kaldırdık. Sonradan Papandreu'ya biz, adalara elektrik verelim, su verelim dedik. Fakat o yanaşmadı ve hep güçlük çıkarttı.

REAGAN — Papandreu konusunda sizinle pek farklı bir görüşe sahip değilim. Papandreu ile ilgili görüşlerimiz, sizinle bizim görüşümüz, değerlendirmeniz, bizim asgari müştereğimizi oluşturuyor.

ÖZAL — İnsan, düşman olduğunu zannettiği bir kişiyle karşı karşıya geldiği zaman yanıldığını görüyor. Karşısındaki insanın düşman olmadığını görüyor.

REAGAN — Ben de öyle düşünüyorum.

ÖZAL — Biz, Papandreu ile görüşmek istiyoruz hep. Fakat yanaşmıyor.

Tarafların görüşmesi daha sonra Ortadoğu sorununa kaydı. Reagan, **"Ortadoğu'da barış nasıl sağlanabilir size göre?"** diye sorunca, Özal şu karşılığı verdi:

"İşte bu çok zor. İki tarafın da savaştaki maliyeti yılda 40 milyar doları buluyor. Savaşı durdurmak için iki liderin mutlaka bir araya gelmesi lazım.

REAGAN — Siz, çözümü nerede görüyorsunuz? İran ya da Irak ne düşünüyor?

İRAN-IRAK SAVAŞI

ÖZAL — İran'daki İslam devriminden sonra oradaki insanların kafaları değişti. İran, belki Batıya göre farklı, ama kendisine göre bir demokrasi anlayışına girdi. Mesela her bakan güvenoyu ile geliyor.

Konuşmanın bu nomtasında ABD Başkan Yardımcısı Bush devreye girdi ve **"İran'da kadınlar nasıl yaşıyor anlayamıyorum. Çok kapalı bir toplum, insan orada bunalmaz mı?"** diye sorunca Özal, **"Onların da kendilerine göre bir demokrasi anlayışı var"** biçiminde konuştu.

Konuşmanın bu noktasında ABD Başkan Yardımhit Halefoğlu, **"Türkiye, Ortadoğu'da çok kuvvetli olursa, İran-Irak savaşını da çözebilir, ama önce ekonomik açıdan güçlü olmalıdır"** dedi ve İran'la yapılan son petrol ve doğal gaz boru hattı anlaşmalarını özetledi.

ÖZAL — Dış politikada bizim temel ilkemiz, olaya sevgiyle bakmaktır. Partiyi de biz sevgiyle kurduk, seçimi de sevgiyle kazandık.

REAGAN — Bütün bu meselelerin hepsini bir pota içinde ele almak lazım. Mesela askeri yardım konusunda Yunanistan'la aranızda var olan 7'ye karşı 10 oranını da ben kırmaya çalışacağım.

Yemekten sonra birlikte Beyaz Saray'ın bahçesine çıkan Başbakan Turgut Özal ve ABD Başkanı Reagan, basına ayrı ayrı açıklamalarda bulundular.

Bu açıklamaları hemen izleyen dakikalarda ise bir yandan Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Yalım Eralp, bir yandan da Amerikan Dışişleri Bakan Yardımcısı Richard Burt birer açıklamada bulundular.

Burt, görüşme konusunda bilgi verdikten sonra gazetecilerle arasında şu konuşma geçti:

—Başkan Reagan'ın insan hakları konusuna olumlu baktığını söylediniz. Oysa Türkiye'de insan hakları konusunda sorunlar olduğunu Amerikan kamuoyu biliyor. Başkan Reagan'ın söylediklerini nasıl açıklayabiliriz.

BURT — Bazı sorunlar olduğunu biz de biliyoruz. Ancak gelişmenin doğrultusu bu haklar yönündedir ve bugünkü durum düne nazaran daha iyidir.

— Ermeni soykırımı iddialarına görüşmede değinildi mi?

BURT — Hayır, bu konu Başbakan Özal'ın Kongre üyeleriyle yapacağı görüşmelerde ortaya çıkabilir.

— İki lider arasında anlayış birliğinden söz edilebilir mi?

BURT — Özal, bir Reagancıdır (Reaganite). Dolayısıyla iki lider de aynı dilden konuşuyor ve birbirini gayet iyi anlıyor.

— Yunanistan konusunda ortak bir tavır belirdi mi bu görüşmelerde?

BURT — Yunanistan hükümeti ile olan ilişkilerinde her iki hükümetin de (Türkiye ve ABD) benzer güçlükleri var...

Başbakan Özal ve beraberindekiler, Başkan Reagan ve yanındakilerle bu görüşmeyi sürdürürken, Semra Özal, Bayan Halefoğlu ve Bayan Elekdağ saat 11.00'de Başkan Reagan'ın eşi Nancy Reagan tarafından Beyaz Saray'ın "Sarı Oda"sında birlikte çay içtiler.

Başkanla görüşmesinden ayrılan Özal, dün öğleden sonra da Kongre'deki çeşitli gruplarla görüşmelere geçti.

Papandreu: Önce Kıbrıs sonra diyalog

STELYO BERBERAKİS — *3 nisan*

ATİNA — Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu, dün Zappion Sarayı'nda Yunanlı ve yabancı basın mensupları önünde iç ve dış politikadan söz etti ve **"Türkiye ile diyalog Kıprıs'ın çözümünden geçmelidir"** dedi.

Papandreu, Başbakan Turgut Özal'ın Yunanistan'a yönelik son günlerindeki açıklamalarına ilişkin bir soru üzerine şöyle konuştu: **"Bakınız, Türkiye ile aramızdaki diyalog konusu bugüne dek birçok aşamadan geçmiştir. Karamanlis-Ecevit görüşmesi gibi diyaloglardan söz etmek istemiyorum. Hükümetimiz döneminde 1983 yılının haziran ayında bir moratoryum istemiştik. Eğer bu moratoryum sürseydi, Türkiye ile ekonomik, ticari ve turizm işbirliğine yol açılması öngörülüyordu. Ancak, bilindiği gibi Türkiye bunu bozdu. Daha sonra büyükelçiler düzeyinde ikinci kez maratoryum sözleşmesi yapıldı. Ne var ki, büyükelçiler ikinci kez bir araya gelmeden, Kuzey Kıbrıs'ta sözde bir devlet ilan edildi. Türkiye ile diyalog konusunda bizim için hiçbir girişimin anlamı kalmamıştı.**

Üstelik, Türkiye'nin, bu sözde devleti tek taraflı tanımasıyla, Kıbrıs halkının haklarının çiğnendiği bir dönemde Türkiye ile nasıl diyalog kurabiliriz. Kıbrıs sorunun adil ve kalıcı bir biçimde çözümü bizim için bir temel taşı niteliğindedir. Adada Türk ordusu bulunduğu sürece diyaloğa yanaşamayız.

BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın girişimleri başarıya ulaşır ve Türkiye ile diyaloğa herhangi bir itirazda bulunmamız söz konusu değildir. Ancak, ne biz, Yunanistan olarak, ne de Türkiye, Ege'de bugün var olan hukuki statüye kuşkuyla bakmalıyız. Bu şartlardan feragat edersem, kendimi intihar etmiş sayacağım.

Türkiye ile elbette ki iyi ilişkiler istiyoruz. Tarafımızdan Türkiye'ye yönelik yayılmacılık ya da fanatiklik söz konusu değildir. İki halk önemle üzerinde duruyorum- dostluk ve işbirliği içinde bir arada yaşayabilir. Ayrıca, bu bizim ulusal bağımsızlığımızı daha da kolaylaştırıp istikrarlı biçime sokacaktır.

Türkiye'nin yöneticileri Hitler dönemindeki "hayat sahası" tezlerini öne sürüyorlar. Yani, kıta sahanlığımız ile ulusal hava sahamıza kuşkuyla bakıyorlar.

Sayın Özal, Yunanistan'ın zeytin dalı sunarken, buna bir dizi somut davranışın da eşlik etmesi gerekiyor. Yoksa, Yunanistan'da zeytin boldur."

SAVUNMA DOKTRİNİ

Yunanistan Başbakanı, Yunanistan'ın NATO ve Türkiye ile ilişkileriyle ilgili başka bir soruyu yanıtlarken, "**savunma doktrini**"nin "**savunma siyaseti olarak tanımlanması gerektiğini**" söyledi. Papandreu, bu konuda şunları bildirdi: "**Yunanistan madem ki NATO'nun bir üye ülkesidir, bu çerçevede dünya savaşı olasılığını da göz önünde bulundurmaktadır. Hükümet olarak dünya barışı yolunda her türlü girişimi var gücümüzle destekliyoruz. Bunlara rağmen, ülkemiz bir savunma siyaseti içinde bulunuyor. Dünya savaşı olasılığı dışında, bugünkü gerçekleri de görmemiz gerekir. Yunanistan'ın kuzeyden yani Arnavutluk, Yugoslavya ve Bulgaristan'dan karşılaştığı hiçbir tehlike yoktur. Bu ülkelerle çok iyi ilişkiler içindeyiz.**

Ancak, eski savunma doktrinimiz doğudan gelecek tehlikeyi öngörmüyordu. Yunanistan'ın doğudaki komşusu ve müttefiği Türkiye'den tehdit edilmesi üzücüdür. Bilindiği gibi, Kıbrıs Adası'nın bir bölümü 11 yıldır Türk işgali altındadır. Hükümetimiz döneminde Türk uçakları tarafından birçok ihlal olayı gibi FIR hattımıza da birçok kez tecavüz edilmiştir."

Bir gazeteci Papandreu'ya, "**Yunanistan'daki son gelişmeler çerçevesinde Batılı devletlerin, özellikle ABD'nin Yunanistan'a karşı ekonomik krize yol açacak bir politika sürdürmesi ya da Türkiye ile Yunanistan'ın arasını daha da fazla açacak bir siyaset uygulaması halinde Yunanistan'ın tutumunun ne olacağını**" sordu. Papandreu bu soruyu şöyle yanıtladı:

"**Sağ basın bu söylediğiniz beklentiler içindedir. Ekonomik savaşın başlatılması söz konusu olamaz. Bunu da geçen yıllara oranla daha iyi koşullarla sağladığımız 450 milyon dolarlık kredi kanıtlamaktadır. Öte yandan, Türk-Yunan çatışması Batıya neler getirebilir? Bu dünya çapında bir krize yol açabilir. Buna karşı savunmamız iyi örgütlenmiştir. Bu tezleri savunan yabancılar daha iyi bilmelidir ki, Yunanistan yabancı senetlerle değil, Yunan halkının istekleri doğrultusunda siyasetini saptamaktadır.**

Bu bir tiyatro oyunu değildir. Brüksel'de de aynı şekilde tiyatro oynamadık. Bunu da izlediğimiz siyasetle kanıtlamış bulunuyoruz."

Andreas Papandreu, basın toplantısı öncesinde Yunanistan'ın yeni bir döneme girdiğini belirtti. Bu konuda basına ve halka bilgi vermek istediğini söyledi. Papanderu, Yunan radyo ve televizyonlarının kendi basın toplantısına ayırdığı sürenin ana muhalefet lideri **Konstantin Mitsotakis** ile Komünist Partisi lideri **Harilaos Florakis**'e de ayrılacağını açıkladı. Mitsotakis bugün bir basın toplantısı düzenleyecek.

SARTZETAKİS OLAYI

Papandreu, Yunanistan'ın yeni Cumhurbaşkanına duyulan kuşkuların ortadan kalkması gerektiğine değindi ve 1985 seçimlerinin 1981'de olduğu gibi demokratik ilkelere uyularak yapılacağına güvence verdi. Karamanlis'in yeniden siyaset sahnesine döneceğini sandığını kişisel görüşü olarak belirten Papandreu, "**Karamanlis yerine niçin Sartzetakis'i aday gösterdiğini şimdilik açıklamayacağını**" bildirdi.

Papandreu, Yeni Demokrasi Partisi'nin Sartzetakis'i tanımamakta ısrarlı davranması halinde devre dışı kalacağını ve bunun partiyi bölünmeye sürükleyeceğini öne sürdü.

Papandreu, AET'den elde ettiği taviz için "diplomatik zafer" sözcüklerini kullandı. Bilindiği gibi, Yunanistan, İspanya ve Portekiz'in AET'ye tam üye olarak girebilmesi için koyduğu vetoyu ilk aşamada 100, ikinci aşamada 150 milyon ECU elde ederek kaldırmayı kabul etmişti.

Dalan, Suudilerle ortak

YALÇIN PEKŞEN — *3 nisan*

İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ın, Belediye Başkanı olduktan sonra Altınboynuz Turizm Anonim Şirketi kanalıyla iki Suudi Arabistan vatandaşı ile ortaklık kurduğu öğrenildi. İstanbul Ticaret Odası kayıtlarından alınan bilgiye göre, 15 Eylül 1983 tarihinde aralarında Bedrettin Dalan'ın da bulunduğu 5 Türk ortak tarafından kurulan Altınboynuz Şirketi'ne 5 Kasım 1984 tarihinde yapılan sermaye artırımı sırasında Süha İ.İslam ve Erica Gsela Nazer adlarında iki Suudi Arabistan vatandaşının katıldığı saptandı. Aynı tarihte Bedrettin Dalan, Yönetim Kurulu Başkanlığı'na seçildi.

16 Eylül 1983 tarihli Türkiye Ticaret Sicili gazetesindeki bilgiye göre, 20 milyon sermayeli anonim şirkette (1) no'lu kurucu ortak görülen Bedrettin Dalan'ın payı 100.000 lira civarında olup, yüzde yarım hisseyi oluşturmaktaydı. 5 Kasım 1984 tarihinde yapılan sermaye artırımında şirketin sermayesi 20 milyondan 140 milyona çıkarıldı. Sermaye artırımı sırasında en büyük hisse satışının iki Suudi Arabistan vatandaşına yapıldığı, Süha İ. İslam'ın 21 milyon TL, Erica Gsela Nazer'in ise 70 milyon TL ile şirketin yüzde 65 hissesine sahip oldukları anlaşıldı. Bu arada Orhan Rıza Korateş adlı ortağın da 29 milyon TL ile % 15'lik hissesini yüzde 25'e çıkardığı, diğer hisselerin 4 ortak arasında paylaşıldığı anlaşıldı.

5 Kasım 1984 tarihinde yapılan sermaye artırımı kararında, Bedrettin Dalan, Rıza Orhan Korateş, Hüseyin Akan ve Erkan Yurdagül hazır bulunmuş, daha sonra Bedrettin Dalan'ın İdare Meclisi Başkanlığı'na getirilmesine ittifakla karar verilmişti.

ALTINBOYNUZ NE YAPIYOR?

Şirketin kurucu ortaklarından Orhan Rıza Korateş'ten aldığımız bilgiye göre, Altınboynuz Şirketi,

5 Kasım 1984 tarihli sermaye artırımından sonra Fethiye civarında bulunan Boynuzbükü adlı bir koyda 115 milyon TL. değerinde 62.600 m²lik bir arazi satın aldı. Fethiye'nin el değmemiş kıyılarındaki Boynuzbükü'ne yol olmadığı için şimdilik karadan ulaşım olası değil. Orhan Korateş, Orman Bakanlığı nezdinde yol açılması için teşebbüse geçildiğini, yolun açılmasından sonra yerli ve yabancı kaynaklardan sağlanacak 6 milyar TL. civarında bir yatırımla, bu arazide 943 yatak kapasiteli bir otel kurulacağını söyledi.

Orhan Rıza Korateş, Altınboynuz Şirketi'ne alınan Suudi Arabistanlı ortaklar konusunda ise şu bilgiyi verdi:

"Süha İ.İslam, Suudi Arabistan'ın eski Ankara Büyükelçisi Salih Mustafa İslam'ın oğludur. Anne ve babası Cidde doğumludur, ama dede tarafından Türk olup, Arabistan'a ticaret yapmak için gitmiş, orada kalmışlardır. Erica Gsela Nazer ise bir Suudi Arabistan vatandaşının Alman asıllı eşidir. Bu ortaklığa kocası adına dahil olmuştur.."

BEDRETTİN DALAN NE DİYOR?

Belediye Başkanı olduktan sonra bundan beş ay kadar önce iki Suudi Arabistan vatandaşı ile iş ortaklığı konusunda görüşlerine başvurduğumuz Bedrettin Dalan, ortaklığı kabul etmekle birlikte, önemli bulmadığını söyledi. Bedrettin Dalan ile önceki gün makamında yaptığımız konuşma şöyle:

— Sayın Dalan, Altınboynuz Şirketi içinde Araplarla ortak olduğunuzu öğrendik. 15.11.1984 tarihinde şirketinize iki Suudi Arabistanlı almışsınız. Süha İ.İslam ve Erica Gsela Nazer...

DALAN — Süha İ.İslam, benim talebemin öz dayısının oğlu.. Madem bu kadar araştırdınız, onu da bulsaydınız. Babası Türkçeyi senden iyi konuşur...

— Ama Suudi Arabistanlı..

DALAN — Suudidir, ama kökeni Türktür.. Akrabaları da burada yaşar. Benim talebemle akrabalık bağları olan kişidir ve biz belediye başkanı olmadan önce tanışırız. Başkan olduktan sonra değil...

— Ama başkan olduktan sonra ortak olmuşsunuz.

DALAN — Bu işin benimle bir ilgisi yok. Şirketi Orhan Korateş yönetir. Şirketteki payım da çok düşük. O kadar düşük ki, isterseniz size verebilirim.

— Konu bu değil..

DALAN — Rahatlıkla verebilirim ve şirketin içine girer ne dümenler döndüğünü ortak olarak daha rahat öğrenirsiniz.

— Biz ne döndüğünü öğrendik zaten. Doğru mu diye size soruyoruz. Sizin hisseniz yüzde yarım. Gerçekten küçük. Ama sermaye 140 milyon liraya çıkınca bugün 7 milyon lira falan ediyor..

DALAN — Aman ne güzel.. Bunu size veriyorum, bütün samimiyetimle..

— Ben istemiyorum..

DALAN — Hiç almam diyemezsin. Kesinlikle sana veriyorum. Kaçarım da diyemezsin. Çünkü ondan sonra ben senle uğraşacağım...

— Almam için benim rızam da gerekiyor. Sadece vermekle olmaz ki, Sayın Dalan?

DALAN — Sen benim rızamı alıyor muydun o yazıları yazarken... Önce durumu benden öğrenip sonra yazman gerekmez miydi?

— Şu anda bunun için buradayım zaten. Durumu öğrendim, size sormaya geldim. Daha bu konuda birşey yazmış değilim.

DALAN — Altınboynuz olayı bir aydır gazetenizde yazılıyor.

— Başka yanlarıyla...

DALAN — Bakın kardeşim, Orhan Korateş başka bir adamdır. O adam dövse, ben mi dövmüş olacağım?..

— Ama Bedrettin Bey, siz Orhan Korateş'le ortaksınız. Bütün belgelerde gözüküyor bu...

DALAN — Yüz bin liralık hissemle şirketi mi satın almış oluyorum ben?

— Hayır, ama ortak oluyorsunuz. Böylece Araplarla ortak olmuş oluyorsunuz.

DALAN — Benim Orhan Korateş'le ortaklığım var. Orhan Korateş, şirketi yöneten kişidir. Şirkete Arap alır, Alman alır, nitekim Alman da almış... İngiliz alır, Amerikalı alır, Orhan'ın bileceği iştir. Arap da alırsa hiç itiraz etmem. İş hayatıdır. İnsan menfaatini gözetir, yeni ortaklar alır... Ben yüz bin liralık sermaye ile şirketi kontrol edemem. Ben küçücük hissemle şirketi kontrol edemem...

— Peki, sizin bu şirkete girerken amacınız neydi Bedrettin Bey?

DALAN — Ticaret yapmak için girdim.

— Şimdi niye hissenizi bana vermeye kalkıyorsunuz?

DALAN — Ticarete girdim, ama sonra siyasete girdim. Ticaretle uğraşamaz hale geldim. Onun için de uğraşmıyorum.

— Uğraşmıyorsunuz ama adınız geçiyor. Ben şirkete gittim. Telefonun (2) nolu hattının üstünde hâlâ Bedrettin Dalan yazıyor...

DALAN — Tamam orası benim büromdu da onun için... Niye kaçayım zaten, ayıp bir şey mi ticaret yapmak...

— O zaman neden bana vermek istiyorsunuz hissenizi? Madem ayıp değil, yapın ticaretinizi...

DALAN — Siz çok meraklısınız da onun için...

— Meraklı olsam, ben de gider ortak olurum Araplarla.. İş çeviririm. Benim merakım, gazeteciliğim nedeniyle...

DALAN — Neden ilgileniyorsunuz siz bu işle bu kadar?

SEVDA TEPESİ

— Şunun için ilgileniyoruz. Siz Sevda Tepesi'ni Araplara sattınız.

DALAN — Kim sattı?

— Siz satmadınız mı?

DALAN — Kardeşim, adamlar satmak istedi. Bunlar da almak istedi. Yalnız satın alan taraf, Suudi Prensi bir Veliaht ve benim de çok yakınım, iyi tanıdığım bir insan olduğu için menfaatinin zail olmaması için nezaret ettim.

— Peki, o tepede inşaat yasağı olduğunu bilmiyor muydunuz?

DALAN — Araziyi alan kendi adamıdır, satan da şahıslardır. Biz aracı bile değiliz. Benim bir teminatım var. Kandırılmasınlar diye..

— Ama o tepede inşaat yasağı var..

DALAN — Halen de var..

— Yasak olduğuna göre sonradan bu yasağın herhangi bir yolla kaldırılacağını bildiğiniz için mi bu teminatı verdiniz?

DALAN — Parasal yönden kandırılmaması için verdim.

— **Ama eğer inşaat yasağı kalkmazsa, o zaman kandırılmış olmaz mı? Çünkü ev yapacağım diye araziyi aldı, fakat inşaat yasağı var...**

DALAN — Şu anda Boğaz'da inşaat yapılmaz diye bir şey yok. Boğaziçi Yüksek Koordinasyon Kurulu, dört tane inşaata izin verdi. Bunların hepsi kamu menfaatine yönelik yatırımlardır.

— **Suudi Arabistan Veliahdı'nın yazlık köşkü de kamu menfaatine yönelik mi?**

DALAN — Bu da öyle olabilir. Öyle kabul edilmezse yapılmaz...

— **O zaman paraları yanacak dostunuzun.**

DALAN — Niye yansın, toprak topraktır. Toprağın yandığı diye bir şey var mı? Git bak bakalım Boğaz'da arsa fiyatları ne durumda. Öyle olsa herkesin toprağını bırakıp gitmesi lazım. Toprağın her zaman değeri vardır.

— **Fakat Suudi Prensi evini yapamazsa, onun için değeri olmaz toprağın. Siz bu yasağın kalkacağını düşünüyordunuz öyleyse...**

DALAN — Bakın.. Gelen adam herhangi bir kişi değil.. Suudi Arabistan Veliaht Prensi'dir. Devlet Başkanı statüsü olan bir insandır. Bu adamın gelmesi, sadece benim lafımla olmaz. Devleten devlete olur..

— **Peki Bedrettin Bey, Suudi Veliahdı'na dostum diyorsunuz. Ne zaman dost oldunuz kendisiyle, Belediye Başkanı olduktan sonra mı, önce mi?**

DALAN — Belediye Başkanı olduktan sonra.

— **Öyleyse bu bir iş dostluğu veya protokol vaziyetleri nedeniyle tanışıklık..**

DALAN — Evet öyle, ama sonra kişisel dostluğumuz da gelişti.

— **Nasıl gelişti?**

DALAN — İnsanlar arasında şahsi dostluklar gelişir veya gelişmez. Bu zatla benim şahsi dostluğum, ayrıca gelişti. Sempati meselesi... Demek ki sempati duydu... Bizimle devam etti. İngiltere'nin demir leydisinin adı neydi?

— **Margaret Thatcher..**

DALAN — Margaret Thatcher'e yedi dakika ayırıyordu bu adam, benimle iki saat oturdu. Daha bırakmıyordu, ben kalktım.

— **Peki Bedrettin Bey. Teşekkürler...**

Piyale

Yazar: Sağ toparlanmalı

4 nisan

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye Odalar Birliği Başkanı Mehmet Yazar, genel başkanlık yarışında ilk çıkışını dün yaptı. DYP ilçe kongrelerinde kazanan başkanlara gönderdiği mektubu açıklayarak, **"darmadağın olan milliyetçi sağın toparlanma zamanı"** geldiğini vurguladı ve **"Aramızı açmak için nifak tohumları serpenleri, birbirimize düşürmek için dedikodu üretenleri yeter ki iyi tanıyıp onların oyunlarına gelmeyelim"** dedi.

Mektubunda, **Fatih Sultan Mehmet, Adnan Menderes** ve **Celal Bayar**'dan da söz eden Yazar, **"Türkiye'de namusu ile geçinebilmenin çok büyük bir çile haline geldiğini"** belirterek, **"milliyetçi sağ kesimin dağınıklığının, solu iktidar alternatifi yapacağını"** söyledi.

Mehmet Yazar dün saat 17.00'de Ankara Sanayi Odası Yönetim Kurulu toplantısına katılarak görevinden istifa etti. Bugün de Türkiye Odalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanlığı'ndan istifa edecek olan Yazar, yarın Kayseri'de DYP ilçe örgütüne kaydını yaptıracak.

DYP Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeleri arasında Yazar'a karşı destek verenlerin yanında karşı çıkanlar da bulunuyor. DYP Genel Sekreteri **Refik Sunol**'un, Yazar'ın lehine örgütte bazı temaslar yürüttüğü bildiriliyor. Yazar'a karşı çıkanlar da, ayrı bir kampanya yürütüyorlar. Edinilen bilgilere göre, Yazar'ı DYP Genel Merkezi'nde Genel Sekreter Sunol'un dışında 11 kurucu ve MKYK üyesi destekliyor. Yazar'a destek verdikleri ifade edilen isimler şunlar:

KİMLER DESTEKLİYOR?

Türkân Aksu, Ali Kayalar, Zeki Hatipoğlu, Cevat Kerpitçi, Nevzat Özkan, Tuğrul Toklucu, Yusuf Mergen, İsmail Dokuzoğlu, Enver Kozanoğlu, Hamdi Üçpınarlar, Enver Sucubaşı.

Mehmet Yazar hareketinin Genel Merkez'e egemen olanlar tarafından **"DYP'yi, MDP'lileştirmek olayı"** diye nitelendirildiği verilen bilgiler arasında.

Mehmet Yazar, dün DYP'nin ilçe kongrelerini kazanan ilçe başkanlarına gönderdiği mektubunda şöyle diyor:

"Doğru Yol gibi gerçek demokrasiye inanmış bir partinin ilçe başkanlığına seçilmenizden dolayı sizi yürekten tebrik ederim.

FELSEFE YAZILARI
Prof. Nusret Hızır
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul, 2. baskı 350 lira

Cumhuriyet
61. Yıl; Sayı: 21770 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. 4 Nisan 1985 Perşembe

ANILAR VE SÖYLEŞİLER
Ahmet Rasim
150 lira, Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

DYP'de mücadele kızıştı

Çağlayangil'le gizli bir görüşme yapan Mehmet Yazar, "Ne destek ne köstek" dedi

Çağlayangil - Yazar'a "yok" diyor.

ÇAĞLAYANGİL'E GÖRE YAZAR, TAHTEREVALLİ GİBİ OYNADI

Davaya sadakatı yok

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kayseri'de yarın DYP'ye girerek genel başkanlık mücadelesini resmen başlatacak olan Türkiye Odalar Birliği Başkanı Mehmet Yazar, geçen cumartesi günü "bir bilen"in yakın arkadaşı İhsan Sabri Çağlayangil ile uzun bir görüşme yaptı. Eski AP Genel Başkanı Demirel ile bugüne değin görüşememiş olan Mehmet Yazar'ın, Çağlayangil'den "genel başkanlık mücadelesine destek istemediği, fakat karşı da çıkılmamasını istediği" öğrenildi.

Cumhuriyet'in sorularını yanıtlarken "Mehmet Yazar bir kayserili kendini harcamamalı" diyen Çağlayangil şunları söyledi:

"Parti Genel Başkanlığında aradığımız vasıflar nedir? Bir, davaya sadakat. İki, ehliyet. Üç, güven... Üçüncü vasıf, Yazar da var. ... Son dört yılda tahterevalli gibi oynamış, her iniş ... Sivil idareye girmek ... parti ... İstişare etmek ... Sivil desteklere ... köstekler ... diye sorabilir."

İhsan Sabri Çağlayangil, Mehmet Yazar'la yaptığı özel görüşmenin içeriğine dönük sorulara "açıklamaya mezun değilim" yanıtını verdi. Fakat, bu görüşmede, Mehmet Yazar'ın DYP'ye girmesi ve genel başkanlık sorununun ele alındığını gizlemedi.

Çağlayangil, Mehmet Yazar'ın genel başkan adaylığı konusunda "Cumhuriyet" muhabirinin sorularını yanıtladı ve şunları söyledi:

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Yazar — Fatih, Bayar, Menderes...

YAZAR: DEDİKODU ÜRETENLERİN OYUNUNA GELMEYELİM

Sağ toparlanmalı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye Odalar Birliği Başkanı Mehmet Yazar, genel başkanlık yarışında ilk çıkışını dün yaptı. DYP ilçe kongrelerinde kazanan başkanlara gönderdiği mektubu açıklayarak, "devrandığın olan milliyetçi sağın toparlanma zamanı" geldiğini vurguladı ve "Aramıza açmak için nifak tohumları serpenleri, birbirimize düşürmek için dedikodu üretenleri yeterince iyi tanıyıp onların oyunlarına gelmeyelim" dedi.

Mektubunda, Fatih Sultan Mehmet, Adnan Menderes ve Celal Bayar'dan da söz eden Yazar, "Türkiye'de zamanın bu geçişsizliğinde çok büyük bir çile haline geldiğini" belirterek, "Milliyetçi sağ kendisine düşmanlığının, sola iktidar alternatifi yapacağını" söyledi.

Mehmet Yazar dün saat 17'de Ankara Sanayi Odası Yönetim Kurulu toplantısına katılarak görevinden istifa etti. Bugün de Türkiye Odalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanlığı'ndan istifa edecek olan Yazar, yarın Kayseri'de DYP ilçe örgütüne kaydını yaptıracak.

DYP Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeleri arasında Yazar'a karşı destek verenlerin yanında karşı çıkanlar da bulunuyor. DYP Genel Sekreteri Refik Sunol'un, Yazar'ın lehine örgütte bazı temaslar yürüttüğü bildiriliyor. Yazar'a karşı çıkanlar da, ayrı bir kampanya yürütüyorlar. Edinilen bilgilere göre, Yazar'ı DYP Genel Merkezi'nde Genel Sekreter Sunol'un dışında 11 kurucu ve MKYK üyesi destekliyor. Yazar'a destek ver-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Özal'dan Papandreu'ya dostluk anlaşması çağrısı:

'Gel tarih yaratalım'

WASHINGTON'dan
YALÇIN DOĞAN

Reagan'ın Papandreu yaklaşımı ve Anadolu'da ABD radyosu

Reagan'ın danışmanı Anadolu'da bir radyo istasyonu kurmak istiyoruz. Bölgeye yayın yapan, ne dersiniz?
Özal: Bizim TRT yasası tekel yasasıdır. Bakın bu tekeli daha kıramadık. İleride düşünürüz.

WASHINGTON — Sabahleyin gazetelere göz gezdirirken Wall Street Journal'daki başyazıyı görünce, birkaç saat sonra Reagan-Özal görüşmesinin nasıl sonuçlanacağını kestirmek kolaylaştı. Amerikan sermayesinin ve uluslararası mali piyasanın en etkin gazetelerinden biri olan 3,5

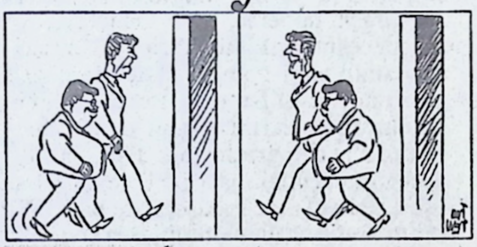
(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Kısıtlamanın kalkması için ABD-Türk teknik heyeti kurulacak

TÜRK-ABD İŞADAMLARI KONSEYİ KURULDU.

BAŞBAKANLIK HAYIR DEYİNCE TOSKAY, ABD'YE GİDEMEDİ.

Haberleri 7. Sayfada

KIBRIS POLİTİKASINA DESTEK — ABD Başkan Yardımcısı George Bush, Başbakan Özal'la yaptığı görüşme sırasında Türkiye'nin izlediği Kıbrıs politikasını desteklediklerini yineledi. Fotoğrafta George Bush ve Özal görüşme sırasında. (Fotoğraf: AP/a.e.)

Özal, Washington'da Stratejik Araştırmalar Merkezi'nde yaptığı konuşmada, Yunanistan'a "dostluk, işbirliği ve iyi komşuluk" ilkeleri üzerine oturan yeni anlaşma önerdi.

Dostluk ilişkilerinin ortak turizm çabalarından ve ortak ekonomik faaliyetlerden geçtiğini belirten Özal, anlaşmayla sınırların karşılıklı güvenceye alınmasını istedi.

Haberi 13. Sayfada

MİTSOTAKİS: TÜRKİYE İLE DİYALOĞA HAZIRIZ

Haberi 3. Sayfada

Bakanlar Kurulu karar aldı

Döviz ve sigara kaçakçısına af geliyor

Mesut Yılmaz, uluslararası ihalelerde yerli firmalara yüzde 15 avantaj sağlanmasının kararlaştırıldığını açıkladı.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Döviz ve kaçakçılık suçlarından hüküm giyenlere sınırlı af getiriliyor.

Bakanlar Kurulu'nun dün Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem'in başkanlığında yaptığı toplantıda, Türk Parasını Koruma Yasası'nda değişiklik yapan yasa ile Kaçakçılığın Men ve Ta-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Fen Liseleri
1. aşama sınavı
Sorular-Yanıtlar 6. Sayfada

Papandreu, erken seçime gidiyor

Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu'nun erken seçime gerekçe olarak, "Kıbrıs sorununun içinde bulunduğu durumu göstereceği" bildiriliyor. Seçimlerin ekim yerine, haziran ayında yapılması bekleniyor.

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu, erken seçimlere gidilmesine karar verdi.

Hükümet Sözcüsü Dimitris Marudas'ın dün akşam yaptığı açıklamaya göre, Başbakan Papandreu, bugün Cumhurbaşkanı Hristos Sartzetakis'i ziyaret ederek erken seçimlere gidilmesini isteyecek.

Yunan Anayasası gereğince, erken seçimlere gidilebilmesi için "çok ciddi ulusal davaların" gerekçe gösterilmesi gerekiyor. Papandreu'nun gerekçe olarak "Kıbrıs sorununun içinde bulunduğu durumu" göstereceği açıklandı.

Aynı açıklamaya göre, erken seçimler, PASOK milletvekillerinin cumhurbaşkanlığı yetkilerini kısıtlayan anayasa maddeleri için önerdiği değişikliklerin işlemleri tamamlanınca yapıla-

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

AMERİKAN BANKASINI SOYANLARDAN 3'Ü İKİ GÜNDE YAKALANDI

13 milyonluk soyguncular

ÜÇ SOYGUNCU — 27 martta Taksim'de bulunan Bank of Credit and Commerce'in Türkiye şubesine erken saatlerde girerek personeli rehin alıp, 13 milyon lira karşılığı Türk Lirası ve döviz çalan üç soyguncu (soldan sağa): Haldun Kalyoncu, Azmi Pat, Yaşar Özbey.

27 martta Bank of Credit and Commerce'in Taksim'deki Türkiye şubesine girerek 13 milyon liraya yakın Türk Lirası ve döviz ile 320 bin dolar karşılığı seyahat çeki çalan 5 soyguncudan 3'ü yakalandı.

İstanbul Haber Servisi — Bank of Credit and Commerce'in Taksim'deki Türkiye şubesini 27 Mart 1985 günü soyarak toplam 13 milyona yakın para

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

BULGARİSTAN MECLİS BAŞKANI'NA YILMAZ'DAN YANIT:

'Soydaşlarımızın yanındayız'

Devlet Bakanı Mesut Yılmaz, Bulgaristan Meclis Başkanı Todorov'un "Göç etmek isteyenleri sürgüne göndeririz." şeklindeki sözlerini yanıtladı. "Bulgaristan Türkleri, isimleri zorla değiştirilse de Türklüklerini koruyacaklar," dedi.

İstanbul Bulgar Konsolosluğu'nda yapılan toplantıda, bir süre önce Türkiye'ye iltica talebinde bulunan Ali Mehmet Yusuf konuşturuldu ve Bulgaristan'a dönmek istediği öne sürüldü.

Haber Merkezi — Devlet Bakanı ve Dışişleri Bakan Vekili Mesut Yılmaz, Bulgaristan Meclis Başkanı Stanko Todorov'un son yaptığı konuşmayla ilgili olarak, "Türk milleti her zaman Bulgaristan Türklerinin yanında yerini alacaktır." dedi. Yılmaz, Bulgaristan Türklerinin 40 yıldan bu yana baskı ve şiddete karşı koydukların söyleyerek, "Bulgaristan Türkleri isimleri zorla değiştirilse de Türklüklerini koruyacaklardır. Dillerine, dinlerine, örf ve âdetlerine bağlı kalmaya devam edeceklerdir," biçiminde konuştu.

Bulgaristan'daki Türklerin Bulgar olduklarını bilincine vardıkları yolundaki iddianın da gerçekten-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Özal'a Destek Sürüyor...

Reagan'la Özal'ın Beyaz Saray buluşmasından yansıyan hava nedir sorusunun ilk karşılığı rahatlıkla şu olabilir: Washington'un, ANAP lideri ve Başbakan Turgut Özal'a desteği 6 Kasım seçimleri öncesinde olduğu gibi bugün de sürmektedir.

Bu, bir genel durum saptamasıdır.

ANAP'ın ilk büyük kongresine on gün kala böylesine bir siyasal destek şovu, bir parti lideri olarak Sayın Özal'ı herhalde bir hayli memnun etmiş olmalıdır. Belki de Amerika seferinin en somut yan sonucu olarak bu nokta üstünde durulabilir.

Reagan-Özal buluşmasının başka somut sonuçları nelerdir yerine neler olacaktır demek herhalde daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Özal yönetimine ve Türkiye'ye dönük olarak birçok güzel söz söylenmiş, ...

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Dalan Alman TV'cileri azarladı

Alman TV'ciler: *Sevda Tepesi olayı nedir?*
Dalan: *Siz Paris'te Cidde Belediye Başkanı'nın tarihi bir değirmeni alıp, nasıl restore ettiğini öğrenin, sonra gelin sorumuzun cevabını vereyim.*
Alman TV'ciler: *Boğaziçi Yasası varken nasıl ev yapılır?*
Dalan: *Müsaade edin de onu biz düşünelim.*
Alman TV'ciler: *Araplar, İstanbul'un görünümünü değiştirecek mi?*
Dalan: *Ben bu soruyu beğenmedim.*
Alman TV'ciler: *İstanbul, Beyrut'a mı benzeyecek?*
Dalan: *İstanbul'da 6 milyon Türk var. Araplaşması için 6 milyon da Arap olması gerekir.*

KEMAL KÜÇÜK

İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan bu kez F. Alman televizyoncularını azarladı. Dalan, Sevda Tepesi olayı ile başlayan Boğaziçi'ndeki arsa satışları ile ilgili program yapmak için İstanbul'da çekimler yapan Federal Almanya ART televizyonu görevlilerine kızdı. Önceki gece televizyon ekibi ile Belediye Sarayı'ndaki makam odasında görüşen Bedrettin Dalan "İstanbul'un bunca sorunu varken, böyle hafif konularla niye ilgileniyorsunuz" diye azarladığı TV ekibinin "2960 Sayılı Boğaziçi Yasası değişecek mi?" şeklindeki sorusunu da yanıtlamadı.

Boğaziçi'nde Sevda Tepesi ile başlayan büyük arazi satışları ve Sarıyer sırtlarında geçen yıl yaşanan Arap turist akını ile ilgili program yapmak için İstanbul'da bulunan Federal Almanya birinci kanal televizyonu ART ekibi, Boğaziçi'nde çeşitli çekim ve röportajlar yaptıktan sonra önceki gece Başkan Dalan'la da bir röportaj yaptı.

Gece saat 21.30'da Dalan'ın makam odasında yapılan röportajda TV muhabirinin "Sevda

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

DALAN: HALK, DERT ANLATACAK MERCİYİ BİLMİYOR

Haberi 7. Sayfada

Paris'te Ermeni anıtı için girişim

Fransa'nın başkentinde belediye'den arsa tahsisi alan Ermeni derneklerinin gerekli parayı topladığı ve projeyi hazırlattığı bildiriliyor. Anıt girişimiyle ilgili olarak Fransız hükümeti uyarıldı.

Haberi 7. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Yeni Kin Anıtı...

Marsilya'da Ermeni anıtı 1973 yılında dikilmişti. O zamanki Paris Büyükelçimiz Hasan Esat Işık'tı. Sayın Işık, Fransız hükümetine başvurarak dikilecek bu kin anıtının Türk-Fransız ilişkilerini zedeleyeceğini anlattı. Anıt dikme girişimi, bu görüşmeler sırasında birara askıya alındı. Daha son-

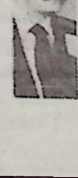
(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Muhabirimiz 4 saat gözaltında tutuldu

İstanbul Haber Servisi— Gazetemiz muhabirlerinden Aslıye Uysal, önceki gün Ayazağa'daki İTÜ İnşaat Fakültesi'nde görev yapması engellenerek bir süre gözaltına alındı. Uysal yakla-

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

Fransa'ya gidiyordu

Tarık Akan'a yurtdışı yasağı

Paris'e gitmek isteyen Akan'a pasaport polisi izin vermedi.

Haberi 11. Sayfada

1946 baharında Sayın Celal Bayar ve rahmetli Adnan Menderes'in başlatmış olduğu demokratik nizam içinde kalkınma, hürriyet ve ekmek mücadelesi, görülüyor ki, bugün de canlı ve son derece ehil ellerde yürütülüyor. Bu mücadeleden elbirliği ile inanç içinde birbirimize olan sevgi, saygı ve vefa duygularımızla galip çıkacağımıza inanıyorum. Yeter ki, aramızı açmak için nifak tohumları serpenler, birbirimize düşürmek için dedikodu üretenleri iyi tanıyıp onların oyunlarına gelmeyelim."

"Bütün dünyaya yayılmış yüz milyonlarca Türkün tek ümidi olan bağımsız son Türk devletine sahip çıkmanın gereğini" vurgulayan Yazar'ın mesajı şöyle devam ediyor:

"Şu veya bu nedenle, ki bu nedenler malumdur. Milliyetçi sağ kesim darmadağınıktır. Kimimiz bizler gibi Doğru Yol'da, kimimiz ANAP içerisinde, kimimiz MDP'de, kimimiz Refah Partisi içerisinde bölük pörçük milletimizin ve memleketimizin refahı, devletimizin güçlü olması yolunda koşturup duruyoruz. Artık toparlanma zamanı gelmiştir. Son 40 yıllık demokrasi tarihimizin acı tatlı olaylarından ders almazsak, tarih önünde hepimiz vebal altında kalırız. Gelecek nesiller bizi affetmeyebilir. 1402'lerde büyük Yıldırım'ın 'galip sayılır bu yolda mağlup' dedirtecek o şerefli yenilgisinden sonra da darmadağınık olan Türk boyları yine bir araya yumruk gibi gelip, dostun ve düşmanın karşısına dimdik çıkmasalardı, adalet, hak hukuk, kudret, hürriyet ve inanç timsali büyük Osmanlı İmparatorluğu üç kıtada asırlarca hükümran olabilir miydi? Fatih Sultan Mehmet Han İstanbul'u fethedebilir miydi? Demek ki Cenabı Hak birlik ve dirlik içinde olduktan sonra her iyi şeyi, doğru yolda yürüyen kullarına müesser kılıyor."

Mehmet Yazar, Türkiye'nin ekonomik durumuna da değindiği kutlama mektubunda, işsizlik ve fukaralığın en kısa zamanda yenilmesi gerektiğini vurgulayarak şu görüşlere yer verdi:

"Dağınık olmayalım, dağınıklık solu alternatif yapar. Sol bir defa geldi mi kolay gitmez. Doğru Yol, bütün milliyetçi sağı derleyip toparlamalıdır. Doğru Yol önümüzdeki ilk seçimde iktidar olmalıdır."

Öte yandan Mehmet Yazar, dün Ankara Sanayi Odası Yönetim Kurulu'nun toplantısına katılarak, buradaki görevinden istifa etti. Yazar veda konuşmasında siyasete atılma nedenlerini anlattı. Odalar Birliği Başkanı Mehmet Yazar bu sabah Başkanlar Kurulu toplantısına katıldıktan sonra Odalar Birliği Yönetim Kurulu toplantısına girerek istifasını sunacak.

Mehmet Yazar'ın başkanlık görevinden ayrılmasından sonra toplanan ASO Yönetim Kurulu'nda Başkanlığa Muharrem Eskiyapan, Başkan Vekilliğine de İdris Yamantürk seçildi. Boşalan Yönetim Kurulu üyeliğine ise Abdurrahman Nantu getirildi.

İLK İSTİFASINI VERDİ

Mehmet Yazar, siyasete atılması için zorunlu ilk istifasını dün verdi ve Ankara Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanlığından istifa etti. Yazar, daha önce 17.30 olarak belirlenen Yönetim Kurulu toplantısına, Odalar Birliği'ndeki ziyaretleri nedeniyle ancak saat 19.45'te katıldı ve Ankara Sanayi Odası Yönetim Kurulu üyelerini tek tek öperek veda etti. Yazar, basın mensuplarının bir sorusu üzerine, yarın Kayseri'de DYP'ye üye olduktan sonra erken saatlerde Ankara'ya dönerse, DYP Genel Merkezi'ni de ziyaret edeceğini açıkladı. Yazar'ın Kayseri programında annesinin elini öpmek, cuma namazı kılmak, Mevlana'nın hocası Seyyid-i Burhanettin'in türbesini ve babasının mezarını ziyaret etmek de yer alıyor.

Yazar'ın cumartesi günü, Eskişehir il kongresine gideceğinin açıklanması DYP çevrelerinde değişik tartışmalara yol açtı. Eskişehir'de bazı DYP'li üyeler Yazar'ın konuşturulmamasını isterken, Merkez İlçe Başkanı **Orhan Yaşar Özöğüt**, **"Mehmet Yazar'ı Eskişehir'de konuşturmayacaksak, şapkalarımızı alıp, çekip gidelim. Parti diktalığına asla müsaade etmeyiz"** dedi.

Çağlayangil: Davaya sadakati yok

4 nisan

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kayseri'de yarın DYP'ye girerek genel başkanlık mücadelesini resmen başlatacak olan Türkiye Odalar Birliği Başkanı **Mehmet Yazar**, geçen cumartesi günü **"bir bilen"**'in yakın arkadaşı **İhsan Sabri Çağlayangil** ile uzun bir görüşme yaptı. Eski AP Genel Başkanı **Demirel** ile bugüne değin görüşememiş olan Mehmet Yazar'ın, Çağlayangil'den **"genel başkanlık mücadelesine destek istemediği, fakat karşı da çıkılmamasını istediği"** öğrenildi.

Cumhuriyet'in sorularını yanıtlarken **"Mehmet Yazar bir kıymetse kendini harcamamalı"** diyen Çağlayangil şunları söyledi:

"Parti genel başkanlığında aradığımız vasıflar nedir? Bir, davaya sadakat. İki, ehliyet. Üç, göz ve vitrin doldurmak. Üçüncü vasıf, Yazar'da var. İkincisi için bir şey diyemem. Birinci vasfı ispat etmemiş. Son dört yılda tahterevalli gibi oynamış, her imkânda deneme yapmış. Sivil idareye girmek istemiş, partiler olmuş karışmamış. İstişare etmek hakkı. Beni destekler misiniz, köstekler misiniz diye sorabilir."

İhsan Sabri Çağlayangil, Mehmet Yazar'la yaptığı özel görüşmenin içeriğine dönük sorulara **"açıklamaya mezun değilim"** yanıtını verdi. Fakat, bu görüşmede, Mehmet Yazar'ın DYP'ye girmesi ve genel başkanlık sorununun ele alındığını gizlemedi.

Çağlayangil, Mehmet Yazar'ın genel başkan adaylığı konusunda **"Cumhuriyet"** muhabirinin sorularını yanıtladı ve şunları söyledi:

"1973'te yapılan cumhurbaşkanlığı seçiminden önce Köşk Genel Sekreteri Cihat Alpan Paşa beni çağırdı. AP'nin Faruk Gürler Paşa'ya karşı neden bayrak açtığını, oysa Gürler'in iki dil bilen, kültürlü, diğer asker cumhurbaşkanlarına nazaran daha nitelikli olduğunu söyledi. Hatta. 1966'da Sunay'ı genelkurmay başkanlığından cumhurbaşkanı yaptığımızı hatırlattı. Bana AP içinde Gürler'e oy verecek olanların listesini gösterdi.

Ortalıkta dolaşan isimler arasında o sırada genelkurmay başkanı olan Gürler'in cumhurbaşkanlığına yakışmayan yadırganan bir tarafı yoktu. Tersine bu makamı hakkıyla temsil edeceği izlenimini vermek-

teydi. İki dil bilir, kültürlü, askerlikten başka şeylerden de anlar, sivil ve asker kesimde çevresi vardır. Bunları söyledikten sonra Alpan Paşa'ya, 'Ama kendisi demokrasiyi metres gibi kullanmak istemektedir' dedim. 'Askerlikten soyunup geldim, beni seçin' demektedir. Oysa, Sunay'a biz talip olmuştuk, cumhurbaşkanı olmasını biz rica etmiştik. Fark buradadır. Biz kendisini beğenip çağırsaydık, güzelce oy verirdik. Bize 'Bana oy vermeye mecbursunuz' deyince oy vermeyiz, dedik. Şunu unutmamak lazım Paşam: Seçim layık olanı değil, mümkün olanı getirir."

Çağlayangil, DYP Merkezi'nde bazı kişilerle, bazı eski AP'li milletvekillerinin Mehmet Yazar'ın seçilmesi için çalıştıklarını, örgüte "Mehmet Yazar'a cephe almayınız" diye telefon edenlerin olduğunu söyledikten sonra, "Dört kişi böyle telefonlar açıyorsa, 14 kişi tersine telefon ediyor. Bunlar demokraside olur. Örgütte düne kadar görülen hizipçilik, ayırıcılık sona erdi. Tesanüt başladı, iç kavgadan eser yok" dedi.

Çağlayangil sözlerini şöyle sürdürdü:

"Yazar, bir kıymetse kendini harcamamalı. Bir demeç verdi, partiye nefer de olurum, isterseniz genel başkan da dedi. Bu davranışı çok iyi, bu davranış neticede aksi çıkarsa hüsran doğmaz, mahçubiyet doğmaz, ip koparılmaz. Ama, ille de ben başkan olacağım diye gelir de seçilemezse, bu tuhaf olur, ip kopar, hüsran doğar. Şimdi, o zamanki Faruk Paşa gibi her ilde ticaret odaları başkanları, 'Biz DYP'lilerle konuştuk, korkma iş tamamdır' diyorlar kendisine. Oysa, ben geçen pazar İzmit'teydim. İl Başkanı Ömer Gencal'ın demeci oradaki mahalli gazetelerde manşette çıktı, bunu okumalı. Bütün il başkanlarının böyle düşündüğü de açık seçik. Henüz il kongreleri yapılıyor, meşru zemin teşekkül etmiş değil. Büyük kongreye gelecek il delegelerinin seçimi tamamlanmamış, bunlar seçilecek ve genel başkanı da bunlar seçecek.

Adaylar büyük kongrede nutuklarını söylerler, fikirlerini beyan ederler. 12'ye çeyrek kala meydan 4-5 kişiye kalır. Biz de bu partinin az çok önde gidenleri olarak, bakarız bu kişiler içinde layık olan kimdir deriz. Ya kulis yaparız, ya gider oy veririz."

Çağlayangil, "Yazar, DYP'ye genel başkan olma isteğinde olduğuna göre, bu gücü nereden alıyor?" sorusuna, "Herhalde bir yerden kuvvet almış ki..." diye yanıt verdi. Bu gücün "nereden kaynaklandığı" sorusuna "Bana öyle geliyor ki arkadaşları, bazı illerdeki adamları, teşvik etmişler kendisini" dedi. Çağlayangil şunu ekledi:

"Bizden destek istemiyor, karşımıza çıkmayın üst tarafı kolay diyor."

Tan Oral

Kün ile Evrim

MELİH CEVDET ANDAY — *5 nisan*

Milli Eğitim Bakanı'nın Darwin'e karşı çıkışı, ya ortaya yeni bir doğa kuramı atacağı, ya da bu konudaki dinsel öğretiyi evrimcilikten daha üstün gördüğü ile açıklanabilir. Sayın Dinçerler'i bir doğa bilgini olarak tanımadığımıza göre, ikinci olasılık akla daha yakın görünüyor; Gökle yer arasında ne varsa; Tanrı'nın "Kün" (Ol) demesi ile ortaya çıkmıştır.

Hangisi olursa olsun, iki durumda da bir Milli Eğitim Bakanı'nın kendi görüşünü öğretime temel saydırmağa kalkması yanlıştır, sorumsuzluktur. Bilim öğretiminde uyulacak tek kural, sadece bilimsel yöntemlere göre düzenlenir; siyasal, duygusal ya da dinsel eğilimlere göre değil. Öyleyse, okullarda öğretilmesi gerekli olan, Darwin'in de içinde bulunduğu Evrimcilik kuramıdır. Ayrıca hiçbir eğitim bakanı, bilimsel kuramlar içinde yalnızca birini seçmeye, ya da bilimsel kuramlarını karşısına birtakım metafizikleri. dinsel dogmaları getirmeye yetkili değildir. Eğer doğanın yaratılışı, canlıların ortaya çıkması kutsal kitaplar uyarınca öğretilecekse, yalnız Darwin'i değil, daha birçok bilgin ve düşünürü yasaklamak gerekir. Bu tutumun zorunlu sonucudur bu. O vakit de bütün bilimsel kuramlar bir yana atılır ve din dersleri hocalarının inancaya dayanan görüşleri eğitime egemen kılınır, olur biter. Bu da dinsel dogmaların bilimden üstün olduğunu göstermek demektir.

Milli Eğitim Bakanı'nın Darwin'e değil de, onun bir kanun gibi okutulmasına (çünkü bakanın bildirisinde ve demecinde böyle geçiyor) karşı olduğu söylenirse, bu savın çürütülmesi çok kolaydır; çünkü evrimcilik görüşü Darwin'den önce başlamış ve yeni Darwincilik ile başka bir kılığa girmiştir. Ayrıca doğa bilimleri alanında ortaya çıkan yeni buluşlar, Darwin'i kayıran böyle bir "kanun" anlayışına kesinkes olanak bırakmaz. Kısacası Darwin'in bir kanun gibi okutulduğu görüşü temelden yanlıştır, çünkü bi-

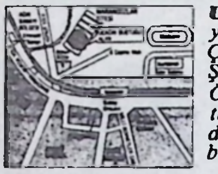
KÜLTÜR ÜZERİNE
Prof. Emre Kongar
2. bası, 350 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet
61. Yıl; Sayı: 21771 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. (KDV dahil) 5 Nisan 1985 Cuma

KÖY ENSTİTÜSÜ YILLARI
Talip Apaydın
300 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

Balıkesir'de acı gün: 14 ölü

Marangozlar Sitesi Lokaline çakılan jetin ikinci pilotu yaralı kurtuldu

Uçağın düştüğü sitede çıkan yangın, hemen yayıldı. Çok sayıda yaralı var. Şehit olan Yüzbaşı Ahmet Özcan'ın yönettiği F-104 tipi askeri uçağın yanarak düşmesinin nedeni bilinmiyor.

BARIŞ KUDAR/ KADİR CAN

BALIKESİR — 9. Jet Ana Üssü'ne bağlı F-104 tipi bir uçak dün bir eğitim uçuşundan dönerken havada alev alarak Balıkesir - Kepsut Karayolu yakınlarındaki Marangozlar Sitesi Lokali'ne çakıldı. Kazada 14 kişi öldü, 21 kişi de yaralandı. Ölenlerden biri uçağın pilotu Yüzbaşı Ahmet Özcan. Uçağın düşmesinin hemen ardından sitede çıkan yangında bir lokanta ve kahvehane, 8 ton tiner, 6 kamyon, tonlarca kereste, 4 otomobil, 8 at arabası, 5 at, 9 dükkân tamamen, 7 dükkân da kısmen yandı. Çevrede bulunan çok sayıda konut ve işyerinin de camları kırıldı. Dükkânların önünde bulunan çok sayıda tüpgazın da infilak ettiği belirtiliyor.

Kaza, sabah 11.05'te meydana geldi. Pilot Binbaşı Oğuz Sever ve Pilot Yüzbaşı Ahmet Özcan'ın yönetimindeki Balıkesir 9. Ana Jet Üs Komutanlığı'na bağlı F-104 tipi jet uçağı, eğitim sırasında arızalandı ve infilak etti. Uçağın infilak etmesinden bir süre önce pilotlar paraşütle aşağı atlamayı başardılar. Binbaşı Oğuz Sever yaralı olarak kurtulurken, Yüzbaşı Ahmet Özcan yüksek gerilim hatlarının üzerine düşerek öldü. İnfilak eden uçak, Marangozlar Sitesi'ndeki lokanta ve bir kahvehanenin bulunduğu lokalin üzerine çakıldı.

Uçağın 120 işyerinin bulunduğu ve 2 bin işçinin çalıştığı siteye çakılmasıyla birlikte, yakınlardaki 8 ton tinerin alev alması üzerine ortalığı bir anda alevler kapladı. Her yandan canhıraş feryatlar duyuluyor, insanlar kaçışıyordu. Yangın yerine yetişen itfaiye ekipleri ve askeri birlikler, söndürme çalışmalarının kolay sürdürülebilmesi için çevredeki 10 dolayındaki işyerini dozerlerle yıkmak zorunda kaldılar. Yangın, saat 15.00 dolaylarında söndürülebildi. Ardından da enkaz kaldırma çalışmaları başlatıldı. Zararın 1 milyar lirayı geçtiği tahmin ediliyor.

Olayda yaralanan Pilot Binbaşı Oğuz Sever, Balıkesir Askeri Hastanesi'ne kaldırıldı. Ağır yaralı olan Ali Osman Çakan, Abdullah Eren, İsmail Sırabaş ve Hüseyin Birsen Kızılcan, Ankara'ya getirilerek Gülhane Askeri Tıp Fakültesi'nde tedavi altına alındılar.

Balıkesir Devlet ve SSK hastanelerinde tedavi altına alınan yaralılar şunlar:

Mustafa Aydın, Çetin Göçbilmez, Mehmet Akman, Mehmet Karol, İbrahim Özdemir, Hasan Filiz, İbrahim Atak, Muharrem Genç, Tamer Eriş, Erhan Uludağ, Vehbi Dağdelen, Rıdvan Karademir ve Vahit Karabey.

Kazayı yaralı olarak atlatanların yakınları, hastanelerin önünü doldurdular. Yakınlarının sağlık durumunun ağır olmadığını öğrenenler, ellerini havaya açıp

(Arkası Sa. 6, Sü. 6'da)

F-104 EĞİTİM UÇUŞU YAPIYORDU — Balıkesir üzerinde eğitim uçuşu yapan F-104 tipi askeri bir uçak, dün saat 11.00 sıralarında 120 işyerinin bulunduğu Marangozlar Sitesi Lokali üzerine düştü. Sitede yaklaşık 2 bin kişi çalışıyordu. Dükkânlarda bulunan çok sayıda tüpgazın patlaması da yangının büyümesine neden oldu. (Fotoğraf: RECEP ASLANDUR)

Radyo istasyonu için ABD ısrarlı

ABD Savunma Bakan Yardımcısı Perle, Özal'a "Radyo istasyonu için Türkiye'de 100-150 milyon dolarlık bir yatırım yaparsak, Yunanistan'la aramızdaki 7'ye 10 oranı sizin lehinize değişir" diye öneride bulundu.

YALÇIN DOĞAN

WASHINGTON — ABD ile Türkiye arasında askeri bilgilerin gizli kalmasını içeren bir anlaşma yapılması önerisi Türk tarafından gelirken, ABD tarafı da Türkiye'de Ortadoğu bölgelerine yayın yapacak radyo istasyonu kurulmasında ısrar ediyor. Amerika, ayrıca Türkiye'deki kendine bağlı hava kuvvetlerini takviye etmek istiyor.

Başbakan Özal'ın Başkan Reagan'la yaptığı görüşmeden sonra Washington'da en önemli görüşmesi, ABD Savunma Bakanı Weinberger ile buluşması oldu. Dün sabah Amerikan Savunma Bakanlığı Pentagon'da askeri törenle karşılanan Başbakan Özal, daha sonra ABD Savunma Bakanı ile 15 dakika kadar hiç kimsenin katılmadığı baş başa bir görüşme yaptı. Bu özel görüşmeyi yaklaşık 40 dakika kadar süren heyetler halindeki görüşme izledi.

Sağlanan bilgilere göre, görüşmede Türkiye kendisine ait askeri bilgilerin gizliliğini içeren ve ABD ile arasında var olan askeri trafik ve askeri malzeme teknoloji alışverişi nedeniyle ABD tarafından da bilinen bilgilerin gizli kalmasını kapsayan bir anlaşma yapılmasını istedi. Türkiye'nin NATO üyesi olmasına rağmen belli askeri bilgilerin gizli kalmasında ısrar etmesinin nede-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

WASHINGTON'dan
YALÇIN DOĞAN

Amerika'nın Türkiye'ye yeni bakışı

WASHINGTON— Yunanistan'ın erken seçim kararı alması, bizim dışişlerinin canını sıkmış görünüyor. Gerçi şu satırların yazıldığı saatlerde henüz resmi bir açıklama gelmedi. Resmi açıklama geldiği takdirde, belki de "Çok iyi oldu, o zaman biz meselelerimizi daha erken konuşabiliriz," gibi sözlerle betimlenebilir. Ne var ki, "resmi

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

ALMAN BASINI: ÖZAL'IN GEZİSİ ÇOK OLUMLU

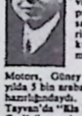
Haberi 11. Sayfada

Atilla Karaosmanoğlu anlatıyor/1

Amerika Türkiye'ye gelir mi?

UFUK GÜLDEMİR

ANKARA — Üçüncü Dünya'nın enflasyonla yaşamayı neredeyse kaderi saymaya başlamış müttefikleri, Amerika'nın yatırımlarını topraklarına çekmek için çırpınırken, ABD neden Pasifik havzasına doğru koşuyordu? Neden Kore, Tayvan, Singapur ABD'li sanayicilerin yatırım kutbu olmuştu?

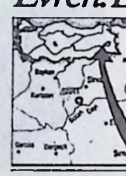
General Motors, Güney Kore'de yılda 5 bin araba üretmek hazırlığındaydı. Ford ise Tayvan'da "Kia Industrial Co." ile ortak oluyordu. Bu ülkelerin coğrafi konumu ABD'nin Ortadoğu'daki müttefiklerinin konumundan daha mı stratejikti?

Amerika neden Türkiye'ye gelmiyordu?

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Şırnak'ta pusu:5 şehit

Evren:Eşkıyalar muhakkak ezilip yok edilecekler

Kırkkuyu köyünden dönen aracı pusuya düşüren 3 bölücü eşkıya, aracın içindeki Hükümet Tabibi Olcay Sayan, Ebe Emine Karahan, Polis Memuru Mehmet İşler, Şoför Ali Batmaz ve Üsteğmen Mehmet Esin'i öldürdüler. Kaymakam Halil Uymaz ise yaralandı.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Siirt'in Şırnak ilçesi Kaymakamı Halil Uymaz'ın başkanlığındaki bir sağlık ekibi, Kumlu bucağının Kırkkuyu köyünden dönerken, üç bölücü eşkıya tarafından pusuya düşürüldü. Sağlık ekibinin bulunduğu aracın otomatik silahlarla taranması sonucu Hükümet Tabibi Olcay Sayan, Ebe Emine Karahan, Polis Memuru Mehmet İşler, Şoför Ali Batmaz ve İlçe Jandarma Bölük Komutanı Üsteğmen Mehmet Esin şehit oldular. Kaymakam Halil Uymaz yaralandı.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, yayımladığı mesajda, "Hangi amaçlarla ve nerede partlandırıldıkları bizce çok iyi bilinen eşkıyaların ve yandaşlarının, bu gibi hareketlerin geçmiş örneklerinde görüldüğü üzere devletimizin gücü karşısında ezilip yok edilecekleri muhakkaktır" dedi.

2. Kolordu ve Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Van İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi'nin Şırnak'taki olayla ilgili açıklaması aynen şöyle:

"7. Kolordu ve Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Van İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi'nden bildirilmiştir:

a) Siirt ili Şırnak ilçesi Kaymakamı, bölgede özellikle kırsal kesimdeki köylerde uygulanan ge-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Komisyon'da son anda eklenen bir maddeyle Boğaziçi Yasası kökten değiştirildi

Boğaz, Dalan'a teslim ediliyor

Bayındırlık ve İmar Komisyonu'nda İmar Yasası'ndaki değişiklikler sonucu, Boğaziçi Yasası'nın değiştirilmesiyle daha önce inşaat yasağı olan alanlarda konut yapımına Anakent Belediye Başkanlığı'nca izin verilecek.

Haber Merkezi — İmar Kanunu'nda değişiklik yapan tasarı, dün TBMM Bayındırlık ve İmar Komisyonu'nda kabul edildi. Tasarıya son anda eklenen bir maddeyle Boğaziçi Yasası da değiştirildi ve daha önce inşaat yasağı olan alanlarda konut yapımı izne tabi kılındı. Bu maddeyle Boğaziçi Kanunu'na göre kurulan tüm organlar kaldırılarak, bu kuruluşların görev ve sorumlulukları İstanbul Anakent Belediye Başkanı ve ilçe belediye başkanlarına verildi. Böylece Boğaz'da inşaat izni için İstanbul Anakent Belediye Başkanı yetkili kılınmış oldu.

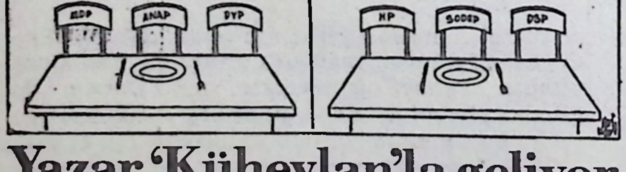
Kanun tasarısının komisyondan geçmesinden sonra görüşünü aldığımız İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, özellikle Sevda Tepesi'nde Prens Abdullah Bin Abdulaziz'in yaptırmak istediği "saray" konusuna değindi ve "Kanun kabul edilirse, kimsenin kanuni hakkını gaspetmeye hakkımız yok" dedi.

Yasanın henüz TBMM'den geçmediğini, bu durumda kimsenin yasayı cebinde görmemesi gerektiğini söyleyen Bedrettin Dalan, "İstanbul'un estetiğini her zaman koruma yetkimiz var. Bizden tarihi sonra Prens'e göre, ya da başkasına göre değişmez" şeklinde konuştu.

Bedrettin Dalan, Prens'i şahsen iyi tanıdığını ve Türk dostluğuna büyük önem veren Prens'in Türk kanunlarını yaralamamaya önem göstereceğine inandığını da belirterek şunları söyledi:

"Biz bu kanun çıksa da Boğaz'ın tarihi estetiğini korumada kararlıyız. Ancak bazen küçük bir bina estetiği bozabilir, ama büyük bir bina bozmayabilir. Boğaz'da bu kanun çıkmasa da, bizden planları onaylanmış büyük oteller var. Bunların bazıları yamaçlar üzerinde bulunuyor. İşi gürültüye getirmeyin. Birinin kanuni hakları olanların da yaparakları binaları plânlama yetkimiz var. Kimse bana, bu kanun çıkarsa gelip estetiği bozacak bir bina için başvurmasın."

(Arkası Sa. 6, Sü. 6'da)

Yazar 'Küheylan'la geliyor

Odalar Birliği Başkanlığına veda konuşmasında Mehmet Yazar, karamsar bir ekonomik tablo çizdi. Yazar daha sonra DYP Genel Merkezi'nde Yıldırım Avcı ile görüştü. Mehmet Yazar, bugün "Küheylan" adlı özel otobüsle Kayseri'ye gidip DYP'ye üye olacak.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye Odalar Birliği Başkanı Mehmet Yazar, politikaya ilk adımını dün attı. Odalar Birliği'nin dün yapılan Genişletilmiş Başkanlar Kurulu Toplantısı'nda Odalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanlığı'ndan istifa eden Yazar, dün öğleden sonra DYP Genel Merkezi'ni ziyaret ederek Genel Başkan Yıldırım Avcı ile görüştü. Görüşmede Yıldırım Avcı, "Bize son zamanlarda pek çok iltihaklar oluyor. Mehmet Bey de bu arada bize iltihak ettiler. Hoş geldiler, sefa geldiler" biçiminde konuştu. Mehmet Yazar da, "Büyük Türkiye'nin ve onun sarsılmaz prensibi olan hürriyet, demokrasi mücadelesinin bir ferdi olarak, hatta bir neferi olarak göreve talibim" derken, görevin şeklini açıklamaktan kaçındı. Yazar'ın Odalar Birliği'ne veda toplantısında söz alan oda başkanları, genelde Mehmet Yazar'a destek verirken, Türk-İş Genel Eğitim Sekreteri Kaya Özdemir, "Sayın Mehmet Yazar, siyaset hayatında yepyeni ufuklar açacaktır" dedi. Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanı Osman Özbek de, Yazar'a yeni yaşamında başarılar diledi. Yazar, bugün Kayseri'ye "Küheylan" adlı özel bir otobüsle giderek, merkez ilçe örgütünde DYP'ye üye olacak.

Mehmet Yazar, Odalar Birliği'ne veda etmek için saat 10.20 sıralarında girdi. Yazar gelmeden önce Odalar Birliği Genişletilmiş Başkanlar Kurulu'na katılacak oda başkanı ve yöneticileri, Yazar'ın siyasete girişi konusunda kulis yapıyorlardı. İzmir Ticaret Odası Başkanı Dündar bayar, Yazar'ın DYP'ye katılmasını çok olumlu bulduğunu belirtirken, İstanbul Ticaret

(Arkası Sa. 6, Sü. 2'de)

ANAP'a her gün ABD'den kontrol

Genel Başkan Yardımcısı Kaya Erdem, partideki kongre öncesi hareketlenmeyi "kardeş kadın akıncıları"na benzetti.

Amerika'da bulunan Turgut Özal, partideki durum hakkında her gün bilgi alıyor, "ne olup bittiğini" soruyor. Özal'a Kaya Erdem aracılığıyla mesaj gönderildi, "endişe edilecek bir durum yok" denildi.

Büyük Kongreye katılacak 1001 delegenin ancak 280'i Merkez Yönetim Kurulu seçimlerine girebilecek.

Haberleri 7. Sayfada

MUHABİRİMİZİN GÖZALTINA ALINMASINA TGS TEPKİ GÖSTERDİ

Haberi 11. Sayfada

ZORAKİ KENETLENME VE GÜLÜMSEME — DYP Genel Başkanı Yıldırım Avcı, Mehmet Yazar'ı makam odasında karşıladı ve öpüştü. Gazetecilerin ısrarı üzerine Avcı ve Yazar el ele tutuşarak ellerini kaldırdılar. Gazetecilerin "bir kez daha ellerinizi kaldırır mısınız?" isteklerine Avcı, "Bizi böyle sinemalarda olduğu gibi davrandırmayın" dedi. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Defterdar da açıklamıyor

Vergi rekortmeni kim?

İstanbul'da 1 milyar 265 milyon lira gelir beyan ederek 758 milyon 595 bin lira vergi ödeyecek olan rekortmenin adı açıklanmadı.

Ekonomi Servisi — Geçen yıl ödediği 645 milyon lira gelir vergisiyle Türkiye çapında vergi rekortmeni olan ENKA Holding Yönetim Kurulu Başkanı Şarık Tara'nın bu yıl da ödeyeceği 601 milyon liralık vergiyle rekortmen olması beklenirken, İstanbul Defterdar Yardımcısı Kemal Civelek, 4 nisan itibarıyla tahakkuk ettirilen en yüksek gelir vergisinin 758,6 milyon lira olduğunu açıkladı. Ancak rekortmenin ismi gizli tutuldu.

Civelek tarafından yapılan açıklamada, "İstanbul'da 4 Nisan 1985 tarihi itibarıyla en yüksek gelir vergisi beyannamesi bulunan bir vergi mükellefi, 1984 yılı ile ilgili olarak 1 milyar 265 milyon lira gelir-kazanç ve irat toplamı beyan etmiş ve 758 milyon 595 bin lira vergi tahakkuk ettirmiştir" denildi.

Bu arada Ortadoğu ülkelerinde taahhüt işleri yapan Libaş firmasının Yönetim Kurulu Başkanı Ali Rıza Çarmıklı'nın bu yıl 469,5 milyon lira vergi ödeyeceği belirlendi. Çarmıklı'nın Libaş'ta çalışan 3 damadıyla birlikte ailenin ödeyeceği toplam gelir vergisinin ise 580 milyon lira

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Altınboynuz...

Arkadaşımız Yalçın Pekşen'in önceki gün yayımlanan haber-röportajı gerçekten "dört dörtlük"tü.

Pekşen, İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ın "Altınboynuz" adlı şirketine Suha İslam ve Enca Gsola Nazar adlı Suudlu iki işadamının da ortak oldu-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

limler sürekli evrime uğrar, değişir, yenileşir. Onun için yukarıda, yalnız Darwin'in değil, daha birçok bilim adamının yasak edilmesi gereğinden söz ettim. Yoksa bu konuda tek başına Darwin'in seçilmesi anlaşılmaz kalır. Gerçi insanın maymundan geldiğine ilişkin sözlerin, dinsel dogmalara inananları rahatsız ettiğini biliyoruz, ama Darwin'in bunda bir suçu yoktur; ayrıca bütün bilimsel buluşlar, dinsel dogmalara karşıdır, onların değeri, niteliği bunu doğurur, akıl bunu buyurur. Dogmalar tartışılmaz, bilimsel buluşlar ise sürekli eleştiri altında gelişir. Öyle ki, bu yaklaşım, dogmaları da tartışma konusu yapmadan duramazdı. Başka bir deyişle, bilimlerin ortaya çıkması, evrenin dinsel dogmalarla açıklanamayacağı gerçeğine dayandığı için, din ile bilim sürekli bir savaşım içinde bulunmuş ve bunun sonunda din önemli ödünler vermek zorunda kalmıştır. Kilise gerilemiş, şaşırmış, neden sonra aklını başına toplayarak, bilimle ortak özler arama yolunu tutmuştur. Bunun belirgin örneklerinden biri, evrim kuramını benimseyen, ama evrimi Tanrı'nın istencine bağlayan dinsel kuramların ortaya çıkmasıdır. Bu kuramlara göre evrim vardır ve Tanrı'nın buyruğu ile yürümektir. (Maymundan gelmemizi Tanrı istedi ise buna karışmak kimin haddine düşmüş.)

Bundan başka, Darwincilik kimi eleştirilere de uğramıştır: Ölümün sakatları, zayıfları, dayanaksızları seçtiğinin doğru olup olamayacağı, doğal ayıklanma ile yapay ayıklanmanın benzer sayılıp sayılamayacağı, ayıklanmanın nitel mi nicel mi olduğu, yalnızca güçlü olanın kaldığı görüşünün uyandırdığı kuşkular gibi.. İmdi bugün hiçbir öğretmen, bütün bu yeni görüşleri, eleştirileri bir yana itip, yalnızca Darwin'in söylediklerinin doğru olduğu savı ile ders vermez, veremez. (Neyin telaşındayız?) Çünkü bu büyük bilginin yeri, evrim kuramı içindedir ve evrim kuramı da sürekli evrime uğramıştır, bilimin öğrettiği budur. Bu konuda **"kanun"** söz konusu değildir, olamaz. Anlaşıldı mı?

"Evrim"'in Batı dillerindeki karşılığı **"evolution"**-dur, bu da Latince **"evolutio"** sözcüğünden gelir ki **"açmak, çözmek"** anlamındadır. Darwin'den önce Lamarck (onu yasaklamayı neden unuttunuz?) evrimin **soyaçekim** ve **çevreye uyma** yolu ile, Diderot ise (onun adını da deftere yazmalı) yaşayan türlerin yalından karmaşığa dönüşme yolu ile oluştuğunu ileri sürmüşlerdi. Fransız bilgini Georges Buffon, hayvanların dış etkiler altında değişime uğradıklarını, İngiliz bilgini Herbert Spencer, türlerin ayrı türlere dönüştüğünü söylemişlerdi. Daha eskilere gidersek Giordano Bruno'da, Bacon'da, Descartes'da, Leibnizt'de, Kant'ta.. değişmenin, dönüşmenin, gelişmenin, demek evrimin sözü edilmiştir. (**"Çocuklarımızın kafalarını bu gâvurlarla zehirlemeyelim"** denecek günlerin yakın olduğunu sanıyorum.)

Dahası var.. Bugün evrim anlayışı, nicesel değişmelerin, nitesel değişimleri gerçekleştirdiği biçimde, gelişme sürecini sağlayan genel yasaların bilimi durumuna gelmiş bulunmaktadır. Burada önemli ayrım, evrim kavramının, gelişme kavramı ile özdeş olmadığıdır. Başka bir deyişle, nicesel değişme, gerçek bir gelişim anlamına gelmez.

Bütün bunlar dünya bilim çevrelerinde tartışılır, okullarda öğretilirken, konuyu maymundan gelip gelmediğimiz gibi kaba bir biçime sokmamızın ve bundan da alınganlık yolu ile gocunmamızın, dahası evrenin ve canlıların tek tek ve altı günde yaratılmış olduğuna ilişkin dinsel dogmaya karşı çıkıldığı savı ile yasaklara başvurmamızın nedeni, ancak geri kalmışlığımızla ve akla, bilime boş vermemizle açıklanabilir.

Ama böyle bir açıklama da kandırıcı olamaz sanırım. Bütün doğa bilimleri durup dururken Darwin'in seçip ona savaş açmanın başka nedenleri de olmalıdır. Evet, bilimlere, akla boş verdiğimiz, üniversiteyi medreseye çevirmek, yalnızca dilimizi değil, toplumsal yaşamımızı da Araplaştırmak istediğimiz doğrudur. Bu tasarım adım adım uygulanmaktadır; yarın Arap abecesine, fese de sıra gelecektir. Ben liselere din dersleri konması sırasında, gene burada, bilim dersleri ile din derslerinin çatışacağını birkaç kez yazmıştım; örnek olarak da dünyanın yaratılışı konusundaki kuramları ve dogmaları göstermiştim. Bunların bağdaştırılmasına olanak yoktur. Bu yüzden din hocası, doğa bilimi öğretmeninden yakınacaktır, **"Ya ben, ya o"** diyecektir. Bütün sorun, laik öğretimden sorumlu kişilerin takınacakları davranıştadır. Anladığıma göre, bu çatışma içinde bakanlık, dünyanın **"Kün"** buyruğu ile yaratıldığına inananların yanını tutmaktadır.

Ey Türk Gençliği, sen ona buna bakma, al **"Türlerin Kökeni"** adlı yapıtı, kendi başına , düşüne düşüne, bir güzel oku!

Dalan ve Suudilerin koyu SİT alanı çıktı

Altınboynuz şirketinin Fethiye Göçek'teki tatil sitesinde şantiye inşaatına başlandı

HİKMET ÇETİNKAYA — CELAL BAŞLANGIÇ *5 nisan*

FETHİYE — İstanbul Anakent Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan**'ın yönetim kurulu başkanlığını yaptığı, ortakları arasında iki Suudi Arabistanlının da bulunduğu Altınboynuz Turizm A.Ş.'nin 115 milyon liraya satın aldığı Göçek yakınlarındaki Boynuzbükü'nde kuracağı 943 yatak kapasiteli tatil sitesinin şantiye inşaatı başladı. Etibank tesislerinin bulunduğu Göçek köyü iskelesinden yaklaşık 2 deniz mili uzaklıktaki Boynuzbükü'nde günnük ağaçları arasında kurulmasına başlanan şantiyeye ait malzemeler, **"Arkadaş"** adlı bir tekneyle taşınıyor. Boynuzbükü'nün denize açılan diliminde küçük tonajlı motorla-

nın yanaşabileceği bir iskele yapılıyor. Şantiyenin inşa edildiği çevreye yüz metre uzaklıkta ise orman idaresinin kestirdiği tomruklar denizden özel bir yöntemle yüzdürülüp taşınıyor.

Bedrettin Dalan'ın ortağı olduğu ve yönetim kurulu başkanlığını yaptığı Altınboynuz Turizm A.Ş.'nin, Suudilerle birlikte kuracağı tatil sitesinin bulunduğu Boynuzbükü'ne kara yoluyla ulaşım olanaksız. Muğla Orman Başmüdürlüğü tarafından orman köyleri için yol yapım çalışmaları sürdürülüyor. Bu nedenle Boynuzbükü'ne Göçek iskelesinden balıkçı motorları aracılığıyla deniz yolundan ulaşım sağlanabiliyor.

Boynuzbükü, Ege'nin Akdeniz'e açılan penceresi olarak bilinen Göçek Körfezi'ndeki büklerden biri. Boynuzbükü, aynı zamanda su kaynağı bulunduğu için mavi yolculuğun üçüncü durağı. Teknik Ziraat Müdürlüğü, Tapu Sicil Müdürlüğü ve Orman Bölge Başmüdürlükleri'nde haritalar, tapu ve pafta kayıtları üzerinde yaptığımız incelemelerde Bedrettin Dalan ve ortaklarının satın aldığı Boynuzbükü'nü kapsayan çevre, orman ve Hazine alanı olarak görülüyor. Teknik Ziraat Müdürlükleri kayıtlarında ise Fethiye Yarımadası içinde bulunan Göçek Körfezi'ndeki koy ve büklerin bulundukları yerler, Gökova Termik Santralı'nın kurulacağı Ören ve Türkevleri köylerininki gibi kültür ve SİT alanı konumunda. Muğla Orman Başmüdürlüğü ile Köyceğiz ve Fethiye Tapu Kadastro ve Mal Müdürlükleri'nde Fethiye Yarımadası'nın yüzde 90'lık bölümü orman ve Hazine alanı olarak saptanmış. Bu nedenle Göçek ve Fethiye yöresinde tapu sicil muhafızlığı ile Orman Müdürlüğü aleyhine çok sayıda dava açılmış durumda.

Ayrıca, Bedrettin Dalan'ın Yönetim Kurulu Başkanlığını yaptığı Altınboynuz firmasının satın aldığı Boynuzbükü'nün hukuki açıdan tartışmalı bir konumda olduğu da bildirildi. 1939 yılında çıkarılan 3573 sayılı, **"Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerin Aşılandırılması"** Yasası'nın 4. maddesi aynen şöyle:

"Bu sahalarda yabani zeytin ağaçlarını aşılamaya talip olacakların aşılayacakları miktar kendilerine tevzi olunur. Tevzi edilen bu sahalar, orman mefhumu haricinde kalır. Taliplerin yerine göre vakaletin tayin edeceği müddetler zarfında ve vereceği direktifler dairesinde temizlemeyi yapanlara zeytin bakım teşkilatının müzekkeresi üzerine mahallin en büyük mülki amiri tarafından tapu verilir."

Aynı yasanın 5. maddesi ise aynen şöyle:
"Zeytin teşkilatının kurulmadığı sahalardaki yabani zeytin ağaçlarının aşılanması için vaki olacak talepler üzerine, mahallin bağlı bulunduğu kaza, yoksa vilayet, Ziraat ve Orman İdareleri'nin birlikte hazırlayacakları rapor üzerine tapu verilir."

Altınboynuz firmasının turistik tesis yapmak amacıyla satın aldığı Boynuzbükü'ndeki alan, kıyı şeridi olmadığı gibi yasalara göre konum olarak orman ve Hazine arazisi olarak görülüyor.

Bu konuda görüşlerini aldığımız bir yetkili şöyle konuştu:

"Altınboynuz Turizm A.Ş.'nin satın aldığı 62 bin metrekarelik arazi denizden çok uzaktadır. Ve denizle arasında Hazine ve orman arazisi bulunmaktadır. 1939 yılında çıkan 3573 sayılı yasa ile köylüler, yabani zeytin ağaçlarını ıslah etmek için başvuruda bulunmuşlar ve tapu almışlardı. Bu tapular tarım alanları için geçerlidir. Satış da Atınboynuz firmasına bu şekilde yapılmış. Kısaca yabani zeytin ağaçları tapu ile devredilmiştir. Paftalarda ve elimizdeki resmi ölçümlerde Fethiye Yarımadası'nın yüzde 90'ı orman ve Hazine alanı olarak görülmektedir. Örneğin, dünyanın en güzel koylarından biri olan Ölüdeniz, Belçekız ve Kıtırak, orman ve Hazine alanıdır. Orman Başmüdürlüğü, Ölüdeniz'de orman alanına inşa edilen bir büyük moteli mahkemeye vermiş ve davayı kazanmıştır."

Turistik tesis yapılması amacıyla şantiye kurma çalışmalarının başlatıldığı bükün hukuki durumu ile ilgili olarak adının açıklanmasını istemeyen bir yetkiliye sorduğumuz soru ve aldığımız yanıt aynen şöyle:

— Altınboynuz firmasının satın aldığı Boynuzbükü'nde kurulacak tatil sitesinin şantiye çalışmalarının başladığını gördük. Buraya inşaat yapmak mümkün mü?

— Yasalara göre yapılmaz. Çünkü oradan henüz kadastro geçmemiştir. Üstelik bulunan yer orman alanıdır. Sizin de gördüğünüz gibi günnük ağaçları vardır. Az ötesinde ise orman idaresinin kestiği tomruklar bulunmaktadır. Zeytin ıslahı için verilen tapu, bir başkası tarafından satılarak Altınboynuz şirketine intikal etmiştir. Üstelik burası bir kültür alanıdır. Zaten Fethiye Yarımadası'nın önemli bir bölümü Hazine, orman ve SİT alanı kapsamındadır.

İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ın iki Suudi Arabistanlı ile birlikte ortakları arasında bulunduğu Altınboynuz firmasının satın aldığı Boynuzbükü'nde güneşli bir günde işçiler harıl harıl çalışıyor. **"Arkadaş"** adlı motorla taşınan malzemeleri dünyanın en güzel koylarından biri olan mavi yolculuğun üçüncü durağındaki Boynuzbükü'ne indiriyorlar.

İstanbul Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, 15 Eylül 1983 tarihinde kurulan Altınboynuz Turizm A.Ş.'nin 5 ortağından biri ve Yönetim Kurulu Başkanı. Şirket, 5 Kasım 1984 tahinde yaptığı sermaye arttırımında **Süha I. İslam** ve **Erica Gsela Nazer** isimlerinde iki Suudi Arabistanlı ortağa daha sahip oldu. İstanbul Ticaret Odası kayıtlarına göre Dalan, sermaye arttırımının yapıldığı tarihte şirket Yönetim Kurulu Başkanlığı'na da seçildi. 20 milyon sermayeli şirkette Dalan'ın payı 100 bin lira kadardı. Şirketin sermayesi, iki Suudi'nin de katılmasıyla 140 milyon liraya çıkarıldı. Şirketin Dalan ve Suudilerin dışında kalan ortakları ise şunlar: **Rıza Orhan Korateş, Hüseyin Akan** ve **Erkan Yurdagül.**

PAY KAVGASI
Peride Celâl
Hikâyeler, Remzi Kitabevi

Cumhuriyet

BİLİM ve SANAT
Nisan (52.) sayısında Yüzakımız Sanatımız

61. Yıl: Sayı: 21772 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. (KDV dahil) 6 Nisan 1985 Cumartesi

Yazar sahnede

İlk demeci: ANAP'ta ciddi çözülmeler

ANNESİNİN ELİNİ ÖPÜP, DOĞRU YOL'A GİRDİ — Odalar Birliği Başkanlığı'ndan ayrılan Mehmet Yazar ilk gövde gösterisini dün partiye kaydolduğu Kayseri'de yaptı. Önce annesini ziyaret edip elini öpen (yanda) Yazar, kaydını yaptırdıktan sonra DYP'ye 1 milyon lira bağışladı. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Kayseri'de önce annesini ziyaret eden Yazar, elini öpüp hayır duasını aldıktan sonra, DYP il binasına giderek merkez ilçe örgütüne kaydını yaptırdı.

DYP'de kaydını yaptırırken 1 milyon lira bağışta bulunan Yazar, "Bu miktar çam sakızı çoban armağanı, partiye bütün varlığımla katılıyorum" dedi.

Yazar, DYP'li olduktan sonra Kayseri'de cuma namazı kıldı, Seyyidi Burhanettin'in türbesini ve babasının mezarını ziyaret etti.

DENİZ SOM

KAYSERİ — Mehmet Yazar dün DYP Kayseri merkez ilçe örgütüne kayıt olarak "Resmen" siyasete başladı. Otobüsle Kayseri'ye gelirken ilk demecini ANAP'a çatarak veren Mehmet Yazar, "Önümüzdeki günlerde ANAP içinde ciddi çözülmeler olabileceğini, bir erken seçimde de DYP'nin şanslı olduğunu" söyledi.

Mehmet Yazar dün bir otobüs ve 13 arabalık bir konvoyla Ankara'dan Kayseri'ye geldi. Yazar, DYP'ye kaydolduktan sonra, 1 milyon liralık bağış yaptı. Akşam üzeri de Ankara'ya döndü. Yazar, bugün Eskişehir il kongresine katılacak.

Otobüste gazetecilerle konuşan Yazar, "Ekrali ve taçlı yolları hizmet aşkı ve Allah'a sığınarak aşmak" için yola çıktığını belirterek şunları söyledi:

(Arkası Sa.8, Sü.1'de)

CİNDORUK: YAZAR GÜCÜNÜ MERKEZ BANKASI'NDAN ALIYOR

Haberi 8. Sayfada

Gözyaşları ile toprağa verildiler

İÇLER ACISI GÖRÜNTÜ — Balıkesir dün halk yığınlarını ağlatan kara bir gün yaşadı. Düşen uçak felaketinde ölenlerin tabutları eller üzerinde taşınırken, halk, gözyaşlarını tutamıyordu. Cenazeler törenle toprağa verildi. (Fotoğraf: KADİR CAN)

Yaralı pilot binbaşı, hastanede kazayı anlattı:

Kumanda aleti çalışmadı

Devlet Bakanı Tenekeci, her türlü zarar ziyanın devlet tarafından anında ve en iyi şekilde karşılanacağını söyledi.

Kazada tanınmayacak şekilde ölenlerin kimlikleri belli oldu. Balıkesir Devlet Hastanesi'nde tedavi gören yaralıların durumunun iyiye gittiği bildirildi.

KADİR CAN
RECEP ASLANDUR

BALIKESİR — Bir F-104 uçağının eğitim uçuşundan dönerken Marangozlar Sitesi'ne düşmesiyle meydana gelen feci kazada ölenlerin cenazeleri dün Balıkesir'de öğle namazından sonra kaldırılarak gözyaşları içinde toprağa verildi. 14 kişinin ölümüne yol açan uçağın, kumanda aletlerinde meydana gelen arıza nedeniyle düştüğü anlaşıldı. Paraşütle atlayarak canını kurtaran Pilot Binbaşı Oğuz Sever, "Uçağı kontrol edemediğimizden boş bir alana yönlendiremedik ve paraşütle atladık. Olayda bu kadar kişinin ölmesinden çok büyük üzüntü duyuyorum" dedi.

Şehit Pilot Yüzbaşı Ahmet Özcan'ın bayrağa sarılı tabutu Zağanos Paşa Camii'ndeki dini törenden sonra top arabasına konarak askeri törenle 9. Ana Jet Üssü'ne götürüldü. Burada top arabasından cankurtarana alınan cenaze Eskişehir'e gönderildi. Şehit pilot Ahmet Özcan'ın cenazesi daha sonra Eskişehir'de Atatürk Caddesi'nde ve Hava Şehitliği'nde yapılan askeri törenle gözyaşları içinde toprağa verildi. Kazada ölen 7 kişinin cenazeleri Balıkesir Başçeşme Mezarlığı'nda, diğer 6 vatandaşın cenazeleri de Balıkesir'e bağlı köylerde toprağa verildi.

14 kişinin yaşamını yitirmesine neden olan kazada uçağı kullanan pilotlardan Binbaşı Oğuz Sever kaldırıldığı askeri hastanede olayı şöyle anlattı:

"Önceki gün sabah normal olarak havalandık. Eğitim görevlerini yerine getirdikten sonra üsse dönerken irtifa kaybetmeye başladık. Göstergemiz sürekli olarak irtifa gösteren aygıtlara dayalıydı. Sürekli irtifa kaybetmemiz ve kumanda aygıtının takılması üzerine düşeceğimizi anladık. Uçağı kontrol edemediğimizden de boş bir alana yönlendiremedik. Sonunda paraşütle atlamak zorunda kaldık. Olayda bu kadar çok kişinin ölmesinden büyük üzüntü duyuyorum."

Askeri Savcı, daha sonra Binbaşı Sever'in ifadesini aldı. Sever, ifadesinde kazanın uçağın kontrolünü sağlayan levyenin kilitlenmesinden meydana geldiğini, F-104 uçaklarının çok eski olmasından bu tür olaylara rastlandığını söyledi. Sever, ayrıca oturdukları koltukların altında kaza anında fırlamalarını sağlayacak roketlerin de eksik olması yüzünden şehit Yüzbaşı Ahmet Özcan'ın zamanında uçaktan çıkamadığını, bu nedenle de

(Arkası Sa.7, Sü.5'te)

Vergi şampiyonu Hilton'un kumarhanesinden çıktı

1.2 milyar gelir ve 758 milyon vergiyle rekortmen olan Yüksel Titanoğlu, Yeni Zelanda ve Avustralyalı ortaklarıyla birlikte Hilton'un kumarhanesini işletiyor.

Ekonomi Servisi — Hilton Oteli'nin alt katındaki para yutan oyun makineleri, ülkemizde yeni bir vergi rekortmeni yarattı.

Geçen yıl 50 milyon liranın üzerinde vergi ödeyenler sıralamasında bile yer almayan işadamı Yüksel Titanoğlu, bu yıl Vehbi Koç'ları, Sakıp Sabancı'ları, Şarık Tara'ları geride bırakarak 758,6 milyon lirayla vergi rekortmenliği sandalyesine şimdilik oturdu.

1937 doğumlu, Robert Kolej mezunu Yüksel Titanoğlu'na vergi rekortmenliğini, Hilton'un "Casino" adlı kumarhanesi getirdi. Yeni Zelandalı ve Avustralyalı ortaklarla kurulan Turistik Gazino İşletmeleri adlı şirkette yüzde 20 hisse payı olan Yüksel Titanoğlu, ödeyeceği Gelir Vergisi'nin büyük bölümünü 1 Şubat 1984 günü faaliyete geçen "Casino"nun kârından kendi payına düşen 1,2 milyar liralık gelir sayesinde sağladı.

Konuyla ilgili olarak görüşlerine başvurduğumuz Yüksel Titanoğlu ise şöyle konuştu:

"Yabancı sermayeli bir şirketin kuruluş faaliyetlerini ben Yüksel Titanoğlu olarak kendi adıma yürüttüğüm için, bu yılki gelir ve vergiden ta-

(Arkası Sa.11, Sü.7'de)

WASHINGTON'dan

YALÇIN DOĞAN

Somut sonuç yoksa da...

WASHINGTON — "Sizin Başbakan'ın Amerika gezisinden somut bir sonuç çıkmadı. Ama Washington'da etkisi oldu. 14 yıl sonra ilk kez bir Türk Başbakanı'nın gelmesi, Beyaz Saray'da memnunlukla karşılandı."

Bu tür üst düzeydeki gezilerden sonra Amerikan yönetiminin biz gazetecilere hoş gelen iyi bir âdeti var. Çeşitli konularda üst düzey yetkililer, konuk gazetecileri toplayıp, olayların perde arkasını kendi açılarından aktarıyorlar. Böylelikle edindiğimiz bilgileri sadece Türk yetkililerinden değil, aynı zamanda Amerikalılardan da öğrenmek fırsatı doğuyor. İşte böyle bir olanağı önceki gün üst düzeyde bir Amerikan yetkilisi Türk gazetecilerine sağlayarak Amerikan görüşünü hemen ilk ağızdan bize yansıttı. Yukardaki sözler de o üst düzey Amerikan yetkilisine ait. Amerikalılar en çok Özal'la karşı karşıya gelip, tanışmış olmaktan memnunlar. Türkiye'nin çö-

(Arkası Sa.11, Sü.5'te)

Bir yılda neler oldu? *Dizilerin seçiminden sözcük yasaklamaya, garip atamalara...*
İpekyolu nasıl alındı? *Reha Oğuz Türkkan'dan gelen öneri ve sonucu...*
Eski genel müdürler ne diyor? *Cem Kozanoğlu, Akman, Öğün... Tümü kaygılı...*

Ve Toskay anlatıyor...

ERHAN AKYILDIZ'ın inceleme röportajı pazartesi CUMHURİYET'te

Alman sanatçılar Ruhi Su'nun tedavisi için başvurdu

Ruhi Su

Heinrich Böll, Gunther Grass, İngeborg Drewitz, Siegfried Lenz, Wolf Biermann ve Gunther Wallraff'ın 15 ocak tarihinde Kültür Bakanlığı'na yazdıkları mektup bugüne kadar yanıtlanmadı.

Kültür Servisi — Ünlü sanatçı Ruhi Su'nun geçirmekte olduğu rahatsızlık, yurt dışında büyük üzüntüyle izleniyor ve tedavisi için girişimlerde bulunuluyor. 15 Ocak 1985 tarihinde, çağdaş Federal Alman sanat ve edebiyatının altı ünlü adı, Kültür ve

(Arkası Sa.11, Sü.5'te)

Gençlere Hoşgörü...

Mektup, İzmir 9 Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme bölümü ikinci sınıf öğrencilerinden geliyor:

"Ben ve binlerce üniversiteli genç şu aşamada tek derstan ataşyoruz. Bizim sınıf 700 kişi. 700 kişi iki grup olarak derslere girmeye çalışıyoruz. 350-400 kişilik grup olarak derse girebilmek ve dersi dinleyebilmek olanaksız.

Bunun yanında dar gelirli ailelerden geldiğimiz için sağlık koşulları elverişsiz yerlerde barınıyoruz. Rahat ders çalışabilme ortamı yok. Yeterli beslenme olası değil.

Durum böyleyken sınav üzerine sınav, sınavlardan bir tekini bile başaramazsan kapı dışarı edileceksin. Bu atılma durumunun yarattığı psikolojik gerilimle başarılı olabileceğimiz derslerde dahi takılıyoruz. Nitekim bu or-

(Arkası Sa.8, Sü.1'de)

HASAN CEMAL

YUNAN SEÇİMİNDEN SONRA NE OLACAK?

Türk-Yunan ilişkilerinde hareketli yaza doğru

CENGİZ ÇANDAR

Yunanistan'da erken seçimlere gidileceğinin anlaşılmasıyla Türkiye-ABD-Yunanistan ilişkiler üçgeninin sıcak ve hareketli yaz günleri de yaşayacağı anlaşılıyor. Yunanistan'da ekim ayı içinde yapılması gereken seçimler büyük bir olasılıkla haziran ayının ilk iki haftası içinde yapılacak. KKTC genel seçimleri

(Arkası Sa.8, Sü.5'te)

Türk-Bulgar ilişkilerinde sertleşme sürüyor

Özal'ın sorunu, uluslararası alanda gündeme getirmesi üzerine, Bulgar Dışişleri Bakanı, Türk Büyükelçisi Lutem'i makamına çağırdı ve oldukça sert bir protesto notası verdi. Ancak Lutem bu notayı almadan iade etti.

Haberi 11. Sayfada

Başbakan bugün yurda dönüyor

Özal, geri ödemesiz askeri kredi istedi

ABD gezisinin son gününde Hazine Bakanı Baker, Tarım Bakanı Block, IMF Başkanı De Larosiere ile görüşen Özal, ABD eski Dışişleri Bakanı Haig'le de sabah kahvaltısı yaptı.

YALÇIN DOĞAN

WASHINGTON — 10 günlük Amerika gezisini tamamlayan Başbakan Turgut Özal, bugün Ankara'ya dönüyor. Gezisinin son gününde ABD Hazine Bakanı James Baker ile bir görüşme yapan Özal, "Amerika'nın Türkiye'ye verdiği askeri yardımların, geri ödemeden bağışık tutulmasını" istedi. Buna karşı ABD Hazine Bakanı, "Düşünürüz" karşılığını verdi.

Başbakan Özal, Ankara'ya gelmeden önce son gün Amerikan Hazine Bakanı, Amerikan Tarım Bakanı, IMF Başkanı ve Dünya Bankası Başkanıyla ayrı ayrı görüşmelerde bulundu. Sağlanan bilgilere göre, bu görüşmelerin içinde IMF Başkanı ve Hazine Bakanı'yla olan buluşma, Türkiye açısından önem kazandı.

Daha Washington'a gelmeden önce başlatılan öneriyi Başbakan Özal, ABD Hazine Bakanı'

(Arkası Sa.7, Sü.4'te)

DALAN: TÜRK VE ARAP HALKLARININ KANLARI BİRBİRİNE KARIŞMIŞTIR

Haberi 7. Sayfada

KKTC'DE ANAYASA OYLAMASI ÖZAL'DAN İŞARET BEKLİYOR

Haberi 8. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Şırnak ve Ötesi...

Türkiye ve Türklere yönelik terör eylemlerinde Ermeni örgütleri ile terörist Kürt örgütlerinin işbirliği yaptıklarını kanıtlayan belgeleri daha önce bu köşede yayımlamıştık.

Bu belgeler, öyle gizli kapaklı yerlerden çıkarılmış değil ki. Londra'da bir kitapevinde satılan dergi ve broşürleri alıp okuduğunuz zaman, Kürt ve Ermeni terör örgütlerinin nasıl iş ve eylem birliği yaptıklarını görebiliyorsunuz. Durum bu denli açıktır.

Şırnak'taki alçakça saldırı, hiç kuşkunuz olmasın, yine

(Arkası Sa.11, Sü.7'de)

ATİLLA KARAOSMANOĞLU ANLATIYOR 2

'Çin de ekonomisini piyasaya uyduruyor'

UFUK GÜLDEMİR

ANKARA — Hadi Malezya, Singapur ve Tayvan'daki sağ otoriter rejimler ABD'li yatırımcıyı cezbediyordu. Peki ya Çin'e yatırım yapmak için neden yarışıyorlardı?

ABD'li yatırımcılarla yakın ilişkisinde bulunan işadamı Enis Eryılmaz'a göre Pasifik havzasının ucuz emek ülkelerindeki toplumsal koşullar Çin için de geçerliydi. "Örneğin Çin'de de toplu sözleşme sorunu yoktu. Çin'de de otoriteye itaat vardı. Bu faktörler komünizmle yönetilen Çin'i Amerikalı yatırımcı için faşizmle yönetilen Şili'den daha cazip kılıyordu."

Atilla Karaosmanoğlu'nun tespiti ise şöyleydi:

"Çin'de Amerikalı yatırımcı-

(Arkası Sa.7, Sü.4'te)

Amerikan usulü kahvaltı...

Ali Ulvi

Siyasal Suç Yok mu?..

UĞUR MUMCU — *10 nisan*

Başbakan Özal, Washington'daki Basın Kulübü'nde Amerikalı gazetecilerin sorduğu sorular karşısında şaşırıp, *"Barış Davası ile Dilekçe Davasını"* birbirine karıştırarak, *"Barış Derneği davasından kimse tutuklu değil"* demiş...

Demiş, ama kim inanır?

Kimbilir Amerikalı gazeteciler, Başbakan Özal için, *"Gelmiş bizi burada kandırmaya çalışıyor?"* diye düşünmüşlerdir. Ya da "Sanıklar basın toplantısından önce salıverildiler de haber henüz bize ulaşmadı" diye...

BBC Televizyonu tarafından yapılan bir programda da Dilekçe Davası sanıkların tutuklu oldukları söylenmişti. Demek ki, oluyor böyle vakalar!..

Oluyor da bir Başbakan'ın dünya kamuoyunca da bu kadar yakından izlenen bir konuda yanıltıcı bilgi vermesi hiç de hoş kaçmıyor. Sayın Başbakan, günlük gazete okumaya hiç mi zaman ayıramıyor?

Kültür Bakanımız da geçenlerde *"siyasal tutuklu yok"*dememiş miydi? Özal'ın daha önce böyle bir açıklaması basında yer yalmamış mıydı? Yine Başbakan'ın *"Daily News"* adlı gazetede, *"Türkeş dışında siyasal tutuklu yok"* diye demeci çıkmamış mıydı?

Türkeş'in avukatlarından Halil Şıvgın, Özal'ın yardımcısıdır. Özal, bu konudaki bilgileri herhalde yardımcısından alıyordur. Fakat yine de yanlış yapmıyor mu?

Sayın Başbakan'a ve Kültür Bakanı'na yardımcı olmak amacıyla ceza yasamıza göre *"siyasal suç"* 125- 172. maddeleri arasında kalan eylemleri kapsadığını söyleyebiliriz. Ceza Yasası dışında da siyasal nitelikli suçlara yer verilmiştir.

Neyse, işin ayrıntısına girmeyelim.

Ceza Yasası'nın 141 ve 142'nci maddeleri nedeniyle sanık olanlar, *"siyasal suç"* nedeniyle yargılanıyorlar demektir. Bu maddeler nedeniyle yargılanıp da tutuklu olanlara *"siyasal tutuklu"* denmektedir.

Barış Derneği davası nedeniyle tutuklu olanlara, *"siyasal tutuklu"* denir. Amerikalı gazetecilerin de sorduğu soru budur. Sayın Başbakan sıradan bir Amerikalı gazetecinin tutuklu olup, olmadıklarını bildiği *"Barış Derneği sanıkları"* için *"Hayır, tutuklu değiller"* diyebilmektedir.

Sayın Başbakan, bu tür açıklamalarla kendi saygınlığını kendi eliyle zedelemiş olmuyor mu? Kendi inanırlığına güvenirliliğine gölge düşürmüyor mu?

Ne düşünür Amerikalı gazeteci, Başbakan'dan bu yanıtı alınca? Ne düşünür, nasıl yorum yapar?

Sayalım: Barış Derneği sanıkları siyasal tutukludurlar, TİP davası öyle, TKP davası yine öyle, DİSK davasının salıverilmemiş sanıkları da böyle.. MHP davasının terör eylemleri ile doğrudan ilişkisi olmayan sanıkları da siyasal tutuklu sayılırlar. TİKP ve MSP davaları da siyasal nitelikli davalardır.

Bir Başbakan bütün bunları nasıl görmezlikten gelir?

Konu açılmışken bir örnek daha verelim mi? "Öğretici" olur, verelim:

CIA Ankara eski istasyon şeflerinden Paul Henze, bilindiği gibi, Türk basınında sık sık yazılar ya-

zar. Henze ile hükümetlerimizin arası da çok iyidir. Henze'nin Amerika'da Türkiye adına *"lobicilik"* yapacağı sanılır. Bu yüzden Henze'ye para ödenir mi ödenmez mi, bilinmez?

Bu Paul Henze, *"The Wilson Quartly"* adlı yayın organının özel sayısında, DİSK'in ve TÖB-DER'in terör eylemleri için silah ve para kaynağı olduğunu yazmıştı. Oysa ne DİSK davasında ne de TÖB-DER'in gerekçeli kararında böyle bir sav ileri bile sürülmüş değildi. CIA şefi açıkça yalan yazılıyor ve bunu dünya kamuoyuna yaymaya çalışıyordu.

Hadi Henze bir yabancı, hem de CIA görevlisi, bu yüzden yalan ve yanıltıcı bilgi veriyor. Ancak bir Başbakan'ın bu konuda -hele Washington'da Basın Kulübü'nde gerçekleri açıklaması gerekmez miydi?

Kültür Bakanımız, bakanlığa ayağını attığı günlerde, Fransız ihtilalinden 13 yıl sonra doğan Victor Hugo'nun *"Fransız ihtilalinin hazırlayıcısı"* olduğunu söylememiş miydi? Bakan, o gün Victor Hugo'da yanıldı; bir başka gün *"siyasal suç"* konusunda...

Her yanılgının da bir sınırı ve ölçüsü vardır. Hatta bir de *"maliyeti"*.

Sayın Başbakan ve bakanların *"siyasal suç"* konusunda bundan sonra yanılgıya düşmemelerini salık veririz: Çünkü, çıkaracakları bir af yasası ile terör suçlarından dolayı *"adi suçlar"*a ilişkin maddeler gereğince cezalara çarptırılan *"silahlı sağ eylemciler"*, açıkça *"kader kurbanları"* arasına karışıp, aftan yararlanacaklar; ancak aynı tür eylemlerden ötürü siyasal suçlar nedeniyle mahkûm olanlar cezaevlerinde kalacaklar. Ayrıca *"itirafçı terörist"* için ceza indirimi getiren yasa *"siyasal suçlar"* için geçerli olacağından adi suçtan hükümlü, *"silahlı sağ terörist"*ten hiçbir itiraf da alınamayacaktır.

Bu da yeni bir adaletsizlik kaynağı olacaktır.

"Siyasal suç" konusunu bugünden netleştirmekte yarar vardır. Öyle ya Türkiye, tekin bir ülke değildir. Bugün ona, yarın sana!

Hayat bu, belli olur mu hiç?

Gerilim Tırmanırken...

HASAN CEMAL — *11 nisan*

Bulgaristan'ın soydaşlarımıza dönük olarak sürdürdüğü insan haklarına tümüyle aykırı eritme politikasından kaynaklanan bunalım giderek derinleşmektedir. Bulgaristan'ın İstanbul Başkonsolosluğu'nun uluslararası diplomatik teamülleri çiğneyen son davranışları da Ankara ile Sofya arasındaki gerilimin tırmanmasına yol açmıştır.

Diyalog ortamının her geçen gün gittikçe dağılmasının sorumlusu herhalde Ankara değil, Sofya'dır.

Bulgaristan'daki kampanya ile ilgili ilk haberler Ankara'ya ulaştığı zaman, baskıların bu denli korkunç boyutlarda olabileceğine başlangıçta inanılmak istenmemişti. *"Acaba dışarıdan mı abartılıyor, kasıtlı olarak birtakım başka odaklarca mı büyütülüyor"* gibi bazı düşüncelere de saplanılmıştı.

Ne var ki, çeşitli kanallardan gelen haberler soydaşlarımıza dönük kimlik değiştirtme operasyonunun acımasız ve sistemli olduğunu ortaya koymuştu.

Ama buna rağmen Ankara, temkinli davranmayı ve sessiz diplomasiyi tercih etmişti. Diyalog kapısının tümüyle kapanmaması için çaba gösterilmişti. Hatta bu arada Cumhurbaşkanı Sayın Kenan Evren'in bir mesajı bizzat Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Sedat Güneral tarafından Bulgaristan Devlet Başkanı Todor Jivkov'a götürülmüştü...

Sessiz diplomasinin Bulgaristan üzerinde etkisiz kaldığı görülünce Ankara, hem iç hem dış kamuoyunu aşamalı bir biçimde harekete geçirmeye yöneldi. Ancak Ankara, bunu yaparken Sofya ile diyalog kapısının tümüyle kapanmasından özenle kaçınmaya ve tepkilerin dozunu da ayarlamaya çalışıyordu.

Görülen odur ki Türkiye, Bulgaristan'a dönük protesto kampanyasında yeni bir adım daha atmaya hazırlanmaktadır. Bu nazik adım, konunun Birleşmiş Milletler'e getirilmesidir.

Bu *nazik* adım henüz atılmış değildir, ama ilk işareti verilmiştir. BM'deki Daimi Temsilcimiz Büyükelçi İlter Türkmen, BM'deki İslam Konferansı üyelerinin 39 temsilcisinden oluşan gruba hitaben yaptığı konuşmada şunları söylemiş bulunuyor:

"Bulgar yetkililerin bütün iddialarına rağmen, sistematik bir biçimde sürdürülen bu asimilasyon kampanyası, silah zoru, ka ɔa ve askeri güç kullanılarak yapılmıştır. Bu hareketler sırasında Bulgaristan'da yüzlerce Türk ölmüş, birçok Türk de yaralanmıştır. Türklerin çektiği ıstırapların boyutlarını ancak tahmin edebiliyoruz. Çünkü Türk bölgeleri Bulgar yetkili makamları tarafından diplomatlar ve basına kapatılmıştır. Türkiye, konuyu insan haklarıyla ilgili bütün uluslararası örgütler ve BM'ye getirmekte kararlıdır."

Sorunun Türkiye tarafından Birleşmiş Milletler'e götürülmesi çok anlamlı bir gelişme olabilecektir. Bu bakımdan bir kez daha durup düşünmekte yarar vardır.

Temenni edelim hiç olmazsa bundan sonra Sofya'daki yöneticilere sağduyu egemen olabilsin ve gerilimdeki tırmanma denetim altına alınabilsin.

DÖRT KANATLI KUŞ
Fazıl Hüsnü Dağlarca
Dağlarca'nın 71 kitabından kendi eliyle seçtiği şiirler: Özgür Yayın Dağıtım

Cumhuriyet
61. Yıl: Sayı: 21776 — Kurucusu: Yunus Nadi — 70 TL. 10 Nisan 1985 Çarşamba

TOPKAPI SARAYI'NDA YAŞAM
Tavernier
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 38/41 Cağaloğlu / İstanbul, 400 lira

Türkeş'e tahliye

MHP ve ülkücü kuruluşlar davasında tutuklu yönetici kalmadı

TÜRKEŞ'İN TAHLİYESİ — Türkeş, tahliyeden sonra 30 arabalık bir konvoyla evine götürüldü. Oran'daki evinin önünde bekleyenler kapatılan MHP'nin Genel Başkanını coşkun bir şekilde karşıladılar.

TAHLİYE HABERİNİ HASTANEDE ALDI

Mahkemenin dün öğleden sonraki oturumunu çok sayıda dinleyici izledi. Salona sığamayanlar, dışarıda ayakta beklediler. Kararın okunmasından sonra salonda bulunanlar ve dışarıda kalanlar "zafer" diye bağırdılar.

Mayıs 1983'ten beri Mevki Hastanesi'nde kalp rahatsızlığı nedeniyle tedavi altında bulunan Türkeş, tahliye haberini hastanede öğrendi. Türkeş'e haberi avukatları verdi. Kapatılan MHP'nin Genel Başkanı, demeç istemlerini "1991'e kadar yasaklıyım, konuşmam" diyerek reddetti.

EVİ ÖNÜNDE SLOGANLARLA KARŞILANDI

Osman Bölükbaşı, hastanenin kapısına geldi. Türkeş, hastaneden Oran'daki evine 30 arabalık bir konvoyla gitti. Kapıda koç kesildi. Bekleyenler "Allahuekber" ve "Başbuğ Türkeş" diye bağırdılar. Başbakan Özal, "Mahkemeye karışmayız. Hayırlı olsun" dedi.

Haberi 8. Sayfada

Ankara: İstanbul'daki başkonsolosun tutumu bir nezaketsizlik örneğidir

Bulgarları yine uyardık

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bulgaristan'daki Türklere yapılan baskılar nedeniyle karşılıklı tırmanmaya giren Türk-Bulgar ilişkileri İstanbul'daki Bulgar Konsolosluğu'nda gelişen bir casusluk olayıyla birlikte yeni bir krize daha sahne oluyor.

Bundan bir süre önce sığınma istemiyle Türkiye'ye gelen ancak MİT tarafından Bulgar istihbaratı adına çalıştığı belirlenen Ali Yusufov adındaki şahsın İstanbul'da Gayrettepe'de bulunan Bulgar Konsolosluğuna kaçarak burada barınması Türk ve Bulgar hükümetleri arasında ciddi bir sürtüşme yarattı.

Bulgar Konsolosu Pavel Pavlov'un geçen hafta casus olduğu belirtilen Ali Yusufov'la birlikte konsoloslukta yalnızca yabancı gazetecilerin alındığı bir basın toplantısı düzenleyerek açıkça Türk makamlarını suçlayan bir dille konuşması Ankara'da tepki yarattı. Konsolosun casus olduğu belirlenen bir şahısla birlikte basın toplantısı düzenlemesi ve "senaryo" olarak nitelendirilen bir dizi iddia ortaya atması yetkililere göre "hassas" bir durum yarattı. Dışişleri Bakanlığı, konsolosun tutumunun ve davranışının diplomatik teamüller açısından büyük bir nezaketsizlik olduğunu belirterek Bulgar hükümetini uyardı.

Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, uluslararası alanda kabul görmüş diplomatik kurallara göre, bu konsolosun bulunduğu ülke aleyhinde bu şekilde bir tavır takınamayacağını belirttiler. Dışişleri Sözcüsü Yalım Eralp de, bu konu nedeniyle Türk ve Bulgar makamları arasında temaslar yapılmakta olduğunu doğruladı.

Türkiye, konsolosun tutumu nedeniyle Bulgaristan'a tepkisini belirtirken, bir yandan da tutumunu sertleştirdi ve Ali Yusufov adındaki şah-

(Arkası Sa.8, Sü.1'de)

BULGAR BASKISI ULUSLARARASI ÖRGÜTLERDE

BULGAR İDDİASI: TÜRKİYE'DEKİ GERİCİLER BİZE KAMPANYA AÇTI

Haberleri 12. Sayfada

BULGAR BAŞKONSOLOSU VİLAYETTE — Bulgaristan'ın İstanbul Başkonsolosu Georgi Lubenov dün beklenmedik şekilde Vali Nevzat Ayaz'ı ziyaret ederek, konsolosluk önündeki güvenlik önlemlerinin ve aramaların kaldırılmasını istedi. Lubenov, dün Valiyi ziyaretinden sonra gazetecilere, "Görüşmeden memnun ayrılıyorum" dedi. (Fotoğraf: KADİR CAN)

Şirket kurtarma tartışması

İş dünyasında tedirgin bekleyiş

İTO Başkanı Kuşçulu: *Meslek kuruluşlarından görüş alınmadan hazırlanan bir rehabilitasyon projesi, herhalde çok isabetli olmayacak.*

İSO Başkanı Gezgin: *Çok ketum davranılıyor. Bizim görüşümüz alınmadan böyle bir çalışmanın yapılmasını hoş karşılamamız mümkün değil.*

Ekonomi Servisi — Mali bakımdan zor durumdaki şirketlerin ekonomiye kazandırılması amacıyla başlatılan "rehabilitasyon" çalışmalarının Ankara'da kapalı kapılar ardında sürdürülmesi, İstanbul iş çevrelerini ve bankacıları tedirgin etmiş bulunuyor. Sanayi ve bankacılık âlemini bu kadar yakından ilgilendiren bir konuda meslek odalarına ve bankalara hiç danışılmadan çözüm projeleri geliştirilmesinin uygulamada çeşitli tartışmalara neden olacağı ve böyle bir uygulamanın başarı şansının da oldukça az olacağı belirtiliyor.

"Meslek kuruluşlarından hiçbir görüş alınmadan ha-

(Arkası Sa.8, Sü.1'de)

KAHVECİ FORMÜLÜ

1- Şirket kurtarma operasyonunda hiçbir kamu fonuna başvurulmasın.

2- Şirketlerin konsolide edilen borçları karşılığında çıkarılan hisse senetleri halka pazarlansın.

3- Yardım isteyen her şirkete "rehabilitasyon" uygulansın.

DPT FORMÜLÜ

1- Toplu Konut Fonu ve Merkez Bankası kaynakları devreye sokulsun.

2- Zor durumdaki şirketlerin kamu vergi ve sigorta borçları konsolide edilsin.

3- Öncelikle işçi şirketlerine ve çok ortaklı şirketlere taze para sağlansın.

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — Zor durumdaki şirketlerin desteklenerek ekonomiye kazandırılmasını öngören "sanayi yatırımlarının rehabilitasyonu" yasa tasarısının uygulanması için gerekli kaynağın nereden karşılanacağı konusunda tartışma baş gösterdi. Bu konuda son kararı Başbakan Turgut Özal'ın vereceği bildirilirken operasyon için DPT ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından ortaklaşa hazırlanan taslakta Toplu Konut Fonu ve Merkez Bankası kaynaklarının devreye sokulması öneriliyor. Başbakan'ın Başdanışmanına ait "Kahveci formülü" ise kamu kaynaklarının bu amaçla kullanılmamasını öngörüyor.

Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası DESİYAB tarafından 422 çok ortaklı işçi şirketi için önerilen ve daha sonra Odalar Birliği'nce kapsamı diğer özel işletmeleri içerecek şekilde genişletilen yardım operasyonu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile DPT'nin ortak çalışmaları sonucunda bir yasa tasarısı olarak şekillendi. Bu tasarıya göre, öncelikle işçi şirketleriyle çok ortaklı şirketlere ait olmak üzere yatırımı yarım kalmış, üretim yapamayacak duruma düşmüş şirketler için kamu vergi ve sigorta borçlarının konsolidasyonu öngörüldü. Sermayeye eklenecek bu borçlar için işletmelerin yüzde 49 oranındaki hissesi aşılmayacak biçimde kamu ortaklığına gidilmesi planlandı. Zorunlu tu-

(Arkası Sa.8, Sü.3'te)

Gerginlik sürüyor

Bulgar Konsolosu: Abluka kaldırılsın

İstanbul Haber Servisi — İstanbul'a kendi isteğiyle geldikten sonra Bulgaristan Konsolosluğu'na sığınan Ali Mehmetov Yusufov'un Bulgaristan'a kaçırılmasının önlenmesi için "abluka" sürerken, Başkonsolos Georgi Lubenov dün Vali Nevzat Ayaz'ı ziyaret ederek güvenlik önlemlerinin ve aramaların kaldırılmasını istedi. Vali Ayaz ise, Yusufov teslim edilmedikçe önlemlerin ve aramaların süreceğini kesin bir dille Başkonsolos'a bildirdi.

Yaklaşık bir hafta önce Gayrettepe'deki Bulgaristan Başkonsolosluğu'na sığınan ve Bulgar casusu olduğu saptanan Ali Mehmetov Yusufov'un konsolosluk dışına çıkmasını önlemek ve teslim almak için Gayrettepe'de geniş güvenlik önlemleri alınırken, önceki gün Sovyetler Birliği Konsolosluğu'na gitmek üzere çıkan Bulgaristan Başkonsolosu Georgi Lubenov'un arabasını aramamak istemesi bir anda tansiyonu yükseltti. Türk yetkililerin kesin bir dille, onun aldıklarını, aracını aramadığı takdirde konsolosluktan çıkamayacağını belirttikleri Lubenov dün İstanbul Valisi Nevzat Ayaz'ı makamında ziyaret e-

(Arkası Sa.8, Sü.1'de)

Özmert, Anayasa Mahkemesi yeni başkanı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ahmet Hamdi Boyacıoğlu'nun emekliye ayrılmasıyla boşalan Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na dün yapılan seçimle, başkan vekili Hasan Semih Özmert getirildi. Semih Özmert'ten boşalan başkan vekilliğine de üye Orhan Onar seçildi.

(Arkası Sa.8, Sü.3'te)

Yazı İşleri Müdürümüz Gönensin beraat etti

İstanbul Haber Servisi — Gazetemiz Yazı İşleri Müdürü Okay Gönensin, 12 Eylül öncesi siyasi çekişme ve çatışma ortamını yeniden yaratacak nitelikte yayın yaptığı savıyla yargılandığı İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı (2) Numaralı Askeri Mahkemesi'nde beraat etti.

(Arkası Sa.11 Sü.6'da)

Üniversiteliler sokakta koştu *İstanbul Üniversitesi Spor Birliği'nce düzenlenen spor şöleni dün Vefa Stadı'nda düzenlenen bir törenle başladı. Üniversitenin kendi bünyesindeki tesislerin yeterli olmaması nedeniyle değişik alanlarda düzenlenen yarışmaların ilki dün yapıldı. 25 öğrencinin katıldığı yol yarışında erkeklerde Ahmet Yaşar, bayanlarda Naciye Özkılıç birinci gelirken sporcular yoğun trafik nedeniyle bitiş noktasına ulaşmakta bir hayli güçlük çekti. Bu arada İstanbul Üniversitesi Spor Birliği Başkanı Kaya Çilingiroğlu yaptığı konuşmada tesis yetersizliğinin bellerini büktüğünü ve bu konuya bir çözüm bulunmasını istedi. (Fotoğraf: VEDAT DANACI)*

Avcı-Yazar rövanşı Kayseri'de yapılacak

DYP Genel Başkanı Yıldırım Avcı ile Mehmet Yazar, cumartesi günü yapılacak olan Kayseri il kongresinde ikinci kez karşı karşıya gelecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — DYP il kongrelerine bu hafta sonunda da devam edilecek ve cumartesi günü Genel Başkan Yıldırım Avcı ile Türkiye Odalar Birliği eski Başkanı Mehmet Yazar, Yazar'ın memleketi Kayseri'de, Isparta kongresinin rövanşı niteliğinde karşılaşacaklar. Kayseri il kongresinden önce Yazar'ın yarın Kayseri'ye gitmesi ve ilçeleri dolaşması bekleniyor. Yazar pazar günü de

(Arkası Sa.11, Sü.3'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Üç Partide Üç Görünüm

ANKARA — Doğru Yol Partisi'nin kendi içinde "genel başkan arayışı", ANAP'ın partileşme sürecinde ilk kongresine adım adım yaklaşması, SODEP'in kendi tüzük çalışmaları yanı sıra, "solda birleşmeyi" gündeme getirme eğilimi siyasal açıdan son beş yılın en canlı günlerini getirdi Türkiye'ye.

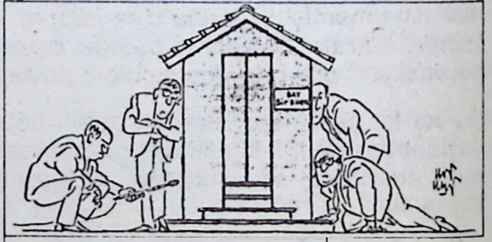
Kısaca "kongre haftası" olarak nitelendirebileceğimiz şu günlerde anılan her üç partiye bir göz gezdirirsek, aşağıdaki nok-

(Arkası Sa.11, Sü.1'de)

KEÇECİLER VE TAŞAR KALACAK

ÖZAL: ANAP'TA ILIMLI DA YOK, HIŞIMLI DA

Haberleri 11. Sayfada

Şaziye Moral öldü

Türk Tiyatrosu'nun ilk kadın oyuncularından olan Moral 82 yaşındaydı.

Şaziye Moral

Kültür Servisi — Tiyatronun kadın sanatçılarından Şaziye Moral dün öldü. 1903 yılında Kırcaali'de (Bulgaristan) doğan Moral, mütareke yıllarında Yeni Sahne'de ilk olarak "Kırık Kalp" le sahneye çıktı. Çıkar çıkmaz da Müslüman kadının sahneye çıkamayacağı gerekçesiyle hakkında polis kovuşturması yapıldı. 1923'te Darülbedayi'ye girdi. 1975 yılına kadar çalıştığı bu kurumdan emekli oldu.

Şaziye Moral'ın rol aldığı oyunlardan bazıları şunlar: "Süt Kardeşler", "Erenler", "Çifte

(Arkası Sa.11, Sü.8'de)

Vedat Nedim Tör öldü

Yazar Vedat Nedim Tör Matbuat Umum Müdürlüğü yaptı, Kadro dergisini çıkardı.

Kültür Servisi — Yazar Vedat Nedim Tör pazartesi günü öldü.

1897 yılında dünyaya gelen Tör, Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten (1916) sonra, Berlin'de yükseköğrenim yaptı ve iktisat doktoru oldu. Yurda döndüğünde, "Aydınlık" dergisi çevresinde sol harekete katıldı. Gizli Türkiye Komünist Partisi yöneticilerinden olduğu gerekçesiyle tutuklandı (1927) ve dört ay ha-

(Arkası Sa.11, Sü.5'te)

Tör — 87 yaşındaydı.

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Siyasal Suç Yok mu?..

Başbakan Özal, Washington'daki Basın Kulübü'nde Amerikalı gazetecilerin sorduğu sorular karşısında şaşırıp, "Barış Davası ile Dikkaya Davasını" birbirine karıştırarak, "Barış Derneği davasından kimse tutuklu değil" demiş.

Demiş, ama kim inanır?

Kimbilir Amerikalı gazeteciler, Başbakan Özal için, "Galiba bizi burada kandırmaya çalışıyor?" diye düşünmüşlerdir. Ya da "Sanıklar basın toplantısından önce salıverildiler de haber henüz bize ulaşmadı" diye.

BBC Televizyonu tarafından yapılan bir programda da

(Arkası Sa.8, Sü.1'de)

Özal, açıkladı:

ABD, Türk tekstilinden vergi alınmayacak

Özal dün Meclis'te ABD gezisini anlattı. HP'li Kırıkkaş: "Başbakan ABD'den moral aldı, maddi bir şey alamadı" dedi.

Haberi 11. Sayfada

Kıbrıs ve Ege

ERGUN BALCI — *11 nisan*

Deniyor ki, *"Papandreu'nun Özal'ın uzattığı zeytin dallarına aldırış ettiği yok. Kendi kendimizi gülünç duruma sokuyoruz. Üstelik bu davranış kafalarda yeni tereddütler uyandırabilir. Acaba Türkiye gerçekten Yunanistan'ın haklarını gasp etti de, propaganda olarak barış taarruzuna mı geçti, diye. Atina'nın stratejisi 'Önce Kıbrıs, sonra Ege'dir, buna karşı Türkiye 'Önce Ege, sonra Kıbrıs' demelidir."*

Önce Özal'ın, Papandreu'ya zeytin dalı uzatma politikası üzerinde duralım.

Bu politikayı sürdürmenin artık gereksiz olduğu söylenebilir. Papandreu'nun zeytin dallarından etkilenmediği açık. Ancak, Özal'ın zeytin dalı politikasının zararı da galiba biraz abartılıyor. Özal, gerçi sürekli zeytin dalı uzatıyor, ama karşı tarafa herhangi bir taviz vermiyor. Zeytin dalı uzatırken söylediği tek şey şu: *"Gel masaya oturup, sorunları görüşelim..."* Üstelik Papandreu tüm dünyaya Türkiye'yi saldırgan ve Yunanistan'ı tehdit eden bir ülke olarak tanıtıyor. Bunda önemli ölçüde başarılı da olmuştur. Bu durumda Özal'ın zeytin dalı uzatma politikası aslında Papandreu'dan çok dünya kamuoyuna yönelik bir girişimdir. Papandreu'nun dünya kamuoyunda Türkiye hakkında yarattığı yanlış izlenimi silme çabasıdır ki, bu çabanın yararlı olup olmadığı tartışılabilir, ama çok zararlı olduğunu ileri sürmek bize biraz abartma gibi geliyor.

Gelelim asıl önemli olan ikinci noktaya.

Türkiye'nin stratejisi *"Önce Ege, sonra Kıbrıs"* olmalıdır görüşüne.

Bu görüş uyarınca Türkiye, Yunanistan'a, *"Arkadaş önce şu Ege'de sorunlarımızı çözelim, yoksa sen Kıbrıs'ta zırnık alamazsın"* diyecek.

Papandreu da, bunun üzerine, *"İş ciddi, Kıbrıs elden gidiyor. Aman şu Ege'de Türklerle anlaşayım"* diyecek.

Doğrusu bu görüş bize hiç mi hiç gerçekçi gelmiyor. Papandreu, Kıbrıs'ta anlaşma istemiyor ki, Türkiye'nin böyle bir tavır almasından etkilensin. New York zirvesini baltalayan Papandreu değil miydi?

Aksine Türkiye'nin böyle bir tavır alması Papandreu'nun canına minnettir. Tüm dünyada Türkiye aleyhine propaganda yapma, hem de inandırıcı biçimde yapma olanağına kavuşur. Üstelik Ege'de de eli güçlenmiş olur. Papandreu'nun ustaca çabaları ile uluslararası platformlarda *"işgalci ve ilhakçı"* durumuna düşecek bir Türkiye'nin Ege konusunda söyleyeceklerini artık dünyada kim dinler?

Türkiye'nin *"Önce Ege, sonra Kıbrıs"* demesi Papandreu'nun oyununu bozmak değil, tam tersine Yunanistan Başbakanı'nın oyununa gelmektir.

Türkiye bu tutuma girdiği an Papandreu dünyaya *"İşte görüyorsunuz Türkler Kıbrıs'ın üzerine oturdular. Şimdi de Ege'deki haklarımızı gasp etmek istiyorlar"* diyecektir.

Türkiye, Kıbrıs'ta diyalog yolunu kapattığı takdirde Kıbrıs kozunu Papandreu'nun eline vermiş olur. Papandreu da bu kozu bir yandan Türkiye'yi uluslararası platformlarda yıpratmak, öte yandan Ege'de kendi durumunu güçlendirmek için ustaca kullanır.

Denktaş, New York zirvesine giderken Türkiye'de bazı çevreler kıyameti koparmıştı. Kıbrıs elden gidiyordu... Papandreu ile Kipriyanu'ya balıklama atlayacakları bir taviz vermiştik... Batının oyununa gelmiştik... Savaş alanında kazandığımızı, görüşme masasında veriyorduk... Şiirler bile yazıldı Kıbrıs için.

Sonra ne oldu?

Rumlar zirveyi baltaladılar. Yani şu *"balıklama atlayacakları"* öne sürülen tavizleri reddettiler. Kıbrıs Rum kesimi karıştı. Spiros Kipriyanu yapayalnız kaldı. Muhalefetle Kipriyanu'nun partisi birbirine girdiler.

Ve şimdi gelelim çok önemli diğer bir noktaya.

Türkiye'de Kıbrıs konusu bazılarınca ısrarlı biçimde Batı ve Amerikan emperyalizmi ile bir hesaplaşma şeklinde gösterilmek istenmiştir. Sorunu bu şekilde ortaya koyanlar, 3. Dünya'nın, sosyalist blokun ve özellikle Sovyetler Birliği'nin Kıbrıs konusunda yıllardır Türkiye'nin karşısında yer aldığını her nedense görmezlikten gelmişlerdir.

Türkiye'de *"Amerikan emperyalizmi", "Atlantik ötesindeki hesaplar"* ya da *"Batının baskısı"* gibi klişelerle oyalanılırken, Papandreu, Kıbrıs sorununu 3. Dünya ve sosyalist ülkelerde rahat rahat işlemiştir.

Bu ülkelerin Türkiye'ye karşı tutumu ise, ancak New York zirvesinden sonra yumuşamıştır.

Türkiye'nin *"Önce Ege, sonra Kıbrıs"* tutumuna girmesi, hiçbir yarar sağlamayacağı gibi, bu ülkelerin yeniden kuşkulanmalarına yol açabilecektir. Zira Ege sorununun Türkiye ile Yunanistan arasında olmasına karşılık Kıbrıs, Türkiye'nin dünya ile olan sorunu niteliğine bürünmüştür. Ben dünya ile olan sorunumu askıda bırakırsam, Papandreu benimle anlaşmaya yanaşır mı? Aksine dünyayı yanına alıp, büsbütün uzlaşmaz tutuma girer.

Ayrıca Kıbrıs sorunu ile Sovyetler Birliği'nin de çok yakından ilgilendiğini unutmamak gerekir. Moskova'nın en büyük korkusu Kıbrıs'ın bölünüp NATO üssüne dönüşmesidir. Türkiye'nin Kıbrıs'ta diyalog yolunu kapatarak, *"Önce Ege"* diye direnmesi, Sovyetler Birliği'ni kuşkulandırır. Oysa Moskova, Ege'de karasuları konusunda Türkiye'ye çok yararlı destek sağlayabilir. Nitekim basınımızda, Sovyetler Birliği'nin Ege konusunda Yunanistan'ı uyardığı ve karasularının 12 mile çıkartılmasına karşı olduğunu açıkladığı yolunda haberler çıkmıştır. Ankara ile Moskova'nın Ege'de doğal müttefik durumuna geldikleri sırada Türkiye'nin Kıbrıs'ta Sovyetler'i kuşkulandıracak bir tutuma girmesi, herkesten önce Papandreu'nun işine yarar.

Ve son bir nokta: Kıbrıs konusunda diyalog yolunu kapatmak, ABD'ye karşı kafa tutmak değil, aslında ABD'nin ekmeğine yağ sürmektir. Çünkü Washington'un gönlünde yatan aslan Kıbrıs'ın bölünerek NATO üssüne dönüşmesidir.

Kıbrıs gibi çok boyutlu, önemli bir konuyu ele aldığımızda gerçekleri, bunlardan bazıları hoşumuza gitmese bile, olduğu gibi yansıtmak zorundayız.

Tabii, eğer bir çözüm istiyorsak.

Hükümet ve Türk-İş...

ŞÜKRAN KETENCİ — *11 nisan*

Türk-İş Başkanı Şevket Yılmaz'ın dün yapılan Başkanlar Kurulunu açış konuşması, yakın çevresinde, *"alışılmışın dışında"* olarak nitelendirildi. Gerçekten de Türk-İş üst yöneticilerinin, siyasal iktidardan söz ederlerken, saflaşmayı vurgulayan sözcükleri kullanmaları pek olağan değil.

Dört yıllık bir sorumluluk paylaşımından sonra YHK'dan çekilme ve Başkanlar Kurulu'nun dün aldığı diğer kararlar da hükümete karşı sertleşmenin önemli göstergeleri.

Türk-İş üst yöneticileri çok uzun yıllardır, Türk-İş'in başındaki değişse de, siyasal iktidarlar birbiri ile çok çelişkili sosyal-siyasal-ekonomik politikalar izliyor olsalar da, kendi deyişleri ile *"diyalog"* içinde işlerini yürütme alışkanlığında olmuşlardır. Türk-İş'in bu *"uzlaşmacı", "gelene ağam, gidene paşam"* politikası her genel kurulunda, her organ toplantısında, her taban toplantısında, rakip sendikal kuruluşlarca eleştirilse de, çizgisinden hiç sapmamıştır. İktidardaki siyasal güçlerin, daha sosyal demokrat, ya da işçiye en karşı ekonomik modeli, uygulamaları, ara rejimler de dahil, Türk-İş yöneticilerinin iktidar ile iyi geçinme politikalarında hiçbir değişiklik yaratmamıştır.

İşçi haklarına yaklaşımlarına, parti programlarına bakılmaksızın her siyasi partiye, sendikacı parlamenter vererek, bu yoldan işlerin yürütülebileceği inancı bugüne kadar değişmiş değildir. Geçiş hükümetine genel sekreterini bakan olarak veren Türk-İş, seçimlere girerken iktidara aday gördüğü MDP ve ana muhalefet gördüğü Halkçı Parti'ye de önemli sendika yöneticilerini parlamenter adayı olarak vermeyi çok akılcı bir politika olarak görmüştür.

Ancak seçimlerden güçlü bir iktidar olarak çıkan ANAP, Türk-İş'in bütün yakınlaşma çabalarını geri çevirmiştir. Kamuoyu önünde bazı işçi sorunları üstüne çatışsalar da, her iktidarla iyi diyaloğa alışkın Türk-İş yöneticileri, bu yeni tavrın şaşkınlığını Özal hükümeti iktidara geldiğinden bu yana yaşıyorlar. En son, hükümetin, Koordinasyon Kurulu aracılığı ile 1984 yılı için % 25, 1985 yılı için % 20 ücret artışı dayatması ile de tam bir çıkmazın içine girdiler. Kazım Oksay'ın bazı sözleşmeler için % 30 üstüne çıkılabileceği sözleri yeni bir diyalog umudu getirirken, hükümeti diyaloğa yaklaştırır hesabı ile 15 nisana kadar sözleşme müzakerelerinin boykot edilmesi kararı alındı. Ancak Türk-İş yöneticilerinin kendilerine göre çok sert bu çıkışlarının ardından da hükümet cephesinde bir yumuşama görülmedi. En son Genel Başkan Şevket Yılmaz, Cumhurbaşkanı ile görüştüğü gün Başbakan Turgut Özal ile de özel görüşme yaparak, bugün yapılacak yöneticiler toplantısına hiç değilse katılımı sağlamaya çalıştı. Bu sonuncu çıkışlarının da hükümetin politikasında bir değişiklik yaratmadığını gördü.

Özal hükümetin uyguladığı ekonomik programda, işçi ücretlerinin maliyetler içindeki paylarının düşürülmesi var. İşçilerin ücret artışları, enflasyon altında kalacak ki, Türkiye, yabancı sermayenin de koşacağı, işçisi ucuz bir pazar haline gelsin. Türk-İş üst yöneticileri yoksullaşan işçinin artan huzursuzluğundan yerlerinde sallanmaya başlamışlarsa, bu kimin sorunu?

Hükümet, Koordinasyon Kurulu'nun katı ilke kararlarından birazcık taviz verse, Başbakan ve bakanları bugün yapılan Türk-İş yöneticiler toplantısına katılsa, umut verici konuşmalar yapsalar... Türk-İş üst yöneticileri önemli bir soluk alacaklar.. Geleceğe yönelik umutlarla, taban oyalanacak, zaman kazanılacak. Görünen o ki, Özal hükümeti, bugün için Türk-İş üst yönetiminin zor konumu ile pek ilgili değil. Onlara doping yapma uğruna, ücretlerde izlenen katı politikada tavizler vermeme eğiliminde. Ya da henüz Türk-İş'i karşısında bir sorun olarak görmüyor.

Sözün kısası Türk-İş yönetimine, uzun yıllardan bu yana ilk kez hükümet, bugünün siyasal iktidarı ile *"diyalog"* kurmada kapılar kapandı gibi. Özal hükümeti, iktidara geldiğinden bu yana kapıları açtırabilmek için, kapı önlerindeki beklemeler, bazen sert, bazen yalvarırcasına açtırma çabaları bir sonuç vermedi.

"Bizim karşımızda bir iktidar", "Hür sendikacılığa saygı duymayan bir zihniyet" sözcükleri ile anlatılmak istenen de bu durum galiba.

Türk-İş yönetimi, çok uzun yıllardan bu yana ilk kez bir siyasal iktidar ile diyalog kuramıyor. İlk kez işlerin yürüyebilmesi için başka yollar arama zorunluluğu ile karşı karşıya. Türk-İş yöneticilerinin tümü de, işçi toplantılarında sık sık vurguladıkları gibi, çok eski, deneyimli sendikacılardır. Geçmişte, siyasal iktidarlara rağmen, işçi haklarının, sendikal hakların savunulmasında katkıları vardır. Sorunları diyalogla çözemezlerse, eskiden yaptıkları ve başardıkları gibi, işçi tabanlarına dayanarak, mücadele ile çözebileceklerini, söylüyorlar. Bakalım önümüzdeki günler nasıl bir gelişme getirecek?

Ali Ulvi

TRT Genel Müdürü Tunca Toskay anlatıyor

Dil İçin Yasaklama Yok

ERHAN AKYILDIZ — *12 - 13 nisan*

TRT ile ilgili araştırmalarımızı tamamladıktan sonra TRT yönetimi ve genel müdüre yönelik eleştirileri en somut biçimde yanıtlayacak kişinin, Genel Müdür **Tunca Toskay**'ın kendisi olduğunu biliyorduk. Toskay, kendisiyle konuşma girişimimizi, **"sorularımızı yazılı verme"** koşuluyla kabul etti. Anahatlarıyla çıkardığımız soruları Toskay'a iletirken **"söyleşimizin bu sorular çerçevesinde gelişeceğini"** de belirttik. İncelemelerde bulunmak için gittiği Almanya'dan döndükten sonra yarım gününü bize ayıran Tunca Toskay, yönelttiğimiz hemen tüm soruları yanıtladı. Biz söyleşiyi teybe alırken, Toskay da kendi mini teybini çalıştırıp bizimle birlikte kayıt yaptı. Toskay'la yaptığımız söyleşiyi aynen sunuyoruz. Bu arada, TRT'deki öztürkçeye karşı takınılan bağnaz tutuma karşın, Genel Müdür Toskay'ın konuşması sırasında, **"ilke, uluslararası, kişisel, evrim, yükümlü, oluşturmak, salt, doğal"** gibi öztürkçe sözcükleri de kullandığını gözledik... Dil yaşayan bir unsurdu.. Her yaşayan unsur gibi, 40'lı yaşlarını süren Toskay'ın da bütün dikkatine karşın öztürkçe sözcükleri kullanması doğaldı...

— İlk sorumuz, yaşamöykünüzle ilgiliydi. Ondan başlayalım isterseniz...

TOSKAY — 1939 yılında İstanbul'da doğdum. İlk ve orta öğrenimimi İstanbul'da yaptım. 1957'de İktisat Fakültesi'ne girdim. 61'de mezun oldum. 62'nin başlarında asistan oldum. 65'in ocak ayında iktisat doktoru unvanını aldım. 69 yılında doçent, 1978 yılı sonlarında da profesörlük işim bitti. Bu arada iki defa ikişer yıl olmak üzere yurt dışında bulundum. İlki 1966-1968 yılları arasında Batı Berlin'deydi. Hür Berlin Üniversitesi'nde doçentlik tezimi hazırladım. 1980-1982 yılları arasında Turizm Bakanlığı, üniversiteden beni isteyerek Basın ve Enformasyon Koordinatörü olarak Federal Almanya'da görevlendirdi. Aynı anda Frankfurt'taki Turizm Bürosu Müdürlüğü'nü de yaptım. 1973 yılından beri genel kurulların kararıyla, Uluslararası Turizm Eksperleri Birliği'nin üyesiyim. Onların her yılki kongrelerine hemen hemen hiç kaçırmadan katılırım. 1984 yılı başında Radyo Televizyon Yüksek Kurulu üyeliğine seçildim. 1984 martında TRT Genel Müdürlüğü görevine başladım. Evliyim, bir çocuğum var. Kısaca hayat hikâyem bu...

— İktisat Fakültesi'ni bitirdiğiniz yıllarda, o dönemin sosyalist aydınlarının öncülüğünde hazırlanan Yön Bildirisi'ni imzaladığınız söyleniyor, ne diyorsunuz?

TOSKAY — Söyleniyor değil, yazılıyor. O bildiriyi imzaladım.

— O günlerde sosyalist düşünceyi mi benimsemiştiniz?

TOSKAY — Yön Bildirisi'nin özellikle sosyalist bir bildiri olduğu başlığında yazmıyordu. O sırada, 1960-61 yılıydı yayımlandığında. Üniversiteden mezun olmuş gençler olarak bildiri hoşumuza gitti, imzaladık..

— O günlerdeki görüşlerinizi anlatır mısınız biraz?

TOSKAY — O günlerdeki görüşlerim bundan yirmi sene önceki görüşlerim.

KEMALİZMİN DRAMI
Vedat Nedim Tör
100 Lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu / İstanbul

Cumhuriyet

YAŞAYIP GÖRMEK
Oktay Akbal
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu, İstanbul, 240 Lira

61. Yıl; Sayı: 21778 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. (KDV dahil) 12 Nisan 1985 Cuma

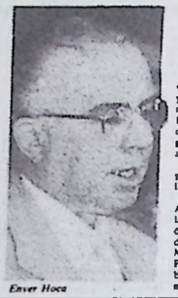
Enver Hoca öldü

77 yaşındaki Arnavutluk lideri 42 yıldır iktidardaydı

YALNIZ ÜLKENİN GÜÇLÜ ADAMI

Savaş kuşağından kalan son liderdi

Dış Haberler Servisi — Savaş kuşağının dünya politikasında ayakta kalan son lideri olan Enver Hoca, 1908 yılında Arnavutluk'un Yunan sınırına yakın Gjirokastro kentinde doğdu. Gençlik yıllarını Fransa ve Belçika'da geçirdi. Hukuk eğitimi gördü. Belçika'nın başkenti Brüksel'de yaşadığı yıllarda o dönemde kritik olan Arnavut-
(Arkası Sa. 11, Sü. 5'de)

Enver Hoca

***E**nver Hoca'nın dün sabah 2.15'te öldüğü açıklandı. Uzun süredir kalbinden rahatsız olan Enver Hoca'nın yerine en güçlü aday Prezidyum Başkanı Ramiz Alia.*

Dış Haberler Servisi — Arnavutluk lideri Enver Hoca, dün 77 yaşında öldü. Arnavutluk Resmi Haber Ajansı (ATA), Enver Hoca'nın uzun süredir kalbinden rahatsız olduğunu ve son iki gündür suni olarak yaşatıldığını açıkladı.

Enver Hoca, II. Dünya Savaşı'ndan ölümüne kadar ülkesinin liderliğini sürdürdü.

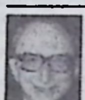
Arnavutluk Resmi Haber Ajansı ATA tarafından yayımlanan bildiride, Enver Hoca'nın ölüm nedeni belirtilmedi. ATA'da yayımlanan, Komünist Parti Merkez Komite, Hükümet ve Parlamento Prezidyumu imzalı bildiride, "Partimizin ve halkımızın sevgili lideri, Arnavutluk İşçi Partisi Merkez Komite Birinci Sekreteri, Arnavutluk Demokratik Cephesi Genel Konsey Başkanı ve Halk Ordusu Genel Komutanı Enver Hoca'nın 11 Nisan 1985 tarihinde, saat 2.15'te aramızdan ayrıldığını büyük üzüntüyle bildiriyoruz" denildi.

Enver Hoca'nın ölümünden sonra yerine kimin geleceği bilinmiyor. Ancak Batılı gözlemcilere göre, son yıllarda Parlamento Prezidyum Başkanlığı'nı ve Devlet Başkanlığı'nı üstlenen Ramiz Alia, en güçlü aday. Alia, Komünist Parti Merkez Komite ve Politbüro üyesi görevlerinde de bulunuyor.
(Arkası Sa. 11, Sü. 5'de)

SODEP lideri: Erken seçim kaçınılmaz

İnönü: Seçim hükümeti

CÜNEYT ARCAYÜREK

***D**urgun göründüğümüz izlenimini değiştirmek için bir hırçınlığa gitmemize gerek yok. Muhalefet olarak vatandaşların beklediklerini tatmin etmeye imkân yok. Çünkü istedikleri, sıkıntıların ortadan kalkması. Bunları halk yararına bir hükümet kaldırır.*

ANKARA — SODEP'in küçük kurultayı bugün, ANAP Büyük Kongresi yarın toplanıyor. ANAP Büyük Kongresi'nin bütün hazırlıklarını tamamladığı bildirilirken, SODEP Küçük Kurultayını Genel Başkan Erdal İnönü'nün içinde bulunduğumuz demokratik koşulları ekonomik ve sosyal sorunları içeren bir konuşmayla açacağı öğrenildi.

Küçük kurultay öncesi görüştüğümüz Erdal İnönü, ortanın solunda bir parti olarak "ANAP'taki son gelişmelerle ilgili değerlendirmelerini" anlatırken, İnönü, Başbakan Özal'ın, Özdağlar olayı ile uğradığı sarsıntıyı "örtbas etmek için kongreyi öne aldığını" söyledi. SODEP Genel Başkanı, bu sarsıntının sonuçları ile başbakanın "Kongreden olacağı desteğe karşın" uğrayacak zorunda kalacağını belirtti. "Hükümetin ömürlü olmayacağını, TBMM'nin bir hükümet kurulmasıyla uğraşacağını" savundu. Hükümetin TBMM'de desteğini yitirmesinden sonra bir "partilerüstü hükümet" istemediklerini, tersine kurulacak bir seçim hükümetiyle seçimlere gidilmesine yanlı olduklarını belirtti.

SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü'ye yönelttiğimiz sorular ve yanıtları şöyle:

— **Sol pencereden sağdaki oluşmaları nasıl görüyor ve değerlendiriyorsunuz?**

İNÖNÜ — Sol parti olarak beni en çok ilgilendiren şey, hükümetin yaptıkları. Bizim iktidara gelişimizi ve vatandaşı kurtaracak gelişmeleri izlemek. Ben, bütün partiler içinde ilk defa kurultay yapan bir parti olarak, öteki partilerdeki karışıklıkları uzaktan seyrediyorum ve fazla ilgilenmiyorum. Bu gelişmeleri demokrasinin yerleşmesi bakımından yararlı ve gerekli görüyorum. Bu kadar geç kalmamaları lazımdı. Bu, partilerin kuruluşlarından gelen aksaklıkları ancak şimdi göğüsleyebileceklerini gösteriyor.

Bunun ötesinde Anavatan Partisi'nin iktidar partisi olarak bizi ilgilendiren tarafı, bu hükümetin daha ne kadar dayanabileceği, nasıl bir destek görebileceği. Açıkça görülüyor ki, Anavatan Kongresi'nin böyle öne alınarak bugünlerde yapılması Sayın Özal'ın, İsmail Özdağlar olayı nedeniyle uğradığı sarsıntıyı örtbas etmek ve ona yeni bir destek sağlamak için girişilen bir hareket. Büyük kongrelerini daha sonra yapmayı düşünüyorlardı, bu olay üzerine öne aldılar. Şimdi Özdağlar komisyonunun da raporunu bir türlü hazırlaya-
(Arkası Sa. 7, Sü. 2'de)

ŞEVKET YILMAZ HÜKÜMETİ SERT BİÇİMDE ELEŞTİRDİ

Türk-İş köprüleri atıyor

BAKAN KOLTUKLARI BOŞTU — Türk-İş'in dün yapılan yöneticiler toplantısına Başbakan Turgut Özal ve 9 bakan çağrılıydı. Ancak hiçbiri gelmeyince boş kalan koltuklardaki yazılar çıkarıldı. Ayakta kalmış sendikaların yöneticileri ile, gazeteciler boş koltukları doldurdular. (Fotoğraf: RIZA EZER)

YILMAZ SESLENDİ

***B**izden önceki nesillerin ve bizlerin yıllarca sürmüş zorlu mücadelelerle kazandığımız birçok hakkımız geriye götürülmektedir. İşçiye, üreten insan değil, üretimde araç olan basit bir makine gözü ile bakılmaktadır.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, dün sesini biraz daha yükseltti, hükümeti sert bir biçimde eleştirdi. Türk-İş'e bağlı sendikaların yönetim kurullarının katıldığı ortak toplantıda konuşan Şevket Yılmaz, Türk-İş ile hükümet arasındaki köprülerin giderek atılmakta olduğu izlenimini uyandırdı. Dünkü toplantıda oylanarak alkışlarla kabul edilen Türk-İş ortak deklarasyonunda, 15 nisandan sonra YHK'den çekilinmesi, salon ve
(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

Bulutlu Ekonomi...

Devlet İstatistik Enstitüsü'ne göre mart ayı fiyat artışı yüzde 4.8 olarak gerçekleşti. Böylece marttan marta on iki aylık fiyat artış oranı yüzde 58'e çıktı. Bu oran şubatta yüzde 55.4, ocakta yüzde 52.8'di... Yılın ilk üç ayındaki enflasyon ise yüzde 14.3'ü buldu.

1985 için enflasyon hedefini başlangıçta yüzde 25 olarak saptamış olan Özal yönetimi açısından enflasyon cephesinde durum hâlâ karanlıktır. Oysa ANAP'ın hükümet olmasından bu yana on altı ay geçmiştir. Ama buna rağmen, örneğin sayın başbakanın kalkıp da "tünelin ucundaki ışık göründü" gibisinden bir demeç vermesini sağlayabilecek kadar bile bir düzelme henüz görülebilmiş değildir.

Enflasyon cephesinde durum kritikliğini sürdürmektedir.

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Bulgaristan Konsolosluğundan polis kuş uçurtmuyor

Gayrettepe'deki konsoloslukta Yusufov'un kaçırılma olasılığına karşı, güvenlik kuvvetlerinin tüm köşebaşlarını tutarak aldığı önlemler sürüyor.

Haberi 8. Sayfada

Kimler, neden oynuyor?

ŞANS OYUNLARI

***U**mudunu hiç yitirmeyenler...*
***K**azananlar, hep kaybedenler...*
***B**ir biletten şaşmayanlar...*
***A**t peşinde ömür tüketenler...*
***T**oto ile milyonlar peşindekiler...*
***F**ormüllere gönül verenler...*
***B**ilgisine, tüyosuna güvenenler...*
***K**uponlarla gazete değiştirenler...*
***Y**üz lira ile milyonluk düşler...*

Şansa umut bağladınız mı?

Bir gün 'belki' mi?

Hangi oyuna düşkünsünüz?

Ya size de çıkarsa

Yüzlerce kişiye soruldu

Cumhuriyet-Veri Araştırma Anketi "şansın perde arkası"nı araladı

Pazar günü Cumhuriyet'te

Yaşama sevinci

"Ayakkabım yok diye üzülürken, ayağı olmayan birini gördüm" dizesini anımsatan, spor tutkusu ile bütünleşmiş hırs, umut ve güzellik dolu bir çocuk. "Yaşama sevinci"nin en doğru anlatımı bu olsa gerek. Sedat Tosunoğlu'nun çektiği bu fotoğrafı İFSAK (İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği) mart ayında spor fotoğrafları arasında "ayın fotoğrafı" olarak seçti.

Ankara'da AET'deki Ermeni raporuna girişim hazırlığı

Dışişleri çevrelerinde Belçikalı Parlamenter Vandemeulbroucke'nin Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nda görüşülecek raporu konusunda belirgin bir kaygı var. Ankara'nın AET'ye üye ülkeler nezdinde yoğun girişimlerde bulunması söz konusu.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu tarafından hazırlattırılan Ermeni sorununa ilişkin raporun Ermeni görüşleri doğrultusunda kaleme alınması Ankara'da tepkiyle karşılandı.

Avrupa Parlamentosu'nda çevreci milletvekillerinin yer aldığı Gökkuşağı Grubu'na mensup Belçikalı parlamenter Jaak Vandemeulbroucke tarafından hazırlanan ve önceki gün gazetemizde yayımlanan raporda, Türkiye'nin Ermeni soykırımını kabul etmesi isteniyor. Aj-
(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

Özal'ın ABD'deki gizli temasları

Başbakan'ın Amerika'da iken Yahudi lobisiyle görüştüğünü, Dışişleri Bakanlığı dün doğruladı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye ile ilişkilerini düşük bir düzeyde seyrettirmekten hoşnutsuz olan İsrail'in, Başbakan Turgut Özal'ın ABD ziyaretini vesile bilerek Washington'da ağırlığını hissettirme yoluna gittiği ve diyalog kurmak üzere gerek Başbakan Turgut Özal gerek Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu ile bazı temaslar yürüttüğü bildiriliyor.
(Arkası Sa. 11, Sü. 5'de)

ÖZAL'A SORU: BARIŞ DERNEĞİ TUTUKLULARI SİYASİ DEĞİL Mİ?
Haberi 8. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Felsefe, Politika ve Taban

ANKARA — ANAP'ın felsefesi nedir?.. ANAP nasıl bir dünya görüşünü savunuyor?.. Nasıl bir partidir ANAP?.. Belki inanmak güç, ama bu soruları kongre için Ankara'da toplanmaya başlayan ANAP delegeleri pek yanıtlayamıyor. Bu tür sorular karşısında "Valla... Bilmem ki... Nasıl söylesem... İşte, diri [illegible]
(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

ANAP'TA BEKLENEN ÖZAL'IN LİSTESİ
Haberi 8. Sayfada

Fiyatlar Özal'ın sözünü dinlemeyip martta da tırmandı

Enflasyon 60'larda

1- DİE'ye göre tüketici fiyatları martta da yüzde 4.8 arttı. Üç aylık fiyat artışı yüzde 14.
2- Bir yıllık fiyat artışı Ankara'da yüzde 63, İstanbul'da yüzde 62.

Ekonomi Servisi — Çeşitli kuruluşların hazırladıkları fiyat endekslerinin mart ayı rakamları birbiri ardına açıklandıkça, hükümetin yüzde 25 oranındaki bir yıllık enflasyon hedefine 5-6 ayda ulaşılacağı kesinleşmiş gibi görünüyor.

Ankara Büromuzun haberine göre Devlet İstatistik Enstitüsü'nün tüketici fiyat endeksleri mart ayı için yüzde 4.8 artış gösterirken, yılın ilk üç ayında perakende fiyatlardaki toplam artış da yüzde 14.3 oldu.

DİE'nin rakamlarına göre marttan marta son 12 aylık perakende fiyat artışları ise yüzde 58'e ulaşmış bulunuyor. Yüzde 58'lik bu oran son günlerde "düşer mi düşmez mi?" diye tartışılan mevduat faiz oranlarının da yakın gelecekte pek düş-
(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Enişştem...

Eski deyiştir bursunuz.

— Bayram değil, seyran değil eniştem beni niçin öptü?

TÜSİAD, Türk hür teşebbüsünün "eniştesi" sayılır. Gelin, nazlı sermayedir; damat naün madamı, eniştesi ise TÜSİAD... Koçlar, Sabancılar, Eczacıbaşılar, Karamehmet-
(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Evren: TV reklamlarını vatandaş ödüyor

ANKARA, (UBA) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, TV reklamlarının, fiyatları olumsuz yönde etkilediğini belirtti ve "Televizyonda en fazla reklamı deterjan sanayii yapıyor. Belki o reklamlar yapılmasa vatandaş deterjanı 20 lira ucuz alacak" dedi.

Cumhurbaşkanı Evren, dün Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na yeni seçilen Semih Özmert ile yardımcılığına seçilen Orhan Onar ve TÜMMM Başkanı Kurdurma'ı Çankaya'da kabul etti.

Evren kabul sırasında Basın Müşaviri Ali Baransel'in kendisine TRT'nin yeni aldığı kameraları göstermesi üzerine, kaç adet kamera alındığını sordu. TRT kameramanının 16 adet alındığını söylemesi üzerine, E-
(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

— 1968 yılında İktisatlılar Fikir Kulübü'ne üye oldunuz.

TOSKAY — Hayır, İktisatlılar Fikir Kulübü'ne üye olmadım.

— İstanbul'da katıldığınız bir toplantıda Sayın Nazlı Ilıcak sizi eleştirince "Biz sağcıyız, bize neden arka çıkmıyorsunuz" **dediğiniz söyleniyor..**

TOSKAY — O konu kapandı.

— Yazımızın bütünü için önemli efendim.

TOSKAY — Sayın Ilıcak'ın kendi ifadesidir. Ben bu konuda yorum getirmem.

— Söylediniz mi efendim?

TOSKAY — Sayın Ilıcak'ın kendi ifadesidir. Yorum getirmem. Bizim hakkımızdaki kanaatlerin ölçüsü televizyon ekranından ses ve görüntü olarak yansıyan yayınla, radyodan da ses olarak vatandaşın kulağına giden yayındır...

— TRT'nin Türk dilini kullanımı konusundaki görüşlerinizi almak istiyorum.

TOSKAY — Türkiye'de dil meselesi bugünün meselesi değil. Eski tarihlere kadar giden, mazisi olan bir konu. Bunun tarihi bir gelişimi var Türkiye'de. Biz belirli bir kesitini yaşıyoruz. Ancak bu gelişmenin Türk toplumunun kültürel hayatı üzerine, sosyal hayatı üzerine, büyük bir etkisi olduğu da kabul edilmesi gereken bir nokta. Şimdi meseleyi bir de şöyle koymak lazım. Bu problem gelişirken bazı yan etkilerini de beraberinde getirdi. Siyasal etkiler doğurdu, kültürel etkiler doğurdu, sosyolojik etkiler doğurdu. Yani mesele tek yönlü bir dii meselesi olmaktan çıkıp çok boyutlu bir mesele halinde gelişti. Bunu da tabii görmek lazım. Çünkü milletlerin hayatında dil çok önemli bir mesele. Şimdi TRT ile dil meselelerine gelmek istiyorum. TRT bugünkü rakamlarla yaklaşık haftada 60 saate yakın televizyon yayını yapıyor. Günde 56 saat de radyo yayını yapıyor. Devamlı kullandığı araç nedir, dildir. Yani TRT dil konusuna fevkalade etkili bir haberleşme aracı. TRT'de hangi dilin ne ölçüde kullanıldığı, geniş ölçüde toplumun bütün yönleriyle ilgisini çeken bir fenomen olarak ortaya çıkıyor. O bakımdan TRT'deki dil konusunda alınacak kararlar konusunda çok hassas olmak mecburiyeti var. Peki siz ne yaptığınız diyeceksiniz. Şunu açıkça ortaya koymak lazım. TRT'nin kullanacağı dil konusunda, ana ilkeleri 2954 sayılı kanun tespit etmiştir. Diyor ki kanun, 5. maddenin g bendi "kolayca anlaşılabilen, doğru ve güzel bir Türkçe kullanmak". Bu, bizim görevimiz. Bir kere bunu yerine getirmek zorundayız. Herhangi bir şekilde olursa olsun. İkincisi yanlış hatırlamıyorsam 26.9.1984 tarihli Başbakanlığın dille ilgili bir genelgesi var. Bütün kamu kurum ve kuruluşları normal hizmetlerini görürken dil olarak anayasanın dilini esas ve ölçü olarak alacaklar. Şimdi iki tane önemli şeyle karşı karşıya bulunuyoruz. Bir, kanunun bize verdiği bir görev var, iki, onu teyid eden hatta bunun nasıl yapılacağı hakkında biraz da yönlendiren bir Başbakanlık genelgesi var, ki bu Başbakanlık genelgesi o zaman Türk Dil Kurumu ile danışılarak hazırlanmış bir genelge. Bizim esasında yapmak istediğimiz şey, Türk Dil Kurumu'nun Türk dili lûgatını çıkarıncaya kadar, devamlı olarak dili çok önemli bir araç olarak kullanan TRT'nin kanun ve Başbakanlık genelgesinden doğan görevlerini yerine getirmektir. TRT Genel Müdürü şu kelimeler kullanılsın, bu kelimeler kullanılmasın gibi bir karar vermedi. Böyle bir şeyi biz yapmadık...

— Nasıl yapıldı?

TOSKAY — Şu anda Türk Dil Kurumu bir Anayasa Sözlüğü çıkardı. Anayasada kullanılan kelimeleri esas alan sözlüğü çıkardı. Bu geçici bir çözüm. Bu sözlüğün hazırlanmasında katkısı olan arkadaşlardan bir tanesi ve yine Türk dili konusunda uzman olan bir diğer bilim adamı...

— Ahmet Biçan Ercilesun ve Hazma Zülfükâr mı?

TOSKAY — Evet, Zülfükâr, Anayasa Sözlüğü'nü hazırlayanlardan biri. Bu arkadaşlar bir çalışma yaparak bize getirdiler. Bu çalışma yönetim kurulunda müzakere yapılıp kabul edildi. İşin seyri bundan ibarettir. Bu geçici bir çözümdür. Bizim yaptığımız Türk dilini şu anda bulunduğu noktada tutmak, bize verilmiş olan Anayasa Sözlüğü'nün, anayasa dilini yerine getirmek. Ama köklü çözüm ne zaman olacaktır? Türk dili konusunda tartışmalar ne zaman bitecektir? Geniş ölçüde ne zaman iş seyrine konacaktır? Kişisel fikrim olarak Tür Dil Kurumu dil lûgatı hazırlar, Milli Eğitim Bakanlığı da ona uygun olarak kendini, yayınlarını düzenler, biz de TRT olarak hazırlanmış olan bu lûgatı esas alarak dili düzenlediğimiz zaman tartışmalar geniş ölçüde aktüalitesini kaybedecektir. Dilin gelişmesi, tabii evrimine ve seyrine kalacaktır.

— Sayın Toskay yasaklanan sözcüklerin listesini hazırlayan Ercilesun ve Zülfükâr'ın TRT'de danışmanlık gibi herhangi bir görevi var mı?

TOSKAY — Hayır, bunlar Türk Dil Kurumu üyeleri. Bu konuda çalışmaları olan kişiler.

— Siz mi istediniz efedim kendilerini?

TOSKAY — Tabii, tabii.

— Efendim, İstanbul'da çıkan Yeni Düşünce adlı bir gazete var. Bu gazeteyi biliyor musunuz?

TOSKAY — Hayır bilmiyorum.

— Ben biraz anlatayım size. Geçmişte kapatılan bir siyasi partinin görüşleri doğrultusunda yayın yapan, eski Hergün ve Ortadoğu gazetelerinin karma kadrosunun çıkardığı bir gazete. Bu gazetenin çeşitli yazarları sizin genel müdürlüğe gelişinizden bu yana, TRT Genel Müdürü'nün nasıl bir kişi olması gerektiği gibi, daha sonra dil konusunda yoğun bir yayın yaptılar. 205 sözcüklük listeyi hazırlayanlardan Ercilesun da bu gazetenin yazarlarından. Bu arada, Sadi Sarptır adlı yazarları da size bir açık mektup yazarak 206 sözcüklük bir liste yayımladı. Bu mektuptan 3 ay sonra aynı gazetenin yazarlarından Ercilesun'un imzasını taşıyan 205 sözcüklük yasak listesini yayımladınız. Bu konuda bir açıklık getirir misiniz?

TOSKAY — Dil meselesi Türkiye'nin önemli meselelerinden bir tanesi. Tarihi bir gelişimi var. Bu gelişme süresinde değişik kişiler, değişik yaklaşım içindeler. Bunlar bizim dışımızda cereyan eden olaylar. Biz TRT yönetimi olarak ne yaptık onu size kısaca izah ettim. Bunun dışında Türk diliyle ilgili olarak, lehte aleyhte bizim yaptığımız icraatla ilgili değişik yaklaşımlar kişilerin kendi kişisel görüşleridir. Bunlar bizi ilgilendirmez.

— Demin anlattığım olayı yorumlamadınız...

TOSKAY — Hayır, yorum yapmamıza gerek yok.

— Belirli bir fikir doğrultusunda yayın yapan bir yayın organı...

TOSKAY — Bizim yaptığımız işin aleyhinde de bulunan çok oldu, lehinde de bulunan çok oldu. Bunlar bizi ilgilendirmez. İşin politik yanı hakkında

politik yaklaşımımı söyleyeyim. Biz Türkiye'de sürtüşmeye, kavgaya sebep olacak herhangi bir tasarrufun içinde bulunmaktan itina ile çekinen bir yönetimiz. Dil konusunda da Türkiye'de bölünmeye sebep olmak kesinlikle istemiyoruz. Bizim burada yaptığımız tamamen kanun ve genelgenin uygulanmasıdır. Bunun dışında yapılmış olan yayınlar, yorumlar bizim yönetimimizin tasarrufu ile ilgili değildir.

— Yasaklamanın altında im...

TOSKAY — Bir kere dil konusunda yasaklama diye bir olay yok. Yasaklama konusu, kullanılacak kelimeler, kullanılmayacak kelimeler, diye ortaya konmuş. Bunu yapan da biz değiliz, ta 1970'lerin başından beri her genel müdür dil konusu aktüel bir mesele olduğu için aynı tarzda bir sürü uygulama içinde bulunmuştur. Bunu ilk defa biz keşfediyor değiliz.

— Gözlemlerimiz. Yeni Düşünce Gazetesi ve Töre Dergisi'nin sizin uygulamanızın paralelinde bir yayın yaptığı yolunda...

TOSKAY — Ben size başka bir şey söyleyeyim. Şu Anayasa Sözlüğü'nü anayasal bir kuruluş olan Türk Dil Kurumu çıkarmıştır. Biz bu sözlük çerçevesinde uygulama yapmak istiyoruz. Bunu tasvip edenler olabilir, etmeyenler olabilir. Bu da onların kişisel fikri olmaktan ileriye gidemez...

— Sayın Toskay, yönetim kurulu üyelerinden biriyle yapılan söyleşide, kendileri TRT yönetiminin "milliyetçi-muhafazakâr" kişilerden oluştuğunu...

TOSKAY — Kimdir?

— Altemur Kılıç efendim. Bunun hükümetin de politikası olduğunu, karşıt bir politikasının söz konusu olmadığını söylüyor...

TOSKAY — Şimdi beyan ettiğiniz görüşler Altemur Kılıç'ın görüşleridir diyorsunuz. Sayın Kılıç'ın kendi şahsi görüşleridir. Ben meseleye kişilerin şahsi görüşleri olarak değil yönetim kurulu olarak bakıyorum. Biz TRT'yi yönetirken nasıl bir politika içindeyiz, onu ifade etmek durumundayız...

— Efendim, sizin yönetim döneminizde çok eleştirilere yol açan bir kadrolaşma konusu var. Şaban Karataş'ın genel müdürlüğü döneminde kurum bünyesine alınan ekipten büyük bir bölümün sizin döneminizde etkin görevlere getirildiği söyleniyor...

TOSKAY — Dil konusunda söylediğim bir yaklaşım var. Bunu kadro veya personel politikası konusunda da tekrarlamak istiyorum. Ben bu konuda hep aynı şeyi söyledim. Bana sorulmaktan bıkılmadığı için, biz de tekrarlamaktan bıkmıyoruz. O da şu: Biz Türkiye'de kavgadan yana değiliz, bölünmeden yana değiliz. Bizim temel prensibimiz bu. Bundan Türk devleti, Türk milleti geçtiğimiz dönemde çok zarar gördü. Bu söylediğimiz istikamette problem yaratacak tasarrufların ve uygulamaların içinde biz olmayız. Biz TRT personeline, hangi tarihte girdi diye bakmayız. Bizim öngördüğümüz işleri yapıp yapamayacaklarını esas alırız. Yani o işin ehilleri midirler, değil midirler. O işin üstesinden gelebilecek birikime sahip midirler. Bizim meseleye yaklaşımımız bundan ibaret. TRT'deki personel politikasının esas kriterini bu ölçü oluşturmaktadır. Şimdiye kadar yaptığımız bütün atamalarda, ki atama sayısı fazla değildir.

— Sayı verebilir misiniz?

TOSKAY — Sayı vermem mümkün değil.

— Yüz dolayında tahmin ediyorum.

TOSKAY — TRT'nin yayın politikasını doğrudan doğruya ilgilendiren atama sayısının o rakamlara gelmesi mümkün değil. Çünkü bir atama yapıldığı zaman bu iki atama sayılır. Bir kişiyi bir yere alıyor onun yerine atıyoruz. Kümülatif olarak artmış gibi gözüküyor. Bir yıldan beri görev yapan kişi olarak TRT'de en az atama yapan genel müdürlerden sayılmam gerekir. Bu iddiaların aslının olmadığını biz söylemeye devam edeceğiz. Yani TRT'nin başında belirli siyasi şartlanmış bir kişinin olmadığını sizler kabul edinceye kadar.

— Efendim, bunu kişisel olarak benim kabul edip etmemem önemli değil. İsimlere bakıldığı zaman...

TOSKAY — Bu şekilde lanse ediliyor, bizim cevabımız da bu.

— İsimlere bakıldığı zaman yeni göreve getirilen kişilerin Karataş döneminden kişiler olduğu dikkati çekiyor. Yani bütün ehil kişilerin o dönemden gelmesi gibi bir zorunluluk var ki... İsim sayabilirim; Sacettin Gürbüz, Mustafa Bahadır, Ülkü Kuranel, Mehmet Akköprülü, Nevzat Tuğ, Nurettin Şafak, Atalay Akçalı, Mehmet Mete, Necmettin Erol, Melahat Apaydın, Seyfi Apaydın, Mehmet Yaman, Macit Eroğlu, Behzat Şentürk, Ali Yörük, Ahmet Derin, Ayten Aydınevler ve ötekiler.

TOSKAY — Şimdi bu saydığınız kişilerin büyük çoğunluğunun TRT'ye girişleri çok daha eski tarihlere gitmektedir. Ülkü Kuranel'in TRT'deki hizmeti 22 yıldır. Atalay Akçalı'nın ona yaklaşan hizmeti vardır.

— Efendim, biliyorum o kişilerden biri Karataş döneminde İstanbul TV Müdürü, öteki de Ankara TV Haberleri Müdürlüğü'ne getirilmiş kişilerdir. Karataş'tan sonra daha pasif görevlere getirilmişler, sizin döneminizde yeniden etkin görevlere atandılar. Onun için bu kişileri saydığım örnekler arasına aldım.

TOSKAY — Biz bu konudaki yaklaşımımızı açık açık söyledik. Başka bir şeyi de kabul etmemiz müm-

Piyale

kün değildir. Ve biz atama listesini tam olarak çıkardığımız zaman, spesifik olarak belirli dönemlerde göreve gelen kişileri göreve getirmediğimiz çıkacaktır. Siz bir demeti çıkarıyorsunuz. Biz de öyle bir demet çıkarırız ki, tamamen tersi bir tablo ortaya çıkabilir. Bu da bizim kişilere ne zaman ne yaptılar, TRT'ye ne zaman geldiler tarzında yaklaşmadığımızı rahatlıkla ortaya koyacaktır...

— Efendim İpek Yolu filminin TRT'ye nasıl alındığını anlatabilir misiniz?

TOSKAY — İpek Yolu filmi TV Dairesi Dış Alımlar Müdürlüğü tarafından satın alınmıştır.

— Bir iddia var da onun için soruyorum bu soruyu.

TOSKAY — Bu iddiayı da ilk defa ben sizden işiteceğim.

— Reha Oğuz Türkkan'ı tanır mısınız?

TOSKAY — Tanırım.

— Kendileri, 1984 nisanında Cannes TV Filmleri Festivali'ne gittiğini, İpek Yolu filmi için saati bin dolardan Japonlarla anlaştığını, bu arada TRT ekibinin, Yücel Çakmaklı ve arkadaşlarının da aynı festivalde olduğunu, TRT ekibine aman bu filmi alalım, bana destek çıkın dediğini, bunun üzerine kendisi Ankara'ya döner dönmez size geldiğini, alacağı komisyondan vazgeçtiğini, böylece memleketin 5 bin dolar tasarrufu olacağını, birlikte Japonya'ya teleks çektiğinizi, Japonlar'dan gelen yanıtta filmin ancak TRT'ye satılabileceğini, filmin alınmasına kendisinin önayak olduğunu söylüyor.

TOSKAY — Sizin açınızdan ne bakımdan önemli böyle bir şey.

— Sayın Reha Oğuz Türkkan'ın siyasal yapısıyla TRT arasında paralel bir yaklaşım kuruyorum, onun için...

TOSKAY — Şimdi bakın, bunlar olmuştur, olmamıştır hiç önemli değil. Biz bu filmi getirdik.

— Söylediklerimin olup olmadığı...

TOSKAY — Biz doğrudan doğruya NHK'dan aldık. Arkadaşlar bu filmi beğendiklerini söylediler ve satın alınması gerçekleşti. Bizim açımızdan mesele bu kadar basit.

— Türkkan da mı bu ekipteydi?

TOSKAY — Kendileri bu filmin mutlaka gösterilmesi gerektiğini söyledi. Bu konuda TRT'nin en tecrübeli ekibi bu dizinin bizim açımızdan enteresan olduğunu, gösterilmesinde fayda mülahaza ettiklerini söylediler ve aldılar.

— Sayın Türkkan bu ekibin içinde olmadığına göre onun girişimleri için ne diyorsunuz?

TOSKAY — Onun girişimleri, kendi açısından birtakım girişimleri olmuş olabilir.

— Bir teklif yaptığını, birlikte teleks çektiğinizi söylüyor.

TOSKAY — Efendim bizim ekibimiz döndüğünde bu filmin alınmasının faydalı olacağını söyledi. Mesele bundan ibaret. Ayrıca bu film bizim TV'de yayımladığımız diziler arasında kamuoyu tarafından en fazla beğenilen diziler arasında yer alıyor.

— Sorun filmin içeriğiyle ilgili değil efendim. Türkkan'ın girişimleriyle ilgili.

TOSKAY — Sayın Akyıldız, TRT bunun gibi yüzlerce dizi, film satın alır. Biz Türkiye için bu konuda bir tekeliz. Dış dünya ile alışverişimiz de bu tekel pozisyonuna uygun olarak geniş ölçülerde cereyan ediyor. Bu kadar büyük alışveriş yaptığımızda birtakım kişilerin, birtakım arkadaşların bazı şeyleri tavsiye etmesi, kataloglardan incelemesi, pilotlarını getirmesi son derece doğal bir iletişim olayıdır. Siz de yurt dışında çok güzel bir film seyrettiğinizi, bunun TV'de gösterilmesi durumunda halk tarafından beğenileceğini söyleyebilirsiniz. Bu bir iletişim projesidir. Cemiyet içinde devamlı seyreder.

— Efendim, Sayın Türkkan 1944 yılında "ırkçılık-Turancılık" suçuyla yargılanıp, daha sonra aklanmıştır. Bugün de Yeni Düşünce Gazetesi'nin yazarlarındandır...

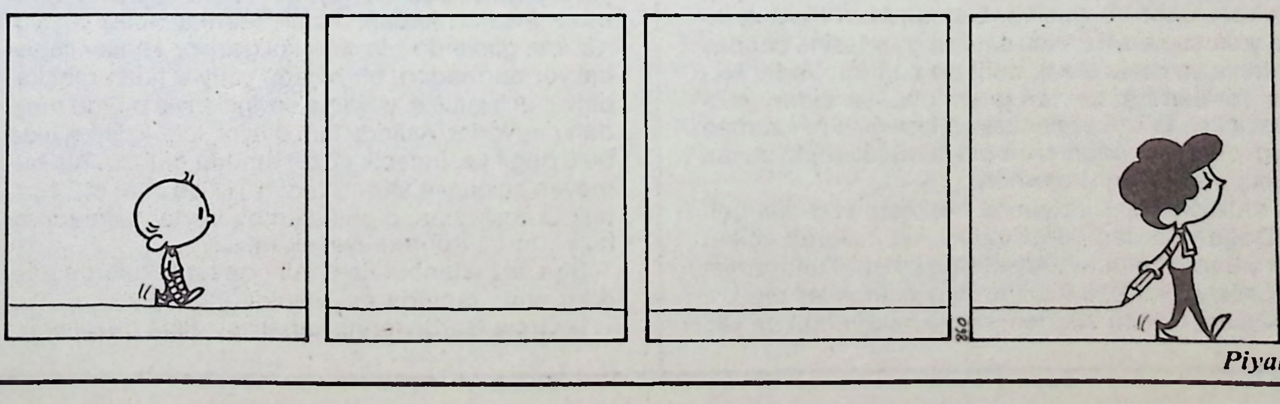
TOSKAY — O konular bizi ilgilendirmez. Biz insanlara bizle münasebetleri, bizim işimizle ilgili olarak bakarız. Ne siyasal düşüncemiz, ne de başkasının siyasal düşüncesi bizi ilgilendirmez.

— Peki efendim, madem, doğal bir iletişim olayıdır. Söz gelimi Aziz Nesin de bir film beğenip size gelse aynı koşullarda kabul eder misiniz?

TOSKAY — Mutlaka. Getirir, pilotunu inceler, yayın kurallarımıza uyarsa pek tabii getiririz. Niçin getirtmeyelim. Bunun cereyan etmediğini de söyleyemeyiz. Biz herkesle temastayız. Bizim politikamız, Türkiye'nin politik hayatına, sanat hayatına tamamen açılmaktır. Bunu da yavaş yavaş adım adım yapıyoruz...

— Efendim, demokrasiye geçiş sürecini yaşayan Türkiye'de TRT'nin çok önemli bir görevi var. 40-50 milyon kişiye hitap ediyor. Bu sürecin çabuk ve sağlıklı biçimde gerçekleşmesini bir kez daha sarsılmamasını sağlayıcı bir yayın yapması gerekir. Bu da özellikle yayıncılığında, haberciliğinde geniş kitleleri, esnafı, işçiyi, işvereni ilgilendiren haberlerin, açıkoturumların, panellerin yapılmasıyla gerçekleşir. Siz TRT'de böyle bir şeyin yapıldığına inanıyor musunuz?

TOSKAY — Habercilik açısından biz üzerimize düşeni yaptığımız kanaatindeyim. Ve bu konuda da basının yaptığı görevlerden daha geride kaldığımız

Piyale

kanaatinde de kesinlikle değilim. Bizim çok değişik programlarımız vardır. Bunlar Türkiye'nin değişik problemlerini ve meselelerini gündeme getirmektedir. Biz her geçen gün eksikliklerimizi araştırarak, özeleştiri yaparak bunu daha da geliştirmek amacındayız. Bu işi yapanlarla ilişkimiz yoğun biçimde devam etmektedir. Bu konuda geride kaldığımız kanaatinde değilim...

— Haberciliğinizde de, genel yayıncılığınızda da belirli bir siyasal tercihin yansıdığı gözleniyor. Sanatın yorumlanmasında bile siyasal tercih seziliyor. Örneğin Necip Fazıl Kısakürek, Arif Nihat Asya, Remzi Oğuz Arık için anma programları düzenlenirken, Fransa'da iki ödül kazanan bir Türk filminden haberlerinizde hiç söz edilmiyor. Bir ozanın ölümü, ya da bir başka sanatçımızın Berlin Film Şenliği'nde ödül almasını haber olarak bile dinleyemiyoruz. Bunlar siyasal tercihin sanata bile yansıdığının göstergeleri değil mi? Bu konuda beni aydınlatır mısınız?

TOSKAY — Bu sizin kişisel görüşünüz. Bizim yönetimimizin bir siyasal tercihi söz konusu değil. Hep söylüyorum, bizim yayın politikamıza ve yayınlarımıza hâkim olan ilkeler bizim dışımızda kanun ve Yüksek Kurul tarafından belirlenmiştir. Ne benim, ne arkadaşlarımın sistematik olarak bir tercihi kesinlikle yoktur...

— Efendim, Fransa'da iki ödül kazanan bir Türk filminin Türkiye Radyo ve Televizyonları'nda en azından bir haber olarak duyurulması gerekmez mi size?

TOSKAY — Bir tek müşahhas olayı, siyasal bir tarih izlenim, siyasi bir tercih stratejisi olarak değerlendirmek mümkün değildir.

— Birkaç örnek verdim ama...

TOSKAY — Müşahhas birkaç olayın siyasi bir tercihi belirlemesi söz konusu değil.

— Peki siz, buna karşı bir örnek verebilir misiniz? Biz şunları şunları da yaptık diyebilir misiniz?

TOSKAY — Siz bana, hazırlanmış bir şeyle geliyorsunuz ve söylüyorsunuz. Ve biz buna karşı da şunu yaptık, bunu yaptık gibi bir savunma ihtiyacı hissetmediğimiz için şu anda örnek vermemiz mümkün değil. Böyle bir savunmaya gerek duymuyoruz.

— Efendim bana bu kadar zamanınızı ayırdığınız için teşekkür ediyorum...

Vedat Nedim Tör...

MÜŞERREF HEKİMOĞLU — *12 nisan*

Birkaç gün sonra gazetecilikte otuz beş yıla ulaşacağım. Bir nisan günü, Tünel'de Kuledibi'nde bir odada başladım bu mesleğe. Karşımda Vedat Nedim Tör, Şevket Rado. Almanya'da Luneburg'da tanıdığım bir ressamın öyküsünü anlatıyorum. Vedat Nedim Tör büyük coşkuyla yerinden fırlıyor.

—Yazın bunu Hayat'a, diyor, sizin güzel bir diliniz var, çeviriniz de başarılı, bu yeteneği geliştirin...

Vedat Nedim Tör'ün coşkusu beni de sarıyor.

—Bir deneyelim, diyorum.

Deneme otuz beş yıldırsürüyor. Şimdi çok mutlu düşünüyorum o ilk günleri. Kuledibi'nden Cağaloğlu'na Klodfarer Sokağına taşındı Doğan Kardeş Yayınları, aşağıda matbaa, yukarda yazı işleri. Hayat dergisi aylık çıkıyor henüz. Ben röportajlar yapıyorum durmadan, Alman dergilerinden derlemeler, yazılara değişik imzalar koyuyor, tüm dergiyi tek başıma çıkarıyorum nerdeyse. O yılların ateşi hâlâ sürüyorsa yakanlardan biri Vedat Nedim Tör. Her zaman güzel, itici sözler duydum ondan, eleştirileri bile gönlümü okşardı.

Dergicilik beni doyurmadı, bir süre sonra, Hayat'tan Yeni Sabah'a geçtim. Osman Nuri Karaca bizim yokuşun hayli tutucu sayılan gazetesine çağdaş bir hava vermek istedi, beni de çağırdı. Vedat Nedim Tör'den her zaman güzel uyarılar aldım yazılarım için... Güzel şeyler üreten kişiliğine her zaman saygı duydum, çağdışı bir olaya büyük tepki duyar, birkaç satır yazardı hemen...

TV'de ölümünü duyunca herkesten bir ses geldi, Doğan Kardeş dergisinden, ilkokullarda açılan yazı yarışmalarından, Aile dergisinden, Türkiyemiz'den söz edildi uzun uzun. Ayrıca tepkiler oldu.

—Vedat Nedim Tör'den, radyo müdürlüğü de var, diye mi söz edilir yalnız. Ne biçim habercilik bu...

Evet, Ankara Radyosu Müdürlüğü de var, ama seksen yedi yılın öyküsünde kısa bir bölüm bu. Görevi ne olursa olsun, hangi koltukta oturursa otursun üretken bir kişiydi Vedat Nedim Tör. Kültür yaşamına katkıda bulunan bir kişi. Ülkemizde uluslararası ilk resim yarışması onun girişimiyle gerçekleşti yıllarca önce. Harika çocuklar yasasında büyük emeği var. Bugün dünyaca tanınan sanat elçilerimiz, Suna Kanlar, İdil Biretler, Ayla Erduranlar onu ne güzel duygularla anımsarlar kimbilir. Onların başarılarını coşkuyla izler, bir tohumun yeşermesini, bir fidanın boy vermesini kutlar gibi parlardı gözleri. Bu parıltı hiç sönmedi, sanırım toprağın altında da parlar.

Sanat danışmanlığı yaptığı kuruluşları güzel eylemlere yöneltmek için savaş verdi yıllarca, yaptığı işe sevgi ve saygıyla çalıştı. Dünyam karardıkça o güzel yayınların sayfalarını açar, topraklarımızdaki uygarlıkları yaşarım adeta, bir mimar dostum *"yorgun uygarlıklar"* diyor. Soluğu kesilmiş, sürecini bitirmiş, diye belki de... Vedat Nedim Tör'ün kalbi o yorgun uygarlıklara soluk vermek coşkusuyla çarpardı bence. Coşkulu kalplerin duracağını düşünemiyor insan... Ancak, ölümle sarmaş dolaş yaşıyoruz son günlerde. Hastalık kol geziyor, kanser kapıyı çalıyor durmadan, bir bıçağa yatıyor fidan gibi kadınlar, delikanlılar, yaşama sevinçleriyle ölüme meydan okuyorlar. Aslında kim ölüyor, kim yaşıyor o da belli değil ya. İncecik yüzü, umutlu gülüşü, hiç bitmeyen coşkuyla Vedat Nedim Tör de öldü mü acaba? O coşkudan, o gülüşten bir şeyler kalmadı mı bize, onu sürdüremeyecek miyiz?

Son kez İstanbul Festivali'nde bir konserde gördüm onu. Yanında eşi, sarıldık öpüştük.

—Greta Garbo tarihe karıştı, siz hâlâ güzelsiniz,

dedim.

Vedat Bey kahkahayı bastı. Karısına hâlâ âşıktı galiba. Aşkın yaşı yok değil mi? En azından belli kişiler için. Alice Tör'ün güzelliği masal gibi anlatılır hâlâ. Savaş yıllarında Ankara'da iki yabancı kadın var. Biri Burhan Belge'nin Macar asıllı eşi Zsa Zsa Gabor, öteki Alman asıllı Alice Tör, balolarda, at yarışlarında, opera ve tiyatroda başka bir rüzgâr estiriyor, herkesin başını döndürüyorlar.

O son karşılaşma Atatürk Kültür Merkezi'ndeydi. Vedat Nedim Tör her zamanki gibi sordu:

—Ankara'da neler oluyor? Laikliğe ters eylemlerden, eğilimlerden söz etti bir solukta.

O kuşağın başka bir soluğu var. 1900'lerden 2000'lere doğru geliyorlar. Neler görmüşler, ne düşler, ne umutlar, ne kırıklıklar, ne yanlışlar, ne doğrular, ne zübüklükler... Yine de solukları kesilmiyor, kaleme sarılıyor, yazıyorlar, Ankaralı bir dosta rastlayınca öfkeyle dikleşiyor, bağırıyorlar.

Vedat Nedim Tör'ün odasında gazeteciliğe karar vermekle ne iyi etmişim. O nisan akşamı Göztepe'deki evimize çok mutlu döndüm. O gün annemle babamın evlilik yıldönümüydü.

—Size bir armağanım var, gazeteci oluyorum, dedim. Vedat Nedim Tör ile konuşmamızı aktardım. Babam kararımı kutladı, Kadro dergisinin öyküsünü anlattı bana.

Şimdi düşünüyorum, mesleğimin deneme dönemini güzel bir okulda geçirmişim. Çevremdeki kişilerin deneyleri, birikimleri olmasaydı gazeteciliğe bu kadar bağlanır, otuz beş yıla ulaşırken böylesine coşkulu olabilir miydim acaba?

Vedat Nedim Tör'ü o coşkuyla anımsayacağım her zaman. Coşku ve teşekkürle...

Haklı? Haksız?

İLHAN SELÇUK — *13 nisan*

Spartaküs adı, tarihte en ünlü köle isyanını simgeler. Trakyalı bir çobandı Spartaküs, Roma İmparatorluğunun ordusuna asker yazılmıştı; ama birliğinden kaçınca köle sayıldı, gladyatör olarak saptandı. Görevi, öteki kölelerle ölüm-kalım dövüşlerinde efendileri eğlendirmekti.

Ama kölelik düzenine başkaldırdı Spartaküs, İÖ (İsa'dan önce) 73'te arkadaşlarıyla birlikte kaçtı.

O dönemin tarihsel olaylarını anarken geriye doğru sayarız. Kitapların yazdığına bakılırsa Spartaküs 73 yılında kaçmıştı; 71'de öldü. Batılı takvim düzenlemesine göre, tarih, İsa'nın doğuşunda sıfırlanacaktı; ve sonraki yıllarda kölelerle efendilerin peygamberleri ve tanrıları birleşecekti. Ne var ki, Spartaküs'ün olacaklardan haberi yoktu. Ne kaçtığı yılın "İsa'dan önce 73" diye anılacağını biliyordu, ne de 71 de öleceğini...

Spartaküs, iki yıl süresince, tarihin en haklı savaşlarından birine komutanlık yaptı; İtalya'yı yukarıdan aşağıya harmanladı; Romalı efendileri tir tir titretti; karşısına çıkan orduları bozguna uğrattı. Kölelerin katılmasıyla Spartaküs'ün ordusu büyüdükçe büyüyordu; 100 bin kişiye ulaşmıştı; komutan askerlerini beslemekte zoruk çekiyordu; çünkü düzen, Romalıdan yanaydı; ekonominin zenginlikleri ve kaynakları efendilerin elindeydi.

Spartaküs'ün yıldız falında kötü günler başlamıştı. Romalı Crassus sonunda Spartaküs'ü yendi; binlerce köleyi işkenceyle öldürdü.

★

Neden anımsadık Spartaküs'ü?

Çünkü biliyoruz ki tarihte haklı olanlar her deneyimde başarı kazanmaz. İnsanlık, haklıların yenilgisini yaşaya yaşaya bugünlere ulaştı; haksızların zulmünü mazlumlar iliklerinde duya duya hayatlarını sürdürdüler. Eğer her haklı olan başarıya ulaşsaydı, tarih oluşabilir miydi? Beyazlar kara Afrika'yı nasıl yağmalarlardı? Avrupalılar Amerika'ya ayak basıp yerlileri nasıl yok ederlerdi? Sömürge imparatorlukları yüzlerce yıl sürebilir miydi?

Haklının haksızı yenmesi diye bir kural, bilim yasası gibi geçerli değildir. Su, hep 100 derecede kaynar, taş boşluğa bırakılınca düşer; ama, her bilimsel deneyin de (koşullar yerinde olmayınca) aynı sonuçları veremeyeceğini biliyoruz. İnsanoğlu adı üstünde *"deney"* yapıyor, *"kuram"* üretiyor; kiminde öngörülen sonuca ulaşıyor, kiminde umutlar boşa çıkıyor; buna karşın bilim yürüyor, gelişiyor, yeni ufuklara ulaşıyor.

Tarih de yürüyor.

Türkiye Cumhuriyeti, haklı bir savaşla kuruldu. Bunun adına *bağımsızlık* ya da *kurtuluş* savaşı denir. "İstiklâl Savaşı"nda yerden göğe dek haklıydık biz; ama, yenilebilirdik...

Yenilmedik.

Çünkü tarihsel koşulların denk düşmesi, olanakların akıllıca kullanılması, önderlerin yetenekli olması, daha önceki yenilgilerde sağlanan bilgilerden yararlanılması, dış dünya dengelerinin elverişli bulunması; halkın bağımsızlık istencinin başarıya ulaşması için gerekli harmanı oluşturmuştu.

★

Savaşlar siyasetin yürütülmesinde kanlı araçtır. Politika kimi zaman savaşla yapılır, kimi zaman başka yollarla... Çağımızda ne yazık ki siyasetin kanlı yöntemlere başvurduğunu görüyoruz; buna karşın insanlar savaşlara karşı barışı savunmayı, uygarlık koşulu ve ölçütü sayıyorlar.

"Demokrasi, insan hakları, hukuk devleti, hukukun üstünlüğü" gibi kavramlar, siyasetin barışçı ve uygar yollarla yürütülmesi için benimsenen ortak koşullardır. Kimi zaman iç politikada bu yolları bir yana iteleyip *baskı, terör, cinayet, zulüm* yöntemlerine başvuranlar bulunabilir. Kimi zaman iç politikada haklı olanların ezildiği, yenildiği, gerilediği de görülür. O zaman hepimizin kendi kendimize sorması gereken ilginç bir soru oluşur:

— İnsan hangi durumda olmayı ister? Haklı olup yenilmeyi mi yeğlersin? Haksız olup yenmeyi mi?

Tarih umutsuz da olsa hakkı sonuna kadar savunmayı ve haksızların safına geçmeyi yadsıyan kişilerle doludur ki onlar gerçek insanlardır, insan gibi yaşamışlardır ve muharebeleri yitirseler de savaşları kazanmışlardır.

GEDA SÜREKLİ KİTAP FUARI
İndirimli Kitap Satışları
Geda Genel Dağıtım, Şerefefendi Sok. No: 5 Cağaloğlu İstanbul Tel: 527 39 49

Cumhuriyet

ŞAİRLER YAZARLAR SÖZLÜĞÜ
Şükran Kurdakul
Cem Yayınevi - Bütün kitapçılarda

61. Yıl; Sayı: 21779 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL 13 Nisan 1985 Cumartesi

ANAP'ta 1001 delege bugün toplanıyor, Genel Başkanı seçiyor

'Özal' kongresi

"ANAP" TRENİ — ANAP'ın Büyük Kongresi için dün 07.35'de Haydarpaşa'dan kaldırılan 480 kişilik özel tren öğleden sonra Polatlı'da, Özal taraftarı ... ANAP'lılarca karşılandı. Lokomotifi ve vagonları Özal'ın renkli fotoğraflarıyla süslenen tren, Ankara, İzmit, Adapazarı, Bilecik ve Eskişehir istasyonlarından toplam 22 ilin delegelerini Ankara'ya getirdi. İstanbul'dan 100 delegenin bindiği trende delegelere sandviç, kek ve pizza ile ayran ikram edildi. Fotoğrafta, ANAP treninin amblemli ve Türk bayraklı lokomotifi ile Özal'ın resmiyle süslenen bir vagonu görülüyor. (Fotoğraflar: YALÇIN ÇAKIR-aa)

***ANAP** Kurucular Kurulu dün son kez toplandı. Özal, toplantıda Siyasi Partiler Yasası'nın değiştirilerek parti kurucularının ömürboyu büyük kongre delegesi olmasının sağlanacağını söyledi.*

Kongrede Divan Başkanlığı'na İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut'un tek aday olarak getirilmesi bekleniyor.

Kurucular Kurulu toplantısında üyelere Mustafa Taşar antepfıstığı, Mehmet Keçeciler Konya şekeri dağıttı.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Anavatan Partisi 1. Büyük Kongresi bugün Ankara Atatürk Spor Salonu'nda toplanacak. Kurucular Kurulu dün son kez biraraya geldi. Başbakan Turgut Özal Kurucular Kurulu üyelerinin ömürboyu büyük kongre delegesi olmaları için Siyasi Partiler Kanunu'nda değişiklik yapacaklarını söyledi. Üç gün sürecek kongrede Divan Başkanlığı için İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut'un ismi üzerinde karar kılındı. Özal'ın hazırlayacağı Merkez Karar ve Yönetim Kurulu listesini, Büyük Kongre'ye bir önerge ile il başkanları sunacak.

Meclis içindeki partilerden ilk kez ANAP, Büyük Kongresi'ni yapıyor. Kongre üç gün sürecek. Büyük kongre, Genel Başkan ve

(Arkası Sa. 11. Sü. 6'da)

ANAP'LILAR ANKARA'DA

İş takipçileri çoğunlukta

FARUK BİLDİRİCİ
CANAN YAZGANGİL

ANKARA — Başkent, son yılların en kalabalık partili topluluğuna ev sahipliği ediyor. ANAP Büyük Kongresi için delegeler altı otele dağıtılmış vaziyette. Lokantalar, eğlence yerleri tıklım tıklım dolu. ANAP Genel Merkez ile Bakanlıklar akına başlamış. Delege kalabalığı, kulis çalışmaları yerine, iş yaptırmak istiyorlar; partili hemşehrilerine iş, bölge sorunlarına çözüm, yatırımlara para arıyorlar.

ANAP'ın ilk Büyük Kongresi'nin maliyeti 40 milyon lirayı bulacak. Yalnız otelde kalacak delege ve konuklar için üç günde yapılacak masraf 22,5 milyon lira. Atatürk Spor Salonu'nun ses düzenini yine Erkal Zenger üstlendi. ANAP Ankara İl Başkanı Rifat Daker salonun dekorasyonunda kullanılan toplam 3 milyon liralık kereste ve muntayı ANAP'a hediye etti. Başkanlık bölümünün en üstünde Atatürk ve Özal'ın büyük boy yağlıboya resimleri yer alıyor. Tribünler, dört renkli bölüme ayrıldı. Delegelerin salona girişlerinde kartları elektronik beyinle kontrol edilecek. Delegelerin oy kullanmaları için portatif 40 huc-

(Arkası Sa. 11. Sü. 4'de)

Ne kadar KDV cepte?

Eski İstanbul Defterdarı Adnan Barlas: *Ocakta İstanbul'da Hazineye gitmesi gereken her 100 liralık KDV'nin 37 lirası, alanın cebinde kaldı. 13 milyar ödenmesi gerekirken 8 milyarda kaldı. Cezayı göze alan, ucuz faizli kredi kullanıyor. Konya'da KDV için beyanname veren tek kişinin çıkmamış olması ilginçtir.*

İstanbul Defterdar Vekili Kemal Civelek: *KDV ödenmektedir. Ödenecektir. Karıncaya sormuşlar, nereye gidiyorsun diye. Mekke'ye demiş. Bu hızla mı demişler. Yolundayım ya diye cevaplamış. Tekdir de uslanmayanın hakkı kötektir.*

Haberi 8. Sayfada

İnandırıcılık

ANKARA — İsrail ile diplomatik ilişkilerimiz 1980 aralık ayında en alt düzeye indirilmişti. İlişkiler tümüyle kesilmemiş olmakla birlikte, ikinci kâtip düzeyinde sembolik sayılabilecek bir çerçeveye oturtulmuştu.

İsrail'in Kudüs'ü başkent ilan edişi, Ankara'da bardağı taşıran son damla sayılmış ve Türkiye'nin Arap dünyasına açılışında belki de en radikal adım atılmıştı. İsrail'in bölgeye dönük politikasının "yayılmacı ve saldırgan" niteliği, aralık 1980'den itibaren daha da sert biçimde vurgulanmaya başlamıştı.

Amerika, Türkiye'nin İsrail ile ilişkilerini en alt düzeye indirmesini engellemek için çok çaba sarfetmişse de başarılı olamamıştı. Ankara'nın attığı adım Washington'da soğuk duş etkisi yaparken, Arap dünyasında Türkiye'ye dönük havanın çok daha yumuşama-

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

SODEP Küçük Kurultayı başladı

İnönü: Demokrasiye iktidar sahip çıksın

***SODEP** Genel Başkanı: Sosyal demokrat kanatta bütünleşmenin tartışmalarla değil, partimizin gücünün anlaşılması ile gerçekleşeceğini biliyoruz.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SODEP 2. Küçük Kurultay'ı dün başladı. SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, Küçük Kurultay'ı açış konuşmasında, iktidarı demokrasiye sahip çıkma görevini yapmaya çağırdı. "Bu hükümetin çok geçmeden düşmesi mukadderdir. Ekonomik ve sosyal gelişmemizin demokratik düzen içinde gerçekleşmesi, ancak milli iradeye dayanan, güven verici bir hükümet eliyle sağlanır" dedi. İnönü, ge-

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

YÜZDE 25'TEN DÖNÜŞ YOK

Özal'dan Yılmaz'a: Sen tersinden kalkmışsın

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, hafta ortasında Başbakan Turgut Özal ile yaptığı görüşmede, sıkıntıları dile getirmesi üzerine Başbakan ve bakanlardan "Sen tersinden

(Arkası Sa. 8. Sü. 4'de)

Özal, şirket kurtarma projesini durdurdu

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kamuoyuna "şirket kurtarma" adıyla mal olan, "sanayi yatırımlarının rehabilitasyonu" projesine ilişkin çalışmalar Başbakan Turgut Özal'ın direktifi ile durduruldu. Zor durumdaki çok ortaklı işçi şirketleri ile diğer işletmelerin düze çıkarılmasını öngören projeye ilişkin basın organlarında çıkan haberlerden "rahatsız" olduğu bildirilen Başbakan Turgut Özal'ın, çalışmalar için "bu işin suyu çıktı" deyimini kullandığı öğrenildi.

Kimler, neden oynuyor?

ŞANS OYUNLARI

Yüzlerce kişi yanıtladı
Şansın anatomisi çıktı

Kadınların gönlü hangisinde?
Ya bekarlar...
Çok okuyan çok mu şanslı?
Bir kere çıksa yeter mi?
Kazandınız... Ya sonra?
Şans kapıdan girerse...
...bacadan çıkar mı?
Makasınız iyi kupon keser mi?
Çapraz seri mi, 7 banko mu?

Cumhuriyet-Veri Araştırma Anketi

Yarın Cumhuriyet'te

Geçmiş olsun ziyareti *Kapatılan Adalet Partisi'nin Genel Başkanı Süleyman Demirel, dün MHP ve Ülkücü Kuruluşlar davasında tahliye edilen Kapatılan Milliyetçi Hareket Partisi'nin Genel Başkanı Alparslan Türkeş'e "geçmiş olsun ziyareti" yaptı. Türkeş'i evinde ziyaret eden Demirel, beraberinde eski parlamenterlerden İhsan Sabri Çağlayangil, İsmet Sezgin, Selahattin Kılıç, Nahit Menteşe ve Necmettin Cevheri olduğu halde Türkeş'le bir süre sohbet etti. Demirel, Türkeş'e, "İyisiniz, iyisiniz, geçmiş olsun" dedi. Türkeş de, "Allah'a şükür, iyiyim" karşılığını verdi. Dün saat 10.40 civarında gerçekleşen ziyarette İhsan Sabri Çağlayangil de, Türkeş'e, "Yüzünüz iyi konuşuyor" deyince, gülüşmeler oldu. (Fotoğraf: RIZA EZER)*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

ANAP ve Liberallik...

6 Kasım seçimleri "üçlü parti" [illegible] yapıldı. ANAP da bu "üçlü" de kuruldu. Bu yüzden ANAP olağanüstü dönemin [illegible] "alternatif" olarak nitelenen görüş temelinden yanlıştır. Tersine ANAP, iktidar olması düşünülen [illegible] partiden biriydi, bu özellikleri de "ikinci alternatif" olarak siyasal sahnesine çıkmış oldu. "Birinci alternatif" olarak

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

Diyalogda ısrarlıyız

Sofya'ya 3. nota

Türkiye'nin Bulgaristan'a "bilinen görüşleri doğrultusunda" bir nota daha verdiği, dün Dışişleri Bakanlığı tarafından açıklandı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara, Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığın durumu konusunda Sofya'ya üçüncü notasını da vererek sorunun çözümü konusunda diyalogda ısrarlı olduğunu bir kez daha vurguladı.

Türkiye'nin "bilinen görüşleri doğrultusunda" Bulgaristan'a yeni bir nota verdiği, dün Dışişleri Bakanlığı'nca açıklandı. Sözcü Yalım Eralp tarafından verilen bilgiye göre nota, geçen çarşamba günü Ankara'daki Bulgar Büyükelçiliği'ne iletildi.

Sözcü, notanın içeriğine ilişkin ayrıntıya girmek istemedi ve metnin Türkiye'nin konuyla ilgili, bilinen görüşlerini yinelediğini belirtmekle yetindi. Bununla birlikte sözcü, bu görüşlerin üçüncü notayla, "farklı bir şekilde ortaya konduğunu" bildirdi.

Eralp, soruları üzerine de notada daha önceden olduğu gibi kapsamlı bir göç anlaşması da dahil olmak üzere soruna çözüm getirmek üzere Bulgar tarafının diyaloğa davet edildiğini kaydetti. Üçüncü nota ile birlikte Türkiye ile Bulgaristan arasında gi-

(Arkası Sa. 8. Sü. 7'de)

ERMENİ RAPORUNA SERT TEPKİ

Ankara: Terör teşvik ediliyor

Belçikalı parlamenter tarafından hazırlanan ve önümüzdeki günlerde Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nda görüşülmeye başlanacak olan rapor için Dışişleri Bakanlığı resmi tepkisini dün açıkladı. Açıklamada rapor "tek yanlı ve yalanlara dayanan bir belge" raportör ise "dengesizin biri" diye nitelendi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye, AET'nin danışma organı Avrupa Parlamentosu'nda Ermeni tezleri doğrultusunda hazırlanan raporla ilgili resmi tepkisini dün açıkladı. Türkiye, raporun parlamentoda kabul edilmesi halinde bunun doğrudan "terörü teşvik" anlamına geleceği konusunda AET'yi sert bir dille uyardı.

Dışişleri Bakanlığı'ndan bu konuda dün yapılan açıklamada, Avrupa Parlamentosu'nun çevreci milletvekillerinden oluşan "Gökkuşağı Grubu"nun üyesi Belçikalı parlamenter Ja-

(Arkası Sa. 8. Sü. 7'de)

AET dondurduğu yardımı açmıyor

***AET** Komisyonu'nun Akdeniz Bölgesi sorumlusu eski Fransız Dışişleri Bakanı Claude Cheysson, Türkiye'ye yapılacak mali yardımların dondurulmaya devam edileceğini açıkladı.*

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Ortak Pazar yürütme organı durumundaki AET Komisyonu'nun "Akdeniz Bölgesi" sorumlusu ve Fransa Dışişleri Bakanı Claude Cheysson, Türkiye'ye yapılacak mali yardımların dondurulmaya devam ettiğini açıkladı.

Avrupa Parlamentosu'nun İşçi Partili Milletvekili Hackfield'in bir sorusunu yanıt olarak ve o-

(Arkası Sa. 8. Sü. 8'de)

Eralp: Yahudi Lobisi'yle yaptığımız görüşmeyi söylemeyi unuttuk

Dışişleri, Özal'ın Reagan'a Libya ile ilişkiler için arabuluculuk önerdiğini doğruladı. Reagan önerisi "şimdilik" reddetti.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Dışişleri Bakanlığı, Başbakan Özal'ın ABD ziyareti sırasında Yahudi lobisi yöneticileri ile görüşmesi, ayrıca da Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun Washington'da İsrail Bü-

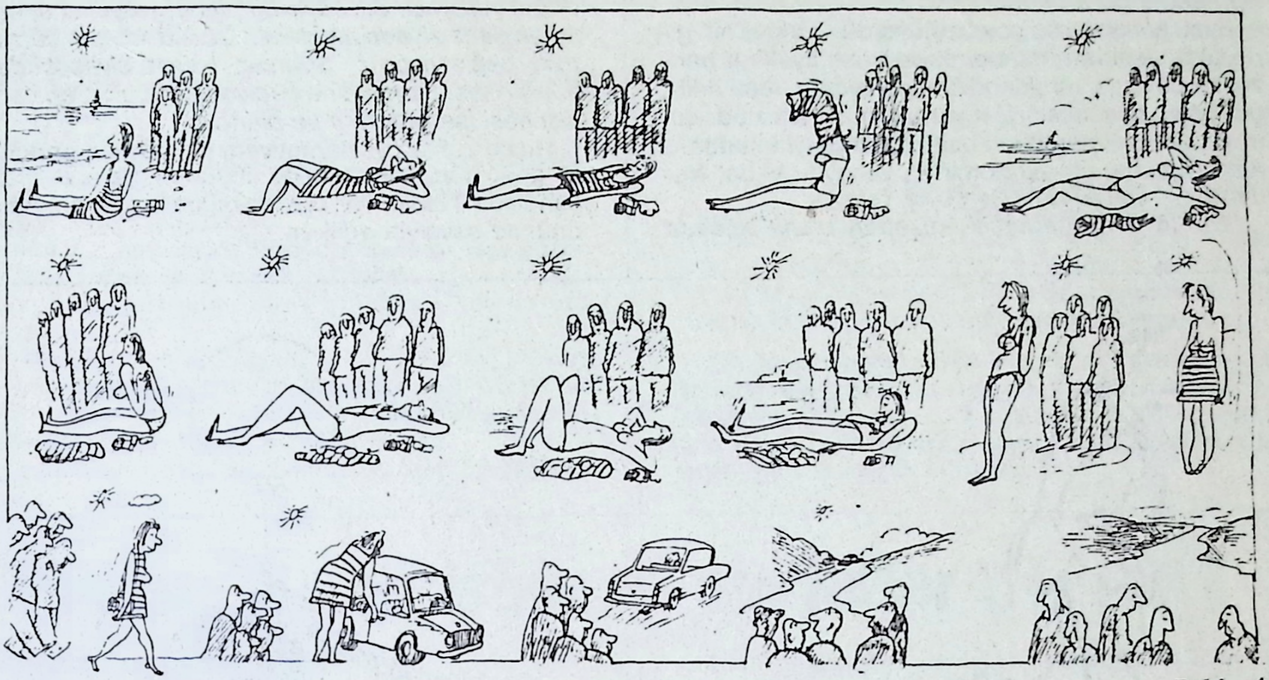
(Arkası Sa. 11. Sü. 8'de)

TIR ŞOFÖRÜNÜN SEYİR DEFTERİ

Kara taşımacılığının adsız kahramanları: TIR şoförleri. Kim bunlar? Bir seferde on binlerce kilometre araba kullanan şoförler ne yer, ne içer?

MEHMET YAŞİN bir TIR şoförünün seyir defterini tuttu.

Yarın Cumhuriyet'te

Behiç Ak

Vedat Nedim Tör

OKTAY AKBAL — *13 nisan*

"İktisadi inkılabımızın manası ve hedefi nedir? Bir müstemleke iktisadiyatı olmaktan kurtulup bir millet iktisadiyatı yaratmak. Bu meseleyi böylece vazedebilmek bile başlı başına beynelmilel bir hadisedir. Çünkü her müstemleke milletinin ideali, bu meseleyi böylece vazedebilmektir. Bu itibarla davamızın sadece milli değil aynı zamanda beynelmilel bir mahiyeti vardır. Müstakil bir millet iktisadiyatı kurabilmek için er geç aynı yoldan geçmek mecburiyetinde kalacak olan müstemleke milletlerine örnek olmak mevkiindeyiz."

"Kadro" dergisinin birinci sayısında (ocak 1932) çıkan, *"Müstemleke İktisadiyatından Millet İktisadiyatına"* başlıklı yazısında Dr. Vedat Nedim böyle yazıyordu. Birkaç yıl önce liseli gençlerle yaptığı banda alınan konuşmasında da, "Eskiden biz yarı sömürgeydik. Atatürk denen fenomen bizi bu durumdan kurtardı" diyerek, yarım yüzyıl öncesi görüşünü bir kez daha yinelemişti. Vedat Nedim Tör, gençlik yıllarında -ki Almanya'da iktisat öğrenimi yapmış ve Türkiye'nin sayılı iktisat doktorlarından biri olmuştu- arayış içinde bir aydındı. Türkiye'nin kendine özgü koşullarıyla karşılaşınca; hele yarı sömürge durumundaki bir ülkeyi çağdaş uygarlığa kavuşturmak isteyen, tam bağımsızlık ülküsünü titizlikle uygulayan Mustafa Kemal gibi bir önderi tanıyınca, onun bu ulusa, bu yurda kazandırmak istediği değerlerin anlamını duyunca, kendini Kemalizm davasının öncüsü, savunucusu yaptı. O gün bu gün aynı yolda inançla yürüdü. Tam seksen yedi yıl!..

Vedat Nedim Tör artık yok... Herkes nasıl olsa bir gün yok olacak! Yılların sayısı bir anlam taşımaz. Gün gelir yok olursun! Ne var ki, ardından kalan anılar, izler, dostluklar, en önemlisi de içinde yaşadığın topluma bıraktığın katkılar etkisini gösterirse o zaman boşuna yaşamamış sayılırsın... Vedat Nedim, bu mutlu kişilerdendir. Türk toplumunun çağdaş uygarlık çizgisine ulaşma çabasında hizmetleri büyük bir aydındır. Tiyatro, yazın, folklor, müzik, turizm, radyoculuk, basın alanlarında her zaman öncülük yapmıştır. Yazar olarak da, tiyatro sanatına önemli yapıtlar kazandırmıştır: *'Üç Kişi Arasında', 'Kör', 'Hayvan Fikri Yedi', 'İmralının İnsanları', 'Değişen Adam', 'Aşağıdan Yukarı', 'Sahte Kahramanlar'* vb. Tör'ün, Atatürkçülüğün önemini, değerini belirleyen en seçme yazıları da Çağdaş Yayınları'nda iki baskı yapan *'Kemalizmin Dramı'* ile 1982'de çıkan son kitabı *'Atatürk Olmasaydı'* da yer almıştır.

Vedat Nedim Tör üzerinde, elbette daha çok durulacak; bu ilginç aydının kişisel serüveni, yapıtları uzun incelemelere konu olacak. Elli - altmış yıl boyunca Türk insanının doğruya, güzele ve gerçeklere doğru yürümesini isteyen, Atatürk'ün yarattığı devrimci atılımların aralıksız sürdürülmesini, daha ileri aşamalara götürülmesinden yana olan gerçek Kemalist Tör, 1982'de şöyle yazıyordu:

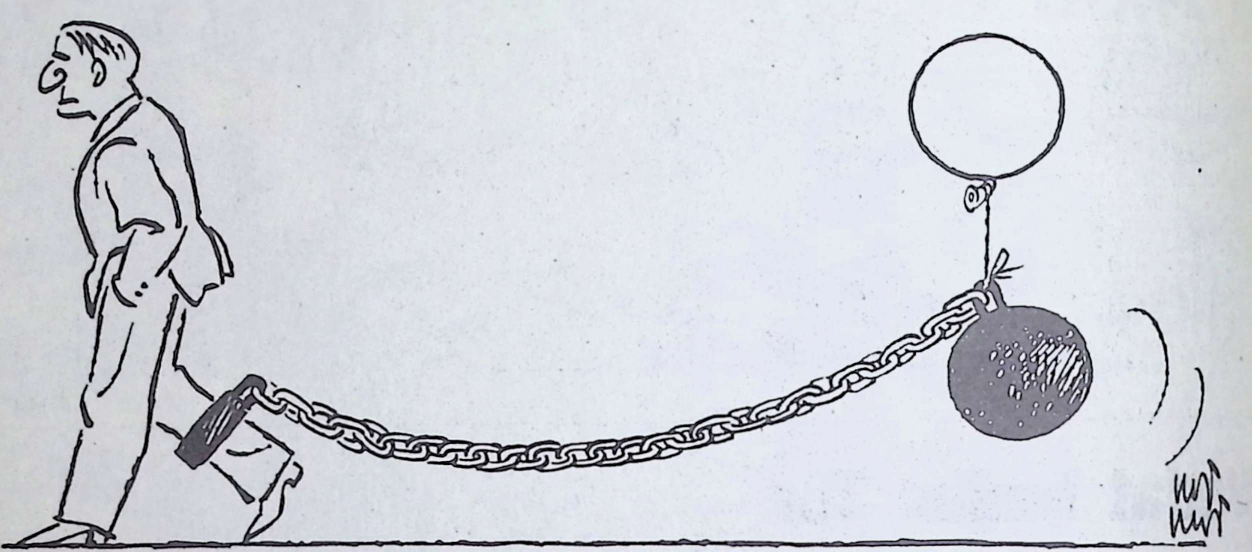
"İnkılap Türkiye'sini sadece hammadde istihsal eden, ecnebi sanayi mamulatına açık pazar ve emperyalist sermayelerin istismarına sahne olan Osmanlı İmparatorluğu ölçüleriyle mütalaa etmek... İşte ecnebi mütehassısların ana hataları... Siyaset muayyen hedeflere varmak için tatbik olunması lazım gelen tedbirleri bulmak sanatıdır. Tedbirler hedeflere göre kıymet kazanır. Hiçbir tedbir başlı başına, mutlak surette iyi veya fena değildir. İlaçlar gibi... Hedefimiz, müstemleke iktisadiyatından millet iktisadiyatına geçmektir. Biz, bize tavsiye edilen tedbirleri

bu hedefe göre ölçeriz."

Evet, son yıllarda çok üzülüyordu. Türkiye'nin gide gide yeniden 'müstemleke iktisadiyatı'na benzer bir duruma sürüklendiğini görüyordu. Atatürk'ün görüşleri, düşünceleri bir yana itilmiş, yalnız adı kalmıştı, sık sık içtenlikten uzak biçimde yinelenen... Atatürk planlı bir ekonomiden yanaydı. Vedat Nedim de... Daha 1932'de şöyle yazıyor:

"Bütün dünya anarşik iktisattan planlı iktisada doğru yürüyor... Biz böyle bir planlı faaliyete her milletten daha ziyade muhtacız. Çünkü iktisadi bünyemizi değiştiriyoruz. Şuursuz iktisat siyasetinden şuurlu iktisat siyasetine geçiyoruz. Şuurun en canlı nişanesi ise program ve plandır."

Hiçbir zaman yaşlanmayan, her zaman gençlikle, genç görüşlerle birlikte düşünen, yaratan, çalışan Vedat Nedim Tör, çok saydığım bir dosttu. Anısı önünde saygıyla eğilirim.

Ali Ulvi

SODEP'in anayasa atağı

15 nisan

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SODEP, dün açıklanan Küçük Kurultay bildirgesi ile önemli bir çıkış yaptı. Bildirgede, SODEP'in anayasa ve siyaset yasaklarına ilişkin 2969 sayılı yasanın değiştirilmesinden yana olduğu kaydedilirken, parti olarak maddi ve manevi işkenceyi reddettiği, düşünce özgürlüğünü sınırlayan yasa ve engellerin kaldırılmasından yana olunduğu bildirildi. Bildiride ayrıca, tüm siyasal partilerin katılacağı bir seçimle oluşacak yeni bir parlamentonun sorunların çözümü açısından ön koşul olduğu ifade edildi.

SODEP Küçük Kurultayı'nın **"Öncelikler Programı"**nda şu anda Türkiye'de temel hak ve özgürlüklerin çiğnendiği, demokrasinin tüm kurul ve kurallarıyla işletilmediği vurgulanarak, ülkedeki gelişmelere ilişkin şu saptamalara yer verildi:

"Ekonomik büyüme durmuştur. Sanayileşme unutulmuş, tarım neredeyse kendi doğal koşullarına terk edilmiştir. Dışa bağımlılık Osmanlı dönemini anımsatacak düzeye gelmiştir. Gelir dağılımı iyice bozulmuş, yoksullaşma yaygınlaşmıştır. Yolsuzluklar günlük yaşamın vazgeçilmez öğesi haline gelmiştir. Köşeyi dönme ve iş bitirme ahlakın öncelikli kuralı biçimine getirilmiştir. Bilim ve bilgi ayaklar altına alınmıştır. Bunların da ötesinde başta laiklik olmak üzere, Cumhuriyetin oluşumundaki temel savlara ters düşen bir dizi karar ve eylemle karşı karşıya kalınmıştır."

Türkiye'nin böyle bir görünüme layık olmadığı belirtilen bildiride, bu görünüm ve yapılaşmanın değiştirilmesi için SODEP'in yaşama geçirmeyi zorunlu gördüğü **"Öncelikler Programı"** şöyle açıklandı:

• Hukuk devleti ilkesi SODEP'in önde gelen inancıdır. Başta anayasa olmak üzere, tüm yasal çerçeve gözden geçirilerek bunların insanın temel hak ve özgürlükleriyle çelişkili olan yönleri değiştirilecektir.

• Cumhuriyetin ve Atatürk ilkelerinin temel öğesi olan laiklik konusunda hiçbir ödün verilmemelidir. SODEP, inanç özgürlüğünü engelleyen ve yönlendiren bütün yasa ve kararları gözden geçirme ve yeniden düzenleme kararındadır.

• SODEP, geniş kapsamlı ve eşitlikçi bir af için kesintisiz uğraş verecektir. Bu amaçla, **"Af ve temel insan haklarını inceleme komisyonu"** kurmaya karar vermiştir.

• SODEP, maddi ve manevi işkenceyi reddeder. İşkence yapanlarla mücadeleyi ve eylemlerinden ötürü hesap sormayı görev bilir.

• Düşünce özgürlüğünü sınırlayan yasa ve engeller kaldırılmalıdır.

• Sendika, dernek ve meslek kuruluşlarının siyasal kararlara katılmasının engellenmesi düşünülemez. Gençler, siyasal yaşamdan uzaklaştırılamaz. SODEP, bu yöndeki uğraşlarını sürdürecektir.

• SODEP, güvenlik soruşturmasının bütün sakınca-

larını ortadan kaldırmayı ve 1402 sayılı yasanın uygulamasının yarattığı sorunları çözmeyi kamuoyuna vaat eder.
- Tarihimizin hiçbir dönemi karanlıkta bırakılmamalıdır. SODEP, 2969 sayılı yasanın da bu anlayışla ele alınmasından ve değiştirilmesinden yanadır.
- Toplumdaki tüm siyasal partilerin katılacağı bir seçimle oluşan yeni bir parlamento sorunların çözümü açısından ön koşuldur.
- SODEP, hazırladığı **"Sosyal Demokrat Yeniden Yapılanma Programı"**nın ekonomideki temel sorunları çözümleyeceğine olan inancını kamuoyuna duyurur.
- Sendika, toplusözleşme, grev ve lokavt yasaları Uluslararası Çalışma Örgütü'nün temel ilkeleri doğrultusunda yapılandırılacaktır. Tüm çalışanlar bu haklardan eşit ölçüde yararlanacaktır.
- YÖK Yasası, bilimsel ve yönetsel özerkliği sağlayacak doğrultuda değiştirilecektir.
- TRT, özerk bir yapıya kavuşturulmalıdır. Öndenetim kalkmalıdır. Bunlar SODEP'in temel ilkelerinden olacaktır.
- SODEP, partizanca ve yanlı kadrolaşma ile mücadeleyi ve bu yapıyı değiştirmeyi görev saymaktadır.

SODEP Genel Başkanı **Erdal İnönü,** Küçük Kurultay'da yaptığı konuşmada anayasa değişikliği isteğinin bir hesaplaşma anlamında olmadığını belirterek, bunun sosyal demokrat olmanın gerektirdiği bir durum olduğunu söyledi. İnönü, gazetecilerin bu konudaki sorularını yanıtlarken şöyle konuştu:

"Bizim amacımız sosyal barış içinde demokrasinin kurulmasıdır. Anayasa değişikliği ile herhangi bir hesaplaşma istemiyoruz. O anlamda da anlaşılmasını istemiyoruz. Hesaplaşma olarak değil, insanın ve eşyanın tabiatı olarak istiyoruz"

Türkiye, Bulgaristan ve Sovyetler Birliği

ERGUN BALCI — *15 nisan*

Komşumuz Bulgaristan, aylardır bir komedi sahnelemektedir. Daha doğrusu Sofya'nın politikası içe dönük yüzüyle tam bir baskı, dışa dönük yüzüyle ise komedidir. Sofya'nın Bulgaristan'daki Türklere dönük olarak sürdürdüğü eritme politikasının boyutları her gün daha açık biçimde ortaya çıkmaktadır.

İnsan haklarına tümüyle aykırı bu politikanın dışa dönük yüzü ise, güldürü konusu olabilecek niteliktedir.

Bulgaristan'daki Türklere yapılan baskı, ilk olarak ocakta Batı basınına yansıdı. Ocak ayında Sofya'da Varşova Paktı doruk toplantısı yapılacaktı. Batılı gazeteciler Bulgaristan'ın başkentini doldurmuşlardı. Ancak eski Sovyetler Birliği Devlet Başkanı Konstantin Çernenko, hasta olduğundan toplantı iptal edildi. Gazeteciler, bunun üzerine başka haberler ararken, Türk azınlığının isimlerinin zorla değiştirildiğini öğrendiler.

Bulgar hükümeti, başlangıçta, iddiaları tümüyle reddetti. Sonraları, ad değiştirme işlemini kabul etti. Ancak bunun Türklerin rızası ile gönüllü olarak yapıldığını ileri sürdü.

Yani Bulgaristan'da yıllardır yaşayan Türk azınlığın akıllarına, ansızın geçen yıl kasım ayında isimlerini değiştirmek gelmiş ve hepsi birden isimlerini değiştirmeye başlamışlardı.

Bulgar komşularımıza *"Peki, nasıl oldu da bir milyondan fazla Türk, hep birden aynı zamanda isimlerini değiştirmeye başladılar?"* diye sorsak, her halde *"bizde toplumsal disiplin vardır"* diye yanıt verirler.

Türkiye, Sofya'ya konu ile ilgili 3. notayı vererek, sorunu çözümü için diyalogda ısrarlı olduğunu vurgulamıştır. Ancak biz bu notaya da olumlu bir yanıt geleceğini sanmıyoruz.

Gerçek şu ki, Türkiye'nin, Bulgaristan'ı insan haklarını çiğneyen politikasından vazgeçirmek için yapabileceği fazla bir şey yoktur. Ankara, gerçi sorunu uluslararası platformlara götürmektedir, ama bu yoldan gelebilecek baskıların da fazla etkili olması beklenmez.

Daha önce de yazdık; Bulgaristan'ı etkileyebilecek ve politikasını yumuşatmaya ikna edebilecek konumdaki tek ülke Sovyetler Birliği'dir.

Bulgaristan, bu tutumunu sürdürürse, Ankara ile Sofya arasındaki ilişkiler kopma noktasına kadar gelebilir. Böyle bir gelişme ise Sovyetler Birliği'nin Türkiye ile ilişkileri geliştirme ve iyi komşuluk siyasetine ters düşer.

Sovyetler Birliği Varşova Paktı içinde Bulgaristan'ın en yakın müttefikidir. Moskova ile Sofya arasındaki ilişkiler, patron müşteri ilişkisinden çok, ağabey-ufak kardeş ilişkisi şeklindedir. Bulgarlar, Moskova'ya her zaman yakınlık duymuş ve saygı göstermişlerdir. Moskova, Sofya'ya Türk azınlığa karşı politikasını yumuşatması için telkinde bulunursa, Bulgar hükümetinin bunu reddeceğini sanmıyoruz.

Bu noktada şöyle bir soru akla gelebilir: Moskova, böyle bir şeyi neden yapsın?

Çünkü dostluk ilişkileri iki ülkenin de yararınadır. Türk-Sovyet dostluğu bölgede istikrar unsurudur. Moskova, ancak böyle bir dostluğun çerçevesinde güneyindeki Türkiye'yi güvendiği bir komşu olarak görebilir.

Bulgaristan'ın tutumu ise bu tabloyu tümüyle değiştirebilr. Türk-Bulgar gerginliği artmaya devam ederse, bu olgunun bir süre sonra Türk-Sovyet ilişkilerine de yansıması beklenebilir. Bölgede soğuk savaş rüzgârlarının esmesi, Türkiye'nin ABD'ye daha fazla yaklaşmasına yol açabilir, Washington da böyle bir ortamda radyo istasyonundan, Yunanistan'dan nakledilecek Amerikan üsleri ya da Acil Müdahale Gücü için kolaylıklara kadar bir dizi sorunu fırsattan istifade, gündeme getirebilir.

Bir nokta daha var; Reagan ile Gorbaçov'un zirve için randevulaşmaların karşın, ABD-Sovyet ilişkileri sanıldığı gibi yumuşamıyor. Aksine son günlerde gerginleşme gözleniyor. Başkan Reagan, Mihail Gorbaçov'u ABD ile Batı Avrupa'nın arasını açmaya çalışmakla suçluyor. Garbaçov'un 10 gün ön-

ce yaptığı orta menzilli füzelerle ilgili moratoryum önerisini, bir tuzak olarak görüyor. Beyaz Saray yetkilileri de zirveden fazla bir şey beklememek gerektiğini belirtiyorlar. İki süper güç arasında füze gerginliğinin daha bir süre devam edeceği anlaşılıyor. Moskova, bu ortamda Bulgaristan'ın insan haklarını çiğneyen tutumu yüzünden bir de Balkanlar'da gerginlik çıkmasını herhalde istemez. Çünkü bu tür gerginlikler, ancak soğuk savaş yanlılarına yarar.

Dış politikada belirleyici etken, ulusal çıkarlardır. Hiçbir ülke, başka ülkenin kara gözleri için jest yapmaz. Ama karşılıklı çıkarların aynı doğrultuda oldukları zamanlar, sağlıklı dostluklar kurulabilir...

Türkiye ile Sovyetler Birliği, değişik bloklarda oldukları halde, Balkanlar'da istikrar ve yumuşama, ikisinin de çıkarlarına uygundur.

Sovyetler Birliği, insanlık dışı tutumunu yumuşatması için Bulgaristan'a telkinde bulunmakla kendi çıkarına da hizmet etmiş olacaktır.

İki Kurultay Arasında...

MUSTAFA EKMEKÇİ — *15 nisan*

Olay, 1946-50 arasında geçer. Erzurum Kongresi'ne katılmış, Erzurum Milletvekili *Cevat Dursunoğlu,* o zaman Cumhurbaşkanı olan *İsmet Paşa'*-ya şöyle der özetle:

— Paşam, bu anayasayı değiştirin, yeni bir döneme, demokrasiye geçiyoruz. Anayasayı değiştirmeden iktidarı devrederseniz, memleket kötüye gidecektir. Anayasayı değiştirelim...

— Dursunoğlu, bu Meclise "gayri meşru" diyorlar. Ben tarihten korkarım. "Gayri meşru" Meclisle anayasa değişikliği yapmanın sorumluluğunu yüklenemem...

İsmet Paşa anlatır, der ki:

— 1946 seçimlerinden sonra, İstanbul Valisi *Lütfi Kırdar* "DP'nin Rum adayının oylarını *Kâzım Karabekir'*e aktarmasaydık, Kâzım Karabekir kazanamazdı" dedi. Ben bu Meclisle anayasa değişikliği yapamam.

1950 seçimleri olur, Demokratlar kazanır. Tek başlarına iktidara gelirler ezici çoğunlukla, "antidemokratik" yasalar, yürürlüktedir. Anayasa, yeni yasama, çok partili düzene göre değiştirilmiş değildir. 1950'den hemen sonra, Cevat Dursunoğlu, İsmet Paşa'ya şöyle der:

— Anayasayı, antidemokratik yasaları değiştirmeden iktidarı devrettiniz. Bir daha iktidara gelemeyeceksiniz.

Bu yaşanmış olayın, iki kişisi İsmet Paşa ile Cevat Dursunoğlu öldüler. Ancak bu konuşmaları dinleyenlerden yaşayanlar var. Bir *Cumhuriyet* okuru, olayı bir mektupla yansıtmış, "Ankara Notları"nda işlememi istemişti. Okur da, *Niyazi Aras'*tan dinlemiş. Okur, "Olayı Niyazi Aras'tan soruşturabilirsiniz" diyordu. Niyazi Aras'ı aradım, doğruladı. Niyazi Bey, Cevat Dursunoğlu'ndan Erzurum'un Hasankalesi'nde dinlemiş. Niyazi Bey, mülkiye müfettişi olarak, o yörede bulunmaktaymış. Cevat Dursunoğlu, Niyazi Aras'a olayı anlattıktan sonra şöyle demiş:

— İşleri bu hale getiren, İsmet Paşa'nın tarihsel sorumluluk anlayışıdır...

Köylünün biri, karısına:

— Leğeni, ibriği, havluyu dama çıkar, demiş. Aptest alıp namaz kılacağım...

— Niye dama çıkarıyorsun leğeni ibriği? diye sormuş karısı, burada alsana aptestini?

— Muhtarın görmediği aptesti, namazı ne yapayım? Karşılığını vermiş kocası...

Bu fıkrayı da *Cemal Seymen* anlattı; Cemal Seymen, SODEP MKYK üyelerindendir, yıllar öncesinden tanırım.

Cuma günü SODEP'in Küçük Kurultay'ı başladı. Kurultay'ı *Erdal* Bey, geniş kapsamlı affın zorunluluğundan, işkencelerden söz etti. Gözucuyla izledim. Açış konuşması dışındaki tartışmalar basına kapalıydı. Kapalı olmasına karşın, gazeteciler, içeride olup bitenleri ayrıntılarına dek, öğrenmeye çalıştılar. İçimden:

— Küçük Kurultay'ın tartışmalar bölümü de basına açık olmalıydı, kamuoyu, olup bitenleri, örgütten gelenlerin anlattıklarını öğrenmeliydi... diye geçirdim.

Örgütten gelenler, çok rahat konuşuyorlardı. Öbür partiler de, şimdiye değin görülen, genel başkanı ayakta alkışlama, sloganlar atma, gösteriler yapma diye bir şey yoktu. Genel Başkan alkışlanmadı gibi... Konuşanlar alabildiklerine eleştiriyorlardı SODEP yönetimini, ülkedeki yönetimi...

İşkencelerden, eziyetlerden yakınıyorlardı çokça. Geniş kapsamlı af istiyorlardı. İşsizlik dizboyu. Diyarbakır il başkanı bir olayı anlattı, şöyle: Diyarbakır'da "Cumhuriyet Köyü" diye bir köy vardı. Baraj yapılacağı için bu köyde oturanlar, başka yere yerleştirilmişlerdi. Yeni yerleşim yeri de uzak değildi. Ancak, bunlara elektrik verilmiyordu. Erzincan'da bir köy halkı, SODEP'e oy verdiler diye eziyetten geçirilmişlerdi. Kurultay'da tek çiçek vardı. tutuklu ailelerin çiçeği...

Akşam Bulvar Palas'ta verilen kokteyle, SODEP'e üye olan olmayan tüm eski milletvekilleri, senatörler çağrılmışlar, çoğu da gelmişti. Gözlediğim kadarıyla, SODEP'i, gelecekte önemli sorumluluklar beklemekteydi. Tabanı, yönetiminden güçlü bir örgüt görünümünde...

Bulvar Palas'taki kokteyli *İsmail Gülgeç'*le izledik.

Vedat Türkali'nin yapıtlarından biri, *"Eski Filmler"* adını taşır. ANAP'ın birinci büyük kongresini izlerken, içimden:

— *Ben bu filmi görmüştüm,* diye geçirdim...

Turgut Bey, konuşmasına başlarken, ortadaki foto muhabirlerinin yumruklanması, uzaklaştırılırlarken de yüzlerine tükürülmesi, utanılacak olaydı.

Atatürk Spor Salonu, hıncahınç doluydu. Saat 10.00'u az geçerken, Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy, dışarıda bekleşen *"omuzcu grup"*'un omuzlarında salona girdi. Salonda gösteriler arasında tur

attı. Daha sonra yine gösteriler arasında Genel Sekreter Mustafa Taşar salondaydı. Bağırmalara, çağırmalara karşın, bir heyecan yok. Mustafa Taşar, kongreyi açtı. Biri, oturduğu yerden:

— *Mustafa Taşar!* diye bağrdı. Taşar, sözünü kesip ellerini yukarıda yumruk yaparak bağırana, başına selam verdi. Mustafa Taşar şöyle dedi:

— *ANAP, kanının son damlasına kadar, milliyetçi ve muhafazakârdır!*

Divan Başkanlığına İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut seçildi.

Başkanlık Divanı yerine aldıktan sonra, 10.52'de Turgut Bey, geldi. Boyunun kısalığından mı, kalabalıktan mı, göremedim. Yanımda oturan AFP yönetmeni Serge Arnold'da görememiş. Bir yandan bando çalıyor, bir yandan bayraklar sallanıyor, *"En büyük Özal, başka büyük yok"* diye bağrışmalar.

Özal, beklediğim gibi, *"Yüce Allah'a hamdederek sözlerime başlıyorum.."* dedi, sözlerinin başında.

İşte, gazetecilerin dövülmesi, o sırada başladı. Dövülmeye de Başbakan, ANAP Genel Başkanı Turgut Bey'in, *"Foto muhabirleri, lütfen çekeceklerini çeksinler ve yerlerine gitsinler"* sözlerinden sonra başlandı. Başbakan böyle deyince, delegeler ne yapmazdı? Delegeler ayağa kalkarak, foto muhabirlerini yuhalamaya başladılar.

"Yuuuh" sesleriyle salon inledi. Yumruklamalar, iteleyip kakalamalar gırla gitti. Görevliler, foto muhabirlerini ite kaka uzaklaştırıyorlardı. Yerli, yabancı tüm konuklar olup bitenleri *"ibretle"* seyrediyorlardı.

Bunca yıllık gazeteciliğimde, gördüğüm yeni bir olay değildi olanlar: Bu filmi kaç kez seyretmiştim. İktidarda paylaşılamayan bir şeyler mi vardı?

Nadir Nadi ifade verdi

18 nisan

İstanbul Haber Servisi — Cumhurbaşkanlığı ve TBMM Başkanlığı'na verilen 1383 imzalı Aydınlar Dilekçesi ile ilgili 59 sanıklı dava nedeniyle İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde dün, gazetemiz başyazarı **Nadir Nadi** ile Prof. Dr. **Tarık Zafer Tunaya**'nın tanık olarak ifadeleri alındı. Nadir Nadi **"İçinde yaşadığımız koşullara uygun olduğunu düşündüğüm için dilekçeyi imzaladım"** dedi. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde görülen ve haklarında 3 ay ile 1 yıl arasında hapis cezası istenen 59 sanıklı dava nedeniyle İstanbul'da da sanıkların ifadelerinin alınması sürüyor. Dün Ankara'dan yazılan talimat gereği Hâkim Binbaşı **Tuncay Gökçe**'nin odasında Başyazarımız Nadir Nadi ve Prof. Tarık Zafer Tunaya'nın ifadeleri alındı.

Başyazarımız Nadir Nadi daha önce vermiş olduğu savcılık ifadesini kabul ettiğini, dilekçeye memleket yararına öneriler taşıdığı için imza attığını belirtti.

Daha sonra Nadir Nadi'nin savcılık ifadesi okundu. Nadi'nin okunan savcılık ifadesinde şöyle dediği belirtildi:

"Dilekçeyi kimin kaleme aldığını bilmiyorum. Ancak 5-6 hukukçu tarafından kaleme alındığını biliyorum. Dilekçenin imzalanmasından önce Aziz Nesin ve yanında Cumhuriyet Gazetesi'nde çalışan bir kısım arkadaşlar bana geldiler ve hâlâ dava konusu edilen dilekçeyi hazırlamak istediklerini söylediler.

Ben de, 'İçinde suç unsuru olmasın, buna dikkat edin' **diye gerekli ikazı yaptım. Diğer arkadaşlar da buna katıldılar. Hatta yaptığımız konuşma esnasında bir arkadaşımız** 'Bu dilekçe Türkiye'nin Avrupa Konseyi'ndeki durumu tartışılmadan verilmesin ve dolaylı da olsa Türkiye'nin dış itibarı sarsılmasın' **dedi. Dilekçeyi Cumhuriyet Gazetesi idarehanesinde diğer arkadaşlarla birlikte imzaladım. Bu dilekçeyi başkalarına imzalattırmadım. Dilekçede yer alan hususlara, altına imza attığıma göre katılıyorum."**

Daha sonra ifadesi alınan Prof. Tarık Zafer Tunaya da, askeri savcılıkça daha önce alınan ifadesini kabul etti ve **"Dilekçeyi, suç unsuru görmediğim ve memleket yararına gördüğüm için imzaladım"** dedi.

Ali Ulvi

KAVRAM DERSANESİ
Üniversite Hazırlık Kursları
Sabah: 22 Nisan Akşam 22 Nisan

Cumhuriyet
61. Yıl; Sayı: 21782 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. 16 Nisan 1985 Salı

ŞAİRLER YAZARLAR SÖZLÜĞÜ
Şükran Kurdakul

ÖSS
sorular yanıtlar
6–7. Sayfada

Fen Lisesi
1. Basamak sınavını kazananlar
8. Sayfada

Şıvgın dışlanınca Atasoy istifaya kalkıştı

Hareketçi kanattan Özal'a sert tepki

ATASOY İSTİFADAN ZOR VAZGEÇTİ — Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy daha önce de görevinden istifaya kalkışmıştı. Dünkü istifa girişiminden arkadaşlarının beş saat süren yoğun çabaları sonucu vazgeçti. Atasoy, gazetecilere yaptığı açıklamada "Genel Başkanın büyük çabası sonucu konu kapanmıştır" dedi. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Üç başkan yardımcısının değiştiği MKYK toplantısında Taşar ve Kececiler yerlerini korudu. Şıvgın, Kısakürek ve Taner görev alamadı. Yılmaz, Akarcalı, Pehlivanoğlu ve Tanrıyar başkan yardımcısı oldular.

MKYK toplantısından önce liste verilmesini Atasoy tepkiyle karşıladı. Toplantı sırasında ise arkadaşı Şıvgın'ın dışlanmasına sinirlenen Atasoy, beyaz oy kullanıp toplantıyı terketti.

Atasoy'un tutumu, istifa ettiği söylentilerinin dolaşmasına neden oldu. Arkadaşları Atasoy'u bu eyleminden döndürdüler... Ulaştırma Bakanı daha sonra Dinçerler ve Topbaş'ı parti içerisinde grup kurmakla suçladı.

Atasoy'un evi gece partili arkadaşları tarafından ablukaya alındı. Atasoy'un gece yarısına doğru yaptığı açıklama şöyleydi: "Partide bir MHP imajı yaratılmak isteniyor. Bize bir isim takılacaksa, demokratlar denebilir."

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP Genel Başkanı ve Başbakan Turgut Özal'ın, Büyük Kongreye onaylattığı yeni parti yönetimi ANAP merkez yönetiminde ilk toplantısında sorun yarattı. MKYK toplantısında, Başkanlık Divanı seçimleri için Özal'ın listesinin dağıtılması, Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy'un istifaya kalkışmasına yol açtı. İstifa kararından "hareketçi" grup milletvekillerince vazgeçirilen Atasoy, dün gece yaptığı açıklamada, Milli Eğitim Bakanı Vehbi Dinçerler ile İstanbul İl Başkanı Eyman Topbaş'ı parti içinde grup kurmakla suçladı. İstifanın söz konusu olmadığını, parti içinde mücadelesini sürdüreceğini bildiren Atasoy, "Partide bir MHP imajı yaratılmak isteniyor. Bize bir isim takılacaksa, demokratlar denilir" dedi.

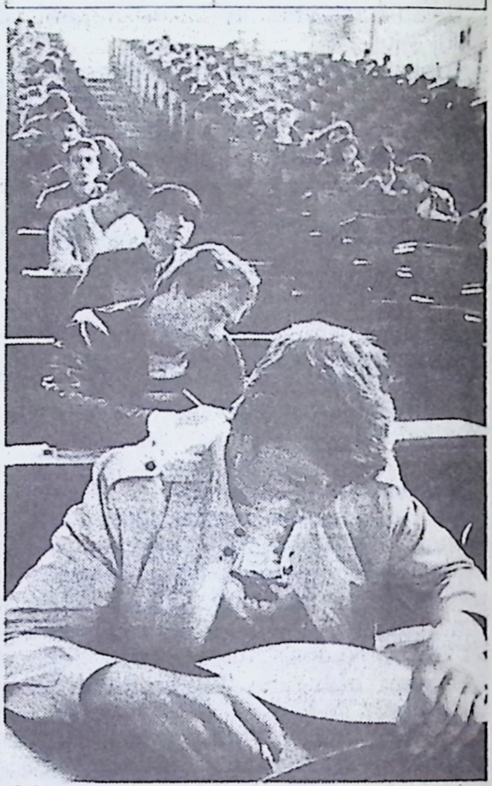
"Hareketçi" milletvekilleri dün gece Atasoy'un evinde toplanarak gelişmeleri değerlendirdiler. "Hareketçilerin", Büyük Kongrede ve Başkanlık Divanı'nda bekledikleri ölçüde temsil edilmemelerinin sonucu gösterdikleri tepkinin yeni gelişmelere yol açabileceği kaydediliyor.

ANAP Genel Merkezi dün en hareketli günlerinden birini geçirdi. Mehmet Keçeciler, her zamanki gibi sabahtan Genel Merkeze geldi. Mustafa Taşar ve Halil Şıvgın'ın ise toplantının başlayacağı saat 16'ya kadar ortalıkta görünmedikleri dikkati çekti.

Gayet neşeli bir şekilde salona giren Vehbi Dinçerler, Hüsnü Doğan'ın yanına gitti. Metin Gürdere, "Seçimler bitti, kalkmak gerek yok" diye kendisine takıldı. Doğancan Akyürek'in hatırlatması üzerine Dinçerler, Leyla Yeniay Köseoğlu dışındaki tüm üyelerle öpüştü. Köseoğlu, "Yaba 2,5 aranızda bu adama kendimi öptürmedim" diye espri yaptı.

MKYK'nın neşeli hali, Özal'a
(Arkası Sa. 11, Sü. 3'de)

ÖZAL'IN KONGRESİ'NDEN İZLENİMLER — İSMAİL GÜLGEÇ
7. Sayfada
ÖZAL'IN ALMANYA MARATONU BAŞLIYOR
Haberi [illegible]

BÜYÜK YARIŞ — Toplam 27 üniversitede 137 bin 549 kişilik kontenjan için kıyasıya bir yarışa giren 480 bin 631 öğrenci, 48 il merkezi ve Lefkoşa'da 1452 binanın 22 bin 59 salonunda, 31 bin gözetmen denetiminde 150 dakika boyunca ter döktüler. Bu öğrencilerden 1. aşamaya başarıp, 2. aşamaya katılmaya hak kazanan 220 bini mayıs sonuna değin belli olacak. ÖYS'den sonra dinkal sınava giren öğrencilerin ancak 137 bin 549'u üniversiteli olabilecek. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

480 bin aday gelecek için yarıştı Haberi 10. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Oylama Sonucuna Dönük Kuşkular...

ANKARA—Genel Başkan Özal'ın hazırladığı listede üyelere ağırlık vermesi ve bu listenin "delinmeden" kazanması, ANAP'ın ilk büyük kongreden sağlıklı biçimde çıktığı, bugüne değin çeşitli eğilimleri içeren bünyesin artık birleşip partileştiği biçiminde yorumlandı.

Oysa, dün sabah parti üst düzeyinde yapılan değerlendirmeler, bu denli olumlu değildi. Özal'la kader birliği yaparak parti-
(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

ANKARA'dan

YALÇIN DOĞAN

Bonn'da bir öğle yemeği...

ANKARA — ANAP kongresinin en civcivli anlarından birinde, bir ara karşı karşıya geldiğimiz Başbakan Sayın Özal, kongreyi unutarak döndü ve "Maraton devam ediyor, şimdi Almanya'ya gidiyoruz, orada da önemli görüşmeler yapacağız" dedi.

Son birkaç ay gözden geçirildiğinde, "Maraton zincirinin" Afrika'dan Avrupa'ya, Asya'dan Amerika'ya uzandığı görülüyor. 1985 yılı başında İsviçre Davos'la başlayan "Ma-
(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

3 KEZ İDAMI İSTENDİ

Dündar Kılıç: Suçlu bile olsam, bu eziyet fazla

Eroin kaçakçılığından 3 kez idamı istenen Kılıç, "Dava karanlık işkence salonlarında hazırlanan bir senaryodur." dedi.

ANKARA, (UBA) — Yurt dışına değişik tarihlerde üç defa 46 kilo eroin sevkettikleri iddia edilen Dündar Kılıç ve üç arkadaşının yargılanmasına dün başlandı. Dündar Kılıç hakkında üç kez olmak üzere, tüm sanıkların idam cezasına çarptırılması istenen davada, sanık sayısı birleştirilen bir başka davayla 10'a yükseldi.

Uyuşturucu madde kaçakçılığından hakkında daha önce de idam istemiyle dava açılan Dündar Kılıç, sorgusunda davanın "karanlık işkence salonlarında hazırlanan bir senaryo olduğunu" ileri sürerek, "İpe götürülmek istenen insanların hepsi de namuslu ve vatanperverdir" dedi.

Türkiye'deki kaçakçılık suçlarına bakmakla görevli Ankara
(Arkası Sa. 11, Sü. 8'de)

Kimler, neden oynuyor?

ŞANS OYUNLARI

Cumhuriyet-Veri Araştırma Anketi

Şansa yenilen doymuyor

1- Oynayanı ve oynamayanıyla kişi başına yıllık şans harcaması 31 bin lirayı buluyor.

2- Bir yılda piyangocular ortalama 21 bin, totocular 25 bin, ganyancılar da 68 bin lira harcadılar.

3- Her 3 oyuna da para yatıranların yıllık ortalama gideri 114 bin lira.

4- Üst gelir grubundan ganyancılar yılda ortalama 120 bin lira harcıyor.

5- Milli Piyango, en büyük "umutlular" kitlesine sahip. Toto daha çok orta gelirlilerin oyunu. At yarışında işin içine biraz "hastalık" da karışıyor.

6- At yarışı meraklılarının yüzde 80'inin bir cebinde piyango, bir cebinde toto kuponu da var.

7- Totocuların yüzde 85'i Milli Piyango çekilişlerini de dört gözle bekliyor. 14. Sayfada

• Peru'da sol partilerin zaferi
• Denktaş: Kıbrıslılar kundakçılık yapıyor
• Strasbourg'da iki hafta Türkiye var
3. Sayfada
• Playboy Dergisi'ni güzel patroniçe kurtarmaya çalışıyor
• Yabancı sermaye için yeni formül
9. Sayfada
• Bu gençler süper
12. Sayfada

Hesaplaşma Değil, Demokrasi...

Kimine göre ülkemizin demokrasi açısından bir talihsizliği de onun coğrafyasından kaynaklanır.

Şöyle ki:

Türkiye, dünyamızın öylesine nazik bir bölgesinde yer almaktadır ki, bir yandan onu "bölmek", öte yandan hem "bölücü" hem "komünist" yapmak isteyen birtakım güçlerle kuşatılmıştır. Türkiye'nin coğrafyası değişmeyeceğine göre, karanlık odakların dışa dönük emellerinin değişmesi de beklenemez. Bu bakımdan Türkiye'de "ölçülü", "kontrollü" bir "demokrasi" olur; bu sınırın ötesine gitmek tehlikelidir; karanlık odakların değirmenine su taşımak anlamını taşır...

Mantık özetle budur.

Bu mantığın geçerli bir yanı vardır. Gerçekten ülkemizin coğrafi konumu, kimi karanlık
(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Ruhi Su...

Anayasada yazılı "seyahat hürriyeti" yasa ile sınırlanmıştır. İçişleri Bakanlığı, bir yurttaşın yurt dışına çıkmasında "siyasal sakınca" görüyorsa, tamam; akan sular durur. Kimseye dert anlatamazsınız...

Sanatçı Ruhi Su, yetmiş yaşını geçmiştir, üstelik hastadır. Hastalığı ciddi operasyonları gerektirmektedir. Bu ope-
(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Bugün Tekirdağ'da açıklayacak

Cindoruk DYP'nin ilk başkan adayı

DYP İstanbul örgütünün yaptığı toplantıda Cindoruk'un genel başkan adayı olarak gösterilmesi kararlaştırıldı. İstanbul İl Başkanı Keçeli, Cindoruk'un "bir bilen" tarafından da uygun görüldüğünü söyledi.

FÜSUN ÖZBİLGEN
ŞENOL KONUKÇU

Doğru Yol Partisi'nin 14 mayısta yapılacak Büyük Kongresi'nde Genel Başkanlığa Husamettin Cindoruk, ilk aday olarak ortaya çıkıyor. Cindoruk, bugün DYP Tekirdağ il kongresinde aday olduğunu resmen duyuracak.

DYP İstanbul İl Başkanı Yaşar Keçeli, Cindoruk'un "bir bilen" tarafından uygun görüldüğünü, DYP Anadolu ve Trakya il yöneticilerinin de istekleri dikkate alınarak, İstanbul'da 19 ilçe yöneticisinin geçen cuma günü yaptıkları toplantıda, genel başkan adayı olarak gösterilmesinin kararlaştırıldığını açıkladı.

Husamettin Cindoruk ve Yaşar Keçeli ile Sıraselviler'deki DYP il binasında "Karadeniz pidesi ve ayran" eşliğinde bir sohbet yaptık.

Cindoruk'a parti teşkilatının tümüyle görev verdiğini söyleyen Keçeli, kararın oybirliğiyle alındığını belirtti.

Cindoruk'un aday olmasına karşılık, Isparta ve Kayseri il kongrelerine katılmamasının nedenini, Keçeli şöyle açıkladı:

"Cindoruk'u bütün parti teşkilatı tanır. Oysa Mehmet Yazar'ın çok gezmesi lazım ki, parti teşkilatı onu tanısın. Avcı'nın da çok gezmesi lazım. Çünkü Genel Başkan olduğu için görevli. Bütün il kongrelerine gitmek, onun asli görevi".

Cindoruk ise, bu sözlere ekleyecek bir şeyi olmadığını, bugün yapılacak Tekirdağ il kongresinde konuşacağını belirtti.

Genel Başkan adaylığı konusunda Cindoruk'un "bir bilen"den yeşil ışık alıp almadığı yolundaki bir sorumuzu Keçeli şöyle yanıtladı: "Mesele yeşil ışık meselesi değil. Bir bilen ile dost toplantılarında sohbet eder, konuşur, tartışır, tecrübelerinden yararlanırız. Bana kalırsa Sayın Cindoruk'u geçmiş bir devlet adamı olarak ifade etmiştir. Devlet adamlığı tecrübesine güvendiği Sayın Cindoruk'u bugün için tercih etmektedir. Sayın Cindoruk'u aday olarak göstermekle bu deneyimlerden emin olduğumuzu söyleyebilirim."

DYP Bilecik Kongresi dün yapıldı ve başkanlığa yeniden Saadet Özkay getirildi. Kongrede konuşan Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Gölhan, adını vermeden Mehmet Yazar'ı eleştirdi.

Yazar: Başkan yardımcısı olmam

DENİZ SOM

ANKARA — Eski Türkiye Odalar Birliği Başkanı Mehmet Yazar, politikaya atıldıktan ve on gün içinde DYP'nin Eskişehir, Isparta, Kayseri, Erzurum il kongrelerine katıldıktan sonra yaptığı değerlendirmede "DYP Genel Başkanlığı konusunun 14 Mayıs'taki Büyük Kongre'den birkaç gün önce berraklaşacağını" söyledi. Yazar, genel başkanlık için son anda verilecek karar konusunda, "Olabilir, birçok faktörler var, herkes son anda bir karar alabilir" dedi.

Erzurum'da önceki gece basın mensuplarının sorularını yanıtlayan ancak "başaramak" yazı
(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Kaygı Verici Bir Yarış

18 nisan

Bir toplumda sosyal adalet dengeleri bozulduğunda ve sosyal güvenlik düzeni yıkıldığında doğan gerilimin bütün bireyleri sarsması doğaldır. Tarımsal hayat ilişkilerinin düzenleri yıkıldığında, toplumun bireylerini sanayileşme sürecinde güvenceye bağlayacak kurumlar oluşturulmazsa, sosyal ve ruhsal çelişkiler büyük gerginlikler yaratırlar.

Böyle durumlarda suça yönelme güdüleri artar, şans oyunlarına katılım olağanüstü düzeylere tırmanır.

Türkiye'de şimdi görülen budur. Kamuoyu yoklamaları, bir yandan suç işleme eğilimlerinin yoğunlaştığını, öte yandan şans oyunlarına katılımın arttığını vurgulamaktadır. Milli Piyango, Spor-Toto ve at yarışlarına bel bağlayan kitleler büyümektedir. Basın dünyasında lotaryacılığın ve pazarlamacılığın gelişmesi de elle tutulur bir değişimi göstermektedir.

Olaya yumuşak açıdan ve olumlu bir yönden bakıldığında gazetelerin tirajlarını arttırmak için talih oyunlarına başvurmaları hoşgörülebilir! Pazarlama şirketleri kurarak okurları okur olmaktan ötede birer müşteri saymak, zamanımızın modasıdır. Eninde sonunda bu yöntemler bir gazetenin basın dünyasındaki yerini ve karakterini saptayan özel görüşünü simgeler.

Toplumsal gelişmenin genel gidişinden basının soyutlanması zordur. Eğer halk talih oyunlarına itiliyorsa, bu durumdan yararlanmak isteyen gazeteler elbet çıkacaktır. Hem bu yöntemle okur kitlesinin genişletilmesi de olası görünüyorsa ne denebilir?

Ne var ki, Türk basını açısından durum iç açıcı değildir. Kimi gazeteler düzenledikleri talih oyunları, piyango ve pazarlama yöntemleriyle bir kalemde on binlerce yeni okuru kendilerine çekebiliyorlar. Ama bu artış sürekli olamıyor. Türkiye nüfusunun artış hızı hesaba katılırsa bütün çabalara karşın basının genel tiraj kaybından kurtulamadığı izleniyor.

*Yapılan hesaplara ve soruşturmalara göre, talih oyunlarına ve pazarlama propagandasına dönük gazeteler arasında dönen iki yüz binlik **"yüzer gezer okur kitlesi"** bulunmaktadır.*

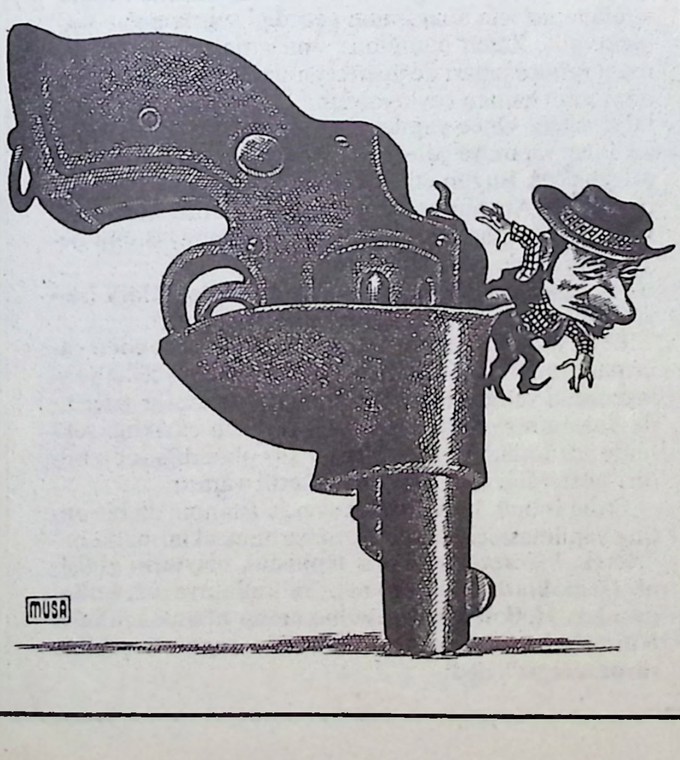
Bunlar gazeteyi haber ya da fikir yönünden değerlendirmeden seçiyorlar. **"Köşeyi dönmek"** *için bir olanak sayıyorlar. Hangi gazete lotarya düzenlerse, oraya doğru bir okur akımı başlıyor.*

Basınımızın içinde yaşadığı bunalımı bu yöntemlerle atlatmasının çok güç olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca bazı gazetelerin kimi bankalara veya pazarlama şirketlerine bağlanmaları, basının özgürlüğü, işlevi ve ağırlığı açısından kaygı verici sınırlara ulaşmıştır.

Batı dünyasında dördüncü kuvvet diye anılan basının gücü, çoğu zaman gazetelerin tirajları açısından değerlendirilmez. Amerika'dan İsveç'e kadar tiraj ayrı bir olaydır. Gazetelerin kamuoyunu bilgilendirmeleri, yönlendirmeleri ve siyasal iktidarları eleştirmede gösterdikleri yetkinlik ayrı bir olaydır.

Türk basını kendi içinde özeleştiri ve toparlanma sürecine girmek zorundadır. Çünkü tiraj yarışında şans oyunları ve pazarlama yöntemleri, basının temel görevlerini ikinci plana itecek boyutlara ulaşmak üzeredir.

Bu kaygımızı rahatlıkla dile getirebilecek durumdayız. Çünkü bu yarışın dışında bulunmaktayız.

Düşman mı, Dost mu?

19 nisan

Libya Arap Sosyalist Halk Cemahiriyesi lideri Albay Muammer Kaddafi çarpıcı, renkli, çelişkili konuşmalarıyla ünlenmiştir. Bu bakımdan uluslararası ilişkiler alanında özel bir yeri vardır. Kimi zaman Kaddafi'nin demeçlerini yorumlamakta ve amaçlarını saptamakta güçlük çekilir. İslam dünyasının karmaşık, karışık, dağınık ortamında, Kaddafi'nin türettiği politikaları tartmak zorlaşır.

Türkiye ile Libya arasında öteden beri dostluk havası geçerlidir. Libya, Türk işçilerinin ve müteahhitlerinin önemli bir çalışma alanıdır. Petrol geliri yüksek bir ülke olan Libya'nın 1983'te toplam ulusal geliri 33 milyar dolar olarak hesaplanmıştı. Yaklaşık 3 milyon nüfuslu bir toplumda paylaşılan bu yüksek gelir, hem kalkınmaya hem de Kaddafi'nin uluslararası arenadaki ideolojik savaşımına yatırımlar için kullanılmaktadır. Albay Kaddafi'nin birbirleriyle çelişkili görünen birçok silahlı örgüte, parasal yardımlarda bulunduğu söylenmektedir.

Ankara'ya ulaşan son haberlere bakılırsa Sayın Kaddafi, çelişkili siyasetini Türkiye-Libya ilişkilerini yaralayacak boyutlara ulaştırmış görünmektedir.

"Devrimci Ulusal Arap Cephesi" adıyla kurulan silahlı örgüt için düzenlenen törende, Kaddafi Türkiye Cumhuriyeti'nin bölünmesini amaçlayan kimi kuruluşları destekleyici fikirler öne sürmüştür.

Libya liderinin amacı nedir?

Bilindiği gibi uluslararası ekonomik gelişmelerde petrol üreticisi ülkeleri yeni önlemler almaya zorlayan dengeler oluşmuştur. Bu açıdan gerileme dönemine giren Libya, Türk müteahhit firmaları arasında bir ayıklamaya yönelmiş, ülkemizle ekonomik ilişkilerini sınırlama yoluna başvurmuştu. Yine de Libya ile Türkiye'nin ekonomik ilişkileri önemli ağırlık taşımakta ve iki ülke arasında bir köprü kurmaktadır.

Ne var ki, Kaddafi'nin son çıkışından sonra çelişkili bir durum oluşuyor. Libya hem Türk işçilerini çalıştıracak, hem Türk müteahhitleri ve işadamlarıyla yakın ilişkiler sürdürecek, hem de Türkiye'nin parçalanmasına ve bölünmesine yönelik girişimledi destekleyecek ve güçlendirecek...

Böylesine bir durum devletlerarası diplomasinin kurallarına uygun olmasa gerektir. Tarihsel dostluk bağlarıyla yakın saydığımız Libya'nın, Türkiye'nin parçalanması için çabalayanlara destek sağlayacak kadar yolunu şaşırdığına inanmak güçleşiyor.

Olayın ardındaki gerçeğin bir en önce aydınlatılmasında yarar var. Gerçi Kaddafi'nin gücü ükemizi bölmeye çalışanlara destek olsa da Türkiye Cumhuriyeti varlığını korumasını bilir. Ama Libya'nın dostumuz mu, düşmanımız mı olduğunu anlamak zorundayız.

'Eksiksiz demokrasi'

IŞIK KANSU *19 nisan*

ANKARA — SODEP Genel Başkanı **Erdal İnönü, "Anayasa değişikliğini bir hesaplaşma olarak değil, toplumumuzun beklentilerine cevap olarak gösteriyoruz"** dedi. Özgürlükleri tam anlamında kullanabilmek için anayasanın getirdiği sınırlamalar olduğunu kaydeden İnönü, **"Amacımız demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla işlemesidir. Bunun içinde anayasanın değiştirilmesi de elbet vardır"** biçiminde konuştu.

SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, SODEP'in geçen hafta yapılan küçük kurultayı ve bu kurultaydan sonra yayımlanan bildirgesini değerlendirirken, küçük kurultayın alışılmış küçük kurultayları aşan bir toplantı olduğunu söyledi. İnönü, **Cumhuriyet'**in konuya ilişkin sorularına şu yanıtları verdi:

— Küçük kurultayda yayımlanan Öncelikler Bildirgesi ile önemli bir çıkış yapıldı.

İNÖNÜ — Aslında bu söylenenler yeni şeyler değil. Birinci küçük kurultayımızın bildirisine de baksanız orada da benzer fikirler vardı. Fakat arka arkaya son günlerde dile getirilen bazı sıkıntılar, gezilerde arkadaşlarımızın dile getirdiği sıkıntılar, il başkanlarımızın yörelerinden bildirdikleri yakınmaların hepsini bir arada cevaplandırmak ve bizim amaçlarımız içinde bütün bu sıkıntıların ortadan kaldırılmasını sağlamak ihtiyacı ile karşı karşıyaydık. O bakımdan hepsini bir arada söyleyince daha etkili bir bildiri ortaya çıktı. Duyarlı bir ortam karşısında, olumlu bir yankı elde etmemizi de, gerekeni yaptık şeklinde yorumluyorum. Ama bunu partimizin politikasında bir değişiklik olduğu şeklinde yorumlamak yanlış olur. Bunlar yeni fikirler değil. Bunları duymak için daha büyük bir beklenti var bu ortamda. Bunların bir anda duyulması olumlu bir etki yaptı. Tabii bunda il başkanlarının yörelerindeki durumu değerlendirmeleri, partinin canlılığının artmış olması da rol oynadı ve bu şekilde bir bildiri yayımlandı.

— Siz SODEP büyük kongresinde şimdilik bir anayasa değişikliği düşünmediğinizi açıklamıştınız. Oysa küçük kurultayda anayasa değişikliğini gerekliliği savunuldu.

İNÖNÜ — Anayasa değişikliği dahil bütün yasalarda gerekli düzenlemelerin yapılmasını istiyoruz, diyoruz. Bence davranışımızda bir farklılık yok. Dikkat ederseniz, **"Anayasa değişikliğini bir hesaplaşma olarak değil, toplumumuzun beklentilerine cevap olarak getiriyoruz"** dedim. Zaten küçük kurultayın havası da buydu. Benim büyük kongrede de söylediğim buydu. **"Anayasa değişikliğini gerçekleştirmek için hemen bir kampanya açmayacağız"** demiştim o zaman. Çünkü daha bu anayasa içinde değiştirilebilecek, değiştirilmesi gereken yasalar var. Bu anayasa içinde uygulanmayan özgürlükler var. Önce onları istemeye başlamak, ilk yapılacak iştir. Nitekim öyle yaptık ve yapıyoruz. TRT'den tarafsız davranış istememiz, halkın oyuna saygı istememiz, sendikaların özgür çalışmasına olanak verilmesini istememiz, Kamu Koordinasyon Kurulu gibi yasada olmayan organlarla toplusözleşmelerin daha başında sınırlandırma gayretlerine karşı çıkmamız, bunlar için gerekli yasa değişikliklerini istememiz. Bütün bunlar bizim başından beri yürüttüğümüz politika ve hepsinin amacı aynı. Şimdi bu defa arkadaşlarımın yaklaşımı **"özgürlükleri tam anlamında kullanabilmemiz için anayasanın getirdiği sınırlamalar var"** biçiminde. Zaten bildiğimiz sınırlamalar bunlar. Zamanı gelince onları değiştireceğimizi söylemeliyiz. Onu da zaman zaman söylüyordum. Önce onu yapamayız tabii zaten. Önce yapılacak şey, yine yasalarda değişiklikler yapmaya çalışmak, uygulamaları düzeltmeye çalışmaktır. Bugün etkili olacağımız alanlar daha çok bunlardır. Amacımız demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla işlemesidir. Bunun içinde anayasanın değiştirilmesi de elbet vardır.

— Anayasanın hangi maddelerinde değişiklik isteyeceğiniz, somut bir biçimde belirlendi mi?

İNÖNÜ — Bu kolay bir şey değil. Devam eden çalışmalarımız var. Sanıyorum bizim daha gerçekçi yaklaşımımız ve hemen sonuç alınacak noktalar üzerinde durmamız, demokrasi anlayışımızın eksikliği şeklinde yorumlanıyordu. Öyle bir şey olmadığını bu bildiri gösterdiği için olumlu bir etki yarattı.

Erdal İnönü, haziran ayı başında İstanbul'da bir miting yapılması için girişimlerde bulunacaklarını da belirterek, **"Göreceğiz halkın tepkisini, olayların gidişini. Demokratik hakların hepsini kullanıyoruz, kullanacağız. Halkın beklentilerine cevap olarak muhalefetimizi, bizi bir an önce iktidar yapacak şekilde sürdüreceğiz"** dedi.

CUMHURİYET/10 SPOR 18 NİSAN 1985

F. Bahçe ve Beşiktaş'tan sonra Trabzonspor'u da eleyen sarı kırmızılılar mutlu sona ulaştı

Federasyon Kupası G.Saray'ın

Galatasaray: 0 - Trabzonspor: 0

STAD: *İnönü*
HAKEMLER: *Talat Tokat (3), Cevat Kurklu (6), Tahir Göker (6)*
GALATASARAY: *Simoviç (7) — Raşit (3), Yusuf (6), Fatih (3), Ahmet (3) — Cüneyt (4), İsmail (4), Abramczik (4), Adnan (3), Erdal (4), Bülent (3).*
TOPLAM PUAN: 54
TEKNİK DİREKTÖR: *Jupp Derwall (6)*
YEDEKLER: *Haydar, Sefer, Semih, Burak, Levent.*
TRABZONSPOR: *Şenol (7) — Turgay (4), Kemal (5), Necati (6) (Levni 7 Dk. 80) — Tuncay (6) (Selami 4 Dk. 69), Güngör (3), Bahattin (4) - B. Hasan (6), K. Hasan (5), İskender (6)*
TOPLAM PUAN: 62
TEKNİK DİREKTÖR: *İlyas Akçay (4).*
YEDEKLER: *İhsan, Mehmet, Cemal.*
KULLANILAN SERBEST ATIŞ: *Galatasaray 27, Trabzonspor 18*
KULLANILAN KÖŞE ATIŞI: *Galatasaray 2, Trabzonspor 3*
OFSAYTA DÜŞÜŞ: *Galatasaray 6, Trabzonspor 2*
CEZA ALANI İÇİNDEN ŞUT: *Galatasaray 3, Trabzonspor 3*
CEZA ALANI DIŞINDAN ŞUT: *Galatasaray 4, Trabzonspor 1*
KALEYİ BULAN ŞUT: *Galatasaray 2, Trabzonspor 1*
DIŞARI GİDEN ŞUT: *Galatasaray 3, Trabzonspor 3*
SARI KART: *K. Şenol, B. Hasan (Trabzonspor)*
SEYİRCİ: *21314*
HASILAT: *11.641.200*

LEVENT DONDURAN

Kupa şampiyonu Galatasaray...

Ligde taraftarlarının yüzünü güldüremeyen sarı-kırmızılılar Federasyon Kupası'nda birbirinden zorlu rakipleri geçerek kupaya uzandılar.

91. dakikada sevinç yumağına dönüşmüş futbolcularla, "Cim... Bom... Bom..." diye inleyen tribünlerle ve "Zafer yumruğu" havada Derwall ile duyguları harekete geçiren bir Galatasaray tablosu vardı dün.

Karşılaşmaya Galatasaray hiçbir takıma başaramadığını yaparak çıkmıştı. Trabzon'dan ikinci maç için avantaj sağlayacak bir galibiyetl ile hiçbir takım çıkaramamıştı şimdiye... Ve sarı kırmızılılarda tek hedef vardı. Ne olursa olsun kupayı kazanmak. Ve bu arada Türk futbolundaki kimi yöntemi aşarak ulaştılar. Yani futbol oynamak yerine [illegible] kovaladılar.

Trabzonspor'da aşılacak bir durgunluk vardı. Finalin ilk maçında kendi alanlarında yenilmeleri zaten avantaj fırsatını kaçırmışlar, kupayı zaten [illegible]. Derwall'den tribünlere kadar herkesin beklentisi [illegible] maça [illegible] heyecanla [illegible]. Ancak başlama düdüğüyle birlikte görüldü ki Trabzonspor'un rakibi Galatasaray değil, [illegible] Tutuk, bırakan [illegible] oynayan [illegible], Galatasaray'ın işini de [illegible] kolaylaştırdı.

Dünyanın birçok yerinde final karşılaşmaları futbol [illegible] yönünden düşük olur. Ancak dünkü karşılaşma kadar kalitesiz bir 90 dakika da hiçbir zaman final maçlarına örnek olamaz.

Karşılaşmaya Galatasaray savunma ağırlıklı başladı. Cüneyt Tuncay'a, Ahmet de B.Hasan'a yanaşma oynamıyor, oynatmıyorlardı. İlerleyen dakikalarda ise bu görevlerini bırakıp dörtlü savunmayı altuladılar. Trabzonspor'un zaten isteksiz olan ataklarının bu "et duvarını" aşması da olanaksızdı. Sarı kırmızılıların atakları ise yok denecek kadar az; yakalanan seyrek fırsatlar da gol getirecek kadar çok adamla hareket etmedikleri için etkisizdi. Maçın en önemli hareketi 19. dakikada Abramczik'in Adnan'ın ortasına kaleye iki metre mesafeden vurduğu kafa idi. İlki Şenol'dan döndü, ikincisi ise dönmedi. 29. dakikada da Trabzonsporlu B.Hasan'ın uygun pozisyonda vurduğu kafa pasında topu Simoviç'e teslim etmesi bir başka önemli andı. 76. dakikada ise Adnan 10m Trabzonspor savunmasını geçip Şenol'la başbaşa kalmasına karşın topu üstten dışarı göndererek kalitesiz karşılaşma izleyen tribünlere gol zevkini de yaşatamadı.

Hakem Talat Tokat ise tam böyle kötü bir maça yakışır hakemdi. Trabzonspor için çaldığı düdükler oluz, Galatasaray için çaldıkları ise "Bakın Galatasaray'a laf söyletmiyorum" dercesine güçlü ve uzun uzundu. Futbol dışı hareketlere kart göstermemekteki direnci havayı elektriklendirmemek için bile olsa yakışıksızdı.

Son düdük ile Galatasaray kendi dışındaki üç büyüğü de eleyerek ulaştığı kupanın sevincini taraftarlarıyla paylaşıyordu. Onbir futbolcu ellerinde kupa, şeref turu atıyor, tribünlerden dalga dalga mutluluk yükseliyordu:

"Şampiyon... Şampiyon..."

MUTLULUK TABLOSU — Galatasaray zorlu maçlar sonrasında Federasyon Kupası'nı kazandı. Dün İstanbul'da oynadıkları Trabzonspor maçı sonrası aldıkları kupa ile taraftarlarını selamlayan Sarı-Kırmızılıların mutluluğu görülmeye değerdi. (KADİR CAN)

Derwall: Dünya Kupası'nı kazanmış gibiyim...

Trabzonspor Teknik Direktörü İlyas Akçay, maç sonrasında çok kısa konuşarak, "İyi oynayan kazandı" dedi.

Spor Servisi — Doksan dakika sonrasında Galatasaray soyunma odası büyük bir sevinç yaşıyordu. Kupa elden ele dolaşıyor, teknik adam, futbolcu, yönetici birbiri ile sarmaş dolaş olmuş, şampiyonluğun mutluluğunu tadıyordu. Galatasaray soyunma odasında As Başkan Alp Yalman, yönetim kurulu üyeleri Aytaç Kot, Atilla Oymak, futbol şubesi sorumlusu Selçuk Uygur, teknik kadro ve futbolcuları birer birer kutladılar. Bu mutlu anın aranılan tek kişisi Başkan Ali Uras'tı. Ama Uras, bu mutlu tablonun içinde yoktu. TRT'nin sorularını cevaplandıran Kaptan Fatih, **"Yeni bir takım, yeni bir antrenör, yeni bir arkadaş grubuyla kupada şampiyonluğa ulaştık. Finale gelene kadar karşımıza hep iyi rakipler çıktı. Her maçımız bir final oldu"** dedi. Galatasaraylı futbolcular şampiyonluğu pazar günü Sarıyer'le oynayacakları lig maçından sonra ayrı günün gecesi bir gece kulübünde kutlayacaklar.

Teknik Direktör Derwall, maç sonrasında karşılaşmaya ilişkin görüşlerini açıklarken **"Bu başarıda pay herkesin, malzemeciden tutun da masörü, futbol şubesi sorumlusu ve yönetim kurulunun tüm üyelerine kadar herkesindir"** dedi. Son 2-3 ay içindeki disiplinli çalışma ile bugüne gelindiğini söyleyen Derwall **"Bu başarı benim değil, tüm Galatasaray'ın başarısı oldu. Şu anda çok mutluyum, kendimi Dünya Kupası'nı kazanmış kadar mutlu hissediyorum. Rakibimiz Trabzonspor'u da bu maçta çıkardığı başarılı oyunundan dolayı ve bizi yukarılarak final oynama hakkını elde ettiğinden dolayı kutluyorum"** diye konuştu.

Derwall, Kaptan Fatih'in bu yıl sonunda futbolu bırakmayı düşündüğü söylendiğinde **"Fatih'in bizden, bu ekipten ayrılmasını istemiyorum. Kendisi ile ve sorumlu şube yöneticisiyle konuşacağım. Ben Fatih'in bir yıl daha oynamasını arzuluyorum"** dedi.

Öte yandan Galatasaray Yönetim Kurulu'nun final öncesinde aldığı kararla 400 bin liraya çıkardığı şampiyonluk priminin yönetici ve diğer Galatasaraylıların da katkısıyla 600 bin lirayı bulması bekleniyor.

AKÇAY: İYİ OYNAYAN KAZANDI

Trabzonspor Teknik Direktörü İlyas Akçay, son haftalarda zorlu maçlar oynadıklarını, ilk maçı kaybetmelerinin futbolcuları etkilemediğini söyledi. Akçay, kupa maçıyla ilgili olarak **"İyi oynayan kazandı"** şeklinde konuştu.

Ligdeki şanslarının henüz bitmediğini belirten Akçay, lig bitene kadar mücadelelerini sürdüreceklerini de sözlerine ekledi.

MAÇIN PORTRESİ

Trabzonspor Başkanı M.Ali Yılmaz

HALİT DERİNGÖR

Trabzonspor Türkiye Birinci Ligine yükseldiğinden bu yana birçok kupa ve şampiyonluklar kazanırken, hiçbir zaman centilmenliği ve soğukkanlılığını kaybetmemişti. Ancak Trabzonspor'u ilk kez böylesine kötü ve aşırı sinirli bir havada gördük. Bunun da tek sorumlusu Bordo-Mavili takımın eski Teknik Direktörü Özkan Sümer'i zamansız olarak görevden alan Kulüp Başkanı Mehmet Ali Yılmaz'dı. Kimsenin anlayamadığı bir şekilde Özkan Sümer'i görevden alması, Mehmet Ali Yılmaz'ı Trabzonspor'un bugünkü durumundan tek sorumlu hale getirmişti. Mehmet Ali Yılmaz'ın bu davranışı [illegible] bir tutumdur. Nitekim Trabzonsporlu taraftarlar da başkanlarının bu tutumunu Galatasaray maçında [illegible] protesto etmişlerdi. Başkan Mehmet Ali Yılmaz da protestolar karşısında kendini haklı çıkarmak için kasasında duran milyonlara başvurdu. Başkan Galatasaray maçının kazanılması durumunda futbolculara vaadettiği birer milyonluk prim dünkü maçta hiç de etkili olmadı. Psikolojik olarak büyük bir yıkıma uğramış olan Trabzonsporlu futbolcular dün Galatasaray karşısında hiçbir şey yapamadılar. Onlar için artık milyonların bile bir değeri yoktu. Ancak bunu anlayabilecek bir başkanın önce sporun içinden yetişmiş birisi olması gerekirdi.

NOTLAR...

Kandil olduğu için şampanya patlamadı

İBRAHİM YILDIZ

Federasyon Kupası final maçının rövanşında beklenenin aksine stat hınca hınç dolu değildi. Özellikle az sayıda Trabzonlunun maça gelmesi düşündürücüydü. Tüm tribünleri Sarı-Kırmızılı flamalarla süsleyen Galatasaraylılar, maçın son 15 dakikasında adeta şampiyonluk sarhoşu olmuşlardı. Eskişehir'den, Tekirdağ'dan ve Milas'tan "Galatasaray'a sevgiler" pankartları ise dikkati çekti.

• Milli Takım Teknik Direktörü Mesudi, Avrupa'dan Cem Kalmaz ve Genç Milli Takım antrenörlerinden Ergun Özturan, şeref tribününe alınmadı. Ergun Özturan ile tartışan görevli, daha sonra genel menajer Ziya Şengül'e dert yanarak, "Mesaini tamam, ama tercümanı almam" dedi. Olay, daha sonra tatlıya bağlandı.

• Maç için gazeteler tüm elemanlarını görevlendirmişti. Kontenjan dahilinde dağıtılan görevli yetkileri bitince, görevliler öteki gazetecileri sahaya sokmak istemedi. Fakat Bölge Müdürü Erdemay Oflaz araya girerek gazetecilerin görev yapmasını sağladı.

• Maç öncesi spor yazarları Doğan Koloğlu ve Turgay Şeren de röportaj yapan TRT, ayrıca Galatasaraylı Ahmet ve Trabzonspor'lu Turgay ve Necati ile röportaj yaptı. Maçın hakemi Talat Tokat ile Galatasaray çalıştırıcısı Derwall'de maç öncesi TV'de konuştular.

• Maçın bitimine 1 dakika kala kulübeden fırlayan Derwall, fotoğraf çekmek için bekleyen foto muhabirlerine yere oturmalarını işaret etti. Maçın bitiş düdüğü ile birlikte de havaya fırlayacak yanıtında kim varsa sarılıp öptü. Derwall, öpme işini belli ki sevdi. Yardımcılarını, futbolcuları, gazetecileri, önüne kim çıktıysa "boş göndermedi."

• Sevinç yumağı gibi birbirine kenetlenen Galatasaraylılar, Derwall'i omuzlarına alarak orta yuvarlağa getirdiler. Derwall, yumruğunu iki kez havaya kaldırarak taraftarları selamladı.

• Maçın bitiş düdüğü ile birlikte sahayı hemen terkeden Trabzonsporlular oldu. Genel Kaptan Faruk Özbek, Derwall'i tebrik ederken, "Yine de en büyük Trabzonspor" dedi.

• Atılan şeref turundan sonra futbolcular boyunlarına taktıkları çelenklerle soyunma odasına indiler. Simoviç ile Fatih, sahayı bir tarafları öperek mutluluğunu paylaştılar. Sahadaki Galatasaraylı taraftarlar, gırtlakları içinde adeta boğulur gibiydi.

• Onur turunda Futbol Federasyonu Başkanı Kemal Ulusu, kupayı kaptan Fatih'e verdi. Kupa, daha sonra elden ele gezdi. Kemal Ulusu, Derwall'e de şilt verdi. Bu arada Derwall, Ulusu'nun kulağına bir şeyler fısıldadı. Ulusu'da gülümsedi.

• Maç sonrası Sarı-Kırmızılı taraftarlar bayraklarla Taksim'e kadar yürüdüler. Stat dışında bekleyenler, Derwall'e bayrak ve çiçek verdiler.

• Soyunma odasında futbolcular, gazeteciler, yöneticiler ve TRT kameramanları maçla tabloyu için beklerlerken, Sarı-Kırmızılılar hep bir ağızdan "Re re re ra ra ra Galatasaray Galatasaray cim bom bom" şeklinde bağırdılar. Ancak, kandil olduğu için şampanya patlatmadılar.

• Galatasaray yöneticileri tam kadro soyunma odasına inerek futbolcularla mutluluğu paylaştılar. Başkan Ali Uras ise "heyecana dayanamadığı" için maça gelmedi.

• Federasyon Başkanı Kemal Ulusu, kupadan sonra futbolculara vermek için hazırlanan "şiltlerle baş başa" kaldı. Çünkü Trabzonlular hiç beklemeden sahayı terk ettikleri için şiltleri alamadılar. Kısacası, kupa töreni tam şekilsiz.

KAPTAN FATİH OMUZLARDA — Büyük final maçı sonrası futbolcular sezon sonu futbolu bırakacağını açıklayan kaptanlarını omuzlara alarak kendisine olan saygılarını gösterdiler. Fatih de futbolunun son günlerinde kupa kazanmanın mutluluğu içindeydi. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

İNTERCUP BOKS TURNUVASI BAŞLADI

4 boksörümüzden biri galip

YILMAZ AKAR

SİNDELFİNGEN — Federal Almanya'nın Sindelfingen kentinde dün başlayan Uluslararası Intercup Boks Turnuvası'nda boksörlerimiz başarılı olamadı. İlk gün ringe çıkan 4 boksörümüzden sadece 48 kiloda Vedat Tutuk, F. Alman rakibini yenmeyi başardı.

60 kilo boksörümüz Mehmet Demir'in doktor kararı ile F. Alman rakibine yenik sayılmasını salonda bulunan Türkler uzun süre protesto ettiler.

48. Kilo: F. Alman rakibi Thomas Dubieling karşısında 3 raunt üstünlüğünü sürdüren Vedat Tutuk, karşılaşmayı 5-0 kazandı. Bu galibiyetle bronz madalyası garantileyen Vedat Tutuk'un yarı finaldeki rakibi Bulgar

54 Kilo: Madalya umudumuz Cemal Öner, Macar rakibi karşısında elinden gelen tüm gayreti gösterdi. Ne yazık 4-1 yenilerek elendi.

57 Kilo: Faruk Karatop da, Öner gibi 4-1 yenildi. Bulgar rakibine yenilen Karatop, elendi.

60 Kilo: Mehmet Demir, doktor kurbanı oldu. Boksörümüz F. Alman karşısında üstün geldiği maçı, son 30 saniyede doktorun **"Kaşında açılma olabilir"** uyarısı sonucu hakem tarafından yenik ilan edildi. Demir, ringten indiğinde, salonu dolduran gurbetçi Türkler olayı uzun süre protesto ettiler.

3 BOKSÖRÜMÜZ BRONZU GARANTİLEDİ

Bugün ringe çıkacak olan 51 kiloda Eyüp Can, 67'de Vedat Önsoy ve 75'te Lütfü Canbakış kilolarında 4 boksör olduğundan maç yapmadan bronz madalyası garantilediler. Eyüp Can, Ugandalı Navtone, Önsoy, Macar Zoltan, Canbakış da Macar Molnar ile karşılaşacaklar. Ringe çıkacak olan öteki boksörlerimizin rakipleri de şöyle:

54 kilo Faruk Hasetçi Ugandalı Sava, 57 kilo Turgut Aykaç Macar Kova, 60 kilo Fahri Sümer ABD'li Harrington ve 81 kiloda Ece Tunalı İsrail'li Kusmakow'la karşılaşacaklar.

Maçın eleştirisi

Kupa var, futbol yok

ABDULKADİR YÜCELMAN

Kupa finali denilince mutlaka süzme iki takımın yapacağı bir futbol gösterisi akla gelir. Oysa bizde hemen hemen her final maçında nedense futbol bir yerlere saklanır.

Federasyon Kupası'nın dünkü finalinde de aynı oyun sahnelendi. Ortada bir kupa vardı, heyecan vardı, stres vardı, fakat futbol yoktu.

Gerçi saha da yoktu. Çünkü ondüle ondüle olmuş bir sahada düştüğü yere giden bir topa hangi ayak hâkim olabilirdi. Ve bunlara delice bir rüzgâr da eklenince en azından futbolsuz bir oyun sergileyen futbolcular için bahaneler çoğaldı.

Trabzonspor'u ilk kez İstanbul'da böylesine az bir taraftar önünde ve böylesine sıkıntılı ve sinirli gördük. Bu kuşkusuz Özkan Sümer'in zamansız gidişinden başlayan davranış bozukluğunun son görüntüsüydü. Futbolu unutup işi fizik gücü ile çözmeye çalışan bir finalistin sahadan galip ayrılması nasıl mümkün değilse, Trabzonspor'un da sonu daha işin başında belli olmuştu.

Galatasaray'ın futbolsuz bir finalde aldığı kupayı eleştirmek bence haksızlık olur. Galatasaray gerçi ligde beklenmedik sonuçlar alarak büyük takımlığını yitirmişti, ama kupada Fenerbahçe'yi, Beşiktaş'ı ve Trabzonspor'u elemişti. Demek ki kupada en büyüktü. 800 milyona mal olan bir kupanın kazanıldığı şu gün en azından eleştirmeyelim ve kupayı alıp götüren Simoviç'i, sezon başından beri umudunu kesmeyen Galatasaraylı taraftarları kutlayalım.

En Hak Edilmiş Kupa

HINCAL ULUÇ

Önce Altay.. Ardından Sarıyer.. Daha sonra Fenerbahçe.. Beşiktaş ve nihayet Trabzonspor..

Türkiye Kupası'nın tarihinde bu kadar zorlu engelleri birbiri ardına aşarak şampiyonluğa ulaşmanın bir başka örneği olduğunu sanmıyorum.

On zorlu maç.. Yedi galibiyet.. Üç beraberlik.. Hiç yenilgi yok.. Bu işin rakamsal bilançosu..

Bu Galatasaray önünde şapka çıkarılır, alkış tutulur ve "Dünyanın en hak edilmiş kupasını aldınız, bravo" denir.

En zoru, en zor koşullarda başaran Derwall ve çocuklarına yürekten bravo.

Daha önce de yazmıştık. Kupa finalini çift maç oynatan bizdeki garip yönetmelik yüzünden dün bir kupa finalinden çok, bir sinir ve taktik maçı seyrettik. 1-0'lık yenilginin bile kupa için yeterli olduğunu bilen Derwall ile Mustafa Denizli, Trabzon'un iki beki Turgay ve Şenol'dan başlayarak tüm tehlikeli ayaklara öylesine kademeli pres uygulaması koymuşlardı ki, Karadenizliler maç boyu Simoviç'in kalesine yaklaşma şansını bile çok az elde edebildiler. Tüm maç boyu da ancak iki şut atma fırsatı bulabildiler. Hakemin de göz yumması ile Trabzon'un çok sert oyununa, çok akıllı ve çok soğukkanlı karşı koyan Galatasaray, dakikaları birer birer eritti ve sonunda elini kupanın üzerine koydu.

Galatasaray'ı bir kez daha yürekten kutlarken, Futbol Federasyonu Başkanı ve üyelerine bir kez daha sormadan edemiyoruz:

Dünkü maç size bir Türkiye Kupası final maçı mıydı?

"Evet öyleydi" diyorlarsa, mayıs ayı içinde televizyon başında oturanlar ve Wembley'den naklen gelecek İngiltere Kupası'nı izlesinler. Tek maçlık finalle, çift maçlığın farkını görecekler. Tekrarlıyoruz: Dün sahada futbol değil, bir taktik savaşı vardı, ama bunun sorumlusu Galatasaray değil Federasyon Kupası yönetmeliğiydi.

ANTRENÖRLERLE 90 DAKİKA

Derwall'in tiki, Akçay'ın hırsı...

HİLMİ TÜRKAY — CENGİZ KAPTAN

Kupa finalinin son maçında Galatasaray ve Trabzonspor Teknik Direktörleriyle birlikte maçı 90 dakika beraber izledik. Kulübede oldukça sakin duran Trabzonspor Teknik Direktörü İlyas Akçay, genellikle hakemlere bağırırken, Galatasaray Teknik Direktörü Derwall ise soğuktan kıpkırmızı bir halde sürekli gözü saatte, maçın biran önce bitmesini bekliyordu.

DERWALL'E TİK GELDİ

Final maçının başlangıcında Galatasaraylı teknik adam ve futbolcuların sinirleri oldukça gergindi. Talat Tokat'ın başlama düdüğü ile Trabzonspor'un baskılı oyunu karşısında kenar kulübe oldukça korkulu dakikalar yaşadı. Derwall'i saha kenarından izliyorduk. F. Alman çalıştırıcı kendini maçın gidişine öylesine kaptırmıştı ki, heyecanından yerinde duramıyor, sinirliliğini gizleyemiyordu. Derwall'e sinirlilik bir takım tikler kazandırmıştı. Alman çalıştırıcı kaşını gözünü oynatıyor, olduğu yerde bir sağa, bir sola sallanıyordu. 12. dakikada Erdal'ın tek tek kaldığı pozisyonda düşürülmesinin ardından Talat Tokat'ın önce avantajı verip, daha sonra kesmesi Derwall'i iyice çileden çıkardı. Derwall gazetecilerin yanında bulunması dolayısıyla çirkin söz söylememeye özen gösteriyordu. 26. dakikada ise maç başından beri Simoviç'e şarj yapan ve sert oynayan B.Hasan sarı kart gördüğünde "geç bile kalındı" dedi. Galatasaraylılar yedek kulübesinde ilk 45 dakikayı zor bitirdiler. Derwall sürekli rakip savunma oyuncusuna baskı yapmayan top kovalamayan Abramczyk'i, savunma hattında ise İskender'in oynadığı sol kanatta Raşit'i sürekli uyardı. İkinci yarıya çıkarken Derwall **"Bir 45 dakika daha dayanmalıyız"** diyordu. Jupp Derwall maç boyunca dört kez sinirini yatıştırmak için sigaraya sarıldı. Maçın bitimine doğru artık sevincini heyecanını gizleyemiyordu. Sık sık kulübesinden ileri fırlayarak futbolcularını uyarıyor. Rakip hücumlarını orta alanda karşılamak için "ileri, ileri" diye bağırıyordu.

"ALLAH BELANIZI VERSİN ŞEREFSİZLER"

Özkan Sümer'in görevden alınması ve ardından oynanan Trabzon - Galatasaray maçının 2-1 yitirilmesi Trabzonlunun moralini bozmuştu. İnönü Stadı'nın kapısından birer birer içeri girip soyunma odasının yolunu tutan Bordo - Mavili futbolcuların yüzlerinden düşen bin parçaydı. Başkan Mehmet Ali Yılmaz koridorda arkadaşları ile gülüşüp şakalaşırken, İlyas Akçay futbolcularına odada son taktiklerini veriyordu. Kimse tahmin yapmıyordu, herkes kaçıyordu. Yani Trabzonspor'da rövanş maçına çıkmadan "kupayı kaybetmiş" bir hava vardı. Takımlar sahaya çıktıktan sonra biz de Trabzonsporluların oluşturduğu kulübenin hemen yanına çöktük. Tokat'ın düdüğü ile birlikte Teknik Direktör Akçay ellerini yanaklarına götürerek maçı izlemeye koyuldu. Dakikalar ilerledikçe sesi de fazla çıkmaya başladı ama, bağırmaları Özkan Sümer'in ki gibi ağır değildi. Oyunun 5. dakikası dolarken, sağ taraftan yapılan bir ortaya K. Şenol isabetsiz bir vuruş yapıp topu kalenin yanından avuta gönderirken genel kaptan Faruk Özbek Şenol'a "niye atmadan kendini yere, penaltı olacaktı, ne gızarl" diye söylendi. Akçay en çok ilk 45 dakikada K. Hasan'a bağırdı. Fatih'in üzerine oynamasını ısrar eden Akçay bu oyuncunun orta alana döndüğü sıralarda oturduğu yerinde kahroluyordu adeta. Trabzon'da dün sinirkupu bir Tuncay da vardı. Kendisi topu çok hakemle dalaştı. Hatta bir ara Tokat, Tuncay'ı oyundan atmaya dahi düşünüyordu. Allahtan İlyas Akçay Tuncay'ı oyundan alıp yerine Selami'yi soktu. İkinci yarının başlaması ile birlikte kulübede fazla bağırıp çağırma yoktu. Tüm herkes, kupanın artık gittiğine inanıyordu. 70. dakika dolarken Talat Tokat'ın Trabzonlular'a göre ters verdiği karar için genel kaptan **"İnsaf be bu kadar da taraf tutulmaz ki"** derken İlyas Akçay, **"Allah kahretsin şerefsizler"** şeklinde bağırdı. Bitime 5 dakika kala Akçay saha kenarından seyretmeyi de bıraktı, sesi soluğu çıkmıyordu artık. Talat Tokat 90 dakikayı bitiren düdüğünü çalarken etrafını çeviren basın mensuplarına **"Kupa'yı zaten Trabzon'da kaybetmiştik"** demekle yetindi.

F.Almanya-Bulgaristan maçında Türk işçilerinin protestosu..

MÜNİH, (Cumhuriyet) — Dün F. Alman Milli Takımı ile Augsburg'da özel maç yapan Bulgaristan Milli Futbol Takımı, F. Almanya'da yaşayan Türkler tarafından çok sayıda pankartla maç süresince protesto edildi.

F.F. Almanya'nın galibiyeti ile sonuçlanan maçta, "Derwall Almanya'ya" pankartı da dikkati çekti. Rummenigge'nin penaltı kaçırdığı maçta golleri Voller (7' - 89'), Rahn (21'), Littbarski (75), ve Pasarow (12 penaltıdan) attılar. Türklerin protestoları ise maç sonrası stat önünde de sürdü.

At yarışı sonuçları

İkili ganyan: 1-6-1-1-4 ve 2-2 Üçlü ganyan: 1-1-4 ve 2. Üçlü bahis: 2-1-1 şeklinde sonuçlanmıştır.

Özelle

Yunanlı atlet 5 gün koştu

Yunanlı atlet Yannis Kouros, Avustralya'da koşulan 960 kilometrelik Sydney-Melbourne Süper Maratonunu, 5 gün 5 saatte tamamlayarak birinci geldi. Yarışa katılan 28 atletin yarıdan fazlası daha sonra çekildi. Kouros'un elde ettiği derece, bu mesafede rekoru elinde tutan Avustralyalı Cliff Young'un derecesinden 10 saat daha iyiydi. Young, 1983'te iki kent arasında daha kısa bir mesafeyi koşmuş ve yarışı 5 gün 5 saatte tamamlamıştı.

Bağlarbaşı yenildi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Büyük Bayanlar Hentbol Türkiye Birinciliğinin ikinci gününde gruplarının favorileri rakipleri önünde kolay galibiyetler aldı. Atatürk Spor Salonu'nda 13 takımın 4 grup halinde yaptığı karşılaşmaların sonuçları şöyle: Altay: 15 - Avarko: 12, Zonguldak DSİ: 37 - Adana Emek: 7, Bursa Gürsu: 22 - Bağlarbaşı: 17, Altınordu: 37 - Ezi Bisküvileri: 15, Arçelik: 35 - Ankara DSİ: 17.

Voleybol finalleri

Türkiye Genç Kızlar Voleybol Birinciliği dün başladı. Yapılan ilk gün müsabakalarında İzmirspor, İ.Ü.S.B.K.'yı 3-0 yenerken Eczacıbaşı Tuborg'u aynı sonuçla 3-0 mağlup etti. Bugünde devam edilecek olan finallerin programı ise şöyle: Burhan Felek: 17.30 İzmirspor - Tuborg, 18.30 Arçelik - İÜSBK.

Anadolu Sigorta Futbol Turnuvası

Anadolu Sigorta 60. Yıl Futbol Turnuvası geçtiğimiz cumartesi günü Anadoluhisarı sahasında başladı. 8 sigorta şirketinin katıldığı maçların tümü büyük bir centilmenlik içinde geçti. Havanın yağmurlu olmasına karşın sigorta camiasının ve ailelerinin çoğunluğu teşkil ettiği kalabalık bir seyirci topluluğu tarafından izlenen maçlara takımların çok iyi hazırlandıkları gözlendi. Tek devreli lig usulü yapılan Anadolu Sigorta 60. Yıl Futbol Turnuvasının ilk haftasında şu sonuçlar alındı: Genel Sigorta: 3 - Atıl. Restaurant: 1, Güven Sigorta: 3 - Tam Sigorta: 0, Anadolu Sigorta: 2 - Şeker Sigorta: 3, İmtaş Sigorta: 2 - Ak Sigorta: 1. Turnuva Anadoluhisarı sahasında 20 nisan cumartesi günü yapılacak maçlarla devam edecektir.

Türkiye: "Batılı" mı, "Batıcı" mı?

HASAN CEMAL *20 nisan*

Başbakan Turgut Özal, Hannover'de düzenlenen bir seminerde yaptığı konuşmada Türkiye'ye Batı Avrupa'nın desteğini istemiştir. Ekonomik ve siyasal açıdan bu desteğin Türkiye'de *"demokrasiye ve hür teşebbüse"* destek anlamına geleceğini belirten Sayın Özal, şunları söylemiştir:

"Türkiye kendisini ahdi ve ittifak bağlarıyla bağlı bulunduğu Avrupa'nın tabii bir parçası saymakta ve geleneksel ihraç pazarlarının bulunduğu Avrupa Ekonomik Topluluğu'na ekonomik entegrasyonu amaçlamaktadır.

Biz Ortak Pazar'la uzun bir süreden beri donuk olan ilişkilerimizin canlandırılması için ortamın gerekli olgunluğa eriştiğine inanıyoruz. AET ile kurulacak sağlıklı ilişkilerin, hem Türkiye'deki parlamenter demokratik rejimin pekiştirilmesini sağlayacağını, hem de Batı Avrupa ile İslam dünyası arasında yeni bir bağ oluşturacağını düşünüyoruz. İspanya ile Portekiz'in de AET'ye üye olmalarından sonra Türkiye'nin bu sistemin dışında kalacak NATO üyesi tek ülke haline gelmesi, konuya siyasi açıdan da özel bir anlam kazandırmaktadır."

★

Türkiye'nin Batı Avrupa ile bütünleşmesi konusunda Sayın Özal'ın dile getirmiş olduğu temenniler, genel olarak yerinde sayılmalıdır. Ama ne var ki, bu dileklerin gerçekleşme noktasına hayli uzak bulunduğumuz anlaşılmaktadır. Özal, Avrupa Topluluğu ile ilişkilerin yeniden canlandırılması için ortamın yeterince olgunlaştığını öne sürmekteyse de, AET başkentlerinde esen hava ne yazık ki çok farklıdır.

Gerçekte Sayın Başbakanın Almanya ziyaretlerinin niteliği de AET ülkelerindeki havanın ne olduğunu herhalde ortaya koymaktadır. Turgut Özal, Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı olarak, Federal Almanya'yı iki kez de *"resmen"* değil, *"özel"* olarak ziyaret etmiştir...

Batı Avrupa başkentlerinden *"resmi davetler"* henüz ortalıkta gözükmüyor...

Duygusal davranmak yerine, serinkanlı durum değerlendirmesine gerek vardır.

Bir kere şunu saptamakta büyük yarar görmekteyiz: Ülkemizin Batı Avrupa'daki imajı 6 Kasım genel seçimlerinden bu yana bir buçuk yıl geçmesine karşın, hâlâ hiç de parlak değildir.

Bu durumu yalnızca birtakım uç örgütlerin Türkiye'ye karşı yürüttükleri olumsuz propagandaya bağlayamayız. Bunun gibi, bazı Batı Avrupa kurumlarındaki önyargılı yönelişler ile gerçekten ülkemize *"düşman"* sayılabilecek bazı çevrelerin de tek başlarına bu olumsuz havayı yaratabilmeleri olanaksızdır.

Duruma soğukkanlılıkla bakıldığında ortaya şu çıkar: Demokrasiyi amaçladığımıza ve bunu da anayasaya yazdığımıza göre, yapılacak iş, demokrasiyi ülkemizde yerleştirmektir, ona doğru adımlar atmaktır.

Demokrasiyi gerçekleştirdiğimiz ölçüde, bir yandan önyargılı ve düşmanca tutumlar etkisizliğe mahkûm edilecek, öte yandan Batı Avrupa ile ilişkilerimiz bir bakıma kendiliğinden rayına oturabilecektir.

Bunun başka bir yolu olduğunu sanmıyoruz.

Bu bakımdan Başbakan, Hannover'deki sözlerinde ne kadar içtenlikli olduğunu göstermek durumundadır. *"Demokrasi"* konusunda laf üretmek yerine, *"işbitirici"* olduklarını öne süren Sayın Özal, eğer Batı Avrupa ile ilişkilerimizin yeniden onarılmasını gerçekten arzuluyorsa, *"işbitiriciliği"*ni kanıtlamak zorundadır.

Aksi halde, Turgut Özal'ın *"zikri ile fikrinin bir olmadığı"* ortaya çıkabilecektir.

☆

Böyle bir durumun yol açabileceği bazı olumsuzluklara geçenlerde Rahşan Ecevit de değinmiştir. DSP'nin kuruluş hazırlıklarına etkin bir biçimde katılan Bayan Ecevit, şöyle demiştir:

"Türkiye, gerçek demokrasiye erişmedikçe, Batı Avrupa'dan uzaklaşıyor. Batı Avrupa'dan uzaklaştıkça da, bir yandan Amerika Birleşik Devletleri'nin, öbür yandan aşırı ölçüde tutucu olan ve demokrasinin yanından bile geçmeyi günah sayan bazı İslam ülkelerinin etki alanı içine giriyor. Bu ise demokrasi yolunda yeni engeller ortaya çıkardığı gibi, Türkiye'nin bir yandan bağımsızlığını ve güvenliğini, öbür yandan laikliğini tehlikeye düşürüyor.

Cumhuriyetin hiçbir döneminde laiklikten, son yıllardaki kadar ödün verilmemiştir. Oysa laiklik zedelenirken, demokrasi güçlendirilemez.

Sanki Atatürk'ün heykelleri dikilip, ilkeleri gömülüyor." (Hürriyet, 1 Nisan 1985, sayfa 12)

Bu konuya Sayın Bülent Ecevit de geçen 11 nisanda Hamburg'taki Übersee-Clib'de verdiği bir konferansta ayrıntılı bir biçimde değinmiştir. (İngilizce olarak verilen konferansın adı "The Interdependency of Turkey's Internal and External Policies"tir.)

Sayın Ecevit, Amerika ile yakın ilişkilere ve ittifaka kesinlikle karşı olmadığını belirtmiş, fakat bunun Batı Avrupa ilişkileriyle etkin bir biçimde dengelenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Bülent Ecevit ayrıca, Türkiye'nin İslam ve Arap dünyasıyla işbirliğini ve ilişkilerini geliştirmesinin son derece yararlı olduğuna işaret etmiş, ama aynı zamanda bu ilişkilerin başka uluslararası ilişki kategorileriyle, örneğin, Batı Avrupa ile dengelenmesinin önemine değinmiştir. Sayın Ecevit'e göre, eğer bu noktaya özen gösterilmez ve işbirliğinin kapsamı ile niteliği Türkiye'nin laik rejiminin sınırları içinde tutulamazsa, Atatürk devriminin ve Cumhuriyetin temellerinin sarsılabileceğine haklı olarak dikkati çekmiştir.

★

Şunu hiçbir zaman aklımızdan çıkarmayalım:

"Batılı" olmakla, *"Batıcı"* olmak birbirinden yüz seksen derece farklıdır. Bunun gibi, Amerika ile *"dost ve müttefik"* olmakla, *"Amerikancı"* olmak da...

Örneğin, Ortadoğu'da kimi ülkeler, hem *"Batıcı"* hem de *"Amerikancı"*dır; fakat *"Batılı"* değillerdir.

Oysa, Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün Türkiye için koyduğu hedef *"Batılı"* olmaktır.

Hiçbir zaman unutmayalım bu noktayı.

Liberal Ekonomi Şampiyonu Kimdi?

İLHAN SELÇUK — *21 nisan*

Gazetedeki çalışma odamın penceresinden bakınca, İstanbul Lisesi'ni görürüm. Bu sağlam yapıya 19'uncu yüzyılın son çeyreğinde *"Düyun-u Umumi'ye* yönetimi yerleşmişti. *"Osmanlı devletinin saygınlığını korumak, borçlarını zamanında ödemek, Batı dünyasından kredi sağlamak'* için 1881'de *Muharrem Kararnamesi"*yle yürürlüğe konan Düyun-u Umumiye, *"Ulu Hakan İkinci Abdülhamit"*'in liberal sistemi ve serbest piyasa ekonomisini benimsediğini gösteriyor. Düyun-u Umumiye, Türkiye'ye yatırım yapmak isteyen Batılı işadamları için sağlam güvence oluşturuyor; Avrupa'da *lobi* yapıyordu.

Düyun-u Umumiye, Türkiye'nin maliyesini ve ekonomisini denetliyor ve yönetiyordu; Fransız, İngiliz, Alman, Avusturya, vb. ülkelerin temsilcilerinden oluşan bir kurulu vardı. Bunlar, Abdülhamit paşalarını pohpohluyorlardı:

—*Çok iyi yoldasınız; serbest piyasa ekonomisiyle refaha kavuşacaksınız.*

★

Gerçekten de İkinci Abdülhamit istibdadında, ekonomi tam anlamında liberaldi.

Bugün Türkiye'de Amerikan bankalarının şube açmaları övünç kaynağımız oluyor; son yıllarda yedi sekiz yabancı banka birden ülkemize yerleşti. Oysa İkinci Abdülhamit'in liberal ekonomisinde yabancı bankalar her yanı sarmıştı. Deutsche Bank, Austro-Ottoman, Crédit Lyonnais, Deutsche Palastina Bank, British Oriental Bank, Wiener Bankverein, Deutsche Orientbank bunlardan birkaçıdır. O zaman da yabancı bankalar ülkemizde şube açtıkça, ya da ortaklık kurdukça seviniyorduk:

—*Oh, oh, Batılılar bize önem veriyorlar; itibarımız büyüyor; dış dünyaya entegre oluyoruz; sistemle bütünleşiyoruz; serbest rekabete açılıyoruz.*

Şimdi bir tür uluslararası banka olan IMF'den adamlar gelip gidip Cumhuriyet Merkez Bankası işlemlerini denetliyorlar ya, Sultan Abdülhamit döneminde Fransız-İngiliz ortaklığıyla kurulan Osmanlı Bankası, doğrudan merkez bankamız oluyor, piyasaya banknot sürüyor, *"emisyon hacmi"*ni saptıyordu.

★

Osmanlı devletinin son döneminde yabancı sermaye, birbiri ardına ülkemize yatırım yapıyordu. Tam *açık pazar, serbest bölge, serbest piyasa ekonomisi* uyguluyorduk. Sultan Abdülhamit döneminde hem din diyanet doruğundaydı, hem de liberalizm...

Yalnız özgürlük ve bağımsızlık yoktu; halk, demokrasi için yeterli bilince sahip değildi; hem devleti yıkmak isteyenlere fırsat vermek doğru olmazdı.

Şimdi sigara piyasasını yabancılara açtık ya, o zaman tütün ve sigara piyasası Crédit Anstalt ve S. Bleichröder bankalarının kurdukları bir şirketin elindeydi. Bugün yabancı sermaye gelsin diye devlet güvencesi vermek istiyoruz. İkinci Abdülhamit döneminde yabancı şirketlere demiryolunda kilometre güvencesi vermiştik; bugün çoğu yerde demiryolunun çok dolambaçlı olması bu yüzdendir. Rıhtımlar, limanlar, fabrikalar, serbest piyasa düzeninde yabancı şirketlerin elindeydi. Bugün açılacak serbest bölgeler ne yazar!.. Abdülhamit döneminde ülkemizin bütün limanları serbest bölgeydi; denizyollarında yabancı kumpanyaların gemileri vızır vızır işliyorlardı. Saymakla bitmez ve bu köşeye de sığmaz; Borax Consolidated Limited'den başlayarak tüm madenler ve yeraltı kaynaklarımızı Batı sermayesi, Türkiye'ye gelerek işletmek için yarışa girmişlerdi. Elektrikte, petrolde, havagazında ve başka alanlardaki yabancı sermayeyi serbest piyasa ekonomisinde başımızın tacı etmiştik.

★

İkinci Abdülhamit, ekonomide liberalizmin şampiyonu, serbest piyasacı, özel sektörcüydü, yabancı sermayeye de kapıları ardına kadar açmıştı; ama özgürlüklere düşmandı...

Eh, o kadar kusur, kadı kızına da bulunur.

Tan Oral

ANAP lideri partisindeki gelişmeleri Cumhuriyet'e anlattı

Özal: Problem yok!

YALÇIN DOĞAN *21 nisan*

ANKARA — Başbakan ve ANAP Genel Başkanı **Turgut Özal**, önceki akşam Münih'ten Ankara'ya dönerken, uçakta partisindeki gelişmeleri **Cumhuriyet** için değerlendirdi ve **"ANAP'ta problem yok. Problemi basın yaratıyor"** dedi. Gazetelerin yanlış tutum içinde olduklarını öne süren ANAP lideri, **"Kepçeyi daldırıyorlar, işleri karıştırmak için. O demeçler yok, söylenmemiş şeyler onlar"** şeklinde konuştu. Özal, bir başka soru üzerine de **"Kabine değişikliği benim anayasal hakkım"** dedi.

Münih'ten Ankara'ya uçarken ANAP lideri Özal Cumhuriyet'in sorularını şöyle yanıtladı:

— Sayın Başbakan, yapılan kongreden sonra partinizin içinde yer alan farklı siyasi görüşlerin birbirleriyle anlaşmazlığa düştüğü görülüyor ve bu anlaşmazlık çeşitli biçimlerde ortaya çıkıyor. Kongre sonrasını partiniz açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

ÖZAL — Bu konular gazetelerde manşetler halinde verilirken, ben her okuyucu gibi şöyle bir dışarıdan baktım. Yazılanları çizilenleri okudum, gördüm ki ben bunların çoğunu kimseyle konuşmamışım. Son aylarda çok yoğun bir programımız oldu. Bu arada bir de partimizin kongresini yaptık. Kongrede yeni bir yönetim seçildi. Az rey alan oldu, fazla rey alan oldu.

— Partinizin içindeki olay kamuoyuna Merkez Karar ve Yönetim Kurulu toplantısındaki tercihinizi belirtmenizden sonra yansıdı.

ÖZAL — Kongre sonrasında MKYK'yı topladım. Az reyler, çok reyler artık burada münakaşa edilmez dedim. Bu konuları artık bırakalım dedim. Meseleyi orada kestim. Kurul toplantısında genel başkan yardımcılarını benim tavsiye ettiğim doğrudur. Her genel başkan kendi çalışacağı arkadaşlarını kendisi seçer. Bu esastır. Seçimde de üç kişi değişti. Her seçimde üzülen olur, sevinen olur. Bu bir problem haline gelmez, beni asıl üzen gazetecilerin tutumudur. Dışarıdan meselelere başka bakılıyor. Basın sansasyon merakından bir türlü kurtulamıyor. Yok ben beş tane yapmışım, yok şu talimatı vermişim. Ben bir kere Türkiye'de yoktum ki bu talimatları vereyim. Küçük bir laf alınıyor, manşetlere geçiyor. Bunları okuyunca doğrusu endişe ediyorum, Kongreye giderken de çok laf oldu zaten.

— Yani ANAP içinde bir sorun yok mu demek istiyorsunuz?

ÖZAL — Bunu kesinlikle söylüyorum. ANAP'ta bir problem yoktur, ama ANAP'ta problem olmasını isteyenler çok var.

— Sayın Başbakan yani ANAP'ta hiçbir sorun yok, bunu basın yaratıyor ve olmayan bir şeyi yazıyor, öyle mi?

ÖZAL — Bu partinin Meclis grubunu en iyi tanıyan benim. Teşkilatı da en iyi ben tanırım. ANAP'ta ne kadar grup varsa hepsinin lideri benim. Yani bu sözümle ANAP'ta gruplar yok demek istiyorum.

— Peki ANAP'ta herhangi bir grup yok da kongredeki bazı gösterilere, sizin çıkardığınız listenin dışında bir grubun çıkardığı listeye ve verilen demeçlere ne diyorsunuz?

ÖZAL — Her partinin kongresinde farklı görüşler ortaya çıkar ve siyasi rekabete girerler. Bunlar olağandır. Benim söylediğim bu küçük şeylerin abartılarak manşetlere çıkartılması ve parti içinde çok ciddi olaylar varmış gibi gösterilmesi. Bizim yaptığımız kongreye bakarsanız klasik partilerin kongrelerinden çok daha iyi geçmiştir.

— Ortada verilen demeçler var. Bunlara ne diyorsunuz? Yani doğrudan olayların içinde yer alan kişilerin verdikleri demeçlerden söz ediyorum.

ÖZAL — O demeçler yok aslında. Bunlara atfen yazılıyor. Onlar söylenmemiş. Kepçeyi daldırıyorlar karıştırmak için ortalığı. (Başbakan Özal burada bazı gazete ve yazar isimlerinden ve yazılarından örnekler veriyor.)

— Peki Almanya'da bulunduğunuz sırada partinizle ilgili hiç bilgi alışverişinde bulunmadınız mı?

ÖZAL — Kaya Bey (Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem) telefon etti, ama onunla hükümet meselelerini konuştuk.

— Parti ile ilgili?

ÖZAL — Mesut Bey'e (Devlet Bakanı Mesut Yılmaz) verilmiş bazı bilgiler var. Ama ben tekrar şunu söylemek istiyorum. Hayret ediyorum. Bu iş niye böyle abartılıyor diye? Tecrübeler olmasa belki biz de inanmaya başlarız. Kaç defa hadiseler manşetlere çıktı. Vural Arıkan Bey olayından başlayıp Nejat Gülecek'in konuşmalarına kadar hep ANAP sarsılmak istendi. Bazı gelişmeler olmuştur, ama bu gelişmeler ANAP'ta bir problem yaratmadı.

— Siz dönüp dolaşıp basını eleştiriyorsunuz, kısacası partinizde bir olumsuz durum yok. Size göre olumsuzluk basının yanlış haber ve yorumlarından kaynaklanıyor, öyle mi?

ÖZAL — Gazeteler yanlış bir tutumun içinde. Satışlar neden düşüyor? Bu hadiseler çıkmazsa, yani bu yazılanlar doğru çıkmazsa gazetelerin okuyucular karşısında hali ne olur? Güvensizlik artmaz mı? Gazete tirajlarının sürekli neden azalmakta olduğunu bir de bu açıdan düşünmek gerekmez mi?

— İsterseniz parti içi sorunları bir yana bırakalım. Sizi belki de yine 'işte sansasyon arıyorlar' dedirtecek bir başka konuya geçelim. Hükümette herhangi bir değişiklik yapılması gerektiğine inanıyor musunuz?

ÖZAL — Parti kongrelerinde ve Meclis grubunda anket yaptım. Buna göre ortaya bir liste çıktı. Ayrıca genel başkan olarak tüzüğün verdiği yetkileri kullandım. Bunlar partinin geleceği açısından da yerleştirilmesi gereken kurallardır. Partinin yönetim kurulunda tavsiyelerim oldu. Demokratik seçim deyip de işi orada bırakmak ve hiçbir şeye karışmamak olmaz. Hükümet meselesini de böyle anlamak lazım. Hükümet bir anayasa meselesidir. Parti grubunun eğilimi-

ni düşünmek lazımdır. Ben bunu gruba söyledim ve kararı ben veririm dedim. Daha başlangıçta, yani geçen sene hükümeti kurarken grupta böyle konuştum.

Kimi bakan yaparsam ona sormam ve sadece tayin ederim dedim. Tabii bu tayinlerde dediğim gibi teşkilatın ve Meclis grubunun eğilimlerini de kendi yetkimle birleştirerek dikkate alırım dedim. Kabinede değişiklik benim hakkım. Hem anayasada çizilen bir hakkım, hem de parti açısından benim yetkim dahilinde.

— Peki hakkınızı önümüzdeki günlerde kullanacak mısınız?

ÖZAL — Bakanlar Kurulu'nda tavsiyelerde bulundum, hep yumuşak ve insani davrandım. Arkadaşlarımda hep çalışma azmi görürüm, ama çalışırken hatalar olabilir.

— Hatasını görüp de iyi niyetine rağmen değiştirmek istediğiniz bakan var mı?

ÖZAL — Şu anda öyle bir karar yok. Karar verdiğim anda hemen değiştiririm.

— Teşekkür ederim, Sayın Başbakan.

DYP İzmir Kongresi'den izlenimler

Sakın ha, hızlı hızlı çıkma merdivenleri

HİKMET ÇETİNKAYA — *21 nisan*

İZMİR — DYP İzmir İl Kongresi'nde "en büyük ilgiyi kim gördü?" sorusuna verilecek yanıt, bizim görüşümüze göre, önce Köyceğiz Belediye Başkanı Orhan Köroğlu, sonra gazeteci-yazar Nazlı Ilıcak'tı.

DYP Kongresi'nin başlama saati 10.00'du, ama saatler bir saat ileri alınınca 11.00 olarak açıklandı. Ancak kongre saat 12.20'de başlayabildi.

Kongrenin yapıldığı Yenişehir'deki "Ülkü Aile Sineması"nın giriş kapısında DYP'liler birbirleriyle öpüşüp, yeni dava arkadaşlarını eskilere tanıtırlarken sık sık tümceleri kullanılıyorlardı:

— 1946 ruhu ve heyecanı içindeyiz. Hürriyet meşalesi elimizde...

BÜYÜK ADAM

Yıldırım Avcı ile Mehmet Yazar Büyük Efes Oteli'nde kalıyorlardı. Bir yandan can sıkıntısı, öte yandan Yazar ile Avcı'nın "Kongreye iltihat etmemcleri" çeşitli yorumlara yol açtı. Kimileri, "Avcı ile Yazar birbirlerini kolluyorlar" savını ortaya atarlarken, deneyimli olanlar ise şöyle konuşuyorlardı:

—Yarış daha başlamadı... Bunun sonucunu 'bir bilene' sormak gerek...

O 'bir bilen'le arası bir zamanlar iyi olan Osman Kibar, bir gece önce Mehmet Yazar'ı Alsancak'taki konutunda kucaklayıp şapur şupur öperken bakın ne diyordu:

—Ülen Mehmet, sen büyük adamsın. Senin stajın fena değil, üstelik Kayserilisin de... Sakın ha, hızlı hızlı çıkma merdivenleri...

Mehmet Yazar mı uyacak bu nasihata, yoksa Yıldırım Avcı mı bilinmez, ama her ikisi beşer dakika arayla "Ülkü Aile Sineması"na girdiler. Mehmet Yazar omuzlara alınmayıp, "Başbakan Yazar" diye gösteri yapanlara sağ ve sol eliyle selam verdikten sonra, ön sırada önceden ayrılmış koltuğa yerleşti. Sağında Tercüman yazarı Nazlı Ilıcak, solunda eski DP'li bakanlardan Mükerrem Sarol vardı. Sarol'un yanında ise Rauf Tamer ile "Tercüman kadrosu" hazır bulunuyordu.

Hemen sonra, "Başbakan Avcı" gösterileri arasında Yıldırım Avcı omuzlarda salona girdi. Avcı, daha sonra Mehmet Yazar ile ön sırada oturanların tek tek elini sıktı.

Kongrede Mehmet Yazar'a ilgi, Yıldırım Avcı'ya göre daha fazlaydı. Aslında Yazar için görkemli bir düzenleme cuma gecesi Çiğli'de yapılmıştı. Isparta Kongresi'nin acısını İzmir'de çıkarmak istiyordu... Sanırız bunda da başarılı oldu. Her şey yerli yerindeydi. Bir yerlere mesaj ulaştırılmak isteniyordu.

DYP İzmir İl Kongresi biraz elektrikli, eh biraz da heyecanlıydı. Eski milletvekilleri olsun, kurucu üyeler olsun gözlemlerimize göre biraz tedirgin ve telaşlıydılar. Göz ucuyla hep Mehmet Yazar'ı izliyorlardı.

Hele konukların tanıtımını yapan Divan Başkanı Galip Onursal, eski milletvekilleri ve politikacıların ad ve soyadlarını yanlış okuyunca tedirginlik daha da arttı. Neyse Köyceğiz'in DYP'li belediye başkanının adı okunup, bir de omuzlara alınınca, hepsi rahatladılar. Ardından Divan Başkanı "Türk basınının tek temsilcisi milliyetçi yazar Nazlı Ilıcak" deyince, kızılca kıyamet koptu. Bir alkış, bir alkış ki Yazar'ı ve Avcı'yı bastırdı. Tercüman yazarı Rauf Tamer ise "Milliyetçi Rauf" gösterileriyle omuzlara alındı.

En son tanıtılan ve kürsüye çağrılan DYP Genel Başkanı Yıldırım Avcı'ya alkışlar ise hayli cılız kaldı. Kendini tutamayan bir delegenin sözleri zor duyuldu:

—Burası gazetecilerin reklam yeri mi, yoksa DYP İzmir Kongresi mi?

Bu sırada gürültü bir uğultuya dönüştü. Divan Başkanının sesi pek çıkmıyordu. Biz sahneye yakın yerdeydik, duyduk:

—Arkadaşlar, burası ANAP'ın kongresi değil.

Yıldırım Avcı konuşmasında Mehmet Yazar'a "biraz değil" çokça dokundu. Avcı'nın hayli canının sıkıldığı belliydi. Mehmet Yazar da Avcı'ya kürsüde bir güzel yanıt verdi. Kısaca Avcı ile Yazar Doğru Yol'daki demokrasi yarışında birbirlerine dün İzmir'de bir güzel ders verdiler.

Türkiye diplomatik atakta

SEDAT ERGİN — *22 nisan*

ANKARA — Helsinki Nihai Senedi'ne imza atan 35 ülkenin temsilcileri bu hafta Ottawa'da insan hakları ve özgürlüklere ilişkin sorunları görüşmek üzere bir araya gelirken, Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığın durumu da ilk kez Doğu-Batı ilişkileri bağlamında uluslararası diplomasinin gündemine girecek. Ottawa toplantısı, Helsinki Nihai Senedi'nin 1975 yılında imzalanmasıyla girilen Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) sürecinin yeni bir aşamasını oluşturuyor. Toplantının amacı, Helsinki Nihai Senedi'nde vücut bulan temel özgürlükler ve insan haklarına saygı göstermek yükümlülüğü altındaki ülkelerin bu alanlardaki uygulamalarına ilişkin sorunları görüşmek şeklinde belirlenmiş bulunuyor.

Bu toplanının yöntemini görüşmek üzere Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'na katılan 35 ülkenin diplomatları salı günü Ottawa'da bir araya gelecekler. Toplantı, yönteme ilişkin hazırlık çalışmalarının sonuçlanmasından sonra 7 mayıs tarihinde başlayacak ve tam altı hafta sürecek.

Ottawa toplantısına katılan ülkeler üç grupta kümelenecekler. Bu AGİK içindeki ana gruplaşmayı yansıtıyor. Birinci grupta Türkiye'nin de yer aldığı ABD dahil 16 NATO ülkesi bulunuyor. Varşova Paktına üye ülkeler doğu grubunu; İsveç, İsviçre, Avusturya ve Malta gibi ülkeler de **"tarafsız ve bağlantısızlar"** grubunu oluşturuyor.

İşte, toplantı bu gruplaşma içinde açıldığında, Türkiye, Bulgar hükümetinin Türk azınlığına karşı yürüttüğü, baskıyla isim değiştirme, vicdan özgürlüğünü sınırlama gibi uygulamalarını gündeme getirerek, Sofya'nın bu tutumuyla Helsinki Nihai Senedi'ni ve Helsinki'nin devamı olan Madrid Konferansı'nın sonuç belgesini açıkça ihlal ettiğini vurgulayacak.

Dışişleri yetkililerinin belirtiklerine göre, Türk diplomasisi Ottawa'da bu atağa girişirken, **"dünya kamuoyunun dikkatini Bulgaristan'daki insan haklarına aykırı uygulamalara çekmeyi, böylelikle dünya çapında kamuoyu oluşturmayı"** bu forumda yaratacağı baskıyla da **"Bulgaristan'ı ikili görüşmelere çekmeyi"** hedefliyor. Üst düzeydeki bir dışişleri yetkilisine göre, **"Türkiye'nin sorunu uluslararası bir foruma götürmesi ikili müzakere yolunu kapadığı anlamına gelmiyor."**

KUTUPLAŞMA OLACAK MI?

Türkiye'nin girişimi konferanstaki genel gruplaşma içinde bir kutuplaşmaya yol açacak mı? Ankara, bu kutuplaşmanın doğacağı görüşünde. Yetkili çevrelerde bu konudaki beklentiler şu görüşlere dayandırılıyor:

"Batı grubu, AGİK sürecinde insan haklarına özel bir önem ve ağırlık vermektedir. Bu çerçevede Polonya'daki Dayanışma Sendikası'mn durumu ve Sovyetler Birliği'ndeki rejim muhaliflerinin hedef oldukları uygulamalar AGİK içinde başta ABD olmak üzere Batılı ülkelerce hep gündeme getirilmiştir. Batılı ülkelerin Bulgaristan'daki Müslüman azınlığın durumuyla ilgilenmeleri onların insan hakları anlayışının ve parlamenter demokrasilerinin doğal bir gereğidir."

Genel sempatiye karşılık, Türkiye'nin bazı Batı hükümetlerinin insan hakları alanındaki eleştirilerine konu olması, bir insan hakları forumunda Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumunu gündeme getirirken, Türk tarafının manevra sahasını daraltmaz mı? Dışişleri çevrelerine göe, **"daraltmaz"**, çünkü **"Bu ülkeler Türkiye'ye eleştirilerin zaten Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'nda getiriyorlar. Kaldı ki, Türkiye'yi eleştirseler bile Bulgaristan'daki azınlığın durumu karşısında sessiz kalamazlar."**

Bu noktada Türkiye'nin, bundan 4 yıl kadar önce AGİK'in uzantısı olan Madrid Konferansı'nda Avusturya ve İsveç gibi ülkelerle, 12 Eylül sonrasındaki uygulamalarla Helsinki Nihai Senedi'ni ihlal ettiği gerekçesiyle suçlandığını hatırlatmakla yetinelim.

Batıyla Eksik Bütünleşme

YALÇIN DOĞAN — *22 nisan*

Batı dünyası ya da uluslararası sermaye Türkiye'de yıllardır **"bu ölçüde kendisinden"** saydığı bir başka siyasal iktidar herhalde bulmamıştır. **"Kendisinden saymak"** ile **"kendisine yardım etmek"** arasındaki farkı bilerek ve böyle bir çelişkiyi yaratarak, bu ölçüde Türkiye'ye yakınlaşmamıştır.

Düşünsenize, Başbakan **Özal**, Beyaz Saray'a gidiyor, Başkan **Reagan**'a **"Biz sizin uyguladığınız ekonomik politikayı sizden daha iyi uyguluyoruz"** diyor ve bu sözleri Batının **"Türkiye'deki insan hakları ve demokrasi"** eleştirileriyle birlikte dünya basınına yansıyor. Ardından Almanya'ya gidiyor. Başbakan **Kohl "Amerika'dan aldığı vizeden haberdar olduğunu"** vurguluyor. Anavatan Partisi'nin Avrupa muhafazakâr partileriyle birlikte işbirliğine gidebileceğini belirtiyor, ama iş **"Leopard tanklarıyla nükleer santral yapımına"** gelince, Alman Başbakanı **"hayır"** diyor.

Turgut Özal sürdürdüğü propaganda ile son günlerde hem Amerika, hem Avrupa basınında uzun uzun yer aldı. Televizyonlarda programlara çıktı. Bunların bazılarına çok miktarda paralar ödendi. Bazılarına **"iş dostlukları"** karıştı. Ama Özal, basın ve yayın organlarında hep gözüktü. Ne var ki, basın ve yayın organlarında hep gözüken sadece Özal olmadı. Başbakanın hemen yanı sıra, Türkiye ile ilgili filmler ve yazılar da **"ayrıca"** yayımlandı. Bu yazılarda, filmlerde tek bir konu var: **"Türkiye demokrasiye döndü mü? Türkiye'de insan hakları zedeleniyor mu?"** İster Amerika'nın, ister Avrupa'nın önde gelen basın ve yayın organları olsun, sayfanın bir kenarında **"Özal Reagan'dan**

daha Reagancı'' ya da ''Özal'ın önemi'' diye bir yazı yer alırken, bir başka sayfada Türkiye'ye yönelik eleştiriler yayımlanıyor. Özal gittiği yerlerde **''Sadece ticaret ve ille de ticaret''** diyor. Oysa Batı dünyası Başbakanı ne kadar kendisinden saysın, ilişkide bulunduğu ülkelerde ''**başka değer yargıları, çağdaş uygulamalar**'' da görmek istiyor ki, demokrasi yolunda atılan adımlardan duyduğu kuşku nedeniyle, Alman Başbakanı Kohl, Özal'ı bu kadar sık Bonn'da görmekten belki de ''**sıkılıyor**''. Çünkü, Kohl'la Özal iki sefer Bonn'da görüştü.Her ikisinde de, Özal ''**resmi davet olmaksızın**'' Almanya'ya gitti. İlkin Hamburg'da bir seminere, geçen hafta da Hannover'deki fuara katılmak amacıyla Almanya'ya gitti. Bu fırsattan yararlanarak, Alman Başbakanı ile görüşmek isteği '**Özal'dan geldi, Kohl'dan değil**''. Hatta Alman kaynakları biraz da diplomasinin kurallarını hafifçe taşırarak ''**İşte Kohl temmuzda Türkiye'ye gelecek, neden şimdi bir görüşme daha yapılıyor**'' yolunda serzenişte bile bulundular.

Ancak Özal, bu tür serzenişlere aldıracak bir başbakan değil. Üç gün önce Münih'ten Türkiye'ye dönerken kendisiyle uçakta bir özel söyleşi yaptık. Bu söyleşinin bir yerinde konu, kendisinin ''**dış gezilerine**'' geldi. Bir sorumuz üzerine Başbakan aynen şunları söyledi:

''Bu seyahatlerde Türkiye'nin dışa açılmasının programını uyguluyoruz. Hannover Fuarı'nı bunun için kullanmak istedim. Hem Amerika'da, hem de Almanya'da iki konu var ki, bu iki konu üzerinde Washington ile Bonn ittifak halindedir. Bunlardan birincisi, Türkiye'nin artık sanayileşen ülkeler arasında sayılması, sanayileşen ülkeler arasına giren bir ülke olmasıdır. Amerika'da, Avrupa'da Türkiye'yi sınai bir partner olarak görüyorlar. İkincisi de, Türkiye'nin Doğu ile Batı arasında bir köprü rolü oynayacağına artık onlar da inandılar. Batılıların Ortadoğu ile büyük problemleri var. Bu nedenle, Türkiye'yi köprü olarak değerlendirme fikrine yatkın görüyorum ben onları.''

Böyle bir değerledirmeye rağmen, henüz ne Amerikan, ne de Avrupa sermayesinde bir hareket yok. Şu anda kapı kapı dolaşılıyor ve ''**Gelin bizim evde hamur yoğuralım**'' deniyor. İşte ''**Tuzu bizden, suyu bizden, hamur tahtası da sizden olsun**'' mesajı veriliyor. Türkiye'nin 1980 öncesinde ''**Nasıl bir ekonomik bunalım içinde olduğu**'' hemen her toplantıda uzun uzun anlatılıyor, ardından ''**24 Ocak kararlarının fazileti**'' binbir türlü rakamla dile getiriliyor. Hatta, rakamlar sayılırken, ipin ucu bazen öyle kaçıyor ki, tek bir günde yapılan iki üç konuşmada aynı olayla ilgili rakam, bir bakıyorsunuz değişivermiş. Örneğin Hannover'de fuar açılışından sonra düzenlenen basın toplantısında Başbakan, ''**Türkiye'deki işsizlik oranı yüzde 16**'' dedi. İki saat sonraki bir toplantıda yine ''**Türkiye'deki ekonomik politikanın faziletleri**'' sayılırken, bu kez işsizlik oranında yüzde 13'te karar kıldı. Her üç toplantıyı da birden izleyen bir Alman meslektaş bize yanaşarak hafif bir tebessümle ''**Sizin Başbakan, Türkiye'de de böyle midir**'' diye sormaktan kendini alamadı.

Rakamlarda zaman zaman Başbakanla çelişkiye düşen bürokratlar da var. Örneğin, Başbakan ''**Son bir yıl içinde Türkiye'ye giren yabancı sermaye miktarı 93 milyon dolar**'' derken, bir bürokrat daha sonra yaptığı konuşmada aynı konuda ''**185**'' rakamını verdi. Özal, ''**Türk müteahhitlerinin aldıkları toplam ihale 16 milyar doları aşıyor**'' derken, bir bürokrat ''**14.5 milyar dolarda**'' kaldı.

Bu örneklerle şunu söylemez istiyoruz.. Türkiye'ye yabancı sermaye çekmek amacıyla Özal ve çevresi yoğun bir kampanya yürütüyor. O sırada, Türk ekonomisine ilişkin bilgiler verilirken, rakamlar birbirine karışıyor, çelişkiler doğuyor, istenmeyen yerlerde arz-ı endam ediliyor, bürokratlar birbiriyle çatışıyor, inanılmaz ve bir dedikodu çemberi Özal'ın çevresinde insanları birbirine düşürüyor, işadamları Başbakana yakınlıklarını kanıtlamak için birbiriyle yarışıyor. Türkiye'de her şey ama her şey güllük gülistanlık gösteriliyor ve bu karşılıklı olarak o kadar çok tekrarlanıyor ki, hani insan Türkiye'de yasamasa, söylenenlere bir an inanacak gibi oluyor.

Özal ve çevresindeki çark böylesine dönerken, yabancı sermaye bekliyor ve bekliyor. Herhalde biraz daha bekleyecek de... Türkiye'de son elli altmış yılın tüm siyasal iktidarları dahil, kendisine bu kadar yakın gördüğü bir iktidar olmasına rağmen bekleyecek.

Bizlere düşen, bu kadar yakınlığın karşılığında Türkiye'ye ''**hangi maliyetlerin yüklenmekte**'' olduğunu araştırmaktır. Hiç vazgeçmeden araştırmak ve bu maliyetleri sergilemektir.

1985, ABD'de ve Dünyada Farklı Bir Yıl mı Olacak?

OSMAN ULAGAY — *22 nisan*

1985, ABD ekonomisi için son yıllardan farklı bir yıl mı olacak? ABD ekonomisi yavaşlarken *''süper dolar''* da gücünü kaybedip nefessiz mi kalacak? F. Almanya ve Japonya ne yapacak? Üçüncü Dünya ülkeleri nasıl bir yıl geçirecek? Altın fiyatları nasıl etkilenecek?

Geçen haftanın, yukardaki sorulara yanıt arayanlara ipuçları sağlayabilecek, kayda değer gelişmeleri şunlardı:

- Geçen yılın bütününde yüzde 6.8'lik, son çeyreğinde yüzde 4.3'lük reel büyüme hızlarına erişen ABD

ekonomisinin bu yılın ilk çeyreğinde ancak yüzde 1.3'lük bir hızla büyüdüğü ve bunun 1982'nin son çeyreğinden bu yana kaydedilen en düşük hız olduğu açıklandı.

• ABD'nin dışalımının bu yılın ilk çeyreğinde yüzde 26'lık bir hızla arttığı, dışsatımının ise yüzde 8.2'lik bir gerileme gösterdiği belirtildi.

• ABD milli gelir hesaplarında kullanılan fiyat deflatörü bu yılın ilk çeyreğinde yüzde 5.3'lük bir artışa işaret etti. Geçen yılın son çeyreğinde bu rakam yüzde 2.8 olmuştu.

• ABD'de kısa vadeli faiz oranlarının son haftalardaki belirgin düşüşü devam etti.

• F. Almanya Merkez Bankası, güçlü dış talebin ve yatırımlarda gözlenen canlılığın Alman ekonomisinde beklenenin üzerinde bir büyüme hızı sağlayabileceğini, enflasyonun ise kontrol altında kalacağını açıkladı.

• Bu gelişmeler sonucunda dolar uzun süreden beri ilk kez 3 mark sınırının altına indi. ABD'de kurumsal yatırımcıların dolardan kaçma eğiliminin güçlendiği ve bunun da doların değerini düşürücü etki yapacağı belirtildi.

• IMF'nin son değerlendirme raporunda dünya ekonomisinde sağlıklı bir denge kurulabilmesi için ABD dolarının önemli oranda düşürülmesinin zorunlu olduğu ve bunun yalnızca piyasa güçlerine bırakılamayacağı belirtildi. ABD ekonomisinin bu yıl yüzde 3.4 büyüyeceği tahmin edildi.

• Gene aynı IMF raporunda Japonya'nın büyüme hızının bu yıl yüzde 4.5'e düşeceği, *"gelişmekte olan"* ülkelerin ise bu yıl yüzde 4'lük bir reel büyüme hızına erişecekleri ve borç ödeme zorluklarının azalacağı kaydedildi.

• *Economist Intelligence Unit* bir ons altının fiyatının bu yıl ılımlı bir tırmanışla 380 dolar dolayına kadar yükselebileceğini, 275 doların altında ve 400 doların üstünde fiyatların oluşmasının beklenmediğini tahmin etti.

Tüm bu gelişmeler özellikle ABD ekonomisi ve dolar için 1985'in 1984'ten farklı bir yıl olacağını ve bunun da dünya ekonomisini etkileyeceğini gösteriyor.

Ancak bu konuda farklı görüşlere de rastlanıyor. ABD ekonomisine yön verenler ilk çeyrekteki sonuçların tahminlerin altında kalmasına karşın yılın bütünü için öngörülen yüzde 3.9'luk büyüme hızı hedefinin tutturulabileceğini belirtiyorlar. Geçen hafta İstanbul'da görüşme olanağını bulduğumuz Başkan Reagan'ın Ekonomi Danışmanları Konseyi üyesi William Haraf da, *"İlk çeyrek sonuçları biraz umut kırıcı, ama ben yılın ikinci çeyreğinden itibaren büyüme hızının yükseleceği ve yılın bütünü için öngörülen yüzde 4 dolayındaki hedefin tutturulacağı görüşündeyim. Tüketici bütçeleri, yatırım eğilimleri ve stok seviyeleri gibi önemli göstergeler ekonomide önemli bir dengesizlik bulunmadığını gösteriyor"* diyor.

Buna karşılık yüksek değerli doların ABD firmalarının rekabet gücünü kıran, dışsatımı geriletirken dışalımı hızla arttıran etkilerinin, son aylarda stok seviyelerinde ve yatırım eğilimlerinde gözlenen gevşemenin ve er geç nihai talebe yansıyacak olan kişisel gelir rakamlarındaki olumsuz gelişmelerin ABD'nin büyüme hızını yıl boyunca sınırlayacağını ve öngörülen hedeflere varılamayacağını ileri süren tarafsız yorumcular da var.

ABD ekonomisinin yavaşlaması ve bu yavaşlamanın zaman içinde ABD'nin dışalımına yansıması halinde, ABD pazarına yaptıkları dışsatımı büyük ölçüde arttırarak durumlarını düzelten ülkeler bundan olumsuz etkilenecek. Avrupa ve Japonya'nın yanı sıra, ABD pazarında kendilerine iyi bir yer yapmış olan Üçüncü Dünya ülkeleri de bu olumsuz etkiyi duyacak.

ABD ekonomisindeki yavaşlama ABD'deki kârlılık oranlarını düşürerek ABD'ye yatırım yapmanın çekiciliğini azaltacağı için ABD'ye dışarıdan sermaye akını da yavaşlayabilecek ve bu durum doların değerini düşürücü etki yapabilecek.

Doların değer yitirmesi ise bir yandan ABD'nin dışalımındaki yavaşlamaya katkıda bulunurken diğer yandan ABD dışındaki ülkelerde enflasyonun kontrolünü ve faiz oranlarının aşağı çekilmesini kolaylaştırarak bu ülkelerde olumlu bir etki yapabilecek.

Bütün bunlar 1985 yılının, 1983 ve 1984'tekinden oldukça farklı gelişmelerin hiç değilse ilk belirtilerinin yaşanacağı bir yıl olabileceğini gösteriyor.

KEMALİZMİN DRAMI
Vedat Nedim Tör
350 lira. Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu - İstanbul

Cumhuriyet

ŞAİRLER YAZARLAR SÖZLÜĞÜ
Şükran Kurdakul
Cem Yayınevi - Bütün kitapçılarda

61. Yıl; Sayı: 21791 | Kurucusu: Yunus Nadi | 70 TL. | 25 Nisan 1985 Perşembe

Üsler için 12 ek anlaşma

Türkiye'deki askeri havaalanlarındaki olanaklardan ABD'nin yararlanmasını somutlaştıracak 10 ya da 12 teknik uygulama anlaşmalarının önümüzdeki ay imzalanması bekleniyor.

Teknik uygulama anlaşmalarında, NATO çerçevesinde Türk askeri havaalanlarında ABD'nin cephane ve yakıt depolaması, pistlerin onarımı gibi hususlar yer alacak.

CENGİZ ÇANDAR

KAISERSLAUTERN — Türkiye ile ABD arasında sayıları on ile on iki arasında değişen ve Türkiye'deki askeri havaalanlarının ortak kullanımıyla ilgili teknik uygulama anlaşmalarının önümüzdeki ay imzalanması bekleniyor.

COB (Co-located Operation Bases-Ortak Kullanımlı Harekât Üsleri) olarak da nitelenen anlaşmanın önümüzdeki ay imzalanmasının beklendiği Ramstein'da bulunan ABD Hava Kuvvetleri Avrupa Karargâhı'ndaki Amerikalı askeri yetkililer tarafından bir grup Türk gazetecisine açıklandı.

Askeri yetkililer, beş yılı aşkın bir süredir ABD ile Türkiye arasında yürütülen müzakerelerde sonuca ulaşıldığını ve COB Anlaşması'nın nihai aşaması olan, İngilizce başharfleriyle TA (Technical Arrangements) olarak belirtilen Teknik Uygulama anlaşmalarının imzalanmasıyla COB Anlaşması'nın uygulanabilirlik kazanacağını belirttiler.

COB Anlaşması'nın 29 Kasım 1982'de ABD Savunma Bakan Yardımcısı Richard Perle ile Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Necdet Öztorun arasında Brüksel'de imzalanan Anlaşma Muhtırası (Memorandum of Understanding) çerçevesinde yeraldığı yetkililerce ifade edildi. Anlaşmanın ayrıca, ABD ile Türkiye arasında ikili ilişki taşımakla birlikte NATO çerçevesinde kaldığı yine yetkililerce vurgulandı.

(Ankara'da Cumhuriyet'in bir sorusu üzerine Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Yalım Eralp, bu konuda "NATO'nun harekete geçmesini gerektirecek planların tatbikî için Türkiye ile ABD arasında NATO çerçevesinde hazırlanan 1982'de Brüksel'de Memorandum of Understanding tamamlanmıştır. Şimdi, bu çerçeveye bağlı olarak 10-12 Teknik Uygulama anlaşmaları imzalanacak" dedi.)

COB konusunda bugüne değin yürütülen görüşmelerde rol alan bir ABD askeri yetkilisi, COB'un Türk askeri havaalanlarında bomba, cephane ve yakıt depolamayı, savaş uçaklarının hızlı kalkışı için pistlerin onarımını (rapid-runway repair), hangarlar yapılmasını, üslere su ve elektriğin paylaşılması gibi hususları içerdiğini bildirdi.

Aynı yetkili, anlaşmaya konu olacak Türk askeri havaalanlarının adlarını vermekten kaçındı, ancak İncirlik ve Çiğli üslerinin teknik uygulama anlaşmaları kapsamı dışında bulunduğunu, bu üslerin zaten COB Anlaşması'nda öngörülen koşullara uygun bulunduğunu belirtti. Amerikalı askeri yetkili, bir soru üzerine, Eskişehir Hava Üssü'nün imzalanacak anlaşmanın kapsamı içinde yer alacağını doğruladı.

Federal Almanya'nın Kaiserslautern kenti yakınındaki Ramstein'daki ABD Hava Kuvvetleri Avrupa Karargâhı'nın Planlama Dairesi Başkanı Tuğgeneral John Boyd, Teknik Uygulama anlaşmalarını sonuçlandırmak amacıyla

(Arkası Sa. 11 Sü. 4'te)

Kıbrıs için Çankaya'da zirve var

***C**umhurbaşkanı Evren'in başkanlığında bugün yapılacak olan "Kıbrıs" toplantısına Başbakan Özal, Dışişleri Bakan Vekili Yılmaz ve üst düzey yetkililer katılacak.*

***KKTC** Devlet Başkanı Rauf Denktaş, 23 haziran seçimlerinden önce Ankara'ya gelmeyeceğini açıkladı. Denktaş, BM Genel Sekreteri'nin son önerileri için, "Bizi bağlayacak herhangi bir belge yok" dedi.*

***A**vrupa Parlamenterler Meclis Başkan Yardımcılığına getirilen Kıbrıs Rum Meclis Başkanı Yorga Ladas, "Kıbrıs'ta iki toplum arasında yaz başında yeni bir görüşme olasılığı çok yüksek" dedi.*

Haber Merkezi — Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin olarak hazırladığı son öneriler bugün Çankaya Köşkü'nde düzenlenecek bir toplantıda en üst düzeyde ele alınacak.

Ankara Cumhuriyet Bürosu'nun bildirdiğine göre Türkiye'nin son öneriler karşısındaki tutumunun belirleneceği ve Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in başkanlık edeceği toplantıya Başbakan Turgut Özal, Dışişleri Bakan Vekili Mesut Yılmaz ve Dışişleri Bakanlığı'nın üst düzeydeki yetkilileri katılacaklar.

Başkentte, siyasi çevrelerdeki hava, Ankara'nın Rauf Denktaş'ı Genel Sekreter'in önerilerine vereceği cevapta serbest bırakma eğiliminde olduğunu gösteriyor. Bunun yanı sıra Ankara, KKTC'de daha önce açıklanan referandum ve seçim takviminin aynen sürdürülmesi konusunda KKTC Cumhurbaşkanı Denktaş'a verdiği desteği sürdürecek.

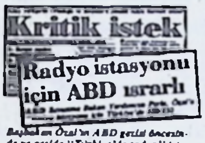
Aynı çevrelerde dikkat çekilen bir başka önemli nokta da, Ankara'nın ocak ayında New York'ta yapılan zirvede Kiprianu'nun BM Genel Sekreteri'nin önerilerini reddetmiş olmasının Türk tarafı açısından yarattığı olumlu havayı korumak isteyeceği yolunda.

Bu arada KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş dün yaptığı açıklamada KKTC'de yapılacak seçimlerden ve Anaya-

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

Amerikan 'radyo' heyeti geldi

Teknik heyet, Türk yetkililere kurmak istedikleri radyoya ilişkin bilgi verdi

Kritik istek

Radyo istasyonu için ABD ısrarlı

Başbakan Özal'ın ABD gezisi öncesinde ve gezide "Türkiye'de radyo" isteği iletilmişti.

SEDAT ERGİN

ANKARA — Amerika Birleşik Devletleri'nin Sovyetler Birliği ve Ortadoğu ülkelerine dönük yayın yapmak üzere Türkiye'de kurmak istediği radyo istasyonu konusunda teknik düzeyde ikili temaslar yapıldığı öğrenildi.

Reagan yönetimi, radyo istasyonu kurma yolundaki talebini ABD gezisi sırasında Başbakan Turgut Özal'a resmen açıktan sonra proje üzerinde teknik bilgi vermek üzere uzmanlardan oluşan bir heyeti bundan kısa bir süre önce Ankara'ya gönderdi.

Amerikan kaynakları, "Cumhuriyet"e radyo istasyonuna ilişkin "bazı görüşmelerin yapılmış olduğunu" doğruladılar. Aynı kaynaklar, bu konuda başka bir bilgi vermekten kaçındılar.

Güvenilir kaynaklardan sağladığımız bilgiler, geçtiğimiz günlerde bu amaçla ABD'den bir heyetin Ankara'ya geldiğini ve Türk makamlarıyla temaslarını tam bir gizlilik içinde yürüttükten sonra Washington'a döndüğünü gösteriyor.

Bu görüşmelerde ABD'li yetkililer, "Amerika'nın Sesi" (Voice of America) ve kısmen "Özgürlük Radyosu" (Radio Liberty) yayınlarını Sovyetler Birliği ve Ortadoğu ülkelerine, yayınlayı amaçlayan bu projenin amacı, çapı maliyeti ve teknik yönleri üzerinde Türk tarafına bilgi verdiler.

ABD heyetinin gelişi, Başbakan Turgut Özal'ın içinde bulunduğumuz ayın başında Washington'a yaptığı ziyaretin hemen ertesine rastladı. Konu, Özal'ın Beyaz Saray'da Başkan Ronald Reagan tarafından kabulü sırasında Amerikan tarafınca gündeme getirilmiş, daha sonra ABD Savunma Bakanı Casper Weinberger de Özal'a aynı talebi tekrarlamıştı.

Başbakan Özal ise gerek Beyaz Saray, gerek Pentagon'da verdiği yanıtlarda Türkiye'de verici acilen kurulabilmesi izninin anayasaya göre yalnızca TRT'ye ait olduğunu bildirmiş, bununla birlikte "konunun teknik düzeyde görüşülebileceğini" belirtmişti.

Reagan yönetiminin, Özal'ın ziyaretinin hemen ardından Ankara'ya bu amaçla bir heyet göndererek teknik du-

(Arkası Sa. 11. Sü. 6'da)

AYAKÜSTÜ MÜJDE: YASAK SÜRESİ KISALTILABİLİR

Özal: Siyasi yasaklar 1988'de kaldırılabilir

ÖZAL-CANVER SOHBETİ

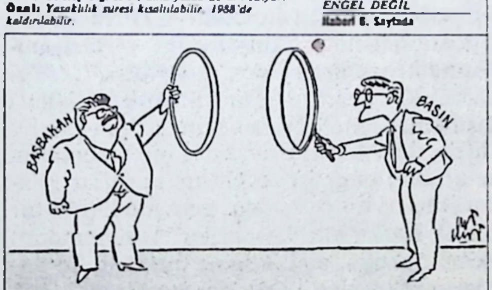
Özal: *Bir soru önergesi vermişsin.*
Canver: *Evet, verdim.*
Özal: *Orda bir hata yapmışım. Doğu Perinçek'i unutmuşum. Sizin partide ne var ne yok?*
Canver: *Muhalefetin dozunu arttıracağız.*
Özal: *Diğer sol partiler niye size katılmıyor. Bülent Ecevit niye HP'ye girmiyor?*
Canver: *Keşke girseler, ama yasak devam ediyor.*
Özal: *Yasaklılık süresi kısaltılabilir. 1988'de kaldırılabilir.*

ANKARA (ANKA) — Başbakan Turgut Özal ile HP Adana Milletvekili Cüneyt Canver, arasında eski siyasilere uygulanan yasak konusunda önceki akşam TBMM'de verilen resepsi-

(Arkası Sa. 11. Sü. 7'de)

KARADUMAN: YASAKLAR DEMOKRASİYE ENGEL DEĞİL

Haberi 6. Sayfada

DYP'de karar 'aile'nin

***Cindoruk:** Bin bilsen de bir bilene soracaksın. Adamın iyisi iş başında belli olur.*
***Yazar:** "Sizi Süleyman Demirel'le çekişme içinde gösteriyorlar" diyen bir delegeye "Merak etmeyin, Sayın Demirel'le aramızı kimse bozamaz" dedi.*
Bursa'daki son kongrede Avcı, Yazar ve Cindoruk "genel başkan adayları" olarak tanıtıldılar.

DENİZ SOM

BURSA — Doğru Yol Partisi'nin ağır topları dün Bursa'daki son kongrede bir araya geldiler. Genel Başkan Yıldırım Avcı, MKYK üyesi Hüsamettin Cindoruk ve Kayseri delegesi Mehmet Yazar, kongrede ilk kez birlikte "genel başkan adayları" olarak tanıtıldılar.

Genel Başkan adaylığını daha önceden açıklayan Cindoruk, konuşmasında pazarlama şirketlerinin reklam firmaları aracılığıyla genel başkan aranmadıklarını belirterek, "Nevzuhur bir genel başkanın bu pazarda alıcısı yoktur" derken şu görüşünü de açıkladı:

"Biz bir aileyiz, kimse bizi parçalayamaz. Ailemizin kararına uyalım, bu kararla görev taksimi yapalım. Ailemizin kararı neyse ben ona uyacağım."

İl kongrelerindeki en uzun konuşmasını yapan Mehmet Yazar ise, bir "nefer" olduğunu, şahsi hesap, makam, mevki ve muvazaa içinde olmadığını tekrarladı.

(Arkası Sa. 8. Sü. 4'te)

İlginç Gelişmeler...

Başbakan Turgut Özal'ın Amerika seferine bağlanabilir mi bilemeyiz, ama bu ziyaretin hemen ertesinde ilginç bazı gelişmeler dikkati çekmeye başlamıştır. Kimi ipuçları da, Türk-Amerikan dış ilişkilerinin bölgeye dönük yüzüne bir iki yeni çizgi daha eklenebileceğine işaret etmektedir.

•

Sayın Özal Washington'dan döndükten neredeyse hemen sonra Kıbrıs sorunu yeniden canlandırılmıştır. BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar, Türk tarafının sırtından az da olsa bazı ek ödünleri öngören bir yeni metni tarafların önüne sürüvermiştir. Konu bugün Ankara'da en üst düzeyde ele alınacaktır. BM Genel Sekreteri'nin Amerikan desteğine sahip bulunduğu konusunda herhalde kuşku yoktur. KKTC Cumhurbaşkanı Denktaş'ın canı ise haklı olarak sıkılmıştır. Hâlâ "Zip bu-

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

23 Nisan törenine kimler çağrılıydı?

***Meclis Başkanı Karaduman:** Bütün eski parlamenterlerin çağrılı olduğunu duyurdum.*
***TBMM Kültür Sanat Komitesi Başkanı Aras:** Bütün eski parlamenterler davet edildi. Hatta bir soru üzerine elbette Demirel ve Ecevit de gelebilir dedim.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın 65'inci yıldönümü nedeniyle düzenlenen törenlere eski parlamenterlerin çağrılıp çağrılmaması konusundaki tartışma dün de sürdü. Meclis Başkanı Necmettin Karaduman, "Törenlerle il-

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

AVRUPA KONSEYİ

Türkiye'nin dönem başkanlığı reddedildi

Başkanlık konusu, bir yıl içinde yeniden gündeme gelebilecek.

HADİ ULUENGİN

STRASBOURG — Türkiye'nin Avrupa Konseyi Dönem Başkanlığı Fransa'nın uzlaşmaz tutumundan dolayı suya düştü. Dönem başkanlığı sorununun en erken altı ay, normal olarak bir yıl içinde yeniden gündeme gelebileceği yetkili diplomatik kay-

(Arkası Sa. 11. Sü. 5'te)

TÜRK-İŞ'İN DEŞARJ GÜNLERİ

Haberi 6. Sayfada

Ermeniler destek peşinde

Haber Merkezi — Ermeniler, "soykırım"ın yapıldığı tarih olduğunu iddia ettikleri 24 Nisan 1915'in 70. yıldönümü nedeniyle dün bütün dünyada gösteriler yaptılar. Bu arada ABD'nin California eyaleti Valisi George Deukmejian, "24 Nisan'ın soykırımı anma günü ilan

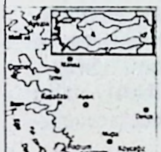
(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

MUMCU, AĞCA DAVASINDA "UZMAN TANIK" OLARAK DİNLENDİ

Haberi 7. Sayfada

Altyapısız turizm

***1**-Belediye başkanları ürküyor: Ya foseptik taşarsa.*
***2**-Turizm susuz, elektriksiz, yolsuz patlıyor.*

Ayvalık: *Elektrik, yol, su, kanalizasyon.*
Bodrum: *Kanalizasyon, su, elektrik.*
Çeşme: *Su, elektrik, yol, kanalizasyon.*
Marmaris: *Yol, elektrik, kanalizasyon.*
Datça: *Su, kanalizasyon.*
Kuşadası: *Kanalizasyon, yol.*
Küçükçekmece: *Su, kanalizasyon, sivrisinek.*

ASUMAN AVAR

İZMİR — Bu yıl büyük bir turist akını beklenirken, önemli turistik yörelerin yol, su, elektrik ve kanalizasyon gibi altyapı sorunları hâlâ çözümlenemedi. Kıyı yörelerinin belediye başkanları, altyapı sorunlarının çözümü için bütçelerinin yetersiz kalmasından yakınarak, "Gelecek olan turistten ürküyoruz, su yetiştiremeyiz, foseptik çukurlarımız taşar ve turiste rezil oluruz endişesi içindeyiz" dediler.

Çeşme Belediye Başkanı Nuri Erten, turizm mevsiminin bu yıl erken başlaması ve geçen yıla göre turist sayısında büyük artış beklenmesine karşın, altyapısı olmayan bir yerde turizmin gelişemeyeceğini savunarak şunları söyledi:

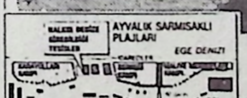
"Çeşme'nin daha turizm kenti olduğu inancında değilim. Çeşme'de daha altyapı hazır değil. Su ihalesi yeni oldu, ancak üç yıl sonra bu sorun çözümlenecek.

(Arkası Sa. 11. Sü. 5'te)

DOLAR, 14 LİRAMIZI DAHA ALDI

Haberi Ekonomi'de

Burası Ayvalık *Türkiye'nin önde gelen turizm merkezlerinden biri. Ayvalık'ın Sarımsaklı Plajları'nda 7 kilometrelik bir kıyı şeridinde deniz, dikenli teller içinde kaldı. Çünkü burası turizm merkezi değil, "kamu kampları merkezi" durumunda. Başbakanlık, Ormancılar, Maliyeciler, İdareciler, Karayolları, Vakıflar... Maddi olanakları kısıtlı kamu görevlilerine tatil yeri açmak tek başına belki olumlu bir yatırım. Ama ya denizi başka herkese, hem yörede oturanlara hem de yerli-yabancı turiste kapatan dikenli teller... Kumsalda 1 milyon metrekarelik bir alanda "deniz ve turizm yasak." (Fotoğraf: CELAL BAŞLANGIÇ)*

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Egemenlik Derken...

Millet Meclisi Başkanı Sayın Karaduman'ın bu yılki Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'na eski Cumhurbaşkanlarından Sayın Celâl Bayar ve eski TBMM'nin hayatta kalan üyesi Yasin Hatiboğlu'nu da çağırması çok yerinde bir davranıştır.

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

Kültür ve Turizm Bakanı açıkladı:

Turistik yörelerde içki yasağı yok

***T**aşçıoğlu, turistik yörelerde içki satılmasına olanak verecek yönetmelik değişikliğinin 2-3 gün içinde çıkarılacağını söyledi.*

***B**akan "Arap turistler yok diyorlar. Müslüman bir ülkede aldatıldıklarının farkına varırlarsa bir daha gelmezler" dedi.*

Haberi 6. Sayfada

Sinema Günleri '85'ten notlar

Tolstoy'a saygı, 'akılcı sinema' denemeleri ve Mikhalkov

ATİLLA DORSAY — *26 nisan*

Sinema, tarihe ve tarihsel kişiliklere nasıl yaklaşabilir? yaşındaki Sovyet sinema ustası **Sergey Gerasimov**, **"Tolstoy"** filminde bunun yanıtını şöyle veriyordu: Saygıyla. Gerçekten de 2 saat 40 dakikalık film, bu ünlü ve önemli Rus sanatçısına tam bir saygı gösterisi niteliğindeydi. **Gerasimov**, ünlü sanatçıyı uzun yaşamının son yıllarında ele alıyor, onun düşüncelerinden, geçmişi anmasından, ülkesini ve çağını sarsan çeşitli olaylar karşısındaki yargılarından, kaygılarından oluşan, bir hayli didaktik ve klasik türde bir filmle karşımıza çıkıyordu. Özyaşamsal film türüne bir yenilik getirmese de filmin ağır, dingin anlatımı içinde yine de son derece ilgi çekici ve etkili olduğu gözlemleniyordu. Bu, bir anlamda **Tolstoy**'un kişiliğinden kaynaklanıyordu: **"Savaş ve Barış"**, **"Anna Karenina"**, **"Kröyçer Sonat"**'ın dev yazarının Çarlık Rusya'sının korkunç yoksulluğu ve sefilliği karşısındaki davranışları, zengin bir toprak sahibi olarak doğduğu ve yaşadığı halde, ülkesindeki haksızlık ve sümürüye isyan ederek köylülerin, ezilenlerin yanında yer alması ve bu nedenle karısı ile derin bir anlaşmazlığa düşmesi ve tüm bu olaylar çerçevesinde gelişen düşünceleri, tepkileri, örnek bir yaşamın bugün için de son kerte ilginç olan serüvenini perdeye getirirken, şenlik boyunca aramızda görmekten kıvanç duyduğumuz sanatçının ve gerçek karısı **Tamara Makarova**'nın **Lev Tolstoy** ve karısı Sofya Andrevna, kişiliklerine getirdikleri olağanüstü yorum da bu filmi önemli canlı kılmaya büyük katkıda bulunuyordu.

Percy Adlon'un **"Salıncak"**'ı, bu ilginç Alman sinemacısının **Annette Kolb** isimli bir kadın yazarın özyaşamsal rokanından yola çıkarak, **Kolb**'un kişisel tarihine ve bu vesileyle 1889-90'ların Almanya'sına getirdiği bir bakışın filmiydi. **Bismarck**'ın iktidarının son günleri altında karışık bir dönem yaşayan **Münih**'te, mali durumları sarsılan, sanatçı eğilimli bir ailenin ana baba ve üçü kız, dört çocuğunun gündelik yaşamı, sonradan romancı **Annette Kolb**'a dönüşecek olan yeni yetme kızları Mathias'ın gözünden anlatılıyordu. Durumları bozulunca kavgaları da artan ana baba, aklını yitirmiş, kendini pencerelerden atmaya kalkan bir büyükanne, kızdığı zaman ana dili Fransızcaya sığınan duyarlı, neredeyse, saydam anne, her biri kendi düşlerini ve büyüme sorunlarını yaşayan kardeşler... **'Kibar'** toplantılarda şan soloları, ilk flörtler, yakışıklı delikanlılara yanaşan şişman ve eşcinsel prensler... Düzenli sabah yürüyüşleri, bir dağa tırmanma denemesi, bisiklet gezileri... Tüm bunlar oldukça usta bir betimlemeci olan **Adlon**'un elinde ilginç bir çağ filmi niteliklerine kavuşuyor, film **"Masumlar"**'ın **Visconti**'si veya **"Arabulucu"**'nun **Losey**'i gibi yönetmenlerden aldığı etkileri yadsımasa bile ilginç bir kişiselliğe erişebiliyordu.

İlginç Macar kadın yönetmeni **Martha Meszaros** ise **"Anı Defteri"** ile daha yakın tarihlere geliyor, 1947-54 arası Macaristan'ından oldukça özyaşamsal öğeler taşıdığı söylenen bir tablo çiziyordu. Filmin kahramanı Juli de, Meszaros'un kendisi gibi öksüzdü. Juli, babasının Sovyetler'de iken tutuklanmasından sonra Macaristan'a göçmüş, orada uzak akrabalarınca evlat edinilmişti. Ancak üvey anası Magda'nın, **Stalinci** ve işçiyi alabildiğine çalışmaya, üretme rekabetine iten **"Stakhanovcu"** yöntemlerin tam baskısı altında bulunan Macar toplumunda inanmış, inatçı bir **'parti üyesi'** olması işleri düzeltmiyor, Magda'nın zaman zaman hediyeler almasına, **'moda defileleri'**ne götürmesine karşın, bir türlü insan olarak yaklaşamadığı Juli, sonunda isyan ederek kaçıp gidiyordu. Meszaros, her filminde olduğu gibi yine kadın kahramanların ön plana çıktığı yapıtında, her türlü duygusallıktan arındırılmış, alabildiğine gerçekçi ve yalın bir gözlem eleştiriye indirgenmiş bir anlatım tutturuyordu. Film, kuşkusuz Stalin dönemi Macaristan'ına getirdiği tanıklıkla ilginçti, öğreticiydi. Ama içinde bir gram bile düş ve şiir bırakılmamış bu soğuk anlatımın beni hiç sarmadığını itiraf etmeliyim...

Evet, çünkü sinema bir yanıyla da bir düş sanatıdır, şiir sanatıdır. Sinemayı yalnızca akılcı bir zihin alıştırmasına, bir beyazperdede (veya beyazperde aracılığıyla) düşünme oyununa indirgeyen filmlerin sinemayla nasıl bir bağlantısı kalır ki? Alman yönetmeni **Jean-Marie Straub**'un eşi ve ayrılmaz iş arkadaşı **Danièle Huillet** ile birlikte yönettiği **"Sınıf İlişkileri"**'ni izlerken, bu soruları kendime sormadan duramadım. **Straub** ve sinemasını daha '60 ortalarında Sinematek gösterilerinden tanıyordum: **"Barışmamışlar"**, **"Anna Magdalena Bach'ın Öyküsü"**, **"Tarih Dersi"** vb.. 20 küsur yıl sonra **Straub/Huillet**'nin hiç değişmemiş olduklarını görmek ilgi çekiciydi (dünya hızla değişiyordu oysa): Yine sinemanın bir dram sanatı olarak geliştirdiği tüm kuralları, kalıpları yıkma çabası; bir öyküden, genelde klasik bir öyküden,(burda **Kafka**'nın **"Amerika"** romanından) yola çıkarak bu öyküyü, alabildiğine durağan bir anlatım, uzun plan-sekanslar, son kerte yapay bir oyunculuk, metinlerini yanlış tonlamalarla, ezber okuyan öğrenciler gibi söyleyen **'kötü'** oyuncular, her tür gerçek duygusunu (burda Amerika'da olma duygusunu) yıkan ters bir dekor/çevre anlayışı gibi öğelerle, bu öyküyü anlatmak yerine anlatmamayı yeğleyen bir karşı sinema anlayışı. Kimileri **Straub** sinemasını, tümüyle akılcı, sinema kalıplarını köktenci (radikal) biçimde değiştirmeye yönelik tek çaba olarak niteliyor ve beğeniyor, savunuyor. Bunu sinemada Brechtçiliğin son doruk noktası diye niteleyenler de var. Oysa **Brecht**, sıkıcı bir didaktik olmayı nasıl yasaklamıştı, biliyoruz. **Straub**, bence yalnızca yıkmaya yöneliyor, alışılmış dramatik sinemayı, sinemanın yarım yüzyılda edindiği kalıpları, tikleri yıkmaya yöneliyor. Ne var ki, bunun yerine ne koyacağını, nasıl bir dramatürji, ne tür bir estetik yerleştireceğini bilmiyor. **"Edebi sinema"**, **"akılcı sinema"** gibi de-

yimler, sinemanın özüne bu denli sırt çevirdikleri sürece hiçbir anlam taşımıyor. Sinemada 10 ve 20 tane **Straub** olsaydı, sinema kitle sanatı olma niteliğini çabucak yitirir, birkaç yüz aydın arasında bir mastürbasyon oyunu haline gelirdi.

Allahtan ki **Sinema Günleri**'nde bunca **'yıkıcı'** ve **'akılcı'** olmayan sanatçılar da vardı. Şiiri, lirizmi, duygusallığı, sinema tekniğini öylesine düşman gibi, bela gibi görmeyen... **Mikhalkov** kardeşler vardı söz gelimi, genç **İsviçreliler** vardı, **Bob Fosse** vardı... Büyük kardeş **Andrei Mikhalkov-Konçalovski**'nin, **"Maria'nın Aşıkları"**'nı görenler sanırım uzun süre unutmayacaklar... Rus kökenli Amerikalı İvan'ın savaşın en zor, acılı günleri boyunca düşlediği Maria'sına kavuşunca içine düştüğü **'iktidarsızlık'** tıp ve ruhbilimi uzmanları için bir **'klinik olay'** olmanın ötesinde, **Konçalovski** tarafından bir avuç insanın yaşamlarının gizini çözmek için bir çıkış (veya bir odak) noktası olarak alınmıştı. **Nastassja Kinski**'nin tüm kışkırtıcılığını taşıyan Maria, peşindeki yakışıklı Al'a karşın, kendisine bir türlü (evlendikten sonra bile) sahip olamayan ilk sevgilisine bağlı kalacak, çocuk ise kadını terk edip gidecek ve ancak onun gezginci ve **'avare'** bir folk şarkıcısı tarafından **'iğfal edilerek'** kadın olmasıyla, iki sevgili yeniden bir araya gelebileceklerdi... İnsan ruhunun karmaşık yapısını, binbir gizini didik didik eden film, sanki Amerikan fonu üstünde çekilmiş tipik bir Rus yapıtıydı, tüm Slav hüznünü, karamsarlık ve aşırı neşe ikilemini özünde taşıyan... Başta **Kinski, John Savage, Keith Carradine, Robert Mitchum** gibi sanatçıların oyununu da uzun süre unutmayacağız.

Küçük kardeş **Nikita Mikhalkov** da, **'Sinema Günleri'**'ni haberleyen yazılarımızda öngördüğümüz gibi, şenliğin doruk noktalarından olmayı başardı. Henüz göremediğimiz **"Aşk Kölesi"** dışındaki 2 filmi, **"Mekanik Bir Piyano İçin Bitmemiş Parça"** ve **"Beş Akşam"**, bu kendine özgü Rus sanatçısının değişik sinemasının tadını getirdiler. **"Mekanik Bir Piyano..."**, **"Çehov**'un bir gençlik oyunu olan **"Platonov"** dan uyarlanmıştı ve başlar başlamaz insanı tipik bir **Çehov** atmosferi içine sokuyordu. **'Bir taşra çevresinde, bir ilkyaz gününün miskin atmosferinde'**, büyük bir evin yemyeşil çayırında toplanmış olan bir avuç **'kibar'**, hem ülkenin (siyasal olaylar, kolera salgını, vb.) sorunlarını, hem de kişisel sorunlarını tartışmakta, yaşam karşısındaki kişisel tavırlarını, başarı ve başarısızlık ölçütlerini gündeme getirmektedirler... 35 yaşında, parlak eğitim döneminden alçak gönüllü bir öğretmenlik uğraşma kaymış olan Platonov, bu küçük grubun içinde çeşitli ilişkilerin, gelişimlerin odak noktası olur, çeşitli kadın kalpleriyle oynar... Bu estetik, zevkli, iyi çekilmiş ve oynanmış filmin tek kusuru, biraz fazla **Çehov** kokmasıydı, hele bu türde yapılmış **"Yaz Konukları"**'ndan **"Wilkolu Kızlar"**'a birçok film akla geldiğinde, film çok özgün durmuyordu.

"Beş Akşam", yine bir oyundan esinlenmiş çağdaş bir öykü anlatıyordu. Moskova'da 5 günlük bir izin geçirmekte olan İlyin, savaş öncesinde kaldığı bir pansiyona geliyor, orada gençlik aşkı Tamara'yı buluyordu. 17 yıl öncesinden kalma bir sevgiydi bu İlyin de savaş sonrasında birçok insanın yaptığı gibi, artık her şeyin değiştiğini, yeni bir hayatın başladığını düşünmüş, eskiye tümüyle **'veda etme'** gereğini duymuştu. Ama **'yeni hayat'**, birçok kimseye olduğu gibi ona da başarı ve mutluluk getirmemişti. İlyin, Tamara'yı elbette değişmiş, yaşlanmış, ama duygusal olarak hâlâ (ve hep) kendisini, dönüşünü beklemiş olarak buluyordu. 17 yıllık bir yanlışı onarmak, elden kaçan mutluluğu yeniden yakalamak mümkün olabilir miydi? **Mikhalkov**, bu soruya 5 akşamın tablolar halinde sunulan öyküsüyle bir yanıt arıyordu. Bu arada, **'ezeli edebi'** mutluluk arayışı çerçevesinde 1960'ların Sovyetler'inden gerçekçi yansımalar da filmin bütünü içinde yerini alıyordu. Siyahbeyaz olarak çekilmiş film, sonunda ustaca bir geçişle renkleniyordu; filmin birden kazandığı renklilik, sanki baş kişilerin film boyunca süren umutsuzluk ve karamsarlıklarının yeniden umuda, neşeye dönüşmesinin simgesiydi. **Nikita Mikhalkov**, Sinema Günleri '85'in bize tanıttığı en ilginç birkaç yönetmen içinde yerini alacak kuşkusuz...

Bursa Valisi ve Kitap...

27 nisan

Cumhuriyet Kitap Kulübü, Türk okurundan umulanın üstünde bir ilgi gördü. Bu ilginin yalnız okurdan geldiğini söyleyemeyiz. Ülkedeki hemen bütün kitabevleri Cumhuriyet Kitap Kulübüyle işbirliği ve dayanışma içine girmişlerdir. Bu durumda ortaya 170 kitabevi, 6000 kitap, 20 bin üyeden oluşan bir kurum çıkıyor. Cumhuriyet Gazetesi ciddi bir kültür seferberliği boyutlarına ulaşan bu girişimiyle mutludur.

Olağanüstü isteklerle donanmış ve yüklenmiş Kitap Kulübümüz bir yandan günlük işlevlerini titizlikle yürütmek ve zamanında yerine getirmek için çalışırken, öte yandan çeşitli büyük kentlerde açtığı kitap sergileri, fuarları ve yazarların imza günleriyle etkinliğini sürdürmektedir. Nitekim İstanbul, İzmir, Ankara gibi büyük merkezlerimizde düzenlenen kitap fuarlarındaki imza günleriyle, okurlarımız ve yazarlarımız arasındaki sıcak ilişki elle tutulur bir düzeye ulaşmıştır.

Bilindiği gibi her ülkenin uygarlık düzeyini saptamakta önemli ölçüt, yalnız dışsatım rakamları ve kredi alabilme olanakları değildir; basılan ve satılan kitap sayısıdır. Ayrıca bu kitapların niteliği, bilimsel ve sanatsal değerleri de önemlidir. Kâğıdın gün geçtikçe pahalılandığı, kitaplardan KDV alındığı, yurttaşları okumak alışkanlığından uzaklaştırmak için her şeyin yapıldığı bir ortamda Cumhuriyet'in hizmetinin bunca ilgi görmesi, çağdaşlaşma yolunda atılmış önemli bir adım değerini taşımaktadır.

Gelin görün ki, bu güzel girişimi engellemek isteyen bir zihniyetin yeşil Bursa'da karşımıza çıkması bizi üzmüştür. Cumhuriyet Kitap Kulübü, büyük kentlerde düzenlediği kitap fuarları ve yazarların imza günleri konusunda, anlayışlı yöneticilerden destek görmüş, sıkıyönetimin geçerli olduğu kentlerde hiçbir güçlükle karşılaşmamıştır. Ancak sıkıyönetimin kalkmış bulunduğu Bursa'da gerek Vali'den, gerek Emniyet Müdürlüğü'nün kimi görevlilerinden yansıyan anlayış-

sızlık, bir engelleme niteliğine dönüşmüş, yazarlarımızın imza günleri düzenlemeleri olanaksız kılınmıştır. Olayın ayrıntılarını ve çeşitli yazarlarımızın bu konudaki düşüncelerini bugün birinci sayfamızda okuyacaksınız.

Cumhuriyet Kitap Kulübü, bugün Türkiye'de var olan 170 kitabevinin yuvarlak sayıyla 6000 kitabını Anadolu'daki okur kitlesine tanıtmakta ve ulaştırmaktadır. Bu 170 yayınevi ülkenin kültür potansiyelinin ürünüdür, 6000 kitap ise bilim ve sanat alanında geniş bir yel pazeyi simgelemektedir. Düzenlenen imza günlerine her eğilimde yazar katılmaktadır. Bu güzel görünümü ve gelişmeyi Cumhuriyet devletinin bir valisi desteklemekle görevli değil midir? Bursa Valisi'nin okurla yazar arasına girmek istemesi valilik sıfatıyla elbette bağdaşamaz, ama kimliği konusunda bize bir fikir verebilir.

Dileyelim ki, bu yargımızda yanılmış olalım; Bursa Valisi kitabı seven bir insandır, kültürü ve sanatı yadsımayan bir kişiliği vardır; kitap ve yazar düşmanlığı benliğinde yer etmemiştir. Öyleyse Vali Beyin olumsuz tutumu nereden kaynaklanıyor? İşte yanıtı verilmesi gereken soru budur.

★★★

Bir Dışarda Olsam

MEHMED KEMAL — *28 nisan*

İçerdeyken insan, *"Hani bir dışarda olsam"* der, dışarıyı özler, Lütfü Oflaz da özlüyor. En çok volta atarken insan dışarıyı düşünür. Dışarda olunca hep yürüyecek, durmadan yürüyecek, önünde yol bitmeyecek. Oysa volta atarken birkaç adım sonra yol biter, insan tükenir. Dışarıyı özler, dışarı, hep dışarı... Bilmez ki dışarının da içerden pek ayrımı yoktur. Bir ülkeye baskı egemense, dışarı ile içeri eşit olur. Hatta gün gelir içerisi dışarıdan daha iyi olur. Çünkü bunca rezilliği, kepazeliği insan içerde iken görmez. Dışarda ise gördükçe öfkelenir, kızar, küplere biner.

Lütfü Oflaz, bir buçuk yıl giymiş, on ay yatıp çıkmış. Bu on aylık giriş çıkışını *"Bir Mahkûm"* adlı kitabında anlatıyor. Hapislik zor iştir, zor zanaattır. İnsanın başından geçmemişse korkulur. İlk gün ve ilk gecedir insanı korkutan... Demir kapıların ardına girip de, koğuşa adımınızı attınız mı, alaca karanlıkta, yere serili yatakların üstünde uzanmış gövdeleri, yeni gelene bakan gözleri görürsünüz. Koğuşlar hıcahınç dolu olduğu için koğuşun eşiğine yakın, kenefin önünde bir yere ilişir, durursunuz.

"Geçmiş olsun arkadaş!.." sesleri duyulur. *"Geçmiş olsun!.."* Bakışlar kimsin, nesin, neden geldin, solcu musun, sağcı mısın?.. Araştırmaya başlar. Zaten daha demir kapılar öncesi malta boyuna ayak atmadan önce bir deftere adın yazılırken, *"Solcu musun? Sağcı mısın?"* diye soranlar olmuştur. Ne diyeceğini şaşırmış, susmuşundur. Soran, *"Ha ben biliyom, sen solcusun ama, söylemiyorsun"* diye bilgiçlik taslamıştır. Müslüman, Hıristiyan mahalleleri gibi koğuşlar da ikiye bölünmüştür. Bir yanda solcular, bir yanda sağcılar vardır. Sigara dumanlarının üstte bir tabaka oluşturduğu koğuşta bir soluk alma... *"Arkadaşlar, herkes sigaraları söndürsün, koğuş havalanacak."* Böylece tepedeki tek delikten ve koridora açılan demir parmaklıklardan biraz hava akmaya başlar. Kimse sigara içmez. Bilir ki temiz hava gelecektir.

Eğer niye geldiğini, neden geldiğini gazeteler yazmışsa, gazetelerde resmin çıkmışsa, biri seni tanır. Saçların, bıyıkların kesilmiş bile olsa, seni biri tanır.

"Geçmiş olsun arkadaş (...) değil misin?"

"Evet oyum, teşekkür ederim."

"Hele biraz daha beri gel, şöyle ortaya..."

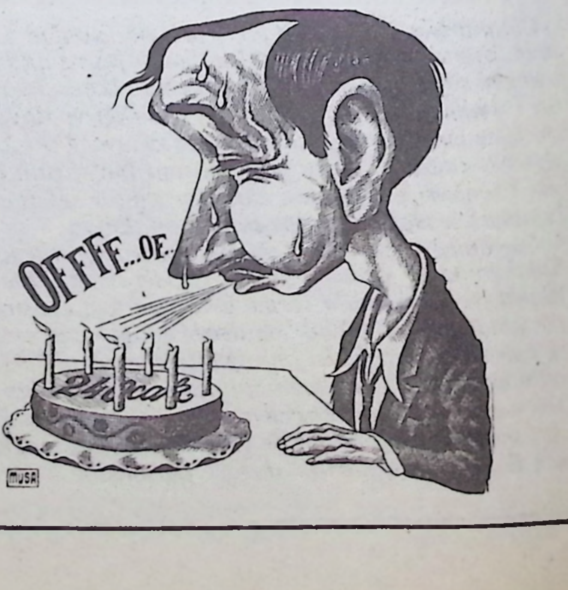
Bir yakınlık, bir kader birliği başlar. Benzer duyguların sıcaklığını tadarsın. Bir dayanışmanın ilk izleri, ortalarına seni almalarıdır.

"Orada epeyce kaldın mı? Başka arkadaşlar da var mıydı?"

Dışardaki haberleri verirsin. Bir de görürsün, verdiğin haberlerin hepsi bayattır. Burada dört duvar arasında her şeyi şıpışıpına bütün tazeliğiyle biliyorlar. Nasıl geliyor, nasıl ulaşıyor, akıl sır ermez. Gözler alışır, sözler söylenir, yer yatağının bir köşesine seni de iliştirirler. Sabahları gazete verirler. Para katışır gazete alırsınız. Her şey imeceyledir. Parası olan payına düşeni, belki fazlasını da verir. Olmayan arada geçinir. Sağda yatan Paluluydu. *"Bizim burda tam sekiz Palulu var"* diye övünüyordu. Bir hemşerilerini inşaatta sakladıkları savıyla getirilmişler. Hepsi yapı işçisiydi. Para biriktirecekler, memlekete gidecekler, bir tarla var onu alacaklardı. Oysa kaç gündür yatıyorlardı. Sakladıkları söylenen adam bulunmuyordu.

"Bilmiyorduk kaçak olduğunu.. Hemşeridir geldi, sığındı, ne bilelim. Sonra gelip bastılar, o gitmişti."

Hapiste yatmak, mahkûm olmak, gözaltına alınmak olağandır. Şu kadar gazeteci, binlerce genç, çıkma yasağına giren on binlerce yurttaş, işbaşı yapmayan işçi, daha niceleri görmüşlerdir. Oflaz, bir adalet yanılgısından içeri düştüğü kanısındadır. O madde öyle değil de, böyle uygulansaydı, belki yatmazdı. Böylece bir mahkûmun öyküsünü yazdı. *"Kitapta yazdıklarım yaşadıklarımdır. Yaşadıklarımı yazdım."* İyi etmiş de yazmış, oraları bir de ondan öğrendik.

HİPNOZ
"Üst Ultrastabilite"
Tahir Özakkaş
2000 TL. Dağıtım: Ada Ozgür P.K. 118, Kayseri

Cumhuriyet

MEMTEŞ
Meme Hastalıkları
Erken Teşhis ve Ultrasaund Merkezi
Abide-i Hürriyet Cad. Zafer Apt.
No: 213 K/1 Şişli/İstanbul Tel: 140 33 90

61. Yıl; Sayı: 21795 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. 29 Nisan 1985 Pazartesi

Cumhurbaşkanı Antalya'da konuştu: İşkence ve fikir suçu yok

'Mayıs' uyarısı

Evren: 1, 14 ve 27 mayıslarda eskiyi hatırlatmak tehlikelidir

İşkence: *Türkiye'de işkence yoktur. Yurt dışından gelenler, cezaevindeki teröristlerle ve 12 Eylül'e ve bu yönetime karşı olanlarla konuştuktan sonra, Türkiye'de işkence vardır diyorlar.*
Fikir suçları: *TCK'da fikir suçu diye bir şey yoktur. 141 ve 142. maddeler vardır. Bu maddeler, komünizm propagandası yapanlar, devlet düzenini değiştirmek isteyenler içindir.*
Anayasa: *Değiştirin diyorlar. Anayasayı değiştirip değiştirmemek dışarıdan gelen beyefendilerin değil, Türk milletinin yetkisindedir.*
Kaldırılan bayramlar: *1 mayıs, 14 mayıs, 27 mayıslarda eski günleri hatırlatıcı hareketler yapılmaktadır. Bir kavgayı, çekişmeleri silelim, unutalım dedik. Onun için bu bayramları kaldırdık. Onun için 12 Eylül'ü bayram yapmadık.*
Sıkıyönetim: *Sıkıyönetim kaldırılmalıymış. Bir ülkede sıkıyönetim ilan edilip edilmemesi hükümetin, TBMM'nin, vatandaşın anayasal hakkıdır.*
İdamlar: *İdamlara karşı çıkıyorlar. İnsan haklarına aykırıdır diyorlar. Evet, insan haklarına aykırıdır, ama İnsan Hakları Beyannamesi'nin ikinci maddesini okumadılar mı?*
2969 sayılı yasa: *Eski döneme dönmek isteyenler 2969 sayılı yasayı kaldırmak için girişimlerde bulunuyorlar. Bazı kişiler, 12 Eylül öncesine dönmek istiyorlar. Bunlar bize hayır getirmedi.*
Bulgaristan: *Bizi eleştiren ülkeler, isimleri değiştiren ülkeyi görmüyorlar. Hani din, dil, ırk ayrımı yapılmayacaktı...*
Ermeni sorunu: *Türkiye'nin Ermeni sorunu diye bir meselesi yoktur. Biz onlarla asırlar boyu yan yana yaşadık. Onların yaptığı bir katliam yüzünden, harp sırasında onlar bazı yerlere göçe zorlandı.*
Turizm: *Ülkeler birbirlerinden turist çalmaya çalışıyorlar. Onlara bu imkânı vermeyerek, onlardan turist almaya çalışalım. Turisti, yolunacak bir tavuk gibi görmeyelim. Turist bölgelerinde, sanayi tesislerine fazla ağırlık vermeyelim.*

ÖĞRENCİLER AYRAN İKRAM ETTİ—Cumhurbaşkanı, Antalya 1. Uluslararası Çocuk Şenliğine katılan ilkokul öğrencilerinin folklor gösterilerini izledi. Yörük çadırlarındaki milli kıyafetli öğrenciler, Cumhurbaşkanı ile konuklara ayran ikram ettiler. (Fotoğraf: CUMHURİYET)

HASAN UYSAL

ANTALYA— Cumhurbaşkanı Kenan Evren, dün Cumhuriyet Alanı'nda düzenlenen törenle 1985 yılı turizm sezonunu açtı. Bu nedenle halka hitaben bir konuşma yapan Evren, turistik bölgelerde sanayi tesislerine fazla ağırlık verilmemesini, turistin yolunacak tavuk gibi görülmemesini istedi. Türkiye'de işkence yapılmadığını ve fikir suçlusu bulunmadığını kaydeden Evren, "Anayasa değişikliği ve sıkıyönetimin kaldırılmasına, dışardaki beyefendilerin değil, Türk milletinin karar vereceğini" söyledi. Cumhurbaşkanı, "1 mayıslarda, 14 mayıslarda, 27 mayıslarda eski günleri hatırlatıcı hareketler yapıldığını" belirtirken, "Bunlar memlekete fayda ve hayır getirmez. Bunlar tehlikelidir" dedi.

Cumhurbaşkanı Evren, alanda kendisine sevgi gösterilerinde bulunan halka hitap ederken, turizm sezonunun hayırlı ve uğurlu olması dileğinde bulundu. Türkiye'nin kısa bir dönem öncesine kadar turizme gereken önemi veremediğini, bunun sebeplerinin kurulan Cumhuriyetin kalkındırılması, inkılapların yapılması, ardından 2. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi oldu-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

ANTALYA'DAN NOTLAR

Evren, Gökova'da santrala karşı mı?

BARIŞ KUDAR

ANTALYA—1985 turizm sezonu, ilk kez bir Cumhurbaşkanı tarafından açılırken, Antalya, mutlu bir gün yaşadı. Antalya Kalesi'ni düzenlemesine verilen turizm ödülü "Altın Elma" da Antalyalıların oldu. Çamyuva Tatil Köyü açıldı.

Evren, Cumhuriyet alanına gelirken, üç çocuk, kendisine çiçek sundu. Çocuklardan Enis Rençber, Evren'e, "Sizi bu gece rüyamda gördüm, ağladım" diye konuştu. Evren, çocuğu yanağından okşayarak, "Tesadüfe bak, ben de seni gördüm ağladım" dedi.

Alandaki kalabalık, Evren'in konuşmasını sık sık alkışladı. Kalabalık arasında çevreden gelenler daha çoktu. Pankartlar arasında "Hiç şüphesiz, Antalya dünyanın en güzel yeridir", "Turist, barışın güvercinidir", "Yurtta sulh, cihanda sulh, barışımın anahtarıdır" sözcükleri dikkati çekti.

Evren'in turizm konusundaki en önemli sözü, turistik yörelerde sanayi tesislerinin kurulmaması

(Arkası Sa. 11 Sü. 4'te)

Ara zirve bugün

Türk-İş 40 kişilik heyetle hükümet kapısında

Şide: *Umutlu olmaya mecburuz. Başka çaremiz yok.*

Kalemli: *Biz yumuşağız. Sertlikten kimseye yarar gelmez.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş—hükümet ara zirvesi bugün saat 15.30'da eski Başbakanlık binasında yapılacak. Türk-İş'in 40 kişilik bir heyetle katılacağı ara zirve konusunda Türk-İş Genel Sekreteri Sadık Şide, "Umutlu olmaya mecburuz" dedi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli ise sertlikten kimseye yarar gelmeyeceğini söyledi.

Türk-İş Genel Sekreteri Sadık Şide, bugün Başbakan Turgut Özal ve ilgili bakanların katılımıyla yapılacak toplantıya Türk-İş Yönetim Kurulu üyeleri, Türk-İş'e bağlı 32 sendika-

(Arkası Sa. 11 Sü. 3'te)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN
KİM KORKAR BU TÜRK-İŞ'TEN
7. Sayfada

Özdağlar için karara 2 hafta kaldı

Komisyon raporunun rüşvetle ilgili bölümünün yazımına bu hafta başlanacak. Tek kanıt olan teyp bandı da ODTÜ'ye gidip geliyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — "Rüşvet ve görevini kötüye kullanma" iddialarıyla suçlanan İsmet Özdağlar hakkındaki karara iki hafta kaldı. Soruşturma Komisyonu'nun raporunu en geç 15 mayısa dek TBMM başkanlığına sunması gerekiyor.

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

Futbolda neler oluyor?

Hakemler ağır suçladı!

1- *Mülki amirler bölgecilik yapıyor*
2- *Soyunma odasına gelip tehdit ediyorlar*
3- *Baskı yapanı İçişleri Bakanlığına şikâyet edeceğiz*

ESKİŞEHİR, (Cumhuriyet) — Futbol Federasyonu Merkez Hakem Komitesi, özellikle taşra kent ve kasabalarındaki mahalli mülki amirlerden şikâyetçi. Merkez Hakem Komitesi üyesi Ertuğrul Dilek, mahalli mülki amirlerin futbol maçları arasında hakemlerin soyunma odalarına kadar geldiklerini ve hakemlerin maçta taraf tutması için baskı yaptıklarını iddia etti. "Bu tür mülki amirleri İçişleri Bakanlığı'na şikâyet edeceğiz" dedi.

Futbol Federasyonu Merkez Hakem Komitesi'nin Eskişehir'de iki gün süren toplantısından sonra gazetecilere bir açıklama yapan komite üyesi Ertuğrul Dilek, "Bölgecilik yapan mülki

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

Hükümet 1402'cilere emeklilik hakkı verilmesine karşı

HP'nin yasa önerisi üzerine, hükümet görüşü olarak Meclise gönderilen yazıda, "Sıkıyönetimce görevlerine son verilenlere emeklilik hakkı tanınması suç işleyenleri özendirir" denildi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — HP'li Barış Can'ın "Sıkıyönetim komutanlarınca görevlerine son verilenlere emeklilik hakkı tanınmasını" içeren yasa önerisi yaklaşık üç aydır Meclis komisyonları arasında mekik dokurken, Başbakan Turgut Özal'ın imzasıyla Meclise gönderilen hükümet görüşünde "Görevine son verilenlere emeklilik hakkı tanınması suç işleyenleri özendirir" denildi.

"1402 sayılı sıkıyönetim yasasına göre görevlerine son verilmiş olan kamu personeline savunma hakkının verilmesi, dava sonunda görevlerine iade edilenlerin özlük haklarının iadesi ile görevlerine son verilenlerin emeklilik işlemlerinin 25 yıllık hizmet süresi üzerinden yerine getirilmesi"ni öngören yasa önerisinin geleceği, hükümetin Meclise bildirdiği görüşten sonra merakla bekleniyor. Zira ilgili komisyonlarda yasa önerisi henüz "ret" aşamasına gelmiş bulunmuyor.

Başbakan Turgut Özal imzasıyla TBMM Başkanlığı'na gönderilen yazıda, "Anayasanın ilgili maddelerinde, sıkıyönetim,

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

Mazhar - Fuat - Özkan umutlu gitti

'İlk beş garanti,'

ŞENAY KALKAN/
MERT ALİ BAŞARIR

Eurovision Şarkı Yarışması büyük finalinde Türkiye'yi temsil edecek olan Mazhar-Fuat-Özkan üçlüsü finale katılmak üzere dün ülkemizden ayrıldı. Türk Hava Yolları'nın bir uçağı ile dün saat 9.40'ta Yeşilköy'den Amsterdam'a hareket eden topluluk daha sonra başka bir uçakla İsveç'in Göteborg kentine geçecek. Önceki gün düzenlenen "Gençlik Konseri"ne katılmaları nedeniyle, TRT ekibinden bir gün sonra gitmek zorunda kalan topluluğun beraberinde menajerleri Mustafa Oğuz da bulunuyor.

"Eurovision öyle fazla ciddiye alınacak bir yarışma değil. Orada sevimli ve renkli olmasını bilelim yeter."

"Gala oynaya gidip döneceğiz. Biz işimizi iyi yapalım, derece kendiliğinden gelir", görüşünde olan topluluk, 4 mayıs gecesi yapılacak finalde "Aşık Oldum" isimli parçalarıyla yarışacaklar.

Zorlu İsveç yolculuğu arifesinde yaptığımız konuşmada, Mazhar-Fuat-Özkan'dan Mazhar Alanson, müziği yemek yapmaya benzeterek şöyle dedi: "Bizim parçalarımızda mutlaka birden bir şeyler vardır. Ama bunun da bir lezzeti, bir dozu

(Arkası Sa. 8. Sü. 4'te)

GÜVEN — "Gala oynaya gidip döneceğiz. Biz işimizi iyi yapalım, derece kendiliğinden gelir"...

Hedef Küçültmek...

Dışişleri Bakanlığı bugünlerde sağa sola cevap yetiştirmekten başka işi gücü yokmuş izlenimini vermektedir. Günde bazen iki üç açıklama çıkmaktadır Dışişleri sözcülüğünden. Değişik dış odaklardan kaynaklanan olumsuz gelişmelere karşı resmi tepkilerin, giderek basmakalıp bir hal almasından ve kamuoyunda etkisini yitirmesinden bile söz edilebilir. Gazetelerin birinci sayfaları da radyo ve televizyonların haber bültenleri bu açıklamalarla doludur.

Dışişleri'nden üç tepki: 1- Atina'da bayrağımızın yakılması, kabulü mümkün olmayan bir davranış... 2- Yahudilerin tehdit iddiası, acı bir yalan... 3- Papa ve sözde soykırım ile Vatikan tarihi çarpıtıyor... Libya'ya bir uyarı daha: Kaddafi'nin bir konuşmasında Türkiye'deki ayrılıkçı gruplara tam destek vaat etmesi. Ankara'da

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Konut kooperatifleri alarmda

Malzeme fiyatları yüzde 50 oranında artarken konut kredileri aynı kaldı

FÜSUN ÖZBİLGEN

Bir yılın zamları (İstanbul'da şantiye teslimi)

İnşaat malzemesi	Nisan 1984 (TL)	Nisan 1985 (TL)	Artış %
Demir (ton)	115.000	176.000	% 53
Çimento (ton)	12.400	18.600	% 50
Kereste (m³)	58.000	80.000	% 38
Çakıl (m³)	2.200	3.520	% 60
Kum (m³)	2.200	3.520	% 60
Çivi (kg)	150	275	% 53

Kent Koop, Toplu Konut İdaresine başvurarak kredi miktarının geçen yılki fiyat artışları oranında arttırılmasını istedi.

İnşaat malzemelerinin fiyatları bir yıl içinde yüzde 50'den fazla artarken, Toplu Konut Fonu'nun açtığı kredi miktarının sabit kalması üzerine, fondan kredi alarak inşaatlarını tamamlamaya çalışan kooperatifler yeniden büyük sıkıntı içine düştüler. Kent-Koop, kredinin yetersiz kalması üzerine Toplu Konut Fonu'na başvurarak, fiyat artışları karşısında ortaya çıkan finansman açığının kooperatif ortaklarının ek katkılarıyla da karşılanamaz hale geldiğini bildirdi ve kredi miktarının arttırılmasını istedi.

Geçen yıl Toplu Konut Fonu'ndan inşaatları sürmekte olan kooperatiflere ortak üye başına 2 milyon lira kredi verilmesi kararlaştırılmıştı. Bu kredi kooperatiflere, yaptıkları inşaat oranına göre küçük taksitler halinde ödenmeye başlanmıştı. Ancak geçen yıldan bu yana inşaat malzemelerinin fiyatlarında ortaya çıkan yüksek artışlar fonun açtığı ortak başına 2 milyon liralık kredi ve ortakların kendi katkıları ile inşaatların tamamlanmasını imkânsız hale getirdi.

İnşaat malzemelerinin fiyatlarının hızlı yükselişi karşısında Ankara'da kentin tüm inşaat ruhsatlarının yüzde 23'ünü elinde tutan ve kooperatifler kanalıyla 50 bin kişilik yerleşme projesini gerçekleştirmekte olan Kent-Koop alarm verdi. Toplu Konut ve Kamu İdaresi Başkanlığı'na bir yazı ile başvuran Kent-Koop, 1985 yılı içinde kullanılacak kredi miktarının geçen yılın fiyat artışlarını karşılayacak oranda arttırılmasını istedi ve "1984 yılında çıkarılan tebliğe göre verilen 2 milyon liralık kredinin 1984 yılındaki satın alma gücünü koruyabilmesi ancak bu yolla mümkün olabilecektir" dedi.

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

Yönetmelik yenilendi

Toplu konut şirketlerine teşvik belgeli kredi

ANKARA, (ANKA) — Toplu Konut alanlarının saptanması, inşaata hazır hale getirilmesi ve kredilendirmeye ilişkin esaslar yeniden belirlendi ve buna ilişkin Toplu Konut Kanunu uygulama yönetmeliği Resmi Gazete'de yayımlandı.

Yönetmeliğe göre, altyapı tesislerinin toplu konut alanı içindeki kısmı, sosyal tesisler ve toplu konut yapımcıları tarafından gerçekleştirilecek. Bu tesislerin keşif bedelinin yüzde 60'ına kadar olan bölümünün finansmanı Toplu Konut Fonu'ndan karşılanabilecek. Daha önce bu miktarın tamamı fondan karşılanabiliyordu.

Konut inşaatlarında kullanılan malzeme, yapı elemanı ve araçlar üreten sanayi kuruluşla-

(Arkası Sa. 8. Sü. 3'te)

SODEP: BELEDİYE KİŞİLERE ÇALIŞIYOR
Haberi 7. Sayfada

Milli Piyango her cumartesi çekilecek

ANKARA, (UBA)— Milli Piyango'da halen ayda üç kez yapılan çekiliş miktarı eylül ayından itibaren 4'e çıkarılarak her cumartesi günü çekiliş yapılacak.

Milli Piyango Genel Müdürlüğü yetkililerinden edinilen bilgilere göre, ayda 4 çekilişle ilgili aynıntılar önümüzdeki hafta yapılacak Milli Piyango Yönetim Kurulu toplantısında belirlenecek. Yetkililer ayda 4 kez çekiliş ya-

(Arkası Sa. 11 Sü. 4'te)

Reagan'a ağır Ermeni baskısı

Kaliforniya Valisi Dokmeciyan, Başkan Reagan'ı Türkiye'nin baskısına boyun eğmekle suçladı.
Yunanistan'da da gösteri ve toplantılar yapan Ermeniler, soykırım savlarını yineledi.
Yürüyüş ve toplantılarda Ermeni marşı da söylendi.

Dış Haberler Servisi — Kaliforniya eyaletinin Ermeni yanlısı valisi Core Dokmeciyan sözde Ermeni soykırımının 70. yıldönümünde yaptığı konuşmada, Başkan Reagan'ın, "Türkiye'nin baskısı karşısında boyun eğerek" kongreye sunulan Ermenilerle ilgili tasarıyı desteklemediğini öne sürdü.

AP Ajansının Washington kaynaklı haberine göre Dokmeciyan konuşmasını şöyle sürdürdü: "Türkiye'nin Ermeni soykırımındaki rolünü kabul etmesinin zamanı gelmiştir. Ayrıca Başkan Reagan'la Kongrenin, bu tarihi gerçeği inkâr etmeleri için Türkiye tarafından yapılan baskılara karşı koymalarının zamanı da gelmiştir."

Geçen hafta çarşamba gününü Kaliforniya eyaletinde sözde Ermeni soykırımını anma günü olarak ilan ettiğini hatırlatan Dokmeciyan, "Amerikan hükümetinin aynı yola yönelmemesi beni derin dış kırıklığına uğrattı. İnsancıl ve özgür Amerikan ulusunun, gerçeği ve adaleti savunmaktan kaçınması çok acı bir olaydır" dedi.

Demokrat Parti temsilcisi Tony Coelhoe, 24 ni-

(Arkası Sa. 11 Sü. 4'te)

Ali Ulvi

Cumhurbaşkanı Antalya'da konuştu: İşkence ve fikir suçu yok

'Mayıs' uyarısı

HASAN UYSAL — *29 nisan*

ANTALYA — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, dün Cumhuriyet Alanı'nda düzenlenen törenle 1985 yılı turizm sezonunu açtı. Bu nedenle halka hitaben bir konuşma yapan Evren, turistik bölgelerde sanayi tesislerine fazla ağırlık verilmemesini turistin yolunacak tavuk gibi görülmemesini istedi. Türkiye'de işkence yapılmadığını ve fikir suçlusu bulunmadığını kaydeden Evren, **"Anayasa değişikliği ve sıkıyönetimin kaldırılmasına, dışardaki bey efendilerin değil, Türk milletinin karar vereceğini"** söyledi. Cumhurbaşkanı, **"1 mayıslarda, 14 mayıslarda, 27 mayıslarda eski günleri hatırlatıcı hareketler yapıldığını"** belirtirken, **"Bunlar memlekete fayda ve hayır getirmez. Bunlar tehlikelidir"** dedi.

Cumhurbaşkanı Evren, alanda kendisine sevgi gösterilerinde bulunan halka hitap ederken, turizm sezonunun hayırlı ve uğurlu olması dileğinde bulundu. Türkiye'nin kısa bir dönem öncesine kadar turizme gereken önemi veremediğini, bunun sebeplerinin kurulan Cumhuriyetin kalkındırılması, inkılapların yapılması, ardından 2. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi olduğunu söyledi. Çok partili döneme geçtiğimiz 1950'den sonra turizm işinin başladığını, ancak yol, su, elektrik kanalizasyon gibi altyapı tesislerinin bulunmadığını belirterek, **"Bunların gerçekleştirilmesi çok zaman aldı"** dedi. İç turizm gelişmeden dış turizmde gelişme olamayacağını belirten Evren, turizmin gelişmesi için huzur ve güven olması ve turistin istifade edeceği imkânlar olması gerektiğini vurguladı. Evren, **"Turist yolunmak için gelmez. Turisti yolunmak için tavuk gibi görürsek bir daha Türkiye'ye gelmez. Turisti, üstündeki paraların soyulması için değil, onların ülkemize döviz getirdiği, ülkemizi tanımak istediği bir dost olarak görmek lazım. Böyle görürsek gelecek sefer yalnız kendisi değil, çevresini de Türkiye'ye gelmesi için teşvik eder"** dedi.

Turizmin bacasız bir fabrika olduğunu, bacaya ihtiyacı olmadığını belirterek **"Turistik yörelerde bunun için sanayi tesislerine fazla ağırlık vermemek lazım. Her yerde bacaları, dumanları gören turistler buralardan kaçar, gelmez olur"** diye konuştu.

TURİZM SAVAŞI

Cumhurbaşkanı Evren, uzun süren konuşmasında turizm dışı konulara girince **"Turizm mevsiminde neşenizi bozuyorum, ama bazı konulara değineceğim. Her zaman fırsat bulamıyorum"** dedi. Evren, dünyada silahlı savaşın yerini ekonomik savaşın aldığını, bunlardan birinin turizm alanında olduğunu ifade ederken, **"Ülkelerin birbirlerinden turist çalmaya çalıştıklarını, bunlara imkân verilmemesini, bizim de onlardan turist almaya çalışmamız gerektiğini"** söyledi. **"Turizm savaşında bazı ülkelerin, iç huzur ortamını sarsıcı hareketlerde bulunduklarını, Türkiye'nin 12 Eylül'den sonra huzur ortamına kavuşmasıyla 'Acaba Türkiye'yi nasıl aynı döneme ulaştırabiliriz. Türkiye'nin huzur ve güvenini nasıl sarsabiliriz' diye çeşitli oyunlar oynadıklarını"** hatırlattı. Dostlarımız olduğu kadar bizi kıskanan ve çekemeyen, bize düşman olanların **"bu huzur ve güveni nasıl sarsarız"** diye kendi aralarında örgüt kurduklarını söyleyen Evren, konuş-

masını şöyle sürdürdü:

ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ

"Türkiye 1982'de bir anayasa kabul etti. Bu anayasa memleketin, milletin huzur ve güveninin güvencesidir. Bunu biliyorlar 'acaba bu anayasayı nasıl değiştirebilir de eski anayasaya döndürebiliriz' diye oyunlar peşindeler. Hatta hatta bazı vicdansız kişiler Türkiye'ye geliyorlar, bunlar yabancı ve çekinmeden şunu söyleyebiliyorlar 'medeni milletler seviyesine katılmak istiyorsanız gerekirse bu anayasayı değiştirin' diyorlar. Bu anayasayı değiştirip değiştirmemek o dışardan gelen beyfendilerin harcı değil. Türk milletinin kendi yetkisi dahilinde olan bir husustur."

"TÜRKİYE'DE İŞKENCE YOKTUR"

Cumhurbaşkanı Evren, Türkiye'de işkence olduğu iddialarına da değindi ve şöyle dedi:

"Yine Türkiye'yi nasıl karıştırırız diye Türkiye'de işkence vardır teranesi tutturuyorlar. Türkiye'de işkence yoktur. Türkiye'de işkence vardır diyenler geliyorlar, gelin bakın diyoruz. Ama onlar nereye gidiyorlar biliyor musunuz, sizin gibi vatandaşlarla konuşmuyorlar da, hapishaneye giderek o teröristlerle konuşuyorlar. Hapse girmiş adam, ölüm cezasına çarptırılacak bir kişi veya 25-30 yıla mahkûm olacak bir kişi dışardan gelmiş bulunan kişilere işkence yoktur der mi? Onlarla konuştuktan sonra gidiyor, bu yönetimin karşısında, 12 Eylül'ün karşısında bulunan kişilerle konuşuyorlar. Ondan sonra gidiyor memleketine, Türkiye'de işkence vardır diyor. Nereden öğrendin sen bunu diye soruyoruz, 'gittim hapishanedekilerle konuştum' diyor. İyi niyetli bir insan bunu yapmaz. İyi niyetli kişi, onlarla konuşur ama sonra gelir şuradaki vatandaşlarla da konuşur. Ve sonra karar verir.

"İDAMLAR, İNSAN HAKLARI BEYANNAMESİNDE VAR"

Bunlar ondan sonra idamlara karşı çıkarlar. Türkiye'de idam vardır derler. İnsan haklarına aykırıdır derler. Evet insan haklarına aykırı. Doğrudur. Evet aykırı. Allah'ın verdiği vücudu, canı kimse ortadan kaldırmamalıdır. Ama gelin görün ki, bu 20-30 kişinin hayatına kasteden insanlar yakalandığı zaman insan haklarına aykırıdır diye biz onları hayat boyu hapishanede mi besleyeceğiz sevgili vatandaşlarımız.

Şimdi biz bir topluluğa girmişiz. Avrupa Konseyi'ne... İnsan Hakları Beyannamesi diye bir beyannameye de imza koymuşuz, doğrudur. İnsan Hakları Beyannamesi idamları kaldırmamıştır ki, evet altına mührümüzü basarız. Elbette şimdi bu beyannamenin ikinci maddesi şöyle devam ediyor: 'Kanunun ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın dışında kimse kasten öldürülemez.' Şimdi ben İnsan Hakları Beyannamesi'ni savunanlara soruyorum: Bu ikinci maddeyi okumadılar mı? Diğer şekilde hayata kasteden hükümetler mi, yoksa anarşistler mi? Anarşistler adam öldürdüğü zaman bir şey demiyorlar da, o idama mahkûm edildiği zaman karşımıza geliyorlar. Sizde idam cezası vardır diye... Sorarım sizlere, bunda iyi niyet var mı sevgili vatandaşlarım?

BULGAR-ERMENİ

İnsan hakları ihlal ediliyor diye bize tarizde bulunan, eleştiren o ülkeler hemen civarımızda isimleri değiştirilenleri görmüyorlar mı? Hani insan haklarında, din, dil, ırk, renk ayrımı yapılmayacaktı. Yok mu bu ayrımı yapan ülkeler, dolu. Ama bütün bunların sebebi Türkiye'nin büyümesi ve güçlenmesidir. Türkiye'nin büyümesi ve güçlenmesi bazı ülkeleri rahatsız ediyor. Onun için başına problem getirilmelidir, diyorlar.

İşte Ermeni meselesi bunlardan bir tanesidir. Türkiye'de Ermeni meselesi diye bir mesele yoktur. Türkiye'de birçok Ermeni asıllı ama Türk vatandaşı vardır. Asırlardır onlarla birlikte yaşıyoruz. Şimdi 1915'te yine Ermenilerin yaptığı bir katliam dolayısıyla bazı vatandaşlar harp sahalarından alınmış, o zaman bize ait olan Suriye, Irak, Ürdün ve Lübnan gibi yerlere göçe zorlanmıştır. İşte mesele budur. Şimdi karşımıza Ermeni meselesi çıkarıyorlar. Biz güçlü oldukça birlik ve beraberlik sürdükçe bu oyunlar bir netice vermeyecektir. Medeniyet yolunda geniş adımlarla devam edeceğiz."

FİKİR SUÇU YOK

Konuşmasında, fikir suçlarına da değinen Evren, bu konuda şunları söyledi:

"Yine bazı Avrupalı dostlarımızın bize takıldıkları bir husus da şu. Efendim, fikir suçluları hapishanelerde çürüyor. TCK'da fikir suçu diye bir suç yoktur. Onların söyledikleri 141 ve 142. maddelerdir. Yani komünizmi yerleştirmek için örgüt kuranlar, buna girenler veya komünizm propagandası yapanlar. Bu ceza kanunundaki maddeler, 1936'da Atatürk zamanında konulmuştur. 1936'dan beri mevcut, 12 Eylül'den önce de mevcut. O zaman kimsenin sesi çıkmıyordu, 12 Eylül öncesinde. Türkiye'de fikir suçlusu var diyen yoktu. Çünkü Türkiye parçalanmak üzereydi. Parmaklarım birbirlerine sürüyorlardı, parçalansın diye. O zaman da 141 ve 142'den hapse düşmüş kişiler vardı. Niye o zaman bir şey söylemiyorlardı da, şimdi diyorlar. Fikir suçluları hapishanede diye. Bazı derneklerin mensupları, evet şimdi hapisteler. Ama fikir suçundan değil, 141 ve 142. maddeden dolayı hapisteler.

SIKIYÖNETİM

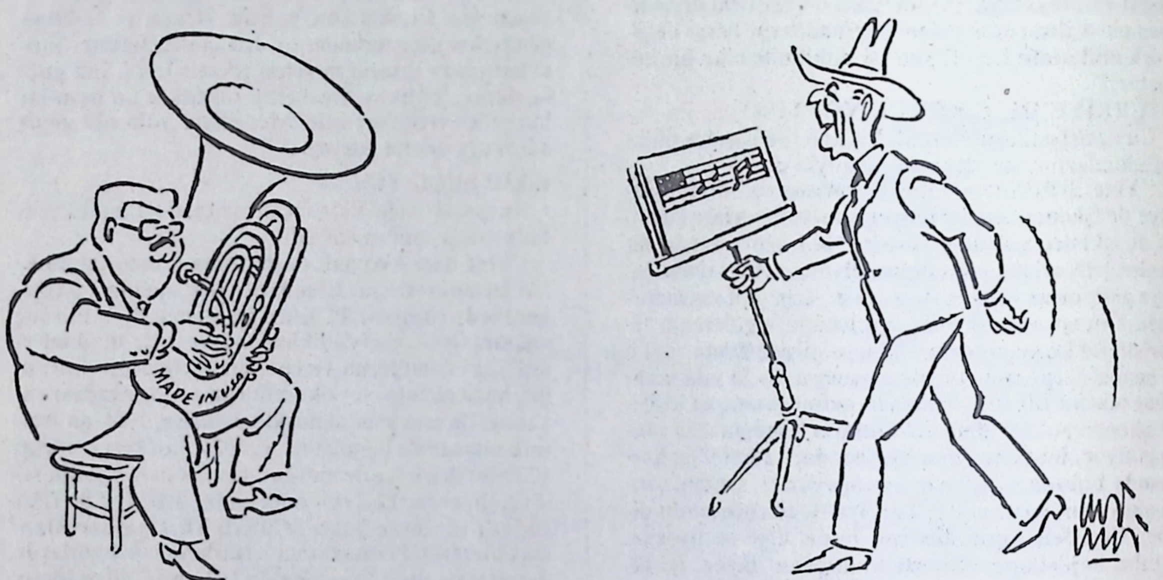
Efendim, bir takıldıkları nokta da Türkiye'de sıkıyönetim varmış, Türkiye'de sıkıyönetim kaldırılmalıymış. Bir ülkede sıkıyönetimin ilan edilmesi, sürdürülmesi veya kaldırılması meselesi Meclise aittir. Türkiye'de buna TBMM karar verir. Buna başka ülkelerin karışmaya hakkı yoktur. O hak bize aittir. Zamanı geldikçe kaldırılıyor. Burada da kaldırıldı, ama bazı yörelerimiz var ki, henüz kaldırılma ortamı yok. Sıkıyönetim elbette arzu edilen bir idare şekli değildir. Ama anayasal bir idare şeklidir. Her ülkenin anayasasında böyle maddeler vardır. Bu anayasal bir hakkımızdır. İster ilan eder, ister kaldırırız. Bu hak Türk milletinin temsilcisi TBMM'ye aittir."

MAYIS UYARISI

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, **"hep dışardakilere çattık, biraz da kendimize bakalım"** dedikten sonra, dışardaki ülkelerin bu gücü bizim birbirimizle uğraşıp birbirimizi yenemizden cesaret aldıklarını ifade ederek, **"bölünmelerin ve birbirlerini yemelerin bitmesini"** istedi. Bazı günlerin bu bitsin diye kaldırıldığını kaydeden Evren, "Bir 27 Mayıs vardı. Millet ikiye bölünüyordu. 1 Mayıs vardı, bu vaktiyle çok iyi niyetle konmuş, Bahar Bayramı diye. Fakat 1 Mayıs, 1 Mayıslıktan çıkmış, komünistlerin bayramı haline gelmiş. 1 Mayısa taraftar olanlar, olmayanlar diye millet birbirine giriyor. Onu da kaldırdık. Ama gelin görün ki, yine 27 mayıslarda 14 mayıslarda 1

mayıslarda eski günleri hatırlatıcı bazı hareketler yapılıyor" dedi. Bunların ülkeye yarar getirmeyeceğini ve bunların tehlikeli olduğunu söyleyen Evren, bunların üzerine sünger çekilmesini isteyerek, **"Onun için 12 Eylül'ü bir bayram yapmadık. Tecrübe sahibi olduk. İlerde yanında olanlar, olmayanlar diye millet ikiye bölünmesin diye 12 Eylül'ü bir bayram yapmadık ve kutlamadık"** biçiminde konuştu.

Evren eski döneme tekrar dönmemek için 2969 sayılı bir yasa çıkarıldığını, bunu ortadan kaldırmak için çalışanlar bulunduğunu, eskisi gibi, **"Ben bunu söyledim, sen bunu söyledin,o bunu söyledi, ben bunu söylemedim"** diye bir kavga ortamı yaratmanın kimseye yarar getirmeyeceğini, ülkede birlik ve beraberliğin sürmesi halinde tüm dünyanın imreneceği bir ülke haline gelineceğini kaydetti.

Ali Ulvi

Kim Korkar Bu Türk-İş'ten?

YALÇIN DOĞAN — *29 nisan*

Türk-İş'in **"eylem kararı"** alan Genel Sekreteri **Sadık Şide** kimdir? Bugün uygulanan ve işçi haklarını kısıtlayan yasaların hazırlanması sırasında hükümetteki **"Sosyal Güvenlik Bakanı"**dır. Aynı hükümette işçi haklarını kısıtlayan yasalara imzayı basan Çalışma Bakanı kimdir? **Turhan Esener.** Bakıyorsunuz, hakları kısıtlayan, yasalara imzayı atan iki eski bakan, şimdi kalkmışlar seminer düzenliyorlar. Seminerin konusu da şu:

"İşçi haklarını yasal çıkmazdan kurtarmak nasıl mümkündür?"

Nasıl ki, hakları kısıtlayan yasalara imzayı basanlar, bugün ortaya çıkarak **"Biz işçi haklarını bu çıkmazdan nasıl kurtarırız"** diye seminer düzenliyorsa, bu düzenlemelere ses çıkarmayan Türk-İş de kalkmış **"Biz hakkımızı almak için eyleme geçeceğiz"** kandırmacasına giriyor. Bunu kamuoyunda diri tutmak amacıyla da, üst üste **"hükümet düzeyinde"** toplantılar yaparak, tavırlarına **"ciddiyet katmak"** ya da bu görüntüyü vermek istiyor. İşte, bu toplantılardan bir yenisi de, bugün -son anda bir değişiklik olmazsa- Başbakan **Özal**'la Türk-İş yönetimi arasında gerçekleşecek.

Türk-İş'in tüm zaaflarını iyi değerlendiren hükümet kanadı, Türk-İş herhangi bir söz söylediğinde kürsüye çıkıp **"Siz ne konuşuyorsunuz, tüm bunları vaktiyle onaylayan siz değil miydiniz?"** diyor. Bu sözleri duyan Türk-İş'te ertesi gün ne bir ses, ne bir nefes...

Yıllardır sağ iktidarlara hizmet eden Türk-İş'e ne oldu da, böyle birdenbire ortaya çıkarak **"Ben işçi haklarını istiyorum, yoksa eyleme geçerim"** diye bağırmaya başladı. Tarihinde bir sağ iktidarla ilk kez karşı karşıya gelecek ölçüde, hiç de inandırıcı olmayan demeçler ve nutuklar atma girişimini Türk-İş neden sürdürüyor? Beş yıldır ilk kez mi aklına geldi Türk-İş'in işçi haklarının kısıtlanmış olduğu? Beş yıldır ilk kez mi fark etti işçi ücretlerinin fiyatların çok gerisinde kaldığını? İlk kez mi görebildi bugünkü yasalarla grev hakkının kullanılmasında ne gibi engellerin dikildiğini? İşçilerin ulusal gelirden en düşük payı aldığını beş yıldır ilk kez bugün mü düşünmeye başladı? Ne oldu da Türk-İş'e böyle **"işçi hakları"** diye hiç inanmadığı konularda ortalığa döküldü?..

Sanırız, burada birkaç nokta var. Önce Türk-İş'in yönetimi ile Türk-İş'e üye işçiler arasında dağlar kadar büyük görüş ayrılıkları var. Sonra da, üye işçilerin yönetime olan güvensizlikleri var. Nasıl güvensin ki? Bir bakıyorsunuz, anayasa taslağının belli olduğu dönemde, Genel Başkan **Şevket Yılmaz** çıkıyor ve **"Bu anayasa ile işçi hakları kısıtlanıyor, olmaz böyle şey, biz bunun karşısındayız"** diyor. Ardından, tam anayasa oylamasından iki gün önce TV'ye çıkarak, **"Bu anayasaya güvenmeli-**

yiz, bu anayasa **işçi haklarını savunuyor"** diye demeç veriyor. Türk-İş anayasayı beğenir beğenmez, destekler desteklemez, o ayrı. Ama bir ay arayla iki kez işçilerin karşısına çıkıp anayasa konusunda birbiriyle tam çelişen görüşler bildirdikten sonra, hangi işçinin böyle bir yönetime güvenini sarsmaz? Eğer, tabii o ana dek sarsmamışsa? Yönetim ile taban arasındaki görüş farkları ve bu tür çelişkili davranışlar, Türk-İş'e üye işçilerin artık sabrını taşırmış görünüyor. Tabandan gelen büyük baskı sonucunda, Türk-İş yönetimi kendini **"bir şeyler yapmak"** zorunda hissediyor.

Çünkü, artık Türk-İş yönetiminin işçiler tarafından dışlanmak tehlikesi belirmiştir. Türk-İş kendi üyeleri olan işçilere iyiden iyiye yabancılaşmıştır. Bugüne dek Türk-İş yönetimi ile işçiler arasında tek bağlantı toplusözleşmeler yoluyla sağlanmış, şimdi artık o bağlantı da ortadan kalkmıştır. İşçilere ne kadar ücret zammı verileceği **"Koordinasyon Kurulu"** kararıyla belirlenmesi kesinlik kazanınca, işçilerle Türk-İş yönetimi arasındaki son bağ da ortadan kalkmıştır. İşte, Türk-İş'in telaşında rol oynayan ana konu bu olsa gerek.

Belki de, ücretlerin Türk-İş'ten bağımsız bir biçimde saptanması, tabandaki işçinin gözünü açmasında ana nedenlerden birini oluşturdu. **"Sendikacılık"** adına hiçbir girişimin gerçekleşmediği, **"sendikacılık"** adına hemen hiçbir işçi hakkının peşinde koşulmadığı, tersine genel sekreterin bakanlığı sırasında işçi haklarının törpülendiğine seyirci kalındığı artık **"tabandaki"** her işçinin farkına vardığı olaylar dizisine dönüştü. Tam bu noktada da Türk-İş **"İşçiye haksızlık ediliyor. Biz eyleme geçeceğiz"** gibi insanı güldüren tepkileri sergiler oldu.

Türk-İş yine bugün özetlenen **"güldürü faslının bir bölümünü"** daha sahneye koyacak Şevket Yılmaz, Başbakan Turgut Özal'la görüşecek. Türk-İş'teki bu aldatmaca heyecana Özal'ın pek kapıldığı söylenemez. Çünkü Türk-İş'te olan bitenden Özal oldukça haberdar. Kaldı ki, haberdar olmasa bile, Özal iktidarının elinde **"düzenin sahibi"** olarak ciddi araçlar var. Birincisi, Özal'ın **"işçiler sosyalist olacak"** diye bugünden yarına bir endişesi yok. İkincisi, işçilerin faaliyetten alıkonmuş bulunan DİSK'e geçmelerinin söz konusu olmadığını biliyor. Üçünsü de, Özal'ın **"İşçiler eyleme geçer, greve giderler"** diye bir korkusu yok. Bugünkü yasalar çerçevesinde böyle bir korkuya kapılmasına neden yok. Belki başka nedenleri daha olabilir. Ama özellikle bu üç temel nedenden dolayı, Özal'ın Türk-İş karşısında pazarlık gücü oldukça yüksek görünüyor. Hele de tabanından iyice kopmakta olan bir Türk-İş karşısında eylemmiş, grevmiş, vız geliyor Özal'a.

Türk-İş yönetiminin bugünkü görüntüsü bu örgüte üye işçilere ister istemez tek bir mesajın iletilmesini zorunlu kılıyor: Bugünkü yönetimi değiştirmek...

Devlet ve Basın

OKAY GÖNENSİN — *29 nisan*

Devlet basına yardımcı, destek olmalı mıdır? Basının, toplumsal ve siyasal demokrasinin en temel güvencelerinden biri olarak kabul edildiği Batı demokrasilerinde bu sorunun yanıtı tartışmasız olarak "evet"*tir. Bu desteği ölçüleri de fazla tartışmaya yol açmayacak biçimde konulmuştur. Devletin ve siyasal iktidar odaklarının basına karşı birinci yükümlülüğü* "haber almada kolaylık sağlamak"*tır. Yani bir haber için dolaşıp duran ya da dokuz yetkiliye telefon eden hiçbir gazeteci* "doğru haberi" *alamadan eli boş kalmamalıdır. Her yetkili kişi ya da kurum, gazetecileri bilgilendirmek ve de doğru bilgilendirmek için nitelikli görevlilerden yararlanmaktadır; bir olayı araştıran gazeteci kendini yanıtlayacak yetkili bulacak, az bilgili ağızlardan duyduklarıyla haber yazmaya zorunlu olmayacaktır.*

Yanlış ve eksik haberi önleyecek, kamuoyunun doyurucu biçimde bilgilenmesini sağlayacak olan en temel önlem budur. Batıda devletin basına ikinci desteği, üretim aşamasındaki kolaylıklardan oluşmaktadır: Kâğıt ve malzeme sağlanmasında herhangi bir sanayi kuruluşundan fazla olanak, vergilerin bunaltıcı olmasını önlemek, haberleşme maliyetinde basın kuruluşlarına ayrıcalıklar getirmek, özel ilanların özellikle TV'ye yönelmesini teşvik etmemek vb. Üretimdeki bu kolaylıklar ülkeden ülkeye değişmekte, kimilerinde hiçbir gazeteye farklı uygulama yapmadan, nesnel kıstaslara göre maddi desteğe kadar giderilmektedir. İlan olayında ise ülkemizde resmi ilan sorunu hâlâ çözüme kavuşmuş değildir.

Devlet yetkilileri basının demokrasinin güvencesi için vazgeçilmez bir kurum olduğunu ve bu yüzden her türlü günlük siyasi bakışın dışında bir özenle kavranması gerektiğini görmek ve tutarlı bir "basın politikası" *oluşturmak zorundadırlar. Yoksa basına kapanmak, iç ayırımlar yapmak, basın kuruluşlarını herhangi bir sanayi kuruluşu gibi genel ekonomik politikanın gereklerine tabi kılmak, sonunda tüm topluma zarar verir. TV'yi basına* "karşı" *kullanmaya çalışmak değil, TV-basın işbirliğini önyargısız kurmaktır doğru olan ve tüm Batılı ülkelerde gerçekleştirilen. Genel olarak basında eleştirilen birçok gazetecilik dışı eğilimin, uygulamanın kaynağı da bir ölçüde basın dışında yıllardır yapılmış olan yanlışlar değil midir? Yetkililer basına yaptıkları desteğe karşılık, günlük karşı çıkar bekler ve bunu bulamayınca "besle kargayı oysun gözünü" dar görüşlülüğüne kapılırsa, tüm ilişkiler yanlış kurulmuş demektir ve bunun tek suçlusu da basın değildir.*

Anayasa-demokrasi tartışması: Olağanüstü dönem kaygıları bırakılmalıdır

30 nisan

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SODEP Genel Başkanı **Erdal İnönü**, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in önceki gün Antalya'da yaptığı konuşma ile ilgili yaptığı açıklamada, **"Biz olağanüstü dönem kaygılarının artık bırakılması gereğine inanıyoruz"** dedi. İnönü, **Sayın Cumhurbaşkanımızın konuşmalarında biraz da vatandaşlarımızı demokrasinin bütün nimetlerinden yararlanmaya çağıran, fikirlerini ve eleştirilerini çekindemeden ifade etmeye özendiren sözler duymak özlemimizi dile getirirsem umarım saygısızlık etmiş sayılmam"** şeklinde konuştu.

SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü dün yaptığı yazılı açıklamada, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Antalya'da turizm mevsimini açarken yaptığı konuşmada, dışardan gelen bazı eleştirileri cevaplandırırken, Türkiye'de yasaların yabancıların sözlerine göre değil, ancak halkın isteklerine göre değiştirilebileceğini ifade ettiğini belirterek, şöyle dedi:

"Bu fikre tamamen katıldığımızı belirtmek zevkli görevimdir. İnancımız odur ki, 12 Eylül öncesinin kargaşası henüz hatıralarda canlı iken tekrar demokrasiye geçmemiz de yabancılar zorladığı için değil, milletimiz istediği için gerçekleşmektedir. Aynı inançla bugün hep birlikte demokrasimizi yerleştirmeye çalışıyoruz. Vatandaşların serbestçe hükümet icraatını eleştirmeleri, hayat pahalılığını, gelir dağılımının bozulmasını, işsizliğin artmasını, partizanca davranışları, haksız uygulamaları, çeşitli yolsuzlukları dile getirebilmeleri, haklarını arayabilmeleri için muhalefet görevimizi yapıyoruz. Bir yasada değişiklik önerdiğimizde bunu ulusun yüce çıkarlarını düşünerek istiyoruz."

Geçmiş ve gelecek hakkında düşüncelerin, eleştirilerin rahatça yapılmasına olanak vermeden sağlanan bir milli birlikle çağdaş dünyadaki yarışta gittikçe daha geride kalınacağını kaydeden İnönü, açıklamasını şöyle sürdürdü:

"Yakın geçmişteki siyasetçilerin eleştirisi ya da övgüsünü yasaklayan 2969 sayılı yasanın değişmesi zamanının geldiğini onun için belirttik. Bu kanımızı koruyoruz. Eğer yakın geçmişin siyasetçileri üzerinde konuşmanın gene bizi 12 Eylül öncesine döndüreceği kaygısı hâlâ sürerse, bugünkü siyasetçilerin davranışlarını nasıl eleştirebileceğiz sorusu sürekli karşımızda olur. Biz bu olağanüstü dönem kaygılarının artık bırakılması gerektiğine inanıyoruz. 12 Eylül döneminden aldığı dersler halkımıza ve siyasal partilerimize anarşik hastalıkları demokrasi içinde yenmek, gücünü ve bağışıklığını kazandırmış olmalıdır. Şimdi hem düşüncelerimizde hem girişimlerimizde canlı davranışlarla ulusça kalkınmayı hızlandırma zamanıdır. Bu nedenle Sayın Cumhurbaşkanımızın konuşmalarında biraz da vatandaşlarımızı demokrasinin bütün nimetlerinden yararlanmaya çağıran, fikirlerini ve eleştirilerini çekinmeden ifade etmeye özendiren sözler duymak özlemimmizi dile getirirsem, umarım saygısızlık etmiş sayılmam."

'Anayasa değişikliği istemek hakkımızdır'

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Doğru Yol Partisi genel başkan yardımcılarından **Ahmet Nusret Tuna**, herhangi bir yasa gibi, anayasa değişikliği isteminin de yurttaşların hakkı olduğunu ve **"Bu istemin asla vatan hainliği anlamına gelmeyeceğini"** bildirdi. Tuna, **"Hatta bu anayasanın kendisinin iktidara verdiği bir görevdir"** dedi.

Ahmet Nusret Tuna, 1982 Anayasası'nın ikinci maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir denildiğini anımsatarak, **"Dikkat ederseniz kanun devletindir denilmiyor"** dedi. Tuna bunun taşıdığı anlamın, siyasal iktidarlara verilen bir görev olduğunu vurguladı.

Ahmet Nusret Tuna, siyasal iktidarların ilk görevinin, mevcut yasaların hukuka uygun ve insan haklarına yararlı olup olmadığını araştırmak ve aykırı olanlarını hukuk düzenine uygun ve insan haklarına yararlı duruma getirmek olduğunu anlattı. Yine 1982 Anayasası'nın beşinci maddesinin **"kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamayı, temel hak ve hürriyetlerini sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmayı, insan maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı"** devlete temel amaç ve görev olarak verdiğini anlattı ve bu görevin, iktidarlar eliyle yerine getirileceğini söyledi. Tuna, bu konuda kendilerinin konuşmasına gerek bile olmadığını ve iktidarın bu temel görevini yerine getirmesi gerektiğini bildirdi.

DYP Genel Başkan Yardımcısı Ahmet Nusret Tuna, anayasaların kendilerinin de anayasa hukukuna, hukuk düzenine aykırılığının tartışılabileceğini ve gerekirse aksayan yanlarının düzeltilebileceğini vurgulayarak şöyle dedi:

"Mesela bu anayasanın geçici dördüncü maddesi, vatana, millete hizmet etmekten başka bir suçu olmayan bazı insanların ellerini kollarını bağlamış, onlara birtakım yasaklar getirmiştir. Bu, hukuka uygun mudur şimdi? İktidarların görevleri böylesi kanunları, kanun maddelerini araştırmak, bulup çıkarmak ve onları hukuk düzenine uygun hale getirmektir. İktidarı görevini yapmaya çağırıyoruz."

Antalya Konuşması

30 nisan

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Antalya'da 1985 turizm mevsimini açarken yaptığı konuşma, turizm sıcaklığından çok, siyasetin ısı derecesini arttıracak çizgiler taşıyor. 12 Eylül'den bu yana uzun bir zaman geçmiştir. 1980'lerin tam ortasındayız. 1985 yılının turizm mevsimini açarken, Antalya'nın güzelim mavisinde ve yeşilinde, Sayın Cumhurbaşkanı'nın bu kadar sert konuşması düşündürücüdür.

Çünkü Sayın Evren konuşmasında, kimi sorunlara yaklaşırken yeterince inandırıcı olmaktan uzaklaşmış, kimi zaman kendisine ulaşan bilgilerin eksik olduğu izlenimini de yaratmıştır.

*Anayasa konusunda bu gözlemi saptamak kolaydır. Sayın Cumhurbaşkanı, 1982 Anayasası'na "**kefil**" olduğunu daha başlangıçta söylemişti. Antalya konuşmasında da, "**Bu anayasa memleketin, milletin huzur ve güvencesidir**" demektedir. Bu fikre kuşkusuz saygı göstermek gerekir; ama önce Sayın Evren, anayasanın tarafsız Cumhurbaşkanı kimliği ile bu konuda çok dikkatli olmak durumunda değil midir? Sayın Cumhurbaşkanı konuşmasında siyaset yapmakta, taraf tutmakta, hatta yürürlükte olan davalara etki yapacak biçimde ağırlığını terazinin bir kefesine koymaktadır.*

En başta, en yüksek makam sahibinin kurallara titizlikle uyarak savunduğu 1982 Anayasasa'nın saygınlığını yüceltmesi gerekmez miydi?..

Sayın Evren şöyle diyor:

"Türkiye'de sıkıyönetime TBMM karar verir. Buna başka ülkelerin karışmaya hakkı yoktur. O hak bize aittir. Zamanı gelince kaldırılıyor; ama bazı yörelerimiz var ki, henüz kaldırılma ortamı yok. (...) Bu hak Türk milletinin temsilcisi TBMM'ye aittir."

*Sayın Cumhurbaşkanı'nın bu sözlerine katılmayacak kimse yoktur; ancak TBMM'ye ait bir haktan söz ederken, bazı yörelerimizde sıkıyönetimin kaldırılamayacağını da ilan etmeseydi ve sözü Meclise bıraksaydı, kuşkusuz daha iyi olurdu. Bunun gibi "**Türkiye'de fikir suçu var mıdır? İşkence yapılmakta mıdır? İdam cezası kaldırılmalı mıdır?**" gibi soruların da Meclis kapsamında tartışılıp incelenmesi ve gerçeklerin araştırılması doğaldır. Bu konularda Cumhurbaşkanı tartışmaların içine girerse, anayasal konumunun dışına çıkmış, kişiliğini yıpranma tehlikesine açmış olmaz mı? Hele yürürlükteki davalar, anayasamıza göre tamamen bağımsız yargının yetkisindedir. Büyük Meclis bile bu konuda mahkemeleri etkilemeye çalışamaz, yan tutamaz. Sayın Evren'in konuşmasında bu konulara ilişmesi olumsuz yorumlara yol açabilir.*

1982 Anayasası ülke ve devlet yaşamında geçerlidir. Bu anayasaya saygı göstermekle birlikte, anayasada kimi değişiklikleri savunmak, anayasanın da içerdiği kurallara göre demokratik bir haktır.

Gönül isterdi ki, 1985 turizm mevsiminin açılışında Sayın Evren, daha serin kanlı ve ılımlı bir konuşma yapsın. Türkiye dış ilişkilerinde nerede ise bir kuşatmaya alınmış görünüyor. Bu durumun yaratacağı gerilimi, bütün yurttaşlar ve kurumlar gibi Sayın Evren'in de paylaşması doğaldır; ama içeride barışçı, uzlaşmacı, bütünleştirici ve demokratik bir siyasetle bütünlüğümüzü güçlendirip sağlamlaştırırsak, dış sorunlarımızın da üstesinden elbirliğiyle gelebiliriz.

★★★

Ecevit, Stuttgart'ta "Türk toplumunda dil sorunu"nu anlattı

30 nisan

STUTTGART (Cumhuriyet) — F. Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nin çağrılısı olarak Almanya'da bulunan, kapatılan CHP'nin eski genel başkanlarından **Bülent Ecevit,** Stuttgart'ta Türk işçilerinin katıldığı bir toplantıda **"Türk toplumunda dil sorunu"** konulu bir konuşma yaptı. Osmanlılar dönemindeki **"dil"** ve **"din"** anlayışını anlatan Ecevit, **"Şimdi Türkiye, kimi etkili çevreler düzeyinde, bir geçmişe özlem döneminden, Osmanlılığa özenme döneminden geçiyor"** dedi ve böyle bir uğraş içinde olanların öncelikle laikliği yıpratmaya ve Türkçenin özleşmesi akımını durdurup, Osmanlıcayı diriltmeye çalıştıklarını söyledi.

Almanya'daki söyleşilerin de tek Türkçe konuşmasını yaptığı bu toplantıda Ecevit, bazı şiirlerini de okudu, **Yüksel Pazarkaya** da bunları Almancaya çevirdi.

Türklerin Orta Asya'dan batıya göçü ve İslam dinine geçişi ile Arapça ve Farsçanın Türkçeye sızdığını, Osmanlılar döneminde de Türkçenin bu dillerin egemenliğine girdiğini söyleyen Bülent Ecevit, İstanbul'un alınmasıyla birlikte Hıristiyan Avrupa asıllı devşirmelerin devlet ve ordu yönetiminde ön sıraya geçtiğini belirterek, **"Padişahlar iktidarlarının sınırsız olmasını istedikleri için Türkleri etkisiz kılma yoluna gittiler"** dedi.

Osmanlı padişahlarının bu amaçla Osmanlı yönetimi ile Türk halkı arasına **"dil duvarı"**nı çektiklerini anlatan Ecevit, devlet ve ordu yönetiminde görev verilmeyen Türklerin, ancak din adamı olarak **"ilmiye"** sınıfında yer alabildiğini fakat Kuran'ın Türkçeye çevrilmesine izin verilmemesi nedeniyle Türklere **"din duvarı"** çekildiğini de belirtti.

Gramerleri birbirinden çok ayrı olan Arapçanın Semitik kökenli, Farsçanın Hind-Avrupa kökenli, Türkçenin ise Ural-Altay kökenli olduğunu ve bunlardan yapmacık, karmakarışık ve uyumsuz bir dil olan **"Osmanlıca"**nın ortaya çıkarıldığını söyleyen Ecevit, **"Dildeki ikilik yüzünden, devlet ve yazın diliyle halk dili arasındaki kopukluk yüzünden, Os-**

manlıca yazını halkın hakemliğinden de yoksun kaldı. Topluma yabancılaşmış daracık bir çevrenin yazını olarak kaldı'' dedi.

Ecevit, toplantıyı izleyenlerin çoğunun ezberinde Osmanlı şiirinden dizeler olmadığını, ama Yunus Emre'nin dizelerini ezbere söyleyeceklerin çıkacağını belirterek, **''Yüzyıllarca Osmanlı sarayının ve devletinin unutmaya ve unutturmaya çalıştığı Türkçe, saraydan ve yönetimden dışlanan halkın dilinde yaşamıştır''** şeklinde konuştu.

Türkçenin kök durumundaki hecelik sözlerine heceler eklenerek, sayısız yeni sözcükler, terimler üretilebildiğini ve en soyut kavramların en ince duygularla kolayca anlaşılır biçimde dile getirildiğini örnekleriyle anlatan Bülent Ecevit, şöyle konuştu:

''Osmanlı koşullandırmasından kurtulamayan, kendilerini 'milliyetçi' saysalar da bilinçaltlarında Türkü, Osmanlının gördüğü gibi hor gören kimi tutucu Türk aydınlarına göre, Türkçeyi özleştirmek, onu yoksullaştırıp kısırlaştırmaktır. Oysa tam tersine Türkçe, özleştikçe zenginleşen, çünkü özleştikçe olanakları daha iyi değerlendirilebilen ve her bilim dalında, felsefenin her kolunda en ince ayrımları anlatıcı terimleri kolaylıkla üretebilen bir dildir.''

15. yüzyıl ortalarından Cumhuriyete kadar Anadolu halkına Türklüğün zorla unutturulmak istendiğini belirten Ecevit konuşmasını şöyle sürdürdü:

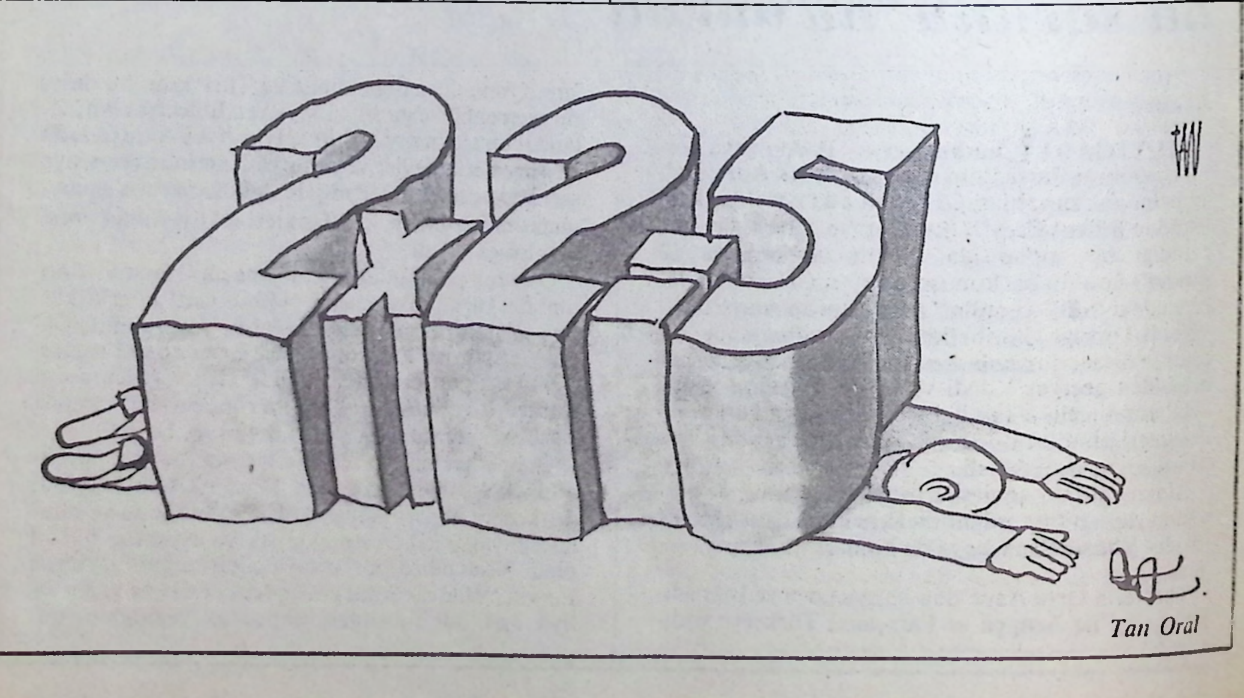
''Anadolu bozkırındaki o insanın, yalnız kafası değil, ruhu da Osmanlı dönemi süresince, kendi başına bırakılmıştır. Ne gariptir ki, katı din kurallarına göre yönetilen Osmanlı Türk halkı, yüzyıllarca kendi dinini kendi dilinde ve kendi dininin kutsal kitabından öğrenememiştir. Onuncu yüzyılda Kuran Türkçeye çevrildiği halde, Osmanlı düzeni bu çeviriyi halktan da din bilginlerinden de saklı tutmuştur.''

Türkiye'de ilk basımevinin 1776'da değil, Gutenberg'in 1440'ta baskı tekniğini uygulamaya geçirişinden 55 yıl sonra İstanbul'da kurulduğunu, Yahudilerin ve Hıristiyanların kendi din kitaplarını bastıklarım da söyleyen Ecevit, **''Yüzyıllar sonra Türkler için basımevleri kurulmasına başlandığında bile, Kuran'ın basılmasına izin verilmemiştir. El yazması Kuranlarla yetinilmiştir. Onlara erişmeye ise Müslüman Türk halkının gücü yetmiyordu''** dedi. Kuran'ın Türkçe çevirisinin Cumhuriyetten sonra yayımlandığını da hatırlatan Bülent Ecevit, daha sonra tekrar **''Türk toplumunda dil sorunu''** konusuna geçerek şunları söyledi:

''Kendilerini 'ilerici' saysalar da, Osmanlılıktan kurtulamayan ve tıpkı Osmanlı aydını gibi, halkın anlayamayacağı bir dille konuşup yazmayı 'aydın' olmanın gereği sanan bazı okuryazarlar, kuşkusuz vardır. Fakat öylelerinin dili, dilin özleşmesi yolunda atılan adımların göstergesi değildir. Öylelerinin yazdıkları, Osmanlı divan edebiyatı gibi raflarda tozlanır kalır. Asıl gösterge basın ve politikadır.''

1950'den sonra devlet desteği ve özendirmesi olmadan, devlet engellemesine karşın dildeki özleşmenin halkın isteği ve desteği ile sürdüğünü söyleyen Ecevit, konuşmasını özetle şöyle tamamladı:

''Şimdi Türkiye, kimi etkili çevreler düzeyinde, bir geçmişe özlem döneminden, Osmanlılığa özenme döneminden geçiyor. Bu uğraşları sürdürenler, öncelikle laikliği yıpratmaya ve Türkçenin özleşmesi akımını durdurup, Osmanlıcayı diriltmeye çalışıyorlar. 1930'da Atatürk, 'Ülkesini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı boyunduruğundan kurtarmalıdır' diyordu. Şimdi de, Türkçeyi kurtarmak, ulusal kimliğimizi, dolayısıyla bağımsızlığımızı korumanın bir gereğidir. Kısacası sorun, temelde, Türk halkının, Atatürk devrimiyle ve cumhuriyetle kavuştuğu özsaygısını ve özgüvenini, ulusal kimliğini, bağımsızlığını ve özgürlüğünü sürdürmesi sorunudur. Eğer Türk halkı bunları sürdürmeye kararlı ise, ki kuşkusuz kararlıdır, her türlü engellemeye karşı Türkçe yaşayacak demektir. Herhalde, altı yüzyıllık Osmanlı saltanatının yok edemediği Türkçeyi yok etmeye, bazı Osmanlı özenticilerinin gücü yetmeyecektir.''

Tan Oral

CUMHURİYET/YILLIK'8

MAYIS

BEN ATATÜRKÇÜ DEĞİLİM
Nadir Nadi
3. Bası 400 lira Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet

...RKAPI ...I'NDA ...M

62. Yıl: Sayı: 21811 — Kurucusu: Yunus Nadi — 70 TL ... 15 Mayıs 1985 Çarşamba

DYP Kongresi'nde sürpriz yok, Cindoruk ba...

CİNDORUK: 626 / YAZAR: 262

'Bir bilen'in dediği oldu

***Cindoruk:** Bu bir emanettir. Bu emaneti kimseye teslim etmem. Sadece sahibine teslim ederim. Bu seçimde ben değil, demokrasi kazandı. DYP'nin sesi daha erkek gibi çıkacak.*

***Yazar:** Ne yapalım, galip sayılır bu yolda mağlup. Kongre sonuçlarına saygılıyız. Demokrasinin güzelliği burada. Demokratik mücadeleye yine Doğru Yol Partisi'nde devam edeceğim.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Doğru Yol Partisi'nin 1. Olağan Büyük Kongresi hareketli bir hava içinde başladı ve ilk günün sonunda "bir bilen"in adayı olarak nitelenen Hüsamettin Cindoruk (52) Genel Başkan seçildi. 919 delegenin katıldığı oylamada Cindoruk 626 oy sağladı, diğer aday Mehmet Yazar'a 262 oy çıktı. 15 delege oy kullanmazken, 16 oy da geçersiz sayıldı. Yıldırım Avcı ise adaylığını koymadı.

Hüsamettin Cindoruk, Genel Başkan seçildikten sonra yaptığı konuşmada, "Bu bir emanettir. Bu emaneti kimseye teslim etmem. Sadece sahibine teslim ederim. Bu seçimde kazanan ben değilim, demokrasi kazandı" dedi. Cindoruk'u kutlayan Mehmet Yazar, "Galip sayılır bu yolda mağlup. Kongre sonuçlarına saygılıyız. Ama demokratik mücadelemiz devam edecek" biçiminde konuştu.

Büyük Kongreyi, SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, HP, MDP Genel Sekreterleri, aralarında ABD, Alman ve Bulgar Büyükelçilerinin de bulunduğu çok sayıda diplomat da izledi. Kapatılan AP'nin birçok parlamenteri de kongrede izleyici olarak bulundu.

Kongre açılmadan önce divan başkanlığı kürsüsünün karşısına oturan bir kısım partililerin Mehmet Yazar'ın bez portresini ve üzerinde, "Önce Yazar, sonra iktidar", "Yazar'a oy ver, Özal'a yol ver" yazılı pankartlar açması üzerine, hava bir an...

(Arkası Sa. 11 Sü. 2'de)

DYP KONGRESİNDEN NOTLAR

Yazar deplasmanda gibiydi...

Hıncahınç dolu spor salonundaki kongrede, ANAP çiçeği "kazaya geldi." Kongreyi Erdal İnönü ve diğer partilerden yetkililer de izledi. Cindoruk taraftarları Nazlı Ilıcak'ı da uzun süre protesto etti.

DENİZ SOM / IŞIK KANSU
HASAN UYSAL

ANKARA — Atatürk Spor Salonu'nda 9.5 saat süren DYP Büyük Kongresinin ilk gününden Hüsamettin Cindoruk Genel Başkan olarak çıkarken, seçimi kaybeden Yazarcılar, "Asıl mücadele şimdi başlıyor" diyorlardı. Cindoruk'un 626 oyuna karşılık alınan 262 oy, Yazar'ın kurmayları tarafından "büyük başarı" olarak nitelendiriliyordu: "Güya bize 150 oydan bir fazlası aldırılmayacaktı. Ama delege bütün bu baskıya rağmen, 150 oy sınırını deldi"

* * *

— 7500 kişilik salon 10 bin civarında delege, partili, konuk, gazeteci ve meraklıyla dolmuştu. Salon sıcak ve havasızdı. Hemen herkes elindeki kâğıtları ve gazeteleri yelpaze olarak kullandı.

(Arkası Sa. 7. Sü. 1'de)

MUSTAFA EKMEKÇİ'NİN ANKARA NOTLARI: SODEP İLE DYP'DE

8. Sayfada

CİNDORUK'UN KEYFİ — DYP Büyük Kongresi'nde il başkanlarının desteğini alan Hüsamettin Cindoruk'un keyfi yerindeydi. Aday olmayacağını açıklayan eski başkan Yıldırım Avcı ile yan yana oturup kongreyi izleyen Cindoruk'un attığı kahkahalar çevresine adeta neşe saçtı. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Çağlaya... Demokra... akrobasi değildir

Türkiye, kibrit çaksan patlayacak hale gelmiştir. Himayelerle zenginleştirilen holdinglerden büyük paralar sağlandığını ve Hazine imkânlarının siyasete alet edildiğini duymayan kalmamıştır... Türkiye'yi bir yasaklar ülkesi olmaktan çıkaralım...

Cindoruk: Hür ve demokrat Türkiye istiyoruz

Sandığa elimiz değdiği gün iktidarız... Biz, konuşan bir Türkiye istiyoruz. Bizim hedefimiz tam demokrasidir. Bu hükümet her dediğinin tersi çıkmış bir acemiler mangasıdır.

Yazar: ANAP, köksüz bir ota benziyor

Milletin hür iradesi ile getirdiklerini hapse atarsak, idam edersek, sürgüne gönderirsek, milleti yaralamış oluruz. Meclisi tartışılır olmaktan çıkarmalıyız.

Haberleri 6. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

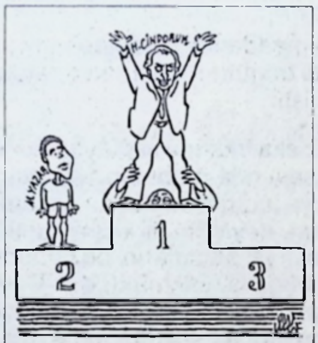
Demokratik Çaresizlik...

ANKARA — Önceki gece her şey tamamdı. Bir yanda "ihtiras" öte yanda "irade ve deneyim..." Delege katında son savaşımlarını veriyorlardı.

Yazar'a baş koyanlar eteklerini savura savura otelden otele koşup duruyordu. Yazar'a karşı koyanlar delege listesi üzerine eğilmişler, her il, her delegeyi ayrı ayrı değerlendirerek sonucu rakamsal olarak saptamaya çalışıyorlardı.

64 il delegesinin 64 il başkanına "yetki" vermelerinden sonra DYP Kongresi'nde izlenecek önderlik savaşımının hangi adayın yanına kaydığı artık belirlenmişti.

(Arkası Sa. 11. Sü. 5'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Demokrasinin Gözyaşları...

ANKARA — Nahit Menteşe'nin gözleri zaman zaman doldu. Hatta dünkü DYP Kongresi'nde gördüğü manzara karşısında zaman zaman gözyaşlarını tutamadı. Menteşe'nin gözyaşları kendisinin "siyasal haklarından yoksun, yasaklanmış bir politikacı" olarak tribünde oturmak zorunda kalışından kaynaklanmıyordu. İsmet Sezgin'in rengi sapsarıydı. Necmettin Cevheri buruk bakıyordu. Münif İslamoğlu'nun tebessümü acıyla karışıktı. Menteşe yeniden ve yeniden gözyaşlarını tutamıyordu.

Acı tebessüm, buruk bakış ve gözyaşları DYP'nin dünkü kongresinde kendini sürekli hissettirdi. Beş bin kişi alan Spor Sarayı'nın on bin kişiyle tıklım

(Arkası Sa. 11. Sü. 5'de)

Özal'a muhtıra

Erdal İnönü, Başbakan'a 'mektup' verdi

Halkın büyük sıkıntısına çare bulunmalı. İşkence iddiaları devam ediyor. Polis yetki tasarısı geri alınmalı. Yönetimde kadrolaşma, partizanlık var. Laiklikten ödün verilmemeli.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, yaklaşık 13 gün önce Başbakan Turgut Özal'a yapacağını bildirdiği ziyaretini dün gerçekleştirerek kendi ifadesiyle "mektup" dediği muhtırayı Özal'a verdi. Muhtırada yaşam pahalılığı, işsizliğin yanı sıra, işkence iddialarının devam ettiğine önemle dikkat çeken İnönü, geniş kapsamlı bir affın gerekliliği üzerinde de durdu. İnönü, muhtırasında, Türkiye'de "Demokratik hukuk devletinde yaşandığını hâlâ farketmemiş görünen bazı yetkililerin" de davranışlarına dikkat çekti.

Erdal İnönü, zamlar herkesin alıştığı ya da halkımızın her şeye dayanacağı yolundaki avutma sözlerinin bir yana bırakılmasını istedi. İnönü, uygulanan ekonomik politikanın, enflasyonu aşağı çekemediğini, her kesimiyle toplumun perişan durumda olduğunu anlatarak, "Hükümetin, kendi anlayışına uygun bir politikayı muhalefetin isteğiyle değiştirmeyeceğini biliyorum, ama halkın büyük sıkıntısına çare bulmanın da hükümetin görevi olduğunu hatırlatmak istiyorum" dedi.

İnönü, 1402 sayılı yasayla görevlerinden ayrılmış binlerce kamu görevlisinin, sıkıyönetim makamlarının yeni incelemesinde sakıncasız bulunduğu halde, bunların çoğunun görevlerine iade edilmediklerini kaydetti ve "Oysa ki, görevden alınma nedeni ortadan kalkmış olduğu için hemen görevlerine başlamaları gerekirdi" dedi.

SODEP Genel Başkanı, soruşturmalarda işkence iddialarının devam ettiğini, ayrıca cezaevlerinde bulunanların yakınlarının da cezaevlerindeki bazı uygulamalardan yakındıklarını anımsattı ve "Konu, insan hakları ve anayasaların özenlikle koruduğu kişi dokunulmazlığı açısından soruşturulmalı ve suçlu bulunan kişiler cezalandırılmalıdır" dedi.

Erdal İnönü, muhtırasında af konusuna da yer verdi ve bugün ülkede birçok ailenin beklentisinin af olduğunu vurguladı. İnönü, geçirilen dönemin yaralarının olabildiğince geniş kapsam...

(Arkası Sa. 11. Sü. 5'de)

IMF ile kritik dönem

***3** haftadır Ankara'da temaslarda bulunan IMF heyeti, bir anlaşma sağlanamadan gitti. Niyet mektubu verilmiyor, onun yerine randevu verildi. Heyet, 3 ay sonra yine Türkiye'de.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, ilk kez IMF ile anlaşamadı. Ankara'daki temaslarını 3 haftalık bir süreden sonra, anlaşmaya varamadan tamamlayan IMF Türkiye Masası Şefi Geoffrey Tyler başkanlığındaki uzmanlar heyeti dün ülkemizden ayrıldı.

IMF heyetiyle dün yapılan son görüşmelerde Fon'un koyduğu ekonomik hedefler konusunda görüş birliğine varılamadı. Fon'a 1985 yılına ilişkin "stand-by" anlaşması için taahhütleri içeren bu "niyet mektubu" verilmesinden vazgeçildi. Ancak IMF uzmanlarının 3 ay sonra Türkiye'yi yeniden ziyareti için ilke kararı alındı.

IMF'yle yürütülen görüşmelerde devre dışı bırakılan Maliye ve Gümrük Bakanlığı bürokratları, Fon'un yeni anlaşma için koyduğu iki ağır ilkeden rahatsızdı. Fon'un kamu gelirlerinin, gayri safi milli hasıla içindeki payının yüzde 18'e yükseltilmesi ve bütçe açığının yine GSMH'nin yüzde 1.5'ine indirilmesi yolundaki ilkeleri doğrudan bakanlığı ilgilendiriyordu. Bakanlık bu-rokrasisinde, "niyet mektubuna konulması düşünülen söz konusu iki taahhüdün yerine getirilmesi halinde, 200 milyon dolarlık kredinin kullanılamayacağı" yolunda endişe hâkimdi.

24 Ocak 1980 kararlarının uygulamaya konmasından bu yana ilk kez olarak anlaşmazlıkla sonuçlanan Türkiye-IMF ilişkilerinin olası sonuçlarını yorumlayan bir yetkili şöyle dedi:

"Bu yıl ilk iki ziyaretin anlaşmazlıkla sonuçlanması uluslararası mali piyasalar için bir sinyal olmuştu. Üçüncü ziyaretin de uzaması yabancı finans çevreleri için IMF'nin Türkiye'ye son 4 yıldır yaktığı yeşil ışığın sarıya dönmesi olarak yorumlanacak. 3 ay sonra bir anlaşmaya varılsa bile kredisiz olacağından, IMF'nin Türk ekonomisine ilişkin değerlendirme ölçüleri açıkça görülemeyecek. Çünkü eskiden IMF anlaşma kurallarına uymayan ülkelerin kredi dilimleri serbest bırakılmazdı ve bu herkesçe anlaşılır bir tavır değişikliği anlamına gelirdi."

Aynı yetkili, Başbakan Özal'ın IMF reçetesinin yürütücülüğünü üstlendiği ilk yıllardaki görevine işaret ederek şu değerlendirmeyi de yaptı: "1980'in ilk yıllarında IMF reçetelerinin faturası hep dönemin siyasi iktidarlarına çıkarıldı. Ancak bu kez Özal, faturayı kendisi üstlenmek zorunda kalınca, teknokrat ve politikacı kişiliği arasında politikacı...

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

Sloganların Akla Getirdikleri...

ANKARA — Doğru Yol'un birinci büyük kongresi gerçekten coşkulu ve heyecanlı bir ortamda başladı. Tıklım tıklım dolu Atatürk Kapalı Spor Salonu'nda gerilim ara sıra olağanüstü tırmandı. Hava kimi zaman öylesine elektriklendi ki, Yazar ve Cindoruk yandaşlarının yer yer kapışmalarına ramak kaldığını gösteren görüntüler oluştu.

Önce Mehmet Yazar'ın renkli bez afişi tribünlerde açıldı ve eller üstünde dalgalana dalgalana dolaştırıldı. Sloganlar ilginçti:

"Yazar'a oy ver, Özal'a yol ver. Önce Yazar, sonra iktidar..."

Aynı anda tam karşı tribünde de Cindoruk için büyük bezden afiş açılıyor ve *"Başkan Cindoruk"* diye bağırılıyordu.

Tribünlerin en arkasına asılmış başka bir bez afişe ise Cindoruk'un *"dünyaya hizmetleri"*

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

GÜMÜLCİNE'DE KONUŞMA YAPTI

Sartzetakis Türkiye'yi suçladı

YUNAN SEÇİMLERİ ÖNCESİ MUHALEFET SELANİK'TE GÖSTERİ DÜZENLEDİ

Haberleri 3. Sayfada

DEVLET PARASIZ YATILI SINAVI (Ortaokul son sınıf) SORULARI YANITLARI

8. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Siyaset ve Yasak

DYP kongresinde beklenen oldu: Cindoruk oldukça büyük bir çoğunlukla Genel Başkanlığa seçildi. Bu sonuç, "bir bilen"in, yani adıyla ve sanıyla eski Başbakanlardan Süleyman Demirel'in zaferi demekti. Yasak düzeni, tam tersine sonuç vermişti. Yine bu sonuç "Yazar'dan fazla

(Arkası Sa. 11. Sü. 7'de)

MÜBAREK'TEN ÖNCE ANİ ZİYARET

Kaddafi'den özel temsilci geldi

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'in bugün başlayacak ziyaret öncesi ilginç bir gelişme, Libya Devrim Konseyi Lideri Albay Muammer Kaddafi'nin özel bir temsilcisiyle Başbakan Turgut Özal'a bir mesaj göndermesi ile ortaya çıktı.

Dışişleri'nden sağlanan bilgilere göre, Libya Dışişleri Bakanlığı Protokol Dairesi Başkanı Saad Mujbar geçen cuma günü Ankara'ya geldi ve Başbakan Turgut Özal tarafından kabul edildi. Basından gizli tutulan bu görüşmede Mujbar'ın, Özal'a Kaddafi'nin sözlü bir mesajını ilettiği öğrenildi.

Söz konusu mesajın içeriği açıklanmadı. Ankara'daki Libya Halk Bürosu yetkilileri konuşmamayı yeğlediler. Dışişleri yetkilileri ise Kaddafi'nin sorunuyla Devrim Konseyi Başkan Yardımcısı Abdusselam Calud'un Ankara ziyaretini gerçekleştirememesi nedeniyle uzun süredir iletiliği ve bu konuda kamuoyunda doğan "yanlış anlamaları" gidermeyi amaçladığını bildirdiler.

Mübarek bugün Ankara'da

İlk kez bir Mısır Devlet Başkanı Türkiye'yi ziyaret ediyor. Mübarek, Ortadoğu barış planı için Ankara'da destek arayacak. Mübarek'in ziyaretinde ayrıca Fantom anlaşmazlığı giderilmeye çalışılacak.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye ile Mısır arasında bugüne kadar yapılmış en yüksek düzeyde ziyaret Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'in bugün Ankara'ya gelişi ile gerçekleşiyor.

Mübarek'in Ankara'da yapacağı temasların ağırlık noktasını Ürdün-FKÖ anlaşması oluşturacak. Ayrıca, Körfez Savaşı, Lübnan'daki durum, Kıbrıs ve Yunanistan'la ilgili sorunlar ve

(Arkası Sa. 11. Sü. 7'de)

NASIR'DAN BUGÜNE TÜRK - MISIR İLİŞKİLERİ

Büyükelçi SEMİH GÜNVER'in yazısı 12. Sayfada

Evren, Antalya konuşmasının yankılarına değindi

'Rahatsız oldular'...

HASAN UYSAL - BARIŞ KUDAR — *1 mayıs*

MARMARİS/BODRUM — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, dün Bodrum'da yaptığı konuşmada, Antalya konuşmasının yankılarına değinirken, **"Benim konuşmalarım vatandaşlarımın arzusudur. Ben vatandaşlarımın arzularını dile getiriyorum. Bundan rahatsız olan çevreler olabilir. Geniş vatandaş kitlesi rahatsız olacağına, o bir avuç kitle rahatsız olsun. Yeter ki vatandaşlar rahatsız olmasın"** dedi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, saat 15.30'da Bodrum Belediye Meydanı'nda kurulu kürsüden, çoğunluğunu öğrencilerin oluşturduğu kalabalığa hitap etti. Evren, Antalya'da üç gün önce turizm sezonunu açtığını anımsatarak, **"Cumhurbaşkanı turizm mevsimini mi açarmış diye bazıları konuşabilir. Eğer memleketin ve milletin menfaati varsa Cumhurbaşkanı da, krallar da açar"** dedi.

Turizm gelirlerinin kalkınmada önemli rol oynadığını, çünkü gelişmiş ülkelerde insanların zenginleştikçe memleketlerine sığmadığını, daha çok tabii güzellikleri olan yöreleri seçtiklerini kaydederek, **"Bizde de bu köşeler geç keşfedildi. Turizm seferberliği bu tempoda sürerse turizmde gelişmiş ülkelerin seviyesine ulaşacağız. Bundan kimsenin şüphesi olmasın"** biçiminde konuştu. Turizmi yaşatacak olanın biraz da vatandaşlar olduğunu, turistleri ne kadar memnun ederlerse turistin o kadar çok geleceğini, bunun hem vatandaşa hem memlekete büyük yararı olacağını ifade eden Cumhurbaşkanı, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Ben tümen komutanı olarak 1967'de aralık ayında Bodrum'a gelmiştim. O tarihte bir tek otel zor bulabildik. Şimdi arada büyük fark var. Birdenbire yükselmek kolay değil. Baştan ağır ağır giderken, gittikçe turizm gelişecek, tesisler artacak. Gördüğüm, gezdiğim tesislerde öğrendim ki, tesislerin bir iki yıl önce rezervasyonları yapılmış. Kazara birisi buraya gelse, sokakta kalacak. Tesisler yapılıyor, ama daha yapılması lazım. Onun için pansiyonculuğa ağırlık veriyoruz."

Pişmanlık Yasası...

UĞUR MUMCU — *3 mayıs*

"Pişmanlık Yasası" 1982 yılında İtalya'da kabul edilmiş ve uygulanmıştır. Adı, *"Legge Sui Pentiti"*'dir. Hükümetçe hazırlanan tasarı büyük ölçüde İtalya'daki bu pişmanlık yasasına benzemektedir.

Daha doğrusu, bu tasarı, İtalya'daki pişmanlık yasasından esinlenmiştir. Şu farkla ki, İtalya'daki yasada, ihbarcının, *"devlet tarafından hüviyeti değiştirme dahil, gereken her türlü koruma tedbiri"* ile korunmasına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır.

Tasarının ilk biçiminde, Ceza Yasasının 125, 131, 141, 142, 146 ve 163'üncü maddelerinde yazılı eylemlere katılanların güvenlik güçleri ile işbirliği yapmaları halinde, ceza indiriminden yararlanacakları öngörülmekteydi. Silahlı sağ eylemciler, yasanın 313'üncü maddesi ile 450'inci maddesi uyarınca mahkûm olmuşlardı. Bu yüzden, silahlı sağ teröristin bağlı bulunduğu örgüt ile ilgili açıklama yapması ve böylece ceza indiriminden yararlanması olası değildi...

313'üncü madde, cürüm işlemek için örgüt kurmak suçunu yaptırıma bağlamaktadır. 450'inci madde ise adam öldürme eylemi ile ilgilidir. Tasarı, ilk biçimi ile bu suçları kapsamadığından, devletin, bu yasa aracılığı ile silahlı sağ örgütlerle ilgili bilgi alması olanaksızdı. Bu eksiklik, komisyon çalışmaları sırasında giderilmiş ve 313'üncü madde de yasa kapsamına alınmıştır.

313'üncü maddenin yasa kapsamı içine alınması, sağ ve sol öngütler arasında adaletsizliği bir ölçüde önlemiştir.

İhbarcıya ceza indirimi sağlayan kurallar, bugünkü Ceza Yasası'nda da bulunmaktadır. Bu bakımdan, ihbarcıya indirim sağlayan sistem, yeni değildir. Bu sistem, devletin bir kısım sanıklarla, suçların önlenmesi ve suçluların cezalandırılması için yaptığı pazarlığa dayanmaktadır. Devlet birtakım sanıklara açıkça ödün vermekte; buna karşılık suçların önlenmesini ve suçluların cezalandırılmasını amaçlamaktadır.

Bu tasarı, ilk kez 1978 yılında gündeme geldiğinde ilk tepki ülkücü kesimden kaynaklanmıştı. O günlerde bu tasarı, ülkücü-milliyetçi çevrelerce *"adliyeye suikast"* olarak nitelenmiştir. Tasarı, o günlerde yasalaşmış olsaydı, silahlı sağ terör ile ilgili çok önemli ipuçları eie geçecek ve sollu, sağlı terör örgütleri daha o günlerde çökertilecekti. Bu tasarının belli başlı terör örgütleri ile ilgili davalar bittikten ve bu itiraflarla ilgili suç kanıtları yok edildikten sonra getirilmiş olması, *"örgütleri ortaya çıkartma"* amacıyla pek bağdaşmamaktadır.

Üzerinde durulması gereken bir başka sakınca, ceza indirimi sağlayacak itirafların hangi suçlarla ilgili olduğunun tek tek sayılmasıdır. Bunun yerine, toplu olarak işlenen bütün suçların yasa kapsamına alınması, hiç şüphesiz daha doğru olurdu. Bu yolla terör olayları ile bağlantılı uyuşturucu mad-

BEN ATATÜRKÇÜ DEĞİLİM
Nadir Nadi
3. Baskı 420 lira Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet
61. Yıl; Sayı: 21798 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. 2 Mayıs 1985 Perşembe

TOPKAPI SARAYI'NDA YAŞAM
Tavernier
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu - İstanbul, 400 lira

Sabah Tekel, akşam petrol

Tekel'de zamlı fiyatlar

SİGARA	Eski	Yeni	Oran
Uzun filtreli	140.00	180.00	29
Kısa filtreli	130.00	170.00	31
Filtreli Bafra	100.00	130.00	30
Bafra	80.00	100.00	30
Yenice	80.00	100.00	25
Bahar	80.00	100.00	25
Gelincik	80.00	100.00	25
S. Kuvvetler (uzun)	140.00	180.00	29
S. Kuvvetler (kısa)	130.00	170.00	31
Birinci	65.00	80.00	23
Bitlis	40.00	60.00	50
Türk Pipo (50 gr)	325.00	425.00	31
Tayladağ (50 gr)	325.00	425.00	31
Samsun 216	350.00	400.00	14
İthal sigaralar	450.00	500.00	22
Kibrit	7.50	10.00	33
İÇKİLER			
Yeni Rakı (35'lik)	580.00	750.00	29
Yeni Rakı (70'lik)	1100.00	1400.00	27
Kulüp Rakısı (35'lik)	700.00	900.00	29

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

Özal hükümetinin Tekel ürünlerine yaptığı zamla kısa filtreli sigaralar 170, uzunlar 180 lira oldu. Ufak Yeni Rakı 750, büyüğü 1400 liraya çıkarıldı. Özal, hükümete geldiğinden bu yana sigara fiyatları yüzde 116.7, içki ise yüzde 83.8 ile yüzde 160 oranında zam gördü.

Akaryakıt fiyatları da yüzde 9 oranında arttırıldı. Normal benzin 239, süper benzin 258 lira oldu. Akaryakıt zammından sonra çimento, Petkim, demir-çelik, kömür, kâğıt ve gübre de sırada bekliyor.

Akaryakıtta zamlı fiyatlar

Cinsi	Eski	Yeni	Oran
Süper benzin	237	258	8.8
Benzin	219	239	9.1
Gaz/Motorin	150	165	10.0
Kalorifer yakıtı	99	109	10.1
12 Kg. Tüp gaz	2.180	2.355	8.0

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, dolardaki artışla yıpranan bütçeye ek ödeneği iki yeni zamla sağladı. Tekel Genel Müdürü'nden Başbakan'a kadar herkesin uzun süre yalanladığı içki ve sigara zammı dün, yüzde 30 oranında gerçekleşti. 71 gündür zam görmeyen petrol ürünleri zammı da yüzde 9 dolayında oldu.

"Bahar zamları"ndan Tekel zammının bütçeye katkısı 100 milyar lira olarak ölçülürken, Toplu Konut Fonuna sağlayacağı destek 40 milyar lira olarak belirlendi. Ankara'da temaslarını sürdüren IMF heyetinin, bütçe açığının nasıl kapatılacağının yolunun gösterilmemesi halinde anlaşmaya varmayacağını belirttiği için artırılan akaryakıt fiyatları, Özal hükümetinden beri 13 zammı görmüş oldu. Akaryakıta en son zam 13 şubatta, Tekel ürünlerine de 25 Eylül 1984'te yapılmıştı.

Petrole yapılan yüzde 10'a varan zammın ardından elektriğe de aynı oranda zam bekleniyor. Bunun ardından çimento, demir-çelik, petro-kimya ve kömürle kâğıt zammının gündeme geleceği belirtiliyor. Akaryakıt zammından sonra hükümetin elektrik için ek bir zam kararı alması gerekmiyor. 1978'den bu yana yürürlükteki bir kararname gereğince petrol ürünlerine yapılan zam oranındaki artış elektriğe yansıtılıyor.

Başbakan Turgut Özal, dün gece TBMM Genel Kurulu'ndan çıkarken bir gazetecinin, "İğneden ipliğe, zam geldiği söyleniyor" şeklindeki sorusuna "Hayır iğneden ipliğe değil, bekledikleri beklediniz, gördünüz. Sadece Tekel'e ve akaryakıta zam

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

ÖZAL, ZAM İÇİN SÖZÜNDE DURDU

THY VE KİT'LERİN SATIŞ YASASI MECLİSTEN GEÇTİ

Haberleri 13. Sayfada

TBMM'de zam tartışmaları

Özal: Elektriğe zam yapmak zorundayız

HP'li Sarıoğlu: *Her gün zam üstüne zam yapıyorsunuz.*
Özal: *KİT'lere niçin zam yapmayalım. Bütçeye yük mü olsun. Aksi takdirde para basacağız, enflasyon olacak.*
MDP'li Melen: *Korkarım cemiyetin temelini sarsacaksınız. Başbakandan rica ediyorum, biraz da halkı düşünsün.*
Özal: *Politikamızdan sapmadık. Enflasyonla mücadele ediyoruz.*
HP'li Gürkan: *Bu zamlardan sonra vatandaşı nasıl ikna edeceğinizin provasını yapıyorsunuz?*
Özal: *Prova yapan asıl Gürkan'dır.*

Haberi 13. Sayfada

Sevr'de Ermeni Kongresi!

İKİ TARİHİ YER — İsviçre'nin Lozan kenti ile Fransa'nın Sevr kasabasının Türk tarihinde özel yeri var. Biri, Türkiye Cumhuriyeti'nin doğumunu belgeledi. İkincisi, Türkiye'yi parçalama niyetlerini. Ermeni gruplar, şimdi oralardan Türkiye'ye meydan okumak istiyorlar.

Lozan'da 1983'te ilk Dünya Kongresi'ni yapan Ermeni örgütleri, ikinci kongreyi 13-17 temmuzda Paris'in banliyösündeki Sevr kasabasında topluyorlar.

Ermeniler, 2. Dünya Kongresi için Osmanlı İmparatorluğunu parçalayan anlaşmanın imzalandığı Sevr'i, özellikle seçtiler.

Fransa'daki Ermeni Ulusal Hareketi (MNA) ve Amerika'daki Ermeni Devrimci Örgütü'nün, kongre sonunda çeşitli ülkelerde yaşayan Ermenileri temsil edecek bir tür siyasi büro oluşturmaya çalışacakları sanılıyor.

SABETAY VAROL

PARİS — Ermenilerin gelenek haline getirmeye çalıştıkları Ermeni Dünya Kongreleri'nin ikincisi 13-17 temmuz tarihlerinde Paris'in banliyösü Sevr (Sevres) kasabasında Sofitel Oteli'nde toplanacak.

1983 yılı temmuzunda Lozan'da toplanan ilk Ermeni Dünya Kongresi'nden sonra toplantı yeri olarak Sevr'in tercih edilmesiyle Ermenilerin Türk yakın tarihinde özel anlamı olan ikinci bir merkezi seçmesi dikkati çekti. Bununla birlikte, ilk kongrede olduğu gibi ASALA ve Taşnak Partisi bu kongreye "resmen" katılmayacaklar.

Fransa'da faaliyet gösteren Ermeni Ulusal Hareketi (MNA) ve Amerika'daki Ermeni Devrimci Örgütü bu kongre için destek sağlayan başlıca örgütleri oluşturuyor. Sevr'de toplanacak kongre sonucunda Ermenilerin

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

Lozan'dan Sevr'e...

CENGİZ ÇANDAR

Temmuz ayının ikinci haftasında Paris banliyösü Sevr'de Ermeni Dünya Kongresi toplanacakmış. İki yıl önce yine temmuz günlerinde Lozan'daki Ermeni Dünya Kongresi'ni izlemiştik. Lozan'daki kongre Ermeniler hesabına pek hoş olmayan bir sürprizin yol açtığı tedirgin bir ortamda toplanmıştı. Kongreden birkaç gün önce Orly'de kanlı eylem meydana gelmiş ve Ermeni davasının geleneksel destekçileri bile Ermeni damgalı eyleme çıkışlara olumsuz bir tutum takınmışlardı.

Bu nedenle, Lozan'daki kongre ASALA'nın tehdidinin gölgesi altında ve "kör terörizme" karşı muhalefetin ilk kez dile getirildiği bir atmosferde çalışmalarını sürdürmüş ve terörizme seçenek olarak dünya çapında diplomatik kampanyaları hedefleyen kararlara yönelmişti.

Lozan kongresini düzenleyen İsviçre uyruklu Protestan papazı James Karnusyan için ikinci sürpriz, toplantıyı izlemek üze-

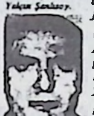
(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Irak, Türk gemisi vurdu, Dışişleri uyardı

Füze şaşınca 'Burak' kurtuldu

Gemi kaptanı — Yalçın Şenbaşoy.

Baş mühendis — Naci Altunlar.

İ*ran'ın Harg Adası'ndan 120 bin ton hampetrol yükleyen Burak/M tankerini, Irak uçakları "yasak bölge" dışında vurdu.*

E*xocet füzesi, petrol dolu tanklardan birine isabet etti. Oksijen bulamayan füze etkisiz duruma geldi. Füze, eğer 5-10 metre yandaki "asıl hedef" makine dairesine isabet etseydi, "büyük facia olurdu."*

UM *Denizcilik'e ait tanker, Körfez'de vurulan üçüncü Türk gemisi. Yoluna devam eden Burak/M'nin 37 personelinden yaralanan yok.*

I*rak askeri sözcüsü saldırıyla övünürken, Türk Dışişleri sert olmayan bir uyarıda bulundu. Körfez'de 3 Türk tankeri daha var.*

Körfez'deki Türk tankerlerinden "Burak/M" bombalanırken, "Ana", hâlen Harg Adası'nda dolum yapıyor, "Gökçen", Dubai'de sıra bekliyor, "Tekir" de Dubai'ye doğru gidiyor.

Haber Merkezi — İran'ın Harg Adası'ndan İspanya'ya ham petrol getiren UM Denizcilik'in "Burak/M" tankeri, Körfez'de dün sabaha karşı Irak jetleri tarafından bombalandı. Saldırıda, 37 kişilik gemi personelinden ölen ya da yaralanan olmadı.

Olayın Ankara'da duyulması üzerine Dışişleri Bakanlığı'nın talimatı ile Bağdat Büyükelçimiz Irak Dışişleri Bakanlığı nezdinde girişimde bulunarak, dostça uyarıda bulundu.

Su kesiminin 4.5 metre üstünden, ham petrol dolu tanklardan birine isabet eden "Exocet" füzesi tankerin sancak tarafında 70 santimlik bir delik açtı. Makine dairesinin beş metre kadar önünde isabet alan tanktaki yangın, başlangıçta önlenirken gemi personeli tarafından yangın ve patlamaya karşı gerekli önlemler de alındı. "Burak/M"nin 9 mil hızla yoluna devam ettiği ve bu gece yarısına doğru Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dubai limanına gelmesinin beklendiği öğrenildi.

"Burak/M"nin Irak tarafından tek taraflı savaş alanı ilan edilen bölgenin dışında, 30 derece 53 dakika Doğu, 28 derece 12 dakika Kuzey koordinatlarında, Harg Adası'nın yaklaşık 70 mil güneydoğusunda ve İran kıyısına 20 mil açıkta bombalandığı

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Soru işareti

İhale bitmeden UM nasıl gitti?

Haber Merkezi — "Burak/M" tankerinin dün sabaha karşı Irak jetleri tarafından bombalanması ile 1985 yılı petrol taşıma ihalesinin henüz "resmen" sonuçlanmadan UM Denizcilik'in tankerinin Harg'a gitmiş olduğu anlaşıldı.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

ÖZDAĞLAR YÜCE DİVAN YOLUNDA

Haberi 7. Sayfada

Santral yine Gökova'da kaldı

Evren: Bu safhadan sonra santral Gökova'dan kaldırılmaz

BARIŞ KUDAR
HASAN UYSAL

DALAMAN — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, turizm mevsimini açmak için gittiği Antalya yöresi, Bodrum ve Marmaris'i kapsayan 6 günlük gezisinden sonra dün Ankara'ya hareket ederken yaptığı açıklamada Gökova'da kurulması düşünülen santralla ilgili olarak, "Gökova santralının artık bu safhadan sonra kaldırılması mevzubahis olamaz" dedi. Evren, nükleer santralların da kurulacağını açıklarken, "Buna da karşı çıkanlar olacaktır" ifadesini kullandı.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Antalya konuşmasında yer alan "turistik bölgelerde bacalar yükselmemeli" sözlerinin yanlış anlaşıldığını vurguladığı açıklamasında, "Benim kastım Gökova değildi" dedi. Evren, Gökova santralına ilişkin görüşlerini şöyle sıraladı:

"Benim kastım fabrikalardı. Biliyorsunuz Antalya'da Ferro Krom Fabrikası hemen şehrin içine yapılmıştır. Antalya'nın havasını kirletmektedir. Bu duman orayı rahatsız etmektedir. Benim kastım oydu. Yine kastım şuydu: Antalya Organize Sanayi'ni de Antalya'nın kıyısına yapacaklardı. Çok heyetler geldi gitti. 30 kilometre öteye attık. Faydalı oldu. Daha yakınına yapılsaydı Antalya o güzelliğini kaybederdi.

Gökova santralına gelince, bu sanayi tesisi değil de, sanayi tesislerini çalıştıracak olan enerji santralıdır. Buna ne ben karar verebilirim, ne de herhangi bir bakan veya başbakanın şahsı ile ilgilidir. Bu 1972 senesinden beri etüdü yapılan ve çeşitli zamanlarda gelmiş heyetlerin verdiği bir karardır. Tekrik bir konudur. Acaba santral nerede kurulmalıdır? Suyu nereden temin edebilir? Kömürü nereden alınabilir? En ekonomik olanı hangisidir? Aynı zamanda bölgeye zarar vermeyecek olan yer neresi olmalıdır? Bunu teknik elemanlardan teşekkül etmiş heyetin karar vermesi gerekir. Nitekim öyle yapılmıştır. Bir heyet gelmiş etüt yapmış, orada bu santralın yapılmasına karar vermiştir. Kaldı ki, ihalesi yapılmış, (uçarken gördük) çalışmalar başlamış. Artık bu safhadan sonra kaldırılması tabii mevzubahis olamaz. Santrali kurmazsak enerji açığını kapatamıyoruz. Bazı yerlerde de bu gibi sıkıntılara katlanmak zorundayız.

Onun için nükleer santrallara da ihtiyaç var. Bunlar da kurulacak, buna da karşı çıkanlar vardır. Fakat çaresi nedir? Çaresi teknoloji geliştirmektir. Dünya güneşten enerji üretilecek bir duruma gelirse belki bunlardan vazgeçilir. Bugün için mecburuz. Bütün dünya bunu yapıyor. Onun için bu yanlış anlaşılmasın

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

Bakanlık açıkladı

HZI'nin insan üzerinde kullandığı ilaçlar zararlı değil

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Mehmet Aydın, kamuoyunda geniş biçimde yankılanan ve tartışmalara yol açan HZI Vakfı'nda insanlar üzerinde uygulanan ilaçların, çeşitli ülkelerin ilaç piyasalarında satılma aşamasında olduklarının saptandığını açıkladı. Aydın, ayrıca, bu ilaçların söz konusu ülkelerin resmi sağlık kuruluşlarının onaylarından geçtiğinin anlaşıldığını da açıklamasına ekledi.

Aydın, Cumhuriyet'e yaptığı

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

DYP'de kongreye doğru

Cindoruk'un şansı artıyor

Önceki gün Ankara'da "bir bilen"le görüşen Cindoruk'un Büyük Kongre'de Yazar'a karşı "tek" aday olarak çıkması bekleniyor. DYP Büyük Kongresi'ne Demirel, Ecevit, Erbakan ve Türkeş davet edilecek.

Haberi 13. Sayfada

İlk Türk tüp bebek 'Evren' Almanya'da işçi olarak çalışan Hüseyin ve Atiye Benli çifti, 17 yıllık beklentileri sonunda nihayet bir "tüp bebeğe" sahip oldular. Üç hafta önce Bonn'da dünyaya gelen ilk Türk tüp bebeği, 7.5 aylık. Anne Atiye Benli, 7 gün hastanede yatarak tüpe konulmak üzere yumurta verdi. 48 saat içerisinde tüpte 4 hücre oluşunca anneye transfer yapıldı. Türk ailesine bu öneriyi yapan Türk doktor İsmet Turanlı, "Benli, 17 yıldır hastam. Her çareyi denedik. Son çare olarak tüp bebeği denemelerini önerdim. İlk kez İngiltere'de meydana gelen tüp bebeğin TV programını izledikten sonra buna karar verdik. Bu klinikte doğan 88 tüp bebekten biri de Evren Erkal oldu" dedi. Evren Erkal, annesi ve doktor Turanlı ile... (Fotoğraf: a a)

FIFA BAŞKANI YASAK KOYDU

KKTC'ye futbol ambargosu

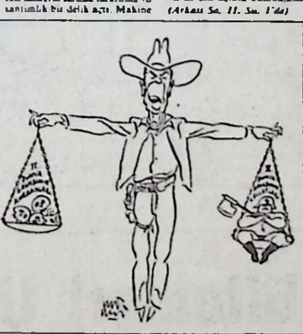
FIFA *Başkanı Havelange KKTC ile milli maç yapması halinde Türkiye'ye boykot uygulayacaklarını söyledi.*

Spor Servisi — Ülkemize resmi bir ziyaret yapan FIFA (Uluslararası Futbol Federasyonu) Başkanı Brezilyalı Joao Havelange Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye'nin hiçbir şekilde sportif temaslar yapama-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

DİNÇERLER'E 3. LİG TAKIMLARINDAN TEPKİ: BAKAN FUTBOLDAN ANLAMAZ

Haberi Spor'da

Zirvede başrol Reagan'ın

7 Batılı ülke liderinin katılacağı Bonn zirvesi, bugün başlıyor. Zirvede temel gündem maddesini "dolar ve tekleyen ABD ekonomisi" oluşturacak. Ticarette ABD, Avrupa ve Japonya arasındaki görüş ayrılıkları da ele alınacak.

Haberi Ekonomi'de

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Zaman Tüneli...

Bugün yakın geçmişimiz de ilgili bir zaman tüneline girip, nerelerden nerelere sürüklendiğimizi, zamanla nasıl geriledüğimizi göreceğiz.

1951 yılında ceza yasasının 141 ve 142 nci maddeleri değiştirilirken merhum Fa[illegible] Ahmet Barutçu bakın neler söylüyordu.

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

Yakovas için özel izin gerekiyor

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ABD'de yaşayan Rumların ruhani lideri Piskopos Yakovas'ın Türkiye'ye gelebilmesi için Dışişleri Bakanlığı'nca özel bir izin çıkartılması gerektiği bildirildi.

Yunan istihbaratı adına çalıştığı gerekçesiyle 1955 yılında [illegible]

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

de ve silah kaçakçılığı davalarında da itiraf sağlamak olanağı ele geçerdi.

Amaç, terörün kaynağını ortaya çıkartmak ise kuralın toplu olarak işlenmiş bütün suçlara uygulanması gerekmektedir. Belirttiğimiz gibi, bu konuda da geç kalınmıştır. Yani, o bilinen deyiş ile bu alanda *"atı alan Üsküdar'ı"* çoktan geçmiştir.

Terör, çağımızın en korkunç ve yaygın hastalığıdır. Bu nedenle konunun çok yönlü çözüm yolları ile ele alınması gerekirdi. Yıllarca çoğumuza egemen olan *"aşırı sağa ve aşırı sola karşıyız"* tekerlemesi ve terör olaylarına siyasal yargılarla bakılması, ayrıca barışçı örgütlerle terör odaklarının ideolojik saplantı ile birbirine karıştırılmaları, bu konuda sağlıklı biçimde düşünülmesini engellemiştir.

Bu engellerin bugün için giderildiğini söylemek kolay değildir.

Tasarıda hangi suçlarla ilgili itirafın ceza indirimi sağlayacağı tek tek sayılırken, *"halkı silah ya da uyuşturucu yahut boğucu ya da yakıcı gazlar ya da patlayıcı maddeler kullanmak yoluyla ayaklanmaya ya da Türkiye halkını karşılıklı silahlandırarak birbirini öldürmeye kışkırtmak"* eylemi ile ilgili suçlar, yasa kapsamı dışında tutulmuştur.

Bu eylemler, Ceza Yasası'nın 149'uncu maddesine girmektedir. Bilebildiğimiz kadarı ile Kahramanmaraş toplu kırımı ile MHP ve ülkücü kuruluşlar ile ilgili davalar 149'uncu madde uyarınca açılmıştır. Demek oluyor ki, bu davalarda ya da buna benzer davalarda açıklama yapacak sanıklar ve hükümlüler ile kimse ilgili değildir. Neden acaba?

Bu tasarıyı hazırlayanlara sormak isterdik:

— *Niçin 149'uncu maddeyi kapsam dışında tuttunuz?*

Böyle bir yasanın savunmayı sorguyla başlatan yeni bir ceza yargılaması sistemi ile birlikte getirilmesi gerekirdi.

İtirafçı sanığın, *"devlet tarafından hüviyetinin değiştirilmesi"* ise başlıbaşına kötüye kullanılacak bir yoldur. Tasarıda yer alan *"ihbar ve açıklamanın doğruluğunun İçişleri Bakanlığı tarafından araştırılması zorunluluğu"* anlaşılmaz bir hükümdür. Mahkeme, kanıtları serbestçe değerlendirir. Gerekiyorsa, belli yerlere yazı yazar, gereken her türlü kanıtı toplar. İçişleri Bakanlığının mahkemeye açıklamalar konusunda *"gerekçeli rapor"* vermesi bağımsız yargıya siyasal organları da karıştırmış olur. Bu da yeni sakıncalar doğurur. Mahkeme açıklama ve ihbarla ilgili kanıtları dava dosyasına bakarak değerlendirmelidir. İçişleri Bakanlığının açıklama ve ihbarlarla ilgili *"gerekçeli raporlar"* göndermesi, kararlarda, *"dosya dışı"* etkenlere ağırlık tanır.

Böyle bir hüküm, örnek alınan İtalyan yasasında yoktur.

Yargıç, hükmünü *"dosya içindeki kanıtlara"* dayanarak verir. Bu yasadan sonra yapılacak açıklamalar ve ihbarlar, hükmün değişmesi sonucunu doğuracak nitelikte ise, bunun yolu, yargılamanın yenilenmesidir. Bunun için de yasada yargılamanın yenilenmesi ile ilgili maddenin, değiştirilmesi, bu yasa ile birlikte uygulanır hale sokulması gerekir.

Yoksa, dosya içindeki kanıtlar yerine *"polis raporları"*na dayanarak karar verme yolu çok sakıncalı bir uygulamaya kapı açar.

Evet, 149'uncu madde, niçin tasarının kapsamı içinde değildir? Bunun nedenini açıklayabilecek bir hukukçu ile kamuoyu önünde tartışmayı çok isterdik.

149'uncu madde niçin akla gelmiyor? 141, 142, 163 akla geliyor da birtakım sanıkların yargılandıkları 149'uncu madde niçin gözardı ediliyor?

Varsa inandırıcı bir nedeni, evet, buyurun yanıtlayın...

İsmail Gülgeç

Olup Bitenleri Unutmadan...

OKTAY AKBAL — *4 mayıs*

Ne iyi! 'Cumhuriyet' sürekli yıllıklar yayımlıyor. Geçmişi anımsamak istediğimizde, geçmişte, hem de yakın geçmişte neler yaşandığını yeniden gözden geçirmek istediğimizde bu yıllıkları biraz karıştırmak yetiyor...

Bugün de açtım eski yıllıkları. İşte 1979'a ait yazıları toplayan yıllık... Benim yazımla başlamış; *"Nasıl geçirdiniz dün geceyi? Dans ettiniz mi? Şarkılar söylediniz mi? Coşup kendinizden geçtiniz mi?"* diye söze koyulmuşum 1979'a girerken... *"Hesabı sorulacak öyle çok şey vardı ki. Hiçbiri sorulmadı. Bu yüzden kanlı olaylar arttı. Bugüne gel-*

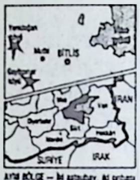
İLK YAPITLA ELLİ YIL SONRAKİLER
Fazıl Hüsnü Dağlarca
Özgür Yayın-Dağıtım

Cumhuriyet
61. Yıl; Sayı: 21799 · Kurucusu: Yunus Nadi · 70 TL. · 3 Mayıs 1985 Cuma

TÜRK HALK ŞİİRİ ANTOLOJİSİ
M. Sunullah Arısoy
1100 Lira, Bilgi Yayınevi

Bitlis'te çatışma: 5 şehit

Mutki ilçesinde güvenlik güçleriyle bölücü eşkıya üç gün boyunca çatıştı, teröristlerden üçü ölü, ikisi sağ olarak ele geçti

AYNI BÖLGE — İki astsubay, iki onbaşı ve bir erinden şehit olmasına yol açan bölücü çete mensupları, eylemlerini uzun bir süredir sürdürüyorlar.

28 nisan pazar günü Bitlis'in Mutki ilçesine bağlı Geyikpınar köyüne gelip yiyecek isteyen üç bölücü eşkıyayı köylü güvenlik güçlerine ihbar etti. Olay yerine gelen güvenlik güçlerinin "teslim ol" çağrısına uymayan eşkıyalardan biri ölü, biri sağ ele geçirildi.

Eşkıyanın saklandığı Dergivan'a giden güvenlik güçleri çeteyi çembere aldı. Ateş açılması sonucu çatışma çıktı. Çatışma gün boyu sürdü. 30 nisanı 1 mayısa bağlayan gece eşkıyanın ateşi sonucu astsubay Volkan Yanık, astsubay Mehmet Kalender, onbaşı Adnan Satılmış ve onbaşı Mehmet Çakıcı olay yerinde şehit oldular.

Çatışma 1 mayıs günü de devam etti. Güvenlik güçleri bir eşkıyayı daha ölü olarak ele geçirdiler. Aynı gün Mutki ilçesinin Yenidoğan Köyü yakınlarında jandarma eri Bayram Özden şehit oldu.

DİYARBAKIR (Cumhuriyet) — Bitlis'in Mutki ilçesinde bölücü çete mensuplarıyla güvenlik kuvvetleri arasında çıkan silahlı çatışmada iki astsubay, iki onbaşı ve bir erimiz şehit oldu. Bölücü çete mensuplarından üçü ölü, ikisi de sağ olarak ele geçirildi. Bu arada 7. Kolordu ve Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Van illeri Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından yapılan bir açıklamaya göre aralarında 1 er ve 1 bekçinin de bulunduğu 11 yurttaşımızı öldüren çete mensubu 4 cani ile bu canilere yataklık ve kılavuzluk yapan 13 çete mensubu yakalandı.

Bitlis Valisi Mehmet Us'tan alınan bilgiye göre, olay şöyle oldu:

"28 nisan pazar günü silahlı üç bölücü eşkıya, Mutki ilçesine bağlı Geyikpınar köyüne giderek yiyecek istediler. Köylü vatandaşların zamanında güvenlik kuvvetlerine haber vermeleri üzerine olay yerine gelen güvenlik kuvvetlerinin 'teslim ol' çağrısına karşılık çatışmaya giren bölücü çeteye mensup eşkıyalardan biri ölü, ikisi de sağ olarak ele geçirildi. Bu sırada köyün dışında bekleyen iki bölücü eşkıya kaçtı.

Eşkıyanın saklandığı Dergivan mezrasına baskın düzenleyen güvenlik kuvvetleri, çetenin elemanlarını çembere aldı. Bu sırada güvenlik kuvvetlerine ateş açılması üzerine silahlı çatışma çıktı. Çatışma, gün boyu sürdü. 30 nisanı 1 mayıs akşamına bağlayan gece, eşkıyanın ateş açması sonucu astsubay Volkan Yanık, astsubay Mehmet Kalender, onbaşı Adnan Satılmış, onbaşı Mehmet Çakıcı olay yerinde şehit oldular.

Güvenlik kuvvetleri ile bölücü eşkıyanın çatışması, 1 mayıs günü de devam etti. Burada güvenlik kuvvetleri, bir eşkıyayı daha ölü olarak ele

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Kanlı bilanço

28 olayda 41 şehit

Haber Merkezi — Güneydoğu Anadolu bölgesinde bölücü çete mensupları tarafından bugüne kadar gerçekleştirilen 28 olayda 2 subay, 7 astsubay, 19 er ve erbaş ve 13 de sivil olmak üzere toplam 41 kişi şehit olurken 11 de çete mensubu ölü olarak ele geçirildi.

Güneydoğu Anadolu bölgesinde 15 Ağustos 1984'ten bu yana süren güvenlik güçlerine yönelik saldırılardan sonra yürütülen geniş çaplı operasyonlarda yakalanan birçok kişi sıkıyönetim mahkemelerine sevk edildi. Bölgede ilk olay, 15 Ağustos 1984 tarihinde Siirt'in Eruh ve Şemdinli ilçelerinde görüldü. Bölücü çete mensupları, jandarma karakoluna, subay gazino ve lojmanlarına karşı düzenledikleri saldırıda 1

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Zamdan kurtuluş yok

İCRAATIN İÇİNDEN

Fiyatlar Özal'la ikiye katlandı

1 IMF daha çok zam istiyor

Örnek ülke seçtiği Türkiye'de enflasyonun düşmemesi IMF'nin başını ağrıtıyor. IMF'nin Ankara'ya ayak basmasıyla hızlanan zamlar "enflasyon düşene kadar sürecek", bütçeyi besleyecek.

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — Uluslararası Para Fonu (IMF) uzmanlar heyetinin Ankara'ya ayak basmasıyla hızlanan "fiyat ayarlamaları" ve zam beklentilerinin vadesi belli oldu. Zamlar "enflasyon düşene kadar" sürecek.

"Örnek ülke" olarak seçtiği Türkiye'de enflasyonun önlenememesinden rahatsız olan IMF, enflasyonun kaynağı ile tedavisi hakkındaki görüş ve yöntemlerini değiştirdi. 1980 yılından bu yana Türk ekonomisinde yürürlükte olan "sıkı para politikası"

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

2 Kömüre geldi, sıra elektrikte

Zam hedefi 2 trilyon lira. Bu yılın 4 ayındaki zamların yıllık faturası 700 milyar lirayı buldu. Petrol 225, Tekel 150, PTT 100, TEK 75 milyar lira yükledi. Geçen yıl zamlar 1.35 trilyon liraydı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İçki, sigara ve petrol zammından sonra dün de TKİ'nin ürettiği sanayide kullanılan toz kömürüne yüzde 6-30 arası zam geldi.

TKİ'nin linyit ve kok fiyatlarına yüzde 30'luk zam isteği de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca inceleniyor. Kâğıt zammının da sırada olduğu öğrenildi.

TBMM KİT Komisyonu toplantısından çıkarken gazetecilerin, "Kâğıda zam var mı?" sorusunu yanıtlayan SEKA Genel Müdürü Selahattin Yalınpala, "Var da diyemem, yok da"

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

3 50 milyarlık yeni vergi

Yeni "vergi paketi" çalışmaları son aşamada. Meslek Vergisi oranları artacak, damga, resim ve harçlar yükselecek. Yıllık gecikme faizinin yüzde 61'e çıkarılması düşünülüyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal'ın başkanlığında yürütülen "vergi paketi" çalışmaları son aşamaya geldi. Emlak Vergisi'nde "geniş bölge" uygulamasından vazgeçilirken, Meslek Vergisi oranlarının arttırılacağı, damga, resim ve harçların yükseltileceği bildirildi.

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

ÖZAL'IN İKİNCİ AYAĞI İHRACAT, İNİŞTE Mİ?

Ekonomi'de

4 Muhalefet: Bıçak kemikte

İnönü: *Özal iktidarı değişmedikçe kurtuluş yok.*

Calp: *Hükümetten zamdan başka şey beklenemez.*

Sunalp: *Özal zam sadistidir.*

Tuna: *Şaşırmaya gerek yok.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Son zam yağmurundan sonra muhalefetten de tepki yağdı. Başbakan Turgut Özal ise dün gazetecilere soğuk davrandı. Cumhurbaşkanı Kenan Evren'le haftalık olağan görüşmesinden çıkan Özal, önceden yaptığının aksine doğru arabasına bindi.

Parti yetkililerinin "zamlı eleştirileri" şöyle:

ERDAL İNÖNÜ (SODEP Başkanı): Özal iktidarı değişmedikçe kurtuluş yok. Kurtuluş ol-

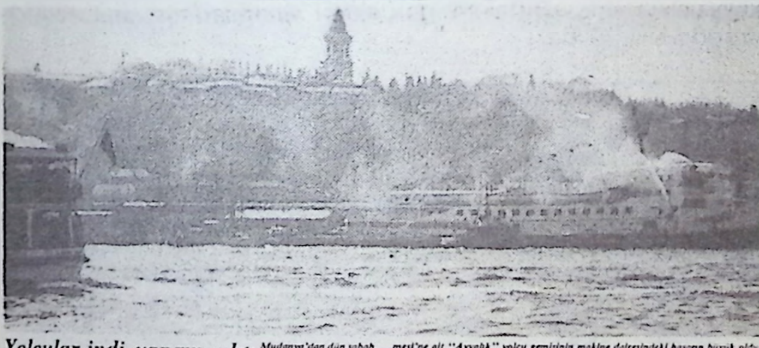
(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

ÖZAL 'HEP TARTIŞIN' DEDİ:

'Doğruyum demeyin'

Kalkınmada Japon modeli ve Türkiye seminerini açan Özal, "Onlarda Liberal Parti 1945'ten beri iktidar. Demek ki kalkınmada devamlılık önemli rol oynuyor" dedi.

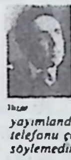
Haberi 11. Sayfada

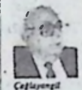
Yolcular indi, yangın çıktı *Mudanya'dan dün sabah 300 yolcu ile İstanbul'a gelen "Ayvalık" gemisinde, yolcular boşaldıktan sonra yangın çıktı. Sirkeci rıhtımında bulunan gemideki yangın Söndüren-1'in denizden, Fatih itfaiyesinin de karadan müdahalesi ile kısa sürede söndürüldü. Yangının makine dairesinden çıktığı belirlendi, çıkış nedeni konusu için soruşturmaya başlandı. Türkiye Denizcilik İşletmesi'ne ait "Ayvalık" yolcu gemisinin makine dairesindeki hasarın büyük olduğu belirtiliyor. Kaptan Mustafa Tuncay'ın yönetiminde Marmara hattında çalışan "Ayvalık" gemisi, dün sabah Mudanya'dan 300 yolcu ve 36 personelle saat 10.00'da İstanbul'a gelerek Sirkeci rıhtımına yanaştı ve yolcularını boşalttıktan sonra saat 10.25'te makine dairesinde görülen yoğun dumanla yangın başladı. Yangın sırasında, geminin elektrik düzenini devre dışı bırakacak personelin bulunmadığı gözlendi.*

DYP'de durum (1)

Mehmet Yazar'a kırmızı ışık...

Doğru Yol topluluğundan "naçiz şahsına doğru bir yönelme vardı. Millet sürü değildi, kimse suyu tersine akıtamazdı. DYP'nin iktidar olmasını istemeyenler Yazar'la uğraşıyordu. 'Bir bilen'in DYP'deki tam destekçileri yüzde 20 dolayındaydı..." Bunlar yayımlandı.. Ve pazartesi günü Demirel'in telefonu çaldı... Yazar, "Ben bunları söylemedim" diyordu...

Çağlayangil

Yazar "o sözleri" söylemediğini belirtmek için önce Çağlayangil'i aramıştı. Çağlayangil'in yanıtı "adres yanlış" olmuştu. Bu yanıt üstüne Yazar Güniz Sokak'taki evin telefon numarasını çevirdi.

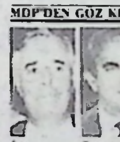
YAZAR'A DESTEK VERENLER

Sunol · Tezkan · Karataş · Erkmen

Parti yönetiminde Refik Sunol ve arkadaşlarının desteği dışında sonraları şu isimler sıralandı: Yusuf Özer, Muharrem Eskiyapan, Şaban Karataş, Hami Tezkan, Şükrü Meto, Nizamettin Erkmen. Kimilerine göre Yazar'ın desteklenmesi için ayrılan para 500 milyon lirayı buluyordu.

MDP'DEN GÖZ KIRPANLAR

İnan · Turan

Kayseri Milletvekili Sedat Turan, "Yazar DYP Genel Başkanı olursa, DYP ile birleşmeyi düşünmekteyiz" diyor. Kâmran İnan da "DYP ile MDP'nin birleşmesi Yazar'ın önderliğiyle gerçekleşebilir" görüşünde.

CÜNEYT ARCAYÜREK

ANKARA — Geçen pazartesi 29 Nisan 1985 günü öğleden sonra Süleyman Demirel'in telefonu çaldı.

Demirel, konuklarıyla çalışma odasında oturuyordu. Telefondaki ses, bir süre konuştu. Demirel, söylenenleri dinledi.

Arayan Mehmet Yazar'dı ve aynı gün bir İzmir gazetesinde yayımlanan "Yazar, 'bir bilen'den çekinmiyor" başlıklı haber üzerinde açıklamalar yapıyordu.

Habere göre, Mehmet Yazar Yeni Asır gazetesinin İstanbul bürosuna gitmişti. Dinç ve kendinden "emindi." Yazar, kendinden o kadar emindi ki, 'bir bilen' konusunda artık daha dikkatsiz konuşuyor ve çoğunun yaptığı gibi "aman bunları yazmayın" demeye de gerek duymuyordu.

Yazar, "bunlar aramızda kalsın" demediği için, gazete söylediklerinden bir bölümünü aktarıyordu. Yazar'a göre, DYP topluluğundan "naçiz şahsına" doğru bir yönelme vardı; millet "sürü" değildi; Anayasa oylamasında nasıl yanıldılarsa, şimdi de Yazar'la Refik beyler konusunda yanılacaklardı, kimse suyu tersine akıtamazdı, partiler iktidar olmak için kurulurdu; DYP'nin iktidar olması gerektiğini ilk kez Yazar ağzına almıştı; DYP'nin iktidar olmasını istemeyenler vardı; bunlar Yazar'la uğraşıyorlardı; 'bir bilen'in DYP delegeleri arasındaki "tam destekçileri yüzde 20" dolayındaydı; geri kalan yüzde 80'lik delege ise, 'bir bilen'e karşı duydukları büyük saygıya karşın ana hedef olarak partilerini bir an önce iktidar görmek istiyorlardı.

Yazar, kendisi için "Sunalp Paşa misyonu yapıyor" diyenlere şaşıyordu; Evren Paşa'nın Su-

(Arkası Sa. 4, Sü. 6'da)

DYP İSTANBUL DELEGELERİ BELİRLENDİ

Haberi 8. Sayfada

KOMİSYONDAN GEÇEN PİŞMANLIK YASASINI BAROLAR ELEŞTİRDİ

İhbarcılar suçsuzu yakacak

Pişmanlık Yasa Tasarısı, Adalet Komisyonu'nda dün benimsenerek Meclis'e gönderildi. Tasarıya göre 'doğru ihbar' yapanın idam cezası 15 yıla düşürülecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kamuoyunda Pişmanlık Yasası" olarak bilinen yasa tasarısı TBMM Adalet Komisyonu'nda kabul edilirken, Ankara, İstanbul ve İzmir Baro Başkanları tasarıya karşı çıktılar. Üç büyük kentimizin baro başkanları, bu tasarının, kişilik haklarına aykırı olduğunu, birtakım hukuksal sorunlar doğuracağını ve ileride büyük kargaşaya neden olacağını bildirdiler.

Ankara Barosu Başkanı Önder Sav, tasarıyla getirilmek istenilen maddelerin zaten ceza yasasında bulunduğunu, ama bu hakkın yok denecek kadar az kullanıldığını ve ihbar müessesesinin ölü bir hüküm olarak kaldığını belirtti. Sav şöyle dedi:

"Toplum tarafından, hatta bizzat suçlular tarafından lehlerine olan bu kuruma ayakta durmak hakkı hiçbir dönemde verilmemişken, bunlara yasal düzenlemelerle yenilerini eklemek, ölü kanun yaratmaktan başka sonuç vermeyecektir."

Önder Sav, insanların, kendilerini ya da yakınlarını kurtarmak için suçsuz insanları ihbar ede-

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

ANAP'lılar gece yarısı Boğaz Yasası'nı Meclis'te deldiler

'Sevda Tepesi' inşaata açılıyor

Bağımsız Türkân Arıkan: *Dalan elicilara söz verdiği için Boğaz Yasası değiştiriliyor.*

MDP'li Bayazıt: *Boğaziçi yağma edilmek isteniyor.*

HP'li Tutum: *Bu madde 'Sevda Tepesi maddesi' diye anılacak.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Sevda Tepesi'ne inşaat izni Meclis'ten çıktı. Boğaziçi Yasası'nı da değiştiren İmar Yasa Tasarısı dün Meclis'te 12 saat süren görüşmelerden sonra kabul edildi.

Bağımsız Türkân Arıkan, Bedrettin Dalan'ın alıcılara söz vermesi nedeniyle Boğaziçi Yasası'nın değiştirildiğini belirtirken, MDP'li Rifat Bayazıt, "Boğaziçi yağma edilmek isteniyor" dedi.

Bağımsız Arıkan bu değişikliklerin anayasanın 63. maddesine aykırı olduğunu belirterek, "Bu, minareye kılıf hazırlamaktır, Meclis iradesine ipotek koymaktır" şeklinde konuştu.

MDP'li Bayazıt da değişikliğin içtüzüğe aykırı olarak alelacele komisyonda bu yasanın içine sokulmak istendiğini belirterek, yasanın anayasa ve içtüzük yönünden komisyonda müzakere edilemeyeceğini söyledi. Bayazıt, "Bugüne kadar parlamento hayatında böyle bir şey ol-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Pişmanlık Yasası...

"Pişmanlık Yasası" 1982 yılında İtalya'da kabul edilmiş ve uygulanmıştır. Adı "Legge Sui Pentiti" dir. Hükümetçe hazırlanan tasarı büyük ölçüde İtalya'daki bu pişmanlık yasasına benzemektedir. Daha doğrusu bu tasarı, İtalya'daki pişmanlık yasasından esinlenmiştir. Şu farkla ki, İtalya'daki yasada, ihbarcının "devlet tarafından hüviyeti değiş-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

AVRUPA KONSEYİ'NE TEPKİ

Dinçmen, merkeze çağrıldı

STRASBOURG, (Cumhuriyet) — Türkiye, Avrupa Konseyi'nin gerek parlamenter gerek hükümet kanadının tutumunu sertleştirmesine karşılık vermek

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

dik sonunda. 1978'e umutlarla girmişti ulusumuz. 1979'a ise kuşkulu, korkulu düşünceler içinde ilk adımlarımızı atıyoruz" demişim...

27 Aralık 1982'de Ali Sirmen'in yazısı: *"İnsan yaşamı kolay, güç, zevkli, mihnetli türlü olaylarla doludur. Önemli olan yaşamı her yanıyla kabul edip göğüsleyebilmek ve bunlarla karşı karşıya gelince sarsılmamak, hele hele küskünlüğe kapılmamaktır."* Ali Sirmen, on aylık zorunlu bir ayrılıştan sonra, sütununa geri dönmüş; *"Ayrılığını nedenleri üzerinde duracak değilim"* diyor; şunları yazıyor: *"Bu uğraşta hiç kimsenin yakınmaya, yüksünmeye, kırılmaya hakkı yoktur. Ve değişik düşüncelere sahip olma hakkından vazgeçmeksizin, karşısındakinden başka türlü düşünebilme özgürlüğünün demokrasisinin temeli olduğunu bir an unutmaksızın, hiç kimse varlığımızın en değerli öğelerinden biri olan birlik ve beraberlik duygumuzun zedelenmemesi konusunda sorumluluklar taşıdığını aklından çıkaramaz."*

Ali Sirmen, şimdi de sütunundan uzakta... Bir buçuk yılı buldu, bu ikinci ayrılık. Kasım 1983'ten bu yana Sirmen'in yazıları çıkmıyor, bir dava var yürüyen, son karara bağlanmayan... Bize eski yazılarını okumak kalıyor yalnız! Adaletin son sözünü söylemesini beklemek...

Işte 1983 yılının yıllığı... Nadir Nadi'nin Sıkıyönetim Mahkemesindeki davası... Avukat Uğur Alacakaptan konuşuyor: *"Şimdi, yaklaşık 22 yıllık bir dönemde, bu yazıyı 4 kez yayımlayıp, hiçbir soruya bile maruz kalmamış olan bu kişi, aynı yazıyı her seferinde hiçbir tepki, yasal tepki yaratmadığını da görerek beşinci kez yayımlarsa ve kendisine 'gel bakalım şimdi, hesap vereceksin' denirse, bunu yasal ve hukuksal kalıplara sığdırmak mümkün müdür?"* Alacakaptan, şöyle diyor: *"Nadir Nadi, daima, hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü ilkelerini ve demokrasilerin temelinde yatan hoşgörüyü savunmuş bir kimsedir."*

Yakın yıllarda yaşadıklarımız... Unutmalı mı bunları, geçip gitti diye? Yoksa anımsamalı mı ikide bir... Velidedeoğlu'nun 3 Nisan 1983'teki yazısı:

"Yarım yüzyıl önce ben İsviçre'de öğrenim görürken, bir İsviçre Frankı kırk kuruş idi, başka bir deyişle, bir Türk Lirası ile iki buçuk İsviçre Frankı alınabiliyordu. Bugün yüz küsur TL ile bir tek İsviçre Frankı alınabilmektedir. Demek ki, TL serbest piyasa ekonomisi sonucunda yabancı paraya oranla yarım yüzyıl içinde iki yüz elli kat değer yitirmiştir ve biz hâlâ 'hür teşebbüs' sayesinde, devlet müdahalesi olmadan kalkınma düşlemi içinde yaşıyoruz. Asıl üzücü olan, acı nokta da başı sıkışan 'hür teşebbüs'çülerin devlet desteğine sığınmaları oluyor. Atatürk ilkelerinden ayrılmanın bizi nereye getirdiğinin somut ve acıklı örneklerinden biridir bu." Ben de şunu eklemek isterim, 1983'te yüz lira olan İsviçre Frankı, şimdi 200 liradır! İki yılda Türk Lirası yüzde yüz değer yitirmiştir yeniden İsviçre Frankı karşısında!

Masal gibi geliyor üç beş yıl öncesi... Hep unutuyoruz yaşadıklarımızı... Durmadan anımsatmak, anımsamak gerek. İşte benim 16 Mayıs 1983 günlü yazım. Yeni partiler, o gün açıklanacak, seçimlere kim girecek, belli olacak: *"Halkımız yeni bir sınav öncesindedir. Seçmesini bilecek mi?"* demişim. Şunları eklemişim: *"Benim gönlüm sosyal demokrat adı verilen, halka dönük, halk yararını her şeyin önünde tutan, geniş yığınların çıkarını belirli bir azınlığın hesaplarına göre düzenlemeyen bir siyasal oluşumdan yana... Önemli olan ilk Mecliste en azından yetmiş-seksen dürüst, sağlam, inançları ve bilgileriyle halka, doğruya, iyiliğe, güzelliğe, Türk halkının gerçek çıkarlarına bağlı kişinin yer almasını, yurt yönetiminde etkinliğini duyurmasını sağlayabilmektedir."* Korkum şuydu -bugün de öyle ya!- 'bölük pörçük bikaç küçük partinin halkımızın karşısına çıkarılması... Evet, halkımız, en güç koşullarda bile 117 sosyal demokrat görünümlü yurttaşı Meclise gönderdi. Daha sonraki yerel seçimde de 'sol'a yüzde 30'dan çok oy verdi. Demek 'halkımızın sağduyusu' her şeye egemen... Bugün de, yarın da... Her türlü bölücülüğe karşı... Bu gerçeği tüm politika heveslilerinin görüp anlaması gerekir.

Eski 'defterleri' karıştırmak ilginç oluyor.

Birtakım gerçekleri anımsamak, anımsatmak da...

YAŞAMA FELSEFESİ
Prof. Nermi Uygur

Cumhuriyet

KÜLTÜR ÜZERİNE
Prof. Emre Kongar

61. Yıl: Sayı: 21800 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL 4 Mayıs 1985 Cumartesi

Boğaziçi Yasası geçersiz, tüm yetkiler Dalan'ın

Boğaz'a inşaat!

İmar Yasası neler getiriyor?

Binanın rengine belediye karar verecek

Toplam inşaat alanı, bodrum kat hariç bin metrekare, saçak yüksekliği 6.5 metre ve bir bodrum ile iki katı aşmayan binalar için ruhsat alınmayacak.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen İmar Yasa Tasarısı ile imar mevzuatı değiştirildi. İmar mevzuatında yapılan değişikliklerle belediyelerin yetkisi artırıldı, yeminli serbest mimarlık ve mühendislik büroları kurulmasına karar verildi, iki katı aşmayan binalar için inşaat ruhsatı alma koşulu kaldırıldı, yasa hükümlerine uymayanlar için 25 milyon liraya kadar para cezası getirildi. Binaların dış rengini ve çatı malzemelerini yörenin özelliklerine göre belediyeler ve valilikler tayin edebilecek.

Yeni imar mevzuatı ile haritası bulunmayan yerleşim yerlerinin haritalarının belediyeler ya da valilikler tarafından yaptırılması öngörülüyor. Nüfusu 10 bini aşan yerleşim yerleri için imar planı yapılması zorunlu olacak. DPT, sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini sektörel ve diğer hedefleri gözönünde bulundurarak bölge planları hazırlayacak. İmar planları ise ilgili belediyeler tarafından yaptırılacak. Belediye tarafından yaptırılacak planlar belediye meclisinin onayı ile yürürlüğe girecek.

Belediye ve mücavir alan dışında kalan yerlerin planları ise valiliklerce yaptırılacak. Bu planların bir kopyası Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'na gönderilecek. Bakanlık bu planlar üzerinde gerekli değişikliği yapacak.

İmar planlarında gösterilen cephe hattından önde bina yapılamayacak. Resmi yapılar, tesisler, okul, cami, yol, alan, otopark, yeşil saha, çocuk bahçesi, pazar yeri, hal, mezbaha ve benzeri genel hizmetlere ayrılan alanlarda kesinlikle inşaat ve buna benzer yapı yapılmayacak. Ayrıca yeni değişiklikler ve eklemeler yapılmasına da izin verilmeyecek. Bu alanlar içinde kalan binalar muhafaza edilecek. Ancak üzerinde herhangi bir oynama yapılmayacak. Belediye ve valilikler, imar planlarının uygulanması sırasında bir gayrimenkulün tamamını kamulaştırma-

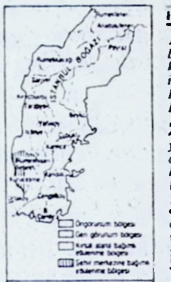
(Arkası Sa. 6, Sü. 7'de)

KOMİSYONCULAR VE MÜTEAHHİTLER KEYİFLİ

'Araplara inşaat izni çıktı'

Komisyoncu Arası: *Elinde 4 dönüm arazisi olan biri, bu haktan yararlanmak için yanındaki bir dönümlük arsayı da almak zorundadır. O bir dönümlük arsanın sahibi de fiyatını 4-5 kat arttıracaktır.*

Haberi 6. Sayfada

Boğaziçi sözlüğü

Boğaziçi, "öngörünüm", "geri görünüm", "etkilenme" bölgesi şeklinde Boğaziçi Yasası ile üç ana bölgeye ayrılmıştı. İmar Yasa Tasarısı'na eklenen maddelerle Boğaziçi'nde inşaat yasağının kaldırılmasına karşılık bu bölgeler aynen benimsendi.

1- "Öngörünüm bölgesi", iki kısımdan oluşuyor. "Kıyı şeridi" Ortaköy'den Rumelifeneri'ne, Üsküdar'dan Anadolufeneri'ne kadar olan kıyıyı kapsıyor. "Öngörünüm bölgesi" ise kıyı şeridinin hemen arkasından, kıydan bakıldığı zaman görünen yamaçları kapsıyor.

2- "Geri görünüm bölgesi", karşı yamaçlardan bakıldığı zaman Avrupa yakasında Sarıyer, Tarabya, İstinye, Bebek, Asya yakasında Çubuklu ve B. Çamlıca sırtlarını içeriyor.

3- "Etkilenme bölgesi" de iki kısımdan oluşuyor. "Kırsal alana bağımlı etkilenme bölgesi", Avrupa yakasında Karadeniz'den Etiler'e kadar, Asya yakasında da yine Karadeniz'den Çamlıca'ya kadar öngörünüm bölgesinin arkasında bir "tampon" bölge olarak uzanıyor. "Şehir merkezine bağımlı etkilenme bölgesi" ise Ortaköy sırtlarından yükselerek Etiler'e kadar Boğaziçi'ni gören alanları kapsıyor.

HANGİ BÖLGEYE KAÇ KAT

1- *Kıyı ve öngörünüm bölgelerinde 2 katlı binaya izin çıktı. Binalar 5 bin metrekareden küçük olmayan parsellerde yapılabilecek ve inşaatın taban alanı yüzde 6'yı geçemeyecek. Kıyı ve öngörünüm bölgesinde tüm yetki İstanbul Belediye Başkanı Dalan'a verildi.*

2- *Geri görünüm bölgesinde 4 katlı inşaat yapılabilecek. Parseller en az 5 bin metrekare olacak, ancak inşaat alanı parselin yüzde 20'si kadar olabilecek. Bu bölgede Sarıyer, Beşiktaş, Üsküdar ve Beykoz belediye başkanları yetkili.*

3- *Etkilenme bölgelerindeki binalar 5 katlı olabilecek. Boğazın siluetini bozmadığına karar verilirse, 5 kattan yüksek binalara izin verilecek.*

KAÇAK İNŞAATA AF

Bitmiş inşaatlar: *Boğaziçi'nde daha önce yapılmış kaçak inşaatlardan İmar Affı Yasası'na göre başvuranlar affedilecek.*

Yarım inşaatlar: *Yarım kalmış kaçak inşaatların tamamlanmasına izin verilecek. Bu kapsama girenlerden harç 5 kat fazla alınacak.*

Haber Merkezi — Boğaziçi'nin kültürel ve tarihi değerleri ile doğal güzelliklerini kamu yararı gözeterek korumak ve geliştirmek amacıyla, 1.5 yıl önce yürürlüğe konan Boğaziçi Yasası, TBMM'nin dün sabaha karşı kabul ettiği İmar Yasa Tasarısı ile işlemez duruma getirildi. 2960 sayılı Boğaziçi Yasası'nın, Boğaziçi'nde nüfus yoğunluğunu arttırıcı nitelikte kamu yararı gözeterek koyduğu inşaat yasağı, İmar Yasa Tasarısı'na eklenen maddelerle kaldırıldı ve Boğaziçi'nin tümü inşaata açıldı.

TBMM'de ANAP milletvekillerinin oylarıyla benimsenen yasa değişikliği ile Boğaziçi'nin kıyı ve öngörünüm bölgesinde 2, geri görünüm bölgesinde 4, etkilenme bölgesinde de 5 kata kadar izin verildi, etkilenme bölgesindeki kat yüksekliğinin Boğaz'dan bakıldığı zaman silueti bozmaması durumunda daha da arttırılması hükmüne yer verildi. Muhalefet partilerinin karşı çıkmalarına rağmen, verilen bu önerge ile Boğaziçi'ndeki çekme hatlarına tam hatır gözetilmesine de olanak sağlandı.

2960 sayılı Boğaziçi Yasası ile Boğaziçi'nden sorumlu olan Boğaziçi İmar Müdürlüğü kaldırıldı ve tüm yetkiler Belediye Başkanı'na verildi. Bundan böyle kıyı ve öngörünüm bölgesinde kararı İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, geri görünüm ve etkilenme bölgelerinde de kararları Sarıyer Belediye Başkanı Ali Sandıkçı, Beşiktaş Belediye Başkanı Mümtaz Kola, Üsküdar Belediye Başkanı Necmettin Öztürk ve Beykoz Belediye Başkanı Ali Zengin alacak.

Cumhurbaşkanı'nın onayından sonra Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girecek yeni İmar Yasası, 6 ay sonra işlemeye başlarken, yasanın Boğaziçi ile ilgili hükümleri, yayımı tarihinde yürürlüğe girmiş olacak.

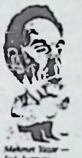
Yeni uygulama ile Boğaziçi'nin kıyı ve öngörünüm bölgesinde 5

(Arkası Sa. 6, Sü. 3'te)

DYP'de durum (2)

Yazar'a karşı tek aday çıkartılacak

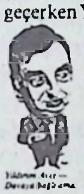
14 mayıs büyük kongresinde Mehmet Yazar genel başkanlığa talip olursa, karşısına kesinkes "tek aday"la çıkılacak; Yazar'ın DYP'de ikinci adamlığa getirilmesi yolundaki bir formül de benimsenmedi.

Mehmet Yazar — İpik kırmızı.

Daha önce neredeydi?

Kendisi hakkında sürekli sorulan soru şu: DYP çok önemli ve sancılı bir süreçten geçerken Yazar neredeydi acaba?

Yıldırım Avcı — Davaya bağlıydı.

Özveri istenebilir

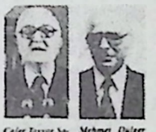
Genel Başkan Avcı, cansiperane çalışmıştı, davaya bağlıydı... İzmir'den dönünce "özveri" konusu kendisiyle görüşülecekti...

Hüsamettin Cindoruk — Ailenin kararını bekliyor.

Olumlu gelişmeler

Başkente geldi, "Bir Bilen"le görüştü. Bu görüşme bugün için yeni bir çizgi getirmedi. Ama üzerindeki olumlu yargılar pekişiyor...

Cafer Tayyar Sadıklar — Adı bile geçmiyor. Mehmet Dülger — Genel Başkanlığa gönülsüz.

Ve diğerleri

Mehmet Dülger genel başkanlığa "gönülsüzdü." Ulusu kabinesi bakanlarından Cafer Tayyar Sadıklar'ın kulislerde adı geçmiyordu.

CÜNEYT ARCAYÜREK

ANKARA — DYP'nin başına **"ikinci bir Özal mı getirilmek isteniyor?"** sorusu partiye egemen hemen her kesimde soruluyor ve **"Yazar hareketi"**'ni kavrayabilmek için DYP'nin bugünkü noktaya hangi aşamalardan geçerek geldiğinin iyi bilinmesi gerektiği vurgulanıyordu. İki yıla sığan bu serüvenli süreç, parti içi kulislerde durmaksızın anlatılıp yaygınlaşıyordu.

12 Eylül 1980'de partiler kapatılmadı, faaliyetleri durduruldu ve **"zamanı gelince yeni yasal düzenlemelerle faaliyetlerine izin verileceği"** açıklandı. Oysa partiler daha sonra kapatıldı. 7 Kasım 1982'de anayasa halkoylamasından geçerken birinci maddesiyle cumhurbaşkanı seçiliyor, 4. maddesiyle kimi siyasal yasaklar getiriliyordu.

Anayasanın 68. maddesi demokratik yaşamın vazgeçilmez öğeleri saydığı partilerin önceden izin alınmaksızın kurulabileceğini hükme bağlıyordu. **"Devlet partisi"** arayışları eski Başbakan Bülend Ulusu tarafından gerçekleştirilemeyince, çıkarılan bir bildiri (30 sayılı) kurulacak yeni partilerin bir defa için kurucularının önceden incelenip onaylanması kuralını getiriyordu. Kurucular 20 günlük incelemeye bağlanmıştı.

16 Mayıs 1983'te **Turgut Sunalp**, 38 emekli general arasından seçilerek MDP'yi kurmakla görevlendirildikten dört gün sonra, Özal ANAP'ı, **Ali Fethi Esener** de Büyük Türkiye Partisi'ni (BTP) kuruyorlardı. BTP'nin ambleminin **"arı"** olması kararlaştırılmışken, resmi başvuruyu yarım saat önce yapan ANAP bu amblemle ortaya çıkıyordu. Özal'ın dönemin bir numaralı kişileriyle yaptığı görüşmelerde **"eski siyasetçilerle irtibat kurmayacağı"** güvencesini verdiği öne sürülüyor, nitekim iktidara gelmezden önce ve geldikten sonra bu yolda yaptığı konuşmaların verdiği bu güvencenin eseri olduğu belirtiliyordu.

BTP kapatıldı. DYP'nin serüveni de bundan sonra başladı. BTP kapatılırken kurucularının ve il, ilçe başkanlarıyla yönetim kurullarının yeni partilerde görev almaması karara bağlandı.

DYP, hemen ortaya çıktı, 20 Haziran 1983'te kuruldu. 34 kurucusunun 30'u veto edildi. Yeni 30 kurucu saptanıp askeri yö-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

6.5 saat süren toplantıda 8 yasa tasarısının Meclise sevki kararlaştırıldı

Hükümet, Meclisi koşturuyor

Veraset Vergisi: *Miras hisselerinin üç milyon liraya kadar olan bölümü için vergi alınmayacak. Spor-Toto ikramiyelerinden yüzde 20 vergi alınacak.*

Amme alacakları: *Vergi ve SSK prim alacakları dışında kalan kamu alacaklarının faizsiz tecil süresi 5 yıla çıkarılıyor. Vergi gecikmelerinde ceza faizi yüzde 80.*

Emekli Sandığı: *Sandığın gelirlerini artırmak için emekli keseneklerı yüzde 10'dan 12'ye yükseltilecek.*

İcra ve İflas: *Haksız itirazda bulunanlar tazminat ödeyecekler. İşçi kıdem ve ihbar tazminatları imtiyazlı alacaklar arasına sokuldu.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Bakanlar Kurulu'nun dünkü 6,5 saatlik **"rekor"** toplantısında 8 yasa tasarısı kabul edildi. Bakanlar Kurulu'nun üzerinde çalıştığı ve TBMM'nin bu yasama yılı içersinde çıkarılması düşünülen serbest bölgeler yasa tasarısı ile polis görev ve yetkilerini yeniden düzenleyen tasarı önümüzdeki haftaya kaldı.

Bakanlar Kurulu, dün saat 10.20'de Başbakan **Turgut Özal** başkanlığında toplandı. Bu hafta içersinde TBMM'deki yoğun çalışmalar nedeniyle bir araya gelemeyen Bakanlar Kurulu'nda, bu yasama yılı içersinde Meclis'e gönderilmesi kararlaştırılan 10 yasa taslağı ele alındı. Toplantıya sadece Başbakan Özal ve devlet bakanları **Ahmet Karaevli, Kazım Oksay** ve **Abdullah Tenekeci**'nin öğle namazı kılmaları nedeniyle yarım saatlik bir ara verildi. 6,5 saatlik toplantının bitiminden sonra, Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü **Mesut Yılmaz**, Bakanlar Kurulu'nda kabul edilen tasarılar ile ilgili bilgi verdi.

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

ELEKTRİĞE ZAM GELDİ, FIRINCILAR KUYRUKTA...

Haberi 12. Sayfada

2. Dünya Savaşı

Büyük yıkım 40 yıl önce 7 mayısta bitmişti

SİYASET 85

Siyaset 85'te bu hafta:

Savaşın vahşeti.
40 yıl geçti ne değişti?
Ölüm kamplarında Nazi rekabeti.
Dünya yanarken Türkiye kendini nasıl kurtardı?

Cumhuriyet'in parasız eki yarın ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte...

UMUTLU — Eurovision'da Türkiye'yi "Aşık Oldum" adlı parçayla temsil edecek olan Mazhar - Fuat - Özkan, ilk üçe girebilme çabası içinde canlarını dişlerine takıp yarışmaya hazırlandı.

Eurovision gecesi...

Ortak bahisçilerin favorisi olan Mazhar - Fuat - Özkan, 7. sırada çıkacak. Üçlüye klavyeli çalgılar ve davul için 2 müzisyen daha katıldı. Naklen yayın, mevlitten sonra.

YAVUZ BAYDAR

GÖTEBORG — Eurovision şarkı yarışmasının otuzuncusu bu gece İsveç'in Göteborg kentinde yapılıyor.

19 ülkenin yarışacağı Eurovision yarışmasını bu yıl televizyon ekranlarından tam 700 milyon kişi naklen izleyebilecek.

Yarışma, Göteborg'daki ünlü "Scandinavium" Spor Salonu'nda yapılıyor. Spor meraklıları salonu, geçen yılki Avrupa

(Arkası Sa. 6, Sü. 7'de)

FLAMENKO

Aşk... Nefret... Şefkat... Öfke... Haz... Coşku...

Blanca del Rey. Flamenkonun olağanüstü yorumcularından biri. Ünlü dansçı flamenkoyu şöyle yorumluyor: Flamenko baştan başa bir tahriktir, bir baştan çıkarıştır. İki cinsin karşılaşmasıdır, sekstir, aşktır...

BİLGUN CERRAHOĞLU'nun yazı dizisi yarın Cumhuriyet'te

Yasanın İşi Bitirildi, Sıra Boğaz'da mı?

ANAP "iş bitirici" özelliğini dün sabaha karşı Millet Meclisi'nde de sergiledi: bu kez "işi bitirilen" 22 Kasım 1983 tarih ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu oldu.

İmar Yasa Tasarısı ANAP'lı sayın üyelerin oylarıyla sabaha karşı adeta yangından mal kaçırırcasına kabul edilirken, eklenen geçici maddelerle Boğaziçi Kanunu da deliniyordu.

Olayın dikkat çekici bir boyutundan daha söz edilebilir. O da şu: Yeni İmar Yasası'nın, Resmi Gazete'de yayımından altı ay sonra uygulamaya girmesi öngörülüyor. Ama buna karşılık aynı süre Boğaziçi Kanunu'nu delen geçici hükümler için tanınmış değil. ANAP grubu Boğaz'da inşaat yasağını kaldıran geçici hükümlerin derhal yürürlük kazanmasına karar vermiştir.

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

HASAN CEMAL

Beş şehite tören

Güvenlik görevlilerini şehit eden çete mensubu bir kişi daha yakalandı. Eruh'ta da dağlık arazide yapılan aramalarda 2 bölücü ele geçirildi.

BİTLİS (a.a.) — Mutki ilçesinde bölücü çete mensuplarıyla güvenlik kuvvetleri arasında çıkan çatışmada şehit olan astsubay **Mehmet Kalender**, astsubay **Volkan Yanık**, onbaşı **Adnan Satılmış**, onbaşı **Mehmet Çakırdiler** ve **Bayram Özdemir** için Bitlis'te dün tören düzenlendi.

Şehitlerin bayrağa sarılı tabutları il jandarma alay komutanlığı önünde hazırlanan katafalka konuldu. Saygı duruşundan

(Arkası Sa. 11, Sü. 8'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Tavşana Kaç Tazıya Tut

ANAP hükümetinin yaptıklarını adım adım izlerseniz çok ilginç sonuçlara ulaşırsınız. Olayları yakından izlemez, genel sözlerle yetinirseniz, "Ne yapalım, liberal bir hükümet geldi, kendi programını uyguluyor" diye düşünebilirsiniz.

Bira yasağını biliyorsunuz. Bira reklamlarının televizyonda yayını yasaklanırken, hükümetin "İslamcı eğilimleri"

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Özal, gazetecilerle yine 'atlatmaca' oynadı

HİKMET ÇETİNKAYA — *6 mayıs*

İZMİR — Başbakan Turgut Özal ile gazeteciler arasındaki "kovalamaca" Marmaris Tatil Köyü'nde noktalandı. Özal, iki gün içinde İzmir ve Manisa'da bazı yeni tesisleri açtı; temel attı; hem de ANAP içindeki "küskünler"i birbiriyle barıştırdı. Özal'ın iki günlük Ege gezisinin ardında yatan bir başka amacı ise Japonya'ya gidişi öncesi şöyle eşi Semra Özal'la birlikte bir sahil kasabasında bir iki gün dinlenmekti. Bu yüzden dinleneceğini gazetecilerden saklayan Turgut Özal, ANAP Genel Sekreteri Mustafa Taşar'ın deyişiyle "a" planı uyguladı. Buca Eğitim Fakültesi'nde Kredi Yurtlar Kurumu'nun temelini atıp, "Gençler fazla çocuk yapmayın", "Hayat mekteptir" ve "Memleket güçlendikçe itibarımız artar, hatta hatta, Eurovision'da bile fazla puna alırız" öğüdünü verdikten sonra "atlatma"nın kısaltılmışı olan "a" planının uyguladı. Sonuçta gazeteciler üç koldan çevirme yani "ç" planını uygulayıp Turgut Özal'ı Mugla'yı geçtikten sonra yakaladılar. Böylece Özallar Marmaris'e, kendilerini izleyen "gazeteci ordusu"yla girdiler. Başbakan Özal parti içindeki huzursuzlukların giderek yoğunlaştığına bir kez daha Manisa ve İzmir'de tanık oldu. Manisa Belediye Başkanı Ertuğrul Dayıoğlu ile ANAP il Başkanı Kadir Benzergil'in arası, aylar öncesinden açılmıştı. Manisa il örgütününde yapılan gizli toplantıya il, ilçe yöneticileri, milletvekilleri, Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem, ANAP Genel Sekreteri Mustafa Taşar, Meclis üyeleri ve Ertuğrul Dayıoğlu katıldı. Özal toplantıda yine "birlik ve beraberlik"ten söz etti. Bir ara Ertuğrul Dayıoğlu, "İzin verirseniz bir konuyu açmak isiyorum Sayın Başbakanım" dedi. Özal, Dayıoğlu'na söz verdi. Dayıoğlu, ANAP içindeki "yeminliler"den söz açtı ve sözlerini şöyle sürdürdü:

"İl örgütünde birçok kişi aşırı sağ uçtadırlar. Bunların lideri, hakkında yolsuzluk yaptığı için soruşturma açılan Özdağlar'dır. Bunlar ANAP'ı bir tekke gibi görüyorlar."

Gizli toplantı karşılıklı suçlamalarla sürdü. Sonunda Dayıoğlu ile Benzergil'i Başbakan Özal öpüştürdü. Ama yine de sorun çözümlenmedi. Çünkü Dayıoğlu ANAP il binasından çıkarken şöyle diyordu:

— Her şey boş, akan ırmak durulmaz.

Özal, 1986 yılı temmuzunda yapılacak parlamento yenileme seçimlerinde SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün İzmir'de ikinci bölgeden aday olacağı haberlerini anımsatan bir gazeteciye şu yanıtı verdi:

— Buyursun, gelsin...

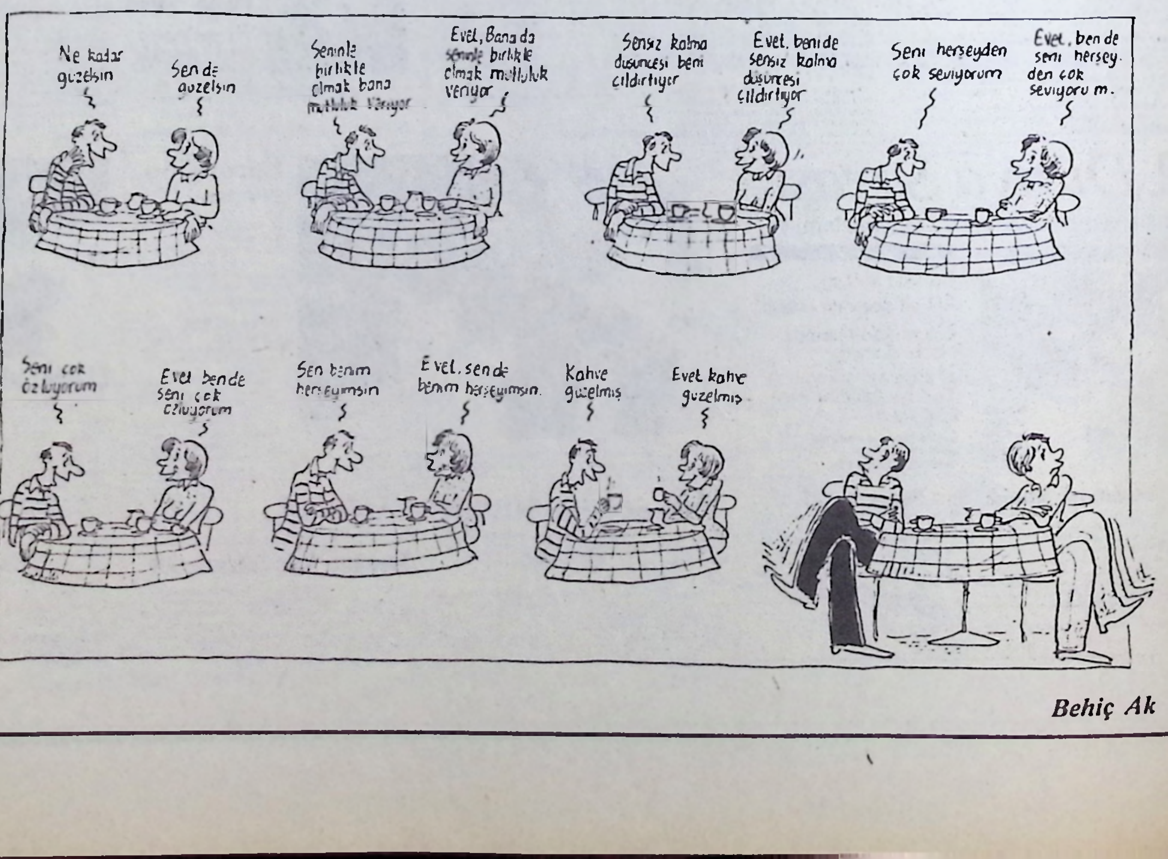
Gazeteci ikinci soruyu, ya heyecandan, ya deneyimsizliğinden olacak şöyle yöneltti:

— Erdal İnönü için bir önlem almayacak mısınız?

Başbakan Özal'ın yanlış yorumlara yol açacak sorulara tahammülü yok, yanıtı sert oldu:

— Ne önlemi, buyursun gelsin...

İkinci bölge İzmir'de Karşıyaka ve Bornova'yı içeren "Bakırçay Havzası." Bu yöre sosyal demokratların hayli güçlü olduğu bir yer...

Behiç Ak

61 Yıl Biterken...

OKAY GÖNENSİN — *6 mayıs*

Yıldönümleri, geride kalan yılların özellikleri ve bunların geleceğe tuttuğu ışıkla anlam kazanır. Cumhuriyet her yaş aldığında geçmişinin tuttuğu ışık, sürekli gençleşen, dinamikleşen bilinciyle geleceğin görevlerini göstermektedir. "Cumhuriyet, Cumhuriyet'i yaratan uygarlık, çağdaşlık, insanlık kaynaklarından gücünü aldıkça, okurlarına karşı görevini eksiksiz yerine getirmeye çalışacaktır. 60 yıllık Cumhuriyet tarihinin değişmeyen kuralı budur."

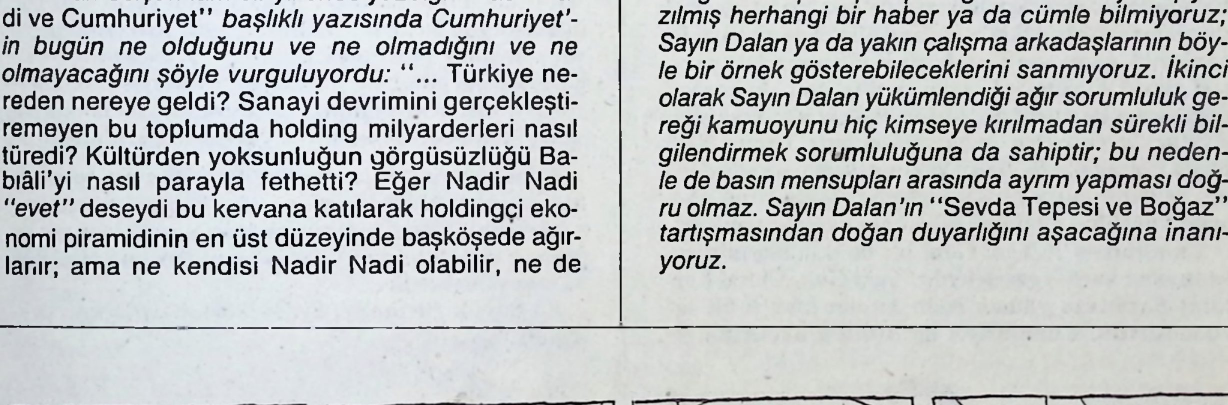
Geçen yılki 60. yıldönümü eklerimizin sunuşundan aktardığımız bu cümle bir anlamda "anayasa"sıdır Cumhuriyet'in. Yarın 62. yılımızın ilk gününü yaşarken de bu "anayasa"nın her günkü ve her dönemki gereklerini yerine getirme çabası ve bilinci, okuru, yazarı, çalışanıyla hem kıvanç verecek hem de karşılaşılmış ve karşılaşılacak güçlükleri bir kez daha hatırlatacak. Kurucumuz Yunus Nadi'nin 7 Mayıs 1924 tarihli ilk Cumhuriyet'teki sunuşu uzun soluklu çabanın özenli kuralını koymaktadır: "Cumhuriyet tam anlamıyla çağdaş ve eksiksiz bir gazete olmayı amaç edinmiştir. Küçükten başlayıp, büyüğe gitmek, günden güne daha olgun bir şekilde çıkmak, ilk hamlede atağı yapıp, sonra küçülmekten daha iyidir. Bundan dolayı da okuyucular gazetemizi her gün biraz daha gelişmiş, biraz daha güzelleşmiş bulacaklardır." *Ve geçen 61 yılda ülkemizdeki değişimler içinde Cumhuriyet'in yeri ne oldu? İlhan Selçuk tam bir yıl önce yazdığı* "Nadir Nadi ve Cumhuriyet" *başlıklı yazısında Cumhuriyet'in bugün ne olduğunu ve ne olmadığını ve ne olmayacağını şöyle vurguluyordu:* "... Türkiye nereden nereye geldi? Sanayi devrimini gerçekleştiremeyen bu toplumda holding milyarderleri nasıl türedi? Kültürden yoksunluğun görgüsüzlüğü Babıâli'yi nasıl parayla fethetti? Eğer Nadir Nadi *"evet"* deseydi bu kervana katılarak holdingçi ekonomi piramidinin en üst düzeyinde başköşede ağırlanır; ama ne kendisi Nadir Nadi olabilir, ne de Cumhuriyet Cumhuriyet'liğini koruyabilirdi. Nadir Nadi en zor olanı seçti; en kolay bir yolda yürürmüşçesine..."

Cumhuriyet 62. yılına yine bu duygular ve bilinçle giriyor; inançla, güvenle, ulusumuz ve ülkemizin çıkarlarını her şeyin üstünde tutan görev duygusuyla...

★

Demokratik çok iyidir. İstanbul Belediye Başkanı Sayın Bedrettin Dalan da dün bir ajansa verdiği demeçte kendi demokratlığıyla şöyle övünüyor:

"İstanbul'a benim kadar demokratik, ondan da öte adil bir belediye başkanı gelmedi. Hem en demokratiğiz hem de en adiliz." *İstanbul gibi bir kentin en sorumlu yöneticilerinden birinin kendisini böyle değerlendirmesi en azından niyeti açısından sevindiricidir. Ancak Sayın Dalan'ın gazetemize ilişkin bakışı, kamuoyuna yansımasını istemediği kimi haberlerin yazılması ve bazı uygulamaların eleştirilmesi nedeniyle, demokratlığını bazı gereklerinin dışınına çıkmış gibi görünüyor. Nitekim geçen hafta, İmar Yasası görüşmelerini Mecliste izledikten sora İstanbul'a dönen Sayın Dalan ertesi gün kendisiyle görüşmeye çalışan muhabirimizle görüşmemiş, başka gazetelerden meslektaşlarımızla görüşmesine karşın, arkadaşımızın bir sorusuna da şu karşılığı vermiştir:* "İstediğinizi yazın, nasıl olsa benim adıma yazıyorsunuz, yazın." *Öncelikle Sayın Dalan'ın ağzından çıkmış olup da gazetemizde yanlış yazılmış herhangi bir haber ya da cümle bilmiyoruz; Sayın Dalan ya da yakın çalışma arkadaşlarının böyle bir örnek gösterebileceklerini sanmıyoruz. İkinci olarak Sayın Dalan yükümlendiği ağır sorumluluk gereği kamuoyunu hiç kimseye kırılmadan sürekli bilgilendirmek sorumluluğuna da sahiptir; bu nedenle de basın mensupları arasında ayrım yapması doğru olmaz. Sayın Dalan'ın* "Sevda Tepesi ve Boğaz" *tartışmasından doğan duyarlığını aşacağına inanıyoruz.*

İsmail Gülgeç

Bir Yıl Daha Geçti...

NADİR NADİ — *7 mayıs*

Geçenlerde arkadaşımız İlhan Selçuk'un da kendi köşesinde belirttiği gibi, bir süredir yazı yazamıyorsam bunun başlıca nedeni bir kitap üzerine çalışmaya başlamış olmamdır.

Kitap yazmak, herkes kolayca anlayacaktır, günlük yazı yazmaya benzemez. Öyle bir iki saatte olacak iş değildir bu. Günlerce, haftalarca, aylarca çalışmak gerekir. Belleği tazelemek, sık sık kaynaklara başvurmak, düşüncenizi konu üzerine yoğunlaştırmak gerekir.

Bu nedenle arkadaşlarım Cumhuriyet'in 61. kuruluş yıldönümünü kutlamak üzere benden bir yazı istedikleri zaman kesin olarak özür diledim. "Eski yazılarınızdan biri olsun yeter" dedikleri zaman da "Ben yapamam, siz seçin" yanıtı ile yetindim.

İşte bu yazı böyle çıktı.

On dört yıl önce 9 Mayıs 1971 günü bu köşede Cumhuriyet'in 47. yaşı vesilesiyle ve iki günlük bir gecikmeyle çıkan bu yazıyı, (gazete sıkıyönetim kararıyla on gün için kapatılmıştı; bu yüzden 7 mayıs yerine 9 mayısta kuruluşumuzu kutlayabilmiştik) okurlarıma sunarken, onlardan özür diler, yakın geçmişimiz üzerinde bir an durulursa memnun olacağımı belirtmek isterim.

★

Elinizde tuttuğunuz bu gazetenin 47 yaşını tamamlayıp 48'ine bastığını, iki günlük bir gecikmeden sonra siz sevgili okurlarımıza bildirmekle mutluyuz.

Yarım yüzyıla yaklaşan bir yayın hayatının genel bir muhasebesini, özetleyerek de olsa bir yazıya sığdırmanın imkânsızlığı meydandadır. Ana çizgileri ile söylemek gerekirse Cumhuriyet bir mücadele gazetesi olarak hayata atılmış ve bu niteliğini bugüne kadar başarı ile yürütmüştür diyebiliriz. Bu başarıda, Atatürk'e yürekten bağlı kurucumuz Yunus Nadi başta olmak üzere, onun yakın çalışma arkadaşlarının ve daha sonra yetişip kadrolarımızda görev alan genç kuşakların bitmez tükenmez emeği geçmiştir.

Cumhuriyet'le Yeni Gün, birincisi ikincisinin devamı olan kardeş gazetelerdir. Yeni Gün, Ulusal Kurtuluş Savaşının yılmak nedir bilmez inançlı bir savuncusuydu. Cumhuriyet de Atatürk ilkelerinin ve devrim atılımlarının gene ateşli ve inançlı bir savunucusu ve yürütücüsü olarak işte 47 yıldır görev başında bulunuyor.

Saltanat yıkılıp da yeni rejimin hayata ilk adımlarını attığı 1923 yıllarında İstanbul basını Gazi Mustafa Kemal'in halk yararına başarmayı kararlaştırdığı toplumsal dönüşümleri yadırgamış, büyük kurtarıcıya karşı cephe almıştı. 7 mayıs 1924'te İstanbul'da çıkmaya başlayan Cumhuriyet, uzun bir süre hemen tek başına yeni rejimin savunuculuğu görevini yüklenmiş, cumhuriyet ve demokrasi kavramlarının geniş halk yığınlarınca benimsenmesi uğruna çaba harcamıştır.

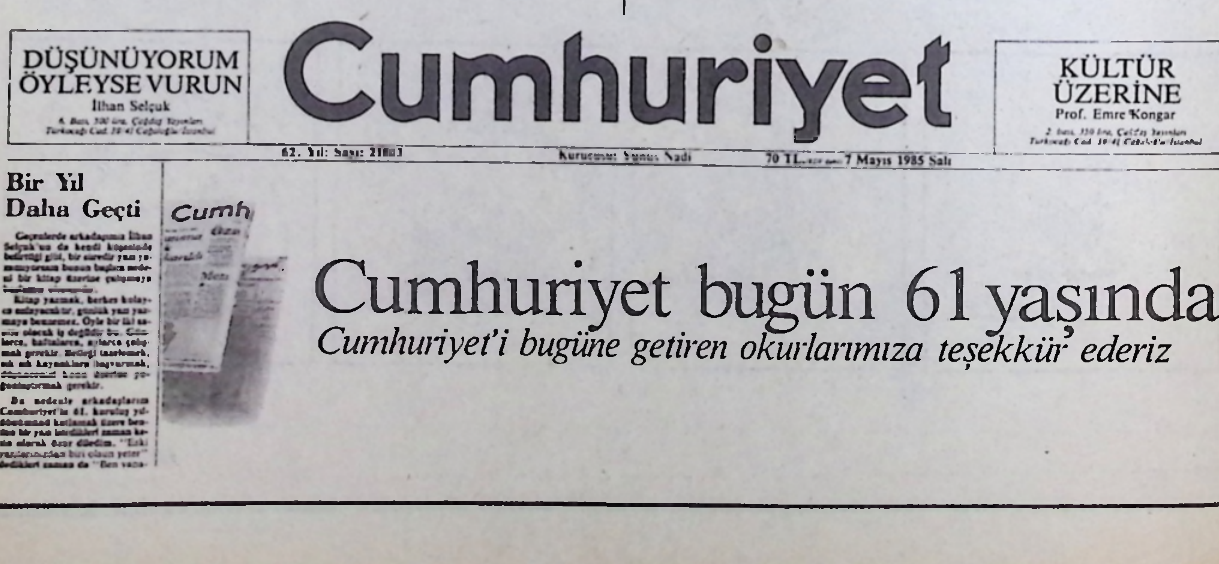
Ulusumuzu, çağdaş uygarlığın ön safına yükselteceğiz, diyordu Atatürk. Bunun yolunu yordamını da gösteriyordu: Müspet bilimin rehberliğine inanacağız, batıl inançları, dogmaları silip atacağız, laikliği, laik zihniyeti benimseyeceğiz, eğitim birliğini kurup halkı aydınlatacağız, öğretimde köylü-kentli her vatandaşa fırsat eşitliği sağlayacağız, sosyal adaleti adım adım gerçekleştireceğiz, ulusça bir an önce kalkınacağız.

Cumhuriyet, yarım yüzyıla yaklaşan sürekli yayımı boyunca bu ilkelere yürekten bağlı kalmış, hiçbir sapma eğilimi göstermemiş, yurt bütünlüğünü zedeleyecek bölücü ve gerici hareketlerin karşısında daima cesaretle yer almıştır.

Doğru yolda yürüyenlerin, dostları gibi elbette düşmanları da olacaktır. Cumhuriyet'i çekemeyen bir kısım çevreler de zaman zaman bize dolaylı dolaysız saldırılar düzenlemişler, hakkımızda türlü iftiralar uydurmuşlardır. Bir süre hükümetin gazetesiymişçesine bir hava estirilmek istenmiş, daha sonra Nazilerle işbirliği ettiğimiz söylenmiş, 27 Mayıs Devrimini yürekten desteklediğimize kızanlar tarafından da bu sefer komünist olduğumuz yalanı uydurulmuştur.

Ama birbirini tutmayan bu iftiralar gelip geçmekte, Cumhuriyet ise ilk çıktığı gün ilan ettiği Atatürk ve devrim ilkeleri ışığında, bütün güçlüklere göğüs gererek doğru bildiği yoluna aynı sarsılmaz inançla devam etmektedir.

En büyük gücümüz, aydın Türk okurlarının desteğidir.

MEMTEŞ
Meme Hastalıkları
Erken teşhis ve Ultrasaund
Merkezi
[illegible]

Cumhuriyet

PRATİK TEST YÖNTEMLERİ
(4. ve 5. sınıflar için)
100 Pratik Yöntem 500 Pratik Çözüm
1982-83-84 Sınav Soruları ve Cevapları
[illegible]

62. Yıl, Sayı: 21805 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. [illegible] 9 Mayıs 1985 Perşembe

DYP kongresinde Yazar'a karşı çıkacak 'tek aday' belli oldu

Aile kararı: Cindoruk

Avcı, büyük bir olasılıkla Cindoruk'un listesinden seçime katılacak ve başkan yardımcılığı görevini kabul edecek. Avcı, yakın çevresine "gördüğü baskılara dayanamayacağını" söyledi.

Cindoruk, dün yayımladığı mesajla başkan adaylığını "resmen" açıkladı. Dünü yarına bağlamak istediğini söyleyen Cindoruk, "14 mayıs bir bayram değil, bir büyük anlamdır" dedi.

Büyük kongredeki tutumu yönlendirmek amacıyla, "bir bilen" delegelerle tek tek görüşmeye başladı. "Bir bilen" 14 mayısa kadar tüm delegelerle görüşecek.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — DYP Büyük Kongresi'ne bir gün kala, genel merkezin Mehmet Yazar'a karşı çıkaracağı tek aday olarak Hüsamettin Cindoruk belirlendi. Yıldırım Avcı'nın ise "adaylıktan çekilme noktası"na geldiği ve Cindoruk'un listesinde yer alacağı öğrenildi.

Tekirdağ il kongresinde genel başkanlığa aday olacağını açıklayan ancak daha sonra partinin son il kongrelerinden Bursa'da "aile meclisi"nin kararına uyacağını bildiren MKYK üyesi Hüsamettin Cindoruk, dün Ankara'da "delege" ve "dava arkadaşları"na özel bir mesaj yayımlayarak, adaylığını "resmen" açıkladı. Cindoruk'un bu açıklaması "aile meclisi"nin onayı şeklinde nitelendirilirken il başkanları da Ankara'da toplanmaya başladı.

DYP genel merkezine ve Genel Başkan Yıldırım Avcı'ya yakın çevrelerden edinilen bilgilere göre, Avcı'nın "gördüğü büyük baskılar sonunda adaylıktan çekilme noktasına geldiği" öğrenildi.

Geçtiğimiz günlerde adaylığı konusundaki bir soruyu yanıtlarken, "Adaylıktan vazgeçmeyeceğim. Fedakârlık niçin yalnız benden bekleniyor, ben zaten bu noktalara hep fedakârlıklarla geldim" şeklinde konuşan Yıldırım Avcı, dün aynı konuda şöyle dedi:

"Benim genel başkanlık durumum devam ediyor. 14 mayısta adaylıktan çekileceğim konusunda bir şeyi şimdiden söyleyemem. Çünkü şimdiden bunu bilemem. 14 mayıs günü gelsin, o gün aday olup olmayacağım belli olur. Şu an için bir şey söyleyecek durumda değilim."

Avcı'nın yakın çevresine, "gördüğü baskılara dayanamayacağını" söyledi ve "genel başkanlığa adaylığını koymayabileceğini" bildirdiği öğrenildi.

DYP genel merkezinde Avcı'ya yakın çevrelerden edinilen bilgilere göre, Yıldırım Avcı büyük

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

Polise Yetki Tasarısı'na partilerden tepki

Temel haklar kısıtlanıyor

ANKARA (ANKA/THA) — Polis Vazife ve Selahiyet Yasası'nda değişiklik yaparak polise olağanüstü yetkiler tanıyan yasa tasarısı hakkında görüşlerini açıklayan muhalefet partileri yetkilileri, söz konusu tasarıyla olağan koşulların olağanüstü durama getirilmek istendiği noktasında birleştiler.

MDP Genel Sekreteri Ülkü Söylemezoğlu, "Yasa durumlarda anayasal çerçeve içinde dikkatli olunmalıdır. Aşırı olanlar anayasa ve demokrasi açısından mahzurlar doğar. Tasarı

(Arkası Sa. 11 Sü. 3'te)

PARTİLERİN GÖRÜŞLERİ

Söylemezoğlu (MDP): *Tasarı dikkatle gözden geçirilmeli.*

Cengez (HP): *Polisin bu yetkileri karşısında vatandaşların temel hak ve özgürlükleri yalnızca kavram olarak kalacak. 'Polis Devleti' kurulacak.*

Kortay (SODEP): *Tasarı karşısında haberleşme özgürlüğü, kişi ve konut dokunulmazlığından söz edilemez.*

Tuna (DYP): *Hürriyetleri kısmak değil, genişletmek demokrasiye yakışan bir tasarruf olur.*

Çetin (RP): *Bu yetkilerin verilmesi doğru ve mantıklı değildir.*

Öğrenci taşıyan traktör devrildi

Piknik dönüşü facia: 13 ölü

Samsun'un Vezirköprü ilçesinde meydana gelen kazada traktörün römorkunda bulunan öğrencilerden 58'i de yaralandı

SAMSUN, (Cumhuriyet) — Samsun'un Vezirköprü ilçesinde pikniktan dönen öğrencileri taşıyan bir traktör römorkunun devrilmesi sonucu 13 öğrenci öldü, 58 öğrenci, 60 kişi yaralandı. Kaza ders yılı bitiminin yaklaşması nedeniyle pikniğe götürülen Hahıglahı ilkokulu köyü öğrencilerinin dönüşü sırasında meydana geldi. Öğrenciler dün akşam üzeri iki traktörle 100. Yıl Ormanı'ndan dönerlerken, traktörlerden biri devrildi. Kazada öğrencilerden 11'i olay yerinde 2'si de hastaneye kaldırılırken yolda öldüler. Kazada can veren öğrencilerden kimlikleri belirlenen 10 kişi şunlar: "Ayşe Güler (14), Adem Aktaş (12), Saniye Aktaş (11), Musa Demirbilek (12), Muhittin Önsür (12), Selime Uçar (12), Döndü Önsür (12), Halil Önsür (12), Kezban Aktaş (10), Rahime Sezer (10). Yaralanan öğrencilerden 22'si Vezirköprü, 36'sı da Samsun'daki hastanelere kaldırıldı. Yaralılar arasında öğrencilerin başında bulunan köy ilkokul öğretmeni Zaki Alaybeyoğlu ile devrilen plakasız traktörün sürücüsü Kamil Ünal da bulunuyor.

Ünal, olaydan sonra Cumhuriyet muhabirine, "Mazotum azalmıştı. Dönüş yapacak kadar mazotum yoktu. O nedenle rampa aşağıya inerken vitesi boşa aldım, bu arada direksiyona hâkim olamadım ve yuvarlandık" dedi.

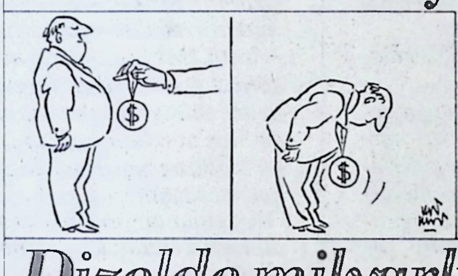
Güneydoğu olayları davasında itiraf

PKK'nın dış ilişkileri

6 kez idamı istenen Mustafa Çimen, Suriye'ye geçişini, Beyrut kamplarındaki askeri eğitimi, Şam'da örgüt lideri Abdullah Öcalan ile görüşmelerini anlattı.

Haberi 8. Sayfada

IMF Ankara'ya yerleşti

Kuşkucu heyetle pazarlık uzadı

***IMF**, şimdi de Türkiye'nin dış kredilerine tavan dayatıyor: Kamu garantili dış borçlar için 1.5 milyar dolar, özel sektörün temin ettiği krediler için 500 milyon dolar. Çünkü: IMF, KİT'lerin borçlarını geri ödemede ağır davrandığı, özel sektörün ise kredileri iç kaynak olarak kullandığı görüşünde.*

Bütçe giderlerinin kısılması konusunda IMF, büyük yatırım ödeneklerinde kemer sıkılmasında ısrarlı. Türk tarafında, IMF'ye karşı tutum konusunda farklı eğilimler var.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — 1985 yılına ilişkin olarak IMF heyetiyle yapılan görüşmeler, ocak ayından bu yana uzaya uzaya "pehlivan tefrikası"na döndü. Ama IMF heyetinin Ankara'da işi bitmedi. IMF Türkiye Masası Şefi Geoffrey Tyler başkanlığındaki uzmanlar Türkiye'den ayrılışlarını bir hafta ertelediler.

Türkiye-IMF ilişkilerinde 24 Ocak 1980 kararlarından bu yana yaşanan "balayı" döneminin sonunu işaret eden anlaşmazlık noktaları iki temel noktada toplanıyor:

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Özal'a siyasal fatura mı?

ANKARA — Özal büyük bir sürprizle karşı karşıya. 24 Ocak 1980 kararlarından bu yana Özal'ın IMF ile "en büyük bunalımı yaşamakta olduğunu" söylersek, abartmış olmayız. IMF'nin Özal'ı son beş yıl içinde ilk kez böylesine "köşeye sıkıştırdığını" söylersek, yine abartmış olmayız.

Başbakanın özel toplantılarda çeşitli rakamlar ortaya atarak "bakın siz bilmiyorsunuz, ama ben biliyorum" diye sergilediği bürokratlar, IMF ile ilişkilerde tam bir çıkmaz içinde. IMF'nin istekleri bitmiyor, bürokratların yanıtları yetersiz kalıyor. Ve sonuçta IMF son beş yılda ilk kez bir görüşme maratonunu böylesine uzatıyor da uzatıyor. Görüşmeler bitmek bilmiyor.

Türk ekonomisinin "gidişatı" üzerine "ciddi endişeler" duyan IMF uzmanları ile görüşmeler zaman zaman kesilme noktasına dek uzanıyor.

(Arkası Sa. 11 Sü. 3'te)

Dizelde milyarlık hesaplar

KİMLER DİZELDEN BAL TOPLAYACAK!

Yabancı üreticileri: *27-40 milyar lira.*
İthalatçı firmaları: *4 milyar lira.*
Devleti: *4 milyar lira.*
Bankaları: *5-10 milyar lira.*
Gümrük komisyoncuları: *1 milyar lira.*
Yedek parçacı, tamirci: *4 milyar lira.*
Nakliyeci - sigortacı: *2 milyar lira.*
Bankerzede Fonu: *800 milyon lira.*
Reklamcıları: *Rekabetin şiddetine bağlı.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İthal malı dizel motorlar, bir bal peteğine döndü. Sadece üreticisi ve ithalatçısı değil, tamircisinden gümrük komisyoncusuna, devletten reklamcısına kadar dizellere el süren 50 milyarlık bir kovandan bal kapacak.

Yabancı üreticiler: Halen yerli ortakları aracılığıyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na ithalat izni için başvurmuş durumda bulunan F. Alman Volkswagen, Fransız Citroen, Japon Isuzu, İspanyol Perkins ve İtalyan F.M.M. isimli yabancı üreticiler, 40 bin adet dolayında düşünülen ithalat karşılığında verilen 675 bin lira ile 1 milyon lira dolayında kazanç sağlayacaklar.

İthalatçılar: Japonlarla çalışan Anadolu Endüstri Holding, İtalyanların [illegible] Demirören Şirketler Grubu, Almanların bağlantı kurduğu Çiftçiler Grubu ile İspanyollarla, Fransızların yerli ortakları, ortalama yüzde 10 ila yüzde 15 arasında değişen bir kârlılıkla çalışırlarsa, bilançoları 3 yıl içinde yaklaşık 4 milyar lira şişecek.

(Arkası Sa. 11 Sü. 4'te)

Özal: Af eylülde gündeme gelebilir

CELAL BAŞLANGIÇ
ÜMİT OTAN

MARMARİS — Başbakan Turgut Özal, Pişmanlık Yasası'nın çıkması ndan sonra af konusunda çalışmalara başlanacağını, Meclis Genel Kurulu'nda konuşan, ancak eylül ayından sonra gündeme gelebileceğini söyledi. Bugün Ankara'ya dönecek olan Özal'lar, ilk kez dün denize girdiler.

Başbakan Özal ve eşi, tatillerinin dördüncü gününde gazetecilere verdiği "muhalefet partisi"ne kerizi. [illegible]

(Arkası Sa. 11 Sü. 4'te)

Özdağlar için karar yine ertelendi

Komisyon 'rüşvet' üzerine çalışmalarını bugün sürdürecek. Özdağlar'ın Yüce Divan'a sevki bekleniyor.

Haberi 7. Sayfada

Karaduman ve Özal 61. yaşımızı kutladılar

Haber Merkezi — Gazetemizin kuruluşunun 61. yıldönümü nedeniyle, TBMM Başkanı Necmettin Karaduman, Başbakan Turgut Özal, Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Mesut Yılmaz ve İstanbul Valisi

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

PAZAR EKONOMİSİNİN İÇİNDEN — *Bay ve Bayan Özal, Marmaris'te bol bol dinlenip alışveriş yaptılar. "Pazar ekonomisi'ni çok seven Özal, bir ara da "Bazaar"ın içine giriverdi. (RIZA EZER)*

KKTC'DE ÇETİN GÜNLERE DOĞRU (2)

Denktaş'ın işi zor olacak

23 haziranda yapılacak seçimler öncesi KKTC'de Denktaş'ın konumu ilginçleşti. Denktaş, hem yeri doldurulamaz hem de siyasi partilere dayanmayan bir lider konumunda artık. Bu da Denktaş'ın seçimlerin ilk turunda yeniden Cumhurbaşkanlığına getirilmesini zorlaştırıyor.

CENGİZ ÇANDAR

LEFKOŞE — Anayasa için halkoylamasının yapıldığı geçen pazar günü öğle saatlerinde KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın canı biraz sıkılmıştı. Denktaş, halkoylamasına katılımın az olmasından tedirgin oldu. Denktaş'ın can sıkıntısı, akşamüstüne doğru, oy kullanma işleminin sona ermesine yakın dağıldı. Anlaşılan ehlikeyf Kıbrıslılar pazar sabahı erkenden uyanıp sandıkların yolunu tutmamışlardı ama öğleden sonra artan sayılarla pılıçı oylarını kullanmışlardı.

Nitekim, yüzde 70.35 olarak saptanan katılma oranı ertesi gün Rauf Denktaş'ı ziyaret eden İngiliz parlamenterlerce bile doyurucu bulunmuştu. Gerçi, KTFD'nin 1975 Anayasası'nın halkoylamasında ve genel seçimlerde bu oran yüzde 90'ın üzerine çıkmıştı ama yine de dış dünyanın gözünde yüzde 70.35'lik bir katılma oranı KKTC oluşumunun meşruiyeti açısından pekâlâ anlamlı bir bariz oluşturuyordu. Katılma oranının ne kadar olacağı ile Denktaş'ın bunca ilgilenmesi de zaten dış dünyayı göz önünde tuttuğu içindi.

Anayasa halkoylaması olsun, Cumhurbaşkanlığı ve Cumhuriyet Meclisi seçimleri olsun, KKTC'nin iç meseleleri, "kendi evine bir çekidüzen verme" gereği değil miydi? Hayır. Kıbrıs gibi nüfusunun ve yüzölçümünün çok çok üstünde uluslararası politikada rol sahibi bir toprak parçasında, ister Türk olsun, ister Rum, toplumların iç siyasi gelişmeleri kendiliğinden uluslararası [illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

BATI AVRUPA BİRLİĞİ DE KIBRIS SORUNUNU GÜNDEME ALDI

Haberi 12. Sayfada

BULGAR BASKISI TV'DE

Dışişleri: Bünyamin'in kaderi ile ilgiliyiz

ANKARA, (a.a.) — Dışişleri Bakanlığı, televizyonda dün akşam, Bulgaristan'daki Türk azınlığa yapılan baskıları anlatan güreşçi Bünyamin'in söylediklerinin, Bulgarların saklamaya çalıştıkları gerçekleri bir kez daha gözler önüne serdiğini bildirdi.

Dışişleri Bakanlığı, söz konusu röportajın televizyonda yayımlanmasından hemen sonra bir açıklama yaptı.

Açıklama şöyle:

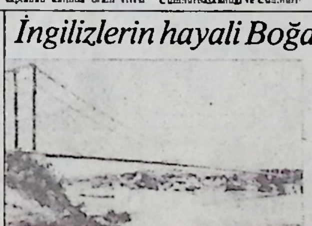
"Türk asıllı Bulgar güreşçisinin bundan bir süre önce Budapeşte'de düzenlenen bir güreş şampiyonası sırasında Bulgaristan'daki Türk azınlığa yapılan baskılar ve şiddet hareketleri hakkında TRT muhabirine ifade ettiği hususları televizyondan büyük bir

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

GÜREŞÇİ BÜNYAMİN'DEN HABER YOK

Haberi 8. Sayfada

İngilizlerin hayali Boğaz Köprüsü

İkinci Boğaz Köprüsü ihalesi bütün dünyada büyük ilgiyle karşılandı. O kadar ki, Ortadoğu'ya yönelik ekonomik bir dergi olan "Middle East Economic Digest", Boğaz Köprüsü'nü kapak yaptı. Derginin yazısında ayrıca, Japon şirketlerinin köprü ihalesini almak için ilk Boğaz Köprüsü'nün tasarımını çizen İngiliz Freeman and Fox kuruluşuyla amansız rekabeti de konu ediliyor. Dergide yer alan İkinci Boğaz Köprüsü'nün temsili resmi İngiliz ressam Sydney Terrif tarafından çizilmiş.

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Ayrıcalıklı Suçlar

Bir iktidarın toplumun hangi kesimlerini koruyup kolladığını anlamak için çıkardığı yasalara bakmak yeterlidir. Gerisi boş sözdür.

Önceki gün çıkarılan üç yasa ANAP iktidarının kimlere el getirmek istediğini, hiçbir yoruma gerek kalmaksızın ortaya koymaktadır. "Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Mısır'da 1001 Gece Masalları yasaklandı

Mısır İçişleri Bakanlığı'nın emriyle 3 bin masal kitabı toplatıldı.

Haberi 12. Sayfada

Özal'a siyasal fatura mı?...

YALÇIN DOĞAN — *9 mayıs*

ANKARA — Özal büyük bir sürprizle karşı karşıya. 24 Ocak 1980 kararlarından bu yana Özal'ın IMF ile "en büyük bunalımı yaşamakta olduğunu" söylersek, abartmış olmayız. IMF'nin Özal'ı son beş yıl içinde ilk kez böylesine "köşeye sıkıştırdığını" söylersek, yine abartmış olmayız.

Başbakan özel toplantılarda çeşitli rakamlar ortaya atarak "bakın siz bilmiyorsunuz, ama ben biliyorum" diye sorguladığı bürokratlar, IMF ile ilişkilerde tam bir çıkmaz içinde. IMF'nin istekleri bitmiyor, bürokratların yanıtları yetersiz kalıyor. Ve sonuçta IMF son beş yıldır ilk kez bir görüşme maratonunu böylesine uzatıyor da uzatıyor. Görüşmeler bitmek bilmiyor.

Türk ekonomisinin "gidişatı" üzerine "ciddi endişeler" duyan IMF uzmanları ile görüşmeler zaman zaman kesilme noktasına dek uzanıyor.

Tıkanıklığın en önemli halkaları ise şöyle sıralanıyor:

- *IMF bütçe harcamalarına ciddi kısıtlamalar getirilmesini istiyor. Bu kısıtlamalar içinde, cari harcamalar örneğin "araç giderleriyle kırtasiye giderlerini çok yüksek" buluyor. Türkiye cari harcamaları "kısamayacağını" bildirince, bu kez bütçe dengesini tutturmak açısından "yatırımların kısılmasını" istiyor.*
- *Aslında bunlar yeni değil. Ama yeni olan ve Türk ekonomisini bütçe harcamaları açısından etkileyecek olan, bütçe uygulamalarını her üç ayda bir rapora dökmek ve bu raporu IMF'nin emrine amade kılmak. İşte, gürültü de buradan kopuyor. Çünkü, her üç ayda bir IMF bakacak ki, "bütçe şu şu şu noktalarda açık" veriyor. Üstelik, yıllık fiyat artışı da bütçe harcamalarını arttıracağından dolayı, bu açık kolay kolay kapatılmaz hale gelecek, o zaman IMF yeniden kapıya dayanacak ve örneğin "büyük yatırımları bir yıl erteleyin" diyebilecek. Daha somut bir örnekten hareket edersek, Atatürk Barajı için bu yıl bütçeye 46 milyar lira konuldu. Ama yüzde 50 dolayındaki fiyat artışından dolayı Atatürk Barajı için söz gelimi 20 milyar lira ek ödenek konulduğunda ve bu harcama barajın bu yılki yapım porgramına ulaşmak için zorunlu olduğunda, IMF "hayır ek ödenek koyamazsınız, barajı bir yıl geciktirirsiniz" diyebilecek.*

Bize göre, Özal ile IMF arasında ipleri koparan nokta işte bu. Çünkü böyle bir kararın Özal'a çıkartılacak faturası sadece ekonomik olmayacak, aynı zamanda siyasal nitelik de taşıyacak. Çünkü artık Özal'ın "siyasal sorumluluğu" diğer sorumluluklarından çok daha fazla ağır basıyor.

Yani IMF'nin böylesine sıkıştırmasının Özal'a çıkartacağı bir siyasal fatura var. IMF bunu elbette biliyor. Bildiği halde, bütçe harcamaları dışında, bir de "dış borçlanmaya sınır" getirmek istiyor. Beş yıldır "göz bebeği gibi baktığı" Özal, IMF'nin gözünden mi düştü yoksa?

Uygulanan politikalardaki yetersizlikler karşısında IMF kendini kurtarmak için şimdi Özal'ı güç durumda bırakmayı göze mi alıyor acaba? Herkesin bildiği "acı reçeteleri" gibi, IMF'nin bir de "acı terk etmeleri" vardır. Karşı tarafta başarısızlığı gördüğü anda kendini kurtarmak için karşı tarafı yalnız bırakıverir. Kendi ortadan kaybolur, siyasal faturayı da karşı taraf öder.

Mümtaz Arıkan

Alternatif Ekonomi Politikası İçin Birkaç Öneri

OSMAN ULAGAY — *10 mayıs*

1984 sonbaharına kadar Özal'ın önde gelen ekonomi kurmayları arasında yer alan ve Maliye Bakanlığı gibi kilit bir noktada bulunan Sayın Vural Arıkan iki gün önce bir gazetede yayımlanan demecinde bakın neler söylemiş:

"Kısa vadede ücretliler bakımından bir çözüm bulunabilir. Bugün mevduattan elde edilen gelir için yüzde 50 diyebiliriz. Bu gelirden alınan vergiyi yüzde 10'dan yüzde 20'ye çıkartır, aradaki farkı ücret gelirlerinden kesilen vergiye kaynak yapabiliriz. Bu-

nu yüzde 20'ye çıkartınca faizcilik yavaş yavaş azalmaya başlar. Bankada bloke edilen paralar deşifre olur. Bence burada vergi politikası başlı başına bir araç olabilir. Yani bankalardaki tasarruf hesaplarından vergi gelirini arttırmakla ücretliden alınan vergi geliri azaltılacaktır. Böylece işçinin, memurun üzerindeki vergi yükü azalacaktır. Bu kaynak onu karşılar, kısa vadede ve hemen ayında."

Arıkan aynı demecinde KİT zamlarına ve ithalat rejiminin uygulanış biçimine de karşı çıkmakta, bazı alanlarda sübvansiyon politikası uygulamanın yerinde olacağını belirtmektedir.

Evet bu sözleri Özal'ın en yakınında bulunan, mevduat faizlerinden yapılan vergi kesintisi yüzde 20-30'dan yüzde 10'a indirilirken Maliye ve Gümrük Bakanlığı koltuğunda oturan Vural Arıkan söylemektedir.

Vural Arıkan'ın bu ilginç sözleri Özal hükümetinin benimsediği ekonomi anlayışıyla ve bugüne dek uygulamaya çalıştığı politikalarla taban tabana zıt bir anlayışı dile getirmektedir. Özal hükümeti mevduat faizlerinden alınan verginin oranını düşürürken bunun tasarrufu teşvik ederek enflasyonu önleyeceğini düşünmüştür. Ayrıca *"tasarruf sahibini sömürülmekten kurtararak"* çok büyük bir kitleyi memnun edeceğini düşünmüştür. Vergi politikasını çizerken sermayeden alınan bazı vergilerden vazgeçmekle olumlu sonuç alacağını ummuştur. KİT zamların *"zorunlu"* diyerek savunmuş ve bu zamların enflasyonu önleyeceğini iddia etmiştir. İthalattaki yeni uygulamaların fiyatların kontrolünde etkili olacağını sanmıştır.

Oysa artık Sayın Arıkan'ın da gördüğü gibi ne yüksek faizler enflasyonu önlemiştir, ne de KİT zamları ve ithalat liberasyonu. Tersine üçü de enflasyonu arttırıcı etki yapmıştır. Türkiye'de son yedi sekiz yıl içinde gelir dağılımı aşırı ölçüde bozulurken talebi daraltacağı sanılan önlemler, gelir terazisinin sürekli olarak yukarı çıkan kefesinde bulunanları hiç etkilemez olmuştur. Bugün tüm parasal göstergelerdeki artış hızının geçen yıldan daha yüksek olduğu görülmektedir. Devlet bütçesindeki büyük açığın kapatılması için tüm umutlar Katma Değer Vergisi'ne bağlanmıştır, ama bunun kendi başına yeterli olmayacağını aklı başında herkes bilmektedir. Bütün bunlar ve nisan sonu ile mayıs başında yapılan toplu zamların, fiyatları önümüzdeki aylarda nasıl etkileyeceği ortadayken nisan fiyat göstergelerinin bir iyimserlik nedeni olması olanaksızdır.

Gelinen noktada alternatif arayışlarının yoğunlaşması doğaldır. Sayın Arıkan'ın demeci ise bu yönde atılması gereken en önemli adımlardan birini çağrıştırması açısından ilginçtir. Gelir dağılımını daha da bozarak ekonomiyi düze çıkartma esprisi üzerine kurulmuş olan Özal stratejisine karşı konabilecek alternatif stratejinin çıkış noktası öncelikle gelir dağılımını düzeltecek önlemlere yönelmek olabilir.

Gelir dağılımını düzeltebilecek politikalar arasında birinci önceliği vergi politikalarının alması gerektiği açıktır. Gerçekten etkili bir vergi darbesiyle hem rantiye kesiminin geliri budanarak ve serveti vergilenerek bu kesimin yarattığı talep baskısı azaltılabilir, hem de vergi geliri arttırılarak bütçe açığı denetime alınabilir.

Gelir dağılımını düzeltecek önlemlere ağırlık vermek Özal yönetiminin ekonomiye bakış açısında temel bir değişikliği gerektirmektedir. Bunun yanı sıra kısa vadede toplumdaki enflasyon beklentisini kıracak bir *"şok tedavisi"*nin gündeme getirilmesi önerileri de vardır. Bu öneriler arasında dikkati çekenler şunlardır:

- 3 ay süreyle tüm fiyatların dondurulması (KİT'ler dahil).
- Bu süre içinde döviz kuruyla oynanmaması ve para kredi politikasının çok sıkı tutulması.
- Aynı süre içinde dolaysız vergilerin hızla arttırılması için gerekli düzenlemelerin yapılması, servetlerin de vergilenmesi.
- Vergilerin aylık tahsilatına gidilmesi .
- Yüksek faiz politikasından geriye dönüşün başlatılması.

"Yalnızca eleştirmeyin, alternatif gösterin" diyenlere ilk öneriler olarak sunulur.

Tan Oral

KEMALİZMİN DRAMI
Vedat Nedim Tör
300 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu / İstanbul

Cumhuriyet
62. Yıl: Sayı: 21806 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. 10 Mayıs 1985 Cuma

PRATİK TEST YÖNTEMLERİ
(4. ve 5. sınıflar için)
100 Pratik Yöntem 500 Pratik Çözüm
1982-83-84 Sınav Soruları ve Cevapları
Yada, Dr. Şevkibey Sok. 6
Divanyolu İstanbul, 520 74 73

Soruşturma Komisyonu, eski bakanın 'rüşvet'ten suçlu olduğu kanısına vardı

Özdağlar Yüce Divan'a gidiyor

Komisyonun dün saat 10'da başlayan çalışması, saat 20.30'da bitti. Komisyon üyeleri, toplantıdan sonra açıklama yapmaktan kaçındılar.

Toplantıdan erken ayrılan HP'li Reşit Ülker, gazetecilere, çalışmaların bittiğini, redaksiyon yapılacağını söyledi.

Komisyon Başkanı Mustafa Uğur Ener, 15 mayısa kadar süreleri olduğunu belirterek, çalışmaların bugün de sürdürüleceğini açıkladı.

***10**'un üzerinde komisyon üyesinin, Özdağlar'ın 'rüşvet' konusunda suçlu olduğu kanısına vardığı öğrenildi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — TBMM Soruşturma Komisyonu'nun İsmail Özdağlar'ın "rüşvet" alarak yolsuzluk yaptığı kanısına varması üzerine Özdağlar'a Yüce Divan yolu açıldı. Komisyon'un dün saat 10'dan 20.30'a kadar süren görüşmelerinde raporun "rüşvet" bölümü ile ilgili görüşmeler tamamlandı. 15 üyenin de hazır bulunduğu toplantıda, bu bölüme ilişkin olarak üyelerin teker teker kanaatleri soruldu. Komisyonun yaklaşık 10'un üzerinde üyesinin Özdağlar'ın rüşvet aldığı kanısında olduklarını belirttikleri öğrenildi. Komisyondaki 8 ANAP'lı üyenin de "Özdağlar'ın yolsuzluk yaptığı" yolunda kanaatlerini bildirdikleri belirtildi. Diğer üyeler ise "çekimser" kaldı.

Komisyonun kararından haberi olmadığını belirten İsmail Özdağlar, kendisiyle konuşan "Cumhuriyet" muhabirine, "Hayırlısı olsun. Perişan durumdayım" dedi.

17 ocaktan beri soruşturmayı sürdüren komisyon, dün akşam çalışmalarını tamamladı. Toplantıdan, İstanbul trenine yetişmek üzere 10 dakika önce ayrılan HP'li Reşit Ülker, gazetecilere "Görüşmeler az önce sonuçlandı, sadece birkaç redaksiyon var. Arkadaşlar şimdi çıkacaklar" diyerek Meclisten ayrıldı.

Saat 20.20'de toplantı sona erdiğinde muhalefete ve iktidara mensup üyelerin oldukça rahatsız oldukları gözlendi. Gazetecilere en küçük bir açıklama yapmaktan kaçınan üyeler, toplu halde komisyondan ayrıldılar. MDP'li Sabahattin Eryurt, HP'li Metin Üstünel'le birlikte koridorda ilerlerken, gazeteciler "Reşit Ülker, görüşmeler bitti, dedi. Siz ise, müzakerelere yarın (bugün) devam edilecek diyorsunuz. Bu nasıl oluyor?" diye sorunca Eryurt gerisin geriye dönerek, Komisyon Başkanı Mus-

(Arkası Sa. 6. Sü. 5'te)

Meclis'ten Notlar

Özdağlar için karar TBMM'nin

BETÜL UNCULAR

ANKARA — İsmail Özdağlar, suçlu mu, suçsuz mu? Bu kararı TBMM verecek. Ancak Başbakan Turgut Özal'ın verilecek karardaki olası etkisi de yadsınamayacak bir gerçek. İsmail Özdağlar, Uğur Mengenecioğlu'ndan "rüşvet aldı mı?" Olayla ilgili tek kanıt olan "teyp bandı"nı dinleyen Başbakan Turgut Özal, "defalarca dinledikten sonra kanaat getirdiğini" söyledi.

(Arkası Sa. 6. Sü. 8'de)

Polise yetki tartışması

Bakan savundu: Polise yetki demokrasiyi daha iyi yapar

İÇİŞLERİ BAKANI NELER DEDİ?

Telefon dinleme: *Bunlar zaten mahkeme kanalıyla yapılıyor. Biz açıklık getirdik. Şimdi mülki amirlerin emriyle de yapılabilecek. Tartışılır. Son merci Anayasa Mahkemesi'dir.*

Demokratiklik: *Tasarının demokratik olduğuna inanıyorum. Demokrasi güzel şeydir. Daha iyi olsun diye bunları getiriyoruz. Partiler tepki gösterebilir. Toplumun değerlendirmesi önemlidir.*

Genel ahlaka aykırılığı kim belirleyecek: *Mülki amirler. Örneğin bir kahvehane ahlaka aykırı bir yer değildir. Ama iç odalarında böyle şeyler yapabilirler. Gayri ahlaki fiillere tevessül edebilirler.*

Vali yanlış yaparsa: *Ben valilerin büyük hatalar yapacağına inanmıyorum. Olsa bile istisna olur.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, polisin görev ve yetkilerini arttıran yasa tasarısını savundu, tasarının demokratik ve anayasaya uygun olduğunu söyledi. Bakan Akbulut, telefonların dinlenmesi ve evlerin aranması gibi uygulamaların daha önce de belirli koşullarla yapıldığını açıkladı. Polisin 10-15 yıl önceki polis olmadığını ileri sürdü, "Polise güvenmek gerek" dedi.

İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, dün saat 10.00'da bakanlıkta düzenlediği, Müsteşar Galip Demirel ile Emniyet Genel Müdürü Saffet Arıkan Bedük'ün de katıldığı basın toplantısında, "Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası'nda değişiklik yapan yasa tasarısı" hakkında açıklamalar yaptı. Basın mensuplarının çeşitli sorularını yanıtladı.

Akbulut, toplantıda, 12 Eylül'den sonra ülkede sağlanan huzur ve güveni sürdürmek, vatandaşların hak ve hürriyetlerini, can, mal ve namusunu korumak amacıyla polisin her bakımdan güçlendirilmesi gerektiğini, gelişen suçların mahiyetine ve suçların stratejisine göre, mevzuatla yetkilerinin açıklığa kavuşturulması ve geliştirilmesine "lüzum hasıl olduğunu" kaydetti. Tasarıda getirilen değişikliklerin başlarını anlattı.

Basın toplantısında yazılı metni okuyan Bakan Yıldırım Akbulut, daha sonra basın mensuplarının sorularını yanıtladı.

Akbulut'a sorulan sorular ve yanıtları şöyle:

— Türkiye'de uygulanmakta

(Arkası Sa. 6. Sü. 2'de)

YENİ YASALARA TEPKİ BÜYÜK.

Haberi 7. Sayfada

— Yeter artık, ev ödevlerinizi soracak başka birini bulun!

ZEKİ YAVUZTÜRK AÇIKLADI:

Türkiye, Yıldız Savaşı'na 'evet' dedi

Yarışın füzeleri

Sovyet SS-18: *11 bin kilometre menzilli. Fırlatıldıktan sonra 300 saniye süreyle yakıtı yanıyor. Yakıt tamamen yandığında 400 kilometre yükseklikte oluyor. Toplam 10 nükleer başlık taşıdığı tahmin ediliyor.*

Amerikan MX: *Menzili 8 bin kilometre. Fırlatıldıktan sonra 180 saniye süreyle yakıtı yanıyor. Yakıtın yanması bittiğinde 200 kilometre yüksekliğe erişmiş oluyor. 10 nükleer başlık taşıyor.*

CÜNEYT ARCAYÜREK

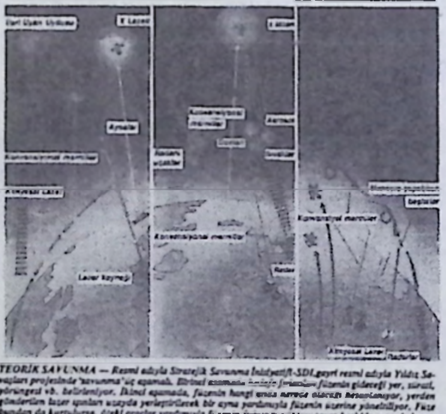
ANKARA — ABD Savunma Bakanı Casper Weinberger'in resmi çağrısı olarak Amerika'ya giden Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, "Yıldız Savaşları" diye adlandırılan projeye Türkiye'nin katkıda bulunacağını Washington'a bildirildiğini söyledi. "Yıldız Savaşları"na Türkiye'nin katkısının daha çok "yapım sahasında" olacağını belirten Yavuztürk, Avrupa ülkelerinde bu konuda görülen kaygının "Sovyetler'le ABD arasındaki tırmanmayı hızlandıracağından" kaynaklandığını bildirdi. Yavuztürk, ABD'nin Türk Hava Kuvvetleri'ni güçlendirmek için 40 Fantom uçağı vermek amacıyla çalışmalar yaptığını vurguladı.

Yavuztürk'e yönelttiğimiz sorularla yanıtları şöyle:

— "Yıldız Savaşları" projesi nedir, Türkiye'nin buna katkısı olacak mı?

YAVUZTÜRK — Yıldızlar Savaşı şu: Uzayda bir ülke üzerine atılabilecek füzeleri yakala-

(Arkası Sa. 11. Sü. 2'de)

TEORİK SAVUNMA — Resmi adıyla Stratejik Savunma İnisiyatifi-SDI, gayri resmi adıyla Yıldız Savaşları projesinde 'savunma' üç aşamalı. Birinci aşamada ... fırlatılan füzenin gideceği yer, sürati, yörüngesi vb. belirleniyor. İkinci aşamada, füzenin hangi anda nereye olacağı hesaplanıyor, yerden gönderilen lazer ışınları uzayda yerleştirilecek bir ayna yardımıyla füzenin üzerine yönetiliyor. Füze bundan da kurtulursa, öteki araçlar yardımıyla füzenin fırlattığı nükleer savaş başlıklarını yakalamaya çalışıyor. Teorik olarak füzenin bu üç aşamalı "savunma"dan kurtulması "mümkün değil."

'DÜŞMAN' FÜZEYE 3 AŞAMALI ÖNLEM

Haberi 11. Sayfada

1985'TE AET'DEN TÜRKİYE'YE KREDİ YOK

ORTADOĞU'NUN BAŞ AKTÖRLERİ NE İSTİYOR

3. Sayfada

TARIK DURSUN K. SAİT FAİK ÖDÜLÜNÜ 2'NCİ KEZ KAZANDI

Haberi 12. Sayfada

Halefoğlu: Balkanlar'da çok taraflı işbirliği olanaksız

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Hafta başında Romanya'ya yaptığı resmi ziyaret sırasında Bulgaristan'daki Türk azınlığa yapılan baskılar konusunu gündeme getiren Dışişleri

(Arkası Sa. 7. Sü. 3'de)

IPI, Sofya'yı protesto etti

GÜREŞÇİ BÜNYAMİN FİLİBE'DE

Haberleri 7. Sayfada

Mübarek geliyor

Hüsnü Mübarek

Evren'in çağrılısı olarak çarşamba günü Ankara'ya gelecek olan Mübarek, Türkiye'ye ayak basan ilk Mısır Cumhurbaşkanı oluyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek'in uzun bir süredir Türkiye'ye yapması tasarlanan ziyareti önümüzdeki hafta gerçekleşiyor. Mübarek, Türkiye'ye ayak basacak ilk Mısır Devlet Başkanı olacak.

Mübarek'in, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in çağrılısı olarak önümüzdeki hafta Türkiye'ye üç gün sürecek resmi bir ziyarette bulunacağı bildirildi. Çarşamba günü Ankara'da beklenen Mübarek 18 mayıs cumartesi günü İstanbul'dan ülkesine dönecek.

Sudan'daki darbe nedeniyle Mübarek'in bir ara Ankara'ya gelişini erteleme durumu ortaya çıktıysa da, diplomatik kanallardan yapılan görüşmeler sonunda ziyaret tarihi önümüzdeki hafta için kesin olarak saptandı.

Cumhurbaşkanı Evren ile Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek arasında yapılacak görüşmelerde Ortadoğu'daki durumun geniş bir biçimde gözden geçirilmesi, bu arada İran-Irak savaşı ve Ürdün ile FKÖ arasındaki konfederasyon girişimlerinin ele alınması bekleniyor.

Kahire-Ankara yakınlaşması

CENGİZ ÇANDAR

Gelecek hafta Ankara'ya gelecek olan Hüsnü Mübarek, Türkiye'ye ayak basacak ilk Mısır Cumhurbaşkanı olacak. Mısır'da 1952'de krallığın tasfiyesinden sonra cumhurbaşkanlığı makamını işgal eden Cemal Abdülnasır döneminde de, Enver Sedat döneminde de Türk-Mısır ilişkileri genellikle pek sıcak değildi. Bölgenin iki önemli ülkesi arasındaki yakınlaşma, Hüsnü Mübarek'in göreve başladığı 1981 yılından sonraki dönemde yavaş yavaş gerçekleşti.

1982 sonbaharında şu anda Mısır Başbakanı olan o günkü Dışişleri Bakanı Kemal Hasan Ali'nin Ankara ziyaretinden sonra bakan ve askeri heyetler düzeyinde karşılıklı ziyaretler artmıştı.

Ankara ile Kahire arasındaki ilişkilerde beliren yakınlaşma, bir yandan Türkiye'nin daha faal bir Ortadoğu politikası izlemeye başlamasına, öte yandan

(Arkası Sa. 11 Sü. 3'te)

Balkanlar'da İşbirliği...

Türk-Bulgar ilişkilerindeki gerilim tırmanışını sürdürürken Ankara, Balkanlar'a dönük yaklaşımında ilginç sinyaller vermektedir. Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun hafta başında yaptığı Bükreş ziyareti bu açıdan anlamlıdır.

Romanya, bilindiği gibi, Balkanlar'da çok taraflı işbirliğini öteden beri önemseyen ve bölge ülkelerini bu doğrultuda özendiren bir ülkedir. Doğu Bloku'nun "uyumsuz" üyesi Romanya'nın, bölgede istikrarsızlığa kaynaklık edebilecek gelişmelerden tedirgin olması anlaşılabilir bir duygudur.

Sayın Halefoğlu da Bükreş'te bölgesel işbirliği konusunda Türkiye'nin duyarlığını dile getirmiştir. Türk Dışişleri Bakanı, haklı olarak Yunanistan ile Bulgaristan'ın aşırı ilişkilerinde Ankara'yla diyaloğa karşı olan uz-

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

DYP Kongresine 4 gün kaldı

Cindoruk: Güvenli ve gururluyum

Avcı: *Kulis faaliyetine girmiş değilim, çünkü bunu küçüklük addederim.*

Dülger: *Başkan adaylığına önerileceğim konusunda şu ana kadar kimse bana bir şey fısıldamadı.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — DYP Büyük Kongresi'ne dört gün kala Ankara'ya gelen il başkanları ve delegelerin kulis faaliyetleri giderek artarken, Genel Başkan Yıldırım Avcı, "Kulis faaliyetine girmiş değilim, çünkü bunu küçüklük addederim" dedi.

Yakın çevresine önceki gün, "son günlerdeki baskılar nedeniyle adaylıktan çekilme noktasına geldiğini" söyleyen Avcı, "kararında şu ana kadar herhangi bir değişiklik olmadığını" bildirerek, "Böyle durumlarda, karar zaten en son gün netleşip kesinleşir. Daha kongreye dört gün var" dedi.

Büyük Kongre öncesi Ankara'ya gelen il başkanlarının nerede toplandıklarını bilmediğini de

(Arkası Sa. 6. Sü. 5'te)

ANKARA'dan

YALÇIN DOĞAN

Tasarrufları Uzun Vadeye Çekme Eğilimi

ANKARA — Kısa dönemde faizler düşmeyecek, hatta, "Bu yıl faizlerin düşmesine sürpriz" gözüyle bakan üst düzey yetkililer bile var. Çok büyük bir olasılıkla bugün yürürlükte bulunan faiz oranlarıyla sonbahara kadar geliriz.

Ama, buna karşın faizlerle ilgili bir başka gelişme olabilir. Faiz oranları bankalara yatırılan tasarrufun vadesine göre "yeniden düzenlenebilir." Bununla anlatmak istenilen özetle şu: Halen en yüksek faiz üç aylık tasarruf mevduatına veriliyor. Yüzde 53'lük faiz sadece üç aylık mev-

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

DEVLET PARASIZ YATILI SINAVI
(İlkokul son sınıf)
SORULARI YANITLARI
8. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Erken Emekli...

Başbakan Özal, bugünlerde aklını emekli aylıklarına taktı. "Erken emeklilik" konusuna karşı olan Özal, bu konudaki eleştirilerini sık sık sergiliyor. Başbakan bu konudaki mantığını aritmetiğin dört işlemine bağlıyor. Emeklilere verilen para, çalışanlardan kesilen prime dayanıyor. Bu para yetmeyince devlet ya para basıyor, ya da yatırımlardan kesip emekli aylığı ödüyor. Öyleyse bu soruna bir çözüm yolu bulunmalı.

İyi, hoş da Başbakanın kendisi "erken emekli" değil midir? Öyledir. Sayın Özal, kendisine "ana sütü gibi helal" saydığı bir hakkı başkaları için devlete büyük yük olarak görmektedir.

Erken emekliliğin nedeni de, genç yaşında emekli olup evde sırtüstü yatıp dinlenmek değildir. Bu pahalılıkta yurttaş, emekli olup bir başka iş tutarak çoluğunu çocuğunu geçindirmeye çalışıyor. Devlet işçiye, memura geçinebilecekleri düzeyde ücret ve aylık verse bu sorun da kendili-

(Arkası Sa. 11. Sü. 7'de)

Mecliste işkence tartışıldı

***ANAP'lı Ergüder:** Bu kürsüden işkence olduğunu söyleyenler, Türkiye'nin dış itibarını zedeliyor.*

***HP'li Cancer:** Kimse beni ilham edemez. Türkiye'de işkence meselesi ne durumda ise onu söylüyorum.*

***ANAP'lılar** (Üzerine yürüyerek): Her olayın ardından sen çıkıyorsun, başkan şunu dışarı at.*

HAAS: TÜRKİYE'DE İŞKENCENİN TÜMDEN KALKMASINI BEKLİYORUZ

Haberleri 8. Sayfada

BİR AVUÇ ALKIŞ
Mucap Ofluoğlu
1250 Lira, Çağdaş Yayınları (Tiyatro ve Sanat Yaşamı Anıları)

Cumhuriyet
62. Yıl: Sayı: 21809 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. 13 Mayıs 1985 Pazartesi

İNSAN NASIL İNSAN OLDU
İşte bilimsel açıklaması
5. Baskı, Yeni Dünya Yayınları

60 il başkanı "Cindoruk sözü" verdi, Avcı finalde olmayacak

'Mühür' Cindoruk'ta

Büyük Kongre'ye bir gün kala 60 il başkanı toplanarak Cindoruk'un genel başkan olarak önerilmesi için deklarasyon imzaladı. Yazarcılar "delege kulisi"ni yoğunlaştırdı.

Yazar taraftarlarının "Oylara ipotek konulamaz" temasına İstanbul İl Başkanı Keçeli yanıt verdi: "Kız alırken aile büyüklerine danışılır. Sayın Yazar partide azami olduğu için ipotekle, yol göstermeyi karıştırıyor. Yoksa, bizim kız ya davulcuya, ya zurnacıya gider."

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Parlamento dışı muhalefet partilerinden DYP'nin yarın başlayacak Büyük Kongresi'nden bir gün önce dün, genel başkan adayları arasındaki düğüm kamen çözüldü, final Mehmet Yazar'la Hüsamettin Cindoruk arasında geçecek. Mehmet Yazar adaylığını resmen açıklarken, 60 il başkanı da Hüsamettin Cindoruk'u destekleme kararı aldı. Yıldırım Avcı da, "gayriresmi" olarak adaylıktan çekildi.

Genel başkanlık yarışındaki "anahtar isim" Avcı'nın adaylıktan çekilmesi üzerine sorun bu kez, Avcı'nın bundan sonraki konumunda düğümlendi. Avcı'nın Cindoruk'un listesinde görev alıp almayacağı, alırsa bunun nasıl bir görev olacağı konusunda "formül" arayışları başladı. Avcı için aranan formüllerin başında özel konumda bir genel başkan yardımcılığı bulunuyor. Parti içinde hizip olarak bilinen eski siyasilerin önceki gece bir arada oldukları il başkanlarının yemeğinde Yazar'a karşı "tek aday" olarak Cindoruk'un desteklenmesi görüşü ağırlık kazanınca Avcı, "Fikirler ortaya atıldığı zaman şahıslar muhim değildir. Bir kenara çekilmesini bilmez lazımdır" diyerek, "yumuşama" eğiliminde olduğunu gösterdi. Avcı, dün de il başkanlarıyla birlikte öğle yemeği yedi ve basına bir açıklama yapmamasına rağmen adaylıktan çekildi.

İl başkanlarının dün öğleden sonra yaptıkları toplantıda 60 il başkanının imzası ile Cindoruk'un büyük kongre Divan Başkanlığına genel başkan adayı olarak önerilmesi kabul edildi ve deklarasyon imzalandı.

İl başkanlarının toplantısına henüz Ankara'ya gelmemiş Hakkâri, Siirt, Diyarbakır, Aydın ve Afyon ile il kongresini yapamayan Tunceli il başkanları katılmadı. Toplantıya katılan Trabzon İl Başkanı ise, deklarasyonu imzalamadı. Trabzon Başkanı, Cindoruk'u desteklememe gerekçesini, "Daha önce il örgütü olarak yayımladığımız deklarasyonda şeyin bir adayımız olmadığını bildirmiştik" diyerek açıkladı.

İl başkanlarının Cindoruk'u destekleyeceklerine ilişkin beleğe imzalarından sonra İstanbul İl Başkanı Keçeli'nin il başkanlarına üç kez "söz veriyor musunuz?" diye bağırdığı duyuldu. İl başkanları da "evet, evet, evet" şeklinde karşılık verince Keçeli, "İşte bu kadar" diye ellerini yana açarak mutlu olduğunu sergiledi. Ve "İmam da damada sorar, üç kere gelini aldın mı diye, biz de öyle sorulum dedik, Allah'ın hakkı üçtür" diye konuştu.

Aralarında önceki gün 11 kişilik deklarasyon komitesi oluşturan il başkanları dünkü toplantı sonunda komite üyelerini 16 kişiye çıkardılar. Toplantıda alınan karar gereğince il başkanları, parti genel merkezi ile birlikte 40 kişilik Merkez Yönetim Kurulu, 20 kişilik Merkez Karar Kurulu ve 15 kişilik Merkez Disiplin Kurulu aday listelerini hazırlayacaklar. Ve önerdikleri isimleri bugün saat 17.00'e kadar Koordinasyon Komitesi'ne bildirecekler. Kesin aday listesi ise Koordinasyon Komitesi'nin son toplantısında belirlenecek. Komitede bulunan il başkanları şöyle:

Bülent Öngelik (Ankara), Yaşar Keçeli (İstanbul), Cevdet Çavuşoğlu (Konya), Remzi Zeytinli (Adana), Ömer Kabakçı (Amasya), Turan Çanar (Erzurum), Rifat Serdaroğlu (İzmir), Abdulkadir Cenkçiler (Bursa), Ahmet Uncu (Kahramanmaraş), Latif Sakıcı (Muğla), Şevket Olcak (Gaziantep), Haydar Baylas (Bingöl), Fahrettin Gezeoğlu

(Arkası Sa. 11. Sü. 8'de)

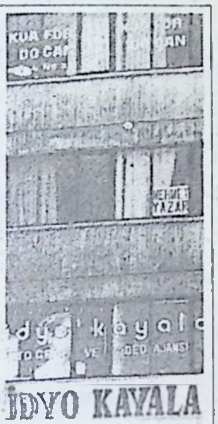
RESMEN 'ADAYIM' DEDİ

Yazar: Delegeye ipotek konulmaz

İnanıyorum ki, DYP delegesi arkadaşlarım nice ikbal tekliflerini reddederek kendilerine sunduğum bu hizmet isteğimi geri çevirmeyeceklerdir.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Doğru Yol Partisi Büyük Kongresi'ne bir gün kala Mehmet Yazar genel başkanlığa aday olduğunu "resmen" açıkladı. Yazar dün sabah "siyasi karargâh"ında düzenlediği basın toplantısında, "Kongre sonuçları ne olursa olsun inandığım yolda çalışmaya ve mücadeleye devam edeceğim" dedi ve dele-

(Arkası Sa. 11. Sü. 4'de)

SİYASİ KARARGÂH — Ortada Yazar.

GELECEK İÇİN KONUŞTU

Cindoruk: Sağın yuvası DYP'dir

Övgüyü, sevgiyi ve duyguyu yasaklayan bir kanun demokrasi içinde yaşayamaz.

ANKARA (ANKA) — DYP'nin genel başkan adaylarından Hüsamettin Cindoruk, seçildiği takdirde ulaşmaya çalışacağı hedefleri açıkladı. Hüsamettin Cindoruk, demokratik sağın bir bütün haline gelmesi olayının DYP'de gerçekleşeceğini söyledi.

(Arkası Sa. 11. Sü. 4'de)

Anneler Günü kutlandı

Daha 19 dakika oldu *Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Mamak Kapalı Ceza ve Tutukevi 3 No'lu cezaevinde sabahın erken saatlerinden itibaren tutuklu yakınlarının sabırsız bekleyişlerine sahne oldu. Anneler Günü, her anne için ayrı bir anlam taşır, ama Mamak Cezaevinde tutuklu çocuğu bulunan anneler için daha çok ayrı bir anlam taşıdı: "20 dakikalık mutluluk." Kimi zaman 20 dakika kısa gelir, kimi zaman da bir ömür gibidir. Dün Mamak'taki anneler için 20 dakika bir ömre değerdi. "Görüş bitti" diyen görevliye, saatine bakan bir anne "Hayır daha 19 dakika oldu, 1 dakikamı çalmayın n'olur" diyordu. Sabah saat 9.30'da başlayan görüş akşam 18'e kadar sürdü. Hücrede bulunan tutuklular dışında tüm tutuklular birinci dereceden yakınlarıyla görüştürüldüler. (Fotoğraf: ÜMİT SEZGİN)*

ANNELER GÜNÜNDEN GÖRÜNTÜLER 8. Sayfada

YOLUNUZ ASFALT MI, ELEKTRİĞİNİZ VAR MI? — Süleyman Demirel, Güniz Sokak'taki evinde ziyaretçilerini kabul ediyor, okşuyor, okşuyor. Yukarıdaki fotoğraf çekildiği sırada Demirel, taşradan gelen ziyaretçilerine soruyordu: "Yolunuz asfalt mı, elektriğiniz var mı?" (Cata büyük fotoğraf). Güniz Sokağa gitmek için Buğday Sokak'tan aşağı inmek gerekiyor. Ama trafik tek yönlü Güniz Sokak'ta. Çünkü arabalar yolun iki kenarına park ettikleri için zaten dar olan yol iyice daralmış. Bu yüzden arabaların park edilmesi büyük sorun oluyor. Demirel'in evinin günlü geleni eksik değil. Ama bu, sokakta bir sıkışıklık yaratmıyor. Gelen giriyor, çıkan gidiyor. (RIZA EZER)

Güniz Sokak'ta trafik tek yönlü

Ankara'da Tunalı Hilmi Caddesi'nden aşağı inip sağda Buğday Sokak'tan girince karşınıza Güniz Sokak çıkıyor. Burada trafik tek yönlü. Bu nedenle arabalar yolun iki kenarına park etmişler. Böylece zaten dar olan yol, iyice daralmış.

DENİZ SOM

ANKARA — "Kırkalu Ruhu", "Büyük Türkiye", "Ondört Mayıs" ve "Güniz Sokak" gibi terimler son günlerde siyaset kulislerinde çokça söylenirken, biz de Ankara'da "Güniz Sokak"tan geçtik.

Atatürk Bulvarı'ndan Kavaklıdere'ye çıkarken, Kuğulu Park'ın yanından sola dönüp Tunalı Hilmi Caddesi'nden aşağı inerek sağda Buğday Sokak'tan girince karşımıza "Güniz Sokak" çıktı.

Güniz Sokak'ta trafik tek yönlü. Yolun iki yanına park etmiş arabalar yüzünden zaten dar olan yol daha da daralmış. Burası, genelde iskân bölgesi, ama kimi apartman katlarında işyerleri de var. Alüminyum sanayii, rulman sanayii gibi.

Mahallenin kuaförü de burada. Bir de İngiliz Kültür Müsteşarlığı var. Önünde de güvenlik görevlisi. Sokakta yer bulamayan otomobillerin doldurduğu Kuğulu otoparkın tam karşısında ise dört katlı müstakil bir bina var. Bu binanın önünde de

(Arkası Sa. 11. Sü. 7'de)

Gümrüksüz eşyalar için yeni düzenleme

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Yolcu beraberinde yurda gümrüksüz eşya getirme olanağına yeni değişiklikler yapıldı.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın dünkü Resmi Gazete'de yayımlanan tebliğine göre, maktu vergiler toplamı 3 bin marka kadar olan gümrüksüz eşyayı şu kişiler getirebilecekler:

1. Yurt dışında çalışan işçiler.
2. Yurt dışında serbest meslek ya da bağımsız iş sahibi yolcular.
3. Görevli olarak yurt dışına giden kamu personeli.
4. Yurt dışında en az 6 ay kaldıktan sonra yurda dönen 18 yaşından büyük, Türkiye'de yerleşik kişiler.

Daha önce: Bu tebliğden önce yurtdışında kalma süresine bakılmaksızın 18 yaşından büyük herkes aynı miktarda eşyayı gümrüksüz sokabiliyordu.

Bir kez: Bu düzenlemeye göre bu haktan yılda bir kez yararlanılabilecek ve her eşyadan bir taneden fazla getirilmeyecek.

Önce-sonra: Yolcular, yurda girişlerinden 2 ay önce ve 6 ay sonra gönderilen eşyalar da yolcu beraberinde getirilmiş kabul edilecek.

12 mayıs: Bu tarihten önce yurt dışına çıkmış olanlar için eski hükümler uygulanacak.

• İtalyan usulü seçim
3. Sayfada
• Başbakan'ın ifadesi komisyonu karıştırdı.
7. Sayfada
• "Türk müteahhidi, savaş bitmeden tüm dikkatini İran'a çevirmeli."
9. Sayfada
• Kuzey Atlantik Assamblesi raporu: Türk Ordusuna gençlik aşısı.
14. Sayfada

Büyük şikâyet

Şevket Yılmaz, tabana hükümetin 'zihniyet'ini anlattı

KAPALI SALONDA EYLEM

Pazarlıktan elini çek diyoruz, 'Genel müdürlere talimat veririz, iş yine aynı kapıya çıkar' diyorlar. Zihniyet budur.

İktidar, grevin kâğıt üzerinde kaldığını bildiği için işçinin karşısına taraf olarak çıkıyor.

Bir yanda vergi yükü altında ezilenler, öte yanda milyarlar kaçıranlar. Parası olan iyi, olmayan kötü.

Ayda 1000 dolar alarak 'fedakârlık' edenlere, günde 1 dolar alan asgari ücretlinin derdini anlatmaya devam edeceğiz.

ŞÜKRAN KETENCİ

BURSA — Türk-İş'in "eylem" kararı çerçevesinde tabana yönelik ilk kapalı salon toplantısı Bursa'da yapıldı. Toplantıda konuşan Türk-İş Başkanı Şevket Yılmaz, Özal hükümetine eleştiri yağdırdı.

Bursa Atatürk Spor Salonu'nda sendikacılar, işyeri temsilcileri ve işçilerin katıldığı toplantıda "tüm sorunlar"ı anlatan bir broşür dağıtıldı. İşçiler adına bir erkek ve kadın işçi de konuştu.

Yılmaz şunları söyledi:

• Sıkıntılarımızdan hiçbiri, ama hiçbiri ele alınmadığı için, ele alınmak istenmediği için buradayız.

• 12 Eylül'den sonra işçiler kendilerinden istenen fedakârlıkları, inanarak, geleceğe umutla bakarak, kat kat verdi. O tarihlerde ekonomiden doğrudan sorumlu olanlar, geniş ölçüde işverenlerin telkinleri ve isteği ile işçi hakları aleyhine, geniş kapsamlı ve sistemli bir kampanya başlatmışlar ve bunu olağanüstü şartlardan da yararlanarak sürdürmüşlerdir.

• Hükümetle yapılan zirve toplantılarında bu işin böyle gidemeyeceğini ortaya koyduk, ancak sıkıntılardan hiçbiri halledilmedi.

• Ayda 1000 dolar alarak fedakârlık edenlere, günde net 1 dolar alan asgari ücretlinin derdini anlatmaya devam edeceğiz.

• Hükümet bir yandan ücretlerin fazlalığından söz ederken, yabancı sermayeyi ülkemize davet ederken, ücretlerin çok düşük olduğunu da ilan ediyor.

• Bitmez tükenmez vaatlere rağmen işçinin alın terinin kar-

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

BURSA NOTLARI: ANKARA'DA KİMLER VAR?
11. Sayfada

YAVUZTÜRK, KESİN KARAR ALINMADAN MI KONUŞTU?

Yıldız Savaşı tartışması

Yavuztürk

Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, ABD'nin Yıldız Savaşları projesine "Türkiye'nin katkıda bulunacağını" açıklarken, Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, kesin bir dille konuşmaktan kaçınıyor. Bu konuda nihai kararın alınmadığını belirtiyor.

ABD'nin, NATO üyesi ülkelere "Yıldız Savaşlarına katılın" çağrısı üzerine ikiye bölünen NATO içinde Türkiye'nin "evet" kararını bildirmesi, "ABD'ye siyasi destek" olarak niteleniyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ABD Başkanı Ronald Reagan tarafından ortaya atılan ve kısaca "Yıldız Savaşları" diye adlandırılan "stratejik savunma inisiyatifi" programına Türkiye'nin katılıp katılmayacağı konusunda Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk ve Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, farklı tonda konuşuyorlar.

— Geçen hafta dönüşü ABD gezisi sırasında Savunma Bakanı Caspar Weinberger ile "Yıl-

(Arkası Sa. 6. Sü. 6'da)

DYP Kongresinin Düşündürdükleri

Yarın, 14 Mayıs...

Ülkemizde siyasal yelpazenin netleşmesi, biraz daha oturması açısından azımsanmaması gereken bir tarih.

Askeri yönetimin 6 Kasım 1983'te seçim dışı tuttuğu Doğru Yol Partisi'nin birinci büyük kongresi başlıyor yarın başkentte.

Olayı anlamlı kılan değişik nedenlerden söz edilebilir.

Bir kere, DYP'nin birçok engele rağmen hızlı bir çıkış grafiği çizebilmesi (tabii SODEP'le birlikte) 6 Kasım 1983 Genel Seçimlerinin bu bakıma gerçek niteliğini ortaya koymuştu.

Nedir bu nitelik?

6 Kasım'la oluşan partiler yelpazesinin büyük ölçüde zorlama ve yapay olduğudur; genel seçimle ortaya çıkan tablonun ülkedeki

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Karaduman: Günü gelince yasaklar kalkar

TBMM *Başkanı "Bu parlamento eski siyasi haklar için çalışmıştır" dedi. "Bu yasaklar, Türkiye'de bir gün muhakkak kalkacaktır.*

Siyasilerin ellerinden alınan birtakım haklarını iade edebilmek için bu parlamento zamanı gelince karar verecektir."

MEHMET GÜLTEKİN

ERZURUM — TBMM Başkanı Necmettin Karaduman, "Kader kurbanları için zaman gelince af çıkarılacağını ve af kanununun çıkmasıyla da ülkede bir rahatlık olacağını" belirtti, anayasada zamanı gelince yapılacak değişiklikle Ecevit ve Demirel'in siyasi yasaklamasının kaldırılabileceğini söyledi.

TBMM Başkanı Necmettin Karaduman, Erzurum Vali Konağı'nda Cumhuriyet muhabirinin sorularını yanıtladı. Soru ve yanıtlar şöyle:

— Bildiğiniz gibi ithali şu anda yasak olmayan malların ithali ile döviz kaçakçılığı suçlarında kapsamlı cezasını kaldıran yasa çıkarıldı. Bu yasaya göre kaçakçılar affedilmiş oldu. Çeşitli nedenlerle hapishanelerde bulunan hükümlüler için çıkarılması düşünülen affın kapsamı ne olabilir? Siyasi tutuklular için ne düşünüyorsunuz?

KARADUMAN — Çıkarılan ulusal yasasıyla döviz alım satımı serbest bırakıldı. Daha önce yasaya göre elinde döviz yakalanan hakkında işlem yapılmayor. Halbuki daha önceleri bu suçun mahkûmu oluyordu. Bu adaleti sağlayabilmek için döviz kaçakçılığı suçlarından hapis cezasını kaldıran yasa çıkarıldı. Dün suçlu olan hapishanede yatan, bugün aynı şekilde suç sayılmayan kişi serbest gezsin, olamazdı. TBMM kader kurbanları için affı zamanı gelince çıkartacaktır. Bu af çok kısa zamanda TBMM'de görüşülecek ve hapishane kapıları açılacaktır. Siyasi suçlara af çıkarılmasına şahsen karşıyım. Ama TBMM isterse bunu da çı-

(Arkası Sa. 6. Sü. 7'de)

Sloganların Akla Getirdikleri

HASAN CEMAL — *15 mayıs*

ANKARA — Doğru Yol'un birinci büyük kongresi gerçekten coşkulu ve heyecanlı bir ortamda başladı. Tıklım tıklım dolu Atatürk Kapalı Spor Salonu'nda gerilim ara sıra olağanüstü tırmandı. Hava kimi zaman öylesine elektriklendi ki, Yazar ve Cindoruk yandaşlanının yer yer kapışmalarına ramak kaldığını gösteren görüntüler oluştu.

Önce Mehmet Yazar'ın renkli bez afişi tribünlerde açıldı ve eller üstünde dalgalana dalgalana dolaştırıldı. Sloganlar ilginçti:

"Yazar'a oy ver, Özal'a yol ver... Önce Yazar, sonra iktidar..."

Aynı anda tam karşı tribünrde de Cindoruk için büyük bezden afiş açılıyor ve *"Başkan Cindoruk"* diye bağırılıyordu.

Türbünlerin en arkasına asılmış başka bir bez afişe ise Cindoruk'un *"davaya hizmetleri"* şöyle sıralanmıştı: *"Gençlik kolu, Yassıada, Zincirbozan, işte Genel Başkan..."*

Ama bir slogan vardı ki bağırıldığı zaman gerçekten her şeyi, başka bütün sesleri bastırıyordu:

"Muhteşem Süleyman... Muhteşem Süleyman..."

"Demirel nerede, biz orada... Demirel nerede biz orada..."

Ve sanıyoruz kongrede her şey bu sloganda düğümleniyordu. Birinci büyük kongrenin havasını, rengini veren, tansiyonu sürekli yüksek tutan, herhalde bu slogandı. Ya da bu sloganın içerdiği siyasal anlam ve mesajdı...

Gerek bu sloganlar atılırken, gerekse haklarında siyaset yasağı olan ve olmayan bazı ünlü AP'lilerin salona girişlerini, onlara yapılan tezahüratı izlerken, aklımdan geçen şuydu:

"Siyaset yasaklarına ne gerek vardı?"

27 Mayıs sonrasında olduğu gibi 12 Eylül'de de siyaset yasaklarına başvurulmuş, siyaset yapmanın kapsamı daraltılmıştır.

Başvurulan bu yolun Batılı demokrasi anlayışıyla bağdaşmadığı açıktır. Bunun üstünde durmuyoruz.

Vurgulamak istediğimiz nokta başkadır. O da şu: Bu siyaset yasaklarının ülkeye huzur ve siyasi istikrar getireceği öngörülmüştür, temenni edilmiştir.

Ama sonuç ne olmuştur? Acaba bu yasaklardan umulan, arzulanan sonuç elde edilebilmiş midir?

Bu soruya *"evet"* karşılığını vermek olanaksızdır.

27 Mayıs sonrasında neler olduğunu hepimiz biliyoruz.

12 Eylül sonrasını ise yaşamaya başladık.

25 Mart yerel seçimlerinin sonuçları siyaset yasaklarının anlamını ya da anlamsızlığını sergileyen ilk gelişme olmuştu. Dün izlediğimiz DYP birinci büyük kongresi ise belki de ikincisi... Ağustos ayında kurulacak DSP de üçüncüsü olabilir.

Siyasal istikrar ve huzuru, yasaklarda değil, normalde, daha doğrusu demokraside arayalım lütfen.

Başka çare yok.

Aksi halde boşuna zaman yitiriyoruz, acı çekiyoruz.

Tan Oral

HEP ATATÜRK'ÜN YANINDA
Salih Bozok Cemil S. Bozok
(Başyaver Salih Bozok ve oğlunun anıları)

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 21812 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. 16 Mayıs 1985 Perşembe

GAZİ M.KEMAL PAŞA'nın SONBAHAR GEZİLERİ
Günümüz diline ve yeni harflere çeviren: Nuri Onat

TBMM, eski Devlet Bakanını 311 oyla Yüce Divan'a gönderdi

Özdağlar: İkrar yok

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

'İkrar'

ANKARA—Millet Meclisi kulislerinde söylenen doğru çıktı.

ANAP iktidarı, Özdağlar olayının Meclis Genel Kurulu'nda enine boyuna, bütün ayrıntılarıyla görüşülmesini engelledi.

Gökkubbe altında hiçbir şeyin gizli kalmasını istemediğini sürekli vurgulayan işbirlikçi, doğrucu Davut olduğunu öne süren ANAP iktidarının tutumunu yadırgamamak elde değil. Oysa, Özdağlar olayını yalın biçimde rüşveti aldı almadı biçiminden çıkarmak gere-

(Arkası Sa. 6. Sü. 3'te)

Özdağlar: *Ham petrol taşımacılığına haklı ve adil bir sistem getirmeye uğraşırken, kaçakçılık davalarına karışmış bir kişi elinde sahte bir bantla ortaya çıkıyor. Her yanı komplo kokan olayın çelişkilerle dolu detayını rapordan okudunuz. Rüşvetin adından bile nefret ederim. Bir kuruş almış değilim. Bu konuda hiç kimseye ikrarım söz konusu değil.*

HP'li Oktay: *Başbakan neden yetkili mercilere durumu bildirmedi. Kahveci yasadışı ihbar makamı durumuna geldi. Eğer olay yasalara göre yürütülseydi tüm boyutlarıyla açıklığa kavuşacak, Yüce Divan'a başkaları da gidecekti. TBMM konuyu kapsamlı incelemeli.*

Özdağlar'ın konuşmasından sonra HP'liler "Başbakan kürsüye" diye bağırdılar. Birleşimi yöneten başkanvekili Turgut Kunter'in, HP'lilerin usul hakkındaki konuşma istemlerini ve raporun komisyona iadesi konusundaki önergelerini reddedince sert tartışmalar çıktı. Kavgayı idare amirleri önledi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Rüşvet aldığı yolunda hakkında TBMM Soruşturma Komisyonu raporu bulunan eski Devlet Bakanı ve Manisa Milletvekili İsmail Özdağlar'ın Yüce Divan'a sevkedilmesine TBMM Genel Kurulu dün karar verdi. Karar 311 kabul, 3 ret, 30 çekimser oyla alındı. Özdağlar da rapor lehinde oy kullandı. Oylamadan önce genel kurul toplantısında konuşan Özdağlar, "Rüşvet aldığım konusunda hiç kimseye ikrarda bulunmadım" dedi. Özdağlar T.C. tarihinde Yüce Divan'a sevkedilen 10. bakan oluyor.

Özdağlar, savunmasında eğitimi süresince başarılı bir insan olduğunu, bunu meslek yaşamında da sürdürdüğünü belirterek, "Bir insanın nasip olabilecek en yüksek mertebeye geldim. Önce milletvekili, ardından da bakan oldum. Görevime dört elle sarıldım. Memleketime yararlı olmaya çalıştım" dedi. Şimdiyse bir insanın uğrayabileceği en büyük mağduriyete uğradığını söyleyen Özdağlar, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bütün kuruluşların iyi ve en verimli şekilde çalışmalarını temin yanında Petrol Ofisi'nin dağıtımı ve teslimat faaliyetlerine ve ham petrol taşımacılığına adil ve haklı bir faaliyet sistemi getirmeye uğraşırken yıllar yılı bir sürü kaçakçılık davasına karışmış bir kişi, elinde sahte bir bantla ortaya çıkıyor ve ortalığı karmakarışık edebiliyor. Gelişmeleri gayri yakından takip ettiniz. Banttan başka delil yok. Bandın delil olamayacağı veya yapılan teknik incelemelerde bandın ne olup ne olmadığının anlaşılamadığı, teybi kimin kimden ne zaman aldığı, bende ne süre kaldığının anlaşılamaması gibi çelişkilerle dolu. Her yanı komplo kokan olayın detayını rapordan okudunuz, gördünüz."

(Arkası Sa. 6. Sü. 4'te)

Yüksek faiz, az yatırım, bol zam, ek vergi, yavaş büyüme...

Kemerlere bir delik daha

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Politikacı Özal'ın, Teknisyen Özal'a Yenilişi

YALÇIN DOĞAN

ANKARA — Ekonomik gelişmeler konusunda Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem, geçen hafta 8-10 gazeteciyi evine çağırarak bir sohbet düzenledi. Erdem'in sohbeti ... "Türkiye-IMF ilişkileri" oldu. Erdem, IMF ile ilişkiler konusunda geçen hafta içinde yayımlanan haber ve yorumlardan "rahatsızlığını" dile getirirken, bunların çoğunun "doğru olmadığını" bazen doğrudan, bazen dolaylı olarak öne sürdü.

(Arkası Sa. 6. Sü. 1'de)

Faize kısmi zam: *Bir yıllık mevduat faizinin üç aylık ihbarlının üstüne çıkarılması planlanıyor. Şimdiye kadar "enflasyon düşer" diye üç aylık faiz yükseltti. Bazı bankalar şimdiden kredi faizini arttırdı.*

Vergi operasyonu: *Bazı maktu vergiler artacak. "KDV'nin deliği" olarak nitelenen telafi edici verginin kaldırılması düşünülüyor.*

Yatırımlara tenzilat: *Kamu yatırımlarında 300 milyarlık kısıntı planlandı. 73 ihaleden büyük bölümü ya ertelenecek ya rafa kalkacak.*

Büyümeye fren: *Büyüme hızı hedefinin biraz düşürülmesi gündemde. Yeni paket, Özal'ın Japonya seferi sonrasında açıklanacak.*

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — Enflasyon, Özal Hükümeti'nin, "ekonomik ihtilal" olarak tanımladığı önlemler paketine karşı "darbe" yaptı. Başbakan Turgut Özal ve kurmaylarınca yaklaşık bir aydır yürütülen konsültasyon çalışmaları sonucunda, mevduat faizlerinin yükseltilmesine, yatırımlarda kısıntıya gidilmesine, bazı vergiler arttırılırken, KDV'nin deliğinin de telafi edici vergi mükellefliği kaldırılarak kapatılmasına karar verildi.

Özal, 1985 yılında artığa halkan enflasyona, Almanya gezisinden dönüşünden bu yana sürdürülen çalışmalarla çare arıyordu. Özal'ın "Ne tedbir varsa getirin" çağrısına uyan Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı üst düzey yetkililerinin sunduğu önerileri, Başbakanlık konutunda düzenlenen bir dizi toplantıda ele alındı. Burada ortaya atılan Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'nin yükseltilmesi önerisi, Başbakan Özal tarafından, "tasarruf sahibine bakarak olun" gerekçesiyle benimsenmedi. Özal, benzer gerekçeyle, faiz indirimine de yanaşmadı. Başbakanın Japonya gezisi sonrasında açılması beklenen yeni "ekonomik paket"in dört ana unsurdan oluştuğu bildirildi:

1. Faizler yükseliyor: Hükümetin güvenoyu bile almadan yayımladığı 19 Aralık 1983 faiz kararnamesinden bir geri adım olarak nitelenen bir yıllık mevduat faiz oranlarının, üç ay ihbarlı mevduata tanınanların üstüne çıkarılması bankacılarca, "hükümetin enflasyon itirafı" biçiminde yorumlandı. Özal, kısa vadeye tanınan faiz oranlarının, bir yıllık oranların üstünde tutulmasını "Enflasyonun kısa vadede aşağı çekilmesiyle birlikte bu faizlerin de düşürüleceği" gerekçesiyle açıklıyordu... Oysa

(Arkası Sa. 6. Sü. 4'te)

BRÜT AYLIK 600 BİN LİRAYA KADAR ÇIKACAK

KİT'lerde yüksek ücret

Özal'ın emriyle sözleşmeli personel uygulaması başlıyor. Boş kadrolar iptal ediliyor, personel gereksinimi sözleşmelilerle karşılanacak.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadi Kuruluşları ile bunlara bağlı ortaklıklarda sözleşmeli personel uygulamasına başlanıyor. Bu kuruluşlarda çalışacak sözleşmeli personele ödenecek en yüksek ücret, brüt 600 bin lira ile en az ücret 35 bin lira olarak saptandı. Personelin sözleşmeleri yıllık olarak yapılacak ve başarılı olmayanların sözleşmeleri yenilenmeyecek. İsteyen kadrolu personel de sözleşmeli statüye geçebilecek.

Başbakanlık Basın Merkezi'nden yapılan açıklamaya göre, Başbakan Turgut Özal'ın yazısı özetle şöyle:

İDT ve KİT'ler ile bağlı kuruluşlarında 26 Nisan 1985 tarihi itibarıyla boş bulunan kadrolar ip-

(Arkası Sa. 6. Sü. 6'da)

Evren öperek karşıladı *Kalabalık bir heyetle Ankara'ya gelen Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'i, Cumhurbaşkanı Kenan Evren uçağın merdivenlerinin hemen bitiminde karşıladı. İlk kez tanışan iki lider, sıcak bir şekilde sarılıp öpüştüler. Karşılama töreninde TBMM Başkanı Karaduman, Başbakan Özal ve eşi, Genelkurmay Başkanı Üruğ ve kabine üyelerinin büyük bölümü hazır bulundular.*

KİM KİMDİR?

Asker kökenli başkan

Mısır'ın 3,5 yıllık Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek, askerlikten gelme. 1928 doğumlu olan Mübarek, 1973 savaşı sırasında Mısır Hava Kuvvetleri Komutanlığı görevinde bulunuyordu. Eski Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat'ın sağ kolu olan Hüsnü Mübarek'e bu savaştaki üstün başarısından dolayı Sedat tarafından hava mareşalı rütbesi verildi. Sovyetler Birliği'nde yetişmiş usta bir pilot olan Mübarek, 1970'lerde Enver Sedat'ın Amerikan yanlısı politikasını ustalıkla yürüten bir diplomat ola-

(Arkası Sa. 7. Sü. 3'te)

Mübarek Ankara'da

Cumhurbaşkanı Evren, Mısır Devlet Başkanı Mübarek onuruna Çankaya Köşkü'nde bir akşam yemeği verdi.

Evren, "İlişkilerimizde duraklama devri geride kaldı" derken Ürdün - FKÖ konfederasyonu konusunda Mübarek'e açık destek verdi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye ile Mısır arasında tarihin en yüksek düzeydeki ziyareti, dün Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'in Ankara'ya ayak basmasıyla başladı. Mübarek, Ürdün-FKÖ Konfederasyonu kurulması konusundaki girişimlere Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in ağzından Türkiye'nin tam desteğini aldı.

Hüsnü Mübarek, beraberinde kalabalık bir heyet olduğu halde dün saat 11.00 dolayında Ankara'ya geldi. Evren, Mübarek'i uçağın merdiveninin hemen bitiminde karşılayarak "Hoş geldiniz" dedi ve ilk kez tanışan iki Devlet Başkanı sıcak bir şekilde sarılıp öpüştüler. Esenboğa Havaalanı'ndaki karşılama

(Arkası Sa. 7. Sü. 3'te)

Kuyumcu soygununda cinayet

Şişli'deki bir kuyumcuyu soymaya kalkışan 19 yaşındaki işçi Salih Sarol, dükkân sahibinin 22 yaşındaki oğlu Cengiz Çağman'ı öldürdü. Olaydan kısa süre sonra yakalanan Sarol, hastalığının tedavisi için paraya ihtiyacı olduğunu, bu nedenle soyguna giriştiğini öne sürdü.

İstanbul Haber Servisi — Hastane parası temin etmek için kuyumcu soymaya kalkışan sucuk fabrikası işçisi Salih Sarol (19), dükkân sahibinin oğlu Cengiz Çağman'ı (22) öldürdü.

Dün saat 16.15 sıralarında Şişli Abide-i Hürriyet Caddesi 225 numarada bulunan Çağman Kuyumcusu'na giren Salih Sarol, dükkânda tek başına olan Cengiz Çağman'a silahını doğrultarak paraları ve altınları vermesini istedi. Kuyumcunun para ve altınları vermek istememesi üzerine aralarında tartışma çıktı. Cengiz Çağman'ın silahı almak için çaba harcadığı sırada soyguncu Salih Sarol, durmadan ateş ederek Cengiz Çağman'ı ağır şekilde yaraladı. Cengiz Çağman hastaneye kaldırılırken yolda öldü.

Kaçarken bir kadını da tehdit eden soyguncu Salih Sarol olaydan 15 dakika sonra Mecidiyeköy civarında yakalandı. Yaya olarak kaçmaya çalışan Gümüşhane doğumlu Salih Sarol'un üzerinde olayda kullandığı Kırıkkale yapısı tabanca ile büyük bir çakı bıçağı bulundu. Kâğıthane'de bir sucuk fabrikasında çalışan Salih Sarol'un evli ve karısının hamile olduğu öğrenildi. Sarol soygunu böbrek yetmezliğinden şişen ayaklarını tedavi ettirmek maksadıyla yapmak istediğini söyledi.

SİLAHIYLA BİRLİKTE — Cengiz Çağman'ı vurduktan sonra kaçmaya teşebbüs eden Salih Sarol, olaydan 15 dakika sonra Mecidiyeköy civarında Kırıkkale yapısı tabancasıyla birlikte yakalandı.

Basın balosu

Özal bilet sattı, eşi şarkı söyledi

Parlamento Muhabirleri Derneği'nin balosunda Başbakan Turgut Özal'ın torbadan çektiği kura numarası ile Erdal İnönü bir renkli TV kazandı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Parlamento Muhabirleri Derneği'nin (PMD) geleneksel basın balosu, önceki gece Büyük Ankara Oteli'nde yapıldı. Baloya, Millet Meclisi Başkanı Necmettin Karaduman, Başbakan Turgut Özal, HP Genel Başkanı Necdet Calp, SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü de katıldı.

Derneğin bu yıl ilk kez düzenlediği piyangoda bir televizyon, bir video ve bir otomobil vardı. Başbakan Özal, gecenin ilerlemiş saatinde bilet satanların elinden biletleri toplayarak, "Şimdi sizin için pazarlayayım da görün bu iş nasıl yapılıyor" diyerek ayağa kalktı. Yan masada bulunan Necdet Calp'in yanına giderek, "Sende kaç bilet var Nec-

(Arkası Sa. 6. Sü. 7'de)

KONGRE 'TEK LİSTE' İLE SONA ERDİ

DYP'de yönetim eskilerin

Bir ara kongre salonunu terk eden Adana ve Mersin delegeleri, daha sonra ikna ettirilerek salona geri dönüp oylarını kullandılar.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — DYP Büyük Kongresi dün Genel Merkez yöneticilerinin seçimiyle sona erdi. Tek listeyle gidilen seçim sonucu eski yönetimdeki kurucu üyelerin büyük bir kısmı yeni yönetimde de görev aldılar. Hüsamettin Cindoruk'u genel başkan adayı olarak öneren il başkanlarının belirlediği 16 kişilik bir koordinasyon komitesi tarafından oluşturulan liste, büyük bir çoğunlukla kabul edildi.

Kongrede seçimlere geçilmeden önce DYP il başkanları tarafından hazırlanan yeşil anahtar liste adaylara dağıtıldı. Bu arada liste tartışması çıktı. Adana ve Mersin delegeleri, çarşaf listeye kendi bölgelerinden aday alınmadığını belirterek, buna tepki gösterdiler. Seçimler sonunda Avcı yanlısı olarak bilinen Refaeddin Şahin ve Hamdi Ertuna, Cindoruk'un listesinde yer alan Muhtedir Balı, Rıza Dikmen ve Cevdet Aydın ise Yönetim Kurulu'na girebildiler. En yüksek oyu Mehmet Gölhan aldı. 40 kişilik Merkez Yönetim Kurulu'na seçilenler şunlar:

Mehmet Gölhan (1525) Genel Başkan Yardımcısı, Ahmet Nusret Tuna (...) Genel Başkan

(Arkası Sa. 7. Sü. 1'de)

YAZAR HİZMETE TALİP OLANI TENKİT EDİN, AMA ÖLDÜRMEYİN

Haberi 7. Sayfada

Özal İçin Kritik Dönem

Ankara — SODEP Lideri Erdal İnönü, salı günü yaptığı görüşmeden sonra Başbakan Özal'la ilgili izlenimlerini anlatırken, "Anlamıyorum, nasıl bu kadar rahat olabiliyor" diyordu...

Turgut Özal'ın dışa yansıyan görüntüsü genellikle sayın İnönü'nün dediği gibidir. Rahat ve sanki sinirlerini aldırmışçasına sakin bir insan görüntüsü çizer. Bu havasını hiç bozmamaya çalışır. Zaman zaman da yakın çevresine moral ve iyimserlik aşılamayı ihmal etmez.

Ama gerçekte Sayın Özal'ın hele şu günlerde rahat olabileceğini hiç sanmıyoruz.

Bir kere ekonomideki gelişmeler iç açıcı değildir. IMF ile ilişkiler son derece gerilmiş, yeni anlaşma üç ay ertelenmiştir. Önümüzdeki üç aylık dönem başkentte "kritik" ola-

(Arkası Sa. 6. Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

• *İtalya'da yerel seçim sonuçları*
• *Yunanistan'da cunta dönemi seçim malzemesi.*
3. Sayfada
• *Fiyat artışlarında duraklama umudu bir başka bahara kaldı.*
9. Sayfada
• *Meslek hastalarına hastane kalmadı.*
• *SSK hastaneleri özerk hale geliyor.*
12. Sayfada

Vural Arıkan, Özal'la görüştü, "İstifa yok" dedi

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Eski Maliye Bakanı olan ANAP İzmir Milletvekili Vural Arıkan dün sabah ANAP'tan istifa etmeye kesinlikle kararlı olduğunu söylemesine rağmen öğleden sonra Başbakan Turgut Özal'la yaptı-

(Arkası Sa. 6. Sü. 5'te)

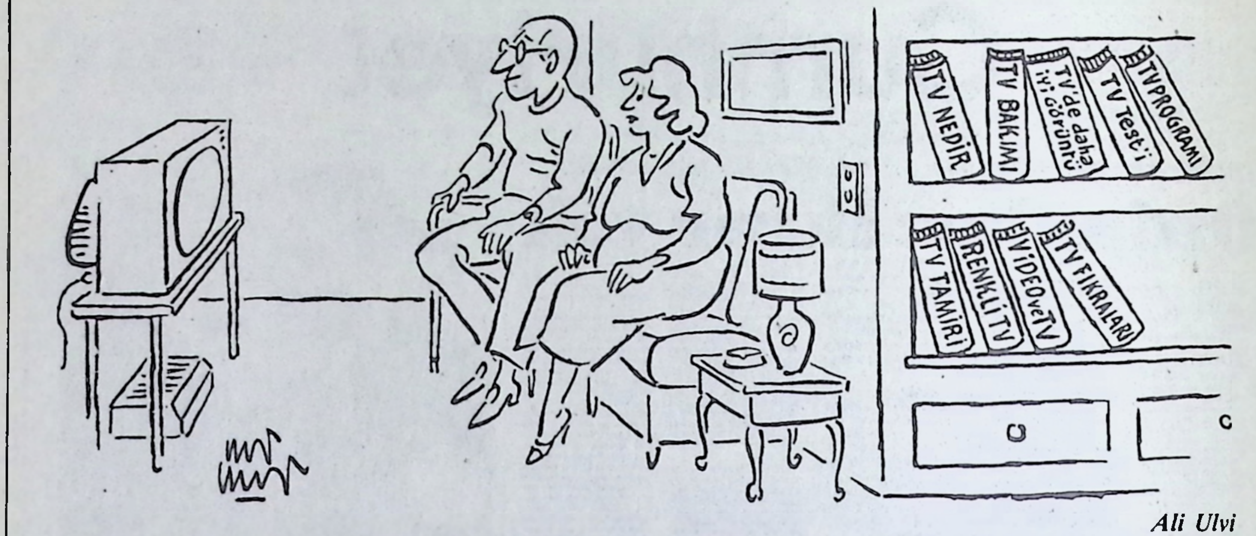
GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Devede Kulak...

Özdağlar olayı, deniz taşımacılığında dönen dolapları ortaya çıkartacak konuları da beraber ... TBMM konuyu bir de bu yönü ile inceler ve armatörlerin devlet eliyle nasıl zengin edildiğini ortaya çıkartabilirdi. Ancak ANAP tehlikeyi sezdi ve olayı rüşvet konusu ile sınırlandırdı. Bu yüzden olayın derinine inilmedi.

(Arkası Sa. 6. Sü. 1'de)

Ali Ulvi

Özal Liberalizmi ve Spor!..

HINCAL ULUÇ — *17 mayıs*

Bu ülkede peynir, et, meyve var mı?

Var...

Ama bu ülkeye peynir, et ve meyve ithal edilir. Bu ülkede, çamaşır makinesi, buzdolabı, otomobil yapılır mı?

Yapılır...

Ama bu ülkede çamaşır makinesi, buzdolabı, otomobil ithali de serbesttir.

Çünkü Başbakan'a göre bu ülke liberaldir. Ülkede benzeri yapılan malları ithal, ülke mallarının kalitesini artmaya zorlar. Bu zorlama bir yanda dışa satım yollarını açar, bir yanda da iç piyasada fiyatlar dengelenir. Devlet öylesine tekele karşıdır ki, devlet tekelini bile kaldırma yolunda adımlar atılır. Tütün alımları başlarken yetkili bakanlar, sigara üzerindeki tekelin de yakından kalkacağını açıklarlar.

Şimdi bunlar doğru mudur, yanlış mıdır, tartışmasına girmek istemiyoruz. Bu gazetenin öteki sayfaları bu işi devamlı yapıyor zaten... Biz, doğruyu yanlışı bir yana bırakıp, böyle mi değil mi, diye soruyoruz..

Böyle... Aksine şüphesi olan var mı?..

Şimdi, şu kalemi dikkatle okuyalım: "Açık hava oyunları, cimnastik, atletizm ve diğer sporlar için, cihaz ve levazımat..."

Bu kalem geçen yıl liberasyon listesindeydi... Yani, her türlü spor malzemesinin ithali serbestti. Çikita muzundan, rokfor peynirine, 1,5 milyon liralık Westinghouse buzdolabından Suzuki otomobile her şey ithal edilir de, spor malzemesine yasak olur mu?..

Hele hele, ülkenin, yönetimin temel ilkelerinden biri gençliği spora, kitleleri sağlık için yaşam boyu spora yöneltmekken...

Ama oldu... Bu senenin başında, her şeyin serbest girdiği ülkemizde spor malzemeleri, izne bağlı mallar listesine alındı... Eh... Alınır ya... Devletin de bir bildiği vardır... Belki de, halkın artık günlük vazgeçilmez ihtiyaçları arasına giren spor malzemeleri ithalinde çeşitli yolsuzluklar oluyor, dünyadaki binlerce marka içinden en on para etmezleri getirilip, halka ithal malı diye yutturuluyordur. Bunun için de devlet kontrol ve koruma kararı almıştır, değil mi?...

Hayır değil... Dünyaca ünlü bir egzersiz aletleri markası var... Finlandiya'da yapılıyor. Malın en çok satıldığı ülke Amerika... Türkiye'de de, birçok okul ve hastanede, öğrenciler ve fizik tedavi hastaları bu aletlerle cimnastik yapıyor. Kuleli Askeri Lisesi, Jandarma Komando Okulu, Trabzonspor Kulübü, Vakkorama, bu Fin aletlerini yıllardır kullanıyorlar.

Firma yenisini getirmek için başvuruyor... İzne tabi ya... Ama durun... Hani biz liberaldik, hani ithal yurt içinde rekabet yaratır, hem kaliteyi yükseltir, hem fiyatı alçaltırdı ya... Hayır... Firmaya yazı geldi: "Söz konusu egzersiz aletleri Türkiye'de yapıldığından ithaline izin verilmektedir."

Yazının altında da bir isim ve bir adres... Sanayi Odasından soruşturuyorlar. Böyle bir sanayici kayıtlı değil. Adrese gidiyorlar... Adam "Evet ben bunları yapıyorum" diyor... "Peki" diyorlar. "Şu kadar ver..."

"Yooo. Hazırda yok ki... Siz evsaf, adet bildirin ben yaparım..."

Türkiye'de bir tek, fabrika değil, atölye sahibi "Ben yaparım" dedi diye, her şeyin elini kolunu sallaya sallaya girdiği, devlet tekelini reddeden Türkiye'ye spor malzemesi girişi yasaklanıyor. Bir zamanlar aynı kafa yüzünden, devlet balesi perde açamaz olmuştu da, devrin Kültür Bakanı "yerlisi yapılıyor" diye ithali yasaklanan bale pabuçlarını Moskova gezisinden dönerken, diplomatik kurye ile yurda sokup, çalışmaları başlatabilmişti...

Şimdi bu ülke liberalse, spor malzemesine yasak niye.. Bu ülke rejimi devlet tekeline bile karşıysa, bir tek adam, "yaparım" dedi diye, dünyanın en iyi malının ithali niye yasak?. Hükümetin başı başka, bürokratlar başka mı düşünüyor?...

Yoksa izin listeleri gene el altından bazı kişileri zengin etmek için mi çıkarılıyor?...

Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler, Başbakan Turgut Özal'ın ekonomik görüşleri ve liberal ticaret rejimi ilkeleri altında, bize, spora konan bu yasağın içyüzünü açıklama zahmetine katlanır mı?...

Katlanmazsa, biz bir şeyler döndüğü iddialarına katlanmak zorunda kalacağız da...

İsmail Gülgeç

İnönü: Amaç polis devleti

18 mayıs

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SODEP Genel Başkanı **Erdal İnönü**, polisin yetkilerini arttıran tasarının olağanüstü hal koşullarını olağan dönemlerde de sürdürmeyi amaçladığını, bu sistemin **"polis devleti"** olarak niteleneceğini belirterek, tasarının yasalaşması sürecinin Anayasa Mahkemesi ve anayasa için bir sınav niteliği taşıdığını söyledi.

Erdal İnönü, dün düzenlediği basın toplantısında, tasarı ile polise ancak olağanüstü hallerde kısa dönemler için verilecek yetkilerin, olağan haller için sürekli olarak getirildiğini ifade ederek, **"Birçoğu bugün Sıkıyönetim Yasası'na göre, sıkıyönetim makamlarının emri ile kullanılabilen bu yetkiler, şimdi polisin olağan yetkileri haline getirilmektedir"** dedi.

Hükümetin sıkıyönetim ilanına gerek duymadan olağanüstü hal koşulları uygulamanın yollarını aradığını belirten İnönü, Anayasa Mahkemesi'nin tasarıyı iptal etmesi gerektiğini, bunun bir **"düzen sınavı"** olduğunu kaydetti.

Başbakan Özal ile yaptığı görüşmede, tasarı ile ilgili kaygılarını dile getirdiğini anlatan İnönü, Özal'ın bu kaygılara katılmadığını belirterek, şunları söyledi:

"Bu tasarı ile polise ancak olağanüstü hallerde kısa dönemler için verilebilecek olağanüstü yetkiler, olağan haller için sürekli olarak verilmektedir. Bunlar, gerekli hallerde sadece valinin emriyle kişilerin üstünü arama, telefonları dinleme, her türlü özel belgeleri inceleme, mektupları açma, yargıç kararı olmaksızın gözaltında tutma, cezaevlerindeki tutukluları tekrar sorguya alma, sendika, dernek ve meslek kuruluşlarını, eğlence yerlerini, örneğin tiyatroları polis kararı ile kapatma veya faaliyetten alıkoyma gibi yetkilerdir.

İçişleri Bakanı da tasarıyı savunurken, 'Polis eskiden de yargıç kararıyla bu işleri yapabiliyordu, şimdi bu işlemi kısalttık' dedi. Temel hak ve özgürlüklerin işlemleri kısaltma bahanesiyle sınırlandırılması, ortadan kaldırılması düşünülemez. Tasarı ile getirilen sınırlamalar hem anayasaya, hem anayasanın temel hak ve hürriyetlerle ilgili 'genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz ve öngörüldükleri amaç dışında kullanılamaz' kuralına aykırı düşmektedir."

İnönü, ANAP iktidarının tasarıyı yasallaştıracağını, son umudun Anayasa Mahkemesi'nde olduğunu ifade ederek, **"Eğer bu da olmazsa o zaman mevcut anayasanın, temel hak ve özgürlüklerin sürekli olarak sınırlandırılmasını engelleyemeyecek bir yapısı olduğu ortaya çıkacaktır"** dedi.

İnönü, gazetecilerin sorularını yanıtlarken de, şunları söyledi:

"Bunu bir düzen sınavı gibi görüyorum. Temel hak ve özgürlükleri bu düzen korur diyoruz. Şimdi önümüzde bir sınav var. Bakalım koruyor mu, korumuyor mu göreceğiz. Hükümet bir tasarı getiriyor, muhalefet partileri iddia ediyorlar ki, bu tasarı ile temel hak ve özgürlükler sınırlanıyor. O zaman anayasa temel hak ve özgürlükleri koruyan bir anayasa ise, bu düzen içerisinde bu kusurun düzeltilmesi gerekir. TBMM kabul ederse, Anayasa Mahkemesi'nin bunu iptal etmesi gerekir. İptal etmiyorsa, bu anayasa, temel hak ve özgürlükler korunuyor demesine rağmen öyle bir yapısı var ki, kendi işleyişi içerisinde bir noktaya geliyor ve orada temel hak ve özgürlükleri olağan dönemlerde sürekli sınırlayan bir müdahaleye karşı çıkamıyor. Bu açıdan tasarı düzenin kendi içerisinde sınavını getiriyor."

İnönü, tasarının getirdiği sistemin ise **"polis devleti"** olarak adlandırılabileceğini ifade ederek, **"sınav verecek olanların başında Anayasa Mahkemesi var, anayasa da bu sınavı verecek"** dedi.

Mısır Dışişleri Bakanı ziyareti değerlendirdi

'Desteğiniz Mısır için büyük kazanç'

SEDAT ERGİN — *18 mayıs*

ANKARA — Mısır Dışişleri Bakanı Dr. **Ahmed Esmad Abdülmecid, Hüsnü Mübarek**'in ziyaretinin siyasi sonuçlarını **"Cumhuriyet"** için değerlendirdi ve Türkiye'nin, Ürdün-Filistin anlaşması için verdiği desteğin kendileri için büyük bir kazanç olduğunu bildirdi.

Mısır Devlet Başkanı Mübarek'in ABD ile Ürdün - Filistin ortak heyeti arasında diyaloğun kurulması için çalıştığını anlatan Abdülmecid, Türkiye'nin de bu girişimleri Reagan yönetimi nezdinde destekleyeceğini açıkladı. Abdülmecid, **"Bu konuda Türk tarafı bize söz verdi"** dedi.

Mısır Dışişleri Bakanı'na yönelttiğimiz sorular ve kendisinden aldığımız yanıtlar şöyle:

— Görüşmelerinizde Ürdün - Filistin konfederasyonu konusunda nasıl bir sonuç ortaya çıktı?

ABDÜLMECİD — Türk tarafına Ürdün - Filistin anlaşmasıyla ilgili gelişmeler ve özellikle ABD Dışişleri Bakanı George Shultz'un hafta sonu Kahire'ye yaptığı ziyaret sonrasında ortaya çıkan durumu anlattık. Barış sürecinin devam edeceği yolundaki umudumuzu ifade ettik. Cumhurbaşkanı Sayın Evren'in Ürdün - Filistin anlaşmasına verdiği destekten son derece mutlu olduk. Bu bizce çok önemli bir aşamadır. Türkiye'nin desteği bizim açımızdan çok önemli bir kazançtır.

— Türkiye'nin görüşlerini Reagan yönetimine iletmesi bekliyor musunuz?

ABDÜLMECİD — Bunun yapılacağını umuyoruz. Yapılacaktır da. Bu konuda söz aldık. Türk hükümeti Ürdün Kralı Hüseyin ile FKÖ lideri Arafat tarafından başlatılan girişime destek vereceği konusunda bizi temin etti. Bu konuda görüşlerimiz birbirini tam anlamıyla tutmaktadır.

— Aynı görüş birliği barış görüşmelerine Filistinler adına FKÖ'nün katılması konusunda da söz konusu mudur?

ABDÜLMECİD — Evet. Katılım ortak bir Ürdün - Filistin heyeti aracılığıyla olacaktır. Cumhurbaşkanı Mübarek, ABD ile diyalog tesis edilmesini önerdi. Şimdi bu diyaloğun başlatılması konusunda ABD ile çalışıyoruz.

TÜRKİYE NE YAPABİLİR?

— Somut olarak Türkiye, Ürdün - Filistin anlaşması için ne yapabilir?

ABDÜLMECİD — Türkiye, Batı dünyasıyla iyi ilişkilerini kullanarak, önemli bir rol oynayabilir. ABD ile iyi ilişkileriniz var. Aynı şekilde Arap ülkeleriyle de. Ürdün - Filistin anlaşmasına verdiğiniz desteği bu ülkelere anlatırsanız, bu son derece yararlı olur. FKÖ ile de yakın ilişkileriniz var. Biz Türkiye'nin çok yapıcı bir rol oynayabileceğine inanıyoruz.

— FKÖ'ye dönük olarak ne yapılabilir?

ABDÜLMECİD — FKÖ ile iyi ilişkileriniz var. Bu noktada istikrarın güçlenmesi ve itidalin yerleşmesi açısından önemli bir rol oynayabilirsiniz.

— ABD'nin FKÖ ile diyaloğa girmesini bekliyor musunuz?

ABDÜLMECİD — Bu beklentimize dayanak olan yeteri kadar neden var. Bu konuda ciddi bir şekilde çalışıyoruz ve bu alanda cesaret verici bazı göstergeler mevcut. Bunları açıklayacak durumda değilim. Ancak önemli bir aşamanın başlangıcında olduğumuzu söyleyebilirim.

TÜRK - MISIR YAKINLAŞMASININ ÖNEMİ

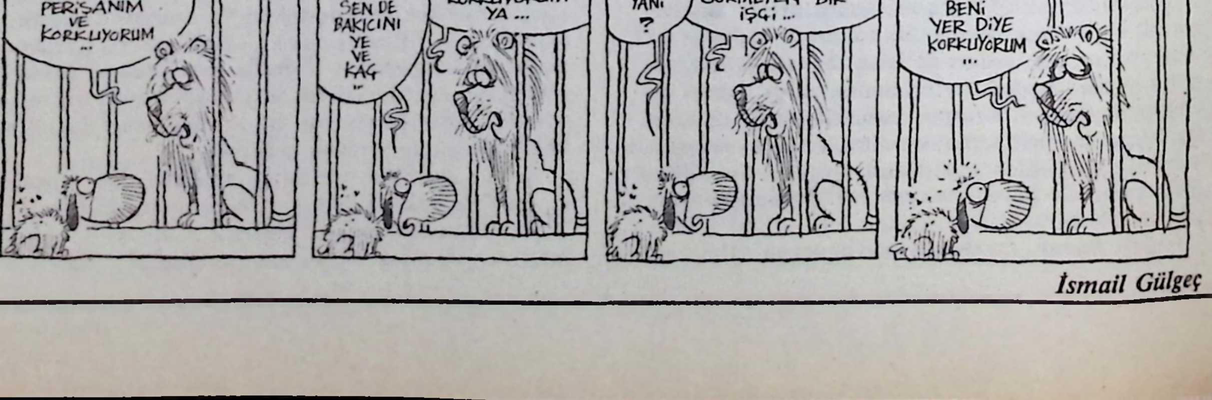
— Türk - Mısır yakınlaşmasının siyasi açıdan bölgeye etkisi nedir?

ABDÜLMECİD — Türkiye ile Mısır arasındaki yakınlığın önemi şurada: Bilgi takası yapıp, uluslararası örgütlerde hareketlerimizi koordine edebiliriz. Türk - Mısır yakınlaşmasının bölgeye istikrar getirici bir rol oynayacağı aşikârdır. Sayın Evren'in Türkiye ve Mısır'ın bölgede istikrar unsuru oldukları yolundaki sözlerinden etkilendik. İstikrar, bölgedeki birçok ülkede olmayan bir kavramdır. Ama Türkiye ve Mısır'da mevcuttur.

KADDAFİ İLE SORUNUMUZ VAR

— Görüşmelerde Türk tarafına Libya ile ilişkilerinizden söz ettiniz mi?

ABDÜLMECİD — Libya konusundaki tutumumuzu anlattık. Biz Libya halkının karşısında değiliz. Karşı olmamız için hiçbir neden yok. Libya halkı bizim kardeşimiz, komşumuzdur. Sorun, Libya liderliğiyledir. Albay Kaddafi ile politikalarının büyük

İsmail Gülgeç

bir bölümünde uyuşmuyoruz. Bu tutumunun zarar getirmemesi gerektiğini, Mısır'ca bunun kabul edilmeyeceğini açıklıkla belirttik. Bizim Libya'nın içişlerine karışmak gibi bir niyetimiz yok. Onların da bizim içişlerimize karışmayacaklarını ümit ediyoruz.

— Libya konusunda Türk tarafından nasıl bir duyum aldınız?

ABDÜLMECİD — Türk kardeşlerimiz bizi dinlediler ve anlattıklarımızı not ettiler. Türkiye bağımsız, egemen bir ülkedir ve hangi ülkeyle ne tür ilişki kuracağına kendisi karar verir. Biz sadece Kaddafi'nin ilişkilerimize zarar veren bazı hareketlerini nasıl gördüğümüzü anlattık. Sudan'da da rol oynamak istiyor. Bu da bir başka mesele. Sudan bağımsız bir ülkedir ve kendi yolunu kendisi çizmelidir. Libya'nın Sudan'a müdahale ederek Mısır'ın aleyhine bir tutuma girmeyeceğini ümit ediyoruz.

İRAN-IRAK SAVAŞI VE TÜRKİYE

— İran - Irak savaşı konusunda Türk tarafına ne anlattınız?

ABDÜLMECİD — Görüşlerimizi bildirdik. İran halkının karşısında değiliz.

— Ama açıkça İran'a karşı Irak'ı tutuyorsunuz...

ABDÜLMECİD — Evet. Çünkü Irak'ın toprak bütünlüğünü savunuyoruz. Bu savaşın bir an önce sona ermesini diliyoruz. Türkiye'nin görüşlerini dinledik. Sizin komşu olarak her iki ülkeyle de iyi ilişkileriniz var. Türkiye ve Mısır'ın savaşı durdurmak için çalışacaklarından eminim.

— Türkiye'nin savaşın sona ermesi için daha aktif bir tutuma yönelmesini bekliyor musunuz?

ABDÜLMECİD — Türkiye'nin çok etkili bir rol oynadığını biliyoruz. Çünkü her iki ülkeyle iyi ilişkileriniz var. Bu size diyalog kurma imkânı veriyor.

— Mısır, Türkiye ile Yunanistan arasında arabulucu mu olmak istiyor? Bu görüşünüzü görüşmelerde Türk tarafına ilettiniz mi?

ABDÜLMECİD — Hayır, bu noktaya gelmedik. Biz Türk tarafının Türk-Yunan sorunlarına ilişkin görüşlerini dinledik. Bu meselelere siyasi bir çözüm bulunacağını ümit ederiz. Bizim Yunanistan'la da iyi ilişkilerimiz var. Eğer yardımcı olabileceksek, bundan memnunluk duyarız. Ancak arabuluculuk konusunda bir rol oynayacağımızı sanmıyorum. Çünkü böyle bir şey bizden istenmedi.

— Mısır'ın Kıbrıs sorununda tutumu nedir?

ABDÜLMECİD — Sizin tutumunuzu not ettik. Kıbrıs, çözüme kavuşturulması gereken bir sorun. Eğer Birleşmiş Milletler yararlı olabilecekse biz de bu konuda aktif olmak isteriz. Oynayabileceğimiz bir rol varsa, bunun gereğini yerine getirmeye hazırız.

BULGARLARIN DAVRANIŞLARINA ŞAŞIRDIK

— Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığa yapılan baskılar konusunda Mısır'ın tutumu nedir?

ABDÜLMECİD — Türk tarafının bu konuda verdiği bilgileri dinledik. Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığa yapılanları teessüfle karşılıyoruz. Bu insani soruna çözüm bulunmasını sağlamak amacıyla bir rol oynamaya çalışacağız. Bulgar hükümetinin davranışlarına şaşırdık. Ziyaretimiz bu konudaki görüşlerinizi dinlemek için de bir vesile oldu.

Behiç Ak

İNSAN NASIL İNSAN OLDU
İşte bilimsel açıklaması
3. Bas. Genel Dağıtım: 3.4 DA
Dr. Şevki Bey Cad. 6 Divanyolu İstanbul

Cumhuriyet

HEP ATATÜRK'ÜN YANINDA
Salih Bozok-Cemil S. Bozok
(Başyaver Salih Bozok ve oğlunun anıları)
750 Lira Çağdaş Yayınları
Türkocağı 39-41 Cağaloğlu İstanbul

62. Yıl: Sayı: 21815 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. 19 Mayıs 1985 Pazar

19 Mayıs 1985...

Mustafa Kemal Paşa bundan 66 yıl önce Samsun'a çıktığında neler düşünüyordu? İlerde 19 Mayıs'ın Spor ve Gençlik Bayramı olarak belirleneceğini biliyor muydu? Öyle sanıyoruz ki bu ülkeye bağlı bir insanın o günlerde bayram düşünecek hali yoktu. 15 mayıs 1919'da Düvel-i Muazzama'nın isteği ile Yunanlılar İzmir'i işgal etmişlerdi. Kapkara umutsuzluk her yanı sarmıştı.

"Vaziyet ve manzara-i umumiye" bir bayramı düşündürmekten çok bir felaketi sergiliyordu.

Atatürk "Büyük Nutuk"ta, o dönemin karmakarışık ortamında genel eğilimlerin iki üç noktada toplandığını söylüyor. Düşünülen kurtuluş çarelerinden birincisi "İngiliz himayesini talep etmek"ti; ikincisi "Amerikan mandası" altına girmekti. Mustafa Kemal Paşa ise "Ya istiklâl ya ölüm" yoluna yöneldi.

Ne var ki bu yol, çetin, acılı, uzun ve korkuluydu. Mudanya Mütarekesinden kalkarak Sevr'i parçalayıp Lozan'a ulaşmak için yıllarca savaş ve siyasal çaba gerekliydi. Ancak emperyalistlere karşı direnmede başarı gerçekleşirse bağımsız Türkiye'ye ulaşılacaktı.

Ve ulaşıldı.

*

19 Mayıs 1919'un bu tarihsel gerçeklik içindeki büyük anlamı, yıllar geçtikçe belirginleşti. Cumhuriyet devleti kuruldu; Atatürk devrimleri yürürlüğe girdi. Türk ulusu artık bayramı düşünebiliyordu. 19 Mayıs'ın bayramlaşması da varoluşumuzun bir aşamasında gerçekleşmiştir.

Bugünün "Gençlik ve Spor" bayramı oluşu da rastgele bir seçim, vurgulamaz. Atatürk, toplumdaki ikici güçler arasında gençliğe özel bir önem veriyordu; cumhuriyet ve bağımsızlığın korunmasını ve savunmasını gençliğe emanet etmiştir:

"— Ey Türk gençliği!.. Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir!"

Bu sözlerin sorgulanması düşünmekte yarar vardır. Atatürk, cumhuriyeti ve bağımsızlığı, neden bir partiye veya bir başka kuruma emanet etmedi? Cumhuriyet ve bağımsızlığı koruma ve savunma görevini niçin gençliğe verdi?

19 Mayıs 1985 işte bu soruların yanıtlarını düşünmek için güzel bir fırsattır.

*

Ne var ki, 19 Mayıs 1985'te görülen odur ki yaşlı kuşaklarla gençlik arasında derin bir uçurum oluşmuştur. Bugün genç olmakla kuşkulu ya da sakıncalı kişi olmak arasında belli belirsiz bir yakınlık var. Gençliğe kuşkuyla bakmak neredeyse alışkanlığa dönüştü. Gençler her zaman kolayca kandırılacak kişiler gibi düşünülüyor. Bu değişimle birlikte Atatürk'ün "tam bağımsızlık" ilkesini rafa kaldırıp "karşılıklı bağımlılık" ilkesine sarılanların siyasal yaşamda ağırlık kazanmalarına ne dersiniz?

19 Mayıs Bayramı'nda spor gösterilerine katılan gençliğe paçalı don giydirme eğilimlerinin gün geçtikçe güç kazanması ve yürürlüğe konmasının anlamı üzerinde düşünmek zorunda kalışımız acı değil midir?

Bütün bunlar, geçiştirilecek konular değildir; her birinin ötekiyle bağıntısı vardır ve Atatürk devrimlerine -ki Cumhuriyetçilik bu devrimlerin başında gelir- karşıt olanların gençliğe neden kuşkuyla baktıklarını açıklayabilir.

*

1985 yılı Birleşmiş Milletler Örgütü'nce "Uluslararası Gençlik Yılı" olarak benimsenmiştir. Bütün dünya gençliği toplum yaşamında daha etkin bir konuma geçiş sürecinde "katılım - gelişme - barış" yolunda yürümeye çağrılıyor.

İlk kez 1927 yılında "Büyük Nutuk"ta Türk gençliğine ülke ve insanlık yaşamındaki görevini anımsatıp bu çağrıyı çıkaran Atatürk'e nasıl minnet ve şükran duymasınız!..

CUMHURİYET

19 Mayıs'ı kutluyoruz

Cumhurbaşkanı Evren'in mesajı: Halk düşmanı, kanı bozuk satılmışları milletçe gördük ve görmeye devam edeceğiz. Art niyetli malum çevreler, daha çok mukaddes dinimizi bir siyaset aracı olarak kullanmak isteyen kafaları örümcek ağı bağlamış yobazlarla, diktatörlük hevesliler ve aşırı sağ ve sol ideolojilerin yandaşlarıdır.

Ankara'da tribünlerdeki fon gösterilerini bu yıl Güney Koreli bir uzman düzenledi. Saha içinde 3 bin 850, tribünlerde 3 bin öğrencinin görev alacağı gösteriler 20 milyon liraya çıktı.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı bugün bütün yurtta, dış temsilciliklerimiz ve Lefkoşe'de törenlerle kutlanacak. Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 19 Mayıs mesajında "Şu gerçeği üzerine basarak belirtmek istiyorum ki, kişi ve kuruluşlar, Atatürk inkılap ve ilkelerini siyasal çıkarları doğrultusunda yorumlamayı ve yönlendirmeyi alışkanlık haline getirirlerse bunun sorumluluklarına da katlanmayı göze almalıdırlar" dedi.

Kurtuluş Savaşı'nı temsilen Samsun'dan yola çıkarılan "Gençlik Bayrağı" Ankaralı atletler tarafından dün teslim alınırken, 67 ilden Ankara'ya davet edilen 136 lise öğrencisi TBMM Başkanı Necmettin Karaduman ve Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler'i ziyaret edecekler. Öğrenciler Cumhurbaşkanı Kenan Evren tarafından da kabul edilecekler.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı bu yılki 19 Mayıs törenlerinde öğrencilerin giyeceği kıyafetlerin her ildeki komitelerce ayrı ayrı belirlendiğini açıkladı. Ankara'daki törenlerde kız öğrenciler uzun kollu mayo üzerine uzun etek, erkek öğrenciler ise bir yüzü beyaz, diğer yüzü kırmızı olan tişört ve pantolonları giyecekler.

1979 yılından bu yana uygulanan tribündeki fon gösterileri ise bu yıl Güney Koreli bir uzman tarafından düzenlendi. Öğrenciler gösteriler sırasında, ayrı ya da aynı yüz üzerinde bulunan çift renkli kartonlarla fon oluşturacaklar. Törenlerin saha içindeki bölümüne 3 bin 850 öğrencinin katılması planlanırken, bu öğrenciler modernize edilmiş halkoyunları ve çeşitli koregrafik düzenlemeler sunacaklar. Tribündeki fon gösterilerinde ise 3 bin öğrenci görev alacak.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri Genel Müdürü Ozcan Mete'nin açıklamasına göre bu gösterilerin maliyeti yaklaşık 20 milyon lira tuttu.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, yayımladığı mesajda, yeniliklere ve gelişmelere ayak uydurabilen milletlerin büyümesinin süreklilik kazanacağını belirtti. Osmanlı İmparatorluğu'nun iyi ellerde büyüdüğünü ancak daha sonra gelişen dünyayı takip edemediğinden küçülmeye başladığını dile getiren Evren, Atatürk'ün "En ümitsiz anlarda bile milletten kuvvet almasını bilerek" Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmayı başardığını kaydetti.

Kuruluşundan bu yana Cum-

(Arkası Sa.6, Sü. 7'de)

Barış Derneği, Askeri Yargıtay'da

Ali Sirmen, Orhan Apaydın, Erdal Atabek, Orhan Taylan, Niyazi Dalyancı, Melih Tümer, Metin Özek
Reha İsvan, Hüseyin Baş, Haluk Tosun, İ. Hakkı Öztorun, Şefik Asan, Nedim Tarhan, Aybars Ungan
Mahmut Dikerdem, Gündoğan Görsev, Ali Taygun, Ataol Behramoğlu, Aykut Göker, Gencay Şaylan, Ergun Elgin

Savcı: 19 ceza

Askeri Yargıtay Başsavcısı, Barış Derneği tebliğnamesinde 19 sanığın cezasının onaylanmasını, 4 sanığın (Reha İsvan, Tahsin Usluoğlu, Nurettin Yılmaz, Gencay Şaylan) beraatini istedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Askeri Yargıtay Başsavcılığı Barış Derneği sanıklarından Reha İsvan, Tahsin Usluoğlu, Nurettin Yılmaz ve Gencay Şaylan'ın beraatlerine karar verilmesini, gazetemiz yazarı Ali Sirmen, eski İstanbul Barosu Başkanı Orhan Apaydın, Ergun Elgin, Ataol Behramoğlu, Orhan Taylan, Mahmut Dikerdem, Niyazi Dalyancı, Gündoğan Görsev, İsmail Hakkı Öztorun, Nedim Tarhan, Erdal Atabek, Aykut Göker, Haluk Tosun, Şefik Asan, Aybars Ungan, Ali Taygun, S. Metin Özek, Hüseyin Baş ve Prof. Melih Tümer haklarındaki mahkûmiyet kararlarının ise onanmasını istedi.

Dosyanın önümüzdeki aylar içinde Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nca ele alınması bekleniyor. İstanbul 2 Nolu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi, Barış Derneği yöneticilerinin Ceza Yasasının 141'inci maddedeki suçu işledikleri gerekçesi ile Dernek Başkanı Mahmut Dikerdem, Reha İsvan, Erdal Atabek, Aykut Göker, Tahsin Usluoğlu, Haluk Tosun, Şefik Asan, Aybars Ungan, Ali Taygun, Metin Özek, Ataol Behramoğlu, Ali Sirmen, Gencay Şaylan, Ergun Elgin, Orhan Taylan, Hüseyin Baş, Nedim Tarhan ve Nurettin Yılmaz'ı 8'er yıl ağır hapis, eski İstanbul Barosu Başkanı Orhan Apaydın, gazeteci Niyazi Dalyancı, CHP eski milletvekili İsmail Hakkı Öztorun, Gündoğan Görsev ve Prof. Melih Tümer'i 5'er yıl ağır hapse mahkûm etmişti.

Askeri Yargıtay Başsavcılığı, bu sanıklardan emekli büyükelçi Mahmut Dikerdem, ressam Orhan Taylan, gazetemiz yazarı Ali Sirmen ve Ergun Elgin haklarında 141/1. maddesinin, İsmail Hakkı Öztorun, Gündoğan Görsev ve Niyazi Dalyancı haklarında da 141/5'inci madde-

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

Öğrencileri pikniğe götüren halk otobüsü Kilyos-Bahçeköy arasında uçuruma yuvarlandı. 3 öğrencinin öldüğü trafik olayında 12 öğrenci de yaralandı. Yaralanan öğrenci Levent Sülük (sağda) olayın şokunu kaldırıldığı hastanede hâlâ üzerinden atamamıştı.

Öğrencileri pikniğe götüren otobüs devrildi: 3 ölü

İstanbul Haber Servisi — Samsun'un Vezirköprü ilçesinden sonra bir piknik kazası da İstanbul'da meydana geldi ve Kilyos'a pikniğe giden öğrencileri taşıyan bir halk otobüsünün uçuruma yuvarlanması sonucu 3

(Arkası Sa.6, Sü. 1'de)

SSK'da 2 'hayır'

İşçi delegeleri, Genel Kurul'u terk etti...

SSK Genel Kurulu'nda hükümetin desteklediği 2 öneri reddedildi: 1. Emeklilik yaşının yükseltilmesi, 2. Konut kredilerinin kaldırılması.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş yetkilileri SSK'daki uygulamaları protesto etmek üzere dün SSK Genel Kurulu'nu terk ettiler. SSK hastanelerinin özel hastane statüsünde çalışmasına karşı çıkan Türk-İş Genel Sekreteri Sadık Şide ve 93 işçi, 10 emekli işçi delegesi dün topluca SSK Genel Kurulu'nu terk ederken, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın geç emeklilik, SSK konut kredilerinin kaldırılması gibi girişim ve uygulamaları Genel Kurul'ca veto edildi. İşçi delegelerinden boşalan yerler, SSK yetkililerince bakanın konuşması sırasında TRT çekimi yapılacağı için SSK'da çalışan memureler tarafından dolduruldu. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli de Genel Kurul'un kapanışında yaptığı konuşmada, "İşçi camiası ile hükümet arasında sürtüşme var, imajı yaratmak isteyenler varsa yanılmaktadırlar." dedi.

SSK Genel Kurulu'nun dün sabahki bölümünde Mevzuat Komisyonu raporu görüşülürken, emeklilik konusunda iki ayrı öneri onaya sunuldu. Bunlar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın üzerinde hassasiyetle durduğu uygulama ve işlemleri içeriyordu. SSK Genel Kurulu iki öneriyi de veto etti. Böylece emeklilik yaşının yükseltilmesi, SSK konut kredilerinin kaldırılması uygulaması geri çevrilmiş oldu. Oylamada özellikle işçi delegelerinin oylarıyla geç emeklilik konusu rapordan çıkarıldı ve SSK'dan emekli olmanın koşulları aynen korundu. Mevzuat Komisyonu raporunda yer alan SSK personelinin kurum gelirlerinden değil, devlet bütçesinden ücret, ya da aylık almalarına ilişkin öneri de reddedildi.

Genel Kurul'a öğle arası verildiğinde SSK Genel Kurulu'na katılan Türk-İş delegeleri, topluca Türk-İş merkezine giderek bir durum değerlendirmesi yaptılar. Bu toplantıda SSK'daki işçiler aleyhine yapılan uygulamalar karşısında Genel Kurul'u terk etme kararı alındı. Öğleden sonraki bölümde Türk-İş Genel Sek-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

FARALYALI, YAZAR'IN İZİNDE YÜRÜYOR
Haberi Ekonomi'de

Türkçe Anadolu lisesi

BAKAN DİNÇERLER AÇIKLADI:

1. Fen derslerini yabancı dilde okutacak öğretmen bulunamayan okullarda bu dersler Türkçe okutulacak.
2. Yabancı dil ağırlıklı okullarda Türkçe, Türkçe ağırlıklı okullarda yabancı dil kursu verilecek.
3. Bu kurslar için öğrenciden cüzi para alınacak.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler, fen derslerini yabancı dille okutacak öğretmen bulunmayan Anadolu liselerinde, bu derslerin Türkçe okutulacağını açıkladı. Dinçerler, "Yabancı dil ağırlıklı eğitim verilen okullarda Türkçe, Türkçenin ağırlıklı olduğu okullarda ise yabancı dil kursları verilecektir" belirterek, "Bunun için okullarda öğrencilerden cüzi miktarda para alınacak" dedi.

Dinçerler, dün "Gençlik Haftası" nedeniyle Ankara'ya davet edilen, 67 ilden ve KKTC'den gelen lise öğrencilerini bakanlıkta kabul etti. Dinçerler, öğrencilere bakanlığın hazırladığı şiltleri verdi ve burada yaptığı konuşmada "Gelecek, bütün dünyada çetin mücadelelerle doludur. Sizin bu mücadeleye daha akıllı girmeniz lazım. Aksi halde kaybedersiniz" dedi. Milli eğitim temel felsefesinin, düşmanları tanımak olduğunu söyleyen Bakan, "Bu benim sözüm değil, Yüce Atatürk'ün sözüdür, önce içte ve dışta düşmanları tanıyacaksınız, milli eğitimin özü budur" biçiminde konuştu.

Anadolu liselerinde Türkçe eğitime dönüleceği yolundaki haberler anımsatılarak, kendisine yöneltilen bir soru üzerine Dinçerler, "Böyle bir şey yok. Fen derslerini yabancı dille oku-

(Arkası Sa.6, Sü. 1'de)

Japonya gezisi başladı

Özal: Uzakdoğu'da yeni pazarlar arıyoruz

Başbakan "Biz ve Japonya'nın ortak menfaatlerimiz var" dedi. Özal, Yıldız Üniversitesi'nin yeni yurdunun temelini atarken "Gençler çalışın, tek ders, çok ders düşünmeyin" diye öğüt verdi.

İstanbul Haber Servisi — Başbakan Turgut Özal yanında çok sayıda işadamı ve gazeteciyle birlikte Japonya'ya gitti. Özal 3 günlük Japonya gezisinden sonra Singapur'u ziyaret edecek. Başbakan Özal Japonya seyahatinden önce yaptığı açıklamada, "Uzakdoğu'da yeni pazarlar arıyoruz. Bu geziyi önemli bir ziyaret olarak görüyorum" dedi. Başbakan Özal sabah da Yıldız Üniversitesi'nin Ayazağa'da yapılacak olan yeni öğrenci yurdunun temelini attı.

Başbakan Turgut Özal, dün saat 14.00'de Japonya'ya hareketinden önce Yeşilköy Havalimanı'nda yaptığı açıklamada "Japon teknik ve sermayesinin getirilmesi ve bazı müşterek konuların görüşülmesi için gidiyo-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

SİYASET 85

Japonya'da İngilizce dahil, bildiğiniz hiçbir yabancı dil işinize yaramaz. Şu ya da bu şekilde İngilizceyi öğrenmiş Japonlar sanayi firmaları tarafından kapışılmış.

Japon kadınları, erkeklerin çok çalıştıklarından, gülmemelerinden, kendilerine zaman ayıramadıklarından şikâyetçi.

Siyaset 85 bugün ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte

YENİ BAŞKANDAN DYP'NİN STRATEJİSİ

Çindoruk: Önce gerçek demokrasi

Bir demokraside siyasi partiler millet çoğunluğunu parlamentoya aksettiremezlerse sağlıklı bir rejim kurmak mümkün değildir. Önce rejimin çarpıklığını gidermek zorundayız.

Cüneyt Arcayürek'in söyleşisi 7. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

19 Mayıs...

19 Mayıs, Mustafa Kemal Paşa'nın ulusal kurtuluş kavgasını örgütlemek amacıyla Anadolu'ya ayak bastığı gündür.

Bu tarihten sonra örgütlü halk gücü, Erzurum ve Sivas kongreleri ile kutsal amaç çerçevesinde toplanmış, 23 Nisan 1920'de kendi meclisini kurmuş, Kurtuluş Savaşı'nın yiğit ordusu ile bütünleşerek emperyalist orduları kesin yenilgiye uğratmıştır. Mustafa Kemal ve arkadaşları daha sonra bu yiğit orduya ve örgütlü halk gücüne dayanarak teokratik - monarşi yerine, halkın kendi kendini yönetmesi ilkesine bağlı cumhuriyeti kurmuştur.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Batı Trakya'dan...

Onurlu, uyanık bir toplum

CENGİZ ÇANDAR

GÜMÜLCİNE — Yahya Kemal, "Hatıralar"ında "Türkler için zehir Tuna, daha Balkan'dır" der. "Suyun öteki tarafında" yaşayan Türklerin gözünde hangi dağ olursa olsun adı Balkan galiba. Tıpkı İstanbullulardan Trakyalıların Balkan diye söz etmesi gibi, Yunanistan vatandaşı Türkler, Gümülcine'nin dibinde serildiği Rodop'a Balkan diyorlar.

Doruklarını bulutların okşadığı Karlık Dağı'nın altında dar bir

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

New York'tan

Bunlar, başka yerde olamaz

TANJU AKERSON

NEW YORK — Manhattan'da dolaşırken en önemli sorunlardan biri aniden bastıran tuvalet ihtiyacının nasıl giderileceği. Zira metro istasyonları dışında eski deyişle "umumi hela" yok gibi... Bir restoranda yiyip içmiyorsanız ya da bir dükkândan alışveriş etmiyorsanız tuvalet bulmak olanaksız. Metro istasyonları da bu konuda hiç güvenilir değil. Her an dış kırıklığına uğrayabilirsiniz. Büyük umutlarla yerin altına inip kapı-

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Bonn'dan

Yumurtanın gizleri

ULYA UÇER

BONN — Kahvaltıda hazır haşlanmış yumurta yer misiniz? Örneğin pazar sabahları? Yeremiz, her defasında yumurtayı yassı tarafından ya da sivri tarafından kırmak gibi bir seçimde bulunuyorsunuz demektir. Psikologlara bakılırsa, yumurtayı yeme tarzı o kişinin karakteriyle ilgili birçok ipucu verir, duyarlılık, acelecilik, kararlılık gibi. Kimi yumurtayı yassı tarafından kaşığın tersiyle yavaşça vurarak çatlatıp açar, kimi sivri tarafın-

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

Paris'ten

Banliyö modası

SABETAY VAROL

PARİS — Bugünlerde Fransa'da varsa yoksa Cannes Festivali... Bu yılki festivale kadar Cannes'a seçilen filmler, üzerinden bir yaz geçip sinema sezonu başlayınca vitrine girerlerdi. Ekonomik bunalımla birlikte sinema da seyircisini yitirir olunca, sınırlar zorlandı, "sinema sezonu" önyargısı yıkılıverdi. Şenlikte yarışan filmler aynı günlerde gösterilmeye başlandı.

Reklam panoları, sinema önlerindeki tabelalar Cannes'a se-

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

Brüksel'den

Yedi günün fotoğrafı

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Pazar. Eskiye rağbet var. Bitpazarına insan yağıyor. Sabah rahmet de yağıyordu. Hafiften ve çiseleyerek. Bu şehrin bitpazarı Avrupa'nın en büyüklerindendir ve en ünlülerinden, en çeşitlilerinden. Ama bir pahalanmış. Sanki antika pazarı. İnsan, sevgilisine bir hediye alacak olsa elini cebine atmadan önce iki defa düşünür. Deniz salyangozu satan kadına pahalılıktan yakındım. Deniz salyangozu satan kadın, " Eh,

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

Madrid'den

Başkan ve kent

SİLGÜN CERRAHOĞLU

MADRİD — Son zamanlarda Madrid'e dünyanın dört bir yanından gazeteciler akın eder oldu. İspanyol başkentini Avrupa'nın en canlı başkentlerinden biri haline getiren "dönüşüm" merak ediliyordu herkes. Ya da burada anıldığınca "Madrid Movida"sını. "Movida" Madrid'de yaşamı, canlılığı, hareketi ve olayları, insanları özetlemek için kullanılan bir argo sözcüktü. Aslında bu kentin son yıllarda yaşadığı değişim daha ...

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Yumurtanın gizleri

ULYA ÜÇER — *19 mayıs*

BONN — Kahvaltıda bazen haşlanmış yumurta yer misiniz? Örneğin pazar sabahları? Yerseniz, her defasında yumurtayı yassı tarafından ya da sivri tarafından kırmak gibi bir seçimde bulunuyorsunuz demektir. Psikologlara bakılırsa, yumurtayı yeme tarzı o kişinin karakteriyle ilgili birçok ipucu verir; duyarlılık, acelecilik, kararlılık gibi. Kimi yumurtayı yassı tarafından kaşığın tersiyle yavaşça vurarak çatlatıp açar, kimi sivri tarafından kelle uçurur gibi bıçakla keser, kimisi de sivri - yassı dinlemez herhangi bir tarafından yemeye başlar. **"Yumurtaya hangi kutbundan yemeye başlasam?"** sorusu, kişinin keyfine kalmış, pek nesnel önemi olmayan bir tercih sayılabilir, ama geçenlerde Almanya'da kamuoyuna yansıyan bir bilimsel tartışma var ki, her şey yumurtanın bu yassı ve sivri kutupları etrafında dönüyor.

Konu özellikle Alman ve İngiliz **"oologları"** arasında hararetle tartışılıyor, sistematik araştırmalar yapılıyor. Ooloji yumurta bilimine verilen ad. Kökü Yunanca. Oolog da bu bilimle uğraşanlara deniyor.

Tartışmanın konusuna gelince, yumurtanın tavuğun gerisinden önce sivri tarafından mı, yoksa yassı tarafından mı çıktığı... Bilimin çözmeye çalıştığı **"önemli"** soru bu.

Alman oologlar gözlem metoduyla yürüttükleri araştırmalar sonucu her 100 yumurtadan 84'ünün tavuktan sivri kutbu önde çıktığını, 16'sının ise yassı yanıyla yumurtlandığını saptamışlar. Gelin görün ki, tam bu bulgu **"genel geçerli"** sayılmaya başlarken, bir İngiliz yumurta bilimcisi işe karışıp tartışmayı alevlendirmiş. İngiltere'nin Cambridge Üniversitesi'nden Profesör **Bradfield**, evcil tavukların hepsinin önce yassı tarafını çıkartarak yumurtladıklarını ortaya atmış ve tezini yumurtanın tavuk rahmindeki gelişmesini gösteren röntgen resimleriyle kanıtlama yoluna gitmiş. Ama Almanlar kendi bulgularında ısrarlı. Tartışma ve araştırmalar da bu nedenle hızlanmış bulunuyor.

Alman oologlar, tavukçuların da katkılarıyla araştırmalarını sürdürüyorlar. Bu çerçevede ilk sonuç Aşağı Saksonya'daki 500.000 tavukluk bir çiftlikten geldi. Buna göre, Cambridge Üniversitesi'nde yapılan araştırmanın aksine yumurtaların çoğu sivri kutbu önden çıkarak yumurtlanıyor. Belirtildiğine göre, sistematik yumurtlama gözlemleri öteki büyük tavuk çiftliklerinde henüz sürüyor. Bilim adamlarının üzerine hareketle eğildikleri **"büyük buluş"** çalışmaları şimdilik bu aşamada. Merak eden tavuk sahipleri tavuklarını göz hapsine alıp, konuyu kendileri araştırabilirler. Belki de ülkemizde pek yaygın olmayan oolojiye dünya çapında katkıları olur.

ESKİCİ — Yeni gibi bayım, bunun sahibi Başbakan Sayın Turgut Özal'dı!..

Ali Ulvi

KÖY ENSTİTÜSÜ YILLARI
Talip Apaydın
150 lira. Cağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 21817 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. 21 Mayıs 1985 Salı

HEP ATATÜRK'ÜN YANINDA
Salih Bozok-Cemil S. Bozok
(Başyaver Salih Bozok ve oğlunun anıları)
350 Lira Cağdaş Yayınları
Türkocağı 39/41 Cağaloğlu İstanbul

Pişmanlık ve kaçakçı affına veto

Evren'in veto gerekçesinde, Anayasa ve TCK'ya aykırı noktalar vurgulanıyor

TEKRİYE GERİ GÖNDERME GEREKÇELERİ

Pişmanlık Yasası'nda affedilmesi öngörülen suçların affının Anayasa'nın 14. ve 87. maddeleri ile yasaklanması ve yasa ile getirilen affın Anayasa'ya aykırılığı. Amaca karşı çıkılmamakla birlikte, bu konudaki yasal çelişkilerin giderilmesi gerektiği.

İhbarcıların yüzlerinin ve kimliklerinin değiştirilmesini öngören maddenin TCK'nın 170. maddesine aykırı olması. Ayrıca Pişmanlık Yasası'ndaki ileriye dönük uygulamanın kesinleşmemiş mahkûmiyetlere de etki yapması.

Kaçakçılıkla ilgili halen 500 kadar dosyanın incelemede olduğu ve yasanın çıkması halinde bu kişilerin çok az bir para karşılığı serbest kalacakları.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren kamuoyunda "Pişmanlık Yasası" olarak bilinen yasa ile kaçakçılığın men ve takibine ilişkin yasada değişiklik yapan yasayı veto etti. Böylece Evren'in bugüne kadar veto ettiği yasaların sayısı 11'e yükseldi. Bunun yanında döviz suçlarının affını öngören yasa üzerindeki incelemelerin sürdüğü, Cumhurbaşkanı'nca inceleme süresinin 24 mayıs günü tamamlanacağı öğrenildi.

Edinilen bilgiye göre Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e dün söz konusu yasalar ile ilgili olarak bir brifing verildi. Brifing sonunda "pişmanlık" ve kaçakçılığın men ve takibine ilişkin yasada değişiklik yapan yasaların bir defa daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderilmesi kesinleşti. İki yasaya ilişkin Cumhurbaşkanlığı yanıtının bugün Meclis'e gelmesi bekleniyor.

Kamuoyunda "Pişmanlık Yasası" adıyla bilinen ve bazı suç faillerine verilecek cezaları düzenleyen yasanın bazı maddeleri Anayasaya aykırı bulundu. Cumhurbaşkanı Evren'in söz konusu yasanın genel amacına karşı olmadığı, ancak bazı maddelerinde Türk Ceza Kanunu ve Anayasa ile çelişkiler bulunduğunu kaydettiği öğrenildi.

Yasanın TBMM'ye geri gönderilme gerekçesinde Anayasa'nın 14. maddesinde sayılan ve 87. maddesinde affedilmesi yasaklanan bazı suçların kanunla affı yoluna gidildiği, bunun

(Arkası Sa. 7, Sü. 2'de)

Anayasa'nın 14. ve 87. maddeleri

Af için sınırlama

Veto gerekçesinde atıf yapılan Anayasa'nın 14. ve 87. maddelerinde şöyle deniyor:

Madde 14: Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbiri, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın, diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak veya dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratmak veya ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 3'te)

Başbakan Nakasone: Türkiye'ye sermaye artımını destekleyeceğiz

Japon sermayesi göz kırptı

Türk-Japon işadamları konseyi kurulacak

Not'la

Özal'la İmparator, Japon güreşinden konuştular

TOKYO, (Cumhuriyet) — "Önce çay! Çünkü kime gitseniz Japonya'da, neye başlamak isterse, önce bir kap ası çay sunarlar. Romantik eğilimli kimi Japonlara göre çay ve çay törenleri geleneksel kültürün en güzel kalıntısıdır. Halk dili, güvenilir bir seçici olarak, 'çaya eksik' diyor. İnsan olayına duyarlı olmayan, kaba, bencil kişilere..." (Bozkurt Güvenç'in Japon Kültürü adlı kitabın-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Özal, Japon Başbakanı Nakasone ile yaptığı görüşmeden çok memnun kaldığını, Türkiye'ye Japon sermaye artımı konusunda Japon Başbakanı'nın çok olumlu tutum içinde olduğunu söyledi.

Türkiye'nin ilk kez yurt dışına tahvil ihracını öngören anlaşma Tokyo'da imzalandı. 28 milyon dolarlık tahvilin şimdiden satıldığı belirtildi.

TOKYO, (Cumhuriyet) — Japonya Başbakanı Yasuhiro Nakasone Türkiye'ye dönük Japon sermaye artımını desteklemesine taraftar olduklarını Başbakan Özal'a söyledi. Başbakan Turgut Özal'la dün sabah yaptığı bir saatlik görüşme sırasında Nakasone, Türkiye'de Japon yatırımlarının teşvik etmeye hazır olduklarını, bu konuda Japon sanayici ve işadamlarını bünyesinde toplayan "Keidanren" örgütünün devreye girmesinin yararlı olacağını belirtti. Özal ile Nakasone, Japonya'dan Türkiye'ye sermaye artımını sağlamak amacıyla 2 ülkenin özel sektör kuruluşları arasında sürekli bir işbirliği kurulmasını ilke olarak kararlaştırdılar. Düzenli bir işbirliğinin kurumlaştırılması için Japon tarafından iş çevrelerinin en güçlü tepe örgütü olan Keidanren ile TÜSİAD'ın ortak çalışma yapmaları bekleniyor. Başbakan Özal, Cumhuriyet muhabirinin sorusu üzerine, "Türk-Japon ortak işadamları konseyinin kurulacağını" kesin bir dille açıkladı.

Özal, Nakasone ile yaptığı görüşmeden çok memnun kaldığını, Türkiye'ye Japon sermaye artımı konusunda Japon Başbakanının çok olumlu tutum içinde olduğunu söyledi. Özal, Nakaso-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

İMPARATOR VE ÖZAL'LAR — Japon İmparatoru Hirohito, dün Özal onuruna İmparatorluk Sarayı'nda bir öğle yemeği verdi. Yemekten önce Hirohito ile Özal arasında tercümanlar aracılığı ile 15 dakikalık baş başa bir görüşme yapıldı. Saraydan ayrılırken, İmparatorla birlikte resmi çekilen Özal, "Hatmiş, İmparator Hirohito ile bir de askerlik hatırası gibi fotoğraf çektirdik" dedi. (Fotoğraf: a.a.)

Küçük Onluk Mevsimciği...

TOKYO — Japonya'da bugün "küçük onluk mevsimciği" başlıyor. "Mevsimcik" kelimesinin altını özellikle çizdik. Çünkü zaman zaman "Çin işi Japon işi" sözünü çağrıştıran bu gizemli diyebileceğim ülkede 4 mevsimden başka tam 24 tane de "mevsimcik" olduğunu öğrendim.

Bu mevsimcikler 14 ila 16 gün arasında sürüyorlar. İsimleri de son derece şirin: Böceklerin uyanışı... Beyaz şebnem... Büyük sıcak... Küçük kar...

13. yüzyılda yaşamış olan Zen rahibi Dogen, ülkesindeki mevsimleri şöyle dile getirir:

"Baharda kiraz çiçekleri
Yaz mevsiminde guguk
Sonbaharda ay ne güzeldir
Kar düşünce beyaz soğuk
Duru temiz, pırıl pırıl"

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Soykırım tasarısı ABD'de oylanıyor

24 Nisan'ın "Soykırım günü" olarak anılmasını öngören yasa tasarısı, bugün ABD Temsilciler Meclisi'nde.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ABD Temsilciler Meclisi'nde Ermeni soykırımı iddialarının tescil edilmesini öngören yasa tasarısıyla ilgili kritik oylama bugün yapılıyor.

Ankara'da gözler, California Ayanı Tony Coelho

(Arkası Sa. 6, Sü. 7'de)

Nükleer yakıtlı ABD savaş gemisi Antalya'da

Radyasyon tehlikesine karşı limanda geniş güvenlik önlemleri alındı. Yat limanı trafiğe kapatıldı.

GÜNGÖR TÜRKELİ

ANTALYA — Nükleer yakıtla çalışan Amerikan 6. Filosu'na bağlı "South Carolina" savaş gemisi, dün sabah Antalya Limanı'na geldi.

ABD İzmir Başkonsolo-

(Arkası Sa. 6, Sü. 3'de)

Cindoruk Evren'den görüşme isteminde bulundu

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — DYP'nin yeni Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk, Cumhurbaşkanlığı'na yazılı başvuruda bulunda. Cindoruk, partisinin Büyük Kongresi'nden sonra görev alanlarla birlikte Cumhurbaşkanı Ke-

(Arkası Sa. 6, Sü. 7'de)

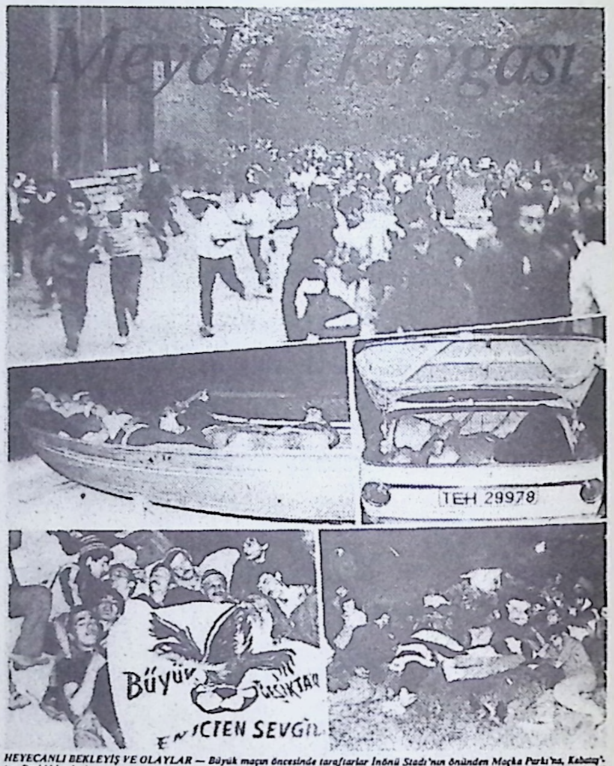
Akbal hakkında soruşturma açıldı

Haber Merkezi — Yazarımız Oktay Akbal hakkında, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nca soruşturma açıldı.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

LUNS: NATO WAGNER MÜZİĞİNİ HATIRLATIYOR

Haberi 7. Sayfada

HEYECANLI BEKLEYİŞ VE OLAYLAR — Büyük maçın öncesinde taraftarlar İnönü Stadı'nın önünden Maçka Parkı'na, Kabataş'tan Fındıklı'ya kadar yumuşak buldukları her köşeye kıvrılmış, gişe kuyruğunda önleri kapabilmek için evlerine gitmemişlerdi. Gece zaman zaman şampiyonluk türküleriyle, zaman zaman da çimlerde uyuklayarak geçiren futbolseverlerin bir bölümü, arabalarının bagajına kıvrılmış, ya da Kabataş'taki sandalları mesken tutmuştu. Saat 05.30 sıralarında meskenlerden gişe önlerine akın başlamış, ilk sıralar için itişmeler kakışmalar kendini göstermişti. İşte ne olduysa o anda oldu. Fenerbahçe ve Beşiktaş taraftarları arasında önce ağız münakaşası, ardından da taşlı sopalı kavga başladı. Güvenlik güçlerinin önlemekte güçlük çektikleri olaylar, yetişen Çevik Kuvvetlerin müdahalesiyle büyük boyutlara ulaşmadan engellendi. (Fotoğraflar: ASENA ÖZKAN-HALİL ÖZER)

Beşiktaş ve Fenerbahçe taraftarları sabah stat önünde birbirine girdi

Sabaha karşı stadın etrafına dolan taraftarlar birbirine girdi. Kavga sırasında molotof kokteylleri atıldı. Taraftarların arasına giren polis araçları tahrip edildi.

Çatışmada yaralananlar taksilerle hastanelere gönderildi. Bir saat süren kavga çevik kuvvetler ile panzerlerin olay yerine gelmesiyle yatıştırıldı.

HALİL ÖZER

İnönü Stadı'nda dün oynanan Fenerbahçe-Beşiktaş karşılaşması öncesinde, iki takımın taraftarları arasında saat 05.30 sıralarında meydan kavgası çıktı. İnönü Stadı'nın kapalı tribünü arkasındaki yolda meydana gelen çatışmalarda, molotof kokteylleri, sopalar, taşlar, zincirler, bıçaklar ve demir çubuklar kullanıldı. Olayları görüntülemek isteyen foto muhabirleri ile polis arasında zaman zaman tartışmalar da çıktı.

1. Lig'de final niteliğini taşıyan böylesi bir karşılaşma öncesinde herhangi bir olaya meydan vermemek için polisin aldığı güvenlik önlemleri sabahın erken saatlerine kadar her zamanki sessizliğin sürmesini sağladı. Güvenlik güçleri, stadın çevresindeki giriş çıkışları kapattığından, İstanbul'un hemen hemen her semtinden gelen Sarı-Lacivertli ve Siyah-Beyazlı taraftarlar, geceyi stadın çevresindeki yeşil alanda geçirmeyi yeğlediler. İlerleyen saatlerle taraftar gruplarının kalabalıklaşması, güvenlik çemberinin Kabataş iskelesine kadar genişlemesine neden oldu.

(Arkası Sa. 6, Sü. 6'da)

F. BAHÇE'NİN İSTEDİĞİ OLDU

YAŞAR: OFSAYT SANDIM, TOPU BIRAKTIM

TRİBÜNLERDE DE BEŞİKTAŞ ÜSTÜNDÜ

MAÇ ELEŞTİRİLERİ

Spor Sayfasında

Mitsotakis, Papandreu'nun konuşmasına hemen yanıt verdi:

Türkiye ile diyalog zorunlu

Yunanistan seçimlerinde 'Türkiye ile diyalog' önemli bir çekişme konusu haline geldi.

Mitsotakis, "Özal'ın elinden zeytin dalı silahını almak için diyaloğa yanaşmaya zorunluyuz" dedi.

CENGİZ ÇANDAR
STELYO BERBERAKİS

İSKEÇE — Yunanistan Başbakanı ve PASOK lideri Andreas Papandreu'nun önceki gün Dedeağaç'ta Türkiye'ye ilişkin sözlerine hemen ertesi gün yanıt ana muhalefet lideri Konstantin Mitsotakis'ten geldi. Böylece, Türkiye, Yunan seçim kampanyasında esaslı bir çekişme malzemesi oldu. Mitsotakis, Türkiye ile diyaloğda ısrarlı olduğunu vurguladı. "Vatan hainliği siyaseti izleyen yoktur" dedi. Özal'ın sürekli zeytin dalı uzatarak uluslararası planda gösteriş yaptığını, öne sürdü ve "Özal'ın elinden bu silahı almalıyız. O nedenle diyaloğa yanaşmalıyız" diye konuştu.

Ana muhalefet lideri Mitsotakis, diyaloğu reddeden PASOK'un iktidarı döneminde KKTC'nin kurulduğunu hatırlattı. "Diyaloğu reddedince ne olmaktadır" diye sordu ve bunun karşılığını, "Türkiye'nin

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Örnek Olmalı...

İçişleri Bakanlığı Basın Danışmanı Hayat İlhan, geçenlerde casusluk suçu ile tutuklandı, daha sonra da Genelkurmay Askeri Mahkemesi'nce serbest bırakıldı. İlhan, salıverildikten sonra eski görevine başlatıldı.

"Bir kimsenin mahkûm oluncaya kadar masum sayılması" evrensel bir hukuk ilkesidir. Bir kimsenin herhangi bir suç-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Cannes'da büyük ödül Yugoslav Kurturica'nın

Özel Büyük Ödülü Alan Parker'in "Birdy" adlı filmi alırken, En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'nü William Hurt kazandı. En İyi Kadın Oyuncu Ödülü ise Norma Aleandro ile Cher arasında paylaştırıldı.

MEHMET BASUTÇU

CANNES — 38. Cannes Film Şenliği sonuçları dün akşam açıklandı. Başkanlığını Çekoslovak asıllı yönetmen Milos Forman'ın yaptığı ve aralarında İngiliz sinema oyuncusu Sarah Miles, tanınmış görüntü yönetmeni Nestor Almendros, Le Matin gazetesi film eleştirmeni

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

KAVRAM DERSANESİ
2. Aşama / Hızlandırılmış kurslar
27 Mayıs - 15 Haziran, 29 Mayıs - 15 Haziran
1 Haziran - 15 Haziran
Laleli: 528 64 17 Şehzadebaşı: 522 73 74

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 21820 — Kurucusu: Yunus Nadi — 70 TL — 24 Mayıs 1985 Cuma

GAZİ M.KEMAL PAŞA'nın SONBAHAR GEZİLERİ
Günümüz diline ve yeni harflere çeviren: Nuri Onat
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet, Papa suikastı davası için Roma'da

Kendini ilk kez 1 Şubat 1979 tarihinde gösterdi. Milliyet Gazetesi Başyazarı Abdi İpekçi, o gün kanlı bir pusuda, evine dönerken öldürüldü. Sonra yakalandı ve adı bütün Türkiye'de duyuldu: Mehmet Ali Ağca... Önce muayene için gönderildiği Adli Tıp'ta kaçırılma girişimi, ardından 25 Kasım 1979'da Kartal Maltepe Askeri Ceza ve Tutukevi'nden kaçırılış. Ve Ağca kaygılara kaçtı. Bu Malatyalı teröristin son ortaya çıkışı oldukça "görkemli" oldu: Tarih 13 Mayıs 1981. Papa 2. Jean Paul'e ateş edildi. Ateş eden olay yerinde yakalandı: Mehmet Ali Ağca. Ağca, 20 temmuzda Roma Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanmaya başlandı. Hakkındaki karar iki gün sonra alındı ve terörist ömür boyu hapse mahkûm edildi. Ama olay bitmedi. Suikast girişimiyle ilgili karanlıkta kalan birçok nokta vardı ve Ağca ekim 1981'den itibaren "konuşmaya" başladı. İkinci kez soruşturma açıldı. Sorgu Yargıcı İlario Martella, Ağca'yı titizlikle dinledi. 1983'ün sonunda Bulgar Havayollarının Roma'daki görevlisi Sergei İvanov Antonov, suikast girişimiyle ilgili olduğu gerekçesiyle tutuklandı. O günden sonra Mehmet Ali Ağca aralıklarla bütün dünya basınında manşet oldu. Her yaptığı açıklama ile bir önceki açıklamasını reddediyor ya da davaya yeni sanıklar ekliyordu. Her geçen gün biraz daha içinden çıkılmaz bir hal alan bu "çokuluslu" dava ile ilgili soruşturmayı yargıç Martella 1 Aralık 1984'te tamamladı. Ve Papa'ya suikast girişimiyle ilgili ikinci dava, dört gün sonra, 27 mayıs pazartesi günü başlayacak. Konuyla ilgili uzmanlığıyla dünya çapında öne sahip yazarımız Uğur Mumcu, bu davayla ilgili olarak Roma'da bulunuyor. Gelişmeleri ve haberleri, her gün Türkiye'ye aktaracak olan Mumcu, davanın en önemli sanıklarından olan Bulgar İvanov Antonov'un savunmasını ele geçirdi.

Papa'ya suikast davasının Bulgar sanığı Antonov'un savunması:

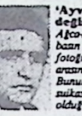
Ağca ağız değiştirdi

'Ağca yalan deplasmanında' *Papa'ya suikast girişimiyle ilgili ikinci davanın Bulgar sanığı Sergei İvanov Antonov'un avukatları Profesör Giuseppe Consolo ile Adolfo Larussa'nın 74 sayfalık savunmalarında Ağca'nın sık sık yalana başvurduğu kanıtlanmaya çalışılıyor. "Yalancılık konusunda deplasmana çıkmış" gibi deyimler kullanılıyor.*

'Antonov'un evini bilmez' *Bulgar sanığın savunmasında, Mehmet Ali Ağca'nın Antonov'un evi ile ilgili olarak verdiği bilgiler çürütülmeye çalışılıyor. Avukatlar, Ağca'nın 17 Kasım 1983'te "Antonov'un evine hiç gitmediğini" itiraf ettiğini belirtiyor ve evin içi ile ilgili bilgileri cezaevinde aldığının "açıklık kazandığını" ileri sürüyorlar.*

'Ayvazov'u görünce fikir değiştirdi' *Antonov'un savunmasında Ağca-Ayvazov ilişkisi, "Ayvazov, Sofya'daki basın toplantısında ortaya çıkınca, fotoğraflarda görülen kişi ile Ayvazov arasında fiziki benzerlik olmadığı anlaşıldı. Bunun üzerine Ağca fikir değiştirerek suikast sırasında kaçan kişinin Oral Çelik olduğunu söyledi" diye anlatılıyor.*

UĞUR MUMCU

ROMA — Pazartesi günü başlayacak Papa'ya suikast girişimiyle ilgili ikinci davanın Bulgar sanığı Sergei İvanov Antonov'un avukatı suikastı gerçekleştiren Mehmet Ali Ağca'nın eski ifadelerini yalanladığını ve Antonov'un evine "hiç gitmediğini" söylediğini ileri sürüyor.

Ceza Hukuku Profesörü Giuseppe Consolo ile Avukat Adolfo Larussa'nın birlikte verdikleri 74 sayfalık savunmada Ağca'nın 17 Kasım 1983 tarihli son sorgusunda Antonov'un Via Polo 29 numaradaki evine hiç gitmediğini "itiraf ettiğini", bu durumda, Ağca'nın daha önce Antonov'un dairesi ile ilgili bilgileri, cezaevinde bir başkasından aldığının açıklık kazandığını ileri sürdü. Avukat Consolo, Ağca'nın "yalancılık konusunda deplasmana çıktığını", söylediği her sözün yalan olduğunu, dava ile ilgili ayrıntılı bilgilerin kendisine "birileri" tarafından verilmiş olacağını belirtti. Ağca, verdiği ilk ifadelerde suikast yerinde Bulgaristan'ın Roma Konsolosluğu eski Veznedarı Teodor Ayvazov ile beraber olduğunu, fotoğralarda görülen kişinin Ayvazov olduğunu söylediğini, daha sonra bu ifadesini geri alarak fotoğrafta görülen kişinin Oral Çelik olduğunu açıkladığını kaydederek, "böyle bir insana inanılamayacağını" vurguladı. Avukat Consolo, sorgu yargıcı Martella'nın Ağca'nın Walesa'yı öldüreceği yolundaki sözlerine inanmayıp sanık hakkında "adliyeyi yanıltmak" suçundan dava açtığını belirterek "Ağca'ya inanılmayacağının buradan da anlaşıldığını" ileri sürdü. Consolo yazılı savunmasına şöyle devam etti:

"Ayvazov, Sofya'daki basın toplantısında ortaya çıkınca, fotoğraflarda görülen kişi ile Ayvazov arasında bir fizik benzerlik olmadığı anlaşıldı. Ağca bunun üzerine fikir değiştirerek, fotoğraflarda görülen kişinin Ayvazov değil Oral

(Arkası Sa. 8. Sü. 5'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Bütün Yollar!

ROMA — "Bütün yollar Roma'ya çıkar" diye bir söz vardır bilirsiniz. Roma'daki bütün yollar da birbirine çıkıyor. Roma'daki bu yollar da "Piazza del Poppolo" adlı ünlü meydandan "Via del Corso" caddesine doğru yürüyüp, yandaki sokaklara sapmadan, karşınıza rengârenk çiçekleri, Büyükada'yı anımsatan faytonları ile "Piazza di Spagna" çıkar. Üzerine cıvıl cıvıl ötüşen kuşlar gibi dizilmiş insanları ile ünlü "İspanyol merdivenleri" de işte hemen oradadır.

Buradan biraz daha yürürseniz basın merkezini bulursunuz. "Yetmişiki buçuk milletten gazeteci" Papa suikastı davası için burada birbirleriyle yarış edeceklerdir. Dünyanın dört bir bucağından gelen gazeteciler şimdiden Roma'da "kurtar sofrası"nı kurmuşlar bile...

Kim kimden nasıl "haber atlatacak", kim kim ile nasıl konuşacak? Bütün gözler şimdi Bulgar Antonov'un savunmasına dikilmiş. İddianame yayımlandı. Savcının ne dediği biliniyor. Bilinmeyen yalnızca Antonov'un avukatı Profesör Consolo'nun bu "Vatikan sanığı"nı nasıl savunacağı!..

Bu hafta İsviçre'nin Basel kentinde uyuşturucu madde kaçakçılığı davası başladı. Bu davada Ağca'nın İpekçi cinayetinden suç ortağı Mehmet Şener de tutuklu. Oral Çelik ve Abdullah Çatlı da aranıyor; Roma'daki davanın da

(Arkası Sa. 8. Sü. 7'de)

Olayda kimler var?

Pazartesi günü başlayacak olan Papa'ya suikast girişimi davası ile aynı olay ikinci kez ele alınmış bulunuyor. Türkiye'de İpekçi cinayeti davası da İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi'nde ikinci kez ele alınmıştı. Bu olgu bile Ağca'nın karıştığı bu iki olayın karmaşık yapıda olduğunu anlatmaya yetmektedir. Olaya karışan Türk adları artık yabancı gazetecilerce de ezbere bilinıyor. Bekir Çelenk ve Mehmet Ali Ağca şu anda yeryüzünde adlarından en çok söz edilen iki Türk oluyor. Çelenk ve Ağca adlarını Musa Serdar Çelebi adı izliyor. Abuzer Uğurlu, Oral Çelik, Mehmet Şener, Abdullah Çatlı da ezbere sayılan adların arasında yer alıyor.

İtalya'nın Trento kentinde tutuklu bulunan Mehmet Cantaş ve Ağca'ya suikastta kullandığı tabancayı veren ülkücü Ömer

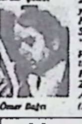
(Arkası Sa. 8. Sü. 5'de)

Bekir Çelenk

Serdar Çelebi

Ömer Bağcı

Kronoloji

1 Şubat 1979: *Ağca şu anda kimlikleri kesin olarak saptanmayan iki kişi ile birlikte Milliyet Gazetesi Başyazarı Abdi İpekçi'yi öldürüyor.*

25 Haziran 1979: *Ağca İstanbul'da ülkücülerin devam ettiği Marmara lokalinde yakalanıyor.*

25 Temmuz 1979: *Ağca Selimiye Cezaevi'nden Kartal-Maltepe Askeri Cezaevi'ne götürülüyor.*

1-7 Ekim 1979: *Papa İkinci Paul Amerika'ya gidiyor.*

24 Ekim 1979: *Ağca mahkeme önünde ilk ifadelerini reddederek, Abdi İpekçi'yi öldürmediğini, ancak öldürenin kim olduğunu bildiğini söylüyor.*

5 Kasım 1979: *Ağca Adli Tıbba götürülürken kaçma girişiminde bulunuyor; ancak başaramıyor.*

25 Kasım 1979: *Ağca Kartal-Maltepe Askeri Cezaevi'nden kaçırılıyor.*

26 Kasım 1979: *Ağca Milliyet*

(Arkası Sa. 8. Sü. 5'de)

Sahte pasaportun öyküsü

Mehmet Ali Ağca'nın üzerinden suikast girişiminden sonra Faruk Özgün adına düzenlenmiş pasaport çıktı. Bu pasaport Nevşehir'de oturan Faruk Özgün tarafından çıkarılmış, fotoğraf yerine Ağca'nın fotoğrafı yapıştırılmıştı. 11 Ağustos 1980 tarih ve 136635 seri numaralı pasaport, Nevşehir Emniyet Müdürlüğü'nce verilmişti. 22 Şubat 1982 günü Zürih'te

(Arkası Sa. 8. Sü. 7'de)

Papa'yı vuran silah

Papa'ya karşı girişilen suikast girişiminde kullanılan silah Browning marka ve 76-C 23953 seri numarasını taşıyor. Silahın yapımcısı Belçika'da 'Fabrique Nationale Herstal' şirketi.

Silah fabrikadan çıktıktan sonra Liege'de "Schroeder" şirketince satın alınmış. Bu şirket, daha sonra silahı 30 Ocak 1980 tarihinde Neuchatel'de "Griesel Petit Plare" şirketine satmış. Daha sonra silah Zürih'te "Glaser" şirketince satın alınmış. Avusturyalı eski Nazi ve silah kaçakçısı

(Arkası Sa. 8. Sü. 4'de)

ABD'ye 'küçük' bir uyarı

Halefoğlu, Savunma İşbirliği Anlaşması'nda değişiklik yapılabileceğini hissettirdi

Dışişleri Bakanı, ANAP Grubu'nda dış politika konusunda uzun bir konuşma yaptı. "Türkiye'ye sağlanan askeri yardımların ihtiyacın altında olduğunu" belirtti. Bu konuşma, süresi aralıkta bitecek Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nın değiştirilebileceğinin ilk kez resmi bir ağızdan duyurulması olarak değerlendiriliyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Özal hükümeti, Türkiye ile ABD arasında 1980 yılında imzalanan ve önümüzdeki aralık ayında süresi dolacak olan Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nda değişikliğe gidebileceğini ilk kez resmi bir ağızdan duyurdu.

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, mevcut uygulamaların ışığında söz konusu anlaşmanın bazı hükümlerinin değiştirilmesine ihtiyaç bulunup bulunmadığı hususunda gerekli çalışmaların yapıldığını açıkladı.

Halefoğlu, önceki gün ANAP

(Arkası Sa. 8. Sü. 4'de)

Yunanistan'da seçim var

Papandreu: KKTC dostluğu dinamitledi

Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu, Türk kıyılarının karşısındaki Sakız ve Midilli adalarında yaptığı konuşmalarda, diyalog için yine Kıbrıs'tan çekilme önşartını ileri sürdü. Rogers Planı'nın Türkiye'nin lehine olduğu için uygulanmadığını söyledi.

CENGİZ ÇANDAR
STELYO BERBERAKİS

MİDİLLİ/SAKIZ — Yunanistan Başbakanı ve PASOK lideri Andreas Papandreu, Türk-Yunan ilişkilerini bir kez daha ve büyük bir ihtimalle seçim kampanyası sırasında son kez dün gündeme getirdi. Papandreu, Türk karasularının dibindeki Sakız ve Midilli adalarında konuştu ve konuşmasının önemli bölümlerini Türkiye ile ilişkilere ayırarak daha önce Dedeağaç konuşmasında ortaya koyduğu görüşleri tekrarladı.

Papandreu, Türk-Yunan kara sınırına en yakın noktada bulunan Yunan kenti Dedeağaç'tan sonra, Çeşme'nin karşısındaki Sakız Adası'nda ve Ayvalık'ın karşısındaki Midilli Adası'nda

(Arkası Sa. 11. Sü. 3'te)

TÜRKLERİN REKABETİ

Haberi 11. Sayfada

—Şu sahurla iftar olmasaydı ne kolay oruç tutardık değil mi hanım?

Özal, bir Lübnan dergisine Türkiye'yi çok övdü

Büyük pazarlama

Güzel adaları *Marmara'da güzelliğine doyamayacağınız adalar vardır. Bunlar satın alınabilir, olağanüstü turistik merkezler kurulabilir.*

Ucuz işçileri *Arap yatırımcılar için Türkiye'de uygun ve enfes fırsatlar vardır. Üstelik işçinin aylığı 100 doları geçmez.*

Bakan, alsın *Tavsiyem, paraya ihtiyacı olan Türk firmaları arasınlar, satın alsınlar.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, Lübnan'da Arapça yayımlanan "İktisat ve İş" dergisine verdiği demeçte, "Marmara Denizi'nde güzelliğine doyamayacağınız adalar vardır. Bunlar satın alınabilir ve olağanüstü turistik kör-

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

Yeni Pencereler Açılırken

SİNGAPUR — Başbakan Özal'la birlikte kaldığımız otel "Shangri La" adını taşıyor; Türkçesi "cennet"...

20. katından bakınca göz alabildiğine uzanan bir yeşillik denizi dikkati çekiyor.

Yeşillikleri arasından buraasından uzaya fırlatılmaya hazır füze benzeri gökdelenler dolmuş. Kimi bitmiş, kiminin inşaatı daha sürüyor...

Alışveriş merkezleri çoğu otel olan bu gökdelenlerin altında ve çevresinde kurulmuş. Batıda bilinen ne kadar ünlü marka varsa hemen hepsinin şık, pahalı mağazaları, butikleri var. Japonların elektronik eşyaları burada Tokyo'dan çok daha ucuz.

Her yerde, her mal için pazarlık yapmak da mümkün.

Yerler tertemiz, yollar düzenli. Tabii tropikal

(Arkası Sa. 8. Sü. 7'de)

HASAN CEMAL

Evren: Egemenlik kimseye mal edilmez

Cumhurbaşkanı Manisa'da, Atatürk ve Milli Egemenlik Anıtı'nı açtı: Egemenliğin ancak şahıslarıyla kaim olacağını etrafa anlatmak isteyenler çıkabilir, çıkmaktadır. Vize sizin elinizdedir. Başka kimselere verilemez.

Haberi 11. Sayfada

ŞEHİTLER İÇİN URFA'DA TÖREN YAPILDI

Haberi 8. Sayfada

Serbest bölge dersi

Singapur Başbakanı ile Özal serbest bölgeler üstüne konuştular. Başbakan Özal da "bizim konut fonu"nu anlattı.

SİNGAPUR (Cumhuriyet) — Japonya gezisini tamamladıktan sonra önceki akşam Singapur'a geçen Başbakan Turgut Özal, Singapur Başbakanıyla özel bir görüşme yaptı. İki başbakanın görüşmesi dün akşam Singapur Başbakanı Lee Kuan Yew'un verdiği yemekte de sürdü.

(Arkası Sa. 8. Sü. 4'de)

'BOR' TARTIŞMASI ANAP'I BÖLDÜ

Haberi 12. Sayfada

KONUT FONU'NDA 29 MİLYAR KALDI

Haberi Ekonomi'de

Öğrencinin 'son gün' sevinci

OKULA VEDA — Öğretim yılının son günü, başka sınav derdi olmayan öğrenciler için büyük bir yükün üzerlerinden kalktığı gün. Yeniden "ders başı" yapana kadar bir yılın sıkıntısını atacaklar. İşte Gülhane Parkı. Atmaya başladılar bile. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

Okullar tatil, sıra sınavlarda

9 milyon öğrenci, 30 eylüle kadar sürecek yaz tatiline çıkıyor. Bütünlemeye kalanların 18 gün daha "işi var". 350 bin dolayında öğrenci, çeşitli sınavlara girecek. 225 bin öğrenci de üniversite kapısında son basamağa basacak.

Haber Merkezi — İlk ve orta dereceli okullarda 9 milyon dolayında öğrenci bugün yaz tatiline başlıyor. Öğretim yılının sona ermesine rağmen, bütünlemeye kalan öğrenciler 18 gün süreyle tatilden yararlanamayacaklar. Çünkü bu 18 gün içinde bütünleme sınavları yapılacak. Ayrıca da 6 ayrı sınav öğrencilerin sürekli ders çalışmak zorunda kalmalarına neden olacak.

Bu öğrenim yılının sona ermesinden dört gün sonra başlayacak bütünleme sınavları dışında 4 bin 718 öğrenci bugün yabancı dille öğrenim yapan meslek liseleri sınavına girecek. 54 bin 799 öğrenci de 27 mayısta kurumlar sınavına katılacak. 28 mayısta ise 4 bin 561 öğrenci fen liseleri ikinci basamak sınavında ter dökecek. 29 mayısta ise 127 bin 819 öğrencinin gireceği Anadolu liseleri, Anadolu ticaret liseleri, özel Türk ve yabancı okullar sınavları yapılıyor. 31 mayısta endüstri meslek liseleri ile Anadolu teknik liseleri sınavında 138 bin 300 aday çekişecek. Sınav maratonu 17 haziranda 225 bin 538 öğrencinin çağrıldığı ÖSYS ikinci basamak sınavıyla sona erecek. Okul dışından bitirme sınavları ise 11, 12, 13 haziran günlerinde yapılacak.

İlk ve orta dereceli okullar 30 eylülde yeni öğrenim yılına başlayacak.

(Arkası Sa. 8. Sü. 3'te)

YÖK, gizli kitabı serbest bıraktı

ASUMAN AVAR — *24 mayıs*

İZMİR — Yüksek Öğretim Kurulu merkez binasında 12 Nisan 1985 günü verilen **"Türkiye'de anarşi ve terörün sebepleri ve hedefleri"** konulu konferanslar, bir kitap haline dönüştürülerek tüm üniversitelere **"gizli"** kaydıyla gönderildikten sonra **"gizlilik derecesi"** kaldırılarak, **"serbest"** bırakıldı ve tüm fakültelerin kütüphanelerine dağıtıldı.

YÖK tarafından tüm fakülte kütüphanelerine gönderilen kitapta, **"Türkiye'nin jeopolitik öneminden kaynaklanan tehdit"**, **"iç tehdit unsurları hakkında temel bilgiler"**, **"yıkıcı unsurlar ve üniversite gençliğine yönelik psikolojik hareket tehdidi"** konuları yer alıyor. Kitapta aynı zamanda 12 Eylül 1980 öncesi ve sonrası aşırı sol unsurlar, aşırı sağ ırkçı unsurlar, aşırı sağ irticai unsurlar, bölücü unsurlar, ve ASALA benzeri terör örgütlerinin durumları inceleniyor. Yıkıcı unsurların 12 Eylül 1980 sonrası özellikle üniversite gençliği üzerinde çalışmalar yaptığı belirtilen kitapta irticai unsurların günümüzde gençlik kesimindeki çalışmaları şöyle anlatıldı:

"İrticai unsurların yükseköğretim kurumlarındaki taraftar sayılarını arttırmaya yönelik çalışmaları bilinmektedir. Son yıllarda ortaöğretim kesiminden seçtikleri zeki ve çalışkan öğrencileri özel olarak, kendi görüşlerine mensup öğretmenler vasıtası ile üniversite seçme ve yerleştirme imtihanlarına hazırlamaktadırlar. Büyük çoğunlukla devlet yönetiminde yönetici kadroda görev alabilmelerini sağlamak açısından söz konusu öğrencileri, Siyasal Bilgiler Fakültesi, hukuk fakültesi gibi kamu yönetimi ile ilgili konularda öğretim yaptıran okullara sokmaya çalışmaktadırlar. Üniversite ve yüksekokullara sokmayı başardıkları mensupları vasıtası ile taraftar kazanma ve kadrolaşma yönünde faaliyet gösteren irticai unsurlar, temin ettikleri öğrencileri kendilerine ait yurtlarda ve evlerde cüzi sayılabilecek ücretlerle barındırmakta, bu arada fikirlerini aşılamak yönünde propagandalarını sürdürmektedirler. Bazı öğrencilere karşılıksız burs da veren irticai unsurların günümüzde gençlik kesiminde taraftar temin etme çalışmalarını giderek yoğunlaştırdığı belirlenmektedir."

İran devrimini örnek aldığı vurgulanan irticai unsurların söz konusu ülkeye olan ilgilerinin ve ilişkilerinin arttığı oranda Türkiye'deki rejim açısından, **"tahripkâr faaliyetlerinin de"** artacağı görüşü savunulan kitapta, **"siyasi amaçlı irticai kesimin, kurulan ithalat-ihracat şirketleri, yurt içindeki ticari işletmeleri vasıtası ile maddi imkânlarını giderek arttırdığı, yurt sathına yaydıkları yurt ve pansiyonları sayesinde özellikle gençlik kesimindeki taraftar sayısını arttırdıkları düşünüldüğünde, imkân ve kabiliyetleri açısından halen üzerinde durulmaya değer bir görünüm taşımaktadır"** uyarısı yapıldı.

Irkçı unsurların 12 Eylül harekâtından sonra büyük güç kaybına uğradıkları, ancak özellikle 1984 yılı başlarından itibaren, **"örgütsel bir yapıya dayanmaksızın, yöresel ve kişisel gayretlerle dağınıklık arzeden gençlik kesimindeki kadrolarını tekrar toparlayabilme çabasına yöneldikleri"** belirtilen kitapta, bu unsurların gençlik kesiminde sempatizan kazanma çalışmalarına ağırlık vermelerinin olası olduğu açıklandı.

Kendi görüş, ideolojilerine taraftar toplama çabası içinde olduğu anımsatılan unsurların propaganda çalışmalarına karşı koyma yöntemleri ise şöyle sıralandı:

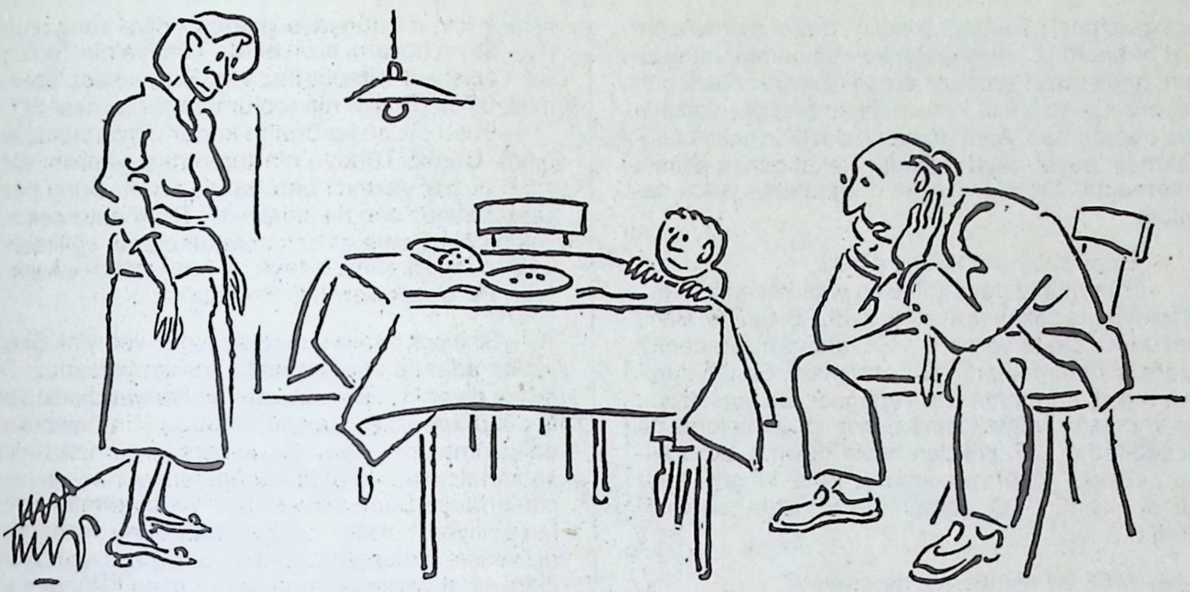
"Yıkıcı unsurların haber ve mesajlarından sonra kitleri tam ve doğru bilgilendirmek, bu unsurların mesajlarını çürütmek, yanlış taraflarını göstermek, propagandalara karşı koymak, kitlelerin ilgi ve beklentilerini başka alanlara çekmek, Türkiye'ye yönelik tehditler hakkında kitleleri bilgili kılarak eğitmek ve bu propagandaları önlemek için yasal düzenlemeleri uygulamak."

YÖK'ün yayımladığı kitapta, **"Yıkıcı unsurların amaç ve hedefleri"** bölümünde özetle şu görüşe yer verildi:

" Ülkemizde mevcut olan ve genellikle aşırı solcu ve komünist, aşırı sağ ırkçı ve irticai, bölücü unsurların yakın amacı, anarşi ve terör ortamı doğurarak, devlet otoritesini zedelemek ve kitlelerin devlete olan güvenini sarsarak, toplumun yönetilmez hale getirilmesidir."

Tan Oral

—Şu sahurla iftar olmasaydı ne kolay oruç tutardık değil mi hanım? *Ali Ulvi*

Sakalını kesmemek için üniversiteden istifa eden Prof. Emre Kongar'a göre:

'Sakal çok önemli'

YALÇIN PEKŞEN — *25 mayıs*

— Sayın Emre Kongar... "Siyaset 85" ekimizdeki anket defterine verdiğiniz cevaplardan biri çok ilgimi çekti. "Şu andaki ruh haliniz nedir" sorusuna "son derece kötümser" diye karşılık vermişsiniz. Kötümseri anladım da "son derece"sini anlayamadım. Neden bu kadar kötümsersiniz?

— Bunun nedeni şu: Kişisel olarak ben kendi yaşamımı üniversite dışında düşünemeyen bir adamdım. Ama onun dışında kaldım. Benim için hayat demek üniversite demekti. Bunlar olmadığı için hem mutsuzum hem de kötümserim...

— Fakat sanıyorum siz kendiniz istifa etmiştiniz, sakalınız yüzünden...

— Ben istifa ettim... İşin ilginç yanı da bu. Yani beni 1402 ile atmadılar veya mukaveleme son vermediler. Ben istifa ederek bu duruma kendi ellerimle yol açtım...

— İşte bu iki olayı nasıl bağdaştırıyorsunuz?

— Açıklayayım: Biliyorsunuz YÖK kuruldu... Doğramacı başkan oldu. Biz kendisi ile çok iyi tanışırız. Hatta Türkiye'de Doğramacı'yı en iyi tanıyan üç kişi varsa biri benimdir diyebilirim...

— O halde size sorayım. Nasıl biridir Doğramacı?

— Fevkalade becerikli bir adamdır... O kadar beceriklidir ki toplumun ihtiyaçlarına ters işleri dahi becerebilir... YÖK becerisi de işte budur...

— Anlıyorum... İstifanızı anlatıyordunuz...

— Efendim... Doğramacı'nın benim başıma bir iş açacağını tahmin edebiliyordum. O yüzden çok sabırlı davrandım. Bakın istifa olayına kadar nelere tahammül ettim: Doğramacı Üniversite Senatosunca bana verilen profesörlüğün, üçlü kararname ile yürürlüğe konmasını engelledi... Üstünde durmadım, "olsun" dedim... Çünkü senato ve meslektaşlarım nasıl olsa bana profesör demiştir... Ayrıca ben unvan üzerinde duran bir adam değilim. Ömrüm boyunca unvan kullanmamışımdır. Yani üzerinde durmadım bunun. Sonra şunlara da katlandım: Hacettepe Üniversitesi'nde benim kurmuş olduğum sosyal hizmetler bölümünü kapattı... Bununla da yetinmedi... Bu bölümün öğrencilerini ve hocalarını Sağlık Bakanlığı'na bağlı bir yüksekokula bağladı. Bununla da yetinmedi... Beni de oraya sürdü... Yine yetinmedi... Benim başıma daha doçent bile olmamış bir hanım meslektaşımı müdür yaptı.

— Yani o hanım mı sizi yönetiyordu?

— O benim başımda idi... Bütün akademik nezaketleri, gelenekleri falan yok ederek... Yani bu iş orduda olsa şöyle açıklanabilir: Bir generalin başına bir yarbayı getiriyorsunuz. Ben buna da tahammül ettim.

— Fakat galiba sakala gelince... Dayanamadınız...

— Evet, sakal çok önemli... Fevkalade önemli Yalçın Bey... Çünkü ben Türkiye Cumhuriyeti'nin ciddi bir devlet olduğuna inanıyorum. Benim devlet anlayışıma göre, bir üniversite, profesörünün sakalına müdahale edemez. Ciddi bir devlet bunun-

la uğraşmaz... Bu bir... İkincisi "devlet memuru sakal bırakamaz" dendikten sonra imamın, müezzinin, hatta güzel sanatlar akademisindeki resim profesörünün sakalına karışmazken benim sakalımla hiç uğraşamaz. Ama en başta devletin sakalla uğraşması gayet gayri ciddidir. Sakal benim eşimin egemenlik alanıdır. Devletin egemenlik alanı değildir...

— Bunun için mi kesmediniz?

— Bunun için de değil. Ben yine kesebilirdim... Devlet bana sakalımı kestirebilirdi... Bir şartla. Bana savunma hakkı vererek... Savunma hakkı nedir? İdare mahkemeleridir. Bu yapılmadı. Benim durumu tescil ettirmeme izin verilmedi. Bu yapılsaydı, üniversitede kalmak için sakalımı değil, kolumu da kesebilirdim... Fakat ben böyle deyince bana şunu dediler: "Eğer direnirseniz 1402 ile görevden alınacaksınız." O zaman ben "istifa ederim" dedim...

— 1402 ile alınırsanız ne oluyor?

— Bir daha devlet memuru olmak haklarınız elinizden alınıyor. Sonra çıktım eve gittim. "İstifa ederim" dedim, ama edemiyorum. Bölümdeki arkadaşlara telefon ettim. Hepsi bana geldiler. Kadınlı, erkekli on üç kişi idiler. Bana gelirken erkekler bıyıklarını kesmiş, kadınlar makyaj yapmamışlardı. Yani bana şu mesajı vermek istiyorlardı: "Bak biz yüzümüzdeki fazlalıkları attık. Bunlar önemli değil. Sen de sakalını kes ve kal."

— Gerçekten bana da öyle geliyor... Niye bu kadar direndiniz?

— Şunun için direndim: Arkadaşlarım bana böyle söyledikleri zaman ben de kararımı verdim. Dedim ki: "Sakalımı keseceğim ve istifa etmeyeceğim..." Fakat işte o zaman, sakalımı kestikten sonra öğrencilerimin karşısına çıkamayacağımı anladım. Çünkü ben sosyoloji profesörüyüm... Devleti falan anlatıyorum derste. Devlet zoruyla sakalımı kestikten sonra öğrencimin karşısına çıkıp devletti, haktı, hukuktu, guguktu gibi şeyler söylersem komik duruma düşeceğimi anladım...

— Emre Bey, kaç yıllıktı sakalınız ve neden bırakmıştınız?

— On iki yıllık bir sakaldı... Bırakmamın hiçbir nedeni yok... Askerden sonra bırakmıştım. Bilemiyorum... Belki askerde saç sakal bırakma özgürlüğünün kısıtlanmasına bir tepki mi, bilemiyorum...

— Peki Emre Bey... Üniversite dışında kalmış bir profesör olarak şimdi ne yapıyorsunuz, nasıl yaşıyorsunuz?

— Şu anda Babıali'de çalışıyorum. Bir gazetede... Ama bu yazarlık değil... Gazetenin yayımının daha kaliteli ve hatasız olmasını sağlamakla ilgili bir iş. Sabah yedi buçukta iş başlıyor... Çılgınlar gibi raporlar yazarak, bütün gazeteleri okuyarak... Çıkmış olan veya çıkacak haberlerin kontrolü gibi bir iş... Korkunç bir koşuşturma ile akşam sekiz buçuğa kadar çalışıyorum. Bu işi son derece şerefli ve saygıdeğer buluyorum, ama asıl işimle ilgisi olmayan bir iş olduğu için kendi kendime "benimle bu kadar ilgisi olmayan bir işte bu kadar yoğun çalışmak için mi dünyaya geldim" diye soruyorum.

— Sayın hocam, sizin bir de Türkiye'nin Toplumsal Yapısı adlı kitaplarınız var. Bize kısaca özetler misiniz?... Türkiye'nin toplumsal yapısı nasıldır?...

— Bunu siz en az benim kadar biliyorsunuz sanırım. Çünkü Türkiye'nin toplumsal yapısını yansıtan birçok yazınızı ben hatırlıyorum. Bunu nasıl yapıyorsunuz onu da anlatayım: Bir konuya çok büyük bir ciddiyetle ve çok objektif olarak eğilirseniz ve bunu yazarsanız ortaya bir kara mizah çıkıyor...

— Bir örnek verebilir misiniz?

— Size çok canlı ve taze bir örnek vereyim. Şimdi siz bir adamla yani benimle konuşuyorsunuz. Bu adam diyor ki, "Ben akademik kariyer dışında bir iş düşünemezken sakalım olduğu için üniversitede kalamadım" diyor. Buna karşılık bir halk türküsü sanatçısına -ki asla küçümsemiyorum- üniversite profesörü unvanı veriliyor veya vermenin yolları açılıyor. Şimdi siz köşenizde bunu yazacaksınız ve işte toplumsal yapımızı çok güzel açıklayan, ciddi ciddi yazılmış, ama kara mizah türünden bir konu ortaya çıkmış olacak.

— Doğru, haklısınız... Mizah deyince aklıma geldi Emre Bey, sizin fıkralara çok meraklı olduğunuzu biliyorum. Belki sosyolojik açıdan da incelemişsinizdir. Nedir bizim fıkralarımızın mantığı?

— Fıkraların güldürebilmesi için önce evrensel bazı özellikleri olması gerekiyor. Birinci ilke şu: Güldürme öğesi incelikli, bir lafta toplanmış olacak ve bu incelik dinleyen tarafından yakalanabilecek.... İkinci evrensel ilke şu: Son söylenecek söz işin başından kestirilemeyecek. Fıkranın mantığı budur. Buna bir örnek vereyim. Bir profesör sekreterinin evine gitmiş. Sekreter bir odaya girmiş. Girerken, profesöre "Beş dakika sonra sen de gel" demiş. Profesör odaya girdiğinde karşısında üniversitenin bütün doçentleri, asistanları vs. duruyormuş ve hep birlikte "doğum günün kutlu olsun" şarkısını söylüyorlarmış...

— Halbuki profesör başka şeyler bulmayı düşünüyor.

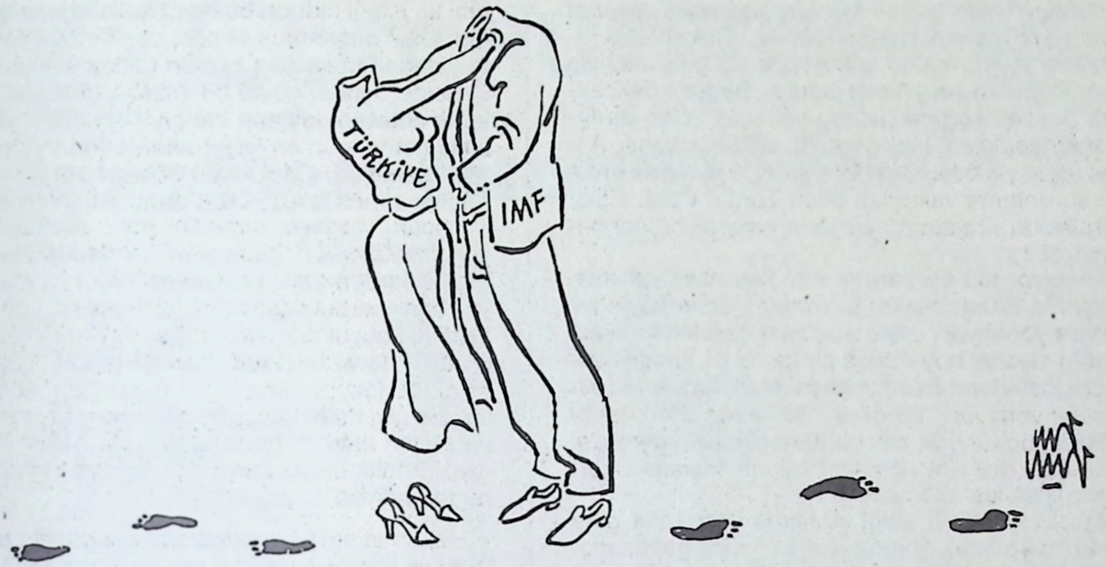
— Tabii... Bunu söylediğiniz zaman gülünüyor. Fakat fıkra bitmedi. Devam ediyor... Siz bütün soğukkanlılığınızla "ve profesörün ayağında yalnız çorapları varmış" diyorsunuz...

— Evet... Gerçekten çok güzel... Yalnız merak ettim hocam çoraplarını niye çıkarmamış...

— Onu bilmiyorum...

— Peki hocam, bizim fıkralarımızın mantığı nedir? Mesela Karadeniz fıkraları çok yayıldı son zamanlarda...

— Bunların mantığı da şöyle: Karadenizliler çok saf, ters ve biraz da sert insanlardır. Bunların fıkralarda ince cevaplar vermeleri insanı güldürür... Mesela şu fıkra... Karadeniz'de bir adam boğuluyormuş. Başka biri de rıhtımda sigarasını içerek dolaşıyor. Hemen çevreden yetişip boğulanı kurtarıyorlar. Sigara içene de çıkışıyorlar... "Utanmıyor musun adam boğulurken öyle durmaya" diye... Karadenizli şöyle cevap veriyor. "Karadeniz'den adam çıkmaz diyen siz değil misiniz daa...."

Ali Ulvi

İthalat Yoluyla Terbiye Etmek

YALÇIN DOĞAN — *27 mayıs*

Özal, Ankara'dan ayrılınca, başkentte işler duruyor. Geçen hafta Ankara, devletin işleyişi açısından sanki bomboştu. Bakanlar çalışmaya pek istekli değil, bürokrasi çaba göstermekte iştahlı değil, o zaman geriye *"gelecekte neler yapılabileceğini"* planlamak kalıyor.

Bununla birlikte, yine geçen hafta yayımlanan bir ithalat yönetmeliği Özal'ın Japonya seferine çıkmadan önce ciddi hazırlıklar yürütmüş olduğunu ortaya koyuyor. Aniden yayımlanan ithalat yönetmeliği, önümüzdeki yaz aylarında Özal hükümeti ile özel kesim arasında ilişkilerin nasıl gerginleşebileceğine yönelik ipuçları taşıyor. Yönetmeliğe şöyle genel olarak bakarsanız, hükümetin *"KİT'leri korumaya aldığı, buna karşı özel kesimin bir bölümünü dış rekabete daha da açtığını"* görürsünüz. Zaten bu yönetmelikten sonradır ki, özel kesimin büyükleri başkentte bakanlarla arka arkaya toplantılar düzenlediler, dileklerini aktardılar ve *"dış rekabet - iç pazar"* konusunu yeniden gündeme getirdiler.

Yeni ithalat yönetmeliği ile ne oldu?.. Aslında, pek çok şey oldu. Yayımlanan rakamlardan, konulan-kaldırılan fonlardan yola çıkarak Özal hükümetinin özel kesimle siyasal bağlantılarını da bu yönetmelikte bulmak mümkün, özel kesim arasında *"kimlere dost, kimlere daha mesafeli"* onu da görmek mümkün. Örneğin, yönetmelikte iş makineleriyle ilgili bir bölüm var ki, dönemin siyasal ve ekonomik ilişkilerini kavramak isteyenlere, bulunmaz bir hazine. 17 mayısta yayımlanan yönetmelik iş makineleri ithalatından yüzde 30 fon alınacağını açıklıyor. Yani, iş makineleri ithalatı yüzde 30 oranında pahalılaştırılıyor. Bu oran yürürlüğe girmeden önce aynı iş makineleri için fon yüzde 5 iken, birdenbire yüzde 30'a çıkıyor. Bir iş makinesinin tanesi yaklaşık 300 milyon lira. Yüzde 30 fon kurulduğu anda, 300 milyon liralık makine 400 milyon lira sınıra dayanıyor. İş makineleri, baraj, köprü gibi her türlü büyük ve küçük dekapaj işleminde kullanılan makine türleri. Şu sıralarda inşaat dönemine girildiği için, makinelerin kullanım alanı çok yaygın. Tam inşaat dönemine girileceği sırada, hükümet bu makineleri yüzde 30 pahalı hale getiriyor. Neden?.. İşte bu noktada hükümetin *"hangi firmalarla, ne gibi bağlantıları var da böyle bir karar alıyor"* sorusu akla geliyor. Örneğin, en kayrılan bir firma acaba bu ithalat yönetmeliğinden, yani iş makinelerinin yüzde 30 pahalı hale getirilmesinden önce, önemli miktarda iş makinesi ithal etti mi?.. İthal edilen iş makineleri stok edildi mi?.. Bu ithal edilen makinelerin hemen ardından, yüzde 30 fon konulunca, yeni fiyatlardan artık kim ithal edebilir ki?.. Makineleri önceden ithal eden en kayrılan firmaya büyük kâr yolları mı açılmış oldu?.. İş makineleriyle ilgili alınan karar, ister istemez, akla bu tür soruları getiriyor.

En kayrılan firmaya böyle bir öncelik tanınırken, örneğin buzdolabı üreten firmalara hükümetin acımasız davrandığı görülüyor. Bir buzdolabı ithalatında eskiden tane başına 150 dolar fon ödenmesi gerekirken, yeni yönetmelik bunu bir anda bir dolara indirdi. Yani, buzdolabı ithal edebilmek çok ucuzladı. Yani, içerde buzdolabı üreten firmalar dış rekabete açıldı. Benzer işlem lastik ithalatında gözlendi. Lastik ithalatı için de, fonlar buzdolabında olduğu gibi çok küçük miktarlara indirildi. Tabii, bu yönetmeliğin hemen ardından bu ürünleri üreten firmaların temsilcileri hükümetin ilgili bakanlarıyla Ankara'da masaya oturdu. Kısaca *"Biz dış reka-*

bete açık hale gelmedik, biz dışarısıyla rekabet edemeyiz" demek isteyen firmalar, Türkiye'deki sanayileşmeye yönelik tabloyu da bu girişimleriyle kendiliğinden sergilemiş oldular. Bugüne dek, ancak *"devlet korumacılığıyla yaşamış"* olan bu firmaların tepkileri, bize göre, bu açıdan anlamlı. Ancak yıllar yılı özel kesimin içinde çalışmış ve onların sorunlarını yakından bilen Turgut Özal, aldığı kararla bu firmalara *"bir ders vereceğini"* mi hesaplıyor?..

Bilmiyor mu bu kararın firmaları nasıl etkileyeceğini?.. Elbet, biliyor. O zaman neden böyle bir karara yöneliyor?.. İşte hükümet-özel kesim ilişkilerinin siyasal boyutunda bir ipucu da kendini burada gösteriyor: Bazıları kayrılırken, bazılarına acı dersler veriliyor. *"Bu neden böyle oluyor"* diye sorulursa, bunun için çok gerilere gitmenin gerektiği ortaya çıkıyor. Örneğin, seçimlerin öncesine, partilerin kuruluş aşamasına...

Özel kesimin ürettiği mallarda *"firmalara göre ayrım"* yapılarak gümrük vergisi ya da günün moda deyimiyle *"fon konularak"* özel kesim hükümet ilişkileri yeniden düzenlenirken, KİT'lerin ürettiği mallarda fonların yükseldiği gözlendi. Demir-Çelik ürünleri iki kez zam gördü. Hemen ardından Petkim ürünlerine zam geldi. Zammın arkasından da, bu ürünlere yüksek fonlar konularak, aynı malların ithalatı güçleştirildi. Demir-Çelik ve Petkim ürünleri açıkça korumaya alınmış oldu. Özel kesim içinde ayrım yapan Özal hükümeti, KİT'lere yönelik *"cömert bir karar"* aldı ve onların, en azından bir bölümünü, *"kendi kaderine terk etmemiş oldu."*

Hükümet-özel kesim ilişkilerine bakıldığında, Özal'ın içinden geldiği özel kesimi *"terbiye etmek"* gibi bir isteği olduğu başkent kulislerinde çok yaygın. Özal düşünmüş olmalı, çeşitli özel kesim kuruluşlarından zaman zaman çatlak sesler çıkıyor. O halde bunları şöyle bir hizaya getirmeli. Kulislerde dolaşan deyimle *"terbiye etmenin"* ya da hizaya getirmenin en iyi yönetenlerinden biri ithalat kararnameleri. Özel kesimi ithalat yönetmeliği ile terbiye etmek isteği, Özal'da ağır basmış olacak.

Ancak *"terbiye etmenin yolu sadece ithalat yönetmeliğinden"* geçmiyor. Bir de kredilere verilen faizlerden geçiyor. Geçen hafta içinde iki büyük banka orta vadeli kredi faizlerini dört puan yükseltti. İki büyük bankaya diğer devlet bankaları da izledi. Orta vadeli kredi faizi 66 puana kadar yükseldi. Bu faiz oranına diğer masrafları, komisyonları, vergiyi de eklerseniz, paranın maliyetinin yüzde 90'ları aştığını görürsünüz. Bir başka deyişle, özel firmalar bankadan kredi almaya görsün!.. Paranın maliyeti el yakıyor.

Hükümet nasıl bir zamanlama yaptı da, kredi faizleri ve ithalatla ilgili bu kararı yayımladı?.. Sanıyoruz, bunun düğüm noktası TÜSİAD'ın ay sonunda toplanacak *"İstişare Konseyi"*. TÜSİAD içinde çatlaklar ve farklı görüşler var. Bu görüşlerin önemli bölümü hükümetin ekonomik politikasına ağır eleştiri getiriyor. En azından ağır eleştiri getirmeye hazırlanıyor.

İthalat yönetmeliği ve kredi faizleriyle Özal TÜSİAD'ın bir bölümünde kabaran ayranı şöyle bir çalkalayıp, onları yerine oturtmuş olamaz mı?..

Üstelik, bir firmanın kayrılmasına inanıyorsa, bunun nasıl kayrılacağını da göstererek, seslerini yükseltmeye hazırlananları hizaya getirmiş olmaz mı?..

Behiç Ak

ULUSAL SANAYİ
Mümtaz Zeytinoğlu
200 Lira. Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

AKAN SULARA KARŞI
Talip Apaydın'ın öğretmenlik anıları
Öğretmen Yayınları

62. Yıl; Sayı: 21824 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. 28 Mayıs 1985 Salı

Ağca: Ben Hazreti İsa'yım

Duruşma salonunda, Almanya'dan gelen 150 kadar ülkücü Çelebi için sevgi gösterisinde bulundu

MUMCU SESLENDİ, AĞCA KONUŞTURULMADI

Mumcu: *Ağca, konuşsana...*
Ağca: *...(elini sallıyor, izin vermediklerini söylemeye çalışıyor).*
Mumcu: *İzin vermiyorlar mı?*
Ağca: *...(Evet anlamında başını sallıyor).*
Mumcu: *İpekçi cinayetinde Oral Çelik var mıydı?..*
Ağca: *....*
Mumcu: *Ya Yalçın Özbey?..*
Ağca: *...(Yine yanıt vermiyor, ama hafifçe başını sallıyor, sonra birden konuşuyor). Dünyanın sonu geldi.*

MUSA SERDAR ÇELEBİ — Oldukça zayıflamıştı. Salonda bulunan 150 kadar ülkücü lehinde gösteriler yapınca başıyla selam verdi. Musa Serdar Çelebi bir ara mahkemedeki konuşmaları duyamadığını söyledi. Bunun üzerine mikrofonun onarılması gerektiği ortaya çıktı. Onarım yapılamayınca duruşma bugüne ertelendi.

Ağca, gazetecilere "Ben Hazreti İsa'yım, Allahın oğluyum. Dünya yıkılacak" dedi. Polis teröristi zorla salondan çıkardı.

UĞUR MUMCU

ROMA — Papa'ya suikast girişimiyle ilgili ikinci dava dün Roma Ağır Ceza Mahkemesi'nde geniş güvenlik önlemleri altında başladı. Papa'ya 13 Mayıs 1981 tarihinde suikast girişiminde bulunan "Mehmet Ali Ağca, gazetecilere, "Ben Hazreti İsa'yım, Allahın oğluyum," diyerek peygamberliğini ilan etti. Duruşmayı izlemek üzere Federal Almanya'dan gelen 150 kadar ülkücü Türk, merkezi Almanya'da bulunan Ülkücü Türk Dernekleri Federasyonu'nun başkanı ve davanın sanıklarından

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

KAFESİN ARDINDA — 13 Mayıs 1981'de Papa'yı San Pietro Meydanı'nda yaralayan ve daha sonra çıkarıldığı mahkeme tarafından ömür boyu hapse mahkûm edilen Mehmet Ali Ağca, dün yine yargı önündeydi. Bu kez, İtalya'ya yasadışı yollarla silah sokmakla suçlanan Ağca, demir kafeslerin arasındaki [illegible] yerine getirilirken, gazetecilere fotoğraf için poz verdi. Yaptığı "şov"larla bu ikinci davanın açılmasına neden olan Mehmet Ali Ağca'nın dün neşeli olduğu görüldü. Mavi bir takım elbise giyen ve gülümseyen terörist, duruşmanın başlangıcında bir ara [illegible]: "Signor presidente." Ancak Mahkeme Başkanı Ağca'ya söz vermedi, "senin de sıran gelecek" dedi. Fotoğrafta Mehmet Ali Ağca, demir kafesin ardında. (Telefoto: AP-a.a.)

ÖMER BAĞCI — Davanın önemli sanıklarından olan Ömer Bağcı, duruşmaya oldukça "spor" bir giyimle geldi. Ağca ifade vermeye başlayınca tabancayı Milano tren istasyonunda Ömer Bağcı'dan aldığını itiraf etti, "Silahı neden aldığımı biliyordu," dedi.

Notlar

'İsa', Musa'yı kurtarmak mı istiyor?

ROMA, (Cumhuriyet) — Ağca'nın duruşmalar sırasında "şov" yapması bekleniyor. Ve yaptı: "Ben Tanrı'nın oğluyum... Hazreti İsa'yım..."

Bu sözler sonrası yorumlar birbirini izledi: "Ağca delirdi...", "Yok hayır, numara yapıyor...", "Canım Ağca bu..."

Tabii bu yorumlar yapılırken Musa Serdar Çelebi ile Ömer Bağcı'nın avukatları sevinçten ellerini ovuşturuyordu. Neden mi? Bu sözler, rahatlıkla Ağca'nın "deli" olduğu yolunda gerekçe olarak kullanılabilirdi. Ve böylece, bir delinin lafıyla hareket etmek durumunda kalacak olan mahkeme, Çelebi ile Bağcı'nın suçlarını onaylarken sürüncemede kalabilirdi. Mahkeme heyetini bu türden bir şüpheye düşürmek üzere mi Ağca böyle konuşmuştu? Yoksa gerçekten mi "delirmişti?" Yoksa gazetecilerle "dalga" mı geçiyordu?

(Arkası Sa. 11, Sü. 8'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Malatyalı Hazreti İsa...

ROMA — Benim kim olduğumu iyi biliyorsunuz. Ben İsa Peygamberim. Ulu Tanrı adına dünyanın sonunun geldiğini ilan ediyorum...

Ağca duruşmanın öğleden sonraki bölümü başlarken "Konuş Ağca" diye seslenen biz Türk gazetecilerini yanıtlarken ilk gibi Türkçe konuşmaya başladı:

"Benim kim olduğumu iyi biliyorsunuz.."

Daha sonra İtalyanca olarak İsa Peygamber olduğunu ilan etti. Önce "Ben İsa Peygamberim" diye bağırdı. Hemen karşımdaydı. Yanımdaki yabancı gazeteciler İtalyan-

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'de)

ANTONOV — Bulgar Hava Yolları'nın Roma'daki temsilcilerinden olan Bulgar Sergei İvanov Antonov, dün başlayan 2. Papa suikastı davasının bir numaralı sanığı. (Fotoğraf: UĞUR MUMCU)

TASS: Dava bir NATO komplosu

Dış Haberler Servisi — Bulgaristan'la Sovyetler Birliği, İtalya ve NATO'yu sert biçimde kınadılar.

AP'nin haberine göre, Bulgar haber ajansı BTA, konuya ayırdığı yazıda Papa'ya suikast girişimine katılmakla suçlanan Sergei İvanov Antonov hakkında "en ufak bir kanıt bile bulunamadığını" öne sürdü. BTA'da çıkan yazı şöyle devam ediyor: "Sergei Antonov, Todor Ayvazov ve Zelyo Vasiliev'in suçsuz

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Yunanistan'da seçim var

Final Anayasa Meydanı'nda

***PASOK**'un geçen seçimdeki sloganı "Değişim"i, Komünist Parti aldı: Değişim istiyorum. PASOK: Yeni bir zafere doğru, hep birlikte. Yeni Demokrasi Partisi: Özgürlükçü yeni Yunanistan'a.*

CENGİZ ÇANDAR

ATİNA — Yunanistan en heyecanlı, en coşkulu ve belki de en tedirgin haftasına girdi. Türkiye'nin ihtilaflı müttefiği ve komşusu, uzun yıllardır böylesine çetin bir seçim ve mücadele heyecanı yaşamamış.

Son 1981 seçimleriyle, önümüzdeki pazar günü yapılacak seçimleri kıyaslayanlar, 1981'de PASOK'un çok canlı olduğunu, bu kez de aynı canlılığı koruduğunu, ama şimdi ana muhalefetteki Yeni Demokrasi Partisi'nin de 1981'in PASOK'u kadar hareketli olduğunu belirtiyorlar. Bu olgunun seçim sonuçlarını tam bir bilmece haline getirdiği kaydediliyor.

Andreas Papandreu'ya meydan okuyan ana muhalefet lideri Konstantin Mitsotakis'i Selanik, Dedeağaç, Gümülcine seçim konuşmasında, Papandreu'yu da Dedeağaç, Gümülcine, İskeçe ve Midilli seçim konuşmalarında izledik. Her iki liderin, PASOK ve Yeni Demokrasi'nin başabaş gittiği, ülkenin Arnavutluk sınırı yakınındaki Yanya'da bir karşılaştırmasını yapıp, Atina'nın merkezindeki Syntagma (Anayasa) Meydanı'ndaki

(Arkası Sa. 6, Sü. 6'da)

Kadınlara davet

Margret Papandreu, köy köy dolaşıyor

Başbakan'ın karısı, 25 bin üyeli Yunan Kadınlar Sendikası'nın Başkanı. Özellikle kırsal kesimde, kadınların oylarını PASOK'a çekmeye çalışıyor.

Dış Haberler Servisi — Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu'nun Amerikan asıllı eşi Margret Papandreu, 2 haziranda yapılacak genel seçimlerde kadın seçmenlerin PASOK'a oy vermelerini sağlamak için

(Arkası Sa. 6, Sü. 7'de)

KAVALA'DA PASOK'LULAR — Papandreu'nun partisinin mitingleri yine bir önceki seçimdeki gibi canlı. Ancak görülen, bu kez muhalefetteki Yeni Demokrasi'nin de aynı canlılığa ulaşmış olması.

Atina'dan 'yanlış' nota

***Bakırköy**'deki yıkım çalışmalarında Aya Yorgi Kilisesi'nin de yıkılacağı sanısıyla Atina, Ankara'ya bir protesto notası verdi. Kilise'nin yalnızca bahçesinin bir bölümünün yola katılacağı öğrenildi.*

Haber Merkezi — İstanbul'da Bakırköy Belediyesi'nin Ebuzziya Caddesi'ni genişletmek amacıyla yaptığı yıkım Yunanistan Dışişleri Bakanlığı'nın Ankara'ya bir protesto notası göndermesine neden oldu.

Yunan Dışişleri Bakanlığı, Bakırköy'deki Aya Yorgi Rum Ortodoks Kilisesi'nin yıkılacağına ilişkin bir istihbarat alınca, Ankara'daki Yunan Büyükelçisini Dışişleri'ne bir protesto notası vermekle görevlendirdi.

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Türk bölgesinde inceleme yapıyordu

Bulgarlar Amerikalı gazeteciyi gözaltına aldı

Haberi 11. Sayfada

Bangladeş'te korkunç tayfun 10 bin ölü

Bengal Körfezi'nden başlayarak ülkenin bütün güney kıyılarıyla adalarını etkisi altına alan korkunç tayfunda ölü sayısı 10 bini aştı. 40 bine yakın insan kayıp. 200 bin kişi ise evsiz kaldı. Resmi açıklamalarda ölü sayısı 1464 kişi olarak gösteriliyor.

Güneydeki Urirchar Adası'nda 7-8 metreyi aşan dev dalgalar, her yerin altını üstüne getirdi. 10 bin nüfuslu olan adada tayfun sonrası sadece 2 bin kişi kaldı. Devlet Başkanı Erşad, tayfunda zarar görenlere 200 milyon TL. yardım yapılacağını açıkladı. Kurtarma çalışmaları devam ediyor. Haberi 3. Sayfada

Ana babalara uyarı

Sınavı kaybetse de sevginizi kaybetmeyeceğine güvensin...

Kesinlikle kınamayın, kötülemeyin, imalı davranışta bulunmayın...

Başka çocuklarla niteliklerini karşılaştırmayın..

Çocuğun ruh sağlığını korumada en büyük görev velinindir.

İstanbul Haber Servisi — Ruh sağlığı uzmanı Prof. Dr. Özcan Köknel, art arda yapılan parasız yatılı, fen liseleri, Anadolu liseleri, özel okullar, endüstri meslek ve Anadolu teknik liseleri sınavlarına katılan ya da katılacak olan yüzbinlerce çocuğun anne babasını uyarıyor.

"Sınav yarışlarıyla işleyen böylesine eğitim - öğretim sisteminde, çocuklarımızın ruh sağlığını korumakta en büyük görev de velilere düşmektedir."

"Ruh sağlığı doktorları olarak bu tür sınavlara sürekli karşı çıkıyoruz" diyen İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı öğretim üyelerinden Prof. Köknel, velilere önerilerde bulundu:

"Bu sınavlara ölüm - kalım sorunu olduğu, [illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

SINAV HAFTASI

323 bin öğrenci ter dökecek

Dün "kurumlar" sınavı yapıldı. Katılan 53 bin 659 kişi. Bugün Fen Liseleri 2. Basamak Sınavı var. 3 bin 760 kişi katılacak. Yarın Anadolu Liseleri. 125 bin 773 kişi yarışacak. Perşembe boş. Cuma günü Endüstri Meslek ve Anadolu Teknik Liseleri sınavı. 138 bin 300 kişi.

Haberi 11. Sayfada

Malatyalı Hazreti İsa...

UĞUR MUMCU — *28 mayıs*

ROMA — "Benim kim olduğumu iyi biliyorsunuz. Ben İsa Peygamberim. Ulu Tanrı adına dünyanın sonunun geldiğini ilan ediyorum..."

Ağca duruşmanın öğleden sonraki bölümü başlarken *"Konuş Ağca"* diye seslenen biz Türk gazetecilerini yanıtlarkenki gibi Türkçe konuşmaya başladı:

"Benim kim olduğumu iyi biliyorsunuz..."

Daha sonra İtalyanca olarak, İsa Peygamber olduğunu ilan etti. Önce *"Ben İsa Peygamberim"* diye bağırdı. Hemen karışımdaydı. Yanımdaki yabancı gazeteciler İtalyanca olarak *"Niçin, niçin"* diye sordular. Sonra, *"Ben İsa Peygamberim, Tanrı'nın oğluyum. Ulu Tanrı adına dünyanın sonunun geldiğini ilan ediyorum"* deyiverdi.

Salon o anda birbirine girdi. Görevliler hemen Ağca'nın koluna girerek demir parmaklıklı hücresinden çıkarıp götürdüler.

Ağca'nın bu sözleri söylediği an, başta Bulgar Büyükelçisi ve Sofya'dan gelen Bulgar savcı olmak üzere bütün Bulgarları bir sevinç kapladı. Öyle ya, kendilerini suçlayan Ağca'nın Hazreti İsa'lığı davayı etkileyecekti. Serdar Çelebi'nin avukatı da bu ifadeden çok hoşnut kaldı. Ülkücüler tarafından *"memnun edilen"* avukat, Ağca'nın ifadelerini çürütme olanağını böyle bulacaktı.

Ağca bu ifadesiyle Hazreti İsa olduğunu kanıtlayamamıştı ama, yalanlarını çarmıha germişti.

Önce *"bağımsız terörist"* sonra uluslararası terörist Carlos, şimdi de Hazreti İsa!.. Herhalde duruşmanın sonuna doğru *"Allah"* olduğunu da ilan edecek, ederse ben hiç şaşırmam.

Ağca sabah *"Dünyanın sonu geldi"* sözünü söylemişti. Ağca'ya soru sormaya çalışıyordum. Türk gazeteci olarak hepimiz Ağca'dan Türkçe bir yanıt almak peşindeydik. *"Ağca, yeni bir şeyler söyleyecek misin?"* diye sormuştum. Ağca bu soruma karşılık *"Dünyanın sonu geldi"* diye yanıt vermişti. *"İpekçi'yi sen mi öldürdün? Oral Çelik mi, Yalçın Özbey mi"* diye soruyordum. Ağca bu sorulara belli belirsiz baş hareketleriyle yanıt veriyordu ama, bu hareketlerden bir anlam çıkarmak olası değildi.

Yabancı gazeteciler hemen başıma üşüştüler. "Dünyanın sonu geldi" mi dedi? Gerçi böyle konuşmuştu. Fakat o kadar gürültü vardı ki bundan Ağca'nın *"Dünyanın sonunun geldiğini"* ilan ettiği pek anlaşılmıyordu. Gazetecileri bu nedenle *"Pek anlayamadım"* diye yanıtlamaya çalıştım. Bu arada, Ağca'nın avukatı Dividio müvekkilinin *"Dünyanın sonu geldiği"* biçiminde bir söz söylemediğini gazetecilere anlatmaya çalışıyordu.

Ağca avukatını tam bu sırada yalanladı. Anlaşılıyor ki sabah bizim sorularımıza karşı kendi kendine hazırlıklar yapıyordu. Bir ara sordu.

— *İngilizce bilen gazeteci var mı?*

Bu herhalde İngilizce konuşacak diye sorumu İngilizce sordum. Bu soruyu sorduğum sırada görevliler müdahale ettiler ve Ağca'yı yerine oturttular.

Ağca'nın hücresi önündeydik. Ağca daha sabahtan *"Hazreti İsa'lığı"*ilana karar vermiş olacak ki, Hıristiyan ülkelerinde konuşulacak dilde açıklama yapmayı tasarlıyordu. Ya İngilizce, ya İtalyanca... Türkçeyi de ileride *"Tanrı olduğunu"* ilan edeceği güne saklamaktaydı.

Eğer sanık Ontonov da kendisinin Marx, Lenin ya da Dimitrof olduğunu ilan etmezse mahkeme kurulu Ağca'nın sözlerine bundan sonra sanırım pek önem vermez. Verir veya vermez, bu onların konusu. Ama gerek Bulgarların, gerek Serdar Çelebi ve Ömer Bağcı'nın avukatları bu Hazreti İsa'lık olayından pek hoşnut kalmışlardı. Sevinçlerinden kahkahalarla gülüyorlardı.

Malatyalı Hazreti İsa herkesi yönlendirmeye çalışıyordu.

Ben kendi hesabıma Ağca'nın bugüne kadar söylediklerine hiç inanmadım. Dilim döndüğü kadar da herkese Ağca'ya inanılmaması gerektiğini söyledim.

Ağca'nın söyledikleri değil, söylemedikleri, sakladıkları önemliydi. Araştırılması gereken de buydu.

Duruşmayı Almanya'dan izlemeye gelen ülkücüler, -ne büyük rastlantıysa- Milliyet'ten Örsan Öymen ile Cihan Akerson ve benim kalmakta olduğum otele indiler. Duruşma sırasında girip çıkarken *"hodri meydan"* bakışları ile bizlere kışkırtıcı sözler söylemekten de kendilerini alamadılar. Ülkücülerin başında Avrupa Ülkücü Dernekleri Federasyonu 2. Başkanı İhsan Öner bulunuyor.

"Bütün yollar Roma'ya çıkar" derler ya, ülkücüler de koskoca Roma'da bula bula bizlerin kaldığı oteli buldular.

Ağca, Hazreti İsa olduğuna inandığına göre vekili olan Papa'yı gider vurabilir. Bu kendi aralarındaki bir iştir. *"Asil"* ile *"vekil"* arasındaki ilişkilere bizim gibi fanilerin karışması pek uygun olmuyor.

Malatyalı Hazreti İsa'nın duruşmasından selam ve sevgiler.

Ramazan ve Hoşgörü

SAMİM LÜTFÜ — *28 mayıs*

Ramazan da zaman içinde değişime uğruyor, ama on bir ayın sultanı yine de her zaman pek kendine özgü özellikler gösteriyor.

Eski ramazanları burada anımsatmaya gerek yok. Bir ay süresince televizyon ile gazeteler buram buram nostalji kokan konuşma ve yazılarla uzun uzun o işi yapacaklar.

İftar topu, minarelerde yanan kandiller, mahyalar, sahur davulu, yumurtalı ya da sade pideler, birkaç tatlıcının aklına esip de bir ay süreyle yapacakları güllaçlar, geceleri camileri dolduran teravih namazları eski ramazanlardan günümüze kalanlar.

Bir de basınımızın son yıllarda geliştirdiği *"ramazaniye"*'ler var. Dekolte basında tesettür, yılın on bir ayı açılıp saçılan hovarda şov yıldızı hatunlarımızın Eyüp Sultan'da başları örtülü dua ederken çekilmiş resimleri, Kısas-ı Enbiya, Hikayet-ül Evliya yayınları, din ve ramazan sohbetleri...

Kısacası *"on bir ayın sultanı"* gazeteci takımının büyük çoğunluğunun, alışkanlıklıklarını, her akşamki uğraklarını pek değiştirmese de Babıali'de bir huşu havası estiriyor yine; üstelik magazin servisinden başlayıp, politika sütunlarına dek uzanan bir huşu rüzgârıdır bu.

Ramazanın politika sütunlarına yansıması ise genellikle hoşgörü kavramının bir kez daha, hem de tarihimizden örneklerle bezenerek anımsanması ve anımsatılması biçiminde oluyor.

Nitekim Milliyet'in başyazarı Sayın Mehmet Barlas da geçen hafta *"Ramazan ve Hoşgörü"* başlıklı bir yazıyla karşıladı on bir ayın sultanını.

Ne de iyi etti.

Şu günlerde 7'den 70'e, toplumda herkes hoşgörüye öylesine gereksinim duyuyor ki, hangi sözcüklerle ve hangi biçemle dile getirilmiş olursa olsun özlem, hemen yankı buluyor.

Biz de Sayın Barlas'ın yazısını bu duyguyla okuduk, hoşgörü gereksinimini vurgulamasına da katıldık.

Zaten çağdışı mezhep ayırımlarının Anadolu topraklarında sürdürülemeyeceği yolundaki temenniye candan katılmayacak aklı başında bir kişi düşünülebilir mi?

Bu arada biz, hoşgörü çağrısının üstünde durmak istiyoruz.

Sayın Barlas yazısını şu satırlarla bitiriyor:

"Bütün Türkler, bu ay içinde, sade bireysel kişiliklerindeki değil, ulusal şahsiyetimizdeki hoşgörü ve birlik yeteneklerini de anımsamalıdır."

Ümmetlikten uluslaşma sürecine geçmiş olan toplumlarda dini olayların da bu bilinci pekiştirme aracı olarak görülmesi, ulusun tanımına da aykırı düşmeyen bir davranıştır.

Çeşitli Arap ülkelerinde örneğin Nâsır Mısır'ı ile Bumedyen Cezayir'inde dini güçlerin, ulusal birlik ve çağdaşlaşma aracı olarak ele alındıklarına tanık olmuşuzdur.

Ancak hemen belirtmek gerekir ki, bir zamanlar pek geçerli olan sözü edilen çağrılar ne denli iyi niyetli olurlarsa olsunlar, onlar da dile gelen *"hoşgörü"* somut güvencelere, nesnel ölçütlere bağlanmamışlarsa, artık fazla bir değer taşımazlar.

Tarihte, filan hükümdarın hoşgörüsü ona, kendisine, dönemine ve ülkesine büyük bir değer kazandırmış olabilir, ama bugün aynı düzeyde ve biçimde kalmış hoşgörünün hiçbir değeri yoktur.

Çünkü tarihin bugünkü evresinde en azından uluslaşma sürecini tamamlamış toplumlarda, ister kişisel düzeyde kalsın, ister ulusal düzeyi kapsasın, yöneticinin lütfu olmaktan çıkıp, nesnelleşmemiş, belgeye dökülmemiş, yasal, daha doğrusu anayasal güvence altına alınmamış, dokunulmaz, temel hak ve özgürlükler haline dönüşmemiş hoşgörü hiçbir anlam taşımaz.

Üstelik, bu nesnel güvenceleri örgütleyememiş toplumlara, isterse yöneticileri altın kalpli birer hoşgörü anıtı olsunlar ve her yurttaş yüreğinde pırıl pırıl berrak bir hoşgörü çağlayanı taşısın, çağdaş anlamda *"hoşgörü toplumu"* bile diyemeyiz.

Çağımız dünyasında hoşgörü standartlaşmıştır.

Çağdaş Japon ya da Amerikan teknolojisinin standartlaşmış aygıt ya da araçları gibi, bu standartlaşmış hoşgörü kurumları da, her anakarada her türlü iklim ve arazi koşullarında da uygulanabilmektedir.

Bakmayın siz, bu ölçüt bizim iklime uymaz diyen Humeyni ile molla yandaşlarına ya da onlar gibi molla kafalılara. İstendi mi, pekâlâ Arjantin'den Sudan'a dek her yerde yürürlüğe konabiliyor kurumlaşmış hoşgörü.

Kurumlaşmış hoşgörü, çağımız dünyasında uluslaşma sürecini tamamlamış toplumlarda, evrensel temel hak ve özgürlükleri güvence altına alan anayasalar, temel haklarla ilgili yasalar ile bu konulardaki güvenceleri oluşturan kurumlarla somutlaşır.

Hoşgörü, artık işte ancak bu biçimde somut içerik, nesnel ölçüt ve sağlam güvence kazanınca bir anlam taşıyor.

Ee, ne dersiniz, hoşgörülü müyüz?..

BİR ZAVALLI SARI AT
Salâh Birsel
600 lira, Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet
61. Yıl: Sayı: 21826 — Kurucusu: Yunus Nadi — 70 TL. — 30 Mayıs 1985 Perşembe

BİR AVUÇ ALKIŞ
Mucap Ofluoğlu
1200 Lira, Çağdaş Yayınları (Tiyatro ve Sanat Yaşamı Anıları)

ANADOLU LİSELERİ SINAVI

SORULARI YANITLARI
6. Sayfada

Evren dinamiti patlattı, '3. köprü Çanakkale'ye' dedi

Köprü 3 yılda bitecek

Notlar

Kalplerin fatihi

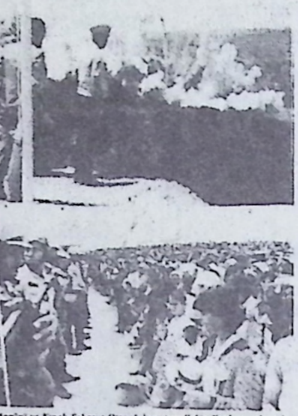
ERHAN AKYILDIZ

• İstanbul'un Fethi'nin 532. yıldönümüne denk getirilen 2. Boğaziçi Köprüsü'nün temel atma töreni gerçekten görkemli oldu. Bugüne dek su, kanalizasyon gibi sorunlarla boğuşan Beykoz'un Kavacık köylüleri, birkaç haftadır köyleri çevresindeki gelişmeleri hem ilgi hem şaşkınlıkla izliyorlardı. Özel yollar açılıyor, bozuk yollar asfaltlanıyor, törenin yapılacağı alanda yeni düzenlemeler yapılıyordu.

• Törenin başlayacağı, saat 11.00 sıralarında tören alanı hemen hemen dolmuştu. Gelenler arasında sade yurttaşların yanı sıra, ANAP il örgütünün gayretleriyle çevre il ve ilçelerden getirilen ANAP'lılar da vardı... Ellerinde pankart taşıyıp, davul zurna çalarak toplu halde tören alanına gelen ANAP'lılar törene bir seçim mitingi görüntüsü getirdiler. Başbakan Turgut Özal'ın tören yerine gelişi de bu görüntüyü tamamladı. Kaldığı Sheraton Oteli'nden makam otomobili yerine, hoparlörlerinden marşların, türkülerin yayıldığı seçim otobüsüyle gelen Baş-

(Arkası Sa. 7. Sü. 4'te)

FATİH KÖPRÜSÜ'NE İLK ADIM — Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve Kınalı-Sakarya Otoyolu'nun temeli dün Kanlıca sırtlarında düzenlenen bir törende Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in ilk dinamiti patlatmasıyla atıldı. Cumhurbaşkanı Evren "dikkatle dinamitin patlayışını izlerken, törene binlerce yurttaş katıldı. (Fotoğraflar: ENDER ERKEK-ASENA ÖZKAN-DENİZ TEZTEL)

Fatih Köprüsü ve otoyolların kendilerini 10-15 yılda amorti etmesi bekleniyor. 216 kilometrelik otoyol da paralı olacak.

Özal, Evren'e teşekkür etti: Cumhurbaşkanım, sizin ve arkadaşlarınızın önderliği altında bu büyük başarı temin edildi. Huzurunuzda sizlere teşekkür ediyorum.

Evren düğmeye bastı: 12 Eylül'de de bizim yaptığımız, bugünkü gibi düğmeye basmak olmuştur. Sayın Başbakan ifade ettiler, bize minnetlerini, şükranlarını sundular.

Yeni kalkınma hamlesi: Başbakan'a göre bu projeyle "Türkiye yeniden büyük bir kalkınma hamlesine başlamanın işaretini verdi."

Evren dinamiti patlattıktan sonra, 'haydi hayırlısı' dedi. Özal konuşmasında, 'İstanbul gibisini görmediğini' söyledi, iki şiir okudu.

Haberi 7. Sayfada

Juventus ile Liverpool maçı öncesi İngiliz ve İtalyan seyirciler birbirine girdi

Kupa'da kan: 40 ölü

Liverpool ile Juventus arasındaki Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası maçı öncesi, her iki takımın taraftarları önce söz ve sloganlarla, daha sonra ellerine geçirdikleri taş, sopa ve demir çubuklarla birbirlerine girdiler.

Olaylar nedeniyle Brüksel kentinde genel bir alarm verildi. Polis, ordu birliklerinden yardım isterken kentin tüm cankurtaran ve helikopterleri hastanelere ölü ve yaralı taşıdı.

UEFA Yürütme Kurulu toplanarak maçın oynatılmasını kararlaştırdı. Buna gerekçe olarak da maçın iptal edilmesi halinde daha vahim olayların çıkmasından korkulduğu gösterildi. Stat hoparlörleri maç boyunca ölenlerin kimliklerinin tanımlanması için İtalyan taraftarlardan yardım istedi.

Olay tüm dünyada geniş yankı uyandırdı. İngiltere Başbakanı Thatcher, "Olayın sorumluları, futbol ve ülkeleri adına bu rezaletten dolayı utanç duymalıdır" dedi. Bu arada bazı Avrupa ülkeleri maçın oynatılmasını protesto ederek, naklen yayını kestiler.

Papa, olayda ölenler için dua etti. İtalya Çalışma Bakanı Brüksel'e gitti.

Haber ve fotoğraflar Spor Sayfamızda

Mengenecioğlu için takipsizlik

Ankara Savcılığı İsmail Özdağlar'ın babası ve kayınbiraderi hakkında "rüşvete aracılık" suçundan dava açtı.

Anayasa Mahkemesi, İsmail Özdağlar'ın yargılanmasına 1 temmuzda başlanmasını kararlaştırdı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara Savcılığı, eski Devlet Bakanı Manisa Milletvekili İsmail Özdağlar'ın babası Ali Özdağlar ve kayınbiraderi Mehmet Kaymak hakkında "Rüşvete aracı olmaktan" Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açtı. Uğur Mengenecioğlu için de takipsizlik kararı verildi. Ankara Savcısı Altan Saysel, Başbakanlık Başdanışmanı Adnan Kahveci için kendilerine bir suç duyurusu yapılmadığını ve söz konusu kişi hakkındaki yazının TBMM Soruşturma Komisyonu'na "Cezai ve inzibati yönlerden gereği takdir ve ifa olunmak üzere" Başbakanlığa gönderildiğini belirtti. Başbakanlıkta Adnan Kahveci için bir komisyon oluşturuluyor.

Ankara Savcısı Altan Saysel, Ali Özdağlar ve Mehmet Kaymak hakkındaki davanın TCK'nın 226. maddesi aracılığıyla 213, 225 ve 65/3 maddeleri uyarınca açıldığını bildirdi. Saysel, Uğur Mengenecioğlu hakkında "Amacının rüşvet vermek olmadığı, kendisine vaki rüşvet talebini üst makamlara ileterek durumu açıklığa kavuşturmak amacı taşıdığı anlaşıldığından" rüşvet vermek suçunun subuta ermemiş olduğuna kaydetti ve "O nedenle Mengenecioğlu hakkında takipsizlik kararı verdik," dedi.

TCK'nın söz konusu maddeleri gereğince Ali Özdağlar ve Mehmet Kaymak yargılama sonunda suçlu bulundukları takdirde 4-10 yıl ağır hapis, 125 milyon lira ağır para cezasına çarptırılabilecekler.

(Arkası Sa. 8. Sü. 5'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Yalan...

ANKARA — Yabancı gazetelerle dergilere göre, Başbakan Özal, "Eski havasını kaybeden sihirbaz" görünümünde. Kimileri "Birinci sınıf ikinci adam" deyimini kullanıyor. Batı Almanya'da yayımlanan Die Welt gazetesi, Özal'ın siyasal etkinliğinin yitip gittiğini, eski siyasetçilerin örgütsel güç haline gelerek daha egemen olmaya başladıklarını vurguluyor.

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

MİLLİ PİYANGODA KAZANAN NUMARALAR
6. Sayfada

Karaduman: SSCB ile işbirliğini geliştirmek istiyoruz

Çeşitli bakanlık temsilcilerinden oluşan bir heyet, 1985-86 yılları içinde yürütülecek çalışmalarla ilgili temaslarda bulunmak üzere SSCB'ye gitti.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — TBMM Başkanı Necmettin Karaduman başkanlığındaki parlamento heyeti Sovyetler Birliği'ne yaptığı resmi ziyareti tamamlayıp dün Ankara'ya dönerken, bu kez Dışişleri Bakanlığı Ekonomik İşler Genel Müdür Yardımcısı

(Arkası Sa. 8. Sü. 6'da)

Oktay Akbal ifade verdi

İstanbul Haber Servisi — Yazarımız Oktay Akbal "Gençler Size Sesleniyor" başlıklı yazısı ile ilgili olarak Sıkıyönetim Savcılığı'nda ifade verdi.

24 Şubat 1985 perşembe günü yayımlanan "Gençler Size Sesleniyor" başlıklı yazıda "Halkın asılsız haberlerle, telaş ve heyecana sevk edildiği" ileri sürülerek yazarımız Oktay Akbal hakkında geçen hafta soruşturma açılmıştı. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nca açılan soruşturma üzerine Akbal dün Selimiye'de Askeri Savcı Yarbay Muhteşem Savaşan'a ifade verdi.

Ömer Bağcı'nın anlattıkları, davaya yeni sorular ekledi

Papa'ya suikastta yeni isimler

ÖMER BAĞCI NELER ANLATTI?

Bir gece geldiler: *1981 yılı nisan ayında bir gece saat 24.00'te Mahmut İnan, Erdal Ünal, Hacı diye tanıştırıldığım Ağca ve adını bilmediğim bir dördüncü kişi evime gelerek bana bir paket bıraktılar. Paketin içinde silah vardı.*

Ağca'dan korktum: *Eyüp Erdem'e giderek "bu silah neyin nesi oluyor?" diye sordum. Erdem de, "Bilmiyorum, ama Hacı yüzde 90 Ağca'dır" dedi. Gerçek kimliğini böyle öğrendim. Ağca'dan korktuğum için polise haber vermedim.*

Silahı ben verdim: *Ağca, Milano'dan Olten'e, Vahdettin Özdemir'e telefon etmiş. Silahı benim getirmemi istemiş. Vahdettin Özdemir'le beraber, arabamla Milano'ya gittik. Bir an önce kurtulmak için silahı teslim ettim. Ben korkuyordum.*

Viyana'ya kaçtılar: *Eyüp Erdem ile Mahmut İnan, Papa suikastından bir gün sonra Viyana'ya kaçtılar. Sonradan beni Vahdettin Özdemir aracılığıyla telefona çağırtıp 300 İsviçre Frankı istediler. Kuşkulandığım için parayı göndermedim.*

UĞUR MUMCU

ROMA — Papa suikastıyla ilgili davanın üçüncü gününde sorgusuna devam edilen Ömer Bağcı, İsviçre'nin Olten kenti Ülkü Ocağı Derneği Başkanı Eyüp Erdem ile Mahmut İnan adlı bir ülkücünün Papa suikastı sonrası Viyana'ya kaçtıklarını söyledi. "Suikasta karışmış olabilirler", dedi. Ömer Bağcı, suikastta kullanılan silahın İsviçre'nin Olten kentinde, "Hacı" adıyla tanıdığı Ağca ve üç arkadaşı tarafından kendisine bırakıldığını söyledi. Bağcı, korktuğu için olayı polise haber vermediğini belirterek, "Silahtan kurtulayım diye Milano'ya gittim ve bu silahı kendisine teslim ettim" dedi. Olten Ülkü Ocağı Derneği muhasebecisi Bağcı, Ağca'nın silahı Eyüp Erdem, Mahmut İnan, Erdal Ünal ve kimliğini bilmediğini söylediği 4'üncü bir kişiyle gelerek, birbiri içinde sarılı olarak hazırlanan bir paket halinde bıraktıklarını söyledi. Bağcı, silahın Papa suikastında kullanılacağını bilmediğini de ileri sürdü.

Ömer Bağcı, Mahkeme Başkanı Santiapichi'nin, "Hangi gazeteyi okurdun?" sorusunu, "Hergün Gazetesi" diye yanıtladı. Başkan, bu gazeteye abone olup olmadığını sor-

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

Mehmet Şener'e 10 yıl

İsviçre'ye eroin sokmaktan yargılanan İpekçi cinayeti sanıklarından ülkücü Mehmet Şener, mahkeme tarafından 10 yıl hapse mahkûm edildi.

BASEL, (Cumhuriyet) — Milliyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Abdi İpekçi'nin öldürülmesi olayından aranan Mehmet Şener, İsviçre'nin Basel kentinde eroin kaçakçılığı suçundan 10 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Mahkeme, Şener'in cezasının bitiminden sonra sınır dışı edilmesini ve 15 yıl İsviçre'ye sokulmamasını kararlaştırdı.

Aynı davada yargılanan Şeref

(Arkası Sa. 11. Sü. 4'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Sanık ve Tanık...

ROMA — Duruşmanın üçüncü günü tamamlandığında mahkemenin Avrupa'daki ülkücü kuruluşlar üzerinde yoğun soruşturma yapacağı anlaşıldı. Mahkeme Başkanı Santiapichi ve Savcı Marini'nin sorularından bu sonucu çıkarmak olası.

Santiapichi'nin sorularından şu sonuçlara ulaşılabilir:

Ömer Bağcı, İsviçre'nin Olten kenti Ülkü Ocağı muhasibidir. Ağca, aynı derneğin Başkanı Eyüp Erdem tarafından "Hacı" takma adıyla kendisiyle tanıştırılmıştır. Eyüp Erdem, bir süre de Abdi İpekçi cinayetinin Türkiye'de ele geçmeyen isimlerinden ve İsviçre'nin Basel kentinde dün uyuşturucu madde kaçakçılığı yapmak suçundan on yıl hapis cezasına mahkûm olan Mehmet Şener'i de evinde bir süre gizlemiştir. Bütün ülkücüler, niçin Olten kentinde bir araya geliyorlar? Mahkeme başkanının üzerinde durduğu ilk konu bu.

Ağca, Ömer Bağcı ile tanıştıktan bir süre sonra, Bağcı'ya saklanmak üzere Browning marka tabanca bırakıyor.

Mahkeme başkanı soruyor:

— İlk kez tanışan bir insan, senden silahını saklamasını nasıl istiyor? Demek ki sana güveniyor. Demek ki güvenmesi için bir nedeni var. Öyleyse sen bu örgütün bir parçasısın ve verilen görevi yapıyorsun. Sana verilen görev de bu silahı saklamak ve gerektiğinde silahı Ağca'ya geri vermek. Senin yaptığın da bu.

Bağcı, bu sözlere itiraz ediyor. Diyor ki:

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

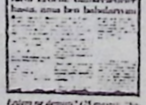
Dış Politikada Sıcak Yaz...

Dış politikada Türkiye'yi sıcak bir yazın beklediği söylenebilir. Ülkemizi kuşatan dış sorunların pek öyle azımsanacak türden olmadıkları açıktır. Zaten bu sorunları hafife alan aklı başında kimse de yok gibidir. Dış politika ve ulusal güvenlik konularında kafa yoran, belirleyici olabilen odakların içi şu günlerde herhalde o kadar kolay olmasa gerektir.

Pazar günü yapılacak Yunan genel seçimlerinin sonuçları merakla beklenmektedir. Bu merak yalnız Ankara'da değil, başta Washington olmak üzere birçok merkezde geçerlidir. Yeniden sandıktan çıkabilecek bir Papandreu, Türkiye ile ilişkileri daha da germeye yönelebilir mi? Özellikle havada askeri üstünlüğü ele geçirdiğine inanan Atina, Türkiye'nin dış politikada bir hayli tecrit edilmiş

(Arkası Sa. 11. Sü. 6'da)

HASAN CEMAL

Erdem ne demişti? (25 mayıs): "Sorunu çözmek istiyoruz. Hasta bizimdir. Beni de hastanın babası kabul edin. Basın sadece reçeteyi istiyorum. Meclis süzgecinden geçmeden işi bitireceğim." Bankerzedeler de bir nebze umutlanmıştı.

Bankerzede 'baba'sız kaldı

Geçen hafta 'hastanın babasıyım' diyen Kaya Erdem vazgeçti

Eski bankerzede, milletvekili Osmanlıoğlu: *Bu paraları ödemeye niyetiniz var mı, yok mu?*

Başbakan Yardımcısı Erdem: *İki dudakları arasından çıkan her sözleri anında kanun olan Konsey zamanında bu iş hallolmadı da, şimdi biz mi halledeceğiz?*

Bankerzede Başkanı Taşı: *Söz vermiştiniz.*

Erdem: *Fonda sadece 4 milyar toplandı. Bankerlerin mallarını düşük satıp onları mağdur edemeyiz. Sonra bunun hesabını sorarlar.*

Taşı: *250 banker mi önemli, 100 bin aç vatandaş mı? Bankerleri koruyorsunuz. Sayın Erdem, nihayet hükümetin tavrını açıkladı.*

HASAN UYSAL

ANKARA — Üç yıldır süren ve yılan hikâyesine dönen bankerlik olayındaki son umutlar bankerzedeler açısından önceki gün Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem'in sözleriyle bir anlamda noktalandı. Erdem, bankerzedelere "İki dudakları arasından çıkan her sözleri anında kanun sa-

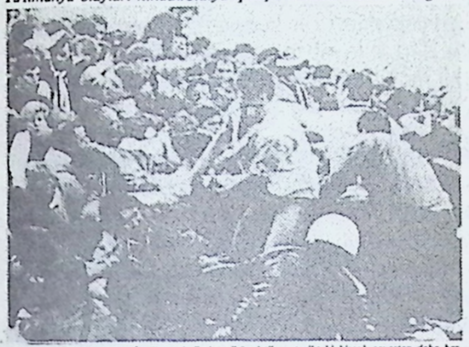
(Arkası Sa. 7. Sü. 4'te)

Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası'nda İngiliz ve İtalyanlar birbirine girdi

Futbol faciası: 40 ölü

Belçika'nın Brüksel kentinde oynanan Juventus-Liverpool maçı öncesi başlayan olaylar, maç sonrası da sürdü. Daha önce sokak çatışması şeklinde geçen kavga, statta, tribünler arası savaşa dönüştü. Yüzlerce kişi yaralandı.

İngiliz taraftarlar, açık tribündeki İtalyanları döverek stadın içine kovaladılar. Karşılaşma, UEFA ve kulüplerin toplantısından sonra 2 saatlik gecikme ile başladı. Belçika'da hastaneler, polis birlikleri ve askeri birlikler alarma geçirildi. İngiltere ve F.Almanya olayları kınadı. İtalya Çalışma Bakanı Brüksel'e geldi.

NİÇİN VURUYORLAR?—İngiliz seyircilerin tribün istilası, tarihteki birçok savaştan daha barbarcaydı... Belçika polisi ise bu manzara karşısında aciz di.

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Dünya futbolu dün Brüksel'de tarihinin trajedilerinden birini yaşadı. Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası finali için İtalya'nın Juventus takımı ile İngiliz Liverpool ekibi arasında yapılan karşılaşma öncesinde çıkan olaylarda ilk belirlemelere göre 40 kişi öldü, yüzlerce kişi yaralandı. Heysel Stadı'ndaki olaylar İngiliz seyircilerin İtalyan taraftarlara saldırması sonucu çıktı. Maçın başlamasından 45 dakika önce yerel saatle 19.15'te çoğu aşırı alkollü olan Liverpool taraftarları İtalyanların bulunduğu açık tribünlere karşı hücuma geçtiler. Az sayıda güvenlik kuvvetlerinin bu saldırıyı önleyememesi ve önce tribünleri birbirinden ayıran demir parmaklıkların kırılması, daha sonra da basınçtan dolayı tribünlerden bir bölümünün çökmesi sonucu ezici çoğunluğu İtalyan olan onlarca kişi öldü ve yaralandı. Ölümlerin bir kısmının saldırılardaki yaralamalardan, bir kısmının da panik sonucu ezilmelerden meydana geldiği saptandı. Bu arada 7 kişinin de tribünlerden aşağı düşerek öldüğü bildirildi.

Bütün bu olaylara rağmen, derhal toplanan Avrupa Futbol Federasyonu (UEFA) Yönetim Kurulu, finalin oynatılmasını kararlaştırdı. Bu karara gerekçe olarak maç oynatılmadığı takdirde, stadyumdaki 65 bin kişinin daha da gergin bir havaya gireceği ve olayların önüne geçilemeyeceği gösterildi. Bunun üzerine karşılaşma 2 saat geç olarak ve takviye gelen Belçika Jandarma ve ordu birliklerinin denetimi altında başladı. Ancak bu iki saatlik süre boyunca da tribün ve saha ortasında çatışmalar sürdü. Maçın başlamasından hemen önce de Juventus ve Liverpool takım kaptanları hoparlörlerden bir çağrı yaparak taraftarlarını sakin olmaya çağırdılar.

Maç öncesinde Belçika polisinin yeterli önlem almaması eleştirilirken, olayların başlaması ile birlikte bütün Brüksel hastanelerinde acil servislerde yer kalmadığı duyuruldu. Bu arada radyo ve televizyon, doktorları hastaneleri, izinli jandarmaları da kışlalara çağıran sürekli anonslar yaptı.

Olaylar nasıl başladı

Final karşılaşması için Juventus ve Liverpool taraftarları salı gecesinden itibaren özel tren, otobüs ve uçaklarla Belçika başkentine gelmeye başladılar. Brüksel polis yetkililerine göre maç öncesinde her iki tarafın toplam seyircileri 40 bine yaklaşmakta ve bunlar eşit şekilde dağılmaktaydı. Aşırı saldırganlıkları ile tanınan ve "Hooligans" adı verilen İngiliz taraftarların, yolda ve şehirde taşkınlık yapmaması için her 50 Liverpool seyircisi için yine aynı kulüpten "bir mümessil" tayin edilmişti. Bu arada 100 adet İngiliz polisi de Liverpool'den gelen taraftarlara eşlik etmekteydi. Yine İngiliz seyirciler için alınan diğer bir önlem ise, yolculuk boyunca taşıtlarda alkollü içki satışının yasak olmasıydı.

Ancak bütün bu tedbirlere rağmen, dün öğle saatlerinden itibaren Brüksel Liverpool taraftarlarının ablukası altına girdi. İstasyon ve otobüslerden şehre gruplar halinde dağılan ve büyük çoğunluğu çok genç olan İngiliz seyirciler yer yer Juventus taraftarlarına, polise ve Brüksellilere saldırdılar. Bu arada şehrin merkezindeki bir kuyumcu dükkânına saran Liverpoollular, dükkânı tamamen yağmaladılar. Polis yaklaşık 80 milyon Türk lirası tutarında mücevher ve nakit paranın çalındığını bildirdi. Bu yağma olayından sonra Brüksel mağazalarının önemli bir bölümü kepenklerini kapattı.

Her iki tarafın seyircileri de maçın başlamasından 4 saat önce Heysel Stadyumu'na gelerek tribündeki yerlerini almaya başladılar. Karşılaşma için seferber edilmiş yaklaşık 500 polisin bu saatlerde daha çok stat dışındaki olayları önlemek için çevrede bulundukları ve saha içindeki güvenlik görevlilerinin az olduğu görülüyordu. Maçın başlamasına 45 dakika kala Liverpool taraftarları ellerinde kırmış oldukları demir parmaklık borularıyla sol açık tribündeki Juventus taraftarlarına karşı saldırıya geçtiler. Polisin saldırıyı önleyememesi sonucu İtalyan seyircilerin bir bölümü İngilizler tarafından yaralanırken, bir bölümü de panikten dolayı kaçışarak, tribün parmaklıkları arasına sıkıştılar. İlk belirlemelere göre aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu 35 kişi öldü, ölenlerin çoğunun ezilerek öldüğü bildiriliyor. Bu olaylardan hemen sonra Heysel Stadyumu'nun sağ açık tribünleri korkunç bir görünüm içindeydi. Ölenler üst üste yığılmış biçimde duruyor. Bunların yakınları başlarında ağlıyordu. Bu arada ilk müdahale için olay yerine gelen hastabakıcılara Liverpool taraftarlarının saldırdıkları da gözlenmekteydi. Olayları anlatan ve dünyaca tanınmış Belçika televizyon spikeri Arsene Vaillant'ın ise ağladığı görüldü.

Kimlik belirleme çalışmaları

Heysel Stadyumunun hoparlörlerinden anons yapılarak İtalyan taraftarlardan ölenlerin kimliklerini belirleme çalışmalarına yardımcı olmaları istendi. Bu arada seyircilerden bir kısmının stadyum çevresindeki otoparklara oturup çığlıklar atarak ağladıkları gözlendi. Takımların sahaya çıkmasından sonra ise statta bulunan İtalyan taraftarların saha çevresini dolduran polislere "soytarılar" şeklinde bağırması üzerine her iki takımın kaptanları mikrofona gelerek ortalığı yatıştırmaya çalıştılar.

Federal Almanya televizyonları çok sayıda kişinin ölmesine yol açan olaylara rağmen UEFA Yürütme Kurulunun Juventus - Liverpool Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası maçının oynanması için verdiği kararı protesto etmek için Brüksel'den yapılan naklen yayını durdurdular.

İngiltere uyarmıştı

İngiltere 15 mayısta Belçikalı yetkililerden, futbol final karşılaşmaları sırasında olay çıkaracakları tehdidinde bulunan İngiliz taraftarlarının geri çevrilmesini istemişti. Belçika Spor Bakanına bir mektup yazan İngiliz Spor Bakanı Neil Macfarlane yetkililerin, İtalyan ve İngiliz taraftarlarının buraya gelmesini önlemelerini istemişti. İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher ise maçı televizyondan izledikten sonra yaptığı açıklamada "Çok sayıda kişinin ölümüne yol açan olayın sorumluları, futbol ve ülkeleri adına bu rezaletten dolayı utanç duymalıdır" dedi.

Papa dua etti

Brüksel'deki Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası final maçı öncesi çıkan olaylarda 33 İtalyanın ölmesi ve çok sayıda İtalyanın yaralanması, ülkede şok etkisi yarattı.

Vatikan sözcüsü Joaquin Navarro Valls, Papa'nın olayları yemeğini yerken öğrendiğini ve derhal özel ibadet yerine giderek, ölenler ve yaralananlar için dua ettiğini açıkladı.

Öte yandan olaylar üzerine İtalyan Çalışma Bakanı, Brüksel'e geldi ve Belçika İçişleri Bakanı Ferdinand Nothomb ile bir görüşme yaptı. Belçika Dışişleri Bakanı, olaylardan sonra yaptığı açıklamada polisin yeterli önlem aldığını, fakat olayların gelişmesi karşısında yetersiz kaldığını söyledi. Bu arada tribünlerde aşırı sağcı militanların görüldüğü de ifade edildi. Aynı iddialar arasında İngiliz seyircilerden bir kısmının İtalyanlara tabanca ile ateş ettiği de yer aldı.

LÜBNAN MI?—Avrupa'da futbol olayları salgın haline geldi. Özellikle İngilizler, tüm Avrupa maçlarında korku saldılar. Ve dün Brüksel'de kan gövdeyi götürdü. (Fotoğraf: AP/a.a.)

Kanlı kupayı Juventus kazandı

Juventus, Avrupa Şampiyon Kulupler Kupası'nı, 58. dakikada Platini'nin attığı penaltı golü ile kazandı.

Juventus: 1
Liverpool: 0

STAT: Brüksel Heysel
HAKEM: Andre Daina (İsviçre)
JUVENTUS: Tacconi (5), Favero (7), Cabrini (6), Bonini (7), Brio (7), Scirea (7), Briaschi (7), Tardelli (7), Rossi (6), Platini (8), Boniek (8).
LIVERPOOL: Grobbelaar (6), Neal (6), Beglin (5), Lawrenson (6), Nicol (6), Hansen (6), Dalglish (7), Whealer (6), Rush (5), Walsh (6), Walk (5).
GOL: Dak. 58 Platini (Penaltı)

BRÜKSEL — Maç öncesi çıkan olaylar nedeniyle 80 dakika geç başlayan karşılaşmaya her iki taraf da oldukça moralsiz başladı. İlk yarının ilerleyen dakikalarında yavaş yavaş oyuna ısınan taraf[illegible] golsüz sona erdi.

İkinci yarıya Juventus hızlı girdi. Boniek ve Platini'nin geliştirdiği ataklarla Liverpool kalesinde etkili olan Juventus, 58. dakikada beklediği gole kavuştu. Bu dakikada derinleme bir pasla ceza alanına hızla giren Boniek, Liverpool defansı tarafından ceza sahası dışında düşürülü. Ancak hakem anlaşılmaz bir kararla penaltı noktasını gösterdi. Atışı kullanan Platini takımını 1-0 öne geçirdi.

Bundan sonraki dakikalarda gol olmayınca "Kanlı Kupayı" Juventus ilk kez ülkesine götürme başarısını gösterdi.

Mayıs ayı futbola yaramadı

Spor Servisi — Mayıs ayı tam bir futbol felaketi olarak geçti. Brüksel'de meydana gelen olaylarda 40'a yakın kişinin ölmesinin yanı sıra ay başında İngiltere'nin Bradford kentinde oynanan bir üçüncü lig maçında çıkan tribün yangınında 52 kişi ölmüştü. Geçtiğimiz hafta içinde Meksika'nın başkenti Mexico City'de oynanan bir maçta çıkan panik sırasında 10 kişi ezilerek yaşamını yitirdi.

TÜRKİYE'DE

Dün Brüksel'de çıkan olayın bir benzeri 1967 mayısında Türkiye'de de yaşanmıştı.

Türkiye İkinci Ligi maçında Kayserispor ile Sivasspor, Kayseri Şehir Stadı'nda karşı karşıya gelmişlerdi. Maç oynanırken, taraftarlar arasında çıkan kavga paniğe neden olmuştu.

Bir anda stadın kapılarına hücum eden seyircilerden 40'ı ölmüş, çok sayıda kişi de yaralanmıştı.

CESETLERLE SAĞLIK GÖREVLİSİ—Futbol maçına gelen 2 ayrı ülkenin çılgınca gösterisi cesetlerle noktalanırken, Belçikalı hemşire şaşkın... (Fotoğraflar: AP/a.a.)

G.SARAY'DA MAĞLUBİYETE PARA CEZASI VAR

Derwall: Altay maçında şike olmaz

F. Alman teknik direktör para cezasını anlamsız bulurken, B. Mustafa'nın Altay'dan gelmiş olmasının şike yapacakları anlamına gelmemesini söyledi.

Spor Servisi — Galatasaray Teknik Direktörü Jupp Derwall sezonun son karşılaşmasını ilk karşılaşmadaki heyecanla oynayacaklarını belirterek, "Altay maçında şike olmaz" dedi.

Düşme hattında olan Altay'ın İstanbul'da dişe diş bir mücadele ortaya koyacağını kaydeden Derwall, "Altay maçında şike söylentilerini bertaraf eden bir futbol ortaya koyacağız. Galatasaray'a yakışır bir oyun sergilemesini arzu ediyorum. Bu maç için şike söylentileri dolaşıyor. Mustafa Denizli'nin Altay'dan gelmiş olması şike yapılacağı anlamını taşımaz. Zonguldakspor ve Gençlerbirliği maçında kaybettiğimiz puanları Altay karşısında telafi etmeye çalışacağız" dedi.

Bu arada, Alman hoca Altay maçı için Yönetim Kurulu'nun almış olduğu para cezası kararını anlamsız bulduğunu söyledi. Derwall, bu konuda kendisine bir şey iletilmediğini ancak yenilgi ve beraberlik halinde verilen para cezasının futbolcular üzerinde olumsuz etki yapabileceğini kaydetti.

Öte yandan Altay maçının hazırlıklarını sürdüren Sarı-Kırmızılı futbolcular Florya tesislerinde sabah yapılan antrenmanda şut çalışması ve çift kale maç yaptı.

Yusuf ve Erdal'ın katılmadığı antrenmanda futbolcular kanatlardan gelen toplara sert şutlar vururken, daha sonra yapılan çift kale maçında Sarı takım Mavi takımı 3-2 yendi. Sarı takımın gollerini Bülent (2) ve Adnan atarken, Mavi takımın gollerini Levent ve Abramcık kaydetti.

İTÜ, spordaki zaferi törenle kutladı...

Spor Servisi — Üniversitelerarası Basketbol Şampiyonası'nda rakipleri Boğaziçi Üniversitesi'ni finalde yenerek şampiyonluğa ulaşan İTÜ, bu görkemli başarısını düzenlediği bir törenle kutladı.

Üniversitenin Taşkışla binasında düzenlenen törende konuşan Rektör Kemal Kafalı, Emir'li, Mehmet Baç'lı, Lütfi'li Boğaziçi'ni geride bırakmanın küçümsenmeyecek bir başarı olduğunu belirterek, öğrenci sporcularını kutladı.

REKTÖR VE SPORCULAR — Ödül töreninde Rektör Kemal Kafalı ve öteki öğretim görevlileri sporcu öğrencilerle. (Fotoğraf: HALİL ÖZER)

Beykoz Netaş'ı yendi

Beykoz: 2 — Netaş: 0

BEYKOZ: Zafer (6) - Zafer 2 (6), Hüseyin (6) (Celal 5), Selman (6), Mehmet (5) - Yüksel (6), Ahmet (6), Şenol (5) - Mustafa (5), Melih (6), Fahri (6)
NETAŞ: Bilhan (4) - Recai (4), B.Ömer (5), Harun (4), Rüştü (5) - Nazım (4) (Erdoğan 5), K.Ömer (5), Necati (4), Nuri (5) - Saha (5), Cihat (5)
GOLLER: Dk. 17 Mustafa, Dk. 33 Ahmet
ARİF KIZILYALIN

İstanbul belediyeleri ve spor

Uygar Eremektar —6—

BEYOĞLU BELEDİYESİ

'Spor alanı mı? Gözüme kestirdiğim yer olur!..'

— Spor açısından belediyenizin bir değerlendirmesini yapar mısınız?

— Spor açısından, Beyoğlu boş alan ve yeşil alan bakımından Türkiye'nin en fakir ilçesidir diyebilirim. Eski bir yerleşim bölgesi olması itibarıyla, Beyoğlu İstanbul'un simgesidir. Beyoğlu'nun da bir simgesi var: Kasımpaşa. Kasımpaşa tarihimizde Türk sporuna çok büyük hizmetler vermiş, şampiyonlar çıkarmış bir semtimizdir. Ben Kasımpaşa Kulübü'nün fahri başkanlığına da geldim. Şimdi ilk defa Kasımpaşa'daki yerleri gayet modern, sıcak suyuyla, duşlarıyla, soyunma odalarıyla tesise kavuşturacağım. Altyapı çok önemli. Biz bunu kurmaya çalışıyoruz şimdi. Belediye Meclis üyelerimizi de bu kulüplerin yönetim kurullarına aldırdım. Onlar belediye ile spor kulüpleri arasındaki köprü olayını sağlamış olacaklar.

— Yeşil alanlarınızın yüzde olarak oranlamasını yapabilir misiniz?

— Yüzde 1'den az. Tapusu olan istediğini yapacağını zannediyor. Olur mu kardeşim. Senin tapunsa istediğin her şeyi yapamazsın.

— Eskiden spor yapmış bir belediye başkanı olarak söyler misiniz, sporun sizce amacı nedir? Nedir spor?

— Spor bir defa sağlıklı yaşam kazandıran, gençliği kötü alışkanlıklardan arındıran bir olaydır. Takımla yapıldığı için gençleri kötü alışkanlıklardan korur.

— Ne gibi kötü alışkanlıklardan?

— Her türlü. Mesela kapalı yerlerdeki kötü hava akımından, değişik kötü alışkanlıklardan, dedikodudan. Batılı ülkeleri görüyoruz. Olimpiyatları görüyoruz. Tesislerini görüyoruz. O tesislerden çıkanları görüyoruz. Spor en az okullarımız kadar önem verilmesi gereken bir olaydır. Yani ben elimden gelse birçok yerleri yıkıp döküp spor alanı haline getiririm.

— Böyle bir amacınız var mı?

— Gözüme kestirdiğim yeri yapmaya çalışıyorum yani.

Sürecek

BAŞKAN: Haluk Öztürk Atalay (ANAP)
BELEDİYENİZİN YÜZÖLÇÜMÜ: 8,5 km². NÜFUSU: 1980 sayımına göre 230 bin, ama Beyoğlu'nun konumunu bilirsiniz, gündüzleri 1,5 milyonun üzerinde. 1985 sayımında yerleşik nüfusumuzun 450 bin civarında olacağını tahmin ediyorum.
SPOR SAHALARI NE KADAR? 5 futbol sahasının nizami ölçülere göre tespiti yapılıyor. Suyuyla, soyunma odalarıyla, duşuyla, elektrik direkli aydınlatmasıyla. Televizyondaki gece maçları gibi olmaz, ama en azından top görünsün. Ayrıca bu sahalarımıza basketbol sahalarını da kuruyoruz. Beyoğlu'nda 2 tane kurduk. Bunlar aynı zamanda voleybol sahası. Voleybol sahasını zaten halk kendisi yapıyor. İki direk, bir file.
YAPMAYI PLANLADIĞINIZ SPOR ALANI: 6 tane basketbol saha daha kuruyoruz. Yer sıkıntısı içindeyiz. Şişirme botlara ağırlık verip, kapalı spor salonları yapacağız. Ki bunlar fazla para değil. 3-3,5 milyon civarında. Bankalara, kuruluşlara diyeceğiz ki, gel, şişirme bot koyacağız, fiyatı bu, reklamın da devamlı kalsın. 10 tane koysan 30 milyon. Mesele değil yani.
BÜTÇENİZ: 1985 yılı bütçemiz 5 milyar 750 milyon lira.
SPOR İÇİN NE KADARINI TASARLIYORSUNUZ? Bütçemizin 3 milyar 200 milyonu yatırım harcamalarıdır. Bu da bunun içinde.
YEŞİL ALAN DURUMU: Yüzde 1'den az. İstanbul'un en fakir ilçesiyiz.

Özetle

Boks

Avrupa Boks Şampiyonası'nda dün de Turgut Aykaç, Taci Tunalı ve Lütfü Canbakış elendi.

Voleybol

Fransa'da yapılan Avrupa Bayanlar Voleybol Şampiyonası'nda Türkiye, Norveç'i 3-1 yendi.

Yaşar Doğu

13. Uluslararası Yaşar Doğu ve Şampiyonlar Güreş Turnuvası'nda serbest stil güreşleri başladı. Finaller bugün yapılacak.

Futbol

Balkan Kupası finalini Özcan Ool yönetecek. A.Piteşti-İraklis maçı Bükreş'te oynanacak.

F.Bahçe

Antalyaspor maçına hazırlanan Fenerbahçe'de Selçuk, ayağından sakatlandı.

Şişe İçindeki Soğan...

OKTAY AKBAL — *29 mayıs*

"Buraya yeni geldiğim zamandı. Bir arkadaş yatıyordu, sonra tahliye oldu. Kuru soğanlardan birkaçını şişelere koymuş, suyun içindeki soğanlarla küçük bir soğan bahçesi yapmıştı. Önce pek dikkatimi çekmemişti doğrusu, sonraki günlerde baktım. Kuru soğan şişenin içindeki suya kökler salmaya başladı, havaya da yeşil saplar uzatmaya... Artık her gün gidip şişelere bakıyordum. Gün geçtikçe beyaz kökler uzuyor, yeşil saplar göğe yükseliyordu.

Canlılık işte bu, dedim kendime. Bak, kuru bir soğan sudaki hayat maddelerini alıyor, gövdesine aktarıyor, havadaki oksijeni, karbon dioksiti kullanıyor. Yeni maddeler üretiyor, çoğalıyor, yeşeriyor. Yeni bir hayat yaratıyor kendine.

Bir kuru soğanın yaptığını insan mı yapamayacak? Hiç öyle şey olur mu? İnsan da yüreğinin, kafasının besinlerini alıyor, yaratıyor, üretiyor, yeşeriyor, canlılığını sürdürüyor, yeniliyor."

'İçerdeki' bir arkadaşın gönderdiği mektuptan bir parça...

Yaşam, her yerde vardır. Var olacaktır. Yaşamın yolunu kesmek olanaksızdır. İçerde de dışarda da gücünü duyurur. Umuttur, düştür, yürekte yanan bir alevdir, pencereden düşen bir ışıktır. Yıllar geçse de insanoğlu doğanın en değerli varlığı olarak gücünü, inancını, anlamını korur, sürdürür.

Binlerce insan var içerde. Yurdun her yöresinde tutukevleri tıklım tıklım dolu. Aylardır, yıllardır 'af' sözü dillerde, yazılarda. Af çıktı çıkacak, af çıktı çıkıyor! 6 Kasım 1983 seçimleri öncesinde parti liderleri TV önlerinde bu sözü verdiler. İki yıl geçti izi bile yok!

İçerdeki insanı çılgına çevirir af söylentileri. Yerli yersiz yanıp sönen güçlü projektör ışıklarına benzer. Kör eder kişiyi: Çılgına çevirir. Politikacıların içtenliksiz sözleri bir süreliğine oyalar, aldatır mahkûm yakınlarını, ama umutlar sonuçsuz kalırsa!.. O zaman dünya zindana döner!

Politikacılar, hele hükümet sorumluluğu taşıyan politikacılar, af konusunda çok dikkatli olmalıdırlar. Çıktı, çıkacak, çıkıyor, bugündü yarındı, yok öbür gündü diye konuşmamalıdırlar. Af umudu ile yaşayanları yararsız hayallere sürüklememelidirler. Yaşamlarını sık sık karanlıklara boğmamalıdırlar. Gerçekleştiremeyecekleri bir konuyu, gerçekleştiremeyeceklerini bile bile sömürmemelidirler.

Af gerekli değil mi? Hem de nasıl gerekli! Cumhuriyet tarihinde birçok af yasası uygulanmıştır. Cumhuriyet'in 10. yılında, 14 Mayıs 1950'de, 27 Mayıs 1960'tan sonra, 1974'te.. Derler ki 'af'la kurtulanlar bundan hiç ders almıyorlar, daha beter işlere kalkışıyorlar! Adi suçlar için bir şey diyemem, ama 'siyasal' diye nitelenen suçlarda böyle bir durum söz konusu değildir. 1974 bağışlamasıyla özgürlüğe kavuşanların kaçı 1980'lerde yeniden aynı suçu işleyerek tutuklanmıştır? Kimse bilmiyor, açıklamıyor. 'Af'fa karşı konuşanlar bu tür suçlamaları durmadan yineliyorlar. Oysa gerçek bir istatistik, durumun hiç de öyle olmadığını gösterecektir...

İçerdeki arkadaşım "Bir kuru soğanın yaptığını insan mı yapamayacak? Hiç öyle şey olur mu?" diyor. Belli ki yaşamın yenilmez gücüne inanıyor. Hele kişi, suç işlemediğine inanırsa, işlediği söylenen 'suç'un insanı sevmek, insanı saymak, insanoğlunu daha iyi yaşama ulaştırmaktan öteye gitmediğini bilirse...

Mahpushane penceresinde küçük tenekeler içinde çiçekler yetiştirilir. Demir parmaklıklar arasından uzak ağaçların dalları görünür kimi zaman... İçerdeki adam o görüntülerde yaşamı bulur, onu yarınlara götürecek besini bulur, umudu, düşü, güveni...

Küçük şişenin içinde dallarını göğe, köklerini derinlere uzatarak yaşama dört elle sarılan kuru soğanı örnek alarak...

Sendikalar Olmasa...

ŞÜKRAN KETENCİ — *30 mayıs*

Türk-İş Başkanı Şevket Yılmaz, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli için, *"Sendikaları ortadan kaldırmak için gayret sarfeden bir bakan"* demiş.

Bakan Kalemli ise sendikal yasalarda hazırlanan 23 maddelik değişiklik tasarısına Türk-İş'in uygulamada karşılaştığı sorunları dayanak yaptıklarını söylüyor. Türk-İş'in belirlediği uygulama aksaklıkları ile, kendi saptadıkları bazı eksiklikleri birleştirdiklerini savunuyor.

Temmuz 1983'te yürürlüğe giren, ancak sendikalara toplu pazarlık yolunu 1984'te açan yeni sendikal yasalar, daha yasa tasarısı aşamasında temel hakları kısıtlama özellikleri nedeni ile ağır eleştirilere konu olmuştu. 2821 ve 2822 sayılı yasalar bir bütün olarak sendikalaşma, toplusözleşme ve grev haklarını kâğıt üstünde kurumlar ve kavramlar olarak tanıyor. Ancak ilgili yasa maddelerine getirilen bir dizi hak kısıtlayıcı hükümler ile sendikalar kuruluş amaçları olan *"işçilerin ekonomik, sosyal ve kültürel yaşam koşullarını koruma ve iyileştirme"* işlevini yapamaz konuma düşüyorlar. Gerek sendikalaşma gerekse toplu pazarlık ve hele grev haklarının kâğıt üstünde var, özleri yok edilmiş haklar konumuna getirildiği, uygulama ile her geçen gün biraz daha net ortaya çıkıyor, bilinçlere

YAZMAK YAŞAMAK
SÖYLEŞİLER ÖYKÜCÜKLER
Oktay Akbal

Cumhuriyet

ATATÜRK'ün İZİNDE BİR ARPA BOYU
Doç. Dr. Bahriye Üçok

62. Yıl; Sayı: 21827 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL 31 Mayıs 1985 Cuma

Bulgaristan, İstanbul Konsolosluğu'ndaki önlemlere misilleme yaptı

Filibe Konsolosluğumuz çemberde

Ankara Sofya'yı sert biçimde uyardı: Durum ciddi gelişmelere yol açabilir

Bulgaristan'ın Filibe kentindeki konsolosluğumuza giren çıkanlar kapıda durdurulup sıkı biçimde aranıyor. Türkçe yapılan telefon görüşmeleri kesiliyor, konsolosluk görevlileri Filibe içinde rahatsız edici biçimde izleniyor.

Dışişleri sözcüsü Eralp, İstanbul'daki Bulgar Başkonsolosluğu çevresinde alınan önlemlerin, Başkonsolosluğun diplomatik teamüle aykırı hareket etmesinin sonucu olduğunu belirtti. "Gelişmelerin sorumluluğu Bulgarlara ait olacaktır" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Filibe Başkonsolosluğumuzun Bulgar güvenlik makamları tarafından çember altına alınması, Türk-Bulgar ilişkilerini yeni bir tırmanmanın eşiğine getirdi. Türkiye, alınan önlemler kaldırılmadığı takdirde, uygulamanın ciddi gelişmelere yol açacağı konusunda Bulgaristan'ı dün sert bir dille uyardı.

Ankara'ya ulaşan haberlere göre, Başkonsolos olarak Şevki Örmen'in görev yaptığı Filibe'deki Türk konsolosluğu, önceki gün Bulgar polis ve askerleri tarafından çember altına alındı. Konsolosluk binasına girip çıkanların kapıda durdurularak sıkı bir aramadan geçirildikleri bildirildi. Bu arada konsolosluk-

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

İkinci sorun

Bulgar uçağı, hava sahamızı ihlal etti

Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisi, Dışişleri Bakanlığına davet edilerek durumla ilgili bilgi istendi. Büyükelçi durumu Sofya'ya sorup bilgi vereceğini söyledi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Bir Bulgar savaş uçağının 28 mayıs günü Türk hava sahasını ihlal ettiği ve bu uçağın Trakya üzerinde uçtuktan sonra Yunanistan'a da yöneldiği öğrenildi. Bu bilgiyi veren ciddi kaynaklar, Bulgar savaş uçağının Yunanistan'dan sonra tekrar Bulgaristan'a döndüğünü söylediler.

Türk Dışişleri Bakanlığı, dün Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisini bakanlığa davet etti ve Bulgar uçağının bu uçuşuyla ilgili bilgi istedi. Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisi, Sofya'ya durumu soracağını ve gereken bilgiyi Türk hükümetine ileteceğini söyledi.

Türk Dışişleri Bakanlığı, Bulgaristan Büyükelçisine bir kez daha bu şekilde hava ihlalinin yapılması halinde gerekli askeri önlemlerin alınacağını ve Türk jetlerinin bu uçuşu durduracağını kesin bir dille bildirdi. Bulgaristan'ın Türk hava sahasını ihlal olayıyla ilgili ne biçimde bir

(Arkası Sa. 7, Sü. 1'de)

Karanlık ilişkiler

Ağca ile Ömer Bağcı aynı tarihte Sofya'daydı

Savcı: *30 Ağustos-1 Eylül 1980'de Bulgaristan'daydın. Ağca da aynı tarihlerde Bulgaristan'daydı. Bu bir rastlantı mı?*
Bağcı: *Türkiye'ye izne gidiyordum. Bulgaristan'dan geçmek zorundaydım.*
Savcı: *Bulgar savcısına verdiğiniz ifadede "2-3 saatte geçtim" diyorsunuz. Oysa bir gün kalmışsınız. Hangisi doğru?*
Bağcı: *Yanımda Eyüp Erdem, İmdat Özkan, Mehmet Denizli ve Mehmet Karahapsin de vardı. Yugoslavya'dan gece girdik, sabah Bulgaristan'dan çıktık. Bunun için tarih farkı yok.*
Savcı: *Ben size 31 ağustos gününü soruyorum. O gün Sofya'da ne yaptınız?*
Bağcı: *Gece girdik, sonra çıktık. Hatırlamıyorum.*

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Söz Savcının

ROMA — Savcı Antonio Marini, Bağcı'ya sorular sormaya başlayınca, "tamam" dedim, "tam konunun adamı."

Savcı Marini, gerçekten çok etkileyici bir savcı. Sorulan ve hitabet yeteneği ile mahkemeyi yönlendirmeyi biliyor. Sorduğu her soru yerli yerine oturuyor. Tam bir satranç oyuncusu gibi sorduğu soruların ilerde hangi sorularla düğümleneceğini biliyor. Çelişkileri hemen saptayıp, sergiliyor. Yani özetle kök söktürüyor. Hani filmlerde gördüğü

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

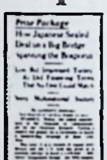
UĞUR MUMCU

ROMA — Papa suikastı davasının dördüncü gününde savcı Antonio Marini Hollanda'da 14 mayıs günü yakalanan Samet Aslan'ın fotoğrafını Ömer Bağcı'ya göstererek, fotoğrafta görülen Türkü tanıyıp tanımadığını sordu. Bağcı, tanımadığını söyledi. Mahkeme başkanı daha sonra Bağcı'ya Oral Çelik'in fotoğrafını da gösterdi. Bağcı, Oral Çelik'i de tanımadığını söyledi. Ağır 1960 doğumlu olduğu yazılı olan Samet Aslan'ın Oral Çelik'in bilinen fotoğraflarına benzemediği ileri sürülüyor. Hollanda'da Papa suikastında kullanı-

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

İngilizler köprü ihalesinde avantajlıydı, çünkü 'ortak ENKA'ydı'

Köprü'de Japon mucizesi

WALL STREET'İN MANŞETİ

Japonların köprü teklifine Türkler bile şaşırdı. İhaleye ENKA ile giren İngiliz firmasının temsilcisi, "Japonlar köprüyü hediye ediyoruz deselerdi kendilerine daha ucuza mal olurdu" dedi. Türklerin, çevreyollarını da ihaleye katmaları çok akıllı bir strateji.

İngiliz Cleveland başta avantajlı görünüyordu. Çünkü her yabancı kuruluşun ihaleye birlikte katılmak istediği ENKA ile anlaşmıştı. ENKA'nın hükümetle ilişkisinin çok iyi olduğu, ANAP'a büyük katkılarda bulunduğu söyleniyordu.

Kraliçe'nin yeğeni Kent Dükü, Türkiye'yi ziyaret etti, Thatcher devreye girdi, ihale Japonlarda kaldı.

Ekonomi Servisi — "The Wall Street Journal" gazetesi Fatih Köprüsü'nün temelinin atıldığı 29 mayıs günü manşette yayımladığı haberde, Japonların köprü ihalesini nasıl kazandığını anlattı.

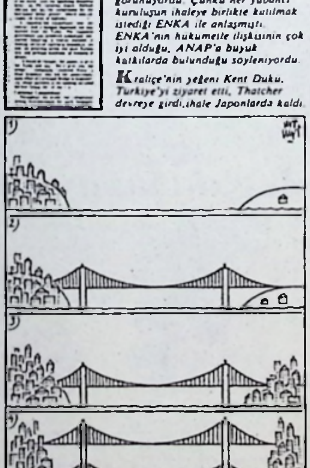
Lawrence Ingrassia imzalı haberde, uluslararası inşaat sektörünün iş sıkıntısı çektiği bir dönemde 2. Boğaz Köprüsü'nün inşaat firmaları için bir prestij konusu haline geldiği belirtilerek, "Japonların teklifleri Türk-

(Arkası Sa. 7, Sü. 1'de)

AKSOY: 1 MİLYARLIK TAHVİLİ HALKA % 51'DEN SATACAĞIZ

İNGİLİZLER, GALATA KÖPRÜSÜ'NDE TESELLİ ARIYOR

Haberleri Ekonomi'de

Birbiriyle kavga eden 5 gümrük müdürü açığa alındı

Hatay Valisi Sami Oytun, İskenderun'daki olayla ilgili olarak "Yolsuzluk veya rüşvet yoktur. Birbirleriyle kavga ettikleri için açığa aldım. Bundan sonrası Bakanlık müfettişlerinin bileceği iş" dedi.

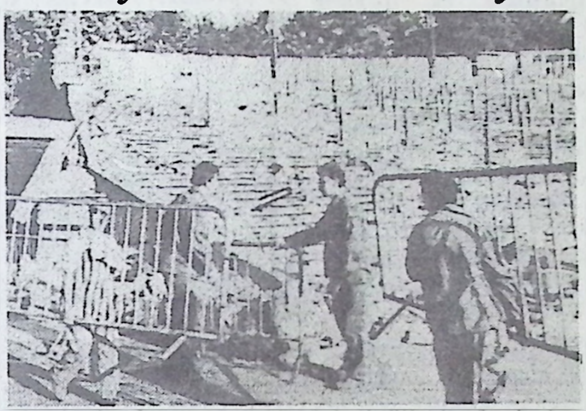
ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İskenderun'da Gümrükler Başmüdürü ile yardımcısı ile giriş, çıkış ve transit gümrük müdürleri açığa alındılar.

Açığa alınan gümrük müdürleri için bakanlık müfettişleri İskenderun'a gittiler.

Açığa alma kararını veren Hatay Valisi Sami Oytun "Olay Kapıkule gibi bir yolsuzluk veya rüşvet olayı değildir. Aralarında kavga etmişler, bu nedenle açığa alındılar" dedi.

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

Faciaya sorumlu aranıyor

STAT TEMİZLENİYOR — Önceki akşam meydana gelen 38 kişinin ölümü ve yüzlerce kişinin yaralanması ile sonuçlanan Avrupa Şampiyon Kulüpler maçı önceki olaylarının ardından stat temizlenmeye başlandı. Stadın temizlenerek tekrar futbol için hazır duruma gelmesi uzun sürmeyecek. Ancak bu üzücü olayın belleklerden çıkması herhalde çok zor olacak. Brüksel Belediye Başkanı da stadın görünümüne bakıp bakıp "Bu stadı ben nasıl temizleyeceğim" demesi de ilgililer üzerinde adeta şok etkisi yarattı...

TRİBÜNDEKİ HASTALIK

Toplu patlama

Prof. Fevzi Aksoy: *Seyirci, içindeki saldırganlığı tek tek gösteremediği için, ancak toplum histerisi şeklinde gösteriyor.*
Prof. Ozcan Köknel: *Grubun yarattığı ortak inançlar, kulüp sevgisi, saldırganlık dürtüsünü mantıklı düşünceyi aşacak düzeye getiriyor.*

Haberi 11. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Brüksel'de İngiliz öfkesi ile TRT

ANKARA— Juventus ile Liverpool arasında oynanan Avrupa Kupası final maçında ezilmeyle de olsa, ducor

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

AVRUPA FUTBOL KUPALARININ GELECEĞİ İLE İLGİLİ ÖNERİLER TARTIŞILIYOR

JUVENTUS'UN ALMADIĞI KUPA KALMADI

Haberi Spor'da

İngilizlere boykot

Juventus - Liverpool karşılaşması öncesi stat ve çevresinde az sayıda güvenlik görevlisinin bulunması, olayda polisin de sorumluluk taşıdığı şeklinde ifade ediliyor. Polise yöneltilen suçlamaları kabul etmeyen Belçika İçişleri Bakanı Ferdinand Northomb, "İngiliz takımlarının bundan böyle Belçika'da maç yapması yasaklandı" diyor. Ayrıca Başkan Jacques Georges de UEFA'nın 2 temmuzda toplanarak muhtemelen İngiliz takımlarının Avrupa kupalarına katılmasının yasaklanacağını belirtti.

38 kişinin ölümüyle sonuçlanan olaylardan sonra maçın oynatılması kararı da eleştiriliyor. Belçika Başbakanı Martens, kararı UEFA yöneticileriyle birlikte aldıklarını belirtiyor. İngiltere Başbakanı Thatcher, kabahatin İngiliz seyircilerinde olduğunu kabul etti ve ölenlerin ailelerine 250 bin sterlin yardımda bulunacaklarını açıkladı.

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Önceki gece Brüksel'de yapılan Juventus - Liverpool final karşılaşmasında çıkan olaylardan, önce İngiliz seyirciler, sonra da Belçika polisi sorumlu tutuluyor. Son bilançoya göre, olaylar sırasında can veren seyircilerin toplam sayısı 38. Bunlardan 31'i İtalyan, 5'i Belçikalı, biri Fransız ve birinin de milliyeti henüz tespit edilebilmiş değil. Bu arada, on bir kişinin de komada olduğu Brüksel hastaneleri tarafından duyurulmuş durumda. Diğer yaralı sayısı ise 300'e yakın.

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

Londra: *Futbol tarihinin kara günü*

LONDRA (Cumhuriyet) — Brüksel faciası İngiltere'de utanç ve Liverpool taraftarlarına karşı şiddetli tepkiler yarattı. İşçi Partili milletvekili Tony Banks, İngiltere'nin önümüzdeki yıl Meksika'da yapılacak Dünya Futbol Kupası maçlarına katılmasının yasaklanmasını istedi. Banks, "Bu ağır bir ceza olacak, ancak İngiliz taraftarlar oyunu daha önce görülmemiş bir onursuzluk düzeyine indirdiler" dedi.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Roma: *Aramızda barbarlar dolaşıyor*

ROMA (Cumhuriyet) — İtalya Devlet Başkanı Sandro Pertini, maçta ölenlerin ailelerine başsağlığı mesajını ileterek, "bu sorumsuz davranıştan duyduğu derin üzüntüyü" belirtti. Başbakan Bettino Craxi ve Savunma Bakanı Giovanni Spadolini, "Margaret Thatcher'ın mesajına eklenecek bir şeyin olmadığını" belirttiler.

Felaket dolayısıyla İtalyan Senato binasındaki İtalyan bayrağı yarıya indirilirken birçok politikacı olayın açıklığa kavuşturulmasını istedi.

Başsavcı Yardımcısı Alfredo Rossini'nin İtal-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Sultanahmet: *İtalyanlar köpürüyor*

NİLAY KARMAN

Sultanahmet Meydanı ve çevresindeki bir grup İtalyan, önceki akşam Juventus-Liverpool maçında birçok kişinin ölümüyle sonuçlanan olaydan dolayı fena halde kızgın ve üzgün görünüyorlar-

Cumhuriyet muhabirinin konuştuğu bir grup İtalyan turistin olayla ilgili tepkileri şöyle: dı. Gerçi maçı Juventus'un 1-0 kazanmış olması yüreklerine su serpmişti ama yapılan işin çığırından çıkışına ateş püskürüyorlardı.

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

MİTSOTAKİS'İN ATİNA SYNTAGMA (ANAYASA) ALANINDA GÖVDE GÖSTERİSİ

TÜRKİYE PAPANDREU'YU MU İSTİYOR?

SEÇİME İKİ GÜN KALA PARTİLER BİRBİRİNE GİRDİ

Haberleri 12. Sayfada

Evren: Okul yaptırmak sevaptır

Cumhurbaşkanı Kuştepe'de bir ilkokulun temelini attı. Dinçerler törende "400'ü aşkın kitabı gözden geçiriyoruz. Bütün bilgiler tek kitapta toplanıyor. Bize bizi sevdiren atalarımızın iyi, güzel taraflarını öne çıkarıyoruz" dedi.

Haberi 6. Sayfada

Kamuda zorunlu oruç

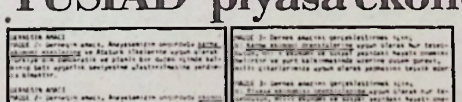
Bazı bakanlıklar ve resmi kuruluşların yemekhaneleri ramazana 'rastlayan' onarım ya da izin gerekçeleriyle kapatıldı.

Haber Merkezi — Bakanlıklarla bazı devlet dairelerinde çalışanlar, yemekhanelerin personelin yıllık izinleri ve onarımın ramazana rastlatılması nedeniyle öğle yemeklerinden vazgeçmek zorunda kaldılar.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Petrol Ofisi İstanbul Bölge Başmüdürlüğü yemekhaneleri ramazan

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

TÜSİAD 'piyasa ekonomisi'ne geçti

Üstekiler TÜSİAD'ın eski tüzüğünün maddeleri, alttakiler yenileri. Madde 2'de "karma" sözcüğü yok oldu, madde 3'te "karma ekonomi" "piyasa ekonomisi" oldu. Madde 2'deki "Batı uygarlığı" da daha sonra "çağdaş uygarlık"a dönüştü.

1- Olağanüstü Genel Kurul'da tüzükten 'karma ekonomi' deyimi çıktı, 'piyasa ekonomisi' girdi.

2- Tüzükteki 'Batı uygarlığı' da 'çağdaş uygarlık' adını aldı, çünkü "uygarlığın tek merkezi Batı değil, Doğuda da zengin uygarlıklar var".

3- Nejat Eczacıbaşı yeniden Yüksek İstişare Konseyi Başkanlığı'na seçildi.

4- Ekonomik araştırmalar konusunda vakıf kurulacak. Gerekçe, "kapatılma ya da faaliyete son verme durumunda vakıf yoluyla manevi şahsiyetin sürmesi"

Haberi Ekonomi'de

yerleşiyor.

Geçiş döneminde sendikalar adına YHK'nın yenilediği, her yıl o yılın enflasyonun altında önemli ölçülerde kalan ücret artışı getiren sözleşmelerle yoksullaşan işçiler, umutlarını sendikaların faaliyete geçecekleri döneme bağlamışlardı. 1983'ü, kapanmamak için yasanın getirdiği yükümlülüklerle uğraşmakla ve yeni yasaya göre yapılan peş peşe genel kurullar, seçimlerle geçiren sendikacılar, yasaların diğer maddelerine ait sayfa kapaklarını açmadıklarını söylüyorlardı. 1984'ün ortalarına doğru toplu pazarlık masalarına oturuldukça ise yasalara ilişkin kaygılar büyüdü. Zamanında, kendi açıklamalarına göre, *"örgütlerini kurtarmak"*, *"sendikalarını açık tutmak"*, özünde *"yerlerini korumak"* kaygısı ile sorunları görmezlikten gelen sendika yöneticileri, yasaların açılmayan sayfaları uygulama gündemine geldikçe, *"bu yasalarla sendikacılık, toplu pazarlık olmaz, grev hakkı kullanılmaz"* demeye başlamışlardı.

"Yasalar elimizi kolumuzu bağladı. Yapacak bir şeyimiyiz yok. Sözleşmeleri kerhen imzalıyoruz" başarısız, işçi haklarının korunmasının, iyileştirilmesinin bir düş olduğu, her gün bir adım daha geriye götürüldüğü, dönemin gerekçesi artık. 1984-85'te sendikalar eli ile yapılan ve sendikaların altına imza attıkları sözleşmeler ile işçiler, YHK döneminden de daha yüksek oranlarda, daha ağır yoksullaştılar.

Bir yandan da 1984 başlarından bu yana, Türk-İş ve sendikaların ağzında, yasaların değişmesi istemi. Zaman zaman sorunlar boyutlanıp, bunalan taban zorladıkça *"genişletilmiş kapalı salon, taban toplantıları"* biçiminde eyleme dönüşüyor. Nedense hiçbir kampanyanın arkası gelmiyor, yeniden zirveler, görüşmeler ile sorunlara çözüm arama yöntemi ağırlık kazanıyor. Bir sürü aylar da böylece geçiyor.

Bu arada Türk-İş, işçilere karşı çalışma ve yaşam koşullarında sürekli geri adımlar atılmasında tek sorumlu gösterilen sendikal özgürlükleri kısıtlayan yasa sorunlarını gündem dışı bıraktı. O zaman da eleştirdiğimiz gibi, sadece uygulamadaki güncel sorunlara yönelik istemlerini içeren bir yasa tasarısı değişikliği istemini hükümete verdi. Yine o zaman vurguladığı üzere, temel sendikal hakları gündem dışı bırakan bir değişiklik isteminin Türk-İş'ten gelmesinin sakıncası yanında, sadece sendikacıların kısa dönemli çıkar hesaplarına yarayan, işçiler açısından sendikal özgürlüğü kısıtlayıcı istemler de vardı. Ve şimdi hükümet, Bakan Kalemli bundan yararlanarak bir yasa değişikliği hazırladı. Türk-İş isyan ediyor. Türk-İş'in istemlerinden sadece antidemokratik olanları, hükümetin işine gelenleri seçilmiş. Ve yine güncel sorunları çözüm gerekçesi altında, işçi haklarını, sendikaları çok daha dar bir cenderenin içine sokacak bir yasa değişikliği hazırlanmış. Sendikalar, ince düşünülmüş yeni düzenlemelerle, iyice hükümetin güdümüne, denetimine alınıyor. İstenene toplu pazarlık hakkı tanınabilecek, istenenin faaliyetine, istenilen boyutlarda izin verilecek. Bugününden de daha ağır, sendikaların bütün çalışmaları Çalışma Bakanlığı'nın güdümünde olarak, kendileri yok adları var *"sendikacılık oyunu"* oynanacak. Gerçek sendikalar olmadan, sendikacılık oyunu. Çalışma Bakanlığı yönetimi çok iyi ve keyifli olmalı.

HAZİRAN

CUMHURİYET YOLUNDA
Yunus Nadi
1930'lu yılları yansıtan yazılar
500 lira, Çağdaş Yayınları

Cumhuriyet

62. Yıl; Sayı: 21855 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. 30 Haziran 1985 Pazar

MAK ve
EK

Anadolu liselerini kazananlar

TAM LİSTE
7-10. Sayfada

İLK 10'A GİRENLER

1- Bahar Rumelili (İstanbul), 2- Nazmi Ahmet Eker (Bursa), 3- Burak Baykan (İstanbul), 4- Vasfiye Sarıgöl (Bursa), 5- Mengü Güngör (İstanbul), 6- Akil Gün Alpay (İstanbul), 7- Hakan Şenol Ensari (İstanbul), 8- Yakup Boz (İstanbul), 9- Alaaddin Erkmen (İstanbul), 10- Süleyman Gencer (Denizli)

BAŞARIDA İSTANBUL BİRİNCİ

Sınav sonuçlarına göre ilk 10'a giren öğrencilerden yedisi İstanbul'dan, 2'si Bursa'dan, 1'i Denizli'den.
İlk 10'a giren öğrencilerin tümü İstanbul Özel Robert Lisesi'ni tercih ettiler.
Sınavı kazanan 6 bin 192 öğrenci Anadolu liselerine, 7 bin 216'sı ise özel Türk ve yabancı okulara yerleştirildi. Sınav belgeleri en geç 10 temmuz tarihine kadar gönderilecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Anadolu liseleri ile özel Türk ve yabancı okulların sınav sonuçları dün belli oldu. Sınav sonuçlarına göre ilk 10'a giren öğrencilerin yedisini İstanbul'dan, 2'sini Bursa'dan, 1'ini ise Denizli'den sınava giren öğrenciler oluşturdu. Sınav birincisi Bahar Rumelili 251.801 puan aldı. İlk 10'a giren öğrencilerin tümü İstanbul Özel Robert Lisesi'ni tercih ettiler.

Anadolu liseleri ile özel Türk ve yabancı okulların sınavına katılan toplam 121 bin 20 öğrenciden 6 bin 192'si 60 Anadolu lisesine, 7 bin 216'sı 52 özel Türk ve yabancı okullara yerleştirildiler.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, sınava katılan öğrencilere sonuç belgelerinin en geç 10 temmuz tarihine kadar gönderileceği bildirildi.

Öte yandan Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler, Anadolu liseleri ile özel Türk ve yabancı okullar sınavında başarılı olan öğrencileri kutladı. Bakan Dinçerler sınav hakkında şöyle konuştu:

"Sınav sonuçlarını en geç 1 temmuzda dedik ama çocuklarımızı daha fazla heyecanda bırakmamak için iki gün önce açıkladık. Sınavlar ve değerlendirmeler usulüne uygun yapılmıştır. Sınav başvurularındaki düzeltmeler yönetmeliğe göre yapılmıştır. Düzeltmeler şöyle olmuştur:

Şimdi öğrenci doğum tarihini 1984 olarak yanlışlıkla yazmış, sınavda da iyi puan almış, böyle bir yanlışlık için çocuğun hakkını yemek doğru olmaz."

Gürkan Genel Başkan

HP yeni yolunda

***723** delegenin katıldığı seçimlerin sonucunda Aydın Güven Gürkan 427, eski başkan Calp 228 oy aldı. MKYK ve Disiplin Kurulu seçimlerini de Gürkan grubu kazandı.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — HP'nin Büyük Kongresi dün başladı ve genel başkanlığa demokratik sol grubun adayı Aydın Güven Gürkan seçildi. 723 delegenin katıldığı oylamada Gürkan 427 oy aldı, genel merkezin adayı ve HP'nin kuruluşundan bu yana genel başkanlığını yapan Necdet Calp'e 228 oy çıktı. Kullanılan oylardan 65'i geçersiz sayıldı.

MKYK ve Disiplin Kurulu seçimlerini de demokratik sol grup kazandı. MKYK'nın 32 üyesi Gürkancılardan oluştu. Dışarıdan sadece Sermet Sevacı girdi.

Disiplin Kurulu'nun 9 üyesinden 7'si de demokratik sol gruptan çıktı.

Gürkan, genel başkan seçildikten sonra yaptığı konuşmada, **"Bana gösterilen güvene layık olmak, sosyal demokratların gurur duyabileceği bir sosyal demokrat olmak için çalışacağım"** dedi. Sayım sırasında salonda bulunmayan ve evinde istiharata çekilen Calp ise **"Demokratik seçimlerde kaybetmek de kazanmak kadar doğaldır"** diye konuştu. Bundan sonra partiye bir nefer gibi hizmet edeceğini söyledi. HP kongresini SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, MDP Genel Sekreteri, ANAP ve DYP Genel Başkan yardımcıları, Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, ABD'nin Ankara Büyük elçisi Robert Strausz Hupe de izledi.

Dün sabah başlayan kongrede ilk olarak salona genel başkan adaylarından Aydın Güven Gürkan girdi. Çok sayıda delegenin büyük tezahüratı arasında içeride bir tur atan Gürkan'a delegeler çiçek vererek boynuna çelenk taktılar.

Gürkan omuzlarda dolaştırılırken bir ara konuklar bölümünün önünden geçerken SODEP

(Arkası Sa. 12. Sü. 3'te)

GÜRKAN'A ÇİÇEK YAĞMURU — Halkçı Parti'nin yeni genel başkanı Aydın Güven Gürkan, seçimlerden önce salona girerken dakikalarca alkışlandı ve delegelerin çoğunluğu tarafından çiçek yağmuruna tutuldu. (Fotoğraf: RIZA EZER)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU
Tomurcuk...

HP Büyük Kongresi muhalefet kanadı lideri Aydın Gürkan'ın gövde gösterisi ile başladı. Kongre Başkanlığı'nı Gürkan grubunun adayı emekli general Vecihi Ataklı'nın kazanması, kongreyi daha başta noktaladı. 462 oy Ataklı'ya, 246 oy da Calp'çilerin adayı İstanbul İl Başkanı Niyazi Yurtseven'e çıktı. Daha sonra Gürkan'ın 228 oya karşı 427 oyla genel başkan seçilmesiyle solda yeni bir süreç başlatılmış oldu.

Gürkan'ın genel başkan seçilmesi gündeme hemen HP-DSP ilişkisini yerleştiriverdi.

Bu nedenle günün en güncel konusu Gürkan'ın genel

(Arkası Sa. 12. Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor
Sonun başlangıcı

ANKARA — Merkez yöneticilerinin büyük kongre taktiği daha başlarda iflas etti. Genel başkanlık mücadelesinde önemli bir gösterge olan kongre başkanlığı seçimini gizli oyla yapılmasını istediği anlaşılan Calp ekibi, delegelerin açık oy direnmeleri karşısında geriledi.

HP'nin birinci kongresi

(Arkası Sa. 12. Sü. 1'de)

BAŞKANIN SEÇİMDEN SONRAKİ İLK DEMECİ

Gürkan: Sosyal demokratlar bir çatı altında toplanacak

UĞUR MUMCU

HP Genel Başkanlığına seçilen Aydın Güven Gürkan, **"Kimseye karşı önyargılı olmadığını, gerek SODEP, gerekse demokratik sol oluşumla eskisinden daha sıcak ilişkiler kuracaklarını ve daha sık görüşeceklerini"** söyledi.

Gürkan, sosyal demokratların birleşmesi için elinden geleni yapacağını söyleyerek, **"Bu uğurda kişisel özveri göstermeye hazırım. Keşke sorunlar böyle kişisel özverilerle çözülse. O zaman bugün genel başkan seçildim, yarın bırakırım; ama sorunlar bununla bitmiyor ki"** dedi.

Gürkan, genel başkanlığa seçildiği saatlerde Cumhuriyet'e verdiği özel demeçte, anayasanın sosyal demokrasiye aykırı düşen maddelerinin değiştirilmesi için çaba harcayacaklarını, ancak **"61 Anayasası mı, 82 Anayasası mı?"** gibi gereksiz tartışmalardan da uzak duracaklarını belirtti. Gürkan, anlatım özgürlüğünü kısıtlayan yasaların değiştirilmesinden işe başlayacaklarını, bunun için de 12 Eylül öncesinin tartışılmasını yasaklayan 2696 sayılı yasanın kaldırılması için girişimlerde bulunacaklarını açıkladı.

Aydın Güven Gürkan, **"Sosyal demokratlar nasıl birleşecek, ne gibi bir çözüm yolu öneriyorsunuz"** yolundaki soru-

(Arkası Sa. 12. Sü. 7'de)

NOTLAR

HP Genel Başkanı Necdet Calp, dün kongrede sigaraları birbiri ardına yakıyordu. Divan Başkanlığı için ad okunarak oylama yapılırken, yanına tabla konulmayan Calp'in sandalyesinin altında avuç dolusu izmarit görüldü.

* * *

Türk Eğitim Vakfı'nın çelengi değişik yorumlara neden oldu. Vakfın çelenklerinin yalnızca cenaze törenlerine gönderildiği ifade edilerek, HP kongresinde niçin yer aldığı yolunda çeşitli görüşler öne sürüldü.

* * *

HP Genel Başkanı Necdet Calp'in konuşmasında en çok al-

(Arkası Sa. 12. Sü. 6'da)

1.7 milyarlık döviz ele geçti

EDİRNE, (Cumhuriyet) — Yurt dışına yolcu taşıyan Kosova Turizm Şirketi'ne ait 2 otobüste Kapıkule sınır kapısında yapılan gümrük denetlemesinde 1 milyar 701 milyon liralık döviz bulundu.

Kosova Turizm Şirketi'ne ait 35 H 4540 ve 34 S 0913 plakalı otobüsler Kapıkule sınır kapısında yapılan gümrük denetlemesinde takım sandıkları, giyim eşyaları ve sebze sandıkları içerisinde gizlenmiş 1 milyar 701 milyon 672 bin 282 Türk Lirası değerinde döviz ele geçirildi. Yapılan değerlendirmede kaçak dövizlerin bir kısmının Amerikan Doları, Batı Alman Markı, Suudi Arabistan Riyali, İsviçre Frankı, Hollanda Florini ve Amerikan seyahat çeklerinden oluştuğu görüldü.

Edinilen bilgilere göre, paketler halinde paralarda özel numaralar ve işaretler bulunuyor. Kaçak dövizlerle ilgileri görülen Rahman Balota, Salih Balota, Nuri Hacıoğlu, İsmet Kalkan ve Metin Parel isimli kişiler gözaltına alındılar. Çokyönlü olarak sürdürülmesine başlanan soruşturmada paraların yasa dışı bir örgüte ait olabileceği kuşkusu üzerinde de duruluyor.

'Yaşamımı noktalıyorum'

Gazetemize telefon eden Sait Polat'ın bir kız arkadaşı "kendisini 25 haziran salı günü sabah 08.00'de gördüğünü, lacivert bir pantolon, beyaz bir gömlek giydiğini, elinde de büyük sarı bir zarf olduğunu" söyledi. Polat'ın gazetemize gönderdiği mektup ve fotoğraflar da büyük sarı bir zarfa konulmuş.

ERHAN AKYILDIZ

Bugün dördüncü gün... Boğaz Köprüsü'nden intihar olayı, esrarını korumayı sürdürüyor...

Polis, 25 haziran salı günü köprüden atlayarak yaşamına son veren 25-30 yaşlarındaki gençle ilgili araştırmalarını yoğunlaştırdı. Boğaz ve çevreden cesetlerde "eşkâl belirleme" çalışması yapılırken, konu Emniyet Müdürlüğü Kayıplar Masası'na iletilip ayrıntılı bilgi verildi.

Bu arada Ağrılı Sait Polat'ın akrabaları ve arkadaşları gazetemizi sürekli telefonla arayarak kendisiyle ilgili bilgi soruyorlar. Dün sabah 10.00 sularında gazeteye telefon eden, ancak kimliğini açıklamayan, Polat'ın bir kız arkadaşı, **"Sait Polat'ı 25 haziran salı günü sabah 08.00 sularında gördüğünü, lacivert bir pantolon ve beyaz bir gömlek giydiğini, elinde de büyük bir sarı zarf olduğunu"** belirtti. Sait Polat tarafından 25 haziran salı günü gazetemize Beşiktaş Postanesi'nden gönderilen mektup da büyük bir sarı zarfa konulmuş.

Dün, Ağrı'daki çocukluk ve öğrencilik yıllarından bölümler aktardığımız Sait Polat'ın İstanbul'daki günleri de sıkıntılı ve sorunlarla dolu.

Polat mektubunda, İstanbul'a geldikten sonra Sarıyer'de bir emlak komisyoncusunun yanında çalıştığını, daha sonra geçici olarak Burdur'a gidip, Bucak ilçesindeki bir köprü inşaatında iş bulduğunu anlatıyor.

Polat, Burdur'daki köprü inşaatı bittikten sonra yine İstan-

(Arkası Sa. 13. Sü. 8'te)

BANGKOK'TAN
Yalçın Doğan

Özal'ın uçak sohbeti:
Sıkıyönetimin kalkması için polise yetki vermek lazım

BANGKOK — 35-38 derece sıcaklık. Bu o kadar önemli değil. 90 derecedeki rutubet insanı perişan ediyor. Uçaktan inerken, daha merdivenlerde insanın suratına çarpan muson rüzgârı beraberinde yağmuru sanki indirdi, indirecek. Sıcaklık yüzünüzü alev gibi yalarken, nemli hava mutlaş bir ter boşaltıyor. Bizim gibi böyle tropikal iklime alışmamış olanlar, dışarda 1 saat dolaşınca bitkinlikten turşuya dönüyor. Üstelik şu sıralar muson rüzgârlarının en hızlı dönemi. Yani her gün bir tayfun, her gün bardaktan boşanırcasına yağmur, her an beklenıyor.

Batı'dan Bangkok'a gelince insanı ilk çarpan sıcaktan çok işte bu nem oluyor. İkincisi de, tatil günü olmasına rağmen kalabalık yollar, yoğun trafik, canlı bir kent yaşamı. Modern ve havalandırılmış binaların hemen yanıbaşında tek katlı Güneydoğu Asya'ya öz-

(Arkası Sa. 15. Sü. 6'da)

Faizciye darbe

Yeni faiz oranları hem küçük tasarruf sahibinin hem büyük para sahibinin faiz gelirinde azalmaya yol açacak.

100 BİN LİRA NE KAZANDIRACAK ?

Mevduatın Türü	Brüt faiz oranı %	III. 3 ay sonunda (TL.)	II. 3 ay sonunda (TL.)	III. 3 ay sonunda (TL.)	IV. 3 ay sonunda (TL.)	Yıllık Toplam (TL.)
ÜÇ AY İHBARLI:						
Eski	53	11.925	25.272	40.210	56.930	56.930
Yeni	48	10.800	22.766	36.025	50.715	50.715
6 AY VADELİ:						
Eski	52	—	25.400	—	52.275	52.275
Yeni	52	—	25.400	—	[illegible]	52.275
1 YIL VADELİ:						
Eski	45	—	—	40.500	40.500	
Yeni	56	—	—	50.400	50.400	
6 AY VADELİ, 3 AYDA BİR ÖDEMELİ:						
Eski	47	10.575	10.575	10.575	10.575	42.300
Yeni	47	10.575	10.575	10.575	10.575	42.300
1 YIL VADELİ, 3 AYDA BİR ÖDEMELİ:						
Eski	38	8.550	8.550	8.550	8.550	34.200
Yeni	47	10.575	10.575	10.575	10.575	42.300

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — 1 temmuz günü (yarın) yürürlüğe girecek olan yeni mevduat faizi oranları gerek küçük tasarruf sahibinin, gerekse büyük para sahibinin faiz gelirinde azalmaya yol açacak. Parasını üç ay ihbarlı hesaba yatırarak her üç ayın sonunda faiziyle birlikte yeniden yatırma olanağını bulan tasarruf sahibinin yıl sonundaki net faiz geliri yüzde 56.93'ten yüzde 50.72'ye inecek. Örneğin 100 bin lirasını bu şekilde değerlendiren bu tasarruf sahibinin yıllık faiz geliri 56 bin 930 liradan 50 bin 715 liraya düşecek.

100 bin lirasını 3 ay ihbarlı hesaba yatırarak bunun faizini her üç ayda bir çekip harcayan küçük tasarruf sahibinin üç ayda bir eline geçecek olan para 11 bin 925 liradan 10 bin 800 liraya inecek, yıllık faiz geliri ise 47 bin 700 liradan 43 bin 200 liraya düşmüş olacak.

(Arkası Sa. 6. Sü. 7'de)

Rehinelerin teslimi gecikti

Kaçırılan TWA uçağının 39 yolcusu dün Suriye'ye gönderilmek üzere Beyrut'ta toplandı, ancak Şii liderler son anda ABD ile İsrail'den yeni güvenceler istedi.

ŞİMDİ DE KİMYASAL SİLAH YARIŞI
THE TIMES'IN İDDİASI: SOVYETLER'DE TÜRK VE MÜSLÜMANLARA BASKI ARTTI
3. Sayfada

ÖZEL SEKTÖRE IFC IŞIĞI: YETERLİ PROJE BULUNURSA 400 MİLYON DOLARLIK KREDİ SAĞLANACAK

IFC YATIRIM UZMANI J. SOLANTA
Osman Ulagay'ın KONUŞMASI
Ekonomi'de

be...

Büyükelçi ... Joseph Janner ... Strauss'un 150 ... Viyana'da büyükelçi... olan Ahmet Fethi Paşa... ithaf ettikleri besteleri arşivlerden bulup Ankara'ya gönderdi. Besteler şimdi ilk kez Türkiye'de icra edilmeyi bekliyor.

MEHMET İNHAN

Brükselden
AET'nin kapıkulları

Eurokratlar, Harun kadar zengin olmasalar bile değişik şehirlerde değişik garsoniyerler edinebilecek, moda lokantalarda moda yemekler ısmarlayabilecek kadar zengindirler. Ama Eurokratların akşamları zor ve hafta sonları yalnızdır.

HADİ ULUENGİN

New York'tan
Demirbaş müşteriler

Yaşlıca adam pazar dışında, haftanın altı günü hep aynı saatte bara gelir, önce martinisini içer sonra sandviçini yerdi. Bir gün öldüğünü söylediler.

TANJU AKERSON

Londra'dan
Eşcinseller haftası

Haziran ayının son haftası Londra'da eşcinseller haftası olarak kutlanıyor. Eşcinsellerin talepleri arasında yasal olarak evlenmek, özel eğlence lokallerine sahip olabilmek, çalışma hayatında ayrımcılığa maruz kalmamak, AIDS hastalığına karşı önlem alınması gibi istekler var.

RAGIP DURAN

Bonn'dan
Yaz yaza benzemiyor

Almanlar, Bonn hükümeti içindeki sürtüşmeleri, rüşvet davalarını, istifaları neredeyse kanıksadı. Günün konusu ne politika, ne ekonomi. Herkes bir türlü gelmek bilmeyen yazı konuşuyor.

ULYA ÜÇER

Cenevre'den
Uzaylıların elçisi

Claude Vorilhon kendisini uzay adamlarının yeryüzündeki temsilcisi olarak tanıtıyor. Vorilhon, uzaylıların açıklamalarını beş ayrı kitapta toplamış. Kendisine inananların bankaya yatırdıkları paralar ise Vorilhon'un hesabını kabartıyor.

SEMRA ARINCI

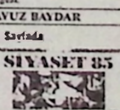
Batı Trakya'dan
Gümülcine'de beraberlik

Kırmahalle'nin koyu gölgeli çınarı, Batı Trakya toprağının derinliklerine uzanan kökleriyle, Gümülcine'de her gün selamlaşan Ali ile Stavros'un dostluğunun bir belgesi.

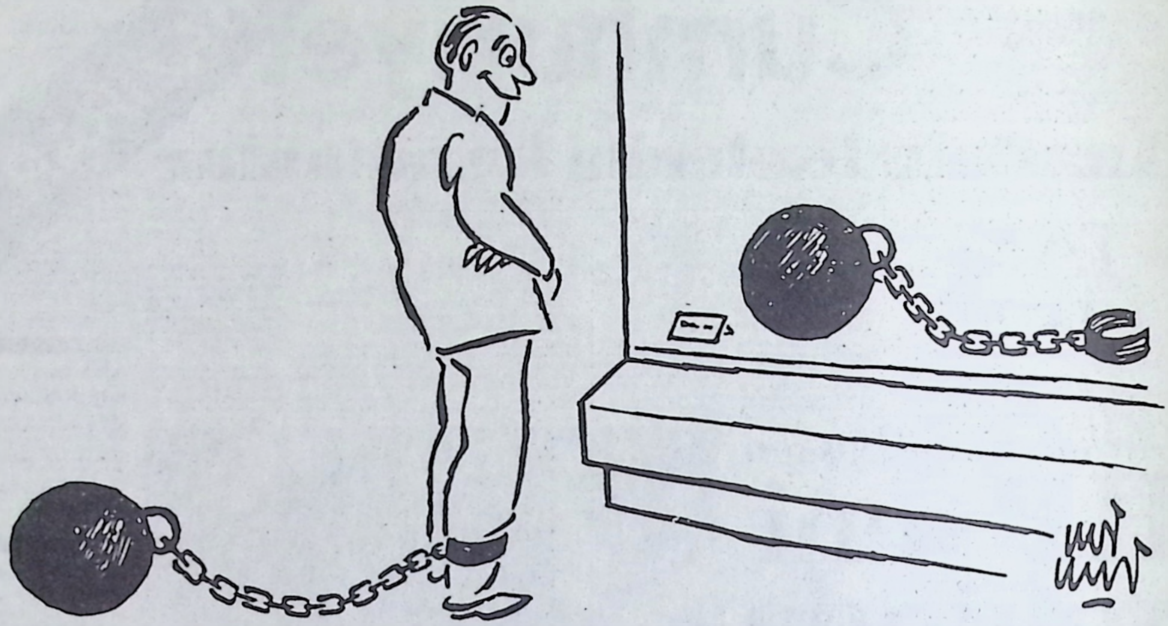
YAVUZ BAYDAR

11. Sayfada

SİYASET 85

Parasız ekimiz, bu pazar ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte

Ali Ulvi

Yunanistan ana muhalefet lideri Mitsotakis, Cumhuriyet'in sorularını yanıtladı:

Önkoşulsuz diyalog

CENGİZ ÇANDAR — *2 haziran*

KANDİYA/GİRİT — Yunanistan ana muhalefet lideri ve bugün yapıcak genel seçimlerin iki büyük favorisinden biri olan **Konstantin Mitsotakis**, Girit'te **"Cumhuriyet"e, bir açıklamada bulunarak, "Başbakan olması halinde, kendisi için Türkiye ile bir diyalog başlatmanın öncelik taşıyacağını"**söyledi. Seçim kampanyasının son konuşmasını Girit'in merkezi Kandiya'da (Yunancası Heraklion) yapan Konstantin Mitsotakis, konuşmasını tamamladıktan sonra Yunanlı gazetecilerle bir basın toplantısı düzenledi. Basın toplantısının ardından **"Cumhuriyet"**in sorularını da yanıtlayan Konstantin Mitsotakis, başbakanlığı halinde, Türkiye ile diyaloğa oturmak için önkoşullar ortaya atmayacağını da ifade etti.

Mitsotakis, Kandiya'da o güne dek tanık olunmuş en büyük gösteri diye nitelenen toplantı sonrasında, taraftarlarının coşkun tezahüratı dışarıda sürerken, Kandiya'da büro olarak kullandığı binada kendisiyle yapılan görüşmede, bir diyaloğun başlayabilmesi için **"Her iki ülkenin birbirlerinin mevcut sınırlarına ve yürürlükte olan uluslararası anlaşmalara saygı göstermelerinin yeterli olacağını"** bildirdi.

Cumhuriyet'in **"Eğer başbakanlık koltuğuna seçimleri kazanarak oturursanız, Türkiye ile bir diyaloğu başlatmak sizin için yapacağınız işler arasında öncelik taşıyacak mı?"** sorusuna Mitsotakis şu karşılığı verdi: **"Evet. Bu bizim için öncelik sahibi bir konu olacaktır. Türkiye ile diyaloğa oturmak bizim için öncelik taşıyor."**

Mitsotakis, **"Peki diyaloğu başlatmak için bir önkoşul ileri sürecek misiniz? Hiçbir koşul öne atmadan diyaloğa oturmaya hazır mısınız?"** sorusu karşısında, yüzünde bir süre tereddüt ifadesiyle, iki elini yana açıp bekledikten sonra, **"Koşul, diyaloğu başlatmak için ısrarlı olmaktır"** dedi. 1981'de Dışişleri Bakanlığı döneminde Türkiye'nin o dönemindeki Dışişleri Bakanı **İlter Türkmen** ile Ankara'daki görüşmesini ima ederek, **"Daha önceki diyaloğumuzun başlamasında koşullar neyse, bunlar bugün için de mevcuttur ve bugün için de geçerlidir"** diye açıklamasını sürdürdü.

Konstantin Mitsotakis, daha sonra bu açıklamasına açıklık kazandırmak niyetiyle şunları ekledi: **"Koşul olarak şunlardan söz edilebilir: Her iki ülkenin karşılıklı olarak birbirlerinin mevcut sınırlarına ve yürürlükteki anlaşmalara saygılı olması."**

Yunan muhalefet lideri Mitsotakis, çevresini saran gazetecilerin arasında bulunan "Die Welt" muhabirine verdiği demeçte, **"Türkiye ile diyaloğa girmemek kadar aptalca ve akılsızca bir şey olamaz. Üstelik bu tutum sadece tehlikeli değildir. Büyük bir felaketin de nedeni olabilir"** şeklinde konuştu.

Yunan muhalefet lideri, gazetecilerin sorularını yanıtlarken Kıbrıs için bir çözüm yolu bulunmasının da mümkün olduğunu ve Kıbrıs'ta çözüm için her şeyin **"olgunlaştığını" kaydetti.**

Perşembe gecesi Atina ve cumartesi gecesi Girit'te Kandiya'daki görülmemiş büyüklükteki coşkun top-

lantılardan sonra Yeni Demokrasi Partisi'nin iktidar umudu iyice artmış vaziyette. Özellikle, Yunanistan'da ilerici hareketin ve PASOK'un kalesi olarak bilinen girit'te, Mitsotakis'e gösterilen ilgi, ana muhalefetin iktidar umutlarını arttırdı.

Mitsotakis, Kandiya konuşmasından sonra basın mensuplarına, 24 temmuzda daha önceden planlanmış bir Washington ziyaretinin gündemde bulunduğunu ve söz konusu tarihte ABD'ye başbakan sıfatıyla gideceğine artık inandığını söyledi. Mitsotakis, seçim zaferinin öğrenilmesi üzerine taraftarlarından sokaklara dökülüp taşkınlık yapmamalarını da istedi ve **"Çünkü bu zafer YDP'nin değil, Yunan halkının ve demokrasinin olacaktır"** diye konuştu.

Kandiya'daki görkemli toplantının ardından **Apoyevmatini** gazetesi tam sayfa **"Girit döndü"** manşetini kullandı. Abartma bir yana bırakılırsa, PASOK'un Girit'te YDP'den daha fazla oy toplayacağını Mitsotakis'in kendisi de tahmin ediyor. Ama bu kez seçimlerin kaderini etkileyecek bir sonucun Girit'ten çıkabileceğine inanmış olmalı ki, Girit halkına özellikle teşekkür etti.

Seçime **"5 kala"** Yeni Demokrasi kurmayları bize yüzde 2'lik bir üstünlük beklediklerini açıkladılar. PASOK kurmaylarının tahmini ise, sonucun yüzde 3 ya da 4 PASOK lehine olacağı.

Yunanistan tarihinin en çetin seçimi kabul edilen bu seçimde, tarafların iktidara şartlanmalarının seçim sonuçlarının belli olmasından sonra olaylara yol açmasından korkuluyor. Kaybeden tarafın, ülkedeki coşkuya, ihtirasa ve hareketliliğe bakılırsa, bunu hazmetmesi çok zor.

YA KAYBEDERSE

Seçim sonuçları ne olursa olsun, Yunanistan'ı ilginç gelişmeler bekliyor. Kimisine göre, eğer PASOK seçimleri kaybederse, bir daha iktidar yüzü göremez. Bir kısım gözlemci ise, Yeni Demokrasi seçimleri kaybederse, Mitsotakis'in devrileceğini öne sürüyor.

Bir başka gözlem, eğer PASOK çok küçük bir marjla seçimi kazanır ve ufukta yine bir erken seçim gözükürse, Mitsotakis'in yerini koruyacağı ve iktidarın en büyük adayı olmaya devam edeceği biçiminde.

Her neyse, şu sırada son sözü 7 milyon 700 bin Yunan seçmeni söylüyor. Seçim sonuçları Yunanistan için olduğu kadar, Yunanistan ile malum yakın ilgisi dolayısıyla Türkiye'nin de önünde yeni bir sayfa açacak.

Çarpıcı haberler

HALUK BAKIR — *2 haziran*

AMSTERDAM — Bu hafta çarpıcı haberler açısından oldukça yoğun geçti. TV ekranlarına ve basına hafta başında yansıyan, Bangladeş'te binlerce kişinin ölümüne yol açan sel felaketiydi. Kameralar, evini barkını, yakınlarını yitirmiş insanların acısını Avrupalıların oturma odalarına bolca getirdi. Görüntülerden etkilenenler, açılan yardım kampanyasına katılarak içlerini rahatlattılar. Kötü haberlerden bıkanlar ise başka bir kanalı çevirip film seyrettiler.

TV, Beyrut'tan da görüntüler verdi. Yahudi-Müslüman, Hıristiyan-Müslüman çatışmalarına yıllardır alışanlar, Şiilerle Filistinlilerin birbirlerini kırmalarını da kanıksayan bakışlarla izlediler. Ellerinde makinelilerini ateşleyerek dolaşan gençlerin de sanki **"dekman"** oynayan bir havaları vardı.

"En çarpıcı" görüntüler komşu Belçika'dan geldi. Avrupa kupası finalini izlemek için keyifle TV'lerini açanlar, inanılmaz ölüm sahneleri gördüler. Sarhoş İngilizlerin saldırısından paniğe kapılan İtalyanlar kaçmaya çalışıyorlardı. Kalabalıkla duvar arasında sıkışarak ezilen insanların çığlıkları duyuluyordu. Maçtan sonra TV'ye gelen Hollanda Devlet Bakanı, **"bizde olsaydı, olaylar böyle gelişmezdi"** şeklinde yorumlar yaptı.

Geçen haftanın en matrak haberi, Ağca'nın kendini **"mesih"** ilan edip dünyanın sonunu duyurmasıydı. Malatyalı İsa'yı Amerika'da ciddiye alıp yeni bir sekt kuranlar olursa yine de şaşırmamak lazım.

En **"değişken"** haberler ise iki haftadır Hollanda'da tutuklu bulunan **Samet Aslan**'ın **"esrarı"** üstüne olanlardı.

Hollandalı, savcı **Van der Laan**'dan aldığımız bilgilerde hafta boyunca bir değişiklik olmadı. Değişen Oral Çelik olabileceği iddia edilen kişinin, gününe ve gazetesine göre, adının ne olduğuydu. İşte örnekler: **Haşmet Aslan,** Eşmet Aslan, **İsmet Aslan,** Esmet Aslan, **Hanefi Aslan,** Samet Aslan.

İsmail Gülgeç

Marjinal, Sakıncalı, Özürlü...

İLHAN SELÇUK — *2 haziran*

Geçenlerde bir hukuk profesörüne rastladım; fakültede hocamdı; kırk yıllık hizmeti vardı; binlerce sayfalık kitapları yayımlanmıştı; on binlerce öğrenci yetiştirmişti; dekanlık yapmıştı; bilim dünyasında adı, sanı, kişiliği, ağırlığı tartışılmazdı.

Sordum:

— Nasılsınız hocam?

— Güldü:

— İyiyim, dedi, çalışıyorum; yeni bir konu üzerindeydim; ama, toplumda marjinal kişi oldum.

Marj, Frenkçe bir sözcüktür; çeşitli anlamlarla yüklüdür, ama ilk akla gelen vurgulamasıyla *"kenar, sayfa kenarı"* demektir. *"Marjinal kişi"* kenara itilmiş ya da dışlanmış adam demektir.

Çoğu uluslararası değerde bilim adamı, profesör, doçent bugün toplumda *"marjinal adam"* sayılıyor. Bunların arasında her bilim dalından kişiler var; hukukçu, siyasal bilimci, patolog, cerrah, tıbbın her kesiminden, edebiyat dünyasından, matamatikçi, fizikçi, vb...

★

Kitap imza günü...

Okurlar eksik olmasınlar, geliyorlar, içlerinden birisi eğiliyor:

— Önemli bir konu...

— Nedir?

—Mesleğimde başarılıyım; işsizim; nereye başvursam önce benimsiyorlar; sonra *"güvenlik soruşturması"* yapıyorlar; olumsuz yanıt veriyorlar.

— Sabıka?

— Yok...

— Peki neden?

— Bilmiyorum, anlamıyorum: her şey çok gizli; kimse doyurucu bir yanıt veremiyor; yalnız *"bizim elimizde değil"* diyorlar; kapılar kapanıyor.

Tek olay değil bu...

Okurlar birbiri ardına başvuruyorlar, mektup yazıyorlar, konu odaklaşıyor, saydamlaşıyor: Bilinmeyen ve görünmeyen bir güç, insanımızın yazgısıyla, ekmeğiyle, hayatıyla oynuyor.

★

Sakıncalı yurttaş...

Marjinal kişi...

Bir de *"özürlü vatandaş"* var.

Bunu siyasal yasaklı bir eski politikacı söylüyor.

— Ben özürlü vatandaşım, siyaset yapamam.

— Siyaseti kim yapar?

Sorunun yanıtı biraz karışık: Siyaseti işadamı yapar, işveren derneği yapar, işveren sendikası yapar; işçi yapamaz. İşçi derneği zaten kurulamaz, işçi sendikası da siyasetin yanından geçemez...

"Özürlü vatandaş" diyor ki:

— Suçum ne?

Tam özürlüler var, yarım özürlüler var, seçip de seçilemeyen var, seçilip de bilmem nereye seçilemeyen var; ayrıntısına girip tümünü kalem kalem sınıflamak gerekir.

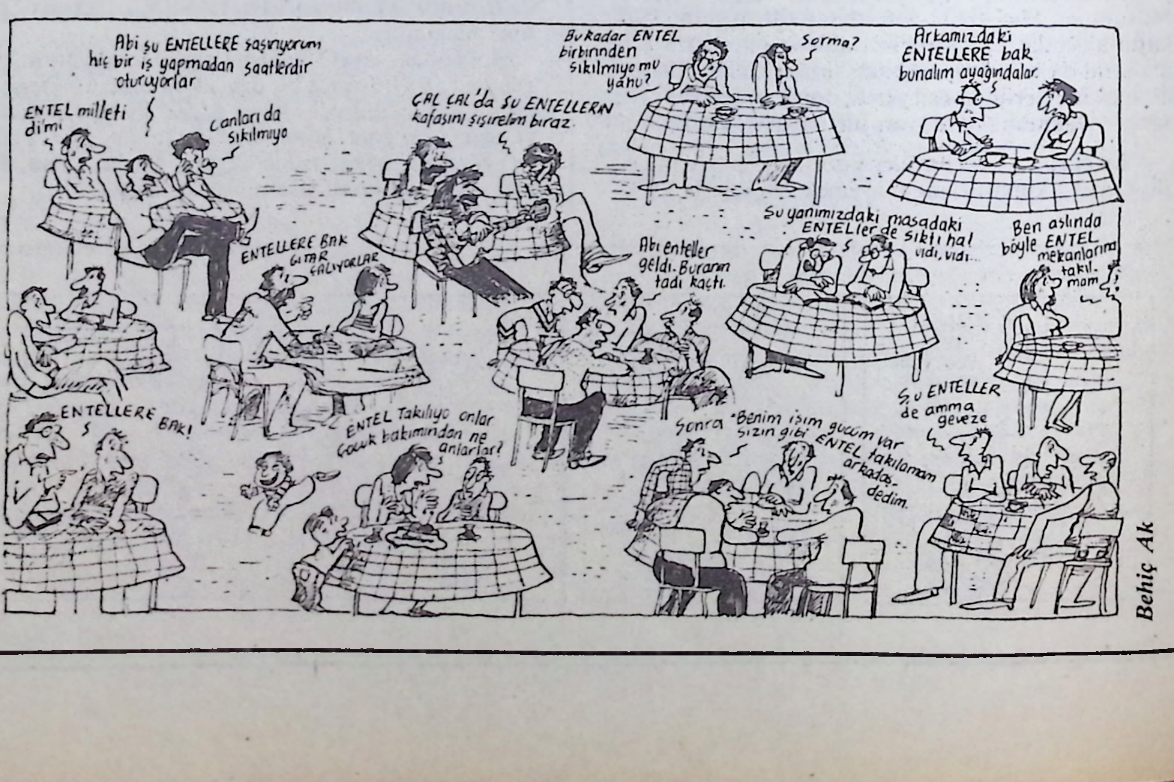
Sakıncalı yurttaşlar, marjinal kişiler ve özürlü vatandaşlarla dolu bir toplum...

★

Eskiden de toplum dışına itilmiş olanlar vardı; nasılsa damgayı yemişlerdi; ağızlarıyla kuş tutsalar kapılar açılmazdı; devlet hizmetine alınmak şöyle dursun, özel kurumlara bile hatırla gönülle girer, nice değerli olsalar toplumda dışlanırlardı.

Ama sayıları çok azdı.

Şimdi toplum dışına sürülmüş, marjinal kişi olmuş, sakıncalı sayılmış, özürlü damgasını yemiş olanlar sayıca o kadar çok ki... Ülkede öylesine ağırlık taşıyorlar ki... Öylesine saygı görüyorlar ki...

BİR ZAVALLI SARI AT
Salâh Birsel
600 lira, Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 21830 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. 3 Haziran 1985 Pazartesi

YAZMAK YAŞAMAK
SÖYLEŞİLER-ÖYKÜCÜKLER
Oktay Akbal
350 lira, Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu İstanbul

PASOK yine iktidar

'Sağ'dan ürken komünistlerin oyları sonucu etkiledi

PASOK lideri Papandreu

Toplam 14 bin 738 sandıktan, açılan 9 bin 928'inin sonuçlarına göre, Andreas Papandreu'nun partisinin oyların yüzde 46.45'ini aldığı gözlendi.

YDP lideri Mitsotakis

Ana muhalefet lideri Mitsotakis'in partisi Yeni Demokrasi, oyların yüzde 40.56'sını elde etti. Komünist Partisi yüzde 9.75'lik bir ortalama sağladı.

CENGİZ ÇANDAR
STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunanistan halkı, dün yapılan genel seçimlerde tartışmaya yer bırakmayacak biçimde PASOK'u yine iktidara getirdi. Andreas Papandreu böylece tek başına hükümet kurabilecek çoğunluğu elde etti. Bu sabah 04.20 sıralarında toplam 14 bin 738 sandığın 9 bin 928'i belli olmuştu. Ortaya çıkan sonuca göre iktidardaki PASOK'un oyların yüzde 46.45'ini, ana muhalefet Yeni Demokrasi Partisi'nin yüzde 40.56'sını, Komünist Partisi'nin (KKE) yüzde 9.75'ini, İç Komünistlerin ise yüzde 1.75'ini elde ettiği belirlendi. Bu durumda 300 sandalyelik Yunan Meclisinde PASOK 160 sandalye kazanmış oluyor. YDP 127, KKE 12, İç Komünistler ise 1 üyelik elde ediyorlar.

Toplam oyların üçte ikisi sayılmış olduğu için genel eğilim ortaya çıkmış kabul ediliyor. Söz konusu rakamlarda ayın edici bir değişiklik beklenmiyor. PASOK, 1981 seçimlerinde 172, YDP 111 sandalye elde etmişti. PASOK'un 1981'deki oy oranı yüzde 48.07, YDP'nin ise yüzde 35.87'ydi. Bu rakamlardan PASOK'un belirli miktarda oy kaybına uğradığı, YDP'nin ise oy oranını arttırdığı ortaya çıkıyorsa da, 1984 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde her iki parti arasındaki oy oranı farkının yüzde 3.5 olduğu göz önünde tutulursa, PASOK'un 1981'e oranla YDP karşısında gerilemiş, ancak 1984 Avrupa Parlamentosu seçimlerine oranla ise ilerlemiş olduğu sonucu çıkıyor.

Atina'daki gözlemciler, ortaya çıkan sonucun Komünist Partisi'nin ve İç Komünistlerin oylarında PASOK'a bir miktar kayma ile sağlandığı üzerinde duruyorlar.

Siyasi gözlemciler PASOK'a oy kaymasında iki etkenin altını çiziyorlar:

1) Karamanlis'in seçim arifesindeki açıklaması,

2) Yeni Demokrasi Partisi'nin görkemli Atina mitingi.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

"MİTİNGİ TEHLİKEYE ATMAYIN" — HP'nin Pahalılığı Protesto Mitingi'nde "Kahrolsun faşizm", "Kahrolsun Özal", "NATO'ya Hayır" gibi sloganlar atılınca HP yöneticileri kürsüden sık sık "mitingi tehlikeye atmayın" diye uyarıda bulundular. (Fotoğraf: RIZA EZER)

HP'nin Pahalılığı Protesto Mitingi yapıldı

Sloganlar yarıştı

Mitingde üzeri zam yazılı balonlara bağlı boş tencere ve boş fileler uçuruldu. SODEP ve DYP'den de temsilcilerin hazır bulunduğu mitinge bazı eski parlamenterler de katıldı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — HP'nin pahalılığı ve işsizliği protesto için düzenlediği miting 2.5 saat sürdü ve yağmurla sona erdi. Miting alanına gelenlerden bazıları "Kahrolsun faşizm, Bağımsız Türkiye, elanlar başalım, hükümete son, genel af istiyoruz" gibi sloganlar attılar. Bankerzedeler adına çiçek gönderilen mitinge, SODEP ve DYP'den temsilcilerle eski parlamenterlerden bazıları katıldılar.

Valiliğin gösterdiği Etlik-Kasalar'da toprak bir futbol alanında yapılan miting öncesinde üzerinde zam yazılı balonlarla boş tencere ve fileler uçuruldu. Ankara İl Başkanı Emin Sarıkaya, balonlar uçarken kürsüden "Boş tencereleri en yüksek makama gönderiyoruz" dedi. Saz şairleri İhsani ve Mahsuni türküler okudular.

Mitingde "Bizim elde boş file, sizin evde bonfile", "Özal demek zam demek, zam yapmak değil, marifet aldığın oyları hak et", "Zam hangını durdurun, tencek var", "Zamdan olduk sefil, beceremiyorsan çekil", "ANAP geldi zam geldi, Özal geldi gam geldi" gibi pankartlar yeralırken, boğucu sıcaktan iki yurttaş bayıldı. Miting alanının bir pazar yerini andırdığı görüldü.

(Arkası Sa.8, Sü.7'de)

Önce Ekonomi Sonra Demokrasi...

Yarın olacak mı bilemiyoruz ama, bugün için Turgut Özal'in gündeminde "demokrasi" diye bir sorun yoktur.

Peki ya ne vardır?

Bu sorunun yanıtı tek kelimedir: Ekonomi.

Bir başka deyişle öncelik, iki üç yıl içinde ekonomiye dalgı tutturulmasına verilmiştir. Genel seçimlerden önce ekonomik alanda "başarı" elde etmek ANAP için birinci önem taşımaktadır, her şey bu ana hedefe bağımlı kılınmıştır.

Demokrasi konusunda da benzer bakış açısı geçerlidir. "Önce ekonomi sonra demokrasi" denilmektedir bir bakıma.

Bu ikisi arasında Sayın Özal son derece mekanik bir bağlantı kurmakta ve bu tutumunu da demokrasiyi geleceğe ertelemenin gerekçesi yapabilmektedir.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Dört belediye başkanlığından 2'si ANAP'ın

Horasan'da 25 Mart seçimlerinde SODEP adayı olan, bu seçimlerde ise ANAP'tan adaylığını koyan Nusret Atilla belediye başkanı seçildi. Kırıkkale'nin Hacılar kasabasında ANAP adayı, Yenice'nin Akçakoyun kasabasıyla Kaş'ın Demre bucağında da bağımsız adaylar kazandı.

Haber Merkezi — Erzurum'un Horasan ilçesi ile Kırıkkale'nin Hacılar kasabasında belediye başkanlığı seçimini ANAP adayları, Çanakkale'nin Yenice ilçesine bağlı Akçakoyun kasabası ile Antalya'nın Kaş ilçesine bağlı Demre bucağında da bağımsız adaylar kazandı.

Erzurum muhabirimiz Mehmet Gültekin'in bildirdiğine göre, Horasan'da, 25 Mart seçimlerinde SODEP'ten aday olan, bu seçimlerde ise ANAP'tan adaylığını koyan Nusret Atilla 1205 oy alarak belediye başkanı seçildi.

(Arkası Sa. 8, Sü. 9'de)

Gayri Müslime 'gâvur' diyene 3 yıla kadar hapis geliyor

Dine hakaret: *1-3 yıl hapis.*
İbadeti engelleme: *6 ay-1 yıl hapis.*
Mezar bozma: *6 ay-1 yıl hapis.*
Mezar kirletme: *6 ay-1 yıl hapis.*
Ölüye hakaret: *6 ay-2 yıl hapis.*
Ölü dişi çalma: *2 yıl hapis.*

ANKARA, (ANKA) — Allah'a, semavi peygamberlere, kutsal kitaplara ve mezheplere, dinlere hakaret edenlerle ölülerin kemiklerini alanlara verilecek hapis cezalarını iki kat arttıran yasa önerileri çarşamba günü TBMM Adalet Komisyonu'nda ele alınacak.

ANAP Antalya Milletvekili ve TBMM Adalet Komisyonu Başkanı Ali Dizdaroğlu'nun geçen yıl haziran ayında verdiği ve genel kurulda önergeler doğrultu-

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Televizyonda 2. kanal eylülde başlıyor

ANKARA (a.a.) — TRT'nin ikinci kanal deneme yayınlarına eylül ayında başlayacağı bildirildi.

Gelecek yıl normal yayınlarına başlayacak 2. kanala gerekli verici istasyonları ve diğer teçhizat için açılan uluslararası ihalede, firmaların teklifleri de alındı.

Anadolu Ajansı muhabirinin edindiği bilgiye göre, 2. kanal yayınları için kullanılacak bütün cihazların yurt dışından sağlanmasını öngören ihaleye, 5 yabancı firma teklif verdi. Japon

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'de)

UEFA İNGİLİZLERE AVRUPA'YI KAPADI
Haberi 11. Sayfada

Fenerbahçe şampiyon

Büyük sevinç *Fenerbahçe 34 haftalık zorlu lig maratonu sonunda dün Antalyaspor'u da 3-1 yenerek şampiyonluğa ulaşan takım oldu. Ligin özellikle ikinci yarısında uzun süre Beşiktaş'ı izleyen ve bu amansız takipten yılmayan Sarı-Lacivertliler, arada oluşan 4 puanlık farkı kapatarak liderlik koltuğuna yerleştiler ve Türkiye Birinci Liginin tarihinde ilk kez averajla şampiyon olan takım unvanını da kazandılar. Dün Kadıköy, gerçekten bir bayram yeriydi. Sabahın erken saatlerinde başlayan "maç yolculuğu" maçın başlamasından çok önce stat kapılarının kapanmasına neden olurken, içeriye girebilenler sevinçli, dışarıda kalanlar ise mutsuz ve huzursuzdu. Özellikle karşılaşma öncesinde artan tribün gösterisi, 91. dakikada mutluluğa dönüşüyordu. Tribünlerden alana, alandaki on bir futbolcuya, teknik yönetici ve idarecilere dalga dalga sevgi yayılıyordu. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)* **Ayrıntılı spor haberleri 10-11. Sayfada**

Kafaoğlu dosyası bakanlıkta

Ankara Savcılığı'nca, Adalet Bakanlığı'na gönderilen dosyada, Kafaoğlu ile diğer bazı yetkililerin Başak Grubu'nu kurtarmak için Anadolu Bankası'nı 900 milyon lira zarara uğrattığı belirtiliyor.

Adalet Bakanlığı, Bülend Ulusu hükümetinin Maliye Bakanı ile ilgili dosyanın TBMM nezdinde soruşturulmasını isteyebileceği gibi, kovuşturmaya gerek olmadığına da karar verebilecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Eski Maliye Bakanı Adnan Başer Kafaoğlu hakkında Başak Grubu ile ilgili işlemlerinden dolayı TBMM'de soruşturma açılması için Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nca hazırlanan dosya, Adalet Bakanlığı'na gönderildi. Soruşturma isteminde, Ulusu hükümetinin Maliye Bakanı Kafaoğlu ile diğer bazı yetkililerin 1981 yılında Başak Grubu'nu kurtarmak için Anadolu Bankası'nı 900 milyon liranın üstünde zarara uğrattıkları belirtiliyor.

Ankara Cumhuriyet Savcılığı, MGK [illegible] uygulamalarından dolayı, MGK ve o dönemdeki hükümetler hakkında soruşturma açılamayacağını öngören, anayasanın geçici 15. maddesinin, Kafaoğlu'nun olayı ile ilgili olmadığı görüşünden hareketle, anayasanın 100. maddesine göre, Kafaoğlu için soruşturma açılması isteminde bulunuyor. Savcılık ayrıca, Anadolu Bankası'nın o dönemdeki yöneticileri hakkında dava açılması için de dosyanın bu kişiler hakkındaki bölümünü İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na gönderdi.

Anayasanın geçici 15. maddesi ile 100. maddesi, şu hükümleri öngörüyor:

Anayasa Madde 100 — Başbakan ve bakanlar hakkında, TBMM üye tamsayısının en az onda birinin vereceği önerge ile soruşturma açılması istenebilir. Meclis, bu istemi en geç bir ay içinde görüşür ve karara bağlar. Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye tamsayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

SUİKAST DAVASINDA BUGÜN YİNE BAĞCI ANLATACAK

Mahkemenin dikkati ülkücü örgütlerde

İtalyan Savcı ve Mahkeme Başkanı, Papa'ya suikast sırasında Sen Pietro'da Ağca'dan başka Türk bulunup bulunmadığını araştırmak istiyor.

UĞUR MUMCU

ROMA — Papa suikastı davası bugün, Ömer Bağcı'nın geçen hafta yarım kalan sorgusuyla devam edecek. Savcı Marini'nin bugün Bağcı'ya Olten Ülkü Ocağı ile genel başkanlığını Musa Serdar Çelebi'nin yaptığı Avrupa Ülkücü Türk Dernekleri Federasyonu ile ilişkilerini konu alan sorular sorması bekleniyor.

Perşembe günkü son duruşma Ağca'nın 9 Mayıs 1981 günü Milano tren istasyonunda Ömer Bağcı'dan aldığı tabanca ile ilgili sorularla kapanmıştı.

Yargıç Santiapichi, Bağcı'ya, Ağca'nın silahı teslim aldıktan sonra koyduğu çantanın ne tip bir çanta olduğunu sormuş, Bağcı'da çantayı tanımlamıştı. Mahkeme Başkanı, çantanın Browning marka birkaç tabanca ve bu tabancalara ait şarjörleri alacak büyüklükte olup olmadığını araştırıyor. Mahkeme Başkanı "silahın Ağca tarafından fotoğraf makinesi çantasına konup konmadığını" da sordu. Bağcı bu soruyu "Bilmiyorum, hatırlamıyorum. Benim gördüğüm çanta köpek bir çantaydı" diye yanıtladı.

Sızan haberler, gerek savcı ve gerekse Mahkeme Başkanının suikast sırasında Sen Pietro alanında Ağca'dan başka Türkün bulunup bulunmadığını araştırmak istediklerini gösteriyor. Savcı Marini, Bağcı'ya daha önce başkalarının da paket bırakıp bırakmadıklarını sormuş, "hayır bırakmadılar" yanıtını alınca bu konuya ilerde yeniden döneceklerini söylemişti. Savcı Marini'nin Bağcı'ya suikastta kullanılan silahın verilmesi sırasında Ağca'nın yanında kimlerin bulunduğunu sorarak sorduğu gözleniyor. Savcı Marini'nin Ağca'nın 1981 yılı nisan ayı içinde, Olten Ülkü Ocağı Başkanı Eyüp Erdem, Mahmut İnan ve Bağcı'nın adını açıklamadığı üçüncü kişiyle Bağcı'nın evine gelip silahı teslim ettiğini anlatarak bu kişinin kim olduğunu sorması dikkat çekiyor.

Savcı Marini bu kişinin Oral Çelik olduğunu sanıyor.

Hollanda-Almanya sınırında

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'de)

ÇELEBİ'NİN BABASI OĞLUMA KOMPLO KURULDU
Haberi 8. Sayfada

MUMCU - ORMANKOV — Gazetemiz yazarı Uğur Mumcu ile görüşen Bulgar Savcı Ormankov, Ağca'nın Yogender Sing adına düzenlenmiş Hint pasaportuyla Bulgaristan'a giriş yaptığının belirlendiğini bu ayla 11 kişinin daha Bulgaristan'a giriş yaptığını söyledi.

"Faruk Özgün adıyla transit geçti"

Bulgar Savcı: Ağca Sofya'da 5 otelde kaldı

Papa suikastını soruşturmakla görevli Bulgar Savcı Ormankov, Ağca'nın Hint pasaportuyla kaldığı otellerden Türkiye ve Avrupa'nın çeşitli kentleriyle telefon görüşmeleri yaptığını söyledi.

ROMA, (Cumhuriyet) — Papa suikastı davasını soruşturmakla görevli Bulgar Savcı Ormankov ile görüştük. Bulgar Savcı Ormankov, "Bekir Çelenk ile Ağca'nın Sofya'da aynı otelde kalmaları bir rastlantı mıdır?" sorusuna, "Teorik olarak bu rastlantıdan ötürü kuşku duyabilirsiniz. Ancak araştırdık, bu konuda herhangi bir kanıt bulamadık" dedi.

Bekir Çelenk, 24 Temmuz 1980 günü Bulgaristan'a Dedeköy'den araba ile giriş yapıp, önce Varna'ya gitmiş, daha sonra da 28 temmuz günü Sofya'da Vitoşa Oteli'ne gelip yerleşmiş. Savcı Ormankov, "Ömer Mersan da aynı gün Vitoşa Oteli'nin 911 numaralı odasında kalmıştır" diyerek, daha önce bu konuda yaptığımız yayınları doğruladı. Ağca, çeşitli tarihlerde verdiği ifadelerde Ömer Mersan ile Vitoşa Oteli'nin 911 numaralı odasında kaldığını ve Abuzer Uğurlu'nun gönderdiği parayı Mersan'dan aldığını söylemektedir. Ağca ile aynı gün Vitoşa Oteli'nde bulunan Bekir Çelenk, "Ağca'yı tanımadığını ve kendisiyle görüşmediğini" ileri sürmektedir.

İsviçre'nin Olten kenti Ülkü Ocağı muhasebecisi Ömer Bağ-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Lig maratonunda mutlu sona gol üstünlüğü ile Sarı-Lacivertliler ulaştı

Fenerbahçe lig şampiyonu

Fenerbahçe Stadı'ndaki ligin son maçında, Antalyaspor'u İlyas ve Şenol'un iki golü ile yenerek kupaya kavuşan futbolcular, çiçek yağmuru altında şeref turu attılar.

Fenerbahçe: 3 - Antalyaspor: 1

GOLLER: *Dk. 12 İlyas, Dk. 15 ve 42 Şenol, Dk. 22 Metin.*
STAT: *Fenerbahçe.*
HAKEMLER: *Sadık Deda (5), Bassim Yıldırım (5), Ethem İşler (5).*
FENERBAHÇE: *Yaşar (5) — İsmail (6), Müjdat (5), Cem (5), Erdoğan (5) — Pesic (7), Hüseyin (5), Önder (6) — İlyas (6), Şenol (7), Raşit (5).*
TOPLAM PUAN: 64.
YEDEKLER: *Nurettin, Onur, Sedat, Tuğrul, Arif.*
TEKNİK DİREKTÖR: *Todor Veselinoviç (7).*
ANTALYASPOR: *Fikret (5) — Hüseyin (4), Osman (3), Ufuk (3), Cemil (4) — Metin (5), M.Ekşi (5), Fuat (2) — Sancar (3), Mehmet (4) (54. Özkan 6), Erol (5).*
TOPLAM PUAN: 52.
YEDEKLER: *Ayhan, Kemalettin, Bülent, Kadir.*
TEKNİK DİREKTÖR: *Adnan Dinçer (5).*
KULLANILAN SERBEST ATIŞ: *Fenerbahçe 18, Antalyaspor 28.*
CEZA ALANI İÇİNDEN ŞUT: *Fenerbahçe 3, Antalyaspor 22.*
CEZA ALANI DIŞINDAN ŞUT: *Fenerbahçe 7, Antalyaspor 4.*
KALEYİ BULAN ŞUT: *Fenerbahçe 10, Antalyaspor 3.*
DIŞARI GİDEN ŞUT: *Fenerbahçe 2, Antalyaspor 3.*
KULLANILAN KÖŞE ATIŞI: *Fenerbahçe 3, Antalyaspor 5.*
OFSAYTA DÜŞÜŞ: *Fenerbahçe 5, Antalyaspor 9.*
SARI KART: *Osman, Erol (Antalyaspor).*
SEYİRCİ: *32.071*
HASILAT: *22.973.300 TL.*
LEVENT DONDURAN

Ve Fenerbahçe şampiyon...

34 haftalık zorlu lig maratonunda sürekli zirveyi zorlayan, ama çoğunlukla da arkadan gelen Sarı Lacivertliler liderlik keyfiyle "az gülen" takımdılar. Ama "son gülen" oldular. Doğrusu "iyi" de güldüler.

Öyle bir maçtı ki; iki takım oynuyor, ikisi de gerilimde. Ve tam 4 takım başka başka kentlerde, başka başka takımlardan puan ararken gözleri üstlerinde. Öyle ya kazanan gerçekten gülecek, şampiyonluğa ya da lige tutunacak. Yitiren her şeyi son anda elinden kaçırmanın hüznünü yaşayacak. Kısacası "ara yeri" olmayan bir 90 dakikaydı. Sonunda kazanan Fenerbahçe şampiyonluğa ve tarihe adını yazdırırken; yitiren Antalyaspor, inançla, inatla sürdürdüğü mücadelesinde başarıya ulaşamadan ligden düştü.

Tribünlerin oluk oluk akan inanç yüklü sevgisi vardı dün. Alana çıkan Fenerbahçeli futbolcuların gördükleri bu manzara, alışık olduklarının çok daha üzerinde, çok daha arzulu ve sevgi yüklüydü. Özellikle ilk dakikalarda sergiledikleri futbolla da bu tablodan ne denli etkilendikleri ortadaydı. Bir gol... Bir daha... Ve henüz 16. dakikada sağlanan 2 farklı üstünlük. İşte bu tribünlere de futbolculara da şampiyonluk garantisi olmuştu. Bir de Ankara'dan ulaşan Beşiktaş'ın beraberlik haberi sevinçlerini arttırmış, yer gök "şampiyon" diye inliyordu.

Antalyaspor'un farkı teke indiren golü çok kısa bir sessizlik getirdi. Ama inanın tribünlerden hiç tepki gelmedi. Çünkü o dakikaya kadar alanda izlenen Fenerbahçe oynadığı futbolla daha çok goller vaat ediyor, "şampiyonluk benim gibi oynayanın hakkıdır" diyordu. Farkın yeniden artması ile de ikinci yarıya "taktik yönden" değişmiş bir "şampiyon" çıkıyordu. Bu yarıda daha bir temkinli, gol aramaktan çok oyunu elinde tutma çabasında bir Fenerbahçe izledik. Antalyaspor ise özellikle Osman ve Ufuk'un büyük hataları ile yedikleri gollerden sonra yitirecek bir şeyleri kalmadığı için pusursuzca ve umutsuzca goller arıyordu. Bu gollere ulaşabilmek için de içine düştükleri panikten sıyrılmaları önkoşuldu ki, bunu başarmaları son derece güç, hatta olanaksızdı.

91. dakikada bir koca dönemin ödülü şampiyonluk yaşanıyordu. Antalyasporlular başları eğik alandan ayrılıp ikinci ligin yolunu tutarken, Kadıköy, şampiyonu bağrına basıyordu. Ve kazandıkları puanlarla değil de attıkları "çok" gollerle şampiyonluğa ulaşmanın mutluluğunu yaşıyorlardı. Ne demişler?.. "Başarı zor kazanıldığı zaman değerlidir..."

GOLLER

Oyuna hızlı giren Fenerbahçe 12. dakikada ilk golüne kavuştu. Osman'ın kendisine yaptığı faulle kazanılan frikik atışını kullanan İlyas [illegible] yüksek köşeye bıraktı: 1-0.

16. dakikada fark arttı. Pesic'in mükemmel ve uzun pasında topu yakalayan Şenol önce Ufuk'tan sıyrıldı, sonra kaleci Fikret'i de geçip topu ağlara itti: 2-0.

22. dakikada Fenerbahçe ceza alanında havalanan topu Mehmet Ekşi kafayla solundaki Metin'e aktardı, Metin'in sert volesi farkı teke indirdi: 2-1.

42. dakikada ise İlyas, sağ kanattan topla aktı, kale alanına yaptığı ortada topa kafasını uzatan yine Şenol'du: 3-1.

PUAN DURUMU

Takımlar	O	G	B	M	A	Y	P
F.Bahçe	34	18	14	2	65	25	50
Beşiktaş	34	19	12	3	49	19	50
Trabzon	34	14	14	6	38	26	42
A.Gücü	34	12	14	8	33	27	38
G.Saray	34	11	14	9	34	28	36
Sakarya	34	14	8	13	44	39	36
Kocaeli	34	11	12	11	30	31	34
Sarıyer	34	8	17	9	47	45	33
Ordu	34	11	11	12	34	36	33
Eskişehir	34	10	12	12	39	48	32
G.Birliği	34	9	13	12	41	45	31
Zonguldak	34	9	13	12	31	35	31
Bursa	34	9	13	12	39	47	31
Malatya	34	10	11	13	35	48	31
Altay	34	8	14	12	34	39	30
Denizli	34	9	11	14	39	48	29
Antalya	34	11	6	17	33	49	28
Bolu	34	3	11	20	20	53	17

Maçın Eleştirisi

Bir Nefesle Şampiyon

ABDÜLKADİR YÜCELMAN

Fenerbahçe lig şampiyonu oldu.

Uzun, upuzun bir maratonda, inişli yokuşlu, karlı, çamurlu, tozlu topraklı, zaman zaman keskin virajlı bir yolu 34 hafta sonunda bitirmek ve bitirirken de doruktaki kupaya ulaşmak, bir sporcunun düşlerini süsleyen görüntülerdir. İşte Fenerbahçeli futbolcular o düşü bugün gerçeğe dönüştürmesini bildiler.

Fenerbahçe lig şampiyonu oldu.

Sermayesi fizik gücü ile alınteri olan futbolda bugün iç göğüsleyen Fenerbahçe. 34 maçın kaçında futbol oynadı, bu tartışılır belki, ama Fenerbahçe'nin Beşiktaş'ı bir nefes boyu geçerek kupaya ulaştığını artık kimse tartışamaz.

(Arkası 11. Sayfada)

Tribündeki Buruk Kaptan

HINCAL ULUÇ

Fenerbahçe, Beşiktaş ile berabere kaldığı zaman önünde çok zorlu iki maç olmasına rağmen şampiyon olmuş gibi sevinmiş, bizi de hayretler içinde bırakmıştı. Meğer bir bildikleri varmış, denizi geçtikten sonra çayda boğulmayacaklarına daha o günden inanıyorlarmış. Orduspor deplasmanından çok kolay döndükten sonra dün de Antalyaspor'u sınılarından çok daha rahat mağlüp edip iki hafta kulladıkları şampiyonluğu kucakladılar.

Hasan ve Abdülkerim gibi iki temel adamından mahrum savunma, açık oynayan Antalya önünde çok gedik verirken, orta saha ve ilerideki mükemmellik Fenerbahçe'ye maçı ve şampiyonluğu getirdi.

Seyir futbolu açısından sezonun en güzel oyunlarından birini çıkaran Fenerbahçe'nin yıldızları İlyas ve Şenol'du. Haftalardır attığı gollerle Fenerbahçe'yi zafere taşıyan İlyas, yine harika bir frikikle kapıyı açtı. Şenol ise birbirinden güzel, birbirinden unutulmaz iki gol attı.

Fenerbahçe'nin, basın tribününde oturan, kadroda olmayanlarını yakından izledik. Selçuk buruktu. Böylesine bir maçta takımının başında olmayan kaptanın burukluğuna, yerine oynayan adamın güzel ve etkili futbolu eklenince, Selçuk şampiyonluğun tadına tam varamadı gibi geldi bize...

Maçın Portresi

İlyas ve Şenol

HALİT DERİNGÖR

Dün Fenerbahçe'yi şampiyonluğa ulaştıran Şenol ve İlyas'ın imzasını taşıyan üç goldü. Biz zaman zaman bu iki futbolcuyu da hem övdük hem de yerdik. Şimdi ise, oyunları ve gollerine alkış tutuyoruz.

Gerek İlyas, gerekse Şenol, Fenerbahçe'ye büyük umutlarla ödenen büyük paralar karşılığı gelmişlerdi. İlyas, ilk geldiği günlerde büyük performans göstererek basının ve futbol kamuoyunun sevgilisi haline gelmişti. Şenol ise kendisinden istenildiği gibi yararlanılmayan bir oyuncuydu. Hele onun da Selçuk'un bulunması, Şenol'un kendini göstermesini de güçleştiriyordu.

Bu konumdaki iki futbolcudan İlyas, zamanla başarılı günlerinden uzaklaşmış, bunu da çok sınırlanmıştı. Yapıcı eleştirileri bile dikkate almıyordu. O günlerde yerdiğimiz İlyas'ı şimdi gururla övüyoruz. Şenol ise hakkındaki eleştirileri olgunlukla karşılamış, ne basınla ne de kamuoyuyla herhangi bir diyaloğa girmemişti. Tam anlamıyla bir sportmendi. Bu eleştiriler de kendisine bir doping oldu.

Gerek İlyas, gerekse Şenol, son 6 maçta sergiledikleri futbolla Fenerbahçe'nin bu gününe büyük katkıda bulunmuşlardır. İlyas, Batılı kafasını kullanarak atmış olduğu frikik golü ve Şenol'un kafasına gönderdiği topun güzelliği de uzun yıllar anımsanacaktır. Şenol da dün sergilediği karakterine uyan oyunuyla Antalyaspor savunmasını dağıttı ve attığı iki şahane golle takımını şampiyonluğa taşıdı.

Fenerbahçe'yi bu iki yıldız futbolcunun kişiliğinde gönülden kutluyoruz.

BEKLENEN GÜN BUYDU — Zor koşullarda giren 34 haftalık lig maratonunu şampiyon olarak tamamlayan Fenerbahçe'ydi. Son maçta Antalyaspor'u 3-1 yenerek [illegible] bu güzel armağanla mutluydular. Karşılaşmada kadar adamı görev ini yerine getiren İlyas 91. dakikada kaleci [illegible] kucaklarken, Hüseyin sevinç gözyaşları dökülüyordu. Ve "Şam-pi-yon" sesleri arasında [illegible] tavrıyla bir kupayı daha müzelerine taşıyorlardı. (Fotoğraflar: ENDER ERKEK)

Maçtan Sonra

Veselinoviç: Çok mutluyum Adnan Dinçer: Hak eden şampiyon oldu

Spor Servisi — Averajla lig şampiyonluğunu kazanan Fenerbahçe'de maç sonrası sevinç, doruk noktasıydı. Başta Yugoslav Teknik Direktör Veselinoviç olmak üzere, tüm yöneticiler ve futbolcular, tebrikleri kabul ederek, belki de "öpüşme rekoru" kırdılar. Todor Veselinoviç, maç sonrası sevinçten ne yapacağını şaşırmış durumdaydı. Önce futbolcularına doğru koşan Yugoslav teknik direktör, daha sonra yöneticilerle bu mutluluğu paylaştı. "Çok mutlu ve heyecanlı" olduğunu belirten Veselinoviç, şunları söyledi:

"Şampiyon olduğumuz için çok mutluyum. Başarımızda kulübün malzemecisinden başkanına kadar herkesin payı var. Antalya maçı, bizim için zor bir maçtı. Onlar da düşmemek için oynadılar. Bu nedenle, tam bir final havası içinde geçen karşılaşma sonrası, uzun maratonu şampiyon olarak noktalamak çok güzel bir olay..."

Yeni sezonla ilgili görüşlerinde ise, fazla transfere gerek olmadığını söyleyen Veselinoviç, şöyle devam etti:

(Arkası 11. Sayfada)

NOTLAR

Doktor taktiği: Yürü be yürü...

İBRAHİM YILDIZ

İstanbul, dün iki ayrı iklimi yaşarken, uzun lig maratonu, sonunda şampiyon takımı belirliyordu. Sabahın erken saatlerinde başlayan boğucu sıcak, öğleden sonra tüm İstanbulluların üzerine toz yağdırdı. Erken saatlerde tribünleri hınca hınç dolduran Sarı-Lacivertli taraftarlar, tozla birlikte gelen yağmurla serinleyip, şampiyonluğu yağmurla kutladılar...

• 32 bin biletli seyircinin doldurduğu statta, 300 kadar Antalyalı taraftar, son bir umut, ligde kalma çabasında olan takımlarını desteklemek istediler. Ne var ki, maç öncesi başlayan şampiyonluk türküleri arasında kayboldular. Ve Fenerbahçe'nin bu mutlu gününü izlediler.

• Fenerbahçe Stadı, dün Sarı-Lacivertli renklere boyanmıştı. Balonlar atılmış, flamalar bayraklar, konfetiler, akla gelebilecek her türlü süs eşyaları, adeta tribünlere serpiştirilmişti. Futbolcuların çıkış kapısı önünden, saha kenarına kadar da saksılar içinde çiçekler dizilmiş.

(Arkası 11. Sayfada)

Kartal uçtu uçtu, konamadı

Ankaragücü: 1 — Beşiktaş: 3

STAT: *19 Mayıs*
HAKEMLER: *Hasan Ceylan (4), Engin Kurt (4), Mevlüt Güzel (4).*
GOLLER: *Dk. 22 Şekerbegoviç, Dk. 31 Bülent, Dk. 53 Necdet, Dk. 86 Kovaçeviç.*
ANKARAGÜCÜ: *Arif (4)- Hikmet (4), Hasan (4), Alper (4), Erhan (3) (Sadık 4) İskender (5), Haluk (5), Ahmet (5), Kemal Yıldırım (4) Bülent (4) (B.Nezmi 3), H.İbrahim (5).*
TOPLAM: *55*
TEKNİK DİREKTÖR: *Mağdal Yalman (5)*
YEDEKLER: *Adil, Metin, Volkan*
BEŞİKTAŞ: *Zafer (5) Hüsamettin (5), Samet (5), Ulvi (5), Kadir (5) (Gökhan 5) Metin (6), Rıza (5), Ziya (6) Necdet (7), Kovaçeviç (6), Şekerbegoviç (4) (Feyyaz 4)*
TOPLAM: *63*
TEKNİK DİREKTÖR: *Branko Stankoviç (6)*
YEDEKLER: *Adem, Ali, Bora*
KULLANILAN FAUL ATIŞI: *Ankaragücü: 16 - Beşiktaş: 12*
OFSAYTA DÜŞÜŞ: *Ankaragücü: 0 - Beşiktaş: 5*
KÖŞE ATIŞI: *Ankaragücü: 4 - Beşiktaş: 11*
CEZA ALANI DIŞINDAN ŞUT: *Ankaragücü: 7 - Beşiktaş: 12*
CEZA ALANI İÇİNDEN ŞUT: *Ankaragücü: 8 - Beşiktaş: 18*
KALEYİ BULAN ŞUT: *Ankaragücü: 11 - Beşiktaş: 17*
DIŞARIYA GİDEN ŞUT: *Ankaragücü: 5 - Beşiktaş: 10*
SARI KART: *Necdet (Beşiktaş)*
CENGİZ KAPTAN

ANKARA — Beşiktaş, Ankara'da golleri attı, farklı galip geldi, iki puanı aldı, ama tüm bunlar Beşiktaş'ı şampiyon yapmaya yetmedi.

Ankara 19 Mayıs Stadı'nın zemine çıkarken, "Kimbilir, belki de, pekâlâ olabilir" gibi olasılıklar üzerine kurulu inançlarını koruyan Siyah-Beyazlı futbolcular, İstanbul'dan erken gelen gol sesleri ile hayal kırıklığına uğradılar.

Başbakan Turgut Özal, Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesi Nejat Tümer, TBMM Başkanı Necmettin Karaduman, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sudi Türel ve kalabalık bir protokol topluluğunun izlediklen karşılaşmaya başkent seyircisi önem verdi. Tribünlerde Beşiktaş'ı destekleyen 5 bin civarında taraftarı yer aldı.

90 dakikaya başlanırken ev sahibi Ankaragücü amaçsız, buna karşın Beşiktaş "belki'yi" yapayabilmek için saldırgan bir tablo çizdi. 5. dakikada kalesinde bir gol tehlikesini geçiştiren Beşiktaş, 6. ve 11. dakikalarda Ziya'nın ayaklarından iki gol fırsatını kullanamadı. Bu ana kadar kramponu ile sahada, düşleri, kulağı ile İstanbul'da olan Beşiktaşlı futbolcunun 12. dakikada, İstanbul'dan İlyas'tan gelen gol haberi ile dünyası karardı. Çok sürmeden yeni bir Fener golü ile bir kez daha sarsıldı.

Tribünler doluydu, heyecan son haddindeydi. Ama izleyicinin sahada oynanan futbol ile ilgisi yoktu. Kulaklar İstanbul'dan yeni bir haber bekliyordu. Aslında pekçoğunu Fenerbahçe taraftarlarının oluşturduğu Sarı-Lacivertli taraftar topluluğu, stadı "Fenerbahçe şampiyon" tezahüratı ile inletmeye başlamıştı. Beşiktaş taraftarının suskunluğu birden öfkeli bir bağırışa dönüştü. "Sahtekâr Stan", "Milliç, Milliç", "Ruhsuz hoca istemiyoruz."

Şekerbegoviç ve Bülent'ten gelen karşılıklı gollerle sonuçlanan ilk 45 dakikanın ardından Beşiktaş için ikinci yarıda sahaya çıkıp prestiji için oynamak kalmıştı. 53. dakikada Erhan'ın Arif'e çıkardığı hatalı kısa geri pası yakalayan Necdet, takımını 2-1 öne geçirdi. 86. dakikada Necdet ortasıyla Kovaçeviç'e üçüncü golü attırdı, ama Beşiktaşlı futbolcular galibiyetlerine sevinemiyorlardı, sonunda şampiyonluğun olmadığı bir galibiyetin tadı tuzu yoktu.

19 Mayıs Stadı'nı başı önde terk eden Beşiktaş taraftarı Stankoviç'i vermiş veriştiriyordu. Beşiktaş kafilesi kendini İstanbul'a getiren uçakta, önemli puan farkından sonra son 3 haftada yitirdiği şampiyonluğun, lig maratonunda kaçırdığı, yediği gollerin üzüntüsünü suskunluk içinde yaşıyordu. Beşiktaşlıların sevgisini yitiren Stankoviç üzüntüsünü belli etmemeye çalışıyor. Genel Kaptan Mehki Başak gözlerini tavana dikmiş öylesine bakıyordu.

1. LİG SONUÇLARI:

Sakaryaspor—Trabzonspor	: 0—0
Fenerbahçe—Antalyaspor	: 3—1
Galatasaray—Altay	: 0—0
Ankaragücü—Beşiktaş	: 1—3
Denizlispor—Gençlerbirliği	: 4—2
Malatyaspor—Kocaelispor	: 2—0
Eskişehirspor—Sarıyer	: 1—1
Bursaspor—Orduspor	: 0—2
Boluspor—Zonguldak	: 2—1

Özal: F. Bahçe bu işi bitirmişti

ANKARA, (a.a.) — Başbakan Turgut Özal, Fenerbahçe'nin şampiyonluğunu kutlayarak, "Bu işi daha önce bitirmişlerdi" dedi.

Ankaragücü - Beşiktaş maçını izleyen Özal, Beşiktaş'ın dün güzel bir futbol ortaya koyduğunu belirterek, "Siyah-Beyazlılarda en iyi futbolcular Necdet ve Metin" diye konuştu.

(Arkası 11. Sayfada)

Dinçerler: Bir sezon daha geride kaldı

ANKARA, (a.a.) — Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler, iyi ve kötü yönleri ile bir futbol sezonunun daha geride kaldığını belirterek, "Gelecek sezon daha iyi, kaliteli ve mücadeleci bir futbol ortaya konmasını sağlayacak, sayın Cumhurbaşkanımızı yeniden statlara getireceğiz" dedi.

Dinçerler, Ankaragücü - Beşiktaş maçı sonrası Anadolu Ajansı muhabirine yaptığı açık-

(Arkası 11. Sayfada)

GALİBİYET YETMEDİ—Beşiktaş Ankaragücü'nü yenmesine rağmen, şampiyon olamadı. (Fotoğraf: ASENA ÖZKAN)

Denizli, Antalya ve Bolu ligden düştüler

Spor Servisi — Türkiye Birinci Ligi'nin 1984-85 dönemi tamamlanan 34. hafta maçlarıyla sona erdi. Fenerbahçe lig şampiyonluğuna ulaşırken, Boluspor, Antalyaspor ve Denizlispor lige veda eden takımlar oldular.

Dün oynanan son hafta karşılaşmaları öncesinde şampiyonluk için 2, ligde kalabilmek için de 4 takım güç harcadılar. Averajla ligin zirvesinde bulunan Fenerbahçe, kendi alanında Antalyaspor'u 3-1 yenerek şampiyon olurken, Ankaragücü deplasmanından iki puan çıkarmayı başaran Beşiktaş, maçlı sonu gol farkıyla yitirmenin üzüntüsünü yaşadı.

Boluspor, çok haftalar önce ligden düşmesi kesinleşen takımdı. Son haftaya girerken, ligin alt sıralarını dolduran Altay, Malatyaspor, Denizlispor ve Antalyaspor, ölüm kalım mücadelesi veriyorlardı. 34. haftayı kendi alanında oynayan takımlardan Malatyaspor, Kocaelispor'u 2-0 yenerek puanını 31'e yükseltti ve lige son anda tutundu. İstanbul'da Galatasaray ile oynayan Altay ise, golsüz beraberlikle sahip olduğu tek puan ile kurtulan öteki takım oldu.

Haftaya 27 puanla 17. sırada giren Denizlispor, kendi alanında Gençlerbirliği'ni 4-2 yenmesine karşın, ligden düşen ikinci takım olmaktan kurtulamadı. Şampiyonluk için mutlak kazanmak zorunda olan Fenerbahçe'nin konuğu Antalyaspor da 3-1'lik yenilgiyle lige veda etti.

STATLAR I DAKİKA SUSTU

Futbol Federasyonu'nun aldığı karar gereğince yerine getirilen uygulamanın gereğince Bulgaristan'da soydaşlarımıza karşı takındığı insanlık dışı tavırdı

Sıkıyönetimsiz Bir Sıkıyönetim

YALÇIN DOĞAN — *3 haziran*

"Böyle bir tasarıyı nasıl hazırlarsınız da, Meclise getirebilirsiniz" diye bir bakana sorduğumuzda, aldığımız yanıt şu oldu:

"Aslında ilk hazırlandığı biçimiyle daha da kötüydü, bu iyi hali."

Polis görev ve yetkilerini yeniden düzenleyen, işin Türkçesi *"temel hak ve özgürlükleri"* iyiden iyiye kısıtlayan ve bu yönde polise hukuk devleti kavramıyla bağdaşmayan yetkiler veren tasarı için, bir bakanın görüşü bu. Aynı konuda Başbakan *Turgut Özal*'ın geçen hafta içinde ANAP Grubu'nda yaptığı bir konuşma var. Bugüne dek basına yansımayan konuşmasında Özal, söz konusu tasarıya ilişkin görüşlerini şöyle dile getiriyor:

"Biz doğru ne ise, onu yapacağız. Bu memleket sıkıyönetimle götürülemez. Sıkıyönetimi mümkün olan en kısa sürede kaldırmak mecburiyetindeyiz. Askerler sıkıyönetimle değil, memleket müdafaası ile ilgilenmelidirler. Bunu sağlamak için biz Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu'nu çıkarmak zorundayız. Polise bu yetkileri vermezsek, sıkıyönetimi en kısa zamanda yeniden buyur etmek zorunda kalırız. Onun için bu kanunu çıkartacağız."

Sıkıyönetimi kaldırmak amacıyla getirilmek istenen tasarı ya da var olan yasada gerçekleştirilmek istenen değişiklikler, aslında sıkıyönetimden çok da farklı bir uygulamayı öngörmüyor. Sıkıyönetimin olmadığı bir durum, gerçekte *"normal düzen"* olmalı ve öyledir de. Ama polise getirilen yetkiler *"normal zamanı da sıkıyönetimsiz bir sıkıyönetimli düzen"* haline dönüştürme eğilimi taşıyor. Yeni düzenlemeyi ne *"normal dönemle, ne hukuk devletiyle, ne de insan hakları ilkeleriyle"* bağdaştırmak mümkün. Tasarıya bir daha yaklaşıp, ayrıntılarına girdiğimizde, şu noktaların dikkat çektiği görülüyor:

Yapılmak istenen değişiklikle *"savaş, sıkıyönetim, olağanüstü hal gibi"* olağanüstü dönemlere ilişkin kurallara süreklilik kazandırılmakta: Bu kurallara normal dönemde uygulanma olanağı sağlanmak isteniyor.

Örneğin: Kimliğini belirleyemeyenler 48 saat polisçe gözaltına alınabilecektir (tasarı madde 6, yasa madde 17).

Hukuk devleti anlayışı ile bağdaşmayan, polis devleti özentisi taşıyan birçok ilkelere tasarıda yer veriliyor.

Örneğin: Şahsi dava veya şikâyet üzerine kovuşturmaya konu olabilecek haller dahi katılmak suretiyle, tasarıdaki nitelemeye göre *"suç işlemeye yönelik"* en önemsiz bir olay, mahkeme kararına gerek olmaksızın, polisçe yakalanmaya, gözaltına alınmaya, vatandaşı bu suretle özgürlüğünden yoksun bırakmaya yeterli oluyor (tasarı madde 4, yasa madde 13/g).

Bir diğer örnek: Sanık olarak yakalananların tekli suç için 48 saat, toplu suç işleme halinde 15 gün adli mercilere gönderilme süresi, olağanüstü hallerde, mülki idare amirinin onayı ile bir misli artılıyor (tasarı ek madde 2/2).

Oysa, 2935 sayılı olağanüstü hal kanunu bile bu sürenin arttırılmasını c. savcısı'nın ya da yargıcın iznine bağlı tutuyor (madde 26). Bu suretle özel yasanın bile öngörmediği bir yetki, polis yasası ile c. savcısı ve yargıçtan alınarak mülki idare amirine veriliyor: Vatandaş bağımsız yargı güvencesinden yoksun bırakılıyor.

Buna benzer kurallarla bir hukuk devletinde ancak yargının kullanabileceği yetkiler, idari hiyerarşi içinde çalışan mülki idare amirlerine bırakılıyor.

- Vatandaşın her türlü özel iletişim araçlarının dinlenebilmesi, ayrıca üstünün, eşyasının aranabilmesi öngörülüyor. Bunun için valinin yazılı izni yeterli sayılıyor (ek madde 7).
- Polis silah kullanmaktan adeta sorumlu tutulamayacak: Bu nedenle mankemece tutuklanamayacak, mahkûm edilemeyecek, kendisinden tazminat istenemeyecek (ek madde 11). Böylece yargıçların yasal uygulamalarına açıkça karışılmış oluyor.
- Tutuklanan veya hüküm giyen polis, ceza ve tutukevlerinde ayrıcalıklı işleme tabi tutulacak. Polis ve bekçi *"Ceza ve tutukevlerinde diğer tutuklu ve hükümlülerden ayrı bir yer veya bölümde"* bulundurulacak. Hüküm giyen polislerin *"cezalarını çekmeleri için özel cezaevi"* yaptırılabilecek (tasarı ek madde 10).

Bu haliyle anayasanın 10'uncu maddesinde yazılı *"kanun önünde eşitlik"* kuralı zedelenmekte. Aynı zamanda bazı kimselere *"imtiyaz"* tanınmış oluyor.

Piyale

• Hükümlü veya tutuklular on beş gün süre ile ceza veya tutukevlerinden alınabilecekler (tasarı madde 5, yasa madde 15). Bunun uygulamada getirebileceği sakıncaları kestirmek pek güç değil.

• Bazı suç soruşturmaları üzerine tanık olsun, sanık olsun, tasarıdaki anlatımla *"ifadesine başvurulacak olanlar"* yargıç kararı olmadan doğrudan zabıtaca ve günlerce evlerinden veya işyerlerinden ayrılmama zorunda bırakılabilecek; böylece temel hak ve özgürlükler bir polis devleti anlayışı içinde kısıtlanabilecek (ek madde 3).

Ciddi hukukçuların yeni getirilmek istenen polis görev ve yetkileriyle ilgili tasarının incelenmesinden ortaya çıkardıkları birkaç nokta böyle özetlenebilir. Ekonomik alanda *"liberalizmi"* getirmeye ant içmiş ANAP iktidarı, siyasal liberalizme işte böyle yaklaşıyor. Ekonomik alanda *"liberalizm"* diyerek, alabildiğine devlet müdahalesiyle işi perde arkasında yürütürken, temel hak ve özgürlükler konusunda, perde arkasına saklanmaya gerek duymuyor.

Liberal ekonomiyi devlet müdahalesiyle işletmek için temel hak ve özgürlükleri mutlaka böylesine kısıtlamak mı gerekiyor? Temel hak ve özgürlükleri böylesine kısıtlayan bir siyasal iktidar, pazar ekonomisi kurallarını acaba serbestçe işletebilir mi?

Polise verilecek yetkilerle Türkiye'nin her yerinde, her an *"sıkıyönetimsiz bir sıkıyönetim dönemi"* başlayacak. Meclisteki partilerin ve ANAP milletvekillerinin böylesine bir tasarı karşısındaki tutumlarını tüm vatandaşlar ilgiyle izleyecek. Özellikle de ANAP milletvekillerinin tutumunu...

Yunanlı seçmen 'sağ' iktidar istemedi

PASOK'un net zaferi

CENGİZ ÇANDAR — *4 Haziran*

ATİNA — **Andreas Papandreu** tartışmasız bir zafer kazandı. **PASOK**'un 1981 seçimlerine göre oylarında yüzde 2'lik bir gerileme, **Yeni Demokrasi**'nde yüzde 5'lik bir artış var. Bunlar doğru. Ama şunlar da var: 1. PASOK seçimlere üç buçuk yıllık iktidarın doğal yıpranma payını sırtında taşıyarak girdi. 2. Seçimler, tartışmalı bir Cumhurbaşkanlığı seçiminin ardından düzenlendi ve bu nedenle de sonuç, Karamanlis'in Cumhurbaşkanlığından indirilmesi konusunda bir halkoylaması niteliğindeydi. 3. Yunanistan'ın Batılı müttefiklerinin Papandreu'yu bir daha işbaşında görmek istemedikleri, bu yüzden çeşitli araçlarla rakibi Mitsokatis'i destekledikleri bir sır değildi. 4. Yeni Demokrasi Partisi, iktidarı yeniden eline geçirmek için elinden geleni yaptı. Çok hırslı ve hareketli bir seçim kampanyası yürüttü. 5. Komünist Parti neredeyse tüm seçim stratejisini PASOK'u zayıflatmak üzerine kurdu. Bütün bunlara karşın sonuç, PASOK'un yüzde 5'lik net bir farkla Yeni Demokrasi'ye üstünlük sağlaması ve meclis aritmediği elde etmesi oldu. Bu, elbette Andreas Papandreu için bir zafer sayılmalıdır.

PASOK bu sonucu nasıl ve neden elde etti? Şu unsurların Papandreu'ya yardımcı olduğu söylenebilir:

1. Mitsotakis, seçim kampanyası sırasında, eğer seçimleri kazanırsa, Cumhurbaşkanlığı sorununu gündeme getireceği ve Sartzetakis'i istifaya zorlayacağı izlemini verdi. Bu, **"ortadaki seçmen"** tarafından ülkenin istikrarsızlığa sürüklenebileceği biçiminde algılandı. Mitsotakis'in böylesine bir hatayı işleyemeyeceğine inananlar, bu çıkışı yapmaya mecbur kaldığını, çünkü partisinin içindeki Karamanlis yanlılarının bu isteğini yerine getirmek zorunda bırakıldığını öne sürüyorlar.

2. Eski Cumhurbaşkanı Konstantin Karamanlis'in seçim yasağının başlamasına iki saat kala yani son dakikada 2.5 aylık sessizliğini bozup ortaya atılması ve **De Gaulle**vari bir edayla ağırlık koymasının yarattığı tepki PASOK'un oy oranını hiç değilse yüzde 1 arttırdı. Karamanlis'in bir **"Olemp tanrısı"** gibi davranması Yunanistan'da öteden beri tepki duyulan bir tavırmış. Öyle görünüyor ki, yakın Yunan tarihindeki büyük ve önemli rolüne rağmen Karamanlis'in durumu tıpkı 1972'deki İsmet İnönü'nün durumunu andırıyor. Karamanlis'in son dakikada Mitsotakis'e kondurduğu öpücük, bir **"ölüm öpücüğü"** olarak niteleniyor.

İÇ SAVAŞ FAKTÖRÜ

3. Yunan halkı hâlâ 1946-49 İç Savaşı'nın ve 1967-74 cunta döneminin travması altında yaşıyor. Bu toplumun önemli bir bölümü sağa karşı. Yeni Demokrasi'nin görkemli Atina mitingi, Karamanlis'in çıkışı ve Yeni Demokrasi'nin iktidara gelebileceği görünümünü vermesi, normal olarak KKE (Yunan Komünist Partisi) ve KKE-ES (İç/EURO Komünistler)'e gidecek bazı oyların PASOK'a kayması sonucunu getirdi. Bu oyların oranı da yüzde 2 civarında.

NEDEN BAĞLI KALDILAR?

Bütün bunlara karşın, PASOK'un başarısını açıklayabilecek daha anlamlı gerekçeler üzerinde de düşünmek gerekiyor. PASOK, yıllar boyu dışlanmış Yunan aydınlarının, ihmal edilmiş ülke kesimlerinin, polis baskısı altında sıkıntı çekmiş insanların bir **"tepki hareketi"** olarak görünüyor.

Üç buçuk yıllık iktidar süresince amatörlük, partizanlık gibi olumsuz olan her şeye rağmen, Yunanlıların önemli bir bölümü köylerine sağlık ocakları taşıyan, ihtiyarlık sigortasını getiren, kooperatifçiliği başlatan, polis baskısını kaldırarak ülkede bir özgürlük ortamını sağlayan, yani sağ iktidarların o güne kadar yapamadıklarını yapan PASOK'a bağlı kaldılar.

PASOK, ayrıca Yunanlı kişiliğini ve onurunu savunan bir görünüm taşıdı. Örneğin, Yunanistan'ın mücadele geleneği en zengin köşesi olan Girit, bu parti örgütünün kalesiydi ve seçimlerin yazgısını etkileyen bu ada yine öyle kaldı.

PASOK'un ezici üstünlük sağladığı bir başka bölge ise Ege adaları. Ege adalarında Yeni Demokrasi'yi sildi süpürdü. Dün sabaha karşı Atina'nın göbeğin-

deki Zappion binasındaki bilgisayardan seçim sonuçlarını izlerken, bir Fransız meslektaş adalardaki PASOK üstünlüğünün **"Türkiye'den duyulan çekingenlikle"** ilgisi olup olmayacağını sordu. Ege adalarındaki oy dağılımına ilişkin olarak, verilecek **"hayır"** yanıtı, **PASOK**'un zaferinde Papandreu'nun Türkiye politikasının seçim sonucuna etkisi için de aynı. Adalar, Yunanistan'ın en yalnız, en olanaksız köşeleri arasındaymış. Bir hastaneye yatmak ya da basit bir bürokratik işlemi halledebilmek için Atina'ya gitmek gerekirken, PASOK iktidarı hizmeti adalara taşımaya başlamış.

Türkiye faktörüne gelince, bu seçim kampanyasında Mitsotakis'e karşı bir polemik unsuru olarak Papandreu tarafından kullanılmaktan öteye, Yunan seçim sonuçları açısından hiçbir özel yer işgal etmedi.

Türkiye'de kimi çevrelerin bir paranoya halinde, Yunan seçimlerinin temel konusunun ve seçim sonuçlarını etkileyen birincil öğenin Türkiye olduğunu sanmalarının anlamsızlığı bir yana, Papandreu'nun iktidar koltuğuna rahat ve sağlam biçimde oturması, kuşkusuz, Türkiye'yi yakından etkileyecek.

Dün sabahın erken saatlerinde Andreas Papandreu'nun PASOK Merkez Komitesi üyesi ve milletvekili olan oğlu Yiogios Papandreu'nun ulaştırdığı bilgiye göre, Andreas'ın ABD'ye karşı politikasında bazı **"düzeltmeler"** yapılacak ve bunun bir göstergesi olarak Yunanistan Başbakanı kısa bir süre sonra Washington'a gidecek.

Bu bilgi ile Andreas'ın seçim kampanyası boyunca ABD'ye karşı takındığı yumuşak tutum ve hele New York Times'a seçim arifesinde verdiği demeçteki Washington'a **"pas veren"** ifade uyuşuyor.

Ortaya çıkan seçim sonucuyla, sırtında hissettiği komünist parti yükünden de kurtulabilecek olan Papandreu'nun dış politikasında yapacağı rötuşlarla Batıya ve tabii ABD'ye daha şirin gözükecek ve sistem içinde daha uyumlu davranacak adımlar atması olasılığı gözden uzak tutulmamalıdır.

Türkiye ile diyaloğa oturmaya hiç de hevesli olmadığına göre, Türkiye ile sorunlarını müttefiklerin ve ABD'nin Ankara'yı geriletmesiyle halletmeyi düşündüğü de akla gelebilir.

Yunanistan seçimlerinin en önemli sonuçlarından biri, Kıbrıs Rum kesimindeki krize getireceği aydınlık olacak. Atina'daki hemen tüm gözlemciler, Mitsotakiš'in seçimleri kazanması halinde Kipriyanu'nun **"yürüyeceği"**'ni belirtiyordu. Kipriyanu'nun tek kurtuluş yolu Papandreu'nun kazanmasıydı. Bu oldu.

Kısa vadede, **"ABD ile bir yumuşama içine girmiş Papandreu artı Kipriyanu"** denkleminin faturasının Ankara ve KKTC'ye ödetilmeye kalkışılması beklenebilir.

PASOK'un seçim zaferinin Yunan iç politikasında kaçınılmaz etkileri elbette ki olacak. Bir süre sonra ana muhalefet Yeni Demokrasi Partisi'nin karışması ve Mitsotakis'in kellesinin istenmesi en büyük olasılık.

Yeni Demokrasi Partisi'nde iki kesim mevzilenmiş durumda: Karamanlis'in 1950'lerdeki partisi ERE'den arta kalan eskiler ve Yeni Demokrasi'nin genç kuşağı. Eskilerin adamı **Konstantin Stefanopulos.** Gençler ise **Miltiades Evert, Stefanos Manos, Andriano Pulos** gibi lider adaylarına sahip.

Mitsotakis, Papandreu'yu ilk seçimlerde alaşağı etmek göreviyle, Yeni Demokrasi geleneği dışından kiralanmış bir politikacıydı. Görevini başaramayınca, parti en büyük rakibi Stefanopulos'u yeni lider olarak büyük bir olasılıkla öne sürecek.

Gençler de önlerini tıkayan ve partinin başına **"paraşütle indirilmiş"** Mitsotakis'i istemeyecekler. Ufukta, Yunan sağında kriz gözüküyor.

Sonuç olarak Türkiye, kendisini, PASOK iktidarında bir Yunanistan'la birlikte yaşayacağı olgusuna hazırlamalıdır. Ayrıca, PASOK yetkililerinin bize ısrarla, **"Türkiye ile sorunları çözebilecek tek Yunan siyaset adamı"** diye tanıttıkları Andreas Papandreu'nun rahat ve sağlam iktidar dönemi sırasında Türkiye ile bir masaya oturabileceği olasılığı da gözden uzak tutulmamalıdır.

Kesin sonuçlar

Partiler	1981 milletvekili	1981 oy %	1985 milletvekili	1985 oy %
PASOK	172	48.07	161	46.82
Yeni Demokrasi	115	35.87	125	40.84
Komünist Parti	13	10.93	13	9.89
İç Komünistler	—	1.34	1	1.84

Barbar?..

İLHAN SELÇUK — *4 haziran*

"Barbar" sözcüğü son günlerde öylesine bol keseden kullanılıyor ki tedirginleştim, kuşkuya düştüm, kendi kendime sordum:

— Barbar ne demek?

★

Ancak soruya yanıt vermeden önce 'barbar'ın iç ve dış basında niçin bunca yinelenir olduğunu açıklamak gerekmez mi?

Geçen haftanın ortasında *Liverpol* ile *Juventus* futbol takımları, Brüksel'de *"Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası"*nın *'final'*ini oynayacaklardı. Dünya, maçı izlemek için televizyonun başına geçmişti. Ne var ki maç başlamadan stadyum kanlı bir meydana dönüştü. İngiliz yandaşların İtalyanlara saldırısıyla başlayan kanlı çatışma, 38 ölüyle noktalandı. Ve olay büyük tepkiler uyandırdı. Ertesi gün İspanya'nın ünlü *El Pais* gazetesi, *"Avrupa'nın Ayıbı"* başlıklı başyazısında şunları yazıyordu:

"...Avrupa'nın başkentinde ilkellik ve barbarlık taşan bir manzarayla karşılaştık. İtalya ve İngiltere gibi yüzlerce yıllık kültürlerle temsil edilen Avrupa, olanlardan ve gösterilen duyarsızlıktan sonra nasıl olup da aynada kendine bakabilecek?" (Cumhuriyet 1 Haziran 1985)

Televizyon ekranlarından dünyaya yansıyan *'barbarlık'* herkesi irkiltmişti. Türk basını ise olaya

daha ilginç bir biçimde yaklaştı:
— *Bize barbar diyenlerin barbarlığı kanıtlandı.*
— *Kimmiş barbar, görün!..*

★

Barbar kimdir?
Eski Yunanlılar, Romalılar ve daha sonra Hıristiyanlar, kendilerinden olmayanlara barbar derlerdi. Uygarlık dışı sayılan halklara barbar adı verildi. Bu anlamıyla sözcük; bağnazlığı, gericiliği, ırkçılığı, vurgular.
Barbar; sözlükte, yabanıl, ilkel, uygarlıktan uzak kişi demektir.
Ama bir zamanlar Avrupalı Hıristiyana göre Kızılderili, zenci, Çinli, Arap, Türk, Müslüman, Vietnamlı, Hintli barbardı. Bu ayrım, Batılıya üstünlük tanımaktaydı. Çünkü uygar olan, barbar olanı çekip çevirecek, sömürecekti.
Çağdaş insan kuşkusuz bu ayırımı benimseyemez; soylar, ırklar, halklar arasında barbar aramak gerici bir davranıştır.
Eski Romalıya göre Cermenler barbardı.
Cermen, Hıristiyanlaştıktan sonra barbarlıktan kurtuldu; Hitler döneminde *"üstün ırk"* kimliğine büründü; aşağı ırktan saydığı Yahudiyi sabun yapmaya kalkıştı.
Bugünkü dünyada kimse Almanı barbar diye nitelemiyor; ırkçılığı lanetliyor.

★

Brüksel'e maç izlemeye gelmiş İtalyanın kafasını eline geçirdiği demir sopayla parçalayan İngilizin yaptığına elbette barbarlık denir.
Ama İngiliz halkı barbar mı?
Ya Avrupalı?

Sömürüye karşı çıkmak, barışçılığı savunmak, ırk ayrımını lanetlemek, emperyalizmi kınamak için nice Batılının bizden daha az çaba harcadığını söylemek haksızlık olur. Her toplumda barbarlığı ve zulmü yeğleyen çevreler bulunur, uygarlığı ve barışı savunanlar da...

Bu bakımdan Brüksel'deki olay bakarak şöyle bir yaklaşım yanlıştır:
— Avrupalı barbar...
— Türk uygar.

Ne bu fikri savunalım, ne de bunun tersini. Çağdaş dünyada bu tür yaklaşımlar çoktan aşıldı.
Brüksel'deki kanlı, utanç verici ve ilkel çatışma, dünyanın hiçbir yerinde insanlık dışı hiçbir davranışa haklılık kazandıramaz.

SODEP lideri Erdal İnönü'nün Cumhuriyet'e özel demeci:
'Demokrasiyi biz savunuyoruz'

HADİ ULUENGİN — *4 haziran*

***BRÜKSEL** — Sosyal Demokrasi Partisi (SODEP) Genel Başkanı Erdal İnönü, erken seçim için Türkiye'de gerekli koşulların oluşmakta olduğunu söyledi. İnönü, demokrasi konusunda, **"Biz iktidar olursak, demokrasiyi gerçekleştiririz"** dedi.*

Cumhuriyet muhabirine özel demeç veren Erdal İnönü, kurulmakta olan DSP'yle ilgili olarak tartışmaya girmek istemediğini belirtti. Erdal İnönü'ye sorulan sorular ve SODEP Genel Başkanı'nın yanıtları şöyle:

— Bugün mevcut parlamentonun milli iradeyi yansıtmadığı ve bu durumun erken seçimle değişebileceği görüşünüzden yola çıkarak, böylesine bir erken seçimin mümkünlük ihtimali nedir? Sizce erken seçimlerin olabilmesi için tayin edici etken parlamento ve iktidar partisi içindeki etkenler midir? Eğer böyle ise, bu etken ve gelişmeler ne olabilir?

İNÖNÜ— Meclisteki çoğunluk partisinin erken seçim istemesi için birtakım sıkıntı ve zorluklara düşmesi gerekir. Bu sıkıntılar, hiç şüphesiz, önce ülkedeki yönetimden doğan ekonomik zorluklar olarak düşünülür. Bunların sonuçları parti içinde huzursuzluk doğurur. Ayrılmalar olur ya da olması ihtimali belirir. Bu önceden bilinemez. Ama, çoğunluğu olan bir iktidar partisinin erken seçime gitmesi için, bu çoğunluğu muhafaza edemeyeceğini görmesi gerekir. Türkiye'de böyle bir erken seçimi meydana getirecek olaylar var. Bunu da, bugünkü ekonomik politikanın halkı daha çok sıkıntıya sokmasından çıkartıyorum. Bu sıkıntılar iktidar partisi içinde de yansıma buluyor. Daha evvel de örneklerini gördük. Hükümetten ayrılanlar oldu. Bunların temeline yine hükümetin aksaklıkları yatıyor. Bunlar giderek arttıkça çatlaklar ve ayrılma ihtimalleri doğurur. Hükümet partisi de bunu önlemek için erken seçime gidebilir. Şu anda, erken seçim olabilir dediğim zaman bunları düşünüyorum.

— Erken seçimlere yol açabilecek, parlamento dışında ve ülke genel siyasi dinamiğinde başka bir gelişme olabilir mi?

İNÖNÜ— En önemli etken, yönetimin yanlışları ya da yönetimin doğuracağı sıkıntılardır. Tabii bunların kendini göstermesi çeşitli şekillerde olabilir. Bir tanesi yapılması beklenen ara seçimlerde iktidar partisinin büyük bir yenilgiye uğramasıdır.

— Yani sizce ara seçim sonuçları erken seçimlere yol açabilecek başlıca gösterge mi olacak?

İNÖNÜ— Ara seçimler, hükümetin, iktidar partisinin iyice aleyhinde bir sonuç verdiği takdirde tam bir gösterge olacaktır.

— Bu sözünü ettiğiniz ve esas olarak iktidar partisine bağımlı etkenlerin dışında erken seçimlere yol açabilecek başka etkenler var mı?

İNÖNÜ— Ekonomik zorluklar, ülkenin yönetiminden doğan memnuniyetsizlik esas etkenlerdir. Öbür etkenlerin hepsi bunların arkasında kalır.

— SODEP küçük kurultayı ertesinde partinizin daha "radikalleştiği" söylenmekte, en azından bu böyle algılanmaktadır. Demokrasi sınırlarının genişletilmesi küçük kurultaydan sonra partinizin ilk ve acil görevi olarak daha mı belirginleşmiştir? Yani, her ne kadar birbirini tamamlamaktaysalar da, SODEP için, demokrasi sınırlarının genişletilmesi bugün acilen

parlamentoya girmekten daha mı önemli bir konuma gelmiştir?!

İNÖNÜ— Ben, SODEP'in işlevini zaten başından beri demokrasinin tam anlamıyla yerleşmesi için çalışmak diye görüyorum. Bu da bir süreç. Onun için özellikle ne yapılırsa bu süreç hızlanır diye sormak bence gerçekçi değil. Bu süreç içinde yapılacak her şeyin katkısı oluyor. Ve bunlar yapılmadığı zamanda eksiklikler kendini gösteriyor. Onun için özel olarak şu olay daha çok etkili olacak diye bir şey söylemek istemem. Bunu yapıyoruz. Bu işlemin kendisi bu süreyi kısaltıyor.

Zaten biz geçiş süreci olduğunu kabul etmiyoruz. Çünkü anayasada böyle bir şey yok. Demokrasiye geçmek için on sene beklenecek diye bir şey yok. Anayasada bazı yasaklar var, ama o yasaklar demokratik düzenin çalışmasını engelleyecek şeylerdir diye yazmıyor. Onun için, mesele bugünkü olanakları tam anlamıyla kullanmak ve daha fazlasını istemektir. Bu da, sürekli olarak üzerinde durulması gereken, istenmesi gereken ve uygulanması gereken bir sürecin ifadesi. Esrarlı ya da mucize bir hareketyok.

Parlamento ve demokrasi ilişkisi konusundaki sorunuza gelince, bunlar bence hep aynı konunun çeşitli şekillerde ele alınması. Parlamentoya bir an önce girmekle demokrasinin bir an önce işlemesi için çalışmak konusunda bence bir fark yok. Biri öbürünü dışlamıyor. Zaten bugünkü demokrasimizin kusurlarından birisi, parlamentodaki partilerden hepsinin milli iradeyi yansıtmaması. 25 Mart seçimleri gösterdi ki, parlamentodaki muhalefet partilerinin tabanları onları tekrar Meclise getirecek kadar fazla değil. Bu daha 25 Mart 1984'te meydana çıktı. Aradan geçen bir senede aynı doğrultuda gelişme olduğu anlaşılıyor. Onun için, önce parlamentoya gireceğiz, sonra demokrasi ile uğraşacağız şeklinde bir şey söylemek yanlış olur. Zaten, parlamentoya, parlamento dışındaki partilerin girmesi demokraside bir ilerleme olacaktır. Onun için demokraside ilerleme olmasını istemek bunu da istemek demektir. Bunlar birbirlerinin dışında şeyler değillerdir. Ya o, ya öteki değil, ikisi birden. Birisi öbürünün parçası. Onun için bunu sürekli bir süreç olarak görüyorum.

—Parlamento dışındaki diğer muhalefet partisi DYP, kongrede strateji ve ana hedef olarak iktidara gelmeyi değil, demokrasinin sınırlarının genişletilmesini saptadı. İlk bakışta, DYP'nin bu önceliği sizin hem önceki demeçlerinizle hem de demin söylediklerinizle farklı görünmektedir. DYP'nin bu stratejisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

İNÖNÜ— Böyle bir ayrımı gerçekçi görmüyorum. Biz demokrasiye inanıyorsak, kendi partimiz iktidara geldiğinde demokrasiyi tam anlamıyla işleteceğine inanıyorsak, o zaman bizim iktidara gelmemiz etkin çaredir. Bunun için, biz iktidara gelmeyi düşünmüyoruz, ama demokrasinin gelişmesi için çalışıyoruz derken, seçim yapılırsa ve bizi iktidara getirirse bunu kabul etmeyecek miyiz? Bizce, orda da böyle bir ayrımın anlamı yok. Bunlar hep aynı şey. Biz, mademki demokrasinin normal çalışması, tam çalışması, bütün kurumlarıyla çalışmasını isteyen bir partiyiz, bu da, en önce ve rahat bir şekilde bizim iktidar olmamızla gerçekleşir. Çünkü biz buna inanan bir partiyiz ve tabii ki, iktidara gelirsek bunu yapacağız. İktidarda değilken de bunu istiyoruz. Ama, muhalefet partisi olarak bunu isteyerek bir şey söylemiş oluyoruz. Fakat iktidara gelirsek bunu gerçekleştirmede elbet daha büyük mesafe alırız. Çünkü elimizde güç olur. Onun için ben bu ayrımlarda o kadar üzerinde durulacak bir fark görmüyorum.

— Peki SODEP Başkanı olarak DYP'nin yukarıda sözünü ettiğim stratejisi hakkında ne düşünüyorsunuz?

İNÖNÜ— Genelde ben başka partilerin davranışlarına değinmiyorum. Fakat şu kadarını söyleyebilirim. Bunlar aynı şeylerin çeşitli söylenişleridir. Eğer bir parti amaçlarını gerçekleştirmek için iktidara gelirse bu iyidir. Çünkü o zaman kanunu değiştirir. Eksik tarafları neyse düzenlemeler yapar. Onun için, biz iktidara gelmek istemiyoruz, demokrasiyi geliştireceğiz demek fazla bir şey ifade etmez.

— Her ne kadar DYP hakkında fazla bir yorum yapmak istemiyorsanız da, Cindoruk'un bu partiye başkan olması ve bunun daha ötesinde, belirli bir görüşün yani yukarıda sözünü ettiğim "demokrasi" önceliğinin DYP kongresinde pekişmiş gözükmesiyle birlikte, bir SODEP-DYP yakınlaşması daha fazla mümkün olur mu? Ekonomik ve siyasi yaklaşımlar farklı olsa bile, partinizin en azından asgari müştereklerde DYP ile iş ya da güç birliği yapması beklenebilir mi? Bu asgari müştereklerin sınırı nereye kadar uzanabilir?

İNÖNÜ— Demokrasinin yerleşmesi için parlamento dışındaki partiler olarak davranışlarımız DYP ile birbirine benziyor. Bu asgari müşterekler demokrasinin temel ilkeleridir. Bunlar onları kabul etmesek de başkalarının fikirlerine saygı duymak, onların söylenmesine izin vermek, iktidarın seçimle değişmesini istemek, seçimlerin dürüst ve serbest yapılmasını istemek, çalışma hayatının sendikalar yoluyla düzenlenmesini talep etmek ve akademik özgürlüğün olması gibi temel ilkelerdir. Bunların üzerinde, demokrasiye inanan partilerin görüş birliği olması doğal.

— Peki sözünü ettiğiniz ilkeler ve asgari müşterekler DYP ile SODEP arasında mevcut mu?

İNÖNÜ— Arasında mevcut diye, aramızda bir anlaşma varmış gibi almak doğru değil. Bunun üzerine bir anlaşma yok. Fakat tabii aslında buna vatandaşlar karar verir. Demokratik ilkeleri biz savunuyoruz. DYP'nin de savunduğu görülüyor. Daha fazla bir şey söyleyemem.

— Kurulacağı ifade edilen DSP ile SODEP'in birleşme şansı ne ölçüdedir? Sizce bu, DSP'nin de organik bir yapı olarak ortaya çıkmasından sonra, iki partinin tek bir çatı altında toplanmasıyla mı gerçekleşir, yoksa DSP kurulmadan bir birleşme şansı hâlâ mevcut mudur? Nasıl bir zamanlama söz konusu olabilir?

İNÖNÜ— Bütün bunlara şimdiden cevap verecek halimiz yok. Daha kurulmamış bir parti var. Onun için olasılıklardan hiçbirine cevap veremem. Sadece söyleyeceğim şey, bizim geçen yıl yapılan kurultayımızda, sosyal demokrat kanatta birleşmek için elimizden geleni yapmamız gerektiği, kurultayın bir kararı olarak yeni oluşacak merkez yönetim kuruluna ifade edilmişti. O kurul bugün çalışmakta. Elindeki karar duruyor. Bugün mevcut ya da ilerde kurulacak sosyal demokrat partilerin hepsinin birlikte davranması, birleşmenin sağlanması için elimizden geleni yapacağız. Ama bu nasıl olacak, o konulara girmem için çok erken.

— DSP kurucu çevreleri SODEP'i "icazetli" olmakla, "tepeden kurulmakla" suçlamaktalar.

İNÖNÜ— DSP'nin kurucularıyla tartışmaya girmiyorum. Bu konuda kararlıyım.

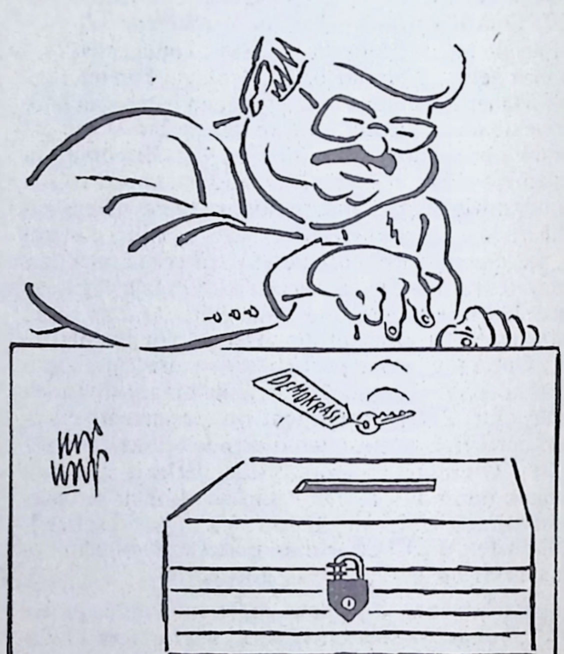
—SODEP'e getirilen eleştirilerden bir tanesi de, partinizin bir "establishement" partisi olduğu yolundaki iddia. 1970 öncesi CHP'nin bir varyantı olduğu söylenmekte. Bu eleştirilere ne diyorsunuz?

İNÖNÜ— Böyle tartışmalara girmenin hiçbir yararı olduğunu sanmıyorum. Halkla temaslarımda gördüğüm gerçek, bu gibi soruların vatandaşların zihninde bulunmadığıdır. Vatandaşlar, başka ekonomik ve demokratik rahatsızlıklar olmak üzere, bugünkü sıkıntıları kaldıracak bir partinin olup olmadığını sormaktadır. Onu anlamaya çalışıyorlar. Bunu yaparlarken de bu söylediğiniz doğrultuda bir kaygı göstermiyorlar. Somut olarak bize güveniyorlar mı, onu anlamaya çalışıyorlar. Bunu da davranışlarımızda buluyorlar. Söylediğimiz şeylerde buluyorlar. Ama özellikle davranışlarımızda buluyorlar. Onun için ben böyle tartışmaların pratik siyasal değeri olduğuna inanmıyorum. Onun için de bu tür tartışmalara girmiyorum. İsteyenler, bu konuda tartışabilirler. Bence halkın bu konularla ilgisi yok. Dolayısıyla, bizim de yönetici olarak bu tartışmalara girmemiz, fazla ilgi göstermemiz fazla doğru değil. Dikkati dağıtmaktan başka sonuç vermez.

— Türkiye solundaki tartışmalardan bir tanesi de "Jakobenlik" - "sivil toplum" tartışması. Üzerinde durulan konulardan bir tanesi, solun askeri müdahalelere karşı olan tutumu. Örneğin 27 Mayıs konusunda sizce, bazı askeri müdahaleleri desteklemek bazılarına karşı çıkmak mümkün müdür? Bu durum şartlara göre değişir mi? Burada demokrat ve sosyal demokrat tavır sizce nasıl olabilir?

İNÖNÜ— Ben solun böyle tartışmalarla vakit kaybetmesini yararsız buluyorum. Özellikle parti yöneticilerinin bu tartışmalara girmesinde bir yazar görmüyorum. Onun için buna hiç cevap vermeyeceğim. Ama tarihimizi inceleyen arkadaşlarımız, gelecek hakkında tahmin yapmak isteyen teorisyenlerimiz bu konuda tartışabilirler. Bir parti yetkilisi olarak bu konuda tartışmanın bir yararı yok. Bugünkü karşılaştığımız sorunları çözmek için düşünmek ve uğraşmak gerekiyor.

27 Mayıs için söylenecek çok şey var da bugünkü mesele o değil. Tabii solda entelektüeller çok olduğu için, hep bu konuyu tartışarak vakit geçiriyorlar. Bizim ilkelerimiz belli. Demokrasinin gelişmesini istiyoruz. Sivil bir toplum istiyoruz. Bunlar programımızda var. Zaten sosyal demokrat bir parti olarak başkasını isteyemeyiz. Bugünkü gelişmeleri hep bu doğrultuda düzenlemeye bu yönde etkilemeye çalışıyoruz. Geçmişteki olaylar üzerinde tartışırken tabii o zamanın şartlarını iyi düşünmek, kendimizi o günkü duruma götürüp, ona göre karar vermek gerekir. O da bizi başka bir düzeye götürür.O günkü şartları iyi bilenlerle bilmeyenler arasında bir tartışma ortaya çıkıyor. Onu bugüne yansıtarak, demek ki siz bugün de yanlış düşünüyorsunuz, böyle düşünüyorsunuz gibi sonuçlar çıkıyor. Bunların hiçbir faydası yok. Ama 27 Mayıs'ın şartlarını göz önünde bulundurmak gerekiyor. Bu dönem öncesi sıkıntıları göz önüne almak gerekiyor. 27 Mayıs'ın birtakım sıkıntıları ortadan kaldırdığı bazı ferahlamalara yol açtığı varit gözüküyor.

Polise yetki tasarısı Mecliste. (Basın)

Ali Ulvi

Spor alanlarında kara bulutlar

ABDÜLKADİR YÜCELMAN — *5 haziran*

Batı ülkelerinde şimdi "**huliganizm**" modası var. İşsiz güçsüz takımının anarşiyi körükleyen, daha açıkçası serserilikten yana olanların modası. Huliganizm nedir?

Huliganizmi Oxford'un felsefecisi Dr. Harre şöyle tanımlıyor: "**Toplum karşıtı davranışlar aracılığı ile kişisel onur kazanma yöntemi.**" Bu tanıtım bizim için henüz yeni olan huliganizmi anlatmaya yetmiyor sanırız. O halde bir de İngiliz psikiyatri doktoru Wilson'un düşündüklerini öğrenelim: "**Huliganların zekâ yaşı geridir, toplumsal yaşamı fakirdir. Ya güç ve ağır bir işte çalışmaktadır, ya da işsizdir. Zamanının büyük bir bölümünü TV ve video izleyerek geçirir. İçki düşkünüdür. Kız arkadaşı vardır, ama cinsel açıdan genellikle tatminsizdir. Enerjisini kitleselleşme eğiliminin güçlendiği stadyumlarda boşaltır. Aile terbiyesi azdır. Başkasına ve kendisine saygısı yoktur. Savaş döneminde çok iyi bir askerdir, çünkü ölümü göze alıp öldürmekten başka bir şey düşünmez. Ayrıca orduda kendisini tüm ulusun fedakâr bir temsilcisi olarak görür.**"

Ragıp Duran'ın Londra'dan verdiği bilgiye göre stadlardaki son saldırı olaylarında saldırganlardan

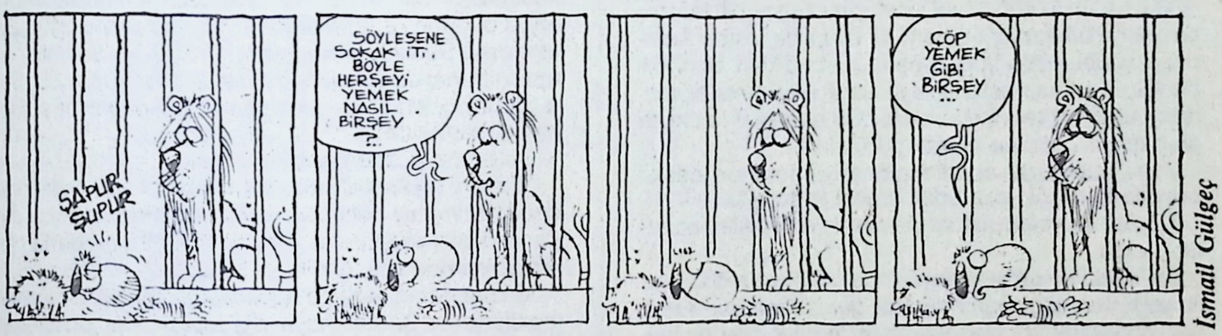
yüzde 86'sının 14-26 yaş grubundan olduğu, yüzde 93'ünün ise işsiz ya da asgari ücretle çalıştığı anlaşılıyor.

Arkadaşımız Hadi Uluengin Brüksel'de o feci Heysel olayının hemen ardından İngiliz huliganlarının toplaştıkları kahvelere gitmiş, onlarla konuşmuş. Bir huliganın verdiği yanıt onların felsefesini öylesine güzel yansıtıyor ki: **"Yenildik ama boş ver, spagettilerin anasını ağlattık ya, sen ona bak. Baksana kaçını gebertmişiz."** Yani adamda ne bir üzüntü ne bir özür... Üstelik yaptığı ile gurur duyar bir hali varmış.

Olacak şey değil!

Psikologlarımız, psikiyatri uzmanlarımız "İşsizlik, kötü yaşam koşulları huliganizmi yarattı" diyorlar, ancak yalnız Batılı ülkeler değil, sosyalist ülkelerde de çıkan stat olayları gerek psikologları gerekse sosyologları düşündürmektedir. Örneğin Pekin'de, Çin ve Hong Kong takımları arasında oynanan Dünya Kupası eleme grubu karşılaşmasında kupadan elenmeleri üzerine çıkan olaylar. Maçtan sonra binlerce kızgın Çinli seyirci Çin caddelerinde gösteriler yaptılar, Batılı gazetecileri tartakladılar, diplomatların arabalarını taşa tuttular, otobüs ve taksileri devirdiler. Bu da gösteriyor ki, statlarda çıkan olayların kökeninde artık yalnız işsizlik ve kötü yaşam koşulları yoktur.

Uzmanların ileri sürdüğü bir başka nokta giderek yayılan yabancı düşmanlığı ve bir anlamda şovenist hareketlerdir. İnsanların yapısındaki saldırı dürtüsü ancak topluluk arasında güç bulmakta ve ortaya çıkmakta. Aynı bayrağı taşıyan, aynı dili konuşan insanların zaten kaynaştıkları en uygun yer ise geniş kitlelere hitap eden spor sahalarının tribünleridir. Demek ki dil, din, renk ve bayrak tanımayan spor alanları giderek yaygınlaşan milliyetçi hareketlerle zorlanmakta ve tehlike çanları çalmaktadır. Uluslararası spor organizasyonları, olimpiyatlar, dünya kupaları ve dünya şampiyonalarının geleceği bu nedenle kararmaktadır. Los Angeles Olimpiyatları'nı boykot eden ülkeler, Seul 1988'i de boykota hazırlanmaktadırlar. İş sahibi ya da işsiz, kötü ya da iyi yaşam koşulları içinde olan insanların sancılar içinde olduğu günümüzde, eğer çok sıkı ve ciddi önlemler alınmazsa, ülkeler yalnız kendi sınırları içinde ve kendi toplumsal çerçeveleri içinde yarışmaya mahkûm olacaklardır. Tepemizde dolaşan kara bulutlar bunu böyle gösteriyor.

SODEP: Polisiye önlemlerle sosyal barış sağlanamaz

'Polise yetki tasarısı, demokrasiye inançsızlığın ürünüdür'

6 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SODEP Af ve İnsan Hakları Komisyonu; Polis Vazife ve Selahiyet Yasası'nda değişiklikler yapan yasa tasarısının anayasa ile bağdaşması olanaksız ilkeler getirdiğini belirterek, **"Sosyal barışı sağlamanın temel koşulu polisiye önlemler yerine demokrasiye ve insan haklarına saygıyı güçlendirmektir"** görüşünü savundu.

SODEP Af ve İnsan Hakları Komisyonu tarafından dün yayımlanan bildiride, 1934 yılında çıkarılmış ve özellikle günümüz için antidemokratik olan Polis Vazife ve Selahiyet Yasası'nın bütünüyle daha demokratik anlayış içinde değiştirilmesi gerekirken, yapılması düşünülen değişikliklerle yasanın daha ağırlaştırıldığı, insan hakları ve anayasa ile bağdaşması olanaksız yeni hükümlerle donatıldığı kaydedildi. Yasa tasarısının, iktidarın demokratik hak ve özgürlüklerle bağdaşmayan zihniyetini açık olarak ortaya koyduğu belirtilen bildiride, şu görüşlere yer verildi:

"Bu tasarı nedeniyle kamuoyunda beliren eleştiri ve tepkilere karşı Sayın Başbakan'ın sıkıyönetim uygulamalarını kalıcı yapmaya dönük demeci ve eleştirileri küçümseyen sözleri yukarıdaki değerlendirmemizin üzüntü yaratan yeni bir kanıtı olmuştur.

Oysa tasarı, Türk toplum yaşamının gelişmesine ve demokratikleşmeye ciddi engeller getirmekte. Demokrasiden vazgeçme anlamına gelebilecek düzenlemeleri amaçlamaktadır. Bu engeller kısaca şöyle sıralanabilir:

— Kolluk, yargının önüne ve üzerine çıkarılarak vatandaşın güvencesi yok edilmektedir.

— Yakalama, gözaltına alma ve seyahatten alıkoyma yetkileri ile kişinin temel hak ve özgürlükleri ze-

delenmektedir.

— Sendika, dernek ve meslek kuruluşlarının faaliyetten alıkonulması ve kapatılması, kolluğun yetkisine verilmektedir.

— Kolluga her an telefonları dinleme, haberleşmeyi engelleme ve özel kâğıtları inceleme olanağı tanınarak özel hayatın gizliliği ortada kaldırılmaktadır.

— Silah kullanma ve zor özendirilerek, baskıcı uygulamalar ve işkence kurumlaştırılmak istenmektedir.

— Polise aşırı derecede ayrıcalıklar tanınmakta ve böylece ceza yargılamasının evrensel kuralları dışına çıkılmaktadır."

Bu tür önlemlerin polisin etkinliğini ve gücünü arttıracağı varsayımının yanlış olduğu dile getirilen bildiride, "Bu yaklaşımın toplumun polise güven duygusunu yıkacağı ve polisi toplumdan soyutlayacağı, güçsüz ve etkisiz bırakacağı inancımızı Türk polisinin de paylaşacağından kuşkumuz yoktur" denildi.

Bildirinin son bölümünde şu ifadelere yer verildi:

"SODEP'e göre, toplumumuzun her zamandan çok gereksinim duyduğu sosyal barışı sağlamanın temel koşulu geleceğe bakmak ve polisiye önlemler yerine, demokrasiye ve insan haklarına saygıyı güçlendirmektir. Demokrasinin başta gelen kurulu olan parlamentonun toplumun haklarına ve özgürlüklerine sahip çıkacağına ve demokrasiye inançsızlığın ürünü olan bu tasarıya karşı olacağına inanmak istiyoruz."

İnsanlığın İnsana...

HASAN CEMAL — *6 haziran*

Sonucu bir süredir ilgiyle beklenen bir oylama Amerikan Kongresi'nde önceki gün yapıldı. Ve Temsilciler Meclisi, 24 nisanın *"İnsanlığın insana zulmü ve Ermeni soykırımı kurbanlarını anma günü"* olarak kabulünü öngören karar tasarısını benimsemedi.

Bu sonucun sağlanabilmesi için uzunca bir zamandır hem Türk tarafının, hem de belirli ölçülerde Amerikan yönetiminin yoğun çaba harcadıkları biliniyordu. Bu nedenle, istenilen sonuca erişilmesi açısından tasarının reddedilerek kadük olması ilk bakışta olumlu bir gelişme olarak görülebilir.

Ama kuşkusuz abartılmaması ve sorunun başka boyutlarının göz ardı edilmemesi koşuluyla...

Ölçülü bir yaklaşım içinde olmanın değişik nedenleri vardır.

Bir kere Temsilciler Meclisi'nde tasarının reddi, üçte iki çoğunluk sağlanamadığı için gerçekleşmiştir. Yoksa salt çoğunluk *"Ermeni soykırımı"*nın lehinde oy kullanmıştır.

435 sandalyeli Temsilciler Meclisi'nde salı günkü oylama sırasında 412 üye hazır bulunmuştur. 232 üye evet derken, 180 üye tasarıya karşı oy kullanmıştır. Salt çoğunluk, oyların üçte ikisini gerektiren karar tasarısının geçmesine yetmemiştir.

Yetmesine yetmemiştir ama Amerikan Temsilciler Meclisi'nin tam 232 sayın üyesinin, tasarının lehinde irade beyan eylemiş bulunmasının ne kadar düşündürücü olduğu açıktır. Dost ve müttefik bir ülkenin yasama organında ortaya çıkan bu durum son derece çarpıcıdır.

Bu, bir.

İkincisi, aynı konuyla ilgili olarak Amerikan Kongresi'nde daha üç tane karar tasarısı vardır. Bu bakımdan Kongre'de işin önceki günkü oylamayla sona ermediği gün gibi ortadadır.

Üçüncüsü, bütün bunları Amerikan başkanlık sisteminin *"bir cilvesi"* olarak görmekten kaynaklanabilecek yanılgıdır.

Amerikan yönetiminin bu işi Kongre nezdinde sanıldığından çok daha sıkı tutabileceği bilinmektedir. Oysa bugüne kadar ağırlığını yeterince koyduğu söylenemez. Sanki bu tasarıların, Türkiye'nin başının üstünde *Damokles'in kılıcı* gibi sallanmasını Beyaz Saray kendi çıkarları doğrultusunda kullanıyormuş izlenimini vermektedir.

Bu nokta gözden kaçırılmamalıdır.

"Ermeni soykırımı" yalnızca Amerikan Kongresi'nde değil, Birleşmiş Milletler'de, Avrupa Parlamentosu'n da ve başka uluslararası forumlarda gittikçe daha belirgin biçimde boy göstermektedir.

Mücadelenin sadece koridor kulisleri ve duygusal tepkilerle sınırlı kalamayacağı açıktır. Dış politikada Türkiye'nin ağırlığını kullanan akıllı bir çizgi izlemek ve ülke içinde demokrasi çerçevesinde güçlü bir birlik sağlamak mücadelinin iki temel direği sayılmalıdır.

Gerek yetmiş yıl önce yaşanmış olan bir trajediyi *"soykırım"* olarak tescil ettirmek isteyenleri, gerekse Ermeni terörünü sürdürenleri ve kışırtanları etkisiz kılmanın bir başka yolu da, tarihin yazılmasına devlet olarak daha çok katkıda bulunmaktır. Bu bakımdan, örneğin Osmanlı arşivlerinin düzenlenmesi ve tarihçilerin incelemesine açılması son derece yararlı olacaktır. Bu işin özellikle 1915'ten başlanarak yapılması işi belki daha da anlamlı olacaktır...

Bütün bu işlerin üstesinden gelecek yetişkin insan gücü ile devlet deneyimine ülkemize sahiptir. Önyargılara kapılmaksızın onu harekete geçirecek beceriyi gösterebilmektir önemli olan.

Edward Heath ve Avcıoğlu

MÜŞERREF HEKİMOĞLU — *7 haziran*

E. Heath'ın konseri çok hoştu. Müziksel eleştiriyi *Filiz Ali* yapar elbet. Geçen yazımda da belirttim, beni bir başbakanın orkestra yönetmesi etkiliyor. İngiltere'yi Bayan *Thatcher*'dan önce yöneten, Avrupa ile bütünleşmek için büyük bir çaba gösteren eski başbakan, değneği eline alınca başka bir çizgiye ulaşıyor. Salon hayli sıcak, yüzü gözü ter içinde ama değneğini sevgi ve saygıyla kullanıyor. Orkestraya gülümsüyor, özellikle genç çelliste çok tatlı

bakıyor, belli, büyük hayranlığı var. *Felix Schmidt* herkesi ekiledi doğrusu. Güzel çalıyor, bana birkaç yıl önce Londra'da dinlediğim Çinli kemancıyı anımsattı nedense. O sarı genç kızı da *Yehudi Menuhin* kazandırmış müzik dünyasına. Bu genç sanatçı da Menuhin okulundan...

Geçende *Aydın Gün* ile konuşuyorduk. Yeni bir tasarısından söz etti, coşkuyla dinledim. İstanbul'da bir genç yıldızlar festivali düzenlemeye hazırlanıyor sonbaharda. Müzik dalında parlayan genç yıldızlarla parlayacak kulaklarımız!.. Değişik ülkelerde müzik dalında büyük yarışmalar düzenleniyor durmadan, bu yarışmalara birçok genç katılıyor. Seçici kurullar önünde büyük sınav veriyor, yeteneklerini kanıtlıyorlar. Müzik dalında yeni çiçekler açıyor. Yeni bir kuşak oluşuyor. Biz TV'de Rabia filmini, fetih dizilerini, alaturka konserleri, arabesk şarkıları izleyerek çağdaş olaylara giderek kapanıyoruz, ama birçok ülke bu gelişmeleri yakından izliyor. Kimi zaman bu yarışmalara ülkemizden de gençler katılıyor. Ödül de alıyorlar, en azından çağdaşlarıyla biraraya geliyorlar, görüyorlar, dinliyorlar, ama hiç desteklenmiyorlar. Kimi yarışmaların seçici kurullarında ünlü sanatçılarımız da yer alıyor, örneğin *İdil Biret* Ankara'daki gençlik konserinden sonra Amerika'ya uçtu, önemli bir yarışmada bulundu, ama kimin haberi var!..

Aydın Gün'ün girişimini yürekten destekliyorum ben. Bu tür festivalleri sık sık düzenlemek gerekiyor. Taze kan çok önemli. Ancak İstanbul'un doğru dürüst bir konser salonu yok henüz. Atatürk Kültür Merkezi'nin havalandırma sistemi çalışmıyordu geçen akşam, yalnız *E. Heath* değil, dinleyenler de terledi, ama orkestra üyelerinin oturduğu sandalyeler beni daha çok terletti doğrusu... Atatürk Kültür Merkezi'nde bir konser salonuna bu sandalyeler hiç yakışmıyor, İstanbul'un görkemli yaşamına da hiç uymuyor bu sandalyeler. Yalnız sandalyeler mi diye de sorabiliriz. Plastik yüzleri yırtılmış, boyaları aşınmış sandalyeler bende çok ters çağrışımlar yaptı o gece. İstanbul'daki çelişkileri iyi vurguluyor. Sanat yenetekleri tartışılailir yapay yıldızlarımızın görkemi ve parıltısıyla bu eski sandalyeler çok ters düşüyor. İstanbul adına düşündürücü bir terslik bu. Bu güzel kent giderek alaturkalaşıyor galiba. Oysa bir büyük kentin boyutlarını yapay parıltılar değil, gerçek sanat olayları geliştirir.

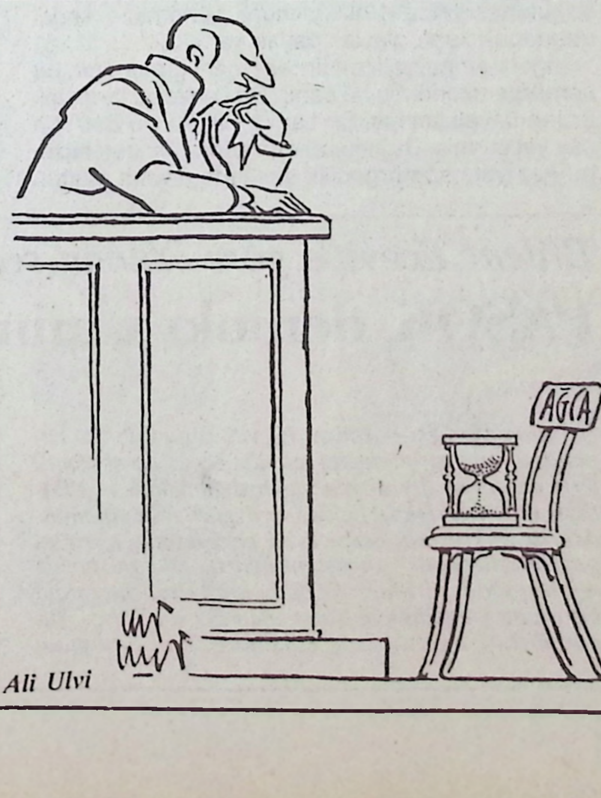
Garanti Bankası'nın düzenlediği konserde Türk ekonomisinin yıldızları da vardı. Ulusal bankaların yöneticileri, holdinglerin önde gelen kişileri, başka bir deyişle *Özal*'ın çalgıcıları... Konser de kulaklarımızda değil mi, bence bir orkestra oluşmadı henüz. E. Heath'ın yerinde Başbakan Özal'ı düşündüm bir aralık. Sonra geçmiş dönemlerden başbakanları, *Bülent Ecevit*'i *Süleyman Demirel*'i, *Bülend Ulusu*'yu, giderek *Sadi Irmak*'ı *Naim Talû*'yu, *Ferit Melen*'i, kimini bir kez bile orkestra konserinde görmediğim devlet adamlarını... Derken siyasal orkestralar bir geçit yaptı önümde, gülmek mi, ağlamak mı gerekiyor şaşırakaldım. Halit Soydan'ın konukları arasında kimi eski bakanlar da vardı o akşam. Onlar da böyle düşüncelere daldılar mı acaba?

Bence *Atatük* doruğuna çıkıyor bu başarının, devleti yönetenler, politikayla uğraşanlar Atatürk'ü hiç ağzından düşürmüyorlar, ama yeteri kadar tanımıyorlar. Bence biraz yakın tarihi okusunlar. Atatürk'ün sofrasınde yer alan kişileri. Cumhuriyet hükümetlerinin ilk bakanlarını gözden geçirsinler. Kimler yer almış o sofralarda, neler konuşulmuş, bir *Ali Çetinkaya* var, bir *Şükrü Kaya,* orkestranın yaylı ya da nefesli çalgısı gibi birbirine ters kişiler. Ama müzik üretiyorlar. Yan yana oturabiliyor, devlet yönetimine katkıda bulunuyorlar. Politika yaşamında orkestrasyon o dönem noktalanıyor galiba... Sonra solistler dönemi başlıyor, oysa demokrasilerde solistler dönemi çağdışı artık...

Güzel ürünler ortak çabayla oluşur her zaman. *Edward Heath*'ın yönettiği konserin solisti çok yetenekli bir çellist, ama orkestra hayli yetersizdi, zaman zaman güzel sesler duyduk o kadar. Bence çok olayda aynı şey, bir gazete, bir ajans, bir dergi, bir fabrika, bir holding de ortak bir çabayla başarıya ulaşıyor. O konser gecesi Nokta dergisinde *"Yön"* dergisinin öyküsünü okudum. Mozart'ın *"Küçük Bir Gece Müziği", Schubert, Çaykowski* gerilerde kaldı, kulağımda başka sesler çınladı. *Doğan Avcıoğlu* öldü mü, diye durakladım. Kim öldü, kim yaşıyor, diye düşündüm. Akşam gazetesinin Sıhhiye'de Hanımeli Sokağı'ndaki bürosunda, bahçede kayısı ağacının altında *Doğan Avcıoğlu* ile uzayan söyleşilere daldım.. *Yön* ve *Öncü*'nün öyküsü birbirine karıştı giderek. Bir gün onları yazmak gerekiyor.

Yön bir orkestra mıydı, diye sorulabilir. Bence bir soluklu çalgılar topluluğu. 27 Mayıs'ın getirdiği düşünce ortamında büyük solgular duyurdu toplumumuza. Güzel tartışmalar üretti. Bence o dergileri de gözden geçirmeli. Kimler gelmiş, kimler geçmiş, kimler soluğunu, niçin yitirmiş diye araştırmalı. Sanırım çok ilginç bir tablo oluşur...

Doğan Avcıoğlu'nu Ada'daki mezarında hâlâ solur gibi hissediyorum ben. Bir gün onunla konuşmak istiyorum, kimi olaylara nasıl şaştı kim bilir!..

Ali Ulvi

Sri Lanka Örneği

ERGUN BALCI — *8 haziran*

İkisi içeride, birisi dışarıda üç gerici güç galiba sonunda Sri Lanka'yı bölmeyi başaracaklar. Bu güçler Sri Lanka'da ekonomik ve siyasal iktidara egemen, bağnaz ve şoven grupla onun temsilcisi olan hükümet, dışarıda ise Hindistan'ın Tamil Nadu eyaletinde Sri Lanka'nın parçalanıp, kuzeyde bağımsız bir Tamil devletinin kurulmasını isteyen çevrelerdir. Bu gericiler koalisyonu, sonunda bağımsız bir ülkeyi parçalamayı başarırsa şaşmamak gerekir.

Sri Lanka'da ekonomiye egemen ve dolayısı ile siyasal iktidarı elinde bulunduran grupla, onun temsilcisi olan güçsüz hükümet, akılcılıkla uzaktan yakından hiçbir ilişkisi bulunmayan tutumları ile içerideki ayrılıkçıların ve Tamil Nadu eyaletindeki gerici, şoven çevrelerin ekmeğine yağ sürmektedirler.

Sri Lanka'nın 15.5 milyonluk nüfusunun % 75'i Budist Sinhalizlerden, % 18'i Hindu Tamillerden, geri kalan bölümü de diğer etnik gruplardan oluşur. Ülke 1796'dan 1948'e kadar Seylan adı ile İngiliz egemenliğinde yaşadı; 1948'de İngiliz Milletler Topluluğu'nun bağımsız üyesi oldu, 1972'de ise Sri Lanka adını aldı. Sri Lanka, İngiltere'den bağımsızlığını almasından bu yana iki büyük siyasal parti tarafından yönetildi. Bunlardan biri halen iktidarda olan, orta sınıfın temsilcisi, muhafazakâr *"Birleşik Milliyetçi Parti"*'dir. Ancak bu parti giderek sağa kayıp büyük sermayenin çıkarları ile özdeşleşmiştir. Diğer parti ise Sosyalist Özgürlük Partisi'dir. 1970'ten 1977'ye kadar Başbakan Bayan Bandaranaike'nin başkanlığında iktidarda kalan Sosyalist Özgürlük Partisi, o yılın yapılan seçimleri kaybederek yerini Birleşik Miliyetçi Partiye terk etti. Ertesi yıl da ülkede huzursuzluğu bastırmak ve istikrarı sağlamak için Başkanlık sistemi kuruldu. Ne var ki, bu sistemle Tamil azınlığa karşı baskılar daha da yoğunlaştırılınca 1983 yılında, günümüze kadar uzanacak kanlı olaylar patlak verdi.

İngiliz emperyalizminin egemenliğinde tipik bir sömürge ekonomisine sahip Sri Lanka'da tarım tek ürüne dayalı kalmış. Sri Lanka yıllar boyu Batı için çay yetiştirmiş. Bağımsızlıktan sonra, emperyalizm bu kez yeni sömürgecilik şeklinde devam ettiğinden, ülke bir türlü toparlanamamış. Ama bu arada, çoğunluktaki Sinhalizler arasında yabancı şirketlerle işbirliği yaparak büyük paralar kazanan bir sınıf oluşmuş. Tüm ekonomik ve sosyal ayrıcalıklar Sinhalizlerde toplanırken, kuzeydeki Tamiller kendi kaderlerine terk edilmiş. Böylece etnik ayrılığa, ekonomik ve sosyal farklılaşma da eklenince, Hindistan'daki Tamil Nadu eyaletinde bazı çevrelerin de kışkırtmaları ile ülke bugünkü iç savaş ortamına sürüklenmiştir.

Sri Lanka hükümetinin kanlı bir iç savaşı önleyebilmesinin tek yolu, sosyal adalete dayalı bir düzen kurarak ikinci sınıf vatandaş muamelesi gören Tamil azınlığa da eşit ekonomik ve siyasal haklar tanımasıdır. Ne var ki, ekonomik ve sosyal ayrıcalıkları ellerinde tutan Sinhalizler bu ayrıcalıklarını sürdürmekte kararlılar. Devlet Başkanı Junius Jayawardne ve güçsüz hükümet, gelişmeleri seyretmekten başka bir şey yapmıyor. Yönetim, reformlar yapıp halkı birleştirmeye çalışacağına, ayrılıkçı gerillalara karşı misillemelere girişiyor. Disiplinsiz ve başı bozuk Sinhaliz askerleri, gerilla eylemlerine misilleme olarak, Tamil köylerini basıyor Bu olgu da ayrılıkçıların ekmeğine yağ sürüyor. Hükümeten umudunu kesen ve askerlerin zorbalığından yılan Tamillerin hoşnutsuzluğu giderek artıyor. Ayrılıkçı gerillaların taktiği, terör eylemleri ile hükümeti sinirlendirmek ve orduyu sivil halka karşı misilleme yapmaya kışkırtmak. Böylece savaşı halk arasına yaymayı planlıyorlar. Yönetim de güçsüzlüğü ve akılcılıktan yoksun davranışı ile bu tuzağa her geçen gün biraz daha düşüyor.

Ayrılıkçı akımlar, ancak sosyal adaletin bulunmadığı, halkın bir kesiminin hoşnutsuz olduğu, ulusal zenginlikten pay alamadığı ortamlarda palazlanarak güçlenirler. Merkezi yönetim, bu durumlarda, azınlığın sorunları ile yakından ilgilenip, onların ekonomik, sosyal ve siyasal tüm haklardan eşit biçimde yararlamasını sağlamaya çalışacagına, Sri Lanka'da olduğu gibi misillemelere girişirse ya da güçsüzlüğünden ötürü misillemeleri önleyemezse hem içerideki ayrılıkçıların, hem de ülkenin parçalarmasını isteyen dış güçlerin ekmeğine yağ sürer.

Sri Lanka, bu olgunun somut bir örneğidir.

Bülent Ecevit'e göre Yunan seçimleri

PASOK demokrasinin içeriğini zenginleştirdi

10 haziran

Haber Merkezi — Bülent Ecevit, Yunanistan'da Papandreu'nun zaferiyle noktalanan erken genel seçimlerin anlamına dönük olarak yazdığı makalede, "PASOK iktidarı, siyasal haklar ve özgürlükler bakımından demokrasinin çerçevesini genişletmiş, içeriğini zenginleştirmiştir" görüşünü belirtti. Yunanistan'da rejimin sivilleştirilmesi ile demokratikleştirilmesinin bir arada yürüdüğüne işaret eden Ecevit, Türk - Yunan ilişkileri konusunda Papandreu'nun tutumunu eleştirirken, "Türkiye, haklı ulusal sorunlarında bu haklılığın gerektirdiği tutumu izlemedikçe, en iyiniyetli ve anlayışlı bir Yunan hükümeti bile durumu istismar eder" görüşünü kaydetti.

Bülent Ecevit'in Nokta dergisinin son sayısında yer alan "Yunan Seçimlerinin Anlamı" başlıklı makalesi özetle şöyle:

Türkiye'de kamuoyunu oluşturan çevreler, son yıllarda Yunanistan'daki gelişmeleri, yalnızca Türk - Yunan ilişkileri açısından değerlendirir oldular. O yüz-

İKTİDARDAN YÜCE DİVANA
Rahmi Kumaş

Cumhuriyet

AKAN SULARA KARŞI
Talip Apaydın'ın öğretmenlik anıları
Öğretmen Yayınları

62. Yıl: Sayı: 21837 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. 10 Haziran 1985 Pazartesi

Özal'dan sert çıkış

'AET temsilcisinin ya da AET'nin içişlerimize karışma hakkı yok'

ANKARA YOLUNDA SAHUR SOHBETİ

Özal: *Böyle bir şey söylediğini zannetmiyorum. Eğer böyle bir şey varsa terbiyesizliktir. Tahkik ettiriyoruz. Söylenmişse terbiyesizliktir. Gereğini yaparız.*
Gazeteciler: *Gereğini yapmaktan ne kastediyorsunuz?*
Özal: *Ne yapacağımız sonra belli olur.*
Gazeteciler: *AET temsilciliğini kapatır mısınız?*
Özal: *Gereğini yaparız.*
Gazeteciler: *Bu, ilişkilerde sertleşme getirmez mi?*
Özal: *Zaten ilişkiler donmuş.*

FARUK BİLDİRİCİ

KONYA/ANKARA — Başbakan Turgut Özal, Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu'nda değişiklik öngören yasa tasarısının Türkiye - AET ilişkilerine **"öldürücü bir darbe indireceğini"** söyleyen AET'nin Türkiye temsilcisi Gwyn Morgan'ı sert bir dille eleştirdi. Özal, Morgan'ı **"terbiyesizlikle"** suçladı. Başbakan, Morgan'ın demecini yayımlayan gazeteleri de eleştirdi, **"Sizler de oralardan yardım aramayın"** dedi.

AET'nin Türkiye temsilcisi Gwyn Morgan, geçen cuma günü ANKA ajansına verdiği ve ertesi gün bellibaşlı gazetelerde yayımlanan demecinde polise olağanüstü yetkiler tanıyan tasarının AET'de yarattığı kaygıları açıklamış, **"Bu tasarının yürürlüğe girmesini önleme yolunun bulunacağını ümit ediyorum. Yoksa ikili ilişkiler büyük zarar görecek"** demişti.

Önceki gece Konya'dan Ankara'ya dönerken, yol üzerinde bir lokantada verilen sahur yemeği sırasında gazetecilerle sohbet eden Başbakan Turgut Özal, Morgan'ı eleştirdi. Özal, bir yandan kuzu çevirme yerken, bir yandan da gazetecilerin sorularını yanıtladı. Özal'a yöneltilen sorular ve yanıtları şöyle:

— **Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasa Tasarısı'nın AET ile ilişkileri olumsuz etkileyeceği yolunda görüşler var.**

ÖZAL — Nereden geliyor o haber?

— **AET temsilcisinin bir demeci yayımlandı.**

ÖZAL — AET temsilcisinin veya AET'nin bizim içişlerimize karışmaya hiç hakkı yok. O şekilde laf etmek terbiyesizliktir. Biz onların içişlerine karışmıyoruz. Onlar da bizim içişlerimize karışmasınlar. Yalnız böyle bir şey söylendiğini zannetmiyorum. Bir yanlış ifade vardır. Eğer böy-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

Yine Çankaya Görüşmesi

ANKARA — Evren-Cindoruk görüşmesinin içeriğine yönelik yayınlar giderek tavsadı. Kimi yanlış, hatta kişisel eğilimleri yansıtan amaçlı bilgilerin yanı sıra görüşmenin doğru yanlarını veren haberler yayımlandı. Bu görüşme ile ilgili yorumlar henüz sona ermiş değil.

Çeşitli siyasal çevreler, Türkiye'nin içinde bulunduğu demokrasinin koşulları dikkate alarak Evren - Cindoruk görüşmesine "tepeden bakılarak kimi değerlendirmelerin" neden yapılmadığını soruyor.

Başkentte varılan yargılara göre, Çankaya'daki

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

ÖZAL: ASGARİ ÜCRET EYLÜLDE ARTACAK
Haberi 8. Sayfada

MUHALEFETTEN AET TEMSİLCİSİ MORGAN'A TEPKİ

POLİSE YETKİ TASARISI BUGÜN TBMM'DE: HP ENGELLEMEYE HAZIR
8. Sayfada

İNÖNÜ "BARIŞ GÜVERCİNİ" İLE — SODEP İstanbul il örgütünün dün Saraçhane Meydanı'nda düzenlediği "Demokrasi, pahalılık ve işsizlik" mitingi kalabalık bir halk topluluğunun katılımıyla yapıldı. Tencere tava seslerinin, hükümetin politikasını eleştiren sloganlarla karıştığı Saraçhane Meydanı'nı dolduran coşkulu kalabalık, az da olsa geçmişin siyasal parti mitinglerini anımsatıyordu. Miting alanına eşi Sevinç İnönü ile birlikte gelen Genel Başkan Erdal İnönü, kendisine ve partisine karşı gösterilen böylesine bir sevgiden oldukça hoşnut bir biçimde kürsüdeki yerini aldı ve herkesin yakından bildiği "klasik" selamlamasını yaptı. Bu arada İnönü'nün kürsüye çıkmasıyla birlikte uçurulan beyaz güvercinlerden biri de Genel Başkanın omuzuna kondu. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

İnönü, İstanbul mitinginde "Eksik demokrasiye alışamayız" dedi

'Özgürlükten korkmayalım'

Anayasa: *Bugünkü anayasa bazı sınırlamalar ve yasaklar getirmiştir. Bunları elbet bir gün halkımız gene anayasada belirtilen yolla ortadan kaldıracaktır.*
Ekonomi: *Hükümet, işadamlarının gerçek gelirlerini arttırarak, işçilerimizin ve memurlarımızın gerçek gelirlerini azaltarak ekonomiyi canlandırmak istiyor.*
İşsizlik: *Özal hükümetinin çare bulmaya çalışmadığı en önemli sorun işsizliktir. Sanayileşme hızlanmaz, yatırımlar artmazsa işsizlik çözülmez. Özal'ın yatırımlar için başlıca umudu dış sermayedir. Dış sermaye işsizlik sorununu çözecek ölçüde niçin gelsin.*
Demokrasi: *Hükümetin "önce ekonomi, sonra demokrasi" görüşüne hiç katılmıyoruz. Demokrasimizin görülen kusurlarının artık daha fazla gecikmeden düzeltilmesini istiyoruz.*

ERHAN AKYILDIZ

SODEP İstanbul İl Örgütü'nün Saraçhane Meydanı'nda düzenlediği "Demokrasi, pahalılık ve işsizlik" mitinginde konuşan SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, **"Türkiye yeniden insanların özgürlüklerini rahatça korkmadan kullandıkları bir ülke olmalıdır"** dedi...

"Türkiye'de demokrasinin, ancak halkın ona sahip çıkmasıyla var olacağını, yerleşip gelişeceğini" söyleyen İnönü, daha çok anayasa değişikliği, ekonomik sorunlar, işsizlik ve af konuları üzerinde durdu. Geniş güvenlik önlemlerinin alındığı mitingten sonra SODEP'in belirlediğinin dışında pankart taşı-

(Arkası Sa.6, Sü.1'de)

Notlar

Çift sıra polis çemberi

***SODEP** yöneticileri, Sıkıyönetim Komutanlığı'na onaylattırdıkları 64 adet sloganın dışında slogan atılmaması için sık sık uyarıda bulundular.*

Demokrasi mitinginde büyük gözaltı

8. Sayfada

Sürt'te 3 şehit daha

Güvenlik kuvvetleriyle silahlı çatışmaya giren bölücü çete militanlarından biri sağ, üçü ölü ele geçirildi.

SİİRT, (a.a.) — Siirt ilinin dağlık ve kırsal kesiminde önceki gün güvenlik kuvvetleri ile silahlı çatışmaya giren bölücü çete mensupları, üç güvenlik görevlisini şehit ettiler. Çete elemanlarından biri sağ, üçü ölü olarak ele geçirildi.

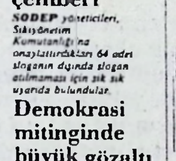
7. Kolordu ve Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Van İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi'nden yapılan açıklama şöyle:

"7 Haziran 1985 günü Siirt ilinin dağlık ve kırsal kesiminde 2 ayrı yerde bölücü çete mensupları ile girişilen müsademe sonucu bir çete mensubu silahları ile birlikte sağ olarak ele geçirilmiş, sürdürülen müsademede bölücü çetenin açtığı ateşle, Jandarma Yüzbaşı Hakkı Akyüz, Piyade Asteğmen Atilla Çıkın ve Piyade Er Yaşar Özarış şehit olmuşlardır. Aynı bölgenin kuzey kesiminde bulunan Çatak mevkiindeki dağlık arazide devam ettirilen operasyonlarda, çetecilerle temas sağlanmış ve güvenlik kuvvetlerinin bölücü çete unsurları ile giriştikleri çatışmada, 3 çete mensubu silahları ile birlikte ölü olarak ele geçirilmişlerdir.

Biri sağ, üçü ölü olarak ele geçirilen çete mensuplarının üzerlerinde,

2 adet kaleşnikof piyade tüfeği, 1 adet G-3 piyade tüfeği, 1 adet simirnof piyade tüfeği, 5 adet el bombası, 2 adet roketa-

(Arkası Sa.6, Sü.3'de)

Ecevit'e göre Yunan seçimleri

***PASOK** iktidarı, demokrasinin içeriğini zenginleştirdi.*
***Türkiye,** Ege'deki haklarını açık biçimde savunmalıdır.*
***PASOK,** siyasal ve toplumsal bilinçlenmeyi ve katılımı geliştirici yönde eğitime ve çalışmalara ağırlık vermiştir.*

7. Sayfada

İstanbullular bunaldı *Havaların ısınmasıyla birlikte plajlara akın eden İstanbullular, gün boyu güneşe ve denize doydular. 1 haziranda açılan plaj sezonu, yağmur bildiren hava raporu nedeniyle ilk günler oldukça soluk geçerken, havaların ısınmasıyla birlikte eski "neşesine" de kavuştu. Ancak dün oldukça kalabalık olan "Menekşe Plajı"nda "erkek" plajcılar çoğunluktaydı. Bu arada plaj fiyatlarında geçen yıla oranla yüzde 40 oranında bir artış oldu. Buna göre beton plajlarda giriş 100, aile kabinleri ise 500 lira olarak belirlendi. Meteorolojinin verdiği bilgiye göre dün İstanbul'da hava sıcaklığı 29-30 dereceyi, deniz suyu sıcaklığı Florya'da 19 dereceyi buldu. (Fotoğraf: ASENA ÖZKAN)*

Saraçhane Mitinginden...

Dün öğleden sonra Saraçhane Meydanı'ndaydık. Son derece sıcak bir havada SODEP'in uzunca zamandır hazırlandığı mitingi izledik.

Mitingin adı iyi konmuştu: *Demokrasi, pahalılık ve işsizlik*...

Pahalılık ve işsizliğin sürekli büyüdüğü, demokrasi özleminin ise bir türlü dinmediği ülkemizde siyasal bir gösteri için herhalde bundan daha iyi bir isim bulunamazdı.

Üstelik bu miting İstanbul'da yapılıyordu. Türkiye'nin sanayileşme ve kentleşmesinden en büyük payı almış, en "politize" sayılabilecek altı milyonluk dev bir kentte.

Ama yine de Saraçhane alanının dün pek öyle ağzına kadar dolu olduğu söylenemezdi...

Meydanın çevresinde, Sayın İnönü'nün be-

(Arkası Sa.6, Sü.6'da)

HASAN CEMAL

Uğur Mumcu Çelenk'le görüştü:

'Beni bu işe siz soktunuz'

Bekir Çelenk: *O günlerde herkes ikiye ayrılmıştı. Çelebi, Ağca'yı koruyabilir. Para da verebilir. Bilemem. Ama suikasta karıştığını sanmıyorum. Görüyorsunuz Ağca'nın ifadelerini. Adam deli.*

UĞUR MUMCU

ROMA — Bekir Çelenk, Papa suikastı davasında sanık olarak yargılanan Ülkücü Türk Dernekleri Federasyonu Başkanı Musa Serdar Çelebi ile film yapımcısı Berkez İnanoğlu tarafından tanıştırıldığını söyleyerek, **"Çelebi'nin Ağca ile bir ilişkisi olabilir, bilemiyorum, ama suikast olayına karıştığını hiç sanmıyorum"** dedi.

Sofya'da göz hapsinde bulunan Çelenk ile Roma'dan telefonla yaptığım görüşme şöyle:

— **Çelebi ile nasıl tanıştınız?**

ÇELENK — Berkez İnanoğlu benim 21 yıllık arkadaşım. 1979 yılındaydı. Frankfurt'taydım. Berkez ile birlikte bir yıl da görüşürdük. Karşılaştık. İşte de yemeğe gidelim diye ısrar etti. Beraber yemeğe gittik. Yemekte Serdar Çelebi ile beni tanıştırdı. Çelebi, Martella'ya beni tanımadığını söylemiş. Bir kere yemekte gördü, hatırlamayabilir de...

— **Peki Çelebi'nin Ağca ile bir ilişkisi olabilir mi?**

ÇELENK — Bilemem. O günlerde herkes ikiye ayrılmıştı. Ağca'yı koruyabilir. Para da verebilir. Bilemem. Ama suikasta karıştığını sanmıyorum. Görüyorsunuz Ağca'nın ifadelerini, adam deli.

— **Peki Ağca Avrupa'da çok para harcıyordu, bu kadar parayı nereden bulabilirdi?**

ÇELENK — Bilmiyorum, ben de ona şaşırıyorum, tabii birileri para vermiş olmalı. Bakın benim param bitti. Avukata bile para veremiyorum.

— **Avukatınız çok yetenekli.**

ÇELENK — Türkiye'den bir avukat vasıtasıyla bulduk, tanı-

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Yalan ve Gerçek

ROMA — Yarın yeniden başlayacak duruşmada Başkan Santiapichi, Ağca'dan şu soruların yanıtını alacak:

1 — Silahı nereden aldın, nasıl aldın, yanında kimler vardı?
2 — Ömer Bağcı, silahın suikastta kullanılacağını biliyor muydu?
3 — Oral Çelik'in suikasttaki rolü nedir?
4 — Musa Serdar Çelebi'nin bu olaylardaki sorumluluğunu anlat. Suikastı biliyor muydu, bilmiyor muydu?

Santiapichi, deney görmüş bir yargıç. Daha önce Kızıl Tugaylar'ı yargıladığı için "örgütlü suç" nedir, bunu çok iyi

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

KKTC'lilerin %70'inden fazlasının oyunu aldı

Denktaş birinci turda kazandı

***KKTC** Cumhurbaşkanı "Dava omuzlarımızdadır. Halkımızın bana vermiş olduğu bu görevde muhaliflerimi de göreve davet ediyorum" dedi.*

İZZET RIZA YALIN

LEFKOŞE — KKTC Cumhurbaşkanlığı seçimleri dün yapıldı. Bağımsız aday Rauf Denktaş Yüksek Seçim Kurulu'nun açıkladığı sonuçlara göre KKTC'nin ilk dönem cumhurbaşkanlığına seçildi.

Seçim için Lefkoşe, Magosa ve Girne ilçelerinde dün saat

(Arkası Sa.6, Sü. 2'de)

'At' Japonya'da büyük ödülü paylaştı

ÖZGENTÜRK — Ali Özgentürk, daha önce çevirdiği Hazal filminin setinde.

***Y**önetmen Özgentürk'ün 'At' filmi, dün sona eren Birinci Uluslararası Tokyo Film Festivali'nde büyük ödülü Macar yönetmen Guthar ve Japon yönetmen Shinji ile paylaştı. Özgentürk, film yapmak üzere 250 bin dolar kazandı.*

BAŞROLDE GENCO ERKAL — Senaryosunu Işıl Özgentürk'ün yazdığı At filminde başrolü Genco Erkal oynadı. Yukarıda filmden bir sahne. Genco Erkal ve Harun Yeşilyurt.

TOKYO, (Cumhuriyet) — Yönetmenliğini Ali Özgentürk'ün yaptığı "At" filmi, Birinci Uluslararası Tokyo Film Festivali'nde büyük ödülü iki filmle paylaştı. Özgentürk, 250 bin dolar ödül kazandı.

Dünyanın en büyük ödüllü yarışması olarak bilinen yarışma sonunda birincilik ödülünü paylaşan "At"ın yönetmeni Ali Özgentürk, ödülünü Narayama Türküsü filminin yönetmeni Shohei Imamura'dan aldı. Özgentürk'ü ilk kutlayan ise "Kiss of the Spider Woman-Örümcek Kadının Öpüşü" filminin baş kadın oyuncusu Sonia Braga oldu. Özgentürk'ün girişimleriyle yarışma dışı bırakılan filmin oyuncusu Braga, ödülü aldıktan sonra Ali Özgentürk'ü uzun uzun öptü.

Birinci Uluslararası Tokyo Film Festivali, dün yapılan görkemli bir törenle sona erdi ve 10 gündür merakla beklenen ödül-

(Arkası Sa. 6, Sü. 6'da)

den de, son Yunan seçimlerinin sonuçlarını, Papandreu'nun Türkiye'ye karşı izlediği katı tutuma bağlama eğilimi Türk kamuoyunda ağır basabilir.

Yalnız Türkiye'de değil, genellikle Batı dünyasında da, kimi etkili çevreler, Yunan seçimlerinden önce yaptıkları yorumlarda, değerlendirmelerde, daha çok, Papandreu'nun ve PASOK (Pan-Helenik Sosyalist Hareket) iktidarının dış politikasına ağırlık vermişlerdir; ve Yunan halkının da öyle davranacağı varsayımına dayanmışlardır.

Oysa karmaşık sosyal ve siyasal gelişmelere ve sorunlara böylesine tek boyutlu bir yaklaşım, yanıltıcı sonuçlar verir. Hiçbir ülkenin seçmeni, yalnızca dış politikaya bakarak oy kullanmaz.

Gerçi komşumuz olmasına karşın, Türkiye'den Yunanistan'ın iç durumu açık seçik izlenemiyor. Ama izlenebildiği kadarıyla da görülebilir ki, Yunan halkının ikinci kez PASOK'u tek başına iktidara getirmesinde, daha doğrusu iktidarda alıkoymasında, asıl ağırlık taşıyan etken, bu partinin iç politikası olmuştur.

Aramızdaki sorunlara ve gerginliğe karşın, Türkiye ile Yunanistan'ın toplumsal yapıları arasında, her bakımdan değilse de, bazı bakımlardan azımsanamayacak benzerlikler vardır. O nedenle, PASOK'un son seçimlerde yinelenen başarısını, Yunanistan'ın iç durumu ve etkenleri açısından incelemek, Türk kamuoyuna bazı bakımlardan ışık tutabilir.

Bu etkenler şöyle özetlenebilir:

• PASOK iktidarı, Yunanistan'da bir hayli derinlere inen sosyal adaletsizliği giderme yolunda belirgin adımlar atmıştır.

• Sosyal alandaki bu başarıların ve gelişmelerin yanı sıra, PASOK iktidarı, Yunan ekonomisini ve Yunanistan'ın gerek iç gerek dış politikasını, dışardaki Yunan asıllı büyük iş çevreleriyle yabancı sermayenin ortaklaşa ipoteği altından kurtarma yolunda küçümsenemeyecek başarılar elde etmiştir. Böylece, bir yandan Yunan halkının özgüvenini arttırırken, bir yandan da ekonomide Yunanistan'ın iç dinamiklerini daha büyük ölçüde harekete geçirebilmiştir.

• Rejimin sivilleştirilmesi yolunda PASOK iktidarı büyük adımlar atmıştır. Askerlerin iç siyasetteki etkinliğini, orduda belirgin bir husursuzluk yaratmaksızın azaltabilmiştir.

• PASOK iktidarı, Yunan halkını, 1974'te sona eren askeri yönetimin daha sonraki yıllarda da az çok süren psikolojik etkilerinden ve ezikliğinden geniş ölçüde kurtarırken; siyasal haklar ve özgürlükler bakımından da demokrasinin çerçevesini genişletmiş, içeriğini zenginleştirmiştir.

Rejimin sivilleştirilmesi, her yerde ve her zaman rejimin demokratikleştirilmesi anlamına gelmez. Nitekim, askerlerin siyasette belirgin bir ağırlık taşımadığı ülkeler arasında da koyu dikta rejimleri altında yaşayanlar vardır. Polonya dışındaki tüm Doğu Avrupa sosyalist ülkelerinde bu durum görülür. Yunanistan'da ise, rejimin sivilleştirilmesiyle demokratikleştirilmesi bir arada yürümüştür.

• Bütün bunların sonucu olarak, PASOK iktidarı, Yunanistan gibi gelişme sürecindeki bir ülkede, iç ve dış sorunlar ne kadar çetin olursa, gelişmenin, sosyal adaletle ve demokrasiyle bağdaştırılabileceğini göstermiştir.

• PASOK, siyasal ve toplumsal bilinçlenmeyi, örgütlenmeyi ve katılımı geliştirici yönde eğitme ve çalışmalara ağırlık vermiştir. Örneğin, son Yunan seçimlerinden birkaç gün önce İsveç'te yaptığım bazı görüşmelerden ve incelemelerden edindiğim bilgiye göre, İsveç İşçi Hareketi'nin teknik yardımı ve dayanışmasıyla bazı gelişme sürecindeki ülkelerde uygulanan siyasal ve toplumsal amaçlı halk eğitimi programlarının en iyi sonuç verdiği ülke, PASOK iktidarı dönemindeki Yunanistan olmuştur.

Bunlardan başka, Yunanistan'daki seçim sonuçları değerlendirirken, açık seçik görülebilen iki gerçeği de gözönünde tutmak yararlı olur:

• Çağdaş anlamda bir sosyal demokrat tutum izleyen PASOK'un iktidardaki başarısı, Yunanistan'da serbestçe örgütlenip çalışabilen komünistlerin küçümsenemeyecek ölçüde zayıflamasını sağlamıştır. Bu da, komünizmi önlemede en etkili ve geçerli yolun, demokrasiyi sınırlamak ve yasakları ağırlaştırmak değil, sosyal demokrasiyi başarıyla uygulamak olduğunu, başka birçok Batı ülkesinde olduğu gibi, Yunanistan'da da kanıtlamıştır.

• PASOK iktidarı, aşırı kitabi Marksistlerin veya solcuların etkisi altında bir komplekse kapılmaksızın, köylünün kalkınmasına, güçlü ve demokratik işleyişli kooperatifçiliğin kırsal alanda yaygınlaşıp gelişmesine önem vermiştir. çalışan halk kesimleri arasında, köylünün en az işçiler ve başka ücretliler kadar ağırlık taşıdığı gerçeğini görmüştür. Son seçimlerde de bu görüşün ve yaklaşımın siyasal ürünlerini kırsal alanda derlemeyi başarmıştır.

Bir başka anlatımla PASOK iktidarı, Yunanistan gibi köylülüğün ve kırsal alanın ağırlık taşıdığı bir ülkede, sosyal demokrasinin, sanayi toplumlarındakinden değişik bazı özellikle ve öncelikleri olması gerektiğini kavramış ve ona göre davranmıştır.

Son Yunan seçimlerinin sonuçlarını Türkiye ve Türk-Yunan ilişkileri açısından değerlendirirken de bazı yanılgılardan kaçınmak gerekir.

Türk Yunan ilişkilerinde son zamanlarda belirginleşen olumsuz gelişmelerde, kuşkusuz PASOK iktidarının kati tutumunun büyük etkisi olmuştur. Ama bunun sorumluluğu yalnızca Papandreu'ya ve PASOK iktidarına yüklenemez.

Türkiye'nin, Türk - Yunan ilişkileri konusunda birkaç yıldır izlediği tutum Papandreu'nun ve PASOK iktidarının katı tutumuna, en azından cesaret vermiştir.

Türkiye'nin Ege'de, kıta sahanlığı ve hava sahasıyla ilgili bazı doğal hakarı vardır. 1974'te Türkiye, Ege sorununu bu açıdan uluslararası gündeme getirmiştir ve yıllarca Ege'de kendi ulusal haklarının izleyicisi olmuştur. Dünyada hiç kimse de Türkiye'nin temeldeki haklılığı inkâr edememiştir.

Ama son yıllarda, Türkiye, Ege'deki ulusal haklarının sözünü bile etmekten kaçırmaktadır. Türkiye'nin Ege'deki haklarını Türkiye artık savunmuyor diye de Yunanistan'ın savunması herhalde beklenemezdi.

Türkiye'nin, Ege'de, NATO çerçevesinde, bundan birkaç yıl önce Yunanistan'a verdiği ödünleri reddetmek de herhalde Yunanistan'a düşmezdi. Hangi ülkeye durup dururken öyle ödünler verilse, o ülke bunları alıp cebine atar ve yenilerini ister.

Türkiye, haklı olduğu ulusal sorunlarında bu haklılığın gerektirdiği tutumu izlemedikçe, en iyiniyetli ve anlayışlı bir Yunan hükümeti bile, durumu istismar eder. Türkiye'nin, demokrasiden uzaklaştıkça Ba-

tıyla ilişkilerine yalnız olması da, böyle bir istismarı kolaylaştırır.

Oysa, Türkiye'nin, demokrasisini sürdürdüğü ve Ege'deki haklarına kararlı biçimde sahip çıktığı dönemde, Türk - Yunan ilişkileri şimdiki kadar kötülememişti; hatta iki ülke arasında zamanla olumlu sonuçlar verebilecek ve ikili ilişkileri sağlam temellere dayandırabilecek bir diyalog başlatılmıştı.

Son Yunan seçimlerinden sonra Türk başbakanının söylediği sözler, birkaç yıldır Türk - Yunan ilişkilerinde hiç de olumlu sonuçlar vermediği görülen, sorunları örtbas edici, göz ardı edici Türk tutumunun süreceği kaygısını veriyor.

Başbakanın sözlerinden, "Papandreu bize sert davranmazsa aramızda sorun kalmaz" anlamı çıkıyor. Oysa Papandreu veya herhangi bir Yunan hükümeti, Türkiye'ye sert de yumuşak da davransa, Türkiye'nin Yunanistan'la bazı sorunları vardır.

Kıta sahanlığı ve hava sahası konularının oluşturduğu Ege sorunundan başka, Türkiye yakınındaki Yunan adalarının uluslararası andlaşmalara karşın silahlandırılması ve Batı Trakya Türklerinin yine uluslararası andlaşmalarla hatta Yunan anayasasıyla güvence altına alınmış insanlık haklarının çiğnenmesi sorunları da vardır.

Bunlara hiç değinmeden, bunların sözünü etmeden, Yunanistan'a "zeytin dalı" uzatmakla yetinmek, elbette olumlu sonuç vermez.

Yunan hükümeti, karasularını genişletip Türkiye'yi Ege'de büsbütün soluk alamaz duruma getirmeyi, kayıkla balık bile tutamaz duruma getirmeyi tasarlarken, uluslararası alanda bunun ortamını hazırlarken, üstelik Ege'yi bir Yunan gölü, Ege göğünü de Yunan göğü saydığını bir "Ege Bakanlığı" kurarak da vurgulama niyetini açıklarken; Türkiye'nin Ege'deki doğal haklarına değinmekten, bunların sözünü bile etmekten kaçınması, çok kaygı vericidir. Hele adındaki "Pan-Helenik" sözcüğüyle yayılmacı eğilimlerini açığa vuran bir Yunan iktidarı karşısında, Türkiye'nin, hiçbir yayılmacı niyet taşımayan isteklerini dünya kamuoyu önünde hatırlatıp vurgulamaktan çekinmesi, aklın alacağı şey değildir.

Türkiye'nin bu tutumu sürerse, ileride sorunların çözümü ve ilişkilerin düzelmesi büsbütün güçleşir.

Türkiye'nin Yunanistan'a karşı saldırgan emeller beslediği veya adalardaki Yunan egemenliğini tartışma konusu yapmak istediği yolundaki uydurma Yunan propagandasının asılsızlığını dünyaya ve Yunan halkına anlatmak, iki ülkenin ilişkileri açısından ne kadar gerekli ise, Türkiye'nin Ege'deki doğal ve ulusal haklarını açık ve kararlı biçimde savunması da, bu açıdan en az o kadar gereklidir.

Çünkü iki komşu ülke arasında ikisinin de yararına olan karşılıklı güven ve işbirliği ortamı, ancak sorunların barışçı yollardan hakça bir çözüme ulaşması ile sağlanabilir; tek yanlı ödünler vermekle, karşılıksız "zeytin dalı" uzatıp durmakla veya "artık zeytin dalı uzatmıyorum" demekle değil.

Rahşan Ecevit DSP'yi anlatıyor

'DSP, ilk sosyal demokrat parti olacak'

YALÇIN DOĞAN — *11-12 haziran*

Rahşan Ecevit ve arkadaşlarının kuracakları Demokratik Sol Parti'nin (DSP) kuruluş tarihinde herhangi bir değişiklik yok. DSP, daha önce açıklandığı gibi, 19 ağustos tarihinde resmen kurulacak. Partinin kuruluş hazırlıkları ilerlerken, amblemi de belli oldu: Mavi zemin üstünde uçmaya hazırlanan bir beyaz güvercin. DSP ile ilgili çeşitli dozda ilgi, merak, eleştiri, karşı çıkma ve birbiriyle çelişen duygu ve düşünceler halen güncelliğini sürdürüyor. Bu nedenlerle biz, partinin kuruluş çalışmalarının başında bulunan Rahşan Ecevit'le bir söyleşi yaptık. Kendisine yönelttiğimiz sorular ve aldığımız yanıtlar aynen şöyle:

— Solda iki parti varken üçüncüsüne neden gerek görüldü diye soranlar oluyor. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

RAHŞAN ECEVİT — Bize göre, Demokratik Sol Parti, bu dönemin, üçüncü değil, ilk sosyal demokrat partisi olacaktır.

Böyle bir soru zamanında **"Sosyal demokrat olduğunu söyleyen bir parti kurulmuşken ikincisine ne gerek var?"** diye sorulmalıydı.

Çünkü o partilerin ikisi de 6 Kasım 1983 seçimleri öncesindeki koşullara uyarak; yeni kurucularını ve milletvekili adaylarını devletin başında bulunanların onayına sunarak kurulmayı, birer halk örgütlenmesi olarak değil, çatı örgütleri olarak kurulmayı içlerine sindirebilmişlerdir. Doğuştan gelen bir farkları yoktur: Yapıları, tutumları da pek farklı değildir.

Kendileri de aralarında önemli bir fark görmüyor olmalılar ki şimdi birleşmeyi düşünebiliyorlar. Bunun sadece hukuki formülünü bulmakta güçlük çekiyorlar.

"Seçkinler" denen kesimden otuzar-kırkar kişinin bir araya gelip de, **"haydi arkadaşlar, madem ki, partilere müsaade çıktı, biz de bir parti kurup onaya sunalım"** demesiyle gerçek bir sosyal demokrat parti kurulmuş olmaz.

Bir sosyal demokrat parti veya bizim deyişimizle, bir demokratik sol parti, ancak bir halk örgütlenişi olarak doğarsa ve tepeden değil, temelden kurulursa, gerçeklik taşır.

"Ne yapalım, biz kurulurken koşullar ancak o kadarına elveriyordu" demek, mazeret değildir. Her ilerici hareket kendi koşullarını kendi yaratır.

Ülkemizde, koşullara değil, sosyal demokratlığın gereklerine uyarak kurulan ilk parti, Demokratik Sol Parti olacaktır.

— Demokratik Sol Parti'nin, sosyal demokrat olduklarını söyleyen öbür iki partiden başlıca farkları neler olacaktır?

RAHŞAN ECEVİT — Demokratik Sol Parti, kuruluş yöntemiyle, iç düzeni ve işleyişiyle, programı ve tutumuyla, rejim sorununa yaklaşımıyla, Türkiye'deki tüm partilerden farklı olacaktır. Kurulu partilerden bir önemli ayrılığı da geçmişe dönük değil, geleceğe yönelik oluşudur.

İKTİDARDAN YÜCE DİVANA
Rahmi Kumaş
[illegible]

Cumhuriyet

BİR ZAVALLI SARI AT
Salâh Birsel
[illegible]

62. Yıl; Sayı: 21838 — Kurucusu: Yunus Nadi — 70 TL. — 11 Haziran 1985 Salı

'Polis tasarısı demokrasiye aykırı'

Rahşan Ecevit DSP'yi anlatıyor

Yalçın Doğan

Yurttaş, "Polis her an evimi basabilir, sokakta canıma kıyabilir" korkusuyla boynunu büküp her şeye katlansın diye hiçbir demokratik ülkede benzerine rastlanamayacak yasalar çıkarılıyor.

Anayasayı değiştirmek, anayasanın tanıdığı bir haktır. Eskisinden daha ileri, yurttaşı daracık bir rejim kaftanı içinde bunaltmayacak bir anayasa düzeni amaçlıyoruz.

Halk, etkili biçimde örgütlenirse, siyasal karar organlarında ağırlık kazanırsa, onların sesine ister istemez herkes kulak verir.

Rahşan Ecevit ve arkadaşlarının kuracakları Demokratik Sol Parti'nin (DSP) kuruluş tarihinde herhangi bir değişiklik yok. DSP, daha önce açıklandığı gibi, 19 ağustos tarihinde resmen kurulacak. Partinin kuruluş hazırlıkları ilerlerken, amblemi de belli oldu: Mavi zemin üstünde uçmaya hazırlanan bir beyaz güvercin. DSP ile ilgili çeşitli dozda ilgi, merak, eleştiri, karşı çıkma ve birbiriyle çelişen duygu ve düşünceler halen güncelliğini sürdürüyor. Bu nedenlerle biz, partinin kuruluş çalışmalarının başında bulunan Rahşan Ecevit'le bir söyleşi yaptık. Kendisine yönelttiğimiz sorular ve aldığımız yanıtlar aynen şöyle:

— 1 —

— Solda iki parti varken üçüncüsüne neden gerek görüldü diye soranlar oluyor. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

RAHŞAN ECEVİT — Bize göre, Demokratik Sol Parti, bu dönemin, üçüncü değil, ilk sosyal demokrat partisi olacaktır.

Böyle bir soru, zamanında, **"Sosyal demokrat olduğunu söyleyen bir parti kurulmuşken ikincisine ne gerek var?"** diye sorulmalıydı.

(Arkası Sa.6, Sü. 2'de)

Polise yetki tasarısı

Özal'dan iki geri adım

1- "Suçun kesinlikle işleneceği intibaını veren ve hazırlık hareketleri içinde bulunan kişiler" gözaltına alınmayacak.

2- Polisin telefon dinlemesi ve evde arama yapmasına, hâkim karar verecek.

Başbakanlık savunmada

Tasarının gerekçeleri:

1- Çağın değişen teknik koşulları.

2- Anayasada öngörülen konulara intibak

3- Polisin yetki ve görevlerinde mevcut bazı belirsizlikleri açığa kavuşturma.

11. Sayfada

Romanya gezisi bugün başlıyor

Evren'in çalışma gündemi yüklü

Cumhurbaşkanı Evren, Romanya Devlet Başkanı Çavuşesku ile yapacağı görüşmede, Bulgaristan'da Türk azınlığa yapılan baskılarla, Türk-Yunan anlaşmazlıklarını gündeme getirecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in üç aylık bir aradan sonra Romanya Sosyalist Cumhuriyeti'ne yapacağı ikinci ziyaret bugün başlıyor.

Cumhurbaşkanı Evren'in, Romanya Devlet Başkanı Nikolay Çavuşesku ile yapacağı görüşmelerin, gerek ikili ilişkiler, gerek Balkanlar'daki siyasi gelişmeler açısından kabarık bir gündemi bulunuyor.

Görüşmelerin siyasi konulara ilişkin bölümünde, Balkanlar'daki durumun geniş bir biçimde gözden geçirilmesi ve bu çerçevede Bulgaristan'ın ülkede yaşayan Müslüman Türk azınlığa karşı yürüttüğü baskıların gündeme gelmesi bekleniyor. Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun, Evren'in gezisini de hazırlama amacı taşıyan nisan ayındaki Bükreş ziyaretinde, konu Rumen yetkilileriyle görüşülmüş, Rumen tarafı, Balkanlar'daki siyasi ortama taşıdığı olumsuz sonuçlar bakımından Türk-Bulgar sürtüşmesi üzerinde kaygı belirtmişti.

Bu görüşmeler sırasında Halefoğlu, Rumenlere, Bulgaristan'ın, Türkiye'nin görüşme çağrısına yanıt vermemesinin Balkan ülkeleri arasında çok taraflı işbirliğini olanaksız hale getirdiğini belirtmiş, Rumen tarafı da, bu konuda aynı kaygıyı paylaştığını bildirmişti. Cumhurbaşkanı Evren'in ziyareti, Türkiye'nin, Bulgaristan'daki uygulamalarla ilgili uyarılığını Rumen tarafına en üst düzeyde aktarılması açısından uygun bir zemin oluşturacak.

Balkanlar'daki durum gözden geçirilirken, Papandreu'nun yeniden başbakanlığa gelmesinin ertesinde Türk-Yunan anlaşmaz-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Balkanlar'da daha sıcak havaya doğru

OKAY GÖNENSİN

ANKARA — "Arasında hiç sorun olmayan bir eski komşumuz gibi..." Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Romanya ziyareti arifesinde bir üst düzey yetkili Türk-Rumen ilişkilerini böyle özetliyor. Aktif ve çok yönlü dış politikasıyla, Balkanlar'da çok taraflı işbirliği ortamı yaratma çabasıyla Romanya'nın Türkiye'ye verdiği önem, Türkiye'nin de dış ilişkiler yelpazesini olabildiğince açma çabasıyla uyumlu. Balkanlar'da daha sıcak bir hava için yoğun özlemin önünde duran Türk - Bulgar ve Türk - Yunan sorunları Türk - Rumen ilişkilerini de etkiler mi? Her iki alanda da Türk tezlerini en üst düzeylerde sık sık duymuş olan Rumen tarafı Türk - Yunan anlaşmazlığına ilişkin olarak bugüne dek "iki tarafa da eşit mesafe" tutumundan sapma göstermiş değil. Bulgaristan'ın Müslüman Türk azınlığa yönelik katı asimilasyon politikasına ilişkin olarak da "Bulgaristan bu tutumunu sürdürdükçe Balkanlar'da çok taraflı işbirliği olanaksız hale gelir" sözüyle özetlenebilecek tutumun Bükreş açısından anlamı da açık. Kendi azınlık politikasıyla "bütünlükle birlikte bu konuda Macaristan ile karşılıklı sürtüşmeler de yaşamış olan Romanya'nın, Türk - Bulgar sorununda herhangi bir aktif tutum alması olanaksız denebilir. Ancak Türk - Bulgar sorununa ilişkin olarak Bulgar tarafının suçlamalarının bir sadece Romanya değil, Demokratik

(Arkası Sa.6, Sü.5'de).

Sunalp'i düşürme harekâtı

MDP'li Memduh Yaşa ve Kâmran İnan bugün ya da yarın Sunalp'e "Genel Başkanlığa aday olmamasını" resmen tavsiye edecekler.

Sunalp: *Partiyi başsız bırakmam, adaylığımı koyacağım.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — MDP'de kongre öncesi, Genel Başkan Turgut Sunalp'i istemeyenlerin çoğaldığı öne sürülüyor. Sunalp'ten genel başkanlığa adaylığını koymaması istenecek. Bu konuda **Memduh Yaşa ve Kâmran İnan'ın** grubun eğilimini gösteren bazı bilgiler vererek, **"Bugün ya da yarın Sunalp'e 'resmen' aday olmamasını tavsiye edeceklerı"** belirtiliyor.

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Genscher — Halefoğlu

Halefoğlu - Genscher arasından 'kara kedi' geçti

8. Sayfada

MORGAN'IN DEMECİ AET'DE TEDİRGİNLİK YARATTI

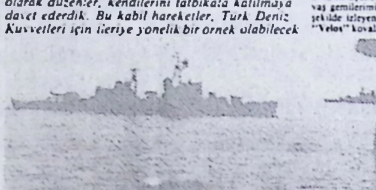
DENKTAŞ YÜZDE 70 İLE 6 YIL DAHA BAŞKAN

11. Sayfada

Tatbikat yapan savaş gemilerimize yarım mil kadar yaklaştı

Yunan muhribi kovalandı

Genelkurmay Başkanı Üruğ: *Yunan Deniz Kuvvetleri'nin Türk Deniz Kuvvetleri ile bu derece yakın ve iç içe seyretmek arzusunda olduklarını bilseydik, bu tatbikatı müşterek olarak düzenler, kendilerini tatbikata katılmaya davet ederdik. Bu kabil hareketler, Türk Deniz Kuvvetleri için ileriye yönelik bir örnek olabilecek*

BURNUMUZUN DİBİNDE — Denizkurdu - 2/85 tatbikatının Marmaris-Antalya bölümünde Türk donanmasının gemileri arasına karışan Yunan Deniz Kuvvetleri'ne ait "Velos" adlı muhrip, donanma komutanının emriyle Türk muhripleri tarafından kovalandı. (Fotoğraf: a.a.)

KADİR CAN

ANTALYA — Silahlı Kuvvetlerimizin yıllık planlı seri tatbikatlarından olan Deniz Kurdu-2/85'in üçüncü bölümünde savaş gemilerimizi taciz edici bir şekilde izleyen Yunan muhribi "Velos" kovalanarak uzaklaştırıldı. Tatbikat ve Yunan gemisinin tatbikatımızı izlemesi dolayısıyla bir açıklama yapan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ, **"Yunan Deniz Kuvvetleri'nin, Türk Deniz Kuvvetleri ile bu derece yakın ve iç içe seyretmek arzusunda olduklarını bilseydik, bu tatbikatı müşterek olarak düzenler, kendilerini tatbikata katılmaya davet ederdik. Bu kabil hareketler, Türk Deniz Kuvvetleri için ileriye yönelik bir örnek olabilecektir"** dedi.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Üruğ ile kuvvet komutanlarının izlediği, Marmaris-Antalya arasındaki tatbikatın üçüncü bölümünde suüstü, sualtı, deniz birlikleri, uçaklar ve helikopterler katıldı. Tatbikat sırasında gündüz ve gece suüstü, sualtı atışları, kara bonbardımanı büyük bir başarı ile gerçekleştirildi. Yapılan taktik savaşında dost mavi birlikler, kırmızı düşman birliklerini tesirsiz hale getirdiler.

Tatbikatın en ilginç yanı, pazar günü Marmaris'ten ayrılan deniz birliklerimizi D-16 bordo numaralı Yunan muhribi "Velos"un izlemesiyle daha önce notam verilerek yasak bölge ilan edilen Kaş açıklarında hakiki mermilerle suüstü hedeflerine atış yapmakta olan birliklerimize yarım mil kadar yaklaşan Yunan muhribi "Velos" savaş gemilerimiz tarafından kovalandı. Yunan muhribi Rodos'a doğru yol alarak gözden kayboldu.

Gemilerimizle birlikte Antalya'ya dün gelen Genelkurmay Başkanı Orgeneral Üruğ gazetecilere bir açıklama yaparak, tatbikatta çok başarılı sonuçlar elde edildiğini, tatbikat sırasında erinden en büyük komutanına kadar Deniz Kuvvetle..nize mensup bütün personelin üstün bir disiplin ve görev bilinci için-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

Özal'ın insan haklarına bakışı

'İnsan hakları deyince, sessiz çoğunluğun insan haklarını düşünmeliyiz, her şeyi kendi yapmak isteyen ufak bir grubu değil'

Dış Haberler Servisi — Başbakan Turgut Özal, International Herald Tribune gazetesinin çıkardığı Türkiye ekine verdiği demeçte, **"İnsan hakları deyince, sessiz çoğunluğun insan haklarını düşünmeliyiz. Her şeyi kendi yapmak isteyen ufak bir grubu değil"** dedi.

Gazetenin Ankara muhabirinin Özal'la yaptığı görüşmede, Başbakan çeşitli konulara değinerek, Türkiye'de "siyasal suçlu" olmadığını, Barış Derneği'nin "komünizm propagandası" yaptığını ve DİSK'in "komünistlerden mali destek" aldığını öne sürdü.

Başbakan Özal'la yapılan görüşmeyi sunuyoruz.

HERALD TRİBUNE — Türkiye'nin "güdümlü demokrasi" ile yönetildiği ve ordunun etkinliğinin hâlâ büyük olduğu iddia ediliyor. Ülkenizde demokrasinin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

ÖZAL — Bunlar, Avrupa'da aşırı sol grupların uydurduğu yalanlar. Önce benim partim halk tarafından seçildi. Bizi ordu seçmedi. Eğer ordunun tercih hakkı olsaydı muhtemel, iktidara başka bir partiyi getirirlerdi. Geçmişte, anarşi ile sorunlarımız oldu. Bu nedenle çok dikkatli davranıyoruz.

İnsan hakları deyince, sessiz çoğunluğun insan haklarını düşünmeliyiz; her şeyi kendi yapmak isteyen ufak bir grubu değil. Dört beş yıl önce sıradan vatandaş akşam saat 21.00'den sonra sokağa çıkmaya cesaret edemiyordu. Bu, insan hakları için çok daha çetin bir sorundu. Oysa bugün bu insanlar mutlu. Artık günde yirmi kişi öldürülmüyor Türkiye'de. Bu duruma

(Arkası Sa. 11, Sü. 8'de)

An Interview With Prime Minister Ozal

Herald Tribune

Başbakan Özal'ın demecinden:

1- Türkiye'de siyasi suçlu yok.

2- DİSK, komünistlerden mali destek alıyordu.

3- Barış Derneği, komünizm propagandası yapıyordu.

"ÖZAL'IN GELECEĞİ BORÇ ÖDEMELERİNE BAĞLI"

Ekonomi'de

Meclis maratonu

6 tasarı daha yasalaştı

Türkiye'yi tanıtma amacıyla bir fon kuruluyor.

Yurt dışında yapılacak kiralamalarda bedel 50 bin ABD doları karşılığından az olmayacak.

Devre mülk sistemi getiriliyor.

Milli Savunma Bakanlığı ile kuvvet komutanlıklarına bağlı kurumlarda döner sermaye işletmesi kurulabilecek.

7. Sayfada

EVREN, PİŞMANLIK VE KAÇAKÇILIK YASALARINI ONAYLADI

11. Sayfada

Erdal İnönü, İstanbul mitinginden memnun

'Halkın tepkisini dile getirdik'

FÜSUN ÖZBİLGEN

SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, Saraçhane Meydanı'nda partisinin önceki gün düzenlediği **"Demokrasi, pahalılık ve işsizlik"** mitinginden memnun kalmıştı. Beklediğinin üstünde bir ilgi ve kalabalık gördüğünü belirten İnönü, **"Olumlu ve yararlı bir miting oldu, maksat halkın eleştirilerini ve isteklerini dile getirmekti, onu yaptık"** dedi.

Erdal İnönü, dün SODEP İstanbul İl Başkanlığını ziyaret ederek, **Korel Göymen'i** kutladı ve miting görevlileri ile görüştü. İnönü, mitingle ilgili değerlendirme isteğimizi ve sorularımızı şöyle yanıtladı:

— Demokrasi, pahalılık ve işsizlik mitingini nasıl değerlendiriyorsunuz?

İNÖNÜ — Asıl değerlendirmeyi Ankara'da arkadaşlarla yapacağız, ancak şu kadarını söyleyeyim ki, olumlu ve yararlı bir miting oldu. Maksat halkın eleştirilerini ve isteklerini dile getirmekti, onu yaptık. **"Pahalılıktan kimsenin şikâyeti yok, işsizlik düzelecek, herkes sabırla bekliyor, vatandaşlık haklarının kullanımında kimsenin yakınması yok, usulsüz bir şey yok"** gibi hükümet görüşlerinin benimsenmediğini göstermiş oldu.

— Güvenlik görevlilerinin miting alanına girişini, engelleyici bazı tutumlarını ve gözaltına almaları nasıl değerlendiriyorsunuz?

İNÖNÜ — Güvenlik kuvvetlerinin demokratik hakların kullanılmasına yardımcı olması gerekir, engelleyici değil. Dünkü

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

İftardan Sahura...

Türkiye'de isteyen yurttaş oruç tutar, isteyen tutmaz. Laik cumhuriyetin kuralı budur. Oruç tutanların tutmayanlara yönelik baskılarına göz yumulamaz; tersine baskılar da laikliğe aykırıdır. Devlet vicdan özgürlüğü için gerekli ortamı sağlamakla yükümlüdür ve devlet işlerini din işlerinden ayırmanın gereği, Atatürk'ün deyişiyle büyük "musibetler" den alınan derslerle öğrenilmiştir.

Bugünkü İslam toplumları arasında din devleti biçimini benimsemiş olanlar vardır. Laikliğe dönük çabalar gösterenler vardır. Tunus, bunlardan biridir. Geçenlerde Le Monde gazetesi, Habib Burgiba'nın bu yoldaki gayretlerini değerlendirirken bir olayı da anımsatıyordu. Habib Burgiba bir ramazan ayında, çoğu İslam ülkesinde liderlerin cüret edemeyeceği bir davranışı göze almış, televizyon kamerası karşısında bir bardak portakal suyunu yavaş yavaş içmişti. Burgiba'ya göre kalkınma seferberliğine girişmiş az gelişmiş bir İslam ülkesi, "cihad" içinde sayılır ve bu durumda oruç tutmak yükümlülüğü ortadan kalkar.

Tunus'un 1950'lerin ikinci yarısında bağımsızlığını kazandığı düşünülürse, bu eski Fransız sömürgesindeki uyanış çabalarını değerlendirmek olanağı doğar. Türkiye'de ise laik cumhuriyet yıllarca süren bağımsızlık savaşından kaynaklanan devrimlerle

• • •

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Ağca yine mahkeme önünde

1. Silahı kimden ve nasıl aldı?

2. Silahı alırken yanında kimler vardı?

3. Oral Çelik'in suikastteki payı nedir?

4. Sedat Çelebi de nerede karşılaştı ve neler konuştu?

Haberi 6. Sayfada

YENİ BİR BAŞARI — Ali Özgentürk'ün "At" adlı filminin Tokyo'da kazandığı ödül Türk sinemasının son yıllarda elde ettiği başarılara bir yenisini ekledi. Şimdi, Özgentürk'ün aldığı bu 130 milyon liralık ödül onun yeni yapacağı film için fon oluşturacak. (Fotoğraflar: CUMHURİYET)

'At'ın Japonya'dan taşıdığı başarı

Ali Özgentürk'ün, "At" filmi ile kazandığı 130 milyon liralık ödül, sinemamıza gerçek ve somut bir katkıda bulunma özelliğini taşıyor.

ATİLLA DORSAY

"At" filminin ödülü sinemamızın dışarda üst üste kazandığı başarılara bir yenisini daha ekledi. Üstelik bu kez iyiden iyiye uzak bir ülkede, Japonya'da kazanılan bir başarı söz konusu. Bunun çeşitli anlamları var. Bir kez bu tür ödüllerin Batı başkentlerinde kimi çevrelerin etkisiyle kotarılıp, ortaya çıkarıldığını ileri süren belli bir çevre, bu kez Toranagaların ülkesinden gelen bu ödüle ne kulp takacak, merak değer. Sonra ödülün hiçbir şenlikte görülmemiş yüksek maddi karşılığı sinemamıza gerçek ve somut bir katkıda bulunma özelliğini taşıyor. Gerçekten de, Ali Özgentürk'ün eline geçe-

(Arkası Sa.6, Sü.5'de)

— Bunları biraz daha açar mısınız? Örneğin kuruluş yöntemindeki farklılık nereden kaynaklanıyor?

RAHŞAN ECEVİT — İstense bu parti de iki üç ayda kurulabilirdi. Ama biz kolay yolu seçmedik. Olabildiğince yurdun en uzak köşelerine kadar erişmeye ve daha kuruluş hazırlıkları sırasında, geniş halk katılımını sağlamaya çalıştık. Demokrasi, en basit tanımıyla, halkın kendi kendini yönetmesidir. Köylümüze, işçimize, kadınlarımıza, tek tek bunun gereklerini yerine getirmenin kendilerine düştüğünü anlattık.

Aydın-halk ikiliği ve halkı yönetimden uzak tutma eğilimi Osmanlı döneminden gelen bir geleneğimizdir. Bu gelenek kırılmadıkça ne demokrasi, ne sosyal demokrasi olur. Biz bu geleneği daha baştan kırma kararlılığıyla yola çıktık. Bir hayli de mesafe aldık. Bu kararlılığı paylaşan köylüler, işçiler, esnaf ve sanatkârlar, kadınlar, on binlerce kurucu adayımızın büyük çoğunluğunu oluşturuyor. Üniversite gençliğine siyaset yasaklandı; biz de tarlada, fabrikada, atölyede çalışan gençlere yöneldik.

Toplumumuzda, çalışan halkın örgütlenmesi ve örgütlü olarak yönetime ağırlığını koyabilmesi öteden beri engellenirdi. Şimdi büsbütün güçleştirildi. Biz, bu güçlüğü aşmak üzere, Demokratik Sol Parti'nin halk için, çalışan halk için, bir kaynak örgüt, bir ana örgüt olmasını gözetiyoruz.

Partilerin köylerde, mahallelerde örgütlenmesine izin verilmiyor. Halk o yoldan da yönetimin dışına itiliyor. Biz bunun sakıncalarını azaltıcı bir örgütlenme modeli izliyoruz.

Bunlar, Demokrat Sol Parti'nin kuruluş yöntemi bakımından olduğu kadar, yapısal özelliğini de belirlemiş oluyor.

— Partinin iç düzenindeki ve işleyişindeki başlıca farklılık ne olacak?

RAHŞAN ECEVİT — Üyelerin parti yönetimine sürekli katılımını, yaygın ve etkin katılımını, tüzüğümüzle güvence altına alıyoruz.

Yönetim kurulları dışında da, her üyenin belirli görevleri ve sorumlulukları olacak.

Merkezle örgüt birimleri arasında ve örgüt birimleriyle tek tek üyeler arasında sürekli haberleşme ve karşılıklı düşünce akımı sağlanacak. Böylece üyeler, dolayısıyla halk, politikaların oluşumunda etkili olacak.

Bu yalnız demokrasi açısından değil, kalkınma açısından, hakça gelişme açısından da gerekli... Çünkü halkın derdini en iyi halk bilir. Toplumsal refahın yolu, yoksul halkın politikaları, ve yönetimi etkileyebilmesi oranında açılır. Varlıklıların çıkarı her zaman toplum yararına değildir; güçlülerin kalkınmasıyla toplumun ve ülkenin de kalkınması güvence altına alınmış olmaz. Ama halkın yararı toplum yararı demektir. Halkın kalkınmasıyla bütün toplum ve ülke kalkınmış, o arada varlıklılar da güvenceye kavuşmuş olur. Aynı zamanda daha sağlıklı ve adaletli bir sosyal güçler dengesi kurulabilir.

Şimdi Türkiye'de işçilerin tüm hakları kaldırıldı. Kooperatifçilik, yeni yasalarla, bazı komünist ülkelerde bile görülmedik ölçüde devlet baskısı ve kontrolü altında. Daha doğrusu iktidarın yönetimi altına alınıyor. Ücretliler, emekliler, köylüler gitgide yoksullaşıyor.

Halk hiçbirşeyi sesini çıkaramasın, devletin kolluk güçleri karşısında halkın can güvencesi bile bulunmasın, **"Polis her an evimi basabilir, sokakta canıma kıyabilir"** korkusuyla, yurttaş boynunu büküp her şeye katlansın diye, hiçbir demokratik ülkede benzerine rastlanamayacak yasalar çıkarılıyor.

Bütün bunlara karşı, tek tek bazı partiler, politikacılar, yazarlar, konuşup yazdıklarında, güçlülerin ve yetkililerin kulak asmadıklarını görüyoruz.

Ama eğer halk etkili biçimde örgütlenirse ve tüm bu yoksulluğu, baskıları, ıstırapları günlük yaşamlarında duyanların içinden çıkıp gelenler, siyasal karar organlarında ağırlık kazanırlarsa, onların sesine, ister istemez herkes kulak verir.

Bir Gökova olayı, bizlere en haklı konularda bile örgütsüz halk sesinin, köyden kasabadan hükümete ulaşıncaya kadar ne kadar etkisiz kaldığını gösterdi. Basının yardımcı olması bile bunu önleyemedi. Ama eğer örgütlenen halkın sesi toplumdan ve Meclisin içinde yükselirse, hiçbir güç buna kulaklarını tıkayamaz.

Varlıklılar, seçkinler, kendilerine **"aydın"** diyenler, bunca zamandır yönetimi ellerinde tuttular da ne oldu? Sonuç, demokrasimizin, ekonomimizin halinden, sosyal düzenimizin bozukluğundan belli... Biz yönetimde artık halkın ağırlığı duyulsun istiyoruz.

Partimizin, iç işleyişi, bunun gerçekleşmesini kolaylaştıracak biçimde düzenlenmektedir.

Halkın yönetime katılma olanakları genişletilirken, devlet ve toplum yönetimi bakımından gerekli bilgilerle donatılması da zorunludur. Bunun için, Demokratik Sol Parti'de, sürekli ve yaygın eğitim öngörülmektedir. Bu halkı yönetime hazırlayan ve örgütlenmenin yolunu yordamını halka anlatan bir eğitim olacaktır.

Öte yandan Demokratik Sol Parti'de, sosyal çalışmalar, siyasal çalışmalar kadar önem taşıyacaktır. Sosyal çalışmaları da partililer, kendi köylerinden, sokaklarından, mahallelerinden başlatacaklardır. Ülke sorunları için düşündükleri çözümlerin küçük çapta somut örneklerini, öncelikle, kendi çevrelerinin sorunlarında arayıp oluşturacakları çözümlerle göstereceklerdir.

Programımız da her konuda geniş halk katılımına dayanan bir devlet yönetimi amaçlıyor: O açıdan Demokratik Sol Parti'nin programıyla tüzüğü, birbirini tamamlamaktadır. İkisi de bir bütündür. Yurttaşlarımız bunu birkaç güne kadar kitap olarak yayımlanacak olan DSP program taslağında ve tüzük özetinde görebileceklerdir.

Siyasal güç, ekonomik güçten ayrı oluşamaz. Onun için, halk, ekonominin de egemen gücü olmalıdır. Programımızın başlıca özelliklerinden birini bu oluşturuyor.

Bu bakımdan biz, klasik devletçilik konusunda da, sol da olduğunu öne süren öteki partililerden ayrılıyoruz. Bu amaçla, işçiler ve kooperatifleşen köylüler için özel fonlar ve kurumlar getiriyoruz.

— Partinin iç düzenini ve işleyişini anlatırken, bir bakıma, programa da değinmiş oldunuz. Rejim konusuna yaklaşımınızın öteki partilere göre, temel farklarını da açıklar mısınız?

RAHŞAN ECEVİT — Kurulu partilerin tümü, rejim çerçevesini ister istemez içlerine sindirmiş görünüyorlar. Rejimde bazı değişiklik ve yumuşama isteklerini öne sürerken bile, rejimin son derece daraltılmış olan çerçevesine bir diyecekleri olmadığını vurgulamaya kendilerini adeta mecbur sayıyorlar. Bu do-

ğuşlarından gelen koşullanmanın etkisinden kurtulamadıklarını gösteriyor.

Bu partilerin bazı yeni tasarılara, yasalara itirazlarını okuyup dinledikçe ben şaşırıyorum. İtirazlardan birçoğu, kuşkusuz yerinde... Ama bu yasalar, tasarılar genellikle, yeni anayasanın uzantıları veya doğal sonuçları... Oysa kurulu partilerden hiçbiri anayasa konusunda açık seçik bir tavır ortaya koyamıyor. Olsa olsa, bazıları, anayasanın kenarına köşesine, o arada günah savma kabilinden, bazı geçici maddelerine, şöyle bir değinip geçmekle yetiniyorlar.

Hatta bazıları, kendi üyeleri, örgütleri tarafından zorlandıklarında, **"Şimdi bunların sırası değil, başımıza iş açmayın"** yollu uyarılarla, lafı ağızlara tıkıyorlar. **"Demokrasiye geçiş dönemi"** sözünden bile kaygılanıp, **"Anayasa yürürlüktedir, dolayısıyla demokrasiye geçmiş durumdayız"** diyorlar. Yani bu anayasa demokrasi için yeterli güvenceymiş gibi konuşuyorlar. Hemen hepsi, daha geniş haklar ve özgürlükler istediklerini, genel sözler halinde söylüyorlar. Ama iş bazı somut anayasa, hatta yasa hükümlerine geldi mi, **"Aman bizi şimdi o konulara sokmayın. Yanlış anlamalara yol açar"** gibi özürlerle işin içinden sıyrılıveriyorlar. Bu davranışın özellikle de **"sosyal demokrat"** olduğunu öne süren partilerin üst katlarında görülmesi çok ilginç.

Sanki demokrasinin, eşref saati geldiğinde, gökten inmesini bekliyorlar.

Gerçi bazı yasalara karşı çıkıyorlar, ama sorun yeni yasalardan, tasarılardan kaynaklanmıyor. Sorun, bir ölçünün ötesinde iktidardan da kaynaklanmıyor. Sorun, rejime yeni anayasayla biçilen kaftandan ve anayasanın arkasındaki devlet ve toplum anlayışından kaynaklanıyor. Bu devlet ve toplum anlayışının demokrasiyle ilgisi yoktur.

Anayasa bir günde, bir yılda değişemeyebilir. Ama gerçek demokrasinin ülkemizde tüm unsurlarıyla kurulup işleyebilmesi için gerekli ortam ve kamuoyu şimdiden hazırlanmaya başlamazsa, Türk ulusu, o daracık kaftanın içinde, daha çok uzun süre bunalıp ezilir ve demokrasiye geçiş, zaman içinde kolaylaşacak yerde, büsbütün güçleşebilir. Yani iş işten geçebilir.

Oysa kendilerine **"sosyal demokrat"** diyen partilerin yetkilileri, çekingenlikten bu konuda adeta hedef şaşırtıyorlar. Bazı yasalara karşı çıkmakla görevlerini yerine getirmiş olduklarını sanıyorlar. Örneğin yine polis yasasını ele alalım; insan hakları ve demokrasi açısından, bu yasa tasarısının iler tutar yanı yok. Ama bu yasanın anayasadan, anayasanın 17-23'üncü maddelerinden kaynaklandığını bilmezden geliyorlar, gözden kaçırıyorlar.

Anayasanın bu hükümleri değişmedikçe, herhangi bir iktidar, sokak terörünü önleme bahanesiyle, sürekli teröre dayanan bir yönetim kurabilir. Bunun üstünde hiç durulmuyor.

Oysa anayasayı değiştirmek istemek, anayasanın tanıdığı bir haktır. Demokratik Sol Parti, halktan alacağı güçle, bu hakkı kullanacaktır.

Biz, aslında eski anayasaya, eski rejime dönmeyi de istiyor değiliz. Eskisinden daha ileri, ama eskisinden daha iyi işleyecek ve bir yandan halkı ve demokrasiyi güçlendirirken, bir yandan da devletin daha etkili biçimde işlemesini sağlayacak, yurttaşı daracık bir rejim kaftanı içinde bunaltmayacak bir anayasa düzeni amaçlıyoruz.

Bunlar programımızda ayrıntılarıyla açıklanmıştır. Açıklanan ayrıntılar da belirli bir demokratik devlet ve toplum anlayışına dayandırılmıştır.

'Demokratik Sol Parti'nin bildirgesi, 19 ağustos günü İçişleri Bakanlığı'na verildikten sonra, kurucuların bir araya gelmesi ve kendi aralarından genel başkanlarını seçmesi gerekecek. Partiler Yasası'nın bu olağan ilkesini yerine getirmek için DSP bugüne dek kuruluşlarını gerçekleştirmiş diğer partilerin izledikleri alışılmış yolun biraz dışına çıkacak. Çok sayıda kurucunun bir araya gelerek genel başkan ile merkez karar ve yürütme kurulu üyelerini seçmeleri amacıyla yapacakları toplantı için herhalde bir spor salonu bulmaları gerecek. DSP yöneticileri, ilk anda toplanacak olan kurucuların sayısını, kurucuların tam listesi henüz kesinleşmediği için bilmiyor.

Kuruluşa doğru yol alan DSP ile ilgili herkesin kafasında benzer sorular dolaşıyor. Sol oyları DSP böler mi, soldaki diğer partilerle birleşme gerçekleşir mi gibi sorular, konunun bize göre can alıcı noktaları. Rahşan Ecevit'le yaptığımız görüşmenin ikinci bölümünde bu sorulara yanıt aramaya çalıştık.

— DSP'nin sosyal demokrat oyları bölebileceği kaygısı belirtiliyor. Bu konuda ne diyorsunuz?

RAHŞAN ECEVİT — Bu kaygılar, sağın ve solun kilitli ve donmuş oy depoları bulunduğu sanısından kaynaklanıyor. Bu sanıya kapılanlar, kendilerini geçmişten koparamayanlardır. Oysa Türk toplumu kadar hızla değişen bir toplumda kilitli oy depoları bulunması akla mantığa aykırıdır.

Donmuş oylar hesabına dayanarak parti kurulur ve politika yapılırsa, Türkiye'de, sosyal demokrat olduğunu öne süren partilerin oy toplamı yüzde 35'i aşmaz, 1983 genel seçimlerinde de 1984 yerel seçimlerinde de bu görülmüştür. Yüzde 35 oyla da iktidara gelinmez.

Oysa bugün Türkiye'de sosyal demokrat -veya demokratik sol- oy potansiyeli, yüzde 35'in çok üstündedir. Yeter ki o potaniyeli harekete geçirecek bir siyasal güç çıksın ortaya... Ama geçmişe saplanıp kalmaktan kurtulamayanlar, **"ilericiyiz"** deseler bile geçmişe dönük davranışları üstlerinden atamayanlar, toplumdaki değişimi ve özlemleri fark edemeyenler, o potansiyeli harekete geçiremezler.

Ülkemizde sosyal demokrat potansiyelin ne kadar büyüdüğünü, bazı sağcı partilerin dilinden bile anlamak mümkün... **'Sosyal adalet'**i, **'düzen değişikliği'**ni, dillerinden düşürmez oldular. Sağ partilerden birinin genel başkanlığına seçilen bir kimse, geçenlerde, partisinin sosyal demokrasiyi uygulayacağından bile söz ediyordu. Oysa 1980 öncesinde, bunlar, aynı çevrelerin **"komünizm"**le bir tuttuğu terimlerdi.

Bu değişikliği, elbette, eleştirerek değil, sevinerek belirtiyorum. Demek ki sağda yer alan partiler, politikacılar bile, toplumdaki değişimin, özlemin farkındalar. Çalışan halk kesimlerinden, yoksullardan, hatta **"ortadirek"** denenlerden şimdiye kadar değişik nedenlerle aldıkları oyları tutabilmek için, sosyal adaletin, sosyal demokrasinin, düzen değişikliğinin, en azından, lafını etme gereğini duyuyorlar.

Eski yapılar yıkılmış, köprülerin altında çok su geçmiştir. Ama eski yapıların enkazı üzerine, benzerle-

rini, taklitlerini kurmakla, şimdi serbestleşen oylar solda derlenemez. Onun için, eskinin mirasına kimler sahip çıkıp nasıl bölüşecek diye kaygılanmak ve tartışmak, bize çok anlamsız geliyor.

Yeniye yeniyle erişilir. Biz, eski sosyal demokrat oyları, veya Cumhuriyet Halk Partisi'nin eski oylarını bölüp, bölüşmek için değil, demokratik sol oyları büyütüp çoğaltmak için kuruluyor, onlara yeni bir kanal açıyoruz.

O nedenle de Demokratik Sol Parti'yi, "sosyal demokrat" olduğunu öne süren kurulu partilerden farklı bir zemin üzerinde ve farklı bir anlayışla kuruyoruz.

Biz, geçmişin demokratik sol birikimini, Atatürk'ün devrimci ve halkçı anlayışıyla, geleceğe yönelik olarak değerlendireceğiz ve yepyeni alanlara, toplumun çok geniş kesimlerine açılacağız.

Bunu da şimdiden başarıyoruz. Nitekim kurucu adaylarımızın çok büyük çoğunluğunu, evvelce hiçbir partiyle ilgilenmemiş yurttaşlar oluşturuyor. O arada yalnız solda olduğunu söyleyen partilerden değil, sağdaki partilerin halk kesiminden de Demokratik Sol Parti'nin kurucu adayları arasına, azımsanmayacak sayıda katılmalar oluyor.

Demokratik sola iktidar yolu ancak böyle açılır.

— Eskinin devamı olmadığınızı belirtmek bakımından, Anavatan Partisi'yle aranızda benzerlik olduğu söylenebilir mi?

RAHŞAN ECEVİT — Hem evet, hem hayır... Anavatan Partisi de toplumdaki değişiklik isteğinin farkında. Seçim başarısı da büyük ölçüde oradan kaynaklanıyor. Ama Anavatan Partisi'nin "değişiklik" anlayışı, geçmişin de geçmişine dönüktür. Ekonomide geçen yüzyıla, iç ve dış siyasette ise Osmanlı dönemine dönüktür. Bunun farkına varıldıkça, Anavatan Partisi'ne karşı duyulan derin hayal kırıklığı hızla yaygınlaşıyor. Ama ne çare ki henüz inandırıcı bir seçenek yok ortada. Eğer öyle bir seçenek oluşmazsa, Türkiye çok daha karanlık durumlara sürüklenir. Öyle umuyoruz ki Demokratik Sol Parti'yle bu boşluk dolacaktır.

Nitekim, Anavatan Partisi'ne kayıtlı işçilerden, köylülerden, esnaftan da Demokratik Sol Parti hareketine katılmalar gitgide artıyor.

— DSP henüz resmen kurulmadığı halde, aylardır var olan bir parti gibi sözü ediliyor. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

RAHŞAN ECEVİT — Evet, Demokratik Sol Parti henüz kurulmuş değil. Tek bir toplantı düzenlemiş değil. Yetkili organları yok, yönetim kadroları belirlenmemiş. Günlük tartışmalara girmiyor. Radyodan, televizyondan yararlanmıyor. Ama aylardır, adı da sanı da var.

Kamuoyu yoklamaları, genellikle, donmuş oy depoları varsayımına göre yapıldığı halde, bu yoklamalarda bile, Demokratik Sol Parti'nin gitgide büyüyen bir yeri var.

Resmen ortada olmayan bir partinin kendini topluma böylesine kabul ettirmiş olması, sanırım şimdiye kadar Türkiye'de hiç eşi görülmemiştir. Dünyada da eşine pek az rastlanan bir olay... Bu da siyaset alanındaki boşluğu ve o boşluğu doldurabilecek bir partinin ufukta görünmesiyle uyanan bekleyişini ve ilgiyi gösteriyor.

Bunun da ötesinde, halkın gücünü gösteriyor. Demokratik Sol Parti, resmen kurulmuş olmasa da, şimdiden geniş temelli ve kendi içinde, bütün kurulu partilerden daha tutarlı bir halk hareketi. Kurulu partilerden çoğunun üye sayısından daha çok kurucu adayı var, böyle olunca da, resmen kurulmadan bile, kendini topluma kabul ettirebiliyor.

— Demokratik Sol Parti dışarıda da şimdiden epeyce tanınmış durumda. Bu nasıl sağlandı?

RAHŞAN ECEVİT — Türk toplumuna kendini kabul ettiren bir hareket, elbette dünyada da sesini, varlığını duyurur.

— Sosyalist Enternasyonal'le ilişkiler hangi düzeyde gelişiyor?

RAHŞAN ECEVİT — Sosyalist Enternasyonal, bildiğim kadar, Türkiye'deki gelişmeleri ilgiyle izliyor ve soldaki gelişmelerin daha bir belirginleşmesini bekliyor.

— Öteki sol partilerle birleşme konusunda ne düşünüyorsunuz?

RAHŞAN ECEVİT — Ayrılıklarımızı, farklarımızı anlattım. Bu durumda birleşme düşünülemez.

— Herhangi bir seçimde güç birliği düşünebilir misiniz?

RAHŞAN ECEVİT — Buna kurulacak partinin yönetimi karar verir. Ama ben doğru bulmam. Önemli olan, halkın gücünü birleştirmektir. Biz buna çalışacağız. Güç birliği tavanda değil, temelde sağlanır.

— Genel başkanlık konusunda ne düşünüyorsunuz?

RAHŞAN ECEVİT — Önemli olan genel başkanlık değil, önemli olan, bu partide, halkın kendi kendini yönetmesi ve sağlam yapılı, iyi işleyen bir kuruluş olarak ortaya çıkması... Bunlar sağlandığı ölçüde genel başkanlığın da önemi azalır zaten...

— Parti resmen kurulduktan sonra nasıl bir muhalefet stratejisi düşünüyorsunuz?

RAHŞAN ECEVİT — Tabii, bunu da, parti kurulduğunda, yetkili organları belirler, ama şimdiden, partinin program ve tüzük taslaklarına bakılarak, şu söylenebilir: Demokratik Sol Parti, yalnızca iktidarın muhalifi olmayacaktır; yapısındaki ve temel sorunlara yaklaşımındaki farklılık nedeniyle, muhalefetin de muhalefeti olacaktır. Hepsinin üstünde de, muhalefetini, demokrasiyle, insan haklarıyla, sosyal adaletle bağdaşmayan bu düzene yöneltecektir.

Bu çok boyutlu muhalefeti sürdürürken, toplumda huzursuzluğa yol açmaksızın demokrasinin yolunu açmaya özen gösterecektir. Her alandaki mücadelesinde, gücü yetkiyi ve buyruğu halktan alacak ve kararlı ama barışçı olacaktır. Muhalefetinin etkisini, üslup hırçınlığında aramayacak, örgütlenen halkın gücünden alacaktır.

İlkeler ve amaçlar bakımından ödünsüz bir tutum izlerken, ülkede ve siyaset alanında, ulusal birliğin ve demokrasinin gereği olan uygar tartışma ve uzlaşma geleneğini yerleştirmeye çalışacaktır.

ARINMALAR
Gezi, Günlük, Anı, Anlatı
İsmet Kemal Karadayı

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 21840 — Kurucusu: Yunus Nadi — 70 TL. — 13 Haziran 1985 Perşembe

HUKUK DEVLETİ VE VELİDEDEOĞLU
Türk Hukuk Kurumu

Maliye'nin vergi alarmı

Maliyeye beyannamesini ve vergi taksidini zamanında ödemeyene yüzde 70'e kadar ceza faizi getiriliyor. Ayrıca emlak beyannamelerinin 1 yıl önceden toplanması düşünülüyor.

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — Maliye, vergi gelirlerinin peşine düştü. Katma Değer Vergisi kaçaklarına neden olan telafi edici vergi mükellefliği sisteminin 1 temmuz tarihinden itibaren yeniden düzenlenmesi ya da tamamen yürürlükten kaldırılması şıkları üzerinde durulurken 1987 yılında toplanacak Emlâk Vergisi beyannamelerinin bir yıl erkene alınması eğilimi güçlendi.

Vergi uzmanlarınca üzerinde yılbaşından bu yana çalışılan bir dizi önlemin başını, kaçağın azaltılması ve tahsilatın hızlandırılması amaçlı olanların çektiği bildirildi.

1- Kaçağa karşı önlemler: Maliye'nin bu yoldaki ilk adımı, beyannamesini zamanında teslim etmeyen ya da vergi taksitlerini zamanında yatırmayan mükelleflere yıllık yüzde 70'e kadar ulaşan ceza faizi uygulamasıyla tahsilatın hızlanması hedefleniyor. Bir yetkili bu konuda, "Eskiden vergi borçlarını ödemeyerek, kredi gibi kullananlar, şimdi bu

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Meclis karıştı

Olay 1 *Cumhurbaşkanı Vekili Karaduman, Meclis oturumuna da başkanlık etmek istedi. Muhalefet, "Kuvvetler ayrılığına aykırı" diye itiraz etti. Gruplar, birbirine girdi. Karaduman yuhalandı.*

Olay 2 *Günlerdir tartışılan polis yasasının görüşülmesine ancak 15.30'da başlanabildi. Muhalefetin engelleme çabaları dün de devam etti. Sabaha kadar süren çalışmalarda 2 madde daha kabul edildi.*

Olay 3 *Meclis Başkanlık Divanı'nın boş olan üyelikleri için HP'nin önerdiği adaylar ANAP tarafından reddedildi. Bunun üzerine Halkçı Parti, Başkanlık Divanı ve Başkan vekilliklerindeki üyelerini çekti.*

Olay 4 *Yaz tatiline dün gece girmesi beklenen Meclis'in tatili 18 hazirana ertelendi. Polis yasası geçmeden tatil yok! Başbakan Özal da Karadeniz gezisini dünkü olaylar üzerine geri bırakma kararı aldı.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye Büyük Millet Meclisi, dün tarihinin en karışık günlerinden birini yaşadı. Bu karışıklığa neden olan başlıca olaylar şöyle sıralandı:

1- Meclisin dün yaşadığı ilk ve en büyük olay, TBMM Başkanı Necmettin Karaduman'ın oturumlara başkanlık etmek istemesiydi. Karışıklık, Necmettin Karaduman'ın aynı zamanda Cumhurbaşkanlığına da vekalet etmesinden kaynaklandı. Bu hukuki tartışma büyük olaylara neden oldu. Muhalif milletvekilleri, Karaduman'ın bu davranışıyla anayasanın "kuvvetler ayrılığı" prensibinin çiğnendiğini ileri sürerlerken Karaduman da kendini "Bu, son oturum diye geldim" şeklinde savundu. Oysa dünkü oturum Meclis'in tatile girmeden önceki son oturumu değildi. Bu arada THA da Karaduman'ın "mecburiyetten" başkanlık yaptığını öne sürdü. THA'ya göre dün oturuma başkanlık etmesi gereken Başkan Vekili MDP'li Turgut Kunter "yorgun olduğunu" söyleyerek affını istemişti. Yine aynı ajansa göre Karaduman'ın oturumu yönetmesini istediği bütün başkan vekillerini benzer gerekçelerle teklifi reddetmişlerdi. Bunun üzerine Karaduman oturumu yönetmek "zorunda kalmıştı". Karaduman, başkanlığı üzerinde çıkan tartışmaları Genel Kurul'un oyuna başvurarak ve onay alarak noktaladıktan sonra oturumları yönetmeye gelmedi, yerine MDP'li Turgut Kunter başkanlık yaptı.

2- Meclisin ikinci büyük olayı, HP'nin Başkanlık Divanı'nı protestosuydu. Boş olan kâtip üyelikler için istifa eden Fikri Sağlar ve Cüneyt Canver'i yeni-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

ANKARA'dan

YALÇIN DOĞAN

İktidar Polis Yasası'yla Anılacak

YALÇIN DOĞAN

ANKARA — Polise yetki veren tasarıyla ilgili olarak bazı bakanların ve Başbakan Turgut Özal'ın Meclis kulisinde yaymaya çalıştığı bir iddia var: Polisle ilgili tasarıyı sözde "başka bazı yerler" istiyormuş; sözde "başka bazı yerler" böyle bir yasanın yürürlüğe girmesini istiyor ve böylece "sıkıyönetimin daha kolay kalkacağını" savunuyorlarmış.

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Ekilen Biçiliyor...

ANKARA — Bu denli kızacak, gürültü çıkaracak, tepki gösterecek, Meclis kubbesini sarsacak ne vardı ki orta yerde? İşbaşına geldiği günden beri Özal iktidarının "reformist karakterini" savunagelen inbiufaklı, boyla posla kalem erbabımızın tutumlarına paralel bir gelişmeydi Meclis Başkanı Karaduman'ın yarattığı manzara. Ekilen biçiliyordu.

Karaduman, Cumhurbaşkanı Vekili olarak bir sabah gelir Meclise başkanlık eder mi, eder.

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Meclis notları

Karaduman tarihe geçecek

BETÜL UNCULAR

ANKARA — TBMM'nin ikinci yasama yılı, Türk demokrasi tarihinde büyük izler bırakacak nitelikte. Cumhurbaşkanı'na vekillik eden TBMM Başkanı Necmettin Karaduman'ın Meclis yönetmesi, TBMM Başkanlığı'nı dün tartışılır duruma soktu. Bu

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'de)

DİPLOMAT GÖZÜYLE POLİS TASARISI VE AVRUPA

Büyükelçi SEMİH GÜNVER'in makalesi 2. sayfada

Evren, bu akşam yurda dönüyor

Bükreş'teki 'sorun' açıklık kazanmadı

Cumhurbaşkanı Evren, dün Bükreş'teki Kahramanlar Anıtı ile Türk Şehitliği'ni ziyaret etti. Daha sonra Köstence'ye geçerek Tuna Kanalı'nda incelemelerde bulundu. Diplomatik sorun yaratan 'metinden çıkarılan bölüm' konusu açıklığa kavuşmadı.

OKAY GÖNENSİN

BÜKREŞ — Rumen Devlet Konseyi Sarayı 1912'de kraliyet sarayı olarak yapılmış. Tavanlar ve duvarlar, görkemli ve etkileyici freskler ve oymalarla süslenmiş.

Romanya Cumhurbaşkanı Çavuşesku'nun Evren onuruna verdiği yemek töreni, bu sarayın, eskiden taht odası olan büyük salonunda yapıldı. İki cumhurbaşkanı, kendilerine ayrılmış uzun masanın arkasındaki kapıdan girdiler. Türk heyeti ve Rumen konuklar dörder kişiden 22 yuvarlak masaya dağıtılmıştı.

Ve sonra gecenin daha ileri saatlerinde, küçük bir diplomatik soruna yol açacak olan konuşmalar başladı. Çavuşesku, konuşmasını heyecansız ve düz bir sesle okudu. Cumhurbaşkanı Evren ise, vurgulamalar ve konuşmanın içeriğine uygun tonlamalarla...

Rumen ev sahipleri, çok sayıda bakan ve en üst düzey görevlilerden oluşuyordu. Bir Romanya radyo-televizyonunun genel müdürüyle sohbet olanağı bulduk. Eski bir felsefe profesörü olan Konstantin Petre, yöneticiliğin, hele TV gibi bir kuruluşun başında bulunmanın zorluğunu ve sürekli eleştirilere hedef olmasını anlatıyordu.

Evet, görevi daha çok politikti; bir yılı biraz aşkın görevi boyunca işi öğrenmeye çalışıyordu; en büyük sıkıntısı ise enerji kısıtlaması yüzünden TV yayınının haftada 70 saatten 22 saate inmiş olmasıydı. Yemeğin bir özelliği de servisin olağanüstü süratiydi: Ancak en hızlı ve konuşmadan yemek yiyenler, garson tabağı geri almak için başına geldiğinde yemeğini bitirmiş olabiliyordu. Bir görüşe göre, bu süratin nedeni, gece saat onda başlayan ve tüm restoranların

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

PATLAMA ANI — Beyrut'tan kaçırdıkları Ürdün uçağını yeniden Beyrut Havaalanı'na getiren Şii korsanlar, yerleştirdikleri bombalarla uçağı havaya uçurdular. Patlamadan önce mürettebat ve yolcuları serbest bırakan Şii korsanlar, olaydan sonra uçağın etrafını saran muhafızlara rağmen bir ciple havaalanından kaçtılar. (Fotoğraf: AP)

Şii korsanlar kaçtı

Uçağı havaya uçurdular

Ürdün Havayolları'na bağlı yolcu uçağını Beyrut Havaalanı'nda mürettebat ve yolcuları serbest bıraktıktan sonra havaya uçuran Şii korsanlar, bir ciple olay yerinden kaçtılar.

Bir Lübnan uçağını Larnaka'da ele geçiren Filistinli bir hava korsanı ise daha sonra başka bir uçakla Ürdün'e gönderildi.

Dış Haberler Servisi — Beyrut - Amman seferini yaparken, Şii korsanlarca önceki gün kaçırılan Ürdün uçağı dün Beyrut Havaalanı'nda havaya uçuruldu. Bu arada dün de Lübnan'ın Ortadoğu Havayollarına ait bir yolcu uçağı Kıbrıs'ın Rum kesimindeki Larnaka Havaalanı'nda bir hava korsanı tarafından bir süre ele geçirildi.

Ürdün Havayolları ALIA'ya ait Boeing 727 tipi yolcu uçağını önceki gün Beyrut Havaalanı'ndan kalkışa hazırlandığı sırada kaçıran Şii hava korsanları verdikleri sürenin bitiminden hemen sonra mürettabat ve yolcuları serbest bıraktılar. Daha sonra pilot kabinini havaya uçurdular.

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'de)

Başyazarımız İsviçre'ye gitti

Başyazarımız Nadir Nadi dün İsviçre'ye gitti. Şeker Bayramı'nı da yurt dışında geçirecek olan başyazarımız temmuz ayında İstanbul'a dönecek. Yurt dışında bulunduğu süre içinde Başyazarımız Nadir Nadi bazı mesleki temas ve incelemelerde de bulunacak.

Herald Tribune: Metinde hata yok

Herald Tribune'un eklerden sorumlu müdürü Linda Hales: "Gazetede yayımlanan cümleleri Başbakan Özal, kelimesi kelimesine bu banda söylemiştir. Haberimiz tamamen doğrudur."

Bakan Mesut Yılmaz: "Başbakanın davaya müdahale etmeye niyeti yok. Barış Derneği sanıkları fikir suçundan, düşünce suçundan dolayı değil, doğrudan doğruya terörle ilişkileri dolayısıyla yargılanmaktadır."

Haber Merkezi — Başbakan Turgut Özal'ın International Herald Tribune gazetesine verdiği mülakata tepkiler sürerken, Paris'te, International Herald Tribune merkezinden yapılan açıklamada, "Mülakat, kelimesi kelimesine doğrudur. Mülakat, zaten İngilizce yapılmıştır" denildi.

Paris'ten telefonla aradığımız International Herald Tribune gazetesinin özel eklerden sorumlu müdürü Linda Hales, Cumhuriyet'e şu açıklamayı yaptı:

"Başbakan Turgut Özal'la mülakat yapmakla iki gazeteciyi görevlendirdik. Bunların adları Mustafa R. Gürsel ve Uli Schmetzer'dir. Kendilerine güvenimiz tamdır. Ayrıca mülakat İngilizce yapılmış ve banda kaydedilmiştir. Bunun yanı sıra, bant deşifre edilmiştir ve tam İngilizce metin arşivimizdedir. Gazetede yayımlanan cümleleri Başbakan Özal, kelimesi kelimesine bu banda söylemiştir. Haberimiz tamamıyla doğrudur, bunu bu şekilde açıklıyorum."

Meclis kulisinde önceki akşam konuyla ilgili olarak soru sorduğumuz Başbakan Özal da, Cumhuriyet'e şunları söylemişti:

"Bir tercüme hatası olduğunu sanıyorum. Yazıyı bir defa daha okuyacağım. DİSK'in birtakım anarşik hareketleri finanse ettiğini söyledim; tam tersini yazmışlar."

Devlet Bakanı Mesut Yılmaz

(Arkası Sa. 7, Sü. 2'de)

Lütfen Biraz Ciddiyet...

Başbakan Turgut Özal'ın, International Herald Tribune'de çıkan demeciyle ilgili açıklaması, hem inandırıcı olmaktan uzaktır, hem de işin özünü değiştirici nitelikte değildir.

Kendi üslubuna uygun olarak ayaküstü yaptığı açıklamasında Sayın Başbakan, "Tercüme hatası olduğunu sanıyorum" demiş, "yazıyı bir defa daha okuyacağım" söylemiş ve "DİSK'in birtakım anarşik hareketleri finanse ettiğini söyledim, tam tersini yazmışlar" diye konuşmuştur...

Önce "tercüme hatası"nı ele alalım. Bu hatayı yapan kimdir? Türk basını mı? Örneğin Cumhuriyet, Sayın Özal'ın demecini İngilizceden Türkçeye çevirirken böyle bir hata yapmış olabilir mi? Bu sorunun yanıtı "Hayır"dır. Aşağıda, Başbakan'ın demecinin ilgili bölümlerinin İngilizce asılları ve hemen altlarında da Cumhuriyet'te çıkan Türkçe çevirileri bulunmaktadır.

(ÖZAL — ABD'de komünist parti yasaklanmamıştır. Ama bazı kurallarınız var. Bunlara göre komünistler yönetimde ve bazı görevlerde bulunamazlar. Türkiye'de ise komünizm yasalarla yasaklanmıştır. Eğer komünizm propagandası yaparsanız hapse mahkûm olursunuz. DİSK üyeleri bu kurala göre yargılandılar.
— Ya Barış Derneği?
ÖZAL — Aynı. Komünizm propagandasından. Cumhuriyet, 11 Haziran 1985, sayfa 11)

(ÖZAL — Bazı vakalar vardır. Sosyal demokrat olduğunuzu iddia edersiniz, fakat aslında komünistsinizdir. Sosyal demokrat postunda komünist. Örneğin DİSK'i alalım. DİSK'e komünistler mali yardım yaptı. Ama buna mahkemeler karar verecek. Cumhuriyet, 11 Haziran 1985, sayfa 11)

İngilizce bilenler bilmeyenlere anlatabilirler ki, Cumhuriyet, Başbakan Sayın Özal'ın yukarıdaki sözlerini Türkçeye çevirirken "tercüme hatası" yapmamıştır.

O zaman Sayın Özal'ın "yapıldığını sandığı" "hatayı" kim işlemiş olabilir?.. International Herald Tribune mü? Çünkü, diyor ki Sayın Özal: "DİSK'in birtakım anarşik hareketleri finanse ettiğini söyledim, tam tersini yazmışlar."

Özal'a göre bu durumda "tercüme hatası" Amerikan gazetesine ait gözüküyor.

Ne var ki, Sayın Başbakan'la mülakat İngilizce olarak yapılmış, ayrıca teyp bandına da kaydedilmiştir. Mülakat yapılırken, Herald Tribune'nün iki muhabiriyle birlikte Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu ve Başbakanlık Danışmanı Selim Egeli de hazır bulunmuşlardır.

O zaman ortaya şöyle bir durum çıkıyor: İngilizce yayımlanan bir gazete için İngilizce olarak yapılan bir mülakatta "tercüme"ye gerek olamayacağı için "tercüme hatası" da herhalde olamaz.

Öyle değil mi?

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

UM'a 2.5 milyarlık haciz

UM Denizcilik'in, Güneş Sigorta Şirketi'ne sigorta ettirdiği tankerlerinin primlerini ödemediği gerekçesiyle, tüm mal varlığına 6. Ticaret Mahkemesi'nce ihtiyati haciz konuldu.

YALÇIN ÇAKIR

Eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'ın Yüce Divan'a gitmesine neden olan "rüşvet" olayıyla adını duyuran UM Denizcilik'in, Güneş Sigorta Firması'na olan yaklaşık 2.5 milyar liralık borcunu ödemediği iddiasıyla açılan davada, tüm mal varlığına ihtiyati haciz kararı konuldu.

Yurt dışından satın aldığı Türkiye'nin en büyük tankerleri ile DİTAŞ'a hampetrol taşımacılığı yapan UM Denizcilik'in tankerlerini sigorta ettirdiği Güneş Sigorta firmasının, sigorta prim borçlarının ödenmediği gerekçesi ile dava açtığı öğrenildi. İstanbul 6. Ticaret Mahkemesi'nde 985/1355 ve 1356 "değişik iş" sayılı iki dosya ile açılan davada hâkim, UM Denizcilik'in tüm mal varlığına "ihtiyati haciz" kararının uygulanmasına karar verdi. Beyoğlu 2. İcra Memurluğu'nun 85971 ve 85972 ta-

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

F. Almanya'nın gayri resmi önerisi:

Leopard-2 yerine hafif tank üretin

F. Alman yönetimi, üretilecek Leopard-2 tanklarının NATO ülkeleri dışına satılamayacağını, bu durum karşısında Türkiye'nin ağır yatırım maliyetlerinin altından kalkmakta güçlük çekeceğini öne sürdü.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye ve Federal Almanya arasında "dondurulan" Leopard-2 tanklarının ortak üretimi projesi, Alman yönetiminin Türk tarafına, "daha hafif tanklar" üretimi yolundaki gayri resmi önerisi ile yeni bir boyut kazandı. Başbakan Turgut Özal'ın, nisan ayındaki Federal Almanya ziyareti sırasında yeniden gündeme gelen ortak tank yapımı projesinde Türkiye'nin ısrarı üzerine geçen ay sonunda ülkemizi ziyaret eden Lothar Ruehl başkanlığındaki bir parlamenter heyeti, konuya ilişkin bilgi almıştı. Federal Alman yönetiminin, ziyaretin değerlendirmesini sürdürdüğünü kaydeden diplomatik çevrelere göre, Almanlar Leopard-2 tanklarının Türkiye'de üretimi konusunda gördükleri sakıncaları 3 başlık halinde şöyle dile getirdiler:

1- Maliyetin altından nasıl kalkılacak? Tanesi 1.5 milyon Al-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Ağca: Burgiba'yı da öldürecektim

Mehmet Ali Ağca duruşmanın dünkü bölümünde, Tunus Devlet Başkanı Burgiba ile Malta Başbakanı Dom Mintoff'u öldürmek üzere Bulgarlardan tarafından görevlendirildiğini söyledi.

UĞUR MUMCU

ROMA — Sorgusuna devam edilen Mehmet Ali Ağca, Papa suikastından Avrupa Ülkücü Türk Dernekleri Federasyonu Başkanı Musa Serdar Çelebi'nin haberi olduğunu ileri sürerek, "Çelebi ile 1980 aralık ayında Milano'da buluşup bu konuyu görüştük" dedi. Ağca Tunus'a Devlet Başkanı Habib Burgiba'yı vurmak için gittiğini, Polonya Bağımsız Dayanışma Sendikası lideri Lech Walesa'nın Roma'da öldürülmesi planına da katıldığını söyledi.

Burgiba'yı alınan güvenlik önlemleri nedeniyle öldüremediğini, Walesa'nın öldürülme planının İtalyan Gizli Haber Alma Örgütüne bildirildiği için bu suikasttan vazgeçmek zorunda kaldıklarını söyleyerek iki suikastın da Bulgarlar tarafından

(Arkası Sa. 6, Sü. 4'de)

Cumhurbaşkanlığı Kupası penaltılarla Fenerbahçe'nin...

Kupayı Cumhurbaşkanı adına TBMM Başkanı Necmettin Karaduman verdi

Fenerbahçe: 5 — Galatasaray: 3

GOLLER: *Dk. 37 Bülent, Dk. 79 Hüseyin*
PENALTILAR: *İsmail, İlyas, Hüseyin, Önder (Kaleciye), Selçuk (Fenerbahçe), Simoviç (Kaleciye), Abramcik, Raşit, Fatih (Kaleciye) (Galatasaray)*
STAT: *19 Mayıs*
HAKEMLER: *Sadık Deda (0), Engin Kurt (6), Ergüder Yılmaz (6)*
FENERBAHÇE: *Yaşar (5) — İsmail (6), Hasan (3) (Hüseyin 6 Dk. 46), Cem (4), Erdoğan (4) — Önder (4), Peneç (6), Müjdat (5) — İlyas (4), Şenol (4) (Selçuk 4 Dk. 64), Repçiç (2)*
TOPLAM PUAN: *51*
YEDEKLER: *Nurettin, Onur, Arif.*
TEKNİK DİREKTÖR: *Todor Veselinoviç (4)*
GALATASARAY: *Simoviç (3) — Cüneyt (3), Raşit (5), Fatih (4), Ahmet (4) — Sefer (3) (H.İbrahim 4 Dk. 77), İsmail (4), Adnan (7), Semih (3) (Burak 4 Dk. 104) — Abramcik (3), Bülent (5)*
TOPLAM PUAN: *51*
YEDEKLER: *Haydar, Barbaros, Levent*
TEKNİK DİREKTÖR: *Jupp Derwall (1)*
KULLANDIĞI SERBEST ATIŞ: *Fenerbahçe: 30, Galatasaray: 27*
CEZA ALANI İÇİNDEN ŞUT: *Fenerbahçe: 11, Galatasaray: 5*
CEZA ALANI DIŞINDAN ŞUT: *Fenerbahçe: 3, Galatasaray: 5*
KALEYİ BULAN ŞUT: *Fenerbahçe: 6, Galatasaray: 3*
DIŞARI GİDEN ŞUT: *Fenerbahçe: 8, Galatasaray: 7*
KULLANDIĞI KÖŞE ATIŞI: *Fenerbahçe: 6, Galatasaray: 9*
OFSAYTA DÜŞÜŞ: *Fenerbahçe: 4, Galatasaray: 11*
SARI KART: *Erdoğan, Müjdat (Fenerbahçe), Adnan, İsmail (2) (Galatasaray)*

LEVENT DONDURAN

ANKARA — Başkent bir bayram yaşıyor...

Türk futbolunun iki büyüğü, birinci lig fatihi, öteki Federasyon Kupası Fatihi... Alanda 22 yıldız futbolcu, futbol budur, böyle oynanır, "Gol budur, böyle atılır" der gibi tribünlere şölen sunuyorlar. 120 dakika süren solukların kesildiği en büyük kupa finali, birbirinden güzel 8 golle süsleniyor. Kazanan kupasıyla, yitiren oynadığı futbolu ile övünüyor. Ve Türk futbolunun altın çocukları aldıkları paraları böyle helal ettiriyorlar. Hakem Deda ise dünkü yönetimi ile Dünya Kupası finaline tek aday olduğunu kanıtlıyor!

Gönül böyle demek dilerdi.

Transfer döneminde 53 milyondan aşağı inmeyen futbolumuzun mat yıldızları, biri Alman, öteki Yugoslav, iki ithal teknik beyin ve en anlamlı kupa için eline düdük alıp hakemim diye ortaya çıkan Deda. Tüm bunlar için değil yukarıdaki satırları yazmak, çizdikleri tabloyu anlatacak karakalem bulamıyoruz.

Ayakta duracak gücü kalmamış, ama sosyal tesislerde sürdüğü güneş sefasının bronzlaştırdığı tenleriyle podyuma çıkar gibi alana gelen Fenerbahçeliler, milyarlık ama futbolları metelik etmeyen Galatasaraylılar, Federal Almanya'yı Dünya Kupası finaline sürmüş ama ilk penaltıyı kaleciye attırmanın riskini göremeyen Derwall ve futbolla alınmış kupayı hakemiş gibi havalarda Veselinoviç...

Ya Deda...

Son yılların en affedilmez en talihsiz yönetiminin sahibi. İki sarı kart, aynı oyuncuya gösterip, yaptığı hakem hatası ile sugötürmez gafın eşsiz sahibi hakem Deda.

Hiçbirini bu kupa için soyunmaya layık görmedik.

120 dakikalık mücadele dedik... Aslında 5 dakikalık diri futbol ve ardından uzun süreli bekleyiş. İki takımın dünkü görünümü buydu. Galatasaray'da Raşit, Şenol'a Ahmet İlyas'a adım attırmamayı kupa yolu olarak görmüşlerdi. Oysa hiçbirinin görev yapacak gücü yoktu. Belki de dönemin en kötü futbolunun sergilendiği finalde çok önemli dakikalarda, çok önemli fırsatlar yakalandı. 1-1 süren karşılaşmanın 90. dakikasında İlyas'ın duvar pası ile buluşan Selçuk eski Selçuk olmadığını o topu dışarı atarak kanıtladı. Oysa böylesine finalde o dakikada, o hata yapılmamalıydı.

37. dakikada sağdan akan Adnan kale önüne gönderdi topu, Bülent'in plasesi, Galatasaray için kupanın bir kulpu demekti: (0-1). 79. dakikada Hüseyin sağ kanattan aldığı topla ceza alanına girdi savunmanın arasından güzel vurdu: (1-1). Bu skorla tamamlanan 90 dakikadan sonra durarak oynanan uzatma anları ve kaderi belirleyen penaltılar vardı. Galatasaray İsmail'in ayağından yediği ilk penaltı ile yenik duruma düştü. Ardından Simoviç'e görev verilmesi maçın en büyük hatasıydı. Yugoslav kalecinin plasesi Yaşar'da kalırken hem bir gol kaçmış, hem de golleri kurtarması beklenen Simoviç çökmüştü. Ve Derwall'in bu hatası Fenerbahçe'yi 5. kez Cumhurbaşkanlığı Kupası'na ulaştırdı.

TBMM Başkanı Necmettin Karaduman'ın kaptan Cem'e uzattığı kupayı Cem aynı gururla havaya kaldıramıyordu.

MAÇIN ELEŞTİRİSİ

Fenerbahçe'nin büyüklüğü

HINCAL ULUÇ

ANKARA — Fenerbahçe - Beşiktaş maçının bir karbon kopyasını bu kez Fenerbahçe - Galatasaray adı altında izledik. Galatasaray tıpkı Beşiktaş gibi farklı kazanabileceği maçı berabere bitirdi ve kupayı rakibine bıraktı.

Maç başladığında sahada tanınmaz bir görüntü verdi. Sanki sezonu iki ay önce kapayan Galatasaray değildi dünün o dipdiri takımı, Fenerbahçe'ydi. Sarı-Kırmızılı takım beşli savunması ile Fenerbahçe akınlarını kestikten sonra hücumda aniden çoğalıyor, geri dönmeyi dahi istemez görünen rakibi önünde orta sahaya hemen hakim olarak birbiri ardına gol pozisyonlarına giriyordu. Ama bu süper futbol, ne tabelaya geçti, ne kenardan iyi değerlendirildi. Tek farklı yenilgiye çoktan razı görünen Fenerbahçe'yi çökertecek atakları yerine, oyun durup dururken rölantiye alınınca Fenerbahçe, sahanın neredeyse yarısını evinde yürürmüş gibi geçip giden Hüseyin'le beraberliği kurtarıp, penaltılarla kupaya ulaştı.

Yıllardan beri küçük adamlarla büyük takım olmaz diyoruz. Dün sadece Bülent'in yerinde futbolu bilen birisi olsaydı, Fenerbahçe'nin işi farklı biterdi. Cüneyt'in yerinde topa vurmayı bilen biri olsaydı kupa gitmişken geri gelirdi. Ama ikisi de yoktu. Derwall'in sadece çalışkan oldukları için takıma yonadığı bu fundementali olmayan iki adam maçın kaderi pozisyonlarla birlikte Galatasaray'ı da harcadılar.

Gelelim Fenerbahçe'nin büyüklüğüne...

Eğer dün Galatasaray'ı böyle yakalayan Fenerbahçe olsaydı sonuç hezimet olurdu. Ama Fenerbahçe yakalandığı zaman bile, maçı koparmıyor. Rakiplerinin korkaklığından ve üstüne gelemeyişinden koparmıyor. Repiklerinin beceriksizliğinden koparmıyor. En önemlisi maçı ustaca rölantiye alıp, paniklemeden oynadığı için koparmıyor. Oysa ötekiler galip duruma geçtikleri halde dahi Fenerbahçe'yi yeneceklerine inanmadıkları için şaşkına dönüyorlar.

Buna büyüklük denmez de ne denir?

Şov bitti

ADNAN DİNÇER

ANKARA — 1984'ün son aralık gününden bu yana 'es' koyduğum kalemimi en büyük kupada Cumhurbaşkanlığı Kupası'nda kınından çıkardım. Benim de içinde bulunduğum 1984-1985 futbol şovu bitti. Sezon başında Avrupa Uluslar Kupası bitikleri ülkemize 'umut' olarak gelirlerken yazdıklarımı yinelemek en büyük şanssızlıktır.

Cumhurbaşkanlığı Kupası maçında Sayın Cumhurbaşkanımız yoktu, ama sahada futbol da yoktu. Biten sezonda sorunlar yeni yıla ertelenirken futbolumuza yabancıların bu yıl da hiçbir katkılarının olmadığını belirtmek gerçekçilik olacaktır. Yine yaldızlı sözler, havalı görüntüler, yine ezeli rekabet ve yine kadersiz futbolumuz devam ediyor.

Her iki takımın da belirli bir tempoyu ve taktiği sürdüremediği karşılaşmada oyun içinde zaman zaman fizik yetersizliğin yerini itici olarak ruhsal güç alıyor ve inişli çıkışlı bir takım oyunu göze çarpıyordu.

Galatasaray, Fenerbahçe'nin baştaki hızını durdururken, orta alanda Adnan'ı unutuyor ve Bülent'e de yenik düşüyordu. 15 gündür Almanya'da olan Abramcik'in takımda yer almaması gerektiğini tribünde seyirci dahi söylerken, Derwall, Türk çalıştırıcı olmadığına şükretmeliydi.

Fenerbahçe'de Hasan ve Cem'in kötü gününde oluşları Galatasaray'a avantaj sağlamadı. Çünkü her iki takım da gol vuruşlarında etkisizdi.

Son yarım saatte ise, oruçlu futbolcular gibi iftar topunu bekleyen takımlar, neticede penaltı kaderine teslim oldular. Kader diyoruz çünkü, büyük Fatih ve küçük Önder iki ayrı neslin futbolcuları olarak topu kaleye itemezlerken, ithal malı Simoviç de Yaşar'a vuruş esprisini yedirmiyordu. Bizim Yaşar en büyük kupayı alırken, bu dev finale Galatasaray'ı getiren Simoviç'ten uzak kalıyordu. Bize çok şey öğreteceğini açıklayan Yugoslav kaleci dikkat etmedi, beğenmediğimiz Yaşar ona şansını yedirmedi.

Evet en büyük kupaya dayanan şikeli, ihbarlı, az futbollu, bol sürprizli (!) Alman - Yugoslav ve bizim futbolcu ve çalıştırıcılarımızın katıldığı lig bitti ve perde indi. Şimdi anılarda kalacak olan, "En büyük Fener" ve iki penaltı kurtaran "En büyük Yaşar" sloganı olacaktır.

Transfer Kulis

F.Bahçe Yugoslavya'dan kaleci getirtiyor...

Spor Servisi — Yugoslavya'da kaleci pazarına çıkan Fenerbahçe, Kızıl Yıldız ekibi ile başlayan Zivan Lukoviç'in peşine düştü. Yugoslavya'nın bir numaralı kalecisi durumuna gelen 31 yaşındaki kalecinin yaş haddi nedeniyle [illegible] verebileceğini duyuran Yugoslav Kulübü, Dinamo Zagrep kalecisi Stojiç'i transfer etmesi halinde Lukoviç'in Fenerbahçe'ye transferi daha da kolaylaşacak.

• Sarıyer, Yugoslav futbolcusu Çelebiç ile yeniden sözleşme imzaladı. Gelecek [illegible] Türk asıllı futbolcu eski kulübü ile tekrar anlaşma sağladı.

Halil İbrahim Kocaelispor'la anlaştı

• Ankaragücü'nün golcü santrforu Halil İbrahim'i transfer listesine katan Kocaelispor bu futbolcuyu 12 milyon liraya transfer etti. Yeşil-siyahlılar ayrıca Fenerbahçe'nin Yugoslav futbolcusu Srebrenko Repçiç'e de transfer teklif ettiler.

• Galatasaray da sözleşmesi sona eren futbolcular bugün pazarlık için yönetim ile masaya oturuyorlar. Altay'ın talip olduğu kaleci Haydar, istediği rakamın verilmesi halinde Galatasaray'da kalabileceğini söyledi.

• İkinci lig kulüplerinden PTT, Gençlerbirliği eski çalıştırıcısı Tınaz Tırpan ile transferi için dün bir girişimde yaptı. PTT ayrıca sözleşmeleri sona eren 9 futbolcusunu satış listesine koydu.

EN BÜYÜK KUPA DA F.BAHÇE'NİN — Fenerbahçe Ankara'da Galatasaray'ı penaltı golleri ile yenerek Cumhurbaşkanlığı Kupası'nı kazandı. Sezonu çifte kupa ile kapatan Sarı-Lacivertliler sevinç içinde. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

Sevinç ve keder bir arada

***C**umhurbaşkanlığı Kupası'nı kazanan F.Bahçeliler, Yeşilköy'e büyük sevinç içinde indiler. Teknik Direktör Veselinoviç maçla ilgili olarak "Yaşar çok iyiydi. Türkiye'deki ilk yılımda ikinci sevinci yaşıyorum" dedi.*

***G.**Saray kafilesi F.Bahçe'den önce İstanbul'a geldi. Herkes üzgündü. F.Alman çalıştırıcı Derwall, "Bence günün yıldızı hakemdi" derken kaleci Simoviç, "Bir kalecinin en kötü anısı" şeklinde konuştu.*

Spor Servisi — Cumhurbaşkanlığı Kupası'nı kazanan Fenerbahçe takım kaptanı Cem'e kupayı Cumhurbaşkanı Kenan Evren adına veren TBMM Başkanı Necmettin Karaduman, "**Bu kadar iyi bir futbol beklemiyordum. Güzel bir mücadele oldu. Her iki ekibin de kalecisi iyiydi. Özellikle Simoviç çok başarılı bir oyun çıkardı**" derken, ikincilik kupasını verdiği Galatasaray kaptanı Fatih'e de, "**Rakiplerinizden aşağı kalmadınız iyi oynadınız. Tebrik ederim**" şeklinde konuştu.

Maç sonrasında, Fenerbahçe soyunma odası adeta bir bayram yerini andırıyordu. Fenerbahçeli yöneticiler, teknik adamlar ve futbolcular birbirlerine sarmaş dolaş olmuş şampiyonluğun keyfini çıkarıyorlardı. Teknik Direktör Veselinoviç kupa ile birlikte omuzlara alındı.

Galatasaray soyunma odası, galibiyet sonrası gelen beraberlik ve uzatmada kaçırılan bir şans ve penaltılar sonucunda kaybedilen kupa üzüntüsünü büyük bir sessizlik içinde yaşıyordu. Özellikle Galatasaray'da son kez resmi bir maçta kaptanlık bandını takan kaptan Fatih başını iki elinin arasına almış kaçırdığı penaltının şokundan kendini bir türlü kurtaramıyordu.

Teknik Direktör Derwall maça ilişkin görüşlerini açıklarken, Fenerbahçe'yi tebrik ettiğini, ancak oyuncularının da mükemmel mücadele ettiklerini söyledi. Derwall şöyle devam etti:

"**Dramatik bir maç oldu. Maalesef kendi kendimizi yendik. İki, üç gole atamamamız bu yenilgi hazırladı. Uzatmalarda gol şansımız vardı ama, kaçırdığımız penaltılarla kupayı Fenerbahçe'ye verdik. Kaçırdığımız goller ve yapılan hatalardan yeterince ders alıursa memnun olacağım. Bu olaylar kupayı kaybetmemizde büyük etken oldu.**"

Cumhurbaşkanlığı Kupası'nı kazanan Fenerbahçeli futbolcular İstanbul Yeşilköy Havalimanı'na bir saat gecikmeli olarak geldiler. Az sayıdaki taraftarının tezahüratı ile karşılanan Sarı-Lacivertli futbolcular kendilerini bir anda omuzlarda bulurlarken, Teknik Direktör Veselinoviç ve Cumhurbaşkanlığı Kupası omuzlarda gezdirildi. Sarı-Lacivertli taraftarlar daha sonra konvoy halinde araçlarla havalimanı çevresinde tur attılar. Veselinoviç Yeşilköy Havalimanı'nda bir kez daha konuşurken, "**Kalecimiz Yaşar sezonun son maçını oynadığımızda iyi form tutturdu. Bir süreden beri Yaşar'ın rahatsızlığı vardı. Bu yüzden başarılı olamıyordu. Türkiye'deki ilk yılımda şimdi ikinci büyük sevinci yaşıyorum. Kendi ülkemde bile bir sezon boyunca böyle mutluluk tatmamıştım**" dedi.

Galatasaray kafilesi Fenerbahçelilerden ayrı bir uçakla saat 21.55'te İstanbul'a indi. Sarı-Kırmızılı futbolcular başları önde eğik, kaybedilen kupanın üzüntüsü içinde evlerinin yolunu tutarlarken, kupayı Galatasaray'a getirip, götüren adam Simoviç'in çok sinirli olduğu gözlendi. Simoviç, "**Bir kalecinin bundan kötü bir anısı olamaz**" demekle yetindi.

Maç üzerine yorum yapmaktan kaçındı. Derwall ise karşılaşmanın güzel bir futbola sahne olduğunu ancak dramatik bir maç oynandığını yineledi. İlk penaltıyı Simoviç'e attırmanın gayet normal olduğunu söyleyen Derwall, "**Bundan ne gibi bir hasıl çıkarsınız. Bence günün yıldızı kim diye sorun? O zaman ben de size bence söyleyeyim. Bence, bu maçın yıldızı hakemdi**" dedi.

Yabancı oyunculara kulüp değiştirmek yasak

ANKARA (a.a.) — Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu'nun dünkü toplantısında Türkiye'deki kulüplerde oynayan yabancı futbolcuların kulüp değiştirmemeleri kararlaştırıldı.

Futbol Federasyonu, amatör futbolcuların transferlerinde birinci lig kulüplerinin 1 milyon 200 bin, ikinci lig kulüplerinin 600 bin, üçüncü lig kulüplerinin de 250 bin lira transfer ücretini futbolcuyu aldıkları kulüplere ödemeleri zorunluluğunu getirdi.

Yönetim Kurulu ayrıca, daha önceki sezonlarda uygulanan milli maç haftalarında lige ara verilmesi uygulamasını kaldırdı.

Lig maçlarının 31 ağustos - 28 mayıs tarihleri arasında oynanılmasını kararlaştıran Yönetim Kurulu, Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı Kupası maçlarının haziran ayının ilk haftasında oynatılmasını karar altına aldı.

VESELİNOVİÇ OMUZLARDA — Fenerbahçeliler dün çok mutluydular. Özellikle Yugoslav çalıştırıcı Veselinoviç Yeşilköy'de taraftarların omuzlarında sevinçten uçuyordu. (CENAN OZKAN)

SİMOVİÇ ÜZGÜN — Galatasaray'ın Yugoslav kalecisi Simoviç, kaçırdığı golle birlikte yediği gollerin de üzüntüsü içindeydi. Menajer Ali Yavaş kendisini teselli etmeye çalıştı. (SEDAT DANACI)

Maçın 2 portresi

Derwall ve Veselinoviç

HALİT DERİNGÖR

ANKARA — Cumhurbaşkanlığı Kupası maçında teknik sorumluların yönetimlerinin kötü olmasından dolayı iki başgın takım izledik. Hakemin yönetimi ise bu iki takımı büsbütün ölü haline getirdi.

Özellikle Derwall'den söz edelim Türkiye'ye geldiği günlerde büyük sansasyon yaratan bu deneyimli Alman ulusal takımı antrenörünün üç aydan beri yaptığı hatalar affedilir gibi değil. Dünkü maçta birinci hatası, Raşit'e, genç ve çabuk bir adam olan Şenol'u marke ettirmesiydi. İkinci hatası, penaltıları düşünerek nefesiz olan Abramcik'i oyunun sonuna kadar oynatması. Üçüncü hatası ise, ilk penaltıyı Simoviç'e attırmasıydı. Nitekim, ilk penaltıyı kaçırması karşısında tamamen yıkılan Simoviç, İlyas ve Hüseyin'in ittiği ve başının üzerinden geçen penaltılara eline kaldıracak kadar dahi morali kalmamıştı. Kanımızca penaltıyı Simoviç'e en son attırması gerekirdi.

Veselinoviç'e gelince: Şampiyon Fenerbahçe'nin başında tesadüfen bulunda. Şampiyonlukta yüzde 5 dahi katkısı yoktu. Bir yılda hiçbir büyük takımı yenemeden şampiyonluk çıkarması tarihe geçecek bir olay. Fenerbahçe lig şampiyonluğunu kazandıktan sonra "En büyük Fener" diye bağırdı. Resimlerini basından izledik. Halbuki, "En büyük para" diye bağırması gerekirdi. Çünkü o günden beri, enflasyon hızını da hesaba katarak para peşinde koşan bu teknik adam takımı gereği gibi Cumhurbaşkanlığı Kupası'na hazırlayamadı. Oyuncularını çoğu günlerini plajlarda geçirdi. Ve bu yüzden başgın hale geldiler.

Sonuçta, bir başka durum daha tarihe geçecek. Bu iki futbol adamı zamanında, Türk futbolu, bir arpa boyu dahi yol alamamış ve bu durum karşısında Cumhurbaşkanımız dahi maçlara gelmez olmuştur. Kanımızca, Fenerbahçe'nin şampiyonluğunda onun bunun rolü yoktur. Çünkü en büyük Fenerbahçe formasıdır.

Özal: 24 takımlı lig tartışılır...

Spor Servisi — Birinci Türkiye Ligi'nde takım sayısının 24'e çıkartılması için yoğun kampanya sürüyor. Futbol Federasyonu Başkanı Kemal Ulusu, 24 takımlı ligin futbolumuza yarar getirmeyeceği görüşünde. ANAP'lı milletvekilleri ise 24 takımlı lig için ısrar ediyorlar. Bu konuda kendisine yöneltilen soruyu Başbakan Turgut Özal, "24 takımlı lig planlılık tartışılıyor. Daha da tartışılır" şeklinde yanıtladı.

Muhalefet ise, 24 takımlı lige karşı. Halkçı Parti Genel Sekreteri Yılmaz Hastürk "**Bakan emrindemizde birinci lige takım taşamaz**" derken, **MDP Genel Başkan Vekili Ali Bozer, "Halkın yüzde 80'inin ilgilendiği futbolun siyasi istismar edilmesi sporun katilidir"** görüşünde. **DYP Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Gölhan da, ligde takım sayısının artırılmasına politika karıştırılmasına karşı. SODEP Genel Başkan Yardımcısı Cezmi Kartay'ın bu konudaki görüşü şöyle: "Takım sayısını arttırmak olumlu, ancak alışkanlık olur, 1986'da yeni beklentilere yol açar."**

Dinçerler: Çalışma var

Öte yandan Türkiye Birinci Ligi'nin 24 takıma çıkıp çıkmayacağı 18 temmuzda toplanacak Beden Terbiyesi Danışma Kurulu'nda karara bağlanacak. Bu konuda görüşlerine başvurduğumuz Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler ile Cumhuriyet muhabiri arasında şu görüşme geçti:

— Ligin 24 takıma çıkarılması konusu tartışması var. Buna ne diyorsunuz?

Dinçerler — 18 temmuzda Beden Terbiyesi Danışma Kurulu'nu toplayacağım. Orada eğilimi tespit edeceğim, bundan sonra belli olacak.

— Neden buna gerek duyuyorsunuz? Sonuçlar belli olmadı mı?

Dinçerler — Bu konuda çalışmalar yapılıyor, ama konu vaktinden önce kamuoyuna yansıdı.

— Milletvekillerinden size ısrarlı bir baskı mı var?

Dinçerler — Bana gelmediler hiç. Ama takımlarını yeniden Birinci Ligde görmek isteyen milletvekilleri olabilir.

Lütfen Biraz Ciddiyet...

HASAN CEMAL — *13 haziran*

Başbakan Turgut Özal'ın, International Herald Tribune'de çıkan demeciyle ilgili açıklaması, hem inandırıcı olmaktan uzaktır; hem de işin özünü değiştirici nitelikte değildir.

Kendi üslubuna uygun olarak *ayaküstü* yaptığı açıklamasında Sayın Başbakan, *"Tercüme hatası olduğunu sanıyorum"* demiş, *"yazıyı bir defa okuyacağını"* söylemiş ve *"DİSK'in birtakım anarşik hareketleri finanse ettiğini söyledim, tam tersini yazmışlar"* diye konuşmuştur...

Önce *"tercüme hatası"*'nı ele alalım. Bu hatayı yapan kimdir? Türk basını mı? Örneğin Cumhuriyet, Sayın Özal'ın demecini İngilizceden Türkçeye çevirirken böyle bir hata yapmış olabilir mi? Bu sorunun yanıtı *"Hayır"*'dır. Aşağıda, Başbakan'ın demecinin ilgili bölümlerinin İngilizce asılları ve hemen altlarında da Cumhuriyet'te çıkan Türkçe çevirileri bulunmaktadır:

ÖZAL — *ABD'de komünist parti yasaklanmamıştır. Ama bazı kurallarınız var. Bunlara göre komünistler yönetiminde ve bazı görevlerde bulunmazlar. Türkiye'de ise komünizm yasalarla yasaklanmıştır. Eğer komünizm propagandası yaparsanız hapse mahkûm olursunuz. DİSK üyeleri bu kıstasa göre yargılandılar.*

—Ya Barış Derneği?

ÖZAL.—Aynı. Komünizm propagandasından.
Cumhuriyet, 11 Haziran 1985, sayfa 11)

(ÖZAL—Bazı vakalar vardır. Sosyal demokrat olduğunuzu iddia edersiniz, fakat aslında komünistsinizdir. Sosyal demokrat pozunda komünist. Örneğin DİSK'i alalım. DİSK'e komünistler mali yardım yaptı. Ama buna mahkemeler karar verecek.
Cumhuriyet, 11 Haziran 1985, sayfa 11)

İngilizce bilenler bilmeyenlere anlatabilirler ki, Cumhuriyet, Başbakan Sayın Özal'ın yukarıdaki sözlerini Türkçeye çevirirken *"tercüme hatası"* yapmamıştır.

O zaman Sayın Özal'ın *"yapıldığını sandığı" "hatayı"* kim işlemiş olabilir?.. International Herald Tribune mü? Çünkü, diyor ki Sayın Özal: *"DİSK'in birtakım anarşik hareketleri finanse ettiğini söyledim; tam tersini yazmışlar."*

Özal'a göre bu durumda *"tercüme hatası"* Amerikan gazetesine ait gözüküyor.

Ne var ki, Sayın Başbakan'la mülakat İngilizce olarak yapılmış, ayrıca teyp bandına da kaydedilmiştir. Mülakat yapılırken, Herald Tribune'nün muhabiriyle birlikte Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu ve Başbakanlık Danışmanı Selim Egeli de hazır bulunmuşlardır.

O zaman ortaya şöyle bir durum çıkıyor: İngilizce yayımlanan bir gazete için İngilizce olarak yapılan bir mülakatta *"tercüme"*'ye gerek olmayacağı için *"tercüme hatası" da herhalde olmaz.*

Öyle değil mi?

Geriye şu ihtimal kalıyor:

İngilizce mülakat teypten deşifre edilmiş, ve teyp bandıyla birlikte Herald Tribune'ün Paris'teki merkezine gönderilmiştir. Bu durumda kendimizi biraz zorlayarak diyelim ki: Sayın Başbakan'ın, ayaküstü açıklamasında dili sürçtü ve *"deşifre hatası"* diyecek yerde *"tercüme hatası"* deyiverdi; ama böyle olsa bile Başbakan'ın dediği gibi ortada bir *"tercüme hatası" yok. İngilizce yapılmış ve teybe kaydedilmiş bir mülakat, Herald Tribune'de İngilizce olarak çıkmış, Cumhuriyet ilgili bölümleri aynen ve doğru bir biçimde Türkçeye çevirerek yayımlamıştır.*

Olayda "tercüme hatası" bulunmadığına göre, Herald Tribune'ün Başbakan Özal'ın söylediğinin tersini yazmış olması ihtimali ileri sürülebilir mi?

Hayır.

Herald Tribune'ün Özel Eklerden Sorumlu Müdürü Linda Hales, dün Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, "Mülakat kelimesi kelimesine doğrudur. Zaten İngilizce yapılmış ve banda kaydedilmiştir. Banttan deşifre edilen tam metni de arşivlerimizde" demiştir.

İsterseniz son bir şık üstünde daha duralım.

Varsayalım ki, Herald Tribune, Başbakan'ın dediğinin tersini yazmış olsun. Yani Başbakan, *"DİSK'in birtakım anarşik hareketleri finanse ettiğini"* söylediği halde, Herald Tribune bunu tersine çevirdi ve *"DİSK'e komünistler mali yardım yaptı"* diye yazdı.

Başbakan Özal, demecinin bu biçimiyle de, sürmekte olan bir davayı etkilemiş ve Anayasa'nın 138. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan *"mahkemelere ve hâkimlere (...) telkinde bulunulamaz"* hükmünü çiğnemiş olmaktadır. Bunun gibi DİSK ve Barış Derneği sanıklarına yönelik ötesi suçlamalarıyla da Sayın Başbakan, hem Anayasa'nın, hem de Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükümlerine aykırı davranmış, hukuk devleti ilkesini çiğnemiştir.

Konuyla ilgili olarak Sayın Başbakan'ın açıklaması inandırıcılıktan uzaktır.

Ve ne yazık ki, Başbakan'ın açıklaması, yalnız inandırıcılıktan değil, aynı zamanda ciddiyetten de çok uzakta kalmaktadır.

Denktaş'ın Başarısı

SAMİM LÜTFÜ — *13 haziran*

Bundan 7-8 yıl öncesinin şamatacı Girne'sini bilenler, sanmam ki "Seçim Öncesi KKTC" dizisinde o güzelim limanın müziksizliğinden yakınan Mehmet Yaşin'e hak versinler.

Gerçekten o günlerin oldukça ıssız Girne'sinde, daha köşeyi dönüp limana adımınızı atar atmaz bangır bangır bağıran müzik dolaplarının "gürültüsü" suratınızda patlardı.

Şıpır şıpır rıhtıma vuran suların iki adım ötesinde mum ışığında tam kıvamında kızartılmış balığınızla, kararında soğutulmuş beyaz şarabınızı yudumlarken bir herif-i naşerif bangır bangır bir arabesk tuttururdu: "Tanrım beni baştan yarat." Ya da bir başka dangıl avazı çıktığı kadar bağırırdı: *"Ölürsem kabrime gelme!"*

Karşı kıyının bu en kötü en düşük arabesk örneklerini kendi beğenisiyle pek bağdaştıran lokantacı da (illa sizinki olması gerekmezdi, dört dükkân öteдeki de olsa pek fark etmiyordu) müşterilerini de kendi gibi sandığından, bir zamanlar kimbilir hargi deniz havalarını çağırmış olan müzik dolaplarını sonuna dek açınca Girne'nin o cânım dekorunda sanki Bergman'ın çevirdiği *"Sihirli Flüt"*ü *"Gencebay-Tatlıses and Co."* dublajıyla izliyormuşsunuz gibi gerçek dışı bir montaj çirkefinin sıcaklığını teninizde duyardınız.

O yüzdendir ki, Mehmet Yaşin'e, *"Aman evladım, en iyisi sen otur kalk, o müziksizliğe şükret!"* derim.

Üstelik, arada sırada akortsuz sesler çıkıyorsa da, Lefkoşe'deki çoğulcu düzenin çok sesliliği pekala bir gazeteciye, güzelim Girne'nin müziksizliğini unutturabilir.

Gerçekten geçen pazar Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapıldığı KKTC, tüm güç koşullara ve deneyim yoksulluğuna karşın *"çoğulcu"* bir toplum olmayı başarmıştır.

Kıbrıs seçimlerinin en önemli ve en olumlu yanı da kuşkusuz budur.

Ayrıca, geçmişini bilenlerden hiçbirinin tıpkı yeteneği gibi yadsınmaz olduğunu görmezlikten gelemeyeceği paternalist eğilimlerini başarıyla bastıran Denktaş'ın liberal tutumu da zaman zaman düzeysiz polemiklere de sahne olan seçim kampanyasının en dikkati çeken yönlerinden biriydi.

Nitekim seçimden iki gün önce Girne'de yapılan mitingde karşıtı olan adaylar için, "Kahrolsun Özgür! Kahrolsun Durduran!" diye haykıranlara Denktaş,

— *Kimse kahrolmasın. Vazgeçin bu "kahrolsunlardan"! Siyasal ayrılıkları düşmanlığa dönüştürmeyin, demokrasilerde bir tür ceza vardır: Sandık,* yanıtı veriyordu.

Seçimin tam bir özgürlük ortamında gerçekleşmiş olması aynı zamanda, pazar günü "Yeşilhat"ın güneyinde yapılan ve uluslararası alanda gittikçe daha da az yankı bulan gösteriye karşı da en yerinde yanıt olmuştur.

Oyların yüzde % 71'ini toplayan Rauf Denktaşı seçimlerde büyük bir başarı kazanmıştır. % 71 hem çok büyük bir başarının göstergesidir, hem de % 95 - % 99'luk çap sonuçların doğurduğu çağrışımları yapmayan, gerçek bir seçimin inandırıcı sonucudur.

Denktaş'ın seçim başarısının nedenlerine gelince: Sanırım bu başarının anahtarı, onun Girne mitingindeki şu tümcesinde yatıyor: *"Size özgürlüğünüzü ve cumhuriyetinizi korumaktan başka hiçbir şey vaat etmiyorum."*

KKTC seçmeninin son otuz yıldır yaşadıklarını ve bugüne gelinmesinde Denktaş'ın payını bilenler, sözü edilen vaadin de, bu vaadin o kişi tarafından dile getirilmesindeki inandırıcılığın da ne denli önemli olduğunu bilirler. Üstelik Denktaş bu seçimde partilerüstü bir aday olarak, UBP'nin yıpranmışlığının gölgesinden sıyrılmayı da becermiştir.

Daha on yıl önce, şu anda varılan noktayı değil, Ada Türklerinin varlık ve kimliklerinin korunabilmesini bile düşlemek handiyse olanaksızken, kısa sürede varılan sonuç ve daha kimsenin tanımadığı bir birim olarak fizik varlığını bile T.C. ordusunun orada bulunmasıyla sürdürebilen bir toplumun bunca güç koşullara va bunca deneyim azlığına karşın çoğulcu bir demokrasiyi kurup, yürütmede gösterdiği başarı, azımsanacak türden değildir.

Bu çabayla KKTC ileride, bağımsız bir Kıbrıs içinde Rumlarla, başlangıçta birlikte değilse bile, yan yana yaşamanın ilk koşulu olan Kıbrıs Rum kesimindekine eşdeğerde bir demokrasi oluşturma zorunluğunu yerine getirmiştir.

Bu başarı da, geçen pazar Denktaş yararına sandığa yansımıştır.

Ne var ki, buraya dek elde edilen olumlu sonuçlar, bundan sonra da Papandreu ile Kipriyanu'nun tüm manevralarına karşın yakın bir gelecekte elde edilecek olan diplomatik başarılar, Kıbrıs Türklerinin geleceklerini güvenceye alacak olan yeterli koşulla bütünlenmemeleri halinde, uzun erimde istenen sonucun elde edilmesi için yetersiz kalacaktır.

Sözünü ettiğimiz yeterli koşul ise, Kıbrıs'ın kuzeyinde de, güneyindekine eş değilse de yakın değerde ekonomik ve sosyal örgütlenme düzeyine erişmiş bir toplum oluşturulmasıdır.

Öyle sanıyoruz ki, Sayın Denktaş, gelecek dönemde de seçim sandığından yengiyle çıkmak istiyorsa, bundan böyle KKTC'yi kendi ayakları üzerinde durdurmaya yönelik çok ciddi çabayı başlatmak, ya da başlamış olanı çok daha yoğunlaştırmak zorundadır.

Kıbrıs'ta binbir güçlük içinde varlık ve benliklerini korumuş, kısa sürede nice güç işleri başarmış insanlar bu çabalarında da neden başarıya ulaşmasınlar ki?

Denize Düşen...

13 haziran

Türkiye 1949'dan beri Avrupa Konseyi'ne üyedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine uymakla yükümlüyüz. 12 Eylül 1980'de bu sözleşme hükümlerinin ülkemizde askıya alınması, iç savaşa tırmanan tehlike ortamının zorunluğu olarak yorumlanmıştı. Askeri yönetim, bir süre sonra demokrasiye dönüleceği yolunda hem iç hem de dış çevrelere güvence vermiş, geçici bir dönem için olağanüstü koşullara katlanmayı toplum göze almıştı.

Nitekim 1982'de anayasa oylaması ve 1983'te se-

çim yapılması, geçici sürenin doğal aşamaları sayılıyordu. Parlamento toplandıktan sonra kurulan ANAP hükümetinin de demokrasiye geçiş sürecinde olumlu bir tutum izleyeceği sanılıyordu.

Ne yazık ki, ANAP yönetimi kendisine bağlanan umutları kısa sürede boşa çıkarmış gözüküyor.

Özal hükümeti ekonomik alanda başarılı mıdır? Bu soruya kimi çevreler olumlu yanıtlar arayabilirler; seçeneksizlikten söz açabilirler; muhalefetin alternatif yaratamadığını öne sürebilirler. Ancak gün geçtikçe bu tür yaklaşımların ağırlığını yitirdiği izlenmektedir. Çünkü ekonomide alternatifsizlik iddiası siyasal alanda aşılmaktadır.

ANAP yönetimi ekonomide sıkışıp zorlandıkça, politikada sağduyuya ters düşen baskı önlemlerinden medet umma yoluna kaymış görünmektedir. Hükümetin gündeme getirdiği polis tasarısını başka biçimde yorumlamaya olanak var mıdır?

Türkiye'de demokrasi olup olmadığı bugün hem içeride hem dış dünyada tartışma konusudur; ama demokratik rejimin koşullarından henüz çok uzakta bulunduğumuzu pek az kişi yadsıyabiliyor. Bugünkü koşulları da yetersiz bularak ülkede bir tür polis devletini geçerli kılmaya yönelen bir tasarıyı Özal hükümetinin benimsemesi bardağı taşıran son damla olmuştur.

Polis tasarısına karşı muhalefetin toparlanması ve parlamentoda varlığını duyurması, yararlı va sağlıklı bir gelişmedir.

Meclisin son günlerde sert çatışmalara sahne olmasını kimileri yanlış yorumlayabilirler ve politikacıların hırçınlığı üzerine olumsuz varsayımlar geliştirebilirler. Bu yanlış bir yaklaşım olur. HP'nin demokratik kanadının sürüklediği muhalefet dalgası ve direnişi, Meclisin saygınlık kazanması yolunda bir adım sayılmalı; siyasal yaşamın canlanması, kaygı yaratacak yerde, umut gerekçesini oluşturmalıdır.

Ülkenin siyasal yaşamını düzenleyen yasalar zaten antidemokratik yönde değiştirilmiş ve daraltılmıştır. Yeni polis tasarısı Meclisten geçerse bu olumsuzluğun üzerine tuz biber ekilecektir.

Geçici askeri yönetimin yerine sürekli polis rejiminin geçerli olduğu bir ülkenin de demokrasi dünyasında barınması olanaksızdır. ANAP'ın gösterdiği yol, Batıya değil tam tersine Doğuya uzanmaktadır. Olayın ilginç yanı şudur ki, o yöne doğru yüründüğünde ANAP'ın varlığının da bir hikmeti kalmayacaktır. Siyasal hayatımızın deneyimleri baskıdan medet uman hiçbir partiye hayır getirmediğini öğretmiş değil midir

★ ★ ★

Japonların gözüyle Moğal Yayılmacılığı:

Cengiz Han

ATİLLA DORSAY — *14 haziran*

TV'den bir **"Cengiz Han"** da gelip geçti. Ardından soru işaretleri bırakarak, tartışmalara yol açarak... Birkaç hafta boyunca Orta Asya steplerinde yaşanan bir savaş, fetih, iktidar trajedisi izledik. **Ceniz Han,** babasının kim olduğunu bilmediği için kuşkular içinde kıvrandı, **"iktidar savaşımı"**nda en yakınlarını bile gözden çıkardı, kendisini kardeşine karşı kışkırtan ve gözü tahtta olan din adamını değil de elini kardeş kanına bulamasını engellemek isteyen anasının sözünü tuttu... En büyük düşmanı Camoka'yı eline geçirdiğinde bağışlamakta duraksamadı, gencecik bir Moğol kadınını öylesine sevdi ki, onun sevgisini paylaşmaması için en küçük oğlunu **"sıradan bir Moğol gibi yetişsin"** bahanesiyle annesinden ayırıp bilinmeyen bir semte yollamaktan çekinmedi; iktidar üstüne, dünyanın yarısını fethetme savaşımı üstüne felsefi düşünceler döktürdü; tahtın vârisi olarak beklenilen oğulları değil de hiç beklenmeyenini seçerek herkesi şaşırttı. Tüm bu anlatılanlarda, sıradan insanı aşan bu görkemli tutkular, hırslar, iç ve dış çatışmalar serüveninde oldukça tanındık motifler vardı. Batının en büyük yazarları sağolsun, **Homeros, Sophokles, Shakespeare** veya **Corneille** aracılığıyla çok iyi bildiğimiz insan dramlarını, **Akilleus, Oidipus, Medea, Elektra** ya da **III. Richard** gibi kişiliklerin, bu yazaı ların ölmez kıldığı serüvenlerini anımsadık. Tarihin en büyük imparatorluklarından birini, ortaçağın ise en büyüğünü kurmuş, bir avuç göçebe Moğolu dünyanın yarısına, Pasifik'teki Çin kıyılarından Adriyatik Denizi'ne dek egemen kılmış olan **Cengiz**'in serüveni de, tüm tarihsel kişiliklerde olduğu gibi, mitolojinin kahramanlarıyla benzerlikler taşıyordu. Aynı derin çelişkiler, büyük ikilemler, görkemli tutkular, başdöndüren başarı veya başarısızlıklar... Batılının ortak bilincinde yer etmiş, giderek bilinçaltına sızmış **"Moğol istilası"** **"Moğol zulmü"** gibi kavramların ötesinde ve **Cengiz Han**'a Hollywood usulü (birinde **"kovboy" John Wayne**'in, öbüründe ise **Ömer Şerif**'in oynadığı filmlerle) egzotik ve grotesk yaklaşımlardan sonra, bu kez Doğudan, Japonlardan gelen bu yaklaşım, aslında hiç kuşku yok ki ilginç öğeler içeriyordu.

JAPON USULÜ ŞİDDET

Bu Japon yaklaşımı, **Cengiz**'in tarihsel kişiliğine ve aslında bir gerçek olan **"Moğol kıyımı"**na yakışan bir **"şiddet"** duygusunu vermede oldukça ileri, hatta aşırı gidiyordu. Japonya'nın aslında şiddeti tanıyan bir toplum, sanatının ise şiddete âşinâ bir sanat olduğu bilindiğinde bu şaşırtıcı değildi. (Bunu kavramak için belki de **Mishima**'nın yeni yayımlanmış olan **"Yaz Ortasında Ölüm"** adlı kitabındaki **"Vatanseverlik"** hikâyesini okumak gerekiyor. Bu hikâyede anlatılan ve **Mishima**'nın da kendi yaşamına son verme biçimi olan **"harakiri"**, tüm soylu görünümü altında, aslında müthiş bir **"şiddet olayı"** değil mi?) Örnekse, başta **Kurosawa**'nın birçok filmi, tüm Japon sineması, başyapıtları veya sıradan, ticari filmleriyle şiddete adanmış bir sanat gibidir. Ama film, aynı zamanda, **(Encyclopedia Brittanica**'nın tanımlamasıyla) **"büyük fiziksel gücü, yenilmez bir is-**

ARINMALAR
Gezi, Günlük, Anı, Anlatı
İsmet Kemal Karadayı

Cumhuriyet

62. Yıl: Sayı: 21841 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL [illegible] 14 Haziran 1985 Cuma

YILAYDIN
DERSANESİ
1985-86 öğretim yılı kursları
devam etmektedir.

HP'li Babacan, Polis Yasası'nı Özal'a fırlatınca ortalık karıştı

Mecliste büyük kavga

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Kuzu Gibi Muhalefet

ANKARA — Parlamenterlik yaşamı neredeyse yarım yüzyıla yaklaşan ANAP'lı Fethi Çelikbaş, muhalefetten "uzunluk" diye söz ederse, muhalefetin direnişlerini "uzunluğun çoğunluğa

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Meclis notları

Mecliste ilk kavga...

CANAN YAZGANGİL

ANKARA — Cumhurbaşkanı Vekili sıfatı üzerindeyken Necmettin Karaduman'ın Meclise başkanlık etmesiyle tırmanan muhalefet ile iktidar arasındaki gerginlik, dün ANAP'lı

(Arkası Sa. 11, Sü. 8'de)

TBMM Başkanı kendini savundu:

'Kürsüye mecburen çıktım'

Necmettin Karaduman: MDP'li Kunter yorgundu, ANAP'lı Barlas'ın HP'lilerle sürtüşmesi vardı, HP'li Kural, 'Özel nedenlerim var' dedi. Aras ise yeni görevden ayrılmış, sırası geçmişti. Mecburen, kürsü boş kalmasın diye oturuma başkanlık ettim.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Millet Meclisi Başkanı **Necmettin Karaduman**, bir basın toplantısı düzenleyerek, cumhurbaşkanı vekili olduğu sırada Meclisi yönetmesi konusunda yapılan eleştirilere yanıt verdi: **"Cumhurbaşkanı vekili sıfatını aldığım sırada zorunluluk olduğu takdirde kürsüye çıkmamda hukuki bir sakınca olmayacağı görüşünü muhafaza ediyorum"** dedi. Karaduman, **"Kürsünün boş kalmaması ihtiyacı benim dünkü toplantıya başkanlık etmemi zorunlu kılmıştır. Yoksa eleştirileri haklı buluyorum"** görüşünü savundu.

Necmettin Karaduman, Genel Kurul'a başkanlık ettiği sırada kürsüye çıkarken, herhangi bir itiraz olmasa bile konuyu usul meselesi haline getirmeye kararlı olduğunu belirterek şunları söyledi:

"Şahsi görüşüme göre cumhurbaşkanı vekili olduğum sırada bir zorunluluk olduğu takdirde Meclise riyaset etmem müm-

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Ulaştırma Bakanı Atasoy:

'Telefon dinlemek kolay iş'

Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy'a göre bugünkü teknolojik olanaklarla telefon dinlemek "kolay." En zor telefon dinlenecek yer ise merkez, yani PTT. Atasoy, bugüne dek telefonların dinlenmesi için kendilerine bir talep gelmediğini söylüyor.

FARUK BİLDİRİCİ

ANKARA — Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy, PTT'nin telefonları dinlemek için polisle işbirliği yapmadığını belirterek, **"Telefon çok basit yollarla dinlenebilen bir alet. En zoru da merkezden, yani PTT'den dinlemek"** dedi. Atasoy, Türk Hava Yolları'nın pilot gereksiniminin Türk Hava Kuvvetleri'nden karşılanamadığını, bu nedenle sivil pilot eğitimine başlanacağını dile getirdi.

Atasoy, THY'ye 7 yeni Airbus alımının ne zaman gerçekleştirileceğine ilişkin soruya, **"İleride imkânlarımız elverdiği zaman yeni uçaklar alacağız. Ama önce pilot sıkıntısının halledilmesi lazım"** yanıtını verdi. Atasoy, Cumhuriyet muhabirinin sorularını şöyle yanıtladı:

— Pilot sıkıntısını nasıl çözmeyi düşünüyorsunuz?

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Polis Yasası nedeniyle TBMM'de üç gündür süren gerginlik dün gece doruğa ulaştı.

6. maddenin görüşülmesi sırasında HP'li Şükrü Babacan, birden Başbakan Turgut Özal'ın oturduğu yerin önüne geldi ve elindeki yasa tasarısını "Al bunu..." diyerek yere çarptı.

Özal'ın yanındaki ANAP'lı parlamenterler Babacan'ın üzerine yürüyünce ortalık karıştı. ANAP ve HP'li parlamenterler arasında tekmeleşme ve yumruklaşmalar oldu. Görevliler kavgayı bastırmakta güçlük çekti. Oturum bugüne ertelendi.

8. Sayfada

Özal Herald Tribune'de çıkan sözlerini doğruladı

Başbakan Özal, dün Cumhuriyet muhabirinin bir sorusu üzerine, International Herald Tribune'de çıkan demecinin doğru olduğunu belirtti, fakat Türkçeye çevirisinin yanlış olduğunu iddia etti. Aşağıda, Özal'ın Herald Tribune'de çıkan demecinin ilgili bölümleri ile Cumhuriyet'te iki gün üst üste yayımladığımız çevirisi yer alıyor. Böylece Başbakan Özal, kamuoyunda büyük tepkilere yol açan sözlerini doğrulamış oluyor.

(ÖZAL — ABD'de komünist parti yasaklanmamıştır. Ama bazı kurallarınız var. Bunlara göre komünistler yönetimde ve bazı görevlerde bulunamazlar. Türkiye'de ise komünizm yasalarla yasaklanmıştır. Eğer komünizm propagandası yaparsanız hapse mahkûm olursunuz. DİSK üyeleri bu kıstasa göre yargılandılar.

— Ya Barış Derneği?
ÖZAL — Aynı. Komünizm propagandasından.)

(ÖZAL — Bazı vakalar vardır. Sosyal demokrat olduğunuzu iddia edersiniz, fakat aslında komünistsinizdir. Sosyal demokrat pozunda komünist. Örneğin DİSK'i alalım. DİSK'e komünistler mali yardım yaptı. Ama buna mahkemeler karar verecek.)

Haber Merkezi — Başbakan Turgut Özal, International Herald Tribune gazetesinde yayımlanan mülakatında yer alan sözlerini doğruladı. Herald Tribune'de herhangi bir hata olmadığını belirten Özal, çeviri hatasının Türk basınında yapıldığını öne sürdü. Hatanın hangi gazetede meydana geldiğine değinmeyen Özal, dün yaptığı bu ikinci açıklamasıyla, kamuoyunda üç gün-

(Arkası Sa.6, Sü.1'de)

AVRUPA PARLAMENTOSU, BARIŞ DERNEĞİ DAVASINA SON VERİLMESİNİ İSTEDİ

8. Sayfada

Yabancılara mülk satışı iptal

Anayasaya göre iptal kararı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girecek. Ancak iptal kararı geriye doğru yürümeyecek. Başta Sevda Tepesi olmak üzere bugüne dek yapılan satışlar, yabancıların mülkiyetinde kalacak.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Anayasa Mahkemesi, üç günden bu yana sürdürdüğü toplantılar sonunda, yabancıların Türkiye'de mülk edinmelerine olanak sağlayan yasanın iptaline ilişkin Halkçı Parti'nin başvurusunu yerinde buldu.

Anayasa Mahkemesi Genel Sekreteri, **Ziyaettin Özkanlı**, toplantıdan sonra yaptığı açıklamada, **"Anayasa Mahkemesi Başkanlığı, gerekçeleri yazılmadan kararların açıklanması yanlış anlamalara neden olduğundan, olumlu ya da olumsuz bir beyanda bulunulmamasını uygun görmüştür"** dedi. Özkanlı, bu konudaki anayasa hükmünü de basın mensuplarına okudu. Anayasa Mahkemesi'nin kararlarına ilişkin anayasanın 153. maddesine göre, iptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanmıyor. Reddedilen başvurular ise, gerekçesi yazılmadan açıklanabiliyor.

21 Haziran 1984 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 3025 sayılı Türkiye'de Yabancılara Mülk Edinme Hakkını Tanıyan Yasa ile 1934 tarih ve 2644 sayılı Tapu Yasası'nın 35. maddesine ve 1924 tarih ve 442 sayılı Köy Yasası'nın 87. maddesine birer fıkra eklenmiş ve yabancılara Türkiye'de gayrimenkul sahibi olma imkânı sağlanmıştı. Halkçı Parti Genel Başkanı Necdet Calp ve arkadaşları [illegible], bu yasanın anayasanın 3, 7, 16, 44 ve 45. maddelerine aykırı olduğu gerekçesi ile iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştu. Başvuru üzerine Anayasa Mahkemesi raportörü **Reşat Şamiloğlu**, söz konusu yasayı anayasaya aykırı bulmuş ve iptal edilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişti.

(Arkası Sa.6, Sü.4'de)

Katsayı temmuza yetişecek

Özal: *Eski kararı mı uygulayacağız yoksa biraz daha fark mı vereceğiz, bakacağız*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, memur katsayısına ilişkin kararın, temmuz ayı başına kadar verilmiş olacağını açıkladı. Katsayının 46'dan 48'e yükseltilmesine ilişkin daha önceki ilke kararını kastederek, **"Zaten eski bir karar var. O mu olacak, yoksa biraz daha fark mı vereceğiz, bakacağız"** diye konuştu.

1 milyon 200 bin kamu çalışanının beklediği maaş zammına esas olacak katsayı artışına ilişkin Başbakan Turgut Özal'a yöneltilen sorular ve Özal'ın yanıtları şöyle oldu:

— Katsayı artışını ne zaman gerçekleştireceksiniz? Temmuz ayına kadar bir Bakanlar Kurulu top-

(Arkası Sa.6, Sü.8'de)

Reagan Özal'ı ABD'ye davet etti

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ABD Başkanı **Ronald Reagan**, Başbakan Turgut Özal'ı "Dünya Demokratik Birlik Kongresi"ne katılmak üzere Amerika'ya davet etti. 23 temmuz tarihinde yapılacak olan kongreye davet edilmesine ilişkin bir soru üzerine Özal, "henüz bir karar vermedik, bakıyoruz" dedi. Özal'ın ABD'ye gitmesinin, ANAP'ın birliğe katılmak üzere yaptığı başvurunun kabul edilip edilmemesine bağlı olduğu öğrenildi.

Bedava erzağa hücum *Sarıyer Belediyesi'nin "bayramlık erzak dağıtımı" Çayırbaşı Mahallesinde yurttaşların yoğun ilgisi ile dün başladı. Erzak dağıtılan araçların önünde kalabalık kuyruklar oluşturan "yoksul, dar gelirli" yurttaşlar, 3 avuç zeytin, 2 kalıp peynir, 2 kilo şeker, 2 kilo un, 2 kilo pirinç, 1 paket şehriye, 1 paket makarna, 1 kilo sıvı yağ, 1 paket margarin, 2 kilo bulgur ve birkaç kilo soğan ve patatesten ibaret erzak torbalarını "Allah bin bereket versin" diyerek kapıştılar. "Ağız tatlandırmak üzere" evlerinin yolunu tutan yurttaşlar, ANAP'lı belediye yönetiminin erzak yardımı ile "1 ay idare edebileceklerini" belirterek, ANAP hükümeti döneminde her geçen gün daha da yoksullaştıklarını söylediler. Sarıyer Belediye Başkanı Ali Sandıkçı, "ekonomik durumun düzelmesi ve işsizliğin azalmasıyla bu tür kampanyalara ilginin azalacağını" belirterek, yardımın "yarın ve eldeki erzak durumuna göre hafta boyunca ilçe sınırları içinde diğer 15 mahallede" sürdürüleceğini söyledi. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)*

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Denize Düşen..

Türkiye 1949'dan beri Avrupa Konseyi'ne üyedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine uymakla yükümlüyüz. 12 Eylül 1980'de bu sözleşme hükümlerinin ülkemizde askıya alınması, iç savaşa tırmanan tehlike ortamının zorunluğu olarak yorumlanmıştı. Asker yönetim, bir süre sonra demokrasiye dönüleceği yolunda hem iç hem de dış çevrelere güvence vermiş, geçici bir dönem için olağanüstü koşullara katlanmayı toplum göze almıştı.

Nitekim 1982'de anayasa oylanmış ve 1983'te seçim yapılmış, geçiş sürecinin doğal aşamaları sayılıyordu. Parlamento toplandıktan sonra kurulan ANAP hükümetinin de demokrasiye geçiş sürecinde olumlu bir tutum izleyeceği sanılıyordu.

Ne yazık ki, ANAP yönetimi kendisine bağlanan umutları kısa sürede boşa çıkarmış gözüküyor.

Özal hükümeti ekonomik alanda başarılı mıdır? Bu soruya kimi çevreler olumlu yanıtlar arayabilirler; seçeneksizlikten söz açabilirler; muhalefetin alternatif yaratamadığını öne sürebilirler. Ancak gün geçtikçe bu tür yaklaşımların ağırlığını yitirdiği

* * *

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

• Weinberger: Casuslara ölüm
3. sayfada
• Sosyalist Enternasyonal'e SODEP başvurusu ekimde
7. sayfada
• Madeni devlete ama, özel sektöre devrer
9. sayfada
• CMA'a konan harç tedirginlik yarattı
• Tedavisi olmayan hastalık: Saman nezlesi
12. sayfada

3 günlük Romanya gezisini tamamlayan Evren:

Bulgaristan'la diyalog gerek

Görüşmelerden sonra yayımlanan ortak bildiride Kıbrıs, Yunanistan ve Bulgaristan konularına yer verilmedi. Balkanlar için, "iyi komşuluk, karşılıklı güven ve istikrar" dileğinde bulunuldu.

OKAY GÖNENSİN

KÖSTENCE/ANKARA — Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, Romanya Sosyalist Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı **Nikolai Çavuşesku**'nun resmi konuğu olarak Romanya'ya yaptığı resmi ziyareti tamamlayarak dün Ankara'ya döndü. Cumhurbaşkanı Evren, Köstence'de bir soru üzerine, **"Bulgaristan'la diyalog gerek"** dedi. İki ülke heyetleri arasındaki görüşmelerden sonra Evren ve Çavuşesku tarafından imzalanan ortak bildiri yayımlandı. Ortak bildiride Kıbrıs, Yunanistan ve Bulgaristan konularına değinilmedi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, dün Romanya'nın Karadeniz kıyısındaki turistik tesislerde incelemelerde bulunduktan sonra Köstence'de ikametine tahsis edilen Neptun Tatil Sitesi'ndeki Panselata Villasında Türk gazetecilere bilgi verdi. Evren, Çavuşesku'ya Bulgaristan sorununa ilişkin görüşlerini bildirdiğini de söyledi. Evren, hükümetin Bulgaristan olaylarının takipçisi olduğunu kaydetti.

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

BULGARİSTAN, YUGOSLAVYA'YA 6 SINIR KAPISINI KAPATTI

11. Sayfada

Ağca: Ülkücüler beni unuttu

AĞCA'NIN MAHKEMEYE ANLATTIKLARI:

***O**rlandi'yi P-2 Mason Locası kaçırdı. Benim Hz. İsa olduğumu bildikleri için serbest bırakılmamı sağlayıp, beni Vatikan'a karşı kullanacaklardı.*

***O**ral Çelik ile Çelebi daha önceden tanışıyorlardı. Oral Çelik, Bekir Çelenk ve Serdar Çelebi arasında iş ortaklığı, çıkar ortaklığı vardı.*

***H**em Bulgarlar, hem de ülkücüler beni cezaevinde yalnız bıraktılar ve unuttular. Kaçırılmaktan umudumu kestikten sonra açıklamalara başladım.*

UĞUR MUMCU

ROMA — Ağca, dünkü duruşmada kendisinin serbest bırakılması amacıyla kaçırıldığı öne sürülen **Emanuelle Orlandi** olayı için, **"Orlandi'yi, Gelli'nin başında bulunduğu P-2 Mason Locası kaçırdı. Benim Hazreti İsa olduğumu bildikleri için serbest bırakılmamı sağlayıp ilerde beni Vatikan'a karşı kullanacaklardı"** dedi. Bulgar Antonov'un avukatı **Prof. Consolo**, suikast sırasında meydanda Ağca ve Oral Çelik dışında bir üçüncü Türkün de bulunduğunu ileri sürerek bu konunun araştırılmasını istedi.

Ağca'ya, Papa suikastı sırasında çok sayıda fotoğraflar gösterildi. Bu fotoğraflarda daha önce Macar asıllı bir Amerikalı

(Arkası Sa.6, Sü.5'de)

Meçhul hastalık

Karadeniz Ereğli'de hasta sayısı 2000'i aştı

Yüksek ateş, ishal ve kusma biçiminde belirtiler gösteren hastalık için doktorlar önlem almaya çalışıyorlar.

NİHAT CAN

KARADENİZ EREĞLİ — Karadeniz Ereğli'de bir süre önce baş gösteren, ancak kesin tanısı henüz yapılamayan salgın hastalıkla ilgili gelişmeler ciddiyetini korurken hasta sayısının 2 bini aştığı öğrenildi.

Yüksek ateş, ishal ve kusma biçiminde belirtileri olan "meçhul" hastalıkla ilgili olarak önceki gün Kdz. Ereğli'ye gelen Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Dr. Abdurrahman Koçer başkanlığında bir toplantı yapılmış, daha sonra

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

Üniversiteliler !

Büyük sınavda tercihinizi yaparken dikkatli olun

Geçen yıl hangi üniversiteler kaç öğrenciyi kaç puanla aldı?

Üniversitelerin aldığı öğrenciler yüzdelik sıralamasında kaçıncıydı?

Tercihlerinizi yaparken ilk sınavdaki yüzdelik sıralamanız ne kadar önemli?

Tüm fakültelerin öğrenci alırken dikkat ettiği en küçük puan-en büyük puan ve Öğrenci Yerleştirme Sınavı'nda geçen yıl hangi yüzdelik sırasındaki adayların hangi fakültelere alındığının tam listesi. Tablolar, sıralamalar

Yarın Cumhuriyet'te

2 davada 4 idam, 12 müebbet

Adana Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde karara bağlanan yıkıcı bölücü örgüt davasında 39 sanık da 1 ay ile 36 yıl arasında hapis cezasına çarptırıldı. 58 sanık beraat etti.

ADANA, (Cumhuriyet Güney İlleri Bürosu) — Adana Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesinde görülen, yıkıcı ve bölücü iki ayrı örgüt davasında yargılanan 119 sanıktan 4'ü ölüm cezasına çarptırıldı.

Adana ve Adana'ya bağlı Osmaniye, Kadirli, Kozan ilçeleriyle Mersin, Tarsus, İzmir ve Manisa'nın Turgutlu ilçesinde çeşitli tarihlerde cinayet, gasp, soygun ve bombalama gibi örgütsel eylemler gerçekleştiren 90 sanığın duruşması karara bağlandı. Sanıklardan **Osman Karabulut, Ramazan Deniz ve İrfan Hayu-**

(Arkası Sa.6, Sü.8'de)

tenci, müthiş bir kararlılığı olan, yine de karar vermeden önce çevresini, giderek kadınlara bile (annesi, eşi) dinleyen, dikbaşlığının altında yumuşak, sertliğinin altında dürüst olan" Cengiz Han'ın bu kişiliğini de oldukça belirliyordu. Ve kuşkusuz kaçınılmaz biçimde sürekli gelen "**bozkurt**" motifi... **Timuçin (Cengiz)**, hep inanılmış bir söylenceye göre "**ilk atası bozkurt olan**" tanrısal bir varlık değil miydi?

TRT'NİN GENEL YAYIN POLİTİKASI İÇİNDE "CENGİZ HAN"

Aslında tüm bunlarda karşı çıkılacak bir şey yok. Batının sürekli olarak belli bir şartlanmışlıkla baktığı Doğulu bir tarihsel kişiliği, bu kez Japonlardan gelen bir filmde izledik. Değişik bir bakışla karşılaştık, tarihsel bilgimizi besledik. Ama tüm bunlar, eğer insanda tüm yayın politikası olarak kuşkular uyandırmayan, açık ve belli bir "**taraf**" olduğu izlenimi vermeyen bir TV yönetimi tarafından yayımlanmış olsaydı böyle düşünebilirdik, giderek "**Cengiz Han**"ı olumlu bir program sayabilirdik. Ama aynı yönetim, değerli sanatçı **Adnan Saygun**'un deyişiyle "**Ramazan boyunca ekranı fesli sarıklı adamlarla doldurur**" ise, toplumdaki çeşitli görüşleri, fikirleri, düşünce aşamasından siyasal partiler aşamasına dengeli biçimde yansıtmak, toplumu demokrasiye, çağdaşlaşmaya giden yolda gereğince aydınlatmak için hiçbir çaba göstermez ise, yalnız belli görüşleri temsil eden kuruluşların ("**Aydınlar Ocağı**", sağcı basın ve edebiyat dernekleri, vb.) etkinliklerini duyurur ise, sonuç olarak Türk militan sağının, "**bozkurtların**" yargılanmasına dönüşen **Ağca** duruşmasını, oraya gönderdiği koskoca bir ekibe karşın alabildiğine kısa, yetersiz ve yüzeysel olarak geçiştirirse, o TRT'nin ramazan boyunca yayımladığı "**Cengiz Han**" dizisini de aynı iyiniyetle ele almak mümkün olur mu? O zaman "**Cengiz Han**" da, bizim ve bizim gibi hoşgörülü düşünmeye çalışanların bakışının ötesinde, bir yayın politikasının parçası, bir siyasal görüşün propaganda aracı ve tehlikeli sulara doğru yol alan bir yelkenli olarak görülebilir ve böyle görenlere karşı TRT'nin "**Cengiz Han**"ı savunması, hiç de kolay olmaz. Sorun, bir kurumun bir kez yansızlığını, inandırıcılığını ve de saygınlığını kaybetmesi sorunudur. Bunları kaybetmeye doğru hızla yol alan bir kurumda, kimi zaman en iyi niyetle yapılmış şeylerin bile kuşku uyandırması, eleştiri alması kaçınılmazdır.

İsmail Gülgeç

Borç Almışız; Borç Ödemişiz...

OKTAY AKBAL — *17 haziran*

1930'da Başbakan İsmet Paşa TBMM'de şöyle konuşmuş: "Borcumuz 8 milyon altın liraya inmiştir. Her yıl faiz ve anapara olarak 700 bin altın lira ödeyeceğiz."

'Usançla, Bıkkınlıkla da Olsa' başlıklı yazımda, alıntıyı okurlarıma sundum. Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin yedi yılda 105 milyon 500 bin altın liranın 100 milyonunu ödemek başarısı gösterdiğini yazdım. Osmanlı'dan devralınan borç azala azala 1950'lerin ilk yıllarında bitmiştir. Ne var ki, borcun en önemli bölümü Atatürk'ün Cumhurbaşkanlığı döneminde ödenmiştir. Bu tarihsel bir gerçektir.

O yazımda Atatürk döneminde yabancı ülkelerden, bankalardan borç alınmadığını da anımsattım. Atatürk öldüğü zaman yabancılardan borç almayan, onlara olan borcunun en önemli bölümünü ödemiş bir ülkeydik, dedim. Bu sözler nedense bazı kişilerde tepki yaratmış.

Sayın Seyfettin Gürsel'den aldığım bir mektupta yazımın gerçekleri yansıtmadığı belirtiliyor. Cumhuriyet hükümetinin, yabancılara olan borçlarını kısa sürede ödeyemediği ve ayrıca dışarıya da borçlandığı yazılıyor... Sayın Gürsel, belge olarak "Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi"nde çıkan kendi incelemesini gösteriyor.

Sayın Gürsel'in 'Dış Borçlar' adlı incelemesini dikkatle okudum. Osmanlı borçlarının tasfiyesinin 1954'te sonuçlandığını yazıyor. Yaklaşım burdaymış. Atatürk döneminde, daha 1930'da bu 107 milyon altın liranın -hem de yedi yıl içinde- 100 milyonunun ödenmiş olması önemli değil de, son taksidin 1954'te bitirilmesi daha önemli! 1938'de bu borçlardan geriye ne kadar kalmıştı acaba? Atatürk dönemi binbir türlü sıkıntılara, yoksulluklara karşın, Osmanlı borçlarının çok büyük bölümünü dişini tırnağına takarak ödemiş, geriye kalan az bir borç ise daha sonraki yıllarda tamamlanmış! Bay Gürsel'in bulduğu 'gerçeği yansıtmayan sav' bu! 'Nereden kaynaklandığını kestiremediğim eksik bilgiler' diyor Sayın Gürsel... Yazımda okumadı mı, 1930'da Baş-

bakan İsmet Paşa'nın bir konuşmasından kaynaklandığını?

Bay Gürsel, "ayrıca hiç borç alınmadığı da doğru değildir" diyor... Yine 'Dış Borçlar' incelemesine dönelim. Bu ünlü ansiklopedi nedense, Atatürk Cumhuriyeti dönemini bilerek mi, bilmeyerek mi hafifsemek eğiliminde: Ben Cumhuriyetin Atatürk döneminde dışarıya borçlanmadık, Osmanlı'nın borcunu bile ödedik, diye yazdım ya, bunu çürütmek için ileri sürdüğü gerekçe benim dediklerimi doğruluyor... 1928'den sonra yabancı şirketleri ulusallaştırmaya başlamışız; 1933 yılına kadar -Sayın Gürsel'e dayanıyorum- Anadolu demiryolu, Mersin-Tarsus demiryolu, Haydarpaşa limanı, Şark Demiryolu Bankası'nın elinde bulundurduğu tahvillerin millileştirilmesinden dolayı yabancı sermayedarlara 138 milyon lira borçlanılmış... Gürsel şöyle ekliyor: "Ancak iktisadi kriz nedeniyle bu borçlar da yeni yapılan bir anlaşmayla 84 milyon liraya indirildi", 1939 yılına kadar sürüp giden ulusallaştırma sonucunda bir borçlanma olmuş, pek çok yabancı şirket devletleştirilmiş; bu yüzden Türkiye, 1950'ye kadar bu borcu ödemek zorunda kalmış...

Görüldüğü gibi, Atatürk döneminde ulusallaştırma eyleminin doğal sonucudur bu borç... Yoksa, 1950'lerde başlayıp, hızla gelişen borç almaya benzemez bu. Yabancı şirketleri ortadan kaldırıyoruz, bedelini ödüyoruz, bu ödemeyi de uzun vadede ve TL. ile yapıyoruz... Sayın Gürsel de zaten şöyle yazıyor:

"1939'da Türkiye'nin ithalatla ilgili kısa vadeli dalgalı borcu dışında birikmiş net borcu tahminen 104 milyon dolar, 134 milyon lira civarındaydı. Bu borçlar zamanında ödenerek, tasfiye edilmiştir."

Sayın Gürsel'den şu ilginç bilgileri de aktarmak isterim: "Bu dönemde (yani Atatürk dönemi) Türkiye'nin hatırı sayılır bir dış borçlanmaya gittiği söylenemez... Üstelik borçlanma sistematik değildir. Bir başka deyişle sürekli bir politika haline getirilmemiştir."

Öyleyse, nedir benim yazımdaki yanlışlar? Türkiye'nin yabancı ülkelere borcunun büyük, çok büyük bölümünün Atatürk döneminde ödendiği mi? Değil. Dışardan borç alınmadığı mı? O da değil.

Yine de Sayın Seyfettin Gürsel'e, yazıma gösterdiği ilgiden ötürü teşekkür ederim. Yakın tarihimizle ilgili önemli bir konuyu bir kez daha aydınlatmak olanağı sağladığı için...

Bülent Ecevit'e göre Suudi Arabistan ve vize olayı:

Uluslararası ilişkilerimizdeki zaaflar Türkiye'nin iç durumundan kaynaklanıyor

18 haziran

*Haber Merkezi — Suudi Arabistan'ın Hataylı Türk vatandaşlarına vize vermemesiyle ilgili olarak bir makale yazan **Bülent Ecevit**, Türkiye'nin bu davranışa bir karşılık vermemesini eleştirdi. Haftalık Nokta dergisinin bu haftaki 24. sayısında yer alan bu makaleyi aynen yayımlıyoruz:*

Suudi Arabistan'ın Hataylı Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarına vize vermediği ve Hataylı işadamlarımızın bu ülkeyle ticari ilişkilerinin Suudi makamlarınca engellendiği yolundaki haber, uluslararası ilişkilerimizde ciddi bir bunalımın göstergelerinden biridir ve en ağırıdır.

"Hürriyet" gazetesinin yazdığına göre, bu davranışın nedeni sorulduğunda, Suudi Arabistan Büyükelçiliği ve İstanbul Başkonsolosluğu, Tanrı buyruğundan söz edermiş gibi, "Biz Kraliyetten aldığımız emri uyguluyoruz" demişler.

Türk Dışişleri Bakanlığı da, sorulduğunda, Suudi Arabistan'ın davranışının "anlaşılır şey olmadığını" ve "incelenmekte" olduğunu söylemekle yetinmiş.

67 ilimizden yalnızca Hatay kökenli olanlara yapılan böyle bir uygulamanın anlaşılmayacak ve "inceleme"ye alınacak yanı yok: Fransız işgali altındayken halkoylamasıyla Türklüğünün kanıtlayan Hatay, belli ki, "Kraliyet" tarafından Türk sayılmıyor.

Devletin kolluk gücüne sokaktaki suçsuz insanları vurma yetkisi tanıyan yasa çıkarsa, Türkiye'nin, Batı Avrupa ile ilişkilerinin büsbütün zedeleneceğini söyleyen Avrupa Topluluğu temsilcisine, Türk Başbakanı, geçen gün, derhal, "terbiyesiz" diyerek karşılık vermişti. Türkiye Cumhuriyeti'nin ayrılmaz bir parçası olan Hatay ilimizi Türk saymadığını en kaba biçimde belli eden Suudi Arabistan "Kraliyet"-ine, aynı Başbakan nasıl karşılık verecek diye günlerce bekledim. Fakat, şu satırların yazıldığı ana kadar, Türk Başbakanı'ndan ses çıkmadı.

Türk Dışişleri Bakanı, Hataylı bir Türk vatandaşıdır. Ondan nasıl bir tepki gelecek diye bekledim. Şu satırların yazıldığı ana kadar ondan da bir tepki gelmedi.

"Nokta"nın bu sayısı çıkıncaya kadar durumda ne gelişme olacağını, "inceleme"ler sonucunda ne karara varılacağını bilemem. Fakat nasıl bir gelişme olursa olsun, Suudi Arabistan'ın böyle bir niyet ifadesinde bile bulunmuş olması, sözde kalmayan en sert tepkinin anında gösterilmiş olmasını gerektirirdi. Bu yapılmamıştır.

Uluslararası ilişkilerimizde içine düşülen ve bu olayla apaçık ortaya çıkan ürkütücü zaaf, Türkiye'-nin iç durumundan ve tutumundan kaynaklanmaktadır.

Demokrasiden uzaklaşan bir Türkiye, ister istemez, demokratik ülkeler topluluğundaki saygınlığını yitirir ve o yüzden, uluslararası ilişkilerinin dengesi bozulur. Nitekim öyle olmuştur.

Batı Avrupa ile arası açılan Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinde, bir yandan Amerika Birleşik Devletleri'nin, bir yandan da bazı Ortadoğu Arap

ülkelerinin ağırlığı, ister istemez artar. Nitekim artmıştır.

Bu ülkeler, uluslararası alanda sürüklendiği yalnızlığı ve ekonomide sürüklendiği bunalımı istismar ederek, şimdi, Türkiye'nin iç rejimini de dış politikasını da etkileme hevesine kapılmışlardır.

Suudi Arabistan Kraliyeti'nin Büyükelçi, benim bu konudaki bir konferansımı ağır biçimde kınadı. Benim konferansımı yayımlamayan bir gazete de, büyükelçinin kınamasına, sütunlarında geniş yer verdi.

Fakat gerçek artık tevil edilemeyecek bir açıklıkla ortaya çıkmıştır.

Başta Suudi Arabistan olmak üzere, petrol zengini bazı Müslüman ülkeler, yalnız uluslararası ilişkilerimizin dengesini ve yönünü değiştirmek için değil, cumhuriyetimizin, ulusal kimliğimizin ve bağımsızlığımızın temel taşı olan laikliği sarsmak için de fütursuzca çaba göstermektedirler.

Bugünkü Türk Başbakanı'nın ne tür "hoca"lardan ve adı açıklanmayan ne tür "mürşit"lerden etkilendiğini, "**Nokta**"nın geçen sayısında okuduk. Cumhuriyet hükümetinin başında öyle etkilere açık bir kimsenin bulunması da, bu gibi ülkelerin işini kolaylaştırıyor olsa gerektir.

Bulgaristan'ın ülkemizde haklı tepkiyle karşılanan insanlık dışı hareketlerinden de, Yunanistan'ın zeytin dalıyla karşılanan taşkınlıklarından da, Batı Avrupa'nın, bazı çevrelerce "içişlerimize müdahale" diye nitelenen davranışlarından da çok daha ağır bir durumla karşı karşıyayız.

Türkiye, demokratik ülkeler topluluğundaki saygın yerini yeniden elde edebilmenin gereklerini yerine getirmekte geciktikçe, uluslararası ilişkilerimizde daha da ağır durumlarla karşılaşabiliriz.

Bugün Dün Kokuyor

MAHMUT T. ÖNGÖREN — *18 haziran*

Ali Özgentürk'ün *"At"* filminin Japonya'da ödül kazanması, genç ve çağdaş Türk sinemasının Doğuda da önemsendiğini gösteriyor. Ama TRT Doğuya, Singapur'da yapılacak *"Popüler Müzik Yarışması"*na dünkü müziğin sözde bugüne uyarlanmış biçimiyle katılma kararını aldı. Ramazan geldi, TV yayınları yine dünkü müzik, dünkü fes, dünkü giysiler ve dünkü eğlence biçimleriyle dolduruldu. Üstelik dünü canlandırmaya çalışan bu TV izlencelerinde, çeşitli yanlışlıklar da yapılıyor. Giysiler yanlış, davranışlar yanlış, saç biçimleri yanlış, konuşmalar yanlış, hatta namazda selam veriliş yanlış...

Sonra açıyorsunuz televizyonunuzu TRT'nin basılı yayın çizelgesinde de belirttiği gibi, *"Gençlik yılında, gençliğe hanım âşıklardan Kul Rabia hitap ediyor."* Arkasından *"Televizyonda Sinema"*da hem *"Mevlana"* hem de *"Rabia"* var. Rabia ilk kadın evliya.. Jeanne D'Arc gibi bir şey... Onun öyküsünü yayımlamak için ramazandan daha uygun bir dönem var mı? Sonra bol bol öğütler veriliyor televizyonda. Ama daha önce *"Türk tasavvuf musikisi"*nden örnekler, *"kıssadan hisseler"* ve *"seçme şiirler"* izliyoruz. Ne seçme şiirler! Ne seçme şiirler! Seçenlerin eleri dert görmesin, seçilenleri izleyemeyenlerin de hevesleri kursaklarında kalmasın. Bugün kaçırdınızsa yarın yakalarsınız televizyonda bugünü dünmüş gibi kokutmaya kalkanların becerilerini... Çünkü geçmişe özlem yaratma çabasını TRT'nin ramazandan sonra keseceğini hiç sanmıyorum.

Son sırada padişahlar yer alıyor. İşte *"Fethin Mucizesi"*nde (Mucize deyince aklıma geldi, TRT tam beş kez *"Milano Mucizesi"* adlı İtalyan filmini göstereceğini açıkladı. Ama sonra sözünü tutmadı. Bu *"mucize"* ne zaman gerçekleşecek acaba?) Fatih Sultan Mehmet... Görkemli Hollywood filmlerinden alı alına moru moruna kopup gelmiş gibi duruyor görüntülükte. Gerçekte, bu dizi de TRT'nin bir başka mucizesi... Bir bakıyorsunuz, Fatih Sultan Mehmet de bir mucize yaratıyor *"Fetih Mucizesi"*nde. İstanbul'u alarak mı? Hayır, çünkü *"Artık İstanbul'u hiç sevmiyor"* Fatih. Kentin dağınıklığı, pisliği ve güzelliğinin bozulması onu da yıldırmış, bizler gibi. Ama dizideki Fatih öyle değil... Eyyüb el Ensari'nin mezarı kendisine malum oluyor, gidip mezarı gösteriyor ve İstanbul'da ilk türbe oraya yapılıyor.

Ee, ne yapalım! Tarih böyle yazıyor. Gerçeği yansıtmaktan kaçınmamalı. Hem de bu *"malum olma"* işini vurgulayarak... Arkasından da öğütler geliyor. Yine TRT'nin basılı yayın çizelgesinden okuduğumuz gibi *"bir yavruya"* öğüt veriliyor. *"Yavru"*nun bu öğütleri dikkatle dinlerken yapılmış çekimleri var televizyonda. Herhalde aynı *"yavru"* fesli adamları, feraceli kadınları, eski müziği, eski olayları, eski evlerde geçen incir çekirdeğini doldurmayan öyküleri, eski tekerlemeleri de dikkatle izleyip geçmişte ne köklü, ne vazgeçilmez ve ne soylu bir kültüre sahip olduğumuzu düşünmektedir.

Hele ramazan eğlence izlenceleri arasında bir oyun var ki, bu kültürün derinliğini ve önemini vurgulamak bakımından çok büyük bir adım attı. Oyunda sözcükler birbirine karıştırılıp başka anlamlar çıkarılıyor. Eski tiyatro geleneğimizin bildiğimiz güldürü öğelerinden biri... Ama milyonlarca TV izleyicisinin karşısında *"cüce"*yi oynayan çocuk, kendisine söylenen bir sözcüğü sözde karıştırıp *"idrar"* sözcüğü gibi anlayınca, *"Bilmem kimin idrarına mı baktım?"* diyerek bir yüzünü buruşturuyor, bir yüzünü buruşturuyor. Değil son yıllarda, TRT televizyonunun başlangıcından beri böyle temiz, böyle güzel, böyle beğinili (!) ve bugünkü TRT'ye böyle uyan bir eğlence türü görmemiştik doğrusu.

Bu mudur *"milli kültür"*? Bu mudur, TRT'nin kimseye kaptırılmamak istenen yayın politikası? Bu sonuca ulaşabilmek için mi TRT'nin eski elemanlarının işine son verilip yerlerine başkaları atanıyor? Hiç olmazsa şu işi akıllıca ve yanlışsız yapın! Geçmişe dönmenin, geçmişi özletmenin ve tarihin sayfalarını karıştırmanın da bir yolu yordamı vardır. Ama bu işler fesle, *"idrar"* sözcüğünden çıkarılan gülmeceyle ya da *"malum olma"*yı sergileyerek olmaz.

Bir de TRT Televizyonu kalkmış *"Nutuk'tan"* ve *"Atatürkçülük"* diye diziler yayımlıyor. Diğer yayınlarında toplumu geri götürmek için elinden geleni esirgemeyecek, sonra da *"Ben Atatürkçüyüm"* diyerek gerçek amacını maskeleyecek... Tam içinde bulunduğumuz döneme uygun bir davranış bu. TRT hiç olmazsa bu bakımdan kişiliğinin dışına çıkmadığını gösteriyor.

YILAYDIN DERSANESİ
1985-86 öğretim yılı kayıtları devam etmektedir.

Cumhuriyet

Nobel Edebiyat Ödülü
DON KIYISINDA HASAT
Şolohov

62. Yıl; Sayı: 21846 — Kurucusu: Yunus Nadi — 70 TL — 19 Haziran 1985 Çarşamba

Lübnan'da büyük kriz

Yolcuların nereye götürüldüğü bilinmiyor, ABD gemileri yolda

DEHŞET UÇUŞU — TWA uçağının Atina'dan kalkmasından birkaç dakika sonra iki silahlı hava korsanı, pilota, uçağı Beyrut'a götürmesini emrettiler. Boeing-727 Beyrut'ta yakıt ikmali yaptıktan sonra korsanlar, 17 kadın ve 2 çocuğu serbest bıraktılar ve uçak kalkarak Cezayir'e gitti. Burada bazı yolcular salındıktan sonra uçak tekrar Beyrut'a döndü. Korsanlar Beyrut'ta bir Amerikan deniz piyadesini öldürdüler. Bu arada Yahudi asıllı 10 Amerikalı uçaktan alınarak, bilinmeyen bir yere götürüldü. Bundan sonra tekrar Cezayir'e giden uçak, burada yaklaşık 22 saat kaldıktan sonra havalanarak 3. kez Beyrut'a gitti.

De Cuellar devrede: *Lübnanlı Şii lider Nebih Berri, BM Genel Sekreteri'ni aradı, bunalıma çözüm istedi. BM Genel Sekreteri, ABD ve İsrail temsilcileriyle görüştü. İsrail, serbest bırakılması istenen Şii militanlar için ABD'den bir talep gelmediğini açıkladı.*

Amerikan halkına çağrı: *Berri, Amerikan halkını, İsrail'in 700 Şii tutukluyu serbest bırakmasını sağlaması için hükümetlerine baskı yapmaya çağırdı.*

Savaş gemileri yolda: *Amerikan uçak gemisi Nimitz ile üç refakat gemisi Lübnan'a doğru yol alıyor. Başkan Ronald Reagan'ın güvenlik danışmanı McFarlane Berri ile telefonla görüştü.*

İkinci bunalım mı? *Gözlemciler, kaçırılan uçağın yolcularının saklanması olayını, "ikinci rehineler olayı" olarak değerlendiriyor. Olayın, Tahran'daki ABD Elçiliği rehineleri olayına dönmesinden korkuluyor.*

Dış Haberler Servisi — Beyrut'ta TWA uçağının yolcularının başka yerlere nakledilmeleri ile yeni boyutlar kazanan bunalım sürerken, Şii EMEL Örgütü'nün lideri ve Güney Lübnan'dan sorumlu Bakan Nebih Berri Amerikan halkına İsrail'de tutuklu bulunan 700 Şiinin serbest bırakılması için hükümetlerine baskı yapmaları çağrısında bulundu. Ayrıca Berri, BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'a telefon ederek bunalımın çözümüne yardımcı olmasını istedi. BM tarafından yapılan resmi açıklamaya göre de Cuellar bu telefon üzerine ABD ve İsrail'in BM temsilcileri Vernon Walters ve Benjamin Natanyahu ile temasa geçti. Nebih Berri, dün evinde yaptığı basın toplantısında Yunanlı şarkıcı Demis Roussos'la sekreterinin ve Yunanlı bir yolcunun "iyi niyet jesti" olarak serbest bırakıldığını açıkladı. Nebih Berri, "ABD İsrail'in Şiileri serbest bırakmasını sağlarsa sorun 24 saat içinde çözümlenir" dedi.

AP'nin haberine göre Şii lider Berri, "Eğer İsrail 700 Şii tutukluyu serbest bırakmazsa arabuluculuktan vazgeçeceğini" söyledi. Berri, "Amerikalılar uçak

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Kemal Horzum ve 60 milyon dolarlık kredinin ilginç öyküsü

Türkiye'nin dış kredi itibarı gündemde

Emlak Kredi Bankası ile yabancı alacaklı bankaları karşı karşıya getiren olayda sorular:

1- Mart ayı sonunda Brüksel'deki yemekte ANAP Genel Sekreteri Mustafa Taşar, Emlak Kredi Genel Müdürü, Müdür Yardımcısı ve Kemal Horzum ne konuştular?

2- Teminat mektuplarındaki imzalar kimlere ait?

3- Geçen cumartesi Merkez Bankası Başkan Yardımcısı Zekeriya Yıldırım'dan bilgi alan Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem'in tutumu ne olacak?

4- Merkez Bankası ve Hazine, 30 milyon dolarlık borcu üstlenecek mi?

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — İşadamı Kemal Horzum'un, Emlak Kredi Bankası kefaletiyle kullandığı dış kredi için düzenlenen teminat mektuplarının üzerindeki imzaların sahte olduğu iddiaları, söz konusu Türk bankası ile alacaklı yabancı bankaları karşı karşıya getirdi. Emlak Kredi Bankası Genel Müdürü Erol Kısmaz ve Merkez Bankası Başkanlığı'na vekalet eden Başkan Yardımcısı Zekeriya Yıldırım, geçtiğimiz hafta cumartesi günü, "bankanın bilgisi dışında açıldığı" ileri sürülen, dolayısıyla da teminat karşılığı bulunmayan 30 milyon dolarlık kredinin, gerekirse Hazine ve Merkez Bankası kaynaklarından destek alarak geri ödenmesi konusunda Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem'le görüştüler. Banka Genel Müdür Yardımcısı Ergin Okur, geçen hafta cuma günü İsviçre'de Kemal Horzum'dan "borçlarını ödeyeceği ve Türkiye'ye döneceği" sözünü alırken, şirkette "ikinci adam" konumunda bulunan İsmail Özkan'ın da bir aydır İsviçre'den yurda dönmediği öğrenildi.

Hortaş Yenişehirspor Kulübü Başkanı, Ankara vergi rekortmenlerinden işadamı Kemal Horzum ile Emlak Kredi Bankası arasında gelişen, "borçlarla dolu 60 milyon dolar dolayındaki dış kredinin öyküsü 1982 yılına kadar uzanıyor.

Desan ihracat şirketi için ilk kredi başvurusunu Emlak Kredi Bankası'nın Kızılay şubesine 1982 yılında yapan işadamı Kemal Horzum, gerekli istihbaratlar sonucu ve Genel Müdürlük onayı ile talep ettiği krediyi aldı. Şirketin işleri o dönemde yolunda gittiğinden, söz konusu kredi işleminden hem Kemal Horzum, hem de şube kârlı çıktı. Edinilen bilgilere göre, Desan şirketinin 1982 yılında Emlak Kredi Bankası Kızılay şubesi üzerinden gerçirdiği ihracatlarından alınan komisyonlar 506 mil-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Türkiye'nin mali itibarına gölge mi?

OSMAN ULAGAY

İşadamı Kemal Horzum'un Türkiye Emlak Kredi Bankası garantisiyle sağladığı dış kredileri vadeleri dolduğu halde geri ödememesiyle ortaya çıkan durumun, Türkiye'nin yabancı bankalarla ilişkilerini ciddi biçimde gölgeleyebileceği belirtiliyor.

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

Eski Anayasa Mahkemesi Başkanı Müftügil:

Polis Yasası anayasaya aykırı

Şevket Müftügil: Yasadaki yetkiler, sıkıyönetim hallerinde uygulanıyor olabilir. Normal yönetimlerde polisin bu türlü yetkileri kullanması, insan haklarına ve anayasaya aykırıdır.

İSTANBUL, (UBA) — Eski Anayasa Mahkemesi Başkanı Şevket Müftügil, TBMM'de kabul edilen Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu'nu değerlendirirken, "Yasa, anayasanın temel ilkelerine ve insan haklarına aykırıdır" dedi. Müftügil, yasayla ilgili olarak görüşlerini UBA'ya açıklarken güvenlik kuvvetlerine sıkıyönetim uygulamalarında verilen yetkilerin normal zamanda verilmeyeceğine dikkat çekerek, "Polise verilen bu yetkiler daimi bir konu ve sıkıyönetimle ilgisi yoktur" diye konuştu. Şevket Müftügil, şunları söyledi: "Mesela sokakta yürürken polis hüviyetinizi soruyor. Hüviyetinizden şüphe duyuyor, ya da kararı yanınızda hüviyetiniz yoksa alıp sizi götürüyor ve gözetim altında tutuyor. Bu ne insan haklarıyla ne de anayasanın temel ilkeleriyle bağdaşır bir durumdur. Yasadaki birçok hüküm de aynı aykırılığı taşıyor. Bu yetki ve uygulamalar, sıkıyönetim hallerinde uygulanabiliyor olabilir, ancak polise şimdi verilen yetkiler daimi bir konu. Sorunlar arz eder. Sıkıyönetimle ilgili bir konu değil ki! Normal yönetimlerde polisin bu türlü yetkileri kullanması insan haklarına ve anayasaya aykırıdır." Şevket Müftügil, Cumhurbaşkanlığı'na vekâlet ettiği sırada, TBMM Başkanı Karaduman'ın oturuma başkanlık etmemesi gerektiğini de belirtti. Müftügil, "Bu, anayasaya ve belki de TBMM İçtüzüğüne aykırı değil, ama usule aykırı. Çünkü yasa Cumhurbaşkanı olmadığı zamanlar TBMM Başkanı'nı tam yetki ile Cumhurbaşkanı Vekili kılmıştır. Cumhurbaşkanı'nın yapabileceği her şeyi yapabilir. Normal zamanda Cumhurbaşkanı gelip TBMM Genel Kurulu'nu yönetmediği gibi Cumhurbaşkanı Vekilinin de genel kurulu yönetmemesi gerekirdi" diye konuştu. Müftügil, Karaduman'ın daha sonra oturumu yönetmeyerek, "Yönetmemem gerekirdi" demesinin de iyi bir davranış olduğunu belirtti. Şevket Müftügil, yasanın TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmesi sırasında usul hatası yapıldığı Anayasa Mahkemesi'nde açılan davada ortaya çıkarsa, bunun yasanın iptali için bir gerekçe olabileceğini belirtti.

Şevket Müftügil

Yüksek Denetleme Kurulu raporunu açıklıyoruz:

DİTAŞ, armatörleri korudu

Süper tankerlerle birden fazla sefer için yapılan anlaşmaların spot birim fiyatlarından düşük olması gerekirken, tümüyle ters bir yöntem uygulanarak, büyük tankerlere yüksek fiyat verildi.

Cihnyi Arcayürek'in haberi 7. sayfada

DİTAŞ GENEL MÜDÜRÜ TURGAY BELTAN SUÇLAMALARI YANITLADI: DENETLEMEYE GELEN MÜFETTİŞLER YETERSİZDİ

BAKAN OKSAY: UMA'A HACİZ, BENİM KARIŞACAĞIM KONU DEĞİL

7. Sayfada

Yarın Şeker Bayramı

Mini tatile hücum

Bayram tatili, bugün öğleden sonra başlıyor. Otobüslerde, trenlerde, uçaklarda, otellerde yer yok. Antalya Valisi, "sokakta kalacak" yerli ve yabancı turistler için "Kızılay ve sivil savunma çadırlarının hazır beklediğini" söyledi.

Haber Merkezi — Şeker Bayramı yarın, bayram tatili ise bugün öğleden sonra başlıyor. Bayram tatili nedeniyle kentlerden kıyılardaki turistik beldelere yönelik "göç" de bugün başlayacak. Yeni Trafik Yasası'nın dün yürürlüğe girdiğini hatırlatan yetkililer, karayoluna çıkan sürücülerin daha özenli taşıt kullanmalarını önerdiler. Turistik beldelerdeki ilgililer de gerekli önlemlerin alındığını, özellikle rezervasyon konusunda çıkabilecek sorunların yakından takip edileceğini söylediler. Şehirlerarası otobüs, tren, uçak ve gemi seferlerinde ise ek seferler konmasına rağmen yer kalmadı.

Ege ve Akdeniz kıyılarındaki turistik tesisler bayram süresince tam kapasiteye ulaşırken,

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Evren, süngercilerin sorunlarıyla da ilgilendi

Evren: Bodrum gürültülü

Kaymakamlık, saat 24.00'ten sonra tüm eğlence yerlerindeki müzik yayınlarını yasakladı.

CELAL BAŞLANGIÇ

BODRUM — Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in, tatilini geçirdiği Bodrum'da "gürültü" sorununa değinerek belli bir saatten sonra müzik yayınlarının en aza indirilmesi yolundaki uyarısı üzerine, kaymakamlık saat 24.00'ten sonra tüm eğlence yerlerindeki müzik yayınını yasakladı. Cumhurbaşkanının başkalarını rahatsız etmeden daha az gürültülü eğlenilmesi isteğinin ilçe yöneticilerince "hiç ses çıka-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

BULGARİSTAN'I BIRAK YUNANİSTAN'DAN GEÇ

11. Sayfada

Gazete kâğıdına zam: %49

Gazete kâğıdının tonu 159 bin 545 liradan 23... liraya çıkarken kitap kâğıdı olarak kullanılan üçüncü hamur kâğıda da yüzde 47 zam yapıldı. Böylece kitap kâğıdının tonu da 162 bin 091 liradan, 238 bin liraya yükseldi.

8. Sayfada

CALP'IN CUMHURİYET ALEYHİNE AÇTIĞI DAVA BAŞLADI

7. Sayfada

FRANSIZ MAYO — Özel kumaştan yapılmış - 34.450 TL.

SEB DÜDÜKLÜ TENCERE Fransız - 45 bin 159 TL.

GEORGES CLAUDE SAAT İsviçre - 2 milyon 200 bin TL.

CARTIER GÖZLÜK — Fransız 110 bin TL.

İthal mallar cep yakıyor

İthalatın iyice serbestleştirilmesinden sonra özellikle şık semtlerdeki dükkân vitrinlerinde boy gösteren çeşitli lüks ithal malları cüzdan yakıyor. Mayodan gözlüğe, düdüklü tencereden saate vitrinleri süsleyen bu malların etiketlerine tak dahilerek gözlerin faltaşı gibi açılmaması pek mümkün görünmüyor. Bir güneş gözlüğünün üzerindeki 110 bin liralık etiketi, ya da bir kadın mayosunun üzerindeki 34 bin 200 liralık fiyatı görünce, sokaktaki vatandaşın herhalde aklına ilk gelen, ya bir sıfırın fazla konduğu, ya da gözleri bozulduğu için rakamları yanlış gördüğü oluyor. Ama ikisi de doğru değil... Rakamlar gerçek ve bu mallara pekala alıcısı da var... Ortalama işçi ücretinin 40 bin lira olduğu, yani 4 kişilik bir ailenin barınmak, yiyip içmek, giyinmek gibi harcamalarını tam bir ay süreyle 40 bin lirayla karşılamaları gerektiği ülkemizde, tek bir güneş gözlüğü için 110 bin lira ödeyebileceklerin bulunması, Türkiye'de gelir dağılımının ne denli bozuk olduğu konusunda da çarpıcı ipuçları veriyor.

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

SİSMİ...

Ağca konusundan bıktığınızı biliyorum. Bu konudan en çok bıkan da benim. Öyle ama konunun iç yüzünü ortaya çıkartmak da bizim görevimiz. Ağca olayı esasında aşırı sağ terör örgütleri ve bunlarla beraber bu örgütlerle iç içe oldukları gün geçtikçe anlaşılan kaçakçılar tedirgin oluyorlar. Yazgılarını bu çevrelere bağlamış siyasal kesimler de aynı tedirginlikler içinde bocalayıp duruyorlar.

Roma'daki dava birçok gerçeğin ortaya çıkmasına yol açıyor. İtalyan adaleti, eninde sonunda, doğruyu eğriden, gerçeği yalandan ayırt edip, suikastin ardındaki örgütleri ortaya çıkartacak... Bu yüzden "dava durdurulsun" diye

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Erdem açıkta kaldı

Gıyapta partiye giriş töreni

Menemen'in DYP'li belediye başkanı ANAP'a kaydolacaktı, kayıt belgesini de Kaya Erdem imzalayacaktı, ama başkan törene gelmedi. Kaya Erdem, giriş teskeresini "hayırlı olsun" diyerek "gıyapta" imzaladı.

11. Sayfada

Adalet Bakanı Necat Eldem:

Polise verilen yetki anayasada vardı

Türk polisi vatan, millet, devlet, rejim, insan sevgisiyle dolu ve görevinin bilincindedir.

Dekolte giyinmek suç değildir, modacıların telaşa kapılmalarına gerek yoktur.

Başbakan Özal: *Ulusu hükümetinin gündeminde de bulunan yasanın, Cumhurbaşkanı tarafından onaylanacağını ümit ediyoruz.*

Haber Merkezi — Adalet Bakanı Necat Eldem, Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası'nın hazırlanmasında devlete yönelik faaliyetlerde polisin daha etkili duruma getirilmesinin amaçlandığını ve polise verilen yetkilerin anayasada yer aldığını söyledi. Başbakan Turgut Özal da Ulusu hükümetinin gündeminde bulunan polis yasasının Cumhurbaşkanı Kenan Evren tarafından onaylanacağını umut ettiklerini bildirdi.

İzmir büromuzun haberine

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Özal, tatile çıkarken konuştu:

Komşu topraklarında hiçbir şey yapmayız

Başbakan: *Gazeteler yalan haber yazıyor. Dün de bir Türk kadınını Arap kılığında denize sokmuşlar, sonra da Arap diye yazmışlar, ayıptır.*

FARUK BİLDİRİCİ
GÜNGÖR TÜRKELİ

ANTALYA — Başbakan Turgut Özal, "İran'ın kendi bölgesinde Kürtlere operasyon düzenlemesi için izin verdiği" yolundaki bir soruyu yanıtlarken, "Biz, hiç kimsenin bölgesi üzerinde hiçbir şey yapmayız. Kimseden bir şey istemiyoruz" dedi.

Başbakan Turgut Özal, dün sabah Antalya Havaalanı terminalinin açılışını yapmak ve bayram tatilini Side'de geçirmek üzere, Antalya'ya geldi. İstanbul'dan kalkan özel uçakla Semra Özal, Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy, Enerji Bakanı Sudi Türel ve bazı milletvekilleri de Antalya'ya geldiler.

Başbakan Özal, uçakta gazetecilerle sohbet etti. Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası ile başlayan sohbette, Özal, "Gazeteler yalan haber yazıyor. Dün de bir Türk kadınını Arap kılığında denize sokmuşlar, sonra da Arap diye yazmışlar, bu ayıptır" dedi.

Başbakan Turgut Özal, gazetecilerin sorularına daha sonra şöyle yanıtlar verdi:

— ABD'nin kaçırılan uçağa yapacağı operasyona Türkiye'nin yardımı söz konusu olabilir mi?

ÖZAL — Hayır. Farazîyeler üzerine konuşmayalım. ABD'den böyle bir istek gelmedi.

— İran'ın kendi bölgesinde Kürtlere operasyon düzenlemesi için izin verdiği haberleri var.

ÖZAL — Yok, hayır. Biz hiç kimsenin bölgesi üzerinde hiçbir şey yapmayız. Kimseden bir şey istemiyoruz.

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

SİT ALANINA OTEL İÇİN SON SÖZ BELEDİYENİN

7. Sayfada

Anayasa Mahkemesi bir yasayı daha iptal etti

Anayasa Mahkemesi, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in "Üst kademe yöneticilerinin yetiştirilmesi hakkındaki" yasanın iptali için yaptığı başvuruyu yerinde buldu.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Anayasa Mahkemesi, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in "üst kademe yöneticilerinin

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

HUKUK DEVLETİ VE VELİDEDEOĞLU
Türk Hukuk Kurumu

Cumhuriyet

AĞLAMAK ve GÜLMEK
İlhan Selçuk

62. Yıl; Sayı: 21847 — Kurucusu: Yunus Nadi — 20 Haziran 1985 Perşembe

Reagan konuştu, Yunanistan'ı ağır suçladı

Korsanlara ödün yok

Reagan, basın toplantısı düzenledi. "Beklemekten başka çaremiz yok. Düşmanı görmeden rasgele ateş edemeyiz. Böyle bir davranış, bir dizi Amerikalıyı ölüme mahkûm etmek anlamına gelir" dedi.

ABD, Kızılhaç yetkililerinin rehineler için Şii tutuklular konusunda İsrail yöneticileriyle görüşmesini istedi, ancak Kızılhaç yetkilileri bu talebi reddettiler.

Şii korsanlar, uçağın 3 kişilik personelini gazeteciler ile görüştürdüler.

Dış Haberler Servisi — ABD Başkanı Ronald Reagan TWA uçağının kaçırılması konusunda ABD'de ve dünyada merakla beklenen basın toplantısını önceki gece düzenledi. Beyrut'ta rehin tutulan 40'a yakın yolcunun durumu hakkında ne dün hiçbir bilgi alınamadı. Reagan televizyonda yayımlanan basın toplantısında Beyrut'taki Şii korsanlara kesinlikle taviz vermeyeceklerini söyledikten sonra Yunanistan'ı da sert biçimde eleştirerek bu ülkenin "uluslararası uçuş güvenliği anlaşmalarına uymak istemediğini" söyledi. Reagan, Amerikalıları uçakla Atina'ya yolculuk etmeye karşı da uyardı.

BBC, Başkan Reagan'ın Amerikalı rehineleri kurtarmak için "bir şey yapamamasını verdiği sıkıntılık" içinde olduğunu belirtti.

Üç ağdan beri ilk kez tüm ABD'ye televizyondan yayımlanan basın toplantısını düzenleyen Reagan, korsanlara taviz vermeyeceklerini ve "başkalarının da taviz vermesini istemeyeceklerini" söyledi. Reagan, "ABD, teröristlere hiçbir zaman taviz vermeyecektir. Çünkü taviz yeni terörizmi davet eder" dedi.

Başkan Reagan terörizme karşı yeni önlemler almaya karar verdiklerini de açıkladı. Bu önlemler arasında Amerikan uçaklarında güvenlik görevlilerinin sayısını arttırmak da bulunuyor.

Ancak Reagan, konuşmasının bir bölümünde rehineleri kurtarmak için şu anda ellerinden bir şey gelmediğini de kabul etti. Reagan şöyle dedi:

"Ben de herkes kadar kızgın ve üzgünüm. Karşılık verebilmemiz için düşmanımızı görmemiz gerekir. Onun net bir hedef olmadan ateş edemeyiz. Bu şekilde davranmak bir dizi Amerikalıyı ölüme mahkûm etmek anlamına gelir. Bu durumda beklemekten başka çaremiz yok. Eğer hedefi

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Bombalı terör eylemleri: Lübnan'da 31, Frankfurt'ta 3 ölü
2. Sayfada

UÇAK KAÇIRMA OLAYI VE ÖTESİ
Ergun Balcı'nın yorumu 3. Sayfada

Şeker Bayramınız kutlu olsun
Cumhuriyet

Şeker Bayramı nedeniyle gazetemiz yarın ve cumartesi günü çıkmayacaktır. Bu günlerde Gazeteciler Cemiyeti'nin Bayram Gazetesi yayımlanacaktır.

BAYRAMDA HAVA SERİN VE YAĞIŞLI 8. Sayfada

Yüzde 49'luk kâğıt zammına tepki:

Özal'ın basından intikamı!

Haber Merkezi — Kâğıt fiyatlarına yapılan yüzde 49 oranındaki zam, basın kuruluşlarının yetkilileri, gazetelerin ve yayınevlerinin yöneticileri, yazarlar ve siyasiler tarafından tepkiyle karşılandı. Ortak görüş, "siyasi iktidarın basından intikam aldığı" biçiminde ortaya çıktı.

Basın kuruluşları, gazetelerin ve yayınevlerinin yöneticileri, yazarlar ve siyasilerin görüşleri şöyle:

NEZİH DEMİRKENT (Gazeteciler Cemiyeti Başkanı) — Hükümet, samimiyetini, hükümet anlayışını ve basına karşı tutumunu bu zammın zamanı ve oranı ile deklare etmiş vaziyettedir. Sayın Özal ve arkadaşlarına, demokrasinin bir hoşgörü rejimi olduğunu, basının da, demokrasinin temel taşı olduğunu hatırlatmak isterim.

OKTAY KURTBÖKE (Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı) — Gazete ve kitap kâğıtlarına yapılan olağanüstü zam, ANAP iktidarının vatandaşın haber alma ve öğrenme hakkına indirdiği en büyük darbedir. Haber alma özgürlüğüne taşınamayacak ağır bir yük

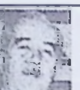
Nezih Demirkent: *Hükümet, basına karşı tutumunu bu zammın zamanı ve oranı ile deklare etmiş vaziyettedir.*

ekleyerek, vatandaşı bu haktan mahrum bırakmak, onun gerçekleri öğrenmesine engel olmak, özgürlükçü demokrasi ile asla bağdaşmayacak bir baskı örneğidir. Özgürlükçü demokrasi ile yönetilen ülkelerin hiçbirinde, basının böylesine akıl almaz maddi bir baskı altına alındığı, hatta Türkiye'de bile bu oranda bir fiyat artışıyla sinsi bir anti-demokratik yola gidildiği görülmemiştir.

Artık basınımız bu demokrasi özlemi içinde bulunduğu açıkça anlaşılan ANAP iktidarının, 'hesap kitap' kisvesi altında başvurduğu bu basına baskı eyleminin geri tepeceği ve dönüp ANAP'ı vuracağı muhakkaktır.

AHMET ABAKAY (Çağdaş Gazeteciler Cemiyeti Başkanı) — Kâğıda ortalama her üç ayda bir zam yapan iktidar, böylece okumayı da açık arttırmaya çıkarmış bulunuyor. Özellikle son yapılan ve yüzde 49 oranına varan zamla gazetelerin satış fiyatlarının yakında 100 liraya varması sürpriz olmayacaktır. Bu tutumu ile iktidarın bundan böyle okuma yazma seferberliğinden söz etmeye hakkı kalmamıştır.

ÖKKEŞ ALPASLAN (İstanbul Matbaacılar Derneği Başkanı) — Geçen yıl 56 matbaa kapanmış, bu yılın ilk 6 ayında ise kapanan

Cezmi Kartay: *Gazete okuma olanağının elinden alınması, Türk halkının demokrasiye inancını eksiltmeyecektir.*

matbaa sayısı 35'e ulaşmıştır. İnsafsızca yapılan bu zamlar, matbaacılık mesleğinin sonu olacaktır.

DOĞAN HEPER (Milliyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürü) — Kâğıda yapılan yüzde 49 oranındaki zam, Türk toplumuna ve Türk okuyucu kitlesine indirilen büyük bir darbedir.

ÖZCAN ERTUNA (Hürriyet Gazetesi Genel Müdürü) — 24 Ocak 1980'den sonra kâğıt fiyatları, gazete satış fiyatının üzerinde gelişti. Bunun sonucunda hammadde fiyatlarının artışı gazete tirajlarını etkiledi. Kâğıt ve diğer maddelere yapılan zamlar, basının temel sorunudur. Önümüzdeki günlerde gazete ve kâğıt fiyatlarında yeni ayarlamalar yapılacaktır.

RAHMİ TURAN (Sabah Gazetesi Genel Yayın Müdürü) — Kâğıda yapılan yüzde 49 oranındaki zam çok ağırdır. Özal, basına kırgınlığını bu şekilde yansıtmış olacak. Özal, yanlış icraatlarını eleştirmemesi için halkın gazete okumasını istemiyor. Bu zam, yalnızca gazete fiyatlarını değil, bütün yayınevlerini de etkileyecektir. Okuma alışkanlığının fazla olmadığı bir dönemde, halk, cahil bırakılmaya çalışılıyor.

GÜNERİ CIVAOĞLU (Güneş Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni) — Batı ülkelerinde kâğıt, sübvansiyon unsurudur. KİT ürünleri

Oktay Kurtböke: *Zam, iktidarın vatandaşın haber alma ve öğrenme hakkına indirdiği en büyük darbedir.*

gibi değerlendirilmemelidir. Bu nedenle, kâğıda yapılan bu zamla Türk okuyucu kitlesinin büyük ölçüde etkileneceğini tahmin ediyorum. Bugün bir gazeteyi 4 kişinin okuduğunu düşünürsek, 14 milyonluk bir okuyucu kitlesinin etkileneceğini sanıyorum.

EROL ERDURAN (Remzi Kitabevi) — Bizim için çok oldu. Yüzde 50 gibi bir zam, kitap fiyatlarına büyük artışlar getirecektir. Bu artışların kitap fiyatlarına yansıması, herhalde yaz ortalarından sonra görülmeye başlanacak. Yayınevleri son derece zor duruma düşecek.

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'de)

Vize öfkesinin sonucu:

İsviçre Başkonsolosu vuruldu

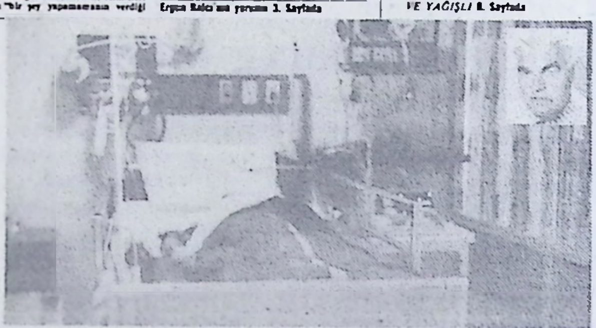
Ayşe Çantay

Sekreter Ayşe Çantay'la vize konusunda tartışan saldırgan, olaya el koyan Başkonsolos'a ateş etti. Yaralı Başkonsolos, Amerikan Hastanesi'nde yoğun bakım servisinde tedaviye alındı. Saldırgan, silah zoruyla durdurduğu taksiye binip izini kaybettirdi.

İstanbul Haber Servisi — İsviçre'nin İstanbul Başkonsolosu **Hans Freiburghaus** dün kimliği henüz saptanamayan bir kişi tarafından tabancayla vurularak yaralandı. İki kurşun yarası alan Başkonsolos, Amerikan Hastanesi'ne kaldırılarak tedavi altına alındı. Başkonsolos'un durumunun ağır olmadığı bildirildi. İlgililer saldırganın Türk olduğunu ve olayın vize konusundan kaynaklandığının sanıldığını bildirdiler. Kaçan saldırganın yakalanması için geniş güvenlik önlemleri alındı.

Dün saat 10.45 sularında Teşvikiye Hüsrev Gerede Caddesi 75/3 numaralı Zorlu Apartmanı'nın ikinci katında bulunan İsviçre Başkonsolosluğu'na gelen, kimliği henüz saptanamayan 35 yaşlarında, takım elbiseli, kravatlı, iyi Türkçe konuşan bir kişi, Başkonsolosun sekreterinden vize konusunda bilgi istedi. Bir süre sonra sekreterle tartışmaya başladılar. Bu sırada çalışma odasında bulunan Başkonsolos Freiburghaus koridora çıkarak konu için kendisiyle muhatap olmasını söyledi. Bunun üzerine saldırgan tabancasını çekerek Başkonsolos'a ateş etti. Saldırganın tabancasından çıkan kurşunlardan biri Başkonsolos'un sağ bacağını delip geçerken, göğüs boşluğundan köprücük kemiğinin altından giren ikinci mermi sağ kürek kemiğinin altına saplandı. Yaralı Başkonsolos yine Teşvikiye'de bulunan Amerikan Hastanesi'ne kaldırıldı ve yoğun bakım bölümünde tedavi altına alındı. Başkonsolosun tedavisiyle ilgilenen Prof. Dr. **Alaattin Vardar** ve Prof. Dr. **Tuğrul Çavdar**, Başkonsolosun durumunun endişe verici olmadığını, vücuttaki merminin derinin hemen altında olması nedeniyle herhangi bir ameliyata gerek duymadıklarını ancak yine de önlem olarak **Orhan Kutlu** adındaki bir polis memurundan kan alınarak hazır bekletildiğini belirttiler.

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'de)

BAŞKONSOLOS TEDAVİDE — *Amerikan Hastanesi yoğun bakım ünitesinde tedavi altına alınan İsviçre'nin İstanbul Başkonsolosu'nun bulunduğu kata gazetecilerin girmesi ve fotoğraf çekilmesi yasaklanırken, hastane çevresinde de kuş uçurtulmadı. Hasta ziyaretçilerinin bile aranarak girebildikleri hastanede, Başkonsolos ve odası sürekli olarak monitörlerle kontrol altında tutuldu. Tüm önlemlere karşın yine de yukarıdaki fotoğraf çekilebildi. Yaralı Başkonsolos Hans Freiburghaus (üstteki küçük fotoğraf).*

Emlak Kredi Bankası Genel Müdürü Kıcıman:

Hortaş olayı bayram ertesi savcılığa intikal ettirilecek

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — Emlak Kredi Bankası kefaletiyle yabancı bankalardan 60 milyon dolar dış kredi kullanan halen İsviçre'de bulunan işadamı **Kemal Horzum**'a ilişkin soruşturma Ankara Savcılığı'na intikal edecek aşamaya geldi. "Açılan kredilerin hemen tamamının banka yönetimi bilgisi dışında olduğunu" kaydeden Genel Müdür Erol Kıcıman, **"Olaya ilişkin acele bir rapor hazırlattık. Bayram ertesinde savcılığa intikal ettirmeyi düşünüyoruz"** dedi.

Bu arada, Kemal Horzum'un yurt dışında kurulu şirketi **OKAMEX A.Ş.**'nin elinde bulunan Irak Merkez Bankası'na ait 150 milyon dolarlık bonoyu kapsayan bir çözüm önerdiği, ancak bu önerinin gerek Emlak Kredi, gerekse de Merkez Bankası nezdinde kabul görmediği öğrenildi.

Horzum'un önerisi, halen yabancı mali piyasalarda yüzde 30 eksiğine satılan iki yıl vadeli Irak Merkez Bankası bonolarına, Türk Merkez Bankası garantisinin tanınması yolundaydı. Irak'ın dış ticaretini finanse ettiği bu bonoların T.C. garantisi taşıması halinde piyasalardaki değerinin artacağını savunan **Kemal Horzum**, eline geçecek parayla dış kredi borcunu kapatacağını

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'de)

Ağca'dan yeni isim: Ömer Ay

Yargıcın bir sorusu üzerine Ağca, suikast girişiminde kendisine yardım eden "Akif" adlı kişinin Ömer Ay olduğunu öne sürdü.

ROMA, (AP) — Papa suikastı duruşmasının dünkü oturumunda Ağca yeniden ifade değiştirerek, suikast girişiminin meydana geldiği gün Saint Pierre Meydanı'nda üçüncü bir kişinin daha bulunduğunu söyledi.

Yargıç Severino Santiapichi'nin arka arkaya sıraladığı sorular karşısında birden ağız değiştiren Ağca, suikast sırasında soyadını vermediği ve adını sadece **Akif** olarak belirttiği bir Türkün daha bulunduğunu ileri sürdü. Ağca, Akif adlı kişinin, suikasttan sonra kaçmalarını sağlamak için ortalıkta kargaşa

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'de)

Özal, Side'de gazetecilerin sorularını denizin içinde yanıtladı.

Özal: Tirajlar artınca kâğıda zam yaptık

FARUK BİLDİRİCİ
GÜNGÖR TÜRKELİ

SİDE — Başbakan **Turgut Özal**, Anayasanın değişmez olmadığını belirterek, "Anayasayı değiştirecek sayısal gücümüz yok" dedi. Özal, af konusunda da, "Af, kolay bir hadise değildir, kolay bir iş olmasının da bazen iş uzun sürer" şeklinde konuştu. Başbakan Özal, kâğıt zammı konusunda da, "Eylülde aldığımız bir karardı. Tirajlar düşük olduğu için uygulamadık" dedi.

Başbakan **Turgut Özal**, dün öğleye doğru Sema Tatil Sitesi'ndeki evinden çıkarak deniz kenarında gazetecilerle sohbet etti. Özal, gazetelerde "Özal'ın su yansa kaldı" başlıklı bir haberi değerlendirirken, **"Basınımızın bir manşet koyma hususiyeti var. Alaka çeksin diye böyle baylık konuyor. Bizler de içini okumuyoruz, manşetlerine bakıp geçiyoruz"** dedi. Özal, bir gazetede yayımlanan, Yunanlıların, Türkiye'de turistlerin otellerde rezervasyon yapılmasına karşı ver olmadığı şeklinde yazın verilmesi ve Polis Yasası'ndan son

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

KONUTTA ORUÇ YEMİ CEZASI
7. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Gerilimle Bayram...

Bayram sevinç getirir, dostluk duygularını pekiştirir, karşıtlıkları hoşgörüye çevirir, düşmanlıkları askıya alır. Savaşlarda bile bayram günleri ateşkes ilan edilir.

Siyasal ortamda çatışmalı günlerin ardından gelen Şeker Bayramı, sıcak yaz günlerinde yağan yağmur gibi herkese bir soluk aldıracaktır.

Ne var ki 1985'in Şeker Bayramı'na çeşitli soru işaretleriyle birlikte girildiği de gözden kaçmıyor.

Bayramın sevinci arasında göç karşın kaygıların birinci nedeni polise yeni yetkiler veren tasarının bulun eleştirilere ve parlamentodaki direnmelere karşın yasalaşmasıdır. Bu kanunla Türkiye'nin yaşamında bir büyük soru işaretinin yanıtı alınmış, bir büyük soru işareti gündeme girmiştir.

ANAP yönetiminin demokratik açılıştaki işlevine istinat bağlayanlar, dış kırıklığına uğramışlardır ve durum aydınlanmıştır. Buna karşın yeni yasanın toplum yaşamında ne gibi olumsuz gelişmelere yol açabile-

• • •

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

KKTC'de propagandalı bayram

ABD, baskı için seçimleri bekliyor

CENGİZ ÇANDAR

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Okumayın ..

Gazete kâğıdına yüzde 49 oranında zam geldi. Bu zammın gazetelerin satış bedeline yansımaması olanaksız. Önümüzdeki günlerde gazeteleri daha pahalıya alacaksınız.

Türkiye, kâğıt tüketimi en alt düzeyde olan ülkeler arasında yer alıyor. Elli milyonluk toplumda gazete ve kitap okuyucusu "devede kulak" ölçüsündedir. Gazete okuru görünenlerin bir kısmı da bu gazeteleri "şans ve talih oyunları" için almaktadır. Gazeteleri, hobileri, yorumları ve köşe yazıları için okuyanlar azınlıktadır.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

'Batı'ya Doğru?..

CENGİZ ÇANDAR — *23 haziran*

GİRNE — "Seyahatler, sanatçılar gibidir. Doğarlar, yapılmazlar. En iyileri bizi dışa açmakla kalmazlar, içe de döndürürler. Seyahat, içe dönük irdelemenin en mükemmel biçimlerinden biridir."

Çağımızın büyük romancılarından **Lawrence Durrell,** Kıbrıs'ı ve özellikle Girne'yi konu aldığı, 1957'de yazdığı ünlü eseri **"Bitter Lemons - Acı Limonlar'a** bu cümleyle girer.

Haydi 1957 doğumlu sehayahatin ürünü **Acı Limonlar'**la 1985'de Girne'de gezelim.

Önce Dome Hotel'den başlayalım. Girne demek, biraz da Dome demek. Zaten Durrell da ilk orada kalmış. **"Açıkçası, Otel Coleridge'in bir yankısıdır"** diyor.

Tanınmış İngiliz şairi **Samuel Taylor Coleridge'**in bir tek **"The Rhyme of The Ancient Mariner - Eski Denizcinin Türküsü"** adlı şiirini biliyorum. Yok mümkün değil. Dome'da Coleridge'in yankısını kavrayabilmem. Besbelli, Anglo-Sakson kültürüm zayıf.

Hah işte şu satırları anlayabiliyorum: **"Hiç kimse Dome Hotel'i dolduranlar kadar olağan dışı insanları asla görmemiştir... Figürler, suratlar, şapkalar ancak Bronx karikatüristlerinin dolduracağı yönünü şaşırmış bir dünyaya aittirler."**

Durrell'ın tipleme yaptıkları 1957'de Dome'u dolduran İngilizler. Yarabbim, 1985 ve değişen, sadece Dome sakinlerinin pasaportları.

Gece saat 02.00'de rulet masasının başında oturan şu kadına bakın hele. Ayak bileği, bir kalın kavağın gövdesi kadar ince. Halhal ne de yakışmış o bileğe. Ankara'daki komşusuna bir haftada ne kadar bronzlaşacağını gösterebilmek için gündüz güneşte kalmayı belli ki ayarlayamamış. Yüzü domates kadar canlı bir kırmızı. Bir de makyajı... Sanki kıyafet balosuna davetli. Tiril tiril yazlık beyaz elbise. Sarılmaya kalksanız kollarınızı kavuşturamayacağınız kadar enli belinde yılın modası pembe kalın bir tül kuşak... Çapraz sarkmış. Önünde on binlerce liralık fiş. Kocasının kazandıklarını Dome kumarhanesinde rulet fırfırına fırlatıyor.

Kocası da öteki masada. Kalın gözlüklerinin ardından gözleri rulete saplanmış, sigarasını derin derin çekiyor, bir eli de cin toniğine uzanmış. Şansını deniyor.

Durrell, İngilizlerden başka Girne'de İngilizlere özenen Kıbrıslıları da anlatıyor: **"Heyhat! Kıbrıslılar ne kadar komik olduklarını görmüyorlar."**

Ve yıl 1985 ve heyhat! Türkiyeliler ne kadar komik olduklarını görmüyorlar.

Kocası da, karısı da hayatından memnunsa, bize ne canım. Kim bilir ne kadar komik görünüyorum onlara.

Dome'dan çıkıp Girne'de biraz dolaşalım. Önce Durrell'a bir göz atalım: **"...Tatil mevsiminde Girne'de bir dizi tatsız bar ve kafe göze çarpar. Levant'ın bir Greko-Türk limanı olarak gerçek hayatı söner. Ya da insan öyle hisseder."**

Aradan 28 yıl geçti. Girne artık Levant'ın bir Greko-Türk limanı değil. Türk, sadece Türk. Ama 28 yıl önceki saptama geçerli. Barlar ve kafeler, ne Levant'ın bir parçası, ne Türkiye'yi anımsatıyor, ne de bunlarda Kıbrıslılardan bir parça var. Olsa olsa **"Batılılaşan"** Türkiye'den gelenlerin görgüsüzlüğünü gıdıklıyordur.

Sahi, Kıbrıslılar nerede?

Hıristiyan din büyüğü **Makhaairas** Kıbrıslıları şöyle tanımlamış:

"Zavallı Kıbrıslılar çok çileli bir halktır. Ve Allah bağışlayıcı olarak onlardan intikâmını almıştır. Onlar yoksul serfler ve rehineler kadar yöneticidirler. Hiçbir varlık işareti ortaya koymazlar."

Girne'nin ithal mallarıyla dolu dükkânlarının süslediği sokaklarında, Dome Hotel'in kumarhanesinde, plajlarda Kıbrıslılar pek yok. Onlar, kendi kendilerinin yöneticisi olmak için Mesarya ovasının güneşten alev alev yanıp kavrulan köylerinde seçimlerle uğraşıyorlar.

Olabilecekler mi? Zor!

Bakın tarihçi Dixson 1887'de **"İngiliz Kıbrıs"** adlı kitabında ne yazmış: **"Doğuya ilerleyen bir ırk, Kıbrıs'tan başlamalıdır. İskender, Augustus, Arslan Yürekli Richard ve Saint Louis o çizgiyi tutturdu. Batıya ilerleyen bir ırk Kıbrıs'tan başlamalıdır. Sargon, Ptolemi, Sirus, Harun El Reşit bu çizgiyi tutturdu."**

Yunanlılar ne yapacaktı Kıbrıs'ı? Doğuya mı ilerleyeceklerdi İskender gibi. Yolu kapattık. Biz bin yıldır Batıya ilerliyoruz. Kültürüne değilse bile kurumlarına girdik. NATO'dayız, Avrupa Konseyi'ndeyiz, AET'nin kapısını tıklıyoruz.

Neyse yine Durrell'e dönelim. Girne'de bir Türk tablosu çiziyor: **"...O harika Müslüman niteliğine sahipti. Keyif, sessizlik ve gönül rahatlığından oluşan bir tefekkür hali. Bu, zikr ya da bir düşünceye dalmak değildir. Daha derindir. İradenin kıpırtısız bir istirahatidir ki, şu soruyu kendisine hiç sormaz: Mutlu muyum yoksa mutsuz muyum?"**

Irkımız Batıya ilerliyor. Girne'deyiz. Ne keyif!

İçimizden Biri...

MEHMED KEMAL — *23 haziran*

Hikmet Münir Ebcioğlu ile Rüştü'yü konuşuyorduk, soyadının "Şensöz" olduğunu bilmiyordum. Hikmet Münir'e "Sen biliyor muydun?" diye sordum.

"Şöyle böyle" dedi. "Hiç soyadı kullanmazdı."

"1910'lu diye yazmışlar, senden büyük müydü?"

"Hayır, birkaç yaş küçük, ben 1908'liyim."

"Kabataş Lisesi'nde beraber okumuşsunuz."

"Evet, ama bir İngiliz okulundan geldi bizim Kabataş'a."

1930 yılında Vakit gazetesinde mesleğe başlıyorlar. Rüştü, Vakit'te az kalıyor. Cumhuriyet'e geçiyor. O yıllarda Beyoğlu muhabirliği var. Rüştü, Beyoğlu muhabiri oluyor.

"Lisan bilir miydi?"

"İngilizceyi iyi bilirdi. Fransızca da konuşurdu. Herriot'dan falan demeç aldığına göre demek biliyordu."

Cumhuriyet'te yazı işleri müdürlüğüne kadar yükseldiğini söylerdi. Sonradan Amerikan AP ajansına, ordan da Amerikan Haberler Bürosu'na geçmiş. Savaş yıllarında Amerikan Haberler Bürosu önemliydi.

Bir gün Von Papen'in Yeşilköy'e geleceğini söylüyorlar. Hemen gidiyor ve bir demeç alıyor, bütün Beyoğlu muhabirlerini atlatıyor. Zekeriya Sertel'in bir damadı Amerikalı gazeteci. Demecin bir kopyasını istiyor, "Kaç para ise vereceğim" diyor. Veriyor bir kopyasını.

"Ne kadar para aldın?" diye sormuştum.

"Vallahi" dedi. "Gazeteden aldığım üç aylık kadar para verdi."

Yaşam öyküsünde Vakit'te gazeteciliğe başladığı, Cumhuriyet, Son Posta, Ulus, İzmir Ticaret gazetelerinde çalıştığı yazılıyor. Ajanslarda çalışması da var.

Kısa boylu, tostoparlakmış gibi görünen, yanakları çıkık, gözleri çekik Çinli, Moğol tipindeydi. Bu çizgi gençlik yıllarını belirtmiyor.

Yaşam doluydu.

Hiçbir derdi, tasası yokmuş gibi görünürdü. Daha doğrusu kendi derdini içine atar, dertliyle dertlenir, neşeliyle neşelenirdi. Konuşursan konuşur, susarsan susardı. Hani bir gün de birine şöyle bir sıkıntım var desin, duyulmamıştır.

1930'la 1950 arasında gazetecilik etmiş kuşaktandı. Bu kuşağın meslekteki başarı ve kavgaları yirmi yıla yakın sürmüş sonra dağılmıştır. İçlerindeki muhabirler ya patron olmuşlar, ya başka bir iş tutmuşlar, bir bölüğü de yönetici olmuştur.

Rüştü, 1950'den sonra gazetelerin ya arşivinde, ya ansiklopedilerde çalışıyordu.

Gene Hikmet Münir anlatıyor. Yunus Nadi, toplantılarda, gazetelerde çıkan yazılarda genç muhabirleri izlermiş. Vakit muhabirlerden Rüştü'ye gözü takılıyor.

"Hangi gazetede çalışıyorsun?" diye soruyor.

"Vakit'te..." diyor Rüştü.

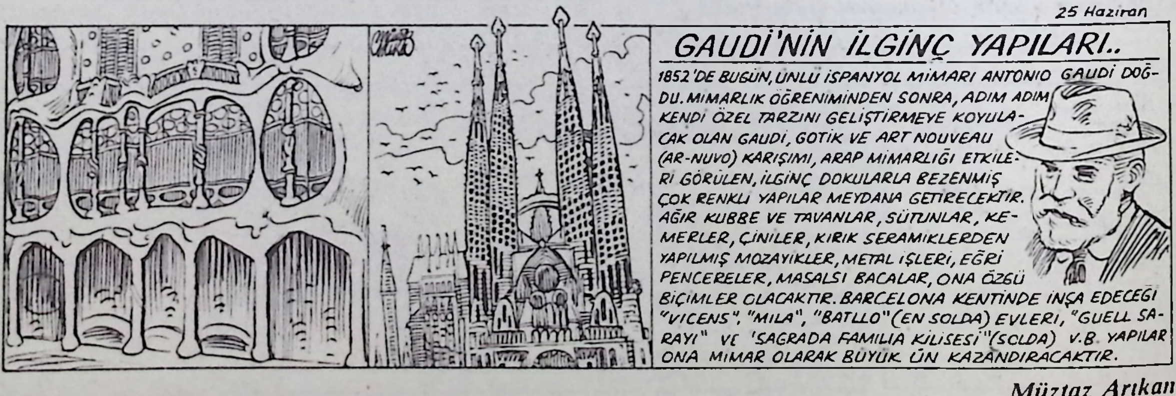
"En iyi gazete, benimkidir. Benim gazetede çalışmak istemez misin?"

"Çalışırım" diyor Rüştü ve çalışmaya başlıyor.

"Size öneride bulunmadı mı?" diye sordum Hikmet Münir'e; "Bulundu" dedi. "Atatürk Hatay sorununa büyük önem veriyordu. Gidip söylediklerini yazıp gazeteye getiriyorduk. Çoğu başyazı olarak çıkıyordu. Yunus Nadi Bey bugünlerde beni gördü. 'Seni birçok yerde görüyorum. Hangi gazetede çalışıyorsun?' dedi. 'Vakit'te' dedim. 'Benim gazeteye gelmez misin?' dedi. Çok sevindim. Şunları söyledim: 'Efendim, önemli bir neden olmadan ben iş değiştirmeyi sevmem. İşimi de seviyorum. Sizin gazetenizde çalışmaktan çok büyük onur duyarım, ama ortada ciddi bir neden yokken, gazetemden ayrılmak istemiyorum.' Bu sözlerim Yunus Nadi Bey'in çok hoşuna gitti. 'Ayrılmak istediğinde gel, beni gör' dedi. Bu sözler de beni çok duygulandırdı."

Rüştü nerde olursa olsun kendini Cumhuriyet'ten sayar, Cumhuriyet'ten başka gazete de okumazdı. Başka gazete okumazdı değil de, ilkin Cumhuriyet'i okurdu. oturduğu iskemlede yüreği zorlayıp dayanamazken de gazete okuyurmuş. Cumhuriyet için, 'O benim resmi gazetem' derdi. 'Okumadan edemem.'

25 Haziran

Müztaz Arıkan

CUMHURİYET YOLUNDA
Yunus Nadi
1930'lu yılları yansıtan yazılar
500 lira, Çağdaş Yayınları

Cumhuriyet

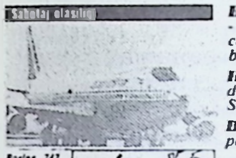
AĞLAMAK ve GÜLMEK
İlhan Selçuk
Üçüncü basısı çıktı, 500 lira
Çağdaş Yayınları

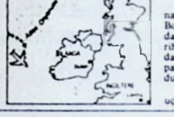
62. Yıl; Sayı: 21849 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL (KDV dahil) 24 Haziran 1985 Pazartesi

Hint uçağı İrlanda üzerinde patlayarak okyanusa düştü

Havada dehşet: 329 ölü

Sabotaj olasılığı

Boeing 747 uçağı, Londra'ya 150 km. kala İrlanda açıklarında denize düştü. Uzmanlar, sabotaj olasılığı üzerinde duruyor.

***H**indistan Havayollarına ait Boeing 747 jumbo jet, Montreal - Bombay seferini yapıyordu. Uçak yolcularından 123'ünün cesedi denizden çıkarıldı. 750 metre derinlikte olduğu belirlenen 'kara kutu'nun çıkarılması için çalışılıyor.*

***H**indistan Havayollarının Başkanı, uçağın bir patlama sonucu düştüğünü söyledi. Uçağın düşüş nedeni kesinlik kazanmadı. Sabotaj olasılığı üzerinde duruluyor.*

***BBC**'nin görüşüne başvurduğu uzmanlar, uçağın bomba patlaması sonucu düştüğünden şüphelendiklerini belirttiler.*

Dış Haberler Servisi — Hindistan Havayolları'na ait bir Boeing-747 (jumbo jet) Montreal-Bombay seferini yaparken dün İrlanda açıklarında havada patlayarak denize düştü. Havacılık tarihinin en büyük kazalarından biri olan bu olayda uçakta bulunan 329 kişi öldü. Uçağın havada patlayarak düşmesi bir sabotaj ihtimali üzerinde durulmasına yolaçtı.

İrlanda Cumhuriyeti hava kontrolörleri yolcu uçağının dün TSİ 11.00'de 31 bin feet (10 bin metre) yükseklikteyken ansızın radardan kaybolduğunu açıkladı. Hemen ardından bölgede bulunan iki uçak elektronik imdat sinyali aldıklarını bildirdi. Öğleye doğru ise bir ticaret gemisi bir enkaz gördüğünü bildirdi. Ticaret gemisinden gönderilen telsiz mesajında enkazın çevresinde sağ kalan birilerinin bulunduğuna dair herhangi bir belirtiye rastlanmadığı belirtildi.

İrlanda Cumhuriyeti'nin Shannon hava trafiği kontrol merkezi sözcüsü **Tim Keane**, düşen uçağın Hindistan Havayollarının 182 sefer sayılı Montreal-Bombay uçağı olduğunu açıkladı.

Uçak Londra'da yakıt ikmali yapacaktı. Keane, uçakta 307 yolcu ve 22 kişilik mürettebat bulunduğunu belirtti. Kurtarma çalışmaları sırasında şimdiye kadar denizden ancak 123 kişinin cesedi çıkarılabildi.

Bu arada uçağın düştüğü bölgede kurtarma çalışmalarına katılan gemilerin düşen uçağa ait kara kutudan gelen sinyalleri kaydettiği bildirildi. Kara kutunun 750 metre derinlikte olduğunun belirlendiği, ancak henüz çıkarılamadığı açıklandı.

Bu arada Hindistan uçağı Montreal'den kalkmadan önce, havaalanında özel olarak eğitilmiş köpeklerin kuşkulanması üzerine üç valize el kondu. Ancak yapılan kontrolde valizlerde herhangi

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

HAVACILIK TARİHİNDEKİ BÜYÜK UÇAK KAZALARI

TOKYO HAVAALANI'NDA BOMBA PATLADI 2 ÖLÜ 4 YARALI

11. Sayfada

İsrail 31 Şiiyi serbest bırakıyor

Deniz piyadeleri Beyrut açıklarında

*Amerikan 6. Filosu'na bağlı gemiler, 1800 deniz piyadesini Beyrut'a taşıyor. İsviçre, uçak kaçırma olayında arabuluculuk yapmaya hazır olduğunu bildirdi. **EMEL** tehdit etti: Bunalım 48 saatte sona ermezse yolcuları yeniden korsanlara teslim ederiz.*

Dış Haberler Servisi — TWA şirketine ait Boeing 727 uçağını kaçırarak Amerikalı 40'a yakın yolcuyu rehin alan Şii hava korsanları eylemlerini sürdürürken, İsrail Savunma Bakanı İzak Rabin, İsrail'in elinde tutuklu bulunan 31 Lübnanlı Şiinin, bir iyi niyet girişimi olarak bugün serbest bırakılacağını açıkladı.

İsrail Savunma Bakanı Rabin, bu açıklamayı, Amerikan "CBS" televizyonunda yayına girecek bir programın kaydı sırasında yaptı. Amerikalı 40 yolcuyu Beyrut'ta rehin tutan Şiiler, yolcuların serbest bırakılması için, İsrail'de tutuklu bulunan 700 Lübnanlı Şiinin salıverilmesi şartını öne sürmüşlerdi.

1800 Amerikan deniz piyadesini taşıyan üç savaş gemisinin, Doğu Akdeniz'de Nimitz uçak gemisinin liderliğindeki Amerikan Deniz Kuvvetleri grubuna katıldığı bildirildi. Pentagon'a yakın kaynaklar, 24. Amfibi Deniz Piyade Grubunun Nimitz'e katılma emri aldığını ve derhal Cebelitarık'tan ayrıldığını hatırlattılar. Deniz piyadelerini taşıyan gemilerin, helikopter gemisi Saipan, amfibi kuvvetleri, taşıma gemisi Nashville ve tank çıkarma gemisi Spartanburg County olduğu belirtildi.

Lübnan'da yayımlanan "An-Nahar" gazetesi, kaçırılan TWA uçağının halen rehin tutulan yolcularının kurtarılması için 4 maddeden oluşan bir plan hazırlandığını bildirdi. Planın kimin tarafından hazırlandığını ise belirtmedi.

Haberi, ismini açıklamadığı diplomatik bir kaynağa dayandırarak veren gazete, bu planın ABD'de, İsviçre'de, Avusturya'da, İsrail'de, Suriye'de ve Lübnan'daki diplomatik temaslarla şekillendiğini duyurdu. Gazete, planın Beyrut'taki ABD Büyükelçisi Reginald Bartholomew tarafından Washington'a ulaştırıldığını kaydetti.

Söz konusu planın maddeleri ise şöyle:

• Amerikalı rehinelerin hemen serbest bırakılması.
• ABD'nin, uçak kaçırılması, ve İsrail'in Güney Lübnan'dan tutsak aldığı kişileri halen elinde tutması da dahil olmak üzere uluslararası yasaları ihlal eden her hareketi kınadığını açıklayan bir bildiri yayımlaması.
• Uluslararası Kızılhaç komitesinin, bir hafta içerisinde İsrail'deki çoğu Şii 764 tutukluyu serbest bırakması için İsrail'le temasa geçmesi.
• Lübnan hükümetinin Beyrut Havaalanı'nda sıkı güvenlik önlemleri alarak, uçak kaçırma olaylarının tekrarlanması halinde burayı hava korsanlarının "uğrağı" olmaktan kurtarması.

Uçak kaçırma olayına ilişkin başka bir gelişme de, İsviçre hükümeti arabulucuk yapmak için devreye girmesiyle oldu.

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

BEKLEYİŞ — Özal, Türkeş'in elini sessizce sıktıktan sonra, elindeki kâğıtları incelemeye başladı. Özal'ın başında bir süre bekleyen Türkeş, yanıt alamayınca uzaklaştı. (Fotoğraf: CUMHURİYET)

Özal, Türkeş'le sessiz tokalaştı

Antalya'da tatil sitesinde Özal'a "Hoş geldiniz" diyen Türkeş bir süre bekledi ve yanıt alamayınca Özal'ın yanından ayrıldı.

ANTALYA, (Cumhuriyet) — Başbakan Turgut Özal, dün Antalya'da MHP davası sanığı Alpaslan Türkeş ile karşılaştı. Özal dinlendiği Side'den akşam üzeri Antalya'ya geçti ve güney sahil bölgesinde incelemelerde bulunurken tatil sitelerini de gezdi. Başbakan Özal "Kulüp Salima" tatil sitesinde ilgililerle konuşurken aynı kampta kalan kapatılan MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş, üzerinde açık renk bir takım elbise ve kravat olduğu halde Özal'ın yanına geldi. Türkeş daha sonra gülümseyerek Özal'a elini uzattı ve "Hoş geldiniz" dedi. Başbakan Özal, Türkeş'le tokalaşmasına karşın

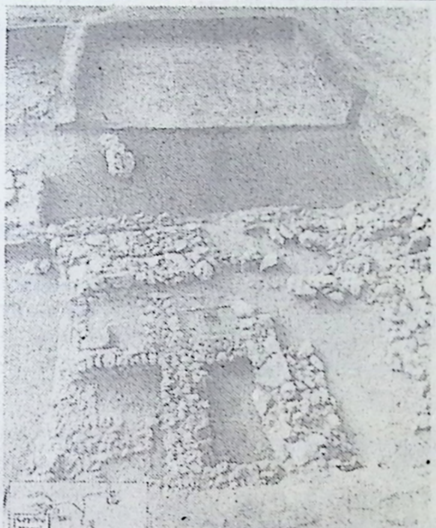
(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

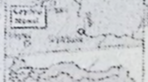
ÖZAL: 2000 YILINA DEK İKTİDARDAYIZ

1. Sayfada

Hikmet Çetinkaya'nın
Ege'den Akdeniz'e turizm notları

6. Sayfada

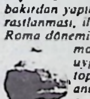

ILGİNÇ KALINTI — Çayönü yerleşim yerinde yapılan kazılarda ortaya çıkan, sıkıştırılmış kille düzleştirilmiş 40x50 metre boyutlarındaki alan da tepenin ilginç kalıntılarından biri. Çayönü'ndeki bu alan, gelişmiş örneklerini antik Yunan ve Roma kentlerinde gördüğümüz kent meydanlarının (agora) ilkel bir örneği. Toplumsal işlevi olan anıtsal yapılar da işte bu alanın çevresine dizilmiş durumda. 11 kez yapılan mimari plan değişikliklerinde bu alan da yenilenmiş.

Çayönü tarihi zorluyor

***M**adenin kullanılmaya başlamasından 4 bin yıl önce, bakırdan yapılmış aletlere rastlanması, ilk örneklerine Roma döneminde rastlanan mozaik tekniğinin uygulanması sosyal ve toplumsal işlevi olan anıtsal mimari örneklerine rastlanması, bilinen arkeolojik değerleri altüst eder nitelikte.*

Prof. Çambel

***B**öylesine görkemli, böylesine şaşırtıcı uygarlık kalıntıları sunan Çayönü'ndeki yaşamın, nasıl bittiği ne yazık ki bilinmiyor.*

ERHAN AKYILDIZ

İğneyle kuyu değil uçurum kazmak gibi zor bir görev üstlenmiş arkeologlar... Hele hele, uğraş alanı olarak, henüz yazının bulunmadığı "tarih öncesi çağları" seçen arkeologların işi ise daha bir zor...

Küçücük bir çakmaktaşı aletin arkasında, binlerce yıl önce yaşamış insan topluluklarının sosyal yaşantılarını görebilmek için gösterilen bir çabanın sonunda, eli boş dönmek de var...

Prof. Halet Çambel ile Prof. Braidwood da, 1964 yılında Çayönü'nde kazıya başladıklarında, görevlerinin çok güç olduğunu biliyorlardı, ama böylesine şaşırtıcı bulgularla karşılaşacaklarını akıllarına bile getirmemişlerdi... Sazdan ya da ahşap malzemeden yapılmış birkaç basit kulübe, bol miktarda çakmaktaşı alet, belki belki, evcilleştirilmiş birkaç hayvan kemiğinden öteye gitmiyordu düşlerindeki bul-

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

Her sözüyle olay biraz daha karışıyor

Ağca düğümü

Savcı Antonio Marini'nin Türkiye'ye gelerek Ömer Ay ve Abuzer Uğurlu'nun ifadesini alması bekleniyor.
***Ağca**'nın SISMI ve CIA bağlantıları ile ilgili açıklamalarıyla mafyaya ilişkin suçlamaları, bilmece haline dönen davayı iyice karıştırdı.*

ROMA, (Cumhuriyet) — Roma'da sorgusuna devam edilen **Mehmet Ali Ağca**, çelişkili açıklamaları ile mahkeme başkanı ve savcıyı kızdırıyor. Ağca, perşembe günü yapılan son duruşmada, **"Yalçın Özbey de Bekir Çelenk tarafından verilen 3 milyon marktan 750 bin mark aldı"** diyerek suikasta Yalçın Özbey'in de karıştığını ileri sürdü.

Ağca, Özbey hakkında daha önce ileri sürmediği bu savı, Federal Almanya'nın Bochum kentinde tutuklu bulunan Özbey'in ifadesi okunduktan sonra ileri sürdü. Ağca'nın yakın arkadaşı olan Yalçın Özbey'in, İpekçi cinayetinden önce Ağca ile Türk Ticaret Bankası Aksaray Şubesi'nde ortak hesapları bulunmaktaydı.

Ağca, Kartal - Maltepe Cezaevi'nden kaçırıldıktan sonra Özbey'in, **Hasan Hüseyin Şener**'e sattığı Renault marka araba ile Ankara'ya götürülmüştü. Hasan Hüseyin Şener, Ağca'yı İpekçi cinayetine **"azmettirme"** suçu ile

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

GENÇ CUMHURİYET'TE İLK GENEL SEÇİM

KKTC'de sandık 'koalisyon' dedi

***İ**lk belirlemelere göre partilerin oy dağılım yüzdesi şöyle: UBP (% 37), CTP (% 22), TKP (% 13), YDP (% 8), DHP (% 6.9), TAP (% 4.8), SDP (% 3.3)*

CENGİZ ÇANDAR

LEFKOŞE — KKTC'nin ilk genel seçimleri dün çok yüksek bir katılımla yapıldı. Kayıtlı 93 bin 934 seçmenin yaklaşık yüzde 90'ı oylarını kullandı. İlk belirlemelere göre iktidarın en büyük ortağı olan Ulusal Birlik Partisi (UBP), 1981 KTFD seçimlerine oranla belirli bir oy kaybına uğramakla birlikte gene en fazla oyu elde etti. KKTC'nin en soldaki partisi Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP) ise ikinci parti durumuna yükseldi. 1981'de ikinci parti durumundaki solcu Toplumcu Kurtuluş Partisi, bu yerini kaybetti.

Saat 02.30'da 415 sandığın ancak 80'inde kesin sonuç belli olmuştu. Eğer 80 sandık, yani seçmenlerin 5'te birinin tercihi genel eğilimi belirliyor ise, oy yüzdelerinin dizilişi şu şekilde :

UBP 37.04, CTP 22.13, TKP 13.68, Türkiye'den gelip yerleşenlerin partisi olarak bilinen Yeni Doğuş Partisi (YDP) 10.37, Demokratik Halk Partisi (DHP) 8.37, Toplumsal Atılım Partisi (TAP) 4.87, Sosyal Demokrat Parti (SDP) 3.33.

Bu durumda UBP'nin YDP ya da DHP ile ya da her ikisiyle birlikte bir koalisyon kurması ihtimali güç kazanıyor. Kesin sonuçlar ancak bugün belli olacak. Sayım işleminin uzamasında KKTC'de en az 11 tercihli oyun kullanılması rol oynadı.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

DENKTAŞ: BARIŞ EMPOZE EDİLEMEZ

7. Sayfada

Horzum'un havacılık projesi DPT'de takıldı

***Kemal Horzum**'un BC Havayolları'na ilişkin projesine şubat sonunda 22.6 milyar liralık teşvik tanıyan DPT, sonradan uçak ithaline izin vermedi.*

***1983** yılında tasfiyesine başlanan Bağbank'ta Horzum'un 1 milyon liraya yakın hissesi olduğu öğrenildi.*

***Emlak Kredi Bankası**'na verilen teminatlar arasında Bağbank'ın 630 milyon liralık teminat da yer alıyor.*

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — Emlak Kredi Bankası aracılığıyla kullandığı 60 milyon dolarlık dış krediye ilişkin **"imza sahtekârlığı"** iddiaları ve kredinin geri ödenmesinde görülen aksamalar nedeniyle kamuoyu gündemine gelen, halen yurt dışında bulunan işadamı Kemal Horzum'un 22,6 milyarlık sivil havacılık projesi Devlet Planlama Teşkilatı'nda (DPT) takıldı.

Yabancı bankalara düzenlenen teminat mektuplarındaki Emlak Kredi Kızılay Şubesi yetkililerinin imzalarının sahteliği iddiaları üzerine açılan soruşturma sonucunda, söz konusu banka personelinin Ankara Savcılığı'na verilmesi hazırlıkları sürerken, işadamı **Kemal Horzum**'un, 1983 yılında tasfiyesine başlanan Bağbank'ta 600 bin lira ile 1 milyon lira arasında tahmin edilen küçük bir hissesinin bulunduğu ortaya çıktı. Bağbank'ın eski ortakları arasında **Yahya Demirel** ve eski Gümrük ve Tekel Bakanı **Tuncay Mataracı**'ya rüşvet verdiği iddiasıyla açılan

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

ERDAL İNÖNÜ SOĞANLIK'TA TRAFİK KAZASI GEÇİRDİ

11. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Acıklı Bir Güldürü...

Başbakan Özal, ülkeyi polis devleti görünümüne dönüştürecek yasayı, bütün eleştirilere kulaklarını tıkayarak, Meclisten çıkardıktan sonra gazete kâğıdına yüzde 50 dolayında zam yaptı.

Bu karar basında "Özal'ın intikamı" diye yorumlandı, ama Başbakan'ın gerekçesi başkaydı. Sayın Özal "Bu zam, geçen yıl eylülde yapılmalıydı. 9-10 ay geri kaldı" diyordu.

Ülke ekonomisinde memurların aylıkları veya eski emeklilerin üç aylıkları gibi yürürlüğe giren zamlar geciktiğinde hükümet rahatsız mı oluyordu?

Gerçekte Özal basına kızıyordu. Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirindeki "Neden bana düşman görünürsünüz - Yıllar yılı dost bildiğim aynalar" dizesini yineliyordu. Başbakan'a göre basın tiraj uğruna kamuoyunu "kışkırtmak" istiyordu. Oysa hükümet "memlekette lüzumsuz münakaşa havası" istemiyordu. Hem yüzde 49 kâğıt zammından sonra gazeteler de zam yapabilirler. Özal "siz de yapın" diye basına yol gösteriyordu.

Gazete kâğıdına zammın birinci perdesi bayramdan önce böyle kapandı. İkinci perde bayram ertesinde açıldı.

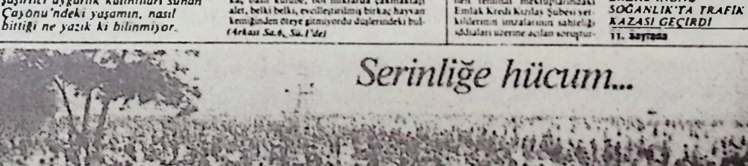
Sayın Özal bu kez de gazete fiyatlarının 100 lira olacağı yolundaki haberlere öfkelenmişti: "75 lira yeter" diyor ve ekliyordu: "Gazetelere fazla zam yaparlarsa, kâğıda yine zam yaparım."

Liberal ekonomi şampiyonu Başbakan'ın konuşmaları artık kimseyi şaşırtmıyordu. Gazete kâğıdının üretimi, satışı, ithalatı devletin tekelindeydi. Kâğıt fiyatlarını hükümet saptıyordu. Bu yetmiyordu. Gazetelerin kaç liraya satılacağına da Başbakan*

* * *

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Serinliğe hücum...

Adım atacak yer yok *Şeker Bayramı süresince havaların serin olması nedeniyle evlerine kapanmak zorunda kalan İstanbullular, dün "kurtlarını döktüler." Hava sıcaklığının 30 dereceyi bulması üzerine İstanbullular, deniz kıyısına ya da öteki serin piknik yerlerine koştular. Buraları adeta istila ettiler. Florya, Kumburgaz, Kilyos, Şile gibi İstanbul'un hâlâ denize girilebilir durumda kalabilen plaj merkezleri dün doldu doldu taştı. Yer bulamayanlar plaj kapılarında ya da umuma açık yerlerde güneşlenirken, plajların içine girmeyi başarabilenler de uzun süre soyunmayı başaramadılar. Duhuliye denilen ve yalnızca soyunmak için kullanılan kabinlerin önünde yüzlerce metrelik kuyruklar oluştu. Dün öğlen saatlerinde Florya'daki plajlarda, yukarıdaki fotoğrafın çekildiği sıralarda kumsalın üzerinde değil güneşlenecek, yürüyecek yer bile kalmamıştı. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)*

Geleceğin Türkiye'si Nasıl Güzel Olacak?

OSMAN ULUGAY — *24 haziran*

2. Dünya Savaşı sonrasında bir yandan o büyük felaketin yaralarını sarma, yıkılanları yeniden yapma çabaları sürerken bir yandan da sayıları her geçen gün artan *"azgelişmiş"* ülkelerin nasıl kalkındırılacağı sorunu sanayileşmiş - zengin ülkelerin gündem maddesi olmuştu. Kimilerince *"kalkınma ekonomisi"* diye adlandırılan kurumlar dizisi de o dönemde geliştirilmeye başlanmıştı.

Kendi gelişme ve kalkınma yöntemlerini şu ya da bu şekilde *"azgelişmiş"* diye adlandırdıkları ülkelere örnek göstermeye çalışan Batının kuramcılarına göre *"azgelişmişlik"*ten kurtulmanın en önemli önkoşullarından biri, o güne dek kırsal toplumun içine kapalı dünyasına hapsolmuş insanların bu dar çerçeveyi kırarak yeni tüketim hevesleri edinmeleri, bu hevesleri tatmin etmek için de daha fazla çalışmaya, daha fazla üretmeye, daha fazla satmaya yönelmeleriydi.

"Azgelişmiş" ülkelerin insanlarını bu yöntemle kalkınma yoluna sokmak için az çaba harcanmadı. Bir yandan bu ülkelere ABD'nin başını çektiği bir çabayla kalkınma yardımı akıtılırken bir yandan da bu ülkelerin insanlarının Batının tüketim kalıplarını benimsemeleri, Batı mallarını kullanır hale gelmeleri için gerekenler yapıldı. Daha fazla tüketmenin, daha çeşitli mal ve hizmetleri kullanarak yaşamanın *"daha iyi yaşama"* olduğu kavramı yıllar yılı *"azgelişmiş"* ülke insanlarının kafalarına işlendi.

Türkiye de bu süreçten nasibini alan ülkelerden biriydi. Bugün hâlâ sokaklarımızda dolaşan 1950'li yılların Amerikan otomobilleri bu *"açılım"*ın belki en somut kalıntılarıydı, ama bu yöntemle kalkınmanın en belirgin ve önemli ürünü, bugün tartışma konusu olan Türk sanayii, özellikle de özel sektör sanayii idi, kuşkusuz. Türk halkının daha fazla ve çeşitli mal tüketme, daha iyi giyinme, beslenme istemlerinin; buzdolabıyla, çamaşır makinesiyle, televizyonuyla, halısıyla, perdesiyle, daha iyi bir evde oturma özleminin sonucu olarak ithal ikamesi sanayileri hızla serpildi.

Bu yöntemle sanayileşmenin ya da kalkınmaya çalışmanın hata ve sevapları tamamen ayrı ve önemli bir tartışma konusu. Ama tam bu yola girmişken bazı çıkmazlarla karşılaşan sanayileşme çabasındaki ülkelere Batının yeni önerisi ne? Kemer sıkmak, halkın tüketimini frenlemek. Sanki en hızlı büyüyene değil, en hızlı daralan ekonomiye madalya verilecek. Halkına en iyi kemer sıktırabilen *"yılın ekonomi bakanı"* seçiliyor, Batılı yayın organlarınca. Sayın Özal'ın bu bakımdan çok başarılı bir örnek oluşturduğunu ve övüldüğünü biliyoruz.

Sayın Özal'ın uluslararası alanda ün kazanan bu *"kemer sıktırma"* başarısına ek olarak bir de ekonomi dışı konulardaki icraatine ve Türkiye'nin genel ortamına bakınca insan geleceğin Türkiye'sini görür gibi oluyor. Geleceğin Türkiyesi'ni satırbaşlarıyla şöyle düşünmek çok mu gerçeğe aykırı acaba?

• Ücretler ve maaşlar sürekli olarak erozyona uğrarken, elektrik fiyatları sürekli yükseldiği için işçilerin, memurların, emeklilerin yaşadığı semtlerde güneş batınca karartma başlıyor. Kitap ve gazete satın alınamayacağı için evde okuma diye bir sorun yok. Okula devam edebilen çocuk mum ışığında ödev yapıyor. Buzdolapları terk edilirken teldolaplara ilgi büyük ölçüde artıyor, modern teldolap sanayii gelişiyor. O gün gıdasından biraz kesmeyi göze alanlar akşam bir iki saat televizyon seyredebiliyorlar.

• Su da elektrik gibi çok pahalı olduğu için seyrek yıkanmak moda haline geliyor, karanlık sokaklarda herkes birbirini kokusundan tanıyor, *"Serap hanım, vallahi sensin, kokundan tanıdım"* gibi espriler yaygınlaşıyor. Çamaşır makineleri atılırken çeşme başlarında çamaşır şölenleri yapılıyor, *"yılın çamaşırcı kızı"* seçiliyor.

• Sanayi önemini kaybettiği için kapanan fabrikalar *"serbest ticaret bölgesi"*ne ya da camiye dönüştürülüyor. Oruç tutmayanların *'komünist"* sayılarak idam edilmesi için önerilen tasarı sert muhalefete rağmen meclisten geçiyor. Takke, siyah çarşaf, tesbih ve ibrik sanayileri en parlak yıllarını yaşıyor.

• Boş bulunup elini nişanlısının omuzuna atan gençler derhal karakola celbedilirken, kâğıt fiyatlarına rağmen ayakta kalabilen tek gazetede kadın vücudunun geometrik varyasyonları ve *"eliyle ağzına verdi", "yalatmadan duramıyor", "Arabınkini görünce dudağı uçukladı"* gibi nezih olduğu kadar dine ve ahlaka da uygun olan başlıklar yer alıyor. Bu başlıkların en etkilileri duvarlara da yazılıyor.

• Hastanelere girmek çok pahalı olduğu için yoksul hastaların Japon usulü ölüme terk edileceği, sevimli vadiler belirleniyor. Buralara hasta götürmek için ucuz tarifeli otobüs seferi düzenlenmesine başbakan karşı çıkıyor, *"herkes kullandığı hizmetin bedelini ödesin"* diyor.

• Üniversite öğrencilerinin tek tip, zorunlu kıyafetini dikme tekelinin YÖK'e yakın birisine verilmesi ortalığı karıştırıyor. Ünlü bir sanayicimiz *"1 milyon takımın tek bir firmaya sipariş edilmesi tekellerle mücadele anlayışını baltalar"* diyor.

....

Dünya yalnızca ABD'siyle, Japonya'sıyla değil, Hindistan'ıyla, Güney Kore'siyle, Singapur'uyla *"dördüncü sanayi devrimi"*ne ayak uydurmanın yollarını ararken, bizim çağdaşlaşma yoluna çok önceden çıkmış olan Türkiye'de bugün bunları düşünebilmemiz bile komik değil, biraz acı galiba.

CUMHURİYET YOLUNDA
Yunus Nadi

Cumhuriyet

HUKUK DEVLETİ VE VELİDEDEOĞLU
[illegible] Hukuk Kurumu

62. Yıl: Sayı: 21853 Kurucusu: Yunus Nadi 70 TL. [illegible] 28 Haziran 1985 Cuma

Amerika, eski füzeleri söküyor

Nükleer başlık atan "Honest John" tipi füze sistemlerinin sökülerek, bunların nükleer yetenekli Howitzer toplarıyla değiştirilmesi konusunda ABD ile anlaşmaya varıldı.

Klasik top mermisi atan Howitzer, birçok NATO ülkesinde var. Ancak nükleer başlık atabilen Howitzer topları sadece ABD'de bulunuyor.

SEDAT ERGİN

ANKARA — Türkiye'nin elindeki demode olmuş nükleer başlık atan **Honest John** tipi füze sistemlerinin sökülerek bunların modern nükleer yetenekli 203 milimetrelik **Howitzer** toplarıyla değiştirilmesi konusunda Türkiye ile ABD arasında anlaşmayla varıldı.

1960'lı yıllarda hizmete giren, ancak yedek parçalarının bulunamayışı nedeniyle NATO ülkelerinin servisten çıkardıkları kısa menzilli **Honest John** füze rampalarının durumu, bir süredir Türk ve Amerikan yetkilileri ile askeri makamlar arasında yürütülen görüşmelerde ele alınmaktaydı.

Hafta içinde Ankara'da yapılan yüksek düzeyli Türk-ABD Ortak Savunma Grubu toplantısından sonra bir açıklama yapan ABD Savunma Bakan Yardımcısı **Richard Perle**, Honest Johnların durumu konusunda bir anlaşmaya varıldığını bildirmiş, ancak bu konudaki anlaşmayla ilgili açıklamayı Türk tarafına bırakmıştı.

Konuyla ilgili üst düzey bir yetkili, **"Türkiye'nin, NATO içindeki mevcut yükümlülüklerini aynı seviyede idame ettirecek tertiplerden başka bir tertip söz konusu değildir"** dedi. Yetkili, bu açıklamasıyla, Honest Johnların yerine, nükleer yetenekli **Howitzer** toplarının yerleştirilmesinin, Türkiye'nin kısa menzilli nükleer sistemleri kapsayan savunma düzenlemelerinin niteliğinde bir değişikliğin söz konusu olmadığını ima etti.

Türkiye'nin elinden çıkaracağı Honest John füzelerinin 35 km dolayında bir menzili bulunmakta ve kısa menzilli oluşları bakımından askeri makamlarca tümüyle savunmaya yönelik sis-

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'de)

ANLAŞMA KONUSUNDA TOP ABD'DE
11. Sayfada

ABD ile İsrail anlaştı

700 Şii tutuklu serbest bırakılıyor

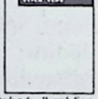
İsrail Televizyonu ABD ile İsrail'in 700 Şii tutuklunun salıverilmesi için anlaşmaya vardıklarını açıkladı. Muhammed Ali arabuluculuk için İsrail'e gitti.

1. Sayfada

Kurucumuz Yunus Nadi'yi anıyoruz

Gazetemiz kurucusu Yunus Nadi'yi ölümünün 40. yılında saygıyla anıyoruz. Ulusal Kurtuluş Savaşımızın en karanlık günlerinde matbaasını Ankara'ya taşıyan ve Ulu Önder Atatürk'ün yanı başında yer alan Yunus Nadi, 29 Ekim 1923'te kurulan genç Cumhuriyet'in adını, İstanbul'a dönerek 7 Mayıs 1924'te yeniden çıkardığı gazetesine verdi. Yunus Nadi'nin gazetesine yerleştirdiği demokrasi, özgürlük ve bağımsızlık ilkeleri, kurucumuzun 28 Haziran 1945'te ölümünden 40 yıl sonra da onun ardından gelen ve Cumhuriyet'te görev alan genç kuşaklar tarafından savunuluyor. Her yıl Yunus Nadi adına düzenlenen ve 1985'te karikatür dalında yapılan yarışma da bugün sonuçlanıyor. Yarışmaya 227 sanatçı, toplam 889 yapıtla katıldı. Bunlardan 73'ü koşullara uymadıkları için yarışma dışı bırakıldılar. Ali Ulvi, İlhan Selçuk, Okay Gönensin, Tan Oral, Behiç Ak, İsmail Gülgeç, Aydın Emeç, Yalçın Pekşen ve Mehmet Yaşin'den oluşan Ön Seçici Kurul, ilk toplantısında 208 sanatçının 816 ürününü ele aldı. Bundan 350'si ilk aşamayı kazandı. Ön Seçici Kurul'un ikinci toplantısında da 46 karikatürcünün 66 yapıtı, Büyük Seçici Kurula sunulmaya değer bulundu. Büyük Seçici Kurul, Ali Ulvi, Turhan Selçuk, Nehar Tüblek, Menşa Ertel, Semih Poroy ve Erdoğan Bozok'tan oluşuyor. Yarışma sonuçları, bugün belli olacak ve yarın gazetemizde açıklanarak. Yarışmada birinci olan karikatürcüye 200, ikinci olan karikatürcüye 120 bin ve üçüncüye de 80 bin lira ödül verilecek. Ayrıca 5 karikatür de 10'ar bin liralık mansiyon ödülünü alacak. Bu arada Yunus Nadi'nin Cumhuriyet'teki başyazılarının yer aldığı ve Çağdaş Yayınları tarafından yayımlanan "Cumhuriyet Yolunda" da okurlara sunulacak.

Kıdem tazminatı tavanı 149.450 liraya yükseldi

Bağ-Kur emeklileri de 1 temmuzdan itibaren zamlı maaş alacak. SSK emeklilerinin artış farklarının hazırlanması çalışmaları sürüyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Memur katsayısının 46'dan 49'a yükselmesi nedeniyle Bağ-Kur emekli, dul ve yetim aylıklarının 1 temmuzdan itibaren zamlı ödeneceği açıklandı. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre, SSK emeklilerinin artış farklarının hazırlanması için çalışmalar sürdürülüyor. Katsayı artışı nedeniyle işçi kıdem tazminatı yıllık tavan miktarı 140 bin 300 liradan 149 bin 450 liraya yükseldi.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan dün yapılan açıklamada, memur maaşlarına uygulanan katsayı ve sosyal yardım zammının yükseltilmesi üzerine SSK ve Bağ-Kur emekli, dul ve yetimlerinin aylıklarında da artışlar olduğu kaydedilerek şöyle denildi:

"1 Temmuz 1985 tarihinden itibaren Bağ-kur emekli, dul ve yetim aylıkları yeni artışlara göre zamlı olarak ödenecektir.

Söz konusu ödemelere ait talimatlar ilgili banka şubelerine gönderilmiştir.

SSK emekli, dul ve yetimlerinin artış farklarının hazırlanması çalışmaları yoğun bir şekilde sürdürülmektedir.

Bununla beraber 1 milyon civarındaki emekli, dul ve yetimle tümüne birden farkların ödenebilmesi için ödemeler, 15 Ağustos 1985 tarihinden itibaren ağustos dönemi aylığı ile birlikte yapılacaktır.

Katsayının 46'dan 49'a yükseltilmesi dolayısıyla kıdem tazminatının yıllık tavan miktarı, 1475 sayılı İş Kanunu'nun 2762 sayılı kanunla değiştirilen 14. maddesi gereğince en yüksek devlet memuruna ödenen emekli ikramiyeler paralel olarak artmıştır.

Buna göre 1 Ocak 1985 tarihinden bu yana 140.300 lira olan kıdem tazminatı yıllık tavan miktarı 1 Temmuz 1985 tarihinden itibaren 149.450 liraya yükselmiştir."

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Uzakbatı'dan Uzakdoğu'ya..

ANKARA— Bebuput [illegible] yılı aşkın iktidarında Başbakan Özal resmi ve gayri resmi toplam 13 gezisini geride bırakarak, bugün 14. yurt dışı gezisine başlıyor. Çin Halk Cumhuriyeti'ne

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

ÇİN SEFERİ BUGÜN BAŞLIYOR
7. Sayfada

Bir müzik şöleni

New York Filarmoni, her biri özenle seçilmiş, dalında en iyi elemanlardan kurulu bir senfonik orkestra

FİLİZ ALİ

New York Filarmoni Orkestrası'nın Spor ve Sergi Sarayı'ndaki tek konseri, her bakımdan görülmeye değer bir olaydı. Spor ve Sergi Sarayı'nın inanılmaz biçimde değişen çehresi bir yana, hiç de kötü olmayan akustiği gerçekleştirenlere tonla teşekkür etmemiz gerekiyor. Salonun hıncahınç dolması, yine de yer bulamadığı için içeri giremeyenlerin çokluğu, İstanbul'un artık büyük bir konser salonuna gereksinimi olduğunu anlamak istemeyenlere bir işaret olmalı...

New York Filarmoni, her biri özenle seçilmiş, dalında en iyi elemanlardan kurulu bir senfonik orkestra. Orkestranın işleyişi o derece adil ve düzenli ki, kemanların en arka sırasında otu-

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Notlar

• New York Filarmoni Orkestrası'nın 26 haziran akşamı Spor ve Sergi Sarayı'nda verdiği konserden önce orkestranın müzik yönetmeni ve şefi Zubin Mehta bir basın toplantısıyla gazetecilere tanıtıldı. Ancak basın toplantısı sırasında kimilerinin soru sormak yerine müzik bilgisini döktürmeye çalışmaları Zubin Mehta'nın kibarca gülümsemesine yol açtı. Hele bir gazetenin müzik danışmanı olduğu söylenilen zatın, soru sormaktan çok "düşünce ve görüşlerini" anlat-

(Arkası Sa. 11, Sü. 8'de)

Yunus Nadi'yi Anarken

Kurucumuz Yunus Nadi'yi ölümünün 40. yılında anarken köşemizi bugün ona bırakıyoruz. Cumhuriyet'in 7 Mayıs 1924 günü çıkan ilk sayısında yer alan başyazısı "Yeni Gün'den Cumhuriyet'e" başlığını taşıyor. 61 yıl önce okurlara şöyle seslenmiş Yunus Nadi:

On, on beş gündür bazı arkadaşlarımla "Cumhuriyet"i tesis ve neşretmek üzere İstanbul'daydım. Bizim olan İstanbul'da, ilelebed bizim olacak olan, her gün daha fazla Türk olacak ve nihayet asri Türklüğe timsal teşkil ederek Cumhuriyet Türkiyesinin göz bebeği vaz ve şanını daima yükseltecek ve öyle de yürüyüp yaşayacak olan İstanbul'da!

Bu defa devamlıca bir ikâmet için geldiğim İstanbul'da his ve müşahade namına aynı kuvvette iki zıd vaziyetin zebunuyum. Biri İs-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Özal'a açtığımız davada yargıç çekildi

İstanbul Haber Servisi — Gazetemize **"Babıali'nin Pravdası"** dediği için Başbakan Turgut Özal ve Tercüman Gazetesi sahibi **Kemal Ilıcak** ile Yazı İşleri Müdürü **Aydoğdu İlter** aleyhine açılan dava, dünkü oturumda duruşma yargıcı **Namık**

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Bir yaşam, bir mektup ve bir intihar...

IŞSIZ KALMIŞ — Sait Polat, 28 yaşında Ağrı'nın Eleşkirt ilçesine bağlı Sürgeçli köyünde doğmuş. Gençlik yılları Ağrı Yetiştirme Yurdu'nda geçen Sait Polat, daha sonra İstanbul'a gelmiş, birçoğumuz gibi sevmiş, sevilmiş, sevgisiz, işsiz kalmış. Sonra bir gün almış kalemi eline, "25 Haziran 1985 günü Boğaz Köprüsü'nden atlayıp yaşamına son vereceği"ni yazmış. Ve 25 Haziran 1985 günü, henüz cesedi bulunamayan bir genç, kendini Boğaz Köprüsü'nün ortasından boşluğa bırakarak yaşamını noktalamış.

Boğaz Köprüsü' nden atlayan adamın kimliği belli olmadı

[illegible]

***28** yaşındaki Ağrılı Sait Polat, 10 dosya kâğıdına arkalı önlü yaşamöykusunu, acılarını, mutluluklarını, işini, işsizliğini, kısaca kendisiyle ilgili ne varsa yazdı. Sonra da "25 Haziran 1985 günü Boğaz Köprüsü'nden atlayıp yaşamını noktalayacağı"nı ekleyerek Cumhuriyet'e gönderdi.*

***25** Haziran 1985 günü, Boğaz Köprüsü'nün Anadolu yakasından bir taksi çeviren 25-30 yaşlarında bir genç, şoföre polis olduğunu, köprüde görevli bir arkadaşını göreceğini söyledi. Köprünün ortasında araçtan inip kendisini boşluğa bıraktı...*

***Sait Polat**'ın yanlarında kaldığı amcası Nurettin Polat ile yengesi Zeynep Polat, yeğenlerinin 2 gündür eve gelmediğini söylüyorlar.*

'Köprüden atlıyorum'

ERHAN AKYILDIZ

Beşiktaş'taki Barbaros Kahvesi'nin merdivenlerini, ağır ağır tırmanmaya başladığında saat 10'a yaklaşıyordu... Oldukça sıkıntılı bir görünümü vardı. Gözüne ilk ilişen masaya oturup, elindeki çizgisiz dosya kâğıtlarını masanın üzerine koydu. Bir yandan garsonun getirdiği çayı yudumlarken, bir yandan da yazıyordu...

İlk yazdığı;

"24 Haziran 1985 Pazartesi. Saat: 10.01. Beşiktaş Barbaros Kahvehanesi" oldu...

Sonra, yazısı için bir başlık düşündü. Kendince en uygun olanını buldu sonunda:

"Bir Hayat Anatomisi"

Gerisi kolaydı artık;

"Yıl 1957. Aylardan Şubatın 8'i. Ağrı'nın Eleşkirt ilçesinin Ramıkan, yeni adıyla Sürgeçli köyü. Köyün çobanı Cemal'dan olma, Cemafer'den doğma ile dünyaya geldim.."

Satırları birbirini izleyecekti. 28 yaşındaki Ağrılı Sait Polat, 10 dosya kâğıdını arkalı önlü doldurdu. Yaşamöyküsünü, acılarını, mutluluklarını, işini, işsizliğini, kısaca kendisiyle ilgili ne varsa yazdı...

İşin sonuna gelmişti Sait Polat. Önce mektubunu, sonra da yaşamını noktalamayı düşünüyordu.

Yazmayı sürdürdü:

"Ve işte böylece, yaşarken kötü bir insan olarak tanınmaktansa, öldükten sonra iyi bir insan olarak anılmak daha güzel şeydir. İşte böyledir benim yaşamım. 1957'den 1985'e Cemal'den olma Cemafer'den doğma Sait Polat, geriye köyde yaşlı anası, hapiste kardeşi ve hayat pahalılığıyla geçinen ablasını bırakıyor. Ve bir de kara anıları..."

Sait Polat, yaşamöyküsünü tamamlayıp mektubunu imzaladıktan sonra iki önemli not düştü son sayfaya. Notlardan biri Gülser adlı bir kıza yazılmıştı:

"Gülser'e... Bir gün ayağın bir taşa takılıp da düştüğün zaman beni hatırla..."

Son cümlesi ise Sait Polat'ın **"25 Haziran 1985 günü İstanbul Boğaz Köprüsü'nden atlayarak yaşamımı noktalayacağımı"** duyuruyordu.

Sait Polat, yazdığı 20 sayfalık mektubuna, yaşamının çeşitli kesitlerini yansıtan fotoğrafları da ekleyip 25 haziran günü Beşiktaş Postanesi'nden Cumhuriyet Gazetesi'ne postaladı.

Aynı günün akşamüstü, Boğaz Köprüsü'nün Anadolu yakası tarafındaki Altunbay Okulu durağında, 25-30 yaşlarında bir genç, Cemalettin Ağı'nın kullandığı **"34 EK 884"** plakalı taksiyi çevirdi. Otomobilin arkasına oturup şoföre, **"polis olduğunu, köprüde görevli bir arkadaşını göreceğini"** söyledi. Taksi köprünün ortasına gelince, araçtan indi. Hızlı adımlarla korkuluklara doğru yürüdü, bu arada tökezleyip düşer gibi oldu, sonra da kendini köprünün üzerinden boşluğa bıraktı...

Şoför Cemalettin Ağı'nın, olanlardan haberi yoktu. Olayı, arkasından gelen otobüsün şoförü görüp, reflektör yaparak kendisine haber vermişti. Cemalettin Ağı Beylerbeyi Karakolu'na gidip olanları anlattı...

Sait Polat'ın yazdığı mektup ve fotoğraflar, 26 Haziran 1985 günü Cumhuriyet'e ulaştı. Aynı günün gazete haberleri arasında **"25-30 yaşlarında henüz kimliği belirlenemeyen bir gencin, kendini Boğaz Köprüsü'nden atarak, yaşamına son verdiğini"** anlatan haberler vardı.

Sait Polat'ın, Büyükdere'de

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

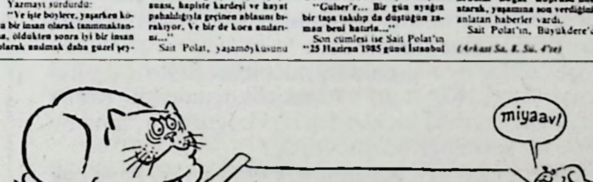

AMCASI

***Sait Polat**'ın İstanbul Büyükdere'de yanlarında kaldığı amcası Nurettin Polat, yeğenlerinin 2 gündür eve gelmediğini söyleyip, "Öyle intihar edecek bir hali yoktu, bekâr adamdı, gelir yatar, kalkıp giderdi" diyor.*

KÖPRÜ'YE GETİREN ŞOFÖR — Henüz cesedi bulunamayan genci Boğaz Köprüsü'ne getiren taksinin şoförü Cemalettin Ağı, "Bana, görmediğini ayrıyeye, ama ben kendisine bakmadım, bunlar da bu değildir de diyemem" diyip olan yerini gösteriyor.

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Akıl Yolu...

Halkçı Parti Büyük Kongresi yarın sabah büyük olasılıkla bir tüzük tartışması ile başlayacak. Yapılacak bu tüzük tartışması, bir ölçüde, kongrenin yazgısını da belirleyecek.

Tüzük tartışması, muhalefet kanadı lideri Aydın Gürkan'ın "kınama cezası" ile ilgili. Calp yandaşları, Gürkan'ın daha önce "kınama cezası" aldığını, bu nedenle, parti tüzüğü gereğince "Bir yıl süre ile yönetim kurullarına seçilemeyeceğini" ileri sürüp, Gürkan'ın genel başkan adaylığına engel olmaya çalışıyorlar.

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'de)

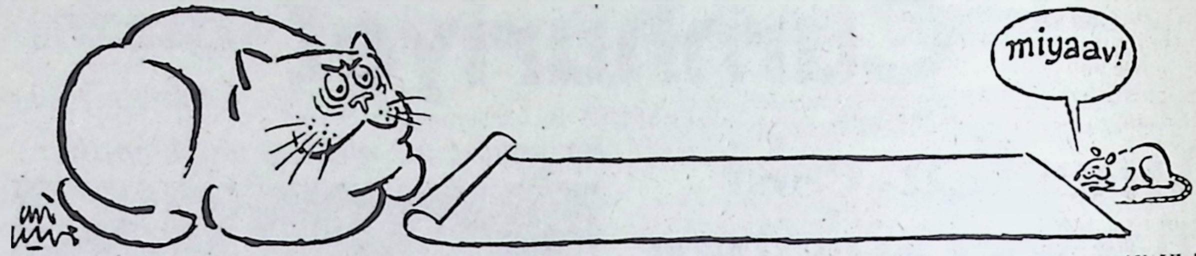
Halkçı Parti'de Calp'e karşı istifa tehditleri

14 il başkanı: Yönetim değişmez, Calp yeniden seçilirse topluca istifa ederiz.

Muhalif grubun lideri ve başkan adayı Gürkan: Kurultay demokrasi sınavı verecek.

GALİP DENİZ, MDP'DEN 2. KEZ İSTİFA ETTİ
8. Sayfada

RAHŞAN ECEVİT: ÜLKEYİ HEP AYDINLAR YÖNETTİ, HALKIN DERDİNİ HALK BİLİR
İNÖNÜ'NÜN İNGİLTERE GEZİSİ BİTTİ
7. Sayfada

Ali Ulvi

Kıyıda

MELİH CEVDET ANDAY — *28 haziran*

Bize ilk göründüğünde kıyıdan bir mil kadar uzakta idi. Sırtı ve başı gözümüze çarptı önce. Başını düzenli aralarla çıkarıyordu sudan, soluk alıyordu belli, ama sırtın en üst bölümü dışarda kalıyordu hep, parlıyordu ve iyi bir yüzücünün gelişmiş kaslı omuzlarını andırıyordu.

Kıyıda sekiz on kişiydik, çoğunluk çocuklarda idi. Hepimiz gözlerimizi oraya, yüzen bu yaratığı dikmiştik. Öğle vakti idi, güneş en keskin parlaklığı ile tepemizde duruyordu. Denizin üstünde, yağmuru andıran, ışın benekleri yanıp sönüyordu.

On yaşlarında bir kız, Şengül:

— Deniz kaplumbağası, dedi.

İnanan olmadı buna. Her kafadan bir ses çıkmaya başladı. "**İnsan ölüsü**" diyenler de oldu. Gördüğümüz insan ölüsü ise, demek baş, dalgaların iniş çıkışına göre, bir görünüp bir yitiyordu. Deniz, cesedi kıyıya atıyordu.

Çocuklardan biri:

— Geçen gece babamgil denizden gelen bir çığlık duymuş, dedi. Biri bağırıyormuş karanlıkta.

Ben:

— Kurtarmaya davranmamışlar mı? diye sordum.

Çocuk kısaca,

— Hayır, dedi.

Öyle ise "**insan ölüsü**" varsayımı doğru çıkabilir diye düşündüm ve az sonra, şişmiş, dağılmak üzere bir cesetle karşılaşabileceğimiz olasılığı içime ürperti verdi. Çocukların korkuya ve şaşkınlığa kapılacaklarını düşündüm. Sonra kim tutup kenara çekecekti cesedi? Artık insana benzemeyen bir insan, çocukları korkutmaz mıydı?

Çocuklar oyuna daldılar, denizin içinde itişip kakışıyorlardı. Köy tam bir sessizlik içinde idi. Arada bir, bahçelerdeki ineklerden biri böğürüyor, ama bu gene de sessizliği bozmuyordu.

Bir ara uzaktaki görüntü yok oldu sanki. Ama çok geçmeden baş yeniden dalıp çıkmaya başladı ve gözler yeniden oraya yöneldi. Bu kez şaşırtıcı bir şey daha çarptı gözümüze: Başın iki yanında sanki iki kol kalkıp kalkıp iniyordu, başla uyumlu olarak. Tam bir yüzme görünümü. Ancak yüzen, bu kez başını daha da yükseğe kaldırıyordu, hani göğsünü adamakıllı dışarı çıkarıyordu. Gerçi denizin sürüklediği bir ceset de değişik görünülere girebilirdi, ama burada hareketin ritmi hiç de doğaya bırakılmış gibi değildi.

Güneybatı Anadolu'nun ıssız bir köyünde idik. Denizden karaya, karadan denize dolaşan tatsız bir rüzgâr soluğumuzu kesiyordu.

Şengül,

— Deniz kaplumbağası, dedi gene ve oturduğu yerde çakıllarla beş taş oynamaya başladı.

Öteki küçük çocuk, yarı beline kadar denizde,

— Babamgilin gece duyduğu adam olacak bu, dedi. Karanlıkta bağırıyormuş... ben uyurken...

Böyle dedikten sonra, beş taş oynayan kızın üstüne denizden su atmaya başladı. Kız gülmekten kırıldı, sırtüstü düştü. Öteki çocuklar da birbirlerine su atmaya başladılar. Bağırıp çağırıyorlar. Sıcak arttıkça artıyor; güneş, oklarını acımasız saplıyor, tam başımızın üstünde.

Ceset, ya da kaplumbağa gittikçe yaklaşıyordu.

İçimizden biri, bir hanım, denize atladığı gibi ona doğru yüzmeye başladı. Ben ayakta idim, aranın gitgide kapandığını görüyordum. Merak son sınırına varmıştı.

Yüzen hanım bir süre sonra durdu ve kıyıya dönerek:

— Kaplumbağa, diye seslendi.

Evet, kocaman bir deniz kaplumbağası idi bu, görme alanımızın içine girmişti artık. Başını epey yükseğe kaldırıyor, bu sırada da kolları ile denizi iterek vargücü ile kıyıyı bulmak istiyordu.

Bu kez başka bir merak aldı beni: Hayvan ne diye kıyıya gelmek istesin?

Şengül.

— Bunlar, dedi, kılıç ağlarına düşüyorlar arada bir. O zaman balıkçılar öldürüyor bunları. Dün gece babamgil söylüyordu, kılıççılar gene bir deniz kaplumbağası bulmuşlar ağlarında.

Gözüm deniz kaplumbağasında, küçük kıza,

— Ama bak, bu ölü değil, dedim. Belki de yaralı. Hem niye öldürsünler?

— Ağları parçalar bunlar, dedi küçük kız.

— Demek bu kurtulmuş, dedim.

Küçük kız dudak büktü ve gene beş taş oynamaya başladı.

Kaplumbağa kıyıya yanaşmıştı artık. Boyu bir metre kadardı. Bağası pullu ve yeşilimtraktı. Başından korkunç bir yara almış olduğunu dehşet içinde gördüm. Anlaşılan, başına şiddetle vurulmuştu. Hayvan ağzını açmış, sık sık soluklanıyordu ve kumda tutunabilmek için çırpınıyordu.

Çocuklar, delice bir sevinç içinde, ellerinde taşlar, sopalarla hayvana saldırdılar, vuruyorlar, itip kakıyorlardı.

Onları kaplumbağanın yanından uzaklaştırdım. Güç olmadı bu iş, hayvana bir iki vurduktan sonra merakları dinmişti, denizde başka bir oyuna daldılar.

Yaralı deniz kaplumbağası ile karşı karşıya kalmış-

tım. Bakışıyorduk. Yaralı başını sallayıp duruyordu. Elimden ne gelirdi ki! Sanki yalvarıyordu, belki de ben öyle anlıyordum. Kollar ve baş dışarda idi, saklanmak istemediği anlaşılıyordu. Uzanıyordu sanki bize doğru, üstündeki koca kabuktan çıkmak ister gibiydi.

Güneşin yakıcılığı daha da artmıştı. Kumlara çıplak ayak basılamıyordu. Deniz yüzeyindeki ışın yağmuru göz kamaştırıcı idi. Bir inek böğürdü.

Derken, çocuklar yeniden atıldılar yaralı deniz kaplumbağasının üstüne, itip kakmaya başladılar. Yüzü gözü tanınmaz durumda idi hayvanın. Yavaş yavaş geriye, denize doğru inmeye başladı. Hiç sesi çıkmıyordu. Denize girince de, gene yavaş yavaş arkasını döndü bize, çocukların da itmesiyle açık denize yöneldi. Bata çıka gidiyordu. Yaralı başını daha çok suda mı, yoksa havada mı tutmak istediğini anlamamıştım.

Çocuklar bir anda unutmuşlardı onu, denizde eltopu oynuyorlardı. Ben ayakta dikilmiş, onun gidişine bakıyordum. Hayvan önce, o yüzen adam görünümünü aldı, sonra da insan ölüsü biçimini. Sırtı güneşte parlayarak uzaklaştı.

Şengül'ün babası Alâettin yanıma gelmiş, farkında olmamışım.

— Dün gece kılıççıların başına vurdukları kaplumbağa olacak bu, dedi gülümseyerek.

— Neden vuruyorlar? dedim.

— Öldürmek için, dedi. Ama öldürememişler, bayıltmışlar anlaşılan.

— Atsalar ağdan dışarı, olmaz mı? dedim.

— Olmaz, dedi Alâettin, uğraştırır. O zaman bunun boynuna ağır bir taş bağlarlar, bırakırlar. Hayvan taşın ağırlığı ile dibe iner, orada yalnız başına ölür. Artık rahatsız etmez kılıççıları.

Suyu ısınmış duşta yıkanmaya gittim. Oradan ufka doğru baktım. Koca deniz, süt gibi durulmuştu, en ufak bir titreyiş bile yoktu üstünde. Rüzgâr durmuştu.

Çocuklar bağırışıyorlardı.

Yunus Nadi-85'i kazananlar anlatıyor

Yarışmanın birincisi mimar Cezmi Ermiş:

Karikatür, çelişkilere karşı çıkabilmektir

JÜLİDE GÜLİZAR — *29 haziran*

ANKARA — **"Gündüzleri bir inşaat şirketinde çalışıyorum. Geceleri proje, resim, grafik, karikatür ve çeşitli çizimler yapıyorum. Gündelik yaşamın hayhuyu içinde çizgiden özveride bulunmayı kesinlikle düşünmüyorum. Gerekirse günlük yaşamımdan ödün veririm. Çünkü bir insanın eli kalem tutuyorsa ve bu da bazı ödüllerle kanıtlanmışsa, o insanın toplumuna karşı sorumlulukları vardır ve bunları yerine getirmek zorundadır."**

Söze böyle başladı Yunus Nadi Armağanı Karikatür Yarışması birincisi **Cezmi Ermiş.** Başlangıçta hevesi resimmiş. 70'li yılların başında, daha ortaokul öğrencisiyken, **Hürriyet'**in çocuk sayfasına yaptığı ve 5-6 hafta süren bant karikatürleri yayımlanınca, kendini bir anda karikatürün içinde bulmuş 28 yaşındaki **Cezmi Ermiş.** Yaptığı karikatürler önceleri birkaç dergi ve gazetede yayımlanmış, hatta birkaç yabancı albüme de girmiş.

"Ne var ki bu profesyonel bir uğraş değildi. Disiplinli bir çalışmaya girmek istedim, olmadı. Ama mutlaka başlatacağım bu çalışmayı" diyor.

Cezmi Ermiş, sanki yalnızca kendisi için çiziyor gibi. İçinden geldikçe çizdiği karikatür eskizleri üzerinde gerektiği zaman çalışıp dergi ve gazetelere ya da yarışmalara gönderiyor. Bu aldığı ikinci ödül. İlk ödülünü 1980'de **"Yarın"** dergisinden kazanmış. Cezmi Ermiş, sorularımızı şöyle yanıtlıyor:

— Karikatür denilince ne anlıyorsunuz?

ERMİŞ — Karikatürü, toplumsal güzellikler ve çirkinliklerin sergilenebilmesi ve bundan da öte, çelişkilere karşı çıkabilmek, hatta taraf olmak, diye anlıyorum. Karikatür de mimarlık gibi bir tasarım olayı. Bir fikri, bir espriyi yakaladıktan sonra bunu kâğıda yerleştirmek. Bu gününüzü ve gecenizi aşan bir iş. Aslında çizmek denen olayı bütün dallarıyla seviyorum ve birbirinden ayıramıyorum. Mimarlığı da bunun için seçtim.

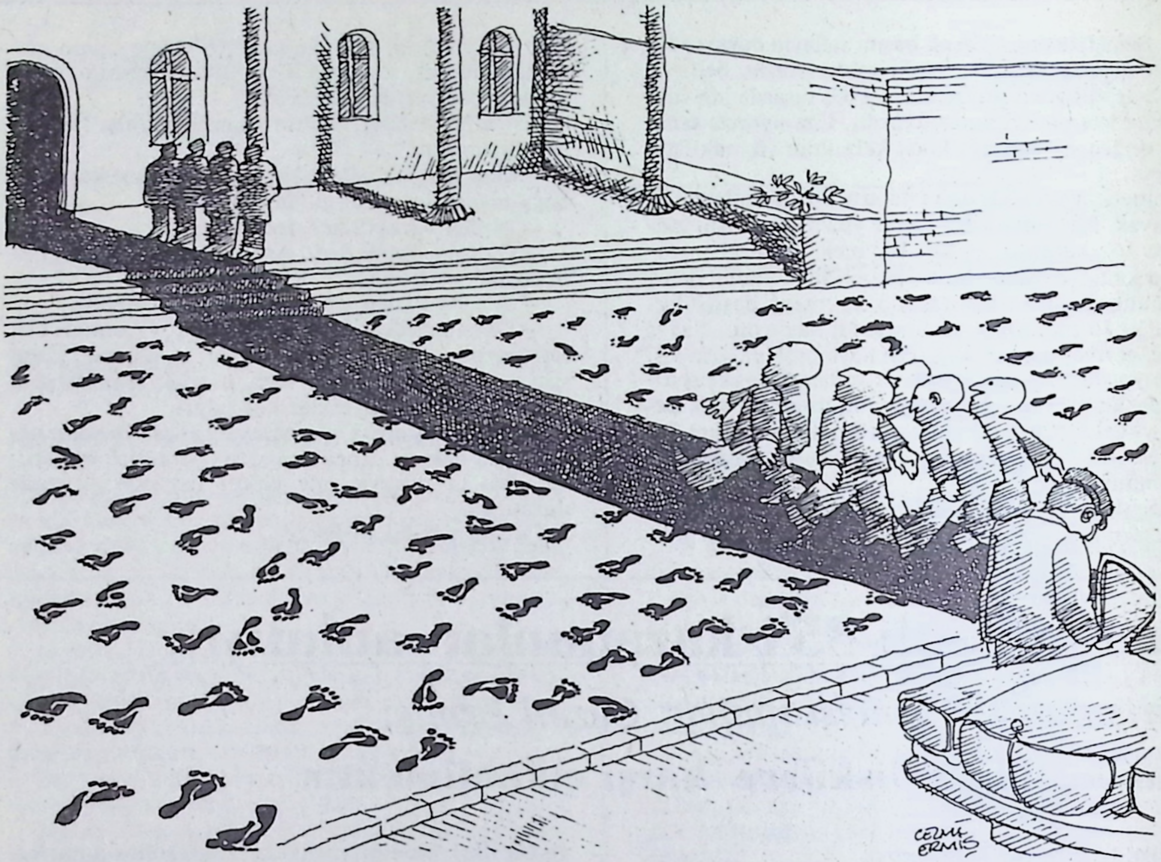
— Neden çiziyorsunuz? Yalnız çizgiyi sevdiğiniz için mi?

ERMİŞ — Hayır toplumda çelişkiler öylesine çarpıcı ki, çizmemek rahatsız ediyor beni. İyiye, güzele, umuda, sevince, barışa doğru bir şeyler koymak zorundayız ortaya.

Cezmi Ermiş, kâğıdın başına geçip espri yakalamak için zorlanmıyor. Espriyi çalışırken, gezerken, konuşurken yakalıyor ve hemen çizgi olarak not alıyor. Zorlandığı şeyin **"anlaşılmak"** olduğunu söylüyor. **"Düşündüğümü ve çizgiye geçirdiğimi herkes anlasın ve doğru anlasın istiyorum. Bir yandan da sanatsal kaygı taşıyorum. İşte bu zor"** diyor.

Yarışma birincisi çizerlerimizin iyi olduğunu, ama birçoklarının **"çizdikleri yere bağımlı"** olmalarından dolayı ülkemizde yaşanan yürek, göz, gönül dayanmaz çelişkilerin aynı ölçüde yansımadığı kanısında. **"Elbette bunda, izleyenlerin algılama düzeyi de önemli etken"** diyor.

Cezmi Ermiş 1957'de Balıkesir-Ömerköy'de doğdu. 1980 yılında ODTÜ Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi. 1983'te de aynı okulda yüksek lisans çalışmasını tamamladı. Özel bir inşaat şirketinde mimarlık yapan Ermiş, 1970 yılından bu yana karikatür çiziyor. Ayrıca resim ve grafik çalışmaları da var.

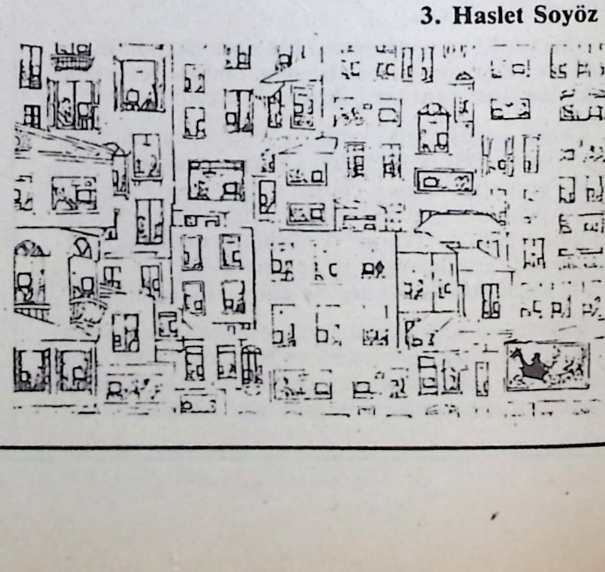
1. Cezmi Ermiş

2. Kadir Doğruer

Yunus Nadi-85 Karikatür Yarışması

3. Haslet Soyöz

İkinci, hekim adayı Kadir Doğruer:

Karikatür okunarak değil bakılarak anlaşılmalı

ŞENAY KALKAN — *29 haziran*

"1985 Yunus Nadi Karikatür Yarışması" ikincisi **Kadir Doğruer, "Bütün karikatür yarışmalarının yararlı olduğu inancındayım. Ama bu yarışmanın Yunus Nadi adına ve Cumhuriyet Gazetesi tarafından düzenlenmiş olması, kazandığım ödülü daha da anlamlı kılıyor"** diyor.

Kadir Doğruer, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi 5. sınıf öğrencisi ilk karikatürünün 1977'de **"Çarşaf"** dergisinde yayımlanmasından bu yana çizmeyi sürdürüyor. Bir süre **"Çivi"** dergisinde de çizen **Doğruer,** şimdi **Semih Balcıoğlu'**nun yönettiği bir günlük yayında devam ettiriyor karikatür yaşamını. 1984 Abdi İpekçi Karikatür Yarışması'nda mansiyon kazanan, Doğruer'in Hollanda'da yayımlanan bir karikatür albümünde de yapıtları yer almış.

SULU MİZAHA KARŞI

"Karikatür yarışmalarını olumlu buluyorum. Ama karikatür sadece gazete ya da dergi sayfalarında kalmamalı. Doğal olarak sadece yarışmalarda da. Her ikisi de gerekli. Karikatüristin bu kadar çok, yayın organlarının sınırlı olduğu bir ortamda ise yarışmalar hem sanatçıların verimini arttırmak, hem de toplumda bağ kurmak açısından yararlı oluyor. Ayrıca yarışmalar sanatçıyı teknik açıdan da rahatlatıyor. Epey sınırlı olan gazete ve dergi tekniğinin dışına çıkabiliyor böylece.

Kadir Doğruer, sulu mizaha karşı olduğunu karikatürün evrenselliği bakımından da yazısız olması gerektiğini söylüyor:

"Bugün Türk karikatüründe Gırgır dergisinin önemli bir yeri var. Ben Gırgır'ın karikatür anlayışına karşıyım, ama başarısı da yadsınamaz. Bir ekolleri var ve büyük halk kitlelerine ulaştılar, karikatürü ülkeye tanıttılar. Sanat adına karikatüre bir katkısı olduğunu söyleyemem tabii. Ayrıca ben karikatürde yazıya da karşıyım. Karikatüre bakan kişi, espriyi okuyarak değil de bakarak anlamalı. Bu karikatürü evrensel kılar."

Kadir Doğruer, Türkiye'de karikatürü hâlâ 50 kuşağının götürdüğü ve hâlâ da başladığı yerde kaldığı inancında... Karikatürün bu durumdan kurtulması için de 50 kuşağına büyük görev düştüğü görüşünde. **Oğuz Aral'**ın **"Gırgır"** dergisinde, **Semih Balcıoğlu'**nun **"Hürriyet"**'te yanlarına genç karikatüristler alarak onlarla ilgilenmesinin bütün ülke için yeterli olamayacağını söylüyor.

1985 Yunus Nadi Karikatür Yarışması" ikincisi **Doğruer** karikatürü hobi olarak yaptığını ve yaşamdaki olağanüstü olaylarla, zıtlıklarla ilgilendiğini belirtiyor. Peki, bundan sonra?

"Bundan sonrası şüpheli. Her ne kadar karikatür bir mikropsa ve vücuttan atılması zorsa da, tıbba karşı büyük sevgim ve saygım var. Okulu bitirdikten sonra çizip çizmeyeceğimi seçeceğim dal ve yaşam belirleyecek."

Kadir Doğruer 1962'de Samsun'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Ortaokul yıllarında karikatür çizmeye başladı. İlk karikatürü 1977'de "Çarşaf" dergisinde çıktı. Yurt içinde ve dışında birçok yarışmaya katıldı. Milliyet Sanat Dergisi Abdi İpekçi Karikatür Yarışması'nda mansiyon aldı. Halen İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi son sınıf öğrencisi olan Doğruer'in çizgileri, bir süreden beri Hürriyet Gazetesi'nin mizah ekinde yayımlanıyor.

Üçüncü, Haslet Soyöz:

Ödüllerle değil, çalışmamla başarılı oldum

YURDAGÜL ERKOCA — *29 haziran*

"1985 Yunus Nadi Karikatür Yarışması" üçüncüsü **Haslet Soyöz, "Yarışmalarda birinci olanlara en iyi demek doğru olmadığı gibi, derece alamayanlara da kötü demek doğru olmaz"** diyor.

1979 yılından bu yana, önce **"Cumhuriyet"** daha sonra da **"Milliyet"** gazetesinde yayımlanan **"Küçümen"**'in yaratıcısı **Haslet,** yarışmalarla ilgili düşüncelerini şöyle açıklıyor:

"Yarışmaları olumlu buluyorum, ama yarışmalarda birinci olanlara en iyi demek doğru olmadığı gibi, derece alamayanlara da kötü demek doğru olmaz. Çünkü bir jüri var ve bu jüri, kendi değer ölçülerine göre yapıtları değerlendiriyor. Önemli olan yarışmanın heyecanını duyup, iyi şeyler üretmek."

ÖDÜL ALMAK GÜZEL ŞEY

"Yunus Nadi Karikatür Yarışması"nda aldığı üçüncülükle **Haslet'**in yurt içi ve yurt dışındaki yarışmalarda aldığı ödül sayısı yediyi buluyor. Bu ödüllerle ilgili olarak yönelttiğimiz soruya yanıtı da, **"Aldığım ödüllerin neler olduğundan daha çok şunu söylemek istiyorum: Eğer Türkiye'de ben bir yerlere geldiysem, bunda aldığım ödüllerin hiçbir işlevi yok. Ödül aldığım için değil, çalıştığım için geldim buraya. Ancak bir yarışmada ödül almak gerçekten güzel şey."**

Haslet Soyöz, günlük bir gazetede çalışmanın ve her gün karikatür çizmenin hem iyi, hem de kötü yanları olduğunu belirterek nedenlerini şöyle açıklıyor:

"Her gün çizmenin avantajı okurlarla sağlıklı bir

diyalog kurabilmek. Dezevantajı ise çok yıpratıcı bir iş oluşu. Çünkü her gün çizmekte okuru pek bağlamayan unsurlar var. Çeşitli nedenlerden ötürü iyi bir şey üretemediği de olur insanın. Okur bunu bağışlamaz. Ayrıca her gün konu bulmak dünyanın en zor şeyi. Çizdiğim şeyin dışında benim de özel bir yaşamım var. Yani ay sonunda kiramı vermek, evimin ihtiyaçlarını karşılamak, kendi kişisel ve sosyal ihtiyaçlarımı karşılamak durumundayım.

Bant karikatür ile öteki karikatürü de **Haslet**, şöyle kıyaslıyor:

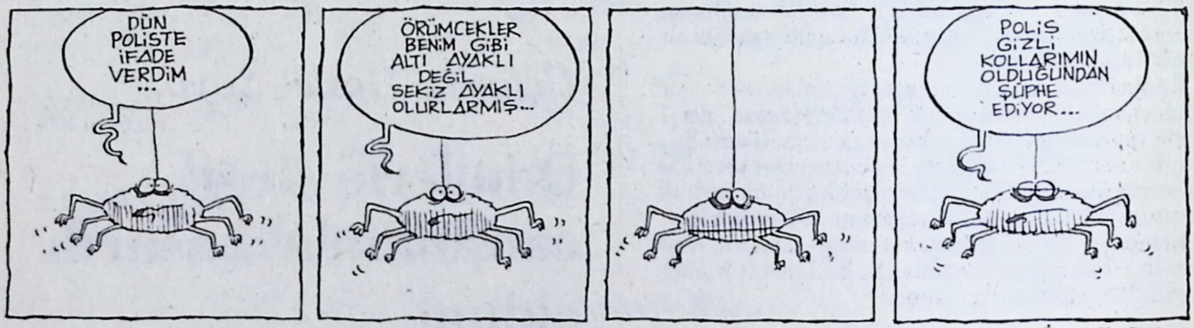
BANT İLE KARİKATÜR FARKI

"Bant olayı karikatüre nazaran daha dar çerçeveli. Tipler belli, konular, mekân, boyutlar sınırlı. Bundan dolayı zorlama oluyor. Ben bant olayına başladığımdan bu yana okurlardan büyük destek görüyorum. Karikatürcü için bant karikatür bir çıkış noktası olabilir, ama tercih meselesi değildir. Bir konuyu anlatmanın bin türlü yolu var. Önemli olan okuru yakalamak. Çünkü o zaman okur da çizgiyi yakalar ve birbirini tamamlar."

Politika, Vatan, Dünya, Çivi, Cumhuriyet ve **Demokrat** gazetelerinde çalışan **Haslet Soyöz, "Türkiye'de karikatür çizen çok, ama çizer yok"** diyor ve konuşmasını şöyle sürdürüyor:

"Bence bir çizer, bütün çizgi yaşamını başladığı yerde sürdürmemeli. Kendini bulana dek değişik yerlerde çalışmalı. Çünkü Babıali'de bir şey var: Çizerden ya da yazardan belirli şeyler isteniyor. Şöyle yazacaksın ya da çizeceksin deniyor."

Haslet Soyöz 1955 yılında doğdu. 1974 yılından bu yana karikatür çiziyor. "Bileğine güvenen çizer çalıştığı yeri değiştirir" diyen Haslet Soyöz bugüne kadar, "Politika", "Vatan", "Dünya", "Çivi", "Cumhuriyet", "Demokrat" ve "Hürriyet"te çalıştı. Halen "Milliyet"e "Küçümen"i çiziyor. Soyöz, sadece yarışma için çizmeyi kötü bir hırs, yarışmalara düşman olmayı kompleks olarak niteliyor.

İsmail Gülgec

Bağnazlık...

MUSTAFA EKMEKÇİ— *29 haziran*

Prof. Fehmi Yavuz, *"Domuz ve Beslenme Sorunlarımız"* adlı yapıtını şöyle noktalıyordu:

"Yeniden vurgulayalım. Gerektiğinde dışsatım yapılabilir. Turizmi hızla gelişen bir ülkede oteller, moteller, lokantalar, tatil köyleri, Yabancı turistlere, domuz etinden yapılmış yemek, salam, sosis, jambon, sucuk hazırlayabilirler, ama kendimiz de yemek zorunda olduğumuz bilincine hızla ulaşmak gerekir. Bu nedenle domuz eti konusu gündemde kalmalı, tartışılmalıdır. Üniversiteler, ilgili fakülteler, basın da üzerlerine düşeni yaparlarsa, olumlu sonuçlara kısa sürede ulaşırız..."

Basının bu konularda görevini tümüyle yaptığını söyleyebilir miyiz? Görevini yapsaydı basın, Oralp Basım'ın konuşmasını yayımlayan *"Kocaeli"* gazetesi, bir başına bırakılır mıydı? Yalnız bu konu mu, ülkede demokrasinin gelişmesi çabalarında, özgürlüklerin genişletilmesinde basın, görevini hakkıyla yerine getiriyor mu? Yoksa, olup bitenlerin habercisi, seyircisi mi? Bağnazlıkların üstüne neden gitmiyor?

"Kocaeli" gazetesinden Tanzer Ünal'ın konuştuğu Oralp Basım, yüreklilikle gazetecinin sorularını yanıtlıyor. Bu sorularla, yanıtlarından birkaçını aktarmak istiyorum:

— *Oralp Bey, siz eczacılığın yanında domuz yetiştiriciliği ile de uğraşıyorsunuz. İzmit yakınlarında domuz çiftliğiniz var. Bu iş nereden aklınıza geldi? Domuz yetiştirmeye nasıl başladınız?*

— Bir arkadaşın çocuğu için İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi'nin acil servisine gitmiştim. Orada iki saat kadar kaldım. Bu arada 6 ve 8 yaşlarında iki tane çocuk geldi. İkisi de birer saat ara ile öldüler. Tabii yanımda iki çocuk ölünce sinirim bozuldu. Doktor hanıma çocukların ölüm sebebini sordum. "Valla" dedi, "biri grip, diğeri kızamıktı, kurtaramadık" dedi. Çocukların gecekondu bölgelerinden geldiklerini, genel sorunun beslenme olduğunu söyledi. Çok üzüldüm. Bunlar bebek değildi. Bebek olsa neyse... Bebek ölümlerine alıştık artık. Son gazete haberlerine göre, bebek ölümlerinde Uganda'dan da geriymişiz. Ayrıca Papua, Yeni Gine bizden iyiymiş. Bu devletler biliyorsunuz yeni yamyamlıktan çıktılar.

— *Bu olay mı sizi domuz yetiştiriciliğine itti?*

— Evet. İki çocuğun beslenme sorunundan dolayı ölümü beni çok etkiledi. Türkiye'nin beslenme sorununa katkıda bulunmak istedim. Domuz üret-

mek aklıma geldi. Bir de üretim güzel bir şey, üretiyorsun. Sonra korkunç ekonomik bir hayvan. Diğer hayvanlar senede bir yavru verir, domuz dört ayda bir 10-15 yavru yapar. Yani yılda, bir domuzdan 30-40 yavru alırsınız...

— *Bir domuz kaç ayda kesimlik hale geliyor?*

— Bir domuz 8-9 aylık bakım sonunda ortalama 100 kiloya ulaşıyor. Yani kesimlik hale geliyor. Domuzun dışında böylesine ekonomik bir hayvan yok. Zaten domuz olmadan bir toplumun hayvansal protein ihtiyacını karşılaması mümkün değil. Türkiye'de maalesef insanlarımız yüzde 60-70'i et yiyemiyor. Tabii kansız analar ve bunlardan doğan eksik bebekler. Hindistan halkı bile bu konuda bizden ileri. Onlar inekleri kutsaldır diye, hiç olmazsa sütünü içiyorlar, dokunup seviyorlar. Biz onu da yapamıyoruz, domuza elimizi sürmüyoruz.

— *Bizim yediğimiz sosis, salamda da domuz eti var mı?*

— Var tabii. Zaten sosis, salam dışarıdan gelen kelimeler bunlar. Salam, sosis, içinde domuz eti olan yiyecekler...

— *Sizce domuz etinin yenmesi yasağı kaldırılmalı mıdır?*

— Valla, dinimizde bir yığın yasak var. Şarap içmek yasak, sigara yasak. Bütün kadınların çarşaf içine girmesi lazım. Görüyorsunuz bu yasakların hepsi kalktı. Şarap da içiliyor, sigara da. Kadınlarımız çarşaftan çıktı, plajlarda bikini ile dolaşmaya başladılar. Her nedense, dinin domuz etine koyduğu yasağa uyuyoruz...

— *Türkiye'de domuz etinin yenmesi nasıl yaygınlaştırılabilir?*

— Ülkemizde bu, eğitim ve kültüre bağlı. İnsanlar, gerçekleri, ancak iyi eğitilirlerse görebilirler. Başka türlü bunun yaygınlaşması imkânsız. Aç kalırlar yine yemezler. Anadan, babadan görmedik diye domuz eti yememek bir yerde ilkellik. Örneğin bir kırlangıç kuşu bir milyon seneden beri aynı yuvayı yapıyor. Neden? Tabii kuş o. Bir ayı da aynı şeyi yapar, mağarada yaşar. Neden o? Ayı olduğundan. Ama insanda evrim denen bir şey var. Mağaradan başlayıp, apartmanlar yapmışız. Yani bir evrim var. İnsanlar bu evrime uyarak kendi yararlarına olan bazı tabuları yıkmalılar...

— *Siz İzmit'te domuz yetiştirmeye başlayınca köylüler bunu nasıl karşıladılar? Tepkileri oldu mu?*

— Kesinlikle. Geldiler, beslenmesine ve yavrulama oranının yüksekliğine baktılar. Yetiştirmek istiyorlar ama, pazar yok...

"Kocaeli" gazetesinden Tanzer Ünal'ın, Oralp Basım'la konuşması daha uzun. Böyle bir gazeteciliği gerçekleştirdiği için, tanımadığım Tanzer Ünal'ı da kutlamak isterim.

Prof. Fehmi Yavuz da, iki yazıdır andığım yapıtında, acı gerçekleri sergiliyor, önerilerde bulunuyor, şöyle diyor özetle:

"Yurdumuzda ehli domuz yetiştirme girişimlerinin serüvenleri söylentileri çok yaygındır. Bunlar türlü engeller yüzünden başarısız kalmış, ya da başlamadan sönüp gitmiştir..."

Başkanın seçimden sonraki ilk demeci

Gürkan: Sosyal demokratlar bir çatı altında toplanacak

UĞUR MUMCU — *30 haziran*

HP Genel Başkanlığına seçilen **Aydın Güven Gürkan, "Kimseye karşı önyargılı olmadığını, gerek SODEP, gerekse demokratik sol oluşumla eskisinden daha sıcak ilişkiler kuracaklarını ve daha sık görüşeceklerini"** söyledi.

Gürkan, sosyal demokratların birleşmesi için elinden geleni yapacağını söyleyerek, **"Bu uğurda kişisel özveri göstermeye hazırım. Keşke sorunlar böyle kişisel özverilerle çözülse. O zaman bugün genel başkan seçildim, yarın bırakırım; ama sorunlar bununla bitmiyor ki"** dedi.

Gürkan, genel başkanlığa seçildiği saatlerde Cumhuriyet'e verdiği özel demeçte, anayasanın sosyal demokrasiye aykırı düşen maddelerinin değiştirilmesi için çaba harcayacaklarını, ancak **"61 Anayasası mı, 82 Anayasası mı?"** gibi gerilimli tartışmalardan da uzak duracaklarını belirtti. Gürkan, anlatım özgürlüğünü kısıtlayan yasaların değiştirilmesinden işe başlayacaklarını, bunun için de 12 Eylül öncesinin tartışılmasını yasaklayan 2696 sayılı yasanın kaldırılması için girişimlerde bulunacaklarını açıkladı.

Aydın Güven Gürkan, **"Sosyal demokratlar nasıl birleşecek, ne gibi bir çözüm yolu öneriyorsunuz"** yolundaki sorumuzu şöyle yanıtladı.

"Sanıyorum, şu özelliğimiz kamuoyunun dikkatinden kaçtı. O da şu: SODEP, zamanında HP için ağır suçlamalarda bulundu. HP, SODEP için ağır suçlamalar yaptı. SODEP demokratik sol oluşumu suçladı. Bunların içinde bu tür suçlamalarda bulunmayan biziz. Karşılıklı suçlamalar ve sorumsuz beyanlar, sosyal demokratların birleşmesine engel oldu. SODEP ile demokratik sol oluşum öncüleri ile önyargısız görüşeceğiz. Sık sık görüşeceğiz. Onları daha doğrusu açıkça uzlaşmaya zorlayacağız. Herkese açığız. Açık olmaktan öte altını çizerek söylüyorum, bütün sosyal demokratları uzlaşmaya zorlayacağım. Daha önce sosyal demokratın sosyal demokratla görüşmesi törenseldi, bir çeşit formalitenin yerine getirilmesi gibiydi. Artık pazartesinden başlayarak sosyal demokratlar arasında arkadaşça, kardeşçe görüşmeler olacak. Görüşe görüşe birbirimizi anlayacağız, öyle birleşeceğiz. Sık sık görüşeceğiz. Artık birleşme konusunda hoş sözlerden, nutuktan bıkıldı. Somut adımlar atacağız. Siyasete soyunduğum günden beri amacım, solun birleşmesi. Bunun için herkesin önyargılarım bir yana atması ge-

rekir. Benim önyargım yok. Bizim önyargımız yok. Sosyal demokratların birleşme ve bütünleşme için önyargılarını bir yana atmaları gerekir. SODEP'e karşı nesnel eleştirilerim vardır. Demokratik sol oluşum da partiye dönüştüğü zaman elbette nesnel eleştirilerim olabilir. Bunu bir tür iç dinamik olarak algılamak gerekir. Sanki bir partinin kanatları gibi. En sağlıklı yol da budur. Sosyal demokrat, sosyal demokratı nesnel olarak eleştirir. En sağlıklı yol budur. Birleşmek için bu görüşe en yakın olanların, bu konuda en az problemli olanların, bu konuda yabancılaşmaya kendilerini kaptırmamış olanların ortak bir anlayışta bulunmaları gerekir. Bu anlayış, zamanla yayılır diye umut ediyorum. Başka bir yol görmüyorum. Bu uzlaşma, bu anlaşma, bu bütünleşme ilk genel seçimlere kadar sanırım gerçekleşir ve bütün sosyal demokratlar bir çatı altında toplanır. Bu anlayışı savunmak gerekir. Artık yeni bir kavgacı olmayan barışçı, hoşgörülü, toplumda kutuplaşma istemeyen, kendini sloganlara kaptırmayan, yurttaşın günlük sorunlarına çözüm yolu arayan ayağı yerde bir sosyal demokrat akımı güçlendirmeye ve iktidara getirmeye çalışacağız. Atatürk ilke ve devrimlerini sonuna dek savunacağız. Bizim dayandığımız ilkeler özünde Atatürk ilkeleridir, altı oktur. 1976 yılında sosyal demokrat birikimin savunduğu ilkelerdir. Sosyal demokrat hareketin, geçmişine saygı duyuyorum. Bu birikime dayanıyorum. Bu geleneği sürdürmeye çalışıyorum. Bu anlayış savunmak, Bu anlayış ile bütün sosyal demokratlarla bütünleşmeyi özlüyorum. Umut ediyorum.''

İsmail Gülgeç

Tomurcuk...

UĞUR MUMCU — *30 haziran*

HP Büyük Kongresi muhalefet kanadı lideri Aydın Gürkan'ın gövde gösterisi ile başladı. Kongre Başkanlığı'nı, Gürkan grubunun adayı emekli general Vecihi Ataklı'nın kazanması, kongreyi daha başta noktaladı. 462 oy Ataklı'ya, 248 oy da Calp'çilerin adayı İstanbul İl Başkanı Niyazi Yurtseven'e çıktı. Daha sonra Gürkan'ın 228 oya karşı 427 oyla genel başkan seçilmesiyle solda yeni bir süreç başlatılmış oldu.

Gürkan'ın genel başkan seçilmesi gündeme hemen HP-DSP ilişkisini yerleştiriverdi.

Bu nedenle günün en güncel konusu Gürkan'ın genel başkan seçilmesiyle birlikte eski CHP Genel Başkanı Ecevit'in önceki gün Gürkan grubunun önde gelen temsilcilerinden Adana Milletvekili Nuri Korkmaz ile İstanbul Milletvekili Avni Güler'i Oran'daki evine çağırarak konuşmasıydı. Sayın Ecevit, acaba niçin kongreden bir gün önce Gürkan grubundan iki milletvekili ile görüşme gereği duymuştu.

Yorumlar şöyle:

DSP'nin kuruluş çalışmaları, 6 Kasım seçimlerinden önce başlamıştır. O günlerde Oran'da esen hava, ''*İzinle kurulan partiler*''in güdümlü olacakları, bu nedenle kurulacak partilerden uzak durulması yönündeydi. Oran'da HP'ye de SODEP'e de böyle bakılıyor, 6 Kasım seçimlerinden sonra örgütlenmek üzere parti kurma çalışmalarına işte o hava içinde başlanıyordu.

O günlerde HP, hep ''*muvazaa partisi*'' olarak görülmekteydi. 12 Eylül hükümetlerinin Başbakanlık Müsteşarı Calp, bir cumartesi günü resmi plakalı arabası ile Sayın Ecevit'in evine gelmiş ve ''*parti kuracağını, ancak sosyal demokrat hareketin doğal liderinin Ecevit olduğunu*'' söyleyerek, eski CHP Genel Başkanından parti kurmak için bir çeşit ''*izin*'' istemişti.

Ecevit'e yakın çevreler, eski CHP Genel Başkanının Calp'e o gün oldukça soğuk davrandığını öğrenmişlerdi.

Aydın Gürkan, başından beri Ecevit'in düşüncelerine yakındı. Gürkan, parti kurma çalışmaları sırasında Ecevit ile bir kez de görüşmüştü. Ecevit, o günlerde kaydedildiği gibi yakın çevresine ''*parti çalışmalarından uzak durulmasını*'' söylüyordu. Gürkan ise yazgısını HP'de denemeye kararlı görünüyordu.

6 Kasım seçimlerinden sonra Gürkan'ın Ecevit'e olan sevgi ve saygısı daha da arttı. Gürkan, siyaset yasaklarının kaldırılmasını, bu arada kuruluş çalışmalarını sürdüren DSP ile bütünleşmeyi amaçlamaktaydı. Ecevit'in yakın çevresi, HP içindeki herhangi bir grupla bütünleşmeyi düşünmediklerini söylüyorlar, gelişmeleri ''*zamana*'' bırakıyorlardı.

Bu arada Ecevit bir de koşul öngörüyordu. HP

içindeki Gürkan grubu, yapacağı demokrasi savaşı ile sınav vermeliydi. Bu sınav bir özveriyi gerektirirdi. Gürkan grubu bu sınavdan yüzünün akı ile çıkarsa, o zaman yeni durumlar ve konumlar ortaya çıkardı.

HP ve SODEP tabanındaki insanlar gibi DSP tabanındaki yurttaşların da *"solda birlik"* istedikleri rahatça söylenebilir. Ancak DSP, *"soldaki birlik"* için yeni bir anlayış ve yeni bir örgüt yapısı öngörmektedir. DSP, *"ne pahasına olursa olsun birleşelim"* düşüncesinde değildir. Tersine, DSP, SODEP ve HP de *"eski hastalıkların"* söz konusu olduğunu; bu yüzden *"yeni sosyal demokrat modelde toplanma"* düşüncesinin sağlıklı çözüm yolu olduğu kanısındadır.

Gürkan grubunun demokratik sınavlarda başarılı olduğu kanısı, sanırız Oran'da destek görmüştür. Ecevit'e göre bu yetmez, aynı sınavın önümüzdeki günlerde de verilmesi gerekir. DSP ile Gürkan grubunun bütünleşmesi olasılığı işte o zaman söz konusu olabilir.

Bu sınavın konusu anayasa değişiklikleridir.

Son aylardaki gelişmeler, anayasadaki siyasal yasaklarının siyasal gelişmeleri önlemeye yetmediğini gösteriyor. Demokraside yasaklarla siyaset yapılmaz. Yapılır sanılırsa ona da *"demokrasi"* denmez. Demokrasi, yasakların kaldığı noktada başlar.

Soldaki arayışlar, bir an önce gerçek liderini bulmalı ve demokratik hak ve özgürlükleri ön plana alan bir ilerici parti SODEP, DSP ve HP'yi de içine alarak soldaki boşluğu doldurmalıdır.

Gürkan'ın Genel Başkan seçilmesinden sonra HP ile DSP'nin hemen bu aşamada birleşeceği sanılmasın. Bu kongre olsa olsa, belki düne kadar *"muvazaa partisi"* olarak suçlanan HP ile HP'nin kuruluş ve varlık nedenine karşı olan DSP kurucuları arasında, *"daha sıcak bir atmosfer"* yaratacaktır şimdilik, o kadar. Bu aşamada ne HP demokratik oluşumun emrine girecektir, ne de demokratik sol oluşum, parti kurmaktan vazgeçecektir.

Geleceğin hangi sürprizlerle dolu olduğunu bugünden bilmeye ise hiç olanak yoktur.

Gürkan Genel Başkan

HP yeni yolda

30 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — HP'nin Büyük Kongresi dün başladı ve genel başkanlığa demokratik sol grubun adayı **Aydın Güven Gürkan** seçildi. 723 delegenin katıldığı oylamada Gürkan 427 oy aldı, genel merkezin adayı ve HP'nin kuruluşundan bu yana genel başkanlığını yapan Necdet Calp'e 228 oy çıktı. Kullanılan oylardan 65'i geçersiz sayıldı.

MKYK ve Disiplin Kurulu seçimlerini de demokratik sol grup kazandı. MKYK'nın 32 üyesi Gürkancılardan oluştu. Dışardan sadece **Sermet Sıvacı** girdi.

Disiplin Kurulu'nun 9 üyesinden 7'si de demokratik sol gruptan çıktı.

Gürkan, genel başkan seçildikten sonra yaptığı konuşmada, **"Bana gösterilen güvene layık olmak, sosyal demokratların gurur duyabileceği bir sosyal demokrat olmak için çalışacağım"** dedi. Sayım sırasında salonda bulunmayan ve evinde istiharate çekilen Calp ise, **"Demokratik seçimlerde kaybetmek de kazanmak kadar doğaldır"** diye konuştu. Bundan sonra partiye bir nefer gibi hizmet edeceğini söyledi. HP kongresini SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, MDP Genel Sekreteri, ANAP ve DYP genel başkan yardımcıları, Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, ABD'nin Ankara Büyükelçisi **Robert Strausz Hupe** de izledi.

Dün sabah başlayan kongrede ilk olarak salona genel başkan adaylarından Aydın Güven Gürkan girdi. Çok sayıda delegenin büyük tezahüratı arasında içeride bir tur atan Gürkan'a delegeler çiçek vererek boynuna çelenk taktılar.

Gürkan omuzlarda dolaştırılırken bir ara konuklar bölümünün önünden geçerken SODEP Genel Başkanı **Erdal İnönü** kendisini el sallayarak selamladı. Gürkan'ı, İnönü'nün yanında oturan SODEP Genel Başkan Yardımcısı **Cezmi Kartay, Atila Sav** ve Genel Sekreter **Hicri Fişek** de selamladılar.

Gürkan'ın salondaki turu sırasında **"Halkçı Gürkan", "Tek yol demokratik sol"** biçiminde sloganlar atıldı. Gürkan daha sonra delegeler sırasına oturdu. Gürkan, yerine oturduktan sonra bir kırmızı gülü gazetecilere vererek, bunun SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü'ye verilmesini istedi. Gazeteciler Gürkan'ın gülünü Erdal İnönü'ye götürdüler. Erdal İnönü de güle karşılık olarak bir buket çiçeği Aydın Güven Gürkan'a gönderdi. Bu sırada Halkçı Parti Zonguldak Milletvekili **Muhteşem Vasıf Yücel** ve çevresindeki bir grup Zonguldak delegesi başlarında işçi kaskları ile birlikte Gürkan'ın yanına geldiler. Delegeler Gürkan'a da işçi kaskı giydirerek birlikte fotoğraf çektirdiler. Gürkan bu sırada işçi kaskını kaldırıp delegeleri selamladı.

HP Genel Başkanı **Necdet Calp,** salona girmeden önce bir süre Selim Sırrı Tercan Spor Salonu'nun müdüriyet odasında yanında HP grup başkanvekilleri **Seyfi Oktay, Şeref Bozkurt** ve Genel Başkan Yardımcısı **Günseli Özkaya** ile birlikte dinlendi. Calp, burada salona girerken omuza alınmamasını istedi. Bunun üzerine bir delege **"Gürkancılar öyle yaptı. Biz de misilleme yapacağız"** dedi. Calp, salona girmeden önce **"Heyecanlı mısınız"** sorusuna **"Değilim, ama iki saat uyudum. Duş aldık, geldik"** karşılığını verdi. Calp, saat 10.30'da salona omuzlar üstünde girdi. Calp'in salona girişiyle birlikte Gürkancı delegelerin bir kısmının yuh çekerken, diğer büyük bir kısmının ise **"Başkan Gürkan"** diye bağırdıkları duyuldu.

Necdet Calp'in salona girişi sırasında alkışlayanların sayısının az olduğu dikkati çekti. Konuklar bölümüne geldiğinde Necdet Calp, Erdal İnönü ile el sıkıştı. Gürkancı delegelerin bulunduğu kısma gelince

Calp, **"Başkan Gürkan"** sloganlarıyla karşılandı. Daha sonra Necdet Calp, Genel Sekreter **Yılmaz Hastürk** ile MKYK üyelerine ayrılan sıraya oturdu.

Genel Başkan Yardımcısı **Özer Gürbüz**, kürsüye gelerek Halkçı Parti kongresini açtığını bildirdi.

Kongre açıldıktan sonra genel merkez grubu ve Gürkancılar grubu ayrı ayrı divan başkanlığı önergelerini Gürbüz'e verdiler. Adıyaman Milletvekili **Sırrı Özbek**'in verdiği Gürkancıların önergesinin yaklaşık 500 imzadan oluştuğu için çok uzun olduğu gözlendi. Gürkancıların divan başkanlığı seçimi için açık oylamanın ad okunarak yapılmasını isteyen önerge bir süre tartışmalara yol açtı. Özer Gürbüz, Meclis Başkanlık Divanı üyelerinin kürsüye gelerek parmak kaldıran delegeleri teker teker saymalarının daha kolay olacağını belirterek, **"En demokratik seçimi yapacağım, arkadaşlar"** dedi. Bunun üzerine Gürkancıların teker teker ad okunarak divan başkanlığı seçimi yapılması yolundaki önergeleri Özer Gürbüz tarafından işleme konulmadı. Ve kürsüye HP'nin TBMM'deki kâtip üyeleri **Cüneyt Canver, Fikri Sağlar** ve **Muzaffer Yıldırım** geldiler. Özer Gürbüz, bu sırada iki ayrı önergenin bulunduğunu belirterek divan başkanlığı için önerilen isimleri açıkladı. Genel merkez grubu İstanbul İl Başkanı **Niyazi Yurtseven**'i Gürkancı grup ise Şanlıurfa Milletvekili **Vecihi Ataklı**'yı divan başkanlığına önerdiler. Vecihi Ataklı'nın ismi açıklanınca salondaki büyük bir kısım delege ayağa kalkarak **"Halkçı Ataklı"** diye slogan attılar. Bunun üzerine Aydın Güven Gürkan'ın yanında oturan Ataklı ayağa kalkarak delegeleri selamladı.

Bu sırada Sıvas Milletvekili **Şevki Taştan**, Özer Gürbüz'e bir önerge vererek, divan başkanlığı seçiminin gizli oyla yapılmasını önerdi. Önergenin okunması üzerine Gürkancı delegeler, **"yuh"** diye bağırınca Gürbüz, **"Bu bize hiç yakışmayan bir ses"** diyerek yuh seslerinin kesilmesini sağladı. Şevki Taştan kürsüye gelerek önergesini savundu ve **"Delege olan arkadaşlar arasına delege olmayan kişiler katılmış olabilir, onun için seçim gizli oyla yapılmalıdır"** dedi.

Taştan'ın önergesine karşı çıkan Sırrı Özbek ise gizli oy yerine ad okunarak yapılacak açık oylamanın aynı amaca ulaşacağını kaydetti.

Genel merkez yanlılarından HP MKYK üyesi Yüksel İçbilen de kürsüye gelerek ad okunarak oylama yapılmasına karşı olmadıklarını belirtip kongrenin demokratik olması için her çabayı sarfedeceklerini söyledi.

Bunun üzerine divan başkanlığı seçiminin ad okunarak yapılması kararlaştırıldı. Ancak Özer Gürbüz'ün genel merkez adayı Niyazi Yurtseven'in ilk olarak oylanmaya başlaması çeşitli tartışmalara yol açtı. Gürkancılar kürsünün önüne gelerek Vecihi Ataklı'nın da birlikte oylanması gerektiğini savundular. Buna karşılık genel merkezci Genel Başkan Yardımcısı Günseli Özkaya ile Genel Sekreter Yılmaz Hastürk'ün kürsü önüne gelerek **"Devam edin başkan, devam edin"** diyerek oylamanın bu şekilde yapılmasını istedikleri dikkat çekti.

Niyazi Yurtseven'in divan başkanlığının oylamasında başta Genel Başkan Necdet Calp olmak üzere birçok genel merkez yöneticisinin kabul oyu kullandığı dikkat çekti. HP, MKYK üyelerinden **Ayhan Fırat** ret, Vecihi ataklı ret, Aydın Güven Gürkan ret oyları kullandılar.

HP milletvekillerinden **Fahri Özdilek, Selçuk Akıncı, Cahit Karakaş**'ın oylamada yer alamadığı görüldü. Milletvekili **Mustafa Kemal Paloğlu** oy kullanmayacağını açıklarken, üç milletvekili de çekimser oy kullandılar.

Oylama devam ederken, tutuklu ve hükümlü ailelerinin üzerinde **"Kısmi değil, genel af"** yazılı bir çelengi divan başkanlığı kürsüsü üzerine koydukları görüldü.

HP Genel Başkanı Necdet Calp, kongrede yaptığı konuşmada hükümeti sert biçimde eleştirirken, sosyal demokratların bütünleşmesi gerektiğini söyledi.

Calp, partisinin sahip olduğu gücü vatandaşların sosyal demokratların bütünleşmesi ve iktidara yönelmesi özlemi yolunda kullanmaya ve üzerine düşen tüm görevleri yapmaya hazır olduğunu belirtti. Calp, **"Bu konuda herkesten aynı anlayışı beklemek de hakkımızdır"** dedi.

Kurultayın sosyal demokratların bütünleşmesini kolaylaştıran büyük bir adım olacağına inandığını kaydeden Calp, bu konuda şunları söyledi:

"Ülkenin her zamandan daha çok bir sosyal demokrat iktidara ihtiyacı vardır. Bu nedenle tüm sosyal demokratların bütünleşmesi kaçınılmaz bir amaçtır. Bu konudaki ilkeleri yüce kurultayımız saptayacaktır. Ben ve arkadaşlarım bu konuda üzerimize düşen her türlü özveriye hazır bulunduğumuzu bir defa daha huzurunuzda açıklıyorum."

HP'nin kesin engellere rağmen tüzel kişilik kazanıp genel seçimlere girebilmesinin kolay olmadığını anlatan HP Genel Başkanı, kurultayın partisinin iktidar yolundaki yürüyüşüne büyük hız ve güç katacağını söyledi. Parti kurucularını minnet ve şükranla anan Calp, partisinin yeni yasama döneminde kapsamlı bir affın gerçekleşmesi için ciddi biçimde çaba göstereceğini söyledi. Calp **"İktidar inandırıcı bir gerekçeye dayanmaksızın affı savsaklamaktadır. Affın siyasi bir istismar konusu yapılmadan çözüme bağlanması için yaptığımız girişimler sonuçsuz kalmıştır"** biçiminde konuştu. İşkence iddiaları üzerinde de ciddi olarak durulmasını isteyen Calp, **"İşkence bir insanlık suçudur. Hukuk devletini zedeleyen böyle iddialara artık meydan verilmemelidir"** dedi.

HP Genel Başkanı Calp, partisinin 12 Eylül'den bu yana nekâhat dönemini geçirmekte olan demokrasiyi her türlü tehlike ihtimalinden sakınma konusunda azami dikkat gösterdiğini belirttiği konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Bizim demokrasimizin üzerine böylesine titrememizi iktidar partisi yanlış değerlendirmiştir. HP, ülke çıkarını daima parti çıkarından önde tutmuştur. Partimiz halkımızın demokratik hak ve özgürlüklerine verdiği değerin bir gereği olarak Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası'nın iptali için Anayasa Mahkemesi'ne dava açacaktır ve bu mücadelenin peşini bırakmayacaktır. HP, Meclis açıldığı günden bu yana parlamentonun en çalışkan partisi niteliğini kazanmıştır."

Hükümetin uyguladığı ekonomik ve sosyal politikaları da eleştiren Calp, insanların çağdışı bir ekonomik politikaya kurban edildiklerini söyledi. HP Genel Başkanı, **"Bu politikanın alternatifi sosyal demokrat politikalardır"** diye konuştu. Hükümetin parlamentoyu güçsüz ve işlevsiz kılmayı amaçlayan davranışlar içinde bulunduğunu, partizanlık yaptığını

vurgulayan Calp, bu tutumun geçmişte uygulayanlara hiçbir yarar sağlamadığını ifade ile, **"Bu deneyimlerden ders almayanların sonu hüsran olacaktır"** dedi.

GÜRKAN KÜRSÜDE

Calp'in konuşmasından sonra kürsüye gelen Genel Sekreter Hastürk, 52 sayfadan oluşan çalışma raporunu okumaya başladı, ancak verilen bir önerge ile raporun daha önce dağıtıldığı belirtildi, bu nedenle okunmaması istendi. Önergenin kabul edilmesi üzerine rapor üzerinde ilk sözü alan genel başkan adayı Gürkan, delegelerin omuzlarında ve alkışlar arasında kongre salonunda bir tur attırıldı, kürsüden indirilirken, alkışlar arasında yuh sesleri de duyuluyordu.

"HP'nin yeniden doğuş kongresine hoş geldiniz" diye konuşmasına başlayan Gürkan, **"Halkın kabul ettiği ölçüde sol vardır"** dedi. Halkla olan kopuklukların biteceğini ifade etti, **"Pazartesiden itibaren artık halkla birlikte olacağız"** diye konuştu. Gürkan özetle şöyle dedi:

"HP'nin aşması gereken büyük engeller vardır. Siz bana nasıl seçilme hakkını bağışladınızsa, bu engelleri kaldırmak da sizin göreviniz. HP'nin önünde 5 büyük görev vardır. Demokrasiye sahiplenme görevini yerine getirmek birinci görevdir. Demokrasiye sahiplenme görevini yerine getirirken, sayın partililerin ak alınlarıyla toplum içinde dolaşmasını sağlayacağız."

Daha sonra seçimlere geçildi.

SEÇİM SONUÇLARI

723 delegenin katıldığı oylamada Gürkan 427 oy alırken, Calp'e ise 228 oy verildi, oylamada 65 oy da boş çıktı.

Demokratik sol grubun adayı Aydın Güven Gürkan, genel başkan seçildikten sonra kongrede **"kendisine halka hizmet edebilmek için büyük bir fırsat verildiğini"** söyledi. **"bu fırsatı iyi değerlendirmek için elinden gelen çabayı harcayacağını"** anlatan Gürkan, **"Bana gösterilen güvene layık olmak için çalışacağım, Halkçı Parti'nin sade delegelerinin gösterdikleri bu güvene sonsuz teşekkürlerimi iletiyorum"** dedi.

Calp de demokratik seçimlerde kaybetmenin de kazanmak kadar doğal olduğunu söyledi. Calp, sonucu olağan karşıladığını belirtti, **"istifa edecek misiniz"** sorusuna, **"Hayır, bundan sonra partide bir nefer gibi çalışacağım"** yanıtını verdi.

Demokratik sol grup, genel başkanlığı kazandıktan sonra, aynı başarıyı MKYK ve Disiplin Kurulu seçiminde de gösterdi. Gürkancıların, 33 kişilik MKYK listesini dışardan bir kişi delebildi ve Sermet Sıvacı girdi, MKYK'ye seçilenler şöyle:

Vecihi Ataklı, Halil İbrahim Şahin, Cüneyt Canver, Barış Can, Sırrı Özbek, Sururi Baykal, Enver Özcan, Kadir Narin, Nuri Korkmaz, Aşkın Toktaş, Kenan Nehrozoğlu, İbrahim Taşdemir, Yılmaz Demir, Muhteşem Vasıf Yücel, Tülay Öney, Turan Beyazıt, Ali İhsan Elgin, Durcan Emirbayar, İsmet Turhangil, Ayhan Fırat, Süleyman Koyuncugil, Tevfik Bilal, Münir Sevinç, Sahir Koçak, Yılmaz Çarkgil, Turhan Özgül, Doğan Sönmez, Sermet Sıvacı, Ufuk Büyükkırık, İbrahim Yılmaz, Sabri Koç, Hüseyin Durakcan, Veli Baz.

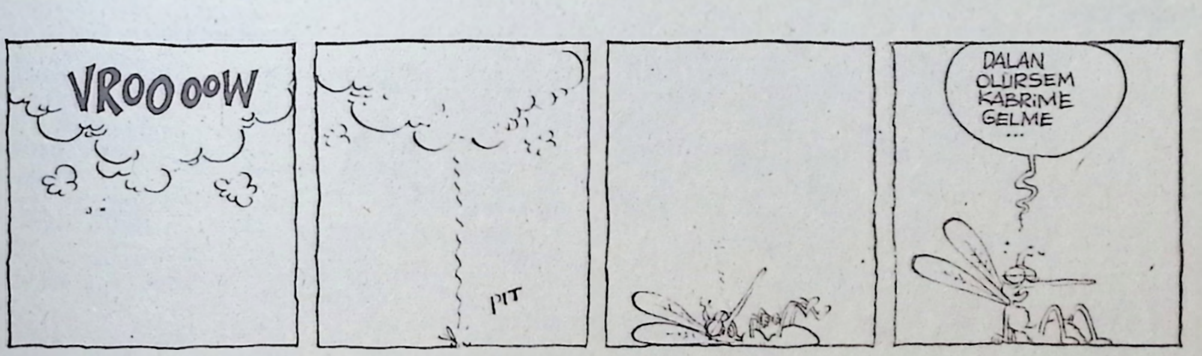
Merkez Disiplin Kurulu ise şu üyelerden oluştu: **Metin Üstünel, Salih Alcan, Turgut Sözer, Muhittin Yıldırım, Nihat Eruysal, Mehmet Kara, Hüseyin Avni Güler, Zeki Durmaz, Ali Bacak.** Disiplin Kuruluna dışardan Nihat Eruysal ile Salih Alcan girebildi.

KİM KİMDİR?

HP'nin yeni Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, 1941 yılında Elazığ'da doğdu. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdikten sonra iktisat alanında üniversite öğretim üyesi olarak göreve başladı, bu arada Federal Almanya'da doktora yaptı, Gazi Üniversitesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nda öğretim üyesi iken profesörlüğe yükseldi. Gürkan, YÖK Yasası'nın çıkmasından sonra öğretim üyeliğinden ayrıldı.

Daha sonra siyasi hayata atılan Aydın Güven Gürkan, Halkçı Parti'nin kurucuları arasında yer aldı. Partinin genel sekreterliğini yaptı. Gürkan, 6 Kasım 1983 seçimlerinde Antalya'dan milletvekili seçildi.

Görüş ayrılığı yüzünden HP Genel Sekreterliği'nden ayrılan Aydın Güven Gürkan, Almanca ve İngilizce biliyor. Gürkan'ın bir çocuğu var. Gürkan hakkında kongreden önce disiplin cezası bulunuyordu. Kongreye bir gün kala Gürkan ve 8 arkadaşının cezaları kaldırılmıştı.

İsmail Gülgeç

TEMMUZ

CUMHURİYET YOLUNDA
Yunus Nadi
1930'lu yılları yansıtan yazılar
500 lira, Çağdaş Yayınları

Cumhuriyet
62. Yıl: Sayı: 21876 Kurucusu: Yunus Nadi Fiyatı: -100 TL. 21 Temmuz 1985 P

ATATÜRK'ÜN ...NINDA
...Cemil S. Bozok
(... ve oğlunun anıları)

Eski ABD Başkanı'nın Cumhuriyet'e demeci

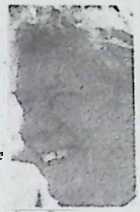
Carter: 12 Eylül'le ferahladık

Kenan Evren

12 Eylül, İran, Afganistan...
Bu girişimin, bölgede şiddetle ihtiyacı duyulan istikrara doğru ilk adım olduğunu düşünüyordum. 12 Eylül Harekâtından önce Türkiye'nin durumu, savunma açısından tehlike arzediyordu. Afganistan'ın işgal edilmesi ve İran'daki monarşinin devrilmesinden sonra Türkiye'deki bu istikrar hareketi içimizi ferahlatmıştı.

General Bernard Rogers

Evren, Rogers ve Yunanistan...
Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına entegrasyonunda çok zorlandım. Bu sorun, sonradan çok kolay çözüldü. General Rogers sayesinde... Sayın Evren ile çok yakın dosttu. Entegrasyon, tamamen iki askerin sayesinde gerçekleşti. Yıllarca uğraşıp, vaatler verip başaramamıştık. 1980 harekâtı olmasaydı, bu mümkün olmazdı.

Jimmy Carter

U-2 uçuşları ve yeni yöntem...
Türkiye'den U-2'ler için izin istediğimizde, zamanın başbakanı, "Ruslarla anlaşın, eğer onlar rıza gösterirse biz de gösteririz," dedi. İran'daki dinleme istasyonları elimizden çıktığından Rusları denetleyemiyorduk. Ama sonra kamuoyu önünde tartışılmasını uygun görmediğim bir yola gittik.

Ufuk Güldemir'in röportajı 8. Sayfada

Halefoğlu Cumhuriyet'e anlattı: 1

Cuellar, Rumlar lehine özlü değişiklikler yaptı

Yeni belge: *Cuellar'ın sadece Rum tarafıyla görüşerek oluşturduğu yeni belge Türk tarafınca kabul edilen belgeye göre Rumlar lehine özlü ve önemli değişiklikler ihtiva etmektedir.*

Türkiye'nin etkili garantisi: *Papandreu'nun Türkiye ile diyaloğu Kıbrıs'taki bulunan Türk askerlerinin çekilmesi şartına bağlaması, Kıbrıs sorununun çözümünü arzu etmediğinin yeni bir işaretidir. Zira Türkiye'nin Ada'da etkili ve fiili garantisinden vazgeçmeyeceğini Yunanistan'ın bilmemesi mümkün değildir.*

Dış baskı sökmez: *Yunanistan hükümeti Kıbrıs sorununda yabancı ülkelerin, özellikle ABD'nin Türkiye üzerine yapacağını ümit ettiği baskılardan medet umuyor. Bu politika bir şey kazandırmaz. Zira Türkiye, dış politikasını dış baskılarla tayin eden bir ülke değildir.*

En iyi güvence: *Türkiye ve Yunanistan'ın bulunduğu bölgenin gerçekleri ve Türkiye'nin mevcut ve gelecekteki potansiyeli göz önünde tutulduğunda Yunanistan için gelecek bakımından en iyi güvence Türkiye ile dostlukta yatmaktadır.*

SEDAT ERGİN

ANKARA — Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, "Cumhuriyet"e verdiği özel demeçte, Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu'nun ABD'nin Türkiye üzerinde baskı yapmasından medet umduğunu belirterek, "Türkiye dış politikasını dış baskılarla tayin eden bir ülke değildir" dedi ve "Kaldı ki, ne ABD'nin, ne de diğer dost ülkelerin böyle bir yaklaşımı benimseyeceğine inanmıyoruz" şeklinde konuştu.

Halefoğlu, açıklamaları sırasında Yunanistan Başbakanı Papandreu'yu üstü kapalı bir şekilde uyararak, "Türkiye'nin mevcut ve gelecekteki potansiyeline" dikkat çekti, "Bu potansiyel göz önünde tutulduğunda Yunanistan bakımından en iyi güvence Türkiye ile dostlukta yatmaktadır" dedi.

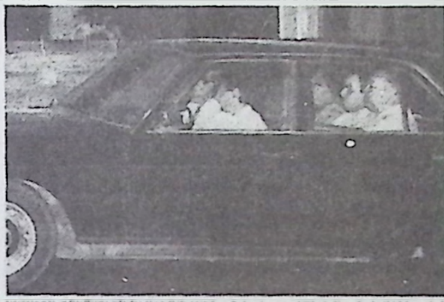
Dışişleri Bakanı ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın Kıbrıs sorununa ilişkin tutumunu dolaylı bir biçimde eleştirdi. Genel Sekreterin yalnızca Rum tarafıyla görüşerek oluşturduğu belgenin KKTC'de "hayretle" karşılandı-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Cumhuriyet Okur Anketini 23.600 okur yanıtladı.

Cumhuriyet
Okur Anketi
Sonuçlandı.

Yarın Cumhuriyet'te

YUSUFOV, BÜYÜKELÇİNİN YANINDAYDI — Bulgaristan yetkilileri, Yusufov'u iki Mercedesle İstanbul'dan alıp Sofya'ya götürdüler. Yusufov'un (arkada, ortada) bulunduğu otomobilde Ankara Büyükelçisi Argir Aleksandr Konstantinov ve öteki yetkililer, diğerinde de İstanbul Başkonsolosu Georgi Lubenov, Edirne Viskonsulu George Tsevetanov, Sofya'dan gelen Hukuk Müşaviri Hristo Petkov Tepovitcharov bulunuyordu. Büyükelçi ve Yusufov, Bulgaristan'a geçerlerken diğer araba İstanbul'a geri döndü. (Fotoğraf: Şenol Konukçu)

Yusufov'u verdik

Filibe ablukasının kaldırılışından 8 gün, Bekir Çelenk'in Türkiye'ye gönderilişinden 14 gün sonra gerçekleştirilen Yusufov'un iadesi dün sabah yapıldı. Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisi ve Bulgaristan Dışişleri Bakanlığı Hukuk İşleri Müdürüyle birlikte saat 05.30'da konsolosluktan alınan Yusufov, saat 11'de pasavanla Bulgaristan topraklarına geçti.

ŞENOL KONUKÇU
İHSAN ÖZÜAĞ

İSTANBUL/EDİRNE — "Emanet yerine teslim edildi Sayın Müdürüm..."

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şubesi Müdürü Fahrettin Benli'nin Kapıkule'den, İstanbul Emniyet Müdürü Ünal Erkan'a ulaştırdığı bu mesajla, Bulgar casusu Aleksandr Ulanov'un, ya da Türkçe adıyla Ali Mehmet Yusufov'un 108 günlük Türkiye öyküsü de noktalandı.

Gazetelerde 3.5 aydır "Yusufov masası" ya da "Yusufov muhabirleri" gibi birtakım organizasyonların oluşmasına yol açan Bulgar casusunun, Bulgaristan'a teslim ediliş öyküsü de "casusluğa yakışır" biçimde gerçekleşti.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şubesi Müdürü Fahrettin Benli ve ekibinin bulunduğu otonun, dün sabah 05.20'de Bulgaristan'ın İstanbul Konsolosluğu önüne gelişi, günlerdir konsolosluk önünde nöbet tutan gazeteciler arasında bir dalgalanmaya neden oluyor, birkaç dakika sonra da konsolosluk garajının kapıları açılıyordu...

Saat tam 05.30'da garaj kapısından süratle çıkan, Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçiliği'ne ait "06 CK 056" ve "06 CK 054" plakalı Mercedes otolar, aynı süratle Mecidiyeköy yönünden sola dönüp, Gayrettepe'deki Emniyet Müdürlüğü binasının bahçe kapısından giriyorlardı. İçinde Ali Mehmet Yusufov'la birlikte Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisi Argir Aleksandr Konstantinov ve Elçilik Hukuk İşleri Müdürü Hristo Petkov Tepovitcharov, Bulgaristan'ın İstanbul Başkonsolosu Georgi Lubenov ile Edirne Viskonsulu George Tsevetanov'un bulunduğu Mercedeslerin Emniyet Müdür-

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

DIŞİŞLERİ YUSUFOV BULGARİSTAN'A DÖNMEK İÇİN BİLDİRİMDE BULUNDU

8. Sayfada

F-16 soruşturması için ABD'den bilgi ve belge istenecek

Dışişleri Bakanlığı, Washington Büyükelçiliği'ne talimat göndererek bilgi toplamak için girişimde bulunulmasını istedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in talimatı üzere F-16 alımındaki yolsuzluk iddialarıyla ilgili soruşturmanın açılmasından sonra Türk hükümetinin önümüzdeki günlerde gerekli bilgi ve belgeleri sağlamak amacıyla ABD yönetimine başvurması bekleniyor.

Üst düzeyde bir Dışişleri yetkilisinin verdiği bilgiye göre

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

Dalan: Küfrü yiyince sinekle mücadeleye başladım

İstanbul Haber Servisi — İstanbul Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, İstanbul'da sinekle mücadeleye geçen yıl kendisine telefonda küfür eden bir İstanbulluanın uyarısı üzerine başladığını söyledi. Dalan, İstanbul'da karadan başka havadan yapılan iki tur ilaçlamadan sonra üçüncü tur ilaçlamayı da düşündüklerini bildirdi.

SİSAV'ın "TRT ve basının halkı aydınlatmada, toplumun ve kültür ve eğitimine hizmette karşılıklı rolleri" konulu toplantısında en son konuşmayı yapan Dalan, kendi deyişiyle, "vaktı olmamasına rağmen komedi saline

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

CİNDORUK: ÖZAL'DA SEZAR HASTALIĞI VAR

7. Sayfada

KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI'NIN 11. YILDÖNÜMÜ KUTLANDI

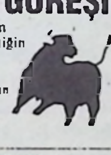
Evren: Kıbrıs Türk halkının güvenliği için kararlıyız

Londra'da bir grup Kıbrıslı Rum ve Ermeni, Türkiye Büyükelçiliği önünde gösteri düzenledi.

Haber Merkezi — KKTC'de Kıbrıs Barış Harekâtı'nın 11. yıldönümü kutlama törenleri yapılırken Londra'da bir grup Kıbrıslı Rum ve Ermeni, Türkiye Büyükelçiliği önünde protesto gösterileri düzenledi. Türkiye'de de KKTC Büyükelçisi Peker

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

BOĞA GÜREŞİ

Ölümle yaşam sınırında estetiğin kutsanması
NİLGÜN CERRAHOĞLU'nun röportajı

12. Sayfada

YAŞAM TUTANAKLARI

Derleyen: IŞIK KANSU

6. Sayfada

Beşparmak Dağları'ndan...

Beşparmak Dağlarından mehtabın doğuşunu izlediniz mi hiç?.. Özellikle haziran sonu, temmuz başlarında?.. Girne'ye yakın deniz kıyısında bir yerde veya Lapta'da, mesela bir asma çardağının altından seyrettiniz mi mehtabı?

Dokunayın Beşparmak Dağları'nın doruklarını bir yangın yerine çevirerek ağır ağır yükselişi gerçekten büyüleyici olur.

Az öteden dalgaların belli belirsiz mırıltıları kulağınıza çalınır. Adada hemen hiç eksik olmayan ılık bir esinti, yaseminlerin, gecesafalarının bayıltıcı kokularını taşır, hem de hiç değişmeyen düzenli aralıklarla... Ve kocaman yapraklarıyla muz ağaçları, İngiliz fulyaları ve tabii zakkumlar mehtap ışığında bir başkalaşırlar...

Başınızı şöyle bir çevirirseniz az ötede Ya-

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

HASAN CEMAL

Akbulutlar Kuran okuma yarışmasında

Sarıyer Çayır ... düzenlenen İstanbul Eh-i Kuran ve Mevlidhanlar Derneği'nin geleneksel ... İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut hayat ... eşi ile ... hazır bulunarak gençler arasında düzenlenen Kuran Okuma Yarışması'nda dereceye girenlere ödüllerini verdi ... minik mevlidhanlar ... dikkatleri üzerlerinde topladı.

(Fotoğraf: ERDOĞAN KOYUNCU)

RAG...

LOND... yeni basın ... Robert Maxw... de "Mirror" gr... masının birinci y... kutladı. Grup, tablo... ikisi sadece pazar günleri ... lanan üç gazete çıkarıyor: Mirror, Sunday Mirror ve S... day People. Bu gazetelerin he... birinin 1985 yılı ilk üç ayındaki günlük ortalama satışı 3 ila 4 milyon arasında. 82 yıllık popüler gazete Daily Mirror'ın yeni

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

Brüksel'den

Bir panayır ki...

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Atlıkarınca dönüyor. İçişleri Bakanı istifa etmiş, etmemiş, hükümet düşmüş, düşmemiş, milletin umurunda değil. Atlıkarınca dönüyor, laterna çalıyor ve sevdalılar öpüşüyor. Önemli olan da bu.

Atlıkarınca panayırda. Panayır, Hal Kapısı'ndan "Ninove" Kapısına kadar olan bulvarın üzerinde. Bulvar upuzun. Panayır da upuzun. Avrupa'nın en büyüğü. Panayır gecenin gündüzü, eğlencenin ucuzu, boş tem-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

New York'tan

Gıda ve Reagan

TANJU AKERSON

NEW YORK — Gıda sektörünün, marketinden binbir çeşit restoranına kadar akıl almaz boyutlara ulaştığı New York'ta insanlar "can boğazdan geçer" atasözünün karşıtı "sağlık gırtlaktan geçer" kuralına sinir sistemlerini tahrip edercesine uymaya çalışıyor.

Rejim yapmak ve düşük kalorili gıda almak New Yorkluların baş kaygısı. Doğal olarak insanın dört bir yanını saran yeme içme ormanında bu kaygıyı gide-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Paris'ten

Dertleşme...

SABETAY VAROL

PARİS — Kendini beğenmiş "ukala" Fransızların kenti boşaltıp, o "saçma sapan" tatillerini geçirmeye gittikleri, şu temmuz ve ağustos ayları Paris'in en güzel zamanıdır. Okul sıralarında alamadıkları kültürü arayıp bulmaya gelen her yaşta Amerikalı istila eder Seine nehri kıyılarını. Onlardan da öğreneceğim fazla bir şey yok, ama en azından ukalalıkları olmadığı için adamın huzurunu kaçırmıyorlar.

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

Cenevre'den

By-pass pazarı

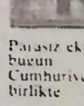
SERARA ARINCI

CENEVRE — Dr. O. Martinez yaklaşık yirmibeş yıldır by-pass ameliyatları gerçekleştiriyor. Dünyaca ünlü Arjantinli operatör René Favaloro'nun yanında yetişmiş. Buenos Aires'te, Cleveland'da, Paris'te, Strasbourg'ta çalışmış. On yıldır da Cenevre'de oturuyor ve İsviçre'nin Fransız kesiminde çalışmakta.

Martinez e... genç yaşlarda meydana gelen ... hayli ... nedeni, kentleşmenin ve sa-

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

SİYASET 85

Parasız ekimiz bugün Cumhuriyet'le birlikte

DSP'nin gözü Gürkancılarda

CÜNEYT ARCAYÜREK — *1 temmuz*

ANKARA — Ve... Genel başkanlık seçimini yitiren Necdet Calp'in büyük boy resmi dün indirilmişti. Hiçbir kurala sığmayan bu gereksiz davranış, hemen göze çarpıyordu. Daha sonra bu hata düzeltildi, ama günahları sevaplarıyla iki yıl süreyle genel başkanlık yapan bir kişiye karşı bir günlük sabır gösterilemez miydi?

Oysa, HP'nin insan kavramına olağanüstü değer veren görüşlerin sahibi olduğu yaygınlaştırılmak isteniliyor, bu kavramla kitleleri bütünleştirmek amacından söz ediliyordu.

HP'nin bu kongreden sonra bellibaşlı sorunu, parti bünyesinde barışı sallamak, tepe noktalarından örgüte, kitlelere doğru birleşmeyi gerçekleştirmekti.

Nitekim, dün sabah kongre ağır aksak çalışmalarına başlarken, kuliste HP'nin öteki sol partilerle birleşmesiyle ilgili oluşmalar tartışılıyordu. Solda birleşme kavramının önde gidenlerinden olduğunu kanıtlayan Gürkan ve ekibinin artık işbaşına gelmesinden sonra demokratik soldaki birleşmenin nasıl ve ne zaman gerçekleşebileceği sorusuna yanıtlar aranıyordu.

Konu sabah komisyona gönderilirken, HP'nin yeni patronlarından soldaki birleşme konusunda değişik sözler duyuluyordu.

Gelişmelere ipucu verecek değerde olan bu sözlere bakılırsa, soldaki birleşme "demokratik sol ya da sosyal demokrat" nitelikte olanların "düşünce düzeyinde' yan yana gelmeleriydi; beklendiği gibi, somut biçimde kimi yollar aranıp bulunarak soldaki partilerin oy bazında güçbirliği yapmaları değildi.

Oysa, aranan, sol oyların bölünmemesi, bir şemsiye altında toplanarak sağın karşısında ciddi bir seçenek haline gelmesiydi. Ne çare, HP'de dün sabah bu istemi doğrulayacak bir eğilim göze çarpmıyordu. Gürkan'ın, Uğur Mumcu'ya verdiği demecin satır aralarında da bu tür bir yaklaşım gözetilmiyor, tersine "demokratik sol partilerle sıcak ilişkiler kurulmasından" söz ediliyordu.

Kongrenin ilk günü de belirttiğimiz gibi, birdenbire partiye egemen olan Gürkan ekibinin özellikle DSP ile bütünleşme kararı alması, hem siyasal, hem de kişilikleri açısından eşyanın doğasına ters düşecek bir sonuç olacaktı.

Kimi delegeler "solda birleşme" konusunda daha kararlı görünüyorlardı. Ecevit etkeni HP'nin önemli kesimlerinde hissediliyordu. Bir İstanbul delegesine göre, merkez yönetimine birleşme konusunda "altı ay süre tanınmalı, DSP ile birleşme bu süre içinde gerçekleşmeliydi."

Fakat, HP delegelerinin SODEP'le "birleşme" konusunda pek istekli olmadıkları seziliyordu. Hele SODEP'le bir gövde birleşmesine yatkın bir kararın HP kongresinden çıkması beklenemezdi. Çeşitli siyasal çıkarların yanı sıra -HP'lilere göre- SODEP'te, daha önceleri Ecevit'e kök söktürenler toplanmıştı. Ağustos ayında kurulacağı açıklanan DSP'de, HP kongresi sonuçlarıyla ilgili olarak nasıl bir değerlendirme yapılıyordu, asıl sorulması, üzerinde durulması gereken soru buydu. DSP'nin kimi etkin çevreleriyle yaptığımız görüşmelere göre, iki gün öncesine kadar Calp ve ekibinin kazanması kesin gibi görünüyordu. Gürkan ve arkadaşları da bu duruma göre görüş bildirip "tavır" alacaklardı. Bütün düşünceler Calp'in kazanması olasılığına göre oluşuyordu.

Demek istenilen şuydu: Calp kazanınca Gürkan ekibi HP'den kopacaktı. Kolay ve sağduyu gereği bir saptamaydı bu.

Gürkan'ın ekibiyle kazanmasından sonra "şimdi beklenenin dışında bir durum ortaya çıkmıştı."

Gürkan kazanmıştı, ama "HP'nin grup yapısı ortadaydı, bu değişmemişti. Bu açıdan kimi sorunlar sürüyordu. HP'nin örgüt yapısıyla Meclisteki grup yapısı çok farklıydı. Parti kurulurken örgüt yapısı ciddiye alınmadığı için sonuçta halka çok yakın bir planda kurulmuştu. SODEP'in 'elitist' havasına benzemiyordu. Oysa HP Grubu'nda demokratik sol sözüne dayanamayan milletvekilleri vardı. Gürkan seçimi yitirseydi, kolaydı. Şimdi parti yönetimine geçmişti, ne yapacaktı?"

DSP çevrelerine göre, bunun yanı sıra, yakın zamana kadar DSP hareketini ciddiye almadığı ya da küçümsediği için Özal, yeni bir partinin kurulmasına katılmak üzere partisinden istifa eden milletvekillerinin, milletvekilliği kalkmaz havasındaydı. Ya şimdi?.. Birkaç gündür Özal bundan vazgeçmiş görünüyor. Başbakan "anayasanın 'lafzı' öyle değil, 'ruhu' buna olanak vermiyor" diyordu.

HP'de son seçimle ortaya çıkan öteki faktör, Calp ekibinin kazanmasıyla Gürkan ekibinden istifalar söz konusu iken, şimdi Gürkan'ın kazanmasıyla Calp ekibinden istifalar beklentisinin ortaya çıkmasıydı.

Bütün bunlar "Daha değerlendirmeye olanak sağlamayan lafla ortaya konulmuş, uygulamada ne biçim alacağı belli olmayan gelişmelerdi. Üstelik HP'deki sonuç, beklenmedik bir gelişmeydi, elbette bunun kimi sonuçları olacaktı, ama bunları görmeden bugünden bir şey söylemek, HP ile DSP arasındaki yakınlaşmanın geleceğini şimdiden saptamak çok zordu."

Aslında DSP için gelecekteki gelişmelerin şu ya da bu olması önemli değildi. Önemli olan böyle bir gelişmenin olması, çadırın terse dönmesi, hele siyaset kurallarına uymayarak kurdurulan partilerin tutmadığının belirginleşmesi önem taşıyordu.

DSP delegelendirmelerinde "uzaktan bakış" kimi önemli olgulara da yer verilmesinin zorunluğundan söz ediyordu.

12 Eylül kalıbına dökülen partiler tutmadığı için yaşamak isteyenlerin bu kabuğu çatlatmaktan ve kimlik değiştirmelerinden başka çareleri yoktu. Bu oluşumu bir genel başkan değişimi ile sağlamaya çalışan MDP, şimdi narkozdaydı. Anavatan bir ölçüde partiye benzediği için kazanmıştı. HP, bu kabuğu çatlatmaya ve yeni bir kimlik edinmeye çalışıyordu. Ne kadar başarı sağlayacaktı, bu bilinemezdi. Bu aşamada 12 Eylül kalıbına dökülen hiçbir partinin rahata kavuşmadığı, kendini kanıtlamadığı ortaya çıkmıştı.

DSP -bir ölçüde SODEP- son gelişmelerin artık HP içinde hangi aşamalara yol açacağını beklemek zorundaydı. HP için "muvazaa partisi" savı, tarihi bir süreç içinde geçerliliğini koruyacaktı. Fakat bu savın ipoteğinden kendini kurtarması için köklü bir

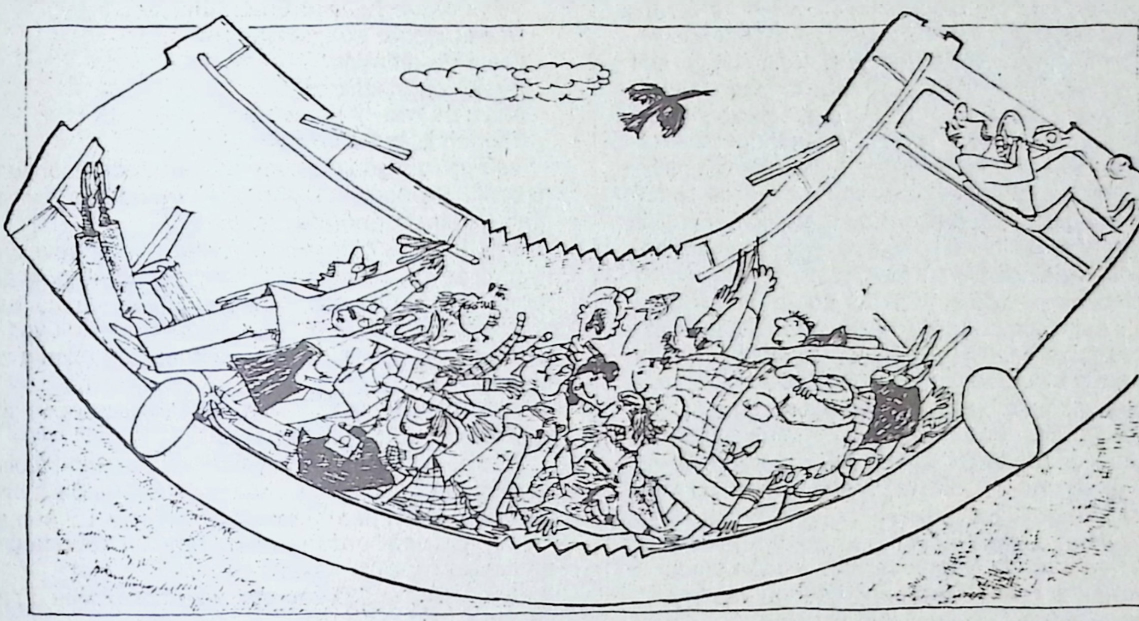
yapı değişikliğine gereksiniliyordu, elbette örgütün isteği doğrultusunda köklü değişiklikler...

Calp'in resminin indirilmesinden haberi olmayan Gürkan'ın, eski genel başkanla ve öteki sol partilerle "düşünce ve fikir alanında birleşmenin" olanaklarını arayacağı kuşkusuzdu.

Polis Yasası'nın üzerine gidecek, özgürlükleri kısıtlayan kimi anayasa maddelerinin değiştirilmesini önerecek, sorunları çarpıcı biçimde dile getirerek halka yaklaşacaktı. Partinin yapısal değişikliğini zaman gösterecekti.

Fakat "gövdelerin birleşmesi arayışı?"

Bu arayışı körükleyen ciddi belirtilere pek rastlanmıyor.

Behiç Ak

Güle Güle Sinyor Pertini

SAMİM LÜTFÜ — *2 temmuz*

Ülkemizde önce *"Çok Özel Bir Gün"*'le tanınan daha sonra 1984 ve 85 İstanbul Sinema Günleri ve Şenliği'nde gösterilen Varennes Gecesi ve Balo ile ününü pekiştiren *Ettore Scola* daha adı Türkiye'de duyulmadan önce de çoktan İtalya sınırlarını aşmış Avrupa ve ABD'de tanınan, günümüz İtalyan sinemasının önemli kişilerinden biri olarak kabul edilen bir sanatçıydı.

Tarih tutkunu aydın bir rejisör olan Scola bir dönem yapıtlarında sürekli *Mussolini* faşizminin heba ettiği yitik kuşağı anlatmaya çalışmıştır ki, *"Çok Özel Bir Gün"*'de işte o dönemin ürünlerindendir.

Scola'nın ne yazık ki ülkemizde gösterilmemiş olan *"Birbirimizi Öylesine Sevmiştik ki"* adlı filmi, bu gruba girenlerin en çarpıcılarındandır. Filmin üçü de particano (partizan) olan kahramanları savaş sonrası yıllarda yitip gideceklerdir. En çok da sonradan oportünizmin kolay yolunu seçip, tam her şeye kavuştuğunu sanırken hiçliğe düşen avukat...

De Sica'nın anısına adadığı filminde Scola, İtalyan sinemasının bu büyük ustasının sonradan kolaycılığı seçmesini, buruk mizahı ile eleştirirken, *"Hepimiz dünyayı değiştirmek için çıktık yola. Sonra ne oldu? Bir de baktık ki değişen biz olmuşuz"* diyor.

Kim yadsıyabilir faşizmin nice insanı, kuşağı, ülkeyi harcamasını ve bu harcamanın uzun erimli sonuçlarını?

Ama yine kimse yadsıyamaz ki, o harcanmak, ezilmek istenen insanların bir bölümü daha sonra en önemli yerlere yükselmişler ve miras kalan pis dünyanın değişmesinde başarılı sonuçlar elde etmişlerdir.

Bu ay yedi yıllık görev süresini tamamlayarak yerini *Cossiga*'ya bırakacak olan *Sandro Pertini* işte bunlardan biridir. Önümüzdeki ay 89 yaşını tamamlayacak olan Pertini, ömrünün 12 yılını faşizmin zindanlarında tüketmiş, ama sonunda İtalyan devletinin en yüce katına kadar ulaşmıştır.

O dağdağalı döneminde bir gün biri kalkıp da, faşist diktatöre, *"Duçe, halkın öfkesi ayağa dikilip, sizi ayaklarınızdan direğe asıp sallandırdıktan kırk küsur yıl sonra, şu anda hapiste çürütmeye çalıştığınız Pertini, İtalyan Cumhurbaşkanı olacak"* deseydi Mussolini ne yapardı acaba?

Evet Scola'nın yapıtlarında öyküsü anlatılan yitik kuşağın en yaşlı ya da ondan hemen önceki kuşağın en gençlerinden olan Pertini, faşizmin zindanlarından *Qirinale Sarayı*'na giden yolu aşmıştır.

Ama bugün ondan söz etmemizin nedeni bu değil. Çünkü savaş sonrası Avrupa bu açıdan günümüze dek uzanan zengin örneklerle dolu. Biz du-

rada bu ay içinde görevinden ayrılacak olan Pertini'den özel olarak söz ediyorsak eğer, bunun nedeni Sinyor Pertini'nin yedi yıl boyunca Quirinale Sarayı'ndan İtalya'ya dalga dalga yaydığı, zaman zaman televizyon aracılığıyla bütün dünyaya yansıyan o sevgi havasıdır.

Türkiye'de birçok kişi, 1982 yazında televizyondan Madrid'deki İtalya-Berezilya Dünya Kupası finalini izlerken görmüşlerdi ilk kez Sandro Pertini'yi. İtalya'nın maçı ve kupayı kazanması üzerine yerinde zıplayan, yanındakileri sarılıp öpen bu sevimli ihtiyar delikanlının İtalya Cumhurbaşkanı olduğunu çok kişi o gün öğrendi, ama o sırada acaba kaç kişi bu ihtiyar delikanlının ne yaman bir geçmişi olduğunun ve o sırada Quirinale'de ne yürekli bir sevgi simgesi haline geldiğinin ayrımındaydı dersiniz?

Onurlu bir geçmişin sonucu olan alçakgönüllülükle, zekânın ürünü bir mizah duygusunu harmanlayıp, alelade adamı yücelten ya da yüceliği aleladeymişçesine sadeleştiren bu adam öylesine bir sevgi, sevimlilik, hoşgörü, yansızlık ve alçakgönüllülük simgesi haline geldi ki yedi yıl boyunca, tüm İtalyanların kalbinde yer etmenin ötesinde Cumhurbaşkanlığı makamına da sevgi kazandırdı.

O, bu sonuca ona buna foyası çabuk çıkan mavi boncuklar dağıtarak, kurnaz bezirgân taktikleriyle değil, ilkelerinden ödün vermeden, ama yolunda hoşgörüyle yürüyerek ulaştı.

Dinsel bağnazlığa hiç ödün vermediği halde, son yılların en bağnaz Papa'sının bile ondan saygıyla söz etmek zorunluluğunu duyması bu yüzdendir.

Oysa Pertini tam tersi bir yol tutabilir, *"hortzort"*un simgesi haline de gelebilirdi. Doğrusu İtalya'nın politik ortamı böyle bir tutumun sanki haklıymış sanılmasına neden olabilecek öylesine aksaklık, bozukluk giderek kokuşmuşlukla doluydu ki.

Kısır siyasal çekişme mi ararsınız?
İtalya'da en âlâsını bulabilirdiğiniz.
Yolsuzluk mu istersiniz?
İtalya'da daniskası vardı.
Sağ ve sol terör mü?
İtalya'da en halisini bulursunuz.
Üniversite ve sokakta anarşi mi?
İtalya'da gırlaydı.
Dinsel bağnazlık mı?
İtalya'da mis gibisi vardı.
Ekonomik bunalım mı?

İşsizliği, durgunluğu, enflasyonu, bölgesel dengesizliği, dış borcuyla, dört dörtlüğü hemen her zaman kapınızın önündeydi.

Ama tüm bu olumsuz etkenlere karşı sevecen Pertini, sevgi, alçakgönüllülük ve hoşgörü dolu tutumuyla hem Quirinale Sarayı'nı sevgi yuvası haline getirdi, hem de bu tutumuyla çok kısıtlı yetkilerine karşın nice bunalımın aşılmasında olumlu rol oynadı.

İşte bu ay görevini Cossiga'ya bırakacak olan 89 yaşındaki Pertini böyle biriydi.

Tüm bu nitelikleri O'na yalnız İtalyanların kalbinde seçkin bir yer değil, ama aynı zamanda İtalya dışında da tam demokrasiden yana olan, *"hümanizm"*'i suç değil erdem sayan insanlar katında derin saygı ve sevgi kazandırdı.

Hep birlikte ayağa kalkalım ve onu saygıyla uğurlayalım:

"Güle güle Sinyor Pertini!"

Bekle, Gör...

MUSTAFA EKMEKÇİ — *3 temmuz*

Taşlama ustası Mustafa Eşref, bir dörtlüğünde gericiliği taşlar, şöyle der:

"Yeşil bürümcük gitmiş, ipek türban takınmış / Aman en modern olmuş bak şu kızın kellesi / YÖK'ten icazet çıktı tesettür meşrulaştı / Türban değil mübarek Kemalizmin hullesi" (*)

Şinasi Nahit Berker'in bir *"Dolmuş"*'u da, geçenlerde Güneş'in taşra baskılarında çıktı: *"Torun Sözü"* başlıklı fıkrasında Şinasi Nahit şöyle diyordu:

"Bana, hangi adamı hangi makama tayin ettiğini söyle, senin Atatürkçü olup olmadığını söyleyeyim."

Oldukça büyük illerden birinin valisi, işine başlarken *"besmele"* mi çekiyormuş? Şuraya, buraya yazılmış bir şey çıkmamış mı?

Bir vali de ilçeye gelir gelmez kaymakama:

— *Kaymakam bey, burada cami nerede?* diye sormuş.

Kimsenin dinsel inançlarına karışılmaz; ancak kamu görevlileri, laik Türkiye Cumhuriyeti'nin memurları olduklarını, din sömürüsü izlenimi uyandıracak her çeşit davranıştan kaçınma zorunda olduklarını bilmeliler...

İçişleri Bakanlığı kulislerinde, son atanan valilerin eğilimleri üzerinde durulmakta. Kimi saptamalarda, günahı söyleyenin boynuna, Korkut Özal'ın etkisinin olduğu ileri sürülmekte. Ancak, yine söylendiğine göre, başka eğilimde olanlar da yok değilmiş. İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, bir noktada seçmelere egemen olmuş. İçişleri Bakanı'nın ise, pek tutucu olmadığı biliniyor.

* * *

Polis Yasası'nın Mecliste tartışıldığı günlerde dinlemiştim kimi ilginç öyküleri. Mektupların her zaman açılageldiği söylenirdi. Vaktiyle, çeşitli güvenlik görevlerinde bulunmuş bir kişi anlattı. Talat Aydemir'in ihtilal girişminde bulunduğu sıralar; bir görevli, gelen mektupları açıp okurken, Talat'ın girişimde bulunacağına ilişkin bir belgeyle karşılaşır. Bunu üstüne götürür. Açılan mektuptan, Başbakan olan İnönü, haberdar edilir. İnönü, mektubu ister, okur:

— *Bu mektubu açıp belgeyi bulanı görmek istiyorum, getirin...* der.

Memur gider. İnönü, hafifçe gülümseyerek azarlar:

— *Bir daha böyle şey yapmayın!* der. İnönü'ye haksızlık etmeyeyim ya, memuru cezalandırmaz da.

Nazım, yurt dışına kaçtıktan sonra, oradan eşi-

AĞLAMAK ve GÜLMEK
İlhan Selçuk
Üçüncü bası çıktı, 500 lira
Çağdaş Yayınları

Cumhuriyet

BİR AVUÇ ALKIŞ
Mucap Ofluoğlu
1200 Lira, Çağdaş Yayınları
(Tiyatro ve Sanat Yaşamı Anıları)

62. Yıl: Sayı: 21858 Kurucusu: Yunus Nadi Fiyatı: 100 TL. 3 Temmuz 1985 Çarşamba

Babası ve kayınbiraderi de birlikte yargılanacak

Özdağlar ağır suçladı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yüce Divan, eski Devlet Bakanı, Manisa Milletvekili İsmail Özdağlar'ın babası Ali Özdağlar ve kayınbiraderi Mehmet Kaymak'la birlikte yargılanmasına karar verdi. Başta Başbakan Turgut Özal olmak üzere, Uğur Mengenecioğlu, Adnan Kahveci, Haluk Bayülken de tanıklar Yüce Divan'da dinlenecekler. Yurt dışına çıkıp yakalanan Özdağlar, dünkü sorgusunda, TBMM Soruşturma Komisyonu'na verdiği ifadeden farklı bilgiler verdi. Olayın, bakanlıktan istifa ettirilmesi için düzenlendiğini savunan Özdağlar, Başbakan Özal'a itirafta bulunmadığını Yüce Divan önünde yineledi. Başbakan Özal'a, "Sizi kendi bine sonra hiçbir şeyle kayırdı yok. Cehennemin dibine kadar inanın, lanet olsun" dediğini söyledi.

Gerekli delillerin ve esasların toplanması, mahkemenin, dosya üzerinde çalışmalarını sürdürmesi için, duruşmanın 12 ağustos pazartesi gününe bırakılmasını kararlaştıran Yüce Divan, Başbakanlık Başdanışmanı Adnan Kahveci hakkında ne gibi işlem yapıldığının da Başbakanlık'tan sorulmasını karar altına aldı.

Sıcak olmayan salonda sürekli terleyen ve beyaz mendili ile terini silerek ayakta savunmasını yapan İsmail Özdağlar, Anayasa Mahkemesi Başkanı'nın bir sorusunu yanıtlarken, şoförüne Uğur Mengenecioğlu'nu otelden alması için talimat vermediğini söyledi. Özdağlar, babasının arka koltuğa, kayınbiraderinin ise ön koltuğa oturduğu sorusuna ise "Babam 15 senedir arabaya oturmasını öğrenmedi. Kayınbiraderim ve babam tahsilsiz nasıl bilsinler bilmezler" karşılığını verdi. Başkan Özmert ise "arabaya binmesini bilmiyorlar demek, bunu bahtım (yalan, iftira) olmaz mı" dedi.

İsmail Özdağlar, sorgusunda Soruşturma Komisyonu'nda verdiği ifadeleri büyük ölçüde yinelerken, "olayın bir komplo olduğu" iddiasını da sürekli savundu.

Dün sabah saat 9.30'da açılan duruşmada, Anayasa Mahkemesi Başkanı ve üyeleri ile Özdağlar'ın beş avukatı yerlerini aldılar. Basın ve dinleyicilerin de hazır bulunduğu dar salonda Başkan Özmert, sanık kürsüsünde bulunan Özdağlar'a 25 milyon liralık rüşvet iddiası konusunda neler söyleyeceğini sordu. Özdağlar, şöyle konuştu:

"Çirkin bir tertibin kurbanı olarak huzurunuzda bulunmaktayım. Tarihte de benim gibi böyle çirkin olayların kurbanı olan insanlar bilinmektedir. Oysa benim başıma böyle bir bakımdığım gelmesini normal karşılamamam gerekir. Olay her yönüyle iftira ve tertip kokmaktadır."

Başkan Özmert, Özdağlar'a savunma yapmamasını, bunun için zaman verileceğini belirterek, olayla ilgili bilgi vermesini istedi. Özdağlar bunun üzerine şöyle devam etti:

"Ben komisyondaki 5 saatlik ifademi tekrarlar ve bunu reddettiğimi bildiririm. 5 kuruş hiç kimseden bakuz kazanç ve menfaat kazanmadım. Çirkin tertibi düzenleyenlerin ifadelerindeki çelişkiler komisyonda ortaya çıkmıştır. Kimin kime ne zaman telefon ettiği, kimin kimle neler konuştuğu, kimin kime teybi verdiği, teybin kimde ne kadar kaldığı belirlenmemiştir. Sahte bir bant ve uydurma bir senaryo ile ortaya çıkanların tertip içinde olduğunu biliyorum. 25 milyonu aldığım iddiası bu tertibi hazırlayanların bir yalanıdır. Bakanlığımın ilk 6 ayında Uğur Mengenecioğlu'nu hiç görmedim. Kendisinin ısrarı üzerine 20 aralıkta görüştüm. Sürekli gevelereyek konuşuyordu. Bu nedenle isteminı ciddiye almadım."

Mengenecioğlu ile dört kez görüştüğünü söyleyen Özdağlar 3 ocakta Başbakanın kendisini çağırarak konuyu açtığını belirterek iddiayı şiddetle reddettiğini anlattı. Özal'ın "ben inandım"

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

ESKİ DEVLET BAKANI YİNE 'OLAY KOMPLO' DEDİ

1- Başbakan, Kahveci'yi kurtarmak için tek ifadeyle beni huzurunuza getirdi. Kendisine itirafta bulunmadım. "Cehennemin dibine kadar inanın, lanet olsun" dedim.

2- UM'la birkaç kez görüştüm, bana DİTAŞ'tan yakındı, kendisinin yukarıda tanıdıkları var.

CUMHURİYET'E DEMEÇ

Gürkan: Erken seçim en büyük kötülük olur

Halkçı Parti'nin yeni Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, "Türk halkına bu koşullarda yapılabilecek en büyük kötülük erken seçim olur," dedi. "Eğer HP eskisi gibi sürseydi, erken seçim gündeme gelecekti."

7. Sayfada

İLK SEÇİMDE İKTİDARIZ

Tekdal: Demokrasi için anayasa değişikliği

Refah Partisi Genel Başkanı Ahmet Tekdal, "Ceza kanununun 163. maddesi hükmü, tatbikatta hükmün maksadını aşan bir netice ortaya koymaktadır. Biz, 141-142 ile 163. maddeler arasında bir farklılık görmüyoruz" dedi.

KAHVECİ'YE SORUŞTURMA FORMÜLÜ ARANIYOR

8. Sayfada

Özallar Çin Seddi'ni gezdi

DENG VE ÖZAL — Çin'deki yeni ekonomik reformların mimarı Deng Siao Ping ve Başbakan Turgut Özal, Pekin'deki Ulusal Halk Meclisi'nde el sıkışırken... (Fotoğraf: AP/a.a.)

PEKİN'LE TİCARETTE 'MÜSTEŞAR DESTEĞİ'

Pakdemirli "firma" kayırdı, ortalık karıştı

Ekrem Pakdemirli'nin Çinli yetkililere bazı mallar için bazı firmaları önermesi işadamları arasında büyük tepki yarattı. Konu bugün Özal'a yansıtılacak.

YALÇIN DOĞAN

PEKİN — Başbakan Turgut Özal'ın Çin gezisi sürüyor. Gezinin dünkü bölümünde Başbakan Çin Seddi'ni gezerken Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Ekrem Pakdemirli de işadamları, Çinli yetkililerle görüşmeleri sürdürdüler. Görüşmelerde aynı malların imalatında Ekrem Pakdemirli'nin Çinli yetkililere hangi malları kimden alacakları konusunda bazı firmaların isimlerini "önerdiği" öğrenildi. Olay Türk işadamları arasında yaygın büyük tepki gördü. İşadamlarının konuyu bugün Özal'a yansıtmaları bekleniyor.

Başbakan Özal ve eşi Semra Özal'ın Çin Seddi'ni ziyaret ettikleri sırada Çinli yetkililerle Türk ticaret heyeti de pazarlık halindeydi. Türkiye'nin Çin'e satacağı mallar arasında gübre, dayanıklı tüketim malları, minibüs, otobüs, anahtar teslim çimento fabrikası yer alıyor. Türkiye, bu mallara karşılık Çin'den kömür, petrol, pamuk ve ürün satın alacak. Çinliler toplantıda, Türkiye'ye 150 milyon dolarlık mal satmak ve Türkiye'den 100 milyon dolarlık

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

ÖZAL'LAR ÇİN SEDDİ'NDE — Başbakan Özal ve eşi Semra Özal yoğun yağmura rağmen Çin Seddi'nde el ele dolaştılar.

PEKİN'den
YALÇIN DOĞAN

Çorba ve kaşık

PEKİN — Çin Halk Cumhuriyeti'nde çorba şimdi başka türlü içilecek. Çin planlamasının başında bulunan yetkilinin deyişiyle "Çin'de eskiden büyük bir kase vardı. Çorbayı bütün Çinliler buradan içerdi ve eşit olarak kaşıklardı. Şimdi kaşığı herkes kendi çalışmasına göre kullanacak ve çorbayı da ona göre içecek."

Çin'deki ekonomik sistemin değiştiğini, sosyalist modelin bilinen klasik öğelerinden vazgeçilmekte olduğunu ve bunun da ...

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

7. Sayfada

Dökülen domatesler dereleri doldurdu

***Süleyman Çoban:** İki lira da verselerdi satacaktım. Onu da vermediler. Şimdi dökecek yer arıyorum.*

***Fahri Candüzü:** Pamuğu bozdum, 100 bin lira borçlanıp domates ektim. Mahsulden aldığım 28 bin lira. Domatesle birlikte kendimi de dereye atmak istiyorum.*

***Recep Göktaş:** İhracatı kısıtladılar, bu yüzden mahsul elimizde kaldı. İhraç edeceğiz demişlerdi, doğru söylemişler. Domatesi kanala, dereye ihraç ediyoruz.*

BARIŞ KUDAR

FETHİYE — Domates fiyatlarındaki büyük düşüş üreticileri zor durumda bıraktı. Ürünü satamayanların döktükleri domatesler, Fethiye ilçesinin dere ve kanallarını doldurdu. Günde yaklaşık 150 kamyonun sebze ve meyve taşıdığı Fethiye halindeki domates alım satımı durdu. Toplanamayan ürün çürümeye terkedilirken zor duruma düşen üreticiler yardım istedi.

Büyük kentlerdeki fiyat düşüşlerinin önemli ölçüde etkilediği Fethiyeli domates üreticileri sorumlu olarak hükümet politikasını gösterdiler. Sulanabilir alanının çokluğu ve hava koşulları uygun olan Fethiye ve yöresine yaş sebze ve meyve üretiminden geçen yıl 40 milyar lira girdi. Ancak 1984'te domatesin "para etmedi", pamuğun ise değeri bulamaması olağanüstü bir rekolteye neden oldu.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

HAYALET GEMİNİN TUTSAKLARININ KURTULMA UMUDU

8. Sayfada

UCUZ ETİN KUYRUĞU — Dışalım yoluyla et getiren kişi ve kuruluşların arasında İstanbul Belediyesi de var. Belediye, getirdiği ithal etleri Tanzim Satış Mağazalarında yerli kesim ete oranla daha düşük fiyatla satıyor. İthal etin ucuz oluşu bu mağazalarda kuyrukların oluşmasına yol açıyor. Ancak belediye dışında getirilen ithal etler, ya süper marketlerde ya da komisyoncular aracılığıyla kasaplara gönderilip yerli etle karıştırılarak 1500-2000 lira arasında fiyatla satılıyor. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

İthal et köşe döndürdü

Fiyatları kontrol altında tutup halka ucuz et yedirmek amacıyla başlatılan et dışalımı, kontrolsuzluk yüzünden amacına ulaşamadı. 450-500 lira arasında ithal edilen etler, supermarket ve kasaplarda yerli kesim etlerle karıştırılarak 1500-2000 liraya satılıyor. Bu arada bazı kasapların vitrinlerinde "Etlerimiz yerli malıdır" gibi yazılara da rastlanıyor.

ERHAN AKYILDIZ

Et fiyatlarını kontrol altında tutmak ve fiyatların düşmesini sağlamak amacıyla başlatılan et dışalımının, kontrolsuzluk yüzünden bu amacına ulaşmadığı belirtildi. Avrupa ülkelerinden her gün kilosu 450-500 lira gibi düşük bir fiyatla ithal edilen 100-150 bin kilo arasındaki etin, İstanbul'daki süpermarket ve kasap dükkânlarında yerli kesim etle karıştırılarak, 1500-2000 lira gibi fiyatlarla satıldığı belirlendi.

Sutluce Mezbahası, Zeytin

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

ABD, Türkiye'ye 'Rapier' füzeleri veriyor

İlk aşamada verilecek İngiliz 'Rapier' füzelerinin toplam değeri atış rampalarıyla birlikte 50 milyon dolar olacak.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Amerika Birleşik Devletleri hava savunmasını güçlendirmek amacıyla Türkiye'ye hibe olarak İngiliz yapımı yerden havaya "Rapier" füzeleri veriyor.

Amerikan kaynaklarından sağlanan bilgilere göre, ilk aşamada verilecek füzelerin toplam değeri atış rampalarıyla birlikte 50 milyon dolar tutarında olacak. Bununla birlikte hibe olarak verilecek bu miktarın önümüzdeki dönemde arttırılman olasılığının bulunduğu bildirildi.

Buna göre, ABD İngiltere'den satın aldığı Rapier füzelerinin bir bölümünü karşılıksız olarak Türk Silahlı Kuvvetleri'ne devredecek. Bu çerçevede verilecek füzelerin fiyatı ve sayısı hakkında bir bilgi verilmedi.

Öte yandan Amerikan kaynakları Türk Silahlı Kuvvetleri

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

AVRUPA KONSEYİ
MİNİ - ASSAMBLE

Bulgaristan'ı kınayan rapor kabul edildi

HADİ ULUENGİN

HAMBURG — Avrupa Konseyi Mini Assamblesi'nin dün Hamburg'da yapılan oturumlarında Bulgaristan'da yaşayan Türk azınlığa karşı uygulanan baskılar kınanırken, TBMM tarafından kabul edilen yeni "Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası" da eleştirildi.

Avrupa Konseyi'ne "üye olmayan ülkelerle ilişkiler" komisyonunun dünkü oturumunda İngiliz Muhafazakâr milletvekili Tom Atkinson tarafından hazır-

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'de)

TERÖRE KARŞI KALE GİBİ HAVAALANI

YILDIZ SAVAŞLARI İÇİN DEVLET AJANSI

12. Sayfada

Telefon dinleyen PTT'ciye 3 ay hapis

***PTT** görevlisi Cuma Dönmez, Avukat İsmet Erdemoğlu ile bir müvekkili arasındaki konuşmayı dinlerken araya girip avukata hakaret edince yakalandı ve mahkûm oldu.*

***Cuma Dönmez,** çalıştığı postanede kendini "MİT görevlisi" olarak tanıtıyordu.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bir avukatla müvekkili arasındaki telefon konuşmasını dinleyen PTT görevlisi, 3 ay hapse ve 3 bin 330 lira para cezasına mahkûm oldu.

Telefon dinlerken konuşmaya karışan ve telefonunu dinlediği avukata hakaret eden Cuma Dönmez, bu suçtan da 20 gün hapis cezasına çarptırıldı. Yine

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Yararı Yok...

Sayın Aydın Güven Gürkan'ın Genel Başkanlığa seçilmesi ile birlikte sol kesimde tartışmalar başladı. Sol'da bir birleşme olacaksa nasıl olacak? Bu birleşmenin somut adımları nasıl atılacak?

"Solda birleşme" deyince üç kesim akla gelmektedir: SODEP, HP ve 19 ağustos günü kurulacağı açıklanan DSP.

DSP sözcüsü Sayın Rahşan Ecevit, SODEP'in "Sosyal demokrasi için hiç de elverişli olmayan koşullara boyun

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Özal'dan Deng'e: Devletin elini ekonomiden çekin

Turgut Özal, dün Çin Cumhurbaşkanı Li Sien-Nien ve Çin'in güçlü adamı Deng Siao Ping ile görüştü. Türk heyeti Pekin'deki resmi temaslarını tamamladı.

PEKİN, (Cumhuriyet) — Başbakan Turgut Özal dün önce Çin Cumhurbaşkanı Li Sien-Nien tarafından, daha sonra da Çin'in "en güçlü adamı" Deng Siao Ping tarafından "Ulusal Halk Meclisi"ndeki makamlarında kabul edildi.

Özal'ın Çin Cumhurbaşkanı'na ziyareti törenle protokoler bir nitelik taşıdı. Li Sien-Nien Özal'a "Cumhurbaşkanınız Kenan Evren nasıl" diye sordu ve iki buçuk yıl önce Evren'in Çin'e yaptığı ziyaretten duyduğu memnuniyeti bildirdi. Görüşmede Semra Özal bulunduğu için, Çin Cumhurbaşkanı'nın eşi de hazır bulundu. Çin Cumhurbaşkanı eşinin bundan çok kısa süre önce Türkiye'ye yaptığı geziden duyduğu memnuniyeti de ifade ederken eşine dönerek "öyle değil mi" diye sordu. Li Sien-Nien Çinlilere özgü ve bu son değişikliklerden önce giydikleri "tek tip elbise" de Özal'ı kravatsız karşılarken, ayağındaki siyah regan ayakkabılar ve ipek lacivert çoraplar dikkat çekti.

Çin'in en güçlü adamı, Siao Ping bir yandan Çin Komünist Partisi Politbüro Danışma Kurulu Başkanlığı'nı, bir yandan da tüm askeri yetkililerin toplandığı Askeri Komite Başkanlığı görevini yürütüyor. Cumhurbaşkanı ile görüşmesinden sonra Deng'i ziyaret eden Özal de Çin'in güçlü adamı arasında, belki de sürpriz olarak nitelenebilecek bir...

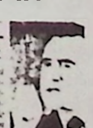
(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Gromiko Devlet Başkanı

Romanov'un Sovyet Komünist Partisi Politbüro üyeliğinden alınmasından hemen sonra yıllardır Dışişleri Bakanlığı yapan Andrei Gromiko ansızın Devlet Başkanlığı'na getirildi. Yeni Sovyet Dışişleri Bakanı Şevardnadze Gorbaçov'a yakın bir kişi.

KİM KİMDİR?

Dünyayı eskiten diplomat

Dış Haberler Servisi — Sovyetler Birliği'nin yeni Devlet Başkanı Andrei Gromiko, dış politika sahnesinde en eski yüz. Şimdiye dek tam 5 Sovyet liderini eskitti. Stalin döneminde üst düzey diplomatı olarak önce anti-Hitler koalisyonu içinde ABD ve İngiltere ile ilişkileri yürüttü. Savaştan sonra yeni kurulan BM'de Sovyetler Birliği'ni temsil etti. Kruşçev döneminde Dışişleri Bakanlığı'na

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Dış Haberler Servisi — Sovyetler Birliği'nin parlamentosu niteliğindeki Yüksek Sovyet'in dünkü toplantısında Dışişleri Bakanı Andrei Gromiko'nun Devlet Başkanlığı'na seçilmesiyle Sovyet lideri Mihail Gorbaçov iç politikada aldığı dizginleri dış politikada da kendi elinde topladı. 1957'den bu yana görevde olan ve dünyanın en eski Dışişl-

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Gorbaçov Reagan zirvesi 19 kasımda

3. Sayfada

ne yolladığı mektuplar açılır, okunur. Mektubun nasıl açıldığını sordum, şöyleymiş; Zarfın zamklı bölümü, suya batırılmış pamuk sürülünce kabarır, kalkarmış. Okunduktan sonra da yine kapatılırmış. Nazım'ın eşi Münevver Hanım, mektubun açılıp okunduğunu anlarmış. Ne de olsa, zamklı bölümün açıldığı kabartıdan belli olurmuş. O, ilgililere mektubu gönderir, *"Nazım'dan mektup geldi, içinde bir şey olup olmadığını belki merak edersiniz"* dermiş. Daha önce mektubu açıp okumuş olanlar ise, birbirlerine bakarlarmış..

Neyse, telefon dinlenmesi, mektup açılması yasadan çıkarıldı. Artık, mektupların açılacağına ilişkin bir tehlike kalmadı.

* * *

Turgut Bey, *"İcraatın İçinden"* programına çıkarken eline kalem alıp çıkıyor ya, izleyen Kilisli kadınlar:

Hıh, diyorlarmış, *şimdi zamları sayacak!*

— Nereden biliyorlar zamları sayacağını?

— *Elindeki kalemden!* Kalemle çıktığında, kesinlikle zamlar geliyormuş...

* * *

HP Kurultayı ile yayımlanan bildiri tartışılıyor, Ankara kulislerinde. Hinthorozu Erdal Bey'le konuşuyordum:

— *Nasıl değerlendiriyorsunuz?* diye sordum:

— Normal, olumlu karar aldılar. Parti içi demokraside önemli, bir liderin gidip, öbürünün gelmesi...

— *Siz iyimsersiniz o zaman?*

— Tabii, tabii...

— *Birleşme konusu ne olacak?*

— Bakalım, konuşunca anlayacağız. Biz daha önce, küçük kurultayımızda bunları söyledik. HP kurultay bildirisinde belirtilenler, bizim küçük kurultay bildirgemizde var. Tabii, büyük kurultay olunca, daha fiyakalı oluyor.

Erdal Bey, HP'nin tüm sosyal demokrat ya da, demokratik sol partilerle diyaloga geçeceği yolundaki kararı ile ilgili olarak da, şunları söyledi:

— *Biz de yalnız HP ile birleşelim demiyorduk, bütün sosyal demokratlarla birleşmeliyiz, diyorduk...*

Aydın Güven Gürkan'ın, 27 Haziran 1985 günlü Cumhuriyet'te çıkan Füsun Özbilgen'le konuşmasını anımsatmadım Erdal Bey'e. Gürkan orada, *"DSP ile birleşmek daha kolay"* diyordu. Kimileri, bunu *"erken verilmiş bir demeç"* olarak niteledi. Kimi de, *"Hinthorozu'nun işi zor"* dedi. Bekleyip görelim bakalım, ikili görüşmeler ne getirecek?

(*) Dörtlükte geçen Osmanlıca bazı sözcüklerin karşılıkları şöyle:

"İcazet": izin, "tesettür": örtünme, "meşru": yasaya uygun, "hulle": cennet elbisesi, incir yaprağı (burada) üç kez boşanmış bir kadının tekrar alınabilmesi için başkasına bir günlük nikâh edilmesi.

Hiçbir Kitap İmha Edilemez

OKTAY AKBAL — *4 temmuz*

Kitap nasıl 'imha' edilir?

Bunun değişik yolları var. 12 Mart sonrasında evlerden kitapların toplatıldığı dönemde bireyler bunun çaresini buldular. Kitaplarını sobalarda yaktılar, götürüp denize attılar, toprağa gömdüler, kuyulara sarkıttılar, paramparça ettiler! Kendiliklerinden yaptılar bunu! Ne acıdır, para ver al, sakla, bir gün okurum diye ya da bir kez daha okurum umuduyla... Sonra bir gün, korkuyla, bezginlikle, birtakım kuşkuları üstüne çekmemek düşüncesiyle o güzelim kitapları kendi elinde 'imha' et!...

Böyle şeyler oldu. Bir tanıdık anlatmıştı, emekli aylığından arttırdığı parayla satın aldığı kitapları nereye saklayayım diye düşünmüş, bir dostuna verse belki onun başı derde girer, ne yapsın ne etsin, o mahallede bir türbe yıkıntısı varmış, içinde geceleri serseriler yatarmış, ama demir parmaklıklarla çevirmişler bu eski eseri korumak için... Dostum, değerli ve kendine göre, "sakıncalı" sayılabilecek kitapları bir torbaya doldurmuş, zorlukla demir parmaklıkları aşmış, bir gece vakti, zifiri karanlıkta o yıkıntıya girmiş, kimsenin bulamayacağı bir köşeye çuvalı gizlemiş... McCarthycilik fırtınası geçince de -çünkü böyle fırtınalar er geç geçip gider, geriye utanç, ayıp, sıkıntı kalır, onları da kimse üstlenmez!- yine bir gece vakti içeri girip kitaplarını almış...

Bir aydın kişi tanıyorum, eşi kocasının değerli kitaplarından birkaçını sobada yakmıştı. Başka bir yazar arkadaşın evine gelen görevliler binlerce kitap arasında bir ayrım yapamayınca rica etmişlerdi, 'siz sakıncalı kitapları seçip bize verir misiniz?' diye. O kişi de Tolstoy, Dostoyevski, Çehov vb. yazarların romanlarını, öykülerini ayırıp vermişti... Başka bir aydın kişilerin evi aranırken, dolabında bir şişe viski çıkmış, 'kaçakçılık' suçundan soruşturma açılmaya kalkışılmıştı. İçkinin bir yabancının armağanı olduğu anlatılana dek epey ter dökmüştü arkadaş...

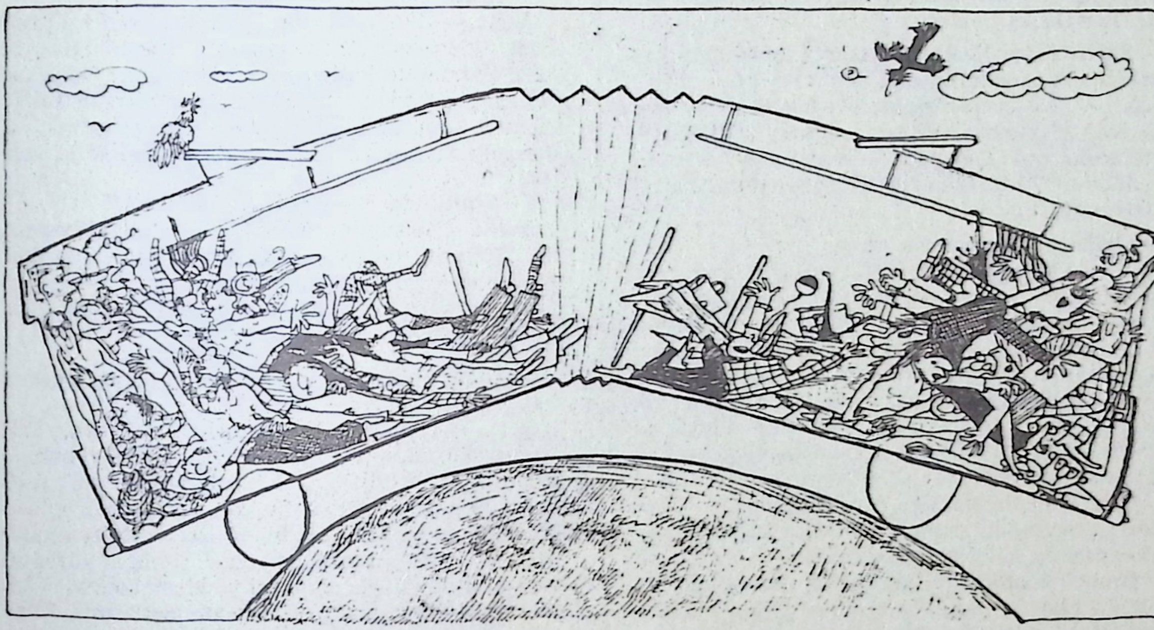
Bir de 'toplu imha' yöntemi var. Bu 'resmi' makamların tuttuğu yol. Önce bir kurul toplanır, o kurul kendince 'sakıncalı' kitapları saptar, sonra o kitaplar piyasadan çekilir, bir depoya yığılır, aylarca yıllarca orada kalır, çürür... Sonra da SEKA'ya gönderilir, hiç değilse kâğıdından yararlanılsın diye... Kültür Bakanlığı depolarındaki, üstelik yine o bakanlığın yayını olan kitaplar, bilmem hâlâ duruyor mu, yoksa çoktan SEKA'yı boyladı mı? Bir de bir yayıncı dostun başına gelen olay var! Yayınları, dergileri toptan alınmış, kamyonla bir resmi yere taşınmış. Aylar sonra bu yayınların 'sakıncalı' olmadığı anlaşılınca 'Gel al kitaplarını' demişler. Bir de gidip ne görsün, kitaplar perişan, altüst, alsa da hiçbiri işe yaramaz, satılmaz, okunmaz. Ama orada da bırakılamaz, dostum o işe yaramaz kâğıt yığınını kamyonla taşıtıp bir de dünya kadar masrafa girmişti!

Nerden anımsadım bunları bu temmuz gününde?.. Şundan, geçen gün 'Cumhuriyet'te okudum 'Bilim ve Sosyalizm Yayınları'nın 133 bin 607 adet

kitabı 'imha' edilmiş! Üstelik içlerinden biri bile 'yasaklanmış yayın' değilmiş. Birkaçı adalete verilmişse takipsizlik ya da aklanma kararı alınmış. Şimdi yayıncı Süleyman Ege ile avukatı Halit Çelenk ilgili makamdan soruyorlar: *'Devletin yüksek yargı organlarının kesinleşmiş beraat kararlarıyla ve takipsizlik kararlarıyla tümü de resmen yasal niteliğe sahip olan kitaplarının niçin, hangi yetki kullanılarak, nasıl imha edildiğinin, imha kararının ve imha tutanağının birer örneğiyle tarafıma tebliğ edilmesini arz ederim.''*

Joseph Kessel'in *'Gölgeler Ordusu'* adlı romanı bile var bu kitapların arasında... Lenin'in kitapları var. Ha, Lenin mi? Denilmesin. Lenin, Sovyetler Birliği gerçeğinin yaratıcısı, dünyayı etkilemiş bir düşünce adamı, yani böyle bir kişinin yazdıklarını okumayacak mı Türk aydınları, Türk insanları? Okumak, ille de okuduğu şeye körükörüne bağlanmak mıdır? Türk halkı bu kadar tek yanlı, bu denli güvenilmez midir? Başka yazarlar, başka kitaplar da var: Cogniot'nun, Togliatti'nin, Caton'un, Bonev'in, Lin Piao'nun, Giap'ın vb.'lerin çağdaş siyasa ile çağdaş sorunlarla ilgili yapıtları... Bu tür kitapları 'imha' etmek, o kitapların içindeki düşünce ve görüşleri imha etmek değildir. Tam tersine, o düşünce ve görüşlerden korkmaktır, onlarla tartışmadan kaçınmaktır. Bunu nasıl da düşünemiyorlar?

Hiçbir kitap imha edilemez. Bunu bin kez de söylesek para etmiyor. 133 bin 607 kitabın 'imha' edildiği haberini okuyunca toplumca kısır bir döngüden neden bir türlü kurtulamadığımızı anladım. Kısır döngü, düşünce kısırlığının, darlığının, hatta yokluğunun doğal sonucu da ondan...

Behiç Ak

Paris'te "İnsan Hakları" toplantısına katılan Yaşar Kemal:

İnsan Hakları Bildirgesi'nin altında Pinochet'nin de imzası var

CELÂL ÜSTER — *5 temmuz*

Üç dört ay kadar önce Fransız Başbakanı **Kaurent Fabius**'dan bir mektup aldı **Yaşar Kemal**. 1789 Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi'nin 200. yıldönümüne yaklaşılırken, **"İnsan Özgürlükleri ve Hakları"** konulu uluslararası bir toplantıya çağrılıyordu romancımız. Çok geçmeden, **Yaşar Kemal**'e Fransa Kültür Bakanı **Jack Lang**'dan da bir çağrı geldi. İnsandan **"börtü böceğe"** kadar tüm yaratıkların haklarını savunmayı görev bilen **Yaşar Kemal** de kabul etti çağrıyı. Paris'te yapılan toplantının **Daniel Mayer** başkanlığındak Onur Kurulu, Nobel Barış Ödülü sahibi beş kişiden oluşuyordu: **Sean MacBride, Adolfo Perez Esquivel, Mére Teresa, Desmond Tutu** ve **Lech Walesa**. Onur Kurulu üyelerinden yalnızca Walesa'nın katılamadığı toplantıda dünyanın önde gelen yazarları, sanatçıları, bilim, tıp ve politika adamları, hukukçuları yer aldı.

Paris'teki **"İnsan Özgürlükleri ve Hakları"** toplantısına katılanlardan bir bölümünün adlarına bir göz atmak bile, olayın önemini ve ciddiliğini görmek için yeterli. Eski Birleşmiş Milletler Mülteci Bürosu Başkanı **Sadrettin Ağa Han, İspanyol ozan Rafael Alberti**, Güney Afrikalı ozan ve yazar **Breyten Breytenbach**, Filipinli yönetmen **Lino Brocka**, Şili'nin öl-

dürülen Devlet Başkanı **Allende**'nin karısı **Hortensia Bussi de Allende**, Filistinli ozan **Mahmut Derviş**, İngiliz yazar **Graham Greene**, eski Avusturya Başbakanı **Bruno Kreisky**, Moskova'daki Taganka Tiyatrosu'nun Sovyet yöneticilerce görevden uzaklaştırılan yönetmeni **Yuri Lyubimov**, Arjantinli yazar **Ernesto Sabato**, İtalyan yönetmen **Ettore Scola**, eski Senegal Devlet Başkanı ve ozan **Leopold Sedar Senghor**, Nijeryalı ozan **Wole Soyinka**, İtalyan tiyatro adamı **Giorgio Strehler**, yazar **Elie Wiesel**, sinema oyuncusu **Monica Vitti**, oyun yazarı **Harold Pinter**, Nobel Edebiyat Ödülü sahibi ozan **Miroslav Milosz**, İtalyan yazar **Leonardo Sciascia**, Amerikalı yazar **Kate Millet**, **Alberto Moravia**, eski Fransa Dışişleri Bakanı **Claude Cheysson**, **Simone de Beauvoir Régis Debray**, sinema ve tiyatro oyuncusu **Delphine Seyrig**, Avrupa Parlamentosu Başkanı **Simone Veil**, Fransız Akademisi üyesi **Edgar Faure**, Nouvel Observateur Müdürü **Jean Daniel**, besteci **Pierre Boulez**, yazar **Marguerite Duras**, yazar **Nathalie Sarraute** ve daha birçokları.

— Sayın Yaşar Kemal, Paris'teki toplantının yapısından söz eder misiniz biraz?

Y.K. — **"İnsan Özgürlükleri ve Hakları"** toplantısı üç komisyondan oluşuyordu. **"Birey"**, **"Devlet"** ve **"Uluslararası Kurumlar."** Ben **"Birey"** komisyonundaydım. **Sadrettin Ağa Han**, **Senghor** da aynı komisyondaydı.

— Ortak bir sonuca varıldı mı?

Y.K. — Son gün, Meclis Başkanı'nın konutunda bir genel kurul toplandı. Her komisyon başkanı, kendi komisyonunda konuşulanların bir özetini sundu. Üç komisyonun da önerdiği, uluslararası bir insan hakları mahkemesinin kurulmasıydı. Öneri şöyleydi: Her ülkeden bir bağımsız yargıç önerilecekti. Bu bağımsız yargıç, kendi ülkesini temsilen dünyanın herhangi bir kentinde düzenlenen toplantıya katılacak; toplantıda başvuranların başvuruları incelenecek, karara bağlanacaktı. Ama bir ülkede insan hakları gaspedildiği zaman, mahkeme belki başvuru olmadan da harekete geçebilecekti.

— Russell Mahkemesi gibi bir mahkeme mi?

Y.K. — Hayır, onların önerisi başkaydı. Ama ben Russell Mahkemesi türünde bir mahkeme önerdim. Onların sözünü ettikleri türden mahkemelerin, örneğin insan hakları derneklerinin, Uluslararası Af Örgütü'nün zaten var olduğunu söyledim. Ben, Russell Mahkemesi gibi bir mahkemenin daha etkili olacağına inanıyorum. Vietnam Savaşı sırasında, Vietnam halkı kadar değilse bile, dünya kamuoyu vicdanında Russell Mahkemesi'nin çok etkili olduğu kanısındayım. İşte, ülkelerin vicdanı olan yazarlar, hukukçular, bilim adamları böyle bir mahkeme kurabilirse, çok daha etkili olur. Benim önerim buydu.

— Başka kuruluşlar da var, ama birçok ülkede insan hakları çiğneniyor.

Y.K. — Evet. Avrupa Konseyi'nde İnsan Hakları Komisyonu var, Birleşmiş Milletler'de öyle; Helsinki Nihai Sözleşmesi var. Bunları devletler, katılıyoruz diye imzalamışlar. Ama gene de insan hakları çiğneniyor dünyada. İmzalarını attıkları halde Helsinki'yi de dinlemiyorlar, Birleşmiş Milletler de vız geliyor, Avrupa Konseyi de. Gene işkence yapılıyor, gene idam var, gene insanın aşağılanması var. Toplantıda çok kişi söyledi: **Pinochet** de İnsan Hakları Bildirgesi'ne imza atmış. Böyle bir mahkeme kurulsa temsilci yollayacak belki de. Aslında Paris'teki toplantıya karşı çıkanlar da oldu. İsviçreli yazar **Dürrenmat** da çağrılıydı, ama **"Yılda 60 milyar franklık silah satan bir ülkede insan hakları toplantısı nasıl olur, ben bu toplantıya gelmem, yalandır"** dedi.

— Sizce haklı bir gerekçe miydi bu?

Y.K. — İlk bakışta, katılmamasına hak veriyor insan. Ama yılda 60 milyar franklık silah satan bir ülke bizi böyle bir toplantıya davet ediyorsa ve istediğimizi konuşabileceksek, gitmeliyiz. Nitekim istediğimizi konuştuk. Bugün yeryüzünde bir insan hakları cenneti olmadığına göre, bu iyi niyeti gösteren Fransa'ya gitmeliydik. Bu yüzden **Dürrenmat**'a hak veremiyorum. Ben, insan hakları için savaşım dünyanın neresinde olursa olsun, kendi kişiliğim için, kendi yaşamım için ne pahasına olursa olsun giderim.

— Güney Afrika'da yapılsa?

Y.K. — Güney Afrika'da yapılsa, gene giderim. Protesto etmem. İnsan haklarının çiğnendiği bir ülkede **"Siz insan haklarını çiğniyorsunuz"** diyebileceksem, giderim. Örneğin, Fransa'da istediğim biçimde konuşabildim. Kendimi özgür sayarak, vicdanımla baş başa kalarak istediğim biçimde konuştum.

— Fransa da eleştirildi mi toplantıda?

Y.K. — Birkaç Fransız çıktı; Fransa'da mahpushanelerin çok berbat olduğunu söylediler. Bazıları, Fransa'nın silah sattığını gümbür gümbür söylediler. Fransa'daki birçok olaya dikkati çekmeye çalıştılar. Fransa da teşhir masasına yatırıldı.

— İnsan haklarının çiğnenmesi ortak bazı nedenlere bağlandı mı?

Y.K. — Hemen bütün konuşmacılar, insan haklarının çiğnenmesini ekonomik eşitsizliğe, ekonomik sömürüye bağladılar. Ama bazıları da bunun çok bilinen bir şey olduğunu, bu çok bilinen gerçeği tekrar etmenin yararı olmadığını ileri sürdüler. Bunun üzerine, yaptığım konuşmada, insanlığın yüzyıllardır süren büyük gerçeklerini yinelemekten korkmamalıyız dedim. Çiğnenen insan haklarının yalnız adlarını yazsak bir kitap eder. Her gün, çiğnenen yeni insan hakları doğuyor. Örneğin, doğanın kirlenmesi. Temiz bir hava almak bütün insanların, hatta bütün hayvanların, bütün böceklerin hakkı. Bugün artık bu hakkımız elimizde yok. Bu hakkın her gün biraz daha elimizden alınmasından dolayı ölüme doğru, kansere doğru, hastalıklara doğru gidiyoruz. Artık temiz bir deniz yok, temiz bir su yok. Spor yapma hakkı, okuma hakkı, doyma hakkı, seks hakkı.. Bütün bu sorunlara değindim. Yalnız, bizim çiğnenmiş başka büyük haklarımız var. Birtakım ülkelerde insanların düşünebilme, düşündüklerini söyleyebilme hakları ellerinden alınmıştır. Sonra işkence ediliyor insanlara. İnsanı en büyük aşağılamadır işkence. Bütün insanlığı aşağılamadır. Yani insanlık suçudur.

— Bu tür toplantılar nasıl bir çözüm getirebilir?

Y.K. — İnsan hakları gibi bir sorunu birdenbire çözmek mümkün değil. Bu, bir birikim sorunudur. Onun için, en büyüğünden en küçüğüne kadar her toplantının bu birikime yararı vardır. İnsanoğlu çok deneylerden geçmiş bir yaratıktır. Paris'te toplanan o seçkin aydınlar, ağızlarıyla kuş tutsalar, dünyadaki çiğnenmis insan haklarının belki yüzde birini geri

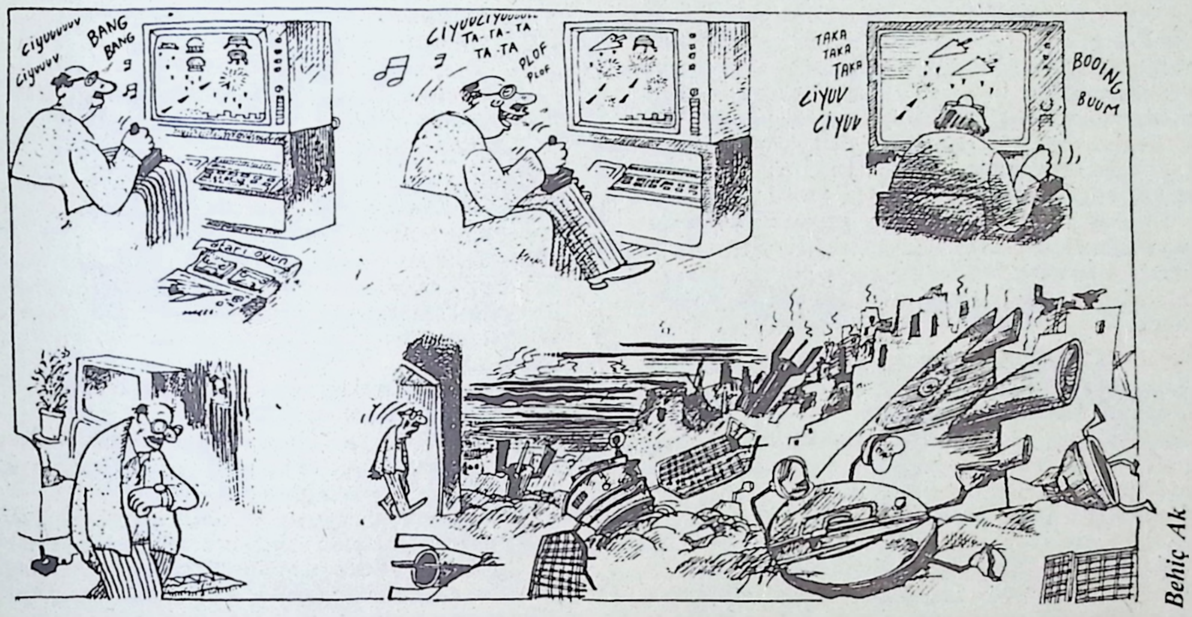
alamazlar, ama bu akan selde bu birikime yardımcı olabilirler.

— Başka ilginç konuşmalar oldu mu?

Y.K. — Sadrettin Ağa Han çok ilginç konuşmalar yaptı. Çok güzel bir rapor okudu. Raporda, politik mülteciler, savaş mültecileri, bir de çocuklar üzerinde durdu. Bu çocukların bir bölümü mülteci çocukları, bir bölümü de büyük şehirlerdeki başıboş çocuklardı. Çok çarpıcı bir rakam verdi. Dünyadaki sahipsiz çocukların sayısının 80 milyon olduğunu söyledi. Koca bir ülke eder bu.

— Okuma hakkı deyince, ülkemizdeki son kâğıt zammı geliyor insanın aklına...

Y.K. — Okuma hakkı, kültürlenme hakkı, dünyayı öğrenme hakkı, en büyük haklardan biridir. Yaşama hakkı gibi bir şeydir kitap okuma hakkı. Ekmek yemek kadar kutsal bir haktır Türkiye'de, Atatürk devri dışında, hangi hükümet kültür politikası diye bir politika gütmüştür. Yoksa bu ülkede bu kadar az kitap satar mı, bu kadar az gazete okunur mu? Kâğıt zammına gelince, Batının en ucuz kitabı Türkiye'de satılır, buna karşın en az kitap da Türkiye'de satılır. Esas gazete ve kitaba ihtiyaç duyanların, kültürlenmek isteyenlerin artık ekmek alacak paraları bile yok. Zam üstüne zam, bir ülkeyi kökünden yok etmektir. Zaten iki erozyonu var Türkiye'nin: Biri kültür erozyonu ki üniversite de dahil bu kültür erozyonuna. Biri de toprak erozyonu. Bu iki büyük felaket bir ülkeyi yok edebilir.

Gürkan, DSP ve SODEP'e somut önerilerde bulundu

Solda birlik için adım

UĞUR MUMCU-CÜNEYT ARCAYÜREK *6 temmuz*

ANKARA — Demokratik sol kesimde bütünleşmenin bugüne dek gerçekleşmemesi nedenlerini değerlendirilen HP Genel Başkanı **Aydın Güven Gürkan,** soldaki bütünleşmenin nasıl olabileceğini anlattı. Bu konuda öteki iki sol partiye somut önerilerde ve çağrıda bulundu.

HP Genel Başkanı Gürkan'la Cumhuriyet'in Ankara Bürosu'nda yaptığımız görüşmede, HP liderinin, bu değerlendirmeleri yaparken SODEP'in yanı sıra ağustos ayında kurulması beklenen Demokratik Sol Parti'yi kurulmuş gibi varsaydığı, iki sol partiye karşı aynı özeni gösterdiği gözlendi.

Demokratik sol kesimde bütünleşme isteği üzerinde aylardır pek çok şey söylenmiş olmasına karşın, somut biçimde bu yönde bir davranış görülmüyordu. Soldaki bütünleşme konusu Gürkan'ın HP liderliğine seçilmesinden sonra yeniden gündeme geldi. Solda bütünleşmenin sağlanmasını içtenlikle istediği gözlenen HP lideri Gürkan ile bu konuda yaptığımız görüşme şöyle:

— Birleşme niçin gereklidir?

GÜRKAN — 6 Kasım'da kurulan siyasal senaryo, iki büyük sağ kitle partisi ile zayıflayan, zayıflatılan ya da bölük kalan bir sol partileşme üzerine kurulu gözükmektedir. Türkiye'de demokratik sol, bugüne kadar hiç iktidar olmamıştır. Gerçi hükümet olmuştur, ama sosyolojik anlamda hiçbir zaman iktidar olamamıştır. 1950'yi başlangıç alırsak, Türkiye'yi salt sağ düşünce yönetmiştir. Bunun doğal uzantısı ise, toplumun sık sık siyasal, ekonomik ve sosyal bakımdan sıkışma noktasına varmış olmasıdır. Her 10 yılda bir askeri müdahalelerin yapılmış olması da bu sıkışma noktasına varılmış olmasında büyük rol oynamıştır. Sağ politikalar yüzünden, ekonomik sosyal ve siyasal darboğazlara varılmış, bu darboğaz-

larda sol ister istemez, toplumun da itişi ve baskısı ile radikalizme meyletmiş, bu da beraberinde askeri müdahaleleri getirmiştir Her bir askeri müdahaleden sonra toplum yeniden ama bu sefer sanki tazelenmişçesine sağ düşüncenin yönetimine verilmiştir. Böylece 40 yıldır kesintisiz sağ düşüncenin egemenliği, ancak dışarıdan müdahalelerle ve kesintilerle sürdürülebilmiştir. 6 Kasım'dan sonra düşünülen yeni siyasal düzende istenilen şudur: Hiçbir dışarıdan müdahaleye gerek duyulmaksızın sağ düşünce egemenliğini sürdürmeye devam etsin. Bunun için de sağ politikalardan yılan kitlelerin sol düşünceye kaçmaması için sağın kendi içinde alternatif oluşturması öngörülmüştür. Bu sağın sağı yedeklemesidir. Özal bu alternatiflerden biriydi. Sunalp'in alternatif olmadığı anlaşılınca, Mehmet Yazar'a alternatif gözü ile bakıldı. Herhangi bir dış müdahale olmadan sağın sağı yedekleyebilmesi için demokratik solun zayıf kalması gerekirdi. Bu zayıflık iki biçimde sağlanabilir. Solu, inandırıcı olmadığı kanıtlanmış ya da inandırıcı olamayacağı bilinen kadrolara emanet etmek... Ya da solun bölük kalmasını sağlamak ya da bölünmesine yardımcı olmak. Sağın Türkiye'de daha birkaç seçim dönemi iktidarda kalması halinde Türkiye kaçınılmaz biçimde şu noktalara varacaktır:

1— Sağ politikalardan yılan kitlelerin etkinliklerini önlemek için özgürlükler kısıtlı tutulacak ya da daha sıkılacaktır. Türkiye giderek bir öz demokrasiden bir biçimsel demokrasiye doğru hızla yol alacaktır.

2— Yine bu sağ politikalardan yılan kitlelerin sola kaymaması için sağ geçmiş dönemden daha yoğun ve sistematik biçimde din sömürüsü yapmaya ihtiyaç duyacaktır. Şu anda vardığımız konum da bu yolun başlangıç noktası gibi gözükmektedir. Din geçmiş dönemden çok daha sistematik ve ideolojik biçimde siyasetle bütünleştirilmektedir. Ve demokratik haklar ve özgürlüklerin kısıtlanması ve var olan demokratik uygulamaların sürdürülmesi bir askeri dönemden daha yoğun bir biçimde devam ettirilmektedir. Türkiye'nin geleceği için çok karanlık olan bu tablonun değişmesi ve aydınlık bir tabloya dönüşmesi, ancak sosyal demokratların kendileri için öngörülmüş bulunan etkinsizlik ya da bölünmüşlük rolünü aşmaları ve toplum için bütünleşerek bu rolü reddetmeleri ile mümkündür. Bunun için birleşme ve bütünleşme bir kadronun salt iktidar özleminden öte bir anlam taşımakta ve Türkiye'nin geleceği için can alıcı önemde gözükmektedir.

— Ne yapmalı?

GÜRKAN — Niçin sosyal demokrasi, ekonomik sosyal ve siyasal koşulların bu kadar elverişliliğine rağmen iktidar olamadı?

1— Demokratik sol bugüne dek sağlıklı bir ideolojik çizgiyi belirleyemedi. Askerle devrimle, küçük sol grupçuklarla devrime kadar, demokratik solun özünde var olmayan yöntemlere kendini kaptırdı. Bu "devrimcilik" noktasından kalkarak, bugün ise her türlü reformist atılımları reddedici ve özellikle ekonomide sağdan kendini farksızlaştıran bir ekonomik liberalizme varmış gibi görünüyor.

2— Geçmişte yaptığımız hatalardan bir başkası, demokratik sol harekete hiçbir zaman gövdenin, yani sade vatandaşın egemen olamamasıydı. Sosyal demokrasi hep öncü grupçukların elinde kaldı. Gövde belirleyici olmaktan çok, belirlenen konumunda kaldı. Sosyal demokrat hareket bugüne kadar hiçbir zaman ekonomik, sosyal ve siyasal konumları gereği, sosyal demokrasiye ihtiyaç duyan kadroların eline geçmedi.

Sosyal demokrat hareket hep kişilerin tercihleri ya da kişisel siyasi çıkarlarıyla sosyal demokrasinin yanında olmalarını gerektiren kadrocukların elinde kaldı. Sosyal, ekonomik ve siyasal konumları nedeniyle aslında sağda olmaları gereken kişiler, solda belirleyici konumlarda bile bulundular. Bu nedenle biz yenileşmeyi, yukarıda söylediğim senaryonun bozulması için çok gerekli görüyoruz. Aksi halde demokratik solun toplumda inandırıcılık kazanması ve güvenilir görünmesi mümkün değildir. Bence bu basit bir toplama olarak algılanan birleşmeden de önemli ve öncelikli bir konudur. Yenileşme nerelerde gereklidir?

1— Kadrolarda ve kadrolaşma ilkelerinde.

2— Örgütlenme biçiminde.

3— Siyaset üslubunda.

4— İdeolojik belirginleşmenin ve tutarlılığın oluşturulmasında.

— Konumunuz nedir?

GÜRKAN — 1— SODEP ile mesafeli, bir partiye karşı yabancılaşmış, özdeşlik bunalımı çekiyor. Tabanımız SODEP'e karşı çekimser.

2— Tabanımız sade insanlardan oluşuyor. Bunlar az partici, az siyasetçi, geçmiş sosyal demokrat hareketin içindeki klik hizip hareketlerinin dışında kalmış insanlar. Eski klikleri simgeleyen kişilerin uzantıları yok.

3— Bizim kadrolar, Sayın Ecevit'e karşı saygılı ve Ecevit'i sevgiyle anıyor.

4— Oldukça bilinçli bir parti bilinci doğmuş ve altı ilkeyi çok benimsiyor ve bunu içtenlikle benimseyip savunuyor ve bundan gurur duyuyor.

5— Çok sade ve yalın sol ideoloji taşıyor, yani hakça bir düzenin ötesinde fazla bir ideolojik talebi mevcut değil. Sosyal demokrasinin bazı uç noktalarına kayıtsız. Ama her konuya açık. Her konunun tartışılmasından yana.

— Neler yapılabilir solun bütünleşmesi için?

GÜRKAN — Yapılması gerekli ilk iş, bu sorunların sosyal demokratlar arasında içtenlikle tartışılması. Ben, Erdal İnönü'ye gidip, parti örgütünün şu konuda neler düşündüğünü söyleyebilmeli ve onun partisinin aynı konularda neler düşündüğünü öğrenerek ortak noktalar bulmalıyım. Bunun aynısını - kurulmuş saydığım- DSP ile de yapmalıyım. Bütünleşme sorunu üzerinde sıkıntılarını anlatmalı, onların da aynı konulardaki sıkıntılarını öğrenmeliyim. Parti liderleri arasındaki bu görüşmelerde taraflar içtenlikle, hatta siyasal bir hesap yapmadan düşüncelerini açıklamalıdırlar.

Parti tüzel kişilikleri daha bir süre durdurulurken, ortak girişimlerde bulunulmalıdır. Örneğin her üçümüzün de karşı olduğumuz bir Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu var. Bunu niçin bir açıkoturumda, toplantıda beraber tartışmayalım?

HP'nin TBMM grubu, niçin sosyal demokratların ortak siyasal ve etkin gücü olarak çalışmasın? Niçin diğer partilere bilgiler vermeyelim ve niçin onlardan destek sağlamayalım? Örneğin, bir yasa önerisini hem DSP'ye, hem de SODEP'e yollarım, onların görüşlerini alırım. DSP ve SODEP'in önermeyi düşündükleri yasaları da birlikte konuştuktan son-

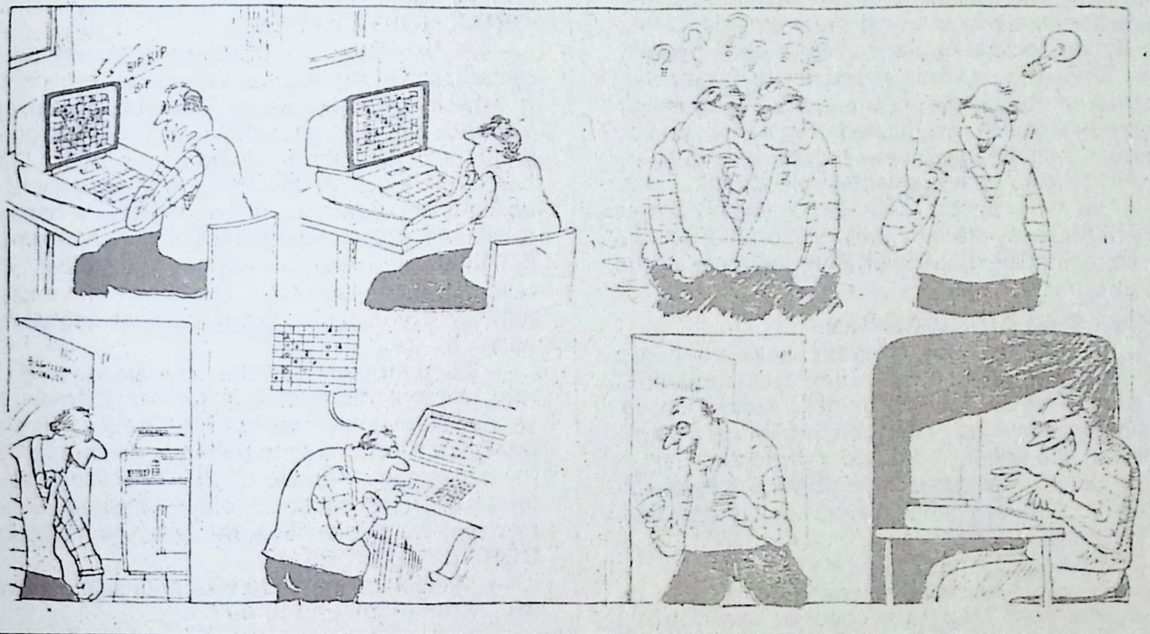
ra Meclise getirebiliriz. Böyle güçbirliğine ne engel ki? Ortak bir "yasama komisyonu" kurar ve yasama faaliyetlerini beraberce yürütebiliriz. Niçin bir ortak komisyon kurup, niçin antidemokratik yasaları birlikte araştırıp, taramayalım? Niçin ortak bildiriler yayımlamayalım? Bu aşamada görebildiklerim bunlar. Bundan sonra bütünleşmek için başka çözüm yolları bulunabilir. Hele bu saydıklarımda olumlu gelişmeler olursa, bütünleşme için hiçbir engel kalmaz.

— Birleşmezseniz neler olabilir?

GÜRKAN — Bugünkü anayasal ve yasal çerçeve, sağda ve solda bütünleşme üzerine kurulmuş. Gerek sağda, gerekse solda parçalanmanın sürmesi halinde önümüzdeki seçimlerde yeniden bir rejim bunalımın yaşamak zorunda kalabiliriz. Bugünkü tabloyla sağdaki ve soldaki parçalanma süreci devam ederse teorik olarak örneğin altı partinin yüzde 9 oyla parlamento dışında kalması, yani parlamentonun toplumun salt yüzde 46'sını temsil etmesi pekâlâ mümkündür. Böyle durumda var olan sıkıntılar azalmaz, aksine çok büyük ölçüde artar. seçim bu sonucu verebilir.

— Yakın günlerde iki sol partiyle bu konuları görüşeceğinizi biliyoruz. Bu görüşmelere başlayacağınızı hep vurguladınız. Bu söylediklerinizi, hele önerilerinizi öteki sol partilere bir "çağrı" olarak alabilir ve niteleyebilir miyiz?

GÜRKAN — Evet, bu söylediklerimi bir çağrı olarak niteleyebilirsiniz.

Behiç Ak

"İslama Göre Cinsel Hayat"ın yazarı Ali Rıza Demircan:

Günaha girmeyen yok

YALÇIN PEKŞEN *16 nisan*

Cami imamlığı yaparken "İslama Göre Cinsel Hayat" adlı bir kitap yazan **Ali Rıza Demircan**, bu yapıtını bir günlük gazetede tefrika edince Diyanet İşleri Başkanlığı'nın şimşeklerini üstüne çekti. Bu nedenle din teşkilatının en üst kademesinden en alt kademesine atanan Demircan'la din dünyası ve cinsel yaşam üzerine konuştuk..

— Sayın Hocam, "İslama Göre Cinsel Hayat" diye bir kitap yazdınız, cinsel hayatın İslama göre ne farkları var ve böyle bir kitabı yazmaya neden gerek gördünüz?..

— Sayın Yalçın Bey, şöyle bir açıklama yapayım: İnsanı yaratan yüce Allah'tır ve insan için İslam dinine hayat düzeni koyan yine yüce Allah'tır. Yani eğer bir mesele, insan hayatında önem arzediyorsa, bu ister ekonomik olsun, ister cinsellikle alakalı olsun o meselenin İslamda önemi vardır. Şimdi hepimiz biliyoruz ki, insan hayatında cinselliğin son derece büyük önemi vardır. Cinsellikle ilgili bilinmesi gereken emir ve yasakların her Müslüman tarafından öğrenilmesi gerekir.Mesela yasaklara bazı örnekler vereyim: Şehvetle bakmak, evlenilebilecek bir kadınla bir arada yalnızca kalmak, cinsel duyguları uyarıcı musiki, zina, homoseksüellik, sevicilik, hayvanlarla temas, vücudun örtünmesi gereken yerlerini açığa vurma, kadın ticareti, cinsel kaynaklı iftira vesaire... Peki her Müslümanın öğrenmesi gereken cinsellikle alakalı konuları kim öğretecektir? Elbette İslam dinini öğretmeyi meslek edinmiş insanlar üstlenecektir. Ben de bir cami imamı olarak, bu konuları araştırmış, 11 yıl boyunca Süleymaniye Camii gibi Türkiye'nin en büyük mabedinde aydın kesime konuşmalar yapmış, İslama ait bilgileri sunmuş bir insan olarak zaruret gördüm...

BEN ÜZERİNE GİTTİM

— Peki hocam madem ki İslam dinine göre bu gerekliydi. Niye diğer din adamları karşı çıktı? Neden Diyanet İşleri Başkanlığı sizi cezalandırdı?..

— Bunun nedenleri uzundur. Burada açıklamak istemem. Ama şu kadarını söyleyeyim, ben din camiasında en önde yerlere gelmiş biriyim. Bu bazı kimseleri korkutmuş olabilir. Burada şu sorulabilir. Neden bu işe kimse kalkmadı da sen kalktın? Onu da izah edeyim. Din adamlarının olayın üzerine gitmemesi, gidilmemesi gerektiği için değil, belki kapasite eksikliğinden ve bu konunun önemini itiraf etmiş bile olsa bir din adamının bu konunun üzerine gidebilecek araştırma gücüne sahip olması, araştırdıklarını ortaya koyacak yüreği taşıması gerekiyordu. Belki bu yüzden araştırmayı biz yaptık. Yani yüreklilik noktasında bir farklılığımız oldu... Aslında benim el attığım, ama diğer din adamlarının hiç ilgilenmediği konular sadece cinsellik değil... Ben Türkiye'de ne kadar sosyal, ekonomik problem arzeden mesele varsa, İslam açısından üzerine gitmişimdir... Sporu bile inceledim ve hemen hemen üzerine gidilebilecek bütün konular bitince 10 yıllık bir çalışma içinde cinselliği ele aldım.

— Sayın hocam bu kitabı tefrika ettiğiniz gazete biliyorsunuz yayınlarında -belki yan ürünlerinde daha çok- cinselliği kullanıyor. Bunu herhalde siz de biliyordunuz...

HERKES İSLAMI ÖĞRENSİN

— Sayın Yalçın Bey, bana bu suali sorduğunuz için özellikle teşekkür ediyorum. Tabii bunları biliyordum, ama ben Türkiye'de her insana İslam yasasının ulaştırılması gerektiğini de biliyorum. Bu gazete bizimle ilgilendi. Şu kadar kişi okuyor, eşleri var, çocukları var... Bu gazete cinselliği kullansa bile, okuyucuları İslamı da öğrense fena mı olur? Başka bir amacım olmamıştır...

— Hocam sizin eğitiminiz nedir?

— Efendim ben ilkokuldan sonra Kuran hafızı oldum ve bir süre Arap dili ve edebiyatı üzerinde özel çalışma yaptım. Daha sonra İstanbul İmam Hatip Lisesi'ni, sonra da diğer dersleri de vererek lise diplomasını aldım. Sonra şimdiki İlahiyat Fakültesi'ne birincilikle girdim ve 1972-73 döneminde birincilikle bitirdim. 1976-79 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı İstanbul Haseki Eğitim Merkezi'nde Arap dili ve edebiyatı üzerinde üç yıl ihtisas gördüm. Resmi görevim de ilk kez 1970 yılında 20 kişinin katıldığı bir sınav sonucu başarılı olarak tayin edildiğim Süleymaniye Camii imam hatipliğiydi. Bu camide 11 yıl fasılasız olarak görev yaptıktan ve 5 cilt eser verdikten sonra şimdi Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından teşkilatın en alt kademesine atanmış bulunuyorum. Uşak'ta bir camie müneccim kayyım olarak...

EL SIKIŞMAMAK

— Siz o gazetenin kadın muhabiri ile konuşurken elini sıkmak istememişsiniz hocam. Hâlâ bunlara gerek var mı? Ayrıca bu devirde İslam kurallarının bu kadar katı bir şekilde uygulanması mümkün müdür?

— Şimdi Yalçın Bey, evvela şu gerçeği ifade edelim. İslam kişilerin yorumuna tabi değildir. İslamda bir erkeğin eşinin dışındaki biriyle, çok yakınları dışında bedensel teması yasaktır. Biz neden bu olayı garipsiyoruz. Çünkü kendimizi içinde bulunduğumuz laik yaşantıyla şartlamışız. Oysa insanlar pekala tokalaşmadan da selamlaşabilir. Bu neden garipsensin?

— Fakat bunu engellemenin imkânı yok. O kadar adet olmuş ki... Değiştirmeye uğraşmak artık abesle iştigâl etmek olmaz mı?

— Şimdi bakınız, bu adettir değiştiremezsiniz noktasından hareket edersek Cumhuriyet Gazetesi'nin bugün çıkmasının bir izahı olmaz. Türkiye'de Cumhuriyet Gazetesi kendine özgü birtakım fikirlerin mücadelesini veriyor. Eğer toplumumuzdaki sosyal ve ekonomik olgular değişmez olgular olarak değerlendirilirse sizin fikri mücadelenizin de bir anlamı kalmaz. Tokalaşmayıverirsiniz, nedenini de izah edersiniz, olur biter...

ORTAK NOKTA NERESİ?

— Ali Rıza Bey, belki biz bir din adamı olarak kadınlarla fazla karşılaşmayabilirsiniz veya on beş günde bir karşınıza çıkan bir kadına bunu izah edebilirsiniz, ama ben ve benim gibi birçok kişi günde yirmi, otuz hanımla el sıkışmak zorunda... Şimdi ben bunların her birine neden el sıkışmayacağımı açıklamakla uğraşsam ve bunun üzerine bana soracakları soruları cevaplamaya kalksam benim bütün günüm dini inançlarımı anlatmakla geçer... Ben bunu söylemek istiyorum... Sonra bir fikri değiştirmeye çalışmak başka bir şey, bir âdeti değiştirmek başka bir şey...

— Zaten problem buradan kaynaklanıyor. Bir tarafta laik toplumun getirdiği kökleşmiş âdetler, bir yanda İslami emirler ve yasaklar dizisi var. İkisinin ortasında bir ortak nokta bulmaya mecburuz. Yani konu tokalaşma konusu değil... Çok yönlü, adeta farklı kültürlerin çatışması olayı var. Şimdi ne İslamı devre dışı bırakabiliriz, ne de laik yaşantımızı...

DÖRT EŞ - TEK EŞ

— Mesela İslamda dört kadınla evlenebilmek var... Artık mümkün mü bu?

— Efendim burada olaya yine aslında farklı açıdan bakıyoruz. Zaten bugün artık ispatlanmıştır ki, insanlar çok eşlilikle değil, tek eşlilikle daha mutlu olmaktadırlar...

— Fakat hocam sizin kitabınızda cennette, erkekler günde 72 kadınla galiba beraber olacak, öyle yazıyorsunuz...

— Efendim mesele şudur. Bakınız cennette yalnız cinsel hayatın zenginliği söz konusu değildir... Tüm nimetler bolcadır... Bizim bir yanılgımız daha var. O da şu: Biz cennet hayatını dünyanın hayal şartları ile değerlendiriyoruz. Mesela cennette bir günde şöyle olacak denildiği zaman oradaki gün tabiri izafidir... Bizim 24 saatlik günümüze tekabül etmiyor. Ve erkekler... Yaşlı ölenler dahi 33 yaşında ve ahiret ölçüsüne göre 60 zira boyunda olacaklardır... Yani cennet erkekleri bizim gibi bir buçuk iki metre arasında olmayacak...

CENNET-DÜNYA FARKI

— Kaç metre olacaklar yani, anlamadım...

— Zira ölçüsü bilek ile dirsek arasıdır. 36. Hadiste "ahiret ölçüsüne göre 36 zira dendiğine" göre otuz altıyı böyle yorumlayacak olursak 12 metre falan olacaklar. Tabii ki kadınlar da öyle... Büyük abdeste, küçük abdeste çıkmak olmayacak... Üzülme, has-

talanma gibi şeyler olmayacak... Aslında cennet yaşamı bizim bildiğimiz bir yaşam değil, ama idraklerimize yaklaştırmak için bizim bildiğimiz maddi ve manevi nimetler ve zevklerile tasvir ediliyor. Bir insan için mutlu yaşamın çerçevesi nedir? Ne bileyim "para" diyecektir, "yiyecek, içecek" diyecektir. "Marmaris'te bir köşk" diyecektir. Veya "kadın" diyecektir... İslam bunları bildiği için cenneti tanımlarken insanların algılayabileceği nimetlerden örnekler vermiştir. Nehirler, ırmaklar, içkiler, yeşillikler, kadınlar gibi...

— Peki hocam siz dine bu kadar bağlı yaşıyorsunuz... Günlük yaşamınız nasıl geçer? Zevkleriniz, eğlenceniz nedir?

— Evvela şunu izah edeyim. Bir Müslüman için din dışı hayat yoktur... Ama dinin içinde hayatın meşru olan zevklerinden ve nimetlerinden kendinizi mahrum etmek de yoktur... Bazı kişilerin algıladığı gibi dini emirler ve yasakların içine girince hayatın donuklaşması söz konusu değildir... Eşinizle gider Boğaz'da çayınızı içersiniz, sadece alkol almama engeli var... Bir de yarı çıplak durumunda olan bitini giyemezsiniz.

Ama video almanıza engel yok, televizyon almanıza engel yok, sinemaya engel yok...

— Ama bunlara uzun züre "gâvur icadı" denmedi mi hocam?

— Bunu diyenler bilgisizlerdir... Allah eğer yeryüzünün atmosferini radyo - televizyon dalgalarıyla kuşatmasaydı siz televizyon olayını vücuda getirebilir miydiniz? Her şey Allah'ın bilgisi ve müsaadesi içindedir.

— Hocam hiç bilerek günaha girmediniz mi?

— Efendim yeryüzünde günaha girmemiş insan yoktur.

— Bilerek ama...

— Bilerek de olsa... İzah edeyim. Bir din adamı pek çok noktada İslamın yasaklarını bilebilir, ama yine de bilerek günaha girebilir. Ben de melek gibi bir insan değilim. Melek gibi olmak da zaten istenen değildir. Çünkü melekler iradeyle yaşamazlar. Ne emir olunduysa onu yaparlar.

— İçki içtiniz mi mesela?

— Hayır, onu kesinlikle söyleyeyim.. İçki hiç içmedim. Ama şunu söyleyebilirim. İslamda gıybet haramdır. Yani bir insanın arkasından konuşmak ve ben bunu yapmadım diyemem...

Behiç Ak

Bekir Çelenk döndü

7 temmuz

İstanbul Haber Servisi — **"Papa'ya suikast"** davasında adı geçen ve Türkiye'de **"kaçakçılık"** suçundan aranan **Bekir Çelenk,** dün gözetim altında tutulduğu Bulgaristan'dan yurda getirildi.

Balkan Havayollarına ait L-Z 143 sefer sayılı uçakla 23.50 sıralarında Yeşilköy Havalimanı'na getirilen Çelenk, burada emniyet görevlilerine teslim edildi. Çelenk, havaalanında işlemleri için bir süre bekletilirken, ailesiyle görüşme isteği kabul edildi. Çelenk, bunun üzerine telefonla evini arayarak eşiyle görüştü. Daha sonra eşi Nilüfer Koçyiğit'in, iki çocuğu ve eniştesi Selim Soydan'la havaalanına geldikleri görüldü. Çelenk, yakınlarıyla havaalanında karşılaşırken gazetecilerden yüzünü kapayarak saklamaya çalıştı. Daha sonra Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şubeye getirilen Bekir Çelenk'in ilk ifadesinin alındığı öğrenildi.

Bazı havaalanı ilgileri ise Çelenk'in uçaktan normal bir yolcu gibi indiğini ileri sürdüler. Çelenk uzun süredir Sofya'da Vitoşa Oteli'nde kalıyordu. Çelenk'-

in dün gece ani ve beklenmedik gelişi sürpriz olarak nitelendi. Ayrıca 97 gündür Bulgar Konsolosluğu'nda bulunan Yusufov'la değiş tokuş edildiği izlenimini yarattı. Bu arada Gayrettepe'deki Bulgaristan Konsolosluğu önündeki güvenlik önlemlerinin arttırılması da dikkati çekti.

Öte yandan, dün sabah Bulgar Konsolosluğu'na, üzerinde sustalı bıçakla girmeye çalışan Ürdün uyruklu bir kişi yakalandı. Adının Mustafa Yusuf Abu Semna olduğu belirtilen Ürdünlünün üzerini aratmak istemediği ve bu nedenle **"sıkı arama"**'dan geçirildiği öğrenildi. Semna'nın üzerinde yapılan aramada bir adet sustalı bıçak çıktı. Vize almak istediği öğrenilen Semna gözaltına alındı.

Yazarın Elinden Gelen

OKTAY AKBAL — *8 temmuz*

Ne söylenebilirse onu dile getirmelisiniz, diyor genç adam. Yarın yüz yüze gelinecek, tarih denen bir yargıç var, zamanı gelince soracak, bu gerçekleri niye dile getirmediniz diye...

Bir mektup. Birçok mektup. Acılar içindeki gençler, yaşlılar, kadınlar, erkekler... Böyle yazıyorlar işte. Daha çok, daha etkileyici, daha acı yazılar bekliyorlar bizden!

Oğullar var, babalarını yitirmiş, ya da babalarını umutla bekleyen; ya da yitirdikleri yakınlarını korkunç bir hüzünle anan, soruşturan; nedenleri, niçinleri çözümlemeye çalışan... Eşler var, kuşkular içinde çırpınan. Mahkûmlar var, aylardır, yıllardır af bekleyen...

Bir oğul da bana uzun bir mektupla seslenmiş. Bir yakınını yitirmiş. En yakınını... Kimse gerçekleri araştırmıyor, herkes susuyor, diyor. Bari yazarlar konuşsun, onların gazeteleri, köşeleri, kamuoylarına ulaşmak olanakları var, diyor.

Zamanı mı? Hiç değil! Ama, bu beklenen zaman ne zaman gelir? Kör acıdır onları böyle konuşturan, mektuplar yazdıran. Yalnız kaldığını duymanın tepkileridir. Ben de olsam öyle yapardım, diye düşündüm bu tür mektupları okurken... Bizleri bir çeşit 'karşı' çıkışa çağırıyorlar, ama bu nasıl olur; nasıl yapılır düşünmeden... Önce şunu belirtmeli, yazarlık başkaldırma işi, yolu değildir. Yazarlık, belirli bir yönde bilinçlendirmeyi sürdürmek, yaygınlaştırmaktır. Her bireyi kendi başına düşünür bir kişi yapabilmektir. İnsanları duyarlı kılmak, kafalarında aydınlıklar yaratmak... Zaman zaman hızlı, zaman zaman daha yavaş, ama hep olumlu yönde, aynı içtenlik ve dürüstlükle...

Yanlışlıklar, yanılgılar birbirini izler. Yarı yolda kırılıp düşenler, canlarını yitirenler olur. Geride kalanlar acılarını yüreklerine gömerler; bir gün gerçeklerin en gizlisinin bile ortaya çıkacağına inanarak, haklıyla haksızın ayırt edileceğini bilerek beklerler. Yapacak başka şey yoktur bu süreçte...

Etkileme gücüne sahip, büyük bir gazetede, özellikle 'Cumhuriyet'te yazıları yayımlanan bir yazar olmak, Türkiye'de her şeyden sorumlu tutulmaktır'. Kimi konuları yüz kez yinelesek de biri çıkar karşımıza 'niye o konuyu hiç yazmıyorsunuz?' der! Başınız türlü dertlere girmiştir, yine de 'tarih önünde sorumlusunuz' diye çıkışanlar olur. Bizlere yazarlar, ama devletin üst yerlerindekilere niye yazmazlar ki! Yazanlar da vardır elbet, ama azdır. Bir türlü çegingenliği yenemezler, korkuları, kuşkuları... Oysa yetkililere, sorumlulara binlerce, on binlerce mektup gönderilse, boş bir emek olmazdı bu çaba... Ama yalnız yazalara yazılır, 'aman bunları duyurun, bu size düşen görevdir, tarihsel sorumluluğunuzdur'... Kimi de, bu mektupları şöyle bitirir, 'adımı saklayın, sonra başım derde girer, işimden gücümden olurum'...

Savunulmasını istediğimiz bir şeyin, bir konunun, bir sorunun savunmasını önce kendimiz yapmalıyız. O konuyu madem ki en iyi biz biliyoruz, o konunun deşilmesi madem ki bizim yararımızadır, öyleyse ne yapıp edip savunmasını da üstleneceğiz. Ama toplumumuzda silahşör aramak garip bir alışkanlıktır. Bizim adımıza savaşım verecek başka biri olacaktır ile de! Bu tür 'göreve çağırma' mektupları; hele imzasız, hele 'aman benim adımı sakın yazma' diyenleri bir yana ayırıyorum. Sen yaz, biz arkandayız diyenleri çok gördüm, bir süre onlara inandım, sonra tek başıma kalakaldım.

Babasını, kardeşini, eşini, oğlunu, kızını yitirmiş okurların bizden beklediği çok daha başka... Onların acılarına saygım büyük. Yazdıkları mektuplar gerçekleri belirtiyor, hem de en korkunç gerçekleri biliyorum. Ama bir yazarın elinden ne gelir? Bu tür acıları elden geldiğince belirtmekten başka... Bakın, Meclis var, muhalefet grupları var, Meclis dışında güçlü partiler var, etkili liderler var, Çankaya var, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay var...

Babasını, oğlunu, kızını, kardeşini, eşini yitiren, ya da onların yıllardır -kendi açısından- haksız yere acılar çektiğini düşünen yurttaşlar, hele bana o acı mektubu yazan genç okur ve onun gibiler iyi bilsinler, gerçekler günü gelir bir bir aydınlığa çıkar. O genç de yazıyor ya: "Güneş hiçbir zaman balçıkla sıvanmaz."

TOPKAPI SARAYI'NDA YAŞAM
Tavernier
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu / İstanbul, 400 lira

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 21863 — Kurucusu: Yunus Nadi — Fiyatı: 100 TL. 8 Temmuz Pazartesi

ÖZEL DÖRTLER DERSANESİ
ÖSS / ÖYS KURSLARI
2 Eylül / 28 Eylül sabah gruplarına kayıtlar devam etmektedir.
Cağaloğlu Meydanı — 522 24 60

Bulgarlar "suçsuz" bulduklarını açıkladılar

Çelenk sorguda

Bulgaristan Yusufov için diyalog önerdi

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bulgaristan, üç ayı aşkın bir süredir İstanbul'daki Bulgar Başkonsolosluğu'nda bulunan ve iki ülke arasında ciddi bir diplomatik sorun haline gelen Mehmet Yusufov'un durumu konusunda diyalog önerdi. Bulgaristan, bu önerisini geçen haftanın başında sundu.

Güvenilir kaynaklardan sağlanan bilgilere göre, Yusufov'un Bulgar Başkonsolosluğu'ndan kaçmaması amacıyla alınan güvenlik önlemlerine misilleme ola-

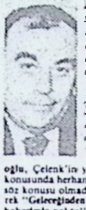
(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Haber Merkezi — Bulgaristan'da iki yıl gözetim altında tutulduktan sonra Bulgar makamları tarafından "suçsuz" görüldüğü gerekçesiyle serbest bırakılarak önceki akşam Türkiye'ye uçakla gönderilen Bekir Çelenk İstanbul'da gözetim altında bulunduruluyor. Güvenlik yetkilileri tarafından soruşturmanın sürdürüldüğü ve şimdilik bir açıklamanın yapılmayacağı bildirildi.

Bulgar BTA ajansı dün öğleyin verdiği haberde, Bulgar yetkililerinin yaptıkları soruşturma sonunda Çelenk'in Papa'ya suikast girişimine katıldığı yolunda delil bulunmadığı için Bulgaristan'dan ayrılmasına izin verildiği duyuruldu.

Ankara büromuzun haberine göre, Bulgarlar Çelenk'in önceki gün serbest bırakıldığını Türk Büyükelçiliğine uçak İstanbul'a indiği saatlerde bildirdi.

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, Çelenk'in yurda dönüşü konusunda herhangi bir takasın söz konusu olmadığını söyleyerek "Geleceğinden daha önceden haberimiz yoktu" dedi.

■ Bulgar makamları Çelenk'in serbest bırakıldığını, uçak İstanbul'a indiği dakikalarda Türk Büyükelçiliği'ne bildirdiler.
■ Herhangi bir takasın söz konusu olmadığını söyleyen Halefoğlu, "Çelenk'in geleceğinden haberimiz yoktu" dedi.
■ Nilüfer Çelenk, eşinin döneceğini Bulgaristan'daki bir "Türk ahbaplarının" telefonla haber verdiğini söyledi.

Hakkında çeşitli kaçakçılık iddiaları bulunan ve Papa suikastı davasında yargılanması için İtalyanlar tarafından istenen Bekir Çelenk, önceki gece 23.50'de Yeşilköy'e tarifeli sefer yapan Bulgar Balkan Havayolları'na ait LZ 143 sayılı uçakla gelmişti.

Çelenk'le birlikte Sofya'dan bir kişinin daha geldiği, ancak bu kişinin Türk veya Bulgar yetkili olup olmadığı kesinlik kazanmadı. Beş yıldan beri Türk toprağına yeniden ayak basan Çelenk'in bir gün önceden karısı Nilüfer Çelenk'e (Koçyiğit) telefon ettiği anlaşıldı. Ancak Nilüfer Çelenk havaalanına gelmesine karşın, kocasıyla görüşemedi.

Bekir Çelenk, siyasi polis yetkilileri tarafından alınarak Gayrettepe'deki Emniyet Müdürlüğüne götürüldü. Bu arada polis yetkilileri Gayrettepe'de toplandılar ve Çelenk'in gelişiyle ilgili gelişmeleri değerlendirdiler. Bekir Çelenk'in dün de istihbarat görevlilerince bir başka yere götürülerek ifadesinin alındığı öğrenildi.

İstanbul Emniyet Müdürü Ünal Erkan ve üst düzey emniyet yetkilileri, Çelenk'in uçaktan normal bir yolcu gibi indiğini söylediler.

Vali Nevzat Ayaz dün a.a.'ya yaptığı açıklamada, "Bekir Çelenk Türkiye'ye Bulgar Havayolları'na ait bir uçakla gelmiştir. Bulgar hükümeti istemeseydi Türkiye'ye gelemezdi. Kendisi

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Camda bir konsolos *Bekir Çelenk'in Türkiye'ye dönmesinden sonra Gayrettepe'deki Bulgaristan Konsolosluğu'nda dün ilk kez perdeler açıldı. Konsolos Stomat Stomatov'un saat 08.00 sıralarında binanın üst katındaki odasının camı önünden dışarıyı seyrettiği, bu arada elindeki bir Türk gazetesinden Çelenk'in geliş haberini okuduğu görüldü. Casus olduğu sanılan Mehmet Yusufov'un bulunduğu konsolosluk binasının Türk güvenlik yetkililerince ablukaya alındığı 99. gününde kamuflajın bir ölçüde hafifletildiği gözleniyor. Konsolos ve diğer görevliler, dışarıda bekleyen gazetecilerin ve güvenlik görevlilerinin çalışmalarını dün de ilgiyle izlediler. (Fotoğraf: YALÇIN ÇAKIR)*

Bekir Çelenk dosyası

Saatçilikten armatörlüğe

Çelenk hakkında biri Türkiye'de, diğerleri İtalya ve İspanya'da açılmış dört dava bulunuyor.

UĞUR MUMCU

ANKARA — Sofya Savcısı Ormanov, Bekir Çelenk'le ilgili soruşturmaları tamamladı ve Çelenk hakkında koyduğu önlemleri kaldırdı. Çelenk bu önlemlerin kaldırılması üzerine önceki gece Türkiye'ye döndü. Böylece Bulgarlar, Çelenk'i Türkiye'ye göndererek İtalya'daki Papa suikastı ile öteki kaçakçılık davalarından yargılanmasını önlemiş oldular.

Bekir Çelenk ile ilgili ikisi İtalya'da, biri İspanya'da ve biri de Türkiye'de olmak üzere dört dava açılmış bulunuyor. Davalardan biri Roma'daki Papa'ya suikast girişimi davası. İkincisi ise, Trento kenti sorgu yargıcı Carlo Palermo tarafından açılan uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığı davası. Çelenk, bu iki dava nedeniyle İtalya Adalet Bakanlığınca Bulgaristan'dan, Pa-

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

KIBRIS İÇİN ZARLAR YENİDEN ATILIYOR

Cuellar'ın yeni belgesi:

Öncelik Türklerin çekilme takviminde

■ BM Genel Sekreteri, Türk ve Rum taraflarına sunduğu yeni belgede, Türk kesiminde kalacak toprağı da daraltarak, kesin yüzde 29 olarak belirliyor.

İZZET RIZA YALIN

LEFKOŞE — BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın, Türk ve Rum taraflarına 17 ocak belgesiyle ilgili olarak sunduğu değiştirilmiş yeni belgenin içeriğinin önemli bölümleri belli oldu. Değiştirilmiş yeni belge, "Türk askerinin adadan ayrılması konusunda Kıbrıslı olmayan askerlerin ve öteki unsurların adadan çekilmesine ilişkin bir takvimleme ve tatmin edici garantiler üzerinde geçici hükümet oluşturulmadan anlaşmaya varılmasını" öngörüyor.

Eski anlaşma taslağı gibi, "garantilerle Türk askerinin adadan çekilmesi arasında bağlantı kuran ve garantilerin tat-

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

ABD'nin umudu sonbaharda

CENGİZ ÇANDAR

ABD Dışişleri Bakanlığı'nın Kıbrıs Özel Koordinatörü Richard Haas'a göre Kıbrıs bir "zehir." ABD-Türkiye, ABD-Yunanistan ve Türkiye - Yunanistan ilişkilerini zehirliyor. Bu nedenle çözümü gerekli. Haas'a, "Niye telaşlanıyorsunuz" diyorum. "Yunanistan Türkiye'yi, Türkiye Yunanistan'ı ABD üzerine oynuyor. Yani, her yol Washington'a çıkıyor. Siz de, Türkiye'yi Yunanistan üzerine, Yunanistan'ı Türkiye üzerine oynuyorsunuz. Yani gemi yürüyor." Haas'ın gözleri önümüzdeki Marmara'da serpilmiş gemilere takılıyor. "Hayır, gemi yürümüyor" diye karşılık veriyor. "Washington, Türkiye'ye yardım konusunda Kıbrıs yüzünden kongre engeliyle uğraşmaktan sıkıldı. Yunanlıların, Türkiye'yi destekliyor diye Türklerin Yunanistan'ı destekliyor diye kendisine kızılmasından başı ağrıyor. Kıbrıs sorununun çözülmesini istiyor." ABD yetkilisinin Lefkoşe'nin iki kesimini, Atina'yı ve Ankara'yı kapsayan; Denktaş, Kipriyanu, Yakovu, Klerides, Papandreu, Mitsotakis ve Türk Dışişleri yetkilileriyle bir görüşmeler maratonu halinde geçen Doğu Akdeniz turunun, bir başka deyişle ABD'nin Türkiye, Yu-

Amerikan Dışişleri Bakanlığı Kıbrıs Koordinatörü Richard Haas, "Washington'un, hem Türklerle hem Yunanlılarla uğraşmaktan başı ağrıyor. Kıbrıs sorununun çözülmesini istiyor" dedi.

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Haas ve balerin arkadaşı *ABD Dışişleri Bakanlığı Kıbrıs Koordinatörü Richard Haas'ın bayan arkadaşı Megan Walker, içinde yer aldığı Merce Cunningham Dans Grubu ile birlikte 3 temmuzda İstanbul'a geldi. 5-6-7 temmuz günlerinde topluluk ile birlikte gösterilere çıkan Megan Walker bu süre içinde "Olaylar" adlı çağdaş balede dans etti. Önceki akşam yapılan ikinci gösteriye Richard Haas da geldi. Tek bölümlük balenin sonunda Haas'ın kulisin kapısına geldiği ve beklemeye başladığı görüldü. Çıkışında balerin arkadaşını öperek kutlayan Haas, daha sonra Megan Walker'la birlikte merdivenleri çıkmaya başladı. Bâlurada Açıkhava Tiyatrosu'nda kalan son kişiler, Haas-Megan çiftiydi. Tiyatro bekçisinin, "Kapatıyoruz beyler, herkes dışarı çıksın" diye bağırdığı duyuluyordu. Çünkü diğer dansçı ve yöneticiler kulisin arka kapısından çıkarak, tiyatrodan ayrılmışlardı bile. Haas, beklenenden bir gün daha fazla kaldığı İstanbul'da, sevgilisiyle dünkü Boğaz gezisinden sonra ülkesine döndü. (Fotoğraf: MEHMET AKİF)*

Dinçerler'in öfkesi dinmiyor: Biz bu yola ölüm gömleği giyerek çıktık

İki müfettiş için kanunu bile değiştiririm

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler, "Kitap yazma seferberliği" toplantısında kendisine karşı çıktıkları gerekçesiyle açığa aldığı iki müfettiş hakkında, "Yaptıklarının gereği için kanun yeterli olmuyorsa, kanunun değiştirilmesi için de gereken çabayı göstereceğim" dedi. Dinçerler, doğru bildikleri yoldan dönmeyeceklerini, Allah'tan başka kimseden korkuları olmadığını da belirterek "Biz bu yola ölüm gömleği giyerek çıktık" şeklinde konuştu.

Kitap yazma seferberliği toplantısının son gününde konuşan Dinçerler, açığa alınan iki bakanlık müfettişi hakkındaki soruşturmanın 5 müfettiş tarafından yapıldığını söyledi.

Bakan, açığa aldığı Müşavir Müfettiş Kemal Onur'un 1982 yılında Kahramanmaraş ilinde yaptığı bir soruşturmada "yanlı hareket ettiğinin" sıkıyönetim komutanlığınca saptandığını ve soruşturma dosyasının iptal edildiğini kaydetti. Dinçerler, Kemal Onur'un TÖB-DER'li öğretmenlerin ifadelerine dayanarak bu ildeki 37 öğretmenin soruşturmasını yaptığını öne sürdü. Bakan, açığa aldığı iki müfettişle ilgili olarak şöyle konuştu:

"Notlarımız vardır, hesaplarımız vardır. Hesaplar kanuna göre görülecektir. Keyfilik yapmayın. Dosyalar buradadır, tetkik edilebilir. Kanunun işlemi yerine getirilecektir. 5 müfettiş arkadaş incelemesini yapıyor. Bu kadar kişinin gözünün önünde yapılan bir olay hakkında eğer kanunun gereği yapılamıyorsa, yeterli değilse, kanunun değiştirilmesi için de gereken çabayı göstereceğim. Kanunun gereği yapılacaktır."

Dinçerler, konuşmasında Öğretmen Yetiştirme Merkezleri kurulacağını da açıkladı. Bakan, mezuniyet sonrası öğretim verecek yüksek eğitim merkezleri üzerinde daha çok durulduğunu belirterek bu merkezin 9 ay süreyle eğitim vereceğini ve buraya öğretmen adaylarının seçilerek alınacağını ifade etti.

Dinçerler, ilk ve orta dereceli okulların ders kitaplarından 1400'ünün yeniden yazılacağını, bininin de gözden geçirileceğini kaydetti. Bakan, 2 bin 500 eğitimcinin bu konuda görevlendirildiğini açıkladı.

Evren ve Bayar Gazi Koşusu'nda *Büyük yarış, büyük kalabalık... Veliefendi Hipodromu dün yapılan 59. Gazi Koşusu'nda bu büyüklüğe uygun bir gün yaşadı. Erken saatlerde hipodrom hıncahınç doldurulmuştu. Yeşil alanlar piknik görünümündeydi. Kızgın güneşin altında düş ve umudun gölgesine sığınan yarış meraklıları, 7 yarış boyu yarış sahası ile bilet kuyrukları arasında mekik dokudu. Sonuçta, Gazi Koşusu'nu İngiliz tayı 'Uğurtay' kazandı ve sahibine 20 milyon lira kazandırdı. Yarışı, eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'la birlikte izleyen Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Gazi Kupasını atın sahibi Yavuz Sarıkaya'ya sundu.* **Haberi Spor Sayfasında.** *(Fotoğraflar: ENDER ERKEK - ASENA ÖZKAN)*

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Eğitilmemiş Eğitim Bakanı?

Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Cumhuriyet Devleti tarihinde özel yeri ve anlamı vardır. Gerçi yalnız Türkiye'de değil, bütün dünyada ve öncelikle Batıda, eğitim bakanlarının hükümetin öteki üyelerinden daha değişik bir durumu olduğu da söylenebilir. Kabinenin her koltuğunda saygın kişilerin bulunması gerekir; ama, adı üstünde eğitim bakanlarının görevlerinde daha tutarlı, titiz, dikkatli olmaları, hizmetin niteliğinden doğmaktadır.

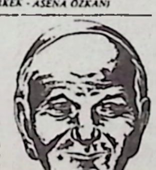
Bu bakımdan Özal kabinesinde Milli Eğitim Bakanlığı koltuğunda Vehbi Dinçerler'in bulunması ülke hesabına talihsizlik sayılmalıdır. Sayın Eğitim Bakanı, eğitilmemiş bir insan izlenimi bırakmak için sanki özel bir çaba göstermekte, konuşmalarında ve davranışlarında terbiye ve görgü kurallarına ters gelen üslubunu sürdürmektedir. Dünkü gazetemizde yayımlanan "Olayların Bakanı" başlıklı yazıda, bu olgu kanıtları ile ortaya konmuştur.

Gerçek şudur ki bir lise öğrencisinin davranışları ve konuşması, sayın Vehbi Dinçerler'in üslubuna benzediğinde, öğretmenleri gerekli uyarıları ve eleştirileri yaparlar, sonuç alamazlarsa çocuğu cezalandırırlar. Çünkü her yurttaşın görgü ve terbiye kural-

* * *

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Papa, gazete yazarı oldu

NEW YORK (AP) — Papa İkinci Jean Paul, Avustralyalı ünlü basın kralı Rupert Murdoch'un Avustralya, İngiltere ve ABD'de yayımlanan gazetelerinde köşe yazarlığı yapacak.

Murdoch'un sahibi olduğu ABD'deki News America Syndicate tarafından yapılan açıklamada, Papa İkinci Jean Paul'un konuşmalarından ve yazıların

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

İnönü: HP ile yakınlaştık

SODEP'*in Trabzon'da düzenlediği ilk bölge toplantısında birlik çağrısını yineleyen İnönü, "HP kurultay bildirisindeki fikirler, bizim kurultay bildirgemizdeki fikirlerin aynısı." dedi.*

CANAN YAZGANGİL

TRABZON — SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, partisinin ilk bölge toplantısında sosyal demokratların birleşmesi çağrısını yineledi. Erdal İnönü, Trabzon'daki bölge toplantısında konuşmasının büyük bir bölümünü, sosyal demokratların birliği ve bütünleşmesi sorununa ayırdı. SODEP'in birleşme konusundaki tutumunun geçen kurultaydan bu yana açık seçik belli olduğunu belirten İnönü, SODEP Kurultayı'nın birleşme kararının eski HP Genel Başkanı Necdet Calp'e iletildiğini, bugün HP yeni yönetiminden SODEP'in çağrısına cevap beklediklerini söyledi.

İnönü, birleşme çağrısının yalnızca HP'nin eski yönetimine yapılmadığını, bunun tabanın bir isteği olduğunu belirterek, "Partilerde hangi yönetim işba-

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Gürkan, SODEP ve DSP ile görüşecek

***HP** Genel Başkanı, "Çeşitli konularda işbirliğini sağlamak amacıyla en kısa zamanda SODEP ve DSP ile görüşeceğim" dedi.*

ANKARA, (a.a.) — Halkçı Parti Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, "SODEP ve DSP ile en kısa zamanda görüşeceğim" dedi.

Gürkan, "Çeşitli konularda işbirliğini sağlamak amacıyla Sosyal Demokrasi Partisi ve kurulduğunu kabul ettiğimiz Demokratik Sol Parti'ye ben gideceğim" diye konuştu.

"Sosyalist Enternasyonal'e başvurma konusunda bir girişiminiz olacak mı?" şeklindeki soruya, HP Genel Başkanı Gürkan şu karşılığı verdi:

"Parti programını İngilizce'ye çevirttim. Avrupa'daki dert gelen sosyal demokrat partilerle görüşmek kararındayım. Sosya-

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

ON BİNLERCE İŞÇİ 1,5 YILDIR SÖZLEŞME BEKLİYOR
7. Sayfada

ŞOFÖRLER PUANLAMA SİSTEMİNE TEPKİ DUYUYOR
8. Sayfada

Başbakan'a sıfat yağdırdı

Cindoruk: Özal bohçacı kadın gibi

Beceriksiz çırak: *Özal'ın, Demirel'in çırağı olduğu söyleniyor. Bizim ustamızın böyle beceriksiz çırağı yoktur.*

HASAN UYSAL
CEMİL CİĞERİM

ORDU-GİRESUN-TRABZON — Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk, Ünye, Fatsa ve Ordu'da yaptığı konuşmalarda, Başbakan Turgut Özal'ı "bohçacı kadınlara" benzetti. Türkiye'ye böylesine cahil bir Başbakanın gelmediğini öne süren Cindoruk, İstanbul'dan alınan fonların Başbakan Yardımcısının, Hazine ve

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Başbakan yurda döndü

Özal: Çin'le ticaret hacmi 100 milyon dolar olacak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, Uzakdoğu gezisini tamamlayarak dün Ankara'ya döndü.

Başbakan Özal, Esenboğa'da yaptığı açıklamada Çin Halk Cumhuriyeti ile halen 40-50 milyon dolar olan ticaret hacminin 100 milyon dolara çıkarılacağı-

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

Kanunlarla Oynamak

9 temmuz

Gerektiğinde kanunların değişmesi devlet ve toplum yaşamında doğaldır. Dünya değişiyor, yeni koşullar oluşuyor, eski yasalar yetersiz kalıyor. Yerlerine yenilerini koymak gerekmez mi?

Ancak bu değişim nasıl olacak? İnsanlık durmadan ilerlediğine göre yeni yasaların yurttaş özgürlüğüne ve güvencesine katkıda bulunan türden olması özlenir. Çünkü bir toplumu çağdışına iteleyen kanunların çıkması ülkeyi ileriye değil, geriye doğru sürükler. Bu süreklenişin sonunda çıkacak sorunlar, büyük çatışmaları ve bunalımları gündeme getirir.

Demek oluyor ki kanun yapıcısının dikkatli olması gerekir. Kanunları şu veya bu kişinin çıkarına değiştirmek ya da baskı rejimi kuracak biçimde düzenlemeye kalkışmak iyi değildir.

Bir örnek verelim: İstanbul Belediye Başkanı, inşaat yapılması yasak Sevda Tepesi'nin Suudi Arap Veliahtı'na satışına aracı oluyor. Bu işlemin ne anlamı var? Sayın Belediye Başkanı Dalan, dost Suudi Veliahtı'nı şöyle uyarmalıydı: Burada inşaat, yasalara göre yasaktır; paranızı boşa harcamayınız.

Ama iş böyle yürümüyor; İstanbul Boğazı'nın büyük bir tepesi Suudi Veliahtı'na ucuza kapatılıyor; İstanbul Anakent Belediye Başkanı da bu satışı kotarıyor; sonra kanun değiştiriliyor.

*Bir örnek daha: Milli Eğitim Bakanı Vehbi Dinçerler, "**Kitap yazma seferberliği**" toplantısındaki bir olay nedeniyle iki bakanlık müfettişini açığa almıştır. Öfkeli bakan gazetecilere demeç veriyor. "**Beş müfettiş olayın incelenmesini yapıyor. Bu kadar kişinin gözünün önünde yapılan bir olay hakkında eğer kanunun gereği yapılamıyorsa, yeterli değilse, kanunun değiştirilmesi için gereken çabayı göstereceğim.**"*

Sayın Dinçerler, Bakanlığın iki müfettişine kızmış olabilir. Haklı olup olmadığı kovuşturma ile anlaşılacaktır. Peki, bununla yetinilmeyip kanunlar mı değiştirilecek? Sayın Dinçerler'in öfkesini yatıştırmak için Cumhuriyet Devleti'nin yasaları ile oynamak doğru bir iş olur mu?

*Milli Eğitim Bakanı bu olaya ilişkin konuşmasında basına tuhaf şeyler söylemiş: "**Biz bu yola ölüm gömleði giyerek çıktık**" demiş. Bu sözlerin anlamı ne? Sayın Bakan hangi yola ne biçim ölüm gömleği giyerek çıkmış?*

ANAP yönetimi devlet yaşamını kararnamelerle birbirine kattı; kanunlarla dilediği gibi oynamayı da bir marifet sayıyor. Oysa, bu siyasetin bedelini yalnız ANAP ödemez, devlet ve millet öder.

★ ★ ★

Mümtaz Arıkan

İnönü: HP fikir bakımından şimdi bize daha yakın

'Gürkan'ı bekliyorum'

CANAN YAZGANGİL — *9 temmuz*

TRABZON/TONYA — Erdal İnönü, bugün HP Genel Merkezi'ni ziyaret ederek, yeni Genel Başkan **Aydın Güven Gürkan** ve öteki yöneticilere nezaket ziyareti yapacak.

İnönü, Karadeniz gezisi sonunda **Cumhuriyet** muhabirinin sorularını yanıtladı. inönü, birleşme konusunun basın aracılığıyla tartışılmasını **"geriye dönmek"** olarak niteledi ve **"Şimdi karşılıklı konuşma aşamasına geldik"** dedi. İnönü'ye yöneltilen sorular ile yanıtları şöyle:

— Birleşme son günlerde sosyal demokrasinin birinci gündem maddesi haline geldi. Şu anda bu konuda ne gibi somut adımlar atılmalıdır? Birleşme için sizin somut önerileriniz nelerdir?

İNÖNÜ — Bu konular etrafında tartışma aşamasını geçtik. Bunların hepsi yapıldı ve artık yeteri kadar konuşuldu. Şimdi karşılıklı bir araya gelelim ve karşılıklı konuşarak nasıl bir bütünleşme sağlayabiliriz, olanaklar nedir, bunları konuşalım safhasına

geldik. Bu düşünceyle biz geçen temmuzda başvuru yapmıştık. Şimdiden o safhaya geri dönmek istemem. Geri dönmem doğru olmaz. Dolayısıyla basında çıkan önerilere cevap vermem. Bu geri dönmek olur. Bu önerileri ben Sayın Gürkan'la tartışmak isterim. Onun bize cevap vermesi ve ondan sonra da belirli olanakları beraber tartışmamız gerekir. Tabii ondan sonra da kamuoyuna bilgi verilir. Ama bu safhada görüşme olmadan basın aracılığıyla tartışmaya girmek, gerilemek olur ve benim buna hakkım yok.

— Basın aracılığıyla tartışmam mı demek istiyorsunuz?

İNÖNÜ — Hayır. Şunu söylemek istiyorum. O aşamayı geçtik. Onu yapmak demek, karşılıklı görüşemiyoruz, anlamına gelir. Halbuki böyle bir şey yok. Biz görüşme isteğimizi açıkça bildirdik. O zaman ben kendim HP Genel Başkanı'na gittim 'Kurultay'dan karar aldıktan sonra görüşebiliriz' demişlerdi. Şimdi kurultayları karar aldı, dolayısıyla bizimle görüşmeleri gerekir. Doğrusu budur. Bunu yapmadan basın aracılığıyla tartışmaya girmek bizim o zamanki girişimimiz unutmak, yeni baştan işe başlamak olur ki, benim buna hakkım yok. Basını küçük görüyormuşum gibi anlaşılmasın. Her şeyin bir sırası vardır. Biz şimdi karşılıklı konuşma safhasındayız. Onu yapmadan başka şeylere girişmek yanlış olur.

— Bu tavır, 'onlar bize gelsinler' gibi bir kompleksi yansıtmıyor mu?

İNÖNÜ — Yok hayır. Öyle bir şey yok. Çünkü biz onu aştık. Bir kere ben kendim gittim önce. O zaman, kim gidecek tereddütü vardı. Kim gelecek meselesi vardı. Ben ona aldırmadım, hatta o zaman ben Genel Başkan seçilmiştim. Protokol bakımından beni tebrik etmelerini bekleyebilirdim. Bunların hepsini bir kenara bıraktım, gittim. Kurultay bize görev verdi. 'Bütünleşmek için üzerinize düşeni yapın' dedi. Şimdi onları unutup da 'Bize gelmelerini bekliyorlar ya da yüksekten alıyorlar' gibi düşünmek yanlış olur. Çünkü bugün başlamıyor bu iş. O zaman başladı. Dolayısıyla şimdi en tabii davranış bu ziyareti iade etmeleridir. Yetki aldıklarına göre ne düşündüklerini bize söylemelidirler. Söyleyecekler. Görüşmeler başlayacak ve ilerleyecek. Normal yol bu... Bunu yapmamayı ben kabul edemem. Biz üzerimize düşeni yaptık. Şimdi onların cevabını beklemek en tabii hakkımız.

— HP ile aranızda bir uzaklaşma olduğu görüşüne katılmıyorsunuz. HP'nin bu tutumu nereden kaynaklanıyor?

İNÖNÜ — Bunu aslında Sayın Gürkan kendisi söyledi. Sözcüleri eleştirmek doğru değil. O zaman tartışmanın sonu gelmiyor. Halbuki fikir bakımından tam tersine HP şimdi bize daha yakın. Ama siyasette kişisel görünümler bir süre etkin oluyor. Yanlış bir izlenim yaratıyor. Düşünürseniz bu yanlış izlenimin temel dayanağı yok. Dolayısıyla geçerli olamaz. Bunları unutup birleşmeye adım atmak gerekir.

— Yanlış izlenim yaratılıyor derken, bu eleştirilerinize DYP'yi de katıyor musunuz?

İNÖNÜ — İşte bunlara girmek istemiyorum. Öyle bir şey yok. Partilerin birleşmesini kolaylaştıracak şey, fikirlerindeki, davranışlarındaki benzerliktir. Örneğin demokrasiye sahip çıkmayı ben ilk defa bir HP Genel Başkanı'nın ağzından duyuyorum.

— O halde birleşme yolunda somut adım atılmamasının nedeni nedir?

İNÖNÜ — Şüphesiz, kişisel yaklaşım farklılıkları var, dedikodular var, duygusal yaklaşımlar var. Ama serinkanlılıkla düşünülürse bunların geçerliliği olmaz. Serinkanlı düşünüldüğünde dayanılacak temeller, somut fikirler ve halkın eğilimleri olacaktır. HP'nin yeni yönetiminin bu fikirleri açıklıkla söylemesi bu eğilimin halkta da olduğunu da görmelerindendir.Biz de aynı şeyleri söylüyoruz. Ama kişisel olarak halka uzaktan korkulu görünmüş olabiliriz. Ya da ne bileyim, bizden korkmuş olabilirler. Bunların bir önemi yok tabii. Ayrıca korkulacak bir tarafımız da yok. Bunlara aldırmıyorum. Bunlar geçmişten kalan duygusal yaklaşımlardır. Bunlarla bir yere varılmaz. Önemli olan bugünkü gereksinmeler, fikirler ve eğilimlerdir. Onlara bakınca yaklaşma olduğunu görüyoruz. Sadece geçmişe bakarak değerlendirme yapılsa o zaman, ancak tarih yazılır. Başka bir şey yapılamaz. Hiçbir eyleme de gidilemez. 'O, vaktiyle onunla iyi geçinmezdi, tekrar bir araya nasıl gelirler' gibi şeyleri aşmak gerekir. Çünkü bunlar ulusların hayatında uzun vadede önemli olan şeyler değildir. Hisler geçici, fikirler kalıcı, halkın yaklaşımı geçerli. Kişilerin kendini bunlara uydurması gerekir.

PARTİ KURULMASINA KATKI

— DSP olgusu üzerinde özellikle susmayı yeğliyorsunuz. Bunun nedeni nedir?

İNÖNÜ — Kurulmamış bir parti için bir şey söylemek sadece o partinin kurulmasına katkı olur.

Ona da ben, partinin genel başkanı olarak kendimde öyle bir hak görmüyorum. Bizim partimizin tabanı var, programı var, üyesi var. Biz şimdi kendi partimizi geliştirmekle uğraşmalıyız. Başka parti kurmak isteyen arkadaşlarımız da var. Onlar bizi eleştiriyorlar. Bizim onlara cevap vermemiz, onların gayretlerine katkı yapmak olur. Ona hakkım yok. Sevdiğim insanlar bu işi yapmak istiyorlar. Nihayet ben de başarılar diliyorum.

— Ama SODEP'e yönelik ağır suçlamalar var.

İNÖNÜ — Olsun. O, bizim parti olarak gelişmemizi sağlamakla ilgili bir şey değil. Onlar bir kere kurulmamış, o nedenle bir şey söylemeye hakkım yok diye düşünüyorum. Ayrıca da sosyal demokrat olduklarına eminim. Sosyal demokratlar arasında tartışmalara devam etmek suçlanmış bile olsak yanlıştır. Cevap versek onlara söz hakkı doğar. Bu tartışma da iktidarın işine yarar. bu suçlamaları kabul etmiyoruz, ama herkes istediğini düşünebilir tabii. En iyisi bu tartışmayı başlatmayalım. Çünkü ne söylersem tartışma olacak. Bunu bilerek yapıyorum. Ama olsun. Belki bir gün dayanamaz hale geliriz. Ama umarım gelmeyiz. Ve o noktaya gelmeden bu sorun çözülür.

— Gürkan'ın size resmi cevap vermesinden ne kastediyorsunuz?

İNÖNÜ — Sayın Gürkan'ın bize gelip 'Karar aldık. Görüşmeye başlayabiliriz. Ne zaman başlayalım' diye bir şey söylemesi lazım gelir. Resmi cevaptan bunu anlıyorum.

CUMHURİYET YOLUNDA
Yunus Nadi

Cumhuriyet

DOSTLAR BÜRO MALZEMELERİ
Her marka daktilo, hesap ve kasa makineleri satış ve tamiri
Merkez: Armutlu Cad. No. 71 Karaköy
Servis: Mumhane Cad. No. 3 K. 2 Karaköy

62. Yıl; Sayı: 21865 Kurucusu: Yunus Nadi Fiyatı: 100 TL. 10 Temmuz 1985 Çarşamba

Gürkan gelecek hafta DSP ve SODEP yöneticileriyle görüşecek

Solda diyalog

İnönü: *Fikirleri hemen hemen aynı olduğu için davranışlarımızın da böyle olması ve eninde sonunda bütünleşmiş bir şekilde kamuoyunun karşısına çıkmamızın gerektiğini bir defa daha ifade ediyorum.*

Gürkan: *İlişkilerimizin salt törensel değil, nezaket ziyaretlerini aşarak çok içtenlikli bir diyaloğun başlangıcı olması için biz de çaba sarfedeceğiz. Hedeflerimizin birliği bize daima varlığınızla güç katmıştır.*

HAK ETMEDİK — SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, Halkçı Parti Genel Başkanlığı'na seçilen Aydın Güven Gürkan'ı ziyaret edip öperek kutladı. İnönü'yü HP Genel Merkezi'nin kapısında karşılayan Gürkan, "Hastalık ve yoğun programınıza rağmen ziyaret için zaman ayırmanızı, çok anlamlı ve hak etmediğimiz ölçüde ödüllendirici buluyoruz" dedi. (Fotoğraf: RIZA EZER)

İnönü, Gürkan ve Tekdal'ı ziyaret ederek genel başkanlıklarını kutladı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan'ı dün ziyaret ederek kutlamasıyla sosyal demokratların "birleşmesi ve bütünleşmesi" için görüşmelere başlanmasında ileri bir adım atılmış oldu. İnönü, Genel Başkanlığa seçilmesi nedeniyle Aydın Güven Gürkan'ı kutlarken, iki partinin de fikirlerinin aynı olduğunu vurguladı ve "Eninde sonunda bütünleşmiş bir biçimde kamuoyu karşısına çıkmamızın gerekliliğini bir kez daha ifade ediyorum" dedi. İnönü'yü HP Genel Merkezi'ndeki makamında kabul eden Gürkan ise, iki parti arasındaki hedef birliğinin kendilerine güç kattığını ifade ederek, en kısa zamanda İnönü'yü ziyaret edeceğini söyledi. Gürkan, "Halkımıza açık seçik net bir sosyal demokrat tablo sunmak mecburiyetindeyiz. Oluyor mu olmuyor mu, oluyorsa nasıl olacak, olmuyorsa neden olmuyor bunu artık halk bilmek, karar ve istemini belirlemek durumundadır" dedi. Gürkan ayrıca, sosyal demokratların birleşmesi ve bütünleşmesi konusunda gelecek hafta daha "somut gelişmeler" olacağını belirtti.

Cumhuriyet muhabirinin "olası gelişmeler" konusundaki sorusunu yanıtlayan HP Genel Başkanı, "Aynı gün önce DSP, daha sonra SODEP yöneticileri ile görüşeceğiz" söyledi. Gürkan, DSP'den hangi yöneticilerle görüşeceğinin henüz kesinlik kazanmadığını belirtti.

SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü ve Genel Başkan Yardımcısı Turhan Akyol dün saat 9.30'da HP Genel Merkezi'ne gelerek Aydın Güven Gürkan'ı kutladı. HP Genel Başkanı Gürkan, yanında Genel Sekreter ve Genel Başkan Yardımcıları olduğu halde, İnönü'yü HP Genel Merkezi kapısında karşıladı.

Gürkan'ı öperek kutlayan İnönü, şunları söyledi:

"Genel Başkan seçildikten sonra kendilerini kutlamıştım. Daha önce ziyaret etmek istemiştim, ama sağlığım nedeniyle gelemedim. Doktorlar bir hafta evden çıkmamamı istemişlerdi. Ankara'ya tekrar döndüğümde kutlamak istedim. Kurultaydan aldığınız güçle önümüzdeki dönemde sosyal demokratlar için büyük başarı sağlayacağınızı inanıyorum. Ziyaretimin esas maksadı budur. Şüphesiz konuşacak başka şeylerimiz de var, ama bunları ileride konuşacak

(Arkası Sa. 7, Sü. 1'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Gürkan önce DSP'yi ikna etmeli...

ANKARA — Solun birleşmesi yolunda atılan adımlar sadece solun birleşmesiyle sınırlı değil. Bunun ötesinde, Meclisteki "sol muhalefetin etkinliğini" daha geniş boyutta ele alma zorunluluğunu da beraberinde getiriyor.

Erdal İnönü ile Aydın Güven Gürkan'ın dün yaptıkları kısa görüşme dış görünüşü itibarıyle "bir nezaket" görüşmesi. Ancak şu kesin ki, ilk buluşmada da olsa, SODEP ve Halkçı Parti liderleri gündemin en önemli konusu olan birleşmeyi yine de ele aldılar. Gerçi karşılıklı somut önerileri görüşmedi hiç kimse. Buna rağmen, karşılıklı olarak "birleşme" düşüncesi yine de işlendi.

Dün edinilen izlenimlere göre, iki lider "bakım açılarını buluştuğu ve fakat sahip oldukları da bulunduğu" konusunda aynı düşünceyi paylaşıyor.

(Arkası Sa. 6, Sü. 7'de)

Vatan Körfez'de vuruldu

Irak jetlerinin füzeleriyle yaralanan süper tankerde can kaybı olmadı

Irak'ın İstanbul Başkonsolosu, savaş sırasında Körfez'de seyreden gemilerin bandıralarını belirlemenin mümkün olmadığını söyledi.

Haber Merkezi — Irak jetleri, Basra Körfezi'nde dün M. Vatan adlı süper tankerimizi vurdular. M. Vatan, Türk deniz ticaret filosunun ikinci büyük tankeri. Irak Hava Kuvvetleri'ne bağlı Süper Etendard jetlerinin fırlattığı "Exocet" füzeleri tarafından isabet alan 392 bin 799 tonluk tankerde derhal yangın çıktı. Yangının kontrol altına alınamaması üzerine geminin 33 mürettebatı kurtarma botlarıyla tankeri terk ettiler. Sancak tarafından isabet aldığı bildirilen tankerden denize sürekli olarak ham petrol sızıyor. İsabet aldığı sırada M. Vatan tam kapasite ham petrol yüklüydü. Olayda mürettebattan ölen ya da yaralanan olmadı.

Cerrahoğlu Şirketi Hukuk Danışmanı Yılmaz Tam da dün yaptığı açıklamada tankerin dün sabah 06.10'da Harg Adası'ndan

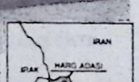
(Arkası Sa. 7, Sü. 3'te)

Vurulan 4. Türk tankeri

Haber Merkezi — İran'la Irak arasında 1980 yılında patlak veren ve Körfez Savaşı adıyla da anılan savaş bitip tükenme bilmeden sürüp giden hikâyesine dönünce Irak, İran'ın petrol sevkiyatını engellemek amacıyla Harg Adası petrol

(Arkası Sa. 7, Sü. 3'te)

SANCAK'TAN YARA ALDI — Irak Hava Kuvvetleri'nin Süper Etandard jetlerinin fırlattığı Exocet füzesiyle sancak tarafından isabet alan 392 bin 799 tonluk Vatan tankeri Basra Körfezi'nde vurulan 4. Türk tankeri oluyor. Gemi tam kapasite yüklü olduğu için infilak olasılığına karşı gemiyi terkeden mürettebat daha sonra gemiye döndü.

Bakanlığın aldığı "teşmil" kararı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi

Erdemir'de sendikasız sözleşme

Ücret artışı ile tabandaki işçinin saat ücreti 284 lira, tavandaki işçinin ise 528 lira oldu.

Teşmil uygulaması 1 Eylül 1984'ten geçerli olacak, fark alacakları 3 ay içinde 3 taksitle ödenecek.

İş-Sendika Servisi — Bakanlar Kurulu'nun sendikalar yerine ilk toplusözleşmeyi yürürlüğe koyma (teşmil) uygulaması dün Erdemir işçilerine uygulanmak üzere Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Erdemir'de işçiler arasında çoğunluğa sahip sendika Bağımsız Otomobil-İş, uygulamayı şiddetle protesto ederek, sendikal haklara yönelik yeni ağır bir darbe olarak nitelendirdi.

Erdemir'de çalışan 5600 işçiye, bir önceki sözleşmelerinin sona erdiği 1 Eylül 1984 tarihinden geçerli olmak üzere Türk Metal Sendikası ile MESS arasında imzalanmış sözleşmenin 47 maddesi uygulanacak. Bakanlar Kurulu'nun teşmil kararnamesine göre 32 kademede değişik ücret artışı alacak işçilerin, sözleşme farklarından doğan alacakları 3 ay içinde 3 taksitle ödenecek. Tabandaki işçi 72 artı 13 liralık saat ücreti artışı ile saatine 284 lira alacak. Tavandaki işçi ise 152 artı 13 ile 528 lira saat ücretine ulaşacak. 2 yıl zamlarında ise tabandakiler 72 lira ek zamla 356 lira saat ücretine, tavandakiler ise 152 liralık artış ile 680 lira tavan ücretine gelecekler.

Erdemir'de 2822 sayılı yasanın 11. maddesine göre yapılan teşmil uygulamasının sonucu olarak, işyerinde sadece yararlanılan bir

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

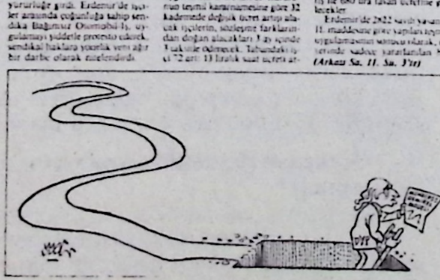
CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

"Hayatın İçinden"

ANKARA — Artık anayasanın, yasaların tanıdığı haklardan "fedakârlık" yapmanın zamanı geldi, belki de geçiyor.

Yaşam sıkıntılarından kaynaklanan, kısıntılı özgürlüklerden esinlenen yakınmalara paydos demenin işaretini aldık. Bu

(Arkası Sa. 6, Sü. 7'de)

Dışişleri: Çelenk İtalya'ya verilmeyecek

Evralp: Çelenk Türk vatandaşı olduğu cihetiyle, verilmesi durumu yoktur. Evvela, cezasını çeker. Ondan sonra verilebilir.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Dışişleri Bakanlığı, Bulgaristan tarafından serbest bırakıldıktan sonra Türkiye'ye dönen Bekir Çelenk'in İtalya'ya iade edilmesinin bu aşamada söz konusu olmadığını açıkladı.

Papa suikastı davasının görüldüğü Roma Ağır Ceza Mahkemesi önceki gün bu celsede Türkiye'ye dönen Bekir Çelenk'in İtalyan adaletine verilmesini istemeyi kararlaştırmıştı.

Bu konudaki soruları yanıtlayan Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Yalım

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Ağca: Çelebi'yi ikna eden Çelenk'tir

ROMA (a.a.) — Roma Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam eden "Papa suikastı"na ilişkin davada mahkeme heyeti, duruşmanın baş tanığı terörist Mehmet Ali Ağca ile Papa suikastı davasına katılmakla suçlanan Musa Çelebi'yi yüzleştirdi.

Mehmet Ali Ağca, "Musa Serdar Çelebi'yi teröristlere yardım ve destek sağlamaya ikna edenin Bekir Çelenk olduğunu" söyledi. Çelebi de "masum" olduğunu ileri sürdü.

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

İNCİ HALICI'YI TAHLİYE
AÇLIK DAVASI BAŞLADI
8. Sayfada

F. Almanya Başbakanı Ankara'da

Kohl: Türkiye Avrupa'nın ileri karakoludur

Helmut Kohl

Özal tarafından Esenboğa Havaalanı'nda törenle karşılanan Kohl, "F. Almanya Türkiye'yi Avrupa forumlarında desteklemeye devam edecektir" dedi, Özal'ın demokrasiye dönüş yolundaki çalışmalarını övdü.

Kohl, Çankaya'ya giderken Kızılay'da birden arabadan inip halkın arasına karışarak, "sempati gösterisi" yaptı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Federal Almanya Başbakanı Helmut Kohl, Ankara ziyaretine dün Kızılay'da halkın arasına karışıp sempati gösterisinde bulunarak başladı. Kohl, dün Başbakan Turgut Özal'a F. Almanya olarak Türkiye'yi Avrupa forumlarında desteklemeye devam edeceklerini bildirdi ve Özal'ın demokrasiye dönüş yolundaki çalışmalarını övdü. Kohl, ayrıca Türk işçilerinin serbest dolaşımından çıkan güçlüklerin de "dostça ve kardeşçe bir anlaşma içinde çözümlenmesini" önerdi.

Helmut Kohl ile Başbakan Turgut Özal arasındaki görüşmelerin dünkü bölümünde Türkiye-Avrupa ilişkileri ön plana

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Şamir: Bölücü ve Ermenilere karşı yardıma hazırız

İsrail'den Türkiye'ye işbirliği önerisi

TÜRK GAZETECİLERLE KONUŞTU

İşbirliği: *Bölücü teröristlere karşı Türkiye'ye yardım etmeye hazırız. Türkiye ile ilişkileri geliştirmek istiyoruz. Ermeni teröristlere karşı da Türkiye ile işbirliği yapabiliriz.*

Yalanlama: *Basında İsrail'in Türkiye'deki bölücü teröristlere yardım ettiği yolunda çıkan haberler tümüyle yalan.*

İyi ilişki olsun: *İsrail, Türkiye'nin Arap ülkelerine yakınlaşmasına karşı değildir. Bu politikayı anlıyoruz. Bizim için önemli olan Türkiye'nin İsrail ile ilişkilerinin sürmesidir.*

ERGUN BALCI

KUDÜS — İsrail Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı İzak Şamir, bölücü teröristlere karşı Türkiye'ye yardım etmeye hazır olduklarını ve Türkiye ile ilişkileri geliştirmek istediklerini söyledi. Şamir Ermeni teröristlere karşı da Türkiye ile İsrail'in işbirliği yapabileceklerini belirtti.

Kudüs'te Türk gazetecileri kabul eden Şamir kendisine yöneltilen çeşitli soruları yanıtladı. Gelecek yıl İsrail Başbakanlığını Şimon Peres'ten devralacak

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

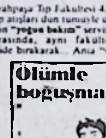

BİR YAŞAM KALDI GERİDE — Ahmet hayat doluydu. Tatillerde ya annesi Almanya'dan Türkiye'ye gelirdi, ya o Almanya'ya giderdi. İşte Almanya'daki bir tatilden anı. Ahmet Pekin (solda) terzisinin oğluyla.

Ölüme yenildi

Avcılar'da bir Mercedes'in hışmına uğramıştı. Okuduğu fakültenin hastanesinde ölümle boğuşuyordu. Babası kulağını duyamış, kalp atışlarını bildiren cihazın sesini dinliyordu. Cihaz dün sustu. Ahmet Pekin öldü!

İstanbul Haber Servisi — Cerrahpaşa Tıp Fakültesi 4. sınıf öğrencisi Ahmet Pekin'in kalp atışları dün tümüyle durdu. 22 yaşında okuduğu fakültenin "yoğun bakım" servisinde arkadaşlarının kolları arasında, aynı fakültede "kardiyolog" olma düşlerini geride bırakarak... Ama "sarı Mercedes" hâlâ kayıp...

Plakası saptanamayan sarı renkli Mercedes Avcılar'da, geçen perşembe günü 08.00'de Ahmet Pekin'e çarpmış ve 150 metre sürükledikten sonra kaçmıştı. Ahmet Pekin 6 gün 6 gece, okul arkadaşlarının, yakınlarının, Almanya'dan fırlayıp gelen babasının yaşlı gözleri arasında ölümle yaşam arasında nice gel-git yaşamıştı. Ve bu gel-gitler dün saat 12.00 sularında noktalanıverdi birden. Olayın tanığı Kazım Doğan, ölüm haberini Ahmet'in kardeşi Kazım Pekin'e bildirirken hâlâ şok halindeydi. Kardeşi Kazım çöküvermişti amansız yere. Ya baba İdris

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

ABD askeri yardımında 29 milyon dolar kesinti

WASHINGTON, (AP) — ABD Temsilciler Meclisi, Türkiye'ye 1986 yılı için öngörülen askeri yardım paketinde 29 milyon dolarlık bir kesinti yaptı.

Askeri yardımın 740 milyon dolardan 711 milyon dolara indirilmesi, Dış İlişkiler Komitesi'ndeki Cumhuriyetçi Parti'nin muhalefet kanadından William S. Broomfield'in önerisi üzerine gerçekleşti. Kesinti önerisinde Türkiye ile Yunanistan arasındaki 7/10 oranının korunması isteniyordu.

Reagan hükümeti ise, Türkiye'ye 789 milyon dolarlık askeri yardım yapılmasını istiyordu.

BARIŞ DERNEĞİ-3 SORUŞTURMASI

128 kişi için kovuşturmaya gerek görülmedi

İstanbul Haber Servisi — Barış Derneği-3 davası sanıklarından delilleri alınmadığı için dava dosyasından ayrılan ve haklarındaki soruşturma sürdürülen 128 kişi hakkında İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nca "konu davaya ilişkin gerektirecek herhangi bir eylemlerinin tespit edilemediği" gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verildi. 16'sı gıyabi tutuklu olan 19 kişi hakkındaki soruşturmanın ise sürdürüldüğü bildirildi.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığının 17

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Evren: Ülkeyi 12 Eylül öncesine getirmek isteyenler var

SEMRA ÖZAL - ZEYNEP BİR İKİ GÜNE KADAR EVLENİP KURTULACAK
7. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Dikkatli Olmak...

Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürü Sayın Turgut Tülümen, seçkin bir diplomatımızdır. Hükümet, Tülümen'in bu niteliklerini göz önüne alarak değerli diplomatı Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'ne atamıştır. Tülümen, Humeyni ayaklanması başladığı bir anda Ba-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Rahşan Ecevit: Derme çatma bir birlik için manevi baskı yapılıyor

DSP'den kesin 'hayır'

12 temmuz

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Rahşan Ecevit, "solun birleştirilmesi" için çaba gösterenlere sert bir dille çattı. Rahşan Ecevit, Demokratik Sol Parti hareketinin **"İlkesizliğin, aceleciliğin tuzaklarına düşmeksizin amacına doğru ilerleyeceğini"** bildirdi.

DSP hareketinin **"Türkiye'nin sosyal yapısını değiştirerek hakça bir düzen kurmak"** amacına yönelik olduğunu yineleyen Rahşan Ecevit şu görüşü savundu:

"Kendilerini 'ilerici' veya 'devrimci' saysalar da, tutuculuktan kurtulamayan bazı çevreler, telaş içinde, ortada ne varsa onunla yetinilmesi, için, var olanları bir araya getirip derme çatma bir birlik görüntüsü oluşturulması için, bu hareketi sürdürenleri manevi baskı altına almaya, adeta sıkboğaz etmeye kalkışıyorlar.

Hareketin amacı, gerekçeleri, özellikleri hakkında söylediklerimizi halk çok iyi anlıyor. Halkın çok iyi anladığı, daha parti kurulmadan üyelik başvurusunda bulunanların kırk bini aşmasından ve her gün artmasından belli. Öyle ki şimdi bizim tek sorunumuz, bu kadar çok sayıda kurucuyla kurulmanın uygulamadaki güçlüklerini aşabilmek... Fakat 'aydın' geçinenlerden bazıları, söylediklerimizi ya anlayamıyor ya da anlamazlıktan geliyorlar. Kimi yorumcular da söylediklerimizi kamuoyuna çarpıtarak yansıtmak için uğraşıyorlar.

O arada, Demokratik Sol Parti hareketini, kişisel veya duygusal nedenlere bağlayarak gölgelemeye, küçültmeye kalkışanlar da var.

Yakın zamana kadar büyük 'teorisyen' **geçinen bazı** 'solcu'larsa, **şimdi** 'teori'lerin **bırakılıp** 'pratik' **olunmasını yolunda öğütler veriyorlar. Oysa kitap haline getirilerek kamuoyuna sunulan programımızı okuyanlar, bu harekette teoriyle pratiğin bir bütün oluşturduğunu görebilirler.**

Biz, manevi baskılara, sıkboğaz etmelere aldırış etmeksizin yolumuzda yürüyoruz.

İğneyle kuyu kazarcasına bir sabır ve özenle partinin sağlam temelleri atıldı. Partinin yapısı da, aynı sabır ve özenle, halkın ellerinde yükselecektir.

Demokratik Sol Parti hareteti, Türkiye'de şimdiye kadar denenmemiş bir halk hareketidir. Bu hareket ilkesizliğin, aceleciliğin tuzaklarına düşmeksizin amacına doğru ilerleyecektir. İlerledikçe de demokratik solun gerçek birliği sağlanacaktır.

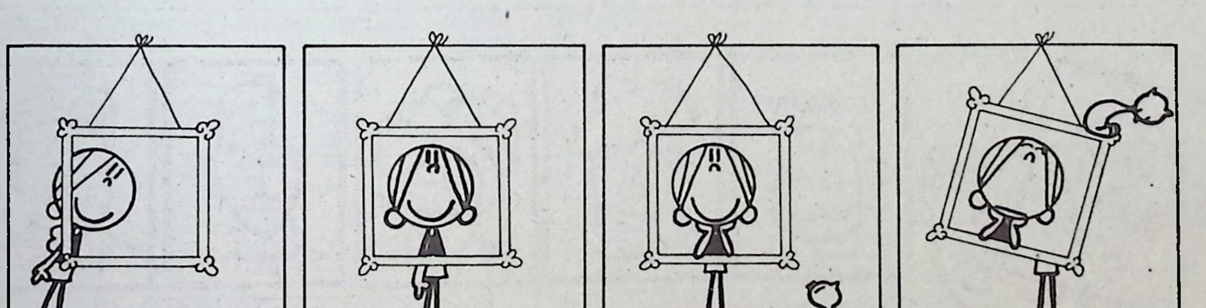
Demokratik solda siyaset, bir seyirlik oyun değil, halkın verdiği bir insanca ve hakça yaşam mücadelesidir.

Demokratik sol hareket, siyaset sahnesinin günlük olayları içinde değil, halkın bilincinde ve davranışında biçimlenir. Siyaset sahnesindeki 'öncü kadrolar' **elinde değil, halkın ellerinde güçlenir.**

Bazı çevrelerde görülen telaş, belki de biliç altında, öncülüğü halka kaptırma kaygısından 'öncü kadrolar' **döneminin kapanıp, halk öncülüğü döneminin açıldığını görmekten kaynaklanıyordur.**

Oysa, halkın öncülük etmediği bir hareketle, demokratik solun veya sosyal demokrasinin amaçlarına ulaşılamaz, haklar ve özgürlükler sağlam ve kalıcı güvencelere kavuşturulamaz. Bunu kavrayamayanlarsa, çok okumuş yazmış da olsalar, gerçek aydın sayılamazlar ve 'ilerici' olamazlar.

Demokratik Sol Parti'yi oluşturma girişiminin dışında bulunsalar bile demokratik solu içtenlikle benimseyenlerin de, telaşlılardan veya derme çatma bir 'birlik' görüntüsü uğruna sağlıklı bir gelişmeyi engellemeyi göze alanlardan gelen günlük telkinlere kapılmayacaklarını umarız."

Piyale

Nâs ile Nesnâs...

İLHAN SELÇUK — *13 temmuz*

Cumhuriyet'in 11 Temmuz 1985 günlü manşeti çok önemli bir olayı okurlarına duyuruyordu:

"Banaz Kaymakamı, derste Darwin'i anlatan öğretmenin maaşının onda birini kestirdi."

Olay neydi?

Arkadaşımız Ümit Aslanbay'ın haberini birlikte okuyarak anımsayalım:

"ANKARA — Uşak'ın Banaz ilçesi Kızılcasöğüt İlköğretim Ortaokulu öğretmeni Ramazan Koca, derste 'Darwinist felsefe propagandası yaparak öğrencilerin zihinlerini bulandırdığı' gerekçesiyle Banaz Kaymakamı Bekir Kaya tarafından maaşının onda birinin kesilmesi cezasına çarptırıldı. Kararın duyulmasından sonra konuyla ilgili bilgi veren Kaymakam Bekir Kaya 'Öğretmenin öğrencilere uluorta böyle şeyler anlatması, halk tarafından tepkiyle karşılandı' dedi.

Buna benzer bir olay, tam altmış yıl önce ABD'nin Dayton kentinde yaşanmış ve fen dersi öğretmeni Thomas Scopes, Darwin kuramını öğrencilerine öğrettiği için 100 dolar para cezasına çarptırılmıştı."

★

Avni Yakalı, Bertrand Russel'in *"İlimden Beklediklerimiz"* kitabındaki sayfa dipnotunda anlatır:

"Çocukken 'evrim teorisi'ne ve bütün yeniliklere aleyhtar bir kitap görmüştüm. İzmir İdadisi'nde okuduğum yıllarda (1903-1907) Maarif Nezareti tarafından mekteplere tavsiye edilmişti. İptâl-i Mezheb-i Maddiyun (Materyalist Düşüncenin İptali) adını taşıyan bu kitapta Copernicus sistemi cerhediliyor, hatta güneşin dünyamızdan daha küçük olduğu ispat bile ediliyordu. Darwin'i tezyif (aşağılamak) için yazılmış şu beyti de galiba o kitapta görmüştüm:

Nâsı nesnâs ile edip tarif
Kendinin kılığını verdi ona."

(Nâs = insanlar, nesnâs = maymun.)

Görüldüğü gibi bu tür olayların kökü eskilere gider. Bilime karşı yobazlığın tutumu yeni bir şey değildir. Atatürk, Cumhuriyet'ten sonra *"Milli Eğitim Bakanlığı"*'nı kurarak bu tartışmalara son vermiş, bilimsel, laik eğitimi *"Öğretim Birliği Devrimi"*'yle gerçekleştirmişti. Ne yazık ki bu devrim kundaklandı ve ardından her şey çorap söküğü gibi gitti.

Günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı koltuğunda oturan Sayın Vehbi Dinçerler'in *"evrimin kuramı"*'na savaş açması ve bu seferberliğe kendisini kaptıran Banaz Kaymakamının Darwin'i öğrencilerine anlatan öğretmen Ramazan Koca'yı cezalandırmasına şaşmak yersizdir. Atatürklüğe karşı devrim, bu noktada durmayacaktır, ilerleyecektir.

★

ABD'deki "Öğretmen Scopes" davası ünlüdür ve görülürken büyük gürültüler koparmıştır.

Ne var ki, bu dava ile öğretmen Ramazan Koca'nın cezalandırılması bir değildir. Amerika öyle bir ülkedir ki ABD Patent Dairesi yalnız 1860-1900 yılları arasında 676 bin buluşa patent vermişti. Thomas Edison ilk elektrik ampulünü yaptığında, takvim 1870 yılını gösteriyordu. Amerikan öğretim düzeni bizimkinden çok değişiktir, eyaletlere göre özel renkler gösterir. Bugün bile Amerika'da "Scopes davası"na benzer yargılamalar söz konusudur. Üstelik Scopes'ı kaymakam cezalandırmamıştır; öğretmen, bir şikâyet üzerine bağımsız mahkemede yargılanmıştır.

★

Türkiye'de *"araştırma + geliştirme"* yolunda ciddi bir yatırım yok...

Fikir özgürlüğü yok...

Bilim özgürlüğü yok...

Ulusal gelirimizden bilim harcamalarına ayrılan para solda sıfır sayılacak kadar az iken, Milli Eğitim Bakanı, devletin okullarında bilimsel düşünceye savaş açmış bulunuyor.

Ve diyor ki:

"Biz bu yola ölüm gömleği giyerek çıktık..."

Haydi hayırlısı...

Ali Ulvi

CUMHURİYET YOLUNDA
Yunus Nadi
1930'lu yılları yansıtan yazılar 500 lira, Çağdaş Yayınları

Cumhuriyet

62. Yıl; Sayı: 21869 Kurucusu: Yunus Nadi Fiyatı: 100 TL. 14 Temmuz 1985 Pazar

ÖZEL DÖRTLER DERSANESİ
ÖSS/ÖYS KURSLARI
2 Eylül / 28 Eylül sabah
gruplarına kayıtlar devam etmektedir.

Söylemezoğlu MDP'nin yeni genel başkanı

Sunalp de gitti

SÖYLEMEZOĞLU OMUZLARDA — Genel başkan adayı olarak kongre salonuna gençlerin omuzlarında giren Söylemezoğlu'nun boynuna çiçeklerden bir çelenk takıldı. Söylemezoğlu, tur atarken salon "Başkan Ülkü" ve "Milliyetçi Türkiye" sloganlarıyla inliyordu. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Söylemezoğlu 425 oyla Genel Başkan seçilirken, Sunalp 198 oy aldı

Aralarında savcı Doğan Öz'ü öldürdüğü iddiasıyla yargılanıp beraat eden İbrahim Çiftçi'nin de bulunduğu 40 kişilik bir grup Söylemezoğlu aleyhine tempo tuttu. Bu gruptan bazıları gazetecileri tartaklamaya kalkıştı.

Önceki gece, il başkanları toplantısında milletvekilleri ve delegelere küfreden Üsküdar İlçe Başkanı Pişkin, kongrede söz alınak isteyince, ortalık karıştı. Kongreye ara verildi ve çevik kuvvet çağrıldı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — DYP ve HP'den sonra MDP'de de genel başkan değişti ve Ülkü Söylemezoğlu MDP'nin yeni genel başkanı oldu. MDP'nin 1. Büyük Olağan Kongresi dün olaylı bir hava içinde başladı ve ilk günün sonunda genel başkanlığa seçilen Ülkü Söylemezoğlu (49) 637 delegenin katıldığı oylamada 425 oy sağladı. MDP'nin kurucuları arasında yer alan ve kuruluşundan bu yana genel başkanlığını yapan Turgut Sunalp'e ise 198 oy verilirken, 14 oy da geçersiz sayıldı.

Ülkü Söylemezoğlu genel başkan seçildikten sonra "MDP kongresinde demokrasinin en güzel örneği verilmiştir" dedi. Kongre bugün saat 10.00'da toplanarak diğer organların seçimi yapılacak.

Kongre açıldıktan sonra gizli oyla yapılan divan başkanlığı seçimi 5 saat sürdü. Oy ayrımı sonunda Genel Sekreter Ülkü Söylemezoğlu taraftarlarının aday gösterdiği Prof. Yılmaz Altuğ, 378 oyla divan başkanı seçildi. Turgut Sunalp'in adayı Mustafa Saraç 210 oy alırken, 5 oy boş çıktı, 44 oy da geçersiz sayıldı.

Selim Sırrı Tarcan Spor Salonu'nda sabah erken saatlerden itibaren delegeler, konuklar ve dinleyicilerin akın akın geldikleri kongrede ülkücü oldukları öne sürülen 40 kadar genç kongreye gölge düşürdü. Bu grubun arasında Savcı Doğan Öz'ü öldürdüğü iddiasıyla yargılanıp beraat eden İbrahim Çiftçi'nin de bulunduğu görüldü.

Eski ülkücülerden Ahmet Savar ile MDP Üsküdar İlçe Başkanı Necdet Pişkin kongreye sekiz olarak ekilmesine çabalar bir grubu takıp veriyorlardı. Divan başkanlığı seçimi boyunca

(Arkası Sa. 7. Sü. 1'de)

KONGREDEN NOTLAR

Boz horozlar

CANAN YAZGANGİL
BETÜL UNCULAR
JÜLİDE GÜLİZAR

ANKARA — MDP Büyük Kongresi'nin yapıldığı Selim Sırrı Tarcan Spor Salonu sabahın erken saatlerinde Sunalp'in "milliyetçi" görevlilerince çevrildi.

(Arkası Sa. 7. Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Kim kazanırsa kazansın...

ANKARA — Ola ki Sayın Sunalp gene öfkelenir, 1983'te partiyi kurarken yaptığı gibi üzerinde adı yazılı yeni bir dosya hazırlar, çelik kasaya kaldırır olasılığına dayanarak söylüyorum:

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Cenaze töreni için

ANKARA — Milliyetçi Demokrasi Partisi'nin (MDP) birinci ve çok büyük bir olasılıkla sonuncu kongresi, partinin bugüne dek sergilediği çizgiye denk bir havayla başladı: Cansız, renksiz, ilgisiz.

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

Haydar Saltık Necdet Öztorun Mehmet Bayruk
Halil Sözer I. Hakkı Akansel Recep Ergun

Silahlı Kuvvetler'in üst kademelerinde yeni atamalar bekleniyor

Görev değişikliği için hazırlık var

Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Haydar Saltık emekli olacak. Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Necdet Öztorun'un Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na atanması bekleniyor.

Orgeneral Haydar Saltık'ın Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne, Genel Sekreter Emekli Orgeneral Sedat Güneral'in de bir dış göreve atanacağı öne sürülüyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Savunma Bakanlığı yetkilileri, Silahlı Kuvvetler üst düzeyinde bu yıl yapılması beklenen yeni düzenlemelerin yasa gereği Genelkurmay Başkanlığı tarafından saptanıp Başbakanlığa önerileceğini, bu konudaki hazırlıkların, ancak ağustos ayında kesinleşeceğini söylediler.

Bu konuda bilgi sahibi olan çevrelerin söylediğine ve bugün eldeki verilerle yapılan hesaplara göre, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Haydar Saltık, süresini doldurduğu için emekliye ayrılacak. Bir olasılığa göre Orgeneral Saltık, bir dış göreve atanması söz konusu olan Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri emekli Orgeneral Sedat Güneral'in yerine bu göreve getirilecek.

Orgeneral Haydar Saltık'tan boşalacak olan Kara Kuvvetleri Komutanlığına ise, Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Necdet Öztorun'un atanacağı bildiriliyor.

Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Halil Sözer'in bu ağustosta, ya da aralık ayında süresini doldurarak ayrılacağı, yerine Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Orgeneral Halil Tozkoparan'ın, ya da Genelkurmay Denetleme Kurulu Başkanı Cemil Çuha'nın atanabileceği belirtiliyor.

Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Zahit Atakan'ın görev süresinin bir yıl daha uzatılabileceği, tersi bir durum karşısında buraya Donanma Komutanı Oramiral Emin Göksan'ın getirileceği öne sürülüyor.

Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Mehmet Bayruk'un emekli olacağı, bu göreve Harp Akademileri Komutanı

(Arkası Sa. 7. Sü. 7'de)

Horzum alacaklısı yabancı bankalardan Özal'a:

'Eksclans olaya el koyun'

Kemal Horzum'a açtıkları Türkiye Emlak Kredi Bankası garantili kredileri geri alamayan yabancı bankalar grubu yazdıkları mektupta, Özal'dan "Olaya acilen ve bizzat el koymasını" istediler.

Dış Haberler Servisi — Türkiye Emlak Kredi Bankası garantisiyle Türk işadamı Kemal Horzum'a açtıkları kredileri geri alamayan yabancı bankalar Başbakan Özal'a "acil olarak olaya müdahalesini rica" ettiler. Alacaklı bankalar grubu tarafından Başbakan Özal'a hitaben yazılan yazıda, 1980'den sonra gerçekleştirilen yapısal değişikliklerde kredi açılabilecek ve yatırım yapılabilecek bir ülke haline gelen Türkiye'nin yükselen dış itibarına, bu kamu bankası olan Emlak Kredi'nin tutumu nedeniyle gölge düşmemesi için Başbakan'ın bizzat olaya el koyması istendi.

"Ekselans Turgut Özal, Türkiye Başbakanı" hitap cümlesiyle başlayan yazıda bir kamu bankası olan Türkiye Emlak Kredi Bankası'nın garanti ettiği bonolar ya da teleks şifresiyle verdiği garantilere dayanılarak Kemal Horzum'a açılan 36 milyon dolarlık kredinin vadesi gelen 14 milyon dolarlık bölümünün ödenmemesi üzerine Emlak Kredi Bankası nezdinde yapılan girişimlerden sonuç alınamadı, Emlak Kredi Bankası'nın vadesi henüz dolmamış 22 milyon dolarlık borcu kabul etmeye de yanaşmadığı anlatılıyor ve bu yazıya imza koyan alacaklı bankalar grubu dışında bir grup bankanın da toplam 19 milyon dolar tutarında alacağının benzer durumda bulunduğu belirtiliyor.

Birçok ünlü yabancı bankanın imzasını taşıyan yazıda Emlak Kredi Bankası'nın kendi bünyesindeki bazı yolsuzlukları baha-

(Arkası Sa. 8. Sü. 6'da)

Başbakan Çorlu'da tesis açtı temel attı

Özal 121 bin ortaklı fabrikayı 'halka satalım' dedi

Kasıtlarımız ağzına kadar döviz dolu.
Kuveyt Hali'nde yüzde 80 Türk üzümü var. Buna askeri istifa denmez ekonomik istifa denir.

FÜSUN ÖZBİLGEN

ÇORLU/TEKİRDAĞ — Başbakan Turgut Özal, dün beraberinde eşi Semra Özal olmadığı halde bazı bakanlarla birlikte Trakya gezisine E-5 karayolunda "yol" yaparak başladı. [illegible]

Çorlu'ya girişinde 5 tane büyük dana kesilerek karşılanan Özal, Çorlu hükümet meydanında halka hitaben yaptığı konuş-

(Arkası Sa. 4. Sü. 7'de)

UÇAK İTHALİ VERGİ DIŞI BIRAKILDI
8. Sayfada

İstanbul'da 'kira' telaşı

HASKAN DALAN 'ASTRONOMİK KİRA'YI SAVUNDU:

Bu parayla çok iş yapılacak

Bedrettin Dalan, "Koca Taşlık Gazinosu'nun aylık 200 bin lira kirası var. Bir şarkıcı gecede 1 milyon kazanırken komik denecek kira alınması doğru değildir" dedi.

İstanbul Haber Servisi — İstanbul Belediyesi'nin kendine ait kimi dükkân, gazino, lokanta ve plajların aylık kira ücretlerine "astronomik" oranlarda zam yapması, İstanbul'da tam bir "şok" yarattı.

Aylık kiraları 2 bin 500 liradan 250 bin liraya kadar değişen yaklaşık 2 bin 900 adet işyerinin yeni kiraları artık milyonlarla hesaplanıyor. İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, bu "şok" zammın gerekçesini soran Cumhuriyet muhabirine, "Bu para ile İstanbul'da yapılacak çok işimiz var" dedi. Dalan'a göre, İstanbul'da belediyeye ait 2 bin 900 emlak var ve bunlar "bedava denecek şekilde çarçur edilmiş." Dalan, "Zaten bu çarçur edilmeseydi, bu özel yasa çıkmazdı" diyor.

Dalan şöyle konuşuyor:

"Koca Taşlık Gazinosu'nun aylık 200 bin lira kirası var. Bir şarkıcı bir gecede 1 milyon kazanırken, komik derecede kira alınması doğru değildir. [illegible]"

GAZİNOLARDA EN BÜYÜK ARTIŞ

'Bu kadar kirayı para bassak karşılayamayız'

Gazinocular, yeni zamlardan nasibini en büyük oranda alanlar oldu. Gazinocu Fahrettin Aslan, mahkemeye başvuracaklarını, yeni kirayı kesinlikle ödemeyeceklerini söylüyor.

İstanbul Haber Servisi — İstanbul Belediyesi'nin kira artışlarından nasibini en büyük oranda alan yerlerin başında gazinolar ve turistik işletmeler geliyor. Gazino, turistik tesis, lokanta ve plaj işletmecileri belediye zamları için şöyle konuştular:

FAHRETTİN ASLAN (Maçka Taşlık Gazinosu'nun aylık kirası 312.500 liradan 25 milyon liraya çıkarıldı. İki yıl önceki kirası 80 bin liraydı): Belediyenin tespit ettiği yeni kiralar çok astronomik. Bu işte bir yanlışlık var. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti'nde böyle bir kanun yok, olamaz da. Aylık 25 milyon lira ödemek için Taşlık'ta para bassak yine yetiştiremeyiz. Bunların amacı bizim açacağımız mahkemenin sonuçlanmasına kadar topladıkları kiraları faizsiz olarak çalıştırmaktır. Bu durumda belediye bizim paramızı bedavadan işletmiş olacak. Gazinoyu teslim etmekten başka çare yok. Dalan dükkânı gelip alsın, hayrını görsün. Bu burayı boşaltınca aylık 25 milyon liradan ihaleye çıkaracaklar. Kiralayan çıkmazsa kira bedelini düşürecekler. O zaman yı-

(Arkası Sa. 8. Sü. 5'te)

Kiralar neydi, ne oldu?

Maçka Taşlık: *Aylık 312 binden 25 milyona.*
Taksim Belediye: *Aylık 231 binden 24 milyona.*
Galata Kulesi: *Aylık 257 binden 2.5 milyona.*
Florya Yeni Plajı: *Sezonluk 10'dan 50 milyona.*
Kazaca Lokantası: *Aylık 8'den 18 milyona.*
Taksim PTT: *Aylık 112 bin liradan 500 bin liraya.*
Aksaray Yeraltı Çarşısı: *67 binden 600 bine.*

TAKSİM'DE ÖFKELİ ŞAŞKINLIK: DÜKKÂNLARI KAPATIRIZ

AKSARAY'DAN ÖZAL'A TELGRAF VAR: KİRAYA ZAM İNSAN HAKLARINA AYKIRI

8. Sayfada

MARİNİ VE NECDET MENGÜÇ — Roma'da görülmekte olan Papa suikastıyla ilgili ikinci davanın savcısı Antonio Marini, İstanbul'a gelerek "bilgi alışverişinde" bulundu. Fotoğrafta Marini (sağda), İstanbul Cumhuriyet Savcısı Necdet Mengüç ile. (Fotoğraf: YALÇIN ÇAKIR)

İtalyan savcı İstanbul'da "belge değiş tokuşu" yaptı

Marini'den Ağca-Çelenk yüzleşmesine üçlü öneri

1- Bekir Çelenk geçici olarak İtalya'ya götürülüp Ağca ile yüzleşecek.
2- Türkiye'de uluslararası sorgu yapılır.
3- Bekir Çelenk İtalya'ya verilir.

İstanbul Haber Servisi — Roma'da görülmekte olan Papa suikastıyla ilgili ikinci davanın savcısı Antonio Marini, dün İstanbul Cumhuriyet Savcısı Necdet Mengüç'ü makamında ziyaret ederek yaklaşık 4 saat görüştü. Bugün İtalya'ya geri döneceğini bildiren Marini, Emniyet yetkilileri ile Mehmet Ali Ağca'ya ilişkin tüm belgeleri ve dokümanları inceledi. Marini, belge ve doküman değiş tokuşunda bulundu. Marini, Bekir Çelenk ile Ağca'nın yüzleştirilmesi amacıyla üç seçenekli bir öneri hazırlanabileceğini bildirdi.

İtalyan savcı Antonio Marini, sıkı güvenlik önlemleri altında dün sabah saat 09.30'da İstanbul Adliyesi'ne gelerek İstanbul Cumhuriyet Savcısı Necdet Mengüç'ü ziyaret etti. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube Müdürü Mete Altan'ın da katıldığı toplantıda Ağca hakkında var olan tüm belge ve dokümanlar, fotoğraflar, duruşma tutanakları incelenerek fikir alışverişinde bulunuldu. Marini'nin yanında getirdiği dosyalarda bulunan fotoğraf ve

(Arkası Sa. 7. Sü. 4'te)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Ulusu'nun Görevi

DYP Genel Başkanı Sayın Cindoruk, F-16 uçakları ile ilgili inceleme ve soruşturmaların başlatılabilmesi için Anayasa'nın geçici 15'inci maddesinin kaldırılmasını istiyor. Cindoruk, bu görüşünde yerden göğe kadar haklı.

Anayasa'nın geçici 15'inci maddesi 12 Eylül döneminde

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

New York'tan

Yağmura karşı havyar

TANJU AKERSON

NEW YORK — Gök bir haftadır bir türlü mavileşmiyor. Güneş yurdunu yarım yamalak gösteriyor. Rutubet başını almış gidiyor. Gizli bir sıcak kenti tutsak almış durumda... Bazı akşamlar serinlik getirmeyen kısa ömürlü bir yağmur döküldüyor sokaklara. Kimsenin yakınmayı aklından geçirmediği tipik bir New York yazı. Her yıl Noel gecesi önünde dünyanın en büyük çam ağacı dikilen Rockefeller Alanı'ndaki genellikle gazeteci ve televizyoncu takımının açtığı barda oturuyorum. En dolu olması gereken saatlerde bar bomboş. Zenci bir temizlikçi sahip-

(Arkası Sa. 4. Sü. 2'de)

Cannes'dan

Toplesli avuntu

HADİ ULUENGİN

CANNES — Kim ne derse desin, ben Topless mayolara karşıyım. Sainte Marguerite Adası'na bakan plajda uzanan güneşlenen kadınlar dünyanın en biçimli göğüslerine sahip olsalar bile. La Croisette'te refiklerini iki adım geriden takip eden ve beyaz cellabalarının yırtmaçlarından biçimli bacakları ancak belli belirsiz farkedilen Arap haremler kadar cazibeli değiller.

Topless mayoların erotizm çabası bir yana, Cannes bu yaz yine Cannes. Burnu büyük, ukala ve züppe Parisliler; "Majestic" otelinin suitlerinde 'Binbir Gece Masallarını' anlatan Harun Re-

(Arkası Sa. 6. Sü. 6'da)

Stockholm'den

Borg, vergi verecek mi?

YAVUZ BAYDAR

STOCKHOLM — Wimbledon Tenis Turnuvası'nın 17 yaşındaki sansasyonel galibi Boris Becker'le ilgili olarak İsveç basınının attığı manşetler, yerini hafta başında Wimbledon'u bir aralar tekeline almış olan bir başka tenis yıldızına bıraktı. Ancak durum farklıydı. Birincisi, manşetler daha iriydi. İkincisi, haber, spor sayfası yerine "iş haberleri" ve "ekonomi" sayfalarından veriliyordu. Dünyaca ünlü tenisçi Björn Borg, uzun bir aradan sonra İsveç'e "kesin dönüş" yapmaya karar vermişti.

Bizzat Björn Borg'dan kaynaklanan bu haber, güneşli yaz günlerinde tatile gevşekliğine

(Arkası Sa. 6. Sü. 3'te)

Toulouse'dan

Sosyalist tramvay

RAGIP DURAN

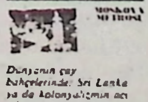
TOULOUSE — Bu sıcaklarda Orhan Veli'yi dinleyip "Alır başımı giderim". Git Londra'yı kuzeyde bırakıp, Akdeniz'e inmek lazım.

On beş yıl önce Kars'ta öpülen Fransız kızının izine düşünce Toulouse'da buluyor insan kendini. Ama şimdi onun kocasını ve üç çocuğunu anlatacak değilim.

İngiltere'nin takım elbiseli havasından kurtulup güneybatı Fransa'nın mutlu güneşine ulaşınca, Le Monde bile okunmuyor. Zaten çantada sadece iki şiir kitabı var: Rimbaud ve Baudelaire. Toulouse'lu güzel kadınların heyecanından mutlu bilmiyorum, bu her Fransa bir başka sevimli gö-

(Arkası Sa. 6. Sü. 2'de)

SİYASET 85

MOSKOVA METROSU

Dünyanın çay bahçelerinde: Sri Lanka ya da kolonyalizmin acı mirası.
Avrupa'daki Türklerin kimlik bunalımı.

Parasız ekimiz bugün ve her pazar Cumhuriyet'le

Solu Bölen Kim?..

HASAN CEMAL — *15 temmuz*

Bir zamanlar özellikle CHP dışındaki sol kesimde heyecan, öfke ve hırçınlıkla tartışılan bazı konular vardı. Tarafların kimi zaman birbirlerini düşmanlıkla suçlayabildikleri bu tartışmalar, genellikle, yeni yeni kavga ve bölünmelere kaynaklık ederdi.

Bugün aklınızda kalanlar var mı bunlardan: *"Sosyalist devrim mi, milli demokratik devrim mi?.. Kırdan mı, kentten mi?.. Öncülük mü, önderlik mi?.. Kitle çizgisi nedir, ne değildir? Asker-sivil aydınlar mı, işçi sınıfı partisi mi?.. ilkeli birlik, ilkesiz birlik... Ve Mao* Çetung *mu yoksa* Zedung *mu?.."*

Bilmem anımsadınız mı?..

Halk tabanı son derece sınırlı bir zeminde yapılan bu gibi tartışmalar CHP'de genel olarak pek görülmezdi. Halk Partisi'nin ileri gelenlerine göre, bu tartışmaların tarafları, *"halktan kopuk"* çevrelerdi.

CHP gibi büyük bir kitle partisi içinde zamanla doğal olarak birtakım kanatlar oluşmuştu, ama yine de tartışmaların niteliği yukarıdakilerden hayli farklıydı. Bir ara *halk - aydın kopuklukğu* ateşli bir tartışma ve polemik konusu olarak ön plana fırlamıştı. CHP'nin beyin takımı, demokrasinin gelişiminde neredeyse en büyük engel olarak gördüğü aydınları, bürokatları yaylım ateşine tutmuştu. 12 Mart 1971 darbesinden sonra bu tema küllenmiş, Ecevit ve CHP büyük bir aydın desteğini de arkasına alarak, tam bir *birlik* içinde ve kamuoyunda heyecan titreşimi yarata yarata iktidara doğru yürüyüşe geçmişti...

Bugün CHP yoktur.

Solda birlik diye bir kavramın yerinde yeller esmektedir. HP ve SODEP'ten sonra sırada DSP vardır.

Ve bir zamanlar CHP dışı solda tanık olduğumuz türde birtakım tartışmaların bu kesimde de uç vermeye başladığını görmekteyiz. Özellikle *aydın-halk kopukluğu* ya da *yabancılaşması* konulu tartışmalar... *"Seçkinler", "aydın denen kesimler"* gibi deyimlerle bir zümrenin hedef alınması...

Bu eğilim daha çok partileşme çabasındaki Demokratik Sol Parti'de (DSP) dikkati çekiyor.

Aydın-halk ilişkisi kuşkusuz ele alınmalıdır. Ama DSP çevrelerinde ele alındığı gibi değil. Burada bir hata, bir haksızlık veya her ikisi birden varmış gibi geliyor bize. Ülkemizdeki demokrasi ve çağdaşlık mücadelesinde temel sorun sanki *"seçkinler, aydın denen kesimler"*miş gibi bir havanın oluşumuna katkıda bulunmak, demokrasiden pek hoşlanmayan başka güçlerin ekmeğine yağ sürebilecek bir talihsizlik sayılabilir.

Tarihsel bakımdan da bu bakış açısı bıze gore hatalıdır. Ulusal Kurtuluş Savaşımız dahil çağdaşlaşma ve demokrasi savaşımında Türk aydınının belirleyici önder rolünü yadsımak olası mıdır?..

Yakın tarihe bakalım: Örneğin CHP'de Ecevit'in 1960'larda genel sekreterliğe gelişi, demokratik solun partide egemen oluşu, 1972'de Ecevit'i liderliğe getiren oluşum ve CHP'nin iktidara yükselişi, bütün bunlarda Halk Partili olsun olmasın aydınların ağırlığını, herhalrde, vicdan ve sağduyu sahibi kimse görmezlikten gelemez.

Bu, bir.

İkincisi, *"seçkincilik", "elitizm"* bir tür hastalık olabilir, ama bunu reddederken *"popülizm"*e kaynak da bir başka tehlikeli eğilim değil midir? Üstelik, bir eliti, seçkin bir politikacı-fikriyatçı kadrosu olmayan bir parti hele demokratik sol bir parti olabilir mi?..

Bu, iki.

Üçüncüsü, 12 Eylül demokrasi ve demokratik güçler açısından bir başarısızlığın ilan edilişidir. Demokrasi kurumunun kendi iç mekanizmalarıyla bir büyük bunalımı aşamayışıdır. Ve bu başarısızlığın bir parçası da kuşkusuz CHP'ye bir bütün olarak aittir. Sorumluluğun sevabıyla günahıyla ortak paylaşımına ve istisnasız herkesin yapacağı bir vicdan muhasebesine gerek vardır.

Bu, üç.

Dördüncüsü, bu *"vicdan muhasebesi"*nin bugüne kadar gerçek anlamda yapıldığı kanısında değiliz. 12 Eylül öncesi hataları, onlardan çıkarılacak dersler ve bu derslerin ışığında üretilecek politikalar... HP, SODEP ve DSP, her üçü açısından da bu görev henüz gündemdeki yerini korumaktadır. Bu iş doğru dürüst yapılmadan demokratik sol, veya sosyal demokrasi, ne demokrasinin gelişimini sağlayabilir, ne de iktidar mücadelesinde inandırıcılığını...

Bu, dört.

Beşincisi, *diyalog ve uzlaşma* konusudur. Demokrasinin bu temel kavramları kimilerince kâğıt üstünde gayet güzel savunulmakla birlikte ne yazık ki pratikte bu kavramların bir hayli uzağına düşülmektedir.

Bu, beş.

Altıncısı, *bölünme* konusudur.

Unutmayalım, demokratik veya sosyal demokrat solun bölünmesinin temelinde öncelikle 12 Eylül yatar. Önce, CHP kapatılmıştır. Sonra, beş ve on yıllık siyaset yasakları konmuştur. Halkçı Parti ile SODEP'i kimlerin kuracağı veto süzgecinden geçirilmiştir. Daha sonra da HP genel seçimlere girerken, SODEP'e *"dur"* denmiştir. Buna paralel olarak da DSP hareketi gelişmeye başlamıştır.

Söz konusu bölünmenin *"tavan"*da olduğu açıktır. Çünkü her şeye rağmen geleneksel CHP oyu 6 Kasım 1983'te HP'ye, 25 Mart 1984'te SODEP'e gitmiştir.

SODEP'te kalır mı? Aydın G. Gürkan'la canlanan HP'ye ne kadarı döner? DSP'ye mi kayar? Bilemeyiz. Bildiğimiz, bölünmenin *"taban"*da değil *"tavan"*da olduğudur.

Bu, altı.

Yedincisi, geleneksel Halk Partisi tabanının *"tavan"*da da *"birlik"* isteğidir. Eski Halk Partililerin bu özlemi son derece yerindedir. Gerek iktidara yürümek açısından, gerekse sağa karşı bir ağırlık oluşurup demokrasinin işlerliğini sağlamak açısından

tek ve güçlü bir partiyi özlemek kadar doğru bir düşünce olamaz.

Ama bu doğru düşüncenin *"tavan"*da egemen olabilmesi bugün için pek yakın bir ihtimal olarak gözükmüyor.

Ne yazık ki öyle.

Şimdililk dışa dönük olarak farklı açıklamalar yapılıyor olsa da, HP'nin de, SODEP'in de, DSP'nin de kendi yollarında yürümeye devam edecekleri anlaşılıyor.

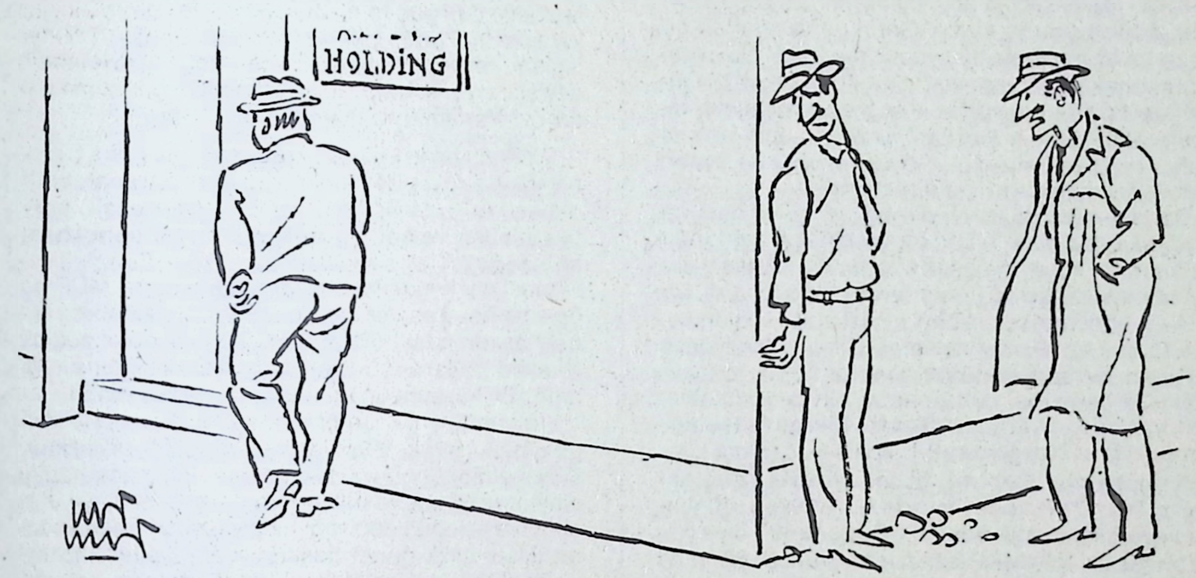
Ne zamana kadar?

Hiç olmazsa 1988 seçimlerine kadar diyebiliriz.

*"Taban"*dan gelen ses sağduyuyu yansıtmaktadır. Ama ne var ki kendi özlemlerini gerçeklerle karıştıranların bu sese kulak verebileceklerini bugün için mümkün göremiyoruz.

Acı tecrübelerden ders çıkarmayı öğreninceye kadar bu böyle devam edecek mi bakalım.

En azından, dileyelim, taraflar birbirleriyle diyalog kapılarını açık tutsunlar, bir zamanların *"fraksiyon tartışmalarına"* benzer bir ortama meydan vermesinler!

— Bırakalım peşini... Adamı komünist sandık, oysa Çin komünizminden yanaymış!.. *Ali Ulvi*

Meçhul Meşhurların Sahneyi Terk Etmeleri

YALÇIN DOĞAN — *15 temmuz*

Turgut Özal, eğer iktidar olmasaydı, hiç kimsenin kuşkusu olmasın ki, Calp ve Sunalp'in başına gelenler onun da başına gelecekti; yani partisinin ilk kongresinde Özal da partiye kendi getirdiği kişiler tarafından genel başkanlıktan indirilecekti. Özal'ı yerinde tutan partisinin iktidarıdır. Özal'ı partisinde vazgeçilmez kılan, ANAP'ın iktidar oluşudur.

Türkiye belki de son yüzyıl içinde hiç yaşamadığı bir deneyden geçiyor. Hiç tanık olmadığı bir değişim süreci içinde **"siyaset arıyor"**, tüm kurumlarıyla birlikte ara verilen bir dönemden sonra, siyasete yeniden izin verilmesiyle birlikte ortaya çıkan siyasal partiler, kendi kurucularını görevlerinden kendi elleriyle uzaklaştırıyorlar. Siyasete tümüyle ara verilmesini Türkiye yüz yılda bir kere yaşadı. 15 Ekim 1981'de siyasal partilerin tümünün kapatılmasıyla birlikte, Türkiye ilk kez **"partisiz bir döneme"** tanık oldu. Hem de yüz yılı aşkın bir dönemin ardından ilk kez böylesine **"partisiz geçen aylar"** gördü. Ardından 16 Mayıs 1983 tarihinde **"parti kurmaya yeniden izin"** verildi. Bunların içinde Turgut Özal hariç olmak üzere, yeni kurulan partilerin başına **"meçhul meşhurlar"** gelmeye başladı. Daha doğrusu, **"meçhul meşhurlar"** önderliğinde yeni partiler kurulmaya başlandı. **"Yeni dönemin önderleri"** olarak halka tanıtılan bu **"meçhul meşhurlar"** kendi kurdukları partilerde iki yıl dayanamadılar. Partilerin ilk kongrelerinde kendi seçtikleri ve kendi elleriyle görev verdikleri insanlar, bu **"önderleri"** tek tek koltuklarından indirmeye başladı.

Gerek Calp'in Halkçı Parti Genel Başkanlığı' ndan düşmesi, gerekse Turgut Sunalp'in daha ilk kongrede MDP Genel Başkanlığına veda etmek zorunda kalması, siyasal kurgunun en büyük yanılgısını birer birer ortaya çıkarıyor. Yukardan yönlendirilen partiler, yine tayinle iş başına gelen **"önderleri"** toplumdan önce, kendileri içine sindirmiyor. Önce partiler **"bu meçhul meşhurları"** tasfiye ediyor. Nasıl ki, Türkiye yüz yıldan bu yana **"partisiz bir dönem"** yaşamamıştı. Şimdi de **"partilerdeki genel başkan tasfiyesine"** böylesine hiç tanık olmadı. Siyasette böylesine **"geniş**

çapta demokratik bir tasfiyeye" Türkiye ilk kez tanık oluyor. Partiyi kuran lider kongreye gidiyor. Kongrede liderliği bırakıp çıkıyor. Böyle bir gelişmeyi enine boyuna irdelemek ve bundan önemli dersler çıkarmak gerek.

İşin bu yanı ne kadar olumluysa, öte yanda da insanı yine düşündüren manzaraları görmek, o kadar olumsuz. Örneğin, genel başkanlığı kongrede bırakan Turgut Sunalp, önceden kararlaştırılmış akşam yemeğine katılmıyor. Bunun yerine **"kendine bağlı"** kişilerle evinde oturup değerlendirme yapıyor. Kısaca, içine sindiremiyor kongrenin aldığı kararı. Ya yeni başkan Ülkü Söylemezoğlu?.. O da daha seçilişinin ikinci-üçüncü saatinde soluğu MDP Genel Merkezinde alıyor. Onun da taraftarları bir değerlendirme toplantısı yapıyorlar, nasıl oluyorsa, toplanacak yer bulamıyorlar ve doğruca MDP Genel Merkezine gidiyorlar. Kongreden ayağının tozuyla MDP Genel Başkanlığına gitmenin anlamı ne?.. Tıpkı Sunalp gibi, Söylemezoğlu da acaba Genel Başkanlığı mı sindiremiyor?

Daha kimler, neleri sindiremiyor?.. Çok basit ve çok yakın bir olay. MDP kongresinin ilk gününde salonun bir köşesine asılan pankartta **"Millet, demokrasi ve asker düşmanlarına hayır"** yazılı. Bir MDP'li hanım bir ara kongreyi izlemeye gelen konuk Doğru Yol Partisi'nin temsilcilerine dönüyor ve **"Siz neden asker düşmanısınız"** diye soruyor. DYP'lilerden birisi çok kibar bir davranışla cebinden kimliğini çıkarıyor. **"Tevfik Fikret Alpaslan, Emekli Hava Korgenerali"** Alpaslan, hanıma kimliğini gösterip **"Ben mi, bizler mi asker düşmanıyız, ben DYP yönetiminde görevliyim. 40 yılımı verdiğim ocağa ben mi düşmanım?"** diye çok nazik bir üslupla MDP'li hanıma sorunca, kadın ne yapacağını şaşırıyor.

Bu tür değerlendirmeleri **"günlük âdet ve daranış biçimine"** getiren MDP'liler, şimdi yeni genel başkanlarının çizeceği rotada ne yapacaklar?.. Söylemezoğlu gerçekte AP'ye çok yakın biri. AP'nin, iktidarında yükselttiği bürokratlardan biri. Hatta, 12 Eylül öncesinde iki kez AP'den aday adayı olmuş, milletvekili olmak istemiş, ama aday adaylığından öteye gidememiş biri. Dolayısıyla, DYP'nin hemen ilk anda dışlayacağı biri değil.

Ancak, sağda birleşme çabaları, kişileri ve kişilikleri çok aşan bir olay. Bir Sunalp yerine, bir Söylemezoğlu ile DYP belki daha rahat diyalog kurar. Ama bu diyalog, sağda ANAP'a karşı bütünleşmeyi hangi noktaya götürür? Bize göre, somut bir birleşmeye çok güç götürür. Çünkü, DYP'nin bir ilke kararı var: Bugün parlamentodaki partiler DYP'yi ilgilendirmiyor. Bu nedenle de **"sağda birleşme"** deyişini en çok, dağılmakta olan MDP gündeme getiriyor. Parlamento dışındaki DYP değil.

DYP'nin belki MDP ile kuracağı diyalogda bir rahatlığı var. O da Söylemezoğlu'nun **"sıradan biri"** olması. Aslında Söylemezoğlu, **"Cerbezeli, politikayı bilen ve geniş ufukları olan bir genel başkan değil"**. Çok sıradan bir politikacı, Sunalp'i devirmesi de, kendisinin başarısından değil. MDP'de öyle bir hava esiyor ki, Sunalp'in karşısına kim genel başkan adayı olarak çıksa, o kişi kazanacaktı. Nitekim, öyle oldu. Sıradan politik kişiliğine rağmen, DYP'ye yakınlığı sağda bir şans olabilir.

Ne var ki, yine temel noktayı bir kez daha vurgulamak gerek. Partilerdeki ciddi değişiklikler, Türkiye'nin bugüne dek görmediği, yaşamadığı olaylardır. Parti liderliklerinin on beş-yirmi yıl sürdüğü ve çok güç değiştiği bir siyasal ortamdan sonra, ikişer yıllık genel başkanlıklar, toplumun neyi sindirdiğini, nelere tepki duyduğunu çok net sergiliyor.

Süleyman Demirel, Tuzla'da 'dinleniyor'

Demirel: Hükmetmek sanattır

LEYLA TAVŞANOĞLU — *15 temmuz*

Tuzla'da dar bir sokak denize iniyor. Kıyıda da yeşillikler ve çiçekler içindeki bir bahçede beyaz boyalı, küçük, ama pek güzel tek katlı bir ev. Belki dış görünüşü, sahibinin adının görkemine ters düşüyor. Ama **Süleyman Demirel**, yıllar önce buraya gönül vermiş. Yazları, hiç olmazsa bir ayı burada geçiriyor.

Evin arsası 500 metrekare. Eşi **Nazmiye Demirel**, 1957 yılında beş arkadaşıyla birlikte, daha Tuzla ıssız bir köy görünümündeyken, üç dönümlük bir arsa beğenmiş. Altı arkadaş bunu daha sonra aralarında bölüşmüşler. Bahçelerin hepsi bakımlı, güzel. Ama öyle **"fazla makyajlı"** cinsinden değil. İnsanın yazlıkta rahat edebileceği gibi...

Süleyman Demirel bizi, kendi çalışma odası haline getirdiği evin taraçasında karşılıyor. Tuzla'nın havasından mıdır, suyundan mıdır, çok zinde görünüyor. Gece mavisi kalın ipekten bir ceket, mavi gömlek, hardal rengi pantolon, ayağına da beyaz keten pabuçlar giymiş. Lacivert-mavi çizgili kravatının üzerindeki altın kravat iğnesinde S. D. harfleri göz alıyor.

Demirel, günlerini burada okumak, Türkiye'nin büyümesini incelemek, çağın gerisinde kalmamak için çalışarak geçiriyor. Yanındaki kahverengi tuşlu telefon, hiç durmadan çalıyor. Yurdun çeşitli yörelerinden dostları, vatandaşlar arayıp hatır soruyorlar. O da, onlarla yakından ilgileniyor.

Üzeri camlı balkon masasında yığınla kitap duruyor. Bunlardan birinin adına gözümüz ilişiyor: **"Bırakınız Yapsınlar, Bırakınız Geçsinler."** Demirel, bu kitap için, **"İlginç"** demekle yetiniyor. Yanındaki dosyalardan biri de, Türkiye'nin ekonomik durumu hakkında listeler, Türkiye'nin çeşitli yıllara ait istatistikleriyle dolu. Yanında bir başka kitap daha var. O da ünlü Fransız yazar Jean-François Revel'ın "Demokrasiler Nasıl Yıkılıyor" adlı kitabın İngilizcesi.

Demirel, aslında burada **"sözde"** tatilde. Konukları hiç eksik olmuyor. Günde en az 40, en çok 150 kişiyi ağırlıyor. **"Türkiye'nin her tarafından gelir, arar-**

lar. Böylece, memleketin çeşitli köşelerinde ne olup bitiyor, arkadaşlarım ne yapıyor, bilirim. Hem de aktivitemi sürdürürüm" diyor. Tuzla'ya birkaç haftalığına da olsa her yıl gelmiş, ama 1983'te hiç adım atamamış, çünkü Zincirbozan'da, kendi deyimiyle de, "Marmara Denizi'nin öte tarafında" imiş.

SOLDA VE SAĞDA BİRLİK

Solda ve sağda birlik gibi siyasal yaşamımızın bu son derece güncel konularıyla ilgili olarak Demirel diyor ki:

"Solda birlik, sağda birlik tartışmaları zannediyorum biraz farazi. Bir ülkede parti kurmak izne bağlı değilse herkes parti kurabilir. Kurulan partileri de yaşatıp yaşatmamak halka aittir. Eğer çoğunluğun aldanmayacağını düşünemiyorsanız ve çoğunluğun mutlaka kandırılabileceğini düşünüyorsanız, parti kurmak, manasını yitirir. Çok parti, demokrasilerin müessesesidir. Plural idaredir bu. Çok partide temelde yatan kabul bir postülattır. Yani bunun ispatına hacet olmayacak kadar baliğdir, açıktır. Doğruluğu kabul edilmiştir. Eğer halk hürse ve ortam serbestse, çoğunluk yanlış yapmaz. Bu dünya tarihinin de ispat edegeldiği bir şeydir. Yani insanın idrak ve izanı var, ama hür değilse, ortam da serbest değilse, halkın doğruyu yapacağını savunmak fevkalade güç olur. Çok parti kurmak serbesttir, dediğiniz zaman, isteyen parti kurar. Buna mani de olamazsınız. Sayısını halk tayin eder. Tepede veya tabanda parçalanmalar, bölünmeler varsa, onun zararını halk görür ve doğruya yönelir.

Türkiye'nin sıkıntısı çok önemli. Türkiye'de en yaşlı parti, şimdi iki yaşında. Esas sıkıntı odur. Parti yaşatmıyorsunuz ki. Eğer Türkiye 10 sene arızasız gidebilse çok başka olur.

SOL BÖLÜNMEZ

Türkiye, 40 seneye yakın zamandır çok partili demokrasiyi yürütmeye çalışıyor. Tepede birleşmeler meseleyi çözmez. Taban zaten vakti, saati gelince partileri birleştirir. Solda rey bölünmesi olmaz benim tecrübeme göre. Seçim zamanı yaklaşınca sola oy veren vatandaş bölünmez. 1977 seçimlerine 12 tane sol parti girdi. Oylar bir yerde toplandı.

Sol dediğiniz şeyi de iyi tarif etmek lazım. Türkiye, bunları zaten daha tam tarif de edebilmiş değil. Halk Partisi, ben solum deyince... Halk Partisi ne zaman sol? 1946'nın Halk Partisi'ne sol demek mümkün mü? 50'nin, 57'nin Halk Partisi'ne... 'Beyond the left and right', yani sağın ve solun ötesinde diye bir şey vardır. Sol ne, sağ ne? Avrupa manasında mı kullanıyorsunuz bunları? Muhafazakârlığı sağ sayıyorsanız, din ve vicdan hürriyetini sol mu inkar ediyor, gibi çok çetrefil meselelere girebilirsiniz.

Ben diyorum ki, biraz sabırlı olmak lazım. Çok telaşa hacet yoktur. Halk bunları birleştirir. Halk, bugün depolitizedir. Bir şokun içinden çıkıyor daha. Yani Türkiye'de siyaset çok kayıtlara bağlandı. Biraz biraz konuşulabildikçe, bu depolitize olma keyfiyeti politize olmaya döner. Ve halkın şuuru memleketi demokrasiye istikamet verecek seviyededir, rüştü vardır, erginliği vardır. Onu zaman halledecektir, diyorum."

YA BASIN?

Peki, ya basınla hükümet arasındaki ilişkilerin niteliği konusunda Demirel ne düşünüyor? Bu ilişkiler nasıl olmalıdır?

"Basın, rejimin bir müessesesi, hükümet de rejimin bir müessesidir. Hür basın, rejimin müessesesidir. Ben yönetimde olduğum zamanlarda anladığım kadarıyla hükümet, Türkiye'de bilhassa ekonomiyi elinde tutan bir organ olduğu için kendi imkânlarını basını terbiye etmek, ya da kendi istikametinde kullanmak için o yola sapmamalı. Yanlıştır. Hükümetle basın arasındaki münasebetler, herhangi hür demokratik bir ülkede neyse. Türkiye'de de o olmalıdır. Münasebetlerin dozunu, şeklini tayin etmek fevkalade zor. Bana sorarsanız, hükümetle basın arasındaki kâğıt, ilan, baskı makinesi ve mürekkepten başka ne münasebet olacak? Hükümet bunları, yani devletin elinde olan şeyleri sevdiğine, sevmediğine vermek, ya da vermemek için kullanmaz. Bu iyi bir şey değildir. Aleyhimde yazdın, lehimde yazdın, diye kullanmaya kalkarsan onlar da iyi bir şeyler değildir. Bence hür basın fonksiyonunu yapmalı, hükümet de kendi vazifesi neyse kanunların, aklın, vicdanın icaplarına göre görevini yapmalıdır. Bunun zor bir iş olduğunu biliyorum. Ama esasen hükmetme sanattır. Hükmetme kolay bir şey olsa, her şekli kaideye dayanmış olsa herkes yapardı bunu. İyi yapan, kötü yapan diye de ayrılmazdı. Devlet, elindeki imkânları hak, adalet, eşitlik ölçüleri içerisinde kullanmakla mükellef müessesedir. Devlet, bir ticari müessese değildir. Bir keyfi müessese de değildir. Benim kanaatimce, hür basınsız bir rejim tasavvur edilemez. Hür basınsız bir demokrasi tasavvur edemiyorum. Basının foksiyonunu serbestçe icra edebilmesinde hükümetler yardımcı olmalıdır. Basına mani olmaya kalkmayı hiçbir zaman anlamadım."

GÖKOVA VE DEMİREL

Gökova'ya santral yapılması hakkında Demirel neler düşünüyor?

"Türkiye'nin hiç dokunulmamış sahilleri, İzmir'le Alanya arasındadır. Türkiye'nin Côte d'Azur'ü denen bu sahillerden 10 ay denize girebilecek yerler vardır. Kalkan, Fethiye, Marmaris, Bodrum, bütün Akdeniz içinde bunlar 'none to second' yani birincidir, demiyor da hiçbir şeyin ikincisi değildir, diyor. Bu bir hayranlığın ifadesidir. Şimdi böyle yerleri bulamazsınız. Elekrik mi lazım size? Elektriği nerde olsa yaparsınız, tel getirir, kor, taşırsınız. Ben şahsen, Türkiye'de elektrik meselesinde en çok mücadeleyi vermiş bir kişiyim. Türkiye'nin elektriğinin 1 milyar kilovat saatten az olduğu dönemlerde de Türkiye'nin elektrik meselesine girdim. Gökova'da yapılacak bir santrala itiraz etmek, elektriğe itiraz etmek değildir. Meselelere çok yönlü bakmak lazım. Ama elektriği Türkiye'nin tabiatını tahrip etmeden yapmanın yolları vardır. Durup dururken, inat olsun diye Türkiye'nin tabiatını tahrip ederek elektrik yapmayı, doğrusunu isterseniz anlayamam. Bir lüzumsuz hadise sayarım. Ve Türkiye'yi çirkinleştirmeye hizmet sayarım. Velhasıl yanlış sayarım.

Münferiden Gökova hadisesine gelince... Kömür zaten Gökova'da değil. Gökova'ya 5 kilometre mesafede. Gökova'dan 11 kilometre yukarda zaten santral var. 5 kilometre mesafedeki Gökova'ya kömür taşımaktansa, 7 kilometre mesafedeki Yeniköy Santralı'na taşımak daha olumludur.

Üstelik Gökova Santralı sıfır kotunda. Yeniköy Santralı ise 600 kotunda, yukarıda. Sıfır kotunda duman çıkarıp da orayı duman etmek yerine, daha yukarıda 600 kotunda, plato seviyesinde kömür yakılarak elektriğe çevrilmesine taraftar olmuşumdur."

FÜTÜROLOJİYE GELDİK

Demirel bunları söyledikten sonra, çevre sorununa getirip diyor ki:

"Bugün dünyanın meşgul olduğu bir çevre meselesi var. Mesela... Deniz bu... Allah'ın denizi kirlenir mi? Adı üstünde, umman. Ama deniz kirlenmezden deniz kirlenire geldik. Canım, hava kirlenir mi? Havaya duman gelirse rüzgâr alır, götürür. Hava kirlenmezden Türkiye'de 100 bini aşkın büyük şehirlerde, hatta 100 bine yaklaşan birtakım şehirlerde hava kirlenmesine geldik. Dünya nüfusu bugün 4.5 milyardır. 1920'lerde yani bundan 80, 85 sene evvel dünya nüfusu 1,5 milyar. Demek ki 85 sene içinde dünya nüfusu 3 defa artmıştır. 4,5 milyarın daha fazla artmayacağı, iki misline çıkmayacağı nereden bilinebilir?

Tahminler, 2035 yılında dünya nüfusunun 10 milyar olacağını gösteriyor. Acaba 10 milyar insanı bu küre çeker mi? Fütürolojiye geliyoruz burada. Bu hadise yenidir. Ben de, Türkiye'nin siyasi, sosyal ekonomik meseleleriyle uğraşmaya başladığımdan beri fütürolojiyle ilgilendim. 10 sene sonra ne olur, 20 sene sonra ne olur? 2000 yılı lafını biz attık ortaya. Çünkü seneler milletlerin hayatlarında bir su gibi gelip geçiyor. Seneleri su gibi geçirip problemleri dağ gibi hale getirmemek lazımdır. Uzağa giden, bir nevi kaba planlamadır bu. Bir miktar, insanın idrakini, izanını teste tabi tutmasıdır. Muhayyile gücünü sonsuz teste tabi tutarsanız bu macera olur, onun adına ütopya diyorlar. Fütürolojiyle uğraşanların kaygısı, dünya nüfusunun 10 milyara çıktığı zaman ne olacağıdır. Acaba bu hava, bu su, insanlara yetecek mi? İnsan içecek su bulabilecek mi? Lavoisier kanununa göre, dünyada hiçbir şey kaybolmaz, hiçbir şey de yeniden meydana gelmez.

Onun içindir ki, dünya bugünden yarınki meselelere koyulmuştur. Bazı meseleler var ki, 2035 senesinde karşımıza gelmeyecek. Mesela Ankara'daki hava kirliliği, mesela İzmir Körfezi'ndeki vaziyet, mesela İzmit Körfezi'nin hali, mesela Erzurum'un hava kirliliği... Erzurum 150 bin nüfuslu, 1850 metre yüksekliği olan bir şehir. Burada hava kirliliği var. Duman içine giriyorsunuz. Yani bunlar 2035 senesinde değil, bugün gelmiş, önümüze konmuş, sizi rahatsız eden şeylerdir. Bu tabiat insanlara lazımdır, onun için de korunmalıdır. Nasıl lazımdır? Mesela hava lazımdır size. Bu havayı kirletmemek gerekir. Başka bir yerde su lazımdır. O suyu kirletmemek gerekir. Bir yerde de size güneş lazımdır. Güneşin Türkiye için bir servet olduğu, dağların Türkiye için bir servet olduğu yerler vardır.

Mesela doğu bölgemizde dağların üstüne yağan kar, Türkiye için bir servettir. Çünkü o kar olmazsa, Keban Barajı'nın arkasında 30 milyar kilovat saat elektrik üretecek su biriktirmek mümkün olmaz."

İstanbul'da kıyıların doldurulup yol geçirilmesi hakkındaki fikri nedir?

"Ben, bilhassa büyük şehirlerde herkesin aklına geleni yapması, veya yapılanların bazı kişilerin hoşuna gitmesi, yahut gitmemesine göre ayarlanmasına karşıyım. Büyük şehir çağın meselesidir. Büyük şehir aslında Türkiye'nin de meselesidir. İstanbul'da, imar ve inşa edilmiş bir şehir halinde faaliyet sürdürebilmek 'master plan'a bağlıdır. Biz bunu 1966'da gördük ve yaptık.

İstanbul gibi bir şehrin üstünde oynamaya kalktığınız zaman, evvela milyarlar sarfedeceksiniz. İstanbul Anakent Belediyesi, bir plana bağlı olmaksızın aklına geldiği yerde, istediği yeri dolduruyorsa bu yanlıştır. İstanbul gibi bir şehre hiçbir kafa tek başına 20 sene, 30 sene, 50 sene sonra yaşanacak şekli veremez. Başaramaz. Bu, bir uzmanlar heyeti ister. Çok zor bir iştir. Bunu yaparken şehrin hem tabiatını, hem de tarihi varlıklarını tahrip etmemek lazımdır."

Demirel, bir süredir gizliden bahçeyi gözlediğimizi fark etmişti. Çiçeklerin arasına inmemizi önerdi. Gezinirken, şimdiye kadar neden mayolu fotoğraf çektirmediği ve mayoyla halk arasında görünmediğini, hatta hep ceketli ve kravatlı dolaştığını sorduk. Aldığımız yanıt şu oldu:

"Herkes beni bu kılıkta tanıdı. Bunu değiştiremem. Ben, rahatsız olurum. Denize girerken de mayoyla kimseye poz vermem. Veren olabilir. Ben istemem."

Evren'den F-16 için soruşturma emri

YALÇIN ÇAKIR — *18 temmuz*

ADAPAZARI — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, dün F-16 uçaklarının seçiminde rüşvet dağıtıldığı yolundaki iddialarla ilgili olarak bir "suiistimal" olup olmadığının saptanması için ilgililere talimat verdiğini açıkladı. Evren, **"Dışarda büyük firmalar var, bunlar kendi ürünlerini satabilmek için aklınıza gelmeyen türlü oyunlar sergileyebilirler. İşte böyle bir oyun sergilenmiş olabilir. Bu, tahkikat yapılmasın demek değildir. Tahkikatın yapılması için ilgililere talimat verdim"** dedi.

Gebze'de TÜBİTAK ve Arifiye tank fabrikasındaki incelemelerinden sonra dün Adapazarı'nda halka hitaben bir konuşma yapan Evren, **"korkunç hızla gelişen teknik karşısında geri kalmışlığımızı kapatabilmek için çok çalışmamız gerektiğini"** vurgulayarak, **"Japonya modeli"**'ni örnek gösterdi. Bizim birbirimizi "yemekle" uğraştığımızı belirten Evren, **"TBMM teşekkül etti ve görev yapmaya başladı, hükümet kuruldu, ama gelin görün ki, bu Meclisi kötülemek isteyenler, Meclisin itibarını zedelemek isteyenler çıktı"** şeklinde konuştu. Evren şöyle devam etti:

"Bir milletin en büyük kuruluşu olan TBMM, üzerine toz bile kondurulmaması gereken bir makamdır. Ona o kadar büyük hassasiyet göstereceğiz. 'Bu Meclis, Türk milletini temsil edemez, bu Meclis değişmelidir' diye tutturacak olursak, işte onu engellemiş oluruz. O Meclise gölge düşürmek ne bize fayda sağlar ne de dış ülkeler nezdindeki itibarımızı çoğaltır. Bilakis itibarımızı sarsar."

Evren, daha sonra da "Bu Meclis gitmelidir, erken seçim yapılmalıdır" ardından da "Demokrasinin bütün kaideleri ve bütün müesseseleri Türkiye'de işlememektedir" teranelerinin başladığını belirterek, "Zira onların anladığı demokrasi -onun ne demek olduğunu biliyorsunuz- 12 Eylül'den evvelki o dönemleri bu millet yaşadı. Böyle bir demokrasiyi, demokratik düzeni, bu milletin istemediğini muhtelif vesilelerle gördük. Eğer onların arzu ettikleri yapılmamışsa, o memlekette demokrasi yok demektir. Nitekim Türkiye'de de dile getirdikleri husus budur" dedi.

Cumhurbaşkanı, bu çevrelerin daha sonra da "bu anayasa demokratik değildir. Anayasa değiştirilmelidir" dediklerini kaydederken şunları ekledi:

"Bu anayasayı Türk milleti kabul etti. Türk milleti, yani sizlerin oylarıyla yürürlüğe girdi. Elbette anayasanın değiştirilmesini izteyen vatandaşlar aramızdan çıkabilecektir. Nasıl ki bu anayasanın değiştirilmesini istemeyenler varsa, değiştirilmesini arzu edenler de vardır. Anayasa oylaması sırasında ben 'bu anayasaya kefil oluyorum' dediğim için bu anayasayı deldirtmem demiştim. Şimdi buna takılmalar başlıyor. Eğer TBMM'de, 300 milletvekili bu anayasanın değiştirilmesi lehinde oy kullanırsa değişir.

Çünkü yine bu anayasa TC Cumhurbaşkanı'na bir yetki vermiştir. Eğer üçte iki ile kabul edilen bir anayasa değişikliği benim tarafımdan veto edilecek olursa, bu takdirde dörtte üç çoğunlukla kabul edilebilir. Eğer dörtte üç dediğimiz 300 oyla da kabul edilmiş olsa, yine bu dönem için cumhurbaşkanına verilen bir yetki vardır. Bu değişikliği halka götürebilir. İşte bunlar tahakkuk ederse anayasanın bağenmedikleri o kısımları değişebilir. Yoksa anayasa değişmez değildir, değişir."

Evren, 12 Eylül döneminde görev alanlara çamur sıçratıldığına, kötüleme çabalarının, dedikodular ve fısıltıların kulaktan kulağa yayılmaya başladığına dikkat çektikten sonra şöyle devam etti.

"2969 sayılı bir kanun çıkarttık. Maksadımız eski dönemi tekrar yaşatmamak, eski dönemi hortlamamak için, sen bunu yaptın, öteki bunu yaptı dedikodularını ortadan kaldırmak, vatandaşları huzur ve sükuna kavuşturmaktı. Bu kanunun değiştirilmesini isteyenler de çıktı. Şimdi anayasanın değiştirilmesini isteyenler olduğu gibi, anayasanın geçici maddelerini de değiştirmek isteyenler ortaya çıktı. Bunların arasında bir 15. madde var. Şu son günlerde mütemadiyen üzerinde durulan anayasanın geçici 15. maddesi.

Türkiye, Silahlı Kuvvetleri'ni güçlendirmek için, hava gücünü güçlendirmek içn, yeni uçak yapımına girişti biliyorsunuz. F-16 denilen bir uçak türünü seçti. Bir Yunanlı çıktı, o fabrikadan ayrılmış bir Yunanlı, gitti Yunanistan'da bu F-16 uçaklarının motorlarında suiistimaller olmuştur diye ortaya bir şey attı. Şimdi herkes buna yapıştı. 15. madde, eğer böyle bir suiistimal yapan, şahsi bir suiistimal yapan varsa onun hakkında takibat yapılmasına mani değildir. Eğer herhangi bir görevli böyle bir suiistimal yapmış ise onun hakkında takibat yapılabilir. Nitekim, ben de ilgililere varsa böyle bir şey, takibat yapılsın diye talimat verdim. Yoksa 12 Eylül döneminde görev almışlar hakkında hiçbir işlem yapılmaz diye bir madde yoktur. Geçici 15. madde konuşulurken bunlar da zabıtlara geçmiştir.

Hatırlarsanız Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra THK'ye yine iki filo alınmıştır. Ondan sonra yine bir Lockheed davası başladı. Ne zaman ki Türkiye Silahlı Kuvvetlerine bir şey alınıyor, arkasından dedikodu çıkıyor. Türkiye Silahlı Kuvvetleri'nin veya diğer güçlerinin kuvvetlendirilmesini arzu etmeyen dış mihraklar daima bunu kullanıyorlar. Bunu hiçbir zaman gözden uzak tutmayalım. Eğer her söylenene kulak kabartacak olursak, her dedikoduya inanacak olursak, o zaman bu gibi işlerde görev alanları bir tedirginlik kaplar, iş yapamaz olurlar; başıma bir dert gelmesin diye. İşte bütün mesele burada buna iyi dikkat dedelim. Dışarda büyük firmalar var. Bunlarla uğraşan firmalar kendi malını satabilmek için aklınıza gelmeyen türlü oyunlar sergileyebilirler. İşte böyle bir oyun sergilenmiş olabilir. Bu, tahkikat yapılmasın demek değildir. tahkikatın yapılmasını da burada söylüyorum, ilgililere talimat verdim. Sizlerin kavuşmuş olduğu huzur ortamını bozmak için daha çok çalışacaklardır. Bugüne kadar çalıştılar. Ama yeni demokratik sisteme geçtikten sonra ortamı daha müsait bularak daha aklımıza gelmeyen çeşitli oyunlara tevessül edebilirler. Dikkatli olunuz. Eğer sizler, vatandaşlar, bu konuda dikkatli olursa zaten o güçler, o hainliklerini, o oyunlarını oynayamazlar. Mesele sizlerdedir. Sizler dikkatli olduğunuz sürece bunlar boşta kalırlar."

Cumhurbaşkanı Evren, dün sabah Gebze'deki TÜBİTAK Araştırma Merkezi'nde incelemeler yaptı. TÜBİTAK Genel Sekreteri Prof. Necati İnce'den bilgi aldı. Prof. İnce, kurumun araştırma sermayesinin kısıtlı olduğunu bildirirken, bir süre önce Türkiye'nin linyit üretimi ve sorunları konusunda bir araştırma yapmayı kararlaştırdıklarını ve 40 milyar liraya mal olacak bu araştırma için verilerin iletilmesine karşın bakanlıktan bir yanıt alamadıklarını belirtti.

Daha sonra Arifiye'ye geçen Cumhurbaşkanı Evren, burada Ordu Donatım Fabrikası'nda incelemeler yaptı. İşçilerle birlikte yemek yiyen Evren, "Bu yemekler her gün çıkan yemeklerin aynısı mı?' diye sordu. İşçiler de "Evet efendim, bu yemek bize verilen yemeklerden" yanıtını verdi. Evren, heyetin ve kendisini izleyen gazetecilerin yemek ücretini cebinden ödedi. Evren'e 1982'den bu yana modernizasyon çalışmaları sürdürülen tank fabrikasının çelik palet imalat kısmının devreye gireceği ve modernizasyon çalışmalarının 1989'da tamamlanacağı bildirildi.

Evren, buradaki konuşmasında şöyle dedi: "Kalkınmış ülkelerin seviyelerine ulaşmamak için hiçbir neden yoktur. Çünkü, dışarıda çalışan işçilerimiz, teknisyenlerimiz, mühendislerimiz zaten o fabrikalarda bu görevleri yürütmektedir. Bunlar zor işler değildir. Yeter ki, para olsun. Eğer ona sahip olabilirsek o takdirde birçok silahımızı, araç gerecimizi, kendimiz yapacağız demektir."

F-16 düğümü

Ve soruşturma!

CÜNEYT ARCAYÜREK — *19 temmuz*

ANKARA — Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Adapazarı'nda beklenilmeyen bir açıklama yaparak F-16 uçakları konusunda soruşturma açılması talimatını verdiğini söylemesinden sonra, bilgisine başvurduğumuz Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü **Mesut Yılmaz, "bu sabah (dün) Başbakanlık'tan Dışişleri ve Milli Savunma Bakanlığı'na bu konuda soruşturma yapılması için bir yazı gönderildiğini"** söyledi.

Milli Savunma Bakanı **Zeki Yavuztürk** ise, bu yazının Genelkurmay Başkanlığı'na da gönderildiğini, Dışişlerinin, Amerikan hükümetinden bilgi isteyeceğini bildirdi.

Başbakanlık yazısında, **"son zamanlarda özellikle dış kaynaklı haberlerde F-16 uçakları konusunda rüşvet olaylarıyla ilgili yayınlar ve açıklamalar yapıldığı, adı verilmeden Türkiye'de de kimi kişilere rüşvet verildiğinin öne sürüldüğü"** belirtiliyor. Bu konuda geniş araştırmayla soruşturma yapılması isteniliyor.

Devlet Bakanı Yılmaz, **"Dışişleri Bakanlığı'na da neden soruşturma emri verildiği"** konusundaki soruyu, **"Biliyorsunuz, Yunanistan'da oturan bir eski F-16 yöneticisi sürekli açıklamalar yaptı. Bu konuda Dışişleri bilgi toplayıp gerekli soruşturmayı yapabilir"** diye karşıladı. Dışişlerinin devreye sokulmasıyla ABD'de **General Dynamics**'in rüşvet verdiği konusunda çalışan komisyonla da ilişki kurulması olasılığı ortaya çıktı.

F-16 uçaklarıyla ilgili rüşvet olayının hangi tür işleme bağlanacağı konusu henüz açıklığa kavuşmadı. İki bakanlığın yapacağı araştırmanın bir komisyon eliyle yürütülüp yürütülemeyeceği konusunun henüz belirginleşmediğini dün sabah söyleyen Mesut Yılmaz, hükümetin bu konudaki girişimleri bir açıklamayla kamuoyuna duyurmasının söz konusu olduğunu belirtti.

F-16 uçaklarının Türkiye tarafından F-18'lere tercih edilmesinden sonra, özellikle son zamanlarda F-16 uçaklarının eski yöneticileri tarafından dünyanın çeşitli ülkelerinde, Kore ve Mısır'da olduğu gibi Türkiye'de de kimi kişilere rüşvet verildiği öne sürülmüştü. F-16'ları yapan General Dynamics şirketinin eski yöneticisi **Takis Veliotis**'in oturduğu Atina'da son zamanlarda yaptığı bu tür açıklamalardan sonra, özellikle Türk Silahlı Kuvvetleri yüksek kademelerinde olumsuz tepkiler görülüyordu.

Rüşvet konusunda görüştüğümüz Milli Savunma Bakanı Yavuztürk, rüşvet açıklamalarının eski F-16 yöneticisi tarafından yapılmasına dikkati çekiyor, **"fakat, Türkiye'de hangi konunun çözümü için kime rüşvet verildiğini"** bu açıklamaların kapsamadığını söylüyordu. Bakan Yavuztürk, rakip firmalar arasındaki çekişmenin özelliklerine dikkat edilmesi gerektiğini söylediği gibi, **"Veliotis'in, Türkiye'de kime rüşvet verildiğini ad söylemeden öne sürmesinin"** bir soruşturma açılmasını **"şimdilik"** engellediğini vurguluyordu.

Bu arada anayasanın geçici 15. maddesinin 12 Eylül döneminde yapılan işlemlerle ilgili soruşturma yapılmasını engelleyip engellemediği konusunda çeşitli tartışmalar yapılıyordu.

Basında yer alan rüşvet iddialarıyla anayasa üzerinde yapılan tartışmalar, üst düzeylerde özenle izlendi. Nitekim Cumhurbaşkan Evren, Adapazarı'nda **"Ne zaman ki Türkiye Silahlı Kuvvetleri'ne bir şey alınıyor, arkasından dedikodular çıkıyor. TSK'nin veya diğer güçlerin kuvvetlendirilmesini arzu etmeyen dış mihraklar, daima bunu kullanıyorlar"** diye konuştu. Büyük firmaların, ürünlerini satabilmek için çeşitli oyunlar sergilemiş olabileceklerini, anayasanın bu konuda soruşturma yapılmasını engellemeyeceğini söyledi.

Cumhurbaşkanı Evren'in, F-16'larla ilgili soruşturma açılmasını Başbakan Özal'a bildirdiği, dün Devlet Bakanı Mesut Yılmaz tarafından doğrulandı.

Başbakan Özal, Evren'in bu talimatı üzerine Dışişleri ve Milli Savunma Bakanlıklarına bir yazı gönderdi. Yetkililer'in söylediğine göre, F-16'lar konusunda Türkiye'de de rüşvet işlediği yolundaki iddialarda **"isim verilmemesi"** en büyük sıkıntıyı oluşturuyor. Soruşturmanın ilk aşamasında F-16 yapımcısı General Dynamics firmasının Türkiye'de kime rüşvet verdiğinin isim olarak saptanmasına çalışılacak. Bunun yanı sıra, Türkiye'de de General Dynamics firmasından rüşveti kimlerin almış olabileceği üzerinde soruşturma yürütülecek.

Çankaya Köşkü çevreleri, Cumhurbaşkanı İstanbul'da olduğu için, **"tahkikat emrinin"** buradan geçmediğini ifade ettiler. Ancak, anayasanın 15. maddesinin rüşvet alınmasıyla ilgili soruşturmayı yürütmeye engel olmadığını belirttiler. Bu çevrelerin verdiği bilgiye göre, anayasanın 15. maddesi, **"Milli Güvenlik Konseyi, 12 Eylül dönemi hükümetleri ve Danışma Meclisinin karar ve tasarrufları"** üzerinde yasal girişimleri engelliyor. Bu madde, 12 Eylül döneminde yolsuzluk yapan, rüşvet alan varsa, bunlar hakkında soruşturma yapılmasına karşı değil. General Dynamics firmasından rüşvet alan varsa, bu kişiler 12 Eylül döneminin sorumlu ve önde kişileri de olsa, bunlar hakkında soruşturma yapılıp gereken yasal işlemlere geçilmesini anayasanın 15. maddesinin engellemediği bu çevrelerce vurgulanıyor.

Cumhurbaşkanı Evren'in, anayasayı bu anlayış içinde yorumlayarak **"ilgililere soruşturma için talimat"** verdiği bildiriliyor.

Öte yandan, Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, dün bize, **"Başbakanlık'tan soruşturmayla ilgili resmi yazının geldiğini"** söyledi. Bakan

Yavuztürk, bu yazının aynı zamanda Dışişleri ve Genelkurmay Başkanlığı'na da gönderildiğini bildirdi.

Soruşturmanın bundan sonra nasıl yürüyeceği sorusuna Bakan Yavuztürk, **"Şimdi önümüzde eski bir uygulama var. Lockheed için de bir soruşturma yapılmış. Ancak henüz nasıl davranılacağı konusunda kesin bir durum yok. Sayın Mesut Yılmaz, Cumhurbaşkanı'nın talimatının bakanlıklara iletildiğini açıklayacak"** dedi.

Bu konuda Dışişleri Bakanlığı'nın ne yapabileceği konusunda ise Bakan Yavuztürk şunları söyledi: **"Dışişleri Bakanlığı, Amerika Birleşik Devletleri yönetimine başvuracak. General Dynamics firmasının incelenen hesaplarında, Türkiye'de rüşvet verilip verilmediğini, varsa firmaya göre kimlere verildiğinin araştırılıp bize bildirilmesini isteyecek."**

Bakan Yavuztürk'e, soruşturmanın bir komisyon eliyle incelenip incelenmeyeceği, bu komisyonda Genelkurmay'dan yetkilerin olup olmayacağı sorusunu yönelttik. Bakan, **"Bildiğiniz gibi, 926 sayılı yasa ve askeri soruşturmayla ilgili hükümler, askeri kişilerin, ancak komutanlıklarca hukuki işleme tabi tutulacağına amirdir. Genelkurmay Mahkemesi, bu konuda gerekli işlemleri yapabilir"** diye konuştu.

Yavuztürk, soruşturmayla ilgili yöntemin henüz saptanmadığını, bir iki gün sonra bu konunun açıklığa kavuşacağını sözlerine ekledi.

Tan Oral

Eski ABD Başkanı Carter'ın Cumhuriyet'e demeci
'12 Eylül'le ferahladık'

UFUK GÜLDEMİR — *21 temmuz*

İZMİR — Sakıp Sabancı'nın emrine tahsis ettiği Limousine'den inmiş, **"Carter Paşa gelmiş"** sesleri arasında Hürriyet Meydanı'na doğru ilerlerken tef çalıp dans eden **Ahmedi** ile tanışmıştı. Kuşadalılar Ahmedi'nin **"deli"** olduğunu iddia ediyorlardı. Ama, **"Carter Paşa'nın elini öp"** diyerek kendisini dolduruşa getirenlerden, Carter'ın elini öptükten sonra 50 dolar koparak daha akıllı olduğunu kanıtlayan Ahmed'i, o gün eski Amerika Başkanının Kuşadası danışmanı da olmuştu. Ahmedi olmasa Carter, Kuşadası'nın mahşeri çarşısında zor gezerdi.

Ama Carter'a bakılırsa, **"Türkiye'nin adı geçtiğinde aklına gelen en zor günler arasında Kuşadası'ndaki yarım günü yoktur."** Aksi halde ambargolu yıllarla ilgili sorumuza fazla düşünmeden **"zor günlerdi"** karşılığını verir miydi?

Carter **"zor günleri"** şöyle anlatmıştı:

"Başkanlık döneminde çözmek için en fazla uğraştığım sorun belki de Türkiye'ye uygulanan haksız ambargoyu kaldırmak olmuştu. Tam iki buçuk yıl uğraştım. Bir yanda baskı grupları diğer yanda ambargoyu sürdürmek isteyen Kongre... Öte yanda da ambargonun tesisiyle haddinden fazla zedelenmiş Amerikan çıkarları. Biz o yıllarda Türkiye'ye ambargo uygulamanın Amerika'nın menfaatlerinin aleyhine olduğunu anlatamamıştık. Bugün olsa bile yine anlatamayız. Çünkü bazı askeri sırları kamuoyu önünde açık açık tartışamıyorduk, Kongre'de açıklayamıyorduk. Ama Beyaz Saray'ın "derin" brifinglerine katılan her Kongre üyesi, ambargonun Amerika'nın menfaatlerine verdiği zararın boyutunu kolayca kavrayabiliyordu.

Ambargoyu kaldırmak benim için adeta bir sorumluluk haline gelmişti. Bunun haksız ve şık olmayan bir karar olduğuna inanıyordum. Tarihi bir yanılgıydı ambargo.

Karşımdaki en büyük muhalefet Kongre'ydi. Ama başkanlık insana çok şey öğretiyor... Bunlardan birisi de Kongre'ye hâkim olup, hâkim olduğunuz izlenimini vermemek. İşte ambargoyu da bu yöntemle kaldırmıştık.

Zaten iddianızı haklı temeller üzerine bina ettiyseniz Kongre buna olumlu tepki gösterir. Nitekim Türkiye'ye ambargo sorununda benim üstünde durduğum platform haklı kanıtlardan inşa edilmişti. Aksi halde Türkiye'yi savunmam mümkün olamazdı. Zaten aslında ambargonun kaldırılmasını savunmak, Türkiye'yi değil Amerika'yı savunmaktı."

— O yıllarda Türk liderliği ile ilişkileriniz nasıldı?

CARTER — Sayın Demirel de, Sayın Ecevit de güçlü liderlerdi. Sayın Demirel ile Londra'da tanıştım. Sanıyorum 1977 yılıydı. Görüşmeler uzun sürmüş, nihayet çıkmaza girmişti. Türkler **"evet"** diyemeyeceğim şeyler istiyorlardı. Biz de Türkler'den **"evet"** diyemeyecekleri şeyler istiyorduk. Sayın Demirel iki elini masanın üzerine koyup hafifçe ayağa kalktıktan sonra **"Bu iş burada biter Mr. Carter"** dediğinde, ardından da Ruslarla temasa geçtiğinde paniğe kapılmıştık. Hayli Beyaz Saray brifinginin konusu Demirel'in o dönemde izlediği politikanın bo-

yutlarını keştirmeye çalışan dış politika analizlerine ayrılmıştı. Kuvvetli bir liderdi... Çok da dikkatliydi. Şimdi sorsanız neden dikkatli olduğu aklımda kalmış diye, belki ayrıntı veremem, ama aklımda kalmış... Ama asıl zorlandığım konu Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına entegrasyonunu sağlamak olmuştu. Gerçi bu sorun sonraları daha kolay çözüldü.

— Nasıl kolay?

CARTER — Biraz General Rogers sayesinde... Sayın Evren ile çok iyi dostu. Sayın Evren'in, çok takdir ettiğim bu güçlü liderin iyiniyetli yaklaşımı olmasaydı bu sorun çözülemezdi. Tamamen iki askerin şahsi dostluğu sayesinde gerçekleşti. Yıllarca uğraşıp vaatler yapıp, telkinlerde bulunup başaramamıştık, ama dostlukla oldu. 1980 harekâtı olmasaydı bu mümkün olamazdı.

— Aynı kolaylık U-2 uçuşları için de gösterilmiş miydi?

CARTER — U-2'ler konusu biraz garip cereyan etti. Türkiye'den U-2'leri uçurma izni istediğimiz zaman Demirel, **"Ruslarla anlaşın, eğer onlar rıza gösterirse biz de rıza gösteririz"** demişti. *(Carter, bu sözleri Süleyman Demirel'in söylediğini hatırlıyor, ancak önerinin gerçek sahibi dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'ti. U.G.)* O yıllarda İran'daki dinleme istasyonları elimizden çıktığından Rusların, Silahların Sınırlandırılması Anlaşmasını ihlal edip etmediğini denetleyemiyorduk. U-2'lere bu yüzden ihtiyaç vardı. Tabii Sovyetler'in anlaşmayı ihlal ettiklerini saptamamıza rıza göstermeleri söz konusu olamazdı. Halbuki füze denemeleri yaptıklarını biliyorduk. Türkiye U-2'lere **"hayır"** deyince hayal kırıklığına uğradık. Ama daha sonra bu açığı telafi edecek başka bir yola gittik.

— Neydi bu yol?

CARTER — Kamuoyu önünde tartışılmasını uygun görmediğim bir yol.

— 12 Eylül harekâtının yapıldığını saat farkı nedeniyle siz 11 eylül gecesi tiyatro izlerken öğrendiniz. İlk tepkiniz ne oldu?

CARTER — O zaman ben bir açıklama yapmıştım. Bu girişimin bölgede şiddetle ihtiyacı duyulan istikrara doğru ilk adım olduğunu düşünüyordum. Bugün de bu kanıdayım. Nitekim insan hakları da titizlikle göz önünde tutularak Sayın Evren'in güçlü ve etkili liderliği öncülüğünde Türkiye demokrasiye döndü.

— "Bölgede şiddetle ihtiyacı duyulan istikrar" dediniz. Bunu, savunma kapsamında mı vurguluyorsunuz?

CARTER — Her alanda vurguluyorum. Terorizm... Kaçakçılık. Tabii özellikle askeri anlamda. 12 Eylül harekâtından önce Türkiye'nin durumu savunma açısından tehlike arzediyordu. Afganistan'ın işgal edilmesi ve İran monarşisinin devrilmesinden sonra Türkiye'deki bu istikrar hareketi içimizi ferahlatmıştı. Nitekim Türkiye'nin yöneticileri ile kurulan diyalog sayesinde, Türkiye'nin savunmasını belirli bir plan dahilinde güçlendirme programı kolaylıkla yürürlüğe konmuştu.

Carter'la biz de kolay diyalog kurmuştuk. Alçakgönüllü ve olabildiğince açıksözlüydü. Nitekim başkanlığı döneminde kafasındaki Türkiye ile bugün tanıştığı Türkiye arasındaki farkı **"Beyaz Saray'da hatırladığımdan daha farklı bir Türkiye buldum"** diyerek ifade ediyordu. Belki Türkler de Carter'ı Beyaz Saray'daki günlerinden farklı birisi olarak konuk etmişlerdi. Yoksa Kuşadası'nda boşuna bağırırlar mıydı?

— Carter Paşa çok yaşa...

Halefoğlu Cumhuriyet'e anlattı:

Cuellar, Rumlar lehine özlü değişiklikler yaptı

SEDAT ERGİN — *21-22 temmuz*

ANKARA — Dışişleri Bakanı **Vahit Halefoğlu**, **"Cumhuriyet"**e verdiği özel demeçte, Yunanistan Başbakanı **Andreas Papandreu**'nun ABD'nin Türkiye üzerinde baskı yapmasından medet umduğunu belirterek, **"Türkiye dış politikasını dış baskılarla tayin eden bir ülke değildir"** dedi ve **"Kaldı ki, ne ABD'nin, ne de diğer dost ülkelerin böyle bir yaklaşımı benimseyeceğine inanmıyoruz"** şeklinde konuştu.

Halefoğlu, açıklamaları sırasında Yunanistan Başbakanı Papandreu'yu üstü kapalı bir şekilde uyararak, **"Türkiye'nin mevcut ve gelecekteki potansiyeline"** dikkat çekti, **"Bu potansiyel göz önünde tutulduğunda Yunanistan bakımından en iyi güvence Türkiye ile dostlukta yatmaktadır"** dedi.

Dışişleri Bakanı ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri **Perez de Cuellar**'ın Kıbrıs sorununa ilişkin tutumunu dolaylı bir biçimde eleştirdi. Genel Sekreterin yalnızca Rum tarafıyla görüşerek oluşturduğu belgenin KKTC'de **"hayretle"** karşılandığını hatırlatarak **Rauf Denktaş**'a arka çıkan Halefoğlu, yeni belgenin ocak ayında Rumlar tarafından reddedilen belgeye kıyasla **"Bu kez Rumlar lehine özlü ve önemli değişiklikler ihtiva ettiğini"** belirtti. Halefoğlu'nun bu açıklamasıyla genel sekreterin nisan ayında sunduğu belge konusunda topu hep Denktaş'a atan Ankara, ilk kez açık bir tutum takınarak sesini yükseltmiş bulunuyor.

Halefoğlu, ayrıca Papandreu'nun Türkiye ile diyaloğu Kıbrıs'taki Türk askerlerinin adadan çekilmesi koşuluna bağlaması konusunda da, **"Türkiye'nin adada etkili ve fiili garantisinden vazgeçmeyeceğini"** vurgulayarak, **"Yunanistan'ın bunu bilmemesi mümkün değildir"** dedi. Halefoğlu, Papandreu'nun Kıbrıs sorununun çözümünü arzulamadığını da kaydetti. Halefoğlu'na yönelttiğimiz sorular ve kendisinin yanıtları şöyle:

—Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu'nun

ABD ile ilişkilerini normalleştirmesini, ABD'nin Türkiye'ye baskı yaparak Ege sorunlarında ve özellikle Limni'de ödün almak koşuluna bağladığı anlaşılmaktadır. ABD'nin böyle bir yaklaşımı benimsediği yolunda aldığınız duyumlar var mıdır? ABD'nin böyle bir yaklaşımı benimsemesi ne gibi sonuçlar doğurur?

HALEFOĞLU—Yunanistan hükümetinin gerek Türkiye ile ikili ilişkilerde gerek Kıbrıs sorununda yabancı ülkelerin, özellikle ABD'nin Türkiye üzerine yapacağını ümit ettikleri baskılardan medet umma siyasetini öteden beri takip ettiği bilinen bir gerçektir. Bunu resmi demeçlerinde de görmek kabildir. Ancak bu politika, geçmişte kendilerine hiçbir şey kazandırmamıştır, bundan sonra da kazandırması mümkün değildir. Zira Türkiye, dış politikasını dış baskılarla tayin eden bir ülke değildir. Kaldı ki, ne ABD'nin, ne de diğer dost ülkelerin böyle bir yaklaşımı benimseyeceğine inanmıyoruz. Yunanistan eğer bu politikayı sürdürmek isterse alacağı sonuç hayal kırıklığından başka bir şey olmayacaktır.

YUNANİSTAN İÇİN GÜVENCE TÜRKİYE İLE DOSTLUKTUR

—Papandreu, Türkiye ile Ege'de görüşülecek bir konu olmadığını belirtmektedir. Geçmişte Ege sorunları Türkiye ile Yunanistan arasında müzakere edilirken, bugün müzakere konusu olmaktan çıkmış olmaları, Türk diplomasisi açısından bir gerileme değil midir?

HALEFOĞLU—Türkiye ile Yunanistan arasında Ege'de mevcut ihtilafların yegâne çözüm yolu diyalog ve müzakeredir. Esasen BM Güvenlik Konseyi'nin 25 Ağustos 1976 Bern Anlaşması müzakereye yöntemini öngörmektedir.

İki ülke arasında bu amaçla Dışişleri Bakanlıkları Genel Sekreterleri düzeyinde bir müzakere süreci başlatılmıştı. Ayrıca Başbakanlar ve Dışişleri Bakanları arasında da görüşmelerde bulunulmuştu. Başbakan Papandreu'nun 1981 yılında işbaşına gelmesinden sonra yaptığı ilk iş bu müzakere sürecini kesmek olmuştur. Müzakereden kaçan tarafın haklılığına dünyayı inandırabilmesi mümkün değildir. İki ülke arasındaki ihtilafların yaratılmasında olduğu gibi müzakere sürecinin kesilmesinde de Türkiye'nin en küçük bir sorumluluk payı mevcut değildir. Yunanistan hükümetinin bu tutumu, her şeyden önce Yunan milletinin uzun vadeli çıkarlarına zarar vermektedir. Zira Yunan halkının Türkiye'ye karşı sürdürülen gerginlik politikasından kazanacağı hiçbir şey yoktur. Başbakan Papandreu'nun şunu bilmesi gerekir ki, Türkiye ve Yunanistan'ın bulunduğu bölgenin gerçekleri ve Türkiye'nin mevcut ve gelecekteki potansiyeli göz önünde tutulduğunda Yunanistan için gelecek bakımından en iyi güvence Türkiye ile dostlukta yatmaktadır. Bu gerçek idrak edilmiyorsa, bunun sorumluluğunun Türkiye'de aranmaması gerekir.

YENİ BELGELER RUMLAR LEHİNE

— Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın Kıbrıs sorununa bir çözüm bulmak amacıyla hazırladığı planda önemli değişiklikler yaptığı anlaşılmaktadır. Türkiye, Genel Sekreterin ocak zirvesinde görüşülen ve Rumlarca reddedilen planını desteklemişti. Türkiye değiştirilmiş son plan karşısında nasıl bir tutum takınacaktır?

HALEFOĞLU—Türkiye, Kıbrıs sorununa BM Genel Sekreteri'nin gözetiminde Türk ve Rum toplulukları arasında eşitlik esasına göre yapılacak müzakerelerle çözüm bulunabileceğine inanmaktadır. Bu amaçla Kıbrıs Türk toplumunun aracılı görüşmelerde ve ocak zirvesinde izlediği yapıcı tutumu samimiyetle desteklemiştir. Kıbrıs Rum toplumu ve onları destekleyen Yunanistan hükümeti ocak ayında bir anlaşmaya ulaşılmamasının bütün sorumluluğunu taşımaktadırlar. Genel Sekreterin ocak zirvesinden sonra sadece Rum tarafıyla görüşerek oluşturduğu belge KKTC yetkili makamlarınca hayretle karşılanmıştır. KKTC Cumhurbaşkanı Sayın Denktaş, parlamento ve hükümete danıştıktan sonra düşüncelerini Genel Sekretere bildirecektir. Şu kadarını ifade edeyim ki, yeni belge Türk tarafınca kabul edilen belgeye nazaran Rumlar lehine özlü ve önemli değişiklikler ihtiva etmektedir.

—Sizce Kıbrıs sorununun çözümü açısından gerekli olan koşullar nelerdir?

HALEFOĞLU—Kıbrıs sorununa BM Genel Sekreteri'nin gözetiminde Kıbrıs Türk ve Rum toplumları arasında müzakerelerle çözüm bulunması mümkündür. Evvelce de mutabakata varıldığı gibi kurulması öngörülen federal devletin iki toplumun siyasi eşitliği ve iki kesimlilik esaslarına göre oluşturulması gerekmektedir. Bulunacak çözüm, Kıbrıs Türk toplumunun can ve mal güvenliğini mutlak olarak teminat altına almalıdır. Bunun için Türkiye'nin fiili ve etkili garantisi vazgeçilmez bir unsur teşkil etmektedir.

Kıbrıs sorununu kalıcı bir çözüme kavuşturabilmek için karşılıklı itimat havasının yaratılması öncelikli bir mesele teşkil etmektedir. Oysa Yunanistan ve Kıbrıs Rum tarafı, böyle bir havanın yaratılmasına katkıda bulunmak şöyle dursun, mevcut itimatsızlığı daha da derinleştirmek için sürekli bir gerilim politikası uygulamaktadırlar. Evvelce de belirttiğimiz gibi geçmişte Kıbrıs sorununa Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerin en iyi düzeyde

Piyale

olduğu bir dönemde çözüm bulunabildiği unutulmamalıdır. Başbakan Özal'ın da belirttiği gibi Türkiye ve Yunanistan başbakanları el sıkışamazken, Kıbrıs'taki iki toplumun karşılıklı itimat ortamı içine gireceğini beklemek aşırı iyimserlik olur.

ETKİLİ GARANTİDEN VAZGEÇEMEYİZ

—Yunan Başbakanı Türkiye ile diyaloğu Kıbrıs'taki Türk askerlerinin geri çekilmesi koşuluna bağlamıştır. Papandreu'nun getirdiği bu koşulu nasıl karşılıyorsunuz.

HALEFOĞLU—Yunanistan Başbakanının Türkiye ile diyaloğu Kıbrıs'taki bütün Türk askerlerinin çekilmesi şartına bağlaması Kıbrıs sorununun çözümünü arzu etmediğinin yeni bir işareti olarak vasıflandırılabilir. Zira Türkiye'nin adada etkili ve fiili garantisinden vazgeçmeyeceğini Yunanistan'ın bilmemesi mümkün değildir. Öyle anlaşılıyor ki, amaçları Kıbrıs meselesini çözmek değil, bu meseleyi Türkiye aleyhine istismar konusu yapabilecekleri sürekli bir ihtilaf halinde muhafaza etmektir.

—Türkiye'nin Batı Avrupa ile ilişkilerinin bir türlü rayına oturamaması sizi ne ölçüde kaygılandırmaktadır?

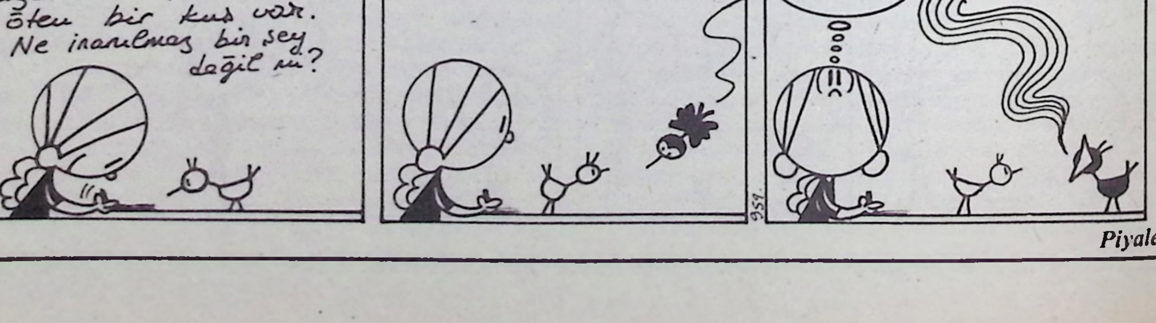
HALEFOĞLU—Batı Avrupa ülkeleri ile ikili ilişkilerimizde kayda değer bir gelişme mevcuttur. Gerek resmi ziyaretler, gerek diğer vesilelerle yaptığımız temaslar sırasında bu ilişkilerin daha da geliştirilmesi için karşılıklı siyasi iradenin ve samimi arzunun mevcut olduğunu tespit ettik. Bazı Avrupalı dostlarımız Türkiye'nin gerçeklerini, Türk milletinin ve hükümetinin demokrasiye olan samimi inancını her gün daha iyi anlamaktadırlar. Son olarak ülkemizi ziyaret eden Federal Almanya Başbakanı ile Belçika Dışişleri Bakanı'nın bu konuda basına ifade ettikleri görüşler bunun en açık örneğini teşkil etmektedir. Bazı çevrelerin Türkiye aleyhine sürdürdükleri sistemli faaliyetler etkinliğini ve inandırıcılığını süratle kaybetmektedir. Siyasi ve ekonomik alanda mensubu bulunduğumuz Batı camiası ile ilişkilerimizin daha da güçlendirilmesi için hükümetimiz samimi gayret göstermektedir. Türkiye'nin Batı Avrupa'dan uzaklaştırılabileceğini sananların hayalleri boşa çıkmaya mahkûmdur. Bazı Avrupa kuruluşlarında, özellikle Avrupa Ekonomik Topluluğu'nda ve Avrupa Konseyi'nde bilinen çevreler, ülkemiz aleyhindeki faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedirler. Özellikle Türkiye'ye karşı hasmane tutum izlemeyi dış politikasının temel hedefi haline getirdiği anlaşılan Yunanistan'ın bu istikamette bir gayret içinde bulunduğu gözden kaçmamaktadır. Bu politikanın başarı şansı yoktur. Türkiye'nin er geç bütün Batı Avrupa kuruluşlarında layık olduğu yeri alması tabiidir. Bu hem Türkiye'nin hem de Avrupa topluluğunun uzun vadeli menfaatlerinin bir icabıdır.

—İspanya ve Portekiz'in de AET'ye tam üye olarak katılmalarından sonra Avrupa'daki genel hava, topluluğun genişlemesinin doyum noktasına ulaştığı şeklindedir. Bu durum, sizce Türkiye'nin AET'ye tam üyeliğini ve topluluk karşısındaki mevcut haklarını etkiler mi?

HALEFOĞLU—Türkiye ile AET arasında imzalanmış bulunan ortaklık antlaşmalarında, ülkemizin topluluğa tam üye olarak katılma amacı açıkça ifade edilmektedir. Ayrıca Roma Antlaşmasının 237. maddesinde her Avrupalı ülkenin topluluğa katılmak için müracaatta bulunabileceği kaydedilmektedir. Hükümetimiz, AET ile ilişkilerimizde esas hedefimizinin tam üyelik olduğunu çeşitli vesilelerle açıklamış bulunmaktadır. Bu husus, hükümet programımızda da yer almaktadır. İspanya ile Portekiz'in AET'ye katılmaları Türkiye'nin bu husustaki tutumunu, tam üyelik için müracaat hakkı ve bu konudaki genel politikasını etkileyici bir nitelik taşımamaktadır. Mesele, tam üyelik için müracaat hakkı ve bu konudaki genel politikasını etkileyici bir nitelik taşımamaktadır. Mesele, tam üyelik için müracaatın siyasi ve ekonomik şartlar itibarıyla olgunlaşması noktası etrafında toplanmaktadır.

—Türkiye, Eureka projesine nasıl bakmaktadır? Bu projenin Türkiye açısından önemi nedir? Projeye duyulan ilgi hangi nedenlerden kaynaklanmaktadır?

HALEFOĞLU—Eureka projesi teknoloji Avrupa'sının yaratılmasında önemli rol oynayacak bir girişimdir. Bir Avrupa devleti olan Türkiye'nin bu gibi projelerle yakından ilgilenmesi doğaldır. Eureka projesi kapsam itibarıyla sadece AET ülkeleri ile sınırlı tutulan bir çerçeveye sahip değildir. Projeye dahil olan ülkeler içinde Türkiye'nin teknolojik açıdan rahatlıkla boy ölçüşebileceği memleketler mevcuttur. Bu bakımdan böyle bir girişimin Türkiye'nin ilgi sahası dışında mütalaa edilmesi mümkün değildir. Eureka projesi fikri ortaya atıldığından beri hükümetimiz konuyla çok yakından ilgilenmiş ve ilgili ülkelerle bu hususta temas ve istişarelerde bulunmuştur. Bu bakımdan, Türkiye'nin projeyle ilgilenmekte geç kaldığı iddiası doğru değildir. Avrupa camiasının çoğunluğunun, Türkiye'nin bu projeye katılmasını destekleyecekleri inancını taşıyoruz. Yüksek düzeyde yaptığımız bazı temaslar bu inancımızı takviye etmiştir. Bu vesile ile son zamanlarda Türkiye ile ilişkilerini daha sağlıklı bir zemine oturtmak arzusunda olduğu intibaını uyandıran Fransa'nın bu konuda iz-

Piyale

lediği tutumu yadırgadığımızı ifade etmek zorundayım.

—ABD'li yetkililer, Türkiye'nin savunma işbirliği anlaşmasında yapılmasını istediği değişiklikler karşısında, anlaşmada Kongre'yi bağlayacak düzenlemelere girmelerinin anayasal açıdan mümkün olmadığını belirtmektedirler. Bu durumda, Türkiye'nin anlaşmaya ilişkin beklentilerini karşılayacak nasıl bir formül geliştirilebilir?

HALEFOĞLU—Türkiye ile ABD arasındaki Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması iki temel unsura dayanmaktadır. Bunlardan biri Türk ordusunun modernleştirilmesi gayretlerine ve Türk ekonomisine ABD'nin katkıda bulunması, diğeri ise Türk Silahlı Kuvvetlerine ait bazı tesislerden ABD'nin yararlanmasıdır. Bu iki unsur arasında bir dengenin mevcut bulunması gerektiğine çeşitli vesilelerle işaret ettik. Geçen beş yıllık uygulama bu dengenin arzu edilen düzeyde tesis edilemediğini göstermiştir. ABD'nin sağladığı desteğin Türkiye'nin ihtiyacının altında kaldığı, ABD yetkililerince de kabul edilmektedir. Gerçekten yönetimin Kongre'ye teklif ettiği yardım miktarı iki ülke makamlarının müştereken tespit ettiği ihtiyacın altındadır. Kaldı ki, ABD Kongresi'nin askeri yardım miktarında yönetimin teklifine nazaran da önemli kısıntılar yaptığı bir gerçektir. Ayrıca ABD Kongresi'nde bazı etnik grupların etkisi ile Türk-Amerikan işbirliği ile ilgisi bulunmayan konuların ABD askeri yardımı ile irtibatlandırılmak istenmesine karşı, Türkiye'nin kayıtsız kalması mümkün değildir. Şimdi mesele bu dengenin nasıl sağlanabileceğidir. Bu konudaki düşüncelerimizi ABD hükümetine bildirmiş bulunuyoruz. Teknik düzeydeki çalışmalarımız ise devam etmektedir.

—ABD'nin ortaya attığı stratejik savunma girişimi Avrupa'daki NATO müttefikleri arasında ciddi tereddütlere yol açmıştır. Bu girişimin NATO stratejisinde köklü değişikliklere yol açacağı, Avrupa'nın savunmasında ciddi bozukluklar yaratacağı, ayrıca silahsızlanma görüşmelerini olumsuz yönde etkileyeceği belirtilmektedir. Türkiye SDI'nin bu ve benzer sonuçlarını nasıl değerlendirmektedir?

HALEFOĞLU—ABD'nin ortaya attığı stratejik savunma girişimi çeşitli açılardan önem ve ciddiyetle incelenmesi gereken bir teşebbüstür. Hükümetimiz konuyu siyasi, askeri, stratejik, teknolojik ve ekonomik yönleri ile incelemektedir.

Meselenin NATO'yu ve Avrupalı müttefikleri ilgilendiren yönleri bulunması nedeniyle bu konudaki danışmaların sürdürülmesine önem veriyoruz. Henüz hükümet düzeyinde herhangi bir karar alınmış değildir.

—Avrupa stratejisini yakından ilgilendiren konulardan biri de, canlandırılması tasarlanan Batı Avrupa Birliği'dir. Türkiye, bu oluşumun içinde yer almak istemekte midir?

HALEFOĞLU—Batı Avrupa Birliği'nin canlandırılması için bir süreden beri sarfedilen gayretleri yakından ve ilgiyle izliyoruz. Bu kuruluşun, bazı çalışmalarına Batı Avrupa Birliği'ne üye olmayan diğer NATO ülkeleri gibi Türk parlamenterlerimiz de gözlemci sıfatıyla katılmışlardır. Batı savunma sistemi içinde yer alan Türkiye'nin, Batı Avrupa Birliği'nin faaliyetlerini de yakından takip etmesi tabiidir. Özellikle savunma sanayii alanında bu birliğin Avrupa düzeyindeki işbirliğini güçlendirmeye yardımcı olabileceğine dair görüşler mevcuttur. Bu gelişmelerin ışığında Batı Avrupa Birliği ile ilişkilerimizin nasıl bir şekil alması gerektiğine yönelik araştırmalarımız sürmektedir.

—Filibe Başkonsolosluğumuz çevresinde alınan önlemlerin kaldırılması Türk-Bulgar ilişkilerinde bir yumuşama havası yaratmış mıdır? Helsinki'de Bulgar Dışişleri Bakanı ile görüşmeyi tasarlıyor musunuz?

HALEFOĞLU—Bulgar makamlarınca bir süreden beri Filibe Başkonsolosluğumuzun etrafında alınan ve hiçbir mesnede dayanmadığı gibi uluslararası hukukla da bağdaştırılması mümkün olmayan tedbirlerin kaldırılmış olması, gecikerek düzeltilmiş olan yanlış bir uygulamadır. Türkiye ile Bulgaristan arasında son aylarda ortaya çıkan pürüzlerin esasını bu ülkedeki Türk azınlığına yapılan baskılar teşkil etmektedir. Hükümetimiz bu meselenin çözümü için arzu eden soydaşlarımızın Türkiye'ye göç etmelerine imkân verecek bir anlaşmanın gerçekleştirilebilmesi için iki ülke arasında müzakerelerde bulunulmasını önermişti. Bulgar hükümetinden şimdiye kadar bu konuda müspet bir karşılık almış değiliz. Bulgarların iki ülke arasındaki ilişkilere ve Balkan işbirliğine olumsuz etkide bulunan bugünkü tutumlarını sürdürmekle hiçbir şey kazanamayacakları aşikârdır. Ortaya atmaya çalıştıkları iddialar, son olarak Ottowa İnsan Hakları Konferansı'nın da gösterdiği gibi dünya kamuoyunda destek bulamamıştır. Bulgaristan hükümetinin meseleye Türkiye ile müzakere yoluyla bir çözüm yolu arama görüşünü benimsemesini samimiyetle temenni ediyoruz.

—Türkiye, bu ay sonunda Helsinki'de yapılacak olan AGİK toplantısına nasıl bakıyor? AGİK Toplantısında Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığa yapılan baskıları gündeme getirecek misiniz?

HALEFOĞLU—Türkiye 1975 yılında imzalanan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Nihai Senedi'nin bütün ilgili ülkelerce eksiksiz olarak uygulanmasına önem vermektedir. Bu alanda şimdiye kadar yapılan çalışmalara ve düzenlenen konferanslara aktif bir şekilde katılmış bulunuyoruz. Son olarak bu çerçevede Ottawa'da düzenlenen insan hakları ile ilgili konferansa da yapıcı bir anlayışla katıldık.

Bu defa Helsinki'de yapılacak 10. yıldönümü toplantısında nihai senedin uygulanmasıyla ilgili hususların, bu arada AGİK Ottawa Konferansı'nda olduğu gibi Bulgaristan'daki soydaşlarımızın insan haklarının ihlali konusunun da ele alınacağı açıktır.

—Sovyetler Birliği'nde Gorbaçov'un liderliği döneminde Doğu-Batı ilişkilerinde herhangi bir değişiklik bekliyor musunuz?

HALEFOĞLU—Türkiye, daima Batı ile Doğu arasında bir yumuşama ikliminin gerçekleşmesini samimiyetle arzu etmiş ve bu istikamette gayret göstermiştir. ABD ve Sovyetler Birliği arasında gerçekleştirilecek yüksek düzeydeki temasların bu amaca hizmet edeceğine inanıyoruz. Bu bakımdan kasım ayında Başkan Reagan ile Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri Gorbaçov arasında bir görüşme yapılması kararını olumlu karşıladık. Sovyetler Birliği'nin yeni yöneticilerinin, mensubu bulunduğumuz Batı camiasının, Doğu-Batı ilişkilerini daha sağlıklı bir zemine oturtmaya yönelik yapıcı tu-

tumunu olumlu bir yaklaşımla değerlendireceğini ümit ediyoruz.

—Irak'ın Körfez'de Türk tankerlerine karşı birbiri ardına gerçekleştirdiği saldırıları nasıl karşılıyorsunuz? Irak nezdinde yapılan girişimler hakkında bilgi verir misiniz?

HALEFOĞLU—Körfez'de saldırıya uğrayan tankerlerimiz konusundaki tutumumuz bakanlığımızın 10 temmuzda yaptığı açıklamada ifade edilmiştir. Hükümetimiz, Körfez'de ulaşım serbestliğinin uluslararası kurallara ve teamüllere uygun olarak sağlanması kanaatinde olduğunu açıkca ifade etmiş ve bu konuda ilgili taraflara çağrıda bulunmuştur. Tankerlerimizin saldırıya uğraması üzerine, bu konular çeşitli veçheleriyle uluslararası hukuk çerçevesinde incelemekte ve buna göre gereği yapılmaktadır. Türkiye iki dost ve komşu ülke arasında beş yıldan beri süregelen savaşın devam etmesinden üzüntü duymaktadır. İki tarafa ağır kayıplar verdiren ve Körfez'deki ulaşımı tehlikeye atan bu savaşın sona erdirilmesi için hükümetimiz her türlü çabayı göstermeye hazır bulunmaktadır.

—Lübnan'ın bugün içine düştüğü durumu Türkiye nasıl değerlendiriyor? Suriye'nin Lübnan politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

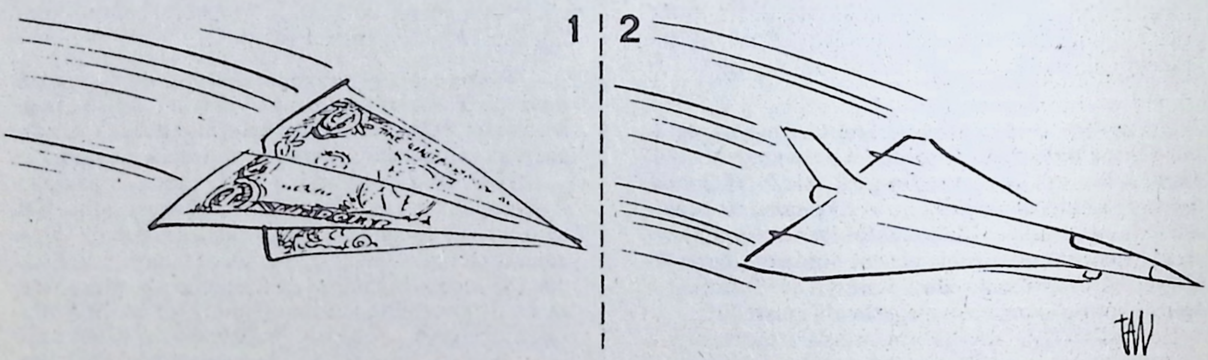
HALEFOĞLU—Lübnan'da yıllardan beri cereyan eden üzüntü verici gelişmeler yalnız Lübnan halkına büyük acılar vermekle kalmamakta, aynı zamanda bölge barışı için de ciddi bir tehlike teşkil etmektedir. Hükümetimiz, Lübnan'ın bir an önce barış ve huzura kavuşmasını temenni etmektedir. İsrail'in işgal altında tuttuğu Arap topraklarından tamamiyle çekilmesinin, Lübnan'ın barış ve istikrara kavuşması için zorunlu olduğu inancındayız.

—Basında çıkan haberlerde Suriye'nin Türkiye'ye dönük tedhiş eylemlerine girişen unsurlara verdiği desteği çektiği belirtilmiştir. Size ulaşan resmi bilgiler bu haberleri doğrulayıcı nitelikte midir?

HALEFOĞLU—Kısa bir süre önce Suriye ile yapılan yüksek düzeydeki temaslar sırasında iki ülkenin terorizmle mücadelede işbirliği yapmaları hususunda mutabakata varılmıştı. Bu mutabakatın tatbikatta müspet sonuçlar vereceğini ümit ediyoruz.

—Ortadoğu sorununa bir Filistin - Ürdün konfederasyonu kurulması yoluyla çözüm bulunması amacıyla ABD ile yürütülen temaslarda ortaya çıkan son durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

HALEFOĞLU—Ortadoğu sorununa bir çözüm bulunmamasının önde gelen şartlarından biri Filistinlilerin haklı davalarının kalıcı bir hal şekline bağlanmasıdır. Bu bakımdan Ortadoğu meselesinin müzakere edilmesi için müşterek bir Ürdün - Filistin heyetinin teşkil edilmiş olmasını olumlu bir adım olarak görüyoruz.

Tan Oral

Cumhuriyet ile Okuru...

HASAN CEMAL — *22 temmuz*

Fransızların bir özdeyişi vardır; *"Söyle bana dostunu, sana kim olduğunu söyleyeyim"* derler. Acaba bunu şöyle değiştirebilir miyiz: *"Söyle bana okurunu, sana nasıl bir gazete olduğunu söyleyeyim..."*

Ne dersiniz?..

Bugün yayımladığımız anket sonuçları Cumhuriyet okurunun kimliğini bir kez daha açık seçik ortaya koymaktadır.

Yanlış anlaşılmasın! Bu konuda herhangi bir kuşkumuz olduğu için Cumhuriyet okur anketi düzenlenmiş değildir. 23 bin okurluk olağanüstü bir katılımın gerçekleştiği anketimizde temel amaç, Cumhuriyet okurunun gazetemize dönük eleştiri ve beklentilerini bilimsel yöntemlerle de saptayabilmekti.

Gerçekte, Cumhuriyet okurunun gazeteye dönük yönlendirici yaklaşımının zaten yabancısı olamazdık. En güç dönemlerinde bile gazetesiyle sıcak bağlarını gevşetmeyen Cumhuriyet okurunun, Başyazarımız Nadir Nadi'nin deyişiyle, *"hiçbir zaman kaybolmayan eleştirel tutumu"* yolumuzu kuşaktan kuşağa tam 61 yıldır aydınlatmaya devam etmektedir.

★

61 yıl önce, 7 Mayıs 1924 tarihinde çıkan ilk sayısında Kurucumuz Yunus Nadi, Cumhuriyet'in ne olduğunu şöyle açıklıyordu:

"Cumhuriyet, memlekete mal olmuş bir fikirdir. Biz onun temsilcisi ve koruyucusuyuz. Bu temel düşün-

ce göz önünde tutulduktan sonra, kesin olarak söyleriz ki, gazetemiz ne hükümet gazetesi ne de bir parti gazetesidir. 'Cumhuriyet' *sadece cumhuriyetin, bilimsel ve yaygın ifadesiyle demokrasinin savunucusudur; cumhuriyet ve demokrasi fikir ve esaslarını yıkan ve yıkmaya çalışan her kuvvetle mücadele edecektir. Memlekette her anlamıyla gerçek bir demokrasi kurulması için gazetemiz bütün varlığı ile çalışacaktır. Memlekette halkın halk tarafından, halk için idaresi, bizim idealimizdir. Ve biz, yalnız bu idealin esiriyiz, başka hiçbir kuvvetin değil.''*

Cumhuriyet'in düşünsel temeli işte budur ve çağdaşlığı yakaladığı için de çok sağlam atılmıştır.

★

Kurucumuz Yunus Nadi 61 yıl önce bununla da yetinmemiş, aynı zamanda, bir gazetenin gerçekten bir *gazete* olabilmesi için ne gibi özelliklere sahip olması gerektiğini de belirlemiştir.

Aşağıda, tıpkıbasımını gördüğünüz ilan, Resimli Ay dergisinin şubat 1924 tarihli birinci sayısının arka kapağında yayımlanmış: Cumhuriyet'in yakında çıkacağını duyuruyor. Resimli Ay'ın yayıncısı Zekariya Sertel; kendisi aynı zamanda ilk yöneticisi olacağı Cumhuriyet'in çıkış hazırlıklarıyla uğraşıyor o tarihte. Başyazarımız Nadir Nadi'nin *''Evet, bu metni babam kaleme almıştı''* dediği şubat 1924 tarihli ilanda Yunus Nadi, *''gazeteyi''* şöyle tanımlamış; aynen yayımlıyoruz.

''TÜRKİYE'NİN EN GÜZEL VE EN MÜKEMMEL GAZETESİ

Mükemmel gazete ne demektir? Bizde henüz her anlamı ile mükemmel bir gazete çıkmadığı için okurlar, ''mükemmel bir gazetenin ne demek'' *olduğunu anlamada zorluk çekebilirler. Bir gazetenin mükemmel olabilmesi için birtakım nitelikleri toplamış olması gerekir. Bu niteliklerin başlıcaları şunlardır:*

1- Haber alma araçlarında mükemmellik:

Bir gazete içte ve dışta haber alma olanak ve araçlarını iyi düzenlememişse, gerek Türkiye, gerek dünya havadislerini süratle ve açıklıkla veremiyorsa, o gazete mükemmel sayılamaz. Bir gazetenin mükemmel olabilmesi için, iç ve dış haberleri yetiştiren özel muhabirleri bulunmalı ve bütün olayları kendi haber alma örgütü ile izleyebilmelidir.

2- Teknik kısımda mükemmellik:

Her işin olduğu gibi, gazeteciliğin de bir ''teknik ve sanat'' kısmı vardır. Havadisin yazılışı, sayfaların düzenlenmesi, başlıkların seçimi ve düzenlenmesi belirli bir usul ve tekniğe bağlıdır. Bir gazete bu usullere uymuyorsa, mükemmel sayılamaz. Bizim gazetelerde bu usullere pek az uyulduğu için bugünkü gazetelere mükemmel gözü ile bakılamaz.

3- Makalelerde yetkinlik:

Makalenin, gazetede kendine özgü bir işlevi vardır. Makale bu işlevi yerine getirme amacına yönelik yazılmazsa değersizdir. Okur, gazetesinde olayların irdeleme ve yorumunu ister. Her gün binlerce olay karşısında gazetenin görevi okuruna doğru yolu göstermektir. Bu yol göstericiliği yapan sütunlar, 'makale sütunları'*dır.*

4- Okurun ihtiyaçlarına cevap:

Mükemmel bir gazete, yalnızca haber veren bir kâğıt parçası değildir. Çağdaş bir gazete, halkın sosyal bir kurumu olmak zorundadır. Bu nedenle gazete, bulunduğu toplumun, toplumsal, ekonomik, sanatsal ve sağlıkla ilgili ihtiyaçlarına cevap vermek zorundadır. Her gazete bu ihtiyaçlara cevap veren yazılara bir yer ayırmak zorundadır. Bizde gazetelerin özellikle ihmal ettikleri yön burasıdır. Bizde gazeteler, toplumun ihtiyaçları ile uğraşmayı görevleri dışında saymışlardır.

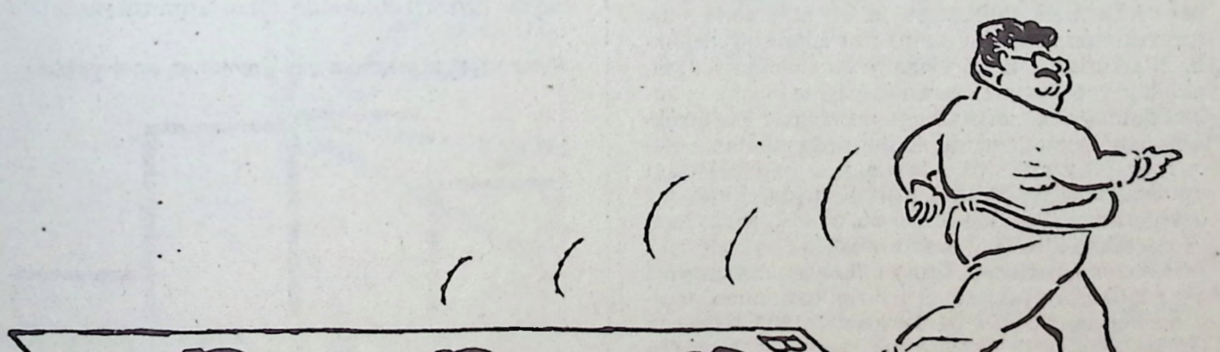
Bütün bu yetkinliği, bütün bu güzellikleri pek yakında günlük olarak çıkacak olan CUMHURİYET gazetesinde göreceksiniz. CUMHURİYET, gerek haber alma, gerek teknik, gerek geniş örgütlenmesi ile Türkiye'nin en mükemmel gazetesi olacaktır.''

★

Cumhuriyet, böylesine modern bir anlayışla, ciddi bir gazetenin sahip olması gerekli temel ilkelerin bilincinde olarak 61 yıl önce yola koyulmuştur. Demokrasi ve çağdaş uygarlığa dayalı sağlam düşünsel temeli üstünde her zaman *daha mükemmeli* arayan bir gazete olma özelliğini koruyabilmiştir. Ama daha *mükemmele* dönük arayışının bazı alanlarında ise, özellikle ekonomik olanaksızlıklardan dolayı geri kaldığı olmuştur: yetersizlikleri, eksiklikleri vardır kuşkusuz.

Fakat bütün bunları bugün çok daha iyi biliyoruz: çünkü *Cumhuriyet okur anketi* sonuçlandı...

Cumhuriyet okuruna teşekkür ederiz, sıcak ilgisi ve çağdaş tutumu ile yolumuzu daha da aydınlattığı için...

Ali Ulvi

Cumhuriyet Okur Anketi Sonuçlandı

CUMHURİYET OKUR ARAŞTIRMASI CUMHURİYET VE VERİ ARAŞTIRMA A.Ş. İŞBİRLİĞİ İLE GERÇEKLEŞTİRİLDİ

22 temmuz

ANKETİMİZİ 23.600 OKUR YANITLADI

Cumhuriyet'in bu yıl ocak ayı içinde yayımladığı "Okur Anketi"ne 23.600 okur yanıt verdi. Aynı ay Cumhuriyet'in ortalama günlük net satışının 104.000 dolayında olduğu dikkate alındığında, gazetemizi satın alan okurların yaklaşık %23'ünün anketi yanıtladığı görüldü. Günlük bir gazetenin okur anketine böylesine yüksek bir katılma oranının dünyada az rastlanır bir olay olduğunu çekinmeden söyleyebiliriz. Bu olağanüstü yüksek katılma oranı, okurların Cumhuriyet'e duyduğu yakın ilginin tartışılmaz bir kanıtıdır.

Anketimize gelen binlerce yanıtın bilgisayarla değerlendirilmesi ve istatistik çözümlemeleri tamamlandı. Anketin genel sonuçlarını bugün yayımlıyoruz. Gelen yanıtların İstanbul, Ankara, İzmir ve diğer iller olarak ayrılan dört bölge arasındaki dağılımının, söz konusu dört bölgenin gazetemizin günlük satışındaki paylarıyla hemen tamamen çakıştığını öncelikle belirtelim. Bu, yurdun çeşitli yerlerindeki okurların ankete katılma oranının hemen hemen aynı düzeyde olduğunu gösteriyor.

Dikkatinizi çekmek istediğimiz bir başka husus, anketimizi yanıtlayan okurların genel okur kitlemizi büyük ölçüde temsil etmekte oluşu. Genel okur kitlesi ile anketimizi yanıtlayan okurları, gerek sosyo-ekonomik özellikleri gerekse gazetemize ilişkin değerlendirmeleri açılarından karşılaştırmayı amaçlayan bir araştırma bunu açıkça gösterdi. Söz konusu, araştırmayla ilgili bir açıklamayı, aşağıda bulacaksınız.

Gerek değerli zamanlarını ayırarak anketimizi yanıtlayan, gerekse bu zamanı bulamayan okurlara Cumhuriyet'e gösterdikleri yakın ilgi için teşekkür ederiz. Bundan böyle düzenli olarak yinelenecek olan okur anketlerimiz "daha iyi bir Cumhuriyet" sunma uğraşımızda bize yol gösterecektir.

ANKETİ YANITLAYANLAR OKURLARIMIZI NE ÖLÇÜDE TEMSİL EDİYOR?

Anketimizi yanıtlayan Cumhuriyet okurları, genel okur kitlemizin oldukça büyük bir bölümünü oluşturmakla birlikte, yine de bu kitle içinde bir azınlıktı. Bu okurlar, anketin "daha iyi bir Cumhuriyet" sunabilme çabalarımıza yararı olacağına inanan ve anketi doldurmak; zarfa koyup postalamak için gerekli zamanı ayırabilenlerdi. Acaba, ankete katılma olanağını bulan okurlarımız, bu olanağı bulamayanlardan farklı bir grup muydu? Başka bir deyişle, anketi yanıtlayanlar genel okur kitlemizi temsil edebilme niteliğine sahip miydi?

Bu önemli soruya ışık tutabilmek amacıyla, genel okur kitlemizin yaklaşık üçte birini barındıran ve çeşitli açılardan "küçük bir Türkiye" özelliğini taşıyan İstanbul ilimizde; Yeşilyurt'tan Yeniköy'e, Rami'den Cevizli'ye kadar uzanan gazetemizin satış yoğunluğuna göre gruplanan bölgeler içinde seçilen 29 yörede bir araştırma yaptık. Söz konusu 29 yörede rastlantısal örnekleme tekniği ile seçilmiş, Cumhuriyet gazetesi okunan 662 haneye, aynı anketi bıraktık ve mutlaka yanıtlamalarını rica ettik.

Genel okur kitlemizi temsil eden bu 662 haneden 570 anket, aynı gün ya da izleyen günlerde toplandı. Böylelikle amaçladığımız anket sayısının %86'sına ulaştık.

İstanbul ilinden gazetemize gönderilen anketlerle İstanbul araştırmasında toplanan anketlerin sonuçları karşılaştırıldığında, İstanbul'da anketimizi yanıtlayan okurlarla genel okur kitlesinin, gerek çeşitli sosyo-ekonomik özellikleri, gerekse gazetemizle ilgili tercihleri açılarından büyük ölçüde benzeştiği görüldü. Dikkate alınması gereken farklar ise şu noktalarda toplanıyordu: Anketimizi yanıtlayan okurlarımız arasında **kadınlar, kendi hesabına çalışanlar, Cumhuriyet'i son 2-3 yıldır izlemeye başlayanlar** ve **Cumhuriyet'i her gün değil arada sırada satın alan okurlar,** genel okur kitlesi içinde sahip olduklarından önemli sayılabilecek ölçüde daha düşük bir oranda temsil ediliyordu. Yaş, medeni durum, meslek, çalışma alanı, gelir ve tüketim düzeyi, yabancı dil bilgisi, yabancı ülke deneyimi, vb. açılardan ise İstanbul'da anketi yanıtlayanlarla genel okur kitlesi arasında büyük bir benzerlik görülüyordu.

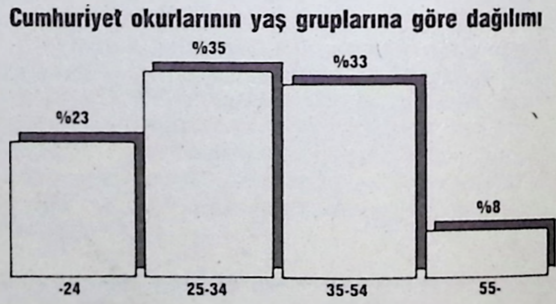
Cumhuriyet'in çeşitli açılardan değerlendirilmesine ilişkin sorulara verilen yanıtlarda da geniş ölçüde bir benzerlik gözleniyordu.

Bu bulgular ışığında, bu sayfalarda yayımlamakta olduğumuz okur anketi sonuçlarının Cumhuriyet'in genel okur kitlesini büyük ölçüde temsil ettiğini söyleyebiliyoruz.

CUMHURİYET OKURLARININ YAŞ ORTALAMASI 34

Cumhuriyet okurları hem gençler, hem orta yaşlılar, hem de yaşlılardan oluşuyor. Okurlarımızın çeşitli yaş grupları arasındaki dağılımı, (1980 nüfus sayımı sonuçlarına göre) ülke nüfusunun dağıtılıma hayli paralel bir yapıda. Ancak Cumhuriyet okurlarının genel nüfusa göre bir miktar daha genç olduğu görülmekte. 20-35 yaş arasındakiler genel nüfusta yüzde 45 dolayında iken, Cumhuriyet okurları arasında yüzde 60 dolayında. Okurlarımızın yaş ortalaması ise 34.

Cumhuriyet okurlarının yaş gruplarına göre dağılımı

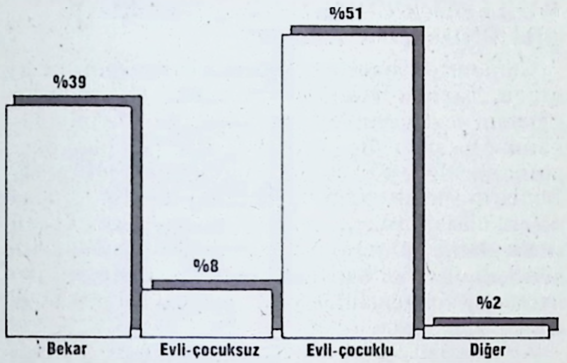
Anketimize yanıt veren okurlar arasında erkekler yüzde 86 gibi çok büyük bir çoğunluk oluşturuyor. Ancak bu sonuç, Cumhuriyet okurlarının yalnızca

yüzde 14'ünün kadın olduğu şeklinde yorumlanmamalı. İstanbul araştırmamıza göre, genel okur kitlesi içinde kadın okurlarımızın oranı yüzde 28'e kadar çıkmakta. Ayrıca, evli okurlar arasında erkeklerin anket doldurmaya daha kolay zaman ayırabilmelerinin, anketin, okurlarımız arasında kadınların oranını gerçekte olduğundan hayli düşük gösterdiğini de rahatlıkla söyleyebiliriz.

CUMHURİYET EVLİLER KADAR BEKÂRLARIN DA OKUDUĞU BİR GAZETE

Genel nüfusa göre bir miktar daha genç Cumhuriyet okurları arasında bekârların oranının da genel nüfusa oranla bir miktar daha fazla olduğu gözlenmekte. Anketimize göre okurlarımızın yarısı dolayında bir bölümü çocuklu ailelerden oluşmakta. Ancak Cumhuriyet evliler kadar bekârların da okuduğu bir gazete.

Cumhuriyet okurlarının medeni durumları

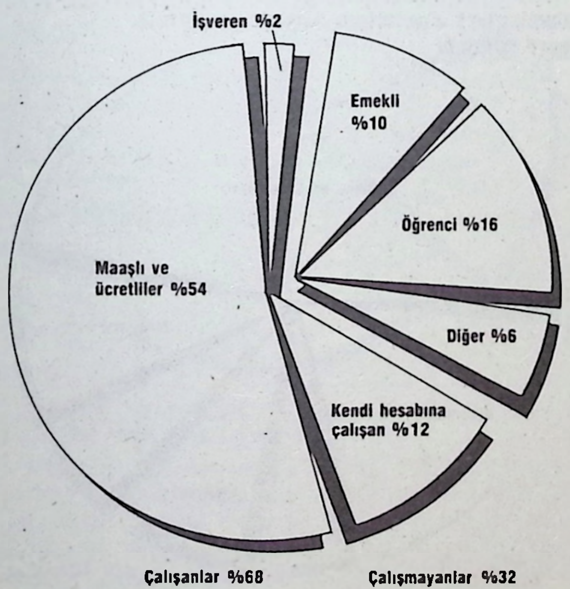

MAAŞLI VE ÜCRETLİLER CUMHURİYET OKURLARININ EN GENİŞ KESİMİNİ OLUŞTURUYOR

Anketimize göre Cumhuriyet okurlarının üçte ikisini aşan bir bölümü iktisaden faal, yani gelir sağlayan bir işte çalışmakta. Bunlar arasında da en büyük grubu, maaşlı ve ücretliler oluşturmakta. Ankete yanıt verenler arasında kendi işlerinde çalışanların oranı yüzde 12 dolayında. Ancak, İstanbul araştırmamız, ankete yanıt veren okurlarımız arasında kendi işlerinde çalışanların gerçekte olduğundan düşük bir oranda temsil edildiklerine işaret ediyor. İstanbul araştırmasına göre bu oran yüzde 20 dolayına çıkmakta.

İktisaden faal olmayan Cumhuriyet okurları arasında en geniş grubu öğrenciler, büyük çoğunluğuyla yükseköğrenime devam edenler oluşturuyor. Yaklaşık her on Cumhuriyet okurlarından birinin de emekli olduğu görülmekte.

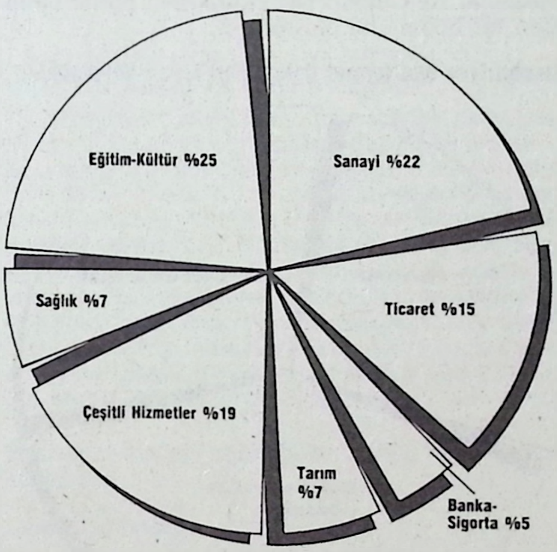
Cumhuriyet okurlarının çalışma durumları

HER ON CUMHURİYET OKURUNDAN DÖRDÜ EĞİTİM VE KÜLTÜR SEKTÖRÜNDE

Ekonomik bakımdan faal olan Cumhuriyet okurlarının büyük çoğunluğu (her on kişiden yedisi) hizmetler sektöründe çalışmakta. Eğitim kurumlarıyla basın-yayın kuruluşlarında çalışanlar ise okurlarımızın yüzde 25'i gibi geniş bir grup oluşturmakta. Bunlara yüzde 16 dolayındaki öğrencileri eklersek, Cumhuriyet okurlarının yüzde 40'ı aşan bir bölümünün; bir başka deyişle, her on okurumuzdan dördünün eğitim ve kültür uğraşlarıyla ilgili olduğu görülüyor.

Cumhuriyet okurlarının çalıştıkları sektörler

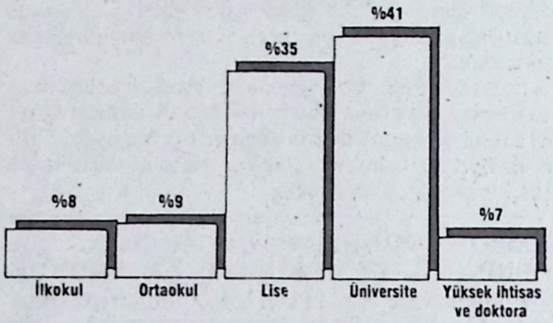
HER 100 CUMHURİYET OKURUNUN 48'İ YÜKSEKÖĞRENİMLİ

Anketimiz Cumhuriyet okurlarının eğitim düzeyi açısından ülke koşullarına göre olağanüstü seçkin bir kitle olduğunu açıkça ortaya koymakta. 20 yaşın üzerindeki genel nüfusumuzda yükseköğrenimlilerin oranı yalnızca yüzde 3-4 oranında kalırken, Cumhuriyet okurları arasında bu oran yüzde 48 dolayına çıkıyor. Ankara'da bu oran yüzde 56'ya varmakta.

Cumhuriyet okurları arasında yüzde 7 oranındaki hayli kabarık bir grup da yüksek lisans ya da doktora derecesine sahip olanlar. Bu grubun oranı Ankara'da yüzde 12'ye yaklaşıyor. Ama, Cumhuriyet'in geri kalan okurları arasında yalnızca ilkokul öğrenimi gör-

müş olanlar da yok değil. Cumhuriyet özellikle yükseköğrenimlilere hitap eden, ama her eğitim düzeyinde yurttaşın izlediği bir gazete.

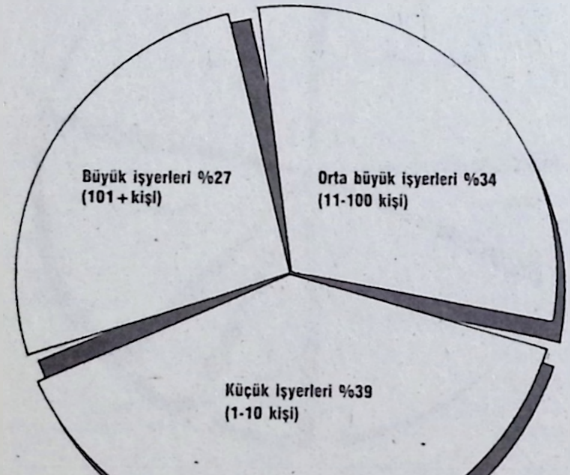
Cumhuriyet okurlarının öğretim durumları

CUMHURİYET OKURLARI ORTA VE BÜYÜK İŞYERLERİNDE YOĞUNLAŞIYOR

Cumhuriyet okurlarının seçkin bir kitle oluşunun bir başka göstergesi de, okurlarımızın genellikle ülkemiz ölçeklerine göre büyük işyerlerinde çalışmaları. iktisaden faal olan okurlarımızın üçte ikiye yaklaşan bir bölümü en az 10 kişinin çalıştığı işyerlerinde toplanmakta. En az yüz kişinin bulunduğu işyerlerinde çalışanlar ise Cumhuriyet okurlarının dörtte birini aşan bir bölümünü oluşturuyor.

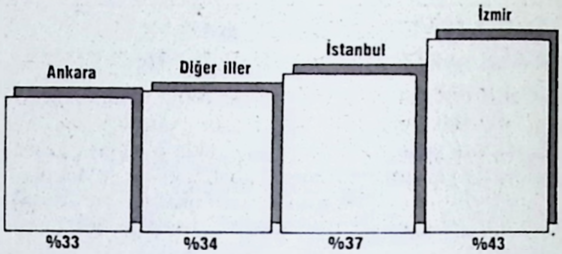
Cumhuriyet okurlarının çalıştıkları işyeri büyüklükleri

ÇALIŞAN HER ÜÇ CUMHURİYET OKURUNDAN BİRİNİN YÖNETİCİ GÖREVİ VAR

"İşyerinizde yönetici (müdür, şef, vb.) göreviniz var mı?" şeklindeki sorumuza olumlu yanıt verenlerin oranı iktisaden faal olan okurlarımız arasında yüzde 35'i buluyor. Bu oran anketimizi İzmir'den yanıtlayan okurlarımız arasında yüzde 43'e yaklaşmakta. İstanbul'da yaptığımız araştırma sonuçlarına göreyse, her iki Cumhuriyet okurundan birinin işyerinde yönetici nitelikte görevi var. Cumhuriyet'in bu açıdan da çok seçkin bir okur kitlesine sahip olduğu görülüyor. Cumhuriyet'in ülkemizde çeşitli kesimlerde karar verici durumda olan insanların yaygın olarak okudukları bir gazete olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

İstanbul, Ankara, İzmir ve diğer illerde çalışan Cumhuriyet okurları arasında yöneticilik görevi olanların oranı

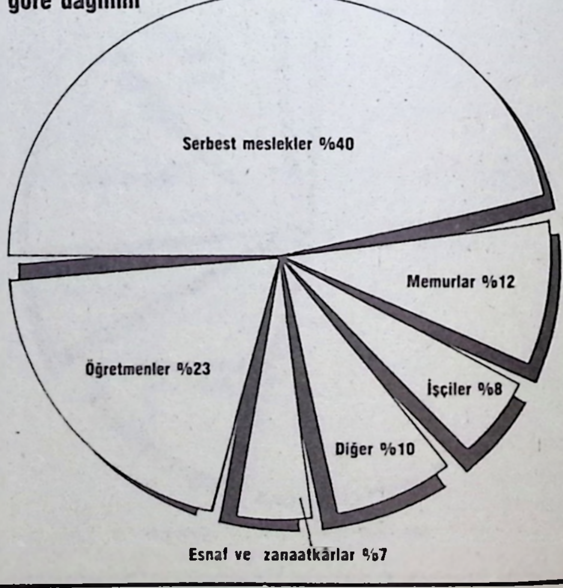

YÜKSEKÖĞRENİMLE ELDE EDİLEN MESLEKLER CUMHURİYET OKURLARI ARASINDA ÇOK YAYGIN

Cumhuriyet okurları arasında en yaygın meslek grubu, "serbest meslekler" olarak da nitelendirilen, öğrenim ve deneyimle kazandıkları bilgilerini kullanarak çalışanlar. Bu grup, iktisaden faal olan okurlarımızın yüzde 40 dolayında bir bölümünü kapsıyor. Bunların yarısını aşan bir bölümü, doktor, mühendis, mimar, iktisatçı, avukat, yargıç, eczacı, vb. zorunlu olarak yükseköğrenimle edinilen mesleklerden; geri kalanları ise bankacı, sigortacı, işletmeci, muhasebeci, vb. genellikle yükseköğrenimli mesleklerde toplanmakta.

Anketimizi yanıtlayan okurlar arasında tek başına en geniş meslek grubunu ise öğretmenler oluşturuyor. Iktisaden faal olan her beş Cumhuriyet okurundan biri öğretmen. Memurlar (yüzde 12), işçiler (yüzde 8), esnaf ve zanaatkârlar (yüzde 7) okurlarımız arasındaki diğer önemli meslek grupları. Özetle ifade etmek gerekirse, Cumhuriyet, yükseköğrenimli mesleklere, öğretmen ve öğrencilere, ama aynı zamanda gerek memur ve işçilere gerekse esnaf ve zanaatkârlara da ulaşan bir gazete.

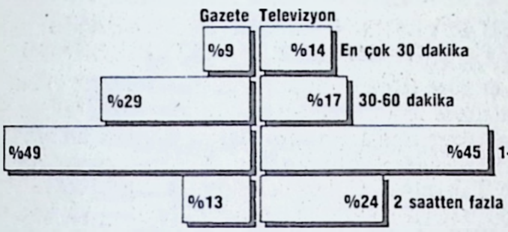
Cumhuriyet okurlarının meslek gruplarına göre dağılımı

CUMHURİYET OKURLARI GÜNDE ORTALAMA BİR SAAT TELEVİZYON İZLİYOR, BİR SAAT GAZETE OKUYOR

Anketimize gelen yanıtlara göre Cumhuriyet okurları günde ortalama bir saat, bir çeyrek (75 dakika) süreyle televizyon izliyor; bir o kadar süreyi de gazete okumaya ayırıyor. Okurlarımızın genelde televizyon izlemeye ayırdıkları kadar uzun bir zamanı gazete okumaya ayırmaları, anketimizin en çarpıcı sonuçlarından biri olarak görünüyor. Cumhuriyet'in okunmak için satın alınan ve okunmak için önemli bir zaman ayrılan bir gazete olduğu açıkça görülmekte.

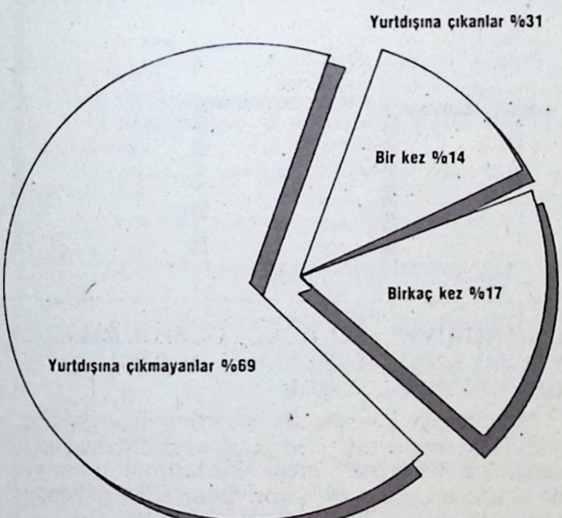
Cumhuriyet okurlarının gazete okumaya ve televizyon izlemeye ayırdıkları zaman

HER ÜÇ CUMHURİYET OKURUNDAN BİRİNİN YURTDIŞI DENEYİMİ VAR

Anketimize gelen yanıtlara göre, her on Cumhuriyet okurundan üçünün yurtdışına en az bir kez seyahat etmişliği var. Bunlardan biri de yurtdışında en az bir yıl süreyle oturmuş. Cumhuriyet okurları arasında başka ülkeleri ve ulusları tanıma, başka ülkelerde yaşama ve çalışma deneyimlerinin genel nüfusumuza oranla çok daha yaygın olduğu gözlenmekte.

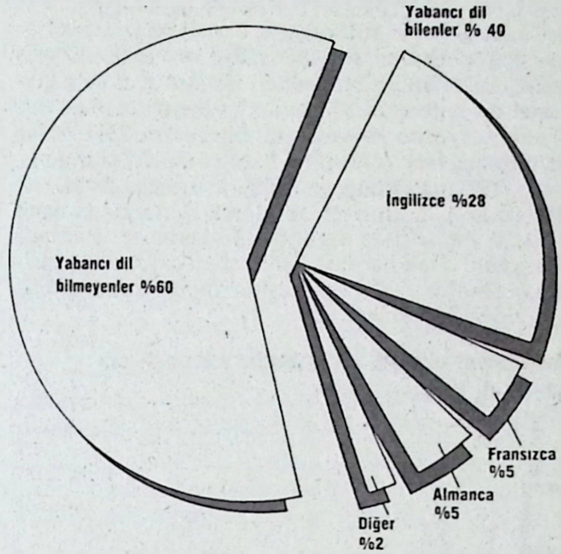
Cumhuriyet okurlarının yurtdışı deneyimleri

HER ON CUMHURİYET OKURUNDAN DÖRDÜ YABANCI DİL BİLİYOR

Cumhuriyet okurları arasında "konuşabilecek kadar" yabancı dil bildiklerini söyleyenler yüzde 40 dolayında. Cumhuriyet okurlarının bildiği yabancı diller arasında İngilizcenin diğer yabancı dillere nazaran büyük bir yaygınlığı var. Yabancı dil bilenler arasında her on kişiden yedisi İngilizce konuşuyor. Konuşulan diğer diller Fransızca ve Almanca. Ancak yüzde 5 dolayında bir bölüm başka dilleri bildiğini belirtiyor.

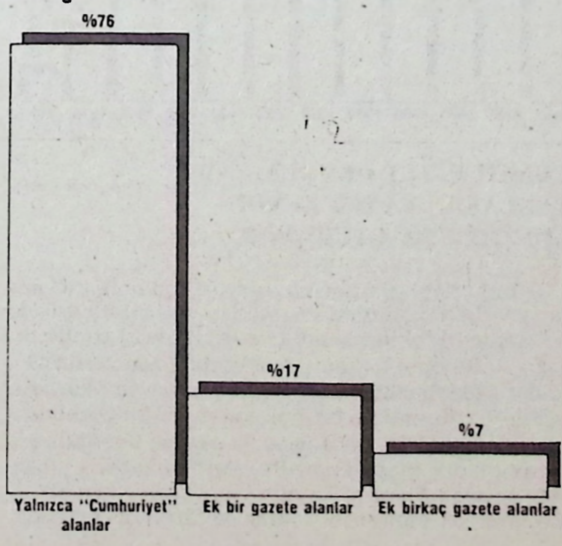
Cumhuriyet okurlarının yabancı dil bilgisi

CUMHURİYET OKURLARININ DÖRTTE ÜÇÜ TEK GAZETE SATIN ALIYOR

Cumhuriyet okurlarının dörtte üçü tek gazete satın alıyor. Cumhuriyet yanında başka bir gazete alanlar (yüzde 17) ile iki veya daha çok gazete alanlar (yüzde 7) da bulunuyor. Cumhuriyet'i izleyenlerin hemen hemen tamamı (yüzde 97) Cumhuriyet'i satın almak suretiyle izliyor. Yani, ödünç almak ya da işyerindeki nüshadan yararlanmak şeklinde Cumhuriyet'i izleyen okurların oranı çok düşük. Okurların yanıtlarına göre, satın alınan her Cumhuriyet'i 3 ila 4 kişi; ortalama 3.6 kişi izlemekte. Başka bir ifadeyle Cumhuriyet ortalama 100.000 adet satıldığı gün 360.000 kişi tarafından okunuyor.

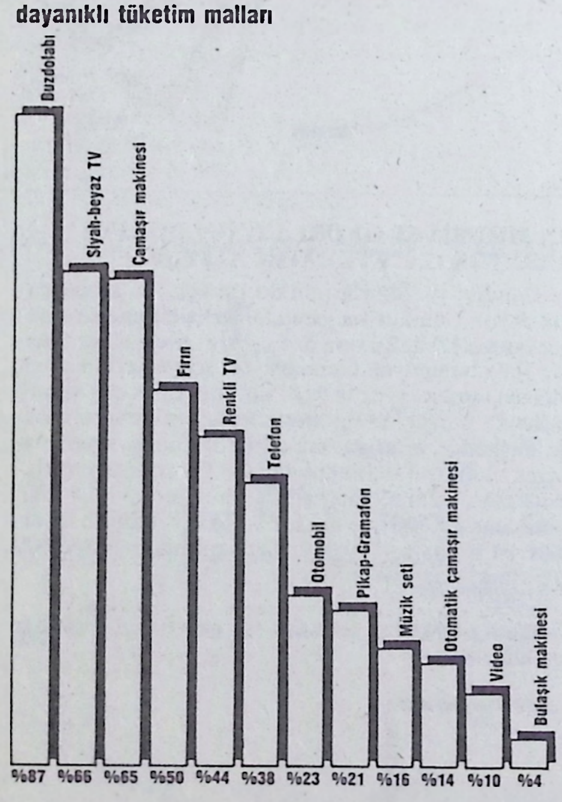
Cumhuriyet okurları arasında tek gazete satın alanlar ve diğerleri

HER 100 CUMHURİYET OKURUNDAN 44'ÜNÜN RENKLİ TELEVİZYONU, 23'ÜNÜN OTOMOBİLİ VAR

Cumhuriyet okurlarının ekonomik durumlarıyla ilgili belki de en sağlıklı veriler, hanelerinde bulunan çeşitli dayanıklı tüketim malları ile ilgili bilgiler. Anketimize gelen yanıtlara göre, okurlarımızın çok büyük çoğunluğunun evlerinde radyo ve televizyon (yaklaşık yarısı renkli); buzdolabı; çamaşır makinesi gibi temel diyebileceğimiz dayanıklı tüketim malları var. Telefonu (yüzde 38) ve otomobili (yüzde 23) olanlar da oldukça büyük gruplar. Sahip oldukları dayanıklı tüketim mallarının çeşitliliği açısından, İstanbul'da oturan Cumhuriyet okurları diğerlerinden hayli belirgin bir şekilde ayrılıyor. Anketimize İstanbul'dan yanıt veren her üç Cumhuriyet okurundan birinin otomobili, her beş Cumhuriyet okurundan birinin video göstericisi var.

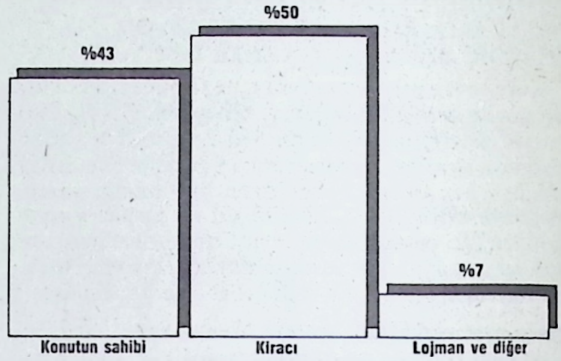
Cumhuriyet okurlarının konutlarında bulunan dayanıklı tüketim malları

CUMHURİYET OKURLARININ YAKLAŞIK YARISI KENDİ KONUTUNDA OTURUYOR

Cumhuriyet okurlarının sosyo-ekonomik durumlarıyla ilgili bir bulgu da, yaklaşık yarısının (yüzde 43) sahip oldukları kendi konutlarında oturuyor olmaları. Bu oran İstanbul araştırmamızda yüzde 49'a kadar yükselmekte. Anketimizi yanıtlayan okurların yüzde 7 dolayındaki bir bölümü de çeşitli kuruluşların sağladığı lojmanlarda ya da akraba evlerinde ücretsiz olarak oturmakta. Bu oran Ankara'da yüzde 10'a kadar çıkarken, İstanbul'da yüzde 4'e inmekte. Cumhuriyet okurlarının yarısı da kiracı durumunda.

Cumhuriyet okurlarının konut durumları

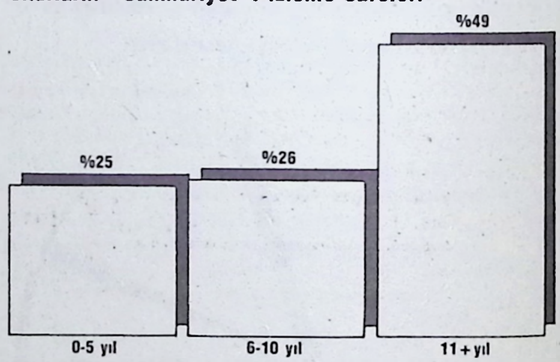

CUMHURİYET OKURLARININ YAKLAŞIK YARISI CUMHURİYET'İ 10 YILDIR İZLİYOR

Anketimize gelen yanıtlara göre, Cumhuriyet okurlarının yüzde 25'i Cumhuriyet'i son beş yıldır izliyor. İstanbul araştırmamızın sonuçlarına göre ise bu oran yüzde 32'ye kadar yükselmekte. Bu sonuçlardan hareketle, Cumhuriyet'in okurlarının yaklaşık üçte birini son beş yıl içinde kazanmış olduğunu söyleyebiliriz.

Okurlarımızın yaklaşık yarısı ise Cumhuriyet'i en az on yıldır ara vermeden izlemekte. Okurlarımızın gazetemizi ortalama izleme süresi 12 yıl. Elde ettiğimiz bulgulara göre, okurlarımız Cumhuriyet'i okumaya 21-22 yaşlarında başlıyor ve bunu büyük çoğunlukla sürdürüyorlar. Cumhuriyet'in kendine oldukça bağlı bir okur kitlesi var.

Okurların "Cumhuriyet"i izleme süreleri

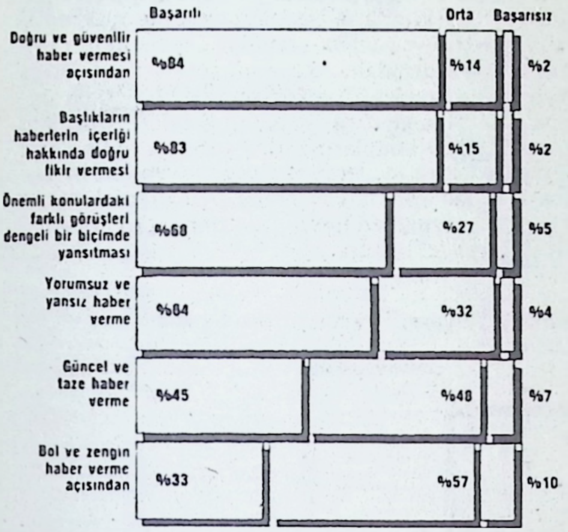
CUMHURİYET OKURLARI CUMHURİYET'TE YAYIMLANAN HABERLERİ DOĞRU VE GÜVENİLİR BULUYOR

"Cumhuriyet'i ne ölçüde başarılı buluyorsunuz?" şeklindeki sorumuza gelen yanıtlar, gazetemizi çeşitli açılardan "başarısız" bulan okurların oranının yüzde 10'u aşmadığını gösteriyor. Okurların ezici çoğunluğu, Cumhuriyet'in "doğru ve güvenilir" haber verme açısından "başarılı" bir gazete olduğu konusunda oybirliği halinde. Haber başlıklarının doğru seçilmesi; önemli konularda farklı görüşlerin dengeli bir biçimde yansıtılması, yorumsuz ve yansız haber verme açılarından da okurlarımızın çoğunluğu Cumhuriyet'i başarılı bulmakta.

"Güncel ve taze haber verme" ile "bol ve zengin haber verme" açılarından Cumhuriyet'i "başarılı"

olarak değerlendiren okurlar ise azınlığa düşmekte. Okurların "daha iyi bir Cumhuriyet" sunabilme uğraşlarımızın özellikle bu iki alanda yoğunlaşmasını dilediklerı açıkça görülüyor.

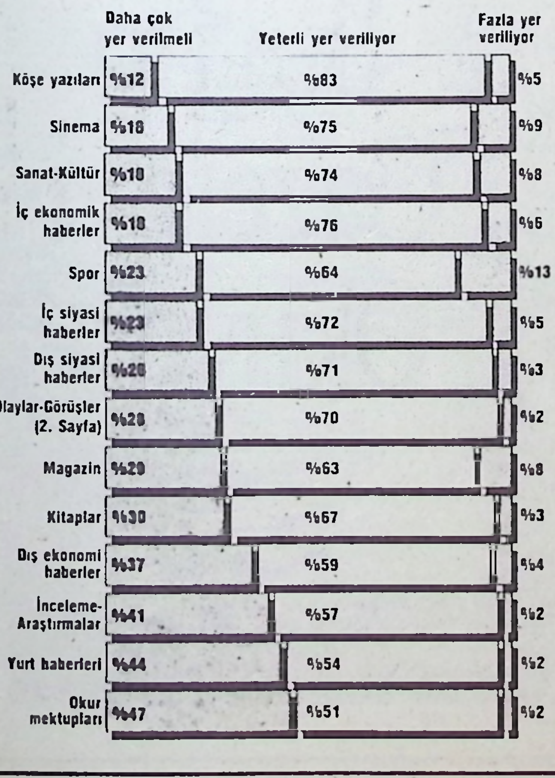
Okurlara göre "Cumhuriyet" ne ölçüde başarılı?

CUMHURİYET OKURLARININ ÇOĞUNLUĞU İÇİN CUMHURİYET DOYURUCU BİR GAZETE

"Cumhuriyet belirtilen çeşitli konulara yeterli yer ayırıyor mu?" şeklindeki sorumuza verilen yanıtlara göre, okur çoğunluğu Cumhuriyet'in bütün konularda

"Cumhuriyet" çeşitli konulara yeterli yer veriyor mu?

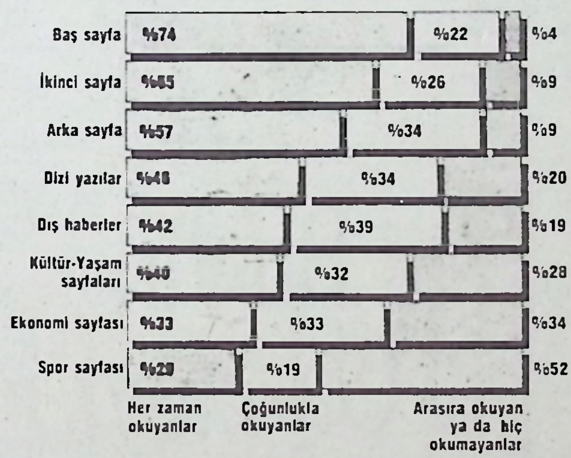
doyurucu bir içerik sunmayı başardığı görüşünde. Ancak, bu açıdan sağlanan başarının ölçüsü konudan konuya değişiyor. Cumhuriyet'in herhangi bir konuya, bölüme gereğinden fazla yer ayırdığını düşünenlerin oranı yüzde 13'ü aşmıyor. Fakat, yeterince yer ayrılmadığını düşünenlerin oranının yarıya yaklaştığı konu ve bölümler de bulunuyor. Örneğin, okur mektuplarına; yurt haberlerine ve inceleme - araştırma türü yazılara daha fazla yer ayırmamızı isteyen okurların oranı yüzde 40'ı aşmakta.

CUMHURİYET OKURLARININ ÇOĞUNLUĞU CUMHURİYET'İN HER SAYFASINI OKUYOR

Okurların büyük çoğunluğunun Cumhuriyet'in hemen her sayfasıyla ilgilendiği anlaşılıyor. Çeşitli sayfalarımızı "her zaman" ya da "çoğunlukla" okuduklarını belirten okurların oranı yüzde 96 (başsayfa) ile yüzde 48 (spor sayfası) arasında değişiyor. Doğal olarak, çeşitli sayfaların okunma sıklığı, genel ilgilerden özel ilgilere doğru azalan bi sıralama izlemekte. En yoğun olarak okunan sayfalar en genel ilgilere hitap eden başsayfa; ikinci sayfa ve arka (ya da 12.) sayfa.

Buna karşılık kültür - yaşam sayfaları ile ekonomi ve spor sayfalarının daha özel ilgilere hitap ettiği anketimize gelen yanıtlardan da açıkça görülüyor.

"Cumhuriyet"in çeşitli sayfalarının okunma sıklığı

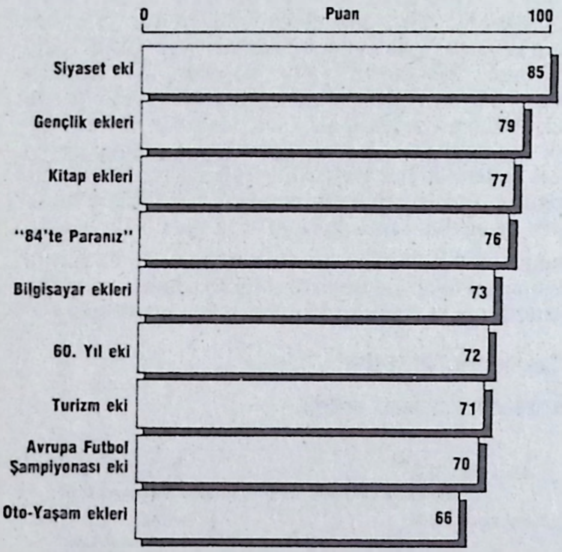
VERİLEN ÇEŞİTLİ EKLER CUMHURİYET OKURLARINCA BEĞENİLİYOR

Gerek her pazar yayımlanan haftalık **Siyaset** ekimizin, gerekse çeşitli tarihlerde diziler şeklinde verdiğimiz süreli eklerin okurlar tarafından nasıl karşılandığını öğrenmek amacıyla yönelttiğimiz, "Cumhuriyet'in verdiği çeşitli ekleri nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna verilen yanıtlar eklerimizin genellikle beğenildiğini gösteriyor. 100 puan üzerinden yaptığımız bir hesaplamaya göre, 85 puan alan sürekli **Siyaset** ekimiz okurların en çok beğendikleri Cumhuriyet eki. **Gençlik** ekleri ve **Kitap** ekleri de puan sıralamasında ikinci ve üçüncü yerleri işgal eden eklerimiz.

CUMHURİYET'İN HAFTALIK "SİYASET" EKİ BÜYÜK İLGİ GÖRÜYOR

Bu yıl başından itibaren pazar günleri yayımlanmakta olan haftalık "Siyaset" eki, Cumhuriyet okurlarından oldukça büyük bir ilgi görmekte. Ekte yayımlanan yazıların tümünü ya da çoğunu okuduğunu belirten okurların oranı yüzde 40'ı aşıyor. "İlgimi çeken yazıları okuyorum" diyen okurları da hesaba kattığımızda "Siyaset" eki okurlarımızın yaklaşık yüzde 90'ının izlediği ve yukarıda belirttiğimiz üzere, başarılı bulduğu bir ek.

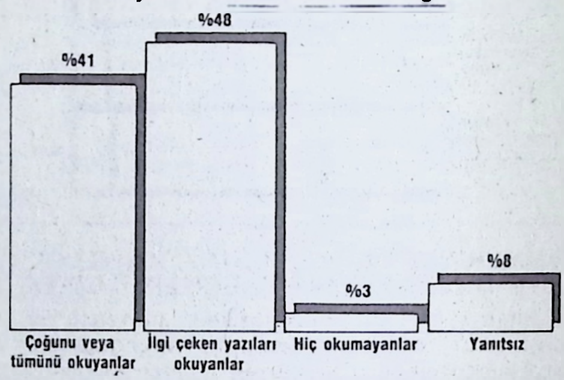
"Cumhuriyet"in çeşitli eklerinin beğenilme puanları

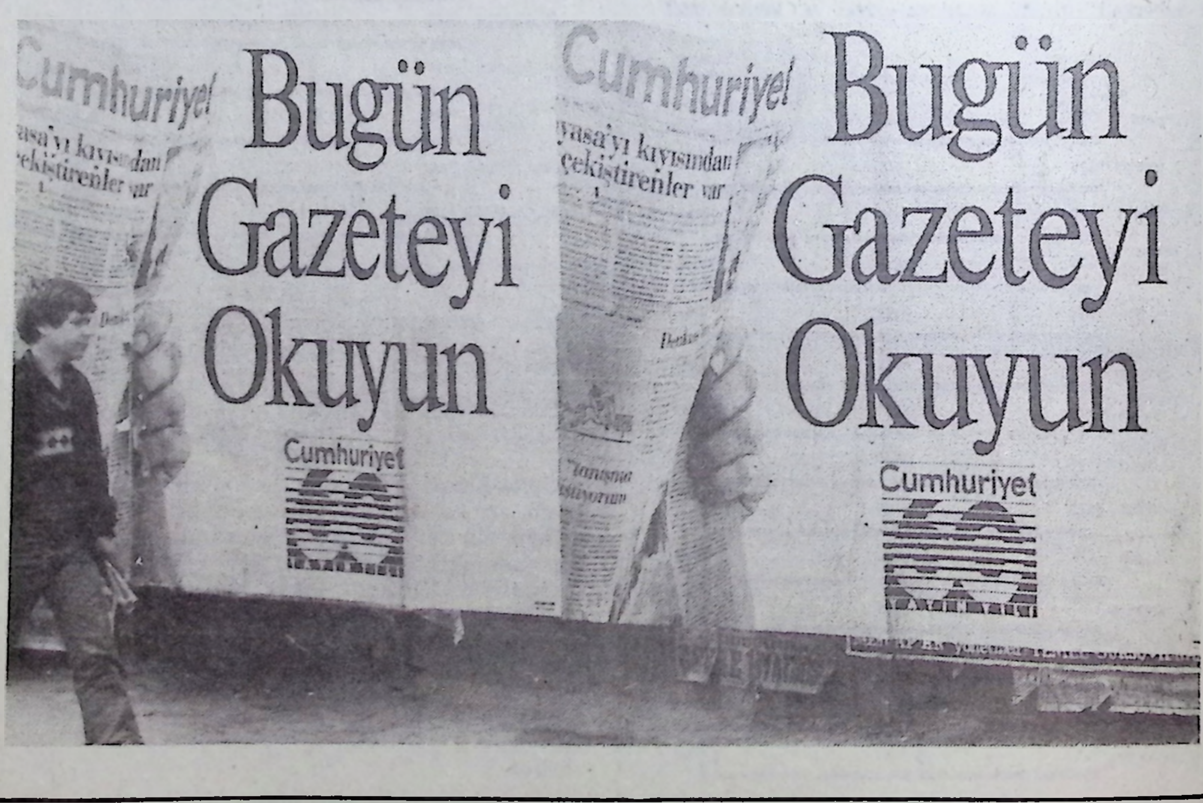

CUMHURİYET OKURU "OKUNACAK GAZETE" NİTELİĞİNİ CUMHURİYET'TE BULUYOR

Okur anketimizi yanıtlayan binlerce okurun önemli bir bölümü de anketle birlikte Cumhuriyet'le ilgili görüş ve dileklerini ileten mektuplar gönderdiler. Bu mektuplarda okurlar, öncelikle Cumhuriyet'i beğendiklerini ve Cumhuriyet'e değer verdiklerini dile getiriyorlar. Mektupların birçoğunda, okur mektuplarına; gençlere ve gençlik sorunlarına; çocukları ilgilendiren yazılara daha kapsamlı yer ayrılması sıkça ifade edilen istekler. Cumhuriyet'te dil birliğinin sağlanmamış olduğu; dizgi ve yazım hatalarına rastlanması; edebiyat konularına, dizi yazılara ve inceleme - araştırma türü yazılara yeterince yer verilmeyişi başlıca yakınma konuları arasında. Ancak mektuplarda en sık vurgulanan husus Cumhuriyet'in "Okunacak bir gazete!" oluşu.

Haftalık "Siyaset" ekinin okunma sıklığı

KAVRAM DERSANESİ
Üniversiteye hazırlamada iddialıyız
Lise sonlar 19 Ağustos
Beklemeliler 23 Eylül

Cumhuriyet

BİR AVUÇ ALKIŞ
Mucap Ofluoğlu
(Tiyatro ve Sanat Yaşamı Anıları)

62. Yıl: Sayı: 21878 Kurucusu: Yunus Nadi Fiyatı: 100 TL. 23 Temmuz 1985 Salı

Tek tip öğrenci

YÖK plan yaptı, 'iyi öğrenci'yi belirledi

***YÖK** tarafından üniversite rektörlüklerine gönderilen "Öğrenci Eğitim ve Öğretim Elemanları Yetiştirme-Oryantasyon Planı"na göre, üniversitelerde "inanç, düşünce ve fikir birliğine oturtulmuş gençlik yapısı" oluşturulacak.*

***YÖK**'ün iki bölüm halindeki "Oryantasyon Planı"nda, öğrenciler için şöyle deniliyor: "Yükseköğretim gençliğinin milli değerler, hedefler ve Atatürk ilkeleri yolundan sapmalarına sebep olabilecek ideolojik tehditleri belirleyecek, araştıracak, inceleyecek, zaaflarını tespit edecek ve karşı tedbirleri gösterecek, sürekli görev yapacak bir birim oluşturulacak."*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) 1985-86 öğretim yılında uygulamaya konulmak üzere hazırladığı "Öğrenci Eğitim ve Öğretim Elemanları Yetiştirme-Oryantasyon Planı"nı rektörlük ve dekanlıklara gönderdi. Öğrencilere ve öğretim elemanlarına yönelik iki ayrı bölümden oluşan planda, öğrencilere yönelik olarak, "Üniversite ve yüksekokullardaki eğitimden yararlanmak suretiyle inanç, düşünce ve fikir birliğine oturtulmuş gençlik yapısı oluşturmak" öngörüldü. Planda öğretim üye ve görevlileri "Kendilerine teslim edilen öğrencilerin yıkıcı ve bölücü ideolojik akımlara karşı fikirle mücadele yöntemlerini saptamakla" görevlendirildi.

YÖK, tarafından bu amaçlarla sürekli görev yapacak, ödemler alacak "bir birim" oluşturulacak, "kontrol sistemi" kurulacak ve öğrenimleri sırasında öğrencilerin tutum ve davranışları yakından izlenerek değerlendirilecek. Öğretim elemanı seçiminde ise "titizlik" gösterilecek, güvenlik soruşturmasından geçmeyen kişilerin öğretim elemanı olarak çalıştırılmasına "imkân verilmeyecek". Öğretim elemanlarının da Atatürk ilke ve inkılaplarına uygun davranışlar içinde olmaları "sağlanacak", bu amaçla "yetkili makamlar" tarafından izlenecek ve değerlendirilecekler.

YÖK'ün üniversite ve fakültelere gönderdiği planın ilk bölümü olan "Yüksek Öğretim Öğrenci Eğitim Planı"nda" başlıca şu esaslar yer alıyor:

• Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi derslerinde belirlenen konu başlıklarını taşıyan ders kitabı okutulacak. Kitapta belirtilen konular hakkında öğrencilere araştırma inceleme ve tez hazırlama görevleri verilecek.

• 1985-86 öğretim yılından

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

1985 ÜNİVERSİTE GİRİŞ SINAVI RAPORU: ORTAÖĞRETİMDE EĞİTİM YETERSİZ

ORTAÖĞRETİMDE DEVAMSIZLIK SÜRESİ 30 GÜNE ÇIKARILDI

16 BİN ÖĞRETMEN EŞYA TOPLUYOR

1402'LİLER GÖREVE DÖNMEK İÇİN YÖK'E BAŞVURDU

ÜNİVERSİTEYE 9-20 EYLÜL ARASI KAYIT YAPTIRMAYAN, HAKKINI KAYBEDECEK

ODY'NİN GENÇLERE HİZMETİ: 77 BİN LİRAYA 1 AYLIK AVRUPA GEZİSİ

8. Sayfada

Gürkan-Ecevit 45 dakika 'akademik' görüştü

NASILSINIZ? — HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan ile 19 ağustosta kurulacağı söylenen DSP'nin olası Genel Başkanı Rahşan Ecevit, dün Ecevitler'in Or-An Sitesi'ndeki evinde bir araya geldiler. İki lider, görüşmenin "özel" ve "kişisel" olduğunu açıkladılar. Görüşmeden 45 dakika önce Bülent Ecevit, özel otosuna binerek evden ayrıldı ve görüşmeye tanık olmadı. (Fotoğraf: a.a.)

Görüşmeden

Aydın Güven Gürkan, Ecevitler'in Or-An Sitesi'ndeki evine gelmeden 45 dakika kadar önce Bülent Ecevit evden çıktı. Rahşan Ecevit, saat 09.30'da Gürkan ve beraberindeki gazetecileri, daire kapısında "Hoş geldiniz" diyerek karşıladı. Gürkan'ı çalışma odasına alan Rahşan Ecevit, "Nasılsınız?" diye hatır sordu ve konuşurken Gürkan'la göz göze gelmekten kaçındı. Rahşan Ecevit, gazetecilerin fotoğraf çekmek için Gürkan'la yeniden el sıkışma isteklerini kabul etmedi ve "İzin verirseniz çalışalım. Zaten vaktimiz az" dedi. 45 dakika süren görüşmeden sonra gazetecilerin sorularını yanıtlayan Gürkan'ın sıkıntılı olduğu gözlendi. Rahşan Ecevit ise açıklamasını 1.5 saat sonra DSP bürosundan yazılı olarak yaptı.

HP-DSP: Birleşme yok

Aydın Gürkan: *Partimizi bugünkü etkin siyasi konuma getiren sosyal demokrat birikim ve güç, bizim kendi ürünümüz olmaktan çok geçmişte hizmet vermiş demokratik sol kadroların ve önderin ürünüdür. Bu ziyaretten sonra kişisel ve özel ilişkiler sürecek dahi olsa, her iki kuruluşun da gündeminde, anlaşılan genel seçimlere kadar birleşme sorunu bulunmayacaktır.*

Rahşan Ecevit: *Demokratik solda bütünleşme, elbette var olacaktır, ama bu var olanı korumakla yetinen değil, demokratik solun halktan gördüğü desteği büyüten bir bütünleşme olmalıdır. Demokratik Sol Parti'nin kendi oluşumunu kendi yolunda sürdürmeyi tercih etmesinin bu düşünce ve ihtiyaçlardan doğduğunu Sayın Gürkan'a söyledim.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Halkçı Parti Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan ile 19 ağustosta kurulacağı açıklanan DSP'nin olası Genel Başkanı Rahşan Ecevit, dün Or-An Sitesi'nde Ecevitler'in evinde bir araya geldiler. İki sosyal demokrat lider arasında "soğuk bir havada" gerçekleşen görüşmede, "birleşme" konusu ele alınmadı, sadece sosyal demokrat hareketin genel "akademik" bir değerlendirmesi yapıldı. Gürkan'ın isteği üzerine gerçekleşen görüşmeden sonra DSP ile HP birleşmesi genel seçimlere kadar gündemden çıktı.

Or-An Sitesi'nde Ecevitler'in evinde yaklaşık 45 dakika süren görüşmeden sonra, HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, görüşmenin "özel" ve "kişisel" olduğunu tekrarlayarak, birleşme sorunu üzerinde hiç durulmadığını, ancak sosyal demokrat hareketin örgütlenme sorunları üzerinde ve Avrupa'daki sosyal demokrat hareketin içeriği konusunda "akademik görüşmeler" yapıldığını söyledi.

19 ağustosta kurulacağı açıklanan DSP'nin olası Genel Başkanı Rahşan Ecevit ise, solda bütünleşmenin var olanı korumakla yetinen bir bütünleşme değil, solun halktan gördüğü desteği büyüten bir bütünleşme olması gerektiğini belirterek, "Onun da yolu yordamı ve zamanı vardır. Sayın Gürkan'a, DSP'nin kendi oluşumunu kendi yolunda sürdürmeyi tercih etmesinin bu düşünce ve ihtiyaçlardan doğduğunu söyledim" dedi.

HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, dün saat 9.30'da Ecevitler'in Or-An Sitesi'ndeki evlerine geldi. Rahşan Ecevit, Gürkan'ı ve gazetecileri, dairelerinin kapısında karşıladı ve tek tek herkesin elini sıkarak, "Hoş geldiniz" dedi.

Rahşan Ecevit, daha sonra Gürkan'ı çalışma odasına alarak, "Nasılsınız?" diye sordu. Rahşan Ecevit'in hatır sorma sırasında Gürkan'la göz göze gelmekten kaçındığı dikkati çekti. Rahşan Ecevit, fotoğraf çekmek için gazetecilerin yeniden el sıkışmaları yolundaki isteklerini, "İzin verirseniz çalışalım. Zaten vaktimiz de az" diyerek kabul etmedi.

Görüşmede, Bülent Ecevit bu-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

Yarınki randevu

İnönü, Gürkan'a 'komisyon' önerecek

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü ile HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan arasında yarın yapılacak görüşmeye, SODEP, birleşme konusundaki yöntem ve yaklaşımları belirlemek amacıyla iki parti arasında "ortak komisyon" kurulması önerisi ile gidecek.

SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü'ye yakın kaynak-

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'de)

SODEP: SATILAN KİT'LER GERİ ALINACAK

11. Sayfada

Hasılata yeni ortak

At yarışları, Türkiye'nin en kârlı sektörlerinden biri. Henüz tamamlanmayan bu yılki at yarışı sezonunda, salt İstanbul at yarışlarından 28 milyar lira dolayında toplam hasılat elde edilmesi bekleniyor. Ancak bu kârlı sektörün hasılatı birkaç parçaya ayrılıyor. Bunların başında il'de birlik bölümle KDV geliyor. Kalan paranın yüzde 23'ü Jokey Kulübü'ne, yüzde 10'u Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'na, yüzde 3.25'i de Yurt Kur'a veriliyor. Son parça da iştirakçiye gidiyor.

İşsizlerin umudu at yarışlarında

YASA TASLAĞINDA İŞSİZLERE KAYNAK:

1- Başbakanlık bütçesine konacak ödenek, 2- At yarışı hasılatının yüzde 5'i, 3- İlk kez işe gireceklerin maaşlarından kesilecek pay, 4- Bağış ve yardımlar, 5- Toplu Konut Fonu'ndan yüzde 10'luk pay, 6- Sendikaların yıllık gelirlerinin bir bölümü, 7- Krediler.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Bakanı Mustafa Tınaz Titiz, işsizlere beceri kazandırmak için para arıyor. Başbakanlığa sunulan "İstihdam Fonu" başlıklı bu yasa taslağında at yarışlarından, yeni iş bulanların ilk ücretlerine kadar çeşitli kaynaklar sayıldı.

Taslağa göre Halk Bankası bünyesinde oluşturulacak fonun kamu ve özel kurumlarda geçici olarak istihdam edilerek, meslek öğretilecek işsizlerin maaşlarını ve işveren kuruluşlarının giderlerini karşılamada kullanılması öngörülüyor.

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

ÇALIŞMA BAKANLIĞI: İŞKOLLARI İSTATİSTİĞİNDE TARAFSIZ DAVRANDIK

ILO: TÜRKİYE'NİN ONAYLADIĞI 4 SÖZLEŞME KONUSUNDA KAYGILIYIZ

8. Sayfada

Özal, Tikonov'a yanıt verdi:

Doğal gaz projesinde Sovyetler'le işbirliği sürecek

Sovyetler Birliği projenin tümüyle ihalesiz kendisine devredilmesini isterken, Türkiye ödemelerin mal ihracı ile yapılmasında ısrar ediyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, Sovyetler Birliği Bakanlar Kurulu Başkanı N.Tikonov'un doğal gaz boru hattı projesiyle ilgili olarak gönderdiği ve Türk tarafının getirdiği koşulların projeyi tehlikeye düşürdüğünü ima ettiği mesajını yanıtladı.

Sağlanan bilgilere göre, Özal, bundan bir süre önce Tikonov'a gönderdiği yanıt mesajında Türkiye'nin varılan mutabakat çerçevesinde projeye devam etme kararlılığında bir değişiklik olmadığını belirtti ve Sovyetler Birliği bu projede işbirliğinden "memnuniyet" duyulduğunu ifade etti. Özal, projeyle ilgili

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

KIBRIS İÇİN SOVYETLER'LE GÖRÜŞ ALIŞVERİŞİ

JIVKOV: YABANCI BİRLİKLER KIBRIS'TAN ÇEKİLSİN

12. Sayfada

Özal: Atı aldık, Üsküdar'ı geçtik

Başbakan Malatya'da: *Domatesi 300 liraya yedirseydik, Özal enflasyonu indiremedi, diye etekler zil çalardı... Bu memleket köşeyi dönmeye başladığı her sefer, önüne taş konmuştur... İki yaşındaki Anavatan'ın rakibi yoktur.. Kimseye taviz vermeyiz, kimseden korkumuz yoktur..*

FARUK BİLDİRİCİ

MALATYA — Başbakan Turgut Özal, Malatya ve Diyarbakır'ı kapsayan iki günlük gezisinin ilk durağı olan Malatya'ya giderken uçakta birlikte yolculuk ettiği Malatyalı işadamlarına, "Muhaliflerimiz enflasyon oranının düştüğüne inanmak istemiyorlar" dedi. Özal, konuşmasına şunları da ekledi: "Domatesi 300 liraya yedirseydik, Özal enflasyonu indiremedi, diye etekler zil çalardı." Özal, ANAP'ın rakibi olmadığı görüşünü de savunarak, "Bazılarının çocuk dediği parti atı almış, Üsküdar'ı geçmiştir" ifadesini kullandı.

Murat Hastanesi'nde yer alan ve Adıyaman'ın Çelikhan ilçesi yakınlarında kurulacak Çat Barajı'nın temeli de dün Başbakan Turgut Özal tarafından atıldı.

Malatyalı işadamlarının da alındığı özel uçakta Malatyalı ünlü sanatçı Kemal Özhan ile oğlu da bulunuyordu. 110 kişinin yolculuk yaptığı uçağa alınmayanlar ise Özal'in gezisini izleyebilmek için bir gün önceden Malatya'ya gelmişlerdi. Özal'in bir haftadır gazetelere ek her gün yer gösterdiği ve konuştuğu da dikkat çekti.

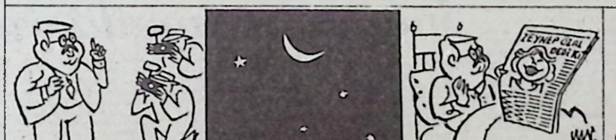
Bu arada bir olay, ANAP'ın seçim otobüsü olan "Petek"in Darende ilçesi yakınlarına geldiği sırada meydana geldi. 06 ST 284 plakalı bu araçtan otobüste bulunanlara el kol işaretleri yapılarak kufürler edildi. Araç bu arada otobüsün yolunu da kesmek istedi. ANAP yetkilileri bunun üzerine Darende yakınlarında karşılaştıkları trafik ekibine durumu bildirdiler.

Bu arada, yerel gazetelerde tekolre dışlıklığı yüzünden kayıt yetiştirilmemesi nedeniyle, "Kayısı Festivali" haberleri yapıldı. Festival broşürlerinde Türkçe ve İngilizcenin yanı sıra Arapça açıklamalara da yer verildi.

Özal'ı karşılayan Malatyalılar, "Ardını açıyor, şehirler doluyor", "Başbakanımız, hayatımız, Malatyaperverimiz, canımız" şeklinde pankartlar taşıdıkları görüldü. Özal'in yolu havaalanından şehre gelirken, sık sık kesildi, şehre gelene kadar on kadar koyun kurban edildi. Özal, otobüsün yanındaki çocuklara, "Hangimiz iyi koşuyorsunuz, haydi bakalım" diyerek çocukları koşturdu.

Başbakan Özal, Malatya Valilik binası önünde halka hitaben yaptığı konuşmada, "Bizim iktidara geldiğimizden bu yana muhaliflerimizin ve bazı yazarların ısrarla durdukları meselelerden biri enflasyondu. 'Efendim, Özal enflasyon konusundaki sözünü tutamadı, bunu şu tarihe kadar halledemezse gidecek' demek kolay. Millet diyecekti, Özal nereye gidecek?" dedi. Muhaliflerinin ve bazı yazarların enflasyonun yüzde 35'e indiğine inanmak istemediklerini belirten Özal, "Yahu kardeşim, 4 tane endeks aynı şeyi gösteriyor, ama inanmak istemiyorlar, anlıyorlar. Domates mevsiminde geçen yılın üç katı kadar olması nedeniyle fiyat 50-60 liraya inmiştir. Nerede ise, bu sefer de

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Şemdinli'de 3 terörist ölü olarak ele geçirildi

HAKKÂRİ, (a.a.) — Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinde güvenlik kuvvetlerinin "Teslim ol" çağrısına ateşle karşılık veren bölücü çete mensubu 3 terörist, çatışma sonunda silahlarıyla birlikte ölü olarak ele geçirildiler.

7. Kolordu ve Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Van İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler'den yapılan açıklamaya göre, güvenlik kuvvetleri, Şemdinli ilçesinin sınıra yakın dağlık ve sarp kesiminde suçluları ararken, bölge halkının da yardımı ile yaptıkları iz takibi sonucu bölücü çete mensuplarının yerini belirlediler.

Güvenlik kuvvetlerinin "Teslim ol" çağrılarına karşılık 3 eş-

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Basın (1)

Aralık 1982.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in dört ülkeyi kapsayan Uzakdoğu gezisi. Son durak Bangladeş'teyiz.

Başkent Dakka'nın yakınlarındaki yoksul bir kasabada Atatürk'ün adını taşıyan bir bulvarı ziyarete geldik şimdi.

Rutubeti ve sıcaklığıyla gerçekten boğucu bir hava. Türk heyetinin üzerine lente çekti bir gölgeliğe buyur ettiler hemen. Hindistancevizleri ikram edildi. Ortalama karpuz büyüklüğünde, tepelerinden açılan delikler birer de kamış sokulmuş; hindistancevizinin suyu rahat içilebilsin diye.

Cumhurbaşkanı da bir tane aldı.

Tam karşısındayım.

Elimde fotoğraf makinesi, ışığı ayarlamış, hazır bekliyorum.

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Askeri mahkeme: Pişmanlık kisvesi ile af yasası çıkartıldı

Pişmanlık Yasası, Anayasa Mahkemesi'nde

Erzincan 1 Numaralı Askeri Mahkemesi, oybirliğiyle aldığı kararda Pişmanlık Yasasını "af yasası" olarak yorumladı ve anayasaya aykırılık iddiası ve iptal istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.

Pişmanlık Yasasından yararlanmak isteyen bir hükümlünün istemini inceleyen askeri savcılık, uygulanması istenen yasayı bir "af yasası" niteliğinde buldu. Savcılık, söz konusu suçu affetmenin anayasaya aykırı olduğu görüşünü savundu.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Erzincan 1 Numaralı Askeri Mahkemesi, Pişmanlık Yasası'nın anayasaya aykırı olduğunu öne sürerek, Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.

Mahkeme, 12 Temmuz 1985'te verdiği kararda, "Türkiye Büyük Millet Meclisi, yetkilerini aşmaktadır. Verilmeyen bir yetkiyi değişik bir yoldan kullanıp Af Yasası yerine Pişmanlık Yasası adı ile değişik bir kisve vererek bu şekilde bir af kanunu çıkarmaktadır" görüşüne yer verdi.

Askeri Mahkeme kararında, 3216 sayılı Pişmanlık Yasası'nın anayasanın 14. ve 87. maddelerine aykırı olduğunu belirterek, devlet aleyhine suç işleyenleri af

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

KAVRAM DERSANESİ
Universiteye hazırlamada iddialıyız
Lise sonlar 19 Ağustos
Beklemeliler 23 Eylul

Cumhuriyet

PİRAZİZ NERE BERLİN NERE
Naim Tiralı'nın
yeni hikâye kitabı

62. Yıl: Sayı: 21880 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 25 Temmuz 1985 Perşembe

YERDE UZUN SÜRE KALDI — Ziad Sati, başına isabet eden 3 kurşun nedeniyle saldırı yerinde öldü. Sati'nin üstü, arabasındaki gazetelerle örtüldü. Daha sonra Adli Tabibin gelmesi beklendi. Ancak Adli Tabip bir süre olay yerine gelmeyince ceset yol ortasında kaldı. Ziad Sati 43 yaşında, bekâr ve yalnız yaşayan bir diplomattı (Üstte). Olay Ankara'da şok yarattı. (Fotoğraf: RIZA EZER)

İslami Cihad, Ürdünlü diplomatı öldürdü

Şii terörü Ankara'da

Ürdün Büyükelçiliği birinci kâtibi Ziad Sati, dün sabah evinden özel arabasıyla elçiliğe giderken silahlı bir saldırganın kurşunlarına hedef oldu. Sati olay yerinde öldü.

Saldırıyı İslami Cihad isimli Şii örgütü Ankara'da AP bürosuna, Brüksel'de de BBC bürosuna olayın hemen ardından telefon ederek üstlendi. Saldırıdan 8 saat sonra da "Kara Eylül" adına aradığını söyleyen bir kişi AP'ye "Biz öldürdük", dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ürdün'ün Ankara Büyükelçiliği Birinci Kâtibi Ziad J. Sati, dün sabah görevine giderken uğradığı silahlı saldırı sonucu öldürüldü. Ürdünlü diplomatı Çankaya son durakta vuran silahlı saldırgan, olay yerinden yaya olarak kaçtı.

Saldırıyı, İslami Cihad Örgütü üstlendi. Olaydan bir süre sonra Associated Press'in Ankara bürosuna telefon eden ve düzgün Türkçe konuşan bir kişi, İslami Cihad Örgütü adına saldırıyı düzenlediklerini söyledikten sonra, "Sati'yi, emperyalist güçlerin uşağı olduğu için öldürdük" dedi. Kimliği belirlenmeyen kişi, "Bu tür kişilere karşı saldırımız devam edecektir" diyerek telefonu kapattı.

BBC'nin Brüksel bürosuna telefon eden adının "Albay Ömer" olduğunu söyleyen kişi de, İslami Cihad Örgütü'nün üyesi olduğunu söyleyerek, saldırının sorumluluğunu üstlendiklerini bildirdi. Bozuk bir İngilizce ile konuşan kişi, Ürdün'ün İsrail'le barış yapma çabalarını sürdürmesi halinde, Avrupa'daki tüm Ürdünlü diplomatların öldürüleceğini söyledi.

Olaydan 8 saat sonra da Fransız Haber Ajansı AFP'nin bürosuna telefon eden kimliği belirsiz bir kişi de Sati'nin öldürülmesini "Kara Eylül" örgütünün üstlendiğini söyledi. Brüksel'den telefon ettiğini söyleyen ve Arap aksanıyla Fransızca konuşan kişi FKÖ Lideri Arafat'la Ürdün Kralı Hüseyin arasında geçen şubat ayında varılan anlaşmayı kastederek, "Arafat-Hüseyin planı işlemeyecektir" dedi. Paris'te de Brüksel'den telefon ettiğini söyleyen bir kişi AFP'nin bürosuna telefon ederek aynı sözleri Arapça söyledi ve "Kara Eylül"ün olayı üstlendiğini ileri sürdü.

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, ülkemizde konuk bir elçiye yapılan saldırının failinin hak ettiği cezaya çarptırılması için her türlü çabanın harcanacağını belirterek, "Bu alçakça cinaye-

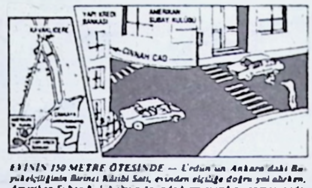
(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

Suikastın nedeni

Ürdün'ün barış planına tepki

Dış Haberler Servisi — Ürdün'ün Ankara Büyükelçiliği Başkâtibi Ziad J. Sati'nin dün silahlı bir saldırıda öldürülmesi, Ürdün'ün Ortadoğu'daki konumunu gündeme getirdi. Bilindiği gibi Ürdün Kralı Hüseyin'in FKÖ lideri Yaser Arafat'la birlikte yürüttüğü ve Mısır Devlet Başkanı Hüsnü

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

EVİNİN 150 METRE ÖTESİNDE — Ürdün'ün Ankara'daki Büyükelçiliğinin Birinci Kâtibi Sati, evinden elçiliğe doğru yol alırken, Amerikan Subay Kulübü'nün önünde kırmızı ışığın yanması nedeniyle durunca, köşede beklemekte olan saldırganın kurşunlarına hedef oldu. Saldırgan Hoşdere Caddesi'nden kaçtı.

Tepkiler

Ankara'da büyük şok

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ürdün Büyükelçiliği Başkâtibi Ziad Sati'ye yapılan suikast başkentteki yabancı diplomatik çevrelerde şok etkisi yarattı. En güvenli başkentler arasında sayılan Ankara'da girişilen saldırı Türk ma-

(Arkası Sa. 6, Sü. 4'de)

NE NEDİR?

Radikal Şiiler

Dış Haberler Servisi — 1983'te ilk kez Beyrut'taki Amerikan elçiliğini bombalayarak adını duyuran ve bombalı saldırılarla yüzlerce Amerikan ve Fransız askerini öldüren İslami Cihad kısa zamanda da pişma gâ... Uluslararası terör örgütlerinin en tehlikelileri arasına girdi. Amerikalılar,

(Arkası Sa. 6, Sü. 7'de)

Hükümet bildiri yayımladı:

Sendikalar arasında fark gözetmeyiz

Türk-İş, MİSK çekişmesi ve Şevket Yılmaz'ın suçlamaları üzerine bir bildiri yayımlayan Bakanlar Kurulu, "Sendikal mücadele tabiidir. Sendikalar arasında fark olmayacağı görüşündeyiz. Bu çekişmenin içinde değiliz" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bakanlar Kurulu, Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz'ın, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Türk-İş'in karşısına MİSK'i alternatif olarak göstermek istediğine ilişkin açıklamasını bir bildiri ile yanıtladı. Bakanlar Kurulu'nun bildirisinde, "hükümet, sendikal mücadeleyi tabii görmekle birlikte kanunlar çerçevesinde sendikal faaliyeti yürütecek kişi ve sendikalar arasında bir fark olmayacağı görüşündedir" denildi.

Bakanlar Kurulu'nun dünkü toplantısından sonra Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli tarafından okunan bildiride, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Türk-İş'in denetimi ile ilgili yazdığı yazı nedeniyle bakanlığın, Türk-İş yöneticilerinin şahsında sendikacılık müessesesini yıpratıcı bir tutum içerisine girdiği yolunda, basında bakanlık ve hükümet ile ilgili bazı iddia ve ithamlar yer aldığının görüldüğü kaydedilerek

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

BAKANLIK VE İSTATİSTİKLERİ
Şükran Ketenci'nin yazısı Ekonomi'de

Öğrenci harçlarına yüzde 100 zam

Tıp fakültelerine giriş 100 bin lira oldu. Sınıfta kalanlar harçlarını yüzde 50 fazlasıyla ödeyecekler. Harç miktarlarının yarısı peşin alınacak, yarısı için borç senedi düzenlenecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bakanlar Kurulu, yükseköğrenim öğrenci harçlarını yeniden belirledi. İki katına çıkan harçlarla en pahalı öğrenim tıp fakültelerinde yıllık 100 bin lira ödenerek yapılacak.

Bakanlar Kurulu, dün Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Kaya Erdem başkanlığında toplandı. Üç buçuk saat süren toplantıdan sonra Devlet Bakanı ve hükümet sözcüsü Mesut Yılmaz bir açıklama yaptı. Yılmaz'ın açıklamasına göre, yükseköğrenim kurumlarında 1985-86 öğretim yılında uygulanacak öğrenci harçları ve bunların eski ve yeni miktarları şöyle:

Tıp fakülteleri 50 binden 100 bin TL'ye, diş hekimliği, eczacılık, veteriner fakülteleri 40 binden 80 bin TL'ye yükseltildi.

35 binden 70 bin TL'ye yükselenler: Tıbbi Biyolojik Bilimler, Eğitim Öğretim Programı, Mühendislik, Mimarlık, Fen, Ziraat, Orman ve Fen-Edebiyat fakülteleri (fen programları)

20 binden 40 bin TL'ye yükselenler: Hukuk, Siyasal Bilimler, İktisat, İşletme İktisatı ve İdari

(Arkası Sa. 11, Sü. 8'de)

Savcı Marini, Sırrı Kadem'le görüştü

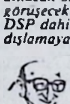
İstanbul Haber Servisi — İtalya'daki Papa suikastı davasının savcısı Antonio Marini dün iki saat süreyle İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcısı Hâkim Kıdemli Yarbay Muhteşem Sevaşan ile Selimiye Kışlası'nda görüşmesinin ardından öğleden sonra da Sultanahmet'teki Adli

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

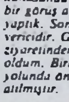
SODEP-HP görüşmesi

İlk adım olumlu

İnönü ve Gürkan bir saat süren görüşmenin "çok umut verici" olduğunu açıkladılar. İki lider 31 temmuzda tekrar bir araya gelerek atılacak somut adımları ve yöntemi görüşecekler. İnönü, bütünleşme hareketinin DSP dahil hiçbir sosyal demokrat oluşumu dışlamayacağını söyledi.

İnönü: *Gerçek bir birleşmeyi bir an önce sağlamak için kararlı olduklarını görmekten çok mutlu oldum. Yasal olanaklar konusunda da kısa bir görüş alış verişi yaptık. Sonuç çok umut vericidir. Gürkan'ın bu ziyaretinden çok mutlu oldum. Birleşmemiz yolunda önemli bir adım atılmıştır.*

Gürkan: *Var olan bazı engellerin aşılabileceğini büyük bir mutlulukla tespit ettik. Sosyal demokratların bütünleşmesi konusunda çok ciddi şansımız olduğunu gördük. Bugünkü toplantıdan çok büyük umutlar üreterek ayrılıyoruz.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Sosyal demokratların birleşmesi ve bütünleşmesi konusunda ilk resmi görüşler, SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü ile HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan'ın biraraya gelmesiyle "umut verici" bir biçimde başladı. Önceki gün DSP'nin olası Genel Başkanı Rahşan Ecevit'le görüşmesinden birleşme konusunda sonuç alamayan HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, dün SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü ile görüştü. İki partiden de 5'er kişilik heyetlerin katıldığı görüşmede sosyal demokratların birleşmesi ve bütünleşmesi yolunda "adım atıldığı" açıklandı. SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, HP lideri ile yöneticilerini oldukça sıcak bir biçimde karşıladı ve bütünleşme hareketlerinin DSP dahil hiçbir sosyal demokrat oluşumu dışlamayacağını söyledi.

HP Genel Başkanı Gürkan ise, SODEP lideri ve yöneticileri ile yapılan görüşmede, "engellerin aşılacağını" belirlediklerini bildirdi.

Görüşmede ayrıca, iki parti liderinin 31 temmuzda yeniden biraraya gelerek, birleşme ve bütünleşme konusunda atılacak somut adımlar ve yöntem üzerinde görüşmesi de kararlaştırıldı.

DSP'nin olası Genel Başkanı Rahşan Ecevit tarafından oldukça soğuk karşılanan HP Genel Başkanı Gürkan, SODEP lideri Erdal İnönü ve yöneticilerinden sıcak bir ilgi gördü. Dün saat 10.30'da SODEP genel merkezine gelen Gürkan ile HP yöneticileri Halil İbrahim Şahin, Vecihi Ataklı, Durcan Emirbayer, Muhteşem Vasıf Yu-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

SICAK BULUŞMA — İnönü-Gürkan görüşmesi yaklaşık bir saat sürdü. İki lider, görüşmeden sonra ortak bir basın toplantısı düzenleyerek görüşmenin birleşme ve bütünleşme konusunda umut verici olduğunu açıkladılar ve 31 temmuzda yeniden bir araya gelerek birleşme yöntemi üzerinde görüşeceklerini bildirdiler. (Fotoğraf: RIZA EZER)

NELER GÖRÜŞÜLDÜ?

'Birleşme sağlanamazsa iktidar hayaldir'

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Toplantı başlarken Aydın Güven Gürkan, beraberindeki parti yöneticilerinin geliş gerekçesi olarak, "Bizim kurultayımız bize sosyal demokratları tek çatı altında birleşmesi görevini ve emrini vermiştir. Bu nedenle başkanlık divanındaki arkadaşlarımla birlikte bu emri yerine getirmeye geldik" deyince, Erdal İnönü, "Hep beraber gelmiş olmanızın bizce bir anlamı olmanın yerine büyük mutluluk duyduk" diye başladı.

HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, HP, SODEP birleşmesinin gerçekleşmesi halinde "Tüm sosyal demokratların bi-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Arayış

ANKARA — Sosyal demokrat, öteki devrimcile demokratik sol güçleri bir araya getirmeye yönelik girişimleri, içine düştüğü açmazdan kurtarabilecek bir adım atıldı. HP lideri Gürkan'ın, DSP adına konuşan Rah-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

SODEP Genel Başkanı birleşme konusundaki görüşlerini Cumhuriyet'e açıkladı

İnönü: 84. maddeyi aşarak birleşeceğiz

"Kişisel pazarlık yok. Genel başkana birleşme sonucu kurultay karar verir. Anayasa'nın 84. maddesi zor da olsa gerçek bir birleşme süreci içinde aşılacak. Taban birlik istiyor."

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, HP ile gerçek bir birleşmenin söz konusu olduğunu belirterek, "Kişisel pazarlıklar söz konusu değil. Birleşme önerisi bunları aşan bir öneri. Gerçek bir birleşme olacak. Bu gerçek birleşme sonucunda bir kurultay olacak. İşte o zaman o kurultay karar verir genel başkana" dedi.

İnönü, "12 Eylül öncesi yaşadığımız anarşi gibi bir tehlikeye karşı kendini koruyabilecek güçte bir demokrasinin bir an önce Türkiye'de gerçekleşmesi için de soldaki partilerin birleşmesi ve halka dayanan parlamentoda temsil edilen güçlü bir muhalefetin ortaya çıkması gerekiyor. Bu gerekler, kişilerin ötesinde ve duygusal davranışın ötesinde gerekler" biçiminde konuştu. İnönü, birleşmenin demokratik ve organik birleşme olacağını söyledi.

SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, dün HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan ile yaptığı görüşmeden sonra, Cumhuriyet'in sorularını yanıtlarken, görüşme sırasında iki parti yöneticileri arasında birleşme konusunda bazı önerilerin ele alındığını ancak iki partinin MKYK toplantılarına sunulmadan bu önerilerin açıklanmamasına karar verildiğini belirtti. İnönü, sorularımıza şu yanıtları verdi:

— Görüşmede doğrudan birleşmenin gündeme gelmesi sizce sürpriz olmadı mı?

İNÖNÜ — Bizim önerimiz HP'ye yapılmış bir öneriydi. Bu önerimiz ilk önce görüşmeye başlama önerisiydi. Bizim birleşmemizi gerektiren nedenleri bugün (dün) beraber gözden geçir-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

5 Binlikler, 10 Binlikler...

Hilton, böyle nişan görmedi. 5 binlikler, 10 binlikler havada uçtu. Uzun yıllar dillerden düşmeyecek kadar görkemli nişan töreninde, eller ceplere daldırılıyor ve avuçlar dolusu para havaya savruluyordu. Gelin adayına 100 milyonun üzerinde takı takıldı. Kuyumcuların nişanında gelin adayının boynuna dokuz pırlantalı kolyesini, beline de altın kemerini taktılar. Altın kemer 30 milyon değerinde. 7 pırlantalı yüzük ve küpenin takıldığı nişanda sanatçılar çil çil altınlarla ödüllendirildi. Hilton'un balo salonunda gece geç saatlere kadar süren nişanda bir ara Nükhet Duru, sahneye Bülent Ersoy'u çıkardı: yasaklı Ersoy tek şarkı söyledi ve göbek attı. Nükhet Duru, İbrahim Tatlıses ve Bülent Ersoy'a Cumhuriyet altınları hediye edildi. Düğünde 5 bin - 10 binlikler saçıldı, başlara serpildi.

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

HASAN CEMAL

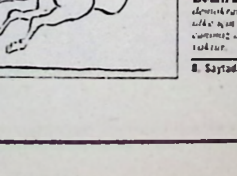
Turizm kredileri kâğıt üstünde

Antalya yöresinde Turizm Bakanlığı'ndan çıkmayan krediler nedeniyle bazı yatırımlar durdu.

6. Sayfada

YUNANLI PARLAMENTER GÖKOVA'YA KARŞI

11. Sayfada

Basın da katıldı

Sansürün kaldırılışının 77. yıldönümü kutlandı

Demirkent: *Güçlü bir demokrasi ve güçlü bir ülke için vazgeçilmez... dahil hiçbir şey yoktur.*

8. Sayfada

Carter Ne Diyor?..

İLHAN SELÇUK — *25 temmuz*

Eski ABD Başkanı Jimmy Carter, geçenlerde ülkemize geldi. Arkadaşımız Ufuk Güldemir bu fırsattan yararlanarak Sayın Carter'a kimi sorular yöneltti. Türkiye'ye ilişkin sorulara ilginç yanıtlar veren eski Başkan'ın açıklamaları üzerinde kimse durmadı.

Ancak konu kapandı, diyemeyiz. Tarih ve siyaset bilimcileri Carter'ın 21 Temmuz 1985 günlü Cumhuriyet'te yayımlanan konuşmasını sanırım özenle kesip dosyalarına koymuşlardır ve belgeyi ileride değerlendireceklerdir.

Sayın Carter'ın konuşmasını Cumhuriyet'te okurken ben de kimi satırların altını çizdim. Eski Başkan 1974 Kıbrıs çıkarmasından sonra NATO'nun askeri kanadından ayrılan Yunanistan'ın yeniden yerini alışına ilişkin perde arkasını şöyle anlatıyor:

"...Asıl zorlandığım Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına (yeniden) entegrasyonunu sağlamak olmuştu. Gerçi bu sorun sonraları daha kolay çözüldü. Biraz General Rogers sayesinde... Sayın Evren'le (General Rogers) çok yakın dosttu. Sayın Evren'in, çok takdir ettiğim bu güçlü liderin iyi niyetli yaklaşımı olmasaydı bu sorun çözülemezdi. Tamamen iki askerin şahsi dostluğu sayesinde gerçekleşti. Yıllarca uğraşıp vaatler yapıp, telkinlerde bulunup başaramamıştık, ama dostlukla oldu (12 Eylül) 1980 harekâtı olmasaydı, bu mümkün olamazdı."

Tarih ve siyasetle uğraşan uzmanlar bu konuyu irdeleyecekler, çeşitli olguları ve belgeleri değerlendirdikten sonra kesin bir sonuca varabileceklerdir, ama tek bakışta Carter'ın açıklaması gündeme birkaç ilginç soru getiriyor.

1974'te Türkiye Kıbrıs'a çıkarma yapınca Yunanistan NATO'nun askeri kanadından çekilmişti. Bu çekiliş Ege'de sürekli sorunların baskısı altında bulunan Ankara'nın eline bazı kozlar verdi. Atina'nın yeniden örgütün askeri kanadına dönmesi Türkiye'nin tutumuna bağlıydı. Ankara'daki sivil hükümetler (Carter'ın açıklamasından anlaşıldığına göre) Washington'un bu yoldaki baskılarına direniyorladı. Eski ABD Cumhurbaşkanı bu noktada önemli bir iddia ortaya atıyor:

"12 Eylül 1980 harekâtı olmasaydı, bu olmazdı."

Acaba doğru mudur?

Çünkü herkesin bildiği gibi Yunanistan NATO'nun askeri kanadına yeniden girince Türkiye'ye karşı düşmanca siyasetini yürütmek yolunda yeni fırsatlar sağlamıştır. Rogers Planı'nı boşlukta bırakmış. Ege'deki konumundan yararlanmış. Lozan Antlaşmasına aykırı olarak silahlandırdığı Limni adasını NATO düzenine yerleştirme girişimiyle Türkiye'yi köşeye sıkıştırmak istemiştir.

Bu durumda önemli ikinci bir soru kendiliğinden ortaya çıkıyor:

— Washington'dan gelen bütün "vaat ve telkinlere yıllarca" direnen Ankara'nın politikası birdenbire neden değişti? Ulusal çıkarlarımız yönünden durum muhakemesi yeniden nasıl yapıldı da ABD'ye evet dendi? Verdiğimiz karşısında ne aldık? Almadıysak, neden verdik?

Eski ABD Başkanı'na göre Ankara'nın tutumunu değiştirecek yeni bir etken yoktu. Sayın Carter diyor ki:

— Evren ile Rogers çok dost idiler, iki askerin şahsi dostluğu sayesinde oldu.

İnanmak çok zor...

Devletler arası ilişkilerde kimi zaman kişisel dostluklar ve yakınlaşmalar etkiler yapabilir, ama bunun bir ölçüsü vardır. Sayın Evren, NATO'nun o dönemdeki Başkomutanı General Rogers'a yönelik dönük dostluk duygularına kapılarak Washington'un Atina adına istediğini Yunanistan'a verebilir mi?

Eski ABD Başkanı Carter, Türkiye Cumhuriyeti'nin bunca keyfi ve bunca çocukça bir davranışta bulunabileceğini sanıyorsa, aldanıyor.

Böyle durumlarda siyaset bilimcisinin olayı bütün boyutlarıyla ve belgeleriyle inceleyerek bir sonuca varması gerekir. Carter'ın açıklaması da bu terazide tartılır. Ancak gerçek şudur ki, Ankara'nın General Rogers'a neden "evet" dediği sorusuna bugüne kadar doyurucu bir yanıt bulunamamıştır.

Ali Ulvi

Bakanlık ve İstatistikleri...

ŞÜKRAN KETENCİ — *25 temmuz*

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı adına *"naylon istatistikler"* başlıklı haberimize gönderilen açıklama önceki gün gazetemizde aynen yayımlandı. Dikkatle okuyanlar açıklamanın, olgularda haberimizi doğrular nitelikte olduğunu fark etmişlerdir.

Bakanlık açıklamasında, kısaca *"Ek 6"* olarak bilinen, sendikaların eski üyelerine ilişkin bildirimlerinde, gecikme, yığılma gibi nedenlerle aksamalar olduğu itiraf ediliyor. Biz bu olguyu daha açık dile getirerek, sendikalardan gelen bildirimlerin, sahtelikleri araştırılmadan istatistiklere aynen alındığını söylüyoruz.

Bakanlık açıklamasına göre, işçilerin zaman içinde sendika değiştirmeleri ve sendikasız işçilerin sendikalara üye olmaları ile zaman içinde sistem kendini ıslah edecektir. Biz aynı iyimserlikten çok uzağız. Çünkü bu istatistiklerle bir kısım sendikalar sahte belgelere dayanak haksız olarak işkolu barajını aşarak toplusözleşme yapma hakkını elde etmişlerdir. Diğerleri aynı istatistikler temel alınarak bu haklarını yitirmişlerdir. Hangi hakla? Hangi hukuk ve vicdan anlayışı içinde?

Barajı aşan, ama gerçekte birkaç yüz üyesi varken işkolunda % 10 işçiyi sahtecilik sayesinde örgütlemiş görünen sendika, toplusözleşme hakkını elde etmiştir. Onların birkaç katı üyeye sahip olan, ancak sahtecilik yapmadığı ya da yaptırılmadığı için barajı aşamayan sendikalar işyerlerinde çoğunluğa sahip olsalar da sözleşme haklarını kullanamayacaklardır. İşçiler toplusözleşmesiz kalmamak için, kendi özgür iradeleri ile seçtikleri bu sendikalardan istifa edip, sahtecilikleri ödüllendirilmiş sendikalardan birine üye olmak zorunda kalabileceklerdir.

Yasalar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nı sendikaların üye sayılarını gösteren resmi istatistikleri doğru olarak belirlemekle yükümlü kılmıştır. Türk sendikacılığında çok önemli olan yetki sistemi işin başından, bile bile sahtecilik temeli üzerine oturtulup, bütün sendikalar şaibe altında bırakılamaz. İstatistiklerde ortaya çıkan toplam sendikalı sayısı, sahte, çift üyelik ya da başka tür yasal geçerliliği olmayan üyeliklerin % 40'ları aştığını göstermektedir. Dünyada en ileri sendikalaşmış ülkelerde dahi % 60'ları bulmayan sendikalaşma oranı, Türkiye gibi sendikasız küçük işyerlerinin ağır bastığı bir ülkede söz konusu değildir. Kaldı ki, sendikaların eski üyelerine ilişkin Ek 6 bildirimlerindeki toplam işçi sayısı 12 Eylül öncesi toplam sendikalı sayısının dahi çok üstünde görülmektedir. Oysa yasaya göre bütün yeni üye kayıtları ve DİSK gibi faaliyeti askıda sendikalara üye işçilerin sendika değişimleri ancak noter aracılığı ile yapılacak üye kaydı ile geçerli olabilir.

Böylesine büyük boyutlu bir sahtecilik sistemi zaman içinde kendini kolay kolay ıslah edemez. Aksine işçi hakları bilinçli olarak, siyasal iktidara gebe sendikalara, sahteciliği ödüllendirilmiş sendikalara teslim edilmiş olur.

Bakanlık açıklamasında MİSK üyesi sendikaların Ek 6 bildirimlerinin yargı kararı gereği istatistiğe alındığı bildiriliyor. Her şeyden önce yargı kararı, ocak 1985 istatistiğinde Ek 6'ların sayılmamasına ilişkindir. Yargı, sonradan açılan bu sendikaların da eski üyelerini bildirme hakları olduğu sonucuna varmış, ancak bildirim listelerini araştırmamıştır. Bakanlık temmuz 1985 istatistiklerini düzenleyerek, yargı kararı doğrultusunda bu sendikalara da eski üyelerini bildirme hakkını tanırken, neden doğruluklarını araştırma gereğini duymamıştır? Bu sendikaların uzun bir dönem faaliyetleri askıda olduğu için, kayyım yönetiminin aidatlı üye listelerinden, yasada öngörülen eski üyelerini doğru olarak belirlemek çok kolaydır. Kayyım listelerinde toplam 7 sendikanın 20 binin altında aidatlı üyesi var iken, nasıl olup da 200 binin üstünde yaptıkları bildirimler geçerli sayılmış, bu sendikalara söyle bir yöntemle baraj aştırılmıştır?

Çünkü aynı Bakanlık açıklamasında yeni üye kaydı ile örgütlenen sendikaların (bir kısım bağımsız ve Hak-İş üyesi sendikaların) yargıya kabul ettirdikleri üye kayıtları geçerli sayılmamıştır. Bu sendikalardan yeni üyelerine ilişkin, Bakanlığa ayrıca bildirim istenmiş, yargı kararlarına bağlı kalınmayacağı açıklanmıştır. Yeni örgütlenen sendikalar için yargı kararına aynen uyma gereği duyulmuyorken, MİSK üyesi sendikalar için yargı kararının bağlayıcılığı pek inandırıcı bir açıklama gibi görünmemektedir.

Sözün kısası Bakanlığın açıklamasından çıkan sonuç, yeni yasaya göre çok zor olan yeni sendikal örgütlenmelerde titiz davranan ve yargı kararları ile dahi kendini bağlı görmeyen Bakanlık, sendikaların eski üyelerine ilişkin her tür yasadışı uygulama ve sahteciliğe çeşitli gerekçeler içinde prim vermiş görünmektedir. Bunun savunması, haklılığı olamaz. Yol yakınken, çözüm aranması zorunludur. Ve herhalde mazeretler yerine pek çok çözüm yollarından biri için çaba gösterilmesi yerinde olur.

Siyahların İsyanı

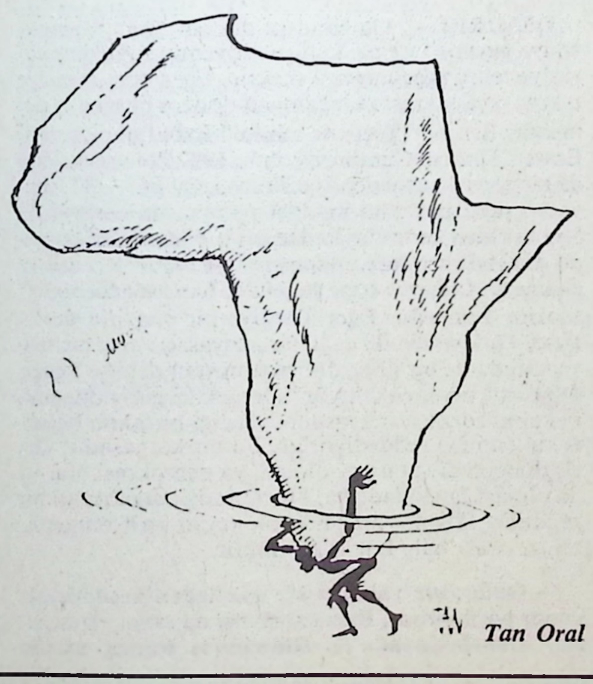
ERGUN BALCI — *26 temmuz*

Önce olayın adını koyalım.

Güney Afrika'da haftalardır, hatta aylardır tanık olduğumuz olgu siyahların isyanıdır. Çağdışı ırk ayrımının (apartheid) uygulandığı ülkede, siyah halk ayaklanmıştır. Güney Afrika'da artık huzursuzluğu, kaynaşmayı ya da rejimle sürtüşmeyi izlemiyoruz. Bir halkın, kendisine en ufak insanlık onuru tanımayan ırkçı diktatörlüğe karşı ayaklanmasına tanık oluyoruz. Bu ayaklanmanın, Afrika kıtasının en modern ordusuna sahip olan ırkçı rejimi kısa sürede devirmesini beklemek doğal olarak gerçekçi değildir. Ancak Pretoria yönetiminin de ayaklanmayı kaba kuvvetle bastıramayacağı açıktır. Mücadele uzun ve kanlı olacaktır. Ama apartheid, eninde sonunda tarihin karanlıklarına gömülecektir. Güney Afrika'da toprakların %85'ini elinde tutan 4.5 milyon ırkçı beyaz, canlarından başka kaybedecek hiçbir şeyi olmayan 23 milyon siyaha karşı tarihin çarklarını geriye çevirmeye çalışmaktadır. Hayatlarından başka kaybedecek bir şeyleri kalmayan kitleleri kaba kuvvetle bastırmak ise, çok güç, hatta olanaksızdır.

Görünen odur ki, Güney Afrika'daki hareket rahip *Desmond Tutu* gibi, şiddete karşı olan liderleri aşmaktadır. Nitekim Tutu, beyazlarla işbirliği yaptığından kuşkulanılan siyahlara karşı şiddet eylemleri devam ettiği takdirde, ülkeyi terk etme tehdidinde bulunmuştur.

Beyaz polisler tarafından öldürülen dört siyah için geçen hafta cumartesi günü düzenlenen cenaze töreni halkın öfkesinin boyutlarını göstermesi bakımından anlamlı bir örnektir. Törende, ırkçı rejim tarafından yasaklanmış olan Afrika Ulusal Konseyi ile Güney Afrika Komünist Partisi'nin flamaları çekilmiştir. *International Herald Tribune* gazetesi, cezası çok ağır olduğu için, Komünist Partisi'nin bayrağının cenaze törenlerinde çok ender açıldığına dikkati çekiyor. Başka bir deyişle, halk rejime açıkça meydan okumaktadır.

Tan Oral

Güney Afrika'daki çalkantının boyutlarını anlayabilmek için, ülkede 1960 yılında kanlı Sharpeville olaylarından bu yana ilk kez olağanüstü durum ilan edildiğini anımsamak gerekir. Irkçı rejim, halkı isyana kışkırttığı iddiası ile *Afrika Ulusal Konseyi*'ni yıllar önce yasaklamıştı. Onun yerine iki yıl önce *Birleşik Demokratik Cephe* kuruldu. Bu örgüt şiddet eylemlerini onaylamıyor. Ama Pretoria hükümeti, Birleşik Demokratik Cepheyi de tehlikeli bularak sekiz liderini hapse attı. Böylece her türlü muhalefeti yasaklayan ırkçı rejim, siyah halka tek muhalefet yolu olarak şiddeti bırakmıştır.

Pretoria'nın siyahları uyutma politikası ise geri tepmiştir. Bu politika gereği siyahlar için sözüm ona özerk bölgeler kurulmuştur. 4 milyona yakın siyah, yaşadıkları yerlerden alınarak, *"homelands"* denilen bölgelere sürülmüş ve bu komedi dünya kamuoyuna, siyahlara bağımsız yaşama hakkının tanınması şeklinde yutturulmak istenmiştir. Ne var ki, siyahlara verilen bölgeler, ülkenin en çorak ve fakir toprakları olduğundan, zenci halk çalışmak için beyazların kentlerine gitmek zorundadır. Ailelerini birlikte getirmeleri yasaklanan siyah işçiler aylarca, eşlerinden çocuklarından, ya da ana babalarından uzak kalmaktadırlar. *"Homelands"* politikası aslında, siyahların beyaz kentlerin çevresinde kümelenmesini engellemek için düşünülmüş bir oyundan başka bir şey değildir. Irkçı rejimin, siyahların ucuz işgücüne gereksinmesi vardır. Bu işgücü yine zorunlu olarak beyaz kentlere gelecekti. Ama kökleri uzakta olacağından ve çoğalamayacaklarından beyazların kentlerinin kuşatılması tehlikesi ortadan kalkacaktı.

Cumhurbaşkanı *Pieter Botha*'nın spor karşılaşmalarında ve bazı otellerle lokantalarda ırk ayrımına son vermesi gibi yüzeysel reformları da *"homelands"* denemesi gibi, siyah halkı uyutmayı başaramamıştır. Çünkü Güney Afrika'da sorun, temelde ekonomiktir. Ülkenin yer altındaki ve yer üstündeki tüm zenginlikleri beyazlarda toplanmıştır. Siyahlar ise, sadece beyazların daha da zenginleşmesi için gerekli ucuz işgücünü oluşturmaktadır. Apartheid, bu olgunun yasallaştırılması, resmileştirilmesidir. 4.5 milyon patron ve 23 milyon ucuz işçi ya da yarı köle formülünün resmi adı apartheiddir.

Sorunun bir de uluslararası yanı var. Batı, Güney Afrika'daki ırkçı rejimi yıllardır kınamasına karşın, bu ülkeye ekonomik yaptırım uygulamamıştır. Reagan yönetimi ise Pretoria hükümetine karşı *"yapıcı ilişkiler"* (constructive engagement) politikası uygulamaktadır. 1980'de Afrika sorunları için Dışişleri Bakan Yardımcısı *Chester Crocker* tarafından şekillendirilen bu politika, ırkçı rejimle işbirliği yaparak onu daha ılımlı, reformcu yola yöneltmeyi öngörmektedir.

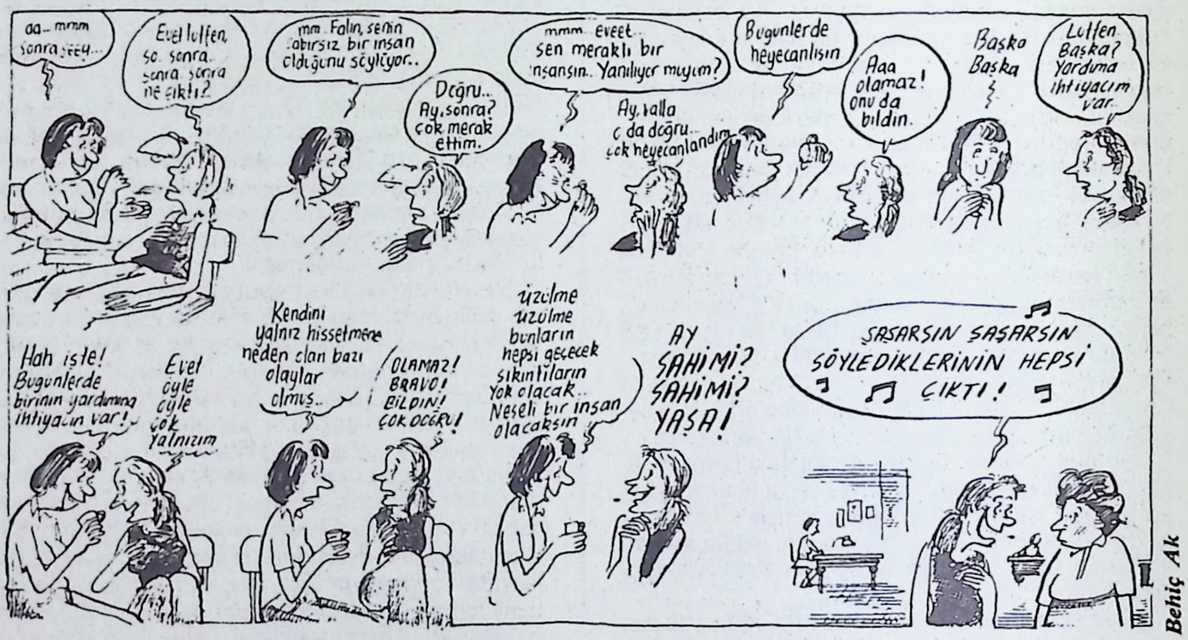
Peki, ABD neden Pretoria hükümetine baskı yapmaktan çekiniyor?

Çünkü, Amerikan şirketleri Güney Afrika'ya 3 milyar dolara yakın yatırım yapmışlardır. Ayrıca Güney Afrika, kapitalist dünyanın platin rezervlerinin %89'una, krom rezervlerinin %84'üne ve manganez rezvlerinin de %93'üne sahiptir. Ülke stratejik bakımdan da Hint Okyanusu'nda Sovyetler Birliği'ne karşı ABD'nin kalesi olarak görülmektedir.

Güney Afrika'da apartheid, yıllardır iç ve dış sermayenin çıkar ortaklığına dayanarak varlığını sürdürmüştür.

Ama bir an gelir ki, tarihin çarklarını geriye çevirmek olanaksızlaşır.

Sanırız Pretoria rejimi için bu an gelmiştir ya da hızla yaklaşmaktadır.

Süleyman Demirel, "Geçiş dönemini kabul etmiyorum" diyor

'Demokrasi ya vardır, ya yoktur

27 temmuz

İSTANBUL, (ANKA) — Eski Başbakanlardan ve kapatılan AP'nin Genel Başkanı **Süleyman Demirel, "Demokrasi ve Türkiye"** konusundaki görüşlerini açıkladı.

İstanbul Tuzla'daki yazlığında ANKA'nın yönelttiği soruları yanıtlayan Demirel, **"Ben, dün de demokrattım. Bugün de demokratım. 25 senelik siyasi çizgimde en ufak bir kırılmayı kimse gösteremez. Hep düzgün bir çizgidir. Çizginin hedefinde, inançlarda bir sapma yoktur. Ben 12 Eylül'den beri değil, 1960 ihtilali gününden beri demokratım"** dedi.

"Geçiş dönemi" şeklinde bir tanımı kabul etmediğini belirten Demirel, **"Esasen 1982 Anayasası'nda da bir geçiş dönemi depriş edilmemiştir"** şeklinde konuştu.

"Eski ve yeni siyasi" tarifini **"talihsizlik"** olarak niteleyen Süleyman Demirel, düşüncelerine itibar edilen kişilerin **"eski ve yeni"** şeklinde ayrıma tutulmasını suni bulduğunu, söyledi.

— Sayın Demirel, sizce olağanüstü dönem yaşamış bir ülkede asgarisinden ne gibi dönüşümler yaşanmış olmalıdır ki, o ülkede demokrasiye geçilmiş olsun?

DEMİREL — Olağanüstü dönem eğer **"demokrasiye paydos"** ise olağanüstü dönemin sonu demokrasiye tekrar geçilmesi demektir. Eğer demokrasiye tekrar geçilmemişse olağanüstü dönem bitmemiş demektir. Ben bir **"geçiş dönemini"** kabul etmiyorum. Esasen Türkiye Cumhuriyeti'nin 1982 Anayasası'nda da bir geçiş dönemi depriş edilmemiştir. T.C. 1982 Anayasası şayet birtakım maddeler koysaydı, deseydi ki, **"Şu tarihten şu tarihe kadar geçiş dönemidir, bu geçiş dönemi süresince anayasanın şu maddeleri askıya alınmıştır. Onların yerine şu şekilde hareket edilecektir"** tanzim olunurdu. Eğer Türkiye bir anayasa devletiyse, Türkiye'nin iki değil bir anayasası varsa bu anayasasında da bir geçiş dönemi mevcut değilse **"geçiş dönemi"** nereden çıkıyor? Demek ki geçiş dönemini kabul edenler anayasanın verdiği birtakım hakları kullanmayı reddediyorlar. Bu bir kargaşadır. Geçiş dönemi diye bir şey olmaz, ya demokrasi olur ya da olmaz. Fevkalade hal bir rejimdir, demokrasi bir rejimdir. İkisinin arasında bir rejim tarif etmemişseniz, orası balçıktır, karanlıktır.

— Önünüzde yabancı bir gazeteden kesilmiş bir kupür görüyorum. Bazı satırların da altını çizmişsiniz. Makalenin adı A. Ridiculous Rating of the

World; Worst Leaders, yazarı Edwin M. Yader — M.S.

DEMİREL — Bakınız International Herald Tribune gazetesinin 14 Haziran 1981 tarihinde neşredilmiş bir makalede ne diyor: "Eğer bir memleketin ne kadar iyi veya ne kadar kötü idare edildiğini bilmek istiyorsanız geçici politikalara saplanıp kalmayınız. Fakat bazı ana meselelere bakınız, kişileri unutunuz kendi kendinize şunları sorunuz: O memlekette hükümet, kanunların koyduğu muayyen süreler içinde seçimlerle ve sulh içinde değişebiliyor mu? O memlekete basın ve muhalefet, hükümeti rahatça ve serbestçe tenkit edebiliyor mu? Kişi o memlekette mahkemeye çıkartılmadan önce ne kadar tutuklu kalıyor? O memlekette asker, sivil idarenin emrinde mi? Onun kontrolünde mi? Yoksa sivil idareyi asker mi kontrol ediyor? İşçiler o memlekette organize mi, grev, toplusözleşme yapabiliyor mu? Siyasi değişiklik için sulh içinde gösteri ve yürüyüş yapılıyorsa o memlekette ne oluyor?" Şimdi bu makalede sorulan suallere aldığımız cevaplar şöyle ise o memlekette demokrasiden bahsedilir, değilse bahsedilemez. Keza insan hakları beyannamesinin 21. maddesinin 3. fıkrasında demokrasinin ne olduğu bellidir. Diyor ki 3. fıkra, "Halkın iradesi hükümet otoritesinin esasıdır. Bu irade gizli şekilde veya serbestliği sağlayacak muadil bir usulle cereyan edecek, genel ve eşit oy verme yoluyla yapılacak olan devri ve dürüst seçimle ifade edilir. Her şahıs, doğrudan veya serbetçe seçilmiş temsilciler vasıtasıyla memleketin kamu işleri yönetimine katılma hakkına haizdir." Şimdi bunlar yürürlükteyse ara rejim nasıl olacak? Demin de tarif ettim, 1982 Anayasası bir ara rejim tarifi getirmiyor.

— Bazı eski ve yeni siyasi liderler Türkiye'de rejimin "militarizmden arındırılması gerektiği" görüşünü savunuyorlar sizin bu konudaki görüşünüzü öğrenebilir miyiz?

DEMİREL — Önce şunu söyleyeyim: Düşüncelerine itibar edilen kişilerin "eski" ve "yeni" diye ayrılması sunidir. Çünkü, eski de yeni de bir unvan, bir rütbe değildir tabii ki, söylenen söz kadar söyleyenin de önemi var. Eski veya yeni olmak kişiye bir imtiyaz sağlamaz, kişileri eski ve yeni diye sınıflandırmak talihsizliktir, söylediklerine bakmak lazım. Şimdi tabii militarizm bir rejimdir, demokrasi de bir rejimdir, ikisi birbirine karışmışsa o bir karma rejimdir. Onu da kabul etmek mümkün değildir.

— Sayın Demirel, sizce çok partili rejim, seçimle gelmiş bir parlamento, eşit oy hakkı ve bunların anayasal güvencelerle desteklenmesi demokrasi ve katılım bakımından yeterli midir? Katılımın sürekli ve etkin olması için başka ne gibi mekanizmalar gereklidir?

DEMİREL — Bizim bütün anayasalarımız "**Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir**" der. Yani memleketi idare edenin kullandığı yetkinin kaynağı milli, hür iradedir. İktidarlar milli, hür iradeyle gelir, hür irade ile giderler, bunu sağlayamamış memleketlerde krizler birbirini takip eder. Eğer katılımdan kasıt, millet iradesinin tecellisi ise bunun bir yolu vardır. Hür ve serbest seçim. Kişi hür olacak, ortam da serbest olacak. Kişi sandık başına gittiği vakit hürdür, ama eğer dışarı çıktığında verdiği reyden bir takibe, bir tazyike maruz kalacaksa ortam hür değildir.

— Katılımın sürekli ve etkin olması derken şunu kastetmiştim. Sadece beş yılda bir yapılan seçimle halk yönetime katılmış olur mu? Dernekler, sendikalar, yerel yönetimlerle halkın yönetime daha aktif biçimde katılması yol ve yöntemleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

DEMİREL — O, zaten milli, hür iradeyi ortaya koymanın şekilleridir. Dernek kurma hakkı, insan hakları beyannamesinde yer almıştır. Ama derneğin faaliyeti tüzüğünde yazılı amacıyla ilgili olacak, toplantı, gösteri yürüyüşü hakkı olacak. Bu hak çok aziz bir haktır. Mahalli idareler olacak ve halkın hür iradesinin pürüzsüz ortaya konabilmesi için halkın siyasi partilerde çok iyi örgütlenmesi gerektiğini savunuyorum. 1960'tan bu yana Türkiye'de siyasi örgütlenme ilçede biter. Halbuki nüfusun yüzde 60'ı ilçenin aşağısındadır. Binaenaleyh, halksız demokrasiyi anlamak mümkün değildir. Halkı demokrasi şuuruna sahip çıkarmak, kendi haklarına sahip çıkarmak, yalnız sahip çıkarmayıp koruyabilmesini öğretmek için medeni ülkelerde olan her şeyin Türkiye'de olması taraftarıyım. Şimdi bakın "**The Economist**" dergisinin haziran 1985 tarihli nüshasında bir harita var. Bu haritada memleketleri üçe ayırmış: Demokrasi olan memleketler, demokrasi olmayan memleketler, kısmi demokrasi olan memleketler.

— Türkiye hangi tanıma sokuluyor?

DEMİREL — Türkiye 1985'te kısmi demokrat, ama 1975'te demokrat görünüyor. Herhalde bunu bir ilerleme saymak mümkün değildir.

— Uygar ülkelerde var olan her türlü demokratik özgürlüğün Türkiye'de de olması gerektiğini söylediniz. O ülkelerde her türlü düşüncenin özgürce ifadesi ve örgütlenmesi de serbest. Buna komünist parti kurmak da dahil.

DEMİREL — Var tabii, yalnız Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın bir çerçevesi vardır. Bu çerçeve dahilinde kalınabilmesi bile önemli bir hadisedir. Eğer bu çerçeve Türkiye'de komünist parti kurmayı

yasaklamışsa, böyle olsun mu, olmasın mı tartışması ayrı bir şeydir.

— Türk basınını bugünkü görünümüyle nasıl buluyorsunuz?

DEMİREL — Hür basın, hür rejim müessesesidir. Rejim ne kadar açık ne kadar hürse basın da o kadar serbesttir. Aksi de söylenebilir: Basın ne kadar hür rejime sahip çıkarsa o kadar hür rejim gerçekleşir, ama bugün birtakım problemler olduğunu hep beraber izliyoruz.

— Demokrasi konusunda söyledikleriniz kamuoyunda ilgi ile izleniyor, hatta bazı sol kesimlerde bile... Ama bir de geçmiş icraatınız var. Tek bir örnek T.C. tarihinde en çok grev erteleyen başbakansınız. Bugün söylediklerinizle geçmiş icraatınız farklı değil mi?

DEMİREL — Dönüp bakın: 1965-1971 yılları arasında Türkiye bir hürriyetler alanıdır. Dönün bakın işçi haklarının arızasız işlediği çok önemli bir dönemdir. Dönün bakın basının hür, en iyi işlediği bir dönemdir. O günlerin gazetelerini, olaylarını izleyin, grev ertelemişsek grevi keyfi olarak ertelememişizdir. Kanunlar vardır, nizamlar vardır. Kanunları uygulamışızdır. Benim elime 395 basın davası gelmiştir. Bunların hiçbirini açmadım. Dönün bakın en çok yürüyüş en çok miting benim zamanımda olmuştur. Ben bunlardan hiçbir zaman rahatsız olmadım. Paniğe de kapılmadım. En az sıkıyönetim benim zamanımda olmuştur. Sadece 1970'lerin başında işçi hareketi dolayısıyla burada (İstanbul'da) 3 ay sıkıyönetim konmuştur. Şimdi en az sıkıyönetimi ben yaptım, en çok yürüyüş benim zamanımda oldu, en geniş basın hürriyeti benim zamanımda oldu ve bu anayasaya göre vatandaşın hakları varsa **"bunu kullanmalıdır"** diyen benim. Böyle olunca benim çizgimde bir kırıklık yoktur, ben dün de demokrattım bugün de demokratım. 25 yıllık siyasi çizgimde en ufak bir kırılmayı kimse gösteremez. Hep düzgün bir çizgidir. Çizginin hedefinde, inançlarda sapma yoktur. Ben 12 Eylül'den beri değil 1960 ihtilali gününden beri demokratım ve ben askerin siyaset dışında kalmasını geçen 25 yıldan beri savunuyorum. Sivil ve demokratik idareyi 25 yıldır savunuyorum.

Şehmuz Dedikçe...

MEHMED KEMAL — *30 temmuz*

Memet Fuat'ın Ernest Hemingway'den çevirdiği bir öyküyü okumuştum. Madrid'in Paco adlı çocuklarla dolu olduğunu anlatıyordu. Şöyle de bir şey uydurmuşlardı. Söz de bir baba Madrid'e geliyor, çocuğunu yitiriyor. El Liberal gazetesine bir ilan veriyor. Bunda, *"Paco salı günü öğleyin Montana Oteli'ne gel, hepsini bağışladım. Papa."* Bir de bakıyorlar ki salı günü otelin önünde sekiz yüzü aşkın Paco toplanıyor. Pacoları dağıtmak için bir bölük polis çağırmak zorunda kalıyorlar.

Yolunuz Urfa ya da Mardin'e düşerse, oteliniz de pazar yerine yakınsa, sabah uyandığınızda kulaklarınız, *'Şehmuz!.. Şehmuz!.. Şehmuz!..'* sesleri ile çınlar. O kadar çok Şehmuz vardır ki, sokakta, *'Şehmuz!..'* diye seslenecek olsanız, beş, on, bilemediniz yirmi kişi birden başını çevirir. Buralarda Şehmuz'un çokluğuna şaşar kalırsınız. *'Nedir bu Şehmuz?"* diye düşündüm. Sorduklarım arasında pek bilen yoktu. Sonunda yaşlıca biri şöyle açıkladı:

"Burada bir yatır vardır adı Şeyh Musa... Çocuğu olmayanlar gelir Şeyh Musa'ya adakta bulunurlar. 'Bir çocuğum olsun, adını senin adını koyacağım' *derler. Günün birinde bir erkek çocukları olursa, adını Şeyh Musa koyarlar. Ama çocuğu Şeyh Musa diye, çağır-*

mazlar, onun kısaltılmışı olan Şehmuz diye çağırırlar."

Şehmuz'u anlamıştım. Urfa'da kaldığım sürece Şehmuz sesiyle kulaklarım çınlıyordu. Sonradan İstanbul'da bir Şehmuz tanıdım. Bırakın Urfalı olmayı, doğulu da değildi. İzmit'in İstanbul'a yakın köylerinden birinde doğmuştu. Ailesinde de doğululuk yoktu. Birkaç göbekten beri bu köylerdeydi.

"Kaç kardeşsiniz?" diye sordum. *"Altı"* dedi. Bir anne ve babadan yarım düzine çocuk doğmuştu. Hiçbiri de Şeyh Musa'ya adanmış değildi. Öbür kardeşlerinin adlarını sordum, Süheyla, Fatma, Erkin, Alpaslan, Süleyman'dı. Özen gösterilmeden adların konduğu belli oluyordu. Peki, bu Şehmuz nereden çıkmıştı?

"Babamın hoşuna gitmiş, koymuş" dedi.

"Sormadın mı neden koyduğunu?"

"Bir kez sordum, ama üstünde durmadım."

"Ne demişti?"

"Çok sevdiğim bir asker arkadaşım vardı, adı Şehmuz. Askerden dönüşte sen doğunca çok sevdiğim için bu adı sana koydum, demişti. Zaten babam fazla konuşmaz, çevresindekileri de konuşturmazdı."

"Öldü mü peder?"

"Çoktan, yıllar var. Annem de bir şey bilmiyordu. Zaten bütün kardeşlerimin adını babam koymuş, kimseye de sormamış. Ben, bu ad yüzünden çok çektim."

Başka dillerde de var mı, bilmiyorum, bizim dilde halk, yakıştırmasını hemen yapar. Ata öldükten sonra İsmet Paşa gelmişti, hemen yakıştırdılar: *'Geldi İsmet/Kesildi kısmet.'* İsmet Paşa'dan sonra gelen Bayar için de, *'Geldi Bayar/Bozuldu ayar'* demediler miydi? Daha sonra gelenler için ne dediler bilmiyorum. Ama bir tanesine *'Çivit Baş'ı* yakıştırmışlardı. Çivit, biliyorsunuz çamaşırları aklamak için kullanılır. Bunun en yaygın ve beğenileninin üstünde bir baş vardır. İşte bundan esinlenmiş olacaklar 'Çivit Baş'ı hemen yakıştırmışlardı.

Bir de yeni doğan çocuklara her dönemde sevilen yöneticilerin adı konur. Ulusal Kurtuluş Savaşından sonra *'Kemal'* çoğalmıştı. Daha sonra İsmet adı kondu. İktidarının başında Menderes çok sevildiği için onun adı da konuyordu. Kadına ve erkeğe konmuş birçok Gürsel adı bilirim. Ya onun adı?.. Çok yaygındı... Halk sadece adını koymamış, bir de mavisini çıkarmıştı. Bir rengin adını ona vermişlerdi. Bir zamanlar halkın bunca gözdesi, bunca birikimi toz duman edivermişti.

Enverler, Niyaziler özgürlük kahramanlarının adladı değil miydi? 1908 Meşrutiyeti'nden sonra doğan birçok çocuğun adı ya Enver'dir, ya Niyazi...

Halil diye edebiyat meraklısı bir arkadaşımız vardı. Bizim Uğur Mumcu'nun akrabası olur. Bir gün adını ne diye Halil koymuşlar diye sormuştum, ölçülü, uyaklı şu yanıtı vermişti:

"Adın koyam Halil olsun
Sana kötü bakanların
İki gözü alil olsun."

Tan Oral

Meydan O Kadar Boş Değil!

OKTAY AKBAL — *31 temmuz*

Eylül 1984'te Söğüt'te toplanan 1. Osmanlı Sempozyumu'nda M. Eğ. Bakanı Dinçerler ne demişti: "Biz kendimize dönmeliyiz. Kendimizi bulmalıyız... Bu şartlar Türk-İslam sentezini hepimizin içinde yoğurmamız ve yavrularımızı bu esasa göre yetiştirmemizi gerektirmektedir. İşte daha önce de söylediğim gibi biz eğitim camiasında, karınca kararınca, milli kültür, milli coğrafya, milli dersler almak üzere çalışmalara başlamış bulunuyoruz."

Atatürk döneminde, İnönü döneminde, daha sonraki DP iktidarı, 27 Mayıs dönemlerinde, AP ve ortak hükümetler döneminde Milli Eğitim okullarındaki dersler 'ulusal' bir çizgide değilmiş gibi! Türkiye'de Atatürk Devrimi ilkeleri egemendir, Milli Eğitim programlarında bu ilkeler yürürlüktedir. Anayasa da böyle der. Oysa, Dinçerler'e göre 'milli dersler'e yeni yeni başlanacak! Bu 'milli dersler'in ne olduğu açıktır:

'Türk-İslam' sentezi adı verilen, Atatürk Devrimine yüzde yüz karşıt gerici anlayışların egemenliğini sağlamak...

Bay Dinçerler o toplantıda niyetini şu sözlerle bir kez dana belirtmekten çekinmemiş: "Ümit ediyorum ki bu yıl içinde sonuçlarını alacağız. Bu meseleler pek

rahat ve kolay başarıya ulaşacağımız meseleler değil, yani milli tarih kitabı yazdırmak, milli noktalarda coğrafya yazdırmak öyle kolay ve kısa zamanlarda yapılacak bir iş değil, ama istikametimiz budur. Ümit ediyorum ki istikametimiz doğrudur ve bu istikamete doğru yöneleceğiz."

Ne demek 'milli tarih', "milli coğrafya?' Altmış yıldır okullarda okutulan tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi, edebiyat, felsefe milli değil miydi? "Gayri milli" miydi? Türk çocukları altmış yıldır Türk tarihini, Türk coğrafyasını, Türk edebiyatını öğrenmediler mi? Bay Dinçerler nerede yetişti acaba? T.C. eğitiminin okulların dışında bir yerlerde mi?

Bay Dinçerler'in birkaç haftadır Ankara'da sürdürdüğü 'Kitap Yazma Seferberliği'nin adı gerçekte 'Atatürk devrim ve ilkelerine ters düşen kitapları belirli amaçlara bağlı kişilere yazdırma seferberliği' olmalıydı! Bin kişiyle kitap nasıl yazılır? Hele bugüne dek kitap yazmamış yüzlerce görevli bu yaz sıcağında nasıl hazırlayacaklar bu kitapları? Hiç kuşku yok, birtakım gerici, Atatürk karşıtı kişi ve çevrelerin önceden hazırladıkları metinleri bakanın zoruyla benimseyip, onaylamak zorunda kalacaklar. Bu 'seferberlik' işinde Dinçerler'in yanlı tutumu daha ilk toplantıda belli olmadı mı?

Şaştığım şu, bir buçuk yıldır kırmadığı pot kalmayan, Atatürkçü düşünce ve anlayışa bu denli ters düşen bir kişinin hâlâ yerinde kalabilmesi!.. Dillerinden Atatürk sözünü düşürmeyenlerin de bütün bunları kayıtsız kayıtsız seyretmeleri!.

Bay Dinçerler'in Osmanlı Sempozyumu'nda yaptığı konuşmadaki şu sözlerini de kendilerini Atatürkçü sayan, durmaksızın Atatürk ilke ve 'inkılap'larına bağlı olduklarını söyleyen kişi ve çevrelerin dikkatine sunuyorum:

"...En büyük desteğimiz sanatta, edebiyatta, meslekte, devlet idaresinde Türk-İslam sentezinin yapabilmiş olmalarıdır. Belki de en büyük dayanağımız bu olmuştur son bin yıllık tarihimizde. Bu senteze sahip çıkmalıyız. Dışardan ithal edilmiş, bize uymayan düşünce elbiseleri ile, anlayışımızı, düşünce tarzımızı, ahlakımızı, hayat anlayışımızı muhakkak ileriye götüremeyiz."

Demek ister ki, Mustafa Kemal Atatürk döneminde çıkarılan, çağdaş uygarlıktan yana bütün yasalar yanlıştır. Atatürk'ün ilerici atılımları yanlıştır. Görülüyor ki, Bay Dinçerler ve onu destekleyen kişiler ve çevreler -ki bunların maskeleri de yakında elbet indirilecektir- 'ölüm gömleği giymiş' birer serdengeçti olarak Türk ulusunu çağdaş uygarlıktan koparıp ilkellik batağına sokmak çabası içindedirler.

Meydanı boş bulurlarsa...

CUMHURİYET/YILLIK'
AĞUSTOS

DEĞİŞEN DÜNYA DEĞİŞEN DİL
Prof. Dr. Macit Gökberk
250 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

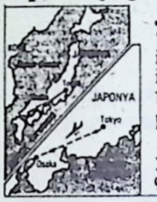
Cumhuriyet

62. Yıl; Sayı: 21899 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 13 Ağustos 1985 Salı

ŞİİR
...AMAN...

Havada facia: 524 ö

Japon uçağından alınan son mesaj: Sağ taraftaki kapı kırıldı, mecburi inişe geçiyoruz

Japonya Hava Yolları'na ait 'Jumbo Jet' tipi yolcu uçağı, iç hat seferi yaparken havada infilak etti.

Uçaktaki 497 yolcu koltuğunun da dolu olduğu, 15 mürettebatın yanı sıra, yolcuların kucağında 12 çocuğun bulunduğu açıklandı.

Japonya'da düşen Boeing 747 jumbo jetin bir eşi.

TOKYO, (AP) — Japonya'da Tokyo-Osaka arası iç hat seferi yapan Boeing-747 "jumbo jet" tipi bir Japon Hava Yolları uçağının havada infilak etmesi sonucunda 524 kişi öldü.

497 yolcu koltuğu olan uçakta 15 kişilik mürettebata ek olarak yolcuların kucağında 12 küçük çocuğun bulunduğu açıklandı.

Uçakta yer alan yolcuların yakınlarının Osaka Havaalanı'nda toplandığı bildiriliyor. Yolcuların 21'inin de turist olduğu belirtildi.

Tokyo'nun 160 kilometre kuzeybatısında bulunan Nagano yöresinde yaşayanlar şiddetli bir patlama sesi duyduklarını ve hemen ardından mantar biçiminde bir patlama bulutu gördüklerini bildirdiler.

Japon radyolarının bildirdiğine göre yolcu uçağı dün yerel saatle 18.31'de aniden radar ekranlarından kayboldu. Habere göre radar ekranından hiçbir iz bırakmadan kaybolmasından önce uçaktan **"Sağ taraftaki kapı kırıldı. Mecburi inişe geçeceğiz"** mesajı alındı.

Japon sivil savunma pilotları Nagano yöresinden alınan haberleri doğrulayarak bölgede büyük bir yangın görüldüğünü bildirdi.

Kazadan sonra başkent Tokyo'nun 120 kilometre uzağındaki dağlık bir bölgeye düşen uçağın yerinin belirlenmesi amacıyla Japon Hava Kuvvetleri'nce sürdürülen arama çalışmalarının yoğun sis ve yağış yüzünden ertelendiği bildiriliyor. Uçağın enkazının bulunduğu yere tekerlekli araçlarla ulaşmanın olanaksız olduğu belirtilirken, kurtarma çalışmalarına gönüllülerin de yürüyerek katıldığı bildiriliyor.

Dünya tarihinin ikinci büyük uçak kazasını yapan Japon Hava Yolları uçağı Tokyo Havaalanı'n-

(Arkası Sa. 13. Sü. 6'da)

En büyü uçak kazaları

Dış Haberler Servisi — Dünyanın ilk büyük hava kazası 1937'de Almanların Hindenburg zeplininin ABD'de iniş sırasında tutuşmasıyla oldu (36 ölü). Türkiye'nin ilk uçak kazası da yine aynı yıl Karamürsel'de TC Can Domini uçağının düşmesi ve iki kişinin ölmesiyle sonuçlanmıştı. Tarihin en büyük uçak kazaları ise sırasıyla şöyle:

(Arkası Sa. 13. Sü. 7'de)

Mengenecioğlu anlattı, baba Özdağlar 'hatırlamıyorum' dedi

Yüce Divan'da yüzleştiler

ÜÇ SANIK — Eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'ın UM Denizcilik Şirketi sahibi Uğur Mengenecioğlu'ndan rüşvet aldığı iddiasıyla Yüce Divan'da açılan davaya 40 gün aradan sonra dün devam edildi. Dünkü duruşmada baba Ali Özdağlar (ortada) ile kayınbirader Mehmet Kaymak'ın (solda) sorguları yapıldı. Mengenecioğlu ve Kahveci'de tanık olarak dinlendi. (Fotoğraf: a.a.)

Mengenecioğlu: *İçinde 25 milyon lira bulunan çantayı arabada Ali Özdağlar ile arama koydum. Çanta verildikten sonra teybi Kahveci'ye teslim ettim. Teybi bir süre dinlediler. "Tamam, icabına bakarız" dediler.*

Kahveci: *"Olay bir düzmece olmadığı gibi, bir senaryosu da yoktur" dedi.*

Baba Özdağlar'ın daha önceki ifadesi ile çelişkiye düşmesi üzerine Yüce Divan Başkanı Özmert, "Bize hemen cevap verin demiyoruz. Gerçekleri arıyoruz. Lütfen doğruyu söyleyin. Böyle durumlara düşmeyin" dedi.

Babasının sorgusu sırasında söz almak isteyen Özdağlar'a Başkan Özmert, "Sorguya müdahale edilmez. Savunmanızda söylersiniz" diyerek söz vermedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'ın rüşvet almak suçundan Yüce Divan'da yargılanmasına 40 günlük aradan sonra dün yeniden başlandı.

Dünkü duruşmada "rüşvete aracılık etmek" suçlarından haklarında dava açılan baba Ali Özdağlar ile kayınbirader Mehmet Kaymak'ın sorguları yapıldı. Baba Özdağlar, aradan 7-8 ay gibi bir zaman geçtiği için olayı bütün ayrıntılarıyla hatırlayamayacağını bildirirken, kayınbirader Kaymak da, Ankara'ya eniştesinin isteği üzerine geldiğini söyledi. Baba Özdağlar ile arabada karşılaşmalarını anlattı. Yüce Divan'ın öğleden sonraki bölümünde de UM Denizcilik Şirketi sahibi Uğur Mengenecioğlu ile Başbakanlık Başdanışmanı Adnan Kahveci tanık olarak ifade verdi. Mengenecioğlu'nun ifade ve sorulara yanıt vermesi 1 saat 10 dakika sürdü. Mengenecioğlu olayı kendi açısından bütün ayrıntılarıyla anlattı. Kahveci de daha önceki ifadelerinde tam olarak hatırlayamadığı tarihleri düzeltmek istedi. Olayın bir düzmece olmadığını, onun için de bir senaryosu

(Arkası Sa. 8, Sü. 1 de)

Havelsan olayı gelişiyor

Bakanlık da Aydın Corp.'tan kuşkuluydu

Milli Savunma Bakanlığı'nın 21 Eylül 1984 tarihli raporunda, "Aydın Corp., Türkiye'yi kullanmak istiyor" görüşü savunuldu.

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — Havelsan'dan tasfiye edilen Aydın Corp.'un sahibi, ABD'de yerleşik Türk işadamı Ayhan Hakimoğlu'nun **"Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk'ün Aydın Corp.'a zarar gelmemesi için Havelsan'ı vakıf denetiminden çıkarmak istediği"** biçimindeki iddiaları yankı uyandırdı. Hakimoğlu'nun bu açıklamasına karşılık, aynı bakanlığın 21 Eylül 1984 tarihinde yaptığı bir değerlendirmede yer alan **"Aydın Corp'un Türkiye ve Havelsan'ı kullanarak menfaat sağlamaya yönelik önerilerinin dikkate alınmaması"** yolundaki görüşüne dikkat çekildi.

F-16 soruşturması için ABD'yi ziyaret eden Milli Savunma Komisyonu üyesi parlamenterleri de ABD'de ağırlayan Ayhan Hakimoğlu, 21 Eylül 1984'te "Havelsan-Aydın A.Ş." adına Milli Savunma Bakanlığı'nda bir brifing sundu. 17 kişilik bir heyet tarafından izlenen bu brifingin ardından bir değerlendirme raporu kaleme alındı. Yüksek Mühendis Önyüzbaşı Haydar Savtay tarafından hazırlanan raporda, varılan ilk sonuç "Havelsan-Aydın A.Ş." adına verildiği ileri sürülen brifingten, Havelsan yetkililerinin haberdar bulunmadıkları ve brifingin tamamen Aydın Corp. imkân ve kabiliyetlerini tanıtmaya yönelik olduğu biçiminde zapta geçti. Değerlendirmede, Aydın Corp.'un F-16 savaş uçaklarının radar ve elektronik aksamlarını üretmeye talip ol-

(Arkası Sa. 13. Sü. 4'te)

EŞİ KENTUCKY GÜZELİ — ABD Temsilciler Meclisi Üyesi Carrol Hubbard, eşi kentucky güzeli Carol Hubbard'la birlikte. Hakimoğlu'na duyduğu şükranı birçok kez dile getirdi.

Havelsan'ın 3 yılı

Aydın Corp. neden ortaklıktan çıkarıldı?

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — 1982 yılı temmuz ayında kurulan Havelsan-Aydın ortaklığında, ABD'de yerleşik Türk işadamı Ayhan Hakimoğlu'na ait iki şirketin Aydın Inc. ve Aydın Corp.'un yüzde 38.5 oranında hissedar olmaları, Bakanlar Kurulu kararıyla hükme bağlandı. Yabancı sermaye ortağı kabul edilen bu şirketlerin, 1 milyar liralık ortaklık sermayesinden, paylarına düşen 385 milyon lirayı, makine ve teçhizat karşılığı sağlamaları konusunda

(Arkası Sa. 13. Sü. 4'te)

Hakimoğlu bugün Özal ve Halefoğlu ile görüşüyor

NİLAY KARMAN

F-16 savaş uçaklarının radar ve elektronik aksamını üretmeye talip Havelsan şirketinin tasfiye edilen yabancı ortağı Aydın Corp. Şirketi Yönetim Kurulu Başkanı Ayhan Hakimoğlu, bugün Ankara'ya gidiyor. Hakimoğlu, Türkiye'yi ziyaret etmekte olan ABD Temsilciler Meclisi Kentucky üyesi Carroll Hubbard'la birlikte Ankara'da Başbakan Turgut Özal ve Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'yla görüşecek.

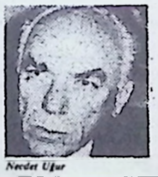
(Arkası Sa. 13. Sü. 6'da)

SODEP'ten tüm sosyal demokratlara çağrı

'İktidara birlikte yürüyelim'

HP-SODEP BİRLİĞİNİN YORUMU

Necdet Uğur: Birleşme başlangıç

Necdet Uğur

Sağda ve solda büyük partilerin oluşumunun siyasal yaşamın sağlıklı işleyebilmesi için önemli olduğunu savunan Necdet Uğur, "Sol kesimin toparlanması, demokrasinin gereği için de gereklidir" dedi.

7. Sayfada

Atatürk'ün cumhuriyeti ve onun temel ilkeleri, insanların özlemlerini dile getiren düşlerde kalmıştır.

Hedefimiz Türkiye'yi 21. yüzyılın önde gelen toplumlarından biri haline getirmek, ülkede yaşayan herkese inanç, düşünme, anlatım özgürlüğü ile üretim ve yönetime katılma olanağı sağlayarak özgürleşmiş insanların yurdu haline dönüştürmektir.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SODEP'in birleşme ve bütünleşme konusunda örgütlerinin görüşlerini almak amacıyla toplantıya çağırdığı küçük kurultayın sona ermesinden sonra dün yayımlanan bildiride, tüm sosyal demokratlara çağrıda bulunuldu, "Haydi; iktidara doğru birlikte yürüyelim" denildi.

"Bütünleşme ve İlk Hedefler Çağrısı" başlığı ile yayımlanan bildiride, "Atatürk'ün cumhuriyeti ile onun temel ilkelerinin insanların özlemlerini dile getiren düşlerde kaldığı," "çoğulcu demokrasinin birçok kurumlarının ellerinin ve ağzının bağlandığı, Türkiye'nin, bir grup şirketin egemenliği altında yönetilen, insan hakları çiğnenen, devletin uluslararası saygınlığı gösterilmeyen bir görünüme büründüğü" anlatılarak, "Sosyal demokratların birliği ve bütünlüğü ülkemizin ve halkımızın sorunlarını çözebilme yönünde ilk adım olacaktır. Bu birlik, içinde bulunduğumuz çöküntü ve karmaşadan somut çıkış yollarını göstereceği gibi geleceğin Türkiyesi'ni de

(Arkası Sa. 13. Sü. 1'de)

İNÖNÜ İLE GÜRKAN, 45 DAKİKA GÖRÜŞTÜ

7. Sayfada

Özal: O şahıs niçin bana cevap veriyor

Başbakan 'ağabey' sözüyle kapatılan bir partinin yöneticisini kastetmediğini söyledi

Solda birleşme: *SODEP'in oyu yüzde 21, HP'nin oyu yüzde 9. Bazen iki partinin oyu birleşen partide tam manasıyla toplanmaz. Yani filan artı falan parti eşittir, toplam oy olmaz. Olmadığını daha evvel gördük.*

Partiler ne kadar oy alır: *Temmuzda yaptırdığımız kamuoyu yoklamasına göre partilerin oy dağılımı şöyle: ANAP yüzde 31; SODEP yüzde 21; HP yüzde 9; DYP yüzde 6; MDP yüzde 3; RP yüzde 3.*

ÜMİT SEZGİN

SAMSUN / AMASYA — Başbakan Turgut Özal "ağabey" sözüyle kapatılan bir siyasal partinin yöneticisini kastetmediğini, buna rağmen "o şahıs" diye tanımladığı Süleyman Demirel'in kendisine neden cevap verdiğini bilemeyeceğini söyledi. Özal HP-SODEP buluşması konusunda bazen iki partinin oylarının birleşen partide toplanmayabileceğini belirtti.

Başbakan Turgut Özal 11 ili kapsayan ve 7 gün süren gezisinin son gününde Samsun'da sabah kahvaltısı sırasında gazetecilerle gezi değerlendirilmesi konusu ile sınırlı bir basın toplantısı yaptı. Özal sohbette bundan sonraki gezilerin daha kısa süreceğini söyledi. Yüce Divan'da eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'la ilgili ifadesini verirken, gizli oturum isteyip istemeyeceği yolundaki soruya "bilmiyorum" diye yanıt verdi. Özal, gezi sırasında soruları yanıtlamayacağını söyledi.

Özal, bir seçim gezisi yapmadığını anımsatarak, "Zaten ara seçimleri bir seneden fazla uzatmayız. Ara seçimler ekimde de yapılabilir, mayıs 1987'de de yapılabilir. Buna daha karar vermiş değiliz" biçiminde konuştu.

Seçim heyecanı olmadığı için gezinin heyecanlı geçip geçmeyeceği konusunda bir tahmin yapmadıklarını belirten Özal, yine de gezi sırasında umdukları ilgiyi gördüklerini söyledi. Özal, "Gayet mektl durumu göre, ibresinin daha yukarı çıktığı kanaatindeyim. Bu gerçi başkalarının boşuna gitmeyecek, ama ibre yükseliyor" dedi.

Hemen bir seçim yapılması durumunda 6 Kasım seçimlerine oranla daha fazla sayıda parlamenter çıkaracaklarını söyleyen Özal, temmuz ayı içinde yaptırdıkları bir kamuoyu yoklaması sonuçlarına göre, ANAP'ın yüzde 31, SODEP'in yüzde 21, HP'nin yüzde 9, DYP'nin yüzde 6, MDP'nin yüzde 3, RP'nin

(Arkası Sa. 13. Sü. 1'de)

Silahlı Kuvvetler'de devir teslim töreni

Saltık Kara Kuvvetleri Komutanlığı görevini Öztorun'a devrederken, "Tam bir vicdan huzuru ile ayrılıyorum" dedi. Öztorun da, "önemli görevlere Saltık'tan sonra gelmesinin kendisi için bir şans olduğunu" söyledi.

6. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Akrep ve Akraba

Eskiler boşuna *"Akrep etmez akrabanın akrabaya ettiğini"* dememişler. *"Siyasal akrabalar"* arasındaki şu kördöğüşüne, şu kişisel kavgalara baksanıza... DYP ile ANAP nerede ise saç saça, baş başa gelecekler DYP Büyük Kongresi'nde bir *"hanımefendi yazara"* DYP militanlarının yaptıklarını unuttunuz mu?

(Arkası Sa. 13. Sü. 7'de)

Toprak altında kalan 7 inşaat işçisi öldü

CENGİZ DEMİREL

SİNOP — Sinop'un Ayancık ilçesi Topağaç köyünde toprak kayması sonucu 7 işçi öldü, bir işçi de ağır biçimde yaralandı.

Olay, önceki gün Köy Hizmetleri Müdürlüğü'ne bağlı olarak

(Arkası Sa. 13. Sü. 6'da)

ABD Kongre üyesi "lobiciliği" anlattı

Türkiye'ye ambargo için verdiği oyu hatırlamadı

ABD Temsilciler Meclisi üyesi Hubbard, Aydın Corp. Yönetim Kurulu Başkanı Ayhan Hakimoğlu için, "O anlatıncaya kadar Türkiye'de ne olup bittiğini bilmiyordum" dedi. 13. Sayfada

104 ve 87...

İLHAN SELÇUK — *1 ağustos*

Ülkemizde 471 idam hükümlüsü var. 59'unun dosyaları TBMM'de *"son kararı"* bekliyor. 59 kişiden 14'ü adi hükümlü. Bunların dışında mahkemelerde ölüm cezası istemiyle yüzlerce, belki binlerce sanık yargılanıyor. Davalar uzadığı için bu yargılamaların sonucu gelecek yıllara sarkacak. Türkiye sürekli olarak darağaçlarının kurulduğu bir ülke görünümünü önümüzdeki yıllarda yitirmeyecek.

Olayı daha çarpıcı biçimde gözönüne getirebilmek için diyelim ki her gün ülkede bir darağacı kurulsun, cellat bir mahkûmun ipini çeksin, ya da ayaklarının altındaki iskemleye tekmeyi savursun...

Yıl 365 gün.

Tam bir yıl her gün bir insanı assak bile bize yetmeyecek, idamlar ertesi yıla sarkacak...

★

Türkiye'de bir insanın yaşamına son verme kararı, yargıçların da elinde değildir; yetki *Büyük Millet Meclisi*'ne verilmiştir. Yargılama kesiminde görülen dava sonuçlanıp da yurttaşın idamına yetkili mahkemede karar verilirse, Yargıtay'da bu karar kesinleşirse, hükümlünün dosyası TBMM'ye gönderilir.

TBMM incelemesini ve tartışmasını yapar, gerek görürse yargının verdiği ölüm cezasını onaylamaz.

Ancak 1982 Anayasası'nda bu yöntem soru işaretlerine yol açacak bir dönüşüme uğratılmıştır. TBMM'nin görev ve yetkilerini saptayan 87'nci maddede şöyle yazmaktadır:

"—TBMM'nin görev ve yetkileri (...) Anayasası'nın 14'üncü maddesindeki fiillerden dolayı hüküm giyenler hariç olmak üzere, genel ve özel af ilanına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek ...(tir)."

87'nci madde devlete karşı işlenmiş suçlar nedeniyle verilen idam cezaları konusunda TBMM'nin yetkilerini kısıtlıyorsa, ortaya şu soru çıkmaktadır:

—Bugün TBMM'de 45 siyasal idam dosyası bulunmaktadır. 471 idam hükümlüsünün dosyaları da Meclise yollanacaktır. Büyük Millet Meclisi'nin karar vermekte bir yetkisi yoksa, bu dosyalar neden parlamentoya gönderilmiştir? Daha önce idam cezaları dosyaları niçin yasama organının onayı alınarak infaz edilmiştir?

87'nci maddenin gerekçesi nedir? Bu madde Büyük Millet Meclisi'nin ölüm cezaları kapsamındaki yetkilerini kısıtlıyor mu?

★

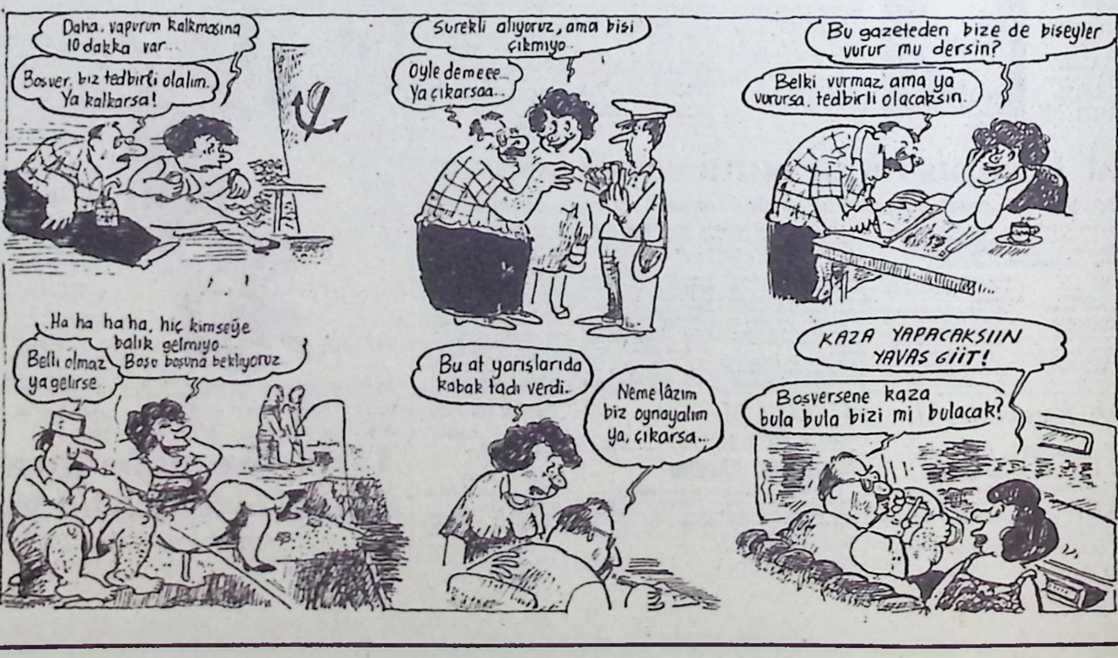
1982 Anayasası'nın 104'üncü maddesi *"Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri"*'ni sayıyor. Buna göre *"Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile belirli kişilerin cezalarını hafifletmek veya kaldırmak"* cumhurbaşkanının yetkileri arasındadır.

Demek ki 1982 Anayasası, Cumhurbaşkanını Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden daha üstün ve büyük yetkiyle donatmaktadır. Bir idam hükümlüsü düşünün ki anayasanın 14'üncü maddesinde sayılan suçlardan birisini işlemiş olsun. Bu hükümlü sürekli hastalığa yakalanmış olsa, kocasa veya sakatlansa da Büyük Millet Meclisi'nin elinden bir şey gelmez; ama Cumhurbaşkanı isterse bu hükümlünün cezasını hafifletebilir veya kaldırabilir.

★

Ülkemiz büyük bir sorun karşısındadır; her yurttaşı kapsayan sorumluluk gündemdedir; siyasal partiler ve parlamento üyeleri bu durumda harekete geçmek zorundadırlar.

Eğer çağdaş hukukun temel kuralları da beş yılda Türk Lirası gibi değerini on misli yitirmişse, bunun suçunu üstümüzden atamayız; çünkü hepimiz her şeyden sorumluyuz.

Behiç Ak

Helsinki'nin 10. yılı

SAMİM LÜTFÜ — *1 ağustos*

Uluslararası konferanslar 19. yüzyılın ürünüdürler. Fransız Devriminin ilkeleri ve Napoleon'un orduları karşısında allak bullak olan Avrupa'nın yeniden eskiye dönmesi için (Restorasyon) 1815'te toplanan Viyana Kongresi yeni bir çığır açıyordu.

Viyana Kongresi'nde bulunamayan Osmanlı, bugün Fransız Dışişleri Bakanlığı'na konutluk eden ve ona sanını veren Quai d'Orsay Sarayı'nda toplanmış olan, Babıali'nin varlığını ve toprak bütünlüğünü Avrupalı devletlerin güvencesi altına koyan 1856 Paris Konferansı'na galip devlet ve büyüklerle eşit oy hakkına sahip taraf olarak katılıyordu.

Osmanlının uluslararası konferanslardan görüp göreceği hayır da bu oldu. Bir daha hiçbir konferansa böylesine elverişli koşullarla katılamadan yitti gitti.

Cumhuriyet Devleti ise, birçok konferansa eşit oy hakkına sahip olarak katıldı. Zaten, uluslararası konferanslarda büyük küçük ayırmaksızın bütün devletlerin hak ve oy eşitliği de yüzyılımızın getirdiği bir ilkedir.

Hiç kuşku yok ki Cumhuriyet hükümeti temsilcilerinin Avrupa'da katıldıkları en görkemli konferans 10 yıl önce bugün, 1 Ağustos 1975'te Arnavutluk dışında 35 Avrupa ülkesi ile ABD ve Kanada devlet ve hükümet başkanlarının Sonuç Belgesi'ni törenle imzaladıkları Avrupa Güvenliği ve İşbirliği Konferansı (AGİK) ya da öbür adıyla Helsinki Doruğu'ydu.

Helsinki Doruğu'nda imzalanan Sonuç Belgesi'nin hukuksal niteliği nedir, tarafları bağlayıcılığı ne boyuttadır, sorusunun yanıtı, devletler hukukunda bağlayıcı metinlere uyulmasını sağlayacak yaptırımları uygulayacak üst bir erk olmadığından, uygulamada fazla bir önem taşımıyor.

Şurası kesindir ki, AGİK konusunda Helsinki Sonuç Belgesi dünyamızın 1960'larda yaşamaya başladığı yumuşama sürecine büyük bir katkı sağlıyordu.

Konferansın ilgi alanının yalnız Avrupa ile sınırlı görünmesi onda evrensel boyutu eksik kılmıyor muydu?

Unutmamak gerekir ki, Sonuç Belgesi, Avrupa'da güvenlik ve işbirliğini, dünya barışının, tüm dünyada yumuşamanın ayrılmaz bir parçası olarak ele almaktaydı.

Kaldı ki, şimdiye dek tüm evrensel anlaşmazlıkların, savaşların kaynağı olan Avrupa'da barış ve işbirliğinin çok yönlü boyutlarına bu ana kararın devleti olmayan ABD ve Kanada'nın katılımıyla yanıt getiriliyordu.

Sonuç Belgesi'nin imzalanmasıyla yumuşama da doruğuna ulaştı. O kadar ki, "yumuşama"nın geri dönülmez bir olgu olduğundan sıkça söz ediliyordu. (Biraz da savaş sonrası sınırların geri dönülmez biçimde kabul edildiği vurgulanmak isteniyor.) Artık sorun yumuşamayı daha da yoğunlaştırmak, daha büyük güvenceler altına alacak adımları atmak ve daha geniş alanlara yaymak olmuştu.

Bu gelişmeleri Sovyetler Birliği ile Sosyalist Blok daha çok "birinci ve ikinci sepet" diye anılan karşılıklı güvendiği arttırıcı önlemler, teknik işbirliği ve silahsızlanma alanında yeni adımlar atarak sağlamaya çalışırlarken, Batı Bloku da, tabii başta ABD olmak üzere, "üçüncü sepet" denen insan hakları konusuna öncelik tanıyorlardı.

Bu görüş ayrılıklarına karşın Sonuç Belgesi canlılığını, doğurduğu umut tazeliğini koruyordu.

Ne var ki, 1979 yılının ikinci yarısından sonra yumuşama havası yerini sertlik bulutlarına bırakacaktı.

1979 yazında ABD Kongresi'nin o yılın ilkbaharında Carter ile Brejnev'in Viyana'da imzalamış oldukları Salt-2 anlaşmasını onaylamaya yanaşmaması, ABD'de ekonomik bunalımın saldırgan ve silahlanmadan yana sağın önünü açması ile Washington'daki kaçınılmaz yön ve iktidar değişikliğinin daha o tarihte belli olması, Şah'ın devrilmesinden bu yana Sam Amca'yı çok tedirgin eden bir bölgede Sovyetler'in Afganistan müdahalesiyle hızlanan gelişmeler Helsinki'de doğan umudu karartıyordu.

Diplomatlar ya da politikacılar ne derlerse desinler 10. yıldönümünde geriye baktığımızda Sonuç Belgesi'ne ve onun doğurduğu ortama bağlanan umutların sanıldığı ölçüde gerçekleşmemiş olduğunu görürüz.

Helsinki Doruğu'nu izleyen dördüncü yıldan başlayarak silahlanma yarışında yeni tırmanmalar olmuş, bloklarası ilişkiler zaman zaman çabuk geçmeyen gerginlik dönemleri yaşamıştır.

Şu anda 10. yıldönümü dolayısıyla bir araya gelmiş olan dışişleri bakanları ise Reagan-Gorbaçov doruğu öncesinde havayı yumuşatıcı ve umut verici bir ortam yaratmaya çalışacaklardır. Hatta gözlemciler yeni Sovyet Dışişleri Bakanı'nın Helsinki'de yapacağı konuşmanın içeriğinin Moskova-Washington doruğunun ipuçlarını vereceğini bile ileri sürüyorlar.

Şu sırada Helsinki'de bulunan dışişleri bakanlarından biri de Sayın Halefoğlu'dur. Sayın Bakan hareketinden önce Türk kökenli Bulgar uyruklulara yapılan baskıları da orada dile getireceğini söylemişti.

Her ne kadar Bulgarlar, "Bu bizim iç işimizdir" diyorlarsa da sözü edilen olaylar Sonuç Belgesi'nin ele aldığı konular arasındadırlar ve doğrudan doğruya "üçüncü sepet" denen "kişilerin ve düşüncelerin serbest dolaşımı" bölümüne girer.

Ancak konunun AGİK çerçevesinde Sayın Halefoğlu tarafından dile getirilmesi ne derecede yerinde olur bilemeyiz.

Evet bu konuda biz "üçüncü sepet"teki ilkeleri ileri sürerek Sofya'ya yüklenebiliriz. Ne var ki, "insan hakları" ile ilgili konular açıldığında Ankara'nın fazla ortada görünmesinden ABD ve Avrupalı müttefiklerimizin pek hoşnut kalacaklarını sanmıyoruz.

Malum ya, "insan hakları" konusunda Helsinki'-

ye katılan Batı ülkeleri zincirinin 5 yıldır en çürük halkası ne yazık ki biziz.

Doğrusu ya Sayın Halefoğlu'nun üyesi olduğu iktidar Türkiye'yi insan hakları konusunda Batının "Aşil'in topuğu" olmaktan çıkarabilecek ne isteğe sahiptir ne de yeteneğe.

Onun için korkarız eloğlu Halefoğlu'na:

— *Aman ekselans siz burada insan haklarından hiç söz etmeseniz daha iyi olur,* deyiverir.

Böyle konuşmasalar bile, hiç değilse insan hakları konuları açıldığında Batılı dostlarımız Halefoğlu'nun yanında görünmekten kaçınabilirler.

O yüzdendir ki, "Bu konuda karar vermeden önce, keşke biraz daha düşünülseydi" derim.

Artık Zamanı Gelmedi mi?

OKTAY AKBAL — *1 ağustos*

82 Anayasası'nın 'Geçici Hükümler' bölümünün geçici 4. maddesi şöyledir: "11 Eylül 1980 tarihinde iktidar partisi ve ana muhalefet partisi durumundaki siyasi partilerin 1 Ocak 1980 ve daha sonraki tarihlerde, genel başkan, genel başkan yardımcısı veya vekilleri, genel sekreterleri, bunların yardımcıları ve merkez yönetim kurulu veya benzeri organların üyeleri, anayasanın halkoylaması sonucu kabulü tarihinden başlayarak on yıl süre ile siyasi parti kuramazlar, anayasa hükümlerine dayalı olarak kurulacak siyasi partilere üye olamazlar, bu partiler tarafından veya bağımsız olarak milletvekili genel ve ara seçimlerinde, mahalli seçimlerde aday gösterilemezler ve aday olamazlar. Siyasi partilerle herhangi bir şekilde bağlantı kuramazlar ve siyasi partilerde fahri olarak bile herhangi bir görev alamazlar."

Yine aynı maddenin b bendinde "1 Ocak 1980 tarihinde TBMM'de üye bulunan milletvekilleri ile senatörler, anayasanın halkoylaması sonucu kabulü tarihinden başlamak üzere beş yıl süre ile siyasi parti kuramazlar, kurulacak siyasi partilerin merkez yönetim kurullarında veya benzeri organlarda görev alamazlar" kaydı yer almıştır.

Bunlar, 82 Anayasası'nın geçici hükümleridir. Anayasa 7 Kasım 1982'de halkoylamasıyla kabul edildiğine göre aradan üç yıla yaklaşan bir zaman geçmiş bulunuyor. Buna göre, Adalet ve Cumhuriyet Halk Partilerinin genel başkanları ve merkez yöneticileri daha yedi yıl politika dışı kalacaklardır.

Parti yönetiminde görevli olmayan milletvekilleri ve senatörler de birkaç ay sonra üç yıllık süreyi aşmış bulunacaklardır. Demek CHP ve AP milletvekilleri 1987'nin kasım ayından sonra parti kurabilecekler, parti üyesi olabilecekler, genel başkan ya da yönetim sorumlusu seçilebilecekler. Sayın Demirel, Sayın Ecevit ve sorumlu arkadaşlarının ise yedi yıldan çok süreleri var politikada sorumluluk almaya...

Anayasanın geçici 4. maddesi böyle... Ne var ki, toplumsal olaylar önceden hesaplandığı, kâğıda geçirildiği gibi kalmıyor. Partiler mi kapatıldı, yerini başka partiler alıyor, daha doğrusu o eski partilerin adı değişik benzerleri... Birtakım liderler mi saf dışı bırakılmış, o liderler kendi yerlerine başkalarını getirtiyorlar. Çünkü yığınları ardından sürükleyen 'lider'ler kolay kolay yetişmiyor. İstekle, buyrukla ne partiler oluşturulabiliyor, ne halk yığınlarını etkileyecek liderler ortaya çıkarılabiliyor. İşte Sunalp - Calp örnekleri! Özal nasıl çıktı ortaya, diye soracaksınız. Özal 12 Eylül öncesi Demirel hükümetinin Başbakanlık Müsteşarı idi. Daha önce MSP adaylarındandı. Demirel'in önceki hükümetlerinin Planlama Müsteşarı'ydı. 12 Eylül'den sonra kurulan Ulusu hükümetinin Başbakan Yardımcısı idi. Özal'ın belirgin bir kişiliği vardı halkın gözünde... Birdenbire ortaya atılan Sunalp ve Calp'e hiç benzemez...

Şunu söylemek gerekir, Özal ve dört eğilimi bir araya getirdiği ileri sürülen ANAP bir seçim sonrasına kadar zor ayakta kalacağa benzemektedir. 'Yasak' partiler ve kişiler şu ya da bu görüntü altında siyasa alanına çıkıyorlar, çıktıkça da ANAP'a kaçan 'eğilimler' eski yerlerine, eski liderlerine, eski yollarına dönüyor. Doğru Yol'un 'bir bilineni' son zamanlarda gazete ve dergi sayfalarında açık açık konuşmaya başladı bile! Yeni kurulacak DSP'nin önde görülen kişisi eski liderin eşi...

Demek istediğim şu, 'geçici maddeler'in bir an önce kaldırılması günden güne kaçınılmaz bir gereklilik olmaktadır. Beş yıllık - on yıllık yasaklamalar anlamsız bir duruma gelmektedir. Falan kişi, ortaya çıkamıyor, ama onun yerine bir 'güvenilir yakını' yandaş yığınını ardında sürüklüyor. Bunu görüp anlamayan yok. Öyleyse bu yasağın sürdürülmesinde niye direnme? Şu geçici maddeleri -ki aradan üç yıla yakın bir zaman geçmiştir- yürürlükten kaldırmak demokratik yaşamın bir koşulu değil mi? Bıraksak da herkes ortaya çıksa, herkes siyasal yaşamda yerini bulsa, herkes bir kez daha boyunun ölçüsünü alsa...

Bir şey daha var, bu yasaklamalar sürdükçe bu eski liderleri eleştirmek de olası değil! Oysa geçmişin pek çok hesabı, yanılgısı bu kişilerin üzerindedir. Ortaya çıkmalarını önleyen engeller kaldırıldığı zaman her şey açık açık yazılıp çizilecek, kimse bu tür yasaklamalardan yararlanıp demokrasi kahramanı kişiliğine bürünemeyecektir. Bakıyorum eski politikacılar yeniden demokrasiciliği kimseye kaptırmamak hevesindeler, oysa iş başında oldukları günlerde neler yaptıkları, neler ettikleri hepimizin belleğinde...

Evet, anayasanın halkoylamasıyla kabulünden bu yana üç yıla yakın bir süre geçti. 'Geçici' diye tanımlanan maddelerin yürürlükten kaldırılması her açıdan yararlı olacaktır...

100 Binlik Stat!

HINCAL ULUÇ — *2 ağustos*

Hürriyet'te Altuğ İstanbulluoğlu'nun 100 binlik stat üzerine, araştırma haberini okurken gurur duyduk... Altuğ, Cumhuriyet okurlarının yabancısı bir isim değil... Bu ocaktan yetişenlerden...

Vehbi Dinçerler'in "Ulusu" darbesi ile sırt üstü yere serilen Turgut Özal, spor kamuoyunda yeniden cazip görülebilmek için bir 100 binlik stat lafını ortaya atıvermişti hemen... Mühendis ve planlamacı olmasına rağmen, hesap kitap yapmadan... Planlamanın bu konudaki raporlarının satırına göz atmadan...

İstanbulluoğlu, rakamlar vererek, Türkiye'nin yılda kaç kez 100 binlik stadı doldurabileceğini anlatıyor. "Türkiye Kupası finalini 21 bin kişinin izlediği bir ülkeye 5 milyar liraya 100 binlik stat değil, 150 tane semt sahası yapılır" diyor.

100 binlik stadın, yılda belki de iki ya da üç kez dolacak o beton yığınının yıllık bakım ve işletme rakamlarının dağ gibi yüksekliğini anlatıyor...

Altuğ'un haberinde yapmadığı hesaplar da var... Turgut Özal'ın ne kadar hesapsız kitapsız konuştuğunun örneği olarak bir tanesini sunalım...

Küçükçekmece'de yapılması planlanan 100 binlik stat diyelim ki doldu... Diyelim ki stat civarına, bu kadar milleti getiren arabayı koyacak otopark da yapıldı... 100 binlik stat, dolduğu zaman, neresinden bakarsanız bakın, K. Çekmece'ye gidecek 20 bin otomobil demek. Hareket halinde bir otomobilin yol ihtiyacı 6 metre... Eder 120 bin metre... Yani 120 kilometre... K. Çekmece'ye giden E-5 karayolu bugün iki şerit. Koyun yan yana iki araba... 60 kilometrelik bir konvoy eder... Hadi maça herkes ayrı ayrı saatte gitti... Dönerken ne olacak? Nereye sığacak bu 60 kilometrelik konvoy? Üstelik, E-5'i de bomboş yaptık, maç yüzünden... Halkalı'da kestik, E-5'in zaten tıkalı trafiğini...

Seyircisinin dörtte üçü Kadıköy'de oturan 35 bin kişilik Fenerbahçe Stadı'nda maç olduğu zaman 3 şeritli E-5 yolu ve köprü ne hale geliyor, Sayın Turgut Özal hiç bakmış mı? Bakmamışsa, teşrif etsinler, Türkiye Spor Yazarları Turnuvası'nın Fenerbahçe-Galatasaray maçından sonra, trafik polisleri ve eskortları kendisine yol açmadan, bir vatandaş arabası ile geri dönsünler bakalım?

Haa... Demek ki, K.Çekmece'ye 100 binlik stat yaptınız mı, iki şeritli E-5 yetmez... En az altı şeritli yeni bir otoyol, ayrıca, Sirkeci ile bağlanacak metro gerek... Raylı sistem ya da... Bunların maliyetini bir hesaplayın... Öyle 5 falan değil, en az 25 milyar liralık bir proje çıkar ortaya... Yılda iki kez dolacak stat için 25 milyarı gözden çıkaracaksın... Sonra da Abdi İpekçi Spor Salonu temel enkazı önünde "Paramız olsa yapardık" diye timsah gözyaşları dökeceksin... Turgut Bey ya hesabı iyice şaşırdı, ya da bizi enayi falan sanıyor.

* * *

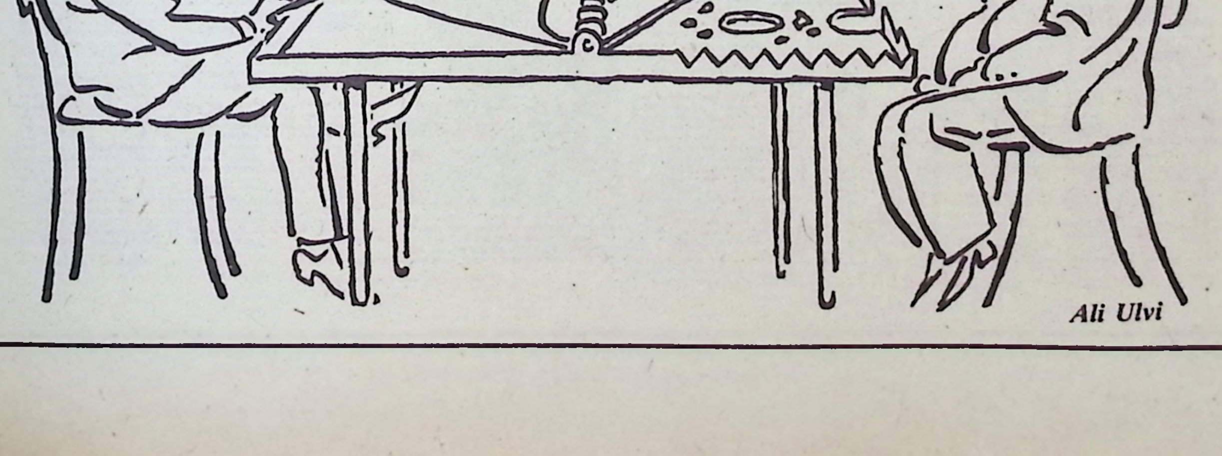
100 binlik stat için harcayacağı 5 milyar lira ile Turgut Bey satamadığı Keban senetlerinden alsa, yılda 2.5 milyar lira gelir elde eder... Bu 2.5 milyar lirayı birinci ligin 19 takımına dağıtsa, kulüp başına 130 milyon düşer. Bu para ile birinci ligin bütün maçlarını televizyondan yayımlar... Maç televizyondan verilince de, ne yılda 4 kez dolacak beton yığınına, ne de yılda dört kez kullanılacak o özel oto ve raylı yollara gerek kalır. Üstelik parası da hep cebinde durur.

Bu da bir başka hesap...

Peki Turgut Bey'in hesabı ne hesap?

Hani bugün Mısır piramitleri ve sfenksler önünde durup firavunları, artık nasılsa yad eden turistlerin, bilmem kaç bin yıl sonra da K. Çekmece'deki hiçbir işe yaramaz bir beton yığınının, kim tarafından niçin yaptırıldığını merak etmelerini istiyor.

Keops, Kefren,Mikerinos... Bir de Turgut!

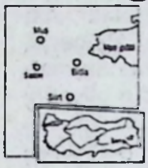
HEP ATATÜRK'ÜN YANINDA
Salih Bozok-Cemil S. Bozok
(Başyaver Salih Bozok ve oğlunun anıları)
750 Lira Cağaloğlu Yayınları
Türkocağı 39-41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 21890 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 4 Ağustos 1985 Pazar

DEĞİŞEN DÜNYA DEĞİŞEN DİL
Prof. Dr. Macit Gökberk
250 lira Cağaloğlu Yayınları
Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu İstanbul

Sason'da askeri araca saldırı

5 şehit

ANKARA, (THA) — Siirt'in Sason ilçesinde bölücü çete mensupları tarafından açılan ateş sonucu bir jandarma astsubayı ile 4 jandarma eri şehit oldu.

7. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi'nin konuyla ilgili basın açıklaması aynen şöyle:

"1- Siirt ili Sason ilçesi jandarma bölüğünden 1 Ağustos 1985 günü saat 16.30 sıralarında bir Dodge aracı, bağlı bulunduğu Yücebağ Jandarma Karakoluna giderken karakola 3-4 km. mesafede bölücü çete mensupları tarafından açılan ateş sonucu, 1 jandarma astsubayı ile 4 jandarma erimiz şehit olmuştur.

2- Şehit olan personelin kimlikleri şöyledir:

a) Jandarma Astsubay Çavuş Yüksel Eryiğit.

b) Jandarma Er Hüseyin Kara (Ramazanoğlu 1964 Antalya d.lu).

c) Jandarma Er Nizami Cey-

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

SODEP lideri ile "birleşme" sohbeti

İnönü: DSP ile ayrılık geçici

***DSP'ye:** Yeni parti kurmak isteyen arkadaşlarımızın bu birleşmenin olumlu taraflarını göreceklerine ve sonunda daha da olumlu bir manzara çıkacağına inanıyorum. Bu geçici ayrılıklar elbet son bulacaktır.*

***Pazarlık yok:** Pazarlık filan diye bir şey söz konusu değil. Her meseleyi tabanın, örgütün ve en nihayet kurultayın kararıyla çözmek doğal yol.*

***Fesih değil, katılma:** Feshetme kelimesini kullanmak doğru değil, çünkü öyle deyince çoğu kimse haklı olarak çok üzülüyor.*

***Yurt dışından bakınca:** Demokrasi açısından Türkiye'nin görünüşü çok zayıf. Muhalefet denilince, sola bakıyorlar. Solda da dağınık durum ortaya çıkınca nedenlerini pek araştırmadan, demokrasinin işlememesinde toplumsal nedenler arıyorlar.*

FÜSUN ÖZBİLGEN

31 Temmuz 1985 güzel bir gündü. Türk siyasal yaşamında ilk kez bir parti ve bu partinin lideri, tabandan gelen isteği göz önünde tutarak ve "demokrasi için" önemli bir özveride bulunarak bir başka parti ile birleşme yolunda kendi tüzelkişiliğinden vazgeçebileceğini açıklıyordu.

SODEP ve HP liderleri arasındaki 31 temmuz görüşmesinin ertesinde Erdal İnönü, İstanbul'a geldi. Heybeliada'daki yazlık evlerinin balkonunda, denize girme hazırlığı içinde iken "sosyal demokrat kesimde birleşme ve bütünleşme" üzerine bir sohbet yaptık. İnönü, sabah erkenden kalkmış, gazeteleri okumuştu. Siyasi yorumcuların birleşme konusunda kısa sürede alınan mesafe konusunda "yaşardıklarını" söylüyor, gazetelerdeki yorumları olumlu buluyordu.

Erdal İnönü, HP ile SODEP arasındaki ayrımı "yapay bir ayrım" olarak niteliyor ve iki partinin birleşmesi yolunda atılan adım konusunda "insanl [illegible]" diyor. Örgütten birleşme konusunda gelen tepkilerin hep olumlu olduğunu belirterek iki parti arasında özde önemli bir ayrım bulunmadığını, partilerin kuruluşu aşamasında o günün koşulları içinde gerçekleşmeyen birlikteliğin bundan sonra gerçekleşeceğini söylüyor.

Erdal İnönü ile sohbetimiz şöyle gelişti:

— SODEP kurultayında birleşme konusunda karar alınmıştı. Ancak doğrusunu isterseniz ben bu birleşmenin gerçekleşeceğini pek zannetmiyordum. HP yönetimindeki değişikliğin de bu konuda önemli etkisi oldu, değil mi?

İNÖNÜ — Halkçı Parti'nin iç konularına girmem. Birleşme olsun ondan sonra belki daha rahat konuşulabilir. Şimdi bu konulara girmem. Fakat biliyorsunuz basındaki hava birleşme konusunda tersiydi. Yönetim değişti, birleşme olmayacak düşüncesiyle başka birleşmeler üzerinde konuşuluyordu.

— Evet, o günlerde HP ile DSP arasında bir flört söz konusu oluyordu. Şaka ile karışık bir benzetme yaparak, şöyle diyebiliriz. Hani bir kız ile oğlan flört ediyorlar, [illegible] isteyen bir başka delikanlı da vardır. Flört edenler bir meseleden kavga ederler, kız umutsuzdur. O sırada öbür oğlan ortaya çıkar ve bir anda kız kırgınlığın ve küskünlüğün de etkisi ile öbür delikanlı ile nişanlanıverir. Sizin birleşme bu kadar çabuk, biraz buna benzemedi mi?

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

- *Şili'de cinayet krizi.*
- *Güney Afrika'da siyahlar meydan okuyor*

3. Sayfada

- *Büyükkonga'da yangın: Anne ve 3 çocuk öldü*

6. Sayfada

- *SODEP İstanbul örgütünden birleşmeye tam destek.*

7. Sayfada

"Patlayan Işık"

Tarih, 6 Ağustos 1945. O gün güneş, yüz binlerce Hiroşimalı için iki kez "doğdu." Birincisi mutluluk veriyordu. İkincisi ölüm, yanık, sakatlık ve onursuzluk getirdi. Gözler kör oldu, her şey yanıp yıkıldı, alevler püskürdü ve gözle görünmeyen, elle tutulmayan bir "şey" insanları öldürdü: Radyoaktivite.

Bir günde güneş iki kez doğmasın

'Barış= Hiroşima'

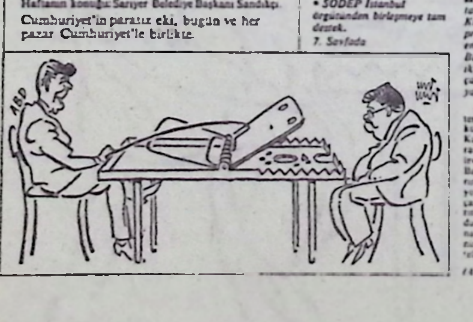
Oktay Akbal, "Patlayan Işık"tan sonra Hiroşima'ya giden ilk Türk yazarıydı. Oktay Akbal diyor ki: "Bir gün gelecek, dünya dillerinde 'Barış'ın karşılığı 'Hiroşima' olacak. Sanmayın ki, Hiroşima ve Nagazaki deneyleri ders oldu. Hayır!.."

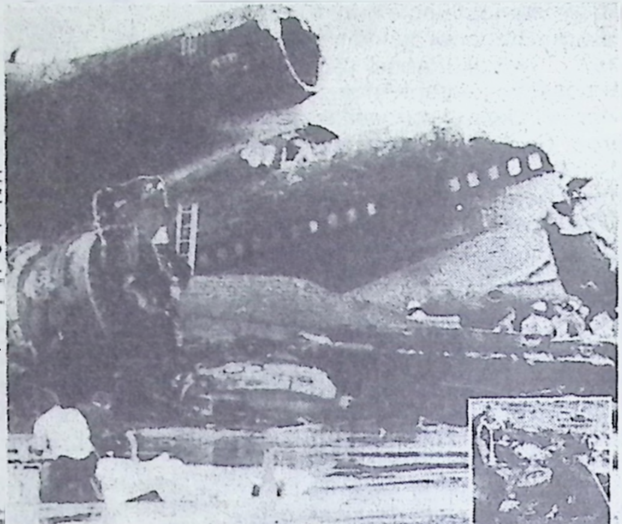
... Ve Hiroşimalar olmasın

Heinrich Böll: Oğullarıma Mektup - (2) "Savaşın Sonu" ve son...

Haftanın konuğu: Sarıyer Belediye Başkanı Sandıkçı.

Cumhuriyet'in parasız eki, bugün ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte.

HEM KENDİSİ HEM OTOMOBİL PARÇALANDI — ABD'de Teksas eyaletinin Dallas kentinde iniş yaparken önceki gece düşen Delta Havayollarına ait yolcu uçağı, havaalanında çarptığı bir otomobili de enkaz haline getirdi. Kazanın nedenini araştıran yetkililer korkunç kazaya, uçağın inişe geçtiği sırada yakalandığı fırtınanın neden olduğuna sanıyorlar.

Fırtınaya yenildi: 130 ölü

ABD'de iç hat seferi yapan Delta Havayollarına ait Lockheed-1011 tipi jet uçağı Dallas Havaalanına inerken önce iki araca, sonra su deposuna çarptı. Kazadan 30 kişi sağ olarak kurtuldu.

WASHINGTON, (Ajanslar) — ABD'de iç hat seferi yapan Delta Havayollarına bağlı Lockheed-1011 tipi bir jet uçağının Teksas eyaletinin Dallas kentindeki Fort Worth havaalanına iniş yaparken düşerek parçalanması sonucunda 130 kişinin öldüğü açıklandı. Uçağın yoğun yağış ve fırtınada iniş yapmaya çalıştığı bildirildi.

Uçakta 149 yolcu ve 11 mürettebat bulunuyordu. Toplam 160 kişiden 30 kişinin kurtulduğu ve bunlardan 27'sinin yolcu, 3'ünün mürettebat olduğu Delta Havayolları sözcüsü tarafından açıklandı. Kazadan sonra başlanılan ve halen sürdürülen enkaz kaldırma çalışmalarında şimdiye kadar 120 cesedin çıkarıldığı bildiriliyor.

Kaza nedeni kesinlikle anlaşılmamakla birlikte, uzmanlar uçağın alana inişi sırasında meydana gelen ani rüzgâr değişikliklerinin bir hava boşluğu yaratmış olabileceğini ve uçağın bu nedenle inişten önce kapaklanmış olabileceğini belirtiyorlar. Görgü tanıkları uçağın iniş sırasında pistten önce, havaalanı yakınındaki bir yolda iki araca çarptığı ve bu araçlardan sonra havaalanının su deposuna bindirerek patladığını bildiriyorlar. Bu arada araçlardan birinin şoförü, uçağın çarpması sırasında öldü.

Delta Havayolları'nın Lockheed 1011 tipi yolcu uçağının dünyanın en güvenilir uçaklarından olduğu ve şimdiye dek herhangi bir mekanik arızanın meydana gelmediği açıklandı. 1970-1981 yılları arasında L-1011 tipi 250 adet uçak yapıldığı ve bunların üçünün meydana gelen kazalarda parçalandıkları, ancak bu kazaların hiçbirinin mekanik arızayla bağlantılı olmadığı bildirildi.

Delta Havayolları uçağı Florida'nın Fort Lauderdale kentinden California eyaletinin Los Angeles kentine gitmekteydi.

AP'ye göre, doktorlar, korkunç kazadan kurtulan 30 kişi-

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'de)

Şikâyetçi 5'ler affı bekliyor

Türkiye'yi Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na şikâyet eden Fransa, İsveç, Norveç, Danimarka ve Hollanda'nın Dışişleri Bakanları Helsinki'de yaptıkları toplantıda Türkiye ile varılacak anlaşmanın koşulları üzerinde karar almadılar.

SEDAT ERGİN

HELSİNKİ — İnsan hakları ihlal edildiği gerekçesiyle Türkiye'yi Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na şikâyet eden beş Avrupa ülkesinin dışişleri bakanları, AGİK toplantısı için geldikleri Helsinki'de kendi aralarında yaptıkları özel toplantıda davanın sona erdirilmesi konusunda bu aşamada karara varamadılar.

Nihai senedin onuncu yıl dönümü dolayısıyla düzenlenen Helsinki toplantısı sırasında Türkiye'yi yakından ilgilendiren sürpriz bir gelişme, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nda görülmekte olan dava konusunda şikâyetçi "5'ler arasında beklenmedik bir hareketliliğin ortaya çıkması oldu.

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, ikili temaslarında şikâyete dostane çözüm bulunması amacıyla yoğun bir kulis yürütürken, şikâyetçi ülkeler olan Fransa, İsveç, Norveç, Danimarka ve Hollanda'nın Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'ndaki dava konusunda karar aşamasına yaklaştıkları anlaşıldı.

Bunun en çarpıcı kanıtı, bu beş ülkeyi şikâyetin görüldüğü Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nda temsil eden ajanların Helsinki'ye gelip, davaya dostane bir çözüm bulunması konusunda bir süredir Türkiye ile yürütülen görüşmelerde varılan sonuçları değerlendirmeleriydi. Hareketlilik yalnızca beş ülkenin ajanlarının toplanmalarıyla sınırlı kalmadı. Bu toplantının yapıldığı perşembe günü öğleyin de AGİK toplantısı için Helsinki'de bulunan Fransa, Hollanda, Norveç, İsveç ve Danimarka'nın Dışişleri Bakanları da davaya bulunacak dostane çözümün koşullarını görüşmek amacıyla özel bir öğle yemeğinde bir araya geldiler. Bu yemekte, sabah toplanan beş ülkenin hukukçuları da hazır bulundular.

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'de)

BBC'ye sansür, genel TV grevine dönüşüyor

Hükümetin, BBC tarafından hazırlanan Kuzey İrlanda ile ilgili bir programın yayınını engellemesinin ardından, BBC'ye bağlı iki kanal ve iki özel televizyon şirketi çarşamba günü 24 saat yayın yapmayacak.

Dış Haberler Servisi — İngiltere'de BBC televizyonunun hükümetten gelen istek üzerine Kuzey İrlanda ile ilgili bir programı sansür etmesi, genel bir televizyon grevine dönüşüyor. Bağımsız televizyon istasyonlarında çalışanlar da BBC televizyoncularının dönemindeki çarşamba için aldığı grev kararına katılacaklarını açıkladı. Bu durumda BBC-1 ve BBC-2 kanallarının yanı sıra ITV şirketinin ve "Kanal 4" adlı özel televizyonun yayınları da çar-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

BÖYLE DAHA YAKIŞIKLIYIM — Emniyet Müdürlüğünde sandalye üzerine oturduktan sonra bacak bacak üstüne atan Recep Bozkurt, tabancasını göstererek, "Böyle daha yakışıklı çıkarım, değil mi?" diye sordu. (Fotoğraf: GÜROL KARA)

İsviçre Konsolosunu vuran yakalandı

'Çay içmeye gidecektim vize vermedi'

İstanbul Emniyet Müdürlüğü ekipleri, 19 haziranda kendisine vize vermediği için İsviçre'nin İstanbul Başkonsolosu Hans Freiburghaus'u tabanca ile yaralayan Recep Bozkurt'u yakaladılar. Sarıyer'de çay içerken yakalanan Bozkurt, "İsviçre'ye çay içmek için gidecektim" dedi.

İstanbul Haber Servisi — İsviçre'nin İstanbul Başkonsolosu Hans Freiburghaus'u tabanca ile yaraladıktan sonra kaçan Recep Bozkurt (25), Sarıyer'de bir kahvehanede çay içerken yakalandı. 19 haziran günü kendisine vize vermediği gerekçesiyle başkonsolosu iki kurşunla yaralayan Recep Bozkurt, yakalandıktan sonra "İsviçre'ye çay içmek için gidecektim" dedi.

Lacivert takım elbisesi ve sivri burunlu ayakkabısı ile dikkati çeken Recep Bozkurt, Mehmet Ali Ağca gibi hareket etti. Emniyet Müdürlüğü'nde sandalye üzerine oturduktan sonra bacak bacak üzerine atan Recep Bozkurt, gazetecilere tabancasını göstererek, "Böyle daha yakışıklı çıka-

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

New York'tan

Sanatçının son kalesi

TANJU AKERSON

NEW YORK — Resim piyasasındaki patlamaya ve bir yığın genç ressamın bir iki yıl içinde yüz binlerce dolar kazanmaya başlamasına rağmen New York'ta hâlâ aç sanatçıların sayısı azalmış değil. Ancak içki ve yemek parasını, ev kirasını ve elektrik faturasını ödeyebilecek kadar resim ve heykellerini dolara çevirebilen sanatçıları özellikle pazartesileri her akşam "Magoo'nun Yeri"nde rastlayabilirsiniz. Soho'nun güneyinde, Walker sokağı ile Yedinci Caddenin buluştuğu köşedeki Magoo'nun Yeri kimesin tam anlamıyla aç sanatçıların son kalesi. Duvarları bira, şarap, hamburger ve patates kızartması karşılığı verilen tabloların süslediği Magoo'nun Yeri [illegible]. Önce inşaat işçilerinin Coca Cola ve sosisli sandviç yediği bir yer olarak açılan Magoo'nun Yeri sıradan bir cafe iken [illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'de)

Londra'dan

Yaşasın tatil

RAGIP DURAN

LONDRA — İngilizler yazın geldiğini kulaktan değil takvimden anlıyorlar. Ağustos'... [illegible]

Gazetelerin en çok okunan sayfası meteoroloji bölümü. Televizyonun en sevilen sunucuları hava raporlarını okuyanlar. Güneş-bulut çizelgelerinin değişik tonlarına göre gazeteler atıplar... [illegible] Ekşi olmayan yağmura da bakın ne bahaneler bulmuşlar: "Yağmur olmadan hiçbir şey büyümez", "Toprak yağmura ...", "Yağmur ..." ve...

Geçtiğimiz hafta içinde yağışlı bir hafta daha geçti.

BBC-IRA televizyon savaşı, hükümetin takviyesi ile BBC kazanmış gibi. Kaybeden ise sayın ve örgütlük. Ote yandan, Geory

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

Brüksel'den

Çağdaş hastalık

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Brüksel'deki gazeteci milleti için temmuz, ağustos kesat aylardır. Haber çıkarmak zordur. AET'in, NATO'su, parlamentosu, senato yaz uykusuna çekilirler. Nöbetçi diplomat, memur ve sözcüden gayrısı şehri terki diyar eyler. Telefonlar cevap vermez. Kaynaklar zam kurumuş da, o gibi akar. Haberler de çöktin zembille inmediğinden gazeteci ne yazacağım diye kıvranır kıvranır.

Salı günü, Ortak Pazar Komisyonu Başkanı Delors'un basın toplantısına gittim. Adamın insafına gele belki bir iki kelime yumurtlar da, bana da bahan kapısı çıkar diye. Ama Monnet'in eski gözdesi, benim gibi aynı umutla o ağına basın salonunu doldurmuş üç yüz küsur gazeteciye, "İyi tatiller" dilemekten başka diye dokunur bir şey söylemedi. "Fe ..."

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

Stockholm'den

Seçimler yaklaşırken

YAVUZ BAYDAR

STOCKHOLM — Sanayi tatili temmuzla birlikte sona erdi. Ama bu genel durumu pek değiştirmedi. Yaz, burda yönleriyle etkisini sürdürüyor. Çalışma temposunu yavaşlatan her Avrupa şehri gibi, Stockholm de genel bir gevşeme ve durgunluk içinde... Yağmurun sık sık ıraz la yıkadığı, bulutların sürekli olarak gri ışıkla aydınlattığı sokakları bugünlerde sadece inatçı, meraklı turistler arşınlıyor... Çalışmayı sürdüren Stockholmlüler ise, akşamları bir bisiklet turunu, geceleri kısa bir yürüyüşü tercih ediyorlar. Birahane, bar ve diskotekler her zaman olduğu gibi tıklım tıklım dolu... Sanki herkes durgun günlerin acısını buralarda çıkarıyor.

Şikâyetleri duymak için havalardan söz açmak yeterli. Tatilini Akdeniz'de geçirenlere neredeyse hasetle bakıyor. İsveç'te

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

KAVRAM DERSANESİ
Üniversite hazırlamada iddialıyız
Lise sonlar 19 Ağustos
Beklemeliler 23 Eylül
Laleli 528 64 37, Şehzadebaşı 522 75 74

Cumhuriyet

DEĞİŞEN DÜNYA DEĞİŞEN DİL
Prof. Dr. Macit Gökberk
250 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

62. Yıl; Sayı: 21891 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL 5 Ağustos 1985 Pazartesi

Saltık emekli, Oktay Jandarma Genel komutanı, Torumtay Genelkurmay 2. Başkanı, Ergun 1. Ordu, Çelenkler 3. Ordu, Yamak Ege Ordu Komutanı

Org. Öztorun, Kara Kuvvetleri Komutanı

YENİ GÖREVLERE ATANDILAR

Org. Necdet Öztorun: Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na.
Org. Fikret Oktay: Jandarma Genel Komutanlığı'na.
Org. Necip Torumtay: Genelkurmay 2. Başkanlığı'na.
Org. Recep Ergun: 1. Ordu Komutanlığı'na.
Org. Hüsnü Çelenkler: 3. Ordu Komutanlığı'na.
Org. Kemal Yamak: Ege Ordu Komutanlığı'na.
Org. Doğan Güreş: Harp Akademileri Komutanlığı'na.
Org. Sabri Deliç: M. Sav. Bakanlığı Müsteşarlığı'na.
Org. Kaya Yazgan: Güneydoğu Avrupa Müttefik Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na.
Ora. Orhan Karabulut: Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'ne.

GÖREV SÜRELERİ 1 YIL UZATILDI

Ora. Zahit Atakan (Deniz Kuvvetleri Komutanı)
Org. Halil Sözer (Hava Kuvvetleri Komutanı)

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yüksek Askeri Şûra, 1-4 Ağustos 1985 tarihleri arasında yaptığı olağan toplantısında, Türk Silahlı Kuvvetleri'nde görevli general, amiral ve albaylardan bir üst rütbeye yükselecekler ile rütbe bekleme süresi 1 yıl uzatılacaklar ve kadrosuzluk nedeniyle emekliye sevk edileceklerin durumlarını görüşerek karara bağladı ve hazırlanan liste, Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak yürürlüğe girdi.

Başbakan Turgut Özal, dün saat 15.00'te Florya Köşkü'ne giderek Yüksek Askeri Şûra'da alınan kararları Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in onayına sundu. Kararlar, Evren tarafından onaylandı.

30 ağustostan itibaren geçerli olmak üzere bu yıl Türk Silahlı Kuvvetleri'nden 31 general ve amiral bir üst rütbeye, 41 albay, general ve amiralliğe yükseldi. 16 general ve amiralin rütbe bekleme süreleri 1 yıl uzatıldı. 43 general ve amiral de kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayrıldılar. Kara Kuvvetleri Komutanı **Haydar Saltık**, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral **Mehmet Bayruk**, Ege Ordu Komutanı Orgeneral **İsmail Hakkı Akansel**, NATO Güneydoğu Müttefik Kuvvetleri Komutanı Orgeneral **Bahtiyar Uluğbay** ile Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Orgeneral **Halit Nezihi Torunlu** emekliye ayrılanlar arasında bulunuyorlar.

Yeni düzenlemelerle Org. **Necdet Öztorun** Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na, Org. **Fikret Oktay** Jandarma Genel Komutanlığı'na, Org. **Necip Torumtay** Genelkurmay 2. Başkanlığı'na getirilirlerken, Org. **Recep Ergun** 1. Ordu ve İstanbul İli Sıkıyönetim Komutanlığı'na, Org. **Hüsnü Çelenkler** 3. Ordu Komutanlığı'na, Org. **Kemal Yamak** Ege Ordu Komutanlığı'na, Org. **Doğan Güreş** Harp Akademileri Komutanlığı'na atandılar. Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral **Zahit Atakan** ile Hava Kuvvetleri Komutanı Org. **Halil Sözer**'in görev süreleri 1 yıl uzatıldı.

Korg. **İsmail Hakkı Karadayı** 8. Kolordu ve Elazığ, Tunceli, Bingöl İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'na getirilirken, Korg. **Hakkı Kaya** 6. Kolordu ve Adana, Adıyaman, Gaziantep, Hatay İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'na atandı. Korg. **Hayri Ündül** 7. Kolordu ve Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Siirt, Hakkâri ve Van İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'na atandı.

Kara kuvvetlerinde orgeneralliğe yükselen korgeneraller:
1- Korgeneral Doğan Güreş
2- Korgeneral Sabri Deliç
3- Korgeneral Kaya Yazgan

Korgeneralliğe yükselen tümgeneraller:
1- Tümgeneral Hayri Ündül
2- Tümgeneral İsmail Hakkı Karadayı
3- Tümgeneral Sabahattin Akıncı

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Org. Öztorun, Kara Kuvvetleri Komutanı — *Oramiral Atakan, Dnz. Kuv. Kom. 1 yıl daha görevde* — *Org. Sözer, Hv. Kuv. Kom. 1 yıl daha görevde*

Org. Oktay, Jandarma Genel Komutanı — *Org. Torumtay, Genelkurmay 2. Başkanı* — *Org. Ergun, 1. Ordu Komutanı*

Org. Saltık, emekli oldu — *Org. Bayruk, emekli oldu* — *Org. Akansel, emekli oldu.*

Sırat köprüsündeler

100 dekan için karar ayı

Görev süreleri 31 ağustosta sona erecek olan yaklaşık 100 dekan için rektörlükler üçer aday saptadı. YÖK, listeleri inceledikten sonra karar verecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Görev süreleri 31 ağustos tarihinde sona erecek olan 183 fakültenin yaklaşık 100'ünün dekanları yeniden seçilebilme telaşında. Üniversite rektörlükleri dekan adaylarını saptayarak YÖK'e geçen günlerde gönderirlerken, YÖK yetkilileri saptanan "aday adlarının henüz kesin olmadığını, 15 ağustos tarihine kadar gönderilen listelerde değişiklik olabileceğini" bildirdiler.

Yasa uyarınca 3 yıllık görev süresini dolduran yaklaşık yüz dekanlık için rektörlükler üçer aday adı saptarken, YÖK "ilke olarak" adı ilk sırada olan adayı dekanlığa atıyor. Ancak, YÖK daha önce dekanlıklara yaptığı uyarılarda "fazla yetkileri olmadığını" anımsatarak, "yıpranmamış adlarla ve bilimsel olgunluk yanında, yöneticilik niteliği olan" dekanlarla çalışma isteğini bildirmişti.

Ağustos ayının ortasında kesinleşmesi beklenen dekan adayları listesinin, 31 ağustos tarihinden önce YÖK tarafından incelenerek, dekanların saptanması bekleniyor.

Öte yandan büyük kentlerde-

(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

Orman yangınlarında 25 yılın rekoru kırıldı

İZMİR, (a.a.) — İzmir ve çevresinde 1985 yılının temmuz ayında çıkan orman yangınları ile son 25 yılın "orman yangını rekoru"nun kırıldığı bildirildi.

İzmir Orman Bölge Başmüdürlüğü yetkilileri, temmuz ayında çıkan 68 orman yangınında 3 bin 945 hektar ormanın yok olduğunu, bu rakamın son 25 yılın en yüksek rakamının 14 katını aştığını söylediklerini ifade ettiler.

Orman Bölge Başmüdürlüğü yetkilileri, 1985'in temmuz ayına kadar, orman yangını rekorunun 41 yangında 284 hektar ormanın yok olması ile 1973 yılında kırıldığını, ancak geçen ay meydana gelen yangınlarla rekorun 1985'in temmuz ayına kaydığını belirttiler.

Yetkililer, İzmir ve çevresinde çıkan orman yangınları konusunda şu bilgiyi verdiler:

"1973 yılında 4711 hektar orman yanmıştı. Oysa bu yıl sadece mayıs, haziran, temmuz aylarında 4300 hektar orman yok oldu. 1983 yılı temmuz ayında 29 yangında 185 hektar, 1984 yılı temmuz ayında 44 yangında 187 hektar, 1985 yılı temmuz ayında ise 68 yangında 3945 hektar orman yandı. Bu, korkunç bir rakamdır."

Orman yangınlarına daha çok havalar soğumaya başlayınca yakılan piknik ateşlerinin yol açtığını belirten yetkililer, "İzmir'de orman yangınları ağustos ve eylül aylarında artar. Ancak bu yıl havaların çok sıcak oluşu, bu şaşırtıcı ve üzücü bilançoyu ortaya çıkardı" dediler.

Öte yandan, geçen ay çıkan 68 orman yangınından 3'ünün kasıt, 1'inin yıldırım, 1'inin piknik ateşi, 11'inin dikkatsizlik ve tedbirsizlik sonucu çıktığı, 52 yan-

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

İşçinin Sesine Kulak Verilmeli!

İş-Sendika servisimizin saptamalarına göre işçi çıkarmaları gittikçe yoğunlaşmaktadır. İşe son vermelerin temelinde, daha çok, toplusözleşme yükünden kurtulmak ve işyerinde sendikalaşmayı engellemek isteği yatmaktadır. Hayat pahalılığı ve geçim sıkıntısından zaten belleri bükülmüş olan işçilerimizin herhangi bir güvenceden yoksun bir biçimde kapı dışarı edilmeleri ve işsizler ordusuna katılmaları, toplumsal barış ve huzura herhalde bir katkı değildir.

İşçilerimiz bugün sosyal güvenlikle ilgili yasaların koruması altında gözüktükleri gibi aynı zamanda yasal olarak sendikal haklara da sahiptirler. Ama ne yazık ki pratikte iş bulabilenlerin sadece yüzde 50'ye yakını sosyal güvenlik hakkından yararlanmaktadır. Beş milyon civarında çalışandan ancak 2.5 mil-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

R.Ecevit: Gürkan'a birleşme talimatı vermedim

Partinin resmen kuruluşunun bir süre ertelenebileceğini söyleyen Rahşan Ecevit, "Bunun SODEP - HP birleşmesiyle hiçbir ilgisi yoktur" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — DSP kurucusu Rahşan Ecevit, HP Genel Başkanı Gürkan'a SODEP'le birleşmesi talimatını verdiği yolundaki haberleri kesin bir dille yalanladı. Rahşan Ecevit, partisine son günlerde büyük ölçüde katılmalar olduğunu söyledi. Ecevit, kuruluş hazırlıklarından kaynaklanan nedenlerle DSP'nin resmen kuruluşunun bir süre "ertelenebileceğini" bildirdi.

Rahşan Ecevit'in "Cumhuriyet" muhabirinin sorularına verdiği yanıtlar şöyle:

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

Cindoruk: Özal'a acemi plakası takmalı

DYP Genel başkanı "Özal ustadan bir bürokrattır, ehliyetsizdir, yeterli bir düzeyi yoktur" dedi.

MEHMET GÜÇ

ÇINARCIK—DYP Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk, İstanbul'a bağlı Çınarcık'ta düzenlenen açıkhava toplantısında yaptığı konuşmada, "Özal'a acemi plakası takmalı" dedi.

Önceki gün Ankara'dan karayoluyla Yalova'ya geldikten sonra gece DYP örgütünün düzen-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

EKMEK FİYATI BUGÜN 60 TL. OLUYOR
11. Sayfada

Sarıyerlilerin boş çıkan Arap umudu

Daha ilkbahar bile değildi. İstanbul'u bir heyecan sarmıştı ki, sormayın. Dile kolaydı, Araplar geliyordu. Arap demek, para demekti. Herkes hazırlığa giriyordu, evini Araplara kiralamak, Araplara mal satmak için. Evlerin camına Arapça ilanlar asılıyordu. Dükkânlar fiyat listelerini bir de Arapça hazırlıyorlardı. Söylentinin biri bir para bile değildi. "Bir günlüğüne 70-80 bin lira verenleri var" deniyordu. Fırsatı İstanbullular, bir anda astronomik rakamlara ulaşan kira bedelleri nedeniyle umutsuzluğa kapılıyorlardı. Herkes evini Araplara saklıyordu. Derken yaz geldi. Ardından da Araplar. Sarıyer Belediyesi'ne kiralık yazdıranların çoğu evine Arap bulamamıştı. Gecekondulara gidiyorlardı da, gecesine 70-80 bin lira istenen evlere girmiyorlardı. Dükkâncıların umudu da suya düştü. Araplar otobüsten binmiyorlardı. Dükkân, lokanta sahipleri de Araplardan beklediklerini bulamadılar. Araplar büfelerden hamburger yiyordu. İşte, Sarıyer'den bir manzara. Deniz kıyısında bir dizi Arap turist. Para harcamaya niyetleri yok. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

Mersinli işadamları ile holdingler 'aslan payı' kavgasında

Serbest bölge için yarış

Mersin Serbest Bölgesi'ni işletecek 2 milyar sermayeli anonim şirketin ortaklık payını Mersinli işadamları, holdinglere kaptırmamaya çalışıyor.
Sabancı Holding, Serbest Bölgeler Başkanlığı'na yaptığı başvuruda, yönetim kurulunda bir üyeliğe karşılık 200 milyon lira ödemeye hazır olduğunu bildirdi.

ENİS BERBEROĞLU

MERSİN — "Mersinli, Mersin'e sahip çık"... Atatürk'ün kenti ziyareti sırasında yaptığı ileri sürülen bu uyarı, sadece duvarları süslemekle kalmıyor, Mersinli işadamlarının dillerinden de düşmüyor. Adana ile Silifke arasına sıkışan bu sahil kentinin, kendi deyimleriyle "ne kasaba, ne de ozan" işadamları, bu kez de, kurulacak serbest bölgelerde "aslan payı"nı holdinglere kaptırmamak için kavga veriyor.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in 1982 yılı sonunda yaptığı Uzakdoğu gezisinden hemen sonra verdiği direktifler doğrultusunda başlatılan serbest bölge çalışmalarının Mersin'e ilk beşi yeni basın aracılığıyla olmuş. Resmi yetkililerin, çalışmalarını yabancı ülke örneklerini inceleyerek, uygulamacı işadamlarıyla tartışarak, el yordamı ile yürüttükleri ilk günlerde, basında yer alan "Mersin'e pasaportla girilecek, kentin etrafı çitle çevrilecek" gibi haberler, nüfus müdürlüğü kayıtlarına göre çevre illerden büyük göçlere yol açmış. 3 yıllık bir dönemde, Mersin'e çevre illerden akan nüfus 50 bin kişi olarak hesaplanıyor. Bu belediye için, çoğu yoksul işçi ailelerinden oluşan, 15 bin yeni haneye, kısıtlı imkânlarından hizmet vermeye çalışmak anlamına gelmiş.

Zaten Türkiye ortalamasının üstünde bir hızla, yılda 3.2 oranında bir nüfus artışına sahip olan Mersin için, bu göç akını iş dünyasında da yeni biçimlenmelerle sonuçlanmış. Siirt'te, Mardin'de, Şanlıurfa'da talihleri yaver giderek para kazananlar, yatırımları için baş edemeyecekleri ölçüde büyük sermayeyle karşı karşıya kalmayacakları Mersin'i seçmişler. Mersin Ticaret ve Sanayi Odası tarafından hazırlanan 1984 yılı ekonomik raporuna göre, kent içinde kurulu 5 bin 124 şirketin toplam sermayesi 35 milyarı biraz aşmış durumda.

Geçen yıl vergi dairelerine bu şirketlerden sadece 66'sı 10 milyondan fazla kâr beyan etmiş. Şirketlerden 515 tanesi, yıllık kârlarını 1 ile 3 milyon lira arasında bildirmişler. 1984 yılında odaya kaydolan 300 tüccar ve sanayiciden 125'i Mersin dışı do-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

— Bey, ayıp ayıp.. Birisi görürse mahallede iki paralık itibarın kalmayacak...

Serbest Bölge Yönetmeliği, Bakanlar Kurulu'nda

2 milyar lira sermaye ile kurulacak özel anonim şirket, bölgenin işletmesinden sorumlu olacak.
Türkiye'nin diğer yerlerinden bölgeye sokulacak mallar ihracat rejimine, bölgeden Türkiye'ye sokulacak mallar da ithalat rejimine tabi olacak.
Asgari ücret ve fazla mesai rakamları yurtta uygulananlara eşdeğer olacak.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — DPT Serbest Bölgeler Başkanlığı'nca hazırlanan "Mersin serbest bölgesi işletme yönetmeliği tasarısı" bakanlar kurulu gündemine sevkedildi.

Diğer serbest bölgeler için de bir örnek oluşturacak tasarıya göre, özel kişilerden oluşacak Mersin Serbest Bölge Müdürlüğü ile bölgenin işletmesinden sorumlu 2 milyar

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

1402'cilere Yargıtay ışığı

Yargıtay, idare mahkemelerinin "geri dönüş" kararlarına uymayan yöneticiler hakkında adli yargıya tazminat davası açılabileceğine karar verdi.

ÜMİT ASLANBAY

ANKARA — Yargıtay, idare mahkemesi kararlarına uymayan yöneticiler hakkında adli yargıda tazminat davası açılabileceğini karara bağladı. Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi kararında, yürütme organları ve idarenin mahkeme kararlarına uymak zorunda oldukları belirtilerek, "Bu organlar mahkeme kararlarını hiçbir surette değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez" görüşüne yer verildi.

Gazi Üniversitesi'ndeki görevine son verilen Dr. Figen Gülalp'in idare mahkemesine açtığı iptal davasının kabul edilmesi ve yürütmenin durdurulması kararı alınmasından sonra, karara uymayan Gazi Üniversitesi Rektörü Prof. Şakir Akça ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı Prof. Turgut Öner aleyhine Ankara Asliye Dokuzuncu Hukuk Mahkemesi'nde manevi tazminat davası açtı. Ancak mahkeme, davalıların kamu görevlisi olduklarını, konu ile ilgili anayasa ve yasa hükümlerinin çalıştığını bu nedenle yol gösterecek kuralın anayasanın 177/e maddesi olduğunu belirterek davayı reddetti. Bunun üzerine Yargıtay'a başvuran Dr. Figen Gülalp, dilekçesinde Dokuzuncu Asliye Hukuk Mahkemesi kararının "usul, yasa ve TC Anayasası ile Anayasa Mahkemesi'nin yargısal içtihatlarına aykırı olduğundan bozulmasını" istedi.

Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi ise 1985/5132, esas 6372 nolu kararında, "kişisel husumetin sadece kin, hınç, düşmanlık ve benzeri duyguların etkisi altında eylemler bakımından değil, mahkeme kararlarının uygulanmaması durumunda da söz konusu olduğuna" değindi. Kararda daha sonra şu görüşlere yer verildi:

"Davaya konu olayda, idare mahkemesinin kararı yerine getirilmediği iddia edilmektedir.

(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

G.SARAY FATİH, JÜBİLEDEN 60 MİLYON ALDI
Sporda

İşçinin Sesine Kulak Verilmeli!

HASAN CEMAL — *5 ağustos*

İş-Sendika servisimizin saptamalarına göre işçi çıkarmaları gittikçe yoğunlaşmaktadır. İşe son vermelerin temelinde, daha çok, toplusözleşme yükünden kurtulmak ve işyerinde sendikalaşmayı engellemek isteği yatmaktadır. Hayat pahalılığı ve geçim sıkıntısından zaten belleri bükülmüş olan işçilerimizin herhangi bir güvenceden yoksun bir biçimde kapı dışarı edilmeleri ve işsizler ordusuna katılmaları, toplumsal barış ve huzura herhalde bir katkı değildir.

İşçilerimiz bugün sosyal güvenlikle ilgili yasaların koruması altında gözüktükleri gibi aynı zamanda yasal olarak sendikal haklara da sahiptirler. Ama ne yazık ki pratikte iş bulabilenlerin sadece yüzde 50'ye yakını sosyal güvenlik hakkından yararlanmaktadır. Beş milyon civarında çalışandan ancak 2.5 milyonu sosyal sigorta kapsamındadır. Toplu pazarlık hakkını kullanabilen işçi sayısı ise ülkemizde hâlâ toplam 1.5 milyonu aşabilmiş değildir.

Bunlar acı gerçeklerdir.

Bunun gibi, *İş güvencesi* de Özal yönetiminin bugüne kadar üzerine eğilmeye yanaşmadığı bir başka konudur. Bir demokratik ülkede görülemeyecek kadar keyfi ölçülerde, neredeyse sınırsız işçi çıkarma yetkisine Türkiye'de işveren kesimi sahip bulunmaktadır. İş güvencesinden bu denli yoksun oluş, hem sendikalaşma hem de toplusözleşme haklarından yararlanmaya set çekmektedir.

Ülkemizde ortalama yıllık işçi sirkülasyonu, (işçi çıkarıp yerine yenisinin alınması) yüzde 30 gibi çok yüksek bir orana tırmanmıştır. Bunun temelinde, toplusözleşmelerle kazanılmış haklardan ve yüksek ücretlerden kurtulma isteği vardır. Arzulanmayan sendikalara geçişin önlenmesi, sendikal örgütlenmenin engellenmesi ve grev aşamasına kadar sendikanın yıpratılması gibi etkenler işçi çıkarmalarının yoğunlaşmasına neden olmaktadır.

İş yasasının işçi çıkarmalarıyla ilgili maddelerinin, demokratik Batı ülkelerinde geçerli ölçülere göre değiştirilmesine dönük talepler karşılıksız bırakılmaktadır. Özal yönetimi bugüne kadar bu seslere ciddi olarak kulak verme eğiliminde gözükmemiştir. Söz konusu kayıtsızlık, Türk-İş Başkanı Sayın Şevket Yılmaz'ı bile *"Hür sendikacılığın da, grevli serbest toplu pazarlık hakkının da kâğıt üstünde kaldığı bir aşamaya gelinmiştir"* dedirtecek kadar isyan ettirmiştir.

Bu arada iş yasalarıyla ilgili olarak yasa koyucunun amacını aşan uygulamalara hükümet kanadında pek sık tanık olunmaktadır. Çalışma Bakanlığı'nın yetkili sendikayı belirleyen istatistikleri saptamasında, işkolu barajının aşılmasında ve işyeri yetkilerinin yine bakanlıkça verilmesinde yetki sorununu açmaza iten haksızlık, eksiklik ve yanlış uygulamalar söz konusudur... Sendikaların denetimiyle ilgili uygulamaların, siyasal iktidardan sendikalara dönük bir şantaj havasına dönüşmesinin örnekleri ortaya çıkmaktadır...

Kısacası işçilerimiz kıskaç içindedirler. *"Sosyal devlet anlayışı"*nı belirsiz bir geleceğe ertelediği anlaşılan Özal yönetimi bu kıskacı daha da sıkıştırmaktadır.

Bu, çıkar yol değildir.

Eğer demokrasiyi istiyorsak, demokrasinin çoksesli bir rejim olduğunun bilincindeysek işçinin sesine kulak vermeliyiz!

— *Bey, ayıp ayıp.. Birisi görürse mahallede iki paralık itibarın kalmayacak...* *Ali Ulvi*

CUMHURİYET YOLUNDA
Yunus Nadi

Cumhuriyet

DEĞİŞEN DÜNYA DEĞİŞEN DİL
Prof. Dr. Macit Gökberk

62. Yıl; Sayı: 21892 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 6 Ağustos 1985 Salı

Atomun yok ettiği gün

NÜKLEER KIYIM — Enola Gay adlı uçak, 6 Ağustos 1945 sabahı Hiroşima kenti semalarında görününceye kadar her şey normaldi. Her zamanki gibi sıcak bir ağustos sabahıydı, her zamanki gibi herkes işine gidiyordu. Saat 08.15'e kadar olağandışı bir şey yaşanmadı. Ve bir dakika sonra kentte ikinci kez güneş doğdu. Bu, gözleri kör eden, önüne çıkan her şeyi yakıp yıkan ve alev püskürten bir güneşti. Bıraktığı acı 40 yıl sonra tazeliğini koruyor. (Fotoğraf: ABC Ajansı)

40 yıllık vicdan azabı

Nagazaki'ye atom bombası atan uçağın uçuş mühendisi 40 yıl sonra intihar etti

60 yaşındaki Paul Bergman, Los Angeles'taki evinde kız kardeşi tarafından merdivenlere asılı olarak bulundu.

Başkent Washington'da 50 bin kişiden oluşan barış yanlısı göstericiler, Pentagon, Kongre Binası ve Lincoln Anıtı'nın çevresini kurdelelerle kuşatarak 24 km uzunluğunda bir barış halkası oluşturdu.

Dış Haberler Servisi — Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombasının atılışının 40. yıldönümü dolayısıyla tüm dünyada nükleer savaş aleyhtarı gösteriler ve konferanslar düzenlenirken, 9 Ağustos 1945'te Nagazaki'ye ikinci bombanın atıldığı "Block's Car" adlı uçağın uçuş mühendisi **Paul Bergman**, Los Angeles'taki evinde intihar etti.

Los Angeles polisinin ifadesine göre, 60 yaşındaki Bergman, evinde kız kardeşi tarafından merdivenlere asılı olarak bulundu.

Soruşturmayı yürüten polis yetkilileri, Paul Bergman'ın Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombasının atılışının 40. yılına rastlayan günlerde intihar etmesinin rastlantı olduğunu sanmadığını belirtiler. Yetkililer, Bergman'ın son günlerde sağlık durumunun kötüye gitmesinden dolayı umutsuzluğa kapıldığının anlaşıldığını kaydettiler. Bergman'ın intihar etmeden önce herhangi bir not bırakmadığı da açıklandı.

Başkent Washington'da ise, Hiroşima ve Nagazaki'nin 40. yıldönümü dolayısıyla tüm ülkeden yaklaşık 50 bin kişinin katıldığı nükleer savaş aleyhtarı bir barış gösterisi düzenlendi.

Washington'ta toplanan 50 bin barış yanlısı gösterici, ABD Savunma Bakanlığı Binası Pentagon, Kongre Binası ve Lincoln Anıtı'nın çevresini renkli kurdelelerle kuşatarak 24 kilometre uzunluğunda bir barış halkası oluşturdular.

Japonya'nın Hiroşima kentinde de anma törenlerinin yanı sıra, Hiroşima ve Nagazaki'den kurtulan radyasyon kurbanları

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

ENOLA GAY MÜZEYE KONACAK

SODEP İSTANBUL'DA HİROŞİMA'NIN 40. YILI İÇİN GECE DÜZENLİYOR

11. Sayfada

NEW YORK TIMES:

Türkiye, yardımda garanti isterse, ABD karşı talepte bulunur

New York Times'ın Ankara kaynaklı haberine göre, bir ABD yetkilisi, Türkiye'nin Savunma İşbirliği Antlaşmasında değişiklik talep etmesi halinde, "ABD'nin de karşı talepte bulunacağını" söyledi.

NEW YORK, (Cumhuriyet) — Türkiye ile ABD arasındaki Savunma İşbirliği Antlaşması'nda Türkiye'nin değişiklik taleplerinde bulunması halinde, ABD'nin de müzakere masasına karşı talepleri getireceği bildirildi.

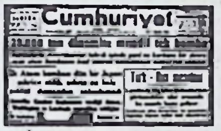
ABD'nin ünlü New York Times gazetesinin dünkü sayısında yer alan Ankara kaynaklı bir habere göre, Türkiye sürekli aralıkta bitecek olan antlaşma üzerinde herhangi bir resmi değişiklik talebinde bulunmadı. Gazetenin haberinde, bir ABD yetkilisinin "Ankara, ABD askeri yardımının her yıl Kongrede düşük miktarda gerçekleşmesinden hoşnut değil. Bunun için Savunma İşbirliği Antlaşmasının yenilenmesi sırasında birtakım yeni istemlerde bulun-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

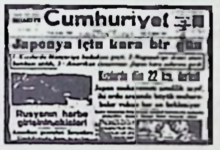
KLERİDES: ÜS VERİLİRSE, ABD KKTC'Yİ TANIYACAK

12. Sayfada

O GÜNLERİN CUMHURİYET'İ

7 AĞUSTOS 1945 — Cumhuriyet gazetesinin manşeti: "20 bin ton dinamite muadil tek bomba." Bir gün önce, 6 Ağustos 1945 Pazartesi saat 08.16'da ABD savaş uçağı Enola Gay'in, Japonya'nın Hiroşima kentine atom bombası atmasını gazetemiz bu başlıkla veriyordu. Haberde, yoğun duman yüzünden Hiroşima'nın ne hale geldiğinin anlaşılmadığı belirtiliyordu. Atom bombasının atılmasından hemen sonra bir demeç veren ABD Harbiye Bakanı Henry L. Stimson şunları söylüyordu: "Yeni atom bombası Japonya'nın işini çabuk bitirmede büyük rol oynayacaktır..."

10 AĞUSTOS 1945 — ABD teslim olmamakta direnen Japonya'ya ikinci atom bombasını atıyor. Bu kez hedef Nagazaki kenti. Cumhuriyet gazetesinin manşetinde yer alan haberde Kızılordu'nun Mançurya sınırını geçtiği, ABD donanmasının ise Japon karasularına girdiği bildiriliyordu. Nagazaki'de ne kadar hasar olduğunun bilinmediğini açıklayan Tokyo radyosu, şu haberi veriyordu: "Hiroşima'da ölü sayısı 150.000 civarında. Hemen hemen bütün insanların ve hayvanların yandıkları söyleniyor. Esas tahribat bölgesinde her şey buhara münkalip olmuştur..." Ve 11 Ağustos 1945'te Cumhuriyet gazetesinin manşetinde, Japonya'nın teslim olmayı kabul ettiği, İkinci Dünya Savaşı'nın sona erdiği haberleri yer alıyordu.

Şahin, Serçe ve Renault'ların yıllık vergisi 8'den 16 bine, Doğan ve Kartal'ın 12'den 24 bin liraya çıkıyor

Taşıt vergisi %100 zamlı

Yılbaşından itibaren taşıtların ön camlarına verginin ödendiğini gösteren "pul" yapıştırılacak.

Devlet Bakanı Mesut Yılmaz yüzde yüz artırılan vergi için, "Rakamlar yine de çok mütevazı olarak kalmaktadır" dedi.

Deniz ve hava taşıtlarının vergileri de bir kat artırıldı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Motorlu taşıt vergilerinin Bakanlar Kurulu kararıyla 1 Ocak 1986'dan itibaren bir misli artırılacağı açıklandı. Motorlu kara taşıt alım vergilerinde ise henüz bir artış olmadı. Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Mesut Yılmaz, yılbaşından itibaren taşıtların ön camlarına verginin ödendiğini gösteren pulların yapıştırılacağını bildirirken, "yeni taşıt zamlarının "çok mütevazı" olacağını savundu.

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

1 Ocak 1986'dan itibaren geçerli olacak yeni taşıt vergi miktarları

1 sayılı tarife

Otoların yaşları ve ödeyecekleri yıllık vergiler

Taşıtların net ağırlığı	1-6 yaş TL.	7-15 yaş TL.	16 ve daha yukarı yaş
950 kg. ve daha aşağı	16.000	8.000	4.000
951-1200 kg.	24.000	12.000	6.000
1201-1600 kg.	40.000	20.000	10.000
1601-1800 kg.	80.000	40.000	20.000
1801 kg. ve daha yukarısı	160.000	80.000	40.000

2 sayılı tarife

Taşıtların yaşları ile ödeyecekleri yıllık vergiler

Taşıtların cinsleri ve istihap hadleri	1-6 yaş TL.	7-15 yaş TL.	16 ve daha yukarı yaş
A) Minibüs	40.000	30.000	20.000
B) Otobüs oturma yeri 25 kişiye kadar	100.000	60.000	40.000
Oturma yeri 26 kişi ve daha yukarı	120.000	100.000	60.000
C) Kamyonet	40.000	30.000	20.000
D) Kamyon, çekici ve benzerleri istihap haddi 500 kg.'a kadar	100.000	60.000	40.000
İstihap haddi 501 kg. ve daha yukarısı	120.000	100.000	60.000

Ecevit ile af üzerine konuştuk

Demokraside 'düşünce suçu' kavramı yoktur

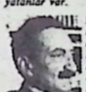
Bir yazıya 7 yıl ceza: *Bir yazıdan ötürü, bir insanın yedi yıl hapse mahkûm edilebildiği Türkiye'den başka bir demokratik ülke bilmiyorum.*

Düşünce suçu terör suçu değildir: *Sayın Başbakan'ın dışarıya seslenen konuşmalarında düşünce suçlarını, terör suçu gibi göstermesi kimseyi ikna etmez.*

Vurguncular kurtuldu: *Devletin, halkın milyarlarını vuranlardan bazıları çok hafif cezalarla kurtulurken, bu tür vurgunlarla kıyas edilemeyecek kadar ufak çapta hırsızlıktan yıllarca hapiste yatanlar var.*

Kaçakçılar salıverildi: *Yasada yapılan değişiklikle bazı kaçakçılık suçları suç olmaktan çıkarılıp, birkaç kaçakçıyı salıverme yoluna gidilirken, düşünce suçları için de benzer bir yöntem önerilmesi herhalde yadırganamaz.*

Eski siyaset adamları: *Eski siyaset adamlarının siyasal haklarına konan yasakları af konusuyla karıştırmak çok yanlıştır. Bu konuda af deyiminin kullanılması beni siyasal haklarımın kaldırılmış olmasından daha çok rahatsız ediyor.*

1974 affı: *1974 affından yararlananların arasında, daha sonra şiddet eylemlerine katılanların sayısı yok denebilecek kadar azdır. Kaldı ki, 1974 Af Yasası hükümetçe Meclise sunulan biçimiyle şiddet eylemcilerini kapsamıyordu.*

Siyasal suçlar affedilmeli: *Şiddet eylemiyle ilgili olmayan siyasal suçları af kapsamına almak, demokrasiye geçiş niyetlerine bir ölçüde inandırıcılık kazandırabilmek bakımından da gerekli.*

Cüneyt Arcayürek'in röportajı

11. Sayfada

Her yer susuz kaldı

Şanlıurfa: *Topraklar çatladı, ekili alanlar hasar gördü.*

Adıyaman: *Kentin büyük bölümüne su verilemiyor.*

Bingöl: *Su, sabah erken saatlerde kısa süre akıyor.*

Diyarbakır: *Kente günde sadece 4 saat su veriliyor.*

Edirne: *Hastanelerde ameliyatlar aksamaya başladı.*

Çorum: *Kente iki günde bir su veriliyor.*

İstanbul: *Yüksek semtlerde su sıkıntısı.*

Haber Merkezi — Hava sıcaklığının 32-47 derece arasında değiştiği yurdun büyük bir bölümünde susuzluk had safhaya ulaştı.

Yurt muhabirlerimizin bildirdiğine göre, illerde durum şöyle:

Şanlıurfa'da susuzluktan topraklar çatladı, ekili alanlar önemli ölçüde hasar gördü. Bini aşkın köyü bulunan Şanlıurfa'dan köylere 15 bin lira karşılığında arazözlerle su taşındığı, ancak köylere 45 gün sonra suya verilmesi sonucu susuzluk çeken halkın büyük bir bölümünün köylerini terkederek akarsu kenarlarında konakladığı öğrenildi.

Adıyaman'da, şehir içme suyu şebekesinin yetersizliği nedeniyle kentin büyük bir bölümüne su verilemediği bildirildi. 10 yıl önce yapılan su şebekesinin değiştirilmesi ve su kaynağının güçlendirilmesi gerektiğini belirten vatandaşlar, sabahın erken saatlerinde musluklardan ancak bir saat su aktığını, daha sonra kesildiğini belirterek, "Vatandaş, bu zaman zarfında suyunu alabilirse kurtuluyor, aksi takdirde susuz kalıyor. Hayvanlara su ise hasıl verilmek zorunda, aksi halde tamamen susuz kalıyor" dediler. Hava sıcaklığının 40 derecenin üzerinde olduğu belirtilen Adıyaman'a, suyun 30 kilometre uzaklıktaki Gürlevik köyünden getirildiğini belirten ilgililer ise kentin su sorununun önümüzdeki yıl yenile-

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

Cindoruk: İhtilal çare değildir

DYP *Genel Başkanı, "İhtilal planları yıllarca önce hazırlanıp icap ettiğinde kullanılmak üzere el altında tutuluyor. Demokrasi yürürlüğe girse bile ihtilal kurumu gündemden çıkmıyor" dedi.*

7. Sayfada

- *Reagan cilt kanseri.* 3. Sayfada
- *Diyarbakır Belediye Başkanı: Bana bile rüşvet teklif ettiler* 6. Sayfada
- *Özal, bir hafta doğu ve Karadeniz'de* 7. Sayfada
- *Kuş cenneti yok oluyor* 8. Sayfada
- *Ekmek 60 lira oldu, bakalım Dalan fırın kapatacak mı?* 9. Sayfada
- *Afrikalı kızlarda sünnet korkusu* 12. Sayfada

Evren, gazete sahip ve yöneticileriyle Cumhurbaşkanı Kenan Evren, gazete sahipleri ile genel yayın müdürlerini dün sabah saat 10'da Kalender Orduevi'nde kabul etti. Bir buçuk saat süren toplantı sırasında görüş alışverişinde bulunuldu ve daha çok Cumhurbaşkanı Evren, basının toplumdaki yerinin ne olması gerektiği konusunda değişik örnekler vererek görüşlerini dile getirdi. Orduevinin müze binası olarak adlandırılan bölümünde yapılan toplantıya Cumhurbaşkanlığı Basın Müşaviri Ali Baransel, gazetemiz sahibi ve Başyazarımız Nadir Nadi, Genel Yayın Müdürümüz Hasan Cemal, Hürriyet gazetesinden Erol Simavi, Hasan Pulur, Günaydın gazetesinden Haldun Simavi, Mazhun Göknel, Milliyet gazetesinden Aydın Doğan, Çetin Emeç, Tercüman gazetesinden Kemal Ilıcak, Ünal Sakman, Güneş gazetesinden Mehmet Ali Yılmaz, Güneri Civaoğlu, Sabah gazetesinden Rahmi Turan, Bulvar gazetesinden Nazlı Ilıcak, Yalçın Kamacıoğlu, Yeni Asır gazetesinden Dinç Bilgin, Güngör Mengi katıldılar. Toplantıya katılanlar daha sonra bir anı fotoğrafı çektirdiler. (Fotoğraf: YALÇIN ÇAKIR)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

40. Yılda Nükleer Bilinç

Kırk yıl önce bugün insanlık tarihinde ilk kez atom bombası kullanıldı. 6 Ağustos 1945'te Hiroşima'ya atılan bomba, koskoca bir kenti; çoluk çocuk, genç ihtiyar, kadın ve erkeğiyle yok ederken, nükleer çağı da başlatıyordu. 9 Ağustos 1945'te de Beyaz Saray'ın emriyle ikinci atom bombası Nagazaki'de patlatıldı.

Olayın ne kadar acı olduğunu, gözlemciler ve bu cehennemin içinde yaşayanlar, kırk yıldan bu yana çeşitli kez anlatmışlardır. Bu cehennem ne kadar anlatılsa ve duyurulsa yine eksik kalacaktır. Ancak insanlık tarihinin bir dönüm noktası olan bu olayda, yanıtı verilmemiş bir soru da ortada durmaktadır.

Bu soru şudur: Acaba Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombalarının atılması kaçınılmaz bir zorunluluk muydu? Nüfusun bence yoğun olduğu kentler üzerinde bu bombalar neden denendi?

Denebilir ki Japonya'ya ...

* * *

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

40. Yılda Nükleer Bilinç

6 ağustos

Kırk yıl önce bugün insanlık tarihinde ilk kez atom bombası kullanıldı. 6 Ağustos 1945'te Hiroşima'ya atılan bomba, koskoca bir kenti; çoluk çocuk, genç ihtiyar, kadın ve erkeğiyle yok ederken, nükleer çağı da başlatıyordu. 9 Ağustos 1945'te de Beyaz Saray'ın emriyle ikinci atom bombası Nagazaki'de patlatıldı.

Olayın ne kadar acı olduğunu, gözlemciler ve bu cehennemin içinde yaşayanlar, kırk yıldan bu yana çeşitli kez anlatmışlardır. Bu cehennem ne kadar anlatılsa ve duyurulsa yine eksik kalacaktır. Ancak insanlık tarihinin bir dönüm noktası olan bu olayda, yanıtı verilmemiş bir soru da ortada durmaktadır.

Bu soru şudur: Acaba Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombalarının atılması kaçınılmaz bir zorunluluk muydu? Nüfusun bunca yoğun olduğu kentler üzerinde bu bombalar neden denendi?

Denebilir ki Japonya'yı dize getirmek için başka çare yoktu; o dönemde ABD Başkanı olan Truman bu kaçınılmazlık içinde gereken emri verdi ve atom bombası kullanıldı.

Bu açıklama yeterli görülmüyor. O günden bu yana yapılan araştırmalar ve durum tartışmalarında ortaya çıkan gerçekler, atom bombalarının Japonya'nın teslim olmasını hızlandırmaktan öte bir yarar sağlamadığını ortaya koymaktadır. Bugün artık biliniyor ki atom bombası atılmasaydı da Japonya gücünün sonuna gelmişti ve teslim olacaktı; çünkü gücünün sonuna ulaşmış, her yandan kuşatılmış, soluğu tükenmiş durumdaydı. Zaten hiçbir açıklama atom bombalarının büyük kentler üzerinde kullanılmasını mazur gösterebilecek güçte olamaz.

Olayın üzerinden kırk yıl geçmiştir; ama dünya kamuoyu bu cehennemi bütün sıcaklığıyla anlamakta, her yerde toplantılar yapılarak kitlelerde bilinç yaratılmasına çalışılmaktadır. Bu arada 9 ağustosta Nagazaki'ye atom bombası atan uçağın pilotlarından birinin, olayın 40'ıncı yılında intihar etmesi bir rastlantı olmasa gerektir. Atom bombası acılarının yalnız Hiroşima ve Nagazaki kurbanlarından değil, olayın etkin faillerinde de görüldüğü izlenmektedir.

İnsanlık tarihinde acımasız eylemler, bilinçli soykırımlar, vahşet tabloları sergileyen savaşlar olmuştur. Tarihin karanlık yapraklarına gömülen bu tür olaylar, atom bombası olgusundan derin bir farkla ayrılıyor. Eğer insanlık nükleer bir savaş için yeterince bilinçlenip kendini savunamazsa, toptan yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu, insanlığın ilk kez karşısında bulunduğu bir durumdur ve geçmişe değil geleceğimize yönelik bir sorun söz konusudur.

Bunun içindir ki aradan kırk yıl geçmesine karşın Hiroşima günceldir; geleceğe dönük bir çıkış noktasıdır. Türkiye'nin bir nükleer savaşta en sıcak kuşak üzerinde bulunması konuyu ülkemiz adına daha önemli kılmaktadır.

Ecevit: Demokraside düşünce suçu kavramı yoktur

CÜNEYT ARCAYÜREK — *6 ağustos*

ANKARA — Af sorununun **"sonbahar gündemine"** gireceği anlaşıldıktan sonra, kapsamı üzerinde geniş tartışmalar yapılıyor. Af kapsamında sadece adi suçların yer almaması, hükümetin daha geniş görüşlü davranması dile getiriliyor. Yeni bir af çıkarılmasının sakıncaları var mıdır, eski dönemlerde çıkarılan af yasaları neydi ya da ne değildi, çıkarılacak yeni af siyasal suçları içermeli midir sorularına yanıt arayan bir söyleşiyi **Bülent Ecevit**'le yaptık.

Bülent Ecevit, günün konusu üzerinde düşüncelerini söylerken günümüzün ilginç konularına da değindi. Ecevit'le yaptığımız söyleşi şöyle:

— Af konusu yeniden gündeme girdi. Sizce bir af yasası çıkarmanın zamanı mıdır?

BÜLENT ECEVİT — Toplum veya devlet yaşamında büyük değişimler olduğu, hele geçmişin anılarının küllenmek istendiği sıralarda af çıkarılması, dünyada ve kendi tarihimizde, çok eskilere giden bir gelenektir.

Onun için, Türkiye'de son yıllarda olup bitenlerden sonra af beklentilerinin uyanması doğaldır. Beklentilerin sürüncemede bırakılması, hükümlülerde ve onların çilesini dışardan paylaşanlar arasında huzursuzluk yaratır.

Bence affın zamanı çoktan gelmiştir.

— Bazı kimseler, birkaç yılda bir af çıkarılmasını sakıncalı buluyorlar. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

BÜLENT ECEVİT — Türkiye'de birkaç yılda bir af ortamı oluşmasının belirli nedenleri vardır.

Bu yüzyılın başlarından, özellikle Cumhuriyet'ten beri, Türk toplumu hızlı bir değişim döneminde... O arada değer yargıları da hızla değişiyor. Ama toplumun kimi kesimleri değişime zamanında uyum sağlarken, kimi kesimler bu uyumu sağlamakta gecikiyor. Yer yer yasalarla töreler çelişiyor. Yasaların suç saydığı bir davranış, bazı çevrelerde, yörelerde, daha bir süre, makbul davranışlar gibi görülebiliyor. Bazı konularda, yanlışla doğru, hata ile sevap birbirine karışıyor.

Değişiminin gerisinde kalmış olmak, yasalara göre suç sayılan davranışları elbette mazur göstermez, ama zaman zaman af çıkarılması, hızlı değişiminin bazı toplum kesimleri üzerindeki baskısını hafifletmiş, geçiş sürecini yumuşatmış olur.

Af, ayrıca, suçla ceza arasındaki dengesizliklere karşı duyulan tepkiyi de bir ölçüde yumuşatıyor.

— Suçla ceza arasındaki dengesizliktn neyi kastediyorsunuz?

BÜLENT ECEVİT — Hukuk düzenimiz, bazı suç-

lara, kamu vicdanını rahatsız edecek kadar, veya demokrasiye hatta demokratik olsun olmasın, uygar ülkelerin çağdaş hukuk anlayışıyla bağdaşmayacak kadar ağır cezalar biçmektedir.

Örneğin, bir yazıdan ötürü bir insanın yedi yıl hapse mahkûm edilebildiği, Türkiye'den başka bir **"demokratik"** ülke bilmiyorum.

Devletin, dolayısıyla halkın, milyarlarını vuranlardan bazıları çok hafif cezalarla kurtulurken, hatta bazen hiç cezalandırılmayıp yaptığı yanına kâr kalırken, bu tür vurgunlarla kıyas edilemeyecek kadar ufak çapta bazı hırsızlıklardan dolayı, hele hırsızlık "gasp" kavramına giriyorsa, on-onbeş yıl hapiste yatanlar vardır.

Birkaç yıl önce bir büyük gazedede üst üste iki haber çıktı: Üç bilezik çalan bir genç kızın 30 yıl hapsi, cinayet işleyen bir kadınınsa 15 yıl hapsi isteniyordu.

Suçla ceza arasındaki bu tür dengesizliklere, bir de, uygulamadaki dengesizlikler ekleniyor.

— Ne gibi?

BÜLENT ECEVİT — Bir gün basında, ünlü bir işadamının kanıtlı belgeli bir büyük yolsuzluğu açıklanıyor. Birkaç gün sonra, bilmem hangi kamu kuruluşunun vakfına bağışta bulunduğu için, aynı işadamına madalya veya şilt verilişi devlet televizyonunda gösteriliyor. Üstelik bağış, vergiden düşüldüğü için, aslında, devlet hazinesinden çıkmış oluyor. Ya da aynı işadamı, yurt dışına giden yüksek düzeyde bir delegasyonun saygın üyeleri arasında yer alıyor. Ama güçsüz kişiler, bir kusur veya ihmalden ötürü hapse atılabiliyor.

Orman bölgelerinde hapishaneler, izinsiz birkaç ağaç kesmiş köylülerle doludur. Ormanı korumak için elbette birtakım önlemler, yaptırımlar gerekir, ama orman düzenimiz, ağaçlar kadar orman köylüsünü de gözetse, bu tür suçlar işlenmez. Buna karşılık bazı kamu kuruluşları, orman alanlarında yazlık konutlar yaptırmanın yolunu buluyorlar. Geçende gazeteler, milletvekillerinin yazlık konutları için de bir orman alanına göz dikildiğini yazdı.

İşte, gerek suçla ceza arasındaki dengesizlikler, gerek yasaların uygulanışındaki bu tür haksızlıklar, eşitsizlikler de, kamu vicdanında, zaman zaman, af isteğini uyandırıyor.

— Zaman zaman af çıkarılması âdet haline gelmekle, adaletin caydırıcılığının ortadan kalktığını öne sürenler var. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

BÜLENT ECEVİT — Caydırıcılık, hapiste kalma süresinin uzunluğuyla orantılı değildir.

Birkaç yıl hapiste kalınca, çoğu insanın aklı başına gelir; yani caydırıcılık sağlanmış olur, ama hapiste kalanlar, bir daha kolay kolay kurtulamayacakları ruhsal bunalımlara, sakatlıklara uğrayabilirler.

Türkiye'de hapishaneye düşenlerin çoğu mücrim tipleri değildir. Türkiye'de hapishaneleri dolduran insanların büyük çoğunluğu, suça yatkın yaradılışta oldukları için değil, daha önce belirtiğim gibi, toplumdaki hızlı değişime uyum sağlayamadıkları için, veya değer yargılarındaki farklılıklar ya da düzendeki bozukluklar nedeniyle suça itilmişlerdir. Ülkemizde "kaza-kader kurbanları" deyimi o yüzden çıkmıştır.

Hapishanede **"namus uğruna"** eli kana bulanmış ve uzun yıllara hüküm giymiş bir gençle tanışmıştım. İyi halli ve şefkatli olduğu için, eli de yatkın bulunduğu için, kendisine hapishanede hastabakıcılık ve iğnecilik görevi verilmişti. Hastabakıcılığı zevkle yapıyordu, ama iğneciliği sevmiyordu. **"Neden?"**, diye sorduğumda, **"namus uğruna"** can kıymış o genç, **"Çünkü can incitmeye dayanamıyorum"** dedi. Yani, bir insanın sağlığı için koluna ince bir iğne batırmak bile ona zor geliyordu. Böyleleri, cürüm işlemiş olsalar da mücrim tip değillerdir. Ama çok uzun süre içerde kalırlarsa mücrim tipine dönüşebilirler. O nedenle, **"caydırıcılık"**ta ölçüyü kaçırmamak gerekir. Bu, en az hoşgörüde ölçüyü kaçırmak kadar sakıncalı olabilir.

Saydığım tüm bu gerçekler, çelişkiler ve uyumsuzluklar, bu dengesizlik ve eşitsizlikler, göz önünde tutulursa, son affın üzerinden on bir yıl geçtikten sonra, yeni bir af için zaman erken sayılmaz.

— Siz, on bir yıl önceki af yasasını hazırlayan hükümetin başkanıydınız. Sonradan, o af yasası nedeniyle ağır eleştirilere uğradınız. O afla kurtulan teröristlerin, daha sonraki yıllarda şiddet eylemlerinin yaygınlaşmasına neden oldukları öne sürüldü. Bu konuda ne diyorsunuz?

BÜLENT ECEVİT — 1974 affından yararlananlar arasında, daha sonra şiddet eylemlerine katılanların sayısı yok denebilecek kadar azdır.

Kaldı ki 1974 Af Yasası, hükümetçe Meclise sunulan biçimiyle, şiddet eylemcilerini kapsamıyordu. Ancak, hükümetin uyarılarına kulak verilmeksizin, Meclis çoğunluğu, tasarıda değişiklikler yaptı. Bu değişiklikler, yasanın iç dengesini bozdu, Anayasa Mahkemesi de, bozulan dengeyi düzeltmeye çalışırken, yasa, bazı şiddet eylemcilerini de aftan yararlandırır duruma geldi.

Ama aslında Anayasa Mahkemesi'nin yaptığı, yapmak zorunda bırakıldığı değişiklik de olumsuz sonuçlar doğurmadı.

— Şimdi çıkarılması beklenen af yasası, sizce, siyasal suçları da kapsamına almalı mıdır?

BÜLENT ECEVİT — Almazsa, bu, büyük bir haksızlık olur ve toplumda onulması zor yaralar açar. **"Yüz kızartıcı"** diye tanımlanan nitelikteki suçlar affa uğrarken, demokratik bir ülkede yaşadıklarını var sayıp düşüncelerini açıklamış kimselerin af dışı tutulması, kamu vicdanını rahatsız edeceği gibi, Türkiye'nin dünyadaki saygınlığına da zarar verir.

Şiddet eylemiyle ilgisi olmayan **"siyasal suçlar"**ı af kapsamına almak, insani açıdan ve adalet açısından olduğu gibi, demokrasiye geçiş niyetlerine bir ölçüde inandırıcılık kazandırabilmek bakımından da gereklidir. Çünkü demokraside, şiddet eylemi ve vatana ihanet gibi suçlar dışında, **"siyasal suç"** kavramının, hele **"düşünce suçu"** kavramının yeri yoktur.

Sayın Başbakan'ın dışarıya seslenen bazı konuşmalarında, **"düşünce suçları"**nı **"terör suçu"** gibi göstermesi de kimseyi ikna etmez.

— Belirttiğiniz anlamda "siyasal suç"ların veya "düşünce suçları"nın affına yeni anayasa engel değil mi?

BÜLENT ECEVİT — Evet.

— Eğer öyle ise bu engel nasıl aşılabilir?

BÜLENT ECEVİT — Bu Meclisin anayasayı değiştirme eğiliminde olmadığını biliyorum. Sayın Başbakan'ın deyişiyle, Meclis, o konuda kendini **"yetkisiz"** sayıyor. Fakat engel, anayasa değişikiğine gerek kalmaksızın da aşılabilir. Yeter ki istensin.

Af kapsamına alınmayacak **"düşünce suçları"** veya **"siyasal suçlar"**, anayasada ve bazı yasalarda, çok genel ve belirsiz biçimde, her istenen yana çekilebilecek biçimde tanımlanıyor. O yüzden, örneğin, bir işçi kuruluşunun veya bir derneğin, ülke sorunları veya uluslararası sorunlar üzerinde görüş belirtmiş olması, veya bazı kimselerin bir araya gelerek, demokrasi anla-

yışlarını ve özlemlerini bir dilekçeyle belirtmeleri bile **"suç"** sayılabiliyor.

Böyle örnekler, Türk demokrasisinin içerde gerçeklik, dışarda inandırıcılık kazanmasını zorlaştırıyor.

Anayasa engeli, istenirse, şu yoldan aşılabilir: Af yasası çıkarılırken, bir yandan da, Türk Ceza Yasası'nın veya başka bazı yasaların, **"düşünce suçları"**na ilişkin hükümleri, çağdaş bir demokratik hukuk devleti anlayışıyla yeniden düzenlenebilir. Her yana çekilebilecek genel deyimler kullanmak yerine, daha belirgin tanımlamalar yapılarak, demokratik ölçütlerle **"suç"** sayılmaması gereken bazı davranışlar ve düşünceler, bu şekilde, suç kapsamı dışına çıkarılabilir; veya bu gibi davranışlar ve düşünceler için yasalarda öngörülen cezalar, hiç değilse, sembolik düzeylere indirilebilir.

Öylelikle, anayasa engeline çarpmaksızın, yüzlerce sanık hakkındaki davalar düşebilir: Ya da, yasa değişiklikleriyle ceza süreleri kısılmış olacağı için, yıllardır tutuklu veya hükümlü yatan birkaç kimse salıverilebilir.

Yasada yapılan değişiklikle bazı kaçakçılık suçları suç olmaktan çıkarılıp, birkaç kaçakçıyı salıverme yoluna gidilirken **"düşünce suçları"** için de benzer bir yöntem önerilmesi herhalde yadırganamaz.

Bu şekilde, terör eylemlerine karışmamış **"düşünce suçluları"** veya **"siyasal suçlular"**, **"af"** deyimi kullanılmaksızın, fiilen aftan yararlandırılmış olurlar. Zaten düşünce, demokratik ölçütlerle **"suç"** sayılmamak gerektiğine göre, **"düşünce suçları"**ndan veya **"siyasal suç"**lardan yargılananların ve hüküm giyenlerin, **"af"** yoluyla değil de, yasalarda yapılacak demokratik düzenlemeler yoluyla serbest bırakılmaları, daha uygun, daha demokratik bir davranış olur. Bu Türkiye'ye özgür âlemde de daha büyük saygınlık kazandırır.

— Ölüm cezası konusunda ne düşünüyorsunuz?

BÜLENT ECEVİT — Ölüm cezasına ilke olarak karşıyım. Bugünkü iktidar veya Meclis, ölüm cezasını yasalardan çıkarmaya kendini **"yetkili"** saymasa bile, en azından af sırasında, ölüm cezaları hapse dönüştürülebilir veya ölüm cezası uygulamalarına son verilebilir.

Geçmişte,1980 öncesinde, Meclis, 7-8 yıl, hiçbir ölüm cezasını gündeme getirmemişti. O yüzden kamuoyunun bir tepkisiyle de karşılaşmamıştı. Bu, ülkemizde, ölüm cezasına karşı yeterli kamuoyu oluştuğunu gösterir.

Gerçi, şiddet eylemcilerinden birçoğu, insan vicdanını isyan ettirici suçlar işlemişlerdir. Ama onları genç yaşlarında suça itenlerden, kışkırtanlardan veya özendirenlerden birçoğu adaletin elinden kendini kurtarmanın yolunu bulmuşlardır. Kimi, toplumda hâlâ etkili durumdadır, kimi de yurt dışına kaçabilmiştir. Kendi fabrikasında yıllarca şiddet eylemcileri yetiştirmek için kamp kurup talim yaptırdığı bilinen bir eski politikacı var ki, hakkında soruşturma bile açılmamıştır. Yurtdışında serbestçe dolaşmakta, resmi davetlere katılmaktadır.

Görünürdeki suçlulular asılırken, perde ardındaki asıl sorumlulardan bazılarının serbestçe dolaşmalarındaki haksızlık da, ölüm cezası uygulamalarına son verilmekle, bir ölçüde onarılmış olur.

— Bazı gazeteciler, af yasasından eski siyaset adamlarının da yararlandırılmasına ilişkin sorular sorduğunda, Başbakan Turgut Özal, bunun bir anayasa sorunu olduğunu ve o konuda hükümetin "yetkili" olmadığını söyledi. Ne dersiniz?

BÜLENT ECEVİT — Eski siyaset adamlarının siyasal haklarına konan yasakları af konusuyla karıştırmak çok yanlıştır ve yersizdir. Bu kimseler, mahkemelerce yargılanıp mahkûm edilerek siyasal haklarından yoksun bırakılmış değillerdir. Bu durumdaki kimselere uygulanan siyaset yasağı, anayasaya konmuş bir siyasal karardır. Ben de yasaklılar arasında bulunduğum için, bu kararın doğruluğu yanlışlığı konusunda bir şey söylemek istemiyorum. Ama bu konuda **"af"** deyiminin kullanılması, beni siyasal haklarımın kaldırılmış olmasından daha çok rahatsız ediyor. Benim bu konuda hak istemim olabilir, ama **"af"** istemim olamaz. Kaldı ki ben bir hak isteminde de bulunmuyorum. Bu konuya öncelik verilmesini de doğru bulmuyorum.

— Neden doğru bulmuyorsunuz?

BÜLENT ECEVİT — Çünkü Türkiye'de milyonlarca insanı ilgilendiren siyaset yasakları veya kısıntıları var. Öncelik, o yasakların, kısıntıların kaldırılmasına verilmelidir. Onlar kaldırılırsa, zaten Türkiye'ye demokrasi daha etkili biçimde gelmiş olur ve benim durumumdakilerin sorunu da sorun olmaktan çıkar.

—"Milyonlarca insanı ilgilendiren siyaset yasakları ve kısıntıları" ile neyi kastediyorsunuz?

BÜLENT ECEVİT — Örneğin, milyonlarca insanın haklarını korumakla yükümlü olan sendikalara ve başka meslek kuruluşlarına, siyasetle ilgilenmek, siyasal konularda görüş açıklamak yasaktır. Böylece sendikaların ve meslek kuruluşlarının görevlerini yapabilmeleri bile büyük ölçüde engellenmiş olmaktadır.

Anayasanın 82'nci maddesine göre, meslek kuruluşu veya sendika yöneticiliğiyle ve denetçiliğiyle, milletvekilliği bağdaşmıyor. Hatta bir sendikanın ortak olduğu bir girişimin yönetim ve denetim kurulu üyeliği de milletvekilliğiyle bağdaşmıyor. Meslek kuruluşlarının, sendikaların ve bunların ortak olduğu girişimlerin avukatlığı da milletvekilliğiyle bağdaşmıyor. Bir özel şirketin yöneticisi veya avukatı aynı zamanda milletvekili olabilir, ama bir sendikacı aynı zamanda milletvekili olamaz.

Ayrıca üniversite öğretim üyelerinin siyasetle ilgilenmeleri yasak. Yaşları 18'i, 20'yi aşmış olsa bile, okuyan gençlere siyaset yasak. 30 yaşını doldurmamış ve ilkokulu bitirmemiş olarlar, yani halkın büyük çoğunluğu, milletvekili de, parti kurucusu da olamaz.

Bu kadarla da kalmıyor. Anayasanın 76'ncı maddesine göre, **"Taksirli suçlar hariç, toplam bir yıl veya ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar... affa uğramış olsalar bile"** ömürleri boyunca milletvekili seçilemeyecekler. Diyelim ki 18-19 yaşında bir kimse, gençlik ateşiyle bir duvara üç kelimelik bir slogan yazmaktan 9 aya, bir hafif suçtan ötürü de 3 aya mahkûm olmuş... İşlediği suçlar affa uğrasa da ve zamanla o genç akıllı uslu bir yetişkin durumuna gelse, 50-60 yaşına erişse de, ömrü boyunca milletvekili seçilemeyecek.

Yine anayasanın 69'uncu ve Siyasal Partiler Yasası'nın 95'inci maddesine göre, **"temelli kapatılan siyasi partiler"**in kurucuları ile TBBM üyeleri ve **"her kademedeki yöneticileri"** o arada, örneğin, herhangi bir ilçedeki yönetim veya disiplin kurulu üyeleri, partinin kapatılmasından sorumlu tutulanlar arasında yer almasalar bile, yeni bir siyasal partinin **"kurucusu, yöneticisi ve denetçisi"** olamayacaklar.

Diyelim ki bir yurttaş bir partinin kurucuları arasında yer almış, fakat herhangi bir görev üstlenmemiş; ya da, üstlenmiş olsa bile sonradan o görevi bırakmış...

O yurttaş bile, ömrü boyunca, bir başka partinin kurucusu, yöneticisi, denetçisi olamayacak.

Bunları ve daha başka sınırlamaları bir araya getirirseniz, milyonlarca insanın, o arada gelecek kuşaklardan insanların, siyasal haklarında, değişik ölçülerde kısıntılar yapıldığı, hatta bu kısıntılardan bazılarının afla bile ortadan kalkmayacağı görülür.

Bunca yasağın, kısıntının yanında, kapatılan partilerin üst düzey yöneticilerine konulan siyaset yasağı, küçük bir sorun olarak kalır, sorun daha temeldedir ve çok daha geniş kapsamlıdır. Onun için, kendilerini bu konularla ilgilenmeye "**yetkili**" sayanlar Meclise girdiklerinde ve iktidar olduklarında, "**siyaset yasağı**" konusuna, daha geniş bir açıdan yaklaşma gereğini duyacaklardır.

— **Eski siyaset adamlarının anlatım özgürlüğüne 2969 sayılı yasa ile konulan sınırlar hakkında ne düşünüyorsunuz?**

BÜLENT ECEVİT — O yasa, aslında, yalnız eski siyaset adamlarına değil, gene! olarak yurttaşlara da sınırlamalar getiriyor. Bu, anayasadan kaynaklanan bir yasa değildir. İsterse, parlamento, bu yasayı bir gün de kaldırabilir veya değiştirebilir. Ancak iktidar herhalde ona da kendini "**yetkili**" saymıyor. Ancak kaçakçılığı suç olmaktan çıkarmaya kendini yetkili sayıyor.

Kooperatif yetkilileriyle konuştuk

Büyükşehir nedir, ne değildir?

FÜSUN ÖZBİLGEN — *7-9 ağustos*

28 temmuz günü, gazetelerini açanlar bir tam sayfayı kaplayan büyük ilanlarla karşılaştılar. Bütün büyük gazetelerde ve TV'de yayımlanan ilanlarda "**Geleceğin şehri İstanbul'da kuruluyor: Büyükşehir**" deniliyor ve kooperatife üye olmak için yatırılacak para ile üyelik koşulları, kurulacak kentin özellikleri müjdeleniyordu. İlanların yayımlanmasıyla birlikte Büyükşehir'e karşı büyük ilgi başladı. Para yatıranlar, gazetelere telefon edip danışanların yanı sıra bazı iddialar öne sürenler de vardı. Değişik çevrelerden kaynaklanan bu iddiaları saptadık ve bunları, olayı aydınlatmak üzere, kooperatifin en yetkili kişilerine yönelttik, yanıtlarını aldık. Büyükşehir Kooperatifi'nin Başkanı **Hüseyin Yıldız** ile Denetim Kurulu Başkanı **Ulvi Yenal** ve Büyükşehir'in kurulacağı arsayı kooperatife satmakta olan Tercüman gazetesi sahibi **Kemal Ilıcak**'a sorular yönelttik. Pazartesi akşamüstü saat 17'de Büyükşehir'in gazetelerde ilan edilen telefonlarını arayıp Hüseyin Yıldız ile görüşmek istediğimizde karşımıza "Odacı Esat" olduğunu söyleyen bir kişi çıkıp büroda kendisinden başka kimsenin bulunmadığını söyledi. Bunun üzerine Tercüman gazetesinden Kemal Ilıcak'ı aradık. Sayın Ilıcak, bu konuda yetkili kişinin Ulvi Yenal olduğunu ve Tercüman gazetesine gelirsem Ulvi Yenal'dan benimle görüşmesi için ricada bulunacağını söyledi. Tercüman gazetesinin üçüncü kattaki bir odasında Yenal ile görüşmeye gittiğimizde orada beklemekte olan Hüseyin Yıldız ve Büyükşehir Genel Sekreteri Muammer Tuncer ile karşılaştık. Önce Ulvi Yenal ile başlayan konuşmamız daha sonra Hüseyin Yıldız'ın da katılması ile devam etti. Bu ikinci bölümde konuşmamızı Kemal Ilıcak, büyük bir dikkatle izledi. Konuşmamız, Ilıcak'ın, bazen teybimizi kapattırıp "Ben yetkili değilim, onun için teybi kapatın da bazı şeyler söyleyeceğim" diyerek yaptığı açıklamalarla sürdü. Sonunda teybi kapattırmayı da bıraktı ve konuşma projeye ilişkin anlattıkları ile sona erdi. İki buçuk saate yakın süren bu konuşmayı teypten "**Bir çay daha içer miyiz?**" gibi ayrıntıları çıkardıktan sonra tümüyle ve kelimesi kelimesine yayımlıyoruz.

Büyükşehir İstanbul'da 40 bin konutluk bir kent üretmek üzere oluşturulmuş bir yapı kooperatifidir. Kadıköy ilçesi Küçükbakkalköy'de 450 hektarlık bir arazide kurulması planlanan şehir için üretilecek konutların metre karelerine göre arsa payları için kooperatif halktan para toplamaya başladı. Büyükşehir kooperatifinin kurucuları gazetelere verdikleri ilanlarda kurulacak kentin merkezi ısıtma tesisli, özel elektrik santrallı, her daireye ayrı telefon ve TV bağlantılı, çöp imha merkezi olan, kültür merkezleri, okullar, kütüphaneler, sinema ve tiyatrolar, konser ve müzik salonları ile iş merkezleri, süpermarketler, dükkânlar, çarşı - pazar yerleri, eczaneler, bankalar, terminaller, fuar ve sergi salonları gibi tüm sosyal donatımları içereceğini açıkladılar.

Büyükşehir'e üye olmak isteyenler 6 ayrı tipte avan projeleri yayımlanan konutlardan istediklerini seçecekler ve bunun için "arsa payı ve genel giderler" karşılığı olmak üzere para yatıracaklardır. 65 metre kareden 106 metre kareye kadar değişen daire tiplerine göre peşin veya taksitle toplam 620 bin liradan 1 milyon 360 bin liraya kadar değişen bu katılma paylarını ödeyerek Büyükşehir'e katılacak ortaklara dairelerinin 1987 yılından itibaren, ilk ödemelerin bankalara yatırılış sırasına göre teslim edileceği de açıklandı. Bu arada para yatıranlardan vazgeçenlerin paraları derhal geri verilecekti.

Büyükşehir 29 temmuz günü ortak olmak isteyenlerden, ilan edilen banka şubeleri aracılığı ile para toplamaya başladı. 4 ağustos günü yine gazetelerde yayımlanan "**Teşekkür ve Açıklama**" ile para toplama durduruldu. Bu açıklamada, "**Yapacağımız konut sayısını aşan talep sahiplerini boşuna umutlandırmamak için yarından itibaren para tahsilatı geçici olarak durdurulmuştur**" deniliyordu. Büyükşehir Kooperatifi şimdilik para tahsilatını durdurmuş olarak envanter çalışmalarını yapıyor.

Büyükşehir'in gazetelere verdiği ilanlarda Denetim Kurulu Başkanı Ulvi Yenal, "**Gençlik ve Spor Bakanlığı eski Müsteşarı, Emekli Sandığı - THY - Türkiye Emlak Kredi Bankası - Denizcilik Bankası - Türk Ticaret Bankası eski Genel Müdürü**" olarak tanıtılıyor. İSOTAŞ'ın tanıtma broşüründe ise Ulvi Yenal şöyle anlatılıyor: "**Kendisi idarecilik, spor ve gazetecilik sahalarında çeşitli faaliyetler göstermiştir. İdarecilik sahasında: Tekel ve Denizcilik Bankası Ge-**

nel Müdür Yardımcılıkları, sırası ile TC Emekli Sandığı, Türk Havayolları, Türk Ticaret Bankası, Emlak Kredi Bankası ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlükleri ile Gençlik ve Spor Bakanlığı Müsteşarı görevlerini yapmıştır. Spor sahasında, Galatasaray ve milli takım kaleciliği yapmış, Futbol ve Tenis Federasyonları başkanlıkları görevlerini üstlenmiştir. Gazetecilikte ise spor yazarlığı yanında ekonomik konularda da yazılar yazmış ve yazmaktadır. Halen Tercüman Gazetesi yazarı, İİTİA'ya bağlı Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu'nda öğretim görevlisi olup, Teroto şirketinde murahhas üye ve ABC Turizm Şirketi'nde Yönetim Kurulu Başkanı olarak görev yapmaktadır. İSOTAŞ şirketinde ise Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısıdır."

Büyükşehir, İSOTAŞ ve her iki kent projesinin üzerinde kurulacağı arazi ile ilgili olarak Ulvi Yenal sorularımızı şöyle yanıtladı:

— İSOTAŞ daha önce bugün Büyükşehir'in kurulacağı arazide inşaat yapmak üzere halktan para toplamış, ancak daha sonra bu proje gerçekleşememiş, halktan toplanan paralar gecikmeli olarak iade edilmiş, bir bölüm para yatıranlar da halen bekliyorlar. Bu arazi üzerinde şimdi Büyükşehir Kooperatifi 40 bin konutluk bir kent yapacağını ilan ederek para toplamaya başladı. Siz hem İSOTAŞ'ın Başkan Yardımcısı, hem de Büyükşehir'in Denetim Kurulu Başkanı olarak bu konuda bizi aydınlatır mısınız?

ULVİ YENAL — İSOTAŞ bir organizasyondur. Yani işi organize eden, planlayan bir şirkettir.

— Okent diye arsa sahibi bir şirket var. İSOTAŞ'ın dağıttığı bilgi formlarında aynen şöyle deniliyor: "Yenikent'in kuracağı arazi alınmıştır. 3 milyon 100 bin metre kare genişliğindeki arazinin tapusu Okent adına alınmıştır. Okent şirketinin bütün hisseleri İSOTAŞ inşaat şirketinindir. Okent hisselerinin garantisi, İSOTAŞ'ın taahhütündedir."

ULVİ YENAL — Okent diye ayrı bir şirketin arazisini İSOTAŞ planlamaktaydı. Muvaffak olsaydı satın alacaktı.

— Büyükşehir bu İSOTAŞ'tan ayrı bir organizasyon değil mi?

ULVİ YENAL — Büyükşehir bir yapı kooperatifidir.

— Ancak Büyükşehir, Odakule İş Merkezi'nde eskiden İSOTAŞ'ın faaliyet gösterdiği büroda çalışmalarını yürütüyor.

ULVİ YENAL — Evet, doğrudur.

— Siz de İSOTAŞ'ın Yönetim Kurulu İkinci Başkanısınız. Büyükşehir'in de Denetim Kurulu Başkanısınız.

ULVİ YENAL — İSOTAŞ artık tasfiyeye tabi tutulacak bir şirkettir. Tasfiyeye tabi tutulacak bir şirketin de tutup artık öyle bir yerde oturması fuzuli. Onların kontratları bitiyor, kooperatif orada yeni bir kiracı olarak oturuyor. Mesele budur, ikisi arasında bir münasebet yoktur.

— Sadece arazinin münasebeti var.

ULVİ YENAL — Arazinin de münasebeti yok. İSOTAŞ arazinin üzerinde çalışmaları yapmıştır, projeleri yapmıştır. Orada bazı tesisler kurmuştur. Tabii onların maliyeti ödenecektir.

— İSOTAŞ'a mı ödenecektir?

ULVİ YENAL — Gayet tabii.

— Okent ile İSOTAŞ'ın bağlantısı ne oluyordu?

ULVİ YENAL — Orasını İSOTAŞ organize edecek idi. Arazi Okent'e aitti. Edemedi. Edemeyişinin sebebi şu: 24 Ocak Kararlarını biliyorsuuz. 24 Ocak Kararları gelince bu inşaat sektörü krize girdi. Durdu. Oraya para yatırmış olan kimselerin paraları da iade edildi.

— İSOTAŞ'a para yatırmış olan kimselerin bir iddiaları var. Diyorlar ki, o zaman bizim paralarımızı aldılar. İşlettiler ve yüzde 12 faiz ile iade ettiler. Halbuki o sıralar enflasyon oranı yüzde yüzlere varıyordu ve faiz oranları da çok yükselmişti. Paramız ziyan oldu.

ULVİ YENAL — Neresini işlettik? Sermayesini tamamen reklama sarfetti o şirket. Organizasyona sarfetti. Onun üstündeki kısmını da oradaki imar hareketlerine sarfetti. Ve bu suretle orasını imar etti.

— Ama şimdi arazide hiçbir şey yok. Bomboş.

ULVİ YENAL — Nasıl boş, gittiniz mi araziye?

— Hayır, ama gidenlerden ve çeşitli kişilerden dinledim.

ULVİ YENAL — Orada büyük bir şantiye binası var.

— Evet, bir tane bina varmış.

ULVİ YENAL — Bir tane büyük şantiye binası var, yanında işçiler için baraka var. Malzeme için baraka var. 15 bin ağaç dikildi orada. Fidan dikildi, fidanlık var. Su için havuz yapıldı, oraya su, elektrik getirildi, 14 kilometre stabilize yol yapıldı.

— Arazinin altyapısı yok deniliyor.

ULVİ YENAL — Yok tabii, altyapı demek bu değildir, altyapı büsbütün başka bir şeydir. Altyapı hakiki yolların yapılmasıdır, bunlar servis yollarıdır. Altyapı, yolların yapılması, elektriğin, kanalizasyonun, suyun mevcudiyeti demektir. Kaldı ki bu yeni kooperatif orada merkezi teshin sistemi kuracaktır. Telefon sistemini, kendi santralını kuracak, büyük bir altyapı kuracak.

— Bu arazinin ipotekli olduğu söyleniyor.

ULVİ YENAL — Elbette ipotekli.

— Arazinin tümü galiba Kemal Ilıcak Bey'e ait.

ULVİ YENAL — Hayır, şirketlerde büyük hissedar Kemal Bey. İki şirket var orada. Okent şirketi ile Birlik Emlak şirketi. Her iki şirketin büyük hissedarı Kemal Bey'dir.

— Benim duyduğuma göre Kemal Bey'in bu arazisi, yani Kemal Bey'in büyük hissedarı olduğu şirketlerin bu arazisi, Tercüman Gazetesi tesisleri ve diğer malvarlığı ile beraber Kemal Bey'in borçlarına karşılık ipotekli imiş.

ULVİ YENAL — Öbür mallarını bilmiyorum, ama bu arazi Kemal Bey kefil olduğu için ipoteklidir.

— Bu arazinin üzerinde kaç milyonluk veya milyarlık bir ipotek var?

ULVİ YENAL — 13.5 milyar liralık.

— Arazi Büyükşehir tarafından ipoteği ile beraber mi satın alınıyor?

ULVİ YENAL — Hayır, ipotek kaldırılacak, öyle satın alınacak.

— Satış bedeli olan 26.5 milyar liranın içinde bu ipotek miktarı görünüyor mu, yoksa görünmüyor mu?

ULVİ YENAL — Görünüyor tabii.

— Yani Büyükşehir, Kemal Bey'e 26.5 milyar lira verecek, ipoteği bu paranın içinden Kemal Bey çözdürecek, öyle mi?

ULVİ YENAL — Hayır, tapu verilirken ipotek kaldırılacak. Yani borçsuz olarak verilecek.

— O halde şimdilik sadece satış vaadi yapıldı.

ULVİ YENAL — Yoooo, düpedüz tapudur.

— Şunu sormak istiyorum, Büyükşehir, Kemal Ilıcak'tan şimdi ne aldı? Satış vaadi mi?

ULVİ YENAL — İki tane araziyi aldı.

— Aldı mı?

ULVİ YENAL — Vadeli olaraktan aldı. İpotekler kalkacak ve o vadelere göre borç ödenecek.

— O halde tapuyu henüz almadı.

ULVİ YENAL — Yarın veya öbür gün alacaklar tapuyu.

— O zaman yarın veya öbür gün ipotek de kalkmış olacak mı?

ULVİ YENAL — Evet.

— Bir başka konu daha var. Kemal Bey'in borcu Yapı Kredi Bankası'na imiş. Bankanın Bakırköy şubesinden para almış ve mallarını ipotek ettirmiş deniliyor. Yapı Kredi Bankası'nın Bakırköy Şube Müdürü de Büyükşehir Kooperatifi'nin Yönetim Kurulunda genel sayman olarak gazetelerde ilan edildi.

ULVİ YENAL — İpotek Bakırköy'de değil. Doğrudan doğruya merkezde zannediyorum. Bakırköy'de olduğunu zannetmiyorum.

— Ben Bakırköy şubesinden almış bu borcu diye duydum.

ULVİ YENAL — Ben doğrusu bilmiyorum. Bakırköy'den olup olmadığını bilmiyorum, herhalde merkezdendir. Bakırköy bu kadar büyük kredi açamaz. Doğrusu nereden aldığını bilmiyorum.

— Böylece borcun Bakırköy'den alınması ile Büyükşehir Yönetim Kurulu üyesi ve genel saymanının Bakırköy şube müdürü olması arasında bir bağ kuruluyor.

ULVİ YENAL — Hiç alakası yok. Hüseyin Bey'e soralım. Hüseyin Yıldız Bey bilir.

— Bir de 17 numaralı parsel konusu var. Bu parsel gazetelerde Büyükşehir tarafından ilan edilen satın alınan arazinin içinde görünüyor.

ULVİ YENAL — Evet, içinde. Birlik Emlak denilen bir şirkete aittir.

— Birlik Emlak da Kemal Ilıcak Bey'e ait zaten değil mi?

ULVİ YENAL — Büyük hissedarı Kemal Bey'dir.

— Bu parselin henüz imar planı belediye meclisinden geçmemiş, onun için de üzerinde proje yapılması mümkün değilmiş.

ULVİ YENAL — Geçmedi, hazırlandı. Plan yapıldı da Kadıköy Belediyesi'nden geçti, anakent belediyesinden henüz geçmedi.

— O zaman neye göre o parselin üzerindeki yerleşim planı yapılıyor?

ULVİ YENAL — Plan var.

— Ama tastik edilmemiş bir plan.

ULVİ YENAL — Okent'in planının tastiki 1979 senesinde başladı. 1984 senesinin martında bitti. Bu küçük bir kooperatif değil, küçük bir iş değil. Bu çok büyük bir iş. Türkiye'de emsali yapılmamış bir iş.

— Onun için de çok büyük bir merak var. İlgi var ve piyasada da çok çeşitli laflar dolaşıyor.

ULVİ YENAL — Olacak, siz benim yazımı okudunuz mu bugün Tercüman'da?

— Okudum.

ULVİ YENAL — Tamam işte öyle olacak. Benim Hilton Oteli'ni ne kadar müşkülat ile yaptığımı biliyor musunuz? Daha evvel yazdım Tercüman'da onları. Büyük iş, Türkiye'de zorlukla yapılır, kolaylıkla yapılmaz. Bir kooperatif kurarsınız şurada, bir arsa satın alırsınız, üzerine de üç tane bina yaparsınız, kolaylıkla biter. Fakat 40 bin konut, 200 bin insanın yerleşeceği modern bir şehir büyük bir projedir.

— Kuşkusuz büyük bir proje, sadece daha önce aynı arazide bir İSOTAŞ deneyi yaşandığı için vatandaşlar, para yatıranlar bundan şikâyetçi olduğu için...

ULVİ YENAL — Niye muvaffak olmadığını anlattım, inşaat sektörü krize girdi, herkes evlerini satıp bankalara yatırdı, faiz almak için. Toplu Konut Kanunu çıktı, tatbik edilmedi, Toplu Konut Kanunu beklendi. Araziyi satın alacak şekilde borcu ödeyemedi. Ödeyemeyince araziyi iade etmek zorunda kaldı. İSOTAŞ'ın bütün para yatıranlarına paraları iade edildi. Bine yakın müşterisi vardı. İlk anda birkaç ay içinde bine yakın müşteri gelmişti. Bunlardan yalnız 160 kişi kaldı. Geri kalanların paraları tamamen iade edildi.

— Bu 160 kişi halen bekliyor, değil mi?

ULVİ YENAL — Onlara vereceğiz.

— Paralarını geri mi vereceksiniz?

ULVİ YENAL — Ya paralarını geri vereceğiz, ya da bina vereceğiz.

— Yani Büyükşehir'e mi aktaracaksınız?

ULVİ YENAL — Büyükşehir'e aktaracağız, rica edeceğiz kooperatiften, diyeceğiz ki bizim 160 tane sadık müşterimiz var. Bekliyorlar. Bu 160 tane üyenin binalarını ilk çıkacak olan binalardan verin. Eğer o 160 kişi kabul etmez ise onların paralarını geri vereceğiz.

— Bu İSOTAŞ için para topladıktan bir süre sonra üyelerinize bir yayın yapıyorsunuz. Bakın bu yayından okuyorum. Diyorsunuz ki bu binaların yapılması gecikiyor. Bu nedenle biz de Libya'da 120 bin dolarlık bir toplu inşaat ihalesinin ön anlaşmasını yaptık, kesin sözleşme safhasına geldik. Yani topladığınız paraları Libya'ya yatırıyormuşsunuz...

ULVİ YENAL — Allah'tan devam etmedi bu iş. Eğer devam etmiş olsaydı. Libya'daki inşaat başlamış ve devam etmiş olsaydı, Libya'da takılı kalan diğer müteahhitler gibi biz de çok daha zor duruma düşerdik. Ön anlaşma yapıldı Libya'da, bir şehirde.

— Hunn bölgesinde diyorsunuz yazıda.

ULVİ YENAL — Trablus'tan 607 kilometre ileride Hunn bölgesindeydi. Hakikaten ön anlaşma yapıldı, mukavele Allah'tan imza edilmedi. Çünkü o esnada Libya paralarını ödeyemez duruma girmişti. Biz öylece o işin içinden çekildik. Girseydik kurtulamazdık.

— İSOTAŞ'ın üzerinde çok duruyorum, ama aynı arazide daha önce başlandığı için. O zaman yapılan ilanlarda, 15 bin konutluk modern bir şehir diye, İSOTAŞ Yenikent adı ile ilan edilmiş. "75 bin bin nüfuslu, ulaşım imkânları, camii, okulu, çarşısı, pazarı, spor tesisleri, otoparkları, eğlence merkezleri ile bütün ihtiyaçlarını kendi içinde karşılayan yepyeni bir şehir içinde şehir" diye. Vatandaşlar da paralarını yatırmışlar. Bu İSOTAŞ'a para yatırmış bir vatandaşın bir mektubu var. bakın okuyorum. Aynen şöyle yazıyor. "... Biz de kiradan kurtulalım diye Yenikent'e ortak olduk. Ödemelerimizi bitirdik. Adana'dan geldik. 1982 senesinde evi teslim alacaktık. Evvela kendi imkânlarımızla evin yapıldığı yere gittik. Dünya başımıza yıkıldı. Temel atmada bulunmuştuk. Davullarla zurnalarla. Kurbanlar kesildi.

Pastalar, şekerler dağıtıldı. O günden beri bir kazma vurulmamış. Yalnız birçok güzel ev. Kapıda bekçi. Ne oldu dedik. Ben bilmem, herkes geliyor, bana soruyor, ev mev yok. Doğru Odakule'ye gittik. Önceleri ikramla bizi karşılayan sekreterler asık suratla karşıladı. İsterseniz paranızı geri veririz. Hükümet müsaade etmedi, dediler. Paramızı verin, dedik. 5 senelik. Ödediğimiz senetleri istediler. Bereket toplamıştık. Karım fenalık geçirdi. Götürdük. İki ay sonra gelin, dediler. Ben kendimden geçtim, bağırmaya başladım. Karım beni bu defa teselli etti. 2 ay sonra paramızı verdiler. Ama biz de fırsatı kaçırdık. O para ile ev alma olanağı kalmamıştı. Yaşımız da 60'ını aşmıştı. Hâlâ kiracıyız. 15 bin insandan 10'ar bin lira, kooperatife. Ortalama 700.000 bin lira para. Bu para faizsiz kullanıldı ve de Ilıcak'a geçmiş tüm şirket. Sorumlu kim? Bugünün Başbakanının bültende resmi de var. Ve de tüm kalantorlar, yazarlar kurucu..."

ULVİ YENAL — Bütün o paralar sarfedildi.

— Sarfedildi de bu insanlara ne kazandırdı?

ULVİ YENAL — Bu bizim elimizde olan bir keyfiyet değildi ki. 24 Ocak Kararlarının çıkacağını bilemezdik ki. Projenin beş sene tastikte oradan oraya gideceğini de bilemezdik. Siz olsaydınız bilir miydiniz? 1979 senesinde 20 kişi tarafından yapıldı bu proje. Bir mütehassıs heyet tarafından yapıldı. Her türlü tetkik yapıldı o bölgede. Böyle bir kitap hazırlandı. Bir sandık dolusu proje hazırlandı. Büyük bir iyi niyetle başladı iş. Fakat 1980, 24 Ocak Kararlarından sonra bütün inşaat sektörü durdu. Bunu biliyor musunuz?

— Evet, biliyorum.

ULVİ YENAL — Bunu biliyorsanız niye muvaffak olamadığını da kendiliğinden anlarsınız.

— Bir başka konuyu daha merak ediyorum. Bu arazinin imar planı üzerinde şöyle bir kayıt var. Plan notu diyorlar buna ve plan, ancak bu notlara uyulduğu zaman geçerli oluyor. Kayıt aynen şöyle: "Belediye kolaj alanı açık pazar, parklar, çocuk bahçeleri, ağaçlandırılacak alan belediyeye, anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise alanları Milli Eğitim Müdürlüğü'ne, hastane, dispanser ve sağlık tesisleri İl Sağlık Müdürlüğü'ne bilabedel devredilecektir." 1/1000'lik plandaki kayıt böyle. Şimdi bu pazarlanan arazide, Büyükşehir arazisine para yatırıp da giren kişiler bu bilabedel kamuya terk edilecek yerlerin de parasını ödüyorlar mı?

ULVİ YENAL — Bu iki şekilde olabilir. Yeni toplu konut yönetmeliğinde bu tesislerin kimin tarafından yapılacağı, nasıl finanse edileceği belirlenmiş değildir. Bunun bedelini de ödüyorlar tabii. Bunun bedelinin dışında bir şey daha ödüyorlar. Ticari sahalar. Orada birçok dükkânlar yapılacak, çarşılar filan olacak. Spor tesisleri olacak. Onların da paralarını ödüyorlar. Ama onların malı oluyor. Kooperatifin malı oluyor.

— Bunlar kooperatifin malı olmuyor. Bunlar bilabedel, yani parasız olarak kamuya devrediliyor.

ULVİ YENAL — Kamuya devrediliyor tabii, orada 12 tane ilkokul yapılacak, 2 tane lise, bir tane meslek lisesi, yüzde 55'i sahanın terk ediliyor.

— Yani 4 milyon 400 bin metre karelik arazinin yüzde 55'i kamuya terk ediliyor.

ULVİ YENAL — Yalnız kamuya değil. Bunun içinde ticari sahalar da var. Ticari sahalar, kooperatifin uhdesinde kalıyor tabii. Çarşılar vesaireler uhdesinde kalıyor.

— Yani bunlar yeniden pazarlanacak?

ULVİ YENAL — Pazarlanacak ne olacak? Kooperatifin aktifine girecek. Yani oradaki pay sahipleri onlardan istifade edecekler.

— Ben, bu kooperatifin yapacağı binaların planlarını gördüm. 20 katlı, 18 katlı, 16 katlı bloklar halinde planlanmış.

ULVİ YENAL — Değişiyor, şöyle değişiyor. İlk yapılan projede yoğunluk hektar başına 214 kişi idi. Ondan sonra bir karar çıktı, hektar başına 400 kişi oldu. 400 kişi olunca sıkışık oluyor. Biz, bunu tahmin ediyorum, 300 kişi üzerine plan tadili yapacağız. O kadar sıkışık olmasın, o kadar yükselmesin.

— Şu anda benim gördüğüm planda yan yana 20 katlı bloklar var. İSOTAŞ'ın hazırladığı yerleşim planında.

ULVİ YENAL — Her blokta olduğu gibi 10 katlı var, 5 katlı var, 2 katlı var. Değişiyor. O plan değişiyor.

— 20 katlı binanın yapılacağı arsanın kenarları 42 metre ve 36 metre olarak çizilmiş. 1512 metre kare üzerine 20 katlı apartman yapılıyor ve her katta 4 daireden 50 daire var.

ULVİ YENAL — Doğru.

— Şimdi şöyle bir hesap yapılıyor: Bu 80 daire için arsa payı olarak her daire ortalama 660 bin lira ödeyeceğine göre net alan olarak arsanın metre kare maliyeti 660 bin lira çarpı 80 daire bölü 1512 metre kare eşittir 34 bin 920 lira ediyor. Yani bilabedel kamuya terk edilecek araziler, ticari alanlar filan söz konusu olmadan sadece vatandaşın alacağı konutun bulunduğu arsa payını hesaplarsak bu hesaba göre metre kare maliyeti 34 bin 920 lira ediyor.

ULVİ YENAL — Bu hesabın nasıl yapıldığını bilmiyorum.

— Hesap işte dediğim gibi. 1512 metre kareye bölüyoruz.

ULVİ YENAL — Bu hesabı tekrar yapmak lazım. Onların yaptıkları yanlıştır herhalde. Şimdi bir arsa payı Türkiye'de aşağı yukarı maliyetin yüzde 10'udur. Tabii bu azami yüzde 10'u. Bağdat Caddesi'nde yüzde 90'ı. Böyle bir yerde makul bir şey yüzde 8 ile yüzde 10 arasında değişir. Yapılacak olan binaların ciddi hesaplarında yüzde 7.7 olduğu belirleniyor.

— Arsa payı mı? Yüzde 7.7 olursa 660 bin liraya göre hesaplarsak. O zaman yüzde 7.7'si 660 bin lira ederse, yüzde yüzü ne eder onu hesaplamak gerekiyor.

ULVİ YENAL — Ama biz, bir pazarlama etüdü yaptırdık. Kaç metre kare istiyor, halk kaç metre kare istiyor diye. Bunların bir kısmı 100 metre kare istiyor, bir kısmı 80, bir kısmı 70, bir kısmı 60 metre kare istiyor. Bunlar çok değişik.

— Ben, bir daireye net alan üzerinden arsa payı olarak ne düşüyor, onu hesaplıyorum. 34 bin 920 lira düşüyor metre kare maliyeti. Sosyal tesisleri saymadan.

ULVİ YENAL — Metre karesi 9 bin liradan yukarı çıkmayacak.

— Sizin de bu Birlik Emlak şirketinde hisseniz varmış galiba?

ULVİ YENAL — Yok canım, çok küçük bir his-

se. Büyük hissem olması için sermayedar olmam lazım.

— Araziler meselesi ve fiyatlar meselesi farklı farklı hesaplanıyor anlaşılan.

ULVİ YENAL — Yok canım, çok açık, gayet açık, o kadar açık ki bugünkü fiyatlara göre hesap ettiğimiz takdirde, bugünkü maliyette azami olaraktan 5.5 milyon 7.5 milyon ve 8.5 milyon liraya çıkıyor. Bu konutların büyüklüğüne göre. Bunların içinde arsa payı yüzde 10'un altındadır. Vasati olarak da 660 bin liradır. Bu fiyatlara gecekondu almanız mümkün değildir.

— O türlü hesapladığınız zaman böyle, fakat benim söylediğim gibi birer birer terk edilecek alanları çıkarıp da sadece inşaatın yapılacağı alan üzerinde hesap yaparsak...

ULVİ YENAL — Böyle hesap yapılmaz. Mümkün değil böyle bir hesap.. Şimdi siz 660 bin lira verince bir dairenin arsasına sahip oluyor musunuz?

— Sadece hisse alıyorum.

ULVİ YENAL — Evet, hisseye sahip oluyor musunuz oluyorsunuz. Buna her şey dahil, terk edeceğiniz alan, ticari sahalar, yollar, parklar her şey dahil.

— Fakat diyorlar ki, o bölgede arazinin metre karesi 3 ila 5 bin lira arasında değişiyormuş?

ULVİ YENAL — Kim söylemiş onu? Benim elimde bir mahkeme kararı var. Yüz bin lira. Buna ne buyuruyorsunuz? Ekspertiz yaptırmış birisi. Yüz bin lira.

— Metre karesi mi?

ULVİ YENAL — Evet. Var mı böyle bir şey, 3-5 bin liraya arazi şimdi.

— O civardaki yeminli bürolar var ya, teknik bürolar. Onların verdiği bilgiye göre de gecekondu sahipleri devlete af çıkması için bir para ödediler. Metre karesine 500 lira ödemişler.

ULVİ YENAL — Çok hesaplı olmuş o.

— Evet, gecekondu sahipleri öderken 500 lira üzerinden hesaplanmış..

ULVİ YENAL — O arazinin 220 bin metre karesini gecekondular işgâl etmişti. Biz, bunları bilabedel olaraktan belediyeye verdik. Şimdi bir yerinden tutacağız mı, bu iş yapılır mı yapılmaz mı, yapılmasını mı istiyoruz yoksa yapılmasın diye mi uğraşıyoruz?

— Hayır ben, projenin yapılmaması için uğraşmıyorum, ama para yatıran vatandaşların haklarını düşünüyorum. Gazeteye telefon ediyorlar, soruyorlar, güvenilir mi bu işe diye. Ben de biraz soruşturma yaptım.

ULVİ YENAL — Paranın bir kuruşuna ilişilmemiştir. Paralar olduğu gibi duruyor. İsteyene istediği anda parası geri ödenir. Dahası var mı bu işin? Bu iş büyük bir projedir. Bu projeyi tahakkuk ettirebilmek için geniş ufuklu düşünmek lazım. Öyle, bir metre kare kaça mal olacak, kaç kapı olacak, su normal mi olacak, asansör olacak mı diye üzerinde durmamak lazım. Modern bir şehir yapacağız, iddiamız bu. Merkezi teshin (ısıtma) koyacağız.

— Tabii, bunların hepsi güzel, ama daha önce İSOTAŞ'ın açıklamalarında da aynı şey var. Modern bir şehir olacak filan diye. Vatandaş hep parayı inanıp yatırıyor, bir şeye güvenip yatırıyor.

ULVİ YENAL — Elbirliği ile meselenin üzerine gidildiği takdirde, hakikaten modern bir şehir kurulacak.

— Kooperatifin yürümesi için paranın toplanması elbette çok önemli. Para yatırdı vatandaşlar. Sadece gördüğüm kadarıyla Toplu Konut Fonu bu işten biraz uzak durdu. İstanbul Belediye Başkanı da "Bizimle ilgisi yok" dedi.

ULVİ YENAL — Büyükşehir ismi ile belediyenin isminin ilişkisi olmadığını söyledi.

— 40 bin konutluk bir projeyi başlatan kişilerin niye belediye ile önceden bir teması olmadı?

ULVİ YENAL — Gidip de selam verip, işte ben böyle 40 bin kişilik bir şehir kuracağım, buna bir uygunluk belgesi verin desem, vermezler. Bütün dokümanlarla gidilecektir. Koca bir büro, planlar, projeler üzerinde çalışıyor.

— Daha önce bunun temasları hiç yapılmadı mı? Böyle bir açıklama yapıyor?

ULVİ YENAL — Yapılmaz olur mu? Bunlar öyle açıklama yapacaklar tabii, ben de devletin yerinde olsam öyle açıklama yapardım. 'Henüz bana evrakı intikal etmeden bunun hakkında bir cevap veremem bu noktada, resmi olarak' derdim. Bütün bu evraklar, her şey tamamlanmaktadır. Eska şirketi, senede 5 ila 10 bine konut yapmayı taahhüt etmektedir. Prefabrik sistemle en iyi, en güzel evleri.

— İş bir inşaat aşamasına gelse, ondan sonrası kolaydır. Vatandaşın konut sahibi olması prensibine tamam, ama sonunda hüsrana uğramasın.

ULVİ YENAL — En iyi şekilde, en ucuz şekilde vatandaşa hizmet vermektir bizim amacımız. Bunun için azami gayret sarfedilmektedir. Japonlar geldiler, altyapıyı kurmak için, projeleri aldılar gittiler.

— O Japonların Büyükşehir'le ilgisi yok galiba, bu iş için mi geldiler yoksa ayrı mı geldiler?

ULVİ YENAL — Ayrı geldiler.

— Hayır, öyle bir takdim edildi ki, sankî bu iş için gelmişler gibi aynı haberde alt alta yazıldı.

ULVİ YENAL — Bu araziye Dünya Bankası'nın mümessilleri de geldi. Onlar da tetkik ettiler. Biz, Avrupa İskân Fonu için bir rapor hazırladık.

— Onlar ne dediler?

ULVİ YENAL — Tamam diyorlar, ama onlar da yürütemezdi işi, çünkü o esnada proje tasdik edilmemişti belediyeden. 1982 senesinde gittik, kendilerine bütün detayı ile anlattık. Projenin tasdiki lazımdı, bu tasdik işi 1984 senesinin mart ayına kadar sürdü. Müteaddit heyetler geldi bakanlıktan.

— Şimdi proje tasdik edilmiş, 17 sayılı parsel dışında. Ben de baktım inceledim.

ULVİ YENAL — Onu değiştireceğiz, projeyi.

— Projeyi değiştirmek demek, yeni baştan başlamak demek değil mi?

ULVİ YENAL — Yeni baştan başlayıp en iyisini yapmak istiyoruz.

— O da çok uzar o zaman.

ULVİ YENAL — Uzamaz. Mevcut plan tadil edilecek benim yazımda yazdığım gibi.

— Kat sayısının azaltılması mı düşünülüyor?

ULVİ YENAL — Mimarlar bilir onu, projeyi yapanlar bilir, ben bilmiyorum. En iyi şehrin yapılması için uğraşılıyor. En güzel şehrin yapılması için. Diyorum işte bugünün şehri değil bu, daha ilerinin şehri. Düşünebiliyor musunuz? Apartmanda oturuyorsunuz değil mi?

— Evet.

ULVİ YENAL — Kaloriferi var mı?

— Var, ama yanmıyor.

ULVİ YENAL — Yanmıyor. Kömür için koşuyoruz. Benimki kömürlü Allah'tan. Ben, zor kömür alabiliyorum. Kar, buz olduğu zaman kömür bitince oturamıyoruz apartmanda, soğuk oluyor çünkü. Burada böyle bir dava olmayacak.

— Bir de orada 16 numaralı parsel var. Kemal Bey, onu da satmış galiba. İSK'nin bir kooperatifine satmış, onu kaça sattı?

ULVİ YENAL — Bilmiyorum, Kemal Bey bilir.

— Bu araziyi Kemal Bey kimden almıştı? Ne zaman almıştı?

ULVİ YENAL — 1963'te almıştı. Müteaddit insanlardan parsel parsel almıştı. 14 parsel mi, 17 parsel mi bilmiyorum. Teker teker almış.

— Şimdi hepsi Büyükşehir'e satılıyor, bir tek 16 no'lu parsel İSK kooperatifine satılmış. Bir de başka bir sorum var. Hürriyet gazetesi de soru olarak ortaya atmış. Böyle büyük bir kenti kurmak üzere oluşturulan kooperatifin yönetim kurulu yeterince deneyimli kişilerden mi oluşuyor?

ULVİ YENAL — Bu işin başında Hüseyin Yıldız adında bir eski kooperatifçi var. Bu adam şimdiye kadar müteaddit kooperatifler yapmış. Ben, Ankara'daki Emek mahallesini yaptım.

— O mahalle, sizin tarafınızdan mı yapıldı?

ULVİ YENAL — Ben, o zaman Emekli Sandığı Umum Müdürü idim.

— Realize edilebilmiş bir kooperatif o.

ULVİ YENAL — Tabii, realize edildi. 11 bin liraya küçük, 21 bin liraya orta, 27 bin liraya büyük binalar çıktı. Şimdi ben size bir şey söyleyeyim. Ben memleketteki halet-i ruhiyeyi çok iyi bilirim. Büyük projenin karşısına çıkılır. büyük projelere hemen her memlekette çelme takılmıştır. Büyük projeyi destekleyen çıkmaz. Köprüye hepimiz karşı çıktık, bugün karşı çıkanlar da üstünden geçiyor.

— Sadece bazen büyük projeler gerçekleşiyor, bazen de gerçekleşmiyor İSOTAŞ'ta olduğu gibi.

ULVİ YENAL — O zaman memleketin bir krizli dönemiydi. Krizli olmasaydı olurdu.

— Kaç para toplandı o zaman?

ULVİ YENAL — Birkaç ayın içinde 15 bin kişi müracaat etti, bin kişi parasını yatırdı. Herhalde bir 300 milyon lira filan iade edildi.

— Kaç sene sonra iade edildi?

ULVİ YENAL — Peyderpey iade edildi.

— Şimdi Büyükşehir para toplamayı neden durdurdu?

ULVİ YENAL — Envanter yapalım, kaç kişi girdi bakalım. Bilmiyoruz kaç kişi girdiğini. Nereden bilelim. Kıbrıs'tan telefon, Almanya'dan telefon, Suudi Arabistan'dan telefon... Ne oldu, neredeyiz bunun envanterini çıkarıyoruz.

— Ben de uygunluk belgesi olmadığı için durduruldu diye duydum da...

ULVİ YENAL — Yok canım, ilgisi yok. Durdurmadı kimse, biz durdurduk. Çıksın ortaya. Liste vermemiz lazım. Uygunluk belgesi almak için. Niye vermesinler uygunluk belgesini.

— 40 bin kişiyi tamamlamadan alabilecek misiniz uygunluk belgesini?

ULVİ YENAL — Bir kısmını alabiliriz. İlla 40 bine tamamlamak lazım değil.

— Bir bölümünü alacak, ondan sonra yeniden mi para toplamayı açacaksınız?

ULVİ YENAL — Evet, yeniden açacağız. Öbür bölümünü alacağız.

— Ne kadar para toplandı?

ULVİ YENAL — Biz, vatandaştın halet-i ruhiyesini bildiğimiz için, bu şüphelerin geleceğini bildiğimiz için son derece teenni ile hareket etmekteyiz.

— Büyük bir ilan kampanyası açtınız. Kaç milyon liralık?

ULVİ YENAL — Ne kadar olduğunu bilmiyorum.

— Bence bir yüz milyonluk kampanya yapıldı. Değil mi?

ULVİ YENAL — Kampanyayı durdurduk şimdi. İSOTAŞ'da zannediyorum 50 milyon liralık reklam yapmıştı.

— O ödenen paralar da boşa gitti tabii. Kimden çıktı o para?

ULVİ YENAL — Ama vatandaştan çıkmadı. Sermayedarlardan çıktı.

— Kimdi sermayedarlar?

ULVİ YENAL — Sermayedarlar işte, yüze yakın insan

— Kurucular yani. O kurucuların arasında şimdiki Başbakan Turgut Özal da var. Şimdiki ilan kampanyasının parası kimden çıkıyor?

ULVİ YENAL — Arsa sahiplerinden

— Kemal Ilıcak Bey finanse ediyor yani...

ULVİ YENAL — Arsa sahiplerinden evet.

— Anladığım kadarıyla bu Büyükşehir kooperatifini organize eden, kampanyayı yürüten Kemal Ilıcak Bey.

ULVİ YENAL — Hayır, kooperatif yürütüyor işleri.

— Kooperatifi organize eden Kemal Bey.

ULVİ YENAL — Hayır, kooperatifi organize eden Hüseyin Yıldız.

— İlan kampanyasının parasını Hüseyin Yıldız veremez ama.

ULVİ YENAL — Veremez tabii. Siz Hüseyin Yıldız ile konuşsanıza.

— Konuşacağım tabii, zaten sizden önce yani Kemal Bey'i aramadan önce Hüseyin Yıldız Bey'i aradım. Saat 17.00'de. Bir kişi çıktı. 'Onlar yok' dedi. Büyükşehir'in telefonunda. 'Sen kimsin' dedim. 'Ben odacı Esat, başka kimse yok' dedi. Ben de onun üzerine Kemal Bey'i aradım. O da beni sizinle görüştürdü. Zaten arsa ile ilgili soruları Kemal Bey'e sormak istiyordum. Sizinle görüşmem çok iyi oldu, siz hem İSOTAŞ'ta, hem Büyükşehir'de vardınız.

ULVİ YENAL — Evet, çeşitli hesaplarını hazırlayan proje üzerinde çalışan, bu şehrin çok iyi olmasını isteyen bir kişiyim.

— Yanlış anlamayın, ben de böyle bir projenin gerçekleşmesini isterim. Ama pek çok kişi ile bu konuda konuştum. Bazı kuşkular doğdu. Onları da dedikodu olarak yazmadım. Gelip en yetkili kişilere soruyorum. Onların ağzından doğrularını araştırıyorum.

ULVİ YENAL — Doğar kuşkular. Köprüde de doğdu.

— Ali Rıza Çarmıklı Bey'le de konuştum. O da, İSOTAŞ'ın Yönetim Kurulu üyesi olduğu için. Ona da sordum. O, 'beni o zaman gıyaben yazmışlardı. Ben orada çalışmadım' dedi.

ULVİ YENAL — Ayıp etmiş.

— Vallahi öyle dedi.

ULVİ YENAL — Gıyaben yazılan biz olduk canım (gülerek). Maaşallah yahu maaşallah, çok komik yahu. Olur mu öyle şey. Kâbil mi yani. Bir adam 10 milyon lira para verecek, gıyaben verecek... Kim veriyor o parayı.

— Evet, ben de daha sonra İSOTAŞ ile ilgili evrakı bir inceledim. Baktım daha önce söylediğim tebligatı yapmışsınız. Libya'da inşaat yapılacak filan diye o zaman anladım ki Çarmıklı pek de gıyaben bu işin içinde değilmiş.

ULVİ YENAL — Bakın, ben kaçamak laf söyledim mi hiç?

— Hayır, her şeye açık açık cevap verdiniz doğrusu.

ULVİ YENAL — Ben sporcuyum. Başka türlü konuşmam.

— Şu 13,5 milyar liralık ipotek nasıl kalkacak bu arazinin üstünden? Bu, halktan toplanan paralarla mı kalkacak?

ULVİ YENAL — Tabii. Para verilecek. Banka kabul etti ipoteği kaldırmayı. İpoteği kaldıracak banka. Devralacağız ondan sonra. Bir anlaşma mucibince bankaya para ödenecek. Taksitlerle ödenecek.

— Peki, siz ilan ediyorsunuz isteyen istediği anda parasını çekebilir diye. Herkes parasını çekerse nasıl ipotek kalkacak?

ULVİ YENAL — Kalkmayacak, arsa da alınmayacak. Çok basit (kahkaha). Arsa alındığı anda iştirakçilerin arsaları olacak.

— O zaman iştirakçiler şu anda yatırdıkları paralarla Kemal Ilıcak Bey'in ipoteğini ödemiş oluyorlar öyle mi?

ULVİ YENAL — Hayır, arsanın parasını ödüyorlar.

— Arsanın parasını, ama dolayısıyla da ipoteği.

ULVİ YENAL— Dolayısıyla da onun üzerindeki arıza kalkıyor.

— Kemal Bey, çok akıllı bir işadamı olmalı.

ULVİ YENAL — Vallahi bilmem...

— Hüseyin Yıldız'ı nasıl tanıdınız? O mu size gelip böyle bir kooperatif kuralım dedi?

ULVİ YENAL — Ben, Konutbirlik'te bulundum. Hüseyin Yıldız'ı eskiden tanırım, ondan sonra ben kooperatifçiliğe inanmış bir insanım. Siz benimle konuşmaktan tatmin oldunuz mu, bu kadar açık konuştuğum için.

— Vallahi yüzde yüz değil.

ULVİ YENAL — Şüpheniz nerde kaldı?

Ulvi Yenal ile görüşmemizi tamamladığımız sırada Büyükşehir Yönetim Kurulu Başkanı **Hüseyin Yıldız** ile Genel Sekreteri **Muammer Tuncer,** aynı katta Tercüman Gazetesi sahibi **Kemal Ilıcak** ile yaptıkları görüşmeyi tamamlayarak bizim bulunduğumuz odaya geldiler. Ulvi Yenal benim kendisine "**ahret suali**" sorduğumu söyledi. Konuşmamız bu kez Hüseyin Yıldız ile sürdü. Konuşmanın bu bölümünü Kemal Ilıcak da büyük bir dikkatle izliyordu. Hüseyin Yıldız mini kaset teybimi de eline alarak sorularımı mikrofona doğru şöyle yanıtladı:

— Ulvi Bey beni oldukça aydınlattı. Merak ettiğim konularda, ama bir iki soru da size sormak istiyorum. Hüseyin Bey siz bu Büyükşehir Kooperatifi'ni oluştururken yönetim kurulu üyelerini nasıl belirlediniz?

HÜSEYİN YILDIZ — Ben daha önceden çoğunu tanıyordum. Bu kişilere böyle bir kooperatife ortak olup olmayacaklarını sordum. Bizim bu kooperatifin kurucularından 13'ü benim başka ilgili bulunduğum kooperatiflerde de kurucudurlar. Ayrıca kendilerini başka branşlarında da tanıyorum. Böyle büyük bir projenin içinde toplum hizmeti vermiş, tecrübeli, değerli kişilere ihtiyaç duydum. Kendilerine önerdim, kabul ettiler.

— Siz bu arazinin, almakta olduğunuz arazinin ipoteği ile ilgili durumu biliyor musunuz? Benim duyduğuma göre Kemal Ilıcak Bey'in arazisinin üzerindeki ipotek Yapı Kredi Bankası'nın Bakırköy Şubesinde imiş. Yapı Kredi Bankası Bakırköy Şubesi müdürü de Büyükşehir Kooperatifi'nin yönetim kurulu üyesi. Bunu nasıl izah ediyorsunuz?

HÜSEYİN YILDIZ — Evvela bu arsalar Kemal Bey'in değil. Bu arsalar Kemal Ilıcak'ın değil, bu arsalar Kemal Bey'in de ortak olduğu Okent ve Birlik Emlak Anonim Şirketi'nin. Bu şirketlerde Kemal Bey dışında çok ünlü işadamları da var.

— Olabilir de eğer bir şirketin yüzde 99 hissesi bir kişininse veya yüzde 80 ise...

HÜSEYİN YILDIZ — Yoo, yüzde 99 filan değil. Kemal Ilıcak bu şirketlerin ortaklarından biri. İkincisi bu arsalar üzerinde Yapı ve Kredi Bankası lehine kurulmuş ipotek vardır. Ama bu Bakırköy şubesi ile ilgili değildir. Genel müdürlükçe bu ipotek tesis edilmiştir. Bakırköy şubesi müdürü Yapı ve Kredi Bankası'nın ipotek alacaklısı olmasından dolayı kooperatife katılmamıştır. Sadece benim sevdiğim, güvendiğim, haysiyetli, geçmişte sendikacılığı olan, Bank-Sen'de üst düzeyde görev almış bir kişi olduğu için ben onu kurucu aldım. Bank-Sen'de görev almış olduğunu Sayın Ilıcak da, Sayın Yenal Bey de şimdi ilk defa duyuyorlar. Yani sol tandaslı bir kişidir. Benim çok saygı duyduğum, sevgi duyduğum, takdir ettiğim bir kişidir. Onun için onu aldım.

— (Gülerek) Kooperatif sağ ve sol tandaslı kişilerin işbirliği ile mi oluşuyor?

(Kemal Ilıcak bu noktada 'hayır' diye başını iki yana sallıyor.)

HÜSEYİN YILDIZ — Hayır, benim Görsel Bey'i tanımam bu münasebetle olmuştur. Sendikacılığı dolayısıyla olmuştur. Onu söylüyorum yani.

— Bir başka şey daha sormak istiyorum. Sizin daha önce bir mahkûmiyetiniz olduğu söyleniyor. Bu kooperatiflerle ilgili olarak, var mıdır? Neden dolayı?

HÜSEYİN YILDIZ — Efendim, bir ağır ceza mahkemesinde 7 ay hapse mahkûm oldum. Tecil edildiği için hapse girmedim. İlgili olduğum bir kooperatifte ortak değişikliği yüzünden bir ihbar olmuştu. Kooperatife girip çıkan, ev sahibi olamayan, para yatıramadıkları için çıkmak zorunda kalan ortaklar sonradan, diğer arkadaşların ev sahibi olduklarını görünce kıskanarak, bizi Sosyal Sigortalar Kurumu'na ihbar etmişler. SSK da bu kişilerin ifadelerini almış. Koperatif konutları teslim ettikten yıllar sonra ve tasfiye halinde iken SSK olaya el koymuş, bu kişilerin ifadelerini tespit etmiş, sonra benim ifademi aldı, kooperatifin yönetim kurulunun ifadesini aldı. Yani gösterilen şu. O ortaklar gerçek ortak değildir. Kooperatife kredi alınması için o zamanki şartlara göre, gerekli krediyi alma şartına haiz kişiler olarak gösterip kredi aldığımız söylenmiş bu yüzden biz savcılığa verildik.

— Tüm yönetim kurulu mu?

HÜSEYİN YILDIZ — Tüm yönetim kurulu. Ben yönetim kurulu üyesi de değildim üstelik, ben memurdum. Görevliydim. Denetim kurulu ve ben mahkeme edildik. Sonunda dava daha ağır bir ithamla açıldı. Sahtekârlık ve kamuya zarar verme. Niçin? Bazı gerçek ortak olmayan kişileri göstererek SSK'den kredi almak suretiyle kurumu zarara soktuğumuz iddiasıyla açıldı dava. Biz şu savunmayı yaptık. Velev ki böyledir. O tarihte SSK'den ortalama 80 bin lira kredi aldık. Bir sene sonraya kalsaydı 250 bin lira kredi alacaktık. Konutlar ortalama 125 bin liraya mal oldu. Bir sene sonra olsaydı 300 bin liraya, 400 bin liraya mal olacaktı.

— Yani krediyi bir an evvel alabilmek için...

HÜSEYİN YILDIZ — Hem krediyi bir an evvel aldık, hem Sosyal Sigortalar'a hem ortaklara yararlı olduk. Bunun üzerine savcı iddianamesini değiştirdi. Ve üç ortağın giriş-çıkış belgesi memurlarımız tarafından kaybedildiği için, bunların giriş-çıkış belgelerini ibraz edemediğimiz için görevi ihmalden ve Ticaret Bakanlığı bir rapor verdi. Üç buçuk ay kooperatiflerimizi teftiş etti. Üç buçuk ay sonra kooperatifte bir suistimalin, yasalara aykırı bir durumun olmadığını bildirdi. Bu raporu da mahkemeye ibraz ettiğimiz halde gene de işte böyle mahkeme kararıyla mahkûm olduk. Ben de bunu o tarihten beri her yerde her fırsatta. sohbette, yemekte, özelikle Konutbirlik'te başkanken yönetim kurulu toplantılarında, hatta dışarıya açık toplantılarda, özellikle anlattım. Gizlemedim. Sizler, dedim kooperatifçilere, dikkatli olunuz., ciddi olunuz, yargılanırsanız. İşte size de onu dinleyen kişilerden biri bunu nakletmiş, siz bunu öğreniyorsunuz.

— Tabii bunu özellikle sordum. Kooperatif işi bir güven meselesi olduğu için ve bu mahkûmiyetiniz de duyulduğu için bu konuyu aydınlatmak gerekiyordu.

KEMAL ILICAK — Bunu ben de ilk defa duyuyorum.

HÜSEYİN YILDIZ — İyi ettiniz de sordunuz. Bunu da böylece aydınlatmış olduk.

— Bir başka sorum var. Odakule'deki büronuzu nasıl kiraladınız?

HÜSEYİN YILDIZ — Kiralamadık. Odakule'deki yeri geçici olarak kullanıyoruz ve yeni bir yer arıyoruz.

— Kime ait o büro?

HÜSEYİN YILDIZ — Odakule'deki yer Sanayi Odası'na ait.

— Eskiden orada İSOTAŞ faaliyet gösteriyormuş.

HÜSEYİN YILDIZ — İSOTAŞ kiracıymış ve İSOTAŞ'ı oradan kaldırıyorlar. İSOTAŞ'ın yöneticileri bize tahsis ettiler. Eğer Odakule'deki yer bizim ihtiyacımızı karşılayacaksa Sanayi Odası bize kiralamaya karar verdi. Yönetim kurulu kararını bildirdi. Biz orada kalacağız. İhtiyaçlarımızı karşılayamayacaksa başka yere gideceğiz. Bir kira ödememek için, herhangi bir masraf yapmamak için şimdiye kadar, işte böyle başkasına ait bir yerde faaliyet göstermek zorunda kaldık.

— Ama pek parasız bir kooperatif görünümünde değilsiniz. Büyük bir reklam kampanyası açtınız. Milyarder bir kooperatifsiniz, şu ana kadar tek kuruş para harcanmamıştır.

KEMAL ILICAK — Bizim gazetede çıkan ilanların da parasını vermediniz mi? (Gülüşmeler)

HÜSEYİN YILDIZ — Söyleyeceğim, onları sonra ödeyeceğiz. Satıcı şirketlerle bir anlaşmamız vardır. Cenajans ile. Bizim bu teşebbüsümüz tam anlamıyla başarıya ulaştığı takdirde reklam ücretleri kooperatifimiz tarafından ödenecektir. Fakat diyelim ki herhangi bir sebeple bu teşebbüs başarısızlıkla neticelendi, halkın parası aynen iade edilecek ve reklam ücretlerini de satıcı şirketler Cenajans'a ödeyecektir. İşte satıcı şirketin patronunun önünde söylüyorum bunu da. Bugüne kadar 200 küsur bin lira kuruluş masrafları dışında, ki onu da kurucular karşılamıştır ve genel kurulda ibra edilmiştir, kooperatifimizin tek kuruş masrafı yoktur ve gene de teşebbüsümüzün tam anlamıyla gerçekleştiği güne kadar, yani yarın değil öbürsü gün, tapu senetlerini alacağımız güne kadar hiçbir kuruş harcama yapma niyetinde değiliz. Çünkü halkın tereddüt göstermesi halinde, vazgeçmesi halinde paralarını aynen ödemeyi ilke olarak kabul ettik. Nitekim az sayıda vazgeçen oluyor, bazısı da deniyor bizi, gidiyor alıyor parasını sonra gelip yatırıyor.

— Bir başka konuya geçmek istiyorum. İmar planına göre sizin alacağınız arazinin önemli bir bölümü sosyal donatım için bilabedel kamuya terk edilecek. Bu bölümün parasını niçin vatandaş ödüyor?

HÜSEYİN YILDIZ — O terk edilecek bölümün parasını vatandaş ödemiyor. Vatandaş sahip olacağı dairenin arsa payını ödüyor. Yani bir vatandaşın örneğin yüz metre karelik bir daireye sahip olması için, o dairenin üzerinde kurulacağı bina için ne kadar arsa gerekiyorsa o kadar arsanın parasını ödüyor.

— Benim yaptığım hesaba göre, daha doğrusu ben bu konuda uzman değilim, bazı kişilerle konuştum, onların yaptığı hesaba göre metre kare maliyeti 35 bin liraya geliyor.

HÜSEYİN YILDIZ — Şimdi arsanın metre karesinin 6 bin liradır takriben.

— 20 katlı blokların kurulacağı 1512 metrekarelik bölümü 80 daireye göre hesapladık.

HÜSEYİN YILDIZ — Orada 3.5 milyon metre kare inşaat alanı vardır.

— Global değil net alan olarak bakıyorum.

HÜSEYİN YILDIZ — Nasıl bakarsanız bakın, 3.5 milyon metre kare inşaat alanı vardır. Arsanın toplam bedeli 26.5 milyon liradır.

— Bu 3.5 milyon metre karenin içinde okul, hastane...

HÜSEYİN YILDIZ — Hayır efendim, ben konut inşaat alanı olarak veriyorum. 26.5 milyar lira ile 3.5 milyon metre kareyi bölerseniz bir metre kare konut inşaatına 7 bin 570 lira arsa payı düşer.

— Hesaba karşı bir başka hesap söylemek istiyorum. Bir toplu konut arazisinde kişi başına 17.4 metre kare alan sosyal donatım alanı olarak hesaplanıyor. 200 bin kişilik bir toplu konut alanı düşünülünce sosyal donatım alanı 3 milyon 480 bin metre kare ediyor. Bu hesaba göre geriye kalan konut yapılacak alan çok daha düşük görünüyor.

HÜSEYİN YILDIZ — Siz bunu bir plancı ile konuşun. Burada bu sahanın takriben yüzde 55'i hatta belki 60'ı yeşil alan, sosyal tesisler alanı, kamu alanıdır. Bu da çok iyidir. Çünkü şehir ferah bir şehirdir. Kalan o yüzde 40'tan 300, 400 yoğunluğa göre yani bir hektara düşen 400 kişi yoğunluğuna göre yapılacak inşaat alanı, konut inşaat alanı aslında 4.5 milyon metre kareye yakındır. Bizim yasal inşaat

hakkımız bir hektara 400 kişidir. Fakat biz şehir çok sıkışık olmasın ve dediğiniz gibi 20-22 katlı binalar olmasın diye buna 300 yoğunluk düşünüyoruz o takdirde burada 3.5 milyon metre kare inşaat alanını 40 bin konuta böldüğünüz zaman bir konutun ortalama alanı 80 metre karedir. Nitekim gördüğünüz gibi bizim planlarımızda 65 metre kare var, yüz var. Ortalama 80 metre karedir. 26.5 milyar lira arsa bedelini toplam arsa alanına bölersek, bir metre kare arsanın fiyatı 6 bin liradır. Bir başka hesap, 26.5 milyar liralık arsa bedelini toplam inşaat alanına bölerseniz, bir metre kare inşaat alanına düşen arsa payı 7.500 liradır. Onun dışındaki hesaplar yanlıştır, yanıltıcıdır. Siz çok ciddi bir gazeteci olduğunuz için ben sizi aydınlatmaya çalışıyorum. Ötesi dedikodudur. Bunu öyle 40 dairelik bir proje çizmiş bir adamla değil de bir plancı ile konuşun. Mesela Hüseyin Kaptan ile konuşun. Bu bizim planın da müellifidir o. Gidin onunla konuşun. Yani şehir plancılığından anlayan kişilerle konuşursanız, onlar size bunun ne olduğunu söylerler.

— Tabii siz benim kiminle konuştuğumu bilmiyorsunuz, ben de açıklayacak değilim. Ayrıca ben tek kişi ile de konuşmadım. Pek çok kişi ile konuşup danıştım.

HÜSEYİN YILDIZ — Tabii ondan eminim, ben bazı konuştuklarınızı da biliyorum, kiminle konuştuklarınızı da biliyorum, hakikaten değerli kişiler.

— Anlamadım, yani benim konuştuklarımdan bazıları gelip size söylediler mi?

HÜSEYİN YILDIZ — Ben de bir toplumcuyum, toplum hizmeti yapıyorum. Siz gazeteci olarak toplum hizmeti yapıyorsunuz, ben de bir kooperatifçi olarak. Karşılaştırırsak benim hizmetim sizinkinin önüne geçer, şu bakımdan, ben yurttaşın en hayati sorununu çözmeye çalışıyorum. Ben de çok canlı ve ilgiliyim toplum içinde. Ben sizin kimle konuştuğunuzu biliyorum ve seçtiğiniz insanlar çok önemli, iyi kaynaklar, doğru yapıyorsunuz. Fakat bu konuda size hesap veren kişi arsanın özelliğini bilmeyebilir. Onlar daha çok böyle ifraz edilmiş bir arsa ile ilgili bilgi veriyor olabilirler. Bu da yanıltıcı olabilir. Bu bir, ikinci arsanın özelliğini bilen kişidir de şu veya bu nedenle böyle bir büyük teşebbüsü hazmedemiyor olabilir. İstemiyor olabilir ve binaenaleyh size yanlış bilgi veriyor olabilir. Biz, elbette böyle büyük bir projede hakkımızda dedikodu da olabileceğini bilerek, düşünerek bu işe girdik.

— Çeşitli kişiler, çeşitli şeyler söylerler de meselenin aslını öğrenmek önemli benim için. Onun için tüm dinlediklerimden sonra geldim sizinle konuşuyorum. Ben çeşitli kişileri dinleyip, plan ve projeleri karıştırdıktan sonra şöyle bir kanıya vardım. Bir büyük arazi var ortada. Bu arazinin sahibi olduğu şirketin büyük hissedarı Kemal Ilıcak Bey. Bu araziyi bir kez İSOTAŞ vasıtasıyla pazarlamış. Bu pazarlamanın sonunda büyük ümitlerle para yatıran insanlar ev sahibi olamamışlar, o zaman da bu işe büyük vaatlerle girişilmiş. Bir süre sonra paralarını geri alabilmişler. Şimdi bu arazi yeniden pazarlanıyor.

HÜSEYİN YILDIZ — İSOTAŞ bir şirketti. Siz Konutbirlik toplantılarını takip eden bir insan olarak şunu bilirsiniz. Ben her zaman söylemişimdir. Konut talebini şirketler örgütleyemez. Bir başka anlatımla, şirketler toplu konut üreterek halka pazarlayamazlar. Niye? Şirketin ve halkın ihtiyacının zıddı bir uygulama olduğu için. Şirket kâr peşindedir, halk ucuz konut peşindedir. Bu iki terslik bağdaşmaz. O halde ne olur, konut talebi sahibi halkı, ancak kooperatifler örgütler. Çünkü kooperatiflerde kâr amacı yoktur. Ve gerçekten kooperatif onu ucuza mal eder.

— Bu dediğiniz doğrudur, ama eğer kooperatif vaat ettiği konutları bitirebilirse.

HÜSEYİN YILDIZ — Eğer yöneticileri ciddi ve dürüst insanlarsa inşaatı en çabuk ve en kolay biten sistem kooperatif sistemidir. Eğer yönetici doğru işler yapıyorsa devletin kredi müesseseleri kooperatiflere şirketlerden daha çok yardım etmek durumundadır. Yeter ki onu talep etmesini bilsin. İkincisi ortakların her biri denetçidir. Açar telefonu ben evime ne zaman taşınacağım diye sorar. Ama şirkette bunu soran yoktur. Eğer siz talep sahibi olsanız bir şirketin üreteceği konutlardan kâr edeceğini bile bile peşin olarak ona gidip de yüz bin veya bir milyon para yatırır mısınız?

— Yatırdılar işte örneği var. İSOTAŞ'a yatırmışlar.

HÜSEYİN YILDIZ — O zaman bile, daha o kriz belirmediği zamanda bile yatıran çok az oldu. Bizim 5 günde elde ettiğimiz sayının belki, onda, yirmide biri. Halkın şu beş günde yatırdığı paradan bir kooperatife güveni orta yere çıktı. Kooperatif sistemine güveni ortaya çıktı. Biz zaten sorumluluk duygusuna haiz insanlarız, ama beş gün içinde tahminimizin bir misli fazla para yatıran olunca hem çok sevindik, hem de çok daha ağır bir sosyal sorumluluk içinde olduğumuzu bir daha hatırladık.

— Toplu Konut İdaresi ile kampanya başlamadan önce niçin görüşmediniz? Son yaptığınız görüşme galiba pek olumlu geçmemiş?

HÜSEYİN YILDIZ — Toplu Konut ve Kamu İdaresi Başkanı ve Başkan Yardımcısı ile yazılı anlamda bir diyalog kurmamız mümkün değildir. Çünkü bizim kooperatifimiz zaten 15 günlüktür. Olmayan bir kooperatifin...

— Başlangıcı ne zaman sizin kooperatifin?

HÜSEYİN YILDIZ — İlk defa ana sözleşmesi 18 Temmuz 1985 günü notere tasdik ettirildi. 19 temmuz günü bakanlığa tasdik ettirildi. 22 temmuz ve 23 temmuz günü de tescil ettirildi.

— Peki bu kadar büyük bir proje adeta küçük bir şehir...

KEMAL ILICAK — Küçük değil büyük bir şehir, Türkiye'nin yedinci büyük vilayeti, Eskişehir kadar büyük.

— Bir ayda nasıl programlandı bu kadar büyük bir proje?

HÜSEYİN YILDIZ — Bir ayda değil, 15 günde.

— 15 günde nasıl yapıyorsunuz böyle büyük bir girişimi?

HÜSEYİN YILDIZ — Ben Konutbirlik'in daha başkanı iken Konutbirlik olarak biz bu arsalara talip olduk. Konutbirlik istekli davranmadı. Sonra ben Konutbirlik'ten 1 temmuzda ayrıldım. Binaenaleyh 8-9 aydır arsa sahibi şirketlerle biz bu konudaki müzakerelerimizi, görüşmelerimizi sürdürüyorduk. Toplu Konut ve Kamu İdaresi bu arsanın varlığından, bu arsada kooperatifler aracılığı ile konut üretilmesi isteğinden haberdardır.

— Tabii bu arazi toplu konut alanı olarak ilan edildi. Vilayet biliyor.

HÜSEYİN YILDIZ — Vilayet hem o sebeple hem

de bizim yaptığımız görüşmeler nedeniyle biliyor. Ben Konutbirlik'in başkanı olarak idarenin yöneticileri ile görüşmeler yapmıştım. Onlar için meçhul olan değil beğenilen bir arsa ve teşvik edilmesi, desteklenmesi gereken bir teşebbüstür.

— Bu arsa konusunda şunu sormak istiyorum. Deniliyor ki, Kemal Ilıcak Bey'in mal varlığı üzerinde bir ipotek var. Bu ipotek borcunun faizini TV pazarlama için yaptığı kampanya ile karşıladı ki o bizi ilgilendirmez, asıl anapara üzerindeki ipoteği çözdürmek için de bu kooperatifi kurdurdu.. (Kemal Ilıcak'ın kahkahaları) 13.5 milyar lira halktan toplanacak ve Kemal Bey'e teslim edilecek, ipotek de arazi de kurtulacak.. Kemal Bey böylece bu işten kurtulacak, ondan sonrasını da kooperatif üstüne alıp ne yapabilirse deniliyor... Bu iddialara karşı ne diyorsunuz?

HÜSEYİN YILDIZ — Demin ki konuyu bitireyim de sonra buna da yanıt vereyim. Kooperatifi kurduktan sonra da Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi ile Ankara'da yaptığımız görüşmeler en az daha öncekiler kadar olumlu geçmiştir. İdare bu kez bizim somut sonuçlarımızı görmüştür. Bu kez binlerce insanın kooperatifimize ortak olduğunu ve para yatırdığını görünce hem daha çok sahip çıkmıştır hem de aramızdaki görüşme gerçekten olumlu geçmiştir. Aramızda olumsuz bir gelişme yapıldığı sadece söylentidir.Şimdi Füsun Hanım çok ayıp olacak, ama aynen yazmakla da mezunsunuz tabii; iyi ki Kemal Ilıcak bankalara borçlanmış ve bu arsaların üzerine ipotek konulmuş.

KEMAL ILICAK — Kemal Ilıcak'ın borcu yok zaten.

HÜSEYİN YILDIZ — Hayır soruyu öyle sorduğu için, velev ki Kemal Ilıcak borçlu. Aslında Kemal Ilıcak'ın da söylediği gibi arsa üzerindeki ipoteklerle Kemal Ilıcak'ın hiçbir ilgisi yok. Çünkü arsalarla Kemal Ilıcak'ın doğrudan ismen ilgisi yok. Bu arsalar Okent ve Birlik Emlak şirketlerinindir.

— Yani şahıs şirketi olsa ismen ilgili olur da...

HÜSEYİN YILDIZ — Bu şirketler anonim şirkettir. Borçlu olanlar da bankaya, İSOTAŞ'ı kuran bu şirketlerdir. Eğer bu şirketlerin böyle bir ipotek borcu olmasaydı, milyarlık, eğer parasal sıkıntı içinde olmasalardı kanımızca biz bu fiyata alamazdık. Yani şimdi para sıkıntısı olmayan bir şirket bu arsaları satışa çok daha yüksek bir fiyatla satabilirdi. Biz aslında şirketlerin ipotekli, borçlu olmalarından yararlandığımız kanısındayız. Ama bu ipotek konusu çok istismar edildi. İpoteği, bazı kişilerin ve bazı gazetelerin ipotek meselesini bilmedikleri anlaşıldı.

— Ama şimdiye kadar bu ipotek konusu ile ilgili bir yayın yapılmadı ki?

HÜSEYİN YILDIZ — Yapıldı. Hürriyet söyledi.

— Soru olarak ortaya attı.

HÜSEYİN YILDIZ — Önemli olan bir arsanın kaça satın alındığıdır. Satın alan kişi anlaştığı bedeli ödeyecektir. Tamamını satıcı şirkete veya satıcıya ödeyecektir. Tamamını satıcı şirket veya satıcıya ödeyecektir veya satıcının borçlu olduğu yere ödeyecektir. Hiç fark etmez bizim için. Biz halktan topladığımız paranın kaç lira olduğunu deklare ediyoruz yani arsa fiyatını söylüyoruz. 26.5 milyar liradır. Şimdi biz bu 26.5 milyar lirayı 26 kişiyi de ödesek, 26 tane bankaya da ödesek, ipotek alacaklısı, haciz alacaklısı veya tedbir alacaklısı olsa bizim için hiç fark etmez. Çünkü biz ödeyeceğimizi biliriz. Bu nedenle ipotekli bir arsayı satın almak, bir kooperatif için sakıncalı olmadığı gibi avantajlıdır. İpotek borçlusu sıkışık durumda olduğu için o borçtan kurtulmak için, (Kemal Ilıcak'a dönerek) genelde söylüyorum, sizi tenzih ederim... O borçtan kurtulmak için arsasını daha ucuza satar. Açıkça ve özür dileyerek ilgili şirketlerden söylüyorum ki burada olay böyledir. Tekrar ediyorum, eğer sizin de bana naklettiğiniz gibi, ipotek problemi gibi bu şirketin bonçları, sıkıntıları olmasaydı hiç para ödemeden, hiçbir kuruş riske girmeden bir bağlantı yaparak kamuoyunun önüne çıkamazdık ve biz bu arsaları alamazdık, tahsis ettiremezdik ve bu arsaların sahibi olma yolunda talep örgütlenmesi yapamazdık.

— Siz bu inşaata başlayınca Toplu Konut Fonu'ndan kredi alabilmek için arsaları ipotek edeceksiniz. Bu nedenle arsanın üzerinde başka ipotek olmaması lazımdır.

HÜSEYİN YILDIZ — Gayet tabii, kesinlikle, zaten bunun bilinci içindeyiz. Şimdi bizim satıcı şirketlere bir borcumuz olacaktır. Tamamını ödeyemiyoruz. Bu borcumuza karşın, satıcı şirketlere ikinci derecede ipotek tesis edeceğiz. Borcumuz ödeninceye kadar. Çünkü birinci derecede ipoteği, toplu konut kredisi için Anadolu Bankası lehine tesis edeceğiz. Satıcı şirketlerle bir başka anlaşmamız daha var. Yarın dış kaynaklı bir başka kredi daha bulduğumuzda o ikinci dereceden ipotek tesis edeceği zaman, eğer o ana kadar borcumuz bitmemiş olursa, yani hâlâ satıcı şirketler lehine ikinci derece ipotek varsa, onlar daha sonraki sıraya düşecekler ve ikinci dereceyi bize kredi açan kuruluşlara vereceğiz. Diyelim ki bir başka kredi daha bulduk, gene satıcılar daha sonraki sıraya razı olacaklar. Biz daima üst dereceleri kredi açacak kuruluşlara ipotek olarak tahsis edeceğiz. Bu ipoteklerin ne kredi açılması bakımından, ne bizim alışverişimize olumsuz tesir eden bir yanı yoktur bu ipoteklerin. Sadece istismar edilmektedir.

— Ne zaman kadar sürecek bu arsaların ipoteği?

HÜSEYİN YILDIZ — Borcumuzu ödeyene kadar.

— Şimdi araziyi 26.5 milyar liraya alıyorsunuz. Arazinin üzerinde 13.5 milyar liralık ipotek var. Öncelikle ipoteği ödeyip onu çözdüreceksiniz , sonra da arazinin geri kalan borcunu mu ödeyeceksiniz?

HÜSEYİN YILDIZ — Diyelim ki 13.5 milyarı ödedik. 10 milyar lira borcumuz kaldı. 10 milyar için satıcı şirketlere ikinci derecede ipotek tesis edeceğiz. Biz Toplu Konut ve Kamu İdaresi'nden uygunluk belgesi kredi alacağız. Çünkü onlara birinci derece ipotek tesis edeceğiz. Satıcı şirketlere borcumuzu ödedikçe, o ikinci derecede ya da üçüncü derecedeki ipoteği terkin ettireceğiz. Borcumuz bittiğinde ipotek de bitmiş olacak. Çünkü satıcı şirket alacağının teminatını alacaktır. Bir de şu olabilir. Gördüğümüz kadarıyla vatandaşların çoğu, paranın tamamını peşin ödüyor, yani biz halktan topladığımız para ile arsa bedelinin tamamını karşılayacak kadar bir kaynak elde edersek, o zaman hiçbir ipotek olmaksızın arsayı peşin para ile alırız. Ama biz borçlu kalıyorsak borcumuza karşı teminat olmak üzere arsamızı ipotek ederiz.

— Tapuyu ne zaman alacaksınız?

HÜSEYİN YILDIZ — Biz tapuyu pazartesi günü alacak durumdaydık.

— Geçen pazartesi mi?

HÜSEYİN YILDIZ — Kampanyanın ilk başladığı gün. O kadar para toplandı ki...

— Ne kadar para toplandı?

HÜSEYİN YILDIZ — Şu anda tahmin ediyoruz, 5 ila 6 milyar lira arasında. Bir haftada, beş günde toplanan para.

— Bu para 26.5 milyarı karşılamaz.

HÜSEYİN YILDIZ — Kesin rakamı elde edemiyoruz, çünkü dekontlar geliyor yurt dışından. Bizim anlaşmamıza göre 500 milyon lira ödediğimizde en az, vergi ilişiğini kestiğimizde, ipotekleri üzerimize alarak, öbürü ödemedir. Çünkü biz bunu banka ile anlaşıp ödeyebiliriz. Biz bu mülkü satın alabilirdik. Fakat daha çok paramız toplanarak mümkünse, bankaların ipoteğini tamamen kaldırtmayı, bankalara hiç ipotek vermeden arsaları satın almayı tercih ettik. Biraz daha fazla para toplanmasını istedik, bu nedenle bu haftaya bıraktık.

— O halde neden durdurdunuz para toplamayı?

HÜSEYİN YILDIZ — Onu da şunun için durdurduk. Eğer düşündüğümüz ortak sayısının üstünde para yatırılmışsa, bazı insanları boşuna para yatırmak zorunda bırakmayalım, umuda kaptırmayalım diye durdurduk. Şimdi bir envanter yapıyoruz. Eğer gerçekten düşündüğümüz rakama yaklaşmışsak, o zaman planlamaya geçeceğiz ve kesin konut sayısını planlayıncaya kadar bu kampanyayı durduracağız. Sonra diyelim ihtiyaç oldu 3-5 bin kişi tekrar başlatacağız.

— Şimdi bir hafta içinde 40 bin kişinin müracaat etmediği orada zaten..

HÜSEYİN YILDIZ — 40 bin kişi değil, ama şimdi bunu bir belirleyelim, ondan sonra tekrar bir kam panya açarak bir miktar daha ortak alacağız. Yani biz arsaların tapularını bu hafta içinde istersek alabilecek durumdayız.

— 5 ila 6 milyar lira ile.

HÜSEYİN YILDIZ — 5 milyar, 4 milyar, 3 milyarla da alabiliriz.

— Ben bu kampanyayı durdurup tekrar devam ettirmeyi anlayamıyorum. Envanter işini anlıyorum da 40 bin üyeye yaklaşır, 30 bin gibi bir sayı olur, o zaman durdurulur. Ama daha başlangıçta.

HÜSEYİN YILDIZ — Ama daha bilmiyoruz, bizim aldığımız rakamlar...

— Kim yapıyor bu envanter çalışmasını şu sırada?

HÜSEYİN YILDIZ — Biz yapıyoruz.

— Nerede yapıyorsunuz?

HÜSEYİN YILDIZ — Odakule'de yapıyoruz.

— Odakule'de mi yapıyorsunuz? Ben buraya gelmeden önce oraya telefon ettim.

HÜSEYİN YILDIZ — Biz bugün oradaydık.

— Saat 05.00 idi. Odacı Esat çıktı telefona. Kimse yok dedi. (Kahkahalar.)

HÜSEYİN YILDIZ — Şimdi bunu bir kooperatifçi anlayışla takdir etmeniz lazım.

— Böyle büyük bir proje yürütülürken orada bir yığın insan çalışması lazım ve gece yarılarına kadar çalışması lazım.

HÜSEYİN YILDIZ — Bir yığın insan çalışır, ama o bir yığın insan da bir yığın para alır değil mi? Odacı Esat bile emanettir.

— O zaman kim yapıyor envanter çalışmasını?

HÜSEYİN YILDIZ — Biz yapıyoruz. Yönetim Kurulu. Biz oradan geldik az önce.

ULVİ YENAL — Oradaydık, biz öğlene kadar oradaydık.

HÜSEYİN YILDIZ — Siz tesadüfen, biz çıktıktan sonra aramışsınız. Biz sabahtan beri ordayız. Dokuz kişi yönetim kurulu ve iki denetçi harıl harıl çalışıyoruz.

— Yani toplamaları filan da mı siz yapıyorsunuz?

HÜSEYİN YILDIZ — Efendim, banka yapıyor zaten, banka veriyor bize sonuçları. Biz gelen bilgi formlarını tasnif ediyoruz. arkadaşlarımızın çocukları geliyor, yardım ediyor. Ne zamana kadar? Tapu senedini aldığımız ana kadar. O tarihten sonra IBM ile anlaştık. Bir bilgisayar alacağız. Memurlarımızı, kadrolarımızı tayin edeceğiz. Bu şimdiki çok amatörce bir şey.

— Bana garip gelen de bu. 40 bin konutluk bir şehir oluşturacağınızı ilan ediyorsunuz. Bu büyük projenin mimarı vardır, proje büroları olur, çalışanları olur. Ankara'da Batıkent'in koca binası, kadroları var, çalışıyor.

HÜSEYİN YILDIZ — Siz demek biraz şatafattan ve para harcamaktan sonuç alınır diyorsunuz.

— Hayır, şatafat değil, ama böyle bir proje için çalışma yapılır.

HÜSEYİN YILDIZ — Şimdi hanımefendi başkaları tersinden başlıyor işe. Önce masraflı bir organizasyona giriyorlar, sonra talebi yaratmaya çalışıyorlar. Talep olmayınca o şehir nasıl kurulur?

— Hayır, siz de masrafla başladınız. İlan kampanyaları...

ULVİ YENAL — Benim sekreterim geliyor.

HÜSEYİN YILDIZ — Beyefendinin sekreteri geliyor emanet, yardım ediyor. Bakın bizim yaptığımız iş şu bakımdan doğru. Herhangi bir şekilde bu teşebbüs akim kalsaydı, bir ters anlama, bir ters demeç. Halkımız bankalara hücum etti. Paralarını almak istiyorlar. Bu 500 milyar liralık bir teşebbüstür. Bu bugünkü fiyatlarla. Bunun neticesi bir trilyondur bu şehir. Biz de bu kadar büyük bir projede 50 milyon 100 milyon lira harcadık pek tabii değil mi? Reklam için. Fakat diyelim ki bu iş bozuldu, halk hücum etti. O 50 milyonu, 100 milyonu nasıl ödeyecektik?

— Kemal Bey ödeyecekti herhalde..

HÜSEYİN YILDIZ — Bakınız Kemal Bey neticede onu üstlendi. Bozulduğu takdirde, ama bir haddi var. Nihayet reklam masraflarını üstlendi. 50 tane de memur tayin ederek onun maaşlarını da ona yükleyemeyiz. Yapıyor yardımı, Ulvi Bey'in sekreteri geliyor. Kemal Bey eleman gönderiyor. Bizim yönetim kurulu üyelerinin çocukları var, şimdi yaz dolayısıyla tatilde oğlu kızı...

— Ama siz çok amatör bir biçimde başlamış oluyorsunuz...

HÜSEYİN YILDIZ — Öyle, kooperatifçilik biraz da gönüllü kuruluştur. Amatörcedir. Ama sizin o Batıkent'te gördüğünüz sistemler hatta daha iyileri yakında çalışmaya başlayacak. Ve biz kendi şehrimizin içine ilk planda bir bina yapacağız. Oraya yerleşeceğiz.

— Orada bir bina varmış zaten.

HÜSEYİN YILDIZ — Onu Karayolları alıyor maalesef. Karayolları almasaydı oraya yerleşecektik.

— Anadolu ekspres yolu geçiyor değil mi bu araziden?

HÜSEYİN YILDIZ — Evet, Anadolu ekspres yolu

geçiyor ve o iki köprünün birleşeceği kavşak tam bizim şehrimizin içinde.

— Peki bu ekspres yolun geçeceği yolun bedeli de mi sizin arazinin bedelinin içinde?

KEMAL ILICAK — Biraz evvel onu da soracağınızı bekliyordum.

HÜSEYİN YILDIZ — O da onun içinde, fakat onu Karayolları istimlak ediyor ve çok iyi oluyor. Yaklaşık tahmin ediyoruz 3 ila 5 milyar lira bir parayı bize ödeyecek, biz ona rağmen burada 40 bin konut yapacağız. O beş milyar lirayı aldığımız takdirde de arsa payı bir miktar daha düşmüş olacak.

— Yani parayı Karayolları daha sonra mı ödeyecek, sizin bu 3-5 milyar lira bir tahmin mi?

HÜSEYİN YILDIZ — Gayet tabii vergi değerine göre yaptığımız bir tahmin.

— Bir de oradan bir isale haddi geçiyor galiba?

HÜSEYİN YILDIZ — Onlar da bir para ödüyorsa o da bize ödeyecek. Yani bunlar hep bizim matlubumuza, lehimize olan kaynaklardır. Onlar dikkate alınarak, plancılarımız söylediğiın 3.5 milyon metrekare konut inşaat alanı elde edeceğini söylediler. Biz ondan sonra bunu deklare ettik böyle.

— 3.5 milyon metre kare konut inşaat alanı olacak öyle mi?

HÜSEYİN YILDIZ — Hiç o tesisleri, iş merkezlerini karıştırma, sadece konut inşaat alanıdır.

KEMAL ILICAK — İş merkezlerinin menfaatini de söyle bari.

HÜSEYİN YILDIZ — Şimdi bu iş merkezleri kooperatife kalıyor. İş merkezleri tamamıyla bizimdir.

— O halde bu iş merkezlerinin arazisini ikinci kere pazarlamış olacaksınız.

HÜSEYİN YILDIZ — Bir kooperatif başkanı olarak iş merkezi konusundaki düşüncemi söyleyeyim. Değişebilir yalnız. Burada 100 bin ile 250 bin metrekare arasında, plancıların tahminine göre iş merkezi alanı vardır. Bu alan üzerinde büyük veya birkaç iş merkezi kurulacak. Şimdi biz ortaklarımızın finansmanıyla bu iş merkezimizdeki binaları yapamayız. Yapılsa çok iyi olur. Herkesin konut bedellerini bedavaya getirdiği gibi çok büyük bir avantaj sağlar. Oteller olacak, binalar, hanlar, hamamlar. Fakat bunu yapamayız. O zaman arsalarımızı vererek, bu iş merkezini finansör şirketlere inşa ettireceğiz, diyelim ki yüzde 40'ını onlara vererek ya da 30'unu vererek. Kalan iş merkezi bize kalacak. Kime? Kooperatife...

— Şimdi ben bir vatandaş olarak diyelim ki arsa payı olarak 700 bin lira yatırdım. Benim katıldığım bu arsa payı karşılığı bu iş merkezinden kârım ne olacak?

HÜSEYİN YILDIZ — İşte onu anlatıyorum. Finansör şirkete ayıracağımız bölümü ayırdık, kalanı kooperatifin olacak.

— Siz o iş merkezinin arazisini diyelim ki vatandaş olarak benim yatırdığım 700 bin liranın da dahil olduğu para ile satın aldınız. Şimdi onu bir daha satıyorsunuz.

HÜSEYİN YILDIZ — Satmıyoruz, niye satalım. Sizin olan bir yerin üstüne bina yapıyoruz.

— Vatandaşın orada hissesi olacak mı?

HÜSEYİN YILDIZ — Gayet tabii. Sizin orası, kooperatifin ortağı oldunuz.

— Kooperatifin ortağıyım, ama diyelim ki ben daire aldım, daire yapıldı bana da dairemi verdiler.

HÜSEYİN YILDIZ — Hayır efendim, diyoruz ki deklare ediyoruz, buraya ortak olan iş merkezine de ortak olacak. Siz şimdi buraya 700 bin lira ile girerseniz, paranız kadar o iş merkezine ortak olursunuz. İş merkezinin alanlarına, daha da ilerisi, istimlak edilen alana da ortak oldunuz. Oradan gelen pay da size gelecek. Sizin payınıza düşen ne oluyorsa ya arsa payınızdan tenzil edilecek, ya ileride konut bedeline mahsup edilecek. Yani sizin lehinize intikâl edecek. İş merkezi bitince ya bu iş merkezi sürekli kooperatifin malı olarak kalacak, dolayısıyla siz kooperatif ortağı olarak işletilecek geliri alacak, o gelir size her sene masrafları dışında veya bu iş merkezinin de bir kısmı tekrar satılacak. Bu sefer payınıza düşen 3 milyon, 5 milyon, 10 milyon, bilemiyorum para verilecek. Muhtemelen siz o konutun üst ve altyapısını bedavaya mal edeceksiniz. Bu şehrin özelliği şudur hanımefendi, bu şehirde yavaş yavaş anlatıyorum, yani hayalinizde canlandırın. Bu şehirde kapıcı dairesi yoktur. Kalorifer dairesi yoktur, yönetici sorunları yoktur. Tamir, bakım gibi basit, insanları uğraştıran diğer sorunlar yoktur.

— Nereden bilebiliriz?

HÜSEYİN YILDIZ — Çünkü bu kooperatifin tamir servisi olacak, sizin evinizde bir arıza olduğunda kendi emrinizdeki bu servisler gelip onu yapacak. O da giderlerini şehrin gelirleriyle karşılayacak, üstelik artan miktarı da siz alacaksınız.

— Ama şimdilik bu ilan edilenler avan proje değil hayal proje... Şu anda bu söylediklerinizle ilgili henüz hiçbir oluşum yok değil mi?

HÜSEYİN YILDIZ — Bununla ilgili bir projenin olabilmesi için Füsun Hanım, evvela sizin böyle bir şehirde ortak olma kararınızı bize göstermeniz lazım. Ben bir, Füsun Özbilgen iki, Hüseyin Yıldız üç, Muammer Tuncer böyle 40 bin meydana gelecek ki bu arsayı alsın. Arsayı almakla birlikte artık hayal olmaktan çıkmıştır. Iş merkezleri de satın alınmıştır. Kamulaştırılacak alanlar da satın alınmıştır. Bakın tam kooperatifçilik ve halk girişimi ilkesine dayanan bir sistemle yaklaşıyoruz. Evvela ne lazımdır?

— Para...

HÜSEYİN YILDIZ — Arsa lazımdır. Arsa yerini belirledik. Sonra bu arsayı satın alacak para lazım. Onun için bu arsa üzerinde yapılacak konut kadar talep sahibi lazım. Çok önemli bu, paradan da önemli. Bu şehrin sahibi olmaya talip olan insanlar lazım. Şimdi bunu yapıyoruz. Bundan sonra başlayacak plan, proje, o masraflar, o çalışmalar. Kadrolar, mimarlar. Halkımıza konforlu bir şehir vaat ederek, hayal ederek bu işe giriyoruz. Ama bu hayallerimizin gerçekleşmemesi için hiçbir neden yok. Kooperatif kurulmadan önce, kurulduktan sonra, içte ve dışta yetkililerle hayallerimizi konuştuk. Bugüne kadar bunu reddeden bir kişi çıkmadı.

— Bir başka sorum daha olacak. Şimdi siz vatandaştan arsa ve genel giderler için para topluyorsunuz. Ama konut inşaatları başlarsa o zaman bildiğiniz gibi Toplu Konut Fonu subasman seviyesine gelmeden kredi açmıyor. Vatandaş şimdi arsa payının taksidini öderken, bu kez yapı maaliyetlerin ödemeleri başlayacak. Bunun ne kadar olacağını da ilan etmediniz. Herkes hesabını neye göre yapacak?

HÜSEYİN YILDIZ — Bir kere subasman seviyesine kadar harcanacak para, arsa ve genel giderler payının içinde mevcuttur. O gazetelerde gördüğünüz

ilan edilen paraların yüzde 20'si genel giderleri karşılamak için. Yüzde 80'i satıcı şirketlere ait ki 26.5 milyar liradır. Yaklaşık 8 ila 10 milyar biliyorsunuz vadelilerde yüzde 50 fark ediyor, bu para bizim elimizdedir. Bu parayı biz 5 sene içindeki kooperatif giderlerini karşılamak üzere alıyoruz. Proje, kontrollük vesaire. Halbuki hemen 8 ay sonra inşaata başlayacak durumdayız. Bu parayı orada kullanacağız bu bir. Yani subasman seviyesi için ihale yaptığımızda müteahhitlere verilecektir. İkincisi özellikle toplu konut alanlarında inşaata başlarken teminat karşılığı müteahhitlere yüzde 10 avans veriliyor. Şimdi subasman zaten yüzde 10 demektir.

— Hayır, yüzde avansı toplu konut idaresi subasman seviyesinden sonra veriyor.

HÜSEYİN YILDIZ — Toplu konut alanlarında yapılacak büyük projelerde başlangıçta teminat mektubu karşılığı yüzde 10 avans verilecek, hatta şimdi bir proje var. Şirketin oraya getirdiği malzemenin bir kısmını da ödemeyi düşünüyorlar. Teminat mektubu karşılığında. Onun için ilk yüzde 10 seviyesinde yani subasman seviyesine kadar bir finansman sorunu doğmaz. Zaten biliyorsunuz, subasman seviyesine gelince hak edişleri kullanmaya başlayacaktır o krediden. Onun için bir finansman doğmayacaktır. Ayrıca bizim esas hedefimiz alt ve üstyapının tamamını kredilendirmektir.

— O tabii imkânsız bir şey.

HÜSEYİN YILDIZ — İmkânlı bir şey. Eğer bu hükümet bu proje için bizim sağlayacağımız, kendi çabasına filan lüzum yok, bizim sağlayacağımız dış kaynaklı kredilerin tamamını bize kullandırırsa, -ki kullandırmak mecburiyetindedir- biz alt ve üstyapı bedelinin tamamını kredilendirebiliriz. Ama kullandırmazsa halkı aldatmamak için bir farkı varsa onu tahsil edeceğiz.

— Ne kadar bir bedel tahsil edeceksiniz?

HÜSEYİN YILDIZ — İhale yapıldıktan sonra, kredileri için başvurularımız kesin sonuç verdikten sonra belli olacak bu rakam. Bakın ben Ataköy'de oturuyorum. Ataköy kadar etrafında geniş bahçesi olan yer azdır. Fakat bu şehrin yanında Ataköy ilkel kalacaktır.

— İnşallah bu proje gerçekleşir de dediğiniz gibi olur.

HÜSEYİN YILDIZ — İnşallah demeyin, siz bu şehrin yapılmasını temin ile yükümlü olan bir basın mensubusunuz. Ne demek yani. Benim görevim 40 bin insana güven sağlayıp onları örgütlemektir. Sizin göreviniz bizi desteklemektir, bu şehri halka sevdirmektir. Bu şehre sempatizan toplamaktır. Ben yakın zamanda tek tek gazetelere gelip bu mesajı vermeye başlayacağım. Desteklemek zorundasınız. Kötü bir yayın yaparsanız, diyelim ki bu girişimi akim bıraktırdınız, iki bakımdan zararlı olur.

— Ben kötü bir yayın yapmak üzere gelmedim. Halk sizin ne yaptığınızı merak ediyor, ben de sizin söylediklerinizi görüyorsunuz teybe alıyorum, bunları yayımlayacağım.

HÜSEYİN YILDIZ — Yapacaksınız demiyoruz, farzedelim ki diyorum. O zaman hem böyle bir güzel şehrin kurulmasını engelleyenlerden birisi olursunuz hem de Türkiye'nin daha çabuk kalkınmasının engelleyicileri arasına girmiş olursunuz. 40 bin kişilik bu şehri kösteklemeye kimsenin hakkı yoktur.

Büyükşehir Kooperatifi'nin kurulacağı arazinin sahibi **Kemal Ilıcak, Hüseyin Yıldız** ile konuşmamızı izlerken ara sıra teybi kapattırarak bazı açıklamalarda bulunuyordu. Teybi kapattırdığı için bu söylediklerini, "**yazılmasını istenmeyen bilgiler**" olarak değerlendirdik ve yazmıyoruz. Ancak Hüseyin Yıldız ile konuşmamızı tamamladığımız sırada Kemal Ilıcak büyük bir heyecanla anılarını anlattı, bunlarla Büyükşehir projesi arasında ilginç bağlar kurdu. Teybi kapattırmadığı için bu söylediklerini aynen yayımlıyoruz.

Kemal Ilıcak söze birdenbire "**Bu bir ukde hanımefendi**" diye başladı, şöyle sürdürdü:

"İnsanların içinde ukde vardır ya ukde. Ömürlerinin sonuna kadar gider. İşte bu onun karşılığıdır. Ben mühendis olmak isterdim. Anadolu'dan geldim, mühendislik imtihanına girdim ve kazandım. O tarihlerde 1950 yıllarından bahsediyorum, 1600 kişiden 60 kişi alıyorlardı. İmtihana girdim ve 13. olarak kazandım. Mühendislikte T cetveli vardır. Uzundur, dosyanın dışına taşar. Hoca temrin verdi. Vazife verdi. Ben gece saat üçe dörde doğru vazifeyi tamamladım. Odada uyumuşum. Cetvel uzun. Bir odada yeğenimle kalıyoruz. Şimdi 35-37 yaşında, o zaman küçük. T cetveline takılıyor gece kalkıp. Mürekkepi vazifenin üstüne döküyor. Uyanınca kızıyorum, bağırıyorum, belki vuruyorum. Ne günahı var çocuğun, ama işte heyecandan ve üzüntüden. Şimdi o evde kalıyorum ya eniştem kızıyor çocuğa beğirdiğim için. Eniştem olan zat, senin ne hakkın var, benim evimde çocuğuma bağıramazsın, diyor. Halbuki eniştem bizim eve içgüveysi olarak girmişti. Ama sonra geldi buraya, biz ona sermaye vermiştik. Ben okumaya gelince onun evinde kalıyordum.

Hâlâ izahını yapamıyorum. Al o mürekkep dökülmüş vazifeyi götür hocaya, 'ben bunu yaptım ama mürekkep döküldü' de. Utandım mı nedense gidip söyleyemedim, düşünemedim. Mühendisliği bıraktım ve gazeteci olmaya karar verdim. Komşumuzun tor pili ile Gece Postası'nda gazeteciliğe başladım. İşte içimde böyle bir ukde kalmıştı."

Kemal ılıcak daha sonra Paris'e gidip Champs - Elise (Şanzelize) bulvarını gördüğünde şaşırdığını, bu bulvarı yıllarca önce inşa edenlerin ileri görüşlü ve geniş ufuklu baktıklarını anlattıktan sonra E-5 karayolu yapılırken çıkan tartışmaları şöyle hatırlattı:

"Hüseyin Cahit Yalçın bu yolun 36 metre genişliğinde olacağını duyunca başmakale yazmıştı. Bu kadar geniş yol olur mu diye. Kim dolduracak bu kadar yolu, o halde buraya Amerikalılarla beraber havaalanı yapacaklar, uçaklar insin diye, dedi. Başmakale yazıyor. Artı daha ekliyor, Demokrat Parti'nin menfaatçılara, mütehhitlere menfaat sağladığını söylüyor."

Tercüman tesislerini şimdi bulunduğu yere taşıdıkları zaman eleştiriye uğradığını, ofset tesislerini kurduğu zaman herkesin karşı çıktığını, ancak şimdi o zaman kendisine karşı çıkanların da aynı görüşleri benimsemeye başladıklarını anlatarak projelere geniş ufukla bakılması gerektiğini belirten Ilıcak ile konuşmamız şöyle sürdü:

— Kemal Bey, yanlış anlaşılmasın, ben bu projeyi durdurmak için çaba sarfeden bir kişi değilim. Elbette ki büyük projelere geniş ufuklu düşünerek bakmak güzel bir şey. Geleceği iyi planlamak lazım. Benim kuşkum halkın aldatılmaması. Bu proje nedir, gerçekleşme şansı nedir, İSOTAŞ'ın uğradığı talih-

siz sonuca uğrayabilir mi, bunları araştırmaya çalışıyorum. Gördüğünüz gibi bunu da spekülasyon yapabilecek başka kişilere değil, doğrudan doğruya projenin sahiplerine soruyorum.

HÜSEYİN YILDIZ — Füsun Hanım siz halkın aldatılmaması için bu hassasiyeti gösteriyorsunuz da, bir başkası gösteriyor da bu işin başında olan, zirvesinde olan adam göstermiyor mu? Onun haysiyeti, onun topluma karşı, ailesine karşı sorumluluk duygusu yok mu? O adamın topluma karşı, insanlara karşı korkusu yok mu? Fakat bütün bu sıkıntıları, bu söylentileri göze alarak ben geniş bakmazsam, ben niyetlenmezsem, siz niyetlenmezseniz Türkiye'yi yeniden kim inşa edecek? Türkiye öyle küçük küçük kooperatifçilerin yapacağı konutlarla konut sorununu çözemez. Türkiye şehirleşmek zorundadır. Modern bir şehir kurmak zorundadır. Bu ilkel şehircilikten kurtulmalıdır artık.

Bu sırada Kemal Ilıcak, **"Füsun Hanım bir ayağa kalkar mısınız?"** dedi. Kalktık, pencereden Tercüman binasının yanındaki geniş ve boş araziyi göstererek anlatmaya başladı.

"Şu burundan itibaren evlere kadar gördüğünüz bu arazi var ya, Allah nasip ve kısmet ederse üç sene sonra burada Türkiye'nin en modern 10-12 tane işhanını göreceksiniz. Ama bunlar öyle kazık gibi lalettayin hanlar olmayacak. Göreceksiniz. Fakat ben bu işten sıkıldım. Sıkıldığım içindir ki bıraktım. Ama çok memnunum ki arkadaşlarıma da bunu anlattım, burada bizim başka ortaklarımız da var, bu zatın yerinde, Hüseyin Yıldız tek olsaydı dikkatinizi çekerim, bu arazi hiçbir şansa sahip olmazdı. Biz bu arkadaşlarımızın örgütlü olduğunu biliyoruz. İstanbul'da kime isterseniz çek edin bundan başka toplu konut yapılamaz, hayaldir. Var, Halkalı'da var, Beylikdüzü, Büyükçekmece var. Düşününüz ki, Halkalı'ya kim gidip gelecektir, Beylikdüzü'ne bir de gelip gitme masrafı var, biliyorsunuz. Ama burada 40 bin kişi olduğu için eh biz aldanmayı kabul ettik. Arkadaşlara verdik. Bunun ticaretini yapmıyoruz, bir hak hizmetidir. Ancak bir küçük ricada bulunduk. Dışına da çıkamazlar zaten. Biz bunun imar durumunu aldığımız için o yollar burada kesiştiği için yoğunluğu indirebilirler doğru, 400 idi 300'e indirebilirler ama yolları değiştiremezler. Bu bir. İkincisi ben yalıda oturuyorum. Ben anamın karnından yalıda doğmadım, ben bir köy çocuğuyum. Ben oturduğum yalının önünden vapurla geçiyordum. Yıllarca geçtim. Denizin ne olduğunu biliyorum. Bugün havuzun da ne olduğunu biliyorum. Ben dünyayı da gördüm. 1500 kişilik otel yapıyor adam, bir tane havuz yapıyor ve işi idare ediyor. Ben o halde burada onu da artık değiştiremezler yazlık ile kışlığı birleştirdim. Yani yapılacak 15 tane havuz bu meseleyi halledecektir. Bir başka şey söyleyeyim. Benim çocuğumun kabiliyeti yok, fakat benim param var diye ben 3 milyon lira verdim bir tenis kulübüne üye oldum. İstidadı yok, ama babasının parası var. Belki sizin çocuğunuzun istidadı vardır, ama 3 milyon lirayı oraya bastırmadığınız için... Burası inanın bütün bu imkânlara sahip bir şehir olarak planlandı. Zaten hayal olmasaydı, insanlar hayal kurmayı bilmeselerdi pek çok şey gerçekleştirilemezdi."

Mini teybimizdeki kasetin iki yanı da doldu. Esasen konuşmanın bundan sonraki bölümünde olaya daha fazla ışık tutacak konuşmalar geçmedi. Kemal Ilıcak, Türkiye'deki pek çok işadamının ve şirketin, holdinglerin mallarının ipotekli olduğunu söyledi. Aydınlatıcı açıklamaları için Büyükşehir yöneticileri ile Kemal Ilıcak'a teşekkürlerimi sunarak Tercüman Gazetesi'nden ayrıldım.

İSOTAŞ NEDİR?

İSOTAŞ, 50 milyon lira sermaye ile 5 Şubat 1979 tarihinde kurulmuş bir şirkettir. Bugün Büyükşehir'in yapılacağı arazi üzerinde 15 bin konutlu 75 bin nüfuslu "Yenikent" adı ile bir şehir kurmak üzere çalışmalarına başlamış ve halktan para toplamıştı. Yenikent'e ortak olacaklar, önce Yenikent'in kurulacağı arsanın sahibi olan Okent şirketine 10 bin lira yatırarak hisse senedi alıyor ve kurulacak kentin ortağı oluyorlardı. İSOTAŞ'ın, Yenikent projesi ile ilgili olarak yayımladığı broşürde, "Yenikent'in kurulacağı arazi alınmıştır. 3.100.000 metre kare genişliğindeki arazinin tapusu Okent adına alınmıştır. Okent şirketinin bütün hisseleri İSOTAŞ AŞ'nindir" deniliyordu. Yenikent'in ilk kısım konutlarının 1982 senesi sonbaharında teslim edileceği, 1989 yılı sonbaharında da tüm projenin tamamlanmış olacağı belirtiliyordu. 104 kurucu ortağı arasında önemli işadamları ve şirketler yer alıyor, yönetim ve denetim kurullarında Turgut Özal, Salih Zeki Kolat, Ulvi Yenal, Oğuz Arıbaş, İbrahim Bodur, Mehmet İzmen, Mustafa Soykan, Ali Rıza Çarmıklı, Hulusi Çetinoğlu, Ercan Erman, Cahit Gülan, Prof. Nevzat Yalçıntaş, Prof. Sabahattin Zaim, Orhan Azizoğlu gibi tanınmış isimler yer alıyordu. İSOTAŞ'tan konut alacak yurttaşların ödeyeceği bedeller 64 metre kare dairelerde 576 bin liradan başlıyor, 130 metre kare daireler içen 1.170.000 liraya kadar değişiyor ve taksitlerle ödeme planları açıklanıyordu.

İSOTAŞ'ın bu organizasyonu başarılı olamadı. Ortaklar ödedikleri paralarını, imzaladıkları anlaşmadaki koşullara göre aylık yüzde 1 faizden, yıllık yüzde 12 faizle geri aldılar. Bir bölümü de halen almadı ve ortaklığını sürdürüyor.

Piyale

Araplar 3 yıl sonra bir araya gelebildi

CENGİZ ÇANDAR — *8 ağustos*

KAZABLANKA -- Fas'ın iktisadi ve ticari merkezi Kazablanka, bugünlerde iki büyük organizasyonu birden yaşıyor. Pan-Arap Spor Oyunları Kazablanka'da yapılıyor. Buna bütün Araplar katılıyor. Kazablanka, büyük bir merakla 1500 ve 5000 metrelerde dünyanın en iyi atleti olarak parlayan vatandaşları **Said Aouita**'nın dünya rekoru kırıp kırmayacağını bekliyor.

İkinci büyük organizasyon Kral **İkinci Hasan**'ın daveti üzerine dün çalışmalarına başlayan olağanüstü Arap zirvesi. Spor oyunlarına katılan Arapların tümü siyaset oyununa katılmıyor. Zirveyi Suriye, Lübnan, Cezayir ve Güney Yemen boykot etti. Libya, başbakan düzeyinde bile temsil edilmiyor. Üstelik Mısır'ın Arap Birliği'ne geri dönmesi görüşülürse, terk edecek. Bu zirvenin yapılması için **Hafız Esad** nezdinde ağırlığını koyan Suudi Arabistan Kralı **Fahd** da bizzat gelmek yerine Veliaht Prens **Abdullah**'ı Kazablanka'ya gönderdi. Irak lideri **Saddam Hüseyin**, gelmekten son anda caydı. Irak'ı Başbakan Yardımcısı **Taha Yasin Ramazan** temsil ediyor.

Kazablanka Zirvesi, 21 Arap ülkesinden 17'si, bu 17'nin de 10'u en yüksek düzeyde temsil edilerek dün TSİ 20.00'de çalışmalarına başladı. Suudi Arabistan Kralı Fahd ile Kuveyt Emiri Cabir El Sabah'ın bizzat katılmamaları **"Suriye korkusu"** ile açıklanıyor. Kazablanka'daki Kraliyet Sarayı'nda çalışmalarına başlayan ve bu gece sona erecek zirve, açılışından itibaren Suriye gölgesi altında kaldı.

Her şeye rağmen, Arap Birliği'ne üye 21 ülkenin 4'ü hariç, Arapların 9 Eylül 1982'deki Fez Zirvesi'nden bu yana ilk kez bir zirve toplamış olmaları önemli bir siyasi gelişme olarak kaydedilebilir. Kazablanka'da toplanan olağanüstü Arap zirvesi, Arap Birliği'nin yapısal özelliği olan oybirliği, başka bir deyişle icma ya da konsensus ile karar alma ilkesini değiştirmiş, yerine çoğunluk ile karar alabilmeyi geçirmiş oluyor.

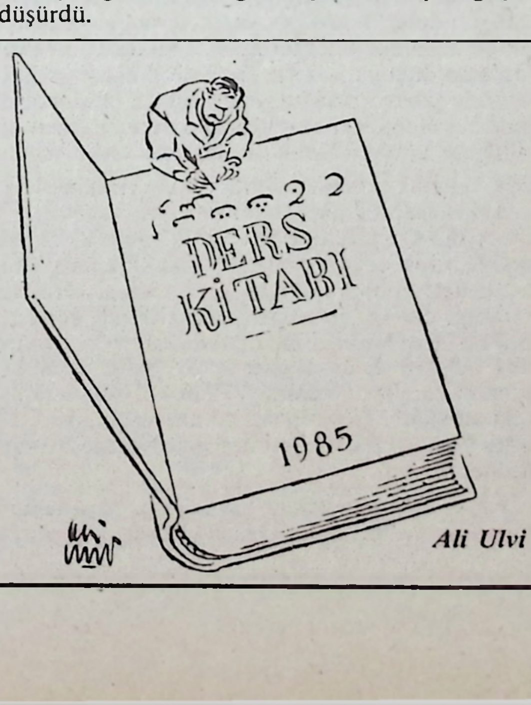
Bu zirvenin belki de en önemli yanı bu. Ama bizzat böyle bir durumun gerekmesi bile, Araplar arasındaki onulmaz bölünmeyi sergiliyor. Dahası, bu zirvenin ardında yatanlar yakın gelecekte Lübnan'da Filistin mülteci kamplarına karşı Şam'ın desteğiyle girişilecek olan amansız saldırının habercisi gibi görünüyor. Atlantik kıyısındaki Kazablanka'da bu zirvenin toplanması, Doğu Akdeniz'in en uç noktasındaki Lübnan'da bir iki ay içinde patlayacak yeni fırtına ile ilgili.

Bir olağanüstü zirve toplanması fikri, mayıs ortalarında Şii EMEL örgütü ile Lübnan'daki Filistin mülteci kamplarında **Arafat** yanlısı Filistinli güçler arasında kanlı çatışmalar patlak vermesi üzerine Fas Kralı İkinci Hasan tarafından ortaya atılmıştı. Bu zirve şimdi toplanabiliyor ve ele alacağı konu resmen şöyle dile getiriliyor: **"Araplar arası durumu değerlendirmek ve Filistin sorununun içinde bulunduğu şartları incelemek."** Şatafatlı sözcüklerin altında yatan anlam, Suriye'yi gemlemek ve Ürdün-Filistin işbirliğine toplu Arap desteği kazandırmaktı. İkincisinin ABD karşısında FKÖ'yü ve Arafat'ı arkalamakla da yakın ilişkisi var. Bilindiği gibi ABD yönetimi, şu sıralarda 11 marttaki Amman Anlaşması uyarınca oluşturulan Filistin-Ürdün ortak heyetindeki Filistinli isimleri incelemekle meşgul. Bu isimlere "evet" derse görüşmelere oturacak ve ABD'nin FKÖ'yü tanıması gerçekleşmiş olacak. Washington, bu konuda bir yandan İsrail'in baskısı altında, bir yandan da Suriye, bölgede oluşan yeni mihveri torpillemek istiyor.

Bu nedenle, Kazablanka Zirvesi'nin çağrısını her ne kadar Kral İkinci Hasan yapmışsa da, bu zirvenin ardında **Abu Ammar** (Yaser Arafat) ve Ürdün Kralı Hüseyin var. Amaç, ABD'ye karşı Arap desteği sağlamak ve bunu yaparak boykotçu Suriye'ye rağmen Arap dünyasını mobilize edecek güçte olduklarını Washington'a kanıtlamak. Zirve, kuşkusuz kapalı kapılar ardında Lübnan'daki Filistinlilere karşı harekete geçmek üzere olan Suriye ve yerel müttefiklerine (son gelişmelerden sonra EMEL, **Velid Cunblat**'ın Dürzileri, Hıristiyan Lübnan kuvvetleri ve eski Cumhurbaşkanı **Süleyman Franciye**'den oluşuyor) ne gibi caydırıcı önlemler alınabilir, onu görüşecekler. Ancak Suriye zirveyi boykot edeceğini açıklarken, katılanları cezalandıracağını ilan etmişti. Bu, yakında Lübnan'da esaslı bir hesaplaşma demek.

Arap çevrelerinde **"Harb el Mukhayyemat"** (Mülteci Kampları Savaşı) adıyla anılan mayıs ayındaki çarpışmalar nihai bir sonuç alınmak üzere yeniden başlarsa, öyle görülüyor ki, Suriye, Lübnan'daki Filistinlilere ya tam boyun eğdirecek ve tüm kontrolü eline geçirecek, ya da onları Ürdün'e sürülmeye mecbur edecek kadar işi ileriye götürecek. Böyle bir gelişme gerçekleşirse, Ürdün ile FKÖ arasındaki nazik denge de bundan etkilenecek. Çünkü aralarındaki ittifaka rağmen Kral Hüseyin ile Yaser Arafat'ın birbirlerine güvensiz bir ilişkiyi sürdürdükleri sır değil. Kısacası, Suriye'nin amacı **"bölgenin patronu"** olduğunu herkese, tabii en başta Washington'a ve Moskova'ya kanıtlamak. Aynı amaç, Arafat tarafından da güdülüyor.

Zirvenin Kazablanka'da 4 Arap ülkesinin eksikliğiyle toplanabilmiş olması Suriye'nin gücünün sınırlılığını ve Arafat'ın hâlâ süren manevra yeteneğini gösteriyorsa da, Kral Fahd'ın ve Saddam'ın gelmemesi, Libya'nın yarı gönüllü varlığı zirveyi daha baştan güçsüz düşürdü.

Ali Ulvi

ABD'li ortak, Havelsan'a makine ve teçhizat yerine kâğıt mendil, bardak, fırça ve yapıştırıcı gönderdi

F-16 fırsatçılığı

ENİS BERBEROĞLU — *9 ağustos*

ANKARA — F-16 savaş uçaklarının elektronik aksam ve radarlarını üretmesi planlanan Havelsan, yabancı ortağının oyununa geldi. Geçen haziran ayında tasfiye edilen yabancı ortağın, Havelsan'daki sermaye payı için şişirilmiş fiyatla makine ve teçhizat gönderdiği, araya kâğıt mendil, bardak, fırça, yapıştırıcı gibi üretimle ilgisi olmayan kalemleri sıkıştırdığı ortaya çıktı.

Havelsan'ın üretime geçmesini geciktirdiği bildirilen Türk ve yabancı ortak arasındaki tartışmaların başlangıcı, ortaklığın kurulduğu 1982 yılına kadar dayanıyor. Bakanlar Kurulu'nun 13 Nisan 1982 tarihli kararı ile 13 Temmuz 1982 günü kurulan **Havelsan-Aydın** şirketinin ilk hisse dağılımı şöyle oldu: Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı yüzde 51, Amerika'da yerleşik **Ayhan Hakimoğlu** adlı Türk işadamının iki şirketi Aydın Inc. ve Aydın Corp. yüzde 38.5; Testaş yüzde 0.5 ve Tusaş yüzde 0.5

Havelsan'ın Türk ortakları 1 milyar lira sermayeden paylarına düşen 615 milyon lirayı nakit ve peşin olarak yatırırken, yabancı ortak 385 milyon lira karşılığında bir teminat mektubu teslim etti. O tarihteki kur üzerinden Türkiye'ye üretimde kullanılmak üzere 2.6 milyon dolarlık makine ve teçhizat sağlacağını belirten bu mektup, **American Express Bank**'ın garantisi ile İş Bankası tarafından düzenlendi. Yabancı ortaklığın teknik deyimiyle, sermayeye "ayni" olarak katılacağını belgeleyen bu teminat mektubunda gözden kaçan nokta, süre sınırlamasının bulunmaması oldu.

Havelsan açısından bu dikkatsizliğin faturası, 1984 yılı 27 haziran günü yapılan olağan genel kurula sunulan raporda şöyle sıralandı:

- Yabancı ortak taahhütlerini yerine getirmekte gecikti. Dolar kurundaki artıştan yararlanan Aydın Corp. 385 milyon liralık sermaye payı için, 2.6 milyon dolarlık mal ve teçhizat sağlayacağına, sadece 1.5 milyon dolarlık sevkiyat yaptı. Testaş, şirketin kurulduğu tarihteki kur üzerinden sermayesinin 7 milyon dolar olduğuna işaretle DPT nezdinde yaptığı başvuruda yabancı ortağın gönderdiği 1.5 milyon dolarlık makine ve teçhizat karşılığında ortaklık payının yüzde 38.5'tan yüzde 22'ye indirilmesini istedi.

- Yabancı ortağın taahhütlerinde gecikmesi üzerine, Havelsan bunları kendi parasıyla sağlamak istedi. Aydın Corp. lehine 984 bin 193 dolarlık akreditif açıldı, yabancı ortak yüzde 9 ajanlık komisyonu ile bu bedelden mal sevkiyatı yaptı. Ancak, Havelsan'ın isteği üzerine 10 Nisan 1984 tarihinde gönderilen orijinal alım faturalarından, Aydın Corp.'ın Türkiye'ye 984 bin 193 dolar değerinde gösterdiği bu malları, ajanlık komisyonu dahil 777 bin 470 dolara satın aldığı anlaşıldı. Havelsan'ın bu alışverişten yediği kazığın boyu çıplak maliyet üzerinden yüzde 28 oranında hesaplandı.

- Havelsan bünyesinde yüzde 38'lik paya sahip bulunan Aydın Inc. adlı şirketin ABD'deki kuruluş sermayesinin bin dolar olması, Aydın şirketler grubu içinde gözükmemesi kuşku yarattı. Şirketin taahhütlerini karşılayamaması halinde hiçbir güvencesinin bulunmadığı görüldü.

İNCELEME BAŞLIYOR

Havelsan Yönetim Kurulu'nun 7 Ağustos 1984 günü aldığı bir ara kararla kurulan 2 komisyon, yabancı ortağın sermaye payı olarak gönderdiği makine ve teçhizatı incelemeye başladı. İlk rapor, elektronik malzemeyi inceleyen ODTÜ öğretim üyesi **Engin Arıkan** ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı temsilcisi **Ali Özçınar**'dan geldi. 14 Ağustos 1984 tarihinde düzenlenen raporda şu yargıya yer verildi:

"Yabancı ortağın gönderdiği elektronik cihazlar, üretim konularına uygun değildir. Alış ve satış fiyatları arasında yüzde 25 fark vardır."

Aynı raporda, kuşku veren bazı noktalar şöyle sıralandı:

- **Cihaz parkının önemli bölümünü oluşturan osiloskoplar arasında TEK - 4658 modeli artık demode olmuştur.**
- **TEK-485 modeli osiloskoplardan 22 adet gönderilmiştir. Tesisin ihtiyacı en fazla 8 adettir. Benzer üretim gerçekleştiren Aselsan'da 2 adet bulunmaktadır.**
- **2 adet sinyal gönderici Aydın Corp. tarafından 10 bin dolara fatura edilmiştir. Oysa ODTÜ Elektrik Mühendisliği Bölümü aynı cihazları hurdalıktan 650 liraya temin etmiştir.**
- **"Special test box" (özel test kutusu) adlı, görünümünden ne olduğu anlaşılmayan bir cihazın üst kapağı açılmış ve tanesi 2 bin dolar olan bu cihazın, "Konya Sokak"tan 100-150 bin liraya temin edilebilecek malzemeden oluştuğu görüldü. Hiç olmayan bu cihazın nerede kullanılacağı da anlaşılmadı.**

Mekanik malzeme konusunda benzer bir rapor da, 10 Ağustos 1984 günü, ODTÜ öğretim üyesi **Ekrem Selçuk** ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı temsilcisi **Ergun Bal** tarafından teslim edildi. Havelsan artık yabancı ortağından kurtulmak istiyordu.

BİR DİĞER PÜRÜZ

Aydın Corp. ve Havelsan - Aydın arasındaki bir diğer pürüz ise, ortağın sermaye payını tamamlamaması ile ortaya çıktı. Aydın şirketleri, 22 Temmuz 1983 tarihinde başvurdukları DPT'den yabancı sermaye paylarına sayılmasını talep ettiler. DPT 29 Temmuz 1983 tarihli yazısıyla, Teşvik Uygulama Başkanı **Nurhan Tekinel**, Yabancı Sermaye Dairesi'nden **Mümtaz Tuğut** ve **Sedat Dankal**'dan oluşan bir komisyonun incelemeye başladığını bildirdi. İnceleme sonucunda 19 Ocak 1984 tarihli ve 150 sayılı yazıyla 281 milyon 293 bin 261 lira, 17 Mayıs 1984 tarihli 117 sayılı bir diğer yazıyla da 75 milyon 392 bin 838 lira değerinde olan ve Aydın Corp. tarafından gönderilen malzemenin sermaye olarak kabulüne karar verildi. Ancak toplamı 356 milyon 213 bin lirayı bulan bu sevkiyatın, yabancı ortak tarafından taahhüt edilen 385 milyon liraya ulaşması için gereken 28 milyon 213 bin liradan ses yoktu. Aydın Corp. ise, 268 bin dolarlık bir

hizmet faturası ibraz ederek, sermaye taahhüdünü tamamladığını ileri sürüyordu. Havelsan bu faturayı sermayeye saymaya yanaşmayınca, şirketin değil üretime geçmesi, kuruluşu bile tartışmalı hale geliyordu.

Nitekim, Havelsan Genel Müdürü **Ferudun Dora** ile Yönetim Kurulu Başkanı **Sırrı Koçak**'ın, Milli Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı ve Hava Kuvvetleri Komutanlığı'na gönderdikleri, 8 Kasım 1983 tarihli bir yazıda, kuruluşun **"fırsatı kaçırmaması"** yolundaki temennileri şöyle dile getirilmişti: **"F-16 uçaklarının Avinonic sistemlerinin firmamızca üretilmesi mümkün görülmektedir."**

Fakat bu yazının üstünden bir yıl geçtiği tarihlerde, henüz Havelsan-Aydın ortaklığının sermaye arttırımı gerçekleştirilememiş, inşaat faaliyetleri tamamlanamamış durumdaydı. Yabancı ortaktan doğan pürüzler nedeniyle sermayenin 3.5 milyara yükseltilmesi imkânsız hale gelirken, **Ayhan Hakimoğlu**'nun kaleme aldığı bir yazıyla, **"Henüz hiçbir iş almamış Havelsan'ın inşaat projelerini genişletmesine"** karşı çıkılıyordu.

OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL

Yabancı ortağın gönderdiği malzemenin inceleme raporlarını da göz önüne alan yeni Havelsan yönetimi, soruna kesin çözüm arayışı içinde 25 Ocak 1985 tarihinde Olağanüstü Genel Kurul'a gitti. Genel Kurul'a, Havelsan-Aydın A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı emekli Tümgeneral **Mehmet Bilir** tarafından sunulan bir raporda, yabancı ortağın gönderdiği malzemeler arasında çıkan bazı ilginç kalemler şöyle sıralandı:

- **2 koli kâğıt mendil (92 dolar).**
- **2 bin adet kâğıt bardak (118 dolar).**
- **200 gross (28 bin adet) küçük fırça (3 bin 800 dolar).**
- **20 adet boya fırçası (85 dolar).**
- **8 teneke tiner (fiyatı bilinmiyor).**
- **Muhtelif plastik şişe ve bidonlar (fiyatı bilinmiyor).**
- **200 şişe yapıştırıcı (2 bin dolar).**
- **Muhtelif kayıt ve yapışkan bantlar (fiyatı bilinmiyor).**
- **Plastik fotoğraf küvetleri (fiyatı bilinmiyor).**

Yabancı ortağın sermaye payına sayılan bu kalemleri **"tüketim malı"** olarak niteleyen **Bilir Paşa**'nın raporunda, Genel Kurul'dan soruna çözüm için Yönetim Kurulu'na yetki verilmesi istendi. Genel Kurul'da Testaş'ın muhalefet şerhine karşın alınan kararda, **"Yabancı ortağın ayni sermayesini tamamlaması için ikazı, vecibeleri yerine getirmediği takdirde ihraç ve iskatı"** için Yönetim Kurulu'na yetki verildi. Yönetim Kurulu'nun ihtarnamesine yabancı ortağın yanıtı, Ankara 1. ve 3. Ticaret Mahkemeleri'nde açtığı ik dava oldu. İkisi de yabancı ortak aleyhine sonuçlanan bu davalardan sonra, Havelsan Yönetim Kurulu 6 Haziran 1985 tarihinde Aydın Inc. ve Aydın Corp.'a ait yüzde 38.5 hissenin bu şirketden alınarak yeniden dağıtılmasına karar verdi. Şirketin yeni ortaklı yapısı içinde Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın hissesi yüzde 81'e yükseldi.

Havelsan yönetiminde yeni ortaklık yapısının uyum getirdiğini belirten yetkililer, **"F-16 projesine yetişmek için gerekli çabaların harcandığını, bunun mümkün olup olmadığının önümüzdeki günlerde ortaya çıkacağını"** ifade ettiler.

Hava Kuvvetleri Vakfı'yla Havelsan'ın geleceğini tartışıyor

Bakanlık, radarı üretecek

F-16'lara radar olayı

ENİS BERBEROĞLU — *10 ağustos*

ANKARA — F-16 savaş uçaklarının radar ve elektronik aksamını üretmeye talip Havelsan'a ilişkin tartışmalar, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral **Halil Sözer**'in kaleme aldığı bir yazı ve Milli Savunma Bakanı **Zeki Yavuztürk**'ün buna yanıtı ile yeni bir boyut kazandı. Havelsan, daha önceki yabancı ortağının oyununa gelmiş ve makine-teçhizat diye kâğıt mendil, bardak vb. ürünler gönderdiği anlaşılan Ayhan Hakimoğlu'na ait Aydın Corp. tasfiye edilmişti.

Hava Kuvvetleri Komutanı ve Havelsan'daki ana ortak olan Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın Başkanı Orgeneral Sözer, **"Bakanlık veya vakıf tarafından belirlenecek yeni bir yabancı ortakla açılan radar üretimine geçilmesini"** isterken, Milli Savunma Bakanı Yavuztürk, Başbakanlığa bildirdiği görüşünde, **"Havelsan'daki vakıf hisselerinin, Savunma Donatım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne devrini"** savundu. Yavuztürk bu yoldaki görüşüne gerekçe olarak, **"Türk Silahlı Kuvvetleri'nin muvazzaf ve emekli mensuplarının yerli veya yabancı şirketlerle ticari ilişkilere girmek gibi güncel, fakat töhmet altına sokucu faaliyetlerde bulunmalarından doğan mahzur ile yabancı ortağın ihracından sonra şirkete ilişkin yeni bir kararne yayımlanmış olmasını"** gösterdi.

Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Halil Sözer'in 18 Haziran 1985 tarihini taşıyan ve Başbakanlık, Milli Savunma Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile DPT Müsteşarlığına yönelik yazısında, Havelsan-Aydın ortaklığının kuruluşundan bu yana gelişimine ilişkin bilgi verildi. Yabancı ortağın sermaye taahhüdünü defalarca ikaza karşın yerine getirmediğinin anlatıldığı yazıda, sonuçta Aydın Corp. ve Aydın Inc. şirketlerinin ortaklıktan çıkarıldıkları hatırlatıldı.

Yazının devamınında şu görüşlere yer verildi:

"F-16 c/d uçağının Türkiye'de ortak imali için gövdenin yapımı General Dynamics ile sözleşmeye bağlanmış ve fabrikanın temeli atılmıştır. Motorun imali General Electrics ile sözleşmeye bağlanmış olup 29 haziranda fabrikanın temel atma töreni yapılacaktır (temel atıldı). F-16 uçağının avionik ve elektronik sistemlerinin de Türkiye'de ortak üretimi hükümet politikası gereği olduğu halde bugüne kadar bu konuda bir gelişme sağlanamamıştır.

Bu nedenle, F-16 c/d uçaklarından ilk 29 uçağa takılacak radarların imal imkânı kaybedilmiştir. Bu radarlar hazır olarak Amerika'dan satın alınacaktır. Geriye kalan radarların yurt içinde ortak üretim suretiyle yapılması arzu ediliyor ise, acilen karar alınmasını gerektirmektedir."

Yabancı ortaklardan arınan Havelsan'ın yeni hissedarlarla, "**milli bir şirkete**" dönüştüğüne işaret edilen yazıda, "**Şirketin kurulmakta olan uçak sanayiine ve hükümet politikasına uygun olarak avionik, elektronik sistemlerin yurt içinde ortak yapımı amacını gerçekleştirmek için her türlü teklife katılmaya hazır olduğu**" bildirildi.

Bu amaç doğrultusunda, Orgeneral Sözer Milli Savunma Bakanlığına, kurulacak yeni ortaklık yapısı için 2 yol önerdi:

1) Ana sözleşmesi ve teknik şartnamesi bakanlık tarafından hazırlanmak üzere, F-16 avionik ve elektronik sistemlerinin yine bakanlık tarafından seçilecek herhangi bir şirketle ortaklaşa üretimi.

2) Yabancı ortağın seçimi, ana sözleşme ve teknik şartname düzenlenmesi konularında vakıf yönetimine yetki verilmesi.

Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'na yakın çevrelere göre, yeni yabancı ortak adayları arasında, ağırlık kazanan Amerikan Westinghouse şirketi olarak gözüküyor. General Dynamics'in Türkiye'ye bir paket olarak sunduğu, F-16 savaş uçakları projesinde de adı geçen bu şirket, Aydın şirketlerinin karşı çıkması yüzünden Havelsan'la ortak üretime gidemiyordu. Aydın şirketlerinin ihracından sonra, Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın Havelsan'daki hisselerinin yüzde 81'e çıkmasının gerekçesi de, yüzde 30 oranındaki hissenin seçilecek yeni yabancı ortağa vakıf tarafından devrinin öngörülmesi olarak gösterildi.

YAVUZTÜRK'ÜN YANITI

Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk'ün, Orgeneral Sözer'e yanıtı ise, Başbakanlık ve Genelkurmay Başkanlığı'na iletildi. 16 Temmuz 1985 tarihli yazının giriş bölümünde, 3763 sayılı yasa ve tüzüğü gereğince, Türkiye'de savaş silah ve muhimmatı yapan özel sanayi kuruluşlarının kontrolünün Milli Savunma Bakanlığı'na verildiği hatırlatıldı. Bu nedenle Türkiye'de, bu alanda çalışan kuruluşların bakanlık ile yakın ilişkiler içinde bulunmasının da kaçınılmaz olduğu vurgulandı.

Yavuztürk, yazısında Orgeneral Halil Sözer'in "**Havelsan'ın iç problemlerini sözüme kavuşturduğu ve F-16 avioniklerini üretmeye hazır olduğu**" görüşüne de karşı çıkarak, şöyle devam etti:

"**Bakanlığımız tarafından yapılan incelemede, anılan şirketin 6224 sayılı yasaya göre kurulmuş olduğu, her ne kadar yabancı ortak yönetim kurulunun oy çokluğu ile ortaklıktan iskat edilmişse (çıkarılmışsa), mezkur kanuna göre yeniden kararname istihsal edilememiş olduğu anlaşılmıştır. Bu durumda şirketin F-16 avionik ve elektronik aksamın üretiminde görev almaya hazır olduğu yolundaki iddia tatmin edici bulunmamıştır.**"

"VAKIF KARIŞMASIN"

Orgeneral Sözer'e yanıtında, F-16 projesinin yatırım programının aksatılmadan gerçekleştirilmesi ve bu amaçla Türkiye'de hava elektronik sanayiinin bir an evvel kurulması zorunluluğuna değinen Milli Savunma Bakanı Yavuztürk, yazısında Havelsan'ın geleceğine ilişkin önerilerini şöyle dile getirdi:

"**Ancak bakanlığımız, 3763 sayılı kanuna dayanarak Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın vakıf senedinde gösterilen amaçların hilafına şirketlere iştirak etmelerini uygun bulmamaktadır. Kaldı ki, vakıflarda görev alan silahlı kuvvetlerimizin muvazzaf veya emekli statüsüne ulaşmış, milletimizin büyük hassasiyetle şu veya bu şekilde gölge düşürülmesine müsaade etmeyeceği değerli mensuplarının, yerli ve yabancı şirketlerle ticari ilişkilerde bulunmak gibi güncel, fakat töhmet altına sokucu faaliyetlerle iştigâl ettirilmeleri kaanatimize göre mahzurlu bulunmaktadır.**"

Yavuztürk, saydığı nedenlerle, gerek Havelsan gerekse de diğer şirketlerde bulunan vakıf hisselerinin Hazine tarafından devralınmsını talep ederek, "**Bundan böyle bu kuruluşların ticari firmalarla doğrudan temaslarının önlenmesi ve vakıf senetlerindeki amaca uygun faaliyetlere yöneltilmelerini gerekli gördüğünü**" ifade etti.

Milli Savunma Bakanı Yavuztürk, Başbakan Özal'a da gönderdiği yazıda, Havelsan'a ilişkin görüşlerini şu biçimde tamamladı:

"**F-16 savaş uçağı ortak yapım projesinin aksamaması için Havelsan'daki Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı hisselerinin 101 sayılı kanun hükmündeki kararname uyarınca kurulmuş bulunan Savunma Donatım İşletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından devralınmasını, bu şekilde tessüs edecek yeni yönetim altında, şirketin F-16 projesi ile ilgili avionik ve elektronik malzeme üretiminde görevlendirilmesi uygun görülmektedir. Bu maksatla, şirketteki vakıf hisselerini satın almak üzere, Savunma Donatım İşletmeleri Genel Müdürlüğüne ödenek tahsisini, Genel Müdürlüğün bu faaliyeti yürütmek üzere kadro ve teşkilatının bir an önce onaylanmasını takdir ve tensiplerinize arz ederim.**"

Piyale

Sabıkalı Olmanın Keyfi!..

OKTAY AKBAL — *10 ağustos*

"Sabıka: Geçmişte işlenmiş, mahkemece tanıtlanıp cezalandırılmış olan suç. Sabıkalı: Sabıkası olan kişi."

Sözlük böyle yazıyor.
Bir davadan ötürü ifade verirken sordular, babanın adı, ananın adı, doğum yerin, doğum tarihin, işin... Sonra da şu soru çıktı karşıma: Sabıkanız var mı?

Önce dil alışkanlığıyle 'yok' dedim. Biraz alınmıştım, ne gibi bir sabıkam olabilirdi? Kimsenin ne malını çaldım, ne de bir kötülük ettim. Kimseyi dolandırmadım, aldatmadım, kandırmadım. 'Yok' dedim, ama birden aklıma geldi. 'Hayır, bir mahkûmluğum var' dedim daktilo kıza. Durdu, baktı şaşkınlıkla... 'Galiba var' diye ekledim. 'Ben üç ay hapis yattım. Herhalde sabıkalı olmuşumdur.' Neydi suçum, diye sormadı. 'Bir yazı yüzünden' diyemedim. Adımı tanıyan bir delikanlı gülümsedi dostça... 'Şu işe bak!' dercesine...

Kayda geçtik sabıkalı diye!.. Yolda düşünüp durdum. Sabıkalısın, sabıkalısın!.. Bundan böyle sorduklarında 'sabıkam var' diyeceksin! Bilmeyen, anlamayan kimbilir nasıl ağır bir suç işledi? diye düşünecek... Öyle ya hapis yatmak için kişinin muhakkak bir kusuru olmalı! Yargıçlar var, sonra Yargıtay var... Bütün bunlar seni suçlu görüp hapsini kararlaştırmış, bir de bu cezayı çektirmişler. İnsan boş yere sabıkalı olmaz elbet!

Çocukluğumda bir sabıkalı tanımıştım. Şehzadebaşı'nda seyyar bir satıcıydı. Mahalle arkadaşlarından duymuştum sabıkalı olduğunu... Bir arkadaşını vurmuş, bir yıl yatmış, afla çıkmış. 1933 genel bağışlamasıyla... Sokak sokak gezinirdi, yaramaz çocuklar ardından seslenirlerdi, bir köşeye iyice sindikten sonra: 'Sabıkalı sabıkalı' diye.. Bir şey diyemezdi, gülerdi acı acı.. Ne taş atar, ne de kovalardı. Sessiz bir adamdı. Kızmazdı bile... Arada bir semt kahvesinde tavla oynarken görürdüm. Nasıl bir sabıkalı bu? diye düşünürdüm.

Bence 'sabıkalı' belinde bıçak, arka cebinde tabanca taşıyan biriydi. Kafası kızdı mı duman ederdi ortalığı!.. "Ben sabıkalıyım arkadaş, fazla kafa tutma, diye meydan okurdu. Yatmış, çıkmış! Bir kez daha yatar çıkar. Birini vurmuş, başka birini de vurur... Oysa bizim sabıkalı hiç de böyle değildi. Yine de herkesin ödü kopardı ondan. Karşısına çıkamazlardı, eline düşmekten korkarlardı.

Güneş altında bir süre yürüdüm. Sabıkalı olmanın bilincindeydim. Demek bundan böyle bir işim düşse sabıka kaydına gidecektim, sabıkalı olduğum belgeleşecekti, ama kimse sormayacaktı 'neden sabıkalı oldun?' diye... Mahkeme sekreteri o kız gibi!.. Belki de içinden düşünmüştür, koskoca bir adam nasıl bir suç işlemiş, hapiste yatmış, sabıkalı olmuş...

O yazımı bir kez daha okudum. Savunmalarımı, mahkûmluk kararımı, itirazlarımı... Üç aylık mahkûmların Yargıtay'a başvurma hakkı yoktu. Ancak Sıkıyönetim Komutanı ya da Savunma Bakanı böyle bir girişimde bulunabiliyordu. Benim için ikisi de böyle bir şey yapmadı. yapsalardı Askeri Yargıtay'dan mahkûmluk kararım geri dönecekti, bu inançtaydım... Ama Sayın Haydar Saltık da, Sayın Haluk Bayülken de yapmadılar bunu! demek benim 'sabıkalı' olmamı istemişler! Sağolsunlar...

Bilmem o yazıyı okurlarım anımsarlar mı? Yurttaş olmanın görevlerinden söz etmiştim. Anayasa taslağında beğenmediğim yerleri belirten bir yazıydı. Anayasa oylamasında 'telkin' edici bir yan bulmuştu yargıç, üç ay hapis cezası vermişti. Gittik yattık. Cezayı bitirdik iyi kötü, ama şimdi bu 'sabıkalılık' ne olacak? Yakamı bakalım nasıl kurtaracağım bu durumdan?

Anımsadıkça gülmek geliyor içimden! Sabıkalı olacağımı hiç düşünmemiştim. Bundan sonra kim sorarsa 'evet sabıkalıyım' diyeceğim, sonra da sert sert bakacağım karşımdakine... Hangi suçtan sabıkam olduğunu ise hiç mi hiç söylemeyeceğim. Bu yaştan sonra sabıkalılık keyfini sürmek de varmış, elden ne gelir?

11 Ağustos

OSMANLILAR İTALYA'DA!.

1480'DE BUGÜN, GEDİK AHMET PAŞA KOMUTASINDAKİ OSMANLI KUVVETLERİ, İTALYA'NIN GÜNEYİNDEKİ OTRANTO KALESİNİ ELE GEÇİRDİ. FATİH SULTAN MEHMET ZAMANINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN BU EYLEM, PADİŞAHIN İTALYA'YI İŞGAL PLANININ BİR PARÇASIYDI. BU TOPRAKLARIN SAHİBİ OLAN NAPOLİ KRALLIĞI İLE SAVAŞ DURUMUNDAKİ VENEDİK DE OSMANLILAR'I DESTEKLİYORDU. İKİYÜZE YAKIN GEMİYLE TEMMUZ AYINDA OTRANTO ÖNLERİNE GELEN GEDİK AHMET PAŞA, KALEYİ TOPA TUTTURDU.. ÇOK GEÇMEDEN İTALYANLAR SAVUNMAYI BIRAKIP TESLİM OLDU.. FATİH'İN ÖLÜMÜYLE YARIM KALACAK OLAN İTALYA SEFERİ, TOPLAM 13 AY SÜRECEKTİR..

Mümtaz Arıkan

Antalya yöresinde kapatılan 100 Kuran kursundan 29'u 'pansiyon' olarak yine açıldı

Kuran kurslarına 'pansiyon' maskesi

DENİZ SOM — *10 ağustos*

Alara çayını geçince Alanya ilçe sınırlarına giriliyor. Karayolunun sağında kum ve deniz, solunda camekânlar, bahçeler. Güneş yaz sıcağında alabildiğince yakıyor. Karayolu üzerindeki ilk köy Okurcalar'ı daha sonra Yeşilköy ve Avsallar izliyor. Bu köylerin önündeki kıyı dünyaca ünlü İncekum. İncekum'da bir dizi turistik tesis ve pansiyon var. Turistler genellikle bikinilerinin üstünü çıkararak denize giriyorlar.

Okurcalar köyünde, deniz kıyısında üç katlı çatısız boyalı bir bina tek başına yükseliyor, turistik tesis gibi. Pencereleri açık, perdeler rüzârdan savruluyor. Ancak içerde kimse yok.

Yeşilköy'de ormanlık yamacın köye egemen yerinde yine beyaz boyalı bu kez çatılı, üç katlı binanın tüm pencereleri ve perdeleri sıkı sıkıya kapalı. İçerde hiçbir hayat belirtisi yok. Deniz kıyısında ise yarım duran bir inşaat. Üç katlı bina tamamlanmak için sıva ve doğramalarını bekliyor.

Avsallar köyü henüz görünmeden, tepede üç katlı beyaz bir bina kendini gösteriyor. Köyün en hâkim yerine yapılmış bina aynen Yeşilköy'deki gibi. Projeyi sanki aynı mimar çizmiş. Burada da pencere ve perdeler kapalı.

Alanya'ya yaklaşırken Büyükler mevkiinde bu kez Okurcalar köyündeki gibi bir bina. Karayoluna uzak olmasına karşılık önünden geçerken kimi pencerelerin açık olduğu görülüyor. Sonra öteki dağın yamacındaki Payallar köyünde aynı beyaz binalardan biri daha.

Alanya'nın içinde Atatürk anıtının hemen karşısından girince Çirpendi camiinin üstündeki beyaz boyalı binada sokağa bakan pencere önünde 15 yaşlarında bir çocuk oturuyor. Binanın yanındaki arsaya, arkasında **"okul taşıtı"** yazılı bir midibüs park etmiş.

Alanya'dan çıktıktan sonra turistik tesis Alantur'un hemen orada Tosmur köyünün girişindeki tepede bu kez ötekilere benzemeyen bir bina ve yanında başka küçük binalar.

Mahmutlar kasabasında, Seki köyünde de üç katlı beyaz boyalı binalar.

Binaların bahçesi duvarla çevrili. Kapılarında bulundukları köyün adını alan **"Tahsil Çağındaki Talebelere Yardım Derneği"** ya da **"Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği"** tabelaları asılı.

Bu binalar 12 Eylül'de kapatılan Kuran kursları. Binaların mülkiyeti şahıs üzerine olduğu için, son bir yıldır birer ikişer **"kurs"** ve **"pansiyon"** olarak yeniden açılıyorlar.

Alanya'da Kuran kursu olarak kapatılan binalardan sekizi yeniden faaliyete geçerken Antalya genelinde sayıları 29'a ulaşmış durumda.

Açıkca din eğitiminin yapılmadığı köylerdeki bu **"kurs"** ve **"pansiyon"**larda öğrenciler yatılı olarak kalıyorlar.

Kızlar için açılan pansiyonlara kesinlikle erkekler konuk olarak bile alınmıyor. Kızlar pansiyonunun yöneticisi ise eşi ile birlikte kalan hocalar oluyor. Müdür konumundaki hocaların, pansiyonun kapasitesine göre yardımcıları da bulunuyor.

Kız ya da erkeklerin pansiyonuna, dışardan bir yabancının girişi oldukça zor. Öğrenciler nöbetleşe 24 saat **"danışma"**da bekliyorlar. Tek tip projelere göre yapılmış binaların giriş katında yemekhane, mutfak, banyo, tuvaletler ve abdest almak için musluklar var. Yönetici odaları birinci sınıf büro malzemesi ile döşeli. Tüm katlarda yerler boydan boya halı kaplı. Yatakhane katında, öğrenciler iki katlı ranzalarda yatıyorlar. En üst kat genellikle konferans salonu olarak kullanılıyor, ancak salonda sandalye yok, bağdaş kurup oturuluyor. Çalışma salonlarında ise kimi pansiyonlarda sıra, kimilerinde ise kolejlerdeki gibi bireysel masa-sandalyeler var. Kütüphanede, dini kitapların yanı sıra Cumhuriyet devrimleri, Kurtuluş Savaşı ve Atatürk'le ilgili kitaplar, Meydan Larousse gibi ansiklopediler bulunuyor. Duvarlarda Atatürk'ün fotoğrafı, Türk bayrağı, İstiklal Marşı, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi asılı. Tuvaletten, yatakhaneye kadar binanın her bölümü tertemiz ve içerde büyük bir sessizlik hâkim.

Okullarla birlikte pansiyonlar da **"yaz tatili"**ne girdiği için binaların içine ilişkin bu bilgileri söz konusu dernekleri denetleyen bir görevli anlattı. Yeniden açıldıktan sonra vilayet denetiminde faaliyet gösteren derneklerin yasalar karşısında **"dış görünüşleri"**nde hiçbir eksik yok. Hatta fazlalık bile var çünkü Kredi ve Yurtlar Kurumu'nun öğrenci yurtları bile bu kadar konforlu değil.

Öğrencilerin yatılı olarak kaldığı, erkeklerin gündüzleri ilkokul, ortaokul ya da liseye gittiği, kızların ise binanın içinde biçki-dikiş-nakış kursu gördüğü bu pansiyonlarda gerçek öğretim ise Kuran üzerine veriliyor.

Köylerdeki bu pansiyonları yakından bilen bir Alanyalı, **"Bunları Süleymancılar yönetiyor"** dedi. **"Antalya'da özellikle Alanya'da oldukça yaygındır, ama asıl merkezleri İstanbul'dur."**

Merkezlerinin İstanbul olmasına karışılık, Alanya gibi küçük bir ilçede böylesine yoğun kurs ve pansiyon olması daha dikkat çekiciydi.

"Alanya, bu tarikatın kolordusudur" dediler Alanya'da.

Antalya, Afyon, Burdur, Isparta, Konya, Eskişehir, Kütahya gibi illerden gelen öğrencilerin yıl boyu eğitildiklerini anlattılar.

Tarikat mensuplarının artık çocuklarını devletin okullarına gönderdiğini söylediler. Yine bir Alanyalı anlattı:

"12 Eylül'den önce, çocuklarını okula göndermezlerdi. Kuran kurslarında yetiştirdikleri çocukların iş bulamamaları ve bu kursların kapatılması üzerine tarikat bünyesinde önemli değişiklikler oldu. Çocukları ortaokula, liseye hatta yüksek okula göndermeye başladılar. Ancak, bu öğrenciler köylerindeki ilkokulda okumalarına karşılık evlerinde kalmazlar, ken-

di pansiyonlarında yetiştirilirler.

Alanya'da İngilizce eğitim veren Özel Hamdullah Emin Paşa Lisesi'nde okuyup da Payallar köyündeki pansiyonda kalan Alanyalı öğrenciler vardır. Alanya Belediyesi, ilçe merkezine 20 kilometre uzaklıktaki Payallar köyüne otobüs seferi yapar, öğrenciler sabah belediye otobüsü ile ilçeye gelir, akşamüstü köye döner.

Merkezdeki Çirpendi pansiyonunun özel taşıtı vardır, bu taşıtla daöğrenciler okullara götürülür, getirilir.''

Antalya yöresinde kapatılan 100'den fazla Kuran kursundan yeniden açılan ve kurs-pansiyon olarak faaliyet gösterenler arasında Antalya merkez, Kırkgöz, Yeniköy, Gündoğmuş merkez, Güzelbağ, Elmalı merkez, Güneş, Kaş Yaylabayındır, Beymelek, Korkuteli Dat, Küçükköy, Yelten, Akseki Kuyucak, Manavgat merkez, Beşkonak, Finike merkez, Hasyurt, Turuçova, Gazipaşa merkez, Serik Akınlar ve Çandır kursları bulunuyor.

Alanya'da dikkat çeken pansiyonlardan biri de Tosmur köyü girişindeki tepede kurulu olan ve öteki köylerdeki binalara benzemeyen pansiyondu. Geniş bahçesi, bahçe içinde daha küçük binaları ile bir **''kampus''** gibiydi ve **''Burası üniversiteleridir, hoca olacaklar burada eğitilir''** dediler.

Tuhaf Bir İşkence...

MUSTAFA EKMEKÇİ — *10 ağustos*

Fransızların 14 temmuz bayramında, Fransız Büyükelçiliği'nin bahçesinde verilen kokteylde, Bulgaristan Büyükelçisi Argir Konstantin'le konuşuyordum. Argir:

— *Yazma şu domuz konusunu!* dedi.

— *Siz domuz yiyor musunuz?* diye sordum. Güldü:

— *Ben domuz yemem kardeşim, dedi, ben mutaassıbım!*

Argir Konstantin, ufaktan ufaktan dalgasını geçiyordu.

Bulgaristan'da yaşayan Türklerin adlarının, soyadlarının değiştirilmesi olayı, neresinden bakılsa tutarsız bir şey. Bunda büyükelçinin ne suçu var? O bir elçi; kanımca iki ülke arasındaki soğukluk, Fransızlarda olduğu gibi, giderilebilir, tatlıya bağlanabilir.

Bir *''Ankara Notları''*nda değinmiştim. Ömer Seyfettin'in, (1884-1920) Bulgaristan'da geçen domuzla ilgili bir öyküsüne, değinip geçmiştim. Cumhuriyet okurlarından S. Sönmezler üşenmemiş, Ömer Seyfettin'in *''Tuhaf Bir Zulüm''* adlı öyküsünü, kesip fotokopi çektirip yollamış. Okurun isteğine uygun olarak, öyküyü özetlemek gerektiğini anladım.

Ömer Seyfettin'in birçok yılları, Bulgaristan'da geçmiş. *''Bilmem eski bir derebeyinin torunu olduğum için mi? Bulgaristan'da gezerken hep kendimi öz babamın çiftliğinde sanırım''* diye başlar öyküsü.

Bir yıl banyo bahanesiyle Bulgaristan'a gider. orada bir arkadaşıyla karşılaşır. Arkadaşı Koştanof adında ünlü bir sosyalisttir. Koştanof onu, eski bir Bulgar diplomatıyla tanıştırmak ister. Bulgar diplomatı iyi Türkçe bilmektedir. İstanbul'da okumuştur. O da o kentte konuk olarak bulunmaktadır.

Gidip konuşurlar. Diplomat, sorar Koştanof'a:

— *Bu da kim?* dedi,*yeni yamaklarından mı?*

— *Hayır Gospodin. Bulgar değil...*

— *Ya ne?*

— *Türk.*

— *Türk mü?*

— *Evet...*

— *Yoksa sen de mi sosyalistsin?*

— *Hayır...*

Koştanof atılır:

— *O nasyonalist Gospodin!*

— *Haydi bire oğlan? Eğleniyor musun? Türkten ne sosyalist olur, ne nasyonalist!..*

— *Fakat Gosposdin, niçin olmasın, işte ben bir nasyonalistim.*

— *Türk değil misin?*

— *Evet.*

— *Öyleyse bir şey olamazsın be oğlum.*

— *Niçin olmayayım?*

— *Çünkü Türksün be oğlum.*

— *Acayip.*

— *Türklerde hiçbir şey, hiçbir fikir, hiçbir ideal yoktur. Yalnız bir şey vardır...*

— *Ne?*

— *Taassup!*

—

— *Evet taassup! Ben Türklerin bu taassuplarından Bulgaristan'da çok istifade ettim. Eğer bugün hükümette olsam yine istifade ederdim. Devletimiz yeni yeni teşekkül ettiği zaman ben olmayaydım bugünkü Bulgaristan olmazdı. Çünkü Türk o kadar çoktu ki... Mutlaka Sobranyada müsavi gelecektik. Kabinenin yarısı da bir gün onlardan olabilirdi. Fakat ben!*

Türklerin bağnazlığından nasıl yararlandığını şöyle anlatır Bulgar diplomatı:

''...İstanbulof'un çocukluk arkadaşıydım. İstanbul'da da beraber okuduk. Hükümet teşekkül edince komitalarla bir kongre yaptık. O vakit Bulgaristan'ın yalnız ismi vardı. Ahali yarı yarıya belki de yarıdan ziyadesi Türktü. Bu bir meseleydi. Beyinsizler hep bir 'katliam' *düşünüyorlardı. Bir gün İstanbulof bana:*

— *Bu Türkleri ne yapacağız? diye sordu. Ben:*

— *Kolay! dedim. Hepsini Türkiye'ye göndeririz.*

— *Nasıl gönderebiliriz. Hiç yerlerini, yurtlarını terkederler mi? dedi.*

— *Ederler, dedim. İnanmadı. O da bir katliam lazım fikrindeydi. Halbuki, bu katliama layık olan Rumlardı. Çünkü başka türlü Bulgaristan'dan çıkarılamazlardı. Nitekim sonra yapıldı. Türklere böyle kanlı muameleye hacet yoktu. Ben biliyordum ki, onların en aziz hassasiyetleri taassuplarıdır. Küçük-*

ken aralarında büyüdüm. Komşularımız hep Türktü. Bunların kimseye garazları yoktu. Hatta kendilerine o kadar kötülük yapan Ruslara bile fenalık etmezler, yaralılarına su, ekmek, ilaç verirlerdi. Bütün hayatları karanlık bir taassuptan ibaretti. Mesela domuza fena halde garezdiler! Domuz. Bu ne? Allah'ın zavallı bir hayvanı be! İnsana hiçbir zararı dokunmaz, kendi halinde bir mahlukcağız... Fakat Türk bu zavallı hayvana öyle garezdir ki... Görünce tüyler ürperir, şeytanı görmüş gibi kızar..."

Bulgar diplomatı, öyküde Türkleri Bulgaristan'dan nasıl çıkardığını, kaçmaya zorlandığını anlatır. Türklerin yoğun olduğu bir ilçeye bir aile Makedonya göçmeni getirtir. Gizli ödenekten onlara para vererek on, on beş domuz edinmelerini sağlar. Makedonyalıya şöyle der:

— Domuzlarını aç tut. Hiçbir şey verme. Sokaklarda, bahçelerde, tarlalarda kendilerine yiyecek bulsunlar?

Domuzlar kasabaya yayılır, Türklerin hali görülecek şeydir. Hepsi fena kızarlar. Artık domuzların içtiği çeşmeden su alamamakta, domuzların gezindiği çayırlıklarda soyunup yağlanıp güreşememektedirler. Altı yedi ay içinde küçük sürü ürer, tüm kasabayı kaplar. Türkler bakarlar ki, bu yaratıklardan kurtuluş yok, birer birer göçe başlarlar. Önce en zenginler tası tarağı toplar, mallarını tarlalarını yok pahasına satarlar. İstanbul'a kapağı atan, bir iki hafta sonra hemen akrabalarını gelip alır. Köylüler de kasabalıların arkasından ayrılmazlar. Orada iki yılda tek Türk kalmaz...

Ömer Seyfettin'in öyküsü özetle şöyle biter:

"Odama çekildim. Soyundum, yatağa uzandım. Fakat gözüme uyku girmedi. Ateşsiz bir humma her tarafımı yakıyor, soğuk soğuk terliyordum. Yavaş yavaş aşağıdaki hora gürültüleri, gayda sesleri kesildi. Etraftaki horozlar ötüyor, sabah oluyordu. Uyumak azmiyle gözlerimi sıkı sıkıya kapadım. Yüzükoyun döndüm. Pis, cılız bir domuz sürüsü önünden ecdadımını, yiğit kankardeşlerimin, saf milletimin kavukları düşerek, atları arabaları bataklıklara saplanarak topları tüfekleri, kadınları kızları, çolukları çocukları yollara dökülerek bir çılgın ordusu halinde kaçıştıklarını görüyor gibi oluyordum..."

Radarları kim üretecek?

F-16'larda görüş ayrılığı...

ENİS BERBEROĞLU *11 ağustos*

ANKARA, **(Cumhuriyet Bürosu)** — F-16 radar ve elektronik aksamını üretecek Havelsan'ın hisseleri konusunda ilgililer farklı görüş belirtmeye devam ediyor. Başbakan **Turgut Özal**, Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk'ün önerisini uygun karşılayarak vakıf hisselerinin Hazine aracılığı ile devri için direktif verirken Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Necdet Ürüğ**, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral **Halil Sözer**'in **"vakfın yeni bir yabancı ortakla F-16 projesine katılması"** başvurusunu olumlu karşıladı.

Yabancı ortağının sermaye, makine ve teçhizat taahhütlerini yerine getirmemesi yüzünden 3 yıldır üretime geçmeyen Havelsan'ın ana ortağı olan Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın Başkanı ve Hava Kuvvetleri Komutanı Halil Sözer, Milli Savunma Bakanlığı'na başvurarak, **"Bakanlık veya vakıf tarafından seçilecek yeni bir yabancı ortakla vakit geçirilmeden, uçak radar ve eletronik aksamının üretimine başlanmasını"** önermişti. Ancak Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, vakıfların ve burada görevli emekli ya da muvazzaf Silahlı Kuvvetler mensuplarının ticari şirketlerle ilişkiye girmelerinin **"mahzurlu"** olduğunu ileri sürerek, Havelsan'daki vakıf hisselerinin, Hazine tarafından satın alınmasını, hisselerin Savunma Donatım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne devrini talep etmişti.

Başbakan **Turgut Özal** imzalı, 19 Temmuz 1985 tarihli bir yazıda, F-16 savaş uçakları yatırım programının aksamadan yürümesi için hava elektronik sanayiinin bir an evvel kurulmasının önemine işaret edildi. Orgeneral Halil Sözer'in yazısında da benzer bir endişe dile getirilerek, 160 F-16 savaş uçağından ilk 29'u için Türkiye'de radar üretilmesine imkân kalmadığına dikkat çekilmişti.

Başbakan Özal'ın yazısında devamla, Milli Savunma Bakanı Yavuztürk'ün Başbakanlığa iletilen görüşleri yinelenerek, **"Bakanlığın teklifinin uygun görüldüğü"** bildirildi.

Başbakan Yardımcısı **Kaya Erdem**, Genelkurmay ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne gönderilen yazı şöyle tamamlandı:

"Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın Havelsan-Aydın A.Ş.'deki hisselerinin Savunma Donatım İşletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından satın alınması için gerekli finansmanın sağlanması hususunda Hazine ve Başbakan Yardımcılığı'na gerekli talimat verilmiştir."

ÜRUĞ'UN GÖRÜŞÜ

Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Necdet Ürüğ**'un imzasını taşıyan 9 Temmuz 1985 tarihli bir başka yazıda ise Orgeneral **Halil Sözer** tarafından savunulan görüşlerin **"olumlu"** karşılandığı vurgulandı. Yazıda, yeni bir yabancı ortağın seçimi ile bir an evvel F-16 kadar ve elekronik aksamının üretimi için bir komisyon kurulması önerildi.

Bakanlık tarafından uygulamaya konulan vakıf hisselerinin devri işlemi, diğer bazı işletmeler için de örnek olacak. Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın Havelsan dışında, Tusaş Hava Sanayii, Havacılık ve Uzay Sanayii, Tusaş Motor Sanayii, Aselsan ve Detlas Uçak Lastikleri Sanayii gibi işletmelerde de ortaklık payı bulunuyor.

ABD'de bulundukları sırada, bir kısım gezi harcamaları Aydın Corp. tarafından karşılanan ve **Ayhan Hakimoğlu**'nun Philadelphia ve San Francisco'daki tesislerini inceleyen TBMM Savunma Komisyonu üyeleri, Milli Savunma Bakanlığı'nın aksine şirketin son derece ileri bir teknoloji ile üretim yaptığını iddia ettiler.

Milli Savunma Komisyonu'nun HP'li üyelerinden **Hayrettin Ozansoy, Ayhan Hakimoğlu**'nun daveti üzerine ABD'deki Aydın Corp. tesislerini gezdiklerini belirterek, **"Canavar gibi fabrika kurmuş. Buz gibi en ileri teknoloji ile üretim yapıyor"** dedi.

Milli Savunma Komisyonu'nun diğer HP'li üyesi **Musa Ateş** ise şöyle konuştu:

"Ayhan Hakimoğlu, bize orada verdiği brifingde, kendi şirketi ile ilgili yanlış bilgiler verildiğini, bazı iftiralarda bulunulduğunu söyledi. Bu iddiaları bertaraf etmek için de tesisleri gezdik. Çok muazzam tesisler. Türkiye'de bu tesislerin kurulmasında yarar vardır. Orada öyle bir teknoloji kurmuş ki, Türkiye'de de kurulmasını canı gönülden istiyorum."

HP-SODEP birliğinin yorumu

Necdet Uğur: Birleşme son değil başlangıç

13 ağustos

Haber Merkezi — Eski CHP'li Milli Eğitim Bakanı **Necdet Uğur**, SODEP ve HP arasındaki birleşmeyi **"önemli bir adım"** olarak niteledi ve **"Şimdiden bilinmelidir ki, bu bir son değil, bir başlangıçtır"** dedi. **Cumhuriyet**'e verdiği demeçte Necdet Uğur, sağda ve solda büyük partilerin oluşumunun, siyasal yaşamın sağlıklı işleyebilmesi için önemli olduğuna değinerek, **"sol kesimin toparlanması demokrasinin geleceği için gereklidir"** şeklinde konuştu.

Birleşme yolundaki oluşumun engellenmesinden kaçınılmasını isteyen Necdet Uğur, **"Tarihe sorumlu olanların kendilerine az önem vermesini bileceklerini umuyoruz"** dedi. Necdet Uğur'un Cumhuriyet'e demeci aynen şöyle:

"Siyasal yaşamımız, üstüne sinmiş olan ürkeklik, tedirginlik ve çaresizlikten silkinip kımıldanmaya başladı. Artık, toplumumuzdaki çeşitli kesimler, kendilerini temsil etmek üzere ortaya çıkmış olan partileri, doğal yerlerine doğru, yönlendirmeye çalışıyorlar.

Siyasal yaşamımızın sağlıklı işlemesi, sağda ve solda büyük partilerin oluşup yerlerini almalarına bağlıdır. Demokrasilerde, sağda ve solda büyük siyasal kuruluşlar birbirlerinin hem rakibi, hem tamamlayacısıdırlar. Biri olmadan öteki ayakta kalamaz. Gerçek demokratlar, karşıtlarının örgütlenmesinin engellenmesini istemezler. Bilirler ki yapay olarak engellenen daha da güçlenir. Kaldı ki, yapay engelleme kural oldu mu tek yanlı işlemez. Bir gün kendilerini de çarpar.

"AİLE İÇİ KAVGA..."

12 Eylül sonrasında sağ kesim çabuk toparlanarak geleneksel oylarından fazlasını aldı ve iktidar oldu. Sağ kesim gerçekçi ve deneyimlidir. Kendi doğal oylarından da çoğunu alarak iktidar olduysa bunu kaçırmak istemez. Sağda görülen tartışmalar aile içi kavgalardır. Bir sınırdan öteye gitmezler.

Asıl sorun sol kesimdedir. 12 Eylül sonrasında sol

kesimin örgütlenmesi bilinen nedenlerle gecikti. Sol kesim seçimlerde, bırakınız gerçek gücünün gerektirdiği oyu, geleneksel oyunu bile alamadı ve bölündü. İktidar partisi seçeneksizliği kendi gücünün bir göstergesi gibi gösterip övünüyor. Oysa, sol kesim bölünüp güçsüzleşir ve bir seçenek oluşturamazsa boş bıraktığı yerden iktidara destek çıkmaz. Umutsuzluk çıkar, bunalım çıkar. Sol kesimin toparlanması demokrasinin geleceği için de gereklidir.

Bugünkü iktidar, çözümü, serbest piyasa ekonomisinin tam uygulanmasında görmektedir. Bilindiği gibi bu tür politikada görülmeyen bir elin tüm sorunları kendiliğinden çözeceğine bel bağlanır. Devletin eli, büyük girişimlerin işlerini kolaylaştırmanın dışında, hiçbir işe karıştırılmaz. Bu tür politika, bu boyutlarıyla, bizde ilk kez uygulanmaktadır.

UFUKTA GÖZÜKEN NEDİR?

Kentlileşen, uyanık, genç bir toplumumuz var. İnsanlarımız beklentiler, özlemlerle dolu. Yeni doyumlar istiyorlar. Bize, sınırlı olanaklarımızı rastgele değil, planlı, hesaplı, verimli kullanan akılcı politikalar; gelişmemizi aksatan engeller üstüne kararlılıkla giden köklü yaklaşımlar gerekir. Bu tür politikalar sol kesime özgüdür, orada oluşurlar.

Toplumumuz sezisi, sağduyusu ile bir kez daha, sol politikaları denemek isteyecektir. Ufukta görünen budur.

Sol kesim içindeki tartışmalar dünle birlikte bitti. Eski günlerin ne gruplaşmalarını, ne sürtüşmelerini bugün de sürdürmek boşuna bir çabadır. Bugün kimse onları duymak, onlarla vakit yitirmek istemiyor. Kaldı ki geride yalnız çekişmeli günler yoktu. Sevgi, coşku dolu, geleceğe güvenle bakılan günler de vardı. Akılda kalan bu günlerin sıcaklığı, inanmışlığı, görev duygusudur. Sol kesimdeki bütünleşmeler bu duyguların ışığında gerçekleştirilmelidir.

TÜRKİYE YENİ BİR YERDE

SODEP-Halkçı Parti birleşmesi böylesine bir yolda atılan önemli bir adımdır. Bu birleşmeyi sağlıklı bir biçimde sonuçlandıracaklar saygınlık kazanacaklardır. Yalnız, şimdiden bilinmelidir ki, bu birleşme bir son değil, bir başlangıçtır. Amaç, sadece sol kesimin 12 Eylül öncesi gücünü tam toparlamak da değildir. Türkiye yeni bir yerdedir. Şimdi asıl amaç, toplumumuzun değişiklik isteyen diri kesimlerinin, genç kuşakların katılımını sağlamak, kadroları onlara açık tutmaktır.

PARTİ ÜYELİKLERİ DONDURULMAMALI

Bu sürekli bir oluşumdur. Ne şimdi birleşirken, ne de birleştikten sonra iş başında olacak yönetimler, delege gibi kullanmak üzere, parti üyeliklerini dondurmamalıdırlar. Sol kesimi temsil edecek olan yeni parti büyük bir partidir,iktidar adayıdır. Bu nedenle partinin üyeliği, yönetim kadroları yeni katılımlara açık tutulmalıdır. Bu yapılmazsa birleşmelerin yararı sınırlı kalır.

Bu oluşumun engellenmemesi, dondurulmaması emek, özen sorumluluk duygusu ister. Başarı, birleşmede görev yapacakların kararlılıklarına, kendilerine daha az önem vermelerine bağlıdır. Tarihe sorumlu olanların kendilerine az önem vermesini bileceklerini umuyoruz."

— Ne zaman hükümetin siyasi bir temayülünden ve ideolojik durumundan kuşkulansak, hükümet de bizim siyasi temayülümüzü ve ideolojik durumumuzu araştırmaya kalkıyor!..

Ali Ulvi

KAVRAM DERSANESİ
Üniversiteye hazırlamada iddialıyız
Lise sonlar 2 Eylül
Beklemeliler 23 Eylül
Laleli 528 64 37, Şehzadebaşı 522 75 74

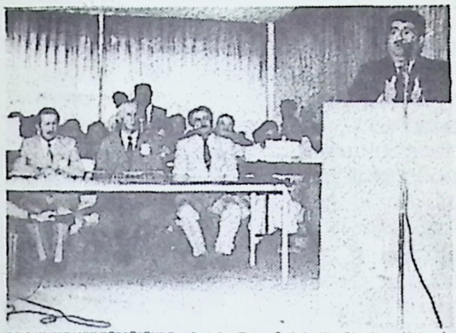
Cumhuriyet

MERKEZ DERSANELERİ
ÖSS-ÖYS Hazırlık 19 Ağustos
Askeri Fen Lisesi-Kolej

62. Yıl; Sayı: 21901 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 15 Ağustos 1985 Perşembe

Başbakan, Özdağlar için "Önce reddetti, üsteleyince kabul etti" dedi

Özal: Bana itiraf etti

BAŞBAKAN TANIK KÜRSÜSÜNDE — Başbakan Turgut Özal, dün Yüce Divan'da eski bakanı İsmail Özdağlar'ın rüşvet aldığını kendisine itiraf ettiğini söyledi. Özal'dan sonra söz verilen Özdağlar rüşvet aldığı yolundaki iddiaları reddettiğini tekrarladı. (Fotoğraf: ÜMİT SEZGİN)

Özdağlar'ın avukatı Prof. Çetin Özek: Özal'ın gerçeği söylemediğini düşünüyoruz

BAŞBAKAN'DAN YÜCE DİVAN'A:

Kahveci bana geldi ve Özdağlar'ın Mengenecioğlu'ndan rüşvet istediğini söyledi. Olay kendisine Mengenecioğlu tarafından duyurulmuştur.

Kahveci'ye olaya katiyen inanmadığımı, bir bakan hakkında bu gibi iddialarda bulunabilmek için elde ciddi delillerin olması gerektiğini söyledim.

Bu olaydan 2-3 gün sonra Özdağlar'ı evime getirdim. Mengenecioğlu'nu tanıyor musun, dedim. Kendisine dikkat etmesini söyledim. Bir nevi ikaz ettim.

26 aralıkta Kahveci bana teybi getirdi. Konuşmayı dinleyince şoke oldum. Teybi iki kere daha dinledim.

Yılbaşından sonra Özdağlar'ı evime getirdim. Rüşvet aldığı şeklinde bir iddia olduğunu söyledim. Şiddetle itiraz etti. Üsteleyince de yaptıklarını kabul etti.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'ı rüşvet almak ve görevini kötüye kullanmak iddiasıyla yargılayan Yüce Divan'da dün 75 dakika süreyle tanık olarak dinlenen Başbakan Turgut Özal, "Özdağlar, bana 'Ben ilk defa böyle bir şey yapıyorum. Yapmamın sebebi küçüklüğümde çok sıkıntı çekmem' dedi" biçiminde konuştu.

Yüce Divan'ın Öğleden sonraki oturumunda Başbakan Özal yemin ettikten sonra Yüce Divan Başkanı Semih Özmert'in olay hakkında bildiklerini anlatmasını söylemesi üzerine şöyle dedi:

"Söz konusu teyp bana 26 Aralık 1984 günü verilmiştir. Takriben, onu kesin hatırlamıyorum, 10 veya 15 gün kadar önce olması lazım, Başbakanlık Danışmanı Adnan Kahveci bana geldi ve İsmail Özdağlar'ın Uğur Mengenecioğlu'ndan rüşvet istediğini, bu konunun kendisine Uğur Mengenecioğlu tarafından getirildiğini ifade etti.

Ben kendisine buna katiyen inanmadığımı, bu gibi insanların menfaatleri haleldar olduğu veyahut menfaatlerini arttırabilmek için bazen böyle şeyler yapabileceğini, bir bakan hakkında bu gibi iddiada bulunabilmek için elde ciddi delillerin olması lazım geldiğini ifade ettim. İlk konuşma budur ki, takriben bu hadiseden tahmin ediyorum 10 veya 15 gün evveldir.

Bu konuşmadan 2-3 gün sonra İsmail Özdağlar, bir hadise münasebetiyle benimle arabada geldi, eve getirdim. Yolda, kendi bakanlığıyla ilgili bazı konuları konuştuk. Eve çıktık. Salonda yakınına oturdum. Geçmişleri nasıl tanıdığını sordum. İsim de verdim. Uğur Mengenecioğlu'nu tanıyor musunuz? Pek bana fazla tanıdığını söylemedi. Kendisine dikkat etmesini söyledim. 'Bunlar pek hırlı adamlar değildir' dedim. 'Başınıza veya başına bir şey getirebilir, dikkatli olman lazım', kendisine ben böyle bir şey geldiğini de söylemedim. Kendisine dikkat etmesini bir nevi ikaz ettim.

26 aralık çarşamba günü, öğlen olduğunu zannediyorum,

(Arkası Sa. 8, Sü. 1 de)

Pişmanlık Yasası'nda ilk uygulama

5 itirafçı için tahliye kararı

MLSPB *davasında ömür boyu hapis cezası alan Şemsi Özkan, İsmail Salgın, Halil Kaya, Orhan Özer ve 24 yıla mahkûm olan Turabi Kaçar hakkında itirafları sonucu örgütün çökertilmesine yardımcı oldukları gerekçesiyle tahliye kararı verildi.*

6. Sayfada

Ankara Üniversitesi'nin kararı:

1402'likler göreve dönemez

Üniversite Yönetim Kurulu, 1402 sayılı yasanın 2766 sayılı yasayla değiştirilen 2. maddesinin "bir daha kamu hizmetine dönüşe imkân vermediği" yorumunu yaptı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara Üniversitesi Yönetim Kurulu, sıkıyönetim kalktıktan sonra 1402'liklerin yeniden göreve dönmek için yaptıkları başvuruları reddetti. Rektör Tarık Somer'in başvuran öğretim elemanlarına gönderdiği Yönetim Kurulu kararında, 1402 sayılı yasanın 2766 sayılı yasayla değiştirilen 2'nci maddesinin, "Bir daha kamu hizmetine dönüşüne imkân vermediği" yorumu yapıldı.

Ankara Üniversitesi Yönetim Kurulu, 30 Temmuz 1985/1301 sayılı kararında şu görüşleri savundu:

"1402 sayılı kanunun 2'nci maddesine, bu şekilde işlerine son verilen memurların bir daha kamu hizmetlerinde çalıştırılmayacaklarına dair hüküm, bunların sıkıyönetim sona erdikten sonra tekrar kamu personeli olarak görevlendirilip görevlendirilemeyecekleri hususunda uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütleri önlemek üzere ilave olunmuştur. 1402 sayılı kanunun söz konusu ikinci maddesini değiştiren 2766 sayılı kanunun gerekçesinde sıkıyönetim komutanlarının isteği üzerine işlerine son verilen kamu personelinin sıkıyönetim sona erdikten sonra tekrar memur olarak görevlendirilmelerinin, işlerine son verme nedeniyle bağdaşmayacağını, bunun için kanunun ikinci maddesi son fıkrasına bu yönden bir açıklık getirilmesini sağlamak amacıyla bu gibi kimselerin bir daha kamu

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

Köylünün fişlenmesine HP ve SODEP'ten tepki

'Polis devleti anlayışının yeni ürünü'

Şahin: *İçişleri Bakanı olaydan haberi olmadığını söylüyor. Fakat ben konu basına intikal ettiği için böyle söylediğine ve olayı bildiğine inanıyorum.*

Fişek: *Kampanyayı şiddetle kınıyoruz.*

12. Sayfada

İki tren çarpıştı

14 kişi yanarak öldü

İSTASYONU PAS GEÇTİ — Sivas'tan Malatya'ya gelmekte olan Musa Tunga yönetimindeki 1762 katar sayılı tren beklemesi gereken Ulugüney istasyonunu bilinmeyen bir nedenle pas geçince kaza meydana geldi.

Sıvas'tan Malatya'ya gitmekte olan bir yük treni, freni bozulduğundan Ulugüney istasyonunda duramadı ve az ilerde karşıdan gelen trene 130 km süratle bindirdi.

Yanarak ölenlerden 11'i DDY görevlisi, 3'ü yük sahibi. Mazot depolarının patlamasıyla 3 lokomotifle 30 vagon yandı.

Hekimhan Cumhuriyet Savcısı Türkmen, "trenlerdeki maddi zararın 3 milyar liraya yakın olduğunu" söyledi.

Yük trenlerinin çarpışması sırasında mazot depolarının patlaması yangına yol açtı. Üç lokomotif ve vagonlar hurdahaş hale geldi.

BÜLENT YALVAÇ

MALATYA — Sıvas yönünden Malatya'ya gelmekte olan bir yük treni, freninin tutmaması sonucu karşıdan gelen bir başka yük treni ile çarpıştı. Çıkan yangın sonucunda 11'i demiryolu görevlisi olmak üzere 14 kişi yanarak öldü, 5 kişi de yaralandı. Üç lokomotif ile 30'a yakın vagonun eşyaları ile birlikte yanması sonucu 3 milyara yakın maddi hasar meydana geldi.

Olay, dün saat 07.55 sıralarında Hekimhan ilçesine bağlı Hasançelebi bucağı ile Sivas'ın Ulugüney tren istasyonları arasında meydana geldi.

Sivas'tan Malatya yönüne gelmekte olan Musa Tunga yönetimindeki 1762 sayılı yük treni, Ulugüney istasyonunda karşıdan gelen treni beklemesi gerekirken, fren sisteminin bozulması nedeniyle "pas" geçerek yoluna devam etti. Bu sırada Malatya'dan Sivas yönüne gelmekte olan makinist Salih Ölçücü yönetimindeki 1765 sayılı yük treni ile Ilıca mevkiindeki kaviste şiddetli şekilde çarpıştılar.

Hekimhan Cumhuriyet Savcısı Halil Türkmen, "Çetinkaya"dan (Sivas) gelen trenin freni tutmadığından Ulugüney'de duramaması ve rampa aşağı süratinin 130 kilometreyi bulması faciaya yol açtı. En büyük hasar da bu trende oldu" dedi. Yaklaşık 20 vagondan oluşan trenlerin görüş açısı olmayan kavisteki çarpışmasında, 11 tren personeli ile

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Aydın Corp'u gezen İlter, vakfı suçladı:

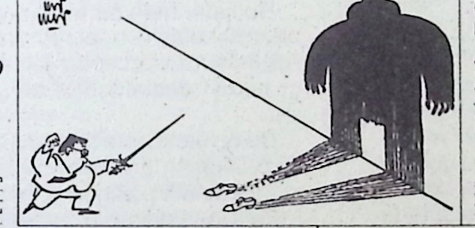
'İki yönetici yetkiyi aştı'

Özal, tesisleri çok etkileyici bulduğunu söyleyen Milli Savunma Komisyonu Başkanı İlter'den görüşlerini Cumhurbaşkanı ve Genelkurmay Başkanı'na da anlatmasını istedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Havelsan'dan tasfiye edilen Aydın Corp. için başta Başbakan Turgut Özal olmak üzere, hükümet üyeleri kolları sıvadılar. ABD'de Aydın Hakimoğlu'nun tesislerini gezen ve "çok etkilenen" TBMM Milli Savunma Komisyonu Başkanı Ferruh İlter, dün saat 18.00'de Genelkurmay Başkanı Org. Necdet Üruğ ile görüştü.

Milli Savunma Komisyonu Başkanı Ferruh İlter, önceki gün Başbakan Turgut Özal ile konutta görüşerek, ABD'deki temasları ve Aydın Corp.'un tesisleri konusundaki izlenimlerini anlattı. Başbakan Yardımcılığı döneminde Ayhan Hakimoğlu'nu Türkiye'ye çağırarak, "ABD'deki üstün teknolojisini Türkiye'de de yatırıma dönüştürmesini" isteyen Özal, İlter'den, Aydın

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

Vergi borcu faizleri yükseltildi

Bakan Yılmaz, "Kamu alacaklarının vergi mükellefleri veya diğer borçlular tarafından bir finansman kaynağı olarak kullanılmasını kesin olarak önledik" dedi.

ANKARA, (ANKA) — Bakanlar Kurulu, kamu alacaklarına uygulanacak gecikme faiz oranlarını yeniden belirledi.

Buna göre, 1 Eylül 1985'ten itibaren yürürlüğe girecek karar uyarınca, kamu alacaklarının gecikme faizi ilk ay için yüzde 10, takip eden 5 ayda her ay için

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

MDP ve DYP başkanları bugün buluşuyor

Sağda flörte adım

Söylemezoğlu: *Sağda bütünleşme vatandaşın yaygın isteği haline geldi. Siyasi kişilerin kamuoyunun isteklerine göre partilerini yönlendirmeleri gerekir.*

Cindoruk: *MDP Başkanı birleşme konusunda bir teklif getirirse, bizim ilkelerimiz ve prensiplerimiz var. Katılmak isteyen hiç kimseye kapımız kapalı değildir.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Siyaset sahnesinin iyice hareketlendiği bugünlerde solda birleşme çalışmaları sürerken sağda birleşme de gündeme geldi. MDP Genel Başkanı Ülkü Söylemezoğlu bugün Başkanlık Divanı üyeleriyle birlikte DYP Genel Merkezi'nde Genel Başkan Hüsamettin Cindoruk'la bir görüşme yapacak. Söylemezoğlu ziyaretinin sadece bir iade-i ziyaret amacı taşıdığını, birleşme konusunun gündeme getirilmeyeceğini söylerken, Cindoruk ise, "Görüşmede tabii ki tüm politik sorunların ele alınacağını sanıyorum. Birleşme konusunda bir teklif getirirse bizim ilkelerimiz ve prensiplerimiz var. O kurallar çerçevesinde işler yürür" dedi.

Bugün 11.00'de yapılacak görüşmeyle ilgili bilgi veren Cindo-

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

1985'in ilk yarısında ekonominin seyir defteri

Dışsatım değil, tüketim malı dışalımı patladı

Hayali ihracat azalınca geçen yılın ilk yarısında yüzde 32 olan ihracat artışı, bu yılın ilk yarısında yüzde 3'te kaldı.

Bu yılın ilk yarısında dışalım, dışsatımdan hızlı arttı ve dış ticaret açığı azalmadı, büyüdü.

YILIN İLK YARISINDA DIŞ TİCARET VE İŞÇİ DÖVİZİ (milyon dolar)

	1984	1985	Artış oranı
İhracat	3.529	3.640	% 3.1
İthalat	4.829	5.019	% 3.9
Dış ticaret açığı	1.300	1.379	% 6.1
İhracat/İthalat	% 73.1	% 72.5	
İhracatın dağılımı:			
Tarım-hayvancılık	792	783	% 1.1
Madencilik	108	90	–% 16.7
Sanayi ürünleri	2.629	2.767	% 5.2
İthalatın dağılımı:			
Yatırım maddeleri	1.193	1.062	–% 11.0
Hammaddeler	1.888	2.040	% 8.1
Ham petrol	1.531	1.621	% 5.9
Tüketim malları	215	297	% 38.1
İşçi dövizi girişi	362 (4 ay)	520 (4 ay)	% 43.5

—2—

Ekonomi Servisi — Özal hükümetinin en fazla üzerinde durduğu konulardan biri de kuşkusuz ihracat ve dış ticaretti. 1983'te duraklayan ihracatın yeniden tırmanışa geçmesi, ithalatta ise kademeli bir liberasyona gidilerek dış ticaret hacminin iki yönden de artırılması Özal hükümetinin öncelikli hedefleri arasında yer alıyordu. Tüm bu çabaların asıl hedefi ise Türkiye'nin ithalatının giderek daha fazlasını ihracat gelirleriyle karşılaması, yani dış ticaret açığının kapanmasıydı.

1984 yılının ilk ayları bu konuda büyük bir iyimserlik kaynağı oluyor, özellikle şubat, mart, nisan aylarında ihracatımız yeni bir patlama yaparak bir önceki yılın aynı aylarına göre yüzde 50'ye kadar varan artışlar kaydediyordu. Ancak bu artış temposu yılın ikinci yarısında

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

Hakkâri Emniyet Müdürü'nün otosu tarandı

Otomatik tüfekli üç kişi, içinde yalnız makam şoförünün bulunduğu otoyu taradı. Olay yerinde Kaleşnikoflara ait 34 kovan, otoda 18 kurşun deliği bulundu. Şoför sırtından yaralandı.

MEHMET AKİF

HAKKÂRİ — Hakkâri Emniyet Müdürü Naci Yurtman'a ait Renault marka makam otomobili önceki gece kimliği belirlenemeyen kişilerce tarandı. Yurtman'ın araçta bulunmadığı sırada meydana gelen saldırıda, üç yerden sıkılan en az 36 kurşundan sadece biri makam şoförü Hüseyin Beyge'ye isabet etti.

Aslen Malatyalı olup iki ay önce Hakkâri'ye göreve gelen polis memuru Hüseyin Beyge, Emniyet Müdürü Yurtman'ın 30

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

CUMHURBAŞKANI HÜRRİYET'İ GEZDİ

7. Sayfada

Ressam Nazlı Ecevit 85 yaşındaydı.

Nazlı Ecevit öldü

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ressam Nazlı Ecevit öldü. Kalp ve solunum yetmezliğinden tedavi edilmekte olduğu Hacettepe Hastanesi'nde ölen Nazlı Ecevit 85 yaşındaydı. Eski Kastamonu Milletvekillerinden Prof. Fahri Ecevit'in eşi, eski Başbakanlardan Bülent Ecevit'in annesi olan Nazlı Ecevit'in cenazesi bugün Hacıbayram Camii'nde kılınacak öğle namazından sonra Asri Mezarlık'ta toprağa verilecek.

Bir süredir solunum ve kalp yetmezliğinden rahatsız olan Nazlı Ecevit, tedavi edilmekte olduğu Haydarpaşa Numune Hastanesi'nden Hacettepe Hastanesi'ne nakledilmişti.

HP yöneticileri başta Genel Başkan Aydın Güven Gürkan olmak üzere Bülent Ecevit'e telgraf çekerek başsağlığı dilediler. Gürkan ve arkadaşlarının Nazlı Ecevit'in bugün yapılacak cenaze törenine katılacakları öğrenildi.

1900 yılında İstanbul'da doğan Nazlı Ecevit Albay Emin Sargut'un kızıdır. İlkokulu bitirdikten sonra Darulmuallimat'a (Kız Öğretmen Okulu) girdi ve 1915 yılında bitirdi. Ressam Mihri

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Türk ve Yunan...

Yunan bayraklı gemilerin Türk limanlarına sokulmamaları konusu gündeme geldi. Taşıtalım mı taşıtmayalım mı? Deniz Ticaret Odası ile Armatörler Kooperatifi bu konuda değişik görüşler öne sürüyorlarmış...

Yunanlılarla dost muyuz, düşman mıyız, belli değildir

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Fişli Demokrasi...

UĞUR MUMCU — *16 ağustos*

Gizli sicillere ve fişlere öteden beri merakımız var. İlle de birilerini fişleyeceğiz; gizli sicillerle adamın canına okumaya çalışacağız. Gizli sicilleri denetleme olanağı için yetkililer bu sicilleri diledikleri gibi dolduracaklar. Bunun adı da *"demokrasi"* olacak...

Anımsayacaksınız: Geçen yıl YÖK, bir sicil yönetmeliği çıkararak öğretim üyelerinin *"eşlerinin ahlak inancı"*'nı da değerlendirme konusu yapmıştı. Aynı yönetmelik uyarınca öğretim üyelerinin *"Atatürk ilke ve inkılaplarına inancı"* da gizli sicillerde değerlendirme konusu olacaktı.

Bir öğretim üyesi, bir başka öğretim üyesinin eşinin *"ahlak inancı"*'nı nasıl değerlendirebilir? Ne yazabilir örneğin?

— *Eşi ve çocuklarıyla meşgul, hanım hanımcık bir ev kadını...*

Bunu anladık, ya başka şeyler yazmaya kalkarsa:

— *Sakız çiğniyor, konken oynuyor, dedikodu yapıyor, mini etek giyiyor, bakkalın oğlu ile kırıştırıyor...*

Siciller gizli olduğuna göre, bir kez böyle kayıt düşüldü mü yandı artık o öğretim üyesinin karısı...

Bir öğretim üyesinin *"Atatürk ilkeleri ve inkılaplarına inancı"* bir başka öğretim üyesince nasıl değerlendirme konusu olacaktır? Birbirlerine karşıt düşüncelerin *"Atatürkçülük"* diye savunulduğu bir ortamda kim kime göre Atatürkçü olacak, kim, *"Atatürk düşmanı"* sayılacaktır?

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesinde bir doçent profesörlüğe yükseltilmemişti bilir misiniz?

— *Fikirlerini sözden, düşünceden, fiiliyata dönüştürme meylinde olduğu...*

Profesörlüğe yükseltilmeyen doçent, *"ortopedi ve travmatoloji"* uzmanıydı. bu doçent acaba düşüncelerini sözden, düşünceden çıkarıp, nasıl *Fiiliyata dönüştürme meylinde"* oluyordu? Ve bu meyli, saygıdeğer üniversite yönetimince nasıl anlaşılıyordu? Ortopedi doçenti *"sonra nasıl olsa sarar sarmalarım"* diye birilerinin kolunu bacağını mı kırmaya hazırlanıyordu. Rektörlük bu *"meyli"* mi sezip anlamıştı? Yok hayır! Peki rektörlük bu doçentin *"fikirlerini sözden, düşünceden, filiyata dönüştürme meylini"* hangi hukuksal ve nesnel ölçülerle *"şıp diye"* anlayıvermişti.

Ben bu konuyu hep merak eder dururum. *"Ege Üniversitesi"* deyince aklıma nedense hep bu konu gelir.

Şimdi bu gizli sicil ve fiş anlayışına köylülerin *"ideolojik durumları"* ve *"siyasal temayüllerini"* saptamak da eklendi. Köy muhtarları, köylülerin *"ideolojik durumlarını"* Allah aşkına, ne yolla ve nasıl saptayacaklardır?

Aman canım sorduğum soruya da bakın. Koskoca üniversitenin bir öğretim üyesinin *"fikirlerini, sözden, düşünceden fiiliyata dönüştürme temayülünde"* olduğunu anladığı bir ülkede elbette köy muhtarları da yurttaşların Marksist, Leninist, Troçkist, Stalinist olduklarını ya da Avrupa komünizmi eğilimi gösterdiklerini anlar. Ne var bunda? Tabii *"ideoloji"* dediğiniz, yalnız solcuda bulunur. Sağcının *"ideoloji"* nesine ki? Önce yurttaşı *"solcu"* diye fişlersin, altına da hangi fraksiyona bağlıysa bunu yazarsın. Oh işte bu kadar kolay.

Benim asıl üzüldüğüm nokta, hepimizin anayasa eliyle *"milli birlik ve beraberlik ruhu içinde"* bir güzel işletilmemiz! Benim içerlediğim tek nokta budur. Neden mi? Anlatayım şundan:

Anayasa, *"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulmaz"* diye yazıyor. YÖK, öğretim üyelerinin eşlerinin *"ahlak inancı"*'nı sicil konusu yapmaya kalkışıyor... Anayasa, *"kimse düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz"* diye madde koyuyor, sonra da gizliliği anayasa güvencesinde olması gereken düşünceler, köy muhtarları aracılığıyla fişlere geçiriliyorlar.

Anayasayı bu kadar hafife almaya hakları var mı? Kim kemiriyor anayasayı orasından burasından?

Bu fişler hele bir toplansın kimin hangi eğilimde olduğu anlaşılsın, o zaman seçim yapmaya da gerek kalmaz. Veririz bu fişleri bilgisayara, kimin hangi partiyi desteklediği anlaşılır. Seçime ne gerek var.

Bu bir yana, işte liberal ANAP'ın demokrasiye nasıl baktığının örnekleridir bunlar. Fişlesinler, fişleyin, herkesin peşine adam takın, fişleyin beyim, fişleyin, nasıl olsa gün gelecek bu fişler dolaplarınıza, masalarınıza ve kasalarınıza sığmayacak.

Fişleyin beyim, fişleyin!

İsmail Gülgeç

Latin Amerika'da Demokrasi ve IMF'siz Yaşama Deneyleri

OSMAN ULAGAY — *16 ağustos*

Latin Amerika ülkelerinden askeri yönetimler birer birer yerlerini seçimle gelmiş iktidarlara bırakırken IMF reçetelerinin uygulanması giderek zorlaşıyor, toplumun çeşitli kesimlerinden gelen taleplere kayıtsız kalamayan hükümetler *"IMF'siz yaşama"* seçeneğini gündemlerine almak zorunda kalıyorlar. IMF, ağır dış borç altındaki Latin Amerika ülkelerine, halklarının refahından özveride bulunarak düzenli dış borç ödetmeyi amaçlarken seçimle gelmiş iktidarlar ne yapıp edip oylarını aldıkları kitlelerin refahına bir şeyler katmanın yollarını arıyorlar.

Bu yazıda, bir yandan IMF ile anlaşma yoluna giderken diğer yandan IMF'nin *"gerekli düzeltmeyi piyasa yapar"* anlayışının çok dışında bir *"enflasyonla savaşım"* programı uygulamaya başlayan Başkan Alfonsin'in Arjantin'ini bir kenara bırakarak Peru ve Brezilya örneklerine değinmek istiyorum.

Peru'da seçimle iktidara gelen 36 yaşındaki Başkan Alan Garcia Pérez göreve başlarken yaptığı konuşmada toplam 14-15 milyar dolar dış borç altındaki ülkesinin borçlarını ödeyeceğini, ancak yıllık dış borç faizi ödemelerinin Peru'nun ihracat gelirlerinin yüzde 10'undan fazla olamayacağını ve Peru'nun istikrar programını IMF'den bağımsız olarak kendi önceliklerine göre hazırlayacağını açıkladı. Garcia halkın refahından büyük özverilerde bulunmak pahasına hızlı dış borç ödemeye ve IMF'nin direktiflerine uymaya hazır olmadıklarını vurguladı. Garcia Pérez'in Batı basınında hayli geniş yankılar yapan bu konuşması seçimle gelmiş iktidarların katı IMF reçetelerini uygulamalarının kolay olmayacağını göstermesi ve dış borç ödemelerinin borçlu ülkenin döviz kazanma potansiyeline bağlanması açısından ilginçti ve alacaklı zengin ülkelere önemli bir mesaj veriyordu.

Breziya'da seçimleri kazanan Başkan Neves'in ani ölümüyle başkanlık koltuğuna oturan yardımcısı Jose Sarney'in izlemeyi tasarladığı ekonomi politikası da klasik IMF reçeteleriyle taban tabana zıt özellikler taşıyor ve Sarney iktidarı hiç değilse bir süre *"IMF'siz yaşamayı"* denemeye hazırlanıyor. Dış borç yükü 100 milyar doları bulan Brezilya, IMF ile herhangi bir anlaşma yapmadan ekonomisini geliştirmek ve bunu yaparken alacaklısı olan bankalarla da iyi geçinmek istiyor. IMF'nin *"yeşil ışığı"*na büyük önem veren uluslararası bankaları buna ikna etmek tabii ki kolay değil, ama ne olursa olsun paralarını kurtarmak çabası içinde olan bankaların şu ya da bu şekilde Brezilya ile uzlaşmak zorunda oldukları da ortada.

Başkan Sarney'in, Planlama Bakanlığı'nda toplanan ve ekonomi politikasında yeni bir yaklaşım önerdikleri için *"Genç Türkler"* diye anılan grupla birlikte uygulamayı tasarladığı politikanın başlıca ilkeleri şunlar:

- İstikrar uğruna büyüme hızından özveride bulunulmayacak ve reel büyüme hızının 1985'te yüzde 5, sonraki dört yılda ise ortalama yüzde 6 olması hedeflenecek.
- Ekonomi politikasının başta büyüme hızı olmak üzere tüm hedeflerini saptayan, sektörel öncelikleri belirleyen yeni bir *"ulusal kalkınma planı"* hazırlanacak ve ekonominin yönlendirmesinde IMF direktifleri değil, bu plan belirleyici olacak.
- Yeni planda ağırlık altyapılardan ve sınai yatırımlardan sosyal amaçlı yatırımlara ve tarım sektörüne kaydırılacak; konut sorununun çözümlenmesine, sağlık ve eğitim hizmetlerinin geliştirilmesine öncelik verilecek. Milli gelirin yüzde 7.7'sinin konut, eğitim ve sağlık hizmetleriyle ilgili yatırımlara ayrılması, gelecek yıl bu amaçla 22 milyar doların (yaklaşık 13 trilyon lira, Türkiye'nin toplam 1986 bütçesi muhtemelen 8 trilyon lira) harcanması öngörülüyor.
- Tarım kesimi yakın gelecekte ekonomik büyümenin motor sektörü olacak, tarım kesiminde yıllık büyüme hızının yüzde 7'nin altına düşmemesine özen gösterilecek.
- Bir yandan bu politikalar uygulanırken diğer yandan enflasyonun kontrol altında tutulması için gerekli önlemler alınacak. Dış borçların makul bir takvim içinde ödenmesine çalışılacak.

Bu cesur ve iddialı programın nasıl uygulanacağı, nasıl sonuç vereceği, IMF ve uluslararası bankalarca nasıl karşılanacağı kuşkusuz merak konusu. Ancak birinci önceliği hızlı büyümeyi ve halkın refahını yükseltmeyi amaçlayan sosyal nitelikli harcamalara veren böyle bir yaklaşımın, Brezilya gibi bir ülkenin gündemine gelmiş olması bile ilginç.

Pek yakında IMF ile yeniden ilişki kurmak ve IMF ile birlikte ya da ayrı yaşamak kararını vermek zorunda kalacak olan Türkiye'nin de bu ilginç deneyleri yakından izlemesi yararlı olacaktır diye düşünüyoruz.

Tan Oral

YILAYDIN DERSANESİ
1985-86 öğretim yılı kayıtları devam etmektedir

Cumhuriyet

DOSTLAR BÜRO MALZEMELERİ

62. Yıl; Sayı: 21903 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 17 Ağustos 1985 Cumartesi

Güneş Harekâtı 1. yılını doldurdu

623 bölücü aranıyor

Genelkurmay'da yapılan bilgi verme toplantısında bölücü örgütlerin Ermeni teröristler, Kızıl Tugaylar ve Doğrudan Eylem Birliği ile işbirliği içinde oldukları açıklandı.

Van'ın Çatak ilçesi Konulga mezrasında bölücü çetenin, iki evi kundaklaması ve taraması sonucu 10 kişiyi öldürdüğü açıklandı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Güneydoğu Anadolu bölgesinde 15 Ağustos 1984 tarihinde iki ilçede bölücü çete mensuplarının gerçekleştirdikleri eylemlerden sonra başlatılan "Güneş Harekâtı" 1. yılını doldurdu. Bu nedenle dün Genelkurmay Karargâhında yerli ve yabancı basın mensuplarıyla bazı ülkelerin diplomatlarına üç saat 20 dakika süren bir bilgi verme toplantısı yapıldı.

Toplantıda Güneydoğu bölgesindeki olayların çok küçük bir bölücü militan grubu tarafından çıkarıldığı, grup üyelerinin tek tek kimliklerinin saptandığı ve bunlardan 623'ünün yurt içinde, 18'inin de yurt dışında olduğu belirtilerek, "Devletin ve güvenlik güçlerinin Güneydoğu bölgesinde yöre halkını rahatsız etmeden her türlü olayı önleyecek güçte olduğu" vurgulandı.

Genelkurmay'ın brifinginde, vatandaşlara yöneltilen son Van-Çatak saldırısına da yer verildi. 9 ağustos günü Çatak'ın Konulga mezrasında iki evin kundaklanması ve silahla taranması sonucu çoğu çocuk olan 10 kişi öldürülmüştü.

Yapılan açıklamada, bugüne kadar bölücü örgütten 97 militan ölü, 309 militan sağ olarak ele geçirildi. 56 güvenlik görevlisi şehit, 63 vatandaş ise teröristler tarafından katledildi. Bölücü örgütlerin Ermeni teröristler, Kızıl Tugaylar ve Doğrudan Ey-

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

BÖLÜCÜ TERÖRÜN 1 YILI	
Şehit olan görevli:	56
Ölen yurttaş:	63
Yakalanan militan:	309
Ölü ele geçen militan:	97
Bölgede gizlenen militan:	623
Yurt dışında:	18
Olay sayısı:	127

ZİRVEDE OPERASYON SÜRÜYOR
11. Sayfada

GENELKURMAY'DAKİ BRİFİNG — Güneydoğu bölgesinde "Apocular" olarak bilinen yasadışı örgütün faaliyetleri, buna karşı alınan ve alınmakta olan önlemlerle ilgili olarak yerli ve yabancı basına verilen brifingin açış konuşmasını Genelkurmay 2. Başkan Vekili Orgeneral Sabri Yirmibeşoğlu (solda) yaptı. İstihbarat Başkanı Koramiral Vural Beyazıt da (sağda), ayrıntılı bilgi verdi ve soruları yanıtladı. Brifingte, "Apocu eşkıyanın yüzde 90'ının çökertildiği" harekâtın, bölge halkının yaşantısını etkilemeyecek biçimde sürdüğü, halkın kesin olarak devletin yanında yer alması gerektiği bildirildi.

İçişleri Bakanı: Köylü yurttaşlarımız fişlenmeyecek

'Yanlışlık oldu, fişleri toplattım'

***Akbulut:** Fişlerin sadece Adana'nın Osmaniye ilçesi Jandarma Bölük Komutanı tarafından hazırlanıp muhtarlara dağıtıldığını, Türkiye'nin başka hiçbir yerinde bu uygulamanın yapılmadığını tespit ettim.*

***Şahin:** Adana'nın merkez ilçe dahil tüm ilçelerine bağlı köylerde yurttaşlarımızın fişlendikleri, bakanın ise doğru söylemediği saptanmıştır.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, köylülerin fişlenmesi yolundaki yayınların, Adana'nın Osmaniye ilçesindeki bir yanlış uygulamadan kaynaklandığını ve sadece bu ilçeye bağlı köylerde dağıtılan formların toplatıldığını açıkladı.

Akbulut'un Başbakanlık Basın Merkezi aracılığı ile dün yaptığı açıklama şöyle:

"Bil milletvekili arkadaşımın şikâyeti ve gazetelerimizde yayınları üzerine, bakanlığıma bağlı birim ve kuruluşlarda böyle bir işlemin yapılıp yapılmadığının süratle araştırılmasını istedim. Yaptığımız incelemede, formların sadece Adana'nın Osmaniye ilçesi Jandarma Bölük Komutanı tarafından hazırlanıp muhtarlara dağıtıldığını ve bu uygulamanın Türkiye'nin başka hiçbir yerinde yapılmadığını tespit ettim. Bu tespit sonucu dağıtılan formları toplattım.

Konu ile ilgili soruşturma devam etmektedir. Köylerde oturan yurttaşlarımızın fişlenmesi ve böyle bir uygulamaya göz yumulması mümkün değildir.

Gerekli tedbirler alınmış olup, yanlışlığın düzeltilmesi sağlanmıştır.

Durumu kamuoyunun bilgilerine saygıyla arz ederim."

Daha önce Türkiye'nin 35 bin 268 köyünde yaşayan 26 milyon köylü yurttaşın fişlenmeye başlandığı bildirilmişti. Haberlerde köy muhtarları tarafından doldurularak aile reislerine de imzalatılacak fişlerin daha sonra jandarma karakollarına teslim edileceği belirtiliyordu. Fişlerde yurttaşların "siyasal temayülleri" ve "ideolojik durumları" da açıkça belirtilecekti. Bu olayla ilgili olarak Halkçı Parti Genel Sekreteri Halil İbrahim Şahin, İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut'la görüşerek "Aile reisi ve yakınlarına ait bildirimlerde, kişinin siyasal temayülü ve ideolojik durumunun sorulmasının yanlış bir uygulama" olduğunu söylemişti.

Şahin, Akbulut'la görüşmesinden sonraki açıklamasında da bakanın konuyla yakından ilgileneceğine dair kendisine söz verdiğini bildirmişti. Şahin ayrıca daha sonraki bir açıklamasında Akbulut'u, olaydan haberi olmadığını söylemesine rağmen konu basına intikal ettiği için böyle konuşmakla suçlamıştı. Bütün siyasi partilerin yetkilileri ve hukukçular da köylülerin fişlenmesi olayını kınamışlar ve bunun kişinin siyasi temayüllerine bir müdahale olduğunu, bunun kişi hak ve özgürlükleri kavramıyla bağdaşamayacağını bildirmişlerdi. SODEP Genel Sekreteri Hikmet Çetin de köylü-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Harg'daki ağır hasar doğrulandı

***B**ölgedeki denizcilik kaynakları, Harg Adası'ndaki üç petrol dolum tesislerinden birinin çalışır durumda olduğunu belirttiler. Irak'ta kutlama gösterileri yapıldı. Irak uçakları ada çevresindeki gemilere de hasar verdi.*

Dış Haberler Servisi — Basra Körfezi'nde yer alan denizcilik kaynakları, Irak savaş uçaklarının İran'ın en önemli petrol dolum tesislerinin bulunduğu Harg Adası'nda ağır hasara yolaçtığı haberini doğruladı.

Suudi Arabistan'ın Rastanura kentinde bulunan bir denizcilik sigortası şirketinin yetkilisi, AP Ajansı'na yaptığı açıklamada hasarın ağır olduğunu, ancak Harg Adası'nda yer alan 3 petrol dolum tesisinden birinin çalışır durumda olduğunu söyledi. Yetkililer, diğer iki tesisin kullanım dışı kaldığını belirttiler.

Bu arada Bahreyn ile telsiz bağlantısı kuran bir Alman denizci de hasarı doğrulayarak, Harg'a yük boşaltmakta olan gemilerin de ağır hasara uğradığını kaydederek, "Tesislerde ağır hasar var" dedi.

Dubai'deki gemicilik kaynakları da konuyla ilgili olarak söz konusu hasarların yanısıra, gemilere yüklenilen petrolün miktarını saptayan "kontrol odası"nın da ağır zarar gördüğünü belirttiler.

Irak Televizyonu, önceki gece yarısı Harg Adası'nın büyük bölümünün koyu dumanlarla kaplı olduğunu gösteren iki hava fotoğrafı yayımladı. Telefonla Bağdat'tan alınan haberlere göre, fotoğraflarda ayrıca yanan bir petrol tankerinin de görüldüğü bildirildi.

Harg Adası'na yapılan saldırıya değinmeyen Tahran radyosu Malta bandıralı bir tankere

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

Hacı otobüsü çarpıştı: 15 ölü

Niğdeli hacı adaylarını taşıyan otobüs, Suudi Arabistan'da kamyonla çarpıştı, kazada 19 kişi de yaralandı.

***G**iresun'un Görele ilçesinde uçuruma yuvarlanan minibüste 9 kişi can verdi.*

Haber Merkezi — Niğdeli hacı adaylarını taşıyan otobüsün Suudi Arabistan'da bir kamyonla çarpışması sonucu 15 kişi öldü, 19 kişi de yaralandı. Giresun Görele'de de bir minibüsün uçuruma yuvarlanması sonucu 9 kişi can verdi.

Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan alınan bilgiye göre, Suudi Arabistan'daki kaza, Teyma - Medine karayolunda dün sabaha karşı meydana geldi. a.a.'nın haberine göre, Nazmi Öcal yönetimindeki 50 DK 050 plakalı Niğdeli hacı adaylarını taşıyan 129 kafile sayılı otobüs, karşı yönden gelen Suudi Arabistan plakalı bir kamyonla çarpıştı.

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

"PEMBE 1985" TABLOSUNA GÖLGE DÜŞTÜ

Büyüme hızında düş kırıklığı: 3.9

***D**evlet İstatistik Enstitüsü bu yıl 5.5 olması öngörülen milli gelir büyüme hızının, altı aylık verilere dayanarak 3.9'da kalacağını belirledi.*

Ekonomi Servisi — Devlet İstatistik Enstitüsü'nün dün açıkladığı büyüme hızı ve enflasyon tahminleri, hükümetin "pembe 1985" tablosuna ciddi biçimde gölge düşürdü. Yılın ilk üç ayına ilişkin verilere dayanarak her yıl temmuz ayında açıkladığı milli gelir tahminini bu yıl açıklamayan DİE bu kez altı aylık verilere dayanarak yaptığı ilk tahminde milli gelirdeki büyüme hızının sabit fiyatlarla yüzde 3.9'da kalacağını belirledi. Ekonominin en önemli göstergesi olan büyüme hızının bu yıl yüzde 5.5 olması öngörülmüş, yetkililer ağızlar bu hedefin aşılabileceğini ifade etmişlerdi. Milli gelir büyüme hızının tahminlerin altında kalması ülkemizdeki toplam gelir artışının beklentilerin altında gerçekleşmesi anlamına geliyor.

DİE'nin dolarin bu yılki ortalama değerinin 521 olacağını varsayarak yaptığı hesaplama geçen yıl 1 013 dolar olan kişi başına milli gelirin bu yıl 1 065 dolara çıkacağını gösteriyor. DİE'nin dolar değeri konusundaki tahmininin tutmaması halinde ise kişi başına milli gelir rakamının daha da küçülmesi mümkün görünüyor. DİE Türkiye Gayri Safi Milli Hasılası'nın 1985'te cari fiyatlarla 27 trilyon 345 milyar lira olacağını tahmin ediyor.

Öte yandan milli gelir hesaplarında cari fiyatlarla elde edilen değerlerin sabit fiyatlara indirgenmesinde kullanılan "zımni fiyat deflatörü" 1985 yılı için yüzde 43.7 olarak belirlendi. Milli gelir içinde yer alan mal ve hizmetlerin bu yılki fiyat artışı tahmini niteliğinde olan bu rakam da yetkililerin yüzde 30-35'lik 1985 enflasyonu tahminlerinin hayli üzerine çıkıyor.

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

Cumhuriyet altını 2 günde 2 bin lira değer kazandı

***K**apalıçarşı'da son 48 saat içinde yüzde 5 değer kazanan Cumhuriyet altını 41 bin 500 lira, 24 ayar külçe altının gramı da 6 bin 150 lira oldu.*

Ekonomi Servisi — Altın fiyatlarında Kapalıçarşı'da iki gün üstüste gözlenen hızlı tırmanma, son yıllarda parıltısını yitiren altının ülkemizde yeniden canlı bir tasarruf aracı mı olmaya başladığı sorusunu da gündeme getirdi. Kapalıçarşı'da önceki gün 1000 lira birden fiyat alarak 40 bin 500 liraya yükselen Cumhuriyet Altını, dün yeniden 1000 lira daha değer kazanarak 41 bin 500 liraya kadar yükselirken, 24 ayar külçe altın da gramı 6170 liradan alıcı buldu.

Böylelikle Ata Lira 2 günde 2 bin lira değer kazanırken, 2 gün önce altın alan, parasını 48 saat içinde %5 oranında değerlendirmiş oldu.

Bu arada, Amerikan Doları da dünyada değer yitirmesine karşılık Tahtakale piyasasında 2 lira değer kazanarak 550 liraya yükseldi. Alman Markı da 2 lira değer kazandı ve 201 liradan alıcı buldu.

Kapalıçarşı'daki sarraf ve kuyumcular, altın fiyatlarındaki yükselmeyi şu 3 nedene bağlıyor:

- Dünya borsalarında altının son 2 gündür değer kazanması ve çarşamba günü onsu 326 dolardan satılan altının dün 340 dolara dek yükselmesi. Yani altının dünyada kazandığı değerin Türkiye'ye yansıması.
- İç piyasada talebin aniden canlanması. Bayram ve yaz tatili için Almanya'dan gelen Türk işçilerinin altına olan talebi.
- Karaborsa piyasada dolar ve

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

BAKAN GİRAY'A GÖRE BOĞAZ KÖPRÜSÜ'NDEN GEÇİŞ ÜCRETİ DÜŞÜK 6. Sayfada

Babaları bayrama işsiz girecek

Emayetaş işvereni, ekonomik sıkıntı gerekçesiyle 150 kadar işçiyi, tazminatlarını da ödemeden işten çıkardı. İşçiler, çocuklarıyla birlikte fabrika önünde toplanarak işvereni protesto ettiler. Çayırova Demir Çelik, Zetip ve Tartaş işçileri de birikmiş ücret ve tazminatlarını alamıyorlar. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

6. Sayfada

Özal, gözünden bugün ameliyat oluyor

Başbakan, Houston'daki Methodist Hastanesi'nde göz ve diş muayenesi oldu. Doktorlar, katarakt ameliyatının bugün yapılmasını kararlaştırdılar.

HOUSTON, (Cumhuriyet) — Sağ gözündeki kataraktı aldırmak ve göz içi merceği ameliyatı olmak üzere dün sabaha karşı TSİ 05.30'da ABD'nin Houston kentine gelen Başbakan Turgut Özal, varışından 8 saat sonra gözünden muayene oldu ve katarakt ameliyatının bugün yapılması kararlaştırıldı.

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

Çaya zam geldi

Fiyatlara yapılan zam yüzde 20 ile 30 arasında değişiyor

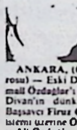
RİZE, (Cumhuriyet) — Çay fiyatlarına yüzde 20 ile 30 arasında değişen oranlarda zam yapıldı. Çay-Kur Genel Müdürü Yılmaz Telatar Cumhuriyet muhabirine zammı doğrulayarak, "Fiyatlar bakanlık tarafından açıklanacaktır" dedi.

Telatar, Çay-Kur'un ürettiği Rize Turistik, Tomurcuk, teneke kutu Altın Sürme ve piyasaya çıkmakta olan Yeni Rize

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'de)

ÖZDAĞLAR DAVASI 18 EYLÜLE ERTELENDİ

Baba Özdağlar ve kayınbirader yurt dışına çıkamayacak

Yüce Divan'da tanık olarak dinlenen eski Dışişleri Bakanı Bayülken, UM'daki onursal danışmanlık görevi sırasında yönetim kurulunun hiçbir toplantısına katılmadığını ve hiçbir belgeyi imzalamadığını söyledi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'ı yargılayan Yüce Divan'ın dünkü oturumunda Başsavcı Firuz Çilingiroğlu'nun isteminin üzerine Özdağlar'ın babası Ali Özdağlar ve kayınbiraderi Mehmet Kaymak'ın yurt dışına çıkışlarının yasaklanması kararı alındı. Yüce Divan Başkanı Semih Özmert'in okuduğu ara karara göre sanıkların avukatlarına, duruşma bantlarının deşifre edilmesinden sonra tutanak örneklerinden birer kopya verilecek. Ayrıca Cumhuriyet Başsavcısı'nın dinlenmelerini istediği üç

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

R. ECEVİT: DSP, 6 KASIMA KADAR KURULACAK
8. Sayfada

Coğrafyamız...

Türkiye'nin coğrafyası yüzyıllardan beri büyük önem taşır. Ülkemiz, Doğu ile Batı'nın, Kuzey'le Güney'in kesiştiği çok sıcak bir noktadadır. Politikanın bazen ne kadar acımasız olabildiğini gösteren örneklere yeryüzü yuvarlağının bu bölgesinde sık sık rastlanır. Değişik çıkarların iç içe geçtiği, sorunların düğümlendiği, soğuk-sıcak çatışmaların hiç eksik olmadığı bu son derece kaygan bölgede dış siyasal odakların dikkatleri özellikle Türkiye'nin üstünden hiç eksik olmaz.

Ve bu bölgedeki ülkelerden herhangi birinde meydana gelen kapsamlı bir siyasal değişimin zincirleme etkilerinin hem diğer bölge ülkelerinde hem de Doğu-Batı ilişkilerinde şu ya da bu ölçüde hissedilmemesi olanaksızdır. Bunun en çarpıcı örnekleri ara-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

HASAN CEMAL

İstanbul'da 3. tur ilaçlama yarın

İstanbul Haber Servisi — İstanbul Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, önceden planlandığı gibi İstanbul'u karasinek ve sivrisineklerden kurtarmak için üçüncü tur ilaçlamaya yarın akşam saat 19.30'da başlayacaklarını bildirdi.

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Demokrasi Reformu...

Birbirlerine benzer siyasal görüşleri savunanların bir parti çatısı altında toplanmalarından daha doğal bir sonuç olamaz. Birbirlerine benzer siyasal görüş sahiplerinin duygusal ve kişisel nedenlerle ayrı ayrı partilerde toplanmaları yapay boşluklar doğurur. SODEP ve HP'nin bu yapay boşlukları doldurmak üzere bir araya gelmeleri çok yararlı olmuştur.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Güneş Harekâtı 1. yılını doldurdu

623 bölücü aranıyor

17 ağustos

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Güneydoğu Anadolu bölgesinde 15 Ağustos 1984 tarihinde iki ilçede bölücü çete mensuplarının giriştikleri eylemlerden sonra başlatılan **"Güneş Harekâtı"** 1. yılını doldurdu. Bu nedenle dün Genelkurmay Karargâhında yerli ve yabancı basın mensuplarıyla bazı ülkelerin diplomatlarına üç saat 20 dakika süren bir bilgi verme toplantısı yapıldı.

Toplantıda Güneydoğu bölgesindeki olayların çok küçük bir bölücü militan grubu tarafından çıkartıldığı, grup üyelerinin tek tek kimliklerinin saptandığı ve bunlardan 623'ünün yurt içinde, 18'inin de yurt dışında olduğu belirtilerek, **"Devletin güvenlik güçlerinin Güneydoğu bölgesinde yöre halkını rahatsız etmeden her türlü olayı önleyecek güçte olduğu"** vurgulandı.

Genelkurmay'ın brifinginde, vatandaşlara yöneltilen son Van-Çatak saldırısına da yer verildi. 5 ağustos günü Çatak'ın Konulga mezraında iki evin kundaklanması ve silahla taranması sonucu çoğu çocuk olan 10 kişi öldürülmüştü.

Yapılan açıklamada, bugüne kadar bölücü örgütten 97 militan ölü, 309 militan sağ olarak ele geçirildi. 56 güvenlik görevlisi şehit, 63 vatandaş ise teröristler tarafından katledildi. Bölücü örgütlerin Ermeni teröristler, Kızıl Tugaylar ve Doğrudan Eylem ile işbirliği içinde olduklarının tespit edildiği, İran-Irak savaşı yüzünden iki ülke sınırlarının illegal geçişlerde yetersiz bir durum doğurduğu kaydedildi.

Genelkurmay 2. Başkanvekili ve Harekât Başkanı Korgeneral **Sabri Yirmibeşoğlu** ile Genelkurmay İstihbarat Dairesi Başkanı Koramiral **Vural Beyazıt** ilk önce harekâtla ilgili açıklamalarda bulundular, daha sonra soruları yanıtladılar.

İLLEGAL GEÇİŞ KONTROL EDİLEMİYOR

Orgeneral Yirmibeşoğlu, Türklerin bin yıldır Anadolu toprakları üzerinde bulunduklarını, dış güçlerin Türkleri bu topraklardan sökmek için bin yıldır uğraştıklarını, bunu gerçekleştiremediklerini ve hiçbir zaman da gerçekleştiremeyeceklerini anlattı. Bu konuda dış güçlerin en kolay ve istismar ettikleri öğenin ayrılıkçı oyunlara başvurmak olduğunu ifade etti.

Genelkurmay İstihbarat Dairesi Başkanı Koramiral Beyazıt, Güneydoğu'daki olaylarla ilgili değerlendirmesinde İran-Irak sınır bölgesinin çok sarp ve dağlık bir arazi yapısına sahip olması ve İran-Irak savaşı nedeniyle yalnızca Türkiye tarafından kontrol edilebildiği, bu nedenle "her noktayı kontrol etmenin imkânsız olduğu, illegal geçişi önleminin mümkün olmadığını"anlattı.

Koramiral Beyazıt, Güneydoğu bölgesinde son zamanlarda ortaya çıkan olaylar konusunda elde edilen bilgileri ise şöyle sıraladı.

— Bölücü çete mensupları Kürdistan İşçi Partisi adlı Marksist-Leninist illegal bir örgüt kurmuşlardır.

— 1970-80 arası **Abdullah Öcalan** adlı eşkıya bir grup, yöre gencini kandırıp bölgede olaylar ve saldırılar düzenletmiştir.

— Türk Silahlı Kuvvetleri'nce Irak sınır bölgesinde yapılan takip harekâtı sonucu Apocular büyük ölçüde temizlenmiştir.

— Güvenlik kuvvetlerinin bölgedeki etkinliği sayesinde Apocularm yüzde 10'u yurt dışına kaçmış ve Batı Avrupa'da Fransa, Almanya, İsveç ve Norveç'e kaçmışlar ve bu ülkelerce masum insan muamelesi görme şansı elde etmişlerdir.

— Olaylarda en büyük tepki yöre halkının kendisinden gelmektedir.

— Olayların çıkarıldığı bölgede 7 milyon Türk yurttaşı yaşamakta ve bölgeyi 86 bin 237 kilometrekarelik saha oluşturmaktadır.

HALKIN KENDİNİ SAVUNMASI

— Bölgenin geniş ve coğrafi yapı bakımından mevcut koşulları her tarafta güvenlik kuvveti bulundurmayı imkânsız kılmaktadır. Bu nedenle bölge halkının kendi savunmalarını sağlamak üzere kısa bir süre önce başlatılan savunma uygulaması başarılı sonuçlar vermiştir.

— Yürürlükteki yasaya göre halka dağıtılan silahların güvenlik kuvvetleri olay yerine gelinceye kadar eşkıyayı durdurduğu görülmektedir.

— Bölücü çete mensuplarının hemen hemen tamamı yörenin kandırılmış Türk çocuklarıdır. Ölü olarak ele geçirilenlerin yalnızca birisinin Irak uyruklu olduğu, ancak bunun da aslen Türk olduğu ve Türkçe konuştuğu belirlenmiştir.

— Olay çıkartan bölücülerin dış mihraklarla ilişkileri olduğu, Ermeni örgütleri, Kızıl Tugaylar ve Doğrudan Eylem örgütü ile işbirliği içinde bulundukları anlaşılmıştır.

— Yazılı sorulara yanıtlar:

Bilgi verme toplantısında çeşitli gazetelerin ve yabancı basın temsilcilerinin daha önceden verdikleri yazılı soruların yanıtları da açıklandı. **"olayların Doğu Anadolu bölgesinde ve bu arada Ağrı dağında da görülmesinin nedenleri"** üzerindeki bir soruya verilen yanıtta **"Olaylar gelişmiyor, aksine azalıyor, bölge kesin kontrol altındadır: Bölücülerin sabit bir yerleri yoktur, bazı kanun kaçaklarını da kendi taraflarına çekmede başarılıdırlar"** denildi.

Saldırganların yakalanmasındaki güçlüklerin ne olduğuna ilişkin bir soruya ise şu yanıt verildi:

"Arazi yapısı, yol ve ulaşım yetersizliği ve bazen de yokluğu ve bölücülerin 3-5 kişilik küçük gruplardan meydana gelmesi ve bölgeyi çok iyi bilmeleri ve kaçmaktaki maharetleri kendilerinin yakalanmasını geciktirmektedir."

Bir başka soru üzerine ise, **"saldırgan ve bölücülerin toplam 623 kişi oldukları ve bu miktarın azami sayı olduğu"** belirtildi.

Komşu ülkelerle Irak sınırında önceki yıl yapılan takip harekâtına benzer bir eylemin bu yıl yapılıp yapılmadığına ilişkin bir soruya, **"Irak askeri yetkilileri ile devamlı bir irtibat tesis edildi, başka ülke sınırlarında kesinlikle benzeri bir hakekât yapılmamıştır"** karşılığı verildi.

Bir başka soru üzerine ise bölge halkının kesin olarak devletin yanında yer alması ve güvenlik kuvvetlerine yüzde yüz destek olması nedeniyle teröristlerin hareket kabiliyetlerinin çok kısıtlı olduğu ve ça-

tışma yerine pusu kurmayı tercih ettikleri ve zayiatın da yüzde 50'sinin kurulan pusular sonunda meydana geldiği bildirildi.

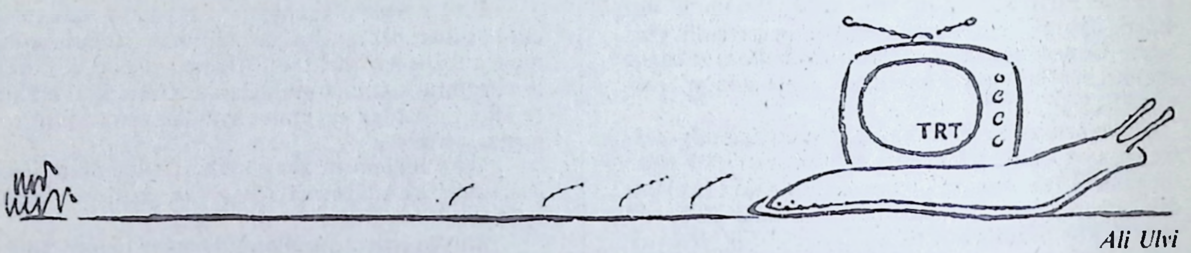
Bölücü teröristlerin ellerinde roketatar gibi çok gelişkin silahlar bulunduğu, bu silahların hangi ülkeden geldiği biçimindeki bir soru üzerine ise bu sorunun uluslararası terör sorunu olduğu belirtilerek uyuşturucu madde kaçakçılığı ile silah kaçakçılığı arasında kesin bağlantı olduğu açıklandı.

Türkiye'nin komşularından yardım konusunda bir isteyecekleri olup olmadığı biçimindeki bir soruya ise, **"Komşularımız sınır geçişlerini kontrol altına alırlarsa bu yeterlidir. Ancak İran-Irak savaşı buna şimdilik engel olmaktadır. Bu yüzden savaşın bir an önce bitmesini yürekten arzu ediyoruz"** karşılığı verildi.

Talabani ve Barzani kuvvetleri konusundaki bir başka soru üzerine ise, **"Bunların bize karşı bir tavır aldıkları yolunda bir bilgi yoktur"** denildi.

Harekâtın kesin sonuca ulaşmasının kaçınılmaz olarak uzayacağını bir soru üzerine açıklayan Genelkurmay yetkilileri, **"Yerli sakinleri rahatsız etmeden yasalara bağlı olarak askeri operasyonu sürdürmek durumunda olduklarını, oysa ki, eşkıyının (gündüz külahlı, gece silahlı olduğundan) mahalli yöre halkı gibi giyindiği ve her türlü kanunsuzluğu yapmakta olduğu, belli bir üsleri bulunmadığı, kurtarılmış bölgeleri olmadığı, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bunları çok kısa zamanda silip süpürecek kudrette olduğu herkesin bileceği bir gerçektir"** dediler.

"7 milyonluk bögede birkaç yüz kandırılmış gencin harekete geçmesinin bölgede rahatsızlık olduğunun" bir göstergesi olarak kabul edilmemesi gerektiği ifade edildi.

Ali Ulvi

Timokrasiden demokrasiye

BÜLENT ECEVİT *20 ağustos*

Değerli yazar **Uğur Mumcu**'nun 17 Ağustos 1985 günlü **"Cumhuriyet"**te çıkan **"Demokrasi Reformu"** başlıklı yazısı üzerine bazı düşüncelerimi sunma gereğini duydum.

Demokrasinin koşulları konusunda Sayın Uğur Mumcu'nun görüşlerine katılıyorum.

Batılı anlamda demokrasinin gerçeklik kazanabilmesi için, kuşkusuz her siyasal akım, özgürce örgütlenebilmelidir ve belirli toplumsal örgütlerle, o örgütlerin temel işlevlerini aksatmayacak türden ilişkiler kurabilmelidir. Özellikle sosyal demokrat veya demokratik sol partiler için, böyle bir örgütlenme ve çalışma özgürlüğü ve olanadığı büyük önem taşır.

Ancak bu özgürlüğün ve olanağın anayasayla ve yasalarla sağlanmadığı bir ülkede, sosyal demokrat parti kurmaya **"mevzuat izin vermiyor"** diye, izin verilecek günü beklemek veya, o güne değin, Sayın **Uğur Mumcu**'nun önerdiği gibi, Batılı anlamda **"liberal partilere düşen işlevi omuzlamak"**la avunmak gerekmez. Bir yandan, hakları, özgürlükleri, olanakları genişletmek için sürekli uğraş verilirken, bir yandan da hakça bir düzenin zeminini hazırlayıp temelerini atmak gerekir. Partiyi, daha doğuştan, ona göre yapılandırmak gerekir.

Sosyal demokrat hareketler ilk başladığında, günümüzün demokratik Batı ülkelerinde, çağdaş anlamıyla demokrasi yoktu; halkın örütlenme özgürlüğü de yoktu. Hak arama olanakları, toplumun büyük çoğunluğu için çok sınırlı idi. O dönemin **"demokrasi"**si, henüz çoğulcu ve katılımcı kitle demokrasisi değil; hükümdarın yetkilerini soylulara, soyluların yetkilerini de giderek varlıklılara ve büyük topraklılara tanınmış yetkilerle dengeleyen, seçme ve seçilme haklarını belirli maddi varlık ölçütlerine bağlayan ve geniş halk topluluklarını siyasal katılım olanağından yoksun bırakan, bir ayrıcalıklı kesimler **"demokrasi"**si idi.

Öyle bir rejime **"demokrasi"** yerine **"timokrasi"** demek belki daha uygun olur. (**"Timokrasi": Siyasal mevkilerin ve yetkilerin varlıkhlarla soylular veya seçkinler arasında, yani toplumun güçlü kesimleri, üst katları arasında bölüşüldüğü yönetim biçimi...)**

Yakın sayılabilecek zamanlara kadar, o ülkelerde, işçilerin örgütlenme hakkı, sendikalaşma hele partileşme hakkı, veya toplusözleşme ve grev hakkı şöyle dursun, seçme ve seçilme hakkı bile yoktu. Yaşamlarını emekleriyle kazanan dar gelirli halk kesimlerinden hiçbiri için bu tür haklar yoktu. Hatta köylüler genellikle köle veya yarı köle durumundaydılar.

Ama o ülkelerde çalışan halk kesimleri, bir tür **"timokrasi"**den demokrasiye geçişi sağlayabilmek, haklar ve özgürlükler elde edebilmek ve özgürce örgütlenebilmek için, egemen kesimlerin ve mevzuatın izin vermesini beklemediler. Bunları kendi uğraşlarıyla gerçekleştirdiler. Sosyal demokrat akımlar da o uğraşlar içinde doğup boy attı.

Yakın tarihin o evrelerini anımsayınca, Sayın **Uğur Mumcu**'nun yazısındaki, **"Anayasanın, Batılı anlamda sosyal demokrat parti kurulmasını engelleyen hükümleri kaldırmadan, Batı demokrasilerinde örnekleri görülen bir sosyal demokrat partiye kavuşmak güç değil, olanaksızdır"** sözlerini aşırı karamsar buluyorum.

Bir akım, **"soyla demokrat"** veya **"demokratik sol"**

diye tanımlanmayı hak edebilmek için, güçlükleri kendi çabasıyla aşmaya, olanakları kendi girişimiyle sağlamaya çalışır.

Koşullara boyun eğenler, olanakların elverdiğiyle yetinenler, sağcı partilerden farksız bir örgütlenme ve çalışma yöntemi benimseyenler, öngördükleri rejimi ve düzeni kendi yapısal özelliklerinde yansıtmayanlar ise **"sosyal demokrat"** veya **"demokratik sol"** tanımlamasına hak kazanamazlar. Öyleleridir ki, kendilerini **"sosyal demokrat"** saysalar da, ancak Sayın **Uğur Mumcu**'nun deyimiyle, Batıdaki **"liberal partilere düşen işlev"**i üstlenebilirler.

"Mevzuat"ın hakları ve özgürlükleri kısan hükümleri kendiliğinden kalksın diye beklenemez. Bu gibi mevzuat hükümleri, ilkin, toplumdan gelen istemlerin etkisi altında hükümsüzleşir, işlerliğini yitirir ve giderek, onların yerini, toplumdan gelen istemlere daha uygun hükümler alır. Önemli olan, toplumdan gelen istemleri etkili kılacak örgütlenme ve uğraş yöntemlerinin yolunu adım adım açabilmektir. Bu görev de, öncelikle sosyal demokratlara veya demokratik solculara düşer.

LİBERALLERİN KATKILARI

Batılı anlamda liberallerin siyasal demokrasiye katkıları küçümsenemez. Fakat sosyal demokratlar, liberallerin katkılarına başka boyutlar eklemişler, siyasi demokrasiyi, demokrasinin sosyal ve ekonomik unsurlarıyla bütünlemişlerdir. Onun için, sosyal demokratları, Batılı anlamda liberallerle bir kefeye koymak gerçekçi olmaz.

Siyasal demokrasinin henüz yeterince oluşmadığı toplumlarda, sosyal demokratlar, bir bakıma, Batılı anlamdaki liberallerin işlevini üstlenseler veya paylaşsalar bile, sosyal demokratları liberallerden ayıran özellikler, amaç olarak yöntem olarak ve örgütlenme biçimi olarak, daha doğuştan, hareketin içine yerleşmiş olmalıdır. Yoksa bunları sonradan edinmek kolay olmaz.

Siyasal demokrasinin biçimsel ve kurumsal unsurları konusunda Batı liberallerine yakın olsalar da, sosyal demokratlar, demokrasiye kattıkları sosyal ve ekonomik boyutlarla, liberalleri aşarlar ve onlardan ayrılırlar.

SOSYAL DEMOKRATLAR VE MARKSİSTLER

Buna karşılık, sosyal demokratların Marksist solcularla veya **"bilimsel"** sosyalistlerle ayrılıkları, özellikle demokrasi kavramı ve demokrasinin temel unsurları üzerindedir. Uygulama, bu ayrılıkları, zaman içinde büsbütün keskinleştirmiştir. Uygulamada, Marksist sol veya **"bilimsel"** sosyalizm, **"öncü kadrolar"**ın ağırlık taşıdığı bir yola girmiştir. Kapitalist toplumlardaki ayrıcalıkların yerine başka ayrıcalıklar getirilmiştir. **"Proletarya diktatörlüğü"**, giderek, öncül kadroların proletarya üzerindeki diktatörlüğüne dönüştürülmüştür.

"Bilimsel"lik savı ise, Marksist solu, çağdaş Batılı anlamda sosyal demokrasiden büsbütün ayrı düşürmüştür ve ayrılığı özde bağdaşmazlık durumuna getirmiştir.

Bir ideoloji veya siyasal akım, **"bilimsel"**lik savına büründükçe, demokrasiyle de, bilimsel yaklaşımla da bağdaşmayacak kadar dogmacı olur. Çünkü, özellikle çağdaş bilim felsefesinde, her bulgu ve kuram eleştiriye ve tartışmaya, çürütülmeye ve değiştirilmeye açıktır. Bilimsel yaklaşımda, **"kesin gerçek"** veya **tek doğru"** savlarına yer yoktur. Oysa kendini **"bilimsel"** olarak tanımlayan türden sosyalizm, kesinlik savındadır. **"Kaçınılmaz"**ın önündeki engelleri aşmak veya **"kaçınılmaz"**ı çabuklaştırmak uğruna zora başvurmayı, uygulamada, kendine bir hak olarak tanımaktadır. Bu açıdan, **"bilimsel"**lik savındaki sosyalizmin, aslında bilimsel bir yaklaşımı yansıttığı da çok tartışmalıdır.

Buna karşılık çağdaş Batılı sosyal demokratların gözünde, hiçbir ideoloji veya siyasal akım, **"bilimsel"**lik savında bulunamaz. Sosyal demokratlara göre, ideolojiler, siyasal akımlar, ancak birer ahlaki ve siyasal tercih konusudurlar. O arada, çağdaş sosyal demokrasi de, kendi doğrultusunu **"bilim"**in gereği saymaz; kendi yolunun **"kaçınılmaz"**lığını veya **"tek yol"** olduğunu öne sürmez. Onun içindir ki sosyal demokrasi veya demokratik sol, başka siyasal ahlaki tercihlere de hak tanır ve bu hakkı tanıdığı içindir ki çoğulcu siyasal demokrasiyle bağdaşır. Bağdaşmanın da ötesinde, ona daha çok gerçeklik, genişlik ve derinlik kazandırır.

Bu durumda, Sayın **Uğur Mumcu**'nun ülkemizdeki sosyal demokrat veya demokratik sol partileri, daha soldan, yani Marksist soldan veya **"bilimsel"** sosyalizmden gelebilecek katılmalara veya sızmalara açık olmaya özendirmek istemesi, hele bunu gerçek demokratlığın ve solculuğun gereğiymiş gibi göstermesi, bence yersizdir ve haksızdır. Bundan kaçınanları **"McCarthyci"**likle, "çirkin"likle, **"solcu avı"**na çıkmış olmakla suçlaması ise insafsızlıktır.

Bir sosyal demokrat veya demokratik sol partinin, sağdan gelebilecek yozlaştırıcı etkileri veya sızmaları önlemeye çalışması, ters düştüğü bazı sol çevrelerden gelebilecek etkilere veya sızmalara karşı direnmesi de o kadar hakkıdır ve gereklidir.

Eğer bir sosyal demokrat veya demokratik sol parti, **"aman kimse bize" "McCarthyci"** veya "solcu avcısı" demesin... Kaygısına kapılıp da, bir kapta kaynayamayacağı türden solcuları da buyur ederse, o partinin ne tutarlığı ne inandırıcılığı kalır.

RAHŞAN ECEVİT'İN DEDİĞİ GİBİ...

Eşim **Rahşan Ecevit**'in geçenlerde bir vesileyle söylediği gibi, demokrasi bir anlamda **Mevlana** kadar geniş gönüllüdür; her düşünceden, inançtan insanlara gönlü açıktır... Ama partiler, Sayın **Uğur Mumcu**'nun belirttiği anlamda, **"kitle partisi"** olsalar bile, birer **Mevlevi tekkesi** değillerdir. Partiler, belirli düşünceler, ilkeler, amaçlar doğrultusunda kümeleşmişlerdir.

Kapılarını solun her türüne, rengine açan bazı sosyal demokrat partilerin veya sosyal demokrat doğrultudaki bazı işçi partilerinin ne kadar zayıflayıp bölündükleri, ne denli ağır sorunlarla karşılaştıkları, dünyadaki değişik örneklerinden görülebilir.

Buna karşılık, kendi dışlarındaki sol akımların en geniş anlatım ve örgütlenme özgürlüğünden yararlanmalarını gözetmekle birlikte, onlara kendi kapılarını, bacalarını sımsıkı kapalı tutan sosyal demokrat partiler, hem güçlenebilmekte hem de ülkelerinin düzenini kendi doğrultularında değiştirebilmektedirler. O kadar ki, İskandinav ülkelerinde görülebileceği gibi, sosyal demokratların azınlıkta kaldığı veya muhalefete düştüğü dönemlerde bile, onların kurduğu düzen, varlığını ve gelişmesini sürdürebilmektedir. Demokrasinin en genişi, sosyal adaletin en ilerisi ve gelişmenin en yüksek düzeylisi o ülkelerdedir.

Gerçi Türkiye'de bugün, Marksist solun örgütlen-

mesi önünde çetin engeller vardır. Fakat bu, Marksist solculardan bazılarının sosyal demokrat veya demokratik sol partilere sızma çalışmalarını mazur göstermez. Kaldı ki, Sayın **Uğur Mumcu**'nun belirttiği gibi, sosyal demokratların veya demokratik solcuların önündeki engeller de bir o kadar çetindir.

Sosyal demokrasiyi veya demokratik solu benimsemeyen, hatta küçümseyen bazı solcular, neden kendi örgütlenmeleri önündeki engelleri aşmak üzere çaba göstermek yerine, böyle bir çabaya girişen sosyal demokratların veya demokratik solcuların arkasına takılsınlar? Neden onların arasına sızarak, neden onlara tutunarak, kendi amaçlarına ulaşmaya çalışsınlar?

Ülkemizde bu tür bir kolaycılığı hiçbir zaman akıllarından geçirmemiş ciddi Marksistler de vardır. Düşüncelerine katılmasam, doğrultularını tutmasam da, öylelerine saygı duyarım. Sayın **Uğur Mumcu**'nun da aynı saygıyı paylaştığına inanırım.

Ama bu konuda kendi kendilerine gereken saygıyı göstermeyip, inanmadıkları, benimsemedikleri partilere sızmaya uğraşanlar, o partilerin sırtında amaçlarına ulaşmaya kalkışanlar varsa, kapıları sımsıkı kapatıp, öylelerini kendi hallerine bırakmak en hayırlısıdır. Bunun **"McCarthyci"**likle de, **"solcu avcılığı"** ile de, **"çirkin"**likle de bir ilgisi yoktur.

NASIL BİR REJİMDEN?..

Öncelik taşıyan görev, görünürde **"timokrasi"** tanımına uymasa da, özde ve uygulamada ona benzerlikler taşıyan bir rejimden, gerçek demokrasiye geçişi, yani varlıklıların, güçlülerin, seçkinlerin yönetiminden halk yönetimine geçişi sağlamak... Buna en büyük katkı da, sosyal demokratlardan veya demokratik solculardan beklenir. Bu katkıyı yapabilmek içinse, sosyal demokratlar veya demokratik solcular;

- Koşullara boyun eğmek yerine, koşulları değiştirmeye çalışmalıdırlar;
- Sağdaki partilerden ayrılıklarını, yalnız programlarıyla ve sözleriyle değil, örgütlenme biçimleri ve çalışma yöntemleriyle de ortaya koymalıdırlar ve;
- Sağdan ayrılıklarını olduğu kadar, başka sol akımlardan da ayrılıklarını açık seçik vurgulayarak, yapılarının ve doğrutularının tutarlığını sağlamalı ve korumalıdırlar.

133 Bin Kitap...

İLHAN SELÇUK — *20 ağustos*

"Bilim ve Sosyalizm Yayınları" sahibi Süleyman Ege, 10 Temmuz 1985'te Cumhurbaşkanlığı'na, 8 Ağustos 1985'te Başbakanlığa başvurdu.

Niçin?

Süleyman Ege, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde *"imha edilen"* 133.607 adet kitabının hesabını devletten sormak istiyor, bu amaçla yasal yola başvuruyor.

★

Olay, Süleyman Ege'nin ilgili makamlara verdiği dilekçelerde şöyle özetleniyor.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 6 Ağustos 1982 günlü emirle "Bilim ve Sosyalizm Yayınları"nın 16 kitabına ilişkin yasaklama kararı çıkarıyor.

20 Ağustos 1982 günü Süleyman Ege dilekçesiyle komutanlığa başvuruyor. Yasaklanan 16 kitabın daha önce yetkili mahkemelerde aklandığını, beraat kararlarını da sunarak belgeliyor.

Buna karşın komutanlık bu kez 27 Ağustos 1982'de ikinci bir emir çıkararak, "Bilim ve Sosyalizm Yayınları"nın geri kalan 14 kitabını da yasaklıyor.

Süleyman Ege, 10 Eylül 1982'de ikinci bir başvuruda bulunarak, yasaklanan 14 kitabın da mahkemeler ve savcılıklarda verilmiş beraat ve katipsizlik kararlarını sunuyor.

Resmi belgelerden anlaşıldığına göre, "Bilim ve Sosyalizm Yayınları"nın kitapları kovuşturmaya uğramış; ama kovuşturma ve yargılama sonucunda aklanmıştır. Bunların arasında 12 Eylül 1980'den sonra Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nin kararı bile bulunmaktadır.

★

Ankara Emniyet Müdürlüğü görevlileri, 28 Ağustos 1982'den 9 Eylül 1982'ye kadar 13 gün boyunca aralıklı gelişmelerle yayınevinin bütün kitaplarını kamyonlara doldurarak götürüyorlar.

7 kamyon dolusu 133.607 kitap...

O günden sonra üç yıl kitapların başına neler geldiği bilinemiyor; çünkü Süleyman Ege'nin bütün başvurularına resmi makamlardan bir yanıt gelmiyor.

Ankara'da sıkıyönetimin kaldırılacağı tarihin belirlenmesinden sonra Süleyman Ege, 10 Haziran 1985 günü bilgi almak için Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne başvuruyor; tutanakla teslim edilen 133.607 kitabın ne olduğunu soruyor.

Emniyet Müdürlüğü'nce verilen yanıt.

— 133.607 kitabınız imha edilmiştir.

★

"Bilim ve Sosyalizm Yayınları" sahibi ve yönetmeni Süleyman Ege'nin, Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlığa verdiği dilekçeleri özetlemeye çalıştım.

Süleyman Ege, Cumhurbaşkanlığı katına verdiği dilekçeyi şöyle bitiriyor:

"— *Şimdi, yasal olarak sahip olduğu 133.000 kitabı imha edilen bir vatandaş olarak benim karşı karşıya kaldığım soru şudur: Devleti oluşturan güçler arasında yargı gücü var mıdır, yok mudur? Mahkemeler gerçekten var mıdır, yok mudur? Mahkemeler varsa bunların kararları geçerli midir, değil midir? Yüksek yargı organlarının, Yargıtay'ın, Askeri Yargıtay'ın kesinleştirici beraat kararları gerçekten kesin midir, değil midir?*

Açıktık ki, kamuoyu ortada yalnızca beni ilgilendiren özel bir sorunla değil, her şeyden önce devleti ilgilendiren vahim bir sorunla karşı karşıyadır.

Sorumluların hesap vermesi ve maddi ve manevi kayıpların tazmini için durumu ilgilerinize saygıyla arz ederim."

10 Temmuz 1985

Konu gerçekten bir kişinin değil, devletin sorunudur; bütün bir ulusun sorunudur; bunun içindir ki, dilekçenin yanıtını ilgiyle bekliyoruz.

Yanıt...

UĞUR MUMCU — *21 ağustos*

Batı ülkelerinde sosyal demokrat partiler, işçi sendikaları ile *"örgütsel bir bütün"* olarak kurulur ve çalışırlar. Batı türü sosyal demokratlığın vazgeçilmez belirleyici özelliği budur. Anayasa, bu bütünlüğü engelleyici ve yasaklayıcı kurallar taşımaktadır. Bu nedenle bu anayasa düzeni içinde Batı türü sosyal demokrat parti kurmaya olanak yoktur. *"Mevzuat izin vermiyor"* dediğimiz de budur. Bu koşullar sosyal demokrat görüşlü partilerin güç birliği ile aşılacaktır, amaç da budur.

Şöyle bir düşünelim: İşçi sendikaları ile sosyal demokrat özlemli partiler arasındaki örgütsel ilişki kurma yasağı yalnızca anayasaya özgü değildir. 1961 Anayasası'nda da bu bütünlüğü engelleyici yasaklar bulunmaktaydı. 27 Mayıs devriminden hemen sonra bazı çevrelerce savunulan *"partilerüstü sendikacılık"* anlayışı o günden bugüne işçi sendikalarını sosyal demokrat görüşlü partilerden uzak tutmaya yaramış; bu siyasal ve ideolojik görüş bugünkü yasaklara kaynaklık etmiştir. İşçi sendikalarının sosyal demokrat nitelikli partilerle örgütsel bağ kuramamalarının nedenlerini biraz da *"partilerüstü sendikacılık"* anlayışında aramak bu yüzden hiç de yanlış değildir.

1961 Anayasası ile işçilere grev hakkı benimsenirken Batıda sosyal demokrasiyi oluşturan sendikacılık anlayışı görmezlikten gelinmiş ve *"partilerüstü sendikacılık"* anlayışıyla biçimlenen Amerikan tipi sendikacılık örnek alınmıştır. Bugünkü yasakçı düzenin temelinde biraz da bu anlayış yatmaktadır.

Bugün var olan, yakında da kurulacak olan üçüncü parti, Avrupa'da örneklerini gördüğümüz sosyal demokrat ya da demokratik sosyalist partilere benzemiyorlar. Benzememelerinin nedeni, işçi sendikaları ile örgütsel bütünlük içinde olamamalarıdır. Bu partiler, sosyal demokrasiyi özleyen, bunun için uğraş ve savaş veren demokratik kuruluşlarıdır. Bu aşamada, bu partiler için *"sosyal demokrasinin platonik âşıkları"* deyişini kullanmak abartma sayılmamalıdır. Bu aşamada bu partilerin sosyal demokrasi özlemleri, *"platonik"* niteliktedir. Bu partiler bu özlemlerle halktan oy alıp, anayasayı ve yasaları değiştirmedikçe Batıda örnekleri görülen sosyal demokrat parti olamazlar. Tabandan da kurulsalar, tavandan da kurulsalar sonuç değişmez. Engel, anayasadadır.

Sosyal demokrat partilerin sağa kaymalarını ve muhafazakâr partiler gibi toplumun egemen katmanları ile uzlaşmalarını ve bütünleşmelerini engelleyecek en büyük güç ve en büyük güvence sosyal demokrat partilerle örgütsel bütünlük içinde bulunan işçi sendikalarıdır.

Bizdeki sosyal demokrat nitelikli partiler böylesine bir güvenceden yoksundurlar. Altını önemle

İŞSİZ!..

Tan Oral

çizdiğimiz bir ikinci nokta budur.

"Sosyal demokrasi" Avrupa'daki sol kitle partilerine özgü bir kavramdır. Bu kavram, Batı demokrasisini oluşturan, koşullardan soyutlanmaz. Bu ülkelerdeki sosyal demokrat ya da demokratik sosyalist partiler, bütün siyasal düşüncelerin yer aldığı bir siyasi yelpazede gerçek kimliklerini bulurlar. Bu partilerin soldaki sınırları Marksist partilerdir. Az gelişmiş demokrasimizde böyle bir siyasal yelpaze olmadığı için bizdeki partiler, sol sınırlarını belirleyecek böyle bir güvenceden de yoksundurlar. İkinci önemli nokta da budur.

Bu koşulları değiştirmeden, ne Batı türü demokrasinin sahibi olunur; ne de sosyal demokrat partilerin.

"Biz demokratik sol parti kurduk; kurar kurmaz da sosyal demokrat olduk" diye düşünmek, henüz yapımı süren bir geminin engin denizlerde yol aldığını düşlemek kadar gerçekçi olur. İşçi sendikaları ile örgütsel bütünlük kurulacağı güne kadar bu partiler *"sosyal demokrat"* olamazlar. O güne kadar, böyle bir düzen için uğraş veren sosyal demokrat özlemli ve görüşlü partiler, Batıdaki liberal partilerin işlevlerini de üstlenirler. Böyle bir görev, bu partileri küçültmez, tersine yüceltir. Solda, demokrasi adına birlik sağlayanlar da kitle tabanından güç ve destek alırlar.

Marksist partilerin var olduğu düzenlerde Sayın *Ecevit*'in deyişiyle hiçbir *"ciddi Marksist"* sosyal demokrat partilere sızmaya çalışmaz. Gider kendi partisinde görev alır. Bir Fransız Marksistinin kendi partisini bırakıp başka partilere *"sızma"* diye bir kaygısı olamaz. Ancak sosyal demokrat partiler aynı düşünce tornasından çıkmış insanlarca da oluşturulmaz. Bu partilerin sağ ve sol kanatları da bulunur. Federal Alman sosyal demokrasisi, bu oluşumunun örneklerinden biridir. Sosyal demokrat partiler, sendikalardan gelen siyasal etkilerle sağ ve sol kanatlar arasında denge kurarlar. Bu denge sosyal demokrat partilerin sağlıklı gelişmelerinin dayanaklarından biridir.

Sosyal demokrat partiler, Sayın *Ecevit*'in de belirttiği gibi *"Mevlevi tekkesi" ya da geçmişte tanık olunduğu gibi bakan olmak isteyen sağcı politikacıların uğrayacakları "yol geçen hanı"* değildir. Bir parti elbette benzer ve yakın düşünceden olan insanlarca kurulur, buna kimsenin bir diyeceği olamaz. Sayın *Ecevit*'in deyişiyle, *"ciddi Marksistler"* elbette kendi partilerini kurmak için uğraş verirler.

Özal'ın Ekonomiye Vereceği Ne Kaldı?

OSMAN ULAGAY — *23 ağustos*

Şu ünlü *"24 Ocak"* yaklaşımı Türkiye ekonomisini nereden nereye getirdi? Bu yaklaşımın baş mimarı ve uygulayıcısı olan Sayın Özal bugüne dek hangi alanlarda başarılı oldu, hangilerinde olamadı? Daha önemlisi *"24 Ocak"* yaklaşımının ve Sayın Özal'ın bundan sonra Türkiye ekonomisine verebileceği bir şey kaldı mı? Yoksa bu yaklaşımla varılabilecek olan sınıra zaten varıldı mı?

Önümüzdeki dönemde tartışma gündemine geleceğini sandığımız bu sorulara yanıt aramaya çalışırken önce basit bir karşılaştırmaya bakalım. Türkiye ekonomisi birbirini izleyen üç plan döneminde ne kadar büyümüş, hangi oranda enflasyon yaşamış? Bir kesinti ve geçiş dönemi olarak kabul edilmesi gereken, çok yüksek enflasyonla aksi büyüme hızlarının yaşandığı 1978-80 yıllarını atlayarak *"24 Ocak"* yaklaşımının geçerli olduğu 1981-85 dönemine bakarsak bu dönemde Türkiye ekonomisinin ne kadar büyümesi, hangi oranda enflasyon yaşaması bekleniyor? Enflasyon göstergesi olarak milli gelir uygulanan zımni fiyat deflatörünü ve 1985 yılı için DİE'nin ilk milli gelir tahminlerini kullanarak bir karşılaştırma yaptığımızda ortaya çıkan tablo şöyle:

	Büyüme hızı	Eflasyon
1. Plan (1963-67) dönemi	% 6.6	% 5.2
2. Plan (1968-72) dönemi	% 7.1	% 11.2
3. Plan (1973-77) dönemi	% 6.4	% 21.6
24 Ocak (1981-85) dönemi	% 4.5	% 38.3

Açıkça görülüyor ki, *24 Ocak* yaklaşımının geçerli olduğunu son beş yılın performansı gerek büyüme hızı, yani milli gelir artışı, gerekse enflasyon cephesinde, planlı dönemde elde edilen performansın, başarının çok gerisine kalmış.

Haklı olarak hemen sorulacaktır, son beş yılda Türkiye ekonomisinde hiç mi olumlu bir şey yapılmadı, hiç mi kayda değer adım atılmadı?

Kuşkusuz atıldı, mutlaka yapılması gereken bazı şeyler bu dönemde gerçekleştirildi, bazı başarılar sağlandı. Başlıklarla anımsamaya çalışırsar:

• Bazı konularda önemli sayılabilecek bir *"zihniyet değişikliği"* oldu, hesap kitap yapmadan iş çevirmeye kalkışmanın bedeli daha iyi anlaşıldı. Bazı alanlarda bir miktar serbestiye yönelmenin dünyanın sonu demek olmadığı görüldü. Banker faiziyle köşe dönülmeyeceği öğrenildi.

• Sanayi ve bankacılık alanında çalışan kuruluşlar zorunlu olarak rasyonelleşmeye yöneldiler ve bu yolda adımlar attılar. Sanayici daralan bir iç pazarda pahalı parayla ve asgari stokla iş çevirme konusunda, bankacı parayı batırmayacak müşteriye satma konusunda yeni deneyimler kazandı. Üretimde kalite ve fiyat kavramları gündeme geldi.

• Türkiye ihracat yapmasını öğrenmeye başladı. İç pazara mal satamayan dışa satmanın yollarını aradı ve bazen buldu; ihracatta uzmanlaşan firmalar ve sektörler gelişti. Türkiye milli gelirinin yüzde 15'i oranında ihracat yapan noktaya geldi.

• Türkiye aksatmadan dış borç ödedi ve dış kredi itibarı yükseldi. Bu sayede özellikle önemli altyapı projelerine dış kredi bulabildi, kısa vadeli kaynaklardan yararlanma olanağı genişledi.

• Verginin önemi çok geç kavranmakla birlikte özellikle son bir yıl içinde topluma bir vergi bilinci

aşılama yolunda bazı adımlar atıldı ve bazı sonuçlar alındı.

• Ekonominin kapasite kullanımını sınırlayan bazı darboğazlar giderildi ve toplam üretimin duraklamış olduğu bir noktadan yüzde 4 dolayında bir artış temposuna erişmesi sağlanabildi. İhracat atılımı büyümenin itici gücü olarak bir ölçüde etkisini gösterdi.

Bunları inkâr etmek ve küçümsemek doğru değil. Ama ya başarılamayanlar? Başarılamayanların ve başarılması bu anlayışla pek de olası görünmeyenlerin listesine bakınca çok daha temel bazı sorunlarla yüz yüze geliyoruz. Genel başlıklarıyla sıralayalım:

• Enflasyonsuz büyüme sağlanamadı. Enflasyonun gerilediği yıllarda büyüme hızı da geriledi ya da tam tersi oldu. Büyüme hızı dönem boyunca işsizliği arttırmayacak oran olan yüzde 7'yi bulmadı. İşsizlik sorunu büyüdü.

• Gelir artışı yetersiz kalırken gelir dağılımı da bozuldu. Sokaktaki vatandaş, ANAP'ın *"ortadirek"* dediği kesimin refahı sürekli azaldı. Yüksek faizlere rağmen ülkede toplam tasarruf oranı artmadı, azaldı.

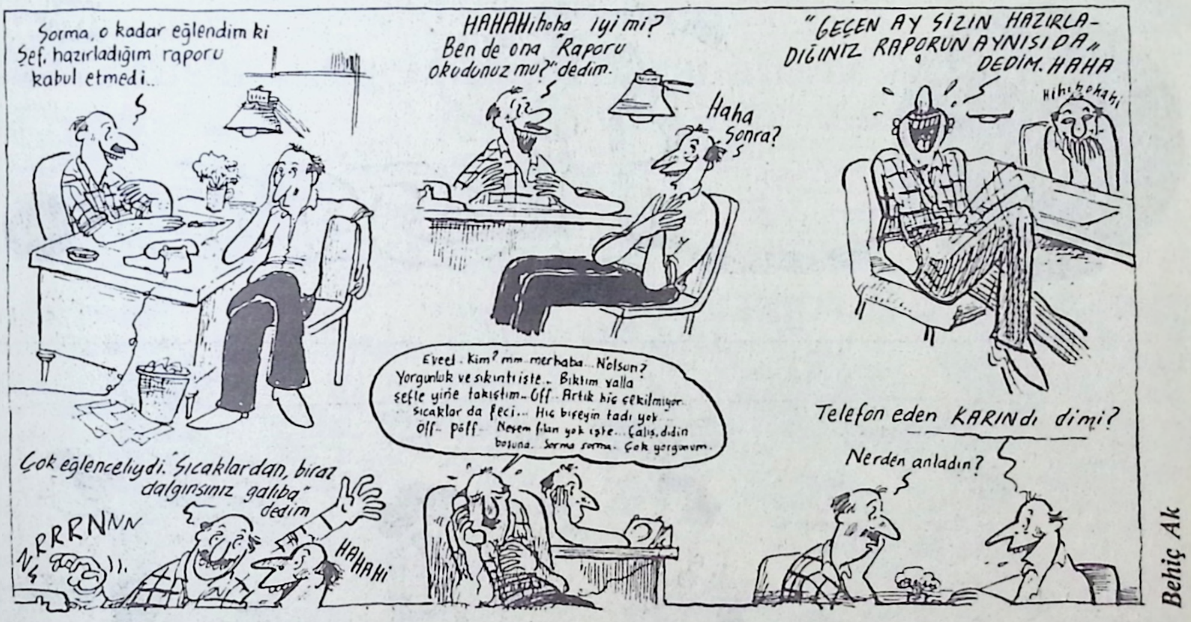
• Ekonomiye yeni kaynaklar yaratılamadı ve geleceğin üretimini sağlayacak yatırımlar yapılamadı. Mevcut sanayinin daha büyük ölçüde dış pazara dönük çalışması sağlandı, ama ihracatta yeni atılım sağlayacak yeni sanayiler kurulmadı, sanayide yapı değişikliği lafta kaldı.

• Yatırımlar sınırlı kalırken, gerek özel kesimde, gerekse kamu kesiminde kayda değer verimlilik artışları olmadı, yeni teknolojiler gelmedi, ucuz üretim düşük işçi ücretlerine bağlandı. KİT'lerde önemli bir iyileşme sağlanamadı.

• Kamu açıklarının hızla büyümesi önlenemedi, Hazine, açığını kapatmak için ekonomideki her kaynağa el atmaya başladı.

• İhracatın artmasına karşın dış ticaret açığı kapanmadı, Türkiye yeniden kısa vadeli dış borçlarını arttırmak zorunda kaldı.

Açıkça görülüyor ki çözülemeyan sorunlar, başarı sağlananlara oranla çok daha çetin, çok daha ağırlıklı sorunlar. Toplumun bütününü ilgilendiren sorunlar. İktidar değiştirebilecek sorunlar. Ve gerek *"24 Ocak"* yaklaşımının, gerekse Sayın Özal'ın bu sorunlan çözmeye yarayacak fazla barutu kalmadı gibi geliyor bana.

Durdu ölümün büyük saati, bir daha çalışmayacak

REFİK DURBAŞ — *24 ağustos*

"Kendimle ilgili hiçbir şey biriktirmiyorum. Arşivim yok örneğin. Öldüğümde el yazısıyla tek şiirim kalmayacak arkamda. Kitaplardaki şiirlerden başka bırakmak istemiyorum. Kendini gizleyen yazarları seviyorum."

Turgut Uyar, böyle diyordu 8 ay kadar önce bir konuşmamızda.

58 yıla sığan bir yaşam. 40 yıla yakın bir zaman dilimini kapsayan şiirler ve yazılar. 11 kitap. 1963 yılında **"Tütünler Islak"** ile Yeditepe Şiir Armağanı, 1981'de **"Kayayı Delen İncir"** ile **Behçet Necatigil** Şiir Ödülü, 1984'te **"Büyük Saat"** ile **Sedat Simavi** Vakfı Edebiyat Ödülü.

Ve durdu **Turgut Uyar'ın "Büyük Saat"**i. Artık bir daha çalışmayacak. Kendisiyle ilgili hiçbir şey biriktirmiyordu. Bundan sonra da biriktirmeyecek. Kendini gizleyen yazarları seviyordu. Bir daha kendini gizleyemeyecek bundan böyle. Hayatının **"Büyük Saat"**i

durdu, ama şiirinin **"Büyük Saat"**i sürekli işleyecek.

Neydi Turgut Uyar'ın **"Büyük Saat"**ini böylesine sürekli işlemeye hükümlü kılan?

Bunu şöyle açıklıyor **Memet Fuat:**

"Turgut Uyar'ın soluklu, uzun dizeli, düzyazı görünümlü şiiri, din kitaplarını çağrıştıran havasıyla, öyküsünü anlatışıyla, yücelik duygusu veren bir şiirdi. anlamsızlık bir yana, kapalı olmayan bu şiir, anlatım özellikleri, şiirleştirme yöntemleri nedeniyle İkinci Yeni akımı içinde düşünüldü. Aynı yücelik duygusu, sonraki, imgeye dayanan, kapalı şiirlerinde de sürdü. Giderek, değişik aşamalardan geçen Turgut Uyar şiirinin değişmeyen yanı, bu yücelik duygusu oldu. hep büyük bir şiirin karşısında sarsıldı okurları."

Tek uğraşı şiirdi. Durmadan şiir üzerine yazdı. Buradan kaynaklanmıyor muydu bu yücelik duygusu bir yerde? Tek inceleme kitabının adı bile **"Bir Şiirden"** değil midir? Bunun yanında çağdaşlaşmanın, çağdaş olmanın sancısını yaşadı sürekli olarak. Toplumcu şiirlerinde ne şiirin yüceliğini bir yana itti, ne şiirin büyüsünü bozacak zorlamalara girerek toplumsal sorunları ön plana çıkardı. Bir denge içinde, şiirinin bütünlüğünü bozmadan, olağanüstü değil, olağan durumların şiirini yazmaya çalıştı. Biçimsel oyunların dışında kalmaya özenerek, şiirini özde, özünde aradı.

Hayatın düzlüğünü, düzyazısını yazdı.

Ölümün de.

Yalnızlığın, hüznün, sıkıntının da.

Çağının tanıklığının bir anlamda. Yaşadığı çağın titiz bir gözlemcisi olma kaygısını hiçbir zaman şiirinin sınırları dışında düşünmedi.

Terzilerin, marangozların pazartesilerin, akşamın, durmadan aya bakanların, geyikli gecenin, çok üşümeklerin, eski kırık bardakların, sulfatanın, çarpık hüzünlerin, kayayı delen incirlerin, turaların, yalnızlıkların ve leylakların şairi, **'ölümün ömrü bir gündür, ama aşk ömür boyuncadır'** diye şiirler yazan şair bu muydu son **"Arz-ı Hal"**in:

"Birisi bir camı açar birden haykırır
sen de varsın ey hayat
tıpkı ölüm gibi."

Tıpkı ölümün gibi mi? Bir kendini gizleyemeyen artık ölümünün **"Büyük Saat"**i karşısında. Ve ölümden başka bir şey biriktirmeyen, müsvetteleri yok edilmiş el yazınla can verdiğin şiirlerden başka.

Nasıl eşitledin ölüme kendini?

Ali Ulvi

Behiç Ak

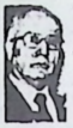
AĞLAMAK ve GÜLMEK
İlhan Selçuk
Üçüncü baskı çıktı, 300 lira
Çağdaş Yayınları

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ
Üniversiteye hazırlamada iddialıyız
Lise sonlar 2 Eylül
Beklemeliler 23 Eylül (Sabah)
Laleli 528 64 37, Şehzadebaşı 522 75 74

62. Yıl; Sayı: 21912 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 26 Ağustos 1985 Pazartesi

Liderler bayram mesajı yayımladı

Evren: Ümitsizlik yaratmayın

Kurban Bayramınız Kutlu Olsun

Cumhuriyet

Kurban Bayramı nedeniyle gazetemiz yarın, çarşamba ve perşembe günleri çıkmayacaktır. Bugünlerde Gazeteciler Cemiyeti'nin "Bayram Gazetesi" yayımlanacaktır. Cuma günü yine birlikte olmak dileğiyle.

Özal: *Geçirdiğimiz yıllardaki sıkıntılı günleri hatırlayarak birliğimizi ve beraberliğimizi devam ettirmenin önemini bir kere daha belirtmek istiyorum.*

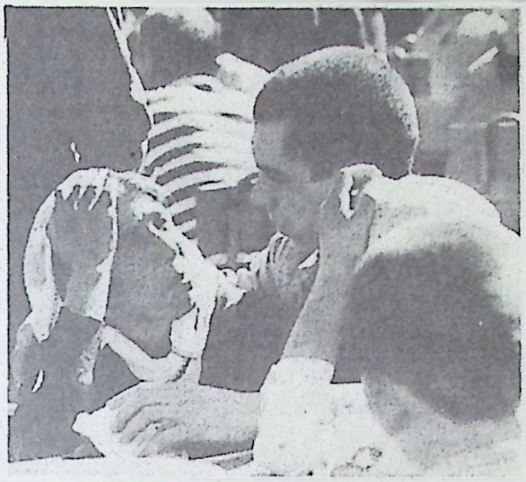
İnönü: *Halkı mutluluğa erdirecek, sıkıntıları geride bırakacak günler yakındır.*

Gürkan: *Giderek dayanılmaz hale gelen ağır yaşam koşullarına rağmen halkımız toplum düzenine olan güvenini yitirmedi.*

Cindoruk: *Milletimizin büyük bir çoğunluğunun bayram şartlarını ve bayram sevincini gerçekleştirecek soluklari kalmamıştır. Bu bayramı kutlamak içime sinmiyor.*

Söylemezoğlu: *Hayat pahalılığı vatandaşlarımızın bayram mutluluğu yaşamasına engel oluyor.*

7. Sayfada

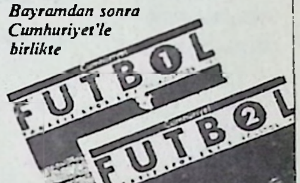

Oğluma doyamam *Kurban Bayramı nedeniyle askeri ceza ve tutukevlerindeki açık görüşmelerin ilki dün Ankara'daki Mamak Askeri Ceza ve Tutukevi'nde yapıldı. Sabahın erken saatlerinde nizamiyeye gelen ziyaretçiler, saat 09.00'dan itibaren özel otobüslerle içeri alındılar ve yakınlarıyla 20 dakika görüştüler. Görüşmeden sonra gözyaşları arasında nizamiyeden çıkan yaşlı bir kadın, "20 dakika değil, 20 yıl görsem oğluma doyamam" derken, "Allahım ne olur af çıksın" diye de dua ediyordu. Bu arada, kaçakçılık suçundan idam istemi ile yargılanan Bekir Çelenk de ailesi ile Mamak'ta görüştü. Eşi Nilüfer Çelenk, fotoğraf çeken gazetecilere kızarken, Bekir Çelenk soru soran gazetecilere yanıt vermedi. Çocukları Arzu, Zeynep, Sedat ve Sakıp ile kardeşi Ali Çelenk'in ziyareti sırasında Bekir Çelenk'in stabil olduğu gözlendi. (Fotoğraf: İLHAN KUYUCU/a.a.)*

Cumhuriyet Futbol Ekleri 30 Ağustos ve 31 Ağustos'ta...

- Futbol günleri başlıyor
- Türkiye'de ve dünyada futbol
- Teknik direktörler takımlarını tarttı
- 3 büyüklerin Avrupa karnesi
- Lig 26 yaşında
- Futbolda yeni salgın: Hooliganizm
- Futbol ve siyaset
- Kötü hakem, kötü futbol
- Kaliteli futbol istiyorsak...
- 3. ligin fikstürleri

Bayramdan sonra Cumhuriyet'le birlikte

Üreticiler kan ağlıyor:

Fındık, tefeci faizini karşılamaz

Ordulu Şerif: *Yaz başlarında tüccarlardan 3 aylığı yüzde 50'den 300 bin lira borç almıştım. Fındık yok. Gelecek yıla bu para faiziyle birlikte ne olur? Yeme-içme parasını, fındığın gübre-ilaç parasını nasıl bulacağız?*

Muhtar Ferhad: *Geçen yıl 10 ton fındık toplamıştım. Bu yıl çerezlik bile yok.*

65 yaşındaki Çavuş Ziya: *Bu yaşıma geldim, böylesini görmedim. Küçük oğlan için ev yapmaya başlamıştım, fındıkla bitiririz diyorduk, ne gezer.*

-2-

YAVUZ ŞİMŞEK

ORDU GİRESUN — Her yıl alımcıların, tüccarların fındık piyasasında oynadıkları kumarı bu yıl fındığın kendisi bahçede oynayınca gülmeyi seven, şakacı Karadeniz insanının yüzü asıldı. Bu yılı "doğal afet", "felaket" olarak değerlendiren üretici adeta kan ağlıyor.

Ordu ve Giresun'da evlerinin hemen yanıbaşında veya yol kenarlarında fındık kurutmak için hazırladıkları yerlerin küçük bir bölümüne serdikleri "mini" harmanlarının başında çalışan, beline doladığı bir kuşakla karnı hizasına astığı sepete dikkatle gözden geçirdiği dallarda bulabildiği fındığı dolduran, ya da bahçeye girmeyi gerekli görmeyerek kahvede oturan birçok üretici ile görüştük. Hemen hepsi Ordu'ya 18 km. uzaklıktaki Mübarek köylü üreticilerinkine benzer yakınmalar dile getirdiler.

171 haneli 2 bin nüfuslu köyün muhtarı Ferhad Karaman, "Geçen yıl 10 ton fındık almıştım. Bu yıl çerezlik bile yok. Bu yüzden bahçeye inmedim" dedi. Evinin yanıbaşındaki 100 kilo fındık alacağını tahmin ettiği harmanında fındık ayıklayan "Şerif karısı Şükriye" eliyle boynunun alt kısmındaki şişliği göstererek, "Yaz başlarında tüccardan 5 aylığı yüzde 50'den borç alarak 2 kere Samsun'a muayeneye gittim. Bir şey yapamadılar. Ankara'ya gitmem lazımmış. Umudum fındıktaydı. Ama gördüğün gibi fındık yok. Borç 500 bin. Bu yıl ödeyemezsek gelecek yıla faizle birlikte ne olur sen hesapla... Tedaviden vazgeçtim. Bu yıl yeme içme parasını nereden buluruz? Gelecek yılın fındığı için gübre, ilaç parasını nasıl buluruz? Bilemiyorum..." şeklinde yakındı. Kızlara fındık bahçesi vermemişler, ama oğullarının yerlerini ayırmışlar. Gelini Meliha kendi harmanının başında, "20 kilo fındık ancak aldık" diyor. En küçük çocuğu, 2,5 yaşındaki Naki yanında. Annesinin elinden tutmuş, yüzünde bir çocuk gülümsemesi, gözlük camlarının ardındaki, karaları birbirine olabildiğince yaklaştığı için hemen dikkati çeken gözlerinde sevecen bir bakış konuşulanı anlamasa da dikkatle dinliyor: "Gözünde kayma var. Ameliyat olması lazım. Doktora gidiş gelişler yüzünden tüccara 300 bin lira borçlandık. Faizi 3 aylığına yüzde 55. Ayrıca

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Cumhuriyet SİYASET 85'te Bayram ertesi

AF (her yönüyle af olayı)

SİYASET 85 1 Eylülde Cumhuriyet'le birlikte

Özel izinle Gökçeada'da kalacak

Yakovas bugün geliyor

KİM KİMDİR?

Bizans sanatı uzmanı başpiskopos

29.8.1911'de Gökçeada Tepeköy'de doğan Yakovas, 1934 yılında Heybeliada'daki ruhban okulundan mezuniyeti sonrasında Tarabya Metropolitliği'ne atandı. Bu görevi sırasında hakkında bir soruşturma açılarak askere alınan Yakovas, 1939 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ne giderek Archidiakonos oldu. 1955'te Cenevre'de toplanan Dünya Kiliseler Birliği'ne, Ortodoks Kilisesi'nin 6 nüfuzlu lideri arasında İstanbul Patrikhanesi'ni temsil eden Yakovas, 1959 yılında Kuzey ve Güney Amerika

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

***1969** yılında "kamu düzenini bozucu" davranışları nedeniyle Türk vatandaşlığından çıkarılan Kuzey ve Güney Amerika Ortodoks Kilisesi Başpiskoposu, Özal'ın özel izni ile Türkiye'yi ziyaret ediyor.*

Haber Merkezi — Kuzey ve Güney Amerika Ortodoks Kilisesi Başpiskoposu **Yakovas Kukuzis**, bugün İstanbul'a geliyor. Yakovas 1969'da, "**kamu düzenini bozucu**" davranışları dolayısıyla Türk vatandaşlığından çıkarılmıştı. Yakovas'ın ziyareti, bu yüzden Başbakan **Turgut Özal**'ın sağladığı özel izin sayesinde gerçekleşecek. Yakovas, 2. derece askeri bölge statüsündeki Gökçeada'ya da bu izin sayesinde giderek yakınlarının kabirlerini ziyaret edecek.

Bayramın ikinci günü Fener Patrikhanesi'nde Patrik I. Dimitrios ile bir görüşme yapması beklenen Yakovas, çarşamba günü Gökçeada'ya giderek iki gün kalacak. Burada hayatta olan akrabalarıyla görüşmesi ve vefat etmiş yakınlarının kabirlerini ziyaret etmesi beklenen Başpiskopos Yakovas, cuma akşamı İstanbul'a dönecek. Cumartesi günü Heybeliada'daki mezun olduğu okulu ziyaret edecek olan Yakovas, pazar günü de İs-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

YENİ BİR İTTİFAKA DOĞRU MU?

'İkimizi de sevmiyor'

UFUK GÜLDEMİR

Özal ile geçen nisan ayında sürpriz bir görüşme yapan Yakovas, Özal'dan "tamamen insani amaçlarla" Türkiye'ye gelme iznini koparttıktan sonra "Biliyor musunuz, aslında ikimizin bir de ortak yanı var Sayın Özal" demişti. Sonra belki de yıllar bo-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Bayram ve Af...

Dini bayramların hepimizin bildiği bazı özellikleri vardır. Genel olarak toplumsal barışı öngörür bu özellikler. Bayram günlerinde küskünlüklerin unutulmasına, kırgınlıkların geçmişte kalmasına özen gösterilir. Dostlukların tazelenmesi, düşmanlığın değil sevginin ön plana çıkarılması için uğraş verilmektedir. İnsan ilişkilerinde hoşgörü ve anlayışın geçerli olması özlenir, temenni edilir. Barış, sevgi, uzlaşma gibi kavramların sözde kalmaması vurgulanır.

Dini bayramlarımızda dile getirilen bu gibi güzel duygular bir bakıma toplumsal barışın içeriğini belirler ki, buna belki her zamankinden daha çok ihtiyacımız vardır.

Adalet Bakanlığı'nın son tespitlerine göre bugün ceza ve tutukevlerinde toplam 69 bin 914 tutuklu ve hükümlü vardır. Ve bu kitle

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Bakan Oksay:

100 bini aşkın gence Kuran öğretimi sağladık

Devlet Bakanı Oksay devletçe açılan Kuran kursları sayısının 3335'e ulaştığını açıkladı

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Bakanı **Kazım Oksay** topluma götürülen dini hizmetleri açıkladı. Oksay, toplumun gereksinim duyduğu ideal insan tipinin yetiştirilmesinin "**Ancak genç dimağlara Allah sevgisini, insan sevgisini, vatan, millet ve bayrak sevgisini yerleştirmekle mümkün olacağını**" söyledi.

Oksay, "**Topluma götürülen dini hizmetleri**" açıklarken, dinin ulusal yaşamdaki önemine değindi. İnanç boşluğunun top-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

News of the World gazetesinin iddiası:

'Eski bakan Lord Avon AIDS'ten öldü'

LONDRA (a.a.) — İngiliz muhafazakâr hükümetin eski bakanlarından **Lord Avon**'un ölüm nedeninin AIDS hastalığı olduğu öne sürüldü.

İngiltere'nin yüksek tirajlı pazar gazetelerinden "**News of the World**", Çevre Bakanlığı'nda Devlet Bakanı olarak görev yapmış olan 54 yaşındaki Lord Avon'un bu yıl başında AIDS'e yakalanmış olduğunu yazdı. Gazete, eski Başbakanlardan Sir **Anthony Eden**'in oğlu Lord Avon'un tedavi görmekte olduğu St. Stephen's Hastanesi'nde 8 gün önce AIDS'den öldüğünu kaydetti.

Lord Avon, hastane raporuna göre beyin iltihaplanmasından öldü.

Hastane sözcüsü sağlığının bozulması üzerine geçen mart ayında [illegible] Lord Avon'un ölüm nedeniyle ilgili gazete haberi hakkında yorum yapmadı.

Ortadireğin ada 'cefa'sı

İskelenin kapısı açılıyor. Kollarımız bir yanda, bacaklarımız bir yanda, insan selinin içinde vapura doğru akıyoruz. Çocuklar eziliyor arada. Babadan bir tokat. "Tutsana lan annenin elini."

Vapurda yer kapabilmek büyük yiğitlik işi. Kadın, yaşlı, çocuk gözetmeksizin ayaktasın. Yer bulamayan kadınlar [illegible] bohçalarını [illegible] 11. Sayfada

EYLÜL

YAZMAK YAŞAMAK
SÖYLEŞİLER-ÖYKÜCÜKLER
Oktay Akbal
350 lira, Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu-İstanbul

Cumhuriyet

62. Yıl; Sayı: 21919 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL ... 5 Eylül 1985 Perşembe

...RAM ...ESİ

Demirel'den Evren'e ya...

Öfke ve şiddetin yakışmadığı yerler vardır. Sayın Evren'in makamı o yerlerin başında gelir.

Sayın Evren konuşmasında hem vatandaşların haklarını azaltmak hem de suç ve suçlu tayin etmek gibi bir duruma düşmüştür. Bunu yaparken Sayın Evren'in 2969 sayılı kanunun 1. maddesinin (1) bendini ihlal ettiğini de ifade etmeliyim. Zira bu kanun 12 Eylül 1980 öncesinin tartışılmasını herkese kapatmaktadır.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in 1 Eylül 1985 tarihinde TBMM'nin açılışı sırasında yaptığı konuşma ile ilgili olarak Süleyman Demirel dün bir açıklamada bulundu. Demirel, açıklamasında "Sayın Evren hem vatandaşların haklarını azaltma, hem de suç ve suçlu tayin etmek gibi bir duruma düşmüştür" diyerek bugünkü rejim içinde dahi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının ayrıma tabi tutulmasının doğru olmadığını savundu. Demirel, "Şayet ülkeyi idare edenler bugün bazı konuların tartışılması taraftarı iseler, tek taraflı beyan ya da ithamlar yerine yasakları kaldırarak serbest zeminlerde ve milletin hakemliğinde bunun yapılmasını içine sindirmelidirler" biçiminde konuştu.

Süleyman Demirel'in yaptığı açıklama aynen şöyle:

"1 Eylül 1985 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışı dolayısıyla Sayın Evren'in Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yapmış bulunduğu konuşma, 2, 3 ve 4 Eylül 1985 tarihli gazetelerde çeşitli değerlendirme ve yorumlara yol açmıştır.

Bu değerlendirmeler, bazı hususların aydınlatılmasını zorunlu kılmıştır. Maksadım, bir polemik açmak değildir.

Türkiye'nin yüz yılı aşan bir süreden beri, anayasa ve hukuk devleti olmaya çalıştığı, herkesin malumudur.

Anayasa ve hukuk devletinde kişilerin hak ve hürriyetlerini, kanunlar tayin eder. Hak ve hürriyetlerin istenildiği zaman nutuklarla azaltılması veya çoğaltılması, kaldırılması veya konulması, söz konusu değildir.

Sayın Evren'in, "susan Türkiye yerine konuşan Türkiye... mesine adeta karşı çıkmış olmasını ve bunun neticesi olarak ... gün susması gerekenler bile, her gün konuşmaktadır" şeklindeki ... desini basın, şahsımın hedef alındığı şeklinde değerlendirmiştir.

Bu ifadeden anlaşıldığına göre, Türkiye'de "susması lazım gelenler" vardır, "konuşması lazım gelenler" vardır.

Halbuki, Türkiye Cumhuriyeti'nin kanunları, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını "susması lazım gelenler" ve "konuşması la-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

DEMİREL'İN AÇIKLAMASI İÇİN NE DEDİLER?
11. Sayfada

Vergi paketi hazır

1 *Gelir Vergisinin yüzde 25'lik ilk dilimi 1 milyondan 3 milyona yükseltiliyor.*

2 *Fatura ve fiş kesmeme cezası 500 liradan 10 bin liraya çıkarılıyor.*

3 *Vergi borcu olanlar "mahremiyet ilkesi" daraltılarak ilan edilecek.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Gelir Vergisi dilimleri ile Vergi Usul Yasası'nda değişiklik yapılmasını öngören paketin ana ilkeleri belirlendi.

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem ile Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin başkanlığında önceki gün yapılan toplantıda Başbakan Turgut Özal'ın onayına sunulacak çalışmalar tamamlandı. Vergi paketinin, Özal tarafından onaylanması halinde Bakanlar Kurulu'na, buradan da TBMM'ye sevk edilecek.

Başbakan Özal'ın geçen şubat ayında sorunu verdiği Gelir Vergisi dilimlerinin yeniden belirlenmesi çalışmaları, düşük ücret düzeyindeki çalışanlarla, orta ve küçük boy ticaret erbabının vergi yükünü hafifletmeyi hedefliyor. Yüzde 25'lik vergiye tabi ilk dilimin yükseltilmesi ilke olarak benimsenmekle birlikte, mevcut 1 milyon liralık matrahın, yeni oranı hakkındaki tartışmalar aylardır sürüyor. Önceki günkü toplantıya katılan bir yetkili, tartışmalarda ilk Gelir Vergisi dilimi için 3 milyonluk bir miktar üzerinde durulduğunu belirtti.

Bu arada, vergi tahsilatını hızlandıracı önlemlerin de Kaya Erdem başkanlığındaki toplantıda ele alındığı bildirildi. Gecikme ve tecil faizlerinin yükseltilmesinden sonra, fatura ve fiş kesmeme cezalarının da günün koşullarına uygun olarak yeniden belirlenmesi ilkesi üzerinde karara varıldı. Halen 500 lira düzeyinde olan bu cezaların 10 bin liraya kadar yükseltilmesi yolundaki görüş ağır basarken, toplantıda hazır bulunan bir yetkili, "500 liralık cezanın günün şartlarına göre komik kaçtığını" söyledi.

Toplantıda, vergi tahsilatı ve belgeli düzenin işlemesi için, "psikolojik silahlara başvurulması" kararı da alındı. Bu yöndeki önlemler arasında vergi mahkemelerinin ilamlarının kesinlik taşıması yönünden, kamuya açıklanması uygulaması üzerinde duruldu. Vergi borcu bulunan mükelleflerin adlarının kamuya duyurulması konusu da tartışıldı. Toplantıya katılan bir yetkili, konuyla ilgili olarak, "vergi mahremiyetini daraltabileceklerini" söylemekle yetindi.

Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in rakamlarına göre devlete 98 milyar lira vergi borcu bulunan mükelleflerin adları, "vergi mahremiyeti" ilkesi yüzünden açıklanmıyor.

SON 3 YILIN EN PAHALI AĞUSTOSU: İTO'YA GÖRE FİYATLAR YÜZDE 23 ARTTI
Ekonomide

Muhalefetten TRT'deki "laiklik" açıkoturumuna tepki

'Hilafete övgü programı'

SODEP *(Kartay): Bu programda laiklik ilkesinin açıklanması gerekirken, Osmanlı yönetiminin ve hilafetin övgüsü yapıldı.*

MDP *(Yaşa): Oturumu yöneten nörolog, fikirleri ve inançları bakımından bilinen bir kişidir. Herhalde ona teslim edilmeyecek konuların başında laiklik gelir.*

HP *(Ataklı): Dikkatle ve özel bir maksatla seçildiği anlaşılan konuşmacılar, Atatürkçü laik devlet anlayışını zaafa uğratmak ve bu suretle dinci devlet anlayışını halkımıza sinsice telkin etmek yolunu seçmişlerdir.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Televizyonda pazartesi gecesi yayımlananlaiklik konusundaki açıkoturuma, muhalefet partileri büyük tepki gösterdiler. Partileri adına bu tepkileri dile getiren yetkililer açıkoturumda Cumhuriyet öncesi dönemin özlemini açık açık ortaya konulduğunda birleştiler. SODEP Genel Başkan Yardımcılarından Cezmi Kartay böylesi programları yayımlama amacını TRT yöneticilerinin kimden ve nereden aldığını sormanın, gerçek Atatürkçülere bir görev sayıldığını bildirirken, MDP İstanbul milletvekili Prof. Memduh Yaşa açıkoturumda laiklik tartışmasının değil, din propagandasının yapıldığını söyledi. Halkçı Parti Genel Başkan Yardımcılarından Vecihi Ataklı ise "Laiklik Atatürk ilke ve devrimlerinin temel taşıdır, tüm öteki ilkeler bu temel üzerine oturtulmuştur" dedi.

SODEP Genel Başkan Yardımcılarından Cezmi Kartay, dört bölümlük laiklik dizisinin ilkinde yapılan konuşmaların ve açıklamaların gerçek Atatürkçüler için büyük kaygı nedeni olduğunu bildirdi. Kartay, "Bu programda Cumhuriyet rejimiyle birlikte kabul edilen laiklik ilkesinin açıklanması, örnekleri ve uygulamalarıyla anlatılması gerekirken, Osmanlı yönetiminin ve hilafetin övgüsü yapıldı" dedi.

Açıkoturumda, Cumhuriyet döneminin getirdiği hukuk düzeni yerine, şeri hukuk düzeninin savunulduğunu anımsatan Kartay, TRT'de ararla, Cumhuriyetimizin temel ilkelerini ve ulusal bütünlüğümüzü sarsacak nitelikte programlar yayımlandığını söyledi. Kartay Cumhuriyet öncesinin özlemini dile getiren bu programları yayımlama cesaretini, TRT yöneticilerinin nereden aldıklarını sormayı, gerçek Atatürkçülerin bu görev saydığını bildirdi ve şöyle dedi:

"Umuyor ve bekliyoruz, tüm yetkili ve sorumlular gereken duyarlılığı göstererek, bu yayınlara hak'lı bir ajanda bulunsunlar."

Milliyetçi Demokrasi Partisi İstanbul milletvekili Prof. Memduh Yaşa, TRT Yönetim Kurulu üyelerinin gerekli gerekçe açıkoturumlara başkanlık etmelerinin anlaşılmaz bir tutum olduğunu bildirdi ve "Böyle açıkoturumları normal şartlar içinde idare etmeleri akla bile gelemeyecek olan bazı kişilerin, sırf TRT Yönetim Kurulu üyesi oldukları için açıkoturum başkanı olarak ekranda görev almaları, böyle oturumları idare etmek için aranan kriterlere aykırıdır" dedi.

Prof. Memduh Yaşa, laiklik açıkoturumunu, nörolog olan bir kişinin yönetmesinin, oturumların ne derece taraflı yapılmak istendiğinin açık göstergesi olduğunu kaydetti. Yaşa, bu kişinin fikirleri ve özellikle inançları bakımından bilinen bir kişi olduğunu vurguladı ve "Herhalde ona teslim edilmeyecek konuların başında laiklik gelir" dedi.

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

ELDEM'E GÖRE İDAM CEZASI "İHTİYAÇ"

'Toplum ölüm cezasını kaldırmaya hazır değil,'

HP *Genel Sekreteri Şahin partisinin ölüm cezasına karşı olduğunu söyledi.*

FARUK BİLDİRİCİ

ANKARA — Adalet Bakanı Necat Eldem, "Türk toplumu ölüm cezasını kaldırmaya hazır değildir" dedi. Eldem, Türk toplumunda ölüm cezalarının çok derin bir mazisi bulunduğunu belirtti.

Eldem, Cumhuriyet muhabirinin ölüm cezalarına ilişkin sorularını yanıtlarken Türkiye'de ölüm cezasının kaldırılamayacağını ifade etti. Eldem'e yöneltilen

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Laiklik...

Yemek yiyenlerin yüzlerine bakmamak. Oturarak yemek ve sol ayağının üstüne oturup, sağ ayağını bükmek... Eli ile hem de üç parmak ile yemek. Ekmeği ile eti bıçakla kesmemek. Yemek kaplarını iyice sıyırmak, hatta su döküp suyunu içmek... Yüksek masalarda yemek yemek mekruhtur... Hurmayı tek yemek, mesela 7 ve 21 gibi... Yemekten sonra elleri yalamak sonra silmek lazımdır. O evde canlı insan ve hayvan resimleri varsa oraya gitmemek evladır. Mümin bir günah işlediği zaman kalbinde siyah bir nokta belirir.

Bu satırları bazı kitaplardan aldık. Diyebilirsiniz ki, herkes dilediği kitabı okuyabilir, ya da daha doğrusu okumakta serbest olmalıdır. Bu görüşe biz de katılırız, çünkü demokrasinin gereğidir.

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

HASAN CEMAL

Piyalepaşa imamı uluslararası politikada

'Demircan Hoca'lı TIME Kuveyt ve S.Arabistan'a sokulmadı

CİDDE, (THA) — Piyalepaşa Camii imamı Ali Rıza Demircan'ın "İslama Göre Cinsel Hayat" adlı kitabının yasaklanması ve yazarının yargılanması olayının yanıtları giderek genişliyor. ABD'nin en büyük haftalık dergilerinden "TIME" son sayısında bu konudaki bir haberinden ötürü Suudi Arabistan ve Kuveyt'e sokulmazken, bu iki ülkede imamlar camilerde verdikleri vaazlarda bu derginin cezalar dırılmasını istediler.

Cidde'de İngilizce yayınlanan "Saudi Gazette" gazetesinin baş makalesinde, TIME dergisinin Müslümanlığın cinsellik hayatındaki tasvirini tamamen çarpıttığı ve işi Hazreti Muhammed'e birçok yanlışlıkları atfetmeye kadar götürdüğü belirtildi.

TIME'ın haberini "İsrail kökenli Amerikan yayınlarının" bir

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

BEYRUT'TA KORKUNÇ PATLAMA
3. Sayfada

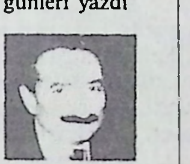
AT BAKANLAR KURULU'NDA GÖRÜŞÜLDÜ
7. Sayfada

Evren: Partiyi Ulusu kursun

***Bülend Ulusu:** Demirel'e rağmen sağ tabanlı bir parti kurmak zor*

Bir dönemin perde arkası
DAR SOKAKTA SİYASET 1980 1983
Yalçın Doğan
12 Eylül'lü günleri yazdı

Ecevit: Parti feshetmekle özgürlükçü demokrasiye geçilemez

Ecevit'in Evren'e yanıtından: "Kişisel değerlendirmelere ve önyargılara dayanarak partileri feshetmekle veya devlet yöneticilerinin kişisel eğilimlerine göre partilerini ve programlarını sınırlandırıp yönlendirmekle özgürlükçü demokrasiye geçilemez."

Demirel'in talimatı: Yeni parti için hazırlıklara geçin

Demirel, Güniz sokakta kurmaylarına şunları söylüyordu: "Yeni bir parti kurmak için hazırlıklara geçin. Serbest Fırka 97 gün var olmuş; kapatılmış, ama hâlâ yaşıyor. Bundan ders almasını bilmek lazım..."

Erbakan: Milli Selamet kapatılır, Milli İstikamet kurulur.

Pazara Cumhuriyet'te

Büyükşehir nereye gidiyor?

Başkan Yıldız, tedbir kararının kaldırılmasını istedi:

Arsayı alamazsak vazgeçerim

Paraları geri veririm: *Bir aydır sanki kabahat işlemişiz gibi bazı çevrelerden haklı olmayan, hiçbir gerekçesi olmayan saldırı ve eleştirilerle karşılaşıyoruz. Eğer bir iki gün içinde hükümet en başta "tedbir kararı" olmak üzere kendi engellerini ortadan kaldırmazsa, ben de halkın parasını geri verip bu girişimden vazgeçtiğimi kamuoyuna açıklamak zorunda kalacağım.*

FÜSUN ÖZBİLGEN'in söyleşisinin 2. bölümü 6. sayfada

Pasaportlar ekimde değişiyor

YENİLİKLER NELER?

Kalite yükseltilerek Avrupa standartlarına uygun hale getirilecek.

Cebe sığacak boyutlara indiriliyor.

Yazılar silinmesi olanaksız özel daktilolarla yazılacak.

Fotoğraf ve kimlik sayfası plastikle kaplanacak.

ANKARA, (a.a.) — İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, ekim ayından itibaren pasaportların değiştirilmeye başlanacağını söyledi. Akbulut, eldeki pasaportların değiştirilmesinin 1988 yılına kadar tamamlanacağını bildirdi.

Yıldırım Akbulut, pasaportlarla ilgili olarak Anadolu Ajansı muhabirine "Son zamanlarda sahte pasaport imalatı fevkalade artmıştı. Yeni düzenleme ile bunlar önlenecek. Artık, Türk pasaportlarını değiştirmek veya taklit etmek mümkün olmayacak" dedi.

İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, pasaportlarda kolaylaştırıcı ve düzenleyici uygulamalar yapılmasının yanı sıra, kalitenin de yükseltildiğini belirterek, pasaportların Avrupa standartlarına uygun hale getirildiğini kaydetti.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

• Afganistan kan içinde
• Guatemala'da zam ayaklanması
3. Sayfada

• Hacizli TEK ... başladı
9. Sayfada

• TOA ... adaylarının isimlerini gizli tutuyor
• Diyarbakır'ın ünlü karpuzu, petrolün tehdidi altında
12. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

İlk Sahibi...

Ne demişler,
— *Mal sahibi, mülk sahibi, nerde bunun ilk sahibi.*

Tercüman Gazetesi sahibi *Kemal Ilıcak*, "iş bitirici" bir kişiliğe sahiptir, böyle olduğu için yıllarca önce İstanbul'da geniş bir arazi parçası satın almış, arazi o günden bu

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Haydar Saltık

Haydar Saltık büyükelçilik önerisini reddetti

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Kara Kuvvetleri Komutanlığı'ndan emekliye ayrılan Orgeneral Haydar Saltık, Washington ya da Ottawa büyükelçiliklerine atanması yolunda yapılan önerileri kabul etmedi. Güvenilir kaynaklardan edinilen bilgilere göre, Saltık'a yurtdışına büyükelçi olarak gitmesi gerek Cumhurbaşkanı Kenan Evren, gerek Başbakan Turgut Özal tarafından önerildi. Bu

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Türkiye Büyük Millet Meclisi 3. yasama yılına başladı

Evren'den uyarılar

2 eylül

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, TBMM'nin 17. dönem 3. yasama yılını açış konuşmasında, Meclisi **"gayri meşru"** ve **"gayri hukuki"** tanımlayabilecek kadar ileri gidenlerin olduğuna dikkat çekti, **"Susan Türkiye yerine konuşan Türkiye mantığının bu ülkeye nelere mal olduğunu hepimiz biliyoruz. Kaldı ki, bugün susması gerekenler bile her gün konuşmaktadırlar"** dedi.

Tarihin tekerrür etmemesi için geçmiş olayların iyi değerlendirilmesini isteyen Evren, **"bizi aynı durumlara getirmek isteyen güçlerin her zaman olduğu gibi bugün de faaliyetlerini sürdürdüklerini"** söyledi. Evren, **"Demokrasi adını her gün ağızlarından eksik etmeyenlerin, Türkiye'de demokrasi var mıdır, yok mudur münakaşası yapanların, kendilerini demokrasi kahramanı gösterme çabası içinde bulunanların arzuladıkları sistemin bugüne kadar nelere mal olduğunu ve bundan sonra neye mal olacağını, neyi getirip neyi götüreceğini akılcı bir yaklaşımla, iyi değerlendirelim"** dedi.

Cumhurbaşkanı Evren, 20 dakika süren konuşmasında, güneydoğu bölgesindeki olayların 12 Eylül döneminde değil de, demokratik sisteme geçtikten sonra hız kazanmış olmasının altında yatan gizli planlara dikkati çekerek, **"Bu eşkıyalar maalesef komşu ülkelerde eğitim görüp beyinleri yıkandıktan sonra silahlandırılıp ülkemize sızdırılmakta, sıkıştırıldıklarında yine aynı ülkelerde barınma imkânı bulabilmektedirler"** dedi. Af kapsamının çok iyi değerlendirilmesini isteyen Cumhurbaşkanı, devlete karşı işlenmiş suçların af kapsamına alınması yolundaki iç ve dış mihrakların çatlak seslerine Mecliste itibar edilmeyeceğine inandığını vurguladı. Cumhurbaşkanı Kenan Evren, anayasanın değiştirilme girişimlerine değinirken, şimdi yanlış tefsir etmek suretiyle anayasanın geçici 15. maddesiyle uğraşıldığını kaydetti, **"Eğer muvaffak olurlarsa, anayasada delik açarak, ardından bu deliği gittikçe genişletmek suretiyle sıraya diğerlerini getireceklerdir"** diye konuştu.

Evren, ölüm cezasının kaldırılıp kaldırılmaması konusunda en sağlıklı kararı gerekirse bir referandumla halkın verebileceğini bildirdi.

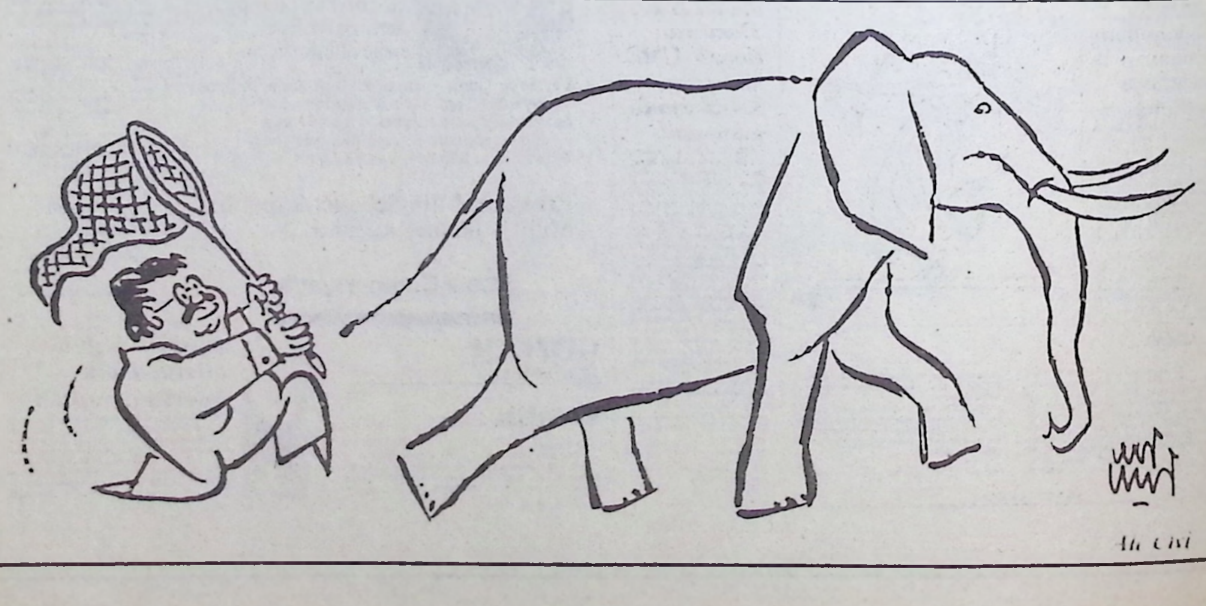
Cumhurbaşkanı Evren, dün saat 14.50'de Meclise gelişinde askeri törenle karşılandı. Saat 15.00'te Meclis Başkan Vekili **Turgut Kunter**, Başkanlık Divanı'nda yerini aldıktan sonra, **"yasama yılının yurdumuza ve milletimize hayırlı, uğurlu olması"** dileğinde bulunarak üyelere çalışmalarında başarılar diledi. Kunter, Cumhurbaşkanı'nın yasama yılının açış konuşmasını yapacağını bildirdiği sırada Cumhurbaşkanı Kenan Evren, ayakta alkışlarla Başkanlık Divanı kürsüsüne geldi. Bu sırada bando, İstiklal Marşı'nı çaldı. Evren, ayakta alkışlarla başladığı konuşmasının ilk paragrafının sonunda bir kez daha alkış aldı.

Alkışlanan cümle, **"Bu yasama yılının başarılı geçmesini, yurdumuz ve milletimiz için hayırlı sonuçlar vermesini dileyerek hepinizi en iyi duygularla selamlıyorum"**du. Bunun dışında üyeler, Cumhurbaşkanı'nı sessiz bir biçimde dinlediler.

Evren, Başkanlık Divanı'nda konuşmasını yaparken arkasında yer alan başkan vekilleri Turgut Kunter ve Halil İbrahim Karal konuşmayı ayakta dinlediler.

Cumhurbaşkanı Evren'in, TBMM'nin yeni yasama yılını açarken yaptığı konuşma şöyle:

"17'nci dönem 1'inci yasama yılının ilk birleşimi olan 7 Aralık 1983 günü, sizlere yine bu kürsüden hitap etmiş, fakat 2'nci yasama yılının ilk birleşimi olan 1 Eylül 1984 günü açış konuşmasını yapamamıştım. Geçen yıl böyle bir açış konuşması yapmamış olmamdan üzüntü duyan sayın milletvekili sayısının bir hayli fazla olduğunu ve hatta, bu durumu benim yüce Meclise karşı bir kırgınlığıma bağlayanların bulunduğunu öğrendim. Anayasanın, Cum-

hurbaşkanı'nın arzusuna bağlayan bu açış konuşmasının, bir mecburiyet haline dönüştürülmemesini sağlamak gibi samimi bir düşünceden başka hiçbir maksat gütmeyen bu davranışımdan dolayı ben de üzüldüm. Ancak sayın milletvekillerinin bu hassasiyetini şahsıma ve Cumhurbaşkanlığı makamına karşı beslenen sevgi ve saygının bir ifadesi olarak da kabul ettim. Bu çok manalı hassasiyetinizden ötürü hepinize teşekkürlerimi sunuyor ve bu yasama yılının da başarılı geçmesini, yurdumuz ve milletimiz için hayırlı sonuçlar vermesini dileyerek, hepinizi en iyi duygularla selamlıyorum.

TARİHİN TEKERRÜR ETMEMESİ

Önceki iki yasama yılında demokrasimizin temel organı olan yüce Meclisimiz, iktidarıyla, muhalefetiyle kısır, tahrip edici ve geçmişte gördüğümüz gibi yurdumuzun siyasi tansiyonunu yükseltecek anlamsız çekişmelerden, polemiklerden uzak, karşılıklı hoşgörü, sevgi ve saygıya dayanan yoğun ve verimli bir çalışma temposu içerisinde bulunmuş ve kanımca verimli hizmet vermiştir. Bu nedenle, yüce Meclisimizin siz değerli üyelerine teşekkür etmeyi zevkli bir görev sayıyorum. Geçmiş dönemlerde bu ulvi çatı altında millet çoğunluğunun hiçbir zaman tasvip etmediği çirkin olayların cereyan ettiğini ve hatta silahların çekildiğini, 6 ay gibi uzun bir süre hiçbir görevin yapılmadığını daima hatırlayalım. Tarihin tekerrür etmemesi için geçmiş olayları iyi değerlendirelim ve ondan ders almasını bilelim. Ve yine bilelim ki, bizi aynı durumlara getirmek isteyen güçler, her zaman olduğu gibi bugün de faaliyetlerini sürdürmektedirler. Demokrasi adını her gün ağızlarından eksik etmeyenlerin, Türkiye'de demokrasi var mıdır, yok mudur münakaşası yapanların, kendilerini demokrasi kahramanı gösterme çabası içinde bulunanların arzuladıkları sistemin bugüne kadar nelere mal olduğunu ve bundan sonra neye mal olacağını, neyi getirip neyi götüreceğini akılcı bir yaklaşımla iyi değerlendirelim.

DEMOKRASİYE BAĞLILIK

Milletine karşı inancını, güvenini ve saygısını kendi kişiliğinin ayrılmaz bir parçasına dönüştüren yüce Atatürk'ün temel ilkelerinin başında hepinizin bildiği gibi "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" ilkesi gelir.

Yüce Atatürk, ancak millet egemenliğine dayanan bir yönetimin, o ülkenin sorunlarına çözümler getireceğine inanmış ve bu görüşünü şartlar ne olursa olsun hayatı boyunca daima savunmuştur.

Unutmayınız ki, milletimizin demokrasiye olan bağlılık ve inancına, sizlerin sorumluluk ve görev anlayışındaki tutarlılık güç katacaktır.

12 Eylül Harekâtı sonrasının ilk milletvekilleri olma onuruna sahip sizleri, ilk günden itibaren bu konuda bilinçli ve duyarlı görmek, memnuniyetle ifade etmeliyim ki, demokrasimizin geleceği bakımından güven vericidir.

Hatırlayacaksınız, yine bu kürsüden, 7 Aralık 1983 günü yeni yasama yılı dolayısıyla yaptığım konuşmamda, sizleri, birbirinize düşürmek ve bölmek isteyenler bulunabileceğine işaret etmiştim. O günden bu yana gelişen olaylar, haklılığımı ispat etti sanıyorum. Serbest seçimlerle teşekkül eden bu yüce Meclisi "gayri meşru", "gayri hukuki" tanımlayabilecek kadar ileri gidenler ve hatta milletimizin ezici çoğunluğuyla onayladığı anayasamızın gayri hukukiliğini öne sürebilecek kadar gaflet içerisinde olanlar çıktı.

Konuşmamın burasında konuyu biraz daha açmak ihtiyacını hissediyorum. Gün geçmiyor ki, demokratik parlamenter sistemin işleyiş ve yapısına ilişkin çeşitli görüş ve değerlendirmelere tanık olmayalım. Benim görüşüm odur ki, demokratik parlamenter sistemi katı, bağnaz yaklaşımlarla değerlendirmeye gidersek, yanılgıya düşebiliriz. Tarihi süreç, milletlerin, insan onuruna en yaraşır bir sistem olan bu modeli, ülkelerinin siyasal, sosyal ve toplumsal yapılarına uyum sağlayabilecek bir işlerliğe kavuşturma yolunda çaba harcadıklarını göstermektedir.

Bu sistemle yönetilen milletler, sistemin bazı kaidelerini esas almışlar, bunun yanında ülkelerinin özelliklerinden doğan, örneğin din, örf ve âdetler ve geçmişten alınan acı dersler gibi ilkeleri de dikkate almak zorunda kalmışlardır.

BUGÜN SUSMASI GEREKENLER

Kişi ve kuruluşlar, bulundukları konuma, parlamento içinde olup olmadıklarına ya da Türkiye'de komünist bir partinin bulunup bulunmadığına göre demokratik parlamenter sistemi var veya yok saymaya kalkışırlarsa, bu yaklaşım inandırıcılıktan uzak olur.

'Susan Türkiye' yerine, 'konuşan Türkiye' mantığının bu ülkeye nelere mal olduğunu hepimiz biliyoruz. Kaldı ki, bugün susması gerekenler bile her gün konuşmaktadırlar.

Kendilerinin susmalarına veya konuşmalarına göre rejimi değerlendirenleri, sokaklarda oluk gibi kan akıtılır ve demokrasi göz göre göre, adeta katledilirken, iktidar ve muhalefet olarak sistemi esenliğe kavuşturma yerine, akıl almaz bir tutumla her gün birbirlerini karalayıp inatlaşanları ve dolayısıyla, şer güçlere cesaret verenleri aziz milletimiz de herhalde o eşsiz sağduyusu ile mutlaka gerektiği şekilde değerlendirmektedir.

Bugün Türkiye'de, birçok demokratik ülkede kâğıt üzerinde kalan özgürlükler, rahatça kullanılmaktadır. Basın ve sıkıyönetime rağmen, hiçbir kısıtlamaya tabi olmadan sesini rahatça duyurabilmektedir. Kişi ve kuruluşlar, düşüncelerini mevcut kanunlar çerçevesinde serbestçe ifade edebilmekte ve meydanlarda toplanabilmektedirler. Durum böyleyken, Türkiye'de demokrasi var mıdır, yok mudur, tartışmasına girenlerin, neyi hedef olarak aldıklarını, o hedefe ulaştırırlarsa, memlekete ne gibi fayda ve zararlar getireceğini çok iyi değerlendirelim. Değerlendirelim ki, aynı tarihi hatalara tekrar düşmeyelim.

GELECEĞE UMUTLA BAKABİLİYORUZ

Geride bıraktığımız dönemde yakın bölgemiz ve dünyamız, devam eden ve yeni başlayan savaşlara, toprak işgallerine, dozu gittikçe artan terör olaylarına, anlaşmazlıklara şahit oldu. Bu gelişmeler, tabiatıyla büyük küçük birçok ülkeyi etkiledi ve bu ülkelerin siyasal, sosyal ve ekonomik bakımdan boyutları değişik bunalımlarla karşı karşıya kalmalarına sebep oldu.

Ne mutlu bize ki, dünya genelinde böylesine olumsuz şartlara ve hele sıcak savaşların odak noktasını oluşturabilecek coğrafi konumumuza rağmen, Türkiye olarak huzur ve güven içinde geleceğe umutla bakabiliyoruz. Ancak yakın zaman öncesi yaşanılan acı

olayları daima hatırlayarak, bu ortamın değerini iyi bilmeli, tutum ve davranışlarımızı kişisel ihtiras ve beklentilerden uzak, daima ülke yararları doğrultusunda yönlendirmeliyiz. Yurdumuzun ufak bir yöresinde cereyan eden şekavet olaylarının 12 Eylül döneminde değil de, demokratik sisteme geçtikten sonra hız kazanmış olmasının altında yatan gizli planları iyi değerlendirmeliyiz. Bu eşkıyalar, maalesef komşu ülkelerde eğitim görüp beyinleri yıkandıktan sonra silahlandırılıp, ülkemize sızdırılmakta, sıkıştıklarında yine aynı ülkelerde barınma imkânı bulmaktadırlar. Terör olayları, artık dünyanın birçok ülkesini rahatsız eden boyutlara ulaşmıştır. Bizim vaktiyle bütün ülkelerin teröre karşı müşterek tedbir alma çağrımızı o tarihte kulak ardı eden devletler, şimdi aynı çağrıyı kendileri yapmaktadırlar. Ancak terör hareketlerine karışmış kişiler, yurt dışında siyasi mülteci olarak kabul edildikleri ve hatta itibar gördükleri sürece, bu belanın ortadan kalkmasının mümkün olamayacağını açıkça belirtmek isterim. Terörle mücadelede tecrübe sahibi olmuş ve başarılı sonuçlar almış Türkiye'nin, bu konuda bütün milletlere çağrıda bulunarak, uluslararası düzeyde alınması gereken önlemler konusunda öncülük yapması hususunu da yüce Meclisin takdirlerine sunarım.

Şimdi de, son günlerde giderek ön plana çıkarılmaya çalışılan af konusundaki kişisel görüş ve düşüncelerimi sizlere aktarmak istiyorum.

Af elbette insani bir harekettir. İnsan gerektiğinde ve zamanı geldiğinde affetmesini bilmelidir. Ancak bir suçluyu bağışlarken, karşı tarafın da hak ve hukukunu düşünmek zorundayız.

Sık sık af çıkarmanın, suçluyu suç işlemekte adeta daha cüretkâr bir hale getirdiğini bugüne kadarki uygulamalar göstermiştir. Af konusunda Türkiye birçok tecrübelerden geçmiştir. Politik çıkar ve stratejilere dayalı af zorlamalarının, ülkemize ne büyük zararlar verdiğini yakın zamanda hep birlikte gördük, yaşadık.

Bu sözlerimle affa karşı olduğum sanılmasın.

Ancak affın şeklini, kapsamını çok iyi değerlendirmek ve düşünmek zorunda olduğumuzu belirtmek istiyorum.

Parlamentomuzun, geçmiş acı tecrübelerin ışığında bu konuda en sağlıklı ve tutarlı yolu bulmak için dikkatli ve titiz davranacağına ve özellikle anayasamızın 14'üncü maddesinde sayılan, devletin varlığına karşı işlenmiş suçların da kendilerince birtakım tefsirler yaparak af kapsamına alınması tekliflerini zaman zaman ortaya atan iç ve dış mihrakların bu çatlak seslerine itibar etmeyeceğine içtenlikle inanıyorum. Senelerdir illegal olarak yurt dışında yıkıcı ve bölücü faaliyette bulunan kuruluşların ve radyolarının hemen hemen her gün genel af konusunda yayın yaptıklarını dikkate alırsak, affın kimler için istendiğini kolaylıkla anlayabiliriz. 1974 yılında da aynı mihraklar af konusunu işlemiş ve maalesef bu kampanyalarında muvaffak da olmuşlardı. Aynı taktiğin şimdi yürürlüğe konduğunu yüce Meclisin dikkatine sunmayı bir görev kabul ettim.

ANAYASAYI DELMEK

Bu vesileyle önemli gördüğüm bir noktaya daha değinmek istiyorum. 1982 Anayasamız hepimizin çok iyi bildiği gibi milletimizin ezici bir çoğunluğu ile kabul edilmiştir. Hepimizin çok iyi hatırlayacağı gibi o tarihte bu anayasanın karşısında olanlar, daha Türkiye Büyük Millet Meclisi açılır açılmaz, anayasanın değiştirilmesi girişimlerine başladılar. Bu girişimlerini dışarıda ve içeride bugün de aralıksız olarak kurnazca ve insafsızca sürdürmektedirler. Amaçları, bu konuyu devamlı canlı tutarak zihinlerde istihfam yaratmaktır. Bunların klasik taktikleri böyledir. Evvela masumane isteklerle sahneye çıkarlar, ardından da esas maksatlarını bir bir ortaya koymaya başlarlar. Şimdi anayasanın geçici 15'inci maddesiyle uğraşıyorlar. Geçici 15'inci maddeyi yanlış tefsir etmek suretiyle, bu madde ile işe başlamak istiyorlar. Eğer muvaffak olurlarsa, anayasada delik açarak, ardından da bu deliği gittikçe genişletmek suretiyle sıraya diğerlerini getirecekler. Nitekim diğer bazı geçici maddelerle ölüm cezalarının kaldırılması da onların gündemindedir. Ne garip bir tesadüftür ki, Avrupalı bazı taraftarları parlamenterler de, "Ne yapalım bizim aramıza girmek için anayasanızı değiştiriniz, siz de ölüm cezalarını kaldırınız" diye akıl hocalığı yapmaktadırlar. O sayın parlamenterler, aynı teklifi acaba neden kanunlarında ölüm cezası bulunan ve demokratik sistemle yönetilen birçok ülkelere ve özellikle Amerika Birleşik Devletleri'ne, Sovyetler Birliği'ne, diğer sosyalist ülkelere yapmamaktadırlar? İtiraf etmeliyim ki, bu fikri ortaya atanların çok insani gibi görünen bu düşüncelerine akıl erdirmekte güçlük çekiyorum. Zira bir tarafta öldürülen 5.500'ün üzerinde vatandaş, yıkılan yuvalar, tahrip edilen maddi ve manevi değerler. Öldürülenler arasında yurda yıllarca hizmet etmiş, başbakanlık, bakanlık, milletvekilliği, hâkimlik, savcılık, öğretmenlik, üniversitelerde öğretim görevliliği, sendika başkanlığı yapmışlarla, halkın güvenliğini üstlenmiş polis, jandarma ve vatan savunmasına hazırlanan subay, astsubay, kahraman Mehmetçik ve masum diğer birçok öğrenci, işçi, genç, yaşlı, erkek ve kadın. Bunlar kısa zamanda unutulacak 'Allah rahmet eylesin' denecek, fakat diğer tarafta, bu eylemleri gerçekleştirenler ve bu kadar vatandaşın kanına girenler bir zaman içerisinde hapisten çıkacaklar ve yine aynı eylemleri gerçekleştirmek için kuvvet kazanacaklar. Ya da dışarıda olanlara eylem yapmaları için cesaret verecekler. Bunu akıl izan kabul eder mi? Onlar kanunlara karşı gelecekler, devleti yıkmaya çalışacaklar, acımasızca birçok masum vatandaşı öldürecekler, ama biz bunlara 'bir daha yapma emi' diye nasihatte bulunacağız. Sayın milletvekilleri, bu tabloyu eksiksiz gözlerinizin önüne seriyorum ki, buna göre kararınızı veriniz. Bu konuda belki ben çok katı ve yanlış düşünüyor olabilirim. Eğer öyle kabul ediliyorsa, bunun en salim yolu, ölüm cezası kalksın mı, kalkmasın mı konusunu halkın oyuna sunmaktır. Halkımız o eşsiz sağduyusu ile her zaman olduğu gibi bu konuda da en iyiyi ve en doğruyu mutlaka bulacaktır. Böylece bize baskı yapmaya devam eden bazı Batılı dostlarımıza da gerekli cevap verilmiş olacaktır.

MEDENİ KANUN

Bu yasama döneminde çıkarılması gereken ve önemli bulduğum bazı kanun tasarıları üzerinde de görüşlerimi belirtmek istiyorum.

Birincisi, Medeni Kanundur. Hepimizin bildiği gibi bu kanunumuzun birçok maddeleri günümüz şartlarına cevap veremediğinden haklı olarak halkımızın büyük bir kesimini rahatsız etmekte idi. Bunu dikkate alarak Milli Güvenlik Konseyi döneminde ka-

bul edilen 1 Haziran 1981 tarih ve 2467 sayılı kanunla Türk Kanunu Medenisi ile ilgili çalışmalar yapmak üzere bir komisyon kurulmuş ve bu komisyona iki yıllık bir zaman verilmiştir. Komisyon iki yıl içerisinde bu kanun taslağını hazırlayamadığından süre bir yıl daha uzatılmış ve nihayet kanun tasarısı olarak 1984 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulmuştur. Bu yasama yılı içerisinde tasarının kanunlaşması halinde, büyük bir boşluğu dolduracağına inanmaktayım.

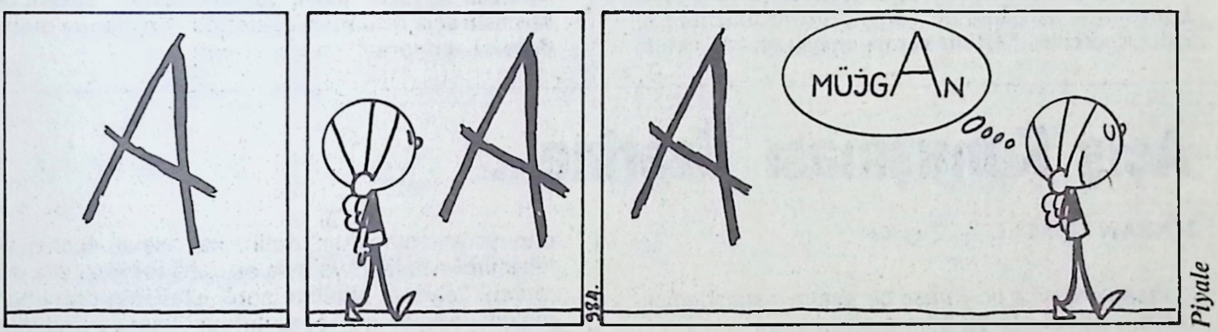
TÜRK CEZA KANUNU

İkincisi, Türk Ceza Kanunu'nda yapılması gereken değişikliklerdir. 1 Mart 1926 tarihinde kabul edilmiş bulunan 265 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda bugüne kadar 36 değişiklik yapılmasına rağmen, hâlâ suç ve ceza adaleti bakımından aksayan yönlerinin bulunduğu ve sosyal yapımıza uymadığı gerçeğinin oluşudur. Bu nedenle kanun ile ilgili çalışmalar yapmak üzere Adalet Bakanlığı'nda, Yargıtay, üniversiteler, barolar ve mahkeme temsilcilerinden teşekkül eden kurulun çalışmalarını bir an evvel sonuçlandırarak tasarının Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulmasını ve Millet Meclisi tarafından yasalaştırılmasının toplumsal açıdan büyük yarar sağlayacağı muhakkaktır.

son olarak, terörle mücadelede, bütün partilerimizin birlik ve beraberlik içerisinde olmalarını hatırlatmak istiyorum. Zira bu konuda gösterilecek ihmal ve oy kaygısı ile verilecek tavizlerin bizi nerelere sürüklediğini hep beraber gördük, yaşadık.

Ülkemizin çözümünü beklediği çok çeşitli sorunları vardır. Bunların içinde en önemlileri olarak işsizlik, hayat pahalılığı ve konut sorunlarını sayabiliriz. Bu sorunlara bu ulvi çatı altında hal çaresi bulunacaktır. Eğer sorunlarımızı sokakta halletme yolunu tercih eder ve vatandaşlarımızı her gün bir seçim havası içerisinde tutmaya çalışır ve onu sokağa dökersek, sonunda bir de bakarız ki, ülke zarar görmüştür. Yılların birikimi ve demokrasi tatbikatının yanlış anlaşılması ve uygulanması sonucu meydana gelen bu sorunları, bir çırpıda çözmenin kolay bir şey olmadığı muhakkaktır. Bu konuda hükümet ve parlamentonun, etkin ve tutarlı uygulamaların tespitinde yakın bir işbirliği içerisinde bulunması, muhalefetin, iktidarın yüklendiği sorumluluğu hatırlaması ve iktidarın da muhalefetin sesine kulak vermesi, yararlı gördüğü teklifleri reddetmeyerek kabullenmesi halinde mutlaka olumlu sonuçlar verecektir.

Bu duygu ve düşüncelerle, yeni yasama yılının daima güzellikten, iyilikten ve barıştan yana olan ülkemize ve yüce milletimize hayırlı olmasını temenni ediyor, hepinize başarı, mutluluk ve esenlik dilekleriyle sevgiler, saygılar sunuyorum."

Evren'in konuşmasına tepkiler

İnönü: Hürriyetlerin geliştirilmesi muhalefete düşüyor

2 eylül

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in TBMM'yi açış konuşmasını, **"iyi bir gelenek"** olarak niteleyerek, **"Ben Sayın Cumhurbaşkanını kurulmasına çok gayret ettiği düzeni koruyan bir insan olarak gördüm"** dedi.

TBMM'nin açılışına katılan Erdal İnönü, gazetecilerin sorusu üzerine, **"Cumhurbaşkanının düzenin korunmasını önde gelen bir kaygı olarak duyan bir konuşma yaptığını"** belirterek, **"Tabii bunu anlıyor, saygı duyuyor ve takdir ediyorum"** dedi. İnönü, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in TBMM'yi açış konuşmasını şöyle değerlendirdi:

"Düzeninin yakın geleceği ile ilgili yol gösterici sözler de söylemiş olmasını tercih ederdim. Çünkü Türk toplumu, olduğu yerde durmuyor. Devamlı gelişme içinde. Kalkınması için, hürriyetlerin gelişmesi için hepimizin gayret göstermesi gerekiyor. Bu daha çok muhalefette olanlara düşen görev, bunu biliyorum, ama bu sözlerimle Sayın Cumhurbaşkanı'nın konuşmasında ortaya koyduğu temel arasında bir gelişme olduğunu sanmıyorum. Ben ortaya koyduğu bu temel üzerinde halkımızın gelişmeye açık bir insan topluluğu olarak, gerek demokrasi içinde, gerek kalkınma yolunda ilerleyeceğine ve bu doğrultuda bizim büyük çabalarımız olacağına inanıyorum. Sayın Cumhurbaşkanı'nın konuşmasını, bu düzeni koruyan ve yakın gelecekteki gelişmeleri de bizden bekleyen bir

konuşma olarak aldım."

REFAH PARTİSİ

TBMM açılışına katılan Refah Partisi Genel Başkanı Ahmet Tekdal da, **"Sayın Cumhurbaşkanı'nın işaret ettiği hedefler hepimizin hedefleri olmalıdır"** dedi.

Tekdal, Cumhurbaşkanı Evren'in konuşmasını şöyle değerlendirdi:

"Ancak bu arada temas ettiği iki konuya bilhassa Refah Partisi olarak açıklık getirmek istiyoruz, bunlardan biri af konusudur. Biz RP olarak toplumumuzun, milletimizin hayat damarlarını kesmeye yönelik düşüncelere, eylemlere af düşünmemekteyiz. Bu nedenle çıkacak bir affa karşı tavır almak durumundayız. Ancak, özellikle inanç ve düşünceleri açısından ve siyasal görüşlerin ifade edilmesi açısından eğer mahkûmiyet söz konusu olmuş ise, bu af şümulüne alınması lazımdır. Bu bakımdan biz affı belli sınırları olan bir af olarak düşünüyoruz. İkinci husus, Refah Partisi, kendisine seçim neticesi sağlamış olmasa da teröre daima karşı çıkmış ve çıkacaktır."

ANAP

ANAP Genel Başkan Vekili **Mehmet Keçeciler** de Cumhurbaşkanı Evren'in konuşmasını **"gayet iyi ve güzel bir konuşma"** olarak niteledi ve ANAP'ın görüşlerinin de bu doğrultuda olduğunu söyledi. Keçeciler, Cumhurbaşkanı'nın af konusundaki görüşlerine ilişkin Adalet Bakanlığı'nın afla ilgili gerekli tedbirleri aldığını, ölüm cezalarının kalkması ya da kalması konusunda herhangi bir görüş belirtmediklerini söyledi. Keçeciler, **"Ölüm cezası anayasamızda vardır. Tatbik edilecektir"** dedi.

MDP Genel Başkanı **Ülkü Söylemezoğlu**, **"Demokrasi tüm müesseseleri ile bir bütündür. Cumhurbaşkanı da bu müesseselerin başındadır. Bu konuda herhangi bir yorum yapmam mümkün değildir. Cumhurbaşkanının açış konuşması yapmasından dolayı fevkalâde memnunuz"** dedi.

GÜRKAN

HP Genel Başkanı **Aydın Güven Gürkan**, Cumhurbaşkanı'nın konuşması için hemen bir değerlendirme yapmadı. Daha sonra konuşmayı değerlendirmek için toplanan HP MKYK'de bir konuşma yapan Gürkan, konuşmanın, HP'nin af, anayasa ve ülke sorunlarına bakış açısında en küçük bir değişmeye neden olmayacağını vurguladı.

DYP

DYP Genel Başkanı **Hüsamettin Cindoruk**, Cumhurbaşkanı Evren'in TBMM'nin açış konuşmasına ilişkin Cumhuriyet muhabirinin sorusunu yanıtlarken, **"Demokrasi üzerine değerlendirmemizi daha önce yaptık. Cumhurbaşkanı'nın konuşması nedeniyle değerlendirme yapmaya gerek duymuyorum"** dedi. Cindoruk, **"Partim ve ben, demokrasi üzerine değerlendirmelerimizi bundan sonra da değiştirmeyeceğiz. Milletin hakemliği her şeyi halleder"** biçiminde konuştu.

Cindoruk, çağrılı olmasına karşın TBMM'nin açılışına katılmayışının nedenine ilişkin soruya, **"Bir Meclisin açılması değil, kapatılmaması önemlidir. Meclisin açık tutulması önemlidir. Biz bunun mücadelesini veriyoruz"** yanıtını verdi.

Açış Konuşması Üzerine...

HASAN CEMAL — *2 eylül*

İnsan onuruna en yaraşır bir sistem olarak demokrasinin genel olarak altının çizilmesi...

Atatürk'ün *"Egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur"* ilkesinin TBMM çatısının altında vurgulanması...

Sorunların, *sokağa dökülmeksizin* parlamento içinde çözülebilmesi...

İktidar - muhalefet arasında diyalog ve gerektiğinde işbirliği...

Siyaseti, yarın seçim varmış gibi sürekli yüksek gerilimde tutma alışkanlığından sıyrılmak...

Ulusal birlik ve ülke bütünlüğünü hedef alan *"yıkıcı ve bölücü"* faaliyetlere karşı, terorizme karşı ortak mücadelenin önem ve gereği...

Bütün bunlar, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in dünkü TBMM'ni açış konuşmasını dinlerken altlarını dikkatle çizdiğimiz çeşitli noktalardır. Ve bunların tümüne genel olarak katıldığımızı belirtmeliyiz.

Ama Sayın Evren'in konuşmasında katılamayacağımız bazı görüşlerin yer alması da herhalde son derece doğal olacaktır.

İlk olarak af konusu vardır. Sayın Cumhurbaşkanı, kapsamın dar tutularak sadece *"kader kurbanları"*nın affedilmesi eğiliminde gözüküyor. Bize kalırsa, teröre karışmamış *"siyasal suçlar"*ın da affedilerek af kapsamının genişletilmesi birçok açıdan yararlı olacaktır. Katili, kaçakçısı, hırsızı ve *"Pişmanlık Yasası"* yoluyla eli kanlı teröristi affa uğrarken, "siyasal nitelikte suç" işleyenin demirparmaklık arkasında bırakılması kamu vicdanını sızlatacaktır. Bu konuda Sayın Cumhurbaşkanı'ndan daha hoşgörülü bir bakış açısını beklemek durumundayız.

Üzerinde durmak istediğimiz ikinci konu, anayasa değişikliğine dönük isteklerdir. Biliyoruz, 1982 Anayasası ulusumuzun büyük çoğunuğunca kabul edilmiştir. Ama bu demek değildir ki, 1982 Anayasası eleştirilemez ve değiştirilemez.

1982 Anayasası, siyasal katılımı kısıtlayan yanlarıyla demokrasi açısından eleştirilmelidir. Bunun gibi, 1982 Anayasası, kendi içinde gösterilen yollardan TBMM çatısı aldında değiştirilebilir; bu değişikliğe dönük istekler ise, demokrasinin özüyle son derece tutarlı sayılmalıdır.

Kısaca işaret etmek istediğimiz üçüncü konu da demokrasinin tanımı ve kapsamıdır.

Ülkemizdeki çok partili rejimin, Batı demokrasisinin ölçütlerine göre bir hayli dar çerçeveye sahip olduğu herhalde gözden uzak tutulamaz. *Otoriter* sayılabilecek bu çerçevenin, Türkiye'nin *"coğrafyası"* ile, *"gelişmişlik düzeyi"* ile gerekçelenmek istediği bilinmektedir. Türkiye'nin zaman için-

KAVRAM DERSANESİ
Üniversiteye hazırlamada iddialıyız
Lise sonlar 2 Eylül
Beklemeliler 23 Eylül (Sabah)
Laleli 528 64 37, Şehzadebaşı 522 75 74

Cumhuriyet

HEP ATATÜRK'ÜN YANINDA
[illegible]

62. Yıl; Sayı: 21916 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. [illegible] 2 Eylül 1985 Pazartesi

Türkiye Büyük Millet Meclisi 3. yasama yılına başladı

Evren'den uyarılar

Bugün susması gerekenler bile her gün konuşuyor

Afta çatlak ses: *Parlamentomuzun, anayasanın 14. maddesinde sayılan, devletin varlığına karşı işlenmiş suçların da kendilerince birtakım tefsirler yaparak af kapsamına alınması tekliflerini zaman zaman ortaya atan iç ve dış mihrakların bu çatlak seslerine itibar etmeyeceğine inanıyorum.*

Anayasayı delmek isteyenler: *1982 Anayasası'na karşı çıkanlar şimdi anayasanın geçici 15. maddesiyle uğraşıyorlar. Yanlış tefsir etmek suretiyle bu madde ile işe başlamak istiyorlar. Eğer muvaffak olurlarsa anayasada delik açarak, ardından bu deliği gittikçe genişletmek suretiyle sırayla diğerlerini getirecekler.*

Ölüm cezasına referandum: *Ölüm cezasının kaldırılması konusunda belki ben çok katı ve yanlış düşünüyor olabilirim. Eğer öyle kabul ediliyorsa bunun en salim yolu ölüm cezası kalksın mı kalkmasın mı konusunu halkın oyuna sunmaktır. Böylece bize baskı yapan bazı Batılı dostlarımıza da gerekli cevap verilmiş olacaktır.*

Komşu ülkelerden eşkıya: *Yurdumuzun ufak bir yöresinde cereyan eden şekavet olaylarının demokratik sisteme geçtikten sonra hız kazanmış olmasının altında yatan gizli planları iyi değerlendirmeliyiz. Bu eşkıyalar maalesef komşu ülkelerde eğitim görüp beyinleri yıkandıktan sonra silahlandırılıp ülkemize sızdırılmaktadır.*

MECLİS BAHÇESİNDE GÖSTERİ — TBMM'nin yeni yasama yılına başlaması dolayısıyla ilk tören dün TBMM bahçesindeki Atatürk Anıtı'na çelenk konulmasıyla başladı. Necmettin Karaduman'ın görev süresi dolduğu için en yaşlı başkan vekili olan Turgut Kunter, Atatürk Anıtı'na çelenk koydu ve saygı duruşunda bulundu. Törene, HP Genel Başkanı Gürkan, MDP Genel Başkanı Söylemezoğlu, Necmettin Karaduman, milletvekilleri ile Meclis personeli katılırken, hiçbir bakanın törende bulunmadığı gözlendi. Daha sonra Meclis Parkı'nda Ankara Büyükşehir Belediye Bandosu konserler verdi, Devlet Halk Dansları Topluluğu da gösterilerde bulundu. Gösteri süresince görev süresi sona eren Meclis Başkanı, çevresi kalabalık bir yurttaş topluluğu ve çocuklar tarafından sarıldı. (Fotoğraf: [illegible])

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, TBMM'nin 17. dönem 3. yasama yılını açış konuşmasında, Meclisi "gayri meşru" ve "gayri hukuki" tanımlayabilecek kadar ileri gidenlerin olduğuna dikkati çekti. "Sanki Türkiye yerine konuşan Türkiye manzarası bu ülkeye neler mal olduğunu hepimiz biliyoruz. Kaldı ki, bugün susması gerekenler bile her gün konuşmaktadırlar" dedi.

Tarihin tekerrür etmemesi için geçmiş olayların iyi değerlendirilmesini isteyen Evren, "Bizi eski dönemlere getirmek isteyen güçlerin her zaman olduğu gibi bugün de faaliyetlerini sürdürdüklerini" söyledi. Evren, "Demokrasi adını her gün ağızlarından eksik etmeyenlerin, Türkiye'de demokrasi var mıdır, yok mudur münakaşası yapanların, kendilerini demokrasi kahramanı gösterme çabası içinde bulunanların arzuladıkları sistemin bugüne kadar nelere mal olduğunu ve bundan sonra neye mal olacağını, neyi getirip neyi götüreceğini akıllı bir yaklaşımla, iyi değerlendirelim" dedi.

Cumhurbaşkanı Evren, 20 dakika süren konuşmasında, güneydoğu bölgesindeki olayların 12 Eylül döneminde değil de, demokratik sisteme geçtikten sonra hız kazanmış olmasının altında yatan gizli planlara dikkati çekerek, "Bu eşkıyalar maalesef komşu ülkelerde eğitim görüp beyinleri yıkandıktan sonra silahlandırılıp ülkemize sızdırılmakta, sıkıştırıldıklarında yine aynı ülkelerde barınma imkânı bulabilmektedirler" dedi. Af kapsamının çok iyi değerlendirilmesini isteyen Cumhurbaşkanı, devlete karşı işlenmiş suçların af kapsamına alınması yolundaki iç ve dış mihrakların çatlak seslerine Meclisin itibar etmeyeceğine inandığını vurguladı. Anayasanın değiştirilmesine girişenlerine de değinen Cumhurbaşkanı Evren, şimdi yanlış tefsir etmek suretiyle anayasanın geçici 15. maddesiyle uğraşıldığını belirtti. "Eğer muvaffak olurlarsa, anayasada delik açarak, ardından bu deliği gittikçe genişletmek suretiyle sırayla diğerlerini getireceklerdir" diye konuştu.

Evren, ölüm cezasının kaldırılıp kaldırılmaması konusunda en sağlıklı kararı getirecek bir referandumla halkın vereceğini [illegible] bildirdi.

Cumhurbaşkanı Evren, dün saat 14.30'da Meclise gelişinde askeri törenle karşılandı. Saat 15.00'te Meclis Başkan Vekili Turgut Kunter, Başkanlık Divanı'nda yerini aldıktan sonra, "Yasama yılının yurdumuza ve milletimize hayırlı, uğurlu olması" dileğinde bulunarak üyelere çalışmalarında başarılar diledi. Kunter, Cumhurbaşkanı'nın yasama yılının açış konuşmasını yapacağını bildirdiği sırada Cumhurbaşkanı Kenan Evren, ayakta alkışlarla Başkanlık Divanı kürsüsüne geldi. Bu sırada bando, İstiklal Marşı'nı çaldı. Evren, ayakta alkışlarla başladığı konuşmasının ilk paragra-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

EVREN'İN KONUŞMASI İÇİN NE DEDİLER

İnönü: Hürriyetlerin geliştirilmesi muhalefete düşüyor

Cindoruk: *Değerlendirme yapmaya gerek duymuyorum. Meclisin açılması değil, kapatılmaması önemli.*

Gürkan: *Af ve anayasa konusunda tavrımız değişmeyecektir.*

Tekdal: *İnanç, düşünce ve siyasal görüşlerin açıklanmasından doğan mahkûmiyetler af kapsamına alınmalı.*

Keçeciler: *Gayet iyi ve güzel bir konuşma. Ölüm cezası anayasamızda vardır, tatbik edilecektir.*

Söylemezoğlu: *Yorum yapmam mümkün değil. Ancak açış konuşması yapmasından fevkalade memnunuz.*

CANAN YAZGANGİL VE BETÜL UNCULAR'IN MECLİS NOTLARI

8. Sayfada

Çarşamba günü Bakanlar Kurulu'nda görüşülecek

Eldem: Af taslağı hazır

AFFIN KAPSAMI

Taşar: Anarşistler ve bölücüler affedilmemeli

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP Genel Sekreteri Mustafa Taşar, bölücü ve anarşik hareketlere katılanlara af çıkarılmasına karşı olduğunu söyledi.

Taşar, Cumhuriyet muhabirinin af konusundaki sorusunu yanıtlarken, "Af kanunu bu dönem Meclis gündemine gelecek" dedi. "Kanun, komisyonlarda ve Genel Kurul'da görülecek. Orada çoğunluk neye karar verirse öyle çıkacaktır" diyen Taşar, "Belki bizden değişik fikirleri olanlar olabilir. Affın kapsamına girecek olanları değil, ama kapsamına giremeyecek olanları söyleyebilirim. Devlete, millete zarar veren, anarşik hareketlerde bulunmuş kimseler için af yapılmamalıdır" biçiminde konuştu.

Taşar, af kapsamına giremeyecek olan devlete karşı suç işleyenlerin yasalarla belirlenmiş olduğunu belirterek, "Bütünlüğe karşı gelen, bölücü ve anarşik hareketlere katılanlara af çıkarılmasına karşıyım" dedi.

Bakanlar Kurulu afla ilgili hazırlıklarını bu ay içinde tamamlayarak yasa tasarısını eylül sonu ya da ekim başında Meclise sunacak.

HP ve SODEP'in Af Komisyonu geniş kapsamlı bir af için çalışmalarını bu hafta içinde tamamlayacak.

ANKARA, (ANKA) — Uzun süreden beri tartışma konusu af ile ilgili nihayet "somut" adımlar atıldı ve Adalet Bakanlığının hazırladığı taslak üzerinde çalışmalar tamamlandı. Bir iki güne kadar Başbakanlığa gönderilecek olan taslağın çarşamba günü Bakanlar Kurulu'nda ele alınacağı öğrenildi.

Çıkarılacak af konusunda ANKA muhabirinin sorularını yanıtlayan Adalet Bakanı Necat Eldem, taslakla ilgili teknik çalışmaların tamamlandığını açıkladı. Eldem, taslağın bir iki gün içinde Bakanlar Kurulu'na sunulacağını söyledi. Ancak, Eldem, "affın kapsam ve biçimine" dışkın bir soruya, "siyasi tercih meselesi" olduğu gerekçesiyle yanıt vermeyeceğini söyledi.

Bu arada, hükümetin "siyasi suçları" kapsam dışında bırakacak bir af düşündüğü, Adalet Bakanlığı'nın hazırladığı af taslağının da bu paralelde olduğu belirtiliyor. Hükümetin düşün-

(Arkası Sa. 6, Sü. 4'de)

Asgari Ücret Tespit Komisyonu bugün toplanıyor

900 bin işçi için kader toplantısı

MDP: *Asgari ücret 50 bin liradan aşağı tespit edilirse, işçinin haline oturup ağlamak gerekir.*
HP: *Gecekondu kiralarının 30 bin lira olduğu bir ülkede asgari ücret en az 75 bin lira olmalı.*
DYP: *Asgari ücret, asgari harçlık haline dönüştü.*
SODEP: *Yıllık enflasyon oranı mutlaka göz önünde tutulmalı.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Asgari Ücret Tespit Komisyonu, 1.5 yıl aradan sonra bugün toplanacak. 600 bini özel sektörde 300 bini kamu kesiminde olmak üzere yaklaşık 900 bin işçiyi yakından ilgilendiren komisyon, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli'nin açış konuşmasıyla çalışmalarına başlayarak, asgari ücreti saptayacak. Komisyonda; hükümet, Türk-İş ve TİSK'ten 5'er temsilci bulunuyor.

Asgari ücret tespit edilirken, hükümet ile TİSK aynı görüşü paylaşarak, çalışan tek kişinin "asgari harcamasının" dikkate alınmasını isterlerken, Türk-İş'in aksi görüşte ısrarlı bir tutum içine gireceği bildiriliyor. Türk-İş yöneticileri, asgari ücretin saptanması konusunda daha önce İş Yasası'nda değişiklik öngören yasa önerilerinde, asgari ücretin net ödenmesini, iki çocuklu bir ailenin göz önüne alınarak belirlenmesini istediklerini anımsatarak, Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nda bu önerilerinde ısrarlı olacaklarını kaydettiler. Türk-İş yöneticileri ayrıca, milli gelirdeki ve reel ücretlerdeki düşüş ile kira faktörünün de mutlaka asgari ücretin belirlenmesinde dikkate alınması gerektiğini yinelediler.

Komisyonda [illegible] çoğunluğu oluşturan hükümet ile TİSK'in görüşünün ağır basarak, yalnız çalışan işçinin ölçü alınmasına kesin gözüyle bakılıyor.

ANKA'ya göre, hükümetin asgari ücret artışında, memurlara yapılan zammın ölçü olarak alınmasını istediği bildiriliyor. Hükümet yetkililerine göre, 1985 yılında memur maaşlarına ortalama yüzde 49 zam yapıldı. Bu nedenle yeni asgari ücret saptanırken bu oran dikkate alınacak. Bir hükümet yetkilisi, Başbakan Özal'ın ABD'de asgari ücret artışıyla ilgili açıklamasını hatırlatarak, asgari ücret artışının yüz-

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

Açış Konuşması Üzerine...

İnsan onuruna en yaraşır bir sistem olarak demokrasinin genel olarak altının çizilmesi...

Atatürk'ün "Egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur" ilkesinin TBMM çatısının altında vurgulanması...

Sorunların, sokağa dökülmeksizin parlamento içinde çözülebilmesi...

İktidar - muhalefet arasında diyalog ve gerektiğinde işbirliği...

Siyaseti, yarın seçim varmış gibi sürekli yüksek gerilimde tutma alışkanlığından sıyrılmak...

Ulusal birlik ve ülke bütünlüğünü hedef alan "yıkıcı ve bölücü" faaliyetlere karşı, terörizme karşı ortak mücadelenin önem ve gereği...

Bütün bunlar, Cumhurbaşkanı Kenan Ev-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

• Gorbaçov: ABD ile ilişkiler patlama noktasında
• Amerikalı astronotlar uzayda rekor kırdı
3. Sayfada
• Arıkan: Partiyi kurunca Demirel'le görüşeceğim.
• Gürkan: Kadınsız politik ortam kısır ve kavrukturk.
7. Sayfada
• Diyarbakır, uzay mekiğinin zorunlu iniş alanları arasında
12. Sayfada

Eylül hareket getirdi

Haber Merkezi — Kurban Bayramı ve 30 Ağustos Zafer Bayramı'nı içine alan "uzun tatil" sona erdi. Yaz tatilini de bitiren. Binlerce kişi bugün işbaşı yapmak üzere büyük kentlere döndüler. Eylül ayı, iç ve dış siyasetin yanı sıra ekonomiye bir "canlılık" getirecek. Bir dizi mal ve hizmet zam bekliyor. Okul derdi, yakacak sorunu başlayacak. İşte, "sorunlar takvimi":

Akaryakıt zammı kapıda

Hükümetin, akaryakıt ürünlerine 15. zammı bugünlerde bekleniyor. 18 hazirandan beri zam görmeyen akaryakıt zammının arkasından elektrik ve KİT zamları gelecek.

Vergide ceza

Zamanında ödenmeyen kamu alacaklarına zamlı ceza uygulamasına bugün başlanıyor. Gecikme zammı olarak yılda yüzde 75, tecil edilmiş alacaklara ise yüzde 54 gecikme faizi uygulanacak. Gecikme cezası olarak ilk ay içinde yüzde 10, sonraki beş ay içinde yüzde 7, daha sonraki dönem için de yüzde 5 faiz işletilecek. Bu arada gümrük vergisi erteleme faizi de yeni uygulamaya koşut olarak yüzde 54 yükseltildi.

Sokak zammı

Emlak vergisi için saptanan yeni rayiç bedeller 16 eylül pazartesi günü vergi dairelerinde asılarak ilan edilecek. 15 milyona yakın emlak vergisi mükellefi yeni beyanlarını 1986'nın mart ve ağustos ayları arasında verecek.

Yazar kasadan fiş

Zorunlu yazar kasa uygulamasına fiilen bugünden itibaren başlanacak. Yazar kasa kullanımında yıllık cirosu 120 milyonu aşan mükellefler için süre önceki gün doldu.

Ambalaja dikkat

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın kademeli olarak başlattığı ambalaj standardı uygulamasına 15 eylülde toptancı aşamasında başlanacak. Ambalaj standardı uygulaması üretim aşamasında 15 ağustos tarihinde başlatılmıştı.

Zamlı telefon

Bugünden başlayarak kentiçi fazla konuşmalardan 40 lira alınacak. Otomatik ya da memur aracılığı ile yapılan kentlerarası konuşmalara da yüzde 33 oranında artırımlı ücret uygulanacak.

Kömüre yüzde 5

Isınma amacıyla kullanılan kömüre yüzde 5 oranında zam uygulamasına bugün başlanacak. Kömüre ilk olarak ağustos ayında yüzde 10 zam yapılmıştı. Zammın ikinci bölümü bugün, üçüncü bölümü de 1 ekimde uygulamaya girecek. Böylece ısınma kömürü fiyatına üç ay içinde yapılan toplam zam yüzde 30'u bulacak. İstanbul'da da Anakent belediyesinin tonu 12 bin liradan ucuz kömür satışlarına bugün başlanacak. 15 tondan az istekler ilçe belediyelerince, çok olan istekler ise anakent belediyesi'nce karşılanacak.

Taksimetrelerin açılışı

İstanbul'da taksi, dolmuş ve minibüs taşıma ücretlerinde yüzde 20 oranında yapılacak zammın görüşülmesine bugün başlanacak ve belirlenecek ücretler 15 eylülde değin yürürlüğe girecek. Buna göre taksimetrelerin açılış ücreti 250, kilometre başına 125, dolmuşlarda da en kısa mesafe 90 lira olacak.

Okul kayıtları

Anadolu liseleri ile özel Türk ve yabancı okulları yedekten kazananların kesin kayıtları bugün başlayacak. Öğrenciler bugünden itibaren kendilerine gönderilen puan kartları ile, kartlarında belirtilen okullara başvurabilecekler. Kesin kayıt işlemleri 6 eylülde sona erecek.

Ortaokul ve ortaöğretim kurumlarına 1985-1986 öğretim yılı için öğrenci kayıtları 1 eylül günü başlayarak 2 ekim günü sona erecek. Kent, kasaba ve köy okullarında ise öğrenci kayıtları 16 eylül pazartesi günü ile 2 ekim çarşamba günü arasında gerçekleştirilecek. Öğretmenler kurulu toplantısı da 23-24 eylül günlerinde yapılacak ve başarısız öğrencilerin durumu ele alınacak.

Üniversitelerdeki kayıt işlemleri 9 eylülde başlayıp 20 eylülde sona erecek.

Yurt-Kur'dan 1985-1986 ders yılında öğrenim ve harç kredisi almak ya da kurum yurtlarında kalmak isteyen öğrencilerin başvuruları [illegible] günü sona erecek.

(Arkası Sa. 6, Sü. 5'de)

KARA ÖFKE — Güney Afrika'da siyahların isyanı hızla yayılıyor. Irkçı rejim, çağdışı Apartheid politikasında direndikçe siyahların öfkesi de artıyor. Arabalar yakılıyor ve beyazlar öldürülüyor.

Güney Afrika'da ırkçı rejim sıkıştı

Greve giden 60 bin siyah madenci polisle çatışıyor

Cenazeden dönen siyahlar bir arabayı yaktı, 2 beyazı öldürdü, ikisini yaraladı.
Güney Afrika hükümeti dış borçlarını ödemeyi yıl sonuna kadar durdurdu.

Dış Haberler Servisi — Son aylarda giderek artan siyasal huzursuzluktan büyük mali krize düşen Güney Afrika hükümeti, yıl sonuna kadar dış borçlarını dondurduğunu açıkladı. Ülkedeki 60 bin siyah maden işçisinin grevi de dün başladı. Önceki gün başlayan yeni şiddet olayında siyahlar 2 beyazı öldürdü, 2'sini yaraladılar.

Güney Afrika Maliye Bakanı Du Plessis, ülkenin dış borçlarını yeniden düzenleyebilmek amacıyla yıl sonuna kadar dondurulduğunu söyledi. Plessis, ülkenin döviz sıkıntısı içinde olduğunu, yabancı bankaların artık düzenli olarak borçları yenilemediğini belirtti.

Güney Afrika'nın [illegible]

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

de kontrollü bir biçimde *"demokrasiye açılacağı"* öne sürülmektedir.

Bunları biliyoruz...

Söylemek istediğimiz şudur: *Daha çok demokrasi* isteklerinin ardında her zaman *karanlık hesaplar* aramanın yerinde bir davranış olduğu kanısında değiliz.

Ülke bütünlüğü ile ulusal birliğimizi hedef alan *"yıkıcı ve bölücü"* güçlere karşı mücadelenin, demokrasinin genişleyen sınırları içinde çok daha iyi yürütüleceğine inanıyoruz.

Demokrasi, Sayın Evren'in konuşmasında belirttiği gibi "insan onuruna en yaraşır" sistemdir. Bu bakımdan, demokrasinin temel ilkelerini ülkemizde geçerli kılmaya çalışalım.

Ve demokrasiden korkmayalım...

Birkaç Nokta...

UĞUR MUMCU — *3 eylül*

Cumhurbaşkanımız Sayın Kenan Evren'in önceki günkü konuşmasında katılmadığımız noktalar var. Bunları belirtmeyi gazetecilik görevimiz sayıyoruz.

Katılmadığımız ilk nokta, demokrasinin tanımından kaynaklanmaktadır. Eğer Türkiye örnekleri Batı ülkelerinde görülen bir demokrasi anlayışını benimseyecekse, bu demokrasi anlayışında düşünce ve örgütlenme yasakları bulunmadığını hemen belirtmek isteriz. "Düşünce suçu" diye bir kavramı yasalarımızdan söküp atmadıkça, bin kez de seçim yapılsa, Batılı anlamda demokrasiye adımımızı atmış sayılamayız. "NATO ülkeleri kadar özgürlük" istemek Türkiye'de kimse için bir "medeni cesaret" konusu olmamalıdır.

Sayın Evren'in af konusundaki düşünce ve kaygılarına da katılma olanağı bulamıyoruz.

Sanırız, "kader kurbanları" adı verilen adi suç işlemiş hükümlülerin affı konusunda genellikle herhangi bir görüş ayrılığı yoktur. Olsa bile, bu ayrılık bu tür suçlarda yapılacak ceza indirimiyle ilgili olabilir. Af konusunda asıl can alıcı sorun siyasal nitelikli suçlar için af getirilip getirilmeyeceğidir. Kimse siyasal nedenlerle adam öldüren teröristlerin affedilmesini istemiyor. Ya neyi istiyor? Şiddet eylemleri ile ilgili olmayan ve anlamları dönemden döneme değişen siyasal suçlar nedeniyle cezaevlerinde bulunanların affedilmeleri isteniyor. Ellerini kana bulamamış, üstelik bu tür eylemlere var güçleriyle karşı çıkmış insanların siyasal düşünceleri ve felsefi inançlarından ötürü yargılanmalarını uygarlığa da demokrasiye de aykırı görüyoruz. Bu yüzden sağcı ya da solcu, her kim yalnızca siyasal düşüncesinden, savunduğu bir görüşten, sahibi olduğu ideolojik ya da dinsel inançları, üyesi olduğu bir sendika ve dernekten ötürü yargılanmış ve cezaya çarptırılmışsa, evet, bunların affını istiyoruz.

Üzerinde durulması gereken bir başka nokta da şudur:

Silahlı sağ eylemciler, Ceza Yasası'nın adi suça ilişkin hükümleri gereğince mahkûm edilmişlerdir. Buna karşılık duvarlara afiş asmak bile siyasal suç olarak görülmüş ve sanıklar Ceza Yasası'nın ilgili hükümleri gereğince çeşitli cezalara çarptırılmışlardır. Bu yüzden, adi suçlar için getirilecek bir af yasasından siyasal nedenlerle adam öldüren silahlı sağ eylemciler de yararlanacaklar, buna karşılık, hiçbir şiddet eylemine bulaşmamış düşünce suçu sanıkları, "devlete karşı suç" kavramı içine alınarak af kapsamı dışında tutulacaklardır. Bu yürekler acısı adaletsizliğe bir de daha önce yapılan düzenlemelerle çeşitli kaçakçılık suçlarının affedildiklerini de eklerseniz, adaletsizlik daha da vicdanları tedirgin edici bir hal alır.

Kaldı ki, "devlete karşı suç işlemiş" diye tanımlanan teröristlerin bir bölümü "Pişmanlık Yasası" olarak adlandırılan "ihbarcı affı" ile daha bugünden özgürlüklerine kavuşmuşlardır. Bu bir çelişki değil midir? Bir yandan "devlete karşı suç işleyeni affetmeyiz" diye anayasa maddeleri konacak, öte yandan devlete karşı suç işlemiş kanlı teröristler affedilecekler. Sonra da hiçbir kanlı eyleme girmemiş insanlar, üyesi oldukları sendika ya da dernekleri nedeniyle yargılanacaklar ve af kapsamı dışında tutulacaklar... İşte biz bunu büyük adaletsizlik sayıyoruz.

Ekleyelim: Bu "Pişmanlık Yasası", terör örgütleriyle ilgili operasyonlar düzenlenirken akla gelmemiş, suç kanıtları büyük ölçüde ortadan kaldırıldıktan sonra yasa kabul edilerek yürürlüğe konmuştur. Eğer bu yasa, teröristlerle ilgili operasyonların başladığı günlerde kabul edilseydi, hiç şüphesiz yararlı olurdu. Operasyonların üzerinden bu kadar zaman geçtikten sonra çıkarılan yasa, bugünkü uygulama ile "ihbarcı affı" anlamına gelmiştir. Öyleyse "devlete karşı suç işleyenleri affetmeyiz" görüşünü -kusura bakılmasın- pek inandırıcı bulamıyoruz. İşte devlete karşı suç işleyenler "Pişmanlık Yasası" ile birer birer affediliyorlar.

1974 affı ile ilgili değerlendirmeler de gerçeği yansıtmamaktadır. Yansıtmamaktadır, çünkü bu aftan yararlananların "binde biri" diyebileceğimiz bir bölümü 12 Eylül öncesi eylemlerine katılmış, diğerleri toplumun birçok kesiminde görev alarak siyasal yaşamdan tümüyle çekilmişlerdir. 12 Eylül öncesi eylemlerinin 74 affı ile açıklanmayacak çok yönlü, derin ve karmaşık nedenleri bulunmaktadır.

Sayın Evren'in bu konular dışında yürekten katıldığımız düşüncesi, teröristlerin yurt dışında himaye gördükleri yolundaki haklı eleştirileridir. Gerçekten eli kanlı teröristlerin birçoğu Batı ülkelerinden "sığınma hakkı" istemekte ve bu istek de hemen kabul edilmektedir. Uluslararası terör ile mücade-

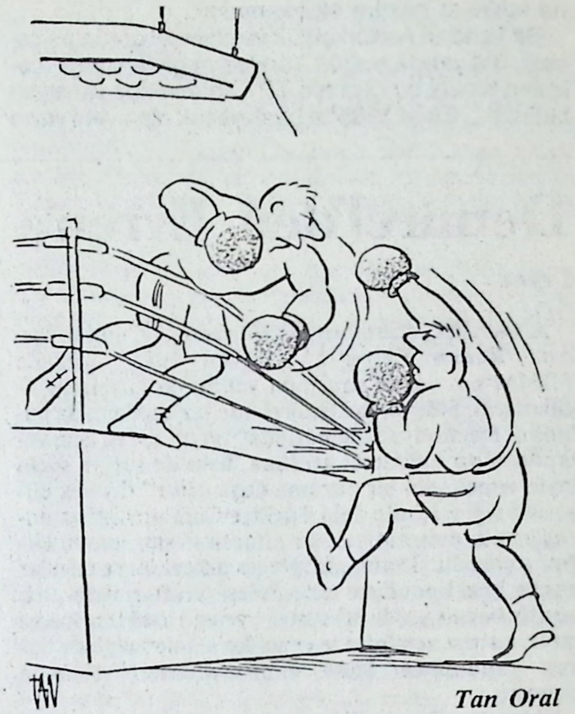
le edilecekse, teröristlerin ülkelerine geri verilmesi kuralı da benimsenmelidir.

Bu arada, uluslararası terör konusunda bir toplantı düzenlemekte çok geç kaldığımızı da belirtmek isteriz. Zamanında bu amaçla öneriler yapılmış, ancak nedense bu önerilere o günlerde hep sırt çevrilmiştir.

Sayın Evren'in "kendilerinin susmalarına ve konuşmalarına göre rejimi değerlendirenlerle" ilgili sözlerine de katılmamak elden gelmiyor. Gerçekten Türkiye'de siyasal hak ve özgürlükleri yalnızca kendileri için tapulu mal sayan, ancak aynı hak ve özgürlükleri başkaları için yasaklayanların her dönemde var olduklarını biliyoruz.

Özgürlük ya vardır ya yoktur. Demokrasi ya herkes içindir, ya da hiç kimse için...

Türkiye'nin özgürlük düzeni içinde bütün sorunlarını tek tek çözeceğine inanıyoruz. Ulusal Kurtuluş Savaşı'yla temelleri atılan Cumhuriyetimizin "ikinci sınıf demokrasi" sayılması bizleri yüreklerimizden yaralıyor. Türkiye çağdaş uygarlık düzeyine çoğulcu demokrasi ile ulaşacaktır. Atatürk Türkiye'sine yaraşan da bu değil midir?

Tan Oral

TRT Antenlerinin Üzerinde Takke Var...

MAHMUT T. ÖNGÖREN — *3 eylül*

TRT'nin yazılı basına verdiği bilgiye dayanarak dergiler geçen bayramın ikinci günü saat 18.20'deki *"Kültür Sohbetleri"*nde *"İslam dininde sosyal adalet ve Osmanlılardaki ve günümüzdeki imaretler konu ediliyor"* diye açıklama yaptılar. Hiç şaşırmadık. Son yıllarda bu gibi TV izlencelerinde ele alınan tüm konular Osmanlı dönemi üzerinde yoğunlaşıyor ve hepsi dinsel bir çerçeve içine oturtuluyor. Konuşmacılar arasında da üniversitelerin ilahiyat fakültelerinden bir öğretim üyesinin bulunması kesinlikle ihmal edilmiyor. Bu öğretim üyesinin görevi konunun dinselliğini bilimselleştirmek...

TRT Televizyonu bu gibi uygulamalarla Türk-İslam görüşünün dışına çıkamadığını bir kez daha kanıtladı. Hem de bir yandan Nutuk yayımlanıyor ve Atatürk'le ilgili çeşitli yapımlara yer veriliyor. Ne var ki, geçen bayramın ikinci günü, *"Kültür Sohbetleri"*ni yöneten genç bilim adamı söze sosyalizm ile İslamiyet arasında birbirini andıran noktalar bulunduğunu belirterek başlayınca, acaba yeni bir yayın politikası mı uyguluyor diye merak etmeden yapamadık. Kısa bir süre sonra bu sunucu kimi sosyalistlerin İslamiyeti kabul ettiğini açıklayıp sözü ilahiyat fakültesi öğretim üyesine bırakınca, eski oyunun sürdürüldüğü ortaya çıktı.

İzlencede ilahiyat fakültesi öğretim üyesinin yaptığı konuşmadan sosyalizmin İslamiyetle ortak yanları olduğunu, kimi sosyalistlerin de bu nedenle İslamiyeti kabul ettiklerini öğrendik. Böylece yabancı kaynaklı *"İslam ve Bilim"* adlı dizinin geçenlerde TRT Televizyonu'ndan niçin yayımlanmış olduğunu da hemen sezdik. Hıristiyan kökenli dünya da yavaş yavaş İslamiyete mi kayıyordu, ne? Zaman zaman TRT'nin diğer yapımlarında da işlenen bu konuyla uyum içinde olmayı başaran bayramdaki *"Kültür Sohbetleri"*nde, ilahiyet fakültesi öğretim üyesi, daha sonra, sosyalizm ile İslamiyet arasında özellikle *"sosyal adalet"* kavramı bakımından büyük ayrılıklar olduğunu ve İslamiyetin zenginlerle yoksullar arasındaki dengeyi pek çok bakımdan, ama bir de *"imaretler"*le sağladığını incelikle belirtmeyi ihmal etmedi.

TRT'ye egemen olan Türk-İslam görüşünün yayın politikasına göre bu kaçınılmaz bir uygulamaydı. Kanımca, *"Kültür Sohbetleri"* de bu uygulamayı en başarılı biçimde gerçekleştiriyor. Hem Osmanlılık, hem dinsel düşünceler ve duygular özendiriliyor. Hem de bunlar *"bilim"* adına yapılmakta... *"Acaba burası Türkiye Cumhuriyeti'nin televizyonu mu?"* diye düşünmenize fırsat bile verilmeden... Öte yanda *"bilim"* adına bir güldürünün oynandığının da pek ayırdında olamıyorsunuz. İzlenceye gerçek bir bilim adamı çağrılsa ve o da *"Sosyalizm yoksulluğu kabul etmez, bu nedenle yoksullarla zenginler arasında bir denge kurmaya da çalışmaz. Sosyalizm yoksulluğu tümden ortadan kaldırarak başta ekonomik eşitliği sağlar. Buna ne buyrulur?"* dese, ne olur! TRT antenlerinin üzerindeki takke düşer, gerçek görünür, dinsellik ve bağnazlık adına oynanan oyun ortaya çıkar. Oysa amaç salt Osmanlılığı özendirmek ve dinsel inançları sömürmek değil, aynı zamanda da sol düşünce giden yolu TRT antenleri-

ne takkeler giydirerek tıkamaktır.

Bir yandan Atatürkçülük ve bilimsel görünme çabası, öte yanda bugün Türkiye'ye giydirilmeye çalışılan dinsel bir giysinin TRT antenlerine yansıyan belirtisi... Ekim 1985'te başlayacak olan yeni yayın dönemindeki ilgi çekici, ama aldatıcı yeniliklerle TRT antenlerini örten takkelerin bir kez daha maskeleneceğine eminim. Acaba TRT'yi denetleyen üst yetkililer, antenlerin üzerindeki bu takkeleri gerçekten görmüyorlar mı, yoksa görmek mi istemiyorlar?

Demirel'den Evren'e yanıt

5 eylül

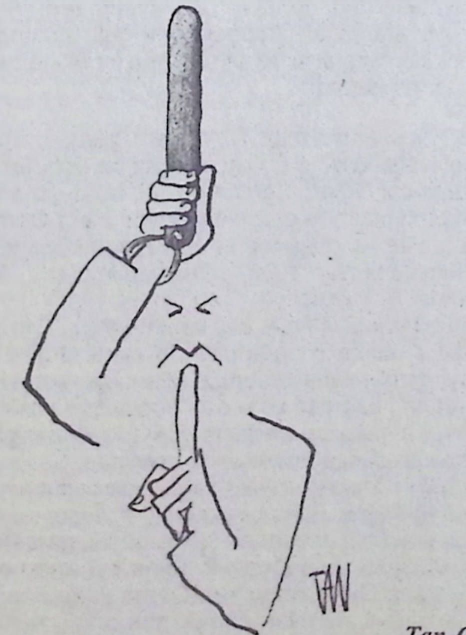
ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı **Kenan** Evren'in 1 Eylül 1985 tarihinde TBMM'nin açılışı sırasında yaptığı konuşma ile ilgili olarak **Süleyman Demirel** dün bir açıklamada bulundu. Demirel, açıklamasında **"Sayın Evren hem vatandaşların haklarını azaltma, hem de suç ve suçlu tayin etmek gibi bir duruma düşmüştür"** diyerek bugünkü rejim içinde dahi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının ayırıma tabi tutulmasının doğru olmadığını savundu. Demirel, **"Şayet ülkeyi idare edenler bugün bazı konuların tartışılması taraftarı iseler, tek taraflı beyan ya da ithamlar yerine yasakları kaldırarak serbest zeminlerde ve milletin hakemliğinde bunun yapılmasını içine sindirmelidirler"** biçimde konuştu.

Süleyman Demirel'in yaptığı açıklama aynen şöyle:

"1 Eylül 1985 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışı dolayısıyla Sayın Evren'in Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yapmış olduğu konuşma, 2 3 ve 4 Eylül 1985 tarihli gazetelerde çeşitli değerlendirme ve yorumlara yol açmıştır.

Bu değerlendirmeler, bazı hususların aydınlatılmasını zorunlu kılmıştır. Maksadım, bir polemik açmak değildir.

Türkiye'nin yüz yılı aşan bir süreden beri, anayasa ve hukuk devleti olmaya çalıştığı, herkesin malumudur.

Tan Oral

Anayasa ve hukuk devletinde kişilerin hak ve hürriyetlerini, kanunlar tayin eder. Hak ve hürriyetlerin istenildiği zaman nutuklarla azaltılması veya çoğaltılması, kaldırılması veya konulması, söz konusu değildir.

Sayın Evren'in, **'susan Türkiye yerine konuşan Türkiye'** istenmesine adeta karşı çıkmış olmasını ve bunun neticesi olarak **'Bugün susması gerekenler bile, her gün konuşmaktadır'** şeklindeki ifadesini basın, şahsımın hedef alındığı şeklinde değerlendirmiştir.

Bu ifadeden anlaşıldığına göre, Türkiye'de 'susması lazım gelenler' vardır, **'konuşması lazım gelenler'** vardır.

Halbuki, Türkiye Cumhuriyeti'nin kanunları, Türkiye Cumhuriyet vatandaşlarını **'susması lazım gelenler'** ve **'konuşması lazım gelenler'** diye bir bölmeye tabi tutmuyor, yani Türkiye Cumhuriyeti'nin kanunlarına göre, bazı kişiler her şeyi söylemek ve yapmakta serbest, bazı kişiler ise, hiçbir şey yapamaz veya söyleyemez durumda değildir.

Bugünkü rejim içerisinde dahi, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları birinci sınıf, ikinci sınıf veya esirler, efendiler veya imtiyazlılar, imtiyazsızlar veya dilliler, dilsizler diye bir ayrıma tabi tutulmuş değildir. Aksine, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10'uncu maddesine göre, kanun önünde herkes eşittir.

Bugünkü rejimde yasaklar vardır. Herkes için vardır. Bazı kişiler için vardır. Ama herkese her şey serbest, bazı kişilere her şey yasak değildir. Basın, Sayın Evren'in beyanından, **'bazı kişilere her şey serbest, bazı kişilere her şey yasak'**mış gibi bir mana çıkarmıştır.

Gerek anayasanın 64. maddesinden, gerekse 2969 sayılı kanundan böyle bir mana çıkarmak mümkün değildir.

Kimlere nelerin yasak olduğu sayılmış ve sınırlandırılmıştır. Bunun dışında kalan hususlar serbesttir. Kaldı ki, bunlar da tartışmaya açıktır.

İşte aydınlatılması gereken husus budur.

Esasen Türkiye'de her şeyin bazı kimselere serbest, her şeyin bazı kimselere yasak olması gibi bir durum mevcut olsa, böyle bir durumun Türkiye'ye şan ve şeref sağlayacağını sanmak yanlıştır. Kaldı ki, bugünkü mevcut olan durum da, Türkiye'ye bir şey kazandırmadığı gibi, rejimi devamlı tartışılır hale getirmektedir.

Şayet Sayın Evren, bu beyanı ile, Türkiye'de bazı kimselere her şeyin serbest, bazı kimselere her şeyin yasak olduğunu kastetmişse, bu durum, 1982 Anayasası'nın 103. maddesinin ihlalinden başka bir şey değildir. Çünkü bu madde ile Sayın Evren, **'Hukukun üstünlüğüne ve adalet anlayışına sadık kalarak ve tarafsızlıkla hareket edeceğine'** yemin etmektedir.

Şayet Sayın Evren, bir kısım vatandaşların haklarını lütuf haline getirmek gibi bir tavrın içinde ise, o zaman anayasanın dibaçesine, 10 ve 11'inci mad-

delerine ters düşmektedir.

Öfke ve hiddetin yakışmadığı yerler vardır. Sayın Evren'in makamı, o yerlerin başında gelir.

Hem **'Susan Türkiye yerine konuşan Türkiye istiyoruz'** sözünün, öfke ve hiddete sebep olmasına anlam vermek de mümkün değildir. Bu sözün rahatsızlık yaratması, **'konuşan Türkiye'**ye karşı çıkmak, **'susan Türkiye'**ye sahip çıkmak anlamına gelir.

Türkiye, eninde sonunda hür ve demokrat olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti bir anayasa ve hukuk devleti olduğuna göre, suç ve suçluyu yine nutuklarla tayin etmek mümkün değildir. Nutku kim verirse versin, nerede verirse versin bu mümkün değildir.

Suç ve suçluyu tayin edecek kanun mercileri vardır.

Sayın Evren, 1 Eylül 1985 tarihindeki konuşmasında, hem vatandaşların haklarını azaltmak hem de suç ve suçlu tayin etmek gibi bir duruma düşmüştür.

Bunu yaparken Sayın Evren'in, 2969 sayılı kanunun 1'inci maddesinin 1. bendini ihlal ettiğini de ifade etmeliyim. Zira bu kanun, 12 Eylül 1980 öncesinin tartışılmasını herkese kapatmaktır.

Ben aynı duruma düşmek istemiyorum. Onur için şu anda bu tartışmaya girmiyorum. Yalnız **'demokrasinin ve konuşan Türkiye'nin anarşi ve terörün sebebi bulunduğunu ve bu durumun ülkeye ağıra mal olduğunu'** hiçbir şekilde kabullenmiyorum. Zira bu doğru olsa, Türkiye **'susan Türkiye'** olarak hep demokrasi dışında kalmaya mahkûm olur.

Milletin hür iradesinin ülke iradesine hâkim olmasını istemek, ülke için niçin tehlikeli olsun? Bu, akla mantığa sığmaz.

Ayrıca 12 Eylül 1980 öncesinde, anarşi ve terörün sebebi olarak gösterilmemizi de kabullenmiyorum.

Anarşi ve terörü yapanlar ve yaptıranlar belli ve bu hususta ne yapılması gerektiği ortada iken, adeta suç işleyenlere hak verir gibi, kusuru demokrasinin üstüne ve birtakım yerlere atmanın büyük zararı vardır.

Hep beraber yaşanılmış, hep beraber görev yapılmış bir dönemin şartları herkesçe malumken, suç ve suçluları bir kenara bırakıp, tartışılmasını kendilerinin yasakladığı bir konuyu ortaya atmanın anlamını bulmakta güçlük çekiyorum.

Bin senelik insanlık tarihinde, medeni âlemde kişi kendisini savunmadan suçlanmamakta, cezaya çarptırılmamakta, suçlu olduğunu kabule mecbur tutulmamaktadır.

Şayet ülkeyi idare edenler, bugün bazı konuların tartışılması taraftarı iseler, tek taraflı beyan ve ithamlar yerine, yasakları kaldırarak, serbest zeminlerde ve milletin gözü önünde ve milletin hakemliğinde bunun yapılmasını içlerine sindirmelidirler. Gerçek, ancak o zaman meydana çıkar.

Devlet gücünü elinde tutanların, öfke ve hiddete kapılarak bu gücü adaletsiz kullanmalarından ve taraflı davranmalarından, milletin ve memleketin kazanacağı hiçbir şey yoktur. Zira devlet haksızlık üzerinde değil, adalet üzerinde oturur."

Laiklik...

HASAN CEMAL — *5 eylül*

Yemek yiyenlerin yüzlerine bakmamak... Oturarak yemek ve sol ayağının üstüne oturup, sağ ayağını bükmek... Eli ile hem de üç parmak ile yemek... Ekmeği ile eti bıçakla kesmemek... Yemek kaplarını iyice sıyırmak, hatta su döküp suyunu içmek... Yüksek masalarda yemek yemek mekruhtur... Hurmayı tek yemek, mesela 7 ve 21 gibi... Yemekten sonra elleri yalamak sonra silmek lazımdır... O evde canlı insan ve hayvan resimleri varsa oraya gitmemek evladır... Mümin bir günah işlediği zaman kalbinde siyah bir nokta belirir...

Bu satırları bazı kitaplardan aldık. Diyebilirsiniz ki, herkes dilediği kitabı okuyabilir, ya da daha doğrusu okumakta serbest olmalıdır. Bu görüşe biz de katılırız, çünkü demokrasinin gereğidir.

Ama yukarıdaki satırların yer aldığı kitapların biraz farklı bir durumu var. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğrencilere "sakıncasız" görülerek "tavsiye" edilmiştir. Bunların hangi kitaplar olduğunu bakanlığın yayımladığı Tebligler Dergisi'nden öğrenmek mümkündür.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler'i kutlamak gerek, zira kendi alanında gerçekten "işbitirici" olduğunu her geçen gün kanıtlamaktadır...

Sayın Dinçerler gibi, bir bakıma, TRT Genel Müdürü Tunca Toskay'ın da kendi çizgisinde pek başarısız gittiği söylenemez. "Kültür Sohbetleri" ile belli bir görüş TRT'de sürekli ve ısrarlı bir biçimde işlenmektedir. İslam dini, Osmanlı dönemi, Türk-İslam sentezi vs. televizyon ekranlarından hiç eksik olmayan konulardır. Kimi zaman dış kaynaklı filmler ile Orta Asya'nın derinliklerine de seferler yapılabilmektedir. Düzenlenen açıkoturumlarda Osmanlı dönemi yüceltilebilmekte, sınırlar zorlanarak, sözde bilimsellik adına neredeyse "Osmanlı laikliği" gibisinden kavramlar icat edilebilmektedir.

Bir de Türk-İslam sentezi vardır...

Bu görüş, 12 Eylül öncesinin uç sağ partisinin önde gelen ideologlarınca benimsenmiş ve bu partinin çizgisine damgasını vurmuştur. Ayrıca belirtmeliyiz ki Türk-İslam sentezinin oluşturduğu "Aydınlar Ocağı" ANAP'a birçok yönetici ve bakan vermiştir.

Türk-İslam sentezi ile bu görüşün sahipleri televizyon ekranlarına pek sık arzı endam eylemektedirler.

Ayrıntıya girmeksizin şunu söyleyelim:

Zorunlu din derslerinin kabulüyle ülkemizde laiklik ilkesi zaten büyük bir darbe yemiştir. Vehbi Dinçerler'in yönetimindeki Milli Eğitim Bakanlığı'nda bu ilke kıyısından köşesinden tırtıklanmaya devam edilmektedir.

İsteyen istediği şeye inanabilir. Herkesin inanç özgürlüğü tam olabilmelidir. Ama buna karşılık devlet ve hükümet yaşamı ile ulusal eğitimde her türlü sapmadan kaçınılmalı ve laiklik ilkesi tam anla-

mıyla geçerli kılınmalıdır.

TRT'ye gelince...

Osmanlı dönemi de, İslamiyet de, her şey de ele alınıp tartışılabilir, tartışılmalıdır. Ama gerçekten bilimsel bir biçimde ve bütün farklı görüşlerin temsil edilebildiği seminerlerde bu konular ele alınabilmelidir.

TRT'de yapılan bu değildir. Tek taraflı olarak bir görüş işlenmekte, yayılmak istenmektedir.

Ne Milli Eğitim Bakanlığı'nın, ne de TRT'nin izlediği politikalar onaylanabilir. Böylesine önemli kurumların bu çizgilerini hoşgörü ile karşılamak çağdaşlığa ve demokrasiye darbe anlamını taşır.

Demokrasi ile çağdaş uygarlıktan ve Atatürk'ün laiklik ilkesinden içtenlikle yana olanların Milli Eğitim'deki ve TRT'deki söz konusu yönelişleri özenle izlemelerinde sonsuz yarar görüyoruz. Çünkü ne laiklikten taviz verilerek, ne de tek görüş, tek yol dikte edilerek demokrasiye gidilebilir.

Lütfen dikkat, atılmakta olan tohumlar demokrasiyi değil, kutuplaşmayı getirebilecektir.

DYP'nin açıklaması:

'Evren yetkisini aştı'

6 eylül

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — DYP Merkez Yönetim Kurulu, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in TBMM'nin açılışında yaptığı konuşmayı değerlendirdi ve bu konuşmasıyla Cumhurbaşkanının görev ve yetki sahası dışına çıktığını öne sürdü. DYP Merkez Yönetim Kurulu'nun dün yayımlanan bildirisinde Cumhurbaşkanının anayasa gereği tarafsız olması gerektiği belirtilerek, Cumhurbaşkınına ettiği yemin ile başkalarının ifade hürriyetini, eşitlik ilkesini koruma görevinin verildiği kaydedildi.

Bildiride, anayasanın genel hükümleri gereğince herkesin ifade hürriyeti bulunduğuna dikkat çekilerek, **"Bu vatandaşlarımızın insan hak ve hürriyetlerini sınırlamak, kınamak, eleştirmek, yargılamak, sayın makamın görev ve yetki sahası dışında kalır"** denildi.

Bildiride, Meclisin bundan sonra TBMM'de verilecek nutukların biçimini düzenlemesi gerektiğine de dikkat çekilerek, cumhuriyet geleneklerine ve anayasaya göre Cumhurbaşkanının Meclisin üstünde olmadığı kaydedildi. DYP Merkez Yönetim Kurulu bildirisinde şu görüşlere yer verildi:

"Sayın Cumhurbaşkanı şahsi fikirlerini açıklayarak -konuşan, yazan, düşünen Türkiye- oluşumuna katkıda bulunmuştur.

Bu hak, kendisine anayasanın özel bir maddesi ile verilmiştir. Aynı anayasanın genel hükümleri ile de sıfatı olmayan bütün vatandaşlarımız düşüncelerini ifade hürriyetine sahiptir. Bu vatandaşlarımızın insan hak ve hürriyetlerini sınırlamak, kınamak, eleştirmek, yargılamak, sayın makamın görev ve yetki sahası dışında kalır.

Aksine anayasanın kendisine yüklediği tarafsızlıkla, diğer nitelikler ve görevler, yemin metni, başkalarının da ifade hürriyetlerini, eşitlik ilkesini koruma sorumluluğu Sayın Cumhurbaşkanımıza emanet edilmiştir.

Kendilerinin bu göreve anayasanın geçici maddesi gereğince istisnai şekilde gelmesi, Sayın Cumhurbaşkanının anayasanın düzenleyici ve sürekli hükümleri dışında kaldığı manasına alınamaz.

Diğer yandan cumhuriyetimiz 12 Eylül 1980 tarihinde kurulmamıştır. 65 yıla yaklaşan cumhuriyetin gelenek ve teamülleri, milli egemenlik şuuru, milletimizce ve büyük Atatürk tarafından temelli hale getirilmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanı yeni bir demokrasi ve devlet teorisi geliştirme ve yeni teamüller kurma isteğini bugün gerçekleştiremez. Böyle bir düşünce 12 Eylül rejiminin hâlâ sürdüğü ve yeni anayasanın yürürlüğe girmediği manasına gelir.

Kaldı ki cumhuriyetin kurucusu Atatürk ve 29 Ekim 1923'ü örtecek önemli hiçbir kişi ve olay tarihimizde henüz yoktur.

Bizce olayın rejim yönünden en kaygı verici yanı TBMM ile Sayın Cumhurbaşkanı arasındaki organik ve siyasi bağlara ilişkindir.

TBMM kendi başkanlık kürsüsünün, Divanın ve Genel Kurulu'nun Devlet Başkanı karşısındaki konumunu alacağı kararlarla düzenlemelidir.

Bizim cumhuriyet teammüllerimize ve anayasaya göre, Cumhurbaşkanı Meclisin üstünde değildir. Böyle bir varsayım bile düşünülemez.

Bu sebeple Meclisimiz bu nutukların, bundan sonra veriliş biçimini içtüzük veya bir kararla düzenlemeye sokmalı. TBMM Başkanını ve Divan üyelerini

MERKEZ DERSANELERİ
ÖSS-ÖYS Hazırlık 16 Eylül
Askeri Fen Lisesi-Kolej
hazırlık kursları-kayıtları devam etmektedir.
İstanbul/Laleli Mesihpaşa Cad. 527 40 92
Edirne, Kaleiçi 31 59, Lüleburgaz 45 59

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 21920 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 6 Eylül 1985 Cuma

NUH PEYGAMBER'in SEYİR DEFTERİ
Yalçın Pekşen'in hem güldüren hem düşündüren yeni kitabı çıktı
300 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

Ankara'da 'yanıt' gerginliği

Ankara Cumhuriyet Savcısı, Demirel'in Cumhurbaşkanı Evren'e yanıtını incelemeye aldıklarını söyledi. "Adalet Bakanı'yla görüştükten ve yanıtın daha kapsamlı incelenmesinden sonra durum aydınlığa kavuşacak" dedi.

Demirel'in yanıtı savcılıkta

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara Cumhuriyet Savcılığı, Süleyman Demirel'in Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e verdiği yanıtı incelemeye başladı. Ankara Savcısı Altan Saysel, konunun kendilerini ilgilendirdiğini, o nedenle yanıtın gazetelerde yayımlanmasından hemen sonra "kendi açılarından incelemeye aldıklarını" bildirdi. Dün sabah görüştüğümüz Altan Saysel, "Bir şey söylemek için erken olduğunu, Adalet Bakanıyla görüştükten ve yanıtın daha kapsamlı biçimde incelenmesinden sonra durumun aydınlığa kavuşacağını" söyledi.

Süleyman Demirel hakkında, Türk Ceza Yasası'nın 158'inci maddesi gereğince dava açılması bekleniyor. Söz konusu madde Cumhurbaşkanı'na "tecavüz-

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

Özal: Siyasi bunalıma hayır

Başbakanın dün Evren'le yaptığı haftalık görüşmesinde Demirel'in verdiği yanıt da ele alındı. Özal, ANAP Başkanlık Divanı'nda yaptığı konuşmada, "Sanırım Cumhurbaşkanımız da Demirel'e cevap vermeyecek" dedi. ANAP Başkanlık Divanı, DYP ve HP'nin açıklamalarını görüştü.

Özal, konuşmasında Meclis dışındaki partileri şimdiye kadar muhatap kabul etmediklerini ve şimdiden sonra da muhatap almayacaklarını belirtti.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Süleyman Demirel'in Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in TBMM'nin açılışında yaptığı konuşmaya verdiği yanıt, dün Evren-Özal görüşmesinde ele alınırken SODEP'in dün

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

DYP'nin açıklaması:

Sayın Cumhurbaşkanı, yeni bir demokrasi ve devlet teorisi geliştirme ve yeni teamüller kurma isteğini bugün gerçekleştiremez. Cumhuriyetimiz 12 Eylül 1980 tarihinde kurulmamıştır...Cumhuriyetin kurucusu Atatürk ve 29 Ekim 1923'ü örtecek önemli hiçbir kişi ve olay tarihimizde henüz yoktur.

'Evren yetkisini aştı'

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — DYP Merkez Yönetim Kurulu, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in TBMM'nin açılışında yaptığı konuşmayı değerlendirdi ve bu konuşmasıyla Cumhurbaşkanının görev ve yetki sahası dışına çıktığını öne sürdü. DYP Merkez Yönetim Kurulunun dün yayımlanan bildirisinde Cumhurbaşkanının anayasa gereği tarafsız olması gerektiği belirtilerek, Cumhurbaşkanına ettiği yemin ile başkalarının ifade hürriyetini, eşitlik ilkesini koruma görevinin verildiği kaydedildi.

Bildiride, anayasanın genel hükümleri gereğince herkesin ifade hürriyeti bulunduğuna dikkat çekilerek, "Bu vatandaşlarımızın insan hak ve hürriyetlerini anırlamak, kınamak, eleştirmek, yargılamak, sayın makamın görev ve yetki sahası dışında kalır" denildi.

Bildiride, Meclis'in bundan sonra TBMM'de verilecek nutukların biçimini düzenlemesi gerektiğine de dikkat çekilerek, cumhuriyet geleneklerine ve anayasaya göre Cumhurbaşkanının Meclis'in üstünde olmadığı kaydedildi. DYP Merkez Yönetim Kurulu bildirisinde şu görüşlere yer verildi:

"Sayın Cumhurbaşkanı şahsi fikirlerini açıklayarak -konuşan, yazan, düşünen Türkiye- oluşumuna katkıda bulunmuştur.

Bu hak, kendisine anayasanın özel bir maddesi ile verilmiştir. Aynı anayasanın genel hükümleri ile de sıfatı olmayan bütün vatandaşlarımız düşüncelerini ifade hürriyetine sahiptir. Bu vatandaşlarımızın insan hak ve hürriyetlerini anırlamak, kınamak, eleştirmek, yargılamak, sayın makamın görev ve yetki sahası dışında kalır.

Ayrıca anayasanın kendisine yüklediği tarafsızlık, diğer sıfatlar ve görevler, yemin metni, başkalarının da ifade hürriyetlerini, eşitlik ilkesini koruma sorumluluğu Sayın Cumhurbaşkanının emanet edilmiştir.

Kendilerinin bu göreve anayasanın geçici maddesi gereğince istisnai şekilde gelmesi, Sayın Cumhurbaşkanının anayasanın düzenleyici ve sürekli hükümleri dışında kaldığı manasına alınamaz.

Diğer yandan cumhuriyetimiz 12 Eylül 1980 tarihinde kurulmamıştır. 65 yıla yaklaşan cumhuriyetin gelenek ve teamülleri, milli egemenlik şuuru, milletimizce ve büyük Atatürk tarafından temelli hale getirilmiştir.

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Hükümette 2 tartışma

Af kapsamı — *Bazı bakanlar tümüyle karşı*

Büyükşehir — *Bakanlık yakın takipte*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Bakanlar Kurulu'nda, Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan af yasa taslağı genel olarak ele alınırken, toplantıda ayrıca Büyükşehir Yapı Kooperatifi'nin durumu da tartışıldı.

Bakanlar Kurulu'nun önceki gün yapılan ve 2.5 saat süren toplantısından sonra bakanlar, gazetecilere af konusunda açıklama yapmamaya özen gösterdiler. Bazı bakanlar isimleri açıklanmamak koşuluyla affın gerekliliği üzerindeki kuşkularını dile getirirken, bir bakan aftan yana olmadığını belirterek, "Zaten siyasi suçtan denilen kişilerin sayısı 2 bini geçmiyor. Yani bu kadar gürültü 2 bin kişi için mi çıkartılıyor" dedi ve aftan yararlanacak 30-35 bin kişiye karşılık affa karşı en az 1 milyon vatandaş olduğunu öne sürdü.

Başbakan Turgut Özal'ın ABD'ye gidişinden önce Bakanlar Kurulu'nda Büyükşehir Yapı Kooperatifi için kuşkularını anlatan Bayındırlık ve İskân Bakanı Safa Giray'ın konuyu tekrar gündeme getirdiği ve acil önlem alınmasını istediği öğrenildi.

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan af yasa tasarısı Bakanlar Kurulu'nda genel olarak ele alındı. Bazı bakanların affın sadece siyasi nitelikli suçlar için değil, genel olarak gerekmediği görüşünü savundukları öğrenildi. Bir bakan "Aftan aileleri ile birlikte en fazla 100 bin kişi yararlanacak. Ama en az bir milyon kişi de affa karşıdır. Bunların sesi çıkmıyor" dedi.

Bakanlar Kurulu toplantısında Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan taslak, incelemeleri için bakanlara dağıtıldı. Adalet Bakanı Necat Eldem, bir konuşma yaparak bakanlara taslak hakkında bilgi verdi ve affın teknik yönlerini anlattı. 10 eylülde yapılacak bakanlar kurulu toplantısında af yasa tasarısı daha ayrıntılı olarak ele alınacak ve görüşmelerin sonuçlanması halinde bir açıklama yapılabilecek.

Bakanlar Kurulu toplantısından sonra bir

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

GÖÇ TEMİZLİĞİ

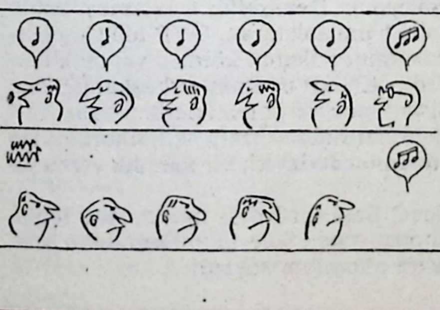

Çok kapalı bir çevrede yetişmiştim. Daha ilkokuldan sonra eve kapatılmak istenmiştim. Babama ve üç erkek kardeşime göre, sık sık duz yolun dışına çıkmıştım, aykırı yerlere sapmıştım. İşte şimdi de ekonomik özgürlük istiyordum...

Babam ve üç erkek kardeşimin bulaşıklarını ben yıkıyor, gömleklerini, pantolonlarını ben ütülüyordum. Annem tek başına hepsiyle başa çıkamazdı ki.. Erkek kardeşlerim hep hazıra konuyorlardı...

Babamı, yazdığım oyunun ilk gecesine baş konuğum olarak çağırmıştım. Babam, yitirilmiş, artık busbütün elden kaçırılmış bir kız evlada karşı duyduğu öfke ve yıkkınlıkla: 'Çekil!.. Gözlerim senin tiyatrocu olduğunu bari görmesin...' demişti.

ADALET AĞAOĞLU'nun anıları
Pazartesi Cumhuriyet'te

ANAP, affın çerçevesini yeniden çizecek

Başkanlık Divanı'nın dünkü toplantısından sonra yapılan açıklamada, HP'nin affı siyasi istismar konusu yapmak ve anayasa değişikliğini zorlamak amacını taşıdığı öne sürüldü.

HP SODEP FİKİR SUÇLARI İÇİN ERTELEME ÖNERDİ

7. Sayfada

İnönü ve Gürkan partinin isminde anlaştı: SHP

Gürkan, görüşmeden sonra yeni partinin "Sosyal Demokrat Halkçı Parti" adını alarak SHP diye anılacağını söyledi.

Yeni partinin genel sekreterliği konusunda henüz kesin bir anlaşma sağlanamadı. 7. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Bütün Partiler Var, ANAP Yok

ANKARA — Meclisin içindeki ve dışındaki muhalefetin programını tek bir cümlede [illegible] indirgemek mümkün: "ANAP iktidarına karşı bütünleşmek!"

Böyle bir [illegible] Türkiye'nin bugünkü siyasal yaşamına [illegible] Halkçı Parti Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan getiriyor. Genel Başkanlığa seçilmesinden sonra "sola getirdiği" dinamizmi Gürkan, şimdi daha geniş bir tabana oturtmak çabasında. Meclis dışında SODEP'le parti olarak birleşme yönündeki çalışmaları

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Bir dönemin perde arkası

DAR SOKAKTA SİYASET 1980 1983
Yalçın Doğan
12 Eylül'lü günleri yazdı

"Ecevit kendi kendini bitirecektir..."

Çağlayangil — Ecevit göz önünde koca bir büro açtı.. Harıl harıl siyasi yazılar yazıyor. Ona hiç ses çıkartmıyorsunuz..

Evren — Arkadaşlar bunun üzerinde durdular.. Ben durumu incelettiriyorum. Derginin tirajı muntazaman düşüyor. Ecevit kendi kendini bitirecektir. Arkadaşlara, "Bırakın yazsın, nasıl olsa bir hata yapacak, bir gaf yapacaktır. Kendi kaderini kendisi örecek. Bekleyelim.." dedim.

Çağlayangil — Niye müsamaha ediyorsunuz?

Evren — Efendim, parası yetmiyormuş, geçim sıkıntısı varmış. O dergiden de para alıyormuş, dediler. Parası yoksa dergide yine görev alır. Mesul müdür olur, çalışır, yazı yazması şart mı? Ama yazıyor işte. Kendi kendini ele verecektir.

Pazara Cumhuriyet'te

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Prof. Songar...

Prof. Ayhan Songar'ın TRT'de laiklik konulu açıkoturumu yönettiği sıralarda ben de bir dosya inceliyordum. Bu dosyayı yakında bu köşede yayımlayacağım. Şimdilik dosya için-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

• Mısır'da IMF modeli hükümet
• Şili halkı ayaklandı
3. Sayfada
• Dış borç sorununun tek çözümü ekonomik büyümedir
• İnsan ekonomiye kurban edilmesin
9. Sayfada
• Vergi kaçıranlara hapisten kurtuluş yok
14. Sayfada

Minibüs baraja düştü

16 ölü

Cesetler helikopterle çıkarıldı

ADANA, (Cumhuriyet Güney İlleri Bürosu) — Adana'nın Ceyhan ilçesine bağlı Yalak köyünden aldığı yolcularla Düziçi ilçesi yakınlarındaki Haruniye kaplıcalarına giden minibüs aşırı hızdan uçuruma yuvarlandı, 16 kişi öldü, bir kişi de ağır yaralandı.

01 KC 837 plakalı minibüs, kaplıcaya yaklaştığı sırada aşırı hızla virajı alamayıp 100 metrelik uçuruma yuvarlandı. Şoförle birlikte 17 kişinin bulunduğu minibüste 16 kişi yaşamını yitirirken cesetler helikopter yardımı ile çıkarıldı.

Kazanın haber alınması üzerine Adana Valisi Erdoğan Şahinoğlu ve Emniyet Müdürü Gültekin Demir ile öteki yetkililer olay yerine gittiler. 100 metrelik uçurumdan cesetleri çıkartmak için 6. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan bir helikopter sağlandı.

Kazadan ağır yaralı olarak kurtulan tek yolcu Gazi Cerit,

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Beyaz Saray Perez de Cuellar'ı destekliyor

Reagan: KKTC'yi tanımak yok

ABD Başkanı, BM Genel Sekreteri'nin yeni bir anlaşma taslağı hazırladığını, bunu Rum tarafının olumlu karşıladığını, Türk tarafının cevabının beklendiğini bildirdi.

WASHINGTON (a.a.) — ABD Başkanı Ronald Reagan, Kongre'ye gönderdiği Kıbrıs raporunda, KKTC'nin ABD tarafından tanınmayacağını bildirdi.

Reagan, Kıbrıs'taki gelişmeler hakkında 2 ayda bir hazırladığı raporların bir yenisini önceki gün Kongre'ye sundu. Reagan, BM Genel Sekreteri'nin ocak ayında New York'ta yapılan doruk toplantısında ortaya çıkan güçlükleri gidermek için konuya ilişkin belgeleri bir araya getirerek yeni bir anlaşma taslağı hazırladığını bildirdi.

ABD Başkanı, Perez de Cuellar'ın hazırladığı taslağın Kıbrıs Rum tarafında olumlu karşılandığını, buna Türklerin vereceği cevabın beklendiğini belirtti. Ronald Reagan raporunda, Kıbrıs

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

İSTANBUL'DA SU KISITLAMASI
DENKTAŞ NEW YORK YOLUNDA
13. Sayfada

İlaca 13. zam

39 firmaya ait 311 adet ilacın fiyatı yüzde 6.33 ile yüzde 31.19 arasında değişen oranlarda arttırıldı.

14. Sayfada

ihtiram duruşundan kurtarmalıdır.

Kıta Avrupa'sı ülkelerinde bile kralın karşısında parlamentoların hak ve imtiyazları, saygının itaata dönüşmesine müsaade etmemektedir. Meclisimiz bu konuda Atatürk'ün kurduğu, İnönü ve Bayar'ın devam ettirdiği parlamentoya derin saygı ve bağlılık teamülüne dönerse milletin ve demokrasinin de rencide olması önlenecektir.

Diğer yandan bugün ülkemizin en önemli meselesi, bazı siyasi yasaklıların ve partilerin demokrasiyi aramaları değildir.

Onları bu arayışa iten ve milletimizde görülen bunalımın sebepleri ortaya konulmalıdır.

Ülkemizde açlıktan ölenlerin sayısı, devlet istatistiklerine girmiş, işsizlik ve açlıktan intihar edenlerin fotoğrafları gazetelere intikal etmiştir. Çiftçinin verimi ve üretimi beslenmemizi tehdit edecek bir azalmanın içindedir. Türkiye, yiyecek, giyecek, pahalılık ve gelir dağılımı yönünden önemli bir bunalıma girmiştir.

Buna karşı parlamenter demokrasinin alacağı ve rejime geçerlilik ve süreklilik sağlayacak mühim tedbirleri vardır.

Bizim beklentimiz, Sayın Cumhurbaşkanının sahip olduğu tecrübelerin ve yetenekli danışmanlarının görüşleri ışığında, Meclisimize bu konularda ışık tutmalarıdır."

Bildiride, ANAP hükümetinin Cumhurbaşkanı Evren tarafından himaye edildiği belirtilerek şöyle denildi:

"Bizce bunun yapılmayışı, sorumlu hükümeti Meclis önünde desteklenen ve himaye edilen bir icra organı haline getirmiştir.

Yüreklenen Başbakan ise bu konuşmaayı 'harika' bulmuş, seleflerinin ve muhalefet partilerinin eleştirilmesini sevinçle karşılamıştır. Bu hazindir ve ibret vericidir. TRT'de konuşturulmayan, Hazine yardımında adaletsiz paylaştırmaya tabi tutulan, parlamento dışı bırakılan DYP'nin milletle birlikte demokrasi arayışında ne kadar haklı olduğu giderek ortaya çıkmaktadır.

Türkiye, yeni bir demokrasiye değil gerçek ve tam demokrasiye dönecektir.

Hepimiz milletimizin emrine girmeyi bir şeref sayarsak, bu hedefe daha da çabuk ulaşabiliriz.

Diğer yandan ülkemizin anarşi ve terörden arınması, milletimizin ve siyasi partilerimizin ortak özlemidir.

Anarşiyi ve terörü önlemek devletin başta gelen görevidir. DYP, anarşi ve terörün önlenmesinde kesin ve köklü tedbirler alınmasını isterken, anarşi ve terörün sebebi ve kaynağının hürriyet ve demokraside aranmasına karşıdır.

Bu konuyu demokrasinin umacısı haline getirmeyerek hürriyet ve refahın birlikte yaşandığını bir rejim olarak düşünmeliyiz."

Özal: Siyasi bunalıma hayır

6 eylül

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Süleyman Demirel'in Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in TBMM'nin açılışında yaptığı konuşmaya verdiği yanıt, dün Evren - Özal görüşmesinde ele alınırken, SODEP'in dün yapılan MKYK toplantısında da değerlendirildi.

Cumhurbaşkanı Evren'in konuşmasıyla birlikte yoğunlaşan siyasal ortam, başkentte bir dizi görüşmeler ve değerlendirmelerle sürdü. Her ne kadar Başbakan **Turgut Özal**, dün sabah Cumhurbaşkanı Kenan Evren ile iki saat süren haftalık görüşmesinden sonra yaptığı açıklamada, **"Süleyman Demirel'in açıklamasının ele alınmadığını"** söyledi ise de, daha sonra konunun Cumhurbaşkanı ile kendisi arasında görüşüldüğü ANAP Genişletilmiş Başkanlık Divanı toplantısında ortaya çıktı. Öğrenildiğine göre Başbakan Özal'ın Genişletilmiş Başkanlık Divanı'nda, **"Cumhurbaşkanı Sayın Evren de zannederim Demirel'e cevap vermeyecek"** biçiminde konuştuğu bildirildi. Toplantıda ANAP yönetimi, Demirel'in açıklaması ile HP'nin önceki gün ve DYP'nin dün yaptıkları yazılı açıklamaları çeşitli yönlerden değerlendirdiler.

Sağlanan bilgilere göre, ANAP'ın Genişletilmiş Başkanlık Divanı toplantısında yapılan görüşmelerden sonra Özal'ın da katıldığı şu sonuca varıldı:

"HP, parlamento dışındaki SODEP'le birleşme çabası içine girerek kendini gündemde tutuyor. Ayrıca sürekli bildiriler yayımlayarak ve af konusunu işleyerek kendini gündemde tutmaya çalışıyor. HP bu bunalım stratejisini bu yollarla geliştirmeye çalışıyor.

DYP ise tabanda eriyor. Ve tabanda erimesini önlemek için bunalım yaratmaya çalışıyor. Süleyman Demirel de bu tartışmalara girerek kendini yıpratıyor. Demirel ülkede bu kadar mesele varken, dönüp dolaşıp meseleyi kendine getiriyor. Bu nedenle eğer HP'nin görüşmek istediği mesele varsa Meclise getirip orada tartışılmasını sağlaması lazım.

Fakat Meclis dışındaki partiler ve bazı kişiler, Türkiye'de eski kötü örnekleri hatırlatıyorlar, eskiden olduğu gibi karşılıklı bildiriler yayımlayarak siyasi tansiyonu yükseltmeye çalışıyorlar. Sanki ülkede bir siyasi bunalım varmış gibi göstermeye çalışıyorlar. Bu nedenlerle de Meclis dışındaki partilerin muhatap alınmaması lazımdır."

Özal, Başkanlık Divanı'nda Cumhurbaşkanı Evren ile yaptığı haftalık olağan görüşmesi hakkında bilgi verdi. Başbakan Özal, Cumhurbaşkanı ile görüşmesinde Süleyman Demirel'in açıklaması konusunun da ele alındığını anlatarak, DYP'nin Cumhurbaşkanlığı makamını polemik konusu yapmak istediğini öne sürdü. ANAP'ın Cumhurbaşkanlığı makamı ile ilgili tartışma ve polemiklerden uzak durması gerektiğini hatırlatan Özal, **"Cumhurbaşkanı Sayın Evren de zannederim ki, bir karşılık vermeyecek"** dedi.

SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, dün toplanan MKYK toplantısında Süleyman Demirel'in açıklamasının da ele alındığını söyledi.

IMF suçludur

OSMAN ULAGAY — *6 eylül*

IMF suçludur.

Evet, beş yıldan beri IMF reçetelerinin en sadık uygulayıcısı olan Türkiye'de ekonomi hâlâ ciddi çıkmazlar içindeyse ve bu yüzden IMF ile pazarlık güçleşiyorsa, IMF suçludur. Türkiye'de beş yıldan beri izlenen ekonomi politikasında genel çizgileriyle IMF'nin direktifleri dışına çıkılmadığı halde, umulan sonuçlar alınamamış, dillerden düşmeyen *"ekonomik istikrar"* bir türlü sağlanamamışsa, IMF çizgisi dışına çıkmayı düşünemeyecek kadar ufku dar olan Türkiye'deki ekonomi sorumlularının yanı sıra, IMF de suçludur.

Evet, bugün askeri yönetimlerden demokrasiye geçiş denemesini yaşayan Latin Amerika ülkelerinde, halkın dertlerine kulak vermek zorunda olan sivil yönetimler IMF reçetelerine uymakta büyük zorluklarla karşılaşıyorlarsa ve hatta IMF ile bozuşmayı göze alıyorlarsa, IMF suçludur.

Evet, IMF'nin talimatı uyarınca son yıllarda birinci önceliği ihracatı arttırmaya, kemer sıkmaya ve dış borç ödemeye veren pek çok 3. Dünya ülkesinde *"insan"* unsuru unutulmuş, eğitime, sağlığa, yoksulluğu gidermeye ayrılan harcamalar kısılmışsa ve bundan dolayı bu ülkelerin geleceği ipotek altına alınmışsa IMF suçludur.

Bunlar yalnızca bizim kişisel görüşlerimiz değildir.

Bunlar, neredeyse havadaki bulutları bile pembeliklerine, griliklerine ya da beyazlıklarına göre *"maksatlı komünist"* ya da *"maksatsız kapitalist"* diye tanımlamaya eğilimli bir kısım kalem erbabının vehmettiği gibi, kapitalist sisteme düşman olanların iddiaları da değildir.

Bunlar Birleşmiş Miller gibi, UNICEF gibi, OECD gibi, Dünya Bankası gibi Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası İşçi Örgütü gibi uluslararası kuruluşlarda, dünyanın önde gelen üniversitelerinde kendilerine yer yapmış olan, çeşitli ülkelerde bakanlık görevi üstlenmiş bulunan kimselerin görüşlerinin bir özetidir.

Bu hafta İstanbul'da yapılan *"Kalkınmada İnsan Unsuru"* konulu toplantıda, gerek Batılı ülkelerden gerekse 3. Dünya ülkelerinden gelen ve *"at gözlüğü"* takmadan gelişmeleri değerlendirmeye çalışan yerli yabancı uzmanların vardıkları sonuçlardır.

Dahası da ordu. *"Kalkınmada İnsan Unsuru"* toplantısında açış konuşmasını yapması beklenen Başbakan Özal, toplantıya yetişemeyince, onun yerine hükümetin görüşlerini açıklayan Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem de üstü örtülü biçimde IMF'nin eleştirisine katılmış ve şöyle demiştir: *"Uluslararası mali kuruluşlar, enflasyon ve ödemeler dengesi açıklarıyla mücadele önlemlerine çok fazla ağırlık verilmesini istemişlerdir. Bunun sonucunda gelişme yolundaki ülkelerde yüksek işsizlik oranları ortaya çıkmış, eğitim, beslenme ve konut alanlarındaki harcamalarda önemli düşüşler vuku bulmuştur. Bu da tabiatıyla insan faktörünün gelişmesine mani olmuştur."*

Evet, beş yıldan beri IMF'ye sadakatin en güzel örneklerini veren bir ekonomik yönetimin bugün yeniden IMF ile pazarlık masasına oturacak sorumlusu da bunları söylemiştir.

Bütün bu eleştirilere hedef olan günümüzün IMF'sini kusursuz gösterip, savunmaya kalkışanların, önce bu kuruluşun ne amaçla kurulduğunu öğrenmelerinde de yarar vardır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Dış İlişkiler Direktörü Üner Kırdar'ın konuyla ilgili bir makalesinde belirttiği gibi, IMF'yi ortaya çıkartan Bretton Woods Anlaşması'nın 1. maddesinde IMF'nin birinci amacı, *"Üye ülkelerde yüksek istihdam ve yüksek gelir düzeylerinin gerçekleşmesine ve üretici güçlerin geliştirilmesine katkıda bulunmak"* şeklinde tanımlanmıştır.

Günümüzde IMF reçeteleriyle varılan nokta ise bunun tam tersidir. Borçlu ülkelere düzenli dış borç ödetmeyi temel hedef olarak seçen IMF'nin yazdığı reçeteleri uygulayan ülkelerde işsizlik artmakta, halkın refah düzeyi gerilemekte ve üretici güçlerin gelişmesi baltalanmaktadır. 3. Dünya ülkelerinde insan unsuruna yönelik harcamalar kısılmakta, sağlıksız kuşaklar yetiştirilmekte, bu ülkelerin geleceğin dünyasında söz sahibi olacak şekilde insangücü kaynaklarını geliştirmeleri önlenmektedir.

İstanbul'daki toplantının kapanış bildirgesinde ve bu toplantıya katılan UNICEF Direktör Yardımcısı Richard Jolly'nin konuyla ilgili bir makalesinde vurguladığı gibi, 3. Dünya ülkelerinin artık gündeme getirmeleri gereken bir alternatif vardır. Bu da ödemeler dengesi açığı, enflasyon oranı ve büyüme hızı gibi göstergelerin yanı sıra, *asgari beslenme düzeyi, eğitim harcamaları düzeyi, sağlık harcamaları düzeyi* gibi göstergelere öncelikli hedefler arasında yer verilmesi ve bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için gereken önlemlerin alınmasıdır. Richard Jolly, IMF'nin kendi alıştığı ekonomik göstergelerin yanı sıra, bu gibi insana önem veren göstergeleri izleyecek bir eleman kapasitesine şu an sahip bulunmadığını, bu nedenle de IMF'nin yapması gereken şeyin, üye ülkelerin bu gibi sosyal hedeflere yönelmelerine imkân verecek şekilde toleranslı davranması olduğunu belirtiyor. *"IMF bazı ekonomik hedefleri kısa sürede tutturmaları için, 3. Dünya ülkelerinin fazla boğazını sıkmasın. Bu ülkeler de kendi ulusal politikalarını çizerken sosyal nitelikli harcamalara ve insan unsuruna gerekli önemi verebilsinler"* görüşü giderek ağırlık kazanıyor.

Dünyada bu gelişmeler yaşanırken, tutup da IMF'nin kendi kuruluş amacına bile aykırı katı tavrını ve ekonomide bile umulan sonuçları vermeyen reçetelerini savunmak acaba kime ve neye hizmet ediyor?

CUMHURİYET YOLUNDA
Yunus Nadi

Cumhuriyet

BİR AVUÇ ALKIŞ
Mucap Ofluoğlu

62. Yıl; Sayı: 21921 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 7 Eylül 1985 Cumartesi

Ecevit de Evren'e yanıt verdi

'Demokratik toplum, özgürce konuşan, üstelik çoksesli konuşan toplumdur'

Geniş toplum kesimlerinin hak ve özgürlükleri üzerinde ağır baskılar vardır.

Laiklikten kaygı verici sapmalar olmasına karşın Cumhurbaşkanı hiç üstünde durmadı.

Cumhurbaşkanı, Ege sorunları üzerindeki suskunluğunu Meclis konuşmasında da sürdürdü.

Suudi Arabistan'ın Halay'ı Türk saymamasına kimse değinmiyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in, TBMM'yi açış konuşması konusunda dün de Bülent Ecevit bir açıklama yaptı. Ecevit, "Cumhurbaşkanı asıl üzerinde durması gereken konularda susmuştur" dedi. Ecevit, "Kendi haklarım ve özgürlüklerim konusunda da ben Cumhurbaşkanlığını değil, Millet Meclisini yetkili ve sorumlu sayarım. Ancak bu konuda, Millet Meclisinden de herhangi bir hak ve özgürlük isteminde bulunuyor değilim" biçiminde konuştu.

Ecevit, "bazı gazete ve haber ajanslarının görüş istemeleri üzerine yaptığını" belirttiği açıklamasında şu görüşlere yer verdi:

"Sayın Cumhurbaşkanının Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açış konuşmasında 'susması gerekenler'den söz etmesi, 'konuşan Türkiye' isteyenleri eleştirmesi, basında ve kamuoyunda bazı yankılar uyandırdı. Bu konudaki düşüncelerimi şöyle özetleyebilirim:

Demokratik bir ülkede, ancak üstlerindeki görev nedeniyle, siyasal konularda 'susması gerekenler' bulunabilir. Onlar dışında kimsenin susması gerekmez. Demokratik toplum, özgürce konuşan toplumdur, üstelik çoksesli olarak konuşan toplumdur.

Sayın Cumhurbaşkanının açıkladığına göre, kendisini Millet Meclisinin her toplantı yılı başında konuşmaya zorlayan milletvekili sayısı 'bir hayli fazla' imiş. Bunu parlamenter sistem açısından bu çelişki olarak görüyorum. Milletvekilleri, Cumhurbaşkanının her yıl Meclisi bizzat açıp kendilerini yönlendirmesini beklemek durumunda değillerdir. Asıl üstünde 'milletvekili' olduklarına göre, yönlendirmeyi milletten beklemek durumundadırlar.

Kendi haklarım ve özgürlüklerim konusunda da ben, Cumhurbaşkanlığını değil, Millet Meclisini yetkili ve sorumlu sayarım. Ancak bu konuda Millet Meclisinden de herhangi bir hak ve özgürlük isteminde bulunuyor değilim. Bir insan, bedelini ödemeyi göze almak koşuluyla, en azından konuşup yazma konusunda, kendi özgürlüğünü kendisi belirler. Ben de kesin yasakların uygulandığı dönemde, bedelini ödeyerek, özgürlüğümü olabildiğince kullandım.

Benim durumumdaki kimselerin haklarına ve özgürlüklerine gelinceye kadar, geniş toplum kesimlerinin hakları ve özgürlükleri üzerindeki ağır sınırlamalar vardır. Öncelikle o sınırlamaların kaldırıl[illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

ÜSLUP ÇOK DİKKATLİ

Demirel'in yanıtı hâlâ incelemede

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara Savcılığı, Süleyman Demirel'in Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in TBMM'nin açılış gününde yaptığı konuşmaya verdiği yanıtla ilgili olarak sürdürdüğü inceleme için henüz bir karara varamadı. Savcılığın incelemeyi sürdürdüğü ve herhangi bir soruşturma açma ko-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Çankaya ile hükümet yakınlaşması

ANKARA — "Yurt içinde mazlum duruma düşmek, yurt dışında da, (işte Türkiye'de demokrasi yok) dedirtmek ve böyle bir görüntü yaratmak için Demirel kendine göre farklı çıkışlar yapıyor ve işi sonunda Evren'e cevap vermeye kadar götürüyor..."

ANAP'ın önceki günü son si-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

İran, Musul petrol tesislerini bombaladı

Tahran radyosundan yapılan açıklama, Irak makamlarınca yalanlandı.

Dış Haberler Servisi — İran, savaş uçaklarının Irak'ın Musul kenti yakınlarındaki petrol tesislerini bombalayarak tahrip ettiğini öne sürdü.

Tahran radyosundan yapılan açıklamada, Irak sınırından 250 kilometre içeride ve Musul'un 70 kilometre batısında bulunan

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

ADLİ YIL BAŞLADI

Renda: Gerçek yargı bağımsızlığının var olduğu söylenemez

Türkiye Barolar Birliği Başkanı Tevman Evren, "Hukukun saygınlığı sarsıntı geçiriyor" dedi.

Cumhurbaşkanı Evren, törende yaptığı konuşmada, "hâkimlerin etki altında kalmadan çalışmalarının başta gelen görevleri olduğunu" söyledi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — 1985-86 Adalet Yılı dün Yargıtay'da Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in de katıldığı bir törenle başladı. Cumhurbaşkanı Evren, törende yaptığı konuşmada "hâkimlerin etki altında

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Bir dönemin perde arkası

DAR SOKAKTA SİYASET 1980 1983

Yalçın Doğan
12 Eylül'lü günleri yazdı

Demirel, Bayar'ın elini öptükten sonra: 'Sizden aldığım bayrağı yine size teslim ediyorum. Bir kusur işlediysem kusuruma bakmayınız..'

Özal, Prof. Memduh Yaşa ile Londra'da konuşuyor: 'Ben parti kurmak için Demirel'den izin almam. Bayar'ın desteğini sağlamak benim için yeterli..'

Ankara'dan Çanakkale'ye giden kırmızı Mercedes'te kurulan iki partinin kuruluş öyküsü...

Ahiretçilerle yola çıkıp, hilale kavuşmak isteyenler, hangi partide bir araya gelmeye çalıştılar...

Calp, Ecevit'in karşısında heyecanlıydı: 'Siz izin vermezseniz partiye genel başkan olmam.'

Parti kurmak için izin alan Ozal, Evren'e soruyordu: 'Seçimi kazanırsak iktidar olur muyuz..?'

Yarın Cumhuriyet'te

Özal: Onlar konuşsun biz işimize bakalım

'Evren polemik dışı tutulmalı'

Başbakan, ANAP Başkanlık Divanı'nda yaptığı konuşmada, "Meclis dışındaki partiler bildiri ve açıklamalarla kendilerini politika sahnesinde tutmak istiyorlar" dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, ANAP Başkanlık Divanı'nın önceki günkü toplantısında, "Cumhurbaşkanı bu polemiklerin dışında bırakılmalıdır ki, genç demokrasi daha sağlıklı ve sağlam gelişsin" dedi. Özal'ın "Meclis dışındaki partiler bildiri ve açıklamalarla kendilerini politika sahnesinde tutmak istiyorlar. Onlar söylesinler biz işimize bakalım" biçiminde konuştuğu öğrenildi.

Edinilen bilgiye göre, toplantıda önce Özal, "geçmiş olsun" dileklerini kabul etti. Daha sonra Özal, "Bir sürü bildiri var. Politika canlanıyor. Şunlara bir bakalım" deyince ilk olarak Halkçı Parti Başkanlık Divanı'nın Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in TBMM'yi açış konuşmasıyla ilgili bildirisi okundu. Özal, bildiride geçen "hilafetin hortlatılması" sözleri ile "burada bize sataşma var" diye görüşünü bildirdi.

Süleyman Demirel'in açıklaması okununca da Özal, "Bu bizimle ilgili değil, cumhurbaşkanı ile başlatılmak istenen bir polemik. Biz bunun dışında kalalım" dedi. Özal, HP bildirisine yanıt verilmesi gerektiğini belirtti. Başlangıçtan bu yana Meclis içindeki partileri muhalefet olarak kabul ettiklerini anımsatan Özal, "Politikayı Meclis içindeki partilerle yürütmek isteriz. Meclis dışındaki partiler sürekli olarak böyle bildiri ve açıklamalarla kendilerini politika sahnesinde tutmak istiyorlar. Onlar söylesinler, biz işimize bakalım" şeklinde konuştu.

Doğru Yol Partisi'nin bildirisi önceki gün henüz gazetelerde yayımlanmadığından daha sonra değerlendirilmek üzere bırakıldı. Başbakan Turgut Özal

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

MDP: SİYASİ POLEMİKLERİ DOĞRU BULMUYORUZ

7. Sayfada

Yarın Seçim Var

İnönü: Özal'dan kurtulunca, geçmiş olsun diyeceğiz

Emirdağ'da yarın yapılacak belediye başkanlığı seçimi dolayısıyla ANAP'lılar vaat yağdırıyor. İnönü açık hava toplantısında konuşurken elektrikler kesildi. Cindoruk da bugün Emirdağ'a gidiyor.

JÜLİDE GÜLİZAR
TÜREY KÖSE

EMİRDAĞ, (Afyon) — Emirdağ ilçesinde yarın yapılacak belediye başkanlığı seçimi nedeniyle dün partisinin açık hava mitinginde konuşan SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, "Özal Amerika'da ameliyat oldu, geçmiş olsun. Ama asıl geçmiş ol-

(Arkası Sa. 11, Sü. 8'de)

Hükumette yeni bir laiklik tartışması

Dışişleri Dinçerler'e öfkeli

Dinçerler'in, geçmiş hükumetler tarafından faaliyetleri laiklik ilkesi açısından sakıncalı bulunan İslam Ülkeleri Eğitim Kültür ve Bilim Örgütü'nün Pakistan'da yapılan toplantısına "bakan" olarak katılması Dışişleri Bakanlığı'nda tepki ile karşılandı.

Dinçerler, dün yurda dönüşünde yaptığı açıklamada Anadolu ve fen liseleri için Pakistan'dan 300 İngilizce öğretmeni getirileceğini söyledi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye, geçmiş hükumetler döneminde, faaliyetleri laiklik ilkesi açısından sakıncalı bulunan İslam Ülkeleri Eğitim Kültür ve Bilim Örgütü toplantısında ilk kez bakan düzeyinde temsil edildi. Örgütün İslama

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

GÖÇ TEMİZLİĞİ

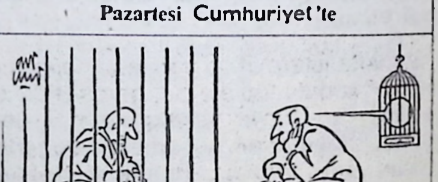
Gece yarısından sonraki saatlerde birkaç kez ya abim ya babam tarafından basılırdım. Kitap okumama, yazı yazmama bir suç gibi bakarlar, ailenin bütçesinden çaldığım duygusunu vererek elektriğimi kesip giderlerdi...

Nufus kâğıdımdaki adımla hayattaki adım, ben fakülte ikinci sınıfa gelene dek ayrı kalmıştı. Erkek kardeşlerim, nüfus kâğıdımdaki adımı keşfettikleri zaman, ben ortaokul ikinci sınıfta idim.. 'Adalet' adı ansızın unutuluverdi.. 'Günaydın Fatma İnayet', 'Nasılsın Fatma İnayet..'

Müdüranımın sesi: 'Burada adın yazılı değil, kayıtlı değilsin sen..' Eve doğru koşuyormuşum.. İçimde çığlıklar patlıyormuş. Babam bana yalan söyledi! Pis yalancı...

ADALET AĞAOĞLU anılarını yazdı

Pazartesi Cumhuriyet'te

Amerika'da uçak düştü: 31 ölü

Wisconsin eyaletinin Madison kentinde, havalandıktan bir süre sonra düşen DC-9 yolcu uçağı yandı.

MİLWAUKEE/WİSCONSİN, (AP) — ABD'nin Wisconsin eyaletinin Madison kentinde içerisinde ilk belirlemelere göre mürettabatıyla birlikte 31 kişinin bulunduğu belirtilen bir DC-9 tipi jet yolcu uçağı, havalandıktan kısa bir süre sonra düşerek yandı.

Olaydan sonra yetkililer, yaptıkları açıklamada şu ana kadar uçaktan kurtulanlara ilişkin bir belirtiye rastlamadıklarını kaydettiler.

Midwest Express Havayolları'na bağlı uçak, Georgia eyaletinin Atlanta kentine gidecekti.

Görgü tanıkları, çift motorlu DC-9 tipi jet yolcu uçağının, havalandıktan kısa bir süre sonra, 300 metre yüksekliğe ulaştığını ve daha sonra aniden yere doğru yönelerek düştüğünü, yanmaya başladığını belirttiler.

Şikago'daki Federal Havacılık Dairesi yetkilileri, yaptıkları açıklamada havalanan uçağın pilotunun bir süre sonra uçakta, "acil durum" olduğunu, kontrol kulesine bildirdiğini ifade ettiler.

Geçen yaz içinde meydana gelen 4 büyük sivil havacılık kaza-

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Orman yangını 3 can aldı

Kuşadası'nın Davutlar bucağı yakınlarında çıkan orman yangınında ölenlerden ikisi er, biri orman görevlisi.

İZMİR, (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Kuşadası'nın Davutlar bucağında çıkan orman yangınında, söndürme çalışmalarına

(Arkası Sa. 11, Sü. 8'de)

• Şiddet beyazlara da sıçradı. 3. sayfada
• İtirafçı konuştu 12 kişi yakalandı 6. sayfada
• Meclis heyecanı, Avrupa Konseyi'nin önüne geçti. 7. sayfada
• Temmuz dışsatımı 630 milyon dolar. 9. sayfada
• Dağda 'Hippi Zirvesi' 12. sayfada

Devekuşu Politikası...

Sonbaharla birlikte politika ısınmaya başladı. Bir bakıma mevsimidir, doğal sayılmalıdır. Ama belki de askeri yönetim döneminden kalma bir alışkanlıktan olacak, bu hareketlenme, bazı çevrelerde bir tedirginlik havasının oluşumuna yol açmıştır.

Siyasal polemik ile kısır çekişmelerin, sürekli gerilimin siyaset sahnesini biçimlendirdiği bir döneme doğru mu? İstikrarsızlığa ve eski günlere mi? Yeniden "12 Eylül öncesi"ne mi yol alınmakta?

Bu tür soruların çengellerini bazı zihinlere asmaya başladıkları görülmektedir.

Doğal sayılabilir bu da.

Çünkü çok partili politikanın bir anlamda tümüyle askıya alındığı üç buçuk yıllık bir sürenin yüzeydeki sessizliğine alışmış olanlar, hareketlenen politik ortamı yadırgayabilirler.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Örneği Var...

Cumhurbaşkanı Sayın Evren'in TBMM'yi açış konuşması, eski başbakanlardan Sayın Demirel tarafından sert bir dille yanıtlandı, Demirel'in yanıtını DYP'nin aynı doğrultudaki açıklaması izledi. Bu yanıt ve açıklamalar Ankara'da bir heyecan rüzgârının esmesine yol açtı. Ne oluyordu? Neler olacaktı?

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

VENEDİK ŞENLİĞİ

Büyük ödül Varda'nın

Arjantinli yönetmen Solanas'ın ve Polonyalı Skolimovski'nin filmleri de ödüllendirilirken, Gerard Depardieu 'Police' filmindeki rolü ile en iyi oyuncu seçildi.

ATİLLA DORSAY'ın haberi 11. Sayfada

Ecevit de Evren'e yanıt verdi

'Demokratik toplum, özgürce konuşan, üstelik çoksesli konuşan toplumdur'

7 eylül

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in TBMM'yi açış konuşması konusunda dün de Bülent Ecevit bir açıklama yaptı. Ecevit, **"Cumhurbaşkanı asıl üzerinde durması gereken konularda susmuştur"** dedi. Ecevit, **"Kendi haklarım ve özgürlüklerim konusunda da ben Cumhurbaşkanlığını değil, Millet Meclisini yetkili ve sorumlu sayarım. Ancak bu konuda, Millet Meclisinden de herhangi bir hak ve özgürlük isteminde bulunuyor değilim"** biçiminde konuştu.

Ecevit, **"bazı gazete ve haber ajanslarının görüş istemleri üzerine yaptığını"** belirttiği açıklamasında şu görüşlere yer verdi:

"Sayın Cumhurbaşkanının Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açış konuşmasında 'susması gerekenler'den söz etmesi, 'konuşan Türkiye' isteyenleri eleştirmesi, basında ve kamuoyunda bazı yankılar uyandırdı. Bu konudaki düşüncelerimi şöyle özetleyebilirim:

Demokratik bir ülkede, ancak üstlerindeki görev nedeniyle, siyasal konularda 'susması gerekenler' bulunabilir. Onlar dışında kimsenin susması gerekmez. Demokratik toplum, özgürce konuşan toplumdur, üstelik çoksesli olarak konuşan toplumdur.

Sayın Cumhurbaşkanının açıkladığına göre, kendisini Millet Meclisinin her toplantı yılı başında konuşmaya zorlayan milletvekili sayısı 'bir hayli fazla imiş. Bunu parlamenter sistem açısından bir çelişki olarak görüyorum. Milletvekilleri, Cumhurbaşkanının her yıl Meclisi bizzat açıp kendilerini yönlendirmesini beklemek durumunda değillerdir. Adı üstünde 'milletvekili' olduklarına göre, yönlendirilmeyi milletten beklemek durumundadırlar.

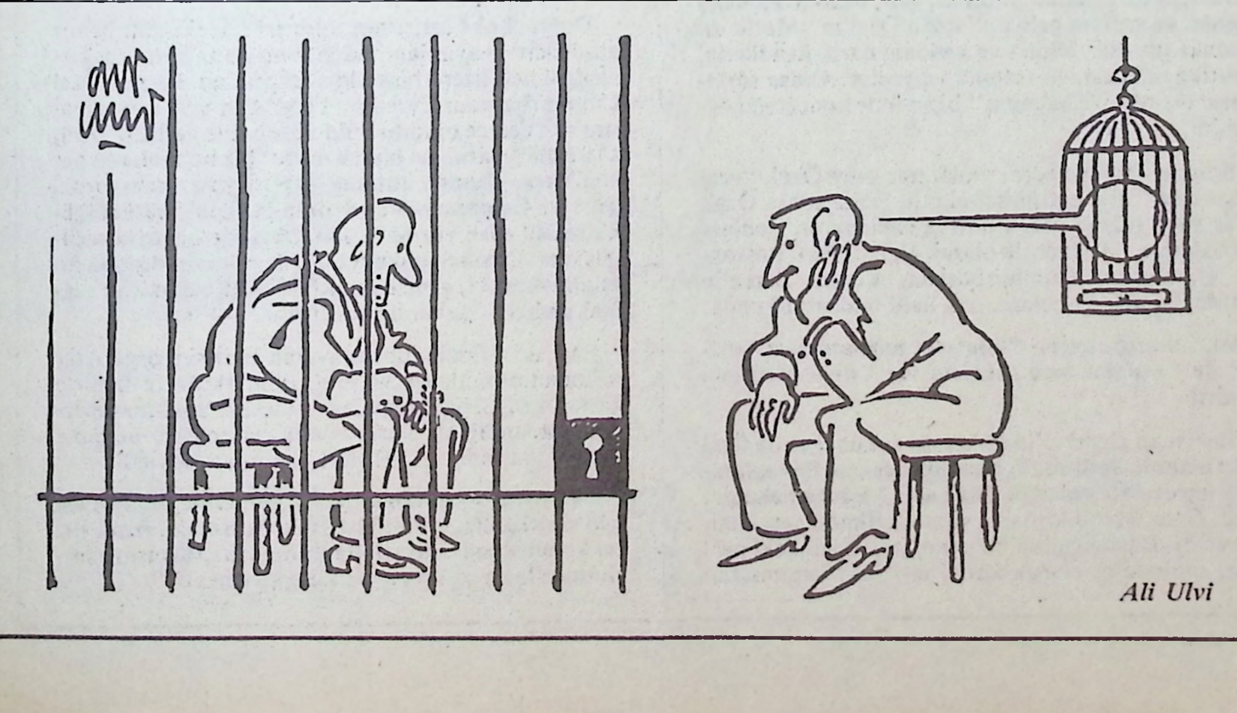
Kendi haklarım ve özgürlüklerim konusunda da ben, Cumhurbaşkanlığını değil, Millet Meclisini yetkili ve sorumlu sayarım. Ancak bu konuda Millet Meclisinden de herhangi bir hak ve özgürlük isteminde bulunuyor değilim. Bir insan, bedelini ödemeyi göze almak koşuluyla, en azından konuşup yazma konusunda, kendi özgürlüğünü kendisi belirler. Ben de kesin yasakların uygulandığı dönemde, bedelini ödeyerek, özgürlüğümü olabildiğince kullandım.

Benim durumumdaki kimselerin haklarına ve özgürlüklerine gelinceye kadar, geniş toplum kesimlerinin hakları ve özgürlükleri üzerindeki ağır sınırlamalar vardır. Öncelikle o sınırlamaların kaldırılması veya demokrasi ile bağdaşabilir ölçülere indirilmesi gerekir. Fakat öyle anlaşılıyor ki, Meclis çoğunluğu, bu konuda, ya isteksizdir, ya da Cumhurbaşkanından yeşil ışık beklemektedir. Millet Meclisi ile ilgili bazı olumsuz izlenimler varsa, bunun başlıca nedeni, Meclisin kendi yetkilerini kullanmadaki ve demokratik haklarla özgürlükleri genişletmekteki isteksizliği veya çekingenliğidir.

Bu konulardaki düşüncelerimi böylece özetledikten sonra, Sayın Cumhurbaşkanının Meclisi açış konuşması ile ilgili olarak, ben de çok önemli iki eksikliğe değinmek isterim.

SUSULAN KONULAR

Sayın Cumhurbaşkanı, Meclisi açış konuşmasında, parlamenter sistemin özellikleri açısından üzerinde pek durmaması daha uygun olabilecek bazı konulara ağırlık verirken, asıl üzerinde durması gereken konularda susmuştur. Bir Cumhurbaşkanının

Ali Ulvi

parlamentoyu açış konuşmasında öncelikle devletin uluslararası sorunlarına değinmesi ve o sorunlara ilişkin olarak devletin ve ulusun sesini dünyaya duyurması gerekir. Oysa Sayın Cumhurbaşkanı bu sorunlara hiç değinmemiştir.

Türkiye için yaşamsal önem taşıyan, Ege'deki kıta sahanlığı ve hava sahası sorunları vardır. Fakat Cumhurbaşkanı Sayın Evren, bu sorunlar üzerindeki suskunluğunu, Meclisin açış konuşmasında da sürdürmüştür. Konuşmadaki bu önemli eksikliğe bakarak, yabancı gözlemciler, Ege sorunlarının Türk ulusunu ve devletini ilgilendirmediğini sanabilirler. Oysa çok yakından ilgilendirir.

Brüksel'deki NATO komutanının kendi açıklamalarından öğrendiğimize göre, bu komutan, geçmiş yıllarda Sayın Evren'le de anlaşarak, Ege'deki NATO düzenlemelerine ilişkin bir uzlaşma için Türkiye'nin rızasını almıştır; fakat uzlaşmanın Yunanistan'a düşen gereklerinin yerine getirilmeyişine seyirci kalmıştır. Böylece Türkiye, aldatılmış, bir oyuna getirilmiş olmaktadır. Bir konuya, özellikle Sayın Evren'in, Cumhurbaşkanı sıfatıyla yaptığı Meclisi açış konuşmasında değinmesi gerekirdi. Fakat değinmemiştir.

TRT, OSMANLI'NIN SESİ

Suudi Arabistan aylardır, Hatay doğumlu Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarına vize vermiyor. Böylece Hatay'ı Türk saymadığını göstermiş oluyor. Cumhuriyet dönemi boyunca Türkiye, dışarıdan böylesine ağır bir muameleye uğramamıştı. Fakat şimdiye kadar, bu konuya Başbakan ve Hatay doğumlu Dışişleri Bakanı değinmedikleri gibi, Cumhurbaşkanı da değinmek gereği duymamıştır.

Sayın Cumhurbaşkanının, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açış konuşmasını inceleyen yabancılar, Türkiye'nin uluslararası alanda, afla ve ölüm cezasıyla ilgili olarak dışarıda yapılan tartışmalardan başka bir sorunu olmadığını sanabilirler.

Sayın Cumhurbaşkanının Meclisi açış konuşmasında gördüğüm bir başka önemli eksiklik de, son zamanlarda laiklikten kaygı verici sapmalar olmasına karşın, bu konu üzerinde hiç durulmamış olmasıdır. Gerçi bir cumhurbaşkanının iç siyasette tartışma konusu olan sorunlara değinmekten kaçınması, parlamenter sistemin gereklerine uygundur, ama Sayın Cumhurbaşkanının o tür sorunlardan birçoğu üzerinde görüş açıkladığı halde, laiklik üzerinde hiç durmamış olması dikkat çekicidir. Kaldı ki, bu sorunun bir özelliği vardır. Laiklik, cumhuriyetin, Atatürk devriminin ve devrimle oluşan Türk milliyetçiliği anlayışının temelidir. Onun için, laiklikten sapmalar karşısında duyarlı olmak bir cumhurbaşkanı için, devletin temeline sahip çıkmanın gereğidir.

Sayın Cumhurbaşkanının Meclisi açış konuşmasını izleyenler, bu konuda, milli eğitimi cumhuriyetin temel ilkelerinden de, çağdaşlıktan da uzaklaştıran ve TRT'yi 'Osmanlı'nın sesi' durumuna getiren bir kültür politikası konusunda, hiçbir tedirginlik duymadığı kanısına varmış olsalar gerektir."

Özal: Onlar konuşsun biz işimize bakalım

'Evren polemik dışı tutulmalı'

7 eylül

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, ANAP Başkanlık Divanı'nın önceki günkü toplantısında, **"Cumhurbaşkanı bu polemiklerin dışında bırakılmalıdır ki, genç demokrasi daha sağlıklı ve sağlam gelişsin"** dedi. Özal'ın **"Meclis dışındaki partiler bildiri ve açıklamalarla kendilerini politika sahnesinde tutmak istiyorlar. Onlar söylesinler biz işimize bakalım"** biçiminde konuştuğu öğrenildi.

Edinilen bilgiye göre, toplantıda önce Özal, **"geçmiş olsun"** dileklerini kabul etti. Daha sonra Özal, **"Bir sürü bildiri var. Politika canlanıyor. Şunlara bir bakalım"** deyince ilk olarak Halkçı Parti Başkanlık Divanı'nın Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in TBMM'yi açış konuşmasıyla ilgili bildirisi okundu.

Özal, bildiride geçen **"hilafetin hortlatılması"** sözleri ile **"burada bize sataşma var"** diye görüşünü bildirdi.

Süleyman Demirel'in açıklaması okununca da Özal **"Bu bizimle ilgili değil, Cumhurbaşkanı ile başlatılmak istenen bir polemik. Biz bunun dışında kalalım"** dedi. Özal, HP bildirisine yanıt verilmesi gerektiğini belirti. Başlangıçtan bu yana Meclis içindeki partileri muhalefet olarak kabul ettiklerini anımsatan Özal, **"Politikayı Meclis içindeki partilerle yürütmek isteriz. Meclis dışındaki partiler sürekli olarak böyle bildiri ve açıklamalarla kendilerini politika sahnesinde tutmak istiyorlar. Onlar söylesinler, biz işimize bakalım"** şeklinde konuştu.

Doğru Yol Partisi'nin bildirisi önceki gün henüz gazetelerde yayımlanmadığından daha sonra değerlendirilmek üzere bırakıldı. Başbakan Turgut Özal Cumhurbaşkanı Evren'in TBMM'yi açış konuşmasını son derece olumlu bulduğunu dile getirdi. Özal, sözlerini **"Ancak ne olursa olsun, biz bu makamı polemiklerin dışında tutmak gerektiğine inanıyoruz. Türkiye Cumhuriyeti devletinin birliğini, bütünlüğünü temsil eden yüzde 92'nin üzerinde bir oyla seçilmiş olan Cumhurbaşkanı bu polemiklerin dışında bırakılmalıdır ki, genç demokrasi daha sağlıklı ve sağlam gelişsin"** şeklinde sürdürdü.

Başbakan Özal, dün Anavatan Partisi il örgütü tarafından düzenlenen geceye katılmak üzere İzmir'e gitti. Özal, Çiğli Havalalanı'nda eski sıkıntılı devirlerin kapandığını, Türkiye'nin ilerleme ve buyüme devrine başladığını belirterek, şunları söyledi:

"12 Eylül öncesinin karanlık günlerine dönmemek için elbirliği ile, gönül birliği ile çalışmak lazım. Biz bu konuda çok ihtiyatlı davranıyoruz. Kimseyi karşımıza almayız, kimseyle kavga etmeyiz."

Yarınlara Bakmak...

MUSTAFA EKMEKÇİ — *7 eylül*

Cumhuriyet okuru Kâmi Çevik, gazeteye uğramıştı; odada konuşuyorduk. Kâmi Çevik, Ankara'da dolaştığı eczanelerde, gereksinimi olan kalp ilaçlarından Izoket Retard ile 5 mg.'lık İzordil'i bulamamıştı.

— *Çocuk donu getirteceklerine biraz da bunları getirsinler!* dedi.

Oturdu, çay söyledim. Burnundan soluyordu. *"İlaçlar niye yok?"* diye, eczacılara sormuş, *"Fiyat verilmediği için"* yanıtını almış:

—*Benim için önemli değil,* dedi Kâmi Çevik, *Ben sorunumu çözdüm. Gülhane Hastanesi'nden aldım, fakat bulamayan vatandaş ne yapacak?*

Bir kadın da, Amerika'da katarakt ameliyatı olan Turgut Bey için şunları söylemiş:

— *Bu parayı Amerika'da sarfedeceğine, bu parayla o aleti buraya getirtse, birkaç kişi daha yararlansa daha iyi olmaz mıydı? "Katarakt", "perde"* demek; Nijat Özön'ün *"Dil Kılavuzu"*'nda, *"aksu"* karşılığı da var.

Avrupa'da, bir başbakan ya da eşi, yakını bir hastanede *"perde"* ameliyatı olsa, belki gazeteler bile yazmaz. Böyle şeyleri büyütmek bize özgü, bize vergi.

Ozan Ali Yüce'nin Almanya'da doktorluk yapan, Cumhuriyet okuru bir arkadaşı, adı: Şadi Koçak, Ali Yüce'ye kendi sesinden bir bant doldurup göndermiş. Mektup gibi. Oradaki yaşamı anlatıyor. Bir küçük kasaba hastanesinde, içişleri bakanının kızı ameliyat olmuş. Doktor Koçak sormuş:

— *İçişleri bakanının kızı olduğunuzu duydum, doğru mu?*

— *Evet efendim, demiş kız, evlendiğim için soyadım değişti. İçişleri bakanı babamdır.*

Şadi Koçak, şöyle diyor:

— *Bizim yörede olsa Ali'ciğim o gün gazeteler yazar. Yer yerinden oynardı...*

İçişleri bakanının kızının ameliyatından kimsenin haberi bile olmamış.

Aradaki ayrımlar öyle çok ki!.. İnsana verilen değer, insanın insana kul olup olmaması başta geliyor.

Yüksek yerlere gelmiş birini anlattılar, haydi hemen adını yazmayayım, çok değil bir süre önce, Ayrancı dolaylarında otururken, kapıcının ortaokula giden kızını, evişlerini görsün diye yanlarına alırlar. *"Okulu bırak, biz seni okuturuz"* derler. Kız bırakır okulunu, bakkala, kasaba gitmeye başlar. Sonra ne mi olur? Yüksek yerlere tırmanan kişi, daha yüksek bir yere tırmanır, Ayrancı'daki evden ayrılır, başka yere taşınır. Kız da okulsuz kalır. Yaşı da büyümüş olmalı, okuyamaz...

Yazının girişindeki Cumhuriyet okuru Kâmi Çevik'le söyleşimizi anlatıyorum. Kâmi Bey, Cemal Madanoğlu'nu yakından tanımış. Madanoğlu, zaman zaman ona, anılar anlatırmış. Yeri gelmişken, okurların bir isteğini de ileteyim. Çok kimse Madanoğlu'nun Cumhuriyet'te yarıda kalan anılarının gerisini bekliyor...

Madanoğlu, Kâmi Çevik'e 27 Mayıs'tan sonra, İnönü ile ilgili görüşmelerini anlatır. İnönü, Yassıada'daki eski Demokratları gündeme getirerek, Madanoğlu'na şöyle der:

— *Yapmayın. Biz bir Cavit Bey'i astık, bu memlekete unutturamadık. Eğer hakikaten haklarında karar alınacaksa asmayın, yurt dışına gönderin. Gidin, MBK'daki arkadaşlarınızla görüşün, inat edilecekse, bana bilgi verin...*

Madanoğlu gider, yeniden İnönü'ye gelir:

— *Paşam, arkadaşlarla görüştüm, tarafsız yargı kararını aynen uygulayacağız! diyorlar.*

İnönü, bunları dinledikten sonra:

— *Biz ihtilalden geldik, dikkatli olun!* der, öğüt verir...

Madanoğlu, İnönü'yle birkaç kez görüşür. Arkadaşlarıyla görüşüp, görüşleri Paşa'ya aktarır. Bir ara, *"Kayseri'ye hapishaneye koyarsak filan..."* gibi görüşler de ortaya atılır. İnönü, Madanoğlu'na:

— *Kayseri'yi tavaf yeri yaparsınız, sakın bu işe girişmeyin!* der.

Yaşadığımız günler de, bugünlerin olayları da, gelecek için birer geçmiştir. O günleri görecekler, günümüzü nasıl değerlendirecekler acaba?

1970'lerin ilk yarısı olmalı. Doğan Avcıoğlu, İstanbul'a yerleşmişti, arada bir Ankara'ya geliyordu. Bir gün telefon etti:

— *Ekmekçi, İstanbul'dan geldim. "Bilgi"den yüklü para aldım, haydi bu öğleyin seninle yemek yiyelim!*

Buluştuk. Daha önceki bir gelişinde de buluşmuş 12 Mart dönemindeki işkenceleri konuşmuştuk. O sıra, Doğan, Ilhan, İlhami arasında en çok eziyeti İlhan görmüş, Doğan cebinde çıkan kalp ilacından da yaralanıp, işkence görmekten kurtulmuştu. Bunları bir yazıda, satır arasında, yazmıştım.

Yemeğe oturur oturmaz Doğan Avcıoğlu:

— *Sana anlattıklarıma İlhan çok kızdı!* "Ekmekçi'ye çok şey anlatmışsın" *dedi. Onun için, bu kez fazla şey anlatmayacağım...* diyordu. İlhan Selçuk'un *"konuştu"* diye, Doğan Avcıoğlu'nu azarlaması hoşuma gitmişti. Gülüyordum...

12 Mart'tan sonra İlhami Soysal'a yeniden yazı yazdırmak sorun olmuştu benim için. Yeni Ortam'daydım. Oraya yeniden yazı yazmaya başlaması için yalvar yakar oluyordum. Ilhami'nin arabasıyla, neredeyse Ankara'nın yarısını dolaştık. O, ı-ıhh... diyordu. İçeride çektiği işkenceleri anlatıyordu. Bir ara:

— *Sen ne diyorsun Ekmekçi,* dedi, *ben insanlığımdan utanıyorum!*

Onun için utanacak bir şeyin olmadığını söylüyordum. Sonunda usu yattı, yazdı...

Dün, dündü. Bugün, bugündür. Biz geleceğe bakalım...

Rahşan Ecevit, anayasa hakkındaki görüşünü açıkladı

'Toplum dondurulamaz'

8 eylül

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — DSP kuruluş hazırlıklarını sürdürmekte olan **Rahşan Ecevit** dün anayasa konusunda bir açıklama yaparak, **"Türk toplumu 12 Eylül 1980 öncesini olduğu kadar, anayasa oylamasının yapıldığı 7 Kasım 1982 ortamını da aşmış ve gerilerde bırakmıştır. Bu toplum 7 Kasım 1982'de dondurulamaz"** dedi.

Rahşan Ecevit açıklamasında, Türk toplumu kadar hızlı değişen bir toplumda, ancak değişime, demokrasiye ve her seçeneğe açık bir anayasanın kalıcı olduğunu savunarak, aynen şu görüşlere yer verdi:

"Sayın Cumhurbaşkanın Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açış konuşmasında anayasa sorununa geniş yer ayırması da gösteriyor ki, bu sorun istense de istenmese de, Türkiye'nin gündemindedir.

Türk toplumunun demokrasi alışkanlığı ve anlayışı, 1982 anayasası ile belirlenen dar rejim kalıbına sığmamaktadır. Üç yıl önceki halkoylamasında anayasanın **"ezici çoğunluk"**la kabul edilmiş olması bu gerçeği değiştiremez.

Anayasa, kamuoyu önünde serbestçe tartışılmasına izin verilmeksizin halkoylamasına sunulmuşur. Büyük halk çoğunluğu nasıl bir metnin oylamakta olduğunu bile öğrenememiştir. Birçok kimse de, sivil yönetime geçişi kolaylaştıracağı düşüncesiyle, sakıncalarını bile bile anayasaya **"evet"** demiştir.

Anayasanın TRT'den tanıtılmasında özel bir ayrıcalık tanınan Türk-İş Genel Başkanı'nın sözüne ve kefaletine kanan birçok işçi, anayasa için **"evet"** oyu kullanmış olabilir. Ama üç yıllık uygulama sonucuna, işçiler, bu anayasanın kendilerini her türlü haktan ve güvenceden yoksun bıraktığını artık bilmektedirler.

Üniversite öğretim üyelerinden bile birçoğu, ancak yeni anayasa ile kurulan düzenin uygulamadaki sonuçları ortaya çıktıkça, nasıl bir cendereye alındıklarını görmüşlerdir.

Bazı kimseler, çok partili siyasal yaşama yeniden geçilmesiyle ve Millet Meclisi'nin yeniden çalışmaya başlamasıyla, birçok engelin aşılabileceğini, birçok pürüzün giderilebileceğini sanmış olabilirler. Ama yeni anayasayla çok partili siyasal yaşamın nasıl yozlaştığını, Meclis denetiminin ne kadar güçleştiğini yasama yetksinin bile büyük ölçüde hükümete devredildiğini, Meclisin af yetkisinin ne denli kısıldığını, uygulama ilerledikçe fark etmektedirler.

Kamuoyunun gözünden kaçmış bazı anayasa maddelerinin sakıncaları, örneğin bir Polis Yasası hazırlanınca ortaya çıkmıştır.

Anayasayla pek çok kimsenin siyasal haklarına, o arada seçilme hakkına getirilen kısıntılar, ancak zamanla anlaşılmaktadır. Örneğin ufak tefek suçlardan toplam bir yıla hüküm giymiş bir genç yaşını başını alıp olgunlaştığında, affa uğramış olsa bile, ömrü boyunca milletvekili seçilemeyeceğini öğrenecektir.

Köylüler, işçiler, işsizler, memurlar ve emekliler, küçük esnaf ve sanatkârlar, bu anayasanın desteklediği ekonomik ve sosyal düzenin acısını, her geçen gün, kendi yaşamlarında daha çok duymaktadırlar.

Bu anayasa, yönetime, yurttaşların yurt içinde gezi ve yerleşme özgürlüğünü sınırlama yetkisini bile tanımaktadır.

Daha böyle pek çok örnek sayılabilir.

Anayasaya ilişkin gerçekler somut belirtileriyle ortaya çıktıkça, toplumda, anayasa değişikliği isteminin yaygınlaşması doğaldır.

Bunun nedeni, bazı kimselerin **"gaflet"**inde veya 12 Eylül 1980 öncesine dönüş özleminde aranmalıdır. Anayasa, tek yanlı bir koşullandırma ortamında ve bazı manevi baskılar altında, serbestçe tartıştırılmadan halk oylamasına sonulmuştur. Şimdi o koşullandırmanın etkisi azalıp gerçeklerin etkisi ağır

CUMHURİYET YOLUNDA
Yunus Nadi
1930'lu yılları yansıtan anılar
300 lira, Çağdaş Yayınları

Cumhuriyet

ÖZEL DÖRTLER DERSANESİ
24 Eylül
Sabah gruplarına kayıtlar devam etmektedir
Cağaloğlu Meydanı 522 24 60

62. Yıl; Sayı: 21922 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 8 Eylül 1985 Pazar

Partiler niçin hemen kapatılmadı?

Bir dönemin perde arkası

DAR SOKAKTA SİYASET 1980 1983

Yalçın Doğan
12 Eylül'lü günleri yazdı

Bugün 11. Sayfada

Adnan Başer Kafaoğlu ve Coşkun Kırca'nın hazırladığı ilk bildiri taslağında "Partiler feshedilmiştir" cümlesi de yer alıyordu. Ama sonra karar değişti. MGK Başkanı Evren, "Partileri kapatmayalım ki, suni partiler doğmasın?" diyordu....

SUNUŞ

6 Kasım 1983 seçimlerinden birkaç gün sonraydı. Genel Yayın Müdürümüz Hasan Cemal, bir sabah kendine özgü üslubuyla telefonda "Yaho, Yalçın" diye söze girdi. "Partiler kuruldu, seçimler yapıldı, şimdi yeni bir siyasal dönem başlıyor. Yeni partilerin nasıl kurulduklarının bir öyküsünü birkaç gün içinde hazırlayıp yazsana, hemen yayımlayalım..."

Bu telefondan bir hafta sonra bu kez ben kendisini aradım. Partilerin kuruluş öyküsü öyle birkaç günlük araştırmadan sonra "hemen yazılacak türde" bir olay değildi. Konunun o günlerde içine şöyle bir girdiğimde gördüm ki, sadece partilerin kuruluş öyküsüyle 1980-1983 yıllarındaki siyaseti özetlemek mümkün değil. Tam tersine, yeni partilerin kuruluşlarında perde arkası olayları sergilemek için o dönemi tümüyle incelemek gerekiyor. 12 Eylül 1980'den başlayarak önce partilerin neden kapatılmadığını, sonra nasıl kapatıldığını yazmak gerekiyor. Ve bu partisiz dönemi, tarihteki yerine oturtmak gerekiyor. Çünkü gördüm ki, 16 Ekim 1981 tarihinde partilerin kapatılmasıyla birlikte, Türkiye siyasal tarihinde çok çarpıcı bir dönem gündeme geliyordu.

Osmanlılardan bu yana ilk partinin kurulduğu 1860 yılından bu yana, Türk siyasal tarihinde tam 120 yıldır süren bir gelenek sona eriyordu. Türkiye, 120 yıl boyunca partilerin var olmadığı tek bir gün bile yaşamamıştı. İşte, şimdi 16 Ekim 1981 tarihinde partilerin tümünün kapatılmasıyla birlikte, 120 yıldan bu yana ilk kez partisiz bir döneme giriliyordu.

Hasan Cemal'e bunları anlattım ve konunun derinlemesine incelenmesi gerektiğini söyledim. Böylece yaklaşık birbuçuk yıl sürecek bir çalışma başlamış oluyordu. Bir gazeteci gözüyle, partilerin kapatılması, Danışma Meclisi günleri, anayasanın hazırlanması, partilerin yeniden kurulmasına izin verilmesi ve 6 Kasım seçimlerine giden yolda yaşanan olayların perde arkasına inmeye çalıştım. Birbuçuk yıl içinde toplam 130 kişiyle görüştüm. En üst düzeyde sorumluluklar üstlenmiş, yetkiler taşımış ve de kendi doğrultusunda olayları yönlendirmiş, Türkiye'nin en etkin ve önde gelen politikacılarıyla haftalar ve aylar süren görüşmelere girdim. Sonuçta, ortaya yaklaşık sekiz bin sayfalık görüşme notu, belge, teyp bandı çıktı.

Ve 1980-1983 yıllarını ana hatlarıyla siyaset açısından veren bir kitap oluştu. Bugünden başlayarak, gazetemizde yayımlanan "Dar Sokakta Siyaset" dizisi, bu geniş çalışmanın bir özetini oluşturuyor.

Yalçın Doğan

GÖÇ TEMİZLİĞİ

Liseyi bitirdiğim yıl, annemle birlikte beni ve Güner'i İstanbul'a getirmişlerdi yine. Kuledibi'nde, Galata apartmanlarından birinde, yerlere serilmiş yataklarda yatıyorduk. Kapıcının karısının ispirto ocağında kızarttığı patlıcanları yiyorduk..

Babamla dükkânların önünden geçiyoruz. Vitrinlerde daktilo makineleri var. Babam orada bir durup dikkatli dikkatli makineleri inceliyor. Olimpiyalar, Hermesler, Olivettiler görüyorum. Yüreğimde gümbürtüler, yarı umut, yarı umutsuzluk, çokça da öfke: Bana işkence ediyor...

Bir sabah abimi, sarı yapraklı 'Lise Defterimi' elinde sallayıp dururken gördüm. Evimizde 'roman' yazdığımın ortaya dökülmesi büyük bir felakete neden olabilirdi. Abim: 'Bak baba, kızın şimdi de seni öldürmüş..' diye haykırıyordu...

Refik Ahmet Sevengil karşı apartmanın alt katında, tek başına yaşıyordu. Başını kitaplardan kaldırmıyordu. Orada onun, burada, çatı katında benim odamın ışığı yanıyordu. Refik Ahmet Beye o zamanlar, işte böyle, uzaktan âşık olmuştum...

ADALET AĞAOĞLU anılarını yazdı

Yarın Cumhuriyet'te

Orman yangını faciaya dönüştü

14 er şehit

Kuşadası'nın Davutlar bucağı ile Güllükbahçe arasındaki orman yangınında rüzgârın yön değiştirmesiyle Söke 51. Piyade Alayı'ndan bir grup er alevlerin ortasında kaldı. Dün sabah yangın alanında 14 er ile bir sivilin yanık cesetleri bulundu.

NÜVİT TOKDEMİR
ÜMİT OTAN

KUŞADASI — Davutlar Bucağı ile Davutlar'ın Akçakonak ve Gülbahçe yörelerinde önceki gün 12.30 sıralarında başlayan orman yangınında ölü sayısı 3'ten 15'e yükseldi. Şehit olanların, 14'ünün orman yangını söndürme çalışmalarına katılan Söke 51. Piyade Alayı'na bağlı birliklerde vatani görevlerini yapan erler, diğer bir kişinin ise orman görevlisi **Ali Çelik** olduğu saptandı. Aydın Valisi **Aykut Ozan**, Davutlar yöresinde çıkan yangının kontrol altına alındığını, ancak söndürülemediğini açıkladı. Yangın söndürme çalışmalarında şehit olan 14'ü er 15 kişinin cesetleri helikopterlerle bulunarak Aydın ve Davutlar'a getirildi. 14 erin cesedi Söke 51. Piyade Alayı soğuk hava deposuna kaldırıldı.

Orman yangınında şehit düşen erlerin kimlikleri şöyle:

Piyade erleri: **İbrahim Demir** (Çorum), **Mehmet Şirin Sarıcam** (Ağrı), **Mustafa Bektaş** (Sivas), **Dursun Erdoğan** (Kastamonu), **Fikret Şahin** (Çorum), Topçu Erleri: **Necip Kısa** (Mardin), **Halil Yaşar** (Adana), **Mahmut Turgut** (Elazığ), **Zeynel Kurt** (Malatya), **Fikri Çelikbeş** (Hakkâri), **Mehmet Torla** (Mersin), **Talat Yavuz** (Kahramanmaraş), **İsmail Yıldırım** (Tunceli), **Kamber Bereket** (Malatya), orman görevlisi Ali Çevik (Denizli)."

Önceki gün saat 12.30'da başlayan, şiddetli rüzgârın etkisiyle genişleyen yangına Söke 51. Piyade Alayı'na bağlı birliklerden erler, Orman Bölge Müdürlüğü yangın söndürme ekipleri ve yurttaşlar katıldı. Ellerinde kazma, kürek, balta ve metal yelpaze gibi aygıtlar bulunan erler ve yangın söndürme ekipleri, rüzgârın etkisiyle genişleyen yangını kontrol altına alamadılar. 11 bin dekarlık alana yayılan yangında Akçakonak dolayında bir bölük er yangının orta yerinde kaldı. Gece olması ve giriş yerlerinin kapanmasıyla erlerin giysilerinin

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Rahşan Ecevit, anayasa hakkındaki görüşünü açıkladı

'Toplum dondurulamaz'

Türk toplumunun demokrasi alışkanlığı ve anlayışı 1982 Anayasası ile belirlenen dar rejim kalıbına sığmamaktadır

Türk toplumu, 12 Eylül 1980 öncesini olduğu kadar, anayasa oylamasının yapıldığı 7 Kasım 1982 ortamını da aşmış ve gerilerde bırakmıştır.

Anayasa, tek yanlı bir koşullandırma ortamında ve bazı manevi baskılar altında serbestçe tartışılmadan halkoylamasına sunulmuştur.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — DSP kuruluş hazırlıklarını sürdürmekte olan **Rahşan Ecevit** dün anayasa konusunda bir açıklama yaparak, **"Türk toplumu 12 Eylül 1980 öncesini olduğu kadar, anayasa oylamasının yapıldığı 7 Kasım 1982 ortamını da aşmış ve gerilerde bırakmıştır. Bu toplum 7 Kasım 1982'de dondurulamaz"** dedi.

Rahşan Ecevit açıklamasında, Türk toplumu kadar hızla değişen bir toplumda, ancak değişime, demokrasiye ve her seçeneğe açık bir anayasanın kalıcı olduğunu savunarak, aynen şu görüşlere yer verdi:

"Sayın Cumhurbaşkanının Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açış konuşmasında anayasa sorununa geniş yer ayırması da gösteriyor ki, bu sorun istense de istenmese de, Türkiye'nin gündemindedir.

Türk toplumunun demokrasi alışkanlığı ve anlayışı, 1982 anayasası ile belirlenen dar rejim kalıbına sığmamaktadır. Üç yıl önceki halkoylamasında anayasanın "ezici çoğunluk"la kabul edilmiş olması bu gerçeği değiştiremez.

Anayasa, kamuoyu önünde serbestçe tartışılmasına izin verilmeksizin halkoylamasına sunulmuştur. Büyük halk çoğunluğu nasıl bir metnin oylanmakta olduğunu bile öğrenememiştir. Birçok kimse de, sivil yönetime geçişi kolaylaştıracağı düşüncesiyle, sakıncalarını bile bile anayasaya "evet" demiştir.

Anayasanın TRT'den tanıtılmasında özel bir ayrıcalık tanınan Türk-İş Genel Başkanı'nın sözüne ve kefaletine kanan birçok işçi, anayasa için "evet" oyu kullanmış olabilir. Ama üç yıllık uygulama sonucunda, işçiler, bu anayasanın kendilerini her türlü haktan ve güvenceden yoksun bıraktığını artık bilmektedirler.

Üniversite öğretim üyelerinden bile birçoğu, ancak yeni anayasa ile kurulan düzenin uygulamadaki sonuçları ortaya çıktıkça, nasıl bir cendereye alındıklarını görmüşlerdir.

Bazı kimseler, çok partili siyasal yaşama yeniden geçilmesiyle ve Millet Meclisi'nin yeniden ça-

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Aba Altındaki Sopa...

ANKARA — Başbakan Turgut Özal'ın kapalı kapılar ardında yaptığı konuşma, bir iktidarın demokratik düzenle ilgili vargılarını sergiliyor. Kuşku yok, Başbakan Özal, Türkiye'nin yaşadığı demokratik sistemle ilgili sözlerinden sonra olumsuz yorumların, tepkilerin başladığını görünce huy edindiği yönteme başvurucak, partisinin örtülü toplantı

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

KKTC Başbakanı Eroğlu'nun özel demeci:

'Reagan'ın son Kıbrıs raporu iç açıcı değil'

Dr. Derviş Eroğlu, Reagan'ın Türk tarafının olumsuz karşıladığı 2 Perez de Cuellar belgesini Türk tarafına empoze etmek istediğini söyledi.

Eroğlu, ekonomik konularda Özal hükümetinden tam destek aldıklarını açıkladı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — KKTC Başbakanı Dr. Derviş Eroğlu, Ankara'daki temaslarının sonuçlarını Cumhuriyet'e açıkladı ve fon uygulamasının kaldırılması, turizm kredileri ve ulaşım gibi konulardaki beklentilerine karşılık Özal hükümetinin tam desteğini aldıklarını bildirdi.

Dr. Eroğlu, Cumhuriyet'in sorularını yanıtlarken, ABD Başkanı **Ronald Reagan**'ın Kıbrıs sorununa ilişkin olarak, Kongre'ye sunduğu son raporu da eleştirdi ve raporu, **"pek iç açıcı bulmadıklarını"** belirtti. Eroğlu, **"Reagan bu raporuyla BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın çalışmasını benimseyerek, ikinci belgeyi Türk tarafına empoze et-**

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

• Castro, Playboy'a anlattı: Halk bana Fidel der.
• Prof. Türkkaya Ataöv: Cenevre'deki karar lehimizeydi.
• İnsan ömrü kısadır, yiyelim o zaman.
• Günümüzün yorgun atları: Çocuklar.

Parasız ekimiz bugün ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

İğne ve Çuvaldız...

Eski başbakanlardan sayın Demirel'in Cumhurbaşkanı Sayın Evren'e verdiği yanıt, gazete bürolarına dağıtılır dağıtılmaz büyük trajı gazeteleri bir telaş aldı. Acaba bu yanıtın gazetelerde yayımlanmasına izin verilir miydi?

Bazı gazetelerin yöneticileri, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'nı arayıp "yayına izin verilip verilmeyeceğini" bile

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Emirdağ'da bugün seçim var

ANAP'ın mitinginde İçişleri Bakanı Akbulut ile Genel Sekreter Taşar konuştu. DYP'nin kapalı salon toplantısına Genel Başkan Cindoruk katıldı.

BAŞBAKANLIK YAZ SONUNDA KURAKLIĞIN FARKINA VARDI
7. Sayfada

EMİSYONUN FRENİ PATLADI: 1 TRİLYON 463 MİLYAR LİRA
8. Sayfada

ÖZAL: ÖNÜMÜZDEKİ 10 YIL, SU VE KANALİZASYON YILLARI OLACAK
10. Sayfada

Hayali ithalat

Bournemouth'tan

Geride Kalmak İstemeyenler

İSMET BERKAN

BOURNEMOUTH — Konchita, iki hafta önce evine döndü, İspanya'ya Barselona'ya... İki ay kaldı Bournemouth'da. İngilizce öğrenmek istiyordu, 18 yaşındaydı, yarı esmer bir İspanyol güze-

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Madrid'den

Ankara'dan İspanya'ya Telefon

NİLGÜN CERRAHOĞLU

MADRİD — Bu hafta Ankara, İspanyol basınının tüm dikkatini üzerine çekti. **Felipe Gonzales**'in bir alay bakan, gazeteci ve 32 sanayiciyle birlikte Ankara Havaalanında dört saate ya-

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

Londra'dan

Geçmişe Bunca Özlem

RAGIP DURAN

LONDRA — Bu hafta televizyonda üç program dikkatimi çekti. **"Pink Floyd"**'un Pompei konseri, **"20 Yıl Sonra"** ve **"Joan Baez"**'in Paris resitali.

Şimdi 60'lı yıllar moda oldu. O dönemin şarkıcıları ekranda.

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

Paris'ten

Kokoriko

SABETAY VAROL

PARİS — Biliyorsunuz horoz Fransızların simgesidir. Çocukluğunda pul biriktirenler daha iyi bilir. Fransız pullarının hemen hepsinde çeşitli horoz desenleri vardı. Bu horozun adı **"Galya"** horozudur.

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Atina'dan

Yunanlılar Er Furyasında

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Atina sokaklarında sağına soluna, duvar ve kolonlardaki ilanlara baka baka ilerleyen dalgın insanların sayısı gün geçtikçe artıyor. Bu insanlar, **"Avrupa'nın kültürel başkenti Atina"** adı altındaki

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

New York'tan

Hava ve Zaman Şaşırtıyor

TANJU AKERSON

NEW YORK — Akşam üzeri New York'un **Kennedy Havaalanı**'ndan kente yönelen taksinin şoförü **"çok şaşırtıcı"** diyor, **"Sabah hava 18 derece idi. Şimdi 25'i geçti. Hava raporuna göre yarın 30'u bulacakmış."**

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Floransa'dan

Kahve Orkestraları

HANDAN ŞENKÖKEN

FLORANSA — "Rimini'den gelme aydın" Federico Fellini için İtalya, karışıklığın, batıl inancın ve duygusallığın egemen olduğu bir ülke. Alanları, caddeleri, dükkânları, eski - yeni yapıları, daracık sokakları, sayısız

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

Pazar günleri 8. sütunumuzda yeni bir pencere daha açtık: "Yabancı Gözüyle" Bu köşe, ülkemizde görev yapmakta olan veya geçici görevle Türkiye'ye uğrayan yabancı meslektaşlarımıza ait. Yazılarının konusu genellikle "Bizi nasıl görüyorlar ?." "Yabancı Gözüyle"nin bu haftaki konuğu Molly Gibbs. AFS bursuyla altı ay Türkiye'de yaşadı ve izlenimlerinin bir bölümünü Cumhuriyet'e yazdı.

Yabancı Gözüyle

Güzel Olmak Sorundur

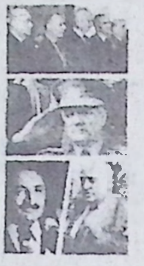
MOLLY GIBBS
Los Angeles Times

Türkiye'de güzel kadın olmanın güçlüğüne ... sofrada o tadına doyulmaz Türk yemekleriyle karşılaştığınız zaman değil, ... bundığınız zaman anlarsınız

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

8 EYLÜL 1985 CUMHURİYET/11

Evren: Parti kapatmayalım ki ardından suni parti doğmasın

Bir dönemin perde arkası

DAR SOKAKTA SİYASET 1980 1983

Yalçın Doğan

12 Eylül'lü günleri yazdı

'Neden 27 Mayıs'taki hatayı yapalım, partileri kapatalım. Teşkilatları var, malları var, bir o kadar da insan var'

—1—

Tarih, 4 Ekim 1980.

"Mümkün olan en kısa sürede, demokrasiye geçişi sağlamak için bir tabii hâkim kuralına uyalım" diye söze başlayan Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, birkaç gün önce kendisine sunulan MHP ve MSP raporlarını gözden geçiriyordu.

Milli Güvenlik Konseyi, siyasal partilerle ilgili en önemli toplantılarından ilkini yapıyordu. MGK'nın beş üyesinin dışında MGK Genel Sekreteri Orgeneral Haydar Saltık, Başbakan Bülend Ulusu, Devlet Bakanı İlhan Öztrak, Ankara Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Recep Ergun ile Sıkıyönetim Savcısı Hâkim Albay Nurettin Soyer, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin MGK için ayrılan odasında toplantı halindeydiler.

dürmeniz artık söz konusu değildir. Çünkü uçağın Yeşilköy'den kalktığı an 12 Eylül'de ülke yönetimine el koyduğunuz andır. Uçakta da 45 milyonla birlikte uçuyorsunuz. Esenboğa'da bazı maceracıların pisti işgal etmelerine izin vermemeniz gerekir. Bu maceracılar, pistte çukurlar açmış olabilirler. Havaalanı binası işgal edilmiş olabilir. Pistte çukur açılması ya da havaalanı binasının işgal edilmesi söz konusu olmasa bile, o günkü hava şartlarından dolayı alan mesela sisle kaplanmış olabilir. Sizin vazifeniz, kaldırdığınız bu uçağı, yolcularıyla birlikte, emniyetle Esenboğa'ya indirmenizdir. Yolcularla birlikte alana inerken, emniyeti düşürülmesi gereken kişiler arasında uçağı kullanan beş kişi de vardır. Yeni yolcuların emniyeti sağlanırken, bu beş kişinin emniyeti sağlanmış olmalıdır."

İşte Esenboğa'daki pistin temizlenmesi, o tarihte lendirmeler, Milli Güvenlik Konseyi'ni şu yargıya götürmüştü:

"Yaptıklarımızın ülkede kalıcı hale gelmesi, ancak siyasal partilerin kapatılması ile mümkündür."

★

1981 ekim başlarında Devlet Bakanı İlhan Öztrak, kabine arkadaşı Kültür ve Turizm Bakanı İlhan Evliyaoğlu'na, **"Önümüzdeki günlerde galiba partilerle ilgili bir karar alınacak"** dediğinde, aslında siyasal kadrolarla ilgili bir yıl sonra anayasanın geçici maddelerinde yer alacak beş ve on yıllık siyasal yasaklar da belirmeye başlamıştı.

Bu konuşmadan bir ay kadar önce ise **MGK Genel Sekreteri Orgeneral Haydar Saltık**, o günlerin Çankaya'daki danışmanı, 1982 temmuzundan sonrasının **Maliye Bakanı Adnan Başer Kafaoğlu'na, "Partileri feshedeceğiz"** demişti. Saltık, **"Feshe-**

"**Ş**aşırdım" diye söze başladı Evren Paşa, "Hükümeti kurarken bizim ilmiklerden ve iki büyük partiden deneyli politikacılar alalım diye düşünmüştüm, ama şimdi bakıyorum ki bizim güvendiğimiz ve tanıdığımız politikacılar bile Hamzaköy'e telefon edip onlardan izin istiyorlar."

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in 12 Eylül'ün hemen ertesinde parti liderlerine ilişkin ilk gözlemi buydu. 12 Eylül'le birlikte ülke yönetimine bütünüyle el koyan askerler, ilk iş olarak yeni bir hükümetin oluşturulması girişimine başladılar. Ve 12 Eylül'ün üzerinden daha 24 saat ancak geçmişti ki, Evren Paşa'nın yukarıdaki gözlemine yol açan bir olayla karşılaştılar. Aslında bu ilk gözlem askeri yönetimle siyasal partilerin arasını giderek açacak ve derin uçurumlara sürükleyecek ve hatta sonunda partilerin kapanmasına kadar gidecek yolun sadece bir başlangıcıydı. Ama böyle bir gözlemin partilerin kapatılmasına kadar gideceğini, bu sözleri söylerken Evren Paşa'nın kendisi de herhalde bilmiyordu.

Adnan Başer Kafaoğlu ile Coşkun Kırca, Büyük Ankara Oteli'nin bir odasına yerleşmişler, harıl harıl 12 Eylül'ün birinci bildirisinin taslağını hazırlıyorlardı. Sıcak bir ağustos günü, 12 Eylül'den yaklaşık üç hafta kadar önce neredeyse 25 yıldır politikanın, diplomasinin, ekonominin içinde olan, sivillerle olduğu kadar askerlerle de ilişkilerini hiç kesmemiş olan Kafaoğlu ve Kırca, şimdi, çok tarihsel bir görev üstlenmişlerdi: "12 Eylül'ün birinci bildirisini hazırlamak!" Büyük Ankara Oteli'nde hazırlanan taslağın daha sonra tarihe geçecek olan bildirisinde yer almayan çok önemli bir cümle vardı: "Partiler feshedilmiştir."

Parlamentonun ve hükümetin feshedildiği, parlamento üyelerinin dokunulmazlığının kaldırıldığı, hazırlanan birinci taslakta da vardı. Yine aynı taslakta "Partilerin feshedilmesi" kararına da gelinmişti. Ancak bu kararı veren askerler değil, bildiri taslağını hazırlamakla görevli Adnan Başer Kafaoğlu ile Coşkun Kırca idi. Madem ki askerler ülke yönetimine "bütünüyle" el koyuyorlar ve hatta bunun da ötesinde "İkinci Cumhuriyetin temellerini atmak için" yola çıkıyorlar, o halde partiler de neden bu arada ve daha başlangıçta feshedilmesindi?

Kırca ve Kafaoğlu'na egemen olan bu düşünce, birinci bildirinin taslağına yansıdı. Ağustos ortalarında hazırlanan taslak Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Bülend Ulusu'ya verildi. Komutanlar taslak üzerinde kendi aralarında uzun uzun tartıştılar, biçimlendirmeye çalıştılar. Taslağın "Partiler feshedilmiştir" cümlesine gelince, birden tedirgin oldular. Derin bir nefes alarak birbirlerine baktılar. "Ne yapacağız?" gibilerinden.

Çeşitli düşünceler ileri sürüldü. Ülke

Komutanlar 'Partiler feshedildi' cümlesini ilk bildiriden çıkardı

KAFAOĞLU VE KIRCA — Parlamentonun ve hükümetin feshedildiği, parlamento üyelerinin dokunulmazlığının kaldırıldığı, hazırlanan birinci taslakta da vardı. Yine aynı taslakta "partilerin feshedilmesi" kararına da gelinmişti. Ancak bu kararı veren, askerler değil, bildiri taslağını hazırlamakla görevli daha sonra da Maliye Bakanlığı yapacak Adnan Başer Kafaoğlu ile Büyükelçi Coşkun Kırca idi.

yönetimine emir komuta zinciri içinde el koyuyordu. Gerçi ülkenin içinde bulunduğu sorunları çözmek ana amaçlardan biriydi. Ama bu sorunları çözerken partileri kapatmaya ne gerek vardı? Önlerinde heyula gibi duran, ülkeyi iç savaşın eşiğine getirmiş bir anarşi vardı. Asıl amaç, bunu durdurmaktı. Kaldı ki, kısa süre içinde de yeniden parlamenter demokrasiye dönülmesi amaçlanıyordu. Özellikle bu nedenle de siyasal partilerin kapatılmalarına bir gerekçe gösterilemezdi. Ayrıca anarşi ve bölücülüğün önlenmesi açısından askerlerin ülke yönetimine el koymasını halk bir ölçüde anlayışla karşılayabilirdi. Ama siyasal partilerin kapatılmasını halk acaba nasıl karşılardı?

Komutanlar arasındaki bu tartışmalardan sonra, taslakta yer alan "Partiler feshedilmiştir" cümlesi çıkartıldı. Dolayısıyla siyasal partilerin varlıklarının sürdürülmesi, ancak sadece siyasal faaliyetlerin durdurulmasına karar verilmiş oluyordu.

Evren, MGK'nın belki de kendi arasında daha önce bir araya geldiği kısa görüşmelerden birinde aldıkları ortak kararı tarihe mal ediyordu: "Neden 27 Mayıs'taki hatayı yapalım?.. Partileri neden kapatalım? Teşkilatları var, malları var, işte bir o kadar da insan var. Partileri kapatmayalım ki, suni partiler doğmasın..."

4 Ekim 1980... Milli Güvenlik Kurulu, TBMM'nin MGK için ayrılan odasında toplantı halindeydiler. Önünde MHP ve MSP dosyaları dururken Evren, şunları söylüyordu: "Partilerle ilgili davalara hangi mahkeme görevli ise, o mahkeme bakacak... 27 Mayıs'ta Yassıada Mahkemesi kuruldu."

AP ile CHP'ye "parti olarak" dokunulmayacağı, daha 12 Eylül öncesinde kesinleşmişti. Her iki partiden belli suçlar işledikleri düşünülen parlamenterlerin dışında, doğrudan bu iki partiye yönelik herhangi bir önlem düşünülmüyordu. Bu nedenle hazırlanan raporlar sadece MHP ile MSP'yi içeriyordu. MGK Başkanlığına sunulan rapor, çoğaltılmış ve Konsey üyesi komutanların süzgecinden geçtikten sonra, iş bu konuda karar vermek üzere toplantı düzenlemeye kalmıştı. Evren, konuşmasını sürdürdü:

Fevkalade mahkemeler

"Partilerle ilgili davalara hangi mahkeme görevli ise, o mahkeme bakacak. Sıkıyönetim görevliyse sıkıyönetim bakacak. Bakanların suiistimali varsa, Anayasa Mahkemesi bakacak. 27 Mayıs'ta Yassıada Mahkemesi kuruldu. Bu tabii hâkim kuralına aykırıdır. Madem ki, yeniden normal rejime geçmek istiyoruz, o zaman fevkalade mahkemeler kurmaktan kaçınmalıyız. Bu döneme siyasi mahkeme kavramı girmemelidir. Bu dönemin hukuk literatürüne ben böyle girmesinden yana değilim."

MGK Başkanı'nın bu sözlerini oy hakkı bulunan diğer dört Konsey üyesi ve kuvvet komutanları **Nurettin Ersin, Tahsin Şahinkaya, Nejat Tümer ile Sedat Celasun** onaylıyorlar, Evren ise MGK'nın belki de kendi arasında daha önce bir araya geldiği kısa görüşmelerden birinde aldıkları ortak kararı tarihe mal ediyordu:

"Neden 27 Mayıs'taki hatayı yapalım? Partileri neden kapatalım? Teşkilatları var, malları var, işte bir o kadar da insan var. Partileri kapatmayalım ki, suni partiler doğmasın."

Tarih, 1981 ağustosu...

Milli Güvenlik Konseyi'nin o günlerde kendine yardımcı danışman sivil kadrolarıyla yaptığı görüşmeler sırasında partilerin kapatılması gündeme geldiği zaman en önemli danışmanların başında gelen Erdin Paksüt, **"İhtilalin liderini kısıtlayan mantık yoktur"** derken, gerçekte partilerin kapatılması ve siyasal kadroların yasaklanmasının "bir bütün" olduğuna dikkat çekmek istiyordu.

Yine Paksüt'ün tanımlamasıyla Türkiye'yi 12 Eylül'den partilerin kapatıldığı 16 Ekim 1981'e getiren ve oradan da 1983 seçimlerine götürecek olan olaylar zincirine egemen mantık, kendisi tarafından Konsey üyelerine, başta Evren olmak üzere, bir toplantıda şöyle aktarılıyordu:

Uçak ve yolcuları

"Şimdi şöyle farzedelim: Siz Yeşilköy'den bir uçak kaldırdınız. Esenboğa'ya ineceksiniz. Uçağın Esenboğa'ya salimen inceği an, seçimin yapılacağı gündür. O halde Esenboğa'ya salimen inmek için havaalanında bir düzenleme yapmanız gerekir. Yani, Esenboğa'daki pisti inişe müsait hale getirmeniz gerekir. Kullandığınız uçağı yeniden Yeşilköy'e dön-

varolan siyasal partilerin kapatılmasıyla mümkün olabildi. Pistte çukur açabileceklerin, ya da havaalanı binasını işgal edebileceklerin önüne Anayasa ve Siyasi Partiler Yasasındaki geçici maddelerle geçildi. Cumhurbaşkanlığı Konseyi düşüncesi de **"uçağı kullanan dört kişinin emniyeti"** için düşünüldü. Milli Güvenlik Konseyi ve o tarihteki Devlet Başkanı Orgeneral **Kenan Evren**, yani uçağın kaptanı ise 1980 Anayasasının halk tarafından kabulü ile birlikte Cumhurbaşkanlığına seçildi.

Partilerin kapatılması ve ondan sonraki yılın kasımında anayasanın halkoyuna sunulmasından sonra geriye tek bir iş kalacaktı: Havaalanını kirletmeyecek yeni partilerin kurulması.

Baştan beri özetlenen tüm izlenimlere, gözlemlere, yargılara, askerlerde oluşan düşüncelere rağmen, partilerin kapatılmasından üç ay önce kuruluş yasası açıklanan Danışma Meclisi Yasası'nın bir maddesi, bu tarihsel süreç içinde olağanüstü dikkat çeker. İlgili yasanın bir maddesinde aynen şu ilke yer alır: **"Danışma Meclisi'ne mevcut siyasi partilerden kontenjan üyesi aday gösterilemez."**

Bir başka deyişle 1981 yılının 29 ekiminde göreve başlayacak olan Danışma Meclisi için yayımlanan yasa, partilerin kapatılmasından üç ay önce hâlâ siyasal partilerin varlığını kabul eder.

Siyasal partiler 16 ekimde kapatılırken, Danışma Meclisi bundan 13 gün sonra, 29 ekimde göreve başlamıştı. Peki, Danışma Meclisi Yasası'nın çıkmasıyla partilerin kapatılmasına dek geçen üç aylık süre içinde ne olmuştur da partilerin kapatılması uygulamaya dönüşmüştür?

Ciddi eleştiriler

Danışma Meclisi Yasası'nın ilkeleri, Meclisin işleyiş biçimi, ondan da önce üyelerinin nasıl ve kimlerden oluşacağına ilişkin siyasal partilerden tepkiler gelmişti. Özellikle üye seçimi hem CHP, hem de AP tarafından ciddi eleştirilere uğruyordu. Belki bunlar o günün basınına yansımıyordu ama eleştirileri içeren raporlar, günü gününe, düzenli bir biçimde Evren'in masasına ulaşıyordu.

MSP Genel Başkanı **Necmettin Erbakan**, zaten sevilmiyordu. MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş, **"orduya politika sokmak istediği için"** zaten affedilmiyordu ve hiçbir zaman da affedilmeyecekti. **Bülent Ecevit ile Süleyman Demirel** ise, ülkeyi 12 Eylül öncesine getiren iki önemli sorumlu olarak görülüyor ve bunlara da çok soğuk bakılıyordu. Komutanlar arasında **"Demirel ile Ecevit varken ve de onların partileri varlıklarını sürdürürken, tencerenin temizlenmesi çok zor olur, bu nedenle partileri kapatmak gerek"** görüşü sık sık dile geliyordu.

Partileri kapatmak gerek

Devlet Başkanı Evren, her fırsatta halka gidiyor, ülkenin dört bir tarafında konuşmalar yapıyordu. Her gezisinden belli izlenimlerle dönüyor ve sonuçta bu izlenimler komutanlar arasında ortaklaşa değerlendiriliyordu. Geziler sonrasında yapılan değerlendirmeler...

ceğiz, ama mal varlıkları ve özellikle CHP'nin Atatürk'ün vasiyeti sonucu İş Bankası'ndaki payı ne olacak, diye düşünüyoruz. Bu işin o tarafını bir düşünür müsünüz?" diye ekledi. Kafaoğlu, **"Neden feshediyorsunuz?"** diye sorunca, Saltık Paşa, **"Başka çare kalmadı"** karşılığını verdi. Kafaoğlu, sorularını sürdürdü:

— Neden başta feshetmediniz?

Saltık Paşa:

— Yanlış yapmışız.

★

Çankaya çevresinde partilerin kapatılmasına ilişkin daha sonra şu tür değerlendirmelere sık sık rastlanacaktı:

"İstemeyerek el koydu"

"Ordu, 12 Eylül'de ülke yönetimine istemeyerek el koydu. Ama bunu ne partiler, ne de liderler anlayabildi. Bir önemli lider, dış basına demeçler verip, içerde yazılar yazarken, diğeri askeri yönetimin yaptığı bütün işlere karşı muhalefet ediyor ve bunu kendi örgütü aracılığıyla ülkenin dört bir tarafına yaymak istiyordu. Oysa yönetim, 12 Eylül'ün liderler tarafından desteklenmesi bir yana, en azından onlardan bir muhalefet ve bir direnme beklemiyordu. Liderler, yeni rejime belli bir uyum gösterselerdi, belki de ne partiler kapatılır, ne de siyasi kadrolara getirilen yasakların kapsamı böylesine geniş olurdu. Ama, olmadı."

Haydar Saltık: "Partileri feshedeceğiz, ama mal varlıkları ve özellikle CHP'nin Atatürk'ün vasiyeti sonucu İş Bankası'ndaki payı ne olacak diye düşünüyoruz. Kafaoğlu: Neden feshediyorsunuz? Saltık: Başka çare kalmadı. Kafaoğlu: Neden başta feshetmediniz? Saltık: Yanlış yapmışız..

Adalet Partisi, tüm örgütüyle ayakta kalınca ve Demirel'in "Biz tek başımıza iktidara geliyorduk, 12 Eylül bizim iktidarımızı engelledi..." gibi sözleri yayılınca, Evren yargısını kesinleştirdi: "Anlaşılan partiler bizim yeni düzeni benimsemeyecekler, bize çok zorluk çıkaracaklar."

Partili yaşamın sonu

Özellikle Adalet Partisi, tüm örgütüyle adeta ayakta kalınca, hele de kendi içinde hiç yıpranmadan varlığını sürdürünce ve hatta askeri yönetime çevredeki siviller tarafından Demirel'in, **"Biz tek başımıza iktidara geliyorduk, 12 Eylül bizim iktidarımızı engelledi"** doğrultusunda söylediği öne sürülen sözler iletilince, Devlet Başkanı Evren, yargısını artık kesinleştirecek ve şöyle diyecekti:

"Zorluk çıkaracaklar"

—"Anlaşılan partiler bizim getirdiğimiz yeni düzeni benimsemeyecekler, bize çok zorluk çıkaracaklar. Demokrasiye yeniden geçerken, bu güçlüklerini daha da artacak. O zaman partileri kapatmaktan başka çare kalmıyor."

16 Ekim 1981 tarihinde siyasal partilerin kapatılmasıyla birlikte 120 yıldan bu yana her koşulda kesintisiz sürmüş olan "partili yaşam" sona eriyordu. Bu 120 yıllık sürecin ardından, Türkiye, ilk kez partisiz bir döneme adım atıyordu.

Yarın: Ecevit'in hapse girmesine neden olan açıklama

Bayar: Askerler kapatma işiyle yanlış yaptılar...

Celal Bayar, önce "Partilerin kapatılması yanlıştır" dedi, ancak ziyaretçileriyle bu yöndeki tartışmaları yoğunlaşınca, kafasında bir "belki" uyandı. "Belki de askerler partileri kapatmakla haklı" yargısına ulaştı.

Partilerin kapatılmasıyla birlikte, sağda asıl tartışmayı "CHP'nin kapatılması" oluşturdu. Neden CHP hiç kapatılmamıştı? CHP'nin dokunulmazlığı mı vardı? Sağ 120 yıllık olayın bilişini tartışırken, dönüp dolaşıp bu sorulara takılıyordu. Osmanlı'dan bu yana nereden gelirse gelsin, tekmeye neden hep sağ hedef oluyordu?

27 Mayıs'tan çok kısa bir süre önce, hatta onbeş ay kadar önce **Adnan Menderes, Memduh Yaşa** ile siyaset üzerine sohbetinde Yaşa'ya "CHP'nin muhalefetinden bıktığını" aktarmış, ardından da şu yoruma girmişti:

"Atatürk'le elbette rekabet edilemez. Ama, CHP'nin sürekli olarak Atatürk'ün mirasına sahip çıkması, Atatürk'ü kendisiyle özdeş görmesi bizimle CHP arasında haksız bir rekabetin doğmasına sebep oluyor. CHP ile ordu arasındaki özdeşlik de işte bu miras meselesinden ileri geliyor. CHP orduyla kendini özdeş görüyor. Bu bağlantıyı koparmak için, CHP'nin belki kapatılması gerek."

Ekim 1981'de Memduh Yaşa eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'la partilerin kapatılmasını tartışırken, önce Menderes'ten bu aktarmayı yaptı. Bayar hemen itiraz etti:

— Olmaz, hoca, olmaz... Partilerin kapatılması iyi değildir. Bana kalırsa, askerler bu kapatma işiyle yanlış yaptılar.

Yaşa aksi düşüncedeydi:

— Bakın efendim, rahmetli Menderes de aynı şeyi söyledi. Bence iyi, hem de çok iyi olmuştur partilerin kapatılması. Artık, bundan sonra Türkiye'de kimse kendisini ne Atatürk'le, ne de orduyla özdeş görür. CHP Atatürk'ü de, orduyu da hep kendinden saydı. Ne orduyu, ne Atatürk'ü yıllar yılı hiç kimseye bırakmadı, hep kendi sahiplendi. Bu sahiplenme artık burada biter. Böylece gerçek manada sivilleşme başlar. Bugün başlamasa, yarın başlar.

— Nasıl başlar... Ben kaç yıldır bu işin içindeyim... Sadece ben oldum tek sivil Cumhurbaşkanı.

— İşte, bunun için başlar efendim. Bundan sonra, CHP dahil, hiç kimse, Atatürk'ün manevi mirasını ve orduyla özdeşliğini kendi lehine artık kullanamaz. Partiler artık bu mirastan bağımsız olarak davranacaklardır. Onun için partilerin kapatılması iyi olmuştur.

Bayar, günlerdir bu konuyu ziyaretçileriyle ele alıyordu. Hiç kimse olaya bu açıdan yaklaşmamıştı.

bastıkça, anayasanın değiştirilmesi istemi yaygınlaşmaktadır. Bunu yadırgamamak gerekir.

Kaldı ki çağımız bir hizli değişim çağıdır. Türk toplumunu ise, bu yüzyıl başlarından beri olağanüstü bir hızla değişmektedir. Böyle bir toplum, anayasanın oylandığı 7 Kasım 1982 gününde dondurulamaz.

Türk toplumu, bazı bakımlardan 12 Eylül 1980 öncesini olduğu kadar, 7 Kasım 1982'yi de aşmış ve geride bırakmıştır. Toplumun canlılığını ve geçmişe dönük değil, ileriye yönelik olduğunu göstermesi açısından, bu sevinilecek bir gelişmedir.

ATATÜRK DEVRİMİ

Atatürk devrimi ne kadar sulandırılsa ve yozlaştırılırsa da, bu devrimin Türk toplumuna aşıladığı değişim ve ileriye yöneliş eğilimini hiçbir güç söndüremez. Atatürk, "**Benim manevi mirasım bilim ve akıldır. Zaman hızla dönüyor. Böyle bir dünyada asla değişmeyecek yargılar getirdiğini ileri sürmek aklın ve bilimin gelişmesini inkâr olur**" demiş bir önderdir. Türk toplumunu bir noktada dondurmaya kalkışanlar, Atatürk'ü gereğince anlamış olamazlar.

Türk toplumu kadar hızla değişen bir toplumda ancak değişime, demokrasiye ve her demokratik seçeneğe açık bir anayasa kalıcı olabilir."

Geride kalmak istemeyenler

İSMET BERKAN — *8 eylül*

BOURNEMOUTH — Koncita, iki hafta önce evine döndü, İspanya'ya Barselona'ya... İki ay kaldı Bournemouth'da. İngilizce öğrenmek istiyordu, 18 yaşındaydı, yarı esmer bir İspanyol güzeliydi. Hayatın gerisinde kalmak istemiyordu, bunun için de İngilizce öğrenmeye çabalıyordu.

Enrique, 47 yaşında yüksek makine mühendisi... Franco'yu çok iyi hatırlıyor. Babasız büyüyüşünü de... Hafta sonları, bazı perşembeleri annesi ile birlikte küçük köylerinden Madrid'in bir hapishanesine gidişlerini, bir ya da iki saat babasının yüzünü görüşlerini dün gibi hatırlıyor. Günün birinde babasının ölüsünü almaya gitmelerini de... Franco'nun öldüğü gece karısı ile birlikte bütün perdeleri kapatıp, nasıl içki içtiklerini, bu olayı kutladıklarını yarı İngilizce, yarı İspanyolca bir anlatması var ki, tarif etmek mümkün değil. Enrique şimdi işini gücünü Madrid'de bırakmış, Bournemouth'a gelmiş, İngilizce öğreniyor.

Glorya 40 yaşlarında ev kadını... "**Bu kadar insanın bildiği dili ben niye öğrenemiyeyim**" demiş, gelmiş Bournemouth'a. Kocasını soranlara "**O şimdi Katalan'da, çocuk bakıyor, ben döneceğim, o gelecek**" yanıtını veriyor.

İngiltere'nin en güney noktalarından birinde Southampton'ın hemen yanında olan Bournemouth aslında tam bir tatil kenti. Her köşe başında bir otel, adım başında eli haritalı boynu fotoğraf makineli turist kılıklı birileri (yanlış anlaşılmasın "**turist**"lerin hepsi İngiliz). Kentin yerlileri işinde gücünde, kent dışından gelenler sokaklarda, plajlarda... Bir de binlerce öğrenci.

Bournemouth'da toplam 8 tane dil okulu var. Ve bütün okullar tıklım tıklım. Dünyanın dört bir köşesinden insanlar... Körfez ülkelerinden gelenler, adını kimseye söylemeyen İnka güzeli Perulu kız, Brezilyalı **Christiano**, Ekvatorlu **Juan Carlos**, İsviçreli **Stella** ile İtalyan **Maria-İda**, Fransız **Felix**, Türk **İsmet** ve yüzlerce İspanyol... Kimi genç, kimi yaşlı. İngilizce öğrenmeye pek istekliler.

Patrick, bu dil okullarından birinde satın alma bölümü sorumlularından "**Geçen yıl da böyle miydi?**" diye soruyoruz, "**Evet**" diyor Patrick. "**Hemen hemen bu kadardılar. Son 4-5 yıldır böyle. Ama bu yıl AET ülkesi de oldular. Daha rahat gidip geliyorlar.**"

Steve, İngilizce öğretmeni, dünyaya, hayata, politikaya, paraya, dine... her şeye inancını yitirmiş. Şimdi sadece gülüyor. Dalga geçmediği şey yok. Her konudan espri üretiyor. Bizlere de "**Hayatta ciddiye alınacak hiçbir şey yoktur, boş verin**" diyor. Steve'in ciddiye aldığı tek şey var: İspanyollar... İspanyol öğrencileriyle olağanüstü ilgileniyor, bazılarına parasız özel ders bile veriyor.

Steve'in özel ilgisi aslında birçok Avrupalının da yaptığı şey. Amaç, İspanya'yı, "**burnumuzun dibindeki, ayağımızın ucundaki İspanya'yı Avrupalı yapmak.**"

İspanyollar da yavaş yavaş Avrupalı oluyor. Önce İngilizce öğrenecekler, sonra...

"Politikacı" Özal Nerede?..

YALÇIN DOĞAN — *9 eylül*

Çeşitli sohbetlerde Başbakan Turgut Özal zaman zaman "**biz politikacılar**" diye söze başlamayı seviyor. En azından kendisinin bu alışkanlığına biz üç beş kez tanıklık ettik. Ne var ki, başbakan son günlerde "**politikacı**" tarafını unutmuş görünüyor. Buna da hazır bir gerekçe gösteriyor. "**Eski kavga dönemine girmek istemiyoruz**" mantığında özetlenen gerekçe, aslında Özal'ın "**politikacı kimliğinden**" uzaklaşmasına ve hatta bu gerekçeye sığınarak gündemdeki sorunlardan kaçmaya çalışmasına yol açıyor.

Şöyle geriye doğru gidersek, Özal'da zaten böy-

le bir alışkanlığın varlığı hemen göze çarpıyor. Her ne kadar kendisi zaman zaman **"biz politikacılar"** dese bile, **"politikacı"** olduğunu Özal'ın çok sık unuttuğu ortada. Örneğin, 6 Kasım 1983 seçimleri sırasında, Özal kendi kendine sanki politikayı yasaklamıştı... Tüm bu seçim kampanyası boyunca, ağzından politikaya ilişkin, siyasete ilişkin hemen tek söz çıkmamıştı. Ülkenin ekonomik sorunlarından hareket ederek, sürekli ve sadece ekonomik konuları ve bunlara getirmek istediği çözümleri işlemişti. Hatta, öylesine ki bu tutumu çoğu kişinin dikkatini çekmiş, bu yönde sorular yöneltildiğinde Özal, **"Bunu bilerek yapıyorum"** karşılığını vermişti.

Bir seçim kampanyasında siyaset yapılamayacak da ne yapılacaktı?.. Özal bunun gerekçesini **"memleketin o günkü siyasi şartlarına"** bağlıyor ve ülkenin demokrasiye geçiş sürecini yaşamakta olduğunu vurgulayarak **"bu tür tartışmaları yersiz ve zamansız bulduğunu"** belirtiyordu.

Aradan iki yıl geçti. Kendisi başbakan oldu, ama **"siyaseti hâlâ zamansız ve yersiz"** buluyor. Demek ki, aradan geçen iki yıla rağmen, başbakan ülkenin siyasal koşullarında iktidar olarak herhangi bir değişikliğin **"olmadığını"** dile getirmek istiyor. Demokrasiye dönüş sürecinde, demokrasiye dönememenin sorumluluğunu taşıyan siyasal iktidarın yetkilisi olarak, böyle bir değerlendirme kendisi için herhalde talihsizlik olsa gerek. İki yıl önceki mantığı şimdi de geçerli gördüğüne göre, siyasal iktidar olarak Türkiye'nin iki yılda nerdeyse hiç adım atmadığını dolaylı yolla söylemek istiyor. Ve kendisinin siyasal geleceği açısından büyük bir hataya düşüyor.

Ya da gerçekte **"siyasetçi olmadığını"** vurgulamış oluyor...

Özal ülkenin gündemine politika geldiğinde, tek bir tepki gösteriyor: Susuyor. Ama susmakla puan kazanmıyor. Hatta tersine puan kaybediyor. 1983 seçimleri askeri yönetimin sona erdiği, sivilleşmeye doğru adım atıldığı bir dönemdi. Bir anlamda kapalı rejimin son günleriydi. Şimdi Özal susarak ve **"politikanın zamanı şimdi değil"** diyerek, kapalı rejimin sanki hâlâ devam etmekte olduğunu söylemek ister gibi davranıyor ve bunu başbakan kimliği ile yapıyor. İki yıl içinde Özal'ın ne kadar demeci varsa, tümünü yan yana getirin, alt alta toplayın, nasıl isterseniz öyle gözden geçirin, **"demokrasiye dönüşle"** ilgili açıklamalarda Özal'ın hep **"dikkatini koruduğu"** ve bu mantığın arkasına saklandığı görülüyor.

Oysa gerçek bize göre, işte tam bu noktada yatıyor. Özal, Çankaya'nın isteği doğrultusunda davranıyor. Çankaya ile siyasal ittifakı tam bu noktada billurlaşıyor. Çünkü, Çankaya'nın nasıl düşündüğü biliniyor. Özal'ın susması, Çankaya ile aynı düşünceyi paylaşmasının temel göstergesini oluşturuyor. Olabilir, öyle düşünebilir ve bugün kendi iktidarı açısından böyle bir ittifağı yararlı görebilir.

Ama umarız bu arada kendi hükümet programında vurguladığı ilkelerden geriye düşmez. Çünkü, böyle bir geriye dönüşün izlerine rastlamak mümkün. Örneğin, af konusunda. Bundan birkaç ay önce, dikkatli bir biçimde de olsa, önceleri af konusuna daha rahat yaklaşırken, Özal'ın şimdi bu

rahatlığı üzerinden attığı ve geri adım attığı gözleniyor. Afla ilgili Adalet Bakanlığı'nın hazırladığı taslak, Bakanlar Kurulu'nda ele alınırken, son siyasal gelişmelerle birlikte, birdenbire af konusunun **"Parti grubunda ve Parti Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nda görüşülmesi gerektiği"** açıklanıyor. Yani sürüncemeye bırakılıyor iş yeniden.

Önümüzdeki günlerde Özal'ın daha başka alanlarda da geri adımlarına tanık olabiliriz. Yine önümüzdeki günlerde Çankaya ile arasında var olan ittifakının artacağına da tanık olabiliriz. **"Hür ve demokrat Türkiye, konuşan Türkiye"** sözleri yoğunlaştıkça, bu itifağın artacağını daha net bir biçimde görmek mümkün olacak.

Ülkenin yönetimi Özal'a sadece ekonomik sorunları çözmek için teslim edilmedi. Kaldı ki, o konudaki başarısızlık artık kendisinin en yakın destekçileri, örneğin IMF tarafında bile dile getirilmeye başlandı. Ülke, Özal iktidarından siyasal çözümler bekliyor. Susmak ve geride kalmış

gerekçeleri öne sürmek, ekonomide olduğu gibi, siyasette de Özal'ı her geçen gün yıpratıyor.

Bu tarafta geniş bir demokratik ittifak oluşurken, herkes siyasal konuları tartışmak isterken, Özal susarak başlangıçta kendisine verilen avansları cömertçe harcıyor.

İsmail Gülgeç

SÖYLEV
(Belgeler)
Gazi Mustafa Kemal Atatürk
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 38/41 Cağaloğlu-İstanbul

Cumhuriyet

Nobel Edebiyat Ödülü
DON KIYISINDA HASAT
Şolohov
Sarmal Yayınlar

62. Yıl; Sayı: 21924 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 10 Eylül 1985 Salı

Çağlayangil, Ecevit'i Evren'e şikâyet etti

Bir dönemin perde arkası
DAR SOKAKTA SİYASET 1980 1983
Yalçın Doğan
12 Eylül'lü günleri yazdı

Evren'in şikâyete yanıtı: Ecevit kendi kendini bitirecek

Çağlayangil: *Politikacıları da şimdiden karşınıza almakta yarar var mı?*

Evren: *Memurlar alışmış 'İleride ya Demirel, ya Ecevit gelir, nasıl olsa iş siyasi partilere kalacak' diyorlar. İş gördüremiyoruz... Bize cesaret verenlere uysam, veya Kaddafi yahut Saddam gibi olsam hemen kendimizi ortaya koyma yoluna giderdik... Millet destekliyor, ama halka güven olur mu? Beğendiği bir futbolcuyu stadyumda çılgınca alkışlar, kıyamet koparır. Ama aynı adam hele bir gol kaçırmayagörsün. Başar yuhayı...*

Çağlayangil: *Paşam! Bizden size, sizden bize laf getirenlere kulak verilirse, birbirimize gireriz. İki taraf da çok zararlı çıkar. Her şeye inanmayın rica ederim. Ben size şerefimle teminat veririm ki, bizim tarafımızda parti siyasi faaliyetleri yoktur... Ecevit göz önünde koca büro açtı. Hani hani siyasi yazılar yazıyor. Onu siyasi faaliyet saymıyorsunuz. Hiç ses çıkarmıyorsunuz.*

Evren: *Onları da biliyoruz... Durumu incelettiriyorum. Derginin tirajı muntazaman düşüyor. Ecevit kendi kendini bitirecektir.*

Çağlayangil: *Niye müsamaha ediyorsunuz?*

Evren: *Geçim sıkıntısı varmış dediler. Parası yoksa dergide yine görev alır. Yazı yazması şart mı? Ama yazıyor işte. Kendi kendisini ele verecektir.*

5 Mayıs 1983... Demirel, Celal Bayar'a kurulacak partide "iki üç aylığına" genel başkan olmasını önerdi... Ama Bayar'ın genel başkanlığı 24 saat sürdü...

3. bölüm ve ilk iki bölümün özeti 11. sayfada

Büfe önünde bira içen doktorlar karakola götürüldü

7 doktora Polis Yasası

Ahlak bekçileri her tarafta

Geçen ay bir başka olayda da, bir bankta yanlarında bir şişe şarapla beraber oturan iki genç "uygunsuz" bulunarak gözaltına alınmıştı.

Haber Merkezi — Yeni Polis Vazife ve Salahiyetleri Yasası'nın "ahlaka mugayir" olayları önleme yönelik maddelerinin, bunu yansıtan bir başka uygula...

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

KARAKOLDA SABAHLADILAR — "Gece 12'den sonra sokağa çıkıp keyif için dolaşma"nın cezası olarak karakolda sabahladıktan sonra serbest bırakıldılar.

Kaçan domatesçiyi polis öldürdü

Bir kilometre kovaladıktan sonra yakaladığı traktörlü satıcıya 35 santim uzaklıktan ateş eden polis tutuklandı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Dezmetevler'de önceki gün domates sattığı plakasız traktörü de trafik ekibinden kaçırmaya kalkışan Ahmet Bayüken...

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

BAŞKOMİSERİN GEREKÇESİ

Ben içki içmeye karşıyım. Siz sokakta karıya kıza poz almak için bira içiyordunuz. Bu davranışınız yasada belirtilen genel ahlaka uymaz.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Atatürk Orman Çiftliği'ndeki büfelerin önünde bira içen bir grup doktora, Polis Vazife Yasası uygulandı. "Sokakta bira içmek, karıya kıza bakmak demektir" diyen Çiftlik Karakolu Başkomiseri Bahri Demirel, yedisi de doktor olan bir arkadaş grubunu çağırdığı bir polis ekibi ile karakola götürdü.

Edinilen bilgiye göre, 5 eylül perşembe günü saat 19.30 sıralarında bir spor karşılaşmasından çıkan, üçü ayrı hastanede görevli doktorlar özel otoları ile Atatürk Orman Çiftliği istasyonunun yakınındaki büfelerden birinin önünde durdular. Kendilerine yöneltecek muhtemel bir haksız uygulamayı dikkate alarak adlarını açıklamadığımız doktorlar, büfenin önünde bira ve kola içmeye başladı. Bu sırada, bir ekip otosu ile doktorların yanına gelen başkomiser, "Çabuk kaybolun buradan" dedi ve uzaklaştı. Doktorlar bu uyarıya bir anlam veremedikleri için bira ve kolalarını içmeyi sürdürdüler.

İkinci kez doktorların yanına gelen ve daha sonra adının Bahri Demirel olduğunu anlayacakları başkomiser, "Siz hâlâ burada mısınız? Ben size kaybolun demedim mi?" diye çıkıştı. Dok-

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Büyükşehir arsasız kaldı

Mahkeme, Büyükşehir'in 10 bin konutluk birinci bölümünün kurulacağı açıklanan 17 sayılı parsel ile daha sonra satın alınması düşünülen arazinin 8 ve 10 numaralı parselleri üzerindeki tedbir kararının sürdürülmesini kararlaştırdı. Bu durumda Büyükşehir tedbir konulan arsaları satın alamıyor.

FÜSUN ÖZBİLGEN

Kadıköy 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, Büyükşehir Konut Yapı Kooperatifi'nin satın almak istediği Birlik Emlak AŞ'ye ait 17 sayılı parsel üzerindeki tedbir kararının devamını kararlaştırdı. Mahkeme, Büyükşehir'in 10 bin konutluk birinci bölüm inşaatının yapılacağı açıklanan 17 sayılı parselin yanı sıra 40 bin konuta tamamlanması için ikinci bölüm olarak öngörülen Okent Şirketi'ne ait 12 parselden oluşan arazinin de iki parseli üzerindeki tedbir kararının sürdürülmesi, diğer parseller üzerindeki tedbirin kaldırılması yönünde hüküm verdi. Bu durumda Büyükşehir Yapı Kooperatifi öncelikle inşaatına başlayacağını açıkladığı birinci bölümün arazisini satın alamayacağı için kooperatif arsasız kaldı.

Kadıköy 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, dün sabah Kadıköy Adliyesi'nin taşındığı yeni binada ilk kez duruşmalara başladı. 2. Asliye Hukuk Mahkemesi Hâkimi, saat 9.30'da Birlik Emlak ve Okent Şirketleri ile Hazine arasında süregelen tapulama tespiti davası ile ilgili olarak alınan tedbir kararına itiraz duruşmasına başladı. Tercüman Gazetesi Sahibi Kemal Ilıcak'ın sahibi olduğu Birlik Emlak ve Okent Şirketleri'ni temsil eden avukatlar Ali Çekiç, Sedat Karaismailoğlu ve Hüseyin Hüsnü ile tedbir kararının devamını isteyen Hazine avukatları Ali Rıza Akın ve Bahur Özpamuk, 2. Asliye Hukuk Hâkimi İhsan Demirkıran'ın karşısında yerlerini aldılar.

Hâkim Demirkıran, Hazine avukatlarının 6 ağustos günü istedikleri tedbir kararında ısrarlı olduklarını ve şirket vekillerinin de 8 ağustos günlü itirazlarında ısrar ettiklerini tutanağa geçirdikten sonra, avukatlara başka bir diyecekleri olup olmadığını sordu. Şirket avukatlarından Hüseyin Hüsnü, bu dava ile ilgili tedbir kararının 1975 tarihinde de alındığını ve sonra kaldırıldığını anlatmaya başladı. Hâkim, "Bunlar dilekçede var, yeni söyleyeceğiniz bir şey var mı onu dinleyelim" diye avukatın sözünü kesti. Daha sonra Ali Çekiç, davanın daha yıllarca sürebileceğini belirterek yasaya göre rızalı bir yerin de bütün hukuki neticelerini alıcının üstlenmesi kaydıyla satılmasında bir sakınca olmadığını anlattı.

Avukatların savunmalarından sonra yargıç, "Dosya tetkik edildi" diyerek kararını bildirdi: "8-10-17 sayılı parseller hakkındaki tedbir ka-

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Nereden Nereye...

Başkan Yıldız, tedbir kararı kaldırılmazsa vazgeçerim demişti.

Haber Merkezi — 29 temmuz günü büyük dostlarla İstanbul'da 40 bin konut kuracağını açıklayan ve halktan para toplamaya başlayan Büyükşehir Konut Yapı Kooperatifi, bir haftalık kampanyadan sonra ne kadar para toplandığı konusunda envanter çalışması yapacağını bildirerek para toplamayı durdur-

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Osmanlı devleti laikti, diyen bakana tepki yağdı

'Dinçerler cahilliğini kanıtladı'

HP *(Can): Ortaçağın karanlık zihniyetini hortlatmak isteyen Dinçerler, cahilliğini ispatladı.*
MDP *(Tarımcıoğlu): Dinçerler, yarın cumhuriyeti de başka türlü tarif edebilir. Tarih okumasını tavsiye ederim.*
DYP *(Cindoruk): Osmanlı İmparatorluğu'nun laikliği tezini ilk kez duyuyorum.*
SODEP *(Sav): Osmanlı devleti laiktir, demek, laikliğin anlamını bilmemektir.*

ANKARA, (ANKA) — Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler'in, önceki gün düzenlenen bir seminerde yaptığı, "Osmanlı İmparatorluğu teokratik değil, laik bir devletti" şeklindeki konuşmasına, muhalefet partileri sert tepki göstererek, bakanı "cahillikle" suçladılar.

HP Genel Başkan Yardımcısı Barış Can, "Her gün çam üstüne çam deviren, devlet adamlığı ciddiyetiyle bağdaşmayan tavırlar sergileyen, ortaçağın karanlık zihniyetini yeniden hortlatmak isteyen Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Dinçerler, Osmanlı İmparatorluğu'nun teokratik değil, laik olduğu yolundaki sözleriyle cahilliğini ispat etmiştir" dedi.

"Laikliği bile bilmeyen cahil bir bakanın başında bulunduğu Türk milli eğitiminin geleceği kapkaranlıktır" diye konuşan Can, şöyle devam etti:

— Milli eğitimde alarm zilleri çalmaktadır. Atatürk Cumhuriyeti'nde ANAP iktidarının vurdumduymaz ve pervasız tavırları yüzünden, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, ortaçağın kilise zihniyetinin uzantılarınca adeta parsellenmiştir. Bakanlığa çöreklenen bu karanlık zihniyet, Türk halkı için yüzkarasıdır."

MDP Genel Başkan Yardımcısı Faik Tarımcıoğlu da, "Vahim bir hata. Sayın bakanın Osmanlı İmparatorluğu'nun laik olduğunu söylemekle neyi anlatmak istediğini merak ediyorum. Yarın sayın bakan, cumhuriyeti de başka türlü tarif edebilir. Dinçerler'e tarih okumasını tavsiye ederim" dedi.

DYP Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk da, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler'in, Osmanlı Devleti'nin laik olduğuna ilişkin sözlerini bilmesi bir değeri bulunmadığını belirtti.

Osmanlı İmparatorluğu'nun laiklik tezini ilk kez duyduğunu bildiren Cindoruk, "Sayın Dinçerler'in ortaya attığı bu tez, bi-

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

OSMANLI DEVLETİ LAİK MİYDİ?
VEHBİ BELGİL 2. Sayfada

Protokol 16 eylülde imzalanıyor

SHP için pürüz kalmadı

İki partinin genel başkanı dün yaptıkları toplantıda, tüm ilkelerde anlaşma sağladılar. Belirlenen ilkelere göre 1987 ağustosuna kadar oluşacak SHP'nin Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, Genel Sekreteri ise Hikmet Fişek olacak. Bu tarihte oluşacak yeni partinin delegeleri ilk olağan kongrede parti yönetimini seçecekler.

Emirdağ'ın SODEP'li Başkanı:

'ANAP ve DYP'nin toplam oyunu aştık'

Özal: *Yorum yok, değerlendirme yapmadım.*
Gürkan: *Türkiye'de siyasal dengelerin sosyal demokratlar lehine ne ölçüde değiştiğinin belirgin bir örneği.*
Söylemezoğlu: *HP SODEP birleşmesi vatandaşta olumlu etki yarattı.*
İnönü: *Bu sonuç, halkımızın ANAP iktidarından ne kadar soğuduğunu ve kurtulmaya çalıştığını gösteriyor.*

7. Sayfada

Çatak'ta bir şehit daha

Göçer çadırından güvenlik kuvvetleri üzerine açılan ateş sonucu bir er şehit oldu, bir astsubay da yaralandı. İki bölücü çete mensubu ölü olarak ele geçirildi. Çete mensuplarına yataklık eden üç kişi de yakalandı.

ANKARA, (a.a.) — Van'ın Çatak ilçesi Narlı bucağı Andıçen köyü yaylasında 7 eylül cumartesi günü bir göçer çadırından açılan ateş sonucu bir er şehit oldu, bir astsubay da yaralandı. Güvenlik kuvvetlerine ateş açan 2 bölücü çete mensubu ölü olarak ele geçirildi.

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

Libya elçisi: Irak'ta Barzani'yi destekliyoruz

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Libya Arap Halk Sosyalist Cemahiriyesi'nin Ankara'daki Halk Bürosu'nun Başkanı Muhammed Abdulmalik, Libya olarak Irak'taki Barzani yanlısı Kürtleri desteklediklerini açıklayarak, bunun Türkiye'ye karşı bir hareket olmadığını öne sürdü ve

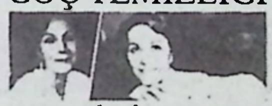
(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

(Fotoğraf: UĞUR GÜNYÜZ)

Hoşgeldin kış *Bir taraftan yaz yavaş yavaş etkisini kaybederken bir taraftan çeşitli konularda kış hazırlıkları sürüyor. Atakol ve Ayşe Yaka giyim firmalarının Bebek Belediye gazinosunda gerçekleştirdikleri defilede 1986 kışının kıyafetleri sunuldu. Mor, yeşil, koyu pembe, renkler, vatkalar, şal yakalar, çok uzun olmayan arkadan yırtmaçlı etekler, gabardin arkadan pileli bol pardösüler, ekoseli diz üstü uzunlukta ceketler, şallar gibi iki saat boyunca 500'e yakın elbisenin sunulduğu defilede davetlilerin çoğunluğu kadındı.*

GÖÇ TEMİZLİĞİ

ADALET AĞAOĞLU anılarını yazdı

Hayata pencereden bakmıştık..

Hiçbir zaman erkek düşmanı bir feminist olamayacağımı anladım.

İlk oyunuma çağırdığım babam "Çekil! Gözlerim senin tiyatrocu olduğunu bari görmesin!" dedi.

Açlık grevlerimle, evden kaçma, "Ucunda ölüm yok ya!" gözüpekliklerimle fakülteyi bile bitirdim.

Babama ve üç erkek kardeşime göre, sık sık düz yolun dışına çıkmıştım, aykırı yerlere sapmıştım.

İlk oyunumun yönetmenliğini verdikleri Ulvi Uraz'ı tutuklamışlardı...

8. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Osmanlı Laikliği...

Milli Eğitim Bakanımıza bakın yine neler demiş:
—Osmanlı devletinde din ve devlet işleri ayrıdır. Osmanlı devleti teokratik bir devlet değildir.
Sonra da ekleme...

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Sırrı Atalay öldü

Kars'tan 20 yıl süreyle CHP'nin parlamento temsilciliğini yapan eski Senato Başkanı Ankara'da toprağa verilecek.

BODRUM/ANKARA (Cumhuriyet) — Kapatılan CHP'nin Kars Senatörü ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlarından Sırrı Atalay (66), dün Bodrum'da bir kalp krizi sonucu öldü. Atalay'ın cenazesi yarın Ankara'da kaldırılacak.

Daha önce de kalp krizi geçi-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

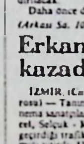
Erkan Yücel kazada öldü

İZMİR, (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Tanınmış tiyatro ve sinema sanatçılarından Erkan Yücel, Selçuk - Kuşadası yolunda geçirdiği trafik kazasında yaşamını yitirdi. 41 yaşında olan Erkan Yücel, evli ve 2 çocuk babasıydı.

Önceki gün saat 03.00 sıralarında Aliye Cihan Turagay yönetimindeki aracın, Selçuk - Ku-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Yücel'le son söyleşi

Oynadığım her filmin başına bir şey geliyor, bakalım "Kanlı Düğün"ün başına ne gelecek?

10. Sayfada

Erkan Yücel'le son söyleşi

HANDAN ŞENKÖKEN — *10 eylül*

İZMIR — Erkan Yücel, çok sık geliyordu İzmir'e. Eşinin İzmirli oluşu, bu kente geliş nedenleri arasındaydı. Hemen her gelişinde uğrar, kurucusu, sanat yönetmeni, oyuncusu ve yazarı olduğu Ankara Halk Tiyatrosu'nun özellikle İzmir'de karşılaştığı sorunları anlatır, dertlenirdi. Oyunlaştırdığı ve yönettiği "Müfettişler Müfettişi" adlı oyunu İzmir'de oynadıklarında, sahneye çıkma izni olmadığından, oyunu sahne arkasından izliyor, arkadaşlarını denetliyor, kuliste oyunun şarkısının ritmini vererek oyunu başlatıyordu.

Oyunu bir gece Erkan Yücel"le birlikte izlemiştik. Arkadaşları oyuna başladıklarında, sessizce yanıma gelip oturmuştu. Böyle bir olayın şimdiye dek hiç başına gelmediğini belirterek, oyun yasaklamalarından, kovuşturmalardan yakınmıştı. Kendisiyle ilgili olarak en büyük sorunun sanat özgürlüğü olduğunu vurgulamıştı. Devletin tiyatrolara yardım etmek için bir yandan turne yapmasını öngörürken, bir yandan da turnenin önünü bu tür uygulamalarla kapatmasına anlam veremiyordu. Ankara Çağdaş Sahne'de oynama olanağına sahipken, Ege bölgesinin il ve ilçelerinde gerçekleştirdikleri turnelerde oynaması yasaklanan Erkan Yücel, buruk bir gülümseme ile, ***"Yaşamımda ilk kez sahneye çıkamıyorum, oyunu izliyorum"*** *diyerek sürdürüyordu konuşmasını:*

"Önüme, sen sahneye çıkamazsın gibi, denizanasına benzer bir yemek koydular, daha tadını alamadım. Bu, öğlen ve akşam yemeklerinde de başka illerde de devam eder mi, bilmiyorum.

Bu aslında, beni engelleyen uygulama olmakla birlikte, uzun vadede beni yücelten ve semeresini alacağım bir olay. İdareciler ve politikacılar değişirler, ama sanatçılar kalıcıdır."

"Müfettişler Müfettişi" oyununu, izleyicilerle birlikte büyük bir coşkuyla izliyordu Erkan Yücel. Bir ara kulağıma eğilerek, ***"Hem yönetip hem de oynamama karşın, tutamıyorum kendimi,*** *yine de* ***gülüyorum"*** *diyordu. Sahne önünde arkadaşlarıyla sanki iç içe oynuyordu oyunu, her anına katılarak.*

Son kez görüştüğümüzde yeni girişimler, atılımlar peşindeydi. Kadrolarındaki oyuncu yetersizliğinin, oyun seçiminin repertuvar oluşumunun, saptadıkları bir değerlendirme kurulunun çalışmalarıyla çözümleneceği umudunu taşıyordu.

"Yerlidir diye her yapıta itibar etmek düşüncesinde değiliz, yabancı yapıtlara da eğileceğiz" *derken, güncel olanı yakalayarak, dünya görüşlerine ve sanat çizgilerine uygun oyunları seçmeyi, oynamayı amaçlıyordu. Oyun seçerken zorlanmalarını şu nedenlere bağlıyordu:*

"Biz her yıl kamuoyunu çok ilgilendiren, güncellik açısından sorun olan olayı ele alırız. Ama oyun seçimlerimizde tiyatro yazarlarının suskunluk dönemine girmiş olması, kalemlerini özgürce oynatamamaları rol oynuyor. Yazarlar üretken olamıyorlar. Türkiye Oyun Yazarları Derneği'nde yaptığım görüşmelerde esas etkenin, tiyatroların oynamaya cesaret etmemeleri ve yazarların oynanmayacak bir oyunu yazmak istememelerinden oluştuğunu gördüm. Bu arada telif sorunu da var."

Yeni çalışmalarından söz ederken, Alman yapımcılarla birlikte gerçekleştirilecek Lorca'nın "Kanlı Düğün" adlı yapıtının film uyarlaması ortakyapımında başrolü üstleneceğinden söz etmişti. Çok sevdiği bu yapıtta rol almanın mutluluğunu dile getirerek, şunları söylemişti:

"Nedense oynadığım her filmin başına bir şeyler geldiğinden izleme olanağı olmuyor. 'Endişe' filmi yasaklandı. 'Yorgun Savaşçı' adlı TV filmi yakıldı, bakalım, çekimine başlanacak 'Kanlı Düğün'ün başına ne gelecek?"

Ali Ulvi

SÖYLEV
(Belgeler)
Gazi Mustafa Kemal Atatürk
Cilt III 2. baskı 1000 lira
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41
Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

Nobel Edebiyat Ödülü
DON KIYISINDA HASAT
Şolohov
Çev: Mihail Yefimoviç, Yeni Çıktı
Sosyal Yayınlar Klodfarer Cad. 16-İstanbul

62. Yıl; Sayı: 21925 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 11 Eylül 1985 Çarşamba

Bir dönemin perde arkası
DAR SOKAKTA SİYASET 1980 1983
Yalçın Doğan
12 Eylül'lü günleri yazdı

MGK Genel Sekreteri Org. Ürüğ anayasanın geçici 2. maddesini bizzat kaleme aldı ve önünde açık olan MGK üyeliği yolunu kapattı. Böylece MGK üyeliği apayrı bir makam oldu ve Silahlı Kuvvetler'in en üst kademesinden MGK'ya geçiş olanağı kalmadı.

Evren 'tek sandık'ta ısrar etti

1982 Anayasa oylaması ve Cumhurbaşkanlığı Seçimi öncesinde 'sandık' tartışması başladı: İki oylama aynı anda aynı sandıkta mı olsun, yoksa en azından iki ayrı sandık mı kullanılsın?

DYP Başkanvekili Güven, yeni divanın Evren'i ziyaretinde konuyu açtı: "Cumhurbaşkanlığı için ayrı sandık koyalım... Bugünkü şartlarda, sizin karşınızda kim aday olursa olsun yine de yüzde 70-80 oy alırsınız..."

Evren, kararını vermişti: "Sandık sayısı azmış... Ayrıca da karışıklık olur diyorlar... Bu seçim ve oylama böyle olacak."

11. Sayfada

Yanıtlara dava yok

Savcılık, Ecevit ve Demirel hakkında soruşturmaya gerek görmedi

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara Savcılığı, Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit hakkında, Cumhurbaşkanı Evren'in Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açış konuşmasına verdikleri yanıtlar dolayısıyla, dava açılmasına gerek görmedi.

Süleyman Demirel, 4 eylülde verdiği yanıtta Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in TBMM'yi açış konuşmasını eleştirmiş ve Cumhurbaşkanının bu konuşmayla, hem yurttaşların hak ve özgürlüklerini kısıtlayan hem de suç ve suçlu tayin eden durumuna düştüğünü bildirmişti. Demirel, ayrıca Evren'in söz konusu konuşmasıyla 12 Eylül döneminin eleştirilmesini engelleyen 2969 sayılı yasanın birinci maddesinin birinci bendini ihlal ettiğini de kaydetmişti. Demirel, Cumhurbaşkanı'na verdiği yanıtta Türkiye'de yasaların insanları "konuşmaya hakkı olanlar ve olmayanlar" biçiminde ikiye ayırmadığını da bildirmiş ve şöyle demişti:

"Şayet ülkeyi idare edenler bugün bazı konulara tartışılmasını istemiyorlarsa, tek taraflı beyan ya da ithamlar yerine, yasakları kaldırarak serbest zeminlerde ve milletin hakemliğinde bunun yapılmasını isterine sokmalıdırlar."

Bülent Ecevit ise 6 eylül günü "bamadan gelen ikaz üzerine Evren'in konuşmasına yanıt vereceğini ve bu yanıtta görüşlerini özetleyeceğini" bildirmişti.

Ecevit, ertesi günkü gazetelerde yayımlanan yanıtında demokratik toplumun, özgürce konuşan, üretici çoksesli konuşan toplum olduğunu vurgulamış ve kendisinin hak ve özgürlükleri konusunda Cumhurbaşkanlığı makamını değil, TBMM'yi yetkili ve sorumlu saydığını bildirmişti.

Ecevit, kendisinin üzerindeki baskılardan önce, genç kesimler üzerinde baskının kaldırılmasının ya da dayanılır ölçülere indirilmesinin daha önemli olduğunu anlatmış ve bu konuda bir beklentisi olmadığını bildirmişti. Ecevit, "Geçmiş dönemde belli bir de bedel ödemeyi göze alarak, kişisel hak ve özgürlüklerimi elimden geldiğince kullandım" demişti.

Ankara Savcılığı, 5 ve 7 eylül tarihlerinde basında yer alan bu yanıtların her ikisini de derhal "kendi açılarından incelemeye aldı." Ankara Savcısı ve iki başyardımcıdan oluşan bir heyet iki yanıtı da inceledi. Ankara Savcısı Altan Saysel, dün bu konudaki sorumuzu yanıtlayarak, her iki yanıt dolayısıyla da dava açılmasına gerek görülmediğini bildirdi. Altan Saysel, bu gazetede Adalet Bakanlığı'yla görüştükten sonra durumun daha da aydınlığa kavuşacağı yolundaki sözlerinin de yanlış anlaşıldığını vurgulayarak, "Bu kararın hiçbir makamın ya da kişinin etkisiyle alınmadığının bilinmesini isterim" dedi.

Demirel ve Ecevit'in yanıtlarının basında yayımlanmasından sonra bazı ilgililer, söz konusu kişiler hakkında Türk Ceza Yasası'nın 158'inci maddesi gereğince, "Cumhurbaşkanına vicahen veya gıyabında hakaret ve sövme fiillerini işlemekten dolayı" dava açılabileceğini bildirmişlerdi. Söz konusu madde, bu kişiler için bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis cezasını öngörüyor ve bu suçların basın yayın organları yoluyla işlenmesi durumunda cezanın üçte birden yarıya kadar arttırılacağını hükme bağlıyor.

ENFLASYON YİNE BAŞINI KALDIRDI
ÖZAL, "BU YIL ENFLASYON YÜZDE 40'IN ÜZERİNDE OLMAYACAK" DEDİ

8. Sayfada

7 doktor olayı

'Yetkili' karakol incelemede

Ankara Emniyet Müdürü: Böyle bir yetki polis yasasında yok.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut bazı doktorların "bira içtikleri" gerekçesiyle karakola götürülüp kendilerine Polis Yetki Yasası'nın uygulanmak istenmesi olayının incelenmesi için emir verdi. İçişleri Bakanı Akbulut trafik polisi Faruk Cember'in, Ahmet Büyükarhan adlı seyyar domates satıcısını öldürmesi olayı ile ilgili olarak da "Çok üzücü bir olaydır. Polisin olmazsa gerekli böyle davrandığını sanıyorum" biçiminde konuştu.

İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, dün Meclise

(Arkası Sa. 12. Sü. 7'de)

Artvin Dev-Yol davası

71 idam istendi

İnci Baba beraat etti.
MHP davasında bir tahliye.
Behçet Cantürk ve arkadaşlarının tahliye talebi reddedildi.
Yasadan yararlanma bugün sona eriyor. 299 kişi "Pişmanım" dedi.

8. Sayfada

Affın kaderi belli oluyor

Af konusu, Bakanlar Kurulu'nun bugün yapacağı toplantıda ikinci kez görüşülecek, hükümet affa gerek gördüğü takdirde, tasarı yarın ya da gelecek salı günü ANAP grubuna götürülecek.

Adalet Bakanlığı'nın hükümete gönderdiği af, tasarı olmaktan da öte taslak biçiminde çeşitli seçenekleri öngörüyor. Bu taslağa göre, cezaların indirilmesi, salıverilme ya da bazı cezaların müebbede çevrilmesi gibi ayrımlar yapılıyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bir af yasasının çıkıp çıkmayacağı Bakanlar Kurulu'nun bugün yapacağı toplantıda karara bağlanacak. Bakanlar Kurulu bugün ikinci kez af tasarısı üzerinde müzakere yapacak.

Hükümet çevrelerinden edinilen bilgiye göre, Bakanlar Kurulu bugünkü toplantıda çerçevesini saptayacağı bir af tasarısını meclise gönderip göndermeyeceğine karar verecek. Alınan bilgilere göre, muhalefetin hazırladığı kimi af taslaklarında anayasanın affını öngörmediği suçların dolaylı yoldan delinmesini sağlayacak hazırlıklar hükümeti tedirgin etti. Hükümet bu yoldaki çalışmaları gözönünde tutarak bir affın gerekip gerekmediği konusunda bir duraksama dönemine girdi. Bir bakan, "Cumhuriyet"e "Hükümette, bir affın karşısında olanların çoğunlukta olduğunu" bildirdi.

Adalet Bakanlığı'nın hükümete gönderdiği af tasarısı bir tasarı olmaktan da öte taslak biçiminde çeşitli seçenekleri öngörüyor. Bu taslağa göre, cezaların indirilmesi, salıverme ya da bazı cezaların müebbete çevrilmesi gibi ayrımlar yapılıyor. Eğer bugünkü toplantıda Bakanlar Kurulu bir af yasasına gerek görürse bu seçenekler üzerinde de karara varacak.

Hükümet affa gerek gördüğü takdirde perşembe veya gelecek salı günü tasarı ANAP grubuna götürülecek ve müzakere açılacak.

Öte yandan, Refah Partisi'nin af konusundaki görüşleri belli oldu. MKYK'nın Genel Başkan Ahmet Tekdal'ın başkanlığında yaptığı toplantıdan sonra yayımlanan bildiride, bu konuda özetle şu görüşlere yer verildi:

"Bir sadece hapishanelerdeki değil, tarihin mahkûm edeceği zararlı alışkanlıkları ortadan kaldırmak için de yapılan bir defaya mahsus affın yanındayız.

EVREN, 11 EYLÜL'ÜN YILDÖNÜMÜ DOLAYISIYLA KONUŞMA YAPMAYACAK

12. Sayfada

BÜYÜKŞEHİR TEDBİRİ KALKAN ARSALARI SATIN ALACAĞIZ

10. Sayfada

'Dinçerler istifa'

İnönü: *"Dinçerler ya tutumunu değiştirmeli ya da görevini bırakmalı."*

Dinçerler: *"Muhalefet görevini yapıyor. Biz de gereken cevabı vereceğiz."*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler'in tutumunun, Osmanlı döneminde geçerli olan tutum olduğunu ve laik eğitim ilkesine uymadığını söyledi. SODEP Ge

(Arkası Sa. 12. Sü. 2'de)

Güzel sanatlar sınavı *Üniversitelerarası Seçme Sınavı'nda 300 ve daha yukarı eşit ağırlıklı puan tutturan ve kayıtlarını yaptıran 1793 öğrenci, girmek istedikleri Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi sınıf ve salonlarında, baraj niteliği taşıyan 1. basamak yetenek sınavına tabi tutuldular. Heykel, resim, seramik, grafik, endüstri tasarımı, iç mimarlık, fotoğraf, sahne ve görüntü gibi dallarda eğitim görmek isteyen adaylardan "çekiç ile çivi çakan eller" i üç saatte çizmeleri istendi. Sınava giren adayların velileri bu süreyi fakültenin bahçesinde çeşitli şekillerde değerlendirip, çocuklarının sınavdan çıkmalarını beklerlerken, sınava girenler arasında da her yanı kapalı giysileriyle ve sıkma başıyla bir başın aday dikkati çekiyordu. Adaylar bu sınavı kazandıkları takdirde, kendi bölümlerinin sınavlarına girecekler. (Fotoğraf: UĞUR GÜNYÜZ)*

Gene Laiklik ve Dinçerler...

Öyle anlaşılıyor ki, laiklik ve Vehbi Dinçerler konusu siyasal gündemindeki yerini daha uzun süre koruyacaktır. Çünkü Sayın Dinçerler'in, laik düşünceye karşı, laik düşüncenin Türk toplum ve kültür yaşamındaki yerine karşı bir savaş açtığı her geçen gün belirginleşmektedir. Özal yönetiminin milli eğitimden sorumlu bir bakanı olarak Vehbi Dinçerler, davasını öyle üstü örtülü biçimde de değil, artık açıktan açığa yürütmeye koyulmuştur. Ama ne var ki Türk toplumunun geleceğini, çağdaşlığını ve demokrasinin bir hayat tarzı olarak ülkede yerleşmesini, laik düşüncenin toplum ve kültür yaşamında gerçekleşmesinde görenler, herhalde Sayın Dinçerler'e karşı kayıtsız kalmayacaklardır.

Bundan kimsenin kuşkusu olmasın.

Nitekim SODEP Genel Başkanı Erdal İnö

(Arkası Sa. 12. Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

- Şili'de kara darbe 12 yaşına girdi.
- İngiltere'de kanlı gün
3. Sayfada
- İşçiyi azalt, fabrikası sat
6. Sayfada
- Enflasyon yine başını kaldırdı.
9. Sayfada
- Çocuklar aşışı!..
- İslam âlemi Türkiye'den umutlu.
16. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Amerikalılar TBMM için ne düşünüyor?

ANKARA — Yabancı diplomatlar son günlerde kulislerde daha çok kulak kabartıyorlar, olayları daha özenle izlemeye çalışıyorlar. Bir yandan "merakla öğrenmek", ama öte yandan da "olaylar hakkında değerlendirme" yapmak isteği ağırbaşı gidiyor.

Örneğin, son haftalarda Amerikalıların kulislerde ilgisi gerçekleri yavaşlık kazandı. Daha 1 eylülde TBMM'nin açılışından

(Arkası Sa. 12. Sü. 2'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK'ten büyüklere bir masal

KU-DE-TA

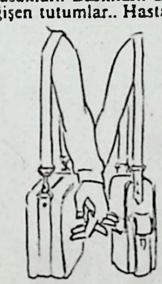

"Bu öyküde geçen yer, olaylar, adlar, olaylarla insanlar arasındaki benzetmelerin, gerçek yaşamdaki yer, olaylar, adlar, bağlantılar ve benzetmelerle hiçbir ilgisi yoktur. Olaylar, insanlar, adlar, aralarındaki bağlantılar düş ürünüdür."

Pazar günü Cumhuriyet'te

Cumhuriyet'in büyük araştırması

Yasaklar.. Baskılar.. Sorunlar.. Namus bekçileri... Değişen tutumlar.. Hastalıklar.. Tedaviler.. Genç ve mutsuz evlilikler... Çözümler...

Gençlik ve Cinsellik

Pazartesi günü Cumhuriyet'te

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Allende Olayı

Şili'nin halkoyu ile iktidara gelen Sosyalist Devlet Başkanı Salvador Allende 11 Eylül 1973 günü General Pinochet Başkanlığı'ndaki bir askeri darbe ile devrilmiş, Allende başında miğfer ve elinde otomatik tabanca ile darbecilere karşı koyarken öldürülmüştü.

Allende olayı, demokratik hak ve özgürlükler için büyük ve acı derslerle doludur.

Şili'de 1970 yılında halkoyu ile iktidara gelen demokratik sosyalizm, Pentagon'un Güney Amerika planlarını altüst ediyordu. ABD, Vietnam yenilgisinden sonra bütün ağırlığını Ortadoğu ve Güney Amerika'ya vermişti. Güney Amerika'da anti emperyalist düşünce gün geçtikçe büyüyor. Bolivya'da Genelkurmay Başkanı General Torres, topraksız köylüler ile birlikte başkaldırarak iktidara geliyor. Şili'de ise Sos

(Arkası Sa. 12. Sü. 7'de)

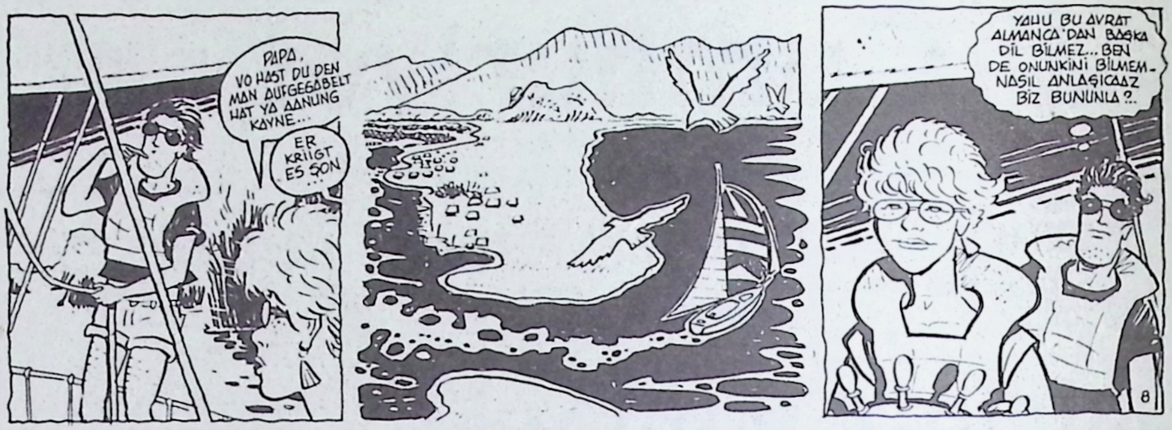
Ankara Libya'dan rahatsız

Libya'nın, Irak'ta Barzani'yi desteklemesi Ankara'da hoşnutsuzluk yaratıyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Libya'nın Ankara'daki Halk Bürosu'nun Başkanı Muhammed Abdülmaliki'nin önceki günkü basın toplantısında "Irak yönetimine karşı oldukları için Barzani'yi desteklediklerini" yolundaki açıklamaları Dışişleri

(Arkası Sa. 12. Sü. 4'te)

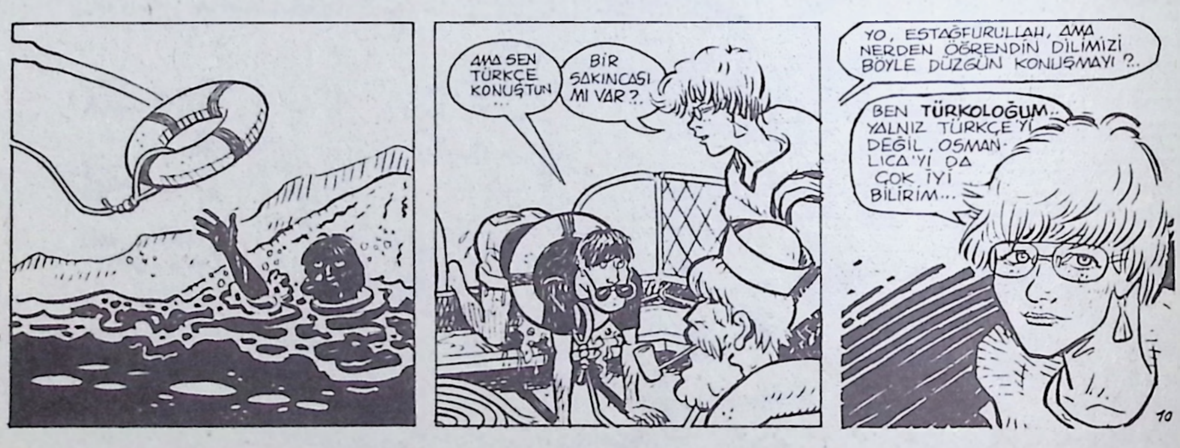
Necdet Şen 6 eylül

Necdet Şen 7 eylül

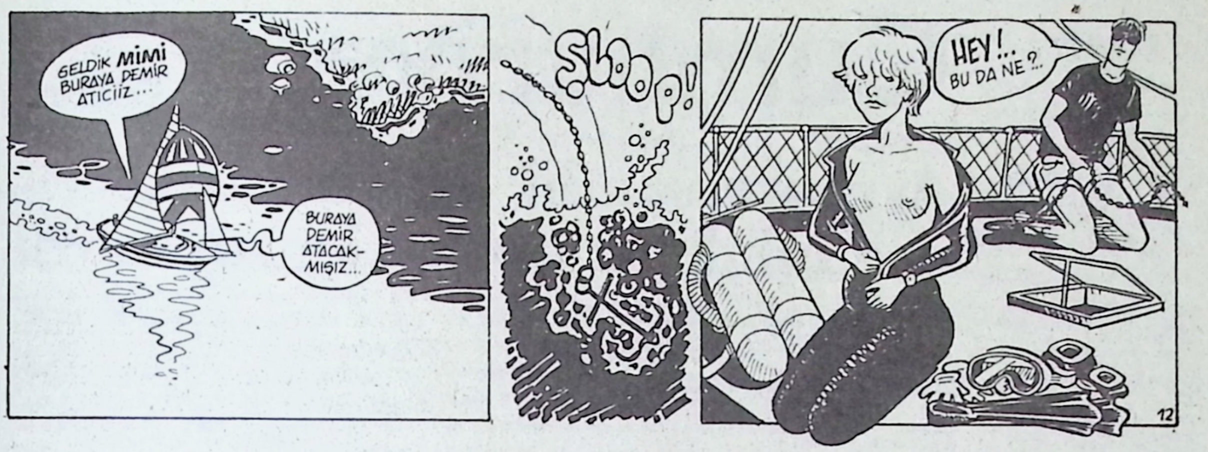
Necdet Şen 8 eylül

Necdet Şen 9 eylül

Necdet Şen 10 eylül

Necdet Şen 11 eylül

Necdet Şen 12 eylül

Necdet Şen 13 eylül

SÖYLEV
(Belgeler)
Gazi Mustafa Kemal Atatürk

Cumhuriyet

MERKEZ
DERSANELERİ
ÖSS-ÖYS Hazırlık 16 Eylül

62. Yıl; Sayı: 21926 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 12 Eylül 1985 Perşembe

Cumhurbaşkanı Evren'den Cumhuriyet'e açıklama:

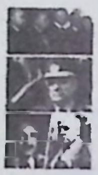
Ayrı ayrı sandık istedim, ama çoğunluk tek sandık için oy verdi

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, dört gündür gazetemizde yayımlanmakta olan "Dar Sokakta Siyaset" dizisinin dün yayımlanan bölümüyle ilgili bir açıklama gönderdi.
Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Danışmanı Ali Baransel aracılığıyla gazetemize gönderilen Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in konuya ilişkin açıklaması aynen şöyle:
"Sayın Yalçın Doğan,
Dar Sokakta Siyaset başlıklı yazı dizinizin dünkü bölümünde, 1982 Anayasa oylaması ve Cumhurbaşkanlığı seçiminde, 'Evren tek sandıkta ısrar etti' şeklinde bir değerlendirme yer almıştır.
Sayın Cumhurbaşkanımız 1982 Anayasa oylaması ve Cumhurbaşkanlığı seçiminin başından beri ayrı ayrı sandıklarda yapılmasından yana olduklarını ifade etmişlerdir ve bir aday varsa, onun da rahatça ortaya çıkmasını istediğini savunduğunu bildirmişlerdir. Ancak, o tarihte konunun görüşüldüğü toplantıda çoğunluk bu doğrultuda oy kullanmadığı için 1982 Anayasası ve Cumhurbaşkanlığı seçiminin tek sandıkta yapılmasının kararlaştırıldığını belirtmişlerdir.
Bir gerçeği aydınlatması açısından, Sayın Cumhurbaşkanımızın bu görüşlerinin gazetenizde yayımlanmasını rica ederim.
Ali Baransel."

'Dar Sokakta Siyaset'te anayasa oylaması ve Cumhurbaşkanlığı seçimi

YALÇIN DOĞAN'ın "Dar Sokakta Siyaset" dizisinin dünkü 4. yazısında yer alan ve Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in yan sütunlarımızdaki açıklamasıyla bütünlenen bölümü şöyle:
Danışma Meclisi Anayasa Komisyonu üyeleri, anayasanın geçici maddelerini gördükleri zaman, üzerinde herhangi bir tartışmaya girmek istemediler. Hatta bu maddeler, komisyonun resmi bir oturumunda da ele alınmadı.
Zaten, üyeler de tıpkı MGK gibi, "Geçici maddelerin belirleneceği yer, burası değildir" düşüncesindeydiler. Ve savlarını da şöyle dile getirdiler:
(Arkası Sa. 15 Sü. 5'te)

Evren, Ulusu'nun ılımlı ve orta sağ bir parti kurmasını istedi

Bir dönemin perde arkası
DAR SOKAKTA SİYASET 1980 1983
Yalçın Doğan
12 Eylül'lü günleri yazdı

Bülend Ulusu, 3 Aralık 1982 günü kollarını sıvadı, sağ tabana dayalı yeni bir parti için çalışmalara başladı.

Demirel'e ters düşen AP'liler Ulusu'nun çevresinde toplanıyordu. Ama, "sağı bütün olarak ayakta tutmak için" Demirel ikna edilmeliydi.

Orhan Dengiz, Ahmet Nusret Tuna ve Macit Zeren'den oluşan heyet, Güniz Sokağa gittiğinde tedirgindi. "Sağı bölünmekten kurtarmak ve iktidar olabilmek için sizin Ulusu'yu desteklemeniz gerekir" der demez, Demirel onların sözünü kesti: Asıl bölücülüğü siz bu toplantılarınızla ve hareketinizle yapmış oluyorsunuz.

Demirel sonunda, "Siz çalışmalarınızı sürdürün" demekle yetindi. Heyet döndüğünde arkadaşlarına özet verdi: 'Demirel'i yola getirmek çok zor.'

Demirel, "Ulusu olmaz" diyordu, "ayrı parti" kurulacaktı...

11. Sayfada

Ecevit ve Demirel Atalay'ın cenazesinde

Eski Cumhuriyet Senatosu başkanlarından, SODEP üyesi Sırrı Atalay ve Ankara Halk Tiyatrosu Sanat Yönetmeni Erkan Yücel'in dün Ankara Maltepe Camisi'nde kaldırılan cenazeleri dolayısıyla başta Bülent Ecevit, Süleyman Demirel dahil çok sayıda eski ve yeni politikacı bir araya geldi. Sırrı Atalay'ın cenazesi dün önce TBMM'ye getirildi. Burada yapılan törene Cumhurbaşkanı Kenan Evren adına Başyaver Albay Cevat Erten, TBMM Geçici Başkanı Turgut Kunter, Başbakan Turgut Özal, bakanlar Mesut Yılmaz, Ahmet Karaevli, Necat Eldem, Vehbi Dinçerler, HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, MDP Genel Sekreteri Abdurrahman Karaa, Cumhurbaşkanlığı Basın Müşaviri Ali Baransel, ile çok sayıda eski ve yeni parlamenter, Atalay'ın ailesi ve yakınları katıldılar. Atalay'ın cenazesi daha sonra Maltepe Camisi'ne götürüldü. Burada da bakanlar Mesut Yılmaz, Abdullah Tenekeci ile Aydın Güven Gürkan, Erdal İnönü, Hüsamettin Cindoruk, yüksek yargı organlarının başkan ve üyeleri, bazı milletvekilleri bulundular. Cumhurbaşkanı Evren ve Başbakan Özal'ın çelenklerinin bulunduğu törende, Süleyman Demirel, Atalay'ın ailesine ve eski CHP'li parlamenterlere başsağlığı diledi. Öğle ve cenaze namazlarına katılan Demirel, camiye kendisinden sonra gelen Bülent Ecevit ve eşinin yanına giderek başsağlığı diledi. İki eski genel başkanın birbirlerinin hatırlarını sordukları görüldü. Daha sonra Demirel ve Ecevit, ayrı ayrı gittikleri Erdal İnönü ile de el sıkıştılar. Demirel ve Ecevit, en son Cumhurbaşkanı Evren'in eşinin cenazesinde bir araya gelmişlerdi. Dini törenden sonra Cebeci Asri Mezarlığına götürülen Atalay'ın cenazesi, toprağa verildi. (Arkası Sa. 15 Sü. 8'de)

Emniyet Genel Müdürü Bedük:

'Polis Yasası iki istisna dışında başarılı'

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Emniyet Genel Müdürü Saffet Arıkan Bedük, basına yansıyan bir iki istisna dışında Polis Yetki Yasası'nın uygulanmasında problem olmadığını söyledi.

Bedük, Cumhuriyet'in Polis Yetki Yasası'nın uygulanmasından dolayı sorunlar çıkıp çıkmadığı yolundaki sorusunu şöyle yanıtladı:

"Polis ve Selahiyetleri Yasası'nda eski yasada değişiklik yapan hükümlerin suistimal edilmek suretiyle uygulandığı ya da problemlerle karşılaşıldığı yolunda herhangi bir şikâyet intikal etmemiştir. İki istisna dışında. Birincisi sizin gazetenizde çıkan doktorların karakola götürülmesi. Diğeri de Nokta Dergisi'nde yayımlanan haberdir."

Bedük, Cumhuriyet'te yayımlanan doktorlar olayı ve Nokta Dergisi'nde yayımlanan haber ile ilgili incelemeye başlanıldığını da ifade etti.

12 Eylüller Olmasın, Ama...

"**E**fendiler" diye başlayan konuşmasında Mustafa Kemal Atatürk şöyle der:

"Kumandanlar, askerlik vazifesi ve icabatını düşünürken ve tatbik ederken, dimağını siyasi mülahazaların tesirinde bulundurmaktan kaçınmalıdırlar. Siyasi cihetin icabatını düşünen başka vazifedarlar olduğunu unutmamalıdırlar. Memleketin genel hayatında orduyu siyasetten tecrit etmek ilkesi, cumhuriyetin daima sözünü ettiği bir esas noktadır. Şimdiye kadar takip edilen bu yolda, cumhuriyet orduları, vatanın emin ve metin hâmisi olarak, hürmet ve kuvvet mevkiinde kalmışlardır."

Ama bir de Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu vardır. 35. maddesi şöyle der:

"Silahlı Kuvvetler'in vazifesi, Türk yurdunu ve anayasa ile tayin edilmiş olan Türkiye Cumhuriyeti'ni kollamak ve korumaktır."

(Arkası Sa. 15 Sü. 2'de)

HASAN CEMAL

Karaduman, ilk iki turda seçilemedi

TBMM Başkanlığı için dün yapılan seçimlere katılan üç partinin adayı, üçte iki çoğunluğu sağlayamadı. Bugüne bırakılan seçimde üçüncü turda salt çoğunluk için 201 oy gerekiyor.

İlk turda Necmettin Karaduman 197, HP'li Abdullah Çakırefe 95, MDP'den Ahmet Sater 38 oy aldı. Karaduman'ın yine 197, Çakırefe'nin 85, Sater'in 34 oy aldığı ikinci seçimlerde ANAP'lı Şaban Küçükoğlu'na ilk turda 14, ikinci turda 16 oy çıktı.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — TBMM Başkanlığı için dün seçim yapıldı ve ilk günü sonunda dört aday, yapılan iki turda da Meclis Başkanı seçilmek için gerekli üçte iki çoğunluğu (267 oyu) sağlayamadılar. Bu-
(Arkası Sa. 15 Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK YAZIYOR

Parti bünyelerinde yeni rahatsızlıklar

ANKARA — Millet Meclisi Başkanı seçimine, bir parlamenterin bu göreve seçilmesi gözüyle bakmamak gerekiyor. Başkanlık seçimi bu bakımdan yeni yasama döneminde parlamentodaki partilerin iç bünyeleriyle ilgili kimi göstergeleri sergiliyor.

ANAP, HP ve MDP geçen aylarda büyük kongrelerini yaptılar, özellikle iki muhalefet partisinde "bünyevi" değişiklikler gözlendi. ANAP'ta da partiye "egemen olmaya" çalışan kimi eğilimlerle ilgili davranışlar gözlendi.
(Arkası Sa. 15 Sü. 2'de)

Pişman Apocu şef teslim oldu: 36 çete üyesi yakalandı

3 İŞKENCECİ POLİS YARGILANDI

TİKKO ÜYESİ 17 DEV YOL DAVASINDA İTİRAFÇILARA GİZLİ DURUŞMA
8. Sayfada

PORTEKİZ'DE TREN KAZASI: 100 ÖLÜ
3. Sayfada

AŞI KAMPANYASI BAŞLADI

Evren: Hayvanı aşılatıp insanı aşılatmamak ayıp

***H**acettepe Üniversitesi salonlarında düzenlenen törende Cumhurbaşkanı, Başbakan, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı ile YÖK Başkanı, yaptıkları konuşmalarda sağlık açısından "siyah bir tablo" çizdiler.*
16. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK'ten büyüklere bir masal

KU-DE-TA

...***B**izim 'Ada', özel bir adaydı... Dil gibi uzanan, dikdörtgen biçimine daha yatkın, Aykıl uygarlığından Snazib'lere değin uzanan bir geçmişi vardı...*

...***B**irden arabesk müzik yerine marş çalınmaya başladı. 'Nedir bu ya'vu' dedim karıma. 'Bugün ulusal bayram mı?' Karım güldü, 'Ada yöneticileri değişmiş, bu nedenle kısa aralıklarla marş çalıyorlar' dedi...*

Pazar günü Cumhuriyet'te

Gençlik ve Cinsellik

Yüzlerce gençle konuşuldu: 1980'li yıllarda gençlerin cinsel yaşamı nasıl değişti?

Cinselliğin siyaseti: Sağ, sol ve Müslüman kesimde cinsel tutumlar

CUMHURİYET - VERİ ARAŞTIRMA işbirliğiyle gerçekleşen büyük anket

Pazartesi günü Cumhuriyet'te

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Tohum ve Toprak...

12 Eylül'ü üzerinden geçen şu beş yılda karşı ya da bulun yönleri ile değerlendirmek olanağından yoksunuz. Birçok gerçek henüz aydınlanmamıştır, üstelik bazı konu-

(Arkası Sa. 15 Sü. 5'te)

Aynen yazıyoruz

Dinçerler: Söylediğimi aynen yazsana babayiğitsen

10. Sayfada

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınlarından:

'Saçını tararken sağdan başla!'

FARUK BİLDİRİCİ — ÜMİT ASLANBAY
— *12 eylül*

ANKARA — **"Elbisesini, ayakkabılarını giyerken, önce sağ ayaklarını ve sağ kollarını giymeli, sağ eli ile yemeli. Soyunurken, önce sol ayağını ve sol kolunu çıkarmalı. Camiye, okula, işyerine ve benzeri kapalı yerlere girerken sağ ayağıyla girmeli ve sol ayağıyla çıkmalı. Banyo, tuvalet, kahve gibi yerlere ise önce sol ayağını sonra sağ ayağı atmalı, çıkarken bunun tersini yapmalı. Saçını tararken önce sağ tarafını taramalı, tıraş olurken sağ tarafından başlamalı. Bir topluluğa bir şey ikram ederken, dağıtırken sağ tarafta bulunanlardan başlamalı."**

Diyanet İşleri Başkanlığı'nca yayımlanan **Dr. Eyüp Şenay**'ın **"Gurbetçinin El Kitabı"**nda bu öğütlere yer veriliyor. **Devlet Bakanı Kâzım Oksay**'ın ANAP'ın Petek gazetesindeki yazısında övdüğü kitap 10 bin adet bastırıldı.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayımladığı **"İslamiyette Kadın Öğretimi"** adlı kitapta ise **Prof. M. Tayyip Okiç** görüşlerini açıklıyor. Okiç'in Din İşleri Yüksek Kurulu'nca uygun görülen kitabında, **"kadınlar yaradılış itibarıyla, yani fizik bakımından erkeklere nispeten daha zayıf ve daha narindirler. Kaburga kemiğinden yaradılmış olduklarından, onları doğrultmaya kalkışmamalıdır. Aksi halde kırılırlar. Diğer tabirle onlara karşı kaba muamelede bulunulmamalıdır"** görüşüne yer veriliyor.

PATRON METRESLERİ

Türkiye Diyanet Vakfı'nın Sıhhiye'deki kitabevinde satılan **Ali Yürük**'ün **"Türkiye Neden Böyle"** adlı kitabında Osmanlı devletinin garip bir şekilde savunulduğu gözleniyor. Yürük, Osmanlı padişahlarının cariyelerinin sayısal çokluğuna şu gerekçeyi buluyor:

"Osmanlıya çatan gazetelerin en çok alaya almaya kalkıştıkları konulardan biri de Osmanlı padişahlarının harem hayatları ve cariyeleridir. Mesela: Osmanlı devletinde haremi en kalabalık olan padişahın cariyelerini sayınız. O padişahın cariye sayısı, mesela bugünkü bir gazete patronunun metreslerinin sayısının yarısı kadar bile tutmaz. Gene de Osmanlı'nın gözündeki çöpü görürler de, kendi gözlerindeki mertekleri gizlemeye çalışırlar."

Kuran okuyan dört Müslümanın "ayin" yaptığı gerekçesiyle yakalanmasını eleştiren Yürük, Necmettin Erbakan'ın **"Tespih çeken ellerle tetik çeken elleri bir tutarlar"** sözünü alarak ibadet eden Müslümanların tutuklanmasına karşı çıkıyor.

ZİHİNLERE KAPALI

Abdülhamid'i büyük devlet adamı olarak tanıtan Yürük, eğitim sistemini de zorbalık olarak tanımlayarak, **"Nitekim bizde, fikir hürriyetine hiç inanmayan ve müsamaha etmeyen adamlar, okumayanlardan değil, hep okumuş olanlardan çıkıyor"** diyor. Yürük'e göre Osmanlı devleti Türkiye'den daha ileri **"Ama Osmanlı hanedanını tekrar kurmaya çalışsak bile kuramayız. Bu yüzden artık 1984 kafasıyla çağa uygun düşünmek, hadiselere tarafsız bakmak ve ilmi neticeler çıkarmaya çalışmak lazımdır."**

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın **"İlim İman Etmeyi Gerektirir"** adlı kitabında bilim anlatılırken, **"Gerçekten yüce Allah mucizelerini zihinlere kapalı kalan bir tarzda yaratıyor"** denilerek bilimsel açıklamalar yapılıyor. Aynı kitapta insanların meydana gelişine değinilirken, **"İnsanın aslını inceleyen birkaç nazariye vardır. Bu nazariyelerin ele alınması sabit fikirli kimselerde huzursuzluk meydana getirir"** denilerek insanların ortaya çıkışına ilişkin görüşler anlatılıyor. Daha sonra da **"İnsan hayatı ilk kıvılcımından tekamül nazariyesine uyarak meydana gelmiştir"** açıklamasından sonra hiçbir açıklama yapılmaksızın bu görüşün İslami inanca aykırı olduğu kaydediliyor.

EINSTEIN MÜSLÜMAN OLSAYDI

Vakıf Kitabevi'nde satılan **İlhan Kutluer**'in **"Bilimsellik Üzerine"** adlı kitabı, bilimi Batı bilimleri, İslam bilimi diye ikiye ayırıyor. Din-bilim çatışmasının Müslümanlarda hiçbir zaman olmadığını savunan Kutluer, sözlerini şöyle sürdürüyor:

"İslam dünyasında bugün Batılıların bilimsel çalışmalarına tekabül eden araştırmaların ardı daha 13. yy'da kesilmişti. Ondan sonra karşımıza hep bireysel çabalar çıkıyor. Zaten İslam dünyasında ilim kavramının algılanışı bugün Batılıların bilim dediği şeyden çok farklı boyutlardaydı. Yani bırakın bilim-din çatışmasının varlığını, bu ikisini birbirine karıştırmamak konusunda da net bir bilince sahiptiler. Zaten İslam bizatihi ilimdi. O gelmiş, cahiliyet sona ermişti."

İslamı ilim olarak algılayan Kutluer'in kitabından, ilginç bazı bölümler şöyle:

"... Bilim adamı, ama sırf namuslu bir bilim adamı olmaları hesabıyla gerçeği bulan ve Allah'a inananların yazdıkları kitaplar yayın dünyamızda oldukça geniş okuyucu kitleleri buluyor kendine. Bu okuyucuların çoğu 'ah ne olurdu Einstein da Müslüman oluvereydi' gibi yazıklanmalarda da bulunuyorlar. Belki, ama hiçbirinin Einstein'ın dilini çıkaran fotoğrafına bakıp da neden özellikle bir siyonist olarak kalmakta direndiğini, düşündüğünü sanmıyorum?"

"...Eğer Müslüman bilim adamları Batı bilim sistemi içinde çalışmalarını sürdürmeye devam edeceklerse, toplumlarını, aziz bildiği değerlerden uzaklaştırmayı, toplumlarıyla hiçbir ilgisi olmayan problemler üstüne çalışarak potansiyel ve kaynaklarını kurutmayı, kendilerini toplumlarına ve manevi varlıklarına karşı yabancılaştırmayı da göze almışlar demektir."

"...Din ile bilim söz konusu olduğunda sarfedilecek dikkat daha yoğun olmalı, bu konuda sağlıklı bir tefrik etme düzeyine ulaşılmalıdır. Zira dinin konuştuğu alanlar, genellikle bilimin sustuğu alanlardır."

Tohum ve Toprak...

UĞUR MUMCU — *12 eylül*

12 Eylül'ü üzerinden geçen şu beş yıla karşın yine de bütün yönleri ile değerlendirmek olanağından yoksunuz. Birçok gerçek henüz aydınlanmamıştır; üstelik bazı konular üzerinde yasaklar söz konusudur. Ancak yine de konuyu, hiç olmazsa, genel çizgileri ile ele almak olanağı bulunuyor.

12 Eylül olayına çok geniş bir bakış açısı ile bakmak gerekiyor. Bu bakış açısı, çok partili yaşamı ve bu çok partili yaşamı biçimlendiren demokrasi anlayışını içine alıyor.

1950 yılından bu yana kaç kez sıkıyönetim ilan edildi, hiç saydınız mı? Gelin sayalım:

1950 yılında DP'nin iktidara gelmesinden sonra ilan edilen ilk sıkıyönetim 6-7 Eylül 1955 tarihlidir. Demokrat Partiye karşı ilk gençlik gösterilerinin başlaması ile birlikte Menderes hükümetince sıkıyönetim ilan edilmiş; Menderes hükümetini yıkan 1960 ihtilali sıkıyönetimi de beraberinde getirmiştir.

1961 Anayasası ile başlayan dönemdeki ilk sıkıyönetim 21 Mayıs 1963 tarihindeki başarısız ihtilal girişimi nedeniyle konulmuş; 1970 yılında Demirel hükümetince ilan edilen sıkıyönetimi 12 Mart döneminin sıkıyönetimleri izlemiştir. Daha sonra 1974 yılında Kıbrıs Barış Harekâtı nedeniyle Ecevit hükümetince sıkıyönetim ilan edilmiş; 1978 yılında Kahramanmaraş olayları nedeniyle yeniden sıkıyönetim ilanı gerekli görülmüştür. 12 Eylül Hareketi ile gelen sıkıyönetim, yaşadığımız olağanüstü rejimlerin sonuncusudur.

Evet, 35 yıllık çok partili dönem içinde dokuz kez sıkıyönetim ilan edilmiş, bu 35 yıllık dönemin yaklaşık üçte biri sıkıyönetim rejimi altında geçmiştir. 35 yıllık çok partili döneme üç ihtilal ve dokuz sıkıyönetim düşüyor. Buna karşılık 27 yıllık tek partili dönemdeki sıkıyönetim sayısı üçtür. Biri 1925 yılında *"Şeyh Sait olayı"* nedeniyle; ikincisi 1930 yılında Menemen'deki *"Kubilay olayı"* için. Üçüncüsü de İkinci Dünya Savaşı boyunca sürdürülen sıkıyönetim.

Çok partili yaşamın her on yılına bir askeri müdahale ve her üç yılına bir sıkıyönetim düşerse, *"demokrasiyi yaşadık mı?"* sorusunu sormak gerekir.

Siyasal görüşleri, ideolojileri, saplantıları bir yana bırakalım; duygularımızdan da sıyrılalım. Ve şöyle bir düşünelim... Demek ki bizim demokrasi anlayışımızda bir eksiklik var. Demek ki demokrasi diye savunduğumuz şu kısıtlı sistem ile bağdaşamıyoruz. Evet çoğumuz demokrasiyi çok dar boyutları ile ele alıyor ve bu işin kaynağında, kökeninde bir yanlışımız olduğunu ise hiç düşünmüyoruz. 35 yılda üç askeri ihtilal ve dokuz sıkıyönetim... Demek aşı tutmuyor.

Demek yaptığımız iş yanlış, daha doğrusu demokrasi diye yerleştirmeye çalıştığımız sistem demokrasi değil.

Türkiye, 1950 yılından bu yana, aşağı yukarı aynı siyasal anlayış ile yönetildi. *"Liberal"* diyemeyeceğimiz bir sağ anlayış, Batının mali ve askeri kurumları ile tam bir işbirliği, kısıtlı ve yasaklı bir demokrasi anlayışına dayandı. Şu otuz beş yıl içinde bu kısırdöngüyü bir türlü aşamadık. Bu kısırdöngü böyle bir demokrasi anlayışı getirdi. Ülkeyi yönetenler, bir süre sonra yönetemez hale düştüler. Demokrasi oyuncağı hep ellerinde parçalandı. Sonra birileri bu oyuncağı alıp onardılar. Daha doğrusu onardıklarını sandılar. Oyuncak bir süre sonra yeniden parçalandı.

Bunlara *"hayır"* denemez.. Yaşanmış, kanıtlanmış olaylardır bunlar.

Bunlar hep yaşanmış hep kanıtlanmıştır, ama hiç kimse bu olaylardan ileriye dönük dersler çıkarmamıştır.

Bu yasaklarla dolu ve kısıtlı ve tek boyutlu demokrasi anlayışımızı değiştirmedikçe daha önce yaşadıklarımızı yakın gelecekte de yaşayacağız. Bu toprağa bu tohumu atarsanız başka türlü ürün elde edemezsiniz. Ülke yeniden bunalımlara sürüklenir. Yaşanın her bunalımın toplumsal maliyetini ise ülkenin sağlam kurumları ve geniş halk yığınları öder.

Hep böyle olmadı mı?

12 Eylül öncesi ortamının bin bir türlü nedeni vardır. Bu nedenler hem çok yönlü hem de oldukça karmaşık niteliktedir. Dış etkiler vardır. İç etkiler vardır. Bu etkiler, yaşanan ekonomik ve siyasal koşullarla beslenmişlerdir. Fakat her halde temel nedenlerden biri demokrasi anlayışındaki kısırlıktadır.

Ülkeyi şu son otuz beş yıldır bunalımdan bunalıma sürükleyen, on yılda bir ihtilal doğuran, 35 yılda dokuz sıkıyönetim ilan ettiren sistem, biraz da şu yasaklarla dolu *"alaturka demokrasi"* anlayışımızdan kaynaklanmıyor mu?

Bunca acı çektik, bunca olay yaşadık da *"demokrasi anlayışımızda bir eksiklik var mı?"* diye düşünmedik, yanlışlarımızı burada aramadık.

Yasaklı ve kısıtlı demokraside beyinler de sınırlanıyor. Gözlerimize bu yasaklı demokrasinin at gözlükleri takılıyor. Ve bu yüzden otuz beş yılda yaşanan üç askeri ihtilalin ve dokuz sıkıyönetimin nedenlerini bile geniş açılardan göremiyoruz.

Demokrasi ya vardır, ya yoktur. Ya örnekleri Batı ülkelerinde görülen özgürlükçü demokrasiye sahip olacağız ya da bu kısır döngülerde böyle bocalayıp duracağız.

12 Eylül nedeniyle bu güne kadar anarşiyi, terörü hep tartıştık. Ama bu çok sesli ve çok boyutlu demokrasi tartışmasına bir türlü kulağımızı veremedik.

Kızmayalım; öfkelenmeyelim... Tohum ve toprak... Ne ektik ki ne biçeceğiz?

Yanlışlık kaynakta. Kökende, demokrasi diye savunduğumuz yasakçı anlayışta...

Altın mafyası!

HAKAN KARA / ÜMİT OTAN —*13 eylül*

İZMİR—Ülkemizde altın fiyatlarının son 25 gün içinde dünya borsalarının üstüne çıkması, bunun üzerine Merkez Bankası'nın İsviçre'den ithal ettiği altını halka açık şekilde satması bazı kişilere günde 14-15 milyon lira arasında haksız kazanç sağlıyor. Bu yüzden İstanbul-Ankara-İzmir Merkez Bankaları'nın önünde sabaha karşı uzun kuyruklar oluşuyor. Altın almak amacıyla Merkez Bankası önünde kuyruğa giren yurttaşlar da "**altın mafyası**"yla karşı karşıya kalıyorlar.

Altın alım-satımıyla uğraşan **T. E.** isimli bir kişinin iki gün önce Merkez Bankası'ndan 460 milyon lira karşılığı 70 kilo külçe altın satın aldığını, 45 dakika içinde İstanbul'da bir başka kuyumcuya devrederek 14 milyon lira kazandığını bildiren, bizde kimliği saklı kişi, son günlerde ortaya çıkan altın mafyasını şöyle anlatıyordu:

"**Şu anda piyasada 22 ayar altının gramı 6 bin liradan satılıyor. 24 ayar altının gramı ise 6 bin 100 lira. Oysa Merkez Bankası'nda 24 ayar altın 5 bin 900 liraya satılıyor. Bu yüzden de Merkez Bankası önünde 'ucuz altın' almak için daha sabahın erken saatlerinden itibaren kuyruklar oluşmaya başlıyor. Altının bir gramında 200 liralık fark bir kiloda 200 bin lira, 70 kilodaysa 14 milyon eder. Altın işiyle uğraşan T. E. adlı kişi de kuyrukta ilk on sırada bulunanlara sıralarını kendisine satmaları için yüzer bin lira vererek en ön sıraya geçti ve satın aldığı 70 kilo altını 45 dakika içinde İstanbul'daki bir kuyumcuya devredip 14 milyon lira kazandı. Altın piyasasını düzene sokmak, fiyatları düşürmek amacıyla Merkez Bankası tarafından başlatılan bu uygulama da piyasayı doyuracak kadar altın verilmediğinden, fiyatları düşürmek bir yana bu işle uğraşan ve sermayesi olan bir kesime fazladan kazanç sağlıyor. Çünkü vergi levhasını gösteren herhangi bir kişi dilediğince altın alabiliyor. Bu olayda olduğu gibi.**"

UCUZ ALTIN KUYRUĞUNDA

Anlatılanları bir de kendi gözümüzle görmek için sabah 04.30'da "**ucuz altın**" kuyruğuna girmek üzere Merkez Bankası önüne geliyoruz. Gün daha ağarmamış, çevrede bize söylendiği gibi hiçbir kuyruk yok. Bir süre sonra iki kişi bankaya yaklaşıyor. Galiba kuyruk başlıyor ve biz ilk sıradayız diye düşünüyoruz. Ancak gelen iki kişi yolun hemen karşısında park etmiş iki araca yaklaşıyor. Araçlardan birinin kapısı açılıyor ve arabada üç kişinin oturduğunu görüyoruz. Araçtakilerle dışarıdan gelen iki kişi bir süre konuştuktan sonra, bana doğru sesleniyorlar:

—Kardeşim altın mı alacaksın?

—Evet.

—O zaman adını listeye kaydettir.

35 PR 117 ve 35 SN 587 no'lu araca doğru yaklaşırken, bize seslenen iki kişi ayrılıyor, biz aracın içindekilerle konuşuyoruz:

—Ne listesiymiş bu?

Elinde 157 kişinin adının kayıtlı olduğu listeyi bana gösteriyor:

—Altın almak isteyenlerin listesi. Seni de bunun sonuna yazacağız.

—Ama şu anda kuyruk yok ve ben gelen ilk kişiyim.

—Biz senden önce geldik ve gördüğün gibi bekliyoruz.

—Tamam, siz üç kişisiniz o zaman sıradaki dördüncü kişi de benim.

—Ne demek istiyorsun sen kardeşim, sen daha ilk gün buraya geliyorsun. Bu listedekiler arasında üç gündür burada bekleyenler var.

—Kim hazırladı bu listeyi?

—Biz.

—Siz kimsiniz?

—Biz kuyumcu arkadaşlarız. Altın almak isteyenlerin listesini çıkardık. Yeni gelenler de bu listenin sonuna eklenecek.

—Olur mu öyle şey? Erken gelip kuyrukta kendisi bekleyenler altınını alır. Burada olmayanlar kuyruğun sonuna girer.

—Sen öyle san. Burada üç gündür bekleyen bu adamlar ne olacak?

—Nerede bu adamlar ve niye kuyruğa giremiyorlar?

—Sekizde gelecekler. Hem sen burada böyle hemen gelip altını alabileceğini mi sanıyorsun. Zaten bu listeye girmeyenlere içeriden de altın vermezler. Biz buranın organizasyonunu yapıyoruz. Haksızlık olmasın diye.

Daha sonra adımı öğrenip 158 numarayla listeye kaydediyorlar. Böylece sabahın saat 04.30'unda 158. sıraya girmiş oluyorum. Ardından sürdürüyor sözlerini:

—Şimdi sen burada boşuna bekleme. Sana bir hafta sonra ancak sıra gelir. O zaman buraya gelir altınını alırsın.

—Ben beklemek niyetindeyim.

—Sen bilirsin.

Arabanın kapısı tekrar kapanıyor ve içindeki üç kişi uyuklamaya başlıyorlar. Bu aracın hemen arkasına park etmiş ikinci araçta da uyuklayan iki kişi dikkatimizi çekiyor. Saat 06.30'a doğru, ilk otobüslerle birlikte Merkez Bankası önüne ikinci kişi geliyor. Yolun kenarındaki taşa oturur oturmaz, kısık bir sesle "**Listeye kaydoldun mu?**" diye soruyor. "**Evet**" diyorum. "**O zaman daha çok beklersin. Hiç anlamıyorum bu listenin işini. Üç gündür bekliyorum bir türlü sıra gelmiyor. Dün de biri geldi. Öndeki sıraları satın alıp altınların büyük bölümünü alıp gitti.**"

Merkez Bankası önündeki küçük meydanlık saatin ilerlemesiyle giderek kalabalıklaşıyor.

"İÇTİMA SAATİ"

Sabah bizi listeye kaydeden ve sonradan adının "**Mustafa**" olduğunu öğrendiğim kişi sayıları yaklaşık 400'e ulaşan kalabalıkta içtima saatinin yaklaştığını söylüyor. Her sabah bu saatte tüm listeye kaydolanların banka önünde toplandıkları ve yoklama yaptırdıklarını öğreniyoruz. Ardından her saat başı yeniden yoklama yapılıyormuş. Beraber olduğumuz, ancak birbirimizi tanımamazlıktan geldiğimiz arkadaşımız **Ümit Otan** havanın aydınlanmasıyla birlikte fotoğraf makinesiyle ortaya çıkıyor. Bu anda kalabalık birden telaşlanıyor. Arkadaşımızın soru sor-

masıyla birlikte de küçük topluluklar oluşturuluyor. Mustafa, her gruba giderek, **"Gazeteciye bir şey söylemeyin. Hiç kimse ona cevap vermesin"** diyor. Bundan habersiz olan Ümit Otan sorduğu sorulara yanıt alamıyor. Bize de soruyor diğerleri gibi. Ne adımı söylüyorum ne de soruya yanıt veriyorum. Ardından Mustafa yanıma geliyor. Çevremiz yine kalabalıklaşıyor. İyice telaşlanan Mustafa, **"Fotoğraf çekmek istiyor galiba. Herkes hemen dağılsın ben listeyi içeriye veriyorum. Liste aynen geçerli. İkide altınları almaya geliriz"** diyerek Merkez Bankası kapısından içeriye giriyor. Bir süre sonra dışarıya çıktığında listenin onaylandığını, ancak kapıda fazla kalabalık yapılmaması gerektiğini söylüyor. **"Sadece müdür beyin görmesi için 30 kişi kalsın burada. Bir arada durmayın ki gazeteci fotoğraf çekerse kalabalık görünmesin. 30 kişi dışındakiler hemen dağılsın"** diyor. 15 dakika içinde de gerçekten 30 kişinin dışında kimse kalmıyor meydanda.

Daha sonra Merkez Bankası'na girip bir görevliyle konuşuyoruz:

—Altın almak istiyordum.

—**Olur kardeşim, ama saat ikide gelecek, adını listeye kaydettireceksin.**

—Ne listesi.

—**Akşamdan gelip burada kuyruk bekleyenler adlarını bir listeye yazmışlar. Biraz önce de dağıldılar. Onlar erkenden gelip kuyruğa girmişler. Sen ikide gel, adını listenin sonuna yazdır.**

Daha sonra bekleyen bir başkasından bankanın yanında duran beyaz gömlekli bir kişinin **"maliyeci"** olduğunu öğreniyoruz. Neden telaşlandığını soruncа da, **"1 kilodan aşağıya altın alırsan vergi yok. Yukarı alırsan vergi ödemen gerekiyor. Buraya gelenler bazen 20-30 kilo alıyorlar. Ama kendi almayıp adamlarına aldırıyor. Hep yarımşar kilo. Böylece vergi de ödememiş oluyor"** yanıtını alıyoruz.

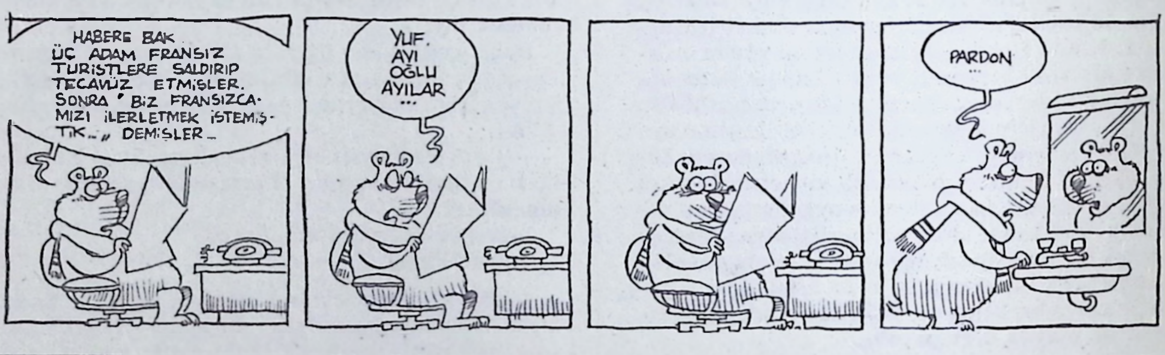
Listeye bizi "Mustafa" yazdı. Mustafa kuyumcu. Oysa Merkez Bankası görevlisinin listeye adımızı yazması gerekli. Bir karışıklık, içinden çıkılması olanaksız.

Memura, **"Biz 158. sıradayız, ama siz yazmadınız"** diyoruz. O hiç umursamıyor...

Gazeteye dönerken, arkadaşımızın fotoğraf çekmek istediği sırada çevresini saran dört kişi tarafından "ölümle" tehdit edildiğini öğreniyoruz.

Merkez Bankası'na hemen telefon açıyoruz. Karşımıza çıkan yetkiliye durumu açıkladığımızda aldığımız yanıt ise şu oluyor:

"Gerçekten bir altın mafyası var. Ama biz ne yapabiliriz? Polisiye önlemler alamayız. Biz sadece altın satışı yapıyoruz. Anlattıklarınızın hepsi doğru. Sizinle baş başa oturup bu konuyu tartışabiliriz. Ama ben memurum, o yüzden sizin söylediklerinize katılmakla birlikte bizim yapabileceğimiz bir şey yok."

İsmail Gülgeç

Atatürk ve Laik Eğitim...

OKTAY AKBAL — *13 eylül*

"...Artık bizim dinin gereklerini öğrenmek için şundan bundan derse ve akıl hocalarına gereksinimimiz yoktur. Analarımızın, babalarımızın kucaklarında verdikleri dersler bile bize dinimizin temellerini anlatmaya yeterlidir. Özellikle bizim dinimiz için herkesin elinde bir ölçü vardır. Bu ölçü ile hangi şeyin dine uygun olup olmadığını kolayca değerlendirebilirsiniz. Hangi şey ki akla mantığa, kamu yararına uygundur, biliniz ki o bizim dinimize de uygundur. Bir şey akıl ve mantığa, ulus yararına, İslamın yararına uygunsa kimseye sormayın. O şey dine uygundur."

Bunlar Atatürk'ün sözleridir. Bütün okullara zorunlu din dersleri koyduranların ve laikliği tersine çevirerek yorumlamaya kalkışanların, Atatürk'ün din ve vicdan özgürlüğü konusundaki sözlerini dikkatle okumamaları gerekir. En başta da Bay Dinçerler ile Bay Toskay'ın... Bilim gerçeklerine,bilimsel arayışlara sırt çeviren bir anlayışın öncülüğünü yapan, Cumhuriyet okullarında tek yanlı bağnazca bir eğitimi amaçlayan Bay Dinçerler Selametçilerin, Türk-İslam görüşünü savunanların gözünde belki önem kazanabilir. Bay Toskay da öylel Ama Atatürk Cumhuriyeti'nin temel ilkelerine bağlı ulus çoğunluğu bu tür girişim ve tutumların karşısındadır.

Bakın Atatürk ne diyor: *"Dünyada her şey için, uygarlık için, başarı için en doğru yol gösterici bilimdir, tekniktir. Bilimin ve tekniğin dışında yol gösterici aramak aymazlıktır, bilgisizliktir, sapkınlıktır. Yalnız bilimin ve tekniğin yaşadığımız her dakikadaki aşamalarının evrimini kavramak ve ilerlemelerini zamanla izlemek şarttır. Bin, iki bin, binlerce yıl önceki bilim*

ve teknik dilinin çizdiği ilkeleri, şu kadar bin yıl sonra bugün aynen uygulamaya kalkışmak kuşkusuz bilim ve tekniğin içinde bulunmak değildir."

Televizyonda laiklik konusunda iki açıkoturum yayımlandı. Bir bayan doçent, Atatürk döneminde okullarda din dersi okutulmamasını, ilahiyat fakültesinin kapatılmasını, imam hatip okullarının bulunmamasını eleştirirken, *"Bazı ideolojiler bu boşluktan yararlanıp bunu kendi amaçlarına alet etmek istediler ve ettiler de. devlet aleyhine, Atatürk aleyhine, Cumhuriyet aleyhine telkinlerde bulundular'* dedi. Atatürk döneminin bu denli ağır suçlanmasındaki haksızlık ortadadır. 1970-80 arasındaki sağcı ya da solcu çeşitli görünümler altında terörcü eylemlere katılanlar Atatürk döneminde mi yetiştiler, yoksa okullarda din eğitimi yapılan 1950 sonrasında mı? Okullarda din dersi görmeyen kuşaklar, -ki Atatürk döneminin okullarında Atatürk'ün özlediği ve uyguladığı ulusal eğitim ve öğretimden geçmişlerdir- hiçbir zaman bölücü, terörcü eylemlere kalkışmamışlardır. 1970-80 arasındaki terör eylemlerine katılanlar ise din öğrenimi görmüş gençlerdi. Demek okullarda din öğreniminden geçmek, Cumhuriyet rejimine karşıt girişimlere kalkışmayı önlememiştir. Bayan doçentin büyük yanlışı işte burada!

Atatürk diyordu ki: *"Ulusu yetiştirmek için asıl olan okullarımızın, üniversitelerimizin kurulmasında bilim ve teknik ilkelerini klavuz yapacağız. Ulusumuzun siyasal, toplumsal yaşamında, düşünce eğitiminde de klavuzumuz bilim ve teknik olacaktır. Okulun vereceği bilim ve teknik sayesindedir ki Türk ulusu, Türk sanatı, ekonomisi, Türk şiir ve edebiyatı bütün güzel yaratımlarıyla gelişir."*

Büyük bir yanlışlık, vazgeçilmez bir gerçek gibi kafalara yerleştirilmek istenen şudur: Din öğretiminin gençlerimizi daha uysal, daha ulusuna bağlı kişiler yapacağı... Bunun büyük bir yanılgı olduğunu, yukarıda da değindiğim gibi, 1970-80 arasındaki terör olaylarıyla gördük. Atatürk devriminin uyguladığı öğretimle yetişenlerle, laikliğe karşıt bir eğitim yöntemiyle yetişenler arasındaki ayrım yadsınmaz bir gerçektir.

Atatürk, çağdışı anlayışların, binlerce yıl önceden gelen düşüncelerin zararını biliyor, gençleri çağın bilimsel verileriyle yetiştirmek istiyordu. Bilimle dinsel inançlar sürekli çatıştığı, her zaman da çatışacağı için din derslerinin okullara girmemesinden yanaydı. Yaşamı süresince de bu uygulama sürdürüldü. Ama geriliğe, bilgisizliğe yaranmak isteyen politikacılar, önce yavaş, sonra hızlı biçimde Atatürkçü eğitimi ortadan kaldırmayı başardılar. Medreseler kapatılmıştı, ama yeni medreseler 'okul' adı altında açıldı ve açılmakta!.. Buralardan yetişen kişiler önemli yerlere geldiler, kurnaz bir politikayla, dillerinden 'Atatürk' adını düşürmeden Atatürk devrimine düşmanca bir tutumu sürdürmekteler.

Laiklik şu günlerin tartışma konusudur. Bilen bilmeyen konuşuyor, yazıyor. Ben okurlarıma şu üç kitabı öğütlemek isterim. Gerici, tutucu birtakım kişilerin kitaplarından övgüyle söz eden Bay Dinçer'in bu kitapları okuması bu konuda bilgisinin artmasını sağlayacaktır. Prof. Dr. Çetin Özek'in *'Devlet ve Din'* (Ada Yayınları), Prof. Dr. Özer Ozankaya'nın *'Atatürk ve Laiklik'* (İş Bankası Yayınları) ve General Fahri Belen'in *'Atatürk Devrimi ve Din'...*

General Belen'in kitabından ilginç bir alıntıyla yazımı bitireceğim:

"Medresenin adını değiştirmek yeterli değildir. İlahiyat fakültelerinden, İslam enstitülerinden yetişenlerin hezeyanları bu kanımızın doğruluğunu kanıtlıyor. Hafızlık kurumu da yazının türlü türlü okunduğu bir dönemde Kuran'ın yanlış okunmaması ve ayetlerin aynen korunması gibi yüksek bir amaçla kurulmuştu. Basımcılığın çok ilerlediği bir zamanda Türk çocuklarına bütün Kuran'ı anlamadan ezberletmek, dinin amacına ve gerçeğine uygun değildir."

Anlayana...

Behiç Ak

Pakistan Büyükelçisi Aliaf Şah:

Benazir Butto'nun gözhapsi demokrasinin yararına

NİLAY KARMAN — *13 eylül*

36 yıl önce, ikinci kâtip unvanıyla, çiçeği burnunda genç bir Pakistan diplomatı olarak ilk kez ayak bastığı Türkiye topraklarında, bugün ülkesini ikinci kez büyükelçi olarak temsil eden **Aliaf Şah**, Türk siyasal yaşamındaki son 36 yıllık gelişmeleri yakından biliyor.

Aliaf Şah, Türkiye'ye ilk ayak bastığı 1949 yılından bugüne de, Türk siyasal yaşamına damgasını vurmuş çoğu politikacı ve devlet adamını tanıyor. KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş** ile tanışıklığı ise 1950'ye dayanıyor. Pakistan devletinin 1949'da bağımsızlığını kazanmasından sonra, Türkiye'ye gelen ilk Pakistanlı diplomat olduğunu gururla söyleyen Aliaf Şah, 1952 yılında ayrıldığı ülkemize 1974 yılında bu kez büyükelçi olarak döndüğünde, kendisini Kıbrıs bunalımının içinde bulmuş. Aliaf Şah'ın, bu yıllara ait birçok anısı var.

Ama bir diplomat hassasiyeti içinde, şimdilik bu anılarını kendine saklıyor.

KIBRIS İÇİN ARABULUCULUK

Aliaf Şah, 1974 temmuzundaki birinci Kırbıs Barış Harekâtı'nda Başbakan **Zülfikar Ali Butto**'nun isteği üzerine dönemin Başbakanı **Bülent Ecevit** ve Dışişleri Bakanı **Turan Güneş**'e ülkesi Pakistan'ın arabuluculuk girişimini ileterek, ikisiyle de birçok kez görüşmüş. Aliaf Şah'a göre, o zaman Butto'nun yaptığı arabuluculuk girişimleri, Yunanistan tarafından reddedildiği için sonuçsuz kalmış. **"Zamanın Yunanistan Başbakanı Konstantin Karamanlis, 1976 yılında Pakistan'ı ziyaret ettiğinde, Butto, Kıbrıs sorunu için arabuluculuk girişimimizi yineledi, ama alınan yanıt olumsuzdu"** diyor Aliaf Şah. 1978 yılında Türkiye'deki büyükeçlilik görevi sona eren Aliaf Şah, Ankara'dan sonra büyükelçi olarak atandığı Kabil'de, bu kez kendini çok daha büyük bir problemin içinde bulmuş. 1979 aralık ayında, Sovyet birlikleri Afganistan'ı işgal ettiğinde, Pakistan Büyükelçisi Aliaf Şah, geri dönme emrinin gelmesi için biraz zaman geçmesi gerektiğini anlatırken, araya şöyle bir espri sıkıştırıyor: **"Biliyorsunuz böyle durumlarda, herkes kaçar ama büyükelçiler kaçamaz."** Afganistan'dan sonra, Kanada'ya büyükelçi olarak atanan Aliaf Şah, dört ay önce, ikinci kez büyükelçi olarak Ankara'ya atanmış. Büyükelçi Aliaf Şah **Cumhuriyet**'in çeşitli konulardaki sorularını yanıtladı.

— Pakistan bugüne değin, başta Kıbrıs sorunu olmak üzere katıldığı tüm uluslararası platformlarda Türkiye'nin yanında yer aldı. İki ülkenin cumhurbaşkanları birbirlerini kardeş ilan ettiler. Bu geleneksel dostuğu Pakistan'ın KKTC'yi tanımamasıyla nasıl bağdaştırıyorsunuz?

ALİAF ŞAH — Kıbrıs konusundaki görüşlerimiz ve tavrımız gerek Türk hükümeti gerekse KKTC Cumhurbaşkanı Denktaş tarafından bilinmekte ve anlayışla karşılanmaktadır. Biz Kıbrıs sorununun, uzun dönemde Türkiye'nin ve Kıbrıs Türk halkının çıkarı doğrultusunda çözümlenmesini istiyoruz.

'SİZ ABD'YE DAHA BAĞIMLISINIZ'

— KKTC'yi tanımamanızda, Bağlantısızlar hareketine üye olmanız ve ABD yönetiminin baskıları mı etkili oluyor?

ALİAF ŞAH — Önce şunu belirtmek isterim, ABD'nin baskısı kesinlikle söz konusu değil. Üstelik, siz ABD'ye, bizim olduğumuzdan çok daha fazla bağımlısınız. NATO üyesisiniz ve ABD'nin Türkiye'de üsleri var. Bağlantısızlar hareketine gelince, evet bu nedenlerden biri.

— Devrik Başbakan Butto'nun kızı ve muhalefet lideri Benazir Butto'nun, ülkesine döndükten bir hafta sonra askeri yönetim tarafından evinde gözhapsine alınması, demokrasiye geçiş sürecini başlattığınız iddiasıyla çelişmiyor mu?

ALİAF ŞAH — Türkiye'de de 12 Eylül'den sonra benzer sorunlar yaşandı. Artık, demokrasiye geçiş süreci Pakistan'da başladı ve Başbakan yıl sonuna kadar sıkıyönetimin kaldırılacağını açıkladı. Şimdi durum böyleyken, bazı kişiler, devletin koyduğu yasakları çiğneyerek, yasaları ihlal ediyorlar. Benazir Butto'nun evinde gözhapsine alınması, uzun dönemde demokrasinin ve partisinin yararınadır.

— Başbakan Butto'nun, Pakistan'daki darbeden sonra asılmasını nasıl karşılamıştınız?

ALİAF ŞAH — Butto bir mahkeme tarafından yargılandı ve suçlu bulunarak asılmasına karar verildi. Bu konuda konuşmak istemiyorum.

— Milli Eğitim Bakanı Vehbi Dinçerler'in geçen hafta Pakistan'da düzenlenen İslam Konferansı Eğitim Bakanları Toplantısı'na Türkiye'den katılan ilk Milli Eğitim Bakanı olması Türkiye'de bazı tartışmalara yol açtı. Ayrıca sayın bakan, Pakistan dönüşünde ülkenizden Türkiye'ye görevli olarak öğretmenler geleceğini söyledi. Bu haber de Pakistanlı öğretmenlerin yeterli olup olmadığı konusunda değişik görüşlere yol açtı. Siz bu tartışmaları nasıl değerlendiriyorsunuz?

ALİAF ŞAH — Türkiye geçen hafta Pakistan'da yapılan İslam Konferansı Eğitim Bakanları Toplantısı'na gözlemci olarak katıldı. Ayrıca, laiklikle bu toplantıya katılmanın arasında bir bağlantı göremiyorum. Çünkü Türkiye İslam Konferansı'nın birçok alandaki faaliyetine katılıyor. Pakistanlı öğretmenlerin niteliğine gelince. Buna Türk hükümeti karar verecektir. Bize böyle bir öneride bulundular biz de kabul ettik. Pakistanlı öğretmenlerin İngilizcesi iyidir kötüdür, ben bir şey diyemem. Ama bugün İngiltere, ABD, Kanada gibi birçok gelişmiş ülkede, çok sayıda Pakistanlı öğretmen görev yapmaktadır.

10'lar Programı?..

İLHAN SELÇUK — *18 eylül*

1979 yılı sonunda 2.3 milyar dolar olan Türkiye dışsatımı, 1985 başında 7 milyar dolara, dışalımı 5 milyar dolardan 10 milyar dolara çıktı. İşçi dövizi 1979'da 1.5 milyar dolardı; şimdi de bu düzeydedir. Turizm gelirlerinin 1.4 milyar dolara tırmandığı söylenmektedir.

İlk bakışta pek olumlu sayılmasa bile olumsuzlukla vurgulanmayacak bir tablo.

Ne var ki, bu tabloyu altüst eden, "borç ekonomisi" tuzağına yakalanmış olmamızdır. 1979 sonunda Türkiye'nin dış borç anaparası (faizler dışında), 13.6 milyar dolardı. 1980-1984 arasında (beş yılda) 4.5 milyar dolar anapara ödemesi yapıldı. Bu miktar 13.6 milyardan düşülünce geriye 9 milyar dolar kalıyor. Oysa bugünkü resmi veriler Türkiye'nin geriye kalan dış borcunun 19.8 milyar dolar olduğunu gösteriyor.

Demek ki, borç anaparası 5 yılda iki katından fazla artmıştır.

"Güvenilir kaynaklar" 1985-1989 arasındaki 5 yılda 11 milyar dolarlık orta ve uzun vadeli dış borç anapara ödemesi yapılacağını (kısa vadeliler bunun dışındadır) ve geriye 25.5 milyar dolarlık bir anapara toplamı kalacağını saptamaktadırlar. Oysa 1989'a kadar ödenecek 11 milyar doları bugünkü borç toplamı olan 19.8'den düşersek, 9 milyar dolar dolayında bir kalana inilmesi gerekirdi.

Demek ki borç anaparası, önümüzdeki beş yıl içinde üç katı kadar çoğalmış olacaktır.

Bu tabloya Türkiye'nin ödediği ve ödeyeceği faizler eklendiğinde ne olacak? Resmi bilgilere göre 1980-1984 arasında Türkiye, 6 milyar dolar üzerinde dış borç faizi ödemiştir. 1980-1989 arasında ödeyeceği faizler toplamı 8 milyar doların üzerinde olacaktır. Böylece 1980 başı ile 1989 sonu arasındaki 10 yılda Türkiye, dış alacaklılara (anapara + faiz ile) 30 milyar doları aşan dış borç ödemesi yapacaktır.

Oysa Türkiye, 1970 başı ile 1979 sonu arasındaki 10 yılda anapara ve faiz toplamı olarak 3.7 milyar dolar ödemişti. Bu 3.7 milyar dolar şimdi Türkiye'nin yıllık asgari borç ödemesi olmuştur; ama Türkiye'nin milli geliri 1970'lerdekinin 10 katına ulaşmak şöyle dursun, 1979'dakinden bile pek fazla değildir.

★

Moda deyimiyle, *"insanı şoke eden"* yukarıdaki bilgileri, *"Bırakınız Yapsınlar, Bırakınız Geçsinler"* adlı kitaptan aldım. *"1980-1985 Türkiye ekonomisi"*'ni çeşitli açılardan inceleyen bu kitabın bölümlerini yazanlar; *Bilsay Kuruç, Tuncay Artun, Yılmaz Akyüz, Oktar Türel, Taner Berksoy, Şükran Ketenci, Mete Törüner, Ercan Karakaş, Korkut Boratav, Ergun Türkcan.* (Bilgi Yayınevi, KDV dahil fiyatı 825 lira.)

Konuyla ilgili ve ekonomiyle alışverişi olan herkesin okuması gereken bir kitap...

★

12 Eylül 1980'de Türkiye'nin 10 yıllık bir programla yeni bir döneme girdiği basında çok yazıldı, toplumda çok söylendi.

İçinde yaşadığımız 10 yıl için 10 sayısı ilginç özellikler taşıyor. Çünkü 1980'lerde Türkiye'nin dış borcu geçmiş 10 yıla oranla 10 kat artacak; geçmiş 10 yılda ödediğimiz borç toplamı kadar borcu 1980'lerde her yıl ödemek zorundayız. Türk Lirası'nın değeri şimdiden geçmiş 10 yılın sonundakine oranla 10 misli düştü.

Peki, bu 10'lar nasıl programlandı?

1980'den 1983'e üç yıl olağanüstü dönemden sonra beş yıllık bir seçimle 1989'a ulaşmamız öngörüldü. Siyasal partiler kapatıldı, icazetli siyaset dönemi açıldı, sendikacılık kısıtlandı, yönetimin alternatifsiz olduğu baskıyla onaylatıldı, borç ekonomisi metazoriye dönüştürüldü.

Sonuç?

1970'lerin sonunda toplam 3 milyar dolar borçlu Türkiye, 1980'lerde de sürekli borç ödeyerek 10 yıl sonunda 30 milyar dolar borçlanacak.

★

Peki, bu 10 yıllık programı, süresinden önce bozmak ve tersine çevirmek olanağı var mı?

Bu sorunun yanıtı bir iktidar sorununu gündeme getirir. Türkiye'de borç ekonomisi çerçevesini ve çemberini kırmadan demokrasi rüyasını kimse düşlemesin.

Ali Ulvi

Yavuztürk, ordunun modernizasyonunu Cumhuriyet'e anlattı

'20 milyar dolar gerekli'

SEDAT ERGİN — *19 eylül*

ANKARA — Türk Silahlı Kuvvetleri'nin modernizasyonunun istenilen düzeye ulaşması için hedefin bundan 15 yıl sonrası, 2000 yılı olarak belirlendiği ilk kez bir hükümet yetkilisi tarafınan açıklandı. Bu konudaki açıklamayı **"Cumhuriyet"**'e verdiği özel bir demeçle yapan Milli Savunma Bakanı **Zeki Yavuztürk**, modernizasyonun faturasının 20 milyar dolar olarak öngörüldüğünü bildirdi.

Türkiye'nin, modernizasyon için sağlanan yardımların yetersiz kaldığı gerekçesiyle üsler anlaşmasını müzakereye açtığı bir sırada konuşan Yavuztürk, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin elindeki envanterin diğer NATO ülkelerinin artık kullanmadıkları sistemlerden oluştuğunun ABD'li yetkililerce de ifade edildiğine dikkat çekti.

Yavuztürk, önümüzdeki günlerde müzakereleri başlaması beklenen Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nın gözden geçirilmesine ilişkin görüşmeler sırasında, **"ABD'nin savunma desteğinin, Türk Silahlı Kuvvetleri'ni mevcut ihtiyaçlarının düzeyine çıkartılmasını öngördüklerini"** de bildirdi.

Kendisiyle yaptığımız söyleşi sırasında Yavuztürk'e yönelttiğimiz ilk soru, ABD Savunma Bakan Yardımcısı **Richard Perle**'nin Türk Ordusu'nun içinde bulunduğu durumu **"acınılacak"** diye nitelendirmesini nasıl karşıladığı oldu.

Yavuztürk, yanıtında **"Türk Silahlı Kuvvetleri'nin elinde bulunan silah ve teçhizatın Türkiye'nin NATO çerçevesindeki ortak savunma görevlerini tam şekilde yerine getirmesine yetecek nitelik ve düzeyde olmadığının bilinen bir husus olduğunu"** belirtti. Milli Savunma Bakanı, bununla birlikte **"NATO'yu da önemli derecede ilgilendiren ciddi zafiyet"** olarak nitelendirdiği bu durumun **"bir an önce giderilmesinin"** büyük ölçüde ABD'den sağlanacak yardımlarla gerçekleşebileceğine dikkat çekti. Yavuztürk, daha sonra ABD Savunma Bakan Yardımcısı Richard Perle'nin daha önce Türkiye'ye yardım programını savunurken yaptığı açıklamalara atıfta bulunarak, **"Perle de, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin envanterindeki silah ve teçhizatın çok eski olduğunu ve diğer NATO ülkelerinin artık kullanmadıkları sistemlerden oluştuğunu ifade etmiştir"** dedi.

Zeki Yavuztürk, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin modernizasyonu faaliyetlerinin hedefi ile ilgili bir soruyu yanıtlarken de, **"Türk Ordusu'nun istenilen modernizazyon düzeyine gelmesinde 2000 yılı hedef alınmıştır. Öngörülen modernizasyonun parasal hacmi 20 milyar dolardır"** şeklinde konuştu.

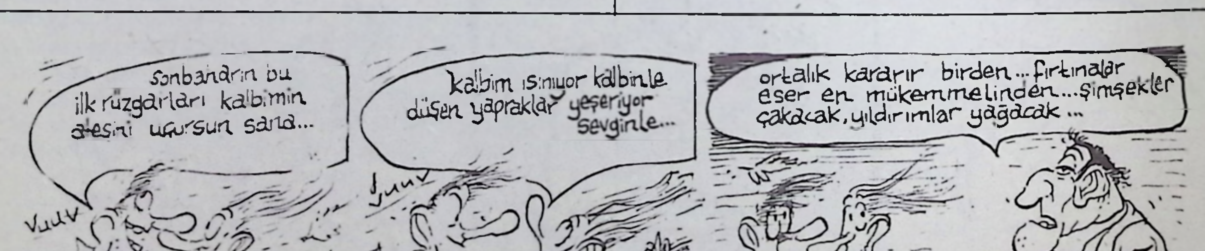
Yavuztürk, **"Bu fatura hangi kaynaklardan, nasıl karşılanacak?"** sorusunu yanıtlarken ise, ABD'nin sağladığı FMS (askeri dış satış) kredilerinin dışında ortak yatırımlar, Amerikan hibe yardımları, Alman askeri yardımı ve diğer müttefiklerden sağlanacak yardımlar ile ihracata dönük satışlardan elde edilecek kaynaklara yönelmeyi tasarladıklarını belirtti.

Milli Savunma Bakanı Yavuztürk, üsler anlaşmasının müzakereye açılması konusunda da, **"Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nın beş yıllık uygulaması, anlaşmanın yetersiz kaldığı gözlenen bazı yönlerinin düzeltilmesine ihtiyaç bulunduğunu ortaya koymuştur"** dedi. Bakan, yapılacak görüşmeler sırasında Milli Savunma Bakanlığı olarak, **"ABD'nin savunma desteğinin, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin mevcut ihtiyaçlarının düzeyine çıkarılması ve savunma sanayii alanında işbirliğinin geliştirilmesini öngördüklerini"** kaydetti.

ABD BORÇ ÖDEMELERİNİ İYİLEŞTİRMELİ

Yavuztürk, Türkiye'nin ABD'ye olan ve 3.5 milyar dolara yaklaşan FMS borç yükünün altından nasıl kalkacağı yolundaki bir soruyu yanıtlarken de, **"Anlaşmanın tadilinde Türkiye'nin savunma ihtiyaçlarının daha yeterli tarzda karşılanması hususunun dikkate alınacağı tabiidir"** diyerek dolaylı bir şekilde konunun üsler anlaşmasına ilişkin müzakereler sırasında gündeme getirileceğini hissettirdi.

Yavuztürk, ayrıca FMS borçlarının geri ödeme koşullarının iyileştirilmesinin Reagan yönetiminden resmen istendiğini de bildirdi. **"Geri ödeme şartlarının iyileştirilmesi konusuna çeşitli vesilelerle ABD tarafının dikkati çekilmiş bulunmaktadır"** diyen Yavuz-

Kemal Gökhan

türk, bununla birlikte FMS kredilerinden doğan borcun geri ödemelerinin devam ettiğini de bildirdi.

600'ÜN ÜZERİNDE TANK MODERNİZE EDİLDİ

Zeki Yavuztürk, bir başka soru üzerine de **"Türkiye ile ABD arasında savunma sanayii alanında sürdürülen en önemli projelerden biri"** olarak nitelendirdiği tank modernizayonu programının sürdüğünü belirtti. ABD ve Federal Almanya yardımları çerçevesinde 600'ün üzerinde M-48 tankının modernize edildiğini kaydeden Bakan, projenin 1989 yılı sonunda tamamlanacağını belirtti.

"Türk Deniz Kuvvetleri'nin bölgede uydular aracılığıyla iletişim ağı olmayan tek deniz kuvveti olduğu belirtilmektedir. Deniz Kuvvetleri'nin telekomünikasyon şebekesi için modernizasyona gidilmesi düşünülmekte midir?" sorusunu yanıtlarken Yavuztürk, **"Türk Deniz Kuvvetleri'nin telekomünikasyon şebekesi için modernizasyona gidilmesinin düşünüldüğünü ve bu konudaki çalışmalara başlandığını"** bildirdi.

Kemal Gökhan

Cumhuriyet Beyrut'ta

Yaşamla ölüm çok yakın...

CENGİZ ÇANDAR —*20 eylül*

BEYRUT— Bu kenti, bu ülkeyi yaşamayana anlatmak çok zor. Burada savaş ve çatışma sonsuza uzanan vazgeçilmez bir hayat gibi. En sakin günde, bu kez sakinlikten tedirgin olunur. Bilinir ki, bu sakinlik bir büyük hesaplaşmanın ebesidir. Ve bilinir ki, sükunet her an bozulabilir, o yüzden hiçbir an tekin değildir.

Önceki gün öğleden sonra Beyrut'un kıyı boyunca uzanan kordonunda Dürzi örgütü İlerici Sosyalist Parti'nin milis liderine ateş açıldı. Bir milisle birlikte komutan öldürüldü. Kendi müthiş bir gerilim derhal sarıverdi. Beyrut'un merkezi sayılan Hamra'nın bir ucunda An-Nahar gazetesiyle Enformasyon Bakanlığı'nın arasını Dürzi milisler kesiverdi. Birkaç yüz metre ötede kentin en yüksek binası Murr Kulesi'nin çevresindeki EMEL'e bağlı milisler alarma geçti.

Kısa süre içinde bütün Batı Beyrut'ta EMEL ve İSP (İlerici Sosyalist Parti) milisleri alarmdaydı. Yollar saat 19.00'da değil, 18.00'de boşalıverdi. El ayak çekildi. Koca şehirde ara sıra Hıristiyan Doğu yönünden vızıldayarak gelen kurşunların sesinden başkası duyulmaz oldu.

Ve hayret, o büyük çatışma başlamadı.

Saat 19.30'da yaşadığımız ve İlerici Sosyalist Parti'nin nüfuz alanında bulunan eve vardığımızda, evi paylaştığımız bir dostumuz, **"Bu sessizlik çok tedirgin edici, büyük bir çatışma mı patlayacak acaba?"** diye sormaktan kendini alamıyordu.

Dün sabah sessizlik daha da tedirgin edici idi. Yas içindeki Dürzi milisler başta Hamra, tüm Batı Beyrut'ta dükkânların, kahvelerin, lokantaların, büroların, bankaların kapanmasını istediler. Trafik, hiçe indi. Yollarda Dürzi milisler, uçaksavarlar, ağır makineliler ve roketatarlarla havayı dövüyorlardı.

EMEL milisleri başlayabilecek bir çatışmaya hazır, elleri tetikte, kontrollerindeki sokakların ardında mevzilenmişlerdi.

Dürzi nüfuz alanından çıkıp, yaya 20 dakika ötede, EMEL nüfuz alanındaki AP bürosunun teleksinin başına **Cumhuriyet**'e haber yazmak için oturduğumuzda, Trablusşam'da çatışmaların 5. gününe girdiğini, ölü sayısının 100'e yaklaştığını, yaralı sayısının 300'e ilerlediğini öğreniyorduk.

CEPHELER CEPHELER...

Bu ülkenin her yanı alev alev. Cepheleri şöyle sıralayabiliriz:

1. BATI BEYRUT: Burada kent merkezi Şii-Dürzi çatışmasının, müttefikler, (Suriye'nin de müttefikleri) arasındaki iktidar mücadelesinin potansiyel çatışma alanı.

Şehrin varoşlarında, havaalanının yanı başındaki Filistin mülteci kampı Burç El-Barajni ise Suriye'nin EMEL aracılığıyla yürüttüğü, **Arafat** ile bölge çapındaki çatışmasının odağı.

Aslında **Şii-Dürzi** çatışması da yerleşiyor. Daha önemlisi, bütün bunlar, Suriye ile Arafat ve hatta diğer Arap rejimleri arasındaki mücadele çerçevesi içine giriyor. Uluslararası politikanın çoğunlukla Washington'dan çizilen çizgileri derhal Ortadoğu'da yansıdığı için, bu çizgilerin denektaşı, bir başka deyimle, bu çizgilere takınılan tutumlar Beyrut'ta uygulamaya konuluyor.

Beyrut'u iki kesime bölen **Yeşil Hat,** her iki taraftan karşılıklı açılan ateşin sahnesi. Ateş düellosunun bir tarafında Müslüman kesim adına EMEL

POLİTİKA SÖZLÜĞÜ
Aşukin, Veber, Struve, Yunin
250 sayfa. Sosyal Yayınlar
Klod Farer Cad. 16/2 İstanbul

Cumhuriyet

MERKEZ DERSANELERİ
ÖSS-ÖYS Hazırlık 5 Ekim
Askeri Fen Lisesi-Kolej
hazırlık kursları kayıtları devam etmektedir
İstanbul: Laleli Mesihpaşa Cad. 527 40 92
Edirne, Kaleiçi 31 39, Lüleburgaz 41 29

62. Yıl; Sayı 21934 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL. — 20 Eylül 1985 Cuma

Meksika'da büyük deprem

Mexico City yerle bir

Richter ölçeğine göre 7.8 şiddetindeki deprem 50 saniye sürdü. Mexico City, felâket bölgesi ilan edildi.

Telefon ve teleks bağlantısı kesildiği için sağlıklı bilgi alınamıyor. Ölü sayısının binlerle ifade edilebileceği bildiriliyor.

Dünyanın en kalabalık kenti olan Mexico City'de deprem sonrası yer yer yangınlar çıktı. Metro da depremden büyük hasar gördü.

Dış Haberler Servisi — Meksika'da dün son yılların en büyük depremi, başkent Mexico City'nin yerle bir olmasına yol açtı. Richter ölçeğine göre 7.8 şiddetindeki deprem, Amerikan Associated Press Ajansı'nın haberine göre 50 saniye sürdü. Kentle iletişim kesildiği için kesin ölü ve yaralı sayısı hakkında bilgi alınamadı. Ölü sayısının binlerle ifade edilebileceği gelen haberler arasında, Mexico City, felaket bölgesi ilan edildi.

Depremden sonra bir amatör telsizci, sokaklar üzerinde cesetler gördüğünü, bir diğeri de kentteki binaların yüzde 35'inin yıkıldığını belirtti.

Araştırmacılar, başkent Mexico City'i yerle bir eden depremin 60 yılda bir, veya daha uzun sürelerde yinelendiğini belirtiyorlar.

Depremden, konutların yanı sıra, hastane, otel ve hükümet binaları da ağır hasara uğradı, bazıları da yıkıldı. Hastanelerdeki ağır hasar nedeniyle Meksika televizyonu, çok fazla sayıda yaralının gönderilmemesi duyurusunda bulundu.

Şiddetli deprem sonrası dünyanın en büyük kenti olan Mexico City'de yer yer yangınlar çıktı. Başkentteki havagazı boruları patladığı için, gaz kokusu tüm kenti sardı. Kent yetkilileri, kibrit dahi çakılmaması için halkı uyardılar.

Bir amatör telsizci, depremle ilgili olarak **"Çalışırken, dışarıda binaların yıkıldığını gördüm. Hemen dışarıya fırladım. O sırada bir radyo istasyonu ve sekiz dükkân birbirlerinin üstüne katlanarak yerle bir oldu"** dedi.

(Arkası Sa. 15, Sü. 5'de)

Cumhurbaşkanı Evren'in Cumhuriyet*'e açıklaması:*

Partilere telkin yok

Cumhurbaşkanlığı Basın Müşaviri aracılığıyla yapılan açıklamada şöyle denildi: "Cumhurbaşkanı, bazı siyasi partilerin iç yapılarında cereyan eden olaylar ve bunlara bağlı gelişmelere ilişkin kimseye herhangi bir telkin ve değerlendirmede bulunmadıkları gibi, bu konularda bir görüş de bildirmemişlerdir."

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in siyasi partilerin iç yapılarında cereyan eden olaylar ve bunlara bağlı gelişmeler konusunda kimseye **"herhangi bir telkin ve değerlendirmede bulunmadığı"** bildirildi.

Cumhurbaşkanlığı Basın Müşaviri Ali Baransel, **Cumhuriyet Gazetesi muhabirinin "Başkent siyasi çevrelerinde Sayın Cumhurbaşkanı'nın Halkçı Parti-SODEP birleşmesine karşı olduğu şeklinde yaygın söylentiler dolaştığını"** hatırlatması üzerine şöyle dedi:

"Gerçekten de bazı gazetelerde siyasi partilerin iç yapılarında cereyan eden olaylar ve bunlara ilişkin gelişmeler konusunda Sayın Cumhurbaşkanımızla ilgili olarak bazı değerlendirme ve yakıştırmaların yer aldığı gurulmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanı bazı siyasi partilerin iç yapılarında cereyan eden olaylar ve bunlara bağlı gelişmelere ilişkin kimseye herhangi bir telkin ve de

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

Evren: Ben olmazsam bu işler olmaz diyenler vardı, demek ki oluyormuş

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı **Kenan Evren, TBMM Başkanı Necmettin Karaduman** ile Başkanlık Divanı üyelerini Çankaya Köşkü'nde kabul ederek, kendilerine başarı diledi. Cumhurbaşkanı Evren, **"Ben olmazsam bu işler olmaz, diyen insanlar vardı, demek ki oluyormuş"** biçiminde konuştu.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren tarafından dün saat 13.30'da kabul edilen TBMM Başkanı Necmettin Karaduman ve Başkanlık Divanı üyelerini Cumhurbaşkanı tek tek kutladı. Yarım saat süren görüşme sırasında Necmettin Karaduman, parlamentonun genç olmasının avantajları yanında dezavantajları da olduğunu belirterek, **"Ancak bu parlamentonun genç arkadaşlardan oluşması daha çok avantaj getiriyor. Çünkü genç arkadaşlarımız çok olgunlar"** dedi. Genç parlamenterlerin şimdi 2 yıllık bir deneyim sahibi olduğunu da ifade eden Karaduman, bundan sonraki TBMM çalışmalarının daha iyi olacağını söyledi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren ise, Karaduman'ın bu konuşmasından sonra, **"Ben olmazsam bu işler olmaz, diyen insanlar vardı, demek ki oluyormuş. Çin'e gittiğimizde orada da yaşlılar vardı. Gençlere yönetimi devredeceklerini söylemişlerdi. Sözlerinde durdular, öyle yaptılar, ama**

(Arkası Sa. 15, Sü. 3'te)

CALP: HERHANGİ BİR YERDEN TELKİN ALMADIM

8. Sayfada

MSP'nin beraati kesinleşti

Yargıtay, Şevket Kazan hakkındaki beraat kararını "eksik soruşturma" nedeniyle bozdu. Bu durumda Şevket Kazan üçüncü kez yargılanacak.

***MSP** yöneticileri hakkında 12 Eylül'den sonra Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından dava açılmış ve sanıklar 2 ile 4 yıl arası hapis cezasına çarptırılmışlardı.*

10. Sayfada

Bir dönemin perde arkası

DAR SOKAKTA SİYASET 1980 1983

Yalçın Doğan
12 Eylül'lü günleri yazdı

Haig: Özal'ı destekliyoruz

Amerikan Dışişleri Bakan Yardımcısı Richard Burt, ABD yönetiminin sesini bütün dünyaya yayan ünlü The Wall Street Journal'a bizzat kaleme aldığı yazıyı gönderdi. Yazı, 26 Ağustos 1983'te yayımlandı. Yazıda, "Amerikan diplomasisinin Türk generallerinden bilmelerini kesinlikle istedikleri nokta şudur: Toplumda bir gerginlik yaratılmadan seçimlerde Özal'ın partisinin kazanması, demokrasiye erken dönüş için esen bir umut rüzgârıdır" deniliyordu. **13. Sayfada**

Ekonomide Alternatif Arayışı

OSMAN ULAGAY

Bülent Ecevit'e göre Türkiye ekonomisinin çıkış yolu...

Süleyman Demirel'in plan tutkusu.

HP ve SODEP'in "alternatifleri" birbirine ne kadar benziyor?

DSP nasıl farklı bir alternatif öneriyor?

MDP ve DYP'ye göre Özal'ın programı mı yanlış uygulaması mı hatalı?

Pazar günü Cumhuriyet'te

Yavuztürk Cumhuriyet'e açıkladı:

'Nükleer silahların kontrolü bizde'

Milli Savunma Bakanı Yavuztürk, Türkiye'nin, NATO bölgesi içinde olmak koşuluyla, yeni yükümlülükler alabileceğini açıkladı.

SEDAT ERGİN

ANKARA — Milli Savunma Bakanı **Zeki Yavuztürk**, Türkiye'nin nükleer politikasını açıkladı ve Türkiye'de bulunan nükleer başlıkların **"tümüyle savunma amacına"** dönük olduğunu, ayrıca Türk makamlarının kesin kontrolü altında bulunduğunu bildirdi.

Yavuztürk, kendisiyle yaptığımız söyleşinin ikinci bölümünde Türkiye'nin savunma politikasını ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin modernizasyonu amacıyla yürütülen çalışmalar konusundaki sorularımızı yanıtladı. Bakan, yanıtları sırasında NATO'nun **"alan dışı güvenlik"** stratejisi çerçevesinde **"Türkiye'ye dar kapsamlı bazı kuvvet bedefleri**

(Arkası Sa. 15, Sü. 6'da)

Fenerbahçe'ye karşılama *Avrupa kupalarındaki karşılaşmalarda üç temsilcimizden Fenerbahçe'nin Bordeaux'da kazandığı 3-2'lik zafer Türkiye'de sevinç yarattı. Kendi nüfusu 200 bin, banliyöleriyle 700 bin olan şarap ülkesi Bordeaux taraftarları, "Takımın iyi yönetilmediğini ve yaşlı futbolcularla bu işin yürüyemeyeceğinin anlaşıldığını" söylediler. Fenerbahçe'nin genç kadrosuyla beklenenin üzerinde bir oyun sergilediği ve yenilgiye Bordeaux'nun kötü oyununun neden olduğu vurgulanıyor. Fransız basını, karşılaşma için "Cehennemde takip", "Türk kahvesi", "Türk kâbusu", "Bordeaux: Günaydın hüzün", "Bomba buzluydu" gibi başlıklar kullandılar. Karşılaşmadan sonra trenle Paris'e giden Fenerbahçe takımı, dün akşam üzeri İstanbul'a döndü. Fenerbahçe'nin Fransa zaferi ile önceki gece maç saatinden sonra sokaklarda başlayan sevinç gösterileri, dün de erken saatlerden itibaren Atatürk Havaalanı'nda gösterili bir bekleyişe dönüştü.* **Haberleri Spor'da**

Takıntılı öğrencilere bir sınav hakkı daha

ORTA DERECELİ OKULLAR İÇİN

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ortaöğretim kurumlarında bütünleme, bekleme ve okul dışından bitirme sınavlarında başarısız olanlara bir sınav hakkı daha tanındı.

Yükseköğretim kurumlarından herhangi birine kayıt hakkı kazanmış, ancak bitirme sınavlarında başarılı olamamış beklemeli ve dışarıdan bitirmeliler de dahil lise son sınıf öğrencilerine

(Arkası S. 12, Sü. 8'de)

Özal: Kader kurbanı yok

Başbakan Turgut Özal, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'le yaptığı haftalık olağan görüşmesinden sonra gazetecilere afla ilgili olarak, "Gerekirse muhalefet partilerinin liderleriyle de görüşür, bir konsensusa ulaşırız" dedi.

Özal, milletvekillerinin parti değiştirmelerini engelleyen anayasanın 84. maddesiyle ilgili olarak da, "Bir geçici madde yaparız, isteyen istediği partiye gider. Belli bir süre için. Bu dışarıdaki partilere parlamentoda temsil imkânı doğar" dedi.

9. Sayfada

Cumhuriyet Beyrut'ta

Yaşamla ölüm çok yakın...

Beyrut'ta savaş ve çatışma sonsuza uzanan vazgeçilmez bir hayat gibi. En sakin günde bu kez sakinlikten tedirgin olunur. Ve bilinir ki, bu sükûnet bir büyük hesaplaşmanın ebesidir...

CENGİZ ÇANDAR

BEYRUT — Bu kenti, bu ülkeyi yaşamayana anlatmak çok zor. Burada savaş ve çatışma sonsuza uzanan vazgeçilmez bir hayat gibi. En sakin günde, bu kez sakinlikten tedirgin olunur. Bilinir ki, bu sakinlik bir büyük hesaplaşmanın ebesidir. Ve bilinir ki, sükûnet her an bozulabilir, o yüzden hiçbir an tekin değildir.

Önceki gün öğleden sonra Beyrut'un kıyı boyunca uzanan kordonunda Dürzi örgütü İlerici Sosyalist Parti'nin milis liderine ateş açıldı. Bir milisle birlikte komutan öldürüldü. Kenti müthiş bir gerilim derhal sarıverdi. Beyrut'un merkezi sayılan Hamra'nın bir ucunda An - Nahar gazetesiyle Enformasyon Bakanlığı'nın arasını Dürzi milisler kesiverdi. Birkaç yüz metre ötede kentin en yüksek binası Murr Kulesi'nin çevresindeki EMEL'e bağlı milisler alarma geçti.

Kısa süre içinde bütün Batı Beyrut'ta EMEL ve İSP (İlerici Sosyalist Parti) milisleri alarmdaydı. Yollar saat 19.00'da değil, 18.00'de boşalıverdi. El ayak çekildi. Koca şehirde ara sıra Hıristiyan Doğu yönünden vızıldayarak gelen kurşunların sesinden başkası duyulmaz oldu.

Ve hayret, o büyük çatışma başlamadı.

Saat 19.30'da yaşadığımız ve İlerici Sosyalist Parti'nin nüfuz alanında bulunan eve vardığımızda, evi paylaştığımız bir dostumuz, **"Bu sessizlik çok tedirgin edici, büyük bir çatışma mı patlayacak acaba?"** diye sormaktan kendini alamıyordu.

Dün sabah sessizlik daha da tedirgin edici idi. Yas içindeki Dürzi milisler başta Hamra, tüm Batı Beyrut'ta dükkânların, kahvelerin, lokantaların, büroların, bankaların kapanmasını istediler. Trafik, hiçe indi. Yollarda Dürzi milisler, uçaksavarlar, ağır makineliler ve roketatarlarla havayı dövüyorlardı.

EMEL milisleri başlayabilecek bir çatışmaya hazır, elleri tetikte, kontrollerindeki sokakların ardında mevzilenmişlerdi.

Dürzi nüfuz alanından çıkıp, yaya 20 dakika ötede, EMEL nüfuz alanındaki AP bürosunun te-

(Arkası S. 12, Sü. 1'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Çankaya'nın Açıklamasından Sonra...

Ülkemizde demokrasiye geçiş sürecinin en önemli olaylarından biri, belki de birincisi, SODEP ... de HP arasındaki birleşme çabasıdır. Birleşme gerçekleşirse siyasal yaşamda demokratik bir alternatif oluşacak, çok partili hayatın sağlık ve işlerlik kazanmasına doğru önemli bir adım atılacaktır.

Bu bakımdan, sağduyu sahipleri, söze sahip olanlar, ... SODEP ile HP'nin birleşme çalışmalarını olumlu karşılamaktadırlar.

Ancak birleşmeyi istemeyenler ... da bu yoldaki gelişmelerin ... bir bulunmaktadır. Bu durumu da doğal karşılamak gerekir ...

... siyasal yaşamda değişik hesaplarla birleşmenin karşısına çıkanların fikirlerini ve gerekçelerini ortaya dökmeleri beklenmekteydi. Şimdiye değin ciddi bir açıklama veya söz ortaya atılmamıştır. Buna karşın başkentte, ... kendilerince ... yorumlar, olayı Çankaya'ya karıştırarak ... tartışmalar ... çevrelere göre Cumhurbaşkanı Evren, iki partinin birleşmesine karşıdır. ...

* * *

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

Lübnan'da şiddetli çarpışmalar: 79 ölü

15. Sayfada

3. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

IMF ile hile-i şeriyye

ANKARA — Türkiye ile Uluslararası Para Fonu IMF arasında bugüne dek pek görülmemiş bir "anlaşmaya" gidiliyor. Aslında ***"Anlaşma imzalamayarak anlaşmaya gidiliyor."*** *Bir tür "Hile-i şeriyye" de demek mümkün.*

Önce kesin olan şu: Türkiye ile IMF bu yıl için Türkiye'yi bağlayıcı bir anlaşmaya gitmiyor. Bir başka deyimle IMF, bu yılın ekonomik gelişmelerinden kendini "sorumlu" hissetmeyecek. Çünkü, ortada bir anlaşma yok. Buna rağmen, IMF Türk ekonomisinin gelişmelerine ilişkin yine de bir rapor hazırlayacak. Sonbahar kasım sonuna doğru yeniden Türkiye'ye gelecek. Hazırladığı rapor her zamankinden farklı bir işlev görecek. Doğrudan IMF'nin Türk ekonomisine ilişkin denetimi için kullanılmayacak. Bir başka amaçla hazırlanacak IMF raporu bu kez

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

İşçi Dosyası

ŞÜKRAN KETENCİ

Pazartesi günü Cumhuriyet'te

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Aydemir ve Bayar...

Avukatlığa yeni başladığım sıralarda ünlü yazar Şevket Süreyya Aydemir'in vekaletini almıştım. Öğrencilik yıllarımda da Aydemir'in Ankara'da Bahçelievler Karakol durağındaki evine gider, bu değerli yazarın doyumsuz söyleşilerini izlerdim.

Eski Cumhurbaşkanlarından Celal Bayar, geçenlerde merhum Aydemir ile ilgili "komünistlik" suçlamalarında bulundu. Bu konu üzerine bir yazı yazmayı düşünürken Şevket Süreyya Aydemir'in oğlu Sayın Selçuk Aydemir'in bir mektubu elime ulaştı.

Sayın Selçuk Aydemir'in Sayın Bayar'a yazdığı açık mektup şöyle:

"Sayın Celal Bayar,

İçinde bulunduğumuz 1985 yılında "Mustafa Kemal Derneği" yayınlarının 5. nüshasında Sayın Mustafa Aysan'ın

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

var, diğerinde **Elie Hobeika**'nın liderliğindeki Hıristiyan Lübnan kuvvetleri. Başkentin iki kesimini birbirine bağlayan geçitler yaklaşık bir aydır kapalı. Bu nedenle, Batı Beyrut, her gün derinleşen bir erzak sıkıntısı yaşıyor.

2. TRABLUSŞAM: Bu kent hemen tümüyle Sünni. Bir mahallesinde, **Baal Muhsin**'de Aleviler yaşıyor. Bunlar Lübnan vatandaşı bile değil, ama Suriye'nin kitlesel zeminini oluşturuyorlar. Arap Demokratik Partisi adındaki siyasi örgütleri aracılığıyla temsil ediliyorlar. Kentin çevresindeki tepelerde mevzilenen Suriye ordusunun desteği altındalar. Sünniler, FKÖ tarafından silahlandırılan ve eğitilen **İslami Tevhid Hareketi**'nin şahsında silahlı bir güce sahipler. Bu nedenle, Trablusşam'daki çarpışmalar, bir Suriye-FKÖ çatışması olarak yorumlanıyor.

3. GÜNEY LÜBNAN: Burada İsrail sınır boyunca bir şeridi elinde tutuyor. Ayrıca **Antoine Lahhad** adında bir subayın komutası altında Hıristiyanlardan oluşan Güney Lübnan Ordusu adındaki birlikleri arkalıyor. İsrail ve **Saad Haddad**'ın yerini alan bu tampon güç, sürekli olarak, Sayda'yı, Nabatiye'yi ve diğer "kurtarılmış bölgeleri" topçu ateşi altında bunaltıyor.

Güney Lübnan, EMEL'in kontrolünde. EMEL kadar güçlü olmasa da, Hizbullah da var. Çeşitli örgütler, İsrail'e karşı operasyonlarını bu bölgeden düzenliyorlar. Ancak EMEL güneyde askeri faaliyetin dondurulmasından yana. Her şeye rağmen, Güney Lübnan da cephelerden biri.

4. SAYDA: Beyrut'un 40 kilometre güneyindeki sahil şehri Sayda, 90 kilometre kuzeyindeki Trablusşam'dan sonra, ülkenin üçüncü büyük merkezi. Nüfusu çoğunlukla Sünni. Burası Sünni yerel lider **Mustafa Saad**'ın **"Halk Ordusu"**nun kontrolünde. Ancak yanı başında kurulu **Aya El-Helvi** Filistin mülteci kampı nedeniyle, bir yandan Filistinliler arası, diğer yandan Suriye ile Arafat arasındaki mücadelenin odaklarından biri. Ayrıca, yakınındaki **Cezzin** kasabasındaki İsrail kuvvetleri ile çarpışmaların da cephesi.

5. CEBEL (DAĞ): Batı Beyrut'un çaprazına gelen güneydoğu yönünde, havaalanının hemen dibine oturduğu cebel ya da Türkçesiyle **"dağ"** Dürzilerin kontrolünde, Dürzi milisler, bu mevzilerden hizalarındaki yamaçlarda bulunan Lübnan ordusunun Hıristiyan birlikleri (örneğin Suk El-Garb'ta) ve Doğu Beyrut'taki Lübnan kuvvetleriyle sürekli topçu ve roket düellosu sürdürüyorlar.

HAYAT-ÖLÜM ARASINDA...

Beyrut'un hayatı bu artık. Hayatla ölüm arasında fazla uzaklık yok. Savaşla birlikte hayat da sürüyor. Yeşil Hat çevresi top mermileriyle sallanırken, Yeşil Hattı Karaköy varsaysanız, bilemediniz Dolmabahçe kadar, hatta Fındıklı kadar uzaklıktaki Hamra'da dükkânlar açık.

Kaldırım kahvelerinde kahvenizi höpürdetebilirsiniz.

Hamra'da herkes alarmda, el ayak çekilmiş oluyor, havaalanı açık. Mülteci kampları savaşı sürerken, savaş mıntıkasının 3-4 kilometre ötesinde trafik normal akıyormuş.

Havaalanı kapandı mı, o, hesaplaşmanın çapının çok büyüyeceğine ve yeni bir aşamaya ilerlendiğine işaret ediyor. Çünkü havaalanının kapanmasıyla Beyrut ve Lübnan dış dünyaya kapanıyor. O zaman, içerde büyük **"çözümler"** aranacak demek.

Şimdi süren, tüm ülkede bir **"yıpratma savaşı."** Hayat her şeye rağmen sürdüğü için akşamüstü deniz kıyısındaki Ravda'da nargile tüttürmemizi hiçbir şey engelleyemedi. 14 yıldır tanıdığımız bu kentte meğer gurup ne kadar enfesmiş. Akdeniz ufku renkten renge boyanırken, masanın öbür ucunda bir haftalık dergi yöneticisi dostumuzla laflıyoruz.

UMUTSUZ VE MORALSİZ...

Şii dostumuz **Kâmil**, Beyrut, İsrail kuşatması altındayken bile, bu kadar umutsuz ve moralsiz değildi. **"Önceki hafta bir gece içinde mahallemiz Barbur'a 361 top mermisi indi. Evde çocukların nasıl bir ruh haleti içinde olduğunu düşünebiliyor musun? Sabaha kadar uyumadan bekleşmek..."** diye anlatıyor. **Barbur**, EMEL lideri **Nebih Berri**'nin evinin bulunduğu, Yeşil Hatta yakın bir semt.

BİNBAŞI ŞUKKARİYYE

Biraz sonra 1984 şubatında emrindeki birliklerle kopup Batı Beyrut yoluna inen ve **Emin Cemayel**'e karşı ayaklanmanın başarıya ulaşmasında tayin edici rolü oynayan **Binbaşı Şukkariyye**'nin evindeyiz. Bu olaydan sonra ABD Başkanı **Reagan**, Beyrut'taki deniz piyadelerini geri çekme emri vermişti. ABD'nin, Lübnan ordusu yaratma hevesleri yerle bir olmuştu.

Genç komutan Şukkariyye, Sünni, alçakgönüllü ve sevimli. Kendisini empoze etmiyor. Durumdan da şikâyet etmiyor. Genel şikâyetleri, Baalbekli eski bir politikacı olan babası dile getiriyor. Baba Şukkariyye'ye göre, tüm fenalıklar Türklerin bölgede yarattıkları boşluğun ürünü. **"Birinci Dünya Savaşı'nda Türk ordusu çekilirken, Baalbek'te halk ağlıyordu. Giden, Müslümanların ordusuydu. Onların yerine bugünleri getiren Batılı sömürgeciler geldi"** diye dişsiz ağzından kelimeleri heyecanla döküyor.

"ÇANAKKALE İÇİNDE VURDULAR BENİ..."

Türkleri iyi tanıdığını kanıtlamak istercesine, Türkçe **"Çanakkale içinde vurdular beni"**yi mırıldanıyor.

Oğlu, **"Türkler nasıl insanlardı"** diye soracak oluyor. Başını iki yana sallayıp, **"vallahi kabadayat"** karşılığını veriyor, yani **"yiğit insanlardı"** anlamında Lübnanca bir saptama.

Maruni dostumuz, tanınmış yönetmen **Jean Chamoun**, Batı Beyrut'un göbeğindeki evini terk etmemiş. Hem EMEL ile, hem Dürzilerle iyi ilişkileri var. Ömrünü Güney Lübnan'a gidip İsrail'e karşı direnişin filmini yapmakla geçirdiği için seviliyor.

"ÜLKE YERLE BİR DURUMDA"

"Beled fil ard" diyor. Yani, **"ülke yerle bir durumda"** anlamında. **"Sen İsrail işgalinde bile böyle karamsar değildin, ne oldu sana böyle"** diye üsteliyoruz. **"Hiçbir olumlu ışık görülmüyor. Yapacak bir şey yok. Otur, bekle ve bu hayatı yaşa"** diye söyleniyor. Sessizliği dağıtmak için iş icat ediyor. **"Sana kahve yapayım"** diyerek mutfağa süzülüyor.

Jean, Beyrut'u terk etmeyi düşünmüyor mu?

"Hayır, her şeye rağmen buradan kopamayız. Sudan çıkmış balığa döneriz. Beyrut'tan sonra hiçbir yer insanı burası kadar tatmin edemez."

Tıpkı 52 yıllık tarihi Faysal Lokantası'nın 37 yıllık garsonu gibi. Lokantanın kapanacağından söz ediyor, parasızlıktan şikâyet ediyor ve **"yaşamak**

istiyoruz" diyordu, ama Beyrut'u terk edeceğini söylemiyordu.

SURİYE NE İSTİYOR?

Ülkenin en etkin iki gazetesinden As-Sefir'den bir dostumuz, **"En kocaman soru, Suriye'nin ne istediğidir"** derken, sözünü kesiyoruz: **"Belli. Lübnan'ı istiyor, haksız da değil. Yapay biçimde koparılmadı mı bu ülke?"**

Yanıtlıyor: **"Lübnan'ı istediğini biliyoruz. Bunu herkes biliyor. Ama ne istiyor? Lübnan'ın bir devlet olarak ortadan kalkmasını mı, yoksa bir konfederasyon içinde kendisine bağlanması mı, yoksa bu durumun belirsiz bir süre daha devam etmesini mi? Eğer, üçüncüsüyse, ne kadar? Nereye kadar? İşte kocaman soru bu."**

Bu sorunun yanıtını hiçbir Lübnanlı bilmediği gibi, kimbilir belki Suriye'yi yönetenler bile şu anda bilmiyorlardır.

En mühimi, şu anda Beyrut'tayız ve yaşıyoruz...

Çankaya'nın Açıklamasından Sonra...

20 eylül

Ülkemizde demokrasiye geçiş sürecinin en önemli olaylarından biri, belki de birincisi SODEP ile HP arasındaki birleşme çabasıdır. Birleşme gerçekleşirse siyasal yaşamda demokratik bir alternatif oluşacak, çok partili hayatın sağlık ve işlerlik kazanmasına doğru önemli bir adım atılacaktır.

Bu bakımdan, sağduyu sahipleri, ister sağda olsunlar, ister solda SODEP ile HP'nin birleşme çalışmalarını olumlu karşılaşmaktadırlar.

Ancak birleşmeyi istemeyenler ya da bu yoldaki girişimlerin başarısız kalmasını özleyenler de elbet bulunmaktadır. Bu durumu da doğal karşılamak gerekir. Siyasal yaşamda değişik hesaplarla birleşmenin karşısına çıkanların; fikirlerini ve gerekçelerini ortaya dökmeleri beklenmektedir. Şimdiye değin ciddi bir açıklama veya sav ortaya atılmamıştır. Buna karşın başkentte, suları bulandırmakta kendilerince yarar görenler, olaya Çankaya'yı karıştırarak varsayımlar türetmektedirler. Bu çevrelere göre Cumhurbaşkanı Evren iki partinin birleşmesine karşıdır. Nitekim gazetemizin önceki günkü sayısında konuya ilişkin haberlerle birlikte, HP Genel Başkanı Sayın Aydın Güven Gürkan'ın görüşleri de yayımlanmıştı.

Bunun üzerine Cumhurbaşkan Sayın Evren, gazetemize bir açıklama yaparak konuya aydınlık getirmiştir. Sayın Cumhurbaşkanının SODEP-HP arasındaki birleşme girişimine karşı olduğu haberleri, ancak bir "yakıştırma"dır. Çankaya. "bazı siyasi partilerin iç yapılarında cereyan eden olaylar ve bunlara bağlı gelişmelere ilişkin, kimseye herhangi bir telkin ve değerlendirmede bulunmamış, bir görüş bildirmemiş"tir.

Sayın Evren'in gazetemize açıklaması birçok açıdan olumlu bir tutumu vurguluyor. Demokratik yaşamda yansızlığı anayasa gereği olan Cumhurbaşkanı, partiler kesimindeki oluşumlarda taraf tutamaz; görüş bildirdiğinde anayasal konumuna gölge düşer. Ayrıca anayasanın siyasal partileri ve parlamenterleri ilgilendiren maddeleriyle Cumhurbaşkanlığının doğrudan herhangi bir ilişkisi bulunmamaktadır.

Sayın Evren, Çankaya'nın SODEP-HP arasındaki birleşme çabalarında yansızlığını gazetemiz aracılığıyla duyurmakla anayasal doğrultudaki konumunu belirlemiştir.

Sosyal demokrat kesimdeki bütünleşme girişimlerinin yapıcısı ya da engelleyicisi, tarih karşısındaki sorumluluğunda yalnızdır ve kendi kendisiyle baş başa bulunmaktadır.

* * *

Alman Almana Karşı

İLHAN SELÇUK — *20 eylül*

Komediyle trajedi arasında ince bir çizgi vardır. Şimdi güncel olaylar Doğu ile Batı Almanya arasındaki sınıra dikey biçimde bu çizgiyi çekiyor; gün geçmiyor ki gazetelerde Almanın Almana karşı casusluğuna ilişkin haberler yayımlanmasın.

Almanın Almana karşı casusluğu ne demek? Bunu anlamak için DAC (Demokratik Almanya Cumhuriyeti) ile FAC (Federal Almanya Cumhuriyeti) tragedyasını anımsamak gerekiyor. Sovyetler ve Amerika arasında ikiye bölünmüş bir ulusun iki devletinden DAC'ta 17 milyon kişi yaşıyor; adam başına ulusal gelir 7 bin dolar. FAC'ta 60 milyon kişi yaşıyor; adam başına ulusal gelir 10 bin dolar.

Bir ulusa iki devlet...

Ne var ki, bu iki devlette yaşayan Almanlar, ortak kültür mirasını paylaşırlar; şiirde, musikide, mimarlıkta, resimde, bilimde iki devletin zenginliği birdir; okullarda çocuklara belletilen Alman büyükleri aynıdır; Schiller, Beethoven, Wagner, Goethe, Kant, Hegel, Heine'yi iki Almanya arasında nasıl paylaştıracaksın? Birinin kolu, ötekinin bacağı, berikinin gövdesini kasap satırıyla ayırıp Doğu ve Batı arasında bölüştürebilir misin?

Peki, bu iki Almanya arasında Almanların birbirine karşı casusluk yapmaları ne anlam taşıyor?

☆

Dış Haberler Servisi'nin 18 Eylül 1985 günlü Cumhuriyet'te yayımlanan haberine göre FAC, *"Dünyada kilometrekareye en fazla casusun düştüğü bir ülke olma konumunu 30 yıldır koruyor; bir 'casus cenneti' olarak nitelenen ülke, yılda ortalama 1000 kadar casusluk olayıyla karşı karşıya kalıyor."* İş öylesine büyük boyutlu ki, eski Başbakan Willy Brand'ın sağ kolu olan yardımcısı casus çıkmış, FAC hop oturup hop kalkmıştı; şimdi de Başbakan Kohl'un yardımcısının casus olduğu anlaşılınca ortalık birbirine karıştı.

Olayların komediye dönüşen yanı şudur: Diyelim ki bu casuslar yakalandılar, yargılanacaklar, sanık sandalyesine oturtuldular, yargıç soruyor:

— Almanya'ya ihanet etmekle suçlanıyorsunuz...

Sanıklar soramaz mı:

— Hangi Almanya'ya?

İşte bu soru, olayı birdenbire trajediye dönüştürür, bir ulusun ikiye bölünmüşlüğünün yaratacağı acı, hem yargıcın hem sanığın yarasına tuz basar.

Denebilir ki:

— Bugün Alman ulusunu simgeleyen devlet, Federal Almanya'dır. Demokratik Almanya, Sovyet uydusudur.

Olabilir; ama, benzer suçlama; Doğu Almanya'dan Batıya yönelebilir. Şimdiye değin Batı Almanya'nın ABD'nin buyruğu dışında ve bağımsız bir siyaset izleyebildiğine ilişkin pek kanıt görünmüyor. İki Almanya'da da yabancı askerler, yabancı ağırlığı, yabancı güdümü, yabancı denetimi geçerli. Olayda tek tartışılmaz gerçek, bir ulusun ikiye bölünmüşlüğüdür. Kapitalist kampta güdülmenin, ötekinden daha onurlu olduğunu söyleyenlere kulak asmayın.

Hem *"Utanç Duvarı"* edebiyatı da artık yıprandı; Batı Almanya'da toplumun ve devletin en yüksek katlarına yükselmiş binlerce önemli kişinin Demokratik Almanya'ya hizmet için çalışması ve sonunda Berlin'e sığınması, üzerinde düşünülecek bir olgudur.

★

DAC ile FAC arasında oluşan trajedi ya da komediden bizim alacağımız ders nedir?

Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'ni, ülkenin ve ulusun bölünmezliği üzerine kurdu. Bu bölünmezliğin temelinde, tam bağımsızlık ilkesi ve bir yabancı devletin güdümüne girmenin onursuzluk olduğu düşüncesi yatar. Tanrı Türkü Türke karşı casusluk etmek yazgısından korusun...

Amin!..

Nixon'dan Ankara'ya öğütler

'Şah'ın rolünü üstlenin'

UFUK GÜLDEMİR — *21 eylül*

Kapalıçarşı'dan ayrılacağı sırada beraber fotoğraf çektirmek için önünü kesen Libyalı turiste, çarşaflı eşini işaret ederek, **"Eşinizi de aramıza alalım mı?"** diye soran **Nixon**, **"memnu"** yanıtını aldığında hayli şaşırmıştı.

Karşısında hem birlikte fotoğraf çektirmek isteyecek kadar kendisini **"yakın"** hisseden hem de çerçevesini niye sınırlandırdığını bir Amerikalıya anlatamayacak kadar **"uzak"** olan bir görüşün küçük ölçekli aynası vardı.

Eski ABD Başkanı Nixon, belki de bu yüzden **"Türkiye, Ortadoğu'da boruyu öttürmeye hazır"** görüşünü, **"Çünkü bizim dilinden bile anlamadığımız İran ve Libya ile, siz aynı paktta olmamıza karşın, akıllara durgunluk verecek kadar dostane ilişkiler kurmuşsunuz"** gerekçesiyle destekliyordu.

Nixon, önceki gün Topkapı Sarayı'ndaki Bağdat Köşkü'nde bir grup gazeteciye **"Türkiye'den dünyayı nasıl gördüğünü"** şöyle anlattı:

"İstanbul benim dört hafta önce başlayan dünya turumun sonuncu durağıdır. İlk dünya turumu 1953'te ikincisini de 1956 yılında yaptım. Afganistan ve İran'ı ilk o seyahatimde gördüm. Buna karşılık o seyahatimde göremediğim Çin Halk Cumhuriyeti'ni de bu sefer ziyaret ettim.

O seyahatle bugünkünü karşılaştırırsam, İran ve

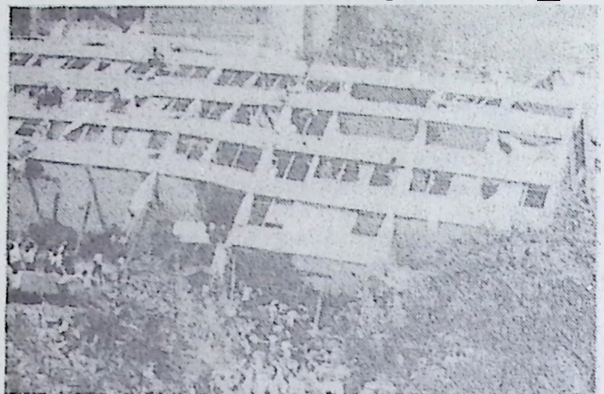
POLİTİKA SÖZLÜĞÜ
Aşukin, Veber, Struve, Yunin

Cumhuriyet

YILAYDIN DERSANESİ
1985-86 öğretim yılı kayıtları devam etmektedir

62. Yıl: Sayı 21935 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 21 Eylül 1985 Cumartesi

Mexico City'de panik

KURTULMA UMUDU — Kurtarma ekipleri, depremin şiddetiyle sarsılarak arkaya yatan binanın içine girerek, içeride kalan insanları çıkartmaya çalışıyor. İnsanlar da can havliyle yerlere yatan binanın üst katlarından bile pencerelere çıkıp, kurtulmak için çaba sarfediyor.

Şu ana kadar enkaz altından bin ceset çıkartılabildi. Yıkılan binaların altında en az bini aşkın cesedin daha bulunduğu sanılıyor. BBC, ABD'nin Meksika büyükelçiliğine dayanarak verdiği haberde ölü sayısının 10 bini geçebileceğini belirtti. Mexico City'deki ana haberleşme kulesinin yıkılması nedeniyle ülkenin dışarıyla tüm telefon ve haberleşme bağlantısı kesik durumda. Depremden sonra ülkede 'olağanüstü durum' ilan edildi, ordu birlikleri alarma geçti ve bankalar kapatıldı. Yerel radyolar kısa aralıklarla yardım çağrısında bulunuyor.

Haber ve fotoğrafları 18. sayfada

Bir dönemin perde arkası

DAR SOKAKTA SİYASET 1980 1983

Yalçın Doğan
12 Eylül'lü günleri yazdı

ÖZAL'DAN EVRENE

'ANAP'ı 12 Eylül yarattı bu doğrultuda hizmet vereceğiz'

13. Sayfada

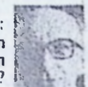
Ekonomide Alternatif Arayışı

OSMAN ULAGAY

Aydın Gürkan: Önce enflasyona karşı şok tedavisi

SODEP: Devlet enflasyon yaratmadan nasıl iş yaratır?

Ülkü Söylemezoğlu: Bünye şok tedavisini kaldırmaz

DYP: Önce enflasyonla mücadele, sonra ihracat

DSP: Yeni ekonomik yapı için yeni örgütlenme biçimi şart

Kitaplı alternatifçilerden Asaf Savaş Akat: Yapı değişikliği için devlet zoru gerekli

Eski plancı Güngör Uras: Ciddi planlama gerçek serbest piyasa ekonomisiyle çelişmez

Yarın Cumhuriyet'te

Asgari ücret 41.400

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Asgari Ücret Tespit Komisyonu, yeni asgari ücreti aylık brüt 41 bin 400 lira olarak belirledi. 1 Ekim 1985 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek olan yeni asgari ücret miktarı, komisyonun 5 işçi temsilcisinin muhalefet şerhi koyması nedeniyle, 5'er üyeye sahip hükümet ve işveren temsilcilerinin oy çokluğu ile çıktı. Yeni asgari ücret, sendikalarda ve meclis'in sert tepkisine yol açtı, İşçi Merkez... Başkanı İbrahim Bodur, asgari ücreti "normalin üzerinde..."

(Arkası Sa. 12, Sü. 4'te)

Ekonomi zirvesinde maraton

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — Başbakan ekonomi zirvesinde vergi ve bütçe konuları toplantı maratonu başladı. "Vergi reformu" paketi ... çalışmalar, Başbakan Turgut Özal başkanlığında iki gün ... üste düzenlenen toplantılarda ele...

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

Calp: Birleşme için erken

Eski HP Genel Başkanı Necdet Calp, SODEP HP birleşmesi konusundaki görüşünü açıkladı.

Protokole iki partiden onay çıktı

HP MKYK'sında birleşme protokolü oybirliğiyle alkışlar arasında kabul edildi. SODEP'te uzun zaman aldı. Genel Başkan İnönü protokolün kabul edildiğini açıkladı.

8. Sayfada

Gürkan: Özal birleşmeyi engellemeye çalışıyor

Aydın Güven Gürkan, Anayasanın 84. maddesiyle ilgili olarak Başbakan Özal'ı "milletvekili pazarı kurmaya çalışmak"la suçladı.

9. Sayfada

Nixon'dan Ankara'ya öğütler

Şah'ın rolünü üstlenin

ÜSLER ANLAŞMASI

ABD ile yeni anlaşma yapılabilir

Dışişleri Bakanı Halefoğlu'na göre yeni formül, Nixon'ın da görüşmeleri sırasında üzerinde durduğu '5 yıllık' bir anlaşma olabilir.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Özal hükümeti, üsler anlaşmasını "değiştirmek" amacıyla müzakereye açmakla birlikte, müzakereler sırasında "yeni bir anlaşmanın yapılmasına" da kapıyı açık tutuyor.

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, bu konuda gazetecilerin sorularını yanıtlarken, "Her şey müzakereler sırasında belli olacak. Anlaşmada yapılacak değişikliklerle de yetinilebilir ya da yeni bir anlaşma da ortaya çıkabilir" şeklinde konuştu.

Halefoğlu, ABD'ye verilecek öneri paketinin görüşme başlamadan açıklanmasının doğru olmayacağını da belirterek, müzakerelerin kısa sürede başlamasının beklendiğini de kaydetti.

Dışişleri Bakanı Halefoğlu, yeni bir anlaşma olasılığından

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

Boruyu öttürmek: *Türkiye, dünya sahnesinde daha büyük roller oynamaya adaydır. Öncelikle kendi bölgesi için söylüyorum. Çünkü bu bölge, ekonomik ve askeri açıdan güçlü olanların borusunun öttüğü bir yerdir. Türkiye de kanımca bu boruyu öttürmeye hazırdır.*

Rol üstlenmek: *Türkiye kendi çıkarları, müttefiklerinin çıkarları, barıştan elde edeceği çıkarlar için bölgede rol üstlenmelidir. Benim önerdiğim şudur: Ortadoğu ve Körfez'deki ülkeler için Türkiye bir tehdit oluşturmuyor. Güçlü, ama süper güç değil.*

İran gibi olmak: *3. Dünyanın her ülkesi ve özellikle Ortadoğu'daki ülkeler, bağımsızlık kavramına çok düşkün. Bağımsızlıktan gurur duyar, yönetilmekten hoşlanmazlar. İşte Türkiye'nin rolü yönetmek değil, anlamak ve anlaştırmak olmalıdır. Bir zamanlar İran gibi. İran bugün yapmıyor, Türkiye yapabilir.*

Evren'in önemi: *Özal'ın çok başarılı olacağını ben tahmin ediyorum. Devlet Başkanınız ise bölgede sadece kendi ülkesinin çıkarlarına öncelik vermeyecek kadar güç dengelerinin önemini kavramış bir stratejist.*

UFUK GÜLDEMİR

Kapalıçarşı'dan ayrılacağı sırada beraber fotoğraf çektirmek için önünü kesen Libyalı turiste, çarşaflı eşini işaret ederek, "Eşimizi de aramıza alalım mı?" diye soran Nixon, "mesmuu" yanıtını aldığında hayli şaşırmıştı.

Karşısında hem birlikte fotoğraf çektirmek isteyecek kadar kendisini "yakın" hissedenden hem de çerçevesini siyasi sınıflandırdığını bir Amerikalıya anlatamayacak kadar "uzak" olan bu görüşün küçük ölçekli aynası vardı.

Eski ABD Başkanı Nixon,

(Arkası S. 12, Sü. 1'de)

DIŞİŞLERİ NE DİYOR

12. Sayfada

HAVELSAN-2 DAVASI

Ayhan Hakimoğlu 'ihraca' itiraz etti

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Havelsan Aydın A.Ş.'den ihraç edilen Ayhan Hakimoğlu, şirket genel kurulunun ihraç kararına Ankara Asliye Ticaret Mahkemesi'nde itiraz etti.

F-16 uçaklarının elektronik donanımını yapan Havelsan Aydın A.Ş.'nin ortaklarından Ayhan Hakimoğlu, hissesine

(Arkası 12. Sü. 6'da)

ONİKİ UZUNÇALAR — Ünlü sanatçı "Dadaloğlu" uzunçaları üstüne çalışıyordu.

Halk sanatçısı Ruhi Su öldü

Kültür Servisi — Halk sanatçısı, Türk halk müziği yorumcusu, besteci, ozan, Devlet Operası eski sanatçısı, basbariton Ruhi Su, dün sabaha karşı 04.00'te tedavi edilmekte olduğu Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi Onkoloji Servisi'nde öldü. 73 yaşındaki Ruhi Su, uzun süredir prostat kanserine yakalanmış, bir süre önce de aynı hastanede bir ameliyat geçirmişti. Ruhi Su'nun cenazesi yarın Şişli Camii'nde kılınacak öğle namazından sonra Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verilecek.

Uzun yıllar siyasal nedenlerle pasaport verilmeyen Ruhi Su, bu yüzden tedavisi için de yurt dışına çıkamadı. Dünyaca ünlü sanatçının, ağır hastalığı dolayısıyla Almanya ve İngiltere başta ol-

(Arkası Sa. 15, Sü. 5'te)

Koca Ruhi Su gitti gider

TALİP APAYDIN

Bu yaz Ören'den bir başka türlü uğurladık Ruhi Su Hocayı. Tüm komşular sabahın altısında ayaktaydı. Oysa o sessizce ayrılmak istemişti. Bizler birbirimizle gözlerimizle konuşuyorduk. Herkesin yüzünde dile gelmez bir hüzün vardı. Biliyorduk bu son gidiş. Ören'e geleli daha bir ay bile olmamıştı ve gün günden eriyordu. Dayanılmaz ağrılar çekiyordu. Çok kez geceleri uyuyamadığını öğreniyorduk. Açıkça konuşulmuyordu ama herkes biliyordu. Yazlık sitemizin sevgili büyüğü öyle acılar içindeydi ki hepimiz bölüşmeye çalışıyorduk ama bir yarar sağlamıyordu. Doktorlarının her gün İstanbul'dan, Bursa'dan telefon ilgileri, ilaçlar... yetersiz kalıyordu. Artık ne isterse o yapılına kalıyordu iş.

(Arkası Sa. 15, Sü. 6'da)

İşçi Dosyası

ŞÜKRAN KETENCİ

Sendikal haklardan işçilerin kaçta kaçı yararlanıyor?

Maliyetlerde işçiliğin payı?

Sendikasızlar, sözleşmesizler, sigortasızlar...

Pazartesi günü Cumhuriyet'te

Nixon, Türkiye, Ortadoğu...

Eski ABD Başkanı Nixon:

"Türkiye, Ortadoğu'da daha fazla rol üstlenmeli..."

"Nasıl bir rol?"

"Bu bölge, ekonomik ve askeri açıdan güçlü olanların borusunun öttüğü bir yerdir. Türkiye, kanımca bu boruyu öttürmeye hazırdır."

"Bu rol nasıl olmalı?"

"Bir zamanlar İran'ın yaptığı gibi. İran bugün yapamıyor, belki Türkiye yapabilir."

"Türkiye, çerçevesini çizdiğiniz rolü oynayabileceği konusunda umut verdi mi?"

"Benim umudum oynayacağı yolundadır. Türkiye NATO'daki rolünü ve gelecekte bu bölgede oynayacağı rolü göz önüne almalıdır."

Topkapı Sarayı'ndaki Bağdat Köşkü'nde perşembe günü bunları söylüyordu Nixon. Ortadoğu'da Türkiye daha fazla rol üstlen

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'de)

HASAN CEMAL

Cumhuriyet *Beyrut'ta*

20 bin Filistinli Burc El-Barajni kampından çıkamıyor

CENGİZ ÇANDAR

BEYRUT — Çok uzun zamandır sabahtan akşam üstüne dek tek bir kurşun sesinin bile duyulmadığı ender günlerden birini yaşamış olsa gerek dün Beyrut. Araba ile bir saat kuzeyindeki Trablusşam, 6. gününe giren acımasız savaşla sarsılırken, başkentte hayat, sanki her günü öyle yaşıyormuşçasına olağandı.

Bu olağan hava içinde, son aylarda, hatta son haftalarda olağanüstü günler yaşamış olan Filistin mülteci kampı Burc El-Barajni'ye girdik. Ayağımız

(Arkası Sa. 12, Sü. 6'da)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Çatlı Kim?

Terör ve kaçakçılık konularından bıktığınızı biliyorum. Bu konulardan en çok ben bıktım. Zorunluluk olmadıkça bu konulara, bu nedenle olacak, değinmek istemiyorum. Öyle ama henüz bunca olaya karşın yine de terörün kökenine inmiş değiliz.

Bu köşede yıllarca uyuşturucu madde ve silah kaçakçı

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Seksendört

ANKARA — ... anayasanın 84. maddesinin değiştirilmesi isteklerine karşı çıkan Başbakan Özal, birdenbire yön değiştirdi. Milletvekillerinin parti değiştirmesini yasaklayan bu maddenin belirli ölçülerde değişmesine yanlı görünürken, bu geçişini başka amaçları gerçekleştirmek için kullandığı gibi bir izlenim veriyor.

ANAP iktidarının pek zayıf olduğu günlerde partisinden kimse kopma beklemeyen Özal'ın yanına 84. madde ile gitmesin olanağı yoktu. O sırada küçük düşen yapısıyla bir iktidar gücünü elinde tutan Özal, partisinden ayrılmalar olmayacağına o denli inanıyordu. Ama, zaman gösterdi ki siyasal topluluklar canlı varlıklardır, gerek eriyen bir oy pazarında ... kileri ANAP içinde de kimi kıpırdanmalar neden olmaktadır.

Kuşku yok ki, anayasanın kısıtlamaları olmasa, ANAP'ın

(Arkası S. 12, Sü. 4'de)

Afganistan açısından durumun pek parlak olmadığını söylemekten üzüntü duyuyorum. Buna karşılık ilk seyahatimde Güneydoğu Asya ülkelerini kasıp kavuran Çin korkusunun bugün kalmadığını görmekten mutluluk duyuyorum. Çin, komünizmden vazgeçmiş değil, ama 'serbest pazar' gibi bir taktiği kendi sistemine kazandırarak doktriner felsefeleri terk etmiş. Örneğin artık devrim ihraç etmiyor.

Fakat süper güçler açısından meydana gelen değişikliklere bakarsak, ABD'nin artık 1950'lerdeki 'ilk vuruş' avantajını kaybettiği izlenimini edindim. Gerçi bugün de denizaltı ve hava silahlarında üstünlüğü koruyoruz, ama nükleer arenada Sovyetler, bizim önümüze geçmiştir. Zaten Başkan Reagan'ın savunma stratejilerine yüklenmesinin nedeni de budur.

Güçler dengesindeki bir başka değişikliğin de ideolojik cephede olduğunu fark ettim. 1953-56'da ziyaret ettiğim ülkelerde komünist olmayan, ama hızlı sanayileşmek için bir yol arayan hükümetler vardı. Çin ve Sovyet modeline bakıp 'belki de komünizm en iyi yoldur' diyorlardı. 30 yıl sonra konuştuğum liderler artık böyle düşünmüyor. Bunun nedeni başta Sovyet sistemi olmak üzere komünist model ekonomilerin çökme yolunda hızla ilerlediğini fark etmiş olmaları. Doğu Avrupa'da, Angola, Etiyopya, Nikaragua'daki başarısızlık bence Sovyet modelini artık 'örnek model' olmaktan çıkardı. Diğer yandan, pazar ekonomilerini benimseyen Kore ve Singapur mucize yarattı.

Türkiye de mucize yarattı, ama ABD basınında pozitif şeylerden ziyade negatif şeyler haber sayıldığı için Amerikalılar Türkiye'nin kaydettiği gelişmeden habersiz kaldı.

Bence işte bu yüzden Türkiye 3. Dünya için enteresan bir modeldir. Çünkü Türkiye'nin geldiği yer, ABD'ninki gibi ulaşılamaz bir gelişme değil, aksine hedeflenebilir, model olarak seçilebilir bir gelişmedir.

Bu gelişmenin Türkiye'ye sağladığı avantaj da dünya sahnesinde daha büyük roller üstlenmeye aday olmasıdır. Özellikle kendi bölgesi için söylüyorum, çünkü bu bölge de ekonomik ve askeri açıdan güçlü olanların borusunun öttüğü bir yerdir. Türkiye'de kanımca bu boruyuötttürmeye hazırdır."

Nixon, bu açıklamasından sonra, yönelttiğimiz sorularla "rol" konusundaki görüşlerini daha da açtı:

—Peki Türkiye neden sizce bölgede bir rol oynamalı?

NIXON—Kendi menfaati için müttefiklerinin menfaati için ve barıştan elde edilebileceği menfaatler için. Fakat benim önerdiğim şudur; bölgede, yani Ortadoğu ve Körfez'i kastediyorum, Türkiye bu ülkeler için bir tehdit teşkil etmiyor. Güçlü, ama süper güç değil. Aynı yolu benimserlerse gelecekleri yerin aynası. Türkiye, işte bulunduğu yer ve bulunduğu durum itibarıyla bu rolü oynayabilir.

—Bu rol nasıl olmalı?

NIXON—3. Dünyanın her ülkesi ve özellikle bu bölgedeki ülkeler bağımsızlık kavramına çok düşkün. Bağımsızlıktan gurur duyar, yönetilmekten çok korkarlar. İçişlerine dış müdahaleden çekinirler. İşte Türkiye'nin rolü yönetmek değil, anlamak ve anlaştırmak olmalıdır. Bir zamanlar İran'ın yaptığı gibi. İran bugün yapamıyor, belki Türkiye yapabilir.

—Bugünkü lider kadrosu bu rolü üstlenir mi?

NIXON—Özal, gördüğüm kadarıyla çok iş bitirici bir ekonomik adam ve politikacı. Çok başarılı olacağını tahmin ediyorum. Devlet başkanınız ise bölgede sadece kendi ülkesinin menfaatlerine öncelik vermeyecek kadar güç dengelerinin önemini kavramış bir stratejist.

Başkan Evren ile çok olumlu bir görüşme yaptım, Türkiye'nin pozisyonunu öğrendim.

Tan Oral

Kâmil Masaracı

Dışişleri, Nixon'ın sözlerine sert tepki gösterdi:

Türkiye, Ortadoğu'nun jandarması olmayacak

22 eylül

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Amerika Birleşik Devletleri'nin eski Cumhuriyetçi başkanlarından **Richard Nixon'ın, "Türkiye'nin, İran'ın Şah zamanında Ortadoğu'da oynadığı rolü oynayabileceği"** yolundaki sözleri Ankara'da sert tepkiye yol açtı. Dışişleri Bakanlığı bir açıklama yaparak, **"Türkiye'nin bölgede jandarma rolü oynamaya niyeti olmadığını"** duyurdu.

Nixon, önceki gün İstanbul'dan ayrılmadan önce gazetecilerin sorularını yanıtlarken, Türkiye'nin bölgede oynayabileceği rol üzerinde durmuş, bu rolün nasıl olacağı konusunda Şah dönemini kastederek, **"Bir zamanlar İran'ın yaptığı gibi. İran bugün yapamıyor. Belki Türkiye yapabilir"** demişti.

Nixon'un bu açıklaması Ankara'daki resmi çevrelerde olumsuz karşılanırken, Dışişleri Bakanlığı sözcüsü **Yalım Eralp**, bir açıklama yaparak, **"Bu görüşü paylaşmamız mümkün değildir"** dedi.

Türkiye'nin Ortadoğu politikasının yılların deneyiminden geçtiğini vurgulayan sözcü, **"Türkiye, Ortadoğu'da akılcı, dengeli ve barışçı bir politika izlemektedir"** dedi. Ankara, bu açıklamayla Nixon'ın istedi ve tavsiye ettiği rolü, **"akılcı, dengeli ve barışçı bulmadığını"** belli etmiş oldu.

Dışişleri sözcüsünün açıklamasının dikkat çeken yönü resmi açıklamalarda rastlanmayacak ölçüde açık bir ifade taşıması. Bu açıklamayla Ankara, İran devriminden yedi yıl geçtikten sonra ilk kez Şah'ı **"jandarma"** olarak niteliyor.

HP ile SODEP Kaynaşması

24 eylül

Sosyal demokrat kesimde birleşme ve bütünleşme çabaları beklenmedik biçimde hızlandı. Bu gelişmenin kökeninde kuşkusuz HP yönetimindeki değişiklik ve Aydın Güven Gürkan'ın Genel Başkanlığa seçilişi yatıyor. HP'nin yeni lideri Gürkan'ın dürüst ve özverili girişimlerine SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü aynı nitelikte karşılık verince siyasal yaşamımızda pek rastlanmayan görüntüler izlemeye başladık. Hatta bu görüntüler kimilerince tepkiyle karşılandı. Her iki genel başkanın, genel başkanlık koltuklarını umursamaz görünmeleri ve birleşme önceliklerini yeğlemeleri, eleştiriye uğradı. Koltuğuna yapışan liderleri eleştirmeye alışkın olanlar, bu kez koltuğunu gereğinde bırakmaya hazır liderleri de yadırgadılar.

Aşağıdan yukarıya, tabandan tavana, halk kesimlerinden parti örgütlerine yansıyan birleşme istekleriyle liderlerin sağduyulu tutumları bütünleşince ***"SODEP-HP Birleşme Protokolü"*** *ortaya çıktı; birleşmenin yöntemleri somutlaştı.*

Yine bu aşamada bile işin kolaylaştığını söylemek güçtür. Birisi parlamentoda, öteki parlamento dışında ana muhalefet olan iki büyük partinin birleşmesi kuşkusuz zor iştir, engellere çarpması doğaldır.

Engellerin bir bölümü iki büyük partinin dışından kaynaklanmakta, sağ kesimden gelmektedir. Sağ iktidar, sol muhalefetin bütünleşmesine alkış tutmaz; elinden geldiğince bu arabanın tekerine çomak sokmak ister ki doğal karşılanmalıdır.

Sosyal demokrat kesimden gelebilecek engelleri ise ayrıca değenlendirmek yararlıdır. Şimdilik bu engellerin hiçbiri fikir ayrılığından kaynaklanmıyor. Kişisel çıkarlarına ve eski günlerden kalma hizipçilik alışkanlıklarına bağlı olanlar, birleşmeyi tökezletmek için ciddi olmayan gerekçeler yaratmak istiyorlar, isteyeceklerdir.

Birleşmeyi isteyen liderlerin gücü ise geniş bir halk örgüt desteğine sahip bulunmalarıdır; birleşmeye karşı çıkan her kişi ve çevre bölücülükle suçlanmaktadır.

Görünen odur ki fikir planında ciddi bir eleştiri getiremeyen kişinin birleşmeye karşı çıkmasını kamuoyu bağışlamayacaktır. Gerek HP ve gerekse SODEP daha önceki bir büyük partinin ve tarihsel bir akımın potasında oluşmuşlardır. Kişiselliğin ve hizipçiliğin bilinen hastalıkları, birleşme ve bütünleşme eyleminde eritilebilirse, belki de eskisinden daha sağlıklı bir yapı bile oluşturulabilir ve atalarımızın "her işte bir hayır vardır" özdeyişini anımsatabilir.

Tan Oral

BİR ZAVALLI SARI AT
Salâh Birsel
600 lira, Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad 39-41 - Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı 21937 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 23 Eylül 1985 Pazartesi

KAVRAM DERSANESİ
Üniversiteye hazırlanmada iddialıyız
Lise sonlar 5 Ekim
Bekleneller 10 Ekim (Sabah) 3 Ekim (Akşam)
Laleli 528 64 37, Şehzadebaşı 522 75 74

SODEP-HP Birleşme Protokolü'nün tam metnini yayımlıyoruz

Birleşmeye 3 adım

1 *İnönü ve Gürkan, protokolü 26 eylülde imzalayacaklar.*

2 *HP, 2 kasımda büyük kongresini toplayacak, ismini, amblemini ve tüzüğünü yeniden belirleyecek ve SODEP'e "çağrı" kararı alacak.*

3 *SODEP, 3 kasımda büyük kongresini toplayacak, SHP'ye dönüşen HP ile birleşme ve mallarını bu partiye devretme kararı alacak. İki partinin birleşmesi yasal açıdan tamamlanacak, SODEP SHP'ye katılacak.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Sosyaldemokrasi Partisi SODEP ile Halkçı Parti'nin birleşmesinde uygulanacak ilkeleri belirleyen resmi protokol açıklandı. Protokolde belirlenen programa göre iki partinin birleşmesi için üç adım kaldı. Bu adımlardan birincisi, 26 eylülde Erdal İnönü ve Aydın Güven Gürkan'ın bir araya gelerek söz konusu protokol metnini imzalamalarıyla atılmış olacak. İkinci adım olarak ise Halkçı Parti, 2 kasımda toplayacağı Büyük Kongresi'nde ismini, amblemini ve tüzüğünü yeniden belirleyecek, SODEP'e "çağrı" kararı alacak. Bundan bir gün sonra, birleşmenin son adımı atılacak. 3 kasım günü toplanacak olan SODEP Büyük Kongresi, eski HP, yeni Sosyaldemokrat Halk Partisi (SHP) ile birleşme ve partiye ait tüm malları SHP'ye devretme kararı alacak. Böylece birleşme işlemi yasal açıdan tamamlanmış olacak, iller düzeyinde SODEP üyelerinin SHP üyesi haline getirilmeleri işlemine başlanacak.

Halkçı Parti Genel Başkanlığına Aydın Güven Gürkan'ın seçilmesinden sonra kamuoyunda yaygınlık kazanan ve üzerinde çalışılmaya başlanan "birleşme-bütünleşme" önceki gün yapılan son bir görüşmeden sonra kesin şekline bağlandı. Cuma günü Halkçı Parti ve SODEP'in Merkez Karar ve Yönetim Kurullarında görüşülerek hiçbir değişiklik yapılmaksızın birlikte kabul edilen birleşme protokolü, önceki gün her iki partinin genel başkanı tarafından son kez gözden geçirildi. Bu görüşme sırasında 11 sayfa olan protokol metni 9 sayfaya indirildi. ANKA Ajansı'nın verdiği bir habere göre protokol metninden Aydın Güven Gürkan'ın HP Küçük Kurultayı sırasında yaptığı konuşmanın ana ilkelerini içeren "Amaç" bölümü çıkarıldı. Yine aynı ajansa göre, protokol metni içinde yer alan hedeflerden biri olan "Mayıs 1986'ya kadar 350 bin üye" tespitsi de metinden çıkarıldı.

Önceki gün yapılan İnönü-Gürkan görüşmesi sonrası son haline getirilen ve aynı günün akşamı bizzat Erdal İnönü tarafın-

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

SONRA NE OLACAK?

İki partinin şekilde birleşmesi tamamlandıktan sonra ortak MKYK'nın alacağı kararla tüm il ve ilçe kurulları, yerlerini geçici kurullara bırakacaklar.

İl ve ilçe düzevindeki anlaşmazlıkları Başkanlar MKYK'ya danışarak çözecek.

Tüm il ve ilçe örgütleri 1986 mayısına kadar yeniden düzenlenip kongrelerini tamamlayacak. Mayıs ayı içinde Sosyal Demokrat Halk Partisi olağanüstü kongresini toplayacak.

Libyalı konuk Ankara'da

Libya Halk Komitesi Genel Sekreteri (Başbakan) El Zarruk Recep'i, Esenboğa Havaalanı'nda Başbakan Özal karşıladı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Libya Başbakanı Muhammed Recep, dün Başbakan Turgut Özal'ın konuğu olarak Ankara'ya geldi. Özal, Türkiye-Libya ilişkilerinde bir problem olmadığını söyledi. Libya-Türkiye resmi görüşmelerine dün başlandı.

Libya Başbakanı Recep, dün öğleden sonra Esenboğa Havaalanı'nda Başbakan Turgut Özal ve bazı bakanlar tarafından karşılandı. Libya heyetinde Başbakan'ın yanı sıra Toprak Reformu ve Tarım İşleri Bakanı Ömer Dourda ile Petrol ve Planlama Bakanı Fevzi Shakshuki de yer aldılar.

Başbakan Turgut Özal ile Libya Başbakanı, saat

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

Cumhuriyet Beyrut'ta

Trablusşam savaşında ibre Arafat'tan yana

Trablusşam'daki savaşın kilit isimlerinden biri, İslami Tevhid hareketinin liderlerinden Şeyh Haşim Minkara. Şeyh Haşim, Trablusşam Limanı'nı kontrolü altında tutuyor. Bu sayede, FKÖ savaşçıları Kıbrıs'tan taşıdıkları ağır silahlarını Trablusşam'a soktular ve bu "diplomatik mesaj verme savaşı"nda bir adım öne geçtiler.

CENGİZ ÇANDAR

BEYRUT — ABD ve Batı basını uzun süre Şii uleması Muhammed Hüseyin Fadlallah'ı, 1983'te Amerikan deniz piyadelerinin 256'sını Beyrut'ta havaya uçuran eylemin ardındaki lider saydılar. Bu olay, Amerikan dış siyasetine Vietnam'dan sonra inen en ağır darbeydi. Nitekim, bu yılın mart ayında Fadlallah zalim bir suikast girişiminin hedefi oldu. Beyrut'un Bir el-Abid banliyösündeki evinin önünde, onu hedef alan patlayıcı yüklü bir otomobil tam 100 can aldı. Ulema Hüseyin Fadlallah, hesapta olmayan bir gecikme sayesinde ölümden kurtuldu. Beyrut'ta hâlâ belleklerde canlı olan bu olayın CIA tarafından düzenlendiği kanısı yaygın.

Hüseyin Fadlallah ile olayın cereyan ettiği binanın karşısına denk düşen evinde konuşuyoruz. Fadlallah, Şiilerin Lübnan'daki

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Özal'dan vergi için 'müjde'ler

1. *Zirai kesimde stopajları biraz yükseltip defter tutma mecburiyetini kaldırmayı düşünüyoruz.*

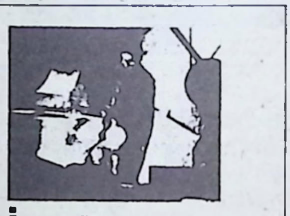
2. *Esnafın defter tutmasını basitleştireceğiz. Limitlerin yükseltilmesini düşünüyoruz.*

3. *Kurumlar Vergisi'nde karışık sistemi kaldırıp hisse senedi üzerinden ilave vergi almayacağız. Buna karşılık Kurumlar Vergisi'ni yüzde 46'ya yükselteceğiz. Böylece kâr dağıtımında sadece kurumdan vergi alınacak.*

4. *Emlak Vergisi'ni belediyelere bırakacağız. Emlak Vergisi verenler bağırmasın, belediyeler nasıl isterlerse öyle alacaklardır.*

5. *Telif kazançlarda limitleri kaldırıp, yüzde 10 oranında vergilendireceğiz.*

Ekonomi'de

İşçi Dosyası

ŞÜKRAN KETENCİ

Sendikalı işçi, çalışana göre bir avuç

7. sayfada

Ekonomide Alternatif Arayışı

OSMAN ULAGAY

12. sayfada

Ruhi Su'ya görkemli uğurlama *Halk müziği sanatçısı Ruhi Su'nun cenazesi, dün büyük bir kalabalık tarafından Şişli Camii'nde kılınan öğle namazından sonra Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi. Cenaze namazından sonra mezarlığa gitmek isteyen gruba, güvenlik kuvvetleri engel olmak isteyince tartışma çıktı. Şişli'den Zincirlikuyu'ya kadar yürüyen gruptan bazıları daha sonra gözaltına alınarak siyasi şubeye götürüldü. Cenaze törenine HP ve SODEP genel başkanları, yazarlar, tiyatrocular, sanatçılar ve eski siyasetçiler katıldılar. Aşık Nesimi, mezarı başında yaptığı konuşmada, "Sesi güzel, işi güzel, kendi güzel, içi güzel bir insanı yitirdik. Ruhi Su, çorak yönetimlerin çölünde akıp gitti. Türk halkının ve dünyanın başı sağ olsun" dedi. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)* **Haber ve diğer fotoğraflar 18. Sayfada**

Ek bütünleme sınavları zaman kargaşası yarattı

Okul açılışı erteleniyor

Milli Eğitim Bakanı Emiroğlu, "Mesele üzerinde düşünüyoruz. Duruma göre gerekirse bir hafta erteleme olabilir. Bu hafta içinde karar vereceğiz" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Orta dereceli okulların 30 eylüldeki açılışının ertelenmesi için Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda çalışma yapılıyor. Milli Eğitim Bakanı Metin Emiroğlu, "Mesele üzerinde düşünüyoruz, duruma göre gerekirse bir hafta erteleme olabilir" dedi.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Müsteşarı Mustafa Turhan, dün sabah okulların açılışının ertelenmesiyle ilgili olarak orta dereceli okullardan bakanlığa henüz resmi bir istek yapılmadığını bildirdi. Turhan, sınavlar dolayısıyla sorunla karşılaşacak okul müdürlerinin bu sorunlarını il Milli Eğitim Müdürlüklerine yazılı olarak bildirmeleri gerektiğini söyledi. Turhan, il müdürlüklerinin bu istekleri Bakanlığa iletmelerinden sonra böyle bir konunun düşünülebileceğini kaydetti.

Bakan Metin Emiroğlu da, dün akşam evinde Cumhuriyet muhabirinin, "erteleme" konusundaki sorusuna şu karşılığı verdi:

"Mesele üzerinde düşünüyoruz. Durumu inceleyeceğiz. Duruma göre gerekirse bir hafta erteleme olabilir. Ertelemeye gerek var mı, yok mu onu bakacağız ve bir karar vereceğiz. Teknisyenlerle toplanıp meseleyi gözden geçireceğiz. Bu hafta içinde bu konuda karar vereceğiz."

Edinilen bilgiye göre, bütünleme sınavlarında başarı sağlayamayan orta dereceli okul öğrencilerine tanınan ek bütünleme sı-

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'de)

Para dolandıran müftü vekiline 'el kesme' cezası

Zonguldaklı hacıların başında Suudi Arabistan'a giden İl Müftü Vekili Abdulselamoğlu, hacı adaylarından topladığı kurban paralarıyla ortadan kayboldu. S. Arabistan güvenlik görevlilerince yakalanan müftü vekilinin, şeriat kurallarına göre, 'parayı hangi eliyle topladıysa, o elinin kesilmesine' karar verildi. Abdulselamoğlu'nun eli, Türkiye'nin araya girmesiyle kurtuldu.

ZONGULDAK, (Cumhuriyet) — Zonguldak Müftü Vekili Abdulkadir Abdulselamoğlu'nun Suudi Arabistan'da hac farizası sırasında yarattığı "skandal" Zonguldak'ta geniş yankılar uyandırdı.

Zonguldak'tan giden hac kafilesinin başına getirilen İl Müftü Vekili Abdulselamoğlu'nun, Suudi Arabistan'da hac farizasının yerine getirilmesinden sonra Zonguldaklı hacı adaylarından topladığı kurban paraları ile ortadan kaybolduğu ve daha sonra da Suudi Arabistan güvenlik görevlilerince yakalandığı bildirildi.

Zonguldak'a dönen hacılardan öğrenildiğine göre, kurban paralarını toplayan müftü vekili Abdulselamoğlu'nu Diyanet İşleri Başkanlığı'na şikâyet ettiler. Bunun üzerine kurban paraları hacılara iade edildi.

Yine bildirildiğine göre, şeriat düzenine göre yönetilen Suudi Arabistan'daki ilgili mahkeme, yakalanan Abdulselamoğlu'nun parayı hangi eliyle topladıysa o elinin kesilmesine karar verdi. Ancak Türk Diyanet İşleri Başkanlığı'nın araya girmesinden kurtuldu.

Olaydan sonra müftü vekili, görevinden alındı.

Diyanet İşleri Başkanı Tayyar Altıkulaç, Zonguldak Müftü Vekili'nin hac sırasında yarattığı olaylarla ilgili olarak Ankara'da Cumhuriyet muhabirinin sorusu üzerine "Yapılan iş bir idari tasarruftur. Bizim yönetimimizde hiçbir şey örtbas edilemez. Bu konuda başka hiçbir şey söylenemez" dedi. Altıkulaç, olayın ayrıntıları konusunda bilgi vermek istemedi.

Fransa'nın itirafı

Başbakan Fabius: Greenpeace'in gemisini biz batırdık

Dış Haberler Servisi — Fransa Başbakanı Laurent Fabius, çevre koruma örgütü "Greenpeace"in gemisi "Rainbow Warrior"un Auckland Limanı'nda batırılmasından ülkesinin sorumlu olduğunu dün kabul etti. Fabius, gemiyi batırmaları için Fransız gizli servisinin ajanlarına emir verilmiş olduğunu da itiraf etti.

Başbakan Fabius, "askerlere emri yerine getirmekten başka bir şey yapmamış oldukları için" Auckland'ta tutuklu bulunan Fransız gizli servisi ajanlarının affedilmesini istedi.

Gizli servis görevlilerinin geçmişte ülkelerine hizmet için çok tehlikeli bazı görevleri başarıyla yerine getirmiş olduklarını söyleyen Fabius, bu olaya karışan kişilerin adlarının açıklanmasının doğru olmayacağını belirterek, "Bu olayın ardında acı bir gerçek var. Ancak

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

- *Çin Komünist Partisi'nin Merkez Komitesi'ne taze kan*
- *Hartum'da kanlı gösteriler* 3. sayfada
- *Cindoruk: SODEP'in muvazaa partisine katılması çok yanlış* 9. sayfada
- *Meksika, dünyadan yardım bekliyor*
- *Tüm dünyada AIDS paniği*
- *AIDS beyni de kemiriyor*
- *Doktorlar AIDS'e çare peşinde* 18. sayfada

Haliç'te pazar yıkımı *Belediye'nin "Çökme tehlikesi var" dediği, mal sahibinin yaptırdığı bilirkişi incelemesinde ise "sağlam raporu" verilen Perşembepazarı'ndaki 4 katlı "Güzel İzmir İşhanı" dün 7 saat süren uğraş sonucunda yerle bir oldu. 2500 metre kare kullanım alanı olan 60 işyerinin bulunduğu binaya bilirkişice 778 milyon lira değer biçilmişti. Belediye, Galata Köprüsü ile Unkapanı Köprüsü arasındaki Perşembepazarı sahilinde bulunan ve yıkılmayan tek yapı olan Güzel İzmir İşhanı için 5 kuruş ödemediği gibi, yıkım masraflarını yüzde on fazlası ile mal sahibinden tahsil etmek istiyor. Beyoğlu Belediyesi'nin İstanbul 1. İdare Mahkemesi'nin 5 ağustos 1985 tarihinde verdiği yürütmeyi durdurma kararı 20 eylül cuma günü mahkemeye yapılan itiraz sonucu kaldırılmış ve aynı gün mesai saatinin bitimine 10 dakika kala mal sahiplerine yapılan tebligatla cumartesi (Arkası Sa. 13, Sü. 4'de) (Fotoğraflar: ŞENOL KONUKÇU)*

Alternatif Arayışı...

Ülkemizde grev yapılabilir mi?..

Bu da ne biçim soru diye düşünebilirsiniz.

Bir bakıma haklısınız, çünkü ülkemizde grev anayasal bir haktır. 2822 sayılı yasa da düzenlenmiştir grev hakkının kullanımı. Öyleyse hak olduğuna göre, gerektiğinde onu kullanmak, grev yapmak son derece doğal sayılmalıdır. Zira gün gelir işçiler, ancak bu yolla ekonomik çıkarlarını koruyup geliştirebilirler...

Ama biz gene de soralım, ülkemizde grev yapılabilir mi diye. Çünkü bu konuda kuşkulu olanlar vardır. Bunlardan biri de, Türk-İş'in Genel Eğitim Sekreteri Kaya Özdemir'dir. Gıda Sanayii İşverenler Sendikası'nın düzenlediği seminerde şunları söylemiş:

"Bu kanunlarla grev yapılamaz. Yapmaya cesareti bulan insan, çok büyük kahramandır.

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

BİZİM LİSE
Hasan Kıyafet
Bırakın artık, Özgür Kitap Dağıtım
Ankara Cad. 31/3 Cağaloğlu/İstanbul 5262511

Cumhuriyet

ÇAĞDAŞ EĞİTİM MERKEZİ
Üniversite adayları
Kazanamayanın ücretini geri veriyoruz
Dereboyu Sok. No. 13 Bakırköy/İstanbul
570 23 01, 571 09 18

62. Yıl; Sayı 21941 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 27 Eylül 1985 Cuma

Ülkücü Ömer Ay'ın, Ağca davası savcısı Marini'ye verdiği ifadeyi açıklıyoruz

'Büyük Reis' Abdullah Çatlı

Ömer Ay'ın anlattıkları

Abdullah Çatlı, tanınmış bir zattır ve anarşi yanlısı birtakım ülkücü diye geçinen şahıslar etrafında toplanmıştır. Eğer Papa suikastının gerçekleşmesinden haberdar bir kişi aranıyorsa, bu Abdullah Çatlı'dır.

Abdullah Çatlı

Türkiye'den kaçan kişiler, Almanya'da Musa Serdar Çelebi'nin yanına gidip yardım talebinde bulunuyorlar. Fakat Musa Serdar, yardımda bulunamayınca Abdullah Çatlı'ya sığınıyorlar.

UĞUR MUMCU

ANKARA— Papa suikastı davası nedeniyle Elazığ'da 25 temmuz günü İtalyan Savcı Antonio Marini'ye ifade veren ülkücü sanık Ömer Ay'ın, ÜGD Genel Başkan Yardımcısı Abdullah Çatlı'nın Avrupa'daki ülkücüleri "kirli işlerde kullandığını" ileri sürerek, "Eğer Papa suikastının gerçekleşmesinden haberdar olan bir kişi aranıyorsa bu Abdullah Çatlı'dır" dediği öğrenildi. Ay, Rıfat Yıldırım, Üzeyir Bayraklı ve Ali Uzunırmak adlı ülkücülerin Çatlı tarafından "gayri kanuni işlerde" kullanıldıklarını belirtti. Savcı Marini'nin Ömer Ay'a "Faruk Dirik isimli şahsı tanıyor musunuz, aranızdaki ilişki nedir?" diye bir soru yönelttiği, Ay'ın, Dirik ile bir ilişkisinin olmadığını söylediği de belirlendi.

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

SARI AVNİ'NİN 3 ARKADAŞI 13 YILA MAHKÛM OLDU 13. Sayfada

Ömer Ay kimdir?

Zincirde bir halka

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Ömer Ay, 1952 Nevşehir doğumlu. Eğitim enstitüsü mezunu. 1978 yılında Mustafa Ünlü adlı bir ülkücü ile adam öldürme suçundan bir süre tutuklu kalmış, daha sonra serbest bırakılmış. Ürgüp Lisesi'nde öğretmenlik yapmış. 1980 yılında Nevşehir CHP İl Başkanı M. Zeki Tekinel'in Onur Miman tarafından öldürülmesinden sonra yurt dışına kaçan Ay, Federal Almanya'da Galip Yılmaz adına Nevşehir Emniyet Müdürlüğü'nce düzenlenmiş 5492 sayılı pasaport ile yakalandı. Ağca'nın pasaportu Faruk Özgün adına aynı Emniyet Müdürlüğü'nce düzenlenmiş ve sayısı da 5491.

ÜGD Genel Başkan Yardımcısı Abdullah Çatlı ve Mehmet Şener, 22 Şubat 1982 günü İsviçre'de yine Nevşehir Emniyet Müdürlüğü'nden verilmiş sahte pasaportlarla yakalandılar. Çatlı, TİP'li yedi gen-

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

Çatlı neler söyledi?

Çelik'i ikna ederim

Haber Merkezi— Roma'da 16 eylül günü, 8 haftalık bir aradan sonra yeniden görülmeye başlanan Papa'ya suikast davasında tanıklık yapması için tutuklu olduğu Fransa'dan getirtilen Abdullah Çatlı, mahkemede önemli açıklamalarda bulunan bir tanık olarak dikkatleri çekti. Çatlı'nın ifadesinden bazı bölümler şöyle:

- Ağca'ya Bulgaristan'a gitmesini sağlayan sahte pasaportu ben verdim. Pasaportu, memleketten dostum olan bir komiser sağladı.
- Oral Çelik'in isteği üzerine Ağca'yı 20 gün evimde gizledim.
- Abuzer Uğurlu Bulgaristan'daki bir Türk'e, Ağca'ya 2000 mark vermesini söylemişti.
- Ağca yalan söylüyor. Benim Türk Mafyası kurmak gibi bir düşüncem yoktu.
- Papa'yı Ağca vurdu.

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

Tekinel cinayeti neydi?

Silahlar Ömer Ay'ındı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kapatılan CHP'nin Nevşehir İl Başkanı M. Zeki Tekinel'i öldürmek suçundan ölüm cezasına hükümlü Onur Miman'ın anlatımlarına göre, olay şöyle gerçekleşti:

İzmir'de bir polis memurunu yaralamak suçundan hükümlü Onur Miman, Konya Cezaevi'nden kaçtıktan sonra Ankara'da Ülkü Yolu Derneği Genel Merkezi'ne giderek yardım ister. ÜYD yöneticileri, Miman'ı yarım yırtık bir on lira ile Nevşehir Ülkü Yolu Derneği'ne gönderirler. Miman Nevşehir'de ÜYD binasında kalır. Daha sonra Ömer Ay, Miman'a kalacağı bir ev tutar. Ardından Ömer Ay, Tekinel'in Nevşehir ili ve çevresinde solcuları örgütlediğini, solculara silah ve mermi sağladığını ileri sürerek öldürülmesini ister. Ay, Miman ve Uğur Coşkun adlı ülkücülere tabanca sağlar. Cinayet 17 Haziran 1980 günü işlenir. Onur Miman, bir bak-

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

New York'ta diplomatik maraton

Halefoğlu'nun çabası, Avrupa'dan aktif destek

Hollandalı Bakan Avrupa'daki af beklentisine dikkat çekerken, Lüksemburg Dışişleri Bakanı "Sizde partiler serbestçe faaliyette bulunuyor mu?" diye sordu. Halefoğlu da bu soruya "Evet. Ben de partili bir bakanım. ANAP üyesiyim" diye yanıt verdi.

Halefoğlu, Alman ve İngiliz Dışişleri Bakanlarıyla yaptığı görüşmede AET'nin Türkiye'ye katı tutumuna dikkati çekerek, ilişkilerin canlandırılması için aktif destek beklentisini ifade etti.

Alman Dışişleri Bakanının "Strasbourg'a ne zaman geliyorsunuz?" sorusuna Halefoğlu, "Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne başkanlık ettiğim zaman" karşılığını verdi.

SEDAT ERGİN

NEW YORK—Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, New York'ta iki gündür sürdürdüğü temaslarında ağırlığı Batı Avrupalı meslektaşlarına veriyor. Halefoğlu, Avrupa ile ilişkilerdeki tıkanıklıkları aşmak için giriştiği yoğun diplomatik çalışmalarda Özal hükümetinin Batı Avrupa'ya verdiği önemin altını çizip Türkiye'de artık yeni bir dönemin açıldığına işaret ediyor ve bunu "normalizasyon"un izlemesi gerektiğini vurguluyor. Halefoğlu'nun üzerinde durduğu bir başka nokta da Batı Avrupa ile düşük düzeyde seyreden diplomatik trafiği canlandırmak.

Halefoğlu'nun Federal Alman Dışişleri Bakanı Hans Dietrich-Genscher ve İngiliz Bakan Geoffrey Howe ile temasları Avrupa ile ilişkilerin düzeltilmesi bek-

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

SAATLERİ BU GECE 02.00'DE GERİ ALIYORUZ 8. Sayfada

SHP: İmzalar atıldı

HP ve SODEP'in birleşme protokolü Ankara Anadolu Kulübü düğün salonunda düzenlenen bir törenle Erdal İnönü ve Aydın Güven Gürkan tarafından imzalandı.

Salon erken saatlerden itibaren HP ve SODEP yöneticileri ve eski parlamenterler tarafından dolduruldu.

İmza töreninde iki genel başkan da birer konuşma yaptı. İnönü, "Böylesine zor bir birleşmenin gerçekleşmesi, arkamızda ne kadar güçlü, sürekli ve etkili bir halk desteğinin bulunduğunu gösteriyor" diye konuştu. Gürkan ise "Türkiye'de sağ kendini otoriter eğilimlerin dışında tutamıyor" dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — HP ve SODEP'in yaklaşık iki aydır üzerinde çalıştıkları birleşme protokolü dün Ankara Anadolu Kulübü düğün salonunda düzenlenen bir törenle iki genel başkan Erdal İnönü ve Aydın Güven Gürkan tarafından imzalandı.

SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, protokolün imzasından önce yaptığı konuşmada, birleşmenin ülkede yeni kurulan demokrasinin yerleşmesi ve gelişmesine büyük katkısı olacağını söy-

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

RESULOĞLU: 2969 TÜMÜYLE KALDIRILSIN 8. Sayfada

ANKARA'dan

YALÇIN DOĞAN

Sorumluluk DSP ve Özal'da...

ANKARA — Bir yanda sosyal demokratların birliğini pekiştiren resim... Öte yanda da, ANAP Ankara Milletvekili Neşet Gülecek tarafından 12 Eylül dönemindeki uygulamaların eleştirilerini yasaklayan 2969 sayılı yasanın iptali için verilen yasa değişikliği önerisi...

Başkentte her zaman politika konuşulur, ama dün politika başkentte her zamankinden daha çok konuşuldu. Perde SODEP-Halkçı Parti birleşme töreniyle açıldı. Bir ANAP milletvekilinin verdiği yasa değişikliği önerisiyle temposunu arttırdı.

(Arkası Sa. 15, Sü. 5'de)

DÜŞMAN ÇİÇEK GÖNDERMEZ

Ankara Tepe 8. Sayfada

"SADE BİR NİKÂH TÖRENİ" — Anadolu Kulübü 3. kattaki düğün salonu, sabahın erken saatlerinden itibaren HP ve SODEP Ankara il yöneticileri ve eski parlamenterler tarafından dolduruldu. (RIZA EKER)

Cumhuriyet *Amman'da*

Barış treni kaçıyor

Ürdünlü yöneticilere göre, ABD ile yapılan görüşmelerden bir sonuç alınamazsa "bölgede artık barıştan söz etmeye imkân kalmayacak."

CENGİZ ÇANDAR

AMMAN — "Böyle giderse, bu barış girişiminden de bir sonuç çıkmazsa, ABD 2-3 yıl içinde tek bir dost bulamaz."

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Libya casusluğu davası

Bardakçı'ya 17 yıl hapis

Libya Basın Ataşeliği görevlisi Süleyman Tukaç hakkında da 15 yıl ağır hapis cezası kararı verildi.

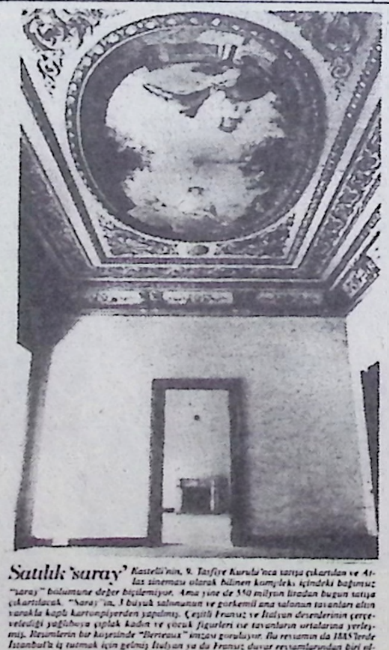
ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Gazeteci yazar İlhan Bardakçı ile Libya Basın Ataşeliği görevlisi Süleyman Tukaç Türkiye aleyhine casusluk suçlarından mahkûm oldular. Bar-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

10 bin liraya AIDS testi

İstanbul Tıp Fakültesi'nde kurulan AIDS Merkezi'nde, 10 bin lira karşılığında her isteyen AIDS'li olup olmadığını öğrenebilecek.

8. Sayfada

Satılık 'saray' Kastelli'nin, 9. Tasfiye Kurulu'nca satışa çıkartılan ve Atlas sineması olarak bilinen kompleks içindeki bağımsız "saray" bölümüne değer biçilemiyor. Ama yine de 550 milyon liradan bugün satışa çıkartılacak. "Saray"ın, 3 büyük salonunun ve görkemli ana salonun tavanları altın varakla kaplı kartonpiyerden yapılmış. Çeşitli Fransız ve İtalyan desenlerinin çerçevelediği yağlıboya çıplak kadın ve çocuk figürleri ise tavanların ortalarına yerleşmiş. Resimlerin bir köşesinde "Berteaux" imzası görülüyor. Bu ressamın da 1885'lerde İstanbul'a iş tutmak için gelmiş İtalyan ya da Fransız duvar ressamlarından biri olduğu sanılıyor. Bu görkemli salonların zeminini ise Hindistan'dan özel olarak getirilmiş çeşitli ağaçlardan oyularak yapılmış tahta kaplamalar oluşturuyor. (Fotoğraf: ÜNDER ERKEK) 13. Sayfada

Dil Bayramı'na iki ayrı tören

Şerafettin Turan: *Hiçbir dil başlangıçtaki saflığını koruyamaz.*

Cahit Külebi: *Yeni TDK, tersine işletilen bir fabrika gibi çalışıyor.*

Oktay Akbal: *Akan bir nehir tersine dönmeyeceği gibi, dil devrimi de tersine çevrilemez.*

Hangnoğlu: *Yeni TDK'nin kurulmasıyla laubaliliğe son verildi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Dil Bayramı'nın 53. yıldönümü dün kutlandı. Mülkiyeliler Birliği'nde dün bir araya gelen eski dilciler "Dilde Dünü, Bugünü ve Yarını" adlı bir açıkoturum düzenlediler. Eski SBF dekanlarından ve Mülkiyeliler Birliği Başkanı Prof. Cevat Geray'ın yönettiği açıkoturuma konuşmacı olarak eski Türk Dil Kurumu'nun başkanlarından Prof. Şerafettin Turan, son Genel Yazmanı şair Cahit Külebi ve gazetemiz yazarlarından Oktay Akbal katıldılar.

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

Avrupa Konseyi Bulgaristan Türklerine baskıyı kınadı

Konsey assamblesi kararına çekimser oy veren Yunan temsilcisi Lady Fleming, "Baskıyı kınıyoruz ama Türkiye'nin yayılmacı siyaseti bunun bir nedenidir" dedi.

HADİ ULUENGİN

STRASBOURG— Avrupa Konseyi Parlamenterler Assambleasının dün Strasbourg'da yapılan oturumunda, Bulgar hükümetinin bu ülkede yaşayan Türk ve Müslüman azınlıklara karşı uyguladığı özümleme siyaseti kınandı. Konsey'e üye yirmi bir ülkenin milletvekilleri tarafından benimsenen kararda, Sofya hükümetinin özümleme politikasına derhal son vermesi, Helsinki Nihai Belgesi'ni bütünüyle hayata geçirmesi, azınlıkların Bulgar Anayasası'nda yer alan haklardan yararlanması, yabancı basın mensuplarının ve Avrupa Konseyi'ne üye olmayan ülkeler komisyonu yetkililerinin Türklerin yaşa-

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

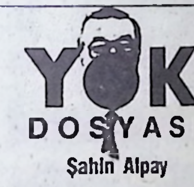
GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Olumlu Adım...

HP'ye bacca [illegible] "muvazaa partisi" gözü ile bakılı. Eski Genel Başkan Sayın Calp'ın 12 Eylül hükümetinde Başbakanlık Müsteşarlığı yapması bu tür suçlamaların dayanaklarından biri [illegible]

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

YÖK DOSYASI

Şahin Alpay

Üniversitelerimizde öğretim düzeyi yükseldi mi? Öğretim düzeyi ile başarı düzeyi aynı şey mi?

YÖK Basın Sözcüsü, bilimsel özerklik için "Türk demokrasisi sınırlıdır" diyor.

ŞAHİN ALPAY bilim, siyaset adamlarıyla YÖK yetkilileriyle konuştu, YÖK dosyasını hazırladı.

Pazar günü Cumhuriyet'te

İnsan Hakları Dosyası

"Tüm insanlar, özgürlük ve saygınlık ve haklar bakımından eşit doğarlar."

(İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 21 maddesinden)

ERHİL TUŞALP, uluslararası antlaşmaları, dünyadaki ve Türkiye'deki insan hakları [illegible], insan haklarının dosyasını çıkardı.

Pazartesi günü Cumhuriyet'te

'Terörle Mücadele ve Harekât Daire Başkanlığı' kuruldu

Teröre karşı yeni örgüt

HALİL NEBİLER — *28 eylül*

Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan ve geniş yetkilerle donatılan **"Terörle Mücadele ve Harekât Daire Başkanlığı"**nın yılbaşından itibaren faaliyete geçeceği bildirildi. "Terörle Mücadele ve Harekât Daire Başkanlığı", yurt içi ve yurt dışı tüm terör örgütlerini ve olaylarını izleyerek bertaraf etmek, hasım ve hasım olması olası devletlerin, örgütlerin ülkemize yöneltikleri faaliyetleri izleyerek bu tür faaliyetleri önlemek amacıyla gerekli önlemleri almak, özel timlerle operasyon yaparak sorgulara katılmak görevleriyle donatılmış bulunuyor. Bakanlıkların terörü inceleyen ve izleyen daireleri ile temasları da bu dairenin koordinatörlüğünde yapılacak. MİT ve Dışişleri Bakanlığı da bilgi ve doküman desteği sağlayacak.

Terörle Mücadele ve Harekât Daire Başkanlığı, **"Haberleşme ve Koordinasyonu"**, **"Asala ve Diğer Örgütler"**, **"Bölücü Faaliyetler"**, **"Aşırı Sağ Faaliyetler"**, **"Aşırı Sol Faaliyetler"** ve **"Harekât Şube Müdürlüğü"** olmak üzere 6 bölümden oluşuyor. Bu bölümler de kendi içlerinde ayrıca bölümlere ayrılıyorlar. "Asala ve Diğer Örgütler" bölümü, **"Yurt Dışı Faaliyetler"**, **"Yurt İçi Faaliyetler"**, **"Özel Arşiv ve Araştırma"** bölümlerinden oluşuyor. "Bölücü Faaliyetler" bölümü ise **"Yurt İçi Bölücü Örgütler"** ve **"Yurt Dışı Bölücü Örgütler"** olmak üzere iki bölüme ayrılıyor. "Yurt İçi Bölücü Örgütler" bölümü **PKK, KAWA, Özgürlük Yolu, TDKP, TKKKO, KUK, TEKOŞİN, YEKBUN** vb. örgütlerle, "Yurt Dışı Bölücü Örgütler" bölümü ise **KOMKAR, BİRKON, AKSA, FEYKA, BAHOZ** gibi örgütlerle ilişkili çalışmaları yürütecek. "Aşırı Sağ Faaliyetler Bölümü" de iki bölüme ayrılıyor: **"Irkçı Faaliyetler"** ve **"İrticai Faaliyetler"**, "Aşırı Sol Faaliyetler Bölümü" de iki bölüme ayrılıyor: **"Komünizm Bürosu"** ve **"Aşırı Sol Örgütler Bürosu"** "Aşırı Sol Örgütler Bürosu", **THKO, THKP/C, TKP/ML, TİİKP** gibi örgütleri kapsıyor. "Harekât Şube Müdürlüğü" ise **"Operasyon Bürosu"**, **"Destek Hizmetleri"** ve **"Bomba Uzmanlığı"** olmak üzere üç bölümden oluşuyor.

"Terörle Mücadele ve Harekât Daire Başkanlığı" ekipleri terörle ilgili operasyon ve sorgulamalara katıldığında, yerel güvenlik makamları, her türlü yardım ve desteği sağlamak zorundalar. Ayrıca terörle ilgili bilgiler hangi kuruluşa intikal ederse etsin, yetki ve sorumluluğu içinde gereken işleme başlamakla birlikte gecikmeye mahal bırakmadan Terörle Mücadele ve Harekât Daire Başkanlığı'nı en seri şekilde haberdar edecekler, gerektiğinde Daire Başkanlığı'nca talimatlandırılacaklar.

Terörle Mücadele ve Harekât Daire Başkanlığı'nın görevleri şöyle sıralanıyor:

- Kamu düzenini ve ulusal bütünlüğü yıkarak yerine istedikleri doğrultuda bir devlet yönetimi kurmak isteyen kişi veya örgütler hakkında alınan bilgileri değerlendirmek ve değerlendirme sonucunda elde edilen verilerden yararlanarak, merkez ve kendisine bağlı taşra örgütlerinin çalışmalarını yönlendirmek.
- Yurt çapında ve iller bazında meydana gelen terör nitelikli olayların, legal ve illegal olarak faaliyet gösteren kişi ve kuruluşların çalışmalarını takip etmek, değerlendirmek ve istatistiğini tutmak.
- Yurdumuzdaki azınlıkların her türlü faaliyetlerini izleyerek, bunlara ait işlemlerin yasa ve antlaşmalara uygun olarak yürütülmesini sağlamak.
- Teröristlerle ilişki kurmaları bakımından yurt dışına çıkmaları sakıncalı görülenler hakkında kısıtlama konulması için ilgili daireye öneride bulunmak.
- Yurt dışında Türkiye aleyhine faaliyet gösteren kişi ve kuruluşları saptamak ve bu tür faaliyetleri görülen yurttaşların yurda geri verilmelerinin temini için girişimlerde bulunmak.
- Yurdumuza gelen yabancılardan zararlı faaliyetleri saptananların, yurt dışı edilmelerini sağlamak üzere ilgili dairelerle koordine kurarak gerekli işlemleri yapmak.
- Uzman, araştırıcı olarak veya öğrenim, burs, müşahade, inceleme gibi amaçlarla yurdumuza gelecek kişi ve heyetlerin istemleri konusunda ilgili yerlere görüş bildirmek.
- Havalimanları, yabancı elçilikler gibi öteki önem taşıyan bütün tesis ve kurumlarda terör konusunda her türlü önlem ve düzenlemelerin alınmasında gerekli görülen koordineyi sağlamak,
- İşçiler ve öğrenciler arasında ve toplumun öteki kesimlerinde sürtüşmelere, huzursuzluklara ve çatışmalara yol açabilecek faaliyetleri izlemek ve meydana gelmesi olası olayları önleyici gerekli önlemleri almak.

Cumhuriyet Amman'da

Filistin'in kaderi masada

CENGİZ ÇANDAR — *30 eylül*

AMMAN — Ürdün iki gündür **Kral Hüseyin**'in BM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmayla oyalanıyordu. Şimdi sıra asıl işe geldi. Ürdün Kralı Hüseyin, bugün Washington'da ABD Başkanı **Reagan** ile Ürdün-Filistin ortak barış girişiminin kaderini belirleyecek uzun zamandır beklenen görüşmesine oturacak. Bu görüşme arifesinde ABD Başkanı, Ürdün'ün umutlarını besleyecek bir çıkışta bulundu ve Kongre'ye, Ürdün'e 40 F-20 ya da F-16 savaş uçağı 12 Hawk uçaksavar füzesi ve 72 Stinger füzesi verilmesini öneren 1.5 ile 1.9 milyar dolar tutarındaki yardım paketini sundu. Reagan, Kongre'ye bu yardımın Ürdün'e yapılması gerektiğini, çünkü bunun Kral Hüseyin'in Ortadoğu'daki barış çabalarını destekleyici nitelikte bir siyasi anlam taşıdığını ifade etti.

Ürdün'ü, FKÖ ve tüm Ortadoğu'yu ilgilendiren diplomatik gelişmeler Washington'da cereyan ederken, Amman ve bütün ülke sakin günlük yaşamını sürdürüyor.

Bununla birlikte Ürdün'de bir haftalık bir ikametin yarattığı birikim ve çevreyi tanıma şansı, çok istikrarlı ve sakin gözüken, bu ülkenin hayli hassas ve çok uzak olmayan bir gelecekte bozulmaya müsait bir denge üzerine oturduğu gözlemini yaptırıyor. Bu denge Lübnan'dan çıktıktan sonra FKÖ kadrolarının bir bölümünün buraya gelmesiyle nazik bir hal almış. FKÖ, Ürdün'ü kanlı bir iç savaş sonrası terk ettiği 1970-71 öncesi görüntüsünde değil. Örneğin, 1967'den 1971'e dek Şeriya (Ürdün) Irmağı boyunca Filistin direnme hareketinin askeri üsleri vardı. Bu mevkilerden birkaç kilometre ötedeki batı yakasına her gün gerilla saldırıları yapılırdı. Bugün bu bölgede tek bir Filistin silahlı varlığı yok. Filistin direnmesinin 1968'de en şanlı muharebesine sahne olan Karame kasabasını boydan boya geçtik. Yılların izleri silinmiş. Karame, bugün Gor bölgesinin sulama faaliyetlerinin düzenlendiği bir tarım merkezi. Amman'da da FKÖ'nün silahlı varlığı yok. Sadece Filistin parlamentosu yerine geçen Filistin Ulusal Konseyi'nin Amman varoşlarındaki merkezinin önünde bir kamyonete oturtulmuş ağır makineli tüfekten başka bir Filistin silahı ve askeri görmek mümkün değil.

FKÖ'nün askeri değil siyasi biçimde Amman'a yaklaşık 14 sene sonra dönüşü bile İsrail'in huzurunu kaçırdı. İsrail liderleri sürekli olarak Ürdün'ü tehdit ediyor. İsrail'in ürkmesinin iki nedeni var:

1- Siyonist devlet, 1982'de Beyrut'a kadar Lübnan'ı işgal ettiği zaman FKÖ'nün sonunu getirmeyi hesaplamıştı. Oysa Amman'daki FKÖ varlığı, FKÖ'nün saygınlığını ve uluslararası arenada hareket yeteneğini koruduğunu gösteriyor.

2-Ayrıca Lübnan'dan çıkan FKÖ siyasi cihazın İsrail'in burnunun dibine gelmesi de Tel Aviv'i korkutuyor. Ürdün'le işgal altındaki batı yakasını sadece daracık bir nehir ayırıyor. Batı yakası halkı Ürdün vatandaşlığını koruduğu için Amman ile Kudüs, Nablus, Ramallah, Bethlehem, Hebron ve diğer batı yakası şehirleri arasında yoğun geliş gidişler ve insan ilişkileri var. Dolayısıyla bu, FKÖ'ye batı yakasına yönelik planlama, enformasyon, finansman olanakları veriyor ve oradaki mücadele ile yakından bağlantı kurma ve yönlendirme şansı sağlıyor.

İşte bu yüzden İsrail, -batı yakasında son günlerde hemen her gün silahlı eylem olgusu da göz önünde tutulursa- FKÖ'nün Ürdün'deki siyasi varlığından dehşetli rahatsız olarak Ürdün'e tehditler yağdırıyor.

Bu tehditlerin pek de yabana atılmaması gerekiyor. Çünkü 15 yıldır rahata ve istikrara alışmış olan Ürdün ve hatta Ürdün'deki Filistin burjuvazisinin, bu istikrarın bozulmasından ödü patlıyor. FKÖ kadrolarının Amman'daki değerlendirmelerine bakılırsa, İsrail'in Ürdün'e saldırması söz konusu değil. Ancak istikrarı bozmak için bir İsrail saldırısı gerekmiyor. Tıpkı Beyrut'ta ya da Lübnan'ın diğer bölümlerinde olduğu gibi bubi tuzaklı otomobiller, birkaç suikast girişim Ürdün'deki nazik dengeyi altüst edebilir. FKÖ ile Ürdün arasındaki ilişkileri etkileyebilir.

Washington'da bugün Kral Hüseyin ile Reagan arasında başlayacak olan görüşmeler istenen sonuçlara erişmezse ve batı yakasındaki silahlı mücadele tırmanma gösterirse, Ürdün'deki yüzeysel ve yapay gözüken istikrarın bozulmasının önü de açılabilecek.

Aslında Amman'daki FKÖ kadroları ile yakından temas, batı yakasındaki mücadelenin tırmanışının FKÖ yönetimi ile doğrudan ilgili bulunmadığının ipuçlarını veriyor. İşgal altındaki topraklarda yürütülen mücadele buraya, yani doğu yakasına sızan bilgilere bakılırsa genellikle kendiliğinden eylemler ya da orada son 2-3 yıl içinde gelişmekte olan İslami hareketin oluşturduğu havanın bir sonucu.

Bir ölçüde de Güney Lübnan'da İsrail işgalinin **"boynunu kıran"** İslamcı güçlerin başarısının verdiği ilhamın bir ürünü.

Şu sırada Amman'ın gözleri Washington'a dönmüş iken, kulakları Lübnan'da, Trablusşam'da. **İslami Tevhid Hareketi**'nin Suriye'ye karşı verdiği ölüm kalım savaşı büyük bir dikkatle izleniyor. Özellikle iki yıl önce Trablusşam'da Tevhid'le omuz omuza çarpışmış olan FKÖ kadrolarınca Trablusşam'ın dış dünya ile bağlantısı ve dolayısıyla telefonlar kesik olduğu için oradan alınan bilgiler çok kuvvetli telsiz vericileri ve alıcıları arasındaki bağlantıyla elde ediliyor.

BİR GECEDE 4 BİN MERMİ

Trabbuşşam'da bir gece içinde Suriye topçusu kente tam 4 bin mermi ve roket yağdırdı. Suriye yanlısı Alevi milisler, kuzeyden Suriye **Toplumcu Milliyetçi Partisi** (Şam denetiminde bir Lübnan partisidir) güneyden, Lübnan Komünist Partisi de kentin İslami Tevhid Hareketi lideri **Şeyh Sayid Şaban**'ın

yaşadığı Semra semtinin bulunduğu doğu yönünden Tevhid'in sımsıkı direndiği kente girmeye çabalıyorlar.

Trablusşam'a paralel olarak önceki gün Beyrut'ta da son günlerin en büyük silahlı tırmanması meydana geldi. Beyrut Havaalanı kendisini terk edişimizden 5 gün sonra kontrol kulesi ve pistine isabet eden top mermileri nedeniyle faaliyetini durdurdu. Amman'daki FKÖ kadroları Beyrut'taki tırmanmanın Trablusşam'da başlatılan amansız Suriye saldırısından dikkatleri çelmek ve Trablusşam'daki durumun vehametini örtmek için Şam rejimi tarafından bilinçli olarak parmaklandığını öne sürüyorlar.

Sonuç olarak, Kral Hüseyin'in Ürdün-Filistin adına bugün Washington'da başlattığı barış girişimi, Ürdün'ün hayli nazik bir istikrar zemini üzerinde seyrettiği ve Lübnan'da kan banyosunun yaşandığı günlere denk geliyor. Tüm sinyaller Ortadoğu'nun şiddete ve daha büyük istikrarsızlığa sahne olacağını haber veriyor.

Kemal Gökhan

PARLAMENTONUN BOYUTLARI
Rahmi Kumaş
400 Lira, Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

EKİM

62. Yıl; Sayı 21946 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL. — 2 Ekim 1985 Çarşamba

İsrail, Tunus'ta vurd

2400 km. aşan İsrail jetleri, Tunus'taki FKÖ merkezini bombaladı

FKÖ merkezi yandı 60 ölü

İsrail Hava Kuvvetleri'ne bağlı 6 jet tarafından dün saat 11.15'te gerçekleştirilen baskın, bu ülkenin kendi sınırları dışında gerçekleştirdiği en büyük baskınlardan biri. Uçaklar, saldırıda bulunmak için 2 bin 400 kilometre yol katettiler.

Yaser Arafat şans eseri saldırıdan kurtuldu. İsrail Savunma Bakanı Rabin, saldırının, geçen haftaki Larnaka baskınına karşı misilleme olduğunu belirterek, "FKÖ hiçbir yerde İsrail'in cezalandırmasından kaçamaz" dedi.

Dış Haberler Servisi — İsrail uçakları dün TSİ 11.15'te Tunus'un başkenti Tunus'un 25 kilometre güneyindeki Filistin Kurtuluş Örgütü karargâhını bombaladı. Altı İsrail uçağının 2400 kilometre katederek gerçekleştirdiği saldırıda en az 60 kişinin öldüğü ve 100 kişinin yaralandığı bildirildi.

BBC, Tunus muhabirine dayanarak verdiği haberde ölenler arasında çocukların, kadınların da bulunduğunun sanıldığını bildirdi.

İsrail Savunma Bakanı İzak Rabin, saldırının geçen hafta Larnaka'da bir İsrail yatında 3 İsraillinin Filistinliler tarafından öldürülmesine karşı misilleme olarak düzenlendiğini bildirdi ve "FKÖ'nün hiçbir yerde İsrail'in cezalandırmasından kaçamayacağını göstermek için bu saldırıyı gerçekleştirdik" dedi.

FKÖ lideri Yaser Arafat ise, ölümden şans eseri "kılpayı" kurtuldu. Arafat hava akını sırasında Tunus'ta idi. Bir gün önce Fas Kralı Hasan'la görüştükten sonra Tunus'a dönen Arafat, karargâhına giderken şoförüne bir yardımcısının Tunus'un kuzeyinde bulunan evine uğramak istediğini söyledi. Otomobilin yol değiştirmesinden birkaç dakika sonra İsrail bombardımanı başladı. İsrail saldırısının ardından Arafat ve arkadaşları

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Bir uçtan bir uca İsrail Hava Kuvvetleri'ne bağlı 6 jet uçağının dün TSİ 11.15'te gerçekleştirdiği saldırı bu ülkenin kendi sınırları dışında gerçekleştirdiği en büyük eylemlerden biri. Yaklaşık olarak 2 bin 400 kilometre uçan jetler, Akdeniz üzerinde oldukça alçaktan uçarak Tunus radarlarını aldattılar. Görgü tanıkları, uçakların önce FKÖ karargâhı üzerinde belirdiğini ve karargâh binasına bomba ve roket yağdırdığını söylediler. Saldırıdan sonra binada büyük bir yangın çıktı, ambulanslar, hastanelere yarışla taşıdı.

Tepkiler

Dünya kınadı, ABD onayladı

Beyaz Saray Sözcüsü Speaks "Teröristlere misilleme yapmak, yasal ve meşrudur" dedi.

Yaser Arafat, saldırıdan sonra verdiği ilk demecinde ABD'yi şiddetle kınayarak, "İsrail saldırısına 6. Filo'nun yardım ettiği açıktır. Bu saldırıya yanıt vereceğiz" dedi.

ÇAĞDAŞ KORSANLIK: İSRAİL'İN UZAK EYLEMLERİ

11. Sayfada

Cumhuriyet Kahire'de

Amman'a beklerken Tunus'a..

CENGİZ ÇANDAR

KAHİRE — FKÖ'nün iki numarası Abu Cihad'ın Amman'da Cumhuriyet'e "Ürdün'e bir İsrail saldırısının söz konusu olabileceğini" söylemesinin üzerinden 48 saat geçmeden İsrail, FKÖ'nün iki merkezinden biri olan Amman'a değil, ama Tunus'a vurdu.

Abu Cihad, saldırı beklentisini ifade ederken elbette ki İsrail'in Ürdün'e 48 saat içinde bir saldırı düzenleyeceğini ummuyordu. Hele bu saldırının Tunus'a yapılacağı hiç umulmuyordu. Önceki gece yarısına doğru Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek beraberinde Dışişleri Bakanı İsmet Abdülmecit ve Dış Politika Baş Danışmanı Usama El Baz ile birlikte uzun süren ABD gezisinden Kahire havaalanına ayak bastığı sıralarda biz de Amman'dan Kahire'ye gelmiştik. Dün sabah Mısır Dışişleri Bakanlığı'nın yetkilileriyle oturup Beyrut ve Amman gözlemlerimiz üzerinde konuşurken Bakan henüz gezisine dönmemişti bile. Hüsnü Mübarek'in Washington temasları, Ürdün Kralı Hüseyin'in ABD Başkanı Reagan'la önceki gün yaptığı görüşme, Abu Cihad'ın bize anlattıkları ve Lübnan'daki durum üzerinde görüş alışverişinde bulunurken İsrail'in Tunus'taki FKÖ merkezine düzenlediği saldırıdan haberimiz oldu.

İsrail'in Tunus saldırısının zamanlaması, Reagan-Hüseyin görüşmesinden kaygılandığını gösteriyor

Mısır Dışişleri yetkilileri son gelişmelere ve Arap liderlerinin ABD'deki temaslarına bakarak Beyaz Saray'ın bir tutum değişikliğine girmediğini ve bunun bölgede denetlenemeyen şiddet tırmanışlarına yol açabileceğine işaret ediyorlardı.

Ve tırmanış bölgesi akımların değil, bir devletin, İsrail'in elinden çıktı. İsrail Savunma Ba-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Özal: ABD ile problem var

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Özal ve İcraatı

ANKARA — Özel bir masa. Masanın üzerinde gümüş bir vazo içinde gonca güller. Televizyon, masanın tam karşısında. Masanın başında Başbakan Turgut Özal, sonundaki sandalyede Basın Danışmanı Selim Egeli. Başbakan'ın çalışma odasında üç kişiyiz. Önceki gece, yani "İcraatın İçinden" programının yayımlandığı gece, saat 20.30 dolaylarında Başbakan ve Danışmanı Egeli ile Başbakanlık konutundayız.

Televizyon, haberleri yayımlıyor. Ses kısık, ama kapalı değil. Biz Başbakan Özal'a arka arkaya sorularımızı "iletiyoruz. Saat 21'e doğru TV'deki reklamlardan sonra "İcraatın İçinden" programı başlamak üzere. Sohbete ara veriyoruz. TV'nin sesini Se-

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

Özal, lodos, poyraz

ANKARA — Başbakan Özal'ın dışa vuran davranışlarını izlemek hayli güçleşti.

Partisinin Başkanlık Divanı toplantısına girerken kızgın, kırgın, hiddetli. Akşam üzeri, gece saatlerinde neşesinden yanına varılmıyor. Özal'la yakın ilişki kurup bir iki saatliğine konuşabilenlerin yorgunca bakılırsa, Başbakan herşeye karşın "olabildiğince rahat ve gönlü yüksek."

Başbakan'la konuşabilmek, soru sorabilmek için müneccimliğe soyunmak gerekecek galiba. Hangi saatinde lodos esiyor kafasında, günün hangi bölümünde poyrazdan etkileniyor, daha önceden bilmeli ki, soru sorduğunda ters yüz edilmesin insan.

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

1992'de kalkmalı: *1969 sayılı kanun için bir tarih konması lazım. Bu tarih 1992'dir. Anayasadaki geçici maddelerin sürelerinin dolması ile birlikte bu kanunun da bütünüyle kalkmasından yanayım.*

Siyasal yasaklılar konuşması: *Siyasi yasak kapsamına girenlerin, iç ve dış politika konularında görüş açıklamalarını yasaklayan "d" bendinin kaldırılmasının lehindeyim.*

Parti değiştirenler: *Parti değiştiren milletvekili hakkında Anayasa Mahkemesi'nin karar vermesi düşünülebilir. Belki bu mahkeme kararı Meclis'in oyuna arz edilir.*

Anayasa değişikliği: *Anayasanın belli bir tecrübe devresi geçirilmeden değiştirilmesinin karşısındayım.*

Güneydoğu olayları: *Güneydoğu'daki hareketler parasız ve desteksiz meydana gelemez. Demek ki bunları destekleyen dış güçler vardır.*

Ortadoğu'da jandarmalık: *Türkiye'nin Ortadoğu'da ne jandarma olma arzusu vardır, ne de biz bu bölgede bu tür konularda diğer ülkelere örnek olmayı tercih ederiz.*

ABD Kongresi: *ABD konusunda bizi üzen, Türkiye ile ilgili her meselenin devamlı olarak Kongre'de münakaşa edilir hale gelmesidir.*

YALÇIN DOĞAN

ANKARA — Başbakan Turgut Özal önceki akşam Cumhuriyet'in sorularını yanıtladı. Başbakanlık Konutu'nda "İcraatın İçinden" programının da birlikte izlenmesiyle toplam bir buçuk saat kadar süren görüşmede Başbakan Turgut Özal 12 Eylül döneminin eleştiri- meni yasaklayan 2969 sayılı yasanın "ancak 1992 yılında kaldırılması gerektiğini" savunurken, eski siyasilere söz hakkını yasaklayan "birinci maddesinin (d) bendinin kaldırılmasından yana olduğunu" belirtti.

Özal, Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasın-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'de)

İsrail saldırısı BM'yi sarstı

Halefoğlu, Şamir ile görüşmüyor

Saldırı, FKÖ - Ürdün anlaşmasına karşı olan ülkelerin işine yaradı. Bu ülkeler anlaşmanın Ortadoğu'da barışı sağlayamayacağı görüşünü yoğun biçimde işliyorlar.

Tunus, BM Güvenlik Konseyi'ni olağanüstü toplantıya çağırdı.

TANJU AKERSON
SEDAT ERGİN

NEW YORK — İsrail'in Tunus'taki FKÖ kampını bombalaması BM'de soğuk duş etkisi yaparken, New York'ta bulunan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, saldırıyı şiddetle kınadı. Türk tarafı İsrail'in bu davranışına tepki olarak Halefoğlu'nun, İsrail Dışişleri Bakanı İzak Şamir'le yapmayı kararlaştırdığı görüşmeyi tek taraflı iptal ediyor.

İsrail uçaklarının Tunus'taki FKÖ kampını bombaladıkları haberinin dün sabah öğrenilmesinden sonra Halefoğlu, berabe-

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'de)

MOSKOVA REHİNELER İÇİN TETİKTE

3. Sayfada

Cumhuriyet Basketbol Ekleri

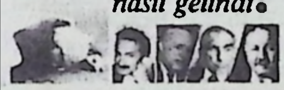
- Güçlü takımlar, zevkli bir ligi müjdeliyor
- Basketbolumuz gerçekten 'başarılı' mı?
- Türkiye'de basketbolun tarihi: İlk milli takımın eşofmanlarını kim almıştı?
- Basketbol ligi takımlarını tanıyor musunuz?
- Deplasmanlı 1 ve 2. lig ile Kızlar Ligi fikstürleri

Cuma ve cumartesi Cumhuriyet'le birlikte

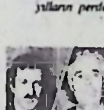
Futbol sınavında heyecan dorukta Avrupa Kupalarında ülkemizi temsil eden üç takımımızdan Fenerbahçe ve Galatasaray bugün, Beşiktaş ise yarın ikinci tur yolunu açacak sınava girecekler. TRT televizyonu bu üç karşılaşmayı naklen yayınlayacak. Bu arada binlerce Fenerbahçe taraftarı bugünkü karşılaşmayı izlemek üzere dün erken saatlerden itibaren stat gişeleri önünde uzun kuyruklar oluşturarak sabaha kadar gişelerin açılmasını beklediler. Zaman zaman toplanan Sarı-Lacivertli taraftarlar Bordeaux takımının kaldığı otel önüne giderek gösterilerde de bulundular. Öte yandan dışarıya gezmeye çıkan bazı Bordeaux'lu futbolcular ile taraftarlar arasında tartışmalar çıktı. Ancak olay önlendi.(Fotoğraf: VEDAT DANACI) (Maçlarla ilgili diğer haberler Spor'da)

Sonun başlangıcına nasıl gelindi?

DEMOKRASİNİN SONBAHARI 1977 1978

CÜNEYT ARCAYÜREK, *ucak yılların perde arkasını yazdı*

Mataracı, Demirel'e yakınıyordu: "Bir daha milletvekili çıkamam"

AP Grubundan kopmalar başlamıştı. 1977 aralık ayının son günlerine doğru Kâmran İnan, Demirel'e, "çekilmemiz lazım" dedi. AP Rize Milletvekili Tuncay Mataracı'yı çağırdı Demirel makamına. Mataracı yakınıyor, "Bir daha milletvekili çıkamam" diyordu. Demirel ise teselli ediyordu: "Seni biz milletvekili yapmadık mı? Gene bir yolunu buluruz..." Mataracı AP'den istifasını o an geri aldı, ama sonra yine verdi. Çark dönüyordu...

Cüneyt Arcayürek 'in yazı dizisi yakında Cumhuriyet 'te

Harg'daki 13 iskeleden 12'sinin bombalanması petrol taşımacılığını tehlikeye düşürdü

Petrol krizine doğru mu?

I İSKELE KALDI — Adanın doğusundaki tek geminin yanaşabildiği "Sea Island" imha edildi, batısındaki 12 geminin yanaşabildiği "T jetty"de ise sadece 9 ... yeri ayakta kaldı. Ham petrol depoları da önemli hasar gördü.

Türkiye'nin ocak ayı sonuna kadar İran'dan 2 milyon ton ham petrol alması gerekiyor. Harg Adası'ndaki tesislerin büyük bölümü imha edildiği için tek iskeleden yükleme yapılabiliyor.

Irak'ın, Harg'ı tümüyle bombalama tehdidi karşısında doğabilecek olası 2 milyon tonluk petrol açığı konusunda önlem alınmadı.

DENİZ SOM

Irak'ın son iki ay içinde İran'a ait Harg Adası'na yoğun hava saldırıları düzenleyip, petrol dolum tesislerine büyük ölçüde zarar vermesinden sonra, ham petrol ithalatının

(Arkası Sa. 6, Sü. 3'te)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Korsan Devlet

İsrail'in, Tunus'taki FKÖ kamplarını bombalaması çeşitli yorumlara yol açabilir; dış politikanın ve Ortadoğu sorununun uzmanları, çoğunlukla varsayımlara dayanan yorumlarını kuşkusuz yapacaklardır; bütün dünya basınında İsrail'in davranışının ardındaki nedenler araştırılacak ve amaçlar incelenecektir.

Her zaman olduğu gibi İsrail, çok yönlü gelişmelerin eşref saatine rastlayan bir zamanda kendince pek başarılı görünen bir müdahaleyi ustalıkla gerçekleştirmiştir. Daha önce buna benzer örnekler görmüştük: Entebbe baskını veya Irak'taki nükleer santralın tahribi de sınırlar ötesindeki uzak noktalara yönelik operasyonlardı.

Dünya artık İsrail'i büyük bir askeri güç saymaktadır.

Kral Hüseyin, Washington'da Ortadoğu barışı için çözüm yolları ararken, Tunus'u bombalamak, Tel Aviv'in sınır tanımaz kuvvetini vurgulamakla kalmamış, Ürdün'ün Beyaz Saray düzeyindeki girişimini de suya düşürmüştür.

Arkadaşımız Cengiz Çandar'ın Amman'dan yansıttığı ilginç yorumlarda İsrail'in yakında bir eyleme geçeceği de haber veriliyordu. Siyonist devlet, Lübnan'dan püskürttüğü FKÖ'nün Doğu

* * *

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Şebinkarahisar olayı

Savcı 'işkence var' bakan 'yok' diyor

7. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Kayıtsız-Şartsız...

TBMM kürsüsünün tam arkasında "Egemenlik Kayıtsız-Şartsız Milletindir" yazılıdır. Milletvekilleri, yüzleri kürsüye dönük olarak oturdukları için bu sözler tam karşılarına rasgelmektedir.

Egemenliğin kayıtsız ve koşulsuz milletin olması, cumhuriyetçiliğin gereğidir. Her konu Millet Meclisi'nde görüşülür. Meclisin konuşamayacağı bir konu yoktur.

(Arkası Sa. 6, Sü. 7'de)

Cumhuriyet Kahire'de

Amman'a beklerken Tunus'a...

CENGİZ ÇANDAR — *2 ekim*

KAHİRE — FKÖ'nün iki numarası **Abu Cihad**'ın Amman'da Cumhuriyet'e **"Ürdün'e bir İsrail saldırısının söz konusu olabileceğini"** söylemesinin üzerinden 48 saat geçmeden İsrail, FKÖ'nün iki merkezinden biri olan Amman'a değil, ama Tunus'a vurdu.

Abu Cihad, saldırı beklentisini ifade ederken elbette ki İsrail'in Ürdün'e 48 saat içinde bir saldırı düzenleyeceğini ummuyordu. Hele bu saldırının Tunus'a yapılacağı hiç umulmuyordu. Önceki geceyarısına doğru Mısır Cumhurbaşkanı **Hüsnü Mübarek** beraberinde Dışişleri Bakanı **İsmet Abdülmecit** ve Dış Politika Baş Danışmanı **Usama El Baz** ile birlikte uzun süren ABD gezisinden Kahire havaalanına ayak bastığı sıralarda biz de Amman'dan Kahire'ye gelmiştik. Dün sabah Mısır Dışişleri Bakanlığı'nın yetkilileriyle oturup Beyrut ve Amman gözlemlerimiz üzerinde konuşurken Bakan henüz görevine dönmemişti bile. Hüsnü Mübarek'in Washington temasları, Ürdün Kralı **Hüseyin**'in ABD Başkanı **Reagan**'la önceki gün yaptığı görüşme, Abu Cihad'ın bize anlattıkları ve Lübnan'daki durum üzerinde görüş alışverişinde bulunurken İsrail'in Tunus'taki FKÖ merkezine düzenlediği saldırıdan habersizdik. Mısır Dışişleri yetkilileri son gelişmelere ve Arap liderlerinin ABD'deki temaslarına bakarak Beyaz Saray'ın bir tutum değişikliğine girmediğini ve bunun bölgede denetlenemeyen şiddet tırmanışlarına yol açabileceğine işaret ediyorlardı.

Ve tırmanış bölgesi akımların değil, bir devletin, İsrail'in elinden çıktı. İsrail Savunma Bakanı **İzak Rabin**, Tunus'a düzenlenen saldırının Larnaka olayının öcünü almak için yapıldığını açıkça ilan etti. İsrail, Larnaka eylemini gerçekleştirenlerin FKÖ lideri ser Arafat'ın **"Güç 17"** diye bilinen muhafız birliğinden olduklarını öne sürüyor. Arafat'ın Beyrut'ta bir zamanlar bu isimde bir muhafız birliği olduğu doğru. Ancak, Larnaka olayının FKÖ politikasının bir ürünü olduğunu söylemek güç... Çünkü içinde bulunduğumuz günler FKÖ'nün, Ürdün - Filistin barış girişiminin en az bir sonuç elde etmek için Mısır Devlet Başkanı ve şu sıralarda Ürdün Kralı Hüseyin'in, Reagan'la yürüttüğü temaslara bir şans sağlamak için en itidalli davrandığı zaman kesitine denk gelmektedir.

Bilindiği gibi söz konusu barış girişimi başlıca iki unsuru öngörüyor:

1. FKÖ mensuplarının yer aldığı bir Ürdün - Filistin ortak heyetiyle ABD'nin masaya oturması.
2. Sonuç olarak İsrail'in tanınmasını sağlayacak nihai barış görüşmelerinin BM Güvenlik Konseyi'nin 5 üyesinin gözetiminde toplanacak bir uluslararası konferansta ele alınması.

Dolayısıyla FKÖ tüm ağırlığını şu sırada diplomasiye vermiş durumdadır.

1982 yılında İsrail'in Lübnan'ın işgalinin FKÖ ile hiçbir ilgisi olmayan hatta FKÖ'nün bugüne dek hakkında idam kararı çıkarttığı tek Filistinli olan **Abu Nidal** grubunca Londra'daki İsrail Büyükelçisine bir suikast girişimi bahane edilerek yürürlüğe konduğu hatırlanırsa, Tunus'a yapılan saldırının ardından Larnaka olayının bahane olduğu daha da kolay anlaşılabilir.

İsrail, Tunus topraklarına saldırısıyla Ortadoğu sorununa ilişkin süreçte yapyeni bir sayfa açıyor. Bu saldırıyla FKÖ, ya da Filistinli varlığının bulunduğu her ülke bir çatışma alanı olmuştur. Arap-İsrail çatışması böylece Magrib'e, ya da Batı Akdeniz'e de nakledilmiştir.

Ayrıca bu saldırının şu sırada çok sözü edilen siyasi çözüm arayışına hiç hizmet etmeyeceği ve bölgede şiddet tırmanmasını teşvik edeceği besbellidir.

Tunus'taki saldırı Larnaka olayından çok, batı yakasındaki tırmanışla daha yakından ilgili olsa gerektir. Tam iki haftadır batı yakası kentleri Hebron ve Halhul, İsrail kuşatması altında bulunuyor ve sokağa çıkma yasağı uygulanıyor. Geçen hafta Hebron'da bir İsrail askeri aracına makineli tüfeklerle ateş açılmıştı. Daha önceki gün bırakın batı yakasını, İsrail'in 1948'de kurulduğu kesim olan Hafya'da iki büyük sabotaj yapılmıştı.

İsrail bu genel ortam çerçevesinde tam Hüsnü Mübarek, Washington'dan döndükten ve tam da bu sırada Kral Hüseyin orada bulunurken Tunus'ta böylesine bir saldırıya girişmekle siyasi çözüme hiç niyetli olmadığını, böyle bir ihtimali torpilemek istediğini ortaya koyuyor.

Reagan'ın önceki gün uzun süredir merakla beklenen Kral Hüseyin'le yaptığı görüşmeden sonra kullandığı sözcükler de İsrail'i kaygılandırmış ve Tunus'a saldırısının zamanlamasını belirlemiş olmalıdır. Reagan, Kral Hüseyin'le görüşmesinden sonra, **"Kral Hüseyin bize güvenebilir. Ürdün, barış arayışında saretle ilerliyor. Barış arayanlar, ona karşı olanların safına bırakılmayacaktır"** dedi. Kral Hüseyin de agan'la görüşmelerini **"Açık ve dürüst"** diye niteledi. Kral Hüseyin'in nitelemesinden ABD'nin henüz Ürdün-Filistin girişimine anagaje olmadığı seziliyor.

Hüsnü Mübarek de Kahire'ye varır varmaz yaptığı açıklamada, **"Mısır ile ABD'nin görüşleri arasında özel bir beraberlik yok. Ancak söylediğim şudur:**

ABD yönetimi ile bir diyaloğumuz var. Ve bu sayede onu ikna edebiliriz" dedi. Gerek Mübarek'in açıklaması, gerek Kral Hüseyin'in sezdirdikleri ve gerekse her ne kadar Ürdün - Filistin ortak heyetinden ve bir uluslararası konferanstan söz etmiyorsa da Başkan Reagan'ın **"Şimdi işe koyulma zamanı gelmiştir"** sözcükleri, siyasi çözüm sürecine bir imkân tanınacağı biçimde işaretler olarak algılanabilir. Üstelik İngiltere Başbakanı **Margaret Thatcher**'ın son çıkışı da buna eklenirse...

Bu manzara karşısında İsrail'in Tunus'a karşı giriştiği saldırı bir oldu bitti yaratarak süreci tersine çevirme ya da en azından sakatlama tarzında yorumlanmaya müsaittir.

Dün sabah Mısır Dışişleri Bakanlığı'nda yetkililerle yaptığımız görüşmelerde ABD'nin de şu sırada siyasi çözüm yönünde kesin tavır takınmaya niyetli olmadığı, bölgeyi Reagan - Gorbaçov görüşmesine kadar çalkantıda tutmak isteyebileceği ve böylece Gorbaçov'a karşı bir müzakere kartından mahrum kalmak istemediğine dikkat çekiliyordu. Bir yetkili daha da ileri giderek, **"İsrail, ABD'nin bölge politikası için galiba sadece bir paravana. ABD'nin bölgedeki** 'cephe örgütü'' dedi.

Öyle anlaşılıyor ki, İsrail, Tunus'a son saldırısıyla ABD'yi yine **"kendisine mecbur kılmak"** politikası güttü ya da son saldırı aslında ABD ile İsrail'in stratejik işbirliği çerçevesinin bir ürünüdür ve bu anlamda iki tarafın siyaseti özünde birbirleriyle çelişmiyor. Hangisi olursa olsun, sonuç olarak Tunus topraklarına girişilen saldırı ile uluslararası politikada yeni ve tehlikeli bir adım atıldı.

İsrail Savunma Bakanı Rabin, dün düzenlediği basın toplantısında bu saldırının İsrail'in Mısır'la ilişkilerini ve Ürdün'le ortaklaşa barış arama çabalarını etkilemeyeceğini söyledi. Bu açıklamadan anlaşıldığına göre ABD'nin yaklaşımına uygun olarak İsrail, FKÖ'yü barış sürecinden kesinlikle devre dışı bırakmak gayretinde. Şu dönemde barış girişimi FKÖ'nün bir taraf olarak görüşmelere katılması üzerinde yoğunlaştığı'ndan İsrail'in bu eylemi, söz konusu girişimi dinamitlemekten başka bir anlama gelmiyor.

Tan Oral

Korsan Devlet

2 ekim

İsrail'in, Tunus'taki FKÖ kamplarını bombalaması çeşitli yorumlara yol açabilir; dış politikanın ve Ortadoğu sorununun uzmanları, çoğunlukla varsayımlara dayanan yorumlarını kuşkusuz yapacaklardır; bütün dünya basınında İsrail'in davranışının ardındaki nedenler araştırılacak ve amaçlar incelenecektir.

Her zaman olduğu gibi İsrail, çok yönlü gelişmelerin eşref saatine rastlayan bir zamanda kendince pek başarılı görünen bir müdahaleyi ustalıkla gerçekleştirmiştir. Daha önce buna benzer örnekler görmüştük; Entebbe baskını veya Irak'taki nükleer santralın tahribi de sınırlar ötesindeki uzak noktalara yönelik operasyonlardı.

Dünya artık İsrail'i büyük bir askeri güç saymaktadır.

Kral Hüseyin, Washington'da Ortadoğu barışı için çözüm yolları ararken, Tunus'u bombalamak, Tel Aviv'in sınır tanımaz kuvvetini vurgulamakla kalmamış, Ürdün'ün Beyaz Saray düzeyindeki girişimini de suya düşürmüştür.

Arkadaşımız Cengiz Çandar'ın Amman'dan yansıttığı ilginç yorumlarda İsrail'in yakında bir eyleme geçeceği de haber veriliyordu. Siyonist devlet, Lübnan'dan püskürttüğü FKÖ'nün Doğu Şeria'da 1.5 milyon Filistinlinin yaşadığı kesime yerleşmesin tedirgindi. Bu gerilimin Ürdün yönetimini de kaygılandırdığı gözüküyordu. İsrail, Tunus saldırısıyla Amman'a da etkili bir gözdağı mı vermek istemişti?

Yaser Arafat'ın ve FKÖ önde gelenlerinin Tunus'ta karargâh kurdukları biliniyordu. İsrail bir taşla birkaç kuş vurmak ve Arafat'ı da yok etmek için mi saldırının hedefini bunca uzak bir menzil ötesinde saptamıştı?

Gerçi saldırının gerekçesini İsrail resmen açıklamıştır; ama, bu resmi görütünün ardındaki gerçeği saptamak için çeşitli yorumlar yapılabilir. İsrail'in öncelikle havadan saldırı gücünün menzili gittikçe büyümektedir. Teknoloji bir atılım daha yaparsa, bu menzilin içine Cezayir de girebilir. Siyonist devlet güvenlik alanı içinde Türkiye'nin de bulunduğunu daha önce açıklamıştı. Bu bakımdan Tel Aviv'in davranışları Ankara'yı da ilgilendirebilir.

Bu türdeki bütün yorumlar olayın siyasal, askersel ve stratejik boyutlarına ilişkin varsayımlardır. Ancak olayın ardındaki gerçeği belirten temel boyut. İsrail'in ''korsan devlet'' kimliğini çarpıcı biçimde taşımasından doğmaktadır. Yarın öbür gün bu ''korsan devlet''in hangi ülkeye saldırabileceğini kimse şimdiden hesaplayamaz.

Ne var ki, vurucu gücünü teknolojik kesimde bunca geliştirmiş Siyonist devletin istediği sonuçlara ulaşabilmesi de olanaksız görünüyor. Çünkü Arap ve İslam okyanusunda adalaşan bu ülke, saldırı menzilini uzattıkça çevresini kuşatan düşmanlığın da okyanuslaşmasına yol açıyor.

İsrail'in kuruluşunda terör vardır; Tel Aviv şimdi terörden yakınmaktadır; ama terörü yok etmenin çaresi de devlet teröründe aranamaz. İsrail gün geçtikçe kötüye giden bir siyasetin yolcusu olarak bir kilometre taşını daha geride bırakmıştır.

★ ★ ★

Cumhuriyet Kahire'de

Ortadoğu'da siyasi keşmekeş

CENGİZ ÇANDAR — *3 ekim*

KAHİRE — İsrail'in Tunus'taki FKÖ merkezine karşı giriştiği saldırı Mısır'da tam anlamıyla bir şok etkisi yarattı. Özellikle saldırının Mısır Devlet Başkanı **Hüsnü Mübarek**'in ABD gezisinden dönüşünden 12 saat geçmeden ve Ürdün Kralı **Hüseyin**'in ABD Başkanı **Ronald Reagan**'la görüşmesinin üzerinden sadece 24 saat geçtikten sonra meydana gelmesi, Ortadoğu'daki siyasi çözüm için en hevesli olan en büyük Arap ülkesinde hayal kırıklığı ve kaygı yarattı. Hüsnü Mübarek önceki gece olağanüstü kabine toplantısından çıkışında alelacele bir basın toplantısı düzenledi ve olayı **"barışa ağır bir darbe"** olarak niteledi.

Mübarek'in anlaşılmadık derecede asabi olduğu dikkati çekti. Bir yabancı gazetecinin, **"ABD, saldırıyı meşru misilleme olarak niteliyor"** sözcüklerin üzerine hırsla döndü ve işaret parmağını şiddetle sallayarak, **"Amerika büyük bir hata işliyor"** diye bağırdı.

Mısır'da İsrail'in Tunus'a saldırısından daha büyük sarsıntıya ABD Başkanının tutumu neden oldu. **Bilindiği gibi** Reagan olay için **"Terorizme karşı meşru bir misilleme. Doğru hedefe yönelmiştir"** demişti. Önceki gece yarısı kendisi ile bir telefon görüşmesi yaptığımız Mısır Dışişleri Müsteşarı, Reagan'ın tepkisi üzerine şaşkınlığını gizleyemeyerek, **"Bu dünya, çılgın bir dünya oldu"** diye konuştu. Mısırlı yetkililer, ifade etmiyorlarsa da İsrail saldırısının ABD'nin bilgisi ve işbirliği ile düzenlenmiş olabileceğini düşünüyorlar.

Nitekim, FKÖ lideri Yaser Arafat da bu görüşü dün açıkça dile getirdi, İsrail savaş uçaklarının ABD üsleri ve Akdeniz'deki Amerikan 6. Filosu'ndan destek gördüğünü söyledi.

İsrail'in Tunus'a saldırısı Mısır'ı tam bir açmaza itti. İlk tepki olarak Mısır hükümeti İsrail ile Sina Yarımadası'ndaki ihtilaflı küçük bir toprak parçası olan Taba üzerindeki müzakereleri kesti ve bugünlerde Kahire'de beklenmekte olan İsrail heyetinin kabul edilmeyeceğini açıkladı.

Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek, öfkeli açıklamasında, bölgede barışı dinamitleyen güçler arasında İsrail'in yanı sıra adını vermeden Suriye'yi de kaydetti. İsrail'in Tunus saldırısından **"Ameliye icramiye"** yanı mücrim bir hareket olarak bahsederken bir Arap ülkesinin de Trablusşam'da Filistinlileri öldürdüğünü belirtti. Hüsnü Mübarek, **"Yaser Arafat en ılımlı Filistinli liderdir. Trablusşam'da öldürülseydi. Tunus'ta öldürülseydi bundan kim kazançlı çıkacaktı? Barış isteyen başka kim bulunacaktı? Bu saldırılar barışı yok etmeye yöneliktir"** dedi.

Büyük hayal kırıklığına rağmen Tunus'a yönelen saldırı Mısır'a büyük diplomatik hareket imkânı da sağladı. Hüsnü Mübarek telefonla Arafat ve Tunus Başbakanı Muhammed Mzali ile görüşmeler yaptı. Mısır Dışişleri Bakanı **İsmet Abdülmecit** BM'deki Mısır temsilcisine Tunus'la eşgüdüm halinde davranması talimatını verdi. Mısır, Güvenlik Konseyi'nde şu sırada üye bulunduran tek Arap ülkesi.

İsrail saldırısı ve bunu kutsayan Reagan açıkaması barış girişimleri için son imkânların kaybolduğu yönünde esaslı bir tedirginlik yaratmış olmalı ki, Lüksemburg'da toplanan AET dışişleri bakanları, İsrail saldırısını kınamaktan başka Ürdün-Filistin ortak heyeti ile görüşme kararı aldı.

Avrupa, ya ABD ile danışıklı bir oyun içinde ya da ABD ile Avrupa'nın Ortadoğu politikaları ciddi olarak birbirinden ayrılmaya başladı.

Bu arada, İsrail'in olaya doğan tepkileri yatıştırmak davranışına girdiği dikkati çekiyor. İsrail Savunma Bakanı **İzak Rabin** dün yaptığı açıklamada, Tunus'a saldırının İsrail'in **"terorizme karşı savaşının sadece bir parçası olduğunu, Suriye ile büyük çapta bir çatışmanın ihtimal dahilinde bulunduğunu"** bildirerek, dikkatleri Arap dünyasının ılımlı ülkelerinin rahatsız oldukları Şam rejimine yöneltmek istedi.

Piyale

Başarıyla Övünmeye Evet, Halkı Kandırmaya Hayır...

OSMAN ULAGAY — *4 ekim*

Türkiye'de insanların başarı haberlerine, olumlu gelişmelere, *"iyi icraat"*a özlemi çok; yanıltılmaya, kandırılmaya, uyutulmaya ise karnı tok. Fenerbahçeli ve Galatasaraylı 25 gencin gerçekleştirdiği başarının yarattığı coşkulu sevinç ve Başbakan Özal'ın son *"İcraatın İçinden"* programına gösterilen tepkiler bu gerçeğin somut göstergeleri.

Türkiye'de hiç mi olumlu iş yapılmıyor, hiç mi güzel olay olmuyor? Oluyor kuşkusuz. İstanbul'dan örnek verirsek sahillerin halka açılması, küçümsenecek bir olay mı? Sahil yollarının yapımı bittiğinde, bu olayın İstanbul'a adeta yeni bir boyut kazandırdığını hep birlikte göreceğiz. Haliç'in temizlenmesi (yöntemleri tartışmalı olmakla birlikte) gene yıllarca süren bir ihmalin giderilmesi anlamını taşımıyor mu? Çelik Gülersoy'un yeniden düzenlediği tarihi konakların ve bahçelerin güzelliği inkâr edilebilir mi? İstanbul dışına çıkarsak, Türkiye çapında uygulanan aşılama kampanyası olumsuz bir girişim mi?

Bu gibi *"icraat"*la övünmek kuşkusuz icraatı yapanların hakkı. Buna kimsenin bir diyeceği olmamalı. Hatta biraz daha ileri gidip, sonuçta çok geniş bir toplum kesiminin yararlanacağı yollar, parklar, güzelliklerin gerçekleşmesi söz konusuysa bunun için ödenen bedelleri de fazla abartmamak gerektiğini düşünüyorum.

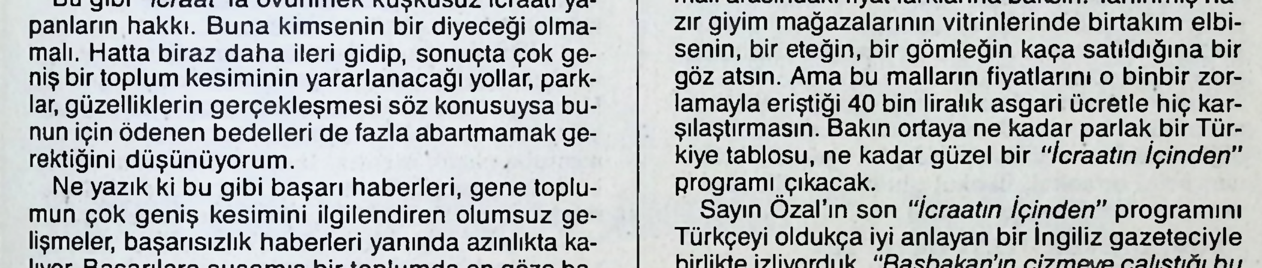
Ne yazık ki bu gibi başarı haberleri, gene toplumun çok geniş kesimini ilgilendiren olumsuz gelişmeler, başarısızlık haberleri yanında azınlıkta kalıyor. Başarılara susamış bir toplumda en göze batan başarısızlıkları *"başarı"* diye yutturmaya kalkışmak ise çok kötü bir etki yapıyor.

Sayın Başbakan çıkmış televizyona, asgari ücretle geçinme mucizesi yaratmaya çalışan vatandaşa durumunun ne kadar düzeldiğini anlatmaya çalışıyor. Nerdeyse, *"Siz pek farkına varmıyorsunuz, ama durumunuz çok düzeldi. Bugün iki yıl öncesine göre çok daha iyi şartlarda yaşıyorsunuz"* diyor Sayın Başbakan. Bu iddiasını kanıtlamak için bir başbakana hiç yaraşmayacak rakam çarpıtmaları yapıyor. Hiçbiri gerçeklere uymayan bir sürü varsayım yaparak vardığı sonuçları gerçekmiş gibi söyleyebiliyor; asgari ücretlinin eline 40 bin liranın üzerinde para geçecek diyebiliyor; *"Ortadireğin alım gücü artıyor"* diyebiliyor; Avrupa ile aramızdaki mesafe her geçen gün büyürken *"Avrupa'nın refah toplumları arasına gireceğiz"* diyebiliyor. Türkiye'de bir yılda 900 bin renkli televizyon satıldığını kanıt olarak göstererek, nerdeyse herkesin halinin vaktinin yerinde olduğunu iddia ediyor.

Sayın Başbakan'a bir önerimiz var. Bundan sonraki *"İcraatın İçinden"* programını bir cumartesi öğleden sonra İstanbul'un Bağdat Caddesi'nde gerçekleştirsin. Yanına yabancı misafirleri de alarak, *"Bu manzaraya yoksulluk çeken bir ülkede rastlayabilir misiniz, geri kalmış bir ülkede rastlayabilir misiniz?"* diye sorsun. Yollardan vızır vızır geçen ya da çarpıcı etiketleriyle vitrinlerde alıcı bekleyen lüks otomobilleri göstersin. Dükkânlara girip çıksın; kendine ya da yakınlarına bilmem 10 milyona kol saati, 200 bin liraya çakmak, 300 bin liraya dolmakalem, 60-70 bin liraya bir çift spor ayakkabı, 50 bin liraya bir kravat, 100-120 bin liraya bir Fransız parfümü alsın. Vitrinlerde kaç çeşit müzik seti, video, renkli televizyon olduğunu incelesin; yerlisiyle ithal malı arasındaki fiyat farklarına baksın. Tanınmış hazır giyim mağazalarının vitrinlerinde birtakım elbisenin, bir eteğin, bir gömleğin kaça satıldığına bir göz atsın. Ama bu malların fiyatlarını o binbir zorlamayla eriştiği 40 bin liralık asgari ücretle hiç karşılaştırmasın. Bakın ortaya ne kadar parlak bir Türkiye tablosu, ne kadar güzel bir *"İcraatın İçinden"* programı çıkacak.

Sayın Özal'ın son *"İcraatın İçinden"* programını Türkçeyi oldukça iyi anlayan bir İngiliz gazeteciyle birlikte izliyorduk. *"Başbakan'ın çizmeye çalıştığı bu son derece iyimser tablo inandırıcı mı sizce, Türkiye halkı bu söylenenlere inanacak mı?"* diye sordu İngiliz meslektaşımız. Ben de kendisine Türkiye halkının bazen sanıldığı gibi gerçeklerden habersiz olmadığını, kendini uyutmaya ya da yanıltmaya çalışanlara cevabını er geç verdiğini anlatmaya çalıştım.

Bu önerimizi yineliyor, 50 milyonluk Türkiye'nin gerçeklerini en iyi yansıtan Bağdat Caddesi'nin alışverişin yoğun olduğu bir cumartesi öğleden sonra *"İcraatın İçinden"* programının konusu olmasını öneriyoruz. Bakın o zaman ne kadar daha iyi bir tabloyla karşılaşacak, farkında olmadan ne kadar refah içinde yaşadığımızı daha iyi anlayacağız.

Kemal Kurdaş ile söyleşi

'YÖK'le kalkınma olmaz'

ŞAHİN ALPAY — *5 ekim*

Eski ODTÜ Rektörü Kemal Kurdaş, Yüksek Öğretim Kanunu'nun yürürlüğe konmasından çok kısa bir süre sonra, bu yasayla getirilen sistemi çoğulcu demokratik düzenin özgürlük anlayışına kökünden ters düşen; tek - şekilci, aşırı merkeziyetçi ve otoriter bir sistem olarak tanımladı. Sonraki yıllarda da kanunun uygulamalarını izleyerek, yazdığı yazılar ve yaptığı konuşmalarla bu kanunun, yükseköğretim alanında bir reform değil, bir gerileme olduğunu vurguladı. Kamu sektörü ve özel sektörde çeşitli üst düzey görevlerde bulunan ve 1961-69 arasında ODTÜ Rektörü olan Sayın Kurdaş'la dördüncü yılında YÖK üzerine yaptığımız söyleşiden bazı bölümleri aşağıda yayımlıyoruz.

"YÖK, BİR REAKSİYON HAREKETİNİN ÜRÜNÜDÜR"

— YÖK sistemi bir reaksiyon hareketinin ürünüdür. Önceki üniversite kanunumuz çok geniş bir özgürlük ortamı içinde düşünülmüştü. O sistem de, her sistemde olabilecek oranda, bazı kötü, eleştirilebilecek uygulamalara imkân vermişti. Ancak YÖK Kanunu, 12 Eylül müdahalesine sebep olan bütün sıkıntıları üniversiteye atfeden bir zihniyeti yansıtmaktadır. Bu nedenle eski üniversite düzenine karşı bir reaksiyon hareketi olarak ortaya çıkmıştır. YÖK bir askeri idare zamanında hazırlanmış olmasının getirdiği olanaklar ve anlayış içinde, tek - şekilci, disipliner; belki ortaokul, ilkokul eğitimi için bile geçerli olmayan bir sistem getirmiştir.

"YÖK, ÜNİVERSİTEYİ DEVLETİN AYAĞININ ALTINA KOYDU"

— YÖK sistemi üniversiteyi tamamen devletin ayağının altına koymuştur. Yüksek Öğretim Kurulu politik seçime açık bir organdır. Büyük çoğunluğu Cumhurbaşkanı, hükümet, Milli Eğitim Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı tarafından seçilmektedir. Özellikle ileride bu kurul siyasi müdahalelere, etkiye açık olacaktır. Yarın buraya politikacılar egemen olacakır. Bu üniversiteyi tamamen hükümetin sultasına veren bir sistemdir.

"YÖK, BİLİMİN ÇOĞULCULUĞUNA AYKIRI"

— YÖK sistemi, tek bir üniversite modelini öngörüyor. Oysa yükseköğretimde çeşitli modeller denenmelidir. Bilimin mayasında çeşitlilik, çoğulculuk, şüphecilik vardır. Bu kanun ise tek - yönlü bir üniversite sistemi getirmiştir. Bu tek - şekilcilik ademimerkeziyetçi olabilir. Yani, bir kısım yetkililer o sistem içinde çalışanlara, mahalli idarelere, her bir üniversiteye verilebilir. Oysa YÖK tamamen merkeziyetçidir. Hem idari, hem akademik bütün yetkiler Yüksek Öğretim Kurulu'nda toplanmıştır. Aşırı merkeziyetçi ve müdahaleci olduğu gibi, son derece disiplinli bir sistemdir. Çıkarılan disiplin yönetmeliğine göre, bir öğretim üyesini gayet genel ve keyfi bir ithamla, örneğin kanunun genel amaçlarına uygun davranmadığı gerekçesiyle üniversiteden atmak mümkündür.

"YÖK, KORKTUĞUMDAN ÇOK DAHA VAHİM SONUÇLAR VERDİ"

— YÖK, başlangıçta korktuğumdan çok daha vahim sonuçlar vermiştir. Geçen dört sene içinde üniversite öğretim üyeleri suskun, küskün, dargın bir kitle haline gelmiştir. Zaman zaman profesörlerden işitiyorum... "Ümidimi kaybettim" diyor adam... Dışarıdan tayin edilmiş insanlar üniversitenin hem idari, hem akademik, hem disiplin işlerini yürütüyorlar. Böyle bir düzen, üniversite düzeni değildir. Böyle bir düzen içinde özgür düşünen kafaların rahat olması mümkün değildir bu düzenden... Türkiye'deki bütün ciddi bilim adamlarının huzursuz olduğuna inanıyorum. Böyle bir sistem içinde bilim adamı gelişemez. Bilim adamı şüphelenen, tartışan, hatta ters sorular soran adamdır. Her şeye uyan adam, bilim adamı olamaz. Bilimin temelinde şüphe vardır. Oysa bu düzen şüpheye izin vermiyor. Üniversitelerde bağımsız düşünme ve araştırma faaliyetinin büyük ölçüde durakladığı kanaatindeyim.

"YÖK VARKEN KİMSE ÜNİVERSİTE MENSUBU OLMAK İSTEMEZ"

— YÖK sisteminde öğretim üyeleri diğer devlet memurlarının sahip olduğu iş güvencesinden yoksundur. Her an şu veya bu gerekçeyle kapının önüne konabilir. Bu sistem içinde hiçbir parlak beyin üniversite mensubu olmak istemez. İnsanlık bin yıldır biliyor ki, bilim adamı belki ömründe odasını değiştirmemiş adamdır. Biz ise bilim adamlarını göçebe olmaya zorluyoruz. Bir sürü üniversite kuruldu. Bunları adam etmek için öğretim üyeleri gezginci hale getiriliyor. Böylece hiçbir yerde sağlam bir müessese bırakılmıyor. Oysa çok sayıda hepsi zayıf üniversite yerine, az sayıda ama hepsi kuvvetli üniversitelere ihtiyacımız var. Bu yüzyılda yarım yetişmiş bir eleman fazla bir değer taşımıyor; en iyisi değer taşıyor. Bu uygarlık yarım adam istemiyor.

"YÖK İLE EKONOMİK KALKINMA OLMAZ"

— Benim kesin kanım şudur: Türkiye, YÖK sistemiyle 20. yüzyılın medeniyet ve kalkınma yarışına katılamaz. Bu sistemle Türkiye'nin görece durumu gittikçe gerileyecektir. Bu sistemle ekonomik kalkınma mücadalesinde başarıya ulaşılabileceğine inanmıyorum. Bugün milletler üniversitelerinin kalitesi ile kalkınmaya aday olarak ve olmayanlar olarak ayrılıyor. Türkiye yarım yamalak kitle eğitimi veren bu üniversite sistemi ile bir yere gidemez. Yarı yetişmiş elemanlarla hangi dış pazarı zaptedebilir, hangi dış ihaleyi kazanabilirsiniz? YÖK eski özel yüksekokulların yetiştirdiği kalitede eleman sağlayan bir üniversite getirmiştir.

"YÜKSEKÖĞRETİM BİR İNAT OLMAMALI"

— YÖK düzenini değiştirmek gerekir. Bunu yaparken herkese düşen sorumluluk, yükseköğretim sorununu bir inat konusu haline getirmemektir. "Bu

sisteme, kanunun şu maddesine dokundurtmam" demek kanımca Türkiye'ye hizmet olmaz. 12 Eylül öncesinde üniversitelerimizin bazılarının, bazı öğretim üyelerinin menfi roller oynadıklarını biliyoruz. Eski sisteme dönelim, kimse demiyor. Ama bu sistemle de yaşamak mümkün değildir. İkisi arasında akla izana uygun yeni bir sistem geliştirmek zorunludur.

"ÜNİVERSİTELERİMİZ HİÇ BU KADAR KÖTÜ OLMADI"

— Ben Türk üniversitelerini hiçbir zaman bu kadar ümitsiz, bu kadar suskun, ürkek, moral çöküntüsü içinde görmedim. Bu sistemin gelmesinde üniversitelerimizi de sorumlu görebiliriz. Belki bu sisteme karşı tepki göstermeliydiler. Ama bu sistem bir kişiyi, YÖK Başkanını konuşturan, bütün üniversite kitlesini suskunluğa mahkûm eden bir düzen getirmiştir.

"YÖK'E TBMM ARAŞTIRMASI"

— YÖK sistemini değiştirirken yerine yine bir reaksiyon sistemi getirmemeli; değiştirirken önyargılara kapılmamalı; konuyu ciddi bir şekilde tartışmalı, tetkik etmeli ve yapıcı olmalıyız. Eski sistem ideal değildi; bu sistemin ise çok büyük sakıncası var. Vaktiyle İngiltere'de üniversite reformu için bir Lord Robbins komisyonu kurulmuş; komisyon ilgili her çevre ve kişiyle konuşarak bir rapor hazırlamıştı. Biz de benzer bir yöntem uygulamalıyız. Türkiye Büyük Millet Meclisi, üniversite sorunu için büyük bir araştırma başlatmalıdır. Bu araştırmayı yapacak kurulda bilim adamları ağırlıkta olmalıdır. Bu kurul her ilgiliyi dinlemeli; sıkıntıları uzun uzun tartışmalıdır.

"DÖRT YILIMIZ ZATEN HEBA OLDU"

— Bu sistem değişmelidir. Ancak çok aceleye gerek yok. Dört yılımız zaten heba oldu. Konuyu hiç değilse bir yıl enine boyuna araştırmalıyız. Bence yeni getirilecek sistem, tek - şekilci olmamalıdır. Yükseköğretimde çeşitli modelleri denemeye olanak veren bir genişlikte olmalıdır. Üniversitelerimizin bütçe ihtiyaçlarını koordine eden, işgücü planlaması yapan, hükümete tavsiyelerde bulunan bir Yüksek Öğretim Kurulu olabilir. Üniversitelerin idaresini eskiden olduğu gibi tümüyle öğretim üyelerine bırakmayabiliriz. Ama akademik konularda akademik personele yüzde 99 ağırlık verilmelidir. Yükseköğretimde ademi - merkeziyetçiliğe gidilmelidir. Üniversite yönetiminde mahalli idarelerin de temsil edilmesi, üniversitenin mahalli sorunlara da çözüm getirmesine olanak verecektir. Üniversitede disiplin düzeni olamaz. Hangi denetim kurulu bir bilim adamını anlayabilir? Anlayabiliyorsa, orada zaten bilim gelişemez. Bilim adamı, kimsenin görmediği ışığı gören adamdır. Üniversiteler devletin müdahalesinden mümkün olduğu kadar uzak tutulmalıdır. Üniversiteler mali olarak da devlet nüfuzu dışına çıkarılmalıdır. Parasını devlet verdiği sürece, üniversiteler şu veya bu şekilde devletin baskısına maruz kalacaktır. Üniversite fakirden alıp, zengini okutan bir sistemden kurtarılmalıdır. Bugün üniversiteye giren gençlerin yüzde 60'ı toplumun en varlıklı yüzde 10-15'lik üst kesiminden geliyor. Bu fakir ailelerin, zengin çocuklarının eğitimini sübvanse etmesi demektir. Üniversite herkesten ücret almalı; yetenekli fakir gençlere çok büyük ölçekte burs sağlamalıdır. Üniversite o zaman birçok bakımdan ciddileşecektir.

Tarım Bakanı Marie Antoinette Değildir

YALÇIN DOĞAN — *7 ekim*

Tarım Bakanı Hüsnü Doğan ile Marie Antoinette arasında bir benzerlik var. Fransa Kralı 16. Lui'nin eşi Marie Antoinette, Fransız devrimi öncesinde ekmek bulamadığından yakınan halk için, "**O zaman pasta yesinler**" demesiyle ünlüdür. Bizim garip Tarım Bakanı Hüsnü Doğan da süt fiyatlarının düşüklüğünden yakınan ve su fiyatlarıyla süt fiyatlarını karşılaştıran köylülere bir yanıt veriyor. Köylüler, "**Bir şişe su 150 lira, süt 70 lira**" diye bağırırken, Bakan Bey, "**O zaman süt için**" diyor.

Oysa, aynı sütün kentte evin içine girinceye dek, fiyatı 360 liraya fırlıyor.

Tarım bu yıl en kötü dönemini yaşıyor. Dolayısıyla çiftçi ve köylü en dertli yıllarından birinde. Üretimin düşüklüğünden, verimin düşüklüğünden söz edildi mi, Bakan Bey işin kolayına kaçıyor. "**Kuraklık**" gerekçe olarak gösteriliyor. Ancak Anadolu'nun çeşitli yörelerinde yaşanan örnekler, Bakan Bey'in kuraklığın arkasına saklanamayacağını ortaya koyuyor. Kuraklık, olsa olsa tarımda bugün yaşanmakta olan acı olaylarda gerekçelerden "**sadece**" birini oluşturuyor. Gerisi, Özal hükümetinin izlediği tarım politikasından ve bu politikayı uygulamakla sorumlu Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Hüsnü Doğan'dan kaynaklanıyor.

Nedir tarımdaki sorunlar ve bakanlık sorunların büyümesine nasıl seyirci kalmıştır:

Tarımda ciddi bir üretim planlaması yapılmamış, hangi ürünlere öncelik verileceği üzerinde düşünülmemiştir. Tarımsal araştırmalarda geride kalınmış, tarımın yönlendirilmesi amacına dönük çalışmalar son iki yıl içinde oldukça cılız kalmıştır. Cılız araştırmalar bu yıl cılız ürün yaratmıştır. Tarım ürünlerine bu yıl ortalama fiyat artışlarının altında fiyat biçilmiş, köylü ürettiği ürünün karşılığını alamamıştır. Bunda tarım girdilerinin her geçen gün artan fiyatları önemli bir rol oynamaktadır. Gübre, mazot ve tohum fiyatları bir yıl içinde katlanarak artarken, tarımsal ürünlerde fiyat artışları geride kalmıştır. Gübresini, mazotunu bulmak için bankaya koşan köylü, bu kez alacağı kredi için yüksek faizle karşılaşmıştır. "**Verimi yüksektir**" diye köylüye satılan tohum, Anadolu toprağına uyum gösterememiş, tersine verim düşüklüğü bir de kullanılan tohumdan kaynaklanmıştır. Kaldı ki, ithal tohumun fiyatı yerli tohumdan daha pahalıya gelmiştir. Ürününü devlete teslim eden köylüye peşin ödeme yapılmamış, üreticiler ürünlerini aracıya ve tefeciye kaptırmak zorunda kalmışlardır.

DOSTLAR BÜRO MALZEMELERİ
Her marka daktilo, hesap ve hesap makineleri satış ve tamiri
Merkez: Kemankeş Cad. No: 71 KARAKÖY 143 07 34 - 144 79 82
Servis: Mumhane Cad. No: 3/2 KARAKÖY 145 31 08

Cumhuriyet

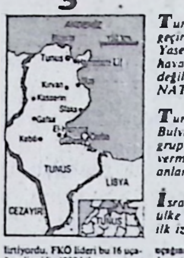
PARLAMENTONUN BOYUTLARI
Rahmi Kumaş
400 Lira. Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu-İstanbul

62. Yıl; Sayı 21950 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 6 Ekim 1985 Pazar

Cumhuriyet Tunus'ta

Şok sürüyor

CENGİZ ÇANDAR

Tunus Havaalanı'na iner inmez elimize geçirdiğimiz gazetede sürmanşet FKÖ lideri Yaser Arafat'ın demeci. Arafat, "İsrail havadan yakıt ikmali yapabilen uçaklara sahip değil. Yakıt ikmal uçakları Akdeniz'de bir NATO üssünden havalandı" diyor.

Tunus'un anacaddesi olan Habib Burgiba Bulvarı'ndaki kitap ve gazetecilerin önünde gruplaşan topluluklara yavaşça yanaşıp kulak vermek, bu ülkede esen anti-Amerikan havayı anlamaya yeterli.

İsrail, Tunus'a saldırmakla FKÖ ile ev sahibi ülke toplumunun arasını açmayı amaçladıysa, ilk izlenimlerimize göre bu amaç boşa çıkmış.

TUNUS — Kahire'den havalanan Tristar tipi jet yolcu uçağımız İskenderiye üzerinden Akdeniz'e çıktıktan sonra Tunus Havaalanı'na tekerlekleri değdiğinde yaklaşık üç saat geçmişti. Tel Aviv-Tunus mesafesi, ya bunun kadar ya bundan biraz daha fazla. İsrail savaş uçakları kuşkusuz bir jet yolcu uçağından daha hızlı ama, bir jet yolcu uçağı kadar yakıt taşıyamıyor. Mesafenin uzunluğu bizim kafamızda da, İsrail'in bölgenin siyasal tarihinde yeni bir dönem açan son saldırısında "dış destek" gördüğü inancını kesinleştirdi.

Tunus Havaalanına iner inmez elimize geçirdiğimiz "Le Temps" gazetesinde sürmanşet FKÖ lideri Yaser Arafat'ın verdiği demeçti. Demecinde Arafat, olayın ayrıntılarını açıklıyordu. FKÖ lideri, Le Temps ile görüşmesinde, İsrail'in 8 uçakla saldırdığını, 8 uçak daha geçtiği zaman bir başka 8 uçağın da himaye görevi görmesi gerektiğine değinerek, saldırıya 16 uçağın katıldığını belirtiyordu. FKÖ lideri bu 16 uçağı geliş gidiş 4500 kilometreyi yakıt ikmali yapmadan katetmesinin mümkün olmadığının altını çizerek, şöyle diyordu: "F-16'ları ancak Boeing-707, DC-9 ve DC-10'lar tarafından yakıt ikmali yapılabilir. İstihbaratımıza göre İsrail bu tür bir yakıt ikmal uçağına sahip değil. Soru burada ortaya çıkıyor: İsrail hangi uçaklardan yakıt ikmali yapmıştır?

Elimizdeki bilgiler Akdeniz'de ABD tarafından denetlenen NATO üslerinden birinden bu yakıt ikmalini yapan uçakların havalandığını ortaya koyuyor. Nereді olduğunu bilmemize rağmen, bu üssün adını şu anda veremem."

Aslında FKÖ lideri Yaser Arafat'ın "Le Temps" gazetesine verdiği demeçte, ABD'yi açıkça suç ortağı olarak gösteren sözleri Tunus kamuoyunca da paylaşılıyor. Başkent Tunus'un anacaddesi olan Habib Burgiba bulvarında kitap ve gazete satan Kiosk'ların önünde gruplaşan topluluklara yavaşça yanaşıp kulak vermek bu ülkede esen anti-Amerikan havayı anlamaya yeterli. Hararetle tartışan küçük gruplar ellerinde kâğıt kalem İsrail uçaklarının katettiği rotayı çizip ABD'nin teknik desteği dikkat edin sadece siyasi ve diplomatik değil olmadan bu eylemin mümkün olamayacağını söylüyorlar. Ve ülkelerinin topraklarına karşı girişilmiş saldırının aslında bir ABD saldırısı olduğunu ifade ediyorlar.

Önceki gün yayımlanan "Realites" adlı haftalık derginin kapağı beyaz üstünde kırmızı kan lekeleri. Kalın siyah puntolarla "İsrail baskını, suç ortakları, devlet terörizmi, barbarlar" başlıkları dikkat çekiyor.

Biz Tunus'a ayak bastığımız zaman saldırının üzerinden üç gün geçmiş olmasına rağmen olay sıcaklığını hiç yitirmemiş. Daha havaalanında 10 dakika önceki kente hareket etmek amacıyla adımımızı attığımız taksinin şoförü mesleğimizi bilmeden yabancı olduğumuzu görür görmez, İsrail baskınını son iki gün içinde Tunusluların ABD'ye karşı protesto gösterilerini anlatmaya koyuldu.

Taksi şoförüne göre Tunus halkı burada "Büyük Mücahit" diye anılan Cumhurbaşkanı Habip Burgiba'dan ABD'ye karşı kesin tutum alınmasını istiyor.

Nitekim Tunus basını hükümetin ABD'ye karşı tüm tavrını yeniden gözden geçirmesini isteyen yazılarla dolu.

Eğer İsrail saldırısı 1970'lerin başında Ürdün'de, 1980'lerde Lübnan'da olduğu gibi FKÖ ile

(Arkası Sa. 10., Sü. 7'de)

Dışişlerinden tepki

Adana'daki İncirlik üssü ve Acil Müdahale Gücü için istekler kabul edilemez

İngiliz The Economist dergisinin son sayısında yer alan ABD'nin Savunma İşbirliği Anlaşması'ndaki değişiklik isteklerine Dışişleri çevreleri tepki gösterdi. Bir yetkili, Adana'daki İncirlik üssünün sınırsız kullanımı isteği için "Bunu kabul etmemiz demek, bütün ana Ortadoğu politikamızı değiştirmemiz demektir" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk Amerikan Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nın yeniden gözden geçirilmesiyle ilgili görüşmeler, iki ülke heyetleri arasında kasım ayında resmen başlayacak. İngiliz dergisi "The Economist"in son sayısında yer alan ABD'nin karşı istekleriyle ilgili bir habere Türk Dışişleri Bakanlığı kaynakları tepki gösterdi ve istekleri "kabul edilemez" buldu. The Economist'in haberinde, ABD'nin Türkiye'den Adana'daki İncirlik Üssü'nün sınırsız kullanımı ile Acil Müdahale Gücü'nün Ortadoğu'ya sevkinde yardımcı olmasını istediğini öne sürüyordu.

The Economist'in Dışişleri çevrelerinin tepkisine neden olan haberinde, ayrıca Amerika'nın Sesi Radyosu'nun, Sovyetler Birliği ve Ortadoğu'ya yönelik yayın istasyonu kurabilmesi, Amerikan savaş gemilerinin Türk limanlarından daha kolay yararlanabilmesine ilişkin önerilerinde bulunduğu yer alıyordu.

Amerika'nın sınırsız kullanılmasını istediği öne sürülen Adana'daki İncirlik Üssü'nden NATO çerçevesinde yararlanılıyor.

İnanılır kaynaklar ABD'den gelecek "İncirlik Hava Üssü'nün

(Arkası Sa. 10., Sü. 5'te)

ABD İLE ASKERİ TAŞIMADA ANLAŞMAZLIK

Ekonomide

Boğaz 5 yılda kurtulacak

Boğaziçi Yasası gereğince kıyılardan kaldırılacak kamu ve kişi yapılarının tespiti, bu yıl içinde bitecek ve 5 yıl içinde tüm Boğaziçi kıyıları depo, fabrika ve çirkin yapılardan arındırılacak.

Beş yıl içinde, Rumeli yakasında 31, Anadolu yakasında ise 13 olmak üzere toplam 44 koru kamulaştırılacak.

KEMAL KÜÇÜK

Boğaziçi'ni planlama yetkisinin İstanbul Anakent Belediyesi'ne verilişinden bu yana, mevcut planın yerine yeni bir planlamanın yapılmadığı ve bunun şimdilik düşünülmediği belirtildi. İmar ve İskân Bakanlığı'ndan gelen elemanların Boğaziçi Yasası gereğince kıyılardan kaldırılacak kamu ve kişi yapılarının tespitinin bu yıl içinde bitireceği ve 5 yıl içinde tüm Boğaziçi kıyılarının depo, fabrika ve çirkin yapılardan arındırılacağı bildirildi.

Boğaziçi İmar Müdürü Kenan Koç, son günlerde Kuruçeşme'de yapılan yıkımların, Boğaziçi Yasası'nda değişiklik yapılmadan önce Boğaziçi İmar Müdürlüğü'nce hazırlanıp şu anda lağvedilmiş bulunan "Boğaziçi İmar İdare Heyeti"nce onaylanmış yıkım kararları olduğunu söyledi. Kuruçeşme'deki istimlaklerin bedellerinin 1984 yılında ödendiğini de belirten Koç, Kuruçeşme'deki yıkımların süreceğini, ancak Petrol Ofisi yetkilileri ile yapılan görüşmede 20 ekime kadar bu-

(Arkası Sa. 10., Sü. 4'te)

SHP'nin 8 görevi

Demokrasi, Ekonomi, Çağdaşlaşma, Dinin kutsallığını korumak, Dış politikayı demokratikleştirmek, Türkiye'yi evrensel kılmak, Türkiye'de kültür ve sanata sahiplenme ortamı yaratmak, Sosyal görevler.

İZMİR (Cumhuriyet Ege Bürosu) — SODEP ile HP arasında protokolün imzalanmasının ardından oluşacak SHP (Sosyal Demokrat Halkçı Parti)'nin sekiz "görevi" açıklandı. İnönü ve Gürkan'ın ilk kez çıktıkları ortak gezinin ikinci gününde İzmir'de yapılan salon toplantısında HP Genel Başkanı Gürkan tarafından açıklanan "SHP'nin görevleri" şöyle:

"Demokrasi görevi, ekonomi görevi, çağdaşlaşma görevi, sosyal görev, dinin kutsallığını korumak görevi, dış politikayı demokratikleştirmek görevi, Türkiye'yi evrensel kılmak görevi,

(Arkası Sa. 10., Sü. 6'da)

"İLK GÖREV DEMOKRASİ" — HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan ile SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, İzmir'de ilk ortak gezilerinde yaptıkları konuşmalarda SHP'nin öncelikli görevlerini açıkladılar ve "Birinci görevimiz demokrasi" dediler. (Fotoğraf: CELAL BAŞLANGIÇ)

Pazarlık Kapısı...

Beş yıllık süresi dolmakta olan Türk-Amerikan Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasına ilişkin görüşmelerin gelecek ay Ankara'da başlaması bekleniyor. Washington, pazarlığın kapısını acaba nasıl açacak? Türkiye'nin, özellikle Amerikan askeri yardımının arttırılmasına dönük isteklerine Reagan yönetimi acaba ne gibi karşı önerilerle çıkacak?

İngilizlerin güvenilir The Economist dergisine göre bu soruların karşılıkları hayli ilginç gözüküyor. Washington'un pazarlık kapısını şu iki taleple açacağını öne sürmekte The Economist:

- Amerika'nın herhangi bir gelişme karşısında Adana'daki İncirlik Üssü'nden hiçbir sınırlama olmaksızın yararlanabilmesi.
- Bir bunalım halinde Amerikan Acil Mu-

(Arkası Sa. 10. Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Zehirlenen çocuklar taburcu edildi

Doktorların 'gıda zehirlenmesi' tanısı koydukları olayda yaklaşık 1 milyon liralık serum kullanıldı.

11. Sayfada

Mısırlı polis, 7 İsrailliyi öldürdü

Eilat kentinde meydana gelen olayda cinnet geçiren Mısırlı polis, halkın üzerine ateş açtı: 7 İsrailliden başka birçok kişi de öldü.
Kudüs ve Galile'de üç İsraillinin cesedi bulundu.

KUDÜS, (a.a.) — İsrail'in güneyindeki Eilat kentinde cinnet geçiren Mısırlı bir polisin halkın üzerine ateş açması sonucu yedi İsrailli ile uyrukları belirlenemeyen birçok kişi öldü. Kudüs ve Galile kentlerinde de üç İsrailli-

(Arkası Sa. 10., Sü. 4'te)

Halefoğlu-Shultz görüşmesi ertesinde:

İlişkilerde Yunanistan en önemli engel

ABD Dışişleri Müsteşarı Armacost, önümüzdeki ay Türkiye'ye gelmeden önce Yunanistan'a da uğrayacak. Bu durum Amerika'nın Türkiye ile ilişkilerini ABD-Yunan ilişkileriyle bir arada değerlendirdiğinin işareti olarak görülüyor.

SEDAT ERGİN

NEW YORK — ABD Dışişleri Bakanı George Shultz, önceki gün Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu ile görüşmesinde müsteşarı Michael Armacost'u önümüzdeki ay Ankara'ya göndermek istediğini bildirdikten sonra ekledi, "kendisi Türkiye'ye gelir-

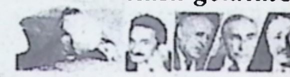
(Arkası Sa. 10. Sü. 1'de)

BULGARİSTAN'A İLK BAKAN ZİYARETİ
10. Sayfada
YAZAR YEŞİLOVA BODRUM'DA TOPRAĞA VERİLDİ
TV'DE BUGÜN 4 YENİ DİZİ VE 2 FİLM VAR
8. Sayfada
İSTANBUL'UN KURTULUŞU KUTLANIYOR
KIŞ GECELERİNİN MODASI BİR MASAL GİBİ OLACAK
11. Sayfada

Özür

Dünkü gazetemizde 1. sayfada ki "SODEP Kurultayı İskender..." haberinin devamı İstanbul Baskımızda çıkmamıştır. Haberin tamamını bugün 11. sayfamızda yayımlıyoruz. Okuyucularımızdan özür dileriz.

Sonun başlangıcına nasıl gelindi?

DEMOKRASİNİN SONBAHARI 1977 1978

CÜNEYT ARCAYÜREK, sıcak yılların perde arkasını yazdı

Nazmiye Hanıma sözlü saldırıyı duyan Demirel kararını verdi...

14. Sayfada

Ölümsüz asi genç: JAMES DEAN

Humphrey Bogart onun için şunları söylüyordu: Yaşasaydı hiç bir zaman şöhretine layık olamayacaktı.

Simone Signoret mi öldü, yoksa yaşamın ta kendisi mi?

Türk-İş lideri herkesle öpüşüyor

İtalo Calvino ile son konuşma

Nobel Edebiyat Ödülü'nde neler rol oynuyor?

Parasız ekimiz bu pazar ve her pazar Cumhuriyet'le

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Bir YÖK Öyküsü..

Geçen mart ayında bu köşede bir YÖK dosyası açmış, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Neşat Kaymaz ile ilgili işlemlere değinmiştik.

Bugün bu öykünün yeni sayfalarını birlikte okuyacağız.

Önce kısa bir anımsatma yapalım.

Doç. Dr. Kaymaz, "Misak-ı Milli üzerine yapılan tartışmalar hakkında" profesörlük "Takdim Tezi" hazırlamış, göre

(Arkası Sa. 10. Sü. 7'de)

Boston'dan

Kasırga kapıyı çalınca

ŞAHİN ALPAY

Geçen ayın son haftasında Amerika'nın doğu yakası kasırga terörü yaşadı. TV kanalları, Gloria'dan haberlerle doldu taştı. Neler yoktu ki TV'de. TV'ye göre Gloria'dan korunmak için bütün kapı ve camlar takviye edilecek, camlar bantlanacaktı.

Lizbon'dan

Portekiz'de seçim var

NİLGÜN CERRAHOĞLU

Cumhurbaşkanı Eanes'in parlamentoyu feshetmesinin ardından bugün yapılacak olan seçimlerde Portekizliler, hem 250 milletvekilini hem de 24 Avrupa parlamenterini seçecekler.

Brüksel'den

İnsanlık hali...

HADİ ULUENGİN

Geceler düşer, dünya'ya çıkar, sokak bayramları biter ve biz "bir aşk olmayan" şehirlerimizden "bir aşk olan" şehirleri özleriz. Rahat ve kolay şehirlerimizden gerilimin daim ve zirvede olduğu şehirleri genç parantezli şehirlerimizden hayat ve ölüm parantezinde dar olduğu şehirleri özleriz.

New York'tan

En tehlikeli nehir

TANJU AKERSON

40. kuruluş yıldönümünü kutlayan BM'nin önünden geçen East River, bugünlerde dünyanın en tehlikeli nehri. BM binası 160 ülkenin dışişleri bakanlarıyla devlet ya da hükümet başkanlarını barındırıyor ve New York polisi, nehirden binaya düzenlenecek bir saldırıya karşı geniş önlemler alıyor.

Yolculuk'tan

96 saatte bir dünya

RAGIP DURAN

96 saatte dört kıta değiştirdim. Altı havaalanında konukluk ettim. Çekik gözlü dilberlerle her tarafı kapalı kadınları gördüm yan yana. Saatlerce uçmamıza rağmen saati bir türlü ilerletemedik.

Moskova'dan

Otelin ayırdığı yaşam

BARIŞ KUDAR

Yabancıların "Hotel International", Sovyetler'in ise "Hotel Mezhdunarodnaya" dedikleri otelde kalıyoruz. Otelin içi ve dışı, iki ayrı dünyayı temsil ediyor sanki. İçerisi tam bir Batılı kent. Dışarısı ise gerçek Moskova.

Atina'dan

Şimdi de Spartatlon

STELYO BERBERAKİS

Bir İngiliz subayı, John Foden, 1982 yılında bundan önce 490 yılında Feidippides'in koştuğu 250 kilometrelik Atina-İsparta arasını yeniden geçti. Bu İngiliz subayının öncülüğüne yapılan bu yarış maratonu, her yıl yineleniyor.

Yabancı gözüyle

Bir ülkeye 500 sözcük

GAMON McLELLAN
BBC Türkçe Bölümü Müdürü

Bir ülkede olanları saatlerce 500 sözcükle ya da radyoda 3-4 dakikada anlatmak zorunda olan yabancı muhabirlerin sıkıntısını siz de denemek ister misiniz? 500 kelime içinde Türkiye ve Çin ya da Arjantin'deki olayları anlatın bakalım.

6 ve 7. Sayfalarda

Bakan ve bakanlık merkezi ile Anadolu'daki bakanlığa bağlı örgütler birbirinden kopuk çalışmaktadır. Bakan **"İthal tohum, ürüne fevkalâde artış getirdi"** derken, bakanlığa bağlı Tarımsal Mücadele Enstitüsü'ne bağlı uzmanlar yazdıkları resmi yazılarda örneğin patates tohumunun yol açtığı hastalıkları, örneğin ayçiçeği tohumunun oluşturduğu otları uzun uzun anlatmaktadırlar. Mısırda kullanılan ithal tohumu ise, aradığı suyu bulamayınca, üretimin nasıl düştüğü yine aynı raporlarda vurgulanmaktadır. Buna rağmen, Bakan Hüsnü Doğan, hâlâ ithal tohumları savunabilmektedir.

Bakan Bey gittiği yerlerde herhangi bir fırsat yakaladı mı, **"Bu yıl çiftçinin yüzü gülüyor"** derken, **"yüzleri gülen"** çiftçiler, Başbakan Özal'ın yolunu keserek, **"açız"** diye bağırmaktadırlar.

"Yüzü gülen" çiftçinin tarlasına haciz gelmiş, traktörünü satışa çıkarmış. Evini terk ediyor. **"Yüzü gülen"** çiftçi göçe hazırlanıyor. Anadolu'nun çeşitli yörelerinden feryatlar yükseliyor.

Sanırız bu feryatları şu anda Türkiye'de sadece iki kişi duymuyor. Başbakan Turgut Özal ile yeğeni Tarım Bakanı Hüsnü Doğan. Aslında tarım kesiminde nelerin olup bittiğinden hükümetin diğer üyelerinin de haberi pek yok. **"Tarım ve tarım politikası ile ilgili olarak herhangi bir görüşme yapıldı mı?"** yönündeki sorumuza birkaç bakan aynı karşılığı veriyor: **"Tarım Bakanı hükümetin en kapalı bakanı. Biz de çok iyi bilmiyoruz. Orman Bakanlığı ile Köyişleri Bakanlığı'nın tek bir birim halinde Tarım Bakanlığı'na bağlanması ve bu bakanlıkların Anadolu'da yeniden teşkilatlanmaları çok zaman aldı. bu nedenle de Tarım Bakanı bize uzun süre kapalı kaldı."**

Tarım Bakanı'nın, Bakanlar Kurulu'na **"kapalı"** kalması, yeniden örgütlenmeye bağlanıyor. Oysa, aynı hükümet, **"bakanlıkların yeni bir düzene kavuşturulması sayesinde iş bitirici bir kadro oluşturulmasından"** övünmüyor mu?.. Övündükleri olay, şimdi başarısızlığın gerekçesine dönüşüyor.

Tarım Bakanı, Meclis kürsüsünde hesap vermelidir. Halka açıklamalarda bulunmalıdır. Türkiye uzun yıllar sonra ilk kez tarımsal ürünler ithal etmekle karşı karşıya kalmak istemiyorsa, tarım politikası üzerinde yeniden ve yeniden durulmalıdır. Çünkü, Türkiye'yi tarımda çok ciddi yıllar bekliyor...

Arafat'ın Cumhuriyet'e demeci

'ABD Başkanı, öldürülmem için yeşil ışık yaktı'

CENGİZ ÇANDAR — *8 ekim*

TUNUS — FKÖ lideri Yaser Arafat'la iki yıllık bir ayrılıktan sonra yine yüz yüze konuşmak fırsatı bulduk. Arafat, kendisini aradığımıza ilişkin not önüne getirildiğinde, bizi görmek istediğini yardımcılarına söylemiş ve bu sayede Tunus'ta **"bulunarak"** gece çalıştığı merkezde makamına götürüldük. Yaser Arafat, odaya girdiğimizde sevecen bir tavırla **"Görüşmeyeli ne kadar uzun zaman oldu"** diye yarı sitem dolu bir biçimde dizi karşıladı. Kendisihe, **"Trablusşam kuşatmasından bu yana kısmet olmadı, iki sene oldu. Ben sizi Kazablanka'da iki kez uzaktan görebildim. Yüz yüze en son Trablusşam'daydı"** diye yarı sevecen, yarı sitem gizli karşılayışına cevabımızı ilettik.

Odaya girdiğimiz sırada Arafat, Filistinli savaşçılardan birinin getirdiği, İsrail bombardımanı ile yerle bir edilen ikametgâhından çıkarılan eşyaları inceliyordu. Yarı yanmış kitapları, arşiv malzemesini ve armaları eliyle kontrol edip, sürekli olarak **"ya Allah, ya Allah"** diye söyleniyordu. Bunun üzerine **"Bu bir bombardımandan çok, size yönelik bir suikast girişimiydi galiba"** diye söze girdik. Gözlerini geniş geniş açarak ve dudaklarını büzerek, başını salladı ve onayladı.

FKÖ lideri Arafat sevecen, serzeniş dolu, şakalaşmalı ısınma girişinden sonra Cumhuriyet'in, Tunus'taki FKÖ merkezine ve kendi ikametgâhına karşı girişilen İsrail saldırısı ile ortaya çıkan durum, saldırının özellikleri ve son siyasi gelişmelere ilişkin sorularını yanıtladı.

Arafat'la Cumhuriyet arasındaki görüşme şöyle cereyan etti:

— **İsrailliler ikametgâhınıza karşı girişilen saldırıya bahane olarak Larnaka olayını göstermişlerdi. Bugün Kudüs'te Filistinliler, bir binaya sabotaj yapmışlar, çok sayıda İsrailli ölmüş. Şimdi bunu bahane göstererek, Tunus'a ve diğer ülkelerdeki...**

ARAFAT — Bu çok budalaca bir mazerettir. Hatırlayın, Lübnan'ı işgal ettiklerinde ve Beyrut'u kuşattıklarında da benzer bir mazeret icat etmişlerdi. Londra'da büyükelçilerine karşı girişilen suikastı bahane etmişlerdi.

Daha sonra İngiliz belgeleri, o suikast giişimini yapan grubun, Londra'daki FKÖ temsilcisini öldürmek amacıyla geldiğini açığa çıkardı. Bu Scotland Yard tarafından açıklandı. Dolayısıyla bu sahte bir mazerettir.

Larnaka olayında tutuklanan üç kişiye bakın. Biri İngiliz, biri Suriyeli, biri Filistinli.

Neden İngiltere başkanı'nın Londra'daki, Suriye Başkanı'nın Şam'daki makamını bombardıman etmiyorlar? Niçin sadece benim özel ikametgâhımı bombalıyorlar?

Bu büyük bir yalandır ve yalnızca bir mazerettir.

MERKEZ DERSANELERİ
OSS-ÖYS Hazırlık 19 Ekim-29 Haziran
Askeri Fen Lisesi-Kolej
hazırlık kursları-kayıtları devam etmektedir
İstanbul/Laleli Mesihpaşa Cad. 327 40 92
Edirne, Kaleiçi 31 38. Lüleburgaz 45 59

Cumhuriyet

PARLAMENTONUN BOYUTLARI
Rahmi Kumaş
600 Lira, Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu-İstanbul

62. Yıl: Sayı 21952 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL. (KDV dahil) 8 Ekim 1985 Salı

Evren, İstanbul Üniversitesi'ni açtı:

'Gerici ve bölücüler faaliyette'

CUMHURBAŞKANI'NIN KONUŞMASINDAN:

Üniversitelerimiz tutuculuğa ve yobazlığa karşı aşılmaz bilim kaleleridir..

İlgililer öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak tedbirleri almalıdır.

Birbirimizi aklımızla, mantığımızla, bilgimiz ve hoşgörümüzle ikna etme yolunu takip etmeliyiz.

İstanbul Haber Servisi — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, "Son zamanlarda gericilik ve bölücülük yapan illegal örgütlerin çeşitli görünümler altında faaliyetlerini arttırdıklarının görüldüğünü" bildirerek, tüm öğrencilere, yönetici ve öğretim elemanlarına her türlü yıkıcı ve bölücü faaliyetlere karşı çok hassas, dikkatli ve uyanık olmaları gerektiğini hatırlattı.

Cumhurbaşkanı Evren, öğrencilerin kitap, yeme-içme ve yatma gibi ihtiyaçlarının karşılanması için ilgililerin bütün imkânları kullanmalarını istedi. Yurda giremediği için okumaktan vazgeçen öğrencilerin durumlarından üzüntü duyduğunu belirterek, okuyamayan öğrencilere hayırsever vatandaşların yardım elini uzatmasını istedi.

Cumhurbaşkanı Evren dün İstanbul Üniversitesi'nin yeni öğretim yılına başlaması dolayısıyla düzenlenen törene katılarak bir konuşma yaptı. Evren konuşmasının başında, "Tutuculuğa ve yobazlığa karşı aşılmaz birer bilim kaleleri olan üniversitelerimizde, vatan ve insan sevgisiyle, bir düşünce ve müsbet bilimin bütün iyilik ve güzelliklerinin ve özellikle Atatürkçülüğün öğretilmesi ve öğretilmesi gibi önemli görev ve sorumluluklarla yükümlü olduğunu" vurguladıktan sonra 12 Eylül'den sonra bu alanda etkin hizmetler verildiğini, buna rağmen gençliğin her geçen yıl giderek artan yükseköğrenim

(Arkası Sa. 10., Sü. 1'de)

Filistinliler İtalyan gemisini kaçırdı

450 kişiyle birlikte İskenderiye'den hareket eden İtalyan yolcu gemisini kaçıran Filistinli grup, İsrail'deki tutuklu arkadaşlarının serbest bırakılmasını istiyor.

Filistinliler, gemiye herhangi bir müdahale yapıldığı takdirde yolcularla birlikte havaya uçuracaklarını söylediler. İtalyan Silahlı Kuvvetleri alarma geçti.

10. Sayfada

Arafat'ın Cumhuriyet'e demeci

'ABD Başkanı, öldürülmem için yeşil ışık yaktı'

Saldırıda 6. filo ve Amerikan üssü bulunan bir NATO üyesi ülke toprakları da kullanıldı, bu bir malumattır.

ABD'nin güvenlik konseyindeki çekimser oyu Müslümanların ve Arapların öfkesini söndürme çabasından başka şey değildir.

CENGİZ ÇANDAR

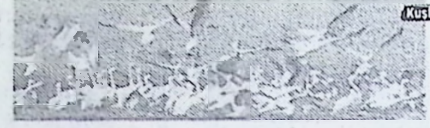
TUNUS — FKÖ Lideri Yaser Arafat'la iki yıllık bir ayrılıktan sonra yine yüz yüze konuşmak fırsatı bulduk. Arafat, kendisini aradığımıza ilişkin not önüne getirildiğinde, bizi görmek istediğini yardımcılarına söylemiş ve bu sayede Tunus'ta "bulunarak" gece çalıştığı merkezde makamına götürüldük. Yaser Arafat, odaya girdiğimizde sevecen bir tavırla "görüşmeyeli ne kadar uzun zaman oldu" diye yarı sitem dolu bir biçimde bizi karşıladı. Kendisine, "Trablusşam kuşatmasından bu yana kısmet olmadı, iki sene oldu. Ben sizi Kazablanka'da iki kez uzaktan görebildim. Yuryüze en son Trablusşam'daydı." diye yarı sevecen, yarı sitem gizli karşılayışına cevabımızı ilettik.

Odaya girdiğimiz sırada Arafat, Filistinli savaşçılardan birinin getirdiği, İsrail bombardımanı ile yerle bir edilen ikametgâhından çıkarılan eşyaları inceliyordu. Yarı yanmış kitapları ve arşiv malzemesini ve armaları eliyle kontrol edip, sürekli

(Arkası Sa. 10., Sü. 1'de)

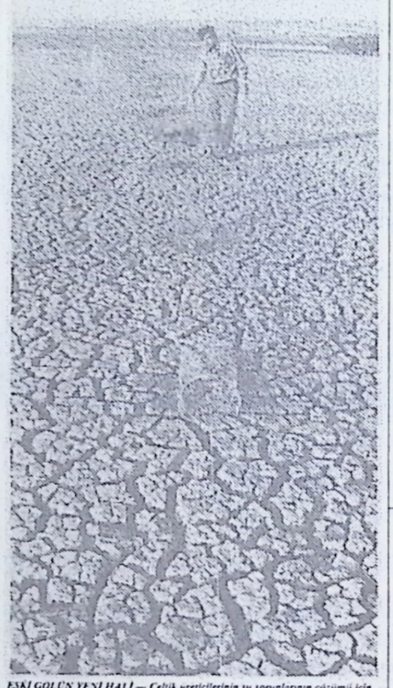
Kuş Cenneti'nde tehlike çanları

Kuşlar kaçıyor

Tehlikeye giren Kuş Cenneti'nin kuşları, Manyas'ta artık daha az sürelerle kalıyorlar.

ESKİ GÖLÜN YENİ HALİ — Çeltik üreticilerinin su sorunlarının çözümü için kanallarla Manyas Gölü'nden su çekilince gölün dibi çıktı, topraklar çatladı, kerevit kafesleri ortada kaldı. Gölün sularının nasıl "çalındığını" bir tanık şöyle anlatıyor: "Bir sabah kalktık. Gece suyun üzerinde bıraktığımız sandallarımız karaya oturmuştu. Çekilen göl yatağının üzerinde binlerce aynalı sazan, yayın ve kerevit cansız yatıyordu. Bunları yemek isteyen binlerce kuş ise mücadele ediyorda. Rüya gördüğümüzü sandık. Ama gerçekti." (Fotoğraf: CUMHURİYET)

Manyas Gölü çöl oldu

Dünyaca ünlü Manyas Kuş Cenneti, Manyas çevresindeki bazı çeltik üreticilerinin su sorunlarının çözümü amacıyla gölden su çekilince ölme tehlikesiyle karşı karşıya kaldı.

6. Sayfada

Evliya Çelebi'nin Manyas'ı

Haber Merkezi — Ünlü gezgin Evliya Çelebi, gezi anılarını derlediği Seyahatname'sinde Manyas Gölü ve çevresini şöyle anlatıyor:

"İlyas pınarından doğan Türkmenler buna Manyas derler. O kadar derin değil, suyu âb-ı hayata benzer. İçinde alabalık, turna balığı, çeşit çeşit nefis balık avlanır. Devlete vergi ödeyen avcıları vardır. Öyle herkes zevk için ve ticaret için balık avlayamaz. Kışın bu göl kaz, ördek, kuğu, karabatak, yeşilbaş, martı, saka kuşu ve diğer güzel kuşlarla dolar. Her gece kaz ve kuğu sesinden, kanat şakırtısından Manyas sahası titrer."

ABD de alternatif arıyor

IMF gözden düştü

IMF *reçetelerinin, borç sorununa köklü çözüm getirmezken, uygulandığı ülkelerde toplumsal huzursuzluğu arttırması ABD'yi farklı bir reçete aramaya zorluyor.*

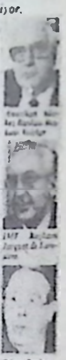
IMF *yerine Dünya Bankası'nın, borçlu ülkelerin durgunluktan hızlı büyümeye geçmelerine yardımcı olması tasarlanırken, ABD'nin kendi oynayacağı rolün ana hatlarını bugün açıklaması bekleniyor.*

OSMAN ULAGAY

1980'den bu yana moda olan eğilime kapılarak Uluslararası Para Fonu (IMF)'ye toz kondurmayan, IMF reçetelerini "ekonominin kutsal kitabının on emri" gibi görüp vazgeçilmez sayan, ulusal ve uluslararası tüm ekonomik sorunların "piyasanın sihirli eli" ile çözümleneceğine inananlar için dünyadaki son gelişmeleri biraz daha yakından izlemenin zamanı geldi galiba. "Bütün doğruları IMF bilir, IMF ne yaparsa haklıdır" modasının izleyicileri son gelişmelere kulaklarını tıkadıkları takdirde bu kez 1985'te gündeme gelen "yeni moda"nın hayli gerisinde kalmış olacaklar.

1985 yılında IMF'nin yazdığı reçetelerin bir türlü umulan sonuçları sağlayamadığı, dış borç yükü altındaki ülkeleri düzlüğe çıkartamadığı giderek daha belirgin biçimde ortaya çıkarken artık yalnızca borç batağındaki ülkelerin değil, kuruluşun dünyanın "büyük patronu" ABD'nin de IMF'ye "alternatif" aramaya başladığı, bu kez IMF'ye cephe almanın moda haline geldiği gö-

(Arkası Sa. 8. Sü. 3'te)

IMF Başkanı Jacques de Larosière

Dünya Bankası Başkanı A. W. Clausen

Vergi paketini gazeteler açıyor

Maliye Bakanı Alptemoçin, vergi paketiyle getirilen yenilikleri kura sonucu belirlenen gazetelere açıklamaya başladı. Vergide ilk talihliler dün kimi haberleri yayımlayan gazetelerdi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin, yeni vergi değişikliğine ilişkin açıklamaları kura ile belirlediği gazetelere yapmaya başladı. Alptemoçin'in, gazetelerde yer alan açıklamalarına göre, vergi kaçıranların gerekirse TV'de teşhir edileceklerini, denetim elemanlarının hangi pesin yetkilere sahip olacaklarını, peşin verginin KDV'nin yarısı kadar olacağını söyledi, bu arada gelir vergisi tarifesindeki değişiklikleri açıkladı.

(Arkası Sa. 8. Sü. 6'da)

HP'de muhaliflere gözdağı

GÜRKAN OMUZLARDA — Halkçı Parti Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan ile SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, birleşme protokolünün imzalanmasından sonra çıktıkları ilk yurt gezisini tamamladılar. Uğradıkları merkezlerde coşkulu bir şekilde karşılanan Gürkan ve İnönü, zaman zaman omuzlara da alındılar. Fotoğrafta HP Genel Başkanı Aydın girişinde ve omuzlarda. (Fotoğraf: ...)

Aydın Güven Gürkan: *Yapılanlar parti disiplinine çok açık bir şekilde aykırıdır. Birleşme kararını Kurultay almıştır. Birleşmesi, bütünlüğü kamuoyunun çok dikkatli bir şekilde izlediği dönemde, bunu zedeleyici eleştirilere girilmiş olması, salt parti disiplinini zedelemekte, birleşmeye karşı adeta yaratılan bir sakıllık olarak görülmektedir. Parti disiplini işleyecektir.*

Erdal İnönü: *Her değişiklikte insanlarda bir davranış değişikliği de olur. Eğer değişikliğe hazır değillerse sancı, sıkıntı olur. Yerel örgütlerin durumu önemli. Onların yerine kendimizi koyarak, "Aksaklıklar ve sancılar vardır" diyoruz.*

CELAL BAŞLANGIÇ

DENİZLİ BURDUR — Birleşme protokolünün imzalanmasının ardından SODEP ve HP ... ilk yurt gezisinde ... kan "birleşme sancıları"nı Aydın Güven Gürkan, "Birtakım rahatsızlıklar olacaktır. Bu doğal bir kongre sancısı" biçiminde değerlendirirken Erdal İnönü de "Bazı aksaklıklar, sancılar

(Arkası Sa. 10., Sü. 5'te)

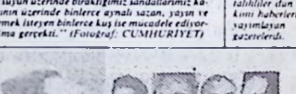
Muhalefet ipleri kopartıyor

Hastürk: Güçleri yeterse disiplin kuruluna verirler

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — HP içindeki muhalefetin karşılığı artıyor. Eski HP Genel Başkanı Necdet Calp, SODEP ile birleşmeye karşı muhalefetin yapıştığı toplantılara katılmadığını ve bir ilgisi bulunmadığını yinelerken eski Genel Sekreter Yılmaz Hastürk, ANAP ya da MDP'ye geçmelerinin söz konusu olmadığını açıkladı. Yılmaz Hastürk'ün "Bizim DSP'de huysu kabul görmemizden önce, DSP'nin bizden huyunu kabul görmesi önemlidir" biçimindeki sözlerine sert tepki Adana Milletvekili Neri Korkmaz'dan geldi.

HP'de baştan beri "DSP"li olarak bilinen Korkmaz, "Onlar politika alanları daralınca böyle

(Arkası Sa. 10. Sü. 5'te)

Sonun başlangıcına nasıl gelindi?

DEMOKRASİNİN SONBAHARI 1977 1978

CÜNEYT ARCAYÜREK

Demirel, Korutürk için: Politikayı yavaş yavaş öğreniyor

14. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Bilgisayar Çağı...

20. yüzyılın teknik alanda yaşadığı en büyük devrim herhalde, bilgisayarın bulunmuş olmasıdır. Bu alanda dünya dev adımlarla yürüyor. Bizler bir yeni buluşa akıl erdiremezken, bir başka buluş eskilerin pabuçlarını dama atıyor.

Yarın, bilgisayar kullanmasını bilmeyen, okuma yazma bilmeyen insanın durumuna düşecek.

(Arkası Sa. 8. Sü. 7'de)

Cemal Reşit Rey.

Cemal Reşit Rey öldü

İstanbul Haber Servisi — Devlet sanatçısı, besteci Cemal Reşit Rey (81), ... dün gece saat ... sıralarında öldü.

Uzun yıllar yurt içinde ve dışında konserler veren, pek çok sanatçı yetiştiren Cemal Reşit Rey bir süredir damar tıkanıklığı nedeniyle Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Nöroloji servisinde ya-

(Arkası Sa. 10. Sü. 4'te)

Rogers Türkiye'de

Haber Merkezi — NATO'nun "Kararlılık Gösterisi-85" tatbikatı Çorlu, Pınarhisar ve Lüleburgaz'da devam ediyor. NATO Müttefik Kuvvetler Komutanı

(Arkası Sa. 11. Sü. 4'te)

Başka bir şey değil.

— Bunu biliyoruz. Soracağım o değildi. Kudüs olayı Tunus ya da başka bir FKÖ merkezine yönelecek bir İsrail saldırısına bahane olur mu? Böyle bir beklentiniz var mı? Onu soracaktım.

ARAFAT — Hayır özel olarak değil. Zira, bundan daha önce zaten ilan etmişlerdi. Tehditler çok eskidir. Hatırlarsanız 2 ya da üç ay öncesinden yani Larnaka olayından daha önce tehditler vardı. Bizzat (İsrail Başbakanı) Peres'in, (Savunma Bakanı) Rabin'in tehditleri vardı. Filistinlilere karşı, FKÖ'ye karşı.

Ve bu ahmak Amerikan politikasınca üzeri örtülen bir İsrail planı vardı. Tam bir örtü. ABD Başkanı Reagan ve Beyaz Saray Sözcüsü Larry Speakes'in demeçleri bu pis komplonun üzerindeki maskeyi kaldırdı. FKÖ'nün başkanını öldürmeye yönelen utanç verici girişimin üzerinden örtü kalktı.

Dikkat ediniz, Kral Hüseyin ve Başkan Hüsnü Mübarek'le Washington'da görüştüğü sırada ABD Başkanı, benim öldürülmem için yeşil ışık yaktı. Bu iki yüzlü politika nasıl kabul edilebilir. Bu nasıl şeydir?

— Peki, ABD'nin BM Güvenlik Konseyi'nde saldırı yüzünden İsrail'in kınanması kararına veto kullanmayıp, çekimser oy kullanmasını nasıl izah ediyorsunuz?

ARAFAT — Sadece Müslümanlar ve Araplar arasında bu suça karşı doğan tepkiyi yatıştırma girişimidir.

— Yani saldırı sonrası meydana gelen gelişmelerin ABD'yi bir politika değişikliğine zorlamadığı kanısında mısınız?

ARAFAT — Hiçbir değişiklik yok. Bunu, çekimser oyun gerekçesine ilişkin ABD açıklamasından anlamak mümkün. Filistinlilerden hiçbir şekilde söz etmiyorlar. Sadece Tunus hükümetine özürlerini sunuyorlar. Ve kitlelerin öfkesini söndürmeye çalışıyorlar.

— Durum bu olunca, Ürdün - Filistin ortak barış girişimi ne olacak? Bu girişimin adresi ABD idi. Şimdi siz ABD Başkanı'nın, öldürmeniz için yeşil ışık yaktığını söylüyorsunuz. Ürdün - Filistin barış girişiminin adresi ABD olduğuna göre, ABD'nin tutumunu böyle yorumladığınıza göre, Ürdün - Filistin barış girişimi devam ediyor mu, etmiyor mu?

ARAFAT — Yeniden değerlendiriyoruz. Ürdünlü yetkililerle, Kral Hüseyin'le ve diğer Araplarla danıştıktan sonra bir tutum belirleyeceğiz.

— Bu sözlerinizden, Ürdün - Filistin girişimi askıda, şu sırada devam etmiyor, anlamını çıkarabilir miyiz? Böyle mi söylemiş oluyorsunuz?

ARAFAT — Durduran ben değilim. Amerikalılar kabul etmemekte ısrarlılar. Kabul etmediklerini ilan ettiler.

Bu durumda ortağımız olan Ürdünlülerle konunun tümünü yeniden gözden geçirmemiz lazım. Devam edip etmediğini görebilmemiz için.

— Saldırı sonrası ilk açıklamalarınızda bir NATO üyesi ülkenin ve topraklarının kullanıldığından söz etmiştiniz. Bu saldırıya katkıda bulunan 6. Filo mu? Yoksa bir NATO üyesi ülkenin toprakları da katkıya dahil mi?

ARAFAT — Her ikisi de. Çünkü tanker uçakları yani yeniden yakıt ikmali yapacak uçaklar, 6. Filo'dan havalanamazlar. Bu tip uçaklar bir uçak gemisinden havalanamaz. Dolayısıyla, bunların bir Amerikan üssünün bulunduğu bir ülkeden havalanmaları gerekiyor.

— Bu ülkeyi biliyor musunuz?

ARAFAT — Evet.

— Peki sorabilir miyim, benim ülkem mi?

ARAFAT — Hayır, hayır ne sizin ülkeniz, ne de bir başkasıdır diye bir şey söylemiyorum. Söylediğim sadece ABD üslerinin bulunduğu bir ülke olduğudur. İki ABD üssünün kullanıldığını biliyoruz.

Ben Amerika'da değildim. Orada ne oldu bilmiyorum. Ortağım Kral Hüseyin oradaydı, onun için onunla, bütün meseleyi tümüyle yeni baştan ele alıp, görüşmem gerekiyor.

— Yaygın genel bir kanı, var. Reagan - Gorbaçov görüşmesine kadar ABD, bu konuda adım atmak istemiyormuş.

ARAFAT — Her halükârda, bekleyelim ve görelim ne olacağını.

— Yine saldırı konusuna dönelim. Saldırıdan sonraki ilk açıklamalarınızda ABD'nin suç ortağı olduğunu söylemişsiniz.

ARAFAT — Tam bir eşgüdüm vardı.

— Bu bir kanıya mı dayanıyor, yoksa bilgiye mi dayanıyor?

ARAFAT — Bilgi, bilgi. Birincisi Amerikan uydularından Hamman - Şatt'daki noktaları kesin bir isabetle saptayan fotoğraflar İsraillilere sunuldu. İkincici CIA ile Mossad arasındaki bilgi alışverişi. Beni izliyorlardı. Buraya, Tunus'a varış anıma kadar adım adım. Üçüncüsü Akdeniz'deki Amerikan 6. Filosu ile İsrail Hava Kuvvetleri arasındaki işbirliği. Dördüncüsü, İsrail F-15 ve F-16'larının yakıt ikmali.

— İsraillilerin bunu yapabilecek uçakları yok mu, olduğunu söylüyorlar?

ARAFAT — İki tane Hercules tipi uçakları var. Ama F-15 ve F-16'ların yakıt ikmali için bu tip uçaklar kullanılamaz. Bir de Boeing 707'leri var. Ama bu iş için en az 6 ya da, 8 tanker gerekiyor. İster Boeing 707 olsun, ister DC-10. (Oysa ellerinde bir tane var.) Peki gerisini nereden temin ettiler?

— Yakıt ikmali için ne kadar gerekiyor.

ARAFAT — Altı. En az altı. Bu operasyon için 6 ile 8.

— Teknik olarak?..

ARAFAT — Evet teknik olarak. Çünkü en az üç kez yakıt ikmali yapmaları lazım. İki kez Tunus'a gelirken, zira tümüyle yüklüler. Bir kez de dönerken.

— Biz de bizim ülkemiz olmadığını biliyoruz, memnunlukla.

ARAFAT — Ve ayrıca Amerikan 6. Filosu bütün bölgede elektronik haberleşmeyi paralize etti. İtalyan donanmasının açıklamasını duymuşsunuzdur... Saldırının cereyan ettiği sıralarda İtalyan donanmasının kendi haberleşmesi 6. Filo tarafından elektronik yöntemlerle bozulmuştu.

Dahası İsrailliler, radyolarının İbranice yayınında Tunus'taki FKÖ karargâhının bombalanacağından ABD'nin daha önce haberdar edildiğini açıkladılar.

(Arafat bunu söylediği sırada "İşte" diyerek önündeki kâğıtlar arasından İsrail Radyosu'nun İbranice yayınını içeren bir evrak çıkarıp bize gösterdi.)

— Yani, ABD saldırıdan önceden haberliydi?

ARAFAT — Tabi tabii, tabii.. Zaten İsrail Genelkurmay Başkanı General Levi dünkü basın toplantısında, hedefimiz Abu Ammar'dı ve onun o bombaladığımız yerde olduğuna dair kesin istihbaratımız vardı diye açıkladı. Ya ABD'nin saldırıdan tam 15 dakika sonra yaptığı açıklamaya ne demeli? 15 dakika sonra, fizik olarak mümkün değildir. Böyle bir açıklama için en az 2 saat gerekir. Önce Tunus'taki ABD Büyükelçiliği Washington'daki Dışişleri Bakanlığı'nı haberdar edecek; Dışişleri Bakanı durumu Shultz'a duyuracak; Shultz, Beyaz Saray'a bildirecek; Beyaz Saray da böyle bir açıklama yayımlamak üzere talimat verecek. Böyle bir açıklama için en az 2 saat gerekli. 15 dakika? İnanılır gibi değil. Bu demektir ki, Beyaz Saray açıklaması çok önceden hazırdı.

— Her şeye rağmen olay ABD'nin NATO müttefikleri arasında da büyük tepkiye yol açtı.

ARAFAT — Evet, AET ülkeleri karşı çıktılar ve kınadılar.

— NATO müttefiklerinden bahsediyorum, İtalya dahil, Türkiye dahil.

ARAFAT — İtalya çok sert bir şekilde karşı çıktı.

— Sözü Türkiye'ye getirecektim?..

ARAFAT — AET ülkeleri dedim ya.

— Ama biz AET üyesi değiliz. Aday üyeyiz. Ama NATO üyesiyiz. Türkiye'nin tutumu sizi FKÖ olarak tatmin etti mi?

ARAFAT — Evet. Gerek Cumhurbaşkanlığı açıklaması, gerek Başbakanlık açıklaması, gerekse BM'de Dışişleri Bakanı'nın açıklamaları güçlü bir çıkıştı. Takdirle kaydettik.

Arafatla görüşmemiz sırasında Akdeniz'de bir gemiye el konulduğu haberleri ulaştı. Odada artık bulunduğumuz yerin her an İsrail saldırısına maruz kalabileceği, tekin olmadığına ilişkin şakalaşmalar yapıldı.

Ve şu sırada uluslararası siyaset arenasında hayatı en fazla tehlike altında olan lider ile şakalaşmalarla başlayan görüşmemizi yine şakalaşmalar arasında tamamladık...

'Ruslara yem olurdunuz!'

UFUK GÜLDEMİR — *11 ekim*

NATO Müttefik Kuvvetleri Komutanı (SACEUR) General **Bernard Rogers**, Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönüşünü sağlayan "**Rogers Planı**"nın bugün uygulanmıyor olmasının sorumlusunun kendisi olmadığını belirtti ve "**Bana verilen görev, Yunanistan'ın NATO'ya tam üyeliğini sağlamaktı. Bunu sağladığıma pişman değilim.O konjonktürde ki koşullar göz önüne alındığında Ruslara kolay yem olurdunuz**" dedi.

Trakya'da yapılan NATO planlı tatbikatlarından "**Kararlılık Gösterisi-85**" için geldiği Çorlu'da sorularımızı yanıtlayan Rogers, 1980 yılında gösterdiği yoğun çaba ile Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına reentegrasyonunu sağlamıştı. "**Kanat Operasyonu**" adıyla anılan operasyon sonucu yapılan "**Rogers Planı**" anlaşması sayesinde Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında NATO'nun askeri kanadından çekilen Yunanistan NATO'ya dönmüş, ancak dönüşü "**veto**" etmemesi için Türkiye'ye verilen sözlerden hiçbirisi yerine getirilmemiş, bir süre sonra da Limni krizi doğmuştu.

Rogers, "**anlaşmanın Yunanistan'a karşı hiçbir yaptırım taşımamasından dolayı bugün meydana gelen olaylardan kendisini sorumlu tutup tutmadığı**" sorusuna şöyle yanıt verdi:

"**Türkiye ve Yunanistan arasındaki sorunlar benden kaynaklanmıyor ki kendimi suçlu hissedeyim. Türkiye'yi aldatmadım ki. Ben SACEUR olarak her iki ülkenin her karış toprağını korumakla görevliyim. Türkiye'nin de Yunanistan'ın da topraklarında aynı derecede sorumluyum. Ancak ikili sorunları çözmek SACEUR'un işi değildir. NATO'nun da değildir.**"

Rogers, sorunların Yunanistan'ın NATO'ya şartsız dönmüş olmasından kaynaklandığını belirterek şöyle devam etti:

"**Bu iddiayı reddediyorum. Yunanistan'ın NATO'ya dönüşünü sağlayan planda 'Yunanistan NATO'ya dönsün sonra sorunlar başgöstersin' diye bir madde yoktur. İki ülke arasındaki sorunları üzüntüyle karşılıyorum. Bunu zaten defalarca belirttim. Anlaşmanın, başta Türkiye ve Yunanistan hükümetleri olmak üzere planı onaylayan NATO hükümetlerinin anladığı çerçevenin dışında uygulanması, benim sorumluluğum olmadığı gibi üzücü bir durumdur. Ancak bu, her şey bitmiş demek değildir. İyimserim ve çalışıyorum.**"

Rogers, Ege'de komuta kontrol sahalarının bugünkü statüsü konusunda da şöyle konuştu:

"**Komutanlar anlaşmanın 3. maddesine göre karşılıklı oturduklarında en uygun statüyü belirleyeceklerdir. Belki de bunu yaparken son gelişmelere göre yeni bir düzenleme yapabilirler. Bu onların kararıdır. Geçmişte Ege'de komuta kontrol sorunlarını çözmek için çalışılmış ve planın 4. paragrafı bu konuya hasredilmiştir. Sorumluluk alanlarında sorun çıkması halinde yapılacakları bu maddeler yer almıştır. Ama ne yazık ki bugün uygulanmıyor. İşte bu kilitlenmenin bugün diplomatik yollardan çözülmesine çalışılıyor.**"

Rogers, Yunanistan'ın Türkiye ile ilişkilerinde sorunlar bulunmasının Rogers Planı'na bağlanmış olmasından üzüntü duyduğunu vurgulayarak, "**Ben o dönemde Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü için çaba harcadım. Çünkü bana verilen görev, Yunanistan'ın NATO'ya tam üyeliğini saglamaktı. Bunu yaptığıma da pişman değilim. O konjonktürdeki koşullar göz önüne alındığında Ruslara kolay yem olurdunuz. Siz şimdi beni bir müttefik toprağında bir başka müttefik aleyhine konuşmaya zorluyorsunuz. Bunu yapmayacağım, her iki millet de karşılıklı retorikleri bir yana bırakarak dost olmalıdır. Bu herkesin çıkarınadır**" şeklinde konuştu.

DÜŞÜNÜYORUM ÖYLEYSE VURUN
İlhan Selçuk
7. Basò

Cumhuriyet

ÇAĞDAŞ EĞİTİM MERKEZİ

62. Yıl; Sayı 21953 · Kurucusu: Yunus Nadi · 100 TL. · 9 Ekim 1985 Çarşamba

Filistinli korsanlar İtalyan gemisindeki 2 ABD'li yolcuyu öldürdü

Akdeniz'de ölüm gezisi

Suriye gemiye yanaşma izni vermeyince, Kıbrıs'a yönelen korsanlar, Rumların ret cevabı üzerine yeniden Akdeniz'e açıldı.

Korsanların lideri Ömer, Suriye yetkililerine 2 Amerikalının öldürüldüğünü bildirdi. Ömer, Güney Kıbrıs yolundayken de Beyrut limanını arayarak, İsrail yetkilileriyle pazarlık yapmak istediğini söyledi.

Korsanlar, İsrail'de tutuklu 50 Filistinlinin salıverilmesini istiyor. FKÖ yönetimi eylemi kınadı ve korsanlara Mısır'a dönme çağrısı yaptı. Korsanlar Filistin Kurtuluş Cephesi üyesi olduklarını iddia ettiler. FKC sözcüleri ise bunu yalanladı.

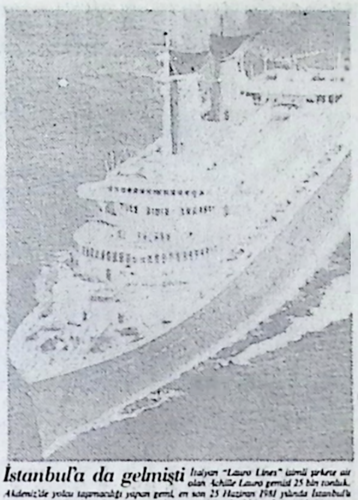
Dış Haberler Servisi — Bir İtalyan gemisini tahminen 450 kişiyle birlikte Mısır'ın İskenderiye limanı açıklarında kaçıran bir grup Filistinli korsan, iki Amerikalı yolcuyu öldürdüklerini açıkladı. İsrail'de tutuklu bulunan 50 Filistinlinin serbest bırakılmasını isteyen ve sayıları yedi ile dokuz arasında tahmin edilen korsanlar, Beyrut limanı görevlileriyle yaptıkları bir telsiz görüşmesinde, doğrudan doğruya İsrail ile pazarlık yapmak istediklerini bildirdi. Grubun belli başlı Filistin örgütlerine üye olmadığı sanılıyor. Tahminlere göre gemide 9 Amerikalı ve 7 İsrailli bulunuyor.

İskenderiye açıklarında kaçırılan gemi, Suriye'nin Tartus limanı açıklarında demirledikten sonra Suriye hükümeti yanaşma izni vermeyince, Kıbrıs Rum kesiminin Larnaka limanına yöneldi. Su-

(Arkası Sa. 8. Sü. 3'te)

SİYASİ DENİZ KORSANLIKLARI

8. Sayfada

İstanbul'a da gelmişti İtalyan "Lauro Lines" isimli şirkete ait olan Achille Lauro gemisi 25 bin tonluk. Akdeniz'de yolcu taşımacılığı yapan gemi, en son 25 Haziran 1981 yılında İstanbul'a da uğramıştı. Geminin el değiştirmesinden sonra şirket Türkiye seferlerini kaldırmıştı. Fotoğrafta, büyük bir uluslararası bunalımın odağına yerleşen Achille Lauro gemisi.

İtalya [illegible]

İtalyan vurucu timleri operasyon için bölgede

Reagan olay için "Son derece çirkin bir şey" dedi. Peres, geminin kaçırılmasını, FKÖ'nün Ortadoğu'da barışı baltalama çabalarına bağladı.

Tüm İtalyan silahlı kuvvetleri alarma geçirildi. NATO tatbikatına katılan İtalyan gemileri bölgeye gönderildi. 4 askeri helikopter, vurucu timleri bölgeye getirdi.

Dış Haberler Servisi — İtalyan hükümeti, **"teröristlerin şantajına boyun eğilmeyeceği"** açıklamasını yaparken BBC, İtalyan vurucutimlerini taşıyan 4 askeri helikopterin, Güney Kıbrıs'ın Larnaka kentine indiğini duyurdu. İtalyan Savunma Bakanlığı, dün NATO ortak tatbikatına katılan savaş gemilerini, tatbikattan geri çekerek, olay yerine gönderdi. Savunma Bakanlığı tüm İtalyan silahlı kuvvetlerinde alarm ilan edildiğini bildirdi.

İtalyan Senatosunun Dışişleri ve Savunma Komiteleri ortak toplantısında yaptığı açıklamada Savunma Bakanı **Giovanni Spadolini, "İtalyan hükümeti teröristlerin şantajına boyun eğmeyecektir,"** dedi. Spadolini, ayrıca kesinlikle askeri bir çözüme başvurulmayacağını umduğunu belirtti.

Aynı toplantıda konuşan İtalyan Dışişleri Bakanı **Giulio Andreotti**, korsanların taleplerini kuşkuyla karşılayarak, **"50 Filistinlinin serbest bırakılmasını istiyor görünüyorlar,"** ifadesine başvurdu.

Geminin kaçırılması nedeniyle Spadolini, tüm İtalyan silahlı kuvvetlerini alarma geçirerek, NATO ortak tatbikatına katılan savaş gemilerini bile olay yerine yöneltti.

FKÖ'nün iki numaralı adamı **Ebu İyad**, dün Tunus'tan yaptığı açıklamada korsanlara çağrıda bulunarak, olayın barışçı şekilde çözümlenmesi için, geminin Mısır karasularına geri dönmesini istedi. Federal Almanya Dışişleri Bakanlığı ise, bir FKÖ heyetinin korsanlarla görüşmek için yola çıktığını bildirdi.

ABD Başkanı Ronald Reagan, geminin kaçırılmasını **"son derece çirkin bir şey"** olarak nitelendirerek, tüm hükümetlerin geminin yolcularının ve mürettebatının

(Arkası Sa. 8. Sü. 3'te)

Seul zirvesi

Borçlu ülkelere daha çok kredi

***ABD** yönetimi, Dünya Bankası ve bölgesel kalkınma bankalarının, ağır borç yükü altındaki ülkelere 30 milyar dolarlık taze kaynak akıtmasını istedi.*

OSMAN ULAGAY

ABD Maliye Bakanı **James Baker** toplam dış borçları trilyon dolara yaklaşan 3. Dünya ülkelerine üç yıl içinde yaklaşık 30 milyar dolar ek kaynak sağlanmasını istedi. IMF ve Dünya Bankası'nın Güney Kore başkenti Seul'de dün başlayan ortak genel kurul toplantısında bir konuşma yapan Baker, uluslararası ticari bankaların üç yıl içinde borçlu ülkelere 20 milyar dolar ek kredi açmalarını, Dünya Bankası ve bölgesel kalkınma bankalarının da 9-10 milyar dolarlık bir ek kaynak ayırarak bu çabaya katılmalarını önerdi.

ABD Maliye Bakanı James Baker

Baker merakla beklenen konuşmasında, ek kaynaklarla desteklenecek olan borçlu ülkelerin kendi ekonomilerini sağlıklı bir işleyişe kavuşturmak için gerekli önlemleri almalarının önemini vurgularken söz konusu ülkelerin dış ticaret açıklarını azaltmada gösterdikleri başarıyı bundan böyle [illegible]

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

HP'de gerginlik dorukta

HP'nin dün yapılan Meclis Grubu toplantısında birleşme muhalifleri baş kaldırdı. İstifa edeceği söylenen Şükrü Babacan'ın konuşması üzerine yer yer olaylar çıktı. Aydın Güven Gürkan, "Karşı çıkanlar kurultayda konuşsun" dedi. Babacan, Disiplin Kurulu'na veriliyor.

Babacan

Şükrü Babacan: *Grup toplantısında Genel Başkan Gürkan için, "Sunalpleşti" dedi, "Bir dansözün kıvraklığını da yarıda bırakan kıvırmalarla tu-kaka dediğiniz SODEP'le yangından mal kaçırır gibi birleştiniz." Babacan'ın bu sözleri üzerine Grup toplantısı karıştı.*

Korkmaz

Nuri Korkmaz: *Halkçı Parti'nin "DSP'ci" kanadından olan Adana Milletvekili Nuri Korkmaz, dün MKYK üyeliğinden istifa etti. Korkmaz, istifa gerekçesini açıklarken, Aydın Güven Gürkan'ı demokratik sola ihanetle suçladı, "Birleşme fiili durumdur" dedi.*

Hastürk

Yılmaz Hastürk: *Halkçı Parti'nin eski Genel Sekreteri ve "Calp'çiler" diye adlandırılan grubun önde gelenlerinden olan Yılmaz Hastürk, Gürkan'ı sert bir dille eleştirdi: "Üst yönetimde yer alanların böyle davranması bir iç yaradır. Kimseye bir şey kazandırmaz."*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Halkçı Parti'de Gürkancılar ile Calpçiler arasındaki tartışmalara DSP'cilerin de katılması üzerine ortaya çıkan gerilim, dünkü parti Meclis grubu toplantısında patladı. Daha önce partiden istifa edeceğini açıklayan Kırklareli Milletvekili **Şükrü Babacan**'ın, Gürkan ve merkez yönetimini eleştirmesi üzerine, küfürleşmeye varan tartışmalar çıktı. Babacan, Gürkan'ı **"Sunalpleşmekle"** suçlarken, **"Bir dansözün kıvraklığını da yarıda bırakan kıvırmalarla, tu kaka dediğiniz SODEP'le sanki yangından mal kaçırıyormuşcasına aceleyle birleştiniz"** dedi. Grup toplantısından önce Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'ndan istifasını açıklayan Adana Milletvekili **Nuri Korkmaz**, HP-SODEP birleşmesini eleştirerek, **"İki partinin birleştirilmesiyle oluşturulan Naipler Kurulu gibi bir yönetimde görev almanın söz konusu olmadığını"** söyledi. DSP yanlısı olarak bilinen Korkmaz, HP Grubu'nu, **"domuz ağılı"** olarak nitelendirdi.

Genel Başkan Aydın Güven Gürkan, SODEP ile birleşmeye karşı çıkanlar ile ilgili olarak, **"Önümüzde bir kurultay var. Karşı çıkanlar gider, görüşlerini örgüte anlatırlar. Kurultayda birleşmenin aksine bir karar alınmasını sağlarlar. Buna saygı duyarız ve onu da uygularız"** diye konuştu.

HP'deki son gelişmeler üzerine parti yönetimi, disiplini sağlamak ve SODEP'le birleşmeyi zarara uğratmamak için sert tedbirler alma kararı aldı. HP yönetimi ve Genel Başkana **"hakaret"** eden Şükrü Babacan'ın Disiplin Kurulu'na sevk edileceği bildirildi. (Arkası Sa. 10., Sü. 3'te)

GEZİNİN ARDINDAN 7. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Solu bölmenin formülü: 84. madde

ANKARA — "Biz başarılı değiliz, iktidar partisi şimdi sola gelsin" [illegible]

(Arkası Sa. 10., Sü. 1'de)

Demek sadece protein kaynağının bolluğu bir [illegible]

Yediklerimiz sinirlerinizi etkiliyor

Mide-beyin hattı

HANGİ YİYECEK NE YAPIYOR?

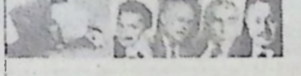
Süt: *Beynin çalışmasını engelliyor.*
Pancar: *Zorlu saplantılara yol açıyor.*
Şeker: *Geri zekâlılığa neden oluyor.*
Et ve balık: *İnsanı "cin gibi" yapıyor, beynin çalışmasını hızlandırıyor.*

Haber Merkezi — İnsanın ruhsal durumunun yediği yiyeceklere bağlı olduğu kanıtlandı. Yani bazı kişiler süt içmekle depresyonun en koyu karanlıklarına dalarken bazıları da çok sevdikleri pancar turşusundan alıştırdıkları için zorlu bir saplantının kucağına düşüveriyorlar. Bu nedenle de bunların hastanede çok ciddi biçimde tedavileri ve o yiyeceklere sırayla azar azar yeniden alıştırılmaları gerekiyor.

İngilizce haftalık "Newsweek" dergisinde yer alan yazıya göre bu olguya bir örnek olarak Amerikalı bir mali danışman olan 39 yaşındaki **Ron House** gösterilebilir. Ron House kendi halinde yaşayan bir insan. Suya sabuna bulaşmamakla tanınırken ara ara bazı çılgınca saplantı belirtileri göstermeye başlaması çevresindekilerin dikkatini çekiyor. Sonuçta hastanede bakıma alınan House'u aralıklarla çıldırtan etkenin yediği bazı yiyecekler olduğu saptanıyor. Bunlar pancar, mısır ve zeytinyağı. House sekiz yıl önce hastanede ciddi bir bakımdan geçip bu yiyeceklere yeniden alıştırıldıktan sonra artık hiçbir çılgınlık ve saplantı belirtisi göstermiyor.

Bir çok kişide yiyeceklere bağlı

(Arkası Sa. 10., Sü. 1'de)

Sonun başlangıcına nasıl gelindi?

DEMOKRASİNİN SONBAHARI 1977 1978
CÜNEYT ARCAYÜREK

Demirel ile Korutürk sürtüşmesi...

14. Sayfada

Cumhuriyet New York'ta

Türkiye, Bulgaristan sorununu BM'ye getirmiyor

SEDAT ERGİN

NEW YORK — Türkiye, Bulgaristan'daki Türk azınlığa yapılan baskıları Birleşmiş Milletler gündemine sokmayacak. Söz konusu baskıların mümkün olduğu kadar geniş bir şekilde uluslararası platformlara getirilmesi siyasetine devam edilmekle birlikte, Birleşmiş Milletler'in bu

(Arkası Sa. 10. Sü. 6'da)

LOZAN SEMPOZYUMU BAŞLADI
NATO PARLAMENTER ASSAMBLESİ ABD'DE

10. Sayfada

Ankara 'Bern' için Papandreu'yu uyardı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — [illegible]

(Arkası Sa. 8. Sü. 5'te)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

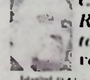
Birleşme Akımının Gücü

SODEP ile HP arasındaki birleşme [illegible]

Birleşme başlayıp uygulama aşamasına girince, her iki parti kesiminden tepkiler bekleniyordu. [illegible]

(Arkası Sa. 10., Sü. 1'de)

• *İngiltere'de kışkırtıcı ayrı.*
• *Afganistan'da yeni Sovyet saldırısı.*
3. Sayfada
• *Yeşilova'nız bir Bodrum*
4. Sayfada
• *Yazar kasaya geçme süresi uzatıldı.*
• *İş makinelesi ihalesi. Kumarbaz, yeni pazarlık istiyor.*
9. Sayfada

Cemal Reşit Rey toprağa veriliyor

İstanbul, [illegible]

ÜNLÜ DÜNYA VE TÜRK [illegible] 5. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Milli Tarih (!)

Cumhurbaşkanı Sayın Evren, İstanbul Üniversitesi'nin açılış töreninde yaptığı konuşmada "irtica" tehlikesine değinerek, üniversitelerin "bölücülüğe ve yobazlığa karşı aşılmaz kaleler" olduğunu belirtme gereğini duydu.

Sayın Evren'e Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda eski bakan Dinçerler'in emri ile hazırlatılmış "Milli Tarih"

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

DÜŞÜNÜYORUM ÖYLEYSE VURUN
İlhan Selçuk
7. Bası
600 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet

ÇAĞDAŞ EĞİTİM MERKEZİ
Üniversite Fen Askeri Liseler, Kolej Anadolu Liselerine Hazırlıkta Çağdaş Çözümler
Denizleri Sok. No: 33 Bakırköy İstanbul
570 23 01 / 571 09 18

62. Yıl; Sayı 21955 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 11 Ekim 1985 Cuma

NATO Müttefik Kuvvetler Komutanı Bernard Rogers, Cumhuriyet'e açıkladı:

Yunanistan, NATO'nun askeri kanadına geri dönmeseydi...

Ruslara yem olurdunuz!

Pişman değilim: *Ben o dönemde Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü için çaba gösterdim. Bunu yaptığıma da pişman değilim. O konjonktürdeki koşullar göz önüne alındığında Ruslara kolay yem olurdunuz.*

Türkiye'yi aldatmadım: *Türkiye ve Yunanistan arasındaki sorunlar benden kaynaklanmıyor ki, kendimi suçlu hissedeyim. Türkiye'yi aldatmadım ki...*

İyimserim: *Yunanistan'ın NATO'ya geri dönüşünü sağlayan planda, "Yunanistan NATO'ya dönsün, sonra sorunlar çıksın" diye bir madde yoktur.*

UFUK GÜLDEMİR

NATO Müttefik Kuvvetleri Komutanı (SACEUR) General Bernard Rogers, Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönüşünü sağlayan "Rogers Planı"nın bugün uygulanmıyor olmasının sorumlusunun kendisi olmadığını belirtti ve "Bana verilen görev, Yunanistan'ın NATO'ya tam üyeliğini sağlamaktı.

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

BERNARD ROGERS — 1980 yılında gösterdiği yoğun çaba ile Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönüşünü sağlayan NATO Müttefik Kuvvetleri Komutanı General Rogers, bu başarısı ile uluslararası diplomatik forumlarda adından takdirle söz ettirmekle kalmamış, dönüşü sağlayan anlaşma da "Rogers Planı" adıyla anılmaya başlanmıştı. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

ABD jetleri, korsanları Sicilya adasına indirdi

4 Filistinli korsanı taşıyan Mısır askeri uçağının yolunu havada kesen ABD jetleri, uçağı Sicilya'daki NATO üssüne inmeye zorladılar. Reagan, Craxi'ye telefon ederek iniş için izin istedi.

3. Sayfada

Afgan mücahitleri arasında

RAGIP DURAN, 6 yıl sonra yeniden Afganistan'a gizlice girdi, mücahitlerle 20 gün yaşadı, üslere, kurtarılmış bölgelere gitti.

Sabah ezanıyla yola koyulduk. İki saat sonra nehrin kıyısında durduk. Suyun iki tarafı sakin. Köprünün ötesinde 12 araçlık Sovyet konvoyu... 4 gün önce tuzağa düşürülmüş. Tank, zırhlı araçlar, kamyonlar... Kan izleri hâlâ duruyor. Kaportalar delik deşik. Rehberim Mercan, araçları gösterirken iki sözcük söyledi, göğsünü kabartarak: "Mezarı şûrevi"

RAGIP DURAN'ın Afganistan izlenimleri

Pazar günü Cumhuriyet'te

HP'de DSP karışıklığı

DSP'nin kapısı açık

Önceki gün 5 HP'liyle evinde toplantı yapan Rahşan Ecevit, 5 parlamentere, "Sizi aramızda görmekten mutluluk duyacağız. Demokratik Sol Parti'nin kuruluşuna katkılarınızın olacağını tahmin ediyorum. SODEP içinde eski kısır politik çekişmelere girmiş politikacılar vardır." dedi.

HP'li parlamenterler, bu hafta sonunda yeniden Rahşan Ecevit'le bir araya gelecekler. Parlamenterler, daha sonra da ortak bir deklarasyonla HP'den istifa edecekler.

7. Sayfada

Kuruluş hazırlıkları süren DSP'nin olası Genel Başkanı Rahşan Ecevit ile önceki gün bir görüşme yapan 5 HP'liden Süleyman Koyuncugil, dün HP MKYK'sından istifa etti. Koyuncugil, "Partiden ne zaman istifa edeceğimiz şimdilik belli değil" dedi.

Gürkan, HP'lilerin Rahşan Ecevit'le görüşmesi üzerine, "Herkes herkesle görüşür. Anlayamadığım bunun neden gizli yapıldığı" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu)— HP-SODEP birleşme görüşmelerinde hazırlanan protokol hükümleri aşama aşama ilerlerken, Calpoler ve DSP yanlıları parti içinde bunalımı tırmandırıyorlar. Kurulacak DSP'nin olası Genel Başkanı Rahşan Ecevit'le, dört arkadaşıyla birlikte bir görüşme yapan Gaziantep Milletvekili Süleyman Koyuncugil, MKYK'dan istifa etti. Bu arada HP'de yönetime karşı çıkanların Merkez Disiplin Kurulu'na sevkinin süreceği ve bunların sayısının 10'u bulacağı belirtiliyor.

Genel Başkan Aydın Gürkan,

(Arkası Sa. 6. Sü. 1'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Eskilere Yeni Dönem

ANKARA— Önümüzdeki günlerde siyaset bir başka alana kayacak. Siyaseti bırakmayan ve bu alanda işlevlerini sürdüren "eski politikacılar" siyaseti önümüzdeki dönemde belki de "açıktan açığa yapmak" fırsatını bulabilecekler.

Demokrasiye dönüşte "yeni dönem" olarak nitelenebilecek bu yeni oluşumun yasal çerçeveye kavuşmasında bir araç var: 12 Eylül döneminin eleştirilmesini önleyen 2969 sayılı yasanın (d) fıkrasının değiştirilmesi. Ya-

(Arkası Sa. 13. Sü. 6'da)

BAKANLAR KURULU

Memur katsayısı bugün açıklanıyor

Başbakan Özal ve Yılmaz, 'Katsayı 52 mi?' şeklindeki soruyu yanıtlamadılar. Yeni vergi tasarısı bugün Meclise sunuluyor

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal'ın başkanlığında dün yapılan Bakanlar Kurulu toplantısında 1986 yılı bütçe yasa tasarısı ile vergi yasa tasarıları görüşülerek, yeni memur maaş katsayısı belirlendi. Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Mesut Yılmaz, memur maaş katsayısının bugün Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin tarafından açıklanacağını söyledi.

Başbakan Özal, Bakanlar Kurulu toplantısından önce gazetecilerin, "Memur maaş katsayısının 52'den başlamak üzere kademeli olarak belirleneceği doğru mu?" sorusuna, "Bakalım göreceğiz" yanıtını verdi. Özal, üç saat süren kurul toplantısından sonra yaptığı açıklamada ise,

(Arkası Sa. 13. Sü. 3'te.

İLETİŞİM ÇAĞI — IAA'nın İstanbul Konferansı'nda dünyanın en büyük reklam ajansları ve basın yayın kuruluşları temsilcileri bir araya geldi. Fotoğrafta IAA Başkanı Pitcher (soldan ikinci) Adnan Kahveci ve Reklamcılar Derneği Başkanı Eli Acıman (sağdan ikinci) görülüyor. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

Dünyanın ünlü reklamcıları İstanbul'da

'İletişim çağı basını, özgür bağımsız ve ciddi olmalı'

International Herald Tribune Genel Yayın Yönetmeni Huebner, "Eğer bir hükümet basına sansür uygularsa, halkın tercih edebileceği başka haber kaynağı kalmaz" dedi.

Ekonomi Servisi — Dünyanın en büyük reklam ajansları ve basın yayın kuruluşlarının temsilcileri, Uluslararası Reklam Birliği'nin (IAA) İstanbul Konferansı'nda buluştular. 23 ülkeden 91 delegenin yanı sıra Türkiye'den de 130'a yakın reklamcı, basın ve sanayi kuruluşu temsilcilerinin katıldığı toplantıda 21'inci yüzyılın bir "iletişim toplumu" olacağı belirtildi. IAA Başkanı A.E. Pitcher, dünyanın sanayi toplumundan iletişim toplumuna geçmekte olduğunu vurgularken, International Herald Tribune gazetesinin Genel Yayın Müdürü Lee. W. Huebner de basından "bağımsız, ciddi, özgür ve sansür edilmemesi gereken büyük bir iletişim aracı" olarak söz etti.

IAA toplantısının açılış ko-

(Arkası Sa. 13. Sü. 6'da)

TÜSİAD'dan 10 istek

TÜSİAD'IN ÖZAL'DAN İSTEDİKLERİ

1- Enflasyonla etkin mücadele, 2- Sanayiciye ucuz girdi ve teşvik, 3- Borsaya işlerlik, 4- Euroka'ya ilişkin teknolojik özendirme, 5- Gümrük ve fonlarda açıklık, 6- İhracatı engelleyen ülkelere taviz, 7- İthalata anti-damping, 8- Free-shop'lara kısıntı, 9- Vergi için bilgi, 10- AET'ye tam üyelik başvurusu.

İZMİR (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Türk Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) Yüksek İştişare Konseyi, dün İzmir'de toplandı. Geleneksel olarak 1 saati aşmayan konsey toplantısı, işadamları arasında çıkan tartışmalar nedeniyle geç saatlere dek sürdü. İşadamları, hükümetten önce kendi aralarındaki diyalog kopukluğunu tartıştılar. Toplantı sürerken hükümetten TÜSİAD olarak istenenler 10 maddede açıklandı. Gazete ilanları ile hükümetleri sarstığı günlerin özlemi içinde olan TÜSİAD'ın Yüksek İştişare Konseyi, İzmirli işadamlarının çoğunlukta olduğu 33 kişi ile dün sabah Park Restoran'da toplandı. Özellikle hükümetle istenilen diyaloğun kurulamamış olması, TÜSİAD Başkanı Şahap Kocatopçu'nun etkisiz kalması, kimi meslek kuruluşlarındaki görevleri nedeniyle kamuoyunda etkili olan kişilerin ve özellikle Odalar Birliği Başkanı Ersin Faralyalı'nın durumunun tartışıldığı toplantıda ayrıca TÜSİAD yönetiminin gençleştirme operasyonunda İzmirli sanayicilerin girişimleri, ithalattaki liberasyon ve diğer güncel ekonomik konuların ele alındığı öğrenildi.

(Arkası Sa. 13. Sü. 5'de)

Yunanistan'ın NATO'ya dönüş öyküsü

KANAT OPERASYONU

(SACEUR Bernard Rogers, Genelkurmay Başkanı Kenan Evren ile yüz yüze)

ROGERS: Yunanistan'ın dönüşü, bölgenin güvenliğini arttıracaktır. Dönüşe izin verilmesi halinde, ABD, Türkiye'nin savunma ihtiyaçlarına daha sıcak bakacaktır.

EVREN: Sırf daha fazla yardım alacağım diye dönüşe izin vermemiz düşünülemez. Fakat biz, Yunanistanlı NATO'nun daha güçlü olacağına inanıyoruz. Yetki elimizde olsa zaten bu işi bitiririz.

UFUK GÜLDEMİR, Ankara'da ve Washington'da yetkililerle konuştu, araştırdı

Pazar Günü Cumhuriyet'te

kadın

Ümraniyeli Menekşe [illegible]

Kadınsın. Dövülürsün de, sövülürsün de

MERAL TAMER'in inceleme-röportajları ve CUMHURİYET-VERİ ARAŞTIRMA işbirliğiyle gerçekleşen anketin sonuçları.

Pazartesi günü Cumhuriyet'te

Rogers'ın Mantığı ve Biz...

NATO Müttefik Kuvvetleri Komutanı General Bernard Rogers, Cumhuriyet'e verdiği demecin bir yerinde şöyle diyor:

"Ben Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü için çaba harcadım. Çünkü bana verilen görev, Yunanistan'ın NATO'ya tam üyeliğini sağlamaktı. Bunu yaptığıma da pişman değilim. O konjonktürdeki koşullar gözönüne alındığında Ruslara kolay yem olurdunuz."

General Rogers'a, bu denli açık konuştuğu için teşekkür etmeliyiz. Zira Washington ile NATO'nun Türkiye'ye bu konudaki bakış açısını dört kısa cümle içinde özetleyivermiştir. Bir yerde Amerikalılara özgü bir açıklıktır söz konusu olan.

Anımsayacaksınız, buna benzer yalın bir açıklamayı da ABD'nin eski başkanlarından Jimmy Carter, geçen temmuz ayında gene Cumhuriyet'e yapmıştı. Yunanistan'ın NATO-

(Arkası Sa. 13. Sü. 3'te)

HASAN CEMAL

Orson Welles kalpten, Yul Brynner kanserden...

Orson Welles

Sinema, 2 devini kaybetti

4. Sayfada

Yul Brynner

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Bayar'ın Torunu...

Eski Cumhurbaşkanlarından Celal Bayar'ın, "Celal Bayar" adlı bir torunu varmış. Bu torun Celal Bayar, İsviçre'nin Cenevre kentinde yaşar, burada hem öğrencilik hem ticaret yaparmış...

Günlerden bir gün, dedesinden kaldığını ileri sürdüğü 20 milyon İsviçre Frangı değerindeki mücevheri satmak ister

(Arkası Sa. 13. Sü. 1'de)

Rogers'ın Mantığı ve Biz...

HASAN CEMAL — *11 ekim*

NATO Müttefik Kuvvetleri Komutanı General Bernard Rogers, Cumhuriyet'e verdiği demecin bir yerinde şöyle diyor:

"Ben Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü için çaba harcadım. Çünkü bana verilen görev, Yunanistan'ın NATO'ya tam üyeliğini sağlamaktı. Bunu yaptığıma da pişman değilim. O konjonktürdeki koşullar gözönüne alındığında Ruslara kolay yem olurdunuz."

General Rogers'a, bu denli açık konuştuğu için teşekkür etmeliyiz. Zira Washington ile NATO'nun Türkiye'ye bu konudaki bakış açısını dört kısa cümle içinde özetleyivermiştir. Bir yerde Amerikalılara özgü bir açıklıktır söz konusu olan.

Anımsayacaksınız, buna benzer yalın bir açıklamayı da ABD'nin eski başkanlarından Jimmy Carter, geçen temmuz ayında gene Cumhuriyet'e yapmıştı. Yunanistan'ın NATO'ya dönüşünün nasıl gerçekleştiğini şöyle anlatmıştı Carter:

"Asıl zorlandığım konu, Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına entegrasyonunu sağlamak olmuştu. Gerçi bu sorun sonraları daha kolay çözüldü. Biraz General Rogers sayesinde. Sayın Evren ile çok yakın dosttu. Sayın Evren'in, çok takdir ettiğim bu güçlü liderin iyiniyetli yaklaşımı olmasaydı bu sorun çözülemezdi. Yıllarca uğraşıp, vaatler yapıp, telkinlerde bulunup başaramamıştık, ama dostlukla oldu. 1980 Harekâtı olmasaydı bu mümkün olamazdı."

General Rogers'ın *"görevini"* yapıp Yunanistan'ın NATO'ya dönüşünü sağlamasından bu yana beş yıl geçmiştir. Şimdi dönüp geriye şöyle bir bakalım; acaba ülkemiz bundan ne kazanmıştır?.. 12 Eylül'den hemen sonra Ankara *"veto"* hakkını kullanmaktan vazgeçmekle Yunanistan NATO'ya dönmüştür, fakat Türkiye karşılığında ne görmüştür?..

Dönüşü sağlayan anlaşma, Rogers'ın kendi adını taşımaktadır. Ama ne var ki Papandreu, *"Rogers Anlaşması"*'nı yok saydığını çoktan ilan eylemiştir. NATO Başkomutanı *"görevi"*'ni yapmıştır ama, Yunanistan kendine düşen yükümlülüklere *"hayır"* demiştir. Rogers kendisine verilen *"görevi"* yerine getirmiştir ama, NATO'nun güneydoğu kanadındaki felç durumu hâlâ ortadan kalkmış değildir.

Üstelik Türkiye *"veto"* hakkından vazgeçmekle, Yunanistan'a karşı kullanabileceği çok anlamlı bir kozdan yoksun kılınmıştır. Tek taraflı iyiniyet jesti, tek taraflı bir ödüne dönüşmüştür ne yazık ki.

Geçen yıllara şöyle bir bakalım: Ülkemizin uzlaşmaya dönük bu adımı, Atina'dan bize dönük tek bir iyiniyet jestine kaynaklık edebilmiş midir? Bu soruya *"evet"* yanıtını verebilecek tek bir Allah'ın kulu yoktur.

Türkiye'ye Amerikan askeri yardımı mı yeterli düzeye çıkarılmıştır? Rogers, 12 Eylül öncesinde, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren'e şöyle demiştir:

"Yunanistan'ın dönüşü, bölgenin güvenliğini arttıracaktır. Dönüşe izin verilmesi halinde ABD, Türkiye'nin savunma ihtiyaçlarına daha sıcak bakacaktır" (Ufuk Güldemir'in pazar günü Cumhuriyet'te başlayacak KANAT OPERASYONU başlıklı dizisinden).

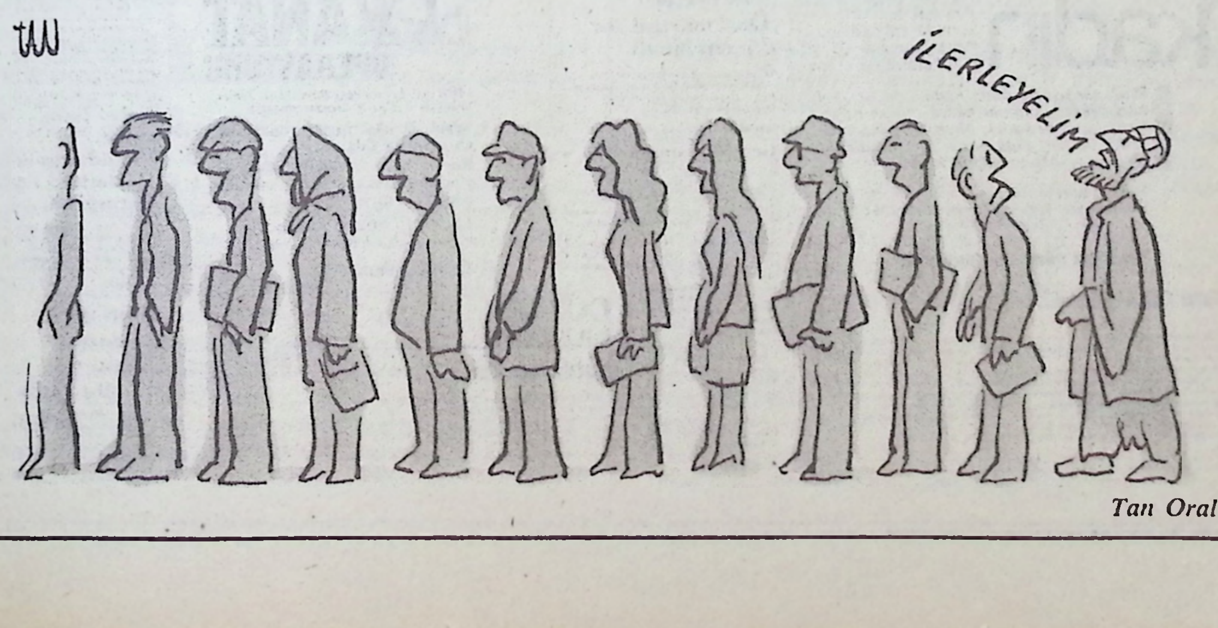
Öyle olmuş mudur sayın General? Öyle olsa, Türkiye, bugün ABD ile Savunma İşbirliği Anlaşmasını yeniden müzakereye açmaya neden ihtiyaç duyacaktı...

Geçelim.

Türkiye *"uysal çocuk"* olarak Batılı odaklardan birkaç kez daha *"aferin"* almıştır belki ama hepsi o kadarda kalmıştır. Yunanistan Ege'de yine bildiğini okumaya devam etmiş, Batı ittifakı içinde hırçınlıklarını sürdürmüştür.

Haksız da değildir kendi açısından. Çünkü *"hırçın çocuk"* rolünün sürekli prim yaptığını gayet iyi görmektedir.

Nitekim General Rogers'ın tutumu da Atina'nın bu konudaki haklılığını doğrular niteliktedir. Adeta

Tan Oral

SÖYLEV
(Belgeler)
Gazi Mustafa Kemal Atatürk

Cumhuriyet

ÇAĞDAŞ EĞİTİM MERKEZİ
Üniversite-Fen-Askeri Liseler, Kolej-Anadolu Liselerine Hazırlıkta Çağdaş Çözümler

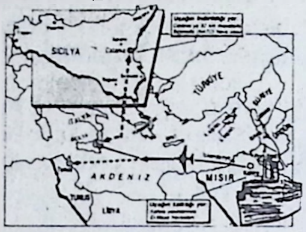
62. Yıl: Sayı 21956 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL. — 12 Ekim 1985 Cumartesi

Reagan korsanları kaçırdı

Akdeniz'de üçüncü operasyon ABD'den

UÇAK BU ÜSSE İNDİ — Önceki gece Amerikan savaş uçaklarınca havada düzenlenen bir operasyonla, Achille Lauro gemisini kaçıran 4 korsan, İtalya'nın Sicilya Adası'ndaki Sigonella NATO üssüne götürüldüler. Sicilya Adası'ndaki bu NATO üssü, 1983 kasım ayında gösterilere sahne olmuştu. (Fotoğraf: AP)

TUNUS YERİNE SİCİLYA — Mısır uçağını Sicilya'daki Amerikan üssüne inmeye zorlayan ABD jetleri, 6. Filo'ya bağlı Saratoga uçak gemisinden havalandı. 4 adet F-14 Tomcat avcı uçağı, korsanları Tunus'a götüren Mısır uçağının yolunu dün sabaha karşı Girit Adası'nın güneyinde uluslararası hava sahasında keserek inişe zorladı. Reagan'ın harekât emri gelmeden Saratoga uçak gemisi Arnavutluk açıklarındaydı.

İtalyan yolcu gemisi "Achille Lauro"yu kaçıran 4 Filistinli korsan hakkında Cenova Savcılığı, 4 ayrı tutuklama kararı çıkardı.

Mısır uçağının Sicilya'dan İtalyan jetleri eşliğinde Roma'ya getirildiği bildirildi.

FKÖ, *ABD'nin müdahalesini, Reagan'ın terörist operasyonlar düzenlediğinin kanıtı olduğunu belirtti.*

8. Sayfada

REAGAN'IN İKİLİ SEVİNCİ — ABD Başkanı, Mısır uçağının Sicilya'ya indirilmesi ile ilgili basın toplantısında, kanserli hücrelerinin tekliketi olduğunu da açıkladı. (Telefoto: AP-a.a.)

Reagan'ın sivilcesi kanserli

Dış Haberler Servisi — Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Ronald Reagan'ın burnundan alınan bir sivilcenin de kanserli olduğu açıklandı. Doktorlar, daha önce Başkan'ın burnundan alınan et beninde olduğu gibi dün alınan sivilcede görülen kanser hücrelerinin de en az tehlikeli tür olduğunu açıkladılar.

Başkan Reagan, dün Beyaz Saray'da, Mısır uçağının yolunun kesilerek Sicilya'ya indirilmesi ile ilgili olarak yaptığı basın toplantısında, sözlerine iki önce burnundaki işin nedenini açıklayarak başladı.

Başkan, "Burnuma uygulanan son operasyondan sonra, doktorlar, sürekli denetimlerde, ufak bir operasyona gerek olduğunu belirttiler. Bunun ta-
(Arkası Sa. 8. Sü. 4'de)

Katsayı ocakta 56, temmuzda 62

Memura bir parmak bal

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Yüksek Rakam Aldatmasın

ANKARA — Önümüzdeki yıl memur aylıklarına uygulanacak katsayı rakamının ilk anda "yüksek gibi görünmesi" kimseyi aldatmasın.

1986 yılında memur aylıklarında uygulanacak katsayı, temmuz ayına dek 49'dan 56'ya yükseltildi. Temmuz-aralık ayı için katsayının 56'dan 62'ye yük-
(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

KATSAYIYA TEPKİLER
7. Sayfada

Memurların net maaşları

Derece	Kademe	Maaş Göstergesi	Ek Gösterge 1985 / 1986	1.1.1986 Brüt	1.1.1986 Net	1.7.1986 Brüt	1.7.1986 Net
1	4	1400	975 / 1300	151.200	124.095	167.400	138.252
2	4	1220	450 / 600	101.920	91.028	112.840	101.642
3	4	1055	300 / 400	81.480	77.313	90.210	86.458
4	4	920	225 / 300	68.320	68.483	75.640	76.681
5	4	815	225 / 300	62.440	64.537	69.130	72.313
6	4	725	150 / 200	51.800	57.398	57.350	64.409
7	4	650	150 / 200	47.600	54.579	52.700	61.289
8	4	590	150 / 200	44.240	52.325	48.980	58.793
9	4	545	150 / 200	41.720	50.634	46.190	56.921
10	4	500	— / —	28.000	41.428	31.000	46.728
11	4	470	— / —	26.320	[illegible]	29.140	45.480
12	4	440	— / —	24.640	39.173	27.280	44.231
13	4	425	— / —	23.800	38.311	26.350	43.408
14	4	410	— / —	22.960	[illegible]	25.420	[illegible]
15	4	395	— / —	22.900	[illegible]	24.490	[illegible]

1— Her derecenin 4. kademesine ait gösterge.
2— Her derece için uygulanmakta olan ek göstergelerin örnek alınabilecek bir rakamı esas alınmış.
3-a) Eşi çalışmayan evli ve bir çocuklu memurun vergi indirimi ile aile + çocuk yardımı.
b) 1.1.1986 tarihi için 56 katsayı ve 18.500 TL yakacak yardımı.
c) 1.7.1986 tarihi için 62 katsayı ve 21.500 TL yakacak yardımı uygulanmıştır.

GELEN ZAMLAR

	Ocak 86	Temmuz 86
Yakacak	18.500	21.500
Yan ödeme katsayısı	18.000	19.000
Kıdem tazminatı tavanı	201.600	223.200
Çocuk yardımı	1.400	1.550

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Memur maaşlarına 1986 yılında yüzde 31.2 oranında zam geliyor. Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin, ocak ayında katsayının 49'dan 56'ya çıkarılacağını, yılın ikinci yarısında ise katsayının 62'ye yükseleceğini açıkladı. Yan
(Arkası Sa. 11. Sü. 8'de)

VERGİ PAKETİ MECLİSTE
8. Sayfada

Enflasyonda eylül şoku

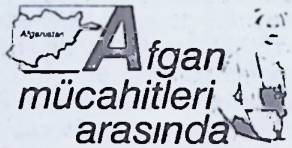
Devlet İstatistik ve Hazine endeksleri açıklandı, bir yıllık enflasyon: Yüzde 46.7

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet İstatistik Enstitüsü'nün dün açıkladığı eylül ayına ilişkin fiyat göstergeleri **"son yılların en pahalı eylülünün"** yaşandığını gösterirken Hazine Müsteşarlığı'nın endeksleri de **"enflasyondaki yavaşlama"**nın bir kez daha lafta kaldığını doğruladı.

DİE verilerine göre Türkiye çapında tüketici fiyatları eylülde yüzde 4.7 artış gösterirken tüketici fiyatları Ankara'da yüzde 5.1, İstanbul'da yüzde 5 arttı. Böylece Türkiye çapında tüketici fiyatları artışı bu yılın ilk dokuz ayında yüzde 27.6'yı, son on iki ayda yüzde 40.9'u, son bir yılın ortalama artışı olarak yüzde 46.7'yi buldu. Geçen yılın eylülünde DİE tüketici fiyatları yüzde 2.1, toptan eşya fiyatları yüzde 2.3 artmıştı.

DİE'nin toptan eşya fiyatları endeksi ise eylülde yüzde 2.7'lik bir artış gösterirken artış oranı son on iki ayda yüzde 36.6, son bir yılın ortalaması olarak yüzde 47.4 oldu. 1984 eylülü ile 1985 eylülü arasında en yüksek toptan fiyat artışları yüzde 100.5 ile elektrik, havagazı, su fiyatlarında görüldü. En düşük fiyat artışları ise tarım kesiminde. Fiyatlar tarım kesiminde yüzde 44.5 artarken bu artış imalat sanayiinde yüzde 44.9, madencilik kesiminde yüzde 64.6 olarak gerçekleşti. Tüketici endekslerinde ise gıda maddelerinin yüzde 4.7, giyim fiyatlarının ise yüzde 6.9'luk artışlar gösterdiği saptandı.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın endekslerine göre eylülde yüzde 3.8 artış gösteren toptan eşya fiyatlarında son on iki aylık artış oranı yüzde 35.6'yı, son bir yılın ortalama artışı yüzde 43.5'i buldu. Geçen yılın eylül ayında Hazine'nin toptan eşya fiyatları endeksi yüzde 2.9 artmıştı. Hazine'nin Ankara ve İstanbul geçinme endekslerinin eylül ayı artışı ise DİE'nin saptadığı artışların gerisinde kaldı.

Afgan mücahitleri arasında

RAGIP DURAN 6 yıl sonra yeniden Afganistan'a gizlice girdi, mücahitlerle 20 gün yaşadı, üslere, kurtarılmış bölgelere gitti.

Sovyet birliklerine karşı savaş veren mücahitler, yalnız Afganlılar değil. Çokuluslu bir ordu bu. Mısırlılar, Suriyeliler, Araplar, Cezayirliler ve Türkler...

Savaşın dili yok. Hissedince, görünce insan, birkaç sözcükle çok şey anlayabiliyor: **Şürevi taarruz, mücahiddin müdafaa..., mekteb bombari..., muallim namevcut, tabib namevcut..., bareket, istirahat...**

RAGIP DURAN'ın Afganistan izlenimleri

Yarın Cumhuriyet'te

Kadın

Figen Tuzlacı

Ben eşimle hiçbir konuda anlaşamam. Ama ikimiz de 27 yıldır didişmeye alıştık

Rakamların dili: *Kadınların kaçı evli, kaçı bekâr? Kadınlar neden intihar ediyor? Kadınların ne kadarı okuryazar? Kadınlar, neden ve kaç yılda boşanıyor? Okullardaki öğrenci ve öğretmenlerin kaçı kadın?*

Meral Tamer'in inceleme röportajları ve **Cumhuriyet, Veri-Araştırma** işbirliğiyle gerçekleşen anketin sonuçları.

Pazartesi günü Cumhuriyet'te

Business Week, özel Türkiye bölümü yayımladı:

'Özal için asıl zor dönem şimdi.

Özal, kemer sıkmaya devam etmezse, ekonomik programı başarıya ulaşamayacak. Kemer sıkmaya devam ederse, politik intiharını hazırlamış olacak.

Ekonomi'de

Gerçek pembe mi ?

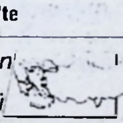
OSMAN ULAGAY

Hükümet yetkilileri her fırsatta "enflasyon kontrol altına alındı, inişe geçti" iddiasını yineliyorlar.

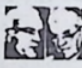
TÜSİAD, "ekonominin bir numaralı sorunu olan enflasyonla en etkin biçimde mücadele sürdürülmelidir", diyor.

Business Week dergisi IMF'nin bazı açıklarını ve enflasyonun ayakta çekilememesinden hükümetin yaratılamamasından kaygı duyduğunu belirtiyor.

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

Yunanistan'ın NATO'ya dönüş öyküsü

KANAT OPERASYONU

(ABD'nin Ankara'daki Büyükelçisi James Spain ile SACEUR Bernard Rogers)

Spain: Temaslarınız konusunda en ufak bir bilgimiz yok.

Rogers: Bilgi veremem, ama alacağım sonucun sizi memnun edeceğini söyleyebilirim.

UFUK GÜLDEMİR, Ankara'da ve Washington'da yetkililerle görüştü.

Yarın Cumhuriyet'te

Ankara'da Zirve

Askeri durum en üst düzeyde ele alındı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Genelkurmay Karargâhı'nda dün Cumhurbaşkanı Evren'in isteği üzerine "askeri durum değerlendirmesi" yapıldı. 1986 bütçesi kapsamında Silahlı Kuvvetler'in modernizasyonu ve reorganizasyonu konusundaki brifing 2,5 saat sürdü. Brifingte, Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Başbakan Turgut Özal, baş-
(Arkası Sa. 7. Sü. 3'te)

DSP'DEN HP'LİLERE ŞİMDİLİK DİYALOG
HP VE SODEP İL BAŞKANLARI BİRLEŞME İÇİN NE DİYORLAR?
PARTİDEN İSTİFA EDİP KURUCU OLMAYA ANAYASA'NIN 84 MADDESİ ENGEL
7. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Hey gidi muhtıra hey!...

ANKARA — HP'den ihraç istemiyle disiplin kuruluna verilen İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya, elbet, ince siyaset anlayışını sergileyen bir belgeyle kamuoyunun önüne çıktı. Siyasal tarihimizde pek çok kez "muhtıralar" dönemi yaşayıp geliyoruz. Ne gariptir, çeşitli konularda olduğu gibi bu sorunun yanıtı nasıl yorumlanır. HP'de Özkaya'nın HP liderleri Gürkan'a gönderdiği muhtırayla anlamış bulunuyoruz.

HP'de son günlerde ortaya çıkan çatışmalarla hep bu planda yer alan Günseli Özkaya, siyasi yoldan saflanamaz olumlu puanları, kişisel kimi sorunları gündeme getirerek ele almıştı.
(Arkası Sa. 8. Sü. 2'de)

Nobel Barış Ödülü Uluslararası Doktorlar Derneği'nin

Norveç Nobel Komitesi, 1985 Nobel Barış Ödülü'nü nükleer savaşı önleme konusundaki çalışmalarından dolayı Uluslararası Doktorlar Derneği'ne verdi.

3. Sayfada

Gücü Gücü Yetene...

Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanı Caspar Weinberger'in zafer havası içinde açıkladığına göre:

Akdeniz'deki Amerikan 6. Filosuna bağlı Saratoga uçak gemisi Arnavutluk açıklarında seyrediyormuş... Filistinli korsanları Tunus'a götürmekte olan Mısır uçağı da Akdeniz semalarında yol almaktaymış... O sırada Başkan Reagan'dan emir gelmiş... Aynı anda, Saratoga'dan dört adet F-14 Tomcat avcı uçağı havalanıvermiş... Tomcat'lar Girit adasının güneyinde, uluslararası hava sahasında Mısır yolcu uçağının önünü kesmişler, inişe zorlamışlar... Mısır uçağı çaresiz kalarak teslim olmuş ve Sicilya'daki Sigonella NATO üssüne indirilmiş... Filistinli korsanlar İtalyan makamlarına teslim edilmişler.

İngiltere Savunma Bakanı Heseltine yap-

(Arkası Sa. 8. Sü. 2'de)

HASAN CEMAL

• *Türkiye, BM Apartheid Komitesi'nin başvurusunu yanıtladı: Güney Afrika ile ilişkimiz yok.*
3. Sayfada
• *Kerbela'ya gidecek salçaya ne oldu?*
• *KİT zamları sınırlandırıldı.*
9. Sayfada
• *Türkiye çapında sivil radar ağı kuruluyor.*
• *Nüfus artışında Avrupa birinciyiz.*
11. Sayfada

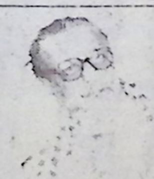
GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Nutuk ve Maç!

TRT'de yayımlanan "Nutuk'tan" adlı programın yayından kaldırılması üzerine TRT Genel Müdürü'ne konu ile ilgili sorular sormuştuk. Genel Müdür bir süre sustu. Daha sonra, Genel Yayın Müdürümüz Hasan Cemal, aynı soruyu bir kez de kendi köşesinde sordu.

Bu arada, bazı gelişmeler de oldu. Devletin en etkili ve

(Arkası Sa. 11. Sü. 4'de)

Eloğlu, hastalığı yenemedi

Şair ve ressam Metin Eloğlu öldü

İstanbul Haber Servisi — Şair ve ressam Metin Eloğlu, dün gece İstanbul'da öldü. Moda'da olan Metin Eloğlu, bir süredir Cerrahpaşa Hastanesi'nde tedavi görüyordu.

(Arkası Sa. 2. Sü. 1'de)

Atina'nın ağzıyla konuşmaktadır General Rogers. Diyor ki:

"O konjonktürdeki koşullar göz önüne alındığında Ruslara kolay yem olurdunuz."

Yunanistan öteden beri şunu savunur: NATO'dan koparsam, sadece ben değil, Türkiye de elden gider, ona göre... Çünkü ben aradaki halkayım...

Mantık budur. Ve Rogers, Atina'nın bu mantığına uygun konuşmaktadır.

Sayın General'e bazı hususları anımsatmak isteriz.

Köklü bir devlet geleneği ile tarihe sahip Türkiye öyle kimseye *"yem olacak"* bir ülke değildir. Bu bir.

Türkiye NATO'nun üyesidir, evet ama, aynı zamanda ulusal hak ve çıkarları, ulusal güvenlikle ilgili birtakım temel ilkeleri vardır. Cılkı çıkmış, modası geçmiş birtakım yöntemlerle, aba altından sopa göstererek Türkiye bunlardan vazgeçemez; tarihsel olarak mümkün değildir. Bu üç.

Dördüncü hatırlatma ise pek sayın yöneticilerimizedir. Siz, Yunanistan konusunda hâlâ *"Dünya umumi efkârında anlaşmayan taraf olarak gözükmek istemeyiz"* dedikçe, Rogerslar da böyle konuşmaya devam edebileceklerdir.

Ne yazık ki öyle...

Bu yıl ölüm şairlere vurdu

REFİK DURBAŞ — *13 ekim*

Soyadı: Eloğlu
Adı: Mehmet Metin
Baba adı: Hasan -ölü-
Ana adı: Fatma Nahide -ölü-
Doğum yeri: İstanbul
Doğum tarihi: 11 Mart 1927
Dini: Yok
İşi: Sanatçı
Medeni hali: Evli
Boy, göz, renk: Fotoğrafta
Kitapları: ...

Künyesini **"Şairlerin Seçtikleri"** adlı seçkide böyle bildiriyor **Metin Eloğlu.**

Yalnız kitapları kaldı artık. Bir de fotoğrafları. Boyu, gözü, rengiyle. Yani renk cümbüşü resimleri ve söz cümbüşü şiirleriyle...

Şiire başlayışı **Garip** şiirin egemen olduğu zamana denk düşmüştü. Ama **Eloğlu,** bu şiire çarpıcı bir hava vermeyi başarmıştı. Ve ilk kitabı **"Düdüklü Tencere"** ile ilgileri çekmiş, kişiliğini kabul ettirmişti.

Ardından gelen **"Sultan Palamut"** ve **"Odun"** bu ilgiyi pekiştirmişti.

"Kitaplarına bölme bir şairi, yüzlek yargılara çanak tutar" desek de **Eloğlu,** bence yine de iki dönemde ele alıp irdelemek gerek şiirini.

1960'lara kadar gelen dönem: Şiddetli, kesin yergilerle kentin alt tabaka insanının yaşamından kesitler verdiği, içinde yaşadığı dünyanın kendi bildiği bir dille yansıltılması şiirde.

Yeni bir şiir dili kurma çabasının ardında yatan bir önemli neden de **Eloğlu**'nun dünyaya ve insanlara sıcak bakışıydı. Aydınlıktı şiiri, aydınlıktan yanaydı. Yaşama sevinci doluydu. O anlamsız gibi görünen, anlaşılmazlığın sınırlarına dayanan soyutlamalarında bile...

Kısaca dili kullanışı ve toplumsal olaylara bakışı ile kendini var etmeye çalıştı.

Bu da az şey mi?

Bu yıl ölüm şairlere vurdu.

Hem de genç denilecek yaşlarında.

Kitap için sabahlıyorlar

ASİYE UYSAL — *14 ekim*

Cağaloğlu'nda ders kitabı basan ve satan ne kadar kitabevi, yayınevi ve dağıtımcı varsa, o kadar da **"kuyruk"** var.

İlk ve orta dereceli okulların açılmasının üzerinden iki haftalık bir süre geçmesine karşılık, dersler ana ders kitapları olmaksızın işlenmeye devam ediyor. Tümünün basıldığı açıklansa da çok sayıda ders kitabı piyasada halen bulunmuyor. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın, aynı dalda kitaba sahip olmasına karşılık, her biri 5-6 milyonluk alıcıyla ifade edilen ilkokul Türkçe ve matematik kitap piyasasını özel yayınevlerine terk ettiği gözleniyor. Bakanlık **"alternatifi olmayan öteki kitaplara öncelik"** gerekçesiyle Türkçe kitaplarının basımından vazgeçince, bu alan özel yayınevlerince paylaşılmaya başlandı. İlkokul matematik kitabında uygulama ise, piyasa, özeller tarafından paylaşıldıktan sonra bakanlığın ilkokul matematik kitaplarının dağıtılması biçiminde oldu.

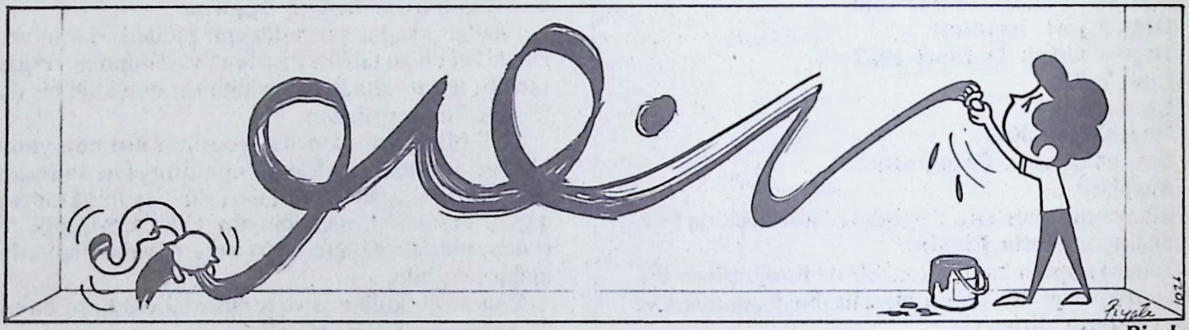
Durum böyle olunca, önceden ders kitabı bayileri bakanlığın dağıtım depoları önünde sabahlarken, şimdi başta Serhat Dağıtım olmak üzere, özel yayınevlerinin dağıtım merkezleri önünde sabahlamaya başladılar. Kitap kuyruklarında yer yer kavgalara tanık olunurken, iki gün sırasının gelmesini bekleyen kitabevi sahibi ancak 20 kitap alabiliyor.

Cağaloğlu'nda iki tür kuyruk var. Bir velilerin, öğrencilerin oluşturduğu perakendecilerin kuyruğu, ikincisi toptancıların kuyruğu. Toptancılar, kuyruğa bir gün önceden gelip nöbet değiştiriyorlar. Kuyruk gece de devam ediyor. Yeşilova Sefaköy'den gelen **Reşit Engöner, "Bekliyorsun sana 20 kitap veriyorlar. 20 kitap için 8-9 saat bekle. Tamamı kâr olsa değer mi acaba?"** diyor. Beylerbeyi'nden gelen Çamlıca Kırtasiye'nin sahibi **Mecit Alpago,** sabah 06.00'dan beri kuyrukta beklediğini söylerken, Ta-

rabya'dan gelen kırtasiyeci Ali Işık, kuyrukta çile çekmesinin nedenini **"Çocukları öğretmenleri sıkıştırıyor. Bu kitapları bulup öyle okula geleceksiniz diye. Çocuklar da bize geliyor"** biçiminde açıklıyor. Mecidiyeköy'den gelip, gece 03.00'te kuyruğa giren ve aynı gün saat 13.00'te hâlâ kuyrukta bekleyen Recep Şen, **"Soğukta ve ayakta bekliyoruz. Sigarakolik olduk"** derken yanında Yılmaz Erdil ekliyor: **"Sıraya dünden girdim. Bugün hâlâ vermediler. Bu sabah da dünden gelenler ile gece gelenler arasında kavga çıktı. İçerden tüm kitapları verseler bari. Sadece Türkçe iki ile matematik iki, üç ve beş var."**

Bakanlık geçen ayın başlarında ilkokullarda okutulmak üzere dört ayrı matematik kitabı saptadı ve duyurdu. Bu kitaplardan birinin de bakanlıkta komisyon tarafından yazımı sürdürülüyordu. Bu kitabın piyasaya verilmesi ancak okullar açıldıktan sonra gerçekleşebildi. Oysa bu alan daha geçen ay içinde özel yayınevlerince paylaşılmıştı. Resmi uygulamaya göre her ilçe Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü bakanlığın belirlediği ana ders kitaplarından birini kendi ilçesindeki okullarda okutulması için seçebiliyordu. Bunun için ilçesindeki okullardan kaymakamlık oluruyla iki öğretmen ve bir ilçe milli eğitim müdürlüğü görevlisinden oluşan bir komisyon kuruluyordu. İstanbul'daki ilçe milli eğitim müdürlüklerinin kendi bölgelerindeki ilkokullar da okutulması için seçtikleri matematik kitapları şöyle: **"Üsküdar:** Serhat Dağıtım, **Beşiktaş:** Serhat, **Sarıyer:** Serhat,**Kartal:** Serhat, **Bakırköy: Serhat, Kadıköy:** Serhat, **Şişli:** Bakanlığın, **Eyüp:** Serhat, **Gaziosmanpaşa:** Öğün Yayınları, **Fatih:** Serhat, **Eminönü:** Serhat (Eğer, bulunamazsa bakanlığın kitabı da alınabilecek), **Zeytinburnu:** Bakanlığın (Bulunamazsa Serhat), **Beykoz:** Serhat.

Serhat Dağıtım'ın ortaklarından Metin Kantik, niçin kitap yetiştiremediklerini, **"Bakanlık geç bildirdi. Ancak 19 eylülde baskıya geçebildik. Türkçe kitaplarında ise, dört tane Türkçe kitabı var, bunları ne kadar satacağımız belli olmadığından bir milyon 800 bin bastık"** biçiminde açıkladı. Kantik, **"Bakanlığın Türkçe kitabı piyasasından çekilmesinin kendi rakamlarını ne yönde etkilediği"** yolundaki bir soruya da, **"Dört kitap var. Talebin dörtte birini basmıştık. Ancak bize talep fazla olunca baskıyı sürdürüyoruz"** yanıtını veriyor.

Piyale

Dayak, 8-10 çocuk ve geçim sıkıntısı

YURDAGÜL ERKOCA — *14 ekim*

Ümraniye, Mustafa Kemal Mahallesi Sağlık Ocağı'ndayız. Gecekonduda yaşayan ev kadınını yani en alt gelir grubunda yer alan çalışmayan kadının hayata bakışını, beklentilerini, yaşantısını öğrenmek için konuşacak kadın arıyoruz.

Karşılaştığımız kadınların çoğu konuşmaktan kaçınıyor. Gerekçe olarak da "Çocuğu kapıda bıraktım", "Ocakta yemek var" gibi bahaneler gösteriyorlar. İçlerinden biri **Sultan Altun** görüşmeyi kabul ediyor. **Gülümser Ebe**'nin yardımıyla birkaç kadın daha bulunuyor. **Kısmet Çevik** geliyor. Ardından **Semra Çaykara, Menekşe Taşdemir, Elif Sevgi, Fatma Halis, Güllü Yıldırım, Firdevs Alışka.** Bir süre sonra **Ayşe Hanım, Çiçek Hanım, Emine Hanım...** Sağlık ocağının küçük bekleme odası kadınlarla doluveriyor.

"Kocalarımızdan memnunuz, hayattan memnun değiliz" diye başlayan konuşma, **"Allah kocaların belasını versin"**'le bitiyor.

Buradaki kadınların hemen hepsi Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelmiş. Kimi Elazığ'dan, kimi Diyarbakır'dan, Tunceli'den... Ve pek çoğu için cinselliğin yaşamlarındaki tek işlevi çocuk doğurmak. Yine pek çoğu cinsel yaşamlarını **"her akşam... her akşam..."** gibisinden sıkıntı ifadeleriyle anıyor.

İçlerinden biri sorularımızı şöyle yanıtlıyor:

— Kaç yaşındasın?

— **48 herhalde.**

— Kaç çocuğun var?

— **8 tane. Bizim bey yine de elinden gelse istiyor.**

— Çocuk mu?

— **Bilmem artık. Doktora da götürmüyordu. Geçen yıl, bundan sonra gebe kalırsam gidip aldıracağım, kaç lira olursa olsun dedim. Vardım doktor hanıma, dedim ki: "Doktor hanım buraya gelmeye gelmeye 8 tane doğurdum. Artık bir çare istiyorum." Ve çocuğu aldırdım.**

— Niye doğum kontrolü yaptırmıyorsun?

— **Çocuğu aldırdıktan sonra yaptırdım. Alet taktırdım.**

— Artık kocanla çocuk korkusu olmadan cinsel ilişkiye girebiliyorsundur?

— **Yok istemiyorum. Hiç istemiyorum. Ama istemesem bile geliyor. Her gece, her gece. 8 tane çocuğum oldu hiç istemedim. Ama mecburen...**
— Niye?
— **Bıkmışım artık istemiyorum.**

Bu sözler odadakileri kahkahaya boğuyor. O ana kadar hiç konuşmayanlar anlatmaya başlıyorlar. Odada bulunmayan bir komşuya haber salınıyor gelmesi için. Bu konuda oldukça dertli olduğu söyleniyor. Onun yerine komşuları anlatıyor: **"Kadıncağız dokuzuncuya hamile, karnı burnunda, adam izin vermedi ki aldırsın..."**

Bir diğeri şunları söylüyor: **"İstediğimi alamazsam, istediğimi yiyemezsem, niye çocuk yapayım diyorum bizimkine. Ne giyersen giy diyor. Ne diyeceksin. Sonunda gittim doğum kontrolü yaptırdım."**

"Haberi var mı kocanın" diye soruyoruz. Sorumuza şaşırıyor **"Var tabii"** diyor. **"Ben kocamdan habersiz bir şey yapar mıyım?"**
Yedi çocuklu bir diğeri lafa giriyor. **"Kocam istedikçe ben doğuruyorum. İstemiyorum diyorum ama kabul etmiyor ki adam."**
"Ben yine hamileyim" diyor 40 yaşındaki.
"Korkmuyor musun? Bu yaştan sonra tehlikeli olabilir?"
"Bilmiyorum. Şimdiye kadar bir tehlikesini görmedim. Görürsem doğurmam."

Sultan Altun'a dönüyoruz. 14 yaşında evlenmiş Sultan Altun, 10 yıllık evli. İlkokulu bitirdikten sonra ailesi okutmamış. Severek anlaşarak teyzesinin oğluna varmış. Uzun yıllar çocukları olmamış. Kocasıyla beraber tedavi olmuşlar. Nihayet bir kız çocukları doğmuş. **Altun**, kocasıyla ilişkisini anlatırken: **"Beyimle aramda şimdiye kadar bir problemim olmadı. Her konuda anlaşıyoruz"** diyor.

"Keşke evlenmeseydim, okuyup bir meslek sahibi olsaydım dediğin olmuyor mu?" şeklindeki sorumuzu, **"Tabii okumak isterdim; ama şimdi de çocuğum okusun istiyorum. Benim gibi olmasın. Benden daha iyi olsun. En azından bir hemşire olsun, bir ebe olsun, kendini kurtarsın"** diye yanıtlıyor.

Semra Çaykara 24 yaşında. O da 10 yıllık evli. O da severek evlenmiş kocasıyla. **Semra** sorularımızı şöyle yanıtlıyor.
— Evlilikten memnun musun?
— **Evlilikten memnunum ama, hayat şartları çok zor. Şimdiki aklım olsaydı hiç evlenmezdim, geçim çok zor.**
— Kocanla aranızda hiç sorun çıkmaz mı!
— **Çıkar. Yokluktan çıkar. Uyum sağlamamız çok iyi, ama yokluktan sorun çıkıyor. Çocukları istediğim gibi büyütemiyorum. İstediğim gibi giydiremiyorum. Okula gönderemiyorum. O zamanda kocamla kavga çıkıyor tabii...**

Konuştuğumuz kadınların tümü, hayat pahalılığı ve geçim sıkıntısından şikâyetçi. Sorunlar sıralanıyor:
"Sekiz yıldır İstanbul'daydım. Sekiz defa karşıya geçmedim."
"Moda olan bir şeyi alıp giyemeyiz, modası geçecek, ucuzlayacak biz alacağız."
"Aylıkçılığa alıştık. Her ay taksitçideyiz."
"Her öğün pilav, makarna, çorba."
"Kocalarınızla aranızda bir sorun çıkmaz mı? Bir şikâyetiniz yok mu?" diye soruyoruz.

Kısmet Çevik: "Ben yedi yıldır evliyim kocamdan memnunum."
Elif Sevgi: "Kocam fabrikada çalışıyor. Ben hastayım. Hastalıklı olduğum için kocam bana değmiyor."
Fatma Halis: "Kocam, savcı-hâkim çalışıyor ya, orada odacılık yapıyor. Geçim olmuyor, geçim olmayınca da huzursuzluk oluyor. Kocam iyidir."
Leyla Danişan: "3 yıllık evliyim. Kocamdan memnunum."

Güllü Yıldırım: "Kocam 45 bin lira maaş alıyor. Para yetmiyor ama ne yapacaksın? Çalışmak istedim adam çalıştırmadı. Köylü insanız, çalıştırmadı, biz de çalışmadık. Kocamla bir sorun yok Allah'a şükür."
Yanıtlar kısaca, **"Kocamızdan memnunuz, hayattan memnun değiliz"** de birleşiyor.

Menekşe Hanıma soruyoruz bu kez. **"Senin kocandan bir şikâyetin yok mu? Dövmesi, sövmesi?"**
"Olabilir niye olmasın? Tencere bekleyen çorbayı içer derler. Onlara katlanacan ki bir ev bark sahibi olabilesin. Öyle dövmeyle sövmeyle filan kaçıp gidersen olmaz. Kadınsın dövülürsün de sövülürsün de."
Emine Hanım giriyor söze:
"Memnun olmayıp da ne yapacağız canım. Beyinin istemediği bir şeyi yaparsan döver tabii. Yapma dediği işi tutarsan döver. Ama uyarsan niye dövsün?"

Firdevs Hanım kendi yaşamından bir örnek veriyor:
"Köyde rençberlik yapardık. Kocam yatar, ben de kalk iş yap derdim. Sen niye yapmıyorsun diye kalkar girerdi bana." Firdevs Hanım yine de hayatından memnun: **"Memnun olmayıp da ne yapacağım? Onu mahkemeye mi vereceğim sekiz çocukla"** diyor.

Çiçek Hanım alıyor sözü:
"Benimki yemeğe titizdir. Yemeği geldiği zaman hazır olacak. Hazır etmezsem döver. Öyle yok yere girişmez."
"Sizler niye evlendiniz" diye soruyoruz. Yanıt yine **Firdevs** Hanım'dan geliyor:

"Niye evlenmeyelim. Kadınlar evlenmeyip de ne yapacak. Kadını Allah ne için yaratmış. Evlenmeyip orada burada sürtsün mü?"
Bu konuşmaların ardından yine bir gürültü kopuyor. **"Haklı yere"** yenilen dayaklar anlatılıyor. **Sultan Altun** sesini biraz yükseltiyor: **"Şimdi kadının bir hakkı var mı, lafı geçiyor mu erkekten önce?"**

İçlerinden biri konuşmamızı sonluyor:
— **Allah belalarını versin.**
— Kimin?
— **Kocaların.**
— Hani memnundun hayatından.
— **Benimkinin değil canım. Hepsinin.**

KAVRAM DERSANESİ
Üniversiteye hazırlamada iddialıyız
Lise Sonlar 12 Ekim
Beklemeliler 18 Ekim (Sabah) - 17 Ekim (Akşam)
Laleli 528 64 37, Şehzadebaşı 522 75 74

Cumhuriyet
62. Yıl: Sayı 21959 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 15 Ekim 1985 Salı

MERKEZ DERSANELERİ
ÖSS-ÖYS Hazırlık 19 Ekim-21 Haziran
Askeri Fen Lisesi-Kolej
hazırlık kursları-kayıtları devam etmektedir.
İstanbul: Laleli Mesihpaşa Cad. 527 40 92
Edirne, Kaleiçi 31 59, Lüleburgaz 41 59

Harçlar Yasası değişiyor

Otolu yaşama zam geliyor

OTOLU YAŞAM HARCI

Taşıt tescili: *5 bin lira*
Teknik muayene: *3 bin lira*
Ruhsat harcı: *5-50 bin lira*
Sürücü belgesi: *3-10 bin lira*
Vizeler: *1000-2.500 lira*

TELSİZLİ YAŞAM HARCI

El telsizleri: *10 bin lira*
Sabit telsizler: *20 bin lira*
Taşıt telsizleri: *30 bin lira*
Telsiz-telefon: *50 bin lira*
Kapalı devre TV: *50-200 bin lira*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Hükümet tarafından TBMM Başkanlığı'na sunulan yasa değişikliği ile her türlü telsiz için harç getiriliyor, trafik harçları artırılıyor, damga vergisini 10 katına kadar artırma yetkisi Bakanlar Kurulu'na veriliyor ve değerli kâğıt bedelleri de yeniden belirleniyor.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca Harçlar Yasası'nda yapılması öngörülen değişikliğe göre "trafik taşıt tescilleri"nde taşıtın cinsine göre 150 lira ile 3 bin lira arasında alınan harç miktarı 5 bin olacak. "Teknik muayene" harçları 125-250 liradan 3 bin liraya, "Ruhsat harçları" 1500-15 bin liradan 5 bin - 50 bin liraya yükselecek. "Sürücü belgesi" harçları da sınıflarına göre 3 bin - 10 bin arasında değişecek. Sürücü belgesi harçları halen en az 300, en çok 1500 lira olarak alınıyor. "Sürücü belgesi vizeleri" de yine sınıflarına göre bin ile 2 bin 500 lira arasında değişen harçlarla yapılacak. Bugünkü vize işlemleri 150-500 liraya yapılıyor. Tasarı, "trafik muav harçları"nı da bin liraya yükseltiyor.

Harçlar Yasası'nda yapılması öngörülen değişikliğe göre "halk bandı el telsizleri"nden 5 yıl için 10 bin, "sabit telsizler"den 20 bin ve "taşıt telsizleri"nden 30 bin lira harç alınması hükmüne yer veriliyor. "Telsiz telefon" cihazlarından ise 50 bin lira harç alınması öngörülüyor. TRT tarafından izin verilecek "kapalı devre televizyon" ruhsat harçları da kanal sayısına göre 50 bin lira ile 200 bin lira arasında değişiyor.

Yasa tasarısında, spor kulüplerinin anonim şirket haline dönüşmelerini teşvik amacıyla, kulüplerin sermaye olarak koydukları gayri menkullere harç istisnası tanınması kararlaştırıldı. İflas borçları yüzde 2'ye, konkordato işlemlerinde uygulanan harç oranı da binde 5'e düşürüldü.

Arsa ve arazi üzerinde yeniden inşa edilecek bina ve tesislerin tescilinde Emlâk Vergisi değeri üzerinden binde 30 oranında harç ödenecek. Sosyal mesken ve işçi evleri için harç oranı ise binde 15 olarak uygulanacak. Tapu ve kadastrolamada asgari

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HERKESE FATURALI YAŞAM 10. Sayfada

DSP'nin kuruluş tarihi 15 kasım

Rahşan Ecevit: *Uygulamadaki zorluklar nedeniyle kurucu sayısı binin altında tutulacak.*

SODEP'li Sav: *DSP konusunda konuşmama kararı aldık.*

HP'li Şahin: *Sanırız DSP kurulduktan sonra SHP ile birleşir.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — DSP Kuruluş Hazırlıkları Bürosu'ndan Rahşan Ecevit, DSP'nin kuruluş hazırlıklarının tamamlandığını belirterek, **"Kuruluş için resmi başvuru, 15 kasım cuma günü yapılacak, ertesi gün de kurucular toplanacaktır"** dedi.

Rahşan Ecevit'in dün yaptığı yazılı açıklamada, resmi kurucu sayısının yaklaşık binin altında tutulacağı ifade edilerek aynen şöyle denildi:

"Demokratik Sol Parti'nin kuruluş hazırlıkları tamamlanmıştır. Bazı teknik çalışmalar da sona

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

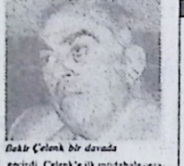
SODEP-HP İL BAŞKANLARI NE DİYOR? 9. Sayfada

İŞÇİ KADIN — Çoğu oyun yaşındayken kendini tezgâh başında bulmuş.. (UĞUR GÜNYÜZ)

Bekir Çelenk öldü

Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi'nde çeşitli kaçakçılık suçlarından tutuklu olarak yargılanan 51 yaşındaki Bekir Çelenk, dün Mamak Askeri Cezaevi'nde kalp krizi geçirdi ve Gülhane Askeri Hastanesi'ne kaldırılırken ambulansta öldü.

Bekir Çelenk bir davada

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Çeşitli kaçakçılık suçlarından Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 4 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde idam istemiyle tutuklu olarak yargılanan Bekir Çelenk (51) dün kalp yetmezliğinden öldü.

Uzun süredir kalbinden rahatsız olan Bekir Çelenk, dün tutuklu bulunduğu Mamak Askeri Cezaevi'nde saat 15.45 sıralarında bir kalp krizi geçirdi. Çelenk'e ilk müdahale cezaevi doktoru tarafından yapıldı, ancak müdahalenin yeterli görülmemesi üzerine hazırlatılan bir ambulansla Gülhane Askeri Tıp Akademisi'ne nakledilen Bekir Çelenk yolda öldü.

Garnizon Komutanı Korgeneral **İbrahim Türkgenci**, Çelenk'in cenazesinin halen Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde bulunduğunu ve

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

Kim kimdir?

Papa davasında adı 'kilit adam' olarak geçiyordu

Kilis doğumlu olan Bekir Çelenk, hayata doğduğu ilçede kaçakçılık yaparak atıldı. Daha sonra Ankara'ya yerleşen Çelenk, Anafartalar Caddesi'nde bir yakını ile birlikte saatçilik yaptı. Bekir Çelenk, 1960 öncesi İstanbul'a giderek burada da kaçakçılık yapmaya başladı. İstanbul'da kazandığı para ile ünlü kaçakçılardan M.Mehmet Gülekçi'den Pyerloti Oteli'ni satın aldı. Daha sonra İsviçre'ye yerleşen Çelenk Biyen kentinde Montres Falcon ve Lie Lokx adlı şirketlere ortak oldu. Mehmet Zeki

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

Sosyalist Enternasyonal büro toplantısı bugün

İnönü: Son 10 yılda itibarımız bu kadar düşmemişti

SODEP *Genel Başkanı konuk olarak katılacağı Sosyalist Enternasyonal Büro toplantısı için geldiği Viyana'da Türk işçi ve öğrencilerle bir toplantı yaptı. İnönü, "Sosyalist Enternasyonal'e girmemiz, Türkiye açısından önemlidir" dedi.*

MEHMET İNHAN

VİYANA — Sosyalist Enternasyonal Büro toplantısı bugün Viyana'da başlıyor. Sosyalist Enternasyonal Büro toplantısına konuk olarak katılan Erdal İnönü, **"Son 10 yılda dışarıda itibarımız bu ölçüde düşmemişti. Sosyalist Enternasyonal'e gir-**

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

Kadın

MERAL TAMER'in inceleme-röportajları ve Cumhuriyet-Veri Araştırma işbirliğiyle gerçekleşen anketin sonuçları. 12. Sayfada

Günde 15 saat çalışanlar...

Genç yaşta emekli olanlar...

ÖNEMLİ BULGULAR — Goldstein (oturan) ve Brown'un birlikte yürüttükleri çalışmalar sonunda ortaya çıkardıkları bulgular, damar sertliği ve kalp hastalıklarının önlenmesini ve tedavisini kolaylaştıracak.

Tıp Nobel'i kolesterol uzmanı iki Amerikalının

STOCKHOLM, (AP) — 1985 Nobel Tıp Ödülü, Amerikalı bilim adamları Michael S.Brown ile Joseph L. Goldstein'a verildi. Nobel Enstitüsü tarafından yapılan açıklamada, iki bilim adamının kolesterol metabolizması ve kolesterolün yol açtığı hastalıklar konusunda yaptıkları çalışmalar nedeni

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'de)

Türk-Yunan rekabeti dış uzayda

***BM** bünyesinde çalışan 'Dış Uzayın Barışçıl Amaçlarla Kullanılması Komitesi'nin gündeminde 'dış uzayın sınırlandırılması' da var.*

***Türkiye,** bu konuda BM kayıtlarına geçen açıklamasında, sınırlandırmanın "hakkaniyet ilkesi" uyarınca yapılmasını savundu. İlkenin arkasında yatan ise Türkiye'nin Ege'deki duruma ilişkin kaygıları.*

SEDAT ERGİN

NEW YORK — Birleşmiş Milletler'de dış uzaya ilişkin olarak yürütülen çalışmalarda ortaya çıkan ilginç bir gelişme Türkiye ile Yunanistan arasında Ege üzerindeki egemenlik haklarını konu alan anlaşmazlıklarda 21. yüzyıla doğru yeni bir soruturum

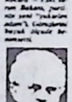
(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

EMİROĞLU'NDAN SÜLEYMAN BULGARİSTAN'A TEPKİ 8. Sayfada

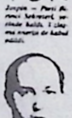
Batı Avrupa'da sosyal demokrasi

Rocard — Eski Tarım Bakanı, partide yeni "yakışıklı adam". Gençlerin büyük ölçüde beğenisini...

Jospin — Parti Birinci Sekreteri, ortada kaldı. 1 çizgi ...de kabul edildi.

Fabius — Partinin 'gerçekçilik' ve 'başarıları' ...Başbakan.

***B**ugünden başlayarak, Batı Avrupa ülkelerindeki sosyal demokrat sosyalist partilerin güncel durumlarını, yaşadıkları sorunları, iç tartışmalarını, politikalarındaki değişiklik eğilimlerini vb. o ülkelerdeki muhabirlerimizin değerlendirmeleriyle sunacağız. Önceki gün büyük kongresini tamamlayan Fransız Sosyalist Partisi ile başlıyoruz.*

Fransa: Yeni sosyalist 'gerçekçilik'

SABETAY VAROL

PARİS — Fransız Sosyalist Partisi'nin 2 yılda bir yenilenen ulusal kongresi önceki akşam sona erdi. Greenpeace olayı ve ülkedeki ekonomik bunalım nedeniyle olumsuz başlangıç koşullarında açılan kongre, önceden beklenebileceğinin tersine 1971'de kurulan bu partinin tarihindeki en başarılı kongre olarak sayıldı.

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

Kiralardan şikâyet eden kadınlara öğüt...

Özal: Altın bilezikleri toplu konuta yatırın

FARUK BİLDİRİCİ

ANTAKYA İÇEL — Başbakan Turgut Özal'ın yurt gezisinin ilk gününde yurttaşlar kendisine su yokluğundan ve kiraların yüksekliğinden yakındılar. Özal, ev kadınlarına hitaben **"Kiralardan şikâyet ederseniz bileziklerinizi satın, toplu konut kooperatiflerine girin"** dedi. Özal, İskenderun Demir Çelik tesislerinin üçüncü yük fırınını hizmete açtı, Yarseli Barajı'nın temelini attı.

Adana Havaalanında Devlet Bakanı Vehbi Dinçerler tarafından karşılanan **Özal**, daha sonra **"Petek"** otobüsüyle İskenderun'a hareket etti. Yol boyunca **Özal "Toprak su bekliyor, su hayattır, su tüneli ovamıza şarttır", "Aşağı Ceyhan ovasına su bekliyoruz"** gibi isteklerle karşılandı. Özal bir ara Ceyhan yakınlarında pamuk işçilerinin çadırlarını gezdi. Urfalı işçi Mehmet Keser, 10 kişi çalıştıkları halde yine de geçinemediklerini söyledi. Bir orman köylüsü **"ekmeğinin kesildiğini"** belirtti, **"köylü sizden imdat bekliyor"** dedi. Bazı üreticiler, Özal'ın yanına gelerek pamuk ve soyanın ellerinde kaldığını, taban fiyatın düşük olduğunu söylediler. Özal, Urfalı işçilere **"Urfa'da baraj bitince buraya gelmeyecek, orada çalışacaksınız"**, üreticilere de **"Bu sene Çukobirlik iyi çalışıyor. Pamuğun fiyatı da iyi"** dedi.

Dinçerler, otobüste kendisiyle sohbet eden gazetecilere **"Allaha şükür, ben seviniyorum vallahi. Allah Emiroğlu'na yardımcı olsun"** dedi. Bu sırada arkasını dönen **Özal**, gazetecilere **"Konuşturmayın"**, Dinçerler'e de **"Sen de konuşma"** şeklinde talimat verdi. **Dinçerler, SEKA'nın** kendisine bağlanmaması konusundan memnun olup olmadığına ilişkin soruya **"Biz patronun yaptığı her işten memnunuz kardeşim. Bize "özel kalem müdürü ol" dese, başüstüne der, gideriz. Onun için üzülmeyin"** dedi. Bu arada Özal, HP Genel Başkanının **"Özal sivil lider değil"** sözlerini anımsatan gazeteciye **"Aldırmayın, o söyler, farketmez"** dedi.

***B**aşbakan, İskenderun'da 3. yüksek fırını hizmete açtı, bir barajın temelini attı. Üretici "su" istedi.*

***Ö**zal, gazetecilerle konuşan Dinçerler'i, "Konuşma", gazetecileri de "Konuşturmayın" diye uyardı.*

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'de)

ANAP İL BAŞKANLARININ ANKARA TOPLANTISINDAN 8. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

İrtica Sorunu?..

Cumhuriyet, eski adıyla "irtica" yeni adıyla "gericiliğe" karşıdır; vicdan özgürlüğünden yanadır. Cumhuriyet'le birlikte kurulan gazetemiz, çağdaşlaşma yoluna tıkayan bütün engellerin kaldırılmasını ve bilimin ışığında yürünmesini, uygarlaşmanın gereği saymaktadır. Vicdan özgürlüğü, demokrasinin temel taşıdır. Vicdan özgürlüğünden yoksun bir toplumda zaten fikir özgürlüğü söz konusu olamaz.

Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurarken neyi düşünmüştü? Osmanlı devletinin yurttaşın vicdanı üzerine yığdığı baskıları kaldırmak ve kişinin inançları ile baş başa bırakmak temel amaçtı. Bunun içindir ki devlet laikleşmiş, eğitimde zorunlu din dersleri kaldırılmış, bilimsel düşünce benimsenmiştir. Laik düşünceli yurttaşlar, milli eğitimle kuşaktan kuşağa çoğalacaklar, laiklik doğallaşarak, çoğunluğun dünya görüşüne dönüşecek, fikir özgürlüğü de bu çerçeve içinde demokrasinin kavrağını oluşturacaktı.

Ne yazık ki demokrasinin bu "olmazsa olmaz" koşulu uzun süreden beri ayaklar altına alınmıştır. İktidarı ele geçirmek ve iktidarı ele geçirdikten sonra da koltuklarda daha uzun süre oturabilmek için din duyguları sö-

* * *

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Haliç'in 'infaz savcısı' Dalan, yıkımları anlattı

FÜSUN ÖZBİLGEN'in röportajı 8. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Hangisi Doğru?..

Laiklik, devletimizin temel direğidir. Bu yüzden laiklik ilkesine çok önem veriyoruz. Verdiğimiz için de TRT'de laiklik konulu, tek yanlı ve yönlü açıkoturumlar üzerinde duruyoruz. TRT Yönetim Kurulu üyesi olduğu için kendisinde tek yönlü ve yanlı açıkoturumları yönetme hakkı bulan değerli nörolog Prof. Dr. Ayhan Songar üzerinde de bu nedenle

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

DÜNDAR'IN TV PROGRAMINDA SORU YAĞMURU

Giray: 'konut açığını' 10 dakikada kabul etti

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Uğur Dündar'ın hazırladığı **"Vatandaş Soruyor"** programının çekimi dün yapıldı. Konut sorununun ele alındığı ilk bölümün çekimine katılan vatandaşlar **"Program az geldi"** diye itiraz ettiler, çağrılı oldukları halde soru sorma olanağı bulamayan 50'ye yakın kişi çekimin sona ermesinden sonra Bayındırlık ve İskan Bakanı Safa Giray'ı uzun süre bırakmadılar ve sorularına yanıt vermek zorunda bıraktılar.

TRT Genel Müdürlüğü'nde çekilen ve bu saat 15 dakika süren "Vatandaş Soruyor" programının ilk bölümünde bakanın

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

Batı Avrupa'da sosyal demokrasi

Fransa: Yeni sosyalist 'gerçekçilik'

SABETAY VAROL — *15 ekim*

PARİS — Fransız Sosyalist Partisi'nin 2 yılda bir yenilenen ulusal kongresi öncesi akşam sona erdi. Greenpeace olayı ve ülkedeki ekonomik bunalım nedeniyle olumsuz başlangıç koşullarında açılan kongre, önceden beklenebileceğinin tersine 1971'de kurulan bu partinin tarihindeki en başarılı kongre olarak sayıldı.

Fransa'nın çeşitli yerlerinden gelen 2 bin kadar sosyalist delege, mart 1986'da yapılacak parlamento seçimleri öncesinde, partideki dört akımın üzerinde ittifaka varılan bir "**sentez**" bildirgeyi onayladılar.

1981'de kazandığı iktidarı 1986'ya kadar götürecek olan Fransız Sosyalist Partisi'nin son kongrelerinden çıkan sonuçlar şöyle özetleniyor:

1. **Lionel Jospin**, Parti Birinci Sekreteri olarak görevini sürdürecek. Başbakan **Laurent Fabius**, kongreden en kazançlı çıkan politik lider.

2. Kişisel olarak beklenen başarıyı gösteremeyen eski Tarım Bakanı ve "**yenileşme**' yanlısı kanadın lideri **Michel Rocard**, görüşlerini büyük ölçüde benimsetti.

3. Fransız Sosyalist Partisi, B. Alman ve İngiliz partilerini andıran ve ülkedeki sol potansiyele egemen geniş tabanlı sosyal demokrat bir parti olma yolundaki engellerden temizlenmiş oldu. Fransız Sosyalist Partisi, yakın zamana kadar Fransa'daki 2. sol parti görünümündeydi. Solun en güçlü partisi olan Fransız Komünist Partisi ise öncülüğü Sosyalist Partisi'ne kaptırdı. Sosyalistler, FKP'deki bu gerilemenin bundan sonra da durmayacağını ve bu partinin kemikleşmeye doğru gitmekte olduğuna inanıyorlar.

Kongre öncesinde 1981 yılından beri ele geçirdikleri iktidar, sosyalistlere pek yaramış gözükmüyordu. Uzun yıllar muhalefette kalmanın verdiği hırsla 1981'de devlet mekanizmasına el atan sosyalistler, hem muhalefet döneminde özlemini duydukları ve vaat ettiklerinin birçoğunu gerçekleştiremediler, hem de zorlu bir ekonomik bunalım döneminde acılı bir yönetim deneyi yaşadılar. Birçoğu 20 yıllık hayallerinin devlet yönetimi gerçeğinin değirmeninde öğütüldüğünü görüyorlardı. Kimisi "**sosyalizm**" idealine bağlı kalmayı öne çıkarıyor, birçoğu "**gerçekçiliği**" ve "**nesnel koşulların belirleyiciliğini**" yeğliyordu.

Kongrenin başladığı cuma gününe kadar parti genel merkezinin bulunduğu Solférino sokağındaki binada, İkinci Enternasyonal'in yaşlı kanadı SFIO'nun (İşçi Enternasyonali Fransa Şubesi), 1969 cumhurbaşkanlığı seçimlerindeki adayı Marsilya Belediye Başkanı **Gaston Deferre**'in yüzde 5 oy alması üzerine "**topluca intihar**"ından sonra 1971'de kurulan Sosyalist Parti'de sadece, 1974'te katılan partinin asi çocuğu Michel Rocard tartışılıyordu.

Kongre sonrasında ise bütün gözler, 1986 parlamento seçimlerine yönelmiş durumda.

Solférino sokağındaki orta büyüklükte bir bakanlığı andıran binada, kongre öncesinde bir parti yöneticisi ile görüşüyorduk. Bize şunları söyledi:

"**Herkesin kafası karışık. Parti militanları inandıkları birçok değerin iktidar sorumluluğu altında eriyip gittiğini yaşadılar. Tüm sondajlarda Fransa'nın en sevilen adamı olmaya devam eden Michel Rocard, birçoğumuza bir cankurtaran simidi gibi geliyor.**"

1958'de Cezayir Kurtuluş Savaşı'nın altından kalkamayan eski Başkanlarından **Guy Mollet**'nin, Fransız sosyalizmininin 60 yıldır savunduğu "**nisbi temsil**" ve parlamentonun üstünlüğü ilkelerini çiğneyerek iktidarı kendi elleriyle General **De Gaulle**'e teslimiyle hızlanan SFIO'nun çöküş süreci 1969'daki seçim hezimetiyle tamamlanmıştı. Mevcut Sosyalist Parti, SFIO'nun içeriğini yitirmiş enkazı üzerinde komünist olmayan solcu aydınların katılımıyla kurulmuştu. Bu aydınların çoğu, Radikal Parti kökenliydi. Fransız sosyalizminin babalarından sayılan **Jules Gueste** geleneğinin son temsilcisi Guy Mollet silinmiş, **Jean Jaures, Leon Blum** ve radikal kanattan gelme **Pierre Mendes-France**'ın takipçisi **François Mitterrand**, 1970'te geliştirdiği Fransız Komünist Partisi ile ittifak startejisi sayesinde yeni partinin liderliğine getirilmişti.

Fransız Sosyalist Partisi'nin merkezi, Solférino sokağındaki binasına 1980 yılında taşındı. Binanın mal sahibi, güçlü öğretmen sendikal kuruluşu olan FEN. Sosyalist Parti'nin büyük taban desteğini öğretmenler ve kamu kesiminde çalışan diğer ücretliler oluşturuyor. FEN içinde üç ana sendika mevcut. Sosyalistlerin egemen olduğu ilkokul öğretmenleri sendikası sayıca üstün oluduğu için, FEN'e de egemen. Lise öğretmenleri arasında ise komünist partililer çoğunlukta.

Öğretmen sendikalarındaki üstünlüğe rağmen, Fransız Sosyalist Partisi, Batı Avrupa'nın işçi kuruluşlarıyla organik bağı olmayan tek büyük partisi. Yakın zamana kadar Sosyalist Enternasyonal'de bu özelliği ile istisna teşkil ediyordu. Diğer Güney Avrupa ülkelerinde sosyalist ve sosyal demokrat partilerin birden bire güçlenmesiyle tek örnek olmaktan çıktığı söylenebilir.

Toulouse'daki ulusal kongrenin hazırlık kongrelerinde yüzde 30 oy alarak parti içi dengeyi altüst eden Rocard, Fransa'nın son zamanlarda adından en çok söz edilen siyaset adamı. Önümüzdeki dönemde ön plana çıkacağına kesin gözüyle bakılıyor. Fransız Sosyalist Partisi'ndeki gelişmeleri ve Rocard olgusunu anlamak için Fransız Sosyalist Partisi'ndeki kendi içinde örgütlenmiş dört akımı ayrı ayrı ele almakta yarar var. Bu akımlar, güçleri oranında merkez organlarını ve milletvekilliklerini paylaşıyorlar. Nisbi temsil, bu partinin her kademesinde uygulanan değişmez bir ilke.

Bu 4 akım şöyle sıralanıyor:

1. Mitterrand akımı: Partinin çoğunluk grubu olan Mitterrand akımı, kendi içinde en az homojen olanı. Kabaca diğer akımlara mensup olmayanların toplandığı grup diyebiliriz. "**Yenileşmeci ve pragmatik**" Başbakan Laurent Fabius, Parti Birinci Sekreteri Li-

onel Jospin, partinin 2 numarası ve eski FKP üyesi Marksist **Jean Peperon,** gene Marksist olduğunu ilan eden Mitterrand'ın en sadık adamlarından CGT üyesi İçişleri Bakanı **Pierre Joxe** SFIO ağalarınan **Gaston Deferre** eski Savunma Bakanı ve Greenpeace olayının kahramanı **Charles Hernu,** bu akımın bellibaşlı isimleri.

2. Pierre Mauroy akımı: 1981-84 arası Başbakanlık yapan Mauroy, gücünü, Kuzey Fransa'daki iki federasyondan alıyor. Bu iki federasyon, Fransa'nın Sosyalist Partisi'ne bağlı en güçlü işçi tabanını oluşturuyor. Bu yüzden Sosyalist Parti'nin en sosyal demokrat kanadı sayılıyor.

3. CERES adı verilen partinin sol kanadı: Liderliğini Milli Eğitim Bakanı **Jean-Pierre Chevenement** yapıyor. Mitterrand, sosyalist-komünist itifakı stratejisini Sosyalist Parti'nin Fransız soluna egemen olup oylarını arttırması için bir politik hamle olarak yorumlarken, Chevenement ve arkadaşları, iki partinin uzun vadede bütünleşmesi olarak değerlendirdiler. Ancak FKP'nin Avrupa komünizminden uzaklaşarak yeniden Sovyet güdümüne girmesiyle bu kanat gücünü yitirdi.

4. Michel Rocard akımı: Partinin en anti-Marksist grubu. Zekâsı ve devlet yönetimindeki yetkinliğiyle halk arasında çok sevilen Rocard, partinin **"kendini yenilemesi ve eski tabulanndan sıyrılması"** gerektiğini 1974 yılından beri tekrarlıyor. Önemli sanayi kuruluşlarında ve bankacılık sektöründe 1981'den sonra gerçekleştirilen devletleştirmeleri, o sırada hükümet üyesi olduğu halde eleştiren Rocard, bu şirketlerin yalnızca yüzde 51'inin devlet tarafından satın alınması gerektiğini savunuyor.

Kemal Gökhan

İrtica?..

İLHAN SELÇUK — *16 ekim*

Tutucu ile gerici bir değildir.

Tutucu, var olan düzeni korumaya (muhafaza etmeye) çalışır; adı üstünde *"muhafazakâr"*dır. Gerici, var olan düzeni korumaktan da öte, eskiyi yeniden canlandırmaya çalışan, geçmiş bir çağı diriltmek için uğraşan adamdır; adı üstünde "mürteci"dir.

Her iki sözcük de Türkiye'de icat edilmemiştir; *komünizm, sosyalizm, faşizm, kapitalizm, nasyonalizm* gibi *"kökü dışarda"* siyasal kavramlardır; Batıdan alınmışlardır. Gericilik, "reactionisme"in; tutuculuk "conservatisme"in çevirisidir. Ülkemizde siyasal yaşam, kapitalizmin gelişmesiyle eski yapılardan kurtulunca; otomobili, radyoyu, televizyonu ithal eder gibi, sözcükleri de Batıdan aldık; ama kavramlar üzerinde derinlemesine düşünmeden kalıplara önem verdik.

Bilim üretmeden teknolojiyi almak gibi bir şeydir bu...

★

Mustafa Kemal Atatürk'ün tutuculuk (muhafazakârlık) konusunda düşüncesi kesindir:

"— Tutucu o adamdır ki, nehrin sularını elleriyle tutmak ister; avuçlarında biraz çamur kalır."

Devrimci bir insanın böyle düşünmesi kadar doğal bir şey yoktur; biz de devrimci olduğumuz için tutucular için düşüncemiz budur.

12 EYlül marifetiyle iktidarın orta direğine çakılan ANAP'ın programında *"muhafazakâr"* olduğu yazılıdır. Batı demokrasilerinde tutucu partilerin yeri ve önemi bellidir; eğer Batı Demokrasisine özeniyorsak, ya da gerçekten çok partili demokrasiyi savunuyorsak, muhafazakâr bir partinin iktidar yarışmasına katılmasını da doğal görmemiz gerekir.

Doğal olmayan nedir?

Dışardan ABD desteğiyle ve içerden tepeden inme yöntemlerle iktidara giden yolu tutucu partiye açmaktır.

★

Türkiye'deki muhafazakâr partiler, Batıdakilere benzemezler; fikir özgürlüklerine karşıdırlar; var olanı korumak yerine eskiyi diriltmek çabasında gerici akımları savunurlar; cumhuriyet devrimlerinden sonra kurulmakla birlikte, Osmanlı değer yargılarını gündemde tutarlar.

Gerçekte bu partilerin kimlikleri tutucu değil, gericidir.

Birkaç örnek:

Demokrat Parti iktidara geçtiğinde Türkiye'nin minarelerinde ezan Türkçe okunuyordu; Ziya Gökalp'in istediği bir değişimdi bu ama DP ezanı Arapçaya

çevirdi, var olanı muhafaza etmedi, daha eskiye döndü.

Yürülükteki *"anayasa"*'yı da DP, bir kanunla *"Teşkilatı Esasiye Kanunu"*'na dönüştürdü; demek ki var olanı korumadı, daha eskiyi diriltti.

12 Eylül'den sonra ortaöğretimde din dersleri *"mecburi"* oldu. Atatürk devrimleriyle gerçekleşen ve yarım yüzyıldan beri uygulanan laik öğretime son verilmiş; Osmanlı'ya dönülmüştü. Bu tutucu değil, gerici içerik taşıyan siyasetin büyük kararıydı.

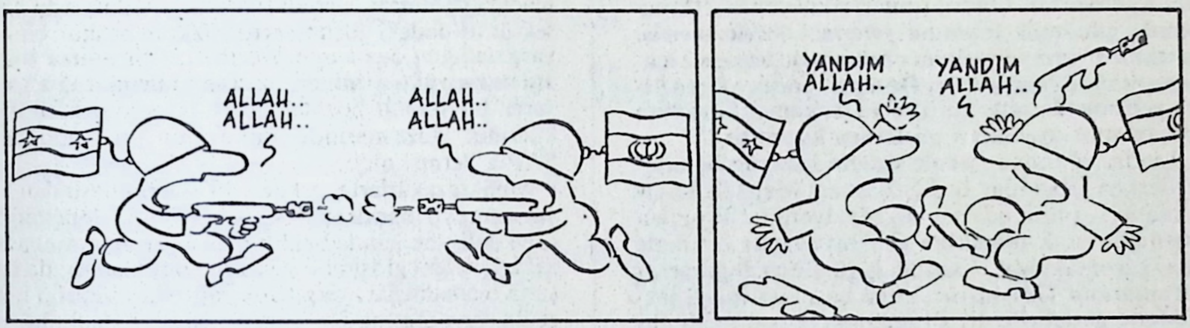
*

Dışa bağımlı sermayenin iktidarları, ülkemizde tutuculuğu gericilikle yoğurarak uygulamışlardır.

Gericilik, ne sıradan yurttaşın çember sakalındadır, ne de takkesindedir; gözü kapalı kadınımızın başörtüsünde ya da çarşafında gericiliğin kaynağını aramak yanılgıdır, aldatmacadır. İrtica denen akımın kaynağı, kökeni, desteği, yöneticisi; sermayenin Amerika ile kotardığı büyük ortaklıkta yatmaktadır.

Ancak bu tezgâhın dokuduğu politika, aradan geçen kırk yıl içinde bir kavşak noktasına yaklaşıyor. Ortadoğu'da Amerika'ya karşı İslamcı akımlar güçleniyor; İslam radikalizmi adıyla gündeme giriyor; Türkiye'yi de yalıyor.

Bu değişim yakın gelecekte büyük sermaye ile Amerika ilişkilerini tehdit edecek bir düzeye ulaşabilir mi?

Kâmil Masaracı

Batı Avrupa'da sosyal demokrasi

İsveç: Daha çok özgürlük...

YAVUZ BAYDAR — *16 ekim*

STOCKHOLM — İsveç Başbakanı **Olof Palme**, yeni yasama dönemine giren parlamentoya hükümet programını sunduktan 4 gün sonra, 4 ekim cuma günü hükümetini iki yeni bakanlıkla takviye edeceğini açıkladı. Doğa kirliliğini yaratan sorunlarla uğraşacak **"Çevre"** Bakanlığı'na **İngvar Carlsson**, Ücretler Bakanlığı'na da **Bengt Johansson** atandılar.

Bu, seçimlerden sonra hemen herkesin beklediği bir gelişmeydi. Çevre kirlenmesi, asitli yağmur ve abdest gibi bazı kimyevi maddeler, Palme hükümetinin görev süresi boyunca kamuoyunda ilgi ve kaygı konusu olmuş, bu konuda bir bakanlık oluşturulması ile ilgili istemler basına da geniş ölçüde yansımıştı.

Memur ve işçi örgütlerini, ücret istemlerinin Maliye Bakanlığı içinde yarattığı tedirginlik, hükümete ücret sorunlarını çözümleyecek bir bakanlığın eklenmesine ilişkin istekleri arttırmıştı.

İsveç Sosyal Demokrat İşçi Partisi (SAP) içindeki gelişmeleri yakından izleyen siyasi gözlemciler, kurulan iki yeni bakanlığın, Genel Başkan Olof Palme, Başbakan Yardımcısı **İngvar Carlsson,** Maliye Bakanı **Kjell-Olof Feldt** ve Sosyal Yardım Bakanı **Sten Andersson**'dan oluşan dörtlünün parti içindeki gücünü daha da pekiştirdiğini öne sürdüler.

Maliye Bakanlığı'nda müsteşar olan **Bengt Johansson,** aynı zamanda Kjell-Olof Feldt'in **"sağ kolu"** olarak biliniyor. Çevre Bakanlığı'na atanan ve 1982'den bu yana Başbakan Yardımcılığını sürdüren **İngvar Carlsson** ise, Genel Başkan Olof Palme'nin parti içindeki en yakın **"silah arkadaşı"**. İdeolojik konularda Palme'nin başdanışmanı olan Carlsson, bu nedenle basında **"gelecek bakanı"** ya da **"düşünce bakanı"** olarak tanınıyor.

İngvar Carlsson, 6 bölümden oluşan ve **"Halkın Elindeki Gelecek"** adını taşıyan yeni ideolojik programı geçen yıl eylül ayında yapılan SAP kongresinde tartışmaya açarken, İsveç sosyal demokrasisinin tarihinde yeni bir dönemin başladığını şu sözlerle belirtiyordu: **"Yeni ideolojik program, oy hakkının sağlanması, refah devletinin kurulması ve iş hayatının demokratikleştirilmesi yolunda biz sosyal demokratların verdiği savaşın dördüncü aşamasıdır: Bu ülkede yaşayanların, tüm siyasi kararlara etkin biçimde katılması aşamasıdır."**

Carlsson'un imzasını taşıyan ideolojik program, **"iş ve adalet"** ilkeleri üstüne kurulmuş, herkese iş olanağı sağlanmasını ve refah düzeyinin korunup geliştirilmesini öngören bir dizi öneriden oluşuyordu. Programda, kişi özgürlüklerinin ve kamu hizmetlerinde seçme özgürlüğünün arttırılması ve üretime hız verilmesi gibi konulara öncelik verilmişti. SAP 'ın 1990'lara kadar temel stratejisinin saptandığı programa göre, önce ülkedeki ekonomik dengesizliklere son verilecek, sanayinin üretim gücü ve yatırım hızı arttırılacak, bireylere (okul, yuva ve doktor gibi) kamu hizmetlerinde, ayrıca iş seçmede özgürlük tanınacak, belediyelerin merkeziyetçi yapısına son verilecekti.

1960'larda kamu sektörünü -özellikle eğitim ve sağlık alanlarında- kurmak için mücadele veren SAP,

böylece **"refah devletinden yararlanma özgürlüğü'n-den "refah devletinden yararlanırken seçme özgürlüğü"** aşamasına geçildiğini belgelemiş oluyordu.

"Eşit işe eşit ücret ödenmesi" esasını içeren ücret dayanışması ilkesine yeni programda sadık kalınıyor, ancak -önceki dönemlerin tersine- sanayi sektöründe yüksek kazanca karşı sert bir politika izlenmeyeceği belirtiliyordu. İş saatlerinin azaltılması düşüncesine, istihdam sorunlarını çözmeyeceği gerekçesiyle karşı çıkılıyordu.

Carlsson'un programı SAP kongresinde sert eleştirilere hedef oldu; bu arada parti içindeki görüş ayrılıkları da yıllar sonra ilk kez belirgin biçimde su yüzüne çıktı. Sosyal Demokrat Gençlik Kolları (SSU) Başkanı **Anna Lindh**, programa karşı çıkanların başında geliyordu. Lindh, şunları söylüyordu: **"Programda günümüz toplumu yeterince incelenmemiş, partimizin bazı sorunların çözümünde başarısız kaldığı itiraf edilememiştir. Örneğin, çocuk ve gençlerin yetişme tarzında görülen ve inanılmaz boyutlara ulaşan sınıf ayrılıkları gözlerden kaçmıştır."**.

Lindh, eğitimde **"adaletsizliğin hâlâ sürdüğünü"** söylerken, Kadınlar Birliği Başkanı **Maj-Liis Loow** iş saatleri konusunda şunları söylüyordu: **"Program metninde atak olmaktan çok savunmacı bir ifade göze çarpmaktadır. 6 saatlik iş gününün doğuracağı sorunlardan söz ediliyor, konu bazı kısa vadeli sözcüklerle geçiştiriliyor. Programda sosyal refah düzeyi savunuluyor, ama iş saatlerinin azaltılması gibi refahla gerçekten ilgili bir sorun için tekil bazı çözümler öneriliyor."**

Carlsson'un programı, sert eleştirilere rağmen kongrenin büyük çoğunluğu tarafından daha sonra kabul edilecekti. Ancak, SAP içindeki görüş ayrılıkları, savunma bütçesi tartışılırken bir kez daha ortaya çıktı. Denizaltı olaylarından ve hava sahasının birkaç kez ihlal edilmesinden sonra İsveç'in Sovyetler'le ilişkileri iyice **"soğumuş"**, konu partinin yönetici kadrosunda bölünmelere yol açmıştı. **"İyimserler"** ile **"kötümserler"** adı verilen iki grubun mücadelesinden söz ediliyordu. Dışişleri Bakanı **Lennert Bodstrom**, **"Kardeşlik"** Örgütü Başkanı **Evert Svensson**, **Anna Lindh**, **Maj-Liss Loow** ve **Maj-Britt Thorin**'den oluşan **"iyimserler"** Sovyet dış politikasının **"savunma"** stratejisi ilkesine dayandığını, ülkenin İsveç üzerinde askeri emeller beslemediğini öne sürerken, Savunma Bakanı **Andres Thunborg**, parti Genel Sekreteri **Bo Toresson** ve İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı **Stig Malm**, Sovyetler'in Baltık Denizi'nde İsveç donanmasının zayıflamasıyla ortaya çıkan boşlukları doldurmayı amaçladığını öne sürmekteydi.

İki grubu dengeleyen, Genel Başkan **Olof Palme** oldu. Uluslararası barış hareketindeki yerinin de etkisiyle, yaptığı konuşmalarda akılcı yanıyla **"iyimser"**lerin yanında yer alan Palme, SAP kongresinde Sovyetler'e karşı sert bir konuşma yaparak, duygusal olarak **"kötümserlerin"** yanında olduğunu ortaya koydu: İki grup arasında meydana gelebilecek sürtüşmelerde teraziyi dengeleyen kişi oldu.

Kırsal kesim, sosyal demokrat politikadan hoşnutsuzluk duyanların başında geliyor. Hükümet programının açıklanmasından sonra bir bildiri yayımlayan Tarımcılar Birliği (LRF), çiftçi ücretlerinin işçi ve memur maaşlarının çok altında olduğunu öne sürerek, tarım ürünlerine devlet yardımının artmaması, ayrıca üretimde meydana gelen gerilemenin telafi edilmemesi durumunda ekim ayı sonunda süt mamulleri üretimini durduracaklarını açıkladı.

SAP ile sağ arasındaki ilişkilerde en büyük sorunu oluşturan ücretli fonları, işverenlerin tepkilerini çekmeye devam ediyor. Fonların gerçekleştirilmesinden sonra, işveren temsilcileri tarafından birkaç kez düzenlenen gösteriler, sosyal demokratlar arasında **"nasılsa hızını kaybeder, unutulur"** umudu ile geçiştirilmişti. Ama işverenler, ücretli fonlarını unutmadıklarını seçimler öncesinde düzenlenen büyük bir gösteriyle tekrarladılar. Gösterinin yapıldığı gün TV'de karşı karşıya gelen Maliye Bakanı Feldt ile tanınmış sanayici **Hans Werthen** arasındaki konuşma da taraflar arasında bir yumuşamanın söz konusu olmadığını gösterdi. Ücretli fonların, sendikaların özel sektör üstündeki gücünü arttırmaktan başka bir işe yaramadığını öne süren Werthen, **"Sırtımıza zorla atılan bu yükten eninde sonunda kurtulacağız"** diyerek bir süredir bozulan SAP -işveren örgütü ilişkilerinin düzelmesinde önkoşulun ne olduğunu SAP'a iletmiş oldu.

Muhafazakârlarla ilişkiler, 1970'lerin başından bu yana sürekli olarak sertleşmişti. 1976-82 döneminde sağ koalisyon içinde belli bir süre yer alan muhafazakârlar, özel girişimi teşvik edici politikalarında başarılı olamamışlar, vergilerde yaptıkları indirim bütçenin sarsılmasına yol açmıştı. Maliye Bakanlığı'nı bir süre muhafazakârların eski lideri **Gosta Bohman'**ın üstlendiği sağ koalisyon dönemi sonunda bütçe açığı, dış borçlanma ve işsizlik büyük ölçüde artmıştı. Bu gelişme ve muhafazakârların NATO'ya yakın bir dış politikadan yana olması, iki parti arasındaki ilişkileri son beş yıl içinde zaman zaman uçurumun kenarına getirmişti. Muhafazakârların, yaz başında İsveç'in tarafsız dış politikasından yana olduklarını söylemesi bile sosyal demokratları yumuşatmadı. İki parti arasındaki çizgiler bu kez kesin olarak çizilmişti ve seçim kampanyası, tahmin edildiği gibi iki partinin savaşı halinde geçti.

Muhafazakârlar oylarının bir bölümünü liberallere kaptırarak ve iktidarın sol kanatta kaldığını kabul etmek zorunda kalarak, sosyal demokratlar karşısında tam anlamıyla **"saf dışı"** oldular. Sağda liderlik liberallere geçti.

Ancak, sosyal demokratların muhafazakârlar dışındaki siyasi partilerle ve öteki toplumsal örgütlerle ilişkiler seçimlerden sonra yeni bir devreye girdi. SAP ile 1960'lardan beri hükümet konusunda **"sessiz bir işbirliği"** sürdüren Komünist Partisi (VPK), parlamentoda güç kazandı ve oylamalarda son sözü söyleyecek parti oldu. Parti lideri **Lary Werner**, bu fırsatı hükümeti sola çekmek için kullanacaklarını belirterek şunları söyledi: **"Dış politika konusunda SAP ile hemfikiriz. Ama istihdam ve gelir dağılımı politikasından hoşnut değiliz. Örneğin yüksek gelirlilerden alınacak vergiler arttırılmalıdır."**

Seçimlerden 10 gün kadar sonra, Merkez Bankası Müdürü **Bengt Dennis**'in sosyal demokrat eğilimli yerel bir gazeteye verdiği demeç, SAP ile işçi örgütü LO arasındaki ilişkilerin de çıkmaza girmeye gebe olduğunu gösterdi. Dennis, konuşmasında 15 milyar kron dolayındaki dış ticaret açığına dikkati çekerek, halkın satın alma gücünün, dolayısıyla ithalatın azaltılması için, belediye ve fertlere devlet yardımının

azaltılmasını istiyordu.

Bu konuşmaya LO Genel Başkanı **Stig Malm** çok sert biçimde karşı çıktı. Malm'e göre Dennis'in önerileri, toplusözleşme görüşmelerini yönlendirecek, ücret taleplerini etkileyecek nitelikteydi. Merkez Bankası Müdürü'nün istifasını isteyen Malm'in konuşması, siyasi çevrelerde, ücret taleplerini düşük tutmaya çalışan Feldt'e yönelik bir **"uyarı"** biçiminde yorumlandı. Malm, ayrıca LO tabanında ücretler konusunda sürmekte olan hoşnutsuzluğu hükümet çevrelerine iletmek için ikili görüşme yapılması önerisinde bulundu. Ücret artışlarına enflasyonu hızlandıracağı gerekçesiyle karşı çıkan sosyal demokratlar ise, LO ve diğer işçi-memur örgütleri karşısında bir tutum belirlemekten kaçındılar.

Memur örgütlerinin bir ücret tavanı tespit edilmesine, Ağır Sanayi İşçileri Sendikası'nın ise işçi ücretlerinin memurlarınkinden daha düşük olmasına karşı tavır aldıkları biliniyor. Toplusözleşme görüşmelerinde bu tür istemlerin gerçekleşmemesi için hükümetin taraflara müdahale etmesi uzak bir ihtimal değil.

Hükümetin muhtemel müdahalesi, işçi ve memur sendikalarını sosyal demokratlarla en azından bir süre için karşı karşıya getirecek. SAP ile 2.3 milyon üyesi olan LO arasında patlak vermesi beklenen **"ücretler savaşı"**ndan hangi tarafın nasıl çıkacağını bugünden söylemek çok güç.

Batı Avrupa'da sosyal demokrasi

İspanya: İktidarda ikinci döneme doğru

NİLGÜN CERRAHOĞLU — *17 ekim*

MADRİD — 1986 içinde genel seçimlere gidilecek olan İspanya'da, tüm siyasi gözlemcilere göre, iktidarı gene sosyalistler alacak. Komşuları Portekiz ve Fransız yoldaşları başta olmak üzere tüm Avrupa sosyalistlerine gıpta ettirecek bir konumda. Üç yıl boyunca iktidarda hemen hiç yıpranmayan üstelik genç, deneyimsiz ve ayrıca sınırlı bir kadroyla başarılı bir sınav veren İspanyol sosyalistlerinin sırrı ne acaba? Şu sıralarda Madrid'e uğrayan yabancıların hemen hepsi bu soruyu soruyor. Fransa'nın belli başlı haftalık dergilerinden biri olan **"L'Express"**'e geçenlerde özel bir servis hazırlamak için İspanyol başkentine gelen Fransız gazetecisi de bu sorunun etrafında dönüp dolaşıyor ve şu gözlemi yapıyordu: **"Bugün muhalefet liderlerinden biri ile, hükümetin parti programında vaat ettiği NATO referandumu üzerinde konuşuyordum. Adam, büyük bir olasılıkla Felipe'nin söz verdiği gibi referandum yapılacağını, büyük bir olasılıkla referandumun kaybedileceğini, fakat bunun sonuçta hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini söylüyordu. Görünüşe bakılırsa, sosyalistler gene seçimleri kazanacak. Fransa'da benzeri bir durum olsa bu, hükümetin yüzüne atılan bir tokat olarak kabul edilir ve işbaşındaki hükümet kredibilitesini büyük oranda kaybeder."**

Bu Fransız gazetecisine bir sağcı politikacının söylediklerini, aslında sol kesimde de pek çok kişi ileri sürüyor. Kısa süre önce görüştüğüm, İspanyol basınının en etkin iki sözcüsü, haftalık yayın organı **"Cambio 16'**nın ve **"El Pais"** gazetesinin Genel Yayın Müdürleri **Juan Salas** ve **Juan Luis Cebrian** da aynı nokta üzerinde birleşiyorlardı. Örneğin, "Yapılacak NATO referandumu, kaybedilse de bu sonuçta sosyalistler için büyük bir değişiklik yaratmaz..." Dışardan bakıldığında büyük bir çelişkiymiş gibi görünen bu durum, İspanya'da pek öyle algılanmıyordu.

Sosyalistler, kendilerini işbaşına getiren 1982 seçimleri öncesinde, ülkeyi bir **"oldu bitti"** ile NATO'ya sokan bir önceki merkez sağ UCD hükümetini şiddetle eleştirmekle kalmamış, iktidara gelir gelmez üyelik üzerinde son kararı bir referandumla halka bırakacaklarını vaat etmişlerdi. O yıllarda muhalefet lideri olan **Felipe Gonzalez**'in kürsülerde, **"NATO üyeliğine karşı"** yaptığı ateşli konuşmalar hâlâ kulaklardaydı. Oysa hükümet başkanı olarak geçirdiği kısa deneyim, Gonzalez'e sorunların muhalefet lideri olarak başka, Başbakan olarak bambaşka açılardan göründüğünü öğretmeye yetti. Aynı Gonzalez, 1982 seçimlerinden tam iki yıl sonra, geçen yılın aralık ayındaki parti kongresinde, gene dirseklerini sıvayarak kürsüye çıkacak, ancak bu kez **"Madem ki NATO'ya girmiş bulunduk, kalalım"** diyecekti.

NATO'da kalmadan, AET'ye kesinlikle giremeyeceğini altını çizerek, Gonzalez'e defalarca belirten Batılı liderler, genç Başbakanın bu konudaki tutumunu değiştirmesi için başlı başına yeterli bir neden olmuştu, fakat halkın yarıdan fazlasının NATO'dan çıkmak istediği bir ülkede, üstelik de Gonzalez gibi **"siyasi ahlak"**'a her fırsatta çok önem verdiğini yinelemiş bir Başbakanın bu kadar kısa bir süre içinde bu kadar açıkça tavır değiştirmesi, o kadar da garip karşılanmamıştı. Konu üzerinde bir süredir yazılıp çiziliyordu, ama örneğin sırf bu NATO'ya karşı takınılan sert tutum nedeniyle İspanyol Sosyalist İşçi Partisi'ne (PSOE) oy vermiş seçmenlerde öyle büyük de bir düş kırıklığı izlenmiyordu. Üstelik belli bir düş kırıklığı yaratması beklenen tek konu, NATO değildi. Sosyalistler ayrıca ülkenin en büyük sorunlarından biri olan işsizliğe çare olarak, iktidara gelirken, işbaşında kaldıkları 4 yıl süresince 800 bin kişiye iş sağlayacaklarını vaat etmişlerdi. Aradan geçen 3 yıl, halen yüzde 20 civarında seyreden işsizlik konusunda Gonzalez hükümetinin sihirli çözümlere sahip olmadığını da ortaya koymuştu. Özellikle demir çelik, gemi yapımı ve madencilik gibi kriz içinde olan sektörlerde, AET üyeliğinin de kaçınılmaz hale getirdiği **"yeniden yapılanma"** ya da **"yapısal değişiklik"** 3 milyon kişilik işsizler ordusu için bir çözüm getirilmesini olanaksız hale getiriyordu.

Böylesine çarpıcı sorunların varlığına rağmen, belirli aralıklarla yayımlanan kamuoyu yoklamaları

1982'de PSOE'ye oy veren 10 milyon seçmenin büyük bir çoğunluğunun partiye sadık kaldığını gösteriyor. Bu 40 yıl boyunca faşist bir dikta rejimi altında yaşamış bir toplumda, kamuoyunun hassasiyetinin nispeten azalmış olmasının ötesinde, çok daha somut birtakım nedenlere dayanıyor. Her şeyden önce İspanyol seçmeni PSOE'den başka makul siyasi seçenek bulamıyor. Parlamentoda sosyalistlerin sandalye sayısının tam yarısına sahip olan, sağcı muhalefet partisi **"Halkçı Birlik"** (Alianza Popular) demokratik rejime bağlı İspanyol seçmeni için pek geçerli bir seçenek olamıyor. Frankist dönemin eski bakanlarından biri olan, Halkçı Birlik Partisi lideri **Manuel Fraga**'ya İspanyol kamuoyu hâlâ **"kafeini alınmış faşist"** gözü ile bakıyor.

Sol uçta ise İspanyol sosyalistlere en büyük yardım, komünistlerden geliyor. 1982 genel seçimlerinde oyların sadece yüzde 3.8'ini alan komünistler, yeni Genel Sekreter **Gerardo İglesias**, eski Genel Sekreter **Santiago Carrillo** ve Moskova yanlısı lider **Inacio Gallego** arasında kliklere bölünmüş olup, iyice dağılmış bir manzara arz ediyorlar. Bu durumda 1986 genel seçimlerinde komünistlerin parlamentoya tek bir milletvekili bile sokması şüpheli görünüyor.

Başarılı bir seçim kampanyası boyunca **"sosyalizm"** için değil, **"değişim"** için İspanyol seçmenlerinden oy isteyen sosyalistler, bu ülkeyi her şeyden önce modernleştirmek, liberalleştirmek ve demokratlaştırmak için iktidara geldiler. Felipe Gonzalez, 1982 ekiminde iktidarı devraldığı sırada **Cumhuriyet**'e verdiği demeçte bunu, **"Bu ülkeyi modernleştirmeden önce gerçek bir sosyalizm yapmaya olanak yok. Önce demokrasiyi güçlendirip, devleti modernleştirmemiz gerek. Sosyalizmden ancak daha sonra söz edebiliriz"** diyerek ifade ediyordu. Gonzalez, bu görüşünü **Cumhuriyet**'e 3 yıl sonra verdiği kapsamlı söyleşide gene, **"Benim için sosyalizm her şeyden önce demokrasinin derinleşmesidir. Bence sosyalizmin başka tanımı yoktur"** diyerek dile getirecekti. (Cumhuriyet, 20 Şubat 1985.)

"Her şeyden önce demokrasiyi derinleştirmek" bir yandan demokrasinin garantisi olarak görülen Avrupa'ya kapağı atmak, bir yandan da İspanyol ordusunun darbeci geleneğinin önüne geçmekle mümkündü. Her iki amaca da, İspanyol sosyalistleri paradoksal bir şekilde, aldıkları 10 milyon seçmeninin oyu içinde çok daha büyük bir yer tutmayan tabandaki sosyalist militanlara **"ihanet ederek"** varabildiler. 1 Ocak 1986'dan itibaren kurumsal olarak AET'nin saflarında yer alacak İspanya'nın bu üyeliği için sosyalistlerin ödediği fiyat, (NATO üyeliği referandumu yapılsa da yapılmasa da) İspanya'nın Batının savunma ittifakı içinde kalmasını sağlamaktı. Öte yandan. AET üyeliğinin acilen gerektirdiği sanayide yapı değişikliğinin işsizliği arttırıcı yönde beliren faturası da gene tabandaki işçiye çıkarılmıştı.

PSOE'nin seçim programında belirtilen, **"askeri güçler üzerinde sivil güçlerin üstünlüğünü kurmak"** hedefine ise, ordu ile son derece **"diplomatik"** bir ilişki içine girerek, ordu için yapılan bir dizi reforma karşın, yer yer de bu güce karşı tavizler vererek varıldı. Örneğin **"silahlı kuvvetlerin modernleştirilmesi"** adı altında uygulanan bir proje orduya uçaksavar füzeleri, F-16'lar gibi **"oyuncaklar"** almaktan geçiyordu. Demokrasiye geçiş dönemini yönlendiren İspanya'nın başarılı Başbakanı **Suarez**'in düşmesinin nedenlerinden biri olan sivil politika - ordu çatışması böylece önlenmiş oluyordu. Nitekim Gonzalez'in işbaşına gelişinden bu yana hiçbir darbe planı ortaya çıkarılmamış, bu yolda herhangi bir girişime dair en ufak bir işarete rastlanmamıştı. Çünkü gene paradoksal olarak, Felipe Gonzalez, İspanya'nın **"ordu ile en iyi ilişkiler kurmayı başarmış"** ilk sivil başbakanıydı.

İspanyol kamuoyunda çok olumlu karşılanan bu gelişmelerin yanı sıra, sosyalistlerin gençliğe dönük, yoğun kültür politikası **"Movida"** denen olguyu yaratarak, Madrid ve Barselona gibi kentleri Avrupa'da sanat ve kültür alanlarında adından söz edilen Avrupa kentleri arasına soktu. **"Kültürel canlılık, hareket ve olay"** anlamında kullanılan **"Movida"** ile tamamen özdeşleştirilen sosyalistler, 40 yıllık Frankist rejim boyunca kış uykusuna yatmış bir ülkede, bir **"kültür rönesansının"** itici gücü, koruyucuları olarak görülmeye başladılar. Batı basını ise birden bire İspanyol film yönetmenleri, modacıları, ressamları, rock şarkıcıları ve fotoğrafçılarından söz eder oldular. Bu gelişmede sadece hükümet düzeyinde değil, belediyeler düzeyinde de, sosyalistler çok etkin rol oynadılar. Örneğin Madrid'in sosyalist Belediye Başkanı **Tierno Galvan**'ın başlattığı sanat festivalleri, kitap fuarları, gençlere tanıdığı olanaklar ve kültürel alanda hiçbir sınırlama getirmeyen sonsuz bir hoşgörü ruhu, İspanyol başkentinin çehresini 3 yıl içinde tamamen değiştirmeye yetti.

İşte, insanın gerçekten özgür bir ülkede yaşıdığını hissettiren bu hoşgörü havası, demokrasinin günden güne güçlendiğini ortaya koyan işaretler, giderek modernleşen ve yüzyıllar süren yalnızlığını arkada bırakarak, Avrupa Topluluğu içinde yer alan İspanya, tüm kamuoyu yoklamalarına göre, bir kez daha oyunu sosyalistlere vermeye hazırlanıyor. Çünkü bir ülkeyi modernleştirmek, liberalleştirmek ve demokrasi sürecini güçlendirmek gibi çok temelde yatan sorunlara el atmakta son derece de başarılı olan sosyalistlerin icraatına bakan İspanyol seçmeni için anlaşılan, NATO üyeliği ve işsizlik sorunu gibi konular fazla ağırlık taşımıyor.

Tan Oral

Batı Avrupa'da sosyal Demokrasi

Almanya: Dersini çalışan öğrenci

EROL ÖZBEK — *18 ekim*

Federal Almanya'yı üç yıldır yöneten merkez sağ koalisyon hükümeti, ilk başlarda ülkenin aydınlarını çileden çıkarttıktan sonra peş peşe gelen skandallarla kendini yıpratıp duruyor. Skandallara, iktidar partisi Hıristiyan demokratların iç çekişmeleri, kardeş parti Hıristiyan sosyallerin lideri **"Bavyera aslanı" Fransz-Josef Strauss**'un isyanları ve hür demokratlarla çatışmalar ekleniyor. Bu ortamda, hükümet üyeleri birbirlerine sert şekilde muhalefet ederken, **"ana muhalefet"**, sosyal demokratların çıkardığı **"ölçülü, yapıcı"** muhalefet sesleri gürültüye gidiyor. Yine de bir zamanların **"asıl muhalefeti"** Yeşillerin sergilediği **"kıyametin arife günü"** tablosuna oranla durumları iyi sayılır.

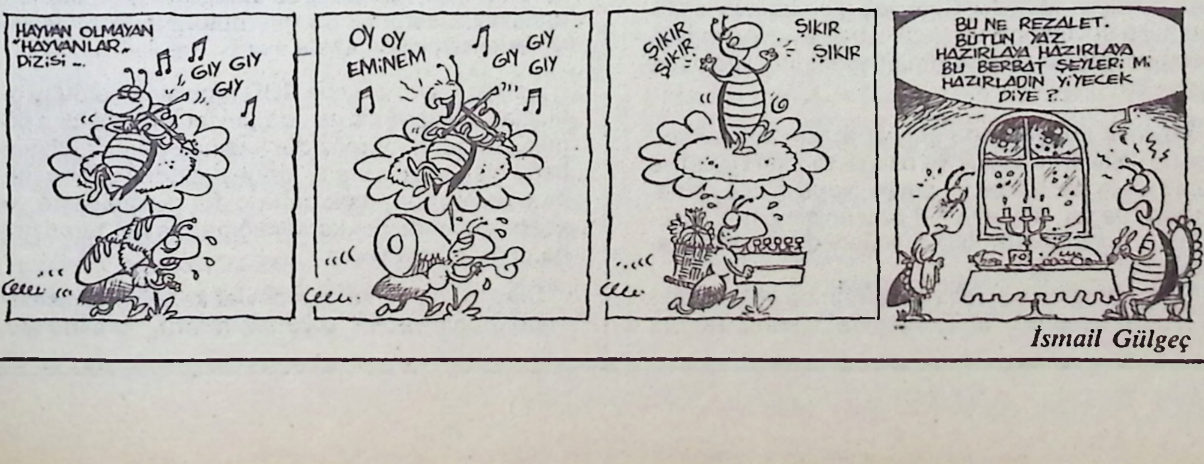
Sosyal demokratların şu andaki görüntüsü, **"üç başlı ejderha"**'yı andırıyor. Bu başlardan en ilginci, dünyanın en eski aktif politikacıları arasında yer alan, Alman sosyal demokratlarının **"dede"**'si **Willy Brandt.** 72 yaşındaki lider, 1973'te danışmanı **Günther Guillaume**'nin casus çıkmasından sonra gerçi başbakanlıktan olmuş, ancak partinin ve Sosyalist Enternasyonal Başkanı olarak uluslararası çevrelerdeki saygınlığını korumayı başarmıştı. 1970'li yıllar boyunca pragmatik **Helmut Schmidt**'nin uygulamalarına karşı parti tabanında çıkan tepkilerin bir kargaşa ortamına, kopmalara yol açmasını önleyen birleştirici, uzlaştırıcı lider rolünü oynamıştı. Helmut Schmidt'nin sahneyi terk etmesiyle de yeniden partinin en önemli ismi oluvermişti.

Partinin ikinci başı, 1983 seçimleri öncesinde başbakanlığa adaylığını koymayı reddeden Helmut Schmidt'in kendisine halef göstermiş olduğu **Hans Jochen Vogel.** Hans Jochen Vogel, Schmidt'in solunda, Brandt'ın sağında, çalışkan ve kendi kişiliğinden çok, partinin politikasını ortaya dökmesiyle tanınan bir politikacı. Karizma yokluğunun yanı sıra, 1963'te kendi adaylığıyla sosyal demokrasinin 1961'den bu yana en kötü sonucu (yüzde 38.6) almış olması onun 1987'nin başındaki seçimlerde aday olmasına engel.

Üçüncü baş, Helmut Schmidt'in gitmesiyle sahipsiz kalan pragmatik, **"önce başbakan, sonra sosyal demokrat"** politikacı rolüne sıvanan **Johannes Rau.** Rau, mayıs ayında Kuzey Ren Vestfalya'da yapılan eyalet meclisi seçimlerinde Hıristiyan demokratlar karşısında ezici bir zafer kazanarak, ülkenin en kalabalık nüfuslu eyaletinin tartışmasız lideri olmuştu. Kuzey Ren Vestfalya'da birkaç ay içinde seçmen desteğini yüzde 42'den 51'e çıkarmayı başarmasıyla değişim işaretleri verdiği bir sırada seçmenlere eski iktidar partinin o zamandan bu yana pek sola kaymamış olduğunun, yani orta sınıfın güvenebileceği bir partinin olduğunun güvencesi olarak kendini sunabilir. Rau, halen partinin 1987 seçimleri için resmen federal başbakan adayı gösterilmiş değil, ancak eylül ortalarındaki bir parti yönetim kurulu ve danışma birleşik toplantısının sonunda parmaklar onu gösteriyordu. Rau, en kalabalık eyaletin başbakanı olarak sosyal demokratların denetimindeki eyalet hükümetleri arasındaki koordinasyonu sağlamakla görevlendirildi. Böylece Rau'ya, bir başbakan adayı için ideal bir rol gösterilmiş oldu.

1985 yılının Alman Sosyal Demokrat Partisi ölçülü, sorumlu, hükümete saldırmaktan çok, gelecekteki iktidarının somut uygulamalarını hazırlayan, kısaca dersini çalışan öğrenci görünümünde. Bu görünümün, bir köşede ahkâm kesen akademisyenler izlenimine dönüşmesini önlemek için basının manşetlerine yönelik bilinçli bir kampanya izliyorlar. Bu yılın bahar aylarında başlayan başbakan adayının kim olacağı tartışmasında akla gelebilecek tüm isimler ortaya atıldıktan sonra, parmaklar Rau'yu gösterdi, ama resmen bir karar verilmedi. Böylece bu konuyu gelecek yıl da bir daha kamuoyunda tartışma imkânını kaybetmediler. Hükümetin verdiği açıklar karşısında da genellikle Hans Jochen Vogel, partiye puan kazandıracak hücumlarda bulunurken, Brandt ve özellikle de Rau, ağırbaşlı, çok daha nüanslı sözler ediyor. Böylece sosyal demokratların sesi daha az çıkıyor, ama siyasi yelpazenin ortalarında yer alan seçmenlere daha çok hitap eden bir fon müziği niteliğine de bürünüyor gibi.

Partinin diğer bir kozu, 1982 ekiminde iktidar kaybedildikten sonra başlayan parti programı tartışması. O sırada bir **"İlkeler Komisyonu"** kurulmuştu ve bu komisyon 1988'e kadar şu anda geçerli olan **"Godesberg Programı"**'nın yerine geçecek bir program

İsmail Gülgeç

hazırlamakla görevli.

"Godesberg" adı, sosyal demokratları ezeli muhalefet konumundan **"iktidar sorumluluğu alabilecek"** bir parti haline getiren tarihi karar nedeniyle gizemli bir etkiye sahip. **"Godesberg Programı"**'yla Federal Almanya'nın yeniden ordu sahibi olması ve NATO ittifakı içinde askeri bir rol oynaması onaylanmış, piyasa ekonomisinin gerekleri kabul edilmişti. Şimdiki program tartışmalarının gösterdiği temel hedef, NATO içinde ağırlığı Amerika ile ittifaktan Avrupalı müttefiklerle işbirliğine kaydırmak, nükleer silahların azaltılmasını, konvansiyonel kuvvetlerin güçlendirilmesini hedefleyen bir politika. Bu 1979'da Pershing-2 ve Cruise'lerin gereğini ortaya atan, iktidardan düşene kadar kendi partisinin tabanının muhalefetine rağmen füzelerin yerleştirilmesinde direten Helmut Schmidt'in politikasından köklü bir kopuşu simgeliyor.

Devlet ve Terör

SAMİM LÜTFÜ — *18 ekim*

On yedinci yüzyılda Osmanlı'nın kötülediğinin anlaşılamaya başlanması üzerine gidişin nedenlerinin ortaya çıkarılmasını isteyen Padişah'a bir rapor veren Koçi Bey, yapısal sarsıntının nedeni olarak *"ahlakın bozulmuş olmasını"* ileri sürüyordu. Zavallı Koçi Bey 17. yüzyılda devlet ve topluma eğilip onu irdelemenin tek yöntemi olarak, ahlak kurallarını görürken Batı da evrensel ve nesnel ölçütler bulunmaya, gerek siyasal gerek ekonomik alanda okullar oluşmaya çoktan başlamıştı bile. Osmanlı'nın toplum ve siyasal bilime ahlak normalarının dışında ve ötesinde bakıp kavrayabilmesi epey güç olmuş, daha doğrusu hiçbir zaman tam anlamıyla olmamıştır.

Bugün hâlâ toplumumuzda yaygın olan hamasi ve ahlakçı tanı ile iyileştirme yöntemlerinin kökeni işte bu, Osmanlı'nın hiçbir şeyi açıklayıcı gücü olmayan salt ahlakçı bakış açısına kadar uzanır. Oysa toplumbilim de, siyasal bilimleri de ahlakın ötesinde, ahlakın dışında ölçütlere dayanırlar. Eskilerin deyişiyle onlar *"lâ ahlaki"*dirler.

İktidarın erkini de, sınırlarını da oluşturan ne ahlaktır ne de tanrısal irade; onlar da toplumların içgüçler dengesiyle, devletin dış ilişkilerindeki dengeler tarafından biçimlenip sınırlandırılırlar.

Ama bu demek değil ki, iktidarların, devletlerin de *"etik"*'i, belirli zamanlarda uymaları gereken kuralları yoktur. Anayasalar devletin bireylere karşı yükümlülüklerini, sınırlarını belirlerken, Devletler Hukuku da devletin uluslararası ilişkilerdeki davranış kurallarını oluşturur. Bu alandaki tek eksiklik, kurallara uymayanları zorlayacak nesnel ve evrensel bir yaptırım gücünün var olmamasıdır. Ne var ki 20. yüzyıl bu yaptırım gücünün arayışı içinde geçmiştir. Milletler Cemiyeti gibi; Birleşmiş Milletler de devletlerarası *"etik"*'i bağlayıcı nesnel ve evrencel ölçütlerle donatma çabalarının kilometre taşlarıdır.

İnsanlık 20. yüzyılda olaylar arasındaki nedensonuç ilişkilerini soğuk ve bilimin töre dışı gözüyle inceliyorsa da, iktidar ve devlet olgusuna böyle bakıyorsa da, bu devletin her davranışının hoş görüleceği, hoşnutlukla kabul edileceği anlamını taşımıyor.

Toplumbilim ve siyasalbilimlerin bu ahlakilikleri (a moral) devletin *"ahlaksızlığına"* çağrı çıkartmıyor açıkçası. Tam tersine bireyler ve toplumsal güçler günümüz dünyasında zımni ya da açık toplumsal anlaşmanın koşullarına uyulmasında daha da titizler.

Durum böyle olunca devlet de tüm insanlığın ortak düşmanı olan, kör, bağnaz, terorizm karşısında savaşırken bazı kurallara uymak zorundadır.

Bu kuralların başında da devletin terörle savaşırken kendisinin de terörist olmaması, korsanlığa karşı çıkarken, korsanlığa başvurmaması gelir.

Çünkü çağımızın en korkunç, onulması en güç, en yıkıcı korsanlığı devlet korsanlığı; en dehşet verici terörü devlet terörüdür.

Hitler Almanyası bu olgunun en çarpıcı, en kanlı, insanlığa tarihin en pahalı, en kanlı, acılı deneyine mal olmuş en iğrenç örneğidir.

Ne yazık ki, bu acı deneyden en fazla ders almış olması gerekenlerin bir zamanlar Nazi terorizminin en korkunç kurbanları olan masum insanların evlatlarının kurduğu İsrail, tüm Ortadoğu'da devlet terörünü kurumlaştırır ve daha da tırmandırabilmek için karşı tarafın terörüne çağrı çıkarırken, Reagan ABD'si de Achille Lauro'nun kaçırılmasıyla başlayan olaylar zincirini, devlet korsanlığını kullanarak tırmandırıyor, Mısır yolcu uçağını kaçırıp içinden bazı yolcuları çekip alıyordu.

Böylelikle Washington, Achille Lauro olayını hiçbir terör örgütünün ulaştıramayacağı bir noktaya eriştirmiş, devlet korsanlığı katına çıkarmıştır.

Devlet korsanlığı ve devlet terörünü egemen kılmanın iki büyük sakıncası vardır. Bunlardan birincisi devlet terörünün bir yandan bireysel karşı teröre dayanılmaz bir çağrı çıkararak toplumdaki terör eylemlerini azdırmasıdır. İkinci sakınca ise, devlet en büyük egemen güç olduğuna göre terörün, karşısında duracak bir güç bulunmayacak biçimde egemen kılınmasıdır.

Achille Lauro olayına ABD tepkisinde olduğu gibi, olay uluslararası alanda devlet korsanlığına dönüşürse bu, günümüz dünyasında pamuk ipliğine bağlı olan uluslararası dengeyi ciddi biçimde tehdit edecek, yarın çok daha ciddi gerginliklere yol açacak olan devlet korsanlığına, devlet terorizmine çağrı çıkaracaktır.

Olay iç planda kalırda devlet kendi iç yapısında *"terörü önlüyorum"* diyerek, terörü, tekeline alır.

korkuyu her yana egemen kılarsa, terör toplumunu kendisi yaratmış olacaktır. Bu durumda devlet kendi davranışının ahlaki kurallarını tepeden inmeci zorbalıkla topluma kabul ettirmiş de görünse, özde fazla bir şey değişmeyecektir. Çünkü 21. yüzyılın eşiğinde beyninde tiranın yumruğunu hep duyarak yaşamaya alışmış topluluk, amorf bir toplum oluşturacak ve dolayısıyla devlet her türlü bireysel ve örgütlü terörün yol açabileceğinden çok daha büyük yıkımı kendi kendine yapacak, kendi varlığını da tehlikeye sokmuş olacaktır. Bilemiyoruz Reagan'ın korsanlığına ya da herhangi bir devlet terörüne kolayca alkış tutanlar işin bu yanını da ciddi olarak düşünüyorlar mı?

Evren, anayasa değişikliği konusunda sert uyardı

'Çeker giderim'

HAKKI ERDEM — *19 ekim*

KASTAMONU — Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, dün gittiği Kastamonu'da 6 Kasım 1983 seçimlerinden bu yana anayasa değişikliği konusunda en sert çıkışını yaptı, **"Benim prensiplerime uymayan, milletin hayrına olmayan bir anayasa değişikliği gerçekleşirse çeker giderim. Kim gelirse gelsin o idare etsin derim. Ben sandalyeme yapışmış, buradan gitmem diyen insan değilim"** dedi.

Türkiye için en önemli üç tehlikenin komünizm, faşizm ve irtica olduğunu bildiren Cumhurbaşkanı Evren, irtica heveslilerinin bugün Türkiye'de bir şey yapacak durumda olmadıklarını söyledi. Evren, **"Bir tarih gelecek, biz de Avrupalı ülkeler gibi kişi başına 10-15 bin dolar seviyesine yükseleceğiz. Herkes müreffeh, her ailenin altında 2 tane otomobil, çocuğuna ayrı, kendisine ayrı, bu hale geleceğiz. Ondan sonra komünist partisine müsaade ederiz"** diye konuştu.

Cumhurbaşkanı Evren, Kastamonu'da halka hitaben yaptığı konuşmada şunları söyledi:

"Birinci tehlike, uzun zamandan beri büyük bir tehlike olarak devam etmekte olan komünizm tehlikesidir. Komünizm, çeşitli maskeler altında gelir. Bazen Atatürkçüdür, bazen din adamı olarak görünür. Bazen başka cüppe üzerine geçirir. Bunu iyi teşhis etmek lazım. İkinci tehlike faşizm dediğimiz aşırı milliyetçiliktir. Komünizm, milliyetçiliği reddeder. Faşizmde ise aşırı milliyetçilik vardır. Her ikisi de Türkiye için tehlikedir. Nasıl ki milliyetçiliği reddetmek mümkün değilse, aşırı milliyetçilik, yani bir insanın kafatasına bakarak, ırkına bakarak bu Türk değildir demek o kadar tehlikelidir. Dünyada artık böyle kafatasçılık, ırkçılık ortadan kalkmıştır. Bunlar tarihe karışmıştır. Bunu eline bayrak yaparak bin sene dünyaya hükmetmek isteyenler çıkmıştır.Hitler gibi, Mussolini gibi... Akıbetlerini gördünüz. Türkiye'de üçüncü bir tehlike vardır. O da teokratik düzen arayıcılarıdır ki bunun içinde irtica da vardır. Gerek komünizm, gerek irtica yani teokratik düzen arayıcıları ikisi de milliyetçiliği reddeder. Birisinde ümmetçilik vardır. Diğerinde ise milliyetçilik yoktur. Fert vardır. Gerek komünizm, gerek faşizm, gerekse irtica içinde devleti idare etmek isteyenlerin üçü de zümre hâkimiyetine dayanır. Devleti kim eline geçirmişse idare o zümrenin elindedir. Ama bizim uyguladığımız demokratik sistem içinde zümre hâkimiyeti yoktur. Vatandaş, millet, yani sizler kimi seçerseniz onun idaresi vardır. Beğenmezseniz değiştirirsiniz."

İRTİCA

Cumhurbaşkanı Evren, konuşmasında daha sonra irtica konusunda şunları söyledi:

"Son günlerde mütemadiyen dile dolanılan irtica konusuna biraz değinmek istiyorum. Acaba bugün Türkiyemizde irtica tehlikesi var mıdır, yok mudur? Bugün Türkiye'de Atatürk milliyetçisi çağdaş medeniyet seviyesine ulaşmak isteyen o kadar büyük bir kitle var ki, bu büyük kitlenin içerisinde onlar birer damladır. Yani bugün irtica heveslisi olanlar, mürteci olanlar Türkiye'ye bir şey yapacak durumda değillerdir. Ama gönül arzu ediyor ki bu ufacık görünen ve bizi rahatsız eden durumlar da ortadan kalksın. Bizim istediğimiz budur. Şimdi size soruyorum: Atatürk döneminden bugüne kadar gelmiş geçmiş bu kadar idareler sizin dininize karışmış mıdır? Kime, sen camiye gidiyorsun, namaz kılıyorsun, kılma, denmiştir? Kime, sen oruç tutuyorsun, tutma, denmiştir. Yani toplum olarak kime sen dinin gereklerini yerine getiriyorsun, getirme, denmiştir? Hiçbir zaman bunlar söylenmemiştir. O halde devlet kişinin din hürriyeine hürmetkârdır. Zaten anayasamızda da vardır."

BAZI VAAZLAR

Bazı din adamlarının irticayı hortlatmak ve 1500 sene evvele dönüş istediklerini belirten Cumhurbaşkanı Evren, bu din adamlarının camilerde verdikleri vaazlara değinerek şöyle konuştu:

"Kendilerini arif zanneden bu cahiller çıkıyor, bu devlete vergi verilmez, diyor. Neden verilmezmiş? Çünkü şeriat düzeni yokmuş memlekette. İşte bunlar mürtecidir. Yine diyor ki dışardaki vatandaşlarımıza, bu ülkeye döviz göndermeyin. Dar-ül haktır orası. Bunu söyleyen de mürtecidir. Askerlik yapılmaz, diyor. Bayrağa selam vermeyin diyor. Bazıları da bu ülkede cuma namazı kılınmaz, diyor. Neden kılınmazmış, biliyor musunuz? Çünkü bir ülkede cuma namazı kılınabilmesi için o ülkenin cumhurbaşkanının camide cuma namazı kıldırması lazımmış. Yani benim imamlık yapmam lazımmış. Ben imamlık yapmazsam cuma namazı kılınmazmış. Bak yediği halta bak."

İrticadan yana olanların Türkiye'de Arapça öğretim yapılmasını, Türk çocuklarının okula gönderilmemesini istediklerini belirten Cumhurbaşkanı Evren, **"Kız çocuklarınızı okula göndermeyin diyen mürteci değil de nedir? Bugün fen o kadar ilerlemiş**

DÜŞÜNÜYORUM ÖYLEYSE VURUN
İlhan Selçuk
7. Baskı
600 lira Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet

ŞARLO
Philippe Soupault
Çeviren: Teoman Aktürel
200 lira Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İstanbul

62. Yıl: Sayı: 21963 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 19 Ekim 1985 Cumartesi

12. nüfus sayımı

Sokağa çıkma yasağı için önlem aldınız mı?

Yetkililer, sabah saat 07.00'de başlayacak olan sokağa çıkma yasağına uymayanlar hakkında yasal işlem yapılacağını açıkladılar.

Sayım günü İstanbul'da gazete satışı için 1444 kişi görevlendirildi. Satış elemanları ve 346 araç semt semt gazete satacak.

Haber Merkezi — 12. Genel Nüfus Sayımı yarın yapılacak ve sayım nedeniyle saat 07.00'den başlamak üzere tüm yurtta sokağa çıkma yasağı uygulanacak. Sokağa çıkma yasağının bitişi illere göre radyo ve TV'den duyurulacak, kimi bölgelerde de sirenler çalacak, top atışı yapılacak.

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Wall Street Journal'in iddiası:

'ABD'li komandolar, İncirlik'e gelebilir'

Pentagon'un son gemi kaçırma olayının üzerine 'Delta Force' adı verilen antiterör komando birliğini Akdeniz'deki bir askeri üsse sevketmeyi planladığı bildiriliyor.

TANJU AKERSON

NEW YORK — ABD Savunma Bakanlığı'nın (Pentagon) son gemi kaçırma olayı üzerine, Akdeniz'deki askeri üslerden bi-
(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

ABD İLE ÇOK YÖNLÜ PAZARLIK 11. Sayfada

FEDERAL ALMANYA TÜRKİYE'YE 150-250 ADET LEOPARD-I VERECEK 10. Sayfada

Simon: Ressam ya da jokey olmak beni daha mutlu ederdi.

Edebiyatta Nobel'i kazanan Simon

Şaşırmadım, duygulandım

Kültür Servisi — Nobel Edebiyat Ödülü'nün yeni sahibi olan Fransız yazar Claude Simon, ülkesinde pek az tanınıyor. Dün öğleden sonra Simon'un ödülü aldığını bildiren radyo ve TV sunucuları, ülkesinde pek tanınmayışını [illegible] bu yazar olmasına bağladılar. Simon, bu ödüle değer bulunan 12. Fransız edebiyatçısı.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Bekir Çelenk'in davası düştü, mallarından haciz kalktı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bekir Çelenk'in ölümü üzerine hakkında silah ve uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığı iddiasıyla açılan dava düştü. Çelenk'in mallarına daha önce konan tedbir kararı ve bu karara bağlı olarak kamu alacaklarına karşılık olmak üzere konulan haciz kararları da kaldırıldı.

(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

S O P R A N O
SEMİHA BERKSOY'un
A N I L A R I

Nazım Hikmet ve Fikret Mualla ile mektuplaşmaları

Sana tütün ve tespih yolluyorum

Fikret Mualla'dan Semiha'ya

Meslektaşınız Callas Hanımefendi geçenlerde Norma'yı oynarken sesini kaybetmiş. Sesini kim tüydürdü ise polis daireleri taharriyatla meşgul. Şerlok Holmes ve Doktor Vatson yola revan oldu, sesini arıyorlar.

Semiha babasını yazıyor

Çankaya Köşkü'nde şarkılar söyledim. Gazi Hazretleri ve Afet Hanım kulak kulağa benim için bir şeyler konuştular, alkışladılar. Gazi (bravo) dedi. Mütemadiyen bakıyordu. Bana eliyle bir kadeh şurup ikram etti.

FÜSUN ÖZBİLGEN yazdı
Yarın Cumhuriyet'te

BÜYÜK ANKET

ERHAN AKYILDIZ'ın inceleme röportajları ve Cumhuriyet/Veri Araştırma işbirliği ile gerçekleşen sonuçlar.

ERKEK gözüyle KADIN

Kimi zaman oldu, saçlarından tutup yerlerde sürükledik. Kimi zaman oldu güzelliğinden, doğurganlığından etkilenip bir tanrıçayla özdeşleştirdik O'nu. Uğruna mabetler, görkemli yontular yapıp karşısında tapındık...

Dizlerine kapananlarımız, "kaşık düşmanı" ya da "saçı uzun, aklı kısa" diyenlerimiz oldu... Sonunda "onlarla da olmuyor, onsuz da" deyip, çıktık işin içinden... Neydi "Ademoğlu"nu, "Havvakızı" üstüne böylesine konuşturan şey...

Pazartesi Cumhuriyet'te

Evren, anayasa değişikliği konusunda sert uyardı

'Çeker giderim'

6 Ben bazı yerlerde anayasayı deldirtmem dedim. Başka türlü anlıyorlar. Anayasayı Meclis değiştirirse mesele kalmaz, diyorlar. Doğru. Meclisin yetkisi dahilindedir. Herhangi bir anayasa maddesinin değiştirilmesi için Meclis tam sayısının üçte iki çoğunluğu ile kabul edilmesi lazım. Bu da kâfi değil. O değişiklik Cumhurbaşkanına, yani bana gelir. Benim aklım yatmazsa tekrar Meclise iade etme yetkim var. Bu takdirde dörtte üç çoğunlukla, yani 301 milletvekilinin evet demesi lazım. Olur a, 301 kişi evet der. Ben yine kabul etmiyorsam millete giderim, oylama yaptırırım. Millet de bunu kabul ederse amenna. Fakat eğer bu değişiklik milletin hayrına değilse, benim prensibime uymuyorsa ve değişiklikle bu devletin idaresi mümkün değilse çeker giderim. Ben sandalyeme yapışmış, buradan gitmem diyen insan değilim 9

HAKKI ERDEM

KASTAMONU — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, dün gittiği Kastamonu'da 6 Kasım 1983 seçimlerinden bu yana anayasa değişikliği konusunda en sert çıkışını yaptı. **"Benim prensiplerime uymayan, milletin hayrına olmayan bir anayasa değişikliği gerçekleşirse çeker giderim. Kim gelirse gelsin o idare etsin derim. Ben sandalyeme yapışmış, buradan gitmem diyen insan değilim"** dedi.

Türkiye için en önemli üç tehlikenin komünizm, faşizm ve irtica olduğunu bildiren Cumhurbaşkanı Evren, irtica heveslilerinin bugün Türkiye'de bir şey yapacak durumda olmadıklarını söyledi. Evren, **"Bir tarih gelecek, biz de Avrupalı ülkeler gibi kişi başına 10-15 bin dolar seviyesine yükseleceğiz. Herkes müreffeh, her ailenin altında 2 tane otomobil, çocuğuna ayrı, kendisine ayrı, bu hale geleceğiz. Ondan sonra komünist partisine müsaade ederiz"** diye konuştu.

Cumhurbaşkanı Evren Kastamonu'da halka hitaben yaptığı konuşmada şunları söyledi:

"Birinci tehlike, uzun zamandan beri büyük bir tehlike olarak devam etmekte olan komünizm tehlikesidir. Komünizm, çeşitli maskeler altında gelir. Bazen Atatürkçüdür, bazen din adamı olarak görünür. Bazen başka cüppe üzerine geçirir. Bunu iyi teşhis etmek lazım. İkinci tehlike faşizm de-

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

KASTAMONU'DA — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, anayasa değişiklikleri konusunda en sert uyarısını dün Kastamonu'da yaptı. Halka hitaben konuşan Evren, Türkiye'yi bekleyen üç büyük tehlikeye de dikkati çekti. (Fotoğraf: a.a.)

EVRENE GÖRE 3 BÜYÜK TEHLİKE

1- Komünizm: *Komünizm çeşitli maskeler altında gelir. Belki bir tarih gelecek, biz de Avrupalı ülkeler gibi kişi başına 10-15 bin dolar seviyesine yükseleceğiz. Ondan sonra Komünist Partisi'ne müsaade ederiz. Çünkü komünizm sefalette üzer.*

2- Faşizm: *İkinci tehlike, faşizm dediğimiz aşırı milliyetçiliktir. Bir insana kafatasına bakarak, ırkına bakarak bu Türk demek o kadar tehlikelidir. Dünyada artık böyle ırkçılık, kafatasçılık ortadan kalkmıştır. Bunu eline bayrak yaparak bin sene dünyaya hükmetmek isteyenler çıkmıştır. Hitler gibi, Mussolini gibi. Akıbetlerini gördünüz.*

3- Teokratik düzen arayıcıları: *Türkiye'de üçüncü bir tehlike vardır. Bu da teokratik düzen arayıcılarıdır ki, bunun içinde irtica vardır. Bugün irtica hevesli olanlar, mürteci olanlar Türkiye'ye bir şey yapacak durumda değillerdir. Batılılar bu ülkede cuma namazı kılınmaz diyor. Neden kılınmazmış? Çünkü bir ülkede cuma namazı kılınabilmesi için Cumhurbaşkanının cuma namazı kıldırması lazımmış, yani benim imamlık yapmam lazımmış. Bak, yediği halta bak...*

Rahşan Ecevit açıkladı: İstifacı 4 HP'li, DSP'ye kurucu olacak

84. maddenin ilk sınavı

Rahşan Ecevit: *Partilerinden ayrılarak DSP hareketine katılan milletvekili arkadaşlarımızın milletvekilliklerinin düşürülmemesi için resmi kurucular arasında yer almaları gerekiyor.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Demokratik Sol Parti (DSP) Kuruluş Hazırlıkları Bürosu'ndan **Rahşan Ecevit,** HP'den istifa eden Adana Milletvekili **Nuri Korkmaz,** Gaziantep Milletvekili **Süleyman Koyuncugil,** İzmir Milletvekili **Fikret Ertan** ile Sakarya Milletvekili **Turgut Sözer**'in, DSP'nin kurucu üyesi olacaklarını açıkladı. Ecevit, bu dört milletvekilinin DSP'ye kurucu olmasına gerekçe olarak, **"Söz konusu parlamenterlerin milletvekilliklerinin düşürülmemesi gerektiğini"** gösterdi.

Bilindiği gibi anayasanın 84. maddesi, milletvekillerinin parti değiştirmelerini yasaklıyor. Maddeye göre, partisinden istifa edip başka bir partiye **"katılan"** ya da hükümette görev alan milletvekillerinin üyeliklerinin düşürülmesine TBMM tarafından karar verilebiliyor. Halkçı Parti'den istifa eden 4 milletvekilinin 15 kasımda kurulacağı açıklanan Demokratik Sol Parti'ye **"kurucu üye"** olmalarının **"resmen"** açıklanmasından sonra, söz konusu 84. maddenin nasıl işletileceği tartışma konusu. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 4 milletvekilinin **"üyeliklerinin düşürülmesi"** kararı vermesi halinde, bu milletvekillerinin hangi mercie başvurarak karara itiraz edecekleri ise başka bir tartışma konusu.

Rahşan Ecevit'in, DSP hareketine katılan milletvekilleri ile ilgili dün yaptığı açıklamada, **"Kurulu partilerden hiçbiriyle birleşemeyiz"** denildi. Açıklama şöyle:

"Demokratik Sol Parti hare-

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

HUKUKÇU GÖZÜYLE: PARLAMENTO ÜYELİKLERİ DÜŞER Mİ? **13. Sayfada**

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

HP'deki Hareket...

ANKARA — Aydın Gürkan'ın bir süre önce HP eski lideri Necdet Calp'e karşı parlamento grubu içinde başlattığı hareket tersine döndü. Bu kez Necdet Calp, HP yeni lideri Aydın Gürkan'a karşı parlamento grubu içinde bir harekete girişti.

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

Anayasadaki 84. madde

Madde 84 — İstifa eden, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne seçilmeye engel bir suçtan dolayı hüküm giyen, kısıtlanan, partisinden istifa ederek, başka bir partiye giren veya seçim hükümetleri hariç Bakanlar Kurulu'nda görev alan, üyelikle bağdaşmayan bir hizmeti kabul eden, Meclis çalışmalarına özürsüz olarak bir ay içinde toplam beş birleşim günü katılmayanların üyeliğinin düşmesine, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verilir.

Partisinden istifa eden milletvekili bir sonraki seçimde istifa tarihinde mevcut herhangi bir partinin genel merkez organlarınca aday gösterilemez.

Anayasa Mahkemesi'nin kararında partinin kapatılmasına eylem ve sözleri ile sebebiyet verdiği belirtilen milletvekilinin üyeliği ile temelli olarak kapatılan siyasi partinin, kapatılmasına dair kesin davanın açıldığı tarihte, parti üyesi olan diğer milletvekillerinin üyeliği, kapatma kararının Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na tebliğ edildiği tarihte sona erer.

İnönü ve Gürkan, SHP gezisi için Marmara bölgesinde

'DSP, bizden farklı değil'

HP GENEL BAŞKANINDAN

İstifalar: *Sorun, HP yönetimiyle değil, halkla milletvekilleri arasında.*

Birleşme: *Kim ne yaparsa yapsın, sosyal demokratların birleşmesi ve bütünleşmesi gerçekleşecektir.*

Gidenler: *Halkçı Parti'den ayrılanlar, farklı yere gitmedi.*

Muhalefet: *Birleşmeyi yanlış ya da eksik gören arkadaşımız, kurultaya gelir, görüşünü söyler. Ama kurultayda alınan karar esastır.*

HASAN UYSAL

ESKİŞEHİR/BURSA — HP-SODEP ikinci ortak yurt içi gezisine dün başlayan HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan ile SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, Bursa'da salon toplantısında konuştular. HP Genel Başkanı Gürkan, HP'den istifa eden üç milletvekili için **"Farklı bir yere gittiklerini sanıyorlarsa yanılıyorlar"** dedi.

Ege'den sonra ikinci yurt içi gezisini başlatan HP ve SODEP yöneticilerinden SODEP Genel Başkanı İnönü, önceki gece Viyana'dan döndüğü için SHP otobüsünü İnegöl'de karşıladı.

HP Genel Başkanı Gürkan, Ankara'da yola çıktıktan sonra istek üzerine basın mensuplarının sorularını yanıtladı ve bir soru üzerine HP'den istifa ederek DSP'ye katılacaklarını açıklayan milletvekilleri için, **"Öncelikle şunu söyleyeyim; biz kararlıyız. Kim ne yaparsa yapsın, sosyal demokratların birleşmesi ve bütünleşmesi, iktidar olması gerçekleşecektir. Bunu kimse önleyemez. DSP'ye giden milletvekili arkadaşlarımız, onun için farklı bir yere gittiklerini sanıyorlarsa yanılıyorlar, farklı bir yere gitmediler"** dedi.

Parti içindeki gelişmeleri soğukkanlılıkla izlediklerini belirten Gürkan, kırgınlık ve kızgınlığın yönetimle milletvekilleri arasında değil, halkla milletvekilleri arasında olduğunu söyle-

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

BURSA'dan
YALÇIN DOĞAN

Tabandan gelen ses

BURSA — Eskişehir ve Bursa yöresinde sosyal demokrat tabandaki ses hep aynı: "Biz Ecevit'i seviyoruz, ama bizi bölmesini de istemiyoruz."

Erdal İnönü ve Aydın Güven Gürkan'ın SODEP-HP birleşmesini örgüte anlatmak için düzenledikleri ortak yurt gezilerinin ikincisinde yol, Eskişehir'de başladı. Viyana'da Sosyalist Enternasyo-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Ölçü cephe

Calpçilerin deklarasyonu salıya kaldı

ANKARA, (UBA-ANKA) — Eski HP Genel Başkanı Necdet Calp ve arkadaşları tarafından HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan'a dün verilmesi beklenen deklarasyon, "salop", tartışması ve "istifa" konusundaki görüş ayrılığı yüzünden salı gününe kaldı. Bu arada sert bir üslupla yazılmış deklara-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

HP Tavanında Gürültü

Sosyal demokrat kesimde söylentiler ve kaynaşmalar çoğaldı. Solda birleşme protokolunun imzalanmasıyla birlikte, çalkantıların artması da bekleniyordu. Politika kulislerindeki dalgalanması bu bakımdan doğal sayılmak gerekiyor.

Gazetelere yansıyan haberlere bakılırsa, kaynaşmanın odak noktası HP'dir. Tabanını büyük ölçüde yitirmiş olan bu partide kaynaşma ister istemez başgösterecekti. İlk Genel Başkan Necdet Calp'in partisini, "vazirli" görünümüyle seçimlere kadar götürmesi zordu. Aydın Güven Gürkan'ın başını çektiği hareket, HP'yi "vazirli" görünümünden kurtardığı için, vazirli olanların tepkileri de gündeme girmiştir.

Tavanda yaşanan olayların kahramanları da değişik kimlikler taşıyorlar. Bunlardan kimisi solun birleşmesine karşıdır; kimisi 12 Eylül fırtınasından yararlanarak sol görünüm altında parlamentoya girmiş sağcılar, kimisi daha soldaymış görüntüsü içinde birleşmeyi kundaklamayı görev saymaktadır. Kimisinin koltuğu altından kaymıştır, kendisine yeni bir dayanak aramaktadır. Kimisi gerçekten "vazirli" olduğundan kendisini koltuğa oturtan kuvvetin isteğine göre

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

• • •

KIŞ YÜZÜNÜ GÖSTERDİ

Yaylada 3 kişi donarak öldü

Uludağ'da kar kalınlığı 30 santimetreyi buldu

Haber Merkezi — Hafta başından bu yana yurdun batı bölgelerini etkisi altına alarak [illegible] kişi donarak öldü. Balkanlar

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Gerici ve Tutucu...

Son günlerde "irtica" kavramı üzerinde yoğun tartışmalar başladı. Var mı, yok mu? Varsa ne kadar var? Tehlikeli mi? Değil mi? Bunları tartışıyoruz.

Bizde oldum olası bir kavram kargaşası vardır. [illegible] sap de saman birbirine karıştırılır. Sol ulak konusunda ne inciler dökülmüştü, bilmez misiniz? "Ortanın solu Moskova yolu" vs.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

HATT AVRUPA'DA SOSYAL DEMOKRASİ

İngiltere: Uysal işçilerin iktidara aday partisi

RAGIP DURAN

LONDRA — İngiltere'nin [illegible] sosyal demokrat partisi, [illegible] ana muhalefetin İşçi Partisi, [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

ki kuluçka makinelerinden yumurtadan piliç çıkıyor. Ve o tavuklar da yumurtluyor. Bu tavuğun yumurtası yenir mi diye soruyorlar. Bazıları da, yenmez, diyor. Haramdır, diyor. Buna mürteci demiyeceğiz de ne diyeceğiz?" dedi.

KOMÜNİST PARTİYE İZİN

Cumhurbaşkanı Evren, anayasanın komünizme, faşizme ve teokratik düzen arayıcılarına kapalı olduğunu bildirerek, **"TCK'nın 141. ve 142 maddelerinin kaldırılması isteklerinin Türkiye'de komünist partisinin tekrar kurulmasını sağlamak amacından kaynaklandığını"** söyledi. Evren, bazı Avrupa ülkelerinin Türkiye'de fikir suçlusu olduğunu söylediklerini kaydederek, **"Bizim fikir suçları dediğimiz bu suçlar 1980'den sonra icat edilmedi ki, 1936'dan beri var"** diye konuştu. Evren sözlerini şöyle sürdürdü:

"Belki bir tarih gelecek, biz de Avrupalı ülkeler gibi kişi başına 10-15 bin dolar seviyesine yükseleceğiz. Herkes müreffeh, her ailenin altında 2 tane otomobil, çocuğuna ayrı, kendisine ayrı. Bu hale geleceğiz. Ondan sonra komünist partisine müsaade ederiz. Çünkü komünizm sefalette ürer. Nerede sefalet varsa komünizm orada yeşerir. Kendilerinde sefalet kalmamış, zannediyorlar ki dünyanın her tarafı da öyledir. Gezmemişler, görmemişler, her tarafta komünist partisi olsun isterler."

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Kastamonu konuşmasında anayasa değişikliği konusundaki görüşlerini de şöyle açıkladı:

"Ben bazı yerlerde anayasayı deldirtmem, dedim. Başka türlü anlıyorlar. Cumhurbaşkanı anayasayı nasıl deldirtmez? Anayasayı Meclis değiştirirse mesele kalmaz, diyorlar. Doğru, Meclisin yetkisi dahilindedir. Ancak anayasada bir madde daha vardır.

Herhangi bir anayasa maddesinin değiştirilmesi için Meclis tam sayısının üçte iki çoğunluğu ile kabul edilmesi lazım. Yani 267 milletvekili evet derse değişir.

Bu da kafi değil. O değişiklik Cumhurbaşkanına, yani bana gelir. Ben uygun bulmazsam, aklıma yatmazsa tekrar Meclis'e iade etme yetkim var. Geri gönderirim. Bu takdirde dörtte üç çoğunlukla yani 301 milletvekilinin evet demesi lazım. Olur a, 301 milletvekili evet der. Ben yine kabul etmiyorsam millete giderim oylama yaptırırım. Siz bu değişliği kabul ediyor musunuz, etmiyor musunuz, diye. Çünkü bu anayasayı millet kabul etti. Yüzde 92.5'la. Millet de bunu kabul ederse amenna. Diyeceğim bir şey yok. Fakat eğer bu değişiklik milletin hayrına değilse, benim prensiplerime uymuyorsa ve o değişiklikle bu devletin, bu milletin idaresi mümkün değilse çeker giderim. Kim gelirse gelsin o idare etsin derim. Ben sandalyeme yapışmış, buradan gitmem diyen insan değilim. Ben vatandaşlarımın arasından gelmiş kişiyim.

İnanmadığım bir şey olursa çeker giderim. Anayasa işte böyle değişir. Allah emri değildir anayasa, değişmez değildir. Elbette değişebilir ama bu şartlar altında."

Batı Avrupa'da sosyal demokrasi

İngiltere: Uysal işçilerin iktidara aday partisi

RAGIP DURAN — *19 ekim*

LONDRA — İngiltere'nin 84 yıllık sosyal demokrat partisi, halen ana muhalefet İşçi Partisi, ekim ayının ilk haftası içinde yıllık olağan kurultayını tamamladı.

Sosyalist Enternasyonal'in İngiltere temsilcisi olan İşçi Partisi, gerek yapısı gerekse izlediği siyasetler açısından **'işçi sınıfının sosyal demokrat partisi"** unvanına diğer kardeş partilere oranla belki de en fazla hak kazanan siyasi kuruluş.

36 işçi sendikasını bir araya getiren İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TUC), yapısal, örgütsel ve tüzüksel olarak İşçi Partisi'ne bağlı, ancak parti, 1979 seçim yenilgisinden bu yana büyük çalkantılara sahne oluyor.

Son 10 yıl içinde İngiltere'de meydana gelen siyasi, ekonomik, sosyal ve psikolojik değişimler, kaçınılmaz olarak İşçi Partisi'ni de etkiledi. İngiltere'de kuruluşundan bu yana çift partili parlamenter demokrasi, yeni çeşitler ve boyutlar arayışına çıkarken, özellikle ekonomik alanda Muhafazakâr Parti'nin gerçekleştirdiği reformlar, geleneksel İngiliz toplumunu büyük ölçüde değiştirdi.

Yazılı anayasa olmamasına rağmen, siyasal gelenek, ana muhalefet partisine, iktidar partisi ile neredeyse eşite yakın haklar tanıyor. Örneğin protokolde, hiyerarşide Kraliçe'nin ardından Başbakan, onun da ardından ana muhalefet partisi başkanı geliyor. Yani İşçi Partisi muhalefette ise, parti lideri devletin üç nemuralı temsilcisi durumunda.

Çift partili parlamenter demokrasi, muhafazakâr ve işçilerin, iktidar koltuğunu nöbetleşircesine paylaşmalarına yol açarken, küçük üçüncü parti liberalleri marjda tutuyordu. Bu sınırlama, 1979'a kadar işçilerin, 1979'dan sonra da muhafazakârların ülke sorunlarına köklü çözüm getirememeleri nedeniyle, üçüncü seçeneği gündeme getirdi. İşçi Partisi içinden, yönetimi fazla solcu bulduğu için ayrılan eski Dışişleri Bakanı Dr. **David Owen**'in kurduğu Sosyal Demokrat Parti (SDP) ve **David Steel** önderliğindeki Liberal Parti'nin bir araya gelerek oluşturdukları **"ittifak"** halen kamuoyu anketlerinde işçilerin ardından ikinci siyasal güç olarak belirtiyor.

Üçüncü seçeneğin ortaya çıkması, kuşkusuz İşçi Partisi'nin politikalarını da etkiledi.

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana **"refah devleti"** yaratma politikalarını uygulamış olan çeşitli hükümetler, Thatcher'ın işbaşına gelmesiyle bu temel politikadan vazgeçti. Muhafazakâr Parti'nin bayan önderi, İngiliz politikasının klasik soğukkanlılığını, hırçın açıklamaları ve tutumları ile ısıtırken, esas olarak ekonomik altyapıda gerçekleştirdiği büyük değişikliklerle tüm toplumun niteliğini değiştirecek

çapta yenilikler gerçekleştirdi. Bu değişiklikleri, **"refah devletinden tüccar devlete geçiş"** olarak niteleyen kimi ekonomi uzmanları, Thatcher'ın, izlediği liberal ekonomik politikalar ve monetarist sistemle, üretim güçlerini serbestleştirmek, rekabetin meyvelerini toplamak amacında olduğunu belirtiyorlar. Devlet kuruluşlarının -ki en önemlileri British Telecom ve British Airways- özel sektöre devri, Muhafazakâr Parti'nin sosyal tabanını da güçlendiriyordu. Büyük işverenler gerçek çıkarlarının Thatcher'ın partisinde olduğunu somut olarak saptıyor, ayrıca yeni küçük ve orta iş sahipleri de aile-kilise-okul üçgenini kutsal olarak tanımlayan muhafazakârların saflarına katılıyordu. Öte yandan siyasi alanda ABD ile son derece içli dışlı bir politika izleyen Londra yönetimi, Thatcher'ın iktidara gelmesinden bu yana, ekonomik ve mali alanda, uluslararası rekabete katılmak ve döviz girdilerini arttırmak için, dışsatımı ve yabancı ülkelere yatırımları olabildiğince teşvik etti.

Thatcher'ın karizmatik önderliğinin bir ifadesi olarak belirtilen sert, taviz vermez tutum, kaçınılmaz olarak mağdur duruma düştüklerine inanan gençler, işsizler, kadınlar, siyahlar ya da grevciler gibi konjonktürel ya da strüktürel olarak oluşan insan gruplarını da daha radikal tutumlar almaya yöneltti.

1979'dan bu yana muhalefette olan ve söz konusu büyük değişimlerin büyük ölçüde karşısına çıkan İşçiler, kendi iradeleri dışında gerçekleşen bu değişikliklerden çoğu zaman yeterince siyasal olarak yararlanamadılar. İşçi Partisi **"refah devleti elden gidiyor"** çığlığını atarak, oy potansiyelini geliştireceğine inanmış, ancak serbest girişimin yarattığı yeni orta sınıf, Muhafazakâr Parti'yi daha çok destekler olmuştu.

Liberalizme karşı devlet müdahaleciliği, monetarizme karşı döviz çıktılarının sıkı denetimi, Merkez Bankası'nı siyasi olarak kontrol altında tutmak türünden önlemler getiren İşçi Partisi, Thatcher'ın yarattığı gayri memnunlar kitlesinin çok büyük sempatisini kazanamadı. Parti sonuç olarak **"yeniliğe karşı çıkan, eski politikalar savunan"** bir parti konumuna düşmüştü.

İşçi Partisi'nin ekim ayı başındaki yıllık kurultayı ise, partinin önündeki yeni aşamayı son derece açık bir şekilde sergiledi: Parti içinde birlik ve 1987'deki genel seçimlerde zafer.

Bu yılki Bournemouth Kurultayı'nı izleyen bir Türk gazeteci, şu görüşleri savunuyordu:

"İşçi Partisi, 1980 öncesi CHP gibi. Partinin içinde binbir kanat, binbir eğilim cirit atıyor. Ayrıca iktidar partisine karşı ve kamuoyunda seçenek olarak ortaya çıkmak için engel teşkil eden bu zaafının yanı sıra, doğru dürüst, uygulanabilir bir alternatif politika da üretemiyor. Tabii bir tek farkla, Kinnock, dönemin CHP liderinden daha etkin. Zaten Bournemouth Kurultayı, Kinnock Kurultayı olarak tarihe geçecek herhalde. Kinnock, büyük bir cesaretle partiyi bir avuç solcu militanın yönetimine bırakmamaya kararlı. Bu alanda çok başarılı idi..."

Maden işçileri grevi nedeniyle ortaya çıkan anlaşmazlık, aslında İşçi Partisi ile İngiliz toplumu arasındaki büyük çelişkilerden birini su yüzüne çıkardı. Maden İşçileri Sendikası'nın taviz vermez militan lideri **Arthur Scargill**, 11 aylık grevde hem tabana danışmadan önemli kararlar almış, hem de mücadeleyi ekonomik temelden siyasi temele çekmeye çalışmıştı. Scargill'e göre, **"Thatcher inatçı ise, işçiler ondan da inatçı olmalı, kararlı bir mücadele sonucunda zafer kazanılmalıydı."**

Ne var ki, grev politikasındaki yanlış karar ve uygulamalar yenilgiye neden olurken, Scargill, kömür madenleri gibi geri bir üretim tarzının avukatlığını yapıyor, ayrıca **"zincirlerinden başka yitirecek hiçbir şeyleri olmadığına"** inandığı işçileri savunmaya çalışıyordu.

İşte **"işçi sınıfı"** İşçi Partisi'nin temel dayanağı olmasına karşın, ne madenciler grevinde ne de son iki genel seçimde İşçi Partisi'ni destekledi. Tüm Batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi İngiltere'de de Marx'ın yüzyıl önce tanımladığı **"işçi"** ve **"işçi sınıfı"** soyu tükenen cins olarak kayıtlara geçiyor. Bir yandan hizmet sektörünün hızla gelişerek kalabalıklaşması, öte yandan vasıfsız işçinin, proletaryanın nüfusça azalması ve nitelik değiştirmesi, İşçi Partisi'nin tabanını da etkiliyordu. İngiltere'deki **"işçi sınıfı"**'nın üyeleri, evlerinin ipoteklerini ödemek durumundalar, yaz tatilleri için bir kenara para ayırmak zorundalar. Arabalarını yenilemek için de tasarruf yapmak istiyorlar.

Şimdi partinin önündeki görev, kamuoyunda **"etkin, ciddi, akıllı bir parti"** imajını yaratarak, gelecek seçimlerde daha çok oy toplayabilmek. İşçi Partisi'nin geleceği, kendi içindeki birliği sağlaması ve başarılı seçim stratejisi izlemesinin yanı sıra muhafazakârların hatalarını değerlendirmesine bağlı.

PARTİNİN KÜNYESİ

1901 yılında kurulmuş olan İngiltere İşçi Partisi (Labour Party) 46 sendikayı bir çatı altında toplayan İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu TUC'un üyeleri ile birlikte yaklaşık olarak 7 milyon üyeye sahip. 1984 yılı istatistiklerine göre partinin 323 bin 292 bireysel üyesi, 5 milyon 843 bin 586 sendikalı üyesi, 60 bin 163 bin de yan kollardan gelen üyesi bulunuyor. 46 sendikadaki üye işçiler "siyasal aidat" adı verilen ek ödentiyi verdikleri zaman otomatik olarak parti üyesi sayılıyorlar. Tek tek sendikalar değil, ancak TUC İşçi Partisi'nin üyesi konumunda.

Partinin halen 650 kişilik mecliste 209 milletvekili bulunuyor. İşçi Partisi'nin gelirleri, 1984 yılında ise şöyleydi:

2.948.000 sterlin-sendika aidatları
711.000 sterlin-yerel örgütlerden
30.000 sterlin-yan kollar ve kuruluşlardan
157.000 sterlin-bağış ve yardımlar
105.000 sterlin-parlamenterlerin ödentilerinden
31.000 sterlin-diğer gelirler.

Partinin yayımladığı mali bilançoya göre 1984 yılı toplam gelirleri 3 milyon 982 bin sterlin. Aynı yılki masraf dağılımı ise 42 örgütlenme, 6 iç politika, yüzde 3 uluslararası ilişkiler, yüzde 8 reklam - tanıtım, yüzde 1 "Labour Weekly" adlı haftalık dergi.

Yüzde 9 maliye ve yüzde 31 idari ilanlar olarak açıklandı. Partinin tüzüğü gereğince 46 sendikanın yönetim kurulu üyeleri sendikaların üye sayısı oranında yönetim kurulunda hem de kurultayda delege olarak temsil ediliyor.

Kadın cinsellikten ne anlıyor

MERAL TAMER — *19 ekim*

"Doktor Hanım, sen bana hani gebe kalmayayım diye ilaç yazmıştın ve sevişmeden önce Rahmi'nin ağzına bu haplardan bir tane koyarsın, haplar köpürür, o köpükler hamileliği önler, merak etme hamile kalmazsın, demiştin ya...

Ben dediğini yaptım. Rahmi baktım ki, iş tutmaya niyetli... Koydum adamın ağzına bir hap... Dediğin gibi onun ağzı köpürdü köpürmesine, ama bak ben yine gebe kaldım..."

Cinsel organlarının adını bile bilmediği için rahime yerleştiriiecek tabletleri, ancak mizah öykülerinde karşılaşılabilecek bir rastlantı sonucu, adı Rahmi olan eşinin ağzına koyan Mersinli kadının anlattıklarına gülmeli mi, ağlamalı mı, yoksa yolun neresindeyiz diye oturup kara kara düşünmeli mi?

Ya da her yıl çocuk doğurmaktan bıktığı için Almanya'dan gelen eltisine dert yanan ve onun kendisine verdiği rahime takılan doğum kontrol aracı, spirali, ağız yoluyla alınacak ilaç zannedip çatır çutur çiğneyerek, zor bela yutan ve sonra da spiralin vücudundan çıkarılması için 2 ameliyat geçirmesi gereken Gültepeli **Güllü**'ye ne demeli?

Daha 30 yaşına gelmeden 6-7 çocuk doğurup, bir o kadar da düşük yaptıktan sonra **"illallah"** deyip kocasına **"resti çeken"** ve doğum kontrolü için en kesin çareyi kocasıyla yatmamakta bulan Gaziosmanpaşalı **Dudu**'nun uyguladığı "doğum kontrol yöntemi" belki yukarıdaki iki örnek kadar şaşırtıcı değil, ama bir kadının cinselliğe bakışını ortaya koyması açısından oldukça çarpıcı değil mi?..

Zaten bu diziyi hazırlarken cinsellikle ilgili soru yönelttiğimiz 100 kadar kadından çoğunun söyledikleri epey şaşırtıcıydı.

Örneğin kadınların bir bölümü için seks ve cinselliğin tek işlevinin çocuk doğurmak olduğu fark ediliyordu. Bu kadınlar **"Bize biraz da cinsel yaşantınızdan söz eder misiniz?"** dediğimizde, direkt ve bilinçli olarak **"cinsellik eşittir doğurmak"** demeseler bile, ağızlarından şu sözler dökülüveriyordu: **"3 çocuğum var, 2 kez kürtaj oldum"** ya da **"7 yıl çocuğum olmadı. O dönemde çocuk olsun diye kocamla çok sık yatağa girmek zorunda kalırdım. Şimdi Allah'a şükür 3 çocuk sahibi oldum da, kocamın akşamları niyeti kötü göründüğünde, kendisine çocukları gösterip, yetmiyor mu, daha ne istiyorsun diyebiliyorum."**

Kadınlar arasında cinsellikle ilgili olarak yaptığımız soruşturmada elde ettiğimiz diğer önemli bir bulgu da, kadınların çoğunluğunun eşleriyle cinsel ilişkide bulunmayı bıkkınlık verici ve **"katlanılması zorunlu"** bir olay olarak gördükleriydi. Ümraniye'de, gecekonduda yaşayan ... hanım da **"adam her gece, her gece üzerime geliyor"** diyerek bu bıkkınlığı dile getiriyordu. Aksaraylı **Fatoş** Hanım da... Fatoş Hanım, **"Kocam anlayışlıdır. İsteksizliğimi bildiği için haftada birden fazla üstüme varmaz. Ama o bile dayanılmaz geliyor. Bazen ben de neden başka kadınlar gibi bu işten zevk almayayım diye kendimi zorluyorum. Ama ne kadar zorlarsam zorlayayım, kocam sevişmeye başladığında aklıma ertesi gün yapılacak yemekten tutun da, ödenecek taksitlere ve hatta aylar sonra çıkacağımız bir seyahate varıncaya kadar, seks dışında ne varsa geliyor"** diyordu.

Her ne kadar **Fatoş** Hanım, **"kocalarıyla cinsel ilişkiye girmekten zevk alan kadınların çoğunlukta"** olduğuna inanıyor idiyse de, biz soruşturmalarımız sırasında **Fatoş** Hanımın imrendiği kadın sayısının pek fazla olmadığı kanısına vardık. Örneğin Ataköylü **Yıldız** Hanım, **"Kocamı bu konuda hiç anlamıyorum. Ben bütün gün evin içindeyim. O sokakta çalışıyor. Benden kat kat yorgun olması gerekmez mi? Yine de yatağa girince nasıl olup da hemen aslan kesiliveriyor, vallahi şaşırıyorum"** dedikten sonra kendisinin sevişmekten kaçınabilmek için bazen uykusu olmadığı halde erkenden yatağa girip, kocası odaya geldiğinde uyur gibi yaptığını, bazen çocuğun hastalığını bahane edip, çocuğu yanında yatırdığını, hiçbir çare bulamazsa, bu nedenle kocasıyla kavgaya giriştiğini anlatıyordu.

Konya'dan İstanbul'a 15 günlüğüne gezmek için gelen **Mefküre** Hanım, eşinden ayrı yaşayan ve bir başka erkekle ilişkisi olduğu tahmin edilen akrabadan bir kadından söz ederken, **"Ayol bizlere bir tanesi fazla geliyor. Adamı yatak odasının kapısında görünce, kaçacak delik arıyorum. Bu kadın ne halt etmeye kendini başka birinin kollarına atıyor. Görünüşte öyle erkek düşkünü bir hali de yoktu"** derken, cinselliğin sadece erkek için değil, kadın için de yaşanmaya değer bir boyutu olabileceği düşüncesinden ne kadar uzaklarda olduğunu ortaya koyuyordu.

Pekiyi görüştüğümüz kadınlar içinde cinselliği yaşanmaya değer bulan, eşleriyle yatağa girmekten mutluluk duyan, hatta buna can atan kadınlar yok muydu?

Kuşkusuz vardı, ancak bu kadınlar diğerilerine oranla epey azınlıktaydı. Bu kadınların cinselliğe olumlu baktıklarını fark ettikten sonra bunun nedenlerini derinlemesine eşelemeye çalıştığımızda elde ettiğimiz bulgular ise, bilinçli ya da bilinçsiz olarak cinselliği sadece fiziksel bir olay olarak değil, beyinde başlayıp, beyinde biten bütünsel bir olay olarak algılamasını becerebilen ve bu olayı kocasıyla paylaşmaya kendini inandırabilmiş olan kadınların cinsellik aracılığıyla yaşamlarına bir boyut daha katabildiklerini gösteriyordu.

Ülkemizde aile içi eğitimde geleneksel olarak cinselliğin tabu sayılması ve çocukları cinsel yönden cahil bırakmanın, erdemli ebeveyn olmanın temel taşlarından biri olarak kabul edilmesi sonucu, cinselliğe kıyısından bile yaklaşamayan pek çok kadına karşılık örneğin Üsküdarlı ev hanımı **Zümrüt** şöyle diyordu:

"Cinsel ilişki, evliliğimizin ilk yıllarında bana çok zor gelirdi. Ama bir yandan kocamın sabırla bana cinselliğin güzelliklerini anlatması, diğer yandan da madem ki, bunu yaşamak gerekiyor, o zaman zevkine varmak için ne yapmalı diye, benim kafa yormam sonucu sanırım biz eşimle epey yol aldık. Ben kocamın beni aldatabileceğini aklımdan bile geçirmem. Çünkü yatakta sıkıntıyla geçen, bu yüzden zaman zaman bizi birbirimize yabancılaştıran ve beni

günlük yaşantımda da hırçın ve sinirli yapan uzun yıllardan sonra (ki şimdi geriye baktığımda ben bu yılları kaybedilmiş olarak kabul ediyorum) şimdi eşimle birlikte öyle aşamalardan geçip, öyle güzel duyguları paylaşıyoruz ki, sanmam ki kocam bunu yatağa ilk girdiği bir kadında tadabilsin."

Bazı kadınların cinselliğe olumlu bakmalarının bir diğer önemli nedeni ise, kendilerinin hiç çaba harcamamış olmalarına rağmen, eşlerinin ta başından beri bu ilişkiye çok bilinçli ve yapıcı yaklaşmış olmalarıydı. Ne ailesinden, ne de başka kaynaklardan herhangi bir bilgi almadan evlendiğini dile getiren banka memuresi **Haydan Hanım**, "**Ama eşim ilk günden beri bir kadına nasıl davranılacağını sanırım çok iyi biliyordu. Ben ne zaman bunu isterim, ne zaman istemem, dikkatle bakar, istediğimi fark ettiğinde ise kendinden önce beni memnun etmek için gerekirse saatlerce uğraşırdı. Biz eşimle bugün çok uyumluyuz. Ama bu uyumun sağlanmasında benim katkım olmuştur, diyemem pek. Her şeyi kocama borçluyum**" diyordu.

Bu üç temel bulgunun dışında, örneğin çalışan kadınların hem ev işi, hem çocukların bakımı, hem de sokaktaki çalışma nedeniyle cinsel ilişki konusunda isteksiz olduklarını ve tatil günlerinde bu konuda kendilerini daha rahat hissettiklerini belirledik. Bu arada akşam eve geldikten sonra tüm işleri kocasıyla paylaşan ve işleri bittikten sonra bir fincan kahve ya da bir bardak çay ya da bir içkiyle, karşılıklı sohbete oturabilen kadının, psikolojik açıdan eşine kendini daha yakın hissettiğini ve cinsel ilişkiye de daha yatkın göründüğünü gördük.

Kadınlarımız arasında oldukça nadir olmakla birlikte rastladığımız diğer bir tip ise ünlü ozan Orhan Veli'nin dizelerindeki "**uzanıp sere serpe yatıveren**" kadına benziyordu. Tanınmış bir ses sanatçısı olan bu dul hanım, check-up (tepeden tırnağa sağlık kontrolü) için bir geceliğine yattığı bir özel hastanede, komşu odadaki evli hanımın yaklaşık 10 gündür yattığını öğrenince hayretle, "**Yani siz şimdi 10 gündür hiç seks yapmadınız mı?**" diye soruyor ve bu soruyla icabında sapasağlam olduğu dönemde evde 10 gün "**seks yapmamış**" olan hasta hanımı hayrete düşürüyordu. Bu sanatçı hanımın "**seks**" konusuna yaklaşımı, bize göre tıpkı tüm dikkatlerini sadece "**temizlik**" ya da sadece "**çocuklar**" üzerinde yoğunlaştıran ev kadınlarınınkine benzer bir "**saplantı**" olarak nitelenebilirdi.

İnönü ve Gürkan'dan Evren'e yanıt

Anayasa değişmeli!

HASAN UYSAL — *20 ekim*

BİLECİK/İZMİT/İSTANBUL — HP ve SODEP Genel Başkanları **Aydın Güven Gürkan** ve **Erdal İnönü**, yurt içi gezilerinin ikinci gününde Bilecik, Kocaeli ve İstanbul'da konuştular. Anayasa değişikliği yapıldığı takdirde görevinden ayrılacağını önceki gün Kastamonu konuşmasında belirten Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e karşılık olarak, anayasanın değişmesi konusunda ısrarlı olduklarını ve bunun en doğal hakları olduğunu savundular. İnönü ve Gürkan, Kocaeli'den sonra geldikleri İstanbul'da, Bostancı'ya 100 kilometre hızla giren araçlarının lastiği patlayınca, büyük bir tehlike atlattılar.

Dün sabah Bursa'dan ayrılan HP-SODEP genel başkanları,yaptıkları konuşmalarda sosyal demokratların birliğinin gerçekleşeceğini ve bu birliğin sosyal demokratların güçlü iktidarına yol açacağını anlattılar.

Gürkan ve İnönü, Bursa'dan yola çıktıktan sonra, otobüste basın mensuplarının sorularını yanıtladılar. Cumhurbaşkanı Evren'in Kastamonu konuşmasını değerlendiren SODEP Genel Başkanı İnönü, Cumhurbaşkanının zaman zaman aklından geçenleri içtenlikle anlattığını, son konuşmasında Türkiye'de demokratik düzeni bozabilecek tehlikelerden söz ettiğini ve endişelerini dile getirdiğini, bunu doğal karşıladığını söyledi. İnönü, "**Cumhurbaşkanının demokratik düzeni koruyan güçlerin arkasında olmasını olumlu karşıladım**" dedi. Cumhurbaşkanının anayasa değişikliğine ilişkin sözlerini ise, "**Bunu, Sayın Cumhurbaşkanının kolay gerçekleşmeyecek bir yol olduğunu hatırlatmak istediği biçiminde algıladım. Ben de anayasa değişikliğini ciddi bir konu olarak alıyorum**" biçiminde yorumlayan İnönü, SODEP olarak temel konularda, anayasa değişikliği istediklerini, özellikle demokratik hak ve özgürlükleri gerçekleştirecek maddeleri için değişiklik yapılmasını istediklerini vurguladı.

Cumhurbaşkanı Evren'in, "**Çeker, giderim**" sözlerini yorumlayan İnönü, "**Niçin bu ifadeyi kullandığını bilmiyorum. Anayasa değişikliği inanmadığım konularda olursa o zaman böyle bir yol tutarım, diyor. İnanmadığı konuların ne olduğunu bilmiyorum. Bilmeden bir tartışmaya girmek yersiz olur. Özetle ben Cumhurbaşkanının konuşmasını doğal buldum**" dedi.

DE GAULLE ÖRNEĞİ

İnönü, sözlerini şöyle sürdürdü:

"**Hatırlarsınız, Fransa'da De Gaulle de bir konuda referanduma gitmiş, o zaman açıkça** 'Bunun bu şekilde düzenlenmesi benim yönetim anlayışıma uygundur, bunu sizden istiyorum. Yaparsanız görevime devam ederim, yapmazsanız bırakırım' **demişti. Halk bunu benimsemedi. De Gaulle de görevini bıraktı. Tabii konu belli ise tartışma yapılır. Cumhurbaşkanının konuşmasını, anayasayı çok ciddiye aldığını gösteren bir davranış olarak yorumluyorum. Çok ciddi olan bir şey, yine ciddi bir istek karşısında değiştirilebilir. Bizim ciddi isteklerimiz var. Demokratik hak ve özgürlüklerin tam sağlanamadığı bu anayasanın değişmesini istiyoruz. Bunu sağlamak için çoğunluk gerekir, bugün o safhada değiliz. Onun için de bir tartışmaya girme gereğini görmüyorum. Bir ulusun, hayatında önemli olan sadece mevcut düzeni korumak değil, manevi anlamda gelişme düzeyi de önemli. Sayın Cumhurbaşkanı, o tarafa da değinse**

daha iyi olurdu, ama herkesin bir yoğurt yiyişi vardır."

İnönü, DSP'nin kurulması konusunda henüz bir şey söyleyemeceğini, bu partinin henüz kurulmadığını, kurulup genel başkanı ve yetkilileri belli olduktan sonra görüşünü açıklayacağını belirtti.

HP Genel Başkanı Gürkan da Cumhurbaşkanının konuşmasını değerlendirirken, **"Cumhurbaşkanının söylediklerinin içinde bence en önemli nokta, demokrasiye bu ölçüde kararlı biçimde sahip çıkmasıdır. Anayasanın değiştirilmesi konusunda kullandığı terminoloji, seçtiği kelimeler ve üslubu kendisinin takdiridir. Ama özü itibarıyla, demokratiktir. Cumhurbaşkanının halkın esenliği ve birliği için doğru saydığı bazı ilkeleri vardır. Cumhurbaşkanın anayasanın hiçbir noktasına, virgülüne dokunulamaz dediğini sanmıyorum. Anayasanın pek çok noktası metin olarak tartışmalıdır."** Gürkan, daha sonra anayasayla ilgili olarak, **"HP olarak, anayasa ile ilgili çok ciddi sıkıntılarımız vardır. Bugünkü anayasal çerçevede, Avrupa tipi sosyal demokrat bir partiyi bile kurmak ve yürütmek mümkün değildir. Komünizme karşı olabilirsiniz, komünist parti kurulmasına da karşı çıkabilirsiniz. Ama eğer Türkiye'de Avrupa tipi bir sosyal demokrat partinin kurulmasını kısıtlı tutarsanız, demokrasinin varlığı ciddi olarak tartışma konusu olur. İşimiz güçtür. Anayasa, liberal ve muhafazakâr düşünce karşısında sosyal demokrat partilere karşı taraftır. Sosyal demokrat parti ve düşünceye bu düşünceler kadar hoşgörüyle bakmaktadır. Bunun değiştirilmesini istememiz doğal hakkımızdır"** dedi.

Gürkan, ayrıca nesnel eksiklik ve aksaklıkların özgürce tartışılabilmesi gerektiğini söyledikten sonra, **"Demokrasiyi isteyen insanlar, demokrasinin daha sağlıklı işlemesini amaçlayan gelişmelerden ürkmemelidirler"** biçiminde konuştu.

Gürkan, daha sonra Cumhurbaşkanı Evren'in irtica ile ilgili sözlerine dikkat çekerek, **"Ancak geçmiş dönemlerdeki duyarlılıktan daha öte bir duyarlılığı geliştirme zorunluluğu vardır. Koşullar çok değişmiştir.İslam radikalleşmekte ve devleti yönetme görevini üstlenmek istemektedir. Geçmişte görülmediği boyutlarda din, siyasi yönlenmeye gitmektedir. Dünyada gelişen bu akımın, Türkiye'de yer etmemesini düşünmek mümkün değildir. Siyasal güçlerden de örgütlü destek alıyorlar. Halk nasılsa irticaya karşıdır, diye yalnız bırakılırsa bu, ülkeyi yarın geri dönülmeyecek bir noktaya götürür"** ifadesini kullandı.

Rahşan Ecevit'in açıklamasına, **"Yakında kendileri de kurulu parti olacaktır. O zaman düşünürüz"** karşılığını veren Gürkan, daha sonra HP içindeki karışmadan söz ederek, şöyle dedi:

"Çalkantıyı yaratan arkadaşlar, artık karar vermek zorundadırlar. Ya iradeye uyarlar, ya da kendi yollarını çizerler. Bu mesele, çok yakında çözülecektir."

TV'den Yansıyan Gerilim...

20 ekim

Cumhurbaşkanı Evren, Kastamonu'dan sonra Çankırı'da da konuştu.

Bu gezilerin ve konuşmaların düzenlenmesi devlet protokolüne göre ayarlanıyor. Gidilen ilin en başta valisi olmak üzere, resmi görevlileri etkindirler. Cumhurbaşkanı partilerüstü olduğundan, konuşmaların yapılacağı meydanların düzenlenmesi, seslendirilmesi, halkın çağrılması, resmi kurumların ilgilendirilmesi de devlet görevlilerinin hizmetleri arasına giriyor. TRT her akşam haberler saatinde Evren'in konuşmalarını uzun uzun veriyor. Televizyon, haber programında konuşmayı kesintisiz ve görüntülü olarak yansıtıyor.

Bu durumda Sayın Cumhurbaşkanının konuşmaları yurt düzeyinde dikkatle izleniyor; etkiler ve tepkiler yaratıyor.

Bütün yurttaşlarınm ve kurumların Evren'in bütün fikirlerine katılmaları olanaksızdır. Nitekim basın ve siyasal partiler kesiminde eleştiriler görülmektedir. Olayın bu yönü doğal akışı içinde gelişmektedir.

Biz bu yazımızda konuşmaların içeriğine değinecek değiliz; bir başka noktaya parmak basmak istiyoruz.

Devlet Başkanı sıfatıyla devlet olanakları içinde konuşan Sayın Evren'in çok gerilimli olduğu görülmektedir. Bu gerilim, gerek sesine, gerek konuşma biçimine yansıyor. Sözgelişi içerde ve dışarda kimi çevreleri suçlarken tansiyon doruğuna varıyor. Televizyonun yurt düzeyinde milyonlarca kişiye aktardığı bu gerilim acaba yurttaşlarca paylaşılıyor mu?

Eğer yurt düzeyinde bu gerilim paylaşılıyorsa, iyi bir şey değildir. Çünkü Türkiye ciddi sorunlar karşısındadır ve ülkenin her şeyden çok serinkanlılığa gereksinmesi vardır. Hırçın siyasal kavgalar yerine daha yumuşak diyalog yöntemleri demokrasiye geçiş döneminde yeğlenmedi mi?

Cumhurbaşkanı Sayın Evren'den; devletin başı olarak, siyasal ortamı kızıştırıcı değil, dengeleyici konuşmalar yapması beklenir.

Bir de madalyonun öteki yüzü var.

Eğer yurt düzeyinde gerçekten serinkanlı bir hava varsa; bu ortamda Cumhurbaşkanının sert konuşmalarının onaylanması zordur. Bu da Sayın Evren'i de üzecek sonuçlar doğurur.

Özetle neresinden bakarsanız bakın, Cumhurbaşkanının dengeleyici, yatıştırıcı, birleştirici, öfke tohumlarını yok edici ve barışçı bir üslubu yeğlemesi beklenir. Sayın Evren'in 12 Eylül'ün üzerinden beş yıl geçtikten sonra bu noktaya ulaşması için siyaset ve rejim hesabına çok yararlı olacaktır.

* * *

Sataşma Var

MEHMED KEMAL — *20 ekim*

Bir sabah gazeteye erken geldim, bir de ne göreyim Yazı İşleri katında, gazete dışı bir alay alet ve insan var. Projektörler, kameralar, boyalı, boyasız aktör ve aktrisler, komut veren, komut alan insanlar. Salonun ortasında üstat Nadir Nadi ile biri konuşuyor. Resimlerinden tanıdım, Cüneyt Arkın'dı. Nadir Bey tanıştırdı. Sinemanın sorunlarından ve zorlarından söz ediyordu. Beni pek ilgilendirmediği için (o zamanlar vardı) odama çekildim. Aradan ne kadar süre geçti, bilmiyorum. Bir delikanlı geldi, "Sizi Cüneyt Arkın rica ediyor" dedi. Odayı göstererek:

"Buyursun" dedim.

"Yukarda bekliyor."

Gazete ne olsa evimiz, Cüneyt Arkın da konuğumuz sayılır. Yukarı çıktım, beni bekliyordu. Filmin konusunu anlatmaya başladı. Bir kavgacı gazetecinin öyküsü imiş, şöyle savaşmış, böyle savaşmış, falan filan...

"Şimdi Safa Önal telefon etti" dedi. "Senaryo onun. Filmde bir yazı işleri müdürü var. Bizim arkadaş gelmedi. Müdürü sizin oynamanızı hem o rica ediyor, hem de ben."

Hoppala!.. Ömrümde sinemada oynamadım. Nasıl yaparım? Yaparsınız, tipiniz de uygun diye durmadan direniyor. "Deneyelim, bakalım" dedim. Denemeye başladık. Elinde metin bulunan biri söyliyeceğinizi ardınızdan okuyor. Siz de sözlere göre hem bağırıp çağırıyorsunuz, hem oynuyorsunuz. Baktım fena değil, yaparım. Masaya oturuyoruz, rotatifin başına gidiyoruz, entertiplerin çevresinde dolanıyoruz. Velhasıl oynadık. Teşekkür etti, tanışlığımız bu kadar. Ne filmi bugüne dek gördüm, ne de Cüneyt ilk gösterisine çağırdı.

Aradan epeyce bir süre geçti. Bir gün Adapazarı'nda bir arkadaşla kahvede oturuyoruz. Gelen geçen yüzüme bakıyor. "Ne var?" diye arkadaşa sordum. "Bir şey yok" dedi ama, bakışların ardı kesilmiyor. Sonunda bir genç yanıma geldi, "Ağabey, sen artist misin?" diye sordu. Değilim dedimse de, "Biz seni akşam açık hava sinemasında gördük, gazetecilik ediyordun."

Cüneyt'in filmiyle Adapazarı'nda ünlenmiştik.

Cüneyt Arkın'ı görüşüm de tanışım da bu kadar. Ne yemişliğimiz var, ne içmişliğimiz. Geçen sabah uyandım. Bizim hanım, "Günaydın Malkoçoğlu" dedi.

"O da nesi, ne Malkoçoğlu'su?"

Gazeteyi açtım okudum, bana yönelen bölüm şöyle:

"... Mesela Malkoçoğlu. İçki içer, atını sever, duyguludur. Fedakârlığı vardır. Aslında bu yakaladığımız tip Türk insanınında, Türk erkeğinde olan özellikler."

"Bana pek öyle gelmiyor. Hem namuslu, hem dürüst, hem yürekli, hem kızlarla arası iyi. Pek yaşayan bir tip gibi değil... Yaşayan bir örnek verebilir misiniz?

"Bir tane vereyim... Mehmed Kemal..."

"Bizim Mehmed Kemal mi?"

"Evet, sizin yazarınız."

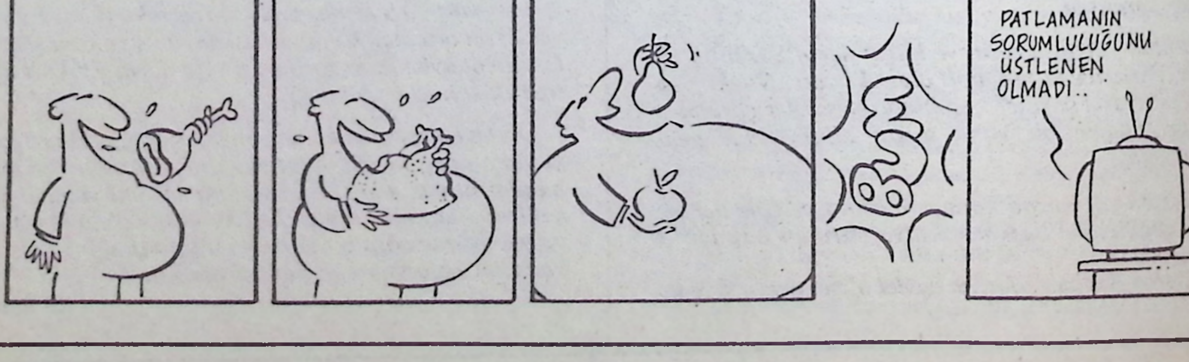
"Pek Malkoçoğlu'na benzemez ama."

"Aaaa, çok sever o işi. Sohbeti var. Kavga eder yerinde. İçki sever... Kadınları da sever."

"Öyle mi? İçki, sohbet, kadın sevgisi tamam da ben Mehmed Ağabeyin pek öyle yumruk yumruğa kavga edeceğini sanmam. Veya kılıçla."

"Yani örnek dediniz de."

Bu yazı çıktı, telefonlar, ardından mektuplar da gelmeye başladı. Kimi Malkoçoğlu diye alay ediyor. Kimi işi ciddiye alıyor, nasıl Malkoçoğlu dermiş gibilerden kızıyor. Her neyse Cüneyt Arkın'a göre Malkoçoğlu'na benzeyen yanlarımız varmış. Acaba bunu ne diye durup dururken ortaya attı diye düşündüm. Sinemadan anlayan bir dostum, şöyle anlattı. Filmde sıradan oynayanlar rollerini bitirdilermi, Yeşilçam'da adetmiş, oyun parası olarak bir çek verirlermiş. Biz de oynadık, böyle bir çek almadık. Her halde bu Cüneyt Arkın'ın içine işlemiş olacak, tutmuş eski deyimle 'rüşvet-i kelam' olsun diye bizi Malkoçoğlu'na benzetmiş. Bir benzetme ve bir ödeme biçimi... Neremiz benzer? İçki, kadın, dürüstlük ve benzeri şeyler için eyvallah da, vurup kırmamız yoktur. Gençlikte şiir yüzünden meyhanede, küçük kavgalar ederdik, buna da Cüneyt'in yaşı elvermez, bilemez. Malkoçoğluluk bize yatkın bir benzetme değil ama, nedense en çok orası tuttu. Son günlerde kim görse "Merhaba kör kadı" gibilerden, "Merhaba Malkoçoğlu" diye hatırımı sorar oldu. Bu da Cüneyt Arkın'ın bir sataşması ve yakıştırması, bir benzetmesi mi olsun, ne diyelim? Eyvallah Malkoçoğlu!

ATATÜRKÇÜLÜĞÜN ALFABESİ
İlhan Selçuk
İkinci Baskı Çıktı 600 lira
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu / İstanbul

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 21966 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL. — 22 Ekim 1985 Salı

MERKEZ DERSANELERİ
ÖSS-ÖYS Hazırlık 2 Kasım 29 Haziran
Askeri Fen Lisesi-Kolej
hazırlık kursları-kayıtları devam etmektedir
İstanbul Laleli Mesihpaşa Cad. 327 45 93
Edirne, Kaleiçi 31 59, Lüleburgaz 43 50

Tek derse af umudu

Üniversitelerarası Kurul, bugün tek dersten atılan öğrencilerin affını tartışacak

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Tek dersten başarısızlık nedeniyle fakülte ve yüksekokullardan uzaklaştırılan öğrencilerin durumları bugün toplanacak Üniversitelerarası Kurul'da ele alınacak. Kurul'un üniversitelerden gelecek başarı oranlarını ve tek dersten başarısız öğrenci sayılarını göz önüne alarak, **"tek dersten ek sınav hakkı"** istemleri konusunda bir görüş oluşturması bekleniyor.

Üniversitelerarası Kurul'un bugün saat 15.00'te toplanması kararlaştırılırken, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in de bugün sabahtan YÖK'ü ziyaret etmesi bekleniyor. Cumhurbaşkanı Evren'in ziyareti sırasında, yeni atanan İnönü, 19 Mayıs ve Karadeniz Üniversitesi rektörleri ile yeni atanan YÖK üyelerini kabul ederek, tanışacağı bildirildi.

Üniversitelerarası Kurul'un bugün ele alacağı **"tek dersten başarısız olan öğrencilerin"** durumları hakkında, mart 1985'te YÖK ve Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından ortaklaşa bir rapor oluşturulmuştu. Raporda, **"Bu durumdaki öğrencilere verilecek ek sınav hakkının gerekli gayreti göstermeyen öğrencilerin mükafatlandırılması gibi bir anlam taşıyacağı, yeni gelen öğrencilerin imkânlarını kısıtlayacağı"** görüşü savunulmuştu.

YÖK'ün tek dersten başarısız öğrencilerden ilk iki yılı tamamlamış olanlara önlisans diploması verilmesi ve bu öğrencilerin meslek yüksekokullarına kaydırılması yolundaki görüşü ise, başarısız öğrenciler için **"alternatif olarak"** sunulmuştu.

YÖK'ün en son mart 1985 tarihinde yaptığı araştırmaya göre, tek dersten başarısız olarak kaydı silinen öğrenci sayısı 6 bin dolayında. Ancak bütünleme sınavlarının tamamlanmış olmasının ardından bu sayının iki katına ulaştığı öne sürülüyor. Tek ya da daha fazla dersten başarısızlık nedeniyle okuldan uzaklaştırılan öğrencilerin sayısının ise 40 bine ulaştığı iddia ediliyor.

YÖK, tek ya da daha fazla dersten başarısızlık nedeniyle kayıtları silinen öğrencilerin durumlarını Üniversitelerarası Kurul'un alacağı karara göre değerlendirecek.

İnönü ve Gürkan'a Trakya'da coşkulu karşılama

İNÖNÜ-GÜRKAN KLARNETLE KARŞILANDI — HP ve SODEP Genel Başkanları, dünkü Trakya gezilerinin ilk durağı olan Çatalca'da "Bana sus diyemezsin" ile karşılandı. Çatalca'ya girişlerinde coşkulu bir kalabalıkça çevrilen İnönü ve Gürkan, SODEP'li Çatalca Belediyesi'nin yapımı tamamlanan beton eleman üretim tesislerinin açılışını yaptılar. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

SHP'nin tarım atağı

***A**ydın Güven Gürkan ile Erdal İnönü'nün Trakya gezisi de başladı. HP Genel Başkanı, Tarım Bakanı Hüsnü Doğan'ın Mecliste gensoru görüşmeleri sırasında yanlış bilgi verdiğini iddia etti. Gürkan, "Doğan için yeni gensoru hazırlıyoruz" dedi.*

HASAN UYSAL

EDİRNE / KIRKLARELİ — HP ve SODEP Genel Başkanları'nın Trakya gezisi bir anlamda güç gösterisine dönüştü. HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, Tarım Bakanı Hüsnü Doğan'ın TBMM'ye yanlış bilgiler verdiği izlenimi doğduğunu, ellerindeki bilgi ile Bakan'ın yaptığı açıklamaların birbirini tutmadığını söyledi ve Bakan hakkında ikinci bir gensorunun verilebileceğini açıkladı.

Dün kalabalık bir partili yurttaş tarafından İstanbul'a uğurlanan HP ve SODEP Genel Başkanları Çatalca yol ayrımında coşkulu bir grupça karşılandı.

Kafile, HP Genel Başkan Yardımcıları Barış Can, Vecihi Ataklı, Sayman Üye Durcan Emir Bayer, Genel Sekreter Yardımcısı Kadir Narin, SODEP Genel Başkan Yardımcıları Muzaffer Sarıç ve Cezmi Kartay, Genel Sekreter Yardımcısı Nail Gürman, ile MKYK üyeleri ve bir grup HP milletvekilinden oluşuyordu.

Çatalca'nın SODEP'li Belediye Başkanı Fırat Aykut, kafileyi ilk olarak ilçe dışındaki beton üretim tesisinin açılışına götürdü ve Erdal İnönü açılışı yaptı. Daha sonra, yeni yapılan meydan düzenlemesinin hizmete açılışı gerçekleşti ve kurdelayı Gürkan kesti. Mesai saati olmasına rağmen, kalabalık ve çok canlı bir vatandaş topluluğuna hitap eden İnönü, birleşmenin gerekliliğini vurguladı ve bu birleşmenin iktidar yolunu açtığını söyledi, tüm sosyal demokratları SHP çatısı altında toplanmaya çağırdı. Gürkan ise, Türkiye'nin 5 yıldır üretimden hızla koptuğunu, sorunların buradan kaynaklandığını söyledi. Şimdiye kadar görülen iktidarlar arasında ANAP kadar Türkiye'yi küçülten, üretimi düşüren iktidarla karşı karşıya kalınmadığını vur-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

SHP OLUŞMADAN ÖRGÜTLENMESİNİ 5 İLDE TAMAMLADI

CALPÇILERİN DEKLARASYONU YİNE ERTELENDİ

HP'Lİ POLATOĞLU: PARTİME BAĞLIYIM

CANVER: SON 5 YILIN DIŞ POLİTİKASI TBMM'DE TARTIŞILSIN

DEMİREL, 5 YIL ARADAN SONRA ISPARTA'YA GİDİYOR

7. Sayfada

NECAT ELDEM: AF İÇİN TASARI YOK, FİKRİ HAZIRLIK VAR

6. Sayfada

Yeni Asır'a silahlı saldırı

***İ**stanbul'da Yeni Asır, Sabah ve Rapor gazetelerinin bulunduğu binaya dün sabaha karşı bilinmeyen kişilerce ateş açıldı. Saldırı tepkiyle karşılandı*

İstanbul Haber Servisi — Yeni Asır, Sabah ve Rapor gazetelerinin hazırlanıp basıldığı Mecidiyeköy Atakan sokaktaki gazete binası dün sabaha karşı kimlikleri bilinmeyen kişilerce kurşunlandı. Milliyet Gazetesi'nin de telefonla bombalanacağı yolunda tehdit edildiği bildirildi. Olaylarla ilgili bir açıklama yapan Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nezih Demirkent, olayı gerçekleştirenlerin kim olursa olsun

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

Ecevitler Danimarka'da

DSP'de köylü kadınlar çoğunlukta olacak

***E**cevit, Kopenhag'da "12 Eylül 1980'e kadar sancağı ben taşıyordum. Ancak bu tarihten sonra eşime devrettim, o da halka teslim edecek" dedi.*

FERRUH YILMAZ

KOPENHAG — Eşi Rahşan Ecevit'le birlikte İskandinavya gezisinde olan Bülent Ecevit, önceki akşam Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da Türk işçileriyle toplantıda, **"12 Eylül 1980'e kadar sancağı ben taşıyordum. Ancak bu tarihten sonra sancağı eşime devrettim, o da halka teslim edecek"** dedi.

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

İkinci gün bitti, hâlâ sayılamadık

***12.** Nüfus Sayımı dün de sürdü ve tamamlanamadı. Çok sayıda mahalle tamamen unutuldu. İl ve ilçe sayım kurulları, yurttaşlardan gelen şikâyetleri değerlendirmeye çalışıyor.*

***DİE** Başkanı Nihat Güner, sayım sisteminin değiştirilmesinin 1986 yılı programına alındığını söyledi.*

Haber Merkezi — 12. Genel Nüfus Sayımının yurdun bir çok yöresinde sağlıklı olarak yapılamadığı, bazı illerde sayımın devam ettiği bildiriliyor. Sayım ekiplerinin, listelerdeki eksiklikler ve unutmalar nedeniyle bazı sokak ve binaları saymadıkları,

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

Emekli Tümgeneral CELİL GÜRKAN 12 Mart öncesi ve sonrasını anlattı

UĞUR MUMCU yazdı

12 MART'A BEŞ KALA...

Cemal Tural (solda) ve Celil Gürkan

Celil Gürkan, ağır ağır konuşuyor:

"31 Mayıs 1939 günü Harb okulu'ndan mezun olup, yıldız taktım. Otuzdört yıl sonra, 31 Mayıs 1973 günü Ziverbey'deki köşkte ellerime ve ayaklarıma zincir bağlandı. Yıldız ve zincir!.. Benim yazgım bu!.."

Önde Muhsin Batur, arkada Celil Gürkan

12 Mart 1971 öncesinde bir gün... Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur, gözlerine kara gözlük takmış, başına da bir kasket giymişti... Batur şöyle konuştu: "Şayet Faruk Paşa yoksa, düğmeye ben basarım..."

UĞUR MUMCU 12 Mart'tan birkaç gün sonra üç general, bir amiral ve sekiz albayla birlikte "disiplinsizlik" gerekçesiyle emekliye sevk edilen ve Erenköy'deki ünlü köşkte işkenceye uğrayan Tümgeneral CELİL GÜRKAN'la görüştü, bir dönemin perde arkasını en yetkili ağızdan dinledi, yazdı.

Yakında Cumhuriyet'te

Sofya'ya Özal daha sert

***Ö**zal, BM'deki konuşmasında Bulgaristan'ı ad vererek kınayacak. Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu BM'de Türk azınlık sorununu anlatırken, Sofya hükümetinin adını vermemişti. Dışişleri yetkilileri, Özal'ın Genel Kurul'da yapacağı ve Bulgaristan'ı suçlayıcı konuşmasının Halefoğlu'nunkinden farklı olduğunu vurguladılar.*

NEW YORK/ANKARA, (Cumhuriyet) — Houston'dan New York'a önceki akşam gelen Başbakan Turgut Özal'ın BM'nin 40. yıldönümü törenleri çerçevesinde genel kurulda yapılacak toplantıdaki konuşmasında Bulgaristan'daki Türk azınlık sorunundan Bulgaristan'ın adını vererek söz edeceği öğrenildi.

Özal'ın çeşitli uluslararası sorunları da vurgulayacağı konuşmasında Bulgaristan'dan ad vererek söz edeceğinin ilgiyle karşılandığını belirten BM'deki diplomatik çevreler, Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun BM Genel Kurulu'ndaki konuşmasında Türk azınlık sorununu anlatmasına rağmen Sofya Hükümeti'nin adını vermediğini önemle hatırlattılar.

Ankara'daki Dışişleri yetkilileri ise Başbakan Özal'ın hükümet başkanı olarak Genel Kurul'da yapacağı konuşmasının Halefoğlu'nunkinden farklı olduğunu, Halefoğlu'nun gündem maddeleri çerçevesi içinde "diplomatik" bir konuşma yaptığını vurguladılar.

Özal, BM'deki konuşmasından sonra ikili temaslara da ağırlık verecek ve öncelikle Irak Devlet Başkan Yardımcısı Taha Muhittin Maruf ve Pakistan Devlet Başkanı Ziya Ül Hak'la görüşecek.

Özal, yarın da New York Times gazetesi yöneticileriyle bir görüşme yapacak ve BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın konuk devlet ve hükümet başkanları onuruna vereceği yemeğe katılacak. Özal, öğleden sonra İsveç Başbakanı Olof Palme, Çin Halk Cumhuriyeti Başbakanı Zhao Ziyang ve Macaristan Cumhurbaşkanlığı Konseyi Baş-

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

Papandreu'nun 'kemerleri sıkma' politikasına sert tepki

Yunanistan'da yaşam durdu

***Y**unanistan'da Başbakan Papandreu'nun kemerleri sıkma politikasına karşı duyulan öfke giderek kabarıyor. Dün, Atina, Selanik ve öteki 23 kentte tüm dükkânlar kepenkleri indirdi, otobüs, troleybüs ve taksiler çalışmadı.*

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunanistan'da Başbakan Andreas Papandreu'nun kemerleri sıkma politikasına karşı duyulan öfke giderek kabarıyor. Yeni ekonomik önlemler ülke çapında grevlerle protesto ediliyor. Dün başkent Atina, Selanik ve diğer 23 kentte tüm dükkânlar kepenklerini indirirken, otobüs, troleybüs ve taksilerin yanı sıra Yunan Havayolları Olimpic'in iç ve dış seferleri yapılmadı. Grevlere yaklaşık bir milyon kişinin katıl-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Yunan ekonomisi

Borç büyüyor

Ekonomi Servisi — Yunanistan'da giderek büyüyen dış borçlar ve giderek artan ödemeler dengesi açığı Andreas Papandreu hükümetinin başını daha uzun süre ağrıtacağa benziyor. Batılı para piyasalarından taze para sağlamak amacıyla uygulamaya konan istikrar programı ise ülkede geniş halk kesimlerinin yoğun tepkisine neden oluyor.

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Komşu...

Bulgaristan Dışişleri Bakan Yardımcısı İvan Ganev bakınız ne demiş:

"İnsanların adlarının değiştirilmesi yeni bir olay değil. Yüz yıldır yapılan bir olay. Hâlâ değişecek isimler var. Bazı yamaçların isimleri değişecek. Yine Türklerden kalma bazı köylerin adlarının değiştirilmesi yapılacak. Osmanlı dönemini hatırlatan her dağın, bayırın, köyün adı değiştirilecek."

Özgen Acar soruyor:

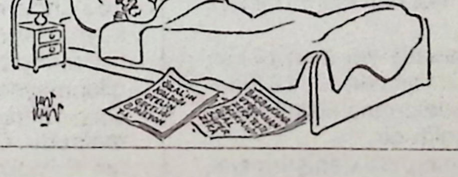
"Yalnız benim anlayamadığım bir nokta da, iki ay içinde, Bulgaristan'daki gazetelerde, radyolarda tek kelimelik de olsa hiçbir kampanya yapmadan ve sizin deyiminizle 'gönüllü' olarak bu bir milyon Türk'ün adını değiştirmeyi nasıl başardınız? Nasıl bir örgütlenme yaptınız ki bu büyük değişikliği gerçekleştirdiniz?"

Ganev'in yanıtı:

"Bakın, önce bir milyon Türk kavramını düzelteyim. Osmanlı döneminde vardı. Ancak 1978'e kadar 1.5 milyon Türk, Türkiye'ye göç etti. Şöyle ki, her kim kendisini Bulgar değil de Türk hissetmişse, bunlar o tarihe kadar Bulgaristan'dan çıktılar." (Milliyet, 21.10.1985)

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Evren ve de Gaulle...

Cumhurbaşkanı Sayın Evren'in "İnanmadığım bir şey olursa çeker giderim" diye konuşması çeşitli çevrelerde değişik biçimlerde yorumlandı.

SODEP Genel Başkanı Sayın İnönü bu sözleri "Fransa'da de Gaulle'ün de referanduma gidip, istemediği sonucu alınca çekildiğini" anımsatarak yanıtladı ve anayasayı değiştirme niyetinde olduklarını söyledi. HP Genel Başkanı Sayın Gürkan da "Anayasa, muhafazakâr ve liberal düşünce karşısında sosyal demokrat partilere karşı taraftır" diyerek

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Komşu...

HASAN CEMAL— *22 ekim*

Bulgaristan Dışişleri Bakan Yardımcısı İvan Ganev bakınız ne demiş:

"İnsanların adlarının değiştirilmesi yeni bir olay değil. Yüz yıldır yapılan bir olay. Hâlâ değişecek isimler var. Bazı yamaçların isimleri değişecek. Yine Türklerden kalma bazı köylerin adlarının değiştirilmesi yapılacak. Osmanlı dönemini hatırlatan her dağın, bayırın, köyün adı değiştirilecek."

Özgen Acar soruyor:

"Yalnız benim anlayamadığım bir nokta da, iki ay içinde, Bulgaristan'daki gazetelerde, radyolarda tek kelimelik de olsa hiçbir kampanya yapmadan ve sizin deyiminizle 'gönüllü'*olarak bu bir milyon Türkün adını değiştirmeyi nasıl başardınız? Nasıl bir örgütlenme yaptınız ki bu büyük değişikliği gerçekleştirdiniz?"*

Ganev'in yanıtı:

"Bakın, önce bir milyon Türk kavramını düzelteyim. Osmanlı döneminde vardı. Ancak 1978'e kadar 1.5 milyon Türk, Türkiye'ye göç etti. Şöyle ki, her kim kendisini Bulgar değil de Türk hissetmişse, bunlar o tarihe kadar Bulgaristan'dan çıktılar." (Milliyet, 21.10.1985)

Bulgar Dışişleri Bakan Yardımcısı'nın söyledikleri böyle.

"Komşuda" artık *"Türk azınlığı"*'nın, soydaşlarımızın bulunmadığını yüzümüze baka baka iddia edebilmektedir. *"Türkler"*'in göç ettiğini, kalanların *"Türk"* değil, *"Müslüman azınlık"* olduğunu öne sürebilmektedir. Daha da ilginci, bir milyona yakın soydaşımızın bir çırpıda, üstelik *"gönüllü"* olarak isimlerinden vazgeçebildiklerini ciddi ciddi beyan eyleyebilmektedir. Ve hemen arkasından da tıpkı *"şecaat arzeder..."* gibi, Türk ismi taşıyan ne varsa tümünün değiştirileceğini açıklayabilmiştir...

Bulgar Dışişleri'nde *"Türkiye politikasının mimarı"* olarak bilinen bir üst düzey yetkilisinin bu sözleri, Sofya'nın *"Bulgarlaştırma"* politikasının açıkça itirafıdır. İnsan hakları hiçe sayılarak sürdürülen "eritme" politikasının bir halkası olarak soydaşlarımızın isim ve kimliklerini zorla değiştirme yoluna gidilmiştir. Operasyon acımasız ve sistemli bir biçimde yürütülmüştür.

Uzun zamandır biliniyor bunların tümü.

Ankara başlangıçta bir süre sessiz diplomasiyi yeğlemiş, temkinli davranmış ve diyalog kapısının aralık kalmasına çalışmıştır. Fayda etmeyince, konuyu aşamalı olarak uluslararası forumlara taşımıştır. Bu arada diyalog yolunun tümüyle tıkanmamasına özen göstermiştir. Örneğin, mesele Birleşmiş Milletler'e getirilmemiştir...

Ne var ki, Sofya bunlardan etkilenmiş gözükmüyor; bildiğini okuyor; diyaloğa yanaşmıyor ve Türkiye'nin tutumunu *"iç işlerine müdahale"* olarak görüyor...

Şunu bir kez daha açıklığa kavuşturalım: Bulgaristan'da *"Türk"* vardır; *"Bulgar vatandaşı"*dırlar, ama aynı zamanda bizim *"soydaşımız"*dırlar. Bu açıdan, onlarla ilgilenmemiz, *"iç işlerine karışmak"* değildir, *"insani"* bir tutumdur. Birçok ülkenin ikili ilişkilerinde örnekleri vardır bu tutumun.

Dışişleri Bakan Yardımcısı Ganev, *"Temiz temeller üzerinde ve iç işlerimize karışmadan Türkiye ile yan yana, barış içinde yaşayalım"* diyor.

Genel olarak bizim de katıldığımız bir dilektir bu. Ama *"komşu"* bu temennisinde inandırıcı olabilmek istiyorsa eğer, öncelikle *"komşuluğun"* ne olduğunu öğrenmelidir.

Evren ve De Gaulle...

UĞUR MUMCU — *22 ekim*

Cumhurbaşkanı Sayın Evren'in *"İnanmadığım bir şey olursa çeker giderim"* diye konuşması çeşitli çevrelerde değişik biçimlerde yorumlandı.

SODEP Genel Başkanı Sayın İnönü bu sözleri *"Fransa'da De Gaulle'ün de referanduma gidip, istemediği sonucu alınca çekildiğini"* anımsatarak yanıtladı ve anayasayı değiştirme niyetinde olduklarını söyledi. HP Genel Başkanı Sayın Gürkan da *"Anayasa, muhafazakâr ve liberal düşünce karşısında sosyal demokrat partilere karşı taraftır"* diyerek anayasayı değiştirme yanlısı olduklarını bir kez daha yineledi.

DYP de öteden beri anayasada yer alan 12 Eylül öncesi siyasetçileri ile ilgili yasaklar ile 12 Eylül yöneticilerinin yargılanmayacaklarına ilişkin maddenin değiştirilmesini istemektedir.

Anayasanın milletvekillerinin parti değiştirmelerini engelleyen maddesi de iktidar partisi tarafından değiştirilmek istenmektedir.

Bugün bunlar gözönüne alınırsa, yapılacak ilk genel seçimlerle oluşacak parlamentoda gündem konularından birinin anayasa değişiklikleri olacağı şimdiden anlaşılmaktadır. Görünen köy hiç de kılavuz istemez!

Sayın Evren, anayasa ile ilgili herhangi bir değişiklik halinde *"Çeker giderim"* demiş değildir. Cumhurbaşkanı *"İnanmadığım bir şey olursa çeker giderim"*demektedir. Cumhurbaşkanı'nın *"inanmadığı şeyler"* ise Ceza Yasası'nın 141-142 ve 163'üncü maddeleri ile bu maddelerin anayasal kaynaklarını kaldırmak gibi değişikliklerdir.

Cumhurbaşkanı yine 12 Eylül yöneticilerinin yargılanmayacakları yolunda hükümler getiren anayasının 15'inci maddesine karşı da duyarlı görünmemektedir. Öyle sanılıyor ki, Sayın Evren, anayasanın 15'inci maddesinde yapılacak bir değişikliğe de

var gücüyle karşı çıkacaktır.

Hiçbir NATO ülkesinde 141-142 ve 163'üncü maddeler gibi yasaklar bulunmamaktadır. Hiçbir Batı Avrupa ülkesinde, bizde olduğu gibi siyasal partilerle işçi sendikalarının bütünleşmelerini yasaklayıcı bir anayasal engel de bulunmamaktadır.

Sayın Evren, böyle bir demokrasi anlayışının Türkiye'ye egemen olması halinde görevinden çekileceğini söylemektedir.

En küçük kamu görevinden devletin en yüce katına kadar, bu görevlerde bulunan herkes, kendi ilkelerini -gereğinde bu görevlerden çekilerek savunma- hakkına sahiptir. Sayın Evren'in de *"kefili olduğu"* anayasının değiştirilmesi karşısında tepki göstererek görevinden ayrılması, elbette hakkıdır.

Sayın Evren'in *"Ben sandalye meraklısı değilim, inanmadığım bir şey olursa çeker giderim"* sözlerini, her anayasa ve yasa değişikliği ile önemli siyasal olaylar nedeniyle geçerli sayılacağını düşünmek yanlış olur. Cumhurbaşkanı'nın amacı bu değildir.

Bu olsaydı, hiç kuşkusuz, 6 Kasım seçimlerinden iki gün önce yaptığı radyo ve televizyon konuşması ile *"hilafı hakikat beyanda bulunmak"* ile suçladığı Sayın Özal'a hükümeti kurma görevi vermezdi.

Anımsanacağı gibi Sayın Evren, 6 Kasım seçimlerinden iki gün önce, herkesi şaşırtan konuşmasında Sayın Özal'ı şöyle suçlamıştı:

"—... 12 Eylül'den sonra alınmış bütün kararların Milli Güvenlik Konseyi'nin tasvibinden geçtiğini, tasvip edilmeyenlerin yürürlüğe konmadığını bildikleri halde, daha iktidara gelmeden şimdiden bu şekilde hilafi hakikat beyanda bulunanların, bundan sonra ne yapacaklarını takdirlerinize sunarım...!"

"Hilafı hakikat beyan" Türkçemizde *"gerçeğe aykırı bildirim"* demektir.

Görülüyor ki Sayın Cumhurbaşkanı, ANAP Genel Başkanı Sayın Özal'ı kamuoyu önünde açıkça yalancılıkla suçlamış ve halktan Özal'a oy verilmemesini istemiştir.

Ancak halk, Cumhurbaşkanı'nın bu konuşmasına karşın yine de büyük bir çoğunlukla, Cumhurbaşkanı'nın *"hilafı hakikat beyanda bulunmak"* ile suçladığı Özal'a oy vermiştir.

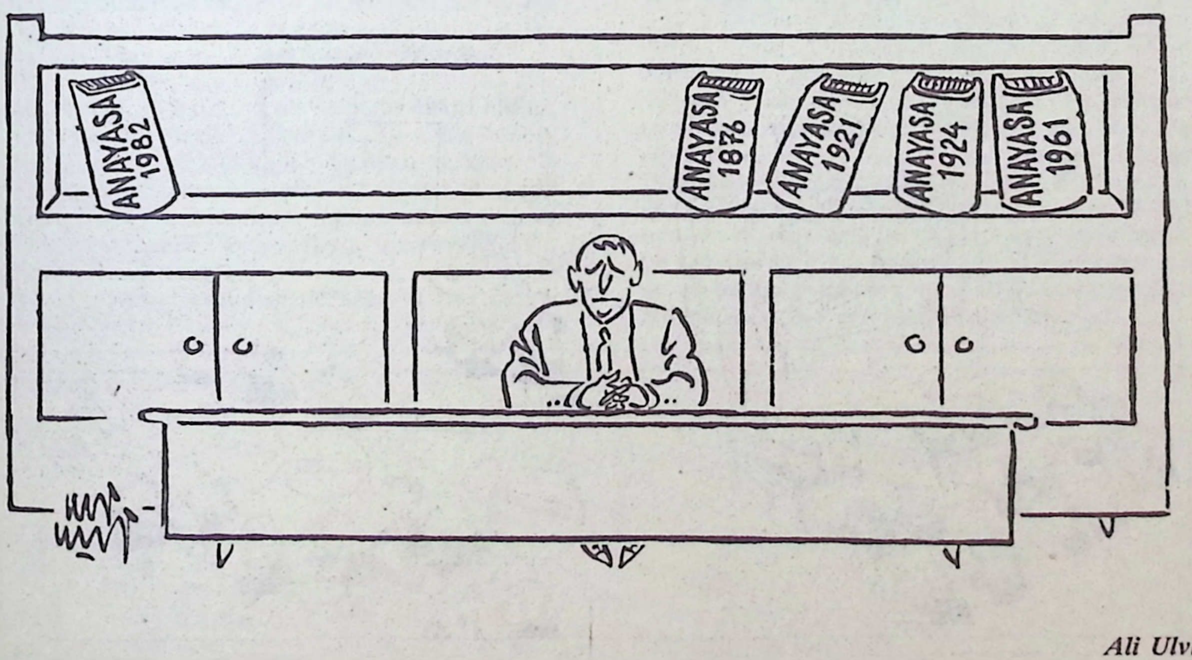
Bu konuşma, Cumhurbaşkanı ile Özal arasında bir *"güven bunalımı"* yaratmış; devlet hayatı için alışılmamış bu güven bunalımı, Evren ve Özal'ı birbirlerine sarılıp, öpüşmeleri ile -çok şükür- atlatılmıştır.

Bu *"güven bunalımı"*nın atlatılması, demokratik gelişmemiz için çok yararlı olmuştur. Cumhurbaşkanı, *"hilafı hakikat beyanda bulunmak"* ile suçlayarak güvensizliğini belirttiği Özal'a Başbakanlık yolunu kapasa ve Özal hakkında düzenlenen raporları işleme koydursa, o günlerde yeni bir bunalım daha yaşamış olurduk.

O günlerin duyarlı ortamı da herhalde böyle bir bunalımı kaldıramazdı.

Sayın Evren, 6 Kasım seçimlerinden önce kişiliğine güvenmediği Sayın Özal'a Başbakanlık yolunu açarak hiç şüphesiz, kişisel özveri göstermiştir.

Sayın Cumhurbaşkanı, ileride yapılacak anayasa değişikliklerinde *"Ben sandalye meraklısı değilim. İnanmadığım bir şey olursa çeker giderim"* demeyip, Özal'a gösterdiği hoşgörüyü, Batı türü demokrasi isteyenlerden esirgemeyecektir sanırız!

Ali Ulvi

Özal, New York'ta Yahudi Lobisi lideriyle görüştü

SEDAT ERGİN — *23 ekim*

NEW YORK — Başbakan **Turgut Özal,** New York'ta ikili temasları açısından dün de yoğun bir gün yaşadı. Özal, sabah Irak Devlet Başkan Yardımcısı **Taha Muhiddin Maruf** ile daha sonra da Pakistan Devlet Başkanı **Ziya Ül Hak** ile görüştü. Özal, öğleden sonra da ABD'nin eski Dışişleri Bakanlarından **Henry Kissinger** ile bir araya geldi.

Özal'ın dünkü bir başka önemli teması da ABD'nin önde gelen dokuz bankasının üst düzey yöneticileri ile bir araya geldiği iş yemeğiydi. Türkiye'nin BM nezdindeki daimi delegesi **İlter Türkmen** tarafından verilen yemeğe Morgan Guaranty, American Express, Bankers Trust, Chemical Bank, Irving Trust, Manufacturers Hanover Trust ve Chase Manhattan bankalarının başkan ya da başkan yardımcısı düzeyindeki yöneticileri katıldı. Özal, bu yemekte yaptığı konuşmada Türk ekonomisindeki son gelişmeler hakkında bilgi verdi ve son olarak KİT'leri de halka açacaklarını bildirdi.

Özal, akşam da Türk-Amerikan Dernekleri Federasyonu tarafından Türk Evi'nde verilen davete katıldı.

Özal'ın New York'taki temasları arasında en çok ilgi toplayanlardan birini de önceki akşam ABD'deki Yahudi Lobisi'nin lideri **Bialkin** ile yaptığı görüşme oluşturdu. Dünyadaki Yahudi toplumu üzerinde de geniş nüfuz sahibi olan Bialkin, bu görüşmede Özal'a İsrail'in Ortadoğu sorununa bakışını anlattı.

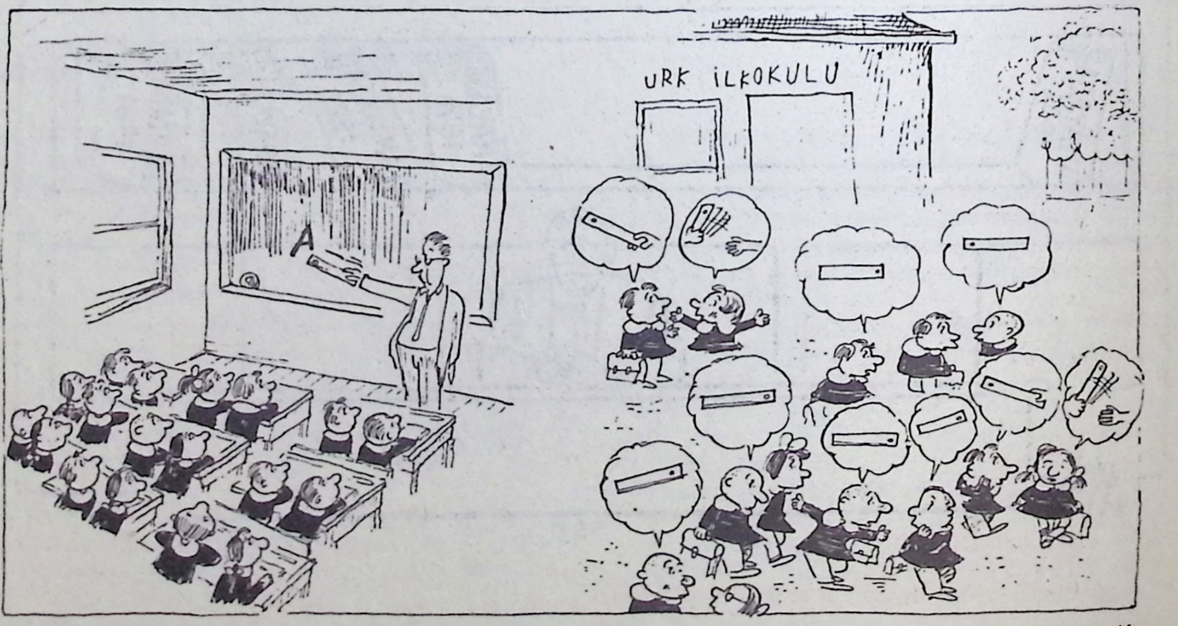
Bialkin, Özal'a Yahudi Lobisi'nin özellikle Kongre'de Türkiye yanlısı bir tutum içinde olduğuna dikkat çekti ve Ermeni soykırımı iddialarını içeren karar tasarısının Kongre'den geçmemesi için Yahudi Lobisi'nin enerjik bir şekilde çalıştığını anlattı.

ABD'deki Yahudilerin Türkiye ile ABD arasında güçlü bir işbirliği olmasına büyük önem verdiğini de bildiren Bialkin, görüşmenin bir yerinde Türkiye ile İsrail arasındaki ilişkilerin canlandırılması dileğini Özal'a iletti.

Görüşmeden sonra gazetecilere bilgi veren Özal'ın danışmanı **Selim Egeli, "Kendileri Yahudi Lobisi'nin Türkiye'yi Ortadoğu'da lider ülkelerden biri olarak gördüğünü belirtti. Ortadoğu sorununun çözümünü nasıl gördüklerini, hangi ilkelerin esas alınmasına önem verdikleri ve Türkiye'nin de bölgede önemli bir ülke olarak bunları şimdiden bilmesini arzuladıklarını söyledi"** dedi.

Egeli, **"Bialkin bizden herhangi bir talepte bulunmadı. Kaldı ki bizim görüşlerimizi çok iyi biliyorlar"** şeklinde konuştu.

Turgut Özal, ikili temaslarını bugün de sürdürecek. Özal, bugün sırasıyla İsveç Başbakanı **Olof Palme,** Çin Halk Cumhuriyeti Başbakanı **Zhao Ziang** ve Macaristan Cumhurbaşkanlığı Konseyi Başkanı **Pal Loconzi** ile görüşecek. Ayrıca BM Genel Sekreteri **Perez de Cuellar**'ın vereceği öğle, Hindistan Başbakanı **Rajiv Gandi**'nin vereceği akşam yemeklerine, bir de ABD Başkanı **Ronald Reagan**'ın davetine katılacak.

Behiç Ak

Buğday: İthale devam

HİKMET ÇETİNKAYA — *24 ekim*

KONYA — Uçsuz bucaksız Konya Ovası. Kerpiçten üstü kiremitsiz dam evler. Çocuklar her geçen otomobile el sallayıp "**gazete**" diye bağırıyorlar...

Ovada yeni bir telaş, yeni bir heyecan göze çarpıyor. Toprak sürülmüş, yeni ürün ekilmiş. Köy kahvelerinde kimsenin ağzını bıçak açmıyor. Bir yandan tahıl ekimi yapılıyor, öte yandan pancar toplanıyor. Buğday - arpa üreticileri nedense konuşmak istemiyorlar. Bir kez alınyazılarına inanmış bu insanlar. Hepsi ağız birliği etmişçesine zorla konuşuyorlar:

— **Allah su vermedi, ne yapalım...**

Türkiye'nin buğday ambarı olan Konya'da kuraklık tahıl üretimini olumsuz yönde etkiledi bu yıl. Geçen yıl 17 milyon ton olarak gerçekleşen buğday rekoltesinin bu yıl tüm Türkiye'de kötü hava koşullarından ötürü 15 milyon tonun altına düşeceği bildiriliyor. Trakya yöresinde buğday dekarda 400 kilo olarak gerçekleşirken Çukurova, Konya, Eskişehir, Ankara, Güney Karadeniz bölgelerinde yüzde 20'lere varan üretim düşüklüğü gözlendi. Dolayısıyla geçen yıl yapılan ithalat bu yıl da yinelenmek zorunda kalındı. İlgililer Türkiye'nin yılda 10.5 milyon ton ekmeklik buğdaya gereksinimi olduğunu söylüyorlar. Türkiye Ziraat Odaları Birliği Genel Başkanı **Osman Özbek** ise "**Türkiye hem buğday ithalatçısı hem de ihracatçısıdır**" diyor. Türkiye'nin her yıl 14 milyon ton buğday yetiştirmek zorunda olduğunu söyleyen Özbek, makarnalık ve bulgurluk buğdayın ihraç edilmesiyle dışarıdan buğday ithal etmek gibi "**ilginç**" bir durumla karşılaşıldığını açıklıyor.

Resmi verilere göre Toprak Mahsulleri Ofisi geçen yıla oranla daha düşük fiyatla buğday ithal etti. 1985 yılının eylül ayına değin geçen sürede TMO'nun buğday ithalatı 77 milyon 922 bin dolar, dışarıdan ithal edilen arpa ise 16 milyon 636 bin dolara ulaşıyor. 1985 yılı içinde yapılan makarnalık ve bulgurluk buğday ihracatımız ise 43 milyon dolar.

Türkiye'de buğday ve arpa üretimi 1979-84 yılları arasında hemen hemen aynı düzeyde kaldı. Her iki üründe de ekili alanlar kısıtlanmadığı halde buğday üretimi son altı yıl içinde 16-17 milyon ton arasında gerçekleşirken, arpa üretimi 5-6 milyon ton olarak değişti. TMO ve tüccar tarafından alınan buğday 59-73 lira arasında satılıyor. Üretici arpayı 47-53 liradan veriyor.

Türkiye Ziraat Mühendisleri Odası Genel Başkanı **Sami Doğan**, buğday ekiminin elle yapılmasından ötürü 450 bin ton tohumun, biçerdöver operatörlerinin eğitimsizliği nedeniyle de 660 bin ton buğdayın yittiğini öne sürüyor, alınacak önlemleri sıralarken şöyle diyor:

"**Devlet, buğday üretiminde en fazla faydayı sağlayabilmek için buğdaya özgü yeni bir tekel sistemi geliştirmelidir. Bu sistemin yürütülebilmesi için her şeyden önce buğdayın baz alındığı tarımsal üretim planlaması yapılmalıdır. Aracı ve tüccarın, üreticinin alınterini yok pahasına almaması için TMO piyasaya etkin bir biçimde girmelidir. Girdi fiyatlarına zam yapılmamalıdır. Taban fiyat saptamasında girdi fiyatlarındaki artışlar ile ürün fiyatları arasında bir denge kurulmalıdır.**"

Konya'nın ünlü "**Buğday Pazarı**"na emeklilik buğday almak için gelen üretici **Kâzım Orta** ile konuşuyoruz. Bir buğday üreticisinin gelip de sattığından daha pahalıya pazardan buğday alması ilgimizi çekiyor. Nedenini soruyoruz, "**Oğlum için alıyorum**" yanıtını veriyor Orta. Ürünü, taban fiyatı soruyoruz, "**İyi**" diyor. Sonunda yanında duran eşi **Hatice Orta** dayanamayıp atılıyor söze:

— "**Neresi iyi bey. Elindeki ekmeklik buğdayın kalmamış, pazara inip buğday alıyorsun da iyi diyorsun. Ürün iyi olsa, aldığımız para iyi olsa burada işimiz ne?**"

Taban fiyatları gerekçi olmaktan uzak olarak niteleyen tüccar **Kadir Adabalı** ise iki ay içinde fiyatların yüzde 50 yükseldiğine dikkati çekerek, yıl sonuna kadar buğday fiyatının 100 liraya ulaşacağını öne sürüyor:

"**Tarım sektörü bu yıl gerçek bir darbe yedi. Her tarafa borçlu olan üretici daha üretim zamanında ürününü elden çıkarmak zorunda kaldı. Sattığı fiyata da maliyetini kurtaramadı. Taban fiyatı da maliyetini kurtaracak düzeyde değil. Fiyatların yükseleceğini bekleyen bazı spekülatörlerse hızlı alım yaptılar. Buğday ambarı olan Türkiye her geçen yıl bu üründe dışa bağımlı hale geliyor. Bunun nedeni de uygulanan hatalı politikalar.**"

Bu yıl Türkiye'de buğdayda yüzde 22 oranında bir rekolte düşüşü oluşacağını belirten buğday tüccarı **Ali Galip** ise şu ilginç açıklamayı yapıyor:

"**1985 yılının haziran ayı sonuna kadar hükümet tarafından Arjantin'den 400 bin ton ekmeklik buğday ithal edildi. Bu buğday İzmir Limanı'na kilosu 75 liradan geldi. Ofis bu buğdayları alıp 65 liraya un fabrikalarına sattı. Diğer bir deyişle kiloda 10-15 lira arasında bir sübvansiyon uyguladı. Oysa burada bir sübvansiyon yapmaktansa, bu sübvansiyonu üreticinin üretim girdilerine yapabilirdi. Böylece üretim arttırılır, ithalata gerek bile kalmazdı.**"

İsmail Gülgeç

ATATÜRKÇÜLÜĞÜN ALFABESİ
İlhan Selçuk
İkinci Baskı Çıktı 600 lira
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu / İstanbul

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 21969 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 25 Ekim 1985 Cuma

DOSTLAR BÜRO MALZEMELERİ
Her marka daktilo, hesap ve kasa makinaları satış ve servisi
Merkez: Kemankeş Cad. No: 71 KARAKÖY 143 07 34 - 144 79 32
Servis: Mumhane Cad. No: 3 2 KARAKÖY 145 31 08

Demirel, Ankara'dan Isparta'ya 2.5 kilometrelik konvoyla gitti

Büyük gösteri

***14** aylık bir aradan sonra Isparta'ya gelen Demirel, "Hoş geldin Çoban Sulu", "Başbakan Demirel", "Kurtar bizi Özal'dan" sloganlarıyla karşılandı.*

***Demirel,** "25 yıldır sizi utandıracak hiçbir işin içinde olmadık. Arkamızda kan ve gözyaşı yok. Başımız bulutlara değecek kadar diktir" dedi.*

CANAN YAZGANGİL

ISPARTA— 14 aylık bir aradan sonra, Süleyman Demirel eşiyle birlikte yeniden baba ocağı Isparta'yı ziyaret etti. Demirel, "özel bir ziyaret" diye nitelediği Isparta gezisinde "Başbakan Demirel" sloganlarıyla karşılandı.

Dinar'dan Isparta'ya kadar 500 arabadan fazla bir konvoyla güçlükle gelen Demirel'i Ispartalılar "Kurtar bizi Özal'dan" diyerek karşıladılar.

Demirel, kendisi için verilen akşam yemeğinde yaptığı konuşmada, "Bizim arkamızda bir damla gözyaşı, bir damla kan, bir tek kirli iş yoktur. 25 yıldır sizi utandıracak hiçbir işin içinde olmadım. Alnımız açık, başımız bulutlara değecek kadar diktir" dedi. Kalabalığın, "Demirel nerde, biz

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

KARŞILAMA — Demirel, Ispartalıları eski günlerini anımsatan bir biçimde selamladı. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Milli Savunma Bakanı'nın açıklaması

Bedelli askerlik 1986'da başlıyor

***Türkiye** Büyük Millet Meclisi Milli Savunma Komisyonu'nda görüşülen "Savunma Sanayiini Destekleme ve Geliştirme Fonu" Yasası kabul edildi. Daha önce yasalaşmış olan bedelli askerlik ve kamu kurum ve kuruluşlarında çalışarak askerlik de böylece 1 ocaktan itibaren yürürlüğe giriyor. Bedelli askerlikten sağlanacak paralar, Savunma Sanayii Fonu'na aktarılacak.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — TBMM Milli Savunma Komisyonu "Savunma Sanayii Geliştirme ve Destekleme Fonu" kurulmasını öngören yasa tasarısını kabul etti. Komisyonda bedelli askerlik uygulamasından elde edilecek gelirin fona aktarılmasına ilişkin bir öneri de benimsendi. Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, "bedelli askerlik" ve kamu kurum ve kuruluşlarında çalışarak askerlik uygulamasına 1 Ocak 1986 tarihinde başlanılacağını açıkladı.

Milli Savunma Komisyonu'nda kabul edilen yasa tasarısına göre, modern savunma sanayiinin geliştirilmesi ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin modernizasyonunun sağlanması amacıyla bir destekleme fonu kurulacak. Ayrıca Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı olarak tüzel kişiliği olan "Savunma Sanayiini Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı" kurulması ve bu başkanlığın yapılacak alımların sipariş kontratları ile, modern silah araç ve gereçlerinin özel veya kamu kuruluşlarında üretilmesini planlaması sağlanacak.

Savunma Sanayii Destekleme ve Geliştirme Fonu Gelirleri, Kurumlar Vergisi oranlarına bir puan daha eklenmesi, sigara ve bira satışlarından paket veya şişe başına 10 eklenmesi, akaryakıttan alınacak fonlar, Milli Piyango ve at yarışlarından yapılacak aktarmalardan sağlanacak.

Tasarının komisyonda kabul edilmesinden sonra konuşan Zeki Yavuztürk, "Yurt içindeki yükümlülere bazı koşullarla bedelli askerlik uygulaması ile ilgili yasa çıkardık. Ancak uygulamaya geçmek için bir yönetmelik hazırlanması gerekiyor. Bu yönetmelik de bakanlığımızca hazırlandı. Başbakanlığa bir değişiklik yapmaması halinde, uygulamaya 1 Ocak 1986 tarihinden itibaren geçilecektir," dedi.

"İhtiyaç fazlası" askerlik yükümlülerine bu yükümlülüklerinin "temel eğitim" dışında kalan süresini kamu kurum ve kuruluşlarında çalışarak ya da bir bedel ödeyerek yapmalarına imkân

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

İnönü ve Gürkan'ın doğu gezisi çoşkulu başladı

Malatya'da SHP'ye engelleme

***Gürkan** ve **İnönü**'yü karşılamaya gelen 200 arabalık konvoy Malatya'da havaalanına sokulmadı.*

***HP** ve **SODEP** liderlerinin gelişinin duyurusunun yapılması, ANAP'lı belediye başkanı tarafından kabul edilmedi. Toplantı yapılan sinema salonunun girişine afiş ve bayrak asılması engellendi.*

***Gürkan,** konuşurken polis telsizlerinin sık sık salondaki sessizliği bozması üzerine Adana milletvekili Canver, "Telsizlerinizi kapatın salonu emniyet müdürlüğüne çevirdiniz" diye bağırdı.*

İLK ETAP MALATYA — Trakya'dan sonra doğu gezisine başlayan İnönü ve Gürkan, ilk etap olan Malatya'da coşkun desteğin yanı sıra yerel güvenlik kuvvetlerinin engellemeleri ile de karşılaştılar. (Fotoğraf: a.a.)

HASAN UYSAL

MALATYA— HP ve SODEP genel başkanları dün başladıkları güneydoğu gezisinde gövde gösterisi yaptılar. 200 arabalık bir konvoyla Malatya Havaalanı'nda Gürkan ve İnönü'yü karşılamaya gelen partililer, havaalanına sokulmazken, genel başkanların gelişinin vatandaşa duyurulması, ANAP'lı belediye başkanı tarafından kabul edilmedi. Toplantı yapılacak salonun girişine de afiş ve bayrak asılması engellendi.

Dün saat 14.20 uçağı ile Ankara'dan Malatya'ya gelen HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan ve SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, uçakta uzun süre sohbet edip şakalaştılar. 200'e yakın araç tarafından havaalanı dışında coşkulu bir kalabalık tarafından karşılandılar. Havaalanına gazeteciler de sokulmadı, uçaktan inen gazetecilerin de resim çekmemeleri istendi.

Havaalanında, "Birlik ve beraberlik, kaderi birbirden başka her şeyi yener" yazılı tabela, otobüste kahkahalarla karşılandı. Çok sayıda HP ve SODEP yöneticisinin de katıldığı geziler, Malatya'da şehirici kısa bir tur atıldıktan sonra, toplantının yapılacağı sinema salonuna gelindi. Çok sayıda güvenlik görevlisinin yığıldığı sinema kapısına toplantının yapılacağını belirten ya da partililerin bayrak ve afişlerinin asılmasının engellendiği öğrenildi. HP İl Başkanı Bedri Timur, ANAP'lı belediye başkanının yapılacak toplantı ve liderlerin gelişiyle ilgili duyurunun

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

HP'de istifalar sürüyor

Calpçiler "yeni" bir Halkçı Parti kuracak

Halkçı Parti eski Genel Sekreteri Yılmaz Hastürk, dün partisinden istifa etti. Hastürk istifa mektubunda yönetimi, "Ecevit adını sömürerek geldiği noktadan sapıp, birleşme edebiyatı ile başka sömürü yolu açmak"la suçladı. 7. Sayfada

Emekli Tümgeneral CELİL GÜRKAN 12 Mart öncesi ve sonrasını anlattı UĞUR MUMCU yazdı

12 MART'a beş kala...

"12 Mart 1971 tarihinden bu yana sustum. Yaşadığım ve tanık olduğum bunca olayın çarpıtılmasına karşı artık suskun kalamazdım. Yaşadığım olayları yazmak, içinden çıktığım silahlı kuvvetlere, ulusuma ve tarihe karşı da borcumdu."

Pazar günü Cumhuriyet'te

Af, Özal'ı BM'de de buldu

İsveç Başbakanı Palme, Özal'a af ve vize konularını sordu.

***ABD** Bechtel firması ile Yumurtalık'ta serbest bölge inşası için anlaşma imzalandı.*

SEDAT ERGİN

NEW YORK — Türkiye'de kamuoyunda tartışma konusu olması bakımından Özal'ın iç politika gündeminde bulunan af konusu, BM kutlamalarına katılmak üzere geldiği New York'

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

BM'DE KARŞI BİLDİRİ BULGARİSTAN IRKÇILIK YAPIYOR

10. Sayfada

BM'nin 40. yılı Ankara'da da kutlandı

Evren: BM, vazgeçilmez forum

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Birleşmiş Milletler'in 40. yıldönümü Ankara'da BM Türk Derneği'nde düzenlenen toplantı ve daha sonra eski dışişleri bakanlarının katıldığı panelle kutlandı.

Toplantıya bir mesaj gönderen Cumhurbaşkanı Kenan Evren, "BM, bazı yetersizliklerine ve zaman zaman yaşanan amaç ve ilkelerine aykırı davranışlarına rağmen evrensel barış ve güvenliğin korunması ve devamında

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

Sancılı tarım

Ak pamuğun kara yılı

Maliye, Tarım Bakanı Doğan'ı yalanlıyor

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — TBMM'ye sunulan "1985 yılı ekonomik raporu", Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı Hüsnü Doğan'ın "kuraklık, gübre sübvansiyonu ve üretim artışına" ilişkin görüşlerini doğrulamadı.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı kaynaklarına dayanılarak hazırlanan raporda, bazı temel tarım ürünlerinin rekoltelerindeki düşüş tahminleri ile sulamaya açılan tarım alanları ve gübre tüketimi rakamlarına yer verdi.

Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Hüsnü Doğan'ın tarım üretimi gerilemesini, sadece kuraklığa bağlayan görüşü karşısında

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Köylü, Bakana mı İnansın, Durumuna mı

ANKARA — Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Hüsnü Doğan her geçen gün yeniliyor. Yaptığı açıklamalar [illegible] belgeleri ortaya koyuyor. Örneğin, bu çelişkilerin birisi TBMM'ye sunulmuş olan "1985 Yıllık Ekonomik

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

***Beyaz** altın olarak nitelenen pamukta, son 20 yılın en donuk dönemi yaşanıyor. Üretimdeki düşüşün ithalata yol açmasından korkuluyor. Verilen taban fiyatları maliyetlerin çok altında.*

***Üreticinin** ortak görüşü, "Bu masraflarla gelecek yıl pamuk ekemeyiz" şeklinde. Türkiye Ziraat Odaları Birliği, "İhracatçı hesabını dolara göre yapıyor, üreticiye verilen devede kulak" diyor.*

HİKMET ÇETİNKAYA

Pamuk, Ege'de, Antalya'da, Çukurova'da ve Urfa yöresinde son yirmi yılın en donuk dönemini yaşıyor.

İnsanlar'ın ve anti İnsanlar'ın sevdiği Çukurova'da 250 bin rençper pamuk topluyor. Yıllardır değişmeyen yaşam çizgilerini Çukurova'nın amansız sıcağında oruyor bu insanlar. Ege'de, Antalya'da ve Urfa'da aynı acıyı, tasayı duyuyorlar, yaşıyorlar. Irgatlar çadırlarda bu yaşam çizgisini sürdürürlerken, üreticiler

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

SHP...

ANKARA — Erdal İnönü - Aydın Güven Gürkan ikilisi bugünlerde hayli neşeli gözüküyorlar, moralleri yerinde. SODEP ile HP arasındaki birleşme hareketinin tuttuğunu görmenin bir bakıma mutluluğunu yaşamaktalar. SHP'ye doğru giden yolda mesafe alındığını, hareketin CHP tabanına oturmakta olduğunu, birlikte yaptıkları gezilerde saptamanın heyecanı içinde oldukları söylenebilir.

Son Trakya gezisinde ilginç bir olaya tanık olmuşlar. HP Genel Başkanı Aydın Gürkan anlattı. Tekirdağ'da biri SODEP'li, diğeri HP'li iki kardeş birbirleriyle dargınmışlar. Partiler kurulduğundan beri konuşmuyorlarmış. İnönü ve Gürkan'ın önünde yeniden barışmışlar. Genel başkanlar bu tablodan bir hayli etkilenmişler.

Tabanda esen budur.

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'te)

HASAN CEMAL

- *Fransa, Greenpeace gemisine el koydu* 1. Sayfada
- *Altın Gemyan'da 189 milyonu iki kişi paylaştı* 6. Sayfada
- *Merkez Bankası döviz satışı açtı* 9. Sayfada
- *35 yaşından sonra doğurmayın*
- *Türkeş: MHP ordudan darbe istemedi* 14. Sayfada

Business International

Pembe tablo yabancıları bile bıktırdı

Hükümet yetkilileri, "bu pembe tablolar çizdi. [illegible] "kefhe bağlanmış gibi" vasat prosedürleri ve [illegible] Türkiye'de var olan olanakları sıraladı.

6. Sayfada

Dünyada ve Türkiye'de

DEMOKRASİYE GEÇİŞ SORUNLARI

Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyelerinden Doçent Doktor İLKAY SUNAR hazırladı.

Pazartesi günü Cumhuriyet'te

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Yat Turizmi...

Çok çalışıp çok kazanan bu kişim işverenimiz... Her turizme karşı tavır alırlar. Tabii "yat turizmi" bu "izm"lere girmez. Bu bir başka turizm da.

Her "izm" insanın başını belaya sokuyor. Yat turizmi de şimdiden bazı belalar açmıştır. "Paran var mı, derdin var"

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

ABD, radyo anteni için ısrarlı

***Amerikan** yönetimi, Türkiye'de "Amerika'nın Sesi" ve "Özgürlük Radyosu" radyoları için ilave anten kurulması konusundaki önerisinde ısrarlı. Türkiye ise öneriyi kabul etmiyor.*

WASHINGTON, (Cumhuriyet) — Reagan yönetimi Türkiye'de "Amerika'nın Sesi" ve "Özgürlük Radyosu" yayınları için antenler kurulması yolundaki talebini Ankara'nın "önünde tutuyor". Amerikalı yetkililer, Reagan yönetiminin söz konusu radyo yayınları için Türkiye'de verici istasyonları kurulması yolundaki talebinden "vazgeçmediğini"

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Haydar Saltık'ın ağrenanı İsviçre'den geldi

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği ile Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nda bulunduktan sonra geçen ağustos ayında emekliye ayrılan Orgeneral Haydar Saltık'a İsviçre'den

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Demirel, Ankara'dan Isparta'ya 2.5 kilometrelik konvoyla gitti

Büyük Gösteri

CANAN YAZGANGİL — *25 ekim*

ISPARTA — 14 aylık bir aradan sonra, Süleyman Demirel eşiyle birlikte yeniden baba ocağı Isparta'yı ziyaret etti. Demirel, **"özel bir ziyaret"** diye nitelediği Isparta gezisinde **"Başbakan Demirel"** sloganlarıyla karşılandı.

Dinar'dan Isparta'ya kadar 500 arabadan fazla bir konvoyla güçlükle gelen Demirel'i Ispartalılar **"Kurtar bizi Özal'dan"** diyerek karşıladılar.

Demirel, kendisi için verilen akşam yemeğinde yaptığı konuşmada, **"Bizim arkamızda bir damla gözyaşı, bir damla kan, bir tek kirli iş yoktur. 25 yıldır sizi utandıracak hiçbir işin içinde olmadım. Alnımız açık, başımız bulutlara değecek kadar diktir"** dedi. Kalabalığın, **"Demirel nerde, biz oradayız"** şeklinde slogan atması üzerine de Demirel, **"Demirel, Türkiye'de millet iradesi üstünlüğünün, hakkın, hukukun, eşitliğin, kardeşliğin tesisi, mücadelesi için var olmuştur ve olmaya da devam edecektir"** şeklinde konuştu.

Güniz Sokak'tan yakın arkadaşlarının su dökerek uğurladığı Demirel, Dinar kavşağına kadar gazeteciler ve korumalarıyla birlikte geldi. Ancak Dinar'dan sonra Isparta'ya kadar 500'den fazla arabadan oluşan yaklaşık 2 km'lik bir araç konvoyu Demirel'e eşlik etti.

Demirel'i Dinar kavşağında üzerinde DYP bayrakları ve amblemleri bulunan arabalar karşıladı. Demirel, **"En büyük bilen. Allah sana çok ömür versin"**, **"Kurtar bizi Özal'dan"** sloganları arasında kendine sarılanları öptü, daha sonra konvoy yola çıktığında da DYP bayraklarının indirilmesi için işaret etti. Bunun üzerine DYP bayrakları indirilerek arabaların içine konuldu ve sadece Türk bayrakları ile Isparta'ya devam edildi.

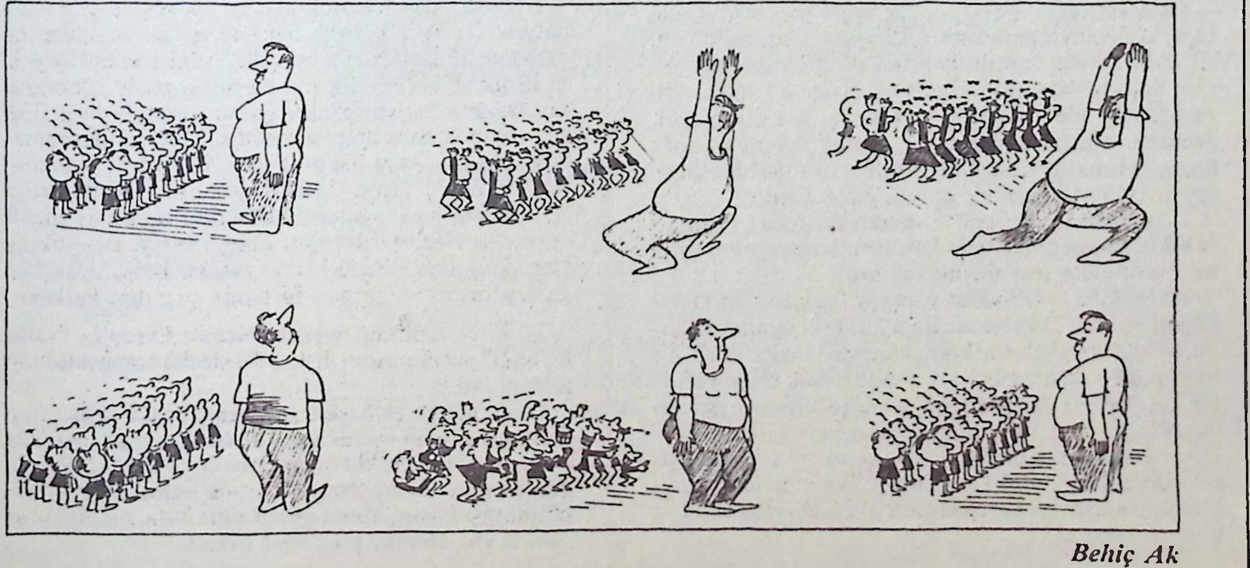
Keçiborlu yol ayrımındaki karşılama ise, Demirel'in moralini düzeltti. Ispartalılar, **"En büyük Demirel"**, **"Çoban Sülü hoş geldin"**, **"Başbakan Demirel"** sloganları arasında Demirel'i öpme yarışına girdiler. Demirel de arabasından inerek Ispartalılarla öpüştü ve ısrarlar üzerine üstü açık bir minibüse çıkarak kendini karşılayanları selamladı. Karşılayıcıların, üzerinde **"Yeter, söz milletindir"** yazılı bir pankart taşıdıkları dikkati çekti. Demirel, Isparta'ya konvoyun büyüklüğü nedeniyle iki saat geç girebildi.

Isparta girişinde Demirel için boğa kesildi. Isparta'daki Demirel bulvarında güçlükle ilerleyen konvoy, DYP il merkezinin önüne geldiğinde, **"Demirel nerede biz oradayız"**, **"En büyük Demirel"**, **"Başbakan Demirel"**, **"Demirel gelecek, biz de adayız"** sloganları şehri inletti.

Süleyman Demirel için dün akşam Isparta'da bir yemek verildi. Demirel, yemeğe katılan kalabalığın okunan duadan sonra, **"Demirel nerede, biz oradayız"** sloganları atmaları üzerine bir konuşma yaparak, **"Bizim arkamızda bir damla gözyaşı, bir damla kan, bir tek kirli iş yoktur. 25 yıldır sizi utandıracak hiçbir işin içinde olmadım"** dedi.

Demirel, kalabalığın **"Demirel nerede, biz oradayız"** sloganlarını sürdürmesi üzerine şöyle konuştu:

"Madem ki, Demirel nerede biz oradayız diyorsunuz, Demirel'in nerede olduğunu söyleyeyim. Demirel, Türkiye'nin ve Türk milletinin hizmetindedir. Demirel, Türkiye'de millet iradesi üstünlüğünün, hakkın, hukukun, eşitliğin, kardeşliğin tesisi, mücadelesi için var olmuştur ve olmaya da devam edecektir. Demirel, büyük Türkiye için var olmuştur. İstanbul'da ne varsa, Siirt'te, Bitlis'te, Van'da, Isparta'da da o olacaktır. Sesini dünyaya duyurmanın yolunda olmuştur. Halka hizmeti bir ibaret gibi Hak'ka hizmet saymanın yolunda olmuştur."

Behiç Ak

Demirel: Savunma hakkı bir gün herkese lazım olur

CANAN YAZGANGİL — *26 ekim*

ISPARTA — Süleyman Demirel, suçlanan insanlara savunma hakkı tanınması gerektiğini belirterek, **"Savunma hakkı insanların en aziz hakkıdır. Bir gün herkese lazım olur"** dedi.

Baba ocağı Isparta'da yakınlarını ziyaret eden Demirel, dün doğum yeri İslamköy'e giderek cuma namazı kıldı ve anne babasının mezarlarını ziyaret etti. Yarın Ankara'ya dönecek olan Demirel'in kasım ayı içinde İzmir, Şanlıurfa, Diyarbakır, Samsun ve Burdur illerini kapsayan **"dost ziyareti"** gezisine çıkacağı öğrenildi.

Demirel, Isparta'da kardeşi **Şevket Demirel**'in evinde dün sabah, kahvaltıdan sonra gazetecileri kabul ederek, sorularını yanıtladı. Demirel, Isparta'ya gelişiyle birlikte siyasi yasakların çiğnenip çiğnenmediğinin sorulması üzerine, **"Benim ne Türkiye meselelerini düşünmem yasaktır, ne konuşmam yasaktır, ne nefes almam yasaktır, ne gezmem yasaktır, ne arkadaşlarımla muhabbet içinde olmam yasaktır, ne halkın beni sevmesi yasaktır, ne de benim halkı sevmem yasaktır"** dedi.

Isparta'ya gelişindeki coşkulu karşılamadan oldukça duygulandığı gözlenen Demirel, 2969 sayılı yasanın eski siyasilere, siyaset yapmayı yasaklamadığını vurgulayarak Türkiye'de siyaset yapmayı yasaklayan hiçbir yasa bulunmadığını söyledi.

Anayasanın geçici 4. maddesi ile 2969 sayılı yasanın getirdiği yasakları yorumlayan Demirel, siyaset yasağının yanlış anlaşıldığını belirterek, siyaset yasağının geride kalan siyasetçiler için çok anlam taşımadığını, ancak gelecekte siyaset yapacaklar için güvenceyi ortadan kaldırdığını vurguladı.

Şevket Demirel'in evinde, yanında kapatılan AP'nin eski Genel Sekreteri **Nahit Menteşe**, eski bakanlardan **Münif İslamoğlu** ile birlikte gazetecileri kabul eden Demirel'e yöneltilen sorular ve yanıtları şöyle:

— Isparta'ya gelişiniz siyasi bir anlam taşıyor mu?

DEMİREL — Ben, yurt gezisine çıkmış değilim. Isparta benim memleketim. 15 senedir Isparta'yı temsil ettim. Beni burada bağrına basanların çoğu benim arkadaşlarımdır. Hadiseyi, siyasi bir hadise olmaktan ziyade 15 senedir kendilerini temsil etmiş bir evladını bağırlarına basmaları olarak değerlendirmek lazım. Muhabbetten şikâyet olmaz. Muhabbet güzel şeydir. Halkla beraber olmak güzel şeydir.

— Anayasanın geçici 4. maddesi, siyaset yapmayı yasakladığına göre, sizin konuşmalarınız anayasının bu maddesine ters düşmüyor mu?

DEMİREL — Siyaset yapmayı yasaklayan hiçbir kanun yoktur Türkiye'de. Bazı kişilerin tamamen susmasını, bazı kişilerin konuşmasını tanzim eden bir kanun da yoktur. Geçici 4. madde 1980 öncesindeki bir kısım parti yöneticilerinin, bir partiye üye olamayacaklarını, parti kuramayacaklarını, seçilemeyeceklerini getirir. Yasak budur. Bunun adına siyaset yasağı demek mümkün değildir. Ülke meseleleri hakkında konuşmayı yasaklayan bir genel yasaklama ve kanun yoktur.

2969 sayılı kanun bazı yasaklar getirir. Bu daha çok 12 Eylül öncesinin tartışılmasıdır. Bunu da herkese getirir. Hiç kimseye imtiyaz tanımıyor. Bir de bu kanun 12 Eylül öncesindeki yöneticilerin övülmesini ve yerilmesini yasaklıyor. Bunu da herkese yasaklıyor. Yani 12 Eylül öncesinin yöneticilerini koruyor. Bir de bu kanun 12 Eylül öncesinin yöneticilerinin iç ve dış siyasete menfi tesir edebilecek beyanda bulunmalarını yasaklıyor. Bu kanun, bunun dışında kalan işlerin yapılmasına mani değil.

Kaldı ki böyle yasaklamalar ne kadar makuldür, Türkiye'ye ne sağlar? Ama siyaset yasağı yanlış biliniyor. Böyle bir yasak yok Türkiye'de. Yasak koydunuz mu, ne yasağı, ne kadar yasak bunları sayacaksınız. Benim, ne Türkiye meselelerini düşünmem yasaktır, ne konuşmam yasaktır, zaten böyle bir yasak da konulamaz, akla sığmaz. Sadece parti kurmam ve seçilmem yasaktır. Benim ne nefes almam yasaktır, ne gezmem yasaktır, ne arkadaşlarımla muhabbet içinde olmam yasaktır, ne de halkın beni sevmesi yasaktır, ne de benim halkı sevmem yasaktır. Zaten, yasaklanamaz da. Olsa da o çeşit yasaklar yürümez. Ne kadar çok yasak koyarsanız, ülke idaresini o kadar zorlaştırırsınız, idare edenler bakımından. Siyasetçilere koyduğunuz yasaklar, geride kalmış siyasetçiler için çok mana taşımaz. Fakat bundan sonra siyaset yapacaklar için güvenceyi ortadan kaldırır. Bugün siyaset yapanlar düşünmeyecekler mi? Eskiden siyaset yapanlara ne oldu, acaba bizim başımıza ne gelir diye düşünmeyecekler mi? Onun için bir medeni ülke, yasaklar yerine serbestliği tercih etmelidir. Ülkenin geleceği bakımından söylüyorum, kendi bakımımdan söylemiyorum. Benim, hiçbir şikâyetim yoktur. Bu sakın ola yasaktan memnunum manasına gelmesin. Bir talebim yoktur. Bu anlamda başım bulutlara değecek kadar diktir. Ben, bunları ülkenin menfaatleri bakımından söylüyorum.

— TRT'nin yanlı davranışı demokrasinin yerleşmesini nasıl etkiler?

DEMİREL — Demokrasi, eşitlik ve adaletin teminatıdır. Devletin yaptığı her işte eşitlik ve adalet olmalıdır. Adalet devletin esasıdır. Adalet ve eşitlik yoksa birlik ve beraberlik meselesinde güçlü olamazsınız. Devletin radyo ve televizyonu, vatandaşların doğruyu öğrenmesine aracı olmalıdır. TRT, zaman zaman tartışılmıştır. Ama hiç bu kadar tek taraflı olmamıştır Türkiye'de. Eğer, fikirler karşılıklı olarak tartışılıp söylenmiyorsa, gerçeği bulmakta vatandaş güçlük çekecektir. Tek taraflılığın ülkeye bir yararı yoktur. Her tartışmayı, kısır çekişme, iktidar hırsı, siyasi kavga sayarsanız, o zaman tartışma ortadan kalkar.

Demirel, Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in **"vatan hainliği"** suçlamasına ilişkin bir başka soruyu ise şöyle yanıtladı:

"Fikir söylemek başka, suçlamak başka şeydir. Suçladığınız zaman suçlanana savunma hakkı tanımalısınız. Savunma hakkı insanların en aziz hakkıdır. Bir gün herkese lazım olur. Savunma hakkının mutlaka tanınması lazım. Bunu genel anlamda söylüyorum, yani soyut olarak, mücerret olarak."

BELGELERLE KURTULUŞ SAVAŞI ANILARI
Ebubekir Hazım Tepeyran
[120 Lira, Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul]

Cumhuriyet

GAZİ M.KEMAL PAŞA'nın SONBAHAR GEZİLERİ
Günümüz diline ve yeni harflere çeviren:
Nuri Onat
[400 lira Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul]

62. Yıl: Sayı: 21971 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL. — 27 Ekim 1985 Pazar

Dokuz erimiz daha şehit oldu

Hakkâri'nin Çukurca ilçesinde 9 erimiz, bölücü eşkıya tarafından şehit edildi. Haberi, gazete yöneticileriyle yaptığı toplantıda alan Evren, "Türkiye'yi bölmek isteyenlerin sonu hüsran olacaktır" dedi

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Hakkâri'nin Çukurca ilçesinde 9 erimiz, bölücü eşkıya tarafından şehit edildi. Bu konudaki haber, dün sabah Çankaya Köşkü'nde gazete ve dergi yöneticileriyle yaptığı sohbet toplantısı sırasında Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e Genelkurmay kanalıyla duyuruldu.

9 erimizin şehit edildiğini toplantı sırasında Evren hazır bulunanlara açıkladı. Olaydan duyduğu derin üzüntüyü dile getiren Cumhurbaşkanı Evren, "Türkiye'yi bölmek isteyenlerin bu amaçlarına hiçbir zaman ulaşamayacaklarını, sonlarının hüsran olacağını" vurguladı. Türkiye'den "Bir parça koparabilir miyiz?" diye düşünenlerin hiçbir şey yapamayacaklarını söyleyen Evren, "Cennet gibi bir vatanımız var, ama dünyanın öyle bir yerindeyiz ki, topraklarımız üzerinde gözü olan çok var" dedi.

Bu topraklar üstünde "Kürt ırkı"ndan olanların bulunmadığını, böyle bir azınlık olmadığını, onların da "halis muhlis Türk ırkından olduklarını" söyleyen Evren, "Bu meselenin anlatılması gerekir. Bu konuda çok hassas olmalıyız" dedi.

Çukurca'da 9 erimizi şehit eden ayrılıkçı eşkıyanın Irak'a kaçtıkları sanılıyor.

Edinilen bilgiye göre, olay önceki gece meydana geldi. Hakkâri'nin Çukurca ilçesine bağlı Irak sınırı yakınındaki Andaç köyünün yine sınıra yakın bölgesindeki Serin mevkiindeki jandarma karakoluna baskın düzenleyen bölücü eşkıya, karakolda bulunan erlerden 9'unu şehit etti. Eşkıyanın saldırısı sırasında 2 erimizin de yaralandığı öğrenildi.

Terörün acı bilançosu

14 ayda 73 şehit

Haber Merkezi — Güneydoğu Anadolu'da geçen yıl 15 ağustos gecesi bölücü çete mensuplarının Hakkâri'nin Şemdinli ve Siirt'in Eruh ilçelerine yaptıkları silahlı baskınlarla başlayan olaylarda bugüne kadar asker ve kamu görevlisi 73 kişi şehit oldu. 361 bölücü militan yakalanırken, 102 militan da ölü olarak ele geçirildi.

Bölücü militanlar 16 Eylül 1984'te Çukurca'da Sorti Çayı mevkiinde askeri bir aracı pusuya düşürüp, 8 erimizi şehit etmiş, 9 Kasım 1984'te Eruh'un Dergeçit köyünde bir eve baskın yaparak 4'ü çocuk, 5'i kadın 9 kişiyi öldürmüşlerdi. 11

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Emekli Tümgeneral CELİL GÜRKAN
12 Mart öncesi ve sonrasını anlattı

UĞUR MUMCU yazdı

12 MART'a beş kala...

Ellerim kelepçeli, gözlerim bantlı Erenköy'deki köşke doğru gidiyoruz.

Bugün 11. Sayfada

Cumhurbaşkanı: 12 Eylül'e karşı kampanya açıldı

Evren'den açıklamalar

1. *Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü maksatlı yorumlanıyor*
2. *Anayasa "Allah emri" değil, bazı maddeler hariç değişebilir*
3. *Partilerin birleşmesiyle ilgim yok, fikir beyan etmem*
4. *Tarabya'daki Hubert Köşkü, benden sonrakiler için*
5. *Demirel'in gezmesi yasak değil ki. Ben savcı değilim.*
6. *Çekirge bir sıçrar, iki sıçrar, üç sıçrar. Sonra bir gün gelir, gitmez.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, demokrasinin sağlıklı işlemesi için elinden gelen çabayı gösterdiğini ve buna herkesin katılması gerektiğini söyledi. Gazete ve dergilerin yöneticileriyle dün sabah Çankaya Köşkü'nde yaptığı bir buçuk saatlik sohbet toplantısı sırasında Evren, Süleyman Demirel'in gezi ve konuşmaları hakkında, "Ben bu konuyla ilgilenmiyorum.. Gezmesi yasak değil ki.. Konuşmalarında suç unsuru varsa memlekette savcısı var, mahkemesi var... Ben savcı değilim ki.." dedi. Bu yıl 12 Eylül'ün 5. yıldönümü ile birlikte "12 Eylül'e kötüleyici bir kampanyanın bazı basında başlatıldığını" belirten Cumhurbaşkanı Evren, "İstediklerini yazsınlar" şeklinde konuştu.

Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü ile ilgili olarak bir süre önce Cumhuriyet'te yayımlanan "Kanat Operasyonu" başlıklı yazı dizisi konusunda da açıklamalar yapan Evren, bu konunun Amerikan askeri yardımı ile "irtibatlandırılmadığı"nı, kendisinin General Rogers'a 12 Eylül öncesinde "Elimizde yetki olsa bu işi bitiririz" diye bir söz kesinlikle söylemediğini belirtti. 12 Eylül sonrasında Başbakan Bülend Ulusu ile Dışişleri Bakanı [illegible] Türkmen'in de Yunanistan'ın NATO'ya geri dönüşü konusunda [illegible] söyleyen Evren, bu konudaki yayını "maksatlı" olarak niteledi.

Cumhurbaşkanı, sohbet sırasında "Şunu samimiyetle inanmanızı isterim. Hiçbir zaman şu kompleks içinde olmadık. Geldik 12 Eylül'de birçok müdahalemiz var; bazı tavizler verip rahat edelim diye düşünmedik. Öyle düşünseydik eğer, meselâ Avrupa'ya mütemadiyen çatmazdım" dedi.

Anayasanın "Allah emri" olmadığını belirten Evren, kuralları çerçevesinde değiştirilebileceğini, fakat bazı temel maddelerin değiştirilmesine, örneğin devlete karşı işlenen suçlarla ilgili 14. maddenin kaldırılmasına kesinlikle karşı olduğunu, "Insanların bazı hürriyetlerinden fedakârlık edemeyeceğini" vurguladı.

Partilerin birleşmesi konusuyla hiç ilgilenmediğini söyleyen Evren, "Bu konuda hiçbir fikir beyan etmedim. Zaten etmeye de hakkım yok" dedi.

Evren, yaptığı açıklamalar sırasında yazlık Cumhurbaşkanlığı Köşkü ve Devlet Konukevi yapılmak üzere İstanbul - Tarabya'da kamulaştırılan Hubert Köşkü konusunda da bilgi verdi. Yasal açıdan zaten Hazine'ye geçmesi gereken köşkün kamulaştırıldığını, Florya Köşkü'nün yerini almak üzere yeniden restore edileceğini belirten Evren, bunu kendisinden sonraki

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'de)

Tekel'e yine zam

Yeni fiyatlar bugün açıklanacak

Tekel Genel Müdürü Özden: Tespitleri tamamlayamadık. Sizler, zam geliyor diye kışkırttınız, piyasadan mal çekimi başladı. Aniden evde karar verdim, satışları durdurduk.

Maliye ve Gümrük Bakanı Alptemoçin: Hiçbir bilgim yok. Satışlar ne zaman durdurulmuş. Fiyatları Genel Müdürlük ayarlıyor. Bizimle bir bağlantısı yok. KİT'lerle de ilgisi yoktur.

İZMİR-ANKARA (Cumhuriyet) — Özal hükümeti Tekel ürünlerine dördüncü zammını dün yaptı. Tekel ürünlerinin satışı dün sabahtan itibaren durdurulduğu, yeni fiyatların bugün açıklanacağı bildirilirken, uzun filtrelilerin 220, kısa filtreli sigaraların 210 lira olacağı sanılıyor, büyük rakının (70'lik) 1700, küçüğünün ise 900 lira olacağı söyleniyor.

Satışların durdurulması tiryakileri sigarasız bırakırken, sonbahar zamlarının önce dün saat 16'da İzmir Tekel Bölge Başmüdürlüğü'nde açıklanacağı duyuruldu. Genel Müdür Bünyamin Yücel Özden toplantıya geç geldi ve yaptığı bir telefon konuşmasından sonra zam oranlarının bugün 15.00'te açıklanacağını söyledi, neden vazgeçildiği yolundaki soruya "Tespitler sürüyor henüz tamamlanmadı, daha makineleşmedik" karşılığını verdi, zam nedenini şöyle açıkladı:

"Sizler zam geliyor diye kışkırttınız, piyasadan mal çekimi başladı, spekülasyonları önlemek için de satışları durdurmak gerekti, fabrikalar, yakınmalar da vardı."

Bakan Alptemoçin'in zamlardan haberi olmadığını söylemesine karşı

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

SİYASET ÖTESİ HEDEF — Demirel "Siyaset yasağı olmasaydı şu anda ne yapardınız?" sorusunu şöyle yanıtladı: "Partiler ülkeye hizmette vasıtadır. Gaye değildir. Gaye Türkiye'de hakkın, hukukun, eşitliğin mevcudiyetidir. Bu sadece benim işim mi? Gelin bunu beraber gerçekleştirelim. Bu siyaset ötesi hedeftir" Demirel daha sonra Isparta'nın Karacaören bucağında incelemeler yaptı. (RIZA EZER)

"Hakkınızı, hukukunuzu meşru zeminlerde sonuna kadar arayın"

Demirel: Dağa taşa korku sinmiş

Vatandaş işim yok, aşım yok derken, sen 12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsun diye sorarsan, bu vatandaşın sorusuna cevap teşkil etmez. Bıçak kullanıla kullanıla aşınır

Ben Türkiye'nin meselelerinden hiç kopmadım. Düşünmekten ve konuşmaktan hiç korkmadım. Düşüncelerimi ulaştırmam için meydanların, basının, radyo ve televizyonun açık olması lazım

CANAN YAZGANGİL

ISPARTA — Eski Başbakan Süleyman Demirel Isparta'da halkın dert ve sıkıntılarını sorarken, "tatmin edici yanıtlar" alamadığını söyledi. "Dağa taşa korku sinmiştir. Zihinler hür değildir" dedi ve vatandaşı konuşmaya, politika yapmaya çağırdı.

Demirel, "Konuşan Türkiye" isteklerinin gündeme geldiğinde Türkiye'yi 12 Eylül'e getirmek [illegible] sağlaması da karşılaşıldığının anımsatılması üzerine "Meseleye öyle yaklaşmak, yanlıştır. Vatandaş işim yok, aşım yok derken, sen 12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsun diye sorarsanız vatandaşın sorusuna cevap teşkil etmez. Bıçak, kullanıla kullanıla aşınır" dedi.

Politika ve politikacının, cazibeli, bulaşıcı, serseri gibi gösterildiğini söyleyen Demirel, "Dertleri söylemeyen çare bula-

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

Atina'dan

Gırgır ve Pontiki dostluğu

STELYO BERBERAKİS

Yunanistan'ın en çok satan mizah dergisi Pontiki, Gırgır'ın mizah yönetmeni Oğuz Aral'ı Atina'ya davet etti, karikatürlerine de tam sayfa yer ayırdı.

Washington'dan

ABD'de kültür çelişkisi

ŞÜKRAN KETENCİ

Dünyadaki en ileri teknolojinin kullanıldığı Amerika'da, yetkililer bizim lise düzeyindeki okulları bitiren genç kuşağın okuryazar bile sayılamayacağından, öğrencilerin yüzde 75'inin matematik okumadan mezun olmalarından yakınıyorlar.

New York'tan

Limousine kavgası

TANJU AKERSON

BM'nin yıldönümü dolayısıyla New York'ta az görülür bir Limousine koleksiyonu sergilendi. Şu anda New York'ta 10 binden fazla Limousine olmasına karşın yine sıkıntı çekildi; buna bir de çeşitli ülke diplomatlarının Limousine'lerde daha çok konfor ve zengin aksesuar için rekabeti eklendi.

Monaco'dan

Pırıltılı kıyılar

HALUK BAKIR

Côte d'Azure kıyıları pırıltılı, zenginlikleri engindir. Burada ihtiraslar pek kolay durulmaz. İhtiras para olunca bu kıyılarda dolaşması sağlığa zararlıdır. Çünkü böyle yerlerde zenginin de zengini hep vardır.

Yabancı gözüyle

Benim İstanbul

JASNA SAMİÇ
(Yugoslav Türkolog, Yazar)

İlk kez on beş yıl önce geldiğim İstanbul'da yine aynı sorulara cevap veriyorum: "İstanbul'u beğendiniz mi?", "İstanbul dünyanın incisi" diyorum, ama gerçek düşüncem: İstanbul çok yorucu bir şehir.

8. Sayfada

Başbakan'ın temasları bitti

Özal: Balfe sahtekâr

SEDAT ERGİN

NEW YORK — Başbakan Turgut Özal, ABD Başkanı Ronald Reagan'ın hafta içinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda yaptığı ve iki [illegible] Sovyetler Birliği ile bölgesel anlaşmazlıkları açık bir dille Cenevre görüşmelerinde pazarlık konusu yapmak istediği konuşmanın karşısındaki "memnuniyeti" [illegible] ve Reagan'ın açıklamalarının ancak "barış" unsurlarının müspet sayılabileceğini bildirdi.

Özal, Reagan'ın dünya kamuoyunda geniş yankılar uyandıran açıklaması karşısındaki bu tepkisini Birleşmiş Milletler kuruluş yıldönümü kutlamalarına katılmak üzere geldiği New York'taki temaslarını tamamladıktan sonra Türk gazetecileriyle düzenlediği basın toplantısında sergiledi.

Başbakan, oldukça "sert" bir tutuma yanıt veren tepkisinde

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

NEW YORK İZLENİMLERİ SEDAT ERGİN

8. Sayfada

Dünyada ve Türkiye'de

DEMOKRASİYE GEÇİŞ SORUNLARI

Güçsüz muhalefetli otoriter rejimleri destekleyenlerin güçlü olduğu ülkelerde demokrasiye geçişin kuralları büyük ölçüde rejimi yönetenlerce saptanıyor.

Demokrasiye geçişin, 'kaçınılmaz bir zorunluluk' ya da 'çelişkiler'den değil, zarar ve yarar hesabına dayanan kolektif bir tercih sonucu gerçekleştiğini görüyoruz.

Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyelerinden Doçent Doktor İLKAY SUNAR hazırladı.

Yarın Cumhuriyet'te

Çankaya'dan İzlenimler...

ANKARA — Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in dün sabah Çankaya Köşkü'nde gazete yöneticileriyle yaptığı sohbet toplantısının çok yararlı geçtiğini söyleyebiliriz. Sayın Evren'in Genel Kurmay Başkanlığı'ndan Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığı'na, Devlet Başkanlığı'ndan Cumhurbaşkanlığı'na uzanan bir yakın geçmişi bulunmaktadır. Bu kadar kısa sürede yaşanan olayların kişiliğinde kalan izleri elbette görülecektir. Ancak demokrasiye geçiş sürecinde cumhurbaşkanlığı sıfatıyla katkıda bulunması bugün kendisinden beklenmektedir. Dünkü sohbeti sırasında Sayın Evren, demokrasinin ülkemizde sağlıklı işlemesi için elinden gelen her gayreti göstermediğini, buna herkesin katılması gerektiğini vurgulamıştır. Cumhurbaşkanının gazetecilerle ilişkileri de bu sürecin grafiğini izlemektedir.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Gürkan konuşurken sivil polisler halkın fotoğrafını çekti

Diyarbakır'daki toplantıda resim çeken sivil polisler, HP'li milletvekilleri tarafından salondan çıkarıldı. Emniyet görevlileri, toplantıdan çıkan yurttaşların yakalarındaki HP ve SODEP rozetlerini çıkarttırdılar.

10. Sayfada

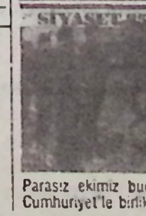
DOĞU NOTLARI MUSTAFA EKMEKÇİ 8. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Haliç ve Anayasa...

Alın size bir soru:
— Haliç mi önemlidir yoksa anayasa mı?
Haliç daha önemlidir. "Neden?" derseniz. Nedeni şu: Anayasa dediğiniz ne olacak ki. On yılda bir değiştirir. Haliç ise öyle mi?

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Parasız ekimiz bugün Cumhuriyet'le birlikte

Cumhurbaşkanı: 12 Eylül'e karşı kampanya açıldı

Evren'den açıklamalar

27 ekim

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, demokrasinin sağlıklı işlemesi için elinden gelen çabayı gösterdiğini ve buna herkesin katılması gerektiğini söyledi. Gazete ve dergilerin yöneticileriyle dün sabah Çankaya Köşkü'nde yaptığı bir buçuk saatlik sohbet toplantısı sırasında Evren, **Süleyman Demirel**'in gezi ve konuşmaları hakkında, **"Ben bu konuyla ilgilenmiyorum... Gezmesi yasak değil ki.. Konuşmalarında suç unsuru varsa memleketin savcısı var, mahkemesi var... Ben savcı değilim ki..."** dedi. Bu yıl 12 Eylül'ün 5. yıldönümü ile birlikte **"12 Eylül'ü kötüleyici bir kampanyanın bazı basında başlatıldığını"** belirten Cumhurbaşkanı Evren, **"İstediklerini yazsınlar"** şeklinde konuştu.

Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü ile ilgili olarak bir süre önce Cumhuriyet'te yayımlanan **"Kanat Operasyonu"** başlıklı yazı dizisi konusunda da açıklamalar yapan Evren, bu konunun Amerikan askeri yardımı ile **"irtibatlandırılmadığı"**nı, kendisinin **General Rogers**'a 12 Eylül öncesinde **"Elimizde yetki olsa bu işi bitiririz"** diye bir söz kesinlikle söylemediğini belirtti. 12 Eylül sonrasında Başbakan **Bülent Ulusu** ile Dışişleri Bakanı **İlter Türkmen**'in de Yunanistan'ın NATO'ya geri dönüşü konusunda önceden bilgileri olduğunu söyleyen Evren, bu konudaki yayını **"maksatlı"** olarak niteledi.

Cumhurbaşkanı, sohbet sırasında **"Şuna samimiyetle inanmanızı isterim. Hiçbir zaman şu kompleks içinde olmadık. Geldik. 12 Eylül'de birçok sıkıntılarımız var; bazı tavizler verip rahat edelim diye düşünmedik. Öyle düşünseydik eğer, mesela Avrupa'ya mütamadiyen çatmazdım"** dedi.

Anayasanın **"Allah emri"** olmadığını belirten Evren, kuralları çerçevesinde değiştirilebileceğini, fakat bazı temel maddelerin değiştirilmesine, örneğin devlete karşı işlenen suçlarla ilgili 14. maddenin kaldırılmasına kesinlikle karşı olduğunu, **"insanların bazı inançlarından fedakârlık edemeyeceğini"** vurguladı.

Partilerin birleşmesi konusuyla hiç ilgilenmediğini söyleyen Evren, **"Bu konuda hiçbir fikir beyan etmedim. Zaten etmeye de hakkım yok"** dedi.

Evren, yaptığı açıklamalar sırasında yazlık Cumhurbaşkanlığı Köşkü ve Devlet Konukevi yapılmak üzere İstanbul - Tarabya'da kamulaştırılan Hubert Köşkü konusunda da bilgi verdi. Yasal açıdan zaten Hazine'ye geçmesi gereken köşkün kamulaştırıldığını, Florya Köşkü'nün yerini almak üzere yeniden restore edileceğini belirten Evren, bunu kendisinden sonraki cumhurbaşkanları için yaptığını, bunun gerekli olduğunu anlattı.

Cumhurbaşkanı Evren, bir buçuk saat süren konuşmasının sonunda, demokrasinin işlemesi için her çabayı gösterdiğini belirtirken şu noktayı da dile getirdi:

"Geçmişte bir konuşmamda da belirtmiştim. Hatırlayacaksınız. Çekirge bir sıçrar, iki sıçrar, üç sıçrar... Sonra öyle bir şey gelir ki bir daha da gitmez..."

Dün sabah 10.30'da başlayan sohbet toplantısını Cumhurbaşkanı Evren, dört konuda açıklamalar yapacağını söyleyerek açtı. Evren bu konuları Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü ile ilgili olarak bir süre önce Cumhuriyet'te yayımlanan **"Kanat Operasyonu"** adlı dizi, anayasa değişikliği, siyasal partilerin birleşmeleri, Tarabya'da kamulaştırılan Hubert Köşkü olarak sıraladı.

Cumhurbaşkanı Evren, konuşmasına **"12 Eylül'ü kötülemek"** için bu yıl bir kampanya başlatıldığını belirterek şöyle girdi:

"Bu yıl 12 Eylül'le birlikte 12 Eylül'ü kötüleyici bir kampanya başlatıldı. Bütün basında değil, ama bazılarında oldu. Sanki şöyle bir hava yaratılıyor: Siviller hakları korur. Asker gelince bazı haklar satılığa çıkar... Olmaz böyle şey. Ku-De-Ta yazmış... Konsey üyelerini bir adada bekçi yapmış... Hasan Cemal'in adı tersten yazılmış... Sanki anlamadık.. İstesek yasaklardık. Sordular da 'hayır' dedik. İstediklerini yazsınlar, kötülesinler..."

Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına 12 Eylül'den hemen sonra dönüşü konusunda açıklamalar yapan Cumhurbaşkanı Evren şöyle konuştu:

"Genelkurmay Başkanı olarak o zamanki NATO Müttefik Kuvvetleri Komutanı Haig ile ilk defa 12 Mart 1979'da konuşmaya başladım. Teknik yanı ağır basan askeri bir konu olduğu için bu görevi zamanın hükümeti Genelkurmaya vermişti. 12 Eylül 1980'e geldiğimizde iş zaten sonuna ulaşmıştı. 12 Eylül olmasaydı da Yunanistan gene NATO'ya geri dönebilirdi. Hiçbir hükümet Yunanistan'ın geri dönüşüne karşı değildi. Dönüşe karşı değiliz prensip olarak, derdik. Karşı olduğumuz nokta, Ege'de 1974 öncesi şartlarda NATO'ya dönmeseydi. NATO tabiatıyla Yunanistan da olunca daha kuvvetli olurdu. Çok açıktı bu. Sıkıntımız Ege'de Yunanistan'ın çok avantajlı olmasıydı. 1974'te Yunanistan askeri kanattan ayrılmıştı. Ama NATO karagâhlarındaki Yunan subayları duruyordu. Her toplantıya giriyorlardı. Her karardan haberdardılar. Altı sene bu böyle sürdü. En gizli toplantıya da giriyorlardı. Fakat söz hakları yoktu. NATO tatbikatlarına iştirak ediyor... Sadece enfrastrüktür için para verilmiyordu... Neden böyle oldu? Bizim hatamızdan. Ses çıkarmamışız o tarihte.

Dediğim gibi Haig'le benim konuşmam 12 Mart 1979'da başladı... NATO birçok teklifler yapıyor. Hep reddediyoruz. 12 Mart 1979'da ilk teklifi Saceur'e yaptık. 'Yunanistanın dönüşünü biz engelliyoruz diye bir düşünce var. Yanlış. Teklifimiz şu Türkiye olarak: Ege sahasında 1974 öncesi emir - komuta Yunanistan'daydı. Artık emir - komuta ne Yunanistan'dadır ne de Türkiye'dedir; bunu kabul etsin Yunanistan ve NATO'ya dönsün. Oturup konuşalım' **dedik. Bu teklifimizi NATO da Yunanistan da reddetti...**

Haig'in yerine gelen Rogers sonunda bizim teklifimizi kabul etti: Yunanistan geri döndü... 1974 öncesi Yunanistan'a ait olan komuta kontrol sahalarını kaldırdık bütünüyle. Şimdi bu lehimize mi oldu, aleyhimize mi? Sizin takdirinize bırakıyorum."

Yunanistan'la Türkiye arasındaki diğer siyasi konuları NATO'ya dönüşle **"irtibatlandırmak istemedikleri"**ni belirten Evren, hükümetin de o zaman bu görüşte olduğunu söyledi.. **"Biz kabul etmeseydik de Yunanistan dışarda kalsaydı acaba Türkiye'nin durumu ne olurdu"** diyen Cumhurbaşkanı, **"15 NATO**

ülkesine bunu kabul ettirmek herhalde kolay olmazdı" dedi ve şöyle devam etti:

"Bizim taviz ne oldu? Yunanistan'ın dönüşü. Ama bunun karşısında 1974 öncesi Yunanistan'a ait olan komuta kontrol sahalarını ortadan kaldırdık... Türkiye imzasını koyduğu hiçbir anlaşma ve antlaşmaya riayetsizlik yapmamıştır. Bunu yapan Yunanistan'dır. Lozan Antlaşması, 1947 Paris Anlaşması adaların silahlandırılmasını yabaklamıştır. Ama Yunanistan bunları çiğneyip silahlandırdı. Bern Anlaşması Ege'de petrol aramayı durduruyor. Geçenlerde Papandreu açıkladı, bu anlaşmaya da riayet etmiyorlar. Rogers Anlaşması da öyle. Papandreu geldi. 'Tanımam bu anlaşmayı' dedi. Devletler hukuku allak bullak oluyor. Hâlâ oturup komuta sahaları konuşulmuyor..."

Daha sonra Cumhuriyet'te bir süre önce yayımlanan **"Kanat Operasyonu"** adlı diziye sözü getiren Cumhurbaşkanı Evren, şunları söyledi:

"Rogers bana demiş ki: 'Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü, bölgenin güvenliğini arttıracaktır. Dönüşe izin verilmesi halinde tahmin ediyorum ki, Amerika bölgenin ve özellikle Türkiye'nin savunma ihtiyaçlarına daha sıcak bakacaktır. Bu konuda işaretler alıyorum.' **Yalan.**

Bu konu, yardımla irtibatlandırılmadı. Ben demişim ki: 'Yunanistan'ın NATO'ya dönüşüne sırf ABD daha çok yardım verecek diye razı olmamız mümkün değildir..' **NATO'ya dönüşle asker yardım irtibatlandırılmış. Yok öyle bir şey... Demişim ki:** 'Biz Yunanistanlı bir NATO'nun daha güçlü olacağına inanıyoruz..' **Doğru değil mi bu? Rogers'a demişim ki:** 'Yetki bizim elimizde olsa, bu işi bitiririz.' **Yalan... Sivil hükümetler hakları korumuş. Biz gelince satıvermişiz...** 'Tarih göstermiştir ki, bu iki ülkenin dost olması her iki ülkeye de fayda sağlamıştır.' **Doğru değil mi?.."**

Cumhurbaşkanı Evren, Yunanistan'ın NATO'ya geri dönüşünden zamanın Başbakanı Bülend Ulusu ile Dışişleri Bakanı İlter Türkmen'in de haberdar olduğunu belirtirken, şunları söyledi:

"NATO'daki daimi delegemize Rogers aracılığıyla Yunanistan'ın NATO'ya dönüşünü söylemişiz. Olur mu hiç böyle şey... Sonra Başbakan Ulusu ile Dışişleri Bakanı Türkmen de haberdar değillermiş. Yok öyle şey... Bilgi verdim. Başbakan gelmiş, Dışişleri Bakanı gelmiş, bilgi verilmişti."

Bunlar yazılırken, Cumhurbaşkanı ile ilgili olduğu için, hiç olmazsa getirilip gösterilebileceğine, kendisine sorulabileceğine değinen Evren şöyle devam etti:

"Maksatlı bu. Bunun altında başka maksatlar yatıyor. O kadar üzüntü duydum ki. Bir ara mahkemeye bile vereyim dedim. Sonradan vazgeçtim. Cumhurbaşkanının karşısında olunabilir. Bir yönetimin karşısında olunabilir. Ama milli menfaatler üstünde herkesin çok hassas davranması gerekir."

Cumhurbaşkanı Evren, anayasa değişikliği konusundaki görüşlerini de şöyle özetledi:

"Anayasa tabiatıyla Allah emri değildir. Kurallar çerçevesinde değişir. Fakat bazı temel prensipleri vardır. Onların üstüne oturtulmuştur anayasa. Bu temel prensipleri konu alan maddeler değiştirilirse, yapılan değişiklik beni tatmin etmezse gider halkı hakem yaparım. Şu şu şu bakımlardan mahzurludur derim. Buna rağmen halk benim görüşümü reddederse, 'efendi kalk git oradan' demektir. Belki benim 'çeker giderim' tabiri yanlış olmuştur. 'Çeker giderim' yerine 'ayrılırım' deseydim daha iyi olurdu. Bir nüans farkı var... De Gaulle ayrı bir olay... Karıştırılmasın... Bu anayasayı biz yaptık, savunduk, halka anlattık, bu bakımdan bazı inançları vardır insanın. Onlardan fedakârlık edilemez... Her anayasa değişikliğinde çekip gitmek, ayrılmak diye bir şey söz konusu değil tabii. TBMM'nin açılışı için 1 eylül denilmiş; değiştirilip 1 ekim yapılmış, ne yapalım olur. Ama bazı temel maddeler vardır. Prensipler vardır. Hangileri diye sormayın bana... Ama mesela 14. madde devlete karşı işlenmiş suçların affını yasaklayan madde. Karşı çıkarım değiştirilmesine."

Partilerin **"birleşmesi"** konusuyla hiçbir ilgisi olmadığını vurgulayan Cumhurbaşkanı bu konuda özetle şunları söyledi:

"Hiçbir ilgim yok partilerin birleşmesiyle. Nasıl olur? İyi mi, kötü mü alakadar etmiyor beni. Hiçbir fikir beyan etmedim. Etmem de. Zaten buna hakkım da yok. Partiler arasında büyük bir kriz doğar. O zaman toplarım partileri bir araya. Başka türlü karışmam."

HP'nin eski Genel Başkanı **Necdet Calp'in** geçenlerde Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyelerini ziyaret etmesine de değinen Evren, **"Sonra da bu ziyaretle beni de irtibatlandırmışlar. Yok öyle şey. İlgilendirmez beni. Partiler kendi aralarında ne yaparlarsa yaparlar"** dedi.

Kuru pasta ile birlikte çay ve meyve suyunun ikram edildiği sohbet toplantısı sırasında Evren bir ara Cumhurbaşkanı olarak yaşantısının zor olan yanlarına değindi ve şöyle dedi:

"Aşçılar, hizmetkârlar, arabalar, koca köşkte yaşıyor rahat rahat diye düşünürler... Oysa Cumhurbaşkanı şöyle bir çarşı pazara, sokağa çıkıp gezemez... Bir gazinoya gidemez.. Arkadaşlarıyla rahat rahat konuşamaz, ne konuştu, neden konuştu diye hemen söylentiler başlar... Bülend Ulusu o kadar yakın arkadaşımdır. Onunla bile görüşemiyorum. Konuşsam 'acaba neden?' diye başlarlar.. Yalnız kalmaya mahkûm cumhurbaşkanları..."

Çankaya'dan İzlenimler...

HASAN CEMAL — *27 ekim*

ANKARA — Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in dün sabah Çankaya Köşkü'nde gazete yöneticileriyle yaptığı sohbet toplantısının çok yararlı geçtiğini söyleyebiliriz. Sayın Evren'in Genelkurmay Başkanlığı'ndan Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığı'na Devlet Başkanlığı'ndan Cumhurbaşkanlığı'na uzanan bir yakın geçmişi bulunmaktadır. Bu kadar kısa sürede yaşanan olayların kişiliğinde kalan izleri elbette görülecektir. Ancak demokrasiye geçiş sürecinde cumhurbaşkanlığı sıfatıyla katkıda bulunması bugün kendisinden beklenmektedir. Dünkü sohbeti sırasında Sayın Evren, demokrasinin ülkemizde sağlıklı işlemesi için elinden gelen her gayreti gösterdiğini, buna herkesin katılması gerektiğini vurgulamıştır. Cumhurbaşkanının gazetecilerle ilişkileri de bu sürecin grafiğini izlemektedir.

Demokrasinin "olmazsa olmaz" koşulu özgür bir basındır. Yalnız Batı Avrupa'da değil, ABD'de de bu koşula verilen önem büyüktür. Özgür basının ise yazdıkları her zaman hoşa gitmeyebilir. Yöneticiler kadar basın da yanlış yapabilir. Ne var ki önemli olan eninde sonunda gerçeklerin ortaya çıkarılmasıdır. Çağımızda basının devlete ve halka en büyük hizmeti gerçeği yazmaktır. Gerçeğin yorumlanması bir ayrı konudur.

Cumhurbaşkanı Evren'in dünkü sohbet toplantısı bazı gerçeklerin aydınlanması ve aydınlatılması yolunda bir işlev taşımaktadır. Bunların başında Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına yeniden dönüşü olayı gelmektedir.

Sayın Evren sohbet toplantısında özellikle şu dört konu üzerinde durmuştur: (1) Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü. (2) Anayasa değişikliği. (3) Partilerin birleşmeleri. (4) Tarabya'da yazlık Cumhurbaşkanlığı Köşkü yapılmak üzere kamulaştırılan Hubert Köşkü.

Bunları teker teker şöyle değerlendirebiliriz: Sayın Cumhurbaşkanının partilerin birleşme haberleri karşısında yansızlığını, mesafesini koruması olumlu bir tutumdur. Necdet Calp grubunun Çankaya'nın gölgesine sığınarak suları yeniden bulandırma çabasının dayanaksız olduğu, yine Sayın Cumhurbaşkanının açıklamasıyla aydınlanmıştır.

İstanbul'da, cumhurbaşkanlığı için hazırlanan Hubert Köşkü konusunda basına bilgi verilmesi yerindedir.

Sayın Evren, Cumhuriyet'te yayımlanan "Kanat Operasyonu" başlıklı diziden tedirgin olduğunu basın sohbeti sırasında açıklamış ve bu dizide geçen kimi pasajları yalanlayarak, basının doğruları yazması gereğini vurgulamıştır. Cumhurbaşkanı Evren diziye ilişkin değer yargısını "maksatlı" olarak belirtmiştir.

Cumhuriyet'te yayımlanan dizide yapılan açıklamalar Spain, Haig, Rogers ve Carter gibi ABD'nin ünlü kişilerine aittir. Kuşkusuz bu kişilerin her söyledikleri doğru olamaz, yanlış ya da "maksatlı" olmaları da kendilerini ilgilendirir.

Burada önemli olan gerçeklerin ortaya çıkartılmasıdır. Sayın Cumhurbaşkanı, birinci derecede sorumlu göründüğü "Kanat Operasyonu"nda gerçeklerin ortaya çıkması için elbette kendi görüşlerini dile getirecektir. Dış ilişkilerimizin neyin ne olduğunu, nasıl olduğunu, kimin ne yaptığını, ne zaman yaptığını araştırmak ve ortaya çıkarmak gazetecinin görevidir. Bu görevi yaparken yansız olmak koşulu, dürüst ve namuslu olmakla eşanlamlıdır.

"Milli menfaatler"in kapalı kapılar ardında denetimsiz bir ortamda korunabileceği varsayımı artık geçerli ve inandırıcı olamıyor. Eğer yapılan bir iş, yürütülen bir eylem, alınan bir karar ulusal açıdan yararlıysa, bu başarının nasıl ve kim tarafından gerçekleştirildiğinin topluma açıklanması da gazetecinin görevidir.

Böylece devlet hizmetindeki başarılar ve başarısızlıklar kamuoyuna yansır, açık rejim içinde sağlıklı bir denetim mekanizması işler. Demokratik rejimin yararı ve erdemi kuşkusuz burada belirginleşir. Ayrıca gerçeklerin ortaya çıkması, gizli kalması bir bakıma demokrasinin gelişimi ile de eşanlamlıdır.

Biz bu görevi, Cumhuriyet olarak, sorumluluk duygusu ile ve ulusal çıkarlarımızı her zamanki gibi en ön planda tutarak yerine getirdiğimize inanıyoruz.

Kemal Gökhan

Başbakan Özal, ABD ile ilişkileri Cumhuriyet'e anlattı

Üslere karşı ticaret

SEDAT ERGİN — *28 ekim*

NEW YORK — Başbakan **Turgut Özal, "Cumhuriyet"**e özel bir demeç vererek önümüzdeki günlerde açılacak olan üsler pazarlığında Reagan yönetiminden beklentilerini açıkladı ve bu pazarlıkta ana ağırlığı **"ticaret"**e verdiğini bildirdi. Özal, **"Ben ona (ABD) üsler veriyorsam, karşılığında ticaretimin arttırılmasını isterim... Yoksa hep el açmak durumunda kalırız"** dedi.

Özal'ın açıklamaları sırasında üsler pazarlığında Türkiye'nin ABD yönetiminden siyasi alandaki beklentilerini ikinci plana iterek, bütün önceliği ticarete vermesi dikkat çekti. Özal, ABD ile Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nın gözden geçirilmesi sırasında Türk-Amerikan ilişkilerini ticareti ön planda tutarak **"daha gerçekçi ve daha pratik bir zemin"**e oturtmak istediklerini bildirdi. Turgut Özal, halen bir biri ardına getirilen kısıtlamalara sahne olan Türkiye'nin ABD'ye ihracatı için öngördüğü tavanı da açıkladı: 3 milyar dolar...

BM'nin kırkıncı yıldönümü kutlamalarına katılmak üzere geldiği New York'tan ayrılmadan önce kaldığı **"Carlyle"** otelindeki odasında bizi kabul eden ve üsler anlaşması pazarlığına ilişkin sorularımızı yanıtlayan Özal'ın ilginç bir açıklaması da ABD'nin Türkiye dışında pazarlar araması ile ortaya çıkan **"afyon sorunu"**nu da üsler pazarlığı sırasında gündeme getireceklerini bildirmesi oldu.

Özal, ABD'nin Türkiye'ye yeni afyon yetiştirme yöntemini **"zorlayarak"** kabul ettirmesinden sonra, şimdi Hindistan gibi başka pazarlara yöneldiğini belirterek, **"Bu haksız bir iş. Bütün afyon tesisleri elimizde kaldı. Bu konuda oturup anlaşmamız lazım"** dedi. Özal **"dönüp afyon kapsüllerini tekrar 'çizme' işine mi dönelim?"** diyerek de Reagan yönetimine üstü kapalı bir uyarıda bulundu.

Başbakan Özal'ın bir diğer önemli açıklaması ise Türkiye'nin **"Körfez ya da diğer bölge ülkeleri ile ekonominin yanı sıra savunma amacıyla da bir araya gelebileceği"** konusunda oldu. Özal, savunma için bir araya gelmekten neyi kastettiğine tam olarak açıklık getirmedi. Ancak bu amaçla **"özel anlaşmalar"** yapılabileceğinden söz etti.

Özal'ın açıklamalarıyla bir Türk hükümet yetkilisi tarafından yine ilk kez ifade edilen bir başka önemli konu da, **"ABD'nin Çevik Kuvvet'i Türkiye'nin önüne getirdiği"** oldu. Ancak Başbakan, **"önüne getirme"**nin Reagan yönetimince **"basın aracılığıyla"** yapıldığını, diplomatik kanallardan resmi bir talebin iletilmediğini vurguladı. Özal, Türkiye'nin **"Çevik Kuvvet"** konusundaki tutumu konusunda da oldukça kararlı ifadelerle konuşarak, **"Çevik Kuvvet'e bizim tesislerimizden müsade vermemiz doğru değildir. Ortadoğu'daki ağırlığımız artıyor. Bu durumu ufak bir şey için harcamak yanlıştır" dedi.**

Başbakan Özal, Türkiye'nin Ortadoğu'daki ağırlığının arttığını belirtirken, Arap-İsrail anlaşmazlığını kastederek, Türkiye'nin Ortadoğu sorununun çözümünde **"önemli bir rol"** oynayabileceğini de kaydetti.

Başbakan Özal'a yönelttiğimiz sorular ve kendisinin yanıtları şöyle:

— Türkiye ile ABD arasındaki Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nın gözden geçirilmesine ilişkin görüşmeler sırasında Türkiye ile ABD arasındaki ilişkilerin bütün yönleri de geniş bir çerçeve içinde pazarlık konusu olacak. Türkiye, ABD'den yönetimin yardım miktarı konusunda kendisini önceden bağlayacağı bir "treaty" (Senato'nun onayından geçmesi gereken antlaşma) yapılmasını önerdi. Ancak, bu yoldaki Türk önerisi ABD tarafından "gerçekçi" bulunmuyor. ABD'nin Türkiye'nin "treaty" önerisini gerçekçi bulmamasını nasıl karşılıyorsunuz?

ÖZAL — Bir kere meseleyi Türk-Amerikan münasebetlerinin önümüzdeki beş yılı olarak görmek lazım. Bir anlaşmaya gireceksek bunu beş yıllık bir perspektif içinde görmemiz lazım. Bu anlaşmalar vaktiyle yapılırken, o günkü düşüncelerle birçok şey ortaya konmuş. Türkiye'deki müdafaa paktı dolayısıyla askeri tesisler meselesi, NATO vecibeleri, bu tesislerin kullanılış esasları anlaşmanın önemli bir kısmını meydana getiriyor. Diğer kısmı, Türkiye'nin buna karşılık alacağı kendi Silahlı Kuvvetler'ini güçlendirecek imkânlardır. Burada söylenen belli rakamlara bağlanmış değil. "The best efforts" (azami çaba) gösterilecektir deniliyor anlaşmada.

İkincisi, bunun yanında savunma sanayii ile ilgili birtakım hükümler konmuş. Bunların çoğu işlemedi. Bir de ekonomik tarafı var hadisenin tabii. Beş sene evvel bu anlaşmalar yapılırken, Türkiye'nin ticaret alanındaki belki de tek meselesi fındık meselesiydi. Yani fındığı daha fazla satıp satmamak meselesiydi. Burada "Filbernut" denen bir kuruluş vardır. Bunların kendilerini korumak için bizim fındıkla ilgili standartları çok sıkı yaparlar. O standartlar nedeniyle buraya giremezsin.

Şimdi tabiatıyla bütün bunların yeniden gözden geçirilmesi gerekir. Tabii, şartlar değişti. Şartlar Türkiye bakımından da, belki, Amerika bakımından da değişti. O zaman bu anlaşmayı ortaya koyduğunuz zaman, gelelim önümüzdeki beş yılın perspektifini ortaya koyalım ve buna göre bir anlaşma esası getirelim. Yani bunu böyle düşünmek lazım. Belki anlaşmanın içinde değil de, anlaşma dışında belki sideletter'la (ek mektup) da halledilebilecek konular vardır.

— Yani muhakkak düzenlemelerin anlaşma metni içinde yapılması şart değildir, anlaşma dışında bulunacak formüllerle de bu yapılabilir diyorsunuz...

ÖZAL — Evet. Muayyen formüller bulunabilir. Bir kere değişen durum nedir? Amerika'nın şuna bakması lazım. Türkiye Ortadoğu'da önemi artan bir ülke kuşkusuz. Şimdiki anlaşmanın hazırlıkları 1978 yılında başlamış. Anlaşma ise 1980 yılında imzalanmış. 1980 yılındaki Türkiye perspektifi ile, 1985 yılındaki Türkiye perspektifi farklıdır.

Misal vereceğim: Bu uzun zamandır tartışılan bir konudur. **"Rapid Deployment Force"** (Çevik Kuvvet) meselesi... Bu mesele gelir, önümüze konulur.

— Resmen mi konuluyor?

ÖZAL — Hayır, şu anda konulmuş değildir. Muhtelif getirme yolları vardır. Direkt getirmez de basın yoluyla getirilir bazı konular. Yani basına söylenir, basın bize söyler. Bunu diplomaside basın vasıtasıyla konuşma diye tabir ederler.

Her konuda açığız biz. Gizli tarafımız yoktur. Her konuyu açık ve teferruatlı söyleyebiliyoruz. Diyorum ki, Türkiye Ortadoğu'da bölge ülkeleri ile kendisinin yaptığı özel anlaşmaları yoksa, -olabilir ileride, onu da bilemiyorum şu anda- onlarla ekonomi ve savunma konularında bir araya gelinebilir. Gulf bölgesindeki ülkelerle ya da başka ülkelerle...

— Savunma amaçlarını da saydınız...

ÖZAL — Ekonomik ve savunma amaçlarıyla... Bugün herhangi bir şey yok, ama gelinebilir.

— ABD eski Dışişleri Bakanı Alexander Haig'in getirdiği Ortadoğu'da stratejik consensus diye bir kavram vardı...

ÖZAL — Şimdi dur, ben sözümü bitireyim. Bunlar hep getirilebilir ya da getirilmeyebilir. Böyle bir durum yok ise bizim durup dururken Ortadoğu'ya müdahale edecek bir "**kuvvet**"e bizim tesislerimizden müsaade etmemiz doğru değildir, prensip itibarıyla, neden doğru değildir? Ortadoğu'da Türkiye'nin ağırlığı artıyor. Amerika bakımından da artıyor. Amerika için Türkiye'nin ağırlığının artması Amerika'nın da menfaatinedir, genel olarak Batının menfaatinedir, onu söylemek istiyorum.

— Bu söylediklerinizi açar mısınız?

ÖZAL — Şunu demek istiyorum, özel bir anlaşma olmadığı takdirde, biz herhangi bir şekilde oralara müdahale etmeyiz, müdahale ettirmeyiz. Ancak benim onlarla anlaşmam olursa, o zaman olur. Yoksa rastgele, keyfi olunmaz...

Şimdi bu durumu ufak bir şey için harcamak yanlıştır. Yani bizim Ortadoğu ülkeleri üzerinde daha çok sözümüz geçerse bunu ufak bir kuvvetin oradan oraya nakli için kullanmak fevkalade yanlıştır. Bunu söylemek istiyorum. Onun için Rapid Deployment Force meselesinde Türkiye en önemli rolü oynayabilir. Hatta tahminim, Ortadoğu meselesinde de önemli bir rol oynar.

İkinci husus: Meseleye şöyle bakalım. Kuvvetli bir Türkiye istiyor musunuz? Kendi ayağının üzerinde duran, kendi gücü, ekonomisi kuvvetli bir Türkiye istiyor musunuz? Bu sizin menfaatinize mi? Bunu soruyorum karşı tarafa... Diyorlar ki menfaatimize... Yani 1980'de olduğu gibi ekonomisi her gün daha çok sıkıntıya giden, borcunu ödeyemeyen bir Türki ye değil, güçlü bir Türkiye Batının daha çok menfaatinedir. O vakit bu anlaşma Türk ekonomisini, Türkiye'ye güçlendirebilecek bir anlaşma olmalıdır.

Nedir bu? Birincisi işin savunma tarafı. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin daha güçlü hale getirilmesi. Savunma desteği biraz daha net olmalı. Yani "**best efforst**"tan (azami çaba) ileri gitmek lazım. '**Treaty**' meselesi de ondan geliyor.

İkincisi, belki de en önemlisi budur, ekonomik sahadır. Şimdi ben şöyle otursam, desem ki, Türkiye bugün nüfusu ABD'den daha az olan Ortadoğu bölgesine olan ihracatı aşağı yukarı 3.5 milyar dolardır. İran, Irak, Suudi Arabistan, Libya, Tunus, Mısır, Cezayir ve Fas...

Geliyoruz Ortak Pazar'a ihracatımıza: Ortak Pazar ülkelerini topladığınız zaman Amerika kadar nüfusu var. Buraya ihracatımız, Ortadoğu'ya ihracatımızdan biraz az, 3 milyar 200 milyon dolar dolayında.

Amerika'ya geliyorsunuz, 400 milyon dolar. Amerika'ya ihracatımızın, benim anladığım kadarıyla, bizim ihracatımızın bugünkü şartlar içinde 3 milyar küsur dolar olması lazım, tabii ithalatımızın da ona göre dengelenmesi lazım. Bugün biz ABD'den 1 milyar 300 milyon dolarlık ithalat yapıyoruz, buna karşılık 400 milyon dolarlık da ihracat yapıyoruz. Arada büyük farklar var. Eğer Türk ekonomisini güçlendirmek istiyorsanız, o vakit bu ihracatın artması icap eder, ithalatın da.

Kore'yi ele alınız. Kore, Uzakdoğu'da Amerika'nın önem verdiği ülkelerden biri. Kore, ABD'ye 10 milyar dolar ihracat yapıyor. Ben fazla bir rakam demiyorum. 3 küsur milyar dolar diyorum. Aslında bu konu fevkalade önemlidir. Zaten geçen sefer burayı ziyaret ettiğimizde President (Başkan) Reagan'a hep şunu söyledik: "**We don't want more aid, we want more trade...**" (Daha çok yardım değil, daha çok ticaret istiyoruz.) Esas tema budur. Amerika'nın da menfaatinedir bu. Eğer ona 3 milyar dolarlık ihracat yaparsam, ben de ondan sofistike mallar alacağım. Bugün bakın, Türkiye'de kompüterlerin çoğu Amerikan menşelidir. Aldığınız airbus uçaklarının çoğu bile büyük itibarla Amerikan menşelidir. Örneğin motorları, elektronik aksamı, Amerikan menşelidir. Üzerinde "**Made in Japan**" ya da "**Made in Europe**" yazar, ama büyük kısmı Amerika'dan gelir.

Bu konu fevkalade hayatidir. Eğer Amerika hakikaten samimiyse, hakikaten Ortadoğu'da güçlü bir Türkiye istiyorsa, ekonomik meselede daha gerçekçi olur, daha yakın olur. Yoksa böyle uzaktan "**Bakın ben size 700 milyon dolar yardım verdim. Bununla geçinin**" anlayışı yanlıştır.

Bakın size bir şey daha söyleyeceğim. Bunun bir bölümü daha var. Türkiye'yi güçlendirmek, Türkiye'de aynı zamanda daha fazla iş yapabilmek için savunma sanayiinde manalı bir işbirliği yapabilmek lazımdır. Manalı, yani lafta kalmayan... Biz bunu yoluna koyduk. Biz diyoruz ki, Türk özel teşebbüsü ile -yani devletle değil, bu işi devletle yürümez sizin firmalarınız işbirliği yapar, biz destekleriz. İşte Meclisten yeni bir kanun geçiyor. Bu önemli bir kanundur. Sistemi oturtuyor. Savunma sanayiini geliştirecek bir fon meydana getiriyor. Onu destekleyecektir, sipariş verecektir... Ben bu kadar emek getiriyorum. Onlar da getirsinler kendi firmalarını... Çünkü bazı işler Türkiye'de çok daha ucuz yapılır. Yani kendi memleketlerinden çok daha ucuz yapılabilir.

— Hangi tür işler bunlar?

ÖZAL — İşçiliği yüksek olan konulardır daha ziyade... Gemi inşaatı, ondan sonra ne bileyim, bazı zırhlı araçlara kadar birçok konular vardır. Malum Türkiye'de biz otobüsü Almanya'dan daha ucuza yapıyoruz. Bu gibi konular hem Türk sanayiine büyük destek olur, hem de kendilerine destek olur. Yani iki taraflı faydası vardır. İki, belki kendi Silahlı Kuvvetleri'nin birtakım siparişlerini bu ortak yatırımlara verebilirler. Yalnızca Türk Silahlı Kuvvetleri'nin değil, kendi silahlı kuvvetlerinin ve NATO'nun bazı ihtiyaçları buralardan karşılanabilir. Üç, bir de civardaki dost ülkelere makul görünen ölçüler içerisinde bu sanayiden yapılabilir.

Tabii, bunlar Türk - Amerikan münasebetlerini daha sağlam bir baza oturtur. O vakit ben meseleye hep şüpheyle bakmayacağım. O da şüpheyle bakmayacaktır.

Bir misal vermek istiyorum:

Zannediyorsam President (Başkan) Nixon zamanındaydı. Bu afyon meselesi çıktı. Türkiye afyon meselesinde bir nevi tehdit edildi. Amerikan gençlerini zehirleyen afyon, Türkiye'den geliyor diye... Türkiye bunun tedbirlerini aldı. Onların söylediği tedbirleri aldı... Aslında Amerikan gençliği zehirlenmeye devam ediyor. Ama bu sefer Türkiye'den değil, Burma'dan, Kolombiya'dan geliyor...

Mesele bu şekilde halledilemezdi, ama bakın ne oldu: Biz afyon kapsüllerini eskiden çiziyorduk. O çizmeden bir su akıyordu. Sonra toplanıyordu. Buna **"afyon sakızı"** diyorlar. Tabii kaçakçılığa da gidebiliyordu. İçeride de normal satılabiliyordu. Dışarıya da ihraç edilebiliyordu. **"Tamam bu işi kaldırın"** dediler... **"Evet kaldıralım"**.... **"Bir plant (fabrika) kurun, orada bunun eczasını ilaç olarak çıkartalım..."** Tamam, güzel, çıkarttık bazını... Ama kimse almıyor şimdi... Elimizde kaldı bütün afyon tesisleri.

Şimdi bakın, bu haklı değildir. Vaktiyle bir yönetim gelmiş, Türkiye'yi zorlamış, şimdi üç tane şirket Amerika'da bunu satın almıyorlar. Gidip başka yerlerden alıyorlar. Bize gelen bilgiler böyle... Peki kardeşim, yani bizi bu kadar zorladın, bu hale getirdin, hiç olmazsa oturup anlaşalım... Ya beraber işletelim, sana bir kısmını satayım, bunun... Yoksa dönüp de tekrar çizme işine mi başlayalım? O vakit satmak çok kolay tabii. Netice itibarıyla ben şu noktaya geldim: Bunu yetiştiren bir sürü tarımcıyı biz devletin kesesinden beslemeye başladık. Neymiş sebebi? Şimdi Hindistan'dan alacakmış, yok bilmem falan yerden alacakmış, o vakit bize yazık değil mi? Haksız bir iş değil mi bu?

— Bu konuyu da görüşmelerde gündeme getirecek misiniz?

ÖZAL — Bu da gelecek gündeme tabii. Gayet tabii gelecek...

— Türkiye'nin kullandığı FMS kredilerinden (askeri dış satış kredileri) ABD'ye olan borcu önümüzdeki on yıllık dönemde 3.5 milyar dolara yaklaşıyor. Bu konuda bir düzenleme isteyecek misiniz?

ÖZAL — Bunlar geçen yıllarda alınmış kredilerdir. Bunlar 1978'de, 79'da, 80'de, hatta ambargodan evvelki devrede alınmış kredilerdir. Son iki üç yılda, doğrusunu söylemek lazım FMS kredi şartları çok daha lehimize dönmüştür. Düşük faizli kolaylıklı krediler (concessional) verilmiştir. Ondan sonra bir kısmı geri ödemesiz yardım (grant) olarak verilmiştir. Ama sizin söyledikleriniz daha evvelki yıllara aittir.

— 3.5 milyar dolarlık borcun Türk ekonomisine ve Türk ordusunun modernizasyonu çabalarına getirdiği yük ortada. Bu sizce bir olumsuzluk oluşturmuyor mu?

ÖZAL — Bizim 20 milyar dolayındaki borçlarımızın içinde bu da var tabii. Netice itibarıyla bunlar ödenecektir. Ama bizim söylediğimiz şu anda, bundan sonra alacağımız kredilerde geri ödemesiz yardım kısmıyla düşük faizli kredilerin, hatta grant kısmının daha fazla olmasını istiyoruz. FMS kredilerinde Mısır ve İsrail'e tatbik edilen bir şey vardır. **"Forgiveness clause"** diye... Kredi olarak veriliyor, ancak bir kararla bunların geri ödemeleri iptal ediliyor. Yani karşılık almadan hibe ediyor.

— Mısır ve İsrail'e uygulanan bu yöntemin, yani yardımın tümünün "forgiveness clause" faslından hibe olarak verilmesi yönteminin Türkiye'ye de aynen uygulanmasını istiyor muyuz?

ÖZAL — Söylüyoruz devamlı, ama maalesef şimdiye kadar yapılmadı.

— Bu borç yükünün hafifletilmesini isteyecek miyiz?

ÖZAL — Benim söylemek istediğim şu. Bu tabii geçmiş yıllarla ilgilidir. Bu itibarla ödemeye gayret edeceğiz. Ödeyebildiğimiz kadarını öderiz, merak edilmesin. Ama alacağımız yeni kredilere çok dikkat etmemiz gerekiyor. Bizim irademiz zamanında alacağımız kredilerin büyük bir kısmının hibe ya da düşük faizli kredi olması lazım. Buna dikkat ederiz. İleriki yıllarımızdan yemeyiz. Bunu söylemek istiyorum.

— Bu noktaya kadar Türk - Amerikan ilişkilerinin hep ekonomik yönü üzerinde durdunuz. İlişkilerin bir de siyasi boyutu var. Kongre faktörü var. Yunanistan faktörünün Türk - Amerikan ilişkilerine yansıyan etkileri var. Türkiye, müzakereleri açarken, yapılan yardımlarda Kongre faktörünü bertaraf edecek bir formül bulunmasını istiyor. Bu formül nasıl bulunacak sizce?

ÖZAL — Bertaraf ederiz, edemeyiz. Onu bilemem. Bunlar müzakere edilecektir. Ama herhalde demin söylediğim çerçeve içinde meseleyi daha pratik, daha gerçekçi bir zemine oturtmak mecburiyetindeyiz. Laf olsun diye anlaşma yapılmaz. Menfaatlerin dengelenmesi lazım. Ben ona üsler veriyorsam, onun emniyetini sağlayacak bazı çalışmalar yapıyorsam, hatta Silahlı Kuvvetlerime masraflar yapıyorsam, onun karşılığında da yine dengeli olmak kaydıyla ticaretimin arttırılmasını isterim. Bu kesin...

— O zaman ağırlıklı beklentinizin daha çok ticaret olduğu anlaşılıyor...

ÖZAL — Evet, çünkü Türkiye'nin geleceği buraya bağlıdır. Türkiye'nin ayaklarının üzerinde durması buna bağlıdır. Yoksa hep el açmak zorunda kalırsınız ki, bu yanlıştır.

— Ancak ilişkilerin siyasi boyutları da var. Görüşmelerde siyasi alanda alınabilecek muhtemel kazanımlar ne olabilir? Örneğin ABD'nin Yunanistan karşısındaki tutumu açısından, 7'ye 10 dengesi bakımından..

ÖZAL — Efendim, 7'ye 10 dengesi bunun içerisine girmez. Bu anlaşmada yok, zaten eskisinde de yok. Bu gelir, Kongre'de geçer. Onun için treaty istenmesinin sebeplerinden biri de budur.

— Sizce "treaty" (antlaşma) Kongre'den çıkar mı?

ÖZAL — Çıkar mı, çıkmaz mı? Bunu müzakereler gösterecek. Şu anda bir şey söyleyemem.

— Yunanistan Başbakanı Papandreu'nun ABD'den beklentileri biliniyor. Özellikle Limni konusunda Türkiye üzerinde baskı yapılmasını istiyor. Şimdi Türkiye, ABD ile bu pazarlığı başlatırken...

ÖZAL — Şimdi bakın, ben size bir şey söyleyeyim mi, bu anlaşma ne Papandreu ile ne Kıbrıs'la, hiçbirisiyle ilgili değildir. Meseleleri bu şekilde değerlendirmek de yanlıştır. Biz Amerika - Türkiye münasebetlerini, Türkiye'nin NATO içerisindeki rolü, savunma sistemine olan desteği, buna göre baz edilmelidir. Yoksa filanca meselenin çözümüne veya falancanın arzusuna bağlı bir hadise haline gelmesine biz müsait değiliz.

"Aşırı Milliyetçilik" ve Faşizm?..

İLHAN SELÇUK — *29 ekim*

Melih Cevdet, 25 Ekim 1985 günlü Cumhuriyet'teki yazısında Cumhurbaşkanı Evren'in Kastamonu konuşmasını ele alarak *"komünizm, faşizm, teokratik düzen"*kavramları üzerine açıklamalar yaptı. Her zamanki duru ve yalın söyleşisiyle kavramların altını çizen Anday, faşizm konusunda Cumhurbaşkanının sözlerine katılmadığını belirtiyor ve diyor ki:

"—Sayın Cumhurbaşkanı o günkü konuşmasında, ikinci tehlike olarak nitelendirdiği faşizm için, 'faşizmde aşırı milliyetçilik vardır' diyordu. Ulusalcılık güzel bir şey olduğuna göre aşırısını kim sevmez! Ben faşizmin bu biçimdeki tanımını bir türlü benimseyemediğimi yazılarımda birkaç kez belirtmişimdir. Çünkü faşizm, kaba güce dayanarak düşünce ve eylem özgürlüğünü yok etme yolu ile bir ulusun demokratik haklarını kullanarak gelişmesini önleyen bir düzendir. Böyle bir düzenin ulusalcılıkla uzaktan yakından bir ilişkisi, benzerliği olamaz. Onun 'aşırı' diye nitelendirmesi ise, gene de bir tür ulusalcılık olduğu görüşü içerdiği anlamına gelir. Hatta faşistler bu 'aşırılık'tan pek hoşlanırlar, çünkü böylece kendilerinin en pekyürekli, en özgeçili, en kahraman ulusalcı sayılmaları gerektiğini düşünürler ve bundan ötürü ulusalcılığı tekellerine alarak, faşist olmayanlara yurttaşlık haklarını tanımazlar."

Melih Cevdet'in yazısını okumamış olanların okumalarını dilerim; ben faşizme ilişkin bölümünün bu kadarını aktararak diyeceğime geçmek istiyorum.

★

Kavramların *"yer"* ve *"zaman"* içinde değişik anlamlara büründüğünü biliyoruz. Eski Yunan'daki demokrasi ile bugünkü demokrasi bir mi? Köleci toplumdaki demokramsiyle kapitalist toplumdaki demokrasi kuşkusuz bir olmaz. Siyasa sözlüğünde görülen çoğu kavram, tarih ve coğrafyasına göre değişir. "Milliyetçilik" ve "faşizm" de böyledir.

Milliyetçilik (ya da ulusalcılık) 18'inci yüzyıl sonu Batı Avrupa'sında ortaya çıktı. Çünkü milliyetçiliği doğuran *"ulus"* gerçeği, ilk kez coğrafyanın o köşesinde ve tarihin o döneminde oluşmuştu. Milliyetçiliğin ilk görüldüğü ülkeler Fransa ve İngiltere'dir. Milliyetçiliğin kapitalist endüstri düzenini kuramamış ülkelerdeki niteliği başka oldu. Sömürgeler, az gelişmişler, emperyalizmin boyunduruğu altındaki toplumlar; başlangıçta milliyetçiliğe bağımsızlık ülküsününün itici genel olarak sarıldılar.

Çağımızda mazlumların milliyetçiliği, dış ve iç sömürücüler ortaklığına karşı başkaldırma eylemini de içerir.

★

Faşizm, büyük sermayenin halk üzerine kurduğu diktadır. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce Almanya'da ve İtalya'da görülen biçimiyle, bu dikta, ulusal sınırlar dışında bir yabancı siyasal ya da ekonomik güce bağımlı değildi; belki "milliyetçilik"le karıştırılmasının nedeni de budur. Hitler'i, tüm dünyayı Alman egemenliği altına sokmak isteyen bir çılgın sayabiriz.

Peki, Pinochet'ye ne diyeceğiz?

General Pinochet, ABD'nin güdümünde ve yabancı-yerli sermaye desteğinde faşizmini yürütüyor. Milliyetçilik bunun neresinde? Yeryüzünde ABD'ye dayanarak kurulan az gelişmiş faşist rejimlerinde, değil aşırısı, milliyetçiliğin kırıntısı bile bulunamaz.

Güney Amerika faşizmi Washington'un türettiği güdümlü rejimdir; komprator sermayeciliği düzeninde Amerikan kökenli askeri darbelerle yürütülür. Bu rejimlerin generalleri kendilerini milliyetçi saysalar da dışa bağımlı ve gayri milli dikta düzeninin jandarmalarıdır.

Türkiye'deki faşizmin ne Amerikasız soluk almaya gücü yeter, ne de dış desteksiz yaşamaya...

Cumhuriyet...

SAMİM LÜTFÜ — *29 ekim*

On dokuzuncu yüzyılın hemen başında Fransız orduları, bir uçtan öbür uca ta Rusya içlerine kadar, Avrupa'yı tarümar ederlerken, başlarında komutan olarak türedi bir imparator Napoleon Bonaparte *(1804'e kadar 1. konsül)* vardı ve ne ilginçtir ki, *"İmparator"*un orduları anakaraya Fransız Devriminin düşüncelerini, ulus bilincini ve cumhuriyet ilkelerini taşıyorlardı. İmparatoru alaşağı ettikten sonra Metternich'in Kutsal İttifak'ı gerçi üç renkli kokardı taşıyan orduların geçtikleri yol üstünde kurmuş oldukları cumhuriyetleri birer birer ortadan kaldıracak, fakat Fransız Devriminin tohumlarını saçtığı düşüncelerin, ulus bilincinin, cumhuriyet tutkusunun gelişmesini ve zafere ulaşmasını engelleyecekti.

O zamanlar insanlığın tüm ilerleme tutkusunu, yüce ideallerini simgeliyordu cumhuriyet kavramı.

Gerçekte bugünkü kuşakların sandıklarından çok daha büyük güçlüklerle kurulmuş olan bizim cumhuriyetimiz de, 1923 ve onu izleyen yılların Türkiye'sinde, Türk insanının çok büyük çoğunluğu için toplumsal gelişmenin, çağdaş bir ülkenin, daha mutlu yarınların simgesiydi.

Hiç kuşkusuz ki, en uzun ömürlü ve son büyük teokratik imparatorluğun toprakları üzerinde bir avuç öncünün laik cumhuriyeti kurup yerleştirmeleri, öyle uzaktan görüldüğü kadar kolay bir iş değildi.

Bununla birlikte, pek kısa sayılmayacak bir zaman dilimi içinde bakıldığında kolayca görünen bir olgu var ki, o da Türk insanının genelde tüm sınıf katmanlarıyla cumhuriyet düşüncesini ve ilkeleri-

ni kucaklamış olduğudur. Bu tutumda çok şaşılacak bir yön yoktur. Şöyle geriye doğru bakıp da, 500 yıllık bir imparatorluk ile 60 yıllık bir cumhuriyetin Anadolu insanına verdiklerini karşılaştırdık mı, cumhuriyet düşüncesinin tüm tarihsel engellere karşın, neden özde tutulup, yol almış olduğunu anlayabiliriz.

Bu sonuçta, cumhuriyetin coşkulu ilk yıllarının öncülerinin paylarını yadsıyamayız.

O yılları yaşamış olanlar anımsayacaklardır, cumhuriyet düşüncesi çevresindeki coşku ve seferberliği.

O zamanlar cumhuriyet sanayileşme, cumhuriyet özgürlük, cumhuriyet demokrasi, cumhuriyet çağdaşlaşma, cumhuriyet kendi benliğini bulmak, kısaca cumhuriyet her şey demekti.

Bugün durum değişiktir.

Artık cumhuriyet sözcüğü ne eskiden hiç ayrı düşünülmediği kavramlarla kaçınılmaz olarak özdeşleşiyor, ne eskiden dile getirdiği umutları hemen çağrıştırıyor, ne de eski içeriğini tam olarak koruyabiliyor.

Bugün cumhuriyet güya bir yönetim biçimi, derinliği olmayan bir kavram.

İkinci Dünya Savaşı sonrası, bin dokuz yüz ellili, altmışlı, yetmişli yılların hızlı gelişmeleri içinde salt *"cumhuriyet"* kavramı bazı hallerde, yerini aldığı krallıktan daha uzak düşer olmuştur.

Örnek, komşumuz Yunanistan'da 1967'de meşruti monarşi ile birlikte, kör topal da olsa yürüyen demokrasiyi de yıkan Albaylar Cuntası'nın, düpedüz gaddar ve utanç verici bir diktadan başka hiçbir şey olmayan *"cumhuriyet"* yönetimleri.

Bugün *"Cumhuriyet demek, mutlaka insan hakları demektir"* diyenlere, Latin Amerika'nın hepsi de birer *"cumhuriyet"* olan işkence cenneti askeri diktalarını anımsatmak gerek.

Bugün *"Cumhuriyet demek, her zaman ulusal bağımsızlıktır"* savını ileri sürenlere Ferdinand Marcos'un Filipin'inin bağımsızlığının gerçekten ne anlam taşıdığını sormak gerekir.

Bugün *"Cumhuriyet bir ulusun bütünlüğü, beraberliğidir kesinlikle"* diye düşünenlere Lübnan'da bunların herhangi birini bulabilip bulamayacağını sormamız gerekir.

Bugün *"Cumhuriyet çağdaşlıktır"* sananlara, dost ve kardeş aziz Pakistan'daki Ziya-Ül Hak cumhuriyetini göstermek gerek.

Bugün *"Cumhuriyet her şeye karşın ileri doğru atılmış bir adımdır"* diye diretenden Sihanuk'un kral olduğu dönem Kamboçya'sı ile Kızıl Kmerler'in cumhuriyet Kampuçya'sını karşılaştırmasını yapmasını istemek gerek.

Bugün *"Cumhuriyet, hiç değilse ulus bilincidir"*, sanana, Humeyni'nin İran İslam Cumhuriyeti'ni işaret etmek gerek.

Uzatmayalım.

Artık *"cumhuriyet"* yalnız kendi başına bir anlam taşımıyor; geçmişin bu belirleyici öğesi artık boş bir etikettir.

Günümüzde cumhuriyetlere can ve anlam veren onların içerikleridir.

Seçim kurumu, ardında toplumun tüm kesimlerinin örgütlenip temsil edilmesini sağlayan bir çoğulculuk varsa anlam taşır.

Meclisler hiçbir müdahaleye uğramadan seçiliyorlar, ulusal iradeden başka hiçbir ipotek altında kalmadan, anayasadan başka herhangi bir kurumun baskısı olmadan çalışabiliyorlarsa, demokratik parlamento olabiliyorlar, Meclis sıfatına hak kazanıyorlar.

Anayasalar eğer temel hak ve özgürlüklerin, artık kutsallaşmış insan haklarının güvencesini oluşturan evrensel ve nesnel hükümleri taşıyorlarsa, gerçek ve çağdaş anayasa sıfatına hak kazanıyorlar.

Kısacası artık klasik cumhuriyeti oluşturan her kuram, insan haklarına, temel özgürlüklere saygılı, gerçek çoğulcu bir demokrasinin temelini oluşturabiliyorsa, o cumhuriyet, insanlık ailesinin eşit haklara sahip bir üyesi olabiliyor.

Cumhuriyetimizin 62 yılında cumhuriyete bu açıdan yaklaşmak, onda bu içeriği arayıp, yeşertip pekiştirmek bir cumhuriyetçilik görevidir.

Şekerde ihracattan ithalata

HİKMET ÇETİNKAYA — *29 ekim*

İnsanın iliklerine dek işleyen bir soğuk. Ekim ayının ortalarındayız. İç Anadolu bu mevsim kışlamaya başlar. Uşak Ovası'na, Tınaztepe'ye çiğ düşer. Ilgın Ovası alaca bir yalnızlığın içindedir. İnsanların içinde kimi zaman bir sevinç, kimi zaman bir burukluk vardır.

Dört kişiler tarlada: Bir ana ve üç oğul. Günün ilk ışıklarıyla birlikte pancar topluyorlar. Erkekler pancarı topraktan çıkarıyor, ana, elinde bıçak, kelleyi yapraklarından biçiyordu.

60 yaşındaki **Fatma Dakım** soluk soluğaydı. Usulca yanına yaklaşıp sorduk:

— **Bu yıl nasıl pancar?**

— Ürün çok az. Yağmur yağmadı. Üretici zarar etti bu yıl. Geçen yıl iyi ürün vermişti tarlalar. Ama bu yıl sulayamayınca iyice düştü üretim. Üretici güç durumda kaldığı gibi tarlalarda çalışan işçiler de bu yıl para kazanamaz oldular. Üretici kazanamayınca işçiye ne verecek?..

Üretici **Mehmet Ali Çiçekdağı** Konya'nın Ovakavağı Köyü'ndendi. **"Pancar üretimi zordur, bakım ister, emek ister, bol su ister. Ama bu yıl yağmur yağmadı. 12 ton ürün kaldırdığımız tarladan, ancak 5-6 ton pancar alabildik"** diyordu. Sonra derin bir nefes alıp sürdürüyordu konuşmasını:

— **Bu yıl susuzluk her şeyi mahvetti. Ekim dönemi çok yağmur yağdı, ardından kuraklık geldi. Ürün yarı yarıya düştü. 12,5 değil, 18 lira fiyat verseler an-**

cak kurtarırız kendimizi. Şimdi ise giderlerimizi ancak çıkarırız.

Türkiye'de 1926 yılından bu yana sürekli olarak artan şeker pancarı ekim alanları 1982 yılında en yüksek düzeye ulaştı. Ancak bu yıldan sonra ekim alanları giderek azalmaya başladı. Oysa aynı dönemde Türkiye'nin şeker üretimi azalmıyor, aksine her geçen yıl artış gösteriyordu.

1983 yılında ekim alanlarındaki daralmaya karşın, birim alandan sağlanan verim artışı rekolte düşüşünü engelledi. Ama ekim alanlarında süren düşüş bir yıl sonra kendini rekoltede de hissettirmeye başladı.

1982 yılında 372 bin hektar olan Türkiye'deki şeker pancarı ekim alanı, 1983 yılında 360 bin hektara, 1984 yılında da 353 bin hektara düştü. Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre 1982 yılında 12 milyon 732 şeker pancarı üretilmiş Türkiye'de. 1983 yılında 12 milyon ton 769 bin ton, 1984 yılında ise 11 milyon 110 bin tona düşmüş üretim.

1984 yılı FAO üretim yıllığına göre, 1981 yılında tüm dünyada 9 milyon 240 bin hektarlık alanda 284 milyon 572 bin ton şekerpancarı üretilmiş. 1983 yılında ekim alanları 8 milyon 951 bin hektara düşmüş, ancak üretim 287 milyon 772 bin tona yükselmiş. 1982 yılında ise 8 milyon 868 bin hektarlık alanda 271 milyon ton şekerpancarı üretilmiş.

1984 yılı verilerine göre dünyada şekerpancarı üretiminde ilk sırayı alan ülke 82 milyon tonla Sovyetler Birliği. Ardından sırasıyla 23 miyon 955 bin tonla Fransa, 19 milyon tonla ABD, 16 milyon tonla Almanya ve Polonya, 12 milyon tonla da Türkiye geliyor.

Türkiye'den şekerpancarı üretiminde giderek daha belirgin hale gelen üretim düşüşüne dikkati çeken TZOB Genel Başkanı Osman Özbek, rekoltedeki düşüşü, uygulanan yanlış fiyat politikasına bağladı ve "Üreticinin durumu zor" diyerek anlatmaya başladı:

— Türkiye'de 1983 yılında 500 milyon dolarlık şeker ihracatı yapıldı. Ama 1984 yılında bu ihracat 300 milyona düştü. Bu yıl ise göreceksiniz, şeker ihracatçısı ülke Türkiye, şeker ithal etmek zorunda kalacak. Şekerpancarında hükümet uyguladığı bu hatalı fiyat politikasını sürdürecek olursa, bunun sıkıntısını önümüzdeki yıl hep birlikte çekeceğiz. Bu yıl biraz ithalatla götürürüz, önümüzdeki yıl ise daha büyük ithalat gerekecek.

— Yani önümüzdeki yıllarda da 1982 yılında ilk belirtilerini göstermeye başlayan şekerpancarı ekimindeki düşüş ve bunu izleyen üretim düşüşü sürecek mi?

— Geçen yıl pancara verilen noksan fiyat üreticiyi pancar ekiminden uzaklaştırmıştır. Geçen yıl sadece yüzde 30'luk bir fiyat farkı verilmiştir üreticiye. Bu yıl da 11,5 liralık bir avans fiyat verdi hükümet. Demek pancara bu yıl da bakış açısı değişmemiş. Daha sonra taban fiyata 1 lira fark verdiler. Bu yine aynı politikada ısrar etmek demektir. Şimdi ithalat konusu gündeme gelmiştir. Türk çiftçisi pancara küsmüştür. Çiftçinin gelir getirmeyen bir uğraş dalına yönelmesini kimse bekleyemez. Zaten buna çiftçinin dayanması mümkün değil.

— Taban fiyatın kaç lira açıklanması gerekirdi sizce?

— TZOB olarak bu konuda araştırma yaptık ve 15 liranın altında bir fiyatla çiftçinin bu işi yapamayacağını da araştırmalar sonunda söyledik. Ama hiçbir şey değişmedi. Bunun zararını hep birlikte çekeceğiz.

Demirel, demokrasi anlayışını Cumhuriyet'e anlattı:

'Demokrasinin tamı yarımı olmaz'

30 ekim

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Süleyman Demirel, demokrasinin birinci koşulunun hür ve serbest seçimler olduğunu, ikinci koşulun ise, **"Silahlı kuvvetlerin sivil idarenin emrinde olması"** olduğunu vurgulayarak, **"Bakıra altın derseniz, sizin demenizle bakır altın olmaz"** dedi. Demirel, demokrasilerde her şeyin açıkta ve halkın gözü önünde oluşması gerektiğine dikkati çekerek, demokrasilerde din, vicdan ve inanç hürriyetinin yanı sıra, savunma hakkının da bulunması gerektiğini söyledi.

Demokrasinin sadece siyasi bir rejim biçimi olmadığını belirten Demirel, siyasi kuralların yanı sıra, demokrasilerde devletin sosyal hak ve ödevleri bulunduğunu söyledi. Demirel, **"Demokrasi bırak yapsın, bırak geçsin rejimi değildir. Bir insanın insan haysiyeti ile orantılı olarak yaşayabilmesi için gerekli şartları düşünmeyen rejim, demokrasi değildir"** biçiminde konuştu.

Demirel, Türkiye'de demokrasi ile ilgili olarak **Cumhuriyet**'e şu değerlendirmeyi yaptı:

"Demokrasi var mıdır yok mudur, tartışmasını yapmadan önce, demokrasi nedir anlamak lazım. Evvela, her ülkenin kendisine göre bir demokrasisi olmaz. Demokrasi her ülke için aynı olması lazım gelen temel bir prensiptir. Demokrasinin temel prensipleri, İnsan Hakları Beyannamesi'nde, Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'nda yerini almıştır. Bu temel prensipler anayasa devletlerinde, anayasalarda da yerini almıştır. Eğer bu temel prensiplere hakkıyla uyuluyorsa, o ülkede demokrasi geçerlidir. Onlara hakkıyla uyulmuyorsa, tabii ki o çeşit rejime demokrasi deseniz dahi o, demokrasi olmaz. Bakıra altın deseniz, sizin demenizle bakır altın olmaz ki..."

Demokrasinin birinci koşulunun millet iradesinin üstünlüğü olduğunu ifade eden Demirel, bunun hür ve serbest seçimlerle ortaya konulduğunu anlattı. Demirel, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Hür ve serbest seçimle, bir millet eğer kendi iradesini ortaya koyamıyorsa, demokrasinin birinci şartı yapılmamıştır. Bu, olmazsa olmaz cinsinden vazgeçilemez bir şarttır. Eski tabiriyle demokrasinin lazımı, gayri mufaiidir. Eğer bu yoksa başka şey yoktur. Bu yoksa, başka şartları aramanın da haceti yoktur. Bu şeye benzer: Bir hasta gelmiş yatıyor. Hekim mu-

HEP ATATÜRK'ÜN YANINDA
Salih Bozok Cemil S. Bozok
(Başyaver Salih Bozok ve oğlunun anıları)
[illegible] Çağdaş Yayınları
Türkocağı 39-41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 21974 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 30 Ekim 1985 Çarşamba

GAZİ M.KEMAL PAŞA'nın SONBAHAR GEZİLERİ
Günümüz diline ve yeni harflere çeviren:
Nuri Onat
400 lira Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu/İstanbul

62. yılı kutladık

ÖZAL ÇOK ŞIKTI — Cumhuriyet'in kuruluşunun 62. yıldönümü nedeniyle Ankara'da ilk tören dün sabah Anıtkabir'de yapıldı. Törene, Cumhurbaşkanı Kenan Evren, TBMM Başkanı Necmettin Karaduman, Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri ve Başbakan Turgut Özal ile bakanlar, siyasi parti liderleri katıldılar. Cumhurbaşkanı Evren, Anıtkabir Özel Defteri'ni imzaladıktan sonra dışarıda kendisini beklemekte olan Başbakan Özal'a, "Bijan'dan mı giyiniyorsunuz?" diye sordu. Özal, törende şıklığıyla dikkat çekti. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Cumhurbaşkanı Evren, Anıtkabir Özel Defteri'ne şunları yazdı: Her zaman güvendiğin ve güç aldığın aziz milletin, şartlar ve ortam ne olursa olsun, en büyük eserin ve emanetin olan Cumhuriyeti korumanın, kollamanın ve yürütmenin vazgeçilmez kutsal görev olduğunun bilinci içinde, hedef gösterdiğin çağdaş uygarlık düzeyi üstüne ulaşmanın azim ve inancı ile dolu.

Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında protokolde SODEP, DYP ve RP liderlerine, Tapu Kadastro Genel Müdürü'nden sonra yer verilmesi, tartışmalara neden oldu.

Haber Merkezi — Cumhuriyetimizin kuruluşunun 62. yıldönümü, dün tüm yurtta, yurt dışı temsilciliklerimizde ve KKTC'de törenlerle kutlandı.

Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla ilk tören Ankara'da saat 09.00'da Anıtkabir'de yapıldı. Cumhurbaşkanı Kenan Evren Anıtkabir'i ziyaret ederek Atatürk'ün manevi huzurunda saygı duruşunda bulunduktan sonra Anıtkabir Özel defterine şunları yazdı:

"Ulu önder Atatürk, geçmişi tarihin devletlerine armağan yüce Türk milletini, karanlıktan aydınlığa çıkaran Cumhuriyetimizin 62. yıldönümünde minnet ve şükran duygularıyla yine huzurunda bulunmanın kıvancını yaşıyoruz. Her zaman güvendiğin ve güç aldığın aziz milletin, şartlar ve ortam ne olursa olsun, en büyük eserin ve emanetin olan Cumhuriyeti korumanın, kollamanın ve yürütmenin vazgeçilmez kutsal görev olduğunun bilinci içinde, hedef gösterdiğin çağdaş uygarlık düzeyi üstüne ulaşmanın azim ve inancı ile doluduz. İnkılap ve ilkelerinin ışığında geleceğe güvenle bakıyor ve

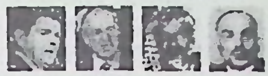
(Arkası Sa. 6, Sü. 2'de)

Evren'den, Özal'a: Bijan'dan mı giyiniyorsunuz?

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal'ın hangi terziden giyindiğiyle ilgili tartışmalar, Cumhuriyet Bayramı törenleri arasında da sürdü. Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Anıtkabir'deki tören sırasında, Anıtkabir Özel Defteri'ni yazıp imzaladıktan sonra kapıda beklemekte olan Başbakan Turgut Özal'a, "Bijan'dan mı giyiniyorsunuz?" diye sordu.

(Arkası Sa. 6, Sü. 7'de)

TÖRENDEN İZLENİMLER
60'INDAN SONRA KİLO
6. Sayfada

AKDENİZ'de SONBAHAR

CENGİZ ÇANDAR

FKÖ sözcüsü gazetecilere sordu:

Şu gemiyi kim kaçırdı Allahaşkına?..

İsrail'in Tunus'taki FKÖ karargâhına giriştiği saldırıdan 6 gün sonra Arafat'ın yanındaydım. Beyrut yerindeydi. Öpüşme faslından sonra "Demek beni Mısırlılar adına öpmek istediniz. Ben şimdi Cengiz'i bir kez kendi adıma öpeyim; bir de Türkiye halkına sevgimin bir nişanesi üzerine bir kez daha öpeyim" dedi.

Beyrut'ta Sovyet diplomatlarının kaçırılması olayını Beyrut ve Şam çıkışlı söylentiler Arafat'ın sırtına yıkmak ister gibiydi. Tunus'ta bir FKÖ yetkilisinin, diğerine "Sovyetler'in olayla ilgili olarak kamuya açıklanmayan gizli bir tehdit dettiğini" söylediğine kulak misafiri oldum. 18. Sayfada

KRAL HÜSEYİN FKÖ'YE: USLU DURUN 2. Sayfada

Demirel, demokrasi anlayışını Cumhuriyet'e anlattı:

'Demokrasinin tamı yarımı olmaz'

Demokrasiye geçiş dönemi diye de bir şey olmaz. Geçiş dönemi dediğiniz zaman anayasanın birtakım maddelerini tatbik etmiyorsunuz demektir, o da anayasa ihlalidir.

Her ülkenin kendisine göre bir demokrasisi olmaz. Demokrasi, her ülke için aynı olması lazım gelen temel bir prensiptir.

Hür ve serbest seçimle bir millet eğer kendi iradesini ortaya koyamıyorsa, demokrasinin birinci şartı yapılmamıştır. Bu yoksa başka şartları aramanın da haceti yoktur.

Silahlı kuvvetleri sivil idarenin emrinde olmayan bir ülkede, demokrasiden bahsedilemez. Silahlı kuvvetlerin sivil idareye saygılı olması lazımdır.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Süleyman Demirel, demokrasinin birinci koşulunun hür ve serbest seçimler olduğunu, ikinci koşulun ise, "Silahlı kuvvetlerin sivil idarenin emrinde olması" olduğunu vurgulayarak, "Bahara altın dersenizde demenizde bahar altın olmaz" dedi. Demirel, demokrasilerde her şeyin açıkta ve halkın gözü önünde oluşması gerektiğine dikkati çekerek, demokrasilerde din, vicdan ve inanç hürriyetinin yanı sıra, savunma hakkının da bulunması gerektiğini söyledi.

Demokrasinin sadece siyasi bir rejim biçimi olmadığını belirten Demirel, siyasi kuralların yanı sıra, demokrasilerde devletin sosyal hak ve ödevleri bulunduğunu söyledi. Demirel, "Demokrasi hırslı yapan, hırslı geçişin rejimi değildir, bir insanın insan haysiyeti ile onurlu olarak yaşayabilmesi için gerekli şartları doğurmayan rejim, demokrasi değildir" biçiminde konuştu.

Demirel, Türkiye'de demokrasi ile ilgili olarak Cumhuriyet'e şu değerlendirmeyi yaptı:

"Demokrasi var mıdır yok mudur, tartışmasını yapmadan önce, demokrasi nedir anlamak lazım. Evvela her ülkenin kendisine göre bir demokrasisi olmaz. Demokrasi her ülke için aynı olması lazım gelen temel bir prensiptir. Demokrasinin temel prensipleri, İnsan Hakları Beyannamesi'nde, Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'nda yerini almıştır. Bu temel prensipler anayasa devletlerinde,

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

— Gelecek seçimlerin şerefine abiler !..

Yorumsuz...

Amerika ile ilişkilerin gündemde ön plana çıktığı şu günlerde Süleyman Demirel'i dinleyelim. Kendisinin bu konudaki söyledikleri, herhangi bir yorum katmaksızın, köşemize alıyoruz. "Süper devletlerle "dostluğun" da, "komşuluğun" da "fevkalade zor" olduğunu, ancak süper devletlerin "birer gerçek" olduklarını belirten Sayın Demirel şöyle diyor:

"Türkiye'de 5 Haziran 1977 seçimlerinden sonra biz yine hükümet olduk. Fakat eylülden itibaren Türkiye bilhassa ödeme sıkıntıları içine girdi. Bunun bir iktisadi ambargo, yani silah ambargosu yetmemiş bir iktisadi ambargo, şeklinde olduğu kanaatine geldim ben.

Amerikan sefirini çağırdım. Kendisine birtakım şüphelerim olduğunu, bunun bir iktisadi ambargo olduğunu ve Türkiye'yi bu şekilde

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması için taraflar masa başında

ABD ile pazarlık başlıyor

SEDAT ERGİN

WASHINGTON — Türkiye ile ABD arasındaki "Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması"nın yenilenmesini konu alan "teknik düzey"deki ikili görüşmeler bugün Ankara'da başlıyor. Anlaşma süresinin bu yıl sonunda bitecek olması nedeniyle taraflar bundan birkaç ay önce üç seçenekle karşı karşıya kalmışlardı. Bu seçeneklerden biri, anlaşmanın aynen beş yıl için uzatılması, ikincisi bazı maddelerinin değiştirilmesi ve üçüncüsü de tümüyle yürürlükten kaldırılmasıydı. Amerikan tarafı, anlaşmanın aynen beş yıl daha uzatılması yanlısıydı. Türkiye ise bazı maddelerde değişiklikler istiyordu.

Ankara, bir süre önce değişiklik isteklerini içeren bir "paket"i Washington'a iletti. ABD yönetimi de "karşı istek"lerini çeşitli yollardan Ankara'ya duyurdu. Türkiye'nin istekleri ve ABD'nin "karşı istek"lerini görüşmek üzere bugünden başlayarak Ankara'da pazarlık yürütülecek. Görüşmelerde Türk heyetine Büyükelçi Selçuk Korkut, ABD heyetine ise Büyükelçi Robert Strausz-Hupe başkanlık edecek. Amerikan Dışişleri Bakan Yardımcısı Michael Armacost da önümüzdeki günlerde Ankara'ya gelerek, görüşmelere katılacak.

MADDE MADDE İSTEKLER VE KARŞI İSTEKLER 8. Sayfada

Pazarlık masasından

Türkiye ne istiyor?	ABD ne kadar veriyor?
1- Türkiye'nin, girdiği riski göğüsleyebileceği bir modernizasyona ihtiyacı vardır.	1- Elimizden gelen çabayı gösteriyoruz. Risk ile modernizasyon arasında bir dengesizlik yok.
2- Türkiye, ABD'de bir lobiye ihtiyaç duyuyor. Yönetim, Türkiye'nin lobiciliğini üstlensin.	2- Kongre üzerinde yılmadan çalışın. Kendinizi daha iyi tanıtın. Biz de size yardım edelim.
3- Amerika'nın Türkiye'ye yapacağı yardım, bir "antlaşma"ya bağlanmalıdır.	3- "Antlaşma"nın Senato tarafından onaylanması çok zordur. Antlaşma yapmayız.
4- ABD, yardımlar için "ek mektup" vermeli	4- İstediğiniz "ek mektup"u verebiliriz.
5- ABD'nin Türkiye'ye yapacağı yardımlarla, ilgisiz konular arasında bağlantı kurulmamalıdır.	5- Yabancı unsurların Türkiye'ye yardım konusuna karışmasına biz de karşıyız. Ama bunun için bir formül yok.
6- İki ülke arasındaki ilişkiler çeşitlendirilmelidir.	6- İlişkilerin zenginleştirilmesi konusunda hemfikiriz.
7- Türkiye ile ABD arasındaki ticarette var olan engeller kaldırılmalıdır.	7- Türkiye ile ABD arasında ticaretteki sınırlamaların kalkması imkânsız.
8- Savunma sanayiinde geniş bir işbirliğine gidilmelidir.	8- Savunma sanayiinde geniş işbirliği görüşünüze katılıyoruz.
9- Türkiye'nin FMS kredilerinden doğan borcu silinmelidir.	9- Borçların silinmesi imkânsız.
10- ABD, Türkiye'ye, Mısır ve İsrail'in statüsünü tanımalıdır.	10- Mısır ve İsrail'in statüsünü elde etmek için sabretmeniz gerek.

Yavuztürk'ten Carrington'a:

Limni'de geri adım yok!

NATO Nükleer Planlama Grubu toplantılarına katılmak üzere Brüksel'e giden Yavuztürk, NATO Genel Sekreteri Lord Carrington'la ikili bir görüşme yaptı.

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Türkiye'nin, Limni sorununa ilişkin tutumunda herhangi bir değişiklik olmayacağı ve Ankara'nın "esnemeyeceği", Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk tarafından NATO Genel Sekreteri Lord Carrington'a ifade edildi.

NATO Nükleer Planlama Grubu'nun toplantılarına katılmak için Brüksel'e gelen Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, önceki akşam İttifak Genel Sekreteri Lord Carrington ile ikili bir görüşme yaptı. İyi haber alan kaynaklardan edinilen bilgilere göre, bu görüşmede, İngi

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

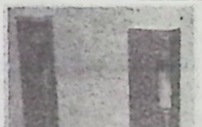
Planlama Grubu toplandı

NATO, nükleer silahları görüşüyor

ABD Savunma Bakanı Washington'un Sovyet teklifini nasıl değerlendirdiğini açıkladı.

BRÜKSEL, (Cumhuriyet) — NATO savunma bakanlarının dün Brüksel'de başlayan Nükleer Planlama Grubu toplantısına paralel olarak, Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, Amerikalı meslektaşı Caspar Weinberger ile ikili bir görüşme yaptı. Bu

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

Dunhill marka çakmaklardan kadınlar için olanı (solda) 2 milyon 200 bin lira; erkekler için imal edileni ise 1 milyon 950 bin lira.

Milyonluk çakmaklar

Dunhill marka çakmakların dışı 18 ayar altınla kaplı. Özel taş ve gazla çalışıyor. Garanti kartı dünyanın her yerinde geçerli. Alev 45 derecelik bir eğimle yanıyor.

İstanbul Haber Servisi — Ürdün Kralı Hüseyin'in, ünlü Dunhill firmasına sipariş ettiği 12 altın çakmaktan 7'si İstanbul'da müşteri bekliyor. Kadınlar ve erkekler için iki ayrı stilde dizayn edilen bu çakmakların fiyatları 1 milyon 950 bin lira ile 2 milyon 200 bin lira arasında değişiyor.

İthal edilen çakmaklar, Teşvikiye'de bir

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

MİLLİ PİYANGO ÇEKİLDİ
60 MİLYONU [illegible] PAYLAŞTI
7. Sayfada

ABD ile bir başka pazarlık konusu

Afyon, politik bir silah olarak devrede

Özal'ın "haşhaş kapsülünü çizme" işlemine yeniden dönülebileceğinden söz etmesi Savunma İşbirliği Anlaşması görüşmelerinde Türkiye'nin afyonu pazarlık konusu olarak gündeme getireceği şeklinde değerlendiriliyor.

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — Başbakan Turgut Özal'ın "Haşhaş sorununu, önümüzdeki günlerde ABD'yle başlayacak Savunma İşbirliği Anlaşması görüşmeleri gündemine getireceği" yolundaki sözleri, Türkiye'nin 10 yıllık bir aradan sonra, Afyon'da "haşhaş" üretimine yönelebileceği biçiminde yorumlandı. Özal'ın Batılı ülkelere ve özellikle ABD'nin uyuşturucu kaçakçılığını yeniden bastırma[...] kından uzaklığı, "Haşhaş kapsülünü çizme" işlemine yeniden dönülebileceğinden söz etmesi ise "örtülü bir tehdit" olarak nitelendi.

Türkiye, Sovyetler Birliği, Hindistan, Macaristan, Polonya ve Çekoslovakya, haşhaştan çıkarılan ve ilaç endüstrisinde kullanılan afyon, morfin, kodein gibi uyuşturucuların üretiminde dünya pazarını paylaşıyorlar. Ancak son 10 yıllık dönem için-

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Taş Gibi!

Eski MDP Genel Başkanı Sayın Turgut Sunalp, Nokta dergisinin, 12 Mart döneminde yapılan sorgulamalarla ilgili sorularını yanıtlarken bakın neler diyor:

— Yine bir kaza ceplik [illegible] iddia edilmeye [illegible] söylemekten imtina ettiğim bir bu[...] iddia eden biz de [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

ayene ediyor. Kolları sağlam, bacakları sağlam, her yeri sağlam, ama kalbi durmuş. Yani hayat eseri yoktur demek. Hayat eseri yoksa hasta ölmüştür. Eğer bir ülkede, ülke idaresini milletin hakkı saymazsanız, demokrasiyi zaten hiç yapamazsınız. Milleti, ülke idareye ehil saymıyorsanız olgunlaşmamış, cahil sayıyorsanız, zaten kendinizi milletin üstüne koymuşsunuz demektir. Orada demokrasi yaptık demeniz şeklidir. Ben bunları genel olarak her ülke için söylüyorum."

Demirel, demokrasilerde ikinci koşulun, "silahlı kuvvetlerin sivil idarenin emrinde olması" olduğunu ifade ederek, "Silahlı kuvvetleri sivil idarenin emrinde olmayan bir ülkede demokrasiden bahsedilmez. Silahlı kuvvetlerin sivil idareye saygılı olması lazımdır. İktidarlar, kansız, kavgasız, entrikasız değişebilmelidirler" dedi.

Demirel, demokrasinin sadece siyasi bir rejim olmadığını da belirterek, devletin sosyal bir devlet olması gerektiğini söyledi. Demokrasilerin bir hukuk devleti olduğuna dikkati çeken Demirel, kimsenin kanunların suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamayacağını, kimsenin tabii hâkim dışında cezalandırılamayacağını anlattı.

Demirel, demokrasiye ilişkin sözlerini şöyle tamamladı:

"Türkiye'de durum nedir dendiği zaman, bu koyduğum şablona göre değerlendirin derim. Öncelikle hürriyeti ve serbestiyeti tesis etmek lazımdır. Hürriyeti ve serbestiyeti, anarşi ve terör sebebi saymaktan, bir vazgeçeceksiniz, siyaseti ve siyasetçiyi kötü kişi olmaktan çıkaracaksınız, miletin olgunluğuna inanacaksınız ve hakkın ona ait olduğunu kabul ve teslim edeceksiniz. (Ülkeyi idare hakkının.) Ve mutlaka silahlı kuvvetlerinizi siyaset dışında tutmaya kararlı olacaksınız. Çünkü silahlı kuvvetlerinizi tahrip ederseniz, çok büyük bir sıkıntıya düşersiniz. Silahlı kuvvetleri tahrip etmemenin kestirme yolu, onu siyaset dışında tutmaktır. Mazeret bulunur, ama bunlar mazareti olmayan şartlardır.

Demokrasinin tamı, yarımı olmaz, demokrasi ya olur ya olmaz. Demokrasiye geçiş diye de bir şey olmaz. Anayasada geçiş dönemi diye bir dönem tanzim edilmemişse... Aslında bu bir icattır. Aslında geçiş dönemi dediğiniz zaman anayasanın birtakım maddelerini tatbik etmiyorsunuz demektir. O da anayasa ihlalidir. Geçiş dönemi olmaz. Bir damacana su düşünün, bunu ta uzaklardan getirmiş olun. Tam evin kapısından girince, bunun içine bir damla mürekkep damlamış olsun. Bu içilmez. Şöyle bir mantık yürütmenin manası yoktur. Bir damacana su, içinde bir damla mürekkep, ne olur yani diyemezsiniz. Demokrasi de böyledir. Yani yirmi şartınız düzgün, biri düzgün değilse, demokrasiden bahsedemezsiniz. Nihayet demokrasiye varmanın yolu, ona inanmaktır. Demokrasinin arızaları onu ortadan kaldırmaya sebep olmamalıdır. Arızaları varsa o arızalar yine kaideleri içinde düzeltilmeye çalışılmalıdır. Benim demokrasi şablonum bu."

Devam!.. Devam!..

31 ekim

Toplum değişiyor. Bu kural her zaman geçerlidir. Kimi zaman değişme hızlı olur, kimi zaman yavaş. Türkiye'nin de son yıllarda, iyi veya kötü, ama hızla dönüştüğü bir gerçektir.

Ne var ki, bu değişimin akıl sır ermez yanları da var. Sözgelimi, eskiden (dünyadaki bütün ülkelerde olduğu gibi) Türkiye'de de "zam" kötü bir olguydu. Hükümetler zam kararı alacakları zaman uzun uzun konuyu tartarlardı. Çünkü her zammın fakir fukara takımına yeni bir yük getirdiğini düşünürlerdi. Geçim derdine düşmüş yurttaşın bedduasını almaktan sakınırlardı. Zamların sosyal adalet dengelerini nasıl bozduğunu ve bir tür dolaylı vergi olduğunu bildiklerinden, karar verirken uykuları kaçardı. Hayatı kolaylaştırmak ve yurttaşın mutluluğunu sağlamak için hükümet kurduklarının bilincinde ve sorumluluğunda olan her kurulun zamdan kaçınması doğal değil miydi? Zam politikasının yaratacağı tepkileri de hesaplayan eski hükümetler, bu yolda adım atarlarken, çok dikkatli ve çekingen davranırlardı.

Artık o günler geride kalmıştır.

12 Eylül'ün olağanüstü koşullarında iktidarlaşan Özal hükümeti için zam bir erdemdir, halka hizmettir. Başbakanın deyişiyle, "millet alıştı, zam istiyor." Hükümet bu alışkanlığı bildiği için sürekli zam yapmaktadır. "İsteyen zamma katlanır, isteyen katlanmaz." Başbakanın yanı sıra, öteki hükümet üyeleri de zammın ne kadar yararlı, ne kadar güzel bir şey olduğunu dile getirmişlerdir. Milliyet Gazetesi'nde yayımlanan habere bakılırsa, Ulaştırma Bakanı Atasoy, "Zamlar hayatın bir parçasıdır, zam her zaman olur" demiştir. Sanayi Bakanı Cahit Aral, "Basın zam istiyor, istesem dakikasında karar veririm" diye konuşmuştur.

Enerji Bakanı Sudi Türel daha baskın çıkmıştır: "Elektriğe zam olacağı zaman, vatandaşlara, müjde, zam geliyor, diye açıklama yaparım" biçiminde konuşan Bakan, bu sözleriyle siyaset tarihine geçecektir.

Görüldüğü gibi artık ülkede hükümet etmek anlayışı kökünden değişmiştir. "Alternatifsiz" Özal kabinesi ses duvarını aşmıştır. Devlet ciddiyeti, halka saygı, sosyal adalet kaygısı diye kavramlar modası geçmiş, köhne, geride kalmış deyimlerdir.

Bu noktaya gelindiğinde acaba yapacak bir şey var mıdır?

Özal yönetimi, 12 Eylül harekâtının bir sonucu olduğundan ve "10 yıllık program"ın bir parçasını oluşturduğundan yapılacak şeylerin çok olmadığı görülüyor. Halk, "depolitize" edilerek bezginleştirilmiştir, eski politikacılar sakıncalı görülerek siyasetten uzaklaştırılmışlardır, anayasa Cumhurbaşkanına büyük yetkiler vermiştir. Ancak bütün bunların doğurduğu sonuçlar ortadadır.

Yeni politikacılar ve yeni kabine üyeleri eskilere rahmet okutmaktadırlar.

Bu durumda ne denebilir ki...

Halkımız mademki zammı seviyor, zamma alıştı ve zam istiyor... devam, devam...

KASIM

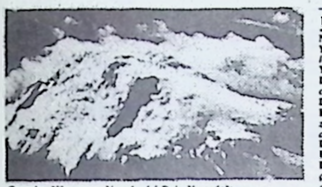
CUMHURİYET YOLUNDA
Yunus Nadi
1930'lu yılları yansıtan yazılar
500 lira, Çağdaş Yayınları

Cumhuriyet

62. Yıl; Sayı: 21990 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL. (KDV dahil) 15 Kasım 1985 Cuma

Kolombiya'da volkan patladı, bir kent yok oldu

Yüzyılın faciası 20 bin ölü

Çevresine ölüm saçan Nevado del Ruiz Yanardağı

KİMLİK KARTI

Nüfusu: *28 milyon*
Yüzölçümü: *1 milyon 100 bin kilometre kare*
Yönetim şekli: *Cumhuriyet*
Devlet Başkanı: *Belisario Betancur Cuartas*
Başkent: *Bogota*
Etnik gruplar: *Yüzde 58 Mestizo, yüzde 4 zenci, yüzde 1 Kızılderili*
Dil: *İspanyolca*
Din: *Romen Katolik*
Başlıca sanayi dalları: *Tekstil, çelik, kimyasal maddeler.*

(Arkası Sa. 10. Sü. 4'te)

***400** yıldır uyuyan Nevado del Ruiz Yanardağı, dün sabaha karşı patladı ve Armero kentini haritadan sildi. Armero kentinin yanı sıra üç kentin de felaketten etkilendiği bildiriliyor. 50 bin kişilik kentte kurtarma çalışmaları, yolların kapanması nedeniyle helikopterlerle yapılıyor. Olayın meydana geldiği 180 kilometre karelik alan felaket bölgesi ilan edildi.*

BOGOTA, (AP) — Bir Güney Amerika ülkesi olan Kolombiya'da 400 yıldır uyuyan "Nevado del Ruiz" yanardağının dün sabaha karşı indifa etmesi sonucu, uykuda olan Armero kentinin büyük bir bölümü, binlerce ton çamurun altında kaldı. Patlamanın etkisiyle dağdaki buz kütleleri eridi ve binlerce ton toprak, çamur nehirleri halinde 50 bin nüfuslu kenti kapladı. Yetkililer, yüzyılın en dehşetli fa-

(Arkası Sa. 10. Sü. 4'te)

İkinci bir Pompei

Dış Haberler Servisi — Dünyada eski çağlardan bu yana faaliyet gösteren toplam 430 yanardağ bulunuyor. Bu aktif volkanlardan 275'i Kuzey, 155'i de Güney Yarıkürede yer alıyor. Bugüne dek meydana gelen 2 bin 500 volkan patlamasından 2 bini Pasifik Okyanusu'nda meydana geldi, diğerleri ise karada görülen volkan patlamaları. Aktif volkanlardan bazıları faaliyete geçtiklerinde büyük can kaybına neden olurken, bazıları sadece lav bulutları püskürtüyor. Volkanlardan püsküren lavlar ve fırlayan kaya, taş gibi kütleler kimi zaman dünyanın çok uzak bölgelerine bile düşebiliyor.

POMPEI YOK OLMUŞTU: M.Ö. 6. yüzyılda İtalya'daki Vezüv Yanardağı eteklerinde kurulan Pompei kenti, yüz-

(Arkası Sa. 10. Sü. 4'te)

Demokratik Sol Parti, parlamentodaki 4. parti oldu

DSP kuruldu

***Rahşan Ecevit** kurucular arasında yer almadı. Partinin ilk kuruluş çalışmalarına katılanlardan sadece Murteza Çelikel ile Sedat Akman resmi kurucular arasında yer aldı. Eski HP'den istifa eden 4 milletvekili de DSP kurucusu oldu.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Demokratik Sol Parti (DSP), 33 ilden 612 kurucu üye adına dün sabah İçişleri Bakanlığı'na yapılan başvuru ile resmen kuruldu. DSP'nin kurucuları arasında eski HP'den istifa eden bağımsız milletvekilleri Turgut Sönmez, Süleyman Koyuncuoğlu, Fikret Ertan ve Nuri Korkmaz da yer aldı. Bu durumda DSP Meclis'te temsil edilen dördüncü parti oldu.

DSP'nin kurucuları arasında yer almayan Rahşan Ecevit, yazılı bir açıklama yaparak parti kurucularının yüzde 47'si'nin işçi ve köylü, yüzde 21.7'sinin de esnaf ve sanatkâr olduğunu, kurucuların yüzde 18.2'sinin kapatılan CHP üyelerinden oluştuğunu bildirdi.

DSP'nin genel merkezi kuruluş hazırlıklarını sürdürdüğü Akay Caddesi'ndeki büronun bulunduğu bina oldu. Amblemi ise mavi fon üzerinde uçan beyaz güvercin olarak belirlendi.

6 Kasım 1983 genel seçimlerinden bir gün sonra Halil Tunç tarafından kurulacağı açıklanan DSP, 737 gün kadar sonra dün tüzel kişilik kazanırken, kuruluş hazırlıklarında görev alanlardan sadece kapatılan

RANDEVUSUZ GELDİLER — İçişleri Bakanı'ndan randevu almadan gelen DSP kurucuları, partinin kuruluşuna ilişkin belgeleri bakanlığın genel sekreterine teslim ettiler ve işlemler bittikten sonra bakanlıktan çıkıp değişik yönlere doğru gittiler. (Fotoğraf: RIZA EZER)

CHP'nin eski İzmir İl Başkanı Doktor Sedat Akman ile sanayici Murteza Çelikel kurucu üye oldular. Önceki gün Cumhuriyet muhabirine kurucu üye olmayacağını açıklayan Çelikel, bir gün sonra kurucular arasına katılmış oldu. DSP'nin kuruluş hazırlığına katılan Ali Ekber Eren, Salih Kurt, İsmail Hakkı Aydınoğlu, Cahit Ülkü, Haluk Özdalga, Celal Kırkoğlu, Mustafa İmirzalioğlu, Bedri Demir ve Ayal Başdoğan kurucular listesine girmedi.

DSP'nin 50 dosyadan oluşan kuruluş belgelerini İçişleri Bakanlığı'na avukat Yaşar Mengi, tüccar Ferit Karamete, emekli işçi Lütfi Yamaç, emekli memur Rengül Çelik ile emekli işçi Sadık İnan getirdi ve bakanlığın genel sekreteri Adil Yavan'a teslim etti.

DSP'nin kuruluşu için İçişleri Bakanlığı'na yapılacak başvuru da "gizemli bir hava" da oldu. Bunun dün saat kaçta İçişleri Bakanlığı'na başvurulacağı da bilinmiyordu. DSP'nin Akay Caddesi 27/1 adresindeki kuruluş hazırlıkları bürosu bu büro ile İçişleri Bakanlığı arasında ikiye bölünen basın mensuplarınca işgale uğradı. Büroda bulunan ancak yetkili olup olmadıkları da bilinmeyen kişiler, partinin kuruluşu için ne zaman başvurulacağı sorularına, "Bir yetkimiz yok, bilgimiz de yok" yanıtını verdiler.

(Arkası Sa. 10. Sü. 2'de)

DSP KURUCULARININ TAM LİSTESİ
7. Sayfada

SHP'nin iddiası:

DSP'ye, AP ve MHP'den adam aldılar

Sosyal Demokrat Halkçı Parti Genel Sekreteri Cahit Angın, "MHP'li, AP'li, ANAP'lıları partilerine aldıklarını açıklayıp, kendileri dışındaki solu kabul etmemekle en azından sol görüşe saygısızlık ettiler" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Sekreteri Cahit Angın, "DSP'nin, MHP'li, ANAP'lı, AP'li yurttaşları partiline kabul ettiğini övünçle açıklarken kendilerinin dışındaki solu kapıdan kapatmış olması en azından sol görüşe saygısızlıktır" dedi. Angın DSP ile SHP'nin birçok ortak noktası olduğunu da söyledi.

Cumhuriyet muhabirinin DSP'ye ilişkin sorularını yanıtlayan Cahit Angın şunları söyledi:

— DSP resmen kuruldu. Bundan alternatif olduğunu açıkladığınız SHP'ye, DSP bir engel değil midir?

ANGIN — Aynı sosyal demokrat tabana hitap edenlerin, örgütlenme biçiminin farklılığı nedeniyle ayrı partileşmeye gitmeleri bence doğru değildir. Böyle bir gerek yoktur, çünkü SHP ve DSP'nin birçok ortak noktası var. Düşünce farklılığı yok en azından.

(Arkası Sa. 10. Sü. 2'de)

ABD'ye göre Varşova Paktı'nın 'olası planı'

Nasıl işgal edileceğiz?

***V**arşova Paktı'nın Türkiye'yi işgal planlarına ilişkin Amerikan istihbaratında oluşan bazı dokümanların gizlilik tasnifi dün İstanbul'da kaldırıldı.*

***ABD** Savunma Bakanlığı İstihbarat Dairesi mensuplarınca açıklanan bilgilere göre muhtemel bir NATO - Varşova Paktı çatışmasında Sovyetler Birliği, İstanbul'u savunacak Türk birliklerinin durumuna ilişkin "ayrıntılı bilgi" sahibi olduğundan, İstanbul'un işgali "günler sürebilecek."*

UFUK GÜLDEMİR

Varşova Paktı'nın Türkiye'yi işgal planlarına ilişkin Amerikan istihbaratından oluşan bazı dokümanların gizlilik tasnifi dün İstanbul'da kaldırıldı. Bu alanda kullanılan uluslararası deyişle

(Arkası Sa. 10. Sü. 1'de)

Özal: İslamda da piyasa nürdür

SABETAY VAROL

PARİS — Paris'te düzenlenen "İslam ve Batının Yeni Bir Ekonomik Düzene Katkısı" konulu konferansta konuşan Başbakan Turgut Özal, İslamda da serbest piyasa düzeninin uygulandığına dikkat çekerek, "İslam ve Batı piyasalarının temel benzerliği, ikisinin de bir olmasıdır" dedi. Özal, ayrıca dünkü temasları arasında Fransa Dışişleri Bakan Yardımcısı Jean - Michel Baylet, Paris Belediye Başkanı Jacques Chirac ve çeşitli gazete ve dergilerin yöneticileriyle görüştü. Özal ayrıca, ANAP'ın bir süre önce üye olduğu Avrupa Demokratlar

(Arkası Sa. 19, Sü. 5'te)

Bulgaristan sorunu Pakistan'da

Evren konuştu, Bulgar elçi yemeği terk etti

Cumhurbaşkanı Evren'in, Ziya Ül Hak'ın onuruna verdiği yemekte, Bulgaristan'daki Türklere baskıların yoğunlaştığını söylemesi üzerine Bulgar Büyükelçisi salonu terk etti.

Cumhurbaşkanı, BAE'deki Şeriat Mahkemesi Başkanı'nın şeriatla ilgili sözleri konusunda, "Büyütülecek konu değil" dedi.

YALÇIN DOĞAN

İSLAMABAD — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, dün BAE'deki temaslarını tamamlayarak Pakistan'a geçti ve Devlet Başkanı Ziya Ül Hak'ın onuruna verdiği yemekteki konuşmasında, Bulgaristan'ın Türklere karşı uyguladığı baskılardan söz ederken, Bulgaristan Büyükelçisi yemeği terk etti.

Cumhurbaşkanı Evren, konuşmasında Bulgaristan hükümeti tarafından bu ülkede yaşayan Türklere karşı son bir yıl içinde yoğunlaşan baskılara değinerek, şunları söyledi:

"Bulgaristan, bir yıla yakın bir süreden beri bir milyondan fazla Müslüman Türkün isimle-

(Arkası Sa. 10. Sü. 1'de)

İSLAMABAD'dan
YALÇIN DOĞAN

Sınırsız Dostluk ve Çözümler

İSLAMABAD — Pakistan'da kardeşlik çok, ama ticaret pek yok. Kardeşlikte, dostlukta tebahurunu Pakistan'a daha ayak basar basmaz görmek mümkün. Ticaretin azlığını ise, rakamlar açıkça ortaya koyuyor.

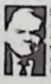
Birleşik Arap Emirlikleri'nde

(Arkası Sa. 15. Sü. 7'de)

İsrail Dışişleri Bakanı İzak Şamir'in Cumhuriyet'e demeci:

Türk-İsrail ilişkilerinin sınırlı olması çok üzücü

***Şamir:** İki ülke arasındaki ilişkiler iyiden iyiye sınırlı bana göre. Bu durum üzücü kuşkusuz. Bu bölgedeki iki demokratik ülke arasında daha olumlu, daha geniş ilişkiler olabilir. Gelecekte ilişkilerimizin daha iyileşeceğini, daha somut bir biçime dönüşeceğini umuyorum.*

CÜNEYT ARCAYÜREK

KUDÜS — Geçen pazartesi, 11 Kasım 1985 günü sabahın erken saatlerinde radyo haberleriyle gazete manşetleri barış görüşmeleri nedeniyle İsrail karma hükümetinde büyük bir "çatlamayı" bildirdikten dört saat sonra, özel bir görüşme yaptığımız Dışişleri Bakanı İzak Şamir, Başbakan Şimon Peres'le aralarındaki görüş ayrılıklarını yumuşak bir dille doğruluyordu.

İsrail'in iki büyük partisinin oluşturduğu ulusal birlik hükümetinin kuruluşu sırasında varılan anlaşmaya göre, İşçi Partisi'nden Peres'in iki yıllık başbakanlığından sonra, ağustos ayında bu görevi üstlenecek olan Şamir, Peres'in Ürdün'le yapacağı barışın uluslararası bir konferansta ele alınması görüşüne karşı çıkıyordu.

Ürdün'le İsrail arasında yapılması istenilen barış sadece ulus-

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

İSRAİL'DE KOALİSYON SARSILIYOR
3. Sayfada

► Uğur Mumcu, Muhsin Batur'u yanıtlıyor
13. Sayfada

► *Fakih Özfakih ve Binbaşı Yılmaz Akkılıç'ın Celil Gürkan'ın anılarına açıklamaları*
Yarın Cumhuriyet'te

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Takke Düştü...

Enflasyon canavarı 1980'ler Türkiye'sinde en büyük halk ve devlet düşmanı olarak ilan edilmişti. Başbakanımız Sayın Özal'ın sayesinde enflasyonu dize getirmenin ülke yaşamında birinci hedef olduğunu öğrenmeyen kalmadı. Denebilir ki devletin bütün öteki amaçları ve işlevleri bir yana bırakılmıştır. Sosyal hizmetler mi? İşçi hakları mı? Sendikal özgürlükler mi? Sanayileşme çabaları mı? İşsizlik sorunları mı? Haydi canım sen de! Bütün bunlar geri planda sorunlardır. Enflasyon canavarının belini kıramayan bir yönetim, hangi sorunun altından kalkabilir ki? İşçinin, memurun yaşamını iyileştirmekten tutun, işsizliğe çare bulmaya değin, ekonomik dünyamızın her sorunu enflasyona bağlıdır. Enflasyon canavarını dize getiremeyen ya da ehlileştiremeyen bir hükümet enflasyon canavarına yem olur.

Sayın Turgut Özal, bu edebiyatın Türkiye'de önde gelen isimlerinden birisidir.

Dünyanın başka ülkelerinde de hükümet programının belkemiğini enflasyonla savaşıma oturtmuş başbakanlar yok değildir; ama, o tür politikacılar bu alanda ya başarı kazanmışlardır, ya da başarısız hükümetlerin vazgeçilmez başına

(Arkası Sa. 15, Sü. 5'te)

Dinçerler ağır bastı

DİE Başkanı görevden alınıyor

ANKARA, (ANKA) — Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanı Nihat Güner görevinden alınıyor.

ANKA muhabirinin edindiği bilgiye göre Güner'in görevinden alınması için gerekli olan karar-

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Sorgu Yöntemi...

"Sorgu yöntemi" başlığını okuyunca yine "Ziverbey Köşkü" ya da "Sansaryan sorgu mahzeni"nden söz edecek değilim.

Papa'ya suikast girişimi davasının Savcısı Marini ve Yargıç Santiapichi önceki gün 4. Kolordu Mahkemesi'ne giderek Abuzer Uğurlu ve ülkücü sağ eylemci Ömer Ay'ı sor-

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

PARLAMENTONUN BOYUTLARI
Rahmi Kumaş
600 Lira. Cağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet
62. Yıl: Sayı: 21976 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 1 Kasım 1985 Cuma

SÖYLEV
(Belgeler)
Gazi Mustafa Kemal Atatürk
Cilt III 2. basım 1000 lira
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu İstanbul

Hükümet, MGK'nin 8 ilde sıkıyönetimin kaldırılması önerisini 6 kasımda karara bağlayacak

İstanbul'da sıkıyönetim kalkıyor

ANAP VE MDP'DEN KIRMIZI OY

Güneydoğu gizli oturumu reddedildi

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — TBMM Genel Kurulu'nda muhalefetle iktidar oyları uzun süredir ilk kez bir konuda

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Sıkıyönetimden olağanüstü hale geçecek iller: *Adana, Gaziantep, Erzurum, Hatay, İstanbul, Kars, Adıyaman, Ağrı.*

Olağanüstü halin kaldırılacağı iller: *Kocaeli, Edirne, Erzincan, Kahramanmaraş.*

Olağanüstü halin süreceği iller: *İzmir, Bursa, Ankara, İçel, Malatya, Sıvas, Ordu, Artvin.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Güvenlik Kurulu, dün, Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in başkanlığında yaptığı toplantıda, aralarında yaklaşık 7 yıla yakın sıkıyönetimin uygulandığı İstanbul'un da bulunduğu 8 ilde, sıkıyönetimin kaldırılarak buralarda olağanüstü hal uygulanmasını, 9 ilde sıkıyönetimin kaldırılmasını, 4 ilde olağanüstü halin kaldırılmasını, 4 ilde olağanüstü halin dört ay daha sürdürülmesini hükümete önerdi. Dün akşamki Bakanlar Kurulu'nda MGK'nin önerilerinin 6 kasım çarşamba günü Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in başkanlığında yapacağı toplantıda ele alınması kararlaştırıldı.

MGK'nin son kararına göre, tüm Türkiye'de 42 il normal düzene geçerken, 16 ilde olağanüstü hal olacak. 9 ilde de sıkıyönetim devam edecek.

MGK, dün Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in başkanlığında, Başbakan **Turgut Özal**, Genelkurmay Başkanı Org. **Necdet Üruğ**, kurul üyesi bakanlar,

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Olağanüstü halde uygulama

Olağanüstü hal yasası gereğince olağanüstü hal kapsamında şu işlemler alınabiliyor:

"Sokağa çıkma yasağı, belli yer ve saatlerde kişilerin dolaşmalarını yasaklamak, kişileri durdurmak, araçlarını, eşyalarını aramak, belge taşıma zorunluluğu koymak, yayınların basım ve

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

2 istifa, 2 ihraç, 1 katılma

HP'de hareketli final

SHP'ye dönüşmesine bir gün kala

İstifa edenler: *Mehmet Kafkasgil (İstanbul), Orhan Otağ (Kocaeli)*
İhraç edilenler: *Günseli Özkaya (İstanbul sonradan istifa etti), Şükrü Babacan (Kırklareli)*
Katılan: *İsmail Cem İpekçi (Gazeteci)*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SODEP'le birleşme kararının alınacağı yarınki büyük kurultay öncesi HP'de dün iki milletvekili daha istifa etti, iki milletvekili de partiden ihraç edildi. İstifa ve ihraçlarla HP'nin Meclis'teki sandalye sayısı 98'e düştü, bağımsızlar 35 oldu.

HP MKYK dün son toplantısını yaparken Merkez Disiplin Kurulu da İstanbul Milletvekili **Günseli Özkaya** ile Kırklareli Milletvekili **Şükrü Babacan**'ın partiden ihracına karar verdi. MKYK'den gelen kesin ihraç istemli dosyalardan ikisini tamamlayan Merkez Disiplin Kurulu, kararlara ilişkin yazıları dün tamamlayamadığı için milletvekillerine yapılacak tebligat bugüne kaldı. Merkez Disiplin Kurulu Başkanı ve İstanbul Milletvekili Hüseyin Avni Güler, partiden kesin ihracı istenen İstanbul Milletvekili **Sabit Batumlu**'nun, savunma için gönderilen tebligatı almaması nedeniyle hakkında ihraç kararının verilemediğini söyledi.

HP'de yönetime muhalif ve SODEP'le birleşmeye karşı olan milletvekillerinin uyguladıkları "istifa programı" doğrultusunda dün sabah İstanbul Milletvekili **Mehmet Kafkasgil** ve Kocaeli Milletvekili **Orhan Otağ**, partilerinden istifa ettiler. **Necdet Calp** yanlısı milletvekillerinden Kafkasgil istifa dilekçesinde "Gördüğüm lüzum üzerine HP'den istifa ediyorum" derken, Otağ'ın istifasına ilişkin açıklamayı ise bir süre önce HP'den ayrılarak DSP'de yer alacağını bildiren Sakarya Milletvekili **Turgut Sözer** basına dağıttı. Otağ, açıklamasında bağımsız milletvekili olarak kalacağını bildirmesine rağmen yeni bir sosyal demokrat partiye ihtiyaç olduğundan söz ederek DSP'ye katılacağına ilişkin bir izlenim verdi.

SODEP'le birleşerek Sosyal Demokrat Halkçı Parti'yi (SHP) oluşturmak için yarın yapılacak HP olağanüstü kurultayında HP kontenjanından SHP MKYK'ye aday gösterilecek 7 ismin belirlenmesine de çalışılıyor.

HP Genel Başkanı **Aydın Güven Gürkan**'ın bizzat yaptığı girişim ve görüşmeler sonunda, eski TRT genel müdürlerinden gazeteci yazar **İsmail Cem İpekçi**'nin bugün HP'ye katılacağı ve yarınki kurultayda SHP MKYK üyeliğine aday gösterileceği öğrenildi.

Eski parlamenterlerden Hasan Esat Işık'ın da HP'ye gireceği yo-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

SODEP'TE BİRLEŞME İÇİN SON ADIM
7. Sayfada

DEMİREL: PARTİLERİ DEVLET DEĞİL MİLLET KURAR **8. Sayfada**

Kitap eklerі 4 kasım pazartesi gününden itibaren art arda

Cumhuriyet'le birlikte bayinizden istemeyi unutmayınız.

Uyuşturucu piyasası hareketli

Esrar ve eroin engellenemiyor

POLİSİN UYUŞTURUCU HESABI

1. *İstanbul'da 2 bin eroinman ve 40 bin esrarkeş var.*

2. *Bir eroinman günde 1 gram katışıklı eroin, bir esrarkeş de günde 2-3 gram katışıklı esrar kullanıyor. Bu hesaba göre İstanbullu eroinmanlar günde 2 kilo, yılda 730 kilo eroin kullanıyorlar. İstanbullu esrarkeşler ise günde 80, yılda 29 bin 200 kilo esrar kullanıyor.*

3. *Polis, 1983'te yaptığı operasyonlar sonucu İstanbul'da 24 kilo eroin, 263 kilo esrar, 1984'te 57 kilo esrar, 52 kilo eroin ve 1985 yılında da 60 kilo esrar, 11 kilo eroin yakaladılar.*

4. *Uyuşturucu bağımlılarının yıllık kullanım miktarları ile polisin yakaladığı miktarlar karşılaştırıldığında, İstanbul polisi, İstanbullu eroinman ve esrarkeşlerin 1983'te 3 günlük esrar ve 12 günlük eroinini, 1984'te yarım günlük esrar ve 25 günlük eroinini, 1985 yılında da 3/4 günlük esrar ve 5.5 günlük eroinini yakalayabilmiş durumda.*

6. Sayfada

ABD DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI — Merhaba Mr. Özal... Gözlüğümü Washington'da unutmuşum. Yok, yok... Sizinkini istemem. Yanımda Mr. Papandreu'nun gözlüğü var.

Erbakan'ın Konya'ya gitmesi bekleniyor

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Kapatılan MSP'nin Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın 9 kasım cumartesi günü Konya'ya gitmesi bekleniyor.

Edinilen bilgiye göre, kapatılan MSP'nin Genel Başkanı Erbakan, Konya'da bazı dostlarını ziyaret edecek ve kendileri ile görüşmeler yapacak.

Konya ziyareti gerçekleşirse, Erbakan 1980 yılından bu yana ilk kez bir il gezisine çıkmış olacak.

ONU SEVİYORDUM — Sevgilisi Deniz Yüzbaşı Saip Çakın'ı öldürmekten yargılanan polis memuresi Nuran Arat, İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde dün 17 yıl 6 ay ağır hapse çarptırıldı. Öldürülen Saip Çakın'ın annesinin, "Oğlumu öldürdün, cezanı buldun" diye bağırması karşısında Nuran Arat, "20 yıl da yesem ben oğlunu seviyorum" diye bağırdı (Fotoğraf: a.a.)

Polis Nuran'a 17.5 yıl

İstanbul Haber Servisi — Sevgilisi Deniz Yüzbaşısı Saip Çakın'ı kendisiyle evlenmediği için tabancayla vurarak öldürmekten sanık polis memuresi Nuran Arat, dün 17 yıl 6 ay ağır hapis cezasına çarptırıldı. Mahkeme salonunun "ağlama salonu"na dönüştüğü dünkü oturum sonunda Yüzbaşı Saip Çakın'ın annesi Sevim Çakın, "Oğlumu öldürdün, cezanı buldun" diye bağırırken, Nuran Arat, "20 yıl da yesem, ben oğlunu hâlâ seviyorum" diye bağırarak ağladı.

24 Şubat 1984 günü sevgilisi Deniz Yüzbaşı Saip Çakın'ı beylik tabancasıyla vuran eski İstanbul Emniyet Müdürü Mustafa Yiğit'in sekreteri Nuran

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

2 cezaevi müdürüne tutuklama

Gaziantep Cezaevi Müdürü, Müdür Yardımcısı ve 8 gardiyan rüşvet ve zimmet suçundan tutuklanırken, Erciş Cezaevi Müdürü hakkında da gıyabi tutuklama kararı verildi.

GAZİANTEP (Cumhuriyet) — Gaziantep E Tipi Cezaevi'nde, geçen yıldan bu yana yürütülen geniş çaplı bir rüşvet ve zimmet suçu olayı ortaya çıkarıldı. Olayla ilgili olarak Cezaevi Müdürü Mehmet Ali Vez, Müdür Yardımcısı Mehmet Can ve 8 gardiyan tutuklanırken, Van'ın Erciş Cezaevi Mü-

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

TİP'li üç sendikacı tahliye edildi

***TİP** Yönetim Kurulu ve DİSK Yürütme Kurulu üyeleri Mustafa Aktulgalı, Özcan Kesgeç ve Muşfik Erem, cezalarına karşılığı 4 yıl 3 ay 6 günü yattıktan sonra sırasıyla 9 ay 16 gün, 2 ay 27 gün ve 5 ay 10 gün "alacaklı" olarak tahliye edildiler.*

DENİZ TUZEL

Türkiye İşçi Partisi Merkez Yönetim Kurulu üyelerinden 5 yıl 21 gündür cezaevinde bulunan DİSK Yürütme Kurulu üyesi Mustafa Aktulgalı, 4 yıl 8 ay 1 gündür cezaevinde bulunan DİSK Yönetim Kurulu üyesi Özcan Kesgeç ve 4 yıl 8 ay 18 gün-

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

7 doktora Polis Yasası uygulayan başkomiser yargılanıyor

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İlaç çaldıkları gerekçesiyle 7 doktor ve sağlık personeline "Polis Yasası"nı uygulamak isteyen Çiftlik Karakolu Başkomiseri Bahri Demirel'in yargılanmasına başlandı.

Atatürk Orman Çiftliği'nde 5 Eylül 1985 günü

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Dış Kredi İtibarında Tedirginlik!

ANKARA — Dünya ekonomik çevrelerinde etkinliği bulunan, uluslararası bankalar ve kuruluşlar tarafından özenle izlenen iki derginin, Euromoney ile Institutional Investor dergilerinin Türkiye üzerine yaptığı son değerlendirmeler, Özal hükümetinde telaş yarattı. Tedirginliğe yol açtı. Bu tedirginlikle koltuğundan fırlayan Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem, önceki gün aniden bir basın toplantısı düzenledi. Kendisi ve hükümet adına oldukça talihsiz bir basın toplantısı...

Olayı kısaca özetleyelim: Dünya ekonomik çevrelerinin güven duyduğu Euromoney dergisi, ocak 1985

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

VE ARMACOST ANKARA'DA — ABD Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Michael Armacost, Atina'dan Ankara'ya gelişinde havaalanında Dışişleri Bakanlığı Siyasi İşler Müsteşar Yardımcısı Büyükelçi Ecmel Barutçu tarafından karşılandı. (Fotoğraf: RIZA EZER)

ATİNA'DAN SONRA ANKARA'DA

ABD ile pazarlığa Armacost da katıldı

Armacost, Türkiye'ye uygulanan tekstildeki kısıtlamalarla ilgili Senato ve Temsilciler Meclisi'ndeki iki kararı, Başkan Reagan'ın veto edeceğini söyledi.

ATİNA / ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye ile ABD arasında Savunma İşbirliği Anlaşması konusunda dün başkentte sıkı pazarlık sürdü.

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

PENTAGON'A GÖRE YILDIZ SAVAŞLARI TÜRKİYE'NİN LEHİNE
14. Sayfada

İşadamları Brüksel'e Giderken...

Türkiye'nin önde gelen işadamı ve sanayicilerinden oluşan bir heyetin kasımın ikinci yarısına doğru Brüksel'e bir ziyaret yapması bekleniyor. Ziyaret, AET ile zaten dondurulmuş olan ilişkilerin, Avrupa Parlamentosu'nun son kararıyla iyice tatsızlaştığı bir döneme rastlamaktadır. Böylesine bir zaman aralığında ziyaretin herhangi bir yarar sağlayıp sağlamayacağı tartışılmaktadır. Kimine göre, Türkiye'nin "dışlandığı" bir dönemde en üst düzeyde yapılacak böyle bir ziyaret pek diplomatik bir davranış değildir. Bazı işadamları ise bundan farklı düşünmektedirler.

Konunun bu yanı üzerinde durmak değildir amacımız. Başka bir iki noktaya değinmek istiyoruz.

Ülkemiz, AET ile son tahlilde tamamen bu

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Bijan: Özal'ı güç durumda bıraktıysam, üzgünüm

NEW YORK, (Cumhuriyet) — Bu kez de Bijan konuştu. "Time" dergisine verdiği ilanda 50 devlet adamı arasına Başbakan Turgut Özal'ı da koyan New York'un İranlı ünlü modacısı Cumhuriyet'e, "Eğer Sayın

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Üsler ve Vergi...

Ankara Seğmenler Vergi Dairesi Müdürlüğü, Türkiye'de Amerikan Silahlı Kuvvetleri'nce kullanılan üslerde çalıştırılan kaçak işçilerle ilgili olarak, "vergi kaçakçılığı" suçu işlendiğini saptamış ve bu üslerde, "savunma faaliyetleri hizmetlerini" yürüten "Holmes and Services Inc" şirketine vergi cezası uygulamıştır.

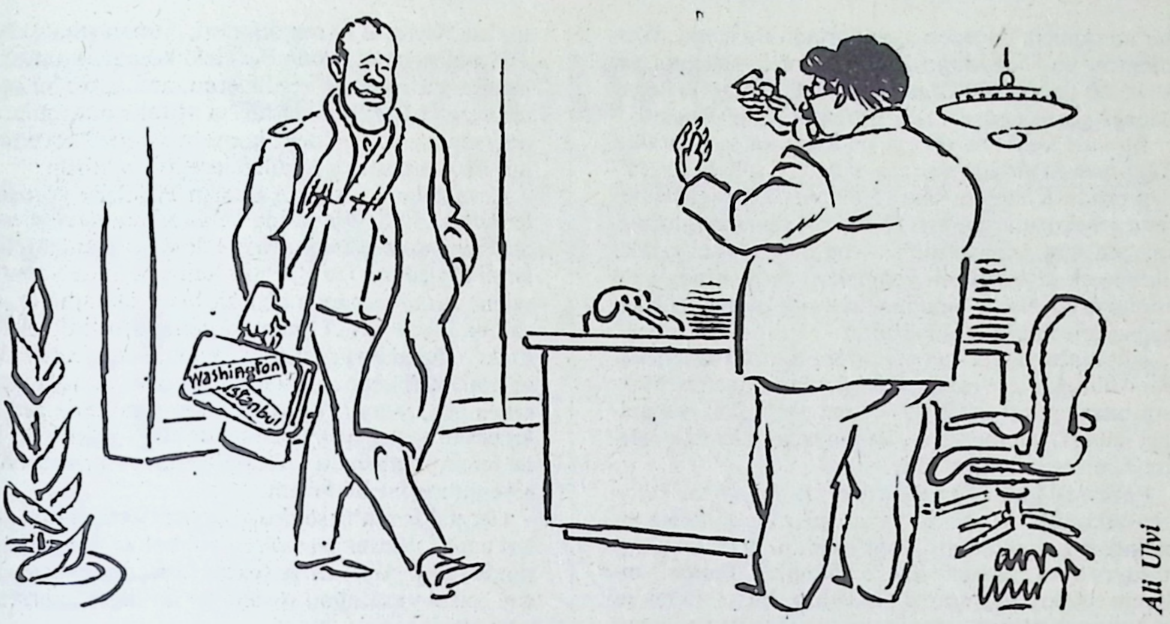
(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

Üslerde kaçak işçi çalıştıran ABD şirketi ceza ödeyecek

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara Altıncı Vergi Dairesi, Amerikan üslerinde çalıştırılan kaçak işçilerle ilgili vergi cezasının kaldırılması için Amerikan "Holmes and Narver Services Inc" şirketince açılan dava-

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

• *ABD önerisi açıklanıyor* *3. Sayfada*
• *Üçümde sevinci (?)* *6. Sayfada*
• *İnönü, Ferdiye'de görüştü* *7. Sayfada*
• *Bankalar ikili kıskaçta* *9. Sayfada*
• *Göteborg rezaleti Meclis'te...* *12. Sayfada*
• *İTO'da Parpanbeyan yakınları tartıştı* *14. Sayfada*

ABD DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI — Merhaba Mr. Özal... Gözlüğümü Washington'da unutmuşum. Yok, yok... Sizinkini istemem. Yanımda Mr. Papandreu'nun gözlüğü var.

Spain'in anılarından

Kanat operasyonu

UFUK GÜLDEMİR — *2 kasım*

Haber-Araştırma Servisi — Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönüşünü sağlayan Türk vetosunun ekim 1980'de kaldırılması sırasında meydana gelen gelişmelerle ilgili tartışmalar sürüyor. 1980-81 yılları arasında Ankara'da Amerika'yı temsil eden Büyükelçi **James Spain**'in geçenlerde yayımlanan anıları da bu konudaki tartışmalara yeni bir boyut kazandırıyor.

Spain, Amerika'da yayımlanan **"Türkiye'de Amerikan Diplomasisi"** adlı kitabında ABD Başkanı **Carter**'ın bu konudaki mektubunu iletmek üzere ekim 1980'de Devlet Başkanı **Kenan Evren** tarafından kabul edildiğinde aralarında geçen konuşmaları da anlatıyor. Cumhurbaşkanı Evren'in önceleri Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü görüşmeleri sırasında Ege'deki komuta sorunlarını çözmeyi düşündüğünü, ancak daha sonra bu istekten vageçtiğini öne süren Spain, Washington'un **"Yunanistan'ın NATO'ya dönüşünün Rogers Planı çerçevesinde gerçekleşmesini arzu ettiğini"**'de vurguluyor.

Türkiye'den ayrıldıktan sonra bir süre Washington'da Rand Corporation adlı danışmanlık kurumunda görev yapan Spain, şimdi Başkan **Reagan** tarafından atandığı Sri Lanka Büyükelçiliği görevine başlamak üzere Kongre'nin kararı onaylamasını bekliyor.

Spain'in bu konudaki anıları şöyle:

"12 Eylül gecesi Washington'a durumu özetleyen şifreye yanıt Dışişleri Bakanı **Edmund Muskie**'den geldi. Yönetim yapılanı sempati ve anlayışla karşılıyor, ancak Amerika Birleşik Devletleri'nin desteğinin devamının, ancak demokrasiye dönüş çabası olursa devam edebileceği vurgulanıyordu. Bakan temsili bir hükümete geçiş için takvimi gerekli görüyor ve gözaltına alınmış politikacıların ya serbest bırakılması ya da bağımsız mahkemelerde yargılanması konusunda istekte bulunuyordu. Ancak bu görüşlerinin kime iletileceği konusunda beni serbest bırakıyordu. Şifre zaten hayli nadir olan bir biçimde şahsıma özel gönderilmişti.

Başbakan **Bülend Ulusu** 26 eylülde beni görebileceğini bildirdi.

Başbakanlığa gittim, İstanbul'daki günlerimize dayanan arkadaşlığımız dolayısıyla söze, **"Kardeşim nasıl?"** diye başladı. Oturduk. Muskie'nin şifresini okudum. Ulusu memnuniyetini belirttikten sonra 12 Eylül harekâtının neden kaçınılmaz hale geldiğini anlatmaya başladı. **"Devletin üç düşmanı vardır"** diyordu. **"Mürtecilik, aşırı sol ve aşırı sağ"**. Ama daha ziyade aşırı solu eleştiriyordu. Kısa sürede demokrasiye dönmeyi arzu ettiklerini söyledikten sonra gençliği tekrar eğiteceklerini sonra üniversitede reorganizasyona gideceklerini, yeni bir anayasa, partiler ve seçim kanunu yapacaklarını sözlerine ekledi. Ama şimdiden bir takvim veremiyor, sadece bu işlemlerin uzun zaman alabileceğini kaydediyordu.

4 ekim cumarteesi günü bu kez Washington aradı. Başkan Carter'ın pazar günü elime geçecek özel

bir mesajı için önceden uyarıyorladı. Bu mesaj, Washington'un isteği doğrultusunda, pazartesi günü saat 15.00'te NATO Komutanı General Rogers ile yapacağı görüşmeden önce Evren'e ulaştırılacaktı.

Bu şart beni bir ikilem ile karşı karşıya bıraktı. Eğer mesajı aldıktan sonra pazartesi sabahı Evren'den randevu istesem saat 15.00'ten önce randevu veremeyecek kadar meşgul olabilirdi. Buna karşılık mesajı aldığım anda randevu istesem mesajda gerekli olabilecek düzeltmeleri yapmaları için Washington'u arayıp tavsiyelerde bulunmama vakit kalmayacak kadar erken kabul edilebilirdim.

İşin mahremiyeti gerekçesiyle pazartesi sabahı kabul edilmek üzere randevu isteğinde bulundum. Mektup pazar günü geldi. Okudum. Değişiklik yapmaları için tavsiyeme gerek kalmayacak biçimde kaleme alınmıştı. Rahatladım.

Pazartesi günü Genelkurmay'da daha önce Dışişleri Bakanlığı'nda görev yapan genç bir diplomat tarafından karşılandım. Kabul saatini beklerken düşünüyordum. Acaba yine eskisi gibi **"Paşam"** mı desem? Genç diplomatı yokladım. Sayın Evren'in **"Cumhurbaşkanı"** denilmesinden hoşlanmadığını buna karşılık **"Devlet Başkanı"** olarak hitap edilmesini uygun gördüğünü öğrendim.

Kabul edildim, hal hatırdan sonra Başkan Carter'ın mektubunu teslim ettim.

Evren gözlüklerini istedi. Okudu, takıldığı bazı deyimleri genç danışmanı ile tekrar gözden geçirdi ve mektuba hemen cevap vereceğini, ancak bu arada gösterdikleri anlayış dolayısıyla Başkan Carter'a teşekkürlerini iletmemi istedi. Demokrasiye en kısa zamada geçileceğini ancak bu zaman zarfında yapılması gerekenleri yapabilmeleri için müttefiklerin anlayışına ihtiyaçları bulunduğunu kaydetti. Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönüşü meselesine gelince, Evren, bunu zaten Türkiye'nin de istediğini söyledi. General Evren önceleri, Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü sırasında Ege'deki komuta kontrol sahalarını düzenlemek istediklerini, ama artık bu istekten vazgeçtiğini, Yunanistan'ın ittifaka dönüşünü yeterli saydığını, Ege'deki komuta kontrol sorunlarının ise daha sonra çözülebileceğini bildirdi.

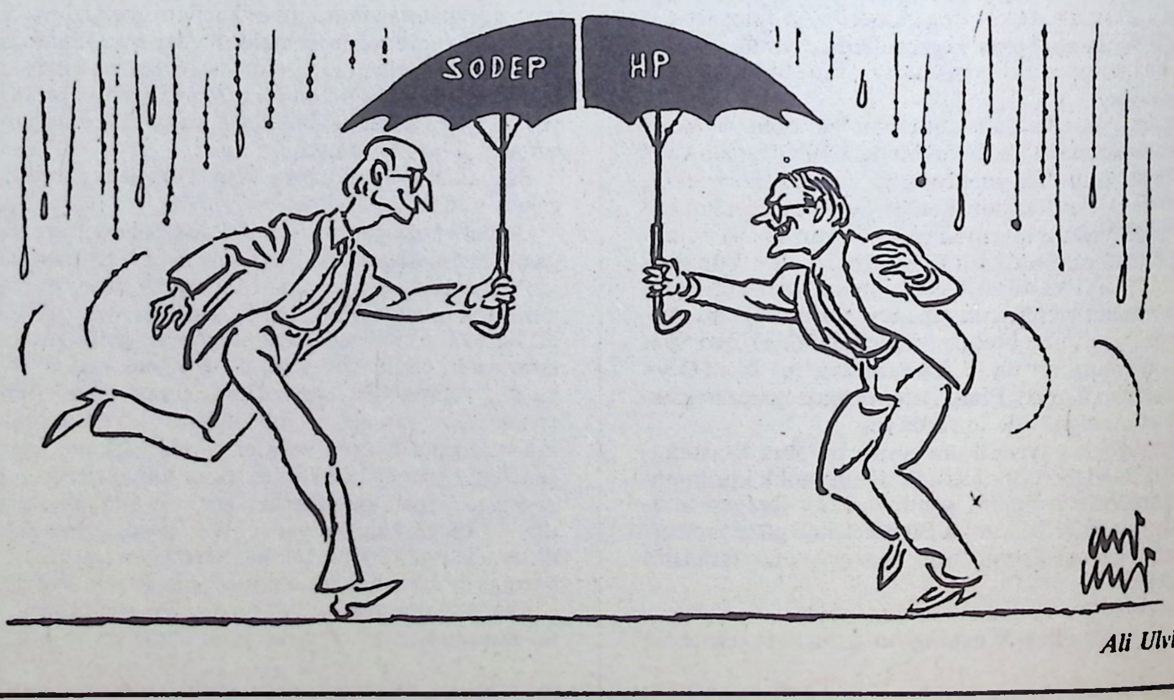
Cevap olarak, Amerikalıların Türklerle görüşmelerinde 12 Eylül olaylarını ve yapılanı zaten eleştirmediğini, sadece demokrasiye dönüşe önem atfettiklerini söyledim. Türkiye'nin hangi rejimle yönetileceğine karar vermenin bize ait bir iş olmadığını, ancak bu arada NATO'nun da demokratik ülkeler ittifakı olduğunu vurguladım. Yunanistan'ın NATO'ya dönüşüne gelince, bu işin mümkün olduğu kadar erken ve General Rogers'ın planı dahilinde gerçekleşmesini umut ettiğimizi kaydettim, Rogers'ın bunu temin edememesi halinde Başkan Carter'ın devreye gireceğini bildirdim.

General Evren'in söylediği çayları içerken eski günleri andık. Yarım saat süren sohbetten sonra huzurundan ayrılırken ittifakı tekrar birleştirmek için elinden geleni yapacağını söyledi ve iki hafta sabretmemizi istedi.

Tam iki hafta sonra Yunanistan'ın Rogers Planı dahilinde NATO'ya döndüğü açıklandı.

Sayın Evren'in kararlılığı ve güvenirliliği zaten askeri rejimin karakterinin tipik bir örneğiydi.

Paşaların olaylara yaklaşım biçimi Washington tarafından takdir ediliyordu. Nitekim yıllardır birikmiş askeri alım borçları temizlendi. Silah ihtiyaç listeleri sağlıklı olarak hazırlanmaya başladı. Aylardır Mecliste bekleyen Türk-ABD Savunma İşbirliği Anlaşması ile mahkûmların mübadelesi anlaşması bir parlamento olarak çalışan, Milli Güvenlik Konseyi ve Bakanlar Kurulu tarafından onaylandı. Türkiye ve Yunanistan arasında Kıbrıs ve Ege sorunlarının çözümü görüşmeleri başladı.

Ali Ulvi

HİROŞİMALAR OLMASIN
Oktay Akbal
Yeni Baskısı Çıktı

Cumhuriyet

PARLAMENTONUN BOYUTLARI
Rahmi Kumaş

62. Yıl; Sayı: 21978 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL. — 3 Kasım 1985 Pazar

SHP doğdu

Gürkan: Daha çok demokrasi istiyoruz

HP KURULTAYINDAN

İnönü: *Sosyal demokratlar, bütün dünyaya örnek olacak bir davranış ortaya koyuyorlar. Birleşmeyle ilgili konuşmamı SODEP kurultayında yapacağım.*
Gürkan: *Hiç ürkmeden ve korkmadan SHP programında devrimcilik savunulmuştur. Azgelişmiş ekonomiye, çok gelişmiş demokrasi istiyoruz. SHP, tepeden kurulma bir parti değildir.*
Irmak: *Sosyal demokratlar, çağdaş demokrasinin işlemesine engel olan anayasa ve yasalara karşıdır. İktidarımızın ilk harcının konduğu bu kurultayımız kutlu olsun.*
Atalalı: *SHP'nin oluşumunu zarara uğratmaya kimsenin gücü yetmez. Halkımız, bu bütünleşmeyi zarara uğratmak isteyenleri affetmeyecektir.*
Kurultay bildirgesi: *Ülkemizi ve halkımızı acımasız politikalar ve uygulamalardan koruyacak, ona destek ve umut olacak ölçüde güçlenmiş ve sonunda iktidar olabilecek bir siyasi hareketin oluşabilmesini istiyoruz.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — HP tarihe karıştı ve SODEP'le birleşmek üzere dün SHP oluştu.

Halkçı Parti ile Sosyal Demokrasi Partisi'nin birleşmesinden oluşan Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin ilk aşaması, dün HP Olağanüstü Büyük Kurultayı ile gerçekleşti. SHP'ye dönüşürken HP'nin tüzük ve programı da değişirildi. HP'nin SHP olmasından sonra 11 kişiden 80'e yükselen Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nu oluşturmak üzere 47 üye için seçim yapıldı. Seçime SODEP 40 MKYK üyesi ile girdi, HP de 7 yeni üye verdi.

Aydın Güven Gürkan, HP Genel Başkanı olarak geldiği kurultaydan SHP Genel Başkanı olarak çıkarken, daha önce yapılan protokol gereği SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü SHP'nin bir üyesi olarak kaldı, ancak yeni partinin büyük kurultayına kadar varlığını sürdürecek Başkanlar Kurulu'na girdi.

Birleşmenin son aşaması bugün SODEP Olağanüstü Büyük Kurultayı ile gerçekleşecek ve SHP'ye katılmak üzere parti feshedilecek.

(Arkası Sa. 12, Sü. 3'de)

KONGREDEN NOTLAR
HP'Lİ GİRDİLER SHP'Lİ ÇIKTILAR
SODEP'İN TARİHÇESİ
SİYASAL TARİHİMİZDE "BİRLEŞMELER"

8. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

'İşte alternatif ve akla gelenler'

ANKARA — "İster partiyi kurarsınız, ister kurmazsınız; birleşmeyi ister onaylarsınız, ister onaylamazsınız; yeni program ve tüzüğü ister kabul edersiniz, ister etmezsiniz; bu tamamen sizin iradenize bağlıdır; bu mu, bir partiyi tabandan kurmaktır?.. Bu mu bir partiyi tabandan hoşnut yönetmektir?"

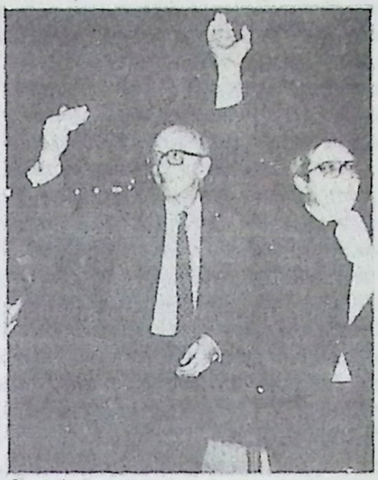
(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Birleşmenin birinci salınesi

ANKARA — İki partinin birleşip bütünleşmesi isteği elbette halktan geliyordu, hatta bu bir istek değil, bir baskı niteliğindeydi. SODEP ile HP, bu birleşmeyi sağlayacak eylemlere girişmeseler, bir süre sonra tabandaki desteklerinden bir başka parti çıkarına önemli kayıplara uğrayacaklardı.

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Gürkan ve İnönü, alkışlar arasında delegeleri selamlıyor (Fotoğraf: RIZA EZER)

Los Angeles'tan

Amerika'nın öteki yüzü

ŞÜKRAN KETENCİ

Kim demiş ki, seyyar satıcılık, işsizliğin, geri ekonominin ölçüsü diye. Dünyanın en zengin ve gelişmiş ekonomisine sahip olmakla övünen ABD'de, seyyar satıcılık bizden yaygın ve çeşitli bir meslek.

Londra'dan

Kızıl yatak

RAGIP DURAN

Trotskist İşçilerin Devrimci Partisi Siyasi Komitesi, partinin 73 yaşındaki kurucusu ve önderi Gerry Healy'yi aforoz etti. Partinin haftalık gazetesi Healy'nin ihraç nedenini açıklarken, 73 yaşındaki önderin parti ve gençlik kolları üyesi 26 bayanla kızıl yatakta komünist olmayan türden faaliyetlerde bulunduğunu belirtiyor.

Lord Carrington — Türk - Yunan anlaşmazlığı NATO'ya büyük zarar veriyor.

NATO Genel Sekreteri Türk-Yunan anlaşmazlığını değerlendirdi:

Carrington: Durum çok ciddi

NATO'ya büyük zarar: *Türkiye ile Yunanistan arasındaki anlaşmazlık NATO'ya gerek siyasi, gerekse askeri bakımdan büyük zarar vermektedir.*
Taraflar isterse: *Bir sorun ancak taraflar onu çözümlemek istedikleri vakit çözümlenebiliyor. Bu da bir masa etrafında oturup konuyu müzakere etmekle olabiliyor.*

BRÜKSEL (a.a.) — NATO Genel Sekreteri Lord Carrington, Türk-Yunan anlaşmazlığının ittifaka gerek siyasi, gerek askeri bakımdan büyük zarar verdiğini söyledi. Carrington, 4-8 kasım tarihleri arasında Türkiye'ye yapacağı resmi ziyaret öncesi a.a.'nın sorularını yanıtladı. NATO Genel Sekreteri "Kuşkusuz Doğu Akdeniz'de Türkiye ile Yunanistan arasındaki durum çok ciddidir" dedi. NATO Genel Sekreteri, ittifak içinde 600 bin mevcutlu ikinci büyük orduya besleyen Türkiye'nin ekonomik güçlüklerinin bilindiğini ve giderilmesi için yapılan yardımların arttırılabileceğini umduğunu kaydetti.

Lord Carrington'un Anadolu Ajansı Brüksel Bürosu Şefi Ender Ügen'e yaptığı konuşma şöyle:

"NATO Genel Sekreteri olarak Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu sorunların çözümüne ittifakın yeterince katkıda bulunduğu görüşünde misiniz? İttifak uzun vadede ne gibi yardımlarda bulunabilir?

CARRINGTON — Türkiye'nin ekonomik güçlükleri vardır. Şu, ittifak içinde ikinci büyük silahlı kuvvet olan 600 bin kişilik bir ordu beslemektedir. Bu ordunun teçhiz edilmesi, hava ve deniz kuvvetlerinin moderni-

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

ARMACOST, FENER RUM PATRİKHANESİNİ ZİYARET ETTİ
BULGARİSTAN, AYRILIKÇI ÇETELERE SİLAH GÖNDERİYOR

12. Sayfada

Cüneyt Arcayürek'in kaleminden

Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü

Hasan Esat Işık'tan NATO Genel Sekreteri Luns'a: *Yunanistan'ın dönüşünün Türkiye'den yeni ödünler sağlamasına vesile yapılmasını kabul edemeyiz.* **6. Sayfada**

Brüksel'den

Süper market sosyolojisi

HADİ ULUENGİN

Büyük mağazalar, büyük şehirlerin sosyal topoğrafyasını oluştururlar. Brüksel ev kadınları, domates alırken reklamıyla köpek maması reklamı arasında çalınan "Güzel Mavi Tuna" valsini romantik bulurlar ve romantik oğlanların onlara sergilerin arasında kur yapmasına dayanamazlar.

New York'tan

Eski saat ve eczane

TANJU AKERSON

Lexington'daki eczanenin kapısında "Amerika'nın en eski eczanesi" yazılı. Satılanlar daha çok tarihi kozmetik mamullere dönük.

Lizbon'dan

Siyasi arenada yeni isimler

NİLGÜN CERRAHOĞLU

Üç ay öncesine dek pek az Portekizlinin tanıdığı 45 yaşındaki Anibal Cavaco Silva, Portekiz'in 10 yıllık demokratik yaşamının 13. hükümetini kurmaya hazırlanıyor.

İşadamları Başbakanla 5 saat yemek yediler

Özal: Özel sektörle aramızda diyalog kopukluğu yok

Abdullah Lokantası'nda gece 01.00'e kadar süren yemekli toplantıda uygulanan ekonomik politikalar karşılıklı tartışıldı.

Ekonomi Servisi — Hükümetle diyalog arayışı içinde olan özel sektörün önde gelen isimleri Başbakan Turgut Özal'la dün İstanbul'da yemekli bir toplantıda bir araya geldiler. Basına kapalı tutulan ve gece yarısına kadar devam eden yemekli toplantının sonunda bir açıklama yapan Başbakan Turgut Özal, "Özel sektörle aramızda bir diyalog kopukluğu yoktur. Sanayi Odası ve diğer muhtelif grupların başkanlarıyla samimi bir hava içinde sohbet toplantısı yaptık. Türk ekonomisi ve sosyal hayatı üzerinde yaptığımız ve yapmakta olduğumuz konuları ilgiyle görüşlerini aldık" dedi.

Özal'la yapılan yemekli toplantıda, parlamentoya sunulan

(Arkası Sa. 12, Sü. 3'te)

Soru satan öğrenci ve teksirci tutuklandı

Eskişehir Tıp Fakültesi Rektörü Büyükerşen "Her iki zanlı da çeşitli derslere ait sınav sorularını sattıklarını itiraf ettiler" dedi.

ÖNDER BALOĞLU

ESKİŞEHİR — Anadolu Üniversitesi Eskişehir Tıp Fakültesi'nde ortaya çıkan sınav sorusu ticareti iddiası üzerine kurulan soruşturma komisyonu, görevini tamamladı ve olayın gerçek olduğu açıklandı.

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

Kitap Fuarı açıldı *TÜYAP'ın düzenlediği "4. İstanbul Kitap Fuarı" dün Marmara Etap Oteli'ndeki TÜYAP Ticaret Merkezi'nde halka açıldı. 79 yayınevinin katıldığı, 10 kasıma kadar her gün saat 11.00-20.00 arasında gezilebilecek olan fuara öğrenci ve öğretmenler ücretsiz. (Arkası Sa. 12, Sü. 5'de) (Fotoğraf: MERT ALİ BAŞARIR)*

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Protokol ve Hayat...

Erdal İnönü ile Aydın Güven Gürkan arasında imzalanan "SODEP-HP Birleşme Protokolü"nde saptanan program adım adım uygulanıyor.

Kimi anlaşmalar kâğıt üzerinde kalırlar, hayata geçirilemezler, çünkü özlemlerle, yaşamın gerçekleri arasında her zaman uyum bulunamaz. Bunun yalnız ulusal değil, uluslararası ilişkilerden de pek çok örnekleri vardır. Kimi zaman ise gerçekçi yaklaşımla ve sağduyuyla hazırlanan anlaşmaların kâğıt üzerinde kalmadığı, canlanarak hayata biçim verdiği görülür. SODEP-HP Birleşme Protokolü, öyle görülüyor ki uygulamada başarıya doğru yürümektedir.

Gerçi sağdan soldan uyumsuz sesler işitilmektedir. HP'den istifalar birbirini izlemektedir, ama, bunlar beklenen şeylerdi. HP'nin "muvazaa kanadı" solun birleşmesine ve "icazetli" konumundan kurtulmasına karşı kendilerine düşen görevi elbette yerine getireceklerdi. Birleşmeye karşı çıkan milletvekilleri ister daha sağda görünsünler, ister daha solda, eylemlerinin anlamı değişmeyecektir.

Birleşme sürecinde kuşkusuz, istifalar önemli değildir; görülecek bazı aksaklıkların da niteliğini saptarken ölçülü olmak gerekir. Çünkü 12 Eylül'ün tedirgin ve bunalımlı koşullarında kurulmuş

* * *

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

- Hollanda'da "Cruise"leri yerleştirme kararına sert tepkiler — 3. Sayfada
- HP'li girdiler SHP'li çıktılar — 8. Sayfada
- Cindoruk: Genel seçim istiyoruz — 9. Sayfada
- Kurt ökkeşek (?) — 9. Sayfada
- Perşembepazarı esnafı anayasayı ezberledi
- Afganistan gerçeği artıyor — 10. Sayfada

Doğramacı: YÖK'ü kurmakla başımı arı kovanına soktum

ÜMİT ASLANBAY

ANKARA — YÖK Başkanı Prof. İhsan Doğramacı, "YÖK sistemini Türkiye'de kurmakla başımı arı kovanına soktum", dedi. Doğramacı, en kötü dönemin denetimsizlikten iyi olduğunu belirterek, "Birtakım aksaklıklar olabilir, bunlar zamanla

(Arkası Sa. 12, Sü. 3'de)

RP İzmir İl Başkanı:

Cumhurbaşkanı TV'de ayet okudu, biz DGM'de sürünüyoruz

ERDAL ORHAN

FETHİYE — Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Refah Partisi'nden ihracı istenen İzmir İl Başkanı Mehmet Kaya partisinin Fethiye ilçe kongresinde yaptığı konuşmada, "Cumhurbaşkanı TV'den ayet okudu. Adam kalkıyor TV'de ayet okuyor ona dava açılmıyor, biz hak dedik diye DGM'lerde sürünüyoruz. Yasalar herkese eşit uygulanmalı" dedi.

Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyesi Cengiz Kantarcı'nın da katıldığı Fethiye ilçe kongre-

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

Maraton koşuluyor; ulaşıma dikkat

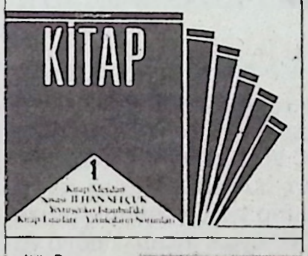
Spor Servisi — Avrasya Maratonunun 7'si bugün yapılıyor. Boğaz Köprüsü'nün Beylerbeyi ayağından saat 10.00'da başlayacak olan koşu, 42 195 km'lik maraton ile 10 km'lik iki bölümden oluşuyor.

Maraton nedeniyle Boğaz Köprüsü saat 09.00'dan 10.30'a kadar taşıt trafiğine kapalı tutulacak. 1.5 saat sürecek bu uygu-

(Arkası Sa. 12, Sü. 8'de)

Ayrıntılı bilgi sporda

6 GÜN EK Kitap ekleri 4 kasım pazartesi gününden itibaren **Cumhuriyet**'le birlikte

Atilla Dorsay Venedik'i gezdi ve yazdı.

1985 Ekiminde Çin

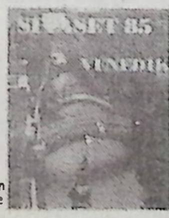
Alaçatı Seçimleri

Demirel'in dönüşü

Almanya üzerinde

Mercedes yıldız

Parasız ekimiz bunun Cumhuriyet'le birlikte

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

İki Uygar İnsan...

Sosyal demokrat eğilimli partilerin bir araya gelmeleri, bu partilere oy vermiş olan seçmen tabanının ortak isteğiydi. Bu isteğe karşı konulamadı. İnönü ve Gürkan bu seslere kulak vererek iki partiyi bir araya getirip bütünleştirmeye çalıştılar. Bu birleşme süreci, iki uygar insanın İnönü ve Gürkan'ın özverili çabalarıyla oluştu.

Siyaset sahnesine henüz yeni adım atan bu iki uygar insan, kendilerini de özdeşleşen yönetici ve delegeleri de de-

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

Viyana'dan

En aşağıdaki Wallraff

MEHMET İNHAN

"İşin en utanç verici yanı" diyor Wallraff. "Türk işçisi olarak, insan gibi değil, sağmal bir inek gibi görülüyorsunuz. Kimse insan gibi davranmıyor size, yalnızca emir veriyor. İtiraz edecek oldunuz mu, hemen eziveriyorlar sizi..."

Bulacan'dan

Danjun'un ölümü

GÜNDÜZ VASSAF

Danjun 19 yaşında. Bir gösteri sırasında öldürülmüş. Annesi, "Oğlumun kafasından çıkan kurşun polis tabancasından çıkmış" diyor. Filipinler'de kan gövdeyi götürüyor. Manila'da Marcos sokağa çıkamıyor.

Yabancı gözüyle

Ömür biter yol bitmez

WERNER van GENT
Tages-Anzeiger ve İsviçre Radyosu Muhabiri

Yolculuklarda benim için en etkileyici olan, harika doğal görünümler ve insanların konukseverliklerinin yanında, özellikle burada zamanla farklı zaman duygusu oldu. Bunu en açık biçimde, kamyonunun arkasına yazdığı sözlerle bir kamyon şoförü dile getiriyordu: Ömür biter yol bitmez.

7. Sayfada

Protokol ve Hayat...

— 3 kasım

Erdal İnönü ile Aydın Güven Gürkan arasında imzalanan "SODEP-HP Birleşme Protokolü'nde saptanan program adım adım uygulanıyor.

Kimi anlaşmalar kâğıt üzerinde kalırlar, hayata geçirilemezler; çünkü özlemlerle, yaşamın gerçekleri arasında her zaman uyum bulunamaz. Bunun yalnız ulusal değil, uluslararası boyutlarda çarpıcı örnekleri vardır. Kimi zaman ise gerçekçi yaklaşımla ve sağduyuyla hazırlanan anlaşmaların kâğıt üzerinde kalmadığı, canlanarak hayata biçim verdiği görülür. SODEP-HP Birleşme Protokolü, öyle görülüyor ki uygulamada başarıya doğru yürümektedir.

Gerçi sağdan soldan uyumsuz sesler işitilmektedir; HP'den istifalar birbirini izlemektedir; ama, bunlar beklenen şeylerdi. HP'nin "muvazaa kanadı" solun birleşmesine ve "icazetli" konumundan kurtulmasına karşı kendilerine düşen görevi elbette yerine getireceklerdi. Birleşmeye karşı çıkan milletvekilleri ister daha sağda görünsünler, ister daha solda, eylemlerinin anlamı değişmeyecektir.

Birleşme sürecinde kuşkusuz, istifalar önemli değildir; görülecek bazı aksaklıkların da niteliğini saptarken ölçülü olmak gerekir. Çünkü 12 Eylül'ün ivedi ve bunalımlı koşullarında kurulmuş her iki parti de tam anlamında partileşmiş değillerdi. SODEP bu yolda epey yol almış olsa bile henüz sonuca ulaşamamıştı.

Birleşme hareketiyle doğacak yeni partinin, eski bir kaynağa ve köklü bir tabana dayanmasına karşın, partileşmesi için zamana gereksinmesi vardır.

Müdafaa-i Hukuk kökeninden gelen, altı oklu cumhuriyet anayasasında ilkelerini bulan, 1961 Anayasası'yla pekişen sosyal devlet anlayışını demokratik kapsamda benimseyen halk kitlelerinin partisi olmak hem kolay hem güçtür. Kolaylık, tabanın hazır olmasından doğmaktadır. Güçlük, savunulan fikirleri uygulamaya geçirecek sağlıklı örgüt kurmanın koşullarında beliriyor. Tam anlamında partileşme bu bakımdan önemlidir. Partileşmenin bütün tabanı kapsayacak, derleyecek, toparlayacak, yönlendirecek örgütlenme yaygınlığında ve derinliğinde gerçekleşmesi önderlerin ustalığına bağlı olacaktır. Bu bakımdan yeni SHP'nin tarihsel kaynağını iyi tanıyan öncülere açık olması, genç ve taze güçleri de etkinleştirmesi gerekiyor. Demokratik sol tabandaki öteki hareketlere de sevecen, hoşgörülü ve açık bulunmak, birleşme ve bütünleşme eyleminin doğal mantığını oluşturur.

Türkiye'de demokrasi konusunda karamsarlık yaygındır. Bu karamsarlığı dağıtacak tek ilaç, demokrasiyi savunan büyük ve güçlü örgütlerin yaratılmasıdır. Demokrasiyi insanlar benimser, savunur; ama örgütlenemeyen bireylerin etkisi sınırlıdır.

Birleşme eyleminin protokolde öngürüldüğü biçimde yeni örgütlenme yolunda yürümesi demokrasi adına kuşkusuz savunulacak ve desteklenecek bir olaydır.

İki Uygar İnsan...

UĞUR MUMCU — *3 kasım*

Sosyal demokrat eğilimli partilerin bir araya gelmeleri, bu partilere oy vermiş olan seçmen tabanının ortak isteğiydi. Bu isteğe karşı konulamadı. İnönü ve Gürkan, bu seslere kulak vererek iki partiyi bir araya getirip bütünleştirmeye çalıştılar. Bu birleşme süreci, iki uygar insanın İnönü ve Gürkan'ın özverili çabalarıyla oluştu.

Siyaset sahnesinde henüz yeni adım atan bu iki uygar insan, kendileri ile özdeşlenen yönetici ve delegeleri ile demokrasimiz için gerçekten örnek alınması gereken bir tablo sergilediler.

Siyasetin kişisel çekişmeler, kin haline dönüşmüş husumetler ve karalamalarla dolu sayfaları, İnönü ve Gürkan ile birlikte şimdilik geride bırakıldı ve her iki parti örgütünün önüne tertemiz bir sayfa açıldı.

Hiç şüphesiz her toplumda, her toplulukta ve her örgütte rastlanan çekişmeler ve çatışmalar, bundan sonra SHP'de de yaşanacaktır. Bundan kaçınılmaz. Ama hiç olmazsa, bu birleşme çabaları, gerektiğinde insanların parti genel başkanlığından da ayrılabileceklerini ve halkın yüzde 30 oranında oyunu toplayan bir partinin kendi isteğiyle kendisini feshedeceğini de göstermiştir.

Açıkça itiraf edelim, Türk demokrasisinde böyle uygar çabalara tanık olmuyorduk.

Yarınki SHP'nin il ve ilçe yöneticileri bundan elbette ders çıkaracaklardır.

İki uygar insan, şu kişisel kavgalarla dopdolu olan az gelişmiş demokrasimizde hiç de alışık olmadığımız davranışlarıyla geleceğe umut dolu kapılar aralamışlardır.

HP Kurultayını izlerken düşünüyordum. Bizler, köşe yazarları, 12 Eylül öncesinde sosyal demokratların bir araya gelmelerini isteyen yazılar yazmıştık. O zaman, CHP'nin desteklenmesini istiyor ve bu partinin iktidara gelmesini diliyorduk. Amacımız, gittikçe yaygınlaşma eğilimi gösteren o uğursuz teröre karşı CHP'yi iktidara getirmek ve bu yolla terörü önlemekti.

O günlerde bazı Marksist partilerden ve yazar-

lardan bu düşüncelerimizden dolayı eleştiriler alırdık.

Marksist partiler ve yazarlar, hiç şüphesiz, kendi açılarından haklıydılar. Çünkü, partilerinin CHP ile ideolojik yakınlıkları yoktu. Bu yüzden CHP'nin ilerici yayın organlarınca desteklenmesine karşı çıkıyorlar, tutarlı, inandırıcı gerekçeler de ileri sürüyorlardı. Bu çevrelerin haklılıkları partilerinin ideolojik yapısından kaynaklanmaktaydı. Ve bu parti sözcülerinin partilerinin ideolojik yapıları ve siyasal görüşlerini savunmaları elbette onların hakkıydı.

Bizler, o günlerde, ideolojik tartışmaları ikinci plana atmıştık. Zaman, kısır ideolojik tartışmalara elvermiyordu. Birinci öncelik terördeydi, terörün CHP eliyle önlenmesiydi. CHP'yi görüşlerini beğendiğimiz ve lider kadrosuna kayıtsız koşulsuz güvendiğimiz için destekliyor değildik. O gün için terörü önleyecek bir başka sivil seçenek yoktu. Bireysel terör ve kitle kırımları karşısında, terör ile başedeceğini umduğumuz bir ilerici kitle partisini, kendi aralarındaki ideolojik kavgayı bile tamamlayamamış dar kadrolu Marksist partilere yeğlemiştik. Bizler için bir yanılgı mıydı bu? Sanmıyorum. O günlerin koşulları terörü geriletecek bir ilerici kitle partisinin iktidara gelmesini gerektiriyordu. Ufukta bir başka seçenek ve olasılık da görünmüyordu...

CHP terör ile başedemedi.
Sonra da bilinen olaylar ile 12 Eylül gününe gelindi.

Bugün bizler, tıpkı 12 Eylül öncesinde olduğu gibi, yine sol kesimdeki benzer eğilim sahiplerinin bir araya gelmelerini istiyor ve bu çaba sahiplerini destekliyoruz. Ne ilginçtir bu kez bu düşüncelerimize, 12 Eylül öncesi *"iktidara gelsin de terörü önlesin"* diye desteklediğimiz CHP'nin sayın eski Genel Başkanı karşı çıkıyor.

Marksistlerin o günlerde bizleri eleştirmeleri haklarıydı. Çünkü partilerinin, bizlerin eleştirerek desteklediğimiz, zaman zaman çok da acı sözlerle eleştirdiğimiz CHP'den çok farklı konumları vardı. Partileriyle CHP arasında uzlaşmaz ve derin ideolojik ayrımlar ve görüş ayrılıkları söz konusuydu. Bugün Sayın Rahşan Ecevit'in öncülüğünde kurulmasını beklediğimiz DSP'nin SHP ile bu denli temelli görüş ayrılıkları var mıdır?

Olmadığı, DSP kurucularının HP'den ayrılan milletvekillerine, savundukları tabanın temsilcileri gibi hemen kucak açmalarından belli değil midir?

Elbette sol kesim içinde insanların ve örgütlerin birbirinden farklı görüşleri olacaktır.
Ayrılık dediğimiz *"temelli"* olmalıdır. Örneğin, Marksist partilerle CHP arasındaki derin farklılıklar gibi!

Sosyal demokrat partilerin nasıl kurulacağı, nasıl kurulması gerektiği ve ne gibi yapısal özelliklere sahip oldukları yeni bir *"keşif"* konusu değildir. İşçi sendikaları ile bütünleşmeyen bir sosyal demokrat parti, tüzüğünü altın harflerle *"Biz sosyal demokratız, demokratik soluz"* diye yazsa yine sosyal demokrat olamaz.

Ülkede, bir *"demokrasi reformu"* yapmak ve kitlelerdeki demokrasi umudunu yeniden canlandırmak için solun kendi arasındaki kısır tartışmaları bir yana bırakıp, bir *"İktidar seçeneği"* olduğunu kanıtlaması gerekir.

İki uygar insan, parti tabanlarından gelen bu sese uyarak birleşme ve bütünleşme yolunda adımlar atıyorlar. Bizler de bu çabaları açık yürekle destekliyoruz.

Son 30 yılda Türkiye, bin yıla sığacak deneyler yaşadı. SHP hiç şüphesiz önümüzdeki günlerde ve yıllarda çok değişik ve karmaşık sorunlarla karşılaşacaktır. Umarız, SHP bu denemelerden yararlanmasını bilerek iktidar olacak ve iktidar olunca da sol adına, sosyal demokrasi adına, demokratik sol adına düşülen yanlışlara ve sürüklenen tuzaklara kapılmadan demokrasi coşku ve bilincini yaygınlaştıracaktır.

Bu taze ve umutlu bir başlangıçtır. Parti tabanları böyle düşünmektedir.
Bu birleşme çabalarını sol için çok önemli bir adım sayıyoruz. Bu çabaya katkıda bulunan herkesi kutlarız.

Kemal Gökhan

PARLAMENTONUN BOYUTLARI
Rahmi Kumaş
600 Lira, Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

SÖYLEV
(Belgeler)
Gazi Mustafa Kemal Atatürk
Cilt III 2. basım 720 lira
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41
Cağaloğlu/İstanbul

62. Yıl; Sayı: 21979 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL. (KDV dahil) 4 Kasım 1985 Pazartesi

Hedef iktidar

Birleştiler

SODEP kendini feshederek SHP'ye katıldı. Gürkan, İnönü'yü 'Kurucu Genel Başkan' ilan etti

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Bugün Seçim Olsa

"Düşünebiliyor musun böyle bir Türkiye'yi?" Arkası bir türlü kesilmeyen zamlar ve Özal hükümetinin kıt demokrasi anlayışı bugün sosyal demokratlara iktidar kapısını aralıdı. Bugün seçim olsa, sosyal demokratlar iktidar koltuğuna oturmuş olacak.

Erdal İnönü'nün dün kurultayda yaptığı konuşma önce çılgın bir alkışla kesildi, sonra gözler nemlendi ve salondan taşan tempo, bir anda Türkiye'de yankılandı: "İnönü Cumhurbaşkanı.. Gürkan Başbakan."

Türkiye'de ulaşılan bu havayı korumak için sosyal demokratlara düşen görev, dinamik kadrolaşmadan ve net bir programdan geçiyor.

7. Sayfada

ŞAKADAN DEDİM — Erdal İnönü, SODEP'in son kongresinde "Benim gibi acemi bir politikacıyı aranıza kabul ettiniz. Öyle görülüyor ki, hâlâ acemiliğim sürüyor. Çünkü birleşme yapıyoruz diye partimi kapatıyorum" dedi. Salonda kahkahalarla karşılanan bu sözlere 60 yaşındaki SODEP'li Elmas Ateş içerledi. İnönü'nün önüne geldi, "Niye ben bir şey bilmiyorum dedin" biçiminde konuşan Elmas Ateş'i, "Yok, yok merak etme, bunu şakadan dedim" diyerek yatıştırdı. (Fotoğraf: RIZA EZER)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Birleşmenin İkinci Sahnesi

ANKARA— Erdal İnönü'nün söylediklerini genelleştirelim.

Birleşip bütünleşen, giderek güçlenmeye aday iki partinin kurucuları siyaseti bilmeyen, onlardan beklenen bir görevi yapmak için siyasete atılmış insanlardı. Buna karşılık aralarında birçok kişi siyasetin, particiliğin ne olduğunu bilen deneyimli insanlardı. Acemiliklere aldırmadan üst düzeyden örgüte dek her kademede benimsendiler ve particilikle siyaseti öğrenmeye çalıştılar.

Sonunda siyaset bilinci ağır bastı. Sosyal demokratların bir araya gelip bütünleşmeleri Aydın Gür-

(Arkası Sa. 7, Sü. 3'de)

İnönü: *Acemiliğime aldırmadan beni aranıza kabul ettiniz, başkan olarak benimsediniz ve particiliği, siyaseti öğretmeye çalıştınız. Bunun için hepinize yürekten minnettarım. Yalnız herhalde particiliği iyice öğrenemedim ki, birleşme için partiyi kapatmaya götüren bir yol seçtim. Ama bu kimsenin kabahati değil. Öğrenmek için yeteri kadar zamanım olmadı.*

Gürkan: *Bir partiyi kapatma kararı kolay değildir. Ama bir şeye inanınız ki, yarından itibaren gireceğiniz SHP size SODEP'i aratmayacaktır. Sayın İnönü kendi takdiriyle yeni parti yönetiminde görev almamıştır. Onu bu kararından caydırma şansına sahip değilim. Ama SHP'nin Kurucu Genel Başkanı Sayın Erdal İnönü'dür. Onun demokrat, hoşgörülü tavrı, ince üslubu, yönetimde kendisi olsa da olmasa da temel ilkemiz olacaktır.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Solda birliğin ikinci aşaması da dün toplanan SODEP Olağanüstü Büyük Kurultayı'yla tamamlandı. SODEP kendini feshederek, Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP)'ye katıldı. SODEP Genel Başkanı Erdal İnö-

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

KURULTAYDAN NOTLAR: BURUK SEVİNÇ 7. Sayfada

6 GÜN EK

BUGÜN
- İlhan Selçuk yazdı: Kitap Meydan Savaşı
- Kitap fuarında bir büyük şair: Yevgeni Yevtuşenko

YARIN
- Oktay Akbal yazdı: Kitap, yenilmez bir güçtür.

Bugün bayinizden isteyiniz

Evren ve Özal'la görüşecek

Lord Carrington bugün Ankara'da

NATO Genel Sekreteri, Türkiye'nin Avrupa forumlarında [illegible] olduğunu söyledi. Carrington, Yunanistan'ın, Bulgar sınırındaki birliklerini Türk sınırına kaydırdığı yolunda bir kayıt bulunmadığını bildirdi.

BRÜKSEL (a.a.) — NATO Genel Sekreteri Lord Carrington "Türkiye ittifakın çok önemli bir üyesidir" dedi. Bugün Ankara'ya gelecek olan NATO Genel Sekreteri, Türkiye'nin Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'nda desteklenmemesinden üzüntü duyduğunu söyledi.

Türkiye'ye yapacağı ziyaret öncesi a.a.'nın sorularını cevaplandıran NATO Genel Sekreteri, kendisinin ve NATO Başkomutanı General Bernard Rogers'in elinde Yunanistan'ın Bulgar sınırındaki birliklerini Ege adaları ile Türk sınırına kaydırdığı konusunda kanıt bulunmadığını söyledi.

Lord Carrington Yunanistan ile Türkiye'nin, Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönmesine imkân veren "Rogers Anlaşması" konusunda anlaşamadıklarını da belirtti.

a.a. Brüksel temsilcisi Ender Ülgen'in NATO Genel Sekreteri Lord Carrington'la yaptığı görüşmenin ilginç bölümü şöyle:

— Yunanistan'ın, Bulgar sınırındaki birliklerini Ege adaları ve Türk sınırına kaydırması hakkında NATO ne düşünüyor?

Carrington: Yunanlıların bunu yaptığına dair elimizde kesinlikle hiçbir kanıt yok. Yunanistan NATO'ya tahsis ettiği kuvvetleriyle ilgili belgeyi göndermiştir. Burada böyle bir şey yaptıklarını söylemiyorlar. NATO Başkomutanı General Rogers da böyle bir kaydırma yapıldığı hususunda bilgi sahibi değil. Böyle bir şey yapmaya niyetleri var-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Raporu Türk tarafına veren 'yanlış' Taylor:

'Morgan AET'ye gölge düşürdü'

LONDRA, (a.a.) — Avrupa Parlamentosu'nun Kuzey İrlanda Milletvekili John David Taylor, AET Türkiye temsilcisinin hazırladığı ve yanlışlıkla kendisine yollandığı Türkiye aleyhtarı raporu, "ilginç" olarak tanımlayarak, "Elime yine bir fırsat geçse aynı şeyi yapar, böylesine bir raporu Türklere teslim ederdim" dedi.

John David Taylor, a.a.'nın sorularını cevaplandırırken, AET Türkiye

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

İnsan seli *Sabaha karşı yağan yağmurun yarattığı korku da, mesafelerin uzunluğu da, dolmuşa, otobüse, vapura eşofmanla binme gereği de yıldırmadı İstanbulluları. Sabahın erken saatlerinde yataklarından kalktılar. Aralarında yaşlılar vardı; genç kızlar, ilk, orta okul öğrencileri vardı. İki gündür Boğaz'da demirli İngiliz askeri gemisinin askerleri vardı. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı vardı. Atletizm Federasyonu Başkanı vardı. Askerler vardı, subaylar vardı. Meraklılar vardı. Anneler, babalar vardı. Hepsi, kıtadan kıtaya koşmak istiyorlardı. Evet, Kıtalararası Avrupa - Asya Maratonları'nın üçüncüsü, Avrasya Maratonu dün sabah koşuldu. Binlerce İstanbullu, 10 bin metre ve maraton yarışı için köprünün Beylerbeyi ayağında hazır bekliyordu. Artık 'geleneksel' hale gelen start karmaşası yine yaşandı. Ama kimin umurunda. Önemli olan, böyle gündelik bir şenlikti. İstanbul bu şenliği yaşadı. Maratonun ciddi yanı da vardı elbet. Mehmet Terzi maratonda birinci oldu. 10 bin metre yarışını ise İngiliz atlet Hugh Jones kazandı. Köprünün üzerinden bir insan seli geçti. Bir şenlik bitti. Gelecek yıla kadar. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)*

Maraton'la ilgili öteki haber ve fotoğraflar Spor'da

Afganistan'da gerginlik

ABD'nin Kabil Elçiliği kuşatmada

Bir Sovyet askerinin Kabil Büyükelçiliği'ne sığınması üzerine, Afgan ve Sovyet kuvvetleri elçiliği kuşatma altına aldılar. Elçiliğin elektrikleri de kesildi. ABD Dışişleri Bakanı Shultz, olayı protesto etti.

Dış Haberler Servisi — Afganistan'ın başkenti Kabil'de dün [illegible] önce bir Sovyet askerinin ABD elçiliğine sığınması üzerine bina Afgan ve Sovyet askerleri tarafından kuşatıldı. AP Ajansı'nın İslamabad kaynaklı haberine göre, Afganistan yetk-

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

Örgütler birbirine giriyor

İsveç'te PKK cinayeti

Bir süre önce ayrılıkçı Kürt örgütü PKK'den ayrılan bir şahıs, rakip örgütün siyasi toplantısında ensesinden tabancayla vurularak öldürüldü. Katilin, PKK içinde oluşturulduğu öne sürülen "İntihar Komando'ları Grubu"ndan olabileceği iddia ediliyor.

YAVUZ BAYDAR

STOCKHOLM — Yasa dışı Kürdistan İşçi Partisi PKK'dan ayrıldığı öne sürülen bir kişi, cumartesi gecesi Stockholm'de yapılan siyasi bir toplantı sırasında, ensesinden tabanca ile vurularak öldürüldü.

Cinayet, PKK'ya (Kürdistan İşçi Partisi) karşı olduğu bilinen [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Pentagon'un Yıldız Savaşları sorumlusu, olasılıkları Cumhuriyet'e anlattı:

Sovyet füzelerini Türkiye durduracak

Pentagon'da "Yıldız Savaşları" projesi çerçevesinde yapılan hazırlıklarda Türkiye'ye de yeni savunma sistemleri yerleştirilmesi tasarlanıyor.

Yıldız Savaşları Projesi Sorumlusu Dr. Yonas: Yaptığımız hazırlıklarda Sovyetler Birliği'ne yakın NATO ülkelerini de koruyacak düzenlemeler üzerinde çalışıyoruz. Proje, Avrupa ülkeleri ve Türkiye'nin savunmasını kolaylaştırabilir. 14. Sayfada

Koşunun içinden

Senede bir gün 'geleneksel' eğlence

KEREM ÇALIŞKAN

Sabaha karşı yağan lodos yağmurunun ardından parlak bir güneş... Mor bulutların rüzgarla kaçıştığı bir pazar sabahı... Sultanahmet Meydanı'na doğru eşofmanlı, formalı gençleri görünce o "şölen" duygusu sarıverdi insanı... Evet, daha üçüncü yıl olmasına rağmen, şimdiden "geleneksel" hale gelen, yalnızca İstanbul'da değil, belki tüm Türkiye'de sporun kışından böyesinden geçen herkesin yüreğine hafif bir ürperti veren maraton ve 10 bin metre koşusu...

Sultanahmet'te "gerilmiş" olanlarla birlikte dolmuş usulü halkın bir otobüse doluşuyoruz... Radyoda yerel eski bir türkü... Yollar boş... Boğaz Köprüsü en uzaktan tatil gününde bile görülmeyecek şekilde ıssız, yaşlı şoför keyifleniyor. **"Yahu, vallahi şu yoldan böyle bomboş geçmek için geldim bu işe..."**

Köprünün Beylerbeyi ayağı tam bir şenlik... Rengarenk, gençlerin ağırlıkta olduğu hareketli kalabalık. Her renk her türden eşofmanlar, üniformalar... Tekvando kulüplerinden, Kartal Halk Ekmek Fabrikası'na, Piyade Okulu'ndan, Kansas City Üniversitesi'ne kadar aklınıza gelen gelmeyen bin bir isim... Arada tek tük genç kızlar... Yer yer alkış tempoları... Arada Boğaz'da demirli "HMS Fife" İngiliz savaş ge-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Daha Çok Demokrasi İçin...

Her zaman vurguladığımız gibi, ülkenin bütünlüğü ve ulusun birliği açısından Türkiye "demokrasiye mahkûm"dur. Ulusal birliğin çokçesli demokratik bir içerik taşıması, ülke bütünlüğüne dönük tehditlere ve bölücü faaliyetlere karşı Türkiye'yi çok daha dirençli kılar. İç barış ve istikrarın yolu ülkede demokrasinin yaygınlaşıp derinleşmesinde yatar.

Demokrasi kadar Türkiye'nin dış politikası da ülkenin bütünlüğü ve ulusun birliği açısından büyük önem taşır. Kuzeyle güneyin, batı ile doğunun kesiştiği, yeryuvarlağının son derece duyarlı bir noktasında yer alan Türkiye, özellikle bu coğrafi konumundan dolayı dış politikasında birtakım hassas dengeleri gözetmek durumundadır. Batı ittifakının bir üyesi olarak üstlendiği ve hiçbir zaman

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Denetimden geçmedi

'At' filmi TV'de gösterilmiyor

Kültür Servisi — TRT'nin 21 Kasım 1985 günü TV'de Türk Sineması'nda [illegible] açıkladığı "At" filmi, denetimden geçmediği için yayından kaldırıl-

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Oluşum...

Siyasal olayların akışı, çoğu hesapları alt üst ediyor. Dipten gelen dalgalar, parti üst yapılarını yeniden biçimlendiriyor.

Bu bir sosyal oluşumdur, önüne geçilemez. Bu oluşumu engellemek, artık kolay değildir. Sosyal demokrat akım, bu-

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

Doğramacı: Kanun hazırlanırsa görüşümüz olumlu

Üniversitede 'mini af' için YÖK'ten yeşil ışık

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), dün bir toplantı yaparak, üniversitelerde son sınıflarda tek dersten iki yıl üst üste kaldığı için okulla ilişkileri kesilen öğrencilere "bir hak daha tanınmasının yararlı olduğu"na karar getirdi. YÖK, ara sınıflardan atılan öğrenciler için var olan [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Pentagon'un Yıldız Savaşları sorumlusu, olasılıkları Cumhuriyet'e anlattı.

Türkiye, Sovyet füzelerini durduracak

SEDAT ERGİN — *4 kasım*

WASHINGTON — ABD Başkanı Ronald Reagan tarafından ortaya atılan **"Stratejik Savunma Girişimi"** (Yıldız Savaşları) projesinin şimdilik **"kâğıt üzerinde"** olmakla birlikte, Türkiye içinde **"bazı sistemler"** öngördüğü ortaya çıktı.

ABD Savunma Bakanlığı bünyesinde kurulan **"Stratejik Savunma Girişimi"** dairesinin bilim sorumlusu Dr. **Gerald Yonas,** "Yıldız Savaşları" projesi çerçevesinde Sovyet füzelerini durdurmak üzere Türkiye'ye de bazı sistemlerin yerleştirilmesinin **"mümkün olduğunu"** açıkladı.

"SDI'nın direktörü General **James Abrahamson'**un bir numaralı yardımcısı durumundaki Dr. Yonas, **"Cumhuriyet"**e verdiği özel demeçte, Türkiye'ye bazı sistemlerin yerleştirilmesinin **"mümkün olduğunu"** açıklarken, **"Mümkün, ancak şimdilik her şey bir olasılıktan ibaret"** şeklinde konuştu.

Dr. Yonas yaptığı ayrıntılı açıklamalar sırasında **"SDI"** programı çerçevesinde Sovyetler Birliği'ne yakın durumdaki Avrupalı NATO müttefikleri ve bu arada Türkiye'nin savunması açısından da bazı tasarılar üzerinde çalıştıklarını bildirdi. Dr. Yonas, **"mesafe"** ve **"zaman"**ın kısalığına rağmen, Avrupa'daki NATO ülkelerini tehdit eden kısa menzilli Sovyet füzelerinin **"Yıldız Savaşları"**nın getireceği teknolojilerle etkin bir şekilde imha edilebileceğini belirtti. Dr. Yonas, bu konuda yapılabilecek savunma düzenlemeleri konusunu ABD'nin halen NATO müttefikleriyle görüştüğünü de bildirdi.

Dr. Yonas'ın açıklamalarına göre, Pentagon, **"SDI"** hazırlıkları çerçevesinde Avrupa'daki NATO ülkeleri ve Türkiye'nin savunması için uzaya yerleştirilecek **"algılayıcılar"**, karada konuşlandırılacak **"intercepter"**lar (füzesavarlar) ve düşük bir olasılıkla da uzaydan ateşlenecek silah sistemleri tasarlıyor.

"SDI" direktör yardımcısı, sorularımızı yanıtlarken, yaptığı bütün açıklamaların **"kavramsal"** düzeyde olduğunun bilinmesini istedi. Söylediği her şeyin şimdilik **"olasılığı"** aşmadığına dikkat çekti. Ancak yine de Dr. Yonas'ın açıklamaları, Pentagon içinde Türkiye'yi de yakından etkileyebilecek kâğıt üzerinde bazı hazırlıkların yürütüldüğünü ortaya koydu.

"SDI" programının iki numaralı yetkilisinin sorularımıza verdiği yanıtlar, Pentagon'daki **"eğilim"**in varlığını gözler önüne seriyor:

— "Yıldız Savaşları" projesi Türkiye'ye nasıl yansıyacaktır?

DR. YONAS — Başkan Reagan, 1983 martında yaptığı ve "Stratejik Savunma Girişimi"ni açıkladığı konuşmasında kısa, orta ve uzun olmak üzere her menzildeki füzelere karşı bir savunma programının amaçlandığını bildirmişti. **"SDI"** programı yalnızca ABD'nin güvenliğini esas alan bir program değildir. Bu programla Avrupa'daki müttefiklerimizin güvenliğini de sağlama bağlamak istiyoruz. Bu çerçevede, **"SDI"** programı ile çeşitli derecelerdeki farklı tehditlerin tümüne karşılık vermeyi tasarlıyoruz.

Bize dönük tehdit Sovyetler Birliği'nde konuşlandırılmış uzun menzilli kıtalararası balistik füzelerden, bir de denizaltılardan atılabilen daha yakın menzilli füzelerden kaynaklanmaktadır. Ancak Avrupa'daki müttefiklerimiz tarafından görülen tehdidi daha çok kısa menzilli füzeler yaratmaktadır.

— Türkiye, Sovyetler Birliği'ne sınırdaş olması bakımından Avrupa'daki NATO ülkeleri arasında bir savaş anında teorik olarak en kısa zamanda vurulabilecek olan ülke. Bu bakımdan özel bir durumu var. "Yıldız Savaşları" projesi Türkiye'nin bu özel durumuna nasıl karşılık verecek?

DR. YONAS — Değişik menzillere sahip birçok Sovyet füzesi var SS-20'ler, SS-21'ler, 22'ler ve 23'ler diyelim. Biz değişen menzillere göre bunların hepsini durdurabilecek bir savunma tasarlıyoruz. Yani en kısa menzilli füzeyi de durduracağız, ABD topraklarına kadar ulaşan kıtalararası füzeleri de. Kısa menzilli füzelere karşı savunmanın karada konuşlandırılmış füzesavarlarla olacağı anlaşılıyor. Bu savunma düzenlenmesinde havaya yerleştirilmiş **"algılayıcı"**lardan (sensor) da yararlanılacak.

Atmosfer dışına çıkıyorlar. Atmosfer dışında uzun bir süre kaldıklarından uzun menzilli füzelere uzayda yerleştirilmiş sistemlerle saldırılabilir. SS-20'ler de uzun bir süre atmosfer dışında yol alıyorlar. Keza, SS-22 ve SS-23'ler de atmosfer dışında katettiği uzaklık en kısa olanlar ise SS-23'ler.

Demek ki, SS-20'ler, SS-23'ler ve 22'ler karşısında uzay önemli bir rol oynayabilir. Kısa menzilli SS-21'ler ve kısmen 23'ler bakımından ise uzaydan çok karada konuşlandırılmış füzesavarlar rol oynayabilir.

— ABD açısından bakıldığında Sovyetler Birliği'nden ateşlenen bir füzeyi, gerek saptamak gerek imha etmek bakımından, yarım saat kadar bir süre var. Ancak Avrupa ve özellikle Türkiye söz konusu olduğunda, bu süre çok kısalıyor. Sovyet füzeleri, 100-200 kilometre uzaklıktaki hedefleri vurmak için havalanıyorlar. Sizin bu füzeleri durdurabilmek için sahip olduğunuz "zaman lüksü"ne Avrupalılar ve Türkiye sahip değil. Hal böyle olunca "SDI" bu füzeleri durdurmak bakımından ne kadar etkin olabilir ki?

DR. YONAS — Şimdi menzili 100 km. ile 1000 km. arasında değişen füzeleri ele alalım. Atmosfere yerleştirilecek **"algılayıcı"**lar bu füzelerin ateşlendiğini ve nereye doğru yol almakta olduklarını tespit edip, haber verecekler. Bu bilgiler ulaştığında karaya yerleştirilmiş füzesavarlar bunları ya atmosferin içinde ya da sonraki **"termal aşamasında"** durdurabilecekler. SS-23'ler, SS-22'ler ve SS-20'ler bu şekilde durdurabilir. Burada önemli olan nokta şu: **"SDI"** şu yeni unsuru getiriyor: **"Algılayıcı"**lar füzelerin izlediği yolu bildiriyorlar ve füzesavarların işlevlerini kolaylıkla yerine getirmesini sağlıyorlar.

Bu tür **"uzayda yerleştirilmiş algılayıcılar"** olmadığı takdirde, bunu gerçekleştirebilmek için zamanınız çok kısa oluyor. Biz, "SDI" teknolojilerinde fü-

zelerin ateşleme aşamalarına özel bir ağırlık veriyoruz. Zaman yine de çok az, ama füzeler ateşlendikleri an hemen saptanacaklar ve nereye gittikleri de öğrenilecek. Eğer bu işi halledeceksek, bunun çok kısa süreler içinde yapılması gerekiyor. Ve eğer çok kısa süre içinde halledebilirsek, kısa menzilli füzelere karşı yapılacak savunmanın avantajları da oluyor.

— Nedir bu avantajlar?

DR. YONAS — Orta menzilli balistik füzelerin durumunu inceleyelim: Ne zaman ateşlendiklerini bilirseniz, izledikleri yolu da büyük bir doğruluk payıyla kestirebiliyorsunuz. Bu aşamada bunların yolunu kesmek mümkün. Ateşleyici füzelerin gövdeleri daha küçük. Kendilerine çizilen rotanın dışına sapamıyorlar. Her şeyi vuran füzesavarlarla bunları rahatlıkla durdurabilirsiniz. Bir avantaj daha var. Uzun menzilli sistemlerde, sahte başlıklar da bırakılıyor sizi şaşırtmak için. Yüzlerce başlık var diyelim, ancak hangisi sahici hangisi sahte bilmiyorsunuz. Orta menzilli ve kısa menzilli sistemlerde bu tür şaşırtmacaların yapılmaması da bir başka avantaj. Bir kere getireceğimiz karada konuşlandırılmış savunma sistemi her şeyi imha ediyor, her şeyi öldürüyor. İmha edilen de yalnızca nükleer başlıklar...

— Ancak yine de zaman çok kısa. Bu kadar kısa zaman içinde bu iş nasıl başarılacak?

DR. YONAS — Zaman kısa, ancak bütün savunma düzeni, füzeleri ilk aşamada ateşlendikten hemen sonra imha etmek üzere bina ediliyor. Zaman kısa, ancak misyon daha basit...

— "SDI" çerçevesinde, kısa menzilli füzelere karşı geliştirmek istediğiniz sistemler hakkında bilgi verir misiniz?

DR. YONAS — Uzaya yerleştirilecek "algılayıcılar", Sovyet füzelerini atmosferde karşılayacak füzeler ve son aşamada bunları yeniden atmosfere karşılayacak füzeler ve son aşamada bunları yeniden atmosfere girerken bunları imha edecek füzeler...

— Bu sistemlerin hepsi daha geliştirilmeyi bekliyor...

DR. YONAS — "**Uzaydan algılayıcılar**"ın geliştirilmesi gerekiyor, enformasyon akışını sağlayacak bilgisayar sistemlerinin geliştirilmesi gerekiyor... Karada konuşlandırılacak yüksek yetenekli "**intercepter**"lar da keza geliştirilecek olan sistemler... Bunlara ek olarak, Sovyet füzelerini uzaydan vuracak silahlar da olabilir. Yapılan araştırmalarda uzaydan kullanılacak silahlar karaya yerleştirilecek olan füzesavarlara kıyasla bu aşamada biraz daha geride duruyor.

— "SDI"de komuta-kontrolün rolü nedir?

DR. YONAS — Çok önemli... Çünkü, çok kısa süre içinde veri toplamanız, bu verileri değerlendirmeniz ve karar almanız gerekiyor.

— Türkiye'nin durumunu ele alalım; Komuta-kontrol hayati dediniz. Bu savunma düzenlemesi içinde komuta-kontrol sistemi nasıl işleyecek?

DR. YONAS — Füze ateşlendi, uzaydaki "algılayıcılar" kırmızı alevi tespit ettiler... Bu veri bilgisayara giriyor, bilgisayar füzenin nereye doğru gittiğini söylüyor...

— Bilgisayarlar nerede?

DR. YONAS — Büyük bir olasılıkla uzayda. Karada da bilgisayarlar olacak. Ancak veri-işlem sürecinin büyük bir bölümü uzayda gerçekleşecek...

— Bu durumda Türkiye de dahil olmak üzere Avrupa'da yukarı ile bağlantıyı sağlayacak komuta-kontrol birimlerinin yerleştirilmesi gerekmiyor mu?

DR. YONAS — Kanımca evet. Ancak muhakkak karada olması şart değil. Uçakta da olabilir. (Yanıtın bundan sonraki bölümünde önündeki bir kroki üzerinde eliyle açıklıyor.) Örneğin, şu bölgede uçuyoruz. Uçağımız füzeleri yukarıdan görebiliyor. Şurası Sovyetler Birliği, şurası da Türkiye diyelim. Karada yerleştirilmiş radarlarınız var, uçaklarınız var ve uzayda yerleştirilmiş "algılayıcılar"ınız var. İşte bütün bu sistemler arasında bir iletişim ağı kurulması gerekiyor kuşkusuz...

— Sözünü ettiğiniz düzenleme "NATO bölgesel savaş idaresi" diye mi adlandırılıyor?

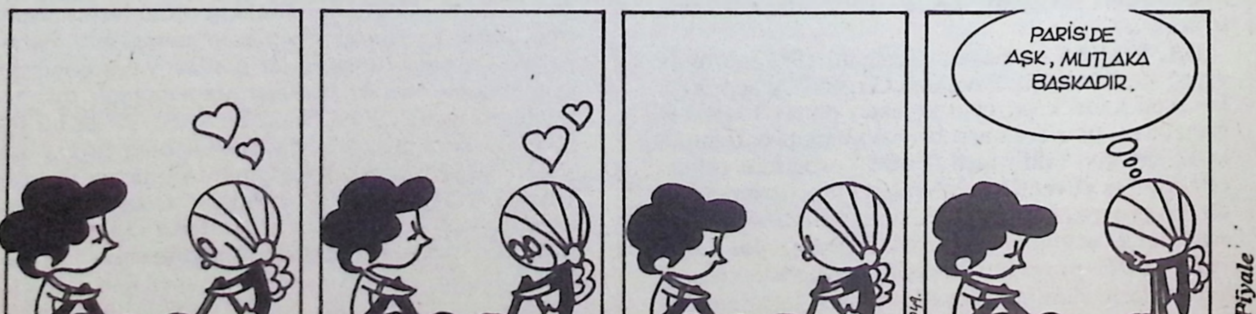
DR. YONAS — Hepsi şimdilik kavramsal aşamada... Bu arada şunu da söyleyeyim: Kısa menzilli füzelere karşı savunma söz konusu olduğunda, bu tür füzelerin yerleştirmesi'ni yasaklayan bir anlaşma da yok. Konuşlandırma pekala önceden başlayabilir...

— "Yakınlık" önem taşıdığına göre, "SDI" programı içinde önceden Türkiye'ye "intercepters" sistemlerinin yerleştirilmesi gerekli olabilir mi?

DR. YONAS — Mümkündür. Ancak bunlar hep birer olasılık şimdilik.

— Tablo ne zaman netleşecek?

DR. YONAS — Önümüzdeki yıllarda... İlk aşamada NATO'nun savunmasını sağlamak üzere öncelikle bu tür bir savunma sisteminin mimarisinin anlaşılması gerekli. Bu nedenle halen müttefiklerimizle tehdidin niteliği, ne kadar etkin bir savunma istendiği, neyin savunulmak istendiği konularını görüşüyoruz, net bir şekilde tabloyu ortaya koyabilmek için. Bunun mimarisi açık bir şekilde ortaya konduktan sonradır ki, bu unsurları geliştirmeye başlayabiliriz, yani füzesavarlar uzaya yerleştirilecek "**algılayıcıları**" ve "**savaş idaresi**"ni... "**Savaş idaresi**" bu sorunun en başında geliyor...

Daha Çok Demokrasi İçin...

HASAN CEMAL — *4 kasım*

Her zaman vurguladığımız gibi, ülkenin bütünlüğü ve ulusun birliği açısından Türkiye *"demokrasiye mahkûm"*dur. Ulusal birliğin çoksesli demokratik bir içerik taşıması, ülke bütünlüğüne dönük tehditlere ve bölücü faaliyetlere karşı Türkiye'yi çok daha dirençli kılar. İç barış ve istikrarın yolu ülkede demokrasinin yaygınlaşıp derinleşmesinde yatar.

Demokrasi kadar Türkiye'nin dış politikası da ülkenin bütünlüğü ve ulusun birliği açısından büyük önem taşır. Kuzeyle güneyin, batı ile doğunun kesiştiği, yeryuvarlağının son derece duyarlı bir noktasında yer alan Türkiye, özellikle bu coğrafi konumundan dolayı dış politikasında birtakım hassas dengeleri gözetmek durumundadır. Batı ittifakının bir üyesi olarak üstlendiği ve hiçbir zaman yerine getirmekten kaçınmadığı yükümlülükleri vardır. Ama aynı zamanda bu durum, kendisini coğrafi konumundan kaynaklanan söz konusu dengeleri korumaktan alıkoyamaz. Türkiye'nin ulusal çıkarları ile güvenliği bu konuda sapmalara engel sayılmalıdır.

Bu yüzden ülkemizde demokrasiye sahip çıkmak, dengeli ve çok boyutlu dış politikayı savunmak, sadece daha güzeli aramak anlamında ve kimilerince *"fantazi"* diye nitelenebilecek bir yaklaşım değil, gerçekçiliğin ta kendisidir. Ülkenin bütünlüğü ile ulusun birliğinden yana olan herkesin, Türkiye'de çok partili Batı demokrasisi ile dış politikanın taşıdığı önemin bilincine varması gerekir.

☆

Demokrasi bir süreçtir. Bu sürecin işleyişi genellikle acılıdır, sancılarla doludur. Birtakım dengelerin toplumda kurulabilmesi, demokrasinin kurumlaşabilmesi büyük mücadeleleri gerektirir. Batı toplumlarının tarihini şöyle bir göz önüne getirmek, demokrasinin bedelinin hiç de öyle küçük olmadığını anımsatmaya yeter de artar bile...

Ülkemizde de demokrasi süreci, zaman zaman kesintiye uğramasına, zikzaklar çizmesine karşın, bütün acı ve sıkıntılarıyla işleyişini sürdürmektedir, sürdürecektir. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın; çünkü özellikle son kırk yılda Türkiye'de demokrasi alanında küçümsenemeyecek bir bilgi ve tecrübe birikimi oluşmuştur. Bu birikim, bugün bulunduğumuz noktadaki karamsarlığımızı giderek iyimserliğe dönüştürecek tohumları içermektedir.

Demokrasinin bir gece ansızın gökten zembille inmeyeceğinin bilincindeyiz. Bir süreç işi olduğunu, mücadeleyi gerektirdiğini biliyoruz. Tersini düşünmek, düş kurmakla eşanlam taşır. Ama demokrasi için mücadele ederken, hoşgörü, diyalog ve uzlaşma gibi kavramları hiçbir zaman unutmayalım. Öncelikleri sonralıkları, özlemlerle gerçekleri karıştırmayalım.

Demokrasi fikrinin karşılıklı görüşlere tahammülden, birbirini anlamaya çalışmaktan geçtiğini ve uzlaşmalara dayandığını göz önünde tutalım.

Bu çerçevede SODEP ile HP'nin birleşmesi ve SHP'nin doğuşu yolunda atılan adımlar, gerçekten güzel bir örnek oluşturmuştur; demokrasi adına desteklenmesi gereken bir gelişmedir bu.

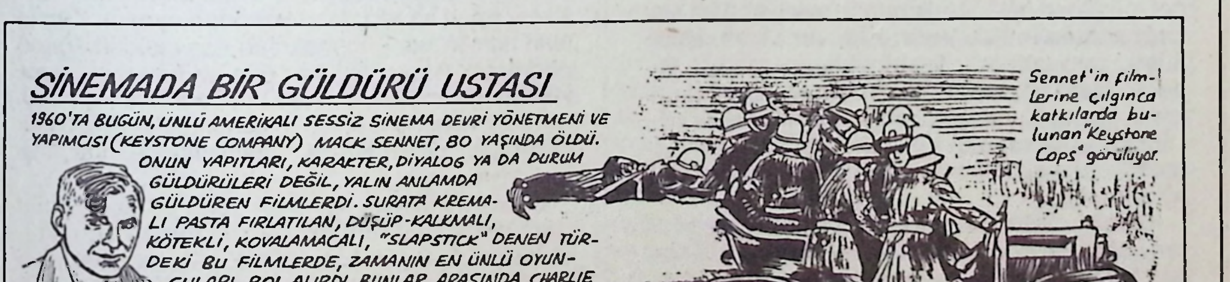
★

Ülkemizde siyasal mücadele sürüp gidecektir kuşkusuz. Ancak yaşamsal önem taşıyan bir nokta vardı: Sivil siyaset kadroları arasında diyalog ve hoşgörü alışkanlığının yer edebilmesi... Ne yazık ki toplum olarak da böyle bir gelenekten yoksunuz büyük ölçüde.

Değişik eğilimlerdeki sivil siyaset kadroları kendi aralarındaki duvarları yıkamadıkları sürece, demokrasinin içeriğinde, hiç olmazsa asgari müştereklerinde bir araya gelemedikçe, demokrasi tatlı bir düş olarak kalmaya ne yazık ki devam edecektir.

Ülkemizde kör topal da olsa demokratik bir açılımın heyecanla yaşanmaya başladığı bir zaman aralığına bu konular üzerinde serinkanlı bir biçimde kafa yorulmasından yanayız.

Türkiye'nin demokrasi ve dış politika ile yüklü bugünkü gündemi bizi işte bu düşüncelere sürükledi...

"Düşünebiliyor musun Böyle Türkiye'yi?"

YALÇIN DOĞAN — *4 kasım*

"Acemiliğime aldırmadan beni aranıza kabul ettiniz, başkan olarak benimsediniz ve particiliği, siyaseti öğretmeye çalıştınız. (...) Yalnız herhalde particiliği iyice öğrenemedim ki, birleşme için partiyi kapatmaya götüren bir yol seçtim. Ama bu kimsenin kabahati değil, öğrenmek için yeteri kadar zaman olmadı."

Erdal İnönü'nün zarafeti ve ince zekâsının ürünü olan bu sözler SODEP'in dün **"kendi kendini feshetme ve SHP'ye katılma kongresinde"** mikrofondan çınlarken, kurultay delegelerinin büyük çoğunluğu göz yaşlarını tutamadı. Önce çılgın bir alkış koptu, ardından gözler nemlendi, hatta hıçkıra hıçkıra ağlayan hanım delegeler, çekilen fotoğraflara rağmen, duygularını gizlemediler. Derken salondan taşan tempo tüm Türkiye'de yankıladı: **"İnönü Cumhurbaşkanı, Gürkan Başbakan... İnönü Cumhurbaşkanı, Gürkan Başbakan."** Kongreyi izlerken yan yana oturduğumuz **Uğur Mumcu** eğildi ve **"Düşünebiliyor musun böyle bir Türkiye'yi?"** dedi. Evet, insan **"böyle bir Türkiye'yi"** düşünmek istiyor. **"Böyle bir Türkiye'yi"** yaşamak istiyor.

Aslında, **"böyle bir Türkiye"**'ye giden yolun başındayız. Anadolu'dan gelen tüm sesler, tepkiler, haberler, izlenimler sosyal demokratların iktidar kapısını araladıklarını gösteriyor. Hele de arka arkaya yayımlanan kamuoyu araştırmaları sosyal demokratların önemli güç kazandıklarını ortaya koyuyor. Üç gün önce **Yeni Asır** Gazetesi'nde, dün de **Milliyet** Gazetesi'nde yayımlanan kamuoyu araştırmalarına göre, ANAP her geçen gün oy kaybına uğruyor. Buna karşılık **"birleşik sol"** sürekli oy kazanıyor. 6 Kasım seçimlerinde oyların yüzde 45'ini alan ANAP, bugün ancak yüzde 30 dolayında oy alabilecek duruma düşmüş, SODEP ile HP'nin ortak oyları ise, yurt çapında düzenlenen ankete göre yüzde 39'u aşıyor. Açıkçası, bugün seçim olsa, sol, iktidar koltuğuna oturmuş olacak. İki yıl içinde yüzde 15 oy kaybeden Özal iktidarı, sadece son iki ayda yüzde 5.6 oranında oy yitirmiş durumda. Başbakan Özal'ın kendisi ve bakanları ve de genel müdürleri hâlâ **"Halk zammı seviyor. Zam olacağı zaman müjde verir, zam var derim. Millet alıştı, zam istiyor"** diyebiliyorlar mı acaba!.. Sadece **"zam yapmayı"** içeren bir ekonomik politikanın iflasını bundan daha iyi ne kanıtlayabilir ki?.. **"İnsan unsurundan yoksun"** bir politikanın varacağı noktanın bir başka yer olması her halde düşünülemezdi.

Kaldı ki, **"birleşik solu"** iktidar koltuğuna götüren yolda sadece izlenen ekonomik politikalar değil, **"demokrasi anlayışının"**'da önemli bir rol oynadığını kabul etmek gerek. Örneğin, geçen hafta içinde yapılan Milli Güvenlik Kurulu toplantısında birkaç ilin yanında, İstanbul'dan da sıkıyönetimin kaldırılması görüşü benimsendi. İstanbul'dan sıkıyönetimin kaldırılması **"demokrasiye açılan yolda"** çok önemli bir olaydır. Ne var ki, sağladığımız bilgilere göre, İstanbul'dan sıkıyönetimin kaldırılmasını **"hükümet pek istemedi."** Bu yöndeki istek, daha çok askerlerden geldi. Hükümetin **"İstanbul'da sıkıyönetimin bir süre daha uzatılması"** yönündeki görüşleri geri döndü. İstanbul'dan sıkıyönetimin kaldırılması bir anlamda **"Özal hükümetine rağmen"** gerçekleşiyor. Yeni anayasaya göre, sıkıyönetim ile olağanüstü halin arasında pek büyük farklar yok. Bununla birlikte, **"adım adım demokratik kurumlara dönüşün"** bir göstergesi olması açısından, İstanbul'dan sıkıyönetimin kaldırılması çok önemli bir kilometre taşıdır.

İşte, halk bir de bu nedenle birleşik sola güvenmeye başladı. Halk zam istemiyor, ama daha çok demokrasi istiyor. Zam ve demokrasi kavramlarını uzun uzun düşünen geniş halk yığınları, işte bu nedenle ağırlıklarını sosyal demokratlardan yana duyurmaya başlıyorlar.

SODEP'in dün kendini feshettiği ve SHP'ye katıldığı kurultayında gözlenen inanç ve coşku, kaynağını, özetlenen gerçeklerden alıyor. Toplumdaki bu değişimi sanırız Ankara'daki yabancı ülkelerin temsilcileri de hissetmiş olmalılar ki, dünkü kurultaya onlar da ilgi gösterdiler. Bize en anlamlı gelen **"yabancı konuklar"** arasında Amerikalı, Fransız ve Yunan büyükelçiliklerinin temsilcileri oldu.

Yaptığı konuşmayla dün salonlardakilerin büyük çoğunluğunu ağlatan Erdal İnönü, bugünden başlayarak **"sade bir SHP üyesi."** 1986 yılının mayıs ya da eylül ayında yapılacak ilk SHP Genel Kongresi'ne dek **Aydın Güven Gürkan** SHP'nin genel başkanı. O kongreden sonra ne olacağı bilinmiyor. Hatta, İnönü ile Gürkan arasında bile henüz konuşulmuş değil. Ancak Gürkan'ın dünkü jesti de kimsenin gözünden kaçmadı. İnönü'den sonra kürsüye tempo tutularak gelen Gürkan, **"İnönü bugünden itibaren sade bir sosyal demokrat üyedir, ancak şunu bilmenizi isterim ki, kendileri benim bütün ısrarlarıma rağmen, SHP'nin genel başkanlığını kabul etmediler, ama SHP'nin gerçek kurucu genel başkanı Erdal İnönü'dür"** deyince, salon bir kez daha yerinden oynadı. Kürsülerin hemen her gün insanları nasıl küçülttüğünü görüyoruz. Bunun için her gün bir fırsat var. Ama kürsülerde insanların nasıl büyüdüklerini görmek için dün İnönü ile Gürkan'ın konuşmalarını izlemek gerekliydi. Özverileriyle, içtenlikleriyle, karşılıklı jestleriyle...

Dünkü kurultayın ilginç bir yönü de, İnönü'nün **"SODEP yönetimini tek başına temsil etmesiydi."** Çünkü bir gün önce SODEP Merkez Karar ve Yönetim Kurulu toptan istifa etmiş ve SHP'ye girmişti. SODEP yönetiminden dün bir tek İnönü kalmıştı yönetici olarak. O da **"partinin feshi için"** kendi delegelerine bu yoldaki öneriyi götürme görevini üstlendi.

Birleşme gerçekleşti. HP önceki gün SHP oldu.

SODEP dün SHP'ye katıldı. Şimdi herkesin merak ettiği iki soru var. Birleşmeden sonra Gürkan SHP'nin genel başkanı olarak yeniden Ecevit'in kapısını çalacak mı? Dün bu soruyu bir ara kendisine yönelttik. **"Biz daha önce görevimizi yerine getirdik, biz her zaman birleşmeden yanayız, ancak şimdi bu yönde bir istekleri varsa, bunu belirtmek sırası herhalde DSP'dedir. Kaldı ki, böyle bir işaret gördüğümüz anda biz yine gidip bu yöndeki önerilerimizi tekrarlarız"** karşılığını aldım.

Yanıt bekleyen ikinci soru daha çok SHP'nin kendi iç dinamiğine ilişkin. Büyük bir olasılıkla SHP'nin MKYK yarın ilk toplantısını yapacak. Bu toplantıda görev bölümüne gidilecek. Kongrenin dünkü havasına bakılırsa, SHP yönetiminde dinamik bir ekibin iş başına gelmesi için yoğun çaba harcanıyor. Kulislerde bu doğrultuda hazırlıklar dün çoktan başlamıştı.

"Düşünebiliyor musun böyle bir Türkiye'yi?" Evet, **"böyle bir Türkiye'yi"** sadece düşünmek değil, yaşamak için dinamik kadrolaşmaya gerek duyulduğunu kimse kimseden saklamıyor artık. Bugün yüzde 39'a ulaşan **"birleşik solun"** oyları ancak ve ancak dinamik bir kadrolaşmayla yüzde 45'lere doğru tırmanabilir.

Örgütün gösterdiği özveriden sonra, sıra şimdi yöneticilerin göstermeleri gereken özveride...

Özal'dan SHP'ye kahkaha

5 kasım

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan **Turgut Özal**, dün sabah partisinin Merkez Karar ve Yönetim Kurulu topllantısına girerken gazetecilerin, **"SHP'nin ortaya çıkması ile iktidarın alternatifinin oluştuğu söylenebilir mi?"** sorusuna, **"Hah, hah, ha"** diyerek kahkaha ile yanıt verdi. Sorunun yinelenmesi üzerine Özal, kahkahasının yanıt anlamına geldiğini belirtir şekilde, **"İşte aldınız cevabı"** dedi. HP-SODEP birleşmesi ile **"siyasi atmosferdeki canlanma"** konusunun ele alındığı ve dört saat süren toplantıdan sonra Özal, birleşmenin memlekete hayırlı ve uğurlu olması dileğinde bulundu, SHP'nin erken seçim istemediğini kaydederek, **"İstersek erken seçim yaparız. Bizim elimizde"** dedi.

HP-SODEP birleşmesinden memnun olduklarını, bunun çalışma azimlerini arttıracağını söyleyen Özal, birleşmeden 2.5-3 ay sonra yapılacak kamuoyu yoklamalarının daha doğru sonuçlar vereceğini ifade etti. **Süleyman Demirel** ve **Necmettin Erbakan**'ın çıkacakları yurt gezilerinin kendilerini rahatsız etmediğini de belirten Özal, anayasanın 84. maddesine ilişkin olarak milletvekilleri arasında araştırma yapacaklarını söyledi.

Özal, toplantıdan sonra basın mensuplarına yaptığı açıklamada, 25 Mart yerel seçimlerinden sonra 53 yerde yapılan yerel seçimlerde ANAP'ın oylarının arttığının ortaya çıktığını, ancak bu sonuçların genel seçimler için ölçü olamayacağını söyledi. Siyasi atmosferde bir canlanma görüldüğünü belirten Özal, bu canlanmanın yararlı olduğunu düşündüklerini kaydetti.

Özal, soruları yanıtlarken Süleyman Demirel iie Necmettin Erbakan'ın yurt gezilerinin anımsatılması üzerine, **"Bizi hiç rahatsız etmiyor. Rahatsızlık kelimesini de başkalarının faraziyelerine dayanarak söylüyorum"** biçiminde konuştu. SHP'nin resmen kurulması konusunun üzerinde toplantıda çok fazla durmadıklarını ifade eden Özal, SODEP-HP birleşmesinin memlekete hayırlı uğurlu olması dileğinde bulundu.

Bir soru üzerine Özal, anayasanın milletvekili transferlerine ilişkin 84. maddesinin değiştirilmesi konusunda önce milletvekilleri arasında bir araştırma yapacaklarını, araştırmadan sonra olumlu sonuç ortaya çıkarsa, milletvekillerinden imza toplayarak, maddeyi değiştirmeyi deneyeceklerini dile getirdi.

"Kamuoyu yoklamalarında SHP'nin birinci parti olarak gözükmesini ve ANAP'ın oy kaybını nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna Özal, özetle şu yanıtı verdi:

"Bu meseleyi bir atletler manzumesi olarak düşünürsek, atletler yarışa girince birisi çok kuvvetli diğerleri çok zayıfsa öndeki atletin performası düşer. Bu bakımdan bu iki parti birleşerek kendilerini güçlendiriyorsa, biz bundan sadece memnun oluruz. Bu bizim çalışma ve kendi hatalarımızı daha çabuk görme azmimizi kuvvetlendirir. Kim daha iyi yapıyorsa, millet onu seçer.

Kamuoyu yoklamalarında bazı basın organları biraz acele ediyorlar. Bu gibi yoklamalarda resmen birleşmenin üzerinden iki buçuk üç ay geçtikten sonra araştırma yapılırsa, daha doğru neticeler alınır. Sonra kamuoyu yoklamalarında ayrı ayrı oyların toplanmaması icab eder. Çünkü hadisenin ne olduğu teşkilatlar yerine oturduğu zaman ortaya çıkar, elma ile armut bazen toplanmaz.

Ayrıca, kamuoyu yoklamaları normal olarak seçim zamanı hariç iktidar partisinin çok lehinde değildir. Seçim zamanında şartlar değişir, çünkü normal zamanda memnuniyetsiz olanlar konuşurken memnun olanlar bunu ifade etmezler. Ama biz kamuoyu yoklamalarının hepsine dikkat ederiz."

Bir soru üzerine Özal, ara seçimlerin 1986 haziranından 1987 kasımına kadar bir tarihte yapılabileceğini, ancak henüz bir karar vermediklerini söyledi. Özal, **"1987'de erken genel seçim olabilir mi?"** sorusuna, **"O da belli olmaz. Olabilir, olmayabilir, hiçbir şey söyleyemem"** karşılığını verdi. **Erdal İnönü**'nün ANAP'ın oy kaybını durdurmak için erken seçim yapabileceği yolundaki sözlerinin anımsatılması üzerine Özal, **"Hem kuvvetlendik diyorlar, hem erken seçime karşılar. Aslında onlar erken seçim istemiyorlar. Demek ki güç kaybettiğimiz doğru değil"** dedi.

Erken seçim isteyip istemedikleri yolundaki bir soruyu Özal, **"Biz beş sene için yetki aldık. Ama istersek erken seçim yaparız. O da bizim elimizde. Yani Meclise teklif ederiz, karar alınır"** diye yanıtladı.

Bir "kira" öyküsü...

AHMET TAN — *5 kasım*

FRAK ve smokin, bu yılki Cumhuriyet Bayramı törenlerini çok renklendirdi.

Cumhurbaşkanı **Evren,** Başbakan **Özal** ve ana muhalefet lideri **Gürkan** gibi frank giyenler dışında, milletvekilleri de "smokin" giydiler. Ancak sayın milletvekillerinin çoğunun smokinleri kiralıktı.

Frak ve smokin de otomobil gibi "günlük" kiralanıyor. İleride smokin-frak modası partilerin il ilçe başkanları ile muhtarlar arasında yaygınlaşırsa "saatlik" de kiralanabilecek. Ancak maalesef şimdilik bu kesim tören kıyafetlerinde "devrim" yapmak istemiyor.

Her ne ise...

ANAP Sıvas Milletvekili **Ahmet Soğancıoğlu** da bu yılki "smokin kiracıları"ndan. Soğancıoğlu, devlet büyükleri gibi törenlere simsiyah, saten yakalı ipek gömlek ve popyonlu giysi ile katılmıştı. Smokinin işi iki saatte bitmişti. Ancak yirmi dört saatlik para ödediği smokinini iki saat sonra iade etmek ne cep ne akıl kârı idi. Ayrıca ömründe ilk kez böyle bir 'şey'in içine giriyordu.

Gerçi, partisi bir süre önceki Meclis başkanvekilliği seçimlerinde kendisine oy verseydi, frak "iş kıyafeti" olacaktı (Bilindiği gibi Meclis fraklı yönetiliyor.) Ama vermemişlerdi.

O da arkadaşlarına nispet yapmak için değilse de Mecliste şöyle bir dolaşmak için smokinini "o gece hiç üzerinden çıkarmadan" ertesi sabah Meclise geldi.

Soğancıoğlu gazetecilere "hiç çıkarmadan" derken, kiralık smokini "pijama niyeti" ile kullandığını mı söylemek istiyordu? Burası muğlaktı.

Ama smokine "pijama muamelesi yapmak", ANAP'ın çok eğilimli bir araya getirme veya "Doğu-Batı sentezi" felsefesine de hiç de ters değildi.

Soğancıoğlu bu arada bir başka fırsatı da değerlendirdi.

Renkli olarak hazırlanan yeni TBMM Milletvekilleri Albümü'ne de smokini ile poz verip resim çektirdi.

Soğancıoğlu artık rahattı.

Bir taraftan Cumhuriyet Bayramı'nın ruhuna hizmet sunmuşken öte yandan da partisinin program ve felsefesine uygun biçimde 'kiralık smokin'den "maksimum faydayı" elde etmişti.

Renkli albümdeki smokinli resim de yanına kâr kalmıştı. En çok buna seviniyordu. Ancak unuttuğu bir şey vardı.

Renkli TBMM Albümü'nde herkesin resmi renkli, bir tek onun resmi siyah-beyaz olacaktı.

Çünkü smokinle çekilen resimler, smokin popyonları pembe puanlı değilse maalesef siyah beyaz çıkıyorlar.

"Sivil Demirel"

"SİVİL" Süleyman Demirel, "sivil toplum" mücadelesine bıraktığı yerden, ancak bu kez yalnız ve cesur olarak devam ediyor.

Güniz Sokak'taki evi, genelkurmay karargâhı gibi. Ama hiçbir kurmayı, hiçbir askeri yok. Hepsi "terhis" edilmiş veya başka komutanın emrinde.

Önümüzdeki günlerde "ordu toplamak" için değilse de, "sıla hasreti" gidermek için Anadolu'ya sefere çıkacak.

Bu arada, hiçbir gazeteciyi geri çevirmeden harıl harıl demeç veriyor, mülakât yaptırıyor.

Arada savunduğu görüşlere "destek aramıyor" değil.

Ancak Demirel'in aradığı bu destek, insan desteği değil, "kitabi" destek. Örneğin, görüşlerini açıklarken, yabancı kitaplardan da alıntılar yapıyor. Bunu o kitaplardan fotokopi çıkartarak yapıyor.

Cumhuriyet için de bir görüş açıklarken, iki fotokopi de verdi. Birisinin başlığı "Başkan Kennedy" ötekinin "Truman Doktrini ve Marshall Planı". Bu önceliklere bakıp, sivil Demirel'in hâlâ Amerikan yardımından medet umduğu düşünülebilir.

Ama bu haksızlık olur...

Demirel'in amacı, "sonuçta ANAP'ın iktidar ağacını kesmek..."

Amerikan kaynağına başvurmakla bir Batılı düşünürün tavsiyesini yerine getiriyor:

"Ormanı kesecek baltanın sapı yine ormandan alınır..."

Dinçerler artık "koku"suz

ESKİ Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı, şimdiki Devlet Bakanlarından **Vehbi Dinçerler,** Başbakan **Turgut Özal**'ın İzmit ve İstanbul'da yaptığı gezi ve denetlemeler sırasında sürekli gazetecilere gülerek selam verdi, yakınlık gösterdi. Dinçerler, "Ben gazetecileri tek tek çok severim" derken bile, gazeteciler hâlâ çekingendi. Sempatisiyle yanına yaklaşan gazetecilerle şöyle söyleşti:

— Yanınıza yaklaşmaya korkuyoruz artık.

DİNÇERLER — Neden, yoksa ben fena bir koku mu yayıyorum?

— Estağfurullah efendim. Duyduğumuz kadarıyla artık gazetecilerden kaçıyormuşsunuz.

DİNÇERLER — Ne münasebet. Ben onları tek tek çok seviyorum. Hepsiyle aram çok iyidir.

— Biz duyduğumuzu söylüyoruz.

DİNÇERLER — Siz gazetelerin yazdıklarına inanmayın. Onlar bildiklerini yazıyorlar, ben bildiğimi söylüyorum.

— Neye inanalım?

DİNÇERLER — Yine gazetelerin yazdığı doğru haberlere inanın. Size söyleyeyim. Cumhuriyet olaylara doğru ve objektif bakıyor. Allah için doğruyu söylemek gerekli. (Öteki gazete muhabirlerine bakarak.) Sizler gücenmeyin. (Yine Cumhuriyet muhabirine dönerek.) Sizin gazetenizin yeri, olanların en üstünde.

PARLAMENTONUN BOYUTLARI
Rahmi Kumaş
600 Lira, Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu-İstanbul

Cumhuriyet

62. Yıl; Sayı: 21981 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 6 Kasım 1985 Çarşamba

SÖYLEV
(Belgeler)
Gazi Mustafa Kemal Atatürk
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu-İstanbul

Özal, ekimde 7.4'lük fiyat artışı için 'Biraz fazla yüksek' dedi

Enflasyon şoku

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

'Üvey evlatlar' zam kapısında!

ANKARA — Özal hükümetinin hiç sevmediği kamu iktisadi kuruluşlarında (KİT'lerde) son iki yıl içinde ilgi çekici değişiklikler birbirini izliyor.

KİT'ler Özal hükümetince "üvey evlat" muamelesiyle karşı karşıya bırakılırken, 1986 ekonomik programına göre, siyasal iktidarın "kadrolaşmasında ve adam yerleştirmesinde" en çok kullandığı birimlerin başında yine bu "sevilmeyen" KİT'ler geliyor. 1984 yılında toplam 568
(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

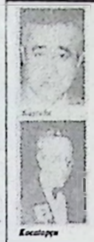

Kayıp yıl

OSMAN ULAGAY

Enflasyon cephesinde kısa süren "aldatıcı iyimserlik" ayları bitmiş, sonbaharla birlikte bu cephedeki başarısızlık bir kez daha sırıtmaya başlamıştır. Bu yılın nisan ayından sonra tarımsal ürünlerin fiyatlarındaki düşmeyle mevsimlik fiyat durgunluğundan kaynaklanan fiyat gerilemelerini "Enflasyon kontrole alındı" diye yorumlayarak alkışlayanların şimdi 1985 yılını da enflasyon açısından "kaybedilmiş yıl" olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Yıllık enflasyonun bir kez daha yüzde 45'lere tırmandığı bir ortamda sorumlu-
(Arkası Sa. 8. Sü. 3'te)

Ne dediler?

Kocatopçu

Kuşçulu: Para musluğu gevşedi mi?

Kocatopçu: Beklenmeyen sonuç

Prof. Kazgan: Hükümet körüklüyor

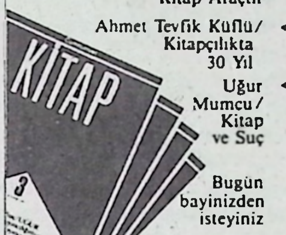
Kafaoğlu: Yıllık yüzde 45

8. Sayfada

Devlet Planlama Teşkilatı 1985 yıl sonu enflasyon tahminini yüzde 44 olarak belirledi.

Haber Merkezi — İstanbul Ticaret Odası'nın düzenlediği İstanbul Ücretliler Geçinme Endeksi'nin ekim ayı göstergeleri, bu yıl nisan ayından itibaren inişe geçmiş izlenimi veren enflasyonun yeniden şahlandığını ortaya koyarken, Başbakan Turgut Özal, ekim ayı için açıklanan yüzde 7.4'lük enflasyon oranı için, "Biraz fazla yüksek" dedi.
(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

MUTFAĞA KASIM DARBESİ
Ekonomi'de

6 GÜN 6 EK
BUGÜN 3. EK
Muzaffer İlhan Erdost / Kitap Araçtır
Ahmet Tevfik Küflü / Kitapçılıkta 30 Yıl
Uğur Mumcu / Kitap ve Suç
Bugün bayinizden isteyiniz

ABD, İncirlik üssünü büyütüyor

İstanbul'a seçti

ABD havacılık şirketleri Türkiye'yi pazarlama merkezi seçti

132 büyük ABD şirketi, Ortadoğu ülkelerine yapacakları satışlar için ilk sergilerini gelecek eylülde İstanbul'da açacaklar.

WASHINGTON, (a.a.) — ABD'de havacılık ve uzay alanında faaliyet gösteren 132 Amerikan şirketinin Ortadoğu ülkelerine yönelik uluslararası nitelikteki ilk havacılık sergisini gelecek yıl eylül ayında İstanbul'da dü-
(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

Sovyet Büyükelçisi:

'Türk-Bulgar ilişkilerinin iyi olmasını diliyoruz'

Lavrov, düzenlediği basın toplantısında, "Biz hem bireysel, hem örgütlü, hem de devlet terorizmine kesinlikle karşıyız" dedi.

ANKARA, (ANKA) — Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi Vladimir Lavrov, Bulgaristan'daki Türk azınlığı sorunu nedeniyle Ankara ile Sofya arasındaki ilişkilerin bozulmasına
(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

Sovyet casus, dünyayı karıştırdı

Geçen ağustosta Roma'daki ABD Büyükelçiliği'ne sığınan önde gelen KGB ajanlarından Vitali Yurçenko'nun önceki gün CIA'nın elinden kaçarak Sovyetler'in Washington Büyükelçiliği'nde basın toplantısı yapması herkesi şaşırttı.

10. Sayfada

***A**merikan Savunma Bakanlığı'nın 1986 yılı altyapı yatırımlarında Türkiye'deki "tesis"lere 26 milyon 290 bin dolar pay ayrıldı. Bu paranın yaklaşık yarısı İncirlik'e yapılacak yeni tesisler için harcanacak. İncirlik'e bu para ile "Acil Tıp Merkezi" ve "Uydu Haberleşme Yer Terminali" yapılacak.*

***ABD**'nin yeni tesisler ekleyeceği öteki üsleri, Pirinçlik ve Karataş'taki ortak savunma tesisleri.*

SEDAT ERGİN

WASHINGTON — Reagan yönetimi, Özal hükümeti tarafından müzakereye açılan üsler anlaşması çerçevesinde faaliyet gösteren Türkiye'deki ortak savunma tesislerinde, geçen ekim ayında başlayan yeni mali yıl içinde toplam 26 milyon 290 bin dolar (yaklaşık 15 milyar TL.) tutarında altyapı yatırımı yapacak.

ABD Savunma Bakanlığı'ndan edinilen bilgilere göre, Kongre'den talep edilen toplam 26 milyon 290 bin dolarlık fon İncirlik üssü ile Pirinçlik ve Karataş'taki dinleme istasyonlarında inşa edilecek yeni tesislerin finansmanında kullanılacak.

1986 yılı bütçesinin henüz Kongre'den çıkmaması nedeniyle tam olarak kesinleşmeyen bu ödenekler içindeki en büyük
(Arkası Sa. 8. Sü. 5'te)

CARRINGTON-HALEFOĞLU — NATO Genel Sekreteri Lord Carrington, TBMM'de düzenlenen toplantıda milletvekilleri tarafından soru yağmuruna tutuldu. Carrington, önceki gün Ankara'ya gelişinde Dışişleri Bakanı Halefoğlu tarafından karşılanmış ve havaalanında 1,5 saat görüşmüşlerdi.

Soru sırası yüzünden milletvekilleri arasında tartışma çıktı

Carrington: Daha fazla taviz isteyen yok

***TBMM**'de düzenlenen toplantıda milletvekillerinin sorularını yanıtlayan NATO Genel Sekreteri, "Ben de Türk olsam Avrupa Parlamentosu'na aynı tepkiyi gösterirdim" dedi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — NATO Genel Sekreteri olarak ilk kez Türkiye'ye gelen Lord Carrington, dün TBMM'de Kuzey Atlantik Asamblesi Türk Grubu ile Milli Savunma ve Dışişleri Komisyonları üyelerinin katıldığı bir toplantıda, milletvekilleri tarafından Türk-Yunan ilişkileri, Avrupa Parlamentosu'nun Türkiye ile ilgili kararı ve Türkiye'ye askeri yardım konularında soru yağmuruna tutuldu. Lord Carrington'a soru sorma sırası nedeniyle milletvekilleri arasında tartışma çıkarken, Carrington, Avrupa Parlamentosu'nun Türkiye ile ilgili son kararının Batı kamuoyunun düşüncesini yansıtmadığını bildirdi. Carrington, "Avrupa Parlamentosu'nda bazı parlamenterlerin Türkiye ile ilgili sesleri sorumsuzca, asılsız ve yersiz. Ben de Türk olsaydım, aynı tepkiyi gösterirdim" dedi.

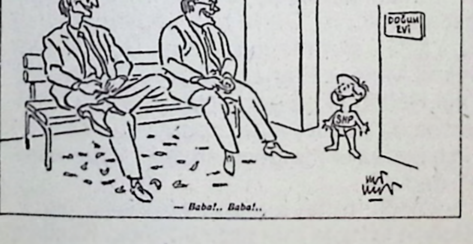
NATO Genel Sekreteri Carrington, Türkiye ile Yunanistan arasındaki sorunların çözümüne ilişkin bir soruyu yanıtlarken de, "Kendimi Türkler ve Yunanlılara peşinen kabul ettiremezsem, ileride gerçekleştirebileceğim bir yardımı da gerçekleştiremem. İki taraf da sorunlarını çözmek için istekli değilse, ben bir şey yapamam" diye konuştu. Carrington, kendisinin iki ülke tarafından şu andaki durumunda taraf tutmak, ya da soruna akdırma-
(Arkası Sa. 8. Sü. 5'te)

YÖK emri: 1402'liklere iş yok

İZMİR, (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Sıkıyönetim Komutanlıkları kararıyla görevden uzaklaştırılan üniversite öğretim üyelerinin yaptıkları tüm başvurulara ve mahkeme kararlarına karşın, sıkıyönetimin kalkmasından sonra neden göreve başlatılmadıkları ortaya çıktı. YÖK'ün üniversite ve yüksekokullara "sıkıyönetim komutanlıklarınca görevlerine son verilenlerin bir daha kamu hizmetinde çalışmalarının mümkün olmadığı"nı bildiren bir yazı gönderdiği belirlendi.

Sıkıyönetimin kalkmasının ardından YÖK, 1402'lik öğretim üyelerinin yaptıkları başvuruyu, "İlgili üniversiteye başvurun" diye yanıtlarken, üniversite rektörlükleri de "uygun kadro olmadığı" gerekçesiyle geri çeviriyordu. Bu güne dek üniversite ve yüksekokul yöneticileri idare mahkemelerinin verdiği "göreve dönme" kararlarını "kadro sorunu" nedeniyle uygulamıyordu. Mahkeme kararlarının uygulanmamasındaki "asıl" nedenin, YÖK'ün gönderdiği 14 Ağustos 1985 gün ve 12661 sayılı "1402'likler bir daha kamu hizmetinde çalışamaz" yolundaki yazısı olduğu şöyle ortaya çıktı:

Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde asistan olarak çalışırken yardımcı doçentliğe atanmayarak ilişiği kesilen ve bu olaydan sonra girdiği sınavlarda başarı sağlayarak "doçentlik" unvanı kazanan Dr. Hüseyin Balcı, üniversiteye dönmek üzere İzmir İdare Mahkemesi'ne dava açtı. Doç. Dr. Balcı, daha önce de açtığı davayı kazanmış, bu karar Danıştay 5. Dairesi'nce onaylanarak kesinleşmiş, ancak daha sonra Ege Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı emri ile Balcı'nın göreve başlatılması önlenmişti. İzmir'de sıkıyönetimin kalkmasının ardından yeniden başvuru yapan Balcı'ya Dokuz Eylül Üniversitesi, "Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı'nın 14 Ağustos 1985 gün ve 12661 sayılı yazısı gereğince,
(Arkası Sa. 8. Sü. 6'da)

— Baba!.. Baba!..

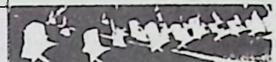
GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Sunalp ve Sorgu...

Emekli Orgeneral Sunalp'in dün bu köşede çıkan yanıtını okudunuz.

Önce Sunalp'e bir hukuk dersi vermek zorundayız. Dersimizin konusu, gözaltına alınan sanıkların kimler tarafından ve nasıl sorgulanacağıdır. Sunalp'e göre, "Sorgusu yapılan kişinin gözüne maskeli balolarda takılan cinsten ufak ve mevzii bir maske takılması, bu kişinin etrafta bulunanları görmemesi için kabul edilmiş bir tekniktir ve dünyanın her tarafında cariidir."

Hemen belirtelim. Demokratik hiçbir ülkede bu yöntem-
(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK
12 EYLÜL'e giden günleri yazdı

MÜDAHALENİN AYAK SESLERİ
(1978 - 1979)

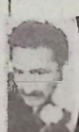
Brzezinski: Ecevit'e çok umut bağlamıştık, ama...

Başkan Carter'ın Ulusal Güvenlik Danışmanı Brzezinski, 1978'in aralık ayında Kasım Gülek'e diyor ki: "Çok umut bağlamıştık Ecevit'e...

Şimdi umudumuzu yitirdik. Rusya'nın düşman olamayacağını söylüyor. Duvarı aşmaktan bahsediyor. Nasıl aşacak?.. Buyursun aşsın... Elli yaşına gelen insanı emekli yapmak istiyor. Ekonomiyi düzene sokamıyor ve hep bizden istiyor..."

Dışişleri Genel Sekreteri Büyükelçi Şükrü Elekdağ'a "Brzezinski Türkiye'yi ciddiye almıyor galiba" diyorum. Yanıtı, "Türkiye'yi ciddiye alır, ama bu hükümeti?.." oluyor.

VE BÜLENT ECEVİT
Başbakanlık günlerini
ANLATIYOR
(1978 - 1979)

"1979 başlarında Guadelupe zirvesinde Türkiye'ye kendi deyimleriyle ivedinin ivedisi yardım kararı almışlardı... Aradan dört ay geçti, yardım hâlâ gelmiyordu..."

Arcayürek'in yazı dizisi pazara Cumhuriyet'te

6 Kasım 83'ten 6 Kasım 85'e

Liderler son iki yıla nasıl bakıyor?

***TBMM**'nin iki yıllık bilançosu.*

***ANAP** neler vaat etti, ne yaptı?*

Sanayici, işçi, çiftçi ve esnaf temsilcileri "İcraat olumsuz" diyor.

6. Sayfada

Küçük Amerika Olduk!

DR. DENİZ GÖKÇE — *7 kasım*

Bir spor yazarının arzu edebileceği her şey vardı dünkü maçta. Cin gibi Siyavuş'u düşünün. Hafta içinde önümüzdeki "galoplara" bakıp Eczacıbaşı'nın önceki beş maçta (üç yenilgi de dahil) ortalama 102 sayı yaptığını, bunun yetmiş sayısını Erman ile Ömer'in attığını görüp, Amerika'nın basketbolunun bütün bilinen şikelerini sahaya dökmüştü. Bir kere Dean Smith'in otuz saniye saati olmayanı kolaj maçlarında kullandığı "delay game" veya "four corners" oyununu (topu uzun tutup sahaya yayılarak, tempoyu yavaşlatıp ortayı açmak) hem de otuz saniye olan bir maçta uygulaması, savunmada ise Eczacı'nın çok sayı potansiyeli olmayan bir uzununa Emir'i vererek, uzunu boş bırakması ve Emir'i (ki aslında hareketsiz bir oyuncudur, ama bu maçta başarılı oldu) ortada yardım ve alan savunmasına çekmesi, Scott'un Orlando'yu önden alması, hele maçın sonunda savunmaya beş saniyelik Ömer'i sokup, sonra hücum sırası gelip de top durursa Taner'i içeri alması (Knicks Koç'u Holzmann ve eski Bill Bradley kulaklarınız çınlıyor mu?), bir an kendimizi Maddison Square Garden'da hissetmemize neden oldu.

Brian, Erman'ı ve Lütfü de önceki maçlarda yirmi sayı üstünde atan Ömer'i tevkif edeceklerdi ve ettiler de! Efes'in oyun planı tuttuğuna göre sürkontr atmak Eczacıbaşı koçuna kalıyordu. Bir kere "float" edilen Engin'in top kullanması gerekiyordu. Ama Engin 15 dakika son derece pasif oynadı. İkincisi, Eczacıbaşı koçu zaten biraz kısa kalan takımının dezavantajını iki kısa ile oynayarak avantaj haline çevirebilirdi, bunu sadece Orhun'u soktuğu bir dakikalık sürede denedi, devam etmedi. Efes'in on sayılık farktan sonra başladığı dört numaralı "tempo yavaşlatma oyununa" da ta orta sahaya çıkarak, ama kendi savunma alanında Lütfü ve Emir'i boş bırakarak cevap vermesi intihardı. Biraz geri gömülüp sadece atıcıları yakın alsa, zaten guardsız Efes, otuz saniye dolunca topu kullanacak, hücum sırası kendilerine geçecekti. Burada geri gömülü olmayan bir alan savunması bile etkili olabilirdi. Ama iki haftadır maçlara pasif kalan Akagün bu devrede onuncu dakikada Orlando'yu Emir'e, Ömer'i Lütfü'ye ve Engin'i Scott'a vermekten başka hiçbir değişiklik yapmadı ve maçı ilk devrede kaybetti. Bunda Emir'in ve Lütfü'nün oyunları özellikle etkili oldu. Emir'in 4 nolu oyunda, forvet pozisyonunda, belki de hayatının ilk maç turnikesini atmış olması Eczacıbaşı savunmasının yanlışlığını gösterecek en güzel olay idi. Ancak ikinci devrenin ilk beş dakikasından sonra değişiklik yapmaya karar veren Akagün iki kısa ile baskılı savunmaya geçti. Maçın bu değişiklikten sonra Eczacıbaşı lehine döndüğü, Eczacıbaşı'nın ikinci devreyi 40-33 kazanmış olmasından anlaşılabilir. Bu baskı sırasında Efes'in temel eksikliği de ortaya çıktı, bir sürü top kaybettiler. Heyecana kapılan bu sefer Siyavuş oldu. Ömer'i sokacağına Taner'i oyuna soksa idi, baskıya karşı daha rahat oynayacaktı, ama yapmadı. Maçın son dakikaları ise Harold Lloyd'un komedi dünyasından bir sayfa idi; bir buçuk dakika kala Emir'i iten Orlando, rakibini iten Brian, sonra kırk saniye kala Brian'ın faul yaparak Eczacıbaşı'na galibiyet şansı vermesi, sonra Haçiç'in faul yaparak otuz saniye hediyesi, sonra Tolga'nın dışarı top atması, sonra da yedi saniye kala Orlando'nun çizgiye basması, son topun ise yedi saniye kala telaşlı Ömer'e sokulması, hem oyuncuların hem de koçların kontrolü kaybettiklerini işaretliyor.

Sonuçta maç Efes koçununun hakkı idi ve kazandı. İstatistikler Efes'in galibiyetinin yüksek şut yüzdesi ve iyi savunma ile hak edildiğini, fakat çok aşırı top kaybı ile zora sokulduğunu gösteriyor.

Bir Dostu Anarken...

MEHMED KEMAL — *7 kasım*

Gazetede Yalçın Küçük'ün duyurusunu görünce *"Hadi biz de Adaya gidelim"* dedik. Hava yağmurluydu. Puslu bir İstanbul sabahı. Arkadaşın gözü kesmedi. Bir süre sonra tam yola çıkacağımız zaman, *"Kusura kalma, ben gelmiyorum"* dedi.

Otobüsle, bizim mahalleden Mecidiyeköy'e geldim. Oradan Bostancı otobüsü. Saat on biri geçmişti. Adaya vapuru sordum, on ikide imiş. Daha bir elli dakika beklemem gerekiyordu.

Dostum Nuri'nin bakkal dükkânına uğradım. Derken Vedat Günyol geldi, Adaya gideceğimi söyledim. Bir konuğu varmış, olmasa gelecekti. Bir çay içtik. Baktım, vapur Adalardan süzüle süzüle geliyor. İskeleye doğruldum. Kış tarifesi uygulanıyormuş, ondan olacak saatleri herkes bilmiyor.

Vapur çok tenha. Birkaç yolcu, bir de Adaya öte beri götüren birkaç esnaf. Biliyorsunuz, Ada dışardan doyuyor.

Yalçın Küçük, duyurusunda, *"Gelin Doğan Avcıoğlu'nun mezarına çiçek koyalım, sonra da birlikte rakı içelim"* diyordu. Ben gidene değin vakit öğleyi çoktan geçmişti. Tepedeki mezarlığa çıkmayı gözüm kesmedi. Herhalde benim için de bir çiçek koymuşlardır diye düşündüm. Tuttum Yalçın Küçük'ü aramaya koyuldum. Belli Adada kış tarifesi uygulanıyordu. Hemen meyhanelerin çoğu kapalıydı. Sonunda sahilde, iskeleye karşı küçük bir dükkanda dostları buldum. Daha ben kapıda görünür görünmez Yalçın, el etmeye başladı. Üç arkadaşı ile oturuyordu. Müştak Eranus, Bilgesu Eranus vardı. Bilge'nin Halide'si bu gece oynanıyordu. Çağrılılar arasında da vardım ama, çağrıyı gazeteye bıraktıkları için henüz elime geçmemişti. *"Uğradığımda alırım"* dedim.

Doğan Avcıoğlu'ndan anılarla söyleşiye girdik. Vaktiyle Doğan'la nasıl tanıştığımı Yalçın Küçük'e

anlatmıştım. Onu anlattı.
"Ne tuhaf adam," demişim. *"Her şeyi biliyordu. Oysa yaşı onları bilecek durumda değildi."*

Anılarım derinlere kaydı. Metin Toker tutuklanmıştı. Akis dergisinin dış siyaset bölümünü Doğan Avcıoğlu yönetiyormuş. Metin tutuklanınca, bir de iç siyaset yazacak kişi arıyorlarmış. Beni salık vermişler. Telefonla aradı. Sonunda Akis'te buluştuk. Ne konuşuyorsak Doğan biliyordu. Böylesine adam az bulunurdu. Dikkatimi çekmişti. Metin Toker hapisten çıkana değin iç politika haber ve yorumlarını ben yazdım.

Yalçın Küçük'e bunları anlatmışım. Geçmiş gün anlatmışımdır. *"Öyle değil miydi?"* diye sordum.
"Bütün araştırmacılar öyledir" dedi.

Bu tümcesi ile kendisine de pay çıkarmıyor muydu? Yalçın'ı çok severim. Çok çalışkandır. Bu çalışkanlığı ile Doğan Avcıoğlu'na çok benzer. Doğan gece gündüz demez boyuna çalışırdı.

Yön'ü çıkardığı yıllarda Ankara'da Basın Sitesi'nde altlı üstlü otururduk. Ne zaman evine gitsem çalışırdı, ne zaman bize gelse çalışacak bir şeyle gelirdi. Aynı anda birkaç işi birden görecek bir yetenekte idi. Ismarlanan bazı yazıları geciktirdiğimde, bizim hanım, *"Doğan gibi olamıyorsun!..* diye kınardı. Sade bizim hanım değil, öteki yazarların hanımları da eşlerini *"Doğan gibi olamıyorsun"* diye kınarlarmış.

Yön'deki yazıların hemen hemen hepsini kendi yazardı. Başkalarının yazıları üstünde de oynardı, kimse ses edemezdi. Eğer bir şey yazdıracak, bir yazı ısmarlayacaksa, inceden, çaktırmadan, usuldan yapardı. Bir gazete kupürünü önüne kor, *'Bakın ne yazıyor'* diye sorar, sizi konuya doğrulturdu. İster istemez:

"Ben bunu yazayım" derdiniz.
"Olur" derdi.

Böylece dilediği yazıyı yazdırmış olurdu.

Bizden başka, öteki masalarda birkaç kişi daha Yalçın'ın duyurusunu gazetede okudukları için gelmişlerdi. Tam kalkacağımıza yakın anladık.

Yalçın, kitap fuarında okurlarına kitap imzalayacağı için erken döndük. Kurşuni denizle, tenha vapurla, demli çayları içerken Doğan'ın anıları ile doluyduk. Yalçın Küçük, her yıl bu anmayı yapacakmış. Beşli, onlu yıllarda yapmasını önerdim ama, o *"Hayır, her yıl olacak"* dedi.

TAŞ GİBİ DELİKANLI!..

Eşeğini Dövemeyen...

8 kasım

Türkiye Batı bloku içinde sayısı çok örgüte üyedir. Bu örgütlerde temsilcilerimiz var, o örgütlerin de bizde temsilcileri var.

AET'ye tam üye değiliz, ama 1963'ten bu yana "uzatmalı" aday üyeyiz. Avrupa Parlamentosu'nda yokuz. Bir özel komisyonda parlamenterlerimiz var. AET'nin de Ankara'da bir temsilcisi bulunuyor. Adı Gwyn Morgan. Çoğu Avrupalı gibi Bay Morgan'ın da askeri rejimlere sempatisi olmaması doğaldır.

Ne var ki son günlerde Bay Morgan'ın bu eğilimi başına dertler açtı.

Olay şu: Bay Morgan Ankara'dan AET örgütüne Türkiye'deki rejime ilişkin bir rapor yolluyor. Daha doğrusu, Avrupa Parlamentosu'nda Türkiye'yi dışlayan son karara ilişkin ünlü "Balfe Raporu"nda kimi düzeltmeleri içeren bir yazı yolluyor. Gizli kalacağı düşünülen bu yazı açığa çıkınca Türkiye'de bir kıyamet kopuyor. Basınımız "hain Morgan"ı lanetlemeye başlıyor. Çünkü AET temsilcisi Türkiye'deki işkencelerden söz açmıştır. 12 Eylül'den sonra kurulan Milli Güvenlik Konseyi'ni "cunta" diye adlandırmıştır, Türkiye'deki basında yayımlanmayan ama yurt düzeyinde konuşulan kimi suçlamalara yazısında yer vermiştir.

Türkçemizde bir atasözü vardır: "Eşeğini dövemeyen, semerini döver." AET Parlamentosu'nun son kararına öfkemizi biz de "sahtekâr Balfe" ile "hain Morgan"dan çıkarmaya çalışıyoruz.

Bu, olayın bir yanıdır.

Olayın ikinci yanını diplomatik niteliği oluşturuyor. Bir devlete ve ülkeye saygısızlık eden diplomat, "Persona non grata" ilan edilir. Acaba bunca öfkemize karşın Bay Morgan'ı artık "istenmeyen adam" olarak dışlayacak mıyız? Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu bu soruya "hayır" diye yanıt veriyor; ama ekliyor: "Bay Morgan Türk dostu olduğu izlenimini bırakmamıştır."

İyi, güzel de, olayın neden üstüne varamıyoruz? Çünkü biz, dışa ve içe dönük yüzümüzde hep böyle tutarsız duruma düşeriz, tepkilerimiz de hep lafta kalır. Olayın üzerine serinkanlı olarak eğildiğimizde, olayın ardındaki gerçekler, ağırlığını duyurur. Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu Bay Morgan için "bundan böyle Ankara'da nasıl çalışacaktır, ben bilemem" diyor. Sayın Halefoğlu AET'deki ve Avrupa Konseyi'ndeki temsilcilerimizin, parlamenter-

lerimizin oradaki ortamda nasıl çalıştıklarını biliyor mu?

Morgan olayının gerçeği ve özü şudur: Konu diplomatik düzeyde çözümlenecek sınırı aşmıştır. Şu veya bu kişinin "hain" veya "sahtekâr" olmasıyla da açıklanamaz. AET ve Avrupa Konseyi'nde üyelik için geçerli nitelikte demokrasi Türkiye'de var mı, yok mu? Sorun budur.

Batı standartlarına uygun bir demokrasinin ülkemizde var olmadığını biliyoruz. Amacımız "kendimize özgü" çok partili rejimimizle AET ve Avrupa Konseyi'nde yerimizi almak. Onlar da ikircikli kalıyorlar. Bu koşullarda Türkiye'yi dışlarlarsa, biz öfkeleniyoruz. Peki, ya dün arkadaşımız Samim Lütfü'nün belirttiği gibi "Bon pour L'Orient" mantığıyla davranarak ve bizi özürlü sayarak kabul ederlerse çok mu mutlu olup yüceleceğiz?

Görüldüğü gibi Türkiye'nin sorunu Gwyn Morgan değildir. Öfkeleri bir kişiye yönelterek rahatlamak da bir yöntemdir, ama sorunlarımızı çözemez.

★★★

Ali Ulvi

Fransız Türkologların çabası, Türk ve Fransız gazetecileri bir araya getirdi

'Kötümser geldik, olumlu izlenimlerle ayrılıyoruz'

AYDIN EMEÇ — *8 kasım*

Geçen hafta cumartesi ve pazar günleri bir grup Fransız gazeteci, Beyoğlu'ndaki "**Anadolu Araştırmaları Enstitüsü**"ndee Türk meslektaşlarıyla bir araya geldi. Eski Paris Büyükelçimiz **Hamit Batu** ile Profesör **Robert Mantran**'ın da katıldıkları toplantıların konusu, bir süreden beri gerginliğini koruyan Türk-Fransız ilişkileriydi. Bu gerginliğin temelinde yatan nedenler üzerinde durularak, basın aracılığıyla ilişkilerin düzelmesine katkıda bulunmaktı başlıca amaç.

İki günün sonunda, özellikle Türkiye'ye çok kötümser geldiklerini vurgulayan Fransız gazeteciler, yapıcı bir görüş alışverişi sonucu, ülkemizden olumlu izlenimlerle ayrıldıklarını gizlemediler. Ayrıca da, gerginliklerin giderilmesinde devlet propagandasından çok gazeteciler arası görüş alışverişinin yararı üzerinde de durdular. Ancak, bu olumlu izlenimin yaratılmasında en büyük pay, bir süreden beri Türkiye konusundaki yapıcı çalışmaları gözlenen "**Anadolu Araştırma Enstitüsü**"nündü. Enstitü Müdürü **Jean-Louis Bacqué-Grammont** ile bu toplantıların gerçekleşmesinde büyük payı bulunan Profesör **Robert Mantran** ve Türkolog **Paul Dumont**'la bir araya gelmemiz, gerek ülkemizle çok yakından ilgili üç bilim adamını tanımamıza gerekse süreceğini dilediğimiz bu toplantıların nasıl düzenlendiğini öğrenmemize yaradı.

— Sayın Bacqué-Grammont, Türk ve Fransız gazetecileri bir araya getirme fikri kimden çıktı?

BACQUE-GRAMMONT — Fikir, Türkiye'nin eski Paris Büyükelçisi **Hamit Batu**'dan geldi. Büyükelçimiz **Fernand Rouillon** da, toplantıların siyasal niteliği bulunmayan "**Anadolu Araştırmaları Enstitüsü**" bünyesinde yapılması koşuluyla kabul etti. Toplantıyı, **Profesör Mantran**'ın Türkiye'ye geliş tarihine rastlattık. Arkadaşımız **Paul Dumont**, Fransa'da birçok gazeteciyle bağlantı kurdu ve onları Türkiye'ye gelmeye ikna etti. Buraya gelen Fransız basının temsilcileri, sağdan sola uzanan geniş bir yelpazeyi temsil ediyorlardı. Türk basınının tek sesten ibaret olduğu gibi bir önyargıya sahip olanları, gerçeğin hiç de böyle olmadığını görünce sevindiklerini gizlemediler. Gelemeyenler ise, bu tür bir girişimi, sempatiyle karşıladıklarını belirttiler. Fransa'ya dönen arkadaşlarımız kendilerine bu toplantılar konusunda bilgi verecek, gelecekte bu tür ilişkilerin yinelenmesini sağlamaya çalışacaklar.

— Bize biraz da enstitüden söz etseniz...

BACQUE-GRAMMONT — Fransa Büyükelçiliği 1926 yılında Ankara'ya taşınınca, Beyoğlu'nda Nuru Ziya Sokağı'ndaki Fransız Sarayı ve bugün enstitüyü barındıran baştercümanlık binaları boş kaldı. O sıra İstanbul Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapan büyük Fransız bilgin **Albert Gabriel**, enstitünün

burada kurulmasına önayak oldu ve 1930 - 1955 yılları arasında müdürlüğünü yaptı. Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren enstitü, o yıllarda arkeoloji konusuna ağırlık veriyordu. 1975 yılında bugünkü statüsüne kavuştu. Yani, adı Anadolu Araştırmaları Enstitüsü olacak. Müdürü aynı binada oturacak, yalnız arkeoloji alanında değil, Anadolu'da yerleşmiş uygarlıklara değin her alanda çalışmalar yapacaktı. Bugün enstitü, Türkiye'den ve yurt dışından gelen 6 araştırmacıya (şu anda 4 Fransız, bir Türk, bir de Belçikalı var aramızda), üç yıl süreyle bünyesinde barınma ve çalışmalar yapma olanağı veriyor. Dışardan gelen araştırmacılarla birlikte 14 kişiyi barındırabiliyor, enstitüye bağlı arkeoloji çalışmalarına lojistik bir destek sağlıyoruz. 12.000 ciltlik bir kitaplığımız var. Küçük konferans salonumuz yakında hizmete giriyor, 70 kişi alabilecek olan büyük konferans salonumuz ise ilkbaharda tamamlanıp hizmete açılacak. Konferanslar, sergiler düzenliyoruz. İsis Yayınevi'yle Türkiye'de ortak yayın yapıyoruz. Şimdiye kadar beş kitap çıkardık.

— Profesör Mantran, siz uzun yıllardan beri Türkiye'yle yakın ilişkileri bulunan bir kişisiniz. İki ülke gazetecilerini bir araya getiren toplantının düzenlenmesinde ve gerçekleşmesinde büyük katkınız oldu. Bize kendinizi tanıtır mısınız?

MANTRAN — Beş yıl Galatasaray Lisesi'nde öğretmenlik yaptım. Gerek işim, gerekse Türkiye'ye çok sık gelmek nedeniyle ülkenizi iyi tanıyorum. Sorbonne'da tarih öğrenimi gördüm, Doğu Dilleri Okulu'nda okudum. Uzmanlık alanım Bizans tarihiydi, oradan Osmanlı tarihine atladım. 1945'te İstanbul'daki enstitüye atandım. "**17. Yüzyılın İkinci Yarısı'nda Osmanlı İmparatorluğu**"nu konu alan doktora tezimi burada hazırladım. Bu arada, büyük bilim adamı, iyi dost **Prof. Ömer Lütfü Barkan**'dan gördüğüm yakınlığı ve yardımı belirtmem gerek.

Osmanlı İmparatorluğu'nun yanı sıra, Arap ülkeleri ve Mağrip ülkeleriyle ilgili belgeleri, Cezayir ve Mısır arşivlerini inceleme fırsatım buldum. Daha sonra atandığım Aix-en-Provence Üniversitesinde Türk edebiyatı dersleri verdim. Hazırlamakta olduğum "**Osmanlı İmparatorluğu Tarihi**" iki yıl sonra gün yüzüne çıkacak.

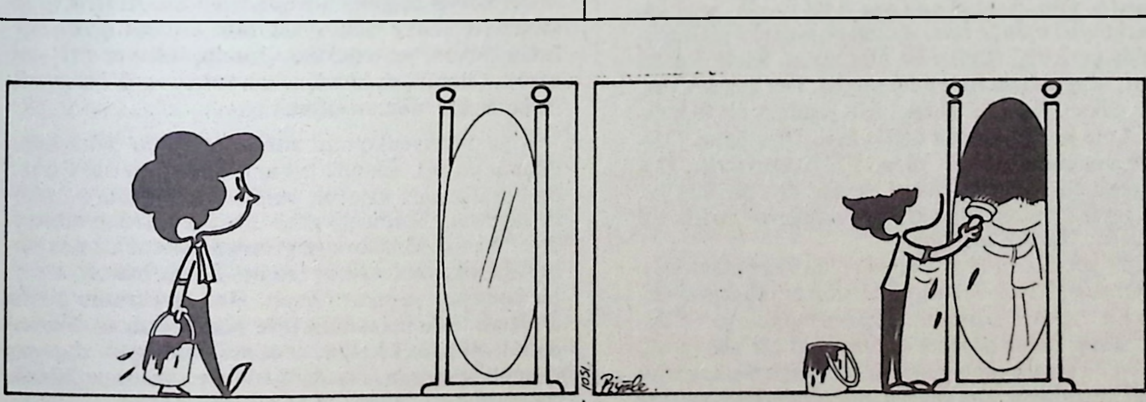
— Ya siz Paul Dumont, siz de biraz bize kendinizden söz etseniz...

DUMONT — Beyrut'ta doğdum. Türkiye'ye geldiğimde çocuktum. 17 yaşına kadar İstanbul'da yaşadım. Burgaz Adası, Büyükada, Göztepe gibi değişik yerlerde oturduk. Tarih öğrenimi gördüm, hocalarım beni özellikle Osmanlı ve Türk tarihine yönelttiler. Uzmanlık alanım 19. yüzyıldan başlayarak günümüze kadar Osmanlı ve Türk tarihini kapsıyor. Türk edebiyatı da ilgi alanım içinde. **Sabahattin Ali**'nin "**Kuyucaklı Yusuf**'unu, **Yaşar Kemal**'in "**Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca**"sını Fransızcaya çevirdim. Şimdi **Ahmet Hamdi Tanpınar**'ın "**Beş Şehir**"i üzerinde çalışıyorum. "**Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyalist Hareketler**"i Georges Haupt'la birlikte hazırladım (Gözlem Yayınları'nda çıktı). Masonluk, Nurculuk ve Süleymancılık ve İslam radikalizmi de çalışma alanıma giren konular.

Paul Dumont da, Bacqué-Grammont gibi CNRS'de (Bilimsel Araştırmalar Ulusal Merkezi) araştırma görevlisi. İkisi de bu kurumun araştırma görevlilerine sağladığı olanaklar sayesinde buralara gelindiğini gizlemiyorlar. Profesör **Mantran** ve **Paul Dumont**, bu kurum sayesinde büyük gelişme gösteren Fransız Türkoloji Okulu'nun son yıllarda büyük aşama içinde olduğunu vurguluyorlar.

Robert Mantran, "Şu sıra Fransa'da gençlerin Türkoloji'ye ilgisi büyük. Dayanışma içinde bir grup oluşturan uzmanların payı büyük. Bu uzmanlar, hem birbirlerine destek oluyor, hem de tam bir uyum içinde çalışmalarını, araştırmalarını sürdürüyorlar. 20 kadar Türkoloğuz, sayımız Alman Türkologlarından az, ancak çok aktif olduğumuzu söylemeliyim. Çalışmalarımız Osmanlı tarihi ve Selçuklu tarihini kapsıyor" diyor.

Paul Dumont ise, Profesör **Mantran**'ı şu sözlerle destekliyor: "En büyük eksikliğimiz Osmanlı edebiyatı alanında. Bu konudaki çalışmalarımız henüz yetersiz. Bunun dışında, Profesör **Mantran**'ın belirttiği gibi, hem kişisel, hem ortak çalışmalarımız var. **Jean-Louis Bacqué-Grammont**'la **Atatürk** üzerine bir kitap hazırladık. Başka ortak çalışmalarımız da var, 15 yıl kadar önce Profesör **Melikoff**'un kurduğu **'Turcica'** dergisi hepimizin katkıda bulunduğu, uluslararası ünü olan bir dergi. Derginin yazı işleri sorumluluğu şu sıra benim üzerimde. Daha önce aynı görevi arkadaşım **Bacqué-Grammont** yapıyordu. Ayrıca, Türkiye'de de beş kitap yayımladık."

Piyale

Yevtuşenko ile daldan dala

'Biz, barışın elçileriyiz'

CELÂL ÜSTER — *9 kasım*

Sovyet ozan **Yevgeni Yevtuşenko**, TÜYAP'ın ve Dışişleri Bakanlığı'nın konuğu olarak ülkemizde. Aynı zamanda TÜYAP 4. İstanbul Kitap Fuarı'nın **Angelika Mechtel**'le birlikte, iki konuk yazarından biri Yevtuşenko. Türk okurlarının "**Yaşantım**", "**Babi Yar**" ve "**Zima Kavşağı**" adlı üç kitabıyla tanıdığı Yevtuşenko'yla bir dost evinde verilen yemekte birlikte olduk.

Yemek öncesi bir masanın çevresinde ayaküstü sohbet koyulaşırken, ozanlığının, yazarlığının yanı sıra, film yönetmenliği de olan ve "**Çocuk Bahçesi**" adlı bir filmi bulunan Yevtuşenko, sinemadan söz açıyor. Ama dertli bu konuda. "**Üç Silahşörler**"i beyazperdeye aktarmayı tasarlıyor. Üstelik çok iddialı da bir kadro kurmuş kafasında. Dartanyan'ı **Jack Nicholson**'a oynatmayı düşünüyor. Üç Silahşörler'den ikisini ise **Peter Ustinov** ile **Vittorio Gassman**'a oynatmayı tasarlamış. "**Ama**" diyor, "**sinema çok para isteyen bir iş. Aslında bir zamanlar İtalyanlar çok güzel filmler yaptılar. Örneğin, yeni gerçekçilik dönemi. Hem biliyor musunuz, o filmler neredeyse bedavaya çıktı. Ama artık o günler geride kaldı. Şimdi sinema para işi. Ancak gene de özellikle son iki yıldır Sovyetler Birliği'nde çok güzel filmler çevrildi. Hem oyuncu, hem yönetmen olan Ralan Bekov'un bir filmi var: 'Korkuluk'. Gençlerin sorunları üstüne çok başarılı bir film. Gene gençler üstüne 'Breakfast Club' adlı bir Amerikan filmi görmüştüm. O da iyiydi. Ama 'Korkuluk' fark atar ona.**"

GÜRCÜ HAYRANI

Yevgeni Yevtuşenko gerçi Rus, ama sohbetimiz boyunca durmadan Gürcülerden ve Gürcistan'dan söz ediyor. Tam bir Gürcü hayranı. Bir de önerisi var Türk sinemacılara. **Yevtuşenko**, Sovyetler Birliği'nin en başarılı filmlerini çeviren Gürcü yönetmenlerle Türk sinemacıların çok iyi bir işbirliği yapabileceğini, ortak yapımlar gerçekleştirebileceğini ileri sürüyor. **Otar Yosselani'nin, Georgi Çengelaya'nın, Sergey Paradjanov'un** filmlerinden söz açıyor az sonra: "**Otar Yosselani'nin Fransa'da yaptığı filmi beğenmedim gerçi. Venedik Film Şenliği'nde ona ödül verdik, ama kötülerin iyisi olduğu için. Ancak Yosselani'nin Gürcistan'da çevirdiği filmler ise olağandışı. Sanki sinema değil, olağanüstü bir resim sergisi. Pek hareket yok, ama şiirsel. Aslında kitleler için yapılmış bir film değil. Ama her bir karesi harikulade. Diyeceğim, Gürcüler sinemada çok iyi. Yılda 15 film çeviriyorlar, 12'si olağanüstü. Örneğin, 'Mavi Dağlar' diye bir film var. Bir yayınevindeki bürokratları sergileyen satirik bir komedi. Harika bir film.**"

Çok geçmeden sözü yeniden Gürcülere kültürel işbirliğine getiriyor Yevtuşenko. Ama hiç kuşkusuz bunun bir "**karar**" sorunu olduğunu vurguluyor: "**Yalnız, şimdi karar deyince aklıma eski bir olay geldi. Ben, 17 yaşındayken genç bir kızı baştan çıkarmaya karar vermiştim. Kız sonradan üç kez evlendi, üç kez boşandı, ama hiçbirinde benimle değil...**" Bu kadar Gürcü lafından sonra aklımıza ister istemez bir soru geliyor. Yoksa Gürcülük mü var Yevtuşenko'da? "**Hayır**" diyor, "**Gürcülük yok bende. Ama bir keresinde Gürcistan'da zehirlenmiştim. Hastaneye kaldırdılar ve orada kan verdiler. İşte Gürcü kanı oradan geçti bana herhalde.**"

EN İYİ PRİMİTİF RESSAM

Evinde Gürcü naif ressam **Pirosmani**'nin kocaman bir tablosu bulunduğunu öğreniyoruz. **Yevtuşenko**'dan. "**Harika bir adam, büyük bir ressam, bence en iyi primitif ressam**" diyor Pirosmani için. Sonra da "**Bakın, size bir hikâyesini anlatayım**" diye başlıyor: "**İlk başlarda küçük bir manav dükkânı varmış Pirosmani'nin. Amatör olarak da resim yaparmış. Bir gece Tiflis'te bir gece kulübüne gitmiş. Kulüpte, Margarita adında Fransız bir kadın şarkıcı söylüyor. Pirosmani, o saat vuruluvermiş Margarita'ya. Gitmiş, manav dükkânını satmış, söylenene bakılırsa milyonlarca çiçek almış. Margarita'nın çalıştığı kulübün bulunduğu sokağı çiçeklerle donatmış. Ve bunun sonucunda, Margarita bir geceliğine Pirosmani'yle birlikte olmuş. Ama yalnız bir geceliğine. Ondan sonra da Pirosmani kendini içkiye ve resme vurmuş.**"

Yevgeni Yevtuşenko, çok gezen bir ozan. Gezmediği ülke kalmamış yeryüzünde. "**Biz ozanlar barışın elçileriyiz, politikacı değiliz**" diyor. Burada gene bir hikâye geliyor aklına. 1968'de ABD Başkanı olan **Richard Nixon**'la görüşmesini unutamıyor. Gerçekten de bu görüşme, bir ozan ile bir politikacı arasındaki ayrımı vurgulaması açısından çok ilginç: "**Beyaz Saray'daki odasına girdiğimizde Nixon, çok tedirgin ve gergindi. Hemen Rus edebiyatından söz etmeye başladı ve Tolstoyevski'yi çok sevdiğini söyledi! Aslında, görüşmeye gitmeden önce kendisine Kuzey Vietnam'da ölü bir Vietnamlı askerin elinde bulunduğum Ernest Hemingway'in 'İhtiyar Adam ve Deniz' adlı romanını armağan etmeyi tasarlıyordum. Ama yanına girince bundan vazgeçtim nedense. Nixon, bana Sovyetler'le Amerikalıların hangi ortak noktadan yola çıkabileceğini sordu. Ben de, İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminde Sovyet askerleriyle Amerikan askerlerinin Elbe üstünde kucaklaştıklarını, o sırada Sovyet askerlerinin elinde votka, Amerikan askerlerinin elinde viski şişelerinin bulunduğunu söyledim. Nixon, yanındakilere dönüp, 'Elbe nedir?' diye sordu. Çünkü ben konuşurken yalnızca 'Elbe' demiş. 'Elbe Nehri' dememiştim.**"

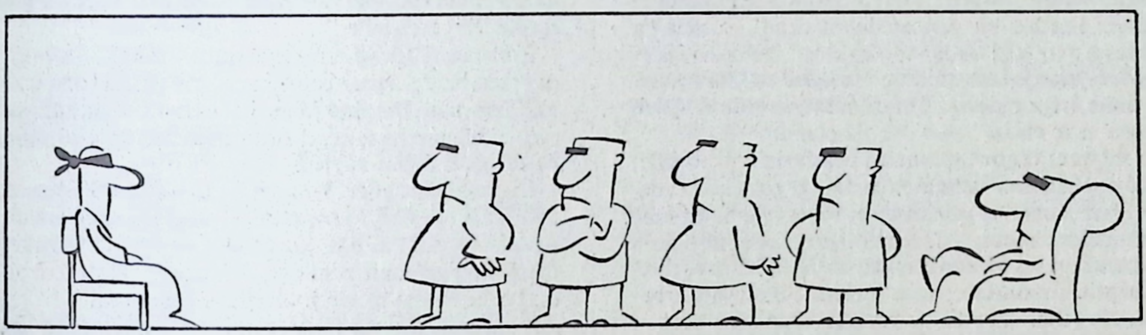
Ama Yevtuşenko'nun anlattığı Nixon öyküsünün devamı da var. Üstelik devamı Moskova'da. Çünkü bu görüşmeden kısa bir süre sonra Nixon, Moskova'ya gitmiş. Sonrasını gene Yevtuşenko'dan dinleyelim: "**Nixon, Moskova'ya gelmişti. Ben, Yazarlar Birliği'nin lokalinde oturuyordum. Bir de baktık, TV'de bir konuşma yapıyor Nixon. Herkes ekranın önüne toplandı. Ben masamda öyle oturuyordum. Yanımda da temizlikçi kadın, çenesini süpürgeye dayamış Nixon'ı izliyordu. Ne dedi biliyor musunuz Nixon: 'Sovyetler'le Amerikalılar bir ilk noktadan yola çıkabilirler. Bu da, Sovyet askerleriyle Amerikan as-**

kerlerinin İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminde kucaklaştıklar Elbe Nehri'dir!' Yanımdaki temizlikçi kadının gözleri yaşarmıştı. Bana dönüp, 'Bakın, bir de kötülüyorlar, oysa ne kadar iyi bir başkanları var Amerikalıların' deyiverdi."

Yevtuşenko hem ozan, hem yazar, hem de film yönetmeni, ama aynı zamanda eski bir kaleci. Aklımıza ozanın kaleciliği gelince sohbeti politikadan futbola çeviriyoruz. Sovyetler Birliği'nde futbolun en iyi döneminin İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşandığını belirtiyor Yevtuşenko. O yılların ünlü Sovyet futbolcusu **Babarov**'u, **Pele**'den hemen sonra sayıyor. **Babarov**'dan sonra en beğendiği Sovyet futbolcular, bir zamanların milli santforu **Stelzof** ve sakatlanıp futbolu bırakmak zorunda kalan Dinamo Tiflisli ortasaha oyuncusu **Kipiani.** Yabancılar arasında ise **Eusebio**'yu, **George Best**'i, **Platini**'yi sıralıyor ilk ağızda. Son dönemin ünlü Sovyet oyuncusu **Blohin**'e gelince, o **Yevtuşenko**'nun gözdeleri arasında değil. Aklı hep bilek inceliği, futbol zerafeti olan oyuncularda.

Dost evindeki yemeğin sonlarına doğru, futboldaki gözdelerinden edebiyattaki gözdelerine geçiyor **Yevgeni Yevtuşenko.** Hemen **Bulgakov**'un **"Usta ile Margarita"**sından söz açıyor. Müthiş bir kitap olduğunu söylüyor **"Usta ile Margarita"**nın. Yemektekilerden biri, bu kitabın Türkçeye çevrildiğini, çevirmenin de **Aydın Emeç** olduğunu söyleyince Yevtuşenko'nun gözleri parlıyor. Uzanıp elini sıkıyor **Aydın Emeç**'in, içtenlikle teşekkür ediyor. Sonra, tüm Sovyet döneminin en iyi düzyazı yazarı olduğunu söylediği **Andrey Platonov**'a geçiyor: **"Hemingway okumuş Platonov'u. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce kendisiyle yapılan bir söyleşide Hemingway, en çok etkilendiği üç yazarın Tolstoy, Stendhal ve Platonov olduğunu söyler."**

Yevtuşenko'yla sohbetimiz Gürcü ozan, romancı ve şarkıcı **Bulat Okucava**'nın bir şarkısıyla noktalanıyor. **Yevtuşenko**'nun **Okucava**'dan söylediği **"Şarmanka Şarlatanka"**nın ezgilerine bırakıyoruz kendimizi.

Kâmil Masaracı

Erbakan 5 yıl sonra sahnede

BETÜL UNCULAR — *10 kasım*

KONYA — Kapatılan MSP'nin Genel Başkanı Necmettin Erbakan, beş yıl sonra ilk gövde gösterisini Konya'da yaptı. Konya girişinde uzun bir araç konvoyu ile yolu kesilerek karşılanan Erbakan, iki kilometre kadar yürüyünce, karayolu trafiği bir süre kapandı. Bu sırada ilgili makamlar tarafından karşılamanın filme alındığı görüldü. Erbakan'ı Konya'ya 20 kilometre kala karşılayanların sayısı fazla olmamakla birlikte kalabalık coşkulu ve hareketliydi. Sakallı kişilerin büyük çoğunluğu oluşturduğu kalabalık, Erbakan'ın yanaklarından ve ellerinden öperken, bazıları da boynuna sarıldılar. Bu arada, milli görüşü simgeleyen sağ el başparmakları havaya kaldırıldı. Ancak, herhangi bir slogan ya da yüksek sesle konuşma olmadı. Erbakan'la birlikte eski parlamenterlerden **Fehmi Cumalıoğlu, Ali Oğuz, Hüseyin Erdal** da Konya'ya geldiler. **Şener Battal** ise Erbakan'ı Konya'da karşıladı.

Erbakan, Konya'da Aygaz bayii **Mehmet Güner**'in evinde düzenlediği basın toplantısında, beş yıl önce olduğu gibi, **"bağımsızlık, milli görüş, manevi kalkınma, ağır sanayi, şahsiyetli dış politika, Müslüman ülkelerle işbirliği"** konularını yinelerken, anayasanın geçici 4'ncü maddesi ile siyasilere konuşma yasağı getiren 2969 sayılı yasa hakkında da görüşlerini açıkladı. Şimdilik konuşmayı erken bulduğunu belirterek, gazetecilerin sorularını yanıtsız bırakmayı yeğleyen Erbakan, **"İnşallah en kısa zamanda düşüncelerimizi açıklamaya gayret edeceğim. Henüz erken"** dedi. Erbakan, **"Kadayıfın altı 12 Eylül ile yandı mı"** sorusuna ise **"Bugün bunların konuşulacağı gün değil"** karşılığını verdi. Erbakan, **"Milli görüş ne zaman tıraş edilmek istense, arkasından çok daha gür olarak çıkmaktadır"** dedi.

Her zamanki alışkanlığı ile Ankara'dan yarım saat gecikmeyle yola çıkan Necmettin Erbakan'la birlikte yaklaşık 20 arabadan oluşan konvoy, dün sabah Konya'ya hareket etti. Erbakan, Tavşancalı İş Makineleri Fabrikası'na uğradı. Bu fabrikanın halıcılık okuluna çevrilmesini eleştiren Erbakan, **"Temennimiz odur ki, en kısa zamanda asıl fabrikasının önünde buluşarak açılışını yapacağız?** dedi. Erbakan, **"Kaç yıl sonra?"** sorusuna gülerek, **"Allah bilir. En kısa zamanda"** yanıtını verdi.

Konya'ya 20 kilometre kala Erbakan'ın konvoyu çok sayıda araçtan oluşan uzun bir konvoy tarafından karşılandı. Mercedes arabasından inen Erbakan'ı çok sayıda sakallı yurttaş adeta kucakladı. Yanağı-

nı, elini öpmek için birbirlerini iteleyenlerin sayısı çok fazla olmamakla birlikte, coşkulu ve hareketli bir kalabalık vardı. Erbakan, Tümosan Motor Fabrikası'na kadar karayolundan karşılayanlarla birlikte yürüyünce, Konya'ya giriş bir süre kapandı. Trafik polisleri de caddenin ortasından yürüyen Erbakan ve kalabalık ile araçları uyarmalarına karşın trafiği açmakta başarılı olamadılar. Bu sırada 06 Ankara plakalı Peugeot marka bir arabanın içinden kalabalığın yürüyüş boyunca filminin çekildiği gözlendi. Çok sayıda jandarma ve polisin de kalabalıkla birlikte Konya'dan Ankara'ya geliş yönünde önlem aldıkları görüldü.

Erbakan, Tümosan tesislerinin önünde resim çektirdikten sonra içeriye girmesinin engellenip engellenmediği sorusuna, **"Zaten sadece resim çektirecektik, içeriye girmeyecektik"** yanıtını verdi. Tümosan'dan sonra konvoy, yoluna devam ederek, Konya'ya girdi. MSP'nin Konya örgütündeki bir görevlinin yakını olduğu belirtilen Aygaz bayii Mehmet Güner'in evinde basın toplantısı düzenleyen Erbakan, apartmanın önüne biriken sempatizanlarına hoparlörle üçüncü kattaki bir pencereden seslendi. Burada da yaklaşık yüz kişi kadar toplanmıştı. Erbakan, pencereden yaptığı konuşmada, **"İnşallah en kısa zamanda daha iyiye gideriz. Bizleri bahtiyar ettiniz. Allah sizden razı olsun"** dedi ve alkışlandı.

5 yıl önceki görünümünün pek fazla değişmediği, ancak saçlarının tamamen kırlaştığı gözlenen Erbakan, her zamanki gülümseyen ifadesiyle hınca hınç doldurulan küçük salondaki uzun masanın başına oturarak basın toplantısı düzenledi. Odanın zorlukla boşaltılmasından sonra sözlerine başlayan Erbakan, 5 yıldır kendisini ziyaret edenlere **"iaede-i ziyaret"** görevini yapmak için Konya'ya geldiklerini belirterek, **"Beraat kararı ile milli görüş dediğimiz zihniyetin meşru bir görüş olduğu bir kere daha mahkeme neticesi ile de sabit olmuştur. MSP eski yöneticilerinin 10 yıllık dönemdeki bütün faaliyetlerinin meşru olarak kanunlar çerçevesinde yürütüldüğü de bir defa daha sabit olmuştur"** dedi.

Milli görüşün, anayasadaki temel ilkelerin kendisini ve bunların hakiki anlamlarını temsil eden görüş olduğunu savunan Erbakan, bu görüşün manevi kalkınmayı temel saydığını, bağımsız Türkiye'nin ağır sanayie sahip olmakla mümkün olacağını kaydetti. Milli görüşün, kapitalist görüş ile solcu görüşe göre, anayasanın temel ilkelerine daha uygun olduğunu öne süren Erbakan, **"Bir ülkede bankaya yatırılan 3 milyon liranın faizi o ülkedeki en yüksek devlet memurunun yıllık gelirinden fazla oluyorsa, bu durum emek-sermaye dengesizliğini gösterir ve adeta insanların sömürülmesi ve angarya olarak çalıştırılması gibi bir netice ortaya koymuş olur"** biçiminde konuştu.

Erbakan, bir kısım eski siyasilere anayasanın geçici 4'üncü maddesi ile geçici kısıtlama getirildiğini, bunun mevcut siyasi partilerin yönetiminde görev almama olduğunu söyledi. Erbakan 2969 ile de memleketin iç ve dış politikasına menfi etki yapmak kastıyla beyanatta bulunmama kısıtlamasının getirildiğini belirterek, şöyle devam etti:

"Memleketini milletini seven her yurt evladının ülkelerini yüceltmesi için ellerinden gelen gayret ve çalışmaları kendilerinin hem görevleri ve hem de haklarıdır. Bu kesimlerin ülkelerine menfi bir tesir yapma kastı taşımaları da esasen varit olamaz. Dolayısıyla halihazır mevzuattaki geçici bazı hükümler memleketini, milletini seven insanların ülkelerinin güçlenmesi ve yükselmesi için ellerinden gelen gayretle çalışması görevlerini ortadan kaldırmaz. Bilakis bu yolda çalışmak her memleketsever için bir görevdir. Bir vecizedir."

Erbakan, Türkiye'nin genel durumunu konuşmayı da erken bulduklarını belirtirken, bir başka soru üzerine **Süleyman Demirel**'in gezisinin her bakımdan yararlı olduğunu hem kendisinin hem de Ispartalıların hasret giderdiğini söyledi.

Öğrenildiğine göre, Necmettin Erbakan, Tümosan Fabrikası'nın giriş kapısında resim çektirmek istedi. Ancak Konya Valiliği, jandarma ve polisle birlikte fabrikanın girişinde resim çekilmemesi için önlem aldı. **Şener Battal**'ın girişimlerine rağmen valilik, resim olayında diretti. Erbakan, bu gelişmelerden habersiz olarak, giriş kapısına 500-600 metre ötede fabrikanın dış duvarının önünde gazetecilere kalabalıkla birlikte resim çektirdi.

Başbakan **Turgut Özal**'ın ramazan ayında Konya'ya gelişinde kendisine kuzu çeviren ünlü **Niyazi Usta**, dün de Erbakan'a kuzu yedirdi.

Erbakan, öğleden sonra Mevlana Müzesini gezdi. Bu sırada müzenin avlusunda biriken kalabalık bir yurttaş topluluğu Erbakan'ın elini ve yanaklarını öpmek için sıraya girdi. Buradaki kalabalık, karşılayanlardan daha fazlaydı. Bazı sakallı ihtiyarların da ağladıkları gözlendi. Müzede çay içen Erbakan, gazetecilere de dua etti. Erbakan, **"Bize bugün 5 yıl öncemizi yaşattınız. Biz gazetecileri severiz, bizi bahtiyar ettiniz, Allah sizi de bahtiyar etsin. Hem de bu mübarek çatının altında dua aldınız"** dedi.

Kâmil Masaracı

Düşte Gerçek...

İLHAN SELÇUK — *10 kasım*

Hayırdır inşallah, düşümde *Atatürk*'ü gördüm. Gözleri çakmak çakmaktı. Sevindim birden, sonra kuşkuya düştüm. Gazi mi yaşıyordu, ben mi ölmüştüm, demeye kalmadı, Atatürk buyurdu:

— *Haydi gidelim...*

Nereye diye sormadım. Gazi elimden tuttu uçuyoruz. Ama bir türlü istediğimiz yere ulaşamıyoruz. Düş içinde bile sıkıntıyı gerçekmiş gibi duyuyorum. Birden sordum:

— Nereye gidiyoruz?

— *Partiye...*

— Hangi partiye?

Atatürk duraladı:

— *Elbette CHP'ye...*

İnsan rüyada bir başka türlü oluyor. Durumu bildirdim:

— CHP kapatıldı.

Kaşlarını çattı:

— *Kim kapattı?*

Sustum.

Atatürk yine sordu:

— *Peki, iktidarda hangi parti var?*

— Muhafazakâr parti...

Gazi'nin güzel yüzündeki şaşkınlık dudaklarında tek heceye dönüştü:

— *Ya?..*

★

Bu şaşkınlık saniyenin onda biri kadar sürdü. Bu kez daha başka bir kararla dedi ki:

— *Öyleyse Türk Dil Kurumu'na gidelim.*

Sıkıldım:

— Atatürküm, dedim, gitmesek daha iyi olur.

— *Neden?*

— Türk Dil Kurumu'na ilişkin vasiyetini bozdular.

— *Kim bozdu?*

— !..

— *Ya Tarih Kurumu?*

— !..

Gazi son kez:

— *Öyleyse,* dedi, *Halkevine gidelim.*

— Kapısı kilitli, mühürlü...

— *Kim yaptı bu işi?*

— !..

Kaşlarını çattı Gazi. Durumu kavramaya çalışıyordu. Tam o sırada hoparlörle abartılmış bir ezan başladı.

Atatürk kulak verdi:

— *Arapça?*

— Evet...

— *Türkçe değil miydi?*

— Atatürküm, şimdi Arapça okunuyor. Hem daha başka değişiklikler de var.

— *Göster!*

Milli Eğitim okullarında bir sınıfa girdik.

— *Bu ne?*

— Din dersi...

— *Öğretim birliği devrimi ne oldu?*

Yere bakarak konuştum:

— Yıktılar.

— *Din dersleri zorunlu mu?*

— Evet...

— *Bu işi kim yaptı?*

Yine sustum.

★

Gazi, gözlerini gözlerime dikerek:

— *Her şeyin bir nedeni vardır,* dedi. *Bu gerilemenin de bir nedeni vardır.*

— Nedeni var.

— *Göster!*

— Elimden tuttu, uçmaya başladık. Gözlerimizin önünden yol yol kırmızı şeritler geçiyor, yıldızlar uçuşuyor, bayraklar dalgalanıyor.

— *Bunlar Amerikan bayrakları mı?*

— Evet...

— *Neden buradalar?*

— Amerikan tesisleri, Amerikan üsleri...

Gazi durdu, gözlerindeki güzellik hüzne dönüşmüştü.

— *Anladım,* dedi.

Yüreğimi bir acı sardı:

— Atatürküm, dedim. Bir şeyler yap!..

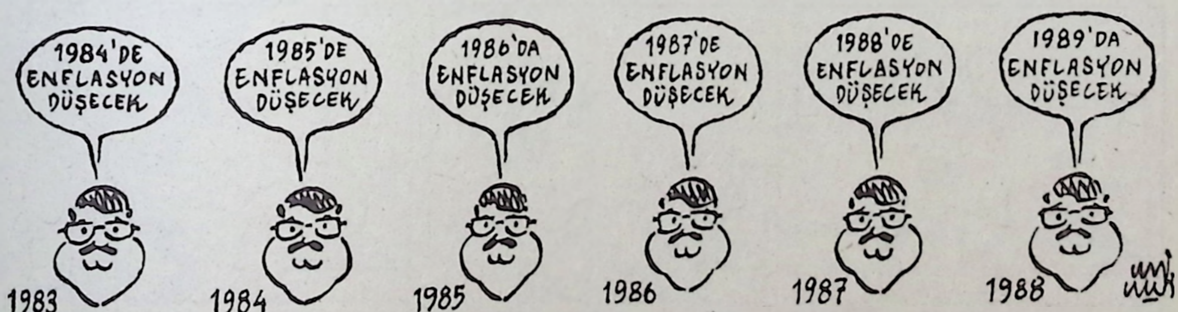
Yine baktı.

Bakışlarımız çakışınca birden O'nun ölü olduğunu anımsadım. 10 Kasım'da ölmüştü Gazi. Gerçek buydu. Biz ise O'nu bir kez daha öldürmüştük.

★

Efkârımı dağıtmak için bir kadeh içeyim dedim. Bu kez yayan yola çıktım. Dolaş, dolaş, bir meyhane bulamadım. Meğer bugün 10 Kasım'mış, içki yasağı var.

Atatürkçüyüm deriz, Atatürk'e karşı her haltı yeriz, liberalim deyip içki yasağını benimseriz.

Ali Ulvi

Bir Cumhuriyet Kadını...

OKTAY AKBAL — *11 kasım*

'Cumhuriyet' adının nereden geldiğini merak ederdim. Meğer 29 Ekim 1925'te doğmuş... Babası, Kemal Doğan, Cumhuriyet Bayramı'da doğan kızına bu adı vermiş.

O günlerde general değildi Kemal Doğan. Yarbaydı ya da albay. Kim mi Kemal Doğan? 19 Mayıs 1919'da Atatürk'le birlikte 'Bandırma' vapuru ile Samsun'a giden topçu binbaşısı; Heyeti Temsiliye'nin Kilikya Kuvvayi Milliye komutanlığını üstlenen Kozanoğlu Doğan Bey... Bugün Anıtkabir Müzesi'ne gidenler, Kurtuluş Savaşımızın ilk öncüleri arasında, altıncı sırada Kemal Doğan adını görürler. Binbaşı Doğan, topçu komutanı olarak büyük taarruza da katılıp, İzmir'e ilk giren subaylarımizdandır. İşte, Cumhuriyet Reha İsvan, böyle bir tarih kişisinin kızı. Babası ona hem 'Cumhuriyet' hem de 'Reha' (ki, kurtuluş demektir) adını vererek Atatürk'ün yakın bir arkadaşı, bir savaşçısı olduğunu bir kez daha göstermiş...

Bir telgraf çekmiştik biz de... Doğum gününü kutlamıştık, özgürlüğe bir an önce kavuşmasını dilemiştik. Yalnız biz değilmişiz! Reha Hanımın altmış yaşına basması pek çok dostunu, arkadaşını da ilgilendirmiş. Mektuplar, telgraflar almış. Avukatı Turgut Kazan, müvekkilesi adına hepsine teşekkür ediyor.Hele siyasal nedenle mahkûm olanlardan, tutuklananlardan gelen mektup ve telgraflar daha da çokmuş...

Reha İsvan, Türkiye Cumhuriyeti'nin 2. yıldönümünde dünyaya açmış gözlerini... Ben cumhuriyetin 10. yıldönümünü çok iyi anımsarım. Görkemli bir bayram geçirmiştik. Cumhuriyetimiz onuncu yılındaydı. Şimdi altmış ikincisini kutladık. Ama nerede onuncu yıl kutlaması, nerede altmış ikincisi! Arada dağlar kadar ayrım var. Önce coşku eksikliği, güvensizlik.. Oysa Atatürk yıllarının Cumhuriyet Bayramları bambaşkaydı. Büyük bir ulusun çocukları olmanın bilincindeydik. Türkiye'nin güçlü, önemli bir devlet sayıldığını biliyorduk. Nüfus 15 milyondu, ama insan sayısından gelmiyordu önemimiz, değerimiz, ağırlığımız... Tutarlı, inançlı bir politika izlemekten, tam bağımsız bir ülke olmanın verdiği güçten geliyordu bu önem... Kimseye bağlı değildik, kimseden de bir şey beklemiyorduk. Ama büyük devletler, dostluğumuzu kazanmak için kapımıza geliyorlardı. Nereden nereye!..

Reha İsvan'ı düşünüyorum. Tarım mühendisi, kolej çıkışlı, aydın bir insan. Benim kuşağımın bir kadını. Konuşmalarımızı düşünüyorum, eşi Ahmet İsvan, İstanbul Belediye Başkanı iken, kendisi İstanbul Milli Eğitim Müdür Yardımcısı iken, sonra adalet önünde sorguya çekilirken, suçlanırken, daha sonra bir süreliğine serbest bırakıldığında... Ondan sonra bir daha karşılaşamadık. Şimdi Reha Hanım, Metris Cezaevi'nde yatıyor. Bir cezayı, daha kesinleşmemiş bir cezayı, bitirmeye çalışıyor. Sessizce, dirençle, uygarca... En iyi koşullarda yetişmiş, en iyi okullarda öğrenim görmüş, belirli bir düzeyin üstünde yaşamış, bilinçli bir Türk kadını... Ne zaman özgür olacak, ne zaman şu dava sonuçlanacak, kim bilebilir! Bilinen şu; Reha İsvan, önce dokuz ay tutuklu kaldı, sonra birkaç ay serbest bırakıldı, sonra 1983 kasımında yeniden tutuklandı. Barış Derneği Yönetim Kurulu üyesi arkadaşlarıyla birlikte... Erdal Atabek, Ali Sirmen, Ali Taygun, Metin Özek, Hüseyin Baş, Ergun Elgin, Aykut Göker, Gencay Şaylan, Orhan Taylan, Halûk Tosun, Tahsin Usluoğlu...

Yazacak çok şey var. Ne var ki, adalet önünde görülmekte olan bir davayla ilgili ne olumlu ne olumsuz bir şey yazılamaz. Bizler de bu konuda adaletin son sözü söylemesini bekliyoruz. Kesin yargının daha çok gecikmeyeceğine güvenerek...

Reha İsvan, 60. yaşına cezaevi koşullarında bastı. Bu yaş, yaşamın önemli bir dönüm noktasıdır. Böyle bir anda kişi, yaşamının hesabını yapar. İster istemez yapar. Ne yaptım, neler başardım, ya da yapmaya, başarmaya çalıştım. Boşuna akıp giden su değildir yaşam... İyi kullanılması gereken bir değerdir... Ne mutlu o kişiye ki, ben yarım yüzyılı aşan bir süreyi gereğince sürdürdüm, boşuna zaman öldürmedim, bir şeylere, insanlara, çevreme, kendime katkılarım oldu diyebilsin...

Her gün cezaevlerinden mektuplar geliyor. Gençyaşlı, kadın-erkek on binlerce kişi her an özgürlük bekliyor. Genel bir bağışlama -yıllardır politikacıların dilinden düşmediği halde- bir türlü gündeme gelemiyor... İsvan'ın, İsvan gibi tanıdık tanımadık tüm kapatılmış yurttaşların en kısa sürede özgürlüklerine kavuşmalarını dilemek ve bunu gerçekleştirmeye çalışmak da bizlere düşen bir görev...

Küçükköy'de küçük bir aile dramı!

SERPİL GÜNDÜZ — *12 kasım*

Hasan Gevin, eşi **Türkan Gevin,** 5 sağır dilsiz çocuğu ve bir de annesiyle birlikte, Küçükköy Yenimahalle'deki 3 yatağın ancak sığabildiği tek göz gecekonduda **"Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı olarak"** ikâmet ediyor. Hasan Gevin (35) aldığı net 35 bin TL. ücretle, 7 nüfusu doyurup harikalar yaratıyor... Ve iki günden beri bakkala yolladığı çocukları, **"Bakkal bize ekmek vermiyor"** diyerek geri dönüyorlar. Hasan Gevin'in bakkala da 20 bin lira borcu var çünkü. Hasan Gevin, tümü de sağır ve dilsiz çocukları Semra (10), Sema (9), Şahin (5), Sevgi (3), Seda (5 aylık) eşi ve annesiyle birlikte günde 10 ekmek tüketiyor. Bu da ayda yalnızca 18 bin lira ekmek parası ediyor. **"Bunlar aç da kalsa sigaradan vazgeçmem"** diyen huyu var üstelik Hasan Gevin'in ve ayda 6 bin 300 lira da sigara parası veriyor. Çocukların tümü de çorapsız, yalınayak. Hiçbir şey serili olmayan odada betona basıp okul yüzü görmeden, meyveyi, tatlıyı tanımadan büyüyorlar.

Güç bir yaşam Hasan Gevin'inki.

Tunceli'nin Nazimiye ilçesinden 6 yıl önce eşi Türkân, annesi Selvi ve o zaman doğmuş çocuklarıyla birlikte çalışmak için İstanbul'a gelen Hasan Gevin, önce bir fabrikada iş buluyor. Sonra kaçak olarak gittiği Almanya'dan geri çevriliyor. Ardından da inşaatlarda çalışıyor. Daha sonra çaresiz kalan Gevin, şu anda çalıştığı fabrikaya 35 bin lira ücretle vasıfsız olarak giriyor. Şimdilerde işsiz olan ağabeyinin, Küçükköy'de yaptırdığı 2 göz gecekondusunun bir göz odasına, tüm eşyası olan 3 yatak, bir soba ve bir masayla yerleşiyor. Hasan Gevin ve ailesi tuvaleti de mutfak ve banyo olarak kullanıyorlar. Çocukları neden sağır ve dilsiz olmuş, onu bile bilmiyor Hasan Gevin. Onları bir güh Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ne götürdüğünü söylüyor. **"Sağır ve dilsiz dediler. Herhalde Allah'tan"** diyor. Çocuklarını bir daha hastaneye götüremiyor Hasan Gevin. Çünkü işyerini terk ettiği zaman parasını alamıyor.

En çok fasulye çorbası yiyor Gevin ailesi, haftada bir gün de pilav... Geçen ayın 15'inde de elma yemişler. Bir yerlerden borç buldukları zaman Sana yağı da alıyorlar. Bir sabah, bir de akşam kullanınca o da bir gün dayanıyor. 100 gram zeytin alıyorlar, 8 kişiye birer tane düşüyor.

Çevresinden Hasan Gevin'e yardım etmek isteyen birkaç kişi, okul çağına gelmiş sağır ve dilsiz Semra ve Sema'nın dilsizler okuluna gitmesi için bakanlığa yazı yazıyorlar, ancak hiçbir yanıt gelmiyor.

Kış için biraz kömür almış Hasan Gevin, ancak odaları buz gibi. Kömürün borcundan da 3 bin lira kalmış. **"Niye bu kadar çok çocuk yaptın?"** diye soruyoruz. **"Kafasızlıktan"** diyor. **"İlki konuşmayınca ötekiler konuşur diyerek."** Türkân Gevin dayanamıyor bunca sıkıntıya ve 3 gün önce evi terk ediyor. Sonra yeniden dönüyor, ama umutsuz ve diyor ki:

"Çıktım gittim ablamın çocuğunun evine. Adam 30 bin lira para alıyor. Çocuklara çorap bile alamıyor. Bir gün el kapısında kalırsın. İkinci gün el sana ekmek verir mi?"

..Ve Gevin ailesi Küçükköy, Yenimahalle, 579 sokak no 6'daki tek göz gecekondularında, o da sığıntı olarak yaşayıp gidiyorlar işte...

5 bin dosya askeri mahkemede

DENİZ TEZEL — *12 kasım*

İstanbul'da sıkıyönetimin 19 kasım günü kalkmasından sonra, askeri mahkemelerde 251 davada toplam 5 bin 602 sanığın yargılanması sürecek. İstanbul'da sıkıyönetimin ilan edildiği 26 Aralık 1978 tarihinden 1 Kasım 1985 tarihine değin geçen süre içinde Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'na 16 bin 200 dosya geldi. Bu dosyalardan 15 bin 294'ü işlem gördü. Geri kalan 906 dosya. Sıkıyönetimin kalkmasıyla birlikte, ilgili askeri mahkemelere gönderilecek.

Bu dosyalarda yapılan incelemeler sonunda askeri mahkemelere 8 bin 664 dava açıldı ve bu davalardan 8 bin 413'ü karara bağlandı. 26 Aralık 1978 tarihinde İstanbul'da sıkıyönetimin ilan edilmesinden başlayarak 1 Kasım 1985 tarihine değin geçen süre içinde gelen 16 bin 200 dosyadan 8 bin 664'ü hakkında dava açıldı. 4 bin 503 dosya hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı, bin 19'u hakkında görevsizlik, yetkisizlik kararı, bin 84 tanesi hakkında birleştirme kararı, 21 tanesi hakkında da tatil kararı verildi. Yaklaşık 7 yıldır süren sıkıyönetim boyunca askeri savcılıkta 15 bin 394 dava işlem gördü. Geri kalan 906 dosya, sıkıyönetimin kalkmasıyla birlikte, ilgili mahkemelere gönderilecek. Sıkıyönetim askeri mahkemelerine açılan 8 bin 664 davadan 8 bin 413'ü karara bağlandı. Bu dosyalardan bazıları halen Askeri Yargıtay'da bulunuyor. İstanbul'da sıkıyönetimin kalkmasına karşın sürecek olan 251 davada, toplam 5 bin 602 kişi askeri mahkemelerde yargılanacak. 19 kasımdan sonra sıkıyönetim askeri savcılığı soruşturma yapamayacak ve askeri mahkemelere dava açamayacak. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemeleri'nde "örgüt davası" olarak adlandırılan ve sıkıyönetimin kalkmasına karşın yargılaması askeri mahkemelerde sürecek olan 36 dava bulunuyor. Bu davalarda toplam 5 bin 243 kişi yargılanıyor. 359 kişi ise silahlı çete üyesi olmak, kaçakçılık yapmak, komünizm propagandası yapmak, sıkıyönetim yasaklarına aykırı davranmak gibi suçlardan yargılanıyorlar. 36 örgüt davasından 5'i, sağ örgütlere ait. Sağ örgütlere üye olmak ve amaçları doğ-

rultusunda eylemlerde bulunmaktan 162 sanık yargılanıyor. Bu sanıklardan 22'si **Türkçü İntikam Tugayı (TİT)**, 21'i **Milli Türk Talebe Birliği**, 14'ü, **Hizbullah**, 96'sı **Ülkücü Gençler Derneği (ÜGD)**, 9'u **Akıncılar** adlı örgütlere üye olmak savıyla yargılanıyorlar.

Geri kalan 31 örgüt davasında yargılanan toplam 5 bin 81 sanığı kapsayan davalar ve sanık sayıları şöyle:

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) 1477, **Barış Derneği-2** 48, **Türkiye İşçi Partisi** (TİP) 170, **Türkiye Sosyalist İşçi Partisi** (TSİP) 98, **Sosyalist Vatan Partisi** (SVP) 23, **Türkiye Emek Partisi** (TEP) 36, **Vatan Partisi** 40, **Türkiye Komünist Partisi** (TKP) 383, **Türkiye Komünist Partisi-Birlik** (TKP-B) 34, **Devrimci Halkın Yolu** (DHY) 21, **Devrimci Halkın Birliği** (DHB) 18, **THKP/C Dev-Sol** 1210, **THKP/C Dev-Yol** 464, **THKP/C Acilciler** 25, **Rızgari** 83 **THKP/C 3. Yol** 140, **Türkiye İhtilalci Komünistler Birliği** (TİKB) 8, **THKP/C Halkın Devrimci Öncüleri** (HDÖ) 12, Türkiye Devrimci Komünist Partisi (TDKP) 9, **THKP/C Yeniden İnşa** 7, Bolşevikler 13, **Kurtuluş** 186, **Demokratik Kültür Derneği** 10, **Bağımsız İplik-İş Sendikası** 65, **Bağımsız Devrimci Metal-İş Sendikası** 11, **Bağımsız Deri-İş Sendikası** 8, **Genç Sosyalistler Birliği** (GSB) 10, **Devrimci Derleniş** 22, **Partizan Yolu** 15, **Pahalılık ve İşsizlikle Mücadele Derneği** (PİM) 9, **Türkiye Komünist Partisi/Marksist-Leninist — Türkiye İşçi Köylül Kurtuluş Ordusu** (TKP/ML-TİKKO) 426.

Ali Ulvi

Hepsi Birbirine Bağlıdır...

İLHAN SELÇUK *13 kasım*

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Ankara'da 10 Kasım günü düzenlenen bir toplantıda demiş ki:

"— Biz çocuklarımıza Fransız ihtilalini, Lenin'i anlattık, ama Atatürk'ü anlatamadık. (...) Benim arzum bizden sonraki nesiller, daha önce olduğu gibi Atatürkçülüğü unutturacak bir duruma getirilmesinler, bu konunun üzerinde hassasiyetle dursunlar."

Sayın Cumhurbaşkanı'nın sözlerine katılmak kolay değil. Kendi kendimize içtenlikle soralım:

— Biz çocuklarımıza Fransız ihtilalini, Lenin'i anlatabildik mi?

Eğer bir çocuk (veya büyük) Fransız ihtilalini ve Lenin'i anlayabilecek düzeyde bilimden payını alarak bilinçlenmişse, Sayın Evren kuşku duymasın ki, Atatürk'ü de anlayacaktır. Ama insanlığın tarihinde devrimlerin topografyasından habersiz kalan kişinin de Atatürk'ü kavraması olanaksızdır.

Niçin?

Fransız devrimini düşünelim. Bir öğrenciye bu tarihsel olay nasıl anlatılabilir? İnsanlığın köleci toplum düzenlerinden feodaliteye geçmesini tarih öğretmeni hangi bilgilerle ve yasalarla açıklayacak? Aristokrasinin oluşumu ne demek? Bütün bu düzenler hangi ekonomik yapılar üzerinde yükseliyorlar? Fransız devriminin lokomotifi olan burjuva sınıfı nasıl doğdu? Sanayileşmenin kökeni ve nedenleri üzerinde durmayacak mıyız?

İnsan Hakları Bildirisi nereden kaynaklanıyor? Fransa'da işçi ve köylü sınıflarının devrimden önceki konumları nedir?

Doğaldır ki, ister küçük olsun, ister büyük, devrimler tarihini öğrenmek ve algılamak isteyen kişi 'sınıf' kavramıyla al takke ver külah uğraşmak zorundadır, burjuva sınıfının ne demek olduğunu anhasıyla minhasıyla öğrenmeyen insan, Fransız devrimini nasıl anlayabilir ki...

Sınıf kavramı da bizde yasaklı ve tehlikeli olduğun-

dan çocuklarımız Fransız devrimini anlayamazlar, masal gibi okurlar.

Lenin ve Sovyet devrimi için de eş koşullar geçerlidir. Biliniyor ki, 20'nci yüzyılın ilk çeyreğinde çarlık Rusyası, Avrupa ve Asya'daki topraklarına çok değişik ve yanar söner renklerle yayılmıştı; bir yanda emperyalizmin tekelci kumpanyalarının boyunduruğunda yarı sömürgeleşmiş bir devlet, öte yanda Asya halklarının tepesinde despot bir imparatorluk kimliğiyle can çekişiyordu. Sovyet devrimini anlamak için kapitalizm, emperyalizm, tekelcilik, sömürgecilik gibi kavramların bilimsel nitelikleriyle öğrenilmesi gerekmez mi? Bunlar ise, liseleri bir yana bırakın, üniversitelerde bile sakıncalı sayılır.

☆

Peki, bu yasaklar dünyasında Atatürk'ü nasıl öğrenip seveceğiz?

Gazi Mustafa Kemal'in kendisi "kapitalizmin emperyalizmine" karşı bir ulusal bağımsızlık savaşı vererek devleti kurduğunu ve devrimlerini hayata geçirdiğini söylüyor. 1980'ler Türkiyesi'nde bir öğretmen, çocuklarına bu sözlerin ne demek olduğunu anlatmaya kalkışsa, başına neler gelir?

Atatürk devrimleri, Fransız ve Sovyet devrimlerinin insanlıkta yarattığı derin etkilerden esinlenerek bir İslam toplumunda gerçekleştirilmiştir. Hıristiyanlık dünyasında "uyanış" ve "aydınlanma" süreçlerinden burjuva devrimlerinin patlamalarına geçildi.

İç içe yaşanan ve zincirleme birbirini izleyen olaylar bütün dünyaya yayıldı. 20'nci yüzyılda sosyalist devrimler yaşanıyor.

İnsanlığın geçmişini ve bugününü biçimlendiren devrimler tarihini öğrenmeden Atatürk'ün tarihteki yeri nasıl saptanabilir?

Hayır, biz ne ortaöğretimde Atatürk devrimlerini çocuklarımıza öğretiyoruz, ne de yükseköğretimde... Ne yazık ki, bir tür medrese eğitimine özlem içindeyiz. Çocuklarımız okulların dışında Fransız ve Sovyet devrimlerini bölük pörçük öğrenmeye çabalıyorlar. Olayın ilginç yanı şudur: Çoğu zaman "Leninist" diye ömür boyu hapis cezasıyla yargılanan bir çocuğumuz Lenin'i anlamamıştır, "Atatürkçüyüm" diye ortalıkta dolaşan bir büyüğümüz Atatürk'ü anlamamıştır.

Yaşadığımız bunalımın en acı yönü de budur.

Ben başbakan olsaydım

YALÇIN PEKŞEN — *13 kasım*

Kısmetsizliği anlatmak için "Ağustosta suya girsem balta kesmez buz olur" diye bir söz vardır. Çok şükür bu söz benim için geçerli değildir. Çünkü ben ne zaman ağustosta suya girsem su gayet sıcak olur.

Biraz bu şansıma güvenerek, biraz da yakın bir arkadaşımın "ekim, kasım aylarında güney güneşinin tadına doyum olmayacağı" yolundaki sözlerine güvenerek bu tarihler arasını güney kasabalarımızdan birinde suya girmeye çalışarak geçirdim. Ve girdim de.. Ancak bu su Akdeniz'in suyu değil, durmadan yağan yağmurların sularıydı.

Daha İzmir Havaalanı'nda karşılaştığım ve benim gideceğim yerlerden dönmekte olan bir iki arkadaş ilk uyarıyı vermişti, ama anlayan kim?

— Nereye gidiyorsun, diye sormuşlardı.

— Güneye, demiştim.

— Ne yapmaya?

— Biraz güneşlenip, denize girmeye...

— Yoksa Afrika'nın güneyine mi gidiyorsun diye takılmışlardı. Ama dediğim gibi anlayan kim?

Arkadaşlarımın sözleri kulaklarımda çınlıyordu. "Ekim, kasım aylarında güney güneşinin tadına doyulmaz."

Gerçekten doyulmuyordu. Çünkü ortada yoktu. Veya ben ne zaman ayağımı pansiyonun önündeki kaldırım taşlarına değdirsem, münasebetsiz bir bulut üzerine örtüveriyordu. Bir iki adım attıktan sonra da Nuh tufanını aratacak türden bir su bolluğu ortalıkta hüküm sürmeye başlıyordu.

Böylece ben gazetelerimizi kaplamış olan üstsüz turistler yerine kasabanın açık kalmış tek lokantasının tek müşterisi olarak, lokantanın tek garsonuna kadeh kaldırarak gözüme "bayram" yaptırmaya başladım. Bıyık rekortmenlerimizden bir garsona bakarak gözlere "bayram" yaptırılır mı demeyin... Bu kasabada mümkündü. Çünkü ilginç bir rastlantı sonucu garsonun adı "Bayram"dı.

Bu durumda ne yaparsınız? Doğal olarak hayal kurarsınız değil mi? Ortalıkta hayal kurmaya uygun daha müstehcen nesneler olmadığından ben ağırlığı televizyon ve gazetelere verdim.

İnsanın önünde tevizyondan ve gazetelerden başka bir esin kaynağı olmayınca ne hayal eder? Kesinlikle tahmin edemezsiniz. İnsan en münasebetsiz olanını hayal etmeye başlıyor. Yani başbakan olmayı...

Önce şöyle düşündüm. "Acaba ben başbakan olabilir miyim?" Biraz düşününce "Olabilirim" fikrine vardım. Öyle ya, ülke yönetmeye uygun olabilecek hiçbir mesleğin eğitimini yapmamıştım. Yani ülke yönetmek konusunda hemen hemen hiçbir şey bilmiyordum.

Kilo durumuma gelince başbakan olmak için biraz sıskaydım, ama Bayram'ın lokantasında bunun da yolu bulunacak gibi görünüyordu. Burada tatilimi biraz daha uzatırken, gelmiş geçmiş başbakanlarımızdan hiçbir farkım kalmayacaktı. Öyleyse, diye düşündüm kendi kendime, "Sen başbakan olmak için biçilmiş kaftansın oğlum."

Böyle düşününce gerisi kolaylaşıyor. Başbakan olur olmaz çıkardım televizyona "Bu sene, derdim, enflasyon yüzde yirmibeşe düşecek." Olmadı mı? Gelecek sene aynı lafı yinelerdim. Yine mi olmadı? "Gelecek sene yüzde 15'e düşecek" derdim. Hâlâ yüzde ellilerde mi dolaşıyor? Sırtımda yumurta küfesi yok ya, bu kez "Gelecek sene yüzde 10'a düşecek" derdim. Ve böylece idare ederdim.

Arada "icraatın içine" çıkardım. Verirdim eski solculardan birinin eline beş yüz bin lira... "Yaz", derdim "bana güzel bir nutuk..." Başka bir eski solcuyu bulup ona da verirdim bir beş yüz bin lira...

"Çek bakalım benim güzel bir filmimi. (Her ne kadar liberal ekonomik düzenden yana isem de, her işin iyisini bu eski solcular yapıyordu çünkü. Hatta liberal ekonomik düzenin bile...) Gerisi bir tükenmez kalemi ileri geri oynatmaktan ibaretti. Bunu da becerebilirdim herhalde...

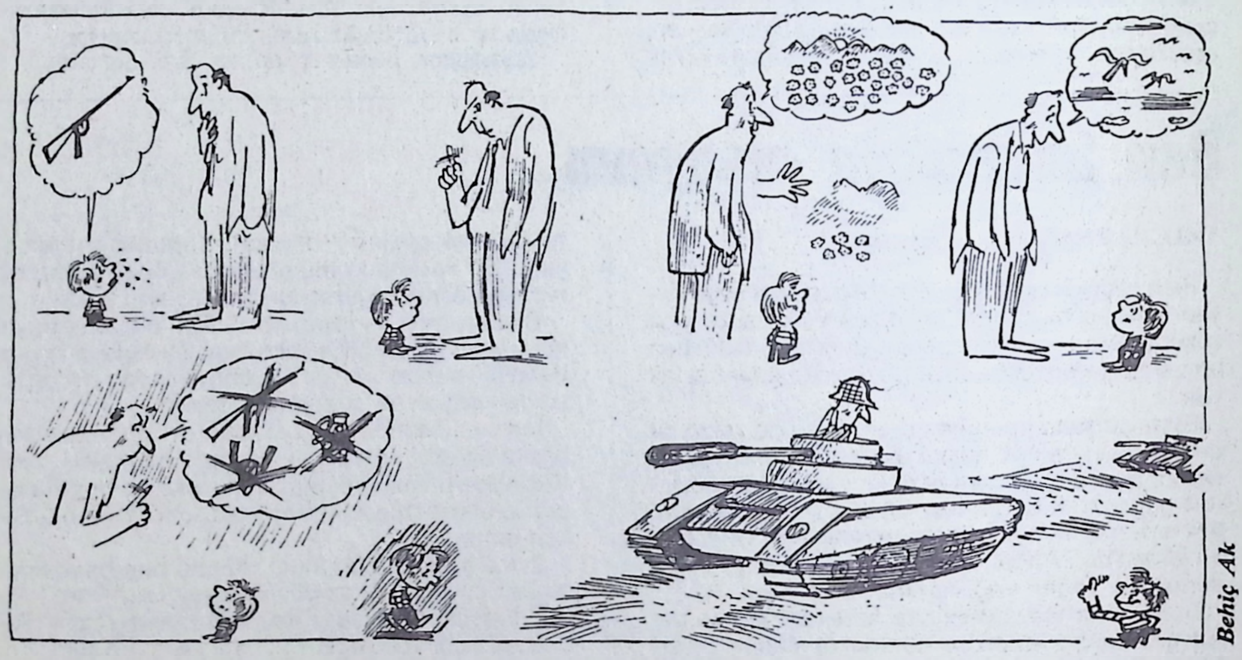
Böylece "içeriyi" bir güzel idare ederdim. Bu arada yurt dışında itibarımız azalıyor? Hemen dostlarıma bana Amerika'daki Bijan mağazasından birkaç kravat almasını rica ederdim. Eski İran başbakanının kayınbiraderi olan Bijan da **Orhan Boran**'ın kayınbiraderi değil ya... Durumu anlar, Time dergisine çarşaf çarşaf ilanlar verir, 500 bin lira maaşlı Türk başbakanının 5 milyon liraya bir giysi alınan mağazasından giyindiğini dosta, düşmana açıklardı. Böylece memleketin yurt dışındaki itibarı da düzelirdi...

Tabii gazeteciler pek kül yutmazlar. (Bunu kendimden biliyorum.) Bana soracaklardı: "Ne olacak bu enflasyonun hali?" Onların yüzüne karşı "ha, ha, ha" diye gülerdim. Seçime sokulmayan eski parti başkanları çıktıkları gezilerde 2,5 kilometrelik konvoylarla mı karşılanıyor? Buna da yanıtım hazırdı: "Yorum yok." Fazla üstüme gelenler olursa onlara da "amigolar" der geçerdim.

Diğer fırsatları da kaçırmazdım tabii. Baktım ki TRT kameramanı karşıma geçmiş bekliyor, hemen mikrofonu elime alır, "Elektronik, istikbalin geleceğidir" diye bir vecize ortaya atar, böylece millete neler diyebileceğimi bir kere daha kanıtlardım.

Ne yaparsınız, insan bir tatil kasabasında yağmur yüzünden sokağa çıkamayınca işte böyle abuk sabuk şeyler düşünüyor.

Neyse tatil bitti de bu hayallerden kurtuldum..

Demokratik Sol Parti, parlamentodaki 4. parti oldu

DSP kuruldu

15 kasım

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Demokratik Sol Parti (DSP), 37 ilden 612 kurucu üye adına dün sabah İçişleri Bakanlığı'na yapılan başvuru ile resmen kuruldu. DSP'nin kurucuları arasında eski HP'den istifa eden bağımsız milletvekiii **Turgut Sözer, Süleyman Koyuncugil, Fikret Ertan** ve **Nuri Korkmaz** da yer aldı. Bu durumda DSP Mecliste temsil edilen dördüncü parti oldu.

DSP'nin kurucuları arasında yer almayan **Rahşan Ecevit**, yazılı bir açıklama yaparak parti kurucularının yüzde 42'sinin işçi ve köylü, yüzde 18.2'sinin kapatılan CHP üyelerinden oluştuğunu bildirdi.

DSP'nin genel merkezi, kuruluş hazırlıklarının sürdürüldüğü Akay Caddesi'ndeki büronun bulunduğu bina oldu. Amblemi ise mavi fon üzerinde uçan beyaz güvercin olarak belirlendi.

6 Kasım 1983 genel seçimlerinden bir gün sonra **Halil Tunç** tarafından kurulacağı açıklanan DSP, 737 günlük aradan sonra dün tüzel kişilik kazanırken, kuruluş hazırlıklarında görev alanlardan sadece kapatılan CHP'nin eski İzmir İl Başkanı Doktor **Sedat Akman** ile sanayici **Murteza Çelikel** kurucu üye oldular. Önceki gün **Cumhuriyet** muhabirine kurucu üye olmayacağını açıklayan Çelikel, bir gün sonra kurucular arasına katılmış oldu. DSP'nin kuruluş hazırlığına katılan **Ali Ekber Eren, Salih Kurt, İsmail Hakkı Aydınoğlu, Cahit Ülke, Haluk Özdalga, Celal Kırkoğlu, Mustafa İmirzalioğlu, Bedri Demir** ve

Avni Başdoğan kurucular listesine girmedi.

DSP'nin 50 dosyadan oluşan kuruluş belgelerini İçişleri Bakanlığı'na avukat **Yaşar Mengi,** tüccar **Fevzi Karausta,** emekli işçi **Lütfü Yanar,** emekli memur **Bengül Çelik** ile emekli işçi **Sadık İnan** getirdi ve bakanlığın genel sekreteri **Adil Yazar**'a teslim etti.

DSP'nin kuruluşu için İçişleri Bakanlığı'na yapılacak başvuru da "**gizemli bir hava**" da oldu. Basına dün saat kaçta İçişleri Bakanlığı'na başvulacağı da bildirilmeyen DSP'nin Akay caddesi 27/1 adresindeki kuruluş hazırlıkları bürosu bu büro ile İçişleri Bakanlığı arasında ikiye bölünen basın mensuplarınca işgale uğradı. Büroda bulunan ancak yetkili olup olmadıkları da bilinmeyen kişiler, partinin kuruluşu için ne zaman başvurulacağı sorularına, "**Bir yetkimiz yok, bilgimiz de yok**" yanıtını verdiler.

Başvuru saati bildirilmediği için mesai başlama saati olan 08.30'dan itibaren İçişleri Bakanlığı'nın önünde bekleyen gazeteciler İçişleri Bakanlığı yetkililerinden DSP'nin kuruluşu için herhangi bir randevu alınmadığını da öğrendiler. Hazırlık bürosunda ilk açıklama saat 11.00'de "**Kuruluş için başvuracak 5 arkadaşımız büroya gelip sonra da İçişleri Bakanlığı'na gidecekler**" diyerek yapıldı. Başvuracak 5 kurucu ise **Hasan Altun, Erdem Özdemir, Lütfi Yanar, Sadık İnan** ve **Bengül Çelik** olarak açıklandı. Saat 11.30'a doğru, parti bürosunda bulunan üç görevlinin hareketlenmeye başladıkları dikkat çekti. Büro kapısının dışında altı kişinin beklediği görüldü. Söz konusu altı kişi ara sokaklarda doğru yürümeye başlayınca gazeteciler de onları izlediler. Altı kişinin kurucu olduklarını tahmin eden basın mensupları "**Siz kimsiniz? Kurucu musunuz? Adınızı rica edebilir miyiz?**" ve "**Nereye gidiyorsunuz?**" sorularına "**Yetkili değilim. Görevli değilim. Sonra açıklama yapılacak**" biçiminde yanıtlar aldılar. Adları sonradan öğrenilecek olan altı kişi bir ara, sokakta bekleyen iki taksiye bindiler. Taksilerin bagaj ve arka sıralarının dosyalarla dolu olduğu görülünce gazeteciler "**doğru iz**" üzerinde olduklarını anladılar.

Altı DSP'li daha sonra İçişleri Bakanlığı'na geldiler. Dosyaları indirdikten sonra foto muhabirlerine poz verdiler. Ancak gazetecilerin "**İsminiz neydi acaba? Kaç kurucu üye var?**" sorularına yine yanıt vermediler. Aralarında paylaştıkları 50 dosya ile bakanlık binasına çıkan kurucular, İçişleri Bakanı **Yıldırım Akbulut**'tan randevu almadıkları için Bakanlık Genel Sekreteri Adil Yazar tarafından karşılandı. Olayı yakından izleyen basın mensupları DSP'nin kuruluşuna ilişkin ilk bilgileri bu görüşme sırasında edinilebildiler.

DSP'nin program, tüzük ve kurucularını kapsayan dosyalar sunulurken, Bakanlık Genel Sekreteri, Yazar adının daha sonra "**Yaşar Mengi**" olduğu öğrenilen kurucu üye avukatla tartıştı. Görevli bir komiserin, "**Herhangi bir açıklama yapacak mısınız?**" sorusuna bayan avukat Yaşar Mengi, "**Hayır hiçbir şey demeyeceğim**" dedi. Adil Yazar da, Yaşar Mengi'ye "**Tüm kurucu üyeler burada mı?**" sorusunu yöneltince, Mengi, "**650 kurucu üyeyi nasıl buraya getirelim biz? Ankara'dan katılan 5 kurucu üye geldik**" biçiminde konuştu. Saat 11.45'te yapılan başvurudan sonra Genel Merkez'den açıklanan 5 kişilik listenin yanlış olduğu, başvuruya gelenlerin isimlerinin Fevzi Karausta, Lütfü Yanar, Sadık İnan, Bengü Çelik ve Yaşar Mengi olduğu İçişleri Bakanlığı'na yapılan başvuru dilekçesine imza atılırken ortaya çıktı. Saat 12.00'de başvuru işlemi sona erdikten sonra basın mensupları başvurunun yapıldığı bakanlık odasından çıkartıldı ve dosyalar incenlendi. Yeterli bilgiyi alamayan basın mensuplarına Yaşar Mengi üye sayısının 650 olmadığını 600 dolaylarında bulunduğu, ancak kesin rakamı bilmediğini bildirdi. Yaşar Mengi, bu konudu bir süre sonra Rahşan Ecevit'in açıklama dağıtacağını söyledi. Bunun üzerine basın mensupları DSP Genel Merkezi'ne geldiler.

AÇIKLAMA

Rahşan Ecevit'in açıklamasının metni saat 12.50'de Haluk Özdalga tarafından partinin önünde basın mensuplarına dağıtıldı.

"Rahşan Ecevit'in DSP kuruluşu ile ilgili demeci" başlığını taşıyan yazılı açıklamada DSP'nin kurulduğu belirtilerek ulusa hayırlı olması dilendi. Açıklamada şöyle denildi:

"İki yıldır sürdürülen çalışmalar sonunda Demokratik Sol Parti, bugün (dün) gerekli bildirimin İçişleri Bakanlığı'na verilmesiyle kuruldu. Ulusumuza hayırlı olsun.

Kurucu arkadaşlarımız adına bugün (dün) Ankara Valiliği'ne Kurucular Kurulu toplantısı için başvurulacak. Başvuruya yanıt alınır alınmaz, Kurucular Kurulu toplantısının günü, saati ve yeri açıklanacak.

Kuruluş çalışmalarına yurdun hemen her köşesinden on binlerce yurttaşımız katılmıştır. Kuruculuk onurunu hepsi paylaşmaktadır. Onlar adına 612 kurucu resmi bildirimde bulunmuştur.

612 kurucunun adları ve iş veya meslekleri de bugün (dün) kamuoyuna açıklanmıştır. Resmi kurucuların yüzde 42'si yani yarıya yakını işçi ve köylüdür. Yüzde 28,7'si esnaf ve sanatkârdır. İşçiler ve köylülerle esnaf ve sanatkârlar bir arada hesaplandığında kurucular içindeki oranları yüzde 70,7'dir. Kurucular arasında ayrıca yüzde 17.9 oranında iş ve meslek adamı ile yüzde 6.3 oranında emekli kamu görevlileri yer almaktadır.

12 Eylül döneminde kapatılmış olan demokratik sol doğrultudaki bir eski partinin üyeliğini yapmış olanlar Demokratik Sol Parti kurucularının yüzde 18.2'sini oluşturmaktadır. Buna göre kurucuların önemli bir bölümü şimdiye kadar hiçbir partiye girmemiş yurttaşlarımızdır. Bir miktar da başka partilerden gelenler vardır."

ANAP grup başkanvekilleri **Pertev Aşçıoğlu** ile **Haydar Özalp** dört milletvekilinin SHP'ye kurucu üye olmasının anayasanın 84'üncü maddesinde değişiklik gerektiğini bir kez daha ortaya koyduğunu söylediler.

DSP'in TBMM'ye girmesiyle birlikte değişen sandalye dağılımı şöyle oldu:

ANAP:	208
SHP:	87
MDP:	53
DSP:	4
Bağımsız:	42
Boş:	6

İsrail Dışişleri Bakanı İzak Şamir'in Cumhuriyet'e demeci:

Türk-İsrail ilişkilerinin sınırlı olması çok üzücü

CÜNEYT ARCAYÜREK — *15 kasım*

KUDÜS — Geçen pazartesi, 11 Kasım 1985 günü sabahın erken saatlerinde radyo haberleriyle gazete manşetleri barış görüşmeleri nedeniyle İsrail karma hükümetinde büyük bir **"çatlamayı"** bildirdikten dört saat sonra, özel bir görüşme yaptığımız Dışişleri Bakanı **İzak Şamir,** Başbakan **Şimon Peres**'le aralarındaki görüş ayrılıklarını yumuşak bir dille doğruluyordu.

İsrail'in iki büyük partisinin oluşturduğu ulusal birlik hükümetinin kuruluşu sırasında varılan anlaşmaya göre, İşçi Partisi'nden Peres'in iki yıllık başbakanlığından sonra, ağustos ayında bu görevi üstlenecek olan Şamir, Peres'in Ürdün'le yapacağı barışın uluslararası bir konferansta ele alınması görüşüne karşı çıkıyordu.

Ürdün'le İsrail arasında yapılması istenilen barış sadece uluslararası siyaseti kimi açmazlara itmemişti. Siyasal yapısı çok karışık olan İsrail politikasında ve politikacıları arasında da giderek artan yeni ikilemlerin başlamasına neden olmuştu.

Peres'in, Ürdün'le barışı uluslararası konferansa götürmeyi benimsemesini Şamir, **"Konunun hükümette ele alınıp karara bağlanmadığını"** söyleyerek, hükümeti sarsacak açıklamalarla karşılık veriyordu.

Şamir'in, konunun önce hükümette ele alınmasını dirençle söylemesi, bir bakıma Türkiye'deki karma hükümetlerinin bünyesindeki çatışmaların bir benzeriydi. İsrail'de çeşitli partiler hükümette yer almıştı, ama hükümet olan partilerin iç bünyelerinde bizdekine benzer gruplaşmalar, değişik görüşleri savunmalar hemen her gün boyutlanıyordu.

Örneğin, Şamir, Başbakan'a karşı çıkarken, aynı partiden **David Levi,** Peres'in görüşlerini desteklediğini açıklıyordu. Sağdaki lider kadrosunda yeni arayışlar seziliyor. Şamir'in karşısına bir değil, hatta üç kişi çıkıyordu.

Barışın gelmesini isteyen halkın bu eğilimine karşı **"müfrit"** diye nitelenen kimi politikacıların engelleyici nitelikteki sözleri, girişimleri siyasal yaşamı hemen her gün değişik boyutlara sürüklüyordu.

Şamir'e, **"onca sorunu varken görüşme olanağını verdiği"** için teşekkür ederken, yaşlı Dışişleri Bakanı, **"Hem içte hem de dışta"** diye yanıt veriyor ve gülüyordu. Elbette kafasında sadece Ürdün'le yapılması istenilen barışın koşulları yoktu.

Şamir, **"Ulusal birlik hükümeti, Ürdün'le önkoşulsuz görüşmelere başlamaya karar verdi"** diye sözlerine başladı. İşçi Partisi'yle sağdaki Likud'un, Ürdün'le ortak sorunlar ve karşılıklı yararlar üzerinde görüş birliğine varmasının en gerçekçi yol olduğunu düşündüklerini vurguladı. Enflasyonla birlikte İsrail'in tek sorunu olan Ürdün'le barış konusunda kimi ihtilaflar olduğunu biliyordu. Özellikle İsrail'in işgal ettiği topraklar konusunda. Fakat masaya oturup görüşmeler yapmadan bu **"ihtilaflara"** herhangi bir çözüm bulmanın şansına sahip olmadıklarını söylüyordu.

"... Biz, ABD ile barış görüşmeleri için işbirliği yapmaya hazırız. İsrail'le Ürdün, ABD'ye güveniyor.

ABD'nin, Ürdün ve İsrail'le ilişkileri olduğundan, en azından bu görüşmelere taraflarca kabul edilebilir bir prosedür getirebilir. ABD'nin bu konudaki çabalarının esası, ikili görüşmeler için ortak bir Ürdün - Filistin delegasyonu oluşturularak İsrail'le müzakereleri başlatmak. Bunun manası açık: Görüşmelere Ürdün, Filistin temsilcileriyle gelecekti. Ama Ürdünlüler, görüşmeler için iki önkoşul öne sürdü. Birincisi, görüşmelere FKÖ temsilcileriyle geleceklerdi. İkincisi, görüşmeler uluslararası konferans çerçevesi içinde yapılacaktı. Tabiatıyla, BM'nin beş üyeli Güvenlik Konseyi, işin içine girecekti. Bu yol, işi uzatacaktı. Biz ise Ürdün'ün, FKÖ ile görüşmelere gelmemesini, doğrudan bir Ürdün - Filistin Araplarından kurulu bir heyetle başlanılmasını öngörüyorduk.

Ürdün'le görüşmeler, yalnız Ürdün'le başlayabilirdi. FKÖ'nün sadece halkımızı, sivilleri öldürdükleri ve terörist oldukları için bulunmasını istemiyorduk. Ayrıca, FKÖ'nün barışa karşı olduğu içindir ki, bu görüşmelerde temsil edilmesine karşıydık."

Şamir, durmaksızın bir vurgulama yaptı. **"Biz, FKÖ ile hiçbir zaman konuşmayacağız"** dedi. Esasen, İsrail'de, FKÖ'ye duyulan kızgınlığı hemen her görüşmede, her gün gazete sütunlarında görmek olağandı. Bu denli kızıp yerdikleri FKÖ önderi Arafat'la ilgili haberler, TV'de birinci sırada yer alıyor. Basında bu haberlerin yanı sıra FKÖ'nün maddi kaynaklarından başlayarak her türlü haber - yazı sürekli yayımlanıyordu.

İsrail bir biçimde barıştan çok Arafat'la uğraşıp konuşuyordu.

Ama çoğu kaynak, hükümetin kalıp kalmamasını Ürdün Kralı Hüseyin'in tutumuna bağlıyor. İsrail hükümetindeki çelişki, bu sözlere karşın açıklanamıyordu.

Şamir'e bu noktayı anımsattığım zaman, İsrail hükümetinin iki büyük partiden oluşan kendine özgü bir karakteri olduğunu söyledi. İki büyük parti biriyle görüşüp tanışıyordu, **"fakat Ürdün, İsrail'le doğrudan konuşmaya yanaşırsa, eğer uluslararası şemsiyeyi esas unsur olarak öne sürmezse, eğer uluslararası şemsiyeyi yardımcı bir unsur gibi görürse"** barış için çözüm üzerinde çalışabilirlerdi.

Peres de, **"FKÖ'süz barış görüşmelerinden yanaydı."** Hükümette bu konudaki **"consensus"** tamdı. Ne var ki, Arafat'ın, Arap ülkelerinde, Filistin halkı içinde önemli ağırlığı söz konusuydu. Hele topraklarında iki buçuk milyona yakın Filistinlinin yaşadığı Ürdün'ün, Arafat'ı göz ardı etmesi nasıl olacaktı? Hükümet ve Şamir, Arafat'ı bu nedenlere karşın devre dışı bırakmanın peşindeydi. Bütünüyle İsrail, **"terörist Arafat'ın"** devre dışı kalmasında ısrarlıydı.

Şamir, **"Başbakan'ın uluslararası konferanstan yana çıktığını"** söylerken, bu konuda hükümette bir **"fikir birliği"** bulunmadığı yolundaki gözlemleri yanıtlamaya çalışıyordu. **"Ama, Başbakan Peres, uluslararası konferans için bazı şartlar ileri sürdü"** diyor-

du. Şamir böylece, hükümetteki barış üzerindeki ikilemleri yumuşatarak doğruluyordu. Şamir'e göre, **"Peres, bu konferansa, katılan devletlerin kendi başlarına karar almamalarını, sorunla ilgili taraflarla sürekli danışmalar yapmalarını tartışıyordu ve bu şartlar yerine getirilirse, uluslararası konferansın olabilirliği söz konusuydu."**

Oysa, İsrail'deki bürokrasi, görüştüğümüz kimi yetkili çevreler, uluslararası konferansa, BM Güvenlik Konseyi üyesi devletlerin bulaşmasından yana değillerdi. Örneğin soruyorlardı: Güvenlik Konseyi'nin beş üyesinden biri olan Çin'in, bu konferansta yeri neydi? Elbette istemezlerdi. Çünkü Çin, FKÖ'yü yıllarca her açıdan geniş biçimde desteklemişti.

Uluslararası konferansın kökeninde -Şamir söylemese bile- değişik yargılar yatıyordu.

Cenevre'de yapılacak Reagan-Gorbaçov zirvesinde, Ortadoğu sorununun ele alınacağını, günlerce İsrail basını işlemişti. Hatta kimi İsrail yetkilileri, zirvede bu sorunun ele alınacağını özenle vurguladı. ABD Dışişleri Bakanı **Shultz**, Moskova'ya zirvenin ön hazırlıkları için gittiğinde, İsrail'deki ABD Büyükelçisi **Thomas Pickering**, Peres'le Şamir'e birkaç kez **"bilgi vermişti."**

Fakat Şamir, beklentilerin tersine konuştu, **"Zirve gündeminde Ortadoğu sorununun bulunup bulunmadığı bilinmiyor, bekleyip göreceğiz"** dedi. Ortadoğu sorununun zirvede ele alınmasına **"henüz"** karar verilmemişti. Şamir, Sovyetler'le kesik olan ilişkilerin yeniden canlandırılmasından yanaydı. İlişkilerin yeniden kurulması için **"çaba sarfediyorlardı."** Şamir'in dışındaki İsrail kaynakları, Sovyetler'le yeniden diplomatik ilişkiler kurulacağını gösteren işaretlerden söz ediyorlardı. Polonya ve Macaristan'ın, İsrail'de birer temsilcilik kurmayı istemelerinin, Sovyet - İsrail ilişkilerinin yeniden normale dönmesine ışık yaktığını öne sürüyorlardı.

Şamir, her devletle olduğu gibi Sovyetler'le de ilişki kurmanın İsrail için ikinci önemli nedeninin, Rusya'da yaşayan iki buçuk milyona yakın Yahudinin geleceğinden kaynaklandığını söyledi. Ama, şu ana dek bu konuda Sovyet politikasında ve tutumunda bir değişiklik yoktu. Cenevre zirvesinde, Rusya'daki Yahudiler sorununun ele alınıp alınmayacağını bilemediğini söyleyen Şamir, **"Bu sorunun, insan hakları çerçevesinde ele alınabileceğini tahmin ettiğini"** belirtti. ABD Dışişleri Bakanı Shultz, Moskova'da konuyu ele almıştı. Esasen bu sorun, ABD ile Sovyetler arasında ilk kez görüşülmüyordu. Şamir, Rusya'daki iki buçuk milyon Yahudinin İsrail'e gelmesini dilediklerini belirtiyordu. Ama öteki kaynaklar, bu kadar insanın doğrudan İsrail'e değil, başka ülkelere gidebileceğine değiniyordu. Ekonomisi -geçen yılki enflasyon oranı yüzde 200- bu denli zor durumda bulunan İsrail'e iki buçuk milyon insanın gelmesi, yeni ve büyük problemler doğurabilirdi.

Şamir'e, Mısır'dan sonra Ürdün'le barış girişiminde bulunduklarını, ne var ki Suriye'nin askeri gücünü giderek arttırdığını sorduğumda, **"Askeri gücü büyük, giderek de artıyor. Suriyeli liderler ileride İsrail'le bir askeri çatışma olacağını açıktan söylüyorlar"** dedi.

Şamir, Suriye'nin İsrail'le herhangi bir barış görüşmesine karşı olduğunu belirttikten sonra, Suriye'deki bütün gelişmelerin **"farkında"** olduklarını söyledi ve **"Yakından izliyoruz. Ümit ediyoruz ki, yanlış bir hareket yapmazlar"** diye ekledi.

Diplomatik bir dille Suriye'ye aba altından sopa gösteriyor gibiydi. Öteki yetkililerle yapılan konuşmalarda, Suriye'nin askeri gücünün giderek artmasından önemli oranda **"kaygı"** duyulduğu açık seçik görülüyordu. Hele Suriye'ye yerleştirilen füze rampaları, İsrail için önemli bir sorun, bir soruydu. İran - Irak savaşını **"çılgın bir savaş"** diye niteleyen Şamir'e göre, **"Irak, İsrail'e çok düşmanca bakıyor. Çeşitli Arap teröristlerini güçlü biçimde destekliyor."**

Görüşmenin bu noktasında, soru ve yanıtları izleyen Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Avi Pazner,** İbranice bir şeyler söyledi. Elbette ne söylediğini anlamam olanaksızdı. Fakat, **"İsrail... Turki..."** sözcükleri geçti. Başka sorum yok muydu?.. Şamir'e **"Herhalde"** dedim. **"Türk - İsrail ilişkileri üzerinde soru sorup sormayacağım araştırılıyor."**

Şamir, kahkahayı attı, İbranice bilmememe karşın, **"İki sözcükten sorulması istenilen bir soruya geçmeme"** güldü, güldü. Pazner, biraz bozuldu.

Şamir'e, bölgedeki Türk dış politikasını anımsattım. En azından İsrail'in 1967'deki sınırlarına dönmesini isteyen Türkiye'ye karşılık, İsrail'in böyle bir davranış göstermeye niyetli olmadığını, bu koşulda donmuş, alt düzeye inmiş ilişkilerin nasıl canlanacağını sordum.

Şamir, bu konuda çok dikkatli yanıt verdi:

"... İki ülke arasında ilişkiler iyiden iyiye sınırlı. Bana göre, bu durum üzücü kuşkusuz. Bu bölgedeki iki demokratik ülke arasında daha olumlu, daha geniş ilişkiler olabilir. Gelecekte ilişkilerimizin daha iyileşeceğini, daha somut bir biçime dönüşeceğini ümit ediyorum..."

Oysa, Şamir'in altındaki **"diplomatik kademeler",** Türkiye ile İsrail arasındaki ilişkileri yeniden canlandırıp daha yüksek düzeyde sürmesini istediklerini özenle vurguluyor, bu konuda İsrail'in çok istekli olduğunu çeşitli nedenler öne sürerek anlatıyorlardı.

Şamir, gelecek ay partisinin kongresinde yeni taktiklerin saptanacağını, politik kararlar alacaklarını bir soru üzerine söyledi. Aslında partinin kongresinde liderliğini korumasının ya da yitirmesinin önemli sorun olduğu anlatılıyordu. Elbette Şamir, bu konuya değinmek istemiyordu. Peres hükümeti sallanıyordu. Şamir, liderliği yitirebilirdi.

Görüşmenin içeriğindeki bu noktaları dikkate alarak, **"Gelecekte İsrail'e gelirsem, herhalde sizi başbakan bulurum"** dedim, Şamir'e.

On aylık bir süre kalmıştı. Peres -anlaşmaya göre- yerini Şamir'e bırakacaktı.

"Zaman ilerliyor" diye, genel bir dokundurma yaptı. Çeşitli pürüzlere karşın başbakanlığa gelebileceği umudunu herhalde yitirmemişti. Hafifçe güldü ve **"İnşallah"** dedi, Türkçe.

Sonra karşılıklı gülmeye başladık.

Görüşme, hemen her konuda inşallah sözcüğünün içeriğinde yatan iyimserlikle sona erdi.

Rahşan Ecevit yazılı açıklama yaptı:

'DSP bölmez, genişletir'

16 kasım

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Demokratik Sol Parti'nin kurucular kurulu 23 kasım cumartesi günü Batı Sineması'nda toplanacak. DSP adına dün ikinci açıklamayı yapan **Rahşan Ecevit**, kurucuların yaklaşık yüzde 80'inin şimdiye kadar hiçbir partiye katılmamış kişiler olduğunu söyledi. **"DSP'nin demokratik oyları bölen değil, genişleten bir parti olacağını"** savundu. DSP'nin Türkiye'de alışılmamış bir kuruluş örgütlenme yöntemi izlediğini kaydeden Rahşan Ecevit, **"Halkın öncülüğünü ve önderliğini içine sindiremedikleri halde kendilerini 'solcu' sananlar bu yönteme ayak uyduramazlar"** dedi.

Rahşan Ecevit, kendisi ve eşinin kapatılan partilerin yöneticileri üzerindeki siyaset yasağından önce halkın üzerindeki kısıntıları kaldırmak için mücadele ettiklerini de savundu.

Dün sabah kuruluş hazırları bürosunda bir süre çalışan Rahşan Ecevit, THA muhabirinin **"çalışmaların neden bir sır gibi gizli tutulduğu"** sorusuna **"Biz çalışmalarımızı gizlilik içinde yürütmüyoruz ki..."** karşılığını verdi. Ecevit daha sonra şunları söyledi: **"Kuruluş dilekçesinin bakanlığa saat 11.30'da verileceğini açıklamıştık. Ancak basın mensubu arkadaşlar 'ya atlarsak' düşüncesiyle sabah 08.30'da gelip beklemeye başladılar. Daha sonra da huzursuz oldular tabii. Kurucular listesini de iki gün önceden dağıtamazdık. Zira üzerindeki çalışmalar son ana kadar sürdü, inatlaşma bizde değil."**

Daha sonra Rahşan Ecevit imzalı bir açıklama dağıtıldı. Ecevit, bazı zorunluluklar nedeniyle resmi kurucu sayısı sınırlı tutulurken, kendisinin resmi kurucular arasında yer işgal etmeyi doğru bulmadığını ifade ederek şu görüşlere yer verdi:

"DSP'nin dün kesinleşen kuruluşu ile Türkiye'de ilk defa halkın öncülüğünde bir parti kurulmuş oluyor.

Birçok gazetenin yayımladığı 600'ün üstündeki kurucular listesine göz atıldığında, kuruluş çalışmalarına niçin 2 yıl zaman ayırdığımız sanırım daha iyi anlaşılabilir. Partinin dar bir seçkinler çevresinde tepeden kurulması yerine, geniş bir halk temeli üzerine kurulmasına karar verilince, Van'ın, Hakkâri'nin köylerine kadar erişmek; yurdun köşesinde bucağında demokratik solu, yalnız bir düşünce olarak değil, aynı zamanda insanca yaşayabilmesinin gereği olarak benimseyen insanları bir araya getirmek gerekiyordu. Bu da zaman alıyordu.

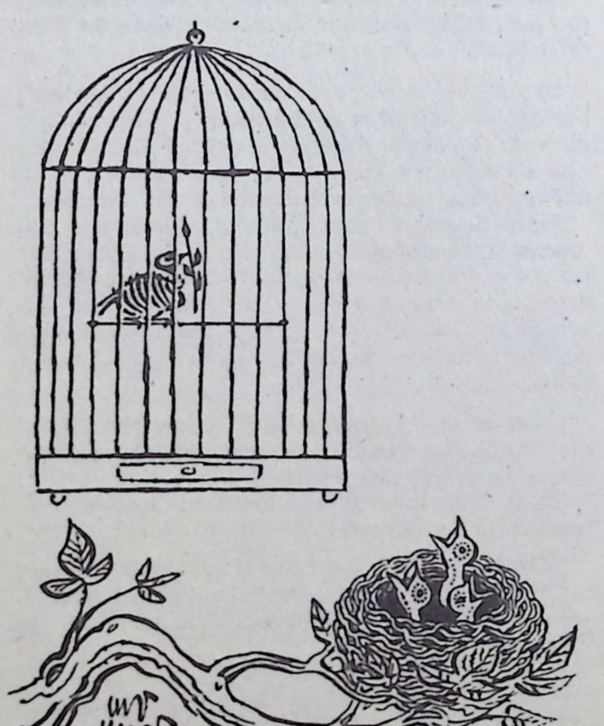
Kuruluş tarihi bazılarının öne sürdüğü gibi 6-7 defa değil yalnız bir defa ertelendi. Parti 19 ağustos yerine 15 kasımda kuruldu. Basında daha önceleri yer almış olan başka tarihler kuruluş hazırlıklarını yürütenlerin dışından kaynaklanmış tahminlerdi.

Dünkü açıklamamda da belirtildiği gibi resmi kurucuların yarıya yakınını, yüzde 42'sini, işçilerle köylüler oluşturmaktadır. Üye yazımına sıra geldiğinde bu oranın daha yükseleceğini umuyorum. Esnaf ve sanatkârlarla birlikte çalışan halk kesimlerinin oranı yüzde 70.7'ye varmaktadır. Kaldı ki işçiler, köylüler, esnaf ve sanatkârlar dışındaki kesimlerden arkadaşlarımız da genellikle yaşamlarını emekleriyle kazanan veya emekliye ayrılmış kimselerdir. DSP toplumda amaçladığı sosyal güçler dengesini daha kurulurken kendi yapısında gerçekleştirmiş olmaktadır.

Bir parti genel başkanı, kendi partilerinin üyeleri arasında da çalışan halk kesimlerinden bu kadar insan bulunabileceğini söylemiş. Elbette bulunabilir. Ancak DSP'nin özelliği çalışan halk kesimlerinin kuruluşa öncülük etmesidir. Aynı özelliğin yönetimde de kendini göstereceğini umuyorum.

Kuruluş haberimiz ve kurucular listemiz açıklanır açıklanmaz, daha önce DSP hareketine katılmayı düşünmüş olanlardan bazılarının bir iki yerde bundan vazgeçtiklerine dair haberler okudum. Bunu doğal karşılamak gerekir. Çünkü DSP Türkiye'de alışılmamış bir kuruluş ve örgütlenme yöntemi izlenmektedir. Halkın öncülüğünü ve önderliğini içlerine sindiremedikleri halde, kendilerini 'solcu' sananlar bu yönteme uyum sağlayamazlar. Ama, sevindirici olan şu ki, gerek başka partilerden gerek partisiz yurttaşlardan bu yöntemi, bu anlayışı ve programımızı benimseyerek DSP hareketine atılanların ve katılmak isteyenlerin sayısı hızla artıyor.

Kurucularımızla ilgili olarak açıkladığım oranlar DSP'nin demokratik sol veya sosyal demokrat oyları böleceği iddiasını da boşlukta bırakmaktadır. Kurucularımızın yaklaşık yüzde 80'ini şimdiye kadar bir partiye katılmamış kimseler oluşturuyor. Aralarında daha önce demokratik sol doğultuda oy kullanmış bir hayli yurttaşımızın da bulunduğunu sanıyo-

Ali Ulvi

rum. Bu da gösteriyor ki, DSP demokratik sol oyları bölen değil, genişleten bir parti olabilecektir.

Parti resmen kurulduğuna göre, öteden beri demokratik solda yer alanların ve daha önce siyasete ilgisiz kalmış veya özlemlerine uygun bir partinin kurulmasını beklemiş olanların da büyük DSP'ye katılacaklarını umuyorum.

Bir gazetede okuduğuma göre, birisi benim ağzımdan BBC'ye bir demeç vermiş, '12 Eylül sonrasında haklarında siyaset yasağı konanların bu yasağı sürerken, DSP hareketi amacına ulaşmaz' demişim ve resmi kurucular arasında yer almayışımı da, 'Birçok arkadaşlarım siyaset yasağı içindeyken politikaya atılmaya vicdanım el vermedi' demişim.

Ben kimseye böyle bir demeç vermedim ve böyle sözler söylemedim. Tam tersine eşim Bülent Ecevit de ben de sık sık kapatılan partilerin yöneticileri üzerindeki siyaset yasağından önce halkın siyasal ve sosyal hakları üzerindeki kısıntıları kaldırmak için mücadele verilmesi gerektiğini savunduk.

Kaldı ki, iki yıldır DSP'nin kuruluş hazırlıkları içinde faal olarak yer aldığıma göre, iki yıldır siyasetin içindeyim demektir. Benim ağzımdan verilmiş demeçteki gibi düşünseydim, bu faaliyeti sürdürmezdim.

Kurucu olmayışının nedeni başkadır. Bunu daha önce de açıklamıştım. Bazı zorunluluklar nedeniyle resmi kurucu sayısı sınırlı tutulurken, kendim resmi kurucular arasında yer işgal etmeyi doğru bulmadım. Nitekim, kuruluş hazırlıkları bürosunda gece gündüz çalışmış bazı arkadaşlarımız da aynı düşünceyle resmi kurucular arasında yer almadılar. Yerlerini başka yurttaşlarımıza bıraktılar.

Demokratik solda veya sosyal demokraside, siyaset bir özveri işidir. Demokratik Sol Parti'de de belli kurumlarda yer almaktan belli görevlere gelmekten çok, herkesin kendini görevli ve sorumlu sayarak, toplum için, demokratik sol doğrultuda çalışması önem taşıyacaktır. Çalışmaların değerlendirilmesi buna göre olacaktır."

Cumhurbaşkanı Kenan Evren döndü

'Ortadoğu'dan gözümüzü ayıramayız'

17 kasım

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — BAE ve Pakistan'a yaptığı resmi ziyareti tamamlayan Cumhurbaşkanı Kenan Evren dün öğleden sonra Ankara'ya döndü. Evren, dönüş yolculuğunda Ürdün'ün Akabe kentinde uçağı yakıt ikmali yaparken Kral Hüseyin'le iki saat süren bir görüşme yaptı.

Evren dönerken uçakta gazetecilere bilgi verdi ve Ürdün Kralı Hüseyin'le görüşmesi hakkında, "Türkiye gözünü Ortadoğu'dan ayıramaz. Çünkü ortadaki rahatsızlık ileride bizi de rahatsız edebilir" dedi.

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun da katıldığı görüşme hakkında bilgi veren Cumhurbaşkanı Evren, şunları söyledi:

"Ürdün, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün sorunlarıyla ilgilenen, gayretlerini devamlı sürdüren ve birçok kösteklemelere rağmen bu konudaki faaliyetlerine devam eden bir ülke. FKÖ varılan anlaşma gereği bir federasyon çatısı altında Ürdün'le birleşmeyi kabul etmemiştir. Bu konuda görüşmeler devam ediyor. Müspet bilgi aldım. Sonuca ulaşmış değil. Ama ulaşılması için büyük gayret sarfediyor. Biz de Ürdün'ün bu planını başından beri destekledik. Bundan muzazarrır olanlar var. Yani planın başarıya ulaşmaması için çaba sarfeden ülkeler var. Bu engelleri geçmek lazım.

Kral Hüseyin'den Lübnan sorunu konusunda da bilgi aldım. Türkiye gözünü Ortadoğu'dan ayıramaz. Çünkü oradaki rahatsızlık ileride bizi de rahatsız edebilir. Bu olaylara karışmıyoruz, ama meseleyi halletmeyi arzu ediyoruz."

Cumhurbaşkanı Evren, Kral Hüseyin'in Arafat'la herhangi bir sorunu bulunmadığını, sadece Arafat'ın terörü desteklememesi konusunda bir isteği olduğunu hatırlatarak, "Arafat da bunu kabul ederek" 'Terör hareketlerini tasvip etmiyorum' biçiminde bir açıklamada bulundu. Terör hareketlerini Arafat desteklemediğine göre bunun karşısında bir grup mu yaptı, onu bilmiyoruz. Çünkü Arafat, ben yapmadım diyor. Bu da iyi niyetle başlatılan bu anlaşmayı sekteye uğratıyor" dedi.

Bir gazeteci Evren'e Pakistan Devlet Bakanı Ziya Ül Hak'ın yemeğinde konuşurken Bulgaristan Büyükelçisinin yemeği terk ettiğini hatırlatınca, Cumhurbaşkanı şunları söyledi:

"Benim yaptığım konuşmayı Pakistan Cumhurbaşkanı yapmış olsaydı bu reaksiyon bazı bakımlardan haklı görülebilirdi. Elçinin yemeği boykot edip ayrılması bence doğru bir hareket tarzı değildir."

Evren, Türkiye'nin İslam ülkelerinin liderliğine ilişkin bir soruya yanıt verirken de, "Biz liderlik peşinde değiliz. Onların arzuları bu olabilir. Türkiye'yi örnek alabilirler. Çünkü Türkiye çağdaş medeniyet yolunda büyük mesafe katetmiştir" dedi.

Evren, Esenboğa Havaalanı'nda düzenlediği basın toplantısında da şunları söyledi: "Türkiye bir Ortadoğu ülkesidir. Ortadoğu'da cereyan eden olaylara bigane kalamaz."

Evren, İran-Irak savaşının bölge ülkelerini olduğu kadar Türkiye'yi tedirgin ettiğini belirterek, BAE ile ilişkiler konusunda da, "Türkiye'yle her alanda ilişkileri geliştirmek istemektedir. Ayrıca tarım ve hayvancılık alanında da Türkiye'de yatırım yapmakta istekli olduklarını bizzat Şeyh Zayed kendisi ifade etmiştir" dedi. Cumhurbaşkanı, BAE'nin ham petrolünün Orta Anadolu rafinerisinde işlenmesi konusunda temaslar yapmak için bir heyetin Türkiye'ye geleceğini açıkladı.

Evren, Kral Hüseyin'le görüşmesinde Türkiye'nin Ürdün ile FKÖ arasında bir konfederasyon kurulmasını öngören planı desteklemeye devam edeceğini bildirdiğini söyledi.

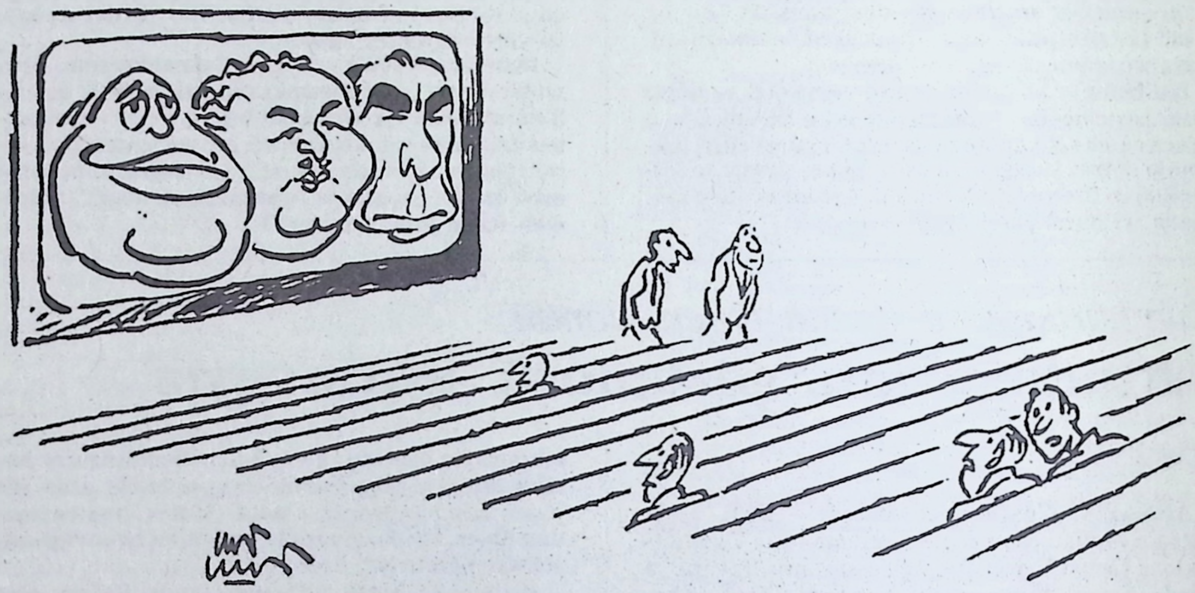
Evren, Esenboğa Havaalanı'nda gazetecilerin so-

rularını cevaplandırırken, "Ürdün Kralını kötümser bulmadım. Bazı zorluklar var, bunları aşmaya çalışıyor. Tabii sorunun kısa sürede halledileceğini bekleyemeyiz" şeklinde konuştu. Evren, bir gazetecinin, "Ürdün Kralının son barış girişiminde FKÖ lideri Arafat'ı dışladığı yolunda bir hava doğmuştu. Görüşmenizde böyle bir izlenim edindiniz mi?" şeklindeki sorusuna, "Hayır, kendisinde böyle bir izlenim edinmedim" karşılığını verdi.

EVREN, DSP'YE "HAYIRLI OLSUN" DEDİ

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, Demokratik Sol Parti'nin kurulması konusunda, "**Hayırlı olsun**" dedi.

Evren, dün Ürdün'den Türkiye'ye dönerken uçakta gazetecilerle sohbeti sırasında bir gazetecinin "**DSP'nin kuruluşunu nasıl karşıladığını**" sorması üzerine, "**Ne diyeyim, hayırlı olsun derim**" biçiminde konuştu.

— Biz bu filmi daha evvel görmemiş miydik yahu?...

Ali Ulvi

İspanya Başbakan Yardımcısı Guerra , Cumhuriyet'in sorularını yanıtladı

'Darbe olasılığı uzak'

NİLGÜN CERRAHOĞLU — *17-18 kasım*

MADRİD — Karşımda koyu renk takım elbiseleri içinde oturan bu gözlüklü, ince, ufak yapılı adamın İspanyol sosyalizminin en korkutucu kişisi olduğuna inanmak güç. Endülüslü kültürünün verdiği cana yakınlıkla sık sık gülümseyerek ve bol bol mimikler kullanarak konuşan Guerra'nın, her şeye rağmen oturulunca içine gömülen şık koltuklarla döşeli görkemli başbakan yardımcılığı makamında kendini rahat hissettiği belli. Aslında çok az mülakat veren ve basınla belli bir mesafede ilişki kuran bu gizemli politikacı, 25 yıldır **Felipe Gonzales**'le yaptığı kader arkadaşlığı ile olduğu kadar, Mahler'e, satranca, şiire, tiyatroya olan tutkusu ile de tanınıyor. Böyle zevkleri, geldiği fakir Endülüslü işçi ailesinin dışında geliştirdiği aşikâr olan Guerra'nın, bu uğraşlarına biz normal insanların uyuduğu saatlerde zaman ayırması 44 yaşındaki politikacının en çarpıcı özelliklerinden biri.

Yeraltında faaliyet gösterdikleri yıllardan bu yana, birbirinden kopmaz bir "**siyasi çift**" oluşturan Gonzales ve Guerra, Gonzales'in Latin sıcaklığına dayanan karizmasını, Guerra'nın Machiavellici beyninden çıkan soğukkanlı stratejisi ile birleştiriyorlar. Guerra hep Felipe Gonzales'in pragmatik kişiliğini tamamlayan aydın kuramcı olduğunu vurguluyor. Diyalog, uzlaşma yanlısı Felipe'ye karşın, Guerra otoriter, katı ve ödün vermeyen bir kişi olarak tanınıyor. Yanılgıya düşmekten çekinen, iktidarda almak zorunda kaldığı bazı kararların kendisini çok üzdüğünü itiraf eden Felipe'ye karşı, Guerra "**siyasette duyguların yerinin olmadığını**" açıkça söylemekten çekinmiyor. Kolay kolay yanılmayacağını düşünen, tüm kuşkularını kendi içinde çözümleyen Guerra, çoğu kez, Felipe'nin ağzından çıkamayan "**hayır**"ları diyen kişi oluyor. Felipe'nin yitirmek istemediği tutarlılık, dürüstlük gibi erdemleri, politikada aramayan Guerra çok rahat kullandığı dili ile sık sık demagoji yapmaktan çekinmiyor. Çoğu kez PSOE'nin (İspanyol Sos-

yalist İşçi Partisi) ardındaki gerçek beyin, parti örgütünü bir arada tutan demir yumruk, İspanyol sosyalizminin stratejisti olarak anılan Guerra'nın gücünden kimse şüphe etmiyor. Öğrencilik yıllarında tiyatro yönetmenliği yapan Guerra, şimdi de politika sahnesinde İspanyol sosyalizminin perde arkasındaki etkili gücü olarak görülüyor.

İşte bu nedenlerle, Franko'nun ölümünden 10 yıl sonrasının İspanya'sını bu kez de, İspanyol sosyalizminin ikinci çehresi Alfonso Guerra'dan dinliyoruz...

— Sosyalist programın en önemli hedeflerinden biri, demokrasinin derinleştirilmesi, sağlamlaştırılması idi. İktidara gelişinizden 3 yıl sonra bu hedefe yakınlaştığınızı söyleyebilir misiniz?

GUERRA — 1982'de seçimleri kazandığımız zaman, İspanya'da demokrasiye geçiş döneminin son aşamasını yakaladık ve basit bir hükümet değişikliğinden daha kapsamlı bir durumla karşı karşıya olduğumuzu gördük. Söz konusu olan, aşağı yukarı yarım yüzyıl boyunca otoriter bir rejim altında yaşamış olan bir toplumun demokratik sisteme, bir daha dönüşü olmayan bir biçimde geçişi idi. Bu, bir dizi reformun yapılmasını da kaçınılmaz kılıyordu.

— Artık demokrasiye geçiş döneminin kesin olarak sona erdiğini söyleyebilir miyiz?

GUERRA — Kanımca, İspanya'da geçiş dönemi, 1982 ekiminde sosyalistlerin parlamenter monarji sistemi içinde, ezici bir zaferle iktidara gelmesiyle sona ermiştir. İspanya'nın belli başlı biliyorsunuz 3 geleneksel sorunu olmuştur. Bunlardan biri rejim sorunudur. Monarşi ya da cumhuriyetçi rejim kavgasında sosyalistler daima monarşiye karşı cephe almışlardır. Oysa şimdi bu kavga demokrasiye geçiş dönemiyle sonuçlanmıştır. Bir diğer önemli sorun da, din sorunudur. Bu ülkede insanlar ya papazların arkasından gitmiştir, ya da papazları kovalamıştır. Bu çerçeve içinde de sosyalistler daima dinci gruplarla karşı karşıya gelmişlerdir. Üçüncü sorunumuz, demokrasinin istikrara kavuşmasıdır. Bu sorun da artık halledilmiştir. İnsanların zihninden, demokrasiyi geçici bir süreç içinde yaşadıkları fikri, bundan böyle silinmiştir. Artık söz konusu olan, demokrasinin güçlendirilmesidir.

— Yani darbe olasılığı tamamen ortadan kalkmıştır diyebilir miyiz?

GUERRA — Tamamen sözü biraz... Mutlak doğrular yoktur biliyorsunuz. En azından benim için yoktur. Ama bugün Almanya ya da Fransa için bir darbe olasılığı ne kadar uzaksa, İspanya için de o kadar uzaktır.

—Peki NATO üyeliği konusundaki görüşünüzü, neden iktidara gelince değiştirdiniz?

GUERRA — Fikir değiştiren kim?

— Ben de onu size soruyorum. Yani örneğin Felipe Gonzales daha birkaç gün önce Barcelona'da bir toplantıda, "Konu üzerinde uzun uzun düşündükten sonra, tamamen NATO'da kalmak yanlısı olduğuna karar verdiğini" açıkça söyledi. Bu fikir değiştirmek değil midir sizce?

GUERRA — Biz 10 milyon seçmenin oyunu alıp, iktidara geldiğimiz vakit dış güvenliğimiz hakkında iki konuda teminat verdik. Bunlardan biri İspanya'nın NATO'nun askeri kanadına girişini durdurmaktı ki bu karar ilk bakanlar kurulu toplantısında alındı. İkincisi de NATO üyeliği üzerinde halka referandum vaat etmekti. Hükümet referandum yanlısı ya da referanduma karşı bir tavır almamıştır hiçbir zaman. Fakat evet bu konuda partinin tavrı vardır. Öteden beri İspanya'nın NATO'ya girişine karşı çıkmış olan PSOE yapılan son kongrede NATO'da kalmak yanlısı olduğunu belirtmiştir. Neden partinin tutumunda böyle bir değişiklik meydana gelmiştir. Çünkü NATO'ya girip girmemek üzerinde tutum almakla, NATO'dan çıkıp çıkmamak üzere tutum almak aynı şey değildir. Bunların aynı şey olduğunu iddia edenler ya cahildir, ya da art niyetlidir.

— İspanyol Sosyalist İşçi Partisi (PSOE) aslında Marksist kökenli bir parti. Sonra 1979'da yapılan 28. kongrede parti bu kökenlerinden tamamen ayrılarak, çok ılımlı bir parti haline geldi. Neden böyle bir değişikliğe gerek gördünüz?

GUERRA — Bunun cevabı bir saat sürer. Çok kısa bir biçimde cevaplamak gerekirse: Marksizm, Marx ve Engels'in kitaplarında ortaya koydukları, tarihin analizi için kullanılan bir metodolojidir. Ve Marx ve Engels'in vardıkları sonuç, söz konusu analizin hiçbir zaman statik olamayacağı, dinamik olması gerekliliğidir. Bu görüş çerçevesinde, az önce de söylediğim gibi, mutlak doğrulara, statik dünya görüşlerine yer yoktur. Toplumun ve düşüncenin diyalektik evrimi buna elvermez. Her tez kendi antitezini yaratır falan filan. Marx'ın çok açık bir şekilde kabul ettiği bu görüşü, müritleri bir türlü kabul etmek istememişlerdir. Marsistlerin çoğu bu şekilde Marksizmi sürekli olarak yadsımışlardır. Oysa bence Marx'ın insanlık tarihine yaptığı en büyük katkı... evrimin dinamiğini göstermesidir. Bu anlamda bir insana Marksist olup olmadığını sormak, Newtoncı, Kopernikçi ya da Galileci olup olmadığını sormakla eş anlamlıır. Ben Newtoncı değilimdir ama elmayı da bıraktığınız zaman yere düşer. Bu anlamda biz hep Marksistizdir. Doktrinlerin değişmezliğini yadsımaktadır bizim Marksistliğimiz.

— Şimdi daha somut bir açıdan bakıyorum ben olaya. Neticede 1979 kongresinde partiyi "Marksist" etiketinden soyutlanmış olmanızın, almış olduğunuz 5 milyon seçmenin oyunu 10 milyona çıkarmakta ne denli katkıda bulunmuş olmasıydı öğrenmek istediğim.

GUERRA — Evet merkezin oylarını çekmekte bu yardımcı olmuştur ama seçmenlerimizin artışındaki ana faktör bu değildir. Bu tip ideolojik faktörler aslında aydınları ve politikacıları ilgilendirir. Halk böyle şeylere pek ilgili değildir.

—Peki sizce bu ülkede askerlerin mantalitesi değişti mi? Duyduklarımıza göre örneğin, hâlâ bazı generallerin bürolarında Franko'nun imzalı fotoğrafları varmış. Örneğin, ordunun hükümetle ilişkisinde bir değişiklik görüyor musunuz?

GUERRA — Şimdi generallerin büroları üzerinde duran Franko resimlerinin varlığını bir an için varsayalım... Sizce İspanya'da ordunun değişip değişmediğinin tek göstergesi bu mudur? Bence değildir. Bence bu ancak espri düzeyinde kalabilir. İspanya'da ordunun, hatta herhangi bir ülkede ordunun, demokratik düzene bağlılığının en büyük göstergesi, o ordunun ülkenin demokratik kurumlarınca çizilen sınırlar içinde kalıp kalmayacağı konusunda ne ölçede istekli olduğudur. Ordunun tutucu ya da ilerici olup olmamasını ötesinde bence niteliğini tayin etmekte kullanılabilecek en önemli kıstas budur. Kıs-

tas, ülkenin demokratik anayasasınca sınırlanan görevlerle bağlı kalıp kalmamaktır.

Demokratik bir şekilde onaylanan anayasalar her ülkedeki ilgili kurumların rollerini, sınırlarını belirler.

Şimdi sosyalistlerin işbaşında oldukları bu yılların en büyük başarısı nedir? Bence bu yılların en büyük başarısı ordunun anayasada kendilerine çizilen görevlerine uyması olmuştur. Franko'nun fotoğrafları falan, bunlar lafta kalır.

Oysa şimdiye kadar İspanya'da ordu, geleneksel olarak, devlet içinde devlet gibiydi. Daha doğrusu ikinci bir devletti. Ordu, İspanya'da, asıl devletin bekçiliğini yapan, bu devleti gözeten, uykuda olan bir devletti. Birinci devletin işleyişi hoşa gitmedi mi, hemen uykudaki ikinci devlet harekete geçerdi.

— İspanyol kamuoyunda genelde NATO'ya karşı büyük tepki var. Bu tepkinin nedenini açıklayabilir misiniz?

GUERRA — NATO, İspanya'da, Kuzey Avrupa'yla değil, ABD ile özdeşleştirilen bir örgüttür. ABD ise, İspanya'da, diğer Avrupalı müttefikleri için taşıdığı anlamdan çok farklı bir anlam taşır. ABD, müttefiklerince, Batı Avrupa'yı faşizm canavarından kurtaran kurtarıcı olarak görülür. Nitekim İspanyol demokratları da, ABD'nin Fransa'yı Alman Nazizminden kurtarmasının ardından, İspanya'yı da Franko faşizminden kurtarmasını beklemişlerdir. Bu gerçekleşmemiştir. Üstelik özellikle 1953 yılından itibaren, Eisenhower Amerika'sı, Franko'ya açık desteğini vermiştir. Dolayısıyla, İspanya'da, ABD'nin kurtarıcı olarak görülmesi şöyle dursun, Franko'nun müttefiği olan bir imajı vardır.

İkinci neden ise, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'nın yeniden inşası için Mashall Planı çerçevesinde müttefiklerine yardım eden ABD, İspanya'yı bu plana dahil etmemiştir. Bu da, toplumun belleğinde yer etmiş bir olgudur tabii...

— İspanya'da demokrasiye geçişin temellerinin, ekonomik ve sosyal açıdan, Franko döneminde atıldığını ileri sürenler var. Bu görüşte olanlara katılıyor musunuz?

GUERRA — Hayır. Katiyetle bu görüşe katılmıyorum. Ekonomik açıdan alınan mesafelere gelince... Artık neredeyse yarım yüzyıllık bir yönetimden sonra İspanya'da bir de arabalar olmasa mıydı yani. Bu görüşte olanlar, **"Franko'dan önce eşek sırtında gidilirdi, şimdi arabayla gidiyoruz"** diyorlar, eh insaf yani. Franko başkaldırısını yaptığı zaman zaten araba yoktu ki, piyasada. Televizyon da yoktu o dönemde. Yani belli bir sosyal ve ekonomik evrimin olmadığı bir ülke gösterebilir misiniz bana? Bu neredeyse doğal bir evrim. Franko'nun ölümünün 10. yılında, birden öyle saf, öyle çilekâr bir Fkanko baştan sona İspanya için talihsizlik olmuştur. İspanya'yı modernliğe kavuşturmak için, Franko'nun üzerinden atlamak gerekmiştir.

" DOLU VE İYİ"

— 15 gün içinde, iktidarda 3. yılınızı dolduracaksınız. Sosyalistler, 3 yıllık icraatları için "çok dolu ve iyi" sloganını yaydılar. Ve bu slogan biraz fazla muzaffer tonda bulunarak eleştirildi. Siz, biraz otokritik yapmak gerekirse, bu icratınızı nasıl değerlendireceksiniz?

GUERRA — Tabii, fakat bu sloganı çok beğendiğimi söylemeliyim. Eh, çok şey yaptık gerçekten. Bunu size 4-5 noktayla özetleyebilirim. Demokrasinin sağlamlaştırılması ya da takviyesi bu bir. Unutmayın ki, bu ülkede seçimlerden bir gün önce, yani 27 ekimde bir darbe girişimi planı ortaya çıkarılmıştır. O zamandan bu yana bir daha böyle bir darbe planına rastlanmamıştır. Eğer bu **"dolu ve iyi"** bir icraatın göstergesi değilse, birisi ortaya çıkıp söylesin bakalım. İspanya, yüzyıllık yalnızlığından kurtulup, Avrupa trenine katılmıştır. Bu **"dolu ve iyi"** bir icraatın meyvesi değilse, buyrun söyleyin.

Sosyalizm cephesinden, sadece mağdur sınıfları değil, tüm ulusal menfaatleri gözeten kararlar almaya özen gösterilmiştir. Tabii ekonomik yapılanma, yeniden sanayileşme, ekonominin genel olarak sağlığına kavuşturulması gibi çabaların bir sosyal maliyeti olmuştur. Ama bunları da yapmamak gibi bir seçeneğe sahip değildir. Yeniden yapılanmaya girmeseydik, İspanya, köhnemiş bir otele dönüşecekti. Oysa uyguladığımız yeniden yapılanma ve yeniden sanayileşme programıyla İspanya, modernliğin ve teknolojik değişimin dışında kalmayacaktır. Eğer bu **"dolu ve iyi"** değilse... Tabii birtakım hatalarımız da olmuştur, ama genelde icraatımız **"dolu ve iyi"**dir.

— İspanya'da, demokratik kurumlar üzerinde, ülkenin modernleşmesi üzerinde görülmemiş bir uzlaşma havası var. Bu ülkede artık reaksiyonerler yok mu? Hâlâ varlıklarından söz edibilirse neden susuyorlar?

GUERRA — Tabii var. Hatta bazı basın organlarında bir hayli reaksiyoner var. Yalnız öyle ki, bu adamlar kalkıp, demokrasiye karşı olduklarını söyleyemezler. Söyledikleri anda, halkın büyük tepkisiyle karşılaşırlar. İspanyol toplumunun ezici çoğunluğu çok açık bir biçimde, demokratik uzlaşmadan yana çıkmaktadır. Yani size İspanyolların yüzde 95'inden söz ediyorum.

Eh bir de yüzde 5'lik bir kesim var ki, bu kesim, demokratik uzlaşmanın karşısındadır. Fakat demokrasiye sahip çıkan İspanyollarin ezici çoğunluğuna karşı savaş vermenin olanaksızlığının da, bilincindedir bu gruplar. İşte bu, İspanya'da darbeci girişimlerin piyasadan yok olmasının ardındaki en önemli nedenlerden biridir. Bu ülkede 10 milyon seçmen sosyalistlere oy vermiştir. 10 milyon seçmen... Bu çok büyük bir rakamdır. 10 milyon seçmen, reaksiyonerler tarafından kara bir canavar olarak betimlenen sosyalistlere vermiştir oyunu. İşte bu, söz konusu kesimlerin çok uzun sürecek bir kış için kışlarına dönmelerine yol açmıştır.

"TOPLUM, EMİRLE FERMANLA DEĞİŞMEZ"

— 3 ana hat çerçevesinde, bir Avrupa sosyal demokrat partisi nasıl tanımlanmalıdır. Sizce İspanyol Sosyalist İşçi Partisi (PSOE) için bir sosyalist partiden çok, sosyal demokrat parti denebilir mi?

GUERRA — PSOE, bir sosyal demokrat parti değil, bir sosyalist partidir. Ayrımı da şöyle yapabilirim: Sosyal demokrat bir parti, sosyal sınıflar arasındaki farkların silindiği bir toplumun temsilcisidir. İspanya ise, böyle bir topluma örnek olarak gösterilemez. İspanya halen Avrupa'da sosyal adaletsizliğin en çarpıcı olduğu ülkeler arasında başı çekmektedir. Dolayısıyla burada, henüz, Almanya ya da İsveç gibi ülkelerde görüldüğü gibi sosyal sınıflar arasında farkların seçilmez bir hale geldiği bir toplumda yaşamıyoruz biz. Bu nedenle İspanya'da arkasına bü-

yük kitlelerin desteğini alabilen bir sosyal demokrat partiden söz edilemez.

Ben **"halkının önünde olan, halkından daha bilge olan bir siyasi parti"** tezine inanmıyorum. Yani öyle bir parti olacak ki, bu topluma neler yapılması gerektiğini söyleyecek, toplum da söz konusu siyasi partinin arkasından gidecek... Ben buna inanmıyorum. Ben, halkının isteklerini, beklentilerini yakalayabilen, bunlara cevap verebilen siyasi parti tezine inanıyorum. Bu parti, aynı zamanda halkın isteklerine, halkın isteklerine göre, halkın temposuna göre cevap verebilen partidir. İşte, İspanya'da Sosyalist Parti'nin şimdi yaptığı işlev budur. Bu şimdi böyledir, başka bir dönemde bu işlevi başka bir siyasi parti yerine getirebilirdi tabii. Çünkü neticede bir siyasi parti, kendi başına bir amaç değil, bir araçtır. Belli bir zaman içinde yararlı olabilen, gerçeklere uymadığı zaman da yararlılığını yitiren bir araçtır.

Benim tezime göre, bir İspanyol toplumunu ölçen bir termometreye sahip bulunmalıyız. Ve izlememiz gereken termometre de, çoğunluğun termometresi olmalıdır. Tabi bu arada bir tek ahlaki yükümlülüğü bağlayıcı olarak kabul ediyorum. O da fikirlerimizi yayarak, entelektüel bir ikna yoluyla bu değişimi sağlamaya çalışmaktır. Değişim ancak yeni fikirlerin dolaşımını sağlayarak harekete geçirilebilir. Bir ülke, kararname, resmi emir, fermanla değişmez.

Fakat PSOE, klasik anlamda bir sosyalist parti için çok ılımlı bir programa sahip. Papandreu ve Mitterrand, her ne kadar sonradan politikalarının yolunu tamamen değiştirdilerse de, iktidara radikal ekonomi programları ile geldiler. Oysa bu ülkede, siz liberal, IMF tipi ekonomi programlarını yeğlediniz. Neden ılımlılığı seçtiniz

GUERRA — Bence sorunuzu tamamlamanız gerekiyor. Papandreu ve Mitterrand, evet çok radikal programlarla işbaşına geldiler, fakat sonradan programlarının tamamen zıttı olan bir politika uyguladılar. Müthiş bir beklenti yarattılar iktidara geldiklerinde. Fakat arkadan politikalarında yaptıkları değişiklik, muazzam bir düş kırıklığı yarattı. Oysa biz, ekonomik gerçeklerin elverdiği çerçevede bir program yaptık. İşin en başında, bugünün uluslararası bağımlılığının koşulları çerçevesinde yaptık bu programı. Artık **"Ben istediğim ulusal ekonomi politikasını yaparım"** diyebileceğiniz, otarşik bir dünyada yaşamıyoruz. Biliyorsunuz, inandığımız olanaklara göre çizdik programımızı.

Ayrıca bir şey daha vardı: O da, ekonomide bir yeniden yapılanmanın kaçınılmazlığıydı. Hasta bir ekonomik yapıyı sağlığına kavuşturmak için girişilen, vazgeçilmez bir operasyondu bu. Tabii ki sözünü ettiğim bu operasyon, hiç de popüler olmayan birtakım önlemleri almayı zorunlu kılıyordu. Fakat buna rağmen, bir sonraki aşamada, ekonomik bir sıçrama göstermek için alınması zorunlu olan bu önlemlerin halk kitleleri tarafından anlayışla karşılandığından eminim. Daha üst tabakalardan daha kolay kavradı halk bu işlemin zorunluluğunu. Metruk sanayileri suni olarak yaşatmaya çalışmanın bir anlamı yoktu. Biz, işte bu gerçekler çerçevesinde yaptık programımızı. Aksini yapmak, **"bugün ekmek, yarın açlık"** demekti. Biz, **"yarına ekmek"** vaat etmeyi yeğledik. Bistüriyi attık böylece.

"AET'NİN SÖYLEYECEK SÖZÜ KALMADI"

— Avrupa, İspanya için ne anlama geliyor?

GUERRA — Avrupa, İspanya'nın özgürlüklerden mahrum kaldığı yaklaşık 50 yıllık dönem içinde, daima demokrasiyle özdeşleştirilmiştir. Bu, daha 1962 yılında İspanyol aydınlarının Münih'te yaptığı toplantıda tanımlanmıştı... (Bu toplantıya katılan İspanyol aydınları, Frankizm tarafından damgalanmış, bunun bedelini sürgünde ya da hapiste sürünerek ödemişlerdir.)

İspanya'nın AET'ye katılımı ise, demokratik bir sistemle yönetilmemesi nedeniyle frenlenmiştir. Böyle olunca, tabii demokratik rejime geçişle, İspanyollar, haklı olarak, AET'nin İspanya'yı artık saflarına katmak konusunda hiçbir mazeret ileri süremeyecekleri noktada AET'ye girmek konusunda harekete geçmişlerdir. Bu noktada artık, AET'nin söyleyecek hiçbir sözü yoktur. Franko yaşarken, **"Sizi demokratik bir ülke olmamanız nedeniyle AET'ye alamayız"** diyen bir Avrupa, artık demokrasiye geçildikten sonra, **"Efendim, şimdi de sizi bilmem nerenin domatesleri ve bilmem kaç kilo marul yüzünden alamayız"** diyemez. Bu artık ayıp olur. İkiyüzlü bir yaklaşım olur, ahlaki bir tavır olmaz.

Fakat bu arada bir noktaya işaret etmekte de yarar var: İspanya'nın daima Avrupa'nın bir parçası olmuş olduğu üzerinde bu toplumda tam bir görüş birliği vardır. Dolayısıyla şimdi İspanya'nın ekonomik, siyasi ve yasal olarak Avrupa'ya katılması, reel olan bir durumu resmiyete kavuşturmaktan başka bir şey değildir. Bu, İspanya'nın hakkıdır.

— Bundan 10 yıl önce siz kimdiniz? Ne yapıyordunuz? Gelecekten neler bekliyordunuz? Ülkenin ve kendi geleceğinizi, demokrasinin, sosyalizmin geleceğini nasıl görüyordunuz?

GUERRA — Şimdi biraz **"kendimden çok memnun"** gibi bir izlenim yaratacağım sizde. Ama... biz daha 1972'de, İspanya'nın geleceğinin hangi yönde gelişeceğine dair birtakım öngörülerde bulunmuş, bu görüşlerimizi ayrıntılarıyla etüt etmiştik. **"Biz"** derken, Felipe Gonzales ve kendimden bahsediyorum tabii. Hatta bu görüşlerimizi grafik olarak ortaya koymuştuk... Ben şahsen **"olasılık ağaçları"**na bayılırım: Şu olursa bu olur, bu olursa şu olur falan gibi... Neyse uzun etmeyelim, 1972'de İspanya'nın geleceğinde ne gibi değişimler olabileceği üzerinde bir çalışma yapmıştık. Şunu size gururla söyleyebilirim ki, her şey beklediğimiz yönde gelişti, tamamen.

— Zamanlaması da mı?

GUERRA — Evet, zamanlaması da. Tabii biraz **"yaklaşıklık"** payı bırakmak gerek. Üstelik size pek çok tanık da gösterebilirim. Çünkü tüm bunları Fransa'da bir okulda yüzlerce yoldaşımıza anlattık. Zamanlamayı öylesine iyi ayarlamıştık ki, daha Franko'nun ölümünü beklemeden 1974'te parti içinde yenilemeye gittik. Franko'nun ölümü artık bekleniyordu ve Franko'nun ölümüne hazırlıksız yakalanmamak için kendimizi hazırlamamız şarttı. Diğer siyasi gruplar böyle bir hazırlığa girişmediler ve savaşın tarihi liderleri, diğer siyasi partiler içinde, 1983, 1984'e dek tarihi liderler olarak kaldılar. Bunun tek istisnası, İspanyol Sosyalist İşçi Partisi (PSOE) olmuştur. PSOE'nin lider kadrosu, 1974'te değişmiştir. PSOE, önündeki değişme açık, hazır bekleyen bir partidir.

— Fakat o zamanlar, geleceğinizden bu kadar emin olmanız için ne gibi sebepler ve ipuçları vardı?

GUERRA — Çook, çok ipucu vardı. Örneğin benim, o zamanlar, yani 60'ların sonu, 70'li yılların ba-

şında bir Renalut 8 arabam vardı. Bu arabayla ayda ortalama 12000 kilometre yol yapıyordum. O yıllarda İspanya'yı köy köy, kasaba kasaba dolaşıyordum. Halkın nabzını çok iyi biliyordum, tanıyordum yani. Bu bize, İspanya'nın nereye gittiği konusunda gayet net bir panorama çiziyordu.

Gayet iyi anımsıyorum. O yıllarda ABD'de dersler veren, İspanya'nın çok tanınmış bir bilim adamı, bir sosyolog, 1974'te bir kitap yayımladı. Sosyolojinin babası olan bu adam, kitabında siyasal partilerden söz ediyor ve İspanya'yı bekleyen geleceği kaleme alıyordu. İnanın, kitabı okuduğumuzda, dehşetten dehşete kapıldık. Çünkü söz konusu bilim adamı, bizim düşündüklerimizin tam tersini söylüyordu. Adamın ileri sürdüklerinin hiçbiri çıkmadı. Sonradan bu ünlü sosyolog, Franko'nun ölümünün ardından İspanya'da iki güçlü partinin ayakta kalacağını, bunların da Hıristiyan demokratlarla, komünistler olduğunu söylüyordu. Bir insan, tahminlerinde bu kadar yanılamaz yani.

— Peki siz, bu kadar erken iktidara gelebileceğinizi, 1982'de de iktidar olabileceğinizi önceden tahmin edebilmiş miydiniz?

GUERRA — Aşağı yukarı evet. Hatta biraz daha erken bile iktidar olabileceğimizi düşünmüştük. Ben, 1979 seçimlerinin sonuçlarının açıklandığı gece, bir cümle sarfetmiştim de o zaman pek kimseler anlayamamıştı. Gerçi biraz kritik bir cümle olmuştu. O andan itibaren olacaklar açıktı benim için. "Bugün işbaşındaki (merkez-sağ) UCD hükümeti seçimleri gene kazanmıştır. Yarından itibaren ise seçimleri kaybedecektir." İspanyollar yarından itibaren... UCD'nin çöküşünü hazırlayacaklardır anlamına söylenmiş bir tümceydi bu. Bu aynı zamanda UCD hükümetlerine verilmiş son bir fırsattı. Çünkü demokrasiye geçiş döneminin UCD hükümetleri, deneyimleri olmadıkları alanlarda değişime gimeye cüret edememişlerdi. Dolayısıyla ben, 1979 seçimlerinin sabahında, "**Bugün değişime biraz daha yaklaşmak fırsatı kaçırılmıştır. Bu, o kadar da iyi midir değil midir, bilemiyorum**" demiştim. Çünkü belki de biraz daha deneyim edinmeden, bütün bu değişikliklerin içine balıklama girmek de pek o kadar hayırlı olmayabilirdi bizim için.

"SAĞ İLK KEZ DEMOKRASİNİN ÖNÜNÜ AÇTI"

— Fakat UCD hükümetlerinin gerçekleştirdiği "demokrasiye geçiş" olmasaydı, siz de şimdi pek burada olmayacaktınız galiba?

GUERRA — Aaa tabii, tabii. Buna hiç şüphe yok. Hiç şüphe yok. Demokrasiye geçiş dönemine UCD (Demokratik Merkez Birliği) Partisi'nin katılması çok çok önemlidir. Özellikle tarihi bir önemi vardır bunun. Çünkü İspanya'nın modern tarihinde sağ, ilk kez bir araya gelerek demokrasiyi engellemek yerine demokrasinin önünü açmıştır. Oysa İspanya'da sağ, o tarihe kadar, hep demokrasinin önüne en büyük engel olarak çıkmıştır. Bu bence fevkalade önemlidir. Fakat, bunu söyledikten sonra da ben, UCD'ye saldırırım. Çünkü UCD yönetimi, bir felaketti ki bu, hükümet olmuş olan bir parti, görülmemiş bir rekor kırdı ve meclise ancak 12 milletvekili sokabildi.

— Siz, entelektüel hassasiyetleri ve zevkleri olan biri olarak tanınıyorsunuz. Bir aydının politika yapması mümkün mü? Entelektüelin dünyası ile politika bağdaşabiliyor mu?

GUERRA — Evet... Entelektüel faaliyetin, saflığın ve güzelliğin temsilcisi olduğu yolunda yaygın savlar vardır. Siyasi faaliyet ise hep pislik, sıradanlık, adilikle özdeleştirilegelmiştir. Bu teori, pratikte olanlara bir ayna tutmak açısından, belki haklı bir temele sahiptir. Fakat illa ki de entelektüelin ve politikacının belli kalıplara uyması gerekmez. Siyasi faaliyet de fevkalade soyluca yapılabilir ve tabii bir Machiavelli'nin çıkmış olması da bir rastlantı değildir.

— Machiavelli mi dediniz?

GUERRA — Evet, Machiavelli dedim. Bence Machiavelli, olağanüstü biridir. Machiavelli'yi ve Machiavelliciliği felaket ve korkunç biri olarak göstermeye çalışanları hiç anlamıyorum.

— Fakat en azından, bir istihza sembolü olarak görmez misiniz Machiavelli'yi?

GUERRA — Siyasi anlamda evet. Fakat bu böyle. Hükümdarın siyasi fiillerinde, duygulara yer yoktur. Bu, küçük duygular karşısında soğuk bir tavır almayı gerektirir. İsteyen şimdi bunu sinizm, istihza olarak kabul etsin. Fakat "prens"in teorisi, öyle pek hafife alınacak bir şey değildir. Bu çok önemli bir metindir.

— Ona hiç şüphem yok. Yalnız şimdi "Machiavellici" olduğunuzu mu söylemeye getiriyorsunuz?

GUERRA — Hayır, hayır. Ne kadar Muhammedçiysem, o kadar da Machiavelliciyim. Hazreti Muhammed de beni çok ilgilendiriyor. Bu "Muhammedçiyim" anlamına gelir mi? Neticede, buralara "aydını ve siyasetçiyi" tartışırken geldik. Aydının "saf", politikacının "kirli" olduğuna inanmıyorum. İkisi de belli bir vakur tavır içinde yapılabilir. Fakat entelektüelin politika yapması, biraz satranç oyununa benzer.

— Sizin, geçmişinizden bu yana taşıdığınız bir de tiyatro yönetmenliğiniz var galiba?

GUERRA — Evet, tiyatro yönetmenliğim sadece geçmişte kalmadı. Bugün de sürdürüyorum bu uğraşımı. Şimdi Shakespeare'nin "12. Gecesi"nin bir versiyonu üzerinde çalışıyorum.

— Bu eseri ne zaman sahneye koyacaksınız?

GUERRA — Hükümette kaldığım sürece değil tabii.

— Geleceğe dönük tahminleriniz, az önce sözünü ettiğimiz denli güçlüyse, daha ne kadar hükümette kalmayı planlıyorsunuz? Sizce partiniz, önümüzdeki seçimleri kazanacak mı?

GUERRA — Evet, şimdiye dek tahminlerimde şanslı olmuş olduğumu söyleyebilirim. Şimdiki tahminlerime göre, İspanyol sağı 1990'da hükümet olabilmek için, ulusal çıkarlarımız uğruna, iç kavgaları olmayan konsolide olmuş, modern, Batılı bir siyasi parti olarak karşımıza çıkmalıdır. Bakın, "**hükümet olabilmek için**" diyorum. Tabii "hükümet olması" ise ayrı konu.

— Daha yakın gelecekten söz edecek olursak, kamuoyu yoklamalarının gösterdiği gibi, önümüzdeki seçimleri de alacak mısınız?

GUERRA — Evet, bundan eminim. Ama gene de çok kesin olarak konuşmak güç. Çünkü toplum, olağandışı bir olay neticesinde fikrini 48 saat içinde de değiştirebilir. Fakat seçimler bugün olsaydı, şüphesiz mutlak çoğunluğu alabilirdik...

DSP Olayı...

UĞUR MUMCU — *17 kasım*

Demokratik Sol Parti'nin, çoğunluğu emekçi olan yurttaşlarımızca kurulması başlıbaşına sevindirici bir olaydır. Partinin öncülerini ve kurucularını bu nedenle kutluyoruz.

Bir sol partide emekçiler söz ve karar sahibi değillerse o parti*"sol"* sayılmaz. Bu bilince varılması önemli bir aşamadır.

Ülkemizde hiçbir zaman Batılı anlamda sosyal demokrat ve sosyalist parti kurma olanağı doğmamıştır. Batıda sosyal demokrat veya demokratik sosyalist partiler *"işçi sendikaları ile organik bütün halinde"* çalışırlar. Böyle olduğu için işçiler ve işçi sendikaları sosyal demokrat ya da sosyalist partilerde söz ve karar sahibi olurlar.

Bu yasaklar, yalnızca 82 Anayasası ile gelmiş değildir... 61 Anayasası da -özgürlükçü yapısına karşın- işçi sendikaları ile partilerin *"örgütsel ilişki"* kurmalarına engel olucu hükümler taşımaktaydı. Kaldı ki, 1960'tan sonra birçok *"seçkin aydın"* sendikacılıkta *"Batı Avrupa modeli"* yerine *"Amerikan türü sendikacılık"* anlayışını benimsiyor ve *"partilerüstü sendikacılık"* anlayışını savunuyordu.

Bu engeller nedeniyle kitle partileri ile işçi sendikaları arasında *"örgütsel ilişkiler"* kurulmadı. Bunun yerine, sendika başkanlarını millevekili yapan ve böylece *"ağızlara bir parmak bal çalan"* bir çözüm yolu seçildi.

İşçi sendikaları karşısında kitle partilerinin kaypak ve güvensiz tutumu, biraz da bu *"partilerüstü sendikacılık anlayışı"*nda aranmalıdır.

1960'lı yıllarda kitle partilerinde *"parilerüstü sendikacılık anlayışı"* egemen olurken, 13 Şubat 1961 günü 12 sendikacı, Türkiye İşçi Partisi'ni kurdular. Bu 12 sendikacının attığı adım, Türkiye'de yepyeni ve taptaze bir çığır açıyordu.

TİP, ilk kurultayını 1964 yılında İzmir'de topladı. Parti kurucu ve öncüleri, o güne kadar sürekli olarak taşlı ve sopalı saldırılara uğradılar. Bir zamanlar *"Sosyalist Kültür Derneği"* kurucusu olan *Seyfi Demirsoy* ve sonraları bir ara SDP'nin de öncüleri arasında yer alan *Halil Tunç*'un yönettikleri Türk-İş, Ankara'da *"komünizmi tel'in mitingleri"* düzenleyerek TİP'e karşı açılan savaşa katıldılar.

TİP bütün bu saldırılara karşın 1965 seçimlerinde 15 milletvekili ile parlamentoya girdi.

TİP, Genel Başkanı *Aybar'*ı, *Sadun Aren'*i, *Behice Boran'*ı ve o gazete köşelerine ve kürsülere sığmayan *Çetin Altan'*ı ile gerçekten büyük bir demokrasi savaşı verdi.

TİP'e, egemen çevrelerden gelen baskılar yanında bir de soldan saldırılar başlatıldı. Parti dışında basın, *"Mihri Belli'*nin çektiği *"Demokratik Devrim"* yanlıları, zamanın Dev-Genç örgütü ile birlikte TİP'e ağır ideolojik ve zaman zaman da fiziki saldırılar yönelttiler.

1968 yılında, Sovyetler'in Çekoslovakya'yı, işgalinden sonra Aybar'ın işgale karşı çıkması ve *"güler yüzlü sosyalizm"* gibi kavramlar kullanması, partide çok hırçın bir ideolojik savaş başlattı.

1970 yılında Ankara'da toplanan *"dördüncü kongre'* partinin son kongresi oldu. Bu büyük kongreden önce Aybar ve arkadaşları partiden ayrıldılar. Behice Boran Genel Başkan oldu. 12 Mart döneminde Boran ve arkadaşları Türk Ceza Yasası'nın 141. maddesi gereğince ağır hapis cezalarına çarptırıldılar.

Bu arada, daha önce CHP ve AP aralarında bir işbirliği yaparak seçim yasasındaki *"milli bakiye"* sistemini kaldırıyor, böylece TİP'e parlamento yolunu iyice kapatıyorlardı.

Bugün, emekçilerin çoğunluğu oluşturduğu parti düşüncesinin temelinde bu olaylar zinciri yatar. Ancak TİP ile DSP arasında çok derin ideolojik farklar söz konusudur. TİP, sosyalizmi amaçlar. DSP ise böyle bir amaç gütmez.

Emekçilerin parti yönetiminde söz ve karar sahibi olmaları, M. Ali Aybar'ın liderliği ile kurulan *"Sosyal Devrim Partisi"* programında da yer almıştır. SDP programında, *"yönetim kurullarında, kongre ve kurultaylarda, tüm seçim listelerinde, işçilerin, köylülerin ve emekçilerin çoğunlukta olması"* ilkesi benimsenmiştir.

Bu yüzden, DSP'nin *"emekçilerin çoğunlukta olduğu"* ilk parti olarak görülmesi ve gösterilmesi doğru değildir. DSP'den önce Aybar'ın SDP örneği de ortadadır.

Türkiye'de, örnekleri Batı Avrupa'da görülen türde bir demokrasi kurulmadan sol partilerin gerçek kimliklerine kavuşmalan olanaksızdır. Çünkü, *"siyasal yelpaze"* sollu-sağlı bütün partilerin yer aldıkları bir tabloda söz konusu olabilir. İşte o zaman partilerin kimlere göre ve nasıl *"sol"* oldukları anlaşılır. Bugün için azgelişmiş demokrasimizde böyle bir ölçek yoktur.

Sorun da buradadır.

Demokrasiyi yaşatmak için, bugünkü *"alaturka liberalizme"* karşı demokrasiye ağırlık veren ve özgürlükçü ve katılımcı bir demokrasi anlayışını yaygınlaştırıp, anayasayı ve antidemokratik yasaları değiştirmeye yönelen bir sol kitle partisini iktidara getirmek gerekmektedir.

"Benzer siyasal görüşlerin bir araya gelmesi" özlemi, doğrudan bu düşünceden kaynaklanmaktadır.

Öyle sanıyoruz ki, Sayın *Rahşan Ecevit,* çoğunluğu emekçilerden oluşan, ancak sosyalizm gibi bir amaç gütmeyen DSP'ye *"üye"* olarak girecek ve eşi *"seçkin aydın"* Sayın *Bülent Ecevit* ile seçim gezilerine katılacaktır. Anayasa ve yasalarda, *"parti liderleri eşlerini seçim gezilerine götüremezler"* diye bir yasak da bulunmadığından Sayın Bülent Ecevit, sol kesimde yeniden bir heyecan yaratacaktır.

12 Eylül öncesi siyasetçileri ile ilgili yasaklar kalkmadıkça ve Batılı anlamda bir demokrasi kurulmadıkça, Türkiye'de değirmenlerden daha çok sular akacaktır..

DSP'nin *"seçkin öncüleri"* ve bu partiyi kuran emekçilere başarılar dileriz.

BELGELERLE KURTULUŞ SAVAŞI ANILARI
Ebubekir Hazım Tepeyran

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ

62. Yıl; Sayı: 21994 · Kurucusu: Yunus Nadi · 100 TL. · 19 Kasım 1985 Salı

ABD ve Sovyet liderleri 6 yıl aradan sonra Cenevre'de masaya oturuyor

Süper pazarlık

ZİRVE NASIL ETKİLEYECEK?

Ortadoğu ve Türkiye

CENGİZ ÇANDAR

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, BAE ve Pakistan'a yaptığı geziden dönerken Akabe'de Ürdün Kralı Hüseyin ile de bir görüşme yaptı ve Ankara'ya varır varmaz havaalanında yaptığı açıklamada, "Türkiye bir Ortadoğu ülkesidir ve Ortadoğu'da cereyan eden olaylara bigane kalamaz" dedi. ABD Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı William Schneider hafta başında İstanbul'da şunları söylemişti: "Türkiye Batı İttifakı'nın bir üyesidir, ama tarihî ve coğrafi açıdan Ortadoğu'nun da bir parçasıdır. Bu açıdan Batı ile Ortadoğu arasında köprü işlevi görmektedir. Fakat Türkiye'nin bütün rolü bundan ibaret değildir. İran-Irak savaşı ne gösterecektir? Türkiye nerede devreye girebilir? İsrail ile ilişkileri hangi düzeydedir? Bunlar hep cevabı hemen verilmekte güçlük çekilen sorulardır, ama Türkiye'nin rolünü krizin durumu belirleyecektir. Ortadoğu'da kriz genişlerse, Türkiye'nin rolü de değişir."

Böylece, bugün Cenevre'de gerçekleşecek olan Reagan-Gorbaçov, başka bir deyimle süper devletler buluşması dünyanın tüm köşelerini ilgilendirdiğine göre, özellikle Ortadoğu'yu da ve

(Arkası Sa. 6. Sü. 2'de)

UZLAŞMAYA EN YAKIN KONU

Körfez savaşı bitecek mi?

TANJU AKERSON

NEW YORK — Bugün başlayacak olan Cenevre zirvesinde nükleer silahlar pazarlığının yanı sıra, bölgesel sorunlar ele alınırken, ABD Başkanı Ronald Reagan'ın Sovyet lideri Mihail Gorbaçov'a İran-Irak savaşını sona erdirme konusunda birlikte nüfuzlarını kullanma önerisinde bulunacağı bildiriliyor. ABD Dışişleri kaynakları, zirvede İran-Irak savaşının sona erdirilmesi için Washington ile Moskova'nın ortak çaba göstermesi konusunun ele alınacağını, bu sorunun zirvede görüşülecek bölgesel çatışmalar gündeminin, üzerinde en fazla uzlaşma olasılığı bulunan maddesi olduğunu belirtiyorlar. Yine ABD Dışişleri yetkilileri, zirve sonunda Reagan ve Gorbaçov'un İran-Irak savaşının görüşmeler yoluyla sona erdirilmesini isteyen bir açıklamada bulunmalarının planlandığını da ifade ediyorlar.

ABD yetkililerine göre, Reagan ile Gorbaçov arasında zirvede bu sorunun ağırlıklı olarak ele alınmasında Arap ülkelerinin hem Sovyetler hem ABD üzerinde taleplerinin yoğunlaşmasının rolü bulunuyor. ABD yetkilileri, Arap ülkelerinin iki süper gücün BM Güvenlik Konseyi kanalıyla

(Arkası Sa.6. Sü. 2'de)

WEINBERGER'İN REAGAN'A MEKTUBUNUN TAM METNİ

Uyarıda neler var?

NEW YORK, (Cumhuriyet) — ABD Savunma Bakanı Caspar Weinberger'in, Reagan-Gorbaçov zirvesinin arifesinde Başkan Reagan'a gönderdiği bildirilen "tavsiye mektubu"nun metni New York Times gazetesinde yayımlandı. Mektupta Weinberger, Reagan'a zirvede karşılaşacağı Sovyet talepleriyle ilgili uyarılarda bulunuyor ve başkanı yönlendirmeye çalışıyor. New York Times gazetesinde yayımlanan biçimiyle mektubun metni aynen şöyle:

Sayın Başkan,

10 Haziran 1985'te ABD'nin Sovyetler Birliği'ne antlaşmaları ihlallerinden geri dönüş yapabilmesi için zaman tanıyacağını açıkladığınızda bizden de silahların kontrolü ve diğer antlaşmalar konusundaki ihlalleriyle ilgili bir çözümleme ve rapor hazırlamamızı istemiştiniz. Benden, Sovyetler'i davranışlarını düzeltmeleri için teşvik etmemizi istemiş, bunu kendilerine nasıl yapabileceğimiz konusunda da fikir danışarak Sovyetler'in hareketlerini düzeltmemeleri karşı-

(Arkası Sa.6. Sü. 4'de)

REAGAN — En yaşlı ve en katı anti-komünist ABD Başkanı

GORBAÇOV — En genç ve en Batılı tavırlı Sovyet lideri.

Reagan ile Gorbaçov bugün Leman Gölü kıyısındaki 19. yüzyıldan kalma bir şatoda önce 15 dakika baş başa görüşecekler, daha sonra heyetler halinde görüşmelere geçilecek.

Cenevre'ye gelen Gorbaçov'u İsviçre Cumhurbaşkanı Kurt Fugler karşıladı. Sovyet lideri, Reagan'a silahsızlanma çağrısında bulundu. Reagan bu çağrıya yanıt olarak "Eğer kendisi de benim kadar bu görüşe bağlıysa, bir sonuca ulaşırız" dedi.

Dış Haberler Servisi — İnsanlığın kaderini etkileyen iki süper devletin, ABD'nin ve Sovyetler Birliği'nin liderleri, bugün altı yıldır ilk kez İsviçre'nin Cenevre kentinde bir araya geliyorlar. Leman Gölü kıyısında 19. yüzyıldan kalma bir şatoda buluşacak olan ABD Başkanı Ronald Reagan ile Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov önce 15 dakika baş başa görüşecekler. Daha sonra görüşmenin yapılacağı küçük

(Arkası Sa.6. Sü. 4'de)

Dünyanın gözü Cenevre'de

Kohl umutlu: *İki liderin tarihi fırsatı değerlendirerek Doğu-Batı ilişkilerini geliştireceklerini umut ediyorum.*

Carter karamsar: *İki lider propaganda amacı için Cenevre'de.*

Kuveyt: *İki liderin Ortadoğu bunalımı ve Körfez savaşına öncelikli yer vereceklerini umut ediyoruz.*

Doğu Avrupa: *Varşova Paktı ülkeleri zirvenin yumuşamaya yol açmasını temenni ediyorlar.*

8. Sayfada

Vahit Halefoğlu, Bütçe-Plan Komisyonu'nda konuştu

'AET ile aramızda Atina var'

DIŞİŞLERİ BAKANI'NDAN

AET'ye engel: *Bize gelen bilgilerden edindiğimiz izlenim, AET'nin içindeki oybirliği mekanizmasından yararlanan Yunanistan'ın Türkiye ile topluluk arasındaki ilişkilerin canlandırılmasını engelleyici bir rol oynadığı yolundadır.*

İpotek: *Türkiye, AET ile ilişkilerinin Yunanistan'ın ipoteği altına konulmasını asla kabul edemez.*

İlişkiler: *Yunan hükümeti, ilişkileri yumuşatıcı yönde tek bir önlem almış değildir. Biz, Yunan vatandaşlarını vizesiz kabul ederken, vize almadan Yunanistan'a girebilen Türk vatandaşları, sadece kanun kaçakları ve teröristlerdir.*

Üç pazarlığı: *ABD devlet adamlarının ve yüksek düzeydeki yetkililerinin, Türkiye'nin görüşlerini anlayışla karşılamalarını ve mevcut güçlüklerin giderilmesi için meseleye yapıcı bir yaklaşımla eğilmelerini bekliyoruz.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, TBMM Bütçe Plan Komisyonu'nda bakanlığının bütçesinin görüşülmesi sırasında yaptığı konuşmada, Yunanistan'ı ciddi bir şekilde uyararak, Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu'ya, "Bizimle iyi geçinmek menfaatleridir" mesajını gönderdi. Halefoğlu, Türkiye'nin Ege'deki dengenin bozulmasına izin vermeyeceğini vurguladı. Kıbrıs konusunda da, "Kıbrıs Türklerini Rumların insafına terk etmeye niyetimiz yok" ifadesini kullandı.

Dışişleri Bakanı Halefoğlu, konuşmasında Yunanistan'la ilgili yeni bir unsur da getirerek, bu ülkenin Türkiye'yi Avrupa'dan dışlama siyaseti izlediğini bildirdi. Bakan, "Bize gelen bilgilerden edindiğimiz izlenim, AET'nin içindeki oybirliği mekanizmasından yararlanan Yunanistan'ın, Türkiye ile topluluk arasındaki ilişkilerin canlandırılmasını engelleyici bir rol oynadığı yolundadır" dedi.

Halefoğlu, Yunan hükümetinin bu yöndeki girişimlerinin parti farkı gözetmeksizin Yu-

(Arkası Sa. 8. Sü. 5'te)

Türkiye ile uzlaşma toplantısı cuma günü Paris'te yapılacak

5 Avrupa ülkesi 'af sözü' bekliyor

HADİ ULUENGİN

SEVİLLA — Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu'nda Türkiye aleyhinde dava açan beş ülkenin temsilcileriyle Ankara sözcüleri 22 kasım cuma günü Paris'te bir araya gelerek "dostane çözüm" formülü üzerinde anlaşmaya varmaya çalışacaklar.

Güvenilir diplomatik kaynaklardan edinilen bilgilere göre, davacı İsveç, Fransa, Danimarka, Norveç ve Hollanda'nın temsilcileriyle, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu'ndan bir heyet cuma günü Türk temsilcilerle Paris'te "gayri resmi" bir toplantıda buluşacaklar.

İyi haber alan kaynaklardan sızan bilgilere göre, bu toplantıda, beş ülkenin Türkiye'de insan haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle açmış oldukları davadan vazgeçmeleri için bir "uzlaşma metni" üzerinde çalışılacak. "Dostane çözüm" adı da verilen bu metnin hem Ankara hem de şikâyetçi başkentler tarafından "kabul edilebilir" bir nitelik taşıması gerekiyor. Yine bu kaynaklardan edinilen bilgilere göre en "netameli" konu Türkiye'de bir af çıkartılması. Davacı ülkeler şikâyetlerini geri almak için Ankara'nın af konusunda "mümkün mertebe güvence vermesini" talep ediyorlar. Eğer,

(Arkası Sa. 8. Sü. 6'da)

İSVEÇ DE, TÜRKİYE RAPORU HAZIRLATTI

8. Sayfada

Cenevre Zirvesi

Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği arasındaki her zirveden önce yorumlar yapılır, beklentiler dile getirilir ve özellikle küçük ülkeler "benim sırtımdan pazarlık yapılacak mı?" tedirginliği içinde bekleşirler. Amerika Başkanı Ronald Reagan'la Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov'un bugün Cenevre'deki buluşması da aynı ortamda gerçekleşiyor.

Önce şu noktayı belirtmek gerekir. Doruk toplantısının sonuçları ne olursa olsun, korkunç nükleer silah stokları ile bir anlamda insanlığın yazgısını ellerinde tutan iki süper gücün diyalog yolunu hiç olmazsa aramaya karar vermesi önemli bir olaydır. Ancak bu arayışın temel sorunlarda ne derece yaklaşım sağlayabileceği ayrı bir konudur. ABD ile Sovyetler Birliği arasında yılların birikimi olan

(Arkası Sa. 8. Su. 5'te)

HASAN CEMAL

Videosever soyguncular

Geceyi soydukları videocuda geçiren hırsızlar, 5 televizyon, 2 video ve 380 video kasetiyle kayıplara karıştılar.

İstanbul Haber Servisi — Bir süredir bankalara dadanan ve geceleri güvenlik ortalığı soyup soğana çeviren kasa hırsızları, bu

(Arkası Sa. 8. Su. 1'de)

Özal: O adam Demirel değil Cindoruk'tur

Yüreği geniş: *Beni kızdırmak için ellerinden geleni yapıyorlar, ama benim yüreğim geniş, gülüp geçiyorum.*

"O adam": *Ben adama cevap versem ne olacak vermesem ne olacak? Basın istediği kadar ikinci, üçüncü sayfalardan geriye düşürmesin, millet onu siler.*

Dış geziler: *Yabancı ülkelerin bütün davetlerini kabul etsem Türkiye'de durmamam lazım.*

Cepheleşme: *Vaktiyle cepheleşmeye karşı çıkanlar kendileri cepheleşiyorlar.*

Koyun kaçıranlar: *Doğuda eskiden koyun kaçıranlar şimdi güçlü ihracatçılar oldular.*

6. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Bir Belge...

Federal Almanya'da "Markus - Verlag GMBH - Hohzollern 85/87, Postfach 190308.500 Koln 1" adresinden Ankara'daki çok ama çok ünlü bir parti başkanına bir mektup postalanıyordu. Mektup, Helmut Bonn adlı Federal Almanyalı bir işadamından geliyordu ve 15 Mayıs 1978 tarihini taşıyordu.

(Arkası Sa. 8. Su. 1'de)

Politeknik olayları yıldönümünde kanlı gösteriler. Bombalar, yangınlar birbirini izliyor

Yunanistan kaynıyor

Atina'da Politeknik olaylarının yıldönümünde polisin ateş açması sonucu bir gencin ölmesi üzerine çıkan çatışmalar Selanik ve İskeçe'ye de yayıldı. Olayların gelişmesi ve 15 yaşındaki bir gencin öldürülmesi üzerine İçişleri Bakanı ile Kamu Düzeni Bakanı istifa etti. Ancak Papandreu istifaları kabul etmedi.

Göstericiler, Yunanistan'ın üç büyük gazetesinin binalarına saldırdılar. Politeknik avlusunu işgal ettiler. Üniversite senatosu, polise kampusa giriş izni vermedi. Olaylarda birçok bankaya yangın bombası atıldı, arabalar yakıldı. Cankurtaranların hastanelere yaralı taşıdıkları bildirildi. Yunan Öğrenciler Birliği bugün Atina'da bir gösteri yürüyüşü düzenliyor.

3. Sayfada

Atina'da polis göstericilerden birini götürürken

İstanbul artık sıkıyönetimsiz

Bugün saat 17.00'den itibaren İstanbul, Adana, Adıyaman, Ağrı, Erzurum, Gaziantep, Hatay ve Kars'ta sıkıyönetim kaldırılarak 4 ay süreyle olağanüstü hal uygulamasına başlanacak.

Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Hakkâri, Mardin, Siirt, Tunceli, Şanlıurfa ve Van'da sıkıyönetim 4 ay daha uzatılacak.

İstanbul Valiliği, olağanüstü hal uygulamasına geçilmesi nedeniyle 2 bildiri yayımladı. 1 No'lu bildiride, İstanbulluların huzur ve güveni bozucu her türlü davranıştan kaçınacaklarına ilişkin kesin inanç belirtilirken, 2 No'lu bildiride, meşru müdafaa durumuna düşen polisin doğruca ve duraksamadan hedefe ateş edeceği duyuruldu.

Haber Merkezi — Kahramanmaraş olayları nedeniyle 26 Aralık 1978'de 13 ilde, 26 Nisan 1979'da 6 ilde ilan edilen ve 12 Eylül 1980'de tüm yurdu kapsamına alan sıkıyönetim uygulaması, bugün saat 17.00'den itibaren aralarında İstanbul'un da bulunduğu 8 ilde sona eriyor.

Bugün sıkıyönetimin kalkacağı İstanbul, Adana, Adıyaman, Ağrı, Erzurum, Gaziantep, Hatay ve Kars'ta 4 ay süreyle olağanüstü hal uygulamasına başlanacak. Ankara, Artvin, Bursa, İçel, İzmir, Malatya, Ordu ve Sivas'ta uygulanan olağanüstü hal 4 ay daha uzatılacak. Edirne, Kahramanmaraş, Erzincan ve Kocaeli'de olağanüstü hal uygulaması sona erecek. Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Hakkâri, Mardin, Siirt, Tunceli, Şanlıurfa ve Van'da ise sıkıyönetim 4 ay daha uzatılacak.

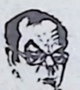
Bugün saat 17.00'den itibaren sıkıyönetim uygulanan ilk sayısı 9'a inerken, olağanüstü hal uygulanan il sayısı 16'ya yükselecek, normal yönetime geçen il sayısı ise 42 olacak.

Milli Güvenlik Kurulu, 31 ekimde yaptığı toplantıda 8 ilde sıkıyönetimin kaldırılmasını hükümete bildirmiş, Bakanlar Kurulu, bu kararı benimseyerek 6 kasımda söz konusu illerde sıkıyönetimin kaldırılmasını kararlaştırmış ve TBMM Genel Kurulu'nda 12 kasımda ele alınan konuya ilişkin Başbakanlık tezkeresi kabul edilmişti.

(Arkası Sa. 8. Sü. 6'da)

Gürkan, İnönü ile ilişkilerini anlattı:

Koltuk kavgamız olmaz

Bu güç görevde ben Sayın İnönü'nün varlığından destek alıyorum. İnönü ile yarışmak değil, danışmak istiyorum. Bizi bazılarının özlediği gibi kişisel bir yarışmaya itmek mümkün olmayacak.

Kendi başbakanlığım için hiçbir şey söyleyemem, ancak Sayın İnönü'nün cumhurbaşkanlığı, başbakanlık gibi devlet yaşamında yükleneceği her önemli görevde İnönü'den çok Türkiye yarar görür.

HASAN UYSAL

ANKARA — SHP'nin içinde ve dışında merak konusu olan "Gürkan-İnönü" çekişmesi konusuna SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan açıklık getirdi. Aydın Güven Gürkan gelecek kurultayda "makam için" İnönü ile karşı karşıya gelmeyeceklerini açıkladı. "İnönü cumhurbaşkanı, Gürkan başbakan" formülüne ise, "Kendi başbakanlığım için hiçbir şey söyleyemem, ama Sayın İnönü'nün yükleneceği başbakanlık veya cumhurbaşkanlığı görevi Sayın İnönü'den çok Türkiye'nin yararınadır" yanıtını verdi.

Sarayköy seçimleri için yapılan açık hava toplantısından dönerken otobüste Cumhuriyet'in sorularını yanıtlayan SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, İnönü-Gürkan çekişmesinin yaratılmaya çalışıldığını, bu çekişmenin yapay, içi boş ve anlamsız bir yarışma olduğunu belirterek, "Sayın İnönü ile bu konuda tek kelime bile konuşmadık, aramızda şakası bile yapılmadı" dedi.

Özellikle son bir buçuk yıldır sadece 20 gün tatil yaptığını, bunun da çoğunluğunun, "Hastalanmasından kaynaklanan zorunlu tatil" olduğunu anlatan Gürkan, aşırı yorgunluk, stres ve politika gibi konulardan sosyal yaşam, kültür, sinema vb. etkinliklerden uzak kaldığını vurguladığında kendisine önce, "Yoksa politikadan ya da parti yöneticiliğinden pişmanlık mı başladı" sorusunu yönelttik. Gürkan'ın yanıtı "Öyle bir şey demedim" oldu. Şimdiye kadar konuşmaktan sakındığı ya da doyurucu yanıt vermediği "Gürkan-İnönü" çekişmesi konusundaki sorularımıza Gürkan şu yanıtı verdi:

"Sayın İnönü de ben de sanıyorum siyaseti genel başkanlık gibi güç noktalarına varmak, belli güç odaklarına ulaşmak için yapmıyoruz. Her ikimiz için de

(Arkası Sa. 8. Su. 3'te)

TÜRK-İŞ BAŞKANI HÜKÜMETİ UYARDI

Yılmaz: Hak arama yılı 1986, olaylara gebedir

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, 1986 yılının büyük olaylara gebe olduğunu belirterek, "1986 haklarımızın alınacağı yıldır. Türk Silahlı Kuvvetleri'nden sonra en büyük organize güç olan Türk-İş'in sesini dikkate almayanlar, mutlaka bir gün bu anlayışlarını değiştirmek zorunda kalacaklardır" dedi.

Türk-İş'in 58 il, 8 bölge temsilcisi ve teşkilatlandırma sekreterlerinin bir araya gelmesiyle dün Ankara'da yapılan toplantıda konuşan Şevket Yılmaz sesle-

(Arkası Sa. 6. Su. 8'de)

HİROŞİMALAR OLMASIN
Oktay Akbal
Yeni Baskısı Çıktı
770 lira, Kelebek Yayınları Ankara Cad. 99-İstanbul

Cumhuriyet

62. Yıl; Sayı: 21995 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL. — 20 Kasım 1985 Çarşamba

HEP ATATÜRK'ÜN YANINDA
Salih Bozok-Cemil S. Bozok
(Başyaver Salih Bozok ve oğlunun anıları)

Reagan'la Gorbaçov'un 15 dakika olarak planlanan baş başa görüşmeleri 1 saati aştı

Gizlilikte anlaştılar

KISSINGER'İN ZİRVEYE BAKIŞI

Üç temel sorun

ABD'nin eski Dışişleri Bakanlarından Dr. Henry Kissinger, International Herald Tribune gazetesine, Reagan-Gorbaçov zirvesine ilişkin görüşlerini yazdı. Kissinger'in yazısının özetini okurlarımıza sunuyoruz.

HENRY KISSINGER
Eski ABD Dışişleri Bakanı

Başkan Reagan, Cenevre'ye gizli bir pazarlık pozisyonu ile etti. Reagan, bu zirveyi tarihsel bir olaya dönüştürmek fırsatına sahipti.

Başkan, halkın görülmemiş desteğine sahipti; Stratejik Savunma Girişimi (SDI) projesi, silahsızlanma görüşmelerini tekrar başlatmıştı. Sovyetler Birliği gören olarak esnek ve yumuşamaya hazır bir tutumdadır. Bu olgu, sadece Gorbaçov'un sempatik bir kişiliğe sahip olmasından ya da eşi Raisa'nın ünlü İtalyan Gucci ayakkabılarını giymesinden değil, Sovyetler Birliği'nde objektif koşulların yumuşamayı gerektirmesinden kaynaklanıyor.

Sovyet liderlerinin açıklamalarından da görülebildiği gibi Sovyet ekonomisi kontrolden çıkma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Mamul maddelerin gerçek maliyeti bilinmiyor. Tüm fiyatlar devlet tarafından saptanmaktadır. Mallar ise piyasaya göre değil, merkezi kararlara göre dağıtılmaktadır. Sistemde yozlaşma ve yolsuzluk olağan bir hale gelmiş.

Sovyetler Birliği'ni yakında yeni bir tehlike bekliyor. Bu da iletişim teknolojisindeki gelişmedir. Haberleşmenin kontrolünün çok önemli olduğu bir düzende, kaset, video ve bilgisayarlar, si-

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

'FIRST LADY'LER ZİRVESİ

Sovyetler'in gizli silahı: Bayan Raisa Gorbaçov

Bayan Gorbaçov — Bayan Reagan

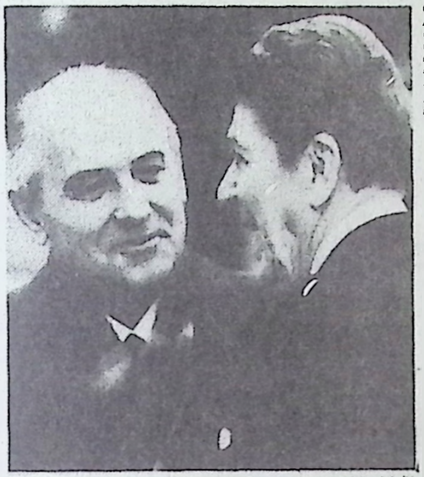
Reagan'ın eşi Nancy ile Gorbaçov'un eşi Raisa, Maison de Saussure'deki çay toplantısında bir araya geldiler.

Dış Haberler Servisi — ABD Başkanı Reagan ile SSCB lideri Gorbaçov, olası Yıldızlar Savaşı konusunda görüşe dursunlar, eşleri, Cenevre'de gerçek bu "Yıldızlar Savaşı"nı veriyor. Bu başka deyişle, Cenevre'de hangi "first lady" (birinci bayan), zirvenin "bayan yıldızı" olacak.

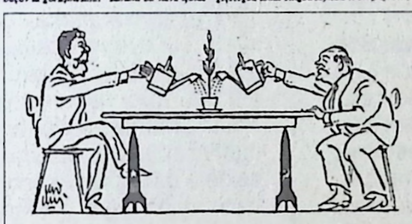
Doğrusu bu alanda eski bir sinema oyuncusu olarak Nancy Reagan, yakın bir zamana kadar çok yanalıydı. Ama yazgı, karşısına Raisa Gorbaçov gibi şık ve zarif bir rakip çıkarınca sonuç henüz ortada. Hatta başta İsviçre basını olmak üzere Avrupa basınında çıkan yazılara bakılırsa Raisa öne bile geçmiş durumda.

Kuşkusuz bunda Batının ilk kez alımlı bir Sovyet "first lady"siyle karşı karşıya gelmesinin yol açtığı bir ilgi ve merak da rol oynuyor. Ama "Batı usulü başka ilişkiler" de en az eşi kadar yetenekli olduğunu gösteren Raisa Gorbaçov da gerçekten

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

YÜZ YÜZE GELDİLER — Reagan, Gorbaçov'u Fleur D'eau Şatosu'nun kapısında karşıladı. İki lider nazik bir biçimde selamlaşıp el sıkıştılar. Gazeteciler iki lidere birbirleri hakkındaki ilk izlenimlerini sordular. Gorbaçov bu soruya "Benim izlenimim olumlu" diye yanıtladı. Reagan ise Gorbaçov'la görüşmesinin "samimi bir hava içinde" geçeceğini umut ettiğini söyledi. (Fotoğraf: AP)

Gorbaçov: *Kararları birlikte vermeliyiz. Eğer bir taraf sadece kendi dediğinde ısrar ederse, karar alınamaz. Birbirimize çok sıkı bir şekilde bağımlıyız.*

Reagan: *Gorbaçov ile aynı görüşteyim.*

İlk görüşmede silahların kontrolü konusu ele alındı. ABD ile SSCB arasında bazı anlaşmaların imzalanması amacıyla zirvenin bir gün uzatılması düşünülüyor.

Reagan ile Gorbaçov, görüşme sırasında zirve sona erinceye kadar basına açıklama yapılmamasını kararlaştırdılar.

Dış Haberler Servisi — ABD Başkanı Ronald Reagan'la Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov arasında, tüm dünyada merak ve heyecanla beklenen tarihi zirve dün TSI, 11.07'de Cenevre'de Leman gölü kıyısında 19. yüzyıldan kalma "Fleur D'eau" şatosunda başladı. İki liderin 15 dakika olarak planlanan sabahki "baş başa" görüşmeleri 65 dakika sürdü. Reagan ile Gorbaçov bu görüşmelerinden sonra basına açıklama yapılmamasını kararlaştırdılar.

İki lider şatonun kapısı önünde nazik biçimde selamlaştıktan sonra içeri girdiler. Şatoda fotoğrafçılara poz verirken konuştuk-

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

CENEVRE'DEN NOTLAR

30 saniye el ısıtma izni

• Reagan ve Gorbaçov ilk kez görüşecekleri günün sabahında dondurucu soğuk, gri bir gökyüzü ve kar altında kalmış bir kentte uyandılar. Gece yarısı başlayan ve sabaha kadar süren kar yağışı zirvenin yapılacağı kenti bir beyaz örtü gibi kapladı. Rüzgâr ise soğuğun etkisini daha da artırdı.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

22 ANAP'lı "Yeminli Müşavirlik"e karşı muhalefetle birlikte oy kullandı

Vergi tasarısı delindi

Özal, maddenin tasarıdan çıkarılması üzerine çok sinirlendi ve ANAP grup başkanvekillerine "Yarın (bugün) aynı madde için grubu toplayıp karar alın, yine oy vermeyen olursa ihraç edin" diyerek Meclis'i terk etti.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Özal'ın karşı çıkmasına rağmen ANAP'lı 22 milletvekili dün Meclis'te muhalefet ve bağımsızlarla birlikte hareket ederek vergi tasarısını deldi ve böylece yeminli mali müşavirlik kurulmasına ilişkin hüküm tasarıdan çıkarıldı. Özal, olaya oldukça sinirlenerek salonu terk etti ve bugün grubun olağanüstü toplantıya çağrılmasını istedi. Grup yöneticilerine "maddeyi tekrar getireceğiz, ret oyu verenleri ihraç edin" diye bağırdı.

Meclis'te vergi tasarısının görüşülmesi sırasında ANAP'lı İlhan Tombuş ve arkadaşları "Yeminli Mali Müşavirlik" kurumunun tasarıdan çıkarılmasını istediler. Tombuş, maddenin görüşülmesi sırasında yeminli mali müşavirliğin yasa tekniğine ve anayasaya aykırı olduğunu söyledi. Yasa yapma yetkisinin anayasa ile Meclise verildiğini anımsatan Tombuş, "Oysa tasarıda yeminli mali müşavirlerin nasıl çalışacakları, sorumlulukları ve olacağı Bakanlar Kurulu'na bırakılıyor. Bu maddenin geri çekilmesini istiyoruz" dedi. Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin ise, maddenin yasaya ve anayasaya uygun olduğu görüşünü savundu.

Tombuş ve arkadaşlarının yeminli mali müşavirlik kurumunun tasarıdan çıkarılmasına ilişkin önergesi daha sonra muhalefet tarafından aynı konuda verilen üç ayrı önerge ile birleştirildi ve oylandı. Parmak kaldırarak yapılan oylamada 22 ANAP'lı muhalefet ve bağımsız üyelerle birlikte hareket ederek önergeye kabul oyu verdiler ve böylece yeminli mali müşavirlik kurulmasına ilişkin hüküm tasarı metninden çıkarıldı.

Buna çok sinirlenen Özal oylamadan sonra genel kurul salonunu terk ederek kulisteki [illegible] odası önünde hesap etti. Özal

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

84. Madde Kargaşası

ANKARA — Anayasanın 84. maddesini değiştirmekle Parlamentodaki siyasal dalgalanmaların önlenmesi ya da rayına oturtulmaya amaçladığını üzerinde ısrar eden Başbakan Özal'ın, aslında Türk siyasal yaşamını ye-

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

DSP'de Sürpriz Olmaz

ANKARA — Son bir iki yılda Demokratik Sol Parti (DSP) çalışmalarına katılan "ılımlı kadrodan", bir başka deyişle "parti merkezinde yer alan" beş kişiden hiç kimse, kurucu üyeler arasında yer almadı. Uzun süre

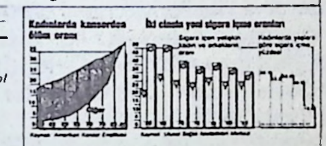
(Arkası Sa. 6, Sü. 5'te)

84. MADDE İMZAYA AÇILDI — ANAYASAYA İLK DEĞİŞİKLİK ANAP'TAN
7. Sayfada

Sigara kadınlar için daha büyük tehlike

KADINLARI NE BEKLİYOR?

***E**rkeklere yakın oranda akciğer kanseri. Doğum kontrol hapıyla birlikte kalp hastalıkları. Anne adaylarına zor doğum. Bebeklerde kilo eksikliği, beyin kanaması, geri zekâlılık. Menapozun 1-1,5 yıl erken başlaması.*

ABD'de kadınların yüzde 30'u tüm tavsiyelere karşın sigara içiyor. Bu yıl kadınlarda akciğer kanserinden ölüm oranı, göğüs kanserinden ölüm oranını bile geçecek. Sigara içen kadınların büyük bölümü doğurgan yaşta.

Dış Haberler Servisi — İkinci Dünya Savaşı'nın son yıllarına kadar sigara içmek, genellikle erkeklere özgü bir alışkanlıktı. Bu dönemde sigara içme konusunda erkeklerle neredeyse bu yarışa giren kadınlar, o güne dek sadece erkekleri tehdit eden öldürücü hastalıkların kurbanı olmaya başladılar. Newsweek dergisinin haberine göre, kadın sigara tiryakileri arasında akciğer kanserinden ölüm oranı, bu yıl göğüs kanserinden ölüm oranından bile fazla olacak. Sigara içme alışkanlığı kadınlarda buna ek olarak kısırlıktan erken menapoza kadar çeşitli hastalıklara da yol açıyor.

1955 yıllarında ABD'de erkeklerin yüzde 52'si, kadınların ise yüzde 24'ü sigara tiryakisiydi. Bugün sigara içen erkeklerin oranı yüzde 33'e düştü, kadınlarda ise yüzde 30'a yükselme var. Üstelik lise çağındaki genç kızların yüzde 20'si de bu alışkanlığın kurbanı durumunda. ABD'de sigara içen kadınların çok büyük bir çoğunluğunun 20-34 yaşları arasında olduğu bildiriliyor. Bir başka deyişle, bu büyük kesim, doğum yapabilecek yaşlardaki kadınlar.

Kadınların ilk olarak göze çarpan derecede sigarayı ellerine almaya başladıkları yıllarda, uzmanlar, onların sigaranın zararlarından etkilenmedikleri kanısındaydı. Fakat bu görüş yanlış. Çünkü sigara içme alışkanlığından kaynaklanan kalp hastalıkları ve akciğer kanseri, uzun yıllar sonra ortaya çıkıyor. Dolayısıyla ilk yıllarda hiçbir kadında bir hastalığa rastlanmaması olağandı. Amerikalı kanser uzmanı Doktor William Ca-

(Arkası Sa. 6, Sü. 2'de)

Demokrasi Açıklık Rejimidir

Eylül ayı başından beri Cumhuriyet'te birbiri arkasından yazı dizileri yayımlanıyor. Planlı ve yoğun bir çabanın ürünüdür bunların tümü. Arkadaşlarımız, titiz bir çalışmayla olayları kamuoyundan saklayan perdeleri aralamayı, gizli kalan gerçeklerin mümkün olabildiği kadar net bir fotoğrafını çekmeyi amaçlamışlardı. Bu konuda başarılı olduklarını, okurlarımızın artan ilgisi ve sürekli yükselen tiraj grafiği açıkça ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte, gerçeğin güncel koşullarda bütün boyutlarıyla çırılçıplak sergilenemeyeceğinin hiç kuşkusuz bilincindeyiz. Bugün için yazılamayanların, belki de daha uzun süre yazılamayacak olanların bulunduğunu biliyoruz. Kimileri ise, gerçeklerin gün ışığına çıkmasından korktukları için, bazılarını sonuna kadar saklamak isteyeceklerdir.

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

HASAN CEMAL

Atina'da 48 saat çatışma

Politeknik işgali bitti. Olaylar sırasında 15 yaşındaki genci öldürmekten sanık polis memuru Athanasios Melistas hakkında dava açıldı. Melistas "Amacım öldürmek değildi, çok üzgünüm" dedi.

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunanistan'da kanlı Atina Politeknik Okulu olaylarının 12. yıldönümünden sonra çıkan çatışmalarda 15 yaşında bir gencin polis kurşunu ile öldürülmesi, polis ile anarşist gruplarını 48 saat süreyle çatışmalarına yol açarken genci öldürmekle suçlanan 27 yaşındaki Athanasios Melistas adlı polis memuru dün "kasıtlı cinayet" suçundan mahkeme önüne çıkarıldı. Yunan Öğrenciler Birliği (EFEE) de dün akşam için düzenlediği protesto yürüyüşünü iptal etti. Politeknik Okulundaki işgal ise sona erdi.

Kendilerini otonom - anarşist kabul eden ve sayıları birkaç yüzü aşan bir grup, Atina Politeknik Okulu ya da diğer adıyla Teknik Üniversitesi'ni önceki günden beri işgal altında tutuyordu. Mimarlık Fakültesi öğrencileri, 15 yaşındaki yandaşlarının ölümünü kınamak ve polisin silah kul-

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'de)

POLİTEKNİK POLİS KORDONUNDA — Atina Politeknik olaylarının 12. yıl dönümü gösterilerinin ardından 15 yaşındaki bir gencin polis tarafından öldürülmesi, olayların tırmanmasına neden oldu. Kendilerine otonom-anarşist adını takan bir küçük bir grubun üniversite kampusunu işgali dün sona erdi. İşgal boyunca kampus, polis birliklerince abluka altına alınmıştı. (Fotoğraf: CUMHURİYET)

Teknik Cam'da 10 milyonluk silahlı soygun

İstanbul Haber Servisi — Paşabahçe'nin Topkapı'daki Teknik Cam Fabrikası dün silahlı kişiler tarafından soyuldu, soyguncular işçilerin avans ve ikramiyesi olan 10 milyon lira civarında parayı alarak kaçtılar.

Topkapı'daki Teknik Cam Fabrikası'na saat 10.15 sıralarında gelen silahlı iki kişi önce bekçi kulübesinde bulunan bekçiyi [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

İp ve Ucu...

Köşe yazarlarının bir güçlüğü vardır. Güçlük, her gün yeni ve taze bir konu ile okuyucu karşısına çıkabilmektir. Gerçi Türkiye gibi bir ülkede her gün bir değil, birkaç konu bulunabilir. Hele bizim sağ basındaki köşe yazarlarımız gibi üç beylik sözcüğe bir antikomünizm sloganı eklediniz mi? Tamam, günü kurtarırsınız.

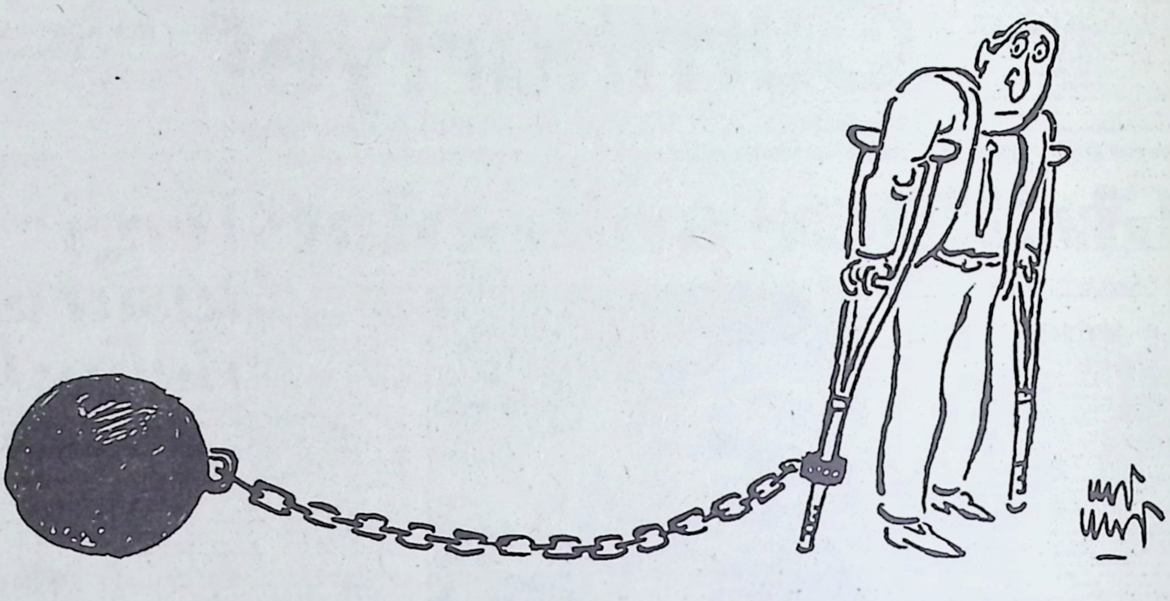
(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

İsrail 2 Suriye uçağını düşürdü

KUDÜS (a.a.) — İsrail Hava Kuvvetleri Komutanı Amos Lapidoth, dün İsrail ve Suriye uçakları arasında çıkan ve iki Suriye uçağının düşürülmesi ile sonuçlanan çatışmanın, Suriye toprakları üzerinde meydana geldiğini açıkladı.

Amos Lapidoth, İsrail radyosunda yaptığı açıklamada, 3 yıldan bu yana ilk kez meydana gelen çatışmada, Suriye uçaklarının Lübnan üzerinde olağan devriye uçuşlarını yapan İsrail uçaklarına tehlikeli biçimde yaklaştıklarını ve İsrail uçaklarının da saptanmadan görüş alanında

(Arkası Sa. 6, Sü. 4'de)

Ali Ulvi

Özal'ın Paris Gezisi...

OKTAY AKBAL — *20 kasım*

Fransa'da genel seçim tartışmaları başladı. Sosyalist Parti bir yanda, iki sağcı parti öte yanda... Bir de küçük, ama yüzde on oranda oy alabilen aşırı sağcı başka bir parti ile oy oranı yüzde ona kadar düşmüş Komünist Partisi... Mart 1986'da seçimler yapılacak. Muhalefetin üç lideri, eski Cumhurbaşkanı Giscard d'Estaing, eski başbakanlar Raymond Barre ve Jacques Chirac hem kendi aralarında birbirleriyle hem de iktidardaki Sosyalist Parti'nin önde gelen Laurent Fabius, Michel Rocard gibi kişileriyle tartışıyorlar, çekişiyorlar. İlgiyle izlenen bir durum... Beş yıldır iktidarda bulunan Sosyalist Parti seçim öncesinde çizdiği programı bir türlü uygulayamadı. Türlü engeller önüne dikildi. Bu yüzden marttaki seçimde kazanma şansı azalmış gibi görünüyor. Chirac, Barre ve Giscard ile yandaşları seçimde üstün çıkıp, ülke yönetimini ellerine geçirecekleri inancındalar. Yine de belli olmaz. Bakarsınız Sosyalist Parti yüzde otuz oy oranını tutturur, Komünist Partisi ile, belki de ılımlı sağ ile ortaklık kurarak yine işbaşında kalır...

Bu açıklamaları neden yapıyorum? Şundan; Türkiye Başbakanı Fransa'ya gitti. Bir çağrı mı söz konusuydu? Yüksek düzeyde bir toplantı mı vardı? Hayır, hiçbiri yok! Bay Özal, ANAP Başkanı olarak gitmiş Fransa'ya, oradaki işadamlarıyla görüşmeye... Bu arada Paris Belediye Başkanı Chirac'la, eski Başbakan Prof. Barre'la buluşmuş... Ama hükümet sorumlularının biriyle bile karşılaşmamış! Zaten Fransa başbakanı onu çağırmamıştı. Görüşme dileğinde bile bulunmamıştı. Böyleyken Bay Özal'ın bir turist gibi Fransa'ya gidişi epey garip bir olaydır.

Hele hele dönüşte söylediği şu sözler: "İlk akşam sanayici ve bankacılarla görüştüm. Onları Türkiye'ye çok alakalı gördüm. Bu alakanın gerisinde Türkiye'nin gelişen gücü görünüyor. Daha sonra Chirac'la görüştüm. Chirac'la parti ilişkilerimiz var. Eğer seçimi kazanırlarsa ilerisi için Türk-Fransız münasebetlerinde daha iyiye gidileceği kanaatini edindim. Bütünü ile değerlendirirsek gelecekteki değişikliklerden sonra Fransa ile ilişkilerimizin daha iyiye gideceğinin işaretleri var."

Geçen gün İlhan Selçuk da bu anlamsız gezinin üstünde durmuştu. Bir başbakan çağrılı olmadığı yere nasıl gider? İlişkilerin gergin olduğu bir ülkede birtakım işadamlarıyla, belediye başkanı ve muhalefetin önde gelen kişileriyle nasıl görüşmeler yapar? Kimdir onu çağıran dernek? İlginç sorular bunlar, ama kim yanıtlayacak? Bay Özal, ülke işlerini sorumlu bir devlet adamı gibi değil, bir şirket yöneticisi gibi düşünüyor, ele alıyor.

Benim üstünde durmak istediğim daha başka... Türkiye Başbakanı, yabancı bir ülkenin iç politika işlerinde nasıl yan tutabilir, muhalefeti desteklediğini nasıl belli edebilir? Böyle bir durum iki ulusun karşılıklı dostça ilişkilerini zedelemez mi? Şimdi düşünelim, Fransa'nın, Almanya'nın başbakanı yurdumuza gelse de yalnızca muhalefetteki partiler liderleriyle, Gürkan'la İnönü ile görüşmeler yapsa... Başbakan Özal, buna nasıl bir anlam verirdi? Bir ülkenin yöneticileri ancak başka bir ülkenin yönetiminden sorumlu olanlarla görüşür. Sonra da isterse muhalefettekilerle... Ama Türkiye Başbakanı, Paris'e adı belirsiz bir derneğin çağrısına uyarak gidiyor, muhalefetin iki lideri Barre ve Chirac'la görüşüyor, sonra da kalkıp, "Chirac seçimi kazanırsa, ilişkilerimiz daha iyiye gidecek" diye demeçler veriyor! Böyle bir durum Türkiye'nin siyasal geçmişinde hiç görülmemiştir.

Diyelim ki, Chirac'lar, Barre'ların umduğu çıkmadı. Mitterrand'ın partisi mart seçiminde yine üstün çıktı; o zaman Türk-Fransız ilişkileri ne duruma girer? Türkiye Başbakanının Fransız yöneticilerinin yüzüne bakacak hali kalır mı? Başka bir ülkenin siyasal çekişmelerinden Bay Özal'a ne? Sen kendi işine bak, bir ülkeye gidince önce o ülkenin hükümetinin sorumluları ile görüş... Yok, onlar seni çağırmıyorlarsa, o ülkeye adımını atma! Ne turist, ne de işadamı olarak!.. İşadamlarını buraya, ayağına çağırırsın, varsa gücün...

Yeni yöntemler getirdi Bay Özal! Ama bu yöntemlerden hem ulusumuza bir yarar gelmiyor, hem de hepimizi küçük düşürüyor...

"Dikensiz bahçede" bir gezinti

AHMET TAN — *22 kasım*

TBMM Bütçe Komisyonu'nda Dışişleri Bakanlığı bütçesi görüşüldü ve kabul edildi. Bakanlığın kurmayları, tam kadro halinde bütçe salonunda idi. Bazı Daire Başkanları yersizlikten koridorlarda kaldılar.

Dışişleri bütçesi, Dışişleri mensuplarına 1986 yılı için büyük maddi menfaat sağlamadı, ama Dışişleri Bakanı **Vahit Halefoğlu**'na büyük bir olanak sağladı.

Bakanlık yöneticilerine ve muhalefet milletvekillerine, Meclisin yüce çatısı altında, "dirayetine katılması" için önemli bir fırsat oldu.

Halefoğlu da bu fırsatı çok iyi değerlendirdi. Çünkü Bütçe Komisyonu'nda dış politika ile ilgilenen, bu konuda fazla bilgisi olan üye yoktu. daha çok hesaba kitaba aklı eren milletvekillerinin seçildiği Bütçe Komisyonu'na aslında dışardan üyeler katılabiliyor. Diplomasi ile ilgili hiçbir üye salona gelmedi. Eski büyükelçilerden MDP'li **Kâmran İnan**, bağımsız **Haluk Bayülken** gibi konu ile ilgili milletvekilleri de görevli olarak yurt dışında idiler.

Bu durumun herkes farkında idi. Hatta Dışişleri Sözcüsü Yalım Eralp, şaka yolu, "Bütçeyi onların olmadığı zamana denk düşürdük" diye gazetecilere takıldı.

İktidar bir yana, muhalefet milletvekilleri bile Halefoğlu'na ne bir eleştiri yöneltebildiler, ne de bir "ahiret sorusu" sordular. Bu durum gazetecilerin canını sıkmış olmalı ki, görüşmeleri hareketlendirmek için bazı milletvekillerine ısmarlama soru bile gönderdiler. Ancak gazetecilerin yazıları okunaklı olmadığı için bu soruları Bakan'a yöneltirken, üyeler hayli terlediler.

Halefoğlu, görüşmelerin sonunda tam iki saat süren bir konuşma yaptı. Bakan, kâğıttan değil içinden geldiği gibi konuştu. Herkesin ilgisini ve takdirini toplayan Halefoğlu'nun, "dikensiz gül bahçesi"ndeki iki saatlik gezintisinden bazı kesitler sunuyoruz. (Parantez içindekiler sonradan bize şeytanın dürttüğü dikenlerdir.)

— ABD Dışişleri Bakanı Shultz, naciz şahsımı Ortadoğu ve Sovyet uzmanı olarak görür. Bu yanlış bir yanılgıdır. (Bakanımız tevazuya mı yoksa öz Türkçeye pek alışık olmadığından mı 'yanlış bir hata' yapıyor.) Yılda bana sekiz on kere mektup yazar. (Demek ki Shultz'un kendi danışmanlarının suyu ısınıyor.)

— Kendisine (Shultz'a) son görüşmemizde dedim ki, bu adamla (Gorbaçov'u kastediyor) işiniz zor.

Dikkatli olun. (Halefoğlu'na, acaba bize de öteki ile -Reagan'la- işimiz fazla kolay değil, dikkatli olun diyen bir yakın dostumuz var mi? diye soran olmadı. Kendisi de söyleyemedi.)

— Bizler monşer değiliz. Ayaklarımız yere basıyor. Bizler bu toplumun hamuru ile yoğrulmuş insanlarız. (Özal hükümetini mi kastediyor, yoksa diplotlarımızı mı? Bu da muğlak kaldı.)

— Bana on kere sorun. Dışarda mı görev yapmak istersiniz, yoksa Van'da mı diye? On keresinde de Van'a giderim. (Halefoğlu, kırk küsur yıllık meslek yaşamının otuz küsur yılını Van'ın ve Türkiye'nin dışında geçirmiş ise, bunun kabahati herhalde, kendisine bu soruyu sormayanlardadır.)

— Türkiye Cumhuriyeti, mirasından 26 tane bağımsız devlet çıkarmış bir imparatorluğun varisidir. (16 Türk devleti edebiyatına yepyeni bir boyut kazandırdığı için büyüklerimizin bundan sonraki söylevleri zenginleşecek demektir.)

— Bizi pasiflikle suçluyorlar. Tam aksine, bazen fazla aktifiz diye kendimizi frenleme ihtiyacı duyuyoruz. (Bu arada pedalları şaşırıp fren yerine gaza basmayız inşallah.)

— Bir tarafta Bulgaristan, bir tarafta Yunanistan, bir tarafta ABD ile üs görüşmeleri. Sanki kılıcı çekmiş muharebedeyiz. (İnşallah bu 'muharebe' sözü, yakın dost, Shultz'un kulağına gitmez.)

— 1980'deki Türkiye ile 1985'teki Türkiye aynı değildir. 1980'de nüfusumuz 46 milyondu. O zaman Türkiye, Avrupa'nın büyük devletlerinden biri olmaya adaydır demiştim, şimdi 50 milyonu geçtik. Türkiye artık aday değil, bizzat büyük Avrupa devletlerinden birisidir. (Bir de bu büyük hakikati, Avrupa'nın Lüksemburg, Hollanda, Belçika gibi bizim Konya'dan küçük devletleri anlasalar. O zaman büyük bir Avrupa milleti olarak, biz Türkler için Avrupa'da vizeli dolaşmak çok daha zevkli olacak. Ama toprakları ve nüfusları gibi beyinleri de küçük hain Avrupalılar 50 milyonumuzu bile yeterli bulmuyorlar. Demek ki, karı - kocaların bir süre dana "diplomatik faaliyet"e devam etmeleri gerekiyor...)

CUMHURİYET YOLUNDA
Yunus Nadi
1930'lu yılları yeniden yaşatan 500 lira, Çağdaş Yayınları

Cumhuriyet

HUKUK DEVLETİ VE VELİDEDEOĞLU
Türk Hukuk Kurumu
400 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu İstanbul

62. Yıl: Sayı: 21997 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 22 Kasım 1985 Cuma

Ecevitler DSP'yi anlattılar

Bülent Ecevit:

DSP beni beklemesin

SHP'den istekliler: *SHP'den hemen ayrılıp DSP'ye geçmeyi, parti yöneticisi olmayı isteyenlerden mektuplar alıyoruz.*
Reddedenler: *İşin başından son iki aya dek iki üç kişiye liderlik önerisi götürüldü. Bu arkadaşlar kendilerini hazır hissetmediklerini söyleyip geri çevirdiler.*
Program: *Partinin programını ilk kez ben yazdım, ama bu program iki yıl çeşitli kişilerce incelendi, birçok bölümü yeniden yazıldı.*
Aydınlar: *Halkı dışlamayan hiçbir aydını biz dışlamayız.*
HP'nin "bildiriciler"i: *HP'de bir 'bildiriciler' çıktı, askeri bir rejimi özleyen bu bildirideki sözleri bugün Özal bile yazıp söylemez.*

SHP: *HP'nin 'bildiriciler'i, aşırı uçtakiler, hep SHP'de. Biz, sağa kayan, aşırı uca açılan bu partiyle, gerçek bir sosyal demokrat olarak nasıl bir arada olacağız?*
Görev: *Şimdi bana verilen görev, bütün gazeteleri, dergileri okumak.*
DSP'den kopanlar: *Aydınoğlu ve Ülkü ile uzun konuşmalar yaptık. Kararlarından vazgeçirmeye uğraştık. Ülkü onca uğraşıya karşın ayrıldı.*

CÜNEYT ARCAYÜREK'in yazısı 13. Sayfada

SHP'nin gündemi:

Birleşmeyi tabana yaymak

Ankara İl Başkanı: *Henüz karar yok. Bir iki öğretim üyesinin adı geçiyor. 'Deneyli politikacı olsun' diyenler çok.*
84. madde: *SHP bekleyişte. Bu bekleyiş Gürkan'ın Özal'la görüşmesine dek sürebilir.*

YALÇIN DOĞAN

ANKARA — Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) şu anda içine kapanık bir dönemi yaşıyor. SODEP ile HP'nin birleşmesinden sonra oluşan yeni parti yönetimi "birleşmeyi tabana yaymak", bir başka deyişle il ve ilçe düzeyinde birleşmeyi gerçekleştirmek için yoğun bir çalışmaya yöneldi.

Şu ana dek 47 ilde yeni yönetim belirlendi. Ama, asıl önemli olan İstanbul, Ankara ve İzmir yönetimlerinin belirlenmesi. İstanbul sorunu "Hasan Fehmi Güneş"in il başkanlığına getirilmesiyle çözüldü. İzmir'de Şeref Bakşık'ın rakipsiz il başkanı adayı görünüyor. Ankara için ise, henüz bir karar yok. Bir iki öğretim üyesinin adı geçiyor. Öğretim üyesi olmasındansa, "deneyli bir politikacı olsun" diyenlerin sayısının da fazla olduğu bildiriliyor.

Bu arada, SHP yönetiminde "henüz SHP bilincinin herkese

(Arkası Sa. 13. Sü. 3'te)

ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ 18 YAŞ HIZLI, 84 DONDU
7. Sayfada

GELECEK ZİRVE MOSKOVA'DA — ABD Başkanı Ronald Reagan ve SSCB lideri Mihail Gorbaçov arasındaki "zirve", dün yapılan ortak açıklamayla resmen bitti. Gorbaçov'un henüz belirlenmeyen bir tarihte ABD'yi ziyaret etmeyi kabul ettiği, ayrıca ilke olarak iki liderin bir yıl sonra Moskova'da buluşmayı kararlaştırdıkları açıklandı. (Fotoğraf: AP)

FIRST LADY'LER — Bayan Reagan ile Bayan Gorbaçov tüm Batılı yayın organlarınca sıkı sıkıya izlenirken Sovyet TV'si Lady'lere önce önem vermedi.

Süper bayanların çay diplomasisi

Dış Haberler Servisi — Amerikan ve Sovyet "First Lady"lerinin "zirvesi" de önceki gün sona erdi. İki gün içinde dört kez bir araya gelen Nancy Reagan ile Raisa Gorbaçov özellikle Batılı haber kaynaklarının manşetlerinden inmediler. Sovyet basını ise bu konuya kayıtsız kalarak Bayan Gorbaçov ile Bayan Reagan'ın çay toplantılarına bir tek muhabir bile göndermedi. Bir Sovyet sözcü, Bayan Gorbaçov'un ülkesindeyken yaptığı etkinlikleri yazmazken Cenevre'deki etkinliklerini yazma gereğini hiç duymadıklarını belirtti. Buna karşılık Sovyet TV'si önceki günkü yayınında iki birinci hanımın çay toplantısından görüntüler vererek bu katı tutumu bi-

Nancy Reagan zarif ve mesafeli, Raisa Gorbaçov kendinden emin

(Arkası Sa.8. Sü. 3'de)

Zirvenin sonuçları açıklandı

Diyalog ve silahlanma sürecek

ZİRVEDEN SONRA NE DEDİLER?

Reagan: *Gorbaçov ile ben burada her konuda kapsamlı tartışmalar yaptık. Şimdi doğru yönde gittiğimize inanıyorum. Barışı sağlamanın ortak görevimiz olduğu konusunda aynı fikirdeyiz. Lafla değil, yaptığımız işle karşılıklı güven uyandırmak zorundayız. (...) Cenevre'deki zirvenin asıl sonuçları belki aylar, hatta yıllar sonra açıklığa kavuşacaktır.*

Gorbaçov: *Silahlanma yarışının uzaya tırmanmasına izin vermemeliyiz. Silahlanma yarışı ve barışın korunması gibi çok önemli konularda anlaşmaya varamadık. İlke olarak görüşmelerin sürdürülmesini kararlaştırdık. (...) Zirvede, bölgesel sorunları, özellikle Orta Amerika, Ortadoğu ve Afrika konularını ele aldık. Ancak ayrıntılara girmedik. Bu konularda fikir alışverişini sürdüreceğiz.*

Dış Haberler Servisi — ABD Başkanı Ronald Reagan ve SSCB Komünist Partisi Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov, Cenevre'de iki gün süren tarihi buluşmaları sonunda, silahsızlanma konusunda somut bir anlaşmaya varamamakla birlikte, aralarında diyaloğu sürdürme kararı aldılar.

İki liderin vardıkları anlaşma uyarınca 1986 yılının haziran ayında SSCB lideri Gorbaçov ABD'yi ziyaret edecek. 1987 yılında da Reagan Moskova'ya gidecek.

Mihail Gorbaçov, Cenevre'deki törenden sonra düzenlediği basın toplantısında Reagan'la yaptığı görüşmeleri açık ve canlı olarak niteledikten sonra, "Bu fırsatı değerlendiremeseydik, bu büyük bir ayıp olurdu" dedi.

ABD Başkanı Reagan da yayımladığı bildiride, "Doğru yolda olduğumuza inancım sonsuz, ancak Cenevre'deki zirvenin asıl sonuçları belki aylar, hatta yıllar sonra açıklığa kavuşacaktır" dedi.

İki günlük zirve arasında karşılıklı anlaşma yoluyla uygulanan haber sansüründen sonra iki liderin katıldığı Cenevre'de düzenlenen bir törenle, zirvenin sonuçları açıklandı.

Cenevre'deki Uluslararası Basın Merkezi'nde düzenlenen tören başlarken, Reagan ve Gorbaçov el sıkışarak, arka zeminde ABD ve SSCB bayraklarının asılı olduğu masanın etrafına oturdular. İki gün süren zirve görüşmeleri sonunda yapılan ortak açıklamanın başında, ABD ve SSCB arasında birçok kritik konuda görüş ayrılıkları sürmesine rağmen, tarafların nükleer silahların denetimini öngören görüşmelerin hızlandırılmasını

(Arkası Sa.8. Sü. 4'de)

Cenevre notları

İzvestiya: Gorbaçov, Reagan'la dalga geçti

• ABD Başkanı Ronald Reagan ile SSCB Komünist Partisi Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov arasında 19-20 kasım tarihlerinde Cenevre'de gerçekleşen zirveye, uluslararası basın tarafından "Fireside Summit" (Ateşkenarı Zirvesi) adı verildi. Çünkü, zirvenin ilk günü Reagan ve Gorbaçov, Cenevre'de göl kıyısındaki yalıda şöminenin başında yaklaşık bir saat baş başa konuştular.
• ABD ve Sovyet liderleri ara-

(Arkası Sa.8. Sü. 4'de)

NATO Zirvesi

Özal Reagan'a Ortadoğu'yu sordu

***ABD** Başkanı Özal'ın sorusunu "Bu konuda ayrıntılara inilmedi" şeklinde yanıtladı.*

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Brüksel'deki NATO merkezi dün tarihinin en hareketli günlerinden birini yaşadı ve Cenevre'de Sovyet önderi Mihail Gorbaçov ile "zirvede buluşan" ABD Başkanı Reagan, bu kez bir başka zirve için Belçika başkentine uğradı. Beyaz Saray yönetimi, NA-

(Arkası Sa.8. Sü. 6'da)

'Peşin vergi' Mecliste benimsendi

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Mecliste dün vergi paketinde yer alan "peşin vergi" ve "yeni vergi dilimleri" aynen benimsendi.

Peşin vergi, Katma Değer Vergisi mükelleflerinin ödedikleri KDV'nin yarısını peşin ödemelerini öngörüyor. Görüşmeler

(Arkası Sa. 13. Sü. 4'te)

Ali Sirmen Danimarka PEN Kulübü onur üyesi

Haber Merkezi — Gazetemiz yazarlarından, Barış Derneği davası nedeniyle iki yıldır Sağmal-

(Arkası Sa. 13. Sü. 8'de)

5 TRT GÖREVLİSİ SERBEST BIRAKILDI
6. Sayfada

GENÇLİK VE EVLİLİK

- Karşı cinsle arkadaşlık
- Cinsel eğitim gerekli mi?
- Evlilik öncesi cinsel ilişki: Kızlara göre 'affedilmez', erkeklere göre 'normal'
- Cinsel sorunların çözümü evlilikte mi?

Veri Araştırma İstanbul'da yüzlerce genç ve ana-babayla konuştu

Pazar günü Cumhuriyet'te

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Haksızlıklar ve Demokrasi

Türkiye'de "demokrasiye geçiş süreci" adı verilen bir dönemi yaşıyoruz. Olumlu olum-suz çeşitli göstergeler bu dönemin niteliğini oluşturuyor.

Gazetelere sansürün haberleri ve baskılar, televizyonda 1977 yılında yayımlanan bir film nedeniyle gözaltına alınan ve dün bırakılan üç TRT görevlisine ilişkin kovuşturma sürdürülüyor. 1975 yılında çekilen ve yönetmenliğini Ali Özgentürk'ün yaptığı film aynı yıl sansürden geçmiş. İki yıl sonra da TV'de gösterilmiş. Sekiz yıl sonra TRT içinden bir "ihbar" sonucu ve Altan Kınal, Sedat Örsel, Emin Gerçeker, Ankara Emniyet Müdürlüğü siyasal şubesince gözaltına alınabiliyor.

Bu durumda ortaya şu soru çıkıyor: Bu olaylar sürerken Türkiye'de demokratik rejimin varlığına kendi kendimizi nasıl inandıracağız? Ya da dünya kamuoyuna, demokratik rejimle yönetildiğimizi nasıl anlatacağız?

On yıl önce sansürden geçmiş, sekiz yıl önce TV'de oynatılmış, unutulup gitmiş bir film yüzünden insanları gözaltına alırız; sonra da Avrupa Parlamentosu'nda "Türkiye'de insan hakları çiğneniyor, demokrasi yoktur" anlamında bir karar çıkınca neden şaşırırız?

Ülkemizin çeşitli bölgelerin-

• • •

(Arkası Sa. 13. Sü. 5'te)

Evren: Modaya uymak israf

Cumhurbaşkanı: Kadınlar çizme yerine ayakkabı giysin

Enflasyon ve birlik-beraberlik: *1980'in başlarında enflasyonun hızı belli. 1981'de indi. 1982'de birdenbire indi. Acaba neden birden yüzde 24-25'lere indi. Esas sebebi ben 1982'ye girdiğimizde birlik ve beraberlik içinde olmamıza bağlıyorum. Enflasyonla mücadelede hep emisyon, bütçe açığı, paranın dönüş hızını dile getiriyoruz. Diğer sebepleri etüt etmiyoruz.*

Milletçe savaşmalıyız: *Milletçe bu savaşın içinde olmalıyız. Eğer bir taraf bir yana, bu taraf başka yana çekerse ekonomik gücümüzü istediğimiz seviyeye ulaştıramayız.*

Reklamlar ve zam: *Sıkıntı yok, psikolojik faktörler var. Reklamlarda görüyoruz, "Bugün alın kazanın, yarın geç olur" diyorlar. Halkı zamma alıştırmak için reklamlar. Nasılsa bir zam gelecek ben de malıma zam yapayım diye hiç alakası olmayan bir maddeye zam geliyor.*

Tasarrufu sevmek: *Bizde tasarrufu seven adam cimri olarak değerlendiriliyor. Batıda bakıyorum, bir tek sigara alıyor. Ev gezmeleri yok. Biz tasarruf zihniyetini yerleştirememişiz. Modaya uymakla israf ediyoruz. Kısa aralıklarla evdeki eşyalar değişiyor. Kırmızı koltuklar gidiyor, beyazlar geliyor.*

Enflasyona alışmak: *Tasarruf zihniyetine uymazsak enflasyon yerleşir. Halk buna alışır. En kötüsü de bu. Halkın kötü alışkanlığa sahip olması.*

Cimri değilim: *Lüzumsuz para harcanmasına karşıyım. Dinimizde de israf haramdır. Bir paltom vardı, modası geçmiş diye atmadım. Tekrar giydiğimde de "Almanya'dan mı aldın" dediler. Şimdi piyasada bir çizme fiyatına üç ayakkabı alınıyor. Kadınlar çizme yerine ayakkabı giysinler. Ben kızlarıma bile kızıyorum. Neymiş ayakları üşüyormuş. Üşüyorsa kalın çorap giysinler.*

8. Sayfada

İKİNCİ KÖPRÜYE TOPLAM 290 MİLYARLIK SİGORTA Ekonomide

EVREN VE ÇOCUKLAR — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, İzmir Sanayi Odası tarafından düzenlenen "Türkiye Ekonomisinin 100 Yılı" konulu toplantının açılışında konuştu. Evren'e çocuklar tarafından çiçek verildi. (Fotoğraf: ÜMİT OTAN)

EKONOMİNİN 100 YILI TOPLANTISI

Aral: İki istikrar unsuru var: Evren ve biz

İZMİR (Cumhuriyet Ege Bürosu) — "Türkiye Ekonomisinin 100 Yılı" sempozyumunun açılışında konuşan İzmir Ticaret Odası (İTO) Yönetim Kurulu Başkanı Dündar Soyer, 24 Ocak Kararları'na neden teşkil eden bazı olumsuz göstergelerin ciddiyetini koruduğunu belirterek, devletin istikrar politikalarının yeniden gözden geçirilmesini is-

(Arkası Sa. 13. Sü. 7'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Ayrıcalık...

Arkadaşımız Canan Yarşançıl'ın dünkü, "Parlamenterlere yaşam boyu gelir" başlıklı haberini okudunuz.

Haberde, yasama organı üyeliği yapanların, "istekleri ve yaşlarına bakılmaksızın" Emekli Sandığı'ndan emekli aylığı alacakları ve "1. derecenin son kademesi ve istrakçılere uygulanmakta olan en yüksek derece ve gösterge"nin uygulanacağı öngörülmektedir.

(Arkası Sa. 13. Sü. 7'de)

Yunanistan'da bir bakan istifa etti

Yunan Enformasyon Bakanı Lalotis istifa etti. Avukatlar grevlerini 2 aralığa kadar uzatma kararı aldı

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunan Enformasyon Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Kostas Lalotis (34) dün sabah yaptığı açıklamada görevinden ve aktif siyasetten istifa ettiğini belirtti. Lalotis'in istifa mektubunun Başbakan Andreas Papandreu tarafından onaylanması bekleniyor. Bugün toplanı-

(Arkası Sa. 13. Sü. 7'de)

Ecevitler DSP'yi anlattılar

'DSP beni beklemesin'

CÜNEYT ARCAYÜREK — *22 kasım*

ANKARA — DSP'nin 612 kişiden oluşan kurucular kurulu, yarın bir sinema salonunda bir araya gelecek. Sabah saat 9.00'da başlayacak olan toplantıyı **Rahşan Ecevit**, bir konuşmayla açacak. Bu konuşmada, Rahşan Ecevit'in, DSP'nin kuruluşuyla ilgili gelişmeleri partinin **"tabandan tepeye"** doğru hangi koşullarda nasıl var olduğunu anlatması bekleniyor.

Rahşan Ecevit'ten sonra -belki- bir iki kurucu üyeye çok kısa olması koşuluyla söz verilecek. Ancak, DSP'nin bu önemli toplantısı, açış konuşmalarından sonra, basına **"kapalı"** sürecek.

Oran'daki evlerinde **Rahşan** ve **Bülent Ecevit**'le görüşürken, kurucular kurulu toplantısının açılıştan sona kapalı sürmesinin nedenlerini öğrendik. Rahşan Ecevit, **"Öteki partilerin nasıl kurulduğunu biliyorsunuz. 30-40 kişi bir araya geldi, toplantı açıldı, ancak yapılacak işlemler kapalı olarak sürdü. Bu, bir yasa gereği. DSP, öteki partilerden bir noktada farklı. Kurucu üye sayısı 612, öteki partiler 30-40 kişiyle toplanıp karar aldılar. DSP, 612 kurucusuyla bir sinema salonunda ilk toplantısını yapıyor"** dedi. Böylece, kurucu sayısındaki farklılığın ötesinde toplantının kapalı yapılması için ayrı bir neden olmadığını vurguluyordu.

DSP kurucular toplantısının -kiralanan sinemayla varılan anlaşmaya göre- saat 17.30'a dek bitmesi gerekiyordu. Sabah 9.00 ile 17.30 arasındaki zaman bölümünde, DSP kurucularının genel başkan, merkez karar ve yürütme organı, il ve ilçe örgütlerinin seçimlerini tamamlamaları gerekiyordu.

İl ve ilçelerde, DSP'nin kurucu yöneticileri saptanmış, merkeze bildirilmiş, bu listeler teksir makinesinde çoğaltılmıştı. Ne var ki Rahşan Ecevit, **"Her ilin, ülçenin yönetim kurulları ayrı ayrı bu toplantıda oylanacak"** diyor. Ayrıca, genel başkanla merkez karar yönetim organını seçmeden önce, **"kurucuların kendi aralarında, birbiriyle danışarak adayları saptamaları için bir** 'istişare' **döneminden geçileceğini"** söylüyor.

Bir genel başkanın ardından 15 kişilik bir merkez yönetim kadrosu belirlenecek.

Fakat, zihinlere takılan soru, DSP'nin Genel Başkanlığı'na kimin getirileceği, daha doğrusu Rahşan Ecevit'in bu göreve gelip gelmeyeceği yolunda. Rahşan Ecevit'in henüz eve gelmediği saatlerde, Bülent Ecevit'e bu soruyu yönelttiğimizde, Rahşan Ecevit'in, DSP Genel Başkanlığı'na geleceğini vurgulayan bir yanıt alamadık. Rahşan ve Bülent Ecevit, **"Kurucular toplantısı olmadan şu ya da bu kişinin genel başkan olacağını söylemenin tersliğini"** belirleyen sözler söylediler.

Buna karşın, edinilen bilgiler böylesine önemli bir seçim için kimi işaretler veriyordu. Program ve tüzüğün ele alınmayacağı, genel başkandan ilçe yönetim kurullarına dek seçimlerin yapılacağı bu toplantıda, Rahşan Ecevit'in liderliği için DSP alt kadrolarında hızlı bir hareketlenme göze çarpıyordu. Hatta, parti genel merkezi olarak kullanılan Akay Sokak'taki binaya, kurucu yöneticilerden telefonlar geliyordu. Anlaşılan cumartesi günü kurucu üyelerin büyük çoğunluğunun imzasını taşıyan bir önergeyle Rahşan Ecevit'in genel başkanlığa gelmesi istenilecekti. Tüzük, kurucu olmayan kişilerin parti yönetiminde görev almasını engellemiyordu.

Rahşan Ecevit'e, böyle bir önerge verilirse, genel başkanlığı kabul etmeyecek bir konuşma yapıp yapmayacağı sorulduğunda, doğrudan bir yanıt alma olanağı yoktu. Bir siyaset insanı olarak kurucular kurulunun iradesine birkaç gün önceden **"ipotek"** koymayı elbette istemiyordu, bu nedenle yanıt vermiyordu belki de. Ne var ki, Bülent Ecevit, eşine dönerek, **"Herhalde senin de bu konuda kimi önerilerin olabilir"** diye konuştu; Rahşan Ecevit, bu tamamlayıcı cümleyi başıyla onayladı.

Yoksa, partinin liderlik işlevi **"bir kişiye"** değil de en azından üç kişiye verilerek Kurultay'a dek genel başkanlık görevi **"ortak bir yönetimle"** mi sürdürülecekti? Bülent ve Rahşan Ecevit, böyle bir düşüncenin olmadığını kesinlikle vurguladılar, ama Rahşan Ecevit'in liderliği için önerge verilirse, **"bu konuda ne gibi öneriler sunacağı"** konusunda sustular.

Ecevit'ler, DSP'nin öteki partilerden farklı doğduğunu, hareketin kendi doğal sürecinde işlemesine özen gösterildiğini söylüyor ve şunu ekliyorlardı:

"Parti temelden kuruldu. Yerel yönetimlerin kısa zamanda oturması olasıdır. Merkez yönetimin oturması zaman alabilir. Ancak, partinin yapısı sağlam. 30-40 kişiyle kurulan partilerde bile, merkez yönetiminin oturması zaman aldı. Şu anda yönetici kadrolar arasında herhangi bir sürtüşme gözlenmiyor..."

Ama, ileride beklenmeyen, istenilmeyen kimi gelişmeler elbette gözlenebilirdi. Örnekler veriyordu Rahşan Ecevit. Bir ilde kurucu yöneticiler arasında doktor, avukat gibi meslek sahipleri olmasına karşın, bir kahvede çalışan dinamik, çevresinde sevilen genç bir insana il başkanlığı önerilmişti. Bu genç, bu işi yapamayacağını öne sürmüşse de, öteki meslek sahipleri genci kışkırtmışlar, o da bu destekle il başkanlığı görevini almayı kabul etmişti.

Rahşan Ecevit, parti çalışmalarından geç saatte döndü, elinde dosyalar, telgraflar, mektuplar vardı. **"Kimi illerden, ilçelerden mektuplar, telgraflar alıyoruz. SHP'den hemen ayrılıp DSP'ye geçmeyi, parti yöneticisi olmayı isteyenlerden geliyor bunlar"** diyordu.

Bülent Ecevit'e göre, basının, kamuoyunun üzerinde anlamsız biçimde durduğu gibi, asıl sorun, genel başkanın kim olacağı konusu değildi. Tersine, bu girişimle **"yepyeni bir kadro"** ortaya çıkacaktı. Eşi henüz gelmemişti, Bülent Ecevit'le söyleşiyorduk, bir ara liderlik konusuna bu denli ağırlık verilmesindeki şaşırtıcılığa değindi, **"Şu anda bir çözüm olmadığı için, Rahşan önerilirse kabul edebilir"** dedi. Başka eklentiler yaptı bu konuda:

"... Fakat öne sürüldüğü gibi lider olmak için ya da siyasal kısıtlama içinde olduğum veya yedi yıl beni beklemek için değil..."

Bülent Ecevit, altını çizerek şöyle dedi:

"...Eğer bu parti yedi yol sonra hâlâ bana gereksi-

nim duyuyorsa, uzun süre Rahşan Ecevit'le yürümek istiyorsa, bu parti amacına erişmemiş demektir. Gelişme sürecini işletmemiş demektir. Şu kadar yıl Rahşan'la yürür ya da beni bekler, bu iki olgu bizi sevindirmez..."

Daha sonra söyleşiye katılan Rahşan Ecevit'e bu yargısını özetledi, eşi de aynı kanıda olduğunu söyledi. Ne var ki, Rahşan Ecevit genel başkan olursa, bu düşünce biçimi içinde alacağı görevi nasıl nitelemek gerektiğini araştırıyordu kafasında. "Geçici süre bir genel başkanlık görevi" demek zordu, **"geçici genel başkan"** denilemezdi. Dokundurup üzerinde durduğu nokta, tabandan gelen bir girişimin **"kadro hareketine dönüşeceği"**ne dayalıydı. Bu **"kadro"** ileride Rahşan ve Bülent Ecevit'e gereksinmeden hemen her kademede düzlüğe çıkabilecekti. Bunu umut ediyordu, böyle söylüyordu.

...Rahşan ve Bülent Ecevit, **"Ad veremeyiz"** dediler.

"... Ad veremeyiz, ama daha işin başından son iki aya dek iki üç kişiye liderlik konusunda öneriler götürüldü. Bu arkadaşlar, hareketin içindeydiler, görev almışlar, yardımcı olmuşlardı. Fakat, liderlik için kendilerini hazır hissetmediklerini söylediler ve önerileri geri çevirdiler..."

Önerilerin geri çevrilmesiyle -Ecevit'in de söylediği gibi- **"liderliğe bir çözüm bulunamadığı"** için Rahşan Ecevit'in adı ağırlıklı biçimde söz konusu oluyordu. Ecevit'lerin dokundurduğuna göre, liderlik önerilen kişiler görevi kabul etselerdi, Rahşan Ecevit'in konumu bir kurucu, bir öncü olmaktan öteye geçmeyecekti.

PROGRAM

"Hadi, saklamayayım, partinin programını ilk kez benim yazdığımı söyleyeyim" diye başladı Ecevit. **"Ama, bu program tam iki yıl Ankara'da, İstanbul'da çeşitli kişilerce incelendi, birçok bölümü yeniden yeniden yazıldı. Program çalışmaları kasım 1983'te başladı, kasım 84'te bitti. Hele tüzük?.. İki yılda tüzük baştan sona tam yedi kez yeniden yazıldı."**

DSP'nin **"aydınların kurduğu bir parti olmayacağını"** sık sık söylemesine değindiğimde, Bülent Ecevit, **"Halkı dışlamayan hiçbir aydını biz dışlamayız"** dedi. Bu konunun da yanlış anlaşıldığını söyledi, örnekler verdi. Bir ilde bir doktor, bir marangozun önderliğini kabul etmez, marangozu dışlarsa, DSP'de, DSP'nin düşünce çizgisinde nasıl yer alacaktı?

Gülüyor, **"Aydının tarifi de herkese göre değişik, fakat halkın aklı bu işlere ermez, sadece biz biliriz siyaseti, particiliği diyen bir havada olmaması gerekir aydının"** diye ekliyordu.

SHP

Fakat, Özal sağının karşısında bir sol iktidar seçeneği arayanların demokratik sol ya da sosyal demokratları **"bir arada"** görmeyi yeğlediğini söyledim Ecevit'e. Bülent Ecevit, **"Şimdi bakalım, iki parti birleşti, SHP oldu. Fakat bu partinin içinde HP'deyken bir 'bildiriciler' çıktı, askeri bir rejimi özleyen bu bildirideki sözleri bugün Özal bile yazıp söylemez. Bunun yanı sıra aşırı uçtakiler de bu partide. Şimdi biz, sağa kayan, aşırı uca açılan bu partiyle, gerçek bir sosyal demokrat olarak nasıl bir arada olacağız?"** dedi.

Yasaklar gereği, DSP'ye "üye" bile olamıyordu. Eşine yardımcı olduğunu saklamıyor, **"Şimdi, bana verilen görev, bütün gazeteleri, dergileri okumak"** diyordu Ecevit.

Partinin kuruluş hazırlıkları yapılırken, kısıtlı maddi olanakları **"illerden ilçelere merkeze dek herkes özverilerde bulunarak"** sağlamıştı. Tüzük yeni basılmış, satışa çıkarılmıştı. Bir özel kuruluşa DSP'nin üzerinde güvercin amblemi olan bayrağı yaptırılmıştı. Parti amblemini taşıyan anahtarlıklar, parti rozetleri hepsi hazırdı, bunlar da satışa çıkacaktı. DSP, kurucular kurulunun toplantısı biter bitmez, bütün illerde hazır olan binalara yerleşecek, parti levhasını açacak ve siyasal yerini alacak, çalışmalara hemen girişecekti. Bayraktaki, anahtarlık ve rozetteki **"mavi"** geçmişteki kimi tanımlamaları anımsatıyordu, sanki **"Ecevit mavisi"...**

Sonra partide görev alanların birbirlerini kurucu toplantısından sonra tanıyacağını söylüyordu Ecevit. **"Ortada parti yok, kongreler yapılmamış, daha önceleri nasıl tanıyacaktı herkes birbirini"** diye soruyordu. Hatta, illerde kurucu görevi alanların pek çoğunu Rahşan Ecevit de tanımıyordu. Bu kişilere güven duyulmuş, **"gayri resmi"** kayıtları yapılmıştı. Kurulma aşamasında parti adına kim konuşacaktı? **Murteza Çelikel'le Sedat Akman'ın** çeşitli demeçlerini anımsatıyor, hele illerde yerel gazetelerde DSP'ye yakınlık duyan, ya da kurucu olan pek çok yazarın, gazetecinin yazılarıyla partinin durumunu açıkladıklarını söylüyordu.

Cahit Ülkü'nün, İsmail Hakkı Aydınoğlu'nun, Halil Tunç'un DSP'den kopuşlarıyla ilgili bilgiler veren Bülent Ecevit, **"bir gün"** Aydınoğlu ile Ülkü'den mektup geldiğini, mektubu aldıkları gün basına, DSP çalışmalarından ayrılacaklarını bildirdiklerini anlatıyor, **"Ama biz, bu mektuplara, açıklamalara karşın, iki arkadaşımızla uzun konuşmalar yaptık, onları bu kararlarından vazgeçirmeye uğraştık, Aydınoğlu çalışmalarımıza katılmayı sürdürdü. Ülkü, onca uğraşıya karşın ayrıldı"** diyordu. Tek taraflı verilen kararı değiştirebilmek için harcadıkları çabayı özenle belirtiyordu. Halil Tunç'la da aynı biçimde konuştuklarını söylüyordu.

Bir ara 84. maddenin değiştirilmesine sözü getirdi. Basında bu konunun **"milletvekili transferi"** biçiminde ele alınışını kaygıyla karşılıyordu. **"Bu değişiklik öyle şeyler getiriyor ki, düşününüz, bir parti adını, tüzüğünü değiştiremeyecek. Değiştirirse milletvekili otomatik olarak görevden düşecek. Bir milletvekili, parti önderinin ya da partinin yanlış siyasal tutum içinde olduğunu görünce istifa edemeyecek. Bu bir biçimde "milletvekillerini tutsak' eden bir girişim. Sürekli söylenirdi, 'Partileri liderler sultasından kurtarmak lazımdır' denilirdi. 84. maddedeki bu değişiklikle milletvekilleri parti liderine tutsak hale getiriliyor. Bunun ve öteki nedenlerin üzerine gitmek gerekir"** diyordu Bülent Ecevit.

"Özal, kendini 'tahkim' ediyor galiba?" sorusunu şöyle yanıtladı:

"Evet, 84. maddenin değiştirilmek istenilmesinin bir anlamı da bu."

Enflasyonla Ciddi Savaş İçin Birkaç Öneri

OSMAN ULAGAY - *22 kasım*

Geçen yazımızda Türkiye'de giderek kronikleşen ve kurumsallaşan enflasyonun temel nedenleri olarak; (1) Gelir dağılımının hızla bozulmasını, (2) Yetersiz kalan tasarruf-yatırım oranını, (3) Büyüyen kamu açıklarını, (4) Üretim kapasitelerini yeterince arttırmadan ihracatı zorlama çabalarını ve (5) *"Enflasyon düşmez"* beklentisinin toplumda yaygınlaşmasını saymıştık.

Eğer enflasyonun temel nedenleri konusundaki bu teşhisimiz doğru ise enflasyonla mücadelede nasıl bir strateji izlenmeli, ne tür önlemler alınmalı? Her fırsatta *"alternatif göster"* diyenlerin de ilgisini çekebileceği umuduyla bu sorulara yanıt aramaya çalışalım.

Türkiye'deki enflasyona köklü bir çözüm aranıyorsa önce gelir dağılımındaki bozulmayı önleyici ve düzeltici önlemlere yönelmek gerekiyor. Bu alanda yapılacak faiz düzeninden ücret düzenine kadar uzanan çok sayıda şey olmakla birlikte, birinci önceliğin vergi önlemlerine verilmesi kısa sürede sonuç almak bakımından en akla yakın seçenek olarak görünüyor. Vergi önlemleri derken önce son yılların enflasyon kazançlarını bir defada vergileyecek bir tür servete dayalı vergiye yönelmek, hemen arkasından da vergi sisteminin yapısını enflasyon kazançlarını kaçırmayacak ve gelir dağılımını düzeltecek şekilde yeniden düzenlemek zorunlu görünüyor. Bu arada ülkemizde gelir dağılımının nasıl bozulduğunu gösteren bir araştırmanın da gecikmeden yapılması gerekiyor.

Enflasyon kazançları etkin şekilde vergilenebildiği ve gelir dağılımındaki bozulma durdurulabildiği takdirde bunun tasarruf oranını olumlu yönde etkileyeceğini, gerek kamu kesiminde gerekse özel kesimde tasarrufu ve yatırımı arttırıcı etki yapabileceğini düşünüyorum.

Devlet, enflasyon kazançlarını vergilemenin yolunu bulabildiği anda, büyüyen kamu açıklarını kapatmanın çaresini de kısmen bulmuş olacaktır. Büyüyen kamu açıklarını kapatmanın diğer çaresi ise kuşkusuz kamu kesimindeki israfın azaltılmasından ve halkta *"verdiğim vergi hizmet olarak bana geri dönüyor"* bilincinin yaratılmasından geçmektedir.

Halkı doğrudan etkileyen sosyal hizmetler aksarken, eğitim ve sağlık harcamalarının bütçe harcamaları içindeki payları sürekli düşerken, bazı harcama kalemlerinin sürekli büyümesi ve bazı kamu harcamalarında gözle görülür bir israfın sürmesi, mükellefi vergiden kaçmaya itmekte, kamu açıklarının büyümesi iki yönden beslenmektedir.

İhracat atılımının iç piyasada mal darboğazları ve fiyat artışları yaratmasını önlemek için ihracata dönük atılım yapacak sektörlerin iyi seçilmesi ve bu sektörlerde yeni yatırımları teşvik edecek önlemlerin devreye sokulması gerekli görünmektedir. İhracat atılımıyla yatırım atılımını koordine edecek bir planlamaya gitmeden, bu sorunun çözümü piyasaya bırakıldığında söz konusu darboğazların ve fiyat artışlarının önü alınamamakta, bu da enflasyonu beslemektedir. Bu arada ihracatı teşvik etmek için uygulanan kur politikasının da enflasyona olumsuz etkileri olmaktadır. Bu bakımdan ihracat alanında rekabet edecek sektörleri aşırı düşük kur politikası dışında teşviklerle teşvik etmek ve fazla teşvik gerektirmeyecek bir maliyet-verimlilik yapısına doğru zorlamak yerinde olabilecektir.

En fazla üzerinde durmak istediğim nokta ise sonuncusudur. Piyasadaki ve toplumdaki *"enflasyon düşmez"* beklentisini kırmadan alınacak önlemlerle enflasyonla mücadelede başarıya ulaşmanın son derece zor, hatta olanaksız olduğunu düşünüyorum. Bu alanda neler yapılabileceği konusunda Arjantin'in halen yaşamakta olduğu deney ilginç ipuçları vermektedir. Arjantin bu yılın haziran ayında aylık yüzde 30'u, yıllık oran olarak yüzde 1130'u geçen çılgın enflasyonu frenlemek için uygulamaya koyduğu ciddi önlemlerin sonucunu çok kısa sürede almış bulunuyor. Bu önlemlerin tavizsiz uygulanması sonucunda aylık enflasyon oranı, üç ay içinde yüzde 2'nin altına inmiş bulunuyor. Önlemleri destekleyen halkta enflasyonla mücadelenin sonuç vereceğine olan inanç gün geçtikçe yaygınlaşıyor. Arjantin'in aldığı önlemler kısaca şunlardı:

- Yeni bir para birimi *"Austral"* oluşturdu.
- Hükümet kesinlikle yeni para basmayacağına söz verdi ve bu sözünü tuttu.
- Fiyatlar ve ücretler donduruldu, buna karşı sendikaların grev çağrısını işçilerin çoğunluğu reddetti.
- Başta savunma ve güvenlik harcamaları olmak üzere üretimi arttırma açısından önemli olmayan kamu harcamaları kısıldı, bütçe açığının azaltılması yoluna gidildi.
- Devletin şirket kurtarmaya kesinlikle para ayırmayacağı açıklandı, bazı kamu işletmelerinin satışı için imkân aranmaya başlandı.
- Halka *"enflasyonla mücadele"* çağrısı yapıldı ve bu mücadeleyi baltalayanlara, fiyatlarını arttırma yoluna gidenlere karşı ciddi bir kamuoyu baskısı oluşturuldu.

Bu önlemler Arjantin'in koşullarında uygulanmış ve şimdilik oldukça başarılı sonuçlar vermiş görünmektedir. Bu, aynı önlemlerin Türkiye'de uygulanıp aynı başarıyı sağlayacağı anlamına gelmez. Ancak insan unsurunun enflasyonla mücadeledeki önemini kavrama ve mücadeleyi piyasa güçlerine terk etmeden devletin etkili öncülüğüyle yürütme çabası, Türkiye'nin örnek alabileceği önemli bir özellik olarak dikkati çekmektedir.

AĞLAMAK ve GÜLMEK
İlhan Selçuk
4. Basısı ÇIKTI: 700 lira
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu-İstanbul

Cumhuriyet

BE.. AT TÜRK.. DE.. .M
Bas.. Çıktı ..0 L
Çağdaş Yayınları Türkocağı 39-41 Cağaloğlu-İstanbul

62. Yıl; Sayı: 21999 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL (KDV dahil) 24 Kasım 1985 Pazar

Rahşan Ecevit DSP Başkanı

Genel Başkan, 16 kişilik Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile 5 kişilik Danışma Kurulu, toplantıya katılan 510 kurucusunun oybirliği ile seçildi. HP'den istifa ederek DSP'ye katılan 4 milletvekili yönetime giremedi. Listede adını göremeyen Nuri Korkmaz ağladı.

RAHŞAN ECEVİT'İN KONUŞMASINDAN

Anayasaya: *Anayasa, gerçek bir sosyal demokrat partinin kurulmasını zorlaştırmak için yapıldı.*

Eşinin dileği: *Bu parti bundan 7 yıl sonra belirli kişilerin önderliğine gereksinme duyar durumda olursa, buna herkesten önce o kişiler üzülür. Bunları size eşim Bülent Ecevit'in düşünceleri ve dileği olarak iletiyorum.*

SHP'ne: *Yine çatıyla uğraşıyorlar. Üst kattakilerden kimse kırılmasın diye çatıyı iki misline çıkarttılar. Ama taban dedikleri örgüt, kırılıp dökülüyor.*

6. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Katı Disiplin

ANKARA — Salondaki derin sessizliği Rahşan Ecevit'in gelişi bozdu. 600'ü aşkın kurucu delegenin, neredeyse çıt çıkarmadan oturduğu sinema salonunda bir "parti toplantısı" mı yapılıyor, yoksa klasik müzik konseri mi veriliyor, bunu önceden bilmeyenin anlaması oldukça güçtü. Çünkü ilk kez bir araya gelen DSP'nin Kurucular Kurulu üyeleri, bugüne dek hiçbir siyasal parti toplantısında görülmeyen bir sessizlik içinde Rahşan Ecevit'i bekliyorlardı.

Kurucu delegelerin isim okunarak tek

(Arkası Sa. 6. Sü. 3'te)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Kim Konuşuyor?..

ANKARA — Demokratik Sol Parti'nin (DSP) Kurucular Kurulu toplandığı saatlerde Bülent Ecevit neredeydi?.. Evinde mi, geçici genel merkez olarak kullanılan Akay'daki binada mı, yoksa özel çalışmaları için zaman zaman gittiği dairede mi?.. Ya da fırsat buldukça yaptığı gibi yürüyüşe mi çıkmıştı?..

Evde yoktu, Akay'daki bina yanıt vermiyordu, yürüyüşe çıktı ise, kimbilir neredeydi? Fakat Bülent Ecevit, DSP Kurucular Kurulu'nun bir sinemaya sıkışan toplantısındaydı adında.

(Arkası Sa. 6. Sü. 1'de)

TUZAKLAR ARTACAK — 510 kurucunun katıldığı toplantıda oybirliği ile DSP Genel Başkanlığına seçilen Rahşan Ecevit Kurucular Kurulu toplantısını açış konuşmasında "Çelmeler, tuzaklar bitmeyecek, artacaktır. Bunlar sağdan geldiği kadar kendilerini solcu sananlardan da gelecektir. Bu huylar kolay değişmez" dedi. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Mısır uçağı kaçırıldı: 4 ölü var

Uçakta bulunan 4 ABD'liyi öldürerek cesetlerini dışarıya atan korsanlar, yakıt ikmali yapılmaması durumunda Amerikalı yolcuları öldürmeye devam edeceklerini bildirdiler.

Atina'dan Kahire'ye gitmekte olan yolcu uçağını kaçıranların "Mısır Devrimcileri" örgütüne mensup kişiler olduğu açıklandı.

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Mısır Havayolları'na ait Boeing -737 tipi bir yolcu uçağı, dün gece Atina - Kahire seferini yaparken içindeki 120 yolcusu ve 6 mürettebatıyla Malta'ya kaçırıldı.

Malta'ya indiklerinde, isteklerinin yerine getirilmemesi halinde ABD'li yolcuları sıra ile öldüreceklerini söyleyen korsanlar, daha sonra 4 yolcuyu öldürerek, uçaktan attılar. Korsanlar yakıt ikmali yapılmaması halinde Amerikalıları öldürmeye devam edeceklerini bildirdiler.

Korsanların "Mısır Devrimcileri" örgütüne mensup oldukları açıklandı. "Mısır Devrimcileri" ülkelerinin İsrail ile anlaşmasına karşı çıkıyor. Atina Havaalanı'ndan kalktıktan 22 dakika sonra uçağın pilotu, Atina kontrol kulesine hava korsanlarıyla müzakerelere yeni başladığını bildirdi. Pilota göre korsanlar, Libya ya da Tunus'a gitmek istiyordu. Ancak yakıt yetersizliği nedeniyle uçağın Malta'ya indirildiği bildirildi.

Anımsanacağı gibi geçen haziran ayında Amerikan TWA uçağının yine Atina Havaalanı üzerinden kaçırılması üzerine ABD Başkanı Reagan, Yunanistan'a gelecek ABD'li turistlerin sayısını azaltmış ve Yunan turizmi büyük darbe yemişti. Uçak kaçırılmasından sonra Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü'nden bilirkişiler Atina Havaalanı'nı ziyaret etmiş ve güvenlik sistemlerinin yeterli olduğu hakkında bir rapor hazırlamıştı.

"Zirveler Diplomasisi"ne doğru

CENGİZ ÇANDAR

Yeryüzünün tüm ülkelerinin ve genel anlamda insanlığın kaderini ilgilendiren Cenevre'deki süperdevletler zirvesi sonuçlandıktan sonra ne noktada duruyoruz? ABD Başkanı Ronald Reagan ile Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri Mihail

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

DÜNYA ZİRVEYİ TARTIŞIYOR

MOSKOVA'DA İHTİYATLI İYİMSERLİK

6. Sayfada

Yunan hava kontrolörleri açlık grevine başlıyor

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunanistan'da Başbakan Andreas Papandreu hükümeti geleneksel olarak basına günlük brifing yapılması uygulamasını kaldırdığını, bundan sonra Basın ve Enformasyon Bakanlığı'nın hazırladığı günlük basın bültenleri dağıtılacağını açıkladı.

(Arkası Sa. 8. Sü. 5'de)

Kopenhag'dan

Zirve gölgesinde yerel seçim

FERRUH YILMAZ

Danimarka, dört yıllık bir aradan sonra geçen salı günü Reagan-Gorbaçov zirvesinin gölgesinde bir yerel seçim daha yaşadı. Bu yüzden yerel seçimler, basında hak ettiği yeri zirve haberleriyle paylaşmak zorunda kaldı. Seçimlere ilgi de pek azdı.

Londra'dan

Dilleriyle para kazanan sırdaşlar

RAGIP DURAN

Dimitri Zaraçnak ile Nikolay Uspenski uzun bir süre son derece değerli insanlar olarak bilinecekler. Başkan Reagan ile Genel Sekreter Gorbaçov'un özel çevirmenleri bunlar. Gizli görüşmelerin 3 ve 4. kişileri.

Brüksel'den

Perili zirveyi yazmayanlar

HADİ ULUENGİN

İnceciktən kar ve hafiften sis, havaalanına giden yolu perili yola dönüştürmüş. Ama kimsenin umurunda değil. Gazetecilerin umurunda olan, Reagan'ın Cenevre Havaalanı'ndan nasıl kalkacağı, Brüksel'e nasıl ineceği, havaalanından NATO merkezine nasıl geleceği ve neler söyleyeceği. Kimse perili yolu ve perili zirveyi yazmıyor.

New York'tan

'Milyonerler Kulübü'nde domino

TANJU AKERSON

New York'ta bir yeni kulüp açıldı. Kapısında "Yalnız Üyeler Girebilir" yazıyor. Kulüp, İspanyol Harlemi'nde. Sadece 13 üyesi var ve üyeler içeride bira içip televizyon seyrediyor, domino oynuyor. Kulübün adının "Milyonerler Kulübü" olmasının nedeni, bu mahallede günde iki üç bira içmenin "milyonerlik" işareti sayılması.

Bonn'dan

Süper dedektif Mauss

ULYA ÜÇER

Werner Mauss, Alman Gizli Haber Alma Örgütü BND'nin, iş çevrelerinden sağladığı yarım milyon markı ödeyerek Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF) teröristlerini avlamakla görevlendirdiği kişi.

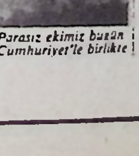
Yabancı Gözüyle

Küçük şeyler, günü kurtarmak...

LYNNE TERRY
UPI-Paris

Belli ki işsizlik, Türkleri bir Batılının aklına hayaline gelmeyecek iş kollarına itmişti. Sokakta deri ceket de satılıyordu, şarkı sözü de... İşten eve giderken tartışmak da mümkündü, tansiyon ölçtürmek de... Bugün, yarından önemliydi.

10. Sayfada

Parasız ekimiz bugün Cumhuriyet'le birlikte

Özal'dan çiftçiye: Allah verir

Allah'ın izniyle yağmur: *Allah'ın izniyle bu sene iyi yağışlar olacak. Çiftçiler daha iyi ürün alacaklar. Ümidim fazladır.*

Kapıda bekleyen Avrupalı: *Avrupalı sanayiciler benimle üç dakika görüşebilmek için kapımda bekliyorlar.*

Yunanistan'a nasihat: *Son gezimde Yunanistan Başbakan Yardımcısına ekonomide bazı noktalarda yanlışlık yapıyorsunuz dedim.*

FARUK BİLDİRİCİ

KONYA — Başbakan Turgut Özal, Konya'da "Uçurumun kenarındayız, ürün kötü" diyen çiftçiye "Allah verir" karşılığını verdi.

Özal, "Allahın izniyle bu sene iyi yağışlar olacak, çiftçiler daha iyi ürün alacaklar. Bu yıllık açığı kapatacaklarını ümidim fazladır" diye konuştu.

Başbakan Turgut Özal dün sabah karayolu ile Konya gezisine başladı. Geziye devlet bakanları Abdullah Tenekeci, Ahmet Karaevli ile Enerji Bakanı Sadi Türel ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Hüsnü Doğan da katıldı.

Cafer Koçak adlı bir çiftçi ürünün kötü olduğunu belirterek "Bankalara olan borçlarımızın faizi ertelensin" diye bağırdı. Özal da çiftçiye "yasal yollarla bankaya başvurmanı" önerisinde bulundu. Halil Demiryol adlı yaşlı bir çiftçi de "Çiftçilerin durumu kötü, uçurumun kenarındayız" diye bağırdı. Başbakan Özal da "Allah verir merak etmeyin" karşılığını verdi. Özal'ı dinleyenler Halil Demiryol'u "Yaşa Halil Amca" diye alkışladılar.

Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Hüsnü Doğan çiftçilerin yakınması için "Böyle hadiseler her zaman olur" dedi. Doğan "Petek" otobüsünde gazetecilerle konuşurken Konya bölgesinde geçen yıl ürünün kötü olduğunu, ancak ekimin bu yıl geçen yılki sonbahara göre iyi durumda olduğunu söyledi. Doğan, "Ekimden sonra gelen iyileşmeleri yapmaya gayret ediyoruz. Yüzde 40'ın üzerinde bazı yörelerin borçlarını ertelendik. Şimdi faizlerinin ertelenmesini istiyorlar" dedi. Doğan, traktör satışlarının bu yıl geçen yıldan düşük olduğunu söyledi.

Başbakan Özal'ın "Otobüste fazla sigara içilmemesi" isteği üzerine gazeteciler ve bakanlar sigaralarını söndürdüler.

Damlakuyu köyünde Başbakan Özal'ı karşılayan köylü kadınlardan biri, Özal'a "Fabrika, bir kişi çalışıyorsa kırk kişi yiyor, fabrika yapın" dedi. Özal da "yapacağız" yanıtını verdi. Köylüler susuzluktan yakındılar ve Özal'a ayran ikram ettiler. Başbakan yola serilen 20 "Taşpınar halısı" üzerinde yürüdü.

Belediye Başkanı SHP'li olan Cihanbeyli ilçesinde Başbakanı çok az kişi karşıladı. Bir pan-

(Arkası Sa. 11. Sü. 4'de)

Kızınızı okutun Cumhurbaşkanı Kenan Evren, "Kız çocuğu, erkek çocuğu ayırımını yapmayın; ben bundan katiyen men ederim. Kız olsun, erkek olsun, çocuklarınızı okutun" dedi. Manisa'nın Kula ilçesine giderek, "Kenan Evren ve Etnoğrafya Müzesi" haline getirilen doğduğu evi dün ilk kez gezen Evren, burada yer sofrasına bağdaş kurarak köy ekmeği yedi. Cumhurbaşkanı Kenan Evren, İzmir gezisinin üçüncü gününde Kula'ya geçerek incelemelerde bulundu. Kenan Evren, coşkulu bir yurttaş topluluğuna hükümet konağından (Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Öğretmenler Günü

Cumhuriyetçilik bir dünya görüşüdür. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundaki temel ilkeler, bu dünya görüşünü tamamlar.

Atatürk, öğretim birliği devrimiyle cumhuriyetin, bilime, kültüre ve çağdaşlığa dönük yapısını sağlamlaştırmak istemiştir. Yeni kuşakların cumhuriyete bağlı olarak yetiştirilmesinde en önemli görev öğretmene düşüyordu. Atatürk'ün kültür devrimini kitlelere öğretmenler anlatacaklardı. Cumhuriyetin ilk yıllarında sınırlı olanaklarla yapılan milli eğitim atılımlarının amacı buydu. O dönemlerin öğretmenleri, kendilerini bu tarihsel görevle yükümlü sayarlardı.

Ne var ki, bu döneme ancak yakın tarihin anıları arasında kalmış bir zaman parçası gibi bakabiliriz. Atatürk devrimlerine karşıt iktidarlar, öğretim birliği devrimini yıkmış ve öğretmeni uzun süreden beri tehlikeli bir kişi gibi görmüşlerdir.

Bugünkü Türkiye'de bilim, kültür, sanat geri plana itilmiştir. İş bitiricilik felsefesi geçerlidir. Parasal değerler, moral değerlerin üstündedir. Böyle bir ortamda öğretmenin toplumdaki işlevi ve konumu ne olabilir? Maddi sıkıntılarının yanı sıra, öğretmen, toplumda horlanma-

• • •

(Arkası Sa.8. Sü. 6'da)

BÜTÇE TASARISI KOMİSYONDA KABUL EDİLDİ, KATSAYI 56 OLARAK GEÇTİ

11. Sayfada

10 yıllık siyaset yasağı 5 yıla mı inecek?

Nokta Dergisi'nin haberine göre, Anavatan Partisi, siyaset yasağının 5 yıla indirilmesi için bir anayasa değişikliği önerisi hazırladı.

Haber Merkezi — Anavatan Partisi'nin eski siyasilere 10 yıl olan siyaset yasağının 5 yıla indirilmesi için bir anayasa değişikliği önerisi hazırladığı bildirildi.

Nokta Dergisi'nin bu konudaki haberi aynen şöyle:

"Aralarında Bülent Ecevit, Süleyman Demirel ve Necmettin Erbakan'ın da bulunduğu "10

(Arkası Sa. 11. Sü. 6'da)

Öğretmenler Günü kutlanıyor

Manisa'nın Sarıgöl ilçesinde din dersi öğretmeni, bir kız öğrencisini dövdüğü için gözaltına alındı.

Haber Merkezi — "Öğretmenler Günü" kutlamaları, dün Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı yöneticilerinden bir grubun, eski milli eğitim bakanlarının mezarlarını ziyaretleriyle başladı.

Bakanlık Müsteşarı Mustafa Turhan, Ankara Vali Yardımcıları'ndan Erol Uğurlu ile Bakan-

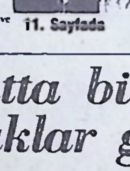
(Arkası Sa. 8. Sü. 3'de)

GENÇLİK VE EVLİLİK

Kızlar "öğrenim", Erkekler "bekâret" arıyor

veri araştırma a.ş.

İstanbul'da yüzlerce genç ve ana babayla konuştu

11. Sayfada

İhracatta büyüklere kolaylıklar geliyor

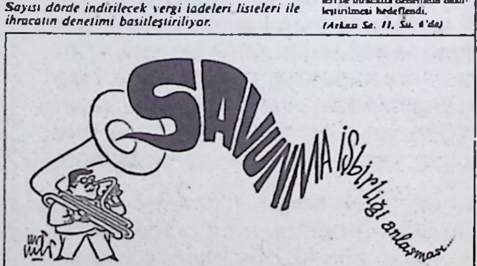
Vergi iadelerinde Merkez Bankası'nın aradan çıkarılarak ödemelerin doğrudan bankalar tarafından yapılması önerisi ağırlık kazanıyor.

İhracatçılara, 1986 yılı rejiminde KDV denetiminin hızlandırılacağı ve denetimler sırasında bağlı kalan paraları nedeniyle uğrayacakları zararın azaltılacağı sözü verildi.

Sayısı dörde indirilecek vergi iadeleri listeleri ile ihracatın denetimi basitleştiriliyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, 1986 yılı ihracat rejimini, "Dış Ticaret Derneği"nin raporuna göre biçimlendirme çalışmalarını sürdürüyor. Tekstil, gıda, sanayi ve hammadde başlıkları altında toplanarak sayıları 4'e indirilecek vergi iadesi listeleri ile ihracatta denetimin basitleştirilmesi hedeflendi.

(Arkası Sa. 11. Sü. 4'da)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Sıra Sende!..

Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı görevinden alınan Nihat Güner'in en sıkıntılı pazar günü bugün... Güvendiği dağlara kar yağmış, hiç ummadığı bir zamanda Devlet Bakanı Dinçerler tarafından görevinden alınmıştı.

Nasıl alınmasındı Nihat Bey? Bu veteriner hekim olarak İstatistik Enstitüsü'nü yönetmiş, istatistik alanında yurt dı-

(Arkası Sa.8. Sü. 1'de)

Savaşta değil trafikte:

10 ayda 4 bin ölü

Dün meydana gelen trafik kazalarında 20 kişi daha yaşamını yitirdi.

Haber Merkezi — Trafik kazaları can almaya devam ediyor. Adana'da 9, Niğde'de 6, Sivas'ta 3, İzmit'te de 2 kişi dünkü kazalarda ölürken, 31

(Arkası Sa. 8. Sü. 3'de)

Kurucular Kurulu, partinin yöneticilerini seçti

Rahşan Ecevit DSP Başkanı

24 kasım

ANKARA (**Cumhuriyet Bürosu**) — DSP ilk Kurucular Kurulu toplantısı dün yapıldı ve **Rahşan Ecevit** oy birliği ile genel başkan seçildi. Kurucular Kurulu'nda ayrıca MKYK'nın 16 üyesi belirlendi. DSP'nin Merkez Karar Yönetim Kurulu'na HP'den istifa ederek, DSP'ye kurucu üye olan 4 milletvekili girmedi.

DSP'nin Kurucular Kurulu toplantısı, saat 16.00'da sona erdi. Genel Başkanlık için tek aday olarak çıkan Rahşan Ecevit, toplantıya katılan 510 kurucunun oylarını aldı, ayrıca tek liste olarak düzenlenen 16 kişiden oluşan MKYK da oy birliği ile seçildi. MKYK'da görev alan DSP'liler şunlar:

Secaattin Aktan, (Emekli işçi), **Hasan Altun** (Esnaf), **Ufuk Ateş** (Elektrik yüksek mühendisi), **Seyfettin Aydın** (Yüksek mühendis), **Sami Doğan** (Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı), **Sırma Ercan** (Gazeteci), **Nejat Hamzaoğlu** (Sosyal Danışma ve Türk Avusturya Dostluk Derneği Başkanı), **Hüseyin Karaca** (Emekli işçi), **İsmail Kartal** (Koltuk döşemecisi), **Ahmet İrfan Kılınç** (Şoför), **Celal Türkoğlu** (Muhasebeci), **Yaşar Mengi** (Avukat), **Haluk Özdalga** (Mühendis), **Erkan Özdemir** (Avukat), **Selçuk Sönmez** (Avukat) **Musa Top** (İşçi).

DSP'nin Kurucular Kurulu toplantısında ayrıca 5 kişilik bir Danışma Kurulu da seçildi. Merkez Danışma Kurulu'na **Mustafa Mirzalıoğlu, Ömer Güner, Fethi Öztürk, Muskum Akkuş** ve **Nurettin Yıldız** seçildiler.

Listenin dağıtılması ile birlikte Adana Milletvekili **Nuri Korkmaz**'ın listeye giremediği için çok üzüntülü olduğu görüldü. Korkmaz, Rahşan Ecevit konuşmasını bitirdikten sonra bir süre gözyaşlarını tutamadı.

Toplantıda ayrıca il başkanları da belirlendi ve Kurucular Kurulu'nun onayından geçirildi.

Adana; **Ahmet Küçükmustafa**, (Emekli işçi), Muş; **Fethi Özdemir** (Emekli memur), Bursa; **Adnan Gürler** (İşçi), Tunceli; **Mevali Kılıç** (Emekli işçi), Samsun; **Dursun Memişoğlu** (Emekli işçi), İçel; **Tuncay Mermer** (Esnaf), Ağrı; Sıddık Çetin (Çiftçi), Çankırı; **Mahir Demirtaş** (Nakliyeci), Manisa; **Ünal Ulubilgen** (Elektrik teknisyeni), Gaziantep; **Cabir Tekin** (Emekli işçi), Hakkâri; **Mehmet Şen** (Konfeksiyoncu), Kocaeli; **Mualla Özge** (Ev kadını), Siirt; **Atilla Durak** (Gazeteci), Adıyaman; **Ahmet Bilgiç** (Terzi), Trabzon; **Kemal Sungur** (Emekli işçi), Erzincan; **Canpolat Yakar** (Çiftçi), Kahramanmaraş; **Mustafa Paköz** (Arzuhalci), Uşak; **Ali Osman Aşçı** (Marangoz), Bilecik; **Ergin Karaş** (Akaryakıt bayii), Rize; **Rıfat Küçükmustafa** (Garson), Mardin; **Davut Taş** (Marangoz).

Bu arada 17 ilçenin örgütleri de belirlendi. Bunlar şöyle: Divriği (Sıvas), Ulukışla (Niğde), Kartal, Eyüp, Fatih, Bakırköy, Üsküdar (İstanbul), Akyazı (Sakarya), Ayvalık, Burhaniye, Edremit (Balıkesir), Kadınhanı (Konya), Merzifon (Amasya), Menemen, Bayındır (İzmir), Küre (Kastamonu), Altındağ (Ankara).

MKYK bugün saat 11.00'de toplanarak görev bölümü yapacak.

Rahşan Ecevit, Kurucular Kurulu toplantısını açarken yaptığı konuşmada SHP'yi "çatı partisi" olarak niteleyerek, "**Tıpkı işin başında olduğu gibi yine çatıyla uğraşıyorlar. Üst kattakilerden kimse kırılmasın diye çatıyı iki misline çıkarttılar. Ama taban dedikleri örgüt kırılıp dökülüyor**" diye konuştu.

DSP'nin, "**sürekli demokrasi, süngüsüz barış, sömürüsüz bir düzen için kurulduğunu**" kaydeden Rahşan Ecevit, DSP'nin halk gücü olarak harekete geçmesinden sonra siyasi yaşamda büyük değişiklikler olacağını anlattı. Rahşan Ecevit, "**Bugünden üç yıl sonrasının oy hesabını yapıp bölündük, bölünüyoruz diye hayıflanmanın gereği yoktur. Üç yıla varmadan köprülerin altından çok sular geçer**" dedi.

DSP'nin aşırı sol akımlara kapalı olduğunu hatırlatan Rahşan Ecevit, demokratik solun dışındaki sola izin verilmeyeceğini vurguladı ve "**Bizim kendi dinamizmimiz kendimize yeter. Kendilerini başka düşüncede olanların dinamizmine muhtaç sayanlara ise diyeceğimiz yoktur**" diye konuştu.

Rahşan Ecevit'in konuşmasının sonunda, "**Bu parti, bundan yedi yıl sonra belirli kişilerin önderliğine gereksinme duyar durumda olursa şunu biliniz ki, buna herkesten önce o kişiler üzülür**" demesi üzerine salonda "**Halkçı Ecevit**", "**Ecevit nerede, biz oradayız**", "**Ecevit, yalnız değilsin**" sloganları yükseldi.

DSP'nin 612 kişilik Kurucular Kurulu, dün Batı Sineması'nda saat 8.30'dan itibaren toplanmaya başladı. Salonun önüne gelen kurucular ile sempatizanlar, isimlerin görevliler tarafından okunup salona alınmaları için bir saat kadar beklediler.

Birbirini tanımayan DSP kurucuları, kapıdaki görevlilerin illere göre isim okumaları üzerine, kimliklerini göstererek, salona girdiler. Bu arada kurucu olmadığı halde salona girmek isteyen DSP sempatizanları, görevlileri uzun süre uğraştırdı. Salon girişinde toplanan 15-20 kişilik grup, kapıdaki görevlilere, "**Bu partiyi biz kurduk, nasıl içeri alınmayız?**" diye karşı çıkarken, görevli gençler, kalabalığı "**Sizi daha sonra alacağız**" diye yatıştırdı.

Toplantının yapıldığı sinema salonu, mavi zemin üzerine beyaz güvercinler bulunan amblemlerle donatıldı. Salonda, "**Tüm insanlar bir, ayıran düzendir**", "**Devlet güdümünde toplum değil, toplum güdümünde devlet**", "**Halk üretendir, hak üreten de**", "**Halk ezmeden yönetir, sömürmeden üretir**" sloganlarının yazılı olduğu pankartlar da dikkati çekti.

Rahşan Ecevit, toplantı salonuna genç görevlilerin arasında saat 10.20'de geldi. Rahşan Ecevit, salona girdiği sırada, görevliler ve kurucuların "**Ecevit nerede, biz oradayız**", "**Halkçı Ecevit**", "**Ece-**

vit, yalnız değilsin" sloganları attıkları görüldü.

Lacivert kazak ve fileli eteğiyle her zamanki sadeliği içinde bulunan Rahşan Ecevit, foto muhabirlerinin çevresinden ayrılmasından sonra kürsüye gelerek, **"DSP'nin Kurucular Kurulu toplantısını kuruluş bürosu adına açıyorum"** dedi. Divan Başkanlığı'na, bazı kurucuların aday olarak gösterdikleri Müzeyyen Kaynak seçildi. Saygı duruşunda bulunulmasından sonra, Rahşan Ecevit, Kurucular Kurulu'nun açış konuşmasını yapmak üzere kürsüye davet edildi.

SÜNGÜSÜZ BARIŞ İÇİN

Rahşan Ecevit, DSP'nin özgürlük, eşitlik, adalet, sürekli demokrasi, süngüsüz barış ve sömürüsüz bir düzen için halkın elleriyle kurulduğunu vurgulayarak, konuşmasına başladı. Ecevit, kurucuların arasında köylü, işçi, esnaf, sanatkâr, tamirci, şoför, arabacı, marangoz, pazarcı ve çaycı kişilerin bulunduğuna dikkati çekerek, **"DSP, seçkinler yönetiminin değil, seçmenler yönetiminin partisidir"** dedi. Daha sonra DSP dışındaki sosyal demokratların eleştirisine geçen Ecevit, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Kendilerini sosyal demokrat gibi gören kimi çatı particileri, tavan örgütçüleri, 'olamaz' diyorlardı. Temelden, tabandan, parti kurulamaz diyorlardı. Ama işte kuruldu. Çatısının yerine oturması belki zaman alır, ama temel ve yapı sağlam olduktan sonra bunun için geçecek zamana kolay dayanılır.

Sizler birbirinizi tanımadan da birbirinizin derdinden anlarsınız. 'Ateş düştüğü yeri yakar', demiş atalarımız. Demokratik Sol Parti'yi kuranların büyük çoğunluğu, ateşin düştüğü yerden, bozuk düzenin yaktığı kesimlerden gelenlerdir. Bazılarının sandığı gibi kurucularımızın çoğu Ankara'da masa başında, Akay sokağında ikibuçuk odalı zemin katında veya Oran'da bulunmuş değil.

Çoğunuz kendi köylerinizde, mahallelerinizde birbirinizi buldunuz. Önemli olan, birbirinizi önceden tanımanız değil, birbirinizin derdinden anlamanızdır. Halkın derdini en iyi halk bilir."

Rahşan Ecevit, anayasal engellerin yanı sıra, kişilerin doğasından kaynaklanan bazı engellerin de bulunduğuna dikkati çekerek, şöyle dedi:

"Karşınıza öncü kadro heveslilerinin, yani toplumu sürü yerine koyup, ona çobanlık etme heveslilerinin çıktığı oluyor. Dar kadroculuk hastalığının yani kişisel hesaplara göre daracık bir taban oluşturup partiyi halka kapatma hastalığının çıktığı oluyor. Bir de nereye gitsek karşımıza müzmin ve inatçı bir sızmacılık çıkıyor. Yani kendi güçleriyle bir yere varamayacaklarını, kendi başlarına örgütlenerek güçlerini halka benimsetemeyeceklerini bilenlerin güçlü bir harekete sızıp onu kullanma çabaları çıkıyor. Böyleleri, varlıklarından, mesleklerinden veya bilgilerinden halkı kendilerine bağımlı kılıp kullanmak için yararlanmaya alışmış olanlardır. Kimi, halktan bir kişinin iki adım önde gitmesine katlanamıyor. Masa başı solcularının halkı halktan kuşkuya düşürmek, halkın kendi kendisine güvenmesini engellemek ve demokratik sol harekete gölge düşürmek isteyen bazı kişilerin ne mantık oyunları yaptıkları, bazen gerçekleri nasıl tersine çevirdiklerini kimi gazete ve dergi sütunlarında izliyorsunuzdur. Şuna kendinizi hazır bulundurun: Bu çelmelemeler, engellemeler, bu tür oyunlar, tuzaklar bitmeyecektir, artacaktır. Üstelik bunlar, en az sağdan geldiği kadar soldan veya kendilerini solcu sananlardan da gelecektir. Anayasa ve yasalar değişse de bu huylar kolay kolay değişmez."

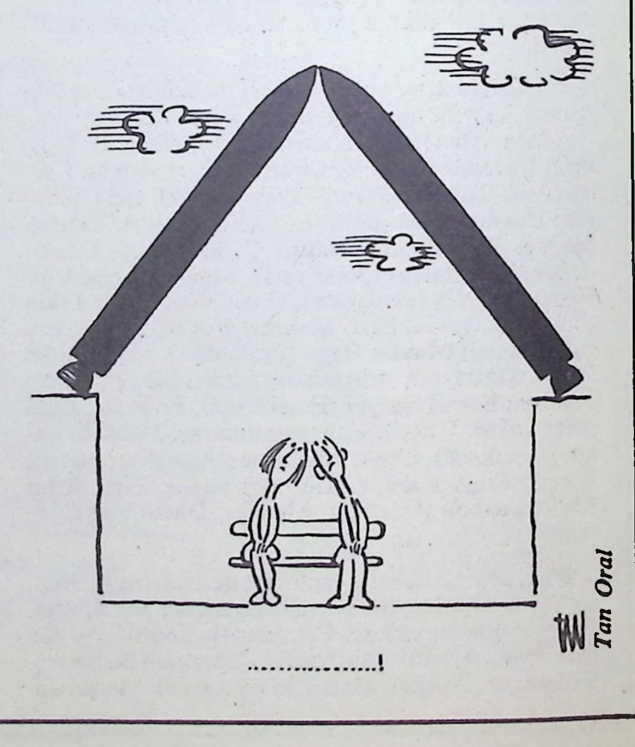
ATATÜRK BİLE ENGELLENDİ

Rahşan Ecevit, Atatürk'ün, halkın kendisinin Mecliste yer alması için çalıştığını, ancak bir iki adımdan sonra Atatürk'ün bile engellendiğini anlatarak, asıl önemli olanın Meclise girebilmenin de ötesinde halkın günü gününe yönetime katılabilmesi ve ağırlığını koyması olduğunu savundu.

SHP'YE ÇATTI

Rahşan Ecevit, konuşmasının büyük bir bölümünde SHP'yi eleştirdi. SHP'nin, işin başında olduğu gibi çatı ile uğraştığını anlatan Ecevit, **"DSP hareketini kaplumbağaya, tosbağaya benzetenler çıkmıştır. Ama hikâyedeki gibi kaplumbağa, nice aceleci tavşandan önce menziline varıyor. Türkiye, şimdi her şeyin çok hızlı değiştiği bir döneme girdi. Altı ay öncesine kadar birbirlerine demediklerini bırakmayanlar, şimdi bir çatıya sığmaya uğraşıyorlar. İki yıl önce dört akımı bir araya getirmekle övünenler, şimdi dört parçaya bölünüyor.**

Ne, zaman durdurulabilir; ne de Türkiye dondurulabilir. Her şey böylesine hızla değişirken, şimdiden üç yıl sonrasını kestirmek zordur. Üç yılda veya üç yıla kalmadan neler olacağını kimse bilemez. Kurulu partilerin hepsi doğuştan gelen, yapılarından kaynaklanan sorunlarıyla uğraşırken, DSP rayına girmiş, harekete geçmiştir. Onun için bugünden üç yıl sonrasının oy hesabını yapıp bölündük, bölünüyoruz diye hayıflanmanın gereği yoktur. Üç yıla varmadan köprülerin altından çok su geçer."

KAVRAM DERSANESİ
Üniversiteye hazırlamada iddialıyız
[illegible] 25 Kasım (Sabah) 5 Aralık (Akşam)
Laleli 528 64 37, Şehzadebaşı 522 73 74

Cumhuriyet
62. Yıl: Sayı: 22000 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 25 Kasım 1985 Pazartesi

BEN ATATÜRKÇÜ DEĞİLİM
Nadir Nadi
6. Baskı Çıktı: 700 Lira
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu-İstanbul

Mısırlı komandolar uçağı basınca korsanlar el bombalarını patlattı, 50 yolcu öldü

Malta'da kanlı operasyon

Atina - Kahire seferini yaparken kaçırılarak Malta'ya indirilen Mısır Havayolları uçağına, dün gece Mısırlı komandolar, operasyon düzenledi. Operasyon sırasında hava korsanları el bombalarını patlattılar. Patlama sonucu korsanların tümünün ve 50 kadar yolcunun öldüğü bildiriliyor.

ABD hükümeti, olaydan hemen sonra yaptığı değerlendirmede, Mısır ve Malta hükümetlerini "kararlı" tutumları nedeniyle kutladı.

UÇAĞIN İZLEDİĞİ YOL—Atina'dan Kahire'ye gitmek üzere havalanan Mısır Havayolları'na ait Boeing 737 tipi uçak, kalktıktan kısa bir süre sonra kaçırıldı. Korsanlar, uçağı önce Tunus ya da Libya'ya götürmek istediler. Ancak pilot uçağı Malta'ya indirdi.

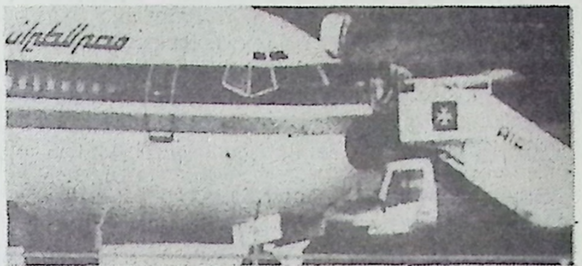
Dış Haberler Servisi — Atina-Kahire seferini yaparken önceki gece kendilerine "Mısır Devrimcileri" adını veren silahlı 4 hava korsanı tarafından içinde 98 dolayında yolcu ve mürettebatla Malta'ya kaçırılan uçağa dün akşam Mısırlı komandoların yaptığı baskın, kanlı bir şekilde sonuçlandı. Hava korsanları, Mısırlı komandolar uçağa müdahale ettiklerini anladıklarında ellerindeki el bombalarını yolcuların üzerlerine fırlattılar. Patlamada ve çıkan yangında 50'ye yakın yolcu öldü, 30'a yakın kişi de yaralanarak hastanelere kaldırıldı. Malta hükümeti sözcüsü Paul Mifsud, 4 ya da 5 kişi oldukları sanılan hava korsanlarının, dördünün Filistinli, birinin de Suriyeli olabileceğini söyledi.

Mısırlı komandoların giriştiği ve kanlı bir biçimde sonuçlanan operasyona izni Malta Başbakanı Carmelo Mifsud Bonnici verdi. Hava korsanlarının el bombalarını yolcuların üzerine fırlatmasıyla uçağın içini bir anda alevler sardı. Malta hükümeti sözcüsü Paul Mifsud, yangın nedeniyle uçağın iç kısmının tamamen tahrip olduğunu söyledi. 50'ye yakın kişinin ölümüyle sonuçlanan olaylar şöyle gelişti:

Malta'nın Valetta Havaalanı'nda bulunan Mısır Havayolları'na ait Boeing 737 tipi jet yolcu uçağı, dün Mısır hükümetince gönderilen hava korsanlarına karşı özel olarak eğitilmiş komandolar ve güvenlik kuvvetleri tarafından sarıldı. Bu sırada havaalanı pistinin tümü ile terminalin bir bölümündeki ışıkları söndürüldü. Yerel saatle 20.20'de Mısırlı komandolar, uçağın iki giriş kapısını havaya uçurdular. Bunun üzerine korsanlar, ellerindeki el bombalarını yolcuların üzerine fırlattılar.

Kurtarma harekâtından sonra Maltalı yetkililer, sağlık alarmı

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

OPERASYONDAN ÖNCE—Malta'nın Valetta Havaalanı'nda durduğu süre içinde Mısır Hava Yolları'na ait Boeing-737 tipi uçağa yiyecek ikmali yapıldı. İkmal için kule ile görüşmeler sürerken, pilot, "İstediklerini hemen gönderin, çünkü şu anda ensemde bir silah namlusu duruyor" dedi. Teröristlerden biri uçağa getirilen yiyecekleri içeri taşırken çekilen bu son fotoğraftan sonra, Valetta Havaalanı'ndaki bütün ışıklar söndürüldü ve Mısır komandoları uçağın iki kapısını uçurarak operasyona başlattılar. (Fotoğraf: AP/a.a.)

Evren uyardı

Öğretmenler içinde arzu etmediğimiz biçimde yetişenler var; bunları aranızdan temizleyin, lekelenmenize fırsat vermeyin

67 İLDEN ÖĞRETMENLERİ KABUL ETTİ

Öğretmenler içinde arzu etmediğimiz şekilde yetişenler vardır. Bu, öğretmen kitlesini lekelemez. Yeter ki, sizler lekelenmenize sebep olanları aranızdan temizleyin.

Öğretmene yapılan yardımlar kâfi değildir. Sizlere yapılan yardım azdır.

Kalkınmak zorundayız. Çünkü kalkınmış ülkeler yardım ediyormuş gibi gözüküp sömürüyorlar.

Türkiye Cumhuriyeti'ni emin ellere teslim etmek istiyorsak öğretmenlere değer verilmesi gerekir.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 24 Kasım Öğretmenler Günü dolayısıyla kabul ettiği 67 ilin öğretmenlerine hitaben yaptığı konuşmada, "Öğretmenler içinde arzu etmediğimiz şekilde yetişenler vardır. Bu, öğretmen kitlesini lekelemez. Yeter ki sizler, lekelenmenize sebep olanları aranızdan temizleyin, onlara fırsat vermeyin" dedi.

Cumhurbaşkanı Evren, öğretmenliğin kutsal bir meslek olduğunun bilincine ulusça vardığını belirterek, "Türkiye Cumhuriyeti'ni daha emin ellere teslim etmek istiyorsak, öğretmenlere değer verilmesi gerekir" dedi. Evren, öğretmenlerin sürekli kendilerini yenilemeleri gerektiğine de işaret ederek, bilgi yenilemesini sürdüremeyen öğretmenin, toplumda saygınlığını yitireceğini söyledi.

Cumhurbaşkanı Evren, öğretmenlerin bazı problemleri olduğunu ve 1980 yılından sonra başlatılan yardımlarla az da olsa bu problemlerin çözümü yoluna gidildiğini belirterek, "Ancak bunlar kâfi değildir. Diğer meslek mensupları için de aynı problem vardır. Sizlere yapılan yardım azdır" dedi.

Evren, bu konuda şunları söyledi:

"Büyük sıkıntılardan çıktık geldik. Bunları atmış ve bir taraftan kalkınma çabasındayız. Kalkınmak zorundayız. Çünkü kalkınmış ülkeler yardım ediyormuş gibi görünüp sömürüyorlar. En çok gayreti biz göstereceğiz ve diğer ülkelerden yardım isteyeceğiz. Yalnız avuç açarak yapamayız. Bunun için bütün sahalarda fedakârlık gerekiyor. Bu fedakârlık, ukalalığı atmamız neden olacak."

Geleceği yoğuracak ve şekil verecek olanların öğretmenler olduğunu vurgulayan Kenan Evren, konuşmasında, öğretmenlik mesleğinin niteliklerine de değinerek, "Öğretmen, hayatının sonuna kadar öğretmen kalmaya

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

ÖĞRETMEN İÇİN TÜM YURTTA TÖRENLER

ÖĞRETMENLER GÜNÜNDE, HADİSLİ KUTLAMA TÖRENİ

11. Sayfada

MSP'liler kendilerini yasaklı saymıyor

Erbakan başta olmak üzere yönetici kadro, anayasanın geçici 4. maddesinin kendilerine uygulanamayacağı konusunda İçişleri Bakanlığı'na başvuracak.

CÜNEYT ARCAYÜREK

ANKARA—12 Eylül 1980'de kapatılan MSP'nin, başta Necmettin Erbakan olmak üzere yönetici kadrosu önümüzdeki günlerde İçişleri Bakanlığı'na başvuracak. Hukuki hazırlıkları

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

SİYASİ YASAKLARIN KALKMASI GÜNDEMDE

10. Sayfada

Spain'in anıları
(ABD'nin eski Ankara Büyükelçisi)

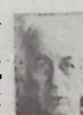

Türkiye'de Amerikan Diplomasisi

Columbia Üniversitesi'nde master yaparken hayatımı CIA'da çalışarak kazanmıştım. Bu sonradan Türkiye'ye atanırken sorun oldu.

Koç, Eczacıbaşı ve Sabancı... Milli ekonomik menfaatlere özen gösteriyorlardı.

Erkmen'in "Eğer siz yarın Türkçe konuşursanız, ben de İngilizce konuşacağım" sözleri ertesi gün iki saatime mal oldu.

Yayına hazırlayan: Ufuk Güldemir

Çarşamba günü **Cumhuriyet**'te

Sovyetler: Yıldız Savaşlarına katılmayın

Gremitskhy
(Dışişleri Enformasyon Dairesi Başkan Yardımcısı)

Türkiye'nin Yıldız Savaşları projesine katılması, yumuşak konuşursak, ilişkilerimizin gelişmesine yardımcı olmaz.

Bateni
(Genelkurmay Silahsızlanma Dairesi Başkan Yardımcısı)

Yıldız Savaşları projesi Türkiye'nin güvenliğini sağlamaz. Türkiye olsun, Yunanistan olsun Yıldız Savaşları projesine hangi ülke katılırsa, Sovyetler Birliği'nin tepkisi olumsuz olacaktır.

ERGUN BALCI

MOSKOVA — Sovyet yetkilileri, Türkiye'nin Yıldız Savaşları diye bilinen (SDI) projesine katılmasını olumlu karşılamayacaklarını ilk kez açıkça, ayrıntılı biçimde belirttiler.

Yıldız Savaşları, Moskova'da gerek askeri gerekse sivil yetkililerin en çok önem verdikleri konu. Sözü dönüp dolaştırıp uzayın silahlandırılmasının yaratacağı tehlikelere getiriyorlar.

Türkiye'nin bu projeye katılmasını olumlu karşılamayacaklarını ise açıkça ifade ediyorlar.

Dışişleri Bakanlığı Basın ve Enformasyon Dairesi Başkan Yardımcısı Youri Gremitskhy "Türkiye'nin Yıldız Savaşları projesine katılması, Türk-Sovyet ilişkilerini etkiler mi" sorumuzu "Yumuşak konuşursak ilişkilerimizin gelişmesine yardımcı olmaz" biçiminde yanıtladı.

Sovyet Genelkurmayından Silahsızlanma Dairesi Başkan Yardımcısı Albay Geliy Bateni "Yıldız Savaşları projesi Türkiye'nin güvenliğini sağlamaz. Yıldız Sa-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Irak'la diyalog

Dışişleri Müsteşarı Tezel başkanlığındaki bir heyet, bölücü örgütlerle ilgili sorunları görüşmek üzere Bağdat'a gitti.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Necdet Tezel beraberinde bir heyetle dün Irak'ın başkenti Bağdat'a gitti. Türkiye ile Irak arasında son boru hattı anlaşması yapılmasından sonra, görünürde herhangi bir sorun olmamasına rağmen Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı'nın Bağdat'a bu gezisi dikkati çekti.

Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, Müsteşar Tezel'in 4-5 gün sürecek olan bu gezisi hakkında herhangi bir açık bilgi vermeyi reddettiler. Yetkililer, bu gezinin "normal ilişkiler" çerçevesinde yapıldığını söylemekle yetindiler.

Müsteşar Necdet Tezel'in beraberinde uzmanların da bulunduğu bir heyetle Irak'a gitmesinin önemli nedenlerinden birinin Irak'ın kuzey, Türkiye'nin güney sınırları ile ilgili "kimi sorunlar" üzerinde olduğu ve bu konuların Bağdat'ta bir kez daha ele alınacağı öğrenildi. Özellikle Türkiye'nin güneyine, güney komşularından sızan teröristler, Irak'ın kuzeyinde yerleşen örgütlerin [illegible] bazı gruplarla ilgili görüş alışverişi de bazı önlemler üzerinde [illegible] görüşmelerin de yapılacağı öne sürüldü.

BARIŞ DERNEĞİ SANIKLARI İÇİN KARAR HAFTASI

BARIŞ DERNEĞİ'NE YÖNELTİLEN SUÇLAMALAR BATIDA DOĞAL HAK

6. Sayfada

Özal'dan işadamına gözdağı

'Ekonomimiz iyi gitmezse bundan zarar gören iş çevreleri olacak'

Rahat nefes: *Eğer önümüzdeki sene bütçemiz daha denk hale gelirse, pek kolay değil, ama o vakit biz bütün halkımıza daha rahat nefes aldıracağız. Hatta yatırım meseleleri de kolaylaşacak.*

Zorlarına geliyor: *Enflasyonu daha aşağı çekeceğiz. Bunun için vergi toplamamız şarttır. Şimdiye kadar az vergi verenlerin peşin olarak ödemeleri zorlarına geliyor. Daha iyi vergi verilmeleri esastır.*

FARUK BİLDİRİCİ

KONYA — Başbakan Turgut Özal, Konya gezisinin ikinci gününde, "Ekonomimiz iyi gitmezse bundan zarar görecek olan iş çevreleridir. Bu memleketin insanlarıdır" dedi. Önümüzdeki yıl bütçenin denkleştirilmesi halinde, halkın rahat nefes alacağını söyleyen Özal, dün Konya'da iki yıl önce hizmete giren barajın açılışını yeniden yaptı.

Başbakan Özal, programda ortaya çıkan 5 saatlik gecikme nedeniyle önceki gece Ereğli'de kaldı. Özal, dün sabah kahvaltıda basın mensupları ile sohbet ederken, 12 Eylül öncesinde sigara fabrikalarının arızası nedeniyle üretim yapamadığını söyledi. Şeker ihracatının kârlı olmadığını ve dünyada şeker fiyatının düşük olduğunu vurgulayan Özal, Batıdan şeker ithal edilerek, doğu bölgesindeki fabrikalardan İran ve Irak'a şeker ihraç edileceğini ifade etti. İran - Irak savaşının bitmesinden sonra şeker ihracatının zorlaşacağını söyleyen Özal, Japonya'dan ithal edilen gaz sobalarının yüksek fiyatla satıldığına ilişkin bir soru üzerine, "Ona mani olamayız. Fiyata karışmak bizim sistemimize aykırı" karşılığını verdi.

Özal, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in İzmir gezisi sırasında imam hatip liselerinde kız ve erkek öğrencilerin karışık okutulmaları konusundaki sözlerini anımsatarak, "Bir önlem alacak mısınız?" diye sorulması üzerine, "Hep böyle sualler hazırlıyorlar. Arkasından da iftira gelerek" dedi. Özal, "Sayın Cumhurbaşkanı ne görmüşse, ne tavsiye etmişse, oradaki okul yönetimleri yaparlar. Merak etmeyin" biçiminde konuştu. Ancak Özal, bu uygulamanın tüm imam hatip liselerine yaygınlaştırılmasına ilişkin bir soruya yanıt vermedi.

Başbakan Turgut Özal, ekonomik durum ve vergiler konusundaki sözlerini şöyle sürdürdü:

"Eğer Türk ekonomisinde önümüzdeki sene bütçemiz daha denk hale getirilirse (hatta mümkünse bir birşe fazla verdirmesinin yanındayım, ama kolay değil, mümkün de olmayabilir), o vakit, biz bütün halkımıza daha rahat nefes aldıracağız. Hatta yatırım meseleleri de kolaylaşacak.

Enflasyonu daha aşağıya çekeceğiz, bunun için vergi toplamamız şarttır. Şimdiye kadar az vergi verenlerin peşin olarak ödemeleri zorlarına geliyor. Da-

(Arkası Sa. 6, Sü. 4'de)

DSP...

Demokratik Sol Parti'nin (DSP) oluşumunu başından beri yakından izlemeye çalıştık. Bu sürecin, 12 Eylül'ün hemen ertesinde CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in Hamzaköy'de gözaltına alınmasıyla başladığını öne sürmek mümkündür. Hamzaköy'dan başlayarak Sayın Ecevit'in vermiş olduğu mesajları, tutum ve davranışlarını şöyle bir anımsadığımız zaman bugün gelinmiş olan nokta, bir bakıma şaşırtıcı değildir. Gayet bilinçli olarak, adım adım kendi çizdiği yörüngede ilerlemiştir Sayın Ecevit.

Bülent Ecevit'e göre film, 12 Eylül 1980 ile birlikte kopmuştu. Bir dönem sonra filmin yapıştırılıp koptuğu yerden oynatılmaya devam edeceğini sananlar yanılıyorlardı. Eskisinin değil yepyeni bir filmin vizyona sokulacağı kanısında olan Sayın Ecevit, kendisini bu du

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

DSP'ye Viyana'dan genel sekreter

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Demokratik Sol Parti Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun dün yaptığı ilk toplantıda Genel Sekreterliğe Necat

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

DSP MKYK'DA KİM KİMDİR? 10. Sayfada

Papandreu: Grev dalgalarının arkası kesilmiyor.

Yunanlı havacıların açlık grevi

Olympic Havayolları'nın 900 teknik görevlisi, bugün açlık ve oturma grevine başlıyor. Grev yapmaları yasaklanan havacılar, bu direniş yöntemiyle isteklerini kabul ettirmeye çalışacaklar.

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunanistan'da bu [illegible] grev dalgaları [illegible] PASOK hükümetinin [illegible] Papandreu hükümetinin ekonomik [illegible] bu tepki olarak Yunanlı [illegible] sendikaların [illegible] Olympic Havayolları'nın 900 teknik görevlisi bugün açlık ve oturma grevine başlıyor. [illegible] "normal grev" [illegible] memurlar, isteklerini kabul ettirmek için bu direniş grev yöntemini seçti.

Olympic Havayolları memurlarının grevi, Yunanistan'da iç ve dış hat seferlerini de Yunan hava sahası üzerinden geçen uçakların uçuşunu etkileyecek. Ülkedeki havaalanlarındaki çalışmalar, grev nedeniyle felç olacak. Yunanistan'da günde 300 uçak

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

DSP...

HASAN CEMAL — *25 kasım*

Demokratik Sol Parti'nin (DSP) oluşumunu başından beri yakından izlemeye çalıştık. Bu sürecin, 12 Eylül'ün hemen ertesinde CHP Genel Başkanı Ecevit'in Hamzakoy'da gözaltına alınmasıyla başladığını öne sürmek mümkündür. Hamzakoy'dan başlayarak Sayın Ecevit'in vermiş olduğu mesajları, tutum ve davranışlarını şöyle bir anımsadığımız zaman bugün gelinmiş olan nokta bir bakıma şaşırtıcı değildir. Gayret bilinçli olarak, adım adım kendi çizdiği yörüngede ilerlemiştir Sayın Ecevit.

Bülent Ecevit'e göre film, 12 Eylül 1980'le birlikte kopmuştu. Bir dönem sonra filmin yapıştırılıp koptuğu yerden oynatılmaya devam edeceğini sananlar yanılıyorlardı. Eskisinin değil yepyeni bir filmin vizyona sokulacağı kanısında olan Sayın Ecevit, kendisini bu duruma göre hazırlamıştı...

Gözüken şuydu: Ecevit'e göre Cumhuriyet Halk Partisi *"tipik bir burjuva partisi"* olmuştu. Gerek gelenekleriyle, gerekse örgütlenme biçimi ve kadrolarıyla anladığı biçimde bir *"sosyal demokrat parti"* hiçbir zaman olamamıştı ve olamazdı... Yepyeni bir örgütlenme biçimi, program ve kadrolarla gerçek bir *"sosyal demokrat parti"* veya Türkiye gerçeklerine daha uygun düşen adıyla bir *"demokratik sol parti"* oluşturulmalıydı. Bunun için de atılacak ilk adım doğal olarak CHP'nin ve onun önde gelen kadrolarının *"reddi"* olacaktı.

Bu sratejiyi Sayın Ecevit'in ince bir biçimde zamana yayarak uyguladığı söylenebilir. Oran'da kendi kabuğuna çekilmesi de bu stratejinin bir parçası sayılabilir. 12 Eylül sonrasında *"yalnız bırakıldığı"* yolundaki iddiasına doğrusu pek katılamıyoruz. Bize kalırsa, *"yalnızlık"* kendisinin yapmış olduğu bilinçli bir tercihtir; bu konuda yakınması pek o kadar inandırıcı gözükmüyor; liderliğini yaptığı çevrelerin tüm çabalarına karşın Sayın Ecevit, onları bilinçli bir biçimde dışlamıştır.

Hatta şu kadarını söyleyebiliriz. Eğer Bülent Ecevit, CHP'yi reddetmemiş olsaydı, 12 Eylül öncesinde ona en muhalif olan parti içi grup ve kişiler bile onun liderliğini kabullenmekten başka çıkar yol görmeyeceklerdi. Bu yüzden o günleri çok içinden izlemiş ve Sayın Ecevit'in demokratik savaşımına her zaman saygı duymuş bir gazeteci olarak, kendisinin *"yalnız bırakıldığı"* yolundaki duygusunu paylaşamıyoruz.

Bu, madalyonun bir yüzüdür.
Bugün artık DSP kurulmuş ve yolunda yürümeye başlamıştır. Ülkemizde demokrasinin oluşumuna katkıda bulunması dileğiyle yolu açık olsun deriz.

★

Şimdilik bir iki noktaya daha kısaca değinmek istiyoruz.
Birincisi, DSP'nin başlattığı *"çatı-taban"* tartışmasıdır. Diyorlar ki *"DSP tabandan kurulan bir partidir. Buna karşılık gerek HP ve SODEP, gerekse SHP çatıdan kurulmuştur..."*

Bu tartışma bir bakıma eski deyişle *"abesle iştigal"*dir, yersizdir. Partiler hemen her zaman *"çatı"* da kurulmuşlardır. Bir fikrin, bir ideolojinin etrafında toplanan bir avuç insan, her dönemde bir çekirdek olarak örgütlerini oluşturmuşlar, daha sonra kitleye yönelmişlerdir. Bunun istisnasını göstermek çok zor, hatta olanaksızdır.

Nitekim bu açıdan DSP'nin *"çatıdan kurulan"* partilere özgün bir örnek oluşturduğu söylenebilir. DSP konusunda baştan beri sürdürülen gizlilik, gelişmelerin çevresindeki esrar perdesi, pek öyle sosyal demokrat partilere özgü bir durum sayılamaz. Kamuoyu açısından DSP, bir bakıma hâlâ *"kapalı kutu"* niteliğindedir.

Üzerinde durmak istediğimiz ikinci konu, DSP önderlerinin deyişiyle, *"seçkinler, kendilerine aydın diyenler..."* ile ilgilidir. *"aydınlar"*ın da *"halk"*ın da bir yeri vardır toplumda. Ne *"aydın"* halkı, ne de *"halk"* aydını reddedebilir. Doğru olan bakış açısı budur; diğerleri uç noktalardır.

DSP önderlerinin hızla bir uç noktaya, "popülizm"in doruğuna doğru yol aldıkların görmekteyiz. Bu durum acaba kendi *"seçkinci aydın"* kişilik yapılarının, farkına varmaksızın dışa vurmasından mı kaynaklanmaktadır, bilemiyoruz...

Bir üçüncü nokta, partilerin 6 Kasım 1983 seçimlerinden önce kurulup kurulmayışıyla ilgilidir. DSP önderlerine göre, *önce* kurulan partiler, örneğin HP ve SODEP *"icazetli"*dirler. Bu görüş de bize göre sağlıklı değildir. Bir partinin icazetli olup olmaması, bu açıdan bir *"tarih"* sorunu olamaz. Gerçek ölçü, partilerin *"demokrasi"* anlayışlarıdır. Her koşul altında her türlü parti kurulabilir ve demokrasi mücadelesi verilebilir; demokrasinin sınırlarını genişletme savaşımı yürütülebilir. Tarih bunun örnekleriyle doludur. Ayrıca, bugün SHP'yi DSP'li önderlerin hâlâ *"icazetli"* bir parti olarak niteleyebilmeleri hem gerçeğe aykırı düşmektedir, hem de inandırıcı olmaktan çok uzaktır...

★

Son olarak şunu söylemek isteriz: Demokrasinin en temel özelliği, örgütlenme özgürlüğüdür, siyasal katılımdır. DSP'nin kuruluşuna bu ilke açısından söylenebilecek bir şey olamaz kuşkusuz. İnandıkları fikrin çevresinde toplanan insanlar, örgütlenip halkın içinde kök salarak iktidara gelme yolunda serbest olmalıdırlar. Demokrasi budur.

DSP, acaba bir entelektüel hareket olarak mı kalacaktır, yoksa halkı peşinde sürükleyen bir parti olarak siyaset sahnesindeki yerini alacak mıdır? Bu sorunun karşılığını zaman verecektir.
Bir kez daha başarılar dileriz DSP'ye.

Temeldeki Sıkıntı...

OKAY GÖNENSİN — *25 kasım*

Basındaki bunalımın bir türlü atlatılamaması, aynı hızla sürüp gitmesi kimilerince bir "kimlik bunalımı"*na bağlanıyor. Bu görüşe göre, çalkalanan Türkiye'de basın büyük ölçüde temel işlev ve görevlerini gözden kaçırmaya başlamış, gündelik sarsıntılardan etkilene etkilene bugünkü kimlik bunalımına gelmiştir. Nedir unutulan? Gazetenin bugünün dünyasında ne olduğu ve giderek en yeni muhabire kadar gazetecinin temel görevinin ne olduğu...*
Btının gelişen gazetecilik tekniklerinin ancak teknolojik uçlarıyla tanışan basınımız için bugün bile anılması gereken iki belge var. Birincisi, 1924'te Cumhuriyet'in yayına başlamasının arifesinde Yunus Nadi tarafından kaleme alınan ve Resimli Ay dergisinde ilan olarak yer alan bir metin: "Mükemmel gazete ne demektir? Bizde henüz her anlamı ile mükemmel bir gazete çıkmadığı için okurlar 'mükemmel bir gazetenin ne demek' olduğunu anlamada zorluk çekebilirler. Bir gazetenin mükemmel olabilmesi için birtakım nitelikleri toplamış olması gerekir. Bu niteliklerin başlıcaları şunlardır:

1. Haber alma araçlarında mükemmellik: Bir gazete içte ve dışta haber alma olanak ve araçlarını iyi düzenlememişse, gerek Türkiye, gerek dünya havadislerini süratle ve açıklıkla veremiyorsa, o gazete mükemmel sayılamaz. Bir gazetenin mükemmel olabilmesi için, iç ve dış haberleri yetiştiren özel muhabirler bulunmalı ve bütün olayları kendi haber alma örgütü ile izleyebilmelidir.
2. Teknik kısımda mükemmellik: Her işin ne olduğu gibi, gazeteciliğin de bir 'teknik ve sanat' kısmı vardır. Havadisin yazılışı, sayfaların düzenlenmesi, başlıkların seçimi ve düzenlenmesi belirli bir usul ve tekniğe bağlıdır. Bir gazete bu usullere uymuyorsa mükemmel sayılamaz. Bizim gazetelerde bu usullere pek az uyulduğu için bugünkü gazetelere mükemmel gözü ile bakılamaz.
3. Makalelerde yetkinlik: Makalenin, gazetede kendine özgü bir işlevi vardır. Makale bu işlevi yerine getirme amacına yönelik yazılmazsa değersizdir. Okur, gazetesinde olayların irdeleme ve yorumunu ister. Her gün binlerce olay karşısında gazetenin görevi okuruna doğru yolu göstermektir. Bu yol göstericiliğiyi yapan sütunlar 'makale sütunları'dır.
4. Okurun ihtiyaçlarına cevap: Mükkemmel bir gazete, yalnızca haber veren bir kâğıt parçası değildir. Çağdaş bir gazete, halkın sosyal bir kurumu olmak zorundadır. Bu nedenle gazete, bulunduğu toplumun toplumsal, ekonomik sanatsal ve sağlıkla ilgili ihtiyaçlarına cevap vermek zorundadır. Her gazete bu ihtiyaçlara cevap veren yazılara bir yer ayırmak zorundadır. Bizde gazetelerin özellikle ihmal ettikleri yön burasıdır. Bizde gazeteler, toplumun ihtiyaçları ile uğraşmayı görevleri dışında saymışlardır. Bütün bu yetkinliği, bütün bu güzellikleri pek yakında günlük olarak çıkacak olan Cumhuriyet gazetesinde göreceksiniz. Cumhuriyet, gerek haber alma, gerek teknik gerek geniş örgütlenmesi ile Türkiye'nin en mükemmel gazetesi olacaktır."

Genel Yayın Müdürümüz Hasan Cemal, yukarıdaki belgeyi aktardığı 22 temmuz 1985 tarihli yazısında "Cumhuriyet, böylesine modern bir anlayışla ciddi bir gazetenin sahip olması gerekli temel niteliklerin bilincinde olarak 61 yıl önce yola koyulmuştur" *diyordu. Basınımızın genel durumuna bakarken en sert eleştirileri yöneltenler,* "çağdaş bir gazeteciliğin temel niteliklerinden genel olarak uzaklaşma görüldüğünü" *savunuyorlar.*
1932 yılında da "Cumhuriyet, Yeni Gün ve La République gazeteleri müessesatına ait muhabirlik talimatnamesi" *yayımlanır. O günkü Basın Yasasını da içeren bu kitapçığın ilk maddeleri gazetecinin en temel görevlerini çok açık olarak vurgulamaktadır:*
"Muhabirlerimizin esas vazifeleri:
A. Hâdisatı doğru görmek, doğru yazmak,
B. Gazeteler namına halkla ve müessesatla *dürüst* ve *samimi irtibatta* bulunmak,
C. Mıntıkanın haklarını, ihtiyaçlarını, şikâyetlerini aleddevam tetkik ve takip ederek müşahedelerini ve kanaatlerini *hiçbir tesire tabi olmayarak bildirmek...*"
Gazeteciler için bu iki belge bugün de geçerliliğini korumuyor mu?

Moskova'dan Ankara'ya

Sovyetler F-16'larda nükleer başlık istemiyor

ERGUN BALCI — *27 kasım*

MOSKOVA — Sovyetler Birliği, NATO Avrupa Müttefik Kuvvetler Başkomutanı **Bernard Rogers**'ın Türkiye'de üslenecek 72 adet F-16 uçağına Sovyetler'i vurabilecek kapasitede nükleer başlık takılması önerisinin gerçekleşmesini **"ciddi bir tehdit"** olarak göreceğini bildirdi. General Rogers'ın ekim ayında yaptığı bu öneri hakkında görüşünü sorduğumuz Genelkurmay'dan Silahsızlanma Dairesi Başkan Yardımcısı Albay **Geliy Batenin, "Bu, Sovyetler Birliği için yeni bir nükleer tehdit olur. Böyle bir durum Sovyetler Birliği'nin güneyinde ve NATO'nun güneydoğu kanadında dengeyi bozabilir. F-16'lar 4 nükleer bomba taşıyabilen çok modern uçaklardır. Bu bakımdan biz böyle bir gelişmeyi mutlaka hesaba katmak zorundayız"** dedi.

Albay Batenin, F-16'lara nükleer silah takılmasının siyasal açıdan da olumsuz etki yapacağını, SSCB'nin Balkanlar'da nükleer silahlardan arındırılmış bölge kurulmasını desteklediğini, General Rogers'ın önerisinin bu görüşe ters düşeceğini söyledi.

Bilindiği gibi, Balkanlar'ın nükleer silahlardan arındırılması, önerisi, Yunanistan Başbakanı **Andreas Papandreu**'ya ait.

Albay Batenin'e, Türkiye'de zaten bazı ABD nükleer silahlarının bulunduğunu, bu bakımdan Rogers'ın önerisinin Türkiye'ye ilk kez nükleer silah yerleştirilmesi anlamına gelmediğini anımsattığımızda Albay **Batenin** şu yanıtı verdi:

"Doğrudur. Türkiye'de Amerikan nükleer silahları var. Türkiye buna izin verdi. Bu Türkiye'nin derdidir. Fakat F-16'lara nükleer silah takılması çok önemli ve ciddi bir gelişme olur. Sovyetler Birliği bu gelişmeyi mutlaka hesaba katmak sorunda kalır."

Öte yandan Sovyet yetkilileri Erzurum ve Muş'tan yapılmakta olan havaalanlarından da tedirgin olduklarını belirttiler. Dışişleri Bakanlığı Türkiye Dairesi'nde müsteşar olan Nikolay Kinayev, Erzurum ve Muş'ta yapılmakta olan havaalanlarının **"barış için iyi olmadığını"** söyledi. Kendisine **"bu havaalanlarının NATO çerçevesinde yapılmakta olduklarını ve NATO amaçları için kullanılacaklarını söyleyip, neden tedirgin olduklarını"** sorunca şu yanıtı verdi:

"Bu havaalanların da depolar yapılmaktadır. Bunlar barışa yardımcı değildir."

Kinayev'e bu havaalanlarının ileride Amerikan Acil Müdahale Gücü (Rapid Deployment Force) tarafından kullanılacağından mı korktuklarını sorduk. Kinayev, **"Türkiye bu konuda bize güvence verdi"** dedikten sonra şöyle devam etti: **"Bu sorunun bir başka yanı var ki Türk kamuoyu bilmelidir. ABD bazen başka ülkelerdeki üslerini o ülkelerin hükümetlerinin izni olmadan NATO sınırları dışındaki ülkelerin işlerine karışmak için kullandı. Biz Türkiye'nin dikkatini bu noktaya çekmek istiyoruz. Türkiye bir NATO ülkesidir. Ama herhangi bir NATO ülkesi değil. Tam sınırımızda bulunan bir ülke. ABD'nin Sovyet politikasında Türkiye'nin yeri büyüktür. Eğer Türkiye kendi topraklarını ABD'nin Sovyetler'e saldırısı için kullandırırsa bu iyi değildir."**

Nikolay Kinayev, Türkiye NATO'da kalsa bile her zaman Türkiye ile ilişkilerden yana olduklarını söyleyerek şöyle devam etti:

"Çok iyi biliyoruz ki askeri bloklar vardır. Ve bloklardan çıkmak kolay değildir. Sovyetler Birliği'nin iyi komşuluk politikası uzun vadeli ve değişmez bir tutumdur. Bu prensip Komünist Partisi'nin 26. Kongresinde de tekrarlanmıştı. Biz Türkiye ile yüksek düzeyde temaslardan yanayız. Nitekim eski Başbakan Nikolay Tikonov bu ilke doğrultusunda Türkiye'yi ziyaret etti. İki ülke arasında doğal gaz boru hattı projesi gerçekleşecek. Sanat ve ticaret alanlarında da ilişkilerimiz gelişiyor. Bu ilişkilerin daha da geliştirilmesini istiyoruz."

Rasgele Yaşam, Rasgele Spor

ABDÜLKADİR YÜCELMAN — *27 kasım*

Boks milli takımımız **Danimarka**'ya gitmeden önce sağlık kontrolünden geçti. Verilen rapor bir felaket. Testleri yapan doktor hayret içinde **"Olmaz böyle şey!"** diyor.

Gerçekten olmayacak bir şey. Yani bu boksörlerin değil ringe çıkıp yumruk atmak, sokakta yürümeleri bile şaşırtıcı bir olay. Zerre kadar abartmıyoruz ve şimdi size anlatacaklarımızı öğrenince, hiç kuşkum yok, siz de bizim kadar şaşacaksınız bu işe.

Hangi boksörümüzün olduğu önemli değil; zaten doktor da bunu istemedi. Bir boksörümüzün omurgasında eğrilik var. Doktorun tıbbi deyimi lazım değil, bir nevi kambur yani. Bir başka boksörümüzün bademcikleri derhal şişiyor. Yani daha birinci raundun birinci dakikasında oksijen alıp vermekte güçlük çeken bir boksörü düşünebiliyor musunuz? Bir diğeri müzmin bronşit. O da ötekisi gibi. Sıkıntısı oksijen yetersizliği. Bir öteki boksörde gıdıklanma, hatta katılma hastalığı var. Tam karaciğerinin üstüne yumrukla değil, parmakla dokunsanız, gülmekten katılacak.

Ve en önemlisi, hemen hemen boksörlerimizin tamamında alyuvar sayısı yetersiz. Alyuvarlar ki, kanda oksijen taşıyan elementler; onlarsız oksijen taşınmıyor, oksijen taşınmayınca da derhal yorgun-

luk ve arkasından da nakavt hazır.

Şimdi düşünebiliyor musunuz? Böyle bir takımın **Danimarka**'ya gidip ringe çıkmasını ve ringden de gümüş ve bronz madalya almasını? Yahu bu çocuklar ya harika, ya da biyonik! Ve işte bu çocuklar tıbba, pozitif bilime yumruk sallıyorlar. Olacak şey mi?

25 yaşında bir delikanlı. Üstelik spor yapıyor ve de **Eskişehirspor** gibi profesyonel bir takımın kalesini koruyor. Ve bu delikanlı bir gün pat diye gidiveriyor. Kim bunun sorumlusu? Kendisi mi? Mutlaka kendisinin de suçu var. Ama bu ülkede spor yapanla yaptıranın arasında hiç mi bir diyalog yok? Tesadüfen yaşanan bir ülkede, tesadüfen spor yapılıyor işte. Sporumuzun neden sahipsiz olduğu bir kez daha belli değil mi?

Diyelim ki **Eskişehirspor** kalecisi **Sinan**'ın kendi ilgisizliği hayatına mal oldu. Diyelim ki kendine yeteri kadar bakmadı, önemsemedi. Peki ya şimdi size anlatacağım bir başka olaya ne diyeceksiniz?

Yıl 1982. Milli futbol takımımız **Federal Almanya**'ya gittiğinde bir süre kamp yaptı ve o kamp sırasında şu anda **Federal Alman** milli takımının başında **Beckenbauer** ile birlikte çalışan **Prof. Lieser** ve yine o tarihlerde Köln Spor Yüksek Okulu'nda bulunan APED'nin eski başkanı **Yılmaz Yücetürk** milli takım futbolcularımızı ciddi bilimsel bir teste tabi tutmuşlardı. Bu testler sırasında tüm futbolcularımızın kan ve idrar tahlilleri yapıldı, elektrolitler ve daha nice bilmediğimiz bilimsel veriler araştırıldı ve neticede milli takımın yorgun olduğu anlaşıldı. Düzenlenen raporlar Türkiye'ye gönderildi. **İzmir Ege Üniversitesi**'nde bir süre çalışmalar yapıldı ve sonra ne oldu? Koskoca bir "**hiç.**"

Acaba bugün o raporlar nerededir? Hangi raflarda tozlar içinde kaybolup gitmişlerdir? Acaba bir meraklısı çıkıp da o dosyaları bir kez olsun gözden geçirmiş midir? Ne yazık ki bunları bilemiyoruz tabii. Ama kesinlikle bildiğimiz ve inandığımız bir şey var ki, o da milli takım için futbolcularımız için, hiçbir şeyin yapılmadığı ve hiçbir şeyin değişmediğidir.

Bugün eğer bir sporcu "**pat**" diye yaşamını yitiriyorsa, bugün eğer sağlıksız bir çocuğumuz ringde kaderi ile baş başa kalıyorsa ve eğer milli takımımız hâlâ Avrupa'nın şamar oğlanı olmaktan kurtulamıyorsa bunun sorumlusu ve suçlusu, sporumuzu yönettiklerini sananlardır. Bundan hiç kimsenin kuşkusu olmasın!

Ankara'dan Sovyetler'e:

Sınırdaki tesisler tehdit değil mi?

SEDAT ERGİN — *28 kasım*

ANKARA — Sovyet yetkililerinin Türkiye'de ABD ile ortaklaşa inşa edilen iki yeni havaalanından rahatsız olduklarını açıklamaları karşısında Ankara, dün Sovyetler Birliği'nde Türkiye'ye karşı askeri amaçla kullanılabilecek 150 dolayında havaalanının bulunduğunu hatırlatmakla yetindi. Sovyet Dışişleri Bakanlığı'nda Türkiye sorumlusu müsteşar **Nikolay Kınayev**, Moskova'da bulunan arkadaşımız **Ergun Balcı**'ya yaptığı açıklamada Muş ve Batman'da inşa edilen havaalanlarında depolama yapılacağını belirterek, bunların barışa yardımcı olmayacağını ve Sovyetler üzerinde tehdit oluşturacağını belirtmişti.

Bir dönem Ankara'daki Sovyet büyükelçiliğinde de görev yapan Kınayev'in bu sözleri üzerine görüşlerine başvurduğumuz Ankara'daki Türk makamları, Sovyetler Birliği'nin Türkiye'ye karşı kullanabileceği 150 kadar havaalanına sahip olduğunu belirttiler ve "**Bu 150 kadar havaalanı, Türkiye'yi tehdit etmiyor da, Türkiye'de iki yeni havaalanı mı Sovyetler Birliği'ni tehdit ediyor?**" dediler.

Türk yetkililer, yine arkadaşımız Ergun Balcı'nın görüştüğü Sovyet Genelkurmay Silahsızlanma Dairesi Başkan Yardımcısı Albay **Geliy Batenin**'in, NATO Başkomutanı General **Rogers**'ın Türkiye'de üretilecek F-16 uçaklarından 72'sine nükleer başlık yerleştirilmesi yolundaki önerisini "**ciddi bir tehdit**" olarak nitelendirmesi karşısında da "**bu konuda alınmış bir karar olmadığını**" bildirdiler.

Albay Batenin, "**Cumhuriyet**"e açıklamasında, "**F-16'lara nükleer başlık takılmasının Sovyetler Birliği için yeni bir nükleer tehdit oluşturacağını**" belirtmiş ve "**Böyle bir durum Sovyetler Birliği'nin güneyinde ve NATO'nun güneydoğu kanadında dengeyi bozabilir. F-16'lar 4 nükleer başlık taşıyabilen çok modern uçaklardır. Bu bakımdan biz böyle bir gelişmeyi mutlaka hesaba katmak zorundayız**" şeklinde konuşmuştu.

Türk yetkililer, Albay Batenin'in bu konudaki sözleriyle ilgili olarak şu bilgileri verdiler:

"**NATO Avrupa Müttefik Kuvvetleri Komutanlığı, (Shape) NATO nükleer modernizasyon programı çerçevesinde birtakım önerilerde bulunmuştur. İttifakın nükleer savunmasının terkibinin ne şekilde olabileceği hususundaki çalışma NATO Nükleer Planlama Grubu'nun geçen ilkbaharda Lüksemburg'da yapılan NATO Nükleer Planlama Grubu toplantısına sunulmuştur. İttifak içinde Shape'in önerileri üzerindeki çalışmalar devam etmekte olup, ülkemiz yönünden henüz resmen planlama safhasına intikal etmiş bir durum mevcut değildir.**"

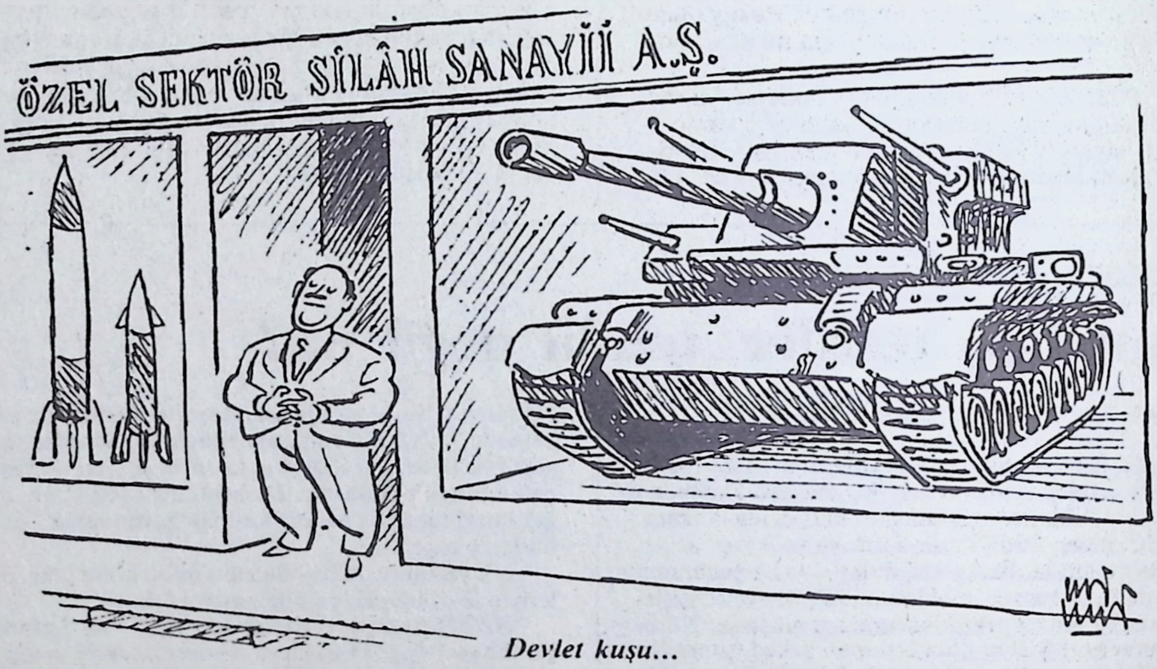
Türk yetkililer, bu sözleriyle "**alınmış bir karar olmadığı**" mesajını Moskova'ya verirken, hükümete yakın çevrelerde de Ankara'da General Rogers'ın F-16'lara nükleer başlık yerleştirilmesi yolundaki önerisi karşısında genel bir isteksizliğin bulunduğu belirtildi. Bundan bir süre önce basına yansıyan haberlerde Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Necdet Üruğ**'un General Rogers'ın bu önerisine karşı çıktığı belirtilmişti. Konunun Genelkurmay Başkanı'nın bundan iki hafta önce Sovyetler Birliği'ne yaptığı ziyaret sırasında ele alınıp alınmadığı öğrenilemedi.

Bu arada, Ankara'daki yetkililer, "**Türkiye'nin askeri alandaki plan ve hareketlerinin savunmaya yönelik olduğunun gözden uzak tutulmaması gerekti-**

ğini" vurguladılar. Türk yetkililerin bu vurgulaması da F-16'lara Sovyetler'i vurabilecek kapasitede nükleer başlık takılması konusunda Ankara'daki **"isteksizliğin"** bir göstergesi olarak değerlendiriliyor.

Sovyet askeri ve sivil yetkililerinin, Türkiye'nin konvansiyonel alandaki modernizasyon çabalarından ve bu çerçevede yeni havaalanları inşaatından hoşnutsuzluklarını açıklamaları Ankara'daki yetkili çevrelerde ne tür tepkilere kaynaklık etti? Yetkili çevreler, bu konuda Sovyet makamları ile polemiğe girmemek amacıyla herhangi bir tepki belirtmemekle birlikte NATO ile Varşova Paktı ülkeleri arasındaki kuvvet oranlarına dikkat çektiler.

Türk yetkililerinin atıf yaptıkları ve NATO tarafından yayımlanan **"Kuvvet Karşılaştırması"** başlıklı bir rapor bu çerçevede Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki askeri **"denge"** bakımından şu gerçekleri ortaya çıkarıyor: Türkiye'nin doğusuna dönük tahsis edilen Sovyet tümenlerinin sayısı 20'dir. Bu tümenler 4.300 tank ve 4.800 top bataryasıyla teçhiz edilmiştir. Bu 20 tümenden 12'si 2.435 tank ve 2.735 top ve havan bataryalarıyla birlikte Türk sınırına yakın bölgelerde üslenmişlerdir. Bu tümenler aynı zamanda hava indirme, hava taarruz ve amfibik tümenleriyle de desteklenebilirler. Türk ordusu ise ülkenin kuzeydoğusunda yalnızca 8 tümene sahiptir. Güneydoğu Anadolu'da bulunan ve uzun sınır bölgesini korumakla görevli diğer 4 tümen de Varşova Paktı'na karşı savunma için kullanılabilir. NATO'nun güney kanadında bulunan Türkiye ve Yunanistan'ın elinde toplam 4.000 tank ve 4.600 top bataryası vardır. Karşılarındaki Sovyet tank sayısı 11.000, top batarsayı sayısı ise 11.300'dür.

Devlet kuşu...

Ali Ulvi

Moskova'dan iddia: Ermenistan terörü lanetler

ERGUN BALCI — *28 kasım*

MOSKOVA — Sovyetler Birliği, isim vermeden her türlü terörü kınadığını bildirdi. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon ve Basın Dairesi Başkan Yardımcısı **Yuri Gremitsky "Sovyetler Birliği"**'nin kişisel ya da devlet terörü olarak her türlü terörün karşısında olduğunu, söyledi. Gremitsky'le konuşmamız aynen şöyle geçti:

— Türk kamuoyunu çok tedirgin eden bir konu var. Yıllardır bir dizi diplomatımız Ermeni terörüne kurban gitti. Sovyetler Birliği bir kez bile resmi kınamada bulunmadı. Bir başsağlığı mesajı göndermedi. Bu davranış nasıl yorumlanabilir?

GREMİTSKY — Bizi suçluyorsunuz, ama yakınlarda Lübnan'da bir diplomatımız öldürüldü. Türkiye bir başsağlığı mesajı göndermedi.

— Evet, ama bu Türkiye'nin her zamanki politikası değil. İstisnasıdır. Siz bize yıllardır resmi bir başsağlığı mesajı göndermediniz. Ermeni terörünü kınamadınız. Türkiye de buna karşılık verdi. Sizin yıllardır izlediğiniz tutum, Türkiye'de Ermeni terörünü desteklediğiniz kuşkularını uyandırıyor.

GREMİTSKY — Sovyetler Birliği terorizme her zaman karşıdır. Tüm Marksist-Leninist yazarların eserlerinde bu tutum açıkça belirtilmiştir. Lenin bu görüşü özellikle geliştirmiştir. Sovyetler Birliği 1981 şubatında yaptığı açıklamada tüm terorizmi kınadı. Bilindiği gibi Sovyetler Birliği devlet terorizmini de kınıyor. Ama bu konuda BM'de 1984'te yapılan oy-

lamada Türkiye buna karşı çıktı. Terorizme karşı sadece beyanatlar değil, pratik mücadele verilmelidir. Terorizmin en korkunç yanlarından biri, sivil uçakların kaçırılmasıdır. 1977 martında Sovyetler Birliği ve Türkiye arasında bu konuda bir işbirliği anlaşması imzalandı. Bu anlaşma Sovyet parlamentosu tarafından onaylandı. Ancak anlaşmayı Türk parlamentosu şimdiye kadar onaylamadı. Demek ki, biz terorizme hem teoride hem pratikte karşıyız.

— Peki ASALA'yı kınıyor musunuz?

GREMİTSKY — Sovyetler Birliği her terör olayında ayrı ayrı açıklama yapmaz. Biz Sovyetler Birliği'nin her türlü terorizme karşı olduğunu ilan ettik. Kişisel terör, devlet terorizmi, ya da grup terorizmi. Bu konuda Sovyetler'in tutumu açıktır.

— Ama yine de Sovyetler'den şimdiye kadar Ermeni terörü konusunda açık bir kınama, resmi bir açıklama gelmedi. Bu konu Türkiye'de çok önemli. Bir Türk diplomatı vurulduğunda Moskova'dan resmi bir başsağlığı gelmiyor. Türk kamuoyu bu konuda Sovyetler'den bir jest, resmi bir açıklama bekliyor.

GREMİTSKY — Defterinize yazabilirsiniz ki, Sovyetler Birliği terorizmin her çeşidine karşıdır. Kişisel terör ya da devlet terorizmi... Ve bunları kınıyor.

— Peki, Ermenistan Cumhuriyeti'nin, Ermeni terörünü destekleyen bir tutumu var. Bu Cumhuriyetin yetkilileri yaptıkları açıklamalarda Ermeni terörünü yüreklendiren bir tutum içindeler.

GREMİTSKY — Yine defterinize yazabilirsiniz ki, Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti'nin resmi yetkilileri beyanatlarında teröristleri hiçbir zaman desteklememişlerdir. Ve Ermenistan Cumhuriyeti'nin, teröristleri, yüreklendiren bir tutumu yoktur. 12 aralıkta Moskova'da Ermenistan günü düzenlenecek. Bir de basın toplantısı yapılacak. Türkiye'den isteyen gazeteci gelsin ve Ermenistan Dışişleri Bakanı'na bu konuyu sorsun. Bizim söylediklerimize inanmıyorsanız, bir Türk gazeteci 12 aralıkta Moskova'ya gelip kendisi sorsun.

Ali Ulvi

Ankara artan yayınları dikkatle izliyor

Sovyet basınında Ermeni iddiaları

SEDAT ERGİN *29 kasım*

ANKARA — Sovyetler Birliği yetkililerinin, Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti'nin resmi yetkililerinin teröristleri hiçbir zaman yüreklendirmedikleri ve terörü desteklemediklerine ilikşin açıklaması Ankara'da dikkatle karşılandı.

Bilindiği gibi, dünkü gazetemizde Moskova'da bulunan arkadaşımız **Ergun Balcı**'ya Sovyet Dışişleri Bakanlığı Enformasyon ve Basın Dairesi Başkan Yardımcısı **Yuri Gremitsky**'nin verdiği bir demeç yer almıştı. Gremitsky demecinde, arkadaşımız Balcı'nın Ermeni terörüne ilişkin sorularını yanıtlarken, Sovyetler Birliği'nin kişisel ya da devlet terörü olarak her türlü terörün karşısında olduğunu söylemiş ve Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti yetkililerinin de aynı tutum içinde bulunduğunu bildirmişti.

Oysa, Sovyetler Birliği'nde TV programları, basında çıkan yorumlar, yayımlanan kitaplar ile Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti yöneticilerinin açıklamalarında son zamanlarda Ermeni iddiaları doğrultusunda önemli ölçüde bir artışın ortaya çıktığı gözleniyor.

OLAY 1: Bunun son örneğini, **"İzvestia"** gazetesinde bundan on gün kadar önce **"Sovyetler Birliği'**nin Ermeni soykırımını tanıdığını, açıklayan bir makalenin yayımlanması oluşturuyor. **"İzvestia"**daki makalede geçen ağustos ayında Cenevre'de toplanan Birleşmiş Milletler Soykırım Alt Komitesi'nde görüşülen İngiliz raportör **Whitdker**'ın hazırladığı ve Türkiye'nin girişimleri üzerine işleme konmayan soy-

kırım raporu üzerindeki resmi Sovyet görüşü anlatılıyor.

"**İzvestia**"ya göre, komitede Sovyetler Birliği'ni temsil eden delege **Sofinski**'nin yer yer rapora karşı bir tavır takınması, raporun içinde yer alan "**Ermeni soykırımı**" ile ilgili bölümlerden kaynaklanmıyor. Özellikle bu noktaya açıklık getirmek üzere kaleme alındığı anlaşılan yazıda Sofinski'nin alt komitede "**Ermenilere yapılan soykırımı**" kınadığı, ancak bu kınamasının kamuoyuna yeterince yansımadığı anlatılıyor.

"**İzvestia**" daha sonra Sovyet delegesi Sofinski'nin alt komitedeki konuşmasında "**1915-16'daki Ermeni soykırımı gerçeği inkâr edilemez. Hiçbir şey Türkiye'yi o tarihlerde yönetenlerin Ermenilere karşı gerçekleştirdikleri şeytani soykırım eylemini meşru gösteremez**" dediğini aktarıyor.

PREZİDYUM ÜYESİ:
"VATANA DÖNME ARZUSU İÇİNDEYİZ"

OLAY 2: "**İzvestia**"da çıkan bu yorumdan iki hafta kadar önce de Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti yöneticilerinin konuya bakışlarını gösteren ilginç bir olay, Kıbrıs Rum kesiminde yaşandı. Ermenistan Yüksek Sovyet Prezidyumu üyesi **Karlen Dalakyan**, Ekim Devrimi'nin yıldönümü dolayısıyla Kıbrıs-SSCB Dostluk Derneği tarafından düzenlenen törenlere katılmak üzere Lefkoşe'nin Rum kesimine gitti. Dalakyan, Dostluk Cemiyeti'nde 6 kasım tarihinde bir basın toplantısı düzenleyerek "**soykırım**" iddiasını ortaya attı ve Türkiye'yi ağır bir dille suçladı.

Dalakyan, basın toplantısında aynen şunları söyledi:

"**Ermeni halkının yarısı Türkler tarafından katledildi ya da vatanlarını terke zorlandı. Türkler tarafından soykırıma tabi tutulmaları ve vatanlarını terk etmelerinden bu yana 70 yıl geçmiş bulunuyor. Ama vatanına dönme arzusu Ermeni halkının içinde alev alev yanıyor. Halkımız bunu unutmadı ve unutamaz da. Halkımız hâlâ vatanını terk etmenin acısını hissetmekte ve ona dönme arzusu içinde bulunmaktadır.**"

OLAY 3: Geçen haziran ayında Moskova televizyonunun ikinci kanalı "**Dzori Miro**" adlı 45'er dakikalık iki ayrı bölümden oluşan ve 1900-1920 yılları arasında Doğu Anadolu'da yaşamış bir Ermeni ailesinin yaşamını anlatan bir film yayımlandı. Televizyonda iki akşam üst üste haber programından hemen sonra yayına sokulan bu filmde **Bitlis, Van** ve **Erzurum** "**Ermenistan**" olarak gösterildi. Filmde "**Ermenistan**"da asırlarca sakin bir hayat yaşayan Ermenilerin 1900 yılından itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nun saldırılarına hedef olduğu öne sürüldü ve Sovyet Ermenistanı'nda çekilmiş, Osmanlı askerlerince Ermeni ailelerine yapıldığı ileri sürülen saldırı, tecavüz ve yağma olaylarını canlandıran görüntülere yer verildi. Filmde, Batı Avrupa ülkelerinin "**Osmanlı mezalimi**" karşısında sessiz kalmaları üzerine "**Ermeni direnişi**"nin ortaya çıktığı savı da ileri sürüldü. Film, "**Sovyet Ermenistanı**"nın kurulmasıyla Ermenilerin huzura kavuştuğu belirtildiği bir final bölümüyle sona erdi. Türkiye'nin doğu illerini "**Ermenistan ülkesi**" olarak gösteren bir haritanın da yayımlandığı filmin son sahnesinde eli ile toprağı kucaklayan yaşlı bir Ermeni görüntüsü ile "**vatana hasret**" teması işlendi.

PRAVDA'DAKİ YAZI:
"BİR MİLYON İNSAN KATLEDİLDİ"

OLAY 4: Dünyanın çeşitli yerlerindeki Ermeni topluluklarının soykırım günü olarak andıkları ve Türkiye'ye karşı protesto gösterileri düzenledikleri 24 Nisan 1985 tarihinde Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin resmi yayın organı "**Pravda**" gazetesinde "**Ermeni soykırımı**"nın yapıldığını savunan "**İnsanlık Kınıyor**" başlıklı bir makale yayımlandı.

İnsanlığa karşı işlenen "**kanlı cinayetlerin**" başında "**soykırım**"ın geldiği belirtilen Pravda'daki makalede bu girişten sonra, "**Emperyalizmin en büyük soykırım hareketinin bundan 70 yıl önce Osmanlı Türkiye'sinin liderleri tarafından Ermeni nüfusu üzerinde gerçekleştirildiği**" öne sürüldü ve "**Bunun sonucu bir milyondan fazla insan yok edildi**" denildi.

Yazıda, sözde "**Ermeni soykırımı**" gerçeğini inkâr etmeye çalışan "**Batıdaki bazı çevreler**" de bu tutumlarından dolayı sert bir dille eleştirildi. Bu yazıyla Komünist Partisi'nin yayın organı ilk kez "**Ermeni soykırımı**"nın yapıldığını kabul eden bir çıkış yapmış oldu.

OLAY 5: Sağladığımız bilgilere göre, yine bu yıl yaşanan bir başka olay da, Moskova'da görevli bir grup yabancı diplomat için Sovyetler Birliği'ni tanıtmak amacıyla düzenlenen bir gezinin Ermenistan Cumhuriyeti'ndeki bölümünde yaşandı. Diplomatlar Ermenistan Cumhuriyeti'nin başkenti Erivan'daki "**Soykırım**" anıtına da götürüldüler. Buradaki resmi bir görevli yabancı diplomatlara yaptığı açıklamalar sırasında anıtın yalnızca "**soykırım**"ı değil, aynı zamanda "Ermenistan'ın bölünmüşlüğünü" simgelediğini söyledi.

DİĞER OLAYLAR:

Sözünü ettiğimiz olayların tümü de içinde bulunduğumuz yıl gerçekleşti. Bundan önceki yıllarda özellikle Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti'nde yayımlanan kitaplarda, gazetelerde çıkan yazılarla, radyo yayınlarında "**soykırım**" teması sürekli bir şekilde işlenmekteydi. Bu yayınların yanı sıra Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti'ndeki müzelerde asılı haritalarda Türk-Sovyet sınırının gösterilmemesi de dikkat çeken bir başka husus. Yine bu Cumhuriyette ortaöğrenimde okutulan ders kitaplarında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun önemli bir bölümü "**tarihi Ermenistan**" sınırları içinde gösteriliyor.

Ayrıca yine Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti'nde bulunan Eçmiyazin Katolikosu **Vasken-1**'in çıktığı yurt dışı gezilerde yaptığı konuşmalarda "**soykırım**" temasını işlediği, ayrıca "**soykırımın dünyaya tanıtılmasının Ermenilerin en önemli görevi olduğunu**" söylediği de biliniyor. Katolikos, ayrıca Batı Avrupa'daki ziyaretlerinde Ermeni terörünü destekleyen çevrelerle de görüşmelerde bulundu. Vasken-1'in görüştüğü kişiler arasında **Ara Toranyan**'ın da bulunduğu derlediğimiz bilgiler arasında.

Ankara, Moskova'yı eleştirdi:

Sovyetler'in tutumu terörü teşvik edici

30 kasım

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara, gazetemizin dünkü sayısında yer alan ve Sovyetler Birliği'nde Ermeni iddiaları doğrultusundaki resmi yayınlarda gözlenen artışı konu alan haber üzerine, dün Sovyetler Birliği'ni üstü kapalı bir şekilde terörü **"teşvik etmekle"** suçladı.

Ankara'nın bu konudaki görüşü dün Dışişleri Bakanlığı sözcüsü **Yalım Eralp** tarafından olağan basın brifinginde gazetecilerin Sovyetler Birliği'nde yayımlanan Ermenilerle ilgili TV programı, makale ve kitaplar karşısında **"ne yapıldığı"** yolundaki soruları üzerinde duyuruldu.

Eralp, **"Hangi ülkede olursa olsun bu tür yayınlar karşısında daima görüşlerimizi, düşüncelerimizi belirtegelmişizdir. Bundan sonra da yapmaya devam edeceğiz"** diyerek, ülke ismi vermeden, ancak, Sovyetler Birliği'ni de dahil ederek bu görüşlerin Moskova'ya da iletildiğini bildirdi.

Sözcü açıklamalarına devamla, **"Uluslararası alanda teröre karşı etkin bir işbirliğinin bir amacı da kanaatimizce teröristleri ya da potansiyel teröristleri doğrudan veya dolaylı bir şekilde teşvik edici hareketleri önlemek olmalıdır"** dedi.

Sözcü bu açıklamasıyla Sovyetler Birliği'nde yayımlanan yayınları, **"Teröristleri ya da potansiyel töreristleri teşvik edici hareketler olarak gördüğünü"** belirtmiş oldu. En azından resmi Sovyet makamlarının bu nitelikteki hareketleri önlemediğini ima etti.

Sözcü, Sovyet makamlarının bu konuda yapılan girişimlere ne yanıt verdikleri sorulduğunda da, **"Biz görüşlerimizi ilettiğimizde genellikle söz konusu yazıları kaleme alan kişilerin resmi hüviyet taşımadığını söylüyorlar"** şeklinde konuştu.

Bir gazeteci de sözcüye, **"Bu tür yazıların Komünist Partisi'nin yayın organında ya da tümü devlet kontrolünde olan yayın organlarında çıktığı hatırlandığında, bu yanıtları tatmin edici buluyor musunuz?"** şeklinde bir soru yöneltti. Sözcü, **"Siz bu açıklamayı nasıl karşılıyorsanız, biz de öyle karşılıyoruz. Bu konuda yapacağınız engin değerlendirmelere aynen katılıyoruz"** dedi.

Sovyet yetkililerinin Türkiye ile iyi komşuluk ilişkilerini sürdürmek istediklerini belirtirken, bir taraftan da bu tür yayınlara izin vermelerinin **"iyi komşuluk ilişkileri"** ruhu ile bağdaşıp bağdaşmadığı sorulduğunda da sözcü, **"Biz de aynı şekilde tabiatıyla kendileriyle ilişkilerimizi daha da geliştirmek arzusundayız"** dedi. Bu tutumun bir çelişki olup olmadığı sorulduğunda da sözcü, **"Biz Sovyet resmi beyanlarını memnuniyetle kaydediyoruz"** demekle yetindi.

ABD KONGRESİ

Eralp bir başka soru üzerine de ABD Kongresi'ndeki sözde Ermeni soykırımı ile ilgili karar tasarısı hakkında ABD yönetimi ve Kongre nezdinde girişimlerin aralıksız sürüldüğünü söyledi.

Türkiye'nin Washigton Büyükelçisi **Şükrü Elekdağ** da, önceki gün, **"Washington Times"** gazetesine verdiği demeçte, tasarının benimsenmesi halinde Türk-ABD ilişkilerinde ciddi ve tamiri imkânsız bir yaranın açılabileeğini bildirmişti. Büyükelçi Elekdağ, **"Türkiye, Amerika ile ilişkilerini yeniden gözden geçirmek zorunda kalabilir"** demişti.

ABD Dışişleri Bakanı **George Shultz** ise, geçen aylarda Temsilciler Meclisi Başkanı **Thomas O'Neil**'e gönderdiği bir mektupta karar tasarısı konusunda kaygılarını bildirmiş ve bunun reddini istemişti. Shultz, mektubunda, karar tasarısının Amerikan güvenlik politikasında, **"büyük etkileri"** olacağını ifade ederek, şunları kaydetmişti:

"Karşılıklı güvenlik konularında Türklerle işbirliğine gerek duyuyor ve bu işbirliğine değer veriyoruz. Konunun Türkiye'de yarattığı hassasiyeti gözönünde tutatarak, Türk hükümetinin, halen ülkelerimiz arasında mevcut düzgün ve etkin ilişkileri idame ettirme kabiliyetini büyük ölçüde kaybedeceği uyarısını ciddiye almalıyız."

İsmail Gülgeç

BEN ATATÜRKÇÜ DEĞİLİM
Nadir Nadi
6. Basısı Çıktı: 700 Lira
Çağdaş Yayınları: Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu-İstanbul

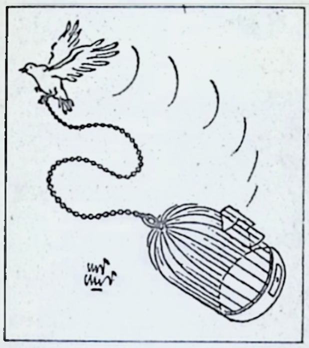
Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 22025 · Kurucusu: Yunus Nadi · 100 TL. 20 Aralık 1985 Cuma

ARALIK

Barış Derneği sanıkları yeniden yargılanacak

Karar bozuldu

Tahliye yok

M. Dikerdem · Orhan Apaydın · Ali Sirmen · Erdal Atabek · N. Dalyancı · C. Gürsel · Melih Tümer · İ.H. Özyurt · Gençay Şaylan
Hüseyin Baş · Ergun Elgin · Nedim Tarhan · T. Ustaoğlu · Şefik Asan · Reha İsvan · Haluk Tosun
Ali Taygun · Aybars Ungan · A. Bahramoğlu · N. Yılmaz · Metin Özek · Aykut Göker · Orhan Taylan

Askeri Yargıtay Daireler Kurulu, kararı "noksan soruşturma" gerekçesiyle 6'ya karşı 9 oyla bozdu.

Barış Derneği dosyası tekrar İstanbul 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'ne gönderilecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Askeri Yargıtay Daireler Kurulu, İstanbul'daki 1. Ordu Komutanlığı nezdinde kurulu 2 Numaralı Askeri Mahkeme tarafından verilen Barış Derneği davası kararını tüm sanıklar yönünden, usulden bozdu. "Noksan soruşturma" gerekçesiyle verilen bozma kararında tahliye konusunda bir hükme yer verilmedi. Bu durumda tutuklu sanıkların tutukluluk durumları sürecek. Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun 9 üyesi, Barış Derneği davası kararının bozulması yönünde oy verirken, 6 üye bu görüşe katılmadılar.

Oy çokluğu ile dün verilen Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun bozma kararının gerekçesi yazıldıktan ve bu gerekçe tüm Daireler Kurulu üyeleri tarafından imzalandıktan sonra Barış Derneği Davası Dosyası, Birinci Ordu Komutanlığı nezdinde kurulu 2 Numaralı Askeri Mahkeme'ye geri gönderilecek. Birinci Ordu Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi, yasa gereği Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun bozma kararına uymak zorunda bulunuyor. Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun bozma

(Arkası Sa. 10. Sü. 6'da)

Bakanlar Kurulu kararı açıklandı

Emeklilik yaşı yükseltiliyor

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bakanlar Kurulu, Başbakan Turgut Özal'ın başkanlığında dün yapılan toplantıda emeklilik yaşının yükseltilmesinden, bazı vergi oranlarının belirlenmesine kadar bir dizi karar aldı.

Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Mesut Yılmaz, Bakanlar Kurulu toplantısından sonra yaptığı açıklamada, Emekli Sandığı ile SSK yasalarında değişiklik yapılarak, emeklilik yaşını yükseltecek yasa tasarılarının kabul edildiğini söyledi. Buna göre, Emekli Sandığı'na bağlı olarak çalışan kadınlar 50, erkekler 55 yaşını doldurdukları zaman emekli olabilecekler. Bu sınır, 1 Ocak 1990'dan sonra kadınlarda 55, erkeklerde 60'a çıkarılacak.

Mesut Yılmaz, SSK Yasası'nda yapılacak düzenleme ile "genç yaşta emeklilik imkânı tanıyan hükümlerin değiştirildiğini" söyledi. Yılmaz'ın verdiği bilgiye göre, SSK'da halen kadınlarda 20, erkeklerde 25 yılda sağlanan emeklilik sınırı, 1986 yılından itibaren kadınlarda 39, erkeklerde 44, 1987'de kadınlarda 41, erkeklerde 46, 1988'de kadınlarda 43, erkeklerde 48, 1989 ve sonrası yıllarda kadınlarda 45, erkeklerde 50 yaşına çıkarılıyor.

Yılmaz, 31 Aralık 1989 sonrasında ilk kez sigortalı olacak kişilerin kadınlarda 50, erkeklerde 55 yaşını doldurma ve beş bin işgünü prim ödeme, ya da 15 yıl sigortalı olma ile 3600 gün sigorta primi ödeme koşulu aranacağını, ayrıca 1990 sonrasında ilk kez sigortalı olacaklarda kadınlarda 55, erkeklerde 60 yaşını doldurma, beş bin işgünü prim ödeme ve 15 yıl sigortalı olup 3600 gün prim ödeme koşulu aranacağını açıkladı.

1 **Emekli Sandığı'na bağlı olanlar:** *Kadın memurlar, 1990'a kadar 50, erkekler 55 yaş üzerinden emekli olabilecek. 1990'dan sonra bu sınır kadınlarda 55, erkeklerde 60'a çıkarılacak.*

SSK'ya bağlı olanlar: *Kadın ve erkeklere aşamalı emeklilik sistemi getiriliyor. Buna göre kadınların 1986'da emekli olabilmek için 39 yaşını bitirmiş ve 20 yıl çalışmış olmaları zorunlu. Erkeklerin ise 25 yıl çalışmış ve 1986'da 44 yaşını bitirmiş olmaları gerekiyor.*

2 **Vergi oranları:** *Bakanlar Kurulu, bazı vergi oranlarını yetkisini kullanarak yeniden belirledi. Tarımsal kazançlarda yüzde 7, telif ücretleri ile sporcu transferlerinde yüzde 10 vergi alınacak. Peşin vergi dört aşamada ödenecek. Oranlar yüzde 20'den başlayıp, 50'ye kadar çıkacak.*

3 **Vergi iadesi:** *Otel, motel, pansiyon, tiyatro, sinema, konser biletleri, video film kasetleri kiralama ücretleri de vergi iadesi kapsamına alındı.*

Emekli Sandığı Yasası'nı değiştiren tasarı ile yasama organında görev alan üyelerle, dışarıdan bakan olanlara 15 yıl geriye doğru borçlanarak en yüksek dereceden emekli olmaları hakkı getirildi. Ancak halen yasama organında görevli kadınlarda bu sınır 45, erkeklerde 50, 1988'de seçileceklerde kadınlarda 50, erkeklerde 55, 1993'te seçileceklerde kadınlarda 55, erkeklerde 60 yaşına gelince kullanılabilecek.

Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Mesut Yılmaz, tasarıların bugün TBMM Başkanlığı'na sunulacağını ve Meclis tatile girmeden geçirilerek yürürlüğe sokulacağını açıkladı.

Bakanlar Kurulu'nda ayrıca vergi paketi ile Bakanlar Kurulu'na tanınan yetkiler uyarınca, stopaj oranları ile vergi iadesi kapsamı da belirlendi. Buna göre, dayanıklı tüketim malları niteliğinde olan otomobil, bisiklet, yat, kotra ve teknelerin alım, bakım ve onarım giderleri, fatura karşılığı vergi iadesi dışına çıkarıldı. Bu arada otel, motel, konaklama masrafları ile tiyatro, sinema, çiçek, fotoğraf, film, fotokopi ve video kaseti kiralama ücretleri vergi iadesi kapsamına alındı.

Bakanlar Kurulu, stopaj oranlarını da belirledi. Toplantıdan sonra Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in yaptığı açıklamaya göre, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı tiyatrolarda çalışan sanatçılardan radyo ve TV'de görev alanlar, sporcu transferleri ve tam vergi mükelleflerinin yanında çalışan ve uluslararası sularda görevli gemi adamlarından yüzde 10, devlet tahvil ve bonolarından yüzde 3, nama yazılı tahvillerden yüzde 10, nama yazılı mevduat hesapları ve ardaş hesaplardan yüzde 10, döviz tevdiat hesaplarından yüzde 1, kiraya verilen işyerlerinden yüzde 20, kara ve su avcılığından yüzde 3, zirai ürün gelirlerinden yüzde 7 stopaj alınacak. Gelir ortaklığı senetlerinden ise stopaj alınmayacak.

Alptemoçin, peşin verginin 1986'nın ilk üç ayında, yani 31 Mart 1986'ya kadar KDV'nin yüzde 20'si, ikinci üç ay yüzde 30'u, üçüncü üç ay yüzde 40'ı, son üç ayda ise yüzde 50'si oranında uygulanacağını açıkladı.

DHKP DAVASININ 3 YARGICI SOFYA'DA
13. Sayfada

BAHÇELİEVLER KATLİAMI DAVASI SONUÇLANDI: 1 ÖLÜM, 1 ÖMÜR BOYU HAPİS
8. Sayfada

Meclis'te DİSK tartışması

SHP'li Baykal: *DİSK üzerindeki yasak kaldırılmalıdır. Sendikalar siyaset yapmalı.*
ANAP'lı Özalp: *Taksim ve 1 Mayıs mitinglerini hatırlayalım.*
ANAP'lı Sargın: *Geçmişin acı tecrübelerinden yararlanmak gerek.*
SHP'li Baykal: *ANAP'lı konuşmacılar sanıyorum ki, yargı karar vermeden DİSK hakkındaki hükümlerini vermişler.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — TBMM Genel Kurulu'nda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bütçesi görüşülürken DİSK tartışıldı.

(Arkası Sa. 13. Sü. 3'te)

MECLİSTEN NOTLAR
13. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

İnanmanın Değeri

ANKARA — Dr. İmren Aykut, kürsüden, "Türk işçisi Robenson değildir" dedi. ANAP'lıların bir bölümü, Sayın Özal'ın dışında yeni bir ekonomi dehasının adını söylediği sanısıyla MDP'li Aykut'u dinlemeye başladılar. Oysa Dr. Aykut, Türk işçisinin içinde bulunduğu ekonomik koşulları sıralıyor, "İşçi" diyordu:

"...Bir konutta yaşamak,

(Arkası Sa. 13. Sü. 1'de)

'Papandreu ile randevum yok'

Özal: Şimdi gündemde piyango var

***B**aşbakan Özal, Cumhurbaşkanı Evren'le yaptığı haftalık görüşmeden sonra gazetecilerle sohbet etti. 1 milyarlık ikramiyeyi kazanırsa gazete çıkarmayı düşünen gazeteciye Özal, "Sakın öyle şeyler yapayım demeyin, memlekete faydalı yatırım yapmayı düşünmek lazım" dedi.*

ANKARA (ANKA) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren Başbakan Turgut Özal'ı dün kabul ederek haftalık olağan görüşmesini yaptı.

Başbakan Turgut Özal, bir saat 35 dakika süren görüşmeden sonra TRT Sitesi'nin temelini attı. Ve burada gazetecilerle bir süre sohbet etti. Özal, Milli Piyango biletlerinin satışından elde edilecek gelirin, Savunma Sanayii Fonu'na katkıda bulunacağını belirterek, "Biletlerin gelirinden savunma sanayine de gidiyor. Milli Savunma Sanayii Fonu'na yardım ediyor" dedi. Özal Davos'ta Papandreu ile bir randevusunun olmadığını söyledi.

Özal, piyango bileti satışı ile tansiyonu yükselttiğini söyleyen bir gazeteciye, "Ben yükseltmedim, siz öyle bahsettiniz ben sadece 'bilet bitti denilince' ilave çekiliş yapın dedim o kadar" şeklinde karşılık verdi. SHP'li bir milletvekilinin ikramiye kendisine çıkarsa bu parayı piyasaya sürerek enflasyonu arttıracağını söylediğini hatırlatan bir başka gazeteciye ise Özal "İhtiyaçları ne kadar olduğu buradan anlaşılıyor" yanıtını verdi.

Gazetecilerle Özal arasında geçen söyleşi şöyle:

— Milli Piyango konusu SHP'nin hukuki varlığını, 84. madde tartışmasını unutturdu. Bu konuyu özellikle unutturmak için mi ortaya attınız?

ÖZAL — Haa haa ha... Bak şimdi, her şeyin altında bir şey arıyorlar.

(Arkası Sa. 13. Sü. 1'de)

Zeki Müren 'Alo' dediği için devlet sanatçısı olamıyor

Zeki Müren

Ajda Pekkan

Emel Sayın

Kültür ve Turizm Bakanı Taşçıoğlu, devlet sanatçılığı için üç aday üzerinde duruyor: Zeki Müren, Ajda Pekkan, Emel Sayın.

Zeki Müren: *Devlet sanatçılığından şeref duyardım. Ancak benim 'Alo' ile üç yıllık anlaşmam var. İmzadan geri dönsem tazminat isterler, ben de bu parayı ödeyemem.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın devlet sanatçısı adaylığı için Zeki Müren, Emel Sayın ve Ajda Pekkan üzerinde durduğu ifade edilirken, Zeki Müren'in Alo Deterjan reklamları nedeniyle yönetmeliğe göre devlet sanatçısı olamayacağını bildirdi.

(Arkası Sa. 10. Sü. 4'te)

Mahkemeye silahlı baskın

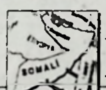
Fransa'nın Nantes kentinde 4 soyguncunun yargılandığı mahkeme salonunu basan silahlı kişi, 30 kişiyi rehin aldı.

***TV** ekibini mahkeme salonuna çağıran saldırgan ve arkadaşları, Fransız adalet sisteminin bozukluğu hakkında uzun konuşmalar yaptı.*

NANTES/FRANSA, (AP) — Dört soyguncunun yargılanmakta olduğu mahkemeyi basan silahlı bir kişi, arkadaşlarını kurtardıktan sonra, onlarla birlikte mahkeme salonunda bulunan 29 kişiyi rehin aldı. Çete üyeleri bundan sonra televizyon ekibini mahkeme salonuna çağırarak, Fransız adalet sisteminin bozukluğu hakkında uzun uzun konuşmalar yaptılar. Görgü tanıkları, mahkeme binasının kurşun geçirmez yelekli polisler tarafından sarıldığını bildirdiler. Bu arada beş uyarı ateşi edildiği, ancak kimsenin yaralanmadığı da belirtildi.

Nantes polisinin yaptığı açıklamaya göre, mahkeme binasını işgal ederek, içerdeki 30 kişiyi rehin alan silahlı kişiler, daha sonra rehinelerden 12 hukuk öğrencisi ile iki gazeteciyi serbest bıraktılar. Polis, mahkemeyi basan kişinin, sabıkalı soyguncu Abdulkerim Halki olduğu bildirildi. Olay yerinde bulunan bir

(Arkası Sa. 10. Sü. 8'de)

Afrika'nın Boynuzunda

Çarşaf gibi deniz, Hint Okyanusu'na doğru birden kabardı. Geminin ucu denizin içine bir giriyor, bir çıkıyor. Etrafta köpekbalıklarının sırt yüzgeçleri görünüyor. Ya batarsak...

Etiyopya sınırındaki mülteci kampı. Gülen kadınlar fotoğraf çekmeye başlayınca ağlıyorlar. 30 bin aç mültecinin yaşadığı kampta köşe bucak aç arıyoruz.

Mogadişu. Somali'nin başkenti. Biraz ilerimde askeri araç ani bir fren yapıyor. Arabadan fırlayan makineli tüfekli dört kişi yoldan geçenleri arabanın arkasına dolduruyorlar. Soruyoruz: Hükümet ordu için asker topluyormuş.

Somalili asker, eliyle objektifi kapatıp, ihtarda bulunuyor: 'Değil fotoğraf çekmek, boynunda makineyi görürlerse kimse izini bulamaz. Müslüman olduğun için affediyorum.'

Mehmet Yaşin gemiyle Afrika'ya gitti, Somali ve Kenya'yı gezdi, fotoğrafladı.

Yakında Cumhuriyet'*te*

Yılbaşı için eğlence yerleri dolu

***İ**stanbul'da 4 kişilik bir ailenin yılbaşını evin dışında bir yerde geçirmek istemesinin bedeli, 50 bin liradan başlıyor, 250-300 bin liraya kadar ulaşıyor. İstanbullular, bu paraları ödemek isteseler bile yılbaşında eğlenmek çok zor. Çünkü, lokanta ve otellerin yılbaşı masaları daha şimdiden büyük ölçüde satıldı.*

Ekonomi Servisi — Kimimiz 1 milyarlık Milli Piyango'nun peşinde, kimimiz yılbaşı satışlarından pay kapma telaşı içinde, kimimiz evlerinde geçirecekleri yılbaşının kapsamı ve maliyetini hesaplayarak yılbaşını beklerken, kimimiz de yeni yıla lokanta, gece kulübü, gazino gibi yerlerde girmeye hazırlanıyor.

İstanbul'da yeni yıla ev dışında lokanta, gazino ya da lüks otellerde girmenin maliyeti nedir? Yaptığımız sınırlı bir araştırma, İstanbul'da 4 kişilik bir aile için yılbaşını evin dışında geçirmenin maliyetinin 50 bin liradan başlayıp 250-300 bin liraya kadar uzandığını ortaya koydu.

Örneğin Ortaköy'de Ziya Restoran'da yılbaşını geçirmenin maliyeti kişi başına 20 bin lira. Bu fiyata yemek ve yerli-yabancı her türlü içki dahil. 200 kişilik Ziya Restoran'da önceki gün yılbaşı gecesi için satılmamış biri 8, diğeri 12 kişilik 2 masa kalmıştı.

Kulüp 29, Plaza, Şamdan ve Park Şamdan gibi lokantalarda hiç yer kalmamış. 110 kişilik Kulüp 29'da kişi başına 50 bin lirayı ödeyen rezervasyonu yaptırmış. 50 bin liralık rezervasyonda sınırsız yabancı içki var. Sı-

(Arkası Sa. 10. Sü. 1'de)

TÜRK SAVUNMASINDA YENİ ARAYIŞLARA DOĞRU
14. Sayfada

Durum Saptaması...

Özellikle eylül ayı başından bu yana siyasal ortamda gittikçe belirginleşen bir "yumuşama"dan söz edilebilir. Genel olarak "demokratik açılım" diye de tanımlanabilir bu durum. Son üç dört ayın gazetelerinin birinci sayfalarına şöyle bir göz atmak bile bu konuda yeterli fikir verebilir.

12 Eylül öncesinin parti liderleri, görüşlerini kamuoyuna duyurma olanağına daha çok sahiptirler. Yasal ve yasal olmayan bazı sınırlamalara karşın Sayın Ecevit'le Sayın Demirel'in, 12 Eylül askeri yönetimine ve getirdiği siyasal rejime dönük eleştirel bakış açıları da basında yer alabilmektedir.

12 Eylül döneminde olup bitenler belirli ölçülerde de olsa sergilenebilmekte, demokrasi ve insan hakları açısından eleştirilebilmektedir. 12 Eylül'ün lideri ve Cumhurbaş-

(Arkası Sa. 10. Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

İnönü, İtalya Başbakanı ile görüştü

***İ**nönü-Craxi görüşmesinde iki parti arasındaki ilişkiler ve SHP'nin Sosyalist Enternasyonal'e başvurması ele alındı.*

13. Sayfada

Kanada ile pantolon kavgası

Kanada hükümeti, iki yılda 2 binden 322 bine yükselen Türk pantolon ihracatına "Kanada pazarında bozulmaya neden olduğu" gerekçesiyle kısıtlama getirilmesini istedi. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, Kanada hükümetine gönderdiği "cevabi nota"da notalarının kabul edilmediğini bildirdi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — 1985 yılı ocak-eylül ayları arasında yaklaşık 12 milyon dolarlık mal satıp 107 milyon 483 bin dolarlık ithalat yaptığımız Kanada, Türk tekstil ürünlerine kısıtlama getirilmesini istedi. Kanada hükümeti Türkiye çıkışlı pantolon ithalatına kısıtlama getirilmesi amacıyla bir nota göndererek Türkiye ile "istişare" talebinde bulundu.

Kanada hükümetinin Türk Dışişleri Bakanlığı'nda gönderdiği notada, 1983 yılında 2 bin adet olan Türk pantolon ihracatının, 1984 yılında 76 bine, 1985 yılında ise 322 bin adete yükseldiği belirtilerek, bunun uluslararası tekstil ticareti anlaşmasının 3'üncü maddesi çerçevesinde "**Kanada pazarında bozulmaya neden olduğu**" öne sürüldü.

Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından dün yapılan açıklamada, tekstil ticareti anlaşmasının söz konusu 3'üncü maddesinin, istişare teklifinde bulunulması için, "**Pazar bozulması ile ilgili detaylı verilerin eklenmesini**" öngördüğü ancak Kanada hükümetinin böyle bir açıklama yapmadığı belirtildi. Açıklamada, Türk pantolon ihracatının en yüksek düze-

(Arkası Sa. 10. Sü. 5'te)

ÖLÜMSÜZLER
Şükran Kurdakul
Son şiirleri: 250 Lira
Genel Dağıtım: YA-DA İstanbul

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 22006 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 1 Aralık 1985 Pazar

ATATÜRKÇÜLÜĞÜN ALFABESİ
İlhan Selçuk
İkinci Baskı Çıktı 600 lira,
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad.
39-41 Cağaloğlu / İstanbul

Türk-İş: Artık eylem

ŞİDE: DİYALOG SÖKMEDİ

Sabır yaramadı: *Sabırlı davranışımız işe yaramadı. Artık hep sıkıntı verir diye düşündüğümüz eylemlerimizi engellemeyeceğiz.*
Oyunun kuralı: *Şimdiye kadar işlerimizi efendilikle yaptık. Artık işi biraz sertleştireceğiz. Söyleyeceğimiz sözler kırıcı olacaktır, ama her oyun kendi kuralları içerisinde oynanır.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş Başkanlar Kurulu'nun iki gün süren toplantısından sonra yapılan açıklamada, diyalog politikası gibi iyi niyetli bir [illegible] aksine pek çok yeni sorun yarattığı belirtildi. Türk-İş Başkanlar Kurulu adına açıklama yapan Sadık Şide, "Anarşiye yol açmak için değil, [illegible] için böyle bir [illegible]" dedi.

Şide, Türk-İş'in demokrasiye geçiş süreci olarak kabul ettiği 6 Kasım 1983 seçimlerinden itibaren iki yılı aşkın bir süredir sorunlarını diyalog ile çözmeye çalıştıklarına dikkat çekerek, "Bazı ciddi önlemlerin alınmasının kaçınılmaz olduğu, bu önlemler alınırken [illegible] iyi niyetli yaklaşımlar karşısında diyalog kurmanın her zaman mümkün olduğunu kabul ediyoruz. Bu Türk-İş'in temel görüşüdür" dedi.

Şide Türk-İş Başkanlar Kurulu'nun "tam kadro ve ittifak"la aldığı kararlar dizisini şöyle açıkladı:

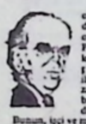
(Arkası Sa. 12. Sü. 7'de)

Papandreu grevlere zamla yanıt verdi

Akaryakıta yüzde 10, süt ürünlerine yüzde 15, elektrikli mutfak aygıtlarına da yüzde 22 oranında zam yapıldı.

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunan hükümeti, aldığı ekonomik istikrar önlemlerine işçilerin grevle karşılık vermesi üzerine, bu kez de akaryakıt ve süt ürünlerine yüzde 10 ile yüzde 15 arasında değişen zamlar yaptı. Ücret zamları ise donduruldu. Bu arada gazetecilerin sert tepkisiyle karşılaşan hükümet, günlük geleneksel basın brifinglerini iptal eden kararı kaldırdı.

Yunan hükümeti, önceki gece aldığı kararla akaryakıta yüzde 10, süt ürünlerine de yüzde 15 oranında zam yaptığını açıkladı. Petrol ürünleri ve benzine böylece bu yıl içinde üçüncü zam yapılıyor. Süt ürünleri de bu yıl ikinci kez zam gördü. Ücretlere zam oranlarına göre yapılması beklenen artışlar ise şimdilik donduruldu.

Bunun, işçi ve memur kesiminden sert tepkilerle karşılanması bekleniyor.

Son zamlarla süper benzinin litresi 72 drahmiden (288 lira) 80 drahmiye (320 lira), normal benzin 65 drahmiden (260 lira) 75 drahmiye (300 lira), mazotun tonu 38 bin 500 drahmiden (154 bin lira) 41 bin 500 drahmiye (166 bin lira), tüpgazın litresi de 60 drahmiden (240 lira) 64.80 drahmiye (259.20 lira) çıktı.

Enerji Bakanlığı akaryakıta getirilen zamlarla ilgili açıklamasında, bunun Yunan Drahmisi'nin

(Arkası Sa. 12. Sü. 4'te)

Demire 9. zam

Yuvarlak ve her türlü inşaat demirinin ton fiyatı 4 bin lira, profil ve köşebent demirin ton fiyatı 5 bin lira, kütük demirin ton fiyatı da bin lira yükseltildi.

KARABÜK (Cumhuriyet) — Demir ve çelik ürünlerine yılın 9'uncu zammı da yapıldı. Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Genel Müdürlüğü Karabük ve İskenderun Demir Çelik fabrikalarında üretilen yuvarlak ve her türlü inşaat demirlerinin ton fiyatını KDV dahil 4 bin lira, profil ve köşebent demirlerinin ton fiyatını 5 bin lira, kütük demirin ton fiyatını da bin lira yükseltti. Demir çelik ürünlerinin zamlı satışlarına yarından itibaren başlanacak.

(Arkası Sa. 12. Sü. 3'te)

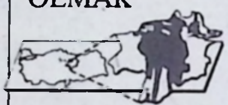
"BEN AVRUPA' DAYKEN..."

HAZIRLAYANLAR
Mustafa Sağlamer İsmail Gülgeç

16. Sayfada

ANADOLU'DA ÜNİVERSİTELİ OLMAK

SIVAS'TA ÖĞRENCİ YAŞAMI

Neyyire Özkan'ın röportajı

13. Sayfada

SİYASET 85

ZİRVE SONRASI KİM NE DEDİ?

Newsweek: Tek konuda anlaştılar - İkili ilişkiler
Time: Sembolik başarı sağlandı
The New York Times: Şimdi de 'Cenevre Ruhu'
The Washington Post: Yeni kibarlık
Los Angeles Times: Başarının başlangıcı

HAFTANIN KONUĞU CAHİT ANGIN
Demokrasi sorununu ve insan haklarını Avrupa ülkelerine bırakamayız

İÇİMİZDEN BİRİLERİ
Çoban Ahmet ünlü oldu

Parasız ekimiz bugün ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte.

Erbakan: Yeni devir başlıyor

"Bizi beş yıl mumyalamışlardı, şimdi zaman yeniden başlıyor"

Aktif siyaset: *Necmettin Erbakan, düzenlediği basın toplantısında bir soru üzerine anayasanın eski siyasilere siyaset yasağı getiren geçici 4. maddesinin kendilerini bağlamadığını söyledi. Erbakan ve arkadaşları, ya İçişleri Bakanlığı'na başvuracaklar ya da kurulu siyasi partilerden birine girip Cumhuriyet Başsavcılığı yoluyla maddenin kendilerine işleyip işlemediğini öğrenecekler. Erbakan, yeni bir siyasi parti kurmanın da söz konusu olduğunu söyledi. "Ama acelemiz yok" dedi.*

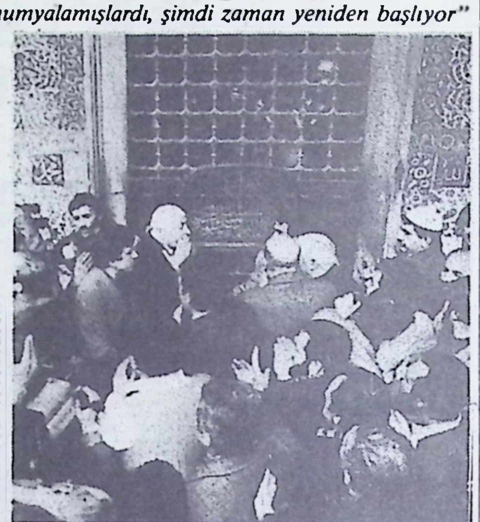
DENİZ SOM

Kapatılan MSP'nin yargılanıp aklanan Genel Başkanı Necmettin Erbakan, anayasanın siyasi yasaklarla ilgili geçici 4. maddesinin partisini kapsamadığını belirterek, yeni bir devrin başladığını söyledi ve "Bizi beş sene [illegible]. [illegible] için zaman işlememişti. Şimdi tekrar başlıyor" dedi.

Dost ve akrabalarına "iadei ziyaret" için, ikinci gezisine çıkarak beş yıllık bir aradan sonra İstanbul'a gelen Erbakan, Darıca'da kendisini karşılayan konvoyla önce Eyüp'e giderek Eyüp Sultan türbesini ziyaret etti, sonra çok yavaş bir hızla ve korna sesleri arasında Fatih'ten geçerek Topkapı'ya geldi, burada Milli Gazete'de bir basın toplantısı düzenledi, "Memleket meseleleri" hakkında görüşlerini açıkladı, "milli görüş"ün bu sorunlar karşısındaki "milli çözüm"ünü anlattı.

Erbakan'ı karşılamak için Darıca'ya basın mensuplarını götüren otobüsün şoförünün, "500'den fazla ama gazeteler 1000 yazar" dediği sayıda otomobille karşılanan Erbakan, 5 yıl önceki ses tonu ve aynı mübtesim yüz ifadesi ile elini sıkan sempatizanlarına "selamünaleyküm", "inşallah" ve

(Arkası Sa. 12. Sü. 4'te)

İSTANBUL'DA GÖVDE GÖSTERİSİ — Kapatılan MSP'nin yargılanıp aklanan Genel Başkanı Necmettin Erbakan, dün İstanbul'da konvoyuyla gövde gösterisi yaptı. Erbakan, Eyüp Sultan'ı ziyaret etti, Fatih'te dolaştı, basın toplantısı düzenledi, "Milli Gençlik ve Spor Gecesi"ne katıldı, Cemal Kamacı'nın boks maçını izledi. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

ANAP'tan ayrılamamış

DSP'den bir istifa daha

Musa Top DSP kurultayında Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeliğine seçilmişti.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Üç gün önce, DSP'yi emekçilerin değil, yine yukarıda birkaç kişinin kurduğu gerekçesiyle partinin kuruculuğundan istifa eden Uşak Eşmeli Mehmet Yolcu ve Süleyman Hus'tan sonra MKYK üyesi Musa Top da DSP'den istifa etti.

21 kasımdaki DSP Kurultayı'nda MKYK'ya seçilen Musa Top, "ANAP'ın üyesi olduğunu, oradan ayrılabileceğini sanmasına karşın ayrılamadığını" bildirdi.

DSP çevrelerinde, geçen pazar MKYK'ya seçilmesinden sonra Musa Top'un hiçbir toplantıya

(Arkası Sa. 12. Sü. 4'te)

MP'nin adı MÇP oldu

8. Sayfada

SÖYLEMEZOĞLU: SAĞDA BİRLEŞME İÇİN YENİ BİR IŞIK DOĞDU

BULGARISTAN SORUNU ABD SENATOSUNDA

12. Sayfada

Mubarek'in kardeşi İstanbul'da

Mısır'ın Fantomları gündemde

Haber-Araştırma Servisi — Mısır'ın "uçak iklime uyum gösteremediği" gerekçesiyle satışa çıkardığı ABD yapısı 35 Fantom'u mal karşılığında Türkiye'ye satması için, Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mubarek'in kardeşi Ahmet Sami Mubarek devreye girdi.

(Arkası Sa. 12. Sü. 7'de)

Başbakan, politikayı satranca benzetti

Özal: Şah çekeceğim zamanı belli etmem

ESKİŞEHİR NOTLARI
MUSTAFA EKMEKÇİ

Pamuk eller cebe

Başbakan Turgut Bey perşembe akşamı Başbakanlık konutunda gazetecilere yemek verdiğinde bir ara gazete yazarlarının gezilere katılmadıklarını ima eder gibi oldu. Yanında oturuyordum. "Çağırmıyorsunuz ki" diye bir söz ağzımdan kaçtı. Turgut Bey

(Arkası Sa. 13. Sü. 1'de)

Kem söz: *Biz iş üretiyoruz. İstedikleri kadar söylesinler. Kem söz sahibini götürür. Laf üretenlere aldırmayın. Bunlar söyledikleri yerde kalacaklar.*

FARUK BİLDİRİCİ

ESKİŞEHİR — Başbakan Turgut Özal, dün Eskişehir gezisinde kendisini eleştirenlere çatarak, "Kem söz sahibini götürür. Biz iş üretiyoruz. İstedikleri kadar söylesinler. Laf üretenlere aldırmayın, bunlar söyledikleri yerde kalacaklar" dedi.

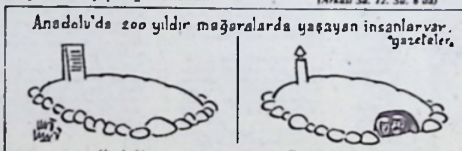
(Arkası Sa. 13. Sü. 5'te)

"SHP'ye vur Allah vuracağız"

ANAP Genel Başkan Yardımcısı Keçeciler, SHP yeni bir partiyse milletvekillerinden ve Hazine yardımından, HP'nin devamı ise örgütlerinden vazgeçmesi gerektiğini söyledi. Cumhuriyet Başsavcısı Çilingiroğlu, "Biz SHP'yi HP'nin devamı olarak kabul ettik" dedi ve örgütlere geçici atamaların öteki partiler tarafından da yapıldığını bildirdi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Keçeciler, HP-SODEP birleşmesini Meclis gündemine getireceklerini açıkladı ve, "SHP'ye vur Allah vuracağız," dedi. Keçeciler, SHP'nin yeni bir parti mi, yoksa HP'nin devamı mı olduğunu

(Arkası Sa. 12. Sü. 6'da)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

İşçi Hakkı...

Bugünlerde önümde incelenecek birçok dosya var. Bir ihale dosyası var, açıp bakıyorum. Bir başka dosya YÖK ile ilgili. Bu dosyaya da bakıyorum. Kıyı ilçelerinde bir ünlü şirketin yaptırdığı site ile ilgili dosya da önümde. Elimin altındaki iki dosya da işçiler ile ilgili. Bir tanesini çekip alıyorum.

Dosya, Türkiye Çimse-İş (Türkiye Çimento, Seramik, Toprak ve Cam Sanayii İşçileri Sendikası) Bolu Şubesi ile ANAP Milletvekili Avukat Alpaslan Pehlivanlı arasındaki bir uyuşmazlığı yansıtıyor.

(Arkası Sa. 12. Sü. 7'de)

Emniyette bir genci öldürmüştü

İşkenceci Komiser Haskırış yakalandı

ŞEBİNKARAHİSAR'DA GÖZALTINA ALINAN 8 KİŞİDEN 3'Ü TUTUKLANDI

12. Sayfada

New York'tan
Şükran Günü izlenimleri
TANJU AKERSON

Yaşlı kadın, yanından geçmekte olan genç kadına seslendi: "5. Caddeye mi gidiyorsunuz?" Genç kadın evetledi. Yaşlı kadın yeniden konuştu: "Acaba elimdeki hindiyi taşımama yardım eder misiniz?" Genç kadın, "Elbette" dedi, sohbete başladılar. Yaşlı kadın, "Üç yıl önce kedim de öldü. O zamandan beri yalnız yaşıyorum, Şükran Günlerini yalnız başıma geçiriyorum..." diye yakındı.

[illegible]
Sinemalı dünyalar
HADİ ULUENGİN

Sinemasız dünyalar, yavan ve büyüden yoksun dünyalardır. Televizyonların karesi kadar gerçek ve karesi kadar sınırlıdırlar. Sinemalı dünyalar ise kıpır kıpırdır.

Roma'dan
İtalya'nın 'Citizen Kane'i: Berlusconi
NİLGÜN CERRAHOĞLU

40 yaşındaki Silvio Berlusconi, sigara kullanmıyor, içki içmiyor, macera ve kadın peşinde koşmuyor. Güzel karısının kendisine yettiğini söyleyen Berlusconi, sabaha karşı 3'te yatıyor, 7'de kalkıyor. Bu adam, "işi" ile "eğlenebildiğini" ve "dinlenebildiğini" söylüyor. Bu adam, İtalya'nın en fazla seyredilen üç televizyon kanalının sahibi.

Kopenhag'dan
Yine Noel geldi
FERRUH YILMAZ

Şu sıralar çocuk yuvalarının vazgeçilmez şarkısı, "Nu er det jul igen-Bak yine Noel geldi"... Tabii çocuklar hemen ekliyorlar şarkının ardından: "Bak yine Noel geldi, babam kafayı bulup masanın altına girdi"...

Londra'dan
Türkiye dolu bir hafta
RAGIP DURAN

Londra ya da başka bir yabancı başkentte Türk gazetecisi olmak demek, bir ayağının İstanbul'da olması demek. Ayağın yanı sıra kulağın, gözün ve kuşkusuz yüreğin de Türkiye'de... Gelen gidenden eş-dost hakkında bilgi edinmek, hava durumunu, yeni çıkan kitapları, fiyatları, siyasi durumu sormak elzem.

Zürih'ten
Açlar için dayanışma
ADEM SAĞLAM

Afrikalı açlar için İsviçre'de birçok kuruluş yardım kampanyaları düzenledi. Bunlardan en ilginci, geçenlerde "kilise-cami" karışımı yapılan organizasyondu.

Yabancı gözüyle
Yabancı kadın Türk erkek
LESLEY GRUIT
B.Ü. Öğr. Görevlisi

Ne zaman birkaç tane yabancı uyruklu kadın bir araya gelse, 5 ile 30 dakika arasında neyin sohbetini yapmaya başlayacaklarını kolayca kestirebilirsiniz: Türk erkeği.

7. Sayfada

Gene Soykırım Hikâyesi (1)

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında yaşanmış bir trajediyi *"Ermeni soykırımı"* olarak tescil ettirmeyi ve ülkemizi köşeye sıkıştırmayı amaçlayan odakların faaliyetleri gittikçe yoğunlaşmaktadır. Amerikan Kongresi, Avrupa Parlamentosu, Sovyet basın ve televizyonu ile Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti'nde konuyla ilgili olarak dikkat çekici gelişmeler vardır.

En başta şunu bir kez daha vurgulayalım:

"Ermeni soykırımı"na dönük bu girişim ve tavır alışların tümü, sadece tarihi çarpıtmak değildir; aynı zamanda terörizme yeşil ışık yakmaktır; bugüne kadar elliye yakın diplomatımızı şehit etmiş olan teröristleri, bir bakıma özendirmektir. Ayrıca, değişik hesaplarla bu faaliyetlere şu ya da bu biçimde katkıda bulunan çevrelerin, "terörizme karşı uluslar

(Arkası Sa. 12. Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Erbakan: Yeni devir başlıyor

DENİZ SOM — *1 aralık*

Kapatılan MSP'nin yargılanıp aklanan Genel Başkanı **Necmettin Erbakan**, anayasanın siyasi yasaklarla ilgili geçici 4. maddesinin partisini kapsamadığını belirterek, yeni bir devrin başladığını söyledi ve **"Bizi beş sene mumyalamışlardı. Bizim için zaman işlememişti. Şimdi tekrar başlıyor"** dedi.

Dost ve akrabalarına **"iadei ziyaret"** için, ikinci gezisine çıkarak beş yıllık bir aradan sonra İstanbul'a gelen Erbakan, Darıca'da kendisini karşılayan konvoyla önce Eyüp'e giderek Eyüp Sultan türbesini ziyaret etti, sonra çok yavaş bir hızla ve korna sesleri arasında Fatih'ten geçerek Topkapı'ya geldi, burada Milli Gazete'de bir basın toplantısı düzenledi, **"memleket meseleleri"** hakkında görüşlerini açıkladı, **"milli görüş"**'ün bu sorunlar karşısındaki **"milli çözüm"**'ünü anlattı.

Erbakan'ı karşılamak için Darıca'ya basın mensuplarını götüren otobüsün şoförünün, **"500'den fazla ama gazeteler 1000 yazar"** dediği sayıda otomobille karşılanan Erbakan, 5 yıl önceki ses tonu ve aynı mütebessim yüz ifadesi ile elini sıkan sempatizanlarına **"selamünaleyküm"**, **"inşallah"** ve **"maşallah"** dedi. Eskisi gibi kısa kesilmiş saçlarının tümüyle beyazladığı dikkati çeken Erbakan, otobüsle İstanbul'a gelinceye kadar gümüş alyansını taktığı sağ eliyle yanından geçen konvoyu selamladı. Bir ara gazetecilerle konuşan Erbakan, **"Biz onlara, onlar bize hasret kalmış"** dedi. Birkaç kilometrelik bir konvoyla İstanbul'a girmekten bahtiyar olduğunu, tarihi bir gün yaşadığını hissettiğini de söyleyen Erbakan, MSP davasından beraat ettiklerini hatırlatarak şöyle konuştu: **"Bizi beş sene mumyalamışlardı. Bizim için zaman işlememişti. Şimdi tekrar başlıyor."**

Eyüp'te otobüsten **"Mücahit Erbakan"** sloganları ile inen Erbakan, burada kendisini, baş parmakları havada, sağ yumruklarını sıkarak selamlayanlara, el sallayarak karşılık verdi ve **"Allah rızası için açılın"** bağırışları arasında Eyüp Sultan Camii'nin avlusuna girdi. **"Görevli"** olduklarını söyleyen ve kol kola girerek koridor oluşturan sempatizanlarının arasından güçlükle Eyüp Sultan türbesine ulaşan Necmettin Erbakan, türbenin içine girmeden dış parmaklıklar önünde dua etti. Başına beyaz dantel bir takke giyen Erbakan yine **"Mücahit Erbakan"** sloganları arasında otobüse döndü.

Eyüp'ten Topkapı'ya, Fatih'ten geçerek giden konvoy, yol boyunca küçük bir gövde gösterisi yaptı, trafiğin açık olmasına rağmen çok yavaş giden otomobiller sürekli korna çaldı.

Milli Gazete'nin Topkapı'daki tesislerinde bir basın toplantısı düzenleyen Necmettin Erbakan, önce pencereden kendisini aşağıda bekleyenleri selamladı, öğle ezanının okunup bitmesinden sonra kısa bir konuşma yaparak, **"Kendimi şu anda yeni bir devrin başlangıcında hissediyorum. İnşallah önümüzdeki günler daha güzel olacak"** dedi.

Basın toplantısında beş sayfalık yazılı metni, tek kelimesini bile değiştirmeden okuyan Necmettin Erbakan, daha sonra gazetecilerin sorularını yanıtladı ve bir soru üzerine anayasanın geçici 4. maddesinin MSP yöneticilerini kapsamadığını bildirdi. Erbakan, söz konusu maddenin o dönemdeki iktidar ve ana muhalefet partisinden **"açıkça söz ettiğini, Mecliste grubu bulunan öteki siyasi partilere değinmediğini"** ve yine aynı maddenin birinci fıkrasında **"devletin şahsiyetine karşı işlenmiş cürümlerden herhangi biri ile ilgili olarak kamu davası açılmış olanlar"** cümlesinin geçtiğini belirtti.

Basın toplantısında, 12 Eylül öncesi Türkiye'nin sorunlarının can güvenliği ve asayiş ile ekonomi konularında iki grupta toplandığını anlatan Erbakan bugün sorunların üç bölümde toplandığını ve bunların **"hürriyet ve insan hakları"**, **"Türkiye'nin güçlenmesi"**, **"milletin refahı"** olduğunu savundu.

İnsan hakları ile ilgili iddia ve eleştirilerin üç noktada toplandığını söyleyen Erbakan şöyle konuştu:

"1982 Anayasası'nın ek geçici 4. maddesiyle getirilen tahditler ve bunun neticesinde insan hakları bakımından vatandaşların çeşitli gruplara ayrılmış olmasının, anayasada yer alan insan haklarına saygı ve herkese eşitlik ilkesine uymadığı ifade edilmektedir.

2969 sayılı kanunda koyulan sınırlamaların da yine anayasanın söz ve ifade hürriyeti temel prensiplerine aykırı olduğu, daha iyi ve güzelin bulunabilmesi için herkese söz hürriyetinin verilmesi, fikirlerin açıkça ve serbestçe söylenmesine zemin hazırlanmasının uygun ve faydalı olduğu ileri sürülmektedir."

Türkiye'nin güçlenmesindeki temel noksanlığı, **"ağır sanayimizin olmayışı, savunma silah ve vasıtalarımızı bağımsız olarak kendimizin yapamayışıdır"** diyerek açıklayan Erbakan IMF'ye bağımlı politikaların da ülke ekonomisini **"inkârı gayri kabil tarz"** da tahrip edip çökerttiğini söyledi. Yüksek faiz ile para değerinin düşürülmesini ekonomideki **"virüs"** ler olarak niteleyen Necmettin Erbakan, **"Herkes öz varlığını tüketmiş, her şeyini seferber ederek yaşama mücadelesi vermektedir"** dedi.

Basın toplantısı sırasında gürültü olması üzerine, iki kez konuşmasını keserek, **"lütfen konuşulmasın"** diyen Erbakan, öne sürdüğü sorunların çözümü için **"alternatif"** de getirdi: **"Bizim inancımıza göre kurtuluşun yolu, kendi gücümüzle kalkınmadır."**

Basın mensuplarının soruları üzerine, bugünkü siyasi partiler hakkında görüşlerini açıklamak istemediğini bildiren Erbakan, **"kadayıfın altı"** ile ilgili soruya ise sinirlendi ve **"kadayıf"** sözcüğünü kullanmadan öyle bir **"benzetme"**'yi neden yaptığını anlattı. **"İrtica"** konusunda ise, **"Bu kabil meseleler suni olarak ortaya atılmaktadır"** dedi.

Basın toplantısının sonunda, salona, uluslararası nitelikteki **"Müslüman Kardeşler"** akımının Afganistan'daki uzantısı **"Hizbi İslam"**'ın lideri ve Sovyetler'e karşı direnen mücahitlerin komutanı **Gülbeddin Hikmetyar** girdi. Erbakan, Hikmetyar'a masa üzerindeki vazodan aldığı gülü armağan etti ve fotoğraf çekilmesi için bu hareketini birkaç kez tekrarladı.

Erbakan, gece de Spor ve Sergi Sarayı'nda 9 yıl sonra tekrar ringe dönen 40 yaşındaki Cemal Kamacı'nın, boksör olduğu açıklanan Sinisa Popoviç adındaki Yugoslavı yendiği maçı izledi. **"Milli Gençlik ve Spor Gecesi"** adı altında düzenlenen organizasyonda Hizbi İslam'ın lideri Hikmetyar ise bir konuşma yaptı ve hür Afganistan İslam devleti kurulana kadar silahlarını bırakmayacaklarına yemin etti.

Zor Yazılar

OKAY GÖNENSİN — *2 aralık*

Sevilen, sayılan insanların ardından yazılan yazılar hep en zor yazılar diye nitelenir. Cumhuriyet ailesi, uzun yıllar gazetemize emek vermiş nitelikli bir ağabeyi, Kemal Aydar'ı geçen hafta yitirdi. Kemal Aydar için çok şey anlatılabilir. Biz de sözü Aydar'ı yakından tanımış iki eski Başbakan'a, Sayın Ecevit ve Demirel ile uzun gazetecilik yıllarını birlikte yaşamış arkadaşlarımıza bırakıyoruz.

Bülent Ecevit: Kemal Aydar, mesleğinin gereklerini büyük bir sorumluluk duygusu ile yerine getiren, görüşlerini açıklarken olayları yansız bir biçimde değerlendirmeye özen gösteren bir gazeteciydi. Meslektaşları arasında da, politikacılar arasında da derin saygı uyandırmıştı. Türkiye'nin sorunlarla dolu bir döneminde kendisi ile sık sık bir araya gelirdik. Onun görüşlerinden, gelişmelerle ilgili değerlendirmelerinden her zaman yararlanırdım. Türk basın tarihinde onurlu bir yeri olan Kemal Aydar'ın anısını her zaman saygı ile sevgi ile koruyacağım. Allah'tan kendisine rahmet, ailesi üyelerine, meslektaşlarına, politikacı arkadaşlara ve bütün Cumhuriyet ailesine sabır ve tahammül gücü dilerim.

Süleyman Demirel: Uzun seneler, Cumhuriyet Gazetesi'nin Ankara temsilciliğini yapmış bulunan Sayın Kemal Aydar'ın vefatından üzüntü duydum. Mazide Türk siyasetinin en hareketli olduğu dönemlerde, kendisini tanımak imkânını buldum. Ağırbaşlılığı, ciddiliği, memleketseverliği ve dürüstlüğünü, her zaman takdir etmişimdir. Cumhuriyet Gazetesi'nin yazı ailesine başsağlığı dileklerimi sunarım.

Özgen Acar: Merakla beklediğimiz şef, 1 Ekim 1962 tarihinde bürodan içeri girdi. Söylenenin aksine, belinde tabancası yoktu. O da bir insandı ve o da bizim gibi bir gazeteciydi, üstelik ağabeydi. Rahatlamıştık... Ankara temsilcimiz rahmetli Ecvet Güresin, *"bundan böyle Ankara Bürosu'nun bir istihbarat şefinin olacağını ve bu göreve İstanbul'dan Vatan Gazetesi istihbarat şefi Kemal Aydar'ın getirildiğini"* açıklamıştı. Garip bir kader çizgisi Aydar'ı çeşitli kereler, çeşitli görevlerde Güresin'in halefi yapmıştı. Güresin, mesleğin şöhret basamaklarında tırmandıkça, kendinden boşalan basamağa daim, her açıdan güvendiği Aydar'ı çekip çıkarmıştı. Bu kez de böyle olmuş, Aydar'ı İstanbul'dan Ankara'ya getirmeye karar vermişti. Çünkü halefi, her alanda bir namus ve dürüstlük örneği vermiş ve bunu çeşitli olaylarda Güresin'e ve yanındakilere kanıtlamış bir kişiydi. Güresin, Ankara Bürosu'nun o zamanki 5-6 çalışanına bu açıklamasını şu sözlerle noktalamıştı: *"Ancak çok dikkat edin... Bildiğiniz öteki istihbarat şeflerine benzemez. Çok serttir. Yumruğu, diklenenin yüzünde patlar. Belinden de tabancası hiç eksik olmaz..."* O beş altı kişiden biri olarak henüz iki yıllık çiçeği burnunda bir gazeteci olarak ben, açıklamanın son kelimelerini, *"belinden de tabancası eksik olmaz"*ı tekrarlaya tekrarlaya masama dönmüştüm. Günlerimiz, *"beli tabancalı istihbarat şefimizi"* beklemekle geçti. Nihayet beklenen an, 1 Ekim 1962'de gelip çattı ve Kemal Aydar kapıdan girdi ve Giresin tarafından bize tanıtıldı. Ötekileri bilmem ama benim gözüm, belindeydi. Baktım, gördüm. Belinde tabancası yoktu. Rahatlamıştım... Bu rahatlık, 1 Ocak 1972'de Cumhuriyet'ten karşılıklı göz yaşları içinde ayrılmamıza kadar 10 yıl sürdü. Çünkü Aydar kabadayı değildi. Disiplinli bir şefti. Muhteris değildi, ilkeleri olan bir gazeteciydi. Hiç iddialı olmadı. Arkadaş canlısı olarak kaldı. Yazı işleri karşısında daima hatalarımızı karşılayan bir kalkan olmasını bildi. Hatalarımızı gördüğünde nazik sözleri ile kulaklarımızı çeken bir ağabeydi. En heyecanlı olaylar karşısında soğukkanlılığını koruyan, başkalarının yarattığı sorunları yüreğine atarak, önce kalbini, ardından böbreklerini hasta eden gerçek şef Kemal Aydar'ı unutmak çok güç olacak.

Orhan Duru: Doğruluk, yansızlık, güvenilir olmak, sabır ve dikkat... Gazetecilerde aranan erdemlerden bazıları bunlar olmalı. Kemal Aydar'da tüm bu nitelikler vardı. Bunlara bir de disiplinli çalışmayı ekleyebiliriz. 1964-69 yılları arasında Cumhuriyet'in Ankara bürosunda Kemal Aydar'ın yanında çalıştık. O dönemde Cumhuriyet'in Genel Yayın Müdürü Ecvet Güresin'di. Sayın Güresin'de Kemal Aydar'dan önce Ankara'da uzun yıllar çalıştıktan sonra gazetenin başına getirilmişti. Bu nedenle ve Kemal Aydar'ın çabaları ile Cumhuriyet Ankara Bürosu uyumlu çalışmanın örneklerini sergilemişti. Büro bir siyaset, sanat, kültür ve fikir merkeziydi. Sanki kimi zaman gidip gelenden sıkılırdık ama, toplumsal yaşamın içinde olmak, her kesimle temas kurmak da gazete çalışmasının bir parçasıydı. Bu ortamın oluşmasında Kemal Aydar'ın ağırlığı oldu her zaman. Aydar, bir dönemin büyük gazetecileri kuşağındandı. Kural ve inanç sahibiydi. Bunları hiç değiştirmedi. Yanında çalışanlara da kendinden önce gelen meslektaşlarına da son derece saygılıydı. Eski gazetesi olan Vatan'ın sahibi Ahmet Emin Yalman ile iyi ilişkiler içindeydi ve Yalman her Ankara'ya gelişinde uğrardı. Gazetecilikte rekabet kadar, dayanışmanın da gerekli olduğunu Kemal Aydar'dan öğrendik. Titiz bir gazeteciydi. Çoğu kez bu yüzden zorlanırdık. Ancak bu zorlamanın ürünlerini daha sonraki yıllarda aldık. Kemal Aydar ile basınımız örnek bir temsilcisini, siyaset âlemimiz, deneyli ve ilkeleri olan bir insanını yitirdi. Üzüntümüz büyük...

Yılmaz Gümüşbaş: Türk basını onurlu bir üyesini, biz eski Cumhuriyet çalışanları olarak değerli bir ağabeyimizi, ustamızı kaybettik. 1966 yılında Cumhuriyet Ankara Bürosu'nda başlayan dostluğumuz, geçen mayıs ayında tedavi için yurt dışına gidişine değin kesintisiz aynı karşılıklı sevgi ve saygıyla sürdü. Beraber çalıştığım yıllar içinde gazeteciliğin, doğru, namuslu, dürüst gazeteciliğin ne olduğunu ondan öğrendim. Cumhuriyet nasıl bu tür gazeteciliğin 60'ı aşan yıl süredir okulu olmuşsa, Kemal Aydar da hiç kuşkusuz bu okulun en değerli ve saygın öğretmenlerinden birisi olmuştur. Bir baba gibi sevecen ve otoriter, bir ağabey gibi koruyucu ve kollayıcı idi. Çırağının en iyi yetişmesini iste-

yen bir ustaydı. Erdemli insandı. Yiğitti, korkusuzdu. Bunları bizlerde de arardı. Hatırasına olan sonsuz saygımızla, nerede ve hangi şartlarda olursa olsun bellettiği yolda yürümeye devam edeceğiz. Ruhu şadolsun.

Ümit Gürtuna: Kemal ağabeyi bundan yaklaşık bir ay önce Amerika'daki (George Town) Hastanesi-nden telefonla arayarak sağlık durumunu öğrenmek istedim. Hastane yetkilileri, durumunun iyi olduğunu ve sürekli denetim için bir ay daha orada kiralanan bir evde kontrol altında tutulacağını söylemişlerdi. Kemal ağabeyin sağlık durumunun iyi olduğuna çok sevinmiştim. Kendisini sağlıklı bir şekilde havaalanında karşılamak için hazırlandığım bir dönemde cenazesini karşılamak durumunda olmanın şoku ve üzüntüsü içindeyim. Kemal ağabeyle Ankara bürosunda en uzun süre çalışan gazetecilerden biri de bendim. O nedenle kendisini çok yakından tanımak olanağını buldum. En büyük özelliği, zaman zaman yüksek düzeye ulaşan disiplin anlayışıydı. Sert gibi görünen, ancak yanındakileri aynı oranda koruyan ve onların başarılarında kendi başarısını bulan bir karakteri vardı: *"Uydurma"* haberin Türk basınındaki düşmanların başında gelirdi. Bu tutumuyla da Cumhuriyet'in Ankara Bürosu bir *"atölye"* niteliği kazanmıştı. Hâlâ o geleneğin açık izlerini şimdiki büroda da görmek, Kemal ağabeyin en büyük mutluluklarından biriydi. On yıla yakın *"Kemal Aydar'ın atölyesi"*nde çalışmanın zevkini tatmış bir gazeteci olarak gerçekten ama gerçekten yeri zor doldurulacak bir *"gazetecilik ustası"*nın erken göçüşünün onulmaz acısıyla doluyum şu an.

Turan Ilgaz: Çapsız çekememezliklerin, anlamsız kıskançlıkların, bencil hesapların; yani akıl erdiremediği, daha doğrusu akıl erdirmeyi küçüklük saydığı bir alay *"zaafın"* dışında ve üzerinde, onurdan ve erdemden dokuduğu kişiliğiyle hatırlayacağım Kemal ağabeyi hep... Gazeteciliğin meslek olmaktan önce bir yaşama biçimi olduğunu, yanında yetişme mutluluğunu tatmış olan bizler ondan öğrendik. Bize, işimizin özveri ile, yorgunluklarla, dikbaşlılıkla, onurla ve erdemlilikle yaşamak olduğunu o öğretti. Söylev vermeden, kendini öne çıkaran *"meslek anılarına"* girmeden... Davranışları, yönlendirmeleri, yol göstermeleriyle... Acısını kolay kolay hazmedemeyeceğim. Çünkü, basının bugünkü perişanlığında meslekten ayrılmış da olsa onun çapındaki bir gazetecinin varlığı bence, yine de bir güvenceydi. Kala kala, onunla çalışmış olmanın, onun tarafından yetiştirilmiş olmanın kıvancı kaldı teselli olarak...

Işık Kansu: 1978 haziranı, Cumhuriyet'te ilk günüm. Atatürk Bulvarı'nın coşkusu Cumhuriyet Bürosu-nun pencerelerinde. Kalın bir ses *"Günaydın"* diyor çalışanlara:

— *"Me-raba çocuklar"*

— *"Me-ra-ba Kemal Ağabey".*

Yüreğim pır-pır. Elleri cebinde, çatık kaşlı bu insana bakıyorum, kaçamak. Gazeteciliğin yılları sinmiş üstüne. Pek ilgilenmiyor gözüküyor. Aylar geçiyor. Gazeteciye, gazeteciliğe saygıyı öğreniyorum ondan. Hem de kendisiyle hiç konuşmadan. Sonra bir gün küçük bir soru: Işık, şu haber ne oldu? İçim ışıyor, gazeteci olacağım galiba. Kemal ağabey bana haberimi sordu. Aradan 7 yıl geçti. İstanbul'dan Deniz Som sordu:

— Kemal ağabeyin durumu nasıl?

— Haber yaşıyor Kemal Ağabey.

Fikret Otyam: *"Sevgili Fikret,*

Açık söylüyorum, can derdine düştük. Martın 11'inde Londra'ya gidiyorum. Bir parlamento heyeti ile. bundan yararlanarak orada bazı doktorlara muayene olacağım. Gerekirse hastaneye yatarak geniş bir inceleme de orada yaptıracağım. Böbrek değiştirmeyi kaçınılmaz görürlerse sanırım, kalıp onu da göze alacağım. Aksi halde döndükten sonra ABD-ye gidip bu işi orada halletme kararındayım. Tabii bunlar TBMM'nin yardımı ile oluyor. Kader ne ise o olur diyor, ona göre yola çıkıyorum. Duanı esirgeme. O nedenle, beni, bizi çok duygulandıran içten çağrına ne yazık ki şu koşullar altında evet diyemiyor ve çok da üzülüyorum. İnşallah, sağlıklı bir insan olarak dönmeyi başarabilirsem, ilk işim sizlere gelmektir. Bunu çok arzuluyorum ve sevinerek yerine getireceğim. Hoşçakal sevgili dostum. Gözlerinizden hep birlikte öperiz. Allahısmarladık." Bu mektubun sahibi, 1962 ile 1979 yılları arasında benim için, Cumhuriyet Ankara Bürosu çalışanları ve niceleri için *"Kemal Ağabey"* ilk kez, verdiği bir sözde duramadı. Çünkü o güzelim yüreği duruverdi. Aynı gün, aynı ay, aynı yıl birlikte işe başladık Cumhuriyet'te ve yine aynı gün, aynı ay ve aynı yıl bu güzel ocaktan içimiz buruk, acıyla ayrılmıştık. Birer güzel mektupla emekli ediverdik kendimizi. Ölenlerin ardından övgü yazılır hep, bir ulu kişinin *"Ölüleri hayırla yadediniz"* buyruğunu yerine getirmek için, Ama ben bu buyruk gereği değil, hayırla yadedilmeyi hakettiği için *Kemal Aydan* hayırla yadedeceğim, sevgi ile saygı ile, daha şimdiden özlemle, oralara gidene dek. Otuz yıllık gazeteciliğimin onsekiz yılı onun yanında geçti, çok şey öğrendim; insanlık onurunu meslek onurunu, gazeteye, gazeteciliğe yalansız dolansız ve de elbette çıkarsız bağlılığı, iş ciddiyetini, arkadaşlığı, dostluğu, vefayı, insan ilişkilerini ve daha nice güzellikleri bir kez daha perçinlemiştir yüreğime, yüreklerimize, tabii algılayanlara. Çağ, zaman değişiyor. Kemal Aydar ile bir başka tip, bir başka güzel gazeteci örneği daha yitip gitti dünyamızdan, üstelik salt yönetici olarak değil, bir erbab-ı kalem olarak da... Onurlu bir meslek yaşamı damgasını basarak basın tarihine, gazete koleksiyonlarına... *Johnson*'ın o aşağılayıcı mektubuna, rahmetli *İnönü*nün verdiği onurlu yanıtı ilgilerin elinden korkunç mücadelerle söküp alan da, ki bu yanıt elbette Cumhuriyet'e yaraşırdı yayımlanmak babında, habere imzasını koydurabilmek için ilk kez suratına *"tevazundan başlatma"* diye haykırdığımı, buna karşın yine atmaması üzerine bizzat imzasını koyup teleksle İstanbul'a geçtiğimi bir tuhaf duyguyla anımsıyorum. Bu bir gönül yüceliği ad, imza tokluğudur. Çeyrek asırlık meslek yoldaşlığı; hep karşılıklı saygı, sevgi, inanmıştık, güvenmişlik, dostluk, arkadaşlık, vefa, yani insanı insan eden şeylerle geçti, yazılsa ciltler tutar. Ve ilk kez kötülük etti, ölmekle. Bu yıl ardı ardına yitirdiğim nice güzel dostlara Kemal Aydar da katıldı, o da benden bir şeyler

alıp götürerek. Hey koca Kemal Aydar. Tabutun başında bulunmak bana verdiğin en acı görev oldu, son mektubunu saldığın Ankara'da bunu da yerine getireceğim.

Sofu Tuğrul: Bir Kemal Aydar vardı. Sert görünümü ardında insancıl, sevecen, koruyucu... Bir Kemal Aydar vardı. Yetenekli bir öğretmen, bir usta... Çevresine, gazetecilik nedir, görev bilinci nedir, "*bilfiil*" gösteren, anlatan... Bir Kemal Aydar vardı. Yetiştirdiği kuşağa yalnız kuru gazeteciliği değil, gazeteciliğin onurunu, haysiyetini, erdemini aşılayan, yerleştiren... Bir Kemal Aydar vardı. Gazetesini koruyan, arkadaşlarını koruyan, meslek saygısını koruyan, hiçbir biçimde ödün vermeden... Bir Kemal Aydar vardı. Gerçek bir basın eri. Yeri, kolay kolay doldurulamayacak olan, dürüst, namuslu ve de yürekli... Bir Kemal Aydar vardı. Ankara bürosundaki 17 yıllık hizmetinin 11 yılında birlikte çalışmak onuruna erdiğim, arkadaşlığını, dostluğunu kazandığım... Bir Kemal Aydar vardı. Türk basınında koca bir çınar gibi göçüp giden... Ama arkasında, yürekleri sımsıcak meslek erdemi, hiçbir zaman yitirilmeyecek gazetecilik onuru ile dopdulu genç bir kuşak bırakarak.. Evet, bir Kemal ağabey vardı, ardından ağlanacak..

Vural Saygılı: Cumhuriyet çalışanları, Kemal Ağabeylerini, Türk basını onurlu bir üyesini yitirdi. 18 yıl birlikte çalışma onuruna eriştiğim ustam Kemal Ağabey, disiplinli, otoriter olmasına karşın onurlu, insan sevgisiyle dopdolu, mertti. Birlikte çalıştığı arkadaşlarının daima yükselmesi için çaba harcayan, gazetecilik mesleğinin dürüst yazım ile yüceleceğini, bizlere her fırsatta aşılamaya çalışan büyük bir ustaydı. Haberlerinin doğruluk derecesini saptamak için birkaç yerden çek etmeden telekse vermez, en ufak bir haber için saatlerce çaba harcardı. Bu büyük ustadan o dönemlerde birlikte çalıştığım yaşıtlarım ve genç arkadaşlarım, çok şey öğrendik. Meslek onurunu, doğru haberciliğin nasıl yapıldığını, iş ciddiyedini, dostluğu, arkadaşlığı ve disiplinli çalışmayı. Cumhuriyet'ten ayrıldıktan sonra birlikte olduğumuz anlarda hakkımdaki sözleri, ustamın istediği gibi bir çırak yetiştirmenin mutluluğunu yansıtırdı. Hatırasına olan saygımızla bizlere öğrettiği yolda yürümeye devam edeceğiz. Ruhun şad olsun.

☆

Gazetemizin ofsete geçişinde en ağır teknik sorumluluğu taşımış olan Sadun Sönmez arkadaşımız yeteneklerini daha özgürce kullanmak amacıyla aramızdan ayrıldı. Gazetemizin İşletme Müdürlüğü'nü de idare bölümünde yıllardır sorumluluk üstlenmiş olan Önder Çelik arkadaşımız yürütecek. Karacan Yayınları'nda uzun süredir başarılı dergi çalışmalarını yürütmüş olan Ali Lütfü Tınç da Cumhuriyet ailesine katıldı. Tınç, yeni bir ek projesini üstlenecek Bu ekle ilgili geniş bilgiyi daha sonra duyuracağız.

Denktaş'ın Cuellar'a mektubu

3-4 Aralık

SUNUŞ

KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş ile Kıbrıs Rum yönetimi lideri Spiros Kipriyanu arasında 17 ocakta New York'ta toplanan ve başarısızlıkla sonuçlanan Kıbrıs zirvesinden sonra BM Genel Sekreteri Javier Perez de Cuellar, soruna barışçı bir çözüm bulma girişimlerini sürdürmüş ve sadece Rum tarafıyla görüşerek 17 ocakta taraflara sunalan bir belgeden farklı ve Denktaş'ın "Konsolide Taslak" diye söz ettiği ikinci bir belge hazırlamıştı. Rum tarafının kabul ettiği, ancak Türk tarafının reddettiği bu belgeye geçen hafta ABD Başkanı Ronald Reagan tarafından Kongre'ye sunulan Kıbrıs raporunda atıf yapılmış ve Reagan'ın bu tutumu New York'taki diplomatik gözlemcilerce Kıbrıs Rum kesiminde bu hafta sonu yapılacak seçimlerde Kipriyanu'ya üstü kapalı arka çıkmak biçiminde yorumlanmıştı. Oysa, Kıbrıs Rum kesiminde bir yandan sağcı DİSİ lideri Glafkos Klerides'in, diğer yandan Moskova eğilimli AKEL'in başını çektiği muhalefet, Kipriyanu'nun 17 Ocak'ta Perez de Cuellar tarafından sunulan belgeyi kabul etmeyerek Kıbrıs sorununu çıkmaza sürüklediği gerekçesiyle şiddetlenmiş, önümüzdeki pazar günü yapılacak seçimleri zorunlu kılmıştı. Rauf Denktaş, BM Genel Sekreteri'ne gönderdiği mektupta ayrıntılı biçimde 17 ocak zirvesine zemin oluşturan 27 Kasım 1984 tarihli belge (anlaşma taslağı) ile Perez de Cuellar'ın sadece Rum tarafıyla temas ederek hazırladığı 12 Nisan 1985 tarihli belge arasındaki farkları ortaya koyuyor. Ve, neden ikinci belgenin kabul edilemeyeceğini beirtiyor. 27 kasım tarihli belgenin kabulünden yana olan Rum siyasi güçleriyle 12 Nisan 1985 belgesine sırtını dayamak isteyen Kipriyanu'nun

bir seçim muharebesi hazırlığında olduğu şu günlerde, Denktaş'ın Perez de Cuellar'a mektubu, Kıbrıs sorununun içinde bulunduğu evreyi de gözler önüne seriyor.

Ekselans,

"Kıbrıs Üzerine Anlaşma Taslağı" adlı ve 12 Nisan 1985 tarihli belge ile 17 Ocak 1985 zirve toplantısına sunulan Anlaşma Taslağı arasındaki farkları incelemekte olduğumuzu ve yeni hükümet kurulup, kendileriyle bu konuyu görüşmeye fırsat bulur bulmaz bu konudaki gözlemlerimizi ileteceğimi size daha önce bildirmiştim.

Göreviniz çerçevesindeki çabalarınıza daima iyi niyetle ve yapıcı bir şekilde katkıda bulunmaya her zaman çalışmış olan Kıbrıs Türk tarafı adına, size görüş ve gözlemlerimizi sunmak durumuna geldiğimi bildirmekten memnuniyet duyuyorum.

Ancak bunların ayrıntılılarına girmeden önce bu konudaki tavrımızın bazı genel yönleri üzerinde durmak istiyorum.

Biz, Kıbrıs Türk tarafı, Kıbrıs sorununa çözümün, sizin gözeteceğiniz eşitlik temeli üzerinde iki taraf arasında yapılacak görüşmeler yoluyla bulunabileceğine inanıyoruz. Kıbrıs sorununa adil ve kalıcı bir çözümü arzu ettiğimizi yalnızca sözle değil, bütün dünyanın gözü önünde cereyan eden davranışlarımızla da kanıtladık. Öyle ki, dünya kamuoyu 17 ocak zirve toplantısında bir anlaşmaya varılamayışından Yunanistan'ı ve Kıbrıs Rum tarafını sorumlu tuttu. Herkes o sonuçtan bazı kaçınılmaz dersler çıkarmak durumunda kaldı. Taraflardan biri sorunun çözüme ulaşmasını istemediği sürece, diğer tarafın bir belirsizlik durumu içinde yaşamaya mahkûm edilemeyeceği açıktır. Bu husus, Kıbrıs Türk tarafının dolaylı görüşmeler sırasındaki yapıcı tutumu ile ortaya konmuştur.

Kıbrıs Rumlarının ve Yunanistan'ın ocak zirvesinden bu yanaki tutum ve davranışları, Kıbrıs sorununun iki tarafın siyasal eşitliği temeline dayanan iki kesimli federal bir devletin kurulması yoluyla bir çözüme kavuşmasını samimiyetle istemediklerini ve uzun vadeli amaçlarının, Ada'nın Yunanistan'a ilhak edilmesine yol açacak koşulların yeniden yaratılması olduğunu açıkça göstermiştir. İki kurucu taraftan birinin iradesini diğerine zorla kabul ettirmesini önlemek amacıyla Türk tarafı için öngörülen yasama ve yürütme süreçleriyle ilgili anayasal güvencelerin ortadan kaldırılması, Kıbrıs Rum tarafının değişmez tutumu olmuştur. Kıbrıs Türk tarafının varlığını federal bir çatı ve iki bölgeli federal bir devlet içinde koruyacak olan güvenceleri asgariye indirme niyetleri ve bu güvenceleri zamanla aşındırma arzuları şimdi gerçekten açığa çıkmıştır. Başka bir deyişle, Londra ve Zürih Anlaşmaları'nı imzaladıkları zaman akıllarında olan amaçlara mutatis mutandis (gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra) bugün de bağlı oldukları anlaşılmaktadır. Amaçları, kuvvet kullanımı dahil olmak üzere tüm yollardan Ada'ya egemen olmaktır. Güney Kıbrıs'taki kuvvetlerin ve silahların sürekli olarak arttırılması ve güçlendirilmesi yeterli bir kanıttır. Bu durumda, 27 kasım tarihli belgede yer alan güvencelerin dahi bizim için yeterli olup olmadığında tereddüt etmek konusunda haklı olduğumuzu anlayışla karşılamalısınız.

Kıbrıs Rum lideri Bay **Kipriyanu**, gerek ocak zirvesi sırasında gerekse o tarihten bu yana verdiği beyanatlarla dolaylı görüşmeler sonunda ortaya koyduğumuz ve bizim de kabul ettiğimiz **"Anlaşma Taslağı"**nın temel unsurları ile tümden bağdaşmayan bir yaklaşım sergilemiştir. Türkiye'nin gerçek ve etkili garantisi konusunun mutlak bir önceliği vardır. Bu, Kıbrıs Türk halkı açısından hayati bir önlem taşımaktadır. Öte yandan gerek Bay Kipriyanu'nun gerekse Bay **Papandreu**'nun Türk askerlerinin çekilmesinde Kıbrıs sorununun çözümü için bir önkoşul olarak ısrar etmeleri, sizin çabalarınızı baltalamakta ve bizim nezdimizde Kıbrıs Rum tarafının Kıbrıs sorununa bir çözüm bulmaya hiç istekli olmadığı izlenimini uyandırmaktadır.

İKİ BELGENİN FARKLILIĞI

Bu genel mülahazalardan sonra, 12 Nisan 1985 ve 27 Kasım 1984 tarihli belgeler arasındaki gerek usul gerekse esasa ilişkin farklılıkların ayrıntılı bir çözümlemesine geçiyorum.

Dolaylı görüşmelerin sonuçları ışığında hazırlanan **"Anlaşma Taslağı"** Türk ve Kıbrıs Rum tarafının çıkarları arasında hassas bir denge kurmayı amaçlamıştı. Belgenin bir **"bütün"** oluşturması, beş ay süren görüşmelerden sonra büyük bir dikkatle kurulan dengenin tek taraflı olarak değişikliğe uğratılması olasılığını ortadan kaldırmayı amaçlayan bir güvence idi. **"Anlaşma Taslağı"**nın bu hayati özelliği 27 Kasım tarihli belgede de açık bir şekilde ifade edilmişti:

"Taraflar bir bütün olarak mütalaa edilmeleri gereken aşağıdaki konularda anlaşmaya varmışlardır."

Bu husus, belgenin tek bir virgülünün dahi, her iki tarafın da onayı olmaksızın değiştirilemeyeceğine ilişkin sizin verdiğiniz teminatlarda da ifadesini bulmuştu. Bu nedenle, bu belgeye yeni unsurlar eklenmesinin, mevcut unsurların çıkarılması ya da değiştirilmesinin, içerdiği hassas dengeyi bozacağı apaçık ortadaydı. Böyle bir durumda, yeni çalışmalara gereke duyulacak ve karşılıklı anlaşma yoluyla yeni bir denge kurulması zorunlu olacaktı.

Belgenin **"bir bütün"** oluşturduğu, Güvenlik Konseyi'ne sunduğumuz 12 Aralık 1984 ve 2 Şubat 1985 tarihli raporlarda da açıkça vurgulanmıştı. Ancak Güvenlik Konseyi'ne verdiğiniz 11 Haziran 1985 tarihli raporda (S/1722/Add. 1), belgenin **"bir bütün'** oluşturduğuna dair ifadenin yer almadığı dikkatimizi çekmişti.

Kıbrıs Türk tarafı, belgenin **"bir bütün"** oluşturduğu ilkesini benimseyerek ve Kıbrıs Rum tarafının da aynı tutumda olacağı anlayışıyla, belgeyi tüm olarak ve 17 Ocak 1985 zirve toplantısına sunulduğu şekliyle kabul etti. Ne var ki, Kıbrıs Rum tarafı değişiklikler yapmaksızın belgeyi kabul etmek istemedi ve dolayısıyla ulaşmak mümkün olmadı.

Bu koşullar altında, doğrudan görüşmeler için üzerinde anlaşmaya varılan yeni bir temeli çizilmesi zorunluluğu doğdu. Kıbrıs Türk tarafı, doğrudan görüşmelere yeniden geçilmesine yönelik hazırlıkların, 17 ocak zirve toplantısından alınan dersler ışığında; sabır, özen ve dikkatle yapılmasının yerinde olacağını siz Ekselanslarına bildirmişti.

Kıbrıs Rum tarafının **"Anlaşma Taslağı"**nı reddetmesi üzerine ortaya çıkan duruma bir çare bulmak için 17 ocak zirvesinden bu yana sarfetmekte olduğunuz çabaların Kıbrıs sorununa bir çözüm bulunması yolunda ilerlemeyi amaçladığına tam olarak inanıyoruz. Bu görevimize destek olmayı sürdürme ar-

zusuyla, **"Kıbrıs Anlaşması Taslağı"** adlı belgeyi ve usule ilişkin görüşlerinizi iyi niyet ve dikkatle inceledik.

Baştan belirtmek isterim ki, bu belge ile 27 kasım tarihli belge arasında gerek usule, gerekse esasa ilişkin anlamlı farklılıklar olduğunu gözlemiş bulunuyoruz. Dahası, yeni tasarı belgesi yalnızca Kıbrıs Rum tarafı ile yapmış olduğunuz temas ve görüşlerin ürünüdür. 12 Nisan 1985 tarihli belge, bu nedenle, 27 Kasım 1984 tarihli belgenin konsolidasyonu girişimini aşmaktadır.

İKİNCİ BELGEDEKİ SAPMALAR

Söz konusu farklılıkların, Kıbrıs Türk halkının Kıbrıs'ta kalıcı bir barış sağlanmasının zorunlu koşulları olarak gördüğü ilkelerden esaslı sapmaları içerdiğini belirtmeliyim. 27 Kasım 1984 tarihli belge ile yeni taslağın metni arasındaki esaslı farklılıların büyük çoğunluğu, şu temel ilkeleri ilgilendirmekte ve etkilemektedir:

a) İki topluluğun eşit siyasal statüsü,

b) İki kesimlilik,

c) Kıbrıs Türk halkının güvenliği,

d) Yaşama hakkımızın, mevcudiyetimizin ve güvenliğimizin garantisi olarak gördüğümüz, Türkiye'nin yeterli ve etkili garantilerinin devamı,

e) İki halkın, siyasal açıdan eşit birimler olarak, yasama ve yürütme kararlarına eşit etkinlik ve eşit oy hakkıyla katılmaları,

f) **"Üç özgürlüğün"** Kıbrıs Türk halkının güvenliğini herhangi bir şekilde tehdit etmeyecek şekilde düzenlenmesi ve uygulanması ve önerilen federasyonun iki bölgeli yapısının zedelenmemesi,

g) Federal hükümetin ancak federe devletlerin ona tanımak konusunda anlaştığı yetki ve görevlere sahip olması ve diğer yetkilerin federe devletlerde kalması.

Saptadığımız ve kolaylık sağlaması açısından aşağıda ilgili paragrafların **"konsolide taslak"**'ta yer aldıkları sıraya göre belirtilen farklılıklar şunlardır:

1 (1) Paragraf 1.1. (L)

Bu paragrafta **"Savunma"** sözcüğünden sonra gelen **"(Uluslararası garantilere bağlı olarak görüşülecek olan)"** şeklindeki ifade **"(Kıbrıs'la ilgili uluslararası anlaşmalara da bağlı olarak görüşülecek olan)"** biçiminde değiştirilmiştir. Bu bağlamda **"garantiler"** sözünün metinde açıkça yer almasının önemini ve zorunluluğunu bir kez daha vurgulamama herhalde gerek yoktur. Üstelik **"de"** sözcüğünün ilave edilmiş olması bize göre fuzulidir.

(2) Aynı paragrafta **"güvenlik"** sözcüğünden sonra parantez içinde belirtilen **"(federal sorumluluk alanına giren)"** ifadesi, polis, mahkemeler, kanun ve düzenin korunması vs. ile ilgili konuların federe devletlere ait olacağı anlamını taşıyordu. Toplumlar arası görüşmeler sırasında Kıbrıs Rum tarafı bu noktayı kabul etmişti. Federal devletin güvenlikle ilgili yetkilerinin, bu konunun federal sorumluluk ile ilgili yönleriyle sınırlı olması büyük önem taşır.

"Konsolide Taslak" metninde, bu ifadenin parantez dışına çıkarılması yanlış yorumlara yol açacaktır. 27 kasım tarihli belgede **"federal sorumluluk alanına giren..."** ifadesi ancak **"... federal sorumluluk alanına girdiği ölçüde"** anlamına gelir ve kuşkusuz bu anlamdadır. İlk bakışta önemli görünmese de, parantezlerin kaldırılması, ifadenin anlamını **"federal sorumluluk alanına girdiği için"** şeklinde değiştirmiştir ve bu yüzden federal hükümetin bu görev alanını genişlettiği şeklinde anlaşılabilir.

(3) Paragraf 1.2.

27 kasım tarihli belgenin **"Sunuş"** bölümünün 5. paragrafında, **"geri kalan yetkilerin'** federe devletlere ait olacağı açıkça belirtilmiştir. Bu temel hüküm, **"konsolide taslak"**'ta yer almamaktadır. Bu önemli farklılık 27 kasım tarihli belgenin ruhuna ve **"bir bütün"** olma karakterine aykırıdır.

YASAL DÜZENLEMELERDE FARKLAR

(4) Paragraf 2.1.

27 kasım belgesinin sunuş bölümünün 2. maddesinin A fıkrasında yer alan hükümler, bu paragrafa eklenmiştir. Bu, ilk bakışta, sanki basit bir "konsolidasyon" operasyonu gibi gözükebilir. Ama aslında birçok unsur bu bir tek önemli hükmün içinde toplanmıştır ve bir başka hüküm ise, orijinal amacının yol açacağı sonuçlardan farklı olarak değiştirilmiştir. Kıbrıs Türk tarafına yasal süreçte Kıbrıs Rum yönetimiyle eşit ölçüde etkili olma olanağı neredeyse tamamen ortadan kaldırıldığı gözönünde bulundurularak, yeni bir durum yaratılmak istenmiştir.

27 kasım belgesinde belirtilen 12 yetki ve işlevden 10'u, ki bunlar 1. paragrafta yer almaktadır, **"önemli sorunlar"** olarak nitelendirilmektedir.

Ekselanslarına, 26 Kasım 1984 tarihinde sunduğumuz ve ileriye doğru önemli bir adım olan belgede, geçmişteki deneyimlere dayanarak, federal yasaların, her iki mecliste de ayrı çoğunlukla geçirilmesini önermiştik. Kıbrıs Türkleri olarak, Kıbrıs'taki Rumların sayısal çoğunluklarına dayanarak, yasama organlarında, Kıbrıs Türkleri tarafından denetlenmedikleri takdirde, kanunları nasıl tek taraflı olarak geçirebileceklerini, dolayısıyla haklarımızın, güvenliğimizin ve hatta mevcudiyetimizin tehlikeye atılabileceğini gördük. Biz, size ve maiyetinize, bu konuya atfettiğimiz hayati önemi ve Kıbrıslı Rumların, kendi arzularını Kıbrıslı Türklere empoze etmelerinin engellenmesi gerektiğini açıkça anlattık.

Görüşmelerde BM Sekretaryası, bize, veteriner hizmetler, standartların konması, ağırlık ve ölçü patentleri (federal listedeki (h) ve (i) fıkraları) gibi federal işlevlerde ayrı çoğunluğa ihtiyaç olmadığı ve bu iki işlevde ayrı çoğunluktan vazgeçtiğimiz takdirde anlaşmanın kolaylaşacağını bildirdi. Ayrıca bize, Senato'da yüzde 30 Kıbrıslı Türk çoğunluğun bu iki göreceli önemsiz fonksiyonda, olumlu oy kullanmasının yeterli bir sübap teşkil edeceği ve karşılıklı uyum olduğu takdirde, Kıbrıslı Rumların, Kıbrıslı Türklere arzularını empoze edemeyecekleri belirtilmişti.

"Sunuş" bölümünün 2 A paragrafında ifade edilen **"1. listedeki 10 işlev gibi önemli sorunlar"** cümlesi, yalnızca bir şekilde yorumlanabilir:

Hiçbir sınırlamaya ve niteliğine bakılmaksızın, adı geçen 10 işlev de önemli sorunlardır. 27 kasım belgesinin sunuş bölümünde, birinci paragrafta sıralanan on fonksiyonunun da önemli olduğu konusunda hiçbir kuşku yoktur. Üstelik bize yapılan açık taahhütte, (h) ve (i) paragraflarının dışında, federal listede sayılan on fonksiyonun en "önemli sorunlar" olduğu belirtilmişti.

27 kasım belgesinde, Kıbrıs Türk kesimine sağlanan tüm güvencelerin, metnin yeniden kaleme alınışı sırasında ortadan kalktığı gözlenmektedir.

Metnin yeniden kaleme alınışında, **yukarıda atıfta bulunan 12 işlevden 10'unun önem derecesi, oluş-**

turulacak bir çalışma grubu tarafından belirlenecekti. Metnin yeniden kaleme alınışında **"önemli"** olarak sözü edilen 10 işlevin niteliği, bu yıl 10 işlev içindeki **"bazı sorunlar"**a dönüştürüldü, oysa oluşturulacak çalışma grubu, bu 10 işlevi **"önemli sorunlar"** olarak değerlendirebilir. Bu, Kıbrıslı Rumların hemen her konuda, tek yanlı olarak federal yasaları Kıbrıslı Türklerin etkin katılımı olmaksızın geçirmelerine yol açacak temel ve önemli bir değişikliktir. Kıbrıs Türk tarafının 27 Kasım 1984'te verdiği önemli ödünler, belgeye harfiyen uyulacağı ve Kıbrıslı Rumların, Türk tarafının rızası olmadan tek yanlı olarak hiçbir yasayı geçirmeyeceği kanısı ve inancı ile verilmiştir. 27 kasım belgesinde öngörülen çözüm, iki ayrı ve eşit toplumdan oluşan federasyonda, tüm yasaların kurucular arasındaki ortak uyum ile kabul edileceği gerekçesinden esinlenmiştir.

(5) Paragraf 2.1.

16 Nisan 1985 tarihli mektubunuzda belirttiğiniz gibi, sunuş bölümünün 2 A paragrafındaki hüküm, öteki sorunlarda, Senato'da Kıbrıslı Türklerin en az yüzde 30'unun olumlu oyuna gerek olduğunu öngören hüküm. (Aynı hüküm, federal listede yer alan 12 işlevden ikisi için geçerlidir. Örnek, bu iki işlev için ayrı oylama gerekmemektedir.) **"Konsolide Taslak"**ta yer almamaktadır. Dolaylı görüşmeler ve toplumlararası görüşmeler sırasında, durumun ve zamanın aciliyetine bağlı olarak, Kıbrıs Türk tarafının güvenliği ve refahı için her konunun önemli olabileceğini açıkça belirtmiştik. Oysa, konsolide taslak, yasama meclisindeki Kıbrıslı Türk üyeler oybirliği ile bir yasanın ya da kararın geçmesine karşı çıksalar bile, Kıbrıslı Rumların bu yasaları ve kararları geçirmelerini mümkün kılıyor.

Kıbrıs Türk tarafı, geçmişteki deneyimlerinin ışığında, federal faaliyetlerde ayrı çoğunluk yönetiminin kullanılmasında ısrar etmişti. Ama sonradan dolaylı görüşmeler sırasında federal listede sıralanan 12 işlevden sadece ikisinde, yani 27 kasım belgesinin birinci paragrafının (h) ve (i) fıkralarında, Senato'daki Kıbrıslı Türk üyelerin asgari yüzde 30 olumlu oyu ile yetinmeyi kabul etti. Buna ek olarak, "anlaşma taslağındaki" unsurlardan herhangi birinin ortadan kaldırılması, taslağın **"bütünlüğüne"** aykırıdır.

(6) Paragraf 2.2.

Bu paragraf, yasama organı tarafından kabul edilmiş yasanın anayasaya aykırı olması, bir başka topluma karşı ayrım gütmesi karşısındaki anayasal güvencelerden ve yasama organındaki bir çıkmazı önlemek için başvurulan **"çıkmazı aşma mekanizması"**ndan söz eder.

Yasama organı tarafından kabul edilen yasa veya kararın, anayasaya aykırı veya ayrım güdücü olup olmadığına karar verecek olan Anayasa Mahkemesi'nin kararları veri olarak kabul edilir. Aynı zamanda, tıpkı **"çıkmazı aşma mekanizması"** gibi, bir **"uzlaştırma komitesi"**nin kurulması, yasanın kabul edilme süreci ve referandum kararı da kabul edilir.

27 kasım belgesinin hazırlanması ve belgenin kendisi ile bağlantılı temaslarımızın süreci, Anayasa Mahkemesi'nin rolünün sadece hukuki bir rol olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. 26 Kasım 1984'te ekselanslarına sunduğumuz mektup, anayasaya aykırı ve ayrım güdücü olan yasaları ki tarafın da Anayasa Mahkemesi'ne götürebilmesini ve bu başvurunun yasama organının yasayı kabulünden sonra yapılmasını öngörür. Bu görüş, genel sekreterlik tarafından da paylaşılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin rolü ile ilgili olarak, "Konsolide Taslak"ın 2.2.'nci paragrafının bu ikinci hükmü, birçok kez içinde de ifade edildiği gibi, Anayasa Mahkemesi'nin yasal bir organ olduğu fikri ile bağdaşır. Anayasa Mahkemesi'nin görevine ilişkin bu görüş, bu çerçevede 27 Kasım 1984 tarihinde varılan anlaşma ile güvenceye alınmıştır.

Tıpkı bunun gibi, uzlaştırma komitesinin bileşimi ve işlevi, referandumu tanıyan hüküm ve çıkmazı aşma mekanizmasını kabul eden hüküm de 27 kasım kararlarına uygundur.

Bununla birlikte, **"Konsolide Taslak"**ın söz konusu paragrafının sondan bir önceki hükmünde belirsiz bir işlev verildiği ve yasama organında çıkmazların aşılmasının yasaların kabulünden önce Anayasa Mahkemesi'ne de devredildiği görülür. Bunu, anlaşılması zor ve Anayasa Mahkemesi'nin kabul edilen işlevleriyle bağdaşmaz buluyoruz. Yasama organının üyeleri, yasa tasarısına sadece anayasaya aykırı olduğu veya ayrım güttüğü için değil, daha birçok nedenden ötürü de karşı çıkabilirler. Anayasa Mahkemesi'nin, yasama organı üyelerin siyasi tercihleri yüzünden karışıklık içine düşmesine izin verilemez. Anayasa Mahkemesi, "anayasal bir güvence" olmak üzere vardır, siyasi bir mekanizma olan **"çıkmazı aşma mekanizması"** olarak görülemez.

27 kasım belgesinin 3. paragrafının birinci ve ikinci cümlelerini bağlayan **"buna ek olarak"** sözcüklerini, paragrafın tüm anlamını değiştirebilecek somut bir değişiklik olarak kabul etmekteyiz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCILIĞI VE DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

(8) Paragraf 3.2.

27 kasım belgesinin sunuşundaki 1. A paragrafında geçen **"1960 Anayasası"** diye başlayan cümle, başkan yardımcısının veto hakkının, 1960 Anayasası'na kıyasla arttırıldığını vurgulamak için kullanılmıştır. Bu cümlenin ardından, yasama organının karar ve yasaları ile bakanlar konseyinin kararlarını başkan yardımcısının veto hakkını belirten 1960 Anayasası'nın 50 ve 57. fıkraları yeni anayasada genişletilmiştir.

Bununla birlikte, **"Konsolide Taslak"** adlı 3.2. sayılı pargraf, devlet başkanı ve başkan yardımcısının veto hakkının sadece yasama organı tarafından sınırlandığını belirtir. Bu da, bu veto hakkının 1960 Anayasası'na oranla genişletildiği anlamına gelir. Bakanlar Kurulu'nun veto hakkı **"Konsolide Taslak"** adlı paragrafa dahil değildir. Bize göre bu önemli bir ihmaldir.

Ayrıca şu da kaydedilmelidir ki, 27 kasım belgesinin geliştirilmesi süresince, veto hakkı, sadece yasama organının işlevlerini kapsayacak şekilde tehdit edilmiştir ve bu suretle **"artı"** işareti zımnen **"eksi"** işaretine dönüştürülmüştür. Yeni ifade, 1960 Anayasası'ndan bile daha geriye gidildiği anlamına gelir. Bu değişiklik, bu konuda bize verilen açık taahhüt ile çelişkilidir.

3.2. sayılı **"Konsolide Taslak"** adlı paragrafta sözü edilen devlet başkanı ve başkan yardımcısının, yasa ve kararları yeniden gözden geçirme hakkı, hem yasama organı, hem de bakanlar konseyinin çıkardığı yasa ve kararlar için geçerlidir. Bu durum, veto hakkına ilişkin hükümdeki açık ihmali daha da kuşku yaratıcı hale getirmektedir.

(9) Paragraf 3.3.

27 kasım belgesinin sunuşunu içeren birinci paragrafta, bakanlar konseyinde "ağırlıklı oylama"ya ilişkın ve Kıbrıs Türk tarafı lehine bir hüküm vardır. Bu hüküm şöyledir: **"Ağır oylama"**, Türk tarafının lehine bir tek oyun bulunduğu basit çoğunluktur. Bu hükmün açık anlamı, Bakanlar Konseyi'nde kararların çoğunluğun oyuna dayanarak verileceği, ancak tek bir Kıbrıslı Türk bakanının oylamada lehte oy kullanacağı idi. Her ne kadar bu önemli ve temel hüküm tamamen dışarıda bırakılmışsa da, karar taslağı tamamının konsolide şeklinde mutlaka bulunması gerekirdi. Bunun yerine, bir çalışma grubunda, ağırlıklı oylama ilkesine bir istisna getiren bu tartışmaya sadece prosedürel düzeyde bir atıfta bulunulması yeterli görülmüştür.

(10) Paragraf 3.3.

Konsolide taslağın bu paragrafında, bir bakanın Kıbrıslı Türk olacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda, 26 Kasım 1984 tarihli yazıdaki pozisyonumuzu yeniden dikkate sunmak isteriz. Şöyle ki:

"Eğer bir toplum başkanlığı alırsa, öbür toplum da dışişleri bakanlığını alacaktır." Bir büyük bakanlığın Kıbrıs Türklerine bırakılması, 1960 Anayasası'nda bile öngörülmüştü. İyi bilindiği gibi, bu karar, uygulamada Dışişleri Bakanlığı'nın başında bir Kıbrıslı Türkün bulunmasına yetmediği gibi, Kıbrıs Rumlarının uluslarası ilişkilerde görünüşte ve fiilen Kıbrıs devletini yalnızca bir Rum devleti gibi göstermelerini de önleyemedi.

Bir kez daha belirtmek isteriz ki, gelecekteki Federal Kıbrıs Cumhuriyeti'nin iki toplumlu bir yapısı olması temeldir ve tartışma konusu yapılamaz. Federal Cumhuriyet'in iki toplumlu yapısı, hem öz hem de biçimde yansımasını bulmalı, devletin dış dünyada tek yanlı bir biçimde ve bir toplum görmezden gelinirken, Kıbrıs'ta iki toplumdan yalnızca öbürünün temsil edilmesine meydan verilmemelidir.

Belirtmeye bile gerek yoktur ki, geçmişte başkanlık ve Dışişleri Bakanlığı'nın aynı toplum tarafından üstlenilmiş olmasına olanak veren anlaşma, söz konusu toplum tarafından devletin iki toplumlu yapısının aşınmasına yol açmıştır.

Ekselanslarının arabuluculuk girişimlerini kolaylaştırmak ve barışçı bir çözüm bulmak amacıyla uzlaşma yönünde anlamlı adımlar atarken, Başkanlık ve Dışişleri Bakanlığı'nın farklı toplumlara ait olması gerektiği konusundaki temel tavrımızı çok açık bir biçimde ortaya koyduk. 27 kasım tarihli taslakta, bu konudaki meşru isteğimiz karşılanmamıştır. Bu konunun çalışma grubunda tartışılmasına ilişkin şimdi yapılan öneri ise hiçbir şey getirmemektedir. Çünkü, söylemek bile gereksiz ki, çalışma grubunda bakanlıkların ve bu arada elbette Dışişleri Bakanlığı'nın dağıtımı konusunu şimdiye dek gündeme getirme ve tartışma hakkımız olmadı, bundan sonra da olmayacak.

Özünde bu madde, başkanlığın dönüşümlü oluşuyla bağlantılıdır. Devletin iki toplumlu yapısı, bir toplum başkanlığı elinde tuttukça, diğerinin de Dışişleri Bakanlığı'nı elinde tutmasını gerektirir. Bu siyasi ve mantıki bir gerekliliktir. Öte yandan **"mantıki oylama"** ilkesi (27 kasım belgesinin sunuş bölümündeki 1.A paragrafında açıkça belirtildiği gibi, Bakanlar Kurulu toplantılarında uyulması gereken bir yöntem olarak anılmaktadır) ile Dışişleri Bakanlığı'nın hangi topluma verileceği sorunu arasında mantıki ve organik hiçbir bağ yoktur. Görüşmelerin bir noktasında, iki konunun usule ilişkin düşüncelerle birbirine bağlanmış olması, bu tavrın geçerliliğini değiştirmez.

Bize 12 Nisan 1985'te Bay **Holger** aracılığıyla konsolide taslağın yanında ilettiğiniz mektubunuzun 2. paragrafı, adı geçen taslağın 3.3. paragrafıyla birleştirildiğinde, Kıbrıs Türk kesiminin, tartışılması doğal ve kaçınılmaz olan bir konuyu çalışma grubunda gündeme getirmesi karşılığında, kendisine tanınan en önemli hakkını bırakıp, öteki tarafla müzakerelere oturmasının öngörüldüğü belirtilmektedir. Dışişleri Bakanlığı'nın, Kıbrıs Türk tarafına bırakılması konusunu en başından beri çalışma grubunda gündeme getirme hakkımız bulunduğundan ve her zaman da bulunacağından, kazanılmış bir haktan, sunuş bölümünün 1.A ve 2.A paragraflarında belirtilen, Bakanlar Kurulu'ndaki ağırlıklı oylama ve Senato'daki ağırlıklı oylama güvencesinden vazgeçmesi istenemez.

Bakanlar Kurulu'nda ve Senato'daki **"ağırlıklı oylama"**, Kıbrıs Türk kesiminin büyük önem atfettiği ve devlet yönetimine etkin bir biçimde katılmalarını sağlayan temel ilkelerdir.

ANAYASA MAHKEMESİ

(11) Paragraf 3.4

"Konsolide taslağın" ilgili paragrafında, **"anayasal bir güvence"** olması gereken Anayasa Mahkemesi, **"çıkmazı aşma mekanizmasının"** bir parçası olarak gösterilmektedir. Anayasa ve temel hak ve özgürlüklere saygı ve yasaların üstünlüğünün korunmasından hareketle, Bakanlar Kurulu'nun aldığı bir kararın, anayasayı ihlal ettiği ya da ayırımcılık yaptığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvuru hakkı bulunmalıdır. Üstelik, bu başvuru hakkı, Bakanlar Kurulu'nun aldığı kararlarda oylama sırasında çıkmaza girip girmediğine bakılmaksızın yer almalıdır.

Daha önceden alınmış kararlar konusunda Anayasa Mahkemesi'ne başvuru hakkı olup olmadığına bakılabilir. Ama, oylama sırasında çıkmaza girilse bile, Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmayacağına dair hiçbir karar bulunmamaktadır.

Yasama organında olduğu gibi, Bakanlar Kurulu'nda bir kararın alınışı sürecinde oylama çıkmaza girerse, bu yalnızca o kararın hem anayasaya aykırı ve ayrılıkçı doğasını, hem de siyasi ve iktisadi tercihlerin sonucu alınmış olduğunu gösterir. Böyle bir çıkmazı aşmanın tek yolu, karşılıklı anlaşmadan ve siyasi uzlaşmadan geçer. Anayasa Mahkemesi siyasi değil, adli bir organdır. Anayasa Mahkemesi'nin başkanlığını da bir üçüncü ülkenin yargıcı yürüteceğinden, siyasi tercihlerde bulunamayacak ve iki toplumun seçimle gelen temsilcilerinin siyasi sorumluluklarını göz önüne alamayacaktır.

"Güvence" terimi genellikle, sayısal olarak azınlıkta olan toplumu, sayısal olarak çoğunlukta bulunan toplumun alacağı keyfi kararlara karşı korumak olarak alınır. İşte bu işlev, Anayasa Mahkemesi tarafından yerine getirilebilir.

Öte yandan, **"çıkmazı aşma mekanizması"** karar alma mekanizması sırasında çıkacak zorlukları önlemeye yöneliktir. Bu çerçevede, **"çıkmazı aşma mekanizması"**, referandum olarak öngörülebilir. Bu nedenle, **"çıkmaz halinde"** deyiminin uygun kullanım yeri, referandumdan söz eden paragrafın ilk cümlesi değil, ikinci cümlesidir.

(12) Paragraf 4.1.

Bu paragrafın özü, 27 kasım tarihli belgenin 4. paragrafıyla aynıdır. Dolaylı görüşmeler sırasındaki temaslarımızda, burada adı geçen **"üçlü organın"** aslında Anayasa Mahkemesi olduğunu sekretarya bize her düzeyde ve açıkça inkâr edilemeyecek bir şekilde belirtti. Ne olursa olsun, bu paragrafın içinde adı geçen **"tartışmalar"** sözcüğü, bunun adli bir organ olduğuna dair hiçbir kuşkuya yer bırakmamaktadır.

Kuşkusuz bu nedenle, Anayasa Mahkemesi'ne çeşitli paragraflarda atıf yapıldığı halde, mahkemenin kimlerden oluştuğuna ilişkin hüküm, yalnızca bu paragrafta yer almaktadır.

Bu paragrafta atıfta bulunulan **"üçlü organın"** Anayasa Mahkemesi olması nedeniyle, bu mahkemenin bir Kıbrıslı Türk, bir Kıbrıslı Rum ve bir de Kıbrıslı olmayan üç üyeden oluşacağını başka yerde tekrarlamaya gerek duyulmamıştır.

Konsolide taslağın değişik kısımlarında, **"Anayasa Mahkemesi"** terimi açıkça kullanıldığı için, herhangi bir yanlış anlamayı önlemek amacıyla, bu paragrafta da özellikle bu terimin kullanılması mutlaka gerekli görülmüştür.

(13) Paragraf 5.1.

Kıbrıs'ta kurulacak federal devletin iki kesimli olacağı, uzun süredir üzerinde karara varılmış bir husustu. Biz ekselanslarına her zaman her fırsatta federal devletin bu iki kesimli karakterini yadsıyacak, bu karakterin yavaş yavaş ortadan kalkmasına yol açacak ya da anlamını yitirmesine neden olacak herhangi bir düzenlemeyi kabul etmeyeceğimizi bildirmiştik. Konumumuzun bu olması nedeniyle, 1977 tarihli Denktaş-Makarios anlaşmasının Guideline-3 bölümünde ve bu anlaşmaya dayanan 27 kasım belgesinin 5. paragrafında yer alan **"üç özgürlüğün"** sözüne ve ruhuna aykırı bir biçimde uygulanmasını öngören herhangi bir yaklaşımı kabul edemeyeceğimiz çok açıktır. Böyle bir yaklaşım, Kıbrıslı Türklerin güvenliğini tehlikeye düşürerek, devletin iki kesimli temele dayanan karakterini bozacaktır. Bu noktaya atfettiğimiz önemi özellikle yeniden vurgulamak isterim.

Bizim görüşümüz şudur ki, 27 Kasım 1984 tarihli belgenin sunuş bölümünün üçüncü paragrafında sözü edilen **"üç özgürlüğe"** ilişkin temel unsurlar, 1960 tarihli Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'nın aynı özgürlüklere ilişkin 13 ve 23. maddelerinin bu açıdan uygulanamayacağı bizim açımızdan hayati önem taşımaktadır. Bunların tümü, konsolide taslağın dışında bırakılmıştır.

(14) Paragraf 6.1.

27 Kasım 1984 tarihli belgenin sunuş bölümünün 4. paragrafında yer alan **"29 +"** (yirmi dokuz, artı) yüzdesi Federal Cumhuriyet'in Kıbrıs Türk kesimine ait toprak parçasının yüzde 29'la yüzde 30 arasında olmakla beraber, yüzde 30'a yakın olacağı konusunda Birleşmiş Milletler sekretaryası ile anlaşmaya vardığımızı ifade eder. 27 kasım belgesindeki (29 +) rakamı, bu anlayışın bir ifadesi olarak yazılmıştı. Dolaylı görüşmelerin üçüncü turunda, ekselansları, iki tarafa tüm öteki alanlarda olduğu gibi bu konuda da müzakere konumlarıyla değil, en son konumlarıyla gelmeleri çağrısında bulunduğundan, bu toprak yüzdesini sunuş bölümüne koymak konusunda sizinle görüş birliğine varmıştık.

"Konsolide Taslak"taki toprak büyüklüğüne ilişkin olarak, kullanılan yüzde 29 civarında ifadesinin, 27 kasım belgesinin sunuş bölümünden epey farklı olduğunu açıklamaya gerek yok.

TÜRKİYE'NİN GARANTİ KONUSU

(15) Paragraf 7.1. ve 7.2.

Ekselanslarınız, 27 kasım belgesindeki 7. paragraf ile Konsolide Taslak'taki 7.1 ve 7.2 paragraflarının Kıbrıslı Türkler açısından taşıdığı hayati önemin çok iyi farkındasınız. Yunanistan'ın ve Kıbrıs Rum kesiminin, Kıbrıs'taki temel güvencemiz ve güvenliğimizi sağlayan Türkiye'nin etkin garantörlüğünü kaldırma niyeti açıkça ortaya çıkmıştır. 17 ocakta New York'ta yaptığımız ilk zirve toplantısının birinci oturumunda Bay Kipriyanu, Ada'daki Türk birliklerinin geri çekilmesi ve Türkiye'nin garantörlüğünün kaldırılması konusundaki tasarımlarını gizlemeye bile çalışmadı. 17 ocak zirvesinden bu yana, Yunanistan hükümeti ve Kıbrıs Rum kesimi tarafından Ada'daki yabancı birlik ve unsurların çekilmesi ve garantiler konusunda Yunan hükümeti ve Kıbrıs Rum kesiminin yayımladığı bildiriler ve yaptığı açıklamaları, bu açıdan üzerinde mutabakata varılan ilkeleri yıkarak Kıbrıs'ta uzun vadeli bir barışın sağlanması umutlarını erozyona uğratmıştır. Yunan hükümetinin bu konudaki son ve en yadsınamayacak tutumu, Bay **Papandreu** tarafından 23 Temmuz 1985'te yapıldı. Papandreu bu tarihte, Yunanistan'ın Kıbrıs'ta tek bir Türk askerinin kalmasını içeren bir çözümü asla kabul edemeyeceğini belirtti. Kıbrıs Rum kesimi de, Yunan Başbakanının bu görüşlerine iştirak ettiğini ve katıldığını belirtti.

Kıbrıslı Türklerin güvencelerinin olmaması ve Kıbrıslı Rumların bu fırsattan istifade etmelerinin en başta Kıbrıs sorununa yol açtığı hâlâ hatırlardadır. Kıbrıs'ta, Kıbrıslı Türk ve Rumlar arasında adil ve kalıcı bir barışın temel öğelerini içeren bir anlaşmaya varılması, ancak Kıbrıslı Türklerin güvenliğe kavuşmasından sonra olmuştur. Federal devletin gelecekte var olabilmesi için Kıbrıslı Türklerin kendilerini tamamen güven içinde hissetmeleri ve güvencelerinin gerçekte sağlanmış olması gerekmektedir.

Kıbrıs Türk halkı, kendini ancak Türkiye'nin etkili garantörlüğü altında güven içinde hissedecek ve güvencede olacaktır.

Kıbrıs'taki silahlı kuvvetlerin çekilmesi sorunu, Ada'daki iki kesimin dışında doğrudan doğruya Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin imzaladığı 1960 Antlaşması'ndaki garantiler sistemine bağlıdır. Bu sorunu, söz konusu üç ülkenin varlığı dışında çözümlemek mümkün değildir.

Kıbrıs Türk tarafı ne Türkiye'nin etkili garantisinden, ne de genel anlaşma çerçevesinde Kıbrıs'a yerleştirilecek olan Türk askerlerinin sağlayacağı güvenlikten vazgeçebilir. Kıbrıs Rum tarafının açık veya örtülü bir biçimde bu konuda ısrar etmesi, kalıcı bir çözüm arayışını baştan köstekleyecektir.

YANLIŞ YORUMLARA AÇIK KAPILAR

(16) Paragraf 8.1.

Bu paragrafın ikinci cümlesinde **"Kıbrıs Türkleri için"** ifadesi, **"Kıbrıs Türklerinin"** şeklinde değiştirilmiştir. Bu, görünüşte küçük bir değişiklik ise de, gerçekte Kıbrıs Türklerine sağlanacak yardımın kapsamını daraltmaktadır.

(17) Paragraf 12.1.

Bu paragrafın kaleme alınışı, 27 kasım tarihli belgede olduğundan farklıdır. Buradaki farklılık, 10.1.

sayılı paragrafta olanın aksine, sadece stille ilgili değildir. 27 kasım belgesinde olduğu gibi, burada da **"yeterli bir mekanizma"**nın kurulacağının ve bu mekanizmanın bileşimi, işleyişi ve başvuru hükümleri (Terms of Reference) konularına iki tarafın birlikte karar vereceklerinin belirtilmesi yeterli olurdu.

(18) Paragraf 13.1.

27 kasım belgesinin 13. paragrafında, **"yüksek düzeydeki toplantıda alınan siyasal kararlar ışığında"** çalışma grupları oluşturulacağı belirtiliyordu. Oysa **"Konsolide Taslak"**ta bu konuya hiç değinilmemektedir. Bu eksikliğin usul açısından önemli bir farklılık doğurduğu açıktır.

27 kasım belgesinde sadece **"söz konusu anlaşmanın ayrıntıları"**nın çalışma gruplarında ele alınacağına ilişkin genel bir hüküm bulunuyordu (paragraf 13). Oysa, **"Konsolide Taslak"**ta bu genel hükmün yanı sıra (paragraf 13.1), çalışma gruplarında ele alınması önerilen bazı konular özgül olarak belirtilmektedir (paragraf 2.1, 3.3, 5.1, 6.1).

Taslağın bu şekilde yeniden yazımı yanlış yorumlara açık kapı bırakmaktadır. Örneğin bundan, önerilen antlaşmanın bazı önemli ayrıntılarının çalışma gruplarında ele alınmayacağı anlamı çıkarılabilir. Bay Kipriyanu'nun bazı konuların sadece zirve toplantısında görüşülmesinde ısrar ettiği hatırlanacaktır. Bu iddiasını şimdi **"Konsolide Taslak"**ta yer alan yeni ifadeye dayandırabilir. Bu nedenle, antlaşma, bütün ayrıntıların çalışma gruplarında ele alınabileceğini açıkça belirtmelidir.

AÇIKLAMA ÖNERİSİ

(8) Paragraf 3.2.

II. Şimdi de 12 Nisan 1985 tarihli mektubunuzda sözünü ettiğiniz **"açıklama"** önerisine ilişkin görüşlerimizi sunmak istiyorum.

Açıklamanın tam metni bize aktarılmış değildir. Sadece içerdiği bazı unsurlar, yardımcılarımız tarafından sözlü olarak New York'taki temsilcimiz Bay **Özer Koray**'a iletilmiştir. Söz konusu **"açıklama"** bize göre, usul açısından önemli değişmeleri ve gerilemeleri içermekle kalmamakta; 27 kasım tarihli belgenin hükümlerinden birçok yönden ayrılmakta ve bu hükümleri ciddi bir şekilde zedelemektedir.

Eşitlik temeli üzerinde yapılan yeni görüşmeler sonucunda bir antlaşmaya ulaşılacak olursa, **"taraflar ilişikteki antlaşmayı kabul etmişlerdir"** anlamına gelen resmi bir açıklamanın yapılması, elbette ki mümkündür. Bu açıklama, antlaşmanın özü, ruhu ve sözünde herhangi bir değişikliği ya da sapmayı içeremez.

Ne var ki, ekselanslarının üzerinde düşündükleri anlaşılan cinsten bir açıklamanın bizim tarafımızdan kabulü mümkün değildir.

Açıktır ki, önerilen açıklama, ekselansları tarafından antlaşmanın ayrılmaz bir parçası olarak düşünülmektedir. Bu durumda, iki tarafın da üzerinde tam olarak anlaşmadıkları hiçbir husus söz konusu açıklamada yer alamaz. Öte yandan, açıklama iki tarafın da üzerinde anlaştığı hükümleri kapsıyorsa, bunlar açık bir şekilde antlaşmada yer almalıdır. Bu durumda, açıklamanın, Kıbrıs Rum tarafının antlaşmaya dahil etmek istemediği bazı hükümleri kapsayacağı anlaşılmaktadır.

Elimize geçtiğinde, açıklamanın tam metni hakkındaki görüşlerimizi ifade etmek hakkımız saklı olmak üzere, açıklamanın dikkatimize sunulan unsurları hakkındaki görüşlerimizi aşağıda belirtmek istiyoruz:

a) Açıklamanın **"uluslararası kişilik"** ile ilgili yönü, gerek 27 kasım belgesinin ruhu ve sözünde, gerekse **"Konsolide Taslak"**ın (c.1) paragrafında değişiklik yapmaktadır. Bu değişiklik, Kıbrıs Türk tarafının aleyhinedir.

b) "Diğer yetkiler"le ilgili olarak, 27 kasım belgesinin metninden, BM sekretaryası ile üzerinde baştan anlaşmaya varılmış olan açık bir hükmün çıkarılarak, önerilen açıklama metnine aktarılması için haklı bir neden yoktur.

Açıklama metni, antlaşma ile aynı statüde sayılacak ise bu hükmün yerini değiştirmeye gerek yoktur. Öte yandan, açıklama metninin statüsü, antlaşmadan farklı sayılacaksa, **"diğer yetkiler"** ile ilgili hükmün yerinin değiştirilmesi, esaslı bir değişiklik anlamına gelmektedir.

c) Açıklamada yer alan, arazinin niteliğinin görüşülmesi gerekeceği ve **"madde 6 (1)"**nin kaleme alınışının hazırlık görüşmelerinde beliren yüzdeyi yansıttığı anlamına gelen cümle, Bay Kipriyanu'nun 17 ocak zirvesinde ileri sürdüğü görüşü ifade etmektedir. Bu görüş, hazırlık görüşmelerinin üçüncü aşamasında varılan arazi konusundaki anlaşmayı inkâr etmeyi amaçlamaktadır.

Bu mektubun 1. bölümünün 14. paragrafında belirtmiş olduğum gibi, arazinin yüzdesini azaltmayı amaçlayan herhangi bir sapmayı kabul edemeyiz. Söz konusu açıklamanın içerdiği değişiklik, **"düzeyinde" (in the order of)** ifadesi ışığında ele alındığında, daha da vahim bir hal almaktadır.

d) Açıklamanın garantilerle ilgili cümlesine gelince, böyle bir açıklama hem yersizdir, hem de haklı bir nedene dayanmamaktadır. Garantör devletler Türkiye, Yunanistan ve Birleşik Krallık'tır.

Kıbrıs Türk tarafı, Türkiye'nin garantörlüğünün kaldırılmasını asla kabul edemeyeceğini kesin olarak ifade etmiştir. Kıbrıs Türk tarafı, bu anlayışla 17 ocak zirvesine katılmıştır. Açıklama, garantiler konusunu tartışmaya açmaktadır. Bu, Kıbrıs Türk tarafının kabul edemeyeceği bir husustur.

e) Kıbrıs Türk tarafı, yeterli garantilere bağlı olarak, Kıbrıslı olmayan askeri kuvvetlerin geri çekilmesi için bir takvim yapılmasına ve geçici federal yönetimin kurulmasından sonra bu düzenlemelerin uygulamaya konmasına itiraz etmemiştir.

Yukarıdaki izahatlar ışığında, önerilen açıklamayı ne usul ne de esas yönünden kabul etmemize imkân yoktur.

RUM TARAFININ TUTUMU

III- Mektubumuzdan ekselanslarının **"onayımız olmaksızın 27 kasım belgesinin metninde hiçbir değişiklik yapılmayacaktır"** ve **"Antlaşma taslağı bir bütün teşkil eder"** ilkesine sadık kalmaya önem verdiğimiz de anlaşılmaktadır. Bu nedenle **"Konsolide Taslak"**la ilgili olarak ifade ettiğimiz görüş ve kaygılarımızı paylaşacağınızdan eminiz.

Yukarıda ortaya koyduğunuz çözümleme ve gözlemlerden anlaşılacağı üzere, 27 kasım tarihli belgeyi teyit eden bir **"antlaşma taslağı"** ile değil, birçok bakımdan önemli ve esaslı değişiklikleri içeren yeni bir metinle karşı karşıyayız. Gerçekten, Kıbrıs Rum tarafı, gizli tutulması gereken bu metinleri açığa vurmakla kalmamış, 27 kasım belgesinden çok farklı, Kıbrıs Rum tarafı lehine esaslı değişiklikleri içeren yeni bir metinle karşı karşıya olduğumuzu çeşitli vesilerle kamuoyuna duyurmuştur.

17 Ocak 1985'te yapılan zirve toplantısının ilk oturumunda, Bay Kipriyanu'nun **"antlaşma taslağı"**nın temelini teşkil eden, iki tarafın **"eşit siyasal statüsü"**, **"iki kesimlilik"**, **"uluslararası garantiler"**, **"güvenlik"** ve **"üç özgürlüğün"** pratikte devletin iki kesimliliğine ve Kıbrıs Türk halkının güvenliğine halel getirmeyecek bir biçimde uygulanması gibi kavramları reddeden ifadelerini ikimiz de dinlemiştik. Bu temel kavramları kendisinin nasıl yorumladığını da dinlemiştik. Üzülerek belirtmeliyiz ki, 17 ocaktan bu yana ve özellikle son birkaç hafta içinde Bay Kipriyanu ve Kıbrıs Rum yönetiminin diğer yetkilileri 27 kasım belgesinin hükümleri ve amacıyla kökten bağdaşmayan beyanlarda bulunmayı sürdürmektedirler.

Ekselanslarının çok iyi bildiği üzere, Bay Kipriyanu'nun **"Konsolide Taslak"**ı gerçekten kabul mü ettiği, yoksa bunu müzakereler için bir başlangıç noktası olarak mı gördüğü konusunda Kıbrıs Rum basınında bir tartışma şu sıralarda devam etmektedir. Bu konuda bir soruya muhatap olan bir Kıbrıs Rum yönetimi sözcüsü, yanıt vermeyi reddetmiştir.

Bu koşullarda, 4 Mayıs 1985 tarihli mektubumda belirtmiş olduğum üzere, Kıbrıs Rum tarafının neyi, nasıl ve ne ölçüde kabul ettiğini ve taslak metninin çeşitli yönleri konusunda kendi yorumları ve anlayışında ısrar edip etmediğini bilmek zorunda olduğumu yeniden ifade etme zorunluluğunu duyuyorum.

ÇABALAR BOŞA GİTMEYECEK

Ekselans,

Daha önce söz vermiş olduğum üzere, yukarıdaki sayfalarda **"Konsolide Taslak"** konusundaki görüşlerimizi özetlemeye çalıştım. Bu konudaki temasları sürdürmeye hazırım. Bir toplantıda bir araya gelmemiz olanağını araştırmakta olduğunuzu özel temsilciniz bana iletmiş bulunuyor. Karşılıklı olarak uygun bir zaman ve yerde sizinle buluşmaktan elbette memnun olurum. Yukarıda kısaca açıkladığım görüşler ve sizden gelecek bilgi ve görüşler ışığında, diğer önerilerimi somut olarak sunma hakkını saklı tutuyorum.

Biz, Kıbrıs Türk tarafı, Kıbrıs'ta kalıcı barışın sağlanmasını içtenlikle arzuluyoruz. Kıbrıs'ın siyasal yapısında eşit kurucu ortak haklarına sahip oldukları yadsınamayacak olan Kıbrıs'ın iki halkının, eşit siyasal haklarla federal bir çatı altında bir araya gelebileceğine ve iki kesimli coğrafi bir temel üzerinde barış ve güvenlik içinde yan yana yaşayabileceklerine inanıyoruz. Bu amacın, iki tarafın eşitlik esası üzerinde ve BM Genel Sekreteri'nin, BM Güvenlik Konseyi'nin 367 sayı ve 12 Mart 1975 tarihli kararı çerçevesindeki gözetimi altında yapılacak doğrudan görüşmeler yoluyla gerçekleşebileceğine dair görüşümüzü koruyoruz.

Bunun yanı sıra, sizin önce özel temsilci, sonra Genel Sekreter Yardımcısı ve şimdi de Genel Sekreter olarak Kıbrıs sorununa görüşmeler yoluyla bir çözüm getirmek yolunda uzun zamandan beri harcamakta olduğunuz çabaların boşa gitmediği hususunda da sizi temin etmek isterim. Bu çabalar sayesinde, Federal Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ileride üzerinde kurulabileceği sağlam bir temelin atılmış olduğuna inanıyorum.

Nihayet, bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da iyi niyet girişimleri görevinizde sizi desteklemeye devam edeceğimizi bir kez daha belirtmek isterim.

Ekselanslarına bütün çabalarında başarılar dilerim.

Ekselans, saygılarımı lütfen kabul ediniz.

Rauf R. Denktaş
Cumhurbaşkanı

Sayfalar Açıldıkça...

MEHMED KEMAL — *3 aralık*

Asker kökenli, her şeyden haberli, bilgiç dosta Beşiktaş çarşısında rastladım. Merhaba deyip sarmaş dolaş olduktan sonra:

"Yahu," dedim. "Ben de seni arıyordum."

"Hayrola, neden?"

"Gazetelerdeki tartışmaları okuyor musun?"

"Bizimkilerinkini mi?"

"Evet, çok ilginç. Hele biraz açıklasana, ne diyorsun?"

"Sonuncudan öncekini mi?" diye sordu, anlatmaya koyuldu. *"Belli, bunlar aralarında bir örgüt oluşturmuşlar. Gürler ve Batur'un başta bunlarla birlik olduğu da açık. Ancak, Tağmaç, ardına MİT'i ve Köşk'ü aldıktan sonra üstlerine varıyor. Gürler'le Batur'u korkutuyor. Onlar da korkuyorlar, cayıyorlar. Muhtırayı veriyorlar. Eyicioğlu'nun zaten bir şeye karıştığı yok. Jandarma Komutanı devre dışı, ikisi kalıyor. Batur'un Amerika'ya gidişi önemli, orada kulağına her şeyi üflüyorlar."*

"Ötekiler bir şey yapamazlar mıydı? İlle komutan başta olacak değil ya, işin başına yürekli kim geçerse komutan da, lider de o olmaz mı?"

"Bunların yaptığı devrim değil ki, ya isyan, ya da darbedir. Zaten bizim 5-6 yüzyıllık tarihimize bakarsan ya isyan vardır, ya saray darbesi vardır. Devrim hiçbir zaman yoktur. Zaten bizde kimse de devrimi düşünmez, ya darbeyi, ya isyanı düşünür. Padişahı devirip yerine yeniden bir padişah getirmesi nedendir? Hiçbir zaman padişahın yerine kendi geçmeyi aklına getirmez."

"Bunlarınki tarihsel geleneğe, töreye uygun mu?"

"Bal gibi uygun... Başlarına iki komutanı almışlar, yola çıkmışlar. Komutanlar yüz geri edince hemen dona kalıyorlar. İsyanı düzenleyenlerden biri ne diyor? Radyoda bildiriyi duyunca başımdan aşağı kaynar sular döküldü, diyor. Planın arkası yok çünkü... Onlar çekilirse biz ne yaparız diye bir şey planlanmamış, hemen geri dönüyorlar."

"Peki Sunay, Erçıkan gibi aralarına adam sokmalar, onlardan yana görünmeler nedir?"

"İşte oyunun en önemli yanı burasıdır. Bizim ordu Atatürkçüdür. Atatürkçülük bir eylem kılavuzu olarak hep ileriye dönüktür. Başka bir ideoloji orduda barınmaz. Hepsi Atatürkçü olunca birbirlerinden kuşkulanmıyorlar. Ancak darbeyi bozuyorlar, yönünü değiştiriyorlar. Bunu da gene Atatürkçülük adına yapıyorlar. Konan kuralın dışında bir darbe yapmak isteyenler çıkıyor. İşte MİT de bunda şaşırıyor. O zaman yapılacak olan aralarına girip sayılarını, güçlerini belirlemektir. Başta Sunay, ondan sonra Erçıkan

NUH PEYGAMBER'in SEYİR DEFTERİ
Yalçın Pekşen
Üçüncü basısı çıktı: 500 lira
Çağdaş Yayınları: Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu - İstanbul

Cumhuriyet

62. Yıl: Sayı: 22009 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 4 Aralık 1985 Çarşamba

GECENİN SOLUĞU
Samim Kocagöz
Yeni öyküler: 500 Lira
Cemal deftemi: 1404 - İstanbul

Dış politikada sıcak günler

400 MİLYON DOLARLIK AKREDİTİF HÂLÂ GELMEDİ

İran'la ticarette 'sıkıntılar' var

Bir hükümet üyesi, İran'ın 400 milyon dolarlık demir-çelik satışı için hâlâ akreditif açmadığı hatırlatıldığında, "İran demir-çelik akreditifini kaldıraç olarak kullanıyor" dedi. İranlı yetkililerin akreditifi geciktirme tutumlarına gerekçe olarak "Türkiye'de İran rejimi aleyhine esen hava"yı gösterdikleri belirtildi. Başbakan Özal, "Bizim dikkatli olmamız gerekiyor" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İran'a ihracat hacmi yönünden "sıkıntılar" kalemi oluşturan 450 bin ton demir çelik için anlaşmanın sağlanmasına karşın, İran'ın üç ay önce gönderilmesi gereken akreditifi geciktirdiği öğrenildi. Türkiye, İran'ın geciktirdiği 400 milyon dolarlık demir çelik akreditifi için umudunu, Başbakan Turgut Özal'ın bu ülkeye ocak başında yapacağı ziyarete bağladı.

İranlı yetkililerin akreditifi geciktirme tutumlarına gerekçe olarak "Türkiye'de İran rejimi aleyhine esen havayı" gösterdikleri belirtildi. Hatta İran Meclisi'ndeki görüşmeler sırasında, bazı üyelerin Türk basınında İran aleyhine çıkan yazılara atıfta bulunarak, "Koyunumuzdaki dost kılıklı yılan Türkiye" biçiminde konuşmalar yaptıkları aktarıldı.

Bir hükümet üyesi İranla politik sürtüşmelerden doğan anlaşmazlığın ticari cephesini anlatırken, "İran demir çelik akreditifini kaldıraç olarak kullanıyor" dedi.

Türkiye'nin gelecek yıl İran'dan benzer bir "sıkıntı"ya muhatap kalmaması için bazı önlemlere başvuracağı bildirildi. Türkiye ve İran arasındaki mevcut anlaşmaya göre, merkez bankaları nezdinde kredili bir hesap açılmış bulunuyor. Türkiye İran'dan aldığı petrolün karşılığını, bu ülkeye yönelik ihracatı ile ödüyor. Türk ihracatçıları mal sevkiyatı sonunda paralarını, döviz darboğazı içinde bulunan İran'dan değil, Türk Merkez Bankası'ndan alıyorlar. Petrol ithalatı ve mal ihracatının yer aldığı müşterek merkez bankası hesabı yıl sonlarında temizleniyor. Ancak hesapta taraflardan birinin alımı geciktirmesinden doğan 500 milyon dolara ka-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Moskova'ya:

Elçilerimiz açıkça hedef gösterildi

Dışişleri Bakanlığı, Sovyetler Birliği'ndeki Ermeni yanlısı yayınlar konusunda Sovyet Ermenistanı eski Dışişleri Bakanı'nın bir yazısında açıkça Türk büyükelçilerini hedef gösterdiğini belirtti. "Bu yazı, Sovyet makamlarının bize defalarca beyan ettikleri görüşlere tezat teşkil eden bir yazıdır," dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara, Ermeni terörü karşısındaki tutumu nedeniyle Sovyetler Birliği'ne yönelttiği eleştirilerini dozunu dün bu kez daha arttırdı ve Sovyet Ermenistan

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'de)

ABD'ye sert uyarı

TBMM: Soykırım tasarısı dostluğu bozar

***ABD** Kongresi'nin gündeminde bulunan Ermeni iddialarıyla ilgili karar tasarısına TBMM büyük tepki gösterdi. ANAP, SHP, MDP ve bağımsızlarca hazırlanan bir önergenin TBMM Başkanı tarafından ABD Büyükelçisine verilmesi önerisi kabul edildi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ABD Kongresi'nin gündeminde bulunan Ermeni iddiaları ile ilgili karar tasarısına TBMM büyük tepki gösterdi. ANAP, SHP, MDP ve bağımsızlarca hazırlanan bir önergenin TBMM Başkanı tarafından ABD Büyükelçisi'ne verilmesi önerisi Genel Kurulda kabul edildi.

MDP'li Kâmran İnan, Meclis'te dün yaptığı gündem dışı konuşmada, Ermeni karar tasarısına "TBMM'nin ve Türk kamuoyunun [illegible]" belirterek, bu konuda büyük tepki gösterilmesi gerektiğini söyledi. ABD Kongresi'nde Türkiye'ye karşı yeni bir hasmane hareket sürdürüldüğünü kaydeden İnan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Avrupa'da Türkiye'ye karşı akıtmaya devam edilen zehirlerin arkasındaki güçleri anlamak mümkündür. Fakat, Savunma İşbirliği Anlaşması'nın görüşüldüğü ortamda ABD Kongresi'nde Ermenilerin iddialarını destekleyici bir karar tasarısının Genel Kurul'larında görüşülmesi beklenmektedir. Türk devletinin toprak bütünlüğüne yönelik bir cereyan vardır. Bu tasarı Kongre'den geçerse, ittifak zedelenir. Kendilerini ciddi şekilde uyarmak zamanı gelmiştir. Türk parlamentosu böyle bir karar tasarısını hafife alamaz. Bu vahim gelişme karşısında TBMM'nin tepkisini belirtmek bakımından bir temenni önergesini başkanlığa sundum. TBMM Başkanı ABD'nin Büyükelçisi'ni davet ederek, bunu süratle tevdi etmelidir."

İnan, "ABD'li dostlarımıza, böyle bir adımın, ambargo yarasını henüz kapatmaya çalıştığımız sıralarda, onulmaz yaralar açacağını ihtar etmeliyiz" diyerek, böyle bir hasmane tasarının Kongre'den çıkmasının Kongre'yi Türk milletinin gözünde mah-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

ABD'Lİ YATIRIMCIYA GÜVENCE VE KORUMA ANLAŞMASI

6. Sayfada

Temsilciler Meclisi'nde

Ermeni tasarısı komisyondan geçti

***ABD** Savunma Bakanı Weinberger "Ermeni iddiaları ilgili karar tasarısının Kongre'de kabul edileceği inancında değilim" dedi. Tasarı, Temsilciler Meclisi'nden geçerse yasalaşacak.*

6. Sayfada

Murphy geliyor

Dışişleri: İki süper Ortadoğu'da uzlaşı arayışında

Dışişleri Bakanlığı'ndan bir üst düzey yetkili, "ABD ve Sovyetler Birliği'nin Ortadoğu'da muhtemel bir uzlaşı için çaba sarfettiklerini" bildirdi.

Reagan'ın özel temsilcisi Richard Murphy bugün Ankara'ya geliyor. Murphy, Dışişleri Bakanı Halefoğlu ile görüşecek. Cenevre zirvesinde Reagan ve Gorbaçov'un Ortadoğu için ne kararlaştırdığını anlatacak.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cenevre'de ABD Başkanı Ronald Reagan ile Sovyetler Birliği Lideri Mihail Gorbaçov arasında gerçekleşen zirvenin Ortadoğu'ya dönük olan sonuçları, Reagan'ın Ortadoğu Özel Temsilcisi Richard Murphy ile Türk hükümeti arasında ele alınacak. Ankara, Murphy'nin ziyareti öncesinde ABD ile Sovyetler Birliği'nin bölgede muhtemel bir "uzlaşı arayışı" içinde oldukları

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Evren Sincan'da İzmir İmam Hatip'i konuştu:

Aynı okulda ayrı oturmayı tasvip edemem

Cumhurbaşkanı'ndan: *Ayrı okullarda tedrisat yapılıyorsa, kızlar bir okulda, erkekler başka bir okulda, şimdi onu kaldır - birleştir, benim kastım bu değildir. Aynı okul içerisinde ayrı ayrı sınıflarda tedrisat yapılıyorsa, ben bunu tasvip etmem.*

Metin Emiroğlu: *Konu açıklığa kavuştu. Cumhurbaşkanı ayrı binalarda öğretime karşı değil. İzmir İmam Hatip'te öğretim eskisi gibi, kız ve erkek öğrencilerin ayrı binalarda okutulması biçiminde sürecek.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, dün Sincan'da bir ilkokulu açarken İzmir İmam Hatip Lisesi'nde kız ve erkek öğrencilerin ayrı öğrenim görmeleri konusundaki tartışmalar hakkında görüşlerini açıkladı.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, İzmir İmam Hatip Lisesi'nde kız ve erkek öğrencilerin ayrı binalarda okuduklarını belirterek "Ayrı okullarda tedrisat yapılıyorsa, kızlar bir okulda, erkekler başka bir okulda, şimdi onu kaldır-birleştir. Benim kastım bu değil, aynı okul içerisinde ayrı ayrı sınıflarda tedrisat yapılıyorsa, ben bunu tasvip etmem" dedi.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu da Cumhuriyet muhabirine "Konunun açıklığa kavuştuğunu, Cumhurbaşkanı'nın ayrı binalarda öğretime karşı [illegible] İzmir İmam Hatip Lisesi'nde öğrenimin eskisi gibi, kız ve erkek öğrencilerin ayrı ayrı binalarda okutulması biçiminde süreceğini" söyledi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Sincan'da Osman Ünyazıcı adlı yurttaş tarafından yaptırılan ilkokulu açarken, İmam Hatip Lisesi'nde kız ve erkek öğrencilerin ayrı ayrı okutulmaları konusundaki görüşlerini açıkladı. Cumhurbaşkanı Evren, gezilerinde

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Cenazede buluştular

(Fotoğraf: aa)

Aydar toprağa verildi *Amerika'da ölen, gazetemizin eski Ankara Bürosu temsilcisi, SHP Ankara Milletvekili Kemal Aydar dün Hacıbayram Camii'nde kılınan öğle namazından sonra toprağa verildi. Cenaze [illegible] liderler bir araya gelerek bir süre sohbet ettiler. Erdal İnönü'nün, DSP'yi kutlama ziyareti isteğine Ecevitler yanıt vermeyerek tebessümle karşılık verdiler. Aydar için ilk tören gazetemizin Ankara Bürosu önünde yapıldı. Aydar'ın 17 yıl temsilciliğini yaptığı büromuz önündeki törene, büro çalışanları, gazeteciler ve dostları katıldı. Törende bir konuşma yapan Ankara Bürosu temsilcisi Yalçın Doğan, "Kemal Aydar, sadece Cumhuriyet Gazetesi'nin* (Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

ANAP'ın 'gözdağı' Meclis'te tartışma çıkardı

SHP: ANAP şantaj yapıyor

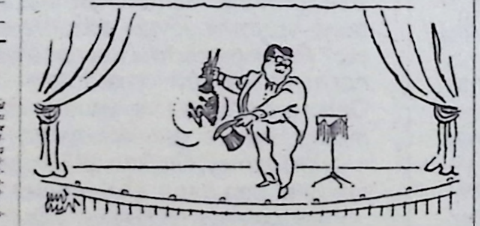
CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Ateş Bacayı Sarınca...

ANKARA — Herhalde Özal da artık ateşin bacayı sardığını görüyor olmalı. Yakın günlere dek kendinden başka büyük olmadığını vurgulayan Özal, telaş içinde. Yurt içi gezilerinde önüne çıkan tertiplenmiş kalabalıklar doyurucu değil. Başkent siyasetinde şimdilik dozu az depremler, partisini derinden sarsıyor.

Bu genel görüntüyü ayrıntıla-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Özal'dan SHP'lilere: *Konu hukukidir. Dimyat'a pirince giderken, evdeki bulgurdan olacaksınız.*

Gürkan'dan Özal'a: *Kendisini Cumhuriyet Başsavcısı yerine koymaya heveslenmekte. Bu şantajdır.*

Aşık'tan Meclise: *Herkes kanunları işine geldiği gibi yorumlamamalıdır.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP, Sosyaldemokrat Halkçı Parti'ye karşı kullanmak istediği "gözdağı" planını uygulamaya başladı. ANAP Milletvekili Eyüp Aşık, önceki gün ANAP Başkanlık Divanı'ndan alınan karar gereğince dün

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

İşkence...

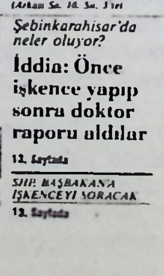
Adı: Polat Sabuncu
Görevi: Şebinkarahisar SHP İlçe Başkanı.
Yer: Giresun Emniyet Müdürlüğü
Tarih: 30 Kasım 1985
Anlattıkları:
"Emniyet Müdürlüğünde gözlerimiz bağlandı ve bir odada duvara dönük, ayakta ve eller duvara yapışık durumda saatlerce beklettildik. Daha sonra sorgulamaya alındığımızda 4-5 kez çeneme yumruk attı ve zorla ağzım açtırılarak, 'yazdıklarını yediriyoruz' dediler ve ağzıma bir gazete soktular. Gözaltında bulunduğum süre içinde yapılan sorgulamalarda THKO militanlarından Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ı evimde misafir edip etmediğim soruldu."

•

Adı: Mehmet Yeles
İşi: Yeni Şebinkarahisar Gazetesi muhabiri
Yer: Giresun Emniyet Müdürlüğü

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Şebinkarahisar'daki işkence iddiaları - İşkence gördüler. Giresun Şebinkarahisar arasında gidip gelmekten şikâyet etmediler

Şebinkarahisar'da neler oluyor?

İddia: Önce işkence yapıp sonra doktor raporu aldılar

12. Sayfada

SHP, BAŞBAKAN'A İŞKENCEYİ SORACAK

12. Sayfada

ÇELEBİ İLE TARTIŞTI — Roma'da görülmekte olan Papa suikastıyla ilgili ikinci davada uzman tanık olarak dinlenen yazarımız Uğur Mumcu bir ara Musa Serdar Çelebi ile tartıştı.

Uğur Mumcu tanıklık yaptı

Papa davasına İtalyan istihbarat örgütü de karıştı

ROMA, (Cumhuriyet) — Papa suikastı davasının dünkü duruşmasında tanık olarak dinlenen İtalyan "Napoli Mafyası" olarak bilinen Camorra örgütü üyesi Giovanni Pandico, İtalyan Haber Alma Örgütü (SISMI)'nün eski Başkan Yardımcısı General Musumeci'nin Camorra ile [illegible] Ağca'ya Bulgar bağlantısı ifadesini [illegible] Ağca'nın [illegible] yalan olduğunu [illegible] General Musumeci'nin [illegible]

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Albüm (II)

ROMA — Dün Roma Ağır Ceza Mahkemesi'nde kendi tanıklığım bittikten sonra, öğleden sonra "Napoli Mafyası" olarak bilinen Camorra örgütünün Pişmanlık Yasası'ndan yararlanan itirafçı üyesi Pentico'yu dinlerken bu ikinci albümü de derledim.

Gelin bu albümün sayfalarını da birlikte çevirelim.

Pentico, Camorra üyesi, geçen yıl Pişmanlık Yasası'ndan

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Hukukta yeni adım

Medeni Kanun öntasarısı

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve kamuoyunun tartışmasına sunulan öntasarıyı [illegible]

Prof. Dr. İzzet Sungurbey [illegible]

Yarın Cumhuriyet'te

bunun için katılmışlardır. Sunay zaten kendi durumunu Emin Değer'e açıklıyor; aralarına girmesem, kendilerinden olduğumu söylemesem, isyancıları nasıl çözer, devre dışı bırakabilirdik? diye soruyor. Doğrudur, orduda köklü devrim düşünebilen -Atatürkçü doğrultuda- subaylar ancak böyle temizlenmişlerdir. Dışardan bakanlar bunu göremezler."

"Tartışmalar çok şeye ışık tuttu, eğer tartışmasalar, bunların çoğu karanlıkta kalacaktı."

"Bizde yapılan darbe olduğu için, başaran da, doğrudan doğruya iktidarı alamaz. Hep demokrasiyi getireceğim diye birkaç sene iktidar oyalanması yapar, sonra tehlikeyi savuşturan iktidarı verir. Geleneğinde devirdiğinin yerine geçme yoktur. Demokrasi ağır basar. İttihat ve Terakki'de de böyle değil mi? Vurur, kırar, devirir, Başbakanlığı Sait Halim Paşa'ya verir. Kendi sadrazam olmaz. İşler tavsadıktan sonra Talat gelir ama, çok sonradır artık, başta değildir. Bir tek Mustafa Kemal, padişahı devirdikten sonra yerine kendisi geçer."

"Sonrakilerde yok mu, Gürsel, Sunay, Korutürk?"

"Onlar kendileri geçmemişler ki, geçirmişlerdir. Geçseler misyonları ile geçerler. Oysa sivilleşiyorlar, sivillerin başına geçiyorlar. Darbecilerin korkusu da giderilmiş oluyor."

"Daha ilginç safhalar var mı?"

"Olmaz olur mu, defterler açıldıkça, tartışmalar yayıldıkça, neler görürüz, neler öğreniriz..."

"SADİZM"İN İSİM BABASI

1814'TE BUGÜN, ÜNLÜ FRANSIZ YAZARI MARQUIS DE SADE (MARKİ DÖ SAD) 74 YAŞINDA BİR AKIL HASTAHANESİNDE ÖLDÜ. YİRMİ YAŞLARINDA BAŞLADIĞI HOVARDA YAŞANTI İÇİNDE, BİRÇOK SEKS SKANDALINA ADI KARIŞMIŞ OLAN SADE, ZAMANININ CİNSELLİK VE AHLAK ANLAYIŞINA TERS DÜŞTÜĞÜNDEN SÜREKLİ SORUN YARATMIŞTI. BU NEDENLE, OTUZ YIL KADAR HAPİS YATMIŞ, KİTAPLARINI DA ORADA YAZMIŞTI. YAPITLARINDA, İNSANLARIN İÇİNDEKİ ÇARPIK DUYGULARI, KÖTÜLÜĞÜ; ERDEM VE İYİLİKLE KAPIŞTIRAN SADE, BİRÇOK EDEBİYATÇI VE FİLOZOFU DERİNDEN ETKİLİYECEKTİR.
ONUN, BAŞKALARINA ACI VERMEKTEN ZEVK ALMA DUYGUSUNA İSE, SONRAKİ YILLAR "SADİZM" DENECEKTİR..

Müztaz Arıkan

Son Yılların En Büyük Fiyaskosu

YALÇIN DOĞAN — *5 aralık*

ANKARA — İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Amerika ile Türkiye arasında ilk kez "anayasal güvenceye" bağlanan bir anlaşma imzalandı. "İkili anlaşma" çerçevesinde ele alınan ve tümüyle "bağlayıcı" nitelikte olan bu belge Amerika'nın Türkiye'deki yatırımlarını garanti ediyor.

Bu konunun ilk yönü, ama asıl ilginci böyle bir anlaşmanın imzalanmasına ilişkin zamanlama. Washington'da Beyaz Saray'da "Kızılderili holü" denilen salonda önceki gün "Türkiye'deki Amerikan yatırımlarına büyük güvence" verilirken hemen hemen aynı saatlerde ve Beyaz Saray'dan birkaç kilometre ötede Temsilciler Meclisi Tüzük Komisyonu "24 Nisan'ın Ermeni soykırım günü olarak ilan edilmesine" ilişkin tasarıyı genel kurula indirmeyi kabul ediyordu. Yani Türkiye, Amerikan yatırımlarını güvenceye alırken, Amerika Temsilciler Meclisi Tüzük Komisyonu, Türkiye'nin aylardır büyük bir titizlikle üzerinde durduğu, her düzeyde defalarca uyardığı bir konuda ve böyle bir tasarının "ilişkileri zedeleyeceği" sözlerine hiç kulak asmadan uluslararası alanda Türkiye'yi bir kez daha güç durumda bırakıyordu. Hem de aynı günde, aynı saatlerde.

Bu, Türkiye'nin izlemekte olduğu dış politikada sanırız son yılların en büyük fiyaskosudur, en çarpıcı çelişkilerinden birisidir. Nitekim, önceki gün konu Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Yalım Eralp'e olağan basın toplantısında sorulduğunda, Eralp önce ne yanıt vereceğini bilemediği için konuyu değiştirmek gereğini duydu. Israr karşısında susmayı yeğledi. Sonra "Yorum yok" dedi ve ardından da "Yatırım anlaşmasının tarihi önceden belirlenmişti. Sadece bir rastlantıdır" demekle yetindi.

Ermenilere 24 Nisan'ı sokırım günü ilan etmeye hazırlanan Amerika ile İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana böylesine bir "antlaşmaya" imza atmanın sorumluluğu elbette Dışişleri Bakanlığı sözcüsüne ait olamaz. Ancak, olay Türkiye'nin izlediği dış politikada geldiği noktayı, Amerika'ya nasıl ve her koşulda eski deyimiyle "kayıtsız şartsız bağımlılığın" en önemli örneklerinden birini oluşturuyor.

İmzalanan anlaşma, Amerikan işadamlarına sanki Türk işadamı imiş gibi Türkiye'de yapacakları yatırımlarda eşit kolaylıklar sağlıyor. Anlaşmadaki deyimiyle "daha az elverişli olmamak koşuluyla" aynı öncelikleri, teşvikleri getiriyor. On yıl süreyle geçerli olan bu anlaşmaya göre bir Amerikalı işadamı Türkiye'de yaptığı yatırımdan sonra kârını ya da bir başka transferini iki ay içinde yurt dışına aktarabilecek. Döviz darboğazına yeniden girilmesi halinde iki aylık süre üç yıla uzatılabilecek. Bir başka ilginç maddeye göre "Ülkede savaş, ayaklanma ve iç karışıklar, benzeri olaylar yüzünden zarara uğranması halinde o ülke tarafından böyle bir durumda kendi veya üçüncü bir ülke vatandaşlarına veya şirketlerine uygulanacak muameleden daha az elverişli şartlarda olmamak kaydıyla hangisi daha elverişli ise bu muameleye tabi tutulacaktır."

GECENİN SOLUĞU
Samim Kocagöz
Yeni öyküler. 500 lira
Genel dağıtım: YAY - İstanbul

Cumhuriyet

NUH PEYGAMBER'in SEYİR DEFTERİ
Yalçın Pekşen
Üçüncü basısı çıktı: 500 lira
Çağdaş Yayınları: Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu - İstanbul

62. Yıl: Sayı: 22010 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 5 Aralık 1985 Perşembe

SHP öfkeli

Gürkan 'gözdağı'nı Evren'e şikâyet etti

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Umurunda mı Dünya?

ANKARA — MDP lideri Ülkü Söylemezoğlu, Başbakan'a "Muhalefet anlayışıyla değil, konuyu partilerin Meclisin ciddiye aldığını göstermek için getirmeyi düşünüyoruz. İsterseniz parti olarak biz önerge verelim. Dilerseniz hükümet olarak siz Meclise getirin. Açık ya da ka-

Özal'ın sürekli sergilenen "sorunları hafife alma" tutkusunun, ülkenin gerçek yararlarını nerelere dek götürdüğünü hemen her gün izliyorduk.

palı oturumda ele alalım" dedi. Özal, düşündü "Arkadaşlarla konuşayım, size haber vereyim" diye yanıtladı MDP liderini.

Günler geçti. Başbakan'dan ne ses, ne nefes. Söylemezoğlu tekrar aradı Özal'ı. Başbakan bu kez:"... Önerinizi düşündük,şu

(Arkası Sa. 13. Sü. 1'de)

Kafaoğlu için soruşturma

Eski Maliye Bakanı Adnan Başer Kafaoğlu hakkında hazırlanan dosyada soruşturma açılabileceği 'sonuç ve kanısına' varıldı.

8. Sayfada

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Sosyaldemokrat Halkçı Parti Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, birleşme nedeniyle SHP üzerinde kuşkular yaratacak girişimlere önayak olacakmış gibi görünen Başbakan Turgut Özal'ın bu yaklaşımını Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e şikâyet etti. Milliyetçi Demokrasi Partisi Genel Başkanı Ülkü Söylemezoğlu da, aynı yoldaki şikâyetini dün Evren'e iletti.

ANAP'ın, birleşme konusunu Meclis gündemine de getirerek SHP'ye "gözdağı" vermek istemesine tepkiler sürüyor. SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, siyasi partilerin tüm faaliyetlerinin Cumhuriyet Başsavcılığı'nca denetlendiğini tekrarlayarak, hükümetin ayrıca ihbar yapmasına gerek olmadığını söyledi ve "Bütün bu tehditler ve korku salmaların altında yatan Anavatan Partisi iktidarının, güçsüzlüğünün bölünme olasılığı olmasıdır" dedi.

Gürkan'dan sonra Cumhurbaşkanı Kenan Evren'i ziyaret eden MDP Genel Başkanı Ülkü Söylemezoğlu, ANAP'ın 84. maddeyi parlamentoda bir tehdit aracı olarak kullandığını söyledi. Söylemezoğlu, "ANAP bu maddeyi SHP üzerinde Damokles'in kılıcı gibi kullanıyor" dedi.

SHP Başkanlar Kurulu üyesi Erdal İnönü de Başbakan Turgut Özal'ı demokrasi dışı zorlamalarla SHP iktidarını engellemeye çalışmakla ve anayasayı oyuncak haline getirme girişimlerini sürdürmekle suçladı.

SHP Genel Başkanı, dün Cumhurbaşkanı Kenan Evren'le görüştükten sonra Çankaya Köşkü'nden çıkarken gazetecilerin sorularını yanıtladı ve HP'nin SODEP'le birleşmesinde bazı hukuki tereddütler varsa, bu konuda gereğini yapacak makamların bulunduğunu hatırlattı ve şöyle konuştu:

"ANAP Genel Başkanı ve Başbakanın bu meseleyi kamuoyunda ve Mecliste yetkisi ve hakkı olmadığı halde tartışmaya açmış olması, onun SHP'den ve birleşmeden ne ölçüde ürküntü duyduğunu, iktidarın ne ölçüde zayıfladığını ve kendisine ne ölçüde az güvendiğini göstermektedir.

Şu noktayı önemle vurgulamak istiyorum. Özellikle iktidarda olanlar demokrasiyi içlerine sindirmek zorundadırlar. Her iktidar bir gün gideceğini bilmeli ve bunu gönül rahatlığı ile içine sindirmelidir. Demokrasi sadece iktidar olunmak için istenmez. Önemli olan iktidardan düşüldüğü anlarda da istenmesidir. Türkiye'de demokrasi zaman zaman kesintilere uğruyorsa, bu, gitmeyi içine sindirememedendir.

Onun için sayın Başbakanın bu meseleye yaklaşış biçimi inancımız bende yeniden, demokrasinin geleceği konusunda tereddütler ve kuşkular uyandırmıştır. Bundan üzüntü duyuyorum. Yoksa, sayın Başbakanın meseleye yaklaşmasıyla SHP'nin varlığı bu şekilde tehlikeye girmez."

Gürkan, ANAP iktidarının bugün her vatandaştan ikisi tarafından desteklenmediğini de sözlerine ekledi ve SHP olarak bu konuyu tartışmayı düşünmediklerini bildirdi. SHP Başkanlar Kurulu üyesi Erdal İnönü de ANKA'ya yaptığı açıklamada "ilginç" bulduğunu söylediği Özal'ın tutumunu, ANAP içindeki huzursuzluğu giderme endişesi şeklinde yorumladı. Özal'

(Arkası Sa. 8. Sü. 2'de)

Gürkan'dan Özal'a

İktidarda olanlar, demokrasiyi içlerine sindirmek zorundadır. Her iktidar, bir gün gideceğini bilmeli ve bunu gönül rahatlığıyla içine sindirebilmelidir. Demokrasi, sadece iktidar olmak için istenmez. Bu tutumu, Başbakan'ın SHP'den ve birleşmeden ne ölçüde ürküntü duyduğunu ve iktidarına ne ölçüde az güvendiğini göstermektedir.

İnönü'den Özal'a

Özal'ın tutumu, ANAP içindeki huzursuzluğu giderme endişesinden kaynaklanmaktadır. Bütün bunların altında, son davranışı ile Sayın Özal'ın alışılmış model içinde, söylediğini yapmama, yapmadığını söyleme düşüncesinin bulunduğunu gösteriyor.

Mozart ve çocukluk

Dostum Mozart

Yaşama bir harika çocuk olarak başlayan, harika çocuk olarak ölen üstün sanatçı: Mozart

NADİR NADİ yazdı

Nadir Nadi, Mozart'ın müziğiyle, ilk tanıştığı yıllarda

Niçin "Dostum Mozart"?
Nadir Nadi bu denemeyi niçin yazdığını anlatıyor:

"Mozart'ın müziğini çok seviyorum. İnsan hayran olduğu bir sanatın başkalarınca da beğenilip aynı duygunun paylaşılmasını ister... Mozart üzerine ülkemizde bugüne değin hemen hiçbir çalışma yapılmamıştır... Yıllardır dost edindiğim, bana her zaman iyilikten güzellikten söz eden, kendi yaşamının en kötümser anlarında bile, kimi zaman biraz acı, biraz buruk da olsa bize gülümseyen ama hiçbir zaman küsmeyen bir sanatçıya yeni dostlar kazandırmak... Bu denemeyi okuyanlardan birkaç kişi de olsa, Mozart'ı sevmeye niyetlenen çıkarsa kendimi mutlu sayacağım... "

NADİR NADİ'nin "DOSTUM MOZART"ı
Pazara Cumhuriyet'te

Köprüye zam geldi 600 lira

Boğaziçi Köprüsü geçiş ücretlerine yapılan yüzde 20-100 dolayındaki zam cumartesi gecesi başlayacak. Büyük otobüslerin geçişi 1500'den 3000 TL'ye çıkarken, Belediye otobüslerinin geçişi ise 100'den 400 TL'ye yükseltildi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Boğaziçi Köprüsü geçiş ücretlerine yüzde 20-100 oranında zam yapıldı. Cumartesiyi pazara bağlayan gece yarısından itibaren yürürlüğe girecek zamma göre otomobil, küçük otobüs ve minibüslerin geçiş ücreti 500'den 600 liraya yükseltildi. Kamyonların geçişi 2 binden 3 bine, otobüslerin de 1500'den 3 bin liraya çıkarıldı.

Bayındırlık Bakanı Safa Giray, geçen perşembe günü Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, köprü geçiş ücretlerinin enflasyon düzeyinde tutulmasi gerektiğini belirterek, zam yapacaklarını bildirmişti. "Bugünkü durumu göre, 800 lira alınması lazım. Bu parayı almazsak, köprünün gelirleri zaman içerisinde bakımını karşılayamaz hale gelir" demişti. Bakanın bu sözüne karşın otomobil geçiş ücreti 800 yerine 600'de tutuldu.

(Arkası Sa. 10. Sü. 2'de)

Murphy'nin gelişi gecikti

Ortadoğu için ABD ile temas

***ABD** Başkanı Ronald Reagan'ın özel temsilcisi Richard Murphy, 7 ülkeyi ziyaretinden sonra bugün Ankara'da olacak. Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu ile Ortadoğu'daki gelişmeleri ele alacak.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Cenevre'de ABD Başkanı Ronald Reagan ile Sovyetler Birliği lideri Mihail Gorbaçov arasında gerçekleşen zirvenin Ortadoğu'ya dönük sonuçları hakkında bölge ülkelerine bilgi veren Reagan'ın Ortadoğu özel temsilcisi Richard Murphy'nin Ankara'ya gelişi bugüne sarktı.

(Arkası Sa. 13. Sü. 4'te)

SOVYETLER ANKARA'YA ZİRVEYİ ANLATTI
13. Sayfada

Konuk yazar

Gazetemiz bugünden itibaren uluslararası gelişmelere ilişkin olarak çeşitli yabancı imzalara sayfalarında yer verecek.

(Arkası Sa. 13. Sü. 5'te)

Zirve ve Ortadoğu

MİCHEL NAUFAL

PARİS — Eldeki bilgiler ışığında her şey, Başkan Ronald Reagan'la Sovyet lideri Mihail Gorbaçov arasındaki Cenevre Zirvesi'nin, bölgede mevcut durumu sadece genel ve top-

(Arkası Sa. 13. Sü. 4'de)

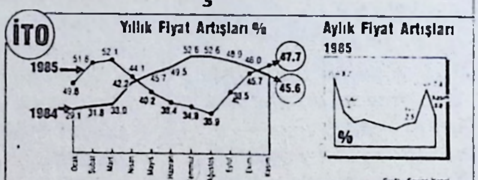
Enflasyon kasımda da boş durmadı

***İTO** endeksine göre İstanbul'da kasım enflasyonu yüzde 3. Aynı endeksin yıllık İstanbul enflasyonu yüzde 47.7. Hazine ve DİE endekslerinde İstanbul kasım fiyat artışı yüzde 5 dolayında olacak*

Ekonomi Servisi — İstanbul'da hızlı fiyat artışları kasım ayında da durmadı. Gerek İstanbul Ticaret Odası'nın gerekse Devlet İstatistik Enstitüsü ve Hazine Müsteşarlığı'nın İstanbul geçinme endeksleri bu yılın kasım ayında yaşanan fiyat artışlarının geçen yıllardaki artışların çok üzerine çıktığını ortaya koydu. Ekim ayında yüzde 7.4'lük bir artış gösteren İTO endeksindeki artış kasım ayında yüzde 3 olarak gerçekleşirken DİE ve Hazine'nin İstanbul için belirledikleri kasım ayı artışının yüzde 5'in üzerinde olduğu öğrenildi. Her üç endekse göre son iki aydaki fiyat artışları yüzde 11-12 dolayında gerçekleşirken İstanbul'da 1985 yılı enflasyonunun yüzde 45'in altına inmesinin mümkün olmayacağı, hat-

(Arkası Sa. 10. Sü. 5'te)

VERGİ PAKETİNE MECLİS ONAYI
7. Sayfada

Son söz Başkan Reagan'ın olacak

Ermeni tasarısı sözde 'yumuşadı'

***ABD** Temsilciler Meclisi Tüzük Komisyonu'nda önceki gün görüşülen ve 4'e karşı 8 oyla Genel Kurul'a indirilmesi kabul edilen tasarıda ilk bölümde yer alan "soykırım" sözcüğü kaldırıldı, ama ikinci bölümde korundu. "Soykırımı yapan devlet" olarak daha önce Türkiye gösterilirken, şimdi "Osmanlı Türk İmparatorluğu hükümetlerince" ibaresi yer aldı.*

TANJU AKERSON

NEW YORK — Temsilciler Meclisi Tüzük Komisyonu'ndan geçen "Ermeni Soykırımı Karar Tasarısı"nın önümüzdeki günlerde Genel Kurul'da görüşülmesi halinde, kabul edileceğine kesin gözüyle bakılıyor. Kongre çevreleri tasarının komisyondan geçen biçimiyle fazla bir değişikliğe uğramasının beklenmediği görüşünü savunuyorlar.

Tasarının mimarı olarak tanınan Portekiz asıllı temsilci Tony Coelho'nun temelde anlamı değiştirmeyen, ancak tasarının kabul şansını arttıran bazı değişiklikleri metin üzerinde yaptığı ortaya çıktı. Örneğin, ABD Temsilciler Meclisi Tüzük Komisyonu'nda önceki gün 4'e karşı 8 oyla Genel Kurul'a indirilmesi kabul edilen tasarının ilk bölümünde yer alan "soykırım" söz-

(Arkası Sa. 10. Sü. 5'te)

DEMİREL'İN ERMENİ TASARISINA TEPKİSİ
10. Sayfada

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Son Yılların En Büyük Fiyaskosu

ANKARA — İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Amerika ile Türkiye arasında ilk kez "anayasal güvenceye" bağlanan bir anlaşma imzalandı. "İkili anlaşma" çerçevesinde ele alınan ve tümüyle "bağlayıcı" nitelikte olan bu belge Amerika'nın Türkiye'deki yatırımlarını garanti ediyor.

Bu konunun ilk yönü, ama asıl ilginci böyle bir anlaşmanın imzalanmasına ilişkin zamanlama. Washington'da Beyaz Saray'da "Kızılderili holü" denilen

(Arkası Sa. 10. Sü. 2'de)

Amerikan sermayesi Türk sinemasında

Merkezi ABD'de olan Cannon Films, Türk yönetmen Erden Kıral'ın "Venedik'te Fırtına" isimli filminin de yapımcısı.

Cannon Films, Türkiye'de şube açıyor. "Cannon Int. Turkey" adıyla kurulan şirkete, Cannon'cular yüzde 60, Türk ortakları ise yüzde 40 hisseyle katılıyor.

ATİLLA DORSAY'ın haberi 10. sayfada

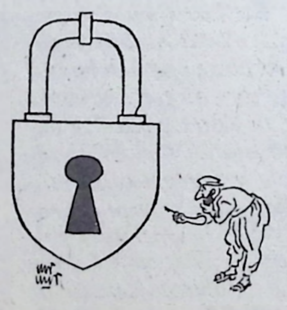
Şebinkarahisar işkence olayı

3 SHP'li milletvekili olay yerine uğramadı

CELAL BAŞLANGIÇ

ŞEBİNKARAHİSAR / GİRESUN — Beşi kamu görevlisi sekiz kişiye 27 Eylül 1985 tarihinde Şebinkarahisar'da gözaltına alınarak işkence yapılması ve Cumhuriyet Savcılığı'nın bağısı dışında 12 saat gözaltında tutulması ile ilgili olarak açılan soruşturmaya ve doktor raporlarıyla belirlenen işkence olayına karşın, Giresun Valiliği'nin operasyonla kaçtan polislerin ad-

(Arkası Sa. 10. Sü. 2'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

İşbitiricilik Oyunu...

Bir usta aktör kimi zaman iki rolü birden üstlenir. Böyle oyunları hepimiz izlemişizdir. Aktörlük mesleğinin marifetlerine şaşarak, iki rolü birden ustalıkla yürüten oyuncuya hayran kaldığımız zamanlar olmuştur.

Gazetelerde çıkan haberlere bakılırsa, Washington Büyükelçimiz Şükrü Elekdağ'a şimdi iki rolü birden üstlenmek görevi verilmiştir. Hariciye mesleğinde kıdemli bir eleman olan Sayın Elekdağ, bir yandan ABD'li ve Türk işadamları arasında ekonomik işbirliğini güçlendiren anlaşmayı imzalıyor, iki ülke arasındaki bu yakınlaşmadan kaynaklanan demeçler veriyor; Sayın elçimiz bu rolünde çok başarılı görünüyor.

Sayın Elekdağ, iki perde arasında makyaj odasına giriyor, hazırlanıyor; oyunun öteki bölümünün havasına bürünerek sahneye çıkıyor. Türkiye'ye düşmanlığı belgeleyen Ermeni tasarısının, Temsilciler Meclisi'nde gündeme girmesini acı bir dille protesto etmek de Türkiye'nin Washington Büyükelçisine düşen görev değil midir?

• • •

(Arkası Sa. 10. Sü. 1'de)

Hukukta geri adım

Medeni Kanun öntasarısı

Boşanma hakkı konusunda getirilen belirsiz maddelerin yanı sıra, ayrılma konusuna eklenen maddeler nafaka hakkını "omur boyu artık gelir" haline dönüştürme tehlikesini taşıyor.

Prof. Dr. [illegible]

11. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Savunma Sanayii...

Geçenlerde "Savunma Sanayii Geliştirme ve Destekleme Başkanlığı'nın Kurulması ile Milli Piyango Teşkiline Dair Kanun'un İki Maddesinin Değiştirilmesi Hakkındaki Kanun" adıyla bir yasa çıkarıldı.

Yasa, "Kamu ve özel sektörün yabancı sermaye ve teknoloji katkısı ile" savunma sanayii kurmayı amaçlıyor.

Burda öteden beri savunma konuları üzerinde pek faz-

(Arkası Sa. 10. Sü. 1'de)

Almanya ile pazarlık

***Bonn**, Türkiye'nin serbest dolaşımdan vazgeçmesini istiyor; Ankara askeri ve ekonomik yardımların arttırılmasını. İki ülke müsteşarlarının katılacağı pazarlık toplantıları bugün Bonn'da başlayacak.*

ULVİ UÇER

BONN — Türk ve Alman heyetleri arasındaki görüşmeler, bu sabah saat 10'da Bonn'da kapalı kapılar ardında başlıyor. Alman tarafınca teknik "mali yardım görüşmeleri" olarak tanımlanan toplantılarda, 10 kişilik Türk heyetine Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Necdet Tezel, Alman heyetine de Müsteşar Dr. Jürgen Ruhfuss başkanlık edecekler. Bonn Dışişleri Bakanlığı'nın Venusberg'deki konuk evinde 2

(Arkası Sa. 10. Sü. 6'da)

Özellikle bu maddeyle birlikte Türkiye, Amerikan yatırımlarına Türkiye'de akla gelebilecek her türlü kolaylığı sağlamış oluyor.

Gerçi anlaşma "iki taraflı" işleyecek. Yani herhangi bir Türk işadamının Amerika'da yapacağı yatırımlar için de Amerikan yönetimi Türklere aynı güvenceleri sağlıyor. Ama sadece "kâğıt üstünde", çünkü Türkiye'den gidip de kim hangi alanda Amerika'da yatırım yapacak? İki ülke arasındaki teknolojik fark ortadayken hangi Türk firması gidecek de Amerika'da yatırım yapacak? Dolayısıyla kâğıt üstünde Türk ve Amerikan işadamlarına ortaklaşa sağlanan eşit kolaylıkların pratikte sadece Amerikan yatırımları için işleyeceği çok açık.

Amerika benzer anlaşmayı kısa süre önce Türkiye'den başka Fas, Mısır, Panama, Senegal, Haiti ve Zaire ile imzaladı. Türkiye ile imzaladığı anlaşmayla birlikte bu ülkelerle yaptığı anlaşmalar da onaylanmak üzere önümüzdeki günlerde topluca Amerikan Senatosu'na gönderilecek. Türkiye açısından ise benzer durum başka ülkelerle de gündeme gelebilir. Özal hükümetinin ilginç bir yöntemi ortaya çıkmaya başladı. 6224 sayılı Yabancı Sermaye Yasası yoluyla ülkeye yabancı sermaye çekmek yerine şimdi yeni bir moda gelişiyor. İkili anlaşmalarla yabancı sermaye yatırımlarına "anayasal güvence" getiriyor.

Şu nedenle anayasal güvence: "İkili anlaşma" olması nedeniyle, "ikili anlaşmaların" anayasa güvencesi altında bulunması nedeniyle yabancıların Türkiye'de yapacakları yatırımları böylesine önemli bir garantiye bağlamak. Bunun altında yatan da iki yıldır bu kadar propagandası yürütülmesine rağmen Türkiye'ye yine de istenildiği ölçüde ve alanlarda yabancı sermaye gelmeyişi.

Amerika ile yapılan anlaşma "bir tip" oluşturuyor. Sağladığımız bilgilere göre, benzer anlaşma için Türkiye önümüzdeki günlerde Japonya, Belçika, İsviçre, Kanada, İngiltere ve Kuveyt ile masaya oturacak.

*Özal hükümetinin "yabancı sermaye" politikası bu olabilir. Ülkeye yabancı sermaye çekmek için böyle yöntemler geliştirebilir. Ama Ermeni sokırımının Amerikan Temsilciler Meclisi Tüzük Komisyonu tarafından "tescil edildiği" bir günde Amerikan yönetimine böyle bir ödün verebilmek, bundan sonra **"Amerika bize ne derse, bize ne yaparsa biz yine de onun isteklerini yerine getiririz"** anlamını taşıyor.*

*Bundan sonra Amerika ile iki aydır tartışılmakta olan **"Savunma İşbirliği Anlaşması"**'nda Ankara ne söylerse söylesin Amerikan yönetimi dikkate mi alır sanıyorsunuz? Neden alsın ki? Nasıl olsa istediğini yaptırmıyor mu?..*

Mitterrand'ın Özal'a Sürprizi...

6 Aralık

*Fransa Cumhurbaşkanı Mitterrand'ın isteği üzerine **"Ermeni soykırımı"** iddiaları, AET Bakanlar Konseyi'nde ele alınacak. Mitterrand'ın bu girişimi, Orly katliamından sonra Fransa'daki Ermeni seçmenleri "gücendirmiş" bulunan Sosyalist Partisi'nin yakınlaşan seçimler için bir yatırımı sayılabilir mi?*

Kökeninde hangi gerekçe bulunursa bulunsun, bu olay Türkiye için çok önemlidir.

*Gazetecilerimiz de bu fikirde olduklarından Cumhurbaşkanı Evren'le haftalık görüşmesini yaptıktan sonra Köşk'ten çıkan Başbakan Turgut Özal'a konu hakkında ne düşündüğünü sormuşlar. Aldıkları yanıt çok ilginç. Sayın Başbakan diyor ki: **"Bu teklifler nereden getirilirse getirilsin, Türkiye'nin durumu değişmez. Dostluğa bu ölçüler içinde bakarız. Paris ziyaretim sırasında Paris Belediye Başkanı'yla bu meseleleri konuştum. Ümit ederim ki Türkiye ile dost olmak isteyenler hareket tarzlarını ona göre ayarlarlar."***

Geçenlerde adı sanı duyulmamıştır bir derneğin çağrısı üzerine Fransa'ya giden Sayın Özal, Paris Belediye Başkanı'yla ve Türkiye'de iş yapmak isteyen bazı firmaların temsilcileri ile konuşmuş, bu temaslarını Türkiye'nin "dış dünyadaki saygınlığı"na kanıt olarak göstermişti. Daha bu gezinin dumanı tüterken, Fransa Cumhurbaşkanı'nın Türkiye aleyhine AET kesiminde girişime geçmesi, Sayın Turgut Özal'ı yalanlamak için midir?

Eğer Mitterrand'ın girişiminden sonuç alınırsa, Türkiye'ye AET'nin kapısı kapanır, ya da bu kapı açılsa bile artık Türkiye o kapıdan giremez. Bu nedenle olayın siyasal içeriği dışında ekonomik boyutu da Başbakan Özal'ın görebildiğinden çok daha büyüktür.

Türkiye'de olağanüstü koşullarda kurulmuş hükümetin dış gelişmeleri yeterince kavrayamadığı görülüyor. Sayın Başbakanın dış politikada baştan beri sergilediği tutum ağırlıktan yoksun olduğu kadar ciddiyetten de uzaktır. Köklü bir devlet geleneğine sahip elli milyonluk bir ülkenin işlerine, büyük bir şirket yöneticisi anlayışıyla bakmak, talihsiz bir yaklaşımdır.

Öte yandan, Meclisimizin varlığına ve ağırlığına her zamankinden daha çok gereksinmemiz var iken parlamentoda neler oluyor?

Büyük Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nı "Türkiye Büyük Millet Meclisi" ile yürütmüştü. Bugünkü Parlamentomuzda ise milletvekillerimiz kendi dertlerine öylesine düşmüşler ki, Türkiye'nin varlığını ilgilendiren sorunlarla uğraşmaya zamanları yok.

★★★

Ne zaman kitap okumayız?..

YALÇIN PEKŞEN — *6 aralık*

Aslında yukardaki soruyu "Ne zaman kitap okuyoruz?" şeklinde sormak gerekirdi, ama Türk ulusu olarak böyle bir "zaman" bulamadığımız için soruyu olumsuz sormak zorunda kaldık...

Evet... Ne zaman kitap okumayız? Bir yayıncı dostumuz bu zamanları şöyle anlattı:

Kitaplar genellikle eylül ayında basılır. Çünkü yaz aylarında herkes tatilde olduğu için kitap satılmaz.. Deniz kıyılarında kitap okumak, çok kişi için smokinle denize girmek kadar alışılmadık bir durum olduğundan, yeni kitap basmak için herkesin yazlıklarından dönmesi beklenir...

Herkes yazlıktan döner... Kitaplar basılır... Bu kez kitapçı kitap almak istemez. Çünkü okul mevsimi başlamıştır. Kasım ayına kadar kitapçı dükkânlarında sadece okul kitapları sergilenir.

Kasım ayı başında kitap satışları başlar ve aralık ortalarında kesilir. Ocak ayı başına kadar yine kimsenin aklına kitap almak gelmez. Bu süre yılbaşı armağanı alma zamanıdır.

Ocak ayında yeniden hızlanan satışlar şubat ayı başında yine durur. Gerekçe 'Sömestr tatili başlamaktadır". Mart ayı vergi ayı olduğundan paralar vergiye gider ve kitap alınmaz. Nisan ayında Anadolu liseleri ve kolej sınavları ağırlık kazanır. Ana babaların kitap okumaya fırsatı olmaz. Mayıs ayında ise artık herkes tatili düşünmektedir. Yazın kitap okunmayacağı için kitap satışları önce düşer, sonra durur.

* * *

Bu bilgilerin ışığında kitap almak ve satmak için en uygun zamanın kasım, aralık, ocak ayları olduğu sanılır...

Fakat bu aylarda da kitap almamak için birçok neden vardır; örneğin ayın 15'inden sonra kimse kitap almaz. Çünkü ay sonu yaklaşmaktadır. Bu durumda üç ayın ikinci yarıları kitap satışları yeniden düşer. Aslında ilk yarılarında da fazla kitap satılmaz. Evet... Maaşlar alınmıştır, ama ayın ortalarına kadar para durumunun ne olacağı pek bilinmez. En iyisi beklemektir. Bütün gereksinmeler karşılandıktan sonra para kalırsa kitap alınacaktır. Böylece ayın ortası bulunur. Doğallıkla ayın ortasından sonra da yukarda saydığımız gerekçe ortaya çıkar: "Ay sonu gelmiştir..."

Sadece yılın mevsimlerine de bağlı değildir kitap satışları. İnsanların gençlik, orta yaşlılık ve yaşlılık dönemleri ile de bağlantısı vardır.

İyi bir gözlemci kitap satın almamak için insanlarımızın yaşları ile ilgili gerekçelerini şöyle sıralamaktadır:

Gençler kitap okumaz... Çünkü delikanlılık gereği akılları havadadır. Ya futbol maçlarını, ya da kız (veya erkek) arkadaşlarını düşünürler.

Gençlik biraz geride bırakıldığında artık iş hayatına atılmışlardır. Bu kez okumaya vakitleri olmadığı için kitap almak pek akıllarına gelmez. Çünkü "iş hayatı, evlilik, doğan çocuklar insanda zaman mı bırakmaktadır birader"

Ve emeklilik çağı gelir... Fakat insanlar bu süre içinde birçok şeyi görmüş ve yaşamışlardır. Birçoğunun yaşamı yazarların yazdıklarından daha fazla "romandır". Üstelik bazı kitaplar için kendilerini çok genç, bazıları için ise çok yaşlı hissetmektedirler...

Emeklilik yaşı da geride kalır. İhtiyarlık dönemi başlar... "Bu yaştan sonra zaten okusa ne olacaktır, okumasa ne..."

* * *

Kitap satışlarını arttırmak için kitap fuarları düzenlenir. Sonuncusu kasım ayı başında yapılan bu fuara katılmış bir yayıncının gözlemlerini aktararak konuyu sürdürelim:

Fuar 2 kasım cumartesi günü başlamıştır. Bütün kitapçılar heyecanlıdırlar. Çünkü cumartesi pazar iyi satış olacağını ummaktadırlar. Fakat hafta sonunda iki önemli futbol maçı vardır. Beklenen ilgi görülmez.

Pazartesi günü haftanın ilk iş günü olduğu için kimse Beyoğlu'na çıkmaz. Salı günü akşama doğru tenhalaşır. Bu kez TV'de güzel bir film vardır. Çarşamba günü okullar tatildir, ama programda yine bir maç vardır. Perşembe, cuma satışlar iyi olacak diye beklenirken, kasım ayında havaların iyi gideceği tutar. Böyle güzel havalarda da haklı olarak kimse kapalı bir yere "tıkılmayı" göze alamaz.

Cumartesi günü tersine yağmur yağar. Bu kez soğuk ve yağışlı hava yüzünden pek gelen olmaz.

Pazar 10 Kasım'a rastladığından büyük bir umut vardır; maç yoktur, sinema yoktur, TV yoktur. Ama fuara ilgi de yoktur. Bunun da gerekçesi hazırdır: Millet bir gün önce yorulmuştur... Ertesi gün de işine gideceği için bugün evinde dinleniyordur...

* * *

Kısacası kitap okumamak için her zaman, her yerde ve her yaşta bir gerekçemiz hazırdır.

Bütün bunlara ek olarak bir gerekçemiz daha vardır; kitap pahalıdır.

Ancak başka bir fuarda (armağan fuarı) 4 milyonluk saat için üç talip ortaya çıkar ve sadece zamanı gösteren aletin talihlisi kura sonucu saptanabilir.

Bu arada 35.000 kişilik statlar 1500 liralık biletlerine karşın ağzına kadar dolar. Discolar 2500 liralık giriş ücretiyle adam almaz. En gülüncü 500 liralık kitapla aynı ağırlıkta olan bir paket (iki adet) ithal malı tuvalet kâğıdının fiyatı 600 liradır ve ithalatçılar millete bu kâğıtlardan yetiştirmekte güçlük çeker...

Ekonomi "İlerlerken" Halkın Geçimi Gerileyebilir mi?

OSMAN ULAGAY — *6 aralık*

Başbakan Özal geçen cumartesi TV'de yayımlanan *"İcraatın İçinden"* programında çok ilginç bir soru sordu, *"Ülke ekonomisi ilerlerken ferdin geçimi geriler mi, ülke ekonomisi bir tarafa, aile bütçesi bir tarafa gidebilir mi?"* dedi. Sayın Başbakan program boyunca bu soruya açık bir cevap vermedi, ama programın sonlarında söylediği, *"gündelik sıkıntılarımız bir yana, gelişen, büyüyen Türkiye bir yana"* sözleri sanki baştaki soruya bir cevap niteliğindeydi. Sayın Başbakan bu sözleriyle ülke ekonomisi gelişirken vatandaşın bazı sıkıntılara katlanması gerekebileceğini ima ediyordu adeta.

Şimdi ülke ekonomisinin ilerleyip ilerlemediği, büyüme hızı yüzde 5.9'dan yüzde 4.9'a düşen, enflasyon oranı yüzde 50 dolaylarında seyreden, işsizlik oranının arttığı tahmin edilen, bunlara karşılık cari işlemler açığını biraz daha daraltmayı başaran bir ülke ekonomisine *"ilerliyor"* denip denmeyeceği ayrı bir tartışma konusu. Önemli olan soru ise şu: Ülke ekonomisinin genel göstergeleri iyiye giderken, özellikle Türkiye dışındaki Türk ekonomisinin iyi yolda olduğu söylenirken, halkın çoğunluğunun sokaktaki vatandaşın ekonomik durumunun bozulması, sıkıntılarının artması mümkün mü?

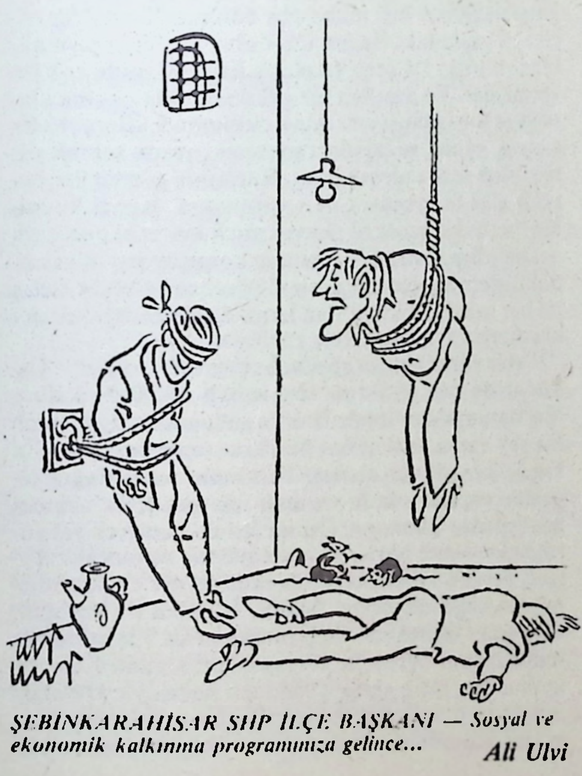
Sanıyoruz mümkün ve Türkiye'nin 1980'den bu yana geçirdiği deneyim de bunun mümkün olduğunu gösteriyor. Ülkenin genel ekonomik göstergelerinin çoğunlukla iyiye gittiği bir dönemde, halkın çoğunluğunun ekonomik sıkıntılarının artması öncelikle şu üç koşula bağlı görünüyor:

- Ülke ekonomisinin üretiminin giderek artan bir bölümünü iç pazara değil dış pazara satması ihracatın milli gelire oranının artması.
- Ülke sanayiinin bir yandan ihracata yönelirken diğer yandan savunma sanayii gibi doğrudan halkın talebinden etkilenmeyen alanlara yönlendirilmesi.
- Ülkede gelir dağılımının bozulması ve farklı gelir gruplarının talebine cevap veren katlardan oluşan, kendi içinde katlara ayrılmış bir iç pazar yapısının ortaya çıkması.

Türkiye ekonomisinin 1980'den sonraki gelişmesi her üç koşulun da gerçekleşme yolunda olduğunu gösteriyor.

- 1979 yılından bu yana Türkiye'nin ihracatının gayri safi yurt içi hasılaya, yani ülke içinde üretilen toplam gelire oranı sürekli artıyor. 1979 yılında yüzde 3.5 dolayında olan bu oranın bu yıl yüzde 15'i aşması bekleniyor. Bu arada sanayi kesiminin 1979 yılında yüzde 35 olan ihracattaki payının bu yıl yüzde 80'e dayandığı görülüyor. Kaba bir hesapla 1979 yılında üretiminin yüzde 10-11'ini dış pazara satan sanayi kesiminin, bu yıl üretiminin yüzde 40'ını dış pazara satması mümkün görünüyor.
- Sanayi kesiminin giderek dış pazara yönelmesini ve ihracat içinde sanayi kesiminin payının artmasını *"yapı değişikliğinin en olumlu sonucu"* olarak sık sık vurgulayan Özal yönetiminin şimdi de Türk sanayiini ve özel sektörünü savunma sanayiine doğru yönlendirerek halkın iç pazarın talebiyle sanayinin kaderi arasındaki ilişkiyi biraz daha koparmaya çalıştığı dikkati çekiyor. Savunma sanayii özel sanayi kesimi için önemli bir talep yaratabilirse iç pazardaki gelişmeler bu kesimi daha az rahatsız edebilecek.
- Türkiye'de gelir dağılımının son yedi-sekiz yıl içinde giderek bozulduğunu ve iç pazarın kendi içinde bölümlere ayrılmakta olduğunu gösteren çeşitli belirtiler var. İhracatçılara verilen aşırı teşviklerden, kentlerdeki arsa rantlarından, yüksek faiz politikasından ve yüksek enflasyonun sağladığı olanaklardan yararlanan kesimlerin yarattığı talep, iç pazarı bir ölçüde de olsa canlı tutmaya yetebiliyor. Bu durumda gerçek geliri son yıllarda sürekli olarak gerileyen, ekonomik durumu bozulan işçinin, memurun, küçük çiftçi ve esnafın talebinin düşmesi ya da belli mallarda yoğunlaşması Türk sanayicisinde artık fazla panik yaratmıyor. Halkın çoğunluğunun gerçek geliri artmadığı halde, sanayicinin cirosu ve kân artabiliyor, ekonomide belli bir canlılık gözlenebiliyor.

Kısacası Türkiye 1980'den bu yana *"halkın geçimi gerilerken, ekonominin ilerleyebilmesi"* için gerekli koşulları sağlamaya yönelik bir uygulamanın

ŞEBİNKARAHİSAR SHP İLÇE BAŞKANI — Sosyal ve ekonomik kalkınma programınıza gelince... **Ali Ulvi**

içine girmiş bulunuyor. Bir yandan dışsatım olanakları genişlerken ve savunma sanayii gibi halkın talebinden bağımsız sanayi dallarının ekonomide ağırlığı artarken, diğer yandan gelir dağılımının bozulması sayesinde toplumun geniş kesiminin ekonomik durumu iyiye değil kötüye giderken, yani Sayın Başbakan'ın deyimiyle *"halkın geçimi gerilerken"* bile ekonominin *"ilerleme içinde"* görünmesi pekala mümkün olabiliyor. Ülkede yaşayan çoğunluğun durumuyla pek fazla ilgilenmeyen yabancılar da Türkiye'nin cari işlemler açığını kapatmasına, düzenli dış borç ödemesine, ithalatı liberalleştirmesine bakarak *"Türkiye doğru yolda"* diyebiliyorlar. Bu anlamdaki bir *"ilerleme"*nin ve *"doğru yol"*un seçimle işbaşına gelmiş bir iktidarın yeniden seçilme şansını nasıl etkileyeceği ise apayrı bir soru oluşturuyor.

İsmail Gülgeç

Dağ başında üniversite

ESAT PALA — *7 aralık*

İzmit otogarından atlıyorsunuz bir otobüse ve İzmit - Bursa otoyolu üzerinde Yuvacık sapağında iniyorsunuz. Bundan sonrası ayağınıza kuvvet. Yuvacık kasabasının içinden geçiyorsunuz. Sonrası 2.5 kilometre boyunca balçık içinde toprak bir yol. Bu yolun sonunda çevresi bomboş, dağ başına bir yere çıkıyorsunuz. Göz alabildiğine geniş tarlaların içinde 3-4 adet baraka görüyorsunuz. İzmit Otogarı'ndan Kullar köyü otobüsüne biniyorsunuz ve Kullar köyünün tam ortasındaki bir yerde iniyorsunuz. Yine göz alabildiğine boş bir arazinin içinde, üstelik yol iz bile olmadan 1-1.5 kilometre kadar bata çıka yürüyorsunuzl. Tam bu anda karşınıza 3-4 adet baraka çıkıyor.

İşte burası bir yüksekokul! Bu barakalar, Yıldız Üniversitesi'ne bağlı **Kocaeli Meslek Yüksekokulu'**nun işletme ve muhasebe bölümleri.

Kullar köyü ile Yuvacık kasabası arasında bir dağ başına kuruluvermiş bu yüksekokula ulaşabilmek için, ne yol var ne de araç. Gerçi okul yöneticileri binbir zahmetle Kullar köyü belediyesi ile anlaşmışlar ve köyün otobüsünün sabah 09.30'da ve akşam 16.30'da, biri gidiş biri geliş olmak üzere iki servis yapmasını sağlamışlar. Ama 200 kişilik okul mevcuduna 50 kişilik otobüsün yetmemesi bir yana, okulda dersi olmayıp da erken çıkmak zorunda kalanların vay haline.

Kocaeli Meslek Yüksekokulu'nun işletme ve muhasebe bölümleri, Kullar köyünden bir yurttaşın 20 dönümlük arazisini Kocaeli Mühendislik Fakültesi'ne bağışlaması ile kuruldu. Bir an önce bitirilmesi için de prefabrik olarak inşa edildi. Bina içinin gerekli donanımları yapılınca geçen yıl ilk öğrenci kayıtlarına başlandı. İzmit içindeki bölümler de dahil olmak üzere meslek yüksekokuluna 830 kişi kayıtlı. Bunun 250'ye yakın öğrencisi Kullar köyü bitişiğindeki işletme ve muhasebe bölümlerinde okuyor. Ancak okulun bu **"dağ başındaki ova"**ya kurulması nedeniyle devam edebilen öğrenci sayısı 200'ün altında.

Üstelik yalnızca yol sorunu da değil. Henüz yemek, eğitim, sosyal tesis ve barınma gereksinimleri de giderilmemiş.

ÖĞRENCİLER NE DİYOR?

Yarım saatlik bir yürüyüşle okula uluştığımızda ilk karşılaştığımız kişi muhasebe bölümü 2. sınıf öğrencisi 19 yaşındaki **Harun Özer** oluyor. Biraz pişman, biraz buruk, **"Geçen yıl okulu kazandığında çok sevinmiştim. En azından bir yüksekokulda okuma olanağına kavuşmuştum. Ama okuluma 9 kilometrelik otoyol, çalılık ve tarlaları izleyerek, yarım saatlik yürüyüşten sonra ulaşabildim. Karşımda gördüğüm baraka gibi bir şeydi. Çok şaşırmıştım. Kendi kendime** 'böyle bir yerde okul yaptırmak kimin aklına geldi acaba' **diye sordum"** şeklinde konuşuyor. 18 yaşındaki işletme bölümü 2. sınıf öğrencisi **Gülçin Keleş** ise her sabah İstanbul'dan İzmit'e gelerek öğrenimini aksatmamaya çalıştığını söylüyor.

"Hiçbir sorunumuza çözüm bulunmadı" diyor, **"Üsküdar'da oturuyorum. Her sabah 05.30'da kalkıp Haydarpaşa'dan trenle İzmit'e geliyorum. İlginç olan bir şey varsa, asıl sorun bundan sonra başlıyor. En küçük bir ulaşım olanağı bulunmayan ve dağın tepesine yapılan okula varmak için çektiğim zahmet beni çileden çıkarıyor. Çamur içinde saatlerce yol yürüyoruz. Şimdi böyle, ya kışın halimiz ne olacak? Ayrıca, çevre köylüler bizi çok yadırgıyor. Yaşam biçimimizi beğenmiyorlar. Benim, İstanbul'da alıştığım bir yaşam biçimi var. Değiştiremem ki!"** İşletme bölümü 2. sınıf öğrencisi 19 yaşındaki **Hakan Köse** İstanbul'dan gidip gelme güçlükleri nedeniyle arkadaşlarıyla birlikte İzmit'te bir ev tutmuş, Köse ilk önce ulaşım sorunundan yakınıyor: **"Dersimiz erken bit-**

tiğinde okuldan kente ulaşmanın olanağı yok. Eğer mutlaka gitmek istiyorsanız yarım saat boyunca çamur içindeki keçi yolunu yürümek zorundasınız. Öte yandan okulumuzda hiçbir kültürel etkinlik yok. Yapmak istediğimiz sosyal faaliyetlerin hiçbirini gerçekleştiremiyoruz." Ulaşımın yanı sıra yemek sorununun da uzun süredir çözümlenemedeğini belirten işletme bölümü 1. sınıf öğrencisi **Ferhat Balabanlıoğlu** ise şöyle konuşuyor: **"Okulun kuruluşundan bu yana bir çare bulunamadı. Yıl başında kumanya veriyorlardı, o da rezalet bir şeydi, yenecek gibi değildi. Üç tane soğuk köfteyle yarım ekmeği elimize sıkıştırıyorlar, bununla karnımızı doyurmamızı istiyorlardı. Artık öğrenciler istemediği için onu da getirmiyorlar. Biz de kantinde bulduğumuz bisküvi, tost, simit gibi yiyeceklerle yetiniyoruz."**

Kocaeli Meslek Yüksekokulu işletme ve muhasebe bölümleri öğrencilerinin sorunları ve okulun işleyişi hakkında Kocaeli Mühendislik Fakültesi Dekanı Prof. **Remzi Gülgün** ile konuşuyoruz. O da durumdan oldukça sıkıntılı. Şöyle anlatıyor:

"Meslek Yüksekokulu'nun kendine özgü bir binası yok. Bir bölümü kent merkezinde, bir bölümü de Kullar köyü ile Yuvacık kasabası arasında bulunuyor. Ancak her iki kısım da büyük sıkıntılar içersinde. Bizim için asıl önemli olan Kullar'daki işletme ve muhasebe bölümlerinin sorunlarıdır. Bu bina geçen yıl prefabrik olarak yaptırıldı ve hizmete sunuldu. Ancak buranın en başta ulaşım sorunu var. Öğrencilrin yemek sorunu halledilememiştir. Okula devamlı servis yapacak bir otobüs gerekli. Bunu sağlama olanağımız yetersiz. Kullar köyü belediyesi ile anlaştık. Sabah saat 09.30 ve akşam 16.30 olmak üzere iki kez servis yapacak bir otobüs hizmete konacak. Böyle bir yere niçin okul yaptırdığımıza da değinecek olursak; Kullar köyünden bir yurttaş bize köyünün yakınlarında 20 dönümlük bir arazi bağışladı. Zaten yer sıkıntısı çektiğimiz için elimize geçen fırsatı hemen değerlendirmek istedik. Bağlı bulunduğumuz Yıldız Üniversitesi Rektörlüğü'ne başvurarak, inşaata başlanıp dersliklerin yapılmasını istedik. Rektörlük başvurumuzu dikkate alarak, iki üç ay içerisinde üç derslikten oluşan prefabrik binayı meydana getirdi. Binanın maliyeti duyduğuma göre 50 milyon lirayı bulmuş. Ne var ki okulun yol, araç, yemek ve sosyal tesis sorunları halen çözülememiştir. Ayrıca öğrenciler bu dokuz kilometrelik yol yanında yarım saatlik çamur ve patika yolu yürümek zorunda kalıyorlar. Okulun yolunu asfaltlamak bir yılı bulur. Şimdilik yolların asfaltlanması söz konusu olamaz."

Türk Tabipler Birliği siyaset yapmakla suçlanıyor

Ölüm cezasına karşı çıkan doktorlar yargılanıyor

8 aralık

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara Cumhuriyet Savcılığı, Türk Tabipler Birliği (TTB) Merkez Konseyi'nin 6 yöneticisinin **"Görevlerine son verilerek yerlerine yenilerinin seçilmesi için"** bir iddianame hazırladı. Prof. Dr. **Nusret Fişek**, Prof. Dr. **Atalay Yörükoğlu**, Doç. Dr. **Nevzat Eren**, Doç. Dr. **Ragıp Cam** ve Diş Tabibi **Hüsnü Çuhadar "Ölüm cezasının kaldırılması için, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve TBMM üyelerine bir mektup yazarak siyasetle uğraşmakla"** suçlanıyorlar.

Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde 29 Aralık 1985 tarihinde başlayacak yargılamada, TTB Merkez Konseyi üyelerinin görevlerine son verilmesi durumunda, haklarında ayrıca Dernekler Yasası'na muhalefetten ceza davası da açılabilecek.

Adalet Bakanı **Necat Eldem**'in suç duyurusu ile başlatılan kovuşturmada, TTB Merkez Konseyi Başkanı Prof. Nusret Fişek'in **"ölüm cezasının tabiplik mesleği ile bağdaşmadığını, mesleğin asıl amacının insanı yaşatmak olduğunu ve bu nedenle ölüm cezasının kaldırılmasını dilediklerini"** belirttikten sonra **"bir doktorun ölüm cezasının infazında bulunmasının tıp meslek ahlak kurallarına aykırı olduğuna inandıklarını"** söylediği öğrenildi.

Öte yandan, Türk Tabipler Birliği'nin de üye olduğu Dünya Tabipler Birliği, **"doktorların ölüm cezalarının infazında bulunmalarının meslek ahlak kuralları ile bağdaşmadığını"** üye kurulaşlara bildirdiği saptandı. Dünya Tabipler Birliği'nin 34. Genel Kurulu'nda alınan bu karardan sonra ölüm cezasının yürürlükte olduğu bazı Batı ülkelerinde doktorların bu karara uyduğu belirtiliyor. Amerikan, F. Alman ve Japon delegelerin ağırlıklı olarak temsil edildiği Dünya Tabipler Birliği'nin, Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyelerinin yargılanmaları ile yakından ilgilendiği öğrenildi.

Ankara Savcılığı'nca hazırlanan 14.11.1985 tarih 1985/166 sayılı iddianamede, 6023 sayılı Türk Tabipler Birliği Yasası'nın amaç maddesine göre, **"Birliğin tabip ve diş tabipleri arasında mesleki dayanışmayı korumak, tabipliğin ve diş tabipliğinin kamu ve kişi yararına uygulanıp geliştirilmesini sağlamak ve meslek mensuplarının haklarını korumakla yükümlü olduğu"** belirtilerek, ölüm cezalarının kaldırılmasını istemenin yasaya aykırı bir tutum sergilediği bildirildi. İddianamede özetle şöyle denildi:

"28.9.1985 tarihinde yapılan Yönetim Kurulu toplantısında ölüm cezalarının TCK'dan çıkartılması yolunda bir bildiri hazırlayıp Cumhurbaşkanı, Başbakan, bakanlar ve milletvekillerine gönderilmesi hususunda karar almışlar ve bu karar uyarınca hazırladıkları bildiriyi belirtilen kişilere göndermişlerdir. Bu bildiri metninde yazılı olanlar birliğin amacıyla bağdaştırılamaz."

Şeriatçılığın Adını "Milliyetçilik" Koydular!

HIFZI VELDET VELİDEDEOĞLU — *8 aralık*

Beş ay kadar süren zorunlu bir dinlenmeden sonra 27 Ekim 1985 pazar günü çıkan ilk yazımın başlığı **"Cumhuriyetimizin Kuşatan Tehlike Çemberi"** idi. İçimden sormak geliyor: Biz bu tehlike karşısında ne yapıyoruz?

Dua ediyoruz efendim, dua!..

Karadeniz'in kuzey kıyısındaki Özi Kalesi, Ruslarca kuşatıldığı sırada dönemin çok dindar, yurt ve iyiliksever padişahı ve bütün Müslümanların Halifesi **Birinci Abdülhamit** de, bu kuşatmanın kırılması için **"Peygamber postu üzerinde"** gece gündüz dua ediyordu. Ne var ki, dua para etmedi, 1788'de Özi Kalesi düştü; bu haberi alan padişaha da üzüntüden inme indi ve Abdülhamit, kısa zamanda öldü. Ama biz, 200 yıl sonra bile her sorunumuzu akıl ve çalışma yolu ile değil, dua ile çözme alışkanlığından kurtulamadık. Yeniden politika yaşamına başlama iştahına kapılan eski parti liderlerinden biri, bir tek gün için Ankara'dan İstanbul'a gelip birkaç müridi ile birlikte Eyüp Sultan türbesinde takkesini başına geçirerek - herhalde yeni politika yaşamında başarılı olması için-dua etmiş; gazetelerde resmini gördüm. Sıvas futbol takımı da on gün kadar önce, toplu olarak ellerini havaya açmışlar, kendilerine güç ve başarı nasip etmesi için Tanrı'ya dua ediyorlardı. Onların da resimlerini gördüm. 200 yıl önce bütün Müslümanların Halifesi'nin yaptığı duanın bile, başarı için yetmediğini, Ulu Tanrı'nın her alanda ancak çalışıp öğrenenlere yardımcı olduğunu, okulda onlara söyleyen bir öğretmen çıkmamış herhalde!..

Sözünü ettiğim tehlike çemberi karşısında başka ne yapıyoruz?

Milliyetçiliğin "türlü çeşitleri" ile uğraşıp duruyoruz ve milliyetçiliği kimselerle paylaşamıyoruz: Son 15-20 yıldan beri politik konuşmalarda, gazete ve dergi sayfalarında, kitap başlıklarında **"milli"**, **"milliyetçi"**, **"'milli görüş"** gibi sözcük ve nitelemelerden geçilmiyor. İşin aslını bilmeyen kişi, bu dış görünüşe bakarak, şu Türkler gerçekten ulusalcı insanlar, diye düşünebilir. Oysa işin içyüzü büsbütün başka: **Günümüzde "milli" sözcüğü şeriatçılık ve gericilik için bir kamuflaj, bir saklama örtüsü, kaba deyişle, bir "yurtturmaca" olarak kullanılıyor.**

Her değerli ve önemli kavramı ayağa düşürüp müptezel ettiğimiz gibi, her yerde yineleye yineleye, milliyetçiliği de ayağa düşürdük. Hem bu süreç yalnız din sömürüsü yapan kişiler eliyle değil, devlet eliyle de oluşturuluyor. **"İmam hatip okulları, ibadet ve dinsel ödevleri yerine getirmede halka yardımcı olacak aydın din adamları yetiştirmek amacı ile açıldı; bu okulların ders programlarında İslam hukuku, yani şeriat kuralları uygulanmaktadır. Bu nedenle, İslam hukukunun yeri, artık hukuk fakültelerinin "hukuk tarihi" programlarındadır. Bugünkü durum sürdürülürse, bütün imam hatip lisesi mezunları, öğrenmiş oldukları şeriat kurallarını özlemi ile şeriatçı olarak yetişir; bu ise laik Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceği için tehlike doğurur"** diye bu sütunlarda kaç kez yazdık; hepsi boşuna!..

Şimdi İslam hukuku, laik liselere de atlamış. Nasıl, biliyor musunuz? Genel tarih dersleri arasında **"İslam tarihi"** de var. Bu doğal elbet olacak ne varki, İslam tarihi dersinin programlarına **"İslam hukuku"** da konmuş. Ortaokul veya lise öğrencisi eski Mısır tarihini okurken Mısır hukukunu, eski Yunan ve Roma tarihini okurken Yunan ve Roma hukukunu öğreniyor mu ki, İslamdan sonraki Arap tarihini okurken İslam hukukunu öğrensin!.. Ben, Hıristiyan Avrupa'nın hiçbir ülkesinde ortaokul veya lise öğrencilerine "kilise hukuku" denilen Hıristiyan hukukunun öğretildiğini görmedim ve duymadım. Oralarda bu konu, üniversite hukuk fakültelerinin programlarında yer almıştır.

Bizdeki son uygulama, irticanın tohumunu laik okullara da atmaktan başka bir anlam taşımaz.

* * *

Kızıl Sultan **İkinci Abdülhamit** yönetimi gerici olduğundan, o dönemde **"irtica"** ve **"mürteci"**, yasaklanmış sözcüklerdendi; Osmanlıca sözlüklerde yer almazlardı; nitekim Şemsettin Sami'nin Kamusu Türki'sinde (1900) bulunmadıkları gibi, aynı dilcinin, Fransızcadan Türkçeye Lügat kitabı (Kamusu Fransevi) adlı sözlüğünde de (1901) yoktur. Bunda **"réaction"** karşılığında "irtica" yerine **"terakkiye muhalefet"**, **"terakki şikenlik"** (yani ilerlemeye karşı çıkmak, ilerlemeyi kırıcı, önleyici) gibi nitelemeler kullanılmıştır.

Türkçe Sözlük'te "irtica" karşılığında "gericilik" denilmiş olup, bu etimolojik açıdan bakıldığında yerindedir. Çünkü hepsi aynı kökten gelen **rücü** (dönüş), **ricat** (geriye kaçış), **raci** (dönen), **mürteci** ise (geriye dönüş isteklisi, gerici) anlamlarına gelmekte ve böylece art arda dizdiğim **bu Arapça sözcüklerin özünde türlü yönlerden kendini gösteren "geri, gerilik" kavramları, yapısal temel öğeyi oluşturmaktadır.** Bu nedenledir ki, **irtaca** konusu ülkemizdeki gericilerin en duyarlı oldukları konulardan biri, belki de birincisidir. Cumhuriyet Gazetesi'nde sürekli yazmaya başladığımdan beri kaç kez başıma geldi: Ne zaman irticaın açık veya sinsi yollarla yayıldığından söz etsem, bazı tutucu gazeteler ve bütün gerici kalemşorlar, bazı geri imamlar hemen harekete geçip, sanki sözleşmecesine, "Memlekette irtica yoktur, bu suçlamalar dinsizlerin uydurmasıdır, solcuların, komünistlerin iftirasıdır" diye koro halinde saldırıya geçerler. Bütün özgürlükler gibi din ve vicdan özgürlüğünü, insan haklarını, hukuka bağlı devlet ilkesini savunageldiğim için, dine karşı olmadığımı, komünist diktaya karşı olduğumu yakından bilen kimi köşe yazarları da hiç utanıp sıkılmadan bu iftira kampanyasına katılırlar.

* * *

Bütün bunların benim için önemi yok: Önemli olan, bugün ülke yönetiminin başında bulunanların "irtica yoktur" veya "irtica konusu abartılıyor" diyerek tehlikeyi görmemesi, ya da görmezlikten gelmesidir. Bunlardan bir bölümü **irtica** olgusunu, bir **Derviş Vahdeti**, bir **Şeyh Sait** ayaklanması, Mene-

men'de ilerici öğretmen Kubilay'ın genç kafasını halk topluluğunun gözleri önünde kesen, Nakşibendi tarikatından bir Derviş **Mehmet** olayı gibi kanlı gericilik eylemleri sanıyorlar; yani onlara göre gerici bir kişinin yöresinde toplananlar ayaklanıp harekete geçmedikçe, ülkede irtica yok demektir; şurada burada rastlanan bireysel gericilik hareketleri ise önemsizdir! Olur mu böyle şey?!.. Yıllardan beri gazetelerde zaman zaman haberler çıkıyor: Yok **Süleymancılık**, ülkenin şu yöresinde, **Nurculuk** bu yöresinde, **Nakşilik** ise öbür yöresinde yoğun olarak yayılmış; Süleymancılık daha çok köylerde, Nurculuk ve Nakşibendilik ise kentlerde yoğunlaşmış; yok Süleymancılarla Nurcular arasında rekabet varmış; Süleymancılar, Kuran kurslarında, Nurcular ve Nakşiler ise imam hatip okullarında daha etkin imişler; yok kız öğrencilerde başörtüsü kullanımı üniversitelerden ilkokullara kadar yayılmış. Daha neler de neler...

Bütün bunlar ve İlahiyat Fakültesi eski öğretim üyelerinden aydın din bilgini, milletvekili sayın **Doçent Dr. Bahriye Üçok**'un Diyanet İşleri Başkanlığı'nın tutumu konusunda parlamentoda yaptığı açıklamalar, eşi sayın hukuk ve din bilgini **Prof. Dr. Coşkun Üçok**'un yayımlamış olduğu yazılar hiç mi birşey söylemiyor, hiç mi tehlike işareti vermiyor yöneticilerimize?!

☆☆☆

Ben, Osmanlı döneminden geliyorum; dinsel konuların bu kadar kurcalandığı ve güncel tutulduğu, camilerimizin -hele kutsal gün ve aylarda- zamanımızdaki kadar dolup taştığı, ama öte yanda yalancılık, ikiyüzlülük, hırsızlık, devlet soygunculuğu, suiistimal, soysuzluk, rüşvet ve her türlü ahlaksızlığın, toplumun her katmanında günümüzdeki kadar yaygınlaştığı bir dönem görmedim. Ekonomik adaletsizlik ve yoksulluk yoğunlaştıkça, ahlak ve namus kavramını sadece -afedersiniz- uçkurla sınırlayan zihniyet sürdükçe, bu kokuşmuşluk daha da çoğalıp yayılacaktır. Tarih gösteriyor ki, ulusları çökertip batıran etkenlerin başında böyle kokuşmuşlar gelmektedir. Bunun devasını dinde, duada, tarikatta, başörtüsünde arayanlar çok büyük ve tehlikeli bir yanılgı içindedirler. Bunun devası, çağdaş eğitim ve hukuksal adalet ile ekonomik düzeltim ve sosyal adalettedir. Bunlar olmazsa ne yol, ne baraj, ne rafineri, ne otel-motel, ne fabrika, ne yabancı banka, hiçbir şey ulusu kurtaramaz. **Bizi saran çemberi, ancak herkese aşılayacağımız Atatürk milliyetçiliği ve Kuvay-ı Milliye ruhuna dayanan siyasal ve ekonomik uygulamalar kırabilir.** Yoksa artık Türkiye Cumhuriyeti'nde tarihe karışmış olan İslam hukuku kurallarını geri getirme özlemi, öğrenci kızlarımızda başörtüsü kullanımı, okullarımızda erkek ve kızların ayrı ayrı sınıflarda öğrenim görmeye zorlanması değil!.. **Artık ortaçağ kafasını bir yana bırakıp yeniden gerçek Atatürkçülüğe dönme zamanı gelmiştir; yeni bir milli mücadelenin eşiğinde olduğumuzu, hangi zihniyette olursa olsun, bütün vatandaşlara aşılamalıyız.**

TV'de Osmanlı sahneleri sergilemekle, ya da eskiden çekilmiş savaş filmlerini tekrar tekrar göstermekle aşılanamaz bir ruh. Günün somut olaylarını ve karşısında bulduğumuz tehlikeleri halktan gizlemeden, açık açık vurgulayarak onu uyarmak gerekir. Osmanlı'nın son döneminde olduğu gibi, "Falan devleti öfkelendirmeyelim, filan devleti kışkırtmayalım, falan devlet az çok dost görünüyor,kırmayalım" türünden düşüncelerle çekingen, korkak ve durgun bir politika ile çemberi kırma olanağı yoktur.

Evet sayın okurlarım, günümüzde şeriatçılığın adını milliyetçilik koydular. Ben buna **"holding milliyetçiliği"** diyorum. **Temelinde ulusal onur değil, parasal çıkar yatıyor da ondan!..**

5 Avrupa ülkesi Türkiye'yi şikâyetten vazgeçti

Buzlar çözülüyor

10 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye ile Batı Avrupa arasındaki başlıca pürüzlerden birini oluşturan ve beş Avrupa ülkesi tarafından insan hakları ihlal edildiği gerekçesiyle Türkiye hakkında Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nda açılan dava, **"Beşler"** ile Ankara arasında şikâyete **"dostane bir çözüm"** bulunması ile dün resmen **"düştü"**.

Türkiye ile şikâyetçi ülkeler Fransa, Danimarka, Hollanda, Norveç ve İsveç arasında bu konuda varılan anlaşmanın tam metni açıklanmadı. Uzlaşmayı **"memnuniyet verici"** bir gelişme olarak karşılayan Ankara, bu konuda bilgi vermezken, komisyon, Strasbourg'ta yaptığı açıklamada uzlaşmanın koşulları arasında **"Türkiye'nin af, işkence, insan hakları ve hapisanelerdeki koşullarda sağlanacak ilerlemelerin komisyona bildirilmesi taahhüdünün yer aldığını"** açıkladı. Ankara'daki yetkililer ise, **"anayasa ve yasalarda değişiklik gerektiren herhangi bir taahhütte bulunulmadığını"** bildirdiler.

İnsan Hakları Komisyonu'ndaki davayla ilgili olarak bir süredir sözü edilen uzlaşmanın gerçekleştiği dün Ankara ve Strasbourg'ta aynı anda açıklandı. Gelişme Ankara'da büyük ferahlama yaratırken, Dışişleri Bakanı **Vahit Halefoğlu** bir açıklama yaparak kararın **"Türkiye'nin insan hakları alanındaki taahhütlerini yerine getirdiğini kanıtladığını"** belirtti.

Koşulları üzerinde anlaşmaya varılan **"dostane çözüm"**ün Türkiye ile komisyon arasında nasıl bir mekanizma kurulmasını öngördüğü Ankara'dan açıklanmamakla birlikte, resmi çevreler Türkiye'nin varılan uzlaşmada komisyonla bir işbirliği mekanizması kurmayı kabul ettiğini doğruladılar. Buna göre, varılan uzlaşma, insan hakları ve af alanlarında yapılan taahhüdün yanı sıra, özellikle işkence olayları konusunda bir diyalog mekanizmasının kurulmasını öngörüyor.

UZLAŞMANIN AÇIKLANMAYAN YÖNÜ

Sağlanan bilgilere göre, Türkiye varılan uzlaşmayla şikâyetçi beşlerin **"hassas"** oldukları işkence iddialarının anayasanın 108. maddesinde öngörülen Devlet Denetleme Kurulu'nca denetlenmesini kabul etti.

DOSTLAR BÜRO MALZEMELERİ
Her marka daktilo, hesap ve kasa makineleri satış ve tamiri
Merkez: Kemankeş Cad. No: 71 KARAKÖY 143 07 34 - 144 79 82
Servis: Mumhane Cad. No: 3/2 KARAKÖY 145 31 00

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 22015 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 10 Aralık 1985 Salı

HİROŞİMALAR OLMASIN
Oktay Akbal
Yeni Baskısı Çıktı
770 lira, Kelebek Yayınları Ankara Cad. 99 İstanbul

TBMM'de 15 gün sürecek maraton başladı

SHP bütçeye hızlı girdi

MECLİS NOTLARI

Muhalefet çıkarması

BETÜL UNCULAR

ANKARA — Meclis Genel Kurulu bütçeyi görüşmeye başladı. Hükümetin bütçesi olmasına karşın iktidar partisindeki hareketsizlik ve cansızlık dün gözlere çarpacak boyutlardaydı. Erdal İnönü ve çok sayıda MKYK üyesinin varlıklarıyla locadan, SHP grubunun genel kurul salonundan alkışlarıyla destek verdiği Genel Başkan Aydın Güven Gürkan, Özal iktidarını ağır biçimde eleştirdi.

Sabahın erken saatlerinde gerek iktidar, gerekse muhalefet kulisleri boştu. Görüşmelerin başlamasına 15 dakika kala tek tük bakanlar ve milletvekilleri Genel Kurul'a girdiler. Başbakan bir türlü görünmüyordu. Toplantıya 10 dakika kala Meclise gelen Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin Bursa, Balıkesir, Akhisar gezisinden gece geç saatlerde dönmüştü. "Yorgun olmadığını" belirten Alptemoçin, "Orada bizi biraz kızdırmışlar" sorumuzu, "Sorular sordular, ben de malum tarzda cevaplar verdim" biçiminde karşıladı. Başbakan'ı göremeyince eski Başbakanlardan Bülend Ulusu'nun yanına yaklaşarak, "Efendim siz bütçede niçin konuşmuyorsunuz?" diye sorduk. Aldığımız yanıt ilginçti:

"Konuşmaya değer bir durum görmüyorum. Olursa düşünürüz."

Özal'ı beklerken, Alptemoçin'in kürsüye çıktığını kulisteki TV'den izledik. Az önce "yorgun

(Arkası Sa. 6, Sü. 4'te)

Bütçenin künyesi

Gelirler (milyar TL.)	1985	1986	Artış (%)
Konsolide bütçe gelirleri	4.625	6.700	87.5
Genel bütçe gelirleri	4 175	6 600	58.1
Vergi gelirleri	3.005	5.750	55.0
Vergi dışı normal gelirler	400	750	87.5
Özel gelir ve fonlar	60	100	25.0
Katma bütçe gelirleri	110	150	36.4
Giderler (milyar TL.)	1985	1986	Artış (%)
Konsolide bütçe giderleri	4 999	7 251	45.0
Cari hizmet ödenekleri	2.905	3.043	40.6
Personel ödenekleri	1 174	1 550	32.0
Diğer cari ödenekler	900	1.400	57.1
Yatırım ödenekleri	1 004	1 295	28.9
Transfer ödenekleri	1.020	2.870	[illegible]

Yatırımlarda en büyük pay ulaştırma ve haberleşmenin

1986 yılında 1 trilyon 295 milyar lira düzeyinde öngörülen kamu yatırımlarının yüzde 52.84'ü enerji, ulaştırma ve haberleşme alanlarına yönelik olacak.
Yatırım ödeneklerinden en büyük pay, yüzde 32.49'la ulaştırma-haberleşme sektörüne ayrılırken, ikinci sırayı yüzde 20.35'le enerji alacak. İmalat sanayi toplam kamu yatırımları içinde yüzde 9.56'lık payla üçüncü sıraya oturuken, tarım yüzde 9'la bu sektörü izleyecek. Madenciliğe ise kamu yatırımlarının yüzde 7.98'i ayrıldı.

Bütçe takvimi

Bugün: *Bütçenin tümü üzerinde görüşmeler ve oylama*
11 aralık çarşamba: *Sayıştay, Anayasa Mahkemesi ve Başbakanlık bütçeleri*
12 aralık perşembe: *Başbakanlık bütçesi devam (DPT, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, DİE)*
13 aralık cuma: *Başbakanlık bütçesi devam (Diyanet İşleri Başkanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü, Danıştay.*
14 aralık cumartesi: *Başbakanlık bütçesi devam (Meteoroloji, Çevre Genel Müdürlüğü), Adalet Bakanlığı bütçesi (Yargıtay)*
15 Aralık Pazar: *Dışişleri, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı*
16 aralık pazartesi: *Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı (Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı), Ulaştırma Bakanlığı*
17 aralık salı: *Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı*
18 aralık çarşamba: *Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanlığı*
19 aralık perşembe: *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı*
20 aralık cuma: *Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı (BTGM, YÖK ve üniversiteler)*
21 aralık cumartesi: *Kültür ve Turizm Bakanlığı, Maliye ve Gümrük Bakanlığı*
22 aralık pazar: *Gelirler, bütçenin özeki maddeleri*
23 aralık pazartesi: *Son konuşmalar ve oylama.*

Hükümet yine söz verdi: 1986'da enflasyonu yüzde 25'e indireceğiz

GÜRKAN, BÜTÇEYE SERT ÇIKTI

Ekonomi: *Türkiye, büyüme yolunda sayıp oluşturduğu politikalarla çok değerli bir 6 yıl kaybetmiştir. Bu hükumet, zamanını doldurup gittiğinde, Türkiye tam 9 yıl kaybedecektir. Türkiye, dış borç tuzağına düşmüştür. Ekonomiye nefes aldırmak, üretimi arttırmak ve ihracat sektörünü yeniden canlandırmak için, Türkiye'nin yeni bir dış borç erteleme programına ihtiyacı vardır.*

Dış politika: *İçinde yaşadığımız bu tehlikeli gidiş karşısında, TBMM'nin, bir an önce dış politikaya el atması gerekmektedir. Bu olmayınca, Türkiye Cumhuriyeti diplomatik süreçte zayıf düşmektedir. Bugün dış politika, hükümet tarafından değil, Dışişleri bürokrasisi tarafından belirlenmektedir.*

Demokrasi: *Nerede topluma katılım yolları tıkanmışsa, nerede çoğulculuk baskı altına alınmışsa, nerede denetli bir demokrasinin yapı taşları oluşturulmuşsa, orada değişikliği öngörüyoruz. Demokrasiden korkmuyoruz, demokrasiden ürkmüyoruz, aksine demokrasiyi elimizdeki en güçlü silah olarak görüyoruz. Tek bir ana seçenek sunuyoruz: Gerçek demokrasi.*

ALPTEMOÇİN, BÜTÇEYİ SAVUNDU

Enflasyon: *Enflasyon oranı, 1986'da yüzde 25'lere kadar inecektir.*
GSMH: *1986'da Gayri Safi Milli Hasıla'nın 36.5 trilyona ulaşacağını tahmin ediyoruz. Bu yıl, kamu kesimi toplam 4 trilyon 33 milyar liralık sabit sermaye yatırımı yapacaktır.*
Vergi gelirleri: *Hükumetimiz, vergi gelirlerinde 1985'e göre yüzde 55.6 oranında artış beklemektedir.*

8. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Bütçe ve şikâyetten vazgeçen 5'ler

ANKARA— Başbakan Özal, ANAP Grubu koridorunda göründüğünde bir iki gazeteci de ters yönde yürüyordu. Gazetecilerle sabahın erken saatlerinde karşılaşan Özal'ın yüzündeki hafif tebessüm eridi, başını çevirdi; güvenliğini sağlayanların eşliğinde bütçe müzakerelerinin başladığı Meclis Genel Kurulu'na girdi.

İki saniye süren bir saptama... Özal'ın yüz çizgilerinin verdiği izlenim... Başbakan dün, değişik bir havayı yansıtıyordu adeta. Kendine daha çok güven duyan bir insanın davranışı, çevreyi önemsemez kişilerde görülen baş hareketi.

Başbakan, doğrusu, değişik bir havadaydı.

Özal geldiğinde bütçe görüşmeleri onbeş dakika önce başlamış, kürsüde Maliye Bakanı Alptemoçin "Müreffeh Türkiye'nin çizgilerini" veren konuşmasını sürdürüyordu. Meclis'te devletin birinci derecede önemle yasası görüşülmüyordu sanki. Olağan bir tasarının müzakeresine geçilmişçesine heyecandan yoksun bir ortam yaşanıyordu.

Koridorda, bütçeden çok kahveye çaya özen gösteren milletvekilleriyle, parlamenterden fazla sayıda yüksek bürokratların arasından geçip giderken, dişişlerinden bir yetkili, Başbakanın üstten bakan ruhsal durumunun kaynağını söyledi:

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

5 Avrupa ülkesi Türkiye'yi şikâyetten vazgeçti

Buzlar çözülüyor

Halefoğlu: *Norveç, İsveç, Fransa, Hollanda ve Danimarka'nın, Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin bazı hükümlerini ihlal ettiği gerekçesiyle Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na yaptıkları başvuru dostane bir çözüm şekline bağlanmıştır.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye ile Batı Avrupa arasındaki başlıca pürüzlerden birini oluşturan ve beş Avrupa ülkesi tarafından insan hakları ihlal edildiği gerekçesiyle Türkiye hakkında Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nda açılan dava, "Beşler" ile Ankara arasında şikâyete "dostane bir çözüm" bulunması ile dün resmen "düştü".

Türkiye ile şikâyetçi ülkeler Fransa, Danimarka, Hollanda, Norveç ve İsveç arasında bu konuda varılan anlaşmanın tam metni açıklanmadı. Uzlaşmayı "memnuniyet verici" bir gelişme olarak karşılayan Ankara, bu konuda bilgi vermezken, komisyon Strasbourg'ta yaptığı

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

5'LERİN İDDİASI

Hükümet 1987'de af vaadinde bulundu

İnsan Hakları Komisyonu'nun raporuna göre, Devlet Denetleme Kurulu, 1 Şubat 1987'ye kadar Türkiye'de kişisel hak ve özgürlüklere riayet edilip edilmediğini kontrol ederek bildirimde bulunacak

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — 12 Eylül müdahalesinden bu yana Türk dış politikasında en çok "başağrısı" yaratan sancılardan biri dündü ve Avrupa Konseyi'nde Ankara aleyhinde dava açmış olan 5 ülke şikâyetlerini geri aldı. Bu, "anlaşma sonucunun" elde edilebilmesi için Türkiye'nin 1987 şubatına kadar bir af çıkarılacağı yolunda güvence verdiği de öğrenildi. Söz konusu af uyarı içerikli suçları kapsayacak.

Strasbourg'ta dün yapılan açıklamaya göre, Türkiye'de insan haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle 1 Temmuz 1982'de Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu'nda Ankara aleyhinde bir dava açmış olan Fransa, İsveç, Norveç, Danimarka ve Hollanda, bu şikâyetlerini 7 Aralık 1985 tarihinden itibaren geri aldılar. Buna gerekçe olarak Türkiye'de insan hakları konusunda "çok olumlu" adımların atıldığı ve "demokrasiye geçişin sürdüğü" gösterildi. "Dostane çözüm" olarak da adlandırılan bu "mutabakat"a göre, söz konusu dava hakkındaki nihai karar 1 Şubat 1987 tarihinde alınacak. Bu

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'de)

Klerides'in partisi en güçlü parti oldu

Kipriyanu rahatladı

AKEL birinci partiyken üçüncülüğe düştü. İktidarı destekleyen Kipriyanu'nun ve Lissarides'in partileri oy oranlarını arttırdı. Lefkoşe'deki siyasi gözlemciler, sonucun Papandreu'yu da memnun edeceğini belirtiyorlar.

CENGİZ ÇANDAR

LEFKOŞE (Rum kesimi) — Güney Kıbrıs'ta yapılan erken seçimlerin kesin galibi söylenemezse de kesin mağlubu belli: Komünist AKEL. Kıbrıs Rum Yönetimi Başkanı Spiros Kipriyanu'nun ocak ayında New York'taki zirve toplantısında BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın hazırladığı belgeyi imzalamaması üzerine patlak veren siyasi krizin yol açtığı erken seçimlerde, muhalefetin başını çeken partilerden Glafkos Klerides'in partisi, oylarını yaklaşık yüzde 2 arttırarak en güçlü parti olurken, Rum kesiminin yıllardır en güçlü partisi olan ve Kipriyanu'ya muhalefeti sürükleyen diğer parti AKEL, seçim bozgununa uğradı. AKEL'in 1981 genel seçimlerinde yüzde 31.768 olan oy oranı yüzde 27.429'a düştü.

Buna karşılık, Kipriyanu'nun partisi DİKO (Demokratik Parti) oylarını yüzde 19.50'den yüzde [illegible].647'ye çıkararak tartışmasız bir ilerleme elde etti. Kıbrıs sorununa ilişkin tutumunda Kipriyanu'yu destekleyen ve Papandreu'nun PASOK'unun Kıbrıs'taki kardeş partisi Dr. Vasos Lissarides'in EDEK'i de 1981'de yüzde 8.131 olan oy oranını yüzde 11.072'ye

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Ermeni iddiaları ABD Temsilciler Meclisi'nde

'Soykırım' oylanıyor

Tasarıda 1915 ile 1923 yılları arasında Türkiye'de 1.5 milyon Ermeninin öldürüldüğü öne sürülüyor. Bu nedenle 24 nisanın ABD'de "Zulüm Günü" olarak anılması öngörülüyor.

WASHINGTON, (a.a.) — Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi Genel Kurulu, 3 aralık tarihinde İçtüzük Komisyonu'nun sevkettiği Ermeni iddialarına yer veren soykırım yasa tasarısını bugün görüşecek.

Tasarının 3 aralıkta kabul edilmesini izleyen günlerde görüşülmesi tasarlanmıştı. Ancak genel kurul gündeminin dolu olması yüzünden tasarı bugünün gündem maddeleri arasında yer aldı. İçtüzük Komisyonu'ndan sevkedilen tasarının Genel Kurul'daki müzakeresi sırasında dileyen milletvekili değişiklik önergesi verebilecek.

Demokrat Parti California

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

Arjantin'de cuntacılara ceza yağdı

2 generale ömür boyu hapis

Cezaların açıklanmasından 2 saat önce de, 25 ekimde ilan edilen sıkıyönetim kaldırıldı.

BUENOS AİRES, (a.a.) — Arjantin'de 1975-83 yılları arasındaki askeri yönetim döneminde görev yapan, aralarında 3 eski devlet başkanının da bulunduğu askeri cunta yöneticilerinin mahkemesi sonuçlandı.

Mahkeme, insan haklarını çiğnemek, tutuklu sanıklara işkence yapmak, solcu olduğundan kuşku duyulan binlerce kişinin kaçırılarak öldürülmesi gibi suçlardan sorumlu tutulan cuntacıların çarptırıldıkları cezaları açıkladı. Cunta döneminde başbakanlık yapan General Jorge Videla ve eski Deniz Kuvvetleri Komutanı Emilio Massera için ömür boyu hapis cezası verildi.

Mahkeme, ayrıca eski Devlet Başkanı Robert Viola için 17 yıl, eski Deniz Kuvvetleri Komutanı Armando Lambruschini için 8 yıl, eski Hava Kuvvetleri Komutanı Orlando Agosti için 4.5 yıl hapis cezası verdi.

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Soğuklar gelecek sis bitecek

Dört adada oturanlarla telefon dışında irtibat kesildi. Balığa çıkan 3 kişi kayıp.

Çukur semtlere çöken kirli hava nedeniyle ölçümlerde görülmemiş rekamlar saptandı.

***THY** iç seferlerin tümünü iptal ederken, bazı yabancı uçaklar "pretty uçuşu" yaptılar.*

Sisten doğan trafik kazalarında 6 kişi öldü, 33 kişi yaralandı. Sis yüzünden binlerce Kadıköylü perişan oldu.

14. Sayfada

Doktorlar uyarıyor:

Bebekleri evden çıkarmayın

İstanbul Haber Servisi — İstanbul'da meydana gelen yoğun sis günlük yaşamı etkilerken, doktorlar, sisli havayla birleşen kirli havanın, üst solunum yolları ve kalp hastalığı olanlar için tehlikeli olduğunu belirttiler. İstanbul Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sabahi Velicangil, İstanbul'da dün meydana gelen sisli havanın, sis ve duman karışığı oluşan, İngilizce bir deyimle "smoge" denilen bir [illegible] bir olay olduğunu belirterek, "İstanbul'da oluşan duman hava, hafif bir 'smoge' olayıydı.

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Hasret giderdiler *Kapatılan MSP'nin Genel Başkanı Necmettin Erbakan dün kapatılan AP'nin Genel Başkanı Süleyman Demirel'i evinde ziyaret etti. 80 dakika süren görüşmeden sonra Erbakan, "Hasret giderdik" dedi. Erbakan'ın neşeli olduğu, Demirel'in ise zorakı gülümsediği dikkati çekti. Necmettin Erbakan, saat 15.00'teki randevusuna üç dakika erken geldi. Yeşil bir Mercedes araçla Erbakan ile birlikte eski milletvekilleri Fehmi Cumalıoğlu ile Şener Battal da geldiler. (Fotoğraf: RIZA EZER)* (Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Ş. KARAHİSAR'DA İLK OPERASYON

İçişleri Bakanı: 'İşkence olmadı'

Akbulut: *Ben böyle bir şey yok diyorum. İddialar inandırıcı değildir. İlk ve ikinci raporlarda ciddi bir şey yok. İki kişi 'bize işkence yapıldı' derse, buna hemen inanacak mıyız?*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, Şebinkarahisar'daki ilk "12 Eylül Operasyonu"ndaki işkence iddialarına ilişkin idari soruşturmanın tamamlandığını ve iddiaların doğru olmadığının saptandığını açıkladı. Akbulut, işkence yaptıkları öne sürülen polisleri görevden alma gereği duymadıklarını söyledi. İşkence gördüğü belirtilen SHP Şebinka-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Dayakla ölüm

Dayakçı öğretmen: Sopa değil, cetvelle döverim

Öğrencisini döverek öldürmekle suçlanan ilkokul öğretmeni Zehra Cinci, öğrencilerini zaman zaman dövdüğünü ama bu işi sopayla değil cetvelle yaptığını söyledi, "Vicdanen rahatım" dedi.

14. Sayfada

İç Politika - Dış Politika...

Köşemizi bugün Bülent Ecevit'e bırakıyoruz, şöyle diyor:

"Ermeni sorununun ve 'soykırımı' iddialarıyla ilgili girişimlerin bugünkü boyutlarına varabilmesinin temel nedeni, Türkiye'nin rejim sorunudur.

Türkiye, demokrasiden uzaklaşmakla, dünyadaki etkisinden ve gücünden çok şey kaybetmiştir. Özellikle Batı Avrupa ile ilişkilerinin bozulması sonucunda uluslararası ilişkilerinde çok unsurlu denge aksamıştır. Türkiye, uluslararası forumlarda sesini ve ağırlığını duyuramaz olmuştur.

Demokrasimiz kesintiye uğrayıncaya kadar, Ermeni militanlar, Türkiye'ye karşı yürüttükleri kampanyadan ve terör eylemlerinden önemli bir siyasal sonuç alamıyorlardı. Fakat rejim değişikliğinin dünyada zayıflatıp yalnızlaştırdı-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Parlamenter emekliliğine Köşk'ten yeşil ışık

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP Grup Başkan Vekili Haydar Özalp, milletvekillerinin emeklilikleri ile ilgili yeni haklar sağlayan yasa taslağı konusunda Cumhurbaşkanlığı

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'te)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Ölüm Cezası...

Ölüm cezasının kaldırılmasını isteyen Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi üyeleri hakkında dava nasıl açılmış? Anlatalım, şöyle açılmış:

Prof. Dr. Nusret Fişek, Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu, Doç. Dr. Haluk Özbay, Doç. Dr. Nevzat Eren, Doç. Dr. Ragıp Çam

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Bir Türk doktoruna ABD'de büyük ödül

Prof. Muzaffer Aksoy'un yanında staj yapan Dr. Fatih Mehmet Uçkun (27), kan kanseri üzerindeki araştırmaları nedeniyle, Amerikan Ulusal Sağlık Kuruluşları Birliği'nden 187 milyon liralık ödül aldı.

Haber Merkezi — ABD'nin en büyük tıp ödüllerinden biri bu yıl bir Türk hekimine verildi. Minnesota Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde çalışmalarını sürdürmekte olan Dr. Fatih Mehmet Uçkun, kan kanseri üzerindeki araştırmaları nedeniyle Amerikan Ulusal Sağlık Kuruluşları Birliği'nin 330 bin dolarlık (187 milyon

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

Anayasanın ilgili maddesi şöyle diyor: "**İdarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak kurulan Devlet Denetleme Kurulu, cumhurbaşkanının isteği üzerine, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapar.**" Ancak Silahlı Kuvvetler ve yargı organları bu denetlemenin dışında bırakılıyor.

Gelen haberlere göre, Devlet Denetleme Kurulu ile Avrupa İnsan Hakları Komisyonu arasında kurulacak diyalog mekanizması ile Türkiye'deki işkence olayları üzerinde sağlanan gelişmeler, Strasbourg'a rapor edilecek. "**Dostane çözüm**" için yürütülen pazarlıkta Beşler, ilk başta Türkiye'de görev yapacak uluslararası bir komisyonun işkence iddialarını soruşturmasını önermiş, ancak Türk tarafı bunun egemenliğe aykırı bir uygulama olacağını belirterek, anayasada öngörülen Devlet Denetleme Kurulu'nun bu görevi üstlenebileceğini belirtmişti.

STRASBOURG'TAKİ AÇIKLAMA

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu dün öğle saatlerinde bir açıklama yaparak 1982 yılında yapılan şikâyete "**dostane çözümün bulunduğunu**" resmen duyurdu. Komisyonun açıklamasında, "**Türkiye, mahkemeler, hapisanelerdeki koşullar, temel hak ve özgürlüklerle af beklentilerine bildirim sağlama taahhüdünde bulunmuştur**" denildi. Komisyonun açıklamasında bu bildirimin ne şekilde yapılacağını düzenleyen yöntem ve mekanizma açıklanmadı.

Strasbourg'ta bu açıklamanın yapıldığı saatlerde Halefoğlu da Ankara'da bir açıklama yaparak, "**Beşler'in başvurusu dostane bir çözüm şekline bağlanmıştır**" dedi.

Halefoğlu, varılan uzlaşmanın içeriğine girmediği açıklamasında, "**12 Eylül 1980'den önce ülkemizin içine düşmüş olduğu durumdan kurtarılması ve demokrasinin yeniden tesis edilerek sisteme işlerlik kazandırılması yolunda Türkiye'nin sarfettiği gayretlerin, insan hakları sahasında aldığı tedbirlerin, diğer ülkeler tarafından da olumlu ve yapıcı bir şekilde değerlendirildiği görülmektedir**" dedi.

İNSAN HAKLARINA UYGUNLUK TESCİL EDİLDİ

Halefoğlu açıklamasına devamla, "**Beş ülkenin başvurularının sona erdirilmesiyle ilgili olarak varılan bu sonuç, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde Türkiye'nin kabul etmiş olduğu yükümlülükleri yerine getirmekte olduğunu ve ülkemizin taahhütlerine uygun hareket ettiğini ortaya koymaktadır**" şeklinde konuştu.

Halefoğlu, "**Elde edilen memnuniyet verici bu sonuç, hükümetimizin görüşüne göre, Avrupalı diğer demokrasilerle aynı ortak değerleri paylaştığımızın bir kanıtı olmaktadır**" diye ekledi.

Beşlerin iddiası:

Hükümet 1987'de af vaadinde bulundu

HADİ ULUENGİN — *10 aralık*

BRÜKSEL — 12 Eylül müdahalesinden bu yana Türk dış politikasında en çok "**başağrısı**" yaratan sancılardan biri dindi ve Avrupa Konseyi'nde Ankara aleyhinde dava açmış olan 5 ülke şikâyetlerini geri aldı. Bu, "**uzlaşma sonucunun**" elde edilebilmesi için Türkiye'nin 1987 şubatına kadar bir af çıkartılacağı yolunda güvence verdiği de öğrenildi. Söz konusu af siyasi suçları kapsayacak.

Strasbourg'ta dün yapılan açıklamaya göre, Türkiye'de insan haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle 1 Temmuz 1982'de Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu'nda Ankara aleyhinde bir dava açmış olan Fransa, İsveç, Norveç, Danimarka ve Hollanda, bu şikâyetlerini 7 Aralık 1985 tarihinden itibaren geri aldılar. Buna gerekçe olarak Türkiye'de insan hakları konusunda "**çok olumlu**" adımların atıldığı ve "**demokrasiye geçişin sürdüğü**" gösterildi. "**Dostane çözüm**" olarak da adlandırılan bu "**mutlu son**"a göre, söz konusu dava hakkındaki nihai karar 1 Şubat 1987 tarihinde alınacak. Bu süre içinde, Ankara, Türkiye'de insan hakları, sıkıyönetim ve af konusunda Avrupa Konseyi'ne üç rapor sunacak. Bu raporlar 1 Şubat 1986, 1 Temmuz 1986 ve 1 Ekim 1986 tarihlerinde Strasbourg'a iletilecek ve aradan geçen dönemlerdeki gelişmeleri özetleyecek. Raporların içeriği gizli kalacak. Raporlarda belirtilen noktaların Türkiye ile 5 şikâyetçi ülke arasında imzalanan sözleşme paralelinde olup olmadıkları ise İnsan Hakları Komisyonu bünyesinde işletilecek mekanizma çerçevesinde sağlanacak. Buna göre, şikâyetçi ülkeler gelişmeleri "**olumlu yönde**" bulmazlarsa bu eleştirilerini bildirecekler.

Strasbourg'ta yapılan açıklamaya paralel olarak İnsan Hakları Komisyonu'nun 12 sayfalık gerekçeli raporu da yayımlandı. Rapordaki bilgilere göre, "**Yeni Türk anayasasının 108. maddesine uygun biçimde işleyen Devlet Denetleme Kurulu, Türkiye'de kişisel hak ve özgürlüklere riayet edilip edilmediğini de kontrol edecek.**" Bu kurul, sivil ve askeri cezaevleri ile tutukevleri ve karakollardaki uygulamaları da denetleyecek.

SIKIYÖNETİM DE KALKACAK

Strasbourg'ta dün yayımlanan Avrupa Konseyi raporunda, Başbakan Turgut Özal'ın 4 Nisan 1985'te Birleşik Amerika'da yaptığı konuşmaya da atıfta bulunularak, Özal'ın "**18 ay içinde sıkıyönetim bütün illerde kaldırılacaktır**" dediği kaydedildi. Bunun bir "**söz**" oluşturduğu vurgulandı.

İyi haber alan kaynaklardan edinilen bilgilere göre, basına açıklanmayan ve Ankara ile 5 şikâyetçi ülke arasında imzalanan gizli anlaşmaya göre Türkiye, sıkıyönetimin en geç, 1 Şubat 1987 tarihinde bütün

illerde kalkacağı hakkında şikâyetçi ülkelere güvence vermiş bulunuyor.

AF ÇIKIYOR

Yine basına açıklanmayan bu belgeye göre Türkiye, en geç 1 Şubat 1987 tarihine kadar olmak üzere, 1986 yılı içinde bir affın çıkartılacağı yolunda Fransa, Danimarka, İsveç, Norveç ve Hollanda'ya garanti vermiş durumda. Bu af siyasi suçları kapsayacak. Bu arada, siyasi ve düşünce özgürlüklerindeki kısıtlamaların da söz konusu zaman süresi içinde asgariye indirileceği ve DİSK, Barış Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası ve Aydınlar Dilekçesi gibi **"siyasi içerikli"** davalarda da **"iyi çözümler"** elde edileceği Ankara tarafından bildirilmiş durumda.

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu tarafından dün açıklanan ve bu kuruluş tarihinde ilk kez şikâyetçi ülkelerin bir ülke hakkında açmış oldukları davayı geri aldıklarını bildirdikleri metin, Konsey Daimi Temsilciler Komitesi'nin önümüzdeki 16 ocakta yapacağı oturumda onaylanacak. **"Türkiye'nin diplomatik bir başarısı"** olarak nitelenen bu kararın Daimi Temsilciler Komitesi'nde **"takılması"** söz konusu değil.

Klerides'in partisi en güçlü parti oldu

Kipriyanu rahatladı

CENGİZ ÇANDAR — *10 aralık*

LEFKOŞE, (Rum kesimi) — Güney Kıbrıs'ta yapılan erken seçimlerin kesin galibi söylenemezse de kesin mağlubu belli: Komünist AKEL. Kıbrıs Rum Yönetimi Başkanı **Spiros Kipriyanu**'nun ocak ayında New York'taki zirve toplantısında BM Genel Sekreteri **Perez de Cuellar**'ın hazırladığı belgeyi imzalamaması üzerine patlak veren siyasi krizin yol açtığı erken seçimlerde, muhalefetin başını çeken partilerden **Glafkos Klerides**'in partisi, oylarını yaklaşık yüzde 2 arttırarak en güçlü parti olurken, Rum kesiminin yıllardır en güçlü partisi olan ve Kipriyanu'ya muhalefeti sürükleyen diğer parti AKEL, seçim bozgununa uğradı. AKEL'in 1981 genel seçimlerinde yüzde 31.768 olan oy oranı, yüzde 27.429'a düştü.

Buna karşılık, Kipriyanu'nun partisi DİKO (Demokratik Parti), oylarını yüzde 19.50'den yüzde 27.647'ye çıkararak tartışmasız bir ilerleme elde etti. Kıbrıs sorununa ilişkin tutumunda Kipriyanu'yu destekleyen ve Papandreu'nun PASOK'unun Kıbrıs'taki kardeş partisi Dr. **Vasos Lissarides**'in EDEK'ı de 1981'de yüzde 8.131 olan oy oranını yüzde 11.072'ye tırmandırdı. Klerides'in Kipriyanu'ya amansız muhalefet halindeki sağcı DİSİ (Demokratik Birlik) Partisi ise yüzde 31.918'ten yüzde 33.563'e yükselerek ülkenin en güçlü partisi haline gelmesine rağmen, muhalefetin oy oranında, AKEL'in uğradığı kayıplar nedeniyle esaslı bir gerileme meydana geldi. 1981 seçim sonuçlarına göre, soldaki AKEL ve sağdaki DİSİ'nin oluşturduğu muhalefetin oy oranı, yaklaşık yüzde 64.7 dolayındaydı. AKEL - DİSİ muhalefeti, bu seçimler sonucunda üçte ikilik çoğunluğa ulaşsalar, anayasa değişikliğine gidebilecekler ve 1988'de yapılması gereken başkanlık seçimlerini öne aldırabileceklerdi. Böylece Kipriyanu'nun koltuğu tehlikeye girecekti.

Oysa şimdi muhalefetin oy oranı yüzde 61 dolayında, 1981 sonuçlarına göre DİKO ve EDEK'ten oluşan iktidar ya da başka bir deyişle Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu'nun desteklediği güçlerin oy oranı, yüzde 27.7 dolayında iken, şimdi yüzde 38.5'e çıktı.

Dün gece ortaya çıkan sonuçlara göre, geçerli 319 bin 467 oy ile 56 milletvekiliğin partiler arasındaki dağılımı şöyle DİSİ 177 bin 223 (19) DİKO 88 bin 322 (16), AKEL 87 bin 628 (15), EDEK 35 bin 471 (6), Bağımsızlar 923 oy.

Bu, Kipriyanu için bir **"güvenoyu"** sayılabilir mi? Bir zamanlar **Makarios**'un doldurduğu devasa baş piskoposluk koltuğunu iri gövdesiyle dolduran Başpiskopos **Hrisostomos**, bize **"Eh, sayılabilir"** yanıtını verdi. **"Kipriyanu, oy oranı yüzde 8 yükseltti. EDEK de yüzde 3 arttırdı. Bu partiler, Türk işgal birliklerinin adadan çekilmesinden önce, çözümün mümkün olmayacağını seçim politikalarının temeli yapmışlardı. Oysa AKEL, Türk askerlerinin geçici hükümet kurulduktan sonra çekilebileceği savından vazgeçmedi. Klerides bile yüzde 2'lik oy artışını, Türk birliklerine ilişkin bilinen görüşlerinde ağız değiştirmesi sayesinde elde etti."**

Başpiskopos Hrisostomos'a, Klerides'in partisinin oy arttırmasını, seçimlere birkaç gün kala bir **"ağız değişikliğine"** bağlamanın gerçekçi olup olmayacağını, **"Kıbrıs halkını akıllı biliriz. Bir ağız değiştirmeye inanırlar mı?"** sorusuyla soruyoruz. **"Her seçmen topluluğunda yüzde 2-3 oranında şaşkın insan bulunabilir"** karşılığını veriyor.

Başpiskopos Hrisostomos, AKEL'in gerçek oyunun yüzde 25 dolayında olduğunu, ancak mültecilerin zor durumlarını **"istismar ettiği için"** bundan önce yüzde 33 dolayında oy aldığını ileri sürerek, **"Şimdi gerçek güçlerine indiler"** diyor.

Hrisostomos, seçim sonuçlarından memnun gözükmüyor.

Atina'dan, Papandreu'nun geçen cuma günü yaptığı ve gerek Türkiye'de gerekse KKTC'de Kıbrıs sorununu zorlaştırıcı dış etki olarak tepki uyandıran konuşmasının taze anılarıyla gelen **Stelyo Berberakis**, Başpiskopos Hrisostomos'a, **"Papandreu'nun konuşmasının Kipriyanu'nun partisi DİKO ile Lissarides'in EDEK'inin oy oranındaki artışta, AKEL oylarının düşmeside etkisi oldu mu?"** sorusunu yöneltiyor. Kıbrıs Rumlarının dini lideri, bu etkiyi inkâr etmiyor, **"Biraz oldu"** diye gülümsüyor. Kıbrıs Rum seçimlerinin şu anda görünen sonucu Kipriyanu'nun koltuğuna biraz daha yerleşmesi.

Öte yandan KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denk-**

taş, Güney Kıbrıs'ta alınan seçim sonuçlarıyla Kıbrıs sorununa görüşmeler yoluyla çözüm bulma şansının daha da azaldığını söyledi. Federal Alman televizyonuna dün bir demeç veren Denktaş, Kıbrıs Rum seçimleriyle ilgili görüşlerini açıklarken, "**Seçimler, beklenen biçimde sonuçlanmış ve Yunanistan'ın Rumları ne denli sevk ve idare ettiğini ortaya koymuştur**" dedi.

Ölüm Cezası...

UĞUR MUMCU — *10 Aralık*

Ölüm cezasının kaldırılmasını isteyen Türk Tabibler Birliği Merkez Konseyi üyeleri hakkında dava nasıl açılmış?

Anlatalım; şöyle açılmış:

Prof. Dr. Nusret Fişek, Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu, Doç. Dr. Haluk Özbay, Doç. Dr. Nevzat Eren, Doç. Dr. Ragıp Çam ve Dr. Hüsnü Çuhadar, Türk Tabipler Birliği Merkez Komitesi toplantısında, kamuoyunda yoğun bir biçimde tartışılan idam cezasının hekimler açısından onaylanması *"olanaksız olduğu"* görüşü ile ve ölüm cezasının kaldırılması amacıyla görüşlerini saptamışlar; bu görüşleri içeren metni Cumhurbaşkanı'na, hükümet üyelerine ve milletvekillerine göndermişlerdir.

Bu metin, bu yolla Adalet Bakanı Sayın Necat Eldem'in de eline ulaşmıştır.

Konsey üyeleri ölüm cezasına karşı çıkarlarken, *"hekimlik mesleğinin genel ahlak kurallarından birincisinin insanları yaşatmak olduğu"*, bu nedenle hekimlerin *"hayatı sona erdirecek olan her eyleme karşı olacaklarını"* belirtmişler; ayrıca, *"Dünya Tabipler Birliğinin* 34. asamblesinde hekimlerin ölüm cezasının uygulanmasında görev almalarının *"meslek ahlakına aykırı olduğunu"* anımsatarak; ölüm cezasının Ceza Yasası'ndan çıkarılması için milletvekillerine çağrıda bulunmuşlardır.

Adalet Bakanı, kendisine bir zarf ile posta yolu ile gönderilen bu metni işlem yapılmak üzere Bakanlık Kanunlar Genel Müdürlüğü'ne göndermiştir.

Bunu nereden anlıyoruz?

Ankara Savcılığı tarafından *"Davaname"* başlığı ile açılan dava dosyasına Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi'nce Adalet Bakanı Eldem'e gönderilen mektup zarfının da konmasından!

Evet, Adalet Bakanı'na gönderilen zarf da 'suç kanıtları' arasındadır. Kanunlar Genel Müdürü Engin Doğu konunun değerlendirilmesi için Konsey üyelerince bakana gönderilen metni Bakanlık Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'ne göndermiştir.

Ceza İşleri Genel Müdürü Fahri Cavga da, Konsey üyeleri hakkında *"Ankara Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde dava açılması için"* Ankara Cumhuriyet Savcılığı'ndan istemde bulunmuştur.

Savcı Yardımcısı Hayri Taylan, *"Davaname"* ile Asliye Hukuk Mahkemesi'nde *"davalıların Türk Tabipler Birliği Merkez üyeliği ve bu sıfatla yüklendikleri diğer görevlerine son verilip yerlerine yenilerinin seçilmesi"* için dava açmış; ayrıca Konsey üyelerinin Dernekler Yasası'na aykırı davranışları savı ile altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına çarptırılmaları için bir de iddianame düzenlenmiştir.

Bu ceza davası da önümüzdeki günlerde başlayacaktır.

Derneklerin hangi söz ve davranışları ile amaç dışına çıktıklarını saptamak için Sayın Adalet Bakanı'na, Aydınlar Ocağı ile ticaret odalarının, TÜSİAD'ın, İşveren Sendikası'nın açıklamalarını da inceletmesini salık veririz.

Dernekler Yasası, kimler için geçerli, kimler için değil; bunlann da incelenmesinde yarar vardır.

Hekimler, Adalet Bakanı'na ölüm cezası ile ilgili görüşlerini bildiriyorlar ve bakan kendisine gönderilen mektubu işlem yapılmak üzere savcılara gönderiyor.

Bakana gönderilen mektup zarfı da dava dosyasından çıkıyor.

Sayın bakana bir selam versek, o da suç sayılır mı dersiniz?

Bir başka hekim: Prof. Dr. Ayhan Songar:

İslami İlimler Araştırma Vakfı tarafından düzenlenen bir toplantıda konuşan Prof. Dr. Ayhan Songar, bakın ne demiş:

"Tevfik Fikret, dengesiz bir adamdır. Bugün gelseydi, kendisine akıl hastası teşhisi koyardım."

Sayın Songar'ın, aynı insanlar hakkında Adli Tıp'ta başka, özel muayenesinde başka raporlar verdiğini bu köşede yayımlamıştım. Acaba, bir ruh hekimi, yetmiş yıl önce ölen bir şairin ruh sağlığını bugün hangi bilimsel yöntemlerle saptayabilir?

İslam dini, *"ölülerin hayır ile yad edilmelerini"* emreder. Sayın profesör, bu gibi kurallara da boş veriyor.

Songar, yetmiş yıl önce ölen şairlere hayali rapor düzenleyeceğine, yaşayan insanlar için birbirlerini tutmayan raporlar vermemeye özen gösterirse, topluma daha yararlı olur.

Songar'ın, Tevfik Fikret için söylediği bu sözleri kınıyor ve bu büyük şairi anmak için meşrutiyet yıllarında aydınların dillerinden düşmeyen şu dizeleri, bugünkü Türkçeye çevirisi ile birlikte sunuyorum:

"Sarmış yine afakını bir düd-i muannid, / bir zulmet-i beyza ki peyapey mutezaâyın, / tazyikin altında silinmiş bir eşbâh / bir tozlu kesefâtten ibâret butu elvah."

(Sarmış yine ufuklarını bir inatçı duman / bir beyaz karanlık ki durmaksızın artmakta / basıncın altında silinmiş gibi cisimler / Bir tozlu yoğunlukta oluşmakta bütün görünüm.)

Bu *"beyaz karanlık"* içinde Fikret, *"Fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür bir şairim"* diyen bir inancın sözcüsüdür. Bu büyük Türk şairine, ölümünden bunca yıl sonra yapılan bu saygısızlığın, siyasal, ideolojik ve psikolojik nedenleri ne ola ki? Nedir bu, mezar taşlarından bile alınmaya çalışılan öç?

Şairlere saygı gerek, Ayhan Songar efendi, saygı, saygı, saygı!

Türkiye ile 'şikâyetçi beşler' arasında gizli protokol imzalandı

Ankara: İçişlerine müdahale yok

11 aralık

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara, Türkiye'yi Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na şikâyet eden beş Avrupa ülkesi ile dostane çözüm bulunması yolunda varılan anlaşmanın Türkiye'nin içişlerine müdahale getirmediğini bildirdi.

Ankara'nın bu konudaki görüşü Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Yalım Eralp** tarafından açıklandı. Sözcü, açıklamayı gazetecilerin, varılan anlaşmayla, Türkiye'nin af, işkenceler, hapishanelerde koşullar gibi konularda insan hakları sağlanacak ilerlemeleri komisyona bildirme yükümlülüğünü üstlenmesinin egemenlik haklarına aykırı olup olmadığı yolundaki soruları üzerine yaptı.

Sözcü, **"Bunlar zaten Türkiye'nin yaptığı ve yapmayı amaçladığı hususlardır. Bu bakımdan ilave bir yük getirmiyor"** dedi. Eralp, **"Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne bağlı bir ülkedir. Yapılan bütün düzenlemeler de taraf olduğumuz bir sözleşme hükümleri çerçevesinde düzenlenmiştir"** şeklinde konuştu.

Bir gazetecinin, **"Bazı devlet adamlarımız geçmişte Avrupalıların insan hakları alanlarındaki müdahalelerinin içişlerimize karışma olduğunu söylemekteydiler. Bu resmi açıklamaların ışığında böyle bir anlaşmaya varılması tezat oluşturmuyor mu?"** sorusuna da, Eralp aynı çizgiler içinde cevap verdi. Sözcünün aynı çizgiler içinde cevap verdiği bir başka soru da Başbakan Turgut Özal'ın, **"Avrupa Konseyi, insan hakları ve sosyal meseleleri gibi konularla uğraşan, dolayısıyla çok önemsenmemesi gereken bir kuruluştur"** yolundaki sözlerini konu aldı.

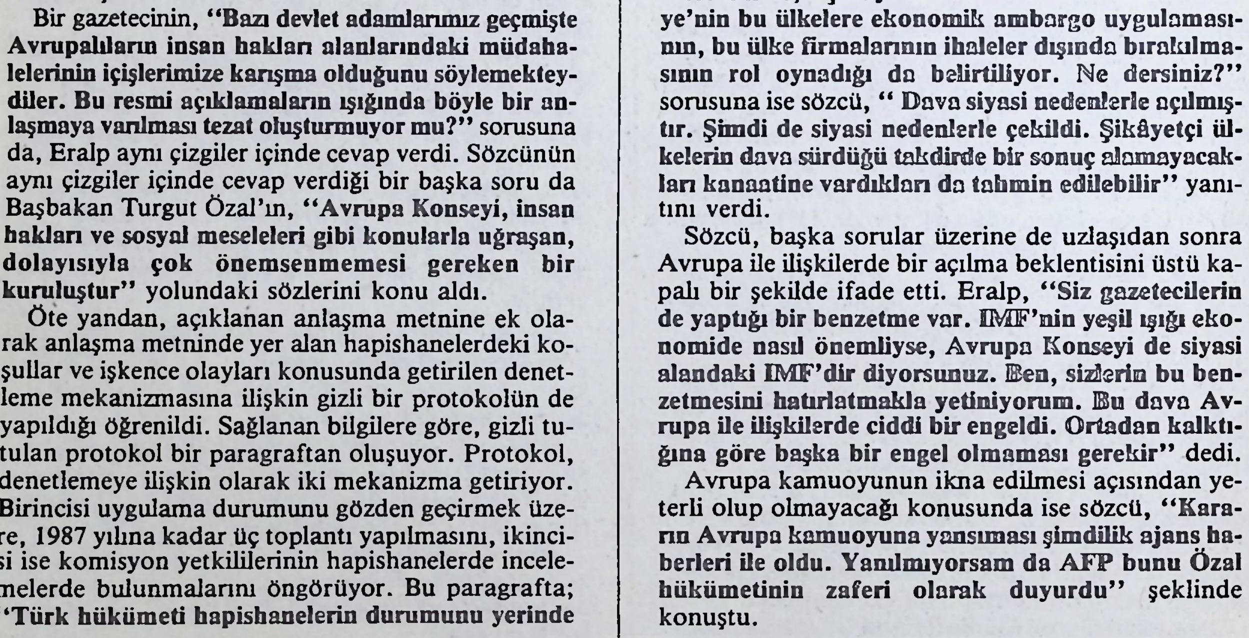
Öte yandan, açıklanan anlaşma metnine ek olarak anlaşma metninde yer alan hapishanelerdeki koşullar ve işkence olayları konusunda getirilen denetleme mekanizmasına ilişkin gizli bir protokolün de yapıldığı öğrenildi. Sağlanan bilgilere göre, gizli tutulan protokol bir paragraftan oluşuyor. Protokol, denetlemeye ilişkin olarak iki mekanizma getiriyor. Birincisi uygulama durumunu gözden geçirmek üzere, 1987 yılına kadar üç toplantı yapılmasını, ikincisi ise komisyon yetkililerinin hapishanelerde incelemelerde bulunmalarını öngörüyor. Bu paragrafta; **"Türk hükümeti hapishanelerin durumunu yerinde görmek amacıyla Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nu davet eder"** ifadesi yer alıyor. Üst düzeyde bir Türk yetkili bu protokolün gizli tutulmasının şikâyetçi beşler tarafından istendiğini belirterek, **"Eğer isterlerse metni açıklayabilirler. Bizim buna bir itirazımız yok. Çünkü içinde yer alan hususlar bizi rahatsız etmiyor"** dedi.

Varılan anlaşmanın Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in vereceği direktifleri de dolaylı biçimde kapsadığı belirtildi. Buna göre işkence iddialarını gözetlemek amacıyla devreye sokulacak olan Devlet Denetleme Kurulu, ancak anayasa uyarınca Cumhurbaşkanının vereceği talimat uyarınca çalışmalarına başlayabilecek.

Dışişleri Sözcüsü Eralp, dünkü brifingte **"Anlaşmanın içeriği Türkiye'de hâlâ ciddi insan hakları ihlali durumunun varlığını tescil etmiyor mu?"** şeklindeki soruları da, **"Bence bu, yarısı dolu bardağa nasıl bakıldığı gibi bir şey. Bizce şikâyete dostane bir çözüm bulunması, demokrasi sürecinin pekiştirildiğinin algılanmasıdır"** karşılığını verdi. Bir başka gazetecinin de, **"Şikâyetin sona erdirilmesinde Türkiye'nin bu ülkelere ekonomik ambargo uygulamasının, bu ülke firmalarının ihaleler dışında bırakılmasının rol oynadığı da belirtiliyor. Ne dersiniz?"** sorusuna ise sözcü, **" Dava siyasi nedenlerle açılmıştır. Şimdi de siyasi nedenlerle çekildi. Şikâyetçi ülkelerin dava sürdüğü takdirde bir sonuç alamayacakları kanaatine vardıkları da tahmin edilebilir"** yanıtını verdi.

Sözcü, başka sorular üzerine de uzlaşıdan sonra Avrupa ile ilişkilerde bir açılma beklentisini üstü kapalı bir şekilde ifade etti. Eralp, **"Siz gazetecilerin de yaptığı bir benzetme var. IMF'nin yeşil ışığı ekonomide nasıl önemliyse, Avrupa Konseyi de siyasi alandaki IMF'dir diyorsunuz. Ben, sizlerin bu benzetmesini hatırlatmakla yetiniyorum. Bu dava Avrupa ile ilişkilerde ciddi bir engeldi. Ortadan kalktığına göre başka bir engel olmaması gerekir"** dedi.

Avrupa kamuoyunun ikna edilmesi açısından yeterli olup olmayacağı konusunda ise sözcü, **"Kararın Avrupa kamuoyuna yansıması şimdilik ajans haberleri ile oldu. Yanılmıyorsam da AFP bunu Özal hükümetinin zaferi olarak duyurdu"** şeklinde konuştu.

Strasbourg'dan Bir Haber...

11 aralık

Batı Avrupa ile aramızdaki sürtüşme konularından biri tatlıya bağlanmış görünüyor.

Avrupa Konseyi üyeleri arasında "Beşler" diye anılan Fransa, Danimarka, Norveç, İsveç, Hollanda; Türkiye'de insan haklarının çiğnendiği savıyla 1982 temmuz ayında Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurmuşlardı. Bu başvuru ciddi sayıldığı için gündeme alınmış, İnsan Hakları Komisyonu, tarafları uzlaştırmak yolunda girişimlere yönelmişti.

Ankara ise bir yandan Avrupa Konseyi ve AET organlarının Türkiye'ye dönük karar ve girişimlerini içişlerimize "müdahale" sayarak sert tepkiler gösteriyor; Avrupa ülkelerine karşı ekonomik yaptırımlar uygulayacağını söylüyor, öte yandan uzlaşma yollarında çaba gösteriyordu.

Öyle görünüyor ki, bu çabalar ilk meyvesini vermiştir. Ve Türkiye hesabına olumlu sayılabilecek bir diplomatik gelişme söz konusudur.

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu açıklamasına göre, "Beşler"in davadan vazgeçmelerine karşılık Türkiye, yargılamalar, cezaevlerindeki koşullar, temel hak ve özgürlükler, işkence ve genel af konularında bir dizi 'taahhüd"e bağlanmıştır. Şimdilik olayın iki yönü üzerinde durulabilir.

Ankara'nın, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nda verdiği sözler ülkemizde insan haklarına ve demokrasiye aykırı uygulamalar bulunduğu anlamına da gelmektedir. Bu uygulamaların önüne geçilmesi yolunda verilen taahhütlerin bir başka anlamı yoktur. Üzücü bir durumdur bu. Ankara "Beşler"in baskıları olmaksızın insan haklarını sağlama ve demokratikleşme yolunda kendiliğinden köktenci önlemler alsaydı, onurumuza gölge düşmeyecekti.

Ne var ki, iş işten geçmiştir.

Bundan sonra yapılacak olan nedir? Özal hükümetinin içeriye dönük yüzünde, insan haklarına içtenlikle ve titizlikle sahip çıkması gereklidir. Bu tutum, Strasbourg'da, zaten taraf olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde verilen sözlerin, yasak savma niteliğinde olmadığını kanıtlayacak, ayrıca, yönetimin içe ve dışa dönük yüzündeki birlik ve ciddiyetini vurgulayacaktır.

Bir nokta daha unutulmamalıdır: Strasbourg'da alınan sonuç, hükümetlerarası bir uzlaşmadır. Avrupa Konseyi ve AET kapsamında parlamenterlerden oluşan organlarda Türkiye'ye yönelik olumsuz yargıların değişmesi için güç koşullarda çalışmak gerekmektedir.

Türk diplomasisi açısından şu ya da bu ölçüde bir kazancın söz konusu olduğu açıktır. Batı Avrupa ile ilişkilerimizde var olan tıkanıklıkların aşılması yolunda kapının aralandığı da söylenebilir. Ama kapının ardına kadar açılabilmesi için gündemin dolu olduğu unutulmamalıdır.

Anlaşma metnini açıklıyoruz

11 Aralık

Haber Merkezi — Şikayetçi 5'lerin Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na yaptıkları başvurunun şimdilik geri çekilmesini sağlayan **"dostane çözüm"** raporunun tam metni şöyle:

"A. İnsan Hakları Bildirgesi'nin 3. maddesiyle ilgili konular:

1. Türkiye Cumhuriyet Anayasası'nın 108. maddesi uyarınca kurulacak Devlet Denetleme Kurulu, askeri ve sivil tutukevlerinin, cezaevlerinin ve polis merkezlerinin de bulunduğu kamu yetkili kurumlarının Avrupa Konseyi İnsan Hakları Bildirgesinin 3. maddesine uygun faaliyet gösterip göstermediğini sıkı bir biçimde denetlemekle görevlidir.

2. Bildirgenin 7. maddesi uyarınca Türkiye hükümeti, 1 Şubat 1986, 1 Temmuz 1986 ve 1 Ekim 1986'da bildirgenin 3. maddesinin (gözaltı işlemleri de dahil olmak üzere) Türk yasaları ve uygulamalarınca gereğince uygulanıp uygulanmadığını, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri aracılığıyla Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu'na bildirilecektir. Raporların hepsi Avrupa İnsan Hakları Komisyonu için hazırlanacak ve başka bir amaçla da kullanılmayacaktır.

3. Raporların verilmesinden sonraki üç ayı aşmayacak bir süre içinde, yukarıda ikinci paragrafta öngörüldüğü biçimde Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Türk hükümetinin temsilcileri bilgi alışverişi için diyalog kuracaklardır. Diyalog yazışma şeklinde olacak, ancak taraflardan birinin isteğiyle, bir haftayı askın olmamak üzere görüşmeler yapılabilcektir. Bunun dışında komisyon ve Türk hükümeti temsilcilerinin aralarında anlaşmaya varacakları bir başka yoldan da diyalog kurulabilir.

4. Diyalog süresince komisyon temsilcileri edindikleri bilgilerle ilgili yorumlarda bulunabilirler, Ancak bu yorumlar çok gizli kalacak ve sadece Türkiye hükümeti temsilcilerine açıklanabilecektir.

5. Komisyon ve Türk hükümeti temsilcileri arasındaki diyalogdan sonra, uzlaşmanın uygulanış biçimiyle ilgili olarak diyalogdaki taraflar tarafından, 1 Şubat 1987 tarihini geçirmemek koşuluyla, komisyon sekreterliğinde bildirgeye imza atan taraflara kısa bir rapor verilecektir.

B. Bildirgenin 15. maddesinin uygulanışındaki tahrifatla ilgili olarak;

1. Türkiye hükümetinin sıkıyönetimin ülke içindeki uygulanışını iyice **"daralttığı"**, sıkıyönetim yetkililerinin de yetkilerini uygulamada özellikle itidal gösterdikleri memnunluk uyandırırken, Türkiye Başbakanı'nın Washington'da 4 Nisan 1985 günü yaptığı şu konuşma dikkatleri çekmiştir:

"Sıkıyönetimi, yürürlükte olduğu illerden 18 ay içinde kaldırabileceğimizi umuyorum."

2. Olağanüstü durum nedeniyle kişi hakları ve öz-

gürlüklerinde 15. madde kapsamına giren kısıtlamalar ve önemli sınırlamalar meydana gelmesine karşın, başvuru sahibi ülkelerin başvurularında sözü edilen belirli bazı kararnameler ve yasaların bu süre içinde değiştirildiği, ya da düzeltildiği görülmüş, bununla da Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Bildirgesi gerekleri olan yükümlülüklerini göz önüne aldığı görülmüştür. Bunlar ek 1'de sıralanmıştır.

C. Af konusu:

1.Af sorunu TBMM ve Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin ilgi alanındadır. Türk hükümeti, anayasa çerçevesi içinde tutuklu ve hükümlülerin affedilmesi, ya da koşullarının düzeltilmesi ve durumun yumuşatılması amacıyla, bir af konusu üzerinde çalışmaya başlamıştır. TBMM'de önümüzdeki aylarda anayasanın 88. maddesi uyarınca müzakerelere başlanması beklenmektedir Türk hükümeti, konuyla ilgili gelişmeler hakkında komisyona bilgi verecektir.

2. Komisyon heyeti, 2 Temmuz 1985'te tarafların önerilerini vermelerinden sonra kendileriyle bir görüşme yapmıştır. Görüşme sırasında ve daha sonraki yazışmalarda şu noktalara açıklık kazandırılmıştır:

a. A2 paragrafındaki işlem 57. maddeden esinlenerek hazırlanmasına karşın, 57. madde uyarınca işleme konulmayacaktır.

b. 2 numaralı paragraftaki bilgiler A3 paragrafındaki diyaloğun temelini oluşturacaktır.

c. Heyet tarafından belirtilen görüşler komisyon genel kuruluna getirilecektir.

d. A5 paragrafındaki sonuç raporu, komisyon ve Türkiye temsilcileriyle birlikte hazırlanacak, iki taraf da uygun gördükleri görüşlerini belirteceklerdir.

3. Komisyon, Danimarka, Fransa, Hollanda, Norveç ve İsveç'in 1 Temmuz 1982 günü bildirgenin ihlal edildiği gerekçesiyle verdikleri başvuru, 6 Aralık 1983'te komisyonun başvurularının göz önüne alınabileceği kararı ve Türkiye'nin bildirgenin güvence altına aldığı özgürlük ve hakları koruma yolundaki kararlılığını, Türkiye'deki gelişmeler ışığında 12 Eylül 1980'den 1 Temmuz 1982 tarihine kadarki süreyle ilgili iddialar konusunda işlemleri geri çekme kararı almıştır.

Türk hükümeti, komisyona özellikle:

— İşkence olaylarının suçlularının cezalandırılması,

— Ülkede sıkıyönetimin giderek kaldırılması konularında bilgi verecektir.

Uzlaşma metni komisyona özellikle şu konulardaki gelişmelerle ilgili sürekli bilgi verilmesine dikkat çeker:

— Gözaltı ve tutukluluk koşulları ve bu yoldaki işlemler

— Kişi hak ve özgürlüklerinin daha geniş biçimde uygulanması

— Af konusu

Başvuruların geçmişte 12 Eylül 1980 ile 1 Temmuz 1982 tarihleri arasındaki dönemleri kapsadığı dikkate alınarak söz konusu altı ülke hükümetlerinin yukarıda yazılanlar uyarınca bir anlaşmaya varmaktaki kararlılıkları belirtilir.

Ek 1

2324 sayılı ve 27.10.1980 tarihli yasa (TBMM'nin görev ve yetkililerinin MGK'ya bırakılmasına ilişkin yasa)

2485 sayılı ve 29.6.1981 tarihli yasa (Kurucu meclis hakkındaki yasa)

2356 sayılı ve 12.12.1980 sayılı yasa (MGK'nın görev ve yetkilerinin yeni TBMM oluşuncuya kadar devam edeceğine ilişkin yasa)

Anayasanın geçici 3. maddesinde öngörüldüğü şekilde TBMM Başkanlık Divanı'nın kurulmasıyla birlikte yürürlükten kalktılar.

☆

MGK'NIN 7 NUMARALI BİLDİRİSİ (Sıkıyönetim Mahkemeleri oluşturulmasına ilişkin)

MGK'NIN 8 NUMARALI BİLDİRİSİ (Sendikaların faaliyetlerinin durdurulmasına ilişkin)

MGK'NIN 52 NUMARALI BİLDİRİSİ (Eski siyasilere getirilen yasaklamala ilişkin)

MGK'NIN 65 NUMARALI BİLDİRİSİ (Siyasi parti yöneticilerine getirilen yasaklamala ilişkin) a

7 Kasım 1982 tarihinde yürürlüğe giren Anayasa'nın 175. maddesi ve Anayasa'nın geçici 3. maddesi ile birlikte uygulamadan kalktılar.

☆

2533 ve 16.10.1981 tarihli yasa (Siyasi partilerin feshine ilişkin yasa)

22.4.1983 tarihinde yürürlüğe giren 2820 sayılı yasa yerine siyasi partiler yasası geçmiştir.

2301 sayılı ve 12.9.1980 tarihli yasa (Sıkıyönetim Yasası'nda yapılan değişikliğe ilişkin)

2515 sayılı ve 3.9.1981 tarihli yasa (Sıkıyönetim Yasası'nda yapıan değişikliğe ilişkin)

Sıkıyönetim komutanlarının yetkileriyle ilgili bu iki yasa Anayasa'nın 122. maddesi uyarınca yalnızca sıkıyönetimin uygulandığı illerde yürürlüktedir.

☆

2364 sayılı ve 24.12.1980 tarihli yasa (Toplusözleşmelerde Yüksek Hakem Kurulu'nu devreye sokan yasa)

Toplusözleşme, grev ve lokavtla ilişkin 5.5.1983 tarihli ve 2822 sayılı yasayla değiştirildi.

☆

2485 sayılı ve 29.6.1981 tarihli yasa (Kurucu Meclisin oluşturulmasıyla ilgili yasa)

Anayasanın geçici 3. maddesi uyarınca TBMM Başkanlık Divanı'nın kurulmasıyla birlikte yürürlükten kalktı.

☆

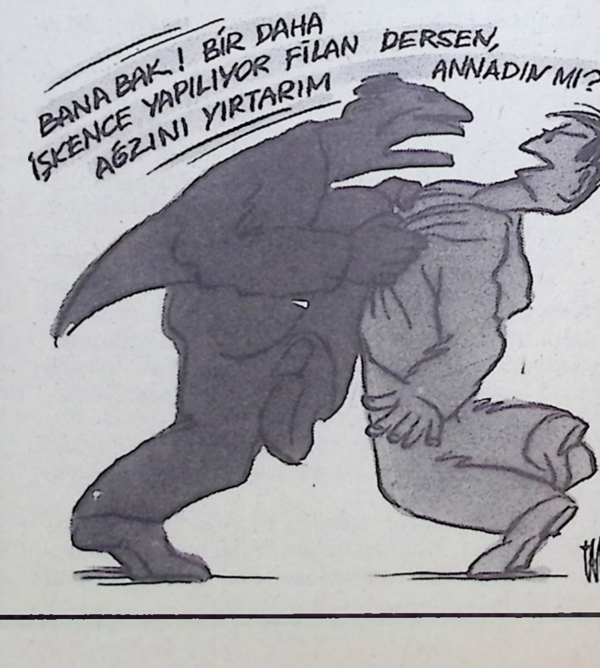
2342 sayılı ve 14.11.1980 tarihli yasa (Sıkıyönetim yetkilerinin arttırılmasına ilişkin yasalar)

2310 sayılı ve 18.10.1980 sayılı yasa

Yalnızca sıkıyönetim uygulamasının sürdüğü bölgelerde ya da sıkıyönetim kalkmadan önce, o bölgedeki sıkıyönetim mahkemelerine getirilmiş olan davalarda uygulanabilir.

6 NUMARALI MGK BİLDİRİSİ (Sıkıyönetim mahkemelerinin koruma yetkisinin MGK'ya verilmesine ilişkin)

Yürürlükten kalktı

Tan Oral

Güney Kıbrıs seçimlerinin ardından

Kipriyanu yeni bir şey söylemiyor

CENGİZ ÇANDAR — *12 aralık*

LEFKOŞE, (Rum kesimi) — Kıbrıs Rum Yönetimi Başkanı **Spiros Kipriyanu**, makam odasındaki uzun çalışma masasının başındaki koltuğunda arkasına yaslandı, saatine baktı ve "**Artık bitirelim. Bir soruya daha cevap verebilecek zamanım var**" dedi. Son soru o ana dek ağzını açmamış olan bir bayan gazeteciden geldi: "**Denktaş'ın çözümden yana olduğuna inanıyor musunuz?**"

Kipriyanu, şöyle bir düşündü ve "**Off the record**" dedi. Yani yazılmamak kaydıyla. Sonra öyle bir cevap verdi ki, yazılmasındaki sakıncayı kendiliğinden kaldırdı. "**İçten görüşümü istiyorsanız, Denktaş çözüm istemiyor. Çünkü Türkiye henüz çözüm istemek konusunda karar vermiş değil. Denktaş'ın BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'a yazdığı mektubu görmedim. Basından okudum. Cumhuriyet yayımladı. Orada yazdıklarını görürseniz, o yazdıkları temelinde, bir çözüm isteğinin mümkün olmadığını da görürsünüz.**"

Kıbrıs Rum yönetimi lideri Kipriyanu, dün sabah, aralarında "**Cumhuriyet**" muhabirlerinin de bulunduğu, bugünlerde Lefkoşe'de çalışmalarını sürdüren bir grup yabancı gazeteciyi kabul etti. Gazetecilerle pek ender yüz yüze gelen Kipriyanu, sabahın hayli erken bir saatinde düzenlediği ve Denktaş'ınkine kıyasla bir hayli büyük olan başkanlık konutundaki basın toplantısında çeşitli soruları yanıtladı. Basın toplantısının en ilginç sorusu ve yanıtı "**Türkiye'nin garantörlüğüne**" ilişkin idi. Kipriyanu, "**Türkiye'nin garantörlüğü hiçbir durumda tavsiye edilebilecek bir şey değildir**" dedikten sonra, "**Duruma gerçekçi bir biçimde bakalım**" diye devam etti. "**Üç garantörden biri darbe yaptı. Diğeri adayı işgal etti. Üçüncüsü de olan biteni seyretti. Kıbrıslı Türkler ve Rumlar diğer başka garantörler aramalıdırlar. Rumlar, Türkiye'nin garantörlüğü devam ederse Türkiye'nin yakınlığı nedeniyle, kendilerini sürekli tehdit altında hissedeceklerdir. Bu konuda, açık fikirli olmalıyız**" diye konuştu.

Amerikan New York Times Gazetesi'nin tanınmış muhabiri **Henry Kamm**'ın, "**Sayın başkan yanlış anlamadıysam, Türkiye'nin garantörlüğünü sevmemenize rağmen, tümüyle de dışlamıyorsunuz, değil mi?**" diye sorunca, Kipriyanu bir an düşündü ve "**Söylemiş olduklarıma bir şey eklemek istemiyorum**" dedi.

Spiros Kipriyanu, bu tepkisiyle, önümüzdeki dönemde muhtemel bir zirvenin önünü tıkamamaya özen göstermiş olduğu gibi, BM Genel Sekreteri **Perez de Cuellar**'ın girişimlerine de açık olduğu işaretini verdi. Türkiye'nin garantörlüğü konusunda kesin, bağlayıcı bir ifade, kendisiyle bir araya gelmeye pek hevesli görünmeyen Denktaş'a mükemmel bir koz vermek olacaktı. Peki, Kıbrıs sorununa bir çözüm bulunması doğrultusundaki gelişmeler, Rum kesimindeki seçim sonuçlarından sonra nasıl ve ne yönde ilerleyeceğe benziyor?

Kipriyanu, New York'taki ocak zirvesine dek AKEL'in desteğine sahipti. Şimdi 56 kişilik parlamentoda 15 üyeli AKEL ve en çok üyeye sahip, 19 üyeli DİSİ'nin muhalefeti önünde tüm seçim kazancına rağmen yine azınlıkta. DİKO'nun 16 ve EDEK'in 6 üyesinin toplam 22 sandalyesinden başka sağlam bir Meclis desteğine dayanmıyor.

Kipriyanu, kiminle işbirliği yapacak? AKEL ile mi DİSİ ile mi? Ya da yapabilecek mi? Bu soruya yanıtı kısa, kesin ve hakça idi: "**Bunun için beklememiz gerek, toz bulutu henüz kalkmadı.**"

Bu durumda, dış politikaya yansımaları kaçınılmaz olan Kıbrıs Rum iç politikasında çeşitli ihtimaller ortaya çıkıyor:

1. AKEL ve DİSİ üçte ikilik bir sandalye çoğunluğu elde edememelerine rağmen, muhalefete devam edecekler ve bu, cumhurbaşkanlığı seçimini erkene aldırma sonucu doğurmasa bile Kıbrıs Rum kesiminde siyasi krizin devamı demek olacak. Böyle bir gelişme kuşkusuz Denktaş'a, BM Genel Sekreteri'nin Washington güdümlü çabaları karşısında, Rum tarafında temsil sorununun çözümlediği savını ileri sürmesine olanak verecek. Çünkü Kıbrıs Rum kesiminin siyasi manzarası 56 sandalyeden 34'ünü, toplam oyların yüzde 61'ini temsil eden bir muhalefet ile cumhurbaşkanlığı koltuğu anayasal olarak sağlam, ama azınlıktaki bir başkandan oluşacak.

2. AKEL, oy kaybına neden olduğu düşüncesiyle Klerides'in DİSİ partisi ile zımni işbirliğine son verecek. Kipriyanu ile ittifaka girecek.

3. Kipriyanu ile Klerides arasında bir uzlaşma formülü bulunacak. Gelişmelerin hangi yönde olacağına ilişkin şu anda hiçbir işaret yok. Herhangi bir ihtimalin gerçekleşmesi birkaç ay alacak. Yani Kıbrıs Rum tarafındaki siyasi kriz, hiç değilse, 1986'ya sarkacak.

Kipriyanu'nun basın toplantısında altını çizdiği bir başka cümle ise, "**Bizim tarafımızdan verilecek yeni bir taviz işleri bir çözüme götürmeyecektir. Bu noktada çok kesin görüşteyim**" idi. Kipriyanu, Lissarides ve hatta Papandreu ile birlikte Kıbrıs Rum seçimlerini Kıbrıs sorununa ilişkin "**esneklik göstermeyen tutumunun**" halk nezdinde onaylanması saydığına göre, Kıbrıs sorununa çözüm çabalarında, önümüzdeki kısa vade içinde esaslı bir mesafe alınmasını beklemek hayalcilik olacaktır. Başpiskopos **Hrisostomos**, bize, çözüm çabaları konusunda iyimser olmadığını söylemişti.

Öyle görülüyor ki, Perez de Cuellar'dan başka bu konuda, şu sıralarda iyimserlik ifade edecek kimse yok.

Yargıtay Kararları...

ŞÜKRAN KETENCİ — *12 aralık*

Mahkemeye düşmüş işçilerden başka, profesyonel sendikacılarımız dahi Yargıtay kararlarının işçi haklarındaki etkinliğini, önemini kavrayabilmiş görünmüyorlar.

Gelişim, değişim içindeki işçi - işveren ilişkilerinde, sorunların çözümü, iş barışının sağlanması, hakkın kullanılabilmesinde yargının özel bir önemi ve işlevi vardır. İstediğiniz kadar anayasa ve yasaları ayrıntılı düzenleyin, yine de pek çok yasa hükmünün yürürlük kazanabilmesi yargıya bağlı kalır. Yargının yorumuna gerek duyulan pek çok boşluk ortaya çıkar. İşçi - işveren ilişkilerinin bu temel özelliği nedeni ile demokrasilerde anayasa ve yasalarda ayrıntıya girilmekten kaçınılmış, temel hakların belirtilmesi ile yetinilmiştir. Demokrasilerde işçi - işveren ilişkileri toplusözleşmeler ve yargı kararları ile gelişir, yerleşmiş yargı içtihat kararları ile biçim kazanır.

İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Türk Milli Komitesi her yıl bir önceki yılın yargı kararlarının değerlendirildiği bir seminer düzenlemeyi gelenek haline getirdi. Geçmiş yıllarda olduğu gibi bilim adamları ve Yargıtay üyelerinin kararları değerlendirdikleri, tartışmaya açtıkları bilimsel toplantıya işveren kesimi, temsilcileri ile ağırlığını koyarken, işçi sendikaları gereken önemi vermediler. Böyle olunca da, yine sendikacılarımızın yakındıkları gibi, *"Uygulama sorunlarından uzak, zaman zaman uygulamada işlevi olmayan teknik hukuk tartışmaları düzeyinde"* kaldı.

İşçi - işveren ilişkilerine ait yargı kararlarının tartışılmasından yıllardır ortaya çıkan genel sonuç ise, ülkemizde adalet kavramının ne kadar boyutlu zedelendiğini, hakkın yerini bulamadığını, çeşitli örnekleri ile ortaya koyuyor. Yargının temel işlevi, hakkın, haklının ortaya çıkması, yasa hükümlerinin amacına uygun işletilebilmesi, yasa boşluklarının yargı yorumları ile doldurulması gerçeğinden ne kadar uzaklaştığımızı sergiliyor.

Seminerlerde *"hakkın yerini bulması, sonuç, sosyal yarar"* kavramlarının bir yana atılıp, *"yasa maddelerinin dar kalıplarının"* yeğlenmesi örnekleri tartışılıyor. Bu anlamda Yargıtay'ın iki önemli dairesinin temel yaklaşım farklılıkları da her yıl yeniden bir kez daha sergilenmiş oluyor.

Sosyal güvenlik hukukuna ilişkin kararlarda uzmanlaşmış Yargıtay 10. Hukuk Dairesi yargıçları, genel olarak *"hakkın yerini bulması"* kavramını savunuyorlar. Örneğin 8 milyon isçinin sadece 2.5 milyonu sigortalı olarak çalışırken, yasa işverenlere işçilerini sigorta ettirme yükümlülüğünü, devlete denetim yetkisini vermişken, bu yükümlülük ve görev yerine getirilmiyor, yasalar çiğneniyor ise, sigortasız çalıştırılmış işçinin, çalışırken işveren aleyhine dava açamayacağını da göz önünde tutarak 5 yıllık hak düşürücü sürenin, yani işveren aleyhine dava açabilmenin işten ayrıldıktan sonra sayılması gerektiğini söylüyorlar, Yargıtay 10. Hukuk Dairesi bu konuya ilişkin kararlarında da işçi lehine yorumunu sürdürüyor. Ancak yasa maddesini kelime anlamları içinde yorumlamanın hukuk zorunluluğu olduğunu savunan bir kısım bilim adamları, işveren hukukçuları ile birlikte hak düşürücü sürenin 5 yıl olduğunu savunarak, *"Vicdanımız Yargıtay'ın kararından yana, hakçası da öyle, ama yasa maddesine göre 5 yıl üstünden geçmiş ise hak aranamaz"* diyorlar.

Sendikal yasalar ve bireysel iş hukuku kararlarında uzmanlaşmış Yargıtay 9. Hukuk Dairesi yargıçları ise *"yasa maddelerinin dar kalıplarını daha da dar yorumlar"* ile savunuyorlar. Sürekli işçi aleyhine, yasa maddeleri ile dahi çelişen kararlarına, yasa maddeleri savunucusu bilim adamları dahi isyan ediyor. Örneğin sendikalar yasası işçiye sendikalaşma hakkı verirken, sendikal faaliyetlerinden dolayı işten çıkarılan bir işçiye ücretinin en az bir yıllık tutarı kadar bir tazminat hakkı tanınıyor. Her yıl binlerce işçi sendikal nedenle işten çıkarılırken, bugüne kadar sendikalar yasasının açık hükmü ile öngörülen bu tazminatı alabilmiş bir tek işçi yok. Yargıtay sendikal örgütlenme nedeni ile işten çıkarılan işçi için dahi, sendikal örgütlenme çalışmasını sendikal faaliyet saymayarak sadece iş yasasındaki üç aylık ücreti tutarındaki kötü niyet tazminatını vermekle yetiniyor. Yıllardır bütün bilim adamlarının, doktrinin ortak görüş ve uyarılarına rağmen Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, yasalarda açık hüküm olarak yer almış birtakım işçi haklarının kullanılabilmesinde dahi işçi lehine karar sonucuna ulaşmamakta direniyor.

Profesyonel sendika yöneticilerimiz yılda bir kez en fazla 3 gün süren bu türden bir bilimsel seminere hiç değilse hukukçu temsilcileri ile katılma zahmetinde bulunsalar, uygulama sonuçlarını, karşılaştıkları sorunları dile getirip görüşlerini, sorunları ağırlıklı savunabilseler, hiç değilse böylesine önemli ve açık birtakım yasa hükümleri için sonuç alamazlar mı? İşverenler gibi Yargıtay üyeleri ile diyalog kurup, sorunlarını anlatabilme olanağını değerlendiremezler mi? Tabii böyle bir görev ve işlevin, kolay, vitrin sendikacılık ile hiçbir ilişkisi yok.

İnsan Hakları Günü

SAMİM LÜTFÜ — *12 aralık*

10 aralık salı İnsan Hakları Günü'nü kutladık.

Ne hakla?

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin imzalanışının (Türkiye de imzacılar arasında), yıldönümü dolayısıyla yetkililer demeçler verip, nutuklar attılar.

Hangi suratla?

Ama kimsenin hakkını da yemeyelim. Kimileri herhalde uygulamalarının işleri ne hale soktuğunun ayrımında olmalıdır ki, 37. yıldönümü, örneğin 30. yıldönümüne oranla çok daha sönük geçti.

Bu sönüklük, aynı zamanda kimilerinin ne zamandır insan hakları kavramını duyunca tüylerinin diken diken olmasından da kaynaklanıyordu

Şu 37 yıldır anılan günde insanlığın geçmişine, bugününe ve önünde uzanan (ne zamana kadar?) yarınlara baktığımızda, insan hakları açısından durum nedir?

İnsan hakları boş vaatler, kof kalıplar, gerçek olmak için fazlaca güzel düşler bütünü müdür dersiniz?

İnsanoğlu bilimi, tekniği, bilinci, gücü ve zekâsıyla her anlamda daha güçlü, daha yaratıcı, daha özgür yarınlara yöneliyor mu acaba?

Yoksa zamanın plağı 1984'te takılmış, hep Orwel'in *"Büyük Birader"* tarafından vönetilen *"Wilson Smith'in Okyanusya'sı"*nın melodisini mi yineliyor biteviye?

Uluslararası Af Orgütü'nün yıllık raporlarına bakarsanız, dudaklarınız uçuklar, yüreğiniz daralır, ufkunuzu kara bulutlar kaplar.

Düşüncenizi şöyle bir kanatlandırıp, dağları denizleri aşırıp anakaralar üzerinde uçarsanız, nice tiksindirici görüntü, öğürtücü koku, tüylerinizi diken diken edici sesle karşılaşırsınız.

Bu görüntüler acıdırlar ve gerçeğin bir yanıdırlar.

Ama raporunun içeriği sizi ürkütecek olan Uluslararası Af Örgütü ve benzeri kuruluşların salt varlıkları bile gerçeğin başka bir önemli yönünü göstermektedir.

Son yıllarda birçok ülkede iç kamuoyunda insan hakları sorunu gittikçe artan ölçüde kendini duyuruyor. Homo economicus'un gittikçe çok yönlüleştiği, çevreden barışa ve insan haklarına kadar kendini doğrudan ilgilendiren, varlığını ya da yokluğunu belirleyen sorunlara gittikçe artan ciddi bir ilgi gösterdiğine tanık oluyoruz. Artık topluluklar insan hakları konusunda daha duyarlı oluyorlar, bu konuda devletten, siyasal güçten daha fazla isteklerde bulunuyorlar, daha etkin bir davranışa yöneliyorlar, örgütler oluşturuyor, baskılarını iktidar katına ulaştırıyorlar.

Ulusal plandaki bu gelişmeler, artık uluslararası düzeye de sıçramıştır. 1975 Helsinki Sonuç Belgesi ile insan hakları sorunu, uluslararası ilişkileri düzenleyen ana ilkelerden biri olmuştur. Helsinki Sonuç Belgesi, insan hakları sorununu, çiğnenmesi karşısında kimsenin ses çıkarma hakkına sahip olmadığı, devletlerin egemenlik haklarının tekelindeki bir iç sorun olmaktan çıkarmıştır.

O günden bu yana gelişen uygulama, ilkenin gerçek bir içeriğe sahip olduğu yolunda ortaya ciddi belirtiler koymuştur.

1975'te Helsinki'de dile getirilen ilke yaşama geçirilmekte, insan hakları politikaları *"reel politik"* karşısında her geçen gün henüz yeterli görülecek düzeye varmamış olsa da, güç kazanmaktadır.

Hiç kuşku yok ki, uzun ve önemli bir sürenin başında bulunmaktayız ve daha bu alanda yapılacak çok şey vardır.

Ancak, içinde bulunduğumuz güçlüklere karşın bu alanda hiç küçümsenmeyecek sonuçlar elde edilmekte olduğunu da görmezden gelemeyiz.

Türkiye'nin ise bu gelişme ortamındaki konumu son derece ilginçtir. Ülkemiz beş yılı aşkın bir süredir, insan hakları savunucularının dikkatlerinin yoğunlaştığı bir odak, eleştiri oklarının yöneldiği bir hedef durumundadır.

Başka bir deyişle bu alandaki konumumuz olumsuzdur.

Doğallıkla bu durumda, insan hakları konusuna tüm dünya kamuoyunda gittikçe artan etkin bir ilgi gösterilmesi, 1975 Helsinki Sonuç Belgesi'ndeki ana görüşe uygun olarak, insan haklarının çiğnenmesinde içişlerine karışılmaması *"defi"*nin ileri sürülmeyeceğinin anımsatılması, siyasal erkimizin önde gelenlerinin hiç de hoşlarına gitmiyor, hatta onları enikonu öfkelendiriyor.

Ne var ki, onların bu çok güç, çok rahatsız durumları bile, sözü edilen ilkelerin uluslararası alandaki geçerliliğini bazı sorunlar dolayısıyla zaman zaman savunmalarını, hatta zaman zaman öfkelenip, suçladıkları kuruluşlann etkin katkısını istemelerini engellemiyor.

Bu alandaki girişimlerinin, bekledikleri ölçüde olmasa da ilgi görmesine karşın yönetimimizin bir süredir insan hakları konusunda ilgi odağı olan konumu genelde olumsuzdur. Başka bir deyişle, Türkiye insan hakları sorununun beş yıldır önde gelen konularından ve konuklarından biridir.

İnsan hakları konusunda içten ve ciddi ilginin artması, bu konuda uluslararası hukuk alanında her geçen gün biraz daha pekişen, uyulması zorunlu ilkelerin oluşması ne denli sevindirici ise, ülkemizin olumsuz bir örnek olarak ilgi odağı olması da o denli üzücüdür.

İnsan kendi kendine haklı olarak soruyor, *"bu alanda daha ne kadar süre tarih sahnesine olumsuzluğun ters kapısından girmeyi sürdüreceğiz?"*

Hemen belirtmek isterim ki, Türkiye'de demokratik güçlerin hızla derlenip toparlanmaları, ülke yaşamına ağırlıklarını koymaları, iktidar seçeneği olarak ortaya çıkmaları bu konuda da çok uzak olmayan bir geleceğe umutla bakmamıza neden oluyor.

Gelecek birkaç yıl içinde 10 aralık günlerini çok daha olumlu, mutlu ve kıvanç verici koşullar içinde kutlayacağımıza inanıyorum, tüm içinde bulunduğumuz güçlüklere ve baskılara karşın.

Acaba pek abartılmış, yanıltıcı bir iyimserlik içinde mi yüzüyorum?

Bekleyelim ve görelim bakalım.

DÜŞÜNÜYORUM ÖYLEYSE VURUN
İlhan Selçuk
8. Baskı çıktı
600 lira. Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

PARLAMENTONUN BOYUTLARI
Rahmi Kumaş
600 Lira. Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

62. Yıl: Sayı: 22018 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 13 Aralık 1985 Cuma

Milli Piyango yılbaşında ekstra bir çekiliş daha yapıyor

1 kişiye 1 milyar

10 bin ve 5 bin liralık biletler pazar günü piyasada

1 kişiye *500 milyon*
1 kişiye *250 milyon*
4 kişiye *100 milyon*
10 kişiye *50 milyon*
15 kişiye *40 milyon*
20 kişiye *30 milyon*
40 kişiye *20 milyon*
50 kişiye *10 milyon*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Piyango İdaresi, yılbaşı çekilişi biletlerinin hızla tükenmesi ve giderek büyüyen talep üzerine "süper bir piyango" düzenledi. Yılbaşında yapılacak bu "ekstra çekiliş"te 1 kişiye 1 milyar, 141 kişiye de 500 milyon ile 10 milyon lira arasında değişen ikramiyeler verilecek. Şimdiye dek görülmemiş büyüklükte rakamlara ulaşan bu "süper piyango"nun, yılbaşı biletlerinde karaborsayı önlemek, Maliye ve fonlara yeni kaynak yaratmak üzere düzenlendiği bildiriliyor. Pazar günü piyasaya sürülecek olan "süper piyango"nun biletleri 5 ve 10 bin liradan satılacak.

Yılbaşı çekilişinin yanı sıra ayrı bir ekstra çekilişin yapılacağını Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in açıklaması, ilgiyle karşılandı. Gazeteciler, bakana, "Gerçekten 1 milyar mı?" diye sormaktan kendilerini alamadılar.

Milli Piyango İdaresi Genel Müdürü Cevat Kösi Öner'in de bulunduğu basın toplantısında Alptemoçin, "ekstra çekiliş"in biletlerinin 15 aralık pazar gününden itibaren bayiler eliyle piyasaya sürüleceğini belirterek, "Yılbaşı biletlerine bu sene gösterdiği büyük ilgi nedeniyle geçen yıla oranla bilet basımı yüzde 100 artırılmış olmasına rağmen, yapılan araştırmalar sonunda bilet sıkıntısının doğabileceği öğrenilmiştir. Bu nedenle ekstra yılbaşı çekilişi düzenlenmiştir" dedi.

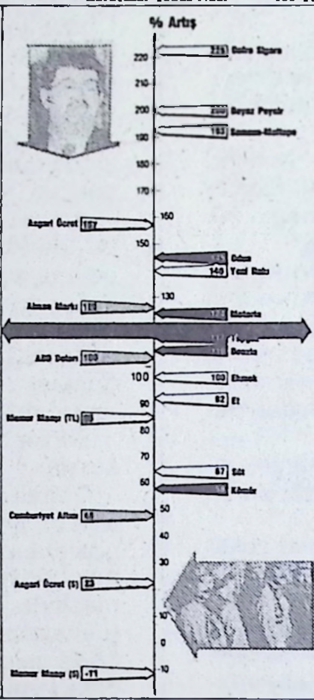
Çekilişin biletlerinin 500 bin adedi "tam", 1 milyon adedi de "yarım" biletten oluşacak. Tam biletler 10 bin, yarım biletler de 5 bin liradan satılacak. 5 milyar 150 milyon liralık toplam ikramiyenin dağılımı şöyle:

1 kişiye 1 milyar, 1 kişiye 500 milyon, 1 kişiye 250 milyon, 4 kişiye 100 milyon, 10 kişiye 50 milyon, 15 kişiye 40 milyon, 20 kişiye 30 milyon, 40 kişiye 20 milyon, 50 kişiye 10 milyon lira.

Alptemoçin, tüm vatandaşlara bol şans dilerken, bir gazetecinin "Kaç tane bilet alacaksınız" sorusuna, "Ocam var, kısmet, bakalım" karşılığını verdi.

Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü yetkilileri, Cumhuriyet'in konuya ilişkin sorularını yanıtlarken, ekstra çekilişte yaklaşık 10 milyar lira gelir sağlayacaklarını belirterek, bu 10 milyardan 1 milyarının KDV olarak kesileceğini, 1 milyarının Tanıtma Fonu'na, 5 milyar 150 milyonluk ikramiye dışındaki diğer gelirin de hasım ayından itibaren uygulamaya geçilen Savunma Sanayii Destekleme Fonu'na aktarılacağını kaydettiler.

(Arkası Sa. 10. Sü. 2'de)

Özal'ın iki yılı böyle geçti

Özal iktidarının ilk iki yılında halkın cebini doğrudan ilgilendiren perakende fiyatlarındaki artış, çeşitli endekslere göre yüzde 115-yüzde 120 arasında değişiyor. Buna karşılık son iki yıldaki ortalama ücret ve maaş artışları ise yüzde 80-90 arasında kalıyor.

Son iki yılda renkli televizyon üretimi ve satışı yüzde 200 dolayında artarken, buzdolabı talebinin yalnızca yüzde 18 artması, "televizyon furyası"nın pahalılıktan korkan halkın "eve kapanma" eğilimiyle bağlantılı özel bir olay olduğunu ve halkın gelirindeki artışı göstermediğini düşündürüyor.

Enflasyonu önleyemeyen ve "ortadirek" dediği kesimi daha da bunaltan Özal'ın "Ama işsizliği önleyecek bir kalkınma hızı sağladık" demesi de mümkün görünmüyor. Geçen yıl yüzde 5.9'a çıkan GSMH reel büyüme hızı bu yıl yüzde 5 dolayına düşerken, milli gelirimizin son iki yılda dolar olarak yerinde saydığı görülüyor.

Ekonomide

ABD uçağı Kanada'da düştü 258 ölü

***DC-8** tipi yolcu uçağı, Mısır'ın Sina Yarımadası'ndaki Amerikan askerlerini taşıyordu.*

***K**anada'nın Gander Havaalanı'ndan kalktıktan hemen sonra düşen uçakta 250 yolcu ve 8 mürettebat vardı.*

***U**çak yere çakılır çakılmaz, büyük bir patlama meydana geldi.*

Dış Haberler Servisi — Mısır'ın Sina Yarımadası'ndaki çokuluslu güç içinde görev yapan Amerikan askerlerini taşıyan DC-8 tipi Miami Arrow şirketine bağlı bir jet yolcu uçağı, Kahire - Köln - Kentucky seferini yapmaktayken, Kanada'nın Newfoundland kıyısı yakınlarında düştü. Uçakta bulunan 250 yolcu ve 8 kişilik mürettebattan kurtulan olmadı.

Köln - Bonn Havaalanı yetkilileri, Amerikan askeri personelini taşıyan Arrow şirketine bağlı DC-8 tipi çarter yolcu uçağının, önceki gece geç saatlerde Kahire'den Köln'e indiğini ve yakıt aldıktan sonra dün sabaha karşı ABD'ye hareket ettiğini belirttiler. Yetkililer, uçağa Köln'den yolcu binmediğini söylediler.

Kanada'nın Newfoundland yakınlarındaki Gander Uluslararası Hava-

(Arkası Sa. 13. Sü. 6'da)

Bütçe görüşmeleri sürüyor

Erdem: IMF ile anlaşma yapmayacağız

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

'Vay Yavrum'lu Oturum...

ANKARA — Ne bütçe açığı, ne pahalılık, ne iktidarın demokrasi anlayışı, ne de dış sorunlardaki tıkanıklık...

TBMM'nin üzerinde durduğu konular bunlar değildi dün.

Günseli Özkaya'ya kim "Yavrum" demişti, bir bakan mı, bir milletvekili mi? Ya da dün öne sürüldüğü gibi Özkaya'ya "Vay yav-

(Arkası Sa. 10. Sü. 1'de)

***H**azine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı bütçesinin görüşülmesi sırasında konuşan Başbakan Yardımcısı Erdem, IMF'ye ihtiyaçları olmadığını söyledi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu)— TBMM Genel Kurulu'nda dün de DPT Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü ile Devlet İstatistik bütçeleri kabul edildi. Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem, DPT'nin ekonomideki rolünün arttığını öne sürdü, bu kurumda çalışan personel sayısında beş yıl içinde yüzde 10'un altında bir artış olduğunu bildirdi.

Erdem, DPT bütçesi ile ilgili eleştirileri yanıtlarken, ekonominin hiçbir sektörüne sübvansiyon yapılmadığını savunarak, yalnızca tarımda

(Arkası Sa. 10. Sü. 3'te)

MECLİSTEN NOTLAR
10. Sayfada

Ecevitlerin randevu günü

Ecevit: Erbakan ve MSP'lilerin siyaset yasağı kalkmalı

Ecevitler dün yoğun bir gün yaşadılar. Bülent Ecevit, kendisini ziyaret eden eski MSP Genel Başkanı Erbakan'la görüşürken, DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit de SHP liderleri Gürkan ve İnönü'nün DSP'ye yaptıkları "nezaket ziyareti"ni kabul etti. Ecevit - Erbakan görüşmesinden sonra Erbakan, "Kıbrıs Harekâtı gibi tarihi bir olayda birlikte olduğumuz 11 yıllık arkadaşım Ecevit'le Türkiye'nin ana meselelerini dostane bir hava içinde görüştük" dedi. Ecevit ise, mahkemede beraat eden MSP yöneticileri üzerindeki siyasi yasak ve kısıtlamaların kalkması gerektiğini belirterek, "Aksi halde Türkiye'de bırakın demokrasiyi, hukuk devletinden bile söz edilemez" şeklinde konuştu. SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan ve Başkanlar Kurulu üyesi Erdal İnönü, DSP'nin kuruluşu ve Rahşan Ecevit'in genel başkanlığını kutlamak için DSP Genel Merkezi'ne yaptıkları ziyareti, "yararlı bir görüşme olarak" nitelediler. Rahşan Ecevit de iki liderle Türkiye'de sosyal demokrasinin sorunlarını konuştuklarını belirterek, DSP'nin sosyal demokrat oyları bölmeyeceğini, aksine çoğaltacağını söyledi. 12. Sayfada

Temsilciler Meclisi

Soykırım tasarısının görüşülmesi ertelendi

Tasarının görüşülmesi, 156'ya karşı 263 oyla kabul edildi. Tasarıdan "Türkiye" ve "Türkler" sözcüğünün çıkarılması önerisi reddedildi. Daha sonra görüşmelerin ertelenmesi önerisi benimsendi.

WASHINGTON, (Cumhuriyet) — Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi Genel Kurulu'nda Türkiye'ye yönelik Ermeni soykırımı iddialarına da yer verilen "İnsanın İnsana Zulmü Günü" tasarısının görüşülmesine dün başlandı. Görüşmeler sürerken verilen bir önergenin benimsenmesiyle tasarının ertelenmesi kararlaştırıldı. Tasarının ileri bir tarihte yeniden gündeme gelmesi söz konusu olabilecek.

(Arkası Sa. 10. Sü. 6'da)

NATO toplantısı

Shultz, Brüksel'de zirveyi anlattı

NATO'dan ABD'ye tam destek

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL— Cenevre'deki Reagan-Gorbaçov zirvesinden sonra dün Brüksel'de bir araya gelen NATO Dışişleri Bakanları, Doruk Toplantısı'nın ertesinde Doğu-Batı ilişkilerinin geleceğini tartıştılar. Dünkü oturumun ana noktasını, Washington temsilcisi George Shultz'un Ce-

(Arkası Sa. 13. Sü. 1'de)

BEŞLER'LE ANLAŞMANIN ANATOMİSİ
Büyükelçi [illegible] yazısı 8. Sayfada

İzdaş'a ikramın maliyeti 200 milyon dolar

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Titiz ile Pakdemirli Karşı Karşıya

ANKARA — Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Ekrem Pakdemirli ile İZDAŞ firmasının adı ne zaman yan yana gelse, iş dünyası şöyle yerinde bir doğrulur!

Geçen hafta iş dünyası ve de özellikle demir ihracatçılarıyla birlikte demir tüccarları bu kez "yerlerinde doğrulmak" bir yana, gidip doğrudan doğruya Hazine

(Arkası Sa. 10. Sü. 1'de)

***İ**ran, daha önceden kurmuş olduğu "yüksek fiyat"lı demir-çelik ithalat bağlantılarını iptale başladı.*

***T**ınaz Titiz, Pakdemirli ile akreditif tarihi konusunda çelişen bir açıklama yaparak, "demir tüccar"larının telaşlanmasına gerek olmadığını söyledi.*

***K**onuyu Meclise getiren SHP'li milletvekili Ali İhsan Elgin'i yanıtlayan Erdem, "Pakdemirli'ye az önce sordum, İzdaş'a ortak olmadığını söyledi" dedi.*

***P**akdemirli'nin kararı İran'a demir-çelik ihracatı yapan firmaları "galeyana" getirirken, Hazine Müsteşarı, Devlet Bakanı Tınaz Titiz'le karşı karşıya kaldı.*

Ekonomide

SHP'nin af önerisi Meclise geliyor

29 önerge: *Gürkan, TBMM Genel Kurulu'nda söz hakkının kaba kuvvet kullanılarak gaspedildiğini belirterek, Özal'a 29 soru önergesi hazırladı.*

Madem istiyorlar: *Af önerisini bütçe görüşmeleri nedeniyle beklettiklerini söyleyen Gürkan, "Madem ki Adalet Bakanı bizim önerimizi bekliyormuş, hemen önümüzdeki hafta Meclise sunabiliriz" dedi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, bütçe görüşmelerinde yaptığı sert eleştirili muhalefetten sonra Başbakan Özal'ı şimdi de soru yağmuruna tutacak. Gürkan, bütçe eleştirilerine Özal'dan yanıt alamadığını belirttiği konularla ilgili olarak 29 soru önergesi hazırladı. Gürkan, "İnanıyorum bu sorulardan sonra bile de yanıt hakkını kullanmaz. ANAP milletvekilleriyle önceki gün TBMM Genel Kurulu'nda kaba kuvvet kullanarak söz hakkımı gaspetmeleri sözlü soru yoluna başvurmamı zorunlu hale getirmiştir" dedi.

Gürkan dün düzenlediği basın toplantısında Özal'ın yanıtlamasını istediği soruları açıkladı. Bu arada bir soru üzerine SHP'nin af önerisinin önümüzdeki hafta içinde TBMM'ye sunulacağını bildirdi. Gürkan, "TBMM'deki bütçe görüşmeleri nedeniyle af önerimizi ileri bir tarihte vermeyi düşünmüştük. Ama madem ki Adalet Bakanı bizim önerimizi bekliyormuş, hemen önümüzdeki hafta Meclis'e sunabiliriz" diye konuştu.

Başbakan Özal'ın bütçe eleştirilerini karşılarken, "İçimizden" üslubunda konuştuğunu ve birçok sorusuna yanıt vermediğini kaydeden Gürkan, Türkiye'de tek yanlı koşullandırmayı ve yanlış bilgi sunmayı önleyeceklerini söyledi. Monolog devrini kapatıp, diyalog devrini başlatmaya çaba harcadıklarını bildiren Gürkan, Özal'a yönelttiği sorularda özellikle 1979 yıllarıyla ilgili tartışmayı yeniden gündeme getirerek, bu yıllardaki gelişme ve kalkınmayla 1984 ve 1985 yıllarındaki durumun gerçek rakamlarla açıklanmasını istiyor.

Gürkan, 29 başlık altında topladığı sorularını ayrı ayrı önergeler halinde TBMM Başkanlığı'na sunacak. İçtüzüğe

(Arkası Sa. 10. Sü. 5'te)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Anlaşma ve Dostluk...

Dışişleri Bakanlığı, Türkiye'yi Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na şikâyet eden beş Avrupa ülkesi ile yapılan Dostluk Anlaşmasının "içişlerine müdahale" anlamına gelmeyeceğini açıkladı.

İmzalanan anlaşmayı ve bu anlaşma nedeniyle yapılan açıklamaları önceki gün Cumhuriyet'te okudunuz.

(Arkası Sa. 13. Sü. 1'de)

Ecevit: MSP'lilerin yasakları kalkmalı

13 aralık

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kapatılan CHP'nin eski Genel Başkanı **Bülent Ecevit**, kendisini ziyaret eden kapatılan MSP'nin Genel Başkanı ve eski Başbakan Yardımcılarından **Necmettin Erbakan** ile 64 ay sonra dün bir araya gelerek 94 dakika görüştü. Görüşmeden sonra Ecevit, MSP yöneticileri üzerinden siyasi hak kısıtlamasının kalkması gerektiğini söyledi.

Dün saat 11.00'de özel şoförünün sürdüğü son model sarı renkli Mercedes'i ile beraaberinde kapatılan MSP'nin yöneticileri **Şener Battal** ve **Fehmi Cumalıoğlu** ile birlikte Ecevit'in Oran'da bulunan evine gelen Erbakan'ı, Bülent Ecevit, 3'üncü kattaki evinin merdivenlerinde karşıladı. Erbakan'a **"Buyurun önden geçin"** diyen Ecevit'e, Şener Battal, **"Yok siz geçin önden, biz de arkanızdan gidelim"** biçiminde yanıt verdi.

Konuklarını salona alan ve üçlü kanepeye Erbakan ile Cumalıoğlu ile birlikte oturan Ecevit'e, Şener Battal, **"Hanımefendi çiçeklere çok ihtimam ederdi, ama bunlardan bazıları sararmaya başlamış"** deyince, Ecevit, **"Çiçeklerle şimdi eskisi kadar ilgilenemiyor ama gene de ilgileniyor. Malum, eskisi gibi evle meşgul olamıyor. Burası sera gibi, çiçek yetiştirmeye çok müsait"** karşılığını verdi.

Girişte el sıkıştıkları halde el sıkışmayı görüntüleyemeyen gazetecilerin isteği üzerine bir kez daha Erbakan ile el sıkışan Bülent Ecevit, **"Bizim hanımın böyle tekrar tekrar el sıkışmaktan haberi yoktu, onun için epey sıkıntı çekti"** dedi.

Erbakan, Cumalıoğlu ve Battal'ın lacivert elbiseleri ile **"tek tip"** benzeri kıyafetle geldikleri görüşmede daha sonra basın mensupları dışarıya çıkarıldı. Görüşme sırasında evde bulunmayan **Rahşan Ecevit**'in yerine halen DSP'de görevli bir hizmetli evde kalarak çay servisi yaptı.

ERBAKAN: SİYASİ HAKKIM VERİLSİN

Görüşmeden sonra Erbakan ve arkadaşları salonda görüşme ile ilgili açıklama yaparken, Ecevit başka bir odaya geçti. Erbakan 5 yıllık bir aradan sonra ilk kez Ecevit'le bir araya geldiklerini, bir nezaket ziyareti yaptığını kendileriyle son derece dostane ve samimi bir görüşmede bulunduklarını söyledi. Erbakan şöyle devam etti:

"Sayın Ecevit 16 yıllık arkadaşımdır. 11 yıl birlikte parlamentoda çalıştık, aynı zamanda hükümet arkadaşıyız. Bu çok önemli dönemde tarihi bir olay olan Kıbrıs Barış Harekâtı birlikte başarılmıştır. Bunlar her zaman muhafaza ettiğimiz tarihi olaylardır. 5 yıldır görüşememiştik. Bu görüşmede Türkiye'nin ana meseleleri nelerdir, bunlar nasıl çözülür, bunları dostane bir havada görüştük. Son derece memnun oldum. Ülkemizin hür, güçlü ve müreffeh bir ülke olmasını tüm milletimiz gibi temenni ediyoruz."

Erbakan'ın konuşması, bir foto muhabirinin çantasını çarptığı bir vazonun kırılmasıyla sona erdi.

Bir gazetecinin **"Türkiye'nin ana meselesi sizce nedir?"** sorusuna Erbakan, **"Türkiye'nin hür ve insan haklarının Batıdan hiçbir noktadan noksansız olması, ayrıca güçlü ve savunma konusunda bağımsız kendi üretimini yapması ve ülkenin fakirleşmekten kurtulmasıdır. Türkiye'nin ana meselelerini bu üç noktada görüyoruz"** karşığını verdi. Bir başka gazeteci, **"Batıdan eksiksiz insan hakları istiyorsunuz. Komünist partisinin kurulmasından yanasınız öyleyse.."** sorusunu Erbakan, **"Şu an detaya inecek değilim. Türkiye insan haklarına Batıdan daha layıktır"** biçiminde yanıtladı.

Erbakan, siyasi hakları konusundaki soruya ise şu karşılığı verdi:

"Anayasanın geçici 4. maddesi hukuken bizle ilgili değil. Çünkü mahkemeye verilmiş olanlar diye bir madde var. Beraat edince kısıtlama kalkar. 'Beraat etseler bile' diye bir hüküm koysalardı olurdu. Ama yok."

Erbakan ve arkadaşlarını apartmanın önünde arabaları gidinceye kadar uğurlayan Bülent Ecevit, daha sonra evinde görüşme ile ilgili uzun bir açıklama yaptı. Açıklama yaparken, kendisini telefonla eşi arayınca, **"Ben seni 10 dakika sonra ararım, şimdi konuşamam"** dedi.

Ecevit, Erbakan ve arkadaşlarıyla tekrar görüşme olanağı bulmaktan mutluluk duyduğunu, kendisiyle öteden beri çok iyi ilişkileri olduğunu kaydederek şöyle konuştu:

"Geride bıraktığımız siyasal dönemde çok partili rejimin doğal unsuru olan, bazı görüş ve tutum ayrılıklarına karşın aramızda her zaman uygarca ve verimli diyalog olmuştur. Özellikle demokrasinin temel kuralları üzerinde görüşlerimiz genellikle birbirine yakın olmuştur. Sayın Erbakan'la arkadaşlarımız bu ziyaretleri vesilesiyle birlikte Türkiye'nin bugünkü durumunu, ulusumuzun karşı karşıya bulunduğu sorunları değerlendirdik. Türkiye'nin sorunlarına, demokrasi kuralları içinde ve ulusal bağımsızlığımızı güçlendirecek biçimde çözümler aranırken nasıl davranılabileceği, özellikle demokrasinin temel kuralları üzerinde toplumda bir genel anlayış birliğinin oluşmasına nasıl katkıda bulunulabileceği konusunda görüş alışverişinde bulunduk. Bundan çok yararlandım.

Bu vesileyle, kapatılan MSP yöneticilerinin siyasal hakları konusundaki kişisel düşüncelerimi de sundum. Haklarındaki kovuşturmanın aklanma ile sonuçlanması nedeniyle MSP eski yöneticilerinin siyasal yasak ve sınırlamalarının kalkmış olması gerekir. Bu konuda kendilerinin görüşlerine katılıyorum. Anayasanın geçici 4. maddesi siyasal yasaklar konusunda 2 ayrı ölçü kullanıyor. Şöyle ki: 12 Eylül öncesinde iktidar ve ana muhalefet durumunda olan partilerin merkez yöneticilerine getirilen 10 yıllık siyasal hak sınırlaması kesindir. Buna karşılık öteki partilerin merkez yöneticilerinin siyasal haklarına aynı sınırlamalar ancak kendileri hakkında bir kovuşturma varsa uygulanabilir. Benim hukuk anlayışıma göre, kovuşturma aklanma ile sonuçlanınca, siyasal hak sınırlaması da kendiliğinden sona erer. Anayasa, (kovuşturma aklanma ile sınırlanmasa bile) bu sınırlamaların süreceğini belirtmiş olsaydı, o zaman durum

başka olurdu. Ama anayasada böyle kayıt olmadığı için hukukun evrensel temel kuralı işler. Yani hak sınırlamaları ortadan kalkar. Eğer kalmazsa, o zaman görüşüme göre Türkiye'de demokrasiden söz etmeyi bırakın, hukuk devletinden bile söz edilemez. Eğer anayasayı hazırlayanların amacı, bir yandan iktidar ve ana muhalefet partileri dışındaki bazı partilerin de merkez yöneticilerini 10 yıllık kesin hak sınırlaması içine alıp, bazı küçük partilerin yöneticilerini kayırmak olsaydı, o takdirde anayasanın geçici maddesinde 'TBMM'de grubu bulunan partiler' tanımını getirirdi. Öyle bir ifade kullanmamışlardır."

Bir gazetecinin, **"Sayın Demirel'le de görüşecek misiniz?"** sorusuna ise, **"Bilmiyorum. Sayın Erbakan randevu istemişti, onun için görüştüm"** karşılığını verdi.

Anlaşma ve Dostluk...

UĞUR MUMCU — *13 aralık*

Dışişleri Bakanlığı, Türkiye'yi Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na şikâyet eden beş Avrupa ülkesi ile yapılan dostluk anlaşmasının *"içişlerine müdahale"* anlamına gelmeyeceğini açıkladı.

İmzalanan anlaşmayı ve bu anlaşma nedeniyle yapılan açıklamaları önceki gün Cumhuriyet'te okudunuz.

Nedir konu?

Beş Avrupa ülkesi, Türkiye'de insan haklarının çiğnendiği savı ile Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurmuş; konunun tam ele alınacağı sırada, bu beş ülke ile Türkiye bir dostluk anlaşması imzalamış; anlaşmanın imzalanmasından sonra da bu beş ülke, anlaşmayı güvence sayarak, başvurularını geri çekmişler...

Tabii, bu, bir bakıma *"diplomatik bir zafer"* sayılır. Niçin? Çünkü, bu yolla Türkiye'nin İnsan Hakları Komisyonu'nda tartışma konusu olması önlenmiştir. Türkiye, tarihinin hiçbir devrinde dış ilişkilerinde bu kadar yalnız kalmış değildi. Bu bakımdan tam bugünlerde Türkiye'nin yeniden insan hakları tartışmasına konu edilmesi devletimiz için büyük yaralar açardı.

Dışişleri sanıyoruz, olaya böyle bakmaktadır.

İyi ama konu bu kadar basit mi? Değil, hem de hiç değil...

Anlaşma ile askeri ve sivil tutukevlerinde, Devlet Denetleme Kurulu insan haklarına uygun davranılıp davranılmadığını inceleyecek, hükümet, uygulamalar konusunda Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na sürekli olarak bilgi verecektir.

Bu anlaşmayı hiç de onur verici bulamıyoruz.

Keşke Türkiye bu noktalara sürüklenmeseydi... Keşke Türkiye'de hiçbir Avrupa ülkesinde tanık olunmayan işkenceler ve anti-demokratik baskılar yaşanmasaydı... Keşke insanlar işkence evlerinde ölmeselerdi... Keşke insanlar iki satırlık polis raporlarıyla çalıştıkları kamu kurumlarından kulaklarından tutulup sokak ortalarına atılmasalardı... Keşke çağdışı yasaklarla temel hak ve özgürlükler ortadan kaldırılmasaydı... Keşke siyaset, ceza yaptırımı konusu olmasaydı... Keşke parti kurmak, dernek üyesi olmak, sekiz yıldan 15 yıla kadar uzanan ceza yaptırımına bağlanmasaydı...

Öyle bir dünyada yaşıyoruz ki, bütün ülkeler, birbirleriyle iç içe ve yan yana yaşıyorlar. Devletler, bir apartman içinde kat malikleri gibi ortak sorumluluklar taşıyorlar. Bir ülkedeki sorun kolaylıkla bir başka ülkeden de izleniyor. *"Dünya uluslar ailesi"* birbirleriyle, apartman komşuları gibi ilgileniyorlar. Bu ortak yaşamdan, ortak değer yargıları çıkıyor. Onun için kimse *"Sen bana karışamazsın"* diyemiyor. Ortak yaşam, ortak bilinç, ortak duygu ve ortak sorumluluk getiriyor.

Uygar bir dünyada ortak yaşama bilinci ülkemizde, artık iyice yerleşmelidir. Bu ortak yaşamın uygar dünyaca paylaşılan değer yargıları ülkemizde de saygı görmektedir.

İşte görüyorsunuz, işkencenin zararı yalnızca sanık ile sınırlı kalmıyor. Gün geliyor, işte böyle, bu işkenceler ülke saygınlığına da zarar veriyor. Ağır yasaklar ve yaptırımlar, devleti, uygar dünya önünde küçük düşürüyor.

Sonra da sıra, işte böyle onur kırıcı anlaşmalara geliyor...

Ne anti-demokratik baskılar yap, ne de böyle anlaşmalar imzala.

Ya da kendinden eminsen, böyle anlaşmalar imzalayıp, yabancı ülkelere, *"siyasal komiserleri"* aracılığıyla kendi eylem ve işlemlerini denetletme...

"Anlaşma" dediğiniz yalnız bunlar değil ki... Açın bakın 28 Mayıs 1982 günlü Resmi Gazete'de metni yayımlanan anlaşmaya... Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası'ndan alınan 300 milyon dolar karşılığı Merkez Bankası'nın altın ve döviz varlıkları başta olmak üzere, Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlı bütün kamu kurumlarının mal varlıkları ipotek altına alınıyor.

KİT'ler, şunlar, bunlar...

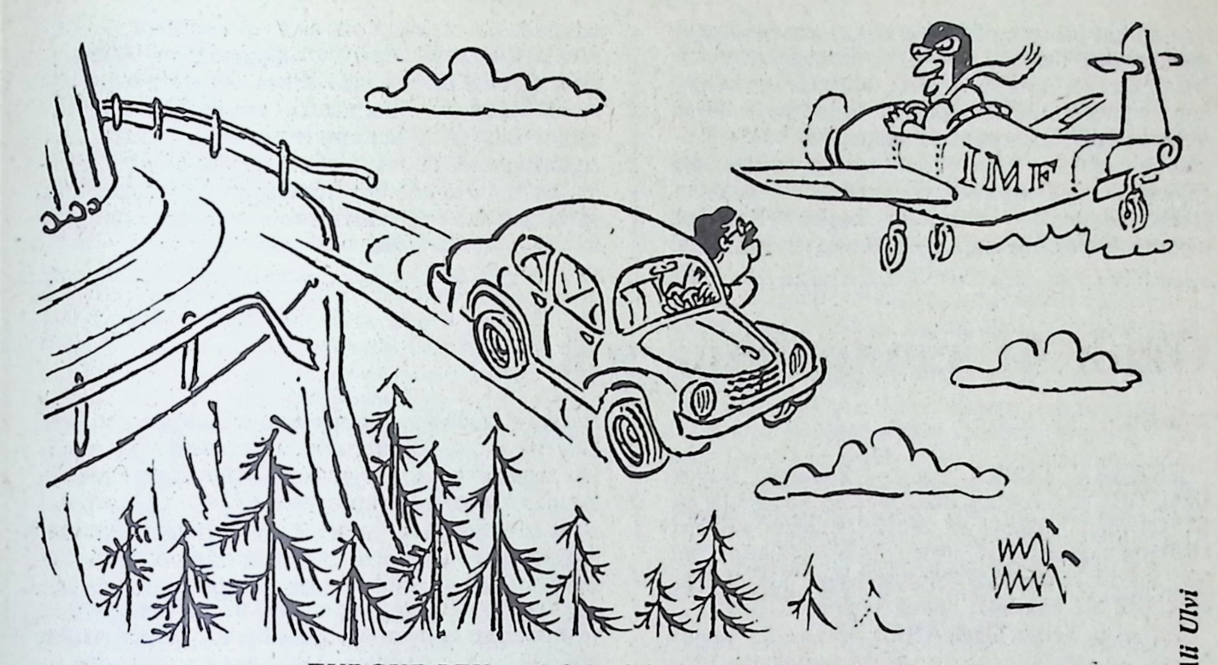
İnsan Hakları Anlaşması siyasal nitelikte anlaşma: Bu da ticari nitelikte bir başka anlaşma...

Bir bu anlaşmaları düşünün, bir de Atatürk'ün *"tam bağımsızlık"* inancını ve ilkesini... Nereden, nereye değil mi?

Şimdi, okullarda Osmanlı İmparatorluğu'nu mali ve siyasal ipotek altına alan dış borçlar ve Düyun-u Umumuyi yönetimi anlatılırken, öğrencinin biri kalkıp, *"Ne farkı var Düyun-u Umumiye'yle bugünkü şu anlaşmaların?"* diye sorsa, ne denecektir?

Böyle soru soran olursa hemen polise haber verin, savcılara dava açtırın, tutuklatın, fişleyin, hiçbir kamu kurumuna almayın. Sonra *"Borç yiğidin kamçısıdır, kalkınıyoruz, ihracatımız arttı, falan, filan"* deyin. Başka ne söyleyebilirsiniz bu *"icraatın içinden"*?

Türkiye'yi düşünce ve örgütlenme yasakları, polis raporları ve işkencelerle yönetmeye kalkanlar, şu ya da bu düşünceyle, korkuyla, endişeyle böyle bir yasak ve baskı düzenine karşı çıkmayanlar, halka da, ülkeye de, devlete de zarar veriyorlar. Hâlâ anlaşılmıyor mu bu?

TURGUT BEY —Affedersiniz. Kurtuluş'a nasıl gidilir?

Ali Ulvi

Klerides Cumhuriyet'e açıkladı:

Türkiye garantör olarak kalmalı

CENGİZ ÇANDAR — *14 aralık*

LEFKOŞE (Rum kesimi) — Kıbrıs Rum kesiminde geçen pazar günü yapılan seçimlerle oluşan siyasal tablonun, Kıbrıs sorununa çözüm bulma çabalarını kısa vadede pek etkilemeyeceği anlaşılıyor. Kıbrıs Rum yönetimi lideri **Spiros Kipriyanu**'nun çarşamba günü Cumhuriyet muhabirlerinin de hazır bulunduğu basın toplantısında, ilk kez, resmen **"uluslararası bir kuvvetin Kıbrıs'a getirilmesinden yana olduğu"** ve içinde Türkiye'nin de bulunduğu garantör ülkelerin bu statülerinin devam etmesinin istenemeyeceğini bildirmesinden sonra, en büyük rakibi ve seçimlerden en fazla sandalye kazanarak çıkan partinin lideri **Glafkos Klerides** Cumhuriyet'e, **"Türkiye'nin garantör ülkelerden biri olarak kalmasının gerçekçi olacağını"** söyledi.

Glafkos Klerides, Cumhuriyet'e açıklamasında, Kıbrıs sorununa bulunacak bir çözüm için Türkiye'nin garantör ülkeler arasında yer almasının kaçınılmazlığına işaret ettikten sonra, **"Garantör ülkelerin sayısı arttırılabilir ve garantilerin işletilmesi mekanizması yenilenebilir"** dedi. Klerides, **"Garanti anlaşmasının garantör devletlere tek taraflı müdahale hakkı veren hükmü konusunda ne düşündüğü"** sorusuna, **"Sayıları arttırılmış garantör ülkeler bir kriz durumunda derhal bir araya gelip ortak ya da çoğunluk oyuyla bir çağrı yapabilirler. Eğer gelişmeler buna rağmen devam ederse, o takdirde garantör ülkelerden biri ya da birkaçı müdahale hakkına dayanarak harekete geçebilir"** yanıtını verdi. Klerides, bu sözleriyle yeni bir biçim altında Türkiye'nin garantör olarak tek taraflı müdahale hakkının devam edebileceğini ima etti.

Kıbrıs Rum kesiminin en güçlü partisinin lideri, yeni garantör devletler arasında kurulacak mekanizmanın Türkiye ile Yunanistan'ın birbirlerini bloke edemeyecek ve karşı karşıya gelmeyecekleri biçimde düzenlemesi gerektiğine işaret etti. Glafkos Klerides, Ada'daki Türk birlikleri konusunda ise 1960 anlaşmaları gereğince Ada'da bulunanlar ile 1974'ten sonra gelenler arasında ayırım yapmak gerektiğini bildirdi, 1960 anlaşmaları uyarınca Ada'da bulunması gereken 650 kişilik Türk alayının sayısının anlaşmaya varılarak arttırılabileceğini de ifade etti.

Klerides ile Kipriyanu arasında soruna yaklaşımda görülen derin farklılık, **Rauf Denktaş** ile Kipriyanu arasında daha da derin bir noktada bulunuyor. Kipriyanu'nun **"Ada'daki Türk birliklerinin geçici bir federal hükümet kurulmadan önce geri çekilmesi"** tezini seçim kampanyasının temeli yapmasına ve bunun Yunanistan tarafından desteklenmesine karşılık, Denktaş önceki gün verdiği demeçte, Türk birliklerinin bir bölümünün kademeli geri çekilmesinin ancak geçici hükümetin kurulmasıyla mümkün olabileceğini söyledi.

Öte yandan, Kipriyanu'nun basın toplantısındaki sözlerinin BM çevrelerinde de rahatsızlık yarattığı ve BM Genel Sekreteri'nin Kıbrıs Özel Temsilcisi **James Holger**'in Türk yetkililere, **"Kipriyanu'nun tutumu böyle olursa, BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın girişiminin devam edebilmesinin düşünülemeyeceğini"** söylediği kaydediliyor. Ayrıca, Perez de Cuellar'ın hafta içinde Güvenlik Konseyi'ne sunduğu raporun da gerçek durumu ne kadar yansıttığı kuşkulu görülüyor. Kıbrıs Türk tarafının en üst düzey yetkililerinden biri Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, Genel Sekreter'in raporundaki **"Taraflar birbirlerine son derece yakın bir noktada bulunmaktadırlar"** cümle-

sine dikkat çekerek, **"Nerede birbirimize yaklaştığımızı anlamış değiliz"** dedi. BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın raporu, Türk tarafında böyle algılanırken, aynı raporda, **"yeni bir belge hazırlamakta olduğundan"** bahsetmesi de Rum tarafında şaşkınlıkla karşılandı. Rum sözcü, yaptığı açıklamada, **"Böyle bir şeyden haberleri olmadığını ve 12 nisan tarihli konsolide belgeden başka bir belge tanımadıklarını"** bildirdi. Oysa 12 nisan belgesi, Türk tarafında ölü bir belge olarak kabul ediliyor. Bu durumda, Kıbrıs sorununa çözüm çabalarına ilişkin kıpırdamanın ABD'nin yeni Kıbrıs Koordinatörü James Wilkinson'un önümüzdeki günlerde Atina, Ankara ve Ada'nın iki kesiminde yapacağı sondaj çalışmasından sonra mümkün olabileceği sanılıyor. Ne var ki, taraflar arasında kapatılamayan uçurumlar kısa ya da orta vadede çözüm yolunda ilerleme konusunda pek umut yaratmıyor.

Özal: Af için taahhüt yok

14 aralık

ANKARA, (ANKA, a.a.) — Başbakan Turgut Özal, Türkiye'yi Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na şikâyet eden 5 ülkeyle varılan anlaşmanın **"adli kapitülasyon olmadığını"** söyledi. Özal, bu ülkelere **"af için verilmiş bir taahhüt bulunmadığını"** bildirdi. **"Bu taahhütü biz hükümet olarak veremeyiz"** dedi.

Başbakan Turgut Özal, ANKA Ajansı'ndan Cenap Kayasu'ya verdiği demeçte başlıca şu noktalar üzerinde durdu:

• **"Belki, enflasyona tesir eden faktörlerden bir tanesi, denilebilir ki, ücretliler politikasında biraz daha müsamahalı davranıyor olmamızdır. Ücretler, bir tek bizim dönemimizde enflasyonun üzerindedir. Bu, belki netice itibarıyla enflasyonu kontrolde daha yavaş hareket etmemizi getiriyor.**

• 5'lerle varılan anlaşmanın adli kapitülasyonla hiçbir alâkası yoktur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne gitmişsiniz, imza atmışsınız, o bir nevi sizin kanununuz olmuş, uymayı taahhüt etmişsiniz. Başka ülkelerle de yapılmış. Sadece Türkiye ile değil.

• **Af konusunda verilmiş herhangi bir taahhüdümüz yok. Çünkü bu tahhüdü hükümet olarak veremeyiz. Ancak, afla ilgili, yahut bağışlama dediğimiz bir olayla ilgili olarak nihai hazırlığı yapacağız. Anayasa sınırları içinde ne lazımsa yapacağız.**

Başbakan Özal, Anadolu Ajansı Genel Müdürü Hüsamettin Çelebi ve Ekonomi Servisi yöneticisi Vecdi Seviğ'in sorularını yanıtlarken de şu konulara değindi:

• **Ben şuna inanıyorum: İtibarı, Doğu ya da İslam ülkeleri nezdinde yüksek bir ülkenin Avrupa'da yeri daha sağlamdır. Eğer Türkiye, geçen yıllarda İslam pazarını, Ortadoğu pazarını bulamamış olsaydı, bugün biz büyük sıkıntı içindeydik.**

• Biz, Yunanistan konusundaki politikamıza devam ederiz. Çünkü ben şuna inanıyorum: Dünya önünde anlaşmayan adam odur, Papandreu'dur. Bir neticeye varamıyoruz. Ama neticede anlaşmayan adam o oluyor.

• **ABD'nin sistemi acayip bir sistemdir. Bizim anlayışımızın dışındadır. Orası muhtelif ülkelerden gelmiş insanların meydana getirdiği bir topluluktur. Yani Amerikan milleti öyle meydana gelmiştir. Etnik grupların tesirleri fazladır. Bu da doğrudur. Fakat bu tesirler, ufak bir etnik grubun, diyelim ki 500 bin, 600 bin Ermeni varsa, Amerika 50 küsur milyonluk Türkiye ile münasebetlerini bozacak seviyeye getirirse, bu Amerika için de büyük yanlıştır. Ümit ederim ki, akıl, mantık, hadiseyi bu noktalara getirmeden önler.**

• Amerika ile ilişkilerimizde son yıllarda özellikle son iki yılda askeri yardımın hem miktarlarında, hem kalitesinde çok düzelme olmuştur. Mukayese ettiğimiz zaman bunu da bir gerçek olarak ifade etmemiz lazım. Eski yıllarla mukayese ederek söylüyorum. Ama Türk Silahlı Kuvvetleri'nin modernizasyonuna, ihtiyaçlarına yetmeyebilir. Onu da ifade edeyim. Eski yıllara göre çok daha iyi bir yardım alabiliyoruz.

◦ **Ben Amerika ile olan ilişkilerde, yabancı sermaye yatırımları ve ticarete büyük önem veriyorum. Bu bizi ABD nezdinde daha güçlü kılar kanaatindeyim. Daha fazla tesirli kılar. Eğer Amerikan firmalarının birtakım menfaatleri burada olursa, tabiatıyla onlar da bu konuda ağırlıklarını koyabilirler.**

◦ Türkiye'de ekstremlere gitme eğilimi vardır. İki taraflı ekstremlere gitme temayülü vardır. İrtica söylentileri aslında... Kocaman bir kütleyi sıkboğaz ederseniz, bunları küstürürsünüz. Bunları uçların ellerinde esir etmeye doğru götürürsünüz. Yani isimleri söylemek istemiyorum, ama onlar çıkar, onlar kahraman olurlar, yanlış yaparız. Anlatmak istediğim de bu. Bir tablo var yukarıda, 70 bin kişi geldi, İstanbul Belediyesi İnönü Stadı'nda 25 mayıs günü kocaman bir eğlence günü yaptılar. O eğlence gününü gördüğünüz zaman, Türkiye'de ne irtica olur ne bir şey olur dersiniz. Onun için bu gibi konularda meseleyi yumuşak tutmakta büyük fayda vardır.

Başbakan Özal'ın ANKA'nın sorularına yanıtları şöyle:

— 1983'te, hem seçimlere girerken, hem de hükümetinizi oluşturdğunuzda, enflasyon konusunda yıllara bağlı kesin hedefler vermiştiniz. Şimdiyse, bütçe konuşmanızda da gördük. Zamana bağlı hedefler vermekten kaçmıyorsunuz. Acaba, geçen iki yıl içinde enflasyonla ilgili olarak kontrol edemeyeceğinizi gördüğünüz bir değişkenle mi karşı karşıya kaldınız?

ÖZAL — Hayır, bizim verdiğimiz hedefler şöyle. Bakalım... 1984'teki ilk hedefler bizim hedefimiz değildi. Hedefi değiştirmedik. Yüzde 25 olmaz, yüzde 40 olur demedik. Psikolojik olarak da mümkün değildi... 1985 için yüzde 25 hedefini biz koyduk. Ama bu, hesaplama hedefidir. Yani bir hedef koymamız lazım ki, buna göre plancılarımız yatırım gibi konuları daha iyi ve rahat hesap edebilsinler. Şimdi öyle gözüküyor ki, bu yüzde 25 hedefimiz yüzde 40'ın altında realize edilebilecek.

— Sizin hedefiniz de aşılıyor, önemli ölçüde...

ÖZAL — Şuna geleceğim. Biz 1986 yılı için de hedefimizi yüzde 25 olarak verdik. Yalnız hiçbir zaman şu sene şöyle olacak diye bir tarifim yoktur. Söylediğim, enflasyonu yüzde 10'a indiremezsek, gelir dağılımı ve diğer konularda zorluk çekeriz diye bir ifadem var. Sadece budur. İnşallah yüzde 10 civarına

1988'den evvel indiririz...

— Biz de inşallah diyelim de, bu konuda gecikmedik mi? Bu gecikmede, kontrol edemediğimiz bir değişken mi etkili?

ÖZAL — Belki, buna tesir eden faktörlerden bir tanesi, denilelebir ki, ücretliler politikasında biraz daha müsamahalı davranıyor olmamızdır. Doğrudur. Biz şunu söyledik. Dedik ki, ücretlilere enflasyonun altında bir şey vermeyeceğiz. Hakikaten de genelde bu sözümüzü tutmuşuzdur. Tabii ortalamalar üzerinden konuşuyoruz. Biraz fazla, biraz az alanlar olmuş olabilir. Çünkü herkesin teker teker bu sistemin içerisine tam oturduğunu söylemek mümkün değil. Asgari ücrette enflasyonun epey üzerindeyiz. Ben evvelki yıllara baktım. 1980-81-82 yıllarında ücret artışları enflasyonun altındadır. Bir tek bizim dönemimizde, 1984 ve 1985'te enflasyonun üzerindedir. Belki netice itibariyle enflasyonu kontrolda daha yavaş hareket etmemizi getiriyor. Başka araçlar da var. Bunlardan en önemlisi bütçe konusudur, vergi gelirleri konusudur. Katma değeri de alırsanız biz 35-40 senenin en büyük vergi paketini geçirdik. Ümit ediyorum ki, bütçe uygulaması, tabiatıyla harcamalarda, özellikle yatırımlarda ve proje tatbikatında fazla açılmamak kaydıyla 1986'da 1985'ten daha iyi durumda olacaktır. 1985'te 1984'ten daha iyi kapanıyor. Bu, tabiatıyla enflasyonun aşağıya çekilmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

— 5 ülkenin Türkiye ile ilgili şikâyetlerini geri alması hangi zeminde gerçekleştirildi? Bu konuda açıklık getirebilir misiniz?

ÖZAL — Millet şaşırdı galiba. Tam böyle bütçe müzakereleri sırasında, hem de dış ilişkileriyle ilgili tam tenkit hazırlığı içinde büyük laflar söylendiği bir devrede, küt-küt, arka-arkaya bir beş ülkenin durumu geldi; arkasından Ermeni tasarısı oylamaya koyulamadı.. Eee ne yapalım bazen de böyle olur. Biz biliyorduk, açıklamadık. Ama belli bir tarihte açıklanacaktı. Tesadüf o güne geldi. Gürkan konuştuktan sonra geldi, ben de ertesi gün açıkladım.

Tan Oral

— Adli kapitülasyonlara benzer ödünler verildiği söyleniyor...

ÖZAL — Hiçbir alakası yoktur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne gitmişsiniz, imza atmışsınız. O, bir nevi sizin kanununuz olmuş. Meclislerden geçen sözleşmeler, öyle biliyorum ben, ona uymayı taahhüt etmişsiniz. Ondan sonra başkaları da kalkmışlar demişler ki, 1980-82 tatbikatında siz bu sözleşmeye uymadınız. Şikâyet ettikleri konu bu. Biz gelin inceleyin demişiz. Karşılıklı müzakereler olmuş, dostane bir çözüm şekline... Yine anlaşma çerçevesinde var.. hiç ne kapitülasyon... Başka ülkelerle de yapılmış. Sadece Türkiye ile değil. Dostane çözüm başka ülkelerle de yapılmış. Netice itibariyle, basit bir devlet denetleme kuruluyla ilgili bir öneri bizim tarafımızdan yapılmış. Üç tane rapor var, elimizde. Üç tane de toplantı yapılacak. Bu toplantılardan ikisi Türkiye'de. Biz zaten bunlara gezdirdik hapishaneleri. İlk defa olan bir şey değil. Daha evvel de gelin, görün dedim. Bir defa daha görmek isterlerse bizimkilerle beraber, bakar görürler. Af konusunda da herhangi bir taahhüdümüz yok. Çünkü bu taahhüdü hükümet olarak veremeyiz. Ancak afla ilgili, yahut bağışlama dediğimiz bir olayla ilgili olarak; nihayet hazırlığı yapacağız. Anayasa sınırları içinde ne lazımsa onu yapacağız. Sıkıyönetim ile ilgili olarak da benim söylediğim basittir. Bunu da not etmişler. Mesela, Amerika'da nisan ayında 1.5 sene içinde sıkıyönetimin kalkacağını ümit ediyoruz, söylemiştim. Biz ağırlığını 1.5 sene olmadan kaldırdık.

— Peki, iktidarınızda, Türk vatandaşlarının Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na şikâyette bulunma hakkına kavuşturulmalarını düşünür müsünüz?

ÖZAL — Sözleşmede var mı, onu bilmiyorum. Ben o konuyu etrafıyla bilmiyorum. Bazı ülkeler onu kabul etmişler galiba. Biz imzalamamışız. Ben öyle hatırlıyorum, çok iyi bilmiyorum.

— İmzalamayı düşünebilir misiniz?

ÖZAL — Türkiye zaman içerisinde daha liberal bir politikaya gidecektir. Ama nereden gelip nereye gittiğimizin de göz önüne alınması lazım. Fazla hızlı gidersek yanlışlıklar yaparız diye, sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer. Mesela o konuşmada, 1.5 sene demişiz nisan ayında Amerika'da sıkıyönetimin kalkması için... Ama altı ay geçtikten sonra İstanbul'da kaldırmışız. Hiç tahmin etmiyordum 6 ay içinde İstanbul'da kaldıracağımızı o zaman. Sıkıyönetimi kaldırdığımız yerlerde de hiçbir hadise olmadı. Ama bizin insanlarımızın geçmiş dönemlerle ilgili korkuları yendikleri kanaatinde değilim. O dönemlerle ilgili korkuları vardır. Orada da çok dikkatli olmamız lazım. Mühim olan testiyi götürüp kırmadan getirmektir.

— Kırmadan götürüp getireceğimiz testinin, açık deyişle demokrasinin günümüzdeki boyutu sizce nasıl tanımlanmalı? Bu konuda, kimin neyi tartıştığı tam kesin değile benziyor...

ÖZAL — Evet belli değil. Tartışmanın 1980 öncesi bir havaya bürünmesini kimse arzu etmiyor. Yani ne olduğu belli olmayan, kim kimle tartışıyor, nasıl tartışıyor, niçin tartışıyor... Bir karanlıkta boğuşma gibi bir havaya bürünmesi yanlıştır. Bundan kimseye

bir fayda gelmez. Mesela bakın geçenlerde Şebinkarahisar'da olan hadiseler. Olmuş mu, olmamış mı? Ben raporları da aldım okudum. Sonradan alınmış doktor raporları. Orada söylenen sözler de çok ciddi bir emare göstermiyor. Efendim şurasında yarım santimlik bir yara var. Veya kafasında hafif bir şişlik var. Tabii bir işkence yapılmış ise bunun cezası verilir. Ama iddia eden taraf ciddi bir işkence hadisesini de ortaya koymuyor. Sonra 48 saat anayasada süre var. Biz bunu kanunla 24 saate indirmişiz. 24 saatte, bir organizasyon veya bir ekipse bu yakaladıkları, 24 saatte sorgulamaları bitirmeleri mümkün değil. Savcıya gitmişler, savcı izin vermemiş. Onlar da doktordan raporu alıp bırakmışlar. Hadise budur. Ondan sonra adam tekrar şikâyet ediyor veya gazetelere konu intikal ediyor. Ama şu kesin olarak ortada ki, eskisi gibi kabili kıyas değil bu hadise. Eğer bir şeyler varsa da mukayese bile edilmez... Neyini münakaşa ediyoruz? Ben onu anlamıyorum. Polis Selahiyetleri Kanunu'nu biz burada uzun uzun münakaşa ettik. Geçenlerde, Gürkan bana dedi ki, **"Polis bayağı nazik davranıyor"** dedi. Ben de, **"Siz o kadar münakaşalarda karşı çıktınız ki, bu polise faydalı oldu. Onlar da daha nazik davranmaya bir nevi sevk oldular"** dedim. Biz tebliğler yaptık, Başbakanlıktan genelgeler çıkardık. Çünkü bu konuşmaların tesiri altında kalmıştır neticede. Demokrasinin önemli faydalarından biri de budur. İster onların dediği olsun veya olmasın. Benim söylemek istediğim şu: Bunlar konuşulur, bunlardan birtakım neticeler çıkartırız. İnsanlar daha iyi yollara giderler. Ama bu hadiseleri bir kavga, hayatımızın değişmez bir gayesi haline getirmeyelim. Yanlışımız varsa o yanlışımızdan dönelim.

— Yeni yılda nasıl bir siyasi ortam bekliyorsunuz?

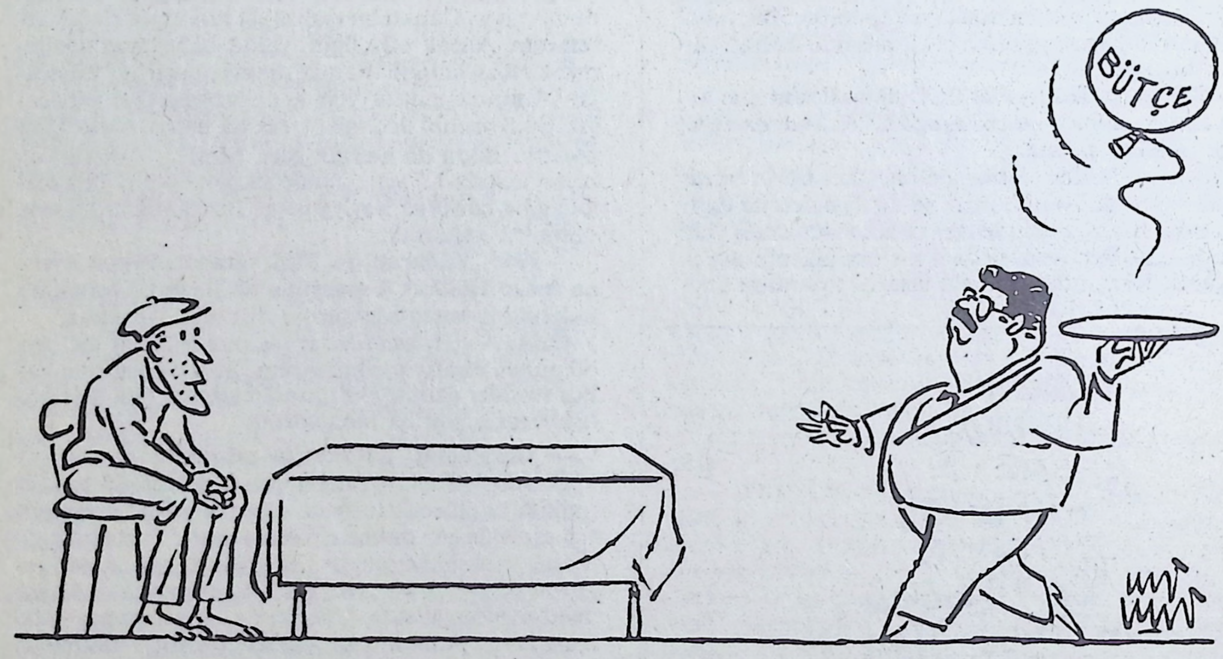
ÖZAL — Yeni yılda mı? Valla ben siyasi ortamda bir problem görmüyorum. Siz görüyor musunuz?

— Ara seçim için düşüncenizde bir somutlaşma var mı?

ÖZAL — Ara seçim için hep söylediğim bir şey var. Haziran ortasından, 1987 yılı kasım başına kadar herhangi bir tarihte yapılır.

— Genel seçimi bir süre önceye almak konusunda düşünceniz var mı?

ÖZAL — Biz daha ara seçime dahi karar vermiş değiliz. Onlar da uzak intimaller.

Ali Ulvi

Brüksel'den

Biraz daha yurttaşlık

HADİ ULUENGİN — *15 aralık*

BRÜKSEL — Salı akşamı mum yaktık. Kırmızı tuğlalı işçi mahallelerinde, saray yavrusu malikanelerde, salı akşamı, saat 17.00'den 21.00'e kadar pencerelerimizin sokağa bakan cephelerinde küçük mumlar yaktık. Çünkü salı günü BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 37. imzalanış yıldönümünü kutladık ve Uluslararası Af Örgütü'nün Belçika şubesi mum yakma çağrısı yapmıştı ve biz yurttaşlar olarak bu çağrıya uyduk ve pencerelerimizin sokağa bakan cephelerinde mum yaktık. Dünyanın neresinde olursa olsun, işkenceyi ve zulmü hiç affetmediğimiz için, zindanlardakileri ve toplama kamplarındakileri hiç unutmadığımız için mum yaktık. Mayıs Meydanı'nın anaları için, Sakarov için, Kırım Türkleri için, Vietnam çocukları için ve bilip söyleyemediğimiz diğerleri için mum yaktık. Salı akşamı saat

17.00'den 21.00'e kadar, Belçika'da biraz daha yurttaştık.

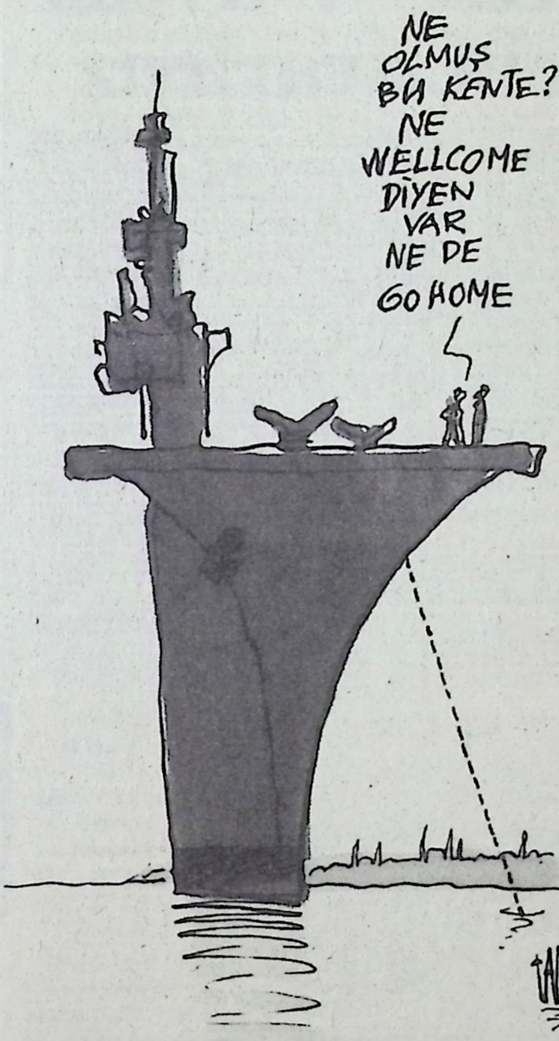
Salı günü bütün Belçika gazetelerinin birinci sayfa manşetleri insan haklarına ayrılmıştı. Salı günü, Belçika Radyo ve TV'lerinin bültenleri insan haklarına ilişkin haberlerle başladılar. TV ekranlarında, Arjantinli anaları gördük ve Videla'nın ve işkenceci diğerlerinin müebbet hapse mahkûm edildiğini gördük. Umutlandık. Gizli kameralarla çekilmiş Sakarov imajlarını gördük, üzüldük. Nobel Barış Ödülü'nü Sakarov'a "deli" damgasını vuran Kremlin doktorunun almasını gördük, hayıfladık. Bilip söyleyemediklerimizi göremedik. Bilip söyleyemediklerimiz için mumları geceyarısına kadar yaktık.

Yurttaşlık nedir? Yurttaşlık, Noel arifesi de olsa, dışarısı soğuk ve evlerimiz sıcak da olsa, Gulak Takımadaları ve Mayıs Meydanı'nın deli anaları bize çok uzak da olsa, sıcak evlerimizin sokağa bakan pencerelerinden salı akşamı mum yakmaktır. Azıcık da olsa, hariçten gazel okumak da olsa, satıhcı bir yaklaşım da olsa, salı akşamı yüreklerimizin işkenceye ve zulme meydan okumasıdır. Bildiğimiz ve bilmediğimiz zindanlardaki, bildiğimiz ve bilmediğimiz ve bilip söyleyemediğimiz mahpuslar için mum yakmaktır. Yurttaşlık, Gulak'tan ve Pinochet'den vicdani sorumluluk duymak ve hiç olmazsa bunu sembolik jestlerle dışa vurmaktır.

Sivil toplum nedir? Sivil toplum, BM İnsan Hakları Beyannamesi'nin 37. yıldönümünü gazetelerin birinci sayfalarında manşet veren, bunu radyo ve TV bültenlerinde ilk haber yapan, salı akşamı insanları mum yakmaya çağıran ve salı akşamı hem kırmızı tuğlalı işçi mahallelerinde, hem de saray yavrusu malikanelerde mum yakan toplumdur. Sivil toplum, vicdani sorumluluklar duyan yurttaşların toplumudur. Sivil toplum, vicdani sorumluluklar duyan yurttaşların işkenceci Videlaları müebbet hapse mahkûm ettiği toplumdur.

Yurttaş olduklarını iddia edip kendileri iktidara geldiklerinde işkence ve zulüm uygulayan ve Gulaklar kuranlar ise, sahte yurttaşlardırlar ve onların istedikleri toplum da sivil değil renkleri değişik üniformalı toplumlardırlar. Ama vicdani sorumluluk duyan yurttaşların sivil toplumu, onlara en azından yurttaşlık hakkını tanıyacak kadar hoşgörülü toplumlardır. Çünkü sahte yurttaşların, gerçek sivil toplumları, değişik renkli üniformalı toplumlara değiştirmek şansı yoktur. Vicdani sorumluluk duyan yurttaşlar, sahte yurttaşların peşinden gitmeyecek kadar vicdani sorumluluk taşırlar.

Yurttaşlık, taş gibi oğlanları olanlardan vicdani sorumluluk duymaktır ve sivil toplum vicdani sorumluluk duyan yurttaşların toplumudur ve sivil toplumlarda bilip söyleyemeyenler olmaz. Belçika sivil bir toplumdur ve Belçikalılar yurttaştırlar.

Tan Oral

İsmail Gülgeç

NUH PEYGAMBER'in SEYİR DEFTERİ
Yalçın Pekşen
Üçüncü basım çıktı: 500 lira
Cağaloğlu Yayınları, Turkocağı Cad. 39-41
Cağaloğlu - İstanbul

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ
Üniversiteye hazırlamada iddialıyız
Birkleme[illegible]
6 OCAK (Gece-Gündüz) Sömestre kursları 28 OCAK
Laleli: 524 64 37, Şehzadebaşı: 522 75 74

62. Yıl: Sayı: 22021 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. [illegible] 16 Aralık 1985 Pazartesi

5'lerle anlaşma için 'büyük aşama' diyen Halefoğlu:

AET'ye üyelik için ısrarlıyız

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Övgünün Ölçüsü...

ANKARA — Meclis Başkanı Özer Gürbüz, sabah oturumu açtığında, pazar mahmurluğundan erken kurtulmuş 32 milletvekili ile 70'e yakın Dışişleri Bakanlığı yetkilisinin Genel Kurul salonunda yerlerini aldığını gören içlerinden biri, "İki kez bravo Hariciye" dedi.

Dış konuların irdelenmesine geçilmeden önce, Kâmran İnan, kürsüden, "Hariciyemiz belki dışarıda halkla ilişkiler ve kamuoyu oluşturmakta ağır davranıyor, ama içeride kendi başını geliştirme ilişkilerinde başarılı olduğu dünkü bası

(Arkası Sa. 12. Sü. 4'te)

SHP H. İBRAHİM KARAL

Türk diplomasisi hiç de parlak bir döneminde değil. Durum, tam bir dış politikasızlıktır. En ciddi durumlarda yumurta kapıya geldikten sonra harekete geçen diplomasimiz, bazen kendini aşırı tepki göstermek zorunda hissediyor. Dışişleri ile diğer bakanlıklar ve Başbakanlık arasında bir koordinasyonsuzluk vardır. Özal'ın Fransa ziyareti, bu çerçevede Türkiye'nin vakarını zedelemiştir. Konya'da üsse karşıyız.

MDP KÂMRAN İNAN

Milletlerarası alanda yalnız dinleyen değil, söz sahibi olmak da gerekir. Bu bakımdan hükümetin yeni bir dış politika değerlendirmesi yapmasını ve büyük devlet politikasının icaplarına uyulmasını temenni ediyoruz. Türkiye, dış Türkler konusunda bir devlet politikası oluşturmalı. Günümüzde artık dışarıdaki soydaşlarla meşgul olmak, genişleme anlamına gelmemekte ve genel bir tatbikat şeklinde görülmektedir.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu, dün Dışişleri Bakanlığı bütçesini görüşerek kabul etti. Bakanlığının bütçesi görüşülürken bir konuşma yapan Vahit Halefoğlu, Türkiye'nin AET'ye tam üyelik için "ısrarlı" olduğunu söyledi. Halefoğlu, "Şikâyetçi Beşler"le yapılan anlaşmanın Türkiye'nin Batı Avrupa ile ilişkilerinde "önemli bir merhale" olduğunu ifade etti.

TBMM Genel Kurulu'nda 1986 Bütçe Kanunu Tasarısı üzerinde yapılan dünkü görüşmelerde SHP'nin görüşlerini açıklayan Kırklareli Milletvekili Erol Ağagil, konuşmasına hükümetin ABD politikasını eleştirerek başladı ve Özal hükümetini "tamamen ABD yanlısı" bir politika izlemekle suçladı. Ağagil, bu dış politikanın 1920'lerde bağımsızlık savaşı yapmış bir ülkenin politikasıyla ters düşeceğini söyledi. "İdeoloji açık seçik ABD yanlısı politikaya rağmen hükümetin, zaman zaman 'Araplara yanaşırız' şeklinde, sözde seçenekler arayışına girdiğini" de öne süren Ağagil, "Hükümet dış politikayı sadece ekonomik kurallara dayandırdığı için temelde dış politikamızın bütün ana kuralları da birbirine karışıyor" şeklinde konuştu.

Ağagil, daha sonra ABD'nin Türkiye karşısındaki tutumuna dönük şu soruları ortaya attı:

1— ABD, Ermeni soykırımı iddialarını gündeme getirerek, Sovyetler Birliği'nde bir Ermenistan sorunu mu çıkarmak ve bölgede yeni bir Ermenistan kurulmasına göz kırpmak mı istiyor? Bu amaçla Türkiye bir araç olarak mı kullanılmak isteniyor?

2— ABD, Türkiye'yi NATO çerçevesinde ve Avrupa ile topyekûn bir savunma sistemi içinde değil de, ikili anlaşmalarla İsrail-Mısır-Türkiye üçgeni içerisinde kendi Ortadoğu ve Körfez çıkarları için mi kullanmayı düşünüyor?

SHP milletvekili, hükümetin üsler anlaşması görüşmelerindeki tutumu-

(Arkası Sa. 12. Sü. 1'de)

SEDAT ERGİN'İN İZLENİMLERİ
12. Sayfada

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri dostane çözümü değerlendirdi

Türkiye'deki gelişmeler izlenecek

BRÜKSEL, (a.a.) — Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Marcelino Oreja, Türkiye ile beş Batı Avrupa ülkesi arasında kısa süre önce varılmış olan "dostane çözüm" konusunda, "Anlaşma Türk hükümetinin insan haklarını teminatı altına alması konusundaki sağlam iradesinin bir göstergesidir" dedi.

Oreja şunları söyledi:

"Dostane çözüm anlaşması Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu çerçevesinde sağlanmıştır ve hukuki niteliği taşımaktadır. Böylesine hassas bir konuda anlaşmaya varılabilmiş olmasını memnunlukla not etmek gerekir. Komisyon, anlaşmanın, konvansiyonun öngördüğü insan haklarına saygı kavramından kaynaklandığını açıklamıştır. Bu anlaşma, Türk hükümetinin insan hakları konusundaki sağlam iradesinin bir göstergesidir."

Uzlaşma uyarınca 1986 ve 1987 yıllarındaki gelişmelerin izleneceğine dikkati çeken Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Türkiye'nin Bakanlar Komitesi Başkanlığı ile ilgili soruyu da şu şekilde cevaplandırdı:

"Avrupa Konseyi'nin her iki organının, Türkiye'de 1980'den bu yana mevcut durum karşısındaki tutumu, 21 üye ülke arasındaki birlik göz önüne alınmak suretiyle saptanmıştır.

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

İstanbul sefası...

6. Filo eğleniyor *Amerikan 6. Filosu, tarihi boyunca uğradığı her limanda değişik zamanlarda, değişik tepkilerle karşılaşmış, karaya ayak bastıkları yerlerde çoğu zaman da saldırılara maruz kalmıştır. Zamana ve ülkeye göre değişen bu saldırılardan hiç şüphesiz en ilginci, İstanbul esnafının son günlerdeki "6. Filo'ya taarruz hareketi" sayılabilir. 17 aralığa kadar İstanbul Limanı'nda kalacak olan 6. Filo'ya bağlı "Coral Sea" uçak gemisi ile bir kruvazör ve bir destroyerin personeli, İstanbul'un yaşamında bir anda etkilerini hissettirdiler. Dolmabahçe rıhtımında ıslanan ve karaya çıktıkları anda Amerikalı askerlerin üzerine dalga dalga üşüşen seyyar satıcılar, üzerinde çıplak kadın figürleri işlenmiş halılardan tutun da, Ali Baba desenli bereket tanrısı anahtarlıklara, kemal, yatak, oyuncak maymunlara kadar binbir türlü "geleneksel" hediyelik eşyaları satmaya uğraşıyorlar. Bu piyasaya ve özellikle takılara dolarla alışveriş geleneğini iyice yerleştiren Amerikalılar, tuvalet gereksinimlerini Dolmabahçe Camii tuvaletinde, yiyecek gereksinimlerini de Dolmabahçe'de geleneksel gıdaları "hamburger", "hot-dog" ve "cola" servisi yapan çay bahçesinden karşılıyorlar. Beyoğlu sokakları ve meşhur Çiçek Pasajı'nı da "fetheden" konuk askerlerden bazıları da rakıyı fazla kaçırarak gemiye güçlükle taşınabiliyor. Filonun bir İstanbul seferi daha seyir defterine bu anılarla geçmiş olacak. (Fotoğraflar: MERT ALİ BAŞARIR)*

Vahit Erdem açıkladı:

Konut kredisini 15 yıllık memurlar alabilir

Toplu Konut İdaresi Başkanı, "Her memura kredi vermemiz, bütçe açısından mümkün değil. Bir yılda 10 bin memura kredi vereceksek, bunları evsiz ve 15 yılını doldurmuşlar arasından seçeriz" dedi.

ANKARA, (ANKA) — Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanı Vahit Erdem, bütçeden verilecek konut kredilerinden evi olmayan memurların yararlanacağını açıkladı.

Vahit Erdem, DPT'nin, "derecelere göre farklı miktarlarda kredi verilmesi" biçimindeki önerisinin benimsenmediğini belirterek, "Memuriyette 15 yılını doldurmuş, ancak bu süre içinde ev sahibi olmamış devlet memurlarına öncelik vermeyi düşünüyoruz" dedi.

Türkiye'de 1 milyon dolayında memur bulunduğunu, bu nedenle her isteyene kredi verilmesinin Bütçe açısından mümkün olmadığını söyleyen Erdem, "Bu konuda bir tahdit getirilecektir. Bir öneriye göre, 10 yıldan, bizim önerimize göre de 15 yıldan fazla hizmeti olanlara bu hakkı vermek daha doğru olur. 5 yıllık bir memurun zamanı ve imkânları daha vardır" şeklinde konuştu. Erdem, şöyle dedi:

"Kamu kuruluşları, 15 yılını doldurmuş olup, evi olmayan ve konut sahibi olmak isteyenlerin bir listesini çıkartır ve bize gönderir. Biz bu listeleri inceler, eğer 10 bin kişiye bir yılda kredi vereceksek, 10 bin kişiyi istekliların durumlarına göre belirleriz.

Konut fiyatlarında bir kabul edilebilir bir maliyet belirleyeceğiz, 6 milyon lira olsun, bunun yarısını Toplu Konut Fonu'ndan biz vereceğiz. Diğer yarısını vatandaş kendisi karşılayacak. Bu karşıladığı paranın yarısı olan 1.5 milyon lirayı bütçeden vereceğiz. Vatandaş da 1.5 milyon lira öz kaynağından karşılayacak."

Yeni yıla evsiz girecekler

'BU PARAYI DA ALAMAZDINIZ' - Kamulaştırma bedellerinin düşüklüğüne itiraz eden Seyitömer Mahallesi sakinlerine ANAP'lı belediye meclisi üyeleri "Sizin evleriniz gecekondu. Elinizde ilçeden verdiği tapu tahsis belgeleri olmasaydı bu parayı da alamazdınız, buna da dua edin" derken, bir ihtiyar "Hiç, kurtulmak için" söz ediyordu. (Fotoğraf: HALİL NEBİLER)

32 evlik mahalleye toplam istimlak bedeli 12 milyon

Bir apartman dairesi fiyatına istimlak edilmek istenen Seyitömer Mahallesi sakinleri tapu tahsis belgelerinin ne işe yaradığını soruyor ve kendilerine yıkımdan önce yer gösterilmesini istiyorlar.

İstanbul Haber Servisi — İstanbul'un herhangi bir semtinde ortalama bir dairenin fiyatı 10-15 milyon liraya ulaşırken, kentin en eski semtlerinden Çukurbostan'ın Seyit Ömer Mahallesi toplam 12 milyon 427 bin 443 lira bedelle istimlak edildi.

Anakent Belediye Başkanlığı'nın meclis kararıyla "Hal Tesisleri ve Daimi Pazaryeri" yapılmak üzere istimlakine karar verilen 32 evin sahiplerine 99.500 lira ile 735.345 lira arasında değişen kamulaştırma bedeli tebliğ edildi. Bunun üzerine Anakent Belediye Başkanlığı'na başvuruda bulunarak durumlarının düzeltilmesini isteyen mahalle halkına, belediyeden evlerin en geç 23 Aralık 1985 günü boşaltılması

(Arkası Sa. 8. Sü. 5'te)

Duvarlar...

Emin Çölaşan'ın dünkü Hürriyet'te Bülent Ecevit'le yaptığı ilginç bir konuşma yer aldı. Görüşmenin bir yerinde sayın Ecevit şöyle diyor:

"Türk toplumunda bugün gördüğüm şu eğilim var: Halkımız bir yandan geçmişle ilgili bazı duyguları içinde saklıyor; ama bir yandan da geçmişe dönmeyi istemiyor. Demokrasi istiyor, ama geçmiştekinden daha iyi işleyen bir demokrasi istiyor"

Konuşma daha sonra şöyle devam ediyor:

Soru: Geçmiş derken sizin döneminizden mi söz ediyorsunuz?

— *12 Eylül öncesini tümüyle kastediyorum.*

Soru: Halkımız 12 Eylül öncesini istemiyor mu artık?

— *O dönemin kavgasını, gürültüsünü elbette ki hiçbirimiz istemiyoruz. Ancak halkın,*

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

HASAN CEMAL

Soykırım iddiasının AET gündemine gelmesi bekleniyor

Mitterrand'ın önceki hafta bu konuda girişimde bulunacağını açıklaması üzerine, gözler bu kez de Brüksel'de yapılacak AET dışişleri bakanları toplantısına çevrildi.

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — "Ermeni Soykırımı" iddialarının bugün veya yarın ilk kez AET bünyesinde tartışılması muhtemel. Konu, pazartesi ve salı günleri Brüksel'de toplanacak olan Ortak Pazar dışişleri bakanlarının resmi gündeminde yer almıyor. Ancak, Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın önceki hafta, Lüksemburg'da gerçekleştirilen Avrupa Topluluğu zirvesi bitiminde yaptığı basın toplantısında, Paris'in "Ermeni soykırımı"nı AET gündemine getireceğini açıklamış olması, Fransa'nın bugün veya yarın bu tür bir girişimde bulunabileceğinin işareti olarak değerlendiriliyor.

(Arkası Sa. 8. Sü. 6'da)

Denktaş: AET Kıbrıs'ta federal birleşmeyi engelliyor

İZZET RIZA YALIN

LEFKOŞE — KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, "AET ile Rum yönetimi arasında gümrük birliği kurulması konusuna açıklık getirilmeden BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın, görüşmeler sürecini başlatamayacağını" söyledi.

"Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun tutumunun, De Cuellar'ın yoluna, aşılması olanaksız bir set çektiğine" dikkati çeken Denktaş, "Rum yönetimi ile AET arasında gümrük birliği kurulmasının, Kıbrıs'ta iki halkın federal bir çatı altında birleşmesini engelleyeceğine" de işaret etti.

(Arkası Sa. 8. Sü. 4'te)

Parasız ekimizi bugün bayinizden istemeyi unutmayınız

Başarılı öğretmen 'iyi yere' atanacak

Öğretmene de not verilecek

Milli Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanan yönergeye göre, öğretmenlerin rotasyon ve isteğe bağlı yer değiştirmelerinde "alacakları nota göre" yer belirlenecek.

ANKARA, (ANKA) — Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, bünyesinde görev yapan öğretmenlere ve diğer bakanlık personeline, hizmetlerine göre not verecek.

Bakanlık memurlarının yer değiştirme suretiyle atanmalarına ilişkin olarak hazırlanan yönergeye göre, bu şekilde atamaya tabi her personel ve öğretmenler için birer "hizmet puan kartı" düzenlenerek, bu karta personelin her görev yeri değişikliğinde, hizmet alanında elde ettiği puanlar işlenecek.

1986 yılında uygulanmaya başlayacak olan yönergeye göre, hizmet bölgeleri arasında veya aynı hizmet bölgesinde iller arasında yapılacak rotasyon ve isteğe bağlı yer değiştirmelerle, il

(Arkası Sa. 8. Sü. 2'de)

TÜRKAN ŞORAY '86
ATİLLÂ DORSAY TÜRKÂN ŞORAY İLE KONUŞTU, YAZDI
12. Sayfada

Halley'i dürbünsüz izleyebileceğiz *Halley kuyruklu yıldızı bu haftadan itibaren Türkiye'den de çıplak gözle izlenebilecek. ODTÜ'den Doç. Dr. Osman Demircan, ocak ayının son haftasına kadar kuyruklu yıldızın güneybatı yönünde, güneş battıktan sonra gözükebileceğini belirtti. Demircan, şunları söyledi: "Güneş doğrultusuna çok yaklaşıldığından ocak ayının son haftasından mart ayının ikinci haftasına kadar Halley'i göremeyeceğiz. Ancak mart ayının ikinci haftasından itibaren Halley, kuyruğuyla beraber daha ihtişamlı bir şekilde, sabahları güneş doğmadan güneydoğu yönünde görülecek. Uzaydaki konumu nedeniyle kuyruk gittikçe daha uzun görünecek ve 11 nisanda gökyüzünde 25 derecelik bir bölgeyi kapsayacak. Yüksek ve temiz atmosferi olan yerlerde oturanlar, 11 nisandan önce Halley'i güney ufkuna yakın konumlarda gözleyebilirler. 11 nisandan sonra ise Halley, tüm güney enlemlerinde gözlenebilecek." Bazı Avrupa ülkelerinde, Halley'i daha iyi izleyebilmek amacıyla, dünya turları düzenleniyor.*

Karaduman: Maalesef 'işkence olayı' var

TBMM Başkanı "Dünyada her toplumda işkence olur. Türkiye'de de olur. Birtakım münferit olaylar vardır ve failleri yakalanmıştır. Olayların arkası sürüyor şeklinde hava yaratılması yanlıştır" dedi.

ANKARA, (UBA) — Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Necmettin Karaduman, "Türkiye'de maalesef münferit işkence olayları oluyor" dedi.

UBA muhabirinin sorularını yanıtlayan TBMM Başkanı Necmettin Karaduman her toplumda olduğu gibi Türkiye'de de işkence olaylarının meydana geldiğini ancak bunların faillerinin yakalanarak cezalandırıldığını belirtti. Karaduman şunları söyledi:

"Dünyada işkence her toplumda olur. Türkiye'de de olur. Nitekim olduğuna inanıyorum. Birtakım münferit olaylar olmuştur ve bunların failleri de yakalanarak cezalandırılmışlardır. Ama bu münferit olayları genelleştirip, Türk toplumunda bu olayların arkası sürüyor şeklinde hava yaratılması yanlıştır. Yoksa münferit işkence olayları maalesef her dönemde her toplumda oluyor. Maalesef Türkiye'de de işkence oluyor".

Necmettin Karaduman, "Bu tür olayların İnsan Hakları Beyannamesi'nin kabul ediliş yıldönümüne rastlamasını nasıl değerlendiriyorsunuz" sorusuna da şu yanıtı verdi:

"Unutmayın ki, insan hakları mücadelesi, toplumların hayatı boyunca sürmüştür ve asırlar boyu süren mücadelelerin sonunda insanlık bugünlere ulaşabilmiştir. Türkiye de bu çerçevenin içindedir."

Toplu konutlaşmamıza az kaldı...

YALÇIN PEKŞEN — *17 aralık*

Kulağımda bir gece önce Başbakan'ın televizyonda söylediği (Her isteyeni ev sahibi yapıyoruz. Zenginden alıp fakire veriyoruz) şeklindeki sözleriyle, Kadıköy vapurundan inerken elime tutuşturulan sarı renkli broşür tam denk geldi ve içimdeki ev sahibi olma kıvılcımını bir kibrit alevine dönüştürmeye yetti...

Dolmuşla, maaşımın bir bölümünün de bana bırakmakta olan evime doğru yol alırken, sarı kâğıda göz ucuyla bakma fırsatını da buldum. Broşür kendimi bildim bileli söylediğim bir cümleyle başlıyordu: "Ben ev sahibi olamam." Cümle şöyle bitiyordu: "Demeyin."

İlk sayfada yazılanlara bakılırsa 500 bin lira peşinle her isteyen ev sahibi yapılıyordu. Ayrıca toplu konut fonuyla binaları yapacak olan şirketin adı, ticaret sicili filan yazılıydı. Ciddi bir işe benziyordu.

Orta halli bir otelde kalır gibi her gecesi için hatırı sayılır bir para ödediğim evime gelip, koltuğa yerleşince, sarı kâğıdın diğer yapraklarını da dikkatle incelemeye başladım.

"Ev sahibi olmak düş değil, gerçek diye sürüyordu yazı ve içinde şu bilgiler yer alıyordu: "Kent gürültüsünden, ulaşım ve hava kirliliğinden mi yakınıyorsunuz. Öyleyse artık gürültüsünden uzak, ama kent merkezine yakın, tertemiz havalı, cennetten bir köşe olan, inanılmaz manzaralı kendi evinizde yaşamanız mümkün olacaktır. Hem de çok yakında... Gelin telefon edip... görüşelim..."

Hemen cenneten bir köşe beliriyor gözümde... Hem trafikten uzak, hem kent merkezine yakın.. Demekki kentin kuytu bir köşesinde.. Temiz havalı olduğuna göre ağaçlık, yeşillik bir yer olmalı...

O geceyi yeni evime taşınma hayalleri içinde zor ediyorum. Taşınmak sorunu var ama dert değil.. Nasıl olsa bu son taşınma olacak...

Ertesi sabah gazeteye gelirken ilk işim, Toplu Konut Fonu dağıtan bankaya uğramak oluyor. Başbakanın dediği gibi banka parayı "hemen" veriyor. Yani şu işlemleri tamamladıktan sonra "hemen":

Önce siz 900 bin lira yatırıyor ve bir yıl bekliyorsunuz. Ama ertesi yıl avucunuza "trink" diye 3.250.000 lira sayılıyor.

"Trink" lafı belki biraz abartmalı... 3.250.000 lirayı "trink" diye almadan önce en geç bir yıl içinde yapılmış bir ev bulmanız ve bu evi satın alabilmek için yeterli paranız (3.250.000 lirası dışında) olması gerekiyor.

Bundan sonra banka parayı "trink" diye "hemen" veriyor.

Banka görevlisinin anlattıklarını dinlerken bir yandan da gülümsüyorum. Böyle peşin parayı görünce siz olsanız gülümsemez misiniz?

Gazeteye varınca sarı broşürün üzerindeki telefon numarasını çeviriyorum. Şenli-benli konuşan kalın sesli bir adam "ne istediğimi" soruyor. Broşürde evin nerede olduğu yazılı değil... Yerini soruyorum...

"Yanında haritan var mı?" diyor adam... Allahtan elimin altında bir İstanbul haritası var. "Aç öyleyse" diye emrediyor. Haritayı açtıktan sonra söyleşimiz sürüyor:

— Şimdi Marmara Denizi'ni aşağıya al... Boğazı da sağına al.. Sola doğru git... Gidebildiğin kadar git ama...

İstanbul haritasının en solunda (batısında) Florya ve Küçükçekmece'nin bir bölümü var...

— Çekmece'de mi? diye soruyorum.

— Sen hangi haritaya bakıyorsun arkadaşım...

— İstanbul haritasına...

— Yok yahu, Türkiye haritasına bakacaksın..

Bu kez karayollarının büyük haritasını çıkarıyorum ve tarife göre sola doğru ilerliyorum. Silivri'ye yaklaşırken telefondaki ses durmamı ve bu kez yukarı doğru ilerlememi söylüyor. Dediklerini yapıyorum ve biraz sonra Karadeniz'e ulaşıyorum.

Bir yandan da kafamdan broşürdeki sözleri geçiriyorum. Haritada bulduğum nokta ile bu lafların çoğu birbirini tutuyor.

İnsan buralarda trafikten yakınamaz. Çünkü benden başka kimsenin aklına bu kadar uzağa gitmek gelmeyecektir... Kent gürültüsünden uzakta olduğu da su götürmez bir gerçek... Temiz havalı olduğu ise kuşkuya yer vermeyecek kadar açıkça görülüyor. Çünkü bu bölgede canlı olarak herhalde bir ben, bir de vahşi av hayvanları olacağız... Manzaranın inanılmazlığı da ortada... Evinizin penceresinden iyi havalarda Sovyetler Birliği'nin plajlarını seyretmeniz olası...

Geriye bir tek soru kalıyor:

Kent merkeze yakın oluşu... Bu ne demek oluyor peki... Haritaya dikkatle göz gezdirince, bunun da anlamını çıkarıyorum. Edirne kent merkezine çok yakın bir yol...

Başka bir avantajı daha var. Acaba bunu neden saymamışlar... Örneğin yurt dışına gideceksiniz, sınıra da çok yakın...

Ben bunları aklımdan geçirirken telefondaki ses "Böyle olmayacak", diyor, "sen en iyisi atla gel.."

Türkçemizin böyle garip tarafları var. "Atla" derken acaba gerçek bir at ile gelmemi mi istiyor? Çünkü haritadaki yerlere başka bir vasıta ile gitmek pek kolay olmayacak diye düşünüyorum. Ama yanılıyormuşum. Meğer özel araçları varmış...

Uzatmayayım, geçen pazar günü şirketin özel aracı ile gelecekteki evime doğru uzun bir yolculuğa çıkıyorum...

Ve evin kurulacağı bölgeye yaklaşırken büyük bir heyecan duyuyorum. Fakat yanlış anlaşılmasın, bu heyecan müstakbel evime yaklaşmış olmaktan değil, özel aracın geçtiği dağ yolunun iki yanındaki uçurumlardan kaynaklanıyor. Demek ki broşürdeki "cennetten bir köşe" tanımlaması da doğru... İnsan bu yoldan çok kolay bir şekilde cennete gidebilir. Tabii eğer fazla günah işlememişse...

Otobüs durduktan sonra göz alabildiğine uzanan ve ortasında ineklerin otladığı bir çayırın kenarında karaya ayak basıyoruz. Şirketin görevlisi, "İşte burada oturacaksınız" diyor. Bu sözler üzerine her-

kesi bir düşünce alıyor. Çünkü adamın gösterdiği yerde oturarak, ancak piknik yapılabilir.

Fakat mesken sahibi olmak umudu, insanın düşlerine sınır tanımıyor. Hepimiz otlayan ineklerin yerinde dumanı tüten beyaz badanalı evler düşlemeye başlıyoruz. Bu sırada inekler de bize bakarak bir şeyler düşünüyorlar. Yiyeceklerine ortak olacağımızı düşünüyor olabilirler. Pek haksız da değiller...

Broşürdeki "hem de çok yakında..." sözü düşlerimizi iyice alevlendiriyor. "Ne zaman bitecek" diye soruyoruz hep birlikte. Görevli sanki birkaç gün sonra der gibi "En geç 1992'de diyor.

Buna da şükür. Demekki bu asır içinde evlerimize kavuşuyoruz.

"1992" tarihini duyan yolcular aceleyle yeniden otobüse binmeye çalışıyorlar. Herhalde gidip eşyalarını getirecekler. Çünkü evlerimiz bitmek üzere sayılır.

Yarısı şaka, yarısı ciddi olarak geçen hafta içinde ve sonunda yaşadığımız bu toplu konut öyküsünden sonra yarın daha gerçekçi bir toplu konut öyküsü yazacağız...

Müzikli Söyleşi...

BURHAN ARPAD — *17 aralık*

Türkiye Turing Kurumu'nun Emirgân'daki Beyazköşk'te bir süredir düzenlediği pazar sabahı oda müziği konserlerini bilmem izlediniz mi? Kirli havadan, itiş kakıştan ve koşuşmadan bunalmış İstanbul insanlarının hiç değil birkaç yüz kişisi çiçekler ve ağaçlar dünyasında müzikle doluyorlar, müzikle yaşıyorlar, müzikle bilinçlenip mutlu oluyorlar.

Geçen ayın son pazar sabahı o mutlu insanlar arasında ben de vardır. Değerli piyano ustamız Ergican Saydam'ın parmaklarında pırıl pırıl bir yoruma ulaşmış tuşlarda Bach'ı, Mozart'ı, Chopin'i yaşadım. Yaşıtlarımın Cumhuriyetin kuruluş yıllarında müzik dünyası, sessiz filmlere eşlik eden piyanistlerin, ya da küçük orkestraların sunduğu çoksesli müzik ustalarından ezgiler doluydu. O günlerde ülkenin hiçbir yerinde konservatuvar yoktu. Ülkenin kültür başkenti İstanbul'da yaşayanlar için yüceltici müziğin tek kaynağı, filmlere eşlik eden müzik emekçilerinin ezgileriydi. Bach'ı, Bethoven'i, Chopin'i, Puccini'yi böyle tanıdık ve benimsedik.

Batı Almanya radyosu Türkçe yayınları sorumlu müdürlüğünü yeni üstlenmiş bulunan yazar ve şair Yüksel Pazarkaya'yla söyleşirken, bu gerçeği dile getirdim. Karagöz, meddah, tuluat tiyatrosuyla sınırlı küçük dünyamızı aydınlatmış çoksesli müzikle yakınlığımızı sağlamış eşsiz film müzikçilerini düşünürken altmış yıllık bir geçmişe uzandım.

Federal Almanya Cumhuriyeti'nin 1. dereceden "Liyakat Nişanı"nı almış olmam dolayısıyla Pazarkaya'nın yönelttiği "Alman dili ve kültürü dünyasıyla tanışmanızın başlangıcını anlatır mısınız?" sorusuna, hiç duraksamadan "müzik yoluyla..." diye karşılık verdim. Sonra açıklama yaptım: "Orta ticaret okulunda birinci yabancı dil Fransızcanın yanı sıra ikinci bir yabancı dil zorunluydu. Ben İngilizceyi seçmiştim. Nedeni vardı. Fransızca ve İngilizce yumuşak ve ezgi doluydu. Oysa Almanca, o yılların çocuk kulaklarına sert, katı, hatta biraz kaba geliyordu.

Yıllar sonra Alman dilinin güzelliğini keşfetmem de müzikle bağlantılıdır. Melek Sineması'nın (şimdi Emek Sineması) yarı boş salonunda izlediğim "Kadınlara İnanmam!" Almanca filmin başrolünü o yılların büyük tenoru Richard Tauber oynuyordu. Tauber'in senfoni orkestrası çapında bir sesi vardır. Bambaşka bir Almanca konuşuyordu. Avusturyalı opera sanatçısı Richard Tauber'in sözle anlatılamayacak denli etkili sesi ve Almancası büyülemişti beni. Alman diline vurulmuştum. O yıl hemen Almanca öğrenmeye başladım. Haftada iki akşam Alman Lisesi kurslarına gidiyordum. Beş altı yıl sürdü. Dersleri ince şakalarla, günlük olaylarla, hatta şarkılar ve kır gezileriyle süslemesini bilen sevgili öğretmenim Alfred Strauch'ı anmadan geçemeyeceğim. O yıllarda Hitler'den kaçarak Türkiye'ye sığınmış Almanların uğrak yeri pasta ve bira evleri, Tünel başında Almanca yayınlar satan kitapçılar da Alman kültürüne yakınlaşmamı kolaylaştırıyordu."

Pazarkaya söyleşiyi derinleştirerek yeni bir soru yöneltmişti:

"Almanya'yla yakından tanışmanız nasıl gerçekleşti?" diye.

Hiç duraksamadan: "Yine müzik yoluyla..." diye karşılık verdim:

"Savaş bitmişti. Hitler'den kaçanlar ülkelerine dönüyordu. Almanca sözlü filmler yine gelmeye başlamıştı. Dünya çapında ünlü "Viyana Çocuk Korosu"nun İstanbul Atlas Sineması'nda verdiği altı konseri de izlemiştim. Tam o günlerde bir başka rastlantıyla karşılaştım. Tünel başındaki kitapçılardan Karon'da küçük bir broşür gözüme çarptı. Uzaktan uzağa ününü duyduğum Salzburg Müzik Festivali'nin 1948 yılı ön broşürüydü. Salzburg Basın Bürosu'na yazdığım mektuba birkaç hafta sonra karşılık geldi. Basına yapılan kolaylıklardan ve savaş sonrası iki ülkenin koşullarından söz eden bir mektup. Gereken girişimleri yaptım ve otuz temmuz günü İstanbul'dan vapurla ayrılarak Napoli ve Brenner üzerinden beş günde (şimdi uçakla 3 saat) Salzburg'a vardım. Geceydi ve ortaçağ kalesini yalayan ışıldaklar göz alıyordu. Ertesi sabah uyandığımda çağıltılı bir ırmak, ortaçağ yapıları, renkli bir kalabalıkla karşılaştım. Salzburg Festivali'nde müzikle dopdolu haftalar yaşadım. Özetleyeyim: Richard Tauber'in müzikli dili bana Alman kültür dünyasını açtı. 'Tuna Dalgaları'yla başlayan çoksesli müzik kulağım, Schönberg'in atonal müziğine ulaştı. Federal Alman Cumhuriyeti'nin 'Liyakat Nişanı'nı da çoksesli müzik tutkuma borçluyum."

Daha Zamanı Değil...

OKTAY AKBAL — *18 aralık*

"Marksist solun birleşmesi, yani yasal bir parti çatısı altında toplanması gereğinden söz edebilmek için her şeyden önce yasaların ve bunların fiili uygulamalarının böyle bir partinin kurulmasına olanak sağlaması gereklidir. Oysa bence böyle bir olanak yoktur. Bu nedenle söz konusu birlik sorununun bu biçimde ortaya atılmasını yersiz ve zamansız buluyorum."

Bir sosyalist parti kurulabilir mi? Sosyal Demokrat Halkçı Parti ve yeni ortaya çıkan Demokratik Sol Parti'nin solunda, Marksçı ilkelere dayanan bir sosyalist partinin oluşturulmasının zamanı gelmiş midir? Böyle bir parti kimlerle ve hangi koşullarda örgütlenebilir?

Bilmem, günün konusu bu mu? Bence kuşkulu bir soru. Ama demek bunu düşünenler var ki "Nokta" dergisi son sayısında bu sorunu türlü yönleriyle gündeme getirmiş. Pek çok ünlü solcuya bu konuda ne düşündükleri sorulmuş. Sadun Aren yazımın başına aldığım görüşleri belirtiyor. Yani, "daha zamanı ve yeri değil" diyor. Sadun Aren, herkesin bildiği gibi deneyimli bir aydın, TİP'in 1965'te Meclise soktuğu 15 milletvekilinden biri, değerli bir bilim adamıdır. 12 Eylül sonrasında da bir kitabı ve DİSK'teki görevi yüzünden birkaç yıl tutuklu kalmıştır. Aren gibi bir toplumcu aydının görüşü elbette ki sorunu aydınlatıcı değer taşır.

SHP ve DSP'nin solunda yeni bir oluşumu zamansız bulan bir başka ünlü kişi de DİSK Genel Başkanı, eski CHP milletvekillerinden, sendikacı Abdullah Baştürk. Hep bildiğiniz gibi Baştürk de dört yıl süreyle tutuklu kalmıştır. Baştürk gibi deneyimli, çeşitli sınavlardan geçmiş bir emekçinin bu konudaki düşünceleri de ilginçtir. Baştürk diyor ki: *"Sosyalist bir partinin örgütlenmesi diye acil bir konu yok. Bence böyle bir siyasi partinin oluşması güncel değil. Sosyalistlerin, demokratların, sosyal demokratların ve ilericilerin, demokrasinin yeniden inşasında siyasi hareketi tekleştirerek götürmek gibi bir sorunları var. Solda birden çok siyasi partinin olmasına yönelik bir çaba içerisinde olmak, yukarıda söylediklerimle iç içe olamaz. Yani kısacası Türkiye'de demokrasinin yeniden inşası, bütün sol yapının tek bir gövde etrafında toplanarak demokrasi mücadelesini yürütmeleri sorumluluklarının gereğidir. Sol yapılar, sandıktan örgüte kadar uzanan boyutlarda demokrasi mücadelesini sorumlulukla götürmeyi düşünmelidirler."*

Gerçek solda bir toplanma, birleşme, örgütleşme elbette ki kaçınılmazdır. Hep yinelediğimiz gibi, 1945'ten bugüne sürüp gelen demokrasi savaşımında zaman zaman başarısızlıklara düşülmesinin en önemli bir nedeni, partiler dengesinin bir türlü kurulamamış olmasıdır. Bütün ağırlık sağda, aşırı sağda, ortada, azıcık da ortanın solunda toplanınca siyasal düzen gereği gibi işleyemiyor. Tek kanatlı bir kuş gibi, demokrasimiz de kendi çevresinde dönüyor, yani yerinde sayıyor! Bu yüzden solda gerçek bir toplumcu partinin yerini alması demokratik düzenden yana olan yurttaşların da özlemidir, özlemi olmalıdır.

Böyle bir örgütleşmeye gerek duyanlar da yok değil: Perinçek, Aybar, Sülker, Küçük, Belge, Kafaoğlu, Boratav... Ama hepsi de ayrı açılardan yaklaşıyorlar bu düşünceye... Değişik eğilim ve kişiliklerdeki "sol" öncülerin, aydınların, bir araya gelmeleri bugüne dek gerçekleştirilememiş, bu yüzden de yenilgiden yenilgiye düşülmüştü. Şimdi de durum öyleye benzer! Örneğin Belge, "Sosyalistim diyen herkesin bir araya geleceği bir partiden yana olmadığını" belirtiyor. Kafaoğlu da "sosyalizm anlayışları farklı kişilerin bir araya toplanmasındaki sıkıntıyı anımsatıyor. Önemli olan, sosyalist bir platformda toplanmak, konuşmak, tartışmaktır. Eski TİP ve Sosyalist Devrim Partisi Başkanı Aybar da böyle bir partinin kurucuları olabilecek kişileri sıralıyor... Konu gündemdedir, giderek bu düşünce olgunlaşacak, er geç emeğin partisi de siyasal yelpazede yerini alacaktır.

Ama hemen mi?.. Baştürk ve Aren'in görüşleri bana daha yakın, daha akılcı geliyor. Marksçı çizgide bir partinin tam bir özgürlükle kurulabilme, daha önemlisi gelişebilme olanakları var mıdır? Yani anayasa, 12 Eylül sonrasında çıkarılan yasalar, yürürlükteki koşullar hesaba katılınca, şimdilik yapılabilecek tek çabanın, sosyal demokrasi çizgisinde bir güçlü partiden yana olmak ve bu partinin en kısa sürede iktidara gelmesine olanak hazırlamak olduğunu düşünüyorum. SHP ve onunla er geç birleşecek olan DSP'nin, yani tek bir sosyal demokrat örgütün ilk genel seçimde çoğunluğu elde etmesi, dolayısıyla iktidar olması, anayasının birtakım maddelerini değiştirecek güce ulaşması, bu arada bazı yasaları da ortadan kaldırması, yani uygar ülkelerdeki gerçek demokrasi düzenini kurması, özlenen bir toplumcu partinin ortaya çıkmasına yol açabilecektir. Ama şimdilik örgütlemeye kalkışılacak bir toplumcu örgütün -yasalar elverse bile- kamuoyunda umulan ilgiyi ve yakınlığı bulacağı beklenemez.

İsmail Gülgeç

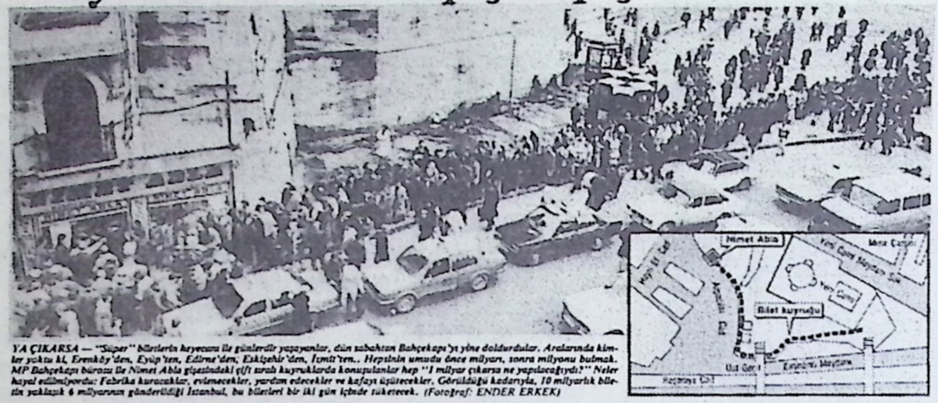
SÖYLEV
Gazi M. Kemal Atatürk
(Yayına hazırlayan: H.V. Velidedeoğlu)
15. Basısı Çıktı: 1200 lira.
ÇAĞDAŞ YAYINLARI

Cumhuriyet

HİROŞİMALAR OLMASIN
Oktay Akbal
Yeni Basısı Çıktı
770 lira, Kelebek Yayınları Ankara Cad. 99 İstanbul

62. Yıl; Sayı: 22024 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 19 Aralık 1985 Perşembe

Milyarlık biletler kapış kapış

YA ÇIKARSA — "Süper" biletlerin heyecanı ile günlerdir yaşayanlar, dün sabahtan Bahçekapı'yı yine doldurdular. Aralarında kimler yoktu ki, Erenköy'den, Eyüp'ten, Edirne'den, Eskişehir'den, İzmit'ten.. Hepsinin umudu önce milyarı, sonra milyonu bulmak. MP Bahçekapı bürosu ile Nimet Abla gişesindeki çift sıralı kuyruklarda konuşulanlar hep "1 milyar çıkarsa ne yapılacaktı?" Neler hayal edilmiyordu: Fabrika kuracaklar, evlenecekler, yardım edecekler ve kafayı üşütecekler. Görüldüğü kadarıyla, 10 milyarlık biletin yaklaşık 6 milyarının gönderildiği İstanbul, bu biletleri bir iki gün içinde tüketecek. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

Bakanlıklara 200 milyonluk piyango ayrıldı

TBMM'de önceki gün açılan bilet gişesinden dün öğlene kadar 1 milyon 700 bin liralık piyango satışı yapıldı.

Milli Piyango Genel Müdür Yardımcısı İnce, 1 milyarlık ikramiyeyi kazanan talihliye parasının, başvurduğu anda ödeneceğini söyledi.

Haber Merkezi — Bir kişiyi "milyarder", 141 kişiyi "milyoner" yapacak olan süper çekiliş biletleri, İstanbul'da dün piyasaya çıkar çıkmaz adeta "kapışıldı." Biletlerin hafta sonuna kadar tükeneceği sanılıyor. Milli Piyango Genel Müdürlüğü'nden, Başbakanlık ve bakanlıklara 200 milyon liralık bilet kontenjanının ayrıldığı öğrenildi. TBMM'de satılan süper bilet tutarının da 1 milyon 700 bin lirayı bulduğu belirtildi.

MP idaresinin önceki gün Ankara'da, dün de İstanbul dahil 23 ildeki şubelerde satışa çıkarılan biletler, konusunun bir haftadır başında öne çıkması üzerine büyük oranda bir talep doğurdu.

MP yetkilileri, genelde dar bir talebin olduğu Doğu Anadolu bölgesinden bile bilet isteği olmasına dikkat çektiler.

Ankara Büromuzun haberine göre, başta Başbakanlık olmak üzere bakanlıklara ve bağlı dairelere süper çekiliş kontenjanı ayrıldı. Bu konuda bilgi veren yetkililer, Başbakanlık ve bakanlıklara toplam olarak 200 milyon liralık bilet ayrıldığını belirttiler. Ayrılan bu kontenjanın tükenmek üzere olduğunu da belirten yetkililer, bu kontenjanın dışında bazı milletvekillerinin "özel görevliler" göndererek Milli Piyango Genel Merkezi'nden süper çekiliş bileti aldırdıklarını söylediler.

TBMM'de önceki gün açılan bilet gişesinin de oldukça yoğun bir şekilde satış yapıldığını kaydeden yetkililer, bu bilet gişesinden dün öğleye kadar 1 milyon 700 bin liralık bilet satışı yapıldığını vurguladılar. Meclise önceki gün girerek bilet satan bir seyyar piyango satıcısının da 500 bin liralık bilet sattığı göz önünde bulundurulunca, TBMM'de dün öğleye kadar satılan bilet miktarı

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Maliye, çok seçenekli model hazırlıyor

Peşin vergi yüzde 2,5'la başlatılacak

Peşin vergi hazırlıklarını yürüten Gelirler Genel Müdürlüğü gece gündüz çalışıyor. Bakanlar Kurulu'na sevkedilecek tasarı üzerinde, her sektör için bir model hazırlanıyor.

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Bakanlar Kurulu'na sevkedilecek "peşin vergi" tasarısı için çok seçenekli bir model hazırlıyor. Bakanlık yetkilileri, peşin vergi uygulamasını "tatlı geçiş"le başlatmak istiyor. Uygulamanın yüzde 2,5 oranından başlatılacağını, daha sonra bu oranın iki kademeli olarak yüzde 5'e yükseltileceği belirtiliyor.

Hükümet, gelecek yılki "peşin vergi" tahsilatına, KDV kaçağına yol açmaması ve gelir vergisinde yeni tarifelerin neden olacağı açığın kapatılması yönlerinden dolayı özel önem veriyor.

"Peşin vergi" hazırlıklarını yürüten Maliye ve Gümrük Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, çalışmalarını hafta tatilleri de dahil "fazla mesai" ile yürütü-

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

FERDİ KONUT KREDİSİNDE İLK DİLİM 2,5 MİLYONA ÇIKARILIYOR

8. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Ekonomi: Sırada Kimler ve Neler Var?

ANKARA — Aniden düzenlenen ekonomik içerikli toplantılar birbirini izliyor. Başbakan Özal'ın talimatıyla arka arkaya gelen bu toplantılar, bazen "belli bir firmaya ilişkin" kararla sonuçlanıyor. Ama, çoğunlukla "1986 yılında neler yapılabilir?" sorusuna yanıt aramak çabasından kaynaklanıyor.

"Belli bir firmaya yönelik karar" denildiğinde, akla PAKTAŞ'a el konulmasına ilişkin toplantı geliyor. PAKTAŞ olayı, hemen bir çağrışıma yol açıyor: "Acaba sırada başka hangi firma var?.. Başka hangi firma üzerinde bu tür bir ça-

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Memur borç denizinde

Her iki memurdan biri, Emekli Sandığı'na borçlu. Bu yıl 740 bin memur 87 milyar 350 milyon lira borç aldı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Memurların yaklaşık yarısı 1985'i borçlu geçirdi. Emekli Sandığı'na üye 1 milyon 400 bin memurdan, 740 bin 502'si 1985'te sandıktan 87 milyar 350 milyon lira borç aldı.

Emekli Sandığı'nın 1 milyon 400 bin üyesi bulunuyor ve bu üyelerden 5 yıllık memurluk süresini dolduranlar kuruluştan borç alabiliyorlar. Sağlanan bilgilere göre, Emekli Sandığı'ndan 1982 yılında 522 bin 595 memur, 18 milyar 952 milyon lira, 1983 yılında 534 bin 133 memur 22 milyar 354 milyon lira, 1984'te de 672 bin 829 memur 42 milyar 194 milyon lira, borç aldı. 1985 yılında kuruluştan borç alanların sayısı 740 bin 502'ye çıkarken, toplam borç miktarı da 87 milyar 351 milyon liraya yükseldi.

Memurların sandıktan borç istemlerinin yüzde 70'inin 24 ay vadeli olduğu saptandı. Memurlar Emekli Sandığı'ndan yüzde

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

Evren, vazgeçtiği kötü alışkanlıklarını anlattı:

'Kumar da oynadım, içki de içtim'

Cumhurbaşkanı "Gençlik ve Zararlı Alışkanlıklar" konulu konferansa katıldı. Evren, "Sigarayı bir yıl önce bıraktım" dedi. Tekel maddelerinin zam yapıldıkça daha çok satıldığını, Tokat sigarası için yaptırılan afişlere karşı olduğunu belirtti.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, **"Ben içki de içtim, sigara da içtim, ufak bir zaman süresinde kumar da oynadım, ama zamanı gelince bu kötü alışkanlıklardan elimi ayağımı çektim"** dedi. Evren, dün katıldığı **"Gençlik ve Zararlı Alışkanlıklar"** konulu konferansta yaptığı konuşmada, devletin Tekel maddelerinin

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Doğrularla Yanlışlar

ANKARA — Üç dört gün sonra sona erecek Bütçe görüşmeleri başladığından beri TBMM'de soluduğumuz havayı merak eden kimi dostlara kısa bir özet yapalım.

Hemen hiçbir oturumunda gereken çoğunluk görülmeyen parlamento binasının doğu kuzeyinde beş yüz adımlık ötede kumarhane, koridorunda milli piyango bayileri, "halk adamı" kuramını fotoğraflara sığdırmak için giriş kapısının

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

TBMM'DE TARIM BAKANLIĞI BÜTÇESİ

MECLİSTEN NOTLAR

8. Sayfada

Körfez savaşı

90 günlük petrol stoku var

***Özal:** Türkiye'nin petrol alımı ile ilgili bir problemi yok. İran'dan da Irak'tan da petrol alıyoruz.*

İran'ın uyguladığı özel indirimi kaybetmemek için 5 tanker Körfez girişinde bekliyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye'nin petrol stokunun 90 günlük gereksinimi karşılayacak düzeyde olduğu, bu nedenle İran'ın petrol alımında yaptığı özel indirimi kaybetmemek için beş tankerin Suudi Arabistan'dan dolum yapmadan Körfez girişinde bekletildiği öğrenildi. Başbakan **Turgut Özal** da, İran-Irak savaşının, petrol alımlarını olumsuz yönde etkilediğini belirtti, ancak Türkiye'nin bir haftalık petrol stoku kaldığı yolundaki haberleri yalanladı. Özal, **"Türkiye'nin petrol alımı ile ilgili bir problemi yok. İran'dan da Irak'tan da petrol alıyoruz"** dedi.

Başbakanlık yetkilileri de, Türkiye'nin bir haftalık petrol stoku kaldığı yolundaki haberlerin doğru olmadığını belirterek, **"Yolda gelmek üzere olan tankerlerle birlikte 90 günlük petrol stokumuz var"** dediler. Yetkililerden sağlanan bilgilere göre, hükümet, İran'ın petrol alımında yaptığı yaklaşık yüzde 6'lık özel indirimi kaybetmemek için İran'dan petrol alımında ısrar ediyor. Beş tanker de bu nedenle Suudi Arabistan'ın Fujeyra Limanı'n-

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

ÖZAL: KREDİBİLİTEDE ŞÜPHE YARATILMAMALI

Ekonomi'de

SHP'nin Af Komisyonu öneriyi redakte ediyor

Özal, af için formül arıyor

***Başbakan'dan:** Af konusunda hiçbir karara varmadık. Bakanlar Kurulu ve grubumuz oturup konuşacak. Üzerinde düşünülen muhtelif formüller var tabii, ama kolay değil. İnfaz süresinin kısaltılmasında da limitasyonlar var.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP'nin hazırlayıp Meclise sunacağı af önerisi parti alt komisyonu tarafından redakte ediliyor. SHP'nin af önerisi ölüm cezalarının yaşamboyu ağır hapis cezalarına, yaşamboyu hapis cezalarının da 24 yıl ağır hapis cezasına çevrilmesini öngörüyor.

Başbakan **Turgut Özal**, af konusunda henüz hiçbir karara varmadıklarını belirterek, **"Üzerinde düşünülen muhtelif formüller var tabii. Ama kolay değil. Orada da limitasyonlar var"** dedi.

SHP af alt komisyonu parti tarafından daha önce hazırlanan af önerisini yeniden irdeleyerek konuyu SHP grubuna iletecek. Edinilen bilgiye göre, SHP'nin af önerisi genel olarak şu unsurları içeriyor:

• Ölüm cezası yaşamboyu ağır hapis cezasına, yaşamboyu ağır hapis cezası 24 yıl ağır hapis cezasına çevrilecek. Diğer özgürlüğü bağlayıcı cezalarda 10 yıllık indirim yapılacak.

• Suç tarihinde 15 yaşını bitirmemiş olanların suç ve cezaları kaldırılacak. 15 yaşını bitirip 18 yaşını bitirmeyenlerin de cezalarında 12 yıllık bir indirime gidilecek.

Af önerisinden yararlanılmayacak suçlar ise şöyle belirlendi:

• Beş yılı aşan özgürlüğü bağlayıcı bir ceza ile hüküm giyip bu cezasını çekmişken yeniden suç işleyenler, böyle bir ceza ile hüküm giymiş ve önceki aflardan yararlanmış olduğu halde aynı cinsten suç işlemiş olanlar.

• Atatürk aleyhine suç işleyenler, ormanları yakanlar, yok edilmesine sebep olanlar, kötü muamele yapan kolluk ve diğer kamu görevlileri.

Yasa önerisi uyarınca af dışı bırakılması ya da cezalarında farklı indirim yapılması gereken suçlar ise şöyle belirlendi:

"Devletin ülkesel bütünlüğüne, devlet kuvvetlerine, siyasal özgürlüğe karşı işlenen suçlar, yaz

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Yerinde inceleme

SHP, 'orman çatışması'nın peşini bırakmıyor

***Gürkan:** Türkiye'yi dağ başına çevirip polisle, jandarma ile halkı korkutacaklarını sananlar yanılıyorlar.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Samsun'un Kavak ilçesine bağlı Beş köyünde jandarmanın açtığı ateş sonucu olduğu ileri sürülen 1 kişinin ölümü ile kurşunla yaralanan 3 yurttaşın durumuyla ilgili olarak SHP iki milletvekilini Samsun'a gönderiyor.

SHP Genel Başkanı Aydın Güven **Gürkan**, olayla yakından ilgilendiklerini belirterek, bir heyetin olay yerinde inceleme yapacağını, alınan bilgiye göre konunun TBMM'ye getirileceğini açıkladı. Gürkan "Halkımız sa-

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

SİGARA SAVAŞI KIZIŞIYOR

ERHAN AKYILDIZ'ın araştırması 10. Sayfada

Milletvekilleri kumarda *Ankara'da önceki gün açılışı yapılan "Casino Ankara"nın ilk gecesine en çok rağbet edenler milletvekilleriydi. Kumar makinelerine bu büyük ilginin yaşandığı sırada TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmekte olan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bütçesini ise 30 milletvekili izliyordu. Kumarhanenin ilk gecesinde, milletvekillerine 2 milyon 200 bin liralık eşantiyon jeton dağıtıldı. İlk gece hasılatı 27 milyon lira oldu.* Haberi 7. Sayfada *(Fotoğraf: RIZA EZER)*

TİP Davası

49 mahkûmiyet 24 beraat

Askeri Yargıtay Daireler Kurulu 5 yıl hapis cezasına çarptırılan 16 sanık hakkında beraat kararı verdi.

ANKARA, (UBA) — Türkiye İşçi Partisi (TİP) davası kararı açıklandı ve karar kesinleşti.

Askeri Yargıtay Daireler Kurulu 12 yıl hapis cezasına mahkûm edilen 4 sanık ile, 5'er yıl hapis cezasına çarptırılan 39 sanık hakkındaki mahkûmiyet kararlarını onayladı. 5 yıl hapis cezasına çarptırılan 16 sanık

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Barış Derneği için bugün karar günü

Sanıkların cezaevinde geçirdikleri yaklaşık 56 aylık süre İnfaz Yasası'na göre 5,5 yıl hapis cezasının karşılığı oluyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Barış Derneği yöneticileriyle ilgili olarak Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun bugün karar vermesi bekleniyor.

Yaklaşık beş buçuk yıldır süren Barış Derneği davasında Askeri Yargıtay Daireler Kurulu,

(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

Manevi Şahsiyet...

Dün sabahın erken saatlerinde Eminönü Meydanının hali gerçekten görülmeye değerdi. Nerede başlayıp nerede bittiği pek belli olmayan bir kuyruk içi içe geçmiş yılan gibi kıvrılmış. Yeni Cami önündeki alanı tamamen doldurmuştu. Kadını erkeği, genci ihtiyarıyla garip denecek kadar sessiz bir topluluktu bu. Sabah karanlığında donuk, gri renkte bir görüntü çiziyorlardı.

Kimine göre şaşırtıcı, kimine göre düşündürücü, kimine göre de hüzün verici olabilirdi bu manzara. Nimet Abla gişesinin açılması için öylesine bekleşiyorlardı. Yeni yıla "milyarder" girmenin umuduyla sabahın köründe sıraya girmişlerdi.

Oysa, milletvekillerimizin böyle bir sorunu yoktu. Bütçe görüşmeleri dolayısıyla herhalde pek zamanları da olmadığından, "süper

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

PROF. METİN ÖZEK "NOBELCİ FİZİKÇİLER BİRLİĞİ'NİN ONUR ÜYELİĞİNE SEÇİLDİ

12. Sayfada

18 TYS YÖNETİCİSİ YENİDEN YARGILANIYOR

AĞCA'YI KAÇIRMA DAVASINDA 11 SANIK İÇİN BERAAT İSTENDİ

CANTÜRK, VİDEODAKİ İTİRAFINI REDDETTİ

6. Sayfada

Doğrularla Yanlışlar

CÜNEYT ARCAYÜREK — *19 aralık*

ANKARA — Üç dört gün sonra sona erecek bütçe görüşmeleri başladığından beri TBMM'de soluduğumuz havayı merak eden kimi dostlara kısa bir özet yapalım:

Hemen hiçbir oturumunda gereken çoğunluk görülmeyen parlamento binasının doğu kuzeyinde beş yüz adımlık ötede kumarhane, koridorunda Milli Piyango bayileri, ***"halk adamı"*** *kavramını fotoğraflara sığdırmak için giriş kapısının önünde belediye otobüsünden inen Sayın Özal, devlet sorumluluğunu omuzladıklarından olacak, ağır adımlarla yürüyen, basınla az konuşmayı yeğleyen ağırbaşlı bakanlar, binanın batı kanadında beş altı yüz liraya çorbasıyla ızgara çeşitleriyle Meclis lokantası, kalabalık bürokrat grupları öbek öbek toplanmış çay kahve servisi bekleyen milletvekilleri.*

Bir dönemde bakanları yerinden eden kimi olaylar bugün şaka konusu. 1980 öncesine dönmeyeceğimizi kanıtlamayı, siyaseti yumuşak ortamda sürdürmeyi ilke kabul ettiğimizden olacak, milletvekilinin 14 yaşındaki kızlarla ilişki kurduğu yazılır, çıt yok!

Milletvekilinin üç eşi olduğu basına yansır, Medeni Kanun ha değişti ha değişecek ya, bu konuda da kocaman bir amenna!

"Geçmiş deneylerden ders aldığını öne süren bu iktidar", ANAP Genel Sekreterinin kardeşiyle ilgili kredi usulsüzlüklerini manşetlerde izler. Hükümet mercimek fiyatlarında duyarlıdır, ama milyonların söz konusu olduğu konuda soruşturma hak getire!

TBMM tarihinde ilk kez piyangoculuk Meclise girmiş, satış yapıyor. Biletler piyasaya çıkmadan önce başbakanın, "bitmeden alınız" öğüdüne uyan ANAP milletvekillerinde bir telaş, bir telaş... Ne çare ki efendim, sayın başbakanımızı eleştirdiniz mi, gördüklerinizi, bildiklerinizi bütün çıplaklığıyla yazdınız mı, hoşgörü sahibi, hiç kimseye kızamadığını sürekli vurgulayan Sayın Özal'da değişik bir tutum, unutmayan insanlara özgü davranışlar!

Mecliste muhalefetin söylediklerini, hele icraatın içindekileri gördükten sonra Sayın Özal'ın yarattığı özel tip özgürlükler içinde yaşamadığımızı söylemek kimin haddine!

İsteyen sınırlarımız dışında kaldığını sandığımız geleneklerle yaşıyor, dileyen Paris modasıyla Batılı; isteyen devlet okullarında; dileyen gizli-açık din öğretimi yapan okullarda, isteyen üfürükçüye, dileyen doktora; isteyen bir kadınlı, dileyen dört. Kısacası gül gibi geçinip gidiyoruz bu tür özgürlükler içinde...

İÇİ YANAN

Bu çizgileri hemen her gün parlamento kulislerinde görüp belleğinize akıttıktan sonra, Türkiye'nin tarımsal durumunu saptayacak görüşmeleri izlemek, Hüsnü Doğan'ın, muhalefetin irdelemelerini saptamak için kapıdan içeri adımını attığımızda, içi yanan, fakat kürsüden seslenmeye tüzük gereği hakkı olmayan bir milletvekili önünüze çıkar: ***"Erzurum'da bir ton ot 50 bin lira, bir inek de 50 bin lira... Hakkâri'de odunun tonu 28, kömürün tonu 34 bin lira... Sütçülük batmış gitmiş, adam hayvanını mezbahaya veriyor, çiftçi sıkıntıda... Ne söylüyor bu iktidar?.."*** *diye söylenir.*

Oysa, iktidarın savunularını dinledikten sonra bu örneklerin, öteki büyük sorunların hepsi yalan!

Tarımda maliyetlerin büyümesinden, tarımsal kredilerin yüzde 40'lara yükselmesinden sonra, çiftçinin, köylünün aldığını geri ödeyemez duruma düştüğü, üretimin giderek gerilediği, tarım alanında giderek ithalata yöneldiğimiz gibi saptamaların hepsi yalan!

Yalan olan başka konular da var:

Birinci plan hedefinde tarımda büyüme hedefi 4.2 öngörülmüşken 3.1 olarak gerçekleşti. İkinci planda büyüme hedefi 4.1, gerçekleşen 3,5. Üçüncü planda hedef 4.6 iken sonuç 3.5. Dördüncü planda (1979-1983) büyüme hedefi 5.3 saptanmasına karşın sonuç 2.2... Büyüme düşer ve düşer, ama iktidarın, Sayın Özal'ın anlatımlarına göre, büyür de büyür.

Çiftçinin, köylünün yüzde 95.9'u krediye muhtaç, elbette bu da yalan. 1984'te yüzde 28 olan tarımsal kredi faizleri 1985'te yüzde 34'e çıkar, banka masraflarıyla bu oran yüzde 40'lara varır, hatta geçer, baştan aşağı yalan! 1984'ün haziran - eylül aylarında krediler durdurulur, çiftçi sıkıntıya düşer. 1980'de beş kalemde tarımsal ithalat 117 milyon dolarken, 1985'te bu rakam 490 milyon dolara yükselir. Sadece süper fosfat kullanımında yüzde 43'lük azalma gözetilir. Hayvan kesimindeki fazlasını bize satabilmek için Batılı ülkeler -özellikle Almanya- bir damping başlatır, on DM'lik kuzuyu, beş DM'ye gönderir. Tarımsal alanda ihracat düşerken, ithalat boyutlanır.

Hepsi, hepsi yalan!.. Ya doğruları söyleyen?.. Soru bile ***"abesle iştigal"***... *Elbette, Sayın Özal'ın yeğeni Tarım Bakanı Hüsnü Doğan.*

Ötesi fasa fiso, yazdıklarımız, söylenenler tümüyle yalan.

Ali Ulvi

NUH PEYGAMBER'in SEYİR DEFTERİ
Yalçın Pekşen
Üçüncü basısı çıktı: 500 lira
Çağdaş Yayınları: Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu - İstanbul

Cumhuriyet

SÖYLEV
Gazi M. Kemal Atatürk
15. Bası (85. bin) çıktı. 1200 lira
Çağdaş Yayınları

62. Yıl; Sayı: 22026 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 21 Aralık 1985 Cumartesi

SSK ve Emekli Sandığı yasalarında değişiklik getiren tasarılar Meclise verildi

Genç emeklilik yolu kapanıyor

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Emeklilik, Milletvekilliği ve İşçiler

ANKARA — Her şeyden önce emeklilik yaşıyla ilgili doğabilecek bir yanlışlığı düzeltmek gerek: Halen Emekli Sandığı'na bağlı olarak çalışmakta olan kadınlar yine 45, erkekler yine 50 yaş üzerinden emekli olacaklar. Kadınların 50, erkeklerin 55 yaş üzerinden emekli olmalarını öngören ve önceki gün Bakanlar Kurulunca benimsenen tasarı, ancak yasanın yürürlüğe girmesinden sonra Emekli Sandığı'na bağlı olarak çalışmaya başlayacaklara uygulanacak.

Emekli Sandığı Yasası'nda değişiklikle ilgili olarak önceki akşam bakanlar kurulunda teknisyenler uzun uzun bilgi verdiler. Dün de Meclise sevkedilecek tasarı üzerinde son rötuşlar yapıldı. Emeklilik yaşı ve emeklilik keseneği gibi çok önemli iki konunun yanı sıra, tasarıyla birlikte

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

AMPUL YERİNE FLORESAN YAKANA VERGİ İADESİ

13. Sayfada

Hükümetin emeklilik tasarısına tepki

Ölmeden önce emeklilik yok

MDP'den Ülkü Söylemezoğlu: *ANAP iktidarı bordro mahkûmlarını hayattayken emekli yapmamak amacında.*

Türk-İş'ten Sadık Şide: *Bizim insanımızın ortalama ömrü 53'tür. İnsanımızı öldükten 2 yıl sonra emekli etmek, ona emeklilik hakkı tanımamaktır.*

Hak-İş'ten Necati Çelik: *Hükümet sanırım her çalışanın emeklilik yaşına varmadan dünya değiştirmesini de Bakanlar Kurulu'nda ele alacak.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Hükümetin emeklilik yaşını yükselten tasarıyı kabul etmesi, siyasal parti ve işçi kesiminde sert tepkilere yol açtı. İşveren kesimi, emeklilik yaşının yükseltilmesini "normal" karşıladı.

MDP Genel Başkanı Ülkü Söylemezoğlu, "ANAP iktidarı, bordro mahkûmlarını hayattayken emekli yapmamak amacındadır" dedi.

Türk-İş Genel Sekreteri Sadık Şide, işçinin öldükten iki yıl sonra emeklilik hakkını kazanabilecek duruma getirildiğini, hükümetin kararının Türk-İş'in eylemlerine karşı bir tepki niteliği taşıdığını söyledi. Hak-İş Genel Başkanı Necati Çelik de, "Hükümet sanırım emeklilik yaşına varmadan her çalışanın dünya değiştirmesini de bir başka Bakanlar Kurulu'nda görüşecektir" dedi. TİSK Genel Sekreteri Kubilay Atasoy ise, emeklilik yaşının yükseltilmesini savundu.

MDP Genel Başkanı Ülkü Söylemezoğlu, tasarının yasalaşmasına karşı çıkacaklarını bildirerek, şunları söyledi:

"ANAP iktidarı bordro mahkûmlarını hayattayken emekli

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

İŞÇİLERDE EMEKLİLİK

1- Geçiş takvimi:
1986'da Kadın: 39, Erkek 44
1987'de Kadın: 41, Erkek 46
1988'de Kadın: 43, Erkek 48

2- Geçiş takvimini kaçıranlar:
Kadın: 45, Erkek: 50

3- 1988-1990 arası işe başlayacaklar:
Kadın: 50, Erkek: 55

4- 1990'dan sonra işe başlayacaklar:
Kadın: 55, Erkek: 60

MEMURLARDA EMEKLİLİK

1- Halen çalışanlar:
Kadın: 45, Erkek: 50

2- 1988-1990 arası memuriyete başlayacaklar:
Kadın: 50, Erkek: 55

3- 1990'dan sonra memuriyete başlayacaklar:
Kadın: 55, Erkek: 60

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Hükümet, sekiz aydır önünde bekleyen işçilerin ve memurların emeklilik yaşını yükselten tasarıyı TBMM gündemine getirdi. Bakanlar Kurulu'nun önceki geceki toplantısında alınan karar gereği, dün Meclise

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

AHMET KALABAK — Küçük Ahmet, iki jandarmanın arasında. (Fotoğraf: Ş. KONUKÇU)

Zincirli çocuk

Suçu: *Hırsızlık.* **Yaşı:** *12.* **Adı:** *Ahmet Kalabak. İki yanında iki jandarma, İstanbul Adliyesi koridorlarında. Zincire vurulmuş. Boyu, jandarmaların ancak yarısı kadar. Yürürken jandarmalara yetişemiyor, koşmak zorunda kalıyor. Mahkeme salonundan girince hâkim jandarmalara soruyor: "Neden zincirlediniz bu çocuğu?"*

ŞENOL KONUKÇU

Boyu, arkasında silahlarıyla bekleyen iki jandarmanın yarısına anca geliyor. İncecik vücudu özel giysiler arasında kaybolmuş. Kısa kesilmiş saçları, çapsarı yüzünü ortaya çıkarmış.

Elleri arkadan zincirli. Zincirin bir ucu yanındaki jandarmanın eline bağlı. Adliye koridorunda jandarmaların adımlarına yetişmek için adeta koşuyor. Neredeyse ayaklarına dolaşacak. Mahkeme kapısına geliyorlar. Mubaşir "Ahmet Kalabak" diye bağırıyor. Jandarmaların arasında mahkeme salonuna giriyor.

Zincirler çözülüyor. Sanık sandalyesindeki yerini alıyor. İstanbul 4. Asliye Ceza Yargıcı Seyfettin Aydın şaşkınlığını gizleyemiyor:

"Bu çocuğun suçu ne? Bu kadar çocuğa zincir vurulur mu? Kaçan katillere vurulur zincir. Cezaevi yetkilileri yok mu? Görmüyorlar mı bu çocuğa zincir vurulduğunu?"

Yargıç, sanığın yaşının küçüklüğü nedeniyle yargılamayı gizli yapmaya karar vermeden önce, gazetecilerin fotoğraf çekmesine izin veriyor ve "Şimdi bol bol fotoğraflar çekiniz, ama bir çare bulacaksanız yazın" diyerek duy-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Türkiye'de ilk kez bir batında 8 çocuk

***24** yaşındaki anne Sevil Çapan, önceki gece bir batında sekiz çocuk doğurdu. 5'i erkek, 3'ü kız olan bebeklerin toplam ağırlığı bir normal bebek kadardı. Ancak bebeklerden altısı dün öldü.*

6. Sayfada

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı bütçesi

'Nerede o eski kündeler?'

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu, "Türk gençliğinin Atatürk inkılap ve ilkelerine bağlı olarak yetişmelerinin vazgeçilmez bedelleri olduğunu" söyledi. Bakanlığının bütçesi üzerindeki eleştirileri yanıtlayan Emiroğlu, 1986 yılında gençlik konularının kapsamlı olarak görüşüleceği bir gençlik kurultayı toplanması çalışmalarına başlandığını belirtti. Emiroğlu, okuma yazma bilmeyen vatandaş kalmayıncaya ka-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Yanıtı Aranan Soru

ANKARA — İktidar sözcülerine göre, öteki konularda olduğu gibi elbette Türk eğitim sisteminde de son iki yıldır başlatılan "muazzam" atılım, geçmişle kıyaslanmayacak ölçüde sürüp gidiyor. Bütçe üzerinde konuşan ANAP'lı sözcüler, Türkiye'nin bir uçtan öteki uca "yeniliye" dönüştüğünü söylüyor, Sayın Özal ise yeri geldiğinde iki yılda hemen her alanda ülkeyi "katladıklarını" kıvançla vurguluyor.

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

KAFAOĞLU İÇİN YÜCE DİVAN YOLU AÇILDI

8. Sayfada

2 SHP'Lİ İSTİFA ETTİ

7. Sayfada

Ve Türkiye'ye döndüler

***B**ulgaristan'dan Yunanistan'a kaçan ve buradan da Türkiye'ye gönderilmeleri kararlaştırılan üç Türk aileyi dün Yeşilköy Atatürk Havaalanında kalabalık bir yurttaş topluluğu ile Mesut Yılmaz ve Bedrettin Dalan karşıladı.*

İSTANBUL/BURSA, (Cumhuriyet) — Bulgaristan'dan yaklaşık 3 ay önce Yunanistan'a kaçan ve Yunan Yüksek Mahkemesi kararıyla Bulgaristan'a iadeleri reddedilen 12 kişilik üç Türk ailesi, dün İstanbul, İzmit ve Bursa'da coşkuyla karşılandı. İstanbul ve daha sonra Bursa'da düzenlenen karşılaşma törenleri, gövde gösterisine dönüşürken Türk aileler adeta "armağan yağmuru"na tuttular.

Dün sabah 08.35'te Atatürk Havalimanı'ndan havalanarak Atina'ya giden THY'ye ait F-28 tipi bir uçak, Yunanistan'daki üç Türk ailesini alarak saat 11.50'de geri döndü. Bu arada Atina'da verilen bilgilere göre bazı Türk gazeteciler, Bulgar a-

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

KARŞILAMA — Dün sabah İstanbul'dan kalkarak Atina'ya giden ve üç Türk ailesine mensup 12 kişiyi alarak geri dönen THY'ye ait F-28 tipi uçak, Yeşilköy Atatürk Havalimanı'na saat 11.50'de indi. Bilaloğlu ve Mestanoğlu ailelerine mensup aileler, karşılaştıkları herkesle kucaklaştılar.

Tahtakale'de dolar, 600 TL. barajını aştı

Doların anormal tırmanışı ve Alman Markı'nın 240 liraya çıkması altına büyük talebe yol açtı ve Cumhuriyet Altını 800 lira değerlenerek 41.700 TL oldu.

Ekonomide

Evde yılbaşı: 25-30 bin lira

***4** kişilik ailenin İstanbul'da "mükellef" bir sofranın etrafında yılbaşı gecesini geçirmesinin bedeli 25 bin ile 30 bin lira arasında. Tek eğlence televizyon ya da tombala.*

Ekonomi Servisi — Dört kişilik bir ailenin yılbaşını lokanta ve gazino gibi yerlerde geçirmelerinin maliyeti İstanbul'da 50 bin liradan başlayıp, 200-300 bin liraya kadar uzanırken, acaba yeni yıla evde televizyon izleyerek, çeşitli oyunlar oynayarak ya da itinayla hazırlanmış bir sofranın başında sohbet ederek gir-

(Arkası Sa. 11, Sü. 8'de)

NANTES BASKINI KANSIZ BİTTİ

14. Sayfada

Afrika'nın Boynuzunda

***E**n sağlıklı yiyecek makarna. Ismarlıyoruz. Önümüze konan tabaklarda bir önceki yemeğin yağları kurumuş. Garson, yarım santim uzunluğundaki tırnaklarının arasındaki kirlerle birlikte elini tencereye daldırıp makarnaları tabaklara dağıtıyor. Dışarı fırlıyorum.*

***B**ir mülteci kampı. Fotoğraf çekmek için taşlarla çevrili bir düzlükte duruyorum. Kamp sakinleri birden öfkeleniyor. El kol hareketleriyle bir şeyler anlatmaya çalışıyorlar. Sonradan öğreniyorum ki, çiğnediğim yer camiymiş...*

***N**airobi. Özellikle beyaz tenlilerin güneş battıktan sonra sokakta dolaşması tehlikeli. Beni akşam yemeğine davet eden arkadaş, güvenliğimiz için tabancasını takıyor.*

***H**avaalanında rüşvet verdiğimiz polisler paramızı bittiğini görünce, aldıkları rüşvetin bir bölümünü 'Kahve içersin' diye geri veriyorlar.*

Mehmet Yaşın
gemiyle Afrika'ya gitti, Somali ve Kenya'yı gezdi, fotoğrafladı.

Yarın Cumhuriyet*'te*

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

İki Kere İki..

Gençler anımsamazlar, yaşlılar ise belki anımsarlar; bir zamanların ünlü politikacısı Cevdet Kerim İncedayı, İkinci Dünya Savaşı yıllarında, Meclis kürsüsünden bütün dünyaya bir özelliğimizi şöyle duyurmuştu: "Biz a'mâl-i erbaaya gelmeyen bir milletiz." "A'mâl-i erbaa" yeni dilde dört işlem demektir: Toplama, çıkarma, bölme, çarpma. Ne var ki, sonradan bir özdeyiş niteliği kazanan Cevdet Kerim'in sözlerini "Biz hesaba kitaba gelmeyen bir ulusuz" biçiminde yeni dile çevirmek daha doğru olur. Gerçi rahmetli İncedayı, bu sözleri düşmanlarına gözdağı vermek için söylemiştir, ama, toplum yaşamımızda bu niteliğimizin özelliği sürekli olarak görüldü ve izlendi.

Nitekim ülkemizde tek AIDS hastası olarak ilan edilen ve eğlence dünyasının ünlülerinden olduğu söylenen Sayın Murteza Elgin'in (kısaltılmış adıyla Mur'ti'nin) AIDS'li olup olmadığı sorusu aylardan beri sürmektedir. Hekimlik mesleği bilime dayalıdır. Ne var ki, Türkiye'de Sayın Murteza Elgin'in durumuna ilişkin karar henüz verilememiştir, tartışma sürüyor.

50 milyonluk koskoca devlette tek AIDS hastası adayının durumu doğru dürüst saptanamıyor, daha karışık olaylarda ne yapabiliriz? Sözgelimi enflasyon oranının yüzde kaç olduğunu hangi babayiğit söyleyebilir?

* * *

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Barış Derneği için

Gerekçeli karar ay sonunda

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun Barış Derneği davası ile ilgili aldığı bozma kararının gerekçesi bu ay sonuna kadar hazırlanarak, üyelerin imzasına açılacak.

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Deniz otobüsü için yabancılar yarışıyor

NERELERDEN KALKACAK — Deniz otobüsü uygulamasının başlamasından sonra İstanbul'un ulaşımının önemli bir bölümü denize kaydırılacak.

İstanbul'un ulaşım sorununa büyük ölçüde çözüm getireceği söylenen deniz otobüsü uygulaması için ihaleye katılan firmalar belediyede yarışıyor. İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ın başkanlığında önceki gün yapılan toplantı gece yarısından sonra saat 02.00'ye dek sürdü.

SERPİL GÜNDÜZ

"Ben duyarsam unuturum, görürsem hatırlarım, yaparsam bilirim..."

Önceki gece yarısından sonra Belediye Sarayı'nın brifing salonunun duvarlarında çınlıyordu bu sözler. Sahibi de İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'dı. "Türk mantığını" bir türlü anlayamamış, üstelik de 6 saatlik bir beklemenin yorgunluğuyla gözleri kapanan Alman, Norveçli, İsveçli temsilcilere söylüyordu bunları. Konu, Dalan İstanbul Anakent Belediye Başkanı seçildiğin-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

İki Kere İki...

— *21 aralık*

*Gençler tanımazlar, yaşlılar ise belki anımsarlar; bir zamanların ünlü politikacısı Cevdet Kerim İncedayı, İkinci Dünya Savaşı yıllarında, Meclis kürsüsünden bütün dünyaya bir özelliğimizi şöyle duyurmuştu: "**Biz a'mâl-i erbaaya gelmeyen bir milletiz.**"*

*"**A'mâl-i erbaa**" yeni dilde dört işlem demektir: Toplama, çıkarma, bölme, çarpma. Ne var ki, sonradan bir özdeyiş niteliği kazanan Cevdet Kerim'in sözlerini "**Biz hesaba kitaba gelmeyen bir ulusuz**" biçiminde yeni dile çevirmek daha doğru olur. Gerçi rahmetli İncedayı, bu sözleri düşmanlarına gözdağı vermek için söylemişti; ama, toplum yaşamımızda bu niteliğimizin özelliği sürekli olarak görüldü ve izlendi.*

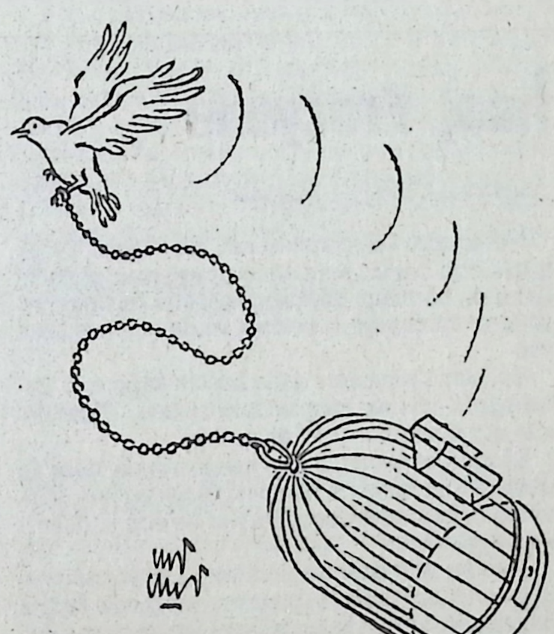
Nitekim ülkemizde tek AIDS hastası olarak ilan edilen ve eğlence dünyasının ünlülerinden olduğu söylenen Sayın Murteza Elgin'in (kısaltılmış adıyla Murti'nin) AIDS'li olup olmadığı sorusu aylardan beri sürmektedir. Hekimlik mesleği bilime dayalıdır. Ne var ki, Türkiye'de Sayın Murteza Elgin'in durumuna ilişkin karar henüz verilememiştir; tartışma sürüyor.

50 milyonluk koskoca devlet tek AIDS hastası adayının durumunu doğru dürüst saptayamazsa, daha karışık olaylarda ne yapabiliriz? Sözgelimi enflasyon oranın yüzde kaç olduğunu hangi babayiğit söyleyebilir? Günlerimiz bu sayı üzerinde çeşitlemelerle geçer. Hükümet ve muhalefet bir yana, yetkili uzmanlar da göstergelerle oynarlar dururlar. Bütçe açığı kaç milyar liradır? Dış ve iç borçlarımız ne kadardır? Bu konular da Sayın Murti'nin hastalığı ölçüsünde olmasa bile ilgi çekmekte, usanmadan tartışılmaktadır. Hükümetimizin Sayın Bakanı, Devlet İstatistik Enstitüsü verilerinin yanlış olduğunu söylemedi mi? Demek devletin resmi kurumları da bir işe yaramıyor. Özel ve resmi bütün kurumların, odaların modaların endeksleri de işimize geldiğinde doğrudur, işimize gelmediğinde yanlıştır. Bir türlü hesaba kitaba gelemiyoruz.

Durum böyle olunca, rahmetli Cevdet Kerim İncedayı'nın ruhuna nasıl bir fatiha okumazsınız! Gerçekten de biz a'mâl-i erbaaya gelmeyen bir toplum imişiz. Bu ülkenin ekonomisi iyi midir, hasta mıdır? Enflasyon düşüyor mu, çıkıyor mu? Kişi başına ulusal gelir ilerliyor mu, geriliyor mu? İşçi ve memurların gerçek ücretleri artıyor mu, eksiliyor mu?

Devletin bir Sayın Bakanı, devletin İstatistik Enstitüsü verilerinin gerçek dışı olduğunu ileri sürerse, bu iddianın da doğru mu, yanlış mı olduğunu nasıl bilebiliriz? Bunun içindir ki, bizim kaptanlar, gemiyi ancak karaya oturttuklarında gerçekler kafamıza dank ediyor.

★★★

Ali Ulvi

Zincirli çocuk

ŞENOL KONUKÇU — *21 aralık*

Boyu, arkasında silahlarıyla bekleyen iki jandarmanın yarısına anca geliyor. İncecik vücudu özel giysiler arasında kaybolmuş. Kısa kesilmiş saçları, sapsarı yüzünü ortaya çıkarmış.

Elleri arkadan zincirli. Zincirin bir ucu yanındaki jandarmanın eline bağlı. Adliye koridorunda jandarmaların adımlarına yetişmek için adeta koşuyor. Neredeyse ayaklarına dolaşacak. Mahkeme kapısına geliyorlar. Mübaşir "**Ahmet Kalabak**" diye bağırıyor. Jandarmaların arasında mahkeme salonuna giriyor. Zincirler çözülüyor. Sanık sandalyesindeki yerini alıyor. İstanbul 4. Asliye Ceza Yargıcı **Seyfettin Aydın** şaşkınlığını gizleyemiyor:

"**Bu çocuğun suçu ne? Bu kadar çocuğa zincir vurulur mu? Kaçan katillere vurulur zincir. Cezaevi yetkilileri yok mu? Görmüyorlar mı bu çocuğa zincir vurulduğunu?**"

Yargıç, sanığın yaşının küçüklüğü nedeniyle yargılamayı gizli yapmaya karar vermeden önce, gazetecilerin fotoğraf çekmesine izin veriyor ve "**Şimdi bol bol fotoğraflar çektiniz, ama bir çare bulacaksanız yazın**" diyerek duygularını dile getiriyor.

Küçük sanık Ahmet Kalabak'ın suçu, "**hırsızlık**". Yaşı kendi deyişine göre 12. Nüfus kâğıdı yok. Babası ölünce, annesi başka biriyle eylenmiş. Ahmet ortada kalmış. Sokakta yatıp kalkıyormuş. "**Nerde sıcak bir yer bulursam orada yatarım**" diyor. Hakkında ona yakın "**hırsızlık**" davası varmış. Şişli'deki bir davadan 6 yıl 8 ay hapis cezası aldığını söylüyor. Genellikle oto teypleri çaldığı söyleniyor. Dün yargılan-

dığı dava da da bilezik çalmakla suçlanıyor. İstenen ceza TCK'nın 493/son maddesine göre 8 yıl hapis cezası.

Gizli duruşma bitiyor. Küçük Ahmet'in elleri yine arkadan zincirlenmiş. Zincirin ucu yine jandarmanın eline bağlı. Koridorları koşar adımlarla geçiyor. Ve tutuklular için ayrılan özel bölmeye alınarak gözden kayboluyor.

İmaj Erozyonu

SAMİM LÜTFÜ — *21 aralık*

Herifçioğlu kel, çarpık suratlı, şiş yanaklı, patlak gözlü, fok bıyıklı. Konuşmaya başlarken gözlerini daha da börtletip, deviriyor, kaşlarını kaldırıyor, bıyıklarını titretmeye koyuluyor ve de ters ters bakıyor.

Ee, şimdi buncağız daha baştan kayıptır. O, daha ağzını açarken karşısındaki içinden, *"Zaten herifin suratında nur yok"* diyecektir.

Bizimki ne kadar *"benim nurum içimde"* dese de nafile. Oysa belki de adamın gerçekten nuru içindedir, üstelik söyleyeceği şeyler de doğru, önemli ve de güzeldir.

Ama ne çare adamcağız daha ağzını açarken hapı yutmuştur. Kahramanımız, ne yapıp edip imajını düzeltmeli, kelinin kalan tellerini özenle tarayıp, hiç değilse biraz derli toplu görünmelidir. Sonra o haşin ifadeyi yumuşatmak için, fok balığını andıran bıyıklarını, çarpık burnunun altından etli dudaklarını gelişigüzel örtmesini önleyecek biçimde düzenle kestirip, çarpık, derbeder suratta hiç değilse simetri öğesi yaratacak bir düzene sokmalıdır. Belki de dişlerinin arasına bir pipo sıkıştırıp dikkatleri oraya çekmesi *"contre-point"* yaratmasına yol açacak, bu alafranga tütün çubuğunun vereceği erkeksi hava ve aynı zamanda bilgece havayla söylediklerine destek sağlayacaktır.

Bizimki bununla da yetinmeyerek, konuşurken, gözlerini koca koca açıp kaşlarını çatmak yerine, hafifçe kısık bakışlarla gülümsemeye özen göstermelidir.

Alain Delon'u oynaması gülünç olur. Ama hiç değilse sevimli ayı görünümüne bürünmesinde yarar vardır.

Bunları yaparsa kahramanımız hem kendisini daha dikkatle dinletecek, hem de söylediklerinde daha inandırıcı olabilecektir. Hele hele, arada sırada durup, küçük *"es"*ler verip, piposundan düşünceli düşünceli birkaç nefes çekmeyi de unutmazsa...

"Ne fark eder ki, söyleyeceği nasıl olsa hep aynı şey değil mi?" demeyin.

Görünüş çok önemlidir!

Çağımızda devletlerin görünüşleri de geçmişle oranlanmayacak derecede önem kazandı. Süperler, imajlarını güzel göstermek, sevimli ve canlı tutabilmek için milyarlar döküyorlar. Bu iş artık bilim konusu oldu. Gelişmişler bu alanda birçok yöne dağılmış uzmanlar ordusu kullanıyorlar.

Kuşkusuz, devletlerin görünüşleri kişiliklerinden çok daha karmaşık öğelerin bir araya gelmesinden oluşuyor. Ama artık bu alanda da ölçüler yerleşmekte, genel nesnel kurallar halini almaktadırlar.

Devletlerin imajında çalışkan, bilgili, sağlıklı, kendine güven duygusu gelişmiş, sporda, sanatta, bilimde, sanayide yaşamın her alanında başarılı, yarınlarına güvenle bakan, insanlık ailesine sağlıklı, değerli gelecek kuşaklar yetiştiren, çocukları seven, onların eğitimi için elinden geleni yapan, güleryüzlü bir görüntüyü egemen kılmaya çalışıyor uzmanlar.

Yüzyılımız süresince, yönetim biçimleri ne olursa olsun, tüm devletler, üç aşağı beş yukarı bu görüntüyü vermeye çalışmışlardır.

Şu anda bize ne denli şaşırtıcı gelirse gelsin, birzamanlar bu işte en fazla çaba harcayan ve en başarılı olan da Nazi Almanya'sı idi.Goebbels'in örgütü, hoşgörünün her türlüsünden yoksun, demokrasiye karşı, ırkçı, cani, barış ve insanlık düşmanı, savaş çılgını bir yönetimi yıllarca, sağlıklı, disiplinli, çalışkan, sanata ve spora düşkün, çocuk ve barışsever bir devlet maskesi altında gizlemeyi başardı.

Sonunda foyaları meydana çıktı, ama iş işten geçmiş, insanlık bu aldanışı ve geç kalan uyanışı çok pahalıya ödemişti.

Bu acı dersin belki de en yararlı yönü dünya kamuoyunun bir devletin imajını irdelerken biraz daha gözü açık olma zorunluğunu duymasıdır artık.

Yine de makyaj sanatı ne ayıpları ne ustalıklarla örtüyor bir bilseniz! Ama günümüz insanlığı bir da-

ha tongaya basmamak için özellikle bazı konularda örneğin, demokrasi, insan hakları ve barışçı emeller konularında çok daha ince eleyip sık dokur oldu.

Artık özellikle bu konularda göz doyurucu olmayan görüntü istenen sonucu sağlayamıyor.

Sonunda geldiğimiz 1985'te, uluslararası formlarda önemli sorunlarla karşılaşmış bulunan ve önümüzdeki yıllarda da karşılaşacak olan Türkiye'nin, söz konusu sorunların tartışılması sırasında vereceği görüntünün de çok önemli olduğunu belirtmeye gerek yok sanırım.

Bu arada bilmem ki, böylesi bir dönemdeki imajımızın şimdiye dek pek iç açıcı olmadığını özellikle vurgulamak gerekli mi?

Cumhuriyet'in ilk yıllarında dünyada az ülkeye nasip olmuş parlak bir görüntü sağlamış olan Türkiyemiz, *(Bu arada bu parlak genç Türkiye görüntüsü ile Atatürk'ün imajının ayrılmaz bir bütün oluşturduğunu da unutmamak gerek)* ne yazık ki bir süredir, çok ciddi bir *"imaj erozyonu"* içindedir. *(Bu arada deyimin Sayın İbrahim Çamlı'nın olduğunu da belirtmek isterim.)*

Herkes biliyor ve görüyor bu imaj erozyonun neden, hangi davranıştan, hangi kişilerden, hangi varlıklardan kaynaklandığını. Bazı şeyler açıkça söylenmese de biliniyor, görülüyor; bilmezden görmezden gelenlerin de gözlerine sokuyor gerçekleri olaylar.

Yanlış anlaşılmasın! Bugün Türkiye'nin uluslararası alanda karşılaştığı sorunların tümünün hatta belki de çoğunun kaynağı, asıl nedenleri bu imaj erozyonu değildir.

Ne var ki, bu imaj erozyonu yüzündendir ki, Türkiye'ye karşı ileri sürülen savlar dünya kamuoyunda daha kolay kabul buluyor, yandaş topluyor. Türkiye'nin yanıtlarının sağırlık duvarını aşması da daha büyük güçlüklerle karşılaşıyor.

İster ABD, ister Avrupa ile ilişkilerde, ister Ege konusunda, ister Kıbrıs anlaşmazlığında, ister Ermeni sorununda olsun, nedenlerini bildiğimiz bu *"imaj erozyonu"* çok ayağımıza dolanabilecektir.

Evet biliyorum, yaşanmışı yaşanmamış kılmak, olanı olmamış saymak ya da kötü görüntü verenleri gönderip yerlerine yenilerini koymak daha bir süre olanaklı değil.

Ama hasbelkader gelmiş olanların bir kısmını yerinde tutarken bile görüntüyü biraz daha düzeltmenin yolları vardır. Bu yapıldığı zaman Türkiye uluslararası platformlarda görüşlerini anlatmakta, bugünküyle kıyaslanmayacak kolaylıklara erişecektir.

Üstelik imaj erozyonunu giderecek bu düzeltme girişimleri kendi insanımızın özlemlerine de yanıt getirecek, onu daha mutlu kılacak, ülkemize insanlık ailesi içinde daha doğru dürüst bir yer sağlayacaktır.

Bilmem anlatabiliyor muyum?

Bir Gece Ansızın...

CÜNEYT ARCAYÜREK — *22 aralık*

ANKARA — Turizm patlamasını gerçekleştirdik, üstsüz bikinisini kapan kıyılarımıza koşuyor. Tanıtma vakfı kurup emrine milyarlar verdik, özeliydi, resmisiydi kimi şirketler, dolarlar çantada Batıya koşuyor. Ülkemizin iki yılda "muasır medeniyet seviyesine" nasıl geldiğini anlatmak için olanca çabayla çalışıyorlar.

Hepsi, ama hepsi bir yılda göz açıp kapayıncaya dek oldu, bitti. Sayın Başbakanımız yalanlamadığı için değiniyoruz, -günahı yazanın boynuna- meğer Sayın Özal, Türkiye'yi refah devletine dönüştürme görevini Tanrı'dan almış. Geriye kaldı kulların çabası.

Bu nedenle turizmde patlama nasıl gerçekleşti diye bir soruyu düşlerde bile sormamak gerek. Onca otel, motel, yol, liman, şehirlerarası taşımacılık son iki yılda saye-i ANAP'ta yerden bitiverdi. Bir buçuk milyar turist dövizini, geçmişin getirdiği birikimler, yatırımlar sağlamadı. Eğer turizmin ana öğesi huzur ise, huzuru, onca turistik yatırımı Sayın Özal, Bakan Taşçıoğlu gökyüzünden bir kepçeyle topladı, ülkenin sağına soluna serpiverdi. Turizm de "patladı."

Bir tarihte, "yasak bölgeler" tartışması yapılırdı. Rahmetli Mareşal Fevzi Çakmak, Boğaz'ın Karadeniz'e açılan Şile ilçesini yasak bölge ilan etmişti. Rus donanması gelip Boğaz'a dayanırsa, üç beş, günü geçmiş toplardan bir salvo, bir salvo... Rus donanması tam yol tornistan!

O günleri yazanlara göre, rahmetli Mareşal Çakmak'a savaş yöntemleriyle araçlarının artık "değiştiğini" anlatabilmek, Şile'yi insana açabilmek için aylarca uğraşılmıştı. Çakmak'tan yıllarca sonra Bakan Taşçıoğlu'nu yabancı turistin açtığı göğsünü kapatma uğraşılarından vazgeçirebilmek için az mı mürekkep tüketildi? Modası geçmiş toplarla yapılacak savunudan, üstsüz bikini tartışmasına gelebildik ya, bu da çağdaşlaşma yolunda aldığımız yolun canlı bir örneği.

Son iki yılda turizm ve tanıtmadaki başarılar iktidarca doruğa tırmandırılır, muhalefet sözcülerince kimi aksaklıklar yüksek perdeden eleştirilirken, kuliste başka yasakların, kitap yasaklama, toplama olaylarıyla ilgili olayların akıbetini parlamenterle gazeteciler soruyordu.

133 bin 607 adet kitap yargı kararı olmaksızın yakılmıştı. Bu olay geride kaldığı, Sayın Özal'la ülke 1985'te çağ değiştirdiği için parlamentonun sorunu bu değildi, boşver!.. Kültür

mantığımız bu noktaya varınca konuya üç beş cümle ile değinip geçiveren parlamentomuzu neden eleştirelim?..

Asıl sorun Kültür Bakanlığı'nın depolarında yatan yasaklanmış 112 bin çocuk kitabının hangi yöntemle ortadan kaldırılacağını araştırmak. Sayın Taşçıoğlu, "kitap yakan bakan" olmayacağını açıkladığından beri, 112 bin kitabın nasıl yok edileceği Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın tek derdi, tek uğraşısı. "Gayri resmi" komisyonlarda konu ele alınır, bir türlü sonuca varılmaz. Kimi der ki, sayfa sayfa parçalayalım, bakan karşısında, kimi der ki, SEKA'ya verelim, eritip tertemiz kâğıt yapsın, sanayimize bu yoldan hizmet edelim.

"Kabule şayan görülmeyen" bu önerilere son günlerde bir yenisi eklenir: Bir gece -ansızın- vanaları açık bırakıp onca kitabın "hapsedildiği" depoları su altında bırakmak!.. Anlatıldığına göre, 112 bin kitap için günlerdir bu ve benzeri "yok etme" yöntemleri araştırılıyor bakanlıkta. Elbette çağdaş bir yöntem, kültür birikimi olan kimi kültür uzmanlarınca saptanacak. Kuşku yok.

Oysa, taş, yontma taş, bakır, demir, buhar, makine, füze, uzay çağlarını çocuklarına okutan, kültür hazinelerini geliştiren bir ülkede yaşıyoruz. Bu kitapları büyük bir salona özenle yerleştirip üzerine "Uzay çağında kitap yok etme sanatındaki atılımlarımız" diye yazabilir, gelecek kuşaklara 1985'te çağdaşlıktan ne anladığımızı kanıtlayacak bir "eser" bırakabiliriz. Gelecek kuşaklar "dedelerinin kitap yok etme sanatında ne denli usta" olduğunu öğrenebilirler böylece.

Gelecek kuşakların geçmişimizden utanacağı korkusunu yüreklerinde taşımayan yöneticilerin buyruğunda değil miyiz? Yoksa, korkuyor mu, korkuyor musunuz, korkuyorlar mı?..

Tabii geleceğin yargılarından.

Ali Ulvi

Afrika'nın boynuzunda (Somali - Kenya)

35 bin mülteci arasında aç insanları arıyoruz!..

MEHMET YAŞİN — *22-27 aralık*

Sabahın yedisinde, Somalili işçiler yükleri boşaltmak için bekleşiyorlar. Hepsi zayıf, uzun boylu. Üstlerinde kısa kollu bir gömlek, altlarında peştemal deseninde etek. Çoğunun ayakları çıplak. Bazılarında ise tokyo var.

Memurları beklerken rıhtımda dolaşıyoruz. Paslanmış bir seyyar vinç, kapısı bacası olmayan büyükçe bir depo. Dünyanın çeşitli ülkelerinden gönderilen pirinç, un torbaları ve yağ tenekeleri büyük tepecikler oluşturmuş.

Rıhtım yaklaşık 500 metre uzunluğunda. Yarısını Sovyetler yapmış, yarısını da Amerikalılar. Amerikalıların yaptığı bölümde, beton üzerinde tarih yazılmış: Mart 1985. Rıhtımın son bölümü, çıkarma gemilerinin yanaşabilmesi için eğilimli yapılmış.

Saat 09.00'a doğru gelen görevliler pasaportumuzdaki vizeyi kontrol edip, giriş damgasını vuruyorlar. Ayrıca verdikleri kâğıtlara cebimizdeki paraları kuruşu kuruşuna yazıp onaylattırıyoruz. Bu kâğıdı kaybetmememizi sıkı sıkı tembih ediyorlar. Bankada para bozdurdukça bu kâğıdın arkasına yazılacak, ülkeyi terk ederken bozdurduğumuz para ile cebimizde kalan para karşılaştırılacak. Aradaki fark tutmazsa vay gelmiş başımıza...

Gemiciler aç kalırız korkusuyla elimize meyve ve sandviçten oluşan birer kumanya torbası tutuşturuyor.

Vedalaşıp gemiden ayrılırken, süvarinin ilan tahtasına astırdığı son talimatları okuyoruz:

"Birçok hastalık salgın halde olduğu için kadın konusunda dikkatli davranılsın, geminin yaşam mahalline bekçi dışında yerli halktan kimse alınmasın, bekçilerin ve işçilerin kullandıkları tabak, bardaklar mutlaka dezenfekte edilsin, dışarıya çıkan mürettebat gece 21.00'den önce gemide olsun, malarya hapları muntazaman alınsın..."

MÜLTECİ KAMPLARINA DOĞRU

Bu moralle gemiyi terk edip Kızılay'ın Somali Kızılayı'na armağan etmek için getirdiği midibüslerle, Berbera Limanı'nın tek ve en lüks oteline yerleştik. Sahil oteli iki katlı. Üst katta odalar, alt katta bir lo-

kanta, eczane, bakkal ve Somali Havayollarını'nın bir kulübe büyüklüğündeki bürosu yer alıyor. Alt kat pembe, üst kat koyu yeşil, pencerelerin pervazları sarı boyalı.

Odaların perdeleri pencerelerin pervazlarına çivi veya raptiyelerle tutturulmuş. Katta iki tane tuvalet var. 8 oda müşterek kullanıyor. Tuvaletlerde çeşme, lavabo yok. Su sorunu pis bir kova ve boşalmış otomobil yağı kutusu ile çözülüyor.

Odalarda bir yatak, bir de masa. Çarşaflar yıkanmış ama kirleri olduğu gibi duruyor. Üstlerindeki battaniye nispeten temiz.

Eşyalarımızı bırakıp, Kızılay ekibi ile tekrar midibüse biniyoruz. Ekip Başkanı Genel Müdür **Ünal Somuncu.** Arabayı Kızılay'da görevli Tab kullanıyor. Tab Finlandiyalı ve ırkının en irilerinden biri. Omuzları bizim iki omuzumuz kadar, pazuları hayli gelişmiş. Pos bıyıkları nerdeyse çenesine değecek. Kırkpınar'da yağlı güreş yapmış, Antalya'ya yerleşmek istiyor ve çat pat Türkçe biliyor.

Gideceğimiz Bexin Mülteci Kampı 50 km. uzaklıkta. Bunun 30 kilometresinde ülkenin tek asfalt yolunu kullanacağız.

Kentin çıkışında askeri kontrol var. Tab, kontrol noktasına yaklaşırken fotoğraf makinelerini saklamamızı istiyor. Kontrol noktasının önünde 4-5 arabalık bir kuyruk var. Biz kuyruğu geçip gidiyoruz. Askerler Kızılay ve Kızılhaç araçlarını aramıyor. Askerler düzensiz giyimli ve ellerinde Sovyet yapısı Kalaşnikoflar var.

ARABA DAĞILIYOR

On kilometre kadar ilerliyoruz ve Finli şoförün tarafındaki koca kapı, camı çerçevesiyle birlikte yerinden çıkıyor. Camı alıp arabanın arkasına koyuyoruz. Asfalt yolu bitirip, toprak yola sapıyoruz. Sağ ön kapının dili kırılıyor. Onu da iple bağlıyoruz. Araba Türk yapımı. Kızılay bir tanesi için 8.5 milyon lira ödemiş. Arabanın kilometre saatinde henüz 10 rakamı var ve ön penceresindeki **"Kontrol edilmiştir"** etiketi hâlâ duruyor. Daha motoru bile açılmamış araba harpten çıkmış gibi...

Kampa doğru ilerliyoruz. Önümüzden maymun sürüleri geçiyor. Çoğunun yavrusu sırtında. Biraz ileride bir keçi sürüsü ile karşılaşıyoruz. Keçilerin başı siyah, gövdesi beyaz. Keçiden çok ceylana benziyorlar. Çoban kadının fotoğraflarını çekmek istiyoruz. Kızıyor, bizi taş yağmuruna tutuyor.

Yabandomuzları, ceylanlar arabayı meraklı gözlerle izliyorlar.

İkinci kontrol noktasından geçip kampa geliyoruz. Yetkililerin verdiği bilgiye göre kampta 7551 aileden oluşan 35 bin 764 kişi yaşıyor. Bunların 10 bini çocuk. Nüfusun yüzde 99'u Müslüman. Kamp bizdeki mahalle muhtarlıkları gibi 25 bölgeye ayrılmış.

Kampları her bakanlığın bir yetkilisinden oluşan mini bir hükümet yönetiyor. Bölgelerin başında ise kamp sakinlerinin arasından seçilen kişiler var. Bunlar bölgelerinde yaşayan kişilerle yönetim arasındaki iletişimi sağlıyorlar.

Kamp yüksekçe iki tepe arasındaki vadiye kurulmuş. Akal adı verilen kulübeler ağaç dallarından yapılmış, iskeletlerinin üzeri naylon torba, kesekâğıdı, çuval, eski kumaş parçalarının kaplanmasıyla oluşturulmuş.

Arabamızı gören kamp sakinleri idare binası denen derme çatma kulübenin etrafını çeviriyorlar. Çoğu çocuk.

Yöneticiler ellerindeki sopalarla kalabalığı dağıtıp bizlere yol açıyor.

MÜLTECİLERLE BİRLİKTE

Artık kampın içindeyiz. Fotoğraf çekeceğiz ama olanaksız. Hemen hemen kampın tüm sakinleri etrafımızı sarmış. Çocuklar ya çantamızı çekiştiriyor ya da objektiflerle oynuyorlar.

İkişer kişilik gruplara ayrılıp kampın içinde dağılmaya karar veriyoruz. Böylelikle kalabalığı da paylaşacağız.

Fotoğraf çekmek için dünya basınında veya televizyonlarında gördüğümüz aç insanları arıyorum. Kolları parmak kalındığında çocuklar, halsizlikten bir yana kıvrılmış insanlar. Çevrede öyleleri yok. Neşe içinde oynaşan çocuklar, rengârenk giysileri içinde kadınlar, pop şarkıcılarının fotoğrafları basılı tişörtler giymiş gençler.

Neşeli bir grubun olduğu yere doğru objektifimizi doğrulttuğumuzda, suratların birden asıldığını, kadınların çocuklarını ağlatmaya çalıştıklarını, gençlerin ortalıktan kaybolduğunu hayretle gözlüyoruz. Bu sahneler ne zaman fotoğraf çekmeye kalksak tekrarlanıyor.

Kamptaki herkes en güzel fotoğrafın nerede çekileceğini bizden daha iyi biliyor. İşaretlerle bizi bir kulübenin önüne götürüyorlar. İçeride gerçek aç bir ihtiyar var. Yattığı yerde, yalnız gözleri oynuyor. Kalabalık, fotoğraf tekniğini de iyi biliyor olacak ki ışığın geldiği yönü açık bırakıyorlar.

Daha sonra çocukların beslenme merkezine götürüyorlar bizi. Gerçek aç çocukları orada görüyoruz. Kafaları vücutlarına oranla daha büyük, kolları parmak inceliğinde, karınları şiş. Ortadaki ateşin üstünde süt tencereleri kaynıyor. Anneler pörsümüş memelerinden çocukları emzirmeye çalışıyorlar. Çadırın içinde sinek bulutu var. Çocukların, annelerinin her tarafı sineklerle kaplı. Ağızlarının içinde, kafalarında, kollarında, bacaklarında hep sinekler. Ne onlar kovalıyor, ne de sinekler kaçıyor.

KURAN KURSU DA VAR

Etrafımızdaki yüzlerce çocuk ve gençle kamp gezimizi sürdürüyoruz. Bir kulübenin önünde, yarım ay şeklinde çamurdan yapılmış bir ocak. Bir kadın altında çalı çırpı yanan bir tenekenin üstüne yanındaki teneke kutu içindeki sarı sıvıyı dökerek kızartıyor. Teneke mi çok kızgın, kadın mı kızartmayı bilmiyor; gördüğümüz kadarıyla kızarttıklarının altı da üstü de yanıyor. Fotoğraflarını çektiğimizi görünce, az yeme pahasına kızarttıklarından birini bize armağan ediyor.

Teşekkür edip ayrılıyoruz. Meydanlık yerde bir kalabalık toplanmış. Ellerinde bir metre uzunluğunda, 20, 25 santim kalınlığında ağaç kabukları var. Kabukların üstünde Arapça yazılar. Kalabalığın ortasındaki yaşlıca adam elindeki ince sopayla ağaçların üstündeki satırları işaret ediyor, çocuklar işaret edilen yeri hep beraber okuyor. Okul zannediyoruz. Yanılmışız. Kuran kursuymuş. Ağaç kabuklarında yazılanlar da ayetlermiş. Hoca ilk olarak dinimizi soruyor, **"İslam"** diye yanıtlıyoruz. Hem kendisi, hem de küçük öğrencileri şaşırıyor. Beyaz bir İslam. İnanmıyorlar. Kelime-i şahadet getirmemi istiyorlar. Dediklerini yapıyorum. Başta hoca, öğrencileri, izleyenler, etraftan seyredenler çılgınca alkışlamaya başlıyorlar. İs-

lam olduğumuz kısa sürede kulaktan kulağa yayılıyor. Artık her durduğumuz yerde kelime-i şahadet getirmek zorundayız.

MÜZİK VE DANS

Bir kulübenin önünden geçerken kulağımıza müzik sesi geliyor. Başımızı uzatıp içeri bakıyoruz. 3-4 metrekare genişliğindeki kulübenin içi kadın-erkek tıklım tıklım dolu. Darbuka, tamtam karışımı bir müzik aleti çalıp, şarkı söylüyorlar. Müzik şölenini dışarıda sürdürmelerini istiyoruz, kabul ediyorlar. Biz de onlara ayak uydurup dans etmeye çalışıyoruz.

Kampa gelmeden önce göreceklerimizden dehşete düşeceğimizi sanıyorduk, şimdi ise köy düğünündeymişçesine çalıp oynuyoruz.

Fotoğraf çekerken çevredeki insanlarda meydana gelen değişimi yavaş yavaş çözüyoruz: Kendilerinin dışında oluşturulan politikalarla sadece tüketmeye alışan bu insanlar, fotoğraftaki görüntüleriyle, kendilerine gönderilen yardım arasındaki bağlantının bilincindeler. Duygu sömürüsü gibi bir şey.

"**Mülteciler sağlıklı ve beslenmiş**" dememiz yanlış anlaşılmasın. Yetkililerden aldığımız bilgilere göre, kamp sakinleri günde 1100 kalori alabiliyor. Birçoğunun etle tanışıklıkları yok. Büün gıdaları, bulamaç haline getirdikleri mısır unu, buğday unu, suda haşlanmış pirinç. Özetle "**kötünün iyileri.**"

Aslında mülteci kamplarında çocukları uçurtma uçururken görmek, kadınların, rengârenk giysi ve takılarıyla dünyadaki hemcinslerine benzeme çabalarını izlemek, başka bir haz veriyor insana. İnsanlığın utancını görmekten kaynaklanan utancımızı biraz olsun hafifletiyor.

Doktorlar yargılanıyor

24 aralık

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk Tabipler Birliği (TTB) Merkez Konseyi üyelerinin, idam cezasına karşı çıkarak görevleri dışına çıktıkları gerekçesiyle birlik yönetimindeki görevlerine son verilmesine ilişkin davaya dün 3'üncü Asliye Hukuk Mahkemesi'nde başlandı. Adalet Bakanı **Necat Eldem**'in suç duyurusuyla haklarında dava açılan TTB Merkez Konseyi üyelerinden Prof. **Nusret Fişek**, Prof. **Atalay Yörükoğlu**, Doç. **Halûk Özbay**, Doç. **Nevzat Eren**, Doç. **Ragıp Çam** ve Dr. Hüsnü Çuhadar'ın savunma avukatlarından **Faruk Erem**, davanın TTB Merkez Konseyi üyelerinin tasfiyesi için açılmış bahane bir dava olduğunu belirterek, "**En acı tarafı ise bu işe adaletin araç edilmesi**" dedi.

Savunma avukatlarından **Ahmet Tahtakılıç**, aralarında Uluslararası Af Örgütü, uluslararası sorunlarla ilgili Kiliseler Komisyonu, Ulusyararası Demokratik Avukatlar Birliği, Dünya Müslümanlar Kongresi'nin de bulunduğu 25 kuruluşun ölüm cezasının tüm ülkelerden kaldırılması için imza verdiğini belirterek, "**Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyeleri idam cezasının kaldırılması için Cumhurbaşkanı'na, bakanlara ve milletvekillerine başvurarak memleketimizin onurunu kurtarmıştır**" biçiminde konuştu.

Tahtakılıç, müvekkillerinin yaptıklarının yasalara aykırı olmadığını vurgulayarak, "**Asıl görevlerinin insan sağlığını ve insan hayatını kurtarmak olduğu göz önüne alınırsa, davaya konu olan eylemlerinden ötürü iddia edildiği gibi sorumlu tutulmamaları gerekir. Seçimle işbaşına gelen bu üyelerin dava ikrazı ile görevlerine son verilmesi mümkün değildir**" dedi.

Savunma avukatlarından **Muammer Aksoy** ise, davanın yalnızca Türk Tabipler Birliği ile ilgili olmadığını söyleyerek, "**Davanın tüm meslek kuruluşları, örgütler ve sendikaların akıbetleriyle ilgili olduğunu**" kaydetti. Yasalarda derneklerin neleri yapmayacağının belirtilmediğini vurgulayan Aksoy şöyle konuştu:

"**Kanunlarla yasaklanmayan her şeyi kuruluşlar yapabilir. Türk Tabipler Birliği de kanunda açıkça yasaklanmayan her faaliyette bulunma yetkisine sahiptir. İnsan sağlığı ile ilgili konularda görüşlerini açıklamasa gelecek kuşaklara karşı sorumlu olurdu. Ayrıca sadece sağlık değil, sanığın tehlikede olduğu durumlarda da sesini çıkarmak zorundadır.**"

Aksoy, "**Tabipler Birliği idam cezaası konusunda düşüncesini dile getirmeseydi mesleğine ihanet etmiş olurdu**" dedi.

Birliğin amaçları dışında hareket etmediğini de belirten Aksoy, "**Çoğulcu demokrasilerde bu gibi meslek kuruluşlarının devlet karşısında ferdin hukukunun korunmasında yasal baskı grupları olarak önemli görevleri vardır**" biçiminde konuştu. Aksoy, müvekkillerinin siyaset yaptığı iddiasının da yersiz olduğunu belirtti.

Davanın diğer savunma avukatı Faruk Erem ise, "**Davanın Merkez Konseyi üyelerinin tasfiyesi için açılmış bahane bir dava olduğunu**" öne sürerek şöyle konuştu:

"**En acı tarafı ise bunda adaletin araç edilmesidir. Davanın esası, görev dışı faaliyette bulunma noktasına indirildi. Yasada derneklerin hangi konularda faliyet gösterecekleri belirtilmiştir. İdam cezasının belirtilen amaçlardan ayrı ve ilgisiz gösterilmesi mümkün değildir. Savcılığın iddiası hiçbir bilimsel temele dayanmıyor. Bu iddiayla seçimle gelen üyelerin dağıtılması isteniyor. Buna bir bahane dava diyebiliriz.**"

Avukat Halit Çelenk, davanın doğrudan doğruya anayasanın güvencesi altındaki düşünce özgürlüğünü hedef aldığını belirterek, "**Kanun gerçek ve tüzel kişiler arasında bu konuda bir ayrım gözetmiyor**" dedi. Çelenk, "**Ölüm cezası hem yurdumuzun halkını, hem tüm insanlık âlemini ilgilendiren bir konu olduğundan amaç dışı bir faaliyet ve siyaset yapma diye tanımlanamaz**" biçiminde konuştu.

Avukat Önder Sav da yasada amaç dışı faaliyetin ne olduğunun açıkça belirtilmediğini söyleyerek şöyle devam etti:

"**Savunmamızı neye göre yapacağız? Bu durumda kamu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yapacağı tek şey görüş açıklamadan önce Adalet Bakanlığı'na haber vermesi olacak. Bu da hukukun üstünlüğü ve demokratik devlet ilkesine aykırıdır.**"

Savunmaların tamamlanmasından sonra duruşma 10 Şubat 1986 tarihine ertelendi.

AĞLAMAK ve GÜLMEK
İlhan Selçuk
4. baskı çıktı. Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

DOSTUM MOZART
Nadir Nadi
Çıktı, 700 lira (KDV dahil) Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu/İstanbul

62. Yıl; Sayı: 22029 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 24 Aralık 1985 Salı

Gürkan konuştu, Özal yanıt verdi

Bütçede anayasa tartışması

Gürkan'dan: *Bu Anayasa değişmeden demokrasiyi tam anlamıyla kuramayız. Dernekler, sendikalar siyaset yapmalıdır.*

Özal'dan: *1982 Anayasası, yüzde 92 oyla, geçmiş dönemin tecrübelerinden yararlanılarak kabul edilmiştir. Bu açıdan çok önemli bir vesikadır. Anayasaların uzunca bir süre uygulanmadan değiştirilmesine karşıyım. Dernek ve sendikaların siyasetle uğraşmasına karşıyım. Siyaset yapmak isteyen girer bir partiye, yapar.*

Kabul edildi: *TBMM Genel Kurulu'nda oylanan 1986 Bütçesi 152 oya karşılık 209 oyla kabul edildi. 15 üye çekimser kaldı.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — 1986 Mali Yılı Bütçe Kanunu, dün TBMM Genel Kurulu'nda oylanarak 152 oya karşılık 209 oyla kabul edildi, 15 üye çekimser kaldı. ANAP'tan bir yıl geçici olarak ihraç edilen Abdullah Necati Rumlioğlu ret, SHP'den ayrılan 6 bağımsız kabul oyu verdi. Bütçe üzerine yapılan görüşmeler arasında SDP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, "Bu anayasa değişmedikçe Türkiye'de demokrasiyi yerleştiremeyiz" dedi, dernek ve sendikaların da siyasete katılması gerektiğini söyledi. Başbakan Turgut Özal, eleştirileri yanıtlarken, "Anayasaya sonuna kadar bağlı olduklarını" belirterek anayasanın uzun süre uygulanmadan değiştirilmesine karşı olduklarını söyledi. Özal, "ANAP'ın alternatifi gene ANAP'tır" dedi.

MDP Grubu adına ilk sözü Bitlis Milletvekili Kâmran İnan aldı. İnan, parlamentonun, yetkilerinin yarısını aldığını öne sürdü, "Parlamento, yalnızca kanun

(Arkası Sa. 10. Sü. 4'te)

BÜTÇENİN ARDINDAN: SHP ETKİSİZ KALDI 7. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

Bütçe Biter, Dert Bitmez

ANKARA — Bütçe görüşmeleri sona erdi. Oylama öncesi iktidar kulisi rahattı. ANAP çoğunluğunun oyları ile 1986 bütçesi rahatlıkla geçebildi. Geleceğini güvenceye almayı düşleyen kimi bağımsız milletvekillerinin oyları da ANAP'a eklenince, oylamada hükümetin dar boğaza girmesi asla düşünülemezdi.

Genel olarak bütçe görüşmelerinin bütününde iki muhalefet partisinin olumlu not aldığı söylenemez. Bütçenin ilk ve son günü değerlendirme dışında bırakılırsa, iki muhalefet partisinin bütçede "konuşma yapmış olmak için konuşmak" güdüsüyle hareket ettiği sonucuna varılabilir. Önemli bakanlık

(Arkası Sa. 8. Sü. 4'te)

İdama karşı çıktılar, sanık sandalyesine oturtuldular

SUÇ DUYURUSU ELDEM'DEN — Adalet Bakanı Eldem'in suç duyurusuyla haklarında görevlerine son verilmesi için dava açılan Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyeleri, Cumhurbaşkanı, bakanlar ve milletvekillerine çağrıda bulunarak, idam cezasına karşı çıkmışlardı. Tabipler Birliği yöneticilerini savunan avukatlardan Ahmet Tahtakılıç, Muammer Aksoy ve Faruk Erem, dünkü duruşma arasında... (Fotoğraf: a.a.)

Doktorlar yargılanıyor

TABİPLER BİRLİĞİ'Nİ SAVUNDULAR

Erem: *Dava Merkez Konseyi üyelerinin tasfiyesi için açılmış bahane bir davadır. İşin en acı tarafı da bunda adaletin araç edilmesidir.*

Tahtakılıç: *İdam cezasının kaldırılması için Cumhurbaşkanı ve milletvekillerine başvuran TTB memleketimizin onurunu kurtarmıştır.*

Aksoy: *Tabipler Birliği idam cezası konusunda düşüncesini dile getirmeseydi mesleğine ihanet etmiş olurdu.*

Çelenk: *Dava doğrudan doğruya anayasanın güvencesi altındaki düşünce özgürlüğünü hedef almıştır.*

Savcı: *Bu durumda bir kamu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yapacağı tek şey görüş açıklamadan önce Adalet Bakanlığı'na haber vermesi olacak.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk Tabipler Birliği (TTB) Merkez Konseyi üyelerinin, idam cezasına karşı çıkarak görevleri dışına çıktıkları gerekçesiyle birlik yönetimindeki görevlerine son verilmesine ilişkin davaya dün 3'üncü Asliye Hukuk Mahkemesi'nde başlandı. Adalet Bakanı Necat Eldem'in suç duyurusuyla haklarında dava açılan TTB Merkez Konseyi üyelerinden Prof. Nusret Fişek, Prof. Atalay Yörükoğlu, Doç. Haluk Özbay, Doç. Nevzat Eren, Doç. Ragıp Çam ve Dr. Hüsnü Çahadar'ın savunma avukatlarından Faruk Erem, davanın TTB Merkez Konseyi üyelerinin tasfiyesi için açılmış bahane bir dava olduğunu belirterek, "En acı tarafı ise bu işe adaletin araç edilmesi" dedi.

Savunma avukatlarından Ahmet Tahtakılıç, aralarında Uluslararası Af Örgütü, uluslararası sorunlarla ilgili Kiliseler Komisyonu, Uluslararası Demokratik Avukatlar Birliği, Dünya Müslümanlar Kongresi'nin de bulunduğu 25 kuruluşun ölüm cezasının tüm ülkelerden kaldırılması için imza verdiğini belirterek, "Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyeleri idam cezasının

(Arkası Sa. 10. Sü. 6'da)

The Wall Street Journal:

Batı, KKTC'yi tanımalı

Papandreu, işine geldiği için Kıbrıs sorununun çözümlenmesini engellemektedir. Batı'nın Papandreu'dan hesap sormasının zamanı gelmiştir.

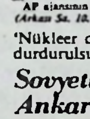
Kıbrıs Türklerinin pasaportları tanınmalı, Batılı kurumların Kıbrıs'a gönderdikleri yardımlar adada iki devlet arasında bölüştürülmelidir.

Türk birlikleri Kıbrıs'a anlaşmalardan doğan haklarına dayanarak çıkmışlardır. Kıbrıs Türkleri ise federal bir statü altında birleşmek için Rumlara ellerini uzatmışlardır.

Dış Haberler Servisi— ABD'nin en ciddi gazetelerinden olan ve genellikle iş çevreleri ile yönetimin görüşünü yansıtan "The Wall Street Journal"ın 20 aralık tarihli sayısında çıkan başyazıda Kıbrıs sorunu ele alındı. Yazıda, Papandreu'nun Kıbrıs sorununun çıkmazdan kurtulmasını istemediği, bunalımı Türklere karşı bir silah olarak kullandığı belirtilerek, ABD ile Avrupa'nın KKTC'yi tanıması zamanının

(Arkası Sa. 8. Sü. 7'de)

Pakistan'da 32 muhalif tutuklandı

Ziya ül Hak

Tutuklama kampanyasının yarın Pakistan'ın kurucusu Muhammed Ali Cinnah'ı anmak için düzenlenen gösteriye karşı bir önlem olarak başlatıldığı belirtiliyor.

Dış Haberler Servisi — Pakistan'da 8 yıldır yürürlükte bulunan sıkıyönetimin kaldırılması beklenirken, aralarında muhalefete mensup 32 politikacının da bulunduğu çok sayıda rejim aleyhtarının tutuklandığı bildirildi.

AP ajansının haberine göre,

(Arkası Sa. 10. Sü. 8'de)

'Nükleer denemeler durdurulsun'

Sovyetler, Ankara'dan ABD'ye çağrı yaptı

Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçiliği Müsteşarı, nükleer denemelerin durdurulması konusunda ülkesinin tek taraflı ilan ettiği moratoryumun ABD'nin yanıt vermemesi halinde yılbaşından itibaren geçerliliğini yitireceğini söyledi.

ANKARA (a.a.) — Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçiliği Müsteşarı Anatoliy Kadirov, ülkesinin 6 ağustos 1985'te "nükleer denemelerin durdurulması" konusunda tek taraflı olarak ilan ettiği moratoryuma ABD'nin ka-

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

TASS, SOVYETLER'İN SİLAHSIZLANMA ANLAŞMALARINI ÇİĞNEDİĞİNİ İDDİA EDEN REAGAN'I KINADI. 3. Sayfada

Sekizinci bebek 4. günde yaşam yarışını terketti

Prof. Özgür: *Sekizlerden hiç değilse birini annesine kazandırmak için yoğun çaba harcadık, ancak gerek kilosu, gerek bazı organlarının tam gelişmemiş olması nedeniyle 3.5 gün yaşayabildi.*

İZMİR, (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Türkiye'de ilk kez İzmirli Sevil Çapan'ın dünyaya getirdiği sekiz bebekten hayatta kalan sonuncu bebek de dün sabah saat 01.00 sıralarında yaşamını yitirdi. Hastane yetkilileri, yaşamından ümitli olmadıkları son bebek için ellerinden geleni yaptıklarını belirterek, daha fazla yaşatmanın mümkün olmadığını söylediler.

Geçen hafta perşembe günü akşamı Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Doğum Kliniği'nde dünyaya gelen beşi erkek üçü kız sekiz bebek, bazı organları tam gelişmemiş olduklarından ölmeye başlamış, geriye yalnızca bir kız bebek kalmıştı. Yoğun bakım altında tutulan son bebek de tüm çabalara karşın direnemedi. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı Ana Bilim Dalı Başkanı

(Arkası Sa. 10. Sü. 8'de)

Orhan Apaydın

Burhan Apaydın

Orhan ve Burhan Apaydın kazada yaralandı

Sahil yolunda meydana gelen kazada otomobilde bulunan yolculardan Mehmet Yaşar öldü.

İstanbul Haber Servisi— İstanbul Barosu eski başkanlarından avukat Orhan Apaydın ile ağabeyi avukat Burhan Apaydın, dün sabah geçirdikleri bir trafik kazasında ağır yaralandılar. Aynı kazada Mehmet Yaşar adlı bir kişi de yaşamını yitirdi. Orhan ve Burhan Apaydın, SSK İstanbul Hastanesi'ne kaldırılarak kontrol altına alındılar.

İstanbul Barosu eski başkanlarından avukat Orhan Apaydın ile 34 HV 453 plaka numaralı özel Plymouth marka aracı kullanan ağabeyi Burhan Apaydın, Zeytinburnu'nda kıyı yolu Kennedy Caddesi'nde Bakırköy yönüne doğru giderlerken, karşı yönden gelen Mustafa Sarıkaya yönetimindeki 34

(Arkası Sa. 8. Sü. 6'da)

Hindiye rağbet yok *Yılbaşı hazırlıkları sürerken, İstanbul'un çeşitli semtlerinde hindi pazarları da kurulmaya başlandı. Yılbaşına simgeleşen hindiler bu yıl 7 bin liradan başlarken, baba hindilerin fiyatları 9 bin liraya kadar yükseliyor. Çoğunlukla Kandıra'dan getirilen hindilerin fiyatlarının yüksekliği nedeniyle talebin de düşük olduğu görülüyor. Kandıra'dan getirdiği hindileri kilosu 1300 liradan satan Hasan Özdoğan, "Bu fiyatlar vatandaşa pahalı geliyor. Satışlar henüz başlamadı" derken hindi fiyatlarının 1983'e kıyasla yüzde 330 artış kaydettiği görülüyor. Baba hindiler 1983'te 2 bin liradan 1984'te 5 bin liradan satılıyordu. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)*

Uzatmalı emeklilik Meclis gündeminde

İşçi ve memurların emeklilik yaşını yükselten tasarı bugün ya da yarın Meclis'te görüşülerek yasalaşacak.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu). — İşçi ve memurların emeklilik yaşını yükselten ve Başbakan'ın girişimi üzerine bir maddesi komisyonda değiştirilen yasa tasarısı bugün ya da yarın Meclis'te görüşülerek yasalaştırılacak. İşçi emeklilerinden 1 Ocak 1990'a kadar kadınların 50, erkeklerin 55 yaşında emekli aylığına hak kazanmalarını öngören tasarıya göre, 1 Ocak 1990'dan sonra emeklilik yaşı kadınlarda 55, erkeklerde 60 olacak.

Plan-Bütçe Komisyonu'nda önceki akşam ANAP'lıların verdiği bir önergenin benimsenmesiyle yasanın yürürlüğe girdiği tarihte en az 15 yıl sigortalı süresi bulunanlar kadın ise 20, erkek ise 25 yıldan beri sigortalı bulun-

(Arkası Sa. 10. Sü. 1'de)

18 yaşında işe başladıysanız

Sigortalılık Süresi (Yıl)	Emeklilik maaşı bağlanma yaşı		Emeklilik için çalışılacak süre		Maaş bağlanabilmesi için beklenecek süre
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
1	45	50	20	25	7
2	45	50	20	25	7
3	45	50	20	25	7
4	45	50	20	25	7
5	43	48	20	25	5
6	43	48	20	25	5
7	43	48	20	25	5
8	43	48	20	25	5
9	43	48	20	25	5
10	41	46	20	25	3
11	41	46	20	25	3
12	41	46	20	25	3
13	41	46	20	25	3
14	41	46	20	25	3
15 ve daha çok	yaş sınırı yok		20	25	Yok

(*) İlk defa 18 yaşında sigortalı olarak işe başlayanlar

NOT: Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten sonra 1989 yılı sonuna kadar sigortalı olacak kadınlar 50, erkekler 55, 1990'dan sonra sigortalı olacak kadınlar 55, erkekler 60 yaşından önce emekli maaşına hak kazanamayacaklar. Kadınlar 20, erkekler 25 yıl çalıştıktan sonra emekli olabilecek ancak emekli maaşı alabilmek için söz konusu yaş sınırına kadar bekleyecekler.

ÖRNEK: 1986 yılında sigortalı olarak işe başlayan 18 yaşındaki bir erkek işçi 43 yaşında emekliliğe hak kazanacak fakat emekli maaşı alabilmek için 12 yıl bekleyecek. 1990 yılından sonra işe giren erkek işçi ise emekli maaşı alabilmek için 43 yaşından sonra 17 yıl bekleyecek.

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

'Büyük Devlete' Kar Yağdı

ANKARA — "Türkiye, rekabetinden korkulur bir ülke haline gelmiştir."

Bu konuda bir başka cümle şöyle:

"Türkiye, on yıl içinde dünyanın sayılı ülkelerinden biri haline gelecektir."

Son basın toplantısında bu görüşlere bir yenisi eklendi:

"OECD ülkelerinde en yüksek kalkınma hızına sahip olan ülke Türkiye'dir". Başbakan Özal'ın tıpkı yukarda vurguladığı gibi, çeşitli konuşmalarında

(Arkası Sa. 10. Sü. 4'te)

TÜRK-İŞ'İN PARLAMENTO ÇIKARMASI 10. Sayfada

Dipten Gelen Dalga...

Denilebilir ki, Türk-İş yönetimi dipten gelmekte olan dalgayı en nihayet hissetmeye başladı! Artık "eylem" sözünü hiç olmazsa telaffuz etmeleri, bunun bir göstergesi olabilir.

Biraz gecikmeli de olsa, yıllanmış sendika yöneticileri açısından böyle bir gereğin duyulması bile bir *ilerleme* sayılabilir...

Biriken sorunlar, gittikçe ağırlaşan yaşam koşulları karşısında kayıtsızlığın, hareketsizliğin, kendi durumlarını ancak bir sınıra kadar kurtarabileceğini anlamaya başladıkları söylenebilir.

İşçiler açısından "24 Ocak+12 Eylül" formülünün ne anlama geldiğini uzun uzun anlatmaya gerek yoktur. Enflasyon ve hayat pahalılığı karşısında gerçek ücretler sürekli aşınmıştır. Özellikle işçi-işveren ilişkilerini dü-

(Arkası Sa. 10. Su. 1'de)

HASAN CEMAL

Şeref Bakşık anlatıyor:

İsmet İnönü'nün ordu ve politikaya bakışı

HİKMET ÇETİNKAYA'nın röportajı yarın Cumhuriyet'te

Hükümet, denizcilikte duyarsız

Armatörler Birliği, 1 Mart 1985'de Avrupa limanlarında başlayacak olan uluslararası denetim için hükümetin hazırlık yapmamasını eleştirerek "Gemilerimizin ceza alması mı bekleniyor?" dedi.

Haber Merkezi — AET üyesi ülkelerin limanlarında gemilerimizin ve gemi adamlarımızın Türkiye'nin taraf olmadığı uluslararası sözleşmeler gereği denetlenmesi konusunda hükümetin bir çalışması olmadığı öğrenildi.

Armatörler Birliği Genel Sekreteri Enver Yazıcıoğlu, özellikle "Gemilerin Denizleri Kirletmelerinin Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi" ile "Gemi Adamlarının Eğitim, Yeterlik Belgelendirme ve Vardiya Tutma Esasları Uluslararası Sözleşmesi"ne Türkiye'nin de taraf olması için girişimlerde bulunduklarını ve bu sözleşmelerin hükümetçe onaylanmasını istediklerini belirterek, "Geçen yıl bu konuda bazı çalışmalar olmuştu, ancak sonuca ulaşılamadı" dedi.

Kısa adı STCW olan uluslararası sözleşme gereği gemi adamlarının yetiştirilmesi konusunun yeniden ele alınması gerektiğini belirten Armatörler Birliği Genel Sekreteri, gerek Denizcilik Yüksek Okulu Komutanlığı, gerekse meslek liselerindeki eğitimin uluslararası düzeye çıkarılmasını istedi ve bu konuda zaman yitirilmemesini savundu.

Mart ayından itibaren Avrupa

(Arkası Sa. 10. Su. 8'de)

Pravda, Afganistan ve Komünizm...

ERGUN BALCI — 24 aralık

Sovyet Komünist Partisi organı *Pravda* gazetesinde Afganistan konusunda çıkan yazı, bir bakıma özeleştiri, üzerinde dikkatle durulması gereken çok anlamlı bir açıklamadır. Pravda'nın 21 aralık tarihli sayısında, *"Afgan toplumunun özellikleri dikkate alınmadan sosyal reformlara girişilerek hatalar yapıldığı ve Afgan halkının büyük bölümünün komünizmi kabul etmediği"* belirtilmiştir. Başka bir deyişle, Sovyetler Birliği, Afganistan'ı komünist bir ülke yapma çabalarının başarıya ulaşamadığını ilk kez resmen kabul etmektedir.

Afgan halkının büyük bölümünün komünizmi kabul etmediği ve etmeyeceği apaçık ortada idi. Bu gerçeği sağcısı ya da solcusu ile sağduyu sahibi olan herkes görüyordu. Görmeyenler ya da görmek istemeyenler sadece *süper devrimci, keskin devrimci* takımdı. Bu takıma göre, Afganistan'daki savaş, sosyalizmle *feodal artıklar* arasındaki bir savaş, ilerici-gerici mücadelesi idi ve ilericiler eninde sonunda zafere ulaşacak, kitleler sosyalizmin nimetlerini görerek ilerici safa katılacaklardı. Bu safsatayı öne süren örümceklenmiş kafaların *"Arkadaş, insanların tepelerine bomba yağdırarak, köylerini yıkarak sosyalizm kurulur mu?"* diyenlere yanıtları ise hazırdı: "Gerici, sosyalizm düşmanı, emperyalizmin işbirlikçisi." Bu tür klişelerle dolu çarşaf çarşaf mektuplar yazarlardı.

Afganistan'daki savaşın, sosyalizm, feodalizm, ilericilik, gericilik kavramları ile hiçbir zaman bir ilişkisi olmamıştır. Olamazdı da... Çünkü Sovyetler, Afganistan'ı sosyalizmi kurmak için işgal etmemişlerdir. Stratejik nedenlerle girmişlerdir bu ülkeye. Afganistan'da kurdukları üsler, Sovyetler'i Hint Okyanusu'na yaklaştırırken, İran ve Basra Körfezi'ne karşı da önemli stratejik avantajlar sağlamaktadır. Haritaya bir göz atmak, ilericilik-gericilik, sosyalizm-feodalizm safsatasının ötesinde bu basit gerçeği görmeye yeterdi. Tabii, gerçekleri görmek isteyenler için...

Afganistan'da halen sürmekte olan savaş, bir kurtuluş savaşıdır. Bu savaşı veren mücaitlerin feodal nitelikte olması, Sovyetler Birliği'nde ise sosyalist bir rejimin bulunması, savaşın özünü değiştirmez. Mustafa Kemal, Kurtuluş Savaşı'nı verirken eşrafın, ağaların ve hocaların da desteğini kullanmıştı. Türkleri boğazlamaya çabalayan yabancılar ise gelişmiş kapitalizmin, yani daha ileri bir düzenin temsilcisi idiler. Öyleyse Kurtuluş Savaşı gerici bir savaş mıydı?

Afgan halkı, Vietnam halkının kahramanlığını aratmayacak bir yüreklilikle kurtuluş savaşı vermektedir. Sovyetler Birliği ise, ABD'nin Vietnam serüvenini andırır bir şekilde Afganistan batağına saplanmıştır. Afganistan'daki savaş, ilerici-gerici, sosyalist-feodal palavralarının ötesinde kurtuluş savaşı veren kararlı ve yürekli bir halkı ezmenin olanaksızlığını gösteren yeni bir örnektir. Bu örneği, daha önce Güney Lübnan halkı İsrail'e, Vietnam halkı da ABD'ye karşı sergilemiştir.

Sosyalizmin topla tüfekle kurulamayacağını Bolşevikler bundan 65 yıl önce söylemişlerdi. Troçki, *"Sosyalizmin tüfekle kurulabileceğini sananlar, ayaklarına taş bağlayarak kendilerini denize atsınlar"* demişti.

Lenin, 1921'de Varşova işçilerinin ayaklanmaya hazır olduklarını sanarak Bolşevik ordularını Polonya'ya göndermiş, ancak bu ordular, bütünleşen Polonya halkı karşısında ağır bir yenilgiye uğramışlardı. Lenin bu olaydan ders almış, Gürcistan'da Menşevik yönetimi zorla devirip iktidara Bolşevikleri getiren Stalin'i sert biçimde kınayarak vasiyetinde Stalin'in Parti Sekreterliğinden uzaklaştırılmasını istemişti.

Pravda, sosyalizmin topla tüfekle kurulamayacağını geç de olsa kabul etmiştir.

Bizim merak ettiğimiz ne, biliyor musunuz?

Şu *"keskin devrimci"* takım, acaba bu işe ne diyecek?

Sakın Pravda, CIA ajanı ya da emperyalizmin işbirlikçisi olmasın?

75 yıl önce Türk basınında ve edebiyatında Halley

Halley'in kuyruğundan geçtik, bir şey olmadı

VEHBİ BELGİL — *24 aralık*

Gök cisimlerinin insan yazgısını belirlediği fikri ta Sümerlilere kadar uzanır. Günümüzünden 6 bin yıl önce Fırat'ın Basra Körfezi'ne yakın kısımlarında yerleşerek Lagaş, Uruk, Ur gibi kentlerde parlak bir uygarlık yaratmış olan Sümerliler 4 bin yıl önce çökmüşlerse de bilimsel alandaki buluşları, gözlemleri günümüze kadar gelmiştir. Gök cisimlerini araştıran **İlm-i Nücum** (Astrology) onların buluşudur. Kendilerine göre, gök cisimleri birer tanrı idi. Tanrıların yazgı üzerindeki etkisi yadsınamaz. İlk burçları bulan ve adlandıranlar da Sümerlilerdi.

Kuyrukluyıldızlar da birer gök cismi idi. Bunların da yazgıyı etkilemesi normaldi. Ancak, gezegenler, yıldızlar gibi sık sık değil, uzun aralıklarla kendilerini gösteren bu cisimler, nedense insanlara hep korku salmıştır. Örneğin bir Halley kuyrukluyıldızı 2 bin yıllık Sümer tarihi boyunca en az 26 kez görünmüştür. Fakat, Sümer tabletlerinde bu konuda kayda rastlanmaz. Bununla birlikte, bunlar hakkında bir şeyler düşünmüş olmaları kesindir.

Kuyrukluyıldızların parlak olanları insanları da da ürkütmüş, felaket öncüsü, habercisi etkisi yapmıştır. Çünkü insanlığın daha ilk günlerinden itibaren bu yıldızlar hep veba, açlık, savaş gibi sosyal fela-

ketlere simge olmuşlardır.

Örneğin, Kudüs'ün Roma İmparatoru **Titüs** tarafından 66 yılında yerle bir edilmesini Yahudi tarihçi **Josephus** bir kuyrukluyıldızın görünmesi ile izah etmiş ve buna **"Tanrının Kılıcı"** adını yakıştırmıştır. Avrupa'nın 451 yılında Atilla ordularınca alınması yine kuyrukluyıldız ile izah edilmiştir. İngiltere'nin 1066 da Normanlarca (Fatih William'ın askerlerince) istilası da yine aynı nedene bağlanmıştır.

Buna karşılık, bu düşünce tarzına göre Halley'in 1456'da, İstanbul'un Türkler tarafından alınmasından 3 yıl sonra görünmesi, pekâlâ Türkleri kutlama, Bizanslılara da **"Oh olsun"** deme anlamına yorumlanabilir.

1682'de yeniden gelen Halley belki Viyana önündeki bozgunumuzun ön habercisi idi. Ama, bizim için yenilgi olan bozgun Avusturyalılar için zaferdi.

Böylece, 1910 yılına kadar gelinmiştir. Bu yıl görülen yıldız bize Trablusgarp (Libya) Savaşı'nı, Balkan Savaşları'nı arkasından Birinci Dünya Savaşı'nı getirmiş, dünya için ise dünya çapında bir ölüm kalım savaşının habercisi olmuştur.

NOSTRADAMUS FALCILIĞI

Kuyrukluyıldızların felaket habercisi oldukları düşüncesine bugün gülüyoruz. Ama eskiden buna inanılıyordu. Yıldız gelir gelmez olaylar zorlanarak bir veya birkaç felaket buna uyduruluyor, yakıştırılıyordu. Örneğin, bu yılki Halley ile Afrika'daki büyük açlık veya Kolombiya'daki yanardağ patlaması (20 bin ölü) arasında bağlantı kurulabilir. Aslında bu yakıştırmalar bir tür **Nostradamus** falcılığıdır.

Kuyrukyıldızların felaket haberciliği yakıştırmasının kişilere uygulandığını da görüyoruz. **Shakespeare, Jül Sezar**'ında, Sezar'a, karısı **Kalpurniyan**'ın ağzından şöyle dedirtir: **"Kuyrukluyıldız gördüm. Bu yüzden martın 15'inde ortalıkta pek dolaşma."** Sezar buna uymaz ve o gün senatoda öldürülür.

Buraya kadarki açıklamalarımız gökyüzünün bu seyrek konukları hakkında binlerce yıl boyunce neler düşünülmüş olduğunu ortaya koymuştur sanırım.

1910 OLAYI

Kuyrukluyıldızların ne oldukları 1910 dolaylarında artık kesinlikle biliniyordu. Ancak bu biliş bir işe yaramıyordu: Din dünyası olsun, tiraj peşinden koşan gazete ve dergiler olsun, olayın kendi çıkarlarına hizmet etmesini istiyorlardı. Dinciler kıyametin yaklaştığını, insanların Tanrı'ya dönmelerini, küflü kitaplara dayanarak bir kez daha istiyorlardı. **"Bir kez daha"** diyoruz, çünkü aynı numarayı 910 yıl önce de yapmışlar, halkın mallarına el koymuşlardı. Gerçekten de, İsa'dan sonraki bininci yıl yaklaştıkça kilise adamlarının kıyametin yaklaşmakta olduğu haberini yaydıklarını görüyoruz. Kutsal kitapta bunun yeri vardı. Birçok belirtiler de bunu destekliyordu. Avrupa, bu durumda, kıyamete o kadar kesin gözüyle bakıyordu ki, pek çok kimse bütün malını mülkünü kiliseye bağışladı. Fakat kıyamet gerçekleşmeyince mallar geri alınmadı. Kilise bir anda topla yıkılmaz hale geldi.

İşte olay, 1910'da bir kez daha gündeme getirilmek isteniyordu. Konu gazeteler için de tam bir fırsattı. Ancak, bu kez başka bir taktik kullanıldı. Kuyrukluyıldızın uğursuzluk getireceği yalanını artık kimse yutmazdı. Bu yüzden, yıldızın dünyaya çarpacağı, bu olmasa bile dünyamızın, yıldızın zehirli gazlardan oluşan kuyruğunun içinden geçeceği ve bunun sonunda yeryüzünde bütün canlıların öleceği haberleri bir anda ortalığı kapladı. Hatta, bin yılında olduğu gibi, kıyamet için belirli bir gün bile gösterildi: **18 Mayıs 1910 Çarşamba gecesi...**

TÜRK BASINI

Türk basını olay karşısında, her gazetenin tutumuna göre faklı tavır aldı. Ama bu tavırları genellikle dört noktada toplayabiliriz: 1) Dünya ajans haberlerini aktarmak, 2) Dedikoduları, yine dış basından aktarmak, 3) İstibdat döneminde devletin Yıldız Sarayı'ndan yöneltilmesi dolayısıyle siyasal taşlamalar ve kelime oyunları yapmak, 4) Roman yolu ile sosyal taşlama yapmak.

Dünya haber ajanslarının verdikleri haberleri bizim bütün gazetelerimiz hemen hemen aynen yayımlıyorlardı. Yıldızın geleceği, tabii, tıpkı şimdiki gibi yıllarca önceden rasathanelerce, bilim adamlarınca dünyaya duyurulmuştu. 1910'da da böyle oldu. Böylece gazeteler, dünya kamuoyunu, büyük güne rahatça hazırlama olanağını buldular. Biz bu yazımızda, sadece olay gününe ait bir haberi, dönemin ciddi gazetelerinden **İkdam**'dan aktarmakla yetineceğiz. Şöyle:

"Kuyrukluyıldız yaklaşıyor. Bu gece yarısından sonra saat 2'den başlayarak dünyanın çok yakınından geçecek. Bununla birlikte asıl yıldız bizden 26 milyon kilometre uzakta olacak. Hal böyle iken, olay halkın kafasını karıştıracak biçimde büyütülmüştür. Kuyrukluyıldızdan korkanlar pek çoktur. Fakat, çoğunluk, korkusunu içinde saklıyor. Korkuların yersizliğini birçok kez söylemiştik. Nitekim, Avrupa'nın en ünlü yıldızbilimcilerinden Camille (Kamiy) Flammarion'un geçen cuma günü (13 Mayıs 1910) Paris'te verdiği konferanstaki sözleri bizi doğruladı. Yıldız, 1861'de böyle bir yıldızın kuyruğundan geçmişti. Fakat kimseye bir şey olmadı. Tahliller, yıldızın kuyruğunda "Acide cyanhydrique" diye bir gazın bulunduğunu gösterdi. Bu gaz, Almanya'da içilen Kirş adlı bir tür gazozda kullanılmaktadır. Kuyruktan geçer de bu gazı içimize çekersek bu içkiden içmiş gibi olacağız. İçki iştihayı açtığından, bizlerde de, yıldız geçtikten sonra iştah açılacaktır... Evet bir gün dünyamız yok olacaktır. Fakat bu, yıldızla çarpışmadan olmayacaktır."

ERTESİ GÜN

Olaydan bir gün sonra, 19 mayıs sabahı çıkan **İkdam**'da şu habere rastlıyoruz:

"Büyük korkular içinde beklenen mayısın 18'i geçti. Dünyamız, gece sabaha karşı Halley'in kuyruğundan geçti... Bu sabah erken yataklarından kalkıp da pencerelerinden İstanbul ufuklarına bakanlar dünyanın ve her şeyin yerli yerinde olduğunu görmüşler ve geçirdikleri boş korkudan pişmanlık duymuşlardır.

Fakat, dün garip bir rastlantı olarak, kentimizde geçici bir yaz fırtınası çıkmış. İstanbul birkaç dakika yoğun bir karanlık içinde kalmıştı. Birçok kimse bunu yıldızın yaklaşmasının sonucu sanmış, akşama kadar daha kimbilir ne büyük doğa olaylarının ortaya çıkacağını düşünmüştür.

Bu yüzden, dün akşam güneş battıktan sonra herkes acele acele evlerine gidiyordu. Sokaklar bomboştu... İşte kuyruktan geçtik. Bilim adamlarının kuyrukta var olduğundan söz ettikleri zehirli gaz, bazı kötümserlerin iddiasına göre müthiş bir etki yapsa idi dünya ne hale gelecekti?"

Gazete, bundan sonra, olabilecekleri sıralamış ve

yazıyı söyle bitirmiştir: **"İşte görülüyor ki bütün o korkular hayalmiş. İnsanlar şu anda her günkü gibi yaşam kavgası ile meşgul..."**

TAŞLAMALAR

1910 Halley kuyrukluyıldızı, taşlama edebiyatımıza ölmez sayfalar kazandırmıştır. Örnek olarak Eşref'in dörtlüklerinden söz etmek istiyoruz.

İstibdat döneminde; başka bir deyişle, İkinci Abdülhamid zamanında ülke, Beşiktaş sırtlarındaki Yıldız Sarayı'ndan yönetiliyordu. Ülke aydınları **Abdülhamid** yönetiminin memleketi felakete götürdüğü görüşünde idiler. Bu görüş **"yıldız"** ile YILDIZ arasında kelime oyunları yoluyla siyasal taşlamalara yol açmıştı. Bu konuda en güzel örnek, Eşref'in şu dörtlüğüdür: **"Kıyamet 'necm'i gîsudar'** (kuyrukluyıldız) **ile teşrînisanîde** (kasım ayında) **/ Koparsa çok değildir ol kadar dehşetli bir hızdan / İşitmiştim bunu vaktiyle bir mâhir** (bilgili) **müneccimden / Mukaddermiş harabîsi bu mülkün** (devletin) **çünkü YILDIZ'-dan."**

Şair bunda kısaca şöyle diyor: "Kuyrukluyıldız yüzünden kasımda kıyamet koparsa normaldir: Çünkü, devletin YILDIZ'dan mahvolacağını bilgili bir yıldızbilimciden, evvelce işitmiştim."

Eşref'in yakın arkadaşı **Hüseyin Rıfat** da Abdülhamid'in büyük burnunu şu dörtlükle yermiştir:

"Darbesiyle yıksa da dünyayı Halley yıldızı / Nam'ı dehşetnâkini (dehşetli ününü) **sannetme yıkmıştır senin / Kuyruğum yoktur diye ala teessür eyleme / Pâdişahım kuyruğun burnunda çıkmıştır senin."**

Geçim sıkıntısı içinde kıvranan **Eşref** başka bir dörtlüğünde şöyle demiştir:

"Eski yıldız koymadı vaktiyle bizde kol kanat / Yok sukut etmekliğe hız, sen de kuyruksuz musun? / Kâinata gelmedi imdada hâlâ kuyruğun / Yoksa **ey kuyrukluyıldız sen de kuyruksuz musun?"**

VE HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

1910 Halley kuyrukluyıldızı eşsiz mizah yazarımız Hüseyin Rahmi Gürpınar'a da sosyal taşlama fırsatı vermiştir. Üstat, **"Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç** (evlenme)" adlı romanı ile bunu en güzel biçimde yapmıştır.

Romanda, o zamanki İstanbul'un fakir bir mahallesindeki hanımların konuşmalarını; onların yıldız hakkındaki düşüncelerini ve kelime oyunlarını, dünyanın yuvarlaklığı hakkındaki safça yorumlarını; mahalle sütçüsü ve kasabı gibi esnaf ile mahalle halkının, yaklaşan kıyamet nedeniyle hilelerini açıklayarak birbirlerinden nasıl helallık dilediklerini alaylı sözlerle öğreniyoruz.

Roman, olaydan bir yıl sonra, 1911'de kitap olarak çıkmıştır. Fakat, olaydan önce **"dizi yazı"** biçiminde yayımlandığı anlaşılıyor. Bunu, Zâhir Güvemli'nin kalemi ile dilimize yeniden kazandırılan romanın yedinci baskısının önsözünden anlıyoruz. Önsöz, Gürpınar tarafından 7 Nisan 1910'da yazılmıştır. Bunda şöyle denmektedir:

"Dünya, Halley kuyrukluyıldızı ile bugüne kadar pek çok kez karşılaştı, bir şey olmadı. Bu sefer de olmayacak. Hal böyle iken filozoflar, bilginler insanları neden korkutuyorlar? Neden böyle bir düşkünlükten kendilerini alamıyorlar?"

Üstat, romanının son sözünde de şöyle diyor: **"Şu romanı yazmaya başladığım zaman bütün uygarlık dünyası Halley'in çarpma tehlikesi ile titreyip duruyordu. Bunun yersiz olduğunu önsözde belirtmiştim. İnsan yalancılığına bundan güzel örnek olur mu? Halley 1985'te geri dönecek. Bari torunlarımızı o zaman da aldatmayalım."**

Adaletin Temeli

25 aralık

Bugün Türkiye'de tartışılan sayılar genellikle ekonomiye ilişkindir. Enflasyon oranı yüzde kaçtır? Kişi başına düşen ulusal gelir yükseliyor mu, düşüyor mu? Bunlar tartışılıyor. Kimisi iyimser yorumlar yapıyor, kimisi kötümser. Bu tartışmalar siyasal yaşamın cilveleridir. Gerçekte ekonominin doğru dürüst yürüdüğü, istatistiklerin pembe işaretler verdiği söylenemez.

Bir de ekonomi dışı istatistikler ve sayılar var ki, çoktan beri onları unutmuş görünüyoruz.

*Yargıtay Başkanı Nihat Renda'nın dünkü açıklamasına göre Türkiye'de yargıçlık **"cazibesini"** yitiriyor. Yedeksubaylığında 100 bin lira aylık alan bir hukuk mezunu, yargıçlığın ilk basamağında 78 bin lira aylıkla geçinmek zorundadır. Adalet Bakanlığı'na yargıçlık için başvuranların sayısı az ama odacılık için daha çok. Sayın Renda'nın verdiği sayılar bu ülkede yaşayan herkesi büyük kaygılara düşürecek kadar çarpıcıdır. Bugün 6 bin 756 kişi olması gereken yargıç ve savcı kadrosunda 2 bin 104 açık var. Yargıçlarımız 2.5 - 3 milyon dava dosyasına bakmak zorundalar.*

Sayın Renda'nın açıklamasına göre toplumun yargıya güveni ve inancı sarsılıyor.

Nasıl sarsılmasın ki?

Sayılar ortada, olaylar belli, 12 Eylül 1980'den sonra düzenlenen yasaların niteliği tartışmaya yer bırakmayacak kadar açık ve seçik. 12 Eylül'den önceki anarşik olayların sorumluları sanki yargıçlar ve savcılar imiş gibi, adaleti yaralayan, yargıç bağımsızlığını kısıtlayan, yargılamaya gölge düşüren önlemler sistemli biçimde alındı.

Ve ülkede adalet yaralandı.

Öyle görünüyor ki, mahkemelerin duvarlarına yazılı "Adalet Mülkün Temelidir" ilkesine gölge düşmektedir.

Peki ne yapmalı?

Yapılacak işler basittir. Yargıçlığı çağdaş demokrasilerin ilkelerine uygun koşullara bağlamak, adaletin bağımsızlığına gölge düşüren yasaları ayıklamak, yargıçlık ve savcılığı cazibeli konuma getirecek önlemleri almak ve adalet kesiminde reform sayılabilecek düzenlemelere yönelmek güç olmasa gerektir. Türkiye'de devletin bütün bunları başaracak olanakları vardır.

Eğer bu sorun tez vakitte çözülemez de sürüncemede bırakılırsa ve daha çok gecikilirse, Türkiye'nin geleceğinde adalet kurumlarına saygınlık kazandırmak için çok pahalı bedeller ödenecektir.

★ ★ ★

NABİ'nin PARK KAHVESİ
Samim Kocagöz
Roman, 1. bas. 600 lira
Genel Dağıtım: YADA - İstanbul

Cumhuriyet

62. Yıl; Sayı: 12031 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 26 Aralık 1985 Perşembe

DOSTUM MOZART
Nadir Nadi
Çiltli, 750 lira (KDV dahil) Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu İstanbul

Yıl sonu zamları yüklü oldu: Petrol'de yüzde 8-10, şekerde yüzde 26.6

Petrol ve şekere zam

Özal hükümetinin petrol ürünlerine 61 gün sonra yaptığı zam, dolar artışının üzerinde.

Yüksek orandaki şeker zammına rağmen, Türkiye şeker ithalinin kapısında, KİT zamları da sırada.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Hükümet, işçi ve memur emeklilik yaşını yükseltmesinden sonra zamları gündeme getirdi. Şeker ve petrol ürünlerine dün gece yüksek oranlarda zam yapıldı.

1986'ya girerken, enflasyonla mücadelede rahat nefes alma yolunu seçen hükümetin, "beklenen" zamlarının yeni yılda bir dizi fiyat artışına yol açması bekleniyor.

"Yılbaşı zamları" ile petrol ürünlerine yüzde 7.8 ile yüzde 10 arasında zam yapılırken, şeker fiyatları da yüzde 26.6 oranında yükseltildi.

Özal hükümeti, 61 günlük bir aradan sonra işbaşına geldiğinden bu yana petrol ürünlerine on altıncı fiyat ayarlamasını dün gece yaptı. Son zam tarihi olan 24 ekim gününden bu yana, Türk Lirasının dolar karşısındaki değer kaybı yüzde 4.5'u aşmazken, petrol ürünlerine zam oranı yüzde 7.8 ile yüzde 10 arasında belirlendi.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın Resmi Gazete'nin bugünkü sayısında yer alması beklenen tebliğiyle yürürlüğe girecek zam oranı, yüzde 3'ün üzerinde olduğundan, akaryakıt bayileri stok bildiriminde bulunmak zorunda bulunuyorlar. TBMM'den 1986 yılı bütçesini geçiren hükümet, yüzde 25 oranında öngördüğü enflasyon hedefini tutturabilmek amacıyla fiyatların patlamasına yol açabilecek zamları son güne sıkıştırması, ekonomik çevrelerce bekleniyordu.

Son iki yıldır "şeker krizine" giren Türkiye'de dün gece yapılan zammın oranının gayet yüksek tutulması da dikkat çekti. Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlıkları'nın ortak tebliğleri ile yürürlüğe giren ek şeker zammı, yılın üçüncü fiyat ayarlaması oluyor. Şekere en son 3 eylülde zam yapılmıştı.

Türkiye, şekerde son yıllarda 200 bin ton rekolte noksanıyla, ithalatçı ülke konumuna geldi. Yetersiz taban fiyatları sonucu, son iki yılda üretimde büyük düşüş görüldü. Bunun sonucu olarak, yıllardır ihracatçı ülke durumunda olan Türkiye toplumu, önümüzdeki günlerde ithal şekerle çayına tat katmak zorunda kalacak. Türk toplumu yeni yıldan itibaren dolmuşa, otobüse daha pahalı binecek.

Özal hükümetinin KİT ürünlerine yüzde 25'in üzerinde zam yapmama talimatının, son zamlarla 1986'daki enflasyonu kurtarmayı amaçladığı anlaşılıyor. Daha bazı KİT'lerin yılbaşına kadar yapacakları zamla bütçelerini kapatarak, 1986'ya hazırlıklı olacakları belirtiliyor.

Şeker zammı

Cinsi	Eski fiyat	Yeni fiyat	Oranı
Normal kristal şeker	150	190	26.6
Rafine kristal şeker	185	230	24.3
Baz tarh küp şeker	190	245	28.9
Kutuda küp şeker	200	250	25

Petrol zammı

Cinsi	Eski fiyat	Yeni fiyat	Oranı
Normal benzin	261.00	282.00	8.0
Süper benzin	280.00	302.00	7.8
Gazyağı	184.00	202.00	9.7
Motorin	184.00	202.00	9.7
6 nolu fuel-oil	120.00	132.00	10
12 kg.'lık tüp gaz	2600.00	2810.00	8

Çalışma Bakanı Kalemli, 1986 hazırlıklarını Cumhuriyet'e anlattı

Emekli olan işçiye destek

1 *Memur ve işçi emekli aylıkları arasındaki farkın kaldırılması için kaynak aranıyor*

2 *Emekli Sandığı'nın sağladığı sosyal yardımlar işçi emeklilerine de verilecek.*

3 *Emekli olduktan sonra başka işyerinde çalışan işçi emekli maaşını da alacak.*

4 *Toplu konut için peşin para yatıramayan işçinin 'peşinatını' SSK verecek.*

Mustafa Kalemli

Kamuoyu ve işçi örgütlerinde tepkiyle karşılanan SSK ve memur emekliliğiyle ilgili yasaların TBMM'de kabul edilmesinden sonra, hükümet, belirli bir süredir ele aldığı işçilerin yaşam koşullarıyla ilgili konuları kısa sürede gerçekleştirmeye çalışacak.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli, işçi kesiminin sosyal yaşamalarıyla ilgili hazırlanmakta olan "yeni düzenlemelerin" 1986 yılında yürürlüğe gireceğini söyledi.

Cumhuriyet muhabiriyle dün görüşen Bakan Kalemli'nin verdiği bilgiye göre, işçi kesimiyle ilgili hazırlıkların bir kısmı daha uzun vadede sonuç verecek, ancak üç belirli konuda 1986 yılında uygulamalara geçilebilecek.

Kamuoyu ve işçi örgütlerinde tepkiyle karşılanan SSK ve memur emekliliğiyle ilgili yasaların TBMM'de kabul edilmesinden sonra, hükümet belirli bir süredir ele aldığı işçilerin yaşam koşullarıyla ilgili konuları kısa sürede gerçekleştirmeğe çalışacak.

Bakan Kalemli, memur ve işçi emeklilerinin aylıkları arasındaki "büyük farkın" kapatılması için hükümetçe çalışma yapılıp yapılmadığı sorusuna, "Bu konu özellikle bir kaynak sorunu, fakat işçi ve memur emeklilerinin aylıkları arasındaki farkı ortadan kaldırabilmek için çalışmalar başladı ve sürdürülüyor. Bu sorunun çözümü için maddi kaynakların ne olabileceği araştırılıyor. Takdir edersiniz ki, kaynak bulmadan bu sorunu kesin bir çözüme bağlamak imkânsızdır" dedi. Ancak, Bakan, konuyla ilgili bakan hükümetin "kaynak bulunması" için gerekli araştırmaları hızla sürdürdüğünü de sözlerine ekledi.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Kalemli, buna karşın, 1986 yılında işçilerle ilgili bazı önemli kararların yasaya dönüşüp yürürlüğe gireceğini bildirdi.

Bakan, "İlk başta Emekli Sandığı'nın sağladığı bazı sosyal yardımları işçi emeklilerine de sağlayacağız. Bu konudaki hazırlıklar sona ermek üzeredir" diye konuştu. Memur emeklilerine sağlanan "sosyal yardımların" işçi kesimine de aktarılmasının dışında, yeni yılda yapılacağını bildirdiği öteki iki ana konu üzerinde Bakan Kalemli şu bilgileri verdi:

"Emekli maaşlarının ayrı düzeye getirilmesi çalışmalarıyla sosyal yardımların benzeri biçime dönüştürülmesinin dışında, yeni bir düzenleme ile emekli olan bir işçinin başka bir işte çalışmasını yasaklayan yasa hükmünde de değişiklik yapacağız. Bildiğiniz gibi bir işçi emekli maaşına bağlandıktan sonra başka bir işe girerse, aldığı emekli maaşı yasa gereği kesilmektedir. Bunu değiştireceğiz. Bir işçi emekli olduktan sonra, SSK'ya prim ödeyen başka bir işyerinde çalışabilecek, bu değişiklikle artık emekli maaşı kesilmeyecektir.

Öteki konu, işçilerimizin konut elde edebilmesiyle ilgili. Hiç konutu olmayan, ancak konut fonuna peşin parayı yatıracak maddi gücü de bulunmayan işçilerimiz için bulunan bu formül

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

SHP, EMEKLİLİK YAŞINI ANAYASA MAHKEMESİ'NE GÖTÜRÜYOR 7. Sayfada

İran Ticaret Bakan Yardımcısı Cumhuriyet'in sorularını yanıtladı

İran, pazarlığı sıkı tutacak

İRAN TİCARET BAKAN YARDIMCISI:

Akreditifin açılmadığına ilişkin haberler doğru değil. Aksine, 1985 protokolünde öngörülen 1 milyon 250 ton yerine, 1 milyon 337 bin ton için akreditif açıldı. Türk ihracatçılar, sözlerini tutmuyorlar. Üç önemli koşulumuz: Kalite, fiyat ve zamanında teslim.

CENGİZ ÇANDAR

TAHRAN — İran, Devlet Bakanı Mustafa Tınaz Titiz ile Türkiye-İran arasındaki ekonomik ilişkilerini görüşmeye başlarken, önümüzdeki hafta Başbakan Turgut Özal'ı karşılamaya hazırlanıyor.

Türkiye ile temasların yoğunlaşmakta olduğu bugünlerde İran yetkilileri Cumhuriyet'e ikili ilişkilerin geleceği konusunda ipucu teşkil edecek açıklamalarda bulundular. İran Ticaret Bakan Yardımcısı ve Türkiye ile ilişkilerden sorumlu Abdül Hüseyin Vahhaci, Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada Türk ihraç mallarının kalitesinin düşük, dünya piyasa fiyatlarından yüksek ve ambalajlamasının ise iyi olmadığından yakındı.

Türkiye ile İran arasındaki satın alma ilişkilerini yürüten Ticaret Bakan Yardımcısı, Özal'ın gezisi ile ilgili beklentilerini açıklarken, "Beklentimiz şudur: İyi kalitede ve dünya piyasalarına uygun fiyatta mallar. Türk ihracatçıları ne kadar mal verebileceklerse o seviyede taahhütte bu-

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

170 işadamı [illegible]

Tınaz Titiz

Titiz: Söz verilen akreditifler dört aydır açılamadı

Ne siz ne biz: *İlk defa İran'a gidişimde Sayın Başbakanlarına ne siz kendi rejiminizi ihraç etmeye kalkın, ne de biz size kendi rejimimizi satmaya kalkalım dedim. Onlar da bu görüşleri tamamen paylaştılar.*

Savaş: *İran ve Irak'ın birtakım manevralarla savaşta bizi kendi lehlerine tavır koyma yönünde zorlama eğilimi yok.*

Akreditif: *Söz verilen demir-çelik akreditiflerinin 4 aydan bu yana çok ufak bir kısmı realize oldu. Şu anda 84'ten kalma malların akreditifleri açılıyor hâlâ.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Bakanı Mustafa Tınaz Titiz, Türkiye ile İran arasında siyasal sorun bulunmadığını belirterek, "Sayın İran Başbakanı Musavi ve Ağır Sanayi Bakanı Behzat Nebavi'ye geçen eylülde yaptığım ziyarette bu konuya dile getirdim. Bu günden sonra ne siz, Türkiye'ye kendi rejiminizi ihraç etmeye kalkın, ne de biz kendi rejimimizi satmaya kalkalım dedim" diye konuştu.

Başbakan Özal'ın 3 ocak günü başlayacak gezisinden önce Devlet Bakanı Titiz, Türkiye İran Karma Ekonomik Komisyon toplantılarına katılmak üzere dün saat 11.00'de Tahran'a gitti. Titiz başkanlığındaki heyette, kamu yetkililerinin yanı sıra 170 kadar işadamı bulunuyor. Devlet Bakanı Titiz, İran ziyaretinden önce Cumhuriyet'in sorularını yanıtladı. Titiz bir soru üzerine Özal'ın İran gezisi gündeminde çözüm gerektiren önemli bir siyasi sorun bulunmadığını bildirdi.

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

[illegible] verilen hayali ihracat davası kararı

Yahya Demirel'e 23 yıl 4 ay hapis

1974'te yapılan hayali mobilya ihracatından 20 milyon lira vergi iadesi alarak devleti zarara uğratmak ve örgütlü kaçakçılıktan mahkûm olan Yahya Demirel halen başka bir suçtan Ankara Cezaevi'nde yatıyor.

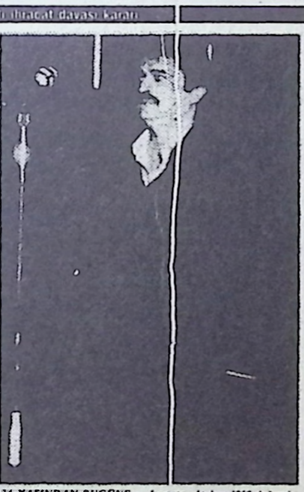
NİHAT CAN

ZONGULDAK — Türkiye'nin ilk "hayali ihracat" davası 11 yıl aradan sonra Zonguldak Ağır Ceza Mahkemesi'nde dün karara bağlandı ve Yahya Demirel toplam 23 yıl 4 ay, nakliyeci Selahattin Özbirinci de toplam 11 yıl 8 ay hapse mahkûm edildi. 1974 yılında yapılan hayali mobilya ihracatından 20 milyon 694 bin lira vergi iadesi alarak Hazine'yi zarara uğratmak ve teşekkül halinde kaçakçılık yapmaktan mahkûm olan Yahya Kemal Demirel, halen bir başka suçtan Ankara Cezaevi'nde yatıyor.

Yahya Demirel'in, Atilla Özçelik'le birlikte paravan bir şirket kurarak düzenledikleri beyannamelerde yurt dışına demonte ceviz kaplama birinci sınıf kaliteli yatak ve yemek oda-

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

AĞCA DAVASINDA 10 BERAAT 8. Sayfada

24 YAŞINDAN BUGÜNE — Isparta, Atabey 1950 doğumlu Yahya Kemal Demirel genç bir ihracatçı olarak adını duyurduğunda henüz 24 yaşındaydı. Babasına ait, sonradan ADMMA'ya bağlanan Ankara Özel Yükseliş Mühendislik Yüksek Okulu'nu bitirmişti. İskenderun ve İzmir'de yaptığı askerlik günlerinde bile basının gündeminden eksik olmadı. Sunta ihracatı olayıyla Türk ticari hayatına ilk kez "hayali ihracat" kavramını getirirken, hayatındaki en zor dönem, yurt dışında Cenevre'de geçirdiği günlerdi. Türkiye'ye geliş teslim olduktan sonra günleri daha çok hakkındaki öteki davaları izlemekle geçiyor.

YÖK'ün itirazlarına rağmen af, tüm sınıfları kapsayacak şekilde genişledi

Üniversiteden atılana genel af

KİME NE GETİRİYOR?

Birinci sınıflara: *Birinci sınıflarda tek dersten iki yıl üst üste kaldığı için üniversiteyle ilgisi kesilenlere bir kereye mahsus olmak üzere sınava girme hakkı.*

Ara sınıflara: *En çok üç dersten iki yıl üst üste başarılı olamadığı için atılanlara bir sefere mahsus olmak üzere sınava girme hakkı. Ders uygulamalıysa uygulama sınavına da girme hakkı.*

Son sınıflara: *Üç öğretim yılı ek süre.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Öğrenci Affı Yasası, TBMM Genel Kurulu'nda dün oybirliğiyle kabul edildi. Yasaya getirilen geçici iki maddeyle bir defaya mahsus olmak üzere birinci sınıf öğrencilerine başarısız oldukları tek dersten, ara sınıf öğrencilerine ise en çok üç dersten hak tanındı. YÖK görüşlerinin aksine, TBMM'de kapsamı genişletilen yasayla, tek dersten kalan son sınıf öğrencilerine de üç yıl ek süre hakkı tanındı. Yasanın görüşülmesi sırasında, öğrenci affının tüm derslerde tanınmasını isteyen önergesi reddedilen SHP'li Cüneyt Canver, "YÖK Başkanı'nın maksadı düşmüş, öğrenci düşmanı olduğu ortaya çıkmıştır" dedi.

ANAP'lı İsmail Deyi ve arkadaşlarının verdikleri önergenin kabulü ile yasanın geçici ikinci maddesi değiştirildi ve kapsamı genişletildi. Buna göre, yasanın yürürlüğünden önce 1984-85 öğretim yıllarında kaydı silinen veya silinme durumuna gelen, geçici birinci madde kapsamı dışında kalan öğrencilere tek dersten hak tanındı. Birinci sınıf ya da birinci-ikinci yarıyıl öğrencileri, takip etmekte oldukları bütün dersleri verip de sadece veremedikleri tek dersleri kalmışsa, ilgili oldukları öğretim kurumuna üç ay içinde başvuracaklar. Bu öğrenciler başarısız oldukları tek dersin ilk yarıyıl ya da yıl sonu sınavına ve bütünlemesine bir defaya mahsus olmak üzere girecekler. Dersin uygulamalı olması halinde ise, öğrenciler sadece uygulamalara girecekler.

Birinci sınıf dışında diğer sınıflardan ara sınavları dahil, her yarıyıl veya tam yıl sınavlarında yalnızca üç dersten başarısız oldukları için ilişkileri kesilme durumunda bulunan veya ilişkisi kesilmiş olanlara, başarısız oldukları o üç dersi sadece bir defaya mahsus olarak üç ay içerisinde kurumlarına başvurarak tekrar alabilecekler. Yasa, geçici maddeleriyle birlikte Cumhurbaşkanı'nca

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

MEMURLARIN DİSİPLİN CEZALARI AFFEDİLDİ 10. Sayfada

Kıbrıs konusundaki sözlerine tepki

Cheysson'a karşı AET'de girişim

ANKARA/LEFKOŞE, (Cumhuriyet) — AET Komisyonu Güney Akdeniz'den Sorumlu Komiseri olan eski Fransa Dışişleri Bakanı Claude Cheysson'un yalnızca Kıbrıs Rum yönetimini tanıdıklarını açıklaması, Ankara ve Lefkoşe'nin Türk kesiminde sert tepkilerle karşılandı. Cheysson'un açıklamaları Ankara'da değerlendirilirken AET'nin Kıbrıs Rum yönetimi ile gümrük işbirliğini gerçekleştirme yolunda attığı adımları kesmek amacıyla Türki-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

MGK toplandı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Güvenlik Kurulu dün Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in başkanlığında Çankaya Köşkü'nde bir toplantı yaptı. Dört saat süren toplantıda iç ve dış olaylarda meydana gelen gelişmeler değerlendirildi.

Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği dünkü toplantıdan sonra

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

İnönü...

İsmet İnönü'yü ölümünün on ikinci yıldönümünde saygıyla andık.

Atatürk'ün en yakın silah ve düşün arkadaşı İnönü, tüm yaşamı boyunca cumhuriyet ilkelerinin ödün vermez savunucusu olmuştu.

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Mesut Yılmaz: Biz toplumu depolitize etmeye çalışıyoruz

Ara seçimler 1987'ye sarkıyor

87 İlkbaharı: *1986 yılında ara seçim kararımız kesinlikle yok. Ara seçim 1987 ilkbaharında da yapılabilir.*

Depolitizasyon: *1986 yılında hedefimiz toplumda depolitizasyonu sağlamak. 1985'te de bunu sağlamaya çalıştık. Önümüzdeki yıl da devam edeceğiz.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ara seçimler konusunda hükümetin şimdiden bir kararı olmadığı ancak 1987 ilkbaharına sarkabileceği belirtildi. Devlet Bakanı ve hükümet sözcüsü Mesut Yılmaz, bir soru üzerine bu eğilimi ortaya koyarken, "1986 yılında ara seçim yapılması için bir kararımız yok. Ara seçimler 1987 ilkbaharında da yapılabilir" dedi. Başbakan Turgut Özal da, ara seçim konusunda şimdiden verilmiş bir kararları olmadığını söyledi.

Devlet Bakanı Mesut Yılmaz, önceki akşam gazetecilere ve ANAP Başkanlık Divanı üyelerine Devlet Konukevi'nde bir yemek verdi. Yemek sırasında gazetecilerle sohbet ederken Yılmaz, ara seçimlerin 1986 yılında yapılmayabileceğini söyledi. Yı-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Ara Seçim Hangi 'Baharda'

ANKARA — Türk-İş'e bağlı sendika başkanları, dinleyicilere ayrılan localardan taşmış, kordiplomatik'e ayrılan bölümleri de adeta "işgal" etmiş. İşçinin gücü, iktidar sıralarında, hükümette. Bugüne görüşmelerinde görülmeyen çoğunluk, yasayla parlamen-

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Ankara-Tahran...

Türk-İran ilişkilerinde Ankara'dan Tahran'a dönük trafiğin yoğunlaştığı bir döneme giriliyor. Devlet Bakanı Mustafa Tınaz Titiz'in dün başlayan ziyaretini yeni yılın ilk günlerinde Başbakan Turgut Özal'ınki izleyecektir.

Her iki ülkenin birbirinden karşılıklı olarak beklentileri vardır. Türk tarafında daha çok ekonomik ve ticari nitelik taşıyan beklentiler ağır basıyor. İki dost ve komşu ülke, İran ve Irak arasında sürmekte olan Körfez savaşının bir an önce sona ermesini içtenlikle arzulayan Ankara, bu konudaki tarafsızlığını çok yönlü baskılara karşın baştan beri titizlikle sürdürmektedir.

İran tarafında ise, tıpkı Irak'ta olduğu gibi Türkiye'ye karşı terazinin siyasi kefesi biraz daha ağır basmaktadır. Her iki taraf da An-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

HİROŞİMALAR OLMASIN
Oktay Akbal
Yeni baskısı çıktı, 700 Lira
Kelebek Yayınları Ankara Cad. 99-İstanbul

Cumhuriyet

DÜŞÜNÜYORUM ÖYLEYSE VURUN
İlhan Selçuk
600 Lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

62. Yıl; Sayı: 22032 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 27 Aralık 1985 Cuma

İran Başbakanı Musavi'nin Cumhuriyet'e demeci:

Ticaret ticarettir!

PETROL VE DOĞAL GAZ:

Türk-İran ilişkileri dostane biçimde seyrediyor. Özal'ın ziyaretinden sonra dostluğumuz daha da derinleşecek. Petrol ve doğal gaz boru hatları için İran hazır.

SİYASET VE TİCARET:

Siyasi ve iktisadi konular birbirinden ayrı değildir. Ticaret hacmimiz büyüktür, bazı muşküller çıkabilir. Bu da Türkiye ile İran arasında dostane anlayış ile giderilebilir.

İSRAİL'E DİKKAT:

İran Başbakanı Mir Hüseyin Musavi, Türkiye'nin İsrail ile yakınlaşması durumunda bunun İran ile Türkiye arasındaki ilişkilere olumsuz etki yapacağını ima etti.

CENGİZ ÇANDAR

TAHRAN — Cumhuriyet "okuru" bir Başbakanla görüştük. İran'ın Azerbaycanlı Başbakanı Mir Hüseyin Musavi' yle yoğun güvenlik denetiminden geçerek kendisiyle yaptığımız görüşmenin sonunda Azeri Türkçesiyle sohbet ettik. Musavi, "Cumhuriyet'i biliyorum. Okurum ve anlarım" dedi. Kendisine dört buçuk yıl önce Başbakanlığa [illegible] önce yürüttüğü "Cumhuri İslami" gazetesinin Genel Yayın Müdürlüğü döneminde mi Cumhuriyet izlediğini sorduk. "Hayır, iki üç ay geriden bana gönderiyorlardı" yanıtını verdi. Musavi, birkaç Türk gazetesinin adını sayıp, "Bunlar yabşı değildir. Bunlara göre Cumhuriyet zengindir, vesindir, (oğurdur)" diye ekledi.

"Ciddidir" diye müdahale edince, "Beli, beli (evet)" diyerek onayladı.

Mir Hüseyin Musavi, Başbakan Özal'ın İran ziyareti öncesinde Cumhuriyet'e Tahran'da verdiği özel demeçte, iki ülke arasında büyük sorunlar olmadığını, Türkiye'nin indirimli petrol talebinin ise Turgut Özal ile yapacağı görüşmelerden sonra sonuca bağlanacağını söyledi.

Musavi, bir soru üzerine Türkiye'nin İsrail ile yakınlaşması halinde bunun İran ile Türkiye arasındaki ilişkilere olumsuz etki yapacağını ima etti.

İran Başbakanı, Türkiye'nin İran-Irak savaşına ilişkin tutumu konusunda da tam bir görüş birliği bulunmadığını ima eden bir dil kullandı. Bununla birlikte Mir Hüseyin Musavi, genellikle Türk-İran ilişkilerinin dostane biçimde seyrettiğini ve Özal'ın ziyaretinden sonra dostluğun daha da derinleşeceğini vurguladı. İran Başbakanı Musavi'ye sorularımız ve yanıtları şöyle:

— Türkiye Başbakanı Turgut Özal ile önümüzdeki hafta görüşeceksiniz. Türkiye'yi ziyaret ettiğiniz ocak ayından bu yana Türk-İran ilişkileri nasıl seyretti? Şu anda ne noktada bulunuyor? Bir genel değerlendirme yapar mısınız?

MUSAVİ — Türkiye'yi ziyaretimden sonra ilişkilerimiz çok iyi oldu. Dostluk anlaşması yapıldı. Bu anlaşmanın uygulanmasına geçildi. Ve genellikle uygulandı. İran ile Türkiye arasında iyi bir anlaşma yapılmıştır. İnşallah daha da yapılacaktır. Başbakan Turgut Özal'ın İran'a yapacağı ziyaret bu anlaşma ve dostluğu daha da derinleştirecektir.

— Son zamanlarda Türkiye'de bazı çevrelerde hatta bazı yetkililerin ağzından bile, İran'dan Türkiye'ye rejim ihracı yolunda çabalar bulunduğu söylendi. Bu konuda İran'ın tutumu nedir?

MUSAVİ — Bizim bir başka ülkeye rejim ihracımız söz konusu değildir. Ama burada (İran'da) olup bitenleri bütün dünyaya bildirmemiz gerekir. Bazıları Türkiye ile iyi ilişkilerimiz olsun istemiyor. Bunlar böyle söylentiler yayabilir.

— Kim olabilir bu "bazıları"?

MUSAVİ — Yakınlığımızdan çıkarları tehlikeye girenler. Özellikle Irak ve diğerleri, süper güçler.

— Bir tanesi mi? İki tanesi mi?

MUSAVİ — (Gülerek) Üçüncü Dünya Ülkelerinin özellikle İslam ülkelerinin yakınlaşması süper güçler tarafından

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Ekonomide operasyon

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bakanlar Kurulu, önceki akşam yaptığı toplantı sonunda "ekonomide büyük operasyon" olarak nitelendirilebilecek bir dizi karar aldı. Resmi Gazete'de de yayımlanan kararlarla bankaların döviz işlemlerinde önemli yeniliklere gidilirken, ithalat-ihracat rejimi de belli oldu. Bu arada Bakanlar Kurulu, Türkiye'de ilk kez desteklemeye tabi tarım ürünlerinin taban fiyatlarını bir yıl önceden belirledi. Dövizle ilgili alınan kararlara göre Merkez Bankası'nın bankaların döviz işlemleri üzerindeki denetimi arttırılıp sıkılaştırılıyor. Yeni ithalat-ihracat rejiminin başlıca özelliği ise bundan böyle her geçerli olacak olması. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Ekrem Pakdemirli'nin İstanbul'da bir toplantı sırasında dün yaptığı açıklamaya göre "Artık tek tek yıllar için rejimlerden söz edilemeyecek". İhracat rejiminde ise vergi iadesi oranlarındaki kademeli düşüşün sürdürülmesi öngörülüyor. Taşıt Alım Vergisi oranları bir misli arttırıldı.

1 Döviz: Merkez Bankası'nın bankalar üzerindeki denetimi arttı

Bankalar, bundan böyle kesin alışını yaptıkları döviz ve efektiflerin yüzde 20'si ile döviz tevdiat hesaplarının yüzde 20'sini Merkez Bankası'na devredecekler. Bankalar, döviz pozisyonlarında Merkez Bankası'na devrettikleri bu yüzde 20'leri gösteremeyecekler. Zamanında yatırılmayan karşılıklar için yüzde 3 ceza faizi uygulanacak. 8. Sayfada

2 İthalat: 300 malın girişi serbest 245 çeşit mal Müsteşarlık iznine tabi

Yeni ithalat rejimi yayımlandı. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Ekrem Pakdemirli, "Dış Ticaret rejiminde devamlılık ilkesi esas alındı" dedi. Bundan böyle yeni karar yayımlanmayacak, dün yayımlanan ithalat-ihracat rejimi her zaman geçerli olacak. Müsteşar, "artık tek tek yıllara ilişkin rejimlerden söz edilmeyecek" diye konuştu. 8. Sayfada

3 İhracat: Teşvikler daralıyor

Yeni ihracat rejiminde en önemli değişiklik, vergi iade oranlarındaki düşüşün sürmesi. Düşüş, kademeli olacak. Yeni kararlarla dış ticaret sermaye şirketleri için her yıl yapılacak ihracatın bir önceki yılın ihracatından yüzde 10 oranında fazla olması koşulu kaldırıldı. Dış ticaret şirketleri imalat faaliyetlerinde bulunamayacak. 8. Sayfada

4 Tarım: Çiftçinin kaderi çizildi taban fiyatlar önceden belirlenecek

Desteklemeye tabi tarım ürünlerine ödenecek alım fiyatları ilk kez bir yıl öncesinden açıklandı. Bakanlar Kurulu, 1986-87 yılı ürünü hububat alım fiyatlarını belirlerken, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı da pamuk, ayçiçeği ve soya alım fiyatlarını saptadı. Fiyatlar, aylara göre kademeli olarak artacak. Başfiyatlardaki ortalama artış yüzde 11.1 ile 17.7 arasında oldu. TZOB Başkanı Özbek uygulamaya karşı çıktı. 8. Sayfada

Raif Denktaş öldü

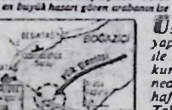
ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın oğlu Raif Denktaş, tedavi edilmekte olduğu Hacettepe Üniversitesi Hastanesi'nde dün gece öldü.

Geçen pazartesi günü kendi kullandığı otomobille Magosa-Lefkoşe yolunda bir kamyonla çarpışarak ağır yaralanan Raif Denktaş'a ilk müdahale Lefkoşe'de yapılmış, daha sonra Ankara'ya getirilerek üniversite hastanesinde yoğun bakıma alınmıştı. Raif Denktaş, tüm çabalara rağmen komadan çıkamayarak dün gece saat 22.30 sıralarında öldü. Raif Denktaş evli ve üç çocuk babasıydı.

Boğaz'da facia ucuz atlatıldı

ÇARPILAN ARABA VAPURUNDAN — İstanbul Boğazı'ndan geçmekte olan Suudi Arabistan bandıralı kuru yük gemisi, Üsküdar'dan Kabataş'a yolcu ve araba taşımakta olan araba vapuruna çarptı. Kaza sonucu bazı arabalar da hasar gördü. Gemide en büyük hasarı gören arabanın ise Denizcilik Bankası üst düzey yetkililerinden birine ait olduğu öğrenildi. (Fotoğraf: a.a.)

Üsküdar-Kabataş seferini yapmakta olan bir araba vapuru ile Suudi Arabistan bandıralı bir kuru yük gemisi yoğun sis nedeniyle çarpıştı. Kazada 30 yolcu hafif yaralandı. 3 yolcu SSK Taksim Hastanesi'nde ayakta tedavi gördü.

Hüseyin Haki isimli arabalı vapur, 300 yolcu ve 35 otomobil ile sis nedeniyle ağır yolla seyrederken, sancak tarafından gelmekte olan Suudi Arabistan bandıralı "Saqrjızan" gemisini görerek uyarı sirenleri çalmaya başladı. 8. Sayfada

Evren: Kötü alışkanlıktan vazgeçme seferberliği ilan ediyorum

Cumhurbaşkanı Evren, Çankaya Köşkü'nde yapılan ekonomik brifingle ilgili olarak "Ben soru sordum" dedi.

HASAN UYSAL

ADANA — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, yılın son yurt gezisinin ikinci gününde hayırsever bir yurttaş tarafından 30 milyon lira harcamayla yaptırılan ilkokulu açarken, "Vatandaşları kötü alışkanlıklarından vazgeçirme kampanyası"nı da başlattı. Cumhurbaşkanı Evren, burada ilçe ve çevre köylerden gelen yaklaşık 10 bin yurttaşa yağmur altında hitap ederek, "Cehaleti yenmek zorundayız. Eğer cehaleti yenemezsek, cehaleti yenmiş ülkelerin boyunduruğundan kurtulamayız" dedi. Evren, "Vatandaşı kötü alışkanlıklarından vazgeçirme kampanyası" ile ilgili olarak da, "Sizleri bir başka konuda da seferberliğe davet ediyorum. Bu, kötü alışkanlıklardan vazgeçme seferberliğidir. Bunun başında sigara, içki, kumar ve uyuşturucu gelmektedir" biçiminde konuştu. Cumhurbaşkanı Evren, daha sonra da heli-

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

'BAŞAK' KREDİSİ SANIKLARI MAHKEMEDE

13. sayfada

Atina'ya en sert uyarı

Dışişleri Sözcüsü, Papandreu'yu kışkırtıcılıkla suçladı, "aklıselim"e davet etti

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yunanistan hükümetinin, sivil milisler kurması da dahil olmak üzere Türk-Yunan sınırında giriştiği yeni savunma düzenlemeleri üzerine Türkiye, dün Yunan Başbakanı Andreas Papandreu'ya, bugüne kadarki en sert uyarılarından birini yaptı. Türkiye, "kışkırtıcılık" ve "Yunan halkında korku psikozu yaratmakla" suçladığı Papandreu'yu "aklıselim"e davet etti. Türkiye'nin, önümüzdeki günlerde konuyu NATO içinde gündeme getirmesi bekleniyor.

Ankara'nın bu konudaki uyarısını açıklayan Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Yalım Eralp, Yunan makamlarınca alınan askeri ve siyasi önlemlerin Türk hükümetince "yakından izlendiğini" bildirdi. Açıklamada, "Türkiye'nin, Ege'de tahriklere kapılmayarak" vurgulandı. Ancak, "emrivakilere müsaade etmeme politikasını da kararlılıkla sürdürdüğüne" dikkat çekildi. Ankara böylelikle, Papandreu bir emrivakiye yöneldiği takdirde bunu karşılıksız bırakmayacağını açık bir dille duyurdu.

Dışişleri sözcüsü, dünkü olağan basın toplantısında, yetkili Yunan makamlarının son günlerdeki açıklamalarının "ciddiyetle" izlendiğini belirttikten sonra, bu açıklamalara ilişkin olarak şu bilgileri verdi:

"Milli Savunma Bakan Yardımcısı Drossoyannis'in, 21 Aralık 1985 günü Ege

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

DIŞİŞLERİ AÇIKLADI: TÜRK DENİZCİLER İÇİN PARİS MEMORANDUMU İNCELENİYOR

10. Sayfada

BAŞBAKAN SABAH "BAŞKA ZAM YOK" DEDİ AMA...

Zamlar peş peşe

Trene: *Yolcu ve yük taşıma ücretlerine yüzde 13 ile yüzde 60 arasında zam yapıldı. Demiryollarının zamlı tarifesi 1 ocaktan itibaren yürürlüğe girecek. Ankara'ya Mavi Tren 2 bin 700 lira oldu.*

Kâğıda: *SEKA, kâğıt ve karton fiyatlarına yüzde 2 ile yüzde 10 arasında zam yaptı.*

13. Sayfada

Muhalefetin zamlara tepkisi

Toplumsal barış dinamitleniyor

DSP Genel Başkanı Ecevit: *Ulusumuza yılbaşı armağanı zamların bütçeden hemen sonra açıklanması ilginç. Hükümet böylece fiili vergilendirmeyi Meclisten kaçırdı.*

HP Genel Başkanı Tekdal: *İktidar zamlarla özdeşleşmiştir.*

SHP Genel Başkan Yardımcısı Neral: *Vatandaş tahammül gücünün sonuna gelmiştir.*

13. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Zamsız Yaşayamamak...

1985'in son haftasında yılbaşı armağanı gibi gündeme giren zamlar kimseyi şaşırtmadı.

Zamlarla birlikte yaşamak artık toplumun hayat biçimine dönüştü. Her kesimde söylenen ve yinelenen budur. Enflasyon beklentisiyle zam beklentisi arasındaki yaklaşım da ekonomiyle sosyal yaşamın iç içeliğinde doğal bir alışkanlığa dönüştü. Ülkenin piyasasına egemen büyük şirketler, kurumlar, holdingler, her yıl planlarını Amerikan Doları'nın tırmanış öngörüsüne ve enflasyon beklentisine göre düzenliyorlar. Her yılın başında yapılan hesaplar, yıl sonunda Amerikan Doları'nın kaç liraya ulaşacağı sorusu üzerine oturtuluyor. 1985'in sonunda doların 600 liraya ulaşacağı önceden saptanmıştı; 1986'nın sonunda doların 750 lira olacağı konusunda şimdiden açıklamalar başladı.

Görünüşe bakarsanız Türkiye yüzde 30—40 dolayında dalgalanan devalüasyonla yaşamaya alışmıştır. Toplumdan bir tepki gelmediği konusu yaygındır. Halktan yükselen sesler ve yakınmalar dağınıktır. Devlet Bakanı Mesut Yılmaz "hükümet sözcüsü" sıfatıyla açıklıyor.

* * *

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Günter Wallraff'la "En alttakiler" üzerine

"Çoğunluk yabancılara düşman değil, ama onlar için bir şeyler de yapmıyor"

"Türklerin Müslüman oluşu yabancı düşmanlığını arttırıyor"

"En alttakiler" Nasıl Hazırlandı?

"Çalışma boyunca maskenin düşeceği korkusu sardı"

Wallraff'a kimliğini veren Ali Levent kimdi?

Hazırlayanlar: Cihan Atikoğlu-Mustafa Sönmez (ANKA Özel Servisi)

Pazara Cumhuriyet'te

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Zam Yine Zam...

24 Ocak modelinin "ortadirek" adı verilen dar gelirli kitlelere ne getirdiğini anlamak için Özal hükümetinin koyduğu zamlara bakmak yeterlidir.

Şekere yapılan zam akıl almaz ölçüdedir, dünya petrol fiyatlarında düşüş başlarken, bizde petrole zam yapılması

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

İran Başbakanının Cumhuriyet'e demeci:

Ticaret Ticarettir

CENGİZ ÇANDAR — *27 aralık*

TAHRAN — Cumhuriyet "**okuru**" bir başbakanla görüştük. İran'ın Azerbaycanlı Başbakanı **Mir Hüseyin Musavi**'yle yoğun güvenlik denetiminden geçerek kendisiyle yaptığımız görüşmenin sonunda Azeri Türkçesiyle sohbet ettik. Musavi, "**Cumhuriyet'i bilirem. Okuram ve anlaram**" dedi. Kendisine dört buçuk yıl önce Başbakanlığı üstlenmeden önce yürüttüğü "**Cumhur-i İslami**" gazetesinin Genel Yayın Müdürlüğü döneminde mi Cumhuriyet izlediğini sorduk. "**Hayır, iki üç ay gelende bana gönderiplerdi**" yanıtını verdi. Musavi, birkaç Türk gazetesinin adını sayıp, "**Bunlar yahşi değildir. Bunlara göre Cumhuriyet zengindir, vezindir (ağırdır)**" diye ekledi.

"Ciddidir" diye müdahale edince, "**Bali, bali (evet)**" diyerek onayladı.

Mir Hüseyin Musavi, Başbakan Özal'ın İran ziyareti öncesinde **Cumhuriyet**'e Tahran'da verdiği özel demeçte, iki ülke arasında büyük sorunlar olmadığını, Türkiye'nin indirimli petrol talebinin ise **Turgut Özal** ile yapacağı görüşmelerden sonra sonuca bağlanacağını söyledi.

Musavi, bir soru üzerine Türkiye'nin İsrail ile yakınlaşması halinde bunun İran ile Türkiye arasındaki ilişkilere olumsuz etki yapacağını ima etti.

İran Başbakanı, Türkiye'nin İran-Irak savaşına ilişkin tutumu konusunda da tam bir görüş birliği bulunmadığını ima eden bir dil kullandı. Bununla birlikte Mir Hüseyin Musavi, genellikle Türk-İran ilişkilerinin dostane biçimde seyrettiğini ve Özal'ın ziyaretinden sonra dostluğun daha da derinleşeceğini vurguladı. İran Başbakanı Musavi'ye sorularımız ve yanıtları şöyle:

— **Türkiye Başbakanı Turgut Özal ile önümüzdeki hafta görüşeceksiniz. Türkiye'yi ziyaret ettiğiniz ocak ayından bu yana Türk-İran ilişkileri nasıl seyretti? Şu anda ne noktada bulunuyor? Bir genel değerlendirme yapar mısınız?**

MUSAVİ — Türkiye'yi ziyaretimden sonra ilişkilerimiz çok iyi oldu. Dostluk anlaşması yapıldı. Bu anlaşmanın uygulanmasına geçildi. Ve genellikle uygulandı. İran ile Türkiye arasında iyi bir anlaşma yapılmıştır, İnşallah daha da yapılacaktır. Başbakan Turgut Özal'ın İran'a yapacağı ziyaret bu anlaşma ve dostluğu daha da derinleştirecektir.

— **Son zamanlarda Türkiye'de bazı çevrelerde hatta bazı yetkililerin ağızlarından bile, İran'dan Türkiye'ye rejim ihracı yolunda çabalar bulunduğu söylendi. Bu konuda İran'ın tutumu nedir?**

MUSAVİ — Bizim bir başka ülkeye rejim ihracımız söz konusu değildir. Ama burada (İran'da) olup bitenleri bütün dünyaya bildirmemiz gerekir. Bazıları Türkiye ile iyi ilişkilerimiz olsun istemiyor. Bunlar böyle söylentiler yayabilir.

— **Kim olabilir bu "bazıları"?**

MUSAVİ — Yakınlığımızdan çıkarları tehlikeye girenler. Özellikle Irak ve diğerleri, süper güçler.

— **Bir tanesi mi? İki tanesi mi?**

MUSAVİ — (Gülerek) Üçüncü Dünya ülkelerinin, özellikle İslam ülkelerinin yaklaşması süper güçler tarafından iyi karşılanmıyor.

— **Bu noktada şunu sorayım: Ocak ayında Türkiye'ye yaptığınız ziyaretten sonra İran petrolünü ve doğal gazını taşıyacak petrol boru hattı, doğal gaz hattının Türkiye'de kurulması konusunda anlaşmaya varılmıştı. Bir yıldır bu konuda hiçbir ilerleme niçin olmadı? Sovyetler Birliği'nin bunda rolü olabilir mi?**

MUSAVİ — Müşterek bir konsorsiyum kurulması üzerinde durulmuştu. Son bir hafta içinde petrol bakanımız Agazade, konsorsiyuma katılacak İran tarafının hazır olduğunu bildirdi. İran tarafı hazır. Türk tarafı hazır ise müşterek konsorsiyum oluşabilir.

— **Hem petrol boru hattı, hem doğal gaz hattı. İkisi de mi?**

MUSAVİ — (Türkçe olarak) Her ikisi.

— **Türkiye ile İran arasında ekonomik ilişkilerde bazı zorluklar olduğu ve bunun siyasal nedenlerden kaynaklandığı, Türk basınında yer aldı. İran'ın, Türkiye'deki bazı uygulamalardan rahatsızlık duyduğu ileri sürüldü. Bu doğru mu?**

MUSAVİ — Siyasi ve iktisadi konular birbirinden ayrı değildir. Türkiye ile İran arasındaki büyük ticaret hacmi gözönüne alınırsa, bazı müşküller çıkabilir. Bu da Türkiye ile İran arasında dostane anlayış ile giderilebilir.

— **Demek oluyor ki sorunlar var.**

MUSAVİ — Hayır önemli sorunlar yok. İki ülke arasında üç milyar dolarlık ticaret hacmi bulunuyor. Tabii ki zorluklar olabilir. Dostane bir atmosfer içinde çözülebilir. Türkiye'deki bazı yayın organları (bazıyı özellikle vurgulayarak) bu zorlukları abartıp sorun haline getiriyorlar.

— **Madem ki ekonomik ve siyasi konular birbirine bağlıdır, o halde Türkiye'nin İsrail ile yakınlaşması İran'ın Türkiye'ye ilişkin tutumunu etkiler mi? Son zamanlarda İsrail yetkilileri, Başbakan Şimon Peres ve Dışişleri Bakanı İzak Şamir, Türkiye ile yakın ilişki istedikleri yolunda demeçler verdiler. Türk Başbakanı ve Dışişleri Bakanı da New York'ta BM Genel Kurulu'nda İsrailli meslektaşlarıyla görüşmeye hazırlanıyorlardı. İsrail, Tunus'ta FKÖ karargâhına baskın yapınca bu görüşmeler iptal edildi. Ama Türk-İsrail yakınlaşması yönünde girişimler var. Bunlar, Türk-İran ilişkilerine etkide bulunuyor mu?**

MUSAVİ — Biz Siyonizme ve İsrail'e karşıyız. İlişkide olduğumuz İslam ülkelerinin İsrail ile ilişkisi olursa, tabiatıyla bizim bu ülkelerle ilişkimizi etkiler. Biz, Türkiye'nin de İslam ülkelerinin yanında İsrail'e karşı olmasını, İsrail'in yanında olmamasını istiyoruz. İsrail, bizce bir kanser tümörüdür. Türkiye'nin İsrail ile ilişkisi Müslümanların gözünde, Türkiye'nin haysiyetini lekeler.

— **Peki, İran, Türkiye'nin İran-Irak savaşına ilişkin tutumunu tatminkâr buluyor mu, tatmin oluyor mu ?**

MUSAVİ — (Gülerek) Türkiye'nin hakkı gözetmesini istiyoruz. Ve biz, bu savaşta kendimizi haklı buluyoruz.

— **İran'ın gözünde savaşa ilişkin olarak Türkiye**

şimdiye kadar ne yapıyor, nerede duruyor?

MUSAVİ — Türkiye ile dostane ilişkilerimiz var. Görüş ayrılıklarımızı ise müzakere ediyoruz. (Mir Hüseyin Musavi yanıtının burasında bir süre durakladıktan sonra şunları ekledi).

Türkiye ile ilişkilerimizi bir süreç olarak görüyorum. Söyleyeceklerimiz var. Ve dinleyeceklerimiz var. Bu söyleme ve dinleme süreci içinde sanıyorum ki, ileri gidiyoruz, bir noktada kalmıyoruz.

— Yani ilişkilerde bir bunalım durumu yok.

MUSAVİ — Türkiye ile mi? Hayır, hayır. Geçen hafta Özal'ın danışmanı buradaydı. Gayet dostane görüşmeler yaptık.

— Geçen hafta Irak, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Taha Yasin Ramazan, bir grup Türk gazetecisi önünde Türkiye'nin İran'dan petrol almasının gerekmediğini söyledi.

MUSAVİ — Her ülke istediği yerden petrol almakta serbesttir.

— Yani İran, eğer Irak, Türkiye'nin petrol ihtiyacını karşılayabilirse, Türkiye'nin İran-Irak savaşına ilişkin politikasında bir değişiklik olasılığı görmüyor musunuz?

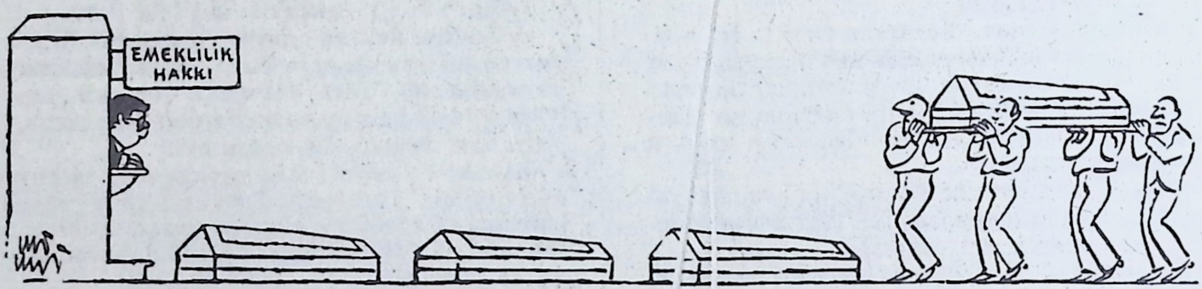
MUSAVİ — Türkiye ile ilişkilerimiz karşılıklıdır. Karşılıklı ticaret ilişkilerimiz var ve bunlar denktir.

— Yalnız bilinen bir şey var. Başbakan Özal, İran'dan sabit fiyatlarla petrol alımından yana değil. Petrol fiyatlarının düştüğüne bakarak daha oynak bir fiyat saptaması yapılsın istiyor.

MUSAVİ — Sayın Özal'la bu konuda görüşmeler yapacağız ve kendi koşullarımızı bildireceğiz. Umut ediyorum ki bir sonuca varacağız. Türkiye'nin kendi görüşü var. Kendi yaklaşımımızı Sayın Özal'a sunacağız. Söz ettiğiniz konu Türkiye'den bize resmen bildirilmiş değil.

— Yani petrol konusunda bir vaatte bulunmuyor musunuz Türkiye'ye?

MUSAVİ — Ticaret, ticarettir. Ticari meseleleri görüşeceğiz.

Ali Ulvi

Kötü Alışkanlıklar

CÜNEYT ARCAYÜREK — *28 aralık*

ANKARA — Cumhurbaşkanı Sayın Evren'in açtığı "kötü alışkanlıklara son" kampanyasının kapsamına zamlar da alınacak mı acaba?

İki yılda 16 kez zamlanan akaryakıtın dışında kalan öteki ana maddelerde günübirlik görülen -TV'ye göre- "ayarlamaların" hangi ölçülere vardığını artık bilemiyoruz. İpin ucunu kaçırdık. İki gün önce yapılan zamlarla yatıyor, ertesi sabah yeni fiyatlarla uyanıyoruz.

Önümüze gün aşırı uzatılan yeni faturaları tepki duygularımız körelmişçesine ödeyip gidiyoruz. Sayın Özal, Namık Kemal'in bir dizesini kendine göre değiştirmiş, "vatan mahzun, ben memnun" diyor. Halkı her gün zamlıyor. Bu alışkanlığa tepki göstermek istesen, grev yapmaya girişsen, yasa öyle ki, haşa!.. Kadınlar tencere tava sokaklara dökülse, olağanüstü hal yasası tepesinde... Halkın ıstırabı Mecliste dile getirilsin dersen, muhalefeti koydunsa bul.

"Devlet baba" halkın anasına kök söktürüyor. Sayın Özal ise son basın toplantısında çiftçinin, köylünün, dar gelirlinin, iktidarın tutumundan "memnun" olduğunu söyleyebiliyordu. Sırtımızda gün aşırı on sopanın izleri, ses yok ya, bir on sopa daha.

Gidiş o gidiş ki, "suskun Türkiye'nin" yerine "tepkisiz Türkiye"nin geldiğini söyleyenler çıkıyor.

Ama konuşan çok: İktidara övgü yarışında, "çivi çiviyi söker" diyenler var. Liberasyon listesindeki malların pek çoğunun son kararla artık izne bağlanmaktan çıkarıldığını, sanayicinin, Hazine Müsteşarı Pakdemirli'nin "dilediğine veren, istemediğini tersleyen" tutumundan kurtulduğunu anlatanlar var. Yasayla, buğday fiyatlarının haziran başında ilan edilmesi hükme bağlanmışken, Sayın Özal'ın cesaretli bir darbeyle bu rejimi alabora ettiğini söyleyenler var. Ama buğday eski fiyatla ekilmiş, köylünün elinde olmayan buğday stoklarını satışa çıkaracak kişilerin yeni fiyatlara göre oluşacak piyasayla milyonlarca lira fazla vurması olasıymış... "Vatan mahzunmuş", zam halkın sırtında kambur, boş geç bunları. Sanayici, tüccar, para babası, cesaretine kendi hayran Sayın Özal "memnun".

Bütün bunlar "küçük ayrıntılar"... İktidara göre, bakanlara göre asıl bizler, gazeteciler "kötü alışkanlıklardan kurtulmalıyız."

Kapalı kapılar ardında toplumun önemsediği kimi konuların ele alınıp alınmadığını sormamalıyız. Ne çare, kırk yıllık meslek yaşamından gelen "kötü alışkanlığın" dürtüsüyle Adalet Bakanı Sayın Eldem'e, geçen gece bir soru sorduk, dersimizi de aldık. MGK, iki gün önce toplanmış, "gündemdeki konu"nedeniyle Adalet Bakanı da toplantıya çağrılmış-

TOPKAPI SARAYI'NDA YAŞAM
Tavernier
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu / İstanbul, 400 Lira

Cumhuriyet

BELGELERLE KURTULUŞ SAVAŞI ANILARI
Ebubekir Hazım Tepeyran
300 Lira, Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

62. Yıl; Sayı: 22033 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL. — 28 Aralık 1985 Cumartesi

Emeklilikten sonra ikinci düzenleme geliyor

Özal'ın gündemi kıdem tazminatı

Özal, işçi kıdem tazminatını bir fonla emekli ikramiyesi şekline dönüştürmeyi düşündüklerini, işten ayrılana ne kadar tazminat verileceğinin daha sonra saptanabileceğini söyledi.

Türk-İş'le bu konuyu görüşeceklerini belirten Özal, 'ama baştan böyle olmaz derlerse, ne konuşuruz bilmiyorum' dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Özal hükümeti, geç emeklilik yasasını TBMM'den geçirdikten sonra, bu kez kıdem tazminatını emeklilik ikramiyesine dönüştüren Kıdem Tazminatı Fonu Yasa Tasarısı'nı gündeme getiriyor.

Başbakan Turgut Özal, dün akşam Devlet Konukevi'nde Atatürk'ün Ankara'ya gelişinin 66. yıldönümü nedeniyle düzenlenen kokteylde, gazetecilerin sorularını yanıtlarken, Kıdem Tazminatı Yasa Tasarısı'nı 1986'...'nda gündeme alacaklarını açıkladı. Özal, İran gezisinden sonra konuyu Türk-İş'le görüşeceklerini belirterek, "Ama 'böyle olmaz' diye baştan başlarlarsa ne konuşacağımızı ben bilmiyorum" dedi. Başbakan "Emeklilik yaşını görüşmediniz, bunu neden görüşeceksiniz?" sorusuna şu yanıtı verdi:

"Genel bir kalıp, planda var. Ve bu iki jenerasyonu değil, ilerdeki jenerasyonu ihtiva ediyor. Benim bu konuda düşündüğüm şu:

Ben bir çok fabrikalarda çalıştım, işçinin arzusunu da biliyorum. Bugün kıdem tazminatı konusunda iki problem var. Bir tanesi işçi emekli olduğu zaman kıdem tazminatını bir emekli ikramiyesi gibi düşünür. Maalesef bazen işte Paktaş mİsalinde olduğu gibi veyahutta Kula'da olduğu gibi fabrikalar ödeyemeyecek duruma geldiği zaman işçinin o yıllarca getirdiği birikimi ödenemez. Birkaç yerde olmuştur. Çok değil, ama bu misaller var. Bunu garantiye almak lazım. İşyerine tabi olmadan aynen memurda olduğu gibi, emekli ikramiyesi şeklinde olan kısmını garanti bir sisteme bağlamak lazım.

İkincisi işçinin memurdan bir önemli farkı da şu; işçi işten çıkabiliyor. Yani iş güvenliği, iş emniyeti memur kadar değil. Onu ihbar tazminatı bir de kıdem tazminatı ile karşılıyor. Onun için kıdem tazminatının bir kısmının gene kalması lazım. Ayrıldığı zaman ona bir nevi kompanzasyon olarak verilebilmesi lazım. Biz iki bölümde düşünüyoruz kafamızda. Bir tanesi işyerine tabi olmadan aynen emeklilik ikramiyesi gibi emekli olduğu zaman bone her halukarda alabileceği bir

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

Merkez Bankası:

Bankalar dövizi yanlış kullandı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bankacılık kesiminde geniş yankılar uyandıran genelgesini yorumlayan Merkez Bankası, bankaların dövizde son iki yıl içinde getirilen değişiklikleri amacından değişik biçimde değerlendirdiklerini ileri sürdü.

Merkez Bankası'ndan dün yapılan açıklamada, "Son iki yıl içinde bankalara, getirilen serbestliği değişik şekilde değerlendirdikleri, bir kısmının dövizi dış ödeme aracı olarak kullanmaya yöneldikleri ve bu modenle de ap-

(Arkası Sa. 8. Sü. 6'da)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Kötü Alışkanlıklar

ANKARA — Cumhurbaşkanı Sayın Evren'in açtığı "kötü alışkanlıklara son" kampanyasının kapsamına zamlar da alınacak mı acaba?

İki yılda 16 kez zamlanan

(Arkası Sa. 10. Sü. 6'da)

Ekonomide operasyona tepkiler

Döviz: *Bankalar müdahaleye karşı çıktı*

Merkez Bankası'nın son kararlar zincirini döviz yönetimine büyük çaplı müdahale olarak gören bazı bankacılar, döviz tevdiat hesabı tutmanın eski cazibesini yitireceğini ve artık kur riski taşımanın çok zorlaşacağını söylediler.

İthalat: *Prof. Kazgan'a göre gelir dağılımı bozulacak*

İhracat: *'Kararlar, izlenen politikaya uygun'*

Tarım: *Çiftçi, açıklanan fiyatları beğenmedi* 8. Sayfada

Zam Kuşağı

İstanbul'da ekmek 70, otobüs 100 TL. oluyor

Sümerbank, kömür ve demir-çelik zamları sırada bekliyor. İETT zammı 1 ocakta.

Haber Servisi — Akaryakıt, şeker, tren ve kâğıtla başlayan "zam yağmuru" yıl sonuna kadar "sağanak" halinde devam edeceğe benziyor.

İETT'nin otobüs biletlerine zam önerisi, Ankent Ulaşım Koordinasyon Kurulu'nda kabul edildi. Yılbaşından sonra yürürlüğe girecek yeni tarifeye göre, İETT otobüslerinde tam bilet 90 liradan 100 liraya yükseltildi. Öğrencilerin bilet fiyatı değiştirilmeyerek 50 lirada kaldı. Mavi kart 6 binden 6500 liraya çıkarılırken, öğrenci, er ve

(Arkası Sa. 8. Sü. 3'te)

ŞOK TEDAVİNİN İLK ADIMI ZAMLAR 8. sayfada

Almanya'da ırkçı grupların saldırdığı Türk genci öldü (Basın)

İHTİLAL DEĞİL — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Kahramanmaraş'ta yaptığı konuşmada, "12 Eylül ihtilal değildir, çünkü ihtilal yapanlar kendiliklerinden gitmezler" dedi. (Foto: a.a.)

Evren: Utanmasalar 12 Eylül'ü yapanlar suçludur diyecekler

İşkence: Bu terane yıllardır bitmez. Geçmişte de yapıldı. Hiçbir dönemde yapılmayan biçimde işkencenin üzerine gidildi.

Askeri yönetim: Askeri yönetim hâlâ devam ediyor yalanı söylüyorlar. Bu sureti katiyede yalandır.

TBMM: Şimdiki TBMM meşru değildir diyorlar. Çünkü kendileri yoklar.

Vatan: 10-15 parti kurulmuştu. Bu memleket ne çektiyse koalisyondan çekti. İnat ettik, geçmişin devamı partileri seçime sokmadık.

BM: Birleşmiş Milletler'in Güvenlik Konseyi'nde 5 daimi ülke, bütün ülkeler kabul etse bile bir karara biri hayır derse, kabul edilmiyor. Bu demokratik oluyor da, Türkiye'yi yok olmaktan kurtaran 5 üyeye yetki verilmesi demokratik olmuyor mu?

Alevi-Sünni: İnsanlar ister namaz kılar, ister kılmaz. İster Alevidir, ister Sünni, ister Şafi. Bunlar Allah'la kul arasındadır. Siz cahil olduğunuzdan dolayı bazı cahil hocalar sizi kandırıyor.

10. Sayfada

Bursa MHP davası sonuçlandı

7 ölüm cezası

143 sanıklı davada 86 sanık 1 ile 36 yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırılırken, 50 sanık beraat etti.

ANKARA, (a.a.) — Kamuoyunda Bursa MHP davası olarak bilinen Bursa yöresinde silahlı çete kurmak, adam öldürmek, yaralamak, bomba atmak, kurşunlamak suçlarından yargılanan 143 sanıktan yedisi ölü, 86'sı da bir ile 36 yıl arasında değişen çeşitli hapis cezalarına çarptırıldı. 50 sanık da delil yetersizliğinden beraat etti.

Dördüncü Kolordu Ankara 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde görülmekte olan davanın dünkü duruşmasında sanıkların son sözlerinin sorulmasından sonra karar açıklandı.

Askeri mahkemenin verdiği karara göre, Hayri Yılmaz, Aydın Özhan, Hasan Aras, Mustafa Karaca, Mehmet Sümbül, Mustafa Uca ve İsmail Fuat Terhan ölüm cezalarına mahkûm oldular.

Çeşitli suçları birleştirildikten sonra mahkemece 36'şar yıl ağır

(Arkası Sa. 13. Sü. 6'da)

Kadıköy'de silahlı soygun

İkisi silahlı 3 kişi, Kadıköy Belediyesi'ne bağlı Tahsilat Şefliği bürosundan 3 milyon 705 bin lira alarak kaçtılar.

İstanbul Haber Servisi — Kadıköy Belediyesi Mali İşler Müdürlüğü'ne gelen ikisi silahlı üç kişi saat 16.00 sıralarında kasada bulunan 3 milyon 705 bin lirayı alarak kaçtılar.

Kadıköy Belediyesi'ne ait günlük gelirlerin toplandığı Tahsilat Şefliği bürosuna dün saat 16.00 sıralarında üç kişi girdi. Normal bir mükellef gibi veznenin yanına yaklaşan soyguncular bir anda yüzlerine maske geçirerek üzerlerinden çıkardıkları iki silahla veznedar Fethi Kaya ve yardımcısı Melek Alkan'ı paraları vermeleri için tehdit ettiler. Veznedar Fethi Kaya'nın diretmesi üzerine içlerinden biri yere bir el ateş ederek Kaya'yı korkutmak istedi. Şaşkınlığa uğra-

(Arkası Sa. 11. Sü. 8'de)

Takdir Komisyonu açığa alındı

700 milyon liralık hayati takdir

İhracat yaptığını öne sürerek 799 milyon lira vergi iadesi almak isteyen bir işadamından aynı değerde ipotek istenince Konya Ereğli'de 2.5 milyonluk arsaya takdir komisyonu 714 milyon değer biçti.

KONYA (Cumhuriyet) — Ereğli'de 2,5 milyon lira değerindeki bir tarlaya 714 milyon 350 bin lira değer biçen Takdir Komisyonu üyeleri Mal Müdürü Mustafa Arar, Tapu Sicil Müdürü Hikmet Candan ve Vergi Dairesi Müdür Yardımcısı Adem Çiftçi, görevlerinden açığa alındı ve ANAP'lı Belediye Meclis üyesi Cemil Dönmez ile birlikte haklarında soruşturma açıldı.

Konya Valisi Kemal Katıtaş, olayla ilgili olarak yaptığı açıklamada, İstanbullu ihracatçı Yılmaz Otçu'nun gerçekleştirdiği öne sürülen ihracatta 799 milyon lira vergi iadesi alabilmek için aynı değerde ipotek göstermek zorunda kaldığını ve böyle bir yola başvurulduğunu söyledi. Katıtaş, "Vatandaşın cebine el uzatanlara izin vermeyeceğim" dedi.

(Arkası Sa. 11. Sü. 8'de)

Raif Denktaş için Ankara ve Lefkoşe'de 2 acı tören

KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın oğlu, bugün Lefkoşe'de toprağa verilecek.

11. Sayfada

İsrail Havayolları bürolarına aynı anda bombalı iki saldırı

Roma: 14 ölü, Viyana: 3 ölü

Ortadoğu'da durum

İsrail-Suriye füze bunalımı yeniden tırmanıyor

Hafız Esad ile Kral Hüseyin'in 6 yıl sonra bugün ya da yarın bir araya gelmeleri bekleniyor.

Dış Haberler Servisi — İsrail ile Suriye arasındaki füze gerginliği yeniden alevlendi. İsrail Başbakanı Şimon Peres, yaklaşık iki hafta önce ciddi bir bunalıma yol açan SAM-2 füzelerinden sonra, Suriye'nin Lübnan'ın doğusundaki Bekaa Vadisi'ne SAM-6 füzeleri yerleştirdiğinin belirlendiğini söyledi.

Şimon Peres, Kudüs'te İsrailli gazetecilere verdiği bir yemekte, füzeler konusunu gündeme getirerek, ülkesinin görüntü Suriye'-

(Arkası Sa. 13. Sü. 6'da)

ROMA: 3'Ü TERÖRİST 14 ÖLÜ — Bombalı ve makineli tüfekli 5 teröristin saldırısına uğrayan Roma'nın Leonardo da Vinci havaalanındaki EL-AL bürosunda güvenlik güçleri ile çıkan çatışmada 3'ü terörist olmak üzere 14 kişi öldü, 70 kişi de yaralandı. Diğer iki terörist yaralı olarak ele geçirildi. Madrid'de haberajanslarına telefon eden bir kişi saldırıları Abu Nidal'ın örgütünün üstlendiğini öne sürdü.

Roma: Leonardo da Vinci Havaalanı'ndaki EL-AL bürosuna el bombaları ve makineli tüfeklerle saldıran 5 teröristle güvenlik güçleri arasında çıkan çatışmada 3'ü terörist, 14 kişi öldü, 70 kişi yaralandı. Öteki 2 terörist yaralı olarak ele geçirildi.

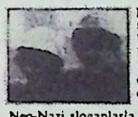
Viyana: Schwechat Havaalanı'ndaki EL-AL bürosunu Roma'daki saldırıyla aynı anda bombalar ve makineli tüfeklerle basan 4 teröristten biri olay yerinde, diğeri kıstırıldığı köyde çıkan çatışmada öldü. Diğer iki teröristi yakalandı. Baskın sırasında bir sivil hayatını kaybetti, 20 kişi de yaralandı.

Yaralı olarak ele geçirilen 2 teröristten birinin Filistinli olduğu belirlendi. Saldırıları Abu Nidal'in örgütünün üstlendiği iddia edildi.

Dış Haberler Servisi — Batı Avrupa'da Noel kutlamalarının hemen ardından İtalya'nın başkenti Roma'da Leonardo da Vinci ve Avusturya'nın başkenti Viyana'daki Schwechat Uluslararası Havaalanındaki İsrail Havayolları EL-AL bürolarına karşı dün sabah aynı anda düzenlenen bombalı saldırılarda, toplam 17 kişi öldü, 70 kişi de yaralandı. Saldırılar sırasında yaralı olarak ele geçirilen 2 teröristten birinin Filistinli olduğu belirlendi. Madrid'de haber ajanslarına telefon

(Arkası Sa. 11. Sü. 1'de)

Günter Wallraff'la "En Alttakiler" üzerine

Kitabımla başlayan tartışma ortamında birçok insan kendi hakkında düşündü, kendinden utandı ve düşüncelerini, hatta davranışlarını değiştirdi.

Neo-Nazi sloganlarla ortaya çıkan gençler, aslında kışkırtılmış, cahil, şaşkın işsizler.

"En Alttakiler" nasıl hazırlandı?

Günter Wallraff anlatıyor: "Levent bana sadece adını vermekle kalmadı. Beni bu çalışmanın içeriğine ve can alıcı noktalarına daha fazla yaklaştırdı. Kendi deneyim ve ilişkileriyle, birçok kez çalışmanın ön koşullarını oluşturdu. Bir defasında da hayatımı kurtardı."

Hazırlayanlar: Cihan Atikoğlu-Mustafa Sönmez (ANKA Özel Servisi)

Yarın Cumhuriyet'te

Ekonomide 1986...

Ekonomide 1980'den beri uygulanmakta olan "istikrar programı" genel çizgileriyle "Özal modeli" olarak tanımlanabilir. Acaba bu model, altıncı yılını doldururken Türk ekonomisinin ve insanının temel sorunlarında ne gibi bir değişiklik olmuştur? Gidiş iyiye mi, kötüye mi doğrudur? Üretim ve yatırım, ekonomik büyüme, işsizlik, enflasyon, gerçek ücretler gibi kilit sorunlara dönük göstergeler iyimserlik yaratıcı işaretler vermekte midir?

Bu soruya "evet" diyebilme olanağından yoksunuz. İstatistiklerin dili, bu temel sorunların altıncı yılın sonunda daha da ağırlaştığını söylemektedir.

Özal modelinin mantığı açıktır ve çalışan kitlelerin fedakârlığına dayanır. Geniş yığınlar sıkıntı çekecek, bu yolla sermaye biriki-

(Arkası Sa. 13. Sü. 6'da)

HASAN CEMAL

• *Afganistan'da "yumuşama" jesti* — *3. sayfada*
• *TBMM Özel Komisyonu "eni baskın"la karakollarda* — *7. sayfada*
• *Feraltyalı: Geçiş yılı 1986 inşallah başarılı olur.* — *9. sayfada*
• *a.a.'nın anketine göre yılın iki adamı Özal ve Gorbaçov* — *14. sayfada*

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Erkek Millet!..

İki sayın bakanımız, "kadınların vali olmayacakları" görüşündeymişler. "Niçin?" derseniz, "hizmet gereği" valilik görevini kadınlar üstlenemezlermiş. Adalet Bakanımız, kadınların vali olmalarını "erken buluyormuş"... İçişleri Bakanının deyişine göre de Danıştay'ın "görüşlerini doğrula-

(Arkası Sa. 13. Sü. 7'de)

*tı. MGK üyesi olmayan Adalet Bakanı çağrıldığına göre, çeşitli olasılıklar söz konusuydu. Adalet Bakanı ne anlatırdı MGK'ya, ya da kurul ne sorabilirdi? Olasılıkları sıralarsak, başta af konusu gelirdi. Belki yargı erkindeki bunalım ele alınırdı. Ya da Adalet Bakanı'nın baş görevlerinden olan "**hapishanelerdeki durum**" söz konusu edilebilirdi.*

*MGK toplantıları "**gizli**". Basın Yasası da "**gizli**" sözcüğünü öyle işlemiş ki, kimi belgelere el sürmek ateşe yaklaşmak gibi.*

*Ama öğrenmek istediğimiz, kuruldaki "**gizli**" görüşmeler değildi. MGK gündeminde af konusu var mıydı? Sadece bunu saptamaktı amacımız. Bu soruyu yönelttiğim için, Sayın Eldem, yaşımdan başladı, deneyimlerden girdi, "**MGK gibi yüce bir kurulun saygınlığa gölge düşürülmesine asla olanak vermeyeceğini**" söyledi. Sayın Eldem'e gizli görüşmeleri sormadığımızı, devletin üst katlarda bu konu ele alındıysa, yalnızca bunu saptamak istediğimizi, eğer MGK gündemine geldiyse konu, hükümetin af üzerinde gerekli yasal çalışmaları daha hızlı sürdürülebileceği sonucuna varabileceğimizi anlatmaya çalıştık. Aman efendim, ne çare!.. Sayın Eldem, neredeyse hiddetlenecekti. Yaşımızın, deneyimlerimizin gereği böyle sorular sormamamız gerektiğini Sayın Bakan'dan öğrenip, telefonu kaparken, "**rahatsız ettim, affedersiniz**" bile diyemedim. Affedersiniz derken "yine mi af" diyebileceği kaygısıyla MGK'nın görkemi üzerindeki sözlerini yeniden dinleyip içten saygılar sundum.*

*Dün sabah öğrendim ki, yaşı benden küçük **Faruk Bildirici** arkaşımız da Sayın Bakan'a aynı soruyu yöneltmiş. Bildirici'nin aldığı ders benimkiyle ters orantılı. Sayın Eldem, arkadaşımıza, gençliğinden, geleceğinin parlak olduğundan söz edip böyle sorular sormamasını salık vermiş.*

*Ne yapsak da bu tür "**kötü alışkanlıklardan**" kurtulsak? Bu iktidara özgü gazetecilik anlayışına uyabilmek için yaşımı küçültsem mi, beyaz saçlarımı boyatsam mı, Faruk da yaşını büyültüp Sayın Özal'ın her gün, Adalet Bakanı'nın dün verdiği derslerden edindiği deneyimlerle yeniden kendine bir çeki düzen mi verse?*

TV'nin ilan ettiği gündemi açıklığa kavuşturmak çabası bir gizi öğrenmek ise af konusunda yüksek katlarda var olan eğilimleri yazmaya girişmenin başımıza ne sorunlar çıkaracağını varın siz hesap edin artık.

Tahran izlenimleri

İran, Türkiye'ye güvenle bakıyor

CENGİZ ÇANDAR — *29 aralık*

TAHRAN — Ankara-Tahran ilişkileri konusunda Türkiye'deki basın çevrelerine egemen olan kanılar ve kaygılara İran'da rastlanmıyor. İki ülke arasındaki ilişkilerde bir bunalım durumu bulunmadığı İranlı yetkililerce ısrarla ifade ediliyor. Bu tutum sadece İranlı yetkililerin Başbakan **Turgut Özal**'ın ziyareti öncesinde diplomatik titizlik nedeniyle vermek istedikleri bir izlenim değil. Tahran'da kiminle konuşsanız -yetkili olsun olmasın- Türk-İran ilişkileri konusunda bir bunalımdan haberdar olmadığını size söyleyecektir. İran kamuoyunda kesinlikle böyle bir duygu oluşmamış.

Türk-İran ilişkileri mükemmel mi? Hiçbir sorun yok mu? Elbette gerek siyasi, gerekse ticari-iktisadi sorunlar var. Ancak, Başbakan **Mir Hüseyin Musavi**'nin görüşmemiz sırasında bize açıkladığı gibi "**Böyle olması çok tabii; zira iki ülke arasındaki ticaret hacmi 3 milyar doları buluyor ve bu kadar büyük bir ticaret hacmi hangi iki ülke arasında bulunursa bazı müşküller çıkması tabiidir**". Önemli olan, aradaki pürüzlere yaklaşım tarzı. İranlı yetkililer, söz konusu pürüzlere "**dostane ilişkiler ve dostane anlayış çerçevesinde yaklaşmakla sorunların çözülebileceği**" görüşündeler. Daha önemlisi, Musavi, iki ülke arasındaki ilişkileri "**bir süreç olarak**" görüyor; yani dinamik biçimde eğiliyor.

İran Dışişleri'nin Türkiye Masası'nda bir kanı var. Turgut Özal'ın İran'ı kavradığı ve anladığı belirtiliyor. Bu nedenle, iki ülke arasında bir bunalımdan söz edenlerin, aslında Türk-İran yakınlaşmasını istemeyenler olduğu belirtiliyor. Dahası, İran'da çok güçlü bir odak olan Devrim Muhafızları'na ve ülkenin ikinci güçlü şahsiyeti Meclis Başkanı **Haşemi Rafsancani**'ye yakın olan birisi bize, "**Türkiye'nin yönetici çevrelerinde İran ile Irak karşılaştırması yapıldığında potansiyeline bakarak İran'a ağırlık verme eğiliminin geliştiğinin**" duyulduğunu açıkladı ve bunun doğru olup olmadığını sordu.

Yani, Türkiye, İran'ın az sayıdaki dostu ülkelerden biri olarak algılanıyor.

Bununla birlikte, Başbakan Musavi'nin **Cumhuriyet**'e özel demecinde yansıdığı ölçüde, İran'ın, Ankara'nın İran-Irak savaşına ilişkin tutumundan çok tatmin olduğu da söylenemez. Ayrıca, Türkiye'nin İsrail ile ilişkilerinin içine gireceği kalıp da yakından izleniyor.

Harg Adası'na karşı girişilen aralıksız Irak hava saldırıları nedeniyle İran petrol ihracatının aksadığı, bu nedenle ülkenin iktisadi durumunun iş açıcı olmadığı ve bu yüzden de Türkiye'ye muhtaç bulunduğu gibi yorumlar Tahran'ı görünce geçerliliğini yitiriyor. Tahran'da tüketim malları sıkıntısı çekilmiyor. Dükkânların vitrinleri dolu.

Peki ya savaş ne yönde seyrediyor?

Tahran, genel izlenimimize göre, son kez kendisini gördüğümüz iki buçuk yıl öncesine oranla devrimci ateşini biraz daha yitirmiş, olağan günlük yaşımın temposuna biraz daha girmiş. Herhangi bir Üçüncü Dünya ülkesinde nasıl bir duyguya kapılıyorsanız İran da bugünlerde size aynı duyguyu yaşatıyor. Savaşı Tahran'da hissetmet, ancak gönüllü konvoylarını görmekle mümkün. Hafta içinde yüzlerce gönüllü "**Kerbela Kervanları**" adı altında önce Meclis önünde toplanıp Hüccetülislam Ali Ekber Haşemi Rafsancani'nin nutkunu dinlediler, daha sonra cepheye hareket ettiler. Savaş, vitrin dekorlarında de-

ğilse de, "**Kerbela Kervanları**"nın coşkusunda Tahran'da da sezilebiliyor.

Sınırında 500 bin kişilik İran yığınağı, Irak Devlet Başkanı **Saddam Hüseyin**'in apar topar Moskova'ya uçtuğu haberlerinin ardından, Tahran'a ayak bastığımız ve ayak basar basmaz da "**Kerbela Kervanları**"na tanık olduğumuz için savaşla ilgili gelişmeleri soruşturuyoruz. İran genel bir taarruza mı hazırlanıyor?

Alacağımız cevap "**hayır**" olacaktır. Etkili saldırılar, evet; ama genel taarruz, hayır. Rafsancani, artık büyük kayıplara yol açan türden insan dalgaları halindeki saldırılardan yana değilmiş. İran'ın güçlü adamı, geçen cuma günü Tahran'daki hutbesinde, Birleşmiş Milletler'in Irak'ı suçlu ilan etmesi ve İran'a savaş tazminatı ödenmesini öngören bir karara varması halinde barış görüşmelerine başlanabileceğini ima etti. Bu, özellikle Batıya diplomatik çabalara girişilebileceğine ilişkin bir ipucu vermek olarak yorumlanıyor.

İran'ın savaştan vazgeçmesi asla düşünülemez. Çünkü zaten bu konuda, yani Saddam yıkılana dek savaşa devam konusunda İmam Humeyni'nin fetvası var. İmamet doktrinine göre yönetilen bir ülkede İmam'ın fetvası tartışılamaz.

İSLAM CUMHURİYETİ'NDE SAĞ-SOL

Ayetullah Montazeri'nin İmam Humeyni'nin halifesi olacağı en azından iki yıldır biliniyordu. Neden bu sıfat kendisine bu yakınlarda resmen verildi?

Bunun İran üst yönetimindeki çekişmeyle yakından ilişkisi bulunuyor. İran'da yılın ilk aylarında yapılan genel seçimlerden bu yana, hatta daha öncesinden beri esaslı bir iç mücadele cereyan ediyor. Batılı ölçülere göre sol-sağ ya da radikaller-ılımlılar mücadelesi diye nitelenebilecek bu mücadele elbette İslami şiarlar altında hüküm sürüyor. Ama, mücadelenin mihenk noktası toprak reformu, dış ticaretin ve büyük sanayiin millileştirilmesi konuları. Toprak reformundan ve kamulaştırmalardan yana olanlarla, toprak reformuna karşı çıkanlar ve özel mülkiyet yanlıları çekişiyorlar. Birinci grupta İmam Humeyni'den sonra ülkenin en nüfuzlu adamı sayılan Meclis Başkanı Hüccetülislam Rafsancani ve Başbakan Mir Hüseyin Musavi yer alıyor. İkinci grupta ise en bilinen isimler Cumhurbaşkanı **Ali Hamenei** ile Dışişleri Bakanı **Ali Ekber Velayeti.**

Birinci grup Kum'da yaşayan Ayetullah Montazeri'nin ve ülkenin en nüfuzlu odaklarından biri olan İsfahan ulemasının desteğine sahip. Radikaller, Meclis çoğunluğunda da ağır basıyorlar. Bu yıl içinde kurulan ikinci Musavi hükümetinde ikinci gruptan sadece Velayeti yerini korudu. Daha önceki Musavi hükümetinde ise belli ölçülerde iki kanat denkti.

Toprak reformu yasası meclisten geçti. Uygulamakla **Hüccetülislam Hoeyniha** görevlendirildi. Hoeyniha, 1979'da Tahran'daki ABD Büyükelçiliğini işgal edenlerin başındaydı. Daha sonra, hacca giden İranlı kafilelerde İmam Humeyni'nin temsilcisi sıfatıyla yer alan bir militan din adamı olarak göze çarptı. Ne var ki, bir nevi Senato ya da Anayasa Mahkemesi gibi görev yapan Şura-yı Nigehban (Koruyucular Konseyi) yasayı hâlâ tutuyor. Ve rejimin yapısına ilişkin iç mücadele sürüyor.

İç mücadelede taraf olan ekiplerin dış politikada da ayrıldıkları dikkati çekiyor. Toprak reformuna ve millileştirmelere karşı duran ve Tahran Pazarı'nın (Bazar) desteğini arkasına alan ekip, "**savaşın devamına hayır**" dememekle, diyememekle birlikte İran'ın yalnızlıktan çıkması ve diplomatik girişimlerle Saddam'ı güç durumda bırakma politikası izlenmesini gündeme getiriyor. Radikal kanat ise Meclis çoğunluğuna, Kum ve Isfahan ulemasına dayanıyor ve savaş konusunda daha militan görüşler besliyor.

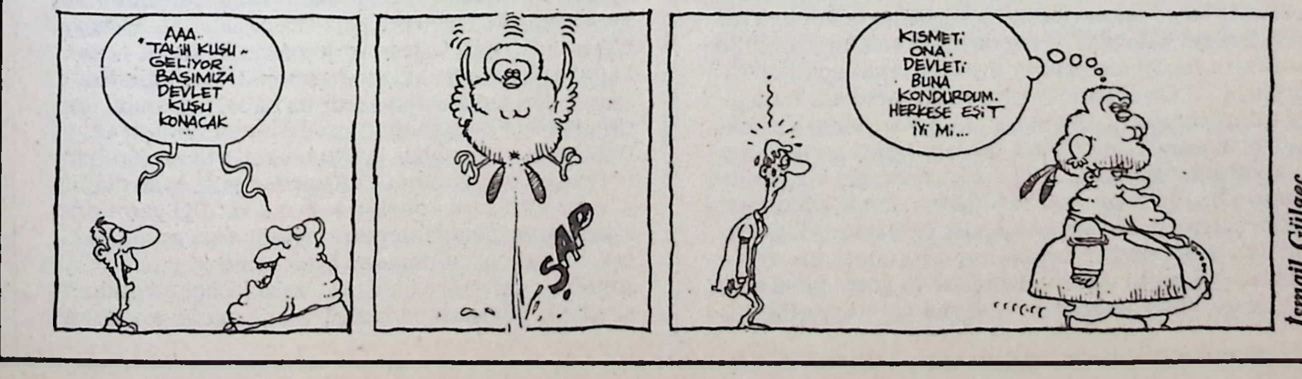
BATI, İRAN VE İMAM

Batı, bu mücadeleyi dikkatle izliyor ve gönlü kuşkusuz ılımlı, "**sağ**" kanattan yana. Bir görüşe göre, İran'ın bir İslam Cumhuriyeti olması, son tahlilde Batı için çok çok önemli değil. Pakistan'da Islam Cumhuriyeti, Suudi Arabistan bile bir İslam devleti sayılıyor, ama Batı ile sıkı fıkı ilişkilere sahip. Batı için önemli olan rejimin rengi değil, somut uygulamaları. Bir Üçüncü Dünya ülkesi eğer feodal ilişkileri muhafaza ediyor ve dünya kapitalist sistemi içinde yer alıyorsa giydiği elbise çok önemli olmayabilir; yani İran, İslam Cumhuriyeti olarak kalabilir. Yeter ki, Şah kalıntısı iktisadi yapıya fazla müdahale edilmesin; savaşa karşı yaklaşım Batınınkiyle kesişsin.

İmam Humeyni kimden yana?

İmam, günlük politika dalgalanmalarına karışmıyor. O, genel çizgileri çiziyor ve ancak mücadele tam bir tıkanıklığa ulaştığı zaman devreye girip yönergesini yayımlıyor. Şu ana kadar İmam Humeyni tavır almış değil. Ama alırsa, bugüne dek hep olduğu gibi radikallerden yana tavır belirteceği sanılıyor. Zaten, Ayetullah Montazeri'nin İmam Humeyni'nin halefi olarak atanması bile radikallerin ağırlığı olarak değerlendiriliyor. Ayetullah Montazeri'nin toprak reformundan, kamulaştırmalardan yani yoksul yığınlardan yana, savaş konusunda ise militan tavra sahip bir din adamı olduğu biliniyor.

Her şeye rağmen bu gelişmeler, Türk-İran ilişkilerini doğrudan etkileyecek özellikler taşımıyor. İran, artık istikrarlı bir ülke. Türkiye, 40 milyonluk istikrarlı bir Doğulu komşuya sahip.

Teşbihte hata olmaz mı?

29 aralık

Cumhurbaşkanı Sayın Evren'in televizyonda yayımlanan Kahramanmaraş konuşması sert çizgiler taşıyordu.

Sayın Evren, yansız bir Cumhurbaşkanı gibi değil, gerilimli, suçlayıcı, sinirli bir tartışmacı kimliği ile konuşuyor; toparlayıcı, yumuşak, serinkanlı olduğu söylenemez. Cumhurbaşkanı çoğu zaman konuşmalarında bir "siyasal parti politikacısı" havasındadır. Ve söylevini bitirdiğinde soru işaretleri dinleyenlerin kafasında sürüp gidiyor.

Kahramanmaraş konuşmasında soru işareti önce şu noktada odaklaşıyor:

Laik devletin cumhurbaşkanının, Kuran'dan ayetler okuyarak yurttaşlara öğütler vermesi, anayasanın temel ilkelerine sığar mı? Biliniyor ki Sayın Cumhurbaşkanı, Alevi ve Sünni yurttaşlar arasında yakınlaşma yaratmak amacıyla çaba göstermektedir. Ancak Kuran'daki ayetlere ve surelere dayanarak Müslümanların sorunlarını yorumlamak, Diyanet İşleri Başkanına düşer. Yetkili hocaların yapması gereken bir konuşmayı laik devletin başkanı yapabilir mi?

Cumhuriyet tarihinde Sayın Evren gibi konuşan bir ikinci cumhurbaşkanı anımsanmıyor. Kahramanmaraş konuşması ile bir soru gündeme girmiştir. Ve bu sorunun açtığı yolun ileride nerelere kadar uzanacağını Tanrı bilir.

★

Sayın Cumhurbaşkanının konuşmasında tartışmaya açık nice konudan birisi de Sayın Evren'in MGK'nın 5 üyesini, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ndeki beşlere benzetmesidir.

Bilindiği gibi Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 15 üyesinden veto hakkında sahip daimi üye beş devlet ABD, Sovyetler, Çin, Fransa, İngiltere'dir. Bunların Konsey'den çıkacak kararları veto hakkı vardır. Ancak, sayın Nurettin Ersin, Tahsin Şahinkaya, Nejat Tümer, Sedat Celasun ile Sayın Evren'den oluşan MGK, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne nasıl benzetilebilir? Atalarımız "teşbihte hata olmaz" demişler; ama "hangi eski Konsey üyesi, hangi devlete benzemektedir?" sorusu konuşmayı dinleyenlerin aklına takılmaktadır. Bu tür benzetmeler, savunulan fikri güçlendirmekten çok zayıflatmaktadır.

MGK'nın siyasal partileri kapatması, seçimlere yeni kurulan hangi partilerin ve kişilerin katılacağını saptaması demokratik değildir. Demokratik olmayan yöntemlerle yürütülen seçimin de demokratikliği tartışmalıdır. Bu olay, MGK'nın beş sayın üyesini, dünyadaki beş büyük devletten oluşan Güvenlik Konseyi'ne benzeterek değil, belki yaşadığımız fırtınanın zorunlu koşulları ile açıklansa daha iyi olurdu.

Cumhurbaşkanı Sayın Evren'in konuşmalarını iyi niyetle yaptığına kuşku yok. Ne var ki bu konuşmalar gerilimli siyasal ortamda soru işaretlerini büyütmektedir.

12 Eylül 1980'den bu yana 6 yıl geçmiştir. Olaylara biraz daha serinkanlı bakmanın zamanı gelmedi mi?

★★★

Yılı Devirmek!..

HIFZI VELDET VELİDEDEOĞLU — *29 aralık*

Bugünlerde iki yılın kavşağına yaklaşıyoruz. 48 saat sonra 1985'i devirip 86'ya atlayacağız. Bu seferki kavşakta iki de yıldız var, hem de kuyruklu türden: Biri, uzayda sayısız gaz molekülünün yansıttığı ışıktan kuyruk taşıyan **Halley Kuyrukluyıldızı**. Öbürü de Türkiye'de milyonlarca umuttan oluşmuş bir kuyruk taşıyan **milyarlık piyango yıldızı**. Aslında bu bir **umut yıldızı**. Her gün tanık olduğumuz yalanların "kuyruklusu" oluyor da, piyangonun neden olmasın? Para bu. Çekilişin ikramiyesi ne kadar büyük olursa, umut kuyruğu da o kadar uzar!

Ben, kuyrukluyıldız olayı ile ikinci kez karşılaşıyorum. 76 yıl önceki birinci karşılaşmayı, **Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı 85**'te özetle şöyle anlatmıştım: "Şu satırları yazdığım sırada, dışarda lapa lapa kar yağıyor. (...) On iki gündür bir türlü dinmedi. Aksi gibi kömürümüz de tükenmiş. (...) Varlıklılar ile yoksullar arasında büyük bir mesafe bulunan halkımızın yardımcısı olsun Tanrı! Bilirsiniz ya, biz Doğuluların bütün umudu Tanrı'dadır; kendi kendimize yardım etmeyi bir türlü akıl edip öğrenemedik de ondan (...) Sapmaları bırakalım da konumuza dönelim. (...) Çocukluğumun İstanbul'da geçen bölümünde bir de **'kuyrukluyıldız'** olayını anımsıyorum: Bir gün bize gelen Ferdane Teyze, daha sokak kapısından girer girmez telaşla anneme: 'Kızım, hemen Kuran-ı Kerim'i aç okumaya başla; pek yakında dünyaya kuyrukluyıldız çarpacak ve kıyamet kopacakmış. Hem bu yıldızın kuyruğu zehirliymiş, dünyayı yalayıp geçtiği zaman yeryüzünde bir tek canlı kalmayacakmış. Bütün kahvelerde ve her yerde bu konuşuluyormuş. Şimdi Ali Enişten anlattı, ben de hemen sana haber vermeye geldim' dedi ve girmeden döndü gitti. Akşam eve gelince durumu öğrenen babam, 'Bunu ben de duydum, gazeteler de yazıyordu' dedikten sonra ortaya konuşarak, 'İnanmamalı böyle şeylere; şimdiye kadar kimbilir kaç kuyrukluyıldız gelip geçti dünyanın yakınından. Onlar çarpmadı veya zehirlemedi de bu mu yapacak? İnanmamalı böyle haberlere' diyerek konuyu kapatmak istedi. Ne var ki, bu açıklama benim merakımı gidermediğinden (o zaman altı yaşındaydım) sedirde bababın yanına oturup, yıldızın kuyruğunun nasıl olduğu, yıldızın kuyruğunun nasıl olduğu, at kuyruğuna benzeyip benzemediği, bunların nasıl düşmeden gökte durduğu.. gibi bir sürü soru yönelttim. Bana verdiği yanıtların ayrıntılarını şimdi anımsamıyorum, ama zavallı adamın hiç usanıp sıkılmadan beni yanıtladığını çok iyi anımsıyorum. Gece olunca evimizin küçük balkonuna çıkıp, kuyrukluyıldızı görmek istedimse de, an-

nem kesinlikle yasakladı. Babamın aracılığı bile para etmedi. İnanmış bir sesle, "Çocuğun hayatına ve evimize uğursuzluk getirir" diyordu annem, (...) Ortaokula gittikten sonra, çocukken kafamı çok uğraştırmış olan bu yıldızın, güneşimizi, her 76 yılda bir kez çok yakınına sokularak, ziyaret eden ve güneş sisteminin bir üyesi olan **Halley** Kuyrukluyıldızı olduğunu öğrendim. Tarihsel belgelerin geriye doğru araştırılıp incelenmesinden, bu yıldızın şimdiye değin insanlarca saptanan ziyaretlerinin sayısı 28 oluyormuş. Demek ki, bu kuyruklu gök cismi, İ.Ö. 67 tarihinden beri gözleniyor. 1986'da yine gelecek. Eğer nasip olursa, 1910'da kaçırdığım fırsatı belki bu kez yakalayıp kuyrukluyıldızı görür, böylece çocukluğumdan beri içimde yaşayan merakı gideririm." (sh. 443, 444, 446.)

* * *

Kuzey ve Güney Yarımküresi'yle bütün dünya, Halley ile çalkalanıyor; göğe yöneltilmiş yüz milyonu aşkın büyük dürbün ve teleskop, bu yıldızın başını ve kuyruğunu gözlemliyor.

Uzaya yollanan araçlar, kuyruktan parça alıp getirecekler. Binlerce yıldan beri insanoğlunun kafasını karıştıran parlak kuyruklu bu doğa füzesinin, neyin nesi olduğu, hangi nesnelerden oluştuğu anlaşılacak. Bilimi yaratan meraklı ve düşünücü insan kafası durmuyor ve durmayacak; meğer ki insanlık bir gün kendi kafasını kendi eliyle yok ede!..

Evet, dünya Halley Kuyrukluyıldızı ile uğraşıyor. Bizler de batısı, doğusu, kuzeyi ve güneyi, başbakanı, parlamento üyeleri, yoksulu zenginiyle bütün ülke halkı, milyarlık birinci ikramiyenin **"umut yıldızı"** ile uğraşıyor ve dolup dolup taşıyor. Gerçi **"umut fakirin ekmeği"** ise de, şimdilerde ekmeği bile dilediğince yiyemeyen "Memet" bile varını yoğunu bilete yatırıyor. Ah bir araç bulunsa da milyarlık biletin satılacağı yeri, bilgisayarla işleyen füze kesinliğiyle, herkesten önce bulup bileti oluşturan rakamların bir fotokopisini alıp getirse!.. Kimbilir kaç milyona satılırdı böyle bir araç? Ama yok. Milyonlarca umuttan oluşan milyarlık piyango yıldızı -başı ve kuyruğu ile birlikte- yılbaşı gecesi, bir tek umudun kapalı evrenine girip sönecek. Gazeteler ve insanlar, birkaç gün de bu yeni kurulan evrenin sahibiyle oyalanacaklar: Bir milyarı kazanan ne yapacak, ne edecek? Demeçler, resimler, röportajlar, sorular, yanıtlar... Maksat halkı oyalamak ve "fakirin ekmeği" olan "umudu" paraya çevirip elinden almak değil mi? Bu furya geçtikten sonra yeni bir oyalama taktiği daha bulunur elbet!..

Tam 40 yıl önce 1945 yılının 14 kasım ve 7 aralık günlerinde yine bu sütunlarda, "Kumar ve Toplum", "Kumar ve Hukuk" başlıklı iki yazı yayımlamış, bunlarda piyangonun toplumu kumara alıştırdığını öne sürüp, "Tayyare Piyangosu" yerine devletçe bir "uçak vergisi" konularak piyangonun kaldırılmasını önermiştim. "Umut"u severim de, "umut sömürüsü"nü sevmem. Benim önerime kulak veren olmadı, doğal olarak. Çünkü ülkemizde "Memet", "umut ekmeği" ile beslenmeye alıştırılmıştır. Umut ambarı onu daha ne kadar besler, kestirilemez.

* * *

Bu yazıya **"Yılı Devirmek"** başlığını koydum, ama doğrusunu isterseniz, biraz duraksayarak kullandım bu deyimi. "Çam devirmek", "dağ devirmek", "hükümet devirmek", "kitap devirmek", "büyük bir şişe rakıyı devirmek" gibi deyim ve sözleri çok duydum veya okudum da, şimdiye değin "yılı devirmek" deyimini ne duydum ne de bir kitapta gördüm. Ama herhalde vardır diye düşünüyorum. Madem ki "devirmek" yalnız "yatırmak", "düşürmek", demek olmayıp - mecazi olarak- "sona erdirmek", "sonuna değin bitirmek" anlamlarına da geliyor, o halde 365 (dört yılda bir 366) günün tümünü yaşayıp bitirmek olgusunu anlatmak için neden "yılı devirmek" denmesin? Bence denir.

Denmesine denir de, burada bir sorun daha çıkıyor karşımıza: Acaba biz mi yılları deviriyoruz, yoksa yıllar mı bizi? Gazetelerin yazdığına göre bu yılbaşını kimileri ancak 30 bin, kimileri 300 bin, kimileri de üç milyon lira harcayarak "devireceklermiş!.." İstanbul'daki bütün lokallerde yer kalmamış. Demek ki, herkes bir yıl daha yaşlanacak, üstelik de kimileri yığınla para ödeyecek! Belki de haklı olarak- denebilir ki, bu gibiler yaşlandıkları için değil, yaşlandığını unutmak için ödeyecekler bu kadar çok parayı. Bak, buna diyecek yok; istedikleri kadar çeksinler kafayı öyleyse!..

Her fırsattan yararlanarak doğada, özellikle ormanlarda yazın çok dolaşırım. Bu gezintilerde yerde yatan yıllanmış, kalın ağaç kütüklerine sık sık rastlarım. Kimisini insafsız balta sermiştir toprağa. Belli ki, devirenler gecenin ilerlemiş, ıssız bir saatinde gelip götürecekler onu. Eğer orman koruyucuları, yörede birkaç gece nöbet tutsa, yakalarlar bu görkemli gövdeyi devirenleri. Ama nerede bu dikkat, içten sevgi ve ilgi!..

Yerde yatan kütüklerden kimisini de sert rüzgâr, kasırga devirmiş. Henüz toprakları dökülmemiş kocaman kökünden belli. Ama öylelerine rastladım ki, ne balta, ne de kasırga yıkmış. Bunları deviren, yıllar; o yıpratıcı, acımasız uzun yıllar. Demek gün gelmiş, bu ulu ağacın vaktiyle birer birer devirip arkasında bıraktığı yüzlerce yıldan en sonuncusu- kendisi yıkılıp gitmeden önce- şu koca gövdeyi devirerek, eski devrik yılların öcünü almış ve birbirini izleyen o eski uzun yılların güç yetiremediği şu görkemli ağacın işini, bir yeni yıl bitirivermiş. Ne var ki, gövdeyi deviren yeni yıl değil, gerçekte, eski ve yeni yılların sinsi, sabırlı iş ve elbirliği değil midir?.. Ağaç kimbilir kaç yüzyılı birer birer devirdiğini sanırken, o yıllardan her biri ağaçtan bir şeyler alıp götürmüşler ve onun artık çürüyüp, ayakta duracak hali kalmayınca, ölümcül son yumruğun vurulmasını yine kimbilir kaçıncı kuşaktan "torun yıl"a bırakmışlar...

Biz insanlarda da durum böyle değil mi, diye düşünürüm, hep "Yılları deviriyoruz" diye böbürlenirken gerçekte onlar bizi deviriyor ve böylece doğanın **"sürekli değişim"** yasasının buyruğunu hiç şaşmadan yerine getiriyor. Bu süreç yalnız canlılarda değil, cansızlarda da görülüyor ve "böyle gelmiş, böyle gidiyor."

* * *

Zamanla veya -daha somut olarak- yıllarla uğraştığımı sanmayınız. Büyük torunumun ikizleri: **Aslı** ve **Zeynep**, "Büyük dede, sen yıllarla uğraşamazsın, o işi bize bırak" der gibiler. Gerçekten de uğraşıyorlar zamanla: Çabucak üç buçuk yaşına geldiler. Dur yok, durak yok onlar için; devinim, devinim, devinim... Behçet Necatigil'in **"öteden beri dostum"** dediği karıncılar gibi, **"Bir telaş, bir telaş."** Boy da attılar.

Sanki zamanı dipten yukarıya doğru yırta yırta yükseliyor keratalar. Gözlemek çok tatlı. En sonunda nasıl olsa zamana yenik düşeceklerinin bilincine varmaları için vakit çoook erken daha. Bu bilince ne denli geç varırlarsa o denli iyi. Bir vakitler, **kendi torunlarımdan** böyle söz ederdim. Şimdi **oğlumun torunlarını** anlatıyorum. Uç uca eklene eklene Halley'in kuyruğu gibi uzayan şu "yıl"ların bana ettiği azizliğe bakın siz!..

* * *

Benim devirmeyi en çok sevdiğim şey çok içtenlikle söylüyorum yıllar değil, kitaplar. "Emeklilikten sonra okurum" diye nice kitap aldım, yurdumuzda ve türlü zamanlarda gezdiğim ülkelerde. Devir, devir, devir; bir türlü bitmiyor devirmekle. Araya yenileri de giriyor. "İleride okurum" diye değil, "Hemen okumalıyım" diye kitap almalı; yoksa birikiyor, okuma açlığı da gittikçe büyüyor ve kitapları devirmek güçleşiyor. Bu bir "azap", ama -gülmeyiniz- tatlı bir azap! Ne kadar yaşlansa da kitapsız olamıyor alışan. Kimin olduğunu bilmediğim şu dizeleri pek severim:

"Bulutlar kuruyup kıtlık olsa da
Yine yıl harmansız olmaz demişler."

Kurduğumuz harmanının işi bu yıl bitmezse, şu kitapları da gelecek yıl devirirним diye düşünürüm hep. Umut bu, ölmüyor. "Çiftçinin karnını yarmışlar, kırk tane **gelecek yıl** çıkmış." Gerçi şimdilerde "Yıl uğursuzun, eyyam arsızın." "Ar yılı değil, kâr yılı" diyenlere bütün yaşamımız boyunca katılamadık. Ne yapalım, fikir rençberiyiz biz. "Rençber kırk yılda, tüccar kırk günde" demiş atalarımız. Hoşçakalın.

Milli Piyango reklamcıları Zeki Alasya-Metin Akpınar:

Başbakan bizi geçti

MERT ALİ BAŞARIR — *29 aralık*

Gişe ve seyyar satıcılar önlerindeki umut kuyrukları git gide azalırken, ünlü tiyatro sanatçıları **Zeki Alasya** ve **Metin Akpınar**'la piyango üzerine bir söyleşi yaptık. Gerek tiyatro oyunları gerek reklam ajansları, film, dublaj çalışmaları, Milli Piyango'nun reklam filmleri ve TRT'nin yılbaşı çekimleri nedeniyle durmadan çalışan sanatçıları iki matine arası boş bulabildik. Hemen başladık sormaya:

— Milli Piyango'nun reklamlarını kaç yıldır yapıyorsunuz?

AKPINAR: Dördüncü yılı bitti. Beşinci yılı sürdürüyoruz.

— Sizin reklamlarınız bilet satışlarını ne yönde etkiledi?

ALASYA: Olumlu yönde etkiledi. Satışlardaki artışın yüzde şu kadarı bizim reklamlarımızsa, yüzde şu kadarı da ülkenin yarınından emin olmayan ekonomik sıkıntılar içinde günler geçirmesi oldu.

AKPINAR: Geçiş dönemlerinde vatandaşların belli şeylere katlanması doğal. Garibim **"Ne gelirse bundan gelir, hiç değilse 1 milyarı götüreyim"** diye bunların üzerine düştü.

— Bir ülkede şans oyunlarına ilginin bu boyutlara varması ve bu ilgiyi pompalamanın devlet politikası haline getirilmesi ekonomide hangi rahatsızlığın belirtisidir?

ALASYA: Ekonominin sağlıksızlığının bir belirtisi muhakkak. Henüz düze çıkmadığının, özlenen anlamda doğru bir raya oturtulmadığının göstergesi.

AKPINAR: Doğu ihmal edilmiş olduğundan batı ile arasında yüz sene fark var. Buna göre doğuda şans oyunlarına ilginin daha fazla olması gerekirken bu olmuyor. Telekomünikasyon araçlarının yaşamamıza girmesi, tüketim ekonomisinin gıdıklanması, aile düzeninde başkalarına öykünmenin artması gibi durumlar da etken. Olaya sadece ekonomik değil, sosyolojik, sosyo-ekonomik ve psikolojik bakmak da önemli.

— 1 milyarlık çekilişin biletleri sadece 24 ile dağıtıldı. Devlet her konuda olduğu gibi şans oyunlarında da eşit dağıtımı ülkenin her yanına yapmıyor diyebilir miyiz?

ALASYA: Diyemeyiz. Çünkü biz sistemi sizden daha iyi biliyoruz. Milli Piyango bu kadar kısa sürede bütün bölgelere birden dağıtım yapamazdı. Çünkü bu 1 milyarlık ikramiye, birden bire verilen bir karar ve çok çabuk devreye sokulan olay oldu. Hükümetin **"Şu bölgeye satın, bu bölgeye satmayın"** diye bir politikayı Milli Piyango'ya empoze edeceğini sanmıyorum. Piyango idaresi bu konuda çok özerk çalışıyor.

AKPINAR: Aslında emisyondan çekilmek isten 14 milyar parayı, devlet ne zaman isterse çekerdi. İktidarımızın iki yılını tamamlamış olduğu dönemde dikkatleri başka yöne çekmek, kamuoyunu başka şeyle oyalamak da göz önünde bulundurulmuş olabilir. Nitekim bu akıllıca yapılmış bir olaydır. Dünyada çok önemli olaylar olurken basında **"Milli Piyango 1 milyar veriyor"** manşet oldu. İstenilen amaca ulaşılmış oldu.

— "Size de çıkabilir" diyorsunuz, bu işten çıkarınız ne oluyor? Yani ne kadar reklam ücreti alıyorsunuz?

AKPINAR: 40 milyon lira para alıyoruz Zeki ile karşılıklı.

— Milli Piyango size ayrıca bilet de veriyormuş?

ALASYA: Hayır. Öyle bir şey yok. Bizim Piyango ile beş senedir son derece uygar bir anlaşma zeminimiz var. Hizmet satıp karşılığında para alıyoruz.

— Şimdiye kadar bir şeyler kazandığınız oldu mu?

AKPINAR — Geçen sene çekilişte yüz bin liralık bilet almıştık, otuz yedi bin lira ikramiye topladık. Sonra da onu sene içinde vere vere sıfırladık. El elde baş başta. Ama bize 1 milyar çıkarsa buna kesin şike denir. Bakın hiçbir şey olmadığı halde siz bize bilet veriyorlarmış diyebiliyorsunuz. Bir milyar bize çıkarsa yandık, biz alamayız bu parayı.

— Biz öyle duymuştuk. Peki son çekiliş için kaç tane bilet aldınız?

AKPINAR: Valla daha toplamadayız. Normal çekilişten Devekuşu Kabare Tiyatrosu'ndaki arkadaşlarla ayrı, Ajans bünyesinde çalışanlarımızla ayrı, bir

de iki ortak ayrı aldık. Özel çekilişin biletlerini daha şimdi toplamaya çalışıyoruz, rakamını müsaade ederseniz söylemeyeceğim.

— Bir milyar size çıkarsa, başbakanın deyimiyle rasyonal yatırımınız ne olur?

AKPINAR: Atalarımız derler ki: **"Yumurtaların hepsini aynı sepete koyma."** Bana da 1 milyar çıkarsa, hepsini aynı sepete koymam. Türkiye'de altın olayı, döviz olayı ile gayri menkul olayı var. Bir işletme açıp da işletecek değilim. Bu üç olaya belli oranda para dağıttıktan sonra bankaya paraları koyar, onun geliriyle yaşamayı düşünürüm. Benim rasyonalizmim bu.

ALASYA: Sinema ile ilgili yapmak isteyip de param olmadığı için yapamadığım şeyler var. İyi oyuncu, iyi yönetmen dışında çağdaş araç gereçlere sahip olmak lazım. Bunin için 300-350 milyon harcarım, geriye yine çok para kalır.

— Sizce bu 1 milyarlık çekiliş nereden icap etti? Sizin reklamlarınız yeterli olmadı da mı Başbakan Özal "Bilet bulabilirsem ben de alacağım, mutlaka alın hatta ortaklaşa alın" diyerek kendi çapında reklam yaptı?

AKPINAR: Milletin korkunç talebi, normal yılbaşı biletlerini çok çabuk tüketti. Başbakan da **"Madem ki böyle bir talep var, bu talebe niçin arz olmuyor"** diye yaklaşarak bu formülü buldular sanırım. Bir devrin Başbakanının yaptığı bu reklama, bizim sanatçı olarak ulaşmamıza imkân yok. Biz onun arkasından reklamlarımızı yaptık. Gazeteler de manşet yaptı. Yani başbakan bu reklamda bizi geçti.

ALASYA: Bu çekiliş için ani karar verildiğine göre, üst düzeyde bir karar olduğu kesin. Geçen gün konuştuğum bir bayi bana, **"Halk üzeinde sizin çağrınız, başbakanın çağrısından daha etkili oluyor"** dedi.

— Extra çekiliş, toto, günlük piyango, Hazine'nin ikramiyeli tahvil çekilişi gibi yollarla devlet halkla karşılıklı kumar oynamayı sürdürmeli mi sizce?

AKPINAR: Devletin halkla kumar oynanmasının içerdiği Milli Piyango, Spor Toto ve Altılı Ganyandan başka bir şey olsa gerek. Devlet halkla kumar oynamamalı. Sonra ne asker, ne de polisiye tedbir bunun önüne geçemez. Millet patlayıverir. Ama çok akıllıca, umut dünyasını yıkmadan halkımıza bu şey verilmeli. Kanaatim küçük ikramiye miktarının arttırılması yönünde.

ALASYA: Bu uzun süredir dünyanın bütün ülkelerinde tartışılagelmiş bir olaydır. Özel şirketlerin elinde çapraşık ve düzensiz şekilde gerçekleştirileceği yerde bu işin devlet gözetiminde yapılmasında fayda görüyorum. Bunların gelirleri akılcı bir şekilde kullanılıyor. Milli Piyango düne kadar parasını Hava Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı'na veriyordu. Artık savunma sanayiine de verecek.

— Hükümet talih kuşunun barsağında ne varsa boşalttırdı, sizce yılbaşından sonra çekilişlere aynı ilgi olacak mı?

AKPINAR: Yılbaşı çekilişinden sonra ilk üç ayda ilgi biraz azalır, sonra tekrar başlar. Biz de o dönemlerde reklam yapmayız.

— Halkımızın bu konulara aşırı ilgisini nasıl değerlendiriyorsunuz. Biraz hayalperest, biraz kolay tava gelen denebilir mi?

AKPINAR: Halkımızı suçlamamak lazım. Ne verdik ki ne istiyoruz. Adama **"Kardeşim sen çalış, emeğinin hakkını al. Milli Piyango ile falan hiç uğraşma"** mı diyeceğiz. İş vermiyorsun, emeğinin hakkını vermiyorsun, sonra bilet de alma, umut da etme dersen keseri, yabayı kapan sokağa fırlar. Türkiye'ye ağırlığını koymuş bir gazete olarak hükümetin piyango politikasını eleştirmenin yanında halkımıza Milli Piyango adabını da öğretmeniz lazım. Yani altınını satıp bilet almasının yanlış olduğunu, aile bütçesinden şans oyunlarına ayırabileceği para kadar bilet alması gerektiğini, alınan biletin bir kenara atılmadan, günü gelince listeden bakılmasını ve tarihinde gidip parasını almasını öğrenecek. Çünkü Milli Piyango'nun çok büyük kârı, bakılmayan biletlerden kaynaklanıyor.

ALASYA: Ben insanımızı ayırmıyorum. Bütün dünya insanlarını hayalci buluyorum. Bizim insanımız doğruluğundan dolayı biraz daha hayalci olabilir. Ayrıca yaptığım araştırmaya göre istikrarlı para politikasına sahip, enflasyon derdi olmayan ülkelerde de piyangoya korkunç rağbet var.

— Toplumcu çizgide sanatçılar olarak insanları havadan para kazandırmaya, oturduğu yerden milyonlara kavuşmaya teşvik etmek çelişki yaratmıyor mu biraz?

AKPINAR: Ülkeyi garip bir hastalık sarmış, siz bana diyorsunuz ki: **"Acaba bu millette nezleye ne yapmalı?"** Bu çok önemli bir şey değil, nihayet iki defa hapşırır geçer. Asıl olayı kökünden halletmek lazım.

ALASYA: Ben olayı öyle görmüyorum. İnsanların umutlarının olmasını çok sevdiğim için konuyu o tarafları ile yakalamaya çalışıyorum. Kaldı ki bu saygın bir iş. Çünkü alınan her kuruş para, belli bir yere gidiyor. Bir tıraş bıçağı ya da makarna reklamına bunu yeğ tutarım.

Dıştaki Görüntü...

OKAY GÖNENSİN — *30 aralık*

Yabancılar hakkımızda ne düşünüyorlar? Değişik kesimlerden de olsa insanlarımızın genellikle merak konularından biridir bu. Bu yüzden bazen ipe sapa gelmez de olsa Batılı yayın organlarında yer alan ülkemize ilişkin bir yazı, bir yorum Türkiye'de geniş yankılar bulur. Türkiye'yi iyi tanıyan bir yabancı gazetecinin Ermeni terörü üstüne bir yazısının Fransız sosyalistlerine yakın bir gazetede yer alması, Fransa yönetiminin politika değişikliği gibi yorumlanabilir; ya da Türkiye'yi hiç tanımayan bir gazetecinin Türk aydınlarının durumu üstüne yazısında olmayacak adları yan yana sıralaması büyük art niyetlerin, "komplo"ların ürünü olarak nitelenebilir. Ancak yabancılarla, hem de en okumuş yazmışları, aydınları, sorunları bilebilecek gazetecileriyle konuşurken, yapılabilecek en kolay saptama yine de ülkemiz hakkındaki bilginin ve hatta ilginin azlığı. Yeni tanıştığınız, hem de oldukça aydın bir yabancıy-

la sohbetin azıcık ilerlemesiyle gelinen birkaç değişmez tema var: Ermeniler, askeri darbeler, işkence, insan hakları, düşünce yasakları, İstanbul'un güzelliği ve birkaç turistik görüntü... Bir Batılının uygarlık yargıları çerçevesine bazı şeylerin sığdırılmasına olanak yok; hatta işkencenin salt olağanüstü yönetimlerde değil, en demokratik dönemlerde bile sorun olabildiğini söylemeniz, ancak sizin de kötü şeylere alışmışlığınıza, vurdumduymazlığınıza yorulabiliyor. Ermeni terörü tartışması da dönüp dolaşıp Orly davasındaki açıklayıcı tutuma girmekte Türk yönetimlerinin niçin bu kadar beklediğinin tartışmasına dayanıyor. Ve de Batılı merkezlerde dağıtılan ve genellikle hiç bakılmadan çöp tenekelerine giden yüzlerce propaganda broşürünün işlevsizliği... Hiç kimsenin bakmayacağı propaganda yayınlarıyla uğraşmak kuşkusuz sadece bize özgü değil. Tüm gazetelerin bürolarına her gün dünyanın dört bir yanından genellikle yalnızca üstünkörü bir göz atılabilen yüzlerce propaganda yayını yağar durur. Ama, Türkiye'nin en önemli dış sorunları üstüne, Batılı kamuoyu yapıcılarını, gazetecileri aydınlatmak için yollanan yüzlerce yayının tüm benzerleri gibi kısa bir göz yollanan yüzlerce yayının tüm benzerleri gibi kısa bir göz atmadan sonra iz bırakmadan, hatta bazen de olumsuz iz bırakarak çöpe gitmesi kaçınılmaz bir sonuç. Buna karşılık bir süre önce, Türk-Fransız ilişkileri üstüne tartışmalı bir toplantı için Türkiye'ye çağrılmış olan bir grup Fransız gazeteciden daha sonra rastladıklarımız o toplantının yararını kendiliklerinden ve çok açık seçik vurguluyorlardı. Resmi kanalların soğukluğu ya da iticiliğini giderecek yollar her zaman vardır, bulunmuştur. Örneğin Kıbrıs Rum kesimi temsilcilerinin Paris'teki çalışma tarzlarını, her türden gazeteciyle ilişki kurma biçimlerini dinleyince, dış kamuoylarını etkileme savaşımında Türkiye'nin teknik açıdan da geri kalma nedeni ortaya çıkıyor. Örneğin işi kültür-sanatla ilgili, iyi eğitim görmüş orta yaşın üstünde bir Fransız, Türkiye'nin haritadaki yerini tam bilmiyor, ama çok iyi tanıdığı Yunanistan'ın komşusu olduğunu biliyor, "Hep askeri yönetim altındaki, büyük bölümü çöl olan bu ülkenin başkentinin, çekici bir Doğulu kent olan İstanbul olduğunu" *sanıyor, de turistik broşürlerden Efes, dolayısıyla İzmir'in adını biliyor, Peribacalarının da fotoğrafını görmüş... Tabii elbette Ermenilerin mağdur durumunu da dinlemişlerdir... İşte ortalamanın biraz üstünde sayılabilecek bir Fransızın bütün Türkiye bilgisi ve imajı. Ve yine Türk olduğunuzu öğrenen aydın bir Fransızın ilk sorusu:* "Hapishanelerin hâlâ Gece Yarısı Ekspresi filmindeki gibi mi?" *Görüntü ortadadır. Dahil olmakla övündüğümüz Batı dünyasının ortalama kamuoyları Türkiye'nin ne ölçüde farkındadır? Farkında olmalarını sağlamanın yolu da "komplo"lardan "önyargı"lardan yakınmak değildir.*

Yeni yıla girerken, Türk basın ve kültür yaşamı armağan olarak yeni bir kâğıt zammı aldı. Artık söylenecek bir şey kalmadı bu konuda. Cumhuriyet, bugünkü koşullarda yayın düzeninde herhangi bir fedakârlık yapmayacak önlemleri almış durumda. Geçen yılın, okurlarımıza ve tüm ülkemize gideni arattırmaması dileğiyle ve her şeye rağmen 1986'yı daha da doyurucu bir Cumhuriyet'e yaşamak umuduyla...

'85'in Görünümü

OKAY GÖNENSİN — *27 ocak 1986*

Geçen yıl da, çeşitli yönleriyle, sorunlarıyla değişik kesimlerde en çok tartışılan konulardan biri basın oldu. Kâğıt zamları geldi, yeni gazeteler yayımlandı, kapananlar oldu, habercilik anlayışları tartışması gündemden eksilmedi ve yine lotaryalar, kampanyalar, inen-çıkan tirajlar. Bu yıla ise basın genel olarak ertelenmiş ekonomik sorunlarla ('85 başında en ucuz gazete 20 TL., en pahalı gazete olan Cumhuriyet 50 TL. idi; şimdi ise en ucuz gazete 40 TL. yine en pahalı gazete olan Cumhuriyet 100 TL.) ve kaynağı ve amacı karışık bir müstehcenlik tartışmasıyla girdi. Ancak ilginç olan, "müstehcenlik" kampanyasında, kimi çevrelerin hedefi olan dergilerin aylık satışlarının 400 bini aşması, buna karşılık tüm sanat-kültür dergilerinin aylık ortalama satışları toplam 25 bin dolayında; mizah dergilerinin haftalık toplam satışı ise yine 400 binin üstünde. Haber dergiciliğinde ise Yankı istikrarını korurken, Nokta'nın ise sevindirici bir atakla 50 binlerin üstüne çıkması basın için önemli bir gelişme.

Cumhuriyet'in 1985 yılındaki ortalama günlük net satışı 100.230 oldu. Son 6 yılın ortalamalarını alt alta koyunca ise şöyle bir görünüm çıkıyor:

1980	76.358
1981	91.442
1982	91.368
1983	82.984
1984	93.984
1985	100.230

Hemen tüm gazetelerin fiyatlarına yaptıkları zorunlu zamlardan etkilendikleri, buna karşın lotarya vs. kampanyalarla zaman zaman çarpıcı satış artışlarına ulaştıkları 1985 yılı için, halen yayın yaşamı süren 9 büyük ulusal gazetenin ay ay gerçekleşen otalama günlük satışlarını alt alta sıralamak genel bir değerlendirme olanağını sağlıyor.

Cumhuriyet	Milliyet	Tercüman	Günaydın
104.211	281.138	211.471	207.072
99.583	313.768	192.538	202.004
100.455	323.901	210.352	198.306
96.654	306.555	226.045	197.003
91.220	305.295	226.223	171.881
88.927	527.765	256.537	189.731
85.958	384.263	220.638	157.257
80.861	290.843	184.340	152.690
116.645	287.065	232.793	142.197
116.505	296.580	285.414	159.249
111.785	247.110	262.371	144.387
109.957	279.216	245.183	148.855

Güneş	Hürriyet	Tan	Bulvar	Sabah
161.912	716.602	738.863	214.212	(Nisanda
152.335	699.226	702.086	278.486	yayımlan-
194.459	750.818	748.876	251.480	dı)
302.243	771.227	690.223	258.346	476.868
500.488	651.256	660.009	221.287	476.308
456.305	659.674	702.150	210.620	485.790
201.481	532.937	619.553	119.265	473.467
140.407	559.680	631.492	139.847	613.300
200.407	614.197	630.442	197.173	596.040
215.835	589.287	562.232	228.089	544.454
189.191	579.018	455.402	189.262	497.147
184.104	631.745	438.346	291.945	514.506

DOSTLAR BÜRO
Daktilo, hesap ve kasa makineleri satış ve tamiri
Merkez: 143 07 34-144 79 82 Servis: 145 51 08 / Karaköy

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ
Yeni yılınızı kutlar
Laleli 528 64 37, Şehzadebaşı 522 75 74

62. Yıl; Sayı: 22036 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 31 Aralık 1985 Salı

Güneydoğu gezisi sona erdi:

Evren: Af Meclis'in görevidir

12 Eylül öncesi: *Yeniden 12 Eylül öncesini deşmek istemezdim. Ama mecbur oldum. Suskunluğum bazı çevreleri teşvik etti. 12 Eylül'ü yapanlara taarruz başlattılar. Biz unutturmaya çalışırken, üzerimize üzerimize geldiler.*

Genel af: *Af benim vazifem değil, affı Meclis çıkarır. Bir de anayasamızda affedilmeyecek suçlar var. Kaldı ki aftan önce yapacak başka birçok iş var. Sanki affı ben çıkaracakmışım gibi bu işi bana mal ediyorlar.*

Askeri hâkimler: *Sıkıyönetim döneminde işlenen suçlara, sonuçlanıncaya kadar sıkıyönetim mahkemeleri bakar. Buna karşı çıkmak, askeri hâkimlere itimat etmiyoruz demektir. Onlara leke kondurmam, sonu çok kötü olur.*

HASAN UYSAL
ZİYA AKSOY

DİYARBAKIR — Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in, bazı Güneydoğu Anadolu illerini kapsayan 6 günlük gezisi dün sona erdi. Evren, askeri bir uçakla Ankara'ya döndü. Cumhurbaşkanı Evren, "Genel affın kendi görevi olmadığını, bunun TBMM'nin görevi olduğunu" belirterek, 12 Eylül'ün bir ihtilal olmadığını yineledi. Sıkıyönetimin kalktığı illerde, askeri mahkemelerde görülen davaların sivil mahkemelere devrine ilişkin önerileri eleştirdi ve bunun askeri hâkimlere güvensizlik anlamına geldiğini belirtti.

Cumhurbaşkanı Evren, dün Dicle Üniversitesi'ne geldi. Dicle Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hüseyin Önder Pamuk tarafından üniversitedeki çalışmalar konusunda bilgi verildi. Cumhurbaşkanı'nın gelişi nedeniyle rektörün iki gündür rektörlük binasında sigara içilmesini yasakladığı ve çevresine, "Sigara dumanı kokusu alıyor. O yüzden sigara içilmesini yasakladım. Ayrıca sigarayı bıraktırma kampanyası açtım" dediği bildirildi. Böylece rektör, Cumhurbaşkanı Evren'in, sigarayı bırakma kampanyasına ilk katılan yurttaş oldu.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, daha sonra 1588 kişilik çok katlı prefabrik öğrenci yurtlarının açılış töreni için hazırlanan alana geldi.

Diyarbakır Valisi Ahmet Elbeyli'nin kısa konuşmasından sonra kürsüye gelen Cumhurbaşkanı Evren, kentin bu kadar uzağında olmasına rağmen kendisini dinlemek için Dicle Üniversitesi kampüsüne gelen yurttaşlara teşekkür etti.

En önem verdiği konuların başında gençlerin yetiştirilmesinin geldiğini belirten Evren, ailelerin eğitiminden sonra gençleri yetiştirenlerin eğitim müesseseleri olduğunu, gençleri ne kadar iyi yetiştirirlerse ülkeyi

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

DSP VE DYP'DEN EVREN'E ELEŞTİRİ

Ecevit: Evren'in üslubu hükümete cesaret veriyor

DSP Genel Başkanı'ndan: *Cumhurbaşkanı'nın kullandığı askeri yönetim dönemini andıran sert üslup, hükümete gereken korumayı ve cüreti sağlama amacına yönelik görünmektedir.*

DYP Genel Başkanı'ndan: *12 Eylül kullanılıyor. Bu ara rejim sürdürülmek için Türkiye'de yoğun bir beyin yıkama işlemi var. 12 Eylül tarihin karanına bırakılmalıdır. Hükümet darbeci yapanların demokrasiye uyum sağlaması önemli bir olaydır.*

7. Sayfada

MALİYE BAKANI'NIN YANITI

Emekliye borç para versek, geri ödeyemez

SHP: *Özal'ın ekonomik politikası yaşamı kâbusa çevirdi.*

Özal'a önerildi: Taban fiyatlarında yarım peşin ödeme.

Benetton.martın ilk yarısında her gün bir mağaza açacak.

White and Case Türkiye sorumlusu: Yabancı sermaye seçimleri bekliyor.

ABD'den konfeksiyon ürünlerine yeni bir kısıtlama.

Ekonomi'de

İSTANBUL MHP DAVASI

28 sanığa ölüm cezası istendi

Esas hakkındaki görüşte, "Ahmet Mustafa Kıvılcım Ümit Kaftancıoğlu'nun, Abdülsamet Karakuş da Kemal Türkler'in öldürülmesinde asli faildir" denildi.

Kapıkule davasında esas hakkında görüş bildiren savcı, 23 kişiye 8-12, 9 kişiye de 22 yıl hapis cezası verilmesini istedi. Ölen bir sanığın davası düştü.

6. Sayfada

Irak'la bunalım

Bakan Titiz'i İran'dan almaya giden THY uçağı, Irak jetlerince geri çevrildi

Irak Büyükelçisi Tarık Abdülcabbar Cevad, Dışişleri Bakanlığı'na çağrılarak "uyarıldı." Girişimde Türkiye'nin gösterdiği özen karşısında Irak'ın davranışına anlam verilemediği bildirildi.

Halen Tahran'da bekleyen Devlet Bakanı Titiz, "Uçağa izin verilmesini bekliyoruz. Diplomatik kanallardan görüşmeler sürüyor" dedi. Tahran'daki karartma nedeniyle dönüş bugüne kaldı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Irak avcı bombardıman uçaklarının Devlet Bakanı Mustafa Tınaz Titiz'i getirmek üzere Tahran'a giden THY özel uçağının İran hava sahasında yolunu kesmeleri, dün Türk - Irak ilişkilerinde beklenmeyen bir bunalıma yol açtı. Bu arada THY yetkilileri, Titiz'i almak üzere İran'a gitmek için hazır bekleyen Diyarbakır uçağının, savaş nedeniyle Tahran Havaalanı'nda karartma olduğundan gece İran'a gitmesinin mümkün olmadığını, bu nedenle bakanın dönüşünün bugüne kaldığını söylediler. Türkiye, THY uçağının geçişinin engellenmesi üzerine Irak'ı sert bir dille uyardı.

Olay, Titiz'i almak üzere dün Tahran'a doğru yol alan THY'ye ait Boeing-727 tipi "Diyarbakır" uçağının, İran hava sahasına girmesinden bir süre sonra Tebriz'e yaklaşırken meydana geldi. Irak avcı uçakları, THY uçağının önünü keserek tehdit ettiler ve yoldan geri çevirdiler. THY uçağı, bunun üzerine Türkiye'ye geri döndü. Uçak Esenboğa Havaalanı'nda kaldığı için diplomatik kanallardan yürütülen görüşmelerin sonucunu bekledi.

Irak avcı uçaklarının THY uçağını geri döndürmesi üzerine Ankara'daki Irak Büyükelçisi Tarık Abdülcabbar Cevad, Dışişleri Bakanlığı'na çağrıldı. Girişimde Irak hareketinden dolayı "uyarıldı" ve THY uçağının uçuş güvenliğinin engellenmemesi istendi. Irak'ın hareketinin hoş karşılanmadığı belirtilen girişimde, bu davranışın iki ülke arasındaki dostluk ilişkileriyle bağdaşmadığına da dikkat çekildi.

Edinilen bilgilere göre, Irak Büyükelçisine Türkiye'nin başından beri İran-Irak savaşında tarafsızlık politikası izlediği, tarafsızlığının Irak için de önemli bir güvence olduğuna dikkat çekilerek, Türkiye'nin gösterdiği özen karşısında Irak'ın sergilediği davranışa anlam verilemediği kaydedildi.

Başbakan Turgut Özal'ın bu hafta sonunda İran'a yapacağı ziyaret öncesinde patlak veren bunalım nedeniyle Devlet Bakanı Mustafa Tınaz Titiz, dün Tahran'da beklemek zorunda kaldı.

THY'nin Boeing-727 tipi "Diyarbakır" uçağı, Devlet Bakanı Mustafa Tınaz Titiz ile birlikte 170 işadamını 25 aralık çarşamba günü Tahran'a götürdü. THY'nin özel olarak kiralanan uçağının Devlet Bakanını götürdüğü, THY yetkililerince, altı ay kadar önce İran hava sahasındaki tüm uçakları düşüreceğini açıklayan Irak'a da bildirilmişti. Irak THY uçağının İran hava sahasından geçişine izin vermediğine ilişkin bir bildirimde bulunmadı.

Diyarbakır uçağı, Titiz ve beraberindekileri almak üzere dün sabah saat 05.30'da İstanbul Atatürk Havaala-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

İRAN UÇAKLARI, IRAK ASKERİ YIĞINAKLARINI BOMBALADI

3. Sayfada

Yılbaşı hareketleri Yeni bir yıl, pek çok insan için yeni bir şey ifade etmez. Yeni bir yıldır ama. Kutlamak gerekir. Eğlenmek gerekir. Eğlenmek için ne yapmak gerekir? Eğer para varsa gidilir bir lokantaya, otele, gece kulübüne, bir güzel eğlenilir. Yok, eğer para yoksa... O zaman, bakkaldan, manavdan, meyveciden, bir-iki ufak tefek şey alınır, hindi sinirsiz unutulmaz, evde mükellef bir sofra hazır edilir. Zaten TRT de yılbaşı gecesini evinde geçirmek isteyenleri düşünmektedir. Özel eğlence programları düzenlenir. Mükellef sofranın karşısına TV yerleştirilir, oturulur seyredilir. Yeni bir yıl kutlanmış olur.

Evde yılbaşı için son alışverişler

Yeni yılı evlerinde karşılamak isteyenlerin İstanbul'da en rağbet ettikleri yerlerden biri kuruyemişçiler. Çeşitli eğlencelik oyunlara rağbet pek yok. Yılbaşı çamları piyasası da hareketli değil.

Haber Merkezi — Yeni yıla evlerinde girmek isteyenlerin en rağbet ettikleri yerlerden birisi kuruyemişçiler. İşte Mısır Çarşısı'ndaki "Malatyalılar Kuru Yemiş Galerisi"nin önü; hayli kalabalık, kuruyemişçi Metin Palancı yakınıyor: "Geçen yıl satışlar, yılbaşından 15-20 gün önce başlamıştı. Bu yıl beş milletin alım gücü azaldı. Satışlarımız daha yeni başladı". En ucuz ayçiçeği kilosu 500 lira. En pahalısı, Siirt fıstığı kilosu,

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

ÖZAL'IN BAĞDAT CADDESİ'NDE YILBAŞI DENETİMİ 8. Sayfada

BATI'DA YILBAŞI HAZIRLIĞI

Gün ağarana kadar içki, kumar ve eğlence

Brüksel: *Harcıâlem bir lokantada kaz ciğeri ezmesi, isli somon balığı, fırında hindi, peynir ve pastadan oluşan fiks menünün fiyatı 20 bin lira.*

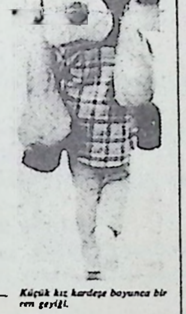
Atina: *Yunanlılar her yılbaşı gecesi ortalama 400 milyarlık kumar oynuyor.*

Zürih: *Noel'de beklenen kar yağmayınca, Alpler'de kayakçılar için suni kar yağdırılmaya başlandı.*

Londra: *İngilizler, geleneksel hindi sofrasının başında kutlayacaklar yeni yılı.*

New York: *Belediye Başkanı Koch, kentin 10 günlük kârının 1 milyar dolar olacağını söylüyor.*

8. Sayfada

Küçük kız kardeşe boyunca bir ren geyiği.

FAL DEĞİL GERÇEK

86'da ne olacak?

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Trajedi, 1986'da Siyasettir

ANKARA — Napolyon'un siyasal ukalalığı, siyasal güçlüğü dile getiren ünlü bir sözü var: "Trajedi şimdi siyasettir". 1985 yılında sanki Özal iktidarı için söylenmiş bir söz.

Özal iktidarı için 1986 yılı siyaset açısından neden trajedidir? Turgut Özal'ın siyasetini besleyen "atardamar" niteliğindeki ekonomik uygulamalar 1986 yılında siyaseti Özal için neden trajediye dö-

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Haber Merkezi — Bir söz vardır, "gençlikte günler yıl gibi, yaşlanınca yıllar gün gibi geçer" diye. Yıllar ister hızlı ister ağır akıp gitsin, yine de bir yıl "koskoca"dır. İnsanlar acı ya da tatlı anılarla geride bıraktıkları yılın ardından gelecek yıla hep umutla bakarlar. Kimisi sağlık, kimisi para, kimisi mutluluk beklentisi içindedir. Bu beklenti ile kimileri fal açar, kimileri falına baktırır. Ama fal, geleceği görmek için bir çare değildir. Cumhuriyet muhabirleri, 1986'da neler olacağını hazırladı:

- Milli Piyango'nun ekstra çekilişi sonucu ya bir kişi milyarder olacak ya da iki kişi bir milyarı paylaşacak, ya da milyar kimseye çıkmayacak.
- 21. yüzyıla 14, eski politikacıların siyaset yasağının bitmesine 6 yıl kalacak.
- İki bayram, 104'ü hafta sonu olmak üzere toplam 112 gün tatil yapılacak.

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

Ürdün ve Suriye arasında buzlar çözülüyor

Kral Hüseyin, 6 yıllık bir aradan sonra ilk kez Şam'a giderek Suriye Cumhurbaşkanı Hafız Esad ile görüştü.

Dış Haberler Servisi — Ürdün Kralı Hüseyin 1979 yılından beri ilk kez dün Suriye başkenti Şam'a giderek, Suriye Cumhurbaşkanı Hafız Esad ile Ürdün-Suriye Zirvesi'ni gerçekleştirdi. Kral Hüseyin'e Şam ziyaretinde Başbakan Zaid Rifai, Dışişleri Bakanı Tahir el-Masri, Saray Divanı Şefi Mervan Kasım ve Saray Divanı Bakanı Adnan Abu Odeh eşlik ediyorlar. Ziyaret, Lübnan'da iç savaşı sona erdirmeyi amaçlayan anlaşmanın Şam'da imzalanması töreni nedeniyle bir gün geciktirilmişti. Şam Zirvesi'ni ve iki ülke arasındaki yakınlaşmayı, iki ülkenin başbakanlarının eylül ayından beri üç kez biraraya gelerek yaptıkları görüşmeler hazırladı.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Amman-Şam diyalogu

Ortadoğu'da yeni mihverler oluşuyor

Kral Hüseyin'in Şam'ı ziyareti, büyük ölçüde Suriye diplomasisinin başarısına işaret ediyor.

CENGİZ ÇANDAR

Ürdün Kralı Hüseyin dün Şam'da Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad ile 6 yıllık bir küskünlük ve gerginlik döneminden sonra bir araya geldi. Kralın Amman'dan kalkıp Şam'a gitmesi, bir yönüyle Suriye diplomasisinin başarısına, bir yandan da Ortadoğu'da yeni mihverlerin oluşmasına işaret ediyor.

Suriye diplomasisinin başarısıdır, çünkü Baas rejimi cumartesi günü üç Lübnanlı milis örgütü (Şii Emel,

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Kıbrıs Rum kesimi

Lissarides, Temsilciler Meclisi Başkanı oldu

EDEK *Partisi Başkanı Lissarides'in bu göreve seçilmesi, sürpriz bir gelişme olarak niteleniyor. Böylece ilk Kiprianu - Lissarides işbirliği gerçekleşti.*

İZZET RIZA YALIN

LEFKOŞE — Kıbrıs Anayasası'nın ilgili maddesinin karışıklığı nedeniyle tartışmalara ve ertelenmesi yönünde uzun görüşmelere yol açan Rum Temsilciler Meclisi Başkanlığı

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

DER SPIEGEL: IRKÇI ALMANLAR, TÜRK AVINA BAŞLADI

8. Sayfada

Hoşgörü Üstüne...

Hoşgörü Üstüne, Başyazarımız Nadir Nadi'nin 8 Mayıs 1981 tarihli yazısının başlığı; şöyle girmiş başyazısına:

"Şiddetten söz etmiyorum, çünkü şiddetin egemen olduğu bir toplumda demokrasi zaten yok demektir. Demokrasi ile bağdaşamayacak bir yöntem varsa, o da kaba kuvvettir. Bu birinci gerçeği böylece saptadıktan sonra demokrasinin baş koşullarından birinin hoşgörü olduğunu onaylamak zorundayız. Düşün özgürlüğü içinde yaşayacağız. Ahmet kalkacak, toplum düzeni doğrultusunda uygun bulduğu önerileri savunacak, ona karşı Mehmet, Hasan, Ali, Veli, her biri kendi açılarından değişik, hatta çelişik yöntemlerin savaşımını verecekler. Ülke ölçüsünde partiler kurulacak, yurttaşlar bunlardan hangisini kafasına uygun buluyorsa onu destekleyecek.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

- *Avusturya: Roma ve Viyana baskınlarında FKÖ'nün rolü yok.*
- *Pakistan'da sıkıyönetim kalktı.*

3. Sayfada

- *1985 sporda felaket yılı.*

12. Sayfada

- *Yılbaşı özel programı.*
- *Görevliler yeni yıl gecesi işbaşında*
- *Yılbaşı için Uludağ'a ilgi büyük.*

14. Sayfada

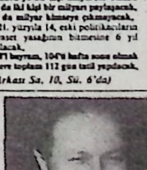
GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Hiç Olmazsa...

Bu yılı daha geride bıraktığımız şu günde gerçekçi olmakta yarar vardır.

"Gerçekçilik" dediğimiz şu: Türkiye, daha yıllarca bu ekonomik çöküntü içinde yaşayacak.. Alaturka liberal ANAP da iktidarda kalsa böyle olacak, sosyal demokrat SHP iktidara gelse de böyle!

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Bulak, 36 yıldır Dışişleri'ndeydi.

Paris Büyükelçimiz Bulak, öldü

Anı bir kalp krizi sonucu yaşamını yitiren Bulak 58 yaşındaydı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Fransa Büyükelçimiz Adnan Bulak (58) dün Paris'in Salpetrierre Hastanesi'nde geçirdiği ani bir kalp rahatsızlığı sonucu öldü. Bulak'ın

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

1985'İN ÖNEMLİ OLAYLARI

OCAK

1 — 2. Boğaz Köprüsü için ilk adım atıldı.
2 — KDV uygulaması başladı.
3 — ABD Cenevre'de Sovyetler'in de "Yıldızlar Savaşı" teknolojisini geliştirmesini önereceğini açıkladı.
— Adalet Bakanı pişmanlık duyan teröriste ceza indirimi getirileceğini açıkladı.
4 — Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasa Mahkemesi Başkanını reddetti. Cumhuriyet Başsavcılığı Ahmet Hamdi Boyacıoğlu'nun yanı sıra Anayasa Mahkemesi üyelerinden Yekta Güngör Özden'in DYP davasına bakmasını reddederken, gerekçe olarak "tarafsızlıklarını yitirdiklerini" öne sürdü.
5 — İsrail, açlığın pençesindeki Etiyopya'dan 3 ay içinde 7 bin Etiyopyalı Yahudiyi hava köprüsü ile taşıdı.
— ABD-Sovyet silahsızlanma pazarlığına 3 gün kala Cenevre görüşmeleri tehlikeye girdi. Tarafların uzay silahları konusundaki tutumları, görüşmeleri baştan çıkmaza soktu.
6 — Rüşvet aldığı iddiası ile hakkında Meclis soruşturması açılan Devlet Bakanı İsmail Özdağlar, bakanlıktan istifa etti.
— ABD'nin, Sovyetler Birliği ile muhtemel bir savaşta kullanılmak üzere, Federal Almanya'ya 100 kadar taşınabilir "küçük nükleer bomba" yerleştirdiği bildirildi.
9 — ABD ve Sovyet Dışişleri Bakanları Shultz ile Gromiko Cenevre'de nükleer pazarlığın başlatılması konusunda anlaştı.
10 — İsrail uçakları Bekaa'da Filistin kampını bombaladı.
— TRT'de 205 sözcüğün kullanılması yasaklandı.
11 — KAWA davası sonuçlandı: 3 ölüm, 1 ömür boyu hapis cezası verildi.
12 — F. Almanya'daki bir Pershing-2 füzesi yandı, üç kişi öldü.
— Doğan Öz'ün katili olarak 4 kez idam cezasına çarptırılan İbrahim Çiftçi'nin beraati kesinleşti.
13 — DYP 1. Küçük Kongresi toplandı. Baki Tuğ Genel Başkan Yardımcısı seçildi.
— Ankara İdare Merkezi karar verdi: AP ve CHP grup başkanvekilleri 10 yıllık siyaset yasağı dışında.
— Yeni Kaledonya Fransız sömürgesinde olağanüstü hal ilan edildi.
— F. Almanya'da Pershing - 2 kazası üzerine Yeşiller, ülkedeki tüm Amerikan füzelerinin sökülmesini istediler.
14 — Denktaş, Evren ve Özal'la görüştü.
— Roma'da Libyalı bir diplomat öldürüldü.
— Fransa Yeni Kaledonya'ya 1000 kadar asker gönderdi.
15 — İsrail hükümeti Lübnan'dan çekilme kararı aldı.
— Etiyopya'da tren faciasında 418 kişi öldü.
16 — Bulgaristan'daki Türklere uygulanan baskılar konusunda Evren, Jivkov'dan çözüm istedi.
— PTT hizmetlerine %35-67 arasında değişen oranda "yıldırım zam" yapıldı.
— Özdağlar'ı soruşturacak komisyon belirlendi.
— Nazlı Ilıcak'ın 3 yıla kadar hapsi istendi.
— Brezilya 21 yıl sonra demokrasiye kavuştu. İlk sivil başkan Tancredo Neves oldu.
17 — Denktaş ve Kipriyanu 6 yıl sonra Kıbrıs Zirvesinde buluştu.
— Hüsnü Mübarek Atina'da: Yunanistan'ı 25 yıldır ilk kez bir Mısır Devlet Başkanı ziyaret ediyor.
18 — Fransa Başkanı Mitterrand Yeni Kaledonya'ya gitti.
21 — Denktaş - Kipriyanu zirvesi başarısızlıkla sonuçlandı.
22 — 30 kişinin idamının istendiği Güneydoğu olayları davası başladı.
— Türkiye Yazarlar Sendikası davası beraatle sonuçlandı.
— KDV uygulamasını eleştiren ANAP'lı milletvekili Necat Abdullah Gülecek disiplin kuruluna verildi.
23 — Bulgar sınırı Türk turistlere kapandı.
— İstanbul eski Emniyet Müdürü Şükrü Balcı hakkında rüşvet almak savıyla dava açıldı.
— Lübnan'da genel grev yapıldı.
24 — TKEP davası sonuçlandı. 29 beraat, 23 mahkûmiyet kararı verildi.
25 — Büyük ihracat şirketlerinin 1984'te 620 milyon dolarlık ihracat yaptığı açıklandı.
— Filipinler'de Aquino suikasti sanıkları tutuklandı.
26 — KKTC'de seçim kararı alındı.
— MDP Yönetim Kurulu dağıldı. Sunalp dışında tüm yöneticiler görevden çekildi.
— Şahap Kocatopçu TÜSİAD Başkanlığı'na seçildi.
27 — MGK toplandı. Yunanistan'a karşı yeni önlem kararı alındı.
— 3 Türk gazeteci Bulgaristan'da 14 saat gözaltında tutuldu.
— Fransa'da Fransız Savunma Bakanlığı'nın önde gelen bir görevlisi öldürüldü.
28 — Yenice'de belediye başkanlığı seçimini SODEP kazandı.
— Kıbrıs Rum Yönetimi KKTC'nin seçim kararını BM'ye şikâyet etti.
29 — Kapıkule gümrük yolsuzluğu davası başladı.
31 — Ege'de tatbikata katılan tank gemisi battı. 2 er şehit oldu. 37 kişi kayıp.

ŞUBAT

1 — İstanbul'da ekmek 50 lira oldu.
— Dev-Der davası sonuçlandı; 4 ömür boyu hapis cezası verildi.
2 — Bedrettin Cömert'in katil sanığı Almanya'da 1.5 kilo eroinle yakalandı.
— Gürcistan'dan Türkiye'ye uçak kaçırmaya kalkan 4 kişi idam edildi.
— Grönland AET'den çekildi.
4 — Bülent Ecevit ve eşi, Willy Brant'la görüştü.
— Atina'da ABD üssü yakınındaki patlamada 78 kişi yaralandı.
5 — Cezayir'i ziyaret eden Özal "1958'de Cezayir'e karşı hatalıydık" dedi.
— ABD Başkanı Reagan Türkiye'ye 939 milyon dolar yardım önerdi.
— İlk atom bombası yapımına katılan nükleer ve kozmik ışınlar fizikçisi Dr. Frank Oppenheimer öldü.
8 — Yunan Başbakanı Papandreu NATO'nun Türk Yunan anlaşmazlığındaki tutumunu değiştirmediği sürece, hiçbir manevraya katılmayacaklarını açıkladı.
9 — Hazineyi zarara soktukları gerekçesiyle iflasları istenen Hisarbank, Odibank ve İstanbul Bankası'nın 66 yöneticisinin mallarına tedbir kondu.
— Siirt'te 3 terörist ölü olarak ele geçirildi.
— Genelkurmay, 1402 nedeniyle 4677 kişinin işine son verildiğini açıkladı.
— Pakistan'da 200 muhalif tutuklandı.
10 — Van'da çığ düştü: 10 ölü.
— Gazeteci İlhan Bardakçı'nın casusluk suçuyla yargılanacağı bildirildi.
11 — İsrail Bekaa'yı bombaladı.
12 — İngiltere Dışişleri Bakanı Sir Geofrey Howe Türkiye'ye geldi.
— Yunanistan Başbakanı Papandreu Moskova'da "Türkiye bizden toprak istiyor" dedi.
13 — Gazipaşa olayları davasında 1 sanığa ömür boyu ha-

pis cezası verildi.
14 — 4 yıl süren MSP davası beraatle sonuçlandı.
15 — Casusluk iddiası ile gazeteci İlhan Bardakçı, Hayat İlhan ve Genelkurmay'da sivil görevli Süleyman Tukaş tutuklandı.
— İskender Cenap Ege MDP'den istifa etti. MDP'nin milletvekili sayısı 65'e indi.
— Bulgar gazetesi yazı işleri müdürü aleyhine dava açıldı.
16 — Kapıkule gümrük yolsuzluğu davasında 2 tahliye kararı verildi.
17 — Özal hükümetinin 12. petrol zammı yüzde 5.3 oranında oldu.
— İsrail Lübnan'ın Sayda şehrinden çekildi.
19 — Bakanlar Kurulu, ilk kez Tarım Koruma İlaçları A.Ş.'nin iki işyerindeki grevini genel sağlık nedeniyle erteledi.
— 79 sanıklı TSİP davasında 21 kişiye ağır hapis cezası verildi.
— Boğaz Köprüsü ve Keban Köprüsü gelir ortaklığı senetleri piyasaya sürüldü.
20 — Orly katliamı davası Paris'te başladı.
— MDP'den milletvekilleri Demirtaş ve Sökmenoğlu da istifa etti.
— Diyarbakır ve Mardin'de faaliyet gösteren yasadışı bölücü çete mensubu 624 sanıklı davada 22 idam, 25 ömürboyu hapis cezası verildi.
— Elektriğe yüzde 16 oranında zam yapıldı.
— İspanyol uçağı dağa çarptı; 148 kişi öldü.
21 — MDP'de iki istifa daha: Feyzullah Yıldırır ve Galip Deniz'in istifası ile MDP'nin milletvekili sayısı 61'e düştü.
22 — Kapatılan CHP'nin Gençlik Kolları Genel Başkanı Hasan Belovacıklı'nın 10 yıllık siyaset yasağını mahkeme iptal etti.
— Yunanistan'da önde gelen muhalefet gazeteleri Akropolis ve Apoyevmati'nin Genel Yayın Müdürü öldürüldü.
23 — Türklere yapılan baskı nedeniyle Bulgaristan'a nota verildi.
— Pakistan'da seçime iki gün kala 1500 kişi tutuklandı.
25 — MGK toplandı. Sıkıyönetimin 11 ilde daha kaldırılması hükümete önerildi.
26 — Ek Maden-İş davası DİSK ile birleştirildi.
27 — Bir ABD doları 500 lira oldu.
— HZİ Vakfı için idari soruşturma açıldı.
— TİKP davasında Yargıtay kararına uyuldu; Perinçek ve 4 TİKP'liye tahliye kararı verildi.

MART

1 — Savcı, Orly teröristlerine müebbet hapis istedi.
— Bakanlar Kurulu ihbarcılara yeni kimlik verilmesini öngören tasarıyı benimsedi.
2 — Türk notasına Sofya'dan yanıt verildi.
— K. İrlanda'da, IRA'nın son 15 yılın en büyük saldırısında 9 polis roketle öldürüldü, 40 kişi yaralandı.
— Doç. Dr. Yalçın Küçük'ün beraati kesinleşti.
— Maliye Bakanı'nın "Türk ekonomisi için dönüm noktası" dediği "faturalı yaşam" başladı.
3 — Orly davasında karar açıklandı: Garbicyan'a müebbet, Nayır'a 15, Semerci'ye 10 yıl hapis cezası verildi.
— Özal, ANAP İzmir İl Kongresi'nde yenildi. Desteklediği aday seçilmedi, kongre ve parti örgütü fes hedildi.
4 — ASALA Fransa'yı tehdit etti: "Tüm dünyada Fransızlara saldıracağız."
5 — İki yeni istifadan sonra MDP'nin milletvekili sayısı 59'a düştü.
— Şili'deki depremde 124 ölü olduğu bildirildi.
— Grevler birbirini izliyor: Bir hafta içinde 5 işkolunda 8 işyeri için grev kararı alındı.
6 — Avrupa Konseyi heyeti Ankara'ya geldi.
— Sofya'ya ikinci nota verildi.
— Uluslararası Af Örgütü Bulgaristan'a resmen başvurarak Türklere yapılan baskı için kapsamlı soruşturma yapılmasını istedi.
— Nazlı Ilıcak beraat etti.
— MİSK'e mahkeme kararı ile yetki verildi.
7 — Ahmet İhsan Kırımlı, Yıldırım Öztuna ve Mustafa Tayyar MDP'den istifa etti.
— Basra Körfezi'nde sivil katliamı: İran ve Irak karşılıklı yerleşim yerlerini bombaladı.
— İstanbul'da 1 aylık KDV tahakkukunun 56 milyar lira olduğu bildirildi.
8 — MDP'den büyük kopma: 25 "ünlü" istifa etti.
— HP'den Sabri Irmak istifa etti.
9 — Irak, İran'ın 5 kentine saldırdı, yüzlerce ölü ve yaralı var.
— Beyrut'ta büyük patlama: 62 ölü, 200 yaralı.
— Kâğıda %22 zam yapıldı.
— Aydınlar Dilekçesi davasında savunma, yeni tanıklar istedi.
10 — Irak, İran'ın 6 kentini daha bombaladı: 200 kişi öldü, 500 kişi yaralandı. İran, Basra'yı topa tuttu.
— Katar Emiri Şeyh Halife Al Sani doğal gaz projesiyle Ankara'ya geldi.
11 — Siirt'in Sason ilçesinde çıkan silahlı çatışmada 1 astsubay ve 1 er şehit oldu. Bölücü çete mensubu 8 kişi ölü ele geçirildi.
— Yunanistan Cumhurbaşkanı Karamanlis istifa etti.
— Şekerin kilosuna 40 lira zam yapıldı.
12 — SSCB lideri Konstantin Çernenko öldü. Yerine Mikhail Gorbaçov getirildi.
— ABD - Sovyet silahsızlanma görüşmeleri Cenevre'de başladı.
— 6 idamlı TİKKO - 6 davası başladı.
— İran, Bağdat'ı bombaladı. Irak da İran'ın 5 kentine saldırdı: 115 kişi öldü, 500 kişi yaralandı.
13 — Kanada'da Ottowa Büyükelçiliğimizi işgal eden 3 Ermeni terörist 4 saat sonra teslim oldu.
— Irak'ın Tahran'ı bombalamasına misilleme olarak İran da Kerkük'ü bombaladı.
15 — KUK, KAWA, THKO-TDY ve Bergama - Dev-Yol davaları sonuçlandı. 4 davada toplam 4 idam, 10 ömür boyu hapis cezası verildi.
16 — Serbest bölgeler belirlendi: Adana (Yumurtalık), İzmir (Nemrut), Mersin ve Antalya serbest bölgeleri yeni sınırlarıyla Resmi Gazete'de ilan edildi.
17 — Özal, 91 kişilik heyetiyle birlikte S. Arabistan'a gitti.
— Irak uçakları ile tanklarının Huveyze bataklığına ateş yağdırması sonucunda İran birlikleri geri çekilmeye başladı.
18 — Yunanistan'da Cumhurbaşkanlığı için oylama yapıldı. Hıristo Sarzetakis gerekli olan 200 oyu sağlayamadı.
— Türkiye - S. Arabistan resmi görüşmeleri başladı. Özal, Kral Fahd'la görüştü.
— Cenevre'de huzursuzluk: Sovyet heyeti başkanı, Amerika'nın Yıldız Savaşları'nı tartışmayı kabul etmediğini söyledi.
19 — Körfez kan gölü oldu: Bataklık savaşında 27 bin ölü ve yaralı var.
— Barış - 2 davasının sorguları tamamlandı.
20 — Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin'in 6 yıl 2 ay hapsi istendi.
22 — İstanbul'da Bulgaristan'daki Türklere yapılan baskıyı protesto amacıyla yürüyüş ve miting yapıldı.
— Dündar Kılıç eroin kaçakçılığı iddiasıyla yargılandı.
24 — Yunanistan'da Cumhurbaşkanlığı için ikinci tur oylama yapıldı. Sarzetakis yeterli oyu alamadı.
25 — 2. Köprü'nün çevre yolları güzergâhında bulunan 420 konut için "yık" emri verildi.
— Sinop'ta heyelan: 23 ev yıkıldı, 142 ev boşaltıldı.

26 — Rüşvet almakla suçlanan eski İstanbul Emniyet Müdürü Şükrü Balcı için 70 yıl hapis cezası istendi.
27 — Bulgaristan'a ikinci nota verildi.
— Başbakanın 11 günlük ABD gezisi başladı.
28 — Lufthansa uçağını Yeşilköy'e indiren Suriyeli hava korsanı yakalandı.
— Özal ABD'de Rum lobisi ile görüştü.
— "Pişmanlık" yasa tasarısı kabul edildi.
— Türk-İş, KİT sözleşmelerini 15 nisana kadar boykot etti.
29 — Suriyeli hava korsanının 10 yıldan az olmamak üzere hapis cezası istemiyle yargılanmasına başlandı.
30 — Yunanistan'da Sarzetakis Cumhurbaşkanı seçildi.
— TKP davasında 228 sanığa 2 ay ile 17 yıl 4 ay arasında hapis cezası verildi.
— İspanya ve Portekiz'in AET üyeliği onaylandı.

NİSAN

2 — Türk Hava Kuvvetleri'nin kullandığı cihazların onarımını yapmak amacıyla kurulan Havelsan - Aydın A.Ş., Amerikan şirketinin ortaklıktan çıkarılması için mahkemeye başvurdu.
— Tahran bombalandı. 22 ölü, 121 yaralı var.
3 — ABD'yi ziyaret eden Özal Başkan Reagan'la görüştü.
— Bekir Çelenk'in sorgu yargıcına bombalı suikast yapıldı. 3 kişi öldü, yargıç Palermo yaralandı.
5 — Balıkesir'de acı gün: 14 ölü. Marangozlar Sitesi Lokaline çakılan jetin ikinci pilotu yaralı kurtuldu.
— Siirt'in Şırnak ilçesinde pusu kuran bölücü çete mensupları 5 kişiyi öldürdü.
7 — Sudan'da hükümet darbesi oldu. Libya darbeci subayları desteklediğini açıkladı.
9 — Amerikan doları 500 lirayı aştı.
10 — Alpaslan Türkeş tahliye edildi. MHP ve ülkücü kuruluşlar davasında tutuklu yönetici kalmadı.
— Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na Hasan Semih Özmert seçildi.
— Sudan'da yeni askeri yönetim "ikili ilişkilere bağlıyız" dedi.
— Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin beraat etti.
11 — Türk-İş eylem kararı aldı.
— Türkiye Odalar Birliği Başkanlığı'na Ersin Faralyalı seçildi.
— Milli Piyango'ya zam: Tam bilet 1600 lira oldu.
— HP'de 7'si kurucu 9 kişi istifa etti.
12 — Arnavutluk lideri Enver Hoca öldü.
13 — Sofya'ya üçüncü nota verildi.
— ANAP 1. Kongresi başladı.
14 — SODEP Malatya Merkez İlçe Başkanı öldürüldü.
— ABD Kara Kuvvetleri Komutanı Ankara'ya geldi.
15 — ANAP 1. Büyük Kongresi'nde Turgut Özal yeniden Genel Başkanlığa seçildi.
16 — Başbakan Turgut Özal F. Almanya'ya gitti.
— Güney Afrika polisi 8 siyahı daha öldürdü.
17 — Özal F. Almanya Başbakanı Kohl'la görüştü.
— Hüsamettin Cindoruk DYP Başkanlığı'na aday olduğunu açıkladı.
— Adana'da yasadışı yıkıcı bir örgüt davası sonuçlandı: 5 idam, 11 müebbet hapis cezası verildi.
18 — Libya'ya diplomatik uyarı yapıldı. Kaddafi'nin bir konuşmasında Türkiye'deki ayrılıkçı gruplara destek vaat etmesi Ankara'da tepkiyle karşılandı.
— Cumhuriyet Gazetesi Başyazarı Nadi Nadir "Aydınlar Dilekçesi" davası nedeniyle ifade verdi.
19 — İstanbul Emniyet Müdürü Yardımcısı Sadettin Tantan'ın yargılanmasına başlandı.
20 — TYS'ye verilen beraat kararı temyiz edildi.
— 24 bin kamu işçisinin ücretlerine yüzde 25 zam yapıldı.
22 — DYP'de iki günde 38 il kongresi yapıldı.
— İspanyol Komünist Partisi, eski Başkanı Carillo'yu partiden ihraç etti.
— Pakistan'da ayaklanma, etnik çatışmaya dönüştü.
23 — Petrol-İş ile TPAO arasında imzalanan sözleşmeyle 4 bin işçiye yüzde 33 zam yapıldı.
— İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut gözaltı süresinin 15 güne çıkarılacağını açıkladı.
— Brezilya'nın 21 yıl sonra seçimle gelen ilk sivil Devlet Başkanı Tancredo Neves öldü.
24 — Kampuçya'da Vietnam yanlısı rejime karşı savaşan üçlü koalisyonun lideri Prens Norodom Sihanuk istifa etti.
25 — Amerikan teknik heyeti Türk yetkililere kurmak istedikleri radyoya ilişkin bilgi verdi.
— Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrem Taşçıoğlu açıkladı: Turistik yörelerde içki yasağı yok.
— Ağca davasında Uğur Mumcu "uzman tanık" olarak dinlendi.
— Kuveyt'te bir gazeteci vuruldu.
26 — Ankara, Pravda'da çıkan "Ermeni soykırımı" ile ilgili iddiaları protesto etti.
27 — Ankara - İstanbul karayolunda meydana gelen trafik kazasında 20 kişi öldü.
— Lübnan uçakları Filistin kampını bombaladı. 8 kişi öldü, 47 kişi yaralandı.
— AP ve CHP grup başkanvekillerinin siyaset yasağı 5 yıla indirildi.
28 — Arjantin'de hastane yangınında 78 kişi yanarak öldü.
— Necdet Calp'in basın danışmanı ve 4 HP görevlisi istifa etti.
— Avrupa Parlamentosu heyeti SODEP ve DYP'yi ziyaret etti.
29 — Nijerya'da tarikat ayaklanmasında 100 kişi öldü.
30 — Türk-İş-hükümet zirvesi yapıldı.

MAYIS

1 — TİKP davası sonuçlandı: Parti yöneticilerine 5-8 yıl hapis cezası verildi.
2 — Tekel ürünlerine ve akaryakıt fiyatlarına zam yapıldı.
3 — Bitlis'in Mutki ilçesinde güvenlik güçleriyle bölücü eşkiya üç gün boyunca çatıştı, teröristlerden üçü ölü, ikisi sağ olarak ele geçti. 5 güvenlik görevlisi şehit oldu.
4 — Boğaziçi'nde inşaat yasağı kalktı. Araplara inşaat izni çıktı.
— Elektriğe yüzde 17 ile 26.5 oranında zam yapıldı.
5 — KKTC'de anayasa için halk oylaması yapıldı.
6 — Zenginler Zirvesi için Federal Almanya'da bulunan ABD Başkanı Reagan Nazi toplama kampı ve 49 SS askerinin bulunduğu Alman askeri mezarlığını ziyaret etti. Zenginler Zirvesi ve mezarlık ziyareti binlerce kişi tarafından protesto edildi.
— KKTC Anayasası yüzde 70 "evet" oyuyla kabul edildi.
— Arjantin'de cunta liderleri yargılanmaya başlandı.
7 — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Tokat Sigara Fabrikası'nı açtı.
— Siirt'te bölücü çete üyesi 2 kişi ölü olarak ele geçirildi.
8 — İhbarcılara ceza indirimi öngören yasa ile döviz ve ithali yasak olmayan malları kaçıranların cezalarını para cezalarına çeviren yasa TBMM'de kabul edildi.
— Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı işyerlerinde çalışan 30 bin işçiye yüzde 27 zam yapıldı.
9 — Samsun'un Vezirköprü ilçesinde öğrenci taşıyan traktör devrildi, 13 kişi öldü.
— İslama Göre Cinsel Hayat'ın yazarı imam Ali Rıza Demircan görevden alındı.
10 — Özdağlar davasında soruşturma komisyonu, eski bakanın "rüşvet"ten suçlu olduğu kanısına vardı.

— Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk açıkladı: "Türkiye, Yıldız Savaşları'na evet diyor."
11 — Bulgaristan'da 1700 Türk ailesinin sürüldüğü bildirildi.
12 — Siirt'in Eruh ilçesinde güvenlik güçleri ile çete mensupları çatıştı. 3 güvenlik görevlisi öldü, 4 çete mensubu ölü olarak ele geçirildi.
— Sih terörü yeniden patlak verdi. Hindistan'da bombalar patladı, 77 kişi öldü.
— İngiltere'de stat yandı, 40 kişi öldü.
— Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz "Yetkim olsa anayasayı değiştirirdim" dedi.
— DYP 1. Büyük Kongresi başladı.
14 — Çemişkezek'te 2'si ölü 3 çeteci ele geçerildi.
15 — DYP Kongresi'nde Hüsamettin Cindoruk Genel Başkan seçildi.
16 — Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek Ankara'ya geldi.
— 901 sanıklı "Yeni Çeltek" davası sonuçlandı: 1 ölüm, 12 müebbet hapis cezası verildi.
17 — Eski Maliye Bakanı Vural Arıkan ANAP'tan istifa etti.
— ABD Senatosu, 1986 yılında Türkiye'ye yapılacak askeri yardımda 70 milyon dolarlık kısıntı yapılmasını onayladı.
— İşkenceci beş polise 1-6 yıl hapis cezası verildi.
18 — Polis Yasası'nı eleştiren SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, "Amaç, polis devleti kurmak" dedi.
— Japonya'da bir kömür madeninde meydana gelen grizu patlamasında 49 işçi öldü.
— İthali yasak mal sayısı 127'den 3'e indirildi.
— Hak-İş yöneticileri beraat etti.
19 — Başbakan Turgut Özal Japonya'ya gitti.
20 — Pişmanlık Yasası ile kaçakçı affına ilişkin yasa Cumhurbaşkanı Evren tarafından veto edildi.
22 — Davaların kısa zamanda bitirilmesini amaçlayan yasa tasarısı Mecliste kabul edildi. Sanıklar 24 saatte mahkemeye çıkarılacak.
23 — Cumhurbaşkanı Evren Avrupa Konseyi'nin bazı ükelerini eleştirerek "bizimle uğraşıyorlar" dedi.
— Urfa'da çıkan çatışmada bir er, bir polis şehit oldu. Bölücü çete mensubu 5 kişi ölü ele geçti.
— Beyrut'un Hıristiyan kesiminde meydana gelen patlamada 60 kişi öldü, 200 kişi yaralandı.
25 — Cumhurbaşkanı Evren, aralarında döviz kaçakçılarına af getiren yasa da olmak üzere üç yasayı onayladı.
26 — Demir-çeliğe 10 günde ikinci zam: Ereğli Demir Çelik Fabrikaları'ndan sonra Karabük ve İskenderun Demir Çelik Fabrikaları ürünlerine yüzde 3 ile 10 arasında zam yapıldı.
— Kuveyt Emiri Şeyh Caber El Ahmed El Sabah'a bombalı saldırı düzenlendi. Emir saldırıdan hafif yaralı olarak kurtuldu.
28 — Papa'ya suikast girişimiyle ilgili ikinci dava Roma'da başladı. Ağca "Ben İsa'yım" dedi.
— Bangladeş'te meydana gelen tayfunda 10 bin kişi öldü, 40 bin kişi yaralandı.
29 — Adalet Komisyonu, "Pişmanlık Yasası"nı değiştirmeden kabul etti.
30 — 2. Boğaz Köprüsü'nün temeli Cumhurbaşkanı Evren tarafından atıldı.
— Brüksel'de oynanan Juventus Liverpool maçı öncesi İngiliz ve İtalyan seyirciler birbirine girdi; 40 kişi öldü.
31 — Bulgaristan, İstanbul Konsolosluğu'ndaki önlemlere misilleme yaptı. Filibe Konsolosluğumuz çember altına alındı.

HAZİRAN

3 — Yunanistan'da seçimler yapıldı. Oyların yüzde 46'sını alan PASOK yine iktidarda.
— Erzurum'un Horasan ilçesi ile Kırıkkale'nin Hacılar kasabasında yapılan belediye başkanlığı seçimlerini ANAP, Çanakkale'nin Yenice ilçesine bağlı Demre bucağında da bağımsız adaylar kazandı.
— Eski Maliye Bakanı Adnan Başer Kafaoğlu hakkında soruşturma açılması için Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nca hazırlanan dosya Adalet Bakanlığı'na gönderildi.
4 — Yunanistan seçimlerinde, Batı Trakyalı iki Türk milletvekili seçildi.
— Valiler arasında geniş çapta değişiklikler yapıldı. 11 vali merkeze alınırken, 14'ü yer değiştirdi, 12 ile de yeni vali atandı.
— İETT'de 8 bin işçinin ücretlerine yüzde 27 zam yapıldı.
5 — "Ermeni Soykırımı" tasarısının ele alınması ABD Temsilciler Meclisi'nde reddedildi.
— Madenlerin yerli ve yabancı sermayeye açılması ile ilgili tasarı TBMM'de ANAP'lıların oylarıyla kabul edildi.
6 — Papa suikastı ile ilgili davada Ağca "örgütümüz partiye bağlıydı" dedi.
— Dine küfredene 6-12 ay hapis cezası verilmesini öngören tasarı TBMM'de kabul edildi.
7 Serbest Bölgeler yasa tasarısı TBMM'de kabul edildi.
— Lizbon'daki NATO Bakanlar Toplantısında Dışişleri Bakanı Halefoğlu Bulgar sorunu için NATO'dan destek istedi.
— ABD Türkiye'den tekstil ithalatına kota sınırlaması getirdi.
8 — "Aydınlar Dilekçesi" davasında sanıklara 3 ay ile 1 yıl arasında hapis cezası verildi.
— Bulgar ajansı muhabirinin çalışma iznine son verildi.
9 — Prof. Afet İnan öldü.
10 — SODEP İstanbul mitingi yapıldı.
— KKTC'de Cumhurbaşkanlığı seçimleri yapıldı. Rauf Denktaş birinci turda seçildi.
— Siirt'te çıkan çatışmada 3 güvenlik görevlisi öldü. Çete elemanlarından biri sağ, üçü ölü olarak ele geçirildi.
11 — Tatbikat yapan savaş gemilerimize yarım mil kadar yaklaşan Yunan muhribi kovalandı.
12 — Cumhurbaşkanı Evren Romanya'ya gitti.
— Mecliste büyük engelleme: Polis Tasarısı'nın görüşülmesine 25 ANAP'lı katılmadı.
13 — Şii korsanlar tarafından kaçırılan Ürdün Havayollarına ait uçak, Beyrut Havaalanı'nda havaya uçuruldu. Şii korsanlar kaçtı.
— THKP-C Kurtuluş davası sonuçlandı: 1 idam, 17 hapis cezası verildi.
15 — Yahya Demirel yeniden Türk vatandaşlığına alındı.
— İslami Cihad örgütü bir ABD uçağını kaçırdı.
16 — Polis Yasası kabul edildi.
— Köy-Koop yöneticileri beraat etti.
17 — Başbakan Özal memur maaş katsayısının 49 bin lira olacağını bildirdi.
— Fransa'da 400 bin kişi ırkçılığı protesto etti.
— Arjantin'de ücret ve fiyatlar donduruldu.
18 — Suudi Arabistan'da "güvenlik" gerekçesiyle Hatay doğumlu vatandaşlarımıza vize verilmediği bildirildi.
— Yeni Trafik Yasası yürürlüğe girdi.
19 — Gazete kâğıdına yüzde 49 zam yapıldı.
20 — Şii korsanlar bir ABD uçağını kaçırdı. Yolcular rehin alındı.
21 — Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde "Terör Harekât Dairesi Başkanlığı" kurulacağı bildirildi.
22 — Adalet Bakanı Eldem isteyen herkesin adli sicil belgesini 10 dakikada alabileceğini açıkladı.
23 — Hakkari'de çatışmada dört güvenlik görevlisi şehit oldu, teröristlerden biri öldü, biri sağ olarak ele geçti.
— ABD uçakları Beyrut üzerinde keşif uçuşu yaptılar.

24 — Hint uçağı İrlanda üzerinde patlayarak okyanusa düştü. 329 kişi öldü. Uzmanlar uçağın bomba patlaması sonucu düştüğünden şüphelendiklerini belirttiler.
25 — KKTC'de ilk genel seçimler yapıldı. UBP: 24, CTP: 12, TKP: 10, YDP: 4 milletvekili kazandı.
— Cumhurbaşkanı Evren Polis Yasası'nı onayladı.
— Şii hava korsanları eylemlerini sürdürürken, İsrail 31 Şii'yi serbest bıraktı.
— İtalya'da Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonuçlandı. Cumhurbaşkanlığı'na Hıristiyan Demokrat Parti'den Cossiga seçildi.
26 — F-16 savaş uçakları için jet motoru üretecek fabrikanın temeli Cumhurbaşkanı Evren tarafından Eskişehir'de atıldı.
— Suudi Arabistan tarafından konan Hataylılara vize ambargosu kaldırıldı.
— ABD hava korsanlarına karşı Lübnan'a iktisadi ambargo uygulayacağını açıkladılar.
27 — Türkiye ABD savunma anlaşması görüşmelerinde görüş birliğine varılamadığı bildirildi.
— ABD rehineler bunalımının çözümü için Sovyetler'den arabuluculuk istedi.
— Bilim ve Sosyalizm Yayınları'nın 133 bin kitabı imha edildi.
28 — Türkiye'nin elindeki nükleer başlık atan "Honest John" tipi füze sistemlerinin sökülerek, nükleer yetenekli Howitzer toplarıyla değiştirilmesi konusunda ABD ile anlaşmaya varıldığı bildirildi.
— Kıdem tazminatı tavanı 149.450 liraya yükseltildi.
— ABD ile İsrail 735 Şii tutuklunun salıverilmesi için anlaştı.
— HP'de 14 il başkanı, yönetim değişmez, Calp yeniden seçilirse topluca istifa edeceklerini açıkladı.
29 — Ekonomide operasyon: Petrole yüzde 4.7-6.2 oranında zam, faizde uzun vadeye prim, döviz kurlarında serbestlik kararı alındı.
— Almanya'dan sınır dışı edilen Türk, yangın söndürme tüpüyle uçak kaçırmaya kalktı. İki pilotun müdahalesiyle girişim engellendi.
30 — HP Büyük Kongresi başladı.

TEMMUZ

1 — Aydın Güven Gürkan HP genel başkanlığına seçildi.
— Başbakan Turgut Özal Çin'e gitti.
— Şii EMEL örgütünce Şam'a gönderilen 39 ABD'li rehine, buradan uçakla Frankfurt'a hareket etti.
2 — Yüce Divan, İsmail Özdağlar'ın babası ve kayınbiraderinin de birlikte yargılanmasına karar verdi.
— Avrupa Konseyi'nde Bulgaristan'ı kınayan rapor kabul edildi.
5 — HP Polis Yasası'nın iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.
— MİSK hakkında dava açıldı.
6 — Solda birlik için adım atıldı. Gürkan, DSP ve SODEP'e somut önerilerde bulundu.
— 23 polis Dündar Kılıç'tan rüşvet almaktan yargılandı.
7 — Türkiye'de kaçakçılık suçundan aranan Bekir Çelenk döndü.
— Ermenilerin 3. dünya kongresi Sevr'de başladı.
9 — Federal Almanya Başbakanı Kohl Ankara'ya geldi.
10 — Irak jetleri Körfez'de seyreden Vatan tankerini bombaladı.
11 — Bekir Çelenk, Mehmet Ali Ağca ile ilgili davada tanıklık yaptı.
— 98 sanıklı güneydoğu olayları davasında 10 idam, 1 ömür boyu hapis cezası verildi.
14 — MDP Genel Başkanlığına Ülkü Söylemezoğlu getirildi.
17 — Elazığ Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yasadışı çete üyesi olmak ve adam öldürmek suçundan yargılanan 43 kişiden 2'sine idam, 2'sine ömürboyu hapis cezası verildi.
18 — Cumhurbaşkanı Evren, F-16 yolsuzluğu konusunda soruşturma emri verdi.
— Eski ABD Başkanı Jimmy Carter Ankara'ya geldi.
20 — Bekir Çelenk için idam istemli dava açıldı.
22 — HP Genel Başkanı Gürkan, Rahşan Ecevit'le görüştü.
23 — Erzincan 1 Numaralı Askeri Mahkemesi, Pişmanlık Yasası'nın anayasaya aykırı olduğunu öne sürerek Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.
24 — Balıkesir Dev-Yol davası ikinci kez karara bağlandı. 2 ömürboyu hapis cezası verildi.
25 — İslami Cihad isimli Şii örgütü Ankara'da Ürdün'lü diplomat Ziad J. Sati'yi öldürdü.
— Gürkan ve İnönü HP-SODEP birleşmesi konusunda ilk resmi görüşmeyi yaptı.
— Üniversiteler, öğrenci harçlarına yüzde 100 zam yaptı.
26 — Ağca davası savcısı Marini Elazığ'da Ömer Ay'ı sorguladı.
27 — Adalet Bakanlığı, af tasarısı hazırlığına başladı.
28 — Uganda'da ordu yönetime el koydu. Devlet Başkanı Obote, Kenya'ya kaçtı.
30 — Yeşilköy Havalimanı'nın adı Atatürk Havalimanı olarak değiştirildi.
— Uganda'da Kara Kuvvetleri Komutanı Tito Okello, Devlet Başkanı oldu. 20 eski bakan tutuklandı.
31 — SODEP ve HP liderleri yeniden buluştu. İnönü, "Yeni yıla tek parti olarak gireceğiz" dedi.

AĞUSTOS

1 — KGB ajanı Vitaly Yurçenko Roma'da ABD'ye sığındı
3 — Güney Afrika yönetiminin siyahlara uyguladığı baskılar arttı. AET üyesi ülkeler bu ülkedeki elçilerini bir süre geri çekme kararı aldı.
— İsrail, Lübnan'ı bombaladı.
4 — Siirt'in Sason ilçesinde bölücü çete mensupları tarafından açılan ateş sonucu 1 jandarma astsubayı ve 4 jandarma eri şehit oldu.
— ABD'de iç hat seferi yapan Delta Havayollarına ait bir uçak, iniş yaparken parçalandı. 130 kişi öldü.
5 — Org. Necdet Öztorun Kara Kuvvetleri Komutanlığına atandı.
7 — 16 Arap ülkesinin temsilcilerini katıldığı Arap Birliği Örgütü Zirve Toplantısı başladı.
8 — Federal Almanya'da Yeşillerin öncülüğünde nükleer savaş aleyhtarı bir gösteri düzenlendi. Yeşilleri'n önde gelenlerinden Petra Kelly'nin de aralarında bulunduğu 45 kişi gözaltına alındı.
11 — Arap Birliği Zirve Toplantısı sona erdi. Zirvede Ürdün Kralı Hüseyin ile FKÖ lideri Arafat arasında Amman Protokolü imzalandı.
11 — Piyasadaki banknot miktarı Türkiye tarihinde ilk kez 1 trilyon 267 milyar liraya ulaştı.
— Kayıtlı işsizlerin 5 yılda 5 kat arttığı bildirildi.
13 — Japonya Hava Yolları'na ait yolcu uçağı iç hat seferi yaparken havada infilak etti, 542 kişi öldü.
— ABD'de Union Carbide'ın fabrikasında gaz kaçağı 175 kişiyi zehirledi.
14 — Japon uçağının enkazı altından 4 kişi sağ çıktı.
15 — Askeri Yargıtay, Halkın Devrimci Öncüleri davasında 4 idamı bozdu, 5 idam kararını onayladı.
16 — Irak, İran'ın Harg Adası'ndaki petrol dolum tesislerini bombaladı.
— Balıkesir'de "Kızlar Manastırı" yöneticisi Üzeyir Karaca hakkında dava açıldı.
17 — "Güneş Harekatı" 1. yılını doldurdu. 623 bölücü hâlâ ele geçmedi.
— Pişmanlık Yasası'ndan yararlanan 4 itirafçı tahliye oldu.

18 — Başbakan Turgut Özal Amerika'da göz ameliyati oldu.
19 — Sri Lanka'da 200 sivil Tamil'in öldürüldüğü bildirildi.
— MHP davasında 64 idam istendi.
20 — YÖK'ün dekan atamaları öncesinde üç rektör istifa etti.
21 — Trablusşam'da bombalı bir otomobilin patlaması sonucu 44 kişi öldü, 100'e yakın yaralı var.
— Ağrı Dağı operasyonunda 3 çeteci öldü, 1'i yaralı olarak ele geçti.
— Mısır'da İsrail diplomatı Albert Trahsi öldürüldü.
23 — İngiliz "Airtours" Havayollarına bağlı uçak piste çakıldı, 54 kişi öldü.
24 — Bulgaristan'a Türklere yapılan baskı nedeniyle 4. nota verildi.
25 — Anayasa Mahkemesi'nin yabancıların Türkiye'de mülk edinmesine olanak tanıyan yasayı iptal kararı yayımlandı.
26 — Kuzey ve Güney Amerika Ortodoks Başpiskoposu Yakovas Kukuzis İstanbul'a geldi.
30 — 17 yılın en kurak yazının yaşandığı bildirildi.

EYLÜL

2 — Cumhurbaşkanı Kenan Evren "Bugün susması gerekenler bile her gün konuşuyor," dedi.
4 — HP "Demokrasi'yi susan Türkiye mantığıyla savunulmaz" dedi.
5 — Süleyman Demirel, Cumhurbaşkanı Evren'in konuşmasını yanıtladı.
6 — ABD Başkanı Reagan, KKTC'nin ABD tarafından tanınmıyacağını bildirdi.
7 — Ecevit, Evren'e yanıt verdi.
— ABD'de uçak düştü. 31 ölü.
— Trakya'da doğal gaz bulundu.
8 — Orman yangını faciaya dönüştü. 14 er şehit oldu.
9 — Afyon'un Emirdağ ilçesinde Belediye Başkanı seçimini SODEP adayı Ömer Faruk Pala kazandı.
10 — Eski Senato Başkanı Sırrı Atalay öldü.
— Tayland'da darbe girişiminde bulunuldu. Darbe bastırıldıktan sonra sıkıyönetim ilan edildi.
— TSİP için 16 sanıklı yeni bir dava açıldı.
11 — Çocuklara aşı kampanyası Cumhurbaşkanı Evren tarafından başlatıldı.
12 — El Salvador Başkanı Napoleon Duarte'nin kızı kaçırıldı.
13 — TBMM Başkanlık seçimleri, 3. turda Necmettin Karaduman'ın yeniden seçilmesiyle sonuçlandı.
— Endonezya Cumhurbaşkanı Suharto Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in davetlisi olarak Ankara'ya geldi.
14 — Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler görevden alındı, yerine Metin Emiroğlu getirildi.
15 — ABD'nin uydusavar denemesi başarı ile sonuçlandı. Moskova ABD'yi kınadı.
16 — İsveç'te yapılan seçimleri Sosyal Demokratlar kazandı.
17 — Eski ABD Başkanı Richard Nixon Ankara'ya geldi.
18 — Federal Almanya'da skandal: Başbakan Kohl'un yardımcısının Doğu Alman casusu olduğu ortaya çıktı. Herta Astrid Wilner adlı kişinin Doğu Almanya'ya kaçtığı bildirildi.
— Uluslararası Gençlik Toplantısı sonunda Perez de Cuellar'a gönderilen mektupta, "Uluslararası sosyal, ekonomik ve siyasal adalet, silahsızlanma ve pozitif barışın sağlanması" çağrısında bulunuldu.
19 — TİKKO davasında 16 mahkûmiyet kararı verildi.
21 — Mexico City'de 7,8 ölçeğinde deprem oldu. On binlerce kişi enkaz altında kaldı.
— Asgari ücret 41.400 lira olarak belirlendi.
— Fransız Savunma Bakanı Hernu istifa etti.
— HP ve SODEP birleşme protokolü iki tarafça oy çokluğu ile benimsendi.
24 — Alman basın kralı Axel Springer öldü.
— TİKB davasında 1 idam, 17 mahkûmiyet kararı verildi.
26 — Sovyet askeri okul gemisi Meltem adlı hücumbota çarptı. 5 astsubayımız kayboldu.
27 — HP ve SODEP birleşme protokolü Erdal İnönü ve Aydın Güven Gürkan tarafından imzalandı. Yeni partinin adı Sosyaldemokrat Halkçı Parti (SHP) oldu.
— Yunanistan Başbakanı Papandreu, Milli Güvenlik Konseyi kurulacağını ve konseye kendisinin başkanlık edeceğini açıkladı.
28 — Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde 'Terörle Mücadele ve Hareket Daire Başkanlığı' kuruldu. Örgüt yılbaşından itibaren faaliyete geçecek.
— Sovyet Başbakanı Tikonov görevden alındı. Yerine Nikolay Rizkov atandı.
29 — Cumhurbaşkanı Evren, "İrtica her zaman büyük tehlike" dedi.
30 — Diyarbakır'da bölücü çete, askeri araca saldırdı, 5 erimiz şehit oldu.

EKİM

1 — Beyrut'ta 4 Sovyet diplomatı kaçırıldı.
— Almanya'da Neonazilerle karşıtları 16 kente çatıştı. Londra'da polis siyahlarla çatıştı.
2 — İsrail jetleri, Tunus'taki FKÖ merkezini bombaladı. 60 kişi öldü.
— Sovyet lideri Gorbaçov Paris'e gitti. Gorbaçov ilk kez bir Batı ülkesini ziyaret ediyor.
— 12 Eylül sonrasında ilk üniversite öğrenci derneği Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kuruldu.
— Bangladeş Devlet Başkanı Erşad Cumhurbaşkanı Evren'in konuğu olarak Ankara'ya geldi.
3 — Beyrut'ta kaçırılan Sovyet diplomatlarından Arkady Karpov öldürüldü.
— SHP'nin ilk ürünü af önerisi oldu.
4 — Doç. Dr. Yalçın Küçük, 1.5 yıla mahkûm oldu.
7 — Bülent Ecevit, "Türkiye hızla teokratik İslam ülkeleri çemerine sürükleniyor" dedi.
— Diyarbakır'ın Kulp ilçesinde Belediye Başkanlığı seçimini MDP adayı İhsan Çelik kazandı.
8 — Cumhurbaşkanı Evren, "Gerici ve bölücüler faaliyette" dedi.
— Portekiz seçimlerinde sosyalistler bozguna uğradı. Sosyal Demokrat Parti, ülkenin en güçlü partisi haline geldi. Ancak, hiçbir parti hükümet kuracak çoğunluğu sağlayamadı.
9 — Filistinli korsanlar, İsrail'de tutuklu 50 Filistinli'nin salıverilmesi amacıyla İtalyan Achillo Lauro gemisini kaçırdı.
— TBMM Başkanı Necmettin Karaduman Çin'e gitti.
— Uluslararası Af Örgütü Rapor'u yayımlandı: "Türkiye'de sivil yönetime rağmen işkence devam ediyor."
10 — Achille Lauro gemisini kaçıran korsanlar Mısır yetkililerine teslim oldu.
— ANAP Samsun İl Başkanı Metin Müftügil görevden alındı.
— Adana'da 55 sanıklı yasadışı yıkıcı örgüt davasında 1 idam, 5 ömürboyu hapis cezası verildi.
11 — NATO Müttefik Kuvvetler Komutanı Rogers Cumhuriyet'e verdiği demeçte "Yunanistan NATO'nun askeri kanadına geri dönmeseydi, Ruslara yem olurdunuz" dedi.
— İtalyan gemisini kaçıran 4 Filistinli korsanı taşıyan Mısır askeri uçağı ABD jetleri tarafından Sicilya'ya indirildi.
— Militan Gençlik dergisinin Yazı İşleri Müdürü Ali Haydar Yıldırım 11 yıl 9 ay hapis cezasına çarptırıldı.
12 — Memur katsayısı ocakta 56, temmuzda 62 olarak belirlendi.

13 — ABD jetlerince Sicilya'ya indirirken Mısır uçağında bulunan FKC lideri Muhammed Abbas, İtalya tarafından serbest bırakıldı. ABD Büyükelçisi, durumu protesto etti.
15 — Bekir Çelenk öldü.
16 — Fahrettin Aslan ve Dündar Kılıç beraat etti.
— Kadıköy-Zeytinburnu ÜGD davasında 10 mahkûmiyet 15 beraat kararı verildi.
17 — HP'den istifa eden milletvekilleri Korkmaz, Ertan ve Koyuncugil "DSP ile işbirliği yapacağız" dediler.
— Achille Lauro olayı sonrasında İtalya'da Cumhuriyetçi Parti koalisyondan çekildi.
— Nejat Resuloğlu ANAP'tan 1 yıl süreyle ihraç edildi.
18 — İtalya'da Bettino Craxi liderliğindeki 5 partili koalisyon hükümeti istifa etti.
19 — Cumhurbaşkanı Evren "Benim prensiplerime uymayan, milletin hayrına olmayan bir anayasa değişikliği olursa çeker giderim" dedi.
20 — İnönü ve Gürkan Evren'e yanıt verdiler; "Anayasa değişmeli".
— Türkiye'de 12. genel nüfus sayımı yapıldı.
22 — Yunanistan'da Papandreu'nun "kemerleri sıkma" politikasına tepki olarak, 23 kentte tüm dükkanlar kepenklerini indirdi; otobüs, troylebüs ve taksiler çalışmadı; uçak seferleri yapılmadı.
23 — TKEP-Birlik Yolu davasında 30 beraat, 4 mahkûmiyet verildi.
24 — Petrole yüzde 5.1-7.8 oranında zam yapıldı.
25 — Milli Savunma Bakanı Yavuztürk bedelli askerliğin 1986'da başlayacağını açıkladı.
27 — Hakkâri'nin Çukurca ilçesinde 9 erimiz, bölücü eşkiyalar tarafından şehit edildi.
28 — Tekel ürünlerine zam yapıldı.
Türkiye ile ABD arasında "Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması"nın ön görüşmeleri Ankara'da başladı.
31 — HP milletvekillerinden Gökçora, Uzel, Olca, Yüzbaşıoğlu istifa ettiler.
— Beyrut'ta kaçırılan ve biri öldürülen 4 Sovyet diplomattan 3'ü serbest bırakıldı.

KASIM

1 — TİP'li üç sendikacı tahliye edildi.
— Birleşme için son adım: SODEP MKYK'sının 40 üyesi SHP'nin program ve tüzüğünü kabul etti.
2 — Ford'un Avrupa Başkanı Cumhuriyet'e verdiği demeçte, ortak füze üretimi için Türkiye'de yatırım yapılacağını söyledi.
3 — SHP doğdu. Aydın Güven Gürkan SHP Genel Başkam seçildi.
4 — NATO Genel Sekreteri Lord Carrington Ankara'ya geldi.
— Bir Sovyet askerinin ABD Kabil Büyükelçiliği'ne sığınması üzerine, Afgan ve Sovyet kuvvetleri elçiliği kuşatma altına aldılar.
5 — Türkiye'nin ilk göz hastanesi İstanbul'da açıldı.
6 — KGB ajanı Vitali Yurçenko Washington'daki SSCB büyükelçiliğine sığınarak, ABD makamlarını kendisini zorla kaçırmakla suçladı.
7 — Kolombiya'da Küba yanlısı gerillalar adalet sarayını bastı. Çıkan çatışmada 15'i gerilla, 22 kişi öldü.
— ABD, Sovyet casusu Yuçenko'nun SSCB'ye dönmesine izin verdi.
9 — İtalya'da Craxi başkanlığında kurulan yeni hükümet, güvenoyu aldı.
11 — 70 doktora siyasal düşünceleri nedeniyle görev yasağı verildi.
— Cumhurbaşkanı Evren'in BAE ve Pakistan gezisi başladı.
— Genelkurmay Başkanı Org. Necdet Üruğ SSCB'ne gitti.
— Çalışma Bakanı Kalemli "emeklilik yaşının yükseltilmesi için çalışıyoruz" dedi.
12 — Cumhurbaşkanı Evren "Anayasanın bazı maddeleri değişebilir" dedi.
— Ankara'da silahlı saldırıya uğrayan SHP Cizre Belediye Başkanı Tahir Vesek ağır yaralandı.
13 — Nakşibendi Şeyhi Mahmut Hoca DGM'de yargılandı.
— Milli Gazete sorumlu müdürü Mustafa Kurtulan'a 1 yıl 4 ay hapis cezası verildi.
15 — Kolombiya'da volkan patladı, bir kent yok oldu. 20 bin kişi çamur altında kaldı.
— Demokratik Sol Parti (DSP) kuruldu.
— 939 sanıklı Artvin Dev-Yol davası sonuçlandı. 11 ölüm, 10 ömürboyu, 439 beraat kararı verildi.
16 — Hakkâri'de ilk fabrika açıldı.
18 — Sarayköy Belediye Başkanlığı seçimini SHP adayı Ali Cengiz kazandı.
19 — ABD ve Sovyet liderleri Reagan ve Gorbaçov 6 yıl sonra Cenevre Zirvesinde buluştu.
— İstanbul, Adana, Adıyaman, Ağrı, Erzurum, Gaziantep, Hatay ve Kars'ta sıkıyönetim kaldırılarak, olağanüstü hal uygulamasına başlandı.
20 — Atina'da polis ve öğrenci grupları 48 saat süreyle çatıştı.
— İsrail iki Suriye uçağını düşürdü.
22 — Cenevre Zirvesi sonuçlandı. Diyalog ve silahsızlanma sürecek.
— Yunanistan Enformasyon Bakanı Laliottis istifa etti
— DİE Genel Başkanı Nihat Güner görevinden alındı.
24 — Rahşan Ecevit DSP Başkanı seçildi.
— Mısır uçağını kaçıran "Mısır Devrimcileri" örgütü üyeleri 4 ABD'li yolcuyu öldürdü.
25 — "Mısır Devrimcileri" tarafından kaçırılan uçağa Mısır komondolarının düzenlediği operasyonda, korsanlar el bombalarını patlattı, 60 yolcu, 4 korsan öldü.
— Yunanistan'da Olympic Havayolları'nın 900 teknik görevlisi, grev yapmaları yasaklanınca, isteklerini kabul ettirmek için açlık ve uyumama grevine başladı.
26 — SHP Ankara Milletvekili ve Cumhuriyet gazetesi eski Ankara temsilcisi Kemal Aydar öldü.
27 — Yunanistan'da memurlar, doktorlar, sağlıkt personeli, radyo TV çalışanları, taksi şöförleri greve gitti.
— Antalya Dev-Yol ve TKP-B davalarında 2 ömürboyu hapis cezası verildi.
28 — SHP Genel Başkanı Gürkan ve Erdal İnönü, Barış Derneği tutuklularını ziyaret ettiler.
— DSP kurucularından Mehmet Yolcu ile Süleyman Huş partiden istifa etti.
29 — NATO, Yunanistan'ın Limni ve Ege'deki tatbikatlar konusundaki önerisini reddetti.
30 — 3 sanıklı yasadışı bölücü örgüt ile ilgili davada 1 sanığa idam cezası verildi.
— DİSK davası avukatların, sıkıyönetimin kalkmasından sonra Askeri Mahkemelerin görevlerine devam edemiyeceği yönündeki istemleri reddedildi.
— ANAP Milletvekili Akarcalı "Cezaevlerinde işkence yok, işkenceci var" dedi.
— Yargıtay sendikacılar lehine karar verdi. eski sendika yöneticileri 10 yıl bilfiil işçilikleri olmasa da, en az 2 dönem daha yöneticiliğe seçilme hakkına sahip olacaklar.
— Ünlü Tarihçi Fernand Braudel öldü.

ARALIK

1 — Necmettin Erbakan, "Bizi beş yıl mümyalaştırmışlardı, şimdi zaman yeniden başlıyor" dedi.
— DSP, MKYK üyesi Musa Top istifa etti.
— Muhafazakâr Parti adını Milliyetçi Çalışma Partisi

olarak değiştirdi.
— İşkenceci Haskırış yakalandı.
3 — "Şebinkarahisar işkence olayları" SHP'li milletvekilleri tarafından TBMM'de gündeme getirildi.
— Filipinler'de Benigno Aquino'nun öldürülmesiyle ilgili davada Genelkurmay Başkanı Fabian Ver ve diğerleri beraat etti.
4 — Uğur Mumcu Roma'daki Ağca davasında tanıklık yaptı.
5 — Boğaz Köprüsü geçiş ücreti 600 lira oldu.
6 — Şebinkarahisar'da işkence iddiaları konusunda Giresun Savcılığı soruşturma açtı.
— ABD Başkanı Reagan'ın Özel Temsilcisi Richard Murphy, Ankara'ya geldi.
7 — Faiz oranları düşürüldü.
8 — Türk Tabipler Birliği siyaset yapmakla suçlandı. Ölüm cezasına karşı çıkan doktorlar yargılanıyor.
9 — Savunma İşbirliği Anlaşması'nın dondurulmasını isteyen SHP, "ABD ile ilişkilerimizi gözden geçirelim" dedi.
— Kars'ın Yakınsu bucağında Belediye Başkanlığı seçimini SHP'li Abdullah Karahan kazandı.
10 — TBMM'de bütçe görüşmeleri başladı.
— Arjantin'de 2 cuntacı generale ömürboyu hapis cezası verildi. 25 Ekim'de ilan edilen sıkıyönetim kaldırıldı.
— Guatemala'da 31 yıl sona ilk sivil başkan Merkez Sol Parti adayı Venicio Cerezo oldu.
11 — Meclis görüşmelerinde bütçenin tümü onaylandı.
— Kıbrıs Rum Kesiminde seçimler yapıldı. Hiçbir parti çoğunluk sağlayamadı.
12 — ABD Senatosu 1986 dış yardım tasarısını onayladı. Türkiye'ye 715 milyon doları askeri yardım verilecek.
13 — Milli Piyango yılbaşı extra çekilişinde 1 kişiye 1 milyar liralık ikramiye kondu.
— ABD uçağı Kanada'da düştü. 258 kişi öldü.
14 — İçişleri Bakanlığı yönerge hazırladı. "Komünist zanlızı" yakını olanlara güvenlik belgesi verilmiyecek.
16 — TBMM Başkanı Karaduman "Maalesef 'işkence olayı' var" dedi.
17 — Ekonomik Kurul, PAKTAŞ Fabrikalarının vergi borçları nedeniyle hazineye devrine karar verdibw
— PTT Genel Müdürü Servet Bilgi ve Turizm Tanıtma Bakanlığı Müçteşarı Kemal Gökçe istifa etti.
18 — Kurtuluş davası sonuçlandı. 5 kişiye ömürboyu hapis cezası verildi.
— TİKİP eski Genel Başkanı Doğu Perinçek iki makale nedeniyle yargılanmaya başladı.
19 — TİP davasında 49 mahkûmiyet, 24 beraat kararı verildi.
20 — Barış Derneği davasında karar "noksan soruşturma" gerekçesiyle bozuldu.
— Bakanlar Kurulu kararı açıklandı. Emeklilik yaşının kadınlarda 55, erkeklerde 6"a yükseltilmesi benimsendi.
— Ankara Bahçelievler davası sonuçlandı. 1 ölüm, 1 ömürboyu hapis cezası verildi.
21 — Bulgaristan'dan kaçarak Yunanistan'a sığınan üç Türk ailesi Türkiye'ye geldi.
— Tahtakale'de dolar 600 lirayı aştı.
— SHP'nin iki Hakkâri Milletvekili Önal ve Erol istifa etti.
— ANAP Samsun milletvekili Gülami Erdoğan öldü.
23 — İstanbul ve Ankara'da Baro seçimleri yapıldı. İstanbul'da Prof. Selahattin Sulhi Tekinay, Ankara'da Mahir Can Ilıcak başkan seçildi.
— Güney Afrikalı tutuklu siyah lider Nelson Mandela'nın eşi Winnie Mandela tutuklandı.
— Türk Tabipler Birliği davası başladı.
24 — Zürih'te Neo faşistler 6 Türk'ü yaraladı.
25 — İşçilerin emeklilik sürelerini arttıran yasa tasarısı TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi.
— SSCB'de partinin Moskova Başkanı Grişin görevden alındı.
— Pirelli ve Good Year fabrikalarında grev kararı alındı.
26 — Petrole yüzde 8-10, şekere yüzde 26.6 oranında zam yapıldı.
— Öğrenci Affı Yasası TBMM'de kabul edildi.
— Abdi İpekçi'nin öldürülmesi davasında 10 beraat, 1 kişiye 3 yıl hapis cezası verildi.
27 — Demiryolları yolcu ve yük taşıma ücretlerine yüzde 13 ile 60 arasında; SEKA kâğıt ve karton fiyatlarına yüzde 2 ile 10 arasında zam yapıldı.
— KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın oğlu Raif Denktaş bir trafik kazasında öldü.
— Good Year ve Pirelli'de işveren lokavt kararı verdi.
28 — İsrail Havayolları bürolarına aynı anda bombalı iki saldırı yapıldı. Roma: 114 ölü, Viyana 3 ölü.
— İstanbul'da ekmek 70, otobüs bileti 100 lira oldu.
— Bursa MHP davası sonuçlandı. 7 idam cezası verildi.
— İstanbul THKP-C Kurtuluş davası karara bağlandı. 2 ömür boyu, 38 sanığa 5 ay ile 24 yıl arasında değişen hapis cezaları verildi.
29 — Lübnan'da iç savaşı sona erdirmeyi amaçlayan anlaşma imzalandı.
30 — Barış Derneği, DİSK ve TİP davalarının bazı yargıçları değiştirildi.
— THKP-C davasında 1 idam cezası verildi.
31 — Paris Büyükelçimiz Adnan Bulak öldü.

SPORDA GÜN GÜN 1985

OCAK

3 — Amerikalı bayan atlet Mary Decker evlendi.
4 — Türkiye Voleybol Federasyonu şeref üyesi Meno Zamboğlu öldü.
5 — Dünya Kayak Kupası'nda, bayanlar büyük slalom yarışmasını İsviçreli bayan kayakçı Michela Figini kazandı.
7 — Eczacıbaşı Bayan Voleybol takımı 13. kez İstanbul şampiyonu oldu.
10 — Michela Figini dünya iniş şampiyonu oldu.
12 — Milli güreşçi Salih Bora, aktif güreş yaşamını bitirdi.
13 — Milli Takımlar eski Teknik direktörü ve gazetemiz yazarlarından Sabri Kiraz öldü
14 — Güreş Milli Takımı'nın başına Nuri Köseahmetoğlu getirildi.
— Donanma kupasını Fenerbahçe kazandı.
15 — Stockholm Boks Turnuvası'nda 3 altın, 2 gümüş ve 3 bronz madalya kazandık.
18 — Makospor Uluslararası Voleybol Turnuvası'nda Eczacıbaşı Erkek Takımı şampiyon oldu.
20 — Türkiye Salon Atletizm Yarışları'nda çekiç atmada Murat Elçin 17.04 ile Türkiye rekoru kırdı.
— Dünya Salon Atletizm Yarışmalarında 400 m. erkeklerde Doğu Alman Thomas Schoenlebe 45.60 ile dünya rekoru kırdı.
22 — Daha önce fıçı ile Niagara Şelalesi'nden atlayan Kanadalı akrobat Karel Soucek, bir gösteri atlayışı sırasında yaşamını yitirdi.
24 — Otomarsan, voleybol liginden çekildi.

ŞUBAT

3 — Türkiye Kapalı Kort Tenis Birinciliği'nde, erkeklerde Yavuz Erkangil, bayanlarda Emel Erden şampiyon oldular.
4 — Portekiz'de yapılan Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası atletizm yarışmalarında, Fenerbahçe Avrupa 8'incisi oldu.
— Lise ve Dengi Okullararası Türkiye Gençler Basketbol Şampiyonası'nda erkeklerde Galatasaray, kızlarda Ankara TED şampiyon oldular.
6 — Avrupa Artistik Patinaj Şampiyonası'nda, Sovyet Valova - Vassilev çifti altın madalya kazandı.
9 — Yüzme 800 m. serbestte, Federal Alman Michael Gross 7.38.75 ile dünya rekoru kırdı.
10 — Güney Afrika asıllı İngiliz bayan atlet 2. Budd 3.000 m.'de 8.56.13'le dünya rekoru kırdı.
— Federal Alman yüzücü Michael Gross, 200 m. kelebekte 1.54.78 ile dünya rekoru kırdı.
15 — Hikmet Yamaç, Balkan Atıcılık Şampiyonası'nda, büyük bayanlar ferdi tabanca atışlarında 357 puanla Türkiye rekoru kırdı.
17 — Halterci Mehmet Altın, silkmede 145.5 kilo kaldırarak Türkiye rekoru kırdı.
— Konya'da yapılan Türkiye Kros Birinciliği'ni Mehmet Yurdadön kazandı.
18 — Salon atletizm yarşımalarında, Doğu Alman bayan atlet Marita Koch 90 metreyi 10.25'te koşarak dünya rekoru kırdı.
24 — Semra Aksu, 400 metreyi 57.2 saniyede koşarak Türkiye rekoru kırdı.

MART

2 — Nermin Arısoy yüksek atlamada 1.70 ile, Billur Dülkadir de gülle atmada 10.32 ile Türkiye rekoru kırdılar.
4 — Sovyet yüzücü İgor Polianski, 200 m. sırtüstünde 1.58.14'lük derecesiyle dünya rokoru kırdı.
— Batı Anadolu Havalı Silahlar Şampiyona'sında, yıldız erkeklerde Sami Değerli 325 puanla, genç erkeklerde de Uğur Tanrısever 530 puanla Türkiye rekoru kırdılar.
7 — Tokyo'da yapılan Dünya Artistik Patinaj Şampiyonası'nda Valova - Vassilev çifti şampiyon oldu.
8 — Aynı şampiyonanın erkekler dalında Sovyet Alexandre Fedeyev altın madalya kazandı.
9 — Bestemianova-Bukin çifti buz dansında dünya şampiyonu oldu.
10 — Macar çalıştırıcı Kalman Meszöly, Milli Takım Teknik Direktörlüğüne getirildi.
— Budapeşte'de yapılan İntranszamos Güreş Turnuvası'nda 3 altın, 2 gümüş madalya kazandık.
11 — Eczacıbaşı, erkeklerde 9. kez Türkiye voleybol şampiyonu oldu.
11 — Vakkorama'nın düzenlediği Karadam Kayak Yarışları'nın üçüncüsü Uludağ'da yapıldı.
15 — Kulüplerarası Yıldız Erkekler Eltopu Birinciliği'nde Denizgücü Türkiye şampiyonu oldu.
16 — 5. İtalya Boks Trunuvası'nda boksörlerimiz 2 gümüş madalya kazandı.
17 — 10 kilometre yürüyüşte Çinli bayan atlet Yan Hang 44 dakika 14 saniye ile dünya rekoru kırdı.
20 — Basketbol Avrupa Kupa Galipleri Kupası'nda İspanya'nın Barcelona takımı şampiyon oldu.
22 — Balkan Judo Şampiyonası İstanbul'da yapıldı.
23 — Uluslararası Vehbi Emre Güreş Turnuvası Bursa'da yapıldı.
24 — Ömer Besim Koşalay Kır Koşusu'nu Mehmet Yurdadön kazandı.
31 — Eczacıbaşı Bayan Voleybol Takımı 13. kez Türkiye şampiyonu oldu.

NİSAN

1 — 38. Dünya Masatenisi Şampiyonası İsveç'in Göteborg kentinde yapıldı. 7 yıl aradan sonra dünya şampiyonasına katılan Türkiye, son anda Kanada'ya yenilince 2. lige geçemedi.
3 — Galatasaray, Türkiye Deplasmanlı Basketbol Ligi'nde şampiyon oldu.
4 — Basketbolda Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupasını Yugoslav Cibona Zagreb kazında.
5 — Basketbolda Cumhurbaşkanlığı Kupası'nı Galatasaray kazandı.
7 — Eczacıbaşı ve Voleybol Milli Takımı Kaptanı Selcan Teoman filelere veda etti.
— Eczacıbaşı Kulübü'nün düzenlediği Uluslararası Voleybol Turnuvası'nı Eczacıbaşı Bayan Takımı kazandı.
10 — Genç Milli Futbol Takımı, Uluslararası Kadet Futbol Turnuvası'nda şampiyon oldu.
14 — Türkiye Masatenisi Birinciliğini bayanlarda ENKA, erkeklerde Tuborg kazandı.
17 — İntercup Boks Turnuvası 5 gün sürdü. Boksörlermiz 1 altın, 2 gümüş, 3 bronz madalya kazandılar.
18 — Galatasaray Futbol Takımı, Federasyon Kupasını kazandı.
21 — Rotterdam'da yapılan uluslararası maraton yarışında, Portekizli atlet Carlos Lopes 2.07.11'ler dünyanın en iyi derecesini elde etti.
28 — Bayan Voleybol Milli Takımımız Balkan 3'üncüsü oldu.
29 — Güreşçimiz Fevzi Şeker, 68 kiloda Avrupa 2'ncisi oldu.

MAYIS

6 — Beşiktaş Bayan Basketbol Takımı Türkiye şampiyonu oldu.
10 — Dünya Liselerarası Basketbol Şampiyonası, Danimarka'nın Ausburg kentinde yapıldı. Galatasaray Lisesi Dünya 2'ncisi oldu.
11 — İngiltere'de Bradford Stadı yandı. 40 kişi yaşamını yitirdi.
12 — Üniversitelerarası Voleybol Turnuvası'nı Marmara Üniversitesi kazandı.
13 — Samsun'da yapılan okçuluk müsabakalarında genç erkeklerde Vedat Erbay, büyük erkeklerde İzzet Avcı, genç bayanlarda Huriye Ekşi Türkiye rekoru kırdılar
18 — Türkiye masatenisi takım birinciliklerini Eczacıbaşı ve ENKA kazandılar.
20 — (A) Milli Basketbol Takımımız Balkan ikincisi oldu.
25 — Eczacıbaşı, masatenisinde 3. kez Türkiye şampiyonu oldu.
29 — Heysel faciası: Belçika'nın başkenti Brüksel'de yonanan Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası finalinde Juventus-Liverpool taraftarları arasında çıkan olaylarda 38 kişi öldü, yüzlerce kişi yaralandı.

HAZİRAN

2 — UEFA, İngiliz takımlarının Avrupa karşılaşmalarına katılmalarını süresiz olarak yasakladı.
3 — Fenerbahçe, 1984-85 lig şampiyonluğunu kazandı.
— Avusturya'nın Vels kentinde düzenlenen Uluslararası FIBA Basketbol Turnuvası'nda (A) Milli Takımamız şampiyon oldu.
5 — Cumhurbaşkanlığı Bisiklet Turu'nda Milli Takımımız birinci oldu.
10 — Başbakanlık Kupasını, Kayserispor'u 6-2 yenen Trabzonspor kazandı.
13 — Cumhurbaşkanlığı Kupası'nı Fenerbahçe kazandı.
16 — Okçuluk Kupasında, 50 metre çift fitada İzzet Avcı kendine ait Türkiye rekorunu 619 puanla yeniledi.
18 — ABD atletizm yarışlarında William Banks 17.97 m. ile 3 adım atlamada dünya rekoru kırdı.

19 — Sermet Timurlenk, Frankfurt'ta düzenlenen atletizm yarışlarında 2000 metreyi 5.10.08'de koşarak Türkiye rekoru kırıldı.
24 — Türkiye Büyükler Sutopu Şampiyonası'nda İYİK birinci oldu.
30 — Kulüplerarası Cimnastik Birinciliği'nde erkeklerde Ankara Yenimahalle, bayanlarda Yenişehir Hortaş birinci oldular.

TEMMUZ

2 — Dünya Gençler Güreş Şampiyonası ABD'nin Colorado Springs kentinde başladı ve 6 gün sürdü. Milli Takımımız şampiyonadan elendi.
5 — Kulüplerarası İstanbul Bölge Birinciliği Yüzme Yarışları'nda 20 Türkiye rekoru kırıldı.
6 — İrlanda'nın Dublin kentinde düzenlenen Özürlüler Olimpiyatı'nda sporcularımız 4 altın, 2 gümüş madalya kazandılar.
— ABD'li bayan tenisçi Martina Navratilova, Wimbledon Tenis Turnuvası'nda tek bayanlar şampiyonu oldu.
— İzmir Şemikler Lisesi Futbol Takımı dünya ikincisi oldu.
— Cirit Atma Türkiye Birinciliği'nde Ayşe Telli 39.16 ile Türkiye rekoru kırdı.
— Federal Alman Boris Becker 17 yaşında Wibledon şampiyonu oldu.
15 — Sovyet atlet Sergei Bubka, sırıkla yüksek atlamada 6 metreyi geçerek dünya rekoru kırdı.
16 — 624. Kırkpınar Yağlı güreşlerinde başpehlivanlığı Sabri Acar kazandı.
18 — İngiliz atlet Steve Cram, 1500 metreyi 3.29.67'de koşarak dünya rekoru kırdı.
20 — Futbol Federasyonu Başkanı Kemal Ulusu istifa etti.
21 — Balkan Yüzme Şampiyonası'nda 1 gümüş, 1 bronz madalya kazandık.
22 — "Challange" serisine bağlı TED Open Turnuvası İstanbul'da yapıldı. 7 gün süren turnuvada tenisçilerimiz dereceye girmediler.
26 — Ağrı Dağı'na tırmanan ekipten dört kişi kaza geçirdi. Kazada 2 kişi öldü.
— Balkan Sutopu Sampiyonası İstanbul'da yapıldı. Şampiyonada Yugoslavya birinci olurken takımımız sonunculuğu elde etti.
26 — Futbol Federasyonu Başkanlığı'na Erdoğan Ünver getirildi.
30 — Faslı atlet Said Aquita, 5000 metreyi 13.00.40'ta koşarak dünyanın en iyi derecesini elde etti.

AĞUSTOS

2 — Uluslararası Ali Sipahi Rallisi İstanbul'da yapıldı.
3 — Kulüplerarası Türkiye Puanlı Yüzme Birinciliği İzmir'de yapıldı. 3 gün süren birincilikte 28 Türkiye rekoru yenilendi.
5 — Galatasaray ve Milli Takım Kaptanı Fatih Terim futbola veda etti.
7 — Futbol Federasyonu Kurulları, Başkan Erdoğan Ünver tarafından açıklandı.
8 — Yüzme 100m. serbestte, ABD'li Matta Biondi 49.42 ile dünya rekoru kırdı.
11 — Federal Alman yüzücü Michael Gross, 200 m. kelebekte 1.56.00 ile kendine ait dünya rekorunu kırdı.
12 — Pupa Yelken Yat Yarışları İstanbul'da yapıldı.
14 — Türk Güreş Vakfı'nın bütçesi 50 milyon lira olarak açıklandı.
15 — Ankaragücü Stadı, Ankara Belediyesi'nce yıkıldı.
16 — Milli Takımlar Teknik Direktörlüğüne Coşkun Özarı getirildi. **Shirley Bassey**, Fenerbahçe'nin davetlisi olarak Türkiye'ye geldi ve konser verdi.
17 — Cumhurbaşkanlığı Kupası Açık Deniz Yat Yarışını, Vanessa isimli yat kazandı.
18 — ABD 4×100 m. bayraktakımı 3.17.08 ile dünya rekoru kırdı.
19 — Dünya Gençler Sutopu Şampiyonası İstanbul'da yapıldı. Milli Takımımızda yaşı büyük oyuncu oynatıldı.
25 — Federal Almanya'da yapılan İSTAF atletizm yarışmalarında Faslı atlet Said Aquita 1500 metrede 3.29.45 ile dünya rekoru kırdı.
30 — Türkiye Kulüplerarası Açıkyat 1. Küme Yüzme Yarışının erkekler dalında İYİK, bayanlar dalında da Galatasaray şampiyon oldular.

EYLÜL

1 — **1985-86 futbol dönemi, Galatasaray - Samsunspor maçı ile açıldı.**
2 — Romanya'nın Bükreş kentinde yapılan Dünya Gençler Boks Şampiyonası'nda dereceye giremedik.
6 — Güney Kore'nin Seul kentinde yapılan Dünya Tekvando Şampiyonası'nda Ahmet Ercan ve Metin Şahin 2., Cengiz Yapıca da 3. oldular.
11 — İstanbul'da yapılan Balkan Birincilik Şampiyonası'nda milil takımımız birinci oldu.
14 — Türkiye Büyükler Sutopu Şampiyonası'nı İYİK kazandı.
15 — Yunanistan'ın Yanya kentinde yapılan Balkan Kürek Şampiyonası'nda 1 gümüş 1 de bronz madalya kazandık.
19 — Fenerbahçe, Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası 1. turunda, Bordeaux'yu kendi sahasında 3-2 yendi. Kupa Galipleri Kupası'nda ise Galatasaray Lodz'u 1-0 yendi.
22 — Türkiye Bilardo Şampiyonası İstanbul'da yapıldı. Bora Karatay şampiyon oldu.
23 — Konya'da yapılan Balkan Bisiklet Pist Şampiyonası'nda, Milli Takımımız başarı gösteremedi.
28 — Balkan Cimnastik Şampiyonası'nda Milli Takımımız 3. olurken, Erdoğan Kapucu Balkan 2'ncilğini kazandı.
29 — İstanbul'da yapılan Avrupa Karate Şampiyonası'nda birinci olduk.

EKİM

3 — Avrupa kupalarında Fenerbahçe ve Galatasaray 2. tura yükseldiler.
6 — Edirne'de yapılan Balkan Gençler Güreş Şampiyonası'nda 5 altın, 1 gümüş ve 3 bronz madalya kazandık.
7 — Cumhurbaşkanlığı Kupası Biniclik Yarışmalarında Ali Ersin şampiyon oldu. Avusturya'nın Canberra kentinde yapılan Dünya Atletizm Kupası yarışlarında, Doğu Alman Marita Koch 400 metrede 47.60 ile, Doğu Alman Milli Takımı ise 4×100 metrede 41.37'lik dereceleriyle dünya rekoru kırdılar.
12 — Macaristan'ın Budapeşte kentinde yapılan Dünya Serbest Güreş Şampiyona'sında Milli Takımımız başarılı olmadı.
22 — Almanya'nın Darmstad kentinde yapılan Uluslararası Binicilik Şampiyonası'nda Ali Ersin ikinci oldu.
23 — Avrupa kupalarında 2. turunda Fenerbahçe Göteborg'a 4-0 yenilirken, Galatasaray Uerdingen'e 2-0 yenildi.
30 — UEFA Fenerbahçe'ye 17 milyon lira ceza verdi.

KASIM

1 — Galatasaray'a UEFA'dan 396 bin lira ceza geldi.
4 — Asya - Avrupa Maratonu'nun 3'üncüsü İstanbul'da koşuldu.
— Dünya Vücut Geliştirme Şampiyonası'nda Ahmet Enünlü 6. oldu.
5 — Galatasaray Uerdingen ile 1-1 barabere kalarak Avrupa kupalarından elendi.
6 — Fenerbahçe Göteborg'u 2-1 yenemesine karşın, 2. turun ilk maçındaki yenilgisi nedeniyle elendi.

17 — Uluslararası Rothmans - Bravo Rallisini Ali Balcıoğlu - Metin Çeker ikilisi kazandı.
20 — Danimarka'da yapılan Uluslararası Kopenhag Boks Turnuvasında 2 gümüş madalya kazandık.
— Macaristan'da yapılan Uluslararası Masatenisi Turnuvasında Milli Takımımız 1 galibiyet aldı.
21 — 1. Demirören Voleybol Turnuvasını Milangaz Bayan Voleybol Takımı kazandı.
25 — Eskişehirsporlu Ümit Milli Kaleci Sinan Alaağaç yaşamını yitirdi.
27 — Milli Takımlar sorumlusu Mehmet Ali Yılmaz görevinden ayrıldı.
30 — Cemal Kamacı, yarı politik yarı sportif bir maç ile ringlere döndü.

ARALIK

3 — Boks Federasyonu, Spor ve Sergi Sarayı'nda oynanan maçın spor olayı değil, politik bir olay olduğunu vurgulayarak, Cemal Kamacı'ya ringe çıkma yasağı verdi.
7 — Halil Ata başkanlığındaki Güreş Federasyonu istifa etti.
— Marlboro Kış Rallisi'ni kazanan Ali Bacıoğlu - Metin Çeker ikilisi, toplam puanlarıyla 1985 Türkiye Rallisi Şampiyonu oldular.
8 — Adapazarı'nda yapılan 10. Balkan Gençler Boks Şampiyonası'nda 4 altın madalya ile ikinci olduk.
9 — Selanik kentinin 2300. kuruluş yıldönümü nedeniyle Yunanistan'da düzenlenen karate şampiyonasında, ekibimiz 11 altın, 2 gümüş ve 1 bronz madalya kazandı.
11 — Türk Futbol Milli Takımı, Polonya ile yaptığı özel karşılaşmada 1-1 berabere kaldı.
12 — Türk Sporunu Teşvik Fonu'ndan, yıl içinde 23 federasyon 525 milyon 922 bin lira yardım aldığı açıklandı.
12 — UEFA Kupası 3. Turunda, rakibi Mönchengladbach'a ilk maçında 5-1 yenilen Real Madrid, Barnebau Stadı'nda rakibini 4-0 yenerek tur atladı.
13 — Balkan Gençler Basketbol Şampiyonası'nda 3. olduk.
14 — Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası'nda Hermes'i birinci maçta 3-0 yenen Eczacıbaşı Bayan Voleybol Takımı, Avrupa'da ilk 8'e girdi. Kupalarda aynı başarıyı gösteren Milangaz ve Arçelik ise Sönmez Filament erkek takımı da ilk 8'e girdiler.
15 — Meksika'da yapılacak Dünya Futbol Kupası'nın kuraları çekildi.
21 — Türkiye Serbest ve Grekoromen Güreş Şampiyonaları İstanbul Seçmelerini 6 takım boykot etti.
22 — Münih'te oyananan Davis Kupası final karşılaşmalarını İsveç kazandı.
24 — İzmir Güreş İl Birincilikleri'nde boynu kırılan Levent Kara adındaki genç güreşi, üç gün süren yaşam savaşından sonra kurtarılamayarak öldü.
26 — Futbol Federasyonu, hakemlerin mal varlıklarının belirlenmesi için karar aldı.
27 — Atatürk'ün Ankara'ya gelişinin 66. yıldönümü nedeniyle yapılan Büyük Atatürk Koşusu'nu Mehmet Terzi kazandı.
29 — Basketbol Milli Takımı, Finlandiya'ya 83-71 yenilmesine karşın, FİBA Basketbol Turnuvası'nda averajla şampiyon oldu.

1985'İN SANAT VE KÜLTÜR OLAYLARI

OCAK

1 — İngiltere'nin önde gelen tarihçilerinden Doğu Avrupa sorunları uzmanı Hugh Seton-Watson 68 yaşında öldü.
— Amerikalı lirik soprano Judith Raskin 56 yaşında kanserden öldü.
3 — Hollywood Kadınlar Basın Kulübü'nün Louella O.Parsons ödülü David Wolper'a, Ekşi Elma ödülü ise Bo Derek ile John Derek'e verildi. Ekşi Elma her yıl "Kendi Reklamına En Düşkün" kişilere veriliyor.
— De Yayınevi'nin düzenlediği Masal Yarışması'nda birincilik ödülünü "Güneşin Çocukları" adlı yapıtıyla Gürhan Tümer, ikinciliği "Kara Yusuf" ile Ayla Çınaroğlu, üçüncülüğü ise "Kaplumbağalar" ile Ramis Dara aldı. Çeviri masal dalında Nevzat Erkmen, Sevgi Tamgüç, Hadiye Nugay ödüle değer görüldüler.
5 — T.İş Bankası'nın 1984 yılı büyük ödüllerini kazananlar belli oldu. Süsleme dalında Prof. Emin Barın "Ya Rahim" adlı yapıtıyla sanat büyük ödülünü kazanırken, halkbilim-folklor dalında Şükrü Elçin "Halk Edebiyatına Giriş" adlı yapıtıyla büyük ödüle değer bulundu. Bu yıl öykü dalına ayrılan yazın büyük ödülü kimseye verilmedi.
8 — Fransız Akademisi üyelerinden yazar Jacgues de Lacretelle Paris'te geçirdiği beyin kanaması sonucu öldü.
— Aylık Edebiyat ve Sanat Dergisi "İnanç" yılın sanatçılarını seçti. Şiirde Mustafa Necati Karaer, öyküde Faik Baysal, eleştiride Osman Nuri Ekiz, romanda Tarık Buğra, tiyatro oyununda Nezihe Araz, heykelde Osman Macunluoğlu yılın sanatçısı seçildiler.
— Şiddet filmleri ustası Sam Peckinpah öldü.
9 — Amerika Birleşik Devletleri'nde Hollywood Yabancı Basın Birliği tarafından dağıtılan Altın Küre Ödülleri'nin sahipleri belli oldu. Ünlü besteci Mozart'ın yaşamın konu alan "Amadeus" adlı film dört ödül kazanırken, üç dalda da ödül İngiliz yazar E.M. Forster'ın romanından uyarlanan "Hindistan'a Bir Geçit" adlı filme verildi. "Amadeus", en iyi film, aktör, senaryo ve yönetmen, "Hindistan'a Bir Geçit" ise en iyi yabancı film, en iyi kadın oyuncu, en iyi müzik ödüllerini aldı. Güldürü filmleri dalında Dudley Moore "Komedi"deki rolüyle en iyi aktör, Katleen Turner da en iyi aktris seçildiler. Turner'ın oynadığı "Romancig the Stone" en iyi güldürü filmi ödülüne de değer bulundu. Dram filmleri dalında "Places of the Heart"taki rolüyle Sally Field en iyi aktris, "The Killing Fields"teki rolüyle de Haing S.Ngor en iyi yardımcı aktör seçildi. Özgün film müziği ödülünü "The Women in Red"deki "I Just Called To Say You I Love You" şarkısıyla Steve Wonder aldı. TV filmlerinde Altın Küre mini dizi "İhtiras Tramvayı"ndaki rolüyle Ann Margret'a verildi. "Cheers" adlı TV güldüsüyle Shelly Long en iyi kadın, "Magnum P.İ"daki rolüyle de Tom Selleck en iyi dram aktörü seçildi. Paul Lemat ve Faye Dunaway TV dizilerinin en iyi yardımcı aktör ve aktrisi seçildiler.
12 — Ünlü Yugoslav orkestra şefi Lovro Von Mataçiç Zagreb kentinde öldü.
— 1984 İFSAK ödüllerinin fotoğraf dalında AFSAD yayın organı Fotoğraf Dergisi , sinema dalında ise

Nijat Özön'e verilmesi kararlaştırıldı.
— Dünyaca ünlü seramik ustası Taruemon Nakazato 85 yaşında öldü. Nakazato, 1976 yılında Japon hükümeti tarafından "Ulusal Anıt" ilan edilmişti.
14 — Çevirmen ve yazar Türkan Münir Ebcioğlu öldü.
16 — Swing döneminin büyük orkestralarıyla çalışan caz piyanist ve bestecisi Johnny Guarnieri 67 yaşında New York'ta öldü.
18 — 1980 Türk Dil Kurumu Öykü Ödülü sahibi yazar Muzaffer Hacıhasanoğlu öldü.
22 — Oyun yazarı Oktay Arayıcı 49 yaşında öldü. Sanatçı çeşitli oyun ve senaryolara imzasını atmış, 1970'de "İkinci Hedef" adlı senaryosuyla Yunus Nadi Ödülü'nü kazanmıştı.
— Ressam Saime Belir öldü.
25 — Robert de Niro'nun başkanlığını yaptığı Avoriaz Korku Filmleri Şenliği'nde büyük ödül James Cameron'un "The Terminator" filmine verildi.
26 — Şerif Gören'in yönetmenliğini yaptığı "Derman" filmi, Çekoslovakya'nın Karlovy Vary kentinde düzenlenen Uluslararası Sinema Basını tarafından verilen Eleştirmenler Ödülü'nü kazandı.
— Arjantin'deki Foto Clup Argentino 48. Uluslararası Fotoğraf Yarışması'nda Mehmet Bayhan bir saydamıyla mansiyon kazandı.
28 — Prag Üniversitesi Sinema Enstitüsü Başkanlığı Derman filmindeki rolü nedeniyle Talat Bulut'a Karakter Büyük Ödülü'nü verdi.
29 — "Bebop" türünün öncülerinden sayılan ABD'li caz bateristi Kenny Clarke 71 yaşında öldü.
— İspanya'nın en büyük edebiyat ödülü sayılan Nadal, Valencis kentinde görevli bir polis müfettişi Jose-Luis Tomas de Garcia'nın "Beyaz Zehirin Öteki Yüzü" adlı romanına verildi.
— İFSAK'ın düzenlediği Ayın Fotoğrafı yarışmasında bu ay birinciliği Orhan Karaalioğlu kazanırken, Ayın Saydamı Yarışması'nda Ahmet Özyurt ödüle değer bulundu.
30 — Brüksel Film Şenliği'nde ABD'li yönetmen Francis Ford Cappola'nın "Cotton Club" adlı yapıtı şenliği izleyen seyirciler tarafından en başarılı film seçildi. Basın Ödülü'nü de İtalyan Taviani Kardeşler'in "Kaos" adlı filmi aldı. En iyi kadın oyuncu ödülü Nastassia Kinski'ye, en iyi erkek oyuncu ödülü ise İngiliz Albert Finney'e verildi. Şenliğin öteki önemli ödülü ise "Paris-Teksas" filmiyle Alman asıllı yönetmen Wim Wenders'a verildi.
— Norveç'in başkenti Oslo'da düzenlenen büyük bir törenle Kuzey Konseyi Büyük Edebiyat Ödülü Finli yazar Antti Tuuri'nin kitabı "Pohjamaa"ya verildi.
— Pop müziğinin önemli ödüllerinden 12. Amerikan Müzik Ödülleri Los Angeles'ta dağıtıldı. Ödüllerden altısını Lionel Richie topladı. Richie hem zenci, hem pop rock müziği dallarında en iyi erkek vokalist ve video artisti ödüllerine ek olarak "Hello" adlı video filmiyle iki ödül daha aldı.

ŞUBAT

1 — Milliyet Sanat Dergisi'nin düzenlediği Abdi İpekçi Karikatür Yarışması Birincilik Ödülü'nü Atilla Özer kazandı. "1984: Gençlerimiz" konulu yarışmada ikincilik ödülüne Atay Sözer değer bulunurken, üçüncülük ödülü Cemal Arığ ve Semih Poroy arasında paylaştırıldı.
2 — AFSAD'da Ayın Fotoğrafı yarışmasını ocak ayında Sema Günden kazandı.
6 — Sanat Kurumu "1984 Yılı Plastik Sanatlar Ödülü" düzenlenen bir törenle sahiplerine verildi. Resim dalında Fethi Arda ve Duran Karaca, seramik dalında ise Atilla Galatalı ödül kazanırlarken bu yıl heykel dalında ödüle değer yapıt bulunamadı.
— Fotoğraflı röportajın öncülerinden Felix Man Londra'da öldü.
7 — Yönetmenliğini Erden Kıral'ın yaptığı, senaryosunu Ferit Edgü'nün yapıtında yola çıkarak Onat Kutlar'ın yazdığı "Hakkâri'de Bir Mevsim" adlı film Lüksemburg'da düzenlenen 4. Yeni Alman Sineması Film Şenliği'nde en iyi film seçildi.
12 — Polonya'nın Torun kentinde düzenlenen 4. Uluslararası Çocuk Grafik Yarışması'nda Türkiye'den Beren Tuncay birincilik ödülünü kazandı.
— Perulu Ozan Martin Adan (gerçek adıyla Rafael de la Fuentes Benavides) öldü.
— Fransız Kültür Merkezi'nde İFSAK tarafından düzenlenen sergide yılın fotoğrafı izleyicilerin oylarıyla belirlendi. Cengiz Büyükünsal'ın yapıtı yılın fotoğrafı seçildi.
— "From Russia With Love" (Rusya'dan Sevgilerle" ve "Born Free" gibi tanınmış parçaların şarkıcısı Matt Monro Londra'da öldü.
15 — Hollywood'un ünlü yönetmenlerinden Henry Hathaway 86 yaşında öldü.
20 — Batı Berlin'de yaşayan Türk ozan ve yazar Aras Ören'e "1985 Adalbert von Chamisso Edebiyat Ödülü" verildi.
23 — İFSAK'ta her ay düzenlenen Ayın Fotoğrafı Yarışması'nı bu ay siyah beyaz baskı dalında Muzaffer Sütlüoğlu'nun, saydam dalında ise Aleksi Petridi'nin yapıtları kazandı.
26 — Radyo TV Gazetecileri Derneği, 6. Cengiz Polatkan Ödülleri'ni "Üç İstanbul", "Küçük Ağa", "Kartallar Yüksek Uçar" dizilerine verdi. Engin Orbey'in "Belgelerle Kurtuluş Savaşı" adlı oyunu özel ödüle değer bulundu.
— Çizgi filmlerin en ünlü tiplerinden Donald Amcaya (Vakvak Kardeş) yarım yüzyıldır sesiyle can veren Clarence "Ducky" Nash kan kanserinden öldü.
27 — 35. Berlin Film Şenliği'nde Tarık Akan "Pehlivan"daki rolüyle Jüri Özel Ödülü'nü aldı. Altın Ayı Ödülü'nü İngiliz filmi "Watherby" ile Doğu Alman filmi "Kadın ve Yabancı" ortaklaşa aldılar. Oyuncularda Altın Ayı'yı "Yalnız Dünya" ile Joan Kennedy aldı. En iyi yönetmen olarak "Yürekteki Bir Yar" filmiyle Robert Benton seçilirken, Macar filmi "Rüya Çiçekleri" bir jüri özel ödülüne layık görüldü. Gümüş Ayı düzeyinde olan özel ödüllerin ikisi Sovyet ve İsveç-Norveç filmlerine verildi. Jürinin Tarık Akan'ın oyunu dolayısıyla "Pehlivan"a verdiği mansiyon dışında kalan iki mansiyonu da "Pizza Connection" ile "Çocuklar" adlı filmler aldılar.
— Yönetmenliğini Süha Arın'ın yaptığı "Kapalıçarşı'da Kırk Bin Adım" adlı film, Avusturya'nın başkenti Viyana'da düzenlenen "Turizm Filmleri Şenliği"nde Belgesel Film Jüri Onur Ödülü'nü kazandı.
— Merkezi Federal Almanya'nın Darmstadt kentinde bulunan Alman Edebiyat ve Dil Akademisi bu yılın Georg Büchner Ödülü'nü Avusturyalı ozan Ernst Jandl'a verdi.
— BBC'nin Etiyopya'daki açlıkla ilgili haber filmi Kraliyet Televizyon Derneği'nin 1984 ödülünü kazandı. BBC'nin Güney Afrika muhabiri Michael Buerk de yılın TV muhabiri seçildi.
— Katalanca yazdığı şiirleriyle ünlü İspanyol ozan Salvador Espriu öldü.
28 — Birinci ve İkinci Dünya Savaşları döneminin ünlü tiyatro oyuncusu Dorothy Black 85 yaşında öldü.
— İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde öğretim üyeliği ve dekanlık yapan Ord.Prof.Dr. Şevket İpşiroğlu İstanbul'da öldü.

MART

1 — Bir süredir hasta olan şair A.Kadir 68 yaşında öldü. A.Kadir 1959 Hatip Edip Törehan Bilim Ödülü ile 1980 Hasan Ali Ediz Çeviri Ödülü'nü kazanmıştı.

4 — Fransız Sineması'nın geleneksel "César" ödülleri sahiplerini buldu. "En İyi Fransız Filmi" ödülüne Claude Zidi'nin yönettiği "Les Ripoux-Ripoux" adlı film değer bulunurken, "En İyi Yabancı Film" ödülü "Amadeus"un oldu. "En İyi Kadın Oyuncu" olarak Bertrand Tavernier'nin "Un Dimanche ála Campagne-Kırda Bir Pazar Günü" filminde büyük başarı gösteren Sabine Azémá, "En İyi Erkek Oyuncu" ise "Bizim Öykümüz" filmindeki rolüyle Alain Delon seçildiler.

5 — Amerikalı müzisyen Eugene List 66 yaşında öldü.

8 — TÜYAP ve İFSAK'ın ortaklaşa düzenledikleri Fotoğraf Yarışması'nda 1. ödül Mehmet Ali Cida'ya, 2. ödül Kamil Fırat'a 3. ödül Nuri Bilge Ceylan'a verildi.

11 — Çekoslovak asıllı film yönetmeni Milos Forman "Amedeus" adlı filmiyle ABD Yönetmenler Derneği'nin 1984 Yılı En İyi Yönetmen Ödülü'nü aldı.

12 — Lüksemburg'da düzenlenen 16. FİAP Genç Fotoğrafçılar Yarışması'nda Türkiye takım olarak 7. oldu.

14 — Dünyaca ünlüPhiladlphiaOrkestrası'nı 44 yıl süreyle yöneten Macar asıllı orkestra şefi Eugene Ormandy öldü.

19 — Taç Vakfı'nca düzenlen "Koruma Amaçlı Proje Yarışması"nda ödül kazananlara ödülleri, Yıldız Üniversitesi'nde düzenlenen törenle verildi. Sedef Ar, Demet Ulusoy, Ahmet Özcan ve Bülent Güngör başarı ödülleri aldılar.

20 — İki yılda bir Kopenhag Üniversitesi tarafından Avrupa kültürünü zenginleştiren bir yazara verilen "Sonnig Ödülü"nü bu yıl Féroé Adaları kökenli bir yazar, 85 yaşındaki William Heinsen aldı.

— İFSAK'ın her ay üyeleri arasında düzenlediği "Ayın Fotoğrafı" yarışmasında bu kez Aramis Kalay birinci seçildi.

— Uluslararası Pen Kulübü, ünlü gülmece yazarı Aziz Nesin'i Onur Üyeliğine seçti. Onur Üyeliği belgesi bir süredir İstanbul'da bulunan Uluslararası Pen Kulübü Başkanı Arthur Miller ve Yönetim Kurulu Üyesi Harold Pinter tarafından verildi.

25 — Paris'in banliyösü Creteil'de 16-24 mart tarihleri arasında düzenlenen 7. Uluslararası Kadın Filmleri Şenliği'nde Bilge Olgaç'ın senaryosunu yazdığı ve yönettiği "Kaşık Düşmanı" filmi birincilik ödülü aldı. Fransız gazetecilerinin verdiği Basın Özel Ödülü'nü de "Kaşık Düşmanı" aldı. Filmi izleyenler arasında yapılan yarışma dışı ankette de Halil Ergün "En İyi Erkek Oyuncu" seçildi.

26 — Karagözcüler ve Ortaoyuncular Derneği'nin Geleneksel İsmail Dümbüllü Ödülü bu yılki başarılı oyunlarından dolayı tiyatro sanatçısı Nejat Uygur'a verildi.

— Ünlü İngiliz sinema ve tiyatro oyuncusu Sir Michael Redgrave öldü.

27 — AFSAD'da bu ay "Ayın Fotoğrafı" olarak Mehmet Bayar'ın yapıtı seçildi.

— Amerikan Film Akademisi 57. Oscar ödüllerinin sekizi, Avusturyalı ünlü besteci Mozart'ın son yıllarını konu edinen "Amadeus" adlı film topladı. "Amadeus"En İyi FilmOscar'ını alırken, filmin Çekoslovak asıllı yönetmeni Milos Forman En İyi Yönetmen Oscar'ına, Salieri'yi canlandıran F.Murray Abraham da En İyi Erkek Oyuncu Oscar'ına değer görüldü. Öte yandan Sally Field, "Places in the Heart" adlı filmindeki rolüyle En İyi Kadın Oyuncu Oscarını aldı. "Ölüm Tarlaları"nın oyuncusu Haing S.Ngor En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu seçilirken, "Hindistan'a Bir Geçit" adlı filmin İngiliz oyuncusu Peggy Ashcroft da En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Oscarına değer görüldü. En İyi Yabancı Film Oscarı ise "Tehlikeli Hamleler" adlı filme verildi. "Amadeus" topladığı üç büyük ödülün yanı sıra makyaj, ses, sanat yönetimi, kostüm ve en iyi uyarlama dallarında da Oscarları topladı. Maurice Jarre "Hindistan'a Bir Geçit" adlı film için yaptığı müzikle En İyi Özgün Müzik Oscarına değer bulunurken, Stevie Wonder "Kırmızılı Kadın" filmindeki "I Just Called to Say I Love You" adlı şarkısıyla En İyi Özgün Şarkı Oscarını, Robert Benton "Places in the Heart" ile En İyi Özgün Senaryo Oscarını, Chris Menges "Ölüm Tarlaları" ile En Başarılı Sinematografi Oscarını aldılar. Yılların oyuncusu James Stewart'a da Onur Ödülü verildi.

28 — 20. yüzyılın yaşayan en büyük sanatçılarından Rus kökenli ressam Marc Chagall 97 yaşında öldü.

— Opera tarihinin en büyük dramatik baritonlarından George London öldü.

NİSAN

7 — Avni Dilligil ödülleri verildi. En İyi Yerli Oyun Ödülü "Hulusi Bey'in Kızları" oyununun yazarı Müzeyyen Engin'e verilirken, "Lüküs Hayat" "Yılının En İyi Oyunu" seçildi. "En İyi Çevirmen Ödülü"nü "Filumena" çevirisiyle Ülkü Tamer, "En İyi Yönetmen" ödülünü ise "Töre" oyunundaki başarısıyla Tolga Aşkıner aldı. "En İyi Kadın Oyuncu" ödülüne "Hüzzam"daki oyunuyla Tomris Oğuzalp değer görülürken, "En İyi Erkek Oyuncu" ödülüne değer oyuncu bulunamadı. "En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu" ödülünü Tülin Oral "En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu" ödülünü Sezai Alptekin alırken "En İyi Tiyatro Koreografisi" ödülünü Selçuk Borak kazandı. "En İyi Gençlik Oyunu" ödülünü de "Martı" aldı. Seçici Kurul Özel Ödülünü ise, Cemal Reşit Rey'in "Misafir" oyununun tüm kadrosu ve Enis Fosforoğlu Tiyatrosu Gençlik Sahnesi aldı.

9 — Türk Tiyatrosunun ilk kadın oyuncularından olan Şaziye Moral 82 yaşında öldü.

— Yazar Vedat Nedim Tör 87 yaşında öldü.

— İFSAK'ta Ayın Fotoğrafı Yarışması'nda saydam dalında bu ay birinciliği Orhan Karaalioğlu, siyah-beyazda ise Sedat Tosunoğlu aldı.

16 — Belçikalı karikatürcü Josette Janssens bir otomobil kazasında öldü. 36 yaşında ölen Janssens 1975'te ülkemize de gelmiş ve Akşehir'de düzenlenen Uluslararası Karikatür Yarışması'nda ödül almıştı.

18 — FİAP 3. Doğa Bienaline baskı ve saydam dalında iki takımla katılan Türkiye saydam dalında 6. olarak 2 mansiyon kazandı. Finlandiya altın, Yeni Zelanda gümüş, Belçika bronz madalya kazandılar. Dünya Kupası'm Avustralya kazanırken, İbrahim Zaman "Kuşların Festivali" adlı saydamıyla FİAP gümüş madalyasını kazandı.

— İlkokullararası Milli Egemenlik Resim Yarışması'nda serbest bölümde Ebru Er üstün başarı ödülüne, Pelin Şeker, Gülşah Borneday başarı ödülüne, Burak Göktürk, Umut Nas, Ezgin Tinti mansiyona değer görüldü. Milli Egemenlik konusunda ise üstün başarı ödülü Ufuk Yaren'e verildi.

19 — Kocaeli Fotoğraf Yarışması'nda Haluk Özdil birincilik, Armağan Tedöner ikincilik, Mihriban Aker ise üçüncülük ödülüne değer görüldüler. Mustafa Kocabaş ise Jüri Özel Ödülüne değer görüldüler.

26 — Üsküp'teki Struga Festival Komitesi "1985 Altın Çelenk Ödülü"nün Yunanlı ozan Yannis Ritsos'a verilmesini kararlaştırdı.

— MSÜ Devlet Konservatuvarı keman bölümü öğrencisi Nursun İdemen İtalya'da katıldığı bir keman yarışmasında ikincilik ödülüne değer görüldü.

— Federal Almanya'da yayımlanan "Foto Creativ" dergisinin düzenlediği "Çocuk" konulu yarışmada İFSAK üyesi Yusuf Tuvi birinci oldu.

27 — Arjantinli yazar Ernesto Sabato İspanya'da "Miguel de Cervantes" ödülüne değer görüldü.

— MSÜ İstanbul Devlet Konservatuvarının düzenlediği "Ulusal Müzik Yarışması" kompozisyon dalında Mustafa İktu adına konulan ödül Babur Tongur'a verildi.

28 — Bu yıl ilk kez uluslararası yarışmalı olarak düzenlenen Sinema Günleri'nde büyük ödül olan Altın Lale'yi İngiliz yönetmen Michael Radford'un George Orwell'ın aynı adlı romanından yaptığı "1984" kazandı. Eczacıbaşı Vakfı tarafından yılın Türk filmlerine verilen özel ödülü ise "Bir Yudum Sevgi" adlı filmiyle yönetmen Atıf Yılmaz aldı.

30 — Sovyet Sinemasının ünlü yönetmenlerinden Sergey Yutkeviç 23 nisan günü öldü.

MAYIS

1 — Güzel Haliç Lions Kulübünce Sadi Dinççağ'ın anısına düzenlenen "Haliç'in Dünü Bugünü ve Kurtarılması" konulu karikatür yarışmasında birinciliği Bulgar çizer Burhanettin Faikov kazandı.

3 — Antalya 1. Uluslararası Çocuk Şenliği kapsamında Türkiye Çocuk Evleri Vakfı'nca düzenlenen "Türk Toplumunda Aile ve Çocuk" konulu karikatür yarışmasında birincilik Necati Abacı'ya, ikincilik Erdoğan Karayel'e, üçüncülük de Abdullah Orhan'a verildi.

7 — Amerikalı senaryo yazarı Albert Maltz Los Angeles'te öldü.

— Yıldız Üniversitesi'nin düzenlediği 3. kültür ve sanat haftası programı içinde yer alan Genç Fotoğrafçılar Yarışması'nda siyahbeyaz baskı dalında Merih Akoğul, renkli baskı ve diada Sedat Uzaras birinci oldular.

8 — Ressam Necla Erk Belçika'da düzenlenen uluslararası resim sergisinde "Eymir Gölü" adlı tablosuyla onur mansiyonuna değer görüldü.

— İsviçre'nin Lausanne kentinde yayımlanan "Ilustre" dergisince düzenlenen Uluslararası Çizgi Roman 85 Yarışmasında Bahadır İşler üçüncülük ödülüne değer görüldü.

7 — Ulvi Uraz Tiyatro ödüllerini bu yıl Genco Erkal ve Zeliha Berksoy "Asiye Nasıl Kurtulur" adlı oyunla aldılar.

10 — Kudüs Edebiyat Ödülü Çekoslovak yazar Milan Kundera'ya verildi.

— Sait Faik Hikâye Armağanı "Ona Sevdiğimi Söyle" adlı öykü kitabı nedeniyle Tarık Dursun K.'ya verildi.

11 — "Bursa'da Zaman" konulu fotoğraf yarışması sonuçlandı. Renkli saydam dalında birinciliği Müfit Çırpanlı, ikinciliği Kazım Zaim, üçüncülüğü ise Ahmet Özyurt aldılar.

— Örs-Park'ın düzenlediği "Gençlik Yılı Afiş Yarışması"nda Tülay Soyer'in yapıtı birinciliğe değer görüldü.

— Hollywood'un ünlü karakter oyuncularından Edmond O'Brien, Los Angeles'te öldü.

14 — İngiltere'nin ve birçok ülkenin en çok satan romancılarından Denise Robins 88 yaşında öldü.

— Sinema yazarları, yılın en başarılı film ve sanatçılarını seçtiler. Zeki Ökten'in "Pehlivan"ı En Başarılı Yerli Film, Atıf Yılmaz En Başarılı Yönetmen, Müjde Ar En Başarılı Kadın Oyuncu, Tarık Akan En Başarılı Erkek Oyuncu, Costa Gavras'ın "Kayıp"ı ise En Başarılı Yabancı Film olarak değerlendirildi.

15 — "Dick Tracy" adlı çizgi romanın yaratıcısı Chester Gold bir kalp krizi sonucu 84 yaşında öldü.

19 — Cannes Festivali Uluslararası Sinema ve Televizyon Ödülü'nü Fildişi Kıyısı'ndan Deeire Ecare'in yönettiği "Visages Des Femmes" (Kadın Yüzleri) kazandı. Gençlik Ödülü ise Fransız Mehdi Charef'in "Le Thé au Harem D'Archimede" (Arşimed'in Hareminde Çay) ile İngiliz Mike Neell'ın "Dance With a Stranger" (Bir Yabancı ile Dans) adlı filmleri arasında paylaştırıldı.

21 — 38. Cannes Film Şenliği'nde Altın Palmiye Ödülü Yugoslav yönetmen Emir Kusturica'nın "Babam İş Gezisinde" adlı filmine verildi. Öte yandan Özel Büyük Ödül, Amerikalı yönetmen Alan Parker'ın "Birdy" adlı filmine, Mizansen Ödülü Fransız yönetmen Andre Techine'nin "Randevu" adlı yapıtına, En İyi Artistik Katkı Ödülü de Amerikalı yönetmen Paul Schrader'ın Amerikan-Japon ortak yapımı "Mişima" adlı filmine değer görüldü. Seçici Kurul Ödülünü Macar yönetmen Istvan Szabo'nun tarihsel filmi "Albay Redl" alırken, En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'nü Hector Babenco'nun "Örümcek Kadının Öpücüğü" filmindeki rolüyle William Hurt kazandı. En İyi Kadın Oyuncu Ödülünü ise Arjantinli yönetmen Luis Puenzo'nun "Resmi Tarih" filmindeki rolüyle Norma Aleandro ile Amerikalı yönetmen Peter Bogdanovich'in "Maske" adlı filmindeki rolüyle Sonny - Cher ikilisinin ünlü şarkıcısı Cher arasında paylaştırıldı.

— Ressam Şemsettin Aral geçirdiği bir kalp krizi sonucu öldü.

— Karikatür sanatçısı Nuri Saran öldü.

22 — AFSAD'ın "Ayın Fotoğrafı" yarışmasında bu ay Ahmet Özlü'nün yapıtı seçildi.

— 1985 Gençlik Yılı dolayısıyla Anadolu Üniversitesi Karikatür Kulübü tarafından düzenlenen yarışmada O.Nihat Cengiz birinciliği, İsmail Turan ikinciliği, Yusuf Üner ise üçüncülüğü kazandı.

24 — Amerikan Pen Kulübünün geçen yıl onur üyeliğine seçtiği tiyatro sanatçısı ve eleştirmen Ali Taygun'a İngiliz Pen Kulüp de onur üyeliği verdi.

— Sıtkı Dost Çocuk Romanı Ödülü seçici kurulu Hakkı Özkan'ın "Her Çocuğun Kanadı Vardır" adlı romanını birinciliğe değer buldu. Fikret Arıt'ın "Özgürlüğe Doğru" adlı romanı ikinci, Feyza Hepçilingirler'in "Uçtu Uçtu Pelin Uçtu" adlı romanı üçüncü seçildi.

25 — Ankara Özel Ayşe İlkokulu 3. sınıf öğrencisi Şenay Güneyman İtalya'da düzenlenen uluslararası bir resim yarışmasında birincilik aldı.

26 — Orhan Kemal Roman Armağanı'nı bu yıl "Issızlığın Ortasında" ve "Geç Kalmış Ölü" adlı romanları dolayısıyla Mehmet Eroğlu kazandı.

27 — "İstanbul'u Temiz Tutalım" derneğince düzenlenen İstanbul'un Temizlenmesi konulu karikatür yarışmasında birinciliği Erdoğan Karayel kazandı.

30 — Eğitimci yazar Satı Erişen 61 yaşında öldü.

— Türk Eğitim Derneği, 1985 yılı "Eğitim Bilim Ödülü" ve "Eğitim Hizmet Ödülü"nün Prof. Feriha Baymur'a verilmesini kararlaştırdı.

HAZİRAN

1 — İtalya Devlet Başkanı Sandro Pertini'ye İtalyan Sinema Endüstrisine destek ve yardımları dolayısıyla David di Donatello Altın Ödülü verildi.

4 — "Marty" "Cat Ballou" ve "Ayrı Masallar" gibi filmleri birçok Oscar ödülüne değer görülen Amerikalı film yapımcısı Harold Hecht kanserden öldü.

— 1984-85 mevsimi Tony ödüllerini kazananlar açıklandı. Her yıl Brodway'de sahnelenen oyun ve müzikallere, bu yapıtlarda rol alan sanatçılara verilen Tony ödüllerinde bu yıl en çok ödülü Mark Twain'ın "Huckleberry Finn'in Serüvenleri" adlı kitabından uyarlanan "Big River-Büyük Nehir" adlı müzikal topladı. "Big River" En İyi Müzikal seçilirken, Des Mc Anuff'a aynı yapıttan dolayı En İyi Müzikal Yönetmeni, Ron Richardson'a müzikal dalında En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Ödülü, Heidi Landesman'a En İyi Sahne Düzenlemesi Ödülü, Ro-

ger Miller'a En İyi Beste Ödülü kazandırdı. 39. Tony Ödülleri'nde En İyi Oyun Neill Simon'ın "Biloxi Blues" adlı yapıtı seçilirken, oyun dalında Shakespeare'in "Much Ado About Nothing" -Kuru Gürültü" adlı oyunundaki rolüyle Derek Jacobi En İyi Erkek Oyuncu ödülü'ne de Stockard Channing "Joe Egg" adlı oyunundaki rolüyle En İyi Kadın Oyuncu ödülüne değer görüldüler. Gene Saks "Biloxi Blues" adlı oyunundaki başarısıyla en iyi yönetmen, Barry Miller de yine aynı oyunla oyun dalındaki En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu, Judith Ivey "Burlyburly" adlı oyunundaki rolüyle oyun dalında En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu, Leilani Jones, "Grind"daki rolüyle müzikal dalında En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu, Florance Klotz "Grind" müzikalindeki başarısıyla En İyi Giysi Düzenleyici seçildiler.

5 — Dünya Çevre Günü dolayısıyla ODTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü ile Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği (AFSAD) tarafından düzenlenen "Çevre Sorunları ve İnsan" konulu Fotoğraf yarışmasında Erol Gönenç, Aleksi Petridi ve Mustafa Kaya'nın yapıtları dereceye girer nitelikte bulundu.

6 — ABD'nin Texas eyaletinde Fort Worth'te düzenlenen 7. Van Cliburn Uluslararası piyano yarışmasını, Brezilyalı piyanist Jose Feghali kazandı.

— İstanbul Liselerarası 5. Tiyatro Şenliği'nde kazanan liselere ödülleri törenle dağıtıldı. Ödüle değer bulunan liseler şunlar: İzzet Ünver Lisesi, Çavuşoğlu Lisesi, Pertevniyal Lisesi, Saint Joseph Lisesi, Kartal Endüstri Meslek Lisesi, Kadıköy Anadolu Lisesi.

8 — Atatürk'ün yakınlarından tanınmış tarihçi ve yazar Prof. Afet İnan ani bir kalp krizi sonucu Ankara'da öldü.

10 — Yönetmenliğini Ali Özgentürk'ün yaptığı "At" filmi Birinci Uluslararası Tokyo Film Festivali'nde büyük ödülü 2 filmle paylaştı. Özgentürk'e 250 bin dolar ödül kazandıran "At" filminin senaryosu Işıl Özgentürk'e ait. Başrolde ise Genco Erkal oynuyor. Ödülü paylaşan 3 film şöyle: "At": Türk filmi, yönetmen Ali Özgentürk, "Time Stands Still-Zaman Duruyor": Macar filmi, yönetmen Peter Gothar, "Typhoon Club": Japon filmi, yönetmen Shınji Somai

12 — Ünlü Fransız filozof Vladimir Jankeleviç Paris'te öldü.

13 — Birinci Uluslararası Tokyo Film Festivali sonuçları ayrıntılı olarak şöyle: Genç Yönetmenler Yarışmasını "Typhoon Club" ile Shınji Somai aldı. Somai gelecek filminin giderleri karşılığında 750 bin dolar aldı.

— Şehir Tiyatrolarının emekli oyuncularından İbrahim Delideniz İstanbul'da öldü.

— İFSAK'ta Ayın Fotoğrafı yarışmasında birinciliği siyahbeyaz ve renkli baskı dalında Seda Tosunoğlu, saydam dalında Barbaros Altındiş'in yapıtları kazandı.

17 — Ünlü Fransız ressamı Tal-Coat 79 yaşında öldü.

18 — 1950'lerde sanatsal özgürlüğü savunduğu için hap se atılan Çinli yazar ve edebiyat eleştirmeni Hu Feng 83 yaşında öldü.

— Fransız sinemasının genç karakter oyuncularından Dominique Laffin 33 yaşında öldü.

19 — San Marino'da yapılan on sekizinci Siyahbeyaz Fotoğraf Biyenali"nde genel değerlendirme sonucu Türkiye dördüncü sırayı alarak bronz madalya kazanırken, kişisel sıralamada Nuri Bilge Ceylamn-mansiyon aldı.

— Fransız Akademisi ödüllerini alanlar belli oldu. Büyük Edebiyat ödülü Roger Grenier'e, Büyük Şiir Ödülü Roberts Jones'e, Büyük Tiyatro Ödülü ise Rene de Obaldia'ya verildi.

23 — Hürriyet Vakfınca düzenlenen 3. Uluslararası Simavi Karkatür Yarışması sonuçlandı. Polonyalı çizer Janusz Oblicki'ye birincilik, Yugoslav sanatçı Dusan Petricic'e ikincilik, Meksikalı sanatçı Helioflores'e de üçüncülük ödülleri verildi.

24 — Fransa'nın en ünlü afiş sanatçılarından Paul Colin 93 yaşında öldü.

26 — İngiliz film yapımcısı ve yönetmeni John Boulting 71 yaşında öldü.

29 — Yedinci Uluslararası Gabrova Mizah Biyenali sonuçlandı. Karikatür dalında Gürbüz Doğan Ekşioğlu ikincilik ödülünü aldı. Erdoğan Özer de sertifaka aldı. Mizahi illüstrasyon dalında ise Berna Türemen üçüncülük ödülüne değer bulundu. Ferruh Doğan, Seçkin Temur ve Ahmet Aykanat'ın karikatürleri de Bienal Kataloğunda yer aldı.

— AFSAD'da Ayın Fotoğrafı Yarışmasını Gülümser işçelebi kazandı.

TEMMUZ

1 — Yedinci Uluslararası Bienali Albümünde Turhan Selçuk'un yapıtlarına da yer verildi.

2 — İspanya'nın Reus kentinde düzenlenen "Çağının Tanığı Fotoğrafçı" konulu yarışmada AFSAD üyesi Çerkes Karadağ'ın bir yapıtı sergilenmeye değer görüldü.

— Cino Del Duca ödülü 1985 yılı için ABD'li yazar William Styron'a verildi.

— Türk ve İslam Eserleri Müzesi Müzecilik alanında dünyanın en önemli yarışması sayılan Avrupa Konseyi Yılın Müzesi Yarışması'nda seçici kurul özel ödülü aldı.

6 — Birleşmiş Milletler'in kuruluşunun 40. yıldönümü dolayısıyla düzenlenen uluslararası afiş yarışmasında Türkiye'yi Hulusi Demirci'nin yaptığı afişin temsil etmesi kararlaştırıldı.

— Türk fotoğrafçı ve illüstratörlerini uluslararası düzeyde tanıtmak amacıyla Bilimsel eserler Kitabevi ve İsviçre'nin Rotavision Yayınevleri tarafından düzenlenen "İkinci fotoğraf ve illüstrasyon Yarışması" sonuçlandı. Seçici kurul fotoğraf dalında Merih Akoğul, Aydın Erel, Ahmet Gezgin, Celal Oflaz ve Gökhan Yazıcı'yı, illütrasyonda da Necdet Çatak Gürbüz Doğan Ekşioğlu, Türkay Özbursalı, Haluk Özden, Erman Tenses'i ödüle değer buldu.

9 — Atatürk Uluslararası Barış Ödülü plaket ve rozet yarışması sonuçlandı. Yarışmada Hulusi Derici ve Selçuk Cebecioğlu mansiyona değer görüldü.

— Şair Muhteşem Sünter öldü.

13 — Dünya Çevre Günü nedeniyle Antalya çevre günü kutlama sekreterliğince oluşturulan değerlendirme heyeti Antalya müzesine onur belgesi verdi.

16 — Nobel Edebiyat Ödülü sahibi ünlü Batı Alman roman-öykü yazarı Heinrich Böll 67 yaşında öldü.

17 — ABD'li romancı ve çevirmen Haakon Chevalier Paris'te öldü.

22 — Ünlü ressam ve heykeltraş Alberto Giacometti'nin kardeşi ve ilk modeli olan heykeltraş Diego Giacometti Paris'te öldü.

23 — Çin Halk Cumhuriyeti'nin yetiştirdiği en büyük arkeologlardan Şio Nai geçirdiği beyin kanaması sonucu Pekin'de öldü.

24 — Bu yıl 39'uncu gerçekleştirilen Avignon Şenliği çerçevesinde üç ünlü yabancı sanatçıya madalya verildi. Bu sanatçılar: İngiliz Tiyatro yönetmeni Peter Brook, Polonyalı tiyatro yönetmeni Tadeusz Cantor ve 13. İstanbul Festivalinde de gösteriler sunan ünlü balerin Merce Cunningram.

25 — 1942'de yayımlanan Philosophy'in New Key-Yeni bir açıdan felsefe adlı kitabı o günden bu yana yarım milyondan fazla satan Amerikalı filozof Susanne K. Langer 89 yaşında öldü.

— İspanya'da düzenlenen Cantoni Gros Müzik ve Dans Şenliğinde halk oyunları dalında İstanbul Folk Tur halk oyunları ekibi ikinci oldu. Uluslararası nitelikteki şenlikte İzmir Tekel sigara fabrikası halk dansları ekibi de üçüncülüğü kazandı. Halk müziği yarışmasında ise İzmir Tekel Sigara Fabrikası Halk müziği korosu dördüncülüğü elde etti. İzmir Anadolu folklor vakfı da çocuk müziği dalında üçüncülük kazandı. Ayrıca İzmir Tekel Sigara fabrikası Halk dansları ekibi giysi dalında seçici kurul özel üdülüne değer görüldü.

27 — İspanya İç Savaşı sırasında Uluslararası tugaylara bağlı Abraham Lincoln taburunda çarpışan Amerikalı yazar Alvah Bessie 81 yaşında öldü.

30 — ABD Kongresinin sanat dalında verdiği ödüle bu yıl Bob Geldof değer görüldü. Geldof Afrikaya yardım konserleri düzenlenmiş ve açlık çeken insanlara 50 milyon doların üstünde yardım sağlamıştı.

— Walt Disney filmlerinde Mikinin köpeği Pluto'yu seslendiren 1950'lerin Broadway müzikallerinin tanınmış sanatçılarından Moses Lamarr 68 yaşında öldü.

— Şair Abdülkadir Bulut Anamur'da geçirdiği talihsiz bir trafik kazası sonucu öldü. 1943 yılında Anamur'da doğan, bir süre öğretmenlik de yapan Bulut Milliyet Sanat Dergisinin açtığı "1974'ün En Başarılı Genç Şairi" yarışmasında ödül almıştı.

— Sessiz sinemanın yıldızlarından Loise Brooks öldü.

AĞUSTOS

2 — Taiwan'da düzenlenen 23. Uluslararası Fotoğraf Yarışmasında Ayhan Erolgil'in 2 saydam, Celal Oflaz'ın iki saydam, Gültekin Gök'ün 1 renkli baskısı sergiye alındı. İzzet Keribar İngiltere'de düzenlenen Spectrum 13 Yarışmasında 1 saydam, 68. Scottisch Yarışmasında 1 saydam ve 2 renkli baskı ile sergiye girdi. Süha Göklü'nün 1 renkli baskısı SSCB Litvanya Cumhuriyeti'nde düzenlenen Uzvara yarışması'nda sergiye kabul edildi. Safa Ulukan'ın bir saydamı ABD'de düzenlenen Westchester Yarışması'nda sergiye değer görüldü. Mehmet Bayhan'm bir saydamı İnmgiltere'deki Bristol Yarışmasında, bir siyahbeyaz baskısı Fransa'daki Le Chesray Yarışması'nda sergiye alındı.

3 — Birinci Kocaali Eğlence Fuarı'nda düzenlenen pop müzik yarışmasında ilk üç sırayı "Piramit", "Asansör" ve "Meridyen" adlı topluluklar paylaştı.

— Fransız sinemasının büyük diyalog ustası olarak üne eren, tiyatro oyunu ve senaryo yazarı, romancı, film yönetmeni Michel Audiard 65 yaşında öldü.

7 — AFSAD'da Ayın Fotoğrafı yarışmasını İbrahim Güer kazandı.

9 — İtalya'nın Sicilya Adası'ndaki Taormina kentinde her yıl gerçekleştirilen festival kapsamında düzenlenen uluslararası film yarışmasında birincilik ödülü Japon yönetmen Juzo İtami'nin "Ceneze Alayı" adlı filmine verildi. Macar yönetmen Laszlo Szabo'nun "David, Thomas ve Öbürleri" adlı filmi ikincilik ödülü alırken, Benno Trautmann'ın Federal Alman yapımı "Ölüm Atlayıcısı" adlı filmi üçüncülük ödülü aldı. Oyunculuk ödülleri de İngiliz yapımı "Özel Görev" adlı filmdeki rolleriyle Maggie Smith ve Liz Smith'e, Dimitri Frankel Frank'ın Hollanda yapımı "Dondurmacı Dükkânı" adlı filmdeki rolleriyle Bruno Ganz, Rene Soustendijk ve Gerard Thoolen'e gitti. Ayrıca şenlik bitiminde İtalyan Tiyatrosunun iki büyük adına Vittorio Gassman ve Franco Zafirelli'ye saygı ödülü verilecek.

12 — Türk karikatür dünyası genç ve yetenekli çizerlerinden birini yitirdi. Tamer Ocak 21 yaşındaydı ve dört yıldır Gırgır dergisinde yazar ve çizer olarak çalışmaktaydı.

14 — Araştırma ya da edebiyat alanındaki yaratıcılıklarıyla "Thomas Mann'ın yapıtlarındaki insan sevgisi"ne yaklaşan kişilere verilen Thomas Mann ödülü ünlü Alman yazarı Siegfried Lenz'e verildi.

— Federal Almanya'nın en önemli edebiyat ödülü, tiyatro oyunlarının hep "yüzyılın çılgınlığına karşı çıkması", "oyunlarının etkileyiciliği imgelerinin anımsatıcı gücü ve benzersiz anlatımı dolayısıyla Demokratik Alman yazar Heiner Müller'in oldu.

— Yeryüzünün en büyük paralı müzik ödülü olan 150 bin marklık Ernst Von Siemens ödülü İspanyol gitarist Andres Segovia'ya verildi.

15 — Eski Kastamonu milletvekillerinden Prof. Fahri Ecevit'in eşi, eski Başbakanlardan Bülent Ecevit'in annesi olan ressam Nazlı Ecevit 85 yaşında öldü.

— 1940 Kuşağı diye anılan şairlerden Fuat Ofşin Ankara'da öldü.

— İsviçre'nin Lucarno kentinde düzenlenen uluslararası film şenliği TV filmleri yarışması sonuçlandı. BBC yapımı "Contacks" ödüle değer bulundu. ABD-İngiliz ortak yapımı "Finegan Begin Again" adlı film ikincilik ödülü alırken İsveç yapımı "Görünmeyen Oyuncu" ve Polonya yapımı "Dört Mevsim" adlı filmler üçüncülük ödülünü paylaştılar.

17 — 19. DYO resim yarışması sonuçlanırken 5 sanatçının -Halil Akdeniz, Fikri Cantark, İsmet Doğan, Cuma Ocaklı, Mustafa Pilevneli- yapıtları ödüle değer görüldü.

19 — İlk romanıyla İngiltere'de 3 edebiyat ödülü alan Trinidant'lı yazar ve gazeteci Shiva Naipaul 40 yaşında öldü.

— Avrupa Konseyi'ne bağlı "Europa Nostra" (Bizim Avrupa) Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu tarafından yapılan Sultanahmet'teki Konak oteli'nin başarısından dolayı kurumun genel müdürü Çelik Gülersoy'a gümüş madalya verdi. Gülersoy Hidiv Kasr'ında düzenlenen bir törenle "Europa Nostra"-nın başkanlığını yapan, Avrupa Konseyi eski başkanı Hollandalı parlamenter Hans de Koster'den ödülünü aldı.

20 — Sahnede Shakespeare oyunlarındaki ve Amerikan Klasik Tiyatrosu'ndaki başarısıyla, beyazperdede ve karakter rolleyile ünlenen Gale Sondergaard 86 yaşında öldü.

— Filipinli film yönetmeni Lino Brocka; 1985 Ramon Magsaysay ödülünü alacak. Brocka'nın alacağı ödül gazetecilik, edebiyat ve yaratıcı iletişim sanatlarında veriliyor.

22 — Bulgaristan'ın Gabrova kentinde düzenlenen "Gabrova Mizah ve Hiciv Bienali"nde Altın Ezop Büyük Ödülü'nü Bulgar sanatçısı Nikola Nikolav kazandı. Karikatür dalında Gürbüz Doğan Ekşioğlu ikinci, mizah ve hicivli çalışma dalında Berna Türemen de üçüncü oldu.

— 1950'de sinema alanındaki solcuları soruşturan komite önünde ifade vermeyi reddettiği için hapis yatan 10 Holywood sanatçısından biri olan senarist Lester Cole 81 yaşında öldü. Sanatçı 1933'de Senaryo Yazarları Sendikası kurulmasına da yardımcı olmuştu.

— Tiyatro sanatçısı Savaş Başar öldü. Ankara Devlet Konservatuvarı mezunu olan Başar, Televizyon dizisindeki komiser Kolombo'ya verdiği sesle tanınıyordu.

— İkinci Yeni'nin ilk akla gelen şairlerinden Ozan Turgut Uyar 58 yaşında öldü. Turgut Uyar "Tütünler Islak" adlı yapıtıyla 1963 Yeditepe Şiir Ödülü'nü, "Kayayı Delen İncir" adlı kitabıyla da 1982 Necatigil Şiir Ödülü'nü almıştı.

24 — İtalyan yazar Ettore Settanni 84 yaşında öldü.

26 — Ünlü Fransız yayıncı Henri Flammarion uzun süren bir hastalık sonucu 75 yaşında öldü.
— Senaryo yazarı ve romancı Alfred Hayes 74 yaşında Los Angeles'te öldü.
30 — Savaş Ali Aykol'un başrolünü oynadığı "Küçük Adam Ne Yapsın" adlı çocuk filmi İtalya'daki Giffoni Film Şenliği"nde altın madalya aldı.
31 — Clevelend Müzik Enstitüsü'nce düzenlenen 6. Uluslararası Robert Casadesus Piyano Yarışmasını 23 yaşındaki Güney Koreli Daejin Kim kazandı.
— Ömrünün 70 yılını sahnede ve sinemada geçiren aktrist Ruth Gordon 88 yaşında öldü. Gordon 1968'de En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Oscarı'nı, 1979'da ise Emmy Ödülü'nü almıştı.
— Federal Alman tarihçi Golo Mann, Frankfurt kenti tarafından iki yılda bir verilan Goethe Ödülü'nü aldı.
— Atina Ressamlar Derneği Başkanı ressam Alba Dino 98 yaşında öldü.
— Dünyaca tanınmış İtalyan karikatürist Pino Zac 55 yaşında öldü.

EYLÜL

2 — Venezuellalı romancı, ozan ve gazeteci Miguel Otero Silva 76 yaşında öldü. Otero 1980 yılında Lenin Barış Ödülü'nü almıştı.
— ABD'li Pulitzer Ödülü sahibi oyun yazarı ve gazeteci Morrie Ryskind öldü.
4 — Dünyaca ünlü caz bateristi Philly Joe Jones 62 yaşında öldü. Jones "cool jazz" akımının da öncülerindendi.
3 — 30'dan fazla çoksatar romana imza atmış olan tanınmış ABD'li kadın yazar Taylor Coldwell 84 yaşında öldü.
7 — 9. Uluslararası Montreal Dünya Filmleri Şenliği sonuçlandı. Büyük Ödül, Francisco Riguero'nun "Padre Nuestro-Babamız" adlı filme verildi.
— 42. Venedik Film Şenliği sonuçlandı. Altın Aslan ödülü Agnes Varda'nın "Yersiz Yurtsuz" adlı filmine, jüri özel ödülü Fernando Solaras'ın "Gardel'in Sürgünü'ne, Gümüş Aslan ödülü ise Marion Hansel'in "Toz-Dust" filmine verildi. En iyi erkek oyuncu ödülünü Gerard Depardieu alırken Federico Fellini'ye de tüm yapıtlarından dolayı bir "Altın Aslan" ödülü verildi.
— Her yıl Belçika'nın Knokke Heist kentinde düzenlenen Uluslararası Karikatür Yarışması sonuçlandı. Demokratik Almanya'dan Barbara Henniger birinci, İngiltere'den Roland Fiddy ikinci, Yugoslavya'dan Borislav Stankoviç üçüncü oldu. Türkiye'den Mahmut Akgün, Cemalettin Güzeloğlu, Cihat Hazerdağlı ve Enver Malkoç'un birer, Fethi Develioğlu'nun da iki karikatürü sergilendi ve sergi kataloğuna alındı.
8 — Tanınmış sinema ve tiyatro sanatçılarından Ankara Halk Tiyatrosu'nun kurucusu Erkan Yücel bir trafik kazasında yaşamını yitirdi. Tiyatro alanındaki başarılarıyla birçok ödüle değer görülen Erkan Yücel, "Endişe" adlı filmindeki rolüyle Antalya Film Festivali'nde Altın Portakal, 20. San Remo Film Şenliği'nde En İyi Erkek Oyuncu ödüllerini kazandı.
— Caz dünyasının büyük bateristlerinden "Kansas City Jo Jones" yaşama veda etti. 73 yaşında ölen Jo Jones swing döneminin önde gelen adlarındandı ve "Papa Jo Jones" diye de anılıyordu.
— Tanınmış İtalyan romancısı Anna Banti 90 yaşında öldü.
11 — 1. Adalar Kültür Şenliği kapsamında düzenlenen Kozalak Karikatür Yarışması sonuçlandı. Yarışmada Erdal Alay birinci, Ferit Avcı ikinci, Erdoğan Karayel üçüncü oldu.
— Ünlü piyanist Clara Haskil adına düzenlenen piyano yarışmasında birinciliği Yugoslav piyanist Nataşa Velkoviç kazandı.
14 — Federal Almanya'da her yıl geleneksel olarak verilen sinema ödüllerini alanlar belli oldu. Büyük ödül olan Altın Şerit'i Macar yönetmen İstvan Szabo'nun filmi "Albay Redl" kazandı. Gümüş Şerit Peter Lillenthal'ın "İmza"sı, Wim Wenders'ın "Paris-Texas"ı ve Ula Stockl'un "Hoşgörü Uyuyor"u arasında paylaştırıldı. En İyi Yönetmen Ödülünü de "Grustein Çeşitlemeleri" ile Bernhard Wicki ve Sevgili Karl ile Maria Knill paylaştılar. Ursula Monn "Kurfurstendamm'da Gidiş Geliş" filmindeki rolüyle En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü alırken En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'ne "Albay Redl"deki rolüyle Klaus Matz George değer bulundular.
— Fransız yönetmen Marc Grunebeaum Paris'te 42 yaşında öldü.
— Devlet Tiyatrosu sanatçısı Süha Tuna İstanbul'da öldü.
16 — Batı uygarlığının ahlaki ilkelerini vurgulayan yapıtlarından ötürü bu yıl 15 bin dolar değerindeki İngersoll ödülü, Romen asıllı Fransız oyun yazarı Eugene İonesco ile Amerikalı tarihçi Robert Nisbet arasında paylaştırıldı.
— ABD'li tanınmış şarkıcı Johnny Desmond 65 yaşında öldü.
17 — Avusturya'nın Salzburg kentinde düzenlenen şan yarışmasını Fransız bas Patrick Meroni kazandı.
18 — "Jacques Brel İyi ve Paris'te Yaşıyor" adlı oyunla üne eren şarkıcı-aktör Joe Masiell 45 yaşında öldü.
19 — Duke Ellington Orkestrası'nın ünlü trompetçisi Cootie Williams 77 yaşında öldü.
— Yaşayan Tiyatro'nun kurucusu tiyatro adamı Julian Beck New York'ta öldü. Beck 60 yaşındaydı.
20 — Çağdaş İtalyan edebiyatının en büyük yazarlarından İtalo Calvino 62 yaşında öldü.
— Halk sanatçısı, Türk Halk Müziği yorumcusu, bestecisi ozan, Devlet Operası eski sanatçısı, basbariton Ruhi Su 73 Yaşında öldü.
— Her yıl verilen Balzan Vakfı ödüllerini Fransız matematikçi Jean-Pierra Serre ve Avusturya kökenli İngiliz sanat tarihçisi Sir Ernst Gombrich kazandılar.
— Bir dönem Sovyet Sinemasının ünlü oyuncularından Alexandra Sergeyevna Kohlova 94 yaşında öldü.
— Norveçli casus Arne Treholt yaptığı casusluğu, tutuklanışını ve sorgulanışını anlattığı kitabıyla, bir Norveç yayınevi tarafından düzenlenen belgesel kitaplar yarışmasında ikincilik ödülünü kazandı.
— Erden Kıral'ın "Ayna"sı Portekiz'de düzenlenen Fiquera da Foz Uluslararası Film Şenliği'nde Büyük Ödül'ü aldı.
24 — Her yıl Telvizyon Sanatları ve Bilimleri Akademisi'nce çeşitli dallarda ABD televizyonlarındaki gösteri, program ve sanatçılara verilen EMMY Ödülleri'nin bu yılki sahipleri belirlendi. Dram Dizisi: CBS Televizyonu'nca gerçekleştirilen "Cagney and Lacey" adlı dizi, Komedi dizisi: NBC Televizyonu'nca yapılan "The Cosby Show", Kısa dizi: PBS Televizyonu'nca "Jewel in the Crown"; dram dizisinde en iyi erkek oyuncu NBC Televizyonu'nca yapılan "St. Elsewhere" adlı dizideki rolüyle William Daniels, dram dizisinde en iyi kadın oyuncu CBS Televizyonu'nca gerçekleştirilen "Cagney and Lacey" adlı dizideki rolüyle Tyne Daly, komedi dizisindeki en iyi erkek oyuncu ABC'nin "Benson" dizisindeki rolüyle Robert Guillaume, komedi dizisinde en iyi erkek oyuncu CBS'nin "Kate and Allie" dizisindeki rolüyle Jane Curtin, kısa dizide en iyi erkek oyuncu ABC'nin "The Hape of Richard Beck"teki rolüyle Richard Crenna, kısa dizideki en iyi kadın oyuncu CBS'nin "Do You Remember Love?" adlı dizideki rolüyle Joanne Wo-

odward, varyete, müzik ya da komedi programı NBC'nin "Motown Returns to the Apollo" adlı programı seçildiler.

— Paris'te düzenlenen Yahudi Menuhin Keman Yarışması'nda büyük ödülü Çinli kemancı Hu Kun kazandı.

— Muğla 2. Kültür ve Sanat Şenliği nedeniyle kent belediyesince düzenlenen "Yaşayan Muğla" konulu fotoğraf yarışması sonuçlandı. Saydam dalında Sevim Borut, siyahbeyazda ise Serdar Sönmemiş birincilik kazandılar.

27 — Türk Edebiyatı üzerine incelemeler, yayımlayan ve çeşitli Türk yazarlarından bir çoğunu Rus diline kazandıran Lel Nikolayeviç Starostav öldü.

30 — 22. Antalya Altın Portakal Film Yarışması'nda En İyi Birinci Film Ödülü'nü Atıf Yılmaz'ın "Dul Bir Kadın" filmi kazandı. Sinan Çetin "14 Numara" ile En Başarılı Yönetmen seçilirken, En Başarılı Erkek Oyuncu "14 Numara"daki oyuncuyla Hakan Balamir oldu. Muammer Özer "Bir Avuç Cennet" ile En Başarılı Senaryo, Keriman Ulusoy "14 Numara" ile En Başarılı Yardımcı Kadın Oyuncu, Orhan Oğuz "Dul bir Kadın". "Amansız Yol" ve "Fırtına Gönüller" filmleriyle En Başarılı Görüntü Yönetmeni, Engin İnal "Bir Kadın-Bir Hayat" ile En Başarılı Yardımcı Erkek Oyuncu, Tarık Öcal "Bir Avuç Cennet" ile En Başarılı Müzik Yapımcısı seçildiler. Atıf Yılmaz'ın "Dul Bir Kadın" adlı filminin ardından Sinan Çetin'in "14 Numara"sı En İyi 2. Film, Muammer Özer'in "Bir Avuç Cennet"i ise En İyi 3. film olarak değerlendirildi.

— Sanat Kurumu 1984-85 sezonu Tiyatro Ödülleri belirlendi. Seçici Kurul En İyi Oyun Yazarı Ödülünü "Dosya" adlı yapıtından ötürü Tuncer Cücenoğlu'na, En İyi Yönetmen Ödülünü "Bir Şehnaz Oyun"daki başarısı dolayısıyla Engin Orbey'e verdi. Seçici Kurul Özel Ödülünün ise kısa bir süre önce yitirdiğimiz Erkan Yücel'e oyunculuk sanatına değerli katkılardan ötürü verilmesi uygun görüldü. En İyi Erkek Oyuncu Ödülü "Bir Şehnaz Oyun"daki rolüyle Ergun Uçucu ile "Otelci Kadın"daki rolüyle Alpay İzburak arasında paylaştırırlarken, En İyi Kadın Oyuncu Ödülü "Hüzzam"daki başarılı oyunu dolayısıyla Meral Üner Nutku'ya, En İyi Sahne Ödülü, "Bir Şehnaz Oyun" ve "Ah Şu Gençler" adlı yapıtlarıyla Cem İdriz'e, En İyi Dekor Giysi Ödülü de "Ben Anadolu" ve "Töre" adlı yapıtlarındaki başarılı dekorlarıyla Hüseyin Mumcu'ya verilmesi kararlaştırıldı. Olcay Poyraz, Burak Sergen, Serap Kaçmaz ve Mehmet Turgut da kendi dallarındaki başarılı çalışmalarından ötürü övgüye değer bulundular. Öte yandan Seçici Kurul Türk Tiyatrosuna uzun yıllar emeği geçen yazar ve sanatçıları değerlendirmek amacıyla Tiyatro Onur Ödülü adı altında bir ödül oluşturulmasına karar verdi ve bu ödüle Haldun Taner'i değer gördü.

— ENKA 85 Bilim ve Sanat Ödülleri sonuçları belli oldu. Öykü dalında Sebahattin Kudret Aksal "Vav'lar" adlı yapıtıyla, müzik dalında İstemihan Taviloğlu "Biz Genciz", adlı yapıtıyla, ekonomi dalında Prof. Dr. Hasan Olalı ve Doç. Dr. Alp Timur ortak çalışmalarıyla, fotoğraf dalında ise Yusuf Tuvi birinci oldular.

— Ünlü Fransız sinema oyuncusu Simone Signoret kansere yenik düştü. 64 yaşında ölen Signoret 1951'de ünlü şarkıcı ve oyuncu Yves Montand'la evlenmiş, 1959'da Cannes Film Şenliği'nde en iyi oyuncu seçilmiş, 1960'ta da "Tepedeki Oda" filmindeki rolüyle Oscar almıştı. Fransız sinemasının "Ulusal Anıt"larından sayılan Simone Signoret beyazperdede en çok "olgun kadın" portreleriyle ünlendi.

EKİM

2 — Foto muhabirliğinin öncülerinden ve dünyaca ünlü fotoğraf sanatçısı Andre Kertesz 91 yaşında öldü. Fransa ve İngiltere'de en yüksek kültür ödüllerine değer bulunan Kertesz geçen nisanda New York'taki Uluslararası Fotoğrafçılık Merkezi'nin Fotoğrafçılık Ustası Ödülü'nü almıştı.

— Bir yıldır yakalandığı AIDS hastalığına karşı verdiği mücadeleyle bütün dünyanın dikkatini üstünde toplayan ünlü Amerikalı sinema-TV oyuncusu Rock Hudson 59 yaşında öldü.

4 — Yazar Mustafa Yeşilova geçirdiği beyin kanaması sonucu yaşamını yitirdi. Yeşilova "Kopo" adlı romanıyla 1977 yılında Karacan Roman Ödülü birinciliğini almıştı.

7 — 1985 Toprak Şiir Ödülü ozan Ali Yüce kazandı. Ozan ve yazar Ömer Faruk Toprak adına, anısını sürdürmek amacıyla konulan ve 2 yılda bir verilen Toprak Şiir Ödülünü Ali Yüce "Şiir Sıcağı" adlı kitabıyla kazandı.

— Yazar-şair, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni Saadet Timur Ulçugür öldü.

— Devlet sanatçısı, çağdaş Türk müziğinin önemli isimlerinden, besteci ve piyanist, orkestra şefi Cemal Reşit Rey'i 85 yaşında yitirdik. Sanatçı İstanbul Şehir Orkestrasına 25 yıla yakın emek vermiş, şifliğini yapmış ve böylece İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası'nın da tohumlarını atmıştı.

— ABD'nin en etkili deneme yazarlarında E.B. White öldü.

— Tiglat Matbaacılık tarafından düzenlenen 1. Tiglat Genç Ressamlar Yarışması sonuçlandı. Seçici Kurul "35 yaşını aşmamış genç sanatçılar" bölümünde Alp Tamer Ulukılıç'ı, "Üniversite Öğrencileri" bölümünde Tanju Demirci'yi "Lise Öğrencileri" bölümünde ise Erdoğan Canseven'i birinciliğe değer gördü.

9 — Romanya'da düzenlenen 15. Fotoğraf sanatı sergisi yarışmasında altın madalyayı Macao'dan Fong Kam Kuan, gümüş madalyayı Arjantin'den Pedra Ruiz Raota, bronz madalyayı da Avustralya'dan Hermann Pühringer kazandı.

— Yayımlanan 21 romanıyla uluslararası cususluk edebiyatının kraliçesi olarak ün yapan İskoç yazar Helen Mac Innes 77 yaşında öldü

10 — Bütün dünyanın "Kral ve Ben" filmindeki Siam Kralı rolüyle tanıdığı sinema ve tiyatro oyuncusu Yull Breynner New York'ta kanserden öldü. 65 yaşında ölen Brynner Siam Kralı rolünde sahnedeki başarısıyla 1952 yılında Tony ödülü, beyazperdedeki başarısıyla da 1957 yılında Oscar ödülü aldı.

11 — Amerikalı ünlü yazar yönetmen, tiyatro ve sinema oyuncusu Orson Welles 70 yaşında öldü. Sanatçı "Yurttaş Kane" adlı filmiyle 1941'de senaryo Oscarını kazanmıştı.

— Şair ve ressam Metin Eloğlu öldü. Eloğlu 1972 TDK Şiir Ödülü'nü almıştı.

15 — İFSAK'ta Ayın Fotoğrafı yarışmasını siyahbeyaz ve dia dalında Orhan Karaalioğlu kazandı.

— İFSAK'ın iki yılda bir düzenlediği Uluslararası Fotoğraf Yarışması'nın dördüncüsü sonuçlandı. Seçici Kurulu FIAP Altın madalyasına siyahbeyaz baskıda Valery Fedorenko'yu, renkli baskıda Federal Alman Manfred Kriegelstein'ı, diada ise yine Federal Alman Joachim W. Dettmer'i değer buldu. Yarışmanın siyahbeyaz baskı bölümünde FIAP gümüş madalyasını Arjantinli Pedro Luis Paota, bronz madalyasını ise Belçikalı Roger de Groff aldı. Renkli baskıda gümüş madalya Belçikalı Raymond Beyrus'un, bronz madalya Türkiye'den Metin Cenkmen'in oldu. Dia dalında gümüş madalyayı Fransız Guy B. Samoyault, bronz madalyayı ise Hollandalı Ha-

ub Limberg aldı.

— Mimar Sinan Üniversitesi'nin düzenlediği "İstanbul Sanat Bayramı" kapsamında gerçekleşitirilen "Yeni Eğilimiler Sergisi"ndeki yapıtlarıyla Fatoş Baykal, Lale Özgüder, Handan Börtüçene, Haluk Gedik, Balkan Naci İslimyeli, Zeki Ormancı, Seyma Reisoğlu ve Mine Ternar başarı ödüllerine değer bulundular.

18 — 1985 yılı edebiyat ödülü Fransız "Yeni Roman" akımının öncülerinden Claude Simon'a verildi.

— Dünyaca ünlü Sovyet piyanist Emil Gilels 68 yaşında öldü.

— Albert Schweiter Müzik ödülü, Washington'daki Ulusal Senfoni Orkestrası'nın müzik yönetmenliğini yapan Sovyet asıllı çellist Mstislav Rostropovich'e verildi.

19 — Kent-Koop'un 6. kuruluş yıldönümü dolayısıyla düzenlenen "Genç İnsan ve Çevresi" konulu karikatür yarışması sonuçlandı. Birinciliğe Cemal Arığ (Elazığ) değer bulundu.

— Üçüncü Nasreddin Hoca Fotoğraf yarışmasında renkli baskı ve saydam dalında birinciliği İlker Bağ alırken siyahbeyaz baskı dalında ödüle değer yapıt bulunamadı. "Mizah" konulu dernek özel ödülünü ise Ahmet Esmek kazandı.

21 — Şair Sabri Altınel öldü. 59 yaşında ölen Altınel'in çeşitli şiir kitapları ayrıca Lorca'nın 56 şiirinin çevirisini toplayan bir de çeviri şiir kitabı vardı.

22 — Beş yılda bir Polonya'nın başkenti Varşova'da düzenlenen Uluslararası Chopin Piyano Yarışması'nda birinciliği genç Sovyet sanatçısı Stanislav Bunin kazandı. Fransız Marc Laforet ikinci, Polonyalı Krysztof Jablonski üçüncü oldular.

— İstanbul Ticaret Odası, İstanbul Sanayi Odası ve KASK (Kocaeli Amatör Sanatçılar Kulübü) tarafından düzenlenen Kocaeli Ulusal Fotoğraf Yarışması sonuçlandı. Siyahbeyaz dalında birinciliği Mustafa Kocabaş alırken saydam dalında birinciliğe değer yapıt bulunamadı.

23 — Ünlü Fransız Tiyatro eleştirmeni Robert Kanters 75 yaşında Paris'te öldü.

— İlk kez bu yıl verilen Anne Frank Edebiyat Ödülü'nü Polonya kökenli kadın yazar İda Fink aldı. Fink, "Eine Spanne Zeit-Kısa Bir Zaman Dilimi" adlı kitabıyla ödüle değer bulundu.

24 — Fransız romancı ve yayımcı Bernard Privat 71 yaşında öldü.

25 — Chopin'in yapıtlarını yorumlamakla ünlü Belçikalı piyanist Stefan Askenaze 89 yaşında öldü.

29 — AFSAD'da Ayın Fotoğrafı Yarışması'nda bu ay birinciliği Fatih Çakmaklı kazandı.

— Ünlü Fransız gazeteci ve romancı Martine Monod 63 yaşında öldü.

— Tiyatro oyuncusu, şair ve şarkıcı Jean Roger Caussimon öldü.

30 — Günlük yaşamda milyonlarca insanın kullandığı tükenmez kalemin mucidi Jose Ladislao Biro 68 yaşında öldü.

31 — Ünlü ressam Mario Prassinos Fransa'da öldü.

KASIM

1 — Federal Almanya'da yaşayan Dr. Saliha Echeinhardt Federal Almanya'da 44 bin marklık ödül aldı. Dr. Echeinhardt "Yaşamadan Ölen Kadınlar" ve "Kadınlar Kan Ağlıyor" adlı kitaplarıyla Türk ve Alman toplumları arasındaki yakınlaşmaya katkıda bulunduğu için bu ödüle değer bulundu.

2 — Akşehir Nasreddin Hoca Turizm Derneği'nin kuruluşunun 25. yılı dolayısıyla düzenlediği Gülmece Öyküsü Yarışması'nda birinciliği "Fotolu Vergi Mükellefi" adlı öyküsüyle Mehmet Semih kazandı. "Fiş-Ba" adlı öyküsüyle Mehmet Erdem ikincilik, "Zehir Hafiye" adlı öyküsüyle Ruhi Tek üçüncülük ödülü aldılar.

— İngiltere'nin parasal olarak en büyük edebiyat ödülü Bocker McConnell'ı, "The Bone People" adlı romanıyla Yeni Zelandalı kadın yazar Keli Hulme kazandı.

5 — 1950'lerin "Phil Silvers Show" dizileriyle ünlü aktörü Phil Silvers 73 yaşında öldü.

— Europalia 85 ödülü tüm yapıtlarından ötürü İspanyol romancı Juan Goytisola'ya verildi.

— Uluslararası yarışmalara katılan fotoğraf sanatçılarımızdan Sefa Ulukan, Makao'da bir siyah beyaz baskı, Celal Oflaz ise bir saydamla yarışma kataloğunda da yer aldılar. Romanya'daki uluslararası yarışmada 26 sanatçımız başarı kazanırken, İspanya'daki 7. Uluslararası REUS Yarışması'nda Mehmet Kısmet siyahbeyazda, Yusuf Tuvi ise renkli baskıda birer bronz madalya aldılar. Toplam yapıtların değerlendirilmesinde Bülent Özgören bronz madalyanın ödüllendirilirken Mehmet Bayhan, Çerkes Karadağ, Sinan Koçaslan ve İzzet Keribar'ın birer yapıtı sergiye alındı.

7 — Gazetemiz yazarlarından halen Sağmalcılar Cezaevi'nde Barış Derneği Davası sanığı olarak tutuklu bulunan Ali Sirmen Finlandiya'dan sonra Fransız Pen Kulübü Onur Üyeliğine de seçildi.

8 — AFSAD'ın düzenlediği "Gençlik" konulu 3. Ulusal Fotoğraf Sergisi sonuçlandı.

9 — En başarılı fotoğrafçı ödülü Sedat Uzaras'a verilirken, Yıldız Üniversitesi'nin altın madalyasını siyah beyaz fotoğraflarıyla Gökhan Yalta aldı.

9 — Yunan asıllı Fransız yazar ve film yönetmeni Ado (Adonis) Kyrou öldü.

13 — 1986 Berlin Film Festivali'nin Enformasyon ve Forum bölümlerine (yarışma dışı) katılacak Türk filmleri belli oldu. Yusuf Kurçenli'nin "Ölmez Ağacı" Başar Sabuncu'nun "Çıplak Vatandaş'ı, Sinan Çetin'in "14 Numara"sı, Muammer Özer'in "Bir Avuç Cennet" adlı yapıtları festivali davet edildi.

— Akademi Kitabevi tarafından 1980'den bu yana dağıtılmakta olan edebiyat ödülleri, bu yıl şiir ve öykü dallarında verildi. Deneme eleştiri, inceleme-gezi, çocuk yazını ve roman dallarında ödüle değer yapıt bulunamadı. Şiir dalında Mehmet Yaşin'in "Sevgilim Ölü Asker" adlı kitabı öykü dalında ise Ahmet Yurdakul'un "Telgrafın Telleri" adlı yapıtı birinciliğe değer görüldüler.

— 4. İstanbul Kitap Fuarı çerçevesinde düzenlenen TÜYAP Halk Edebiyatı Ödülü Aziz Nesin'e verildi.

16 — Kültür ve Turizm Bakanlığı, konulu film, belgesel ve animasyon dallarında 1985 yılı için satın alarak ödüllendirdiği filmleri açıkladı. Konulu film dalında Ömer Kavur'un "Amansız Yol" ve "Körebe", Halit Refiğ'in "Alev Alev", Zeki Ökten'in "Pehlivan" adlı filmlerine dörder milyon lira verilecek. Her birine 1.5 milyon lira ödenecek olan belgeseller ise şunlar: "Yeşile Renk Veren Şehir"(Yapımcı-Özdemir Birsel), "Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir" (Yapımcı-Behlül Dal), "Çömlekçi" (Yapımcı-Neşet Kırcaoğlu), "Sultanahmet Meydanı" (Yapımcı-Arif Keskiner" ve "Neşet Günal" (Yapımcı-Sami Şekeroğlu). Animasyon dalında ikişer milyon lirayla ödüllendirilen üç filmden ikisinin yapımcısı (Ya Tutarsa ve Hocanın Eşeği) Ümit Solak, birinin (Kaplumbağa ve Tavşan) yapımcısı ise Tonguç Yaşar.

20 — Fransız Akademisi'nin her yıl verdiği Büyük Roman Ödülü'nü Patrick Besson kazandı.

— Vakkorama'nın 1985 Gençlik Yılı nedeniyle düzenlediği yarışmada birincilik ödülü Seyhan Atamer'e, ikincilik ödülü "Erkek Ve?" adlı yapıtıyla Yüksel Boz'a verildi.

25 — Avrupa'nın önde gelen savaş sonrası romancılarından Elsa Morante Roma'da öldü. İtalya'nın en büyük öykü ve roman yazarlarından biri sayılan Morante sıradan insanların yaşamlarını fantastik öykülerinde dile getiriyordu.

26 — 250 bin İsviçre Frangı değerindeki Balzan Ödülü Avusturya kökenli ve İngiliz uyruklu sanat tarihçisi Ernst Gombrich'e verildi.

— Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde dört aydır siroz tedavisi gören dansçı Coşkun Evcim öldü.

27 — Oyun yazarı İsmet Küntay'ın anısına konulan ödül, bu yıl amatör tiyatro yazarı Cem Yalın'ın "Böylesi Bir Öykü" adlı yapıtına verildi.

— Sovyet bale sanatçısı Maya Plisetskaya'ya baleye olan katkılarından ötürü Sovyetler Birliği Sosyalist Emek Kahramanı ünvanı verildi.

— Özel bir baskı tekniği geliştirerek, fotoğrafların taş baskısı gibi görünmesini sağlayan ünlü fotoğraf sanatçısı Egon Egone 86 yaşında öldü.

— Bu yıl yirmi birincisi gerçekleştirilen ChicagoUluslararası Film Festivali'ndeki konulu filmler dalında birinciliği Arjantinli yönetmen Luis Puenzo'nun "La Historia Oficial-Resmi Tarih" adlı filmi kazandı.

28 — İranlı yazar Gholam Hüseyin Said, sürgünde bulunduğu Paris'te öldü. Hüseyin Said devrik Rıza Şah Pehlevi'ye muhalefet ettiği gerekçesiyle Paris'e sürülmüştü.

30 — Fransız tarihçi Annales Tarih Okulu'nun önde gelen temsilcilerinden Fernand Braudel 83 yaşında öldü.

— Yaklaşık 60 yıldır Sovyet Sinemasının önde gelen isimlerinden biri olarak kalmayı başaran tanınmış yönetmen Sergei Gerasimov 79 yaşında öldü.

ARALIK

3 — Fransız sinema yönetmeni Andre Hunebelle 89 yaşında öldü. Hunebelle "Fantoma" dizileriyle tanınmıştı.

— Fakir Baykurt "Gece Vardiyası" adlı romanıyla Federal Almanya'da Sanayi Birliği'nin 10 bin marklık Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

— Günümüz İngiliz şiirinin en tanınmış ozanlarından Philip Larkin 67 yaşında öldü.

4 — Fransa'nın en önemli edebiyat ödüllerinden, yabancılara verilen Femina Ödülü'nü Güney Afrikalı yazar J.M. Coetzee kazanırken, Fransızlara verilen Femina ödülünü de Hector Biancotti aldı. Yabancılara verilen Medicis ödülünü "Tanrı Bilir" adlı romanıyla Amerikalı yazar Joseph Heller, Fransızlara verilen Medicis ödülünü de "Bir Tutkunun Doğuşu" adlı romanıyla Bradeau aldı.

— 1944 yılında "Şeytanın Kurbanları" adlı filmle En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Oscar'ını kazanan film yıldızı Anne Boxter öldü.

— Merkezi Paris'te bulunan Uluslararası Olaylarda Mizahı Koruma Derneği'nin her yıl verdiği mizah nobelini bu yıl Fransız yazar Pierre Daninas kazandı.

— İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları'nca "Gazete-Gazete" adıyla sahnelenen "Pravda" adlı oyunu, Londra'da yayımlanan "Evening Standard" gazetesi en iyi yeni oyun seçti.

6 — İsviçreli yazar Deniz de Rougement 79 yaşında öldü.

7 — AFSAD'da Ayın Fotoğrafı Alper Fidaner'in yapıtı oldu.

10 — İFSAK'ın doğa konulu kasım ayı fotoğraf yarışmasında siyahbeyaz baskıda Müfit Çırpanlı, Saydam dalında ise Ulvi Kayadibi birinci oldu.

— İFSAK 1985 Fotoğraf ve Sinema ödülleri açıklandı. Fotoğraf dalında Seyit Ali Ak ödüle değer bulundu. Sinema oyuncusu Ahmet Mekin ise 1985 İFSAK Sinema Ödülü'nü kazandı.

— Fransız casusluk romanları yazarı Pierre Nort 85 yaşında Monaco'da öldü.

12 — Necatigil Şiir Ödülü'nü "Ağustos Dehlizleri" adlı kitabıyla Tuğrul Tanyol kazandı.

18 — Sabri Akay Şiir Ödülünü Vedat Güler kazandı.

— İstanbul Fotoğraf Evi Fotoğraf Yarışması'nda siyah beyaz fotoğraf dalında birinciliği Ahmet Kuzik, saydam bölümünde ise birinciliği Yusuf Tuvi kazandı.

19 — Ulvi Cemal Erkin, Adnan Saygun, Necil Kazım Akses ve Ferit Tüzün'in eserlerini içeren bir Türk Müziği plağı Paris'te Fransız Plak Akademisi Ödülü'nü kazandı.

21 — İstanbul Sinema Günleri 86 Afiş Yarışması'nı Tibet Sanlıman kazandı.

— New York Film Eleştirmenleri En İyi Film Ödülü'nü "Prizzi'lerin Şerefi" adlı film kazandı. Filmin yönetmeni And Huston en iyi yönetmen seçilirken, aynı filmdeki rolleriyle Anjelika Huston en iyi yardımcı kadın oyuncu, Jak Nicholson en iyi aktör ödüllerini aldılar. Akira Kurosawa'nın "Run" adlı yapıtı en iyi yabancı film "Resmi Tarih" adlı filmdeki rolüyle Norma Aleandro en iyi kadın oyuncu seçildi.

22 — AFSAD Ayın Fotoğrafı'nı Gülümser İşçelebi kazandı.

24 — Heykeltraş Azade Köker Darmstadt kent belediyesince verilen sanat ödülüne değer bulundu.

— Devlet Tiyatrosu Opera ve Balesi çalışanları yardımlaşma vakfı tarafından düzenlenen 3. Oyun Yazma Yarışması'nda Nuri Güngör'ün "Bekir Olayı" adlı oyunu birinciliği kazandı.

26 — Oluşum dergisinin açtığı "Atatürk İlkeleri doğrultusunda gençliğe nasıl çağdaş bir eğitim verebiliriz?" konulu yarışmayı Emin Sevinç kazandı.

27 — Konya Kültür ve Turizm Derneği'nin bu yılki sanat ve edebiyat ödülü Nezihe Araz'a verildi.

28 — Bakırköy Sanatevi ve Bakırköy gazetesinin bu yılki ödüllerini amatör tiyatro dalında Sarıyer Halk Eğitim Merkezi Tiyatro Kolu, en iyi amatör tiyatro yazarı dalında "Tüy" adlı oyunuyla M. Gürhan Başaran, Gogol'ün "Palto" adlı oyunundaki rolleriyle en iyi kadın oyuncu ödülünü Ayşe Balın, en iyi erkek oyuncu ödülünü Rüstem Ayral ve en iyi yönetmen ödülünü Sebahattin Mutluer kazandı. Tiyatro dalında en iyi kadın oyuncu ödülü Yıldız Kenter'e en iyi erkek oyuncu ödülü ise Müşfik Kenter'e, en iyi yönetmen ödülü Rutkay Aziz'e, en iyi oyun yazarı ödülü tüm oyunlarıyla Melih Cevdet Anday'a, en iyi oyun yazarı ödülü "Ayak Bacak Fabrikası" ile Sermet Çağan'a verilirken, şiir dalında da Pertev Boratav ödüle değer bulundu.

31 — Türkiye'de birinci Antiokhos'un gömütünü bulan arkeolog Theresa M. Goell uzun süren bir hastalık sonucu New York'ta öldü.

TARİHLERİ BELİRSİZ

- 1985 Sedat Simavi Vakfı Ödülleri dağıtıldı. Edebiyat dalında "İnce Memed 3" adlı yapıtından dolayı Yaşar Kemal'e, görsel sanatlar ödülü ise Ferruh Başağa'ya verildi.
- ABD'de 1917 yılından beri dağıtılan Pulitzer Ödülü bu yıl uluslararası röportaj dalında New York'ta yayımlanan "Newsday the Long Island" gazetesine, Afrika'da hüküm süren açlığı işleyen bir yazı dizisi için verildi. "Philadelphia" gazetesi de Angola ve Salvador'la ilgili fotoğraf dizisiyle röportaj alanında ödüle değer bulundu. 1985 Pulitzer Edebiyat Ödülü "Foreign Affairs" adlı romanından dolayı Alison Luire'ye, verilirken şiir dalında Carolyn Kizer "Yin" adlı derlemesi için, Stephan Sondheim ise "Sunday in the Park with George" adlı oyunuyla ödül aldı.

ADLAR DİZİNİ

(Yıllık '86'da yazıları, çizgileri, demeç ve konuşmaları bulunan kişiler.)

Abdülmecit, Ahmet Esmad : 206
Ak, Behiç : 14, 28, 64, 83, 159, 192, 194, 207, 216, 228, 277, 281, 283, 285, 287, 322, 324, 328, 373, 374, 395, 411, 418, 468, 471, 512
Akbal, Oktay : 27, 95, 125, 159, 190, 222, 254, 280, 288, 325, 330, 357, 410, 526, 589
Akerson, Tanju : 121
Akif, Mehmet : 53
Akpınar, Zeki : 512
Akyıldız, Erhan : 151
Alasya, Zeki : 512
Alpay, Şahin : 434
Anday, Melih Cevdet : 50, 141, 264
Arafat, Yaser : 437
Arcayürek, Cüneyt : 276, 283, 302, 336, 514, 529, 591, 595, 606
Arıkan, Mümtaz : 71, 198, 260, 290, 357, 425, 495, 559
Arpad, Burhan : 588
Aslanbay, Ümit : 407
Avar, Asuman : 212
Bacque-Grammont, J.-L. : 502
Bakır, Haluk : 227
Balcı, Ergun : 12, 35, 57, 88, 120, 149, 161, 240, 321, 538 540, 600
Başlangıç, Celal : 47, 143
Başarır, Mert Ali : 512
Baydar, Yavuz : 451
Belgil, Vehbi : 600
Berberakis, Stelyo : 106, 135
Berberoğlu, Enis : 354, 355
Berkan, İsmet : 399
Bildirici, Faruk : 407
Carillo, Santiago : 20
Carter, Jimmy : 303
Cemal, Hasan : 8, 43, 87, 94, 110, 147, 168, 202, 238, 250, 296, 308, 334, 382, 387, 443, 466, 495, 536
Cerrahoğlu, Nilgün : 16, 20, 73, 453, 518
Çakır, Yalçın : 300
Çandar, Cengiz : 11, 25, 29, 226, 232, 259, 353, 415, 426, 430, 432, 437, 570, 575, 581, 605, 608
Çetinkaya, Hikmet : 65, 97, 143, 171, 194, 469, 481
Dalan, Bedrettin : 136
Demircan, Ali Rıza : 285
Demirel, Süleyman : 298, 322, 386, 472, 482
Denktaş, Rauf : 11, 250, 550
Derwall, Jupp : 105
Doğan, Yalçın : 56, 82, 133, 170, 172, 182, 198, 215, 231, 243, 297, 399, 435, 496, 559
Doğruer, Kadir : 267
Dorsay, Âtilla : 85, 176, 252
Dumont, Paul : 503
Duran, Ragıp : 459
Durbaş, Refik : 373, 445
Ecevit, Bülent : 115, 185, 240, 255, 336, 368, 393, 529, 579
Ecevit, Rahşan : 243, 293, 396, 516, 529, 533
Ekmekçi, Mustafa : 36, 90, 96, 162, 268, 278, 359, 395
Emeç, Aydın : 502
Erdem, Hakkı : 457
Ermiş, Cezmi : 265
Ergin, Sedat : 172, 206, 304, 414, 468, 477, 493, 539, 541
Erkmen, Bülent : 101
Erkoca, Yurdagül : 267, 446
Gonzalez, Felipe : 73
Gökçe, Deniz : 45, 500
Gökhan, Kemal : 414, 415, 427, 450, 476, 491
Gönensin, Okay : 62, 183, 195, 537, 548, 513, 514
Gremitsky, Yuri : 540
Guerra, A. : 518
Güldemir, Ufuk : 303, 419, 440, 487
Gülgeç, İsmail : 61, 121, 190, 195, 205, 206, 218, 227, 237, 254, 259, 268, 270, 273, 320, 323, 364, 388, 400, 410, 455, 469, 543, 550, 564, 585, 589, 609
Gülizar, Jülide : 63, 265
Gündüz, Serpil : 509
Gürkan, Aydın Güven : 269, 271, 283, 462
Halefoğlu, Vahit : 304
Hekimoğlu, Müşerref : 156, 238
İnönü, Erdal : 205, 234, 290, 462
Kalkan, Şenay : 61, 267
Kansu, Işık : 83, 166
Kara, Hakan 409
Karman, Nilay : 412
Kart, Musa : 53, 150, 165, 174, 178
Kemal, Mehmed : 130, 178, 260, 324, 464, 500, 557
Kemal, Yaşar : 281
Ketenci, Şükran : 9, 102, 117, 150, 222, 320, 576
Klerides, Glafkos : 581
Köse, Türey : 91, 128
Konukçu, Şenol : 593
Kudar, Barış : 51, 188
Kurdaş, Kemal : 434
Küçük, Kemal : 72
Lütfü, Samim : 219, 250, 277, 329, 456, 480, 577, 594
Madra, Piyale : 138, 154, 155, 231, 293, 305, 306, 352, 356, 370, 381, 432, 433, 446, 475, 494, 503, 508, 572, 576

Mantran, Robert : 502
Masaracı, Kâmil : 421, 451, 464, 505, 506, 537
Mitsotakis, Konstantin : 226
Mumcu, Uğur : 23, 31, 39, 87, 99, 119, 146, 188, 218, 269, 270, 283, 364, 371, 384, 408, 466, 490, 523, 571, 580
Musavi, Hüseyin : 605
Nadi, Nadir : 196
Nebiler, Halil : 425
Nixon, Richard : 419
Olayların Ardındaki Gerçek : 7, 52, 62, 86, 94, 110, 122, 165, 177, 185, 251, 290, 336, 418, 422, 431, 463, 484, 490, 501, 561, 573, 593, 602, 610
Oral, Tan : 37, 42, 52, 119, 120, 122, 123, 141, 169, 186, 199, 202, 212, 302, 308, 321, 325, 365, 371, 385, 386, 421, 422, 431, 443, 454, 501, 574, 583, 585
Otan, Ümit : 409
Öngören, Mahmut T. : 39, 256, 385
Özal, Turgut : 98, 133, 390, 394, 477, 497, 582
Özbek, Erol : 455
Özbilgen, Füsun : 113, 339
Pala, Esat : 564
Pekşen, Yalçın : 131, 136, 213, 285, 511, 562, 587
Reagan, Ronald : 133
Sayar, Leyla : 61
Selçuk, İlhan : 7, 32, 60, 71, 100, 112, 157, 169, 228, 233, 294, 319, 328, 370, 413, 450, 480, 507, 510
Som, Deniz : 358, 547
Şamir, İzak : 514
Şen, Necdet : 404, 405
Şenköken, Handan : 402
Şimşek, Yavuz : 107
Soyöz, Haslet : 267
Suarez, Adolfo : 16
Sunalp, Turgut : 63
Tamer, Meral : 37, 43, 461
Tan, Ahmet : 498, 527
Tavşanoğlu, Leyla : 298
Teztel, Deniz : 509
Toskay, Tunca : 151
Tuşalp, Erbil : 98
Uğur, Necdet : 361
Ulagay, Osman : 42, 89, 173, 198, 262, 365, 372, 391, 433, 531, 563
Uluç, Hıncal : 57, 204, 331
Uluengin, Hadi : 234, 569, 584
Ulvi, Ali : 12, 30, 32, 33, 37, 41, 42, 45, 50, 58, 60, 63, 84, 85, 96, 98, 102, 103, 106, 113, 125, 126, 146, 151, 160, 163, 180, 182, 209, 213, 215, 226, 236, 239, 264, 294, 297, 309, 319, 331, 334, 353, 361, 362, 374, 393, 402, 413, 467, 487, 488, 502, 507, 510, 516, 518, 526, 540, 541, 563, 581, 584, 591, 593, 594, 596, 606
Uncular, Betül : 505
Uysal, Asiye : 445
Uysal, Hasan : 180, 188, 462
Üçer, Ulya : 209
Üster, Celal : 281, 504
Varol, Sabetay : 449
Velidedeoğlu, Hıfzı V. : 13, 566, 610
Yakovu, Yorgo : 25
Yaşin, Mehmet : 596
Yavuztürk, Zeki : 414
Yazgangil, Canan : 129, 290, 471, 472
Yenal, Ulvi : 340
Yevtuşenko, Y. : 504
Yıldız, Hüseyin : 345
Yonas, Gerald : 493
Yücelman, Abdülkadir : 44, 105, 236, 538
Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in demeç ve konuşmaları : 180, 378, 457, 474, 517